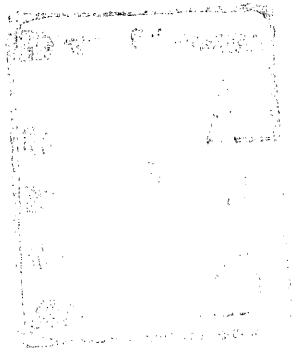

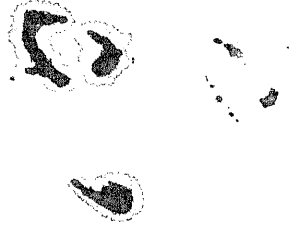
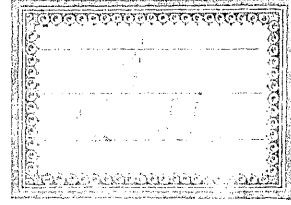
~~93 guto - 1-1~~

7 400 40

MADE IN SPAIN

R. 1125

ANNAALES
 ORDINIS
 S. BENEDICTI
 OCCIDENTALIUM MONACHORUM
 PATRIARCHÆ.

In quibus non modo res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ
 non minima pars continetur.

*Auctore Domno JOHANNE MABILLON, presbytero
 & monacho ejusdem Ordinis è Congregatione S. Mauri.*

TOMUS TERTIUS.

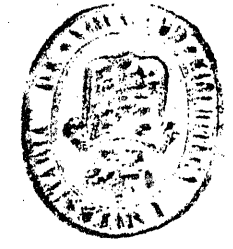
Complectens res gestas ab anno Christi DCCC L. ad annum DCCCC LXXX. inclusive,
 cum Appendice, & Indicibus necessariis.

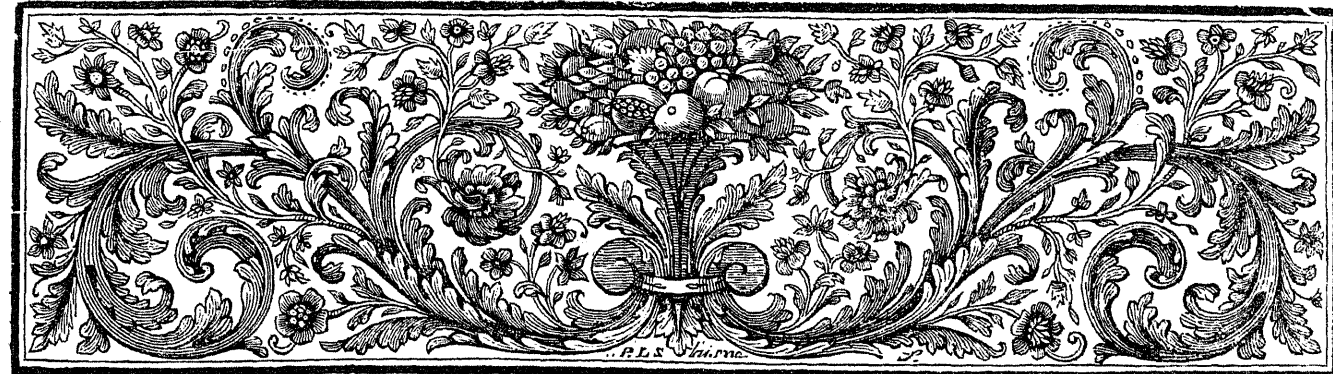

LUTECIÆ - PARISIORUM,
 Sumtibus CAROLI ROBUSTEL, via Jacobea, ad insigne
 Arboris Palmæ.

M. DCCVI.

CUM PRIVILEGIO REGIS, ET SUPERIORUM FACULTATE.

IN TOMUM TERTIUM
ANNALIUM
BENEDICTINORUM.

P R Æ F A T I O.

ANNALIUM nostrorum tomus tertius posteriores quinque sæculi noni annorum decades ; octo vero priores sæculi decimi complectitur. Mirum esset , si in tam longo tot annorum decursu res publicæ uno eodemque tenore fluxissent , cum nec anni annis similes , immo nec dies diebus pariles plurimum succedant. at nihilo minus permirum fortasse nonnullis videri possit , in duobus illis sæculis , quæ se se contingunt , tantam subito factam esse rerum conversionem , ut moribus longe amplius distent , quam temporum intervallis. Tantæ , tamque repentinae mutationis causas investigare operæ pretium fuerit.

Utrique sæculo communia fuere bella , sæculo nono potissimum a Normannis ; decimo ab Hungaris , præter civiles & intestinas discordias , utrique etiam communes. Jam vero illud sæculo nono singulare , quod in eo magna exstiterit eruditorum virorum copia , necnon præstantium pontificum , præsertim in Romana ecclesia , in qua non unus Nicolaus I. Magni cognomen meruit. at contra sæculo decimo rari hoc nomine digni pontifices , immo plerique tam sacra summaque dignitate prorsus indigni , qui sanctissimam illam sedem male factorum spurcitia & atrocitate dehonestarunt. Ad hæc , sæculo nono multa morum elegantia : decimo efferata passim barbaries , ad cædes & ad nefanda quæque facinora præceps. Denique sæculo nono non mediocri legibus reverentia tribuebatur : sequenti immanis grassata est quidvis audendi , agendique licentia. Unde illustrissimus ecclesiasticorum Annalium scriptor non dubitavit asserere , ecclesiam in nullo umquam graviori versatam fuisse discrimine , nec manifestiori pereundi (si fieri posset) constitutam periculo , quam per bella , tumultus & flagitia sæculi illius turbulentis , quod sui asperitate ac boni sterilitate *ferreum* ; malique exun-

dantis deformitate *plumbeum*; atque scriptorum inopia *obscurum* appellat. Unde ergo tanta in duobus illis sibi succedentibus sæculis diversitas?

Non unam, sed plures tam infaustæ ac subitæ conversionis causas fuisse constat: sed tamen, ut quidem ego existimo, felicior ille sæculi noni ac probabilior status ex cultu potissimum bonarum litterarum: contra vero infanda illa sæculi decimi corruptela ex crassa ignorantia & litterarum neglectu profecta est. quod etiam in prioribus sæculis facile quivis animadvertere poterit. Sublata quippe scientia litterarum, non est qui alios erudiat, non est qui exhortetur, non est qui peccantes arguat. Hæc ubi defecerint, impune peccatur, impune violatur religio. Denique absque his exercitationibus, absque studiis, sacerdotes & ecclesiæ ministri in desidiam resolvuntur, & in cetera, quæ inde consequuntur vitia; nullaque inter sacros altaris ministros ac plebem distantia: ut populus, sic sacerdos.

Id probe intelligebat eximius ille princeps Carolus, re ac nomine vere Magnus, qui subditorum mores in toto reformaturus imperio, simul de restituendis litteris in primis sollicitus fuit: certus ex earum restitutione mores formari, si non statim meliores, saltem politiores. quæ res magnum comparandæ virtuti adjumentum affert: contra ex litterarum neglectu indocilem plerumque ferociam & indomitam cervicositatem oriri, quæ vix ullis monitis & adhortationibus ad virtutem flecti possit. Qualem successum habuerit Caroli Magni in restituendis litteris consilium, satis superque probat florens illius sæculi status, quo vix ullum a fundato Francorum principatu illustrius fuit, maxime si priora & media tempora considerentur.

Caroli Magni exemplum secutus est Ælfridus Anglo-Saxonum rex ad restituendam in regno suo virtutem ac pietatem, ob id Magni, uti & Carolus, cognomen merito consecutus. Antequam regnum adiret, eo usque litterarum studia in Anglia obsoleverant, ut nec sacerdotes ipsi latine scirent; & recte docendi, & bene vivendi prorsus expertes. Rex ipse, omnis eruditionis expertus & ignarus, ubi thronum conscendit, exemplo itidem Caroli Magni non erubuit jam ætate provectior litteras discere, ut alios ad eas condiscendas exemplo suo excitaret. Hinc præter Asserum & Plegmundum episcopos, doctos e Gallia viros ad populares suos erudiendos accersivit, Grimaldum scilicet Sithiensem & Johannem Altsaxonem monachos: per quos Oxoniensem fundavit academiam, ex qua fons doctrinæ ac virtutis in omnes regni sui provincias derivaretur.

Hinc refellitur quorundam opinatio, qui litterarum studia virtuti exitiosa esse existimant, præferuntque rusticam & crudam simplicitatem, quam magis docilem, & ad virtutem capeffendam habiliorem esse putant. Certe hæc causa gravis esset, maxime apud monachos, quorum præcipuum ac fere unicum studium esse debet comparandæ quovis modo virtutis. Itaque si litterarum studia bonis moribus nocere constaret, hæc monachis prorsus interdicienda essent, quibus longe potior ratio recte vivendi, quam sciendi incumbit. Et quidem nonnullorum

ingenia & mores studiis corrumpi facile concesserim: at id non ex ipsa studiorum natura, sed ex pravo eorum usu oritur. Et fortasse illis ipsis non minus exitialis foret ignorantia, quæ ignaviam & socordiam, rem virtuti omnino inimicam, parere consuevit. Denique non dubito, plures ignorantia corrumpi, quam litterarum cultu, quæ homines saltem humaniores, & ad vitam sociale aptiores reddunt. Elegantem enim & liberalem doctrinam liberalis quoque natura & indoles comitari solet.

Non tamen negaverim, quibusdam oboesse posse studia, iis maxime, quos internus ad virtutem igniculus inflammat, quos Spiritus-sancti unctio docet de omnibus. Sic initio nascentis christianæ religionis sufficiebat beata illa & sancta simplicitas, qua præditi erant, quotquot Spiritus-sancti habebant primitias. Sic principio institutæ, aut renovatæ monasticæ institutionis scientiam bonarum artium in plerisque supplet eadem illa simplicitas, id est perfecte ad Deum conversa voluntas. At ubi tepescere cœperit primigenius ille fervor, nisi litterarum studiis foveatur, aut piis aliis exercitationibus; sensim degenerat in supinam & crassam quamdam socordiam, qua virtus marcescit, hebetaturque vigor animorum: cui fovendo vel excitando multum conducit liberalis bonarum litterarum tractatio. Id exemplo suo nos docuerunt nostris, Rabanus, Paschasius Radbertus, Lupus abbas, Hajmo, Hincmarus, Hericus & Remigius, ceterique sæculi noni illustres viri, qui sacrarum litterarum scientiam cum pietate conjungere ex æquo studuerunt, & ad posteros transmiserunt.

At enim ex his studiis persæpe oriuntur lites, rixæ & contentiones, quæ eo usque nonnumquam progrediuntur, ut ecclesiam, & rem publicam vehementer conturbent. Id patet ex ipso sæculo nono, in quo variæ inter viros doctos concertationes, de sacris imaginibus, de gratia & gemina prædestinatione, de sacra eucharistia, aliisque de rebus, magnis animorum commotionibus agitatae sunt. quæ omnes sæculo decimo desierunt, in quo nullæ, nisi leves admodum, ejusmodi contentiones excitatae leguntur. Verum, ut jam dixi, hæc vitia sunt hominum litterarum studiis abutentium; & disputationes illæ non omnino inutiles sunt ad illustrandam veritatem. Quamquam optandum sit pacatiora esse, præsertim monachorum, studia, a rixis & contentionibus, quæ bilem movent, non quæ ingenium exercent, prorsus aliena: quæ non ad movendas inutiles quæstiones, sed ad refellendos, si opus sit, errores adhibeantur; uno verbo ad expoliendos animos, ad formandos fovendosque bonos mores, non ad corrumpendos.

Hac mente, hoc consilio bonas artes sectatus est venerabilis Beda, & ut in sæculo nono sistamus, Paschasius Radbertus Corbeiensis abbas, qui tantam in præclara, ut illa tempora ferebant, eruditione modestiam tenuit, ut non modo se *omnium monachorum peripsa* passim dicitaret ac scriberet, sed etiam factis se ita sentire testatus sit, quippe qui ad suscipiendum sacerdotium numquam adduci potuerit, levitico gradu contentus. Huic adungere plures alios licet, in quibus Lupus abbas Ferrariensis, ut erat politiorum litterarum doctrina instructus,

et si de rebus gravissimis scripserit, cum tamen semper observavit modum, nullum ut adversariorum suorum vel minima umquam verborum injuria offenderit. Atque ut erat etiam ab omni cavillandi prurigne longe alienus, Gothescalcum monachum, quem supervacaneis quæstionibus nimium indulgentem ex ejus litteris intelligebat, monet hortaturque epistola xxx. ut nequaquam ultra in talibus ingenium suum conterat: ne his ultra quam oportet occupatus, ad utiliora vestiganda, sive docenda minus sufficiat. Has regulas si religiose observarent qui litteras tractant, nullæ, nisi honestæ & pacatæ disceptationes ex eis orirentur. Ita affectus erat eximius iste abbas: ita affecti erunt alii omnes, quotquot liberales artes liberali animo tractaverint.

Quæ hæcenus dixi de necessitate studiorum, non eo tendunt, quasi ea omnibus & singulis necessaria esse velim, cum multis sufficiat corporalis aut liberalis aliqua exercitatio cum pietate & docilitate conjuncta: sed eo spectant, ut perspicuum sit corpori, ut ita loquar, tum ecclesiæ universim, tum speciatim monastici instituti, necessariam esse eruditionem, cujus defectu sæculum decimum a florentis sæculi noni principio & progressu adeo degeneravit.

Verum qui fieri potuit, inquis, ut tam subito tanta ignorantia in totum fere occidentale imperium irrepserit? Hujus rei causæ potissimum duæ: continua scilicet bella, cum externa, tum domestica, quo nullum litteris exitius malum: necnon declinatio & distractio sub Caroli Magni posteris regis & imperialis auctoritatis: qua languente & labefactata, bonas quoque artes languescere & jacere necesse est. Post mortem Caroli-Calvi, qui viros litteratos, quantum regni turbulentus sinebat status, allicere, & beneficiis augere affectavit, res parum prosperæ fuerunt sub Ludovico-Balbo ejus filio, ejusdemque nepotibus Ludovico & Carolomanno: quibus brevi mortuis, regnum translatum ad Carolum-Crassum imperatorem, tantæ sustinendæ moli prorsus imparem. Hujus tempore metropolis Galliarum Lutecia-Parisiensium diutina obsidione a Nortmannis læcessita, irritò ejus auxilio, expugnari tamen non potuit. Crasso ob inertiam deposito, & Arnulfo in ejus locum imperatore substituto, Odo Francici regni moderator factus est sub Carolo, postmodum dicto Simplicio, Ludovici-Balbi filio impuberi: cui jam fere adulto regni tantum portionem cessit, nec nisi mortuus totum eidem resignavit. Nec tamen sub Carolo tranquillæ res fuere, qui à Francis desertus, & ab Heriberto comite in carcerem conjectus, Perronæ interiit, relicto minorenni filio Ludovico: qui cum Emma genitrice in Angliam refugere coactus, non nisi post mortem Rodulphi, successi a Francis regis, in Galliam ad regnum capeffendum revocatus est, Transmarinus deinceps cognominatus. Nihilò quietius sub eo regnum fuit, ob turbas potissimum Heriberti & Hugonis comitum. Nec melior conditio Lotharii regis ejus filii, aut Ludovici ultimi Carolidum regis: dum tandem ad Capetianos regnum devolutum est.

Perpetui quoque post Crassi obitum in occidentali imperio motus exstitere, nunc ad hos, nunc ad illos transeunte principatu: cui vi-

cissitudini demum Ottones finem imposuere. Dum per cædes ac seditiones ad imperium via sternitur, turbato ac scisso in diversas factiones imperio, Adalberonis Tusciæ marchionis ac Theodoræ ejus concubinæ arbitrio parebat summi pontificatus sortitio, ad quem indignissimi homines obrusi fuere. His fere gradibus ad summam fere ignorantiam ventum est, ex qua pietas & christiana religio ingens sustinuit detrimentum.

Quod hæcenus dixi de sæculi noni cum decimo comparatione, non sic accipi velim, quasi nulla omnino probitatis ac doctrinæ vestigia sæculo decimo remanserint. Atque ut ab Italia incipiam, non defuere per illa pestilentissima tempora optimi episcopi, in his Theodoricus & Grimoaldus Pisani, Adelbertus Bergomatensis, Zenobius Fesulanus, Sergius Cæsenas & Albertus Aretinus, qui communem clericorum vitam in suis ecclesiis restituerunt. His adde Attronem Vercellensem episcopum, æque doctum ac pium; ejusque æqualem Ratherium Veronensem, qui ecclesiæ suæ clericos & laicos ad mores defæciores verbis ac scriptis reducere conatus est. Nec omittendi Petrus & Gauzlinus Patavini antistites, quorum ille Arianis, suam diocesium etiam tunc infestantibus, strenue restitit: hic, eximiæ vir sanctitatis, eisdem penitus delevit, ac cœnobium S. Justinæ instauravit. Denique inter pios Italiæ antistites censendi sunt Notherius *magnæ sanctitatis*, necnon Domini duo Venetiarum, alter ob præclaras virtutes coacte consecratus episcopus; alter pius & doctus, abdicata dignitate, factus in locis sanctis eremita. Coronidis loco, ut alios præteream, aderit sanctus Stephanus, primum cœnobii sancti Salvatoris apud Capuam abbas, dein Cajacensis electus antistes: de cujus confirmatione exstat memorabile Gerberti, ex Casinate monacho Capuani metropolitani, decretum ad clerum & populum Cajacensem.

At longe felicior ac florentior erat ecclesiæ status in Germania, Gallia & Anglia. In Germania quidem Bruno Colonienfis, Notgerus Leodicenfis, Wolfgangus Ratisponenfis, Udalricus Augustenfis, Adalbertus Magdeburgenfis, & Pragenfis cognominis præ ceteris florere: quorum ille Slavos, hic Boëmos, Polonos & Hungaros christianis mysteriis imbuere. His omnibus compares fuere in Belgica prima Henricus Trevirensis metropolita: Adalberones duo Mettenses: Dado & Berengarius Virdunenses, Gauzlinus & Gerardus Tullenses, quorum facta eorum probitatem & sanctitatem prædicant. Porro in Belgica secunda non minus celebres exstitere Fulco, Heriveus, Artaldus & Adalbero archiepiscopi: ex quibus Fulco duas Remis scholas, unam clericorum, alteram ruralium clericorum, sub Remigio & Hucbaldo magistris restituit, quas Gerbertus itidem, Adalberone archiepiscopo curante, excoluit. Ne nimius sim, alios optimos Galliarum præfules omitto, quales exstitere Theotolo Turonensis, Hagano Carnutensis, quorum primus S. Juliani, alter S. Petri monasteria in sua uterque urbe instauravit. His adde Turpionem Lemovicensem, cujus rogatu sanctus Odo, tunc monachus, postmodum abbas Cluniacensis, Collationum libros duos ad emen-

dandos clericorum & monachorum mores composuit.

Ad Angliam quod attinet, vix ullum sæculum plures doctrina & sanctitate præstantes antistites protulit quam decimum: quales fuere e nostris Plegmundus, Odo & Dunstanus Cantuarienses, Oswaldus Eboracensis, Elfegus atque Ethelwoldus Wintonienses. Omnibus aliis regnis sæculo nono præcelluit martyrum numero Hispania, quæ sæculo decimo Rudefindum episcopum Dumiensem sanctitate insignem protulit, multosque sine dubio alios non inferioris meriti præfules, quorum acta ad nos minime pervenerunt. De his omnibus fufius differuimus in Præfatione ad acta sæculi quinti Benedictini, eademque pro nata occasione in hoc tomo tertio commemorantur.

Quam flagrans tunc fuerit in Gallicanis præfulibus instaurandæ pietatis studium, duo in primis concilia testantur: unum Mettense, habitum sub finem sæculi noni: alterum Trosleianum anno DCCC IX. celebratum. Mettensis synodi patres duas afflictæ rei publicæ afferunt causas: unam, provincialium conciliorum longiorem intermissionem: alteram, bella & clades a Nortmannis & perverfis christianis: cui malo medendo non aliud suggerunt remedium, quam morum emendationem. *Querenda est igitur, inquit, pietas Christi, qua pagani arceantur; & statuenda est lex Dei, qua crudelissimi nostræ gentis homines a vastatione pauperum repellantur. Idcirco, quidquid in nobis prave voluntatis est abiciamus, & de paganis, Christo auxiliante, pacem obtinere valebimus.* Idem animus fuit Trosleianorum patrum, qui, *quoniam per aliquot annos, partim infestatione paganorum, partim etiam gravissimis regni perturbationibus ac quorundam falsorum christianorum infestationibus præpediti, juxta decreta canonum congregari nequiverant; tunc, data simul conveniendi facultate, oportere aiunt, in primis, ut quam primum christiane religioni jam labanti, jamque velut in præcipiti vergenti, ab episcopis succurratur. Et quia omnis pene ordo, omnisque status ecclesie confusus ac temeratus erat, a seipsis incipiendum censent his verbis. Ne nobis parcere videamur, qui aliorum errata corrigere debemus; episcopi dicimur, sed episcopale officium non implemus. Ministerium predicationis relinquimus; eos, qui nobis commissi sunt, videmus Deum deserere, & in pravis actibus jacere: tacemus, nec eis manum correctionis tendimus.* Denique post admonitiones ad reges, monasteriorum infelicem statum exponunt: ex quibus *quædam a paganis succensa vel destructa, quædam rebus spoliata, & ad nihilum prope redacta dicuntur, ita ut nulla in eis regularis forma serventur instituta. quod quidem sine regularis abbatis providentia emendari non posse asserunt. Unde censemus, inquit, ut status monasteriorum inviolatus juxta antiquam Regula traditionem & canonum instituta servetur; & ut abbates sint religiosæ personæ, & quæ regularem noverint disciplinam: monachi vero vel sanctimoniales juxta suam professionem sobrie, pie ac simpliciter vivant, ac pro regum salute ac regni pace & ecclesie tranquillitate supplicent. Non secularibus curis vel negotiis occupentur; non pompas mundiales requirant; non ecclesiastica jura inquietent: sed juxta proprietatem sui vocabuli, quiete otium amplectantur.*

Hoc

Hoc reformationis, ut loquimur, monasticæ specimen exsecuti sunt nostri Cluniacenses, quorum monasterii fundamenta anno post Trosleianam synodum proximo jacta sunt. Ex hac enim sanctissima congregatione prodire quam plurimi abbates & monachi pietate & doctrina illustres, qui non modo rei publicæ monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ pristinum splendorem magna ex parte restituerunt. Hujus rei adeo præclaræ præcipuus auctor fuit sanctus Odo, post beatum Bernonem Cluniacensis abbas eximius: qui adhuc monachus, Turpionis Lemovicensis episcopi hortatu duos, ut jam dixi, Collationum libros scripsit contra vitia sui temporis sacerdotum & monachorum. Idem cum per se, tum per suos discipulos & successores, pleraque Galliæ, Hispaniæ, Germaniæ, & Angliæ monasteria vetera emendavit, nova condidit, variisque ecclesiis gnavos ministros suppeditavit. adeo ut, quasi alter Efdras, Benedictinæ legis reparatæ auctor censendus sit post Euticum seu Benedictum Anianensem; a quo novæ suæ institutionis formam accepit. Proxima post pietatem ejus cura & sollicitudo fuit de restituenda in monasteriis doctrina, quam ejus successores studiose excoluerunt. Unde *scribendi studium*, teste Petro Pictavensi in epistola ad Petrum Venerabilem, *speciali prærogativa Cluniacenses abbates a temporibus antiquis obtinent; nec certe sola auctoritate compelluntur ut scribant: sed etsi non fecerint, sicut degeneres, multumque patriæ formæ dissimiles necesse est erubescant.*

Ad hanc monasticæ religionis instaurationem multum etiam contulerunt complures laici homines, pietate non minus quam genere illustres; in his sanctus Geraldus Auriliacensis comes, cujus vitam & virtutes sanctus Odo abbas duobus libris scripsit; Willelmus Aquitaniæ dux, cognomento Pius, Cluniacensis monasterii auctor; multi que alii viri nobiles in plerisque Galliæ, Hispaniæ, Germaniæ, & Angliæ provinciis, in his Annalibus commemorandi: quibus hoc loco referendis supersecedo, ne prolixiori Præfatione hic lectorem distineam.

Ceterum ad hujusce tomi Annales componendos, præter acta Sanctorum & tabulas monasteriorum, plurimum usus sum Annalibus Bertiniani, Mettensibus, Fuldensibus, chronicis Reginonis & Frodoardi, quorum auctoritas, utpote scriptorum æqualium, potior est: tametsi prædictorum Annalistarum nomina, præter duos postremos, ignoti sint. Annales Bertiniani ita dicti sunt, quod ex codice monasterii S. Bertini a Rosvveydo eruti, dein a Chesnio primum typis vulgati sint, incipiendo ab anno DCC XLI. resecta priori parte, quæ eadem fere, atque plebei Annales rerum Francicarum, continebat. In consequentibus quoque plurimum conveniunt cum Eginhardo: ast a Caroli-Calvi principatu multa singularia continent, quæ pauci alii scriptores attigerunt, ab Aimoini continuatore in multis transcripti. Hos Prudentio Trecenti episcopo tribuere videtur Hincmarus Remensis archiepiscopus in epistola ad Egiionem Senonensem, in qua *ex Annali gestorum nostrorum regum*, quod Prudentius composuisse dicitur, locum refert ex anno DCCC LIX. in hæc verba: *Nicolaus papa, pontifex Romanus, de gratia Dei & libero ar-*

P R Æ F A T I O.

*bitrio, de veritate gemina predestinationis & de sanguine Christi, ut pro-
credentibus omnibus fusus sit, fideliter confirmat, & catholice decernit.* quæ
totidem verbis, excepto uno *pape* vocabulo, leguntur eodem anno in
Annalibus Bertinianis. Verum hæc *ex Annali Prudentii* accipere po-
tuit Annalista Bertinianus, qui suos Annales ad viginti-duos annos pro-
secutus est a morte Prudentii, quam anno DCCC LXI. consignat in hæc
verba. *Galindo, cognomento Prudentius, Tricassinæ civitatis episcopus, na-
tione Hispanus, adprime litteris eruditus, qui ante aliquot annos Gotescal-
co predestinatiano resisterat, post felle commotus contra quosdam episcopos,
secum hæretico resistentes, ipsius hæresis defensor acerrimus; indeque non
modica inter se diversa & fidei adversa scriptitans, moritur. sicque, licet
diutino languore fatigaretur, ut vivendi, ita & scribendi finem fecit.* Hic
locus fuisset Prudentio tribuendi superiorum temporum Annales, si ab
eo compositi fuissent. Ut ut sit, saltem illorum Annalium potior pars,
quæ a prædicto Prudentii obitus anno incipit, alteri auctori tribuenda
est, hæctenus ignoto, Hincmari archiepiscopi partibus addicto, in cujus
obitu definit. Superest ut aliquid de chronico Reginonis observe-
mus.

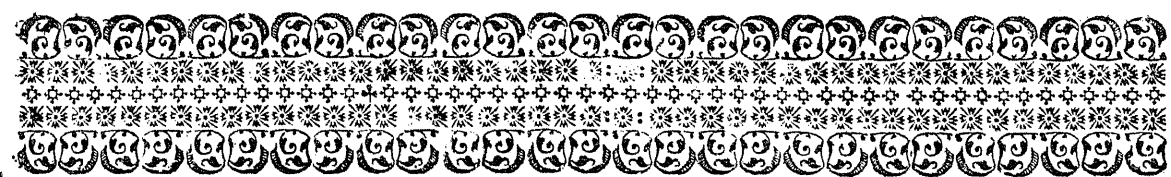
Regino abbas Prumiensis scripsit chronicon duobus libris, quod
anno M D XXI. primo editum est Moguntia a Sebastiano de Roten-
han, cum hac inscriptione: *Excellentissimi ingenii & totius philoso-
phie studiis multipliciter insignito domino Adalberoni episcopo Treverensi,
Regino, quamvis omnium christicolarum extremus, &c.* quam inscriptio-
nem Johannes Pistorius, alique editores retinuerunt. Nonnulli cen-
suere Adalberonem illum, cui Regino chronicon suum inscripsit, non
fuisse episcopum Trevirensis, sed Mettensem. cujus opinionis primus
auctor fuisse videtur Sigebertus in libro de Scriptoribus ecclesiasticis,
capite CXI. ubi sic legitur: *Regino abbas Prumiensis scripsit ad primum
Alberonem Mettensem episcopum chronicam, continentem præcipua gesta
Francorum, quam a nativitate Christi perduxit ad annum nati Christi
DCCCC. octavum.* Antequam de re ipsa agamus, observandum est, ve-
tera chronici istius exemplaria, quale unum est in bibliotheca regia,
quod olim fuit *ecclesie sanctæ Mariæ in Ottemburg diæcesis Moguntina,*
non exprimere nomen civitatis, cujus Adalbero ille fuit episcopus;
adeoque quod additum est in editis, ex conjectura tantum esse. Jam
vero neque ad Trevirensis episcopum ista referri posse, neque ad
Mettensem hinc certo constat, quod Trevirensis diu post Reginonem
vixit; Mettensis vero non ante annum DCCCC XXIX. hanc sedem
iniit, adeoque annis quatuordecim a morte Reginonis, quem anno
DCCCC XV. obiisse lapis ejus sepulchralis docet. Alium itaque ab his
duobus Adalberonem episcopum fuisse necesse est, cui chronicon suum
Regino dicavit, & quidem anno ipso DCCCC VIII. ut diserte in præfa-
tione sua testatur. Duo nobis hujus nominis & temporis occurrunt:
unus Augustæ - Vindelicorum episcopus ab anno DCCC LXXXVII. ad
DCCCC IX. vel infrequentem: Basileensis alter, ab anno scilicet DCCCC. v.
ad annum circiter DCCCC XVII. ut in Basilea-sacra legitur. Eruditissimi

P R Æ F A T I O.

Paluzii sententia stat pro Adalberone Augustano episcopo, viro eximie
docto, qui, teste Hepidanno, *cum magno apparatu & multis donis ve-
nit ad monasterium sancti Galli,* ipso anno DCCCC VIII. & quidem idi-
bus Octobris *in vigilia sancti Galli confessoris, ejus cupiens interesse
festivari,* ex libello de fratribus conscriptis S. Galli. Forte Regino,
e monasterio suo pulsus, confugerat ad illud monasterium, ubi magna
erat jam tum librorum copia, ut probat eorum catalogus sæculo nono
scriptus; ibidemque versabatur eo ipso anno, quo Adalbero Augusta-
nus illuc se contulit, eo, inquam, anno, quo Regino chronica sua,
sic enim illa vocat, Adalberoni episcopo dedicavit. Ceterum Regino
chronica sua produxit tantum usque ad annum DCCCC. v. ut patet
rum ex editione Pistoriana, tum ex codice regio, tum ex Gemblacensi,
quem secutus est Sigebertus, & nos aliquando vidimus: qui codex in
nupero Gemblacensis monasterii incendio cum aliis ejusdem biblio-
thecæ manuscriptis periit.

Nec plura præfari necesse est de hoc tomo, quem brevi subsequetur
tomus quartus, si temporum ferat conditio: sin minus, continuandis
Annalibus totum otium conferam, dum felicior arrideat imprimendo-
rum librorum tempestas, ac melior Librariorum fortuna.

BREVIARIUM TOMI TERTII ANNALIUM BENEDICTINORUM.

LIBER TRICESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Christi 850. ad annum 855.

- I. **N**ORMANNORUM infestationes.
II. Lupi abbatis monita ad regem.
III. Muritanensis synodi nomine scripta a Lupo epistola.
IV. Caroli praeceptum pro Aninsula.
V. Ticinense concilium. Sancti Abundii translatio Bercetum.
VI. Lupi scripta de tribus capitulis.
VII. Korgarius monachus S. Faronis sub Adalgario abbate.
VIII. S. Germani Pratenfis Gostinus abbas. Abbatas a Carolo mutati.
IX. Lupi abbatis interurbatio.
X. Ville-lupa primordia sub Audachro abbate.
XI. Cellense monasterium in restauratum dedicatur.
XII. Leo abbas Menuniaci, pater spiritalis S. Maurae.
XIII. Prudentium consulit Hincmarus de Gotthescalco.
XIV. Adremerus abbas obit.
XV. Dodoni abbati apud sanctum Martialem suffectus Abbo.
XVI. Miracula Rothoni facta.
XVII. Dufra ecclesie Vivariensi unitur.
XVIII. Caroli diplomata pro monasteriis Surendensi & S. Clementis.
XIX. Hispanici martyres.
XX. Rabani caritas famis tempore.
XXI. Herifordensis basilica dedicatio per eundem.
XXII. Clingenfense monasterium ab eodem instauratum.
XXIII. Tabanense monasterium duplex. Isaac monachus & martyr.
XXIV. Cateclarenfes, Armilatenfes, aliique.
XXV. Eulogius in carcere de martyrio scribit.
XXVI. Alia in fideles persecutio interior.
XXVII. Varii conventus in Gallia.
XXVIII. Monasteria a Normannis incensa.
XXIX. S. Bavonis monachi Laudunum se recipiunt. Alia monasteria destructa.
XXX. Gemetici an monachi casti. S. Aicadri corpus Hapras delatum.
- XXXI. Radbertus Corbeia regimen abdicat.
XXXII. Studia resumit.
XXXIII. Irmingardis imperatricis obitus.
XXXIV. Ratleici item abbatis, cui Rabanus martyrologium dicat.
XXXV. Hetti archiepiscopo succedit Thietgandus.
XXXVI. Athanacense monasterium monachis restituitur. Bona-valli reliquia sancti Florentini concessa.
XXXVII. Gauslini abbatis Glanna successor Theodradus.
XXXVIII. Cormarico facta donatio sub Audachro abbate.
XXXIX. Immunitates Crulanda concessa.
XL. Cordubensis persecutio repetita.
XLI. Pippinus retrusus ad S. Medardum. Wlfadus abbas, & monasterii status.
XLII. S. Remigii translatio. Ejus vita ab Hincmaro scripta.
XLIII. S. Vedasti corpus levatum.
XLIV. Amolonis epistola ad Gotthescalcum. Remigio Amolonis successor datur Saviniacus.
XLV. Synodus Moguntina.
XLVI. Alifridus episcopus duo monasteria instituit.
XLVII. Gandersheimense parthenium conditur.
XLVIII. Maimardus abbas Stradensis & sancti Petri apud Nivernos. S. Genulfi translatio, & alii abbates.
XLIX. Figiacenses & Caunenses abbates.
L. Bassacii abbatis Casinatis legatio. Capitulum generale Casini, & mutatio prapostorum.
LI. Synodus Suesionensis.
LII. Carisfaci alter conventus in causa Gotthescalci.
LIII. Diverforum scripta de predestinatione. Flori sermo in Gotthescalcum.
LIV. Fontanella monachis portio assignata. Vermeriensis synodi littera pro Lebraba.
LV. Abbates missi. Abbo abbas S. Germani Autisiodorensis.
LVI. Rabani epistola ad Heribaldum episcopum.
LVII. Elias abbas Prumia post Marcwardum.
LVIII. Lupi epistola de recipiendo monacho lapsa.

LIX.

ANNALIUM BENEDICT. TOM. III.

- LIX. Odonem abbatem Corbeiensis ab armis dehortatur.
LX. Audradi-Modici revelationes.
LXI. Turonis clades a Normannis illata. Hilduinus junior abbas & archicapellanus, alius ab Hilduino Lotbarii archicancellario.
LXII. Odonis liber de corporis sancti Martini de latione & relatione. Majoris-Monasterii strages & caedes monachorum.
LXIII. Rollo an idem qui Roricus. S. Martini absida seu locus.
LXIV. S. Benedicti corpus Floriaco elatum. Floriacenses pii quidam monachi. Caput-Cervii cella.
LXV. S. Columbae dedicatio basilicae.
LXVI. Ludovici regis praeceptum pro Corbeianova & Heriforda.
LXVII. Tigrinum caenobium conditur a Ludovico rege.
LXVIII. Haimo episcopus Halberstadensis obit.
LXIX. Hirsaugienses abbates.
LXX. Concilium Romanum.
LXXI. Anastasii Bibliothecarii duo.
LXXII. Johannes diaconus, ejusque scripta.
LXXIII. S. Victoris basilica Massilia exstructa.
LXXIV. Fatalis episcopus, idemque abbas Samonensis.
LXXV. Pippinus & Carolus e monasterio fugiunt.
LXXVI. Herenses a Carolo Messiacum & Bisfogilum obtinent.
LXXVII. Praeceptum pro S. Dionysio.
LXXVIII. Diplomata duo pro Dervo a Pardulo obtenta. Officia claustralia.
LXXIX. Aurimaci origo & privilegium.
LXXX. Caziacum monasterium.
LXXXI. Remigii Lugdunensis epistola de Gotthescalco.
LXXXII. Caroli praecepta pro caenobio Montis-olivi, & pro S. Hilario. Exalata facta donatio.
LXXXIII. Farfenses abbates.
LXXXIV. Lindisfarnensis episcopus Eardulfus, abbas Eadredus.
LXXXV. Leonis IV. obitus & quadam gesta. Sublacensi monasterio dona facta.
LXXXVI. Benedictus tertius succedit, non Johanna pseudo-papissa.
LXXXVII. Lotharius imperator obit monachus. Ejus praeceptum pro Sigimaro abbate Morbacensi de Luciana monasterio.
LXXXVIII. Drogo episcopus Mettensis apud S. Arnulfum sepultus. Luxovii abbates.
LXXXIX. Benedicti privilegium pro Corbeia.
XC. Lupus Benedicto papa suos commendat.
XCI. Basilicam plumbo regit.
XCII. Hirmintrudis regina permutatio cum Einar-do Fossatensi abbate.
XCIII. S. Vincentii translatio in Castrense monasterium. Castrenses abbates.
XCIV. Ado Lugduni a Remigio detinetur.
XCV. Synodus Valentina.
XCVI. Synodi Bonogilensis littera pro S. Carilefo.
XCVII. Lupus postulatus abbas S. Amandi.
XCVIII. Navenfi monasterio immunitas concessa. Praeceptum pro Crassa.
XCIX. Normanni a Rothoni vastatione deterrentur.
- C. Obitus S. Folcuni episcopi. Hunfridus ejus successor.
CI. Laurissa abbates.
CII. Gozbalus episcopus & abbas obit.
CIII. Ticinense concilium.
CIV. Mira in S. Andrea monasterio patrata.

LIBER XXXV.

Ab anno Christi 855. ad annum 862.

- I. **R**es civiles anni sequentis.
II. Huchernus clericus a Benedicto papa citatus. Luxovio & Laubiis infestus.
III. Rabanus archiepiscopus obit.
IV. Carolus ejus successor.
V. Hattoni abbati Fuldensi suffectus Thieto.
VI. Warino Corbeiensis Adalgarius. Corbeiensis monachi illustres. Resbacenses abbates.
VII. Paschasius exponit psalmum 44.
VIII. Anea episcopi Parisiensis electio.
IX. Penitentia publica exemplum.
X. Sancto Martiali facta donatio. Caroli junioris anni regni.
XI. S. Sulpicio item donatio facta.
XII. Cormaricensium cella-Petrucius.
XIII. Caroli diploma pro Cella Trecenti.
XIV. Aliud pro Dervo.
XV. Lotbarii diploma pro Gregoriano monasterio. Ludovici praecepta pro Wiffenburgo & parthenone Argentoratensi.
XVI. S. Zachariae monasterio data a Benedicto reliquia.
XVII. Amalberge Brixienfis abbatissa Gisla succedit.
XVIII. Bassacio abbati Casinati suffectus Bertharius.
XIX. Ofilo abbas Samonensis. Collationes presbyterorum in monasteriis.
XX. Parisiorum clades a Normannis.
XXI. Radberti hac de re lamentatio.
XXII. Turones & Carnuta a Normannis infestati. S. Petri monasterii status.
XXIII. Sanctorum translationes.
XXIV. Heribaldo episcopo Autisiodorensi succedit Abbo abbas.
XXV. S. Germani abbates.
XXVI. Fossatenses abbates.
XXVII. Figiacenses abbates item & Conchanses.
XXVIII. Lotharii regis divorcium ab uxore. Gurtarius Bremensis metropolitae erectioni agre consentit.
XXIX. Hildegardis abbatissa Turicina obit. Bertra succedit.
XXX. Ludovici regis littera pro Alaha.
XXXI. S. Bartholomaei monasterium Ferraria.
XXXII. Benedicto papa suffectus Nicolaus primus.
XXXIII. Ludovicus abbas a Normannis captus cum Gauzolino fratre.
XXXIV. Ludovici regis in Caroli regnum irruptio. Episcoporum ad eum monita.
XXXV. Lupus sancti Germani monachis ob hostium gratias agit.
XXXVI. Carolus Autisiodori sanctum Germanum invocat.

i

Annal. Bened. Tom. III.

B R E V I A R I U M

XXXVII. Paschasi nova scripta de eucharistia.
 XXXVIII. Paschasi quinam aduersarii.
 XXXIX. Johannes Scottus. Alius ab Ethelungie abbate.
 XL. Rattrami liber de eucharistia. Dux ejus partes.
 XLI. Sanctorum Georgii, Aurelii, & Nathaliae translatio.
 XLII. Ludovici regis impressio in Franciam.
 XLIII. Delatio corporum sanctorum Wandregisili & Ansberti.
 XLIV. Beata Maria Sussionensis recensio bonorum.
 XLV. Jona episcopi beneficia in S. Andochium.
 XLVI. Sancti Apri monasterium Tullenſe ecclesie restitutum.
 XLVII. Abbates Augiensis & Crulandensis.
 XLVIII. Conradus Autisiodori a S. Germano sanatus. Novam cryptam condit.
 XLIX. Sancti Germani altera translatio rege presente.
 L. Nortmannorum dira facinora. Olo abbas Corbeia fit episcopus Bellovacensis. Arulense monasterium vastatum.
 LI. S. Richarii delatio & abbates Centulenses. Rotuli mortuorum.
 LII. Societas monastica.
 LIII. Helgaudus abbas Centulensis & comes.
 LIV. Sancti Dionysii translatio.
 LV. Thionon abbatis Fuldenſis legatio.
 LVI. Lingonense concilium. Atto episcopus Viridunensis purgatus.
 LVII. Floriacense privilegium assertum.
 LVIII. Synodus apud Saponarias.
 LIX. Societas precum inter fratres.
 LX. Caroli libellus in Wenilone.
 LXI. Lupi abbatis discidium cum Wenilone.
 LXII. Alterum discidium de susceptione duorum presbyterorum.
 LXIII. Hincmari alterum opus de predestinatione.
 LXIV. Caroli diploma pro Bello-loco.
 LXV. Suxiaci monasterium condit Aurelianus.
 LXVI. Badilo abbas primus.
 LXVII. Villa-lupensis basilica dedicatio.
 LXVIII. Epternacensis monachi fiunt canonici.
 LXIX. Abbates Sithiensis.
 LXX. Sithiense monasterium a Nortmannis direptum.
 LXXI. Egil & Ansaldus abbates Prumiensis.
 LXXII. Abbatie Caroli filiis aliisque data.
 LXXIII. Lotharius abbas sancti Germani post Abbonem.
 LXXIV. Concilium Tusiacense.
 LXXV. Ado archiepiscopus Viennensis.
 LXXVI. S. Mauri abbatis translatio.
 LXXVII. Caroli pancharta pro Corbione.
 LXXVIII. Ansharii liber de miraculis sancti Willebadi.
 LXXIX. Ludovici Germania regis epocha iterum asserta. Alaba facta donatio.
 LXXX. S. Pustina translatio Herfordiam. Frekenborghense & Herfenbrocense parthenia.
 LXXXI. Ambrosiana basilica abbates. Episcopalia abbatum ornamenta. Audi Veronensis episcopi testamentum.

LXXXII. Nortmanni Parisios incendunt, aliaque vastant.
 LXXXIII. Hunfridus de relinquendo episcopatu cogitat.
 LXXXIV. Ferrarienses in Trocensem pagum se recipiunt.
 LXXXV. Conventus duo. Lotharius fit clericus apud Reomaum, & abbas.
 LXXXVI. Caroli diploma pro S. Dionysio. Alia pro Cornarico & pro S. Emeterio.
 LXXXVII. Insule-barbara privilegium & abbates.
 LXXXVIII. Mediani-monasterii desolatio.
 LXXXIX. Meginradi martyrium.
 XC. W. aldo abbas exsul.
 XCI. Ludovicus imperator Gislam filiam Deo offert. Gista abbatissa obitus.
 XCII. Caroli domestica & publica mala.
 XCIII. Nortmanni Meldos petunt.
 XCIV. S. Faronis basilica inacta.
 XCV. Diploma pro Gemetico.
 XCVI. Pistensis synodi privilegium pro sancto Carilefo.
 XCVII. Synodi Sueffionica littera pro sancto Dionysio.
 XCVIII. Rothadi episcopi depositio & restitutio. Amalista Bertinianus.
 XCIX. Lupi abbatis obitus.
 C. Hincmarus dedicat ecclesiam Remensem. Fides ac festum assumptionis beate Marie.
 CI. Placitum pro monasterio S. Eugendi.
 CII. S. Urbani translatio Autisiodorum.
 CIII. Lotharius abbas apud sanctum Germanum educatus.
 CIV. Fabrense monasterium conditur.
 CV. Placitum pro cenobio Montis-olivi.
 CVI. Franciam orientalem Hungri populantur.
 CVII. Suvithuni episcopi Wimbriensis obitus.
 CVIII. Caroli preceptum pro partitione sancti Dionysii.

L I B E R X X X V I.

Ab anno Christi 863. ad annum 869.

I. **R**erum civilium status. Lotharii diploma pro S. Petro Lugdunensi.
 II. Sancti Carilefi monachi a Nicolao papa increpiti.
 III. Insignis historia de monacho a religione abducto.
 IV. Corbeiense privilegium confirmatur.
 V. Sancti Germani relatio Parisios.
 VI. Pictavi a Nortmannis obsessi. Nortmannorum factus baptismus.
 VII. Aninsulensium causa definita.
 VIII. Synodica sententia a Nicolao confirmata.
 IX. S. Mauri vita ab Odone reperta.
 X. Samson abbas Hispanus.
 XI. Tolosa obsidio. Caroli diploma pro cenobio Adremarensi.
 XII. Pippini defectio. Tolosa obsidio. S. Vincentii delatio.
 XIII. Pistensi in conventu Pippinus damnatus.

A N N A L I U M B E N E D I C T. T O M. I I I.

S. Germani Autisiodorensis bona in synodo confirmata.
 XIV. Helgaudo Centule abbati succedit Guelfo.
 XV. S. Regine translatio Flaviniacum. Corbiniaci fundatio. Saloco episcopus.
 XVI. Sollemniacum incensum. S. Fausta translatio.
 XVII. Mauriaci abbas Lanfredus.
 XVIII. Huberti abbatis cades. Thiesberge Avenacum datum.
 XIX. Guntharii & Teurgaudi archiepiscoporum varia fortuna. Hugoni abbati datus episcopatus Colonienſis.
 XX. Beto monachus Romam legatus.
 XXI. Lutrensis abbatia Waldrade data.
 XXII. Columbaria Gregoriano monasterio data.
 XXIII. Werthimenses reformati. S. Lutrudis translatio in Corbeiam-novam. Adalgarius abbas Nova-Corbeia.
 XXIV. S. Othmari translatio. Augiensis abbates.
 XXV. Caroli colloquium cum Ludovico. Ludovico abbatia Majoris-monasterii data.
 XXVI. Ansharii archiepiscopi extremus morbus & virtutes. Ultima ejus epistola.
 XXVII. Extrema ejus facta & obitus.
 XXVIII. Rembertus ejus vita scriptor & Gualdo. Corbeia-veteris elogium.
 XXIX. Rembertus Ansharii successor.
 XXX. Ordinatus Corbeia fit monachus. Vita ejus quam pia & apostolica.
 XXXI. Scripta ejusdem.
 XXXII. Paschasi Radberti obitus & virtutes.
 XXXIII. Floriacense monasterium incensum a Nortmannis. Caput-cervium cella Floriacensis.
 XXXIV. S. Dionysii monasterium a Nortmannis direptum, sed non impune.
 XXXV. Lotharii abbatis obitus. Caroli donatio pro eo.
 XXXVI. Hericus Lotharii mortem lugeat. Abbates Germanenses & Reomaenses.
 XXXVII. Mors Pippini & Dragonis Caroli filiorum Elnone.
 XXXVIII. Abbates Elnonenses & Sithiensis.
 XXXIX. Hilduini secundi prefectura.
 XL. Egil abbas Wenilonis Senonensis antistitis successor.
 XLI. Episcoporum ex monachis vita qualis esse debeat.
 XLII. Gothescalci finis extremus.
 XLIII. S. Urbani monasterium conditum in pago Pertensi.
 XLIV. Sancti Basoli elevatio.
 XLV. Euticii dialogus de statu ecclesie.
 XLVI. Ingelovinus Cormaricensibus dat Duodecimpontes. Caroli preceptum pro Bello-loco.
 XLVII. Palmatum monasterium instauratur.
 XLVIII. Ofridi Teutonici libri de evangelio.
 XLIX. Rudolfus scholasticus obit.
 L. Ruthardus item & Micho monachi.
 LI. Laurissa abbates.
 LII. Regimarus abbas ad Nicolaum papam missus. Beringosus abbas.
 LIII. Lis de oblationibus in monasterio S. Zenonis.
 LIV. Roberto a Nortmannis fisco datur abbatia S. Marini, tum Hugoni.
 LV. Synodus Sueffionensis apud S. Medardum.

LVI. Sollemniacense privilegium confirmatum. Caroli regis & Rodulfi archiepiscopi sepultura.
 LVII. Ludovicus Aquitanie rex dictus. Belliloco facta donationes.
 LVIII. Privilegium Balneolis concessum. Compofella duo monasteria.
 LIX. Casauriensis monasterii primordia.
 LX. Ludovicus imperator Casinum adit.
 LXI. S. Vincentii monasterii & Casini direptio per Sarvacenos. S. Vincemii abbates.
 LXII. Imperatoris beneficia in Casinum.
 LXIII. Neapoli ab Athanasio episcopo monachi instituti.
 LXIV. Dani Angliam cade ac rapinis infestant. Diploma pro Crulanda.
 LXV. Ludovici abbatis S. Dionysii obitus. Abbatia a Carolo retenta, & dotata.
 LXVI. S. Deodati corpus Latiniaci.
 LXVII. Synodi Trecentis littere pro Hincmaro ad Nicolaum papam. Anastasi littere de obitu Nicolai papae.
 LXVIII. Græcorum capitula contra Latinos.
 LXIX. Rattramus ad illa respondet. Rattrami operis economia. Alia ejus scripta. Rattrami plures.
 LXX. Penitentia ob casum sancti Richarii monachum.
 LXXI. Ludovici regis diploma pro S. Richario.
 LXXII. Reliquie Centulensibus concessa.
 LXXIII. Gerardus Pulariense monasterium condit.
 LXXIV. Vireliacense item cenobium. Saro abbas Pulariensis.
 LXXV. Gerardus & Berta cum liberis ibidem sepulti.
 LXXVI. Gerardus de Carolo rege queritur. Provincia comes non Burgundia.
 LXXVII. Placita pro S. Benigno.
 LXXVIII. S. Benigni monasterium instauratum. Saro abbas S. Benigni sub Bertilone.
 LXXIX. Abbates Sulpiciani & Masciacenses.
 LXXX. Placitum pro S. Tiberio.
 LXXXI. Hispania quadam monasteria.
 LXXXII. S. Othmari oratorium dedicatur. Ludovicus rex Corbeia-nova adit.
 LXXXIII. Carolus rex Autisiodori apud sanctum Germanum.
 LXXXIV. Cormarico facta donationes. Audacrii abbatis atas.
 LXXXV. Ebrardus ejus propinquus. S. Germani Autisiodorensis bibliotheca.
 LXXXVI. Fames & pestis. Caroli diplomata pro S. Richario & S. Amando.
 LXXXVII. S. Mauri translatio ad Fossatense monasterium; S. Vincentii Amasum.
 LXXXVIII. Puerorum oblationes apud sanctum Remigium.
 LXXXIX. Almanni monachi facta & scripta. Willebertus episcopus Catalaunensis.
 XC. Convoionis abbatis obitus in monasterio Salomonis. Insignes ejus discipuli.
 XCI. Teurgaudi Trevirensis olim pontificis obitus. Hunfridi etiam episcopi Morinensis.
 XCII. Wormariensis synodi acta.
 XCIII. Herisense parthenium conditur. Remberti epistola ad monachos.
 XCIV. Hincmari Laudunensis origo historie.

B R E V I A R I U M

XCIV. Carolus S. Maurum veneratur.
 XCVI. Carolus S. Dionysio nundinas Cormeliarum tribuit.
 XCVII. Caroli diplomata pro cella Surensi & pro Arulensi monasteriis.
 XCVIII. Placitum pro Exalateni monasterio.
 XCIX. Vermeriensis synodi littere pro Carrofo.
 C. Lotharii iter in Italiam & Casinum. Placentia moritur.
 CI. Carolus regnum ejus invadit. Bertulfus & Walto de Trevirensi sede certant.
 CII. Waldrada ad S. Romaricum se recipit. Lutrensis abbatia Heberardo comiti data.
 CIII. Caroli donatio facta S. Luciano.
 CIV. Synodice littere pro S. Petro Senonensi. Sancti Benigni monachis partitio assignata. Diploma pro S. Arnulfo.
 CV. Salomonis ducis littere ad Hadrianum papam, & responso.
 CVI. Eiusdem littere pro Plebelanio monasterio.
 CVII. Hirmenrude mortua, Carolus Richildem uxorem ducit.
 CVIII. Sancti Casarii abbatia Rotlando archiepiscopo data.
 CIX. Ebo episcopus Gratianopolitanus obit.
 CX. Thiotoni Fuldensi abbati sufficiens Sigehardus.
 CXI. Octava synodi generalis quedam notanda. Decretum de monachis episcopis.

LIBER XXXVII.

Ab anno Christi 870. ad annum 877.

I. Lotharii regni divisio inter duos fratres. Guelfoni abbati Cenulensi sufficiens Carolomanus.
 II. Diploma pro sancto Dionysio.
 III. Caroli donatio facta Blandinio.
 IV. Eiusdem praeceptum pro cenobio Vabrensi. Hadriani bulla pro Crassa.
 V. S. Trudonis bona recensentur.
 VI. Ado S. Desiderii vitam cum reliquiis mittit ad S. Gallum.
 VII. Velnensem ecclesiam S. Augendo confirmat.
 VIII. Manno ejus loci prepositus eruditus. Raabodus an ejus discipulus.
 IX. S. Theuderii abbatis vitam scribit Ado.
 X. Carolus apud S. Dionysium.
 XI. Ansegisus abbas Egilis archiepiscopi successor.
 XII. Bernardi monachi iter ad loca sancta.
 XIII. Ignis paschalis ad sepulcrum Domini.
 XIV. Algari comitis & Tolii monachi cades per Danos.
 XV. Crulandensis monasterii everso, & cades monachorum.
 XVI. Medeshamstedensium eadem fortuna.
 XVII. Eliensis iter parthenonis.
 XVIII. Coludensium virginum admirandum factum.
 XIX. Alia monasteria destructa.
 XX. Edmundi regis & Ceolnoti archiepiscopi obitus. Clerici cum monachis Cantuaria.
 XXI. S. Justine in Italia cenobium.
 XXII. Nonantule abbates. Carolus rex apud

sanctum Dionysium.
 XXIII. Gozolino abbatia Elnonensis data. S. Vedasti abbatia status.
 XXIV. Carolus apud S. Remigium.
 XXV. Duziaci partitio S. Medardi confirmata. Clausuralia officia.
 XXVI. S. Medardi aliud monasterium Turonis.
 XXVII. S. Andrea monasterium Hlmense.
 XXVIII. Alagonense monasterium & Gerrense.
 XXIX. Isonis magistri obitus.
 XXX. Notkerus, Rasperus, & Tutilo ejus discipuli.
 XXXI. Alfredi regis initium.
 XXXII. Caroli colloquium cum Normannis, & diplomata pro S. Andeolo & sancti Germani partitione.
 XXXIII. S. Frodoberti abbatis altera translatio.
 XXXIV. S. Lanuomari varia translationes.
 XXXV. Milonis Elnonensis monachi obitus.
 XXXVI. Fontanellensis chronographus Chesnianus.
 XXXVII. Riculfus archiepiscopus & abbas sancti Andoeni reliquias visitat.
 XXXVIII. Hildensheimensis ecclesie dedicatio.
 XXXIX. Grimaldus abbas S. Galli obit. Harmotus ejus successor, ejusque facta.
 XL. Salomoni canonico ingressus ad S. Gallum quo patio concessus.
 XLI. Ludovici imperatoris praeceptum pro Farfa.
 XLII. Hadriani II. & Johannis VIII. bulla pro Corbeia-nova & Fulda.
 XLIII. Casauriensis basilica dedicatio.
 XLIV. Ludovici privilegia pro Casa-aurea.
 XLV. Ambrosiana basilica tutela ab eodem indulta.
 XLVI. Carlomanni varia fortuna & obitus. Guelfo post eum denuo abbas Centula.
 XLVII. Concilia Cabilonense & Colonense.
 XLVIII. Placitum pro Caunensi monasterio. Diploma pro S. Dionysio.
 XLIX. Rothomenses abbates.
 L. Carolus apud S. Vedastum. Etho Scottus monachus S. Vedasti.
 LI. Placita apud S. Dionysium & Duziacum. Duce monacha ob stuprum poena imposita.
 LII. Cariloci monasterii origo.
 LIII. Salomonis Brittonum ducis interitus & successores.
 LIV. Hufia ecclesia extructa.
 LV. Juviniaci parthenonis primordia.
 LVI. Ludovici regis beneficia in Fuldam & Laurissam. Eiusdem diploma pro S. Dionysio.
 LVII. Helderadi abbatis Novalicidensis gesta, mors, & successores.
 LVIII. Ludovici diplomata pro Casa-aurea & Moninello. Johannis VIII. epistola de Pomposia, &c.
 LIX. S. Sixti cenobium Placentie, & alia.
 LX. Ripandunense monasterium eversum.
 LXI. Caroli acta apud S. Dionysium.
 LXII. Bosonis comitis beneficia in Dervenst.
 LXIII. Carolus Ludovico imperatori sufficiens. Angilberga augusta fit monacha.
 LXIV. Tremorchii bona confirmata in synodo Cabilonensi. Aurelianus fit praesul Lugdunensis.
 LXV. Ado Viemensis moritur.

LXVI.

ANNALIUM BENEDICTI. TOM. III.

LXVI. Alfridus item Hildensheimensis, cujus successor Liudolfus.
 LXVII. Sclavi a Corbeiensibus conversi. Adalgerius abbas & successores.
 LXVIII. Hersfeldensis abbates. Glandericse monasterium.
 LXIX. Johannes diaconus vitam sancti Gregorii scribit.
 LXX. S. Cuthberti translationes.
 LXXI. Caroli acta in Italia. Ejus reditus in Franciam.
 LXXII. Pontigonensis conventus acta.
 LXXIII. Carilocensis monasterii privilegium. Abbates in hac synodo.
 LXXIV. Diplomata pro Bello-loco & Sollemaniaco.
 LXXV. Corbeia veteris abbates.
 LXXVI. S. Columba villa Percedus data.
 LXXVII. Ludovico rege mortuo nova turba.
 LXXVIII. S. Dionysii delatio ob Nortmannos.
 LXXIX. Abbatia secularibus data. Ludovici regni partitio. Praeceptum pro Crassa.
 LXXX. Romberti ope Frisii Nortmannos vincunt. Bovo abbas Corbeia nova chronici auctor. Abbatum ejus loci series.
 LXXXI. Patriciacus Floriaco datur.
 LXXXII. Eccardi comitis genus & testamentum.
 LXXXIII. Patriciaci cella condita.
 LXXXIV. Hildegarii Meldensis episcopi obitus.
 LXXXV. Hincmari epistola ad Carolum de vita S. Dionysii.
 LXXXVI. Hincmari alia epistola de Auriniaci reformatione.
 LXXXVII. Turba Pietavis pro electione abbatissa.
 LXXXVIII. Wolonis monachi casus & mors.
 LXXXIX. Bertilonis abbatis benefacta in sanctum Benignum. Saro ejus coadjutor.
 XC. Bertilonis obitus. Ingo abbas, ejusque successores.
 XCI. S. Benigno quadam villa restituta. Audacher abbas & regius notarius.
 XCII. Carolus Romanus a papa vocatus. Ejus praeceptum pro Cella.
 XCIII. Compendiensis basilica dedicatio.
 XCIV. Sanctorum Cornelii & Cypriani, &c. ibidem reliquia.
 XCV. Capitula Carisiaci.
 XCVI. Fabaria privilegia confirmata. Commutatio inter S. Martini canonicos & monachos sancti Martini.
 XCVII. S. Dionysio restitutio facta.
 XCVIII. Magnilocensis & Calmeliacensis abbatiarum libertas asserta.
 XCIX. Caroli extrema facta & mors.
 C. Dionysiani abbates.
 CI. Herici de Carolo encomia. Ejus dona sancto Benedicto.
 CII. Ludovici Balbi coronatio.
 CIII. Richildis auguste prava facta Auriniaci.
 CIV. Hilduino abbati Sibiensis succedit Fulco.
 CV. Belgicis parthenonibus data diplomata.
 CVI. Adalhelmus vitam S. Opportuna scribit.
 CVII. S. Benigno donatio facta a Berta comitissa.
 CVIII. Sancti Petri Cabilonense monasterium infrastratur.
 CIX. Carlomanni diplomata pro Cremisiano.

Annal. Bened. Tom. III.

CX. Adclardus episcopus ob occupatam Nonantula abbatiam excommunicatus.
 CXI. Abbas Mediolanensis restitui jussus.
 CXII. Carolus rex ob direptum Brixia cenobium increpitus.
 CXIII. Dominicus episcopus Romam citatus.
 CXIV. Bertharii abbatis Casinatis legatio Romam.

LIBER XXXVIII.

Ab anno Christi 878. ad annum 885.

I. Ludovici diploma pro Centula.
 II. Acta ejusdem Turonis, &c. Abbatissa Piethuensis.
 III. Ludovici foedus cum Ludovico rege Germanie.
 IV. Johannes papa in Galliam venit. Trecentis concilii acta.
 V. Flaviniacensis ecclesie dedicatio per pontificem.
 VI. Floriaco privilegium ab eodem concessum. Sancti Benedicti apparitio. Adrevaldi monachi etas.
 VII. Indulgentia cesis in bello a papa concessa.
 VIII. Nortmanni ab Hugone abbate vicli ope S. Benedicti.
 IX. S. Benedicti illationis historia.
 X. Ejus difficultates exposita.
 XI. Diluuntur.
 XII. Ejus tempus expenditur.
 XIII. S. Mauri translatio Saxiacum. Sancti Bertharii in Burgundiam. S. Eparchii cenobium desolatum.
 XIV. Wlgarius monachus episcopo datus. Johannis papa epistola de S. Eugendo. S. Dionysii monachi Roma Ordinatio per abbatem.
 XV. Carroense privilegium.
 XVI. Bonavallenses abbates.
 XVII. Exalateni cenobio everso conditum Cuxanense.
 XVIII. Syracusis magna strages & cades.
 XIX. Sancto Dionysio facta donatio ab Aletramno comite.
 XX. Ludovici Balbi obitus.
 XXI. Qua inde consecuta.
 XXII. Bosonis regis Provincia coronatio. Diploma pro Cariloco & de Crudatis.
 XXIII. Nemausense monasterium ab episcopo vercatum.
 XXIV. Pultariense iter a vicinis.
 XXV. Franco abbas Laubiensis.
 XXVI. S. Zenoni donatio facta a Carolomanno.
 XXVII. Liulfredus comes arguitur ob susceptam monialem. S. Christine monasterium.
 XXVIII. Concordia regum, ac regni divisio.
 XXIX. Carolomanno rege mortuo, Carolus fit imperator.
 XXX. Nortmannorum facinora in Belgio.
 XXXI. Angilbertus abbas Corbeia librum regi offert.
 XXXII. Enziacum S. Martino Aduensi datum.
 XXXIII. Hugo Arnulfi abbatis adjutor, vir sanctus. Badilo comes fit monachus cum nepote.
 XXXIV. Oddonis monachi sanctitas. Abbates ejus loci.
 XXXV. Geilo fit episcopus Lingonensis.

B R E V I A R I U M

XXXVI. Carolomanni preceptum per Glonna. Adolenus abbas Navenfis.
 XXXVII. Johannis electus episcopus Dolensis.
 XXXVIII. Novienti magne turbe. Richardis donatio. Lanzonis zelotypi infelix mors. Novietenses abbates.
 XXXIX. Walfredus abbas Duellii.
 XL. Ebbecstorfsenfe cœnobium conditur. Gandersheimenses abbates.
 XLI. S. Cecilie monasterium in pago Urgellensi.
 XLII. Legerens cœnobio facta donatio.
 XLIII. Ambrosiana basilica data privilegia.
 XLIV. Caroli Crassi diploma pro Farfa. Brumadum monasterium.
 XLV. Normanni novas strages edunt.
 XLVI. A Ludovico victi.
 XLVII. Sanctorum translata corpora.
 XLVIII. S. Vedasti Bellovacos.
 XLIX. Odonis episcopi Belvacensis obitus. Turba pro eligendo successore.
 L. S. Remigii delatio Sparnacum & Orbacum.
 LI. Puerorum oblationes ad S. Remigium.
 LII. Concilium ad S. Macram.
 LIII. Cenulenses & S. Columba abbates.
 LIV. Pulcranes duo monachi detenti Mediolani.
 LV. Hadericus abbas S. Simpliciani a papa probatus.
 LVI. Senionensis monasterii infelix status.
 LVII. Sancti Laurentii abbatia data Narbonensi ecclesie. Carolomanni privilegium pro sancto Polycarpo.
 LVIII. S. Vincentii ad Vulturum monachi casti.
 LIX. Normannorum nova facinora. Ludovicus Germanie rex sepultus Laureshami.
 LX. Treviri & Metis diripiuntur.
 LXI. Ludovicus rex Francie obit. S. Remigii translatio propter Normannos.
 LXII. Hincmarus Remorum antistes obit. Ejus mores quales.
 LXIII. Marimus papa Johanni succedit. Ansperto Mediolanensi Anselmus.
 LXIV. Remensis cleri excusatio. Fulco Hincmari successor.
 LXV. Ramponis monasterium.
 LXVI. Ansegisus Senonensis succedit Evrardus. S. Remigii cœnobio donatio facta.
 LXVII. Hericus scribit acta episcoporum Autisiodorensium. Remigius ejus discipulus. Hucbaldus monachus cum eo Remis docet.
 LXVIII. Rodulfus abbas Sithiensis.
 LXIX. Grimboldus ab Alfredo accitus in Angliam. Oxoniensis academia fundatio.
 LXX. S. Neoti abbatis vite epitome.
 LXXI. Alfredi adjutores in excitandis studiis. Afferus episcopus.
 LXXII. Johannes presbyter ac monachus. Alius a Johanne Scotto.
 LXXIII. Monasteria ab Alfredo condita. Johannes Ethelingia abbas.
 LXXIV. Sestoniensis parthenon.
 LXXV. Wintoniensis abbas Grimboldus.
 LXXVI. Normannorum varie in Franciam impressiones. Condati cœnobium.
 LXXVII. Alfa monasterium. Adremarenses abbates. S. Prudentii Besuam translatio.

LXXVIII. Marini pape privilegium pro Sollemniaco.
 LXXIX. Bertolfo Trevirensi succedit Ratbodus.
 LXXX. Hartmote abbati sancti Galli successus Bernardus. Anonymus sancti Galli, & Annalista Fuldensis.
 LXXXI. Caroli cesaris precepta pro Casa-aurea & Farfa. Abbates utriusque loci.
 LXXXII. Corretum monasterium instauratur. Savinionis monasterium.
 LXXXIII. S. Facundi monasterii clades. S. Petri de Rupibus cœnobii origo.
 LXXXIV. Marino pape succedit Hadrianus III. Carolomanno regi Carolus Crassus. Nortmannorum fraus.
 LXXXV. Carolomanni preceptum pro S. Germano Autisiodorensi. Aliud pro S. Crispino.
 LXXXVI. Caroli imperatoris pro Fulberto abbate, Laureshamo & S. Apro. Aliud pro Grandi-valle.
 LXXXVII. Eusebii reclusi obitus.
 LXXXVIII. Hirsaugia Gerungo abbati succedit Regenbodo.
 LXXXIX. Gozlinus episcopus Parisiensis. Sancti Mederici translatio.
 XC. S. Pauli episcopi Leonensis vita scripta.
 XCI. Bertharis abbatis Casinatis martyrium. Guasferius princeps monachus in extremis.
 XCII. Hadriano succedit Stephanus V. Hugo cœcatus & tonsus Prumia.
 XCIII. Florberti magistri obitus. S. Maximini & Fulde abbates.
 XCIV. Societates sancti Galli.
 XCV. S. Arnulfi clericis asserta bona. Heinardus abbas sancti Michaelis.
 XCVI. Turba in cœnobio Miciacensi.
 XCVII. Patriciacus villa Floriaco restituta.

L I B E R X X X I X.

Ab anno Christi 886. ad annum 894.

I. Parisiorum obsessio a Nortmannis. S. Germani miracula. S. Medardi basilica combusta. Senones obfesse. Monasteria diruta.
 II. Carolus Parisius succurrit.
 III. S. Dionysii & S. Botiani translatio.
 IV. S. Crispini basilica facta donatio.
 V. S. Benigno restitutio facta. S. Sequani & Gemnorum abbatia.
 VI. Cariloco privilegium datum.
 VII. Cuciaci parthenonis origo.
 VIII. Dufera Trenorechio data. Isodri abbatia & cella S. Reveriani.
 IX. Ansbaldi abbatis Prumia obitus.
 X. Oxonia magna dissensio.
 XI. Lerense monasterium.
 XII. Parisiaca obsidionis continuatio. Meldarum obsidio.
 XIII. Caroli preceptum de abbatibus ecclesie Niver-nensis.
 XIV. Hugo abbas obit. Gozolino abbati succedit Ebolus.
 XV. Riccardis augusta purgatio & secessus. Crassi abdicatio.

A N N A L I U M B E N E D I C T . T O M . I I I .

XVI. Liurovardi malefacta in parthenone Brixien-si. Colonienfis synodus.
 XVII. Doncherviacensis celle origo.
 XVIII. Odo abbas S. Martini Turonensis. Hugonis abbatis tempus obitus.
 XIX. Sancti Martini Turonos revectio. Herbernus abbas, dein archiepiscopus.
 XX. Evrardus Senonum antistes obit. Geylo etiam episcopus Lingonum.
 XXI. Belliloco facta donatio a Frotario archiepiscopo.
 XXII. Werdenses & Fuldenses abbates.
 XXIII. S. Crucis monasterium apud Firmanos.
 XXIV. Erchemperti monachi legatio & gesta. Monachis in causis jurare nefas.
 XXV. Carolus Crassus obit. Imperium divisum.
 XXVI. Crassi commemoratio Augie instituta.
 XXVII. Odo rex Parisios struere tutari pergit. Abbatis & Aimoini scripta.
 XXVIII. Ebolus abbas S. Dionysii, cujus corpus Remis.
 XXIX. Fabula de sublato S. Dionysii corpore.
 XXX. Besua vastatio septima, & martyria. Besua abbates.
 XXXI. Luxovii item strages.
 XXXII. Mettense concilium. Sanctimonialibus ejectionis velum reddidit.
 XXXIII. Arnulfi diplomata pro Cremifanio. Augie abbates.
 XXXIV. S. Rembertus episc. obit, successore Adal-gario designato.
 XXXV. Corbeia-nova immunitas asserta. Metelense parthenium.
 XXXVI. Abbatia Romanis Adelaidi data.
 XXXVII. Ricipullensis monasterii origo.
 XXXVIII. Farfenses abbates.
 XXXIX. Nortmannorum nova facinora. Odonis regis varia diplomata.
 XL. Floriacenses abbates.
 XLI. Balneolensi monasterio ablata restituuntur.
 XLII. Bernonis abbatis genus & initia.
 XLIII. Gigniaci monasterii origo.
 XLIV. Laubienfis abbatia ecclesie Leodicensi tributa. Fabaria privilegia renovata.
 XLV. Cantuarie presules.
 XLVI. Nortmannorum nova facinora.
 XLVII. Ludovici regis Arelatensis coronatio.
 XLVIII. Salomon abbas S. Galli & episcopus.
 XLIX. Hatto archiepiscopus, sancti Georgii cella auctor.
 L. Festivum factum apud S. Gallum.
 LI. Regenbodo Hirsaugie regimen Harderado cedit.
 LII. Hericenses parthenium confirmatum. Walburga abbatisse obitus. Mollenbecanum monasterium. Corbeia-nova viri illustres.
 LIII. Corbeia Gallica abbates. S. Gentiani translatio. Officia claustralia, & homines Corbeia.
 LIV. S. Vventii translatio Vergiacum. Walcaudus Besua abbas.
 LV. Odonis diplomata pro Adua, Crassa, & Jun-cellis.
 LVI. Samonis abbatis Hispani, & Wintila eremite obitus. S. Hadriani monasterium.
 LVII. Nortmanni Sithiu aliaque loca infestant. Sun-zoni archiepiscopo Mogumino Hatto succedit.

LVIII. Chiemense monasterium S. Ruberto tribuitur. Aspertus episcopus Ratiponensis.
 LIX. Corbeia-nova abbates, & alii evincunt.
 LX. Hucbaldus monacho donatio facta.
 LXI. Abbatibus clelio monachis S. Petri Senonensis asserta. S. Columba monachis refugium datum.
 LXII. Nantuaco restitutio facta ab Aureliano. Nantuacenses abbates.
 LXIII. Bellilocenses abbates.
 LXIV. Lamberti Vidonis filii nativitas. S. Vincentii ad Vulturum abbates.
 LXV. Sancta Christina monasterio imperialis tuitio asserta.
 LXVI. Angelarius & Ragemprandus abbates Cafi-nenses.
 LXVII. Teanenfis cœnobii incendium.
 LXVIII. Conspiratio in Odonem regem. Carolus Simplex rex dictus.
 LXIX. Eboli abbas mors. Abbates Dionysiani & Pratenfes.
 LXX. Cluniacus Guillelmo comiti datur.
 LXXI. Alfa cella Adremarensibus asserta. Adremarenses abbates.
 LXXII. Sancti Romani abbatia apud Senonas restituta.
 LXXIII. Prumia direpta, Regino abbas. Carolus princeps ibidem tonsus. Mevingaudus Rotila castus.
 LXXIV. Arnulfi dona S. Emmerammo. Turonis item episcopi.
 LXXV. Remensis synodi acta. Sithiensis abbatia a Balduino comite occupata.
 LXXVI. S. Vedasti Atrebatas relatio per Dodilonem episcopum.
 LXXVII. S. Medardi abbatia Fulconi data pro Vedastina.
 LXXVIII. Fulconis querela de Dodilone episcopo.
 LXXIX. Privilegium de Avennaco.
 LXXX. Valtero archiepiscopo Fulco scribit.
 LXXXI. Remis studia instaurata. Hucboldi doctrina & scripta.
 LXXXII. S. Gibriani translatio ad sanctum Remigium.
 LXXXIII. Mancionis epistola de presbytero conjugato.
 LXXXIV. Odonis diploma pro S. Medardo.
 LXXXV. Aduensi episcopo interdicta subjectio abbatia Flaviniacensis.
 LXXXVI. Cormarico facta donatio.
 LXXXVII. S. Theoderii monasterium reformatur per Dervenfes.
 LXXXVIII. Arnulfi pietas & munificencia in Cremifanium.
 LXXXIX. Adalberonis dictum de religione sancti Galli monachorum.
 XC. S. Salvatoris de Valle-Dei monasterium.
 XCI. Arnulfi expeditio in Italiam.
 XCII. Diploma ejus pro Tullo-leucorum.
 XCIII. Laureshami Adalberonem abbatem instituit.
 XCIV. Hildegardis Chemistem relegata.
 XCV. Tuto episcopus Ratiponensis. S. Emmerammi exemptio.
 XCVI. Medianum-monasterium canonicis datum.

B R E V I A R I U M

XCVII. Odonis regis donatio S. Dionysio.
 XCVIII. Auriliacensis monasterii origo.
 XCIX. Gerfredi monachi purgatio.

L I B E R X L.

Ab anno Christi 895, ad annum 900.

I. **T** Riburienſe concilium.
 II. S. Bertæ reliquæ Ereſteim exceptæ. Penitentiæ ob homicidium.
 III. Zuentiboldi diplomata pro ſancto Michaële ad Moſam, & pro Epernacō.
 IV. Ludelmus episcopus Tullenſis.
 V. Moſpurgenſis abbatia.
 VI. Aureliani archiepiscopi obitus.
 VII. Formoſi bulla pro Gigniaco. Vidoniſ diploma pro Bobio.
 VIII. S. Vandregiſili & S. Anſberti corpora Carmentas illata. S. Chaletrici episcopi tumulus.
 IX. Plegmundi Canuarienſis acta.
 X. Johannes Ethelingie abbas necatus.
 XI. Arnulſus imperator. Formoſi papa mors & ſucceſſores.
 XII. Zuentiboldi littera pro Gregorianis & Dionysianis.
 XIII. Ejuſdem quedam facta, conjugium, & diploma.
 XIV. Capella dedicatio apud Lemovicis.
 XV. Portuenſis ſynodus. ſancti Martini ad montem Aureolum monasterium, S. Martini de Monterotundo.
 XVI. Roberti comitis charta pro S. Martino.
 XVII. Odone regē mortuo ſolus Carolus regnat. Diploma ejus pro S. Dionysio.
 XVIII. Carolus pacem init cum Zuenteboldo. Diplomata pro S. Apro, & pro S. Michaële.
 XIX. Permutatio cum monasterio Gregoriano.
 XX. S. Marculſi translatio Corbiniacum. S. Honorine Conſluentium. S. Louſfredi Pariſios.
 XXI. Floriaco facta donatio.
 XXII. S. Petri de montibus inſtauratum monasterium. Gennadiuſ abbas.
 XXIII. Palatiolum monasterium duplex.
 XXIV. Caroli diplomata pro Elzōne, Auriliaco, & Craſſa.
 XXV. Sigfriduſ abbas Saviniaci.
 XXVI. Ratboduſ episcopus Trajecti.
 XXVII. Regino Prumiſem abbatiam cedit Richario.
 XXVIII. Hatto abbas Laureſhamenſis.
 XXIX. Fabaria Salomoni episcopo tradita.
 XXX. Leoparduſ Nonantula abbas.
 XXXI. Arnulſus imperator obit.
 XXXII. Ludovicuſ filiſ ejus ſuccedit. Ejuſ diploma de S. Apro. Ludovicuſ Orbuſ imperator.
 XXXIII. Romani pontifices.
 XXXIV. Alſredo regi ſuccedit. Edouarduſ. Gloceſtria monasterium.
 XXXV. Fulconi archiepiscopo ſuccedit Heriveuſ.
 XXXVI. Balduino data S. Bertini abbatia. Sancti Bertini, S. Medardi, & S. Vedasti abbates.
 XXXVII. S. Vinnoci translatio Bergas.

XXXVIII. Caroli littera pro S. Andochio & ſancto Ebrulfo.
 XXXIX. Betto S. Columba monasterium munit ornatque.
 XL. Rodulſuſ abbas Belliloci.
 XLI. Novientenſis & Mauri-monasterii abbates.
 XLII. Corbeia-nova abbates.
 XLIII. Ambroſiane baſilicæ abbates.
 XLIV. Grimlaci regula ſolitariorum.
 XLV. Fejunia triduana ut olim indicta.
 XLVI. Buchaugienſis parthenoniſ initia.

L I B E R X L I.

Ab anno Christi 901, ad annum 915.

I. **S**æculi decimi ſtatus. Ordiniſ quoque monaſtici.
 II. Hungarorum prima clades.
 III. Lucediūm Vercellenſiſ eccleſia unitum.
 IV. Nonantula incendium.
 V. Coronata abbatia Comenſi unita eccleſia. Sancti Abundii abbatia.
 VI. S. Remigii in ſuam baſilicam relatio.
 VII. S. Benigno facta donationes. Converſorum donationes.
 VIII. S. Medardi translatio Divionem an vera.
 IX. Miliduni B. Mariae eccleſia.
 X. Stephanuſ Laubiſenſis abbas. Herſfeldenſes abbates.
 XI. Placiuſ pro Coxanenſi monasterio. Fortuniuſ ex rege monachus.
 XII. Caroli diploma pro Corbeia.
 XIII. Amberta abbatia.
 XIV. S. Marie de Craſſa facta donatio.
 XV. Sancta Crucis monasterium Burdegale inſtauratum.
 XVI. S. Trudperti monasterium conditur.
 XVII. Radperti monachi S. Galli obitus. Liſ Turonis episcopi cum Richario abbate.
 XVIII. S. Germani Pratenſis abbates & decani. Caroli præceptum pro eodem, & pro ſancto Dionysio.
 XIX. Doverenſe monasterium Virzionem translatum.
 XX. Grimbalduſ abbatiſ obitus.
 XXI. S. Johanniſ cella apud Helvetoſ.
 XXII. Ludovicuſ donatio facta S. Emmerammo.
 XXIII. S. Sabini monasterium Placentia.
 XXIV. Bobio privilegia duo data.
 XXV. Caſinaſ monasterium inſtauratum.
 XXVI. Soricinii inſtauratio, & veteriſ monasterii S. Michaëliſ.
 XXVII. Balma Gigniaco data. Balme complures.
 XXVIII. Ludelmuſ Tulli episcopus obit.
 XXIX. Patriacuſ S. Dionysio reſtitutuſ.
 XXX. Barifiacuſ Roberto Elnonenſi abbati conſeſſuſ.
 XXXI. Corbiniaci monasterium.
 XXXII. Altaba facta donatio. Trevirenſia monasteria.
 XXXIII. Romani pontifices.
 XXXIV. S. Augendi monachorum controversia.
 XXXV. Martiniatuſ monachus, ejuſque ſcripta.
 XXXVI.

A N N A L I U M B E N E D I C T. T O M. I I I.

XXXVI. Auxiliuſ an monachus.
 XXXVII. Adelfonſi regis epistola ad canonicos S. Martini.
 XXXVIII. Monasteria circum ſancti Jacobi apud Hiſpanoſ eccleſiam.
 XXXIX. S. Vincentii de Pino monasterium.
 XL. Novalicienſe monasterium vaſtatur a Sarraſcenis.
 XLI. Montis-olivi monasterio legata eccleſia.
 XLII. S. Johanniſ abbatia ſancti Benigni monachiſ data.
 XLIII. S. Apri confirmata poſſeſſiones.
 XLIV. Frederuna regine doſ.
 XLV. Reſbacenſis abbatia Pariſiæ eccleſia data.
 XLVI. Judiciuſ pro Romanenſi monasterio. Synoduſ apud S. Tiberiuſ.
 XLVII. Mauri-monasterii abbates.
 XLVIII. Regino chronicon abſolvit. S. Maximini inventio.
 XLIX. Adalbero Auguſtenſiſ inviſit S. Galluſ.
 L. Cremifaniuſ vaſtatur.
 LI. Laubia & Foſſe Leodicenſiſ eccleſia confirmata.
 LII. Troſleianuſ concilium.
 LIII. Odoniſ & Adhegrini ſeſſuſ Balmam.
 LIV. Adhegrinuſ & Drogo eremita.
 LV. Gerald comitiſ obitus. Auriliacenſiſ abbates.
 LVI. Lambertuſ Floriaci abbas. Aymo abbas Aduenſiſ cum eo reſ permutat.
 LVII. Nortmanni a S. Benedicte fugati.
 LVIII. Juncellenſe monasterium Pſalmodienſi unitum.
 LIX. S. Stephani de ſilviſ origo.
 LX. Cluniacenſiſ monasterii primordia.
 LXI. Blaſille item parthenoniſ.
 LXII. Romaricimonasterii translatio.
 LXIII. S. Severini translatio Neapolim.
 LXIV. Carnutuſ ob ſidio per Nortmannoſ. Rolloniſ converſo.
 LXV. Corbeia veteriſ abbates.
 LXVI. Egonde monasterium.
 LXVII. Nonantula abbates. Amiatino monasterio decima data.
 LXVIII. Ludovicuſ Germania regis ſucceſſor Conraduſ. Caroluſ rex in Lotbarii regno. Conraduſ ad S. Galluſ.
 LXIX. Notkeri, Balbuli, & Tutiloniſ obitus.
 LXX. Simrammuſ ſcriptoſ inſignis.
 LXXI. Hartoniſ archiepiscopi verſutia & mors. Herigeruſ abbas ejuſ ſucceſſor. Fuldenſiſ abbates.
 LXXII. Augienſiſ & Laureſhamenſiſ.
 LXXIII. Argrimuſ ex episcopo monachus.
 LXXIV. S. Benigni abbates.
 LXXV. Centula inſtaurata.
 LXXVI. Belliloco facta donatio.
 LXXVII. Magentiaci cella conditur apud Arvernoſ. Romani pontifices.
 LXXVIII. Sancto Martino de Pinario facta donatio.
 LXXIX. S. Petri de Eliſontia, & ſancti Iſidori origo.
 LXXX. Bodoniſ monasterium Tullenſiſ eccleſia reſtitutum. Vetuſ monasterium ſancti Michaëliſ reſtitutum.
 LXXXI. Ragineruſ ſancti Marthæ Trevirenſiſ muniſicuſ.

LXXXII. Corbeia-nova & Meſchedenſiſ parthenoniſ jura firmata.
 LXXXIII. Turpio Lemovicenſiſ episcopus. Odonem ſacerdodem ordinat.
 LXXXIV. Odo collationeſ juſſuſ ejuſ ſcribit.
 LXXXV. S. Martialiſ abbates.
 LXXXVI. Tutelenſiſ monasterii origo, inſtauratio & abbates.
 LXXXVII. Salomon episcopus captuſ. Augiæ abbates.
 LXXXVIII. S. Vincentii ad Vulturnuſ, Caſaurea & Nonantula abbates.
 LXXXIX. Sancti Sebaſtiani in monte ſacro initia. S. Pauli item Barcinonenſiſ. Wiſfredi comitiſ liberi.
 XC. Cantuarie preſuleſ.
 XCI. Sithienſiſ abbas Adelfuſ comes.
 XCII. Betto fit episcopus Auſiodorenſiſ.
 XCIII. Trenorchii privilegia confirmata.
 XCIV. Hogeruſ preſul Hammaburgenſiſ obit. Corbeia-nova abbates & viri illuſtreſ.
 XCV. Mathildiſ regine ortuſ & conjugium.
 XCVI. Leoni abbati Caſinati ſuccedit Johanniſ. Capua monasterium exſtruit.
 XCVII. Gennadii episcopi teſtamentum. Monasteria ab eo exſtruita.
 XCVIII. Garcia & Ordonii regum donatio facta S. Juliano.

L I B E R X L I I.

Ab anno Christi 916, ad annum 927.

I. **N**ovi in Gallia motuſ.
 II. Celfinienſiſ monasterii initia.
 III. Balneolenſiſ monasterii privilegia renovata.
 IV. S. Walburgiſ cella.
 V. Diploma pro S. Michaële ad Moſam. S. Apro facta reſtitutio.
 VI. Wiſborada recluſa.
 VII. Odalrici ſtudia apud S. Galluſ.
 VIII. Berengarii diploma pro S. Julia Brixienſi.
 IX. Frideruna regine obituſ & donationeſ.
 X. Corbiniacuſ Remigianiſ datur.
 XI. Latiniacuſ S. Dionysio.
 XII. Doleniſ monasterii initia.
 XIII. S. Gildaſii cænobiū conditur.
 XIV. Veſtiſ blavinea in monacho culpata. Navenniſ abbates.
 XV. Figiacenſiſ & Conchenſiſ abbates.
 XVI. Craſſa facta donatio.
 XVII. Fuldenſiſ abbates.
 XVIII. Gerardi Bromienſiſ monaſtica profeſſio.
 XIX. Caroli duo diplomata pro S. Germano.
 XX. Betto episcopus Auſiodorenſiſ obit.
 XXI. Gualdricuſ ſuccedit.
 XXII. S. Benigni abbates.
 XXIII. Wiſillemi pii obituſ.
 XXIV. Placituſ pro cænobio Montis-olivi.
 XXV. Radbodiſ Trajectenſiſ episcopi moſ.
 XXVI. Monasteriuſ ad Danubiū. Hiſſangia abbates.
 XXVII. Conradi regis obituſ. Heinricuſ ſucceſſor.
 XXVIII. Faucenſiſ monasterio quadam donantur.

B R E V I A R I U M

- XXIX. *Uncrimmus monachus S. Michailis ad Mosam.*
XXX. *Dervenfes ob Hungaros fugitivi.*
XXXI. *Caroli preceptum pro ecclesia S. Clementis Compendiensi.*
XXXII. *Walo episcopus Eduensis obit.*
XXXIII. *Farfensis abbates.*
XXXIV. *S. Sebastiano de Silis facta donatio.*
XXXV. *Gmadius episcopatuum abdicat. Silentii eremitoria.*
XXXVI. *S. Adriani & sancte Natalia monasterium.*
XXXVII. *Alveldensis cenobii origo. Vigila ejus loci monachus doctus.*
XXXVIII. *Novi motus in Gallia. Turba in electione Tungrunfis episcopi. Richarius abbas prelatus.*
XXXIX. *Lambiensis abbates & viri docti. Abbates S. Michailis ad Mosam.*
XL. *Salomon episcopus & abbas sancti Galli obit. Hartmannus abbas. Rachildis inclusa.*
XLI. *Remis duo monasteria S. Petri.*
XLII. *Henrici pax cum Carolo.*
XLIII. *Caroli precepta pro Fossatis, Elmone, &c.*
XLIV. *Silviniacensis cella initia.*
XLV. *Corbeia-veteris abbates.*
XLVI. *Cala abbatia Haganoni data nova seditionis causa.*
XLVII. *Gerardus Broniensis fit diaconus. Abbonis sermons.*
XLVIII. *Episcopi Belvacenses & Tullenses.*
XLIX. *Angia turba & sanguis Christi. I. Caunenses abbates.*
LI. *S. Laurentii abbatia Narbonensi ecclesia confirmata. Agius abbas Fabrensis.*
LII. *Superadi monasterium instauratum.*
LIII. *Samonense item monasterium.*
LIV. *Roberto caso, & Carolo capto Rodulfus coronatur. S. Petri Viri abbates.*
LV. *S. Berchario Rodulfus se commendat. Dervenfes ac Fossatenfes ad sua redeunt.*
LVI. *Diacus Floriacensibus assertus.*
LVII. *Alie res civiles in Lotharii regna.*
LVIII. *Guibertus Gemblaci cenobium fruit. Monasterii initia.*
LIX. *Johannis abbatis Gorziensis vita primordia. Studia & amici.*
LX. *S. Petri Mettensis monachorum exemplo proficit. Plures alios consulit.*
LXI. *Italiam lustrat.*
LXII. *Einoldus Tulli floret. Humbertus cum eo secedit.*
LXIII. *Consilium de secessu in Italiam impeditum.*
LXIV. *Sigismundus episcopus, & Haico abbas mortui. Adthardus Hirsaugiensis obit. Corbeia-nova privilegia renovata.*
LXV. *S. Columba Nazara monasterium.*
LXVI. *Rodulfi varia facta, & morbus apud S. Remigium.*
LXVII. *Ejus precepta pro S. Martino Eduensi & Trnorchio.*
LXVIII. *Aliud pro sancto Vincentio Laudunensi.*
LXIX. *S. Maxentii abbatis translatio.*
- LXX. *Hildebertus fit presul Moguntinus. Hadamarus abbas Fuldensis.*
LXXI. *Udalricus presul Augustensis.*
LXXII. *Hartmanno abbati S. Galli succedit Engelbertus.*
LXXIII. *Hungari Italiam vastant. S. Sixti cenobium combustum.*
LXXIV. *Normannorum nova facinora. Hugo quinquennis archiepiscopus designatus.*
LXXV. *S. Galli monasterium ab Humis direptum. Wiberada martyrium.*
LXXVI. *S. Ghisleni corpus inventum.*
LXXVII. *Rotgerus comes abbas Elmonensis.*
LXXVIII. *Rodulfi preceptum pro sancto Benigno.*
LXXIX. *Charta pro Fossato, Nobiliaco, & Monte-olivii.*
LXXX. *S. Dicitini monasterium. Isauri episcopi obitus.*
LXXXI. *Normanni & Hungari novas strages edunt.*
LXXXII. *Aimo abbas Eduensis Tortillianum emittit.*
LXXXIII. *Hugo Arelatensis comes fit rex Italia.*
LXXXIV. *Hirsaugia abbas Diethmarus.*
LXXXV. *Grandesheimensis abbatissa. Hersfeldenses abbates.*
LXXXVI. *Benno fit episcopus Mettensis.*
LXXXVII. *Gallica turba.*
LXXXVIII. *Bernonis abbatis testamentum & obitus. Odo & Wido loco ejus abbates.*
LXXXIX. *Gerbaldi donatio Cluniaco facta.*
XC. *Bernonis sanctitas & merita.*
XCI. *Odonis abbatis recte facta.*
XCII. *Cluniacensium ritus & disciplina.*
XCIII. *Celsinianensis monasterii dotatio.*
XCIV. *Johannes Belliloci abbas & successores.*
XCV. *Ethelstani donatio ecclesie Camuariensis.*

LIBER XLIII.

Ab anno Christi 928. ad annum 938.

- I. **F** Rancia turba. Odalricus episcopatum Remensem regit.
II. *Johannis papa successores.*
III. *Ejus littere pro Odone abbate Cluniacensi.*
IV. *S. Benigni abbates & status.*
V. *Bosonis charta pro Dervo.*
VI. *Flaviniaci status. Eduensium episcoporum catalogus emendatur. Rodulfi diploma pro S. Andobio. Hugonis regis pro S. Teuderio.*
VII. *Folcuini episcopi elevatio.*
VIII. *Bromium monachi a Gerardo induci. Cuvimii cella.*
IX. *Benno episcopus excecatus.*
X. *Frodoardus Rotgero archiepiscopo libros carminum dicat. Ejus natales, opera, & monachatus.*
XI. *Hersfeldenses abbates episcopi.*
XII. *Novalicenses abbates.*
XIII. *Bobiensibus restituta possessiones.*
XIV. *Mors Johannis papa & Caroli regis.*
XV. *Ethelstani Regis pietas.*
XVI. *Nonantula abbates.*

ANNALIUM BENEDICT. TOM. III.

- XVII. *Floriacensis monasterii reformatio per sanctum Odonem.*
XVIII. *Regule propagatio denuo asserta.*
XIX. *Romanense monasterium Odoni commissum.*
XX. *Hugo Enziaci prepositus obit. Gerardus item episcopus Mutisconensis.*
XXI. *Fulco comes abbas S. Albini.*
XXII. *Farfensis abbas Ralfredus.*
XXIII. *Artaldu sit archiepiscopus Remensis.*
XXIV. *Cluniaco data facultas alienos recipiendi monachos. Rodulfi donatio.*
XXV. *Turelensis monasterii instauratio. Rodulfi hac de re diploma.*
XXVI. *Ademari testamentum & sepultura.*
XXVII. *Ratherius episcopus Veronensis. S. Michailis monasterium, aliaque Caiete.*
XXVIII. *Alfonus rex monachus.*
XXIX. *Tuto Ratispona episcopus obit. Weribinense privilegium.*
XXX. *Walterius Corbeia abbas fit episcopus Noviomensis. Berengarius abbas S. Præcordii corpus obtinet.*
XXXI. *Ingramus fit episcopus Laudunensis.*
XXXII. *Huchaldus monachus Elmonensis obit.*
XXXIII. *Bromense monasterium privilegio donatur.*
XXXIV. *Majori-monasterio preceptum immunitatis confirmatum.*
XXXV. *Rodulfi preceptum pro monasterio Montis-olivii.*
XXXVI. *Johannis papa privilegium pro Vizeliaco, ejusque incarceration.*
XXXVII. *Ratherius exsul librum scribit.*
XXXVIII. *Clerici ipsi infesti.*
XXXIX. *Culparius quod in quadam abbatia clericos monachis substituisse.*
XL. *Ratherii quedam scripta in exilio.*
XLI. *Berta Suestionensis abbatissa.*
XLII. *Gualdricus Antistodori episcopus obit.*
XLIII. *Gorziensis monasterii reformatio, & viri illustres.*
XLIV. *Humbertus & Andreas illis se adiungunt.*
XLV. *Aliique plures.*
XLVI. *Odilo abbas Stabulensis.*
XLVII. *Angilramus ex primicerio monachus.*
XLVIII. *Blidulfus & alii.*
XLIX. *Johannis virtutes.*
L. *S. Galli & Augia abbates. Eberhardi secessus.*
LI. *Arnulfus comes Sithiensis abbas.*
LII. *S. Maximini cenobium reformatum.*
LIII. *Diethelmus & Marcnardus monachi docti.*
LIV. *Miciacensis monasterii infelix status. Navenses abbates.*
LV. *Miciacenses quidam illustres. Gradilo monachus Herensis.*
LVI. *S. Cypriani monasterium reparatur.*
LVII. *S. Augustini item monasterium Lemovicis. Aimo abbas S. Martialis.*
LVIII. *Casenas monasterium.*
LIX. *Adelpertus abbas Casinas.*
LX. *Boso sepultus apud S. Remigium. Wicfredus episcopus Ternanensis. Odo abbas Masciaci.*
LXI. *Cella S. Ghisleni monachis restituta.*
LXII. *Elfegus episcopus Wintoniensis.*
LXIII. *Dunstani primordia & monachatus.*

- LXIV. *Rudefindus episcopus cellam novam condit.*
LXV. *Rodulfi regis mors & sepultura. Ludovici Transmarini coronatio. Willelmus ex monacho Senonum antistes.*
LXVI. *Henricus rex humatus Quidelinburgi.*
LXVII. *Johanni papa Leo VII. succedit.*
LXVIII. *Episcoporum mortes. Concilium apud Altheim.*
LXIX. *Gorziensium inopia relevata.*
LXX. *S. Apri reformatio. Virdunenses canonici ibidem monachi facti.*
LXXI. *Senonensis monasterii reformatio.*
LXXII. *Dervenfis item abbatia.*
LXXIII. *Groningense, & S. Stephani Augustense cenobia condita.*
LXXIV. *Ralfredi Farfensis abbatis interitus. Campo necis auctor in ejus locum intrusus.*
LXXV. *Odo Cluniaci abbas Romam petit. Sancti Pauli monasterium instaurat.*
LXXVI. *Latro ab Odone monachus factus. Cluniaco facta donationes.*
LXXVII. *S. Pontii Tomericensis monasterium dotatur.*
LXXVIII. *Camogilensis monasterii initia.*
LXXIX. *Hungarorum infestationes. Besua & Saviniaci, aliorumque monasteriorum incendia. Sancti Agili abbatis translatio.*
LXXX. *Episcopi ex nostro ordine.*
LXXXI. *Ludovici preceptum pro sancto Amando. Abbates ejus loci.*
LXXXII. *Donatio facta S. Benigno. Faverniacum & Offonis-monasteria.*
LXXXIII. *Monasteria per S. Odonem reformata. S. Juliani Turonense.*
LXXXIV. *Sarlatense monasterium.*
LXXXV. *Silentium quatenus ab Odone commendatum. Abstinentia a carnibus & medicamentis.*
LXXXVI. *Moisiacenses abbates.*
LXXXVII. *Magdeburgense monasterium conditur ab Ottone.*
LXXXVIII. *Fuldense & sancti Galli monasteria cremata.*
LXXXIX. *Corbiniacum a rege expugnatum.*
XC. *Leonis papa diplomata Floriaco data. Gerlanus ex monacho archiepiscopus Senonensis.*
XCI. *Leonis papa epistola pro Rsvipullo.*
XCII. *Mulierum accessus in monasteria prohibitus.*
XCIII. *S. Theofredi monasterium instauratur. Auriliacenses abbates.*
XCIV. *Moguntia archiepiscopi monachi.*
XCV. *Adelais a Lothario sponso dotata.*
XCVI. *Gumbarius fit episcopus Ratisponensis.*
XCVII. *Senonensium res confirmata, & abbates.*

LIBER XLIV.

Ab anno Christi 919. ad annum 947.

- I. **R** Es civiles anni sequentis.
II. *Gorziensibus ablata restituntur a Bosone.*
III. *Odonis abbatis iter duplex Romam, & facta Cluniaco privilegium datum.*
IV. *Farfensis monasterii abbates, & infelix status.*

BREVIARIUM

- V. Lotharii donatio facta monasterio sanctae Florae. S. Petri monasterium ei unitum.
 VI S. Ravonis monasterium instauratur. Gerardus Arnulfum calculo liberat.
 VII. Discidia continua inter Francos. S. Remigio facta donatio. Artaldus archiepiscopus expulsus. Frodoardus in custodia positus.
 VIII Gemeticum instauratur.
 IX. S. Illidii item cenobium.
 X. Angeriacum quoque cenobium.
 XI. Ebulo S. Michaelis & S. Maxentii cenobia restituit.
 XII S. Juliano Turonensi facta donationes. Item S. Pontio Tuneriarum.
 XIII. Lozaurum monasterium & Mansus-Garnerii conduntur.
 XIV. Alasio abbati sancti Sori monasterium commissum.
 XV. S. Mariae de Piafca parthenon.
 XVI. Bobiensium privilegia confirmata.
 XVII. Dunstanus in palatium accitus, tum exsul.
 XVIII. Glafonia abbas monasterium restituit.
 XIX. Aethelvoldi prima facta, & monastica professio.
 XX. Artaclus Remensis archiepiscopus denuo privatus.
 XXI. Conspiratio in Ottonem.
 XXII. S. Arnulfi monasterium datur monachis. Abbas primus abbas.
 XXIII. Mediolanense monasterium emendatur.
 XXIV. Blandiniense instauratur.
 XXV. Elziersus Floriaci monachus.
 XXVI. Trenorchii bona & jura confirmata.
 XXVII. Wifilmo Cantuarie archiepiscopo succedit Olo filius monachus.
 XXVIII. Canuarienses presules semper monachi.
 XXIX. Eveshamensis monasterii status.
 XXX. Persecutio in monachos
 XXXI. Udalricus reliquias Agauno acceptas Angria reponit. Wulfgangus ibi studet.
 XXXII. Odo abbas Cluniaci Aymardum substituit.
 XXXIII. Monasterium S. Martini de Castaniera.
 XXXIV. Ludovicus rex ab omnibus agnitus.
 XXXV. Floriacensium societas cum S. Martiali & Sollemniaco.
 XXXVI. S. Martialis abbates. Ademari Cabaniensis profapia.
 XXXVII. Olo abbas Rome egrotat.
 XXXVIII. Duo alii Odones.
 XXXIX. S. Odo abbas moritur.
 XL Scripta ejus & discipuli.
 XLI Odonis successores. S. Juliani abbates.
 XLII Johannes & Malgodus S. Odonis vita scriptoris. Salernitana monasteria.
 XLIII. Althegrinus eremita.
 XLIV. Drogonis tironis vanitas ut repressa. Archembaldus abbas Floriacensis gesta.
 XLV. Archembaldus alter abbas S. Aprii. Donatio facta S. Michaeli ad Mosam.
 XLVI. Hugo archiepiscopus Rotomagensis.
 XLVII. S. Maximini Trevirensis basilica dedicatio. Friherici abbas Andaginenfis obitus.
 XLVIII. Mediani monasterii reformatio. Lotharienses duces. Gorziensium laus.
- XLIX. Corbeia-nova varii eventus. L. B. Thieto abbas martyr.
 LI. Craloni resignata S. Galli abbatia.
 LII. Hugo & Lotharius munifici in basilicam Ambrosianam.
 LIII. Artaldi episcopi novi conatus.
 LIV. Willelmus dux Normannorum caesus.
 LV. Anno abbas Miciacum restituit. Lethaldi monachi etas. Gemetici abbates.
 LVI. Marini papa privilegium pro Vizeliaco.
 LVII. Cluniaco facta donationes.
 LVIII. Patriciacensi item cella.
 LIX. Badimus abbas Saviniaci instaurator.
 LX. Turonis S. Juliani basilica dedicatur.
 LXI. Martino abbati S. Cypriani succedit Aymo.
 LXII. Balduinus abbas Casinensis.
 LXIII. Marini papa privilegium pro Casino. Sancti Vincenzii ad Vulturum abbas. Majipotus cum Balduino abbas.
 LXIV. In Francia turba & dirpiones.
 LXV. Ludovici preceptum pro Rodensi monasterio.
 LXVI. Cadroe & Macalami vice initia & monachatus.
 LXVII. Fulciorensis monasterii primordia. Macalanus primus abbas. Cadroe prepositus, mox abbas.
 LXVIII. S. Michaelis monasterium in Teorascia regit Macalanus.
 LXIX. Alia monasteria ab Eilberto & Harsfende constructa. Eilberti comitis gemitus.
 LXX. S. Vandregisili & aliorum translatio Blandinium.
 LXXI. S. Bertini monasterii reformatio per sanctum Gerardum.
 LXXII. Ratherius Brunonis preceptor.
 LXXIII. Cluniaci res aucta. Fulcherius Flaviniaco Jerusalem profectus.
 LXXIV. Theotolo archiepiscopus sepultus ad sanctum Julianum.
 LXXV. S. Remigii Remensis reformatio.
 LXXVI. Corbeia-veteris abbates. Ratholdus abbas.
 LXXVII. Geraldus archiepiscopus Cluniaci fit monachus.
 LXXVIII. Trenorchio quadam a Girfredo archiepiscopo concessa Turba de eligendo successore.
 LXXIX. Cantioli monasterii origo.
 LXXX. Barcinonense monasterium.
 LXXXI. S. Felicis Guixalensis monasterium.
 LXXXII. S. Savini Tarbeense monasterium instauratur. Abbates ejus loci.
 LXXXIII. Ogo abbas fit episcopus Leodicensis.
 LXXXIV. Airicus abbas Indensis reliquias obtinet.
 LXXXV. S. Glodesindis monasterium restituit. Hasteriensis abbatia ei data.
 LXXXVI. S. Trudonis monasterio prefectus Adalbero.
 LXXXVII. Societas renovata inter S. Gallum & Augiam.
 LXXXVIII. Thietlandus an primus abbas Einsidensis.
 LXXXIX. Hugo rex an monachus.
 XC. Alberici donatio facta monasterio S. Andreae.
 XCI. Agapiti papa jussu Casinates ad sua redeunt. Gorzienses ad S. Paulum missi.
 XCII. Anstus abbas S. Arnulfi insignis.

XCIII.

ANNALIUM BENEDICT. TOM. III.

- XCIII. Ludovicus rex Artaldum restituit. Otto apud S. Dionysium & S. Audoenum orat.
 XCIV. Eadmundus rex Glafonia sepultus. Eadredus rex quam Dunstano addicitus.
 XCV. Eihelwodus fit abbas Abendonie. Osgarum monachum mittit Floriacum.
 XCVI. Mathildis regina a filiis vexata.
 XCVII. Rachildis reclusa obitus.
 XCVIII. S. Hungundis translatio.
 XCIX. Cadroe & Alciadori abbas.
 C. Guibertus apud Ottonem male audit.
 CI. Ludovici precepta pro Cluniaco.
 CII. Firdunensis synodus.
 CIII. Widonii abbati Sibienfi suffectus Womarus. Folcuinus illic monachus.
 CIV. Hildegardis abbatissa S. Lupi Turonis.
 CV. Bernardus abbas Belliloci.
 CVI. Monachi apud S. Eparchium restituti.
 CVII. Nonantula status.
- XXVII. Res civiles anni sequentis. S. Sixti monasterio Placentino privilegium datum.
 XXVIII. Derthonensis monasterii primus abbas Gezo.
 XXIX. S. Petri apud Carnutas monasterium restituitur. S. Eligii monasterii varius status.
 XXX. Mabbo episcopus cum sancti Pauli corpore Floriacum secedit.
 XXXI. Drogonis monachi secessus in eremum, & tentatio.
 XXXII. Salmurensis cenobii primordia.
 XXXIII. S. Ebrulfi & aliorum translatio.
 XXXIV. Cluniaci quadam monumenta.
 XXXV. Iciodorensis monasterium instauratur.
 XXXVI. Agapiti papa privilegium pro Coxano. Sumarii comitis donatio facta Crasse. Crasse abbates.
 XXXVII. Laium villa S. Arnulfo data.
 XXXVIII. Magdeburgenses abbates.
 XXXIX. Kero comes frater conscriptus S. Galli.
 XL. Dulquito abbati Alveldensi subicitur S. Prudentii cenobium.
 XLI. Gomefamus abbas Hildensis.
 XLII. Ramiri regis sepultura & monasteria.
 XLIII. SS. Walaricus & Richarius Sithiu translata.
 XLIV. Fanis castrum condit Fridericus. Bavum item castrum S. Michaelis abbatie dispendio.
 XLV. S. Maria Laudunensis abbatia Gerberga data.
 XLVI. Adelgagi presulis epistola ad Frodoardum. Frodoardus monachus & abbas.
 XLVII. S. Glodesindis translatio.
 XLVIII. Stradensis monasterii eventus.
 XLIX. Stephani episcopi Arvernensis testamentum. L. S. Enimia cella a Stephano Mimatensi fundata.
 LI. S. Orientii parthenon conditur.
 LII. Agapiti papa privilegia pro Rivipullo & Crassa.
 LIII. Eiusdem epistola pro Celsinianis.
 LIV. Privilegium pro S. Vincentio ad Vulturum. Ratherius Verona restituit.
 LV. Elfegi episcopi Wintonie obitus.
 LVI. Ludovici precepta pro monasterio Coxano & Bisuldunensi.
 LVII. Monachi apud S. Vitonum instituti. Humberti abbates duo.
 LVIII. S. Arnulfo facta donatio.
 LIX. Costa abbatia S. Remigio restituta.
 LX. Monachi restituti apud S. Basolum.
 LXI. Palidense monasterium conditur.
 LXII. Augustana synodus.
 LXIII. Helmenstadio facta donatio, & confirmatio Geiske.
 LXIV. Boso episcopus Merseburgensis monasterium condit.
 LXV. Synodus in monasterio S. Theoderici.
 LXVI. Turba in regno Ottonis. Ratherius episcopus Leodicensis.
 LXVII. Einoldus abbas Mettas liberat. Vultmarus abbas Blandiniensis. Cadroe miracula. Gombalcenses abbates.
 LXVIII. Anno abbas apud S. Gallum intrusus. Magdeburgo facta donatio.

LIBER XLV.

Ab anno Christi 948. ad annum 957.

- I. Ingelheimii synodus. Farabertus episcopus Tungricus Lanbii infestus.
 II. S. Aprii bona aucta & confirmata. Berhardus abbas S. Martini Mettensis.
 III. Humolarias introducuntur monachi.
 IV. Donati & donati Cluniaci.
 V. Mayoli paria & parentes. Valentiola ab ejus patre data Cluniaco.
 VI. Ejus studia & dignitates in seculo. Sarracenum & Hungarorum clades. Vefontionensem archiepiscopatum recusat.
 VII. Cluniaci fit monachus, bibliothecarius & apocrypharius.
 VIII. Aymardi coadjutor eligitur.
 IX. Aymardi zelus & Mayoli modestia.
 X. Montis-majoris descriptio.
 XI. Monasterii illius origo.
 XII. Montis-olivi monasterio alodus datur.
 XIII. Concordia inter Balneolense & Rodense monasteria.
 XIV. Geiske cenobium conditur. Corbeia-nova abbates.
 XV. Fuldenis nova basilica dedicatio.
 XVI. Lindaugia cremata. Liudolfus ad sanctum Gallum.
 XVII. Farfa plures abbates & direptio. Bulla-auroe.
 XVIII. Turkeiulus cancellarius fit monachus. Crulandam instaurari curat. Litterati eo confluent.
 XIX. Ragembaldus monachus fit episcopus Ambianensis. Aridius abbas S. Benigni.
 XX. Trenorchienf concilium.
 XXI. Saviniaco privilegium concedit Burchardus Lugdunensis.
 XXII. Patricianum monasterium conditur.
 XXIII. Cadroe S. Clementis monasterio prefectus.
 XXIV. Ottonis munificencia in Einsidenses. Gregorius eo se recipit.
 XXV. Aligerius fit abbas Casinensis.
 XXVI. Raculfense monasterium Cantuariense ecclesie datum.

Annal. Bened. Tom. III.

B R E V I A R I U M

LXIX. *Coxanensis basilica dedicatio. Rodensi monasterio facta donatio.*
 LXX. *Ludovici regis obitus & sepultura. Lotharius coronatur. Diploma ejus pro S. Bavone.*
 LXXI. *Fulcarius fit episcopus Noviomensis. Gerardus decanus S. Medardi.*
 LXXII. *Laubienses Hungarorum obsidione liberari.*
 LXXIII. *Gerlannus & Fridericus archiepiscopi mortui. Thiorardus item Hildensheimensis episcopus.*
 LXXIV. *S. Hildulfi translatio.*
 LXXV. *Crato abbas redit ad S. Gallum. Victoris monachi fortuna.*
 LXXVI. *Rastonis monachi Werdensis gesta.*
 LXXVII. *Ravennenses abbates.*
 LXXVIII. *Lotharii praeceptum pro S. Remigio.*
 LXXIX. *S. Petro Carnutensi facta donatio.*
 LXXX. *Flaviniani prepositi.*
 LXXXI. *Oydellis villa Cluniaco data.*
 LXXXII. *Monti-majori facta donatio. Alia facta.*
 LXXXIII. *Placitum pro S. Pontio Tomcriarum.*
 LXXXIV. *Ratherius Leodicensi episcopatu cedit.*
 LXXXV. *Calventiacum Andaginesibus datum.*
 LXXXVI. *Mathildis regina pia facta.*
 LXXXVII. *Augusta Hungarorum obsidione liberata.*
 LXXXVIII. *Campidona Uatricus egrotat.*
 LXXXIX. *Buranum cenobium vastatum.*
 XC. *Dunstanus regi Edredo suprema persolvit. Exsul Blaudini degit. Abendunensibus res suae restituta.*
 XCI. *Agapito pape succedit Johannes XII.*
 XCII. *Pepis in Germania & in Gallia sacit. Hugo Capetus abba-comes.*
 XCIII. *Wolfgangus Heinrico archiepiscopo adhaeret.*
 XCIV. *Johannes Gorziensis legatus in Hispaniam.*
 XCV. *Brunonis Colonienfis vite compendium.*
 XCVI. *S. Pantaleonis monasterium condit.*
 XCVII. *Fuldenses & Herfeldenses abbates.*
 XCVIII. *Erluinus Laubiis male acceptus.*
 XCIX. *Johannis XII. bulla pro Humolariis & S. Vitono.*
 C. *Helia abbati Salmurensi succedit Amalbertus.*
 CI. *Glomma instauratur.*
 CII. *Gausinarius abbas Saviniaci.*
 CIII. *Wulfaldus abbas S. Theofredi.*
 CIV. *Ratberii ad Johannem papam epistola.*
 CV. *Palatiolo unium S. Eusebii cenobium.*

LIBER XLVI.

Ab anno Christi 958. ad annum 965.

I. **E** Ngrammus episcopus Cameracensis.
 II. *Dunstanus ab exilio revocatus fit episcopus.*
 III. *Bainolensis ecclesie dedicatio & aliarum.*
 IV. *Grandivallense monasterium instauratum. Wifsenburgenses abbates.*
 V. *Uferca monasterium conditur.*
 VI. *Pontius abbas Coxanensis. Johannes monachus Rivipullensis. Tassius monachus obit.*

VII. *Brajacum monasterium apud Senones.*
 VIII. *Floriaco facta quadam donatio. Abbo Floriaci educatus & oblatas.*
 IX. *Cruces miraculosa. Wicfrido episcopo Morinorum succedit David.*
 X. *Erluini abbatis Gemblacensis patientia & pia facta.*
 XI. *S. Arnulfo Maurivilla donata.*
 XII. *Eberhardi abbatis Einsidale obitus. Thietlandus successor.*
 XIII. *Fabaria pristinam libertatem recuperat. Augie abbates.*
 XIV. *Gerberga Ruminiacum dat Humolariis.*
 XV. *Suessionenses abbatissa.*
 XVI. *Hildemannus Senonum antistes. S. Petri abbatia a successore vastata.*
 XVII. *Oswualdus Floriaci monachus.*
 XVIII. *Gerardus Broniensis obit. Bronium Franciae regibus subiectum.*
 XIX. *S. Bavonis abbates.*
 XX. *Tincuse monasterium.*
 XXI. *S. Firmini translatio Flaviniacum.*
 XXII. *Johannis Gorziensis ad regis Mauri praesentiam ut admissus.*
 XXIII. *Fridericus dux Lothariensis.*
 XXIV. *Lutrense monasterium renovatur per Baltrannum abbatem.*
 XXV. *Burhardus S. Galli abbas.*
 XXVI. *Gregorius abbas Einsidalensis.*
 XXVII. *Aniana abbates.*
 XXVIII. *Dunstanus fit episcopus Lundoniensis. Wifsinum Westmonasterii abbatem instituit.*
 XXIX. *Divionem Lotharius recuperat. Nantua Cluniaco concessa.*
 XXX. *Fontanella instauratur.*
 XXXI. *S. Petri Carnutensis abbates.*
 XXXII. *Raymundi - Pontii comitis testamentum. Raymundi liberi.*
 XXXIII. *Berta comitissa donatio facta Monti-majori.*
 XXXIV. *Luxovienses ablata repetunt.*
 XXXV. *Manasses abbas S. Benigni Divionensis.*
 XXXVI. *Anstee abbati sancti Arnulfi succedit Johannes.*
 XXXVII. *Sancti Petri puellare monasterium reformatur.*
 XXXVIII. *Aletrannus Laubiensis abbas.*
 XXXIX. *Engranno episcopo Cameracensi succedit Anstertus.*
 XL. *Eadgarus rex S. Dionysio beneficus.*
 XLI. *Adalberti missio in Russiam. Libutius ad eandem ordinatus. Folcmarus episcopus Partherbrunnensis.*
 XLII. *Otto imperator Italiam adit.*
 XLIII. *Grassani monasterium conditur. S. Stephani Vercellense monasterium.*
 XLIV. *Bremetensis abbatia. Gezo abbas.*
 XLV. *Flocardus episcopus inde assumtus.*
 XLVI. *Lotharii praeceptum de Condeda pro sancto Remigio.*
 XLVII. *Artaldi archiepiscopi obitus & sepultura. Lotharii praecepta pro sancto Theoderico & Saviniaco.*
 XLVIII. *Richardus episcopus Autisiodorensis.*
 XLIX. *Monachi apud S. Vincentium restituti.*

ANNALIUM BENEDICT. TOM. III.

L. *Sithiensis abbates. Balduini comitis obitus. Folcuni duo Sithiensis.*
 LI. *S. Odo Cantuariensis praesul obit. Eucharistia fides miraculo probata.*
 LII. *Dunstanus Odonis successor.*
 LIII. *Anglia statum reformat.*
 LIV. *Coxano donatio facta.*
 LV. *Odalricus Remorum antistes ordinatur.*
 LVI. *Berengarius episcopus fit monachus apud S. Vitonum.*
 LVII. *S. Pauli monasterium Virduni conditur.*
 LVIII. *Guibertus monachus obit Gorzia.*
 LIX. *Placitum pro S. Michaeli ad Mosam. Otto coronatus imperator.*
 LX. *Buxerensis monasterium condit Gozlinus episcopus. S. Mansueti cenobium inchoat.*
 LXI. *Wifaldo abbati Floriacensi episcopo facto succedit Richardus.*
 LXII. *Oswualdus fit episcopus Wigorniensis. Ejus studium pro monachis.*
 LXIII. *Adela Pictavis S. Trinitatis parthenium condit.*
 LXIV. *Duellum pro quadam ecclesia.*
 LXV. *Tudericus abbas Campi-rotundi.*
 LXVI. *Salvus abbas Alveldensis obit. Velascones plures.*
 LXVII. *Paterniaci monasterii origo.*
 LXVIII. *Adalbertus redit e Russia.*
 LXIX. *Bruno monachus fit episcopus Werdensis.*
 LXX. *S. Vincentii ad Vulturum abbates. Ottonis diploma pro monasterio Ravennensi.*
 LXXI. *Johanni pape seffectus Leo. Ejus bulla pro Monte-majori. Conradi diploma pro eodem.*
 LXXII. *Willelmus dux Aquitaniae obit monachus.*
 LXXIII. *Frodoardus prelaturam abdicat.*
 LXXIV. *Heribertus comes abbas S. Medardi.*
 LXXV. *S. Maximini Trevirensis miraculum.*
 LXXVI. *Laureshamo privilegium electionis affirmatum.*
 LXXVII. *S. Blasii monasterium.*
 LXXVIII. *Salvatoris de Tolla cenobio restituta bona. Ambrosiani abbates.*
 LXXIX. *Ethelwoldus episcopus Wintoniensis quantafecerit.*
 LXXX. *Ejus caritas tempore famis. Pueros ut erudit & monachos.*
 LXXXI. *Lis de pontificatu Romano.*
 LXXXII. *Adalberoni Mertenfi episcopo succedit Theodericus. S. Trudonis abbates.*
 LXXXIII. *Floriaco facta donatio.*
 LXXXIV. *Calsto abbas Figiacensis.*
 LXXXV. *Gerardus & Raymundus Auriliaci abbates.*
 LXXXVI. *Gerberti vite primordia.*
 LXXXVII. *Bobensis abbas vexatur.*
 LXXXVIII. *Otonis Magni diplomata pro sancto Remigio, &c.*
 LXXXIX. *Gerardi episcopi beneficia in S. Mansuetum. S. Apri abbates.*
 XC. *Baini-villa cella.*
 XCI. *Brunonis Colonienfis obitus. Rogerus ejus vite scriptor.*
 XCII. *Wolfgangus Einsidale fit monachus.*
 XCIII. *Ufnaugia Einsidale data. Regulinda & Alaricus eo secedunt.*

XCIV. *Aletranno Laubiensi abbati succedit Folcunus.*
 XCV. *Ratberius Laubiis infestus.*
 XCVI. *Monachi apud S. Quinimum de Insula locati.*
 XCVII. *Widbertus abbas Carnutenfis.*
 XCVIII. *Cornarici a Villa-lupa disjunctio. Guido abbas, dein episcopus.*
 XCIX. *Aymardus abbas Cluniacensis obit.*
 C. *Instrumenta pro Cluniaco.*
 CI. *Cabilonense S. Petri monasterium fulmine percussum.*
 CII. *Guarimus abbas Lezarenfis.*
 CIII. *S. Marini de Timilla monasterium.*
 CIV. *Meginradus Hirsaugia scholasticus, & alii viri illustres.*
 CV. *Womarus abbas S. Bavonis & Blandinii.*

LIBER XLVII.

Ab anno Christi 966. ad annum 973.

I. **F** Rodoardi presbyteri obitus.
 II. *Mons S. Michaelis monachis concessus.*
 III. *Monachi apud S. Albinum restituti.*
 IV. *Clusini monasterii initia, & primi abbates. Senofredi comitis testamentum.*
 V. *S. Maurini corpus Coloniae inventum.*
 VI. *S. Maximini Trevirensis abbates & illustres viri.*
 VII. *Corbeiae-nova abbates. Willa regina velum sumit. Mathildis abbatissa Quindeliurgenfis.*
 VIII. *Crulande privilegia confirmata. Monasterii qualis disciplina.*
 IX. *Wifsinus episcopus Schirburnensis.*
 X. *Rudensio commissa Compostellana ecclesia. Cellanova ab eo conditur. Rudensius fit monachus.*
 XI. *Bonevallis cenobium instauratur.*
 XII. *Guerino Belliloci abbas. B. Ramerus ejus loci prepositus. Belliloci duo simul abbates. Judices apud eos quales.*
 XIII. *Manumisso per Johannem S. Arnulfi abbatem.*
 XIV. *Concordia monasteriorum in Anglia. Merewina abbatissa & Eadburga virginis sanctae.*
 XV. *Pragensis episcopatus erectio. Mlada Boleflai soror fit monacha & abbatissa. Diibmarus nova sedis electus episcopus.*
 XVI. *Otonis junioris coronatio. Lunaburgi & Keminada monasteria.*
 XVII. *Roswita carmen de Ottone.*
 XVIII. *Placitum pro Casa aurea. Hilderico abbati Adam succedit.*
 XIX. *Sublacensis monasterii privilegium.*
 XX. *Hatto abbas Fuldensis archiepiscopus Mogunrinus. Wernerus abbas Fuldensis.*
 XXI. *Mathildis regina pia facta & obitus.*
 XXII. *Magdeburgensis primus antistes Adalbertus.*
 XXIII. *S. Galli visitatio.*
 XXIV. *S. Vincentii Mettenfis initia.*
 XXV. *Dervenfi monasterio facta restitutio.*
 XXVI. *Adsonis abbatis scripta.*
 XXVII. *Adfo alter abbas S. Basoli.*
 XXVIII. *Adfo an abbas S. Mansueti.*

BREVIARIUM

- XXIX. Adso abbas Luxoviensis.
XXX. Gerberge donatio facta S. Remigio. Remigiani abbates. Odalrici archiepiscopi nepotis caedes.
XXXI. S. Dionysio Britnevalis restituta.
XXXII. Anastasius Senonum pontifex.
XXXIII. S. Maxemii abbates.
XXXIV. Sonario abbati duo monasteria commissa.
XXXV. Placitum pro monasterio Rodensi.
XXXVI. Johannis papa bulla pro Arulensi.
XXXVII. Salmurensibus monachis prabenda & refugium Turonis datur.
XXXVIII. Girbaldus se suaque donat Floriaco. Albertus abbas S. Albini, & privilegia.
XXXIX. Emonensis monasterii status & abbates. Ratherius abbatiam ambit.
XL. Haferia Fualciodoro concessa.
XLI. Aynardus Glossarii auctor.
XLII. Helsinga cenobium conditur.
XLIII. Chiemensis abbatia Saltzburgenfi confirmata.
XLIV. Ottonis diploma pro Casa-aurea.
XLV. Mica-aurea monasterium, ejusque abbates.
XLVI. Oforius comes monasterium struit.
XLVII. S. Saurnini cenobium.
XLVIII. Crudatenfis monasterii visitatio.
XLIX. Adalberonis Remensis archiepiscopi beneficia.
L. Gerbertus ei adheret.
LI. Præcipui ejus amici.
LII. S. Trudonis abbates.
LIII. Reliquiarum translatio ad Mettense S. Vincentii monasterium.
LIV. Gisla abbatissa Romarici montis.
LV. Etenensis parthenonis initia.
LVI. Boso episcopus Merseburgensis obit. Merseburgensis abbatia. Wcrimbaldus monachus episcopatam recusat.
LVII. Hirsfeldenses & Laureshamensis abbates.
LVIII. Epternaci scholarum magistri. Richardus episcopus Autisiodorensis obit.
LIX. Vintoniensium clericorum causa in synodo agitata.
LX. Monasteria ab Ethelwoldo restituta.
LXI. S. Justina cenobium Patavii instauratum.
LXII. Johannis Farfensis abbatis confirmatio.
LXIII. Odalricus Augustensis coadjutorem obtinet.
LXIV. Epternaci monachi restituti.
LXV. S. Laurentii monasterium condit Euracrus Leodici episcopus. Notkerus Laubienses pacat.
LXVI. Folcuini abbatis gesta. Refectorii consecratio.
LXVII. Johannis bulla pro sancti Vitoni. Abbates S. Vitoni. S. Michaelis oratorium S. Mansucto datum.
LXVIII. Adso abbas Dervenfis altaria obtinet.
LXIX. S. Arnulfi Mosomum translatio.
LXX. Boana villa S. Juliano Turonensi data. S. Juliani abbates.
LXXI. Insula-Barbara privilegia confirmata. Trenorchio facta donatio.
LXXII. Mosomi instituti monachi.
LXXIII. Adalberonis Romam legatio.
LXXIV. Odo abbas S. Michaelis ad Mosam. S. Vitoni abbates.
LXXV. Baimi-villa S. Apro data.
LXXVI. Auriliacensis basilice dedicatio.
LXXVII. Gallici dedicatio altaris.
LXXVIII. S. Benedicti de Bagis dedicatio.
LXXIX. Benedicti pape privilegium pro S. Cecilia Montis-Sarrati. Casarius archiepiscopus Tarracensis.
LXXX. Monasterii hujus initia.
LXXXI. Ingelheimensis synodus. Urenbure electio restituta.
LXXXII. Vvolfgangus in Pannonia prædicat. Ratispone fit episcopus. Augie abbates.
LXXXIII. Osvoldus fit archiepiscopus Eboracensis. Ramefia monachos locat.
LXXXIV. Laudensi S. Petri monasterio decima concessa.
LXXXV. Principianum monasterium.
LXXXVI. Monasteria Italia a Mayolo instituta. Salvatoris monasterium Papiæ. Mayolus captus a Sarracenis.
LXXXVII. Ottonis Magni obitus. Vvitichindi monachi scripta.
LXXXVIII. Mimilevi abbatia exstructa. Gandersheimii aliud cenobium.
LXXXIX. Odalricus Augustensis episcopus obit.
XC. Notkerus fit abbas S. Galli.
XCI. S. Galli viri tunc illustres. Chunibertus Altaba abbas.
XCII. Gladbacensis monasterii & aliorum origo.
XCIII. Johannis Gorzia abbatis obitus.
XCIV. Synodus ad Montem S. Maria duplex.
XCV. Monachi apud S. Theodericum restituti.
XCVI. Anno abbas Miciaci obit. Ermentheus episcopus ibi fit monachus. Anaticus abbas.
XCVII. Guido abbas abstracta monasterii restitui curat. Nefingi episcopi obitus.
XCVIII. Mayoli quadam facta. Vizeliaci privilegia confirmata.
XCIX. Ecclesia S. Maria Inter-Medias-aquas prædicatur. Garinus Coxani abbas.
C. S. Saturnini monasterium.

LIBER XLVIII.

Ab anno Christi 974. ad annum 980.

- I. **N**Ovi tumultus in imperio & in ecclesia.
II. Pontificum mortes & tumultuaria electiones. Mayolus pontificatum recusat.
III. Ottoni matrem reconciliat.
IV. Bulla pro Rodensi monasterio. Verdaria donatio eidem facta.
V. S. Florentio datur S. Lupantii ecclesia. Floriaco privilegium.
VI. Adela comitisse extrema donatio S. Albino.
VII. S. Romualdi converso.
VIII. Ramvoldus S. Emmeranno præficatur.
IX. Vvolfgangus virginum cenobia emendat.
X. Clerum reformat.
XI. Sandradus Gralbacii abbas vexatus.
XII. S. Martini abbatia Colonia. Anno episcopus obit.
XIII. Ottoni diploma pro Inda & Vverthina. Gregorius monachus Græcus.

XIV.

ANNALIUM BENEDICTI. TOM. III.

- XIV. Gerardus episcopus quadam restituit sancto Mansucto.
XV. Ratherii episcopi obitus.
XVI. Centula abbates. Hugonis ducis restitutio facta S. Richario.
XVII. Lotharii diploma pro S. Columba.
XVIII. Floriaci incendium duplex.
XIX. S. Martialis abbates.
XX. Saviniaco facta donationes.
XXI. Monti-majori insula data. Abbates ejus loci.
XXII. Figiacensis abbates.
XXIII. Franquille abbati succedit Rudefindus episcopus.
XXIV. Senorine abbatissa vite compendium.
XXV. Editha regia virgo fit monacha.
XXVI. Turkeulus Cirglania abbas obit. Egelricus succedit.
XXVII. Bruno Werdensis episcopus moritur.
XXVIII. Benedictus VII. Sergio episcopo monasterium S. Alexii tradit.
XXIX. Hungarorum converso.
XXX. Adalberti Pragensis vite primordia.
XXXI. Monachi ad sanctum Martinum Treviris restituti.
XXXII. Blandinii basilica dedicatur.
XXXIII. Crux S. Benedicto data.
XXXIV. Guido abbas fit episcopus Aniciensis.
XXXV. Vicentia reparatur sancti Felicis monasterium.
XXXVI. Eadgaro regi Edouardus succedit. Monasteria ab eo structa.
XXXVII. Persecutio in monachos in Anglia.
XXXVIII. Bellum in Belgio.
XXXIX. Marchianensibus restitutio facta.
XL. S. Theoderici abbatis elevatio.
XLI. Fuldensium lis cum Hersfeldensibus.
XLII. Patavienfes celle.
XLIII. Bergensis parthenonis origo.
XLIV. Ottonis præceptum pro Desferina.
XLV. Turba civiles.
XLVI. Ottonis diplomata pro S. Arnulfo & sancto Petro.
XLVII. Laudunenses, Senonenses & Noviomenses episcopi.
XLVIII. S. Quintini de Monte cenobium instauratum.
XLIX. S. Judoci monasterium itidem instauratur.
L. S. Judoci reliquia alio translata.
LI. Paredi celle origo & priores.
LII. Salvatoris cenobium prope Narbonam.
LIII. S. Maria in Taxo monasterium conditur.
LIV. Rivipullensis ecclesia dedicatio.
LV. S. Petri monasterii Bisuldunensis origo.
LVI. Regule monasterii instauratio.
LVII. Alia Regule monasteria.
LVIII. Novempopulania alia monasteria.
LIX. Rudefindus episcopus obit. Covarruvia monasterium.
LX. Notkerus abbati S. Galli succedit Immo.
LXI. Bobio comitatus asseritur.
LXII. Lotharius & Otto discordes.
LXIII. Ecbertus fit presul Trevirensis.
LXIV. Nithardus abbas Meleocensis.
LXV. Malcalani abbatis obitus.
LXVI. Cadroa item abbatis. Fingenius ejus successor.
LXVII. Sancti Petri Senonense monasterium instauratur.
LXVIII. Rainardi comitis facinora.
LXIX. S. Petro Carnutensi datur Gesiacum.
LXX. Salmurensi monasterio exactiones remissa.
LXXI. Guntérius abbas S. Albini.
LXXII. Lirimum S. Mayolo concessum. Nisacé cella.
LXXIII. Monti-majori Pertusum datur.
LXXIV. Sancti Hilarii episcopi Carcaffonenfis translatio.
LXXV. Gellonensibus facta donatio.
LXXVI. Judicium de Capella.
LXXVII. S. Gorgonii passio Gorziensibus missa.
LXXVIII. Romualdus Marino eremite adheret.
LXXIX. Petri Orseoli converso. Oliba comes fit monachus.
LXXX. S. Petri monasterium Perusia. Barense S. Benedicti.
LXXXI. Tegernense monasterium instauratur.
LXXXII. Ludovici regis coronatio & diplomata. Amalbertus abbas Floriacensis.
LXXXIII. Gualo abbas sancti Germani a Pratis, alioque.
LXXXIV. Rotbertus abbas S. Dionysii.
LXXXV. S. Maglorii monasterium Parisiis.
LXXXVI. Hermengardis abbatissa Pislavensis. Communionis & sepultura dominice ritus.
LXXXVII. Benedicti pape privilegium pro monasterio Rodensi. Balneolensi donatio facta.
LXXXVIII. Alia S. Hilario Carcaffensis.
LXXXIX. Alia item Blandino.
XC. Alesteve parthenon conditur.
XCI. S. Eucharii cenobium instauratur.
XCII. Ottonis cum Lothario rixa & pactum. Ottonis diploma pro S. Dionysio.
XCIII. Majoris-monasterii status.
XCIV. Heriberti comitis liberalitas in Dervenfes.
XCV. Helperici liber de computo.
XCVI. Altaria S. Petro Senonensi concessa. Sancti Ebbonis corpus levatum.
XCVII. Aimoimus Floriaci fit monachus.
XCVIII. Mancio abbas S. Illidii.
XCIX. Canonica Cluniaco data Cabilone. Mayoli elogium.
C. Lascurrense monasterium.
CI. Orsa monacha Casa-aurea.
CII. Nilus Casini exceptus.
CIII. Wintonie veteris monasterii dedicatio. Brithnothi abbatis Eliensis caedes.
CIV. Petra-pontis ecclesia monachis Vincentinis concessa.
CV. S. Eligii monasterium monachis restitutum.
CVI. Stabulensibus libera electio confirmata.
CVII. Clericus indigne diaconatum sumens a demone vexatur.

Annal. Bened. Tom. III.

ē ē

INDEX APPENDICIS.

- I. Caroli-Calvi præceptum pro Fontanella.
 II. Pauli Diaconi ecclesia Neapolitana epistola ad Carolum-Calvum regem in versionem a se factam vita S. Mariae Ægyptiace.
 III. Caroli-Calvi præceptum pro monasterio Dervensi.
 IV. Aliud ejusdem præceptum de thesauro ecclesia Dervensi.
 V. Eiusdem diploma pro monasterio Caziacensi.
 VI. Privilegium episcoporum apud Bonoilum villam congregatorum pro Anisulensi monasterio.
 VII. Præceptum Caroli-Calvi de eodem privilegio.
 VIII. Eiusdem Caroli diploma pro monasterio Crassensi.
 IX. Carta Elingaudi comitis pro ecclesia S. Martini Turonensis.
 X. Elperici abbatis Arulensis epistola ad Carolum Calvum.
 XI. Herardi archiepiscopi privilegium pro monasterio Villa-lupa.
 XII. Audabri abbatis constitutio de numero monachorum ejusdem loci.
 XIII. Præceptum Caroli regis pro monasterio sancti Urbani.
 XIV. Littera synodica concilii Trecentis pro ecclesia Nivernensi.
 XV. Vetus epitaphium illustris femina.
 XVI. Epitaphium Almanni monachi Altiwillarsis.
 XVII. Caroli Calvi diploma pro sancto Luciano B. Lovacensi.
 XVIII. Recensio monasteriorum & abbatiarum facta in divisione regni Lotharii inter Ludovicum & Carolum reges anno 870.
 XIX. Ludovici Germanie regis diploma pro monasterio Glanzeriensi.
 XX. Bulla Johannis pape VIII. qua confirmatur partitio monachorum S. Medardi Succionensis.
 XXI. Caroli Calvi diploma, quo Conrado comiti villa Piretus donatur.
 XXII. Carta Conradi comitis S. Columba eandem villam conferentis.
 XXIII. Caroli Calvi imperatoris præceptum pro monasterio Crassensi.
 XXIV. Eiusdem imperatoris præceptum de constructione ecclesie S. Cornelii Compendiensi.
 XXV. Aliud ejusdem præceptum permutationem factam inter canonicos Capleiensis & monachos Eduenses confirmantis.
 XXVI. Johannis pape VIII. epistola ad episcopos Britannie de monachis ordinatis ab Heolocaro abbate.
 XXVII. Rhythmus Teutonicus Ludovico Balbi filio acclamatus.
 XXVIII. Carolomanni Ludovici Balbi filii præceptum pro S. Crispino.
 XXIX. Eirici comitis donatio facta eidem ecclesie.
 XXX. Privilegium Caroli Crassi de omnibus abbatibus & curibus ecclesie Nivernensis.
 XXXI. Decretum synodi Moguntina de libertate monasteriorum Corbeia-nova & Herifordensis.
 XXXII. Rodulfi regis præceptum de abbacia Romanis, quam Adelaidi sorori dedit.
 XXXIII. Aureliani archiepiscopi Lugdunensis donatio facta Nantueni monasterio.
 XXXIV. Hucboldi monachi epistola & hymni de S. Theoderico. Item ejusdem Hucboldi epitaphium.
 XXXV. Arnulfi regis præceptum pro ecclesia Tullensi.
 XXXVI. Ludelmi Tullensis episcopi donatio facta canonicis sue ecclesie.
 XXXVII. Odonis regis præceptum pro monasterio Montis-rotundi.
 XXXVIII. Caroli Simplicis diploma pro monasterio Oticensi.
 XXXIX. Eiusdem regis præceptum pro Milidunensi S. Mariae ecclesia.
 XL. Prologus Martimiani monachi in libros morales.
 XLI. Carta executoria testamenti Aefredi comitis pro monasterio Montis-olivii.
 XLII. Caroli Simplicis præceptum pro monasterio Psalmodiensi.
 XLIII. Placitum Drogonis episcopi Tullensis pro monasterio S. Apri.
 XLIV. Caroli Simplicis diploma, quo Crucis S. Audoeni abbacia Prateni S. Germani monasterio donatur.
 XLV. Eiusdem regis donatio Surisnarum, &c. facta S. Germano.
 XLVI. Libellus de sanguine Christi Augia asservato.
 XLVII. Eusebio Alberici abbatis S. Benigni Divionensis.
 XLVIII. Canones duo concilii Altheimensis.
 XLIX. Carta Gauzlini episcopi Tullensis de restitutione monachorum in monasterio S. Apri.
 L. Carta fundationis monasterii Cantogili apud Arvernens.
 LI. Leonis VII. pape privilegium indultum monasterio Floriacensi.
 LII. Hugonis Magni diploma pro sancti Juliani monasterio Turonensi.
 LIII. Donatio facta S. Juliani monasterio unius prebende in ecclesia Turonensi.
 LIV. Carta Aymerici archiepiscopi Narbonensis pro S. Pontio Tomeriensi.
 LV. Elizieri carta pro Floriacensi monasterio.
 LVI. Hymnus in honorem S. Martini a S. Odone in extremis compositus.
 LVII. Præstaria Badini abbatis Saviniacensis.
 LVIII. Fragmenta duo vita S. Benedicti primi abbatis Clusini, auctore Wilhelmo monacho.
 LIX. Donatio unius prebende ab Harduino Turonensi archiepiscopo, facta S. Florentii monachis.
 LX. Index abbatum monasterii SS. Cosma & Damiani in Mica-aurca.
 LXI. Donatio Vallis-Boane facta monasterio sancti Juliani Turon.
 LXII. Carta Adalberti comitis de instauratione monasterii S. Quintini in Monte.
 LXIII. Translatio S. Maglorii & aliorum Parisios.
 LXIV. Heriberti comitis carta pro Dervensi monasterio.
 LXV. Lotharii regis confirmatio.

ANNALES

ANNALES
 ORDINIS
 S. BENEDICTI
 OCCIDENTALIU MONACHORUM
 PATRIARCHÆ.

LIBER TRICESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Christi 850. ad annum 855.

NULLUS deinceps abiturus est annus, qui a Nortmannica clade sit immunis; verendamque est, ne uti scribentis, sic & legentis animus iis cum referendis, tum legendis obruatur. Verum quando tot clades passus sunt majores nostri, ad eas saltem commemorandas durandum est, & quidquid in illa narratione tædii ac fastidii erit, devorandum. Certe anno ejus sæculi quinquagesimo gens illa prædæ avida, non una ex parte, sed duplici, Gallias infestavit. Multi enim, Godefrido duce, per Sequanam ascendentes, Caroli regnum deprædari pergunt. Ad eos expellendos evocatur Lotharius. verum in prociectu prælii Carolus, clam mutato consilio, Godefridum cum suis in regni societatem recepit, & terram quamdam eidem inhabitandam concessit. sed non diu gens inquieta & rapax hac portione contenta fuit. Ex alia parte Rorucus, Herioldi Danorum regis nepos, collecta Nortmannorum manu, Frisiam, Batavum insulam, aliaque Rheno & Vahali vicina loca devastat. quem Lotharius cum reprimere non valeret, in fidem recepit, eique Dorestadum opidum, aliosque comitatus tradidit. Ex his vero pars Menapios, Tarvisios, aliosque maritimos populos deprædantur: pars Britanniam insulam aggressi, ab Anglis superantur.

In his angustiis Carolo constituto Lupus abbas Ferrariensis varia dedit monita
 Annal. Bened. Tom. III.

ANN. CHR.
 850.
 I.
 Nortmannorum infestationes.

I I.
 Lupi abbatia

A

ANN. CHR. 850. ^{350.} epistola LXIV. eum monens de gratiarum actionibus Deo reddendis, qui eum
monita ad regem. » haftenus malis plurimis liberaverat, & bonis multiplicibus exornaverat. Nunc viri-
» lem aetatem ingressum puerilia & inania abjicere debere, & futuræ saluti profutura
» sectari. Non expedire ipsi populove, ut quemquam sibi æquet, nedum præponat.
» Non admittendos proinde monitores, quos vulgus bajulos vocat. Bene semel gesta
» numquam, nisi in melius, mutanda, ut fidem ejus ac constantiam cuncti mirentur.
» Cogitet multa, pauca dicat. Communem utilitatem sibi carissimam esse omnes in-
» telligant. Divinas & humanas leges justas nemo impune contemnat. Hæc facientem
» Deo, hominibusque placiturum, rebelles compressurum, & post regnum temporale
» sempiternum consecuturum. Eodem spectant alia duæ ad eundem epistolæ, nona-
» gelima-tertia, & nonagesima-sexta, in qua jurandi consuetudinem abrogandam sua-
» det, misso hac de re sermone sancti Augustini. Ad hunc etiam annum referendæ
» videntur Audradi Modici revelationes, de quibus inferius agemus.

III. Murittensis synodi nomine scripta a Lupo epistola. ^{350.} ^{Mo.} Graffantibus malis ut opportunum aliquod remedium adhiberetur, convocata est episcoporum synodus apud Murittum * seu Morettum in pago Senonensi, præ-
» fidente Wenilone archiepiscopo. Quid in illa synodo sancitum sit, ignoramus, nec
» ulla nobis ejus notitia superest, nisi ex epistola synodica, quam Lupus abbas, con-
» ciliarum ejus temporis interpres, nomine patrum scripsit Ercanrado Parisiensi, sub
» hoc titulo in editis: *Reverentissimo præfati Erc. G. H. & Ag. episcopi & universa
» synodus apud Murittum in Dei nomine congregata:* quibus litteris Guenilo metro-
» politanus, Hildegarius Meldensis, & Agius Aurelianensis episcopi ejus compro-
» vinciales significari videntur. Certe hoc anno Meldensem ecclesiam obtinebat Hil-
» degarius, antea sancti Dionysii monachus, ut in libro de vita sancti Faronis ejus-
» dem sedis episcopi legitur. Mutila est in editis synodica hæc epistola, in qua pa-
» tres Ercanrado gratias agunt, quod pro se vicarium ad synodum miserit, cujus præ-
» sentia longè majoris fuisset auctoritatis. Jam dudum ob turbulentissima illa tem-
» pora nullum fuisse episcoporum conventum, sed tunc demum regis animum a Deo
» mollitum, ut aliquam sibi correctionis opportunitatem largiretur. Causam proinde
» ipsius haud segniter curandam. Cetera desunt in editis.

IV. Caroli præceptum pro Aninsula. ^{350.} ^{Verberia.} Tantis licet angustiis pressus esset Carolus, missi nihilo minus ad eum legati, du-
» cum Navarrorum dona afferentes, ut pacem reportarent; Vermeriam * accesserunt,
» ubi tum rex placitum habuit mensè Junio, teste chronographo Fontanellensi.
» Idem adstruit præceptum, quod Carolus ibidem Aninsulensi sancti Carilefi mo-
» nasterio concessit, rogatu Reinoldi seu Rainaldi abbatis, qui a rege obnixè petiit;
» ut eandem abbatiam, omnibus vitæ suæ diebus habendam, sibi confirmaret. Af-
» sensum præbuit rex, quamdiu is secundum proprium propositum rectè vixisset,
» atque in regis fidelitate perdurasset, indulta insuper eligendi abbatis facultate se-
» cundum canonicam auctoritatem, & sacratissimi patris Benedicti traditionem. *Data
» IX. kalendas Junii, anno decimo regnante Karolo gloriosissimo rege, indictione tertia-
» decima. Actum Vermeria palatio regio.* quod præceptum Bartholomæus notarius ad
» vicem HLudovici recognovit. Eodem tempore Nomenoius dux Brittonum, Nam-
» netis captis, effusus in Cenomannos, quo in pago Aninsulæ monasterium situm est,
» multos inde captivos abduxit.

V. Ticinense concilium. ^{350.} Habitum eodem anno concilium in urbe regia Ticino, in quo præclari de pæ-
» nitentia canones editi sunt. Secundo statuunt patres, ut episcopi non tantum do-
» minicis, & festivis diebus missas celebrent, sed quotidiana sacrificia frequentare
» studeant. Quarto-decimo episcopis sub interminatione dirarum præceptum est, ut
» destructa monasteria, quæ sub sua erant potestate, instaurare curent. Sexto-decimo
» monentur imperatores, ut monasteria & xenodochia, suæ defensionis commissa, pro-
» tegere meminerint. Vicesimo-tertio arguuntur quidam clericorum vel monacho-
» rum peregrinantium, qui per diversas vagando provincias & civitates, multipli-
» ces spargunt errores, & inutiles quæstiones disseminant, decipientes corda simpli-
» cium: decernitque synodus, ut ab episcopo loci retineantur, & ad metropolitani
» num discutiendi deducantur. Conditus est sine dubio hic canon occasione Gothef-
» calci, qui quæstionem de gemina prædestinatione illis in partibus disseminaverat.
» In eodem concilio id contigisse videtur quod legimus in libello de translatione
» sancti Habundii seu Abundii martyris in Bercetenis sancti Remigii monasterium,
» cui tunc Tiberius abbas præerat. Is de comparando cujusdam sancti corpore folli-

S. Habundii
translatio Ber-
cetum.

ANN. CHR. 850. ^{350.} citus, forte accessit ad regiam sedem Papiæ, ubi tunc Lotharius augustus generalem
conventum episcoporum convocaverat, habitum sub Liutardo Papiensi antistite, qui
hoc anno episcopatum iniisse dicitur apud Ughellum. Aderat & Dominicus Ful-
ginas episcopus, Tiberii abbatis amicus. Hic corpus sancti Habundii martyris &
levitæ, una cum sancto Carpophoro sub Diocletiano martyrium passi, roganti ab-
bati concessit, sollempni pompa Bercetum deferendum, ubi adhuc monachi erant.
Non multo post hæc abbatia sæcularibus canonicis cessit. siquidem Hugo rex *
canonicis de Berceto annonam & subsidia contulit anno vicefimo-septimo sæculi in-
sequentis.

VI. Lupi scripta de tribus capitulis. Cum Bituricis mense Decembri anni superioris versaretur Carolus, Lupum ab-
» batem, ut vidimus, qui tum in comitatu erat, interrogavit, quid de controversis
» Gothescalci capitulis sentiret. Respondit Lupus primum scripta epistola centesima
» vicefima-octava. *Dudum, inquit, in urbe Biturigum quaesisti de prædestinatione, ac
» libero arbitrio, ac redemptione sanguinis Christi quid sentirem: & ego qua in divinis lit-
» teris didiceram, & in maximis auctoribus inveneram, vestra majestati strictim aperui.
» Et quoniam aliter videtur quibusdam, qui me putant de Deo non pie, fideliterque
» sentire; ipso Deo, cui ab intelligibili state plurimum confusus sum, sensum & stilum
» meum regente, memoratas quæstiones, quas audacter multi ventilant, intelligenter
» pauci capiunt, breviter, veraciterque, perspicueque dissolvam.* Superioribus verbis
» notare videtur Hincmarum, eique adhærentes, qui Lupum non rectè de his quæ-
» stionibus sentire putabant, quod Gothescalci sententiæ accedere videretur. In illa
» vero epistola geminam prædestinationem ita probat, ut tamen malas quorundam ex-
» ceptiones rejiciat. quod disertius & expressius confirmat in libro de tribus quæ-
» stionibus, & in adjuncto collectaneo, in quo patrum de his quæstionibus, maxime
» Augustini & Fulgentii, testimonia profert. Initio prædicti libri ait, his quæstionibus
» anno superiori exortis, *primum in Italia, deinde in Gallia, si non concuti fidem,
» turbari certe quorundam intentionem, quod de libero arbitrio, & de prædestinatione
» bonorum & malorum, ac de sanguinis Domini taxatione vulgo quadam inaudita jacta-
» rentur:* quarum rerum, qui per se non possent, optavit Lupus, ut per ipsum fierent
» certiores. quod certe hoc libro & adjuncto collectaneo luculenter præstat, sancti Au-
» gustini, aliorumque patrum hoc de argumento proferendo & propugnando senten-
» tias. Ad tertiam quæstionem sibi opponit in illa epistola Johannem Chryostomum
» & Faustum Regiensis episcopum aliter sentientes. sed alterum ait nullo testimonio
» comprobasse quod sentiret: alterum inter apocryphos scriptores a Gelasio pontifice
» rejectum fuisse. Idem pressius sententiam suam exponit in sequenti epistola ad Hinc-
» marum, in qua ita geminam prædestinationem adstruit, ut tamen justis aut injustis
» reprobis prædestinationis veritate fatalem neget induci necessitatem: *cum in utris-
» que suspicionem necessitatis libertas excludat voluntatis.* Eandem epistolam a paribus
» Pardulo episcopo Laudunensi direxit. Quartam alii quæstionem addebant de Dei
» voluntate salvandi omnes homines, quæ in tertiam recidit. In fine libri de tribus
» quæstionibus tantisper emollit quod in illa ad Hincmarum epistola dixerat de beati
» Johannis Chryostomi sententiâ super universali omnium hominum redemptione per
» Christum, eisque sancti Doctoris testimonium proponit, ut eos in gratiam redu-
» cat, qui contrarium velut blasphemum execrabantur, putabantque derogari pluri-
» mum redemptori, nisi generaliter omnes homines redemerit. *Nos autem, inquit,
» salva fide, hoc est, quod suo sanguine redemerit omnes, quos voluerit; & nulli sint
» redempti, nisi quos ipse redemerit, ita causam in medio relinquimus, ut, si quilibet eum-
» dem sanguinem redemptoris prodesse aliquid etiam perditis valeant demonstrare, non so-
» lum resistamus nihil, verum etiam libenter in eorum sententiam transeamus.* eo nimi-
» rum sensu, ut Deus excæcatos atque damnatos tanti pretii merito minus puniat, si ta-
» men hoc admittat ejus consilii benevolentia, cui opinioni videtur, ait, *Apostolus re-
» fragari.* Verum in fine collectanei priorum illam de Johanne Chryostomo & Fausto
» Regiensi sententiam denuo asserit. Præter illum sensum, quo Lupus universalem
» Christi redemptionem explicat, alter magis certus & catholicus admittendus est, ut
» inferius videbimus, in baptizatis, qui pereunt.

Monasterio sanctæ Crucis seu sancti Faronis apud Meldas tunc præerat Adalga-
» rius abbas, quem Corbeienis privilegio subscripsisse superius vidimus. Eo abbate
» illic florebat monastica disciplina, quod vel unus probat Rogarius monachus, de
» bato.

ANN. CHR.
850.

quo in libro de vita sancti Faronis honorifica mentio fit ab ejus temporis auctore æquali, qui factum sequens ipsius Rotgarii relatu se accepisse testatur. Inter primores palatii Lotharii unus erat nominatissimus ille Rotgarius, qui in conflictu Francorum & Bulgrorum confertissimis insectus cuneis, atque equo dejectus, certam sibi mortem imminere intellexit. In tanto discrimine unum ex sanctis omnibus occurrit sancti Faronis nomen, cujus opem mox imploravit, voto se obligans, fore ut, si is se presenti periculo eriperet, in ejus monasterio se ejus servitio manciparet. Huic voto præsto adfuit divinum auxilium, statimque Rotgarius ex ipsis mortis faucibus ereptus est. Nec mora votum exsequitur, qui qualem se in monasterio exhibuerit, *quam assiduus in orationibus publicis atque furtivis, parcus in cibis, continuus in vigiliis, quotidie etiam in renovandis confessionum penitentis existere, testis est prædictus auctor*, afferens, non similem ullum suo tempore fuisse, eumque *vitam angelicam ad illuminationem multorum duxisse*. Idem laudat Ispanellum ejusdem loci monachum, cui procuratio forensium prædiorum commissa erat. Is aliquando ad vineas trans Matronam excolendas profectus, in reditu cum fluvium carina transmitteret, in aquam delapsus, invocato sancto Farone ex undis servatus est. Adalgario abbati successit Gauzelmus, de quo infra.

VIII.
S. Germani
Pratenfis ab-
bas Gozlinus.

Egimus superius non semel de Ebroïno episcopo & monasterio sancti Germani Pratenfis abbate, quem ad triennium abhinc superstitem fuisse tradunt, successoremque habuisse Hilduinum juniorem, cui Gozlinus abbas successus sit. Verum in polyptycho Irminonis abbatis inseritur charta cujusdam Brunardi, quæ eo tempore scripta, pro authentica haberi potest, edita Karoli regis *anno decimo, kalendis Aprilis*, & quidem *Gozlino abbate*. quod argumento est, Gozlinum hoc ipso anno hujus cœnobii jam abbatem existisse. Hoc instrumentum in appendice superioris voluminis ad calcem relatum est. Actum Parisius anno regni decimo Karoli, kalendis Aprilis, abbate Gozolino. Post Brunardum Conradus comes, Gozlinus abbas, tum Fulco, Wibertus & Hieronymus, filii Brunardi, subscripserunt. Ex hoc instrumento manifestum est, Gozlinum S. Germani abbatem fuisse ante Hilduinum juniorem, qui hunc locum regebat anno ejus sæculi quinquagesimo-octavo. Atqui Hilduinum excepit Gozlinus abbas. Aut ergo idem Gozlinus bis abbatis gessit officium, semel quidem ante, & semel post Hilduinum: aut duos Gozlinos admittere necesse est, quorum alter Hilduinum præcesserit, alter subsequutus sit. Prius illud facile prætulerim, quod Carolo non insolens fuerit pro nutu & arbitrio deponere, ac restituere abbates. Neque obstat, quod Gozlinus, Ludovici abbatis germanus frater, & post eum summus cancellarius, Caroli patruus fuerit, nam idem factum contigit Hugoni abbati, ejusdem regis avunculo, ac prædicti Conradi comitis filio, cui Sithiensis abbatia, expulso Adalardo, concessa; eidemque post biennium ablata, atque Adalardo restituta fuit, ut postea videbimus. Ceterum superiori Brunardi donationi similem fecit eodem tempore Aeva quædam ingenua, seu comitissa, quæ tam pro remedio animæ suæ, quam animæ senioris sui Waltarii, prædia quædam eidem monasterio tradidit in villa pagi Castrensis Ludolmis, ut ex iis pariter lumen suppeditetur ad sepulcrum sancti Germani. Quod attinet ad Celsiacum, quæ in præmissis Brunardi litteris sancti Germani dicitur, eidem competebat ex donatione Hildemodi, ex codice Irminonis, in quo reditus illius villæ exprimuntur, cum ecclesia sancti Martini.

IX:
Lupi abba-
tis intercurba-
tio.

Quod mox dicebamus de mutatis per Carolum abbatibus, id etiam confirmatur exemplo Lupi abbatis Ferrariensis, qui, etsi in palatio magni haberetur, nihilo minus interturbatus est a quodam Egilberto, cui rex Ferrariense monasterium dare disposuerat, qua de re Lupus epistolam scribit ad Ludovicum abbatem, fidem suam in regem, & servitium commemorans; *indignitatem* sibi fieri ratus, quod cum prædicto Egilberto conferretur. Id tamen effectu caruisse colligimus cum ex aliis, tum

X.
Villa-Lupæ
primordia.
Sub Odacro.
* Villeloin.
* Indrois.

ex epistola sexagesima-quinta, in qua Ferrarienses suos hortatur ad reddendas Deo gratiarum actiones, quod, flagrante licet cupiditate, hostes sui spe sua dejecti sint. Idem ex parte reginæ Irmindrudis scribit ad Heriboldum episcopum Autisiodorensis progermano ejus, qui, *desitutus honoribus*, ipsius ope indigebat. Forte is est communis ille Heriboldi ac Lupi frater, de quo Lupus ipse in epistola tricesima-septima. Eiusdem Lupi consanguineus Odacer seu Audacher abbas Cormaricensis, idemque primus rector vicini Villæ-Lupæ * monasterii, quod hoc ipso anno a Mainardo viro illustri in pago Turonico ad annem Andricum * ædificari cœptum est, litteras re-

ANN. CHR.
850.

giæ tuitionis accepit a Carolo rege, dum Vermeriæ in palatio resideret. Regium hæc de re diploma exstat in fusiori Gallia christiana, ubi Audacher abbas Cormaricensis cœnobii Carolo exposuit, quemdam inlustrem virum, Mainardum nomine, sibi suppliciter postulasse, ut in fundo proprio, in loco scilicet, qui rustico vocabulo Villa-lupæ vocatur, cellam monachorum fundari, ac construi sibi liceret in honorem Salvatoris nostri Jesu Christi. Et quoniam constaret, eundem abbatem una cum sua congregatione Cormaricensi sub potestate & tuitione eximii & pretiosi confessoris domni Martini consistere; ipsum Audachrum obtinuisse illustris viri Viviani, rectoris monasterii ejusdem sancti Martini, consensum: petiitque, ut eadem res suscipere, ad Dei omnipotentis obsequium ibidem perpetuo celebrandum, regia auctoritate sibi liceret. Petenti assensum præbuit rex, atque ipsum locum una cum rebus omnibus ad ipsum pertinentibus regis immunitatis ac defensionis privilegio munit, statuens, ut idem abbas sibi carissimus, ac monachi ejus, eorumque successores, nullius umquam, pro rebus ipsius monasterii habitis vel habendis, terrenæ potestatis jugo inviti subjaceant, sed ex solius Audachri dispositione pendeant: post cujus discessum abbatem secundum regulam sancti Benedicti electum accipiant, nempe a Cormaricensi; ac demum libera eligendi advocati gaudeant facultate. *Data vi. kalendas Junii, anno decimo regnante Karolo gloriosissimo rege, indictione tertia-decima. Actum Vermeriæ palatio regio*, ubi tunc Carolus versabatur, ut superior vidimus ex chronico Fontanellensi. Non nisi post annos novem perfecta fuit novi monasterii basilica; cujus dedicatio anno ejus sæculi unde-sexagesimo ab Herardo Turonum archiepiscopo facta est v. kalendas Junias. Non alii Villæ-lupensium, quam Cormaricensium abbates per unum amplius sæculum existere: una inter utroque societas, caritatis lege confœderata, dum tandem Cormaricensium jugum sibi infestorum Villæ-lupensium excusserunt anno decimi sæculi sexagesimo-quinto. Lupus in epistola * ad Hartonem Fuldensis memorat Odacrum abbatem & *consanguineum* libram auri, instante Viviano, repetere, quam is forte Fuldensibus mutuaverat. Exstat ejusdem Lupi alia ^b epistola ad ipsum Odacrum abbatem, cui gratias refert, quod fratres suos & ceteros homines, magnæ calamitatis angustia deprehenso, aperto caritatis gremio excepisset, & quod germanos suos singulari dilectione tractaret.

a Lup. ep. 864

b id. ep. 904

Per has tempestates Cellense apud Treças monasterium, Cella-Bobini ab amplificato suo Bobino quondam, absolute Cella passim, aut sancti Petri Cella vulgo appellatum, cum præ senio jam omnino ruinæ proximum esset, ab Haldegingo seu Aldehingo abbate instauratum est. Is, veluti Bobinus alter, monasterium in pristinum statum restituit, veterem basilicam senio collapsam renovavit, eamque a Prudentio episcopo dedicari fategit: qui non prius dedicationis ritum aggredi voluit, quod regulæ ecclesiasticæ præcipiunt, quam omnia mortuorum cadavera eliminarentur. Nec parum est corpori sancti Frodoberti abbatis, quod in crypta prioris basilicæ immotum remanserat. Ignorabat quippe pontifex, natione Hispanus, merita tanti viri, temporum longinquitate & socordia jam obscurata; nec ejus acta unquam legendo perceperat. Expurgata itaque novæ basilicæ area, facta dedicatio est xvii. kalendas Novembris: quo die insignis ejus commemoratio in pervertuto nostro Adonis martyrologio, ante septingentos annos manu exarato, habetur in hæc verba. *Apud urbem Trecaffem, in cœnobio, Cella-domni-Bovini * vocato, dedicatio ecclesie beatorum Petri & Pauli atque Andrea apostolorum, cum hinc inde consecratis aris; a sinistris quidem beata ac gloriosa semper virginis Maria; a dextris vero sancte virginis & martyris Anastasia, pariterque cum superioribus cryptis. quod cœnobium primo quidem existit tugorium hominis unius, unde non incongrue monasterium vocaretur: processu vero temporis, augente piorum hominum cellam (devotione) inter ea regulariter agenda perficiens, abbatum nobilium regebatur ordinatione. quorum decimum locum sortitus est Aldehinguus, vir clarus ingenio, & moribus pollens justis. Hic nempe omnem locum intus forisque immelioreavit, insuper & cœnobium ampliavit, cuncta denique officina construxit, & honestissime preparavit. Edificavit etiam basilicam perpulcram, quam a parte occidentis cryptis infra, supraque mirifice cinxit. Anno siquidem incarnationis Christi octingentesimo quinquagesimo, vocatus ab eodem Aldehingo venerabili abbate præsul inclitus urbis Treçatensis Prudentius, una cum clero suo & conventu fidelium populorum, sollempniter & cum ingenti gloria Letitiaque in honorem beatorum Petri & Pauli atque Andrea apostolorum eandem basilicam dedicavit.*

X I.
Cellense mo-
nasterium in-
stauratum de-
dicatur.

* al. Bobini.

ANN. CHR. 850.

ocho in ea sanctificans altaria per dies octo; decretumque est ab episcopo sanctissimo, & abbate, sanctisque patribus temporis & loci illius, quod bene visum est posteris, ut omnibus annis, redeunte tempore dedicationis hujus ecclesie, octonos dies sollempnes celebrent, atque hujus diei anniversariam festivitatem hymnis laudibusque honorifice prosequantur. Ex hoc loco discimus, Aldehinguum ejus loci decimum abbatem fuisse a sancto Frodoberto conditore & primo abbate: tamen si intermediorum abbatum, præter Waldinum Frodoberti nepotem ac successorem, nomina ignoremus, nam Bodo, qui Aldehingi in editis antecessor ponitur, ejus successor haud dubie fuit. Quamquam haud dubitem Aldobertum & Bobinum, qui ex eo monasterio ad episcopatum assumti sunt, ejusdem etiam rectores & abbates existisse.

X II. Leo abbas Mentuniaci, pater spirituales S. Maure.

Hoc ipso tempore florebat apud Tricassas Leo abbas Mentuniaci monasterii, quod S. Romanus abbas, is qui post sanctum Remigium ecclesie Remensi prælatus est, quatuor circiter ab urbe Tricassina millibus exstruxerat. Hujus successor Leo abbas sanctus quos successores habuerit usque ad Leonem alterum, de quo hic agimus, incompertum. De hoc Leone illustre reddit testimonium Prudentius Trecentis episcopus in elogio sanctæ Mauræ virginis Tricassinæ, quam *Leo abbas catechizavit, & regeneravit ex aqua & Spiritu sancto*, ejusdem etiam de reliquo pater spiritualis. Ejus meritum probatur ex sanctitate virginis, cujus vita christianis virginibus in exemplum proponi potest. Hæc ab ineunte ætate quotidie a matutinis laudibus usque ad horam sextam moram faciebat in ecclesia Apostolorum: ubi ad tres Christi Domini, infantis, crucifixi, ac regnantis imagines quotidie se toto corpore prosternebat, quo ex loco imaginum cultus apud Gallos demonstratur, probante Prudentio, qui id retulit. Ad hæc eadem virgo qualibet quarta & sexta feria causa peregrinationis, nudis pedibus & absque lineis, in arto panis & aquæ jejunio, visitabat Mentuniacum monachorum cœnobium, quatuor circiter millibus, ut jam dixi, a Tricassina civitate distans; ibique sanctorum martyrum Gervasii & Protasii patrocinia studiosius implorabat: non solum clericorum, sed & monachorum necessitatibus subvenire solita, quod *Leo abbas*, ait Prudentius, & *sancta ejus congregatio recognoscunt, quibus de proprio cucullas & mappulas acquirerebat. Quante autem virtutis & efficacia sit mappula, quam Leoni Mauræ tribuit, claris indicibus protestatur Melanus clericus & sanctissimus monachus, & Paulinus clericus, ipsius tactu a febribus liberati.* quod miraculum alii Leonis abbatis, alii sanctæ Mauræ meritis tribuebant. Morienti adfuere Prudentius ex una parte grabati, & *Leo abbas ex altera, qui tunc submissa voce more suo psalmos Davidicos ad caput beate virginis ruminabat.* Tum hæc a Prudentio petiit, ut de manu ejus *eucharistia & unctio-nis extrema reciperet sacramenta.* qui unus locus est apud veteres Viatici extremæ unctio-nis præmissi, quæ nusquam alias, si non fallor, *extrema* dicta legitur ante finem sæculi duodecimi. Denique ipsa hora migrationis sanctæ virginis *Veranus monachus, olfactus sensu diu ante amisso, eundem odorem suavitatis sensit in monasterio Leonis, quem proximi sancto corpori sentiebant.* Hæc carptim ex Prudentio, qui hoc sanctæ Mauræ elogium scripsit, rogatus tum ab Eutropio præposito, ejusdem virginis germano fratre, ex parte clericorum; tum a Leone religiosissimo abbate *ex parte sanctorum monachorum.*

X III. Prudentium consulit Hincmarus de Gothescalco, a Frod. lib. 3. c. 21.

Annis undecim supervixit Prudentius, a quo Hincmarus Remensis archiepiscopus consilium quæsit de Gothescalco in ergastulam recluso ex judicio synodi, utrum *in cœna Domini vel in pascha debeat eum admittere ad audiendum sacrum officium, vel accipiendam communionem.* Hic est Prudentius, qui Johannis Scotti librum de quatuor vulgaris capitulis, ob id Quadrivium ab auctore appellatum, prolixè refutavit, eamque refutationem Gueniloni seu Weniloni Senonum pontifici nuncupavit. Idem Gothescalo primum adversatus fuerat: postea felle commotus contra quosdam episcopos, secum eidem resistentes, ejusdem acerrimus defensor fuit, ut legitur in annalibus Bertinianis, in quibus adversa fidei cum Gothescalco scripsisse dicitur, ibidem Galindo cognominatus, dictusque natione Hispanus. Exstat ejus epistola ^b ad quemdam fratrem suum, quem sospitem esse gratulatur. Forte is fit Galindo Enneconis, per quem Eulogius presbyter Cordubensis epistolam suam ad Willelindum Pampelonensem episcopum anno insequenti direxit. Quamquam Galindo nomen apud Aragonenses & Navarrenses vulgare tunc erat, testante Morale.

^b Analeth. v. m. 4. p. 324.

ANN. CHR. 850.

X I V. Adremarus abbas obit.

Ad discrimen prædictæ Cellæ Trecentis Cella-nova dicta est abbatia Adremaren-sis seu Arremaren-sis, quam Adremarus presbyter, ejusque primus rector ante annos tredecim exstrui curavit, suppetias conferente Aledramno comite, cujus in superiori tomo mentio facta est. Adremarus Romam profectus, hoc anno Viter-bii deceffit x. kalendas Aprilis, hoc epitaphio donatus a posteris.

*Dux gregis, & lampas mirabilis omnibus abbas
Domnus Adremarus est vitæ carnis ademptus.*

Sadrabertus, an proximus post eum abbas, memoratur in litteris Carlomanni regis pro substitutione Rotfridi abbatis in locum ejusdem Sadraberti.

Eodem anno Dodo abbas monasterii sancti Martialis apud Lemovicas, idemque sancti Savini apud Pictones, vir multæ religionis, post annos tres præfecturæ apud sanctum Martialem, successorem habuit Abbonem, qui annos undecim eidem loco præfuit. Hanc chronologiam firmat id, quod in commemoratione abbatis sancti Martialis legitur, Carolum scilicet, non quidem Calvum, sed Calvi filium, in regem Aquitanie apud Lemovicas unctum fuisse anno Abbonis abbatis quinto, consentientibus annalibus Bertinianis, in quibus id factum legitur anno ejus sæculi quinquagesimo-quinto. Atqui tamen Dodo abbas sancti Savini anno abhinc tertio synodo Sueffionensi interfuit. Ex quo intelligitur, eum, stabilita apud sanctum Martialem regulari disciplina, curasse, sibi ut Abbo substitueretur, & ad sancti Sabini monasterium revertisse, retenta insuper Stradensis seu sancti Genulfi præfectura.

X V. Dodoni abbas apud S. Martialem successus Abbo. a Lubbe to. 2. p. 271.

Actum est in tomo superiori de translatione corporis sancti Marcellini papæ & martyris ex urbe Roma in monasterium Rothonen-sis, facta per Conwoionem abbatem. Anno ab hac translatione secundo funesta res contigit inter duos fratres cujusdam monasterii Spoletanæ provinciæ, quorum alter scriptor, diaconus alter erat, singulari se invicem amore diligentes. Forte scriptor scalpellum, ut calamum emendaret, a fratre petiit, quod ille incaute fratri projiciens, ictu librato ejus cordi infixit, quo ex vulnere statim scriptor in terram corruit exanimis. Parum fuit quin ex dolore etiam expiraret diaconus: cui id consilium datum est, ut ad expiandum facinus Romam peteret, a pontifice condignam pœnitentiam accepturus. Ivit ille, iussusque est *ferro ligari per collum & brachia, sicut in lege parricidarum censetur;* & loca sancta circuire, donec noxæ veniam a Domino impetraret. Dum vero per multos dies cum multo luctu id devote exsequeretur, Apostolorum oraculo admonitus dicitur, in Britanniam ut pergeret, ad quoddam monasterium, in quo sancti Marcellini papæ reliquæ quiescebant: illic quippe catenarum, simulque peccati nexus solvandos. Mox ille, promissi haud incertus, iter permissu pontificis accelerat, alpes transgreditur, Burgundiam pertransit, ac Neultrix partes Britannie adjacentes: pervenitque ad monasterium, in pago Namnetico ad Ligerim positum, quod a situ quondam Mons-clarus, nunc sancti Filiberti de Cellario appellatur, modo cella abbatie Trenorchiensis. Ibi exceptus perhumane a monachis, & de loco sancti Marcellini edoctus, receptus est demum in Rothonen-sis monasterium *in sancto sabbato, id est in Ramis-palmarum.* Postridie, monachis nocturnas vigiliis celebrantibus, dictisque responso-riis, cum legendi ex præscripto regulæ evangelii tempus opportunum adfuisset; atque unus e fratribus presbyter religiosus, Omin nomine, sacris vestibus indutus, cunctis stantibus & attente audientibus, illud legere cœpisset; extemplo omnia peregrini illius vincula disrumpita, & cum magno fragore huc illucque dissipata sunt, stupentibus cunctis ad sonitum dissilientium catenarum. Quid rei esset, ignoravere fratres, dum *mane facta*, (neque enim nocturnum silentium violare fas erat) rem uti erat, narravit diaconus, qui miraculi famam in urbem, atque inde in patriam retulit. Consimile factum ^b inferius de Fromundo pœnitente referemus. Hæc ex libro tertio de gestis sanctorum Rothonen-sium, ubi quædam etiam miracula referuntur Hypothemii episcopi Andecaven-sis eo translati, in his de Jarnhitin sacerdote & monacho febribus liberato, atque de Gauzolino abbate sancti Mauri, cujus superius ^c facta mentio est. Ibidem laudatur Winetvaldus monachus, magister & vir venerabilis appellatus.

X VI. Miracula Rothoni facta.

^b Lib. 35. n. 2.

^c Lib. 33. n. 31.

Prædicti Jarnhitin monachi occasione venit in mentem id, quod legere memini

ANN. CHR.
850.

in codice Remigiano annorum circiter octingentorum, continente *Excerptum libri Apocalypsis, collectum ex idoneis auctoribus a domno Heymone, ut fertur.* quæ tria postrema verba alia manu, sed æque antiqua scripta sunt. Expositio sic incipit: *Legimus in ecclesiastica historia, &c. in cuius fine hæc ad propositum legantur. Venerande pater Farnobret, hunc librum, quem nos per paganorum persecutiones, & alias hujus vitæ tribulationes labore conscripsimus, gratanter corde digneris lato accipere. Valeas in Christo, & per te Jacobum, Johannemque salutamus.* Hæc obiter.

XVII.
Dusera eccle-
siae Vivariensi
unitur.

Lotharius augustus mente Octobri in Gundulsi-villa prope Tullum-Leucorum residebat, cum monasterium Duseram, ad Rhodanum in comitatu Aurasco seu Arausico situm, Vivariensi ecclesiae ad Celsi episcopi preces attribuit. *Data xv. kalendas Novembris, anno imperii domni HLotharii pii imperatoris in Francia decimo, & in Italia tricesimo, indictione tertia-decima. Actum Gundulsi-villa.* Idem confirmavit Carolus Calvus jam imperator ad Bosonis ducis deprecationem. Utrumque præceptum habes apud Johannem Columbi in libro secundo de episcopis Vivariensibus.

XVIII.
Caroli diplo-
mata pro mo-
nasteriis Sure-
densi & sancti
Clementis.

Ad hoc circiter tempus referenda videntur Caroli regis diplomata duo, absque chronicis notis edita in appendicè ad Marcam Hispanicam. Unum est pro Surensi monasterio sancti Andreae, ad fluvium Tacidum posito in pago Helenensi, quod Froyfclaus abbas obtinuit ad confirmandas hujus loci tum possessiones, etiam eas, *quas ex seculari habitu ad regularem militiam clerici sive laici convertentes illic donaverant;* tum libertatem & immunitatem, Sifeguto abbati olim a Ludovico Augusto concessam. Huic privilegio Carolus addit donationem vallis sancti Martini, quam, admonente Suniario comite, eidem monasterio contulit. Alterum præceptum est pro monasterio seu cella sancti Clementis, quod Sintremundus præpositus cum fratribus suis in vasta solitudine, in pago Ruffilionensi, super fluvium Tedam construxerat. Is regi supplicavit, ut novum monasteriolum sua protectione dignaretur; ut ibidem Sintremundus ipse ac monachi sui quiete ac secure vivere valerent. Supplicantis votis favit rex, data insuper eidem facultate eligendi ex sese præpositos sibi vel abbates.

XIX.
Hispanici mar-
tyres.

Sensim progredimur ad Hispaniam, ubi sævissima in Christianos persecutio hoc tempore fervere cœpit. Ejus auctor Maurorum rex Abderames, qui, licet christianæ religionis cultum fidelibus permetteret, eorum tamen ardens in Mahummeticam sectam zelum ac studium ferre non potuit. Hæc procella Cordubæ potissimum vim exercuit suam, duxitque initium a monachis, qui Mahummedis impia dogmata non sustinentes, eorum insaniam Mauris palam exprobrare non dubitarunt. His socios se adjungere sæculares clerici ac laici, atque virginæ sacræ, Maurorum non raros insultus in sacerdotes, maxime in humandis fidelium corporibus, indigne ferentes. Agmen duxit re ac nomine Perfectus monachus, qui totam pæne juventutem Cordubæ in sancti Acisceli cœnobio transegerat. Is a Mauris interrogatus, quid de Christo & Mahummede sentiret; suam de Christi divinitate fidem, atque de Mahummedis impia doctrina persuasionem libere exposuit. Hinc coniectus in carcerem, variisque tormentis affectus, mactandus in eum differtur diem, quo *profanis ritibus festivum pascha gaudium apud eos excolitur.* Passus vero martyrismum est xiv. kalendas Maias, feria sexta, anno incarnationis Domini octingentesimo quinquagesimo. Atque hinc colligitur, Arabum eo die sollempne pascha fuisse: cum christiani legitimum pascha ipso anno celebrassent viii. idus Aprilis, duodecimo die ante Arabes. De aliis martyribus agemus anno sequenti. Sed ut hæc clarius intelligantur, præmittendum videtur, octo extra Cordubam monasteria tunc extitisse: quinque quidem virorum, nempe sancti Christophori in urbis prospectu trans fluvium Bætis; in vicinis montibus Armilatense sancti Zoili; ad hæc tria alia, Felicis, Martini, atque Justi & Pastoris. Sextum, septimum & octavum duplicia erant pro utroque sexu: Tabanense, Cateclarense beatissimæ virgini Mariæ, & Pinnamellarense Salvatori sacrum. Hæc suis locis inferius illustranda.

Hoc item anno diem obiit, post annos regni septem, in Galicia Ramirus rex kalendis Februarii, piæ memoriæ dictus in epitaphio, quod Morales & Baronius retulere. Ei successit filius Ordonius in annos duodecim.

XX.
Rabani caritas
famis tempore.

Ingens hoc anno in Germania fames Rabani archiepiscopi caritatem sollicitavit. Morabatur is per id tempus in quadam villa parochiæ suæ, ubi trecentos amplius pauperes

ANN. CHR.
850.

pauperes quotidie alebat, præter egenos ab ipso in dies refici solitos. In multis mulier quadam cum parvulo istuc accedens, priusquam limen domus attingeret, præ fame exspiravit. Parvulus vero mortuæ matris mammillam, ut sugeret, e sinu protrahens, intuentium lacrymas excivit. Fuit etiam qui cum uxore & parvulo, urgente fame, de vorando filio statueret; matre quantumvis repugnante: cum subito lupi duo cervam dilaniantes visi sunt, quibus ille prædam abstulit, atque filio vitam servavit. Hæc annales Fuldenfes.

Idem antistes Hersfeldensis monasterii basilicam, cujus monasterii fundamenta cum Bruino abbate ante annos fere viginti^a posuerat, v. kalendas Novembris hoc anno dedicavit, teste Lamberto domestico auctore. Non assentiendum Browero, b qui id ad biennium, & quidem in alterum diem differendum conjicit ex quadam veteri inscriptione, quæ Hersfeldensi basilicæ diserte non convenit. Præstat ex eodem auctore ob oculos ponere miserabilem statum ejusdem basilicæ, quæ hæresi jam deformata, parietibus tectoque hodie squalet, tristitque facie sua minatur interitum. Chori vestibulo edito loco, ad quem gradibus adiur, ex candido marmore hinc & inde ad odei januam adstructæ tabulæ quadratæ veneranda imaginum sculptura: a quibus tamen non abstinuerat manus iconomachi. Ad lævam Christus Dominus confedit medius, stantibus utrimque prophetis, ejus adventum prædicantibus, adjectis ad rem explicandam versibus. Dextrorsum Christus pari modo sedet, hinc inde stantibus discipulis, qui quæ præmia sibi ipsum sequentibus parata sint, interrogant. Hæc, etsi minutiora, referre visum est ad retinendam celebris quondam loci qualemcumque memoriam. Huc spectant Rabani versus, quondam inscripti in ejus ecclesiæ abside orientali, ubi sancti Wigberti corpus quiescebat.

Effulsit quoque Rabani archiepiscopi eximia pietas in Clingenfense monasterium, cujus alteram saltem basilicam incendio consumtam in integrum restituit. Exstat hæc abbatia in diocesi Spirensi, haud scio an condita a Carolo Magno, qui ex urbe Roma istuc reliquias transtulit sancti Theoduli presbyteri & martyris, Alexandri papæ socii. Duæ erant eo in loco ecclesiæ; una Salvatoris cum quinque altaribus, ex quibus quintum sanctis Martino, Briccio, Germano, Remigio episcopis, Gregorio papæ & sancto Benedicto abbati nuncupatum erat. Hæc discimus ex Rabani^c versibus, *in ecclesia monasterii, quod dicitur Clinga,* inscriptis. In alia ecclesia tria erant altaria cum sepulcro Theoduli martyris, de quo hi Rabani versus, qui ejusdem ecclesiæ restitutionem ab eo factam commemorant.

XXI.
Hersfeldensis
basilicæ dedica-
tio per eum-
dem.a *Supra lib.*
b *30. n. 64.*
c *Fuld. ant.*
p. 152. & seq.XXII.
Clingenfense mo-
nasterium ab
eodem instauratum.c *Raban. tom.*
5. p. 219.

*Huc Caroli asscitus studio, atque adductus ab urbe
Romana, hic multis pausat ad auxilium.
Sed vario eventu consumsit flamma nefanda
Domata hæc cuncta, tegmen & ecclesie.
Per pluresque annos combustus mansit inepte
Hic locus, & nullus jam reparavit eum:
Indignus donec Christi compunctus amore
Rhabanus præsul, hunc renovandum adiit:
Qui ecclesie hanc adem sollers renovavit, & aram
Construxit, sancti corpus & huc retulit.*

Certe hanc ecclesiam ad priorem illam Clingenfensis monasterii atinuisse intelligitur ex versibus ad primum prioris ejusdem ecclesiæ altare appositis: in quibus Theoduli martyris & presbyteri corpus ibidem extitisse dicitur. Ceterum Clingenfense monasterii antiquitatem probat Ludovici augusti constitutum de monasteriis imperii, in quibus *monasterium Clinga* censetur inter illa, quæ solas preces regi debebant. Idem monasterium *Plidinsfeld* cognominatum fuisse docet codex societatum Augensium, ubi *ex monasterio, quod Clingo vocatur sive Plidinsfeld, Fleido episcopus & abba laudatur.* Ad hæc inter fratres conscriptos monasterii sancti Galli apud Goldastum memorantur *nomina fratrum de monasterio Clingone, id est Otger archiepiscopus, Engilbertus præpositus, Wolfpold presbyter, Tagafrid diaconus, Ramvolt & Babo monachi,* alique. Suspicio hunc locum olim peculiariter spectasse ad archiepiscopum Moguntinum, qui tamen Spirensi diocesi tribuitur, censeturque inter illa monasteria, quæ ab ordine translata sunt, *Clingenmunster* dictum, ab ordine translatum anno supra millesimum quadringentesimo nonagesimo-primo.

Annal. Bened. Tom. III.

B

Inchoatam in Hispania persecutionem insequens annus continuavit. Perfectum monachum secuti sunt alii complures, in quibus primus apud Eulogium occurrit ANN. CHR. 891. X X I I I. Tabanensis monasterium duplex.

Isaac sanctissimus monachus cenobii Tabanensis. Positus erat hic locus, *Tabanos dictus, septenis ab urbe Corduba millibus passuum, a quilonem versus, inter prærupta montium & condensa silvarum.* Illic duplex condiderat monasterium, virorum ac mulierum, Jeremias Isaaci patruelis, vir pius ac locuples, cum Elisabetha uxore, pietatis non imparis: qui ambo eo secesserunt: cum liberis ac tota pæne cognatione. Monachus præerat Martinus abbas: puellis Elisabeth ipsius soror, Jeremias in sæculo conjux: sub qua communis utriusque soror Columba, miræ pudicitiae virgo, & postea martyr, floruit. De sanctimonialibus duplicis hujus monasterii insigne illud memoriæ prodidit Eulogius in suo Memoriali. *Quia claustra feminarum a cellulis monachorum, altis interjectis disparata maceris, licet unius patris gubernaculo regerentur, hæc tamen sequestratis se mansuiculis retrudentes, nulli omnino contuendi se facultatem præbebant: sed, si subinde aut fratribus congrua instaret necessitas, aut hospitum pia impetraret humanitas, sola venerabilis Elisabeth per fenestram se exhibebat cernendam, quæ prior & totius erat mater vera monasterii.* Eum in locum se recepit monasticæ vitæ desiderio flagrans Isaac, nobilis Cordubensis, qui, linguæ Arabicæ peritus, in sæculo exceptoris reipublicæ officio functus fuerat; ibique per triennium sub reverendissimo abbate Martino, prædictæ feminae fratre, regularibus disciplinis apprime exercitatus, in sancto proposito militavit. Hinc divino caritatis igne succensus, forum adit, judici suæ sectæ deliramenta improperat; eaque libertate ac constantia ita iudicis rabiem proritavit, ut ille mortis sententiam in eum protulerit. Sic Isaac in regia urbe III. nonas Junias, qui eo anno in feriam quartam incidebat, pro Christo occubuit. Corpus ejus equuleo suspensum, post aliquot dies cum aliis sanctorum martyrum corporibus in ignem conjectum, in favillas redactum est. Huic non diu supervixit beatus senex Jeremias monasterii auctor, & ipse martyrio affectus cum aliis quinque, de quibus mox agendum. De sancta Columba ejusdem loci sanctimoniali ac martyre infra.

Extabat etiam tum non longe ab eadem urbe ad occidentem illustre monasterium Cateclarense, de quo alias egimus, itidem duplex, sanctæ & gloriosæ virgini Mariæ sacrum: quod præclaro ancillarum Dei proposito enitescerat. Illuc Petrus sacerdos ex urbe Astigitana, & Walabonius diaconus ex Elephensi, litterarum studio profecti, dein sub Frugello abbate eidem monasterio præficiuntur: ex quibus Walabonius primum ecclesiasticis regulis educandus a puero traditus fuerat piæ memoriæ Salvatori presbytero, qui tunc præclaro regimine sancti Felicis monasterium apud opidum Fronianum gubernabat. Eodem tempore Sabinianus & Wistremundus monasticæ vitæ disciplinæ sub regula vel abbate (quæ sancti Benedicti verba sunt) jam dudum se dederant in cenobio sancti Zoili Armilateni, quod a Corduba in septentrionali parte triginta & amplius miliaribus distans, vastissimam præbet inter angustias montium solitudinem: ad quorum radices flumen Armilata * discurrens, ex quo inditum monasterio nomen, magno pisciculorum solatio in mediam refertur monachorum. Hi cum sancto sene Jeremia superius laudato, & cum Habentio monacho, omnes seno numero, una die & hora sub ictu scævientis mucronis testimonium veritati constanter præbuerunt. Erat Habentius monachus cenobii sancti Christophori; quod ad prospectum urbis ad austrum super crepidinem ulteriorem Batis * fluvii situm erat. Ibi sæculo mortuus vir sanctus, Christoque sub artissima regula mancipatus, utpote spontanei carceris ergastulo reclusus, ferreisque laminis ad cutem circumscriptus, ad martyrii agonem cum aliis se disposuit. Hi omnes ultro se judici offerentes: *Et nos sub eadem, inquit, professione, ô judex, manemus, qua pridem confratres nostri Isaac & Sanctius defuncti sunt. Parem in nos profer sententiam, crudelitatem exere & exaggera, totoque furore exardesce. Christum Deum confitemur; antesignanum antichristi vatem vestrum execramur. Ita omnes communi edita confessione, communem pertulere capitalis mortis sententiam VII. idus Junias ejusdem anni, feria prima, id est die dominica. Eadem æra Theodemirus Carmonensis monachus VIII. kalendas Augusti, feria septima interiit, nec multo post Maria sanctimonialis Cateclarensis, Walabonsi monachi ac martyris mox laudati soror, quæ Christo virginitatem voverat, eidem vitam cum sancta Flora virgine pro fide impendit VIII. kalendas Decembris.*

a Eulog. lib. 3. c. 10.

Isaac monachus & martyr. b Id. lib. 2. v. 2.

X X I V. Cateclarense, Armilatense, aliisque.

c S. Bened. c. 1.

* Armilata.

* Guadalquivir.

Eodem tempore sanctus Eulogius, qui horum omnium agones memoriæ commendavit, itidem pro fide carcere inclusus tenebatur: de quo prædictæ virgines, quibus in carcere positus *Documentum martyrii scripserat*, quibusdam confororibus suis promiserant, se de eo liberando apud Christum sponsum in celo peroraturas: quod ita contigit. nam illæ VIII. kalendas Decembris martyrio coronatæ; Eulogius tertio earundem kalendarum die e carcere ereptus est. Quam gravis tum fuerit hæc adversus christianos excitata in Hispaniis procella, sanctus ille confessor in Documento martyrii exprimit diserte his verbis. *Repleta sunt penetralia carceris clericorum catervis: viduata est ecclesia sacro presulum & sacerdotum officio. Horrent divina tabernacula squalidam solitudinem: aranea texit templum, tenent cuncta silentium. Confusi sunt sacerdotes & ministri altaris: quia dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum; & desinentibus in conventu hymnis cantionum celestium, resonant abdita carceris murmure sancto psalmorum.* Hæc ille, & plura alia in hunc modum.

Præter illam ab exteris persecutionem, alia fere gravior & periculosa erat a nonnullis fidelibus & episcopis, qui monachos, aliosque in illa persecutione cæcos, pro martyribus haberi volebant, quod ipsi se martyrio plerique objecissent. Nec colore carebat hæc sententia. Idem quippe in Africa sensit Mensurius Carthaginensis antistes, qui ab ejusmodi martyribus honorandis prohibuit christianos, ut legitur in collatione Carthaginensi. Erant tamen tunc in Hispania causæ peculiæ, quæ martyrum illorum zelum approbare videbantur. nempe publici Maurorum insultus in fideles, in sacerdotes, denique in ipsam religionem christianam, quam sinere impune violari piissimi quique ducebant nefas. Ut igitur martyrum & confessorum causam tueretur Eulogius, primo *Documentum martyriale* e carcere scripsit *Christi virginibus sacris, Flora & Maria, carcere compeditis*: quo in opusculo adversariorum objectiones refellit. Verum cum nec sic illi quiescerent, aliud prolixius opus tribus libris aggressus est, *Memoriale sanctorum* appellatum: quod primo quidem solis arcisterii seu monasterii destinaverat, e quibus prior ille monachorum globus ad resistendum mendacissimo vati Mahummedi processerat: sed postquam ex urbibus, viculis, opidulis & castellis certatim prouere ad hoc certamen viros ac mulieres cognovit; universis illud ecclesiis dicavit, ut haberent cuncti de triumpho eorum suæ consolationis & gloriæ exemplum & gaudium. In primo libro respondet præcipue ad objectiones adversariorum, quarum hæc præcipua capita erant: fugiendam scilicet ex Christi scripto & exemplo, non ultro quarendam persecutionem; nulla recentiorum illorum cerni miracula; a Maurorum regibus non prohiberi, immo permitti christianæ religionis cultum; denique prædictorum martyrum cadavera, uti & ceterorum hominum, corruptioni obnoxia esse. Quibus omnibus primo libro solide respondet Eulogius; in secundo vero & tertio martyrum agones celebrat. Denique his adjecit Apologeticum sanctorum martyrum, in quo eadem objecta denuo confutat; aliudque insuper, quo imbecilles illi christiani martyribus illis detrahebant, quod non per longa & diuturna tormenta, sed compendioso mortis genere ad martyrium pervenirent. In hoc ultimo libro fragmentum cujusdam antiquioris opusculi de Mahummede refert, quod ex Legereni monasterio reportaverat. De hoc monasterio honorifice agit in epistola sæpius laudata ad Willelindum Pampilonensem episcopum, quam hoc anno scripsit, datam decimo septimo kalendas Decembris per Galindum Enniconis, virum illustrem, ara octingentesima octuagesima-nona. Hanc epistolam scripsit e carcere, in quem una cum episcopo Cordubensi aliisque episcopis, presbyteris, abbatibus ac levitis conjectus fuerat, ut idem ipse testis est in illa epistola: in qua Willelindum rogat, ut suffragia orationum suarum in defensionem ipsorum adhibeat, suumque carcerem omnibus monasteriis innotescere faciat. Parcit auctori hujus retrusionis Reecafredo episcopo, quem ad fidelium zelum reprimendum cum Abdirame conspirasse ex Alvaro intelligimus. Ex hac porro Eulogii epistola Bultellus noster, contra Moralis & Yepesii sententiam, distinguendum putat sancti Zachariæ monasterium a Serafensi, hoc potissimum adductus argumento, quod prioris patronus erat sanctus Zacharias, posterioris sanctus Petrus, ut ex duobus vetustis instrumentis probatur. Præfuerat quidem sancti Zachariæ monasterio Odoarius abbas, *summe sanctitatis, magnaque scientia vir*: sed longe ante, quam hanc epistolam scriberet Eulogius, in qua eum

ANN. CHR. 891. X X V. Eulogius in carcere de martyrio scribit. a Eulog. lib. 2. memor. c. 8.

X X V I. Alia in fidelibus persecutione interior.

b V. supra lib. 33. n. 69.

c Bulteau p. 833.

d Blanca hist. Aragon. ad an. 969.

ANN. CHR.
851.

uti mortuum laudat: & in fine epistolæ *Odoarium Serafiensis monasterii abbatem cum omni collegio suo* salutatur. quod argumento est eum superititem fuisse, non alterum Odoarium: quem unum eumdemque fuisse, adeoque unicum monasterium esse opinati sunt Morales & Yepesius.

XXVII.
Varii con-
ventus in
Gallia.

In Gallia Lotharius, Ludovicus & Carolus iterum pacis & concordie causa in Marisæ palatio prope Trajectum ad Mosam conveniunt. Fœderis condiciones referuntur in annalibus Bertinianis, communi procerum consensu, priorumque nominum monogrammatibus confirmata. Habitus a Carolo conventus alter apud Andecavos: ubi, Nomenoio Britanniae duce mortuo, Herispogius ejus filius, *datis manibus* a rege suscipitur, & tam regalibus indumentis, quam paternæ potestatis ditione donatur, Redonibus insuper, Namnetis & Rateni insula adjectis. Ad hanc Caroli profectioem versus Britanniam referenda videtur Lupi epistola c. XIII. in qua de quodam placito agit, cui adesse jussus erat, post Caroli reditum Credilli * ad Isaram forte habendo; petitque, an absque periculo piratarum navis ipsius expensam vehens, possit tenere cursum per Sequanam, & inde per confluentem Isaræ usque ad Credilium progredi. Aliud etiam placitum Caroli cum Herispogio duce Brittonum memorat Hericus * monachus in libro de miraculis sancti Germani episcopi Autisiodorensis, habitum in regio fisco pagi Rotomagensis, quem incolæ ob palatii antiquitatem Veterem-domum nuncupant: cujus capella palatio contigua beatissimi Germani famosa nomine, & merito illustris erat. Illic puella muta linguæ officium recepit, cum Carolus ibidem cum Herispogio placitaret, ac seria quæque regni negotia tractaret.

* Creil.

a Labbe to. 1.
p. 548.XXVIII.
Monasteria
a Nortmannis
incensa.

Interim Nortmanni, in Frisiam, indeque in Galliam Belgicam effusi, sancti Bavonis incenso monasterio, Rotomagum usque pedestri itinere penetrant, & obvia quæque vastant, diripiunt, incendunt; in his Bellovacorum urbem flammis consumunt: at in reditu intercepti a nostris, magna ex parte profligati. Hæc ferè annales Bertiniani. Verum in chronico Fontanellenfi apud Chelnum, eo tempore scripto, Nortmannorum classis, non ex Frisia, sed ex Novempopulania, Sequanam ingressa fuisse dicitur III. idus Octobris, duce Hoscri, qui ante decem annos Rotomagum depopulatus fuerat: & in progressu Fontanellam diripuisse; & ad extremum v. idus Januarii, post dies eorum ingressus in Sequanam octoginta novem, in favillas redegit, cum *stetisset a primo adificationis sue die ducentis octodecim annis, mense uno, & diebus tredecim;* atque adeo ex mente ejus auctoris, Fontanellense monasterium sub finem anni sexcentisimi tricesimi-secundi a sancto Wandregisilo primitus absolutum fuerat. Verum serius sexdecim annis conditum fuisse suo loco demonstravimus, maxime ex principatu Chlodovei & Audoeni pontificatu, qui ambo multum subsidii ad illam constructionem contulerunt. Proximum est Fontanellæ Gemeticum, quod etiam ab iisdem Nortmannis tunc vastatum fuisse constat. Interea Bellovacus & Flaviacum monasterium, haud dubie etiam Oratorium, eorundem opera conflagrarunt. In reditu apud Warderam a Francis intercepti, pars interfecti, reliqui silvis se se abdiderunt, ac noctu ad naves suas reverterunt: cum Sequanam per dies ducentos octoginta-septem, nempe a tertio idus Octobris hujus anni ad nonas Junias anni insequentis, occupassent; sicque onustis navibus Burdegalim remeasse perhibentur. Ceteram regiones Sequanæ adjacentes testes sunt, numquam talem in illis partibus cladem auditam fuisse. Tunc Fontanellensem abbatiam obinebat Ludovicus abbas illustris.

XXIX.
S. Bavonis
monachi Lau-
dunum se re-
cipiunt.

Incenso, ut præmissum est, sancti Bavonis Gandensi monasterio, monachi Laudunum, quod veteres Lugdunum-clavatum vocant, cum corpore sancti Bavonis & sacra supellectile se recipiunt ad suburbanum sancti Vincentii monasterium, alias sancti Christophori appellatum: ubi per multum temporis hospitati, non nisi sæculo insequente ad propria postliminio redierunt. Abbatum sancti Bavonis nomina refert Sanderus, sed corrupta. Sub illud tempus sancti Vincentii monasterium regularis vitæ disciplina informatum est a quodam monacho Dionysiano, quem Carolus rex ejus rei causa illuc miserat, inconsulto episcopo Hincmaro: qui hac de re indignatus, monachum illum excommunicavit, nec ad removendam censuram umquam, sive ab Hincmaro patruo & metropolitano suo, sive a rege ipso adduci potuit. Hinc querelæ patruo adversus eum in hæc verba. *Sed & cum dominus rex monachum ac presbyterum quemdam, inter suos religiosum, ex venerabili monasterio sancti Dio-*

ANN. CHR.
851.

nyssi, ad monasterium in Lauduno situm, ad doctrina atque religionis institutionem, non autem ad irregularem prelationem accersit, & inconsulte illum pro animositate, quam contra regem habebas, excommunicasti: jussus a domino rege, adhibito mecum fratre & coepiscopo nostro Hodone, te monui, quatenus irrationabilem tuam mutares sententiam, sed nihil apud te obtinere prevaluit. Hic est Odo ex monacho & abbate Corbeienfi creatus episcopus Bellovacensis post Herminfredum, qui anno ejus sæculi undexagesimo finem vivendi fecit. In ejus episcopatu sita erant monasteria, sancti Luciani suburbanum, Flaviacense sancti Geremari, atque Oratorium parthenium, sanctæ Angadrismæ virginis secessu nobilitatum: quæ dno postrema tunc a Nortmannis direpta, & ad solum redacta fuere. Eo tempore corpus sancti Ebrulfi abbatis, quod Oratorii sepultum fuerat, translatum est in ecclesiam cathedralem: ubi etiam nunc cum sancti Geremari reliquiis asservatur. Hincmarus Remorum antistes paullo ante, & quidem post obitum Hildemanni episcopi Bellovacensis, Carolo regis scripserat pro cella vel monasterio Flaviaco, quod idem rex sibi, dum in ipsius ante episcopatum moraretur servitio, donaverat ad vitam, quodque a quodam invasore destructum destruxerat, ubi religionem, prout valuit, restauraverat. quod postea rex idem conabatur injuste a jure ipsius auferre. Eadem etiam procella Marcianense duplex quondam, & proximum Hamaticense virginum in Belgio cœnobium destructa, eo in statu jacere ad principatum usque Caroli cognomento Simplicis, quo tempore instaurata memorantur.

Alia mona-
stera destructa.

Quid Fontanellæ post illud incendium acciderit, neque chronicum mox laudatum, nec liber de miraculis & delationibus sancti Wandregisili nos docent. De Gemeticensi plura discimus ex Willemo * ejus loci monacho, qui illam Gemeticensis monasterii vastationem, quam ab Hastingo duce factam dicit, describens, ait, monachos, audito Nortmannorum adventu, inde fuga elapsos, rebus suis partim sub terra occultatis, partim secum asportatis, evasisse. Paganos vero, loco vacuo reperto, monasterium sanctæ Mariæ sanctique Petri & cuncta adificia injecto igne combussisse, & omnia redegit in vastam solitudinem, quæ per triginta ferme annorum curricula illic perseveravit. Ex quo Menardus noster merito refellit vulgarem ejus loci traditionem, afferentem, nongentos monachos a Nortmannis tunc ibidem martyrio affectos fuisse. quod certe non ignorasset Willemus domesticus auctor, qui contra scribit, Gemeticenses monachos tunc fuga sibi consuluisse. Hæc vero de nongentorum monachorum eade opinio Menardo videtur nata ex his verbis Matthæi Westmonasteriensis oscitanter lectis: *Exinde apud Gemeticum classim dirigentes Nortmanni, cœnobium nongentorum adurunt monachorum.* ex quibus quidam inepte sumserint, nongentos illos monachos a Nortmannis cum cœnobio fuisse combustos, quos salvos & incolumes evasisse ex Willemo constat. Post illam cladem Gemeticenses hac illaque dissipati: ex quibus presbyter quidam de Gimedia, nuper, ait Notkerus, a Nortmannis vastata, ad sanctum Gallum adiit, antiphonarium suum illuc deferens: in quo aliqui versus ad sequentias erant modulati, sed jam tunc vitiosi. Hæc fuit Notkerus Balbulus in epistola, in ejus elogio a nobis relata, in qua ait, monachum illum Gemeticensem eo venisse, cum ipse Notkerus adhuc juvenculus esset, qui grandævus decessit anno nongentesimo duodecimo. Falluntur itaque qui hanc Gemeticensem cladem longè serius summovent. Forte ob hanc cladem corpus sancti Aicadri abbatis delatum est in villam Haspras diocesis Cameracensis: ubi condita cella monachorum Gemeticensium, sæculo undecimo permutata, & Vedastinis concessa, hætenus monasterii sancti Vedasti præpositura: cujus originem Johannes Guisius Pippino Heristallensi tribuit in chronico Hannoniæ nondum edito.

XX X.
Gemeticii an
monachi casti.
a Willemo.
Gemet. lib. 1.
c. 6.S. Aicadri
corpus Has-
pras delatum.

Ad hunc annum recentiores plerique revocant obitum Paschafii Radberti abbatis Corbeienfis, hac adducti ratione, quod ei hoc anno successit Odo, quippe qui concilio Sueffionensi anno abhinc secundo jam abbas interfuit. Verum hi auctores Radberti obitum confundunt cum abdicatione regiminis, quod is hoc anno dimisit, facta Corbeiensibus eligendi successoris potestate. Jam dudum id consilii animo agitabat vir modestissimus: at, repugnantibus alumnis, ægre tandem voti sui compos factus est, ut testatur ejus præfatio libri noni in Matthæum. *Mihi quidem, inquit, post innumeros actus sæculi & molestos vitæ labores, post sollicitudines tanti regiminis & longa vitæ presentis dispendia, optabile satis tandem prudenti viro concessit otium Deus. adeo ut nihil illi profecerint, qui moliebantur aliud; & filio tunc mihi ca-*

XX XI.
Radbertus
Corbeia regim-
en abdicat.

rissimo, nempe Odoni, vix expleto tirocinio, valde negotiosissimum imposuit jugum, quia vigeat animo & corpore, ut opto etiam & merito sanctitatis. Vix annum septimum agebat regiminis, cum illud abdicavit. Hujus abdicacionis non una, sed plures caulæ: litterarum & otii amor, turbæ quædam Corbeia eo abbate excitatæ; aliaque fortasse nobis incognitæ. Turbarum ejusmodi origo primum ex discidiolis litterariis cum Ratramno monacho suo, ejusque affectis, tum de partu beatæ Virginis, tum de gemina prædestinatione, & forte etiam de rebus eucharisticis. Certe Corbeia adhuc residebat Ratramnus sub finem anni octingentesimi quadragesimoni, quando Lupus abbas Ferrariensis eidem causam Hilmeradi Ambianensis episcopi electi commendavit. Alia ejus abdicacionis causa nasci potuit ex reprehensione quorundam laxioris vitæ monachorum, qui cum justam Radberti censuram ferre non possent, e monasterio discesserunt. Et si enim ejus tempore sic apud Corbeiensis floreret monastica disciplina, ut, vel synodi Parisiensis testimonio, majores suos non æquarent modo, sed anteire atque antecellere viderentur: fuere tamen nonnulli, ut nulla est societas tam sancta, quæ improbos non habeat admittos, qui ad solutiores mores prolapsi, non vitiis suis, sed vitiorum censoribus succenserent. Ejus mali originem aperit Paschasius ipse in epitaphio * Arsenii seu Walæ, qui laxiorum licentiam & contumaciam nunc minis, nunc plagis, nunc beneficiis, nunc blandis persuasionibus reprimere conatus est, ob id severus ac durus ab ipsis appellatus. Walæ autem mortuo, cum tanta non esset ejus successorum, Isaaci & Heddonis abbatum, auctoritas, eo prorupit vitiosorum licentia, ut jus & æquum^b perverterent. Ex eorum numero fuit Ivo ejus loci monachus, Lupi abbatis propinquus, qui, Corbeia pulsus, an fuga elapsus, eodem impune reverti moliebatur, munitus præsidio ac litteris Caroli regis, quo impunitatis securitatem de malefactoribus obtineret. Quam ob rem Lupum rogat Paschasius, ut qua valebat apud regem auctoritate, impetraret, ne is deinceps refugium præsidiumve apud regem inveniret, testante Lupi epistola quinquagesima-sexta. In sequenti vero, quæ dilectissimo abbati Radbertio inscribitur, satis innuit Lupus, quemdam virum præpotentem Ivoni propinquo suo favisse, eoque tandem ab ipso adductum, ut non modo noceat nihil, verum etiam prosit plurimum, si erga propinquum, qui tempore tumultus discessit, & instaurata pace reverteretur, benignus existeret Paschasius. Huic etiam tumultui materiam addidisse potuit Caroli principis retractio in Corbeienſe monasterium, ejusdemque ex eodem loco furtiva discessio, qui forte nonnullos secum monachos abduxerit. Clarius hunc tumultum, ejusque auctores ac fautorem designat Lupus sequentibus verbis. *Id vos & libenter facturos, & in omnibus, quæ jubere dignaretur, obsecuturos, dum ejus gratia frueremini, sedacialiter sponendi; atque eo usque institi, donec firmissime promitteret, nihil se vobis effecturum, nisi prius mecum causam conferret. Itaque modum petitionis meæ hoc sine terminavi, ut, si quando rebelles ejus favore suas querelas fulciri deposcerent, non vulgo acquiesceret, verum res dumtaxat dignas vestre conscientia reservaret.* Passus est ergo rebelles e suis nonnullos Paschasius, qui severiorem, ut ipsis videbatur, ejus disciplinam ferre non poterant. Subdit Lupus, quædam alia se comperisse, tam caute revelanda, ut ea litteris comprehendere tutum non putaverit; tamque necessaria cognitu, ut ad colloquium quantocius venire Paschasius debeat. *Ceterum, nisi jam molestum sit, inquit, profecturo mihi cum rege, si Deus vult, ad Silvacum nuntium dirigite: ut cum gratias agere capero, uberior dicendi copia frustra conantem plurima non destituat.* Sic tandem sopita utcumque fuisse videtur, Lupi consilio & interventu, factio illa rebellium, quod negotium regi ab se exponendum recipit in proxima epistola LVIII. Tanta erat inter ambos illos eximios abbates necessitudo; tanta Lupi apud regem gratia! In omnibus vero ejusmodi procellis Paschasius eam semper animi moderationem præ se tulit, ut, cum de sua ipsius abdicacione sæpe in scriptis suis meminerit, nusquam tamen vel levisimam indignantis vocem ab eo extorserit. amulorum acerbitas, quos ne nomine quidem uspiam expressit, aut quoquam pacto designavit. Inter illas turbas cedere compulsus est Paschasius, eoque intervallo in Centulense monasterium ad tempus se recepit, si forte seditiosi illi quiescerent. Verum, cum forte res turbare pergerent, præfectura sponte decessit, Odoni discipulo suo, vix e monastica tirocinio egresso, locum facturum.

E procellosis præfecturæ negotiis educatus tandem vir sanctus, statim reditum fe-

cit ad intermissa sacrarum litterarum optatissima studia, quibus gravis ætatis molestias recreavit. Hoc ipse cum magna voluptate animi testatur non semel, ut initio libri primi in psalmum quadragesimum quartum. *Cum sollicitudine pastoralis officii, curisque regiminis & negotiis actionum essem tandem exoccupatus; divino dispensante judicio retuli me ad ea studia, quæ profecto retenta animo, remissa temporibus, inter varios rerum secularium anfractus abjeceram: sicque longo intervallo intermissa revocavi.* Præclara sunt quæ hanc in rem scribit initio præfationis libri noni in Mattheum. *Numquam digne satis laudari philosophia potest, fratres carissimi, cui qui pareat, omne tempus ætatis suæ poterit sine molestia quodam modo conversari: quia quos nutrierit a puero, etiam in senectute non deserit. Hinc est quod me, licet ego desererim eam, non passa est in hac ætate longius a se amplius peregrinari: sed, mox ut redii ad eam, multum diuque male vexatus secularium rerum curis, recognovi veram non esse viam prioris vitæ, & lactare me cepit quasi puerum, suisque recreare uberibus. Merito igitur, quia puerorum & senum pene una est conditio, & coequalis eorum mors mihi videtur. Et ideo eorum semper utrorumque lacte scripturarum divinarum nutriendus est animus: puer siquidem, ut crescat, senex vero, ne deficiat, immo uterque eorum ut proficiat in melius, & vivat divinis lactatus uberibus.* Initium resumentorum studiorum duxisse videtur a continuanda expositione in Mattheum, tum libros quatuor dudum ab se compositos recognoscens, tum librum quintum inchoans, quem Centulensibus monachis, ad rependendam concessi sibi hospitii gratiam, nuncupavit sub hac inscriptione: *Sanctissimis in Christo fratribus, quos divina sapientia satis abunde suis illustrat virtutibus, & celestis gratia miris exornat muneribus, sub sancto proposito monastica discipline Centulo degentibus, Paschasius Radbertus, monachorum omnium peripsema, & levitarum ultimus.* Hanc vero expositionem prosequendam aggressus est eorum hortatu, missis ad se monachis, qui ad explendum opus ipsum impellerent. Ipse vero eorum auctoritate se fulciri cupit, *quorum doctrina, inquit, in omni scientia Dei longe, lateque predicatur, & sapientia pollet, non dico in verbo tantum, verum etiam in omni opere bono, atque disciplina virtutum.* Ceterum adeo sacra illa studia non remisit senex, ut operum ejus saltem media pars ab eo tempore composita sit, nempe liber secundus de Walæ epitaphio, postremi septem libri in Mattheum, in psalmum quadragesimum-quartum libri tres, atque libri quinque in Threnos Jeremiæ, quibus explanandis extremos vitæ dies videtur impendisse.

Sub finem libri secundi de Walæ epitaphio ait, se quoddam de Walæ sanctitate ac celesti gloria indicium accepisse venerabili referente *Ermingarde regina, quæ quam sæpe aiebat, (sic ille tamquam de mortua loquitur) se ejus exitum per varia Italia monasteria commendasse.* Hoc vero anno contigit obitus Ermengardis augustæ, Lotharii imperatoris conjugis, quam reginam pro more illorum temporum appellat. Hæc sub finem vitæ in monasterium *Erfstein*, quam ipsa in diocesi Argentoratensi condiderat, se recepisse forte nonnullis videbitur ex ipsius epitaphio, in quo locum hunc exstruxisse, ac reliquiis sacris Roma advectis exornasse dicitur his versibus, quos Rabanus composuit.

*Femina hic pausat augusta, & nobilis ortu,
Irmingarda cui nomen erat deditum:
Que hoc opus incipiens, hic aulam condere jussit
Ad Christi laudem, atque sui requiem.
Nam pia reliquias sanctorum ex urbe receptans
Romana, huc vexit, hucque locavit eas:
Ipsum caperet meritis ut gaudia vita,
Delicti ac veniam perciperet precibus.
Caste conversans mundana hæc gaudia sprevit:
Pauperibus larga, omnibus apta bonis.
Nobilitate vixit, aliis exempla reliquit
Virtutum, sibi met præmia lata parans.
Hæc quoque dum expleret juvenile hic tempus, & annos
Matura ætatis inciperet, obiit.*

In fine Rabanus ejus obitus diem & annum diserte sic expressit: *Obiit autem Irmingarda*

garda imperatrix anno dominica incarnationis DCCC LI. indictione XIII. XIII. kal. ANN. CHR. 851. Apr. 15, in die pascheve, hora quasi sexta, & requievit in pace. Hæc sancti Sixti, ac sanctorum Felicis & Adalphi reliquias, a Leone IV. sibi concessas, Roma attulisse, & in suo monasterio collocasse traditur, epitaphio non obscure attestante. Irmingardis epitaphium præcedit epitaphium Wigfrida nobilis feminae, ex genere Saxonum ac Turingorum, quæ post conjugium editosque liberos,

Et post busta viri nonna dicata Deo est.

Theotfrida ejus filia hunc ei titulum apponi curavit. De loco nihil nobis occurrit. In divisione regni Lotharii, facta inter Ludovicum & Carolum reges, censetur *Ercenstein*, quod *Erastein* dicitur in libello de miraculis sanctæ Bertæ abbatissæ Blangiensis, cujus corpus ob Normannorum metum illuc refugii causa delatum est Rotrude tum abbatissa, Arnolfo imperante.

Paulo post mortem Irmingardis Lotharius augustus Gislæ filia suæ monasterium Salvatoris & sanctæ Juliae Brixienfe confirmavit, aliaque ad idem monasterium pertinentia: in his monasterium in urbe Lucca, quod dux Allo ædificavit; monasterium Papiense, quod Regina vocatur; & portum Placentinum cum hospitali sancti Benedicti in Monte-longo. Actum Gundulfi-villa palatio regio, anno Lotharii imperatoris in Italia vicesimo-secundo, in Francia duodecimo, indictione quarta-decima, non quarta, ut male in Bullario Casinensi.

XXXIV. Mortuus est sub idem tempus Ratleicus abbas Seligenstadiensis, Eginhardi quondam notarius, cui paulo ante obitum Rabanus Martyrologium suum nuncupavit, præmissa epistola, quam in tomo quarto nostrorum Analectorum editam reperies, professus se ejus hortatu hoc opus suscepisse. *Quia rogasti me*, inquit, *frater amatissime, ut Martyrologium per totum annum tibi conscriberem, atque Sanctorum festa, quacumque potuissem invenire, ibidem insererem: feci quantum potui, & singulis diebus nomina Sanctorum, que scripta, sive notata ab antecessoribus in libellis reperi, ibidem inserui; & cujuscumque sancti obitum sive martyrium, qualiter vitam finierint, legi; breviter, prout valui, notavi.* Idem Martyrologium suum itidem dicavit Grimoldo abbati sancti Galli, Ludovici regis archicapellano, quem, uti amicem præcipuum, versibus celebrat. Lupus abbas in epistola sexagesima laudat Ratlegium abbatem monasterii, quod Germanice *saligstar* appellatur, ejusque epitaphium cecinit Rabanus, in quo sophia studiosus amator, divinæ legis studiosus indagator & præceptor fuisse dicitur, atque ex urbe Colonia ortus, Ludovico regi adhæsisse.

XXXV. Nec ulterius vitam produxit Hetti Trevirorum antistes, idemque frater Grimoldi abbatis mox laudati, post obitum sepultus in Trevirensi sancti Eucharrii monasterio. Eidem in metropolitana dignitate successit Thietgaudus, abbas, ut ille quondam, Mediolacensis, ejusque nepos, ut patet ex epitaphio Warentrudis abbatissæ Palatiolensis in suburbio Trevirensi, quod epitaphium ex rudibus veteris illius parthenonis erutum, in perystilio canonicorum hodie quoque legitur in hunc modum.

*Hic Warentrudis nimium veneranda quiescit
Abbatissa, animam sed paradus habet.
Hetti pontificis fuerat soror, amita magni
Thietgaudi domini, magnificique patris.
Cujus germanus vir clarus in omnibus exstat,
Nomine Grimaldus, ore & honore potens:
Quique jubent titulum scribi pro munere amici.
Illius ut nomen tempora multa habeant.*

Magnorum motuum causa exstitit Thietgaudus cum Gunthero archiepiscopo Colonienfi, approbato ab ipsis illicito contubernio Lotharii regis cum Waldrada concubina, quod illis magnam attulit perniciem.

XXXVI. Sub hoc tempus Aurelianus abbas, is qui post modum Lugdunensis antistes creatus, Athanacensis ejusdem urbis monasterii, quod tam monachis destitutum erat, collapsam regularem disciplinam instaurandam aggressus est. Aedibus ejus loci restitutus, monachos huic consilio aptiores cœpit perquirere. Hæc cogitanti occurrit Bonæ-

Bonævallenfium monachorum religio tunc florentissima in agro Carnutenfi. Inde monachos accersere Aurelianus constituit, eorumque certum numerum ab ejus loci abbate postulavit. Piis ejus votis obsecundans abbas, monachos præbuit duodecim, cui repensandi gratia beneficii partem sanctorum martyrum Florentini & Hilarii reliquiarum concessit, quorum corpora Aurelianus recens Athanacum ex martyrii loco adduxerat. Sedunum hætenus creditus est locus, ubi prædicti martyres passi sunt, atque is in editis martyrologiis expressus erat. Verum non *Sedunum*, celebris apud Vallesios * opidi nomen, sed *Pseudunum* * legendum esse, ac prædictos martyres in finibus *Eduorum*, haud longe a Dusmensi * pago, qui Alexiensis conterminus est, passos esse, in ipsius Aureliani elogio certis argumentis a me demonstratum est. Itaque e castro Pseuduno sanctorum Florentini & Hilarii reliquiae Athanacum advectæ sunt ab Aureliano abbate, qui tunc etiam Auguftodunensis archidiaconus erat; nobilibus ortus parentibus, Aureliano patre, & matre Adalsona, quos in testamento suo commemorat. Concessit Bonævallenfibus eorumdem martyrum reliquias: de quarum translatione istuc facta, libellum edidit anonymus Bonævallenfensis, a nobis editum in ipsius Aureliani elogio. Varia in itinere parata miracula, dum tandem reliquias sacræ inductæ sunt in Bonævallenfem *beati Sabini meritis dicatam ecclesiam*. Forte hæc altera ejus loci ecclesia erat. nam prima sanctis martyribus Marcellino & Petro primitus dicata perhibetur. Ab eo tempore monasterium Bonæ-vallis sancti Florentini nomine insignitum, Bonæ-vallenfem abbatem, sub quo hæc translatio facta est, Ingelarium Gausmari successorem suggerit ejus loci chronographus. At sibi non constat hic auctor, cum Gausmarum Carolo-Calvo, cui familiaris erat, superstitem facit; additque anno primo regni Ludovici Balbi Lambertum Castrodonensem comitem sanctis martyribus Petro & Marcellino, & domno abbati Gausmario, refugii locum Castroduni dedisse. Itaque eo anno, Christi octingentesimo septuagesimo-octavo, superstes erat Gausmarus, Aureliano tunc archiepiscopo Lugdunensi: quo abbate hæc Athanacensis monasterii reformatio, & sanctorum martyrum in Bonæ-vallenfe translatio facta est. Alia prædictorum martyrum translationes, tum ad castrum sancti Florentini dictum, diocesis Autisiodorensis, de qua superius egimus; tum ad opidum pagi Parisiensis Latiniacum, de qua suo loco, factæ leguntur: quæ quemadmodum conciliari possunt, nobis haud succurrit, quibus a reliquiariis ejusmodi operosis disquisitionibus abstinere satius videtur. Multæ Bonæ-vallenfibus subinde factæ donationes a nobilibus viris: in quibus Rampo viccomes Castrodonensis sub Ingelario abbate, Menelaus miles tempore *Ingelramni abbatis*; & comes Theobaldus, Tricator cognominatus, præcipui fuere. Hujus filius Odo comes *loci hujus reparator* appellatur in brevi chronico, quod Aureliani elogio subjunximus. Ceterum non hic stetit Aureliani pietas, ac studium in monasticum ordinem, quippe qui paulo post Saxiacum monasterium in agro Lugdunensi ædificavit.

Circiter hoc tempus, Gauslino abbati Glannafoliensis suffectus est frater ejus Theodradus, sanctæ recordationis abbas: cujus tempore quidam monasterii prædones sancto Mauro pœnas perpetratorum facinorum dederunt. In eorum numero primi occurrunt famuli *Gerelmi honorabilis*, qui, Odone hæc scribente, in domo *Agelwini abbatis* clarior habebatur. His, cum e monasterio vinum per vim auferre vellent, occurrit Theodradus abbas cum capsula reliquiarum, eosque vacuos recedere coëgit. qui, arrepta piscatoria navi monachorum, Ligerim transnavigare parantes, cum eam restituere, monente Assuero monacho, nolent, vix enatando salvi ad litus evadere potuerunt, uno ex eis, qui procacior erat, undis submerso. Sub Theodrado abbate diu vixit Godefredus abbas Fossatenfis monasterii, & ordinis dignitate & perfectioris vite sanctitate venerabilis, qui Eginhardo seu Einardo abbati post quatuor annos successit.

Haud scio an sit aliquod operæ pretium commemorare hoc loco donationem quorundam prædiorum, a Walterio clerico factam Deo & fratribus monasterii sancti Pauli Cormaricensis, cui tum Audacher abbas præerat, eo pacto, ut ex illis præditiis census annuus in vigilia apostolorum Petri & Pauli, in pane, vino, ac piscibus atque in libra argenti prædictis fratribus tribuatur; eademque die pro anima ejusdem Walterii ac parentum ejus unusquisque presbyter missam celebret unam, & ceteri fratres palmos decantent decem. Actum Turonis kalendis Februarii in con-

Annal. Bened. Tom. III.

ANN. CHR. 851.

Bonævalli reliquiae S. Florentini concessæ.

* Le Vallais.

* Semont.

* Le Duesmois.

XXXVII. Gauslino abbatis Glannæ successit Theodradus.

XXXVIII. Cormarico facta donatio sub Audachero abbate.

ANN. CHR.
851.

ilio publico. Hic est Audacher abbas, Lupi propinquus, quem is *Hilduino* *precellentiſſimo abbati* commendat in epistola xcvi. his verbis. *Peto etiam, ut propinquum meum, abbatem cella vestra, que dicitur Cor. id est Cormaricus, qui & Deo, ut credimus, & bonis omnibus, ut palam est, pro sua probitate placet, honorifice suscipiatis, benigne tractetis, &c.* Hilduinus iste junior abbas fuit post Vivianum basilicæ Martinianæ, cui tum Cormaricenum monasterium subiectum erat. Initio ejusdem epistolæ Lupus egregia dat monita Hilduino, jubens eum esse memorem sui convictus in adolescentia, & consuetudinis initio juventutis, nimirum in aula Caroli, in qua Lupus non raro adolescens ac juvenis versatus est, & quidem cum Hilduino, qui ex ordine canonicorum sæcularium erat.

XXXIX.
Immunitates
Crulandæ con-
cessæ.

Paullo ante hunc annum in majori Britannia habitum legitur concilium apud Benington in regno Merciorum, in quo Askillus Crulandensis monachus graviter questus est de plurimis damnis, monasterio suo per vicinos Danos, aliosque illatis: ad quas refarciendas Bertulfus rex, qui & ipse multa eidem loco damna intulerat, non solum uberrima prædia, sed & insignes immunitates monachis illis concessit in concilio Kingeburiensi, quod hoc ipso anno, sexta feria paschatis celebratum dicitur, præsentibus Ceolnotho Dorobernenſi archiepiscopo, ceterisque Merciorum episcopis & magnatibus, qui diplomati hac de re apud Ingulfum relato subscripti reperiuntur, & cum his Wlfardus abbas Eveshamensis, Livingus Winchelcumbæ, & Hedda Medeshamstedenſis abbates.

ANN. CHR.
852.XL.
Cordubensis
persecutio re-
petita.

Anno ejus sæculi quinquagesimo-secundo Abdirames, Maurorum in Hispania rex, in Christianos sævire pergit: sed ipse tandem hoc ipso anno Deo meritas luit pœnas. E monachis Servus-Dei cum Gumesindo presbytero idibus Januarii, Georgius Bethleemiticus monachus cum Aurelio & Sabigothone seu Natalia conjugibus vi. kalendas augustas; Christophorus & Lewigildus, prior cœnobii sancti Martini in Cordubensibus jugis monachus, loco Roiana appellato; posterior cœnobii sanctorum Justi & Pastoris in iisdem montibus, ambo cæsi xiii. kalendas Septembris; denique Rogellius & Servio-Deo xvi. kalendas Octobris pro Christi fide occubuerunt, omnes fuscè laudati ab Eulogio in Memorialis libro tertio.

Cum hæc martyrum constantia tyranno quam maxime displiceret, in apertam demum persecutionem ventum est, ut non tantum ii, qui se ultro ad supplicia offerrent, sed & quivis fideles, nullo ætatis aut sexus discrimine, in ferrum & in vincula conjicerentur, ad mortem, ut tyranno luberet, destinati. Hinc diffugiunt christiani latibula quæsituri, timidoque cursu, & habitu demutato nocturna carpunt silentia, *mori formidantes per gladium, quandoque morituri per debitum.* Alii fugere aut delitescere nolentes, abdicant religionem, ac Christum negant. Plurimi, qui constantiam martyrum prius extollebant, cum ex laicis, tum ex sacerdotibus, eisdem nunc detrudere, indiscretos censere, quos hætenus beatos prædicaverant. His accessit conventus episcoporum, tyranni jussu Cordubæ habitus, ex quo litteræ, præmissis pontificali decreto, emanarunt, inhibitu esse martyrium, nec licere cuiquam deinceps ad palæstram professionis discurre. In his angustiis repentina morte sublatus e medio est tyrannus, dum e solario ædium suarum pendentia stipitibus corpora sanctorum intueretur. Persecutionem nihilo secius urgere institit Mahummedes ejus filius, cæsi que sequentibus annis ex ordine monastico Felix monachus ex opido Complutensi, Petrus, Paulus, Isidorus, & Argimirus; e feminis Digna & Columba Tabanenses sanctimoniales, quarum hæc Martini abbatis & venerabilis Elisabethæ soror erat; Pomposa ex cœnobio Salvatoris Pinna-mellariensis; denique Aurea monacha Cuteclarenſis, sanctorum martyrum Johannis & Adulfi soror. Hi omnes necem pro Christo passi sunt intra decennium, & post eos Eulogius sanctissimus Christi confessor, anno ejus sæculi quinquagesimo-nono, postquam eorum agones scriptis suis celebrasset. His addendi ducenti monachi Caradignenses, quorum annum martyrii non satis exploratum reddit vitiosa inscriptio, a Morale & Baronio^a relata. De cœnobio Salvatoris Pinna-mellariæ sito id obiter ex Eulogio observandum, locum sic dictum fuisse *ob congestos in illa celsiori rupe apum industria favos*, ad cujus radicem situm erat monasterium duplex, quod ex eo vocabulum accepit. Illic tum florebat Fandila, monachus primum Tabanensis

^a Baron. Ann.
834.

sub Martino abbate, dein Pinna-mellariensis, ubi *ad officium sacerdotale præconio eorumdem fratrum & sororum* prælectus & approbatus est.

Inter hæc Sancius comes Vasconia Pippinum, in Aquitania nova molientem, comprehendit, & ad Carolum regem adducit. Hic est Sancius, rex Vasconum a Johanne Mariana^a dictus, qui Alvendæ monasterium sancti Martini nomine ædificandum curavit, cujus reditus & bibliotheca, in paucis nobilis, in divæ Mariæ Rotundæ ecclesiam consequenti tempore commigrarunt Lugrunium, unde Alvenda distat octo modo passuum millibus. Pippinus jussu Caroli tonsus, & in Sueffionense sancti Medardi monasterium retrusus est. In concilio Sueffionensi anni sequentis Pippinus *consilio reverentissimorum episcoporum & procerum attonsus, & in habitu monachico ad monasterium sancti Medardi custodiendus, & docendus deductus* perhibetur. Id factum hoc anno tradunt annales Bertiniani, quod alii ad præcedentem referunt. Non diu illic stetit Pippinus, paulo post monasterio fuga elapsus auxilio duorum ejus loci presbyterorum monachorum, quos subsequens synodus Sueffionensis ob eam causam gradu & ordine dejecit. Erat tum forte ejus loci abbas Hilduinus junior, & paulo post Wlfadus, dictus abbas monasterii sancti Medardi in litteris Caroli regis pro parthenone sanctæ Mariæ Sueffionensi, inferius referendis: qui eo se receperat post synodum Sueffionensem, in qua ejus ordinatio, ab Ebone exauctorato facta, irrita judicata est. Illic eo tempore monasticam intepuisse disciplinam discimus ex epistola Hincmari antistitis Remensis ad Rothadum Sueffionensem, cui scribit *pro ordinatione sancti Medardi, & restituenda in eo regula.*

Idem Hincmarus, amplificata sancti Remigii basilica, novaque crypta^b præclari operis ad pedes sanctissimi præsulis preparata, sacrum ejus corpus e priori crypta in novam, convocatis Remensis diocæseos episcopis, sollempniter transtulit hoc anno, uti Hincmarus ipse diserte testatur. Cryptas vocant veteres, non tantum fornices subterraneos, sed etiam cellas quolibet seu capellas concameratas. Corpus sacrum loculo argenteo, integrum ut erat, ab Hincmaro inclusum, brandeo seu pallio, quo prius, involutum. Sudarium vero, quod super caput ejus positum fuerat, cum parte prædicti brandei scriniolo reconditum eburneo, ecclesiæ beatæ Mariæ asservandum tradidit. Loculo, in quo repositum est corpus, inscripti sunt^c versus, sancti Remigii compendium vitæ referentes. Ante ipsius sepulcrum opus item egregium, auro gemmisque distinctum, addidit Hincmarus, cum fenestella itidem aurea, quæ hætenus ad inspicendum loculum aperitur, his versibus inditis.

*Hoc tibi, Remigi, fabricavi, magne, sepulcrum
Hincmarus præsul, ductus amore tuo.
Ut requiem Dominus tribuat mihi, sancte, precatu,
Et dignis meritis, mi venerande, tuis.*

Alios versus sacro loculo inscribendos composuerat Haldoinus abbas Altiavillarenſis, quorum loco suos versus Hincmarus ipse inscribi voluit. Haldoini versus in tomo i. Analectorum^d editi sunt, quibus subjungitur hæc clausula: *Anno a nativitate Domini DCCC LII. quarto kalendas Julii, regni vero Caroli XII. ordinatione quoque episcopatus Hincmari VIII. indictione xv.* Hæc tamen translatio facta est kalendis Octobris, uti idem Hincmarus versibus suis testatur, à Frodoardo relatis, in quibus annus & dies factæ translationis diserte exprimuntur. Facta est, inquam, ipso die, quo prima e tumulo translatio^e sancti corporis sæculo sexto facta fuerat. S. Remigii corpus integrum, intacto primo sudario, Hincmarus alio pretioso involvit bombicino panno densiori, intextis ex filo argenteo & sericeo litteris, quæ hanc sententiam continebant: *Sancte Remigi, pontifex Domini pretiose, cum pietate memento mei Hincmari, nomine non merito episcopi, indigni quoque, sed devoti servi tui.* Appositus etiam sub capite sacro pulvinus ex rubeo panno itidem bombicino, cum his versibus litteris aureis adscriptis, qui Alpaidem, Caroli Calvi sororem, ejus opificem esse probant.

*Hoc opus exiguum præsul clarissimus Hincmar
Alphedi jussit condere, sicque dare.
Ille quidem jussit, sed & hæc mox lata peregit;
Protulit & factum, quod modo cernis opus.*

Annal. Bened. Tom. III.

C ij

ANN. CHR.
852.XLI.
Pippinus re-
trusus ad sanc-
tum Medar-
dum.^a Mariann lib.
7. c. 13.Wlfadus ab-
bas, & monas-
terii status.XLII.
S. Remigii
translatio.
^b Frod. lib. 3.
c. 9.^c Marlot, to. 2.
p. 395.^d Analect. to.
1. p. 416.^e Frod. lib. 3.
c. 20.

*Quæ sub honore novo pulvillum condidit istum,
Quo sustentetur dulce sacrumque caput.
Remigii meritis Alphædis ubique juvetur,
Ipsiusque preces hanc super astra ferant.*

Nostro tempore, id est anno M DC XLVI. in deteptione sacri corporis, pulvinus iste cum sacro corpore & sudario prædicto ita integer repertus est, ut sub capite sancti Remigii reponendus visus sit præ alio pretioso, quem abbatissa sancti Stephani ejusdem urbis fieri curaverat ad pompam novæ translationis in novam capsam, quæ translatio non anno M DC XLVIII. ut inscriptio eidem capsæ apposta fallit, sed anno M DC L. facta est, die decima-nona Augusti. Nova hæc capsula argentea, domni Odoardi *Bourgeois* antiqui ejus loci prioris monumentum, longa septem pedes, alta circiter quatuor, eodem anno, & quidem die XXI. Augusti sollemni ritu per urbem delata fuit ad avertendam urbis obsidionem, quam archidux Leopoldus, infesto exercitu in Galliam per discordiam principum ingressus, moliri videbatur. Hæc dicta sint ad ostendendam Hincmari in sanctum Remigium pietatem. Ad hæc evangeliorum eximius codex Remigianæ basilicæ, aureis tum litteris, tum operculis cum gemmis insignitus, crux auro cooperta, liber sacramentorum, aliaque ornamenta ab eodem Hincmaro concessa sunt, qui de corpore beati Remigii nihil sumere ausus est, ut ipse testatur in epistola ad Ludovicum Germaniæ regem, qui aliquid e sacro corpore sibi dari petierat. Nefas quippe duxit Hincmarus, quod etiam in postrema sacri corporis in novum loculum demutatione observatum, quidquam e sacro illo deposito decerpere, quod Deus insigni miraculo per tot annos integrum incorruptumque conservasset.

Paullo post veteris auctoris, qui de sancti Remigii gestis scripserat, libellum augere, immo novum opus condere aggressus est idem antistes, qua de re Lantranno cuidam ecclesiæ suæ sacerdoti, qui e parochia Remensi Ebonis episcopi causa discesserat, scribit, petitque, * ut si qua, prout audierat, de vita & actibus beati Remigii penes se haberet, præter ea, quæ ex antiquo in ecclesiâ Remensi legebantur, ea quantocius aut ipse sibi afferat, aut sub sigillo transmittat.

Eodem anno levatum est corpus sancti Vedasti episcopi Atrebatensis e loco, ubi a sanctis Autberto & Audomaro repositum fuerat. Id factum a Theoderico episcopo VI. nonas Julii, repositæque sub sigillo episcopali sacre reliquiæ, dum condigna tanto thesauro crypta conderetur. Ejus rei celebratis dilata ad pridie nonas Junias anni insequentis. Abbatia tum erat sub potestate Adelardi comitis. Hæc pluribus exposita ab Ulmaro presbytero & cœnobita Vedastino.

Detentus in Altiwillarense monasterio Gothescalcus hoc tempore duo scripta sua misit ad Amolonem archiepiscopum Lugdunensem: unum *, in quo allatis scripturarum & sanctorum patrum testimoniis, suam de gemina prædestinatione tuebatur sententiam: alterum, in quo ea, quæ ad episcopos, vel contra episcopos, qui in concilio damnationis suæ adfuerant, scripserat vel protulerat, continebantur. His scriptis acceptis, Amolo aliquantisper hæsit, Gothescalco an responderet, homini de novis contra ecclesiam præsumptionibus, & non parvis erroribus jam dudum accusato, & propter contumaciam episcopalis concilii auctoritate damnato. Tandem vero ei satisfaciendum putavit, ne tantam, qua ipsum sollicitabat, deprecationem & supplicationem contemnere, eique tam angustiato, tam afflicto, tam anxio & conturbato nihil consulere videretur. In primis rationem reddit, cur eum in fronte epistolæ dilectissimum fratrem dicat, quod scilicet eum diligit, eique eandem, atque sibi, salutem optet. Dein, præmissis, quantum bonum sit obedientiæ, quantum contentionis & contumaciæ malum, eundem hortatur, ut, si bonus & pacificus ecclesiæ filius esse desiderat, non sensui suo se permittat, sed majorum judiciis atque sententiæ se subdat & acquiescat. Tum singula capita, quæ in ejus scriptis sibi displicerent, affert ac refellit. In primis quod assereret, neminem perire posse sanguine Christi redemptum, quod fidei catholicæ dupliciter adversari asserit, si aut neminem ex numero baptizatorum perire posse sentiat: aut si omnes baptizatos sanguine Christi redemptos esse non credat. Secundo, ait sibi displicere, quod Gothescalcus ecclesiæ sacramenta iis, qui post eorum perceptionem pereunt, perfunctorie tantum & frustratorie conferri existimet. Tertio, quod eosdem neget ecclesiæ vere incorporatos. Quarto,

quod tam dure & immaniter de divina prædestinatione ad interitum sentiat & loquatur, quasi reprobi ita sint divinitus ad interitum prædestinati, ut eorum proventus nullus aliquando poterit, nullus possit salvus esse. quod blasphemum esse probat Amolo, & Deo quam maxime injurium: quippe qui malis angelis & reprobis hominibus perpetuas prædestinavit pœnas, non quia malos & reprobos ipse eos facit, sed quia tales proprio vitio suo futuros illos prævidit. Eodem spectat articulus quintus, quo aiebat Gothescalcus, teste Amolone, reprobos tam incommutabiliter ad perditionem esse prædestinatos, sicut Deus incommutabilis est. Sexto, improbat Amolo, quod Deum & sanctos ejus in perditione reproborum exultaturos & gavisuros ille sentiebat. Septimo, duo gravia mala in moribus Gothescalci sibi plurimum displicere addit. unum, quod sacerdotes Dei & rectores ecclesiarum injuriis & conviciis laceffat, hæreticos appellare non veritus, eosque a bono & erudito viro atque catholico episcopo Rabanico appellans: cum iste tot annis a corpore ecclesiæ præcisus sit, (id est ab annis circiter quatuor) ex quo primum a Rabano, tum in synodo prima Carisiacensi damnatus fuerat, episcopalis concilii auctoritate, ut audio, inquit Amolo, quod argumento est, illius concilii acta necdum ad eum pervenisse. Alterum sibi displicere ait Amolo, quod in omnibus, quæ dicebat & sentiebat Gothescalcus, ut ejus scripta palam faciunt, nullum omnino, hominum more bonorum, pie & humiliter deprecetur; nullus se sensui & auctoritati submittat. Quapropter eundem hortatur Amolo, ut revertatur ad seipsum, vanum errorem procul a se abjiciat, laboremque infructuosum ac perniciosum; sequæ sanctæ matri ecclesiæ, sacerdotum & patrum suorum obedientiæ, & fraternæ omnium caritati restituat. Hanc vero epistolam Amolo, non ipsi Gothescalco, qui excommunicationem ab ecclesiâ exceperat, sed metropolitano ejus antistiti Hincmaro direxit, ut is adversus eum non indignatione ulla, sed commiseratione moveatur; & ea accepta ac perlecta, Gothescalcus, si veritati acquiescere voluerit, unitati ecclesiæ restituatur.

Duo illa scripta Gothescalci, quæ Amolo commemorat, alia sunt procul dubio a duabus ejus confessionibus, quarum in neutra, ne quidem in prolixiori, præmissa capita inveniuntur: immo contraria de prædestinatione sententia. Sic quippe Gothescalcus prædestinationem ad interitum in prolixiori asserit, ut eam Deo, ac divinæ ejus præscientiæ cœternam asserat: & in utraque confiteatur, quod Deus, ut electos ad vitam gratis æternam, sic diabolum cum omnibus suis apostaticis & hominibus reprobis, propter præcisa certissime ipsorum propria futura mala, prædestinavit pariter per justissimum judicium suum in mortem merito sempiternam, ut in priori confessione legitur: seu, quod posterior habet, quos præcivit, per ipsorum propriam miseriam, in damnabilibus perseveraturos esse peccatis, illos, tamquam justissimus judex, prædestinavit ad interitum juste ac merito. quod sanctorum Augustini ac Fulgentii, aliorumque patrum doctrinæ, immo & catholicæ veritati omnino consentaneum est. Sub finem posterioris confessionis obtestatur, ut quisquis hæc non livore corvino, sed amore potius columbino legerit, Gothescalchi peccatoris ante Deum meminerit, ejusque imploret benignissimam clementiam, ut ipsi gratuita pietate largiri dignetur vera humilitatis excellentiam, & sincera caritatis eminentiam. quod repugnat iis, quæ Amolo in illo carpit; quod nullum omnino, hominum more bonorum, pie & humiliter pro se deprecetur. Quamquam, quod Amolo notat, contra-sentientes vocat ille hæreticos in posteriori confessione, paratum se dicens, aquæ ferventis judicio in quatuor doliis fidei suæ veritatem experiri.

Non diu post hæc superstes fuit Amolo, mortuus secundo, id est pridie, kal. Aprilis, ex Severtio. cui hoc ipso anno successisse Remigium colligimus ex diplomate Lotharii augusti, a Johanne Maria de Mura in historia Lugdunensi relato, quo cœnobium, quod Saviniacus publice vocatur, in honore Domini nostri Jesu-Christi sub honore sancti Martini fundatum, sanctæ matri ecclesiæ Lugdunensi, ad damna ejus reparanda, subjecit. Actum villa Gherniaco pridie idus Septembris, anno Lotharii imperatoris in Italia tricesimo-tertio, & in Francia duodecimo, indicatione quinta-decima ab ineunte Septembri inchoata. Hrodmundus notarius ad vicem Hilduini recognovit. Idem patet ex alio ejusdem Lotharii diplomate, quo Nantuadense sancti Petri monasterium, in locis Jurensibus situm, Lugdunensi item ecclesiæ tribuit VII. kalendas Julii anni sequentis, agente Remigio pontifice.

Remigio Amolonis successori datur. Saviniacus. a De la Mura p. 370.

b Spicil. 10 12. p. 112.

ANN. CHR.
852.
X L V.
Synodus Moguntina.

X L V I.
Altfredus episcopus duo monasteria instituit.
a Rabani

b Annal. Paderborn. p. 174.

XLVII.
Gandersheimense parthenium conditum.
c V. Vitam S. Bernardi episcopi Hildens.

XLVIII.
Mainardus abbas Stradensis, & S. Petri apud Nivernos.

* S. Pierre du Moustier.

S. Genulfi translatio & alii abbates.

Tunc etiam Moguntia synodus habita, praesidente Rabano archiepiscopo, cui synodo episcopi atque abbates omnes orientalis Francia, Bajoaria, & Saxoniam adfuerunt praesente Ludovico rege, qui synodalia decreta comprobasse dicitur in analibus Fuldensibus: sed quam fuerint illa decreta, ignoramus.

Post mortem Ebonis archiepiscopi quondam Remensis, quae superiori anno accidit XII. kalendas Aprilis, Hildenesheimensem ecclesiam, Eboni olim commissam, regendam suscepit Altfredus, quem Meginfredus, a, saeculi undecimi auctor, Fuldensem monachum vocat. Is duas suae proprietatis curtes, *Saligenstad* & *Esnedi* seu *Afnedi*, ecclesiae suae tribuit, inque altera monachorum, in altera virginum collegium instituit. Gersuida ejus soror Afnedensem abbatiam prima rexit, & post eam Adalana propinqua: cui Gersuida altera, dein Pinnosa successere. Nicolaus Schatenus b privilegium refert Afnedensi parthenoni, ut praetenditur, concessum in synodo Colonensi anni DCCC LXXIII. ab Altfredo episcopo, in quo ait, se in praediolo suo, quod Afnide vocatur, in honorem sanctae & individuae Trinitatis, sanctaeque semper virgini Mariae, & sanctis martyribus Cosmae & Damiano dicatam construxisse, ubi congregationem sanctimonialium adunaverit sub abbatissae regimine, quam nec prece, nec pretio eligi aut institui edicit secundum sanctionem Sergii papae, ejusque successoris Hadriani, concessa ejus loci sanctimonialibus libera rerum suarum, domorum & aedificiorum proprietate, & de iis disponendi facultate. quod ne quidem regula Aquisgranensis canonicabus indulget. Quare id serius fabricatum veri simillimum est in gratiam canonicarum, quae ex monachabus factae sunt. Neque enim prope fidem est, Altfredum, ex monacho episcopum, alterius instituti quam monastici sanctimoniales in loco ab se instructo collocasse. Nihil nobis occurrit de abbacia Saligenstadensi, quae diversa videtur fuisse ab alia ejusdem nominis in dicecesi Moguntina, Eginhardum habente auctorem & abbatem, & post eum Raleicum, de quo paullo supra egimus.

Initio Altfredi pontificatus Liudolfus c dux Saxonum cum Oda conjugem Romanam petiit, indeque reliquias sanctorum praesulum Anastasii & Innocentii, a Sergio papa impetratas domum retulit: quorum in honorem cenobium virginum, ante annos quatuor in *Bruneshuse* inchoatum, in antiquiorem locum *Gandersheim* transfudit. Aedificiis absolutis, Altfredus ecclesiam dedicavit, ibidemque Hathmodam, ejusdem filiam ducis, primam abbatissam ordinavit, decimis ecclesiae suae in beneficium eidem loco datis. Hathmodam anno ejus saeculi septuagesimo excepit Gerberga ejus soror: cui post annos tredecim Christina successit, Christinae Roswinda, de qua inferius; tum Wendelgarda sequentis saeculi anno vicelesimo-sexto.

Sub hoc tempus Mainardus abbas Stradensis apud Bituriges monasterium, alter a Dodone primo abbate, qui adhuc superstes ejus loci regimen ei commisit, a Carolo rege praeficitur sancti Petri monasterio, *inter duos annos, Ligerim & Elaverem*, posito in territorio *Nivernensi*, ut in libro de vita sancti Genulfi legitur. quod hac occasione accidit. Forte Mainardus pro quibusdam cenobii Stradensis negotiis adierat Carolum regem, quo tempore fratres ex monasterio sancti Petri, rectore destituti, de substituendo sibi patre in palatio agebant. Viso Mainardo, princeps, sive is jam ante ipsi notus erat, sive praesentis mores placere, non alium vacanti abbaciae praeficiendum censuit. Assensit Mainardus, tamen ob itineris prolixitatem utriusque monasterio sufficere haud facile erat. quod Carolus regio praepro ac sigillo roborari praecipit, ita ut praedictum sancti Petri monasterium non modo Mainardo, sed etiam ejus successoribus Stradensis monasterii rectoribus perpetuo subjiceretur. Nunc sancti Petri monasterium * apud Nivernos cella est sancti Martini Aduensis.

Erat & alia cella sancti Petri haud procul a Stradensi monasterio, sex ab eo milibus ad Naonis amnem sita, ubi sanctorum Genulfi & Geniti ejus patris corpora quiescebant. Mainardum subit cogitatio, ut ea in Stradense monasterium transferret, ubi religiosius ac decentius colerentur. Consilio a fratribus approbato, regis hac de re facultatem obtinuit, eo pacto, ut sancti Genulfi corpus Stradam transferret, at beati Geniti reliquiae in priori loco remanerent. Facta translatio XII. kalendas Julii, qui dies sollempnis apud posteros habitus est. Eodem abbate Nortmanni Stradense monasterium, ut alia plurima, igne consumere, sed frustra, tentarunt: quorum adventum praecaventis monachi, ad Nivernense sancti Petri mo-

nafterium cum corpore sancti Genulfi se se receperant. Mainardo *beate memorie* abbati successit vir strenuus Amalricus; Amalrico *quidam vir clara nobilitatis*, Lactarius nomine, qui monasterium in pago Wastinenfi ad honorem beati Johannis-Baptistae ac sancti Genulfi confessoris extruxit. Hunc subsecuti sunt Aimo, & post illas Nortmannicas procellas Aericus, sub quo sancti Genulfi reliquiae Stradam re-
vectae, quibusdam particulis sancti Petri monasterio ac Nivernensi ecclesiae concessis. Aericus suffectus est Elias, de quo in consequentibus agendum.

Figiacense monasterium, ut in superioribus a vidimus, pene destructum, renovavit Aigmarus, qui post annos regiminis triginta-duos e vivis excessisse traditur *temporibus Raimundi Tolosani comitis, & Stephani episcopi Caturcensis, anno ab incarnatione Domini octingentesimo quinquagesimo-secundo, indictione decima-quinta*, sepultusque est Figiaci in coemeterio beatae Mariae. Huic abbatiae Raimundus sacramentum fidelitatis primus praestitisse dicitur: Stephanus vero Figiacensi ecclesiae primatum inter omnes Caturcenses ecclesias concessit, & secundam parochiae sedem esse constituit. Aigmarus successor Girardus abbas ad breve tempus Conchensem abbatiam cum Figiacensi retinuit, uti & successores ejus usque ad Geraldum, tertium ab eo abbatem.

Caunense in Septimania monasterium regebat hoc tempore Gondisalvus abbas, cui hoc anno silva Spinaria, sita in territorio Narbonensi, suburbio Ventolenfi, adversus quemdam Odilonem b asserta est in generali placito, quod Udulricus comes in villa territorii Narbonensis Crispiano, habuit IV. idus Septembris, anno tertio-decimo Karoli regis. quod iudicium, agente Ramno *mandatario* seu advocato Gondisalvi abbatis, *ex lege Gotthorum* prolatum est. Haud scio an proximus ejus successor fuerit Egiga seu Egikanus, qui quamdam pecuniam summam Fredaldo Narbonensi archiepiscopo mutuo dedit, de cujus restitutione Daniel abbas ejus successor item movit ante Salomonem, aliosque iudices, qui *in mallo publico ante castrum Mimerham* residebant, sub annum ejus saeculi septuagesimum-tertium. Non multo post Danieli suffectus est Hildericus abbas, ad annum vicelesimum Caroli Simplicis superstes.

Dum Beneventanam regionem Sarraceni Barim occupantes late popularentur, rogatus a primatibus patriae Bassacius Casini abbas una cum Jacobo sancti Vincentii abbate Ludovicum imperatorem adiit, eumque, ut ad haec propulsanda mala quantocius veniret, enixe oravit. Mox ille cum exercitu adfuit, sed irrito conatu recessit, reperiendi in opido Baira thesauri cupiditate retardatus, ut tradunt annales Bertiniani, cum Leone c Maricano conferendi. Idem princeps, ut belli materiam tolleret, ducatum Beneventanum inter Adelgisum & Siconolfum divisit, Sione filio Siconolfi in Franciam abducto. Adelgisus deinde ac Siconolfus pactum hujus divisionis inter se confirmantes, statuerunt, monasteria sancti Benedicti, sanctique Vincentii ad se non pertinere, quod sub tutela imperatorum Lotharii & filii ejus Ludovici posita essent. Bassacii temporibus apud Casinates hic mos d obtinebat, ut cellarum eis subiectarum praepositi omnes in sacrum montem convenirent pridie kalendas Septembris, docendi a Casinensi abbate, quid facere, quid cavere, quidve corrigere, seu quo pacto regularem observationem tenere deberent. Sequenti vero die singuli ad singulas ordinabantur, destinabanturque obedientias, *prout opportunum erat*. Haec forma quaedam capituli generalis, in quo prout praesidentis amovebantur, vel continuabantur praepositi, quae lex aliis quoque in locis obtinebat.

Postero anno celebris habita est synodus episcoporum apud Suesionas in monasterio sancti Medardi X. kalendas Maias, praesente Carolo rege: cui synodo quatuor metropolitani, cum plerisque comprovincialibus suis episcopis, scilicet Hincmarus Remorum, Wenilo Senonum, Paulus Rotomagensis, & Amalricus Turonensis, interfuerunt. Adfuerunt etiam ex abbatibus Dodo S. Savini apud Pictones, Lupus Berthelemiticus seu Ferrariensis, Bernardus sancti Benedicti Floriacensis, Odo Corbeienfis, Hericus Corbionensis, & Bavo Orbacensis. Acta hujus synodi tres partes continent. Prima pars habet tredecim canones, quorum in quinto agitur de duobus presbyteris sancti Medardi monachis, qui Pippinum, istuc sub monastico habitu retrusum, inde abducere moliti fuerant, ex quo publicam regni pacem interverti necesse erat. Hos vero meditati facinoris convictos, atque a religiosis abbatibus secundum regulam sancti Benedicti damnatos, sancti Medardi congregatio a sua so-

ANN. CHR.
852.

X L I X.
Figiacenses & Caunenses abbates.
a lib. 28. n. 50.

b Diplom. p. 531.

L:
Bassacii abbas Casinae, & Vincentii legatio.

c Chron. Casin. lib. I. c. 30.

d ibid. c. 32.

Capitulum generale Casini, & mutatio praepositorum.

ANN. CHR.
853.
L I.
Synodus Suesionensis.

cierate præcidit, ab immani eorum facinore se abhorrere contestata, tum ejectionis & in conspectu episcoporum productis synodus presbyteratum abrogavit, eosque separatim in monasteria sui ordinis relegari præcepit. Unus ex his fuisse videtur Hainardus, pro quo Hincmarus scribit monachis sancti Medardi, quibus nomine Caroli regis, a quo monachus ille veniam pro excessibus suis supplex petierat, mandatum, ut eum vel ad habitandum secum recipiant, vel litteras ei dimissorias ad certum locum faciant, quo eum absolutum abire permittant. Ad hæc Pippinus Carolo sacramentum fidelitatis iurasse, atque insuper *habitum monachi suscepisse, regulæque observationem more monachis solito promississe* dicitur in annalibus Bertinianis. Septimus canon est de instaurando cultu divino in monasteriis. Octavus de immunitatibus ecclesiarum conservandis. Hæc de prima parte.

In secunda actum est de clericis, ab Ebone archiepiscopo post ejus exauctorationem ordinatis: in quibus adducti sunt Sigismundus ex monasterio sancti Theoderici, & ex monasterio sancti Remigii Nortwinus, Heinradus, Mauringus, Auteus, Teutlandus, Haroaldus, Radulfus, & Wicpertus, qui veniam a patribus petierunt, quod sic ordinati ecclesiasticum ministerium exercuissent. Tum Ebonis restitutione cassata, atque Hincmari probata in ejus locum substitutione, ut omnes ab Ebone ordinati suis gradibus privati haberentur, sancitum a synodo est. Halduino Altvillarense abbati, qui diaconus ab eodem ordinatus, presbyteratus ordinem a Lupo Catalaunensi episcopo acceperat, eadem poena infligitur, quasi *salto sine gradu diaconi ad sacerdotium profuisset*. Omnibus tamen communitio ex synodi indulgentia concessa. E clericis Wisadus, qui in monasterio sancti Medardi infirmus jacebat, idem subit judicium. Post Halduinum quinam abbates Altvillarense monasterium usque ad medium sæculum undecimum rexerint, incertum. Marlotus putat, locum illum sub cura & dispositione archiepiscopi Remensis ad id tempus remansisse; sed mera conjectura.

Tertia pars continet capitulare, quod Carolus itidem edidit in monasterio sancti Medardi & sancti Sebastiani x. kalendas Maii, ubi, posthabitis curis, ipse quoque rex adesse dignatus est. In primo articulo missos suos ire jubet per civitates & monasteria, tam canonicorum, quam monachorum & sanctimonialium, inquisituros cum episcopo & rectore singulorum locorum de eorum conversatione, de corrigendis erratis, ædificiisque reficiendis, de ornatu ecclesiarum, de victu ac de vestitu, deque censu ac redditu, ac de numero canonicorum, sive monachorum ac sanctimonialium cujusque loci, augendo vel minuendo pro portione reddituum; denique de damnis per Nortmannos illatis. Petita a Leone pontifice hujus synodi confirmatio, sed non obtenta. Faciliorem adversus Hincmarum se exhibuit Benedictus tertius ejus successor, qui acta hujus synodi approbavit, & post eum Nicolaus primus: at in tertio concilio Sueslionensi causa Remensium clericorum denuo retractata est, & quæ de illis sancita fuerant, penitus rescissa. Non videntur sinceræ hujus concilii subscriptiones apud Labbeum, non modo quod plures episcopi subscripti reperiuntur, quam qui in fronte recensentur concilii, sed propter subscriptionem Heriboldi Autisiodorensis episcopi, scribentis, se *statuta prædecessoris sui relegisse*, iisque consensisse. At fortè hæc subscriptiones erant cujusdam instrumenti synodalis in hoc conventu conditi pro ecclesia Autisiodorensi, aut pro monasterio sancti Germani ejusdem urbis. Hæc de synodo Sueslionensi, habita apud sanctum Medardum.

Carolus inde Carisiacum profectus, cum quibusdam episcopis & abbatibus monasticis, ut loquuntur Bertiniani annales, *quatuor capitula edidit, & propria subscriptione roboravit*, in iisdem annalibus relata, ea scilicet, quæ superius protulimus. Hinc inferunt viri docti, capitula illa, quæ Sirmundus priori synodo Carisiacensi tribuit, ad posteriorem revocanda esse, in qua primum condita sint. Et id quidem consentaneum videtur his, quæ Hincmarus de his capitulis tradit in priori opere de prædestinatione, in cujus capite secundo, ubi egit de priori synodo Carisiacensi, deque retrusione Gothescalci, subdit, ne ille solus periret, sibi consentientes cepisse undecumque exsurgere, & *pravam ab illo remotam doctrinam* & verbo, & scripto disseminare. *quo adulterino*, inquit, *semine hæc, quibus nobis jubetis respondere, pullularunt capitula*. Itaque hæc capitula, quatuor Carisiacensibus opposita capitulis, non nisi post priorem synodum Carisiacensem pullularunt, condita scilicet a Gothescalco, vel ejus discipulis, aut affectis, qui ea tum disseminare ceperunt. Certe Lupus

tria tantum attingit in libro de tribus quæstionibus, scripto in duarum illarum synodorum intervallo, quartum itidem expensurus, si hæc quatuor capitula in illa priori synodo edita fuissent. Quinam episcopi præter Hincmarum, quive abbates monastici huic posteriori synodo interfuerint, haud liquet. Non quidem iidem omnes, qui in priori presentes fuerant, ex quibus Ragenarius Ambianensium episcopus jam Hilmerado, & Ratbertus Corbeix abbas Odoni locum fecerant. Post hanc synodum quintum capitulum adjectum de baptizatis, quos omnes, tam eos scilicet qui salvantur, quam qui pereunt, vere in Christo regeneratos, & veræ Christi redemptionis participes esse definitum est. Huc spectant ea, quæ superius ex Amolone

retulimus. His editis capitulis, non statim contentiones remissæ, immo plurimum auctæ, scriptis ultro citroque libris, cum ad impugnandam, tum ad propugnandam Gothescalci sententiam. Post Lupum abbatem & Amolonem pontificem, qui primi hanc in arenam, alter pro Gothescalco, alter contra eum, videntur ingressi; Ratramnus Corbeix monachus geminam prædestinationem, aliaque duo capita explicanda suscepit duobus libris, quos Carolo regi nuncupavit, præfatus, se ejus mandato id operis aggressum fuisse. Huic accessere Florus diaconus Lugdunensis in quodam sermone de hoc argumento; atque Prudentius Tricassinus antistes duobus item libris editis adversus Johannem Scottum, qui jussu Hincmari & Parduli antistitem contra Florum & Gothescalcum stilum suum sophisticum exseruerat. Prudentii opus inscriptum est Weniloni Senonum pontifici, a quo is decem & novem capitula, ex Johannis libris excerpta, acceperat. De Remigio & Ebone episcopis inferius dicendum. His in diversas partes ventilatis, Hincmarus epistolam scripsit ad reclusos seu monachos suæ diocesis, ut eos a sententia Gothescalci avocaret. De Amalario quid sequar, scripseritne cum Johanne Scotto contra Gothescalcum, an potius ante has concertationes obierit, non satis exploratum. quamquam apud me præponderat posterior opinio. At dubitandi occasionem præbet tum epistola Parduli episcopi Laudunensis ad ecclesiam Lugdunensem, cujus quædam dumtaxat fragmenta habemus, tum ejusdem ecclesiæ responsio ad eundem. Hic, auctoribus quinque nominatis, qui hac de materia tum scripserant, in his Amalarium memorat, quem Remigius, ecclesiæ Lugdunensis nomine rescribens, non fuisse consulendum respondet, quippe qui & verbis, & libris suis, mendaciis & erroribus, omnes pæne apud Franciam, immo etiam aliarum regionum ecclesias, quantum in se fuit, infecerit atque corruperit: ut non tam ipse de fide interrogari, quam omnia scripta ejus, *saltem post mortem ipsius*, debuerint igne consumi: ne simpliciores quique, qui eos multum diligere dicuntur, eorum lectione & inaniter occuparentur, & perniciose fallerentur. Ubi Remigius satis innuit, Amalarium in vivis jam non exstitisse: quæ de re in superiori tomo actum est. An vero Amalarium diserte his de quæstionibus scripserit, an potius in suis scriptis ante natam controversiam quiddam, quod Gothescalco adversaretur, inseruerit, apud me necdum statui.

Ad Flori sermonem quod attinet, in eo sententia de gemina prædestinatione recte explicatur. Hunc vero sermonem adversus Gothescalcum scriptum fuisse constat, quem arguit, quasi diceret, *quod hi, qui pereunt, prædestinati sunt ad perditionem, & ideo aliter evenire non potest: similiter quoque & de justis, tamquam & ipsi ideo salvantur, quia prædestinati ad salutem, aliter esse non potuerint. Qui ergo, inquit, hæc tam confuse & insulse dicit, & illis tollit meritum damnationis, & istis meritum salutis: ac per hoc quid aliud agit, nisi ut & pereuntibus secundum illum sit imposita necessitas perditionis, & in his qui salvantur sit imposita necessitas salutis?* In fine idem auctor eos, ad quos hunc sermonem scripsit, monet hortaturque, ut claudant aures suas adversus linguam nequam illius vanissimi & miserissimi hominis, qui cum sit paratus ad contentionem, & contumax adversus veritatem, maluit se infelix, diabolico inflatus spiritu a Christi ecclesia & sacerdotibus separare, quam sua profana & inaniloquia deserere. quibus verbis Gothescalcum notari, nemo non concedet. Ex his itaque constat, Florum illum hæc scripsisse post damnatum Gothescalcum: quem a Christi ecclesia & sacerdotibus se separasse dicit, & in sua contumacia perstitisse. Porro hunc Flori sermonem, exceptis duobus locis, adoptavit Hincmarus, & in posteriori opere de prædestinatione, quem anno DCCC LIX. scripsit, integrum retulit. quo anno Florus non amplius in vivis fuisse videtur. Hic autem sermo a Floro scriptus est, cum ei necdum Gothescalci

sententia penitus comperta esset: ut colligitur ex responsione Remigii archiepiscopi Lugdunensis ad consulta Hincmari Remensis, Parduli Laudunensis, & Rabani Moguntini antistitum de Gothefcalco, de quo longe mitiorem profert sententiam Remigius, ut in consequentibus a videbimus. Nec dubium quin ita postmodum senserit Florus, idque evincit ejus liber, ecclesie Lugdunensis nomine ab eo scriptus adversus Johannis Scotti errores de prædestinatione & præscientia divina.

LIV. Dum Carolus rex hoc anno Carisiaci versaretur, vir venerabilis HLudovicus, ejus consobrinus, abbas monasterii, quod vocatur Fontanella, ubi pretiosi confessorum Christi Wandregisilus, Ansbertus atque Wlfrannus corpore requiescere dicuntur, regie celsitudini suggestit, se pro Dei amore & futuro ejusdem congregationis cavendo periculo, ne aliqua successorum suorum negligentia aut parcitate ordo in ea monasticus futuris temporibus perturbaretur, sicut præteritis temporibus manifestum est contigisse; sive propter incursionem gentilium, ut refugium ibidem, id est in villis eis assignatis, habere possent; quasdam villas, specialiter eorum necessitatibus deserviendas, ad septuaginta monachorum numerum delegasse, ut absque necessitate & inopia regularem normam, quantum humana finit fragilitas, observare valerent, quod regia auctoritate Carolus Ludovici abbatis rogatu confirmavit, enumerans villas & possessiones monachis assignatas, id est Calidum-Beccum*, Calciacum*, aliaque loca in regio expressa diplomate, quod Gislebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Illud in appendice integrum referemus, prout in chartaceo codice habetur, a Philippo rege Francorum, cognomento Pulcro, recentis. *Data XII. kalend. Aprilis, anno XIII. indictione I. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in Carisiaco palatio regio feliciter.* Hinc intelligas, Fontanellense monasterium, quod ante biennium a Normannis direptum, incensumque fuisse diximus, non tamen omnino desertum fuisse. Hoc porro Mainardus abbas, Ludovici successor, instaurasse a traditur.

LIV. Plures, præter Sueffionicum & Carisiacensem, conventus in Gallia hoc anno habiti. Unus Vermerie mensis Augusto, item alii duo, Valentianis scilicet & apud Silvacum. In Vermeriensis relecta sunt capitula synodi Sueffionensis, & confirmata. Eodem accessere monachi sancti Dionysii, afferentes testamentum, quod sancta reordinationis abbas Fulradus de monasterio Lebraha, ubi sanctus Alexander martyr quiescit humatus; & de cella sancti Hippolyti, aliisque de rebus, quas idem venerabilis abbas sancto Dionysio contulerat; simulque privilegium, quod Stephanus papa eidem monasterio super eodem testamento fecerat: dicentes, quod venerabilis abbas illorum dominus HLudovicus, ex præcepto gloriosi regis Caroli, ab ipsis consensum peteret, ut prædictum Lebrahæ monasterium in precariam dare posset. cui precarie ipsi absque consultu episcopi atque archiepiscopi sui, immo & sacre synodi, consentire non auderent. Hanc autem fieri omnino vetant patres, statuentes, nullo unquam tempore jam dictum monasterium sancti Alexandri, cum rebus ad illud pertinentibus, a majore monasterio sancti Dionysii quoquo pacto divellendum, nec beneficiario, precariove jure distrahendum. Hæc synodales litteræ inscribuntur *Chuonrado inclito & nobilissimo viro*, qui hoc monasterium jam in suam ditionem redegerat, illudque in precariam, ut quodam jure id possidere videretur, habere volebat. Hic est Chonradus comes, princeps famosissimus, & collega regum appellatus ab Herico monacho cœnobii sancti Germani Autisiodorensis, cui is cum Adelheide conjuge maxime beneficis exstitit. Horum filius Hugo abbas clarissimus sapius deinceps commemorandus erit. Hæc synodus habita est vi. kalendas Septembris hujus anni, indictione prima.

LIV. In capitularibus, Novembri subsequente apud Valentianas & Silvacum seu Silvaticum editis, nihil in rem nostram occurrit, nisi quod inter missos dominicos Silvatici designatos Adalardus abbas Sithienis cum Immone episcopo Noviomensi, in Noviomis, Vermendis, Adertis, Curricis, Flandra, comitatibus Engilramni & Walcaudi designatur; HLudovicus abbas Dionysianus cum Hirminfrido episcopo Bellovacensi in Parisiaco, Belvacensi, aliisque; Theodericus abbas cum Eirardo episcopo Lexoviensi in Abrincato, Constantino, Bagisino, & ceteris finitimis; Henricus abbas, haud dubie Corbionensis, aliis Heriricus, cum Burcardo episcopo Carnutensi, in Blesso, Aurelianensi, & aliis; denique Abbo abbas in Augustoduno, Matiscenensi, Divionensi, & ceteris. Ex quibus intelligitur, Theodericum in Neustria, Abbonem

in Burgundia abbatem fuisse. Hic est Abbo abbas monasterii sancti Germani Autisiodorensis, Heribaldi episcopi germanus, ejusdemque in illa sede successor: de quo intelligenda videtur Lupi a epistola, communis amborum fratris, ex parte Irmindrudis regine scripta ad ipsum Heribaldum seu Heriboldum, cui commendatur ejus germanus destitutus honoribus, ut ejus indigentiam collatis necessariis temperare ne gravetur, sic impensurus debitum religioni & necessitudini affectum. Idem Abbo eloquentia b præclarus, atque tam in divinis, quam in secularibus litteris eruditus prædicatur.

Hoc ipso anno Heribaldus mox laudatus Rabanum archiepiscopum de variis dubiis consuluit. Profecerat siquidem ex Lupi admonitione, respondentis ad litteras ab eo scriptas, quas communis frater, forte Abbo, ipsi exposuerat: quo in responso Lupus c plurimum optare se ait, ut altissimum divinumque ejus ingenium, quantum posset fieri, a communibus aversum studiis, ad indaganda humana vel divina sapientia transferretur secreta. Ille itaque capitula quedam, in pittacio scripta, per nuntium Conradi comitis mox laudati, ad Rabanum misit, qui ad singula respondit prolixiori epistola, dilecto fratri Heribaldo Alcedronensi antistiti inscripta, id est Autisiodorensi, eum ad modum, quo apud veteres Alcedronensis pagus nonnumquam absolute Alciodrius appellatur. Hæc responsio constat triginta-quatuor capitulis, quorum penultimum est de eucharistia, extremum de retributione Ebonis episcopi, in quo agit de clericorum ab eo ordinatorum depositione, facta in superiori synodo Sueffionensi, quo ex loco & ex alio capite, in quo Rabanus memorat epistolam suam ad Egilum abbatem, recte infert Baluzius, hanc responsionem ad Heribaldum scriptam fuisse hoc anno, quo Egil seu Egilus abbas Marcwardo abbati successit in regimine monasterii Prumiensis. Hoc penultimum responsionis caput gravis controversie materiam præbuit, plerisque existimantibus, Heribaldum & Rabanum eo loci Stercoranistarum errori occasionem dedisse. Quæsierat ab eo Heribaldus, *utrum eucharistia, postquam consumitur, & in secessum emittitur more aliorum ciborum, iterum redeat in naturam pristinam, quam habuerat, antequam in altari consecraretur.* ubi rem pro concessa præmittere videtur Heribaldus, quod etiam in responsione sua Rabanus admittere censetur, respondens dumtaxat ad propositam quaestionem de reitu materiae eucharistiae ad pristinum statum, quam quaestionem superfluum esse dicit; nec ullam afferri posse ejus reitu rationem, cum nullus hoc unquam fieri asseruerit. Ambo itaque concedere videntur symbolis eucharisticis post consumptionem idem competere ac ceteris cibis. Alia ex eodem capite quaestio non minoris momenti elicitur, an scilicet corpus Christi eucharisticum sit ipsum corpus, quod de Maria virgine natum est. Id vero negat Rabanus his verbis. *Quidam nuper, de ipso sacramento corporis & sanguinis Domini non recte sentientes, dixerunt, hoc ipsum esse corpus & sanguinem Domini, quod de Maria virgine natum est, & in quo ipse Dominus passus est in cruce, & resurrexit de sepulcro, cui errori, quantum potuimus, ad Egilum abbatem scribentes, de corpore ipso quid vere credendum sit aperuimus.* Hunc locum olim ex conjectura Baluzius restituerat, quem integrum ex duobus codicibus protulimus in tomo quarto d Analectorum. Hanc Rabani ad Egilum abbatem epistolam excidisse dolendum est: ex qua scilicet multum lucis afferri posset ad difficilem hanc quaestionem illustrandam. Quamquam haud vana conjectura est, hoc ipsum esse scriptum, quod olim in Gemblacensi codice cum aliis ejusdem argumenti lucubrationibus invenimus sub hoc titulo: *Dicta cujusdam sapientis de corpore & sanguine Domini adversus Ratbertum.* At sive hæc scriptio est Rabani ad Egilum, sive cujusvis alius, perinde valet ad hanc controversiam explicandam: cum ab auctore illius temporis prodierit, eandemque impugnet propositionem a Radberto assertam, scilicet corpus Christi in eucharistia ipsum esse quod de Maria virgine natum est. Sic autem eam impugnat quisquis est auctor ille, ut corpus Christi eucharisticum cum naturali prorsus idem esse naturaliter incunctanter afferret, eumque qui id negaverit, dicat infidelém: at diversum esse specialiter, quod diversam extrinsecus speciem ac formam, diversaque accidentia habeat, uti latius id exposuimus in præfatione prima e ad Sæculum quartum actorum Ordinis nostri sanctorum, in cujus tomi appendice f hoc anonymi scriptum, quod Rabani esse reor, vulgatum est. Hanc porro esse hujus controversie sententiam probatur insuper ex libro anonymi Celloriani, quem non alium esse ab Herigero g abbate Laubienfi, qui sub finem sæculi decimi vixit, ibidem a nobis ostensum est. Mirum

indubie videri possit, auctores illorum temporum, qui realitatem corporis Christi in eucharistia consuebantur, disceperat an idem sit corpus, quod ex Maria virgine natum est. Sed mirari fortasse desinent, cum adverterint aliam sæculi undecimi inter catholicos ipsos natam controversiam, an corpus Christi in eucharistia vere frangatur, quod alii asseverabant, alii negabant.

Redeo ad Egilum abbatem, quem alii Egilem, Egilonemye appellant. Is præfecturam Prumiensis monasterii obtinuit post Marcwardum abbatem, cujus obitum hoc anno reponit Regino, & ipse abbas Prumiensis sæculo insequenti. Marcwardum beatæ memoriæ laudat Lupus^a abbas, ejus amicus & conterraneus. Obiit ille III. Kalendas Martii, si qua fides Bartholomæo Fifeno, qui eum sanctum vocat absque idoneo, ut videtur, fundamento, quem venerabilem & beatæ memoriæ virum cum Lupo dicere satis fuerit. De Egile id tantum asserere licet, eum Lupo abbati, uti & Marcwardo, perquam familiarem fuisse, Lupo ipse in epistolis ad Marcwardum, ut *communem filium* passim salutatur. Suspiciari licet, eum primo in Ferrariensi monasterio religiosæ vitæ nomen dedisse cum Marcwardo; dein Marcwardum, à Prumiensibus postulatam abbatem, eum secum pertraxisse. Eundem valetudinis causa cum aliis Ferrarias à Marcwardo missum, tamquam ad solum nativum, ut *dilectissimum fratrem* Lupus^b excepit. Eo abbate Lotharius Prumiæ rarum & insigne penitentis animi exemplum præbuit, abjecta purpura & dignitate imperiali, ut inferius videbimus. Egilem vero in Burgundia natum fuisse illud argumento est, quod abdicato & ipse Prumiæ regimine se recepit in Flavinicentense monasterium, cui paulo post præfectus, demum evedus est ad sedem ecclesiæ Senonensis.

Paulo ante Marcwardi obitum contigit, ut quidam Ferrariensis monachus, qui Lothario imperatori ab epistolis erat, & monastico deposito habitu, dignitatem sæcularem affectaverat, Marcwardi & Egilis hortatu resipiscens, ad suum institutum redire vellet. Litteris hac de re acceptis, Lupus epistola centesima quinta respondit in hunc modum.

Carissimis suis Marcwardo & Egili Lupus plurimam salutem. Octavo idus Augusti litteras vestras accepi, cum essem in Fara-monasterio, proficiscens ad generale placitum, quod rex noster indixerat futurum sexto idus predicti mensis. Quia itaque quatuor mecum tantummodo fratres habebam, & ceterorum voluntatem plene scire non poteram, (& mira nimirum res contigerat, quod scilicet in monasterio nostro educatus, postquam divinam admonitionem assidue audierat, nullam persecutionem passus, matura ætate, non eremum expetierat, sed proprio relicto habitu dignitatem sæcularem, quod diu meditatus & confessus plurimis fuerat, lucraturus abierat, similibus paria facturis felix iter paraturus, & nunc ad suggestionem vestram proposito mutato, ad Deum reverti velle scribebatur a vobis:) sanctitati vestra notum facio, vere illius conversioni, si contigerit, me valde gratulaturum, & quæcumque in me commisit, penitenti ex animo dimissurum. Vos, dum a placito regredior, quod propter Deum cœpistis, instanter elaborate perficere, videlicet ut integre ad Deum revertatur, & suam culpam in alium deinceps transfundere non nitatur. Temperantiæ studeat, conspirationes non repetat, murmurum auctor nec particeps existat, seditiones nec faciat, nec foveat: sed quietem & ipse habeat, & alios habere permittat, & generaliter, juxta Dei præceptum, declinet a malo, & faciat bonum: & in diebus nostris in loco nostro nihil patietur, unde juste queratur. Mox autem ut rediero, favente Dei gratia, ut vestra suggestioni fratres pareant, elaborare contendam, illorumque consensum sanctitati vestra litteris exprimam, & domino imperatori, cui propter singularem & ubique divulgatam pietatem devotissimi sumus, digno rescripto satisfacere curabimus. Benigne memorem nostri sanctitatem vestram felicissimeque optamus: unice singulariterque nobis patres dilecti.

Hactenus Lupi epistola, ex qua intelligimus, eum communem monachorum suorum consensum ad recipiendum apostatam prærequisuisse, & quatuor monachorum comitatu, dum ad placitum regis pergeret, contentum fuisse. Locus indictus ad placitum, cui Lupus VI. idus se sistere debebat, forte Vernum aut Vermeria, certe non multum aberat a Fara-monasterio Briegensi, ubi VIII. idus ejusdem mensis adhuc verfabatur. Idem Lupus e placito reversus, Lothario^c augusti gratias agit, quod fratrem suum G. (ita nomen decurtant codices) a suo proposito devium revocasset, & mira dignatione ad suum collegium reduxisset. Ejus majestati post Deum debere

^c Lup. epist. 108.

assignari ab ipsis Ferrariensibus ejus conversionem, ab illo apostata suam salutem. Verum, quod *jacra*, inquit, *v.stra significabant, ut, resumto habitu, in officio commendarum epistolarum perseveraret, nec vos decebat, & nobis consentire erat impossibile: quoniam propositum nostrum vix mediocriter intra claustra monasterii custoditur, necdum inter tumultus mundanos a quolibet, præsertim non satis cauto, valeat adimpleri.* Digna certe lectu, sed observatu dignior sententia. Has vero litteras sigillo munitas Lupus carissimis suis Marcwardo & Egili direxit, Lothario per ipsos offerendas ac legendas: eidem gratias^a agens nomine totius Ferrariensis congregationis de conversione illius fratris, in cujus reditum omnes demum consenserant, eidem congratulantes, quod *audiebant depositam certæ perditionis temeritatem, & resumptam obtinendam salutis intentionem. Redeat itaque securus, inquit, si ex animo est, ut optamus, conversus: quia unde angeli, totius expertes peccati, gaudium habent, crudele est nos non exsultare, qui in multis offendimus omnes.* Ceterum duos alios fratres suos, qui Prumiæ erant, cum eodem fratre ad se reverti jubet Lupus, piratio secum, & forte aqua potandos, ob vini & annonæ penuriam, quæ illo anno timebatur: unde non modo vini penuriam, sed etiam cervisiæ minabatur sterilis annonæ proventus. Ea tunc erat nostrorum in sterilibus annis frugalitas & vini abstinentia, cujus saltem parcitas nostro tempore in simili casu utinam persuaderi posset.

Fortè eodem anno Odo Corbeienfis abbas a Lupo petierat ad se vinum^b ex Wastinensi pago devehi, cujus causa Lupus anni sterilitatem vincere conatus est, in fine epistolæ professus, se rigidiori sensu intelligere indulgentiam Apostoli, *Modico vino utere*, quæ se *avidiores vini* perperam tuentur. Eidem Odoni gratias^c agit, magnis & innumeris ejus liberalitatis affectus beneficiis: tum ait se inaudisse ex fama, quam fallacem esse optat, quosdam e Corbeiensibus *in procinctu contra barbaros*, id est Nortmannos, *graviter sauciato*: in quibus dilectum suum G. letalibus consilium vulneribus, vix mortem evasurum. Se ingenti cura sollicitari, cum ipsum Odonem, inermem incaute in media discrimina prorumpere solitum, dum scilicet in sæculo esset, recogitat, in quæ juvenilem ætatem vincendi rapit aviditas, suadere, ut *sola dispositione* seu ordinatione contentus, quæ tantummodo ejus proposito congruit, armatos exsequi permittat, quod instrumentis bellicis profitentur. Multum quippe proficere, qui prudentibus consiliis competenter sibi, & aliis prospicit, quare servaret se suo loco, servaret amicis, servaret omnibus; nec committeret, quod cum ipso Lupo plurimi lugeant. In fine *infaustum Faustum* sibi e Corbeia afferri rogat; additque, se per curiosam persica misisse, quæ pollicitus erat. quæ si voraverit cursor, vel vi sibi erepta questus fuerit; vel ossa tradat, nisi tamen & ipsa consumerit: ut jucundissimorum persicorum Odo esset quandoque particeps. His verbis se feriri & prope despectui haberi significavit Odo, quod in sæculo ante monasticam professionem conjugatus fuisset. Respondit aliis^d litteris Lupus, id acutius de persicorum numero inventum se approbatum, si sic commendaretur sublimitas virginialis, ut non sperneretur humilitas conjugalis. Ceterum placere virginalem integritatem; sed non despici, ne ab ipso quidem Deo, conjugalem societatem, quam Christus primo suo miraculo illustravit. Denique se gaudere, strenue profligatos barbaros, & ad internecionem, ejus, immo Dei virtute cætos, ipsumque Odonem ac suos tanto discrimine liberatos; nec minus admonitos & expertos tandem credere, *non temere fortunam, nec sæpe tentandam.* Ceterum se preces fundere pro iis, qui in defensionem patriæ sauciati fuerant. Ex quibus intelligitur, Odonem ante monachatum & conjugatum, & bello strenuum fuisse: cui vix e tirocinio monasticæ vitæ egresso abbatialem præfecturam commissam fuisse superius a Paschasio didicimus.

Tunc vivebat apud Senones Audradus Modicus, qui revelationes hoc anno scripsisse dicitur, veras an confictas, ad reges admonendos & emendandos. nam veritas ad principes, nisi e cælo veniat, vix unquam accedere permittitur. In eo libro revelationum Deus coram se reges sisti iussit. Primus adfuit Ludovicus augustus eorum pater, cui objecta est discordia inter ejus filios exorta. Ille vero id reject in superbiam Lotharii, qui jussu divino dejectus est, Carolo propter obedientiam & humilitatem stabilito. Parsum Ludovico regi, eisque adjunctus Ludovicus filius Lotharii, *rex Italorum* appellatus. Carolo dein prædicta expeditio in Hispanias duce beato Martino, ad fideles e Maurorum servitute liberandos. Eidem prædicta insuper ad annum proximum expeditio in Britanniam, sed ob ecclesiarum

^a AN. CHR. 853.

^a Idem epist. 109.

LIX:
Odonem abbatem Corbeiensem ab armis dehortatur.
^b Id. ep. 112.
^c Id. ep. 111.

^d Id. ep. 112.

LX:
Audradi Modici revelationes.

ANN. CHR. 853.

perturbationem infausta, in qua *perfidus & nefandus Vivianus*, conculcator ecclesiarum, qui se abbatem sancti Martini monasterii esse gloriabatur, cum multis aliis corruturus sit, & Carolus ipse vix evadurus, sed eo pacto, ut ecclesias in pristinum restituat statum, quod cum rex non executus fuisset, Nortmannos in Gallias adduxisse dicitur, qui eas terra, marique vastarent. Hæc ad Carolum relata per Rothbernium cubicularium. Citatus coram rege Audradus, *testibus Wanilone, Hincmaro, Amalrico, Leopardo venerabilibus archiepiscopis, presente christianissima regina Ermentrude*, rem ita habere affirmavit. Carolus vero adeo ex ejus sermonibus non profecit, ut etiam quemdam diaconum, Burchardum nomine, hominem malæ famæ, ex partibus Lotharii regis accerseret, eique Carnutensem commendaverit ecclesiam. Rogatus a Wanilone seu Wenilone ipsius Burchardi consanguineo Audradus, ut Deum super hoc consuleret, nonnisi dira de eo retulit, primum Wanilone, tum *conventui episcoporum*, qui ob hoc Senonas convenerant. His proinde Burchardum ordinare visum nefas: at Caroli regis imperium prævaluit. Ordinatus est ille *mensis quarto anni induciarum noni*, hoc est præsentis anno: cujus ordinationem innumeræ calamitates consecuta: vineæ urente vento percussæ, tempestaes cum tonitruis variæ, Nortmannorum infestatio, qui *monasterium sancti Martini Turonense, & basilicam ejus toto orbe venerabilem, nullo obstante, mensis nono incenderunt. Corpus autem domni beati Martini clerici ejus, inde fugientes, secum portaverunt in monasterium monachorum, quod Cormaricus dicitur, eidem sancto subiectum.* Hinc pax regis cum Deo rupta; accumulata peccata. Deus vero meritas repensurus poenas, *diem sanctissimum & celeberrimum pasche ritu pagano in medio eorum apud urbem Parisiacam maculari permisit. ut vel sic experirentur, mortem sibi inflare vicinius, quæ pascha sacrum in celeberrimis suorum locorum basilicis digni celebrare minime viderentur.* Hæc ex libro Audradi, qui Wanilonem archiepiscopum suum vocat. Chorepiscopus erat Senonensis, ut superius vidimus, sed cum aliis ante quatuor annos depositus in concilio Parisiensi. De Burchardo, qui Carnutenam tenebat ecclesiam, statutum est in superioris concilii Suesionensis canone tertio, *ut aut se idoneum ad assumendum episcopalem gradum admonitu Wenilonis metropolitani episcopi ostenderet; aut certe, pronam in se clementiam cognoscens principis, cederet.* Sed tandem, missis a Wenilone ad ecclesiam Carnutensem, quæ ejus electionem procurarent, incepta semel obtinuit promotio. Ad Vivianum comitem quod attinet, anno ejus sæculi quinquagesimo-primo extinctus est, ut legitur in chronicis Ecolismensi & Lemovicensi, ubi Carolus quarta vice in Britanniam profectus, cum Erispoio filio Nomenoii certamen XI. kalendas Septembris iniisse dicitur, partemque exercitus cum Viviano duce amisisse. Itaque anno præcedente facta est Audrado revelatio, si vera fuit, de morte Viviani imminente, tamen nonnisi hoc anno post factum scripta est. Erat tunc in ecclesia sancti Martini Wichardus seu Guichardus, *canobii sancti Martini reverendus sacerdos*, id est episcopus, cui cellam sanctæ Columbæ anno superiore contulit rex Carolus VIII. idus Novembris, dum Turonis in monasterio sancti Martini versaretur.

L X I. Turonis clades a Nortmannis illata.

Hilduinus junior abbas & archicapellanus, alius ab Hilduino Lotharii archicancellario.

Ad Nortmannos quod attinet, hi, relicta Sequana, Ligerim dentio ingressi, Namneticam urbem, monasterium sancti Florentii in monte Glonna positum, ac vicina quæque loca populantur. tum superiora petentes, Casarodunum-Turonum incendunt, cum basilica sancti Martini & ceteris adjacentibus locis: in quibus Majoris-monasterium eandem subiit cladem. Hujus præscii Martiniani clerici, corpus patroni sui sanctissimi ad monasterium Cormaricum, atque inde Aurelianos transportaverant. Tunc sancti Martini abbatiam post mortem Viviani obtinuerat Hilduinus. Is sacro corpori tutum quærens perfugium, ad Lupum abbatem confugiendum putavit, ratus Ferrariis tuto posse consistere tantum thesaurum. Ad hæc respondit Lupus epistola cx. quæ nobilitatis, dignitatis, & moderationis apice conspicuo Hilduino, ecclesiarum magistro inscripta est: atque non esse mirandum, ejus amplitudinem putasse tuto sibi committi thesauri custodiam, propterea quod situs monasterii ei compertus non erat. *Hunc enim, inquit, si cognovissetis, non modo diuturno non conservandum, sed ne tridui quidem spatio habendum eum nobis direxissetis. Namque, tametsi piratarum huc difficilis videtur accessus, quibus jam peccatis nostris talia merentibus, nihil longinquum non est propinquum, nihil arduum est invivum: tamen infirmitas nostri loci, & exiguitas hominum, qui sint idonei re-*

ANN. CHR. 853.

sistere, accendit rapacium aviditatem, præsertim cum silvis tecti possint advolare, nulla munitione, nulla hominum obstanti frequentia, & vicinia saltuum recepti sic diversi diffugere, ut ipsi pecunia securi potiantur, inanem laborem inquirentibus derelinquant. Hæc Lupus Hilduinum considerare monet, ne sera penititudine torqueatur. Hic est Hilduinus, non ille senior Ludovici augusti archicapellanus ac Dionysianus abbas: sed junior, ex ordine canonicorum, idem, ut videtur, cui abbatia sancti Germani Prætenis post Ebroinum, & Sithiensis post Adalardum commissæ sunt. Idem etiam Caroli archicapellanus, cui hoc nomine scribit Hincmarus a cum synodo episcoporum apud Carisiacum habita pro ecclesia Lingonica, quam Wlfadus, ecclesiæ Remensis alumnus, occupaverat, cum vota eligentium in Isaac ipsius Hilduini discipulum convenissent. Alius fuit Hilduinus abbas Lotharii imperatoris archicancellarius, ad quem scripta videtur Hincmari epistola, *Hilduino abbati inscripta* apud Frodoardum, cum litteris ad imperatorem Lotharium, in quibus quædam de salute ipsius imperatoris suggerit, & de censu solvendo ex villa Dudeciaco*. Idem Hilduinus abbas & imperialis aulae archinotarius dicitur in quodam præcepto, quod ipse una cum Drogone archicapellano, & Berta Lotarii filia obtinuit pro ecclesia Lugdunensi.

a Frod. lib. 3. c. 24.

b Frod. lib. 3. c. 24.

* Douzy. c. Spicil. 10. 12. p. 109.

De hac Turonica clade longe alia scribit Odo abbas Cluniacensis, vir sanctus, in libello, quem, hortante Fulcone Bono comite Andecavorum, scripsit de sancti Martini corporis delatione in Burgundiam, ejusdemque reversione in urbem Turonicam. Principio agit Odo de subventionem sancti Martini adversus Hastingum Nortmannorum ducem, qui Turonos obsidione cinxerat. Dein sancti Martini corporis delationem in Burgundiam commemorat, factam ob metum Rollonis itidem Nortmannorum ducis, qui ejusdem urbis excidium moliebatur. Is namque, obsessa Cenomannorum urbe, cuneum armatorum in urbem Turonum direxisse dicitur, qui civitatem auro & argento, opibusque affluentem diriperet, & cives ipsos captivos adduceret. Sed, Cari & Ligeris excrecente alveo, ejus urbis aditu prohibiti, Majoris-monasterium aggressi traduntur immissi Nortmanni, eoque funditus everso, *centum & sexdecim monachos* gladio ibidem percussisse, Herberno abbate & viginti-quatuor aliis monachis huic cædi subductis, qui in cavernas proximas se se abdiderant. Verum, abbatem ab illis demum latebris abstractum tormentis & cruciatibus percellere conantur ad prodendum ecclesiæ thesaurum, ceterosque monachos, quod nullo modo ab eo extorquere potuerunt. Sub hæc, cum hostes discessissent, Turonici cives & Martiniani canonici, casum Majoris-monasterii miserati, viginti-quatuor illos monachos, quos in latibula confugisse diximus, e latebris educunt, ipsosque cum abbate ad suam deducunt ecclesiam, congrua annona eis assignata in domo ecclesiæ valvis inhærente, ex qua reciprocos in ecclesiam ingressus & regressus secretior patebat. Post sex menses, cum inaudissent canonici, Rollonem, Cenomannica urbe capta, Turonica inhiare; communicato cum civibus consilio, corpus sancti Martini Aurelianos deferunt, Herberno abbate Majoris-monasterii cum suis monachis & duodecim canonicis comitante, qui Deo, sanctoque Martino interdiu, noctuque deservirent. Dein, comperto Danos ad superiora contendere, cum sancto corpore ad sancti Benedicti Floriacense monasterium pergunt: at, cum jam Rollo Aurelianis immineret, ad vicum Cableiam*, ac demum Autisiodorum accedunt, ubi sacrum beati Martini corpus in basilica sancti Germani juxta ejusdem præfulis loculum deponunt. Hæc narratio multum diversa est ab ea, quæ in chronico Nortmannorum apud Chesnium d legitur, cujus præferenda videtur auctoritas. De hac clade intelligenda videtur Hadriani papæ secundi epistola e ad Carolum regem, in qua scribit, plurima monasteria esse destructa, *sicuti monasterium sancti Medardi Turonis, in quo jacent episcoporum primi Turonensium, Lidorius & Gatianus, sicut & Monasterium-majus, sicut etiam alia in eadem civitate monasteria.* S. Lidorius in basilica sui nominis, ab ipso exstructa, sepultus fuisse dicitur, quæ adhuc pristinum retinet nomen. Nulla modo Turonis basilica sancti Medardi titulo insignis.

L X I I. Odonis liber de corporis S. Martini delatione & relatione.

Majoris monasterii strages, & cædes monachorum.

* Chably.

d Chesn. 101. 2. p. 525.

e Hadr. ep. 28.

Ceterum qui hic Rollo appellatur, non alius mihi videtur a Rorico duce Nortmannorum, apud veteres passim memorato, sed alius a Rollone famoso illo duce, cui ad fidem Christi converso pars Neustria concessa est a Carolo rege, quem Simplicem posterius dixerunt. Quamquam & Roricus, iste an alius, christianam ite-

L X I I I. Rollo an idem qui Roricus.

ANN. CHR.

853.

a Frod. lib. 3. c. 26.

b id. ibid. c. 27.

S. Martini

absida seu lo-

culus.

c lib. 33. num. 23.

L X I V

S. Benedicti

corpus Floria-

co elatum.

d Adrevald.

c. 33.

c ibid. c. 34.

Floriacenses

pii quidam

monachi.

f Baluz.

Miscell. 10. 2.

P. 304.

g Adrevald.

c. 26.

h ibid. c. 38.

Caput-cervii

cella.

* Sacrage.

dem fidem professus est, probante Hincmari epistola apud Frodoardum, ubi Rorico Normanno ad fidem Christi converso Hincmarus scripsisse memoratur, ut in Dei voluntate & mandatorum illius observatione proficiat; & ne contra Christianos consilium & adiutorium præbeat: quia nihil ei prodesset baptismum christianitatis accepisse, si contra christianos aut perse, aut per alios quoscumque perversa vel adversa fuisset machinatus. Alia epistola idem Hincmarus eundem Roricum, nuper ad fidem Christi conversum admoneri jubet, ut Balduino Flandriæ comiti præsidium ferat; & si ceteri Nortmanni per ejus consilium, ut audierat, post conversionem ipsius istud regnum depradati fuissent, hoc digna pænitentia emendare studeret.

Loculum seu feretrum, in quo sancti Martini corpus ex urbe Turonica Autisiodorum delatum, atque hinc in propriam sedem relatum est, sic describit Herbernus abbas in libro de miraculis sancti Martini. Absida, inquit ille, in qua beati Martini corpus continebatur, fusilis erat ex auro & argento, quod dicitur electrum, spissitudine duorum digitorum, auctorem operis beatum Perpetuum insculptarum designans suffragio litterarum & versuum. Hanc autem fecerat beatus Perpetuus, quando elevavit corpus ejus a terra, involutum prius in purpura rubea, & diligenter consutum, & sicque in hanc absidam posuit. Hæc de illa absida Herbernus, in qua nullam rimam, nullam fenestram, nullumve ostium fuisse dicit. Alia prætereo, quæ idem auctor ibidem scribit de altari quadrato & concavo, & de alia absida ex cupro & auricalcho, deque freda ab eodem Perpetuo ad corpus beati Martini fabrefactis. Mitto etiam quæ Odo abbas commemorat de contentione, inter clericos Autisiodorenses & Martinianos orta super oblationibus, quæ a fidelibus in ecclesiam beati Germani ob miracula frequentia conferebantur, disceptantes, cuinam illæ competere deberent, cuiusque sancti meritis, Martini an Germani, hæc miracula fierent, quam contentionem & dubitationem removisse traditur paralyticus inter utrumque corpus positus, cujus primo ea pars, quæ ad sanctum Martinum conversa erat, vigorem ac sanitatem receperit, altera insanata, quæ Germano propior erat, cui ad Martinum conversa eadem virtus restituta sit, Germano hospiti suo hanc gloriam deferente. Ceterum qui ab Odone hic dicitur Majoris-monasterii abbas Herbernus, potius ejus loci custodem & proabbatem fuisse superius ostendimus.

In prædicta irruptione Nortmanni Turonum urbe incensa & direpta, Ligeris superiora loca devastantes, Aurelianos usque perveniunt, captamque urbem auro dirahunt, teste Adrevaldo in libro de miraculis sancti Benedicti. Tunc proximum Floriacense monasterium regebat Bernardus abbas, vir nobilissimi generis, qui cladem imminens veritus, corpus sancti Benedicti tumultu extulit, & in loculo gestatorio collocatum a fratribus, quocumque fugiendi impelleret necessitas, deportari curavit, relatum demum ad proprium locum, cum barbari ad suas stationes rediissent.

In hac trepidatione contigit obitus Adalberti Floriacensis monachi, de quo hæc leguntur in brevi chronico Floriacensi ad hunc annum: Adalbertus, bona memoria monachus, undecimo kalendas Januarii obiit. De hoc Adalberto nihil aliud nobis occurrit: neque enim is est Adrevaldus, scriptor miraculorum sancti Benedicti, altero nomine Adalbertus dictus, ut ex Rodulfo Tortario, Siegerto, & Trithe-mio discimus, siquidem Adrevaldus Carolo Calvo supervixit. Ab eodem laudatur & Christianus ejusdem loci monachus & ædituus, natione Germanus, quem omni religione atque honestate præstantem dicit: cujus tanta erga sanctum Benedictum reverentia, tantaque in ejus meritis fiducia erat, ut, si quid adversi accidisset, mox ad ejus tumulum perfugeret, uti contigit in furto de armillis ex ære deaurato, funibus campanarum appensis, quæ furto sublata mox ad preces illius restituta sunt. Forte ad id tempus vixit etiam Raganarius monachus, magna vir religionis, qui olim ab imperatore Ludovico cum aliis Jerusalem missus fuerat. Is ad quamdam Floriacensium possessionem, apud Caput-cervium vicum Aquitanicæ provinciæ sitam, cum Sigeverto presbytero ac monacho missus ad cellam ædificandam, ubi assidue duo vel tres monachi perseverarent, partem ejus quamdam, a quodam viro nobili nomine Stephano occupatam vindicare nisus est: cui dum in vasor minitabundus resisteret, equo delapsus, longoque consumtus languore, demum vineam occupatam morte sua cessit. Hoc est prædium Caput-cervium apud Bituriges

in.

ANN. CHR.

853.

a Lib. 14. 22. 28.

L X V.

S. Columbæ

dedicatio basi-

lica.

b Spicil. 10. 2.

P. 712.

L X V I.

Ludovici regis

præceptum pro

Corbeia-nova

& Heriforda.

c V. Annal.

Paderborn. P.

141.

in confinio Lemovicum positum, de cujus donatione in tomo primo diximus.

Hoc ipso anno, quem describimus, apud Senonas facta legitur dedicatio basilicæ sanctæ Columbæ xi. kalendas Augustas; & x. kalendas ejusdem mensis translatio corporum sanctæ Columbæ virginis, & sancti Lupi episcopi & confessoris, quæ ibidem sepulta fuerant. Certe hunc annum signat chronicon Lemovicense apud Labbeum, & verus aliud chronicon necdum typis vulgatum, tamen in Floriacensi mox laudato id differtur in annum sequentem. De hac dedicatione & translatione agit Clarius monachus in chronico, ubi Wenilo archiepiscopus ecclesiam sanctæ Columbæ xi. kalendas Augusti in honore sanctæ Crucis dedicasse perhibetur, & postredie corpora sanctorum Columbæ & Lupi levasse e tumulis, in quibus primum sepulta fuerant.

Ad hoc ipsum tempus revocanda est epistola xii. Lupi abbatis ad Pardulum episcopum Laudunensem, cujus plurima erat apud regem auctoritas, commendantis monachos sanctæ Columbæ, qui privilegio & antiquorum, & presentium muniti episcoporum, regumque & imperatorum & priscis & recentibus instructi editis, pietatis regis portum petebant, ubi tutum perflugium Parduli intercessione venire cupiebant. Dignaretur proinde legere quæ ferrent, & efficere ut a rege clementer audirentur. Regi quippe & patriæ proficuum futurum, si Dei servis postulata concederet. Agebatur de libertate monasterii sanctæ Columbæ, quam nonnulli impetebant. Hinc Lupus ad Pardulum: Ferte opem indigentibus, præstate refrigerium laborantibus: sit vestrum memoriale saltem aliquorum Dei servorum instaurata libertas. Hæc non videntur dicta in Wenilonem archiepiscopum, qui simile privilegium Walliensibus monachis confirmari curaverat.

Qui Corbeia novæ in Saxonia monasterium virorum administrabat Warinus abbas, idem etiam Herifordense virginum cœnobium præpositi nomine procurabat. Ejus rei causa Ludovicum Germaniæ regem Francofurtum adiit hoc anno, suppliciter rogans, ut regia munificentia utrique monasterio provideret. Quoniam vero Ludovicus imperator ambo hæc monasteria extrui jusserat, & ordinari ad normam præcipuorum in Gallia monasteriorum, novam utique Corbeiam ad similitudinem antiquæ Corbeie; Herifordense vero cœnobium ad exemplum monasterii sanctimonialium in Sueffionis civitate existentium; & cellam quidem Meppiam & ecclesiam Eresburg cum decimis Corbeia novæ; alias autem ecclesias in parochiis Asnabruggenfi & Mimigernefordensi pariter cum decimis Herifordensi parthenoni contulerat, eo pacto, ut ab ipsis subiectæ plebes in baptismate, eucharistia, sepulturis, & confessione peccatorum audienda procurarentur; & episcopis ad mansionaticam daretur, quod in capitularibus præscriptum est, cum ipsi circationes seu visitationes agerent. Hæc omnia rata habet Ludovicus, aliquid tantum augens ad ministerium Gozberti episcopi Asnabruggenfi propter ejus ægritudinem & senectutem, ex consensu ipsius, coram Rabano, aliisque episcopis in synodo agentibus: id est, ut ad singulas ecclesias dentur porci quatuor, valentes denariis duodecim, & octo arietes ejusdem pretii; item tres porcelli, quatuor aucæ, octo pulli, viginti situlæ de medone seu vino mulso, totidemque de mellita cervisa, & quadraginta de non mellita; centum viginti panes, centum modii avenæ, manipuli sexcenti; sitque in potestate episcopi, utrum hæc per singulas ecclesias ad unam mansionaticam, an ad duas velit habere. Ad hæc libera utrique loco electio conceditur. Data xi. kalendas Junii, anno vicesimo regni gloriosissimi regis HLudovici in orientali Francia regnantis, indictione prima. Actum in palatio regio Franconoford. quod diploma Hadelbertus subdiaconus ad vicem Baldrici abbatis recognovit. Tetta primæ Herifordensi abbatis successit Addila, quæ hoc tempore locum regebat: cui post annos undecim Hadewic successit. Hoc cœnobium procurabat adhuc tempore Frederici Enobarbi Corbeiensis abbas Wilboldus: quo tempore sanctimoniales illæ ad canonicarum mores & habitum transferunt, ut colligitur ex litteris Hadriani papæ iv. scribentis Judithæ abbatis Herwordensis monasterii, ejusque sororibus canonicam vitam professis. Demum a catholica fide ad Lutheranismum descivere superioris sæculi sexti-decimi anno tricesimo-tertio.

Eodem tempore a Zuinglianis occupatum est Tigurinum apud Helvetos virginum cœnobium, quod hoc fere anno a Ludovico rege conditum fuit pro Hildegarde ejus filia, quæ prima hujus parthenonis abbatisa existit. Primarium ejus

Annal. Bened. Tom. III.

E

L X V I I.

Tigurinum

cœnobium cõ-

ditur a Ludo-

vico rege.

* Eravvenmun-

ster.

etiam percarum fuisse testis est ejusdem præfatio in septimam synodum latine ab se reddita, in qua nullum alium quam *exigui* titulum aut elogium sibi tribuit. In illa mentionem facit tralatæ nuper ab se synodi octavæ, seque *ministrum* seu custodem bibliothecæ Romanæ dicit. Eodem Johanne pontifice ex græco in Romanum eloquium vertit passionem sanctorum Cyri & Johannis: sed cui illam direxerit, non satis capimus ex mutila a præfatione, data IV. kalendas Februarii, indictione octava, anno vero domini nostri Johannis octavi papæ tertio. quo anno Johannes diaconus libros quatuor de vita sancti Gregorii composuit. Hic est Johannes diaconus, cujus hortatu idem Anastasius non modo chronographiam tripertitam, sed etiam collectanea ex græcis monumentis latine concinnavit, quibus ille uteretur ad scribendam ecclesiasticam historiam, quam tum meditabatur. Præfationis inscriptio sic habet: *Carissimo fratri Johanni, digno Christi levite, Anastasius exiguus in Domino salutem.* In ea se origine græcum esse satis declarat, imperitiam confessus vel ejus linguæ, in qua natus erat. Ut paucis absolvam, quanta fuerit Anastasii apud Johannem octavum familiaritas & gratia, argumento est Hincmari Remorum antistitis b epistola, post concilium Trecentæ scripta *sanctissimo & fidissimo fratri Anastasio religioso abbati*: cui Actardum Namnetensem episcopum, gerulum epistolæ, ac negotia sua commendat. Sunt & aliæ ejusdem Anastasii versiones, ut vitæ sancti Dionysii, aliæque similes, quas commemorare nil juvat in præsens.

b Hincm. 10.
2. p. 824.

LXXII.
Johannes diaconus, ejusque scripta.

c Joan. lib. 4.
c. 80. & 82.

Inter diaconos, qui prædictæ Romanæ synodo subscribere, secundo loco reperitur Johannes diaconus post Johannem archidiaconum, non alius, ut videtur, a Johanne diacono mox laudato, qui quatuor libros de rebus gestis Gregorii Magni composuit. In libro quarto e non dubium præbet argumentum Benedictinæ suæ professionis, dum tam disertè & accurate probat, tum ex balthei seu zonæ exilitate, tum ex missione Augustini ejusque sociorum in Britanniam, a Gregorio servatam fuisse *speciem propositi regularis olim a sancto Benedicto statuti*, cujus ipse vitam describens in Dialogis, regulam quoque laudaverat. Neque enim tanto studio Johannes id inculcaturus fuisset, nisi hanc ipse regulam servasset. Præter hos libros idem commentarios in Pentateuchum, & in duos subsequentes Josue & Judicum libros composuit ex sententiis patrum, nondum editos, qui in optimæ notæ codice nostro perantiquo hunc primum titulum præferunt: *Expositum Johannis Romana ecclesia diaconi in Genesim.* Sed laudandus in primis Johannes noster ob scribendam universalis historię ecclesiasticæ consilium: cui exsequendo prædictus Anastasius ejus rogatu suppetias tulit e fontibus græcis, in amici gratiam ab se latine redditis; tum chronologia tripertita contexenda ex Nicephoro, Georgio Syncello ac Theophane; tum collectaneis concinnandis de iis, quæ spectant ad historiam Monothelitarum hæreticorum. Hæc collectanea primum videntur opus Anastasii, qui tantæ se imperitiæ esse dicit, ut nec ipsius linguæ, in qua natus erat, nedum alienæ, vim penetrare nesciret, ac proinde *numquam interpretandi quacumque ratione conamen arripere præsumisset.* Præfationis in chronologiam tripertitam ad Johannem diaconum urbis Romane hoc exordium est: *Ecclesiasticam, carissime frater, & digne Christi levita Johannes, scripturus historiam, exigis a me, quadam in latinum stilum ex græcis voluminibus transferenda: quo & ipsa quoque proposito inseras operi, & intexas.* Verum huic proposito immortuus videtur Johannes, cujus saltem ecclesiastica historia ad nos non pervenit. nam historia miscella, quam ei tribuunt nonnulli, tanto apparatu & conatu haud digna est.

d Mus. Ital.
tom. 1. p. 78.

e Ibid. p. 69.

Idem auctor imperfectum reliquit opus de gestis sancti Clementis papæ, inceptum rogatu Gauderici d Veliterni episcopi, qui illud prosecutus est, atque Johanni papæ VIII. nuncupavit post mortem ipsius Johannis diaconi, quem cognomento *Hymenidem* vocat. Certe hoc opus aggressus est Johannes post editos libros de vita Gregorii, ut ipse testatur in fine libri quarti in hæc verba: *Ego tamen divina spei fiducia roboratus, quia Gaudericus Veliternus episcopus exposulat, ad Clementem Romanæ sedis antistitem, suffragante Domino, stilum convertam: quatenus qui continuis infortunis attenuatus, amicis meis, a quibus utrumque sustentor, meritum rependere nequeo, saltem verba, quæ valeo, minime denegasse cognoscar.* Idem in egregia epistola e ad Senarium virum illustrem de variis ritibus, ad baptismum, aliæque pertinentibus, infirmitatem corporis & occupationes ecclesiastici officii causatur, quo minus aliquid ejus expectatione dignum parturiat. Ceterum idem Johannes

auctor fuit itidem Anastasio e græco in latinum transferendi passionem sancti Demetrii martyris, cujus is in *domo sua mire antiquitatis & pulchritudinis oratorium habebat*, teste ipso Anastasio in epistola a ad Carolum Calvum imperatorem, in qua id factum dicit *hortantibus fratribus, & maxime viro peritissimo Johanne diacono*, ubi de Johanne tamquam mortuo loquitur. Certe Johannes jam decesserat, cum Gaudericus episcopus opusculum de gestis sancti Clementis Johanni VIII. nuncupavit. Alius eodem tempore fuit Johannes diaconus ecclesiæ Neapolitanæ, qui librum de gestis ejusdem ecclesiæ antistitem scripsit, cujus copiam habemus; necnon libellum de vita sanctæ Mariæ Ægyptiacæ, quem *gloriosissimo ac præstantissimo regi Karolo*, haud dubie Calvo, inscripsit, ut in appendice videre licet. Forte hujus versionis occasione conditum sit oratorium Parisiis in honorem sanctæ Mariæ Ægyptiacæ, quod hodie quoque existat, ac vico suo * nomen dedit.

In libello de passione sancti Demetrii martyris, Anastasio interprete, obiter notandum id, quod Anastasius temporibus suis gestum videtur adjecisse de quodam episcopo Massiliensi, qui basilicam in honorem sancti Victoris martyris in sua urbe extruens, ambonem & ciborium in ea fabricare volebat, eoque consilio navigium cum servis suis miserat *ad montem Porphyreticum*, ut columnas & tabulas porphyreticas ad id operis coëmerent. Verum interventu martyris repertas in ipsa urbe ejusmodi columnas & tabulas, mire depictas, quæ humo defossæ erant; eas vero, quas missi ejusdem episcopi comparaverant, Cypriano Afro episcopo, qui ambonem & ciborium itidem sancto Demetrio, cujus ope ipse e Sclavorum servitute liberatus fuerat, nutu divino cessisse.

In Hispania Ordonius rex Gallicæ Fatalis episcopo, qui illas in partes se receperat, & a Ranimiro rege præfectus fuerat Samonenfi monasterio, confirmat omnia, sicut concesserat genitor ejus Ranimirus, cum ex Hispania in illam Asturiarum regionem confugerat; eique denuo subjicit monachos, qui ibidem *pie sancteque* vivebant, cum monasteriis eidem loco antea subditis, dato diplomate æra octingentesima-nonagesima-prima, quæ huic anno respondet. Fatalis episcopus haud dubie evaserat ex persecutione, quam tum Abderames adversus Christianos, maxime Cordubæ excitaverat. Quamquam nonnulli Samonenfes abbates etiam episcopi fuere, qualis fuit Novidius sub finem sæculi decimi: quo tempore pia quædam matrona, Frodildis nomine, aliqua prædia donat *Novidio episcopo & fratribus habitantibus in monasterio Samonenfi* æra millesima septima. qui Novidius alias præcise abbas appellatur. Forte id factum ob jurisdictionem episcopalem, qua istud monasterium etiam nunc gaudet.

ANN. CHR.
853.
a Analect. 10.
1. p. 66.

* ruë Jussienne.
LXXIII.
S. Victoris basilica Massiliæ extructa.

LXXIV.
Fatalis episcopus idemque abbas Samonenfis.

Postero anno dum Carolus rex cum Lothario imperatore adversus Ludovicum Germaniæ regem, qui sibi suspectus erat, pacta renovat; Pippinus, ejus ex Pippino fratre nepos, qui in monasterio sancti Medardi cum tonsura monasticum habitum acceperat, ibidemque votum stabilitatis emiserat, e claustris fugiens Aquitaniam ingreditur, parsque maxima populi ad eum convolat, quæ prius Ludovicum, Ludovici regis filium, acceperat. Tum vero Carolus, Pippini causa posthabita, Ludovicum nepotem in Germaniam ad patrem redire compellit, ex annalibus Bertinianis. Eodem tempore Carolus Pippini frater, jam diaconus, a Corbeienfi monasterio recedit, & ad Ludovicum patrum, Germaniæ regem se recipit. Rex vero Carolus filium suum Carolomannum tonsura ecclesiastica Deo consecrat. Interim Normanni solitas prædationes ac strages repetentes, contra Ligerim usque ad Blisium * castrum progressi, ipsum incendunt: sed, collectis copiis ab Agio Aurelianorum & Burchardo Carnutum præsulibus, pedem referre coacti sunt.

Hac tempestate palabundi monachi Herenses, ad Carolum regem confugiunt, Aurelianis tum commorantem, ab eoque Messiacum villam pagi Pictavenfis cum capella & decimis ejusdem loci ecclesiæ ad refugium supplices petunt, obtinentque: *Data* b XIV. kalendas Februarii, indictione secunda, in anno vicefimo-quarto regni karoli gloriosissimi regis. Actum Aurelianis civitate. Hilbodus tum abbas erat vagæ congregationis Herensis, cui paulo post Axenius substituitur. Post aliquot dies idem Carolus e ad deprecationem Erispogii Britannicæ comitis, quem dilectum *compatrem* suum vocat, Buffogilum cellam pagi Cenomannici, in honore beati Petri apostolorum principis a sancto Trogetio fundatam, monasterio Deas,

ANN. CHR.
854.
LXXV.
Pippinus & Carolus e monasterio fugiunt.

* Blois.

LXXVI.
Hereses a Carolo Messiacum & Buffogilum obtinent.
b Tournus, 2. 207.

c Ibid. p. 207.

ANN CHR. 814. in quo sancti Filiberti corpus haecenus requiescebat, atque Hilbodo abbati ejusque loci monachis fugitivis confert, ut in ea cella refugium habere possint. *Data IV. idus Februarii, anno sexto-decimo regnante Karolo glo. iossimo rege. Actum in Vetere-domo.* qui locus est pagi Aurelianensis. In hoc diplomate numerantur anni regni Caroli ab anno octingentesimo tricesimo-septimo, quo Neustriæ rex, vivente adhuc patre, dictus est mensè Septembri.

LXXXVII. Eadem chronologia adhibita est in alio * præcepto, quo idem Carolus approbat commutationem quorundam prædiorum in pagis Aronalensi & Remensi, factam inter Hludowicum abbatem Dionysianum & Bettonem virum illustrem. *Dedit itaque Hludowicus abbas ex rebus & mancipiis sancti Dionysii, ad luminaria speciarim pertinentibus, religioso ei monacho suggerente Meinardo, qui archicustos matriculæ erat, una cum consensu aliorum monachorum, in pagi Aronalensis villa Sulis mansa quatuordecim, cum ecclesia, silvis, pratis, & ceteris ad sanctum Dionysium pertinentibus: contra vero vir inluster Betto ex rebus a rege sibi concessis tradit totidem mansa in villis pagi Remensis Bromereicurve & Frigilo, cum suis appendicibus & mancipiis, ad luminaria sancti Dionysii. Gislebertus notarius ad vicem Hludowici recognovit & subscripsit. Data IV. idus Julii, indictione secunda, anno decimo-septimo, regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Vermeria palatio regio.*

LXXXVIII. Idem etiam calculus observatus in duobus aliis præceptis, quæ Pardulus Lugdunensis seu Laudunensis episcopus ab eodem principe obtinuit pro monasterio Dervenensi, cujus ipse post Almarum rector erat. Almarus portionem prædiorum seu reddituum monachis concesserat, eamque partitionem Carolus regia auctoritate confirmaverat. Hæc portio non vix est sufficiens Pardulo, qui alias villas, probante rege, adjecit. Idem etiam ipsius monasterii ecclesiæ *ad concinnanda luminaria, & ad fabricas ejusdem sacre demus reficiendas, pro sua in eum locum benevolentia, alias villas assignavit, idque rex pariter sua auctoritate eodem die confirmavit. Data viij. idus Februarii, indictione secunda, in anno decimo septimo regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Carisiaco palatio regio.* Utrumque præceptum Gislebertus notarius ad vicem Ludowici recognovit, quod utrumque in appendice referemus. Ex posteriori liquet, peculiarem jam tunc fuisse portionem reddituum ecclesiæ assignatam, quæ a portione abbatali & conventuali distincta erat, atque inter officia, ut vocamus, claustralia * computata, cujus redditus a custode ecclesiæ seu thesauri administrabantur, nec in alios usus converti poterant. In utroque illo diplomate laudatur *Pardulus Lugdunensis * episcopus, & rector monasterii Dervenensis, quod est fundatum in honore beatorum apostolorum Petri & Pauli, ubi etiam beatus Bercharius & venerabilis martyr Theodora virgo Christi habentur humati.* Eadem fere verba in aliis præceptis, quod semel monuisse sufficiat.

LXXXIX. Eiusdem Parduli consilio a Carolo rege, ad preces Irmintrudis seu Hirmintrudis reginæ, concessum est privilegium parthenoni Auriniacensi *, qui in diocesi Laudunensi ad Iseram fluvium positus est, sancto Petro apostolo & sanctæ Benedictæ virginis & martyri, cujus reliquiæ istic habentur, nuncupatus. De ejus origine nulla certa notitia. Forte Pardulus ejus auctor cum Hirmintrude regina, quippe qui privilegium eidem a rege concedi postulavit, petente Irmintrude regina, quæ Pardulo favebat, eidemque parthenoni plurima contulit. Privilegium istud idem præsul composuit ad exemplum ejus, quod beatus Gregorius papa quondam Augustodunensi monasterio, a Brunehilde regina ædificato, impertierat; in eoque inseruit diras illas & imprecationes, quas idem Gregorius contra invasores illius monasterii jaculatus fuerat. Hujus privilegii ^b meminit Frodoardus, summum referens epistolam Hincmari Remorum pontificis ad Richildem reginam, alteram Caroli regis conjugem post Hirmintrudem, quæ Richildis ejus monasterii privilegium violaverat, ex eo ejiciens regularem abbatissam, & aliam neophytam in ejus locum intrudens *propter res terrenas acceptas ab illa.* Nomen regularis abbatissæ ignoratur: at intrusa vocabatur Ricoara, ut ex alia ^c ejusdem Hincmari epistola intelligitur. Hæc contra leges idem invaserat monasterium, favente præposito, qui res ejus loci procurabat. Non diu post hunc annum superstes fuit Pardulus, cui in regimine Dervenensis monasterii successus est Wlfaudus intra biennium.

ANN. CHR. 814. Non magis explorata est origo Caziacensis * sancti Petri abbatia, quæ ad Matronam fluvium infra Castrum-Theoderici in diocesi Sueffionica posita est, haud longe a Caziaco seu Caziaco opido, villa quondam regia, ubi primitus conditum monasterium ferunt. Brogilo alterum olim vocabulum fuit, ex quo conjicere licet, illud in eodem, ubi nunc visitur, nemore seu silva (Brogillum id genus veteres appellabant) non in vicino opido primum exstitisse, ubi tantum cella ad monachorum perfugium erat. Non alia nobis antiquior occurrit ejus monasterii notitia, quam in diplomate Caroli Calvi, cujus præcellentiæ placuit quasdam res ex abbatia cellæ Caziaci, quæ vocatur Brogilus, in honore sancti Petri apostolorum principis fundata, deputare usibus ac stipendiis clericorum ibidem Deo fervientium, nempe mansa viginti quatuor ac dimidium in villis Blaiidro *, Penvenno *, & Caziaco ipso: ex quibus nullum a propriis abbatibus exigatur servitium aut emolumentum. *Data III. idus Augusti, indictione III. in anno quinto-decimo regni Karoli gloriosissimi regis.* Actum in villa Bonogili. quod intelligendum videtur, non de villa Bonogilo, quæ a Caziaco, interposito tantum Matrona fluvio visitur, sed de Bonogilo agri Parisiensis itidem ad Matronam, ubi Carolus tum frequens sedebat. Aeneas Notarius ad vicem Hludowici diploma recognovit. Erant ergo tum Caziaci clerici sæculares, quibus abbas præerat. at quo præcisè tempore monachis tradita vel reddita sit hæc abbatia, nobis incompertum. Id tantum constat, eam monachis paruisse ante duodecimum sæculum, quo tempore Simon Abbas eis præerat, a sancto Bernardo laudatus.

Perlatæ sunt hoc fere tempore ad Remigium Lugdunensem Pontificem, qui Amoloni successerat, tres totidem antistitum epistolæ, nempe Hincmari Remensis, Parduli Laudunensis, & Rabani Moguntini, de causa Gothescalci, & de quæstionibus ejus occasione ventilatis; rogatusque est exponere, quid de his Lugdunensis ecclesiæ sentiret. In prima epistola Hincmarus exhibebat imaginem *cujusdam miserabilis monachi*, id est Gothescalci, qui *inquieta & insolenti præsumptione* hujus controversiæ *vel potius scandalis excitator & exagitator* exstitisse dicebatur; & quo pacto in duobus episcoporum conciliis auditus fuisset, judicatus atque damnatus. qui, temere arrepta prædicandi licentia, non a penitentia, ut Johannes Baptista, sed a gemina prædestinatione prædicationem suam orsus esset; qui in Deo voluntatem salvandi omnes omnino homines, in Christo redemptionem pro omnibus, denique in homine lapsio liberum ad bonum arbitrium negaret. Ad hæc Remigius ecclesiæ Lugdunensis nomine, præmissis septem catholicis regulis, ex ordine responderet. Et primo quidem de Gothescalco, ex parte incredibile a videri, quod gentibus prædicans, hæc primo eis exposuerit; at veri similis esse, has difficillimas quæstiones fidelibus & doctis ab eo propositas fuisse, ut magnarum & novarum rerum velut novus ac mirandus prædicator existimaretur. Sed, *est miserabilis monachi improbatum levitas, improbatum temeritas, culpatur importuna loquacitas*, non ideo tamen negandam esse divinam veritatem. Deinde ad singulas quæstiones ex Augustini, ejusque discipulorum sententia responderet: ad quartam, qua Gothescalcus liberum in homine lapsio arbitrium, non ad bene agendum, sed tantum ad male agendum admittere dicebatur; id non solum mirabile & inauditum esse ait, sed etiam incredibile a videri, *ut homo inter fideles, & a fidelibus nutritus & eruditus, & in ecclesiasticorum patrum scriptis non parum exercitatus, hoc dicere, vel sentire potuerit.* In consequentibus ^d improbatum synodi Carisiacensis in eum atrocitas: tum quod prius ab inferioribus ordinis hominibus, id est abbatibus, & postmodum ab episcopis condemnatus fuisset: tum quod flagellis & cædibus pæne usque ad mortem ^e dilaceratus, contra moderationem & pietatem ecclesiasticam & monachalem verecundiam. Quod si quid in episcopos, ut ferrebat, contumeliosum dixisset, omnino quidem justa ultione damnandum; sed melius ab aliis, quam ab ipsis. Ceterum quod sententiam suam de divina prædestinatione mutare noluerit; sibi videri eam regulæ catholicæ fidei consonam esse, a catholicis patribus confirmatam, nec ab ullo catholico respuendam; se porro dolere, non illum miserabilem monachum, sed ecclesiasticam veritatem in eo esse damnatam. Quod attinet ad sensus ^f illos, qui in libello ad se missio continebantur, excepto uno, qui extremus ponitur, non esse ipsius Gothescalci sensus, sed ecclesiasticos; nec ignibus damnandos, sed pia & pacifica inquisitione tractandos fuisse:

ANN. CHR. 814. LXXX. Caziacum monasterium. * Chesly.

* Blaidien. * Pavent.

LXXXI. Remigii Lugdunensis epistolæ de Gothescalco.

a cap. 1.

b cap. 10.

c cap. 21.

d cap. 24.

e cap. 25.

f cap. 25.

Officia claustralia.

* 17. lib. 32.

n. 43.

* de Leon.

LXXXIX.

Auriniaci origo & privilegium.

* Originy.

b Frod. lib. 3.

cap. 27.

c Ibid. c. 23.

ANNALIS

40

AN. CHR. 854. Denique illam miserandi hominis tam longam & inhumanam in ergastulum re-
 trusionem compassionis benignitate fuisse temperandam, vel etiam removendam :
 ut frater, pro quo Christus mortuus est, ex caritate & spiritu mansuetudinis po-
 tius lucra fieret, quam abundantiori tristitia absorberetur. Hæc ad Hincmari epi-
 stolam. de Pardulina pauca, nec observatione digna. Ad Rabani epistolam, quæ
 non ad Lugdunensem ecclesiam, sed ad quemdam amicum a venerabili episcopo
 a cap. 41. scripta erat, is non necessariam, nec ad rem, de qua agebatur, pertinentem
 disputationem assumisse dicitur. Non illud quæri, utrum impios & iniquos Deus
 prædestinaverit ad ipsam impietatem & iniquitatem, quod nullus dicere vel dixisse
 invenitur : sed utrum eos, quos proprio vitio impios & iniquos futuros prævidit,
 & in suis impietatibus & iniquitatibus usque ad mortem perseveraturos, iusto ju-
 dicio prædestinaverit ad æternum supplicium. Admonendum esse Rabanum, ne
 sub istorum persona, quos tam facile hæreticos vocat, sanctos potius & venerabiles pa-
 tres, qui ita docuerunt & d. fuerunt, damnare inveniantur. Eodem tendit synodus
 Valentina, quæ non multo post habita est.

LXXVII.

Caroli præ-
 cepta pro cœ-
 nobio Montis-
 olivi & pro S.
 Hilario.
 b lib. 32.
 n. 71.
 c Capital.
 10.2. p. 1461.

d ibid. c.
1462.

Germiniaci in agro Aurelianensi regium palatium erat, ubi conventum episco-
 porum paullo ante factum vidimus. Istic mense Julio residebat Carolus, cum
 ad eum accessit Richomirus e abbas ex monasterio Malaſti seu Montis-olivi, con-
 structo in honorem sancti Johannis-Baptistæ in territorio Carcaſſensi super fluvium
 Duranum, exhibens regis tuitionis ac libertatis privilegium, decessoris sui Wila-
 fredii antecessori Olemundo a Ludovico augusto concessum, quod a Carolo confir-
 mari ac renovari postulabat, regi denuo monasterii res omnes commendans, ac
 cellulas eidem subjectas, nempe sancti Martini super fluvium Lampium, atque
 sanctæ Cæciliæ & sancti Petri ad fluvium ipsum Duranum. Perenti assensit rex,
 scriptæque hac de re litteræ Germiniaco in palatio, III. kalendas Augusti, anno
 regni ejus quinto-decimo, indictione secunda. Consimile privilegium eodem tem-
 pore obtinuit Ana abbas monasterii sancti Hilarii seu sancti Saturnini, siti in eo-
 dem territorio Carcaſſonensi ad fluvium Leucum, quod idem rex sub suam tute-
 lam accepit, confirmans omnes ejus possessiones, & in pago Ruffilionensi cellas
 tres : unam, Nitolarias dictam, ad amnem, qui dicitur Tethus, cum ecclesia sancti
 Stephani : alteram in monte Furcato cum ecclesia sancti Martini : tertiam in
 valle Vitraria ad montem Albariam cum ecclesia itidem sancti Martini. Insuper
 ratam habuit princeps donationem basilicæ sancti Hadriani in pago Carcaſſo-
 nensi, factam ab Autario sacerdote, qui eam a Pippino Aquitanie rege quondam
 obtinuerat.

Exaltæ fa-
cta donatio.e Marca Hisp.
append. tit.
16.

Eodem anno quidam clerici, nempe Protasius archipresbyter, Sancoli, Recofin-
 dus & Victor presbyteri, Atila monachus, & Baro subdiaconus, res suas omnes mobi-
 les atque immobiles, monasterio e sancti Andreæ Exalatenſi contulerunt, retento
 sibi ad vitam usufructu, eo pacto, ut conversarentur in ipsa sancti Andreæ Exala-
 tenſi ecclesia, sita in suburbio Elenensi, in valle Confluentaria. quod si ab illo
 monasterio ad aliud forte discederent, earum rerum usum-fructum secum ferrent,
 ita ut proprietas post ipsorum obitum sancti Andreæ monasterio proveniret. Facta
 scriptura XVII. kalendas Augusti, anno (xv.) regnante Karulo rege.

LXXXIII.
Farfenses ab-
bates.

In Farfensi monasterio ducatus Spoletani Hildericus abbas humanis exemptus
 est idibus Septembris, post annos regiminis undecim cum dimidio. Successor ejus
 Perto, abbas ejus loci quintus-decimus a restitutione monasterii, nulla re memo-
 rabilem gessit præfecturam, nisi quod privilegium confirmationis omnium rerum,
 ac liberæ electionis a Ludovico-secundo imperatore obtinuit ; insuper immunita-
 tem ab hostili expeditione monasterii viginti hominibus chartulatis, anno impe-
 rii Ludovici septimo-decimo, quinta-decima indictione. Servitia etiam aucta in cel-
 lis sancti Emigdii, sanctæ Mariæ de Corneto, & sancti Justini : sed hæc leviora.
 Nec illustrius fuit regimen ejus successorum Johannis, & Anselmi, qui & ipsi
 principatu Ludovici secundi imperatoris monasterio præfuerunt. Johannis tempore
 Ludovicus augustus Farfam accessit, ejusque rogatu res monasterio ablatas resti-
 tuti præcepit. Eidem abbati Carolus Calvus imperator antecessorum suorum pri-
 vilegia confirmavit. Hos excepit Teuto abbas octavus-decimus, imperante Carolo
 imperatore, quem Crassum cognominant.

LXXXIV.
Lindisfarnensis

In insula Britannia Lindisfarnensem ecclesiam hoc anno regendam post Ean-
 bertum

bertum accepit Eardulfus episcopus, Osberti regis anno quinto. quo anno Wlfre-
 rus archiepiscopus Eboracensis pallio donatus est, testante Rogerio Hovedeno.
 Lindisfarnensem ecclesiam insidebant etiam tunc monachi, quibus sub episcopo
 præerat Eadredus abbas miræ apud Deum sanctitatis, nec exiguæ nobilitatis apud
 homines ; in primis devotus cum Eardulfo in sanctum Cuthbertum, cujus corpus
 ob metum Danorum in diversa loca transferre coacti sunt. Hinc confirmatur id
 quod alias diximus, in cathedralibus monachorum apud Anglos ecclesiis, præter
 episcopum, existisse quandoque abbatem, qui monachis sub episcopo præesset.

ANN. CHR.
854.
episcopus Ear-
dulfus, abbas
Eadredus.

Insequens annus quinquagesimus-quintus morte Leonis papæ quarti, & Lotha-
 rii imperatoris insignis fuit, atque Caroli junioris inauguratione, quem Carolus
 pater Aquitanie regem coronari jussit. Annus hic sextus erat, ex quo Leo papa
 Vaticani munitionem inchoaverat, quam hoc anno absolvit, urbemque eam magna
 ceremonia dedicavit, Leoninam a suo nomine appellatam. Demum, munita
 urbe, argenteas basilicæ Vaticanæ valvas reposuit, & rei publicæ statum, quem Da-
 niel quidam falsis in pontificem & Gratianum magistrum militum criminationi-
 bus perturbaverat, placato Ludovico imperatore, tranquillum reliquit. His actis,
 XVI. kalendas Augusti decessit, a posteris in cælitum numerum relatus. In cete-
 ris ejus factis octavam assumptionis Deiparæ virginis, Romæ necdum receptam, in-
 stituit. Insuper monasterium sancti Martini in Vaticano instauravit. Aliud juxta
 basilicam sancti Sixti in gratiam puellarum Corsarum, quæ in dies cum suis po-
 pularibus Romam confugiebant, refecit. Ab eodem restitutum est sanctorum Ste-
 phani & Cassiani monasterium, in quo monachi Græci sanctæ conversationis lo-
 cati. in propriis ædibus cœnobium ancillarum Dei in honorem sanctorum Simitri
 & Cæsarii a fundamentis extruxit : cui inter alia calicem sanctum, sic Anasta-
 sius loqui solet, ex argento deauratum obtulit. Denique monasterio sanctorum
 Cosmæ & Damiani apud Sublacum, quod ab urbe Roma quadraginta fere pas-
 sium millibus distat, vestem sacram & vela obtulit, teste Anastasio. Hoc unum est
 ex duodecim monasteriis, quæ sanctus pater Benedictus in illa solitudine erexit,
 hætenus superstes sub nomine sancti Benedicti & sanctæ Scholasticæ, adjunctum
 habens oratorium sanctorum Cosmæ & Damiani.

ANN. CHR.
855.
LXXXV.
Leonis IV.
obitus & que-
dam gesta.Sublacensi
monasterio do-
na facta.

Eo tempore Petrus abbas Sublacense monasterium regebat, qui obsequiis ac ser-
 vitiis suis castrum Sublacum sancto Benedicto acquisivisse traditur. Ejus invitatu
 Leo papa IV. in monasterium venit, dedicavitque in sacro specu altare unum in
 honorem sancti Benedicti & sanctæ Scholasticæ, alterum vero in honorem S. Silvestri
 papæ ; & in monasterio Sublacensi obtulit gabbatam unam de argento, & duas cor-
 tinas de fundato, quas frezatas dicimus ; denique omnia privilegia confirmavit & am-
 pliavit, ut in Sublacensi chronico legitur. Hæc incensa fuere sub Leone abbate
 ejus successore ; qui ea renovari a Nicolao papa primo impetravit. De successoribus
 nihil notatu dignum reliquo hoc sæculo occurrit.

Leone mortuo, mox clerus populisque Romanus Benedictum, presbyterum car-
 dinalem tituli sancti Callisti, pontificem uno consensu crearunt. Nonnulli tamen
 Anastasium, a Leone redactum in ordinem, per vim intrudere, sed frustra, mo-
 liti sunt. Huc obtrudunt indocti quidam & male feriati homines Johannam pseu-
 dopapissam, hancque fabulam Mariani Scotti, Sigeberti Gemblacensis monachi,
 immo & Anastasii bibliothecarii testimoniis adstruere conantur, quos certum est
 nihil tale umquam scripsisse, ut ex sinceris eorum libris manifestum est. Vidit Mi-
 ræus, vidimus & nos post eum in bibliotheca Gemblacensi, quæ nuper incendio
 consumta est, exemplar autographum Sigeberti ; item Mariani chronicon, ipsius
 Sigeberti ætate exaratum ; vidimus & alia plura utriusque chronici in aliis biblio-
 thecis ejusdem fere antiquitatis : in quibus nihil prorsus de Johanna illa commen-
 titia occurrit, neque in Alberico, qui eos exscribere solet. Multo minus in Anasta-
 sio, in ejus genuinis codicibus Benedictus mox a Leonis obitu uno consensu electus
 memoratur. Major est difficultas de Martino Polono, cujus hac in re variant
 exemplaria : ex quibus antiquiora hanc fabellam non habent. At si is primus ejus
 auctor est, seu, quod potius crediderim, ejus continuator ; fatendum est, hanc fabu-
 lam ejus tempore, id est ab annis fere quadringentis, natam fuisse, quam Platina,
 aliique deinceps non pauci temere adoptarunt. Hanc a Græcis ortam fuisse forte

LXXXVI.
Benedictus
tertius succedit
non Johanna
pseudopapissa.

ANN. CHR.
355.

quis haud immerito dixerit : quibus cum Leo nonus in epistola ad Michaellem Cæularium olim objecisset, id certa fama ad se perlatum, multos eunuchos in patriarchatu Constantinopolitano, immo etiam unam feminam sedisse; illi postea hanc criminationem in Romanos pontifices regefferint. Huic vero Leonis opinionationi occasionem forte præbuit Herchempertus, somnium referens Arechisi principis Beneventani, cui a demone in somnis suggestum sit, patriarcham, qui Constantinopoli recens electus fuerat, feminam esse, sub clericali veste sexum mentitam. quod Arechisus misso in illam urbem nuntio detexerit, idque propudium ab illa sede repellendi auctor fuerit. Ut ut sit, Leo IX. nequaquam id exprobraturus fuisset illi ecclesiæ, si quid simile ecclesiæ Romanæ objici potuisset. Certe anonymus sæculi duodecimi poeta, qui de Romanis pontificibus sub Eugenio III. carmen scripsit, Leoni IV. proxime subjicit Benedictum his versibus :

*Gregorius quartus, & Sergius, & Leo quartus
Pontifices dicti, post quos legimus Benedictum.*

At ridiculum me præbeam, si in re tam manifesta plura dixerim, de qua variæ dissertationes, immo demonstrationes, maxime a Philippo Labbeo & ab ipso quoque Blondello Calvinista, editæ in omnium manibus versantur.

LXXXVII.
Lotharius
imp. obit monachus.

Lotharius augustus insigne modestiæ ac pænitentia exemplum, apud Francorum reges ad id tempus insolitum, dedit, cum morbo ac senio tactus, abdicato imperio, ac diviso inter filios, in Prumiense monasterium deferri voluit, ibique pænitentis animi habitum indui, in eo proposito, si denuo convaluisset, perseveraturus, ut illius ætatis mores ferebant. Id paucis memorat chronicon Hildensheimense in hæc verba : *Lotharius rex tonsuram & monasticum habitum suscepit moriturus.* Pluribus eam rem ita explicant annales Mettenses. Lotharius, convocatis regni primoribus, imperium filiis suis divisit, Ludovico quidem Italiam cum imperatoris titulo; Lothario eam regni partem, quæ ab ejus nomine Lotharii-regnum postmodum appellata est; Carolo vero natu-minimo Provincia regnum partitus. His ita dispositis, cum suis vale dixisset, sæculum reliquit, venitque in Prumiæ monasterium : ubi tonsura monastica, habituque sanctæ conversationis suscepto, in religionis professione diem clausit extremum tertio kalendas Octobris, & quidem post sex dies, quam eo secesserat, ex annalibus Bertinianis, in quibus quarto kalendas Octobris decessisse perhibetur. at in Fuldensibus, sexto eadem kalendas hominem exuisse, & ad vitam æternam perrexisse dicitur. Mettensibus favet epitaphium, a Rabano compositum, a Browero relatum in hunc modum.

*Continet hic tumulus memorandi cesaris ossa
HLotharii, magni principis atque pii,
Qui Francis, Italas, Romanis presuit ipsis :
Omnia sed sprevit, pauper & hinc abiit.
Nam bis tricenotus monachus hic attigit annos,
Et se mutavit, ac bene post obiit.*

III. kal. Octobris.

Cum vero Lotharium ad vitam migrasse æternam in annalibus Fuldensibus & apud Hermannum nostri legissent, eum factis Benedictinis inferere non dubitarunt. Satis fuerit, si pia memoria dicatur, ut in martyrologio Gallicano. Hic quippe eam vitæ varietatem attulit, ait Sigonius, ut meliorne, an deterior fuerit, judicari non possit : nisi quod mortis honestas omnem vitæ delere turpitudinem potuit.

Ludovicus, ejus filius tertius, ex paterna avitæque hereditate solum imperii titulum cum ipso regno Italia tenuit, quod magna cum laude ac pietate administravit, ea sorte contentus, pacis commodum ampliori præferens imperio. Is in quodam diplomate^a pro ecclesiâ Viennensi, quod Ragamfredus archiepiscopus ac sacri palatii notariorum summus, atque Hugo nobilissimus comes, ipsiusque Ludovici propinquus, obtinuisse dicuntur, villam Fornis ecclesiæ Viennensi restituit pro levamine & memoria genitorum suorum, quorum corpora in eadem ecclesiâ hu-

^a Capitul.
to. 2. c. 147.

mata erant. quod neque de Lothario ejus patre, nec de matre Ermengarde dici potest. Ceterum falluntur qui Lotharii regnum a Lothario imperatore dictum putant, quod a Lothario ejus filio, cui ea sola portio contigit, sic appellatum fuisse constat. Vix duobus ante obitum mensibus, si bene capio, Lotharius augustus rogatu Sigimari abbatis ex monasterio, quod dicitur Vivarium-peregrinorum, sito in ducatu Alsacensi super fluvium Murbach, ratum habet præceptum Pippini atavi & Ludovici genitoris sui, qui quosdam homines monasterio Luciarie * & monachis ibidem degentibus concesserant. *Data VII. kalendas Augusti anno imperii Lotharii XI. forte XVI. indictione tertia. Actum Strasburg civitate.* Hoc diploma integrum habes apud Franciscum Guillimannum in libro tertio rerum Helveticarum, præferendum alteri superius^a relato, quod Luciarie monasterium longe recentius facit. Hic est Sigimarus abbas ex monasterio Morbacensi, laudatus in libello societatum Augiensium. Luciarie monasterium nomen dedit celebri urbi, quæ est caput Helvetici pagi cognominis.

Secundo post Lotharium mense Drogo ejus patruus, Mettensis episcopus, post annos episcopatus triginta-duos in Burgundia decessit VI. idus Novembris, ut legitur in chronico^b episcoporum Mettensium. Ejus mortis genus unus describit Adso abbas Luxoviensis monasterii, cujus & ipse Drogo rector erat. Hic, Luxovii interdum ob loci amœnitatem commorari solitus, inter piscandum in Lignone^c amne, quæ oblectatio eo tempore etiam regibus familiaris erat, dum piscem immanem insequitur, in aquas lapsus, subito præfocatur. Ejus corpus inde in urbem Mediomatricum delatum, in sancti Arnulfi basilica una cum Ludovico augusto ipsius fratre, aliisque regie stirpis personis humatum est. Huic in sede episcopali successit Adventius; in Luxoviensi abbacia Fulbertus, *vir quidam illustris*, qui sanctorum oratoria inter duo monasteria extruxit, testante Adstone in libello de miraculis sancti Walberti abbatis. Fulbertum excepisse videtur Gibardus, vir genere & doctrina clarissimus, de quo inferior agemus. Sunt qui Huchbertum clericum, Theutbergæ reginæ fratrem, Luxovii quoque abbatem fuisse opinantur, qui potius vexator & turbator dicendus est, ut videbimus anno sequenti.

Ipso pontificatus initio Benedictus papa tertius privilegium concessit Corbeienfi monasterio, aut potius confirmavit ad preces Odonis abbatis, quas per Anselmum, incerti loci abbatem, pontifici exposuit. Ejus rei diploma inscribitur *universis Galliciarum episcopis*, quibus is notum facit, quod vir venerabilis Odo abbas ex monasterio Corbeia, quod est constructum in pago Ambianensi super fluvium Somnæ, ipsum adierit per venerabilem Anselmum abbatem, petens, ut privilegium eidem loco super electione abbatis & rerum suarum libera possessione, a Bertrando Ambianensi antistite quondam concessum, & ab Hincmaro Remorum archiepiscopo & universo comprobato Parisiensi concilio, sua auctoritate denuo confirmaret. quod pontifex annuit, obsecrans Lotharium & Ludovicum ejus filium augustos, ut superiorum regum exemplo eidem monasterio privilegium eligendi abbatis, & liberam rerum suarum dispositionem conservarent. *Datum V. nonas Octobris per manum Theophylacti secundicerii sanctæ sedis apostolica, imperantibus domini nostris piissimis augustis HLothario a Deo coronato magno imperatore anno tricesimo-nono, & post consulatum ejus anno tricesimo-nono; sed & HLudovico novo imperatore ejus filio anno septimo, indictione quarta, a kalendis Septembris inchoata, ut legitur in authentico exemplari, scripto in charta Ægyptiaca, longa pedes unum ac viginti, lata duos : ex quo libros editos cum in notis chronicis, tum in ipso contextu olim emendavimus, nempe in fine præfationis actorum sæculi quarti Benedictini. Lotharii anni numerantur ab anno octingentesimo decimo-septimo, quo primum imperator a Ludovico patre designatus est : itidemque filii ejus Ludovici ab anno ejus sæculi quadragesimo-nono, quo Lotharius ejus parens eum imperii consortem dixit, quem anno insequente Leo quartus Romæ coronavit. Nec quemquam movere debet, quod privilegium istud datum sit post triduum, aut forte quadruidum a morte Lotharii, qui adhuc superstes in eo ponitur. nam ejus mortis nuntius Romam tam cito perferri non potuit, ut Benedictus id ipso rescierit die, quo privilegium istud impertit. Jam prius quidem Lotharius imperium abdicaverat, ut Prumiam se reciperet : at sex dumtaxat, aut septem ante obitum diebus. Ex hoc porro privilegio rursus confutatur fabula pseudopapissæ Johannæ, cum ex eo constet Benedictum proxime post Leonem pontificatum obtinuisse.*

Annal. Bened. Tom. III.

F ij

ANN. CHR.
355.Ejus præceptum pro Sigimaro abbate Morbacensi de Luciarie monasterio.
* Lucerne.a lib. 31.
n. 82.LXXXVIII.
Drogo episcopus Mettensis apud S. Arnulfum sepultus.
b spicil. 10.
12. p. 656.
* Lignone.

Luxovii abbates.

LXXXIX.
Benedicti privilegium pro Corbeia.

ANN. CHR.
855.
X C.
Lupus Bene-
dicto papæ suos
commendat.
a Lup. ep. 103.

Hoc ipso, ut videtur, anno Lupus abbas Ferrariensis scripsit *domino precellen-
tissimo, & omnibus christianis unice singulariterque venerando universali papæ Bene-
dicto*, cui se suosque commendat per Aldulfum & Acaricum monachos & com-
presbyteros suos, qui spontaneam peregrinationem ad memoriam beatissimorum
Apostolorum, ceterorumque sanctorum susceperant, ut de consuetudinibus ecclesia-
sticis, quæ variæ in diversis locis tenentur, instrui possent; ac per eos ad se, & ad
ceteros quoque, *zalia pie quarentes, institutio Romana perveniret*. Idem ab eodem
pontifice petit commentarios beati Hieronymi in Jeremiam a sexto libro, qui in
his regionibus tunc non inveniebantur. Ad hæc commodari sibi rogat Tullium de
Oratore, & Quintiliani duodecim institutionum libros cum Donati commento in
Terentium, quos codices quam primum restituendos pollicetur. Eosdem fratres ^b
Guenilo seu Wenilo Senonum metropolitanus episcopus, & Lupus ipse, suis uterque
epistolis, commendant omnibus Italiae ac Galliae episcopis, ceterisque fidelibus. Ex-
stant & alia duæ eorundem ^c litteræ ejusdem argumenti ad commendandum Do-
livaldum monachum Ferrariensem, cum iidem Romam proficisceretur. Honorifi-
cam de eo mentionem Lupus facit: *quoniam licet sit expers, inquit, litteratum,
mandata Dei, que non legit in codice, demonstrat in opere, omniumque, inter quos ver-
satur, non amorem solum, verum etiam venerationem brevi meretur*. In prima ex om-
nibus illis epistolis centesima-tertia Lupus ipse meminit legationis suæ, qua tempo-
re beatæ memoriæ Leonis papæ, Benedicti decessoris, functus est: at legationis
hujus causam non exprimit.

b id. ep. 101.
c id. ep. 106.
c 107.

X C I.
Basilicam
plumbo regit.

Per id tempus idem Lupus de Ferrariensi basilica plumbo regenda cogitabat, ad
idque plumbum ex insula Britannia petebat ab Ædilulfo rege, ad quem ea de re
epistolam tertiam-decimam scribit in hæc verba. *Ecclesiam in monasterio nostro, quod
est mediterraneum, & Ferrarias appellatur, ac Bethlehem a conditore impositum nomen
possidet, operire plumbo molimur, post Deum in honore beati Petri & omnium ceterorum
apostolorum consecratam: cujus operis, si dignamini, vos esse participes precamur. Estote
igitur in Dei honorem ad hoc perficiendum adjutores, non meriti nostri, sed respectu di-
vine mercedis: quia qui sine vestra largitione pro vobis intercessores sumus, alacriores
erimus, si vobis & nobis profuturum, ad anima tantummodo remedium, munus acce-
perimus*. De eadem re epistolam sequentem scribit dilectissimo amico Felici Lupus
abbas monasterii Ferrariensis, *atque sancti Judoci*, rogans, ut apud Ædilulfum regem
sua ipsius petitio ejus diligentia sortiatur effectum. Hunc Felicem fuisse monachum
inde conjicimus, quod Lupus eum in monasterio Fara, ab Anglis antiquitus fre-
quentato, ante aliquot annos cognovisset, nempe cum ad generale ^d placitum pro-
ficisceretur; ibique multa de Ædilulfi liberalitate a Felice accepisset. Is est Edilulfus
rex Anglorum-Saxonum, quem Carolus hoc anno Romam properantem honorifi-
ce excepit, regioque habitu donatum usque ad regni sui terminos cum obsequiis
rege dignis deduci fecit, ut legitur in annalibus Bertinianis, eidemque anno sequen-
ti ex urbe reverso filiam suam Judith in matrimonium dedit.

d Lup. ep. 105.

X C II.
Hirmintrudis
reginæ permuta-
tio cum Einardo
Fossatensi abbate.
c Capitul. rom.
2. c. 1464.

Calensem abbatiam tunc temporis tenebat Hirmintrudis regina, Caroli regis
conjug, uti discimus ex regio ^e diplomate, quo idem rex confirmat permutationem
ab ea factam cum Ainardo seu Einardo Fossatensi abbate, de quibusdam rebus cœ-
nobii Calensis. *Dedit igitur eadem conjux nostra*, inquit Carolus, *præeunte auctoritate,
de rebus monasterii sui Cale, una cum consensu congregationis ejusdem monasterii,
ad partem jam dicti Einardi venerabilis abbatis, & monachorum sui monasterii, in
pago Parisiaco, in vicaria Buxiacinse, in villa Dubro, cortile unum in jus ecclesiasti-
cum habendum. Et e contra in compensatione dedit Einardus abbas, una cum consensu
fratrum sui monasterii, prope eandem villam de terra arabili spatium perticarum xxix.*
quod Carolus regia præceptione confirmavit. *Data xvi. kalendas Januarii, anno
xv. regnante Karolo glorioso rege, indictione III. Actum Verno palatio regio*. Hanc
abbatiam obtinuerat Hirmintrudis post mortem Hegilwidis, Judith imperatricis
matris, quæ illam principatu Ludovici Pii tenuerat, ut superius vidimus. Quanam
vero abbatissæ postea successerint, neque ex vulgatis catalogis, neque ex ineditis
liquet.

X C III.
S. Vincentii
translatio in
Castrense mo-
nasterium.

De Castrensi Septimanæ monasterio, ejusque abbatibus sæpius in superioribus
actum. Ultimo loco laudatus est Adalbertus abbas, cui Gislebertus seu Giliber-
tus anno superiori successit: tamen quidam Elifacharem interponunt. Gisleberto

ANN. CHR.
855.

abbate corpus sancti Vincentii levitæ ac martyris Cæsaraugustani ex Hispania in
Castrense monasterium translatum est. quod quemadmodum factum sit, Aimoinus
monachus sancti Germani Pratenfis hoc modo commemorat. Erat in quodam Aquitaniae
apud Ruthenos monasterio, quod Conkittas seu Conchas vocant, religiosus
monachus, Hildebertus nomine, juvenilem prætergressus aetatem, ac moribus se-
nex, habitum monasticum post sacerdotium adeptus: qui post nocturnas vigili-
as ad somnum reversus, de perquirendo sancti Vincentii corpore caesus hoc anno
admonetur. Hic expergefactus rem narrat cuidam monacho sibi familiari, ac mori-
bus patre consimili, eumque sibi socium adjungit. Audaldus is erat, *religiosus æque
sacerdos & conversus*, id est ex adulto factus monachus, cujus ab ore Aimoinus nar-
rationis suæ argumentum accepit. Ambo itaque Blandino abbati, ceterisque fratribus
consilium aperiunt suum, quod omnes unanimi consensu approbant. Vix iter in-
gressi erant, cum Hildebertus corporis pressus incommodo, cœpto desistere cogitur.
Audaldus mæstus iter nihilo minus cum uno tantum famulo prosecutus, tandem Va-
lentiam pervenit, locumque, ubi sanctus martyr humatus erat, didicit a quodam
Mauro, Zacharia nomine, qui ob mercedem non amplius quam quadraginta argen-
teos, *solidos videlicet quinque, postulavit*. Ambo itaque noctu locum adeunt subur-
banum, neglectum & ruinæ proximum, ubi martyris tumulum titulo & inscriptio-
ne sancti Vincentii levitæ & martyris signatum effodiunt, atque integrum in mar-
moreo loculo corpus inveniunt. Mox Audaldus ægre complicatum in sacculum re-
ponit, defertque in hospitium, quod noctu splendore cælesti illustratum est. Postri-
die Valentia profectus cum sacro fasciculo, palmarum ramis colligato, Cæsaraugustam
venit; tum indice hospita deprehensus, loci episcopo Seniori (id ei nomen
erat) sacrum depositum sub nomine sancti Marini martyris post verbera cedere co-
gitur, quod episcopus in majori beatæ Mariæ ecclesia reponit. Sic vacuis manibus
reversus Audaldus, ut nugivendus & gyrovagus a suis Conkittensibus ejicitur.
Itaque, necessitate cogente, ad cœnobium beati Benedicti, Castrum appellatum,
se recipit, a domno Gisleberto abbate, ceterisque fratribus benigne acceptus, qui-
bus totam itineris sui fortunam ac seriem exponit.

Post annos octo & dimidium, Salomone Cerdanienfi comite operam suam offe-
rente, Cæsaraugustam mittunt ex suis Castrenses fratres, qui sacrum corpus ab
episcopo repeterent. Salomon ad regem Maurorum, quem *majorem* Aimoinus ad
discrimen regulorum vocat, Cordubam pergit, litterasque ab eo multis donis mer-
catur, ad Abdilam Cæsaraugustæ regulum scriptas, quibus ille jubeat corpus resti-
tui, quod Sugnarii propinqui sui Salomon esse fingebat. Tum Abdila, solidis cen-
tum acceptis, mandatum principis exsequitur; tandemque episcopus, post longas
moras & tergiversationes, sacrum depositum restituere coactus est. Varia subinde
in itinere patrata miracula apud Balagyvum sive Balaguerium opidum, juxta flu-
vium Segarim, apud Bergam castellum Cerdaniæ, Albimque ^{* Alp.} villam ejusdem provin-
ciæ, tum apud Liviam & Carcassonam. Tandem sacrum corpus Castrum festi-
va pompa excipitur, ad tempus servatum in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ
ante portam monasterii in gratiam feminarum, *quibus monasterii ipsius aditus ex
antiqua patrum ejusdem loci consuetudine denegatur*, inquit Aimoinus. Decreverunt
tamen Castrenses monachi novam in sancti Vincentii honorem extruere basilicam,
ad quam utriusque sexus personis liber esset accessus. Ad hanc construendam viri
amplius ducenti munera & operam gratuito contulerunt. Auditis miraculis, Heli-
facar Tolosæ episcopus præsentiam suam eidem loco exhibuit, famamque rei ocu-
lis comprobavit. Hanc translationem cum subsecutis miraculis prosa oratione scripsit
Aimoinus duobus libris, quos Bernoni abbati, fratribusque Castrensis nuncupa-
vit sub hoc titulo: *Dignis memoria sanctis patribus, domno abbati Bernoni, ceterisque
sub eo fratribus, in pago Albiensi, & monasterio beati Benedicti, quod Castrum cogno-
minatur, sub ejus regimine regulari studio Deo commilitantibus, Aimoinus peccator,
almi Germani Parisiorum præsulis monachorum novissimus, præsentem prosperitatem,
æternamque in Christo coronam*. Idem auctor geminis rursus libellis metricis idem
argumentum tractavit, rogatu domni Theotgeri, ejusdem loci monachi, præmissa
epistola *Levitarum præcipuo domno Theotgero*. Ex quo intelligitur, monachos etiam
diaconos domni compellatione tunc honoratos fuisse. Si bene Aimoinum capio,
consilium perquirendi sancti Vincentii corporis hoc anno in mentem venit Hilde-
F iij

ANN. CHR.
855.
Castrenses
abbates.

X C I V.
Ado Lugduni
a Remigio de-
tinetur.
a lib. 32. n. 49.

X C V.
Synodus Va-
lentina.

berto, qui eodem anno cum Audaldo profectus est in Hispaniam. Audaldo spe frustrato, post octo annos ac dimidium Castrenses id demum exsequuntur, id est anno ejus seculi sexagesimo-tertio, aut insequenti. Castrum per id totum tempus rexit Gislebertus, cui Salomon anno sexagesimo-quarto successit, anno sexagesimo-nono successorem fortitus Bernonem, cui Aimoïnus prædictos libros nuncupavit.

Sub id tempus Ado Ferrariensis monachus, ex Italia revertens, quo eum profectum fuisse superius a diximus, Lugduni eruditionis causa detinetur a Remigio archipræsule, qui ei necessaria omnia benigne suppeditavit. Hic ad Lupum abbatem scripsit, ab eoque permissorias impetravit litteras ad eum retinendum in suum, suæque ecclesiæ obsequium, quatenus utile judicasset. Certe Lupus ipse in epistola c xxii. testatur, Adonem *discendi studio & quietis amore in urbe Lugdunensium* constitisse, reverentissimis autem viris, Remigio & Ebone Gratianopolitano, instanter postulantes, & conversationem memorati fratris laudantibus, *quamquam olim meum*, inquit, *habuisset licentiam, etiam regulares litteras* seu obedientiales accepisset, & *litteras etiam ecclesiasticas* seu dimissorias a venerabili Guenilone episcopo Senonensi. Nullæ tamen ejusmodi de Adone litteræ in Lupinis occurrunt. De Adone insuper legimus in breviario Romanensi, Remigium ecclesiam beati Romani cum sibi adjacentibus rebus in obsequium delegasse Adoni, ubi secretius orationi vacaret, at quamnam sit illa ecclesia, incertum. Ceterum haud quaquam mirum est, Adonem, qui tanto eruditionis amore flagrabat, Lugduni constitisse, ubi tum litterarum sacrarum studia, si umquam alias, tantopere vigeant, a Leidrado archiepiscopo excitata, tum ab Agobardo, Remigio, & Floro in primis exulta.

Haud scio an idem Ado synodo Valentinae adfuerit, quæ ineunte hoc anno, vi. idus Januarii, apud urbem Valentiam, in domo basilicæ sancti Johannis adjacenti habita est: ubi ex Lugdunensi, Viennensi & Arelatenfi provincia episcopi quatuordecim convenerunt, præsentibus Remigio Lugdunensi, Agilmaro Viennensi, & Rotlando Arelatenfi metropolitanis. In ea synodo conditi sunt canones vigintitres, *collaborante eis quam maxime venerabili Ebone Gratianopolitano episcopo*, qui præcipuus canonum auctor fuit. Sex priores editi sunt occasione Gothelcalci, atque explosa quatuor capitula, quæ in posteriori conventu Carisiacensi condita sunt. Primo canone proscribuntur vocum novitates. Secundus est de æterna Dei præsentia bonorum & malorum, quæ nulli malo necessitatem imponere dicitur. Tertius de prædestinatione divina electorum ad vitam, & impiorum ad mortem, quam patres illi fidenter consentunt, ut tamen in electione salvandorum misericordia Dei præcedat meritum bonum; in damnatione autem periturorum, meritum malum præcedat Dei iudicium. Verum aliquos ad malum prædestinatos esse divina potestate, quasi aliud esse non possint, non solum non credunt, sed etiam, si sunt qui tantum mali credere velint, cum omni detestatione, sicut Arausica synodus, illis anathema dicunt. Quartus canon est de redemptione sanguinis Christi, quem pro impiis illis, qui a mundi exordio usque ad passionem Christi in sua impietate mortui ac damnati sunt, effusum esse negant: at canone sequenti omnes regeneratos redemptionis participes dicunt, tametsi non omnes salvi fiant. Ad hæc canone quinto explodunt capitula quatuor posterioris synodi Carisiacensis *propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati*; sed & alia Johannis Scotti, novemdecim syllogismis ineptissime conclusa, *in quibus commentum diaboli potius, quam argumentum aliquod fidei deprehenditur*. Hinc canone vi. ubi de gratia & libero arbitrio agitur, *ineptas quasi unculas & aniles pene fabulas, Scottorumque pultes, puritati fidei nauseam inferentes*, quæ illis periculosis temporibus usque ad scissionem caritatis miserabiliter succreverant, penitus respuunt iidem patres; monentque fideles, ut a talibus commentis aures avertant. Hoc canone notantur novemdecim Johannis Scotti capitula, quæ a patribus concilii Valentini, una cum quatuor Carisiacensibus capitulis reprobata sunt. Canon decimus-octavus est de scholis instaurandis, *tam divinæ quam humanæ litteraturæ, necnon & ecclesiasticæ cantilenæ*.

Hos Valentinae synodi canones Remigius Lothario imperatori, cui subiacebat, ipse detulit cum capitulis Johannis Scotti in ea damnatis, necnon scripta duo ecclesiæ Lugdunensis, ut scilicet perferrentur ad Carolum regem, in cujus ditione Hincmarus archiepiscopus, & Pardulus antistes, eorumque affectu consistebant. Id vero exequendum Lotharius paulo ante suum ipsius obitum demandavit Eboni Gratia-

nopolitano episcopo, qui ea Carolo apud Vermeriam anno sequenti consignavit; eademque Carolus ipse apud Nelfam * villam pagi Vilcastini, examinanda tradidit. Ad hæc omnia respondit Hincmarus tribus libris, quorum sola præfatio restat, a Frodoardo a relata. In ea Hincmarus fatetur, quatuor synodi Carisiacensis capitula in Valentino concilio, cujus veritatem dissimulat, damnata fuisse; quod se non audito factum conqueritur; aitque sibi necdum nota fuisse Johannis Scotti reprobata capitula: tametsi ad ea scribenda Johannes ab ipso Hincmaro & Pardulo impulsus fuisset. Ubi Hincmari bonam fidem desiderari censet eruditus b nostri temporis scriptor.

Habitus est eodem anno conventus episcoporum in agri Parisiaci villa Bonogilo seu Bonoilo ad Maronam, ubi inter cetera de libertate Aninfulensis sancti Carilefi monasterii actum est. Adfuit huic conventui Rainaldus ejus loci abbas, patribusque exposuit monasterii, fratrumque suorum oppressiones & perturbationes, quas patiebantur ab episcopo Cenomannensi, qui hoc monasterium, regum Francorum titulis & privilegiis subinde ornatum, ecclesiæ Cenomannicæ subicere moliebatur: cum monachi jam dictæ congregationis, *sub norma beati Benedicti patris cœnobiticæ viventes*, eligendi sibi abbatis jus & facultatem ab iisdem regibus obtinuerint. quæ privilegia, tum immunitatis, tum liberæ electionis, patres illius synodi intemerata permanere sanxerunt. Synodicis hac de re litteris subscribunt quatuor metropolitani, Amalricus Turonensis, Wenilo Senonensis, Hincmarus Remensis, & Paulus Rotomagensis, cum tribus ac viginti episcopis eorum comprovincialibus: quibus itidem subscribunt tredecim abbates, Ludovicus Dionysianus, Adalardus Sithienfis, Lupus Ferrariensis, Heinhardus seu Einardus Fostatensis, Frodinus Corbionensis, Odo Corbeiensis, Hunfredus Dervenfis, Bernardus Floriacensis, Gauzelinus sancti Germani a Pratis, Abbo sancti Germani Autisiodorensis; Arcamboldus, Georgius, incertorum locorum abbates; item Abbo, forte sancti Martialis apud Lemovicis. *Data VIII. kalendas Septembris, anno XVI. regnante Karolo gloriosissimo rege, indictione I. legendum III. Actum Bonoilo villa.* Has vero synodicas litteras iidem anno & die præcepto suo roboravit Carolus, cujus diploma cum prædictis litteris in appendice referemus.

Haud scio an idem qui supra Adalardus fuerit ejus nominis rector sancti Symphoriani basilicæ apud Augustodunum, cujus rogatu Carolus supplementum, quod iste in usus & necessitates fratrum ejus loci contulerat, regio diplomate confirmavit, prout *carissimus nobis*, inquit, *Adelardus comes, qui & abbas cœnobii sancti Symphoriani eximii martyris Christi, in suburbio Adua urbis siti, una cum reverendissimo Jona ejusdem urbis præfule*, supplicavit. *Datum XVI. kalendas Julii, indictione III. apud Pontionis palatium, regnante Karolo gloriosissimo rege anno XXVI. regni ejus.* Ceterum Ludovicum Dionysianum abbatem Centulensem abbatiam jam tum cessisse HRuodulfo comiti, patet ex Caroli diplomate apud Hariulfum relato: ubi rex ad preces ipsius HRuodulfi, quem avunculum suum vocat, villas quasdam ad usus & stipendia fratrum confirmat. *Data pridie kalendas Martii, indictione tertia, anno XVI. regni Karoli gloriosissimi regis. Actum in Germiniaco palatio regio.* quod diploma Aneas notarius ad vicem HLudovici recognovit. Unde manifestum est falsum fuisse Hariulfum, qui HRuodulfum non nisi mortuo Ludovico successisse scribit.

Sub id tempus, vacante abbacia sancti Amandi, haud dubie Elnonensi, fratres in eligendo successore varia in studia scinduntur: alii Lupum abbatem Ferrariensem postulant: alii alium præferunt, cujus electio prævaluit. Id colligimus ex epistola xviii. ipsius Lupi ad quosdam fratres ex monasterio sancti Amandi, quibus testatur, se nec curam eorum cupide appetisse, nec insolenter exceperisse, quod se duplici onere prægravari, non provehi facile sentiret. proinde sibi in promptu esse, eandem curam deponere, nec cuiquam eam gerenti quoquam pacto invidere. quippe sine dolore amitti, quæ absque delectationis illecebra possidentur; seque ex animo gavisurum, modo ut Christus quovis modo annuntietur. Ceterum sibi ad generale placitum occurrendum esse, quod in prædio quodam Parisiorum, cui Bonogilo nomen est, kalendis Julii inchoandum erat: ubi fratres illi se inventuri sint. Id contigisse videtur post obitum Gisleberti abbatis, eo nomine secundi, qui post Adalardum Elnonensibus præfuit. Ejus successor in domesticis monumentis ponitur Hildericus, quem forte pars Lupo adversa elegerat.

Hoc ipso anno, ut Milo ejus loci monachus auctor est, die vicefima mensis Sep-

ANN. CHR.
855.
* Neaufle.
a Frod. lib. 32.
c. 15.

b Fleury tom.
10. p. 610. c.
se 77.
X C V I.
Synodi Bono-
gilenfis litteræ
pro sancto Ca-
rilefo.

XCVII.
Lupus postu-
latus abbas S.
Amandi.

ANN. CHR.
855.

tembris, in pervigilio scilicet elevationis sancti Amandi, cerei ad ejus tumulum divinitus non semel accensi fuere: quæ res hunc diem, minus antea celebrem, posteris celebriorem reddidit. Porro hunc ignem sibi visum fuisse testatur idem Milo, qui hæc litteris mandavit. Hilderico abbati post annos quinque successit Adalardus, & ipse abbas Sithiensis.

XCVIII.
Naveni monasterio immunitas concessa.
a lib. 29.
num. 3.

Apud Bituricas Naveni sancti Sulpicii monasterio post Ramnincum præerat Ebrardus abbas, quem nonnulli ante Ramnincum præpositere collocant. Is, constructis pontibus super aquas Euræ & Orionis, monasterium ambientes, ubi difficilis antea transitus erat, a Carolo rege facultatem impetravit exigendi in eisdem pontibus telonei, & ab omnibus portis civitatis; idque Deo & sancto Sulpicio concedit princeps pro se ac conjuge, proleque sua domno Karolo, quem Aquitanie regem eodem anno dixit. *Data IV. kalendas Martii, anno xv. regnante Karolo glorioso rege, indictione tertia. Actum Parisius palatio regio.* Bartholomæus notarius ad vicem Hludovici recognovit hoc diploma, quod Pippino regi perperam tribuitur in quibusdam exemplis. Ad hæc Rodulfus archiepiscopus, pro suo in Naveses, totumque Ordinem monasticum studio, præceptum ab eodem rege obtinuit. Rodulfi postulatio hæc fuit, ut, cum dudum rex ipse, ejusque antecessores sacrum hunc locum sub sua tuitione habuerint, novas eidem litteras defensionis concedere dignaretur, simulque confirmare attributionem quarundam villarum ejusdem cœnobii ad stipendia monachorum, quorum non modica inibi turba erat. ad hæc, ut ipsi monachi eorumque successores easdem res perpetuo possiderent, aliasque omnes, quas fideles pro Dei amore & sancti Sulpicii eidem loco donaverant: adeo ut nec ipsius Rodulfi successores episcopi, nec quis alii quidquam ex his detrahant. denique ut post mortem Ebrardi abbatis libera sit pænes monachos electio successoris secundum regulam sancti Benedicti. quæ omnia princeps rata & grata habet, obsecrans cunctos Biturige urbis episcopos, ac per divinum iudicium obtestans, ut locum regie tutelæ addictum digna semper veneratione excolant, ejusque abbatem monachosve ne conturbent, immo consolentur, juvent ac foveant. Actum ad illum Casnum, anno xvi. regnante Karolo gloriosissimo rege, indictione tertia. Quis sit locus ille ad Casnum, intelligimus ex annalibus Bertinianis^b, ubi Francie proceres post mortem Caroli Calvi conventum ad Casnum in Cotia condixisse memorantur. In Cotia * silva prope Compendium locus est a quercu sic dictus, vulgo Casnus Herbeloti. De Macberto abbate Ebrardi successore ægæmus anno sequenti.

^b Ann. Bertin.
an. 877.

* de Cuisse.

Præceptum
pro Crassa.

Consimile privilegium Carolus indulgit beatæ Mariæ Crassensi seu Orbionensi Septimanie monasterio, cujus possessiones omnes confirmavit rogatu Suniarii abbatis. *Data IV. kalendas Julii, indictione tertia, anno xvi. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Attiniaco.* Integrum diploma in appendice referemus.

XCIX.
Normanni
a Rothoni val-
tatione deter-
rentur.

Hoc circiter anno, qui Erispogii Brittonum ducis necem biennio præcessit, id contigisse videtur, quod legitur in fine libri tertii de gestis sanctorum Rothonensium. Tunc quippe Sidricus seu Sidrocus Nortmannus cum navibus quinque ac centum Ligeri occupato, castra paganorum, id est alterius classis Nortmannorum, qui civitatem Namneticam depopulati fuerant & incenderant, & tunc in insula Betia * sub eadem urbe consistebant, navibus in gyro positis circumdedit & obsedit; & Erispogium ad ultionem de illis prædonibus sumendam advocavit. Adfuit confestim cum multis Brittonum copiis Erispogius: tumque impetu facto in obsessos, a prima luce ad vesperam pugnatum: at nox præclium diremit. Postera luce obsessi cum Sidrico fœdus inierunt, datisque dextris, & plurima auri & argenti copia accepta, Sidricus ad Sequanam, quæ ejus statio erat, regressus est: ubi paullo post a Carolo rege cum suis interficitur. Dein Nortmanni hanc ulturi injuriam, cum centum ac tribus navibus Visnoniam * fluvium ingressi, secundo milliario a monasterio Rothonensi castra figunt. Tum vero, Rothonensibus ad preces conversis, atque ab Hincnonano vitæ venerabilis presbytero & monacho animatis, tam horrida subito tempestas terra marique incubuit, ut omnia præsentem Nortmannis interitum intentarent. Unde hi loci religione tacti, adeo sanctum locum non violarunt, ut contra dona, aurum & argentum super altare contulerint, candelasque innumeras, quas per aras ecclesiæ accendi jusserunt; nec quidquam ex rebus monasterii attigerunt, præter sexdecim ex illis paganis, qui in secretarium ingressi,

* l'Isle de
Bierre.

* la Villaine.

ingressi, cum ex vino ad missas illic posito bibissent, in rabiem conversi, demum interierunt. Postea tamen hoc monasterium, ab iisdem an aliis Nortmannis, omnino vastatum est.

ANN. CHR.
855.

Incidit in hunc annum mors trium sanctorum præfulum, Folcuini Taruannensis, Samuelis Wormatiensis, & Gozbaldi Wirziburgensis. Folcuini obitus contigit, dum vir sanctus ecclesiam in Mempisco sitam visitaret. Obiit vero hoc anno, qui Caroli quintus-decimus erat, episcopatus sui anno quadragesimo, & quidem decimo-nono kalendas Januarii, feria septima vespertina, indictione tertia, ut in ejus vita notatum legitur. Corpus ejus, quod rogaverat adhuc vivens, ad Sithiu monasterium delatum est, atque in basilica sancti Bertini humatum cum pontificalibus ornamentis, quæ in eadem basilica etiam nunc asservantur, in his cappa ejus processionalis, quæ capitium habet annexum loco posterioris illius ornamenti, quod ejusmodi vestibus recentiori more assutum videmus. Libellum de sancti Folcuini vita scripsit Folcuinus Laubientis abbas sub finem sæculi insequentis, eumque nuncupavit *dilectissimis in Christo sancti Sithiensis cœnobii fratribus*, apud quos se ab ipsis pane crepundiis educatum fuisse testatur, eoque non tam volentem, quam coactum, cessantibus scilicet ob multimodam infestationem propinquorum curis, accessisse. Alius ab eo videtur fuisse Folcuinus levita, qui veteres Sithiensis monasterii chartas in unum volumen redegit, & ipse sancti Folcuini propinquus. Folcuino mortuo, Hincmarus Remorum pontifex Pardulo Laudunensi episcopo scripsit pro ecclesia * Morini vacante pastore, ut de futura electione rite peragenda cum rege loqueretur. Electus est demum Hunfridus monachus Prumienis, vir sanctus, & bonitate conspicuus: pro cujus ordinatione, quæ anno insequenti facta est, idem Hincmarus^b scripsit Theoderico episcopo Cameracensi.

C.
Obitus S.
Folcuini episcopi.Hunfridus
ejus successor.
a Frod. lib. 3.
c. 20.
b ibid.

De Samuele Wormatiensi episcopo superius^c dictum est, eum etiam in episcopatu retinuisse præfecturam Lareshamensis monasterii, quod ante episcopatum regere coeperat. Ejus corpus Laurissam revedum, ibidemque sepultum. Primum ejus epitaphium a Bruschio relatum, videtur potius Neuhausensi monasterio, cuius ipse auctor extitit, quam Lareshamensi convenire. Hoc ad Pramonstratenfes translato, translata quoque Samuelis reliquiæ ad Neuhausense sancti Cyriaci apud Wormatiæ monasterium, ut suo loco, Deo dante, videbimus. Ejus obitum consignat Bruschius vii. idus Februarii anni sequentis, at præsentem præfert chronicon Lareshamense. an secundum veterem calculum? Successor ejus in sede Wormatiensi Gunzo vir sanctissimæ vitæ: at in regimine Lareshamensis monasterii Eigelbertus, ex ipsius congregationis corpore electus, non minus parentum nobilitate, quam morum honestate insignis, qui novem annos monasterium feliciter rexit. Ejus rogatu Ludovicus rex unius navis discursum per Rhenum cum integra immunitate concessit, edixitque ut nullus episcopus vel abbas, comesve, aut quilibet alii quidquam molestia eidem loco inferrent.

CI.
Laurissæ abbas.
bates.
c lib. 32.
n. 3.

Gozbaldus Wirziburgi episcopus, idemque abbas Altahæ-inferioris, post ruinam suæ cathedralis ecclesiæ, quæ cælesti igne ac tempestate hoc anno penitus corruit, & ipse morte percussus est xii. kalendas Octobris, Harnum discipulum suum in episcopatu successorem fortitus, ut tradunt annales Fuldenses, quem alii Arnorem vocant. Ex his annalibus corrigendus Bruschius, qui Gozbaldi obitum triennio antevertit. In regimine Altahæni eidem subrogatus est Olgarius abbas, de quo inferius non una erit dicendi occasio.

CII.
Gozbaldus
episcopus &
abbas obiit.

In Italia Ticini initio hujus anni, agente Ludovico imperatore, convocatum est concilium episcoporum ad restituendam ecclesiasticam disciplinam. Principio Ludovicus episcopis quædam capitula consideranda & expendenda proposuit de conversatione clericorum, de restauratione ecclesiarum, de monasteriis virorum seu seminarum, quæ secundum regulam sancti Benedicti, vel iis, quæ secundum canonicam auctoritatem disposita esse debent. Tum ad singula respondent episcopi, aiuntque de utrisque monasteriis, quod jam maxima ex parte ordinem suum amiserint, id est accuratam vitæ disciplinam. proinde sibi videri, ut ab episcopis examinetur, utrum ordinem suum teneant; quod si secus invenerit episcopus, una cum rectore monasterii errata corrigat. Si vero ipsius rectoris hæc præcipua culpa fuerit, & se suosque subditos ad episcopum sui admonitionem corrigere dissimulaverit, synodica auctoritate percellatur.

CIII.
Ticinese
concilium.

ANN. CHR.
855.
CIV.
Mira in S.
Andree mo-
nasterio pa-
strate.

Romæ sancti Andree monasterio, quod tum Græci monachi infidebant, Megistus Ostiensis episcopus & apostolicæ sedis bibliothecarius præerat: sub quo Johannes, presbyter flagitiosissimæ vitæ, præpositi officio fungebatur. Hic ab eisdem monasterii presbytero monacho iussu sancti Gregorii admonitus, ut penitentia remedio mortem quæ ipsi intra triduum cælitus destinata erat, præveniret; satis egit pro tempore quod sibi præceptum fuerat. Die assignata redactus est ad extrema. Tum presbyteri monasterii, *deputatis illic monachis, qui cum psalmodiis exitum ejus commendarent*, pro eo *sollemnes hostias* (nam hora diei tertia erat) *immolare* properarunt. Interim monachi illi, psalmodia dimissa, morienti fratri detrahere. Tum ille ad se reversus queritur, quod ipsum, ad Christi tribunal productum, conviciis suis sollicitasset, ubi sanctos Andream & Gregorium patronos habuerat. *Sciatis autem, inquit, quia monasterii sextarium, modium, libram, consuetudinem elemosynarum & luminum, omnemque mensuram curiosissime Christo querenti usque ad scabellum pedum ejus portavi.* Ad hæc plura effatus, fratres commonuit, si quando cuilibet a vita migranti assisterent, compaterentur forti communi, & de eo iudicium premerent, qui mox a supremo arbitro iudicandus esset.

Non ita sedulus elemosynarum executor fuit Athanasius præpositus, qui tempore gravis inopiæ, ne monachis necessitas forte incumberet, quadraginta pauperum, quos beatus Gregorius semel in anno paschi mandaverat, refectioem subtraxit: simulque duodecim denarios ad prandium totidem pauperum, qui die depositionis beati Gregorii, pro commemoratione sollemnis ejus generis facti, de more pascebantur; ob idque præpositi dies vitæ a Deo imminuti, cujus rei indicium ex flamma in oratorio sancti Severini apparente accepit. Ibidem oratorium erat sanctæ Mariæ semper virginis, & post ejus absidem oratorium sanctæ Barbaræ, ubi Gregorius Domino laudes solebat celebrare: quo in loco demon vanis terriculamentis monachos infestavit. Hæc acta pontificatu Leonis IV. Quædam alia subdit Johannes, quæ tempore Benedicti tertii ibidem contigere. Eo pontifice, cum Lucidus Ficulinus episcopus eidem loco præsideret, monacho in extremis agenti sanitas eo pacto cælitus donata est, prædicente beato Gregorio, ut quibusdam ejus loci monachis ac familiaribus, immo & Lucido episcopo monasterii rectori, unis post alteros, proximam mortem indicaret. Fecit ille quod iussus erat erga monachos: at Lucido episcopo non nisi ægre id revelavit, cum illum e pontificis palatio, ubi pransus fuerat, *sacerdotalibus vestibus indutum* offendisset. Subsecuta febris, monachi viso fidem habuit episcopus, rebusque domi dispositis ad monasterium cum eisdem infulis venit: tum monasticum habitum suscepit, atque intra dies tres animam Deo lætus reddidit. Dein monasterii regimen excepit Zacharias, civitatis Anagninæ præsul pontificatu Nicolai primi, teste Johanne, quodam ejus temporis factum referente, quod tanti non est, ut hic commemoretur.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS-QUINTUS.

Ab anno Christi 856. ad annum 862.

POSTERO anno recentibus in Gallia motibus novi semper succedunt, tum a dissensione regum, tum a Nortmannorum infestationibus. Ludovicus imperator portione regni Francici se exclusum conquestus, Carolo fratri suo Provinciam & ducatum Lugdunensem vix passus est assignari. Aquitani vero Carolum novum regem, Calvi filium, abjiciunt, Pippino, e monasterio sancti Medardi fuga elapso, denuo se dedere velle simulantes. at, subito mutata voluntate, Carolum revocant, ubi Ludovicum Germaniæ regem, Sclavorum bello occupatum, ad consilium suum perficiendum tardiores experiuntur. Sub hæc Lotharius rex Thietbergam seu Teutbergam conjugio sibi copulat: qua ex conjunctione maximum in toto regno scandalum ortum est. Interim Nortmanni, pars, Ligeri emenso, Aurelianos XIV. kalendas Maias invadunt, deprædantur, indeque impune revertuntur: pars mense Augusto Sequanam ingressi, villas & opida circumposita cum monasteriis vastant, diripiunt, ac demum ad Fossam-Givaldi, Sequanæ contiguam, se recipiunt, ibidemque hieme stativa habent. Ad hæc pestilentia ingens mortalium magnam partem absomit. Eadem etiam Romanis contagio ex Tiberis inundatione. In Hispania Mauri in Christianos pergunt furere. Denique Edilwlfus, rex occidentalium Saxonum, Roma rediens, Judith filiam Caroli regis Vermeriæ uxorem ducit, Hincmaro archiepiscopo benedicente, atque, imposito capiti ejus diademate, Regiæ nomine insignit. quod illi genti ad id tempus infuetum fuisse testantur annales Bertiniani. Non minores fere ex hac femina turbæ, quam ex Thietberga. His præmissis, ad res nostras veniamus.

In primis gravis est Benedicti papæ epistola ad episcopos in Caroli regno constitutos adversus Hucbertum clericum, flagitiis & facinoribus infamem, quem infra dies triginta Romam citat, responsurum ad ea crimina, quorum insimulabatur. Is Bosonis comitis filius erat, frater vero Thietbergæ reginæ, quam Lotharius desponsaverat. Adscriptus numero clericorum ita principio se gessit, *ut in divinis celebrandis mysteriis, ait Benedictus papa, more subdiaconorum sacras lectiones, conscrudens ambonem, populo nuntiaret.* Sed non multo post præclara hæc initia conspurcavit, ob idque in iudicium vocatus est. Hucberto sceleratissimorum hominum

Annal. Bened. Tom. III.

G ij

ANN. CHR.
856.
I.
Res civiles
anni sequen-
tis.

II.
Hucbertus
clericus a Be-
nedito papa
citatus.

AN CHR. 856.
 consuetudo, stupra, ecclesiarum ac monasteriorum direptiones, nec falso, impu-
 tabantur. In his quod Agaunense monasterium sancti gloriosique Mauricii martyris,
 apostolicis privilegiis munitum, tanta ferocitate pervasisset, ut nullus jam priscae
 religionis ordo in eo servaretur. nam illa, quae Deo ibidem famulantibus antea
 ministrari mos erat, ille meretricibus, ac nequissimis hominibus, canibus atque
 avibus profundebat, occupato per nefas monasterio, abscissoque ab ecclesia Sedu-
 nensi, cui tunc Aimoinus antistes praesidebat. Ad haec quod Luxovienſe beati Petri
 monasterium, *cujus claustris aditus mulieribus numquam patuerat*, hostili modo in-
 gressus, cum illicitis mulieribus per aliquot dies ibidem commorari ausus esset.
 Praeter ea quod mulierem quamdam, quae causa pudicitiae a proprio se viro disso-
 ciaverat, e monasterio egressam & adultero conjunctam, contra episcoporum ju-
 dicia tueri insisteret. Denique quod pacem, inter Ludovicum caesarem semper au-
 gustum, ejusque germanos a pontifice compositam, violare ac scindere non dubita-
 ret. Quae omnia ex Benedicti epistola discimus. Consimile facinus ab eodem Huc-
 berto patratum in coenobio Laubienſi, cui tunc Harbertus * abbas praerarat. Ille
 enim, expulso Harberto & ad suam Corbeiam reverso, abbatiam hostiliter invase-
 rat, relique omnes militibus suis partitus erat, exceptis quibusdam villulis, quas pro
 arbitrio fratrum victui assignaverat. Demum fit uxorius, & ad damnationis suae cu-
 mulum, nihil sibi clericale praeter tonsuram retinens. Ad extremum cum in acie
 confingeret cum Conrado Raticarum, Jurenſiumve partium duce, interfectus est.
 Eo mortuo, rex Lotarius hunc locum per Johannem Cameracensem episcopum re-
 dintegrari curavit, ac possessionibus auxit: quarum polyptychum seu recensionem
 ab eodem Johanne fieri praecipit. Abbatia deinde Carolomanno regis Caroli filio
 data: quam post eum Franco episcopus Leodicensis obtinuit.

III.
 Rabanus episcopus obit.
 Exinctum est hoc ipso anno praclarum ecclesiae lumen Rabanus Moguntinus
 antistes, immo astris supernis insertum, & quidem pridie nonas Februarii, cum
 aetatis annos fere septuaginta, in episcopatu annos novem, mensem unum & dies
 quatuor exegisset. Neque ejus obitum differri patiuntur annales Fuldenſes, qui no-
 vo hic calculo utuntur, ut in assignando obitu Caroli Magni; & consequenter mor-
 tem Hattonis abbatis pridie idus Aprilis, aliaque facta referunt, quae hoc anno
 contigisse manifestum est. Neque alio modo constaret ratio temporis in his annali-
 bus assignata. Eum vero decessisse apud Vinicellam, habitationis suae vicum ad
 Rhenum, auctor est Trithemius. Ejus corpus, uti vivens mandaverat, Moguntiam
 relatum, & in suburbana monasterii sancti Albani basilica sepultum, nempe in ca-
 pella sanctorum Martini & Bonifacii, uti legitur in brevi de eo commemoratione,
 quae post ejus libros de Universo habetur in codice nostro Germanensi in haec verba:
*Rabanus-Maurus, Moguntia natus & renatus, & a puero in Fulda monachus, deinde
 cella inclusus, tandem in archiepiscopum adsumitur: cujus idonca sunt opuscula in
 utriusque testamenti pagina. Et ante portam praedicta civitatis meridianam apud sanc-
 tum Albanum sepulcri ejus ostenditur memoria in sanctorum archiepiscoporum Martini
 & Bonifacii capella. tum ejus epitaphium ab ipomet, ut videtur, compositum, in
 eodem codice subditur sub hoc titulo: EPITAPHIUM SANCTI RABANI-MAURI,
 Moguntiae sedis archiepiscopi, apud sanctum Albanum sepulti.*

*Lector honeste, meam si vis cognoscere vitam
 Tempore mortali, discere sic poteris.
 Urbe quidem (hac) genitus sum, & sacro fonte renatus:
 In Fulda post haec dogma sacrum didici.
 Qui monachus factus seniorum jussa sequebar,
 Norma mihi vite regula sancta fuit.
 Sed, licet incaute hanc, nec fixe semper haberem:
 Cella tamen mihimet mansio grata fuit.
 Ast ubi jam plures transissent temporis anni,
 Convenire viri veterere fata loci.
 Me abstraxere domo invalidum, regique tulere,
 Poscentes fungi praesulis officio.
 In quo nec meritum vita, nec dogma repertum est,
 Nec pastoris opus jure * beneplacitum.*

* al. urbe.

*Promtus erat animus, sed tardans debile corpus:
 Feci quod poteram, quodque Deus dederat.
 Nunc ego te ex tumulo, frater dilecte, juvando
 Commendes Christo me ut precibus Domino:
 Judicis aeterni me ut gratia salvet in aevum,
 Non meritum adspiciens, sed pietatis opus.
 HRaban nempe mihi nomen, cui lectio dulcis
 Divina legis semper ubique fuit.
 Cui Deus omnipotens tribuat caelestia regna,
 Et veram requiem semper in arce poli.*

Hunc viventem Amolo Lugdunensis antistes, bonum & eruditum virum atque ca-
 tholicum episcopum; Hincmarus Remensis venerabilem archiepiscopum, zelosum in
 sancta religione patrem, & catholicum scriptorem; Ermanricus sanctissimum ac in
 omni arte peritissimum vocant. Frodoardus eundem post mortem beatum dicit. unde
 Guillelmus abbas Romani sancti Pauli monasterii in calendario sanctorum mona-
 chorum, quod anno supra millesimum trecentesimo septuagesimo-secundo compo-
 suit, ejusdem meminit his verbis: *Pridie nonas Februarii Rabani archiepiscopi Mo-
 gutini. De ejus corporis elevatione ac translatione in Saxoniam suo loco, Deo
 dante, agemus.*

De ejus scriptis alias a nobis actum in ipsius elogio, ubi librum contra Judaeos,
 quod Petrus Franciscus Chiffletius ad fidem Boheriani codicis ei tribuit, Amoloni
 restituendum esse probatum est. Quamquam fallunt qui scribere, hunc librum
 sub nomine Amolonis haberi in bibliotheca Colbertina, ejusque rei vadem affer-
 runt, alias certe perquam idoneum Stephanum Baluzium, qui mihi contrarium
 asseruit, negans ullum ejusmodi codicem reperiri in illa bibliotheca. Praeter glos-
 sas theotiscas de partibus humani corporis, composuit integrum glossarium La-
 tino-theotiscum in tota biblia veteris ac novi testamenti, necdum editum, cujus
 exemplar Lambecius * ex Aenipontana bibliotheca in Caesaream transportavit. Non
 insuper habendum, quod Baronius Rabanum *fulgens Germaniae fidus, ac Theologo-
 rum verticem*; Bellarminus *aeque pium ac doctum* appellant. Fulda sub eo vixere
 Hiltibradus & Adalhardus inclusus, quorum epitaphia condidit. Hiltibrath Fuldae
 educatus, ejusdem loci abbas videtur fuisse, tamen ejus nomen in syllabo abba-
 tum desideratur, ac demum praesul incerti loci.

*Francia quem genuit mater, quem Fulda nutrit,
 Delectu & patrem hunc sibi constituit.
 Nam praesul post hic humili moderamine factus,
 Jugiter exersit crimina cum lacrymis.*

Rabani in sede Moguntina successor fuit Carolus, Pippini Aquitaniae regis fi-
 lius, atque alterius Pippini frater: qui, cum una cum fratre ad Lotharium impe-
 ratorem ob Caroli regis patru sui metum se recepisset, postea relicto Lothario
 Pippinum fratrem in Aquitaniam reversum adire properans, a ministris Caroli
 comprehensus, ductusque ad ejus praesentiam est: tum apud Carnutas tonsus, fac-
 tusque clericus, in Corbeienſe monasterium secedere jubetur, ex quo, jam dia-
 conus ordinatus, in Germaniam rursus ad Ludovicum patrum se proripuit; tan-
 demque mortuo Rabano, *magis ex voluntate regis Ludovici & consiliariorum ejus,
 quam ex consensu & electione cleri & populi*, successit, ut tradunt annales Fuldenſes.
 quo in munere praclare se gessit, magnamque synodum Moguntiae anno sequenti
 celebravit. Idem archicancellarii officium sub Ludovico rege gessit.

Post duos a Rabano menses decessit etiam Hatto abbas Fuldenſis pridie idus
 Aprilis, alio nomine Bonofus dictus: in cujus locum *per electionem fratrum & aucto-
 ritatem regiam* ordinatus est ex monachis Thiotho, ut tradunt annales Fuldenſes.
 De Hattono, praeter ea, quae superius de eo diximus, id memoriae proditur in
 domesticis monumentis, quod cernens *paucitatem praediorum & decimationum*,
 quae ad portam Fuldenſis monasterii ad sustentandos & recreandos hospites & pau-
 peres Christi conferebantur, non posse sufficere; Leonem papam adierit & Lotha-
 G iij

I V.
Carolus ejus
successor.V.
Hattoni abba-
ti Fuldenſi suc-
cessor.b Fuld. antiq.
p. 278.

rius imperatorem, & cum eorum auctoritate ac permisso hæc stipendia auxerit. Eius epitaphium vide sis ^a apud Browerum. Thiotho abbas decessoris sui caritatem in pauperes imitatus dicitur. Variæ sub eo donationes Fuldensibus factæ leguntur in Traditionum Fuldentium libro secundo, quarum in una *vir nobilis, laudabilis & largus*; in alia *vir pius pastor & monachus* appellatur.

V I. Warinus, Corbeia-novæ abbas secundus XII. kalendas Octobris obiit, cui mox Adalgarius successit. Ita in veteri chronico Saxonico. Huic non obscure suffragatur Corbeienſe chronicon, in quo anni triginta præfecturæ Warino tribuuntur post Adalhardum, primum ejus loci abbatem, qui anno illius sæculi viceſimo-sexto ineunte decessit. Warino, ut alias dixi, adſcritium nomen erat Placidus seu Placidius, cui hoc nomine Paschasius Radbertus librum de corpore & sanguine Domini dicavit. Is, scilicet Warinus, paullo ante obitum a Ludovico rege cellam ^b Visbeki, de cujus origine in secundo volumine actum est, obtinuit. Eo abbate recensentur Corbeia-novæ monachi centum-octoginta: in his quinque lectores seu scholarum præfecti; unus martyr in Suevia, nempe Nithardus; episcopi sex, videlicet Adalgarius archiepiscopus Bremenſis & Hammaburgensis; Hogerus ejusdem sedis præful, Witmarus episcopus Suecorum, Gislemarus Danorum, Altfredus episcopus Hildensheimensis, & Tiagrinus Halberſtadensis. Sub eodem abbate literarum studia maxime floruerunt apud Corbeienſes, & per eos in tota Saxonia. Ex illa schola memorantur in Annalibus Corbeienſibus Proradbertus lector, qui pietate & doctrina claruisse traditur; Heloco item lector, qui cum Ailboldo ad Nortmannos fidei mysteriis imbuendos missus est ab ipſo Warino abbate: cujus tempore Ludovicus rex totam Rugatensem insulam Corbeia-novæ dedit, ob victoriam, sancti Viti interventu ab ipſo reportatam. Præter hos insignis fuit modestia Buniconis monachi, qui ad abbatialem electus dignitatem, maluit in sua cella privatus vivere, quam aliis cum animæ suæ periculo præesse.

Præter Corbeienſem abbatiam Warinus etiam Resbacensem habebat, ut alibi diximus: quam post ejus mortem obtinuit Wlfadus, clericus ille Remensis, qui & sancti Medardi abbas, & postmodum archiepiscopus Remensis fuit. Ab eo Resbacensium abbatum series deficit usque ad sæculum undecimum. Forte destructum aut in solitudinem redactum fuit per illa tempora, ut multa alia, à Nortmannis. In illo monasterio sepultum fuisse Helmengaldum seu Helmengaudum, cujus epitaphium composuit Theodulfus, ex eo conjiciebam ^c, quod *Hierusalis* vocetur ille monachorum locus, ubi hic humatus est, quo nomine Resbacense monasterium a Dadone appellatum. Hanc conjecturam maxime roborat authenticum instrumentum Helingaudi comitis pro Turonica sancti Martini basilica, datum anno DCCC XIII. quo instrumento multa prædia cum plurimis mancipiis sancti Martini clericis seu canonicis donat in pago Meldicensi, ubi situm Resbacense monasterium. quod argumento est, hunc pagum ad illius comitatum pertinuisse; nec proinde mirum esse, quod Resbaci humari voluerit. Hoc instrumentum quod ex authentico Martiniano noster Eadmundus *Martene* mihi communicavit, etsi ad res nostras haud pertineat, in Appendice tamen integrum referre visum est, ne quidem omiſſis mancipiorum nominibus, quod quædam contineat observatione digna. Unum est, quod *Carolus Magnus imperator* sæpe dicatur, sive id adjective dictum, sive pro cognomine sumtum sit. Alterum est, quod clerici sancti Martini *secundum canonicam institutionem in sancto ordine constituti* dicantur; atque adeo jam ipſo anno DCCC XIII. quo facta est donatio, Martiniani monachi jam ad canonicalem ordinem deſecerant. Tertium denique est, quod in prima classe mancipiorum quidam presbyteri recensentur, cujus rei alia exempla legere memini. Etsi enim e servorum ordine nulli ad sacerdotium promoverentur, nisi manu-missi; quidam tamen certis conditionibus id obtinebant, nimirum ut ad nutum domini sui certis ecclesiis deservirent; adeoque inter servos quodam modo cenſeri poterant. Nunc ad ordinem revertendum est.

Hoc tempore Paschasius Radbertus expositionem in Psalmum quadragesimum-quartum, quam olim Theodradæ Sueſſionici beatæ Mariæ parthenonis abbatissæ dicare paraverat, Immæ ejus filia (nam Theodrada in sæculo conjugata fuerat) & sacris virginibus in eodem cœnobio degentibus, tribus libris dicavit in grati animi monumentum, quod apud eas a teneris educatus fuisset. *Unde vestris*, inquit, *pulsatus*

largissime beneficiis, capi cogitare, quibus plurimum debebam, vobis, quia occupatus non profui, id est in abbatali dignitate constitutus, aliquid ut prodessem saltem otiosus. Hunc vero psalmum ipſis maxime competere ^a ait, quibus *contemplativa vita sub monastica disciplina degentibus in voto est.* quippe quæ & secundum nobilitatem generis flores essent ecclesiæ, & secundum candorem virtutum lilia paradisi. In consequentibus dicit hunc locum vere alvearium esse monasticæ disciplinæ, quo *æterna clausura* sanctimonialis illæ sese obſeraverant, ne ullis insidiarum fraudibus castra Domino consecrata violarentur, immo & plusquam alvearium, quia *nusquam & numquam* exinde quoquam vagandi ipſis relicta esset licentia. Eas tamen monet, ne hunc locum, ubi se recluserant, angustum reputent: cum magna sit domus & ingens possessio, quæ ipſis ex dote debebatur, quæ nec spatiis locorum terminatur, nec fine temporum clauditur. *Sufficiat vobis*, inquit, *cohabitatio ad necessitatem natura, quæ vos suscepit de mundo, ac si columbas volantes ad celum.* Longior sim, si cetera id genus persequi vellem. Tantum quædam ad ejus loci historiam ex illa expositione delibare satis fuerit. Illic *pignora sanctorum multorum, multarumque virginum* coli asserit Paschasius; & locum, quo conduntur ^b ossa earumdem sanctimonialium post finem vitæ, a majoribus olim dedicatum fuisse in honore sanctæ Crucis: ut membra, quæ diu tulerunt crucem Christi, ibi requiescant humata, ubi triumphus ejusdem sanctæ Crucis & honor celebratur. Hunc locum ^c item laudat a jugi rerum divinarum celebratione: *ubi custodia vigiliarum & exsequia virtutum inæſimenter aguntur: ubi laus & jubilatio, quantum fuit mortalitati, numquam finitur: ubi preces & gemitus atque lacryma quotidie celum pulsant, & fluunt cum omni impetu amoris in Deum.* Ad hæc sacrum hunc cœtum duobus ait constare ordinibus, virginum scilicet ac viduarum: ex quibus viduæ eo sponte veniant; virgines vero pæne a cunabulis & inter crepundia teneræ ætatis offeruntur regi Deo, ex voto parentum potius, quam ex suæ mentis electione, unde utraque seorsim horratur, nempe ut reddat vidua vota viduitatis; reddat & virgo vota parentum suorum; immo & quæ parentum fuere, quia jam adulta est, faciat sua: eo quod non alteri est oblata, quam ei, cui se debet totam. Denique urbem Sueſſionum, quam Vesonam subinde vocat, a cultu religionis commendat. *Habet namque ad orientem sui*, inquit, *nunc castra monachorum cum suis sanctis confessoribus atque pontificibus, nempe cœnobium sancti Medardi, multis sanctorum nobilitatum reliquiis: ad occidentem vero, ac si post tergum vestrum, tuba resonat sancti evangelii in voce monentis, id est in cathedrali sancti Gervasii ecclesia.* Vos autem, ait ille ad sanctimoniales, *quasi in medio constitute, unum elegistis angulum tantum Sueſſionis augustæ, quia lapidem illum angularem dilexistis, qui factus est vobis a Deo patre fundamentum in caput anguli.* Sed de his satis.

Non præmittenda hæc loco est, tamen non omnino ad res nostras pertinet, mors Ercanradi episcopi Parisiensis, quæ VII. idus Maii accidit; & in ejus locum electio Æneæ, qui erat notarius Caroli Calvi sub Ludovico abbate. Ercanradi obitum in annum sequentem differt Gerardus a Bosco, propter fragmentum synodi Bonogilensis, cui Ercanradus interfuit, quam Baluzius ad hunc annum retulit, mihi vero ad præcedentem referre visum est. Æneam clero eligendum proposuit Carolus, eumque omnes unanimi consensu elegerunt, Æneam patrem, Æneam pontificem habere optantes. Scriptæ hac de re litteræ ad Wenilonem Senonum metropolitam, ejusque comprovinciales episcopos a Lupo ^a abbate nomine totius cleri Parisiensis, inscriptæ *religiosissimis patribus & fratribus Gueniloni metropolitano Senonica sedis antistiti, & universo clero ejus, & ceterarum ecclesiarum presulibus, quæ in diocesi memoratæ sedis censentur, cunctisque in eis Deo famulantibus, clerus matris ecclesiæ Parisiorum, & fratres cœnobii sancti Dionysii, & sancti Germani, & beatæ Genovefæ, & Fossatensis, diversorumque monasteriorum unanimitas, presentem & futuram salutem.* In clero itaque Parisiensi tum censebantur sancti Dionysii ac sancti Germani monasteria, tamen ab episcopi ordinaria jurisdictione immunita essent: & monachi ad id tempus perseverasse videntur in sanctæ Genovefæ monasterio, cujus fratres communi cum aliis monachorum cœnobiis vocabulo appellantur; clerici tamen dicti ab Aimoino, ubi agit de revelatione corporis sancti Germani ex villa Novigento in suum monasterium. Ad cleri Parisiensis litteras idem Lupus ^c rescripsit nomine Guenilonis metropolitani, ejusque coepiscoporum, qui

ANN. CHR. 856.
a Ibid. p. 279.

V I.
Warino Corbeienſi Adalgarius.

b Annal. P. d. 144.

Corbeienſes monachi illustrcs.

Resbacenscs abbatcs.

c lib. 27. n. 88.

V I I.
Paschasius exponit Psalmum 44.

ANN. CHR. 856.
a lib. 1.

b lib. 2.

c lib. 3.

V I I I.
Æneæ episcopi Parisiensis electio.

d Lup. ep. 98.

e Id. ep. 99.

Æneæ ordinationi consenserunt. Verum, cum huic ordinationi Prudentius Tricassinus episcopus adesse non posset, scripta ad Wenilonem epistola significavit, Æneæ ordinationi se assensum his tantum conditionibus præbere, nempe si quatuor Carisiacensis capitula reprobareret, exemplo scilicet Remigii & ecclesiæ Lugdunensis, quod ab Ænea exactum sit ac præstitum, nulla veterum monumenta docent. Hanc ob causam de Prudentio queritur Hincmarus * Remorum antistes, quod, cum prius quatuor illis capitulis in conventu Carisiacensi subscripisset, nunc, mutata sententia, eorum damnationem ab Ænea ordinando exigat. Habitus est hoc etiam anno conventus in villa Carisiaco nonis Julii, editaque capitula maxime contra raptores, quæ Carolus per fideles missos suos Adalardum abbatem Sithiensem, Rodulfum, Richuinum, aliosque ad Francos & Aquitanos mitti curavit.

a *Hincm. de prædest. c. 21.*

X.
Penitentia
publicæ exem-
plum,

Peregrina res, sed memoria digna hoc tempore accidisse traditur de Fromundo nobilissimo viro inter Francos, cujus majores palatii primores & proceres erant in regno Lotharii. Hic, cum post mortem patris hereditatem cum duobus fratribus suis divisisset, reclamavit eorum patruus, presbyter honorabilis, qui in palatio regis præcellerat. Res eo devenit, ut fratres simul, irritatis animis, patruum interfecerint. Sed mox execrandi sceleris penitens Fromundus, fratribus itidem eundem animum inspiravit, omnesque una perrexerunt ad palatium, a rege & episcopis consilium quaerenti, quo pacto hanc noxam expiarent. Mox convocatis episcopis visum est, ut illi, ferreis catenis brachia & lumbos confrikti, loca sancta in cinere ac cilicio circumirent, quousque Deus eorum penitentia modum imponeret. Inde illi iussis obedientes, Romam pergere, limina terere sanctorum Apostolorum, ac tumulos beatorum martyrum, quos urbs illa innumeros habet. Post multos dies, acceptis a pontifice litteris (is tum Benedictus erat) Jerusalem tendunt; inde in Ægyptum, ubi per duos annos monasteria & cœnobia ejus regionis, sanctorumque agmina monachorum visiterunt. Hinc delati in Africam, se conferunt ad sepulcrum sancti Cypriani episcopi & martyris, qui secundo milliario ab urbe Carthagenensi requiescit juxta mare, ubi multa virtutes & multa miracula a Domino sepius ostenduntur. Tum Romam denuo reversi, afflicti & macerati, multis precibus a sancto Petro apostolo indulgentiam peccatorum petunt, verum, cum nec sic eorum vincula solverentur, consilio Benedicti papæ iterum ultra mare ad sepulcrum Domini, aliaque loca sancta peregrinantur. Lustrata demum universa regione orientali, quarto anno Romam revertuntur; indeque, post multas preces, Italiam, totamque Burgundiam & Aquitania regionem & partes Neustriæ peragunt, tandemque in minorem Britanniam accedunt, quam etiam omnino perlustrant. Hos apud Redonam civitatem hospitio excepit Electramnus episcopus, qui eis omnia necessaria liberaliter suppeditavit. Illic Fromundi frater natu-majior defunctus est, humatusque honorifice ab episcopo & a clero sancti Melanii, quod monasterium est nostri Ordinis in suburbio Redonensi; cujus monasterii cœtus monachorum cleri nomine, non sine exemplo, appellatur. Postea Fromundo visum est adire ad sanctum locum Rothonensem, ut sancti Marcellini papæ & martyris reliquias ibidem veneraretur. Exceptus cum gaudio a monachis, cum per septem dies precibus institisset, rursus Romam cogitat, at sancti Marcellini oraculo revocatus ab itinere, tandem tempore nocturnarum vigiliarum, ejus vincula sancti Marcellini resoluta meritis, ingentem sonitum in terram jacta ediderunt, quo audito, monachi concurrere, Deo gratias agere, Fromundi vulnera ligare fasciis, & benigne recreare. Post tres dies ille coeptum iter Romam profectus, tandem, expiato facinore, feliciter ex hoc mundo migravit. Hæc ex libro secundo de gestis sanctorum Rothonensium ^b.

b *7. lib. 34. n. 16.*

Mirum non immerito videri possit, quod tam grave facinus tam levi pœna expiatum sit, immo etiam matricidæ facinus, ut in consequentibus videbimus. Sed hi erant illorum temporum mores, quibus pro homicidio non raro imponebatur pecuniaria tantum multa, quam vulgus *weregildum* appellabat, maxime cum rei ad sanctorum basilicas confugissent. Huc spectant Eginhardi epistolæ duæ: una XVIII. in qua Eginhardus pro duobus servis, quorum frater socium suum occiderat, moxque ad limina sanctorum Petri & Marcellini confugerat, Marchradum vicedominum rogat, ut eis liceat solvere illum *weregildum* pro fratre suo, & ut ei membra perdonentur. Altera epistola xxv. ejusdem est argumenti. Itaque confugiendo ad

ad regem & episcopos, atque etiam ad sanctorum basilicas passim obtinebatur pœnæ remissio, quæ vel circulatorum ferreorum nexu, vel pecuniaria illa multa redimebatur.

Ineunte hoc anno Guigo quidam, nobilis Lemovix, Frodini & Wlstanæ filius, Miliacum villam pagi Petragorici, simul cum ecclesia sanctæ Radegundis ibidem exstructa, Abboni abbati sancti Martialis concessit pro anima progenitorum suorum atque Arnaldi germani sui, ad stipendia monachorum augendum in qualicumque cœnobia abbas ipse elegerit, eo pacto, ut ipse hanc villam usu fructuario ad vitam retineret, pro censu solidos quinque pridie kalendas Julii, qui dies sancti Martialis primi episcopi Lemovicensis cultui dicatus est, monachis quotannis redditurus. Datum mense Januario, anno primo regni domni nostri Karoli regis Aquitaniorum, scilicet junioris, Caroli Calvi filii, quem Aquitani in urbe Lemovicum medio mense Octobri anni superioris regem constituisse, unctoque per Pontificem ejus urbis coronam regni imposuisse, sceptrumque tradidisse memorantur in annalibus Bertinianis. Eundem calculum habet instrumentum, quod mox subjiciemus. Abbo iste, cujus mentio in charta superiori, abbas fuit sancti Martialis secundus, successor Dodonis primi ejus loci abbatis ab introductione monachorum. Porro prædicta villa ab eodem Abbone attributa fuit Palnatensi apud Petrocorios monasterio, de quo non semel a nobis facta mentio est in tomo superiori.

X.
S. Martialis
facta donatio.

Caroli junioris
anni regni.

Isdem anno ac mense Acredus quidam, & Girardus ejus frater, villam suam Falgerolas, sitam in pago Bituricensi, in vicaria Ulnacensi, contulere Naveni apud Bituricas monasterio, cui tunc Macbertus abbas præerat, successor Ebrardi anno superiore laudati, Magnum eo loci tunc fuisse monachorum numerum probat ipsius chartæ inscriptio, quæ sic habet: *Sacro ac venerantissimo sancti Sulpicii monasterio, quod est constructum in pago Biturico super fluvium Averæ, ubi preciosissimum corpus ipsius requiescit, & venerabilis abbas Macbertus maximam turbam monachorum regere videtur. Hac donatio a venerabili Rodulfo Bituricensium archiepiscopo, aliisque nobilibus viris confirmata & subscripta est. Facta donatio ista mense Januario, anno primo regnante Karolo rege.* quod de Carolo juniore interpretandum esse vel ex eo patet, quod Rodulfus sedem Bituricensem nondum obtinuerat anno primo Caroli-Calvi.

XI.
S. Sulpicio
item donatio
facta.

Maio insequente Audacher seu Odacer abbas & fratres Cormaricenses duobus fratribus germanis genere præcipuis, Miloni atque Guichardo, concedunt res quadam, quas quidam Guarinus sancto Paulo apostolo, ejus loci patrono, jure legali olim tradiderat, sitas in pago Turonico, in vicaria Dolensi, loco, qui dicitur Petrucius, super fluvium Agneris *, eo scilicet pacto, ut ipsas res in elemosynam sui, eorumque patroni olim præfulis Amalrici, ac in utilitatem sancti Pauli ecclesiæ amplificare, & in melius excolere studerent. Instrumenti subscriptiones & notæ chronicae sic habent: *Audacher abba hoc decretum a me factum relegi & subscripsi. Ivo monachus & diaconus recognovit. Datum in mense Maio, anno XVI. regnante Karolo rege. Adalardus monachus atque indignus presbyter signavit.* Nunc Petrucius * cella est monasterii Cormariceni, haud procul a Lochiis opido, ad Agnerem fluvium.

XII.
Cormaricensium
cella-Petrucius.

* *P. Andre.*

Apud Treca verfabatur initio hujus anni Carolus, cum villam quamdam * de comitatu & dominio Treassinæ urbis præcepit restitui monasterio, quod est in suburbio ejusdem urbis, vocaturque Cella-Bobini, constructum in honore sancti Petri apostolorum principis, cui Haldehingus venerabilis abbas tum præerat, ex longo tempore tunc positum sub tuitione & mundeburdo comitis prædictæ civitatis. Hæc villa Silviniacus vocatur, sive de Virtutibus, sita in pago Tornodorense, jam dudum eidem monasterio, quoniam pauperrimum erat, concessa: quæ nuper ab Aledranno comite per vim ac violentiam eidem loco abstracta fuerat. quam villam prædicto monasterio, seu sanctis fratribus ibidem Deo famulantibus, idem princeps ita restitui jubet, ut neque comes, neque judicialis potestas quicquam ex illa minuere aut detrahere conetur. *Data IV. idus Januarii, indictione IV. anno decimo-nono regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Cella-Bobini.* In hoc diplomate, ut in aliis ^b jam relatis, anni regni Caroli computantur ab eo tempore, quo rex Neustriæ a patre constitutus est. quod factum mense Septembri anni octingen-

XIII.
Caroli diploma
pro Cella
Trecensi.
a Camuzat,
fol. 20. &
seqq.

b *Lib. 34. n. 76. & seqq.*

ANN. CHR. 856. a *ibid.* n. II. X I V. Aliud pro Dervio.

tesimi tricesimi-septimi. Hic est Haldehingus seu Aldehingus abbas, a quo Cellense monasterium instauratum fuisse superius a vidimus.

Idem etiam calculus in alio restitutionis diplomate, quod idem Carolus in Pontione palatio edidit pro sancti Petri monasterio, quod vocatur Dervus, cui tunc præerat Wlfaudus, quem carissimum sibi abbatem & ministerialem vocat: cujus rogatu res quasdam, eidem loco per violentiam abstractas, restituit, aliasque munifica largitione donat. Quæ restituuntur, sitæ sunt in pago Pertensi, in loco, qui dicitur Pontunus *: quæ vero donantur, in pago Breonensi, in villa, quæ dicitur Gerulvillare; & in loco, qui dicitur Sanctus-Briçtius. quæ omnia tradit jam dicto sacro cœnobio, sanctisque fratribus ibidem Domino famulantibus, ad splendos suos, suorumque necessarios usus. *Data VII. idus Maii, indictione IIII. anno XVIII. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Pontione palatio.* Wlfaudus abbas successerat Pardulo Laudunenti episcopo & rectori Dervensis monasterii, qui haud scio an hoc anno jam decesserat, an Carolus, qui pro arbitrio suo abbatias modo his, modo illis tradebat, vel auferebat, Dervensem Pardulo ante obitum ademerit, ut eam Wlfaudo ministeriali suo tribueret.

X V. Lotharii diploma pro Gregoriano monasterio.

Ad regnum Lotharii pertinebat sancti Gregorii in Alsatia monasterium, cui ad id tempus præerat Pertholdus abbas, non semel jam a nobis laudatus. Hic a Lothario rege obtinuit confirmationem regis defensionis & liberæ electionis, ab avo & genitore ipsius Lotharii olim eidem loco indultæ. *Data idibus Februarii, anno Christo propitio regni domni HLotharii gloriosi regis primo, indictione quarta. Actum Aquigrani palatio regio.* quod diploma H Rodmundus notarius recognovit.

Ludovici præcepta pro Wissenburgo, & parthenone Argentoratensi.

Duo eodem anno præcepta edita sunt a Ludovico rege, unum pro Wissenburgensi, alterum pro Argentoratensi sancti Stephani monasterio. Primum obtinuit venerabilis abbas, regisque fidelis Grimoldus, eoque confirmata est donatio Calidarum-aquarum, qua Balnei dicuntur, a Dagoberto rege olim facta monasterio Wissenburgensi, quod est constructum in honore sancti Petri: cui tum Raffridus abbas præerat, cum hæc donatio facta est eorumdem Balneorum, quæ a Ludovico rege vasallis quibusdam concessa fuerant. *Data xv. kalendas Junii, anno regni domni Ludovici XXIII. Actum Franckenfort palatio regio.* Witkarius cancellarius ad vicem Karoli archiepiscopi recognovit. His chronicis notis nonnemo temere adjecit annum ab incarnatione DCCC LXXI. qui septimus erat a morte Caroli archiepiscopi Moguntini & archicancellarii, ad cujus vicem Witkarius cancellarius seu notarius hoc diploma recognovit.

Alterum præceptum est regis immunitatis ac tuitionis: cui obtinendo nobilis atque venerabilis sanctimonialis abbatissa Basilla sancti Stephani, infra muros Argentoratenses, Ludovico regi antecessorum suorum regum & imperatorum privilegia exhibuit: quo pacto scilicet idem locus a Childerico rege immunitate primum donatus, & a Pippino majore domus locupletatus; dein ex munificentia Lotharii imperatoris primi & conjugis Irmingardis ditatus fuerit; ac demum etiam auctoritate munitus HLudewici bonæ memoriæ piissimi augusti, qui locum jam dictum beati Stephani; & congregationi canonicorum quatuor sacerdotum & sanctimonialium triginta cum necessariis ministris dedicatum, sub sua defensione acceperat. quæ omnia rex Ludovicus rata habet, salvo per omnia honore sui sancti præfulis. *Data pridie idus Septembris, anno Christo propitio vigesimo-tercio domni HLodewici serenissimi regis in Alsatia, indictione IIII. Actum Strazburc palatio regio.* Orgarius ad vicem Grimoldi archicancellarii recognovit. Ita scriptum legimus in exemplari, quod nobis pro authentico non habetur. Editum est integrum a Guillimanno, & post eum a Conringio: sed apud utrumque Ludovici annus XXII. positus pro vicesimo-tercio, qui non compendiosis numericis notis, sed integris litteris in exemplari adscriptus legitur, vitioso sigillo apposito. Non placet Lotharii imperatoris primi elogium, nec Ludovici regis in Alsatia apposita notatio, ubi in orientali Francia scribi debuerat.

X V I. S. Zachariæ monasterio datæ a Benedicto reliquæ. b *Ital. Sac.* to. 5. c. 1270.

Benedictus pontifex a factiosis exagitatus, qui Anastasium antipapam fovebant, Venetias se contulisse, & a duce incredibili humanitate exceptus fuisse b dicitur. Cum in ea urbe versaretur, monasterium sancti Zachariæ invisit, ab Agnete abbatissa invitatus & ab ejus loci sanctimonialibus, quæ tunc religiosissimam vitam ducebant. Rebus compositis, Romam reversus pontifex corpora sanctorum Pancratii martyris atque Sabinæ virginis iisdem dono misit, quæ Venetias advecta,

in prædicto monasterio cum summo honore ac reverentia debita collocata sunt, ut Dandulus testatur.

ANN. CHR. 856.

Monasterium novum sancti Salvatoris & sanctæ Julię apud Brixiam Italiæ civitatem administrabat adhuc initio hujus anni Amalberga abbatissa. Id patet ex diplomate a Ludovici secundi imperatoris, qui ad preces Gisla dilectæ sororis suæ, & Amalbergæ monasterii-novi venerabilis abbatissæ, bona cujusdam Ermenaldi earum commendati confirmavit pridie idus Maii, anno imperii Ludovici in Italia septimo, indictione IV. Actum Brixia civitate, in monasterio-novo. Verum post quinque abhinc dies eadem Gisla imperatorem b adiit, eidemque significavit, quo pacto dominus ac genitor suus, bonæ memoriæ HLotharius augustus, idem monasterium diebus vitæ suæ ipsi obtinendum commississet, ut juxta regulam & institutionem sancti Benedicti illud cum aliis monasteriis, xenodochiis ac villis ei subiectis, gubernaret, teneret, ac disponderet. quod a Ludovico fratre confirmari petiit, obtinuitque. *Data XIV. kalendas Junii, anno, Christo propitio, imperii domni HLudovici gloriosissimi augusti in Italia VII. indictione IV. Actum Brixia civitate, monasterio-novo.* Hoc diploma Plato notarius recognovit; illud Weriboldus notarius, uterque ad vicem Druçtemiri.

X V I I. Amalbergæ Brixienf abbatissæ Gisla successit. a *Bull. Casin.* to. 2. p. 28. b *ibid.*

Paullo ante Bassacius Casinensis abbas, post regiminis annos octodecim humanis rebus exemptus est, videlicet XVI. kalendas Aprilis, & juxta ecclesiam sancti Benedicti, in ipso capitulo fratrum honorifice humatus. In ejus locum Casinates Bertarius ejus discipulum subrogarunt, virum sanctum & litteris insignem. Hic pericula monasterio imminencia reformidans, monasterium superius muris, turribusque firmissimis in modum castelli munivit, atque opidum ad crepidinem montis circa monasterium Salvatoris instituit. quod sancti Benedicti civitatem vocavit, a posteris sancti Germani vocabulo insignitum. Multa ecclesiæ ornamenta ab hoc abbate concessa: evangeliorum codex auro ac gemmis adornatus, calix aureus, aliaque id genus non pauca. Nec inanis fuit ejus eruditio, quam relicta ab eo lucubrationes, tractatus, sermones, versus de sancto Benedicto, alique testantur. Eidem etiam tribuitur a Leone Marsicano ac Petro diacono liber anticimennon, de quibusdam locis scripturæ in speciem pugnantibus: quod rectius Juliano episcopo tribuit Felix Toletanus in appendice ad librum Isidori de viris illustribus. Leoni & Petro fucum fecit distichon eidem opusculo adscriptum in codice Casinensi, quem Bertarius tantum describi curavit.

X V I I I. Bassacio abbatii Casinati successit Bertarius.

Bertarius, Christi fultus juvenamine sanctus Presbyter, hunc librum condere jussit amans.

Exstant in Casinate bibliotheca veteres monasterii ritus recepti sub Bertario abbate, in quibus jejunia ecclesiastica ætatis tempore ad nonam, alio tempore ad vesperam usque protenduntur, quæ in primi voluminis appendice c retulimus. Variæ donationes Casinaibus Bertario abbate factæ leguntur in chronico Casinensi d: ubi e Hilarius diaconus & monachus hujus monasterii in ecclesia Teanensi post Lupum seu Lupoaldum episcopum ordinatus perhibetur. Non omnittendum id, quod hoc loco scribit ignotus Casinensis de bonæ memoriæ Aloara, conjugæ Landonis comitis Capuani, quæ una cum Surano medico ita Casinatibus benefica erat, ut toto mense Maio stipendiis collatis fratres aleret. Paullo post idem auctor tradit, a Landone comite juvante, ancillarum Dei monasterium Teani conditum fuisse.

c *Amal. Bened. 10. 1.* p. 704. d *Chron. Casin. lib. 1.* c. 34. e c. 33.

In Asturiis post mortem Fatalis episcopi & abbatis, cum Samonense monasterium ruinæ proximum esset, illud instaurandum aggressus est Ofilo abbas, favente Ordonio rege, qui locum ei ad habitandum concessit. Is Maurorum persecutionem fugiens, e Cordubensi provincia in Asturias seu Galliciam se receperat cum Vincentio presbytero & Maria sanctimoniali; quidquid supellectilis & librorum potuerant, secum asportantes. Eorum sortem miseratus Ordonius, Samonense monasterium eis renovandum concessit; tantaque fuit Ofilonis apud regem existimatio, ut vicinorum monasteriorum ac presbyterorum curam ei commiserit, statuto hac de re edito, cujus hæc verba sunt: *Ordinamus tibi de calendis in calendis facias collationes per omnia ipsa monasteria in territorio illo, & provide vitam illorum, & ipsas collationes regulariter perage. & infra: Ut omnes sacerdotes, qui per monasteria*

X I X. Ofilo abbas Samonensis.

Collationes presbyterorum in monasteriis.

ANN. CHR.
856.

vel in ipso circuitu sunt, ad vestram veniant collationem, vel consilio, vel licentia tibi persolvimus, ut habeas potestatem stirpare vitia, & ipsos sacerdotes regulariter regere. quæ quidem satis probant, Ofilonem virum fuisse pium juxta & eruditum. Ejusmodi collationes jam præscripserat sanctus Fructuosus in regula communi. Non diu post Ofilonem integrum stetit Samonenſe monasterium, quod Ordonii secundi principatus anno tertio instauratum est.

ANN. CHR.
857.
X X.
Parisiorum
clades a Nor-
mannis.a Adrevald.
mirac. S. Be-
med. c. 33.

ANNO inſequentē verſatiles & mobiles Aquitani jam a Carolo juniore deſiciunt ad Pipinum, qui, Danis ſeu Normannis ſibi adiunctis, Pictavos, aliaque Aquitaniæ loca devaſtat. Interim Normanni ab Ofcello inſula Sequanæ ſupra Rotomagum, ubi præſidium extruxerant, iterum effuſi, v. kalendas Januariæ Luteciæ-Parisiorum invadunt, ſacra & profana omnia diripiunt, baſilicam ſancti Petri ſeu ſanctæ Genoveſæ incendunt, ceteraſque omnes, præter domum ſancti ſtephani, id eſt cathedralem eccleſiam, præterque baſilicam ſanctorum Vincentii & Germani, & Dionyſianam: quibus redimendis multa ſolidorum ſumma ſoluta eſt, ex annalibus Bertinianis. De hac funeſtiſſima clade agens Adrevaldus * noſter: *Quid Lutecia, inquit, Parisiorum nobile caput, reſplendens quondam gloria, opibus, fertilitate ſoli, incolarum quietiſſima pace, quam non immerito regum divitiis, emporium dixero populorum? Num magis ambuſtos cineres, quam urbem nobilem potis eſt cernere?* Verum quod ille paucis, eadem fuſius proſequitur Aimoinus Prætenſis monachus, & ipſe teſtis oculatus, in libro ſecundo de miraculis ſancti Germani Parisiorum epiſcopi, cujus corpus iterum Cumbas, tum in vicum Senonenſis pagi Acmantum; inde in villam Novigentum-Artaldi ad Matronam, quæ ejus poſſeſſiones erant, tunc deportatum eſt. Sic vero Aimoinus de illa Parisiorum clade. *Redimebantur ergo, inquit, omnia in circuitu vicina monaſteria, ne illorum ſervitia impoſitis ignibus crema- rentur; ſtudebantque præter ea viciffim equis, quatenus aliquos nobilium, gratia pecunie, capere poſſent. Unde, veluti ex mitiſſimi viri domni HLudovici abbatis redem- tione, non modicum & incomparabile acquirebant lucri negotium.* Parisinos nihil tale cogitantes comprehenſos fuiſſe tradit idem auctor, atque barbaros monaſterium ſancti Germani ipſo paſchalis feſtivitatis die, quod jam ante annos decem fecerant, invaſiſſe: ubi fratres viginti, qui ipſum monaſterium cuſtodirent, reſtiterant, ce- teris cum ſancti patroni ſui corpore alio profectis. Itaque, viginti illis monachis orto jam crepuſculo paſchalis ſacroſanctæ feſtivitatis officium celebrantibus, adſunt Nor- manni, qui paraſceves die equis aſcenſis iter arripuerant, ut ocuus venirent. Hos tamen quidam e noſtris, conſcienſis itidem equis, eorum adventum nuntiatum præ- venerant. verum, fratribus ad tale nuntium incredulis, divinaſque laudes nihilo ſecius proſequentibus, barbari conſeſtim ſuperveniunt, fratresque in eccleſia pſal- lentes circumſiſtunt. Mox clauſæ in eorum oculis eccleſiæ fores; fratresque alii in latibula & in puteos ſe abſconderunt; alii, ante enudatos hoſtium gladios, quaſi illi divinitus occæcati eſſent, illaſi tranſierunt, tantum prænuntii, & quidam in cir- cuitu & in medio monaſterii ex familiaribus interfecti, cum uno e fratribus, qui in equi curſu ſalutem poſuerat. Omnibus ſic diſſipatis, eccleſiam ac monaſterium diripiunt prædones, ac cellario fratrum ignem ſupponunt, ipſis recedentibus mox exſtinctum a fratribus, qui in latibula confugerant, & ab opidanis.

X X I.
Radberti hac
de re lamenta-
tio.
b Paſchaſ. c.
1506. & ſeqq.

Funestam hanc cladem luget Paſchaſius^b Radbertus libro quarto in Lamenta- tiones Jeremiæ. *Quis unquam, ait, crederet, vel quis unquam cogitare potuiſſet, quod accidere tale aliquid potuiſſet in noſtris partibus, quod tranſcurſo tempore omnes accidiſſe conſpeximus, doluimus ac deſtevimus, & valde pertimuiſſimus; unde & adhuc hodie non minus pertimeſcimus, ut pirata diverſis admodum collecti ex familiis, Parisiorum attingerent fines, eccleſiaſque Chriſti hinc inde igne cremarent circa litus? Quis unquam, quaſo, crederet, quod latrones promiſcue gentis unquam talia auderent? vel quis æſtimare potuiſſet, quod tam glorioſum regnum, tamque munitum & latiffimum, tam populolum & firmiſſimum, talium hominum humiliari vel ſædari ſordibus deberet? Fateor enim, quod nullus ex regibus terra iſta cogitaret, neque ullus habitator noſtri orbis audire potuiſſet, quod Parisium noſtrum hoſtis intraret.* Id porro idem Paſchaſius ait accidiſſe propter peccata populi, propter iniquitates ſacerdotum & principum, qui tamen ad pænitentia lamenta non confugiebant. Ergo, inquit, *deſeruit gladius barbarorum, evaginatus ex vagina Domini: & nos, miſeri, torpentes vivimus inter*

ANN. CHR.
857.

ram immania barbarorum mala, inter tam crudelium civium bella, inter diripientium predaſ, inter ſeditiones & fraudeſ: ſed quotidie ad majora exardeſcimus ſcelerum mala. Hinc patet, poſt hanc cladem ſcriptam fuiſſe a Paſchaſio expoſitionem in Thre- nos, quam quinque libris *ſeni Odilmanno Severo*, conſodali ſuo, nuncupavit, *multo longoque*, ut ipſe ait, *conſeſtus ſenio*: ut vel ſic animum emolliret ad gemitus & lacrymas, quibus ante actæ vitæ peccata dilueret. Forte hic Severus unus eſt ex in- terlocutoribus, quem Paſchaſius adhibet in libro primo de epitaphio Arſenii ſeu Wala: qui jam mortuus erat, cum ſecundum librum aggreſſus eſt Paſchaſius, ut initio libri ſecundi reſtatur, atque adeo hic liber ſcriptus eſt poſt libros quinque in Threnos, quos eidem Severo, ſi tamen idem eſſe cenſeatur, inſcripſit.

Conſimilem ſtragem edidit ex parte Ligeris alia turma Normannorum, qui Tu- rones & circumjacentia loca uſque ad Blifum * caſtrum deprædati ſunt. Idem ad urbem uſque Carnutum progreſſi, opido capto, caſiſque aut fugatis opidanis, in- gentem urbi vaſtitaſem intulerunt. Inter hæc Frotboldus epiſcopus, inſequentibus Danis, pedibus fugiens, dum fluvium Auduram * natando trajicere conatur, aquis interceptus perit. Ita ſcribit annaliſta Bertinianus ad hunc annum, præferendus forte necrologio Carnutenſi, in quo id factum dicitur anno inſequenti: quo anno a paganis Sequanenſibus magna cædes Carnotis facta legitur: interemi Frotboldus epiſcopus, Stephanus præbyter, Titulſus præbyter & monachus, aliique permul- ti. Tunc ſine dubio ſuprema vaſtitaſ imponita eſt ſuburbano ſancti Petri monaſterio, quod Elias pſeudepiſcopus jam ante aliquot annos magna ex parte diripuerat, ut ſuperius a vidimus. Veri ſimile eſt, Titulſum ejus loci monachum fuiſſe, aut certe a lib. 31. n. 12.

X X I I.
Turones &
Carnute a
Normannis
inſeſtati.* Blois.
* L'Évre.

Tunc ipſis ſanctis a facie furentium paganorum ſedes mutare neceſſe fuit, quod de ſancto Germano Parisiorum epiſcopo factum mox vidimus. Idem de ſanctis Ma- gtorio epiſcopo, ac de ſancto Filiberto abbate accidit: quorum alter in monaſterio Leonenſe, dein Parisioſ; alter Conaldum * tranſlatus, qui locus eſt in pago Ande- cavenſi ad fluvium Ligerim, quem Carolus Herenſibus monachis ad refugium con- ceſſerat, antequam urbs Andecavorum a barbaris caperetur. Perſtiterat ad id tem- pus ſancti Filiberti corpus ad ſolacium accolarum in monaſterio Deenſi; licet a Normannis incenſo. Verum Herenſes palabundi, tanto patrono ſe orbatos eſſe non ſerentes, primum hoc anno illud Conaldum ſecum detulerunt; dein Meſciacum, quæ villa eſt pagi Pictavenſis, Herenſibus a Carolo rege conceſſa. Quam diu illic ſubſtiterint, incertum. Eiſdem palabundis poſt aliquot annos idem princeps abba- tiolam ſancti Porciani contulit, ac demum abbatiam ſancti Valeriani apud Trenor- chium, ubi deinceps conſtiterunt.

X X I I I.
Sanctorum
translationes-

* Conan.

Hunc annum non videtur prætergreſſus Heribaldus Autiſiodorenſis antiſtes, qui annos triginta-tres eam eccleſiam rexiffe traditur, mortuus VII. kalendas Maias, atque, ut ipſe petierat, ſepultus honorifice in baſilica ſancti Germani, cujus altare vivens argentea tabula decoraverat, calice argenteo eidem conceſſo. Hunc excepit Abbo ejus frater, & abbas ſancti Germani regularis, cui Hinemarus Remorum pontifex ſcripſit^b pro Heribaldo præſule deſuncto, qui cuidam fratri apparens, admo- nuit de eleemoſyna & oblationibus pro ſe offerendis. Idem in poſteriori opere c contra Gotheſcalcum, quod anno ejus ſæculi quinquageſimo-nono ab ipſo compo- ſitum eſt, Heriboldum venerandæ memoria appellat. Ejus commemoratio in necro- logio eccleſiæ Autiſiodorenſis habetur in hæc verba ad ſeptimum kalendas Maii: *Obiit domnus Eribaldiſ epiſcopus, qui dedit, ad veſtimenta fratrum, id eſt canoni- corum, emenda Condidaſ villam cum ſuis appendiciis, & abbatiam ſancti Remigii cum vincis, corticano videlicet & plantis; & ad ſtipendia ipſorum dimidium Maxi- miacum, hoc eſt manſos XXI.* Nihil de eo in martyrologio ejus eccleſiæ ab annis ſex- centis ſcripto, cui ad dies ſingulos necrologium inſertum eſt. Ejus corpus caſula involutum e tumulo levatum ab illuſtriſſimo Dominico Seguerio epiſcopo anno

X X I V.
Heribaldo
epiſcopo Auti-
ſiodorenſi ſuc-
cedit Abbo
abbas.
b Frod. lib. 3:
c. 21.
c Hinem. c. 6.

ANN. CHR.
857.

M DC XXXVI. Abboni ejus fratri ac successori duos tantum episcopatus annos cum menibus decem tribuit historia episcoporum Autisiodorensium apud Labbeum: ubi mortuus dicitur XII. nonas Decembris, atque in ecclesia sancti Germani honorifice humatus: quo die in necrologio nudum ejus nomen legitur. In detectione sepulcrorum ab eodem Dominico facta inventum est unum Abbonis creditum, in quo jacebat *corpus cilicio indutum, superposito habitu monachali, quem nunc floccum vocant*. Abboni successus est in episcopatu Christianus, non confundendus cum ejus nominis abbate sancti Germani, quem principatu Ludovici Pij floruisse vidimus.

a Lib. 31.
n. 30.XXV.
S. Germani
abbates.

Quis in regimine monasterii sancti Germani Abboni successerit, non facile dixerim. In vulgatis indicibus ei substituitur Hugo filius Conradi comitis, quem etiam ejus loci abbatem fuisse recentiores existimant. Benefactorem agnosco, non abbatem. Si conjecturis indulgere licet, crediderim Abbonem cum episcopatu retinuisse monasterii regimen, qui mos tunc erat haud infrequens in abbatibus regularibus, ad episcopalem dignitatem assumtis; eoque mortuo, abbatiam cessisse Lothario Caroli regis filio, post quem Hugo Conradi filius eam obtinuerit.

XXVI.
Fossatenfes
abbates.

Ad hunc annum pervenit Einardus seu Eginardus abbas Fossatenfis, ut patet ex litteris tabularii ejus monasterii, quibus a Carolo rege confirmatur permutatio facta inter Hermentrudem reginam & Einardum abbatem, datis XVII. kalendas Januariar, Caroli regis decimo-octavo. Einardo successisse videtur Godefredus, & ordinis dignitate, & perfectioris vite sanctitate venerandus abbas Fossatenfis monasterii, qui prolixiori tempore sub regimine sanctae recordationis Theodradi in eodem deguit cenobio, ut loquitur Odo abbas in libro de everfione & restauratione monasterii Glannafolienfis. Godefredo abbati & monasterio Fossatenfi rex Carolus quamdam possessiunculam in pago Remensi refugii causa propter Nortmannorum persecutionem donasse dicitur in libello de vita Burchardi comitis: ubi corpus sancti Mauri multis annis conservatum fuit. Hæc possessio non alia est quam Floriacus in agro Remensi, notatus in polyptycho Fossatenfi, edito in appendice capitularium. Quamquam quo tempore sancti Mauri corpus illic conservatum fuerit, necdum nobis compertum. Godefredo dein successit Odo, scriptor translationis & miraculorum sancti Mauri, inferius commemorandus.

XXVII.
Figiacenfes
item & Con-
chenfes.

Apud Cadurcos Figiacensem abbatiam cum Conchenfi per id tempus regebat Girardus, cognomento Regularis: post quem Radulfus, ejusdem loci monachus, curam pastorem in utroque monasterio accepit, qui Caroli regis decimo-septimo anno ministerium suum implevisse, sepultusque Figiaci quietere traditur. Hic de honore seu facultatibus Figiacensis monasterii tantum diltraxisse invenitur, ut uni foli, scilicet seniori seu domino Calmontensi, sexaginta ecclesias cum quingentis mansis tradiderit, ea tantum conditione, ut ex eis nulli alteri loco donationem faceret; & cum exigeret necessitas, absque alio stipendio, abbatis suorumque bella proclaretur. Radulfo successit in utroque regimine Adalardus, qui describendorum librorum studiosissimus fuit, ut multa volumina testantur, quorum initio ac fini ejus nomen adscriptum erat. Hunc secutus est Geraldus, sub quo Conchenfis abbatia divisa est a Figiacensi. Hæc ex anonymi historia^b Figiacensi: cui non omnino tuta fides, ubi ait, eundem tunc Conchenfis monasterii, qui Figiacensis erat, abbatem extitisse. Constat quippe ex Aimoino in libello de sancti Vincentii translatione, cujus summam^c superius retulimus, Blandinum apud Conkittas seu Conchas abbatem fuisse anno ejus sæculi quinquagesimo-quinto, quo de hac translatione agi cœptum est.

b Baluz. 20.
2. Miscel. pag.
299.c Lib. 34.
n. 93.XXVIII.
Lotharii re-
gis divortium
ab uxore.

In regno Lotharii enorme scandalum hoc anno cœpit oriri ex divortio Lotharii regis a Thietberga uxore: qua repudiata, ille concubinis, in primis Waldradæ adhæsit, quæsito colore ex falso crimine Thietbergæ, quasi hæc flagitium olim ab Hucberto fratre passa fuisset. Nec defuere postea episcopi, qui regis libidini & insanis amoribus assentarentur: in quibus primas tenere Guntarius Colonienfis, & Teutgaudus Trevirensis metropolitani. Paulo ante hunc annum Guntarius Colonienfi impositus est cathedræ, quæ vacua erat ante annos decem, cum Bremensis ecclesia ejus suffraganea in metropolim erigeretur, unireturque cum Hammaburgensi in gratiam Ansharii episcopi: in cujus actis diuturna hæc vacatio fuisse dicitur. Ordinato demum in illa metropoli Guntario, Ansharius apud eum satis

Guntarius
Bremensis me-
tropolis errec-
tioni ægre con-
sentit.ANN. CHR.
857.

egit, ut hanc erectionem auctoritate sua confirmaret: cui primum ille consensum denegavit. Agitata dein hæc causa hoc anno coram duobus regibus, Ludovico & Lothario, in conventu Wormatiensi, cui Ansharius noster interfuit. Cum hæc erectio ab omnibus probaretur, unus obistere pergebat Guntarius, ecclesiæ suæ honorem imminui non ferens. Tandem universis episcopis, ipsisque regibus rogantibus assensit, si modo apostolica id auctoritate firmaretur, quod postea Nicolaus pontifex comprobavit.

Hoc ipso anno Hildegardis virgo, Ludovici Germaniæ regis filia, quam Turicino* parthenoni primam a patre abbatissam præpositam fuisse vidimus, supremum vitæ diem absolvisse dicitur in brevi chronico Weingartensi, cujus hæc verba sunt: *Anno DCCC LVII. serenissimi HLudovici regis filia Hiltigart obiit*. Diem signat vetus codex sancti Galli, in quo etiam ejus refertur epitaphium, præmissis hoc elogio: *x. kal. Januarii Hildegarda virgo Christi, & domni HLudovici regis filia, de hoc seculo migravit ad Christum, & humata est in ecclesia sanctæ Regulæ & Felicis martyrum Christi in castello Turego**. Sic habet ejus epitaphium:

XXIX.
Hildegardis
abbatissa Turici-
cina obiit.
* Eravven-
munster.

* Zurich.

*Hoc jacet in tumulo Christi dignissima virgo
Hildegarda, nitens moribus egregiis.
Hæc fuit eximii HLudovici filia regis.
Mentem sponte suam voverat illa Deo.
Bis denos octo vita compleverat annos,
Migrans ad Sponsum virgo beata suum.*

Hildegardæ nihilo minus obitum ad finem sequentis anni differendum suadet Ludovici ejus parentis diploma pro Tigurino parthenone, cui, ad postulationem dilectissimæ filiæ suæ Hildegardæ, curtem suam, quæ vocatur Chama, sitam in ducatu Alamannico, pago Turgaugensi, cum universis adjunctis confert pro serenissimi imperatoris avi sui Caroli animæ remedio, atque præstantissimi HLudovici augusti genitoris sui, proque sua, suæque conjugis æterna mercede: ita ut deinceps in perpetuum *sanctimonialium seminarum, sub regulari forma degentium, vita, conversatioque monasterialis monastico cultu instituantur*, ac sanctis martyribus Felici ac Regulæ deditus honor exhibeatur. Integrum hac de re diploma refert Conringius in censura diplomatis* Ludoviciani. Data XVI. kalendas Maii, anno XXVI. regni HLudovici serenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione sexta. Actum in villa Frankonofurt palatio regio, quod anno sequenti convenire patet ex his, quæ alias^b diximus de notis chronicis ipsius regis Ludovici. Hildegardæ in parthenonis regimine successit Berta ejus foror, cui Carolus Crassus imperator eadem monetæ facultatem, quæ nonnisi locis nobilioribus, & quodam peculiari privilegio concedebatur, indulgisse fertur. Hinc Tiguri adhuc reperiri^c dicuntur antiqui nummi, quibus una facie vultus mulieris velatæ, altera scriptum *Carolus imperator* cernitur. Eadem Berta corpora sanctorum martyrum Regulæ & Felicis transtulit, utque anniversario festo tota regione celebrarentur, Constantiensis episcopi auctoritate & Caroli edicto impetravit. Confer quæ de hoc parthenone, ejusque abbatissis superius^d diximus.

a Conring. p.
367. & seqq.b Lib. 33. n.
30.
Berta suc-
cedit.c Guilliman:
lib. 3. rer. Hel-
vet.d Lib. 34. n.
67.XX X.
Ludovici re-
gis litteræ pro
Altaba.

Idem rex Ludovicus duo diplomata hoc anno concessit Olgario abbati Altahæ inferioris, qui ante biennium Gozbaldo episcopo & abbati successus fuerat. Primum diploma est regis immunitatis ac tutelæ eidem loco indultæ exemplo Caroli augustissimi imperatoris, & Tassilonis quondam Bajoariæ ducis. *Data XI. kal. Maii, anno XXV. regni HLudovici serenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione quinta. Actum in villa Potamo ad lacum Acronium*. quod diploma Hildebrandus notarius ad vicem Grimoldi archicapellani recognovit. Alterum est, quo idem princeps rogatu Eginulfi fidelis sui quæsdam res proprietatis suæ donat Altahæ monasterio, cui Olgarius abbas & rector præerat. *Data XV. kal. Septembris, anno itidem vicesimo-quinto Ludovici in orientali Francia regnantis, indictione ipsa quinta. Actum in civitate Ratifona*. quod diploma Cointius perperam ad ejus sæculi annum quadragesimum-primum refert, ut patet ex his, quæ alias de Ludovici regis epocha diximus.

A N N A L E S

64

ANN. CHR.
857.
X X X I.
S. Bartholomæi monasterium Ferraria.
a Ital. Sac.
to. 2. c. 557. 6.
seqq.

Sub id tempus Ferrariæ in Italia sancti Bartholomæi monasterium extrui ceptum. Factum Ughellus^a hoc modo narrat. Cum Ferrariensi ecclesiæ præsideret Viator episcopus, Ludovicus imperator, eo nomine secundus, Othoni primo Estensi domino Comaclum urbem, in Adriatici maris paludibus sitam, cum ejus comitatu tradidit, ejusque possessionem inivit Marinus, ipsius Othonis ex Lada uxore filius. Hujus urbis possessio, quæ facile muniri propugnaculis, ac portu commodissimo instrui poterat, ad quem per Padi alveum omnia mercium genera ex tota Insabria convehi possent, tantam æmulationem vicinis Venetis injecit, ut felicibus Estensium progressibus obfistendum, & Comaclum invadendum duxerint, ne forte Estenses Adriatici maris imperium sibi demum vindicarent. Missus proinde Romam ad Benedictum a Veneto duce Badoarius nepos, ut Comaclensem comitatum a pontifice postularet. Qua re percepta, Marinus Badoarium in itinere commissa pugna vulneratum comprehendit: ac sacramento obstrictum, se illam injuriam armis numquam ulturum, dimisit. Badoario ex vulnere mortuo, Veneti, extincti simulque rei publicæ ulturi injuriam, Comaclum armis adoriuntur, captum everunt; actumque de Marino fuisset, ni Padum tranando, insequentium manus efugisset. Is dein Ferrariam se recipiens, die festo sancti Bartholomæi in suburbana ejusdem sancti ecclesiolam profectus, ibidem genitricem reperit orantem, quæ natum ut mortuum lugebat. Hanc ecclesiolam tum incolebat Sabinus nobilis Ferrariensis, sanctitate conspicuus, qui se ex hominum commercio subduxerat, ut divinis rebus animum liberius applicaret. Lada itaque, reperi filii occasione lætior, ibidem monasterium erigere cum episcopi permisso decrevit, ejusque fundamenta jecit. Marinus inter ea in Gallias, ut auxilium adversus Venetos eliceret, profectus, e vita discessit: nec diu mater filio superstes, imperfectum opus reliquit. quod nihilo minus Sabinus, subsidia conferentibus quatuor sacerdotibus, Ursone, Petro, Desiderio, alteroque Ursone adolescente, Vitalis Leuti filio, nobilibus Ferrariensibus, qui se illi socios adjunxerant, ad fastigium perduxit. Ejus loci ecclesiam post septem exinde annos Viator episcopus idibus Aprilis dedicasse traditur, tumque monasterium Ludovicus imperator, ejusque monachos, Sabinum scilicet, Ursone, Petrum, Desiderium atque alterum Ursone mox dictos, cum omnibus rebus ac possessionibus, quas illi novo monasterio contulerant, sub suæ protectionis mundeburdio accepit anno ejus sæculi sexagesimo-nono. Primarios quatuor hosce viros unus tumultus excepit; multi que alii viri illustres, in primis Gothifredus Estensis, Azonis & Hildegardis filius, ex abbate Brixienfis sæculo decimo episcopus, florere in eodem monasterio, quod demum ad Cistercienses transfatum est. Dubitare licet, num ante id tempus monasterium extiterit eo in loco, ubi quondam antiqua ejus structura fuisse dicitur in litteris Ludovici imperatoris, quas apud Ughellum invenies.

ANN. CHR.
858.
X X X I I.
Benedicto
pape successit
Nicolaus I.

Initio anni sequentis Ludovicus imperator Romam adiit, Benedictum papam de quibusdam rebus ecclesiæ opportunis consulurus. Vix pedem ex Urbe extulerat, cum Benedictum ipsum pontificem vi. idus Aprilis mortuum esse accepit, moxque urbem, ut novi pontificis electioni ac consecrationi interesset, repetiit. Electus est in Benedicti locum non magis communi cleri & populi suffragio; quam Ludovici favore Nicolaus diaconus cardinalis, quem propria merita pontificatu dignum jam pridem reddiderant. Primus ejus nominis pontifex, ingentibus factis Magnus dici meruit. Præcipua factorum ejus materia & occasio fuit Lotharii cum Thietberga divortium, schisma Photianum, Rothadi Sueffionensis episcopi cum Hincmaro metropolitano discidium, conversio Bulgarorum, aliaque nonnulla, de quibus in consequentibus dicendi subinde locus erit. Singulare est quod de eo apud Anastasium legitur, nempe ipsum fecisse in Constantiniana basilica Salvatoris crucem ex argento purissimo, qua pendent ante figuram substantiæ carnis ejusdem Domini nostri Jesu-Christi. Idem monasterium fecit in cœmeterio sancti, Sebastiani ad Catacumbas, ubi sanctorum apostolorum Petri & Pauli corpora jacuerant, ibidemque monachis sub abbatis regimine congregatis necessaria stipendia suppeditavit.

XXXIII.
Ludovicus
abbas a Nortmannis captus
cum Gauzolino fugit.

In Gallia Nortmanni Sequanæ insulam, Oscellum dictam, occupare pergebant, exque ea idemtidem excursiones in finitima loca faciebant. Ex his dum Berno dux eorum cohortis Carolo regi Vermeriæ fidelitatem jurat; alii prædabundi hac illacque

que discurrentes, Ludovicum abbatem monasterii sancti Dionysii cum fratre ejus Gauzolino abbate sancti Germani capiunt, proque eorum redemptione gravissimam multam imponunt, ut in annalibus Bertinianis legitur: cui solvendæ multi ecclesiarum thesauri exhausti; immo, his non sufficientibus, a Carolo rege, omnibusque episcopis, abbatibus, comitibus, ceterisque optimatibus, multa ad prædictæ summæ supplementum collata sunt. His annalibus consentit ejus temporis scriptor vitæ sancti Faronis, qui ait tantum auri atque argenti expensum pro Ludovici abbatis redemptione, ut non modo universæ regni ecclesiæ, sed etiam ipsa Roma suis se ornamentis, opibusque spoliata sentiret. Certe ex parte sancti Dionysii datæ sunt ex auro sexcentæ octoginta quinque libe, ex argento tria millia ducentæ quinquaginta, præter vassallos, eorumque uxores ac liberos, ut legitur ad calcem Aquilgranensis regulæ canonicorum in codice sancti Nicasii Remensis, ab annis octingentis exaratis. Hanc injuriam jacturamque reparaturus Carolus rex, Oscelli præsidium obsidere mense Julio, & impugnare aggreditur, eique se adjungit Carolus ejus filius, adducto ex Aquitania Pippino jam laico, cui comitatus ac monasteria in Aquitania concessit. Eodem etiam Lotharius rex patruus auxilio accessit. Ad kalendas Octobris protracta obsidio est, sed re infecta discessum.

Interim Ludovicus Germaniæ rex, comitum ex regno Caroli invitatu per quinque annos sollicitatus, in Caroli fratris regnum irrumpit, Pontionem villam regiam venit, atque hinc per Catalaunos & Cupedenses usque Agenticum-Senonum, ac demum in Aurelianensem pagum progressus, inde ad Cupedenses remeavit. His compertis, Carolus per Catalaunos cum Burgundiæ primoribus occurrit. Verum in procinctu pugnæ desertus a suis, recessit pridie idus Novembris, & in Burgundiam se recepit. Ludovicus vero, iis receptis, qui a Carolo defecerant, Augustam-Treorum adit, ibique comitatus, monasteria, villas regias, aliaque partitus his, qui se invitaverant, Attiniacum venit, ubi eidem rex Lotharius occurrit, fœdus cum eo renovaturus. Pactionibus initis, Ludovicus per urbem Remorum & Laudunensem pagum profectus est Augustam-Veromanduorum; ibique in cœnobio sancti Quintini martyris dominicæ nativitatis festum celebravit.

Inter ea episcopi provinciarum Remensis & Rotomagensis, quos Ludovicus ad septimum kalendas Decembris Remos convenire præceperat, Carisiaci congregati eidem in Attiniaco palatio consistenti rescribunt, se ad illud placitum occurrere non posse, tum propter incommoditatem & brevitatem temporis, tum propter inconvenientiam loci, & maxime propter confusionem tumultus exorti; eumque hortantur, ut fraternæ caritatis & pactionum initarum memor, male erepta relinquat & corrigat, ecclesias restauret, earumque privilegia intemerata custodiat, monasteriis ablata electionis jura restituat. quod Augustam ejus frater divina inspiratione, sacerdotumque & sedis apostolicæ admonitu facere jam coeperat; rectores ac rectorices monasteriorum secundum pristinum ordinem & habitum suum vivere curet; hospitalia peregrinorum, in his Scottorum, conservare in suo statu studeat, aliaque multa in hunc modum. His commotus Ludovicus, episcopalibus monitis parere fategit; eique anno insequente indulgentia in synodo Mettensi ab episcopis concessa est. Huc spectare videtur Hincmari epistola ad Grimoldum abbatem sancti Galli, a Frodoardo^a memorata, qua eum rogat, ut regi Ludovico suadeat, ne perverforum credens consiliis talia ulterius committat, qualia contra fratrem suum Carolum tunc egerat.

Dum Carolus Burgundiam peragrat, Autisiodorum venit, comitante ipsum inter alios Lupo abbate, qui in sancti Germani monasterio perhumaniter exceptus hospitio est. qua de re ejus loci monachis gratias agit^b iis sane verbis, quæ ad commendationem caritatis monastica huc referre operæ pretium videtur.

Sanctis patribus, in monasterio beati Germani Deo excellenter militantibus, Lupus (cum) sociâ congregatione Ferrariensi copiosam in Domino salutem. Semper quidem in cœnobiorum nostrorum habitatoribus vera caritas viguit: sed numquam tam certis indicis, ut nostro tempore, sui magnitudinem declaravit, ac in nobis, si quid præter solitum exercuisset, suppressendum videretur, ne immemoris beneficii exprobrationem nos formare aliquis existimaret. De vobis liberum nobis est præsertim vera narrare ad divine laudis augmentum. Et quoniam confidentius experta asserimus, quam audita, a memetipso inchoandum decrevi, fidem propositioni facturum. Cum proximo autumno in-
Annal. Bened. Tom. III. I

ANN. CHR.
858.

XXXIV.
Ludovici regis in Caroli regnum irruptio.

Episcoporum ad cum monita.

^a Frod. lib. 3. c. 24.

XXXV.
Lupus S. Germani monachis ob hospitium gratias agit.
^b Lup. ep. 116.

ANN. CHR.
858.

signis rex noster Karolus Autifiodorum venisset, & comitatus ejus proxima loca pene omnia occupasset; egentes hospitii, vos potissimum adeundos credidimus. Nec spe nostra falsi, officiose sumus excepti; & publicum vestrum convictum regio famulatu nobis penitus adimente, quæcumque hora elabi petuimus, nequaquam sensimus importunitatem nostram vobis oneri existisse. Postquam per carissimum propinquum Remigium, & gratissimum auditorem meum Fridilnem, sanctitati vestre satisfacimus, ostendentes votum nostrum; quibus veniti non valebamus, mandata regis alio quam vellemus avertere. Discessuri, ne gratias quidem in conventu referendi copiam habuimus: quoniam moras omnes differenda legationis impossibilitatis auferebat. Unde in hac parte memoratos amantissimos fratres vicinam nostram implere obsecravimus, donec per nos id ipsum exsequi Divinitas largiretur. Ad hæc que supra retulimus, terrente prædonum improbitate, ornamenta ecclesie nostre occultanda curavitis, nec ad id præstandum inventi estis difficiles, que secum reputans dilectissimus frater noster S. & cum sibi, tum etiam pluribus aliis nostrum multa benigne collata recensens, impendente, ut metuebamus, ruina nostri loci, quam & nostra peccata, & piratarum vicinia minabantur, vos elegit, non apud quos peregrinaretur, sed intra quorum collegium admissus, vicarium loci nostri contubernium possideret. Verum id etiam alii postulaverunt, optantes, licet diversi, in monasteriis consistere, quam cum majore suorum parte in villa versari. Quamquam igitur Deus, incertum utrum sua pietate in perpetuum subversionem nostri monasterii removerit, an aliqua latente causa ad tempus distulerit: tamen prædictus frater, quod obtinendum conceperat, perseveravit flagitare, quod utinam, vobis annuentibus, consequatur, ne simili casu coactus, ulteriora compellatur sectari. Supplicamusque, ut eum apud vos consistentem pie foveatis: quia eorum laborum diu particeps fuit, & pro sua probitate ac strenuitate semper gratus omnibus, & universaliter utilis est judicatus. Præter ea vestre sanctitati plurimum confisi, ausi sumus fratrem Bernegaudum, rudem adhuc monachum, roganti * vestra paternitati dirigere, vestra voluntati obsecururum, & in suo proposito perfectiorum exemplis atque doctrina studiosius confirmandum. Exiguitatis nostra benigne memores optamus vos valere feliciter.

f. rogantem.

XXXVI.
Carolus Autifiodori S. Germanum invocant.

a Heric. de mirac. S. Germ. lib. 2. cap. 8. 9. & 10.

b lib. 32. num. 57.

XXXVII.
Pa chain nova scripta de eucharistia.

Carolus regem, postquam desertus a suis, cedendum tempori arbitratus est potius, quam suo & rei publicæ dispendio tentandam prælii fortunam: dein ad divinum se præsidium contulisse, ejusque rei gratia beati Germani cœnobium adiisse testis est Hericus ejus loci tunc monachus, qui addit, eundem principem, loci ac temporis opportunitate captata, sacri beati Germani translationem corporis absque dilatione perficiendam decrevisse: propterea quod & suæ reversionis incertus existeret, & conceptæ in sanctum devotionis officii plurimum sibi roboris acquiri posse non dubitaret, quod quidem factum sit sancto epiphaniarum die anni insequentis. Ex quo intelligitur, ipsum diu Autifiodori moratum fuisse, nempe a mense Novembri ad insequentis anni initium; nec mirum proinde, si tam prolixas hospitibus suis gratias retulerit Lupus: qui per id tempus legatione, haud dubie ad Ludovicum regem, functus est. In eadem epistola Lupus prædonum nomine intelligit Nortmannos, qui anno superiori ab urbe Parisiorum usque ad pagum Senonensem excursions fecerunt, quod in causa fuit, ut Ferrarienses ornamenta sua in Autifiodorense sancti Germani monasterium tulerint. Tunc temporis; teste Aimoino, contigit terrore paganorum, ultra Parisius jam, & castelli Melidonis terminos excurrentium, ut sanctissimum corpus beati Germani Parisiorum episcopi, a villa Acanto, quo nuper delatum fuerat, ad villam Novigentum, super Matronam fluvium sitam, transferretur. Ceterum Remigius ille Lupi b propinquus alius est a Remigio monacho illo Autifiodorensi, Herici discipulo, a quo studia litterarum ad sæculum nonum propagata sunt.

Hoc fere tempore Paschasius Radbertus scribebat librum suum duodecimum in Matthæum, in quo nonnullos refellit, qui in sacramento eucharistiæ nescio quid novi fingebant, quasi non sit vera caro Christi, quæ celebratur in ecclesia, neque verus sanguis ejus, sed tantum quædam virtus carnis ejus & sanguinis. Hic vero liber vix ante id tempus scriptus dici potest, siquidem intermissum commentarium non nisi post abdicatam, ut vidimus, præfecturam, id est post annum octingentesimum quinquagesimum-primum, prosecutus est a libro nono. deinde opus iterum interruptum ab undecimo resumit inter confinia ultima vite, ut ipse in ejus libri prologo loquitur. Jam vero commentationem illam absolverat, cum epistolam scripsit

ANN. CHR.
858.

ad Fredugardum, qui ipsum de quodam obscuro Augustini de eucharistia loco, de quo multi dubitabant, consuluerat. Locus est in libro tertio de Doctrina christiana, ubi Augustinus ait tropicam esse locutionem, ut corpus Christi & sanguis esse dicatur in eucharistiæ sacramento. Hunc porro locum, aliosque Paschasius explicat in epistola, quam dilectissimo fratri & commilitoni Fredugardo inscribit: Paschasius senex, inquit, tuus & monachorum omnium peripsema. Fredugardus sive Frudegardus non alius videtur quam Frithudagus, qui inter monachos Corbeia-novæ sub Warino abbate cum aliis recensetur. Principio excusat Paschasius, quod quorundam hospitium negotiis occupatus, citius ejus mandatum exsequi non valuerit. Dein ait, cum Christus de Eucharistia loquens, corpus & sanguinem suum esse dicat, non aliam insinuasse carnem, quam propriam, & quæ nata est de Maria virgine, uti probat demonstrative, dicens, hoc esse corpus suum, hunc esse sanguinem suum. Eam esse beati Augustini sententiam, ex sermone ad neophytos, ubi ait, hoc accipi in pane, quod pendit in ligno; hoc in calice, quod manavit ex Christi latere. Istud porro sacramentum mysterium simul esse ac veritatem. Denique hanc esse sanctorum fidem, quamvis multi ex hoc dubitent, quomodo ille integer maneat, & hoc corpus Christi & sanguis esse possit. In fine Fredugardum hortatur ad relegendum libellum suum de hoc sacramento, qui ad intelligentiam hujus mysterii plures commovisse dicitur; huicque epistolæ addat expositum ium de hac cæna in Matthæum: quatenus ex his lectori amplius augeatur sensus, & confirmetur patrum auctoritas.

Ut multi, lecto Paschafii libro de corpore & sanguine Domini, ad intelligentiam hujus mysterii commoti sunt; ita e contrario nonnullis haud placuit quod dixerat, in eucharistia hoc ipsum corpus esse, quod natum ex est Maria virgine, quamvis eo modo locuti essent antiquiores patres, quorum testimonia tunc cuiusvis obvia non erant. sic enim loquuntur Ignatius in epistola ad Smyrnæos, Johannes Chrysostomus in priorem ad Corinthios, Gregorius Nyssenus in oratione catechetica, Leo Magnus in epistola quadragesima, aliique, quorum ipsa verba referre nostri instituti ratio non patitur. Ceterum non eo sensu ad intelligentiam hujus mysterii plures commotos fuisse ait Paschasius, quasi hanc intelligentiam primum affecti sint; sed quod ex hac lectione ad plenioris penitiorisque ejus cognitionem perducti fuerint. Eodem sensu de eodem libro, ejusque lectione sanctus Odo abbas Cluniacensis loquitur in libro secundo * Collationum, ubi, aliquot locis ex hoc libro relatis, ita subdit: Hæc & alia multo plura Paschasius ex dictis patrum, ad reverentiam ipsius mysterii commendandam, atque majestatem ejus demonstrandam, conscripsit: qua si quis, licet scicolus, legerit, tanta, credo, discet, ut de hoc mysterio parum se eatenus cognovisse putet. Verum, ut multi ad ejus mysterii intelligentiam perducti sunt, ita fatendum est quosdam contra insurrexisse, & scripsisse adversus Paschasium, quasi huic divino sacramento nimium tribuisset.

Ex his unus fuit Johannes Scottus, qui librum hac de re scripsit, eumque Carolo regi nuncupavit. Qualem in eo libro doctrinam tradiderit Johannes, non ex propria ejus operis lectione, quod excidit ab eo tempore, quo in Vercellensi concilio igni traditus, est: sed ex aliorum ejus temporis scriptorum testimoniis licet colligere. De hoc intelligendus videtur Hincmarus in priori opere contra Gothescalcum, ubi Prudentium episcopum & Johannem Scottum erroris arguens, ita scribit in capite tricesimo-primo: Sunt & alia, quæ, vocum novitatibus delectantes, unde sibi inanes comparent rumusculos, contra fidei catholice veritatem dicunt: videlicet, quod trina sit deitas: quod sacramenta altaris non verum corpus & verus sanguis sit Domini; sed tantum memoria veri corporis & sanguinis ejus: quod angeli sint corporales: quod anima hominis non sit in corpore: quod non alia pœna sint infernales, nisi tormentalis memoria conscientia peccatorum. quæ postrema docebat Johannes Scottus in libris de naturis; secundum vero in libro de corpore & sanguine Domini, contra quem Adrevaldus Floriacensis monachus auctoritates patrum collegit de eodem argumento contra ineptias Johannis Scotti. Eundem impugnat Paschasius libro undecimo in Matthæum, ubi redarguuntur quidam novi assertores falsitatis, qui male incautos decipientes, volebant adstruere, nulla alia esse genera pœnarum, neque loca tormentorum, quam proprias conscientias hominum. qui certe Johannis Scotti error erat in libris de naturis, ab Hincmaro mox notatus.

Non assentior iis, qui Johannem Scottum eundem esse putant cum Johanne Ann. Bened. Tom. III. I ij

XXXVIII.
Paschafii quinam adversarii.

a Odo lib. 2. collat. cap. 30. & 31.

XXXIX.
Johannes Scottus.

Alius ab Erheltingo abbat.

ANN. CHR.
278.

Æthelingæ abbate; certe nec aliis, qui librum de eucharistia, sub nomine Bertrami primum typis vulgatum, eidem tribuunt, quem Ratramni genuinum ac germanum fenum esse mihi persuasum est. Johannem Scotum a Johanne abbate tria in primis distinguunt, patria, gradus, & locus. Ille *Scottigena* fuit, teste Hincmaro, id est *genere Scottus*, uti explicat Nicolaus primus: hic vero *Ealdsaxo*, ex Affero in libro de gestis Ælfredi regis, id est ex genere antiquorum Saxonum, ut ipsum nomen indicat, & Afferus ipse interpretatur. Deinde Johannes Æthelingæ abbas, presbyter & monachus fuit; nequaquam vero Johannes Scottus. Denique abbas ille ab Ælfrido rege in Angliam accitus est doctrinæ causa; non Johannes Scottus, qui in Francia videtur perseverasse.

X L.
Ratramni liber
de eucharistia.

Librum de corpore & sanguine Domini, qui sub Bertrami nomine primum prodit in lucem, Ratramno Corbeienſi monacho aſſerunt veteres codices, Laubiensis ante annos septingentos exaratus, & Salemenſis uno ſæculo minor: in quibus libri duo de prædeſtinatione, quos Ratramni eſſe conſtat, ſimul cum prædicto libro conjuncti, compactique ſunt; Carolo regi, ut ille, nuncupati. Certe in recenſione librorum bibliothecæ Laubiensis, quæ anno M XLIX. facta eſt, adſcripta leguntur hæc duo opuscula, ſcilicet *Ratramni liber de corpore & ſanguine Domini liber I. & ejusdem de prædeſtinatione Dei ad eundem libri II.* qui proinde ante id tempus manu deſcripti erant. Conſentit ſtilus in utroque opere æqualis & conſimilis, non jejuna, non ſophiſticus, barbaruſve aut græcizans, ut ille Scotticus. Denique ante annos ſeptingentos hunc librum de corpore & ſanguine Domini Ratramno adjudicavit Heringerus Laubiensis abbas, qui prædictum codicem Laubiensem præ oculis habebat; ne quid dicam de Sigeberto, qui eundem librum Bertramo tribuit.

Duæ ejus
partes.

Hujus libri duæ ſunt partes. In priori expenditur, *an quod in eccleſia ore fidelium ſumitur, corpus & ſanguis Chriſti in myſterio fiat, an in veritate. id eſt, utrum aliquid ſecreti contineat, quod oculis fidei ſolummodo pateat: an ſine cujuſque revelatione myſterii hoc adſpectus intueatur corporis exterius, quod viſus mentis inſpiciat interius, ut totum quod agitur, in manifeſtationis luce clareſcat.* uno verbo, an hoc ſacramentum nulla ſub figura, nulla ſub obvelatione fiat, ſed ipſius veritatis nuda manifeſtatione peragatur. Poſterior pars eſt, *utrum in eucharistia ipſum corpus ſit, quod de Maria natum eſt.* Hæc contra Paſchaſium pugnat, non illa prior, quippe qui dedita opera tum in libro ſuo, tum in epiſtola ad Fredugardum probat, hoc ſacramentum veritatem ſimul eſſe & figuram; & ſi quis contrarium dixerit, totum ſacramentum diſſipare ait. Non ergo Paſchaſium in illa priori parte aggreſſus eſt Ratramnus, ſed forte Haimonem Halberſtadensem, alioſque cum eo conſentientes, qui, quemadmodum apud Græcos Johannes Damascenus, figuræ vocabulum ab eucharistia removeri volebant, ne veram Chriſti corporis præſentiam negare viderentur. In Haimonis ſententia, *panis ille ſacratus & calix* ſigna dicuntur, *non quantum ad carnem Chriſti & ſanguinem, quod tamen quidam erroris, ſenſibus carnis omnino dediti, mente cecati ſtolidiſſime putant. ſam enim,* inquit, *corpus & ſanguis Chriſti non eſſent.* quippe nullum ſignum eſt illud, cujus eſt ſignum; nec res aliqua ſui ipſius dicitur ſignum, ſed alterius. Corpus ergo Chriſti & ſanguis ſacramenta dicuntur, non ſui ipſius, ſed ad ſimilitudinem ſumentium. Ex his intelligimus, tempore Haimonis, qui Rabani & Ratramni æqualis erat, hæc de re controverſiam fuiſſe in eccleſia Gallicana & Germanica, aliis dicentibus, panem & vinum conſecratione facta eſſe ſigna carnis & ſanguinis, tamen hæc continerent, quos Haimo *erroreos* vocat: aliis negantibus eſſe figuram ac ſignum relate ad corpus Chriſti, quos impugnat hoc loco Ratramnus. Neque tamen negabat Haimo, corpus Chriſti eucharisticum, ejuſque ſanguinem ſpeciebus alienis velatum eſſe, immo id diſerte in ſuo tractatu conſtituit: ſed tamen nolebat dici figuram corporis & ſanguinis Chriſti, hoc adducto argumento, quod *nullum ſignum eſt illud, cujus eſt ſignum.* qua ſententia impugnanda Ratramnus eo progreſſus eſt, ut diceret ex ea conſequi, nullum eſſe in eucharistia myſterium, nihil velatum; ſed totum ipſius veritatis nuda manifeſtatione peragi. quam tamen conſecutionem adverſarii pernegabant. Hinc Ratramnus ait eos negare quod affirmare creduntur, & quod credunt deſtruire. *Corpus etenim ſanguinemque Chriſti fideliter conſitentur: & cum hoc faciunt, non hoc jam eſſe quod prius fuere, procul dubio proteſtantur.* In his ergo Haimoni non contradicebat Ratramnus, quod *fideliter* conſiteri eos dicit, nempe cum & corpus ſanguinem-

ANN. CHR.
378.

que Chriſti in eucharistia conſitebantur; & cum poſt conſecrationem panem & vinum *non hoc jam eſſe quod prius fuere proteſtabantur.* Atqui Haimo, ut ſuperius vidimus, veram & ſubſtantialem conſecutionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti aſſerebat. *Credimus,* inquit, *& fideliter conſitemur & tenemus, quod ſubſtantia illa panis ſcilicet & vini, per operationem divinæ virtutis, ſubſtantialiter conſecratur in aliam ſubſtantiam, id eſt in carnem & ſanguinem.* Hanc vero conſecutionem probat Ratramnus, dum eos id *fideliter* conſiteri dicit. Itaque hæc in re cum Haimone conſentiebat; in eoque tantum diſſidebat, quod Haimo figuram in corpore Chriſti admittere nollet: ex quo conſequi ait Ratramnus, ut deſtrueret quod credebatur. Huc tota incumbit prioris partis vis ac moles, in qua nihil reperias, quod ad fidem catholicam, hoc præmiſſo ſcopo, non facile reduxeris. Denique auctoris catholicam ſententiam probat hujus prioris partis conſeſio, quæ ſic habet. *Ex his omnibus, quæ ſunt hætenus dicta, monſtratum eſt, quod corpus & ſanguis Chriſti, quæ fidelium ore in eccleſia percipiuntur, figuræ ſunt ſecundum ſpeciem viſibilem: at vero ſecundum inviſibilem ſubſtantiam, id eſt divinæ potentiam Verbi, corpus & ſanguis vere Chriſti exiſtunt.* Ad hanc conſecutionem, ad hunc ſcopum religanda & reſtringenda ſunt, quæ in poſteriori parte duriuſcula videntur, ut certe reſtrinere in indice librorum expurgatorio Doctores Duacenſes, qui nihil reprehendiſſimum in Ratramno agnoverit, præter obſcuritatem elocutionis, & vocum quarundam ſententiarumve ineptam vel uſurpationem, vel interpretationem; & qui duo illa diſtinctiſſima auctoris, qui videtur ſenſiſſe, non magis corpus Chriſti in eucharistia eſſe, quam populi; & quod myſterio geritur in eccleſia, non poſſe Chriſtum dici, de externa ſpecie tantum eſſe accipienda cenſuere: cum toties, inquit, *verum Chriſtum poſt conſecrationem aſſereat, & tranſſubſtantiationem doceat.* Nec plane inſtitiantur ipſi Centuriatores Magdeburgenſes, qui *tranſſubſtantiationis ſemina* in Bertramo, ut illi vocant, agnoverit. Hæc forte prolixius dicta, quæ quidem uberius a me^a alias tractata, hoc loco pluribus retrahere non videtur opportunum: maxime cum viri docti hæc de re erudite ac copioſe poſtea diſſeruerint, præſertim Jacobus Boileau, celeberrimus Doctor Sorbonicus.

a Prefat. in
2. partem Sac.
4. §. 6.

Huic anno, præter Aimoinum, annales Bertiniani conſignant translationem corporum beatorum martyrum Georgii diaconi, & Aurelii atque Nathaliæ, quæ quidam monachus monaſterii ſancti Vincentii & ſancti Germani Pariſienſis ex urbe Corduba in Galliam attuliſſe, & in villa Acanto, ubi tum ſancti Germani corpus cuſtodiebatur, loculis incluſa collocare traditur. Rem fuſe narrat Aimoinus monachus Pratenſis, facti hitoriam ab ipſis monachis, qui translationis auctores fuerant, aſſecutus. quod antequam proſequamur, quinam fuerint illi martyres, paucis aperiendum eſt ex ſancto Eulogio, qui eorum paſſionem litteris mandavit. Aurelio, nobili civi Cordubeniſi, uxor fuit Nathalia æque pia ac nobilis, quam beatus Eulogius Sabigothonem vocat. Ambo facultatibus ſuis in egenos diſtributis, virorum ac mulierum monaſteria viſitare ſolebant, ſed præcipue Tabanenſe, quod famoſiſſimum illis in partibus erat, utrique ſexui aptatum. Eo frequens ſe Nathalia recipiebat, quæ filias duas, Felicitatem & Mariam, Deo ibidem conſecraverat. Ad hos piſſimos conjuges aliquando divertit Georgius Berthelemiticus monachus, qui ab adoleſcentia Dei ſervitio mancipatus, viginti & ſeptem annis in monaſterio ſancti Sabæ, quod ab Jerolymis ad partem auſtralem octo millibus diſparatum eſt, cum quingentis fratribus conſeratus, a venerabili Davide abbate ob ſtipendium monachorum in Africam directus, cum conſilio Carthaginenſis epiſcopi in Hiſpaniam trajecerat. Profectus Cordubam, ubi tum perſecutio in Chriſtianos sæviebat, cum reditum in patriam cogitaret, ad Tabanenſe monaſterium ſe contulit, ut fratrum ac fororum precibus iter ſuum commendaret. Illic abbas ejus loci, Martinus nomine, ejuſque ſoror Deo dicata Eliſabeth, cum Nathaliæ, quæ tum inibi verſabatur, exhibuerunt, qua comitante Cordubam altero die reverſus eſt. Poſt paullum cum Aurelio atque Nathalia, necnon Felice ac Lilioſa a Mauris comprehenſus, cum iſdem gladio percuffus eſt anno noni ſæculi quinquageſimo ſecundo. Horum corpora diverſis in locis ſepulta ſunt, & quidem Georgii & Aurelii in monaſterio Pinnamellari, quo ex loco hæc translatio hoc anno facta eſt. Annus erat Chriſti Domini octingenteſimus quinquageſimus octavus, Caroli regis duodeviceſimus, cum in monaſterio ſanctæ Crucis beatique Vincentii martyris, ubi ſancti Germani Pariſiorum ponti-

X L I.
SS. Georgii,
Aurelii & Na-
thaliæ transla-
tio.

ANN. CHR.
858.* de Beaune.
* Uzès.

* Esmaut.

X L I I I.
Ludovici regis
impressio in
Franciam.

ficus pretiosum corpus colitur, fama vulgante nuntiatum est, sancti Vincentii levitæ ac martyris reliquias ex civitate Valentia, ubi martyrium passus fuerat, facile posse haberi, propter miserabilem ipsius civitatis, Mauris auctoribus, vastitatem. Hinc monachis Pratenfibus suborta est magna cupido beati patroni sui sacras obtinendi reliquias. Horum studio favit hujus loci abbas Hilduinus secundus, recens suffectus in locum Gauflini, qui cum Ludovico fratre a Nortmannis captus erat. Obtena dein regia auctoritas, designatique ad hoc iter duo fratres, Ufuardus pater, is martyrologii auctor, & Odilardus. Mox illi viam ingressi, primum ad Hunfridum Gothiæ marchionem, qui tum in pago Belnensi * morabatur; inde Uceriam * se conferunt: ubi a religioso episcopo Walefrido, quod apud Vivarias jam audierant, ipsis renuntiat corpus sancti Vincentii martyris, quod tam anxie perquirebant, in Beneventum fuisse translatum, at res secus habebat: immo illud Cæsaraugustæ retinebatur a Seniore episcopo, qui hoc sub cujusdam Marini martyris nomine extorserat ab Audaldo monacho, qui sacrum corpus ex urbe Valentia, ut vidimus, illuc attulerat. Hoc nuntio consternati fratres, iter nihilo minus proseguuntur, atque a Sunifrido, cive Barcinonensi primo post Hunfridum comitem seu marchionem, id est vicecomite, admonentur, ex urbe Corduba posse obtineri saltem reliquias sanctorum martyrum Georgii atque Aurelii, qui recens mortem pro Christo passi fuerant: verum difficile & arduum illuc iter esse ob Maurorum infestationes. quod etiam Athaulfus Barcinonis episcopus eis asseruit. Hi vero nihilo secius in proposito constantes, litteris tum ad Leovigildum pium civem Cordubensem, cognomento Abadfolomem, tum ad Abdilwarum Cæsaraugustæ magnatē acceptis, Cordubam pergunt, Leovigildo secretum pandunt, atque ex consensu Saülis ejusdem civitatis episcopi, & Samsonis Pinnamellaris abbatis, corpora sanctorum martyrum Georgii monachi & Aurelii, cum capite sanctæ Nathaliæ ejusdem Aurelii uxoris efferunt, Mahomado Sarracenorum apud Cordubam rege bello adversus Toletanæ urbis tyrannum occupato. Corduba itaque egressi, Complutum, dein Cæsaraugustam, ubi a Seniore episcopo humanissime accepti sunt, tum Barcinonem veniunt, Athaulfo episcopo & Sunifrido gratias acturi. Inde Gerundam, Narbonem, Biterras civitates, ac pagos Vivariensem, Belnensem, & Autisiodorensem, quibus in locis varia miracula contigere, prætergressi; demum in pagum Senonicum perveniunt, atque in villa Acmantho *, quæ Pratenfis monasterii etiam nunc possessio est, allatas reliquias juxta sancti Germani corpus, ibidem tum asservatum, ad tempus deponunt, ubi tunc major pars fratrum ob infestam paganorum debebat infestationem. Antequam eo pervenirent sacrarum reliquiarum delatores, in villa Puteolis apud quemdam religiosum virum, nomine Bovonem, cum suis fere triginta hospitio excepti fuere: ubi vascula vinaria, postquam omnes ex eis refecti sunt, omnino plena inventa fuisse idem Bovo sancte affirmavit.

Post diem quartum, quam inde discesserant, contigit, ut milites quidam ex HLudovici Bejuvariorum regis exercitu, in Bovonis domum irrumperent, atque ex ea non minus quam sexaginta modios vini auferrent. Sed illis recedentibus, rursus sanctorum meritis, Bovone teste, quantitas totius vini integra reperitur. Hæc est illa Ludovici Germaniæ regis impressio in Franciam, hoc anno facta, cum Carolus ejus frater, navali classe, uti Aimoinus loquitur, contra Danos in Sequana decertaret, sed irrito conatu ob secessionem suorum, qui, rege insalutato cum paucis in navi relicto, fere omnes discesserunt, & præcis ejusdem navis funibus, ne quod regi auxilium superesset, ad eundem HLudovicum, eum sibi regem facientes, accesserunt. Rex tamen divinitus liberatus, statim parvo, quem fides sibi retinuerat, exercitu collecto, fratrem a regno nobiliter expulit; atque, cum vivum capere posset, ei locum abeundi visceraliter indulgit, suosque fugaces, cum in eos regali censura ulcisci potuerit, sublimi collectione ad se revertentes sola pietate recepit, sceptro positus & regno. Id anno sequenti factum uno verbo tradunt annales Bertiniani, quod ipsis Aimoini, auctoris æqualis, verbis huc referre visum est. Idem Carolus sanctorum martyrum reliquiis mirifice recreatus, Mancionem Cordubam misit, earum veritatem exploraturus: per quem non modo facti veritatem, sed etiam quasdam sanctorum martyrum passionis circumstantias accepit, negatam scilicet Abdiramæ jussu eorum cadaveribus sepulturam, ut a canibus & volucris discerperentur, quæ per triduum exposita, nullo, ne muscæ quidem morsu, attaminata fuerint. Hæc omnia profecutus est Aimoinus monachus

ANN. CHR.
858.X L I I I.
Delatio corporum sanctorum Wandregisili & Ansberti.X L I V.
Beate Mariæ Sueffionensis recensio bonorum.

Pratenfis tribus libris: quorum unus est de ipsa translatione, alii duo de miraculis. In secundo mentio fit de *Dedentio puellari monasterio*, ab Acmantho non longe, ut videtur, remoto, de quo nihil hætenus nobis dicendum occurrit: cujus loci femina quædam, cum minus religiose erga sacras reliquias se gessisset, temeritatis suæ debitas luit pœnas.

Eodem tempore effossa sunt e suis tumulis ossa, sacrique cineres sanctorum Christi confessorum Wandregisili abbatis, & Ansberti præfulis, atque ob metum Nortmannorum e Fontanella in pagum Bononiensem transportata. Notatu digna est ejus rei epocha in libro de miraculis sancti Wandregisili, auctore anonymo ejus temporis, ubi id factum legitur *anno irruptionis Danorum seu Nortmannorum in magnum fluvium Sequanæ decimo-octavo; ex quo vero oceanum ingressi, piraticam exercere aggressi fuerant, quinquagesimo-octavo; regis autem præcellentissimi Caroli decimo-septimo; immo decimo-octavo, ex mente ipsius auctoris, qui vigiliam ascensionis Domini ipso anno v. idus Maii accidisse; & dominicam in octavum idus Novembris incidisse scribit. Hæc delatio facta est primum in Bladulfi-villam, quod Fontanellensium prædium erat; inde in ecclesiam sancti Petri ad eisdem pertinentem, quæ vicina est emporio Quentovico: quo ex loco eis obviam venit turba innumera clericorum ac laicorum, cum sacris evangeliiis, crucibus ac cereis, & cum reliquo apparatu ecclesiarum: qui sacra pignora in illam ecclesiam intulerunt v. idus Maii, ipsa vigilia dominicæ ascensionis, quæ vigilia hoc anno, ut mox dicebam, in quintum idus ejusdem mensis incidebat. Varia eo in loco, aliisque patrata miracula ab iisdem sanctis, qui post varias hac illacque deportationes, illis in partibus diu, nempe ad finem hujus sæculi, quo tempore Carnutas sacre eorum reliquiæ delatæ sunt, sublitere, partim quidem in prædicta villa, partim in monasterio Blangiaccensi tum puellarum, quibus tunc Herfendis abbatissa præerat, ubi Fontanellenses cum patronis suis viginti annos hospitati dicuntur in libro de miraculis sanctæ Bertæ primæ abbatissæ Blangiaccensis. Dum vero in prædicta ecclesia Quentovico proxima morarentur, contigit, ut Grippo, vir inluster, ejusdem emporii præfectus, jussu præcellentissimi regis Caroli ad reges gentis Anglorum legatione fungeretur; indeque revertens, gravissima tempestate jactatus, eminus prospiciens pharum, supra litus maris ab antiquis olim ad navigantium commodum ædificatum, simulque basilicam, in qua prædictorum sanctorum reliquiæ positæ erant; invocato sancto Wandregisilo, mox ad portum feliciter appulisse traditur.*

Apud Sueffionas, jubente Carolo rege, facta est recensio seu descriptio de rebus monasterii puellarum sanctimonialium Dei genitricis Mariæ, quod intra muros Sueffionicæ urbis quondam ab Ebroino majore-domus magnis sumptibus ædificatum fuerat. Ejusmodi vero descriptiones in monasteriis regis fieri solebant post mortem abbatum vel abbatissarum. quod argumento est, hanc factam fuisse post mortem Immæ abbatissæ, cum nondum electa esset Rotrudis, quæ ei successit. Huic autem recensio operam dederunt Rothadus Sueffionensis, & Pardulus Laudunensis episcopi cum Wifado abbate sancti Medardi, qui certas villas ad victum usumque sanctimonialium, eisque servientium assignaverunt, hoc pacto, ut essent in illa congregatione *sanctimoniales femina ducentæ sexdecim, famula in monasterii clausura consistentes, eisque in diversis officiis & officinis ministrantes quadraginta; in gynacio extra laborantes triginta; viri quoque ad diversa officia destinati, intra vel extra monasterium servientes, centum triginta.* Jam vero ad diversos usus ancillarum Dei, & ad sacras oblationes faciendas, sed & ad regis servitium assignantur annuatim frumenti modii tria millia; leguminum modii trecenti quinquaginta, casei pensiones trecentæ; ad emendos pisces & ova (abstinentiam a carnibus videtur) per septimanas singulas solidi triginta; adipis modii centum ad diversa monasterii luminaria, & ad condiendos cibos sanctimonialium vel supervenientium hospitium, salis modii ducenti; vini modii duo millia sexcepti, & mellis modii decem ad dandas omni tempore regulares heminas, purasque potiones propinandas. Si autem pro temporis sterilitate vinum defecerit, saltem vino & sicera idem modiorum numerus impleatur. Volatilia juxta morem pristinum in nativitate Domini & in paschate ex iisdem villis dari jubetur; & ad recreandas illas sanctimoniales, quæ digestoriis portionibus indigent ad reparationem corporum, friscingas seu porcellos exhiberi. Ad usum anilium & infirmarum certæ villæ designantur,

AN. CHR. 858. certæ etiam ad emenda vestimenta sororum, infirmitati sexus & ordini earum competentia; denique abbatissæ duæ villæ, ut pro opportunitate & qualitate temporis se præparet. Ad hæc decimæ omnium rerum ex tota abbazia ad portam monasterii deputantur, ut advenientes hospites, divites & pauperes, cum loci honore excipi possint. Hæc porro descriptio confirmata dicitur in conventu episcoporum apud Compendium: sed vitiosæ sunt in apographis tum chronica notæ, tum subscriptiones. Dubium est an Pardulus Laudunensis episcopus superstes fuerit ad hunc annum, quem exempla hujus instrumenti præferunt. Certe Hincmarus Parduli successor concilio Saponariensi subscripsit anno sequenti.

X L V. Jonas episcopi beneficia in S. Andochium. Augustoduni Jonas episcopus beneficium se præbuit in puellare monasterium sancti Andochii, quod in ea urbe tunc religione vigeat, ejusque gregi monastico subsidium ex facultatibus ecclesiæ suæ contulit. Exstat egregium hac de re monumentum in Gallia-christiana, & apud Labbeum, in quo Jonas notum facit, quo pacto hoc monasterium sanctarum monialium ab antiquo exstructum sit, in quo Deo sacratæ sub canonico habitu vitam duxere temporalem pro perceptione sempiternæ. ubi canonicus habitus sumitur pro religioso habitu, qui ex canonum & regulæ præscripto sancitus est, uti sequentia demonstrant. Sed quoniam, inquit, abundante iniquitate multorum, & refrigescente caritate, idem ordo in eodem loco vacillare videbatur, predecessor meus sanctæ recordationis Mothoinus episcopus eundem, divina tactus inspiratione, in regularem & monasticum ibidem transferre studuit ordinem; proinde, Domino auctore & opifice, in initio ejusdem religionis, utpote tanto potius pastore, optime ferventes in eadem sanctimoniali religione, divino accense amore, nobiliter floruerunt. Post cujus obitum, divisione regni accedente, multisque & variis intercedentibus tribulationum tentationibus, licet multos sint exterius diversarum angustiarum perpeffa labores; tamen, ipso gubernante qui dedit interius, eandem monasticam institutionem severissime servaverunt. Cum igitur Omnipotentis dispositio præesse me voluisset ecclesiæ, cui Domino miserante deservio; adveniens, & in prædicta cella, id est abbatia, cernens numerositatem Deo devotarum ibidem ferventissime confluere velle; animadverti, quod ex eis, quæ habebant, subsidiis, stipēs necessaria eis administrari non posset. Quapropter ductus honore & amore Domini nostri Jesu-Christi, earumque salutis pastoralis sollicitudine ac paterno affectu prospicere gestiens, dignum æquumque judicans talibus personis, sua propter amorem Dei relinquētibz, pauperemque vitam eligētibz, immo Christum pauperem sequi cupientibus, pro viribus ferre debere consultum; secundum canonicam auctoritatem, adhibito consensu presbyterorum, diaconorum ac sequentis totius ordinis sape memorata ecclesiæ, cui Deo propitio ministramus, superaddere studui eis, secundum quod ratio dictavit, quantā necessaria fore existimavi, hoc est in pago Tornodorensi, in villa, quæ vocatur Quintiacus, abbatiam sancti Germani mansorum viginti, & multa alia, cum iis, quæ a domno Mothoino in Quintiaco & Lullo, aliisque locis collata fuerunt: quæ secundum descriptionem ex Jonæ mandato factam, efficiebant mansos centum duodecim, & ex superadditis ab ipso septuaginta-septem & dimidium, & tertiarium. Deinde statuit idem antistes, ut post obitum abbatissæ ejusdem monasterii electio sit penes ipsas sanctimoniales, ex earum congregatione faciēda, siquidem inter eas idonea inventa fuerit; & donec monasterii augeantur facultates, sexagenarius Deo sacratarum monialium numerus non excedatur. His litteris subscribit Jonas cum Remigio metropolitano, Godelfado Cabilonenfi, Ebone Gratianopolitano, aliisque episcopis & duobus coepiscopis, id est chorepiscopis. Actum in territorio Lingonensi, in monasterio sanctorum Geminorum, & quidem XI II. kalendas Junii, anno decimo-octavo, regnante Karolo glorioso rege.

Hæc omnia diplomate suo confirmavit Carolus xviii. kalendas Julii, anno regni sui decimo-nono, indictione vii. id est anno sequenti, apud Tusiacum villam, quo in diplomate, apud Labbeum a relato, Jonas id fecisse dicitur pro Dei honore, & reverentia beatorum martyrum Andochii, Thyrsi, & Felicis; ipse vero Jonas in litteris suis pro amore Omnipotentis, & veneratione sancti Andochii, cujus patrocinia ibidem a nobis, inquit, maxima ex parte delata sunt. Idem Carolus denuo confirmavit omnes ejusdem loci possessiones rogatu Adalgarii episcopi, atque sanctimonialium, cum rex ex consuetudine loca sanctorum, quadragesimali tempore causa orationis Augustoduno residens, circumiret, ventumque esset ad cœnobium sanctæ Mariæ semper

a Recueil hist. torique, p. 571.

semper virginis, sanctique Andochii, ut patet ex litteris ab eodem Labbeo relatis, quarum vitiosi sunt chronici characteres.

Redeo ad Jonam episcopum, qui multa item contulit ad victum suæ ecclesiæ canonicorum, eorumque constructionem ædificiorum. Actum iisdem die & anno, quibus supra, in monasterio sanctorum Geminorum. His litteris apud Acherium a nostrum vulgatis subscribunt iidem episcopi, & post eos quidam presbyteri & abbates, nempe Bernardus abbas Melundensis * monasterii in pago Tornodorensi, & Rando humilis abbas incerti loci. Bernardus iste successisse videtur Bertofredo abbati, de quo in superiori tomo b egimus.

Frotharius Tulli-Leucorum antistes, suburbanum monasterium sancti Apri ordini monastico tempore Ludovici Pii ea lege restituerat, ut, salva libertate monasticæ religionis, Tullensi ecclesiæ semper subiectum maneret. Hoc nihilo minus cœnobium Lotharius augustus, cui ob regni sui detrimentum non satis facultatis suppetebat, unde suos fideles remuneraret, his cellulam sancti Apri jure beneficiæ tradiderat. Verum cum se morti proximum sentiret, motus divino timore pariter & amore, eam ecclesiæ beati Stephani restitui jussit. Id tamen effectu caruit usque ad hunc annum, quo Lotharius rex, ejus filius, recolens periculum animæ inclyti genitoris sui, supremam ejus voluntatem executioni demandavit. quod regia auctoritate sancitum legitur in libro sexto de re diplomatica. Data viii. idus Augusti, anno Christo propitio domni Hlotharii gloriosi regis III. indictione vi. Actum Mettis civitate. Ercomboldus regis dignitatis cancellarius præceptum illud recognovit & subscripsit, quod asservatur authenticum in archivo sancti Apri cum sigillo integerrimo, sub hac inscriptione, † X P E A D J U V A H L O T H A R I U M R E G E M .

In Augiensi prope Constantiam monasterio decessit post novem regiminis annos Folcwinus abbas, laudatus ab Ermenrico ipius monacho in fine libelli de grammatica, ubi ait se scripsisse libellum de inceptione monasterii sui, & de vita ejusdem loci monachorum, quem Augiæ reperire non potuimus. Hic itaque auctor prædicto libello de grammatica c quosdam subdit verlus de Rheno & Danubio, in quibus, laudatis Constantia & Salomone ejus episcopo, in Augiæ suæ & Folcwini abbatibus laudes excurrit his versibus, ubi de Rheno agit.

Exin progrediens parit Auram caspite claram
Insula, que est aliis præstantior Augia sola.
Augeat enim indoctis doctam cum dogmate vitam,
Fertilis arboribus cum vitibus undique cineta.
Quo flores vernant semper, quo lilia spirant.
Quæ me nutrit ovans, & cum nutrimine sancto.
Cujus adest Folcwinus custos, candidus abbas,
Tempore qui longo salvus sit carus, adopto,
Et multis annis tranquilla pace fruatur.

Hæc retulerim ad suppleendam Folcwini vacuam præfecturam, cui subrogatus est Waltherius in sex annos, cujus etiam magistratus, uti & ejus successoris, nulla re insignis habetur: nisi quod Waltherii tempore sanctus Meginradus Augiæ monachus, dein eremita, a latronibus cæsus est, ut postea videbimus.

In Britannia majoris insula Crulanda decessit etiam sub idem tempus Swardus abbas, successorem fortitus Theodorum: cui Beorredus rex Merciorum post octo abhinc annos donationes ab Algaro comite factas confirmavit.

Postero anno ineunte, cum Carolus, a suis, ut vidimus, desertus, Autifiodori moraretur; humano deplorato, ad divinum confugit auxilium interventu sancti Germani ejus urbis episcopi, cujus translatio secunda, post annos sexdecim a priori, in novam cryptam brevi celebranda erat. Hanc cryptam condiderat Conradus comes, quod qua occasione factum sit, hoc loco exponendum. Erat Conradus, teste Herico d, princeps famosissimus, collega regum, & inter primates aulicos apprime inclytus, idemque frater Judith imperatricis, Ludovici augusti uxoris, adeoque Caroli regis avunculus. Huic conjux erat, Adheleis nomine, primorum & ipsa natalium perinde titulis gloriosa. quippe quæ avita antiquorum procerum oriunda propagine, splendorem generis augustissimæ æquiparabat stemmate dignitatis. Hos conjuges artius & sanctius copulabat religionis ac pietatis nexus, quam carnis: ut

Annal. Benedict. Tom. III.

ANN. CHR. 858.

a Spicil. 10. 82. p. 142.

* Molême.

b Lib. 28. n. 74. V. hic Errata 10. 2.

X L V I.

S. Apri monasterium Tullensi ecclesiæ restitutum.

X L V I I. Augienses abbates & Crulandenses.

c Anal. 10. 4. p. 338.

ANN. CHR. 859.

XLVIII.

Conradus Autifiodori a S. Germano sanatus.

d Labbe, 10. 1. p. 556.

non facile iudicare liceret, uter eorum in religionem pronior, in sanctos ferventior, atque in egenos esset liberalior. Illud in eis commendat in primis Hericus, quod cum plerique sæcularium, fovendæ ambitionis gratia, ecclesiasticis dignitatibus inhiarent; hi contra opes suas in ecclesias & in servos Dei liberaliter effundere gauderent. quod ubique terrarum diversæ conclamabant ecclesiæ, præsertim sancti Germani Autisiodorensis basilica, quam hac occasione Conradus renovavit. Cum rebus prosperis ambo conjuges florent, Conradi alterum oculum glaucoma sic affecit, ut, præter jacturam luminis, intolerabili dolore cruciaretur. Adfuit e palatio, cunctisque regni partibus turba medicorum: sed adulta pestis omnem eorum artem elusit. Jam prope ad ferrum & cauterium ventum erat, cum ille ad sanctiorem & efficaciorum medicum recurreret, implorando Dei adjutorio per merita beati Germani: ad cujus sepulcrum votorum plenus accessit, fratribusque nocturnas vigiliis celebrantibus, ipse ad preces toto corpore procumbit. Locus illic herbis confusus erat, quas ubi refrigerando oculo admovit, post horam herbis summotis omnimodam cum dolore miratus est cessisse caliginem. Tum ille, quas præ manibus habebat, armillas aureas ad sacrum loculum deposuit, & de augenda veteri basilica consilium cum piissima uxore cepit. Mox conducti peritissimi artifices; locus novæ cryptæ in cliivo montis ad orientem designatus: convectorum undique ad fabricam materia: & quia marmorum copia in hac provincia non suppetebat, missi ad urbem Massiliam fratres, ingentem pretiosorum marmorum copiam oneratis navibus retulere. Veterem itaque basilicam, quam Chrothildis regina quondam ædificaverat, miro cryptarum opere, ut anonymus Petavianus^a tradit, a parte orientis addito, decoravit, testudine etiam affectam, in quam altare a loco, ubi primum constructum fuerat, transpositum est.

Perfecto opere, omnibusque ad sollempnem dedicationem ac translationem dispositis, cum sacrum corpus beati Germani in cryptam, tanto condignam thesauro, brevi transferendum esset, Carolus istuc accessit. Itaque loci ac temporis, ait Hericus, opportunitate captata, sacri translationem corporis absque dilatione perficiendam decrevit: quod & suæ reversionis incertus existeret, & conceptæ in sanctum devotionis officiis plurimum sibi roboris ac præsidii acquiri posse non dubitaret. Sancto igitur epiphaniarum die, omnibus ad eam actionem præparatis, ad sacrum loculum accedit, paucis episcopis ac sacerdotibus admittis. tum sepulcrum aperit, sacra membra integra reperit, eaque congruo honore veneratur. Dein corpus venerabile solis pontificum manibus passus contrectari, *operosis denuo palliis* decenter ambit, & in crypta præparata transpositum collocavit, multis donariis pro regia munificentia eidem collatis, diemque illam succiduis sæculis perpetuo celebrem esse sancivit. Duas una eademque die dedicationes factas fuisse ait anonymus ille Petavianus, nam Christianus Autisiodorensis episcopus auctam ecclesiam ipse dedicavit: Archenraus vero seu Erchenraus Catalaunensis superiores cryptas, eodem Christiano rogante, sacro chrismate perunxit, ac consecravit. Hæc crypta, multis sanctorum præfulum insignita corporibus, sub majori basilicæ altari hætenus cum magna veneratione visitur & frequentatur, tres habens fornices, quorum in secundo habetur sancti Germani mausoleum affabre elaboratum: at præcipuo, immo unico suo orbatum ornamento, sacratissimo scilicet corpore beatissimi Germani, regibus quondam & augustis venerando, quod hæretici nostri temporis superiori patrum nostrorum sæculo, horresco referens, in favillas redegerunt. Evasis ex illa strage sudarium, quo sanctissimi antistitis corpus involutum fuerat, illud ipsum creditum, quod Placidia augusta ad eum sepeliendum Ravennæ suppeditaverat. Pannus est ex serico violacei coloris flavo permixti; longus sex pedes cum uncis seu pollicibus novem, latus quinque pedes cum uncis quinque; aquilis octo respersus, intermixtis rosis. Aquilæ semiexpansis alis, ex rostro singulas palas cum gemma non mediocri, & torques singulos in collo gerunt. Verum non ex materia formave, sed ex contactu sacri corporis hoc pretiosum cimelium æstimandum est. Hoc ritu peracto, Carolus Deo se committens, tamquam de victoria ob tantum patronum securus, Germanorum copias ex suo regno sine sanguine expulit, Ludovico fratri parcens, quem facile assequi, & per se ipse multare potuisset. Rediere ad suum legitimum dominum ministri ac subditi rebelles, qui ut honoribus usurpatis fruerentur, Ludovicus a Carolo extorquere non potuit. Pro-

Novam cryptam condit.

^a Ibid. p. 531.

X L I X.
S. Germani altera translatio rege præfente.

babilius sane factum, quam aliud, quo Carolus laicis, qui ipsi fideles exstiterant, monasteria distribuiffe dicitur in annalibus Bertinianis.

Interim Nortmanni solitas excursiones repetunt. Alii, in Osello insula duorum regum ac populorum victores, victis denuo insultant; Bellocensem pagum ingressi, Hermenfridum episcopum in quadam villa interficiunt. tum Noviomum usque progressi, urbem noctu invadunt, vastantque; Immonem episcopum cum aliis nobilibus ac clericis captivos abducunt, ipsumque antistitem in itinere trucidant. Non dubium, quin generalem ejus civitatis sortem subierit sancti Lupi sancti Eligii suburbanum monasterium, ceteraque prædonibus in hac irruptione obvia. Huc spectat Hincmari Remorum antistitis ad Herilonem episcopum Noviomensem epistola, cujus fragmentum Frodoardus^a refert; in qua inter cetera scribit, se de incensis monasteriis, quod ille se dolere significaverat, & de his, quæ necdum incensa erant, valde formidare; se vero in magna tribulatione vallatum a barbaris esse; & quod, ceteris direptis, tanta quærebatur pro Remorum civitate redemptio, quantam explere non valeret. Alii denique Nortmanni Somenam fluvium regressi, monasterium sancti Walarici, Samarobrivam Ambianorum civitatem, aliaque circumquaque loca rapinis & incendiis vastant. In fragmento historico apud Chesnium^b de destructionibus Corbeia, monasteria sancti Richarii & Corbeienfe tunc etiam devastata perhibentur. Quamquam id toto vicennio serius de Corbeia refertur in veteri chronico Nortmannorum. Verum singula Nortmannorum facinora haud ita accurate descripta sunt in ejusmodi chronicis, ut multa non sint prætermissa. Certe Corbeienfes hoc tempore contra Nortmannos non semel decertasse patet ex epistola Lupi abbatis ad Odonem Corbeiensem cxi. qua eum a talibus expeditionibus dehortatur. Is est Odo abbas, qui in locum Hermenfridi a Nortmannis occisi in sedem Bellocensem subrogatus est, ad quem jam episcopum exstat ejusdem Lupi epistola cxxvii. qua equum sibi ab regressu ex Isara ad eum invisendum mitti postulat. Odoni in Corbeia præfectura successit Angilbertus, eoque mox amoto Trasulfus, ut inferius^c demonstrabimus. Denique alii Dani seu Nortmanni, longo maris circuitu inter Hispanias & Africam navigantes, Rhodanum ingrediuntur, & quasdam civitates, quasdam item monasteria depopulati, in Camarias insulam se recipiunt; iidemque anno insequenti Italiam petunt, Pisas civitatem, aliasque capiunt, deprædantur, ac devastant.

Unum ex illis monasteriis fuit Arulense, situm in valle Asperiarum, quæ est portio agri Ruscinonensis. Istud enim a Nortmannis, qui haud dubie ad portum Veneris appulerant, direptum per triduum fuisse, ac demum ab ipsis destructum restatur ejus loci abbas Helpericus seu Hilpericus in epistola ad Carolum regem, quam ex Michaële Loto Dominicano in appendice referemus, nempe ex libello ejus catalanice scripto de translatione SS. Abdon & Sennen, facta in idem monasterium. In ea epistola Hilpericus agit de sui monasterii origine per Castellatum abbatem, qui e partibus Hispania istuc profectus, *sancta* ibidem *canobia* ædificasse dicitur, in quibus *multorum monachorum collegia* Regi superno famulabantur sub auctoritate Caroli Magni, qui præceptum regis defensionis eis concessit. Ejus successores fuerunt Resendus, & Recimirus ejus frater, uterque regnante Carolo Calvo, cujus patrocinio ambo se commendaverant. Sub eorum successore Helperico Nortmanni hoc monasterium deprædati sunt per triduum, ac demum cæsis aliquot monachis, illud susque deque everterunt. cui instaurando Helpericus a Carolo rege subsidia postulat.

Ceterum necem Hermenfridi Bellocensis, & Immonis Noviomensis episcoporum ad hunc annum retulimus cum annalibus Bertinianis. verum, utrumque ad mensem Octobrem anni subsequenti superstitem fuisse manifestum est ex actis concilii Tullensis apud Tusiacum, cui ambo subscribere. Rainelmus tamen, Immonis successor, ibidem etiam inter subscribentium nomina invenitur: at post synodum ejus actis, quod non raro fiebat, subscribere potuit, uti certe iidem subscribere Autisiodorenses duo, Abbo scilicet, & qui hoc anno ei successit Christianus.

In ejusmodi angustiis corpus sancti Richarii e proprio loco motum est, & in tutiorem locum deportatum, paucis fratribus Centulæ relictis; ac demum in suum locum restitutum, ubi serenior rerum facies apparuit. Id factum ait Hariulfus Ludovico abbate Centulensibus præfidente: quod potius sub HRuodulfo ejus successore

ANN. CHR.

859.

L.

Nortmannorum diria facinora.

^a Frod. lib. 3.

c. 23.

^b Chesn.

to. 2. p. 589.

Odo abbas

Corbeia fit

episcopus Bel-

locensis.

^c lib. 37.

n. 75.

Arulense mo-

nasterium va-

statum.

L I.

S. Richarii

delatio, & ab-

bates Centu-

lenses.

ANN. CHR.
859.

fore factum videtur, quem superstiti Ludovico Centulensibus præpositum fuisse constat, non mortuo abbate Ludovico, ut Hariulfus existimavit. Et quidem HRuodulfus supplementi Centulensibus ab se concessi confirmationem a Carolo rege obtinuit anno ejus regni sexto-decimo: Ludovicus vero abbas ad decem annos supervixit, HRuodulfo ipsi superstes, ne annum quidem insequentem, forte nec præsentem prætergresso, siquidem Helgaudus ejus successor cuidam militari viro Rollenicurtem, & alia quædam in precariam dedit anno Caroli regis vicesimo. Mortuo HRuodulfo, Centulenses *librum rotularem*, qui ejus obitum nuntiaret, per ecclesias & loca sanctorum, cum quibus suffragiorum societatem contraxerant, misisse dicuntur. Hunc inter antiqua ejus loci monumenta repertum Hariulfus, ut a fratribus suis gratiam iniret, in hæc verba retulit.

Rotuli mortuorum.

Fratres cœnobii sancti Richarii gloriose memoria, omnibus Christi militibus. Petimus obnixè paternitatem vestram, pro nostris fraterne geris defunctis; & vestrorum æque dirigi vocabula mortuorum, diemque adventus presentis cursoris ad vos venientis per monumenta kalendarum significari, ne fallacia sua prestigii nobis possit mentiri. Officio vero abbatice, seu præpositure, una cum decanie qui fungi videntur, pariter intimare sciat. Obiit itaque apud nos dominus HRuodulfus comes, abbasque simul noster VIII. idus Januarii. Ideoque rogamus, quatenus pro eo decertetis * apud Dominum, ut & vos mercedem habeatis, & ille in congregatione justorum aggregetur, vestris suffultus sanctissimis opitulationibus. Statuimusque justum esse, ut quem patrem habuimus piissimum, dulci filiorum amore pro eo pium Dominum incessanter rogemus.

* f. deprecetis.

Sic ergo mos tum ferebat. Post mortem abbatis vel insigniorum monachorum rotulus, id est encyclica de ejus morte epistola, per singulas ecclesias sive monasteria, quibuscum inita erat societas, per cursorem seu nuntium mittebatur; ac mors defuncti abbati, præposito vel decano loci significabatur. Huic rotulo inscripta erant etiam nomina aliorum, qui ab ultima significatione decesserant, unde rotuli vocabulum hæc scheda obtinebat. Qui vero ejusmodi rotulos deferebat, *rotuliger* vocabatur. Ne autem cursor eos, qui ipsum mittebant, falleret; dies adventus ejus in singulis, ad quæ mittebatur, locis in certa scheda, quam ille in testimonium referebat, adscribebatur, cum nominibus cujusque loci mortuorum: qui in catalogo seu necrologio, suo quique die, in omnibus locis confœderatis notabantur. In his porro schedulis versus lugubres de morte insigniorum personarum scribebantur, quos versus *titulos* appellabant.

L II.
Societates
monasticæ.

Fluxit mos iste ex persuasione ecclesiasticæ communionis, usuque diptychorum, quæ antiquitus in sacris obtinebant, ut symbolum istius communionis. Duplex in eis ordo erat, vivorum & mortuorum, quorum nomina in sacris ad aurem sacerdotis a diacono recensebantur. Diptychorum exemplo inventum est apud monachos necrologium seu liber pro mortuis, in quo adscripta sunt nomina fratrum cujusque loci ac benefactorum, eorumque, qui ex condito in societatem suffragiorum admissi erant. Hi ex nomine, quo quisque die obierat recitabantur post martyrologii & regulæ lectionem ad Primam; tum solitæ preces pro eis fiebant. Hinc dicti *conscripti in regula* seu *in martyrologio* aut *in libro vite*; apud sanctum Gallum *fratres conscripti* appellati: atque adeo in uno codice martyrologium, regula & necrologium ad commodum lectoris simul compacta erant. Mos iste apud nostros ab ineunte Ordine invaluit, id est a sæculo sexto. Testes hujus rei litteræ Theodilanzæ matronæ, quæ ob donationes monasterio Dionysiano factas postulavit, ut nomen suum *in libro vite* conscriberetur anno quadragesimo-tertio Chlotharii secundi. Idem eo tempore petit Bertchramnus episcopus Cenomannensis in suo testamento. Insignis hac de re locus eodem ævo existat apud Bedam in epistola ad Eadfridum episcopum & ad congregationem Lindisfarnensium monachorum proficæ sancti Cuthberti vitæ præfixa: in qua præmioli vice sibi, cum viventi, tum mortuo, preces ab eis ac missas deposcit, rogatque ut, quod illi jam polliciti erant, *in albo* vitæ sanctæ congregationis nomen ipsius apponerent. Hæc singulorum hominum societates erant: sed aliæ insuper generales fiebant, & quidem perpetuæ, congregationum seu monasteriorum societates. Hac de re nihil antiquius nobis occurrit, quam illæ, de quibus mentio habetur in epistolis Bonifacianis, nempe in epistola xxiv. ad Aldherium abbatem, in qua Bonifacius ipse petit orari *pro dormientium*

ANN. CHR.
859.
a Bonifac.
epist. 74. &
84.

fratrum animabus, quorum nomina gerulus harum, inquit, *litterarum demonstrabit*; & in duabus aliis² aliorum epistolis, quæ existant inter Bonifacianas, omnino legendæ, quas protulimus suis locis. In posteriori Dodo Hornbacensis abbas cum sua congregatione ad Lullum Moguntinum pontificem, cujus ecclesiæ confœderati erant Hornbacenses, rogat, ut se suosque, tam vivos, quam defunctos, in suis precibus commendatos habeat; ipseque omnium amicorum suorum, vivorum ac defunctorum, nomina per præsentem fratrem *per breve* ad ipsos dirigi curet. *Brevia* seu *Brevia* ejusmodi eadem cum rotulis, de quibus mox egimus, quorum exempla existant apud Hæstenum & in tomo tertio nostrorum Analectorum. Generales plurimum unius anni erant rotuli seu breves illi, id est unius anni mortuos continentes, nisi ob mortem insigniorum hominum hoc tempus acceleratum fuisset: sed cum itineris longinquitas aut difficultas non obstabat, singulares pro unoquoque mittebantur. In necrologiis vero non uno modo fratrum confœderatorum nomina inscribebantur. In plerisque nomina eorum promiscue cum nominibus cujusque loci descripta sunt, adhibitis verbis *nostræ congregationis*, ubi de monacho loci agebatur: in quibusdam familiarium seu exterorum nomina a domesticis distincti erant. sic in necrologio sancti Benigni Divionensis in duplici aperti codicis pagella iidem utrimque dies adscripti leguntur: & in una quidem domesticorum, in altera seu adversa familiarium seu confœderatorum nomina recensentur. In quibusdam locis fratres conscripti, non diebus distincti sunt, sed tantum monasteriis: ita ut sub cujusque monasterii titulo omnia ejusdem loci nomina subjiciantur absque ulla dici designatione.

Pro familiaribus hæc fere suffragia erant: missæ peculiare, vel generale, vigiliæ seu *agenda* mortuorum, psalmorum aliquot vel orationis dominicæ certis vicibus ac diebus recitatio, præbendæ seu annonæ erogatio in pauperes, sive per totum annum in dies, sive per continuos triginta dies. Litteræ societatis, sancti Gallenses inter & Augiensis monachos inita, præscribunt *semel in anno commemorationem omnium defunctorum pro annuali singulorum*, & quidem xviii. kalendas Decembris. quo die consimilis nunc quoque celebratur a nostris, præter sollempnem omnium defunctorum commemorationem. Atque utinam ritus legendi ad Primam necrologii, quod mirum est in congregationibus quibusdam etiam reformatis prætermitti, ubique restitueretur, uti certe grati animi erga fundatores ac benefactores, immo & amicos & familiares memoria exigere videtur. at illud incommodum ac fastidiosum, quod in vetustis illis necrologiis nuda passim notata sunt nomina, absque idonea personarum designatione; & ubi episcopi vel abbatis nomen adscriptum est, absque ulla locorum mentione. Nunc a prolixiori forte digressionem ad ordinem revertendum.

Post obitum HRuodulfi abbatis Centulensis Helgaudus abbatia donatus est. Huic ex conjugio filius erat Herluinus, qui ejus loci comitatum vice patris gessit, si Hariulfus credimus, Existimavit quippe iste auctor, abbates Centulenses simul etiam comites fuisse, (abba-comites ejusmodi appellabantur) ut Pontivi ac Wimmancensis pagi limites contra hostes tutarentur. quod quidem huic cœnobio concessum dicit propter nobilitatem inhabitantium. *In hoc enim cœnobio*, inquit, *duces, comites, filii ducum, filii comitum, filii etiam regum educabantur, & omnis sublimior dignitas, quaquaversum per regnum Francorum posita, in sancti Richarii monasterio se parentem*, id est propinquum, *habere gaudebat*. De Helgaudo abbate duo tantum memorat Hariulfus: unum, quod cuidam militi Rollenicurtem, & alia quædam, quæ nuper ab Hugone duce acceperant Centulenses, in beneficium dedit. qua de re idem auctor magnopere dolet. *cujus facti precaria chartula a nobis*, inquit, *habetur*, anno Caroli vicesimo data: *sed nihil eorum hic ponimus, quæ non honoris augmentum, quin potius materiem doloris præstarent*. Alterum, quod leges pro sæcularibus condiderit, quæ adhuc a provincialibus ejusdem Hariulfi tempore observabantur. Post annos fere quatuor ei successus est non Guelfo abbas, sed Carolomannus.

L III.
Helgaudus
abbas Centulensis, & comes,

Per has tempestates, ut tradunt annales Bertiniani, ossa beatorum martyrum Dionysii, Rustici & Eleutherii ob metum Danorum seu Nortmannorum, in villam sui juris, vocabulo Novientum ad Sequanam, sitam in pago Mauripensi*, devecta sunt, atque xi. kalendas Novembris in loculis diligenter collocata. De hac translatione seu delatione nulla fit mentio in libris de miraculis sancti Dionysii,

L IV.
S. Dionysii
translatio.
* le Nivernois.

ANN. CHR.
859.
* *conferunt.*

fed tantum de alia, quæ anno Caroli regis tricesimo-septimo in Superiorem-curtem * pagi Remensis ad Axonam facta est. Ex alia villa Noviento orta erat contracta illa femina, quæ Dugniaci in ecclesia sanctorum martyrum Dionysii & lo-ciorum ejus sanata perhibetur in libro secundo de miraculis ejusdem sancti martyris. Hic liber in Hilduino abbate seniori desinit, cujus epilogus dirigitur Samuëli monacho Dionysiano, quo hortante auctor ille anonymus hanc scripturam aggressus est. Hic non alius videtur, quam Samuel subdiaconus & monachus, laudatus in litteris societatis, paullo ante hoc tempus initæ inter monachos Dionysianos & Remigianos. Tertius liber de miraculis sancti Dionysii alium auctorem habet, ætate paullo inferiorem.

Eodem tempore in eodem cœnobio exaratus est insignis codex, continens Antiphonale & librum Sacramentorum Gregorii Magni, cum nonnullis additamentis quarundam Missarum, aliarumque rerum observatu dignis. In his extat missa de beata Virgine, cujus postcommunio sic habet. *Libera nos ab omni malo, Domine Jesu Christe, qui corpus tuum sanctam pro nobis crucifixum edimus, & sanguinem tuum pro nobis effusum bibimus, &c.* quo nihil luculentius ad probandam catholicam fidem de sanctissimo eucharistiæ sacramento. Eadem omnino verba leguntur in Missali Gothico seu Gallicano post Orationem dominicam, ut in Liturgia Gallicana a videre licet, quod Missale antiquitus in usu erat ante Carolum M. in ecclesiis Gallicanis. Ex quibus intelligitur, eandem omnino de hoc sanctissimo Sacramento fidem fuisse ante Paschasium Radbertum, quem novatorem fuisse perperam criminantur Calvinistæ. Ceterum prædictus Sacramentorum codex modo aservatur in bibliotheca Vallis-claræ in diocesi Laudunensi, eique inserta sunt nomina Dionysianorum abbatum & monachorum sæculi noni, in quibus primus est *beata memoria dominus Nicholaus papa*. Hæc obiter.

a Liturg. Gallic.
lit. p. 4. &c.

L V.
Thiotonis ab-
baris Fuldensis
legatio.

Non unum, sed plura hoc anno concilia diversis de causis habita sunt. Primum occurrit Mettense, v. kalendas Junias, Hincmaro præfidente, celebratum, cujus communitorium extat ad Ludovicum regem, quo patres eum ad emendanda superioris anni in Carolum fratrem facinora hortantur, missis Wormatiam ad ipsum legatis. His ille humillime respondit: attamen emendationem distulit ad futurum placitum autumnii tempore juxta *Basulam* seu Basileam, ex condicito habendum. Interim, colloquio cum suis inito, Thiotonem Fuldensis abbatem in Italiam ad Ludovicum imperatorem & ad Nicolaum pontificem misit, ut se apud eos purgaret, & favorabile responsum, quod ad placitum afferret, ab eis eliceret. Thiotoni legatio recte successit. nam ab utroque benigne acceptus & auditus, Ludovicum regem purgavit, apostolicas pro eo litteras retulit, obtulitque Ludovico juxta lacum Brigantium consistenti, ex quo a condicito placiti loco reversus fuerat, ubi Carolus non occurrerat ad diem præfinitum. Cum itaque Thio regi de sua legatione omnino fecisset satis, cum ejus venia reversus ad monasterium suum est.

L V I.
Lingonense
concilium.

Alterum concilium apud Lingonas a Remigio Lugdunensi, Agilmaro Viennensi, Ebone Gratianopolitano, aliisque episcopis, præfente Carolo rege, circa kalendas Junias celebratum: in quo capitula tredecim condita sunt, tum ad concordiam inter reges fratres faciendam, tum ad reformanda quædam errata ecclesiæ Gallicanæ. Proclamationes in eo factæ adversus Tortoldum diaconum, Wenilonis Senonensis antistitis propinquum, & Anscarium subdiaconum: quorum ille sedem Bajocacensem, hic Lingonensem occupaverat, tum proclamatio a rege facta in ipsum Wenilonem, qui defectionis insimulabatur. Mota etiam quæstio de Attone Viridunensium episcopo, quod *oblatione regulari* in monasterio sancti Germani Autisiodorensium Deo oblatus, contra regulas ecclesiasticas inde discessisset, & minus canonice ad ordinem episcopalem pervenisset. De eo tamen nihil statutum: sed tantum eidem data est facultas veniendi ad aliam synodum, in qua ejus causa examinaretur. Scripsit cum aliis patribus synodicam epistolam ad Wenilonem. Nihil de eo legitur in sequenti synodo Tullensi, verum cum in episcopatu ad viginti-tres annos perstiterit, ipsius ordinationem probatam fuisse intelligitur. Laudatur a Berthario canonico ejus temporis in libello de Viridunensibus episcopis, tum ob restitutam in sua ecclesia pacem, tum ob recuperata bona amissa, tum ob inchoatam cathedralis ecclesiæ fabricam, quam magna ex parte promovit.

L V I I.
Floriacense
privilegium
asserunt.

Aderat huic concilio Rodulfus Biturigum antistes, qui, quamquam in nostros

ANN. CHR.
859.

optime affectus, Floriacensem nihilo minus sancti Benedicti abbatiam contra ejus privilegium retinebat, a Carolo rege sibi concessam. Id agre admodum ferebant patres; tandemque, ut in capitulo XI. legitur, *postulavit humiliter generalis synodus, se ad terram usque prosternens ante Karolum regem & Rodulfum Biturigum archiepiscopum, obsecrans & adjurans per crucem & Christi sanguinem, ut privilegium monasterii sancti Benedicti, quod annuente præfato rege firmaverant, quodque idem Rodulfus subscripserat, qui præfatam abbatiam irregulariter tenebat, ratum & inconvulsam servare studeat. Quod si abbas negligens & sacris regulis inconueniens per directos missos inventus fuerit, ab eadem paternitate removeatur, & alius, qui dignus repertus fuerit, substituatur; & privilegii regularis auctoritas in eodem monasterio quacumque occasione non destruat.* Tunc Floriacensem abbatiam regulari more tenebat Bernardus abbas: sed Carolus, gratificaturus Rodulfo archiepiscopo, qui partibus suis contra mobiles Aquitanorum animos favebat, hoc beneficio ipsum demereri, & in obsequio retinere fategerat. Rodulfum vero abbatia cessisse ex eo colligitur, quod Bernardus abbatibus officium ad aliquot annos gerere non destitit.

Denique in eadem synodo Lingonensi conditi sunt sexdecim canones, quorum sex primi omnino iidem sunt cum iis, qui in Valentina synodo ante annos quatuor editi fuerant in causa Gothescalci; atque adeo in Lingonensi confirmati. Relecti sunt deinde in concilio duodecim provinciarum, celebrato in suburbio Tullensi apud Saponarias: sed non ita accepti fuere, sicut in Lingonensi, agente nimirum in primis Hincmaro archiepiscopo, cujus sententiæ canones illi consentanei non erant. His itaque apud Saponarias recitatis, *quidam episcopi, referente Hincmaro, fidei christiana zelo succensi, aliqua synodo voluerunt suggerere: sed motus nostri, inquit ille, ab eodem venerabili archiepiscopo Remigio Lugdunensium sunt modeste compositi, eo venerabiliter perorante, ut, si quorumcumque nostrorum sensus ab eodem prolatis capitulis in aliquo dissentiendo se commovet, ad proxime futuram synodum catholicorum libros, doctorum quoque deferre curemus; & sicut melius secundum catholicam & apostolicam doctrinam in commune invenerimus, de cetero omnes unanimiter teneamus.* quæ fere verba sunt capituli undecimi synodi Tullensis. Hæc cautela fuit Remigii, ejusque sequacium ad evitandos illos motus Hincmari, ejusque affectarum. Verum hæc quæstiones in alia synodo haud agitatae inveniuntur, adeoque nihil amplius super hac controversia definitum in Gallia post canones Valentinus, eorumque in synodo Lingonensi confirmationem.

L V I I I.
Synodus apud
Saponarias.

Veri simile fit ex annalibus Bertinianis, convenisse demum inter episcopos, ut hac de re judicium sciscitarentur Nicolai papæ, qui *de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate gemina predestinationis, & sanguine Christi, ut pro credentibus omnibus fusus sit, fideliter confirmasse, & catholice decrevisse* perhibetur. Huc spectat Hincmari Remensis epistola XVII. ad Nicolaum papam in hæc verba: *Ceterum Liudo mihi dixit, quod cum eo rationem de damnatione & reclusionem Gothescalci habuissetis.* Nullum tamen Nicolai hac de re decretum, quod quidem sciam, ad nos pervenit. Liudo seu Liuddo iste homo græcus erat, quem simul cum Hincmaro & Johanne VIII. laudat Johannes Scottus in versibus græcis, a Cangio relatis in præfatione ad Glossarium Græco-Latinum.

In ultimo capitulo synodi Tullensis vicarias inter se se preces condixerunt episcopi & abbates: ut singuli pro cunctis per singulas hebdomadas feria quarta missam celebrarent; & post cujusque obitum pro defuncto in sedibus septenæ missæ, totidemque vigiliæ persolverentur; a presbyteris autem monasteriorum sive villarum tres missæ, totidemque vigiliæ: obitus porro cujusque litteris encyclicis innotesceret. Consimilem precum communionem cum Herardo Turonensi antistite, qui & ipse Tullensi huic synodo interfuit, paullo ante inierant Ferrarienses, testante Lupi abbatis epistola CXVIII. qua ei commendat quemdam e suis monachum, quem secundum Herardi petitionem ad regendos monachos in cella Roclena concedebat. *qui cujus momenti, ait, apud nos sit, ex officio, quod laboriosissime gessit, facile est estimare.* forte procuracionem rerum temporalium is habuerat, cujus nomen prima dumtaxat littera T. in Lupina epistola expressum est.

L I X.
Societas pre-
cum inter pa-
tres.

In eadem synodo iterata est vehementius proclamatio adversus Wenilonem Senonum antistitem, prolatusque in eum a Carolo libellus coram electis iudicibus, Remigio Lugdunensium, Herardo Turonorum, Wenilone Rotomagensium, & Ro-

L X.
Caroli libellus
in Wenilonem.

AN CHR. 859. dulto Biturigum archiepiscopis xviii. kalendas Julias. Præcipua querelarum in eum
 "capita hæc erant; quod is ad Ludovici regis colloquium, dum Carolus in Nortman-
 "nos apud Ocellum dimicaret, absque ipsius Caroli voluntate aut permisso venisset.
 "quod ipsi Ludovico adhæsisset, missasque publicas coram eo in palatio Attiniaco
 "celebrasset; denique quod de *abbatia sanctæ Columbe*, aliisque de rebus & honori-
 "bus ab eodem Ludovico præceptum obtinisset. Lecto libello, scripta est a patribus
 "epistola ad ipsum Wenilonem, querelarum capita continens; eique injunctum, ut
 "post diem tricesimum ad locum, quo evocandus esset, se sisteret, de objectis respon-
 "surus. Dein a patribus demandata est Herardo archiepiscopo Turonensi provincia
 "adeundi Wenilonem, atque ad eum referendi mandata synodi. at, morbo interce-
 "dente, Herardus Rotbertum Cenomannensem episcopum vice sua misit ad Wenilo-
 "nem, ut patet ex ipsius Herardi ad eum commonitorio. Tandem, ut Carolus pla-
 "cabilis erat, Wenilo absque audientia episcoporum reconciliatus perhibetur in an-
 "nalibus Bertinianis.

L X I.
 Lupi abbatis
 discidium cum
 Wenilone.
 Interfuit sine dubio huic synodo de more Lupus Ferrariensis abbas, factumque
 Wenilonis metropolitanum sui, ut par erat, improbavit. Id ubi rescivit Wenilo per
 quemdam alium metropolitanum, forsan Herardum Turonensem, qui mandata
 synodi ad ipsum Wenilonem perferenda habebat, in malam partem arripuit,
 idque ita interpretatus est, quasi Lupus in eum excandisset in synodo coram
 rege, ut archiepiscopi sui exaurationem præcipitaret, & in ejus locum ipse
 promoveretur. Hanc criminationem graviter accepit Lupus, sive ex fama, sive
 ex Wenilonis, aliorumve litteris; statimque se purgare apud Wenilonem ten-
 "tavit, scripta ad eum epistola cxxiv. in qua ait, mirum non esse si eum metropoli-
 "tanus episcopus mendacio fefellerit, quando Davidem nequam servus veri simili
 "figmento ad horam decepit. Et servum quidem illum prædiorum, quibus donatus
 "fuerat, media parte privatum fuisse: episcopo vero timendum, ne promissionum
 "cælestium integritate privetur. Quomodo vero tantæ posset effici pravitatis, ut de-
 "positionem ejus cuperet, cujus consecrationem divinitus acceperat? Testem sibi
 "esse Deum, se, ex quo Wenilo Senonica ecclesiæ præesse cœpit, seque in familia-
 "ritatem assumere dignatus est, semper optasse, ut iste in sanctitate proficeret, &
 "dignitate augetur; paratumque opem ferre pro viribus, si sua opera indigeret.
 "Ceterum, si hujus perfidiæ conscius sibi esset, non negando, sed consitendo ve-
 "niam obtinere conaturum. Ad extremum cupere congruo loco eum adire, & se-
 "questre Spiritus-sancti gratia, recuperare amicitiam, quam spiritus maligni male-
 "volentia aliquantulum perturbaverat. In fine ait se prima quaque occasione ei re-
 "laturum, quid super fratre Bernegaudo sancti Germani monachi annuerint; quid-
 "que præstari absque damno possit fugitivo suo, qui nuper ejus clementiam inque-
 "taverat. Hic est Bernegaudus, quem rudem ^a adhuc monachum, sancti Germani
 "Autisiodorensibus monachis, ut vidimus, direxit Lupus, ut in suo proposito eorum
 "exemplis atque doctrina confirmaretur.

L X I I.
 Alterum disci-
 dium de suc-
 ceptione duo-
 rum presbyte-
 rorum.
 Alia Lupi cum Wenilone controversia orta est ex duobus titularibus presbyteris
 ecclesiarum Ferrariensibus subjectarum, qui, relinquendis titulis, ad monasticam
 professionem Ferrarias convolare volebant. Horum alterum cum militari viro ad
 Wenilonem direxit Lupus, ut cum ejus permisso titulos suos dimittere eis liceret.
 "Hanc copiam eis negaturum se responderet Wenilo, nisi Lupus hoc *sine vitio fieri*
 "posse auctoritate comprobaret. Hic, etsi id numquam in controversiam vocatum nec
 "audierit, nec legerit; tamen simpliciter quid sentiat, ei aperturum responderet. In
 "primis, Dominum Jesum diviti, legalium præceptorum observantiam sibi arrogan-
 "ti, voluntariam suavisse paupertatem, & humilitatem, quod numquam fieri aut
 "tutius, aut melius possit, quam in monasterio, ubi sic libertas voluntatis propria
 "pro amore Dei reseratur, ut ex arbitrio prioris subjectorum actio cuncta forme-
 "tur. Ab ea igitur perfectione, quam Deus etiam laicis proposuit, non summoven-
 "dos esse sacerdotes. Ceterum Deum alios procuraturum, quos animabus gubernan-
 "dis præficiat. Licere quippe conjugatis ex mutuo consensu ad sacra loca secedere:
 "quidni etiam sacerdotibus, quantumvis ecclesiæ suæ alligatis? Porro nullum fere
 "monachorum reperiri monasterium, quo non aliqui eorum, sæculi tumultum decli-
 "nantes, concesserint, quos si perperam fecisse dixerimus, obruendos esse nos eorum
 "auctoritate, qui & sanctitate nos superant, & sapientia forte præcedunt. Quin etiam
 Wenilo-

AN CHR. 859. Wenilonis antecessorem beatæ memoriæ Aldricum, qui ex abbate Ferrariensi
 ecclesiæ Senonica pontifex factus fuerat, Ferrarias regredi, episcopali cura omissa,
 constanter animo proposuisse, quando hanc vitam feliciore mutavit. Quis hos vi-
 "ros canones ignorare dicat, nisi qui desipiat? Profecto in primordiis fidei christia-
 "næ quibusvis licuisse afferre pretium omnium suarum possessionum, ut soli Deo va-
 "carent; nec ab hac societate exclusos sacerdotes. Se vero, suosque, tamen quam
 "longissime absint a sanctorum virorum perfectione; tamen vestigia & quædam ve-
 "luti lineamenta formæ apostolicæ retinere, dum nemo nostrum, inquit, aliquid sibi
 "vindicat, nec in seculares curas animum dissipare permittitur, & orationum & absti-
 "nentia legitimam constitutionem persolvere regulari rigore, cui nos sponte submissimus,
 "coartamur. Ceterum, ut mea & multorum fert opinio, nullus intra sanctam ecclesiam
 "ordo est, ubi certius promereri Deum fidelis anima possit, quam si monastica discipline
 "studeat propositum integre observare. Id autem Lupus probat auctoritate beati Gre-
 "gorii, patrem nostrum Benedictum, ejusque regulam commendantis: qua in regula
 "sanctus Benedictus sacerdotes suscipi in monasterio posse, & debere ostendit. Hæc
 "omnia Weniloni pertractanda proponit, ne forte videatur ordini nostro provisæ ca-
 "litis incrementa derogare, quem summi & optimi pontifices non solum non infamave-
 "runt, verum etiam, ut par fuit, suis & laudibus ornaverunt, & exhortationibus cumula-
 "runt. Id vero confirmare poterat Lupus, tum auctoritate concilii quarti ^a Toleta-
 "ni, quo clericis monachorum propositum, adeoque meliorem vitam sequi cupien-
 "tibus, ingressum in monasteria interdici prohibetur: tum testimonio Gregorii ^b Ma-
 "gini, qui Desiderium Viennensem episcopum monet, ut ne Pancratium, clericum
 "olim suum, postea factum monachum, in ecclesiam, cui antea mancipatus fuerat,
 "revocare pergeret. Insignis est eam in rem epistola Petri ^c Venerabilis abbatis Clu-
 "niacensis ad Arnonem episcopum Trecentem, quam suo loco, si Deus sinit, refere-
 "mus. Neque his opponi potest concilii Cæsaraugustani canon sextus, quo excom-
 "municatur clericus, qui monachus esse voluerit *propter luxum vanitatemque presum-
 "tam*; ob idque de officio sponte discesserit. nam ratio interdicti in promptu est. Hujus
 "argumenti alias retractandi non semel occurret occasio.

Statim post concilium Saponariense Hincmarus posteriorem librum de Prædesti-
 natione composuit, eumque Carolo regi, uti & priorem, inscripsit. Constat hic li-
 ber capitulis octo & triginta, eoque potissimum spectat ut probet, Gothescalcum
 renovasse hæresim, si qua umquam fuit, veterum Prædestinatianorum; & ut quatuor
 Carisiacensi capitula, ab ipso edita, confirmet, vindicetque a censura patrum
 concilii Valentini, qui ea reprobaverant. Multa etiam dicit super canone septimo
 ejusdem concilii de irregularibus ordinationibus episcoporum, quo canone notari
 putabat suam ipsius ordinationem, cujus historiam fuse exponit. In hoc opere mul-
 tus est in citandis pro sua sententia auctoribus circa prædestinationem, sed absque
 legitima crisi & idoneo delectu: ut ex eo patet quod Hilarium, cujus epistolam ad
 Augustinum laudat, cum Hilaro Arelatensi episcopo confundit: quod concilium
 Arelatense, in quo Lucidus presbyter suum errorem abjecit, a Cælestino papa,
 longe ante hoc concilium mortuo, convocatum dicit: quod librum Hypognosticon
 Augustino, & librum de obduratione Pharaonis Hieronymo falso tribuit: quibus
 maxime libris suam de Prædestinatione sententiam tuebatur adversus duplicem Go-
 thescalci prædestinationem, qui Fulgentii in primis auctoritate nitebatur. Fulgen-
 tii testimonia solvere conatur Hincmarus, an recte, viderint theologi. In hoc pos-
 teriori opere Hincmarus adhibet Flori Lugdunensis auctoritatem seu sermonem ad
 suam sententiam asserendam; mirum quod non etiam huc profert argumentum ex
 Amolonis archiepiscopi epistola ad Gothescalcum, quæ longe expressior pro sua
 sententia erat, ut superius ^d vidimus. Hanc autem epistolam ignorare non potuisse
 videtur Hincmarus, quippe quæ ipsi ab Amolone directa sit. Hinc nonnihil suspi-
 cionis oriri potest, an illa epistola vere sit Amolonis. Verum cum ab Amolone ex-
 tremis vitæ suæ diebus scripta fuerit, forte missa non fuit ad Hincmarum, sed in
 ejus museo relicta, ubi post ejus mortem inventa sit. Nec proinde mirum, si ejus
 auctoritate Hincmarus non utatur.

Idem præsul non multo post, alium librum scripsit de non-trinitate contra
 eumdem Gothescalcum & Ratramnum, qui ultimam hymni de sanctis martyribus
 stropham, in qua *trina deitas* laudabatur, retinendam contendebant contra Hinc-
 L

^a Conc. Tolet.
4. c. 50.

^b Greg. Mag.
lib. 10. ep. 39.

^c Petr. Ven.
lib. 2. ep. 50.

L X I I I.
Hincmari
alterum opus
de prædestina-
tione, &c.

^d lib. 34. n.
44.

ANN. CHR. 859.
mari sententiam, qui eos ob id erroris arguebat, quasi ex eo tres deitates admittere viderentur. Hinc est quod in classe Gothescalci errorum Hincmarus hunc superaddebat, tamen tam Gothescalcus, quam Ratramnus illam consecutionem pernegabant. Nec sane Hincmari prolixus hanc in rem liber evicit, ut ab hoc versu retinendo averteretur ecclesia.

LXIV.
Caroli diploma pro Bello-loco.
* Tussy.
Dum Carolus sub tempus habitus apud Saponarias concilii in palatio agri Tullensis Tusiano * ad Mosam versaretur, ipsum adiit Rodulfus Biturigum antistes, ut monasterium Belli-loci, quod ipse proprio sumtu in pago Lemovicensi edificaverat, suisque rebus hereditariis dotaverat, sub regia defensione ac tutela, ejusque abbatem Gairulfum ac successores recipere dignaretur. quod petenti annuit princeps. *Data xv. kalendas Julii, indictione VII. anno XVIII. regnante Karolo rege gloriosissimo. Actum Tusiano supra Mosam.*

LXV.
Saxiacum monasterium condidit Aurelianus.
* Siffert.
Aureliani abbatis studium in monasticum ordinem non stetit in instaurando & reformando monasterio Athanacensi, quin etiam ad novum condendum cenobium, Saxiacum * scilicet, convertit animum. Cumque ad id exsequendum non haberet satis facultatum, fundum loci a parentibus obtinuit. Atque ut res firmior ac validior esset, Saxiacum, aliaque prædia Remigio Lugdunensi antistiti tradidit *in vice Christi*, eo pacto, ut Remigius sibi tradita in jus novi monasterii transferret. Exstat hac de re apud Guichenonem in probationibus Sebusianis ipsius Aureliani testamentum de conditione Saxiacensis monasterii; tum Remigii episcopi de hoc ipso privilegium; ad hæc præceptum Caroli regis; denique privilegium decem episcoporum, qui apud Segusteronem seu Sistaricum * tum convenerant. Ex his primum & ultimum emendatiora sunt in elogio ipsius Aureliani a nobis edito. In eo Aurelianus, exiguus, ut se ipse dicit, abbas, ait se a fratribus suis, Radberto piæ recordationis, Aiglardo, Amblardo quoque & Sigiberto, aliisque propinquis petiisse & postulasse locellum quemdam, in quo edificaretur, fieretque cenobium monachorum, vivendum sub regula pii patris Benedicti: ubi sollempnis & jugis precatio fieret pro eis, & pro parentibus Aureliano & Adalsona, & pro dulcissimæ recordationis fratre suo Silvio, pro Ictore quoque & Arnulfo, Abone & Leuboïno abbate, aliisque propinquitatibus aut affinitatibus sibi conjunctis. Est autem locus ipse, inquit, vocabulo Saxiacus, situs in pago Lugdunensi, non longe a Rhodano fluvio: ad quem locum pertinent villulæ complures in eodem pago; & in Belicensi Castinicus & Damascio; in Dieni vero Carroboris villa cum ecclesia sancti Marcelli, quam ipsi dederat Leuboïnus abbas; ad hæc, quædam alia in pago Maurianensi, quæ omnia prompta voluntate ait se Deo salvatori omnium offerre, & *in vice Christi* Remigio venerabili & religiosissimo archiepiscopo tradere, ea lege, ut idem venerabilis archiepiscopus jam a se cœptum monasterium perficiat in honorem Dei & sancti Benedicti, & beatissimorum martyrum Florentini & Hilarii; sicque voti sui desiderium per ipsum impleatur. Deinde velle se dicit, ut sui successorumque suorum temporibus, prout loci opportunitas & facultas tulerit, quotidie misericordiarum opera egenis & advenis exhibeantur. Denique ut ab hac die in perpetuum nullius terrenæ potestatis jugo subjaceant jam dicti servi Dei inibi congregati, scilicet in eligendo abbate: sed penes eos sit, quemcumque ex semetipsis abbatem ac pastorem secundum placitum Dei & regulam sancti Benedicti eligere voluerint. Factum hoc testamentum anno incarnationis dominicæ DCCC LVIII. indictione VII. regnante Karolo rege, filio quondam Lotharii imperatoris anno tertio. Actum Lugduno publice.

LXVI.
Badilo abbas primus.
Primus ei loco præfectus est Badilo abbas, ut patet ex litteris Remigii archiepiscopi, quibus ratam habet Aureliani traditionem, sibi in vice Christi factam; atque Saxiacum, aliaque prædia Deo salvatori omnium devote obtulit, & in vice Christi tradidit fratri Badiloni abbati, qui loco abbatis præesse & prodesse debeat; necnon fratribus inibi Domino militaturis sub regula pii patris Benedicti, ea lege, ut idem abbas una cum fratribus jam cœptum monasterium in honorem Dei & sanctorum prædictorum perficiat. Factum hoc privilegium anno & indictione præmissis, regnante Karolo rege, filio quondam Lotharii imperatoris. Actum Siferico, quæ clausula deest apud Guichenonem. Quis fuerit iste Badilo, quoque ex monasterio assumtus sit, incertum. forte ex Athanacensi, quod Aurelianus abbas administrabat. nisi si is fuerit Badilo, qui ex comite monachus factus est in

ANN. CHR. 859.
Aduensi sancti Martini cenobio; aut ipsius nepos cognominis, de quibus in actis sancti Hugonis monachi ejus loci. Quamquam hi ætate inferiores fuisse videntur; uti & Badilo, monachus, ut videtur, Vezeliacensis, qui corpus beatæ Magdalænæ Vezeliacum transtulisse fertur. Idem Badilo abbas laudatur tum in diplomate Caroli regis, tum in litteris synodalibus episcoporum Siferico congregatorum, qui Aureliani testamentum post regem confirmarunt sub iisdem chronicis notis; rogantque coepiscopos suos & abbates, qui prædicto conventui præsentibus non adfuerint, ut id ipsum confirmet, cum sacre institutionis instrumentum legerint.

Præclarum est Herardi Turonensis archiepiscopi de Villæ-lupensis basilicæ dedicatione monumentum, quo testatur, se invitatu venerabilis abbatis Audachri confacerdotis sui, venisse ad quemdam locum, qui communi vocabulo præteritis, presentibusque temporibus *Villa-lupa est nominatus*: quem locum cum rebus ad se pertinentibus, ecclesiamque juxta in Colomniaco * villa sitam, in sancti Sulpicii episcopi & confessoris honore dicatam, cum cunctis suis adjacentiis, familiam etiam utriusque sexus, quidam vir olim, ex illustri prosapia ortus, Maynardus nomine, facto legaliter testamento, per ipsum Herardum archiepiscopum, unice quondam ab eo dilectum, & Adalgandum & Maynerium suæ stirpis propinquos, itemque per Dalgaudum avunculum suum, Trugaudum atque Moyiem, ad normam monasticæ vitæ supradicto Audachro ad construendum monasterium, perpetua quoque religione ordinandum & gubernandum, prona voluntate in perpetuum tradiderit. quod opus cum per eundem abbatem & alumnos suos monachos jam pæne absolutum esset, se ad eandem cellulam accessisse, anno incarnationis Domini DCCC LVIII. & quidem xv. kalendas Junii, cum plurimo confratrum & confacerdotum, tam suæ diocesis, quam *comprovincialis* Bituricæ sedis, laicorum quoque nobilium collegio; relictisque instrumentis donationis a prædictis viris factæ, necnon regis defensionis, eundem locum in honorem sanctissimæ Trinitatis & Salvatoris dedicasse. quo die Audacher abbas rebus monasterii sui ecclesiam sancti Aniani de Spaniaco, in eodem pago sitam, prædictæ Villæ-lupensi basilicæ concesserit; ipse vero Herardus archiepiscopus paratas ex prædictis ecclesiis cum medietate decimæ donaverit. Ad hæc eundem Audachrum petiisse, ut idem locus & fratres in eo degentes unam cum Cormaricensi societatem & individuum congregationem constituant. *ita ut hæc due aliquantulo terrarum spatio divise cellule, velut una, seu uno eodemque vinculo vere & inviolabilis caritatis habeantur unite, uno quoque potiantur abbate: ita ut, sicut unus pastor & pater, unus fiat grex, unum idemque existat ovile*; habeantque licentiam fratres ejusdem loci sub regula sancti Benedicti & patrem sibi eligendi, ac defensorem tutoremque ejus loci. *Data XIII. kalendas Junii, anno XVIII. regnante Karolo rege gloriosissimo.* Huic instrumento subscribunt post Herardum archiepiscopum *Maynerius humillimus omnium abbatum*, & multi presbyteri ac clerici; tum *Robertus archiepiscopus*; & post eum multi etiam clerici; dein *Heribertus archiepiscopus* cum multis itidem clericis & laicis. Hoc instrumentum in appendice integrum referemus, simul cum charta prædicti Audachri abbatis, quo numerum fratrum Villæ-lupæ ad viginti constituit, vetatque hunc numerum minui, sed augeri potius cupit. His litteris post Herardum subscribere duo ejus successores, Robertus & Heribertus, pro more illorum temporum, quibus mos erat, ut successores antecessorum diplomata suis subscriptionibus firmarent. Qui Heribertus hic laudatur, is sine dubio est Herbernus archiepiscopus, qui Robertum præcessit, male postpositus a chartacei codicis scriptore, qui subscriptionem ordinem non bene observavit.

Hoc tempore in Epternacense Arduennæ monasterium, quod per centum ac quinquaginta ferme annos monachos habuerat, inducti sunt canonici seculares, aut potius ejus loci monachi in canonicos deformati. Id factum dicitur instinctu quorundam liberiorum monachorum, qui carnis voluptatibus indulgere volentes, titulis inter se disceptare cœperunt, & extra claustrum in villis, quæ suis titulis assignatæ erant, diversari, relictis monasticis institutis. Favit monachorum licentiæ Adelardus abbas & comes, cujus convivia monachi demum cucullas abjecerunt, atque in eo statu permanserunt ad Ortonis Magni principatum, qui in canonicorum deficientium locum monachos restituit. Vide sis Bertelium in historia Luxemburgensi, ubi de hoc monasterio, ejusque abbatibus agit.

LXVII.
Villæ lupensis basilicæ dedicatio.

* Coulange.

LXVIII.
Epternacenses monachi sunt canonici.

ANN. CHR.
819
L X I X.
Abbatibus Sithien-
sibus.

Hic Adelardus etiam Stabulensis abbas erat, forte non alius ab Adalardo, Hirmintrudis reginæ Caroli Calvi uxoris propinquo, cujus meminere Annales Bertiniani. An vero idem fuerit cum Adalardo abbate Sithienfi, subdubito. Is anno præcedente apud regem Carolum infulatus, anno regiminis sui sexto-decimo privatus est abbatia Sithienfi, quæ VIII. kalendas Aprilis datur Hugoni sæculari canonico, filio Conradi comitis, ejusdemque Caroli regis consobrino. Verum iste non integro biennio ea potitus, eandem iterum Adalardo resignare cogitur anno ejus sæculi sexagesimo primo. Sic pro nutu Caroli præfecturæ monasteriorum mutabantur, ut jam sæpius vidimus.

ANN. CHR.
860.
L X X.
Sithienfe
monasterium
a Nortmannis
diripitum.

ANNO subsequente, qui octingentesimus sexagesimus erat, Nortmanni Somenam insidentes Carolo ternis millibus librarum argenti gravi pacti sunt, se contra Sequanenses Danos arma conversuros, ut eos aut cæderent, aut e Gallia expellerent. Horum fallacibus promissis nimium credulus princeps, gravem censum toti regno imponit, thesauros ecclesiarum emungit; nec sic tamen impositum censum conficere potuit. Tum Nortmanni, obsidibus in reliquum acceptis, ad Anglo-Saxones tendunt; a quibus profligati atque repulsi, alias partes petunt. Ex eorum sine dubio numero fuere illi, qui Sithienfe monasterium hoc anno diripuisse dicuntur in libro secundo de miraculis sancti Bertini. Hi nimirum prædæ avidi, plurima classe ad Iseræ-portum, vulgo Neoportum, in sinibus Menapiorum applicuere, & obvia quæque loca rapinis, cædibus & incendiis infestantes, ad famosissimum sancti Bertini monasterium accessere sabbato hebdomadis pentecostes. Mox illi, nullis ferme repertis monachis, qui omnes, præter quatuor, fuga se subdixerant, omnia diripiunt, & quatuor illos monachos, multis affectos vulneribus ad prodendos latentes, ut illi putabant, thesauros adigere conantur: ex quibus tres semianimes relictæ, Worardus scilicet & Winebaldus sacerdotes, ac Gerwaldus diaconus; quartus Raynardus idem diaconus, sed junior, a barbaris abductus, dum ire cum eis constanter negat, lanceis perfoctus, una cum sanguine animam Christo libavit. Reversi alii fratres, mox Deum sibi placabilem facere conati, mores in melius reformare, damna refarcire, facta-tacta reficere: tumque basilica sancti Bertini plumbo tecta est, ac nova turris in ea erecta: in qua dum artifex tholum pomiferum una cum cruce defigeret, a culmine lapsus, non sine miraculo illæsus in terram ruit.

L X X I.
Egil & An-
baldus abbatibus
Prumienfes.

Habitus est hoc anno Aquilgrani conventus duplex in causâ Theutbergæ, uxoris Lotharii regis. unus ipsius principis jussu v. idus Januarii, cui adfuerunt Guntarius Colonienfis antistes, idemque summus capellanus; Teutgaudus Trevirensis, Adventius Mettenfis, & Franco Tungrenfis; abbatibus duo, Hegil seu Egil Prumienfis, & Odelingus incerti loci: qui repudium Theutbergæ infami assentatione comprobant. Idem factum in posteriori conventu, medio Februario mense convocato. Hujus iniquæ sententiæ forte cum Egilem abbatem pæniteret, Prumiensem abbatiam sponte dimisit; tumque in ejus locum suffectus est Ansbaldus, *vir omni sanctitate & bonitate conspicuus*, testante Reginone ejusdem loci abbate, Ansbaldus dictus a Lupo, qui ejusmodi litterarum permutationes amat, ut in Rotranno & Heribaldo licet advertere. De Ansbaldi patria & parentibus incerta est traditio Prumienfium, qui eum ex Luxemburgensibus comitibus, vel potius ex Guerrii topharchis procreatum ferunt. Eum vero monachum fuisse Prumiensem constat ex Lupi epistolæ duabus ad Marcwardum abbatem Prumiensem, in quibus salutans fratres Prumienfes, hos inter Ansbaldum nominat. Duæ sunt aliæ ejusdem auctoris epistolæ ad eundem jam abbatem, alias referendæ. Ad Egilem quod attinet, ipse in litteris de conditu Corbiniaci monasterii ait, se precibus compulsam Caroli regis, annuente Treverorum antistite, nempe Teutgaudo, a cœnobio Prumienfi recessisse ob pastorem curam Flaviniacensis monasterii, quæ ipsi commissa fuit. Anonymus scriptor libelli de translatione sanctæ Reginæ virginis & martyris tradit, Egilem, præterta imbecillitate corporis, obtinuisse vacationem a Prumiæ præfectura, ibique quietum refecisse; atque inde a Carolo arcessitum fuisse *stabilendam religionis gratiam* in monasterio Flaviniacensi.

L X X I I.
Abbatibus Caro-
li filiiis aliis-
que data.

Mirum est Carolo hanc curam fuisse, tot negotiis occupato, maxime hoc anno, quo infeliciter contra Brittones dimicavit, ne quid dicam de Nortmannis, quorum aviditati explendæ totam ferme regni sui substantiam exhaustit. Ad hæc inter

ejus principes magnum discordiarum incendium efferbuerat. Ex his Lambertus, qui ducatum inter Ligerim & Sequanam tenebat, Vivianum comitem dolo interfecisse traditur; Lambertum Gozbertus comes cum multis aliis occidisse, ac demum Gozberto ipsi jussu Caroli caput abscissum fuisse. Turonensem sancti Martini abbatiam tenebat Vivianus comes, quo mortuo, Carolus eandem Ludovico filio suo concessit, quam non multo post Hucherto clerico conjugato; dein Hugoni abbati propinquo suo, Conradi comitis filio, resignari curavit. Carlomanno itidem, ejusdem Caroli filio, tradita est abbatia Laubienfis, ab Hucherto Teutbergæ fratre antea occupata, & pax direpta.

Vix annos duos cum aliquot mensibus in sede Autisiodorensi Abbo expleverat, cum fati concessit III. nonas Decembris, in ecclesia beati Germani honorifice humatus cum fratre ac decessore suo Heribaldo, aliisque ejusdem sedis episcopis non paucis. Hunc excepit in episcopatu Christianus, natione Alamannus, quem recentiores eundem esse volunt cum Christiano S. Germani ejusdem urbis abbate, eamque sententiam alias secutus sum. tamen in veterimis actis episcoporum Autisiodorensium nec monachus, nec abbas dicitur. Certe Abbo S. Germani abbas fuit ante pontificatum, haud dubie post Christianum abbatem, qui Ludovico Pio imperante floruit, nec ad hoc tempus pervenisse videtur. Post Abbonem, qui S. Germani abbatiam etiam episcopus forte retinuit, Lotharius, Caroli regis filius, eam obtinuit, an proxime, non constat. Sunt qui Hugonem mox laudatum interponunt, sed nullo idoneo argumento, quem Lotharii successorem fuisse postea videbimus. Editum est hoc anno VII. idus Junias capitulare in basilica seu monasterio sancti Castoris apud Confluentes, ubi sancita est concordia inter Carolum-Calvum, ejusque nepotes Ludovicum, Lotharium, & Carolum, Lotharii imperatoris filios. Huic conventui interfuere cum Hincmaro archiepiscopo, Christiano, aliisque episcopis Wifadus & Witgarius abbatibus: ex quibus Wifadus abbas fuit Resbacensis, idemque, ut puto, sancti Medardi apud Sueffionas: Witgarius vero cujus loci fuerit, necdum mihi compertum. Porro hæc capitula Lotharius rex *lingua Theodisca*, & Carolus *lingua Romana*, quæ nostra tum vulgaris erat, omnibus audientibus annuntiarunt, seque servaturos invicem promiserunt.

Mense Octobri proximo rursus convenerunt episcopi ex provinciis duodecim in villa Tusiacæ* territorii Tullensis ad Mosam, ibique canones quinque conditi sunt: quorum in quinto præcipitur, ut clerici & monachi vagi ad episcopos & abbatibus suos revocentur. Vulgatis concilii actis subscripti inveniuntur, uti jam observavimus, Immo Noviomensis episcopus cum Rainelmo, & Erminfridus Bellovacus: qui tamen, uti & Immo, anno præcedente a Nortmannis captus dicitur in annalibus Bertinianis. Insignis est ejusdem concilii synodica epistola ad rerum ecclesiasticarum pervalores & ad pauperum prædatores.

Inter hujus synodi metropolitanos quarto loco subscriptus exstat *Ado humilis Viennensis episcopus*, qui Agilmaro in illa sede paullo ante subrogatus fuerat. Hic, cum monachus Ferrariensis esset, permissu Lupi abbatis sui primo Prumiam, dein Romam ac Ravennam, eruditionis ecclesiasticæ causâ profectus; indeque revertens, Lugduni a Remigio pontifice ob doctrinam retentus fuerat: ubi cum versaretur, in locum Agilmari Viennensis antistitis electus est, agentibus Remigio Lugdunensi & Ebone Gratianopolitano. Id factum hoc ipso anno colligitur, tum ex actis concilii Lingonensis, circiter kalendas Junias anni superioris celebrati, cui Agilmarus interfuit: tum ex Tusiacensi hujus anni, cui Ado subscripsit sub undecimum kalendas Novembres: tum denique ex synodo Viennensi, quam Ado ipse habuit anno Christi octingentesimo septuagesimo, episcopatus sui anno decimo. Itaque Agilmarus ejus decessor annos novemdecim, non tantum novem, sedisse dicendus est, successor utique Barnardi nostri, quem anno ejus sæculi quadragesimo-secundo decessisse ostendimus. Adonis electio facta est post pridie nonas Julias, qui dies Agilmari supremus fuit. Huic electioni primum obstitit Gerardus illarum partium dux seu comes, ob eam videlicet causam, quod Adonem e monasterio fuga elapsam crederet. Litteris hac de re pulsatus Lupus abbas, Adonem ab omni defectioe & infamiæ labe purgavit, contestatus, *nihil impedire, si Deus eum vocaret, quo juste ejus infirmari posset electio.*

ANN. CHR.
860.

LXXIII.
Lotharius ab-
bas S. Germani
post Abbonem.

a lib. 33. n. 27.

LXXIV.
Concilium Tu-
siacense.
* Tufj.

LXXV.
Ado Archiepif-
copus Vien-
nensis.

ANN. CHR.
860.
a Lup. ep. 122.

Operæ pretium videtur hoc loco integram^a afferre epistolam, Gerardo duci & Bertæ ejus conjugi hac de re scriptam, quam ex restitutione duarum litterarum, ab eruditissimo Baluzio facta, Adoni nostro competere olim demonstravimus. Epistola sic habet.

Præcellentissimo duci G. & clarissime conjugi ejus B. Lupus presentem & futuram salutem. Semper insignis fama de probitate vestra bonos quosque latificavit: sed nunc in omnium notitia uberius effloruit, cum eandem probitatem vestram successu profuturo christianis omnibus divinitas comprobavit. Illi laudes, illi gratie, illi exquisita preconia, quo auctore hostes molestissimos partim peremisit, partim fugastis. Cum vero que primo polliceri, postea promittere dignati estis, largiti fueritis, conabimur gratias cumulare. Ceterum, quod diligenter scrutamini, noveritis monachum & discipulum meum Ad. numquam a nostro monasterio aufugisse: sed ad petitionem beate memorie Marwardi abbatis ex Prumia^{*} a nobis cum honeste directum, & cum illo aliquamdiu conversatum, quorundam invidiosorum vitasse insidias; & inde discendi studio & quietis amore in urbe Lugdunensium constituisse. Reverentissimis autem viris Remigio memoratæ urbis metropolitano, & H. * Gratianopolitano instanter postulantis, & conversationem memorati fratris laudantibus, quamquam olim meam verbis habuisset licentiam, etiam regulares litteras accepisse: que prolate, quid de eo sentiam, fidei relatione fatebuntur. Litteras etiam eum ecclesiasticas habere a venerabili episcopo nostro Guenilone certissime scio: nec impedire aliquid, si Deus eum vocat, quo juste ejus infirmari possit electio. Bene apud nos conversatus est: que plurimum indiget ecclesia, idoneus est ad docendum: regularibus & pontificalibus fultus est epistolis: progenitorum nobilitate ornatur: in sancto proposito, judicio prædictorum antistitum, inter quos degit, devote perdurat. quid restat, nisi ut, quod sanctis præsulibus Deus inspiraverit, fiat? Quid autem mirum, si aliquando asperius aliquid super eo locutus sum? illud culpa fuit inimicorum ejus impudenter falsa vulgantium: istud, quod nunc litteris allego, meum est judicium, constanter prius visa, & postea comperta narrantis. Cupio vos valere feliciter.

Consecratus Ado archiepiscopus, haud dubie a Remigio & Ebone, promotoribus suis, statim professionem fidei suæ ad Nicolaum pontificem misit, ut ab eo litteras communionis de more acciperet. Exstat Nicolai ad eum epistola cum pallio missa, in qua eum submonet tristari se, quod in litteris professionis suæ quatuor dumtaxat generales synodos probaret, quinta & sexta prætermittis. explicaret proinde hac de re mentem suam, se vero interim pallium ipsi mittere cum capitulis synodi Romanæ, quam nuperrime tenuerat. Quid ad hæc rescripserit Ado, ignoramus: nisi quod in chronico, quod accepta dignitate composuit, aut certe absolvit, septimam synodum, nondum in Gallicana ecclesia receptam, rejecit. Non tamen propterea Nicolai offensam incurrit, immo confirmationem ecclesiæ suæ privilegiorum ab eo impetravit. Neque vero, ut moris est plerisque, suscepto honoris gradu in superbiam elatus fuit: sed magis in cœpta persistens humilitate, ut vetus breviarium Viennense loquitur, omnes quoque subditos secundum suum modum, Christi Domini, mitis & humilis corde, imitatores fieri assidue monebat.

LXXVI.
S. Mauri ab-
batis translatio.

Sub idem tempus corpus sancti Mauri abbatis e Glannafoliensi monasterio in urbem Sagium ob metum Nortmannorum deportatum est ab ejus loci monachis: quos inter custos sacri corporis Girardus religiosæ vitæ presbyter laudatur, testis miraculi in villa Sameraco facti erga mulierem sanguinis vomitu laborantem. Aberat tunc ab urbe Sagio Hildebrandus episcopus, generali expeditione adversus Nortmannos indicta occupatus; missusque est obviam sacro corpori ex designatione cleri archidiaconus ejus sedis ad villam Merulam, quam rex Carolus ad suggestionem Ebroini Pictavorum episcopi sancto Mauro, ejusque famulis dato suggestionem contulerat. Delatus sollempni pompa locus sacer in sancti Juliani ecclesiam, ibidem per sesqui-annum religiose asservatus est, multisque illustratus miraculis: ex quibus Otgerius quidam, vir nobilis, quem Cadilo comes ejus propinquus eo adduxerat, diutino febrium languore liberatus est. Cum vero neque hoc in loco tutum esset a creberrimis paganorum eruptionibus asyllum; sancti viri corpus per diversa loca devehit, demum citra fluvium Ararim in fundo Audonis comitis recondi-

ANN. CHR.
860.

tum ac collocatum fuit: ubi per tres ac semis annos custoditum, variis miraculis coruscavit: dum tandem in Fossatense monasterium translatum est. Hæc omnia Odo abbas, rerum testis oculatus, litteris mandavit. Glaber Rodulfus auctor est, Glannafolienses hostium infestationibus expulsos ac fugatos fuisse e monasterio, quod sanctus Maurus in Andecavensi territorio extruxerat; venientesque ad Pictavense sancti Savini monasterium, secum totam, quoad fieri potuit, supellectilem attulisse: ubi per aliquod spatium temporis constitit, iis sedulam operam dantes, quæ a sancto Mauro acceperant. quo ex loco eadem institutio propagata sit ad Aduense sancti Martini monasterium; atque inde in Balmenfense, ac demum in Cluniacense, ubi jam pæne defessa sedem fixerit. Id ut verum sit, factum oportuit ante delationem corporis sancti Mauri in urbem Sagium, nisi dixeris, Glannafolienses duas in turmas divisos, alios cum sancti Mauri corpore Sagium se recepisse, alios cum sacra supellectile in munitissimum sancti Savini monasterium: quo sanctorum Maxentii, Florentii, ac Romardi reliquæ eadem tempestate translatae sunt.

Eadem procella exagitatum est Corbionense pagi Carnutenfense monasterium, quod Frodoinus abbas ad hoc tempus administrabat. Ejus loci chartæ partim crematae, partim ablatae. quæ res ne monachis detrimento verteret, omnes eorum possessiones generali præcepto (panchartam vocant) Frodoinus a Carolo confirmari petiit. Supplicanti annuens princeps, regio diplomate sancivit, ut quidquid jure regali vel elemosynarum largitione eidem loco ad id tempus collatum fuerat, per hanc panchartam sub regia tuitione & monachorum potestate perpetuo consisteret, adnotatis nominibus comitatum, in quibus ipsæ res sitæ erant, ut comites facilius dispicerent, quibusnam locis regiam tuitionem impendere deberent. Hi comitatus erant Carnotenus, Stampensis, Parisiensis, Belvacensis, Vindocinensis, Aurelianensis, in quo villa Cambort ad Corbionenses pertinuisse dicitur; Dunensis, in quo cella Divacus; Cenomannensis & Andecavensis, præter pagum Dorcastinum, in quo situm erat Corbionense monasterium, aliosque pagos minores, qui comitatus nomine haud censebantur. Data est hæc charta anno vicefimo-primo regni Caroli gloriosissimi regis: sed locus, ubi data est, non exprimitur in exemplo, quo usi sumus, referendo illud diploma, ubi de translatione sancti Lanomari egimus in actis tomi secundi sæculi quarti Benedictini.

Eodem tempore Ansgarius seu Ansharius, Bremensis ecclesiæ præsul, librum de miraculis sancti Willehadi, ejusdem sedis primi episcopi, composuit, atque universis per orbem christianum fidelibus inscripsit. His vero miraculis, quæ Bremæ in dies ad sancti Willehadi tumulum fiebant, magnum ait declarari catholicæ fidei argumentum, dum, quod invisibiliter peragit divina majestas, indubitanter cælitus factum agnoscat fides, tamquam oculis ipsis id cerneretur; & sanctorum ea deputat meritis, quæ in eis fiunt locis, ubi eorum reliquæ habentur & coluntur. Nec tamen in his tantum locis: *verum ubicumque fideliter invocati, per eum, qui ubique presens est, potentia & majestate Creatoris meritum ipsorum remunerantis, in omni loco dominationis ejus suffragari creduntur.* tum subdit, non immemorem esse Deum eorum, quos redemit: *verum, inter innumera paganorum infestantium discrimina, omni pæne solatio destitutis hanc supernæ visitationis voluisse impendere gratiam,* ut de divina multo certius præsumerent clementia, qui tantum, tamque Deo acceptum patronum in spiritu, ut & in corpore secum manere non dubitarent; nec timerent, licet vastata, denuo inhabitare patriam, in qua sibi adesse sanctissimi patris merita non diffiderent: immo læti desertas repeterent sedes, quos licet hostilis incurfus fecerit exules, bonis exuberantes divina rursus reconciliaverit benignitas: nec desperarent sibi præsidia sancti in omnibus ad futura, cujus virtutem tam multiplicem in sanandis varie vexatorum senerant flagrare corporibus. His incitamentis vir sanctus suorum animos relevabat, & excitabat ad perferendas persecutiones, quibus a vicinis Saxonibus, Danisve paganis in dies impetebantur.

Observatu digna est epocha horum miraculorum, quam Ansharius libro suo sic præmittit. *Anno itaque incarnationis Domini DCCC LX. regni vero domini nostri serenissimi principis HLudovici XXVIII. indictione VIII. in ecclesia Bremensi ceperunt divinitus agi miracula, & de die in diem multiplicius crescere: ita ut jam longe, lateque per populos rumor increbresceret plurimus, vere divinam in eodem loco apparuisse*

LXXVII.
Caroli pan-
charta pro
Corbione.

LXXVIII.
Ansharii li-
ber de miracu-
lis S. Wille-
hadi.

LXXIX.
Ludovici
Germaniæ re-
gis epocha ite-
rum asserta.

ANN. CHR.
860.
a V. lib. 33.
n. 30.

gloriam, & merita beati Willehadi, in eadem basilica requiescentis, honorabili virtutum flore pullulare. His miraculis referendis superfedemus; sed hæc verba huc adducere visum est, quibus calculus noster a de annis Ludovici Germaniæ regis diferte confirmatur.

Althahæ facta donatio.

Nihil opportunius ad propositum occurrere potest, quam diploma ipsius Ludovici regis, Althahæ-inferiori hoc anno concessum, a Cointio perperam ad annum ejus sæculi quadragesimum-quintum relatum, quo idem princeps rogatu Bribini ducis approbat donationem quarundam rerum, eidem a Ludovico ipso concessarum, factam Althahæ sancti Mauricii monasterio, cui Otgarius abbas præerat. *Data x. kal. Martii, anno Christo propitio xxviii. regni domini Ludovici serenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione VIII.* quæ ipsissima est epocha, quam modo ex Ansharii libro protulimus. *Ætium Regenspurge civitate regia.* In fine Ansharius agit de translatione sancti Willehadi in novam basilicam, facta VI. idus Novembris, qui itidem dies depositionis ejus est. In quibusdam aliis diplomatibus b ejusdem Ludovici regni initium desumitur ab anno DCCC XL. quo Ludovicus augustus ipse parens decessit; in aliis denique ab anno præcedente: quem calculum secutus est auctor necrologii sancti-Gallensis, apud Goldastum, ubi eclipsis facta dicitur v. nonas Octobris, hora secunda noctis sequentis anno xxii. regni HLudovici regis in orientali Francia. siquidem eclipsis hac ipsa die & hora anno DCCC. LX. facta est secundum tabulas Rudolfinas.

b V. lib. 34.
n. 30.

LXXX:
S. Pusinnæ
translatio Herfordiam.

Herfordense in Saxonia cœnobium virginum tunc regebat Hadwic abbatissa, quæ Warini Corbeiensis abbatis consobrina fuisse traditur. Hæc monasterium suum quibusdam sacris reliquiis locupletare cupiens, corpus sanctæ Pusinnæ virginis, quod in *Bansionensi vico* pagi Ambianensis servabatur, a Carolo rege expetiit, sibi que concessum in suum monasterium transferri hoc anno curavit, sanctæ Pusinnæ ab eo tempore subinde appellatum. Pusinna, virgo Deo sacrata, ex pago Pertensi diocesis Catalaunensis claris orta parentibus, florem suæ virginitatis cum sore Lurude sub sancti Alpini episcopi disciplina Christo consecravat. Hæc post obitum parentum secessisse dicitur in vicum *Bansionensem*, qui sibi ex paterna hereditate sortito contigerat, ibidemque sepulta fuisse. *Bansionensem vicum* appellat Sauffaius, ibique monasterium existisse ait, sed nullo fundamento, ubi Pusinna velamen sacrum assumeret. Basivum * hoc loco significari veri simile est, villam olim regiam in agro Ambianensi, de qua vide librum quartum de re diplomatica. Nec plura ex actis sanctæ Pusinnæ referre juvat, sane parum accuratis.

* Baisieu,
c Bolland.
23. April.

Freckenhorstense & Herfenbrocense parthenia.

Præter monasteria Herifordense & Bodecense, duo alia hoc tempore virginum cœnobio in Westphalia condita sunt, Freckenhorstense nimirum & Herfenbrocense. Primum conditum, dotatumque est ab Ewerwordo, primæ & opulentæ nobilitatis viro, in episcopatu Mimigardewordensi, haud procul Warendorpio ad Amasium fluvium, Liutberto episcopo pium opus approbante. Constructo monasterio Ewerwordus Thiathildem, adoptivam filiam, abbatissam præfecit, ibique virginum cœtum recte instituto, cui Geva ejus uxor se mancipavit, ipse abdicata omnium rerum possessione, in Fuldense monasterium secessit. Superest ad hoc usque tempus sub habitu canonicarum virginum istud collegium, in quo Thiathildis abbatissa & Geva pro sanctis habentur. Hæc ex actis sanctæ Thiathildis virginis, a recentiori auctore conscriptis, quæ Bollandus in appendice ad Januarii tomum secundum retulit.

d Annal.
Paderborn. p.
153.

LXXXI.
Ambrosianæ
basilicæ abbatissæ.
c Puricell.
p. 198.

Alterum per id tempus puellarum cœnobium d Herfenbrocense a Walburge nobili matrona, & filia ejus Duda ex paternis bonis constructum, dotatumque post obitum Eccardi, nobilissimi per Westphalam viri. Collecto virginum cœtu, mater & filia idem sanctioris vitæ institutum amplexæ sunt. Locum, ut veteres tabulæ produnt, Egiberto Osnabrugensi episcopo subjecerunt.

Mediolani apud Insubres Andreas, basilicæ Ambrosianæ abbas, anno superiori locum dicitur fecisse Petro abbati, quem vicesima-nona Februarii creatum Puricellus e scribit. Verum, si diem accurate notat iste auctor, Petrus creati non potuit ante hunc annum bissextilem, quo Februarius diebus viginti-novem constabat. Suffragatur huic calculo Petri epitaphium, in quo Ambrosianæ basilicæ annos quadraginta & unum, mensem unum, dies quindecim præfuisse traditur, & pridie Octobris obiisse. Erratum est in mense creationis ejus, vel depositionis. siquidem a Februario

a Februario ad pridie idus Octobris septem amplius menses intercedunt. Exstat Thadonis a Mediolanensis archiepiscopi privilegium, Ambrosianæ basilicæ, postulante Petro abbate, concessum, quo Olivetum apud Limontas, a Lothario imperatore quondam collatum, eidem loco restitui jubet; annuitque, ut juxta ecclesiam sanctorum Vitalis & Agricolæ ecclesia infirmorum in honorem beatorum Petri & Pauli construatur; illique sacerdotes, quos pro sua utilitate, ad celebrandum missarum sollemnia in eadem ecclesia, scilicet Ambrosiana, Petrus noviter collocaverat, in concivium sacerdotum consortio annumerentur. Ad hæc, ut, sicut prisca consuetudo tenet, idem abbas ejusque successores, diebus dominicis ac sollemnibus, indutus sandaliis, ceterisque episcopalis ornamentis, in ecclesia beati Ambrosii divinum officium celebrare possit. Præter ea confirmat eidem monasterio, monachisque in eo degentibus, omnes oblationes, quæ in eadem ecclesia a Christi fidelibus quoquo modo fiunt, omnesque ejus possessiones. Denique vetat, ne abbas ibi ordinetur, nisi ex ipsa congregatione, si talis ibi repertus fuerit, qui eos secundum regulam gubernare valeat. Si genuinum est hoc privilegium, nullum eo antiquius reperias, quo usus episcopalis ornamentorum abbatibus Ambrosianæ basilicæ conferatur, immo confirmetur, ut prisca jam tenebat consuetudo, ut in privilegio legitur, quod novum omnino & pro tempore insolitum est. Verum hujus privilegii sinceræ non sunt chronica notæ, nec convenit annus ejus octingentesimus sexagesimus - sextus cum indictione undecima, quæ anno sexagesimo-tertio respondere debet. ne quid dicam de anno Ludovici imperatoris vicesimo - quarto, qui neutri, id est anno incarnationis & indictioni prædictis, facile accomodari potest.

ANN. CHR.
860.
a libid. p. 200.

Episcopalia
abbatum ornamenta.

Audi episcopi
Veronenfis
testamentum.

b Ital. sac.
10, 5. c. 612.

Annos Ludovici imperatoris rectius notat Audi Veronenfis episcopi testamentum, anno ejus imperii undecimo, indictione octava, id est præfenti anno, conditum, quod Ughellus b Ludovico Pio perperam tribuit. Hoc testamento pius præsul prædium quoddam fundi Veronenfis in loco Seciano legat monasterio sanctæ Mariæ de Organo, cui Rimaldus abbas tunc præerat, ea conditione, ut suis rogatoribus seu testamenti executoribus in die ipsius obitus a monachis suppeditentur argenti boni libræ quinquaginta, in sacerdotes & pauperes Christi erogandæ: quas ejus heredes monachis restituant, si quando hoc prædium a patriarcha vel abbate subtrahi contigerit. Annus Ludovici undecimus recte hic repetitur ab anno undequingentesimo, quo imperator coronatus est vivente patre.

Dani mense Januario anni proxime sequentis Luteciam-Parisiorum tertium invadentes, incendio tradunt, cremantque suburbanam basilicam sanctorum Vincentii & Germani, & usque ad castrum Milidunum omnia circumquaque depopulantur. Hoc nuntio exterriti Germanenses monachi, qui cum corpore sancti Germani patroni sui in villam Acmanum * pagi Senonensis confugerant, ad aliam itidem sui juris villam ad Matronam, quæ Novigentum-Artaldi vocatur, se recipiunt: ubi facta miracula, quæ Aimoinus litteris mandavit. Alii ejusdem gentis piratæ in Teruannensem pagum irrumpunt, totumque devastant. Alii vero, qui pridem Morinorum civitatem incenderant, ab Anglis reversi, duce Welando cum ducen- tis amplius navibus per Sequanam ascendunt, & a Carolo conducti in Oscello insula præsidium Normannorum obsident, & ad deditionem cogunt; simulque conjuncti, cum mare ingredi imminente hieme prohiberentur, in singulos portus super Sequanam dividuntur. Welandus Milidunum cum sociis progreditur: castellani vero cum ejus filio cognomine Fossatenfe monasterium occupant.

ANN. CHR.
861.

LXXXII.
Normanni
Parisios incendunt; aliaque
vastant.
* Esman.

Inter hæc Teruannensis pagi vastatione commotus Hunfridus e nostris Morinorum antistes, de abdicando episcopatu cogitat, seque Prumiam recipere meditatur, quod inconsulto Romano pontifice facere non ausus, Nicolaum papam hac de re consulit. Negavit pontifex id ipsi licere. quippe si perniciosum est proretam in tranquillitate navim deserere, quanto magis in fluctibus? Licere tamen fuga saluti suæ consulere, ut, reducta serenitate, populum sibi commissum recolligere possit, quod Nicolai responsum retulit e Gratianus: cujus caput *Clericum* d eidem Hunfrido inscriptum esse debere monet Sirmundus, uti & capitulare vicesimum Caroli Calvi editum in synodo Carisfacensi. Paruit sententiæ pontificis Hunfridus, & in sua sede ad obitum usque perseveravit.

LXXXIII.
Hunfridus
de relinquendo
episcopatu cogitat.

c Decr. 2. 7.
q. 1. c. 7.
d dist. 50.

Lupo abbati Ferrariensis monasterii, quod Miliduno castro vicinum est, non minor a barbaris metus; nec tutum visum est in loco patenti ac minime munito consistere, cum nec urbibus ac castris ipsis sua tuta essent praesidia. Asylum itaque alio quaerenti locum in sua parochia humanissime obtulit Folcricus Tricassinus episcopus, qui recens Prudentio successerat, & in hoc rerum articulo Lupum agrotantem inviserat. Hic locus est Aquense * praedium, septem leucis ab urbe Tricassina distans: ubi Lupus cum suis per has tempestates substitit. Postliminio demum Ferrarias reversus, Folcrico insigni epistola a debitas gratias agit ad condemnationem avaritiae, commendationemque invictissimae caritatis. Nam cum aliquam insulam Sequane, inquit, pagani, crudelissimi piratae, applicuissent, quae sita est sub Melloduni opido ab aliis recens exusto, non Olcellus, quae paullo supra Rotomagum, & eorum viciniam nobis, ut erat, periculosissimam, nisi Dei miseratio subveniret, duceremus; nec in monasterio consistere audebamus, nec, quo migrare possemus, depressi arumma tante calamitatis, inveniebamus. Inter haec, cum me graviter agrotantem visitatum venissetis, ac nos ingenti exterritos metu offendissetis; ilico absque ullo deliberationis tedio nostrum exonerastis pudorem, & prevenientes nostram supplicationem, obtulistis praedium Aquense, dominationis vestrae praecipuum, in quo tutius malitiam temporis vitaremus, tenenda nostrae professionis opportunitate non penitus destituti. ubi mirari subit nostrorum religionem, qui asylum quaerere coacti, non urbes, sed rura sectabantur, ubi tenenda professionis suae major esset opportunitas. Pergit Lupus gratias hospiti suo agere. Ergo attoniti, abundante ubique iniquitate, & refrigescente caritate multorum, admirati sumus diebus nostris aliquem repertum, qui cum tanto rei familiaris detrimento & imminutione, indigentibus subveniret. Nimirum hoc fuit a fratribus necessitatibus patientibus non claudere viscera, hoc fuit episcopalis compati, hoc postremo caritatem implere. Ex quo intelligitur, Folcricum non solum hospitium, sed etiam comitatum Ferrariensibus suppeditasse, quod insigne exemplum est caritatis episcopalis. Deinde amice rogat, ut Aquensis fundus suo perfugio, si infelicitas similis acciderit, sit destinatus; contineantur aedificia; hortus etiam diligentius excolatur; agri ad hoc apti vitibus conferantur, acervi frugum justis laboribus industria multiplicentur: ut & ei suppetat, quod de more quotannis indigentibus tribuat, & quod opem quaerentibus misericorditer largiatur; denique, si se suosque Ferrarienses ultima necessitas eo traxerit, latibuli ejus asperitas memoratis subsidiis leniatur. Reversis domum litteris gratulatus est Ansboldus Prumiensis abbas, Lupi amicus: ad quem duas b ipse rescripsit epistolas, in quarum priore gratias agit, quod tribulationes ipsorum dolenter audierat, & anxius adspexerat. Similia passos fuisse Prumienses ipsos Lupus satis indicat, gaudere se significans, eos tandem aliquando gratia divina loco proprio restitutos.

LXXXV. Duo hujus anni conventus memorantur, unus procerum, habitus Compendii; in quo Carolus Rotberto comiti, Forti a posteris dicto, ad suas demum partes pertracto, ducatum inter Ligerim & Sequanam adversus Brittones commisit, quem ille cum insigni virtute & industria per aliquantum tempus rexit. alter episcoporum, apud Sueffionas ab Hincmaro archiepiscopo convocatus in basilica sanctorum Crispini & Crispiniani, in quo Rothadum ejus urbis episcopum, regulis ecclesiasticis, sic dictitabant, obedire nolentem, episcopali communione, donec obediret, privavit. Accusationis caput erat, quod presbyterum immerito, ut objectabant, depositum restituere nollet. qua de causa damnatus ipse apostolicam sedem appellavit; sed ne Romam adiret, variis artibus impeditus ab Hincmaro est, qui vetere in ipsum odio flagrasse dicitur, ac demum gradu suo dejectus, alterque in ejus locum substitutus, nimirum Engelmodus, seu Angelmodus, qui carmen de Palchasio Radberto adhuc vivente composuit: sed tandem per varia loca distractus vexatusque Rothadus, Nicolai papae auctoritate restitutus, Romae in concilio Romano pristinae dignitatis insignia recepit. Prioris conventus seu placiti meminere annales Mettenses, posterioris Bertiniani: in quibus Carolus rex filium suum Lotharium, claudum, in monasterio sancti Johannis, nempe Reomaensi, clericum fieri jussisse perhibetur. Id de monachatu interpretandum Roverius negat, tamen passim, ubi quis in monasterio clericus factus dicitur, id de monastica tonsura, deque monastici habitus susceptione intelligitur. Lotharius etiam ejusdem loci abbas fuit, itidemque monasterii sancti Germani Autisiodorensis, ut anno sequente videbimus.

Lotharius fit monachus apud Reomaum, & abbas.

Ineunte Martio hujus anni Carolus in Verno palatio versabatur, uti discimus ex ejus precepto, quo permutationem quorundam bonorum, a Ludovico abbate Dionysiano & quodam Witramno factam, confirmavit. Permutationis haec summa a est, quod venerabilis abbas HLudovicus, quem Carolus sibi carissimum, consanguineum ac propinquum suum dicit, Witramno dat res quasdam monasterii sancti Dionysii, sitas in pago Brachbantensi, in loco, qui appellatur Cambaronna * super fluvium Asfram: contra vero Witramnus partibus sancti Dionysii res quasdam suae proprietatis, sitas in pago Bellocacensi apud Bladoldi-villam, cujus commutationis charta duplex eodem tenore conscripta est, regio precepto roborata. Data pridie nonas Martii, indictione VIII. anno XXI. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Verno palatio. Idem rex in urbe Silvanectis residebat mense insequente, cum cella, ut ipse vocat, Cormaricena, cui Audacher abbas praerat, contulit ex rebus sancti Martini villam Cambortum, sitam in pago Turonico super fluvium Agneris. Data idibus Aprilis, indictione VIII. anno XXI. regnante Karolo rege. Actum Silvanectis civitate. Mense autem Augusto commutationem quorundam mancipiorum ex villa Campania, sita in pago Camliacensi super fluvium Iseram, factam inter Ludovicum abbatem & quemdam Sigemundum confirmavit. Data IV. nonas Augusti, indictione IX. anno XXI. regni ejus. Actum Kala monasterio, ubi tum rex morabatur, in palatio scilicet regio. Eadem indictio apponenda ejusdem regis b precepto, quod hoc ipso anno obtinuit Theodosius abbas monasterii sanctorum Emeterii & Genesii in pago Gerundensi, in confirmationem regiae tuitionis, quam olim Deodatus abbas a Ludovico Pio ad preces Gauzelini marchionis impetraverat, tam pro ipso monasterio, quam pro cellis eidem subjectis. Data XIII. kal. Decembris, indictione VIII. anno XXI. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in Pontione palatio regio. Certe istuc venit hoc anno Carolus, cum ex Burgundia rediit, Matifconem usque profectus, ut regnum Provinciae Karolo regi, Lotharii augusti filio, eriperet. quae res non bene ei successit, ex Annalibus Bertinianis.

Quod attinet ad hunc Carolum Provinciae regem, is hoc etiam anno Insula-barbarae privilegia confirmavit rogatu Remigii Lugdunensis archiepiscopi, postulante Gundramno ejus loci abbate, prout ea jam dudum concesserant superiores reges, Carolus Magnus & Ludovicus Pius, ad preces Leidradi archiepiscopi. Haec privilegia erant regiae tutelae, sub hac conditione, ut annis singulis ab eodem cenobio quaestoribus proprii antistitis argenti libra persolvatur. Data XI. kalendas Septembris, anno Christo propitio Karoli regis quinto, indictione nona. Actum Mantalo. * qui locus est pagi Viennensis, sancti Petri cella ordinis Cluniacensis insignitus. Gundramnus abbas quintus numeratur a Benedicto abbate, cujus causa Leidradus primum haec privilegia obtinuit. Hunc sequuntur Alaricus, Bartholomaeus, notatus in libello societatum Augiensium; tum Argericus, & Herbertus, quem Gundramnus excepit. De hujus successoribus usque ad Eldebertum, qui principatu Conradi regis, cognomento Pacifici, abbatiam rexit, nihil fere certum praeter nomina, forte nec satis explorata. Decem omnino enumerat Claudius Laborator c in rudibus Insula-barbarae, in his Leuboinum chorepiscopum tempore Aureliani pontificis.

Regnante Lothario, Medianum-monasterium praene in vastam solitudinem redactum legitur: cujus rei haec affertur causa. Hoc monasterium, quia imperiale censebatur, militiae onera sustinere cogebatur, sufficiens ad exercitum militibus triginta. Cum vero bella per id tempus continua essent, sic locus iste bellicis sumtibus attritus est, ut huic militum numero suppeditando impar omnino esset. Quare indignatus Lotharius, abbatiam illarum partium duci tradidit. Mox ille fratres vexare, mille quingentos & undecim mansos in suos usus convertere, unica villula eis ad victum relicta; cellas eidem subtrahere, & monachos ex eis expellere. tum omnes ad monasterium revocati, cum vitae subsidiis destituti essent, alio victum quaeritando vagari coeperunt, cum vix deni vel duodeni in principe monasterio sustentari possent: qui cuncta sibi licere arbitrati, sanctae religionis formam omnino exuerunt; tandem sub finem hujus saeculi ad pauculos canonicos redacti.

Vixerat ad hunc annum in solitudine prope lacum Tigurinum Meginradus monachus Augiensis, cum duo sicarii, praedae avidi, in ejus cellam irrumpunt, dum vir sanctus sacris operaretur. Peracto sacro, sicarios benigne accipit, a quibus fuisse caeditur, ac compresso gutture suffocatur. Non longe inulti abierunt diri carnifices,

ANN. CHR. 861. LXXXVI. Caroli diploma pro sancto Dionysio. a Diplom. pag. 534. * Cambron.

Alia pro Cormarico & pro S. Emeterio.

b Capitul. append. n. 89.

LXXXVII. Insula-barbarae privilegia & abbates.

* Mant.

c Labour. pag. 61. & seq.

LXXXVIII. Mediani-monasterii desolatio.

LXXXIX. Meginradi martyrium.

qui Adalberti comitis iudicio meritas dedere pœnas. Corpus sacrum ad monasterium Augiam transtulit Waltherus abbas, quem Folcwino ante triennium successisse diximus. Occubuit sanctus Meginradus xii. kalendas Februarii, martyr dictus pro more illorum temporum: qui dies ad annum præcedentem secundum veterem calculum referri potest, ad præsentem secundum novum. Ejus oratorium etiam nunc visitur in monte lacui Tigurino incumbente, haud procul ab Einsidlenfi monasterio, in quo ab annis amplius sexcentis ejus reliquæ asservantur.

X C.
Waldo abbas
exul.
a Frod. l. 3.
c. 20.
X C I.
Ludovicus
imperator Gislâm filia Deo off-rt.
b Bullar. Casin.
tom. 2. p. 30.
Gislae abbatis obitus.
c ibid. p. 33.
d ibid. p. 31.

Interim Ludovicus rex Germaniæ conventum Ratisponæ habuit tertia septimana post Pascha, in quo Ernstum *summatem* inter omnes optimates, violatæ fidei reum, honoribus privavit, Utonem quoque & Bernegarium ejus fratrem atque Sigihardum comites, Waldonemque abbatem cum aliis nonnullis, tamquam ejusdem facinoris conscios: ex quibus Uto & Bernegarius cum Waldone fratre suo, ut habent annales Fuldenses, in Galliam ad Carolum regem se receperunt. Waldonis abbatis monasterium nobis ignotum. Is videtur esse monachus ille *de monasterio Treverensis parochiæ*, qui Trevirensis ecclesiam usurpasse dicitur apud Hincmarum & Frodoardum.

Brixia in Italia monasterium Salvatoris & sanctæ Julæ, Novum appellatum, rexit ad hunc usque annum Gisla, Ludovici secundi imperatoris soror: qui dilectam filiam suam, itidem nomine Gislâm, Deo vovit, atque in eodem cœnobio sub monastico habitu consecravit, eo pacto, ut cellas & curtes, ad ipsum monasterium pertinentes, diebus vitæ suæ possideret, regeretque secundum institutionem sancti Benedicti; & si forte ante matrem decessisset, mater ejus abbatissa Ansilberga hæc omnia usu-fructuario itidem obtineret. *Data idibus Januarii, anno imperii domni HLudovici piissimi augusti xi. indictione ix. Actum Brixia civitate.* Non diu supervixit Gisla abbatissa, soror Ludovici, mortua v. kalendas Junias ejusdem anni, uti discimus ex diplomate * ipsius imperatoris, dato pridie idus Januariæ anni sequentis, quo diplomate sanctimonialibus ejusdem loci quædam prædia donat, ut ipso die congrua eis refectio exhibeatur. Idem hoc anno ^d jura & possessiones omnes monasterii Bobiensis confirmavit ad preces Amalrici, Cumenis ecclesiæ episcopi & abbatis Bobiensis. Actum Maringo palatio regio, nonis Octobris, anno ejus imperii undecimo, indictione nona.

ANN. CHR. 861.
X C I I.
Caroli domestica & publica mala.
X C I I I.
Normanni Meldos petunt.
* Tribaldon.

Postero anno ad publicas calamitates Carolo domestica infortunia obvenere. Hic, celebrato apud Pontigonem natali Domini, per urbem Remorum Sueffionas venit, ubi Judith filiam suam, quam post mortem viri sui Ethelwlfis regis Anglorum Silvanectis custodiri præceperat, a Balduino comite raptam fuisse accipit. Nec multo post filii ejusdem, Carolus rex Aquitanorum, vix quindecim annos natus; & Ludovicus natu-major, in patrem rebellis, inconsulto patre, nuptias contrahunt. Non tulit rex Balduini injuriam, sed civili damnatum iudicio, etiam communionem ecclesiastica per episcopos privari curavit. Ludovico filio in gratiam recepto Meldensis comitatus cum abbatia sancti Crispini Sueffionensi concessus.

Interim Normanni, qui ad Fossatense monasterium confederant, naviculis Meldos progredi constituunt, quo audito, Carolus, qui ex urbe Sueffionum Silvanectas venerat, collectis copiis eo pergere maturavit. Sed cum pontes a Normannis destructi essent, navesque occupatæ, pontem ad Insulam secus Trejectum, seu Trajectum * quod Baldulfi vocant, reficit; sicque piratis descensum intercludit. Illi itaque in summas redacti angustias, pacem his conditionibus obtinent, ut captivos, quos ab ingressu in Matronam ceperant, statim redderent, & ad mare sine mora cum aliis redirent. quod illi datis obsidibus exsequi properarunt, refecta ad Gemeticum classe in mare continuo regressi. Paulo post Welandus horum dux cum uxore ac filiis ad Carolum venit, ejurataque inanum deorum superstitione, christianam religionem amplexus est. Hoc modo Meldensem illam expeditionem narrant Annales Bertiniani.

X C I V.
S. Faronis basilica intacta.

Rem aliter exponit vetus auctor, qui librum de vita sancti Faronis composuit. Is tres Normannorum in Sequanam & Parisios incursiones memorat. Prima ab eo facta dicitur anno decimo a morte Ludovici augusti: secunda altero post decennio, id est hujus sæculi sexagesimo anno: qua peracta, Normanni ab aliis suæ gentis hominibus conductu Caroli obsessi, devictique, omnes ex Gallia se discessuros pol-

liciti sunt. Verum illi, nullo datæ fidei respectu, reflexo itinere ad saltum Briegium contendunt, ibique ferro & flammis cuncta vastant; postremo civitatem Meldorum de improvisis primis noctis tenebris occupant, incendunt, cives trucidunt, ecclesias diripiunt polluntque fœdissime. Mox ad suburbanum sancti Faronis monasterium convolant, ex quo seniores monachi diffugerant; cunctisque direptis, ædem sanctam nihilo minus intaminatam relinquunt cum sancti Faronis mausoleo, cujus meritis id factum tribuitur. Ignem tamen proximis rusticis casis subjiunt, quarum incendium ad porticum basilicæ gliscens, quasi lambendo intractam reliquit. Visuntur adhuc in illa veteri porticu, quam *porticum omnium vianum* appellat auctor, incendii vestigia in lapidibus ambustis. Sic ista Meldorum clades in prædicto libro describitur, quæ clades non ad aliam, quæ sub finem ejus sæculi in eadem urbe facta est, revocari finit auctoris illius consequentia, qui hanc Meldorum vastationem statim post devictos in Ofcello insula a Nortmannis ipsis Nortmannos subjungit. Quod si Hildegarius Meldensis episcopus, ut veri simillimum est, hunc librum de vita sancti Faronis scripsit, nequaquam loqui potuit de posteriori illa clade Meldorum, quæ annis fere tredecim ab ejus morte accidit, id est anno ejus sæculi octogesimo-octavo: quo tempore episcopus a barbaris captus, abductusque dicitur. Sancti Faronis monasterio præerat prioris cladis tempore Gautselmus abbas, qui Pistensi concilio hoc anno subscripsit.

Dum Carolus apud Insulam * seu Insulas super Matronam consisteret, permutationem quamdam inter Gauzlinum abbatem Gemeticensem, & Warnarium virum illustrem de quibusdam prædiis pagi Vilcassini factam, litteris ^a regis confirmavit sub his chronicis notis, quæ tempus hujus expeditionis omnino illustrant. *Data pridie kalendas Februarii, indictione x. anno xxi. regni Karoli gloriosissimi regis. Actum ad Insulas super Matronam in expeditione hostili.* Elifredus diaconus ad vicem HLudovici recognovit. Hoc præceptum authenticum servatur in archivo Dionysiano, forte quod Gemeticense monasterium tunc desertum esset, monachis Haspras alioque translatis. Haud scio an Gauzlinus abbas idem fuerit cum Gauzleno abbate Germanensi, fratre Ludovici abbatis Dionysiani. Non omittendum hoc loco ejusdem Caroli regis præceptum, portionem canonicis sancti Martini Turonensis hoc anno Turonis civitate ix. kalendas Maias confirmantis: cujus authentico appendet bulla aurea in antica parte exhibens Caroli effigiem cum corona in capite, & cum hasta & clypeo in manibus cum inscriptione male efformata; in postica, RENOVATIO REGNI FRANCO. ut in ectypo cernere licet, quod in Supplemento ^b librorum de re diplomatica exhibuimus.

Pista locus est ad Sequanam supra Rotomagum, ubi Andella & Adura fluvii ex utraque parte in Sequanam influunt. Illic munimenta Carolus ad arcendos Nortmannos construi jussit, & synodum episcoporum hoc anno indixit, ibique ipse capitulare condidit. Itaque Carolus, episcopi, abbates quoque & comites, multique alii fideles ex diversis provinciis, ut Carolus ipse in capitulari loquitur, convenere, nempe in locum, qui *Pistis* dicitur, ubi aliquamdiu sedes fuit *Normannorum*; ibique aliquot capitula edita sunt. Principio rex & episcopi dolorem suum ob præsentia mala testantur, quorum originem in peccata sua refundunt, ideo quippe Galliam Nortmannis datam esse in depradationem, quod, Spiritu sancto ex animis expulso, hostem ipsius diabolum substituisent. In ea synodo lecta sunt, Ingelgario abbate agente, superiorum regum privilegia, quibus Aninsulense sancti Carilefi monasterium ditioni Cenomannensis episcopi eximebatur; eaque ab episcopo approbata & confirmata sunt, absente Rotberto episcopo, cui patres epistolam hac de re in hæc verba direxerunt per Herardum metropolitam Turonensem, quam ex tabulario Aninsulensi hic accipe.

Unanime concilium, habitum in loco, qui appellatur Pistis, carissimo fratri & co-episcopo Rotberto Cenomannica urbis, perpetuam salutem. Exspectata diu fraudati vestra presentia, metropolitano vestro dilectissimo nobis Herardo Turonorum presuli litteras vobis tradendas commisimus, quibus significamus, quæ libentius viva, ut aiant, voce indicarem. Causam monachorum sancti Carilefi, quæ principis voluntate, nobis suadentibus, dilata est, donec cum vestris auctoritatibus rediretis, postquam vos venturos desperavimus, diligenter examinare curavimus, præcorumque regum & recentium edictis sollicitè consideratis, comperimus privilegium, indulgentia ejusdem gloriosi domini nostri

ANN. CHR.
862.

regis Karoli concessum, jure rationabiliterque dudum nostra auctoritate firmatum, quod etiam decernentibus nobis fratres nostri, qui fuerant absentes, vel qui migrantibus ad Dominum successerunt, subscriptionibus propriis roborarunt. Quam ob rem hortamur sanctitatem vestram, ut in stabiliendo vestra subscriptione eodem privilegio, quamquam decessor vester Haldricus inani spe id facere declinaverit, nequaquam vos difficiles prebeatis. Veritas enim & iustitia absque rubore & dolore sequenda sunt, maxime his, qui predicationem suam aliter solidare non possunt; recipiatisque venerabilem Ingelgarium abbatem & fratres ejus monachos, vestra pace & concordia sine dubio perfrui optantes. Hoc vos sine cunctatione ac dilatione agere desideramus. Sin autem, id quod Deus avertat, non obtinuerimus; in societate caritatis, quam nobis vicissim debemus, nequaquam valebimus permanere, cum ab observatione aequitatis nequaquam audeamus recedere. Hæc respectu vestri honoris taliter temperavimus, ne, si totum rei gestæ ordinem texeremus, indecorum aliquid scriberetur.

In hac epistola mihi videor stilum agnoscere Lupi abbatis, qui huic synodo & subsequenti Senonensi interfuit. Ex his intelligitur, Rotbertum principio quidem Pistensi adfuisse synodo, at Cenomannos inde reversum ad perquirenda documenta, quibus jus suum contra Aninsulenses tueretur; sed cum reditum nimis protraxisset, patres demum sententiam de hac controversia tulisse, & Aninsulensium jus ac privilegia confirmasse. Verum huic sententiæ non acquievit Rotbertus, ut postea videbimus.

XCVII.
Synodi Sueffionice litteræ pro sancto Dionysio.

Pistis evocata est synodus in urbem Sueffionas, ut legitur in Annalibus Bertinianis, ibique partitio bonorum, Dionysianis monachis ab Hilduino abbate quondam facta, & a Ludovico augusto confirmata, denuo synodali auctoritate comprobatur, procurante cum monachis Ludovico abbate, qui quasdam insuper villas eisdem concessit ad necessitates eorum supplendas, quæ ex edito cæsaris HLudovici & privilegio abbatis Hilduini minus plene persolvi poterant. Centum quinquaginta monachos istic etiam tunc existisse prædictæ litteræ probant, editæ apud Dubletum^a, non tamen sine mendis, maxime in subscriptionibus, quæ in libro quinto de re diplomatica emendantur ex specimine quinquagesimo - quinto in æs inciso. His litteris præter episcopos subscribunt HLudovicus abbas Dionysianus, Lupus abbas monasterii Ferrariensis, Bernardus abbas S. Benedicti, scilicet Floriacensis; Frodoinus abbas Corbionensis monasterii, Engelarius abbas sancti Karileffi, Gautselmus abbas monasterii sanctæ Crucis seu sancti Faronis apud Meldos, Guilhelmus abbas Karrofenis monasterii, Rimbertus humilis abbas Floriacensis monasterioli, in pago Vilcaffino positi tribus leucis a Rotomago, quod a Pippino Heristallensi conditum, subjectumque Fontanelleni monasterio fuisse alias^b diximus; Odo abbas Fossatenis monasterii, qui forte postea subscripsit, nam serius Fossatenis abbas videtur fuisse; Wlfadus Resbacensis monasterii abbas, & Arnulfus abbas sancti Sabini, seu Savini apud Pictones. Inter episcopos Wanilo Senonensis antistes, & Aeneas Parisiensis primum per advocatum quisque suum, deinde per se ipsi eisdem litteris subscribere, & duo ejusdem sedis episcopi subscripti leguntur, nempe Guilbertus seu Wilibertus Catalaunorum episcopus, ipsiusque successor Erchenraus; itidemque Agius Aurelianensis cum successore suo Gualtario, nempe quod eadem litteræ, tum absentibus, tum succedentibus episcopis, subscribendæ oblatæ fuissent. Denique illud observandum, quod Ludovicus abbas Dionysianus, cujus interventu hæc litteræ conditæ sunt, quibus etiam ipse subscripsit, in contextu *pia memoria HLudovicus abba* dicitur, cujus rei alia exempla existant tum in libro de vita sancti Wilfridi episcopi Eboracensis, auctore Stephano Eddio ejus æquali, tum in libro sexto^c de re diplomatica, ubi Carolus Calvus & Goislenus episcopus Sueffionensis, adhuc viventes, itidem *pia memoria* titulis afficiuntur. Denique subscripsit inter episcopos *Angilmodus Sueffionice ecclesie indignus*, ut se ipse dicit, episcopus, suffectus scilicet in locum Rothadi tunc temporis^d exauctorati, idemque scriptor carminis de Paschasio Radberto, tum abbate Corbeiensi. Eandem partitionem Carolus rex singulari diplomate postea confirmavit.

c Diplom. p. 538. & 601.

d sup. n. 85.

XCVIII.
Rothadi episcopi depositio & restitutio.

In illa synodo Sueffionensi apud sanctum Medardum habita, quo pacto Rothadus illius urbis episcopus exauctoratus sit, paucis accipe. Hic quemdam suæ parochiæ titularem presbyterum ob stupri crimen abjecerat, & alium in ejus locum substituerat. Contra Hincmarus archiepiscopus, jam dudum in Rothadam

ANN. CHR.
862.

male affectus, presbyterum depositum restituit, & Rothadam ipsum, qui huic restitutioni obstitabat, ab episcopali communione, dum suo ipsius judicio obtemperaret, in synodo Sueffionensi apud sanctum Crispinum habita removit. Conquestus hac de re Rothadus in synodo Pistensi, Hincmaro judicii sui confirmationem ab episcopis postulante, sedem apostolicam appellat, seque ad Romanum iter parat, at, missis ad eum Trafulfo Corbeix abbate, ne hoc iter iniret, jussu regis prohibetur. Non multo post in sancti Medardi conventu episcoporum adesse cogitur, ubi episcopatus honore privatur, indeque in monasterium retruditur. Verum, cum id ad Nicolai pontificis aures pervenisset, tandem effecit pontifex, ut ad se Rothadus accederet: cujus judicio in suam dignitatem restitutus est, absente Hincmaro, qui litteris ad pontificem scriptis factum ea ratione excusavit, quod Rothadus, post suam appellationem, synodi judicium sponte subiisset. Totius negotii seriem fuse commemorat in libello proclamationis ad Nicolaum papam Rothadus ipse, quem Annalista Bertinianus, *novum Pharaonem propter sui cordis duritiam* vocat, suspecta hac in re fidei auctor, qui passim Hincmaro aperte favet.

Incertus istorum Annalium auctor, qui Bertiniani dicuntur, quod ex codice Bertiniano a Rosweydo primum typis vulgari sint. Erunt forte qui existunt, Prudentio Trecenti episcopo eos saltem ex parte tribuendos, adducti testimonio Hincmari archiepiscopi, qui in epistola ad Egilonem Prudentii ex *annali gestorum nostrorum regum*, quæ Prudentius composuisse dicitur, locum refert ex anno DCCC XLIX. in hæc verba: *Nicolaus papa, pontifex Romanus, de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate gemina predestinationis, & de sanguine Christi, ut pro credentibus omnibus fusus sit, fideliter confirmat, & catholice decernit*, quæ totidem verbis, excepto papæ vocabulo, ad eundem annum leguntur in Annalibus Bertinianis. Verum reponi potest, Annalistam Bertinianum hæc accepisse ex *annali* Prudentii, qui Gothefcalco non ita infensus fuit atque Annalista, ut ex his intelligitur, quæ de eo scribit Annalista ad annum DCCC XLIX. Adde Annalistam illum, eodem semper stilo & ingenio, annales suos producere usque ad annum DCCC LXXXII. annis amplius viginti ab Prudentii obitu, quem diserte commemorans Annalista, se ejus continuatorem esse nequaquam dicit, immo eum arguit, quod *qui ante aliquot annos Gothefcalco predestinationiano resisterat, post felle commotus contra quosdam episcopos, scilicet Hincmarum ejusque assecras, secum hæretico resistentes, ipsius hæresis defensor acerrimus, indeque non modica inter se diversa & fides adversa scriptitans, mortuus fuerit*. Hæc obiter.

Annalista Bertinianus.

Ceterum non diu post illam synodum Sueffionensem superstes fuit Lupus abbas Ferrariensis, cujus nulla posthac memoria est, nulla ejus epistola, quæ eum huic anno supervixisse probet. Mirum est nullum tanti viri monumentum superesse in monasterio Ferrariensi, neque nomen ejus in ullo necrologio adscriptum reperiri. Sane vir fuit inter præcipuos sui temporis, non minus eruditus quam politus, ac favori principum & episcoporum, qui ejus opera & consilio passim utebantur. Ceterum virum fuisse disciplinæ monasticæ studiosissimum probant variæ ejus epistolæ, quas suo, ut licuit, ordine referre conati sumus.

XCIX.
Lupi abbatis obitus.

Ab urbe Sueffionica ad civitatem Remorum invitati sunt episcopi ab Hincmaro pontifice, qui in frequenti præfulum ac procerum confesso, Carolo rege quoque præsentem, ecclesiam sanctæ Mariæ a se absolutam consecravit. Hunc annum signant Annales Bertiniani, non vero diem, ne quidem a Frodoardo notatum, qui ornamenta, eidem ecclesiæ^a ab Hincmaro collata, sacramque suppellectilem singillatim commemorat. In his recenset *libellum de ortu sanctæ Dei genitricis Mariæ, sed & sermonem beati Hieronymi de ipsius dominæ assumptione*, quem idem Hincmarus scribi fecit, & tabulis eburneis, auroque vestitum munit. Erat in Corbeiensi monasterio quidam monachus, forsitan Ratramnus, qui hunc libellum de ortu sanctæ Mariæ, & homiliam de assumptione ejusdem, quæ sub nomine beati Hieronymi tunc circumferebatur, non esse recipienda contendebat. Ad quæ respondit^b Hincmarus, prædictam historiam haberi tantum ad lectionem, non ad proferendam ex ea auctoritatem; homiliam vero illam a sancto Hieronymo catholice dictatam fuisse, uti stilus, aliaque certa, inquit, indicia demonstrant; & certæ personæ, ^c

C.
Hincmarus dedicat ecclesiam Remensem.

a Frod. l. 3. c.

S.
Liber ac festum assumptionis B. Mariæ.

b id. ibid.

AN. CHR. 862. per quas ex partibus orientalibus ad regiones nostras pervenit, fidem faciunt. Hanc tamen homiliam non esse Hieronymi viris eruditis modo persuasum est. Ad festam assumptionis beatæ Mariæ quod attinet, ante hunc annum necdum illud feriabantur Morinenfes: hoc vero ab omnibus parochianis suis Hunfridus episcopus e nostris cum debito cultu observari præcepit occasione cujusdam miraculi, relati in Annalibus Bertinianis: ubi ancilla quadam cujusdam civis vestem lineam, seu *camisiã* in die assumptionis mane lavare volens, ut cum ea dominus suus ad missam procederet, non lotam, sed sanguine tinctam ex aqua retulit. quo accepto, Hunfridus hoc indusium ad se deferre jussit, & in eadem ecclesia ad testimonium reservari curavit, dato præcepto hunc diem in posterum feriandi.

C I. Placitum pro monasterio S. Eugendi. a Perard. p. 12. & 13. b V. l. 26. n. 1. Cum Carolus Remis versaretur, ad sancti Remigii basilicam accessit, eoque presente ibidem lis ventilata est de cella sancti Lupicini Lauconne sita, quam Gedeon Vefontionensis antistes monasterio sancti Augendi seu Eugendi subtrahere moliebatur. Exstat Caroli hac de re placitum seu iudicium apud Perardum ^a, ab ipso Perardo, Chiffletio, & Cointio tributum Carolo Magno: quod Carolo ejus nepoti tribuendum esse probant invocatio ^b sanctæ & individue Trinitatis Calvo familiaris, locus dati diplomatis, atque ætas Gedeonis archiepiscopi, qui Bernoni abbati benedictionem abbatialem impertivisse traditur. In illo placito seu diplomate, Carolus ait, Ricbertum abbatem ex Condatescensi monasterio sancti Eugendi ad se accessisse ad civitatem Remorum apud sanctum Remigium, una cum Dotione abbate & Adalardo, quos antea ad idem cœnobium direxerat ad inquirendas, discernendasque rationes, quas ipse Ricbertus & Gedeon archiepiscopus allegebant ad sibi vindicandam cellam sancti Lupicini; eundemque Ricbertum suppliciter cum suis monachis petivisse, ut rex hanc cellam ipsis adjudicare dignaretur. Cum vero haud comparuisset Gedeon, forte causæ suæ diffusus, nec quisquam pro eo adfuisset; faventibus missis, hæc cella Condatescensibus a rege asserta fuit, cautumque, ut nullus dux, marchio, comes aut vicecomes, nullusve ministerialis, nedum Gedeon archiepiscopus, eandem cellam a prædicto monasterio abstraheret, neque monachis Deo ibidem servientibus ullam molestiam inferret: sed, sicut temporibus præscorum patrum vel sanctorum, ut a multis, inquit rex, didicimus, unanimes sive consortes fuerunt in silvis exsartandis & terris laborandis, ita sint a presenti in futuro socii in prosperis & adversis. Quin etiam idem princeps, ut omnem auferat occasionem prædictos vexandi monachos, eidem cœnobio donat silvam, quæ vocatur Juris, sub certis limitibus in diplomate expressis. *Data XI. kalendas Octobris, anno XXII. * regni Caroli piissimi regis. Actum Remis civitate apud sanctum Remigium.* Mendosa est regis & notarii subscriptio. Hæc cella sancti Lupicini haud dubie pertinebat ad comitatum Genavensem, qui ex regno Caroli erat, non Vefontio, quæ erat ex regno Lotharii.

C II. Sancti Urbani translatio Autifiodorum. c Labbe bibl. tom. 1. p. 563. & seq. Hericus monachus ^c auctor est, quosdam fratres ex Autifiodorensi sancti Germani monasterio, mandatis pariter & epistolis Caroli regis instructos, urbem Romanam cum orationis, tum quarundam ecclesiasticarum causarum gratia, petivisse, comitante eos illustri viro Chlothario, quem forte istius legationis socium Carolus eis adjunxerat. Adducti ad Nicolai pontificis audientiam, ab eoque benigne accepti & auditi, ad cuncta, quæ vellent, favorable responsum habuerunt. Quin etiam discessuris pontifex insignes sanctorum martyrum Urbani ac Tiburtii reliquias tradidit in gratiam Caroli regis, a quo missi fuerant. Sic Dei favore, inquit Hericus, & obtentu regis Caroli, quod alias vel laboriosissimum, vel impossibile fuerat, facili negotio confecerunt: at quodnam fuerit illud negotium, idem auctor silet. Non sic reticuit varia miracula in reditu patrata: quorum illud primum fuit, quod *illuster vir Chlotharius, ejusdem comes expeditionis, febre correptus, cum ad sacras reliquias pernoctasset, Vulturæ * in Etruria omnino sanatus est.* Idem beneficium sensit Maginurus, ejusdem Chlotharii presbyter. Emenfis alpebus, ad sanctos Agaunenses martyres diverteret, ibique *ab Huberto famosissimo abbate perhumane excepti, quasdam sancti Mauricii reliquias cum capite sancti Innocentii legionarii ab eo impetrarunt.* Tandem ad sancti Germani cœnobium cum his sanctis pignoribus pervenerunt pridie kalendas Novembris: ubi cum multo honore & ingenti pompa sanctæ reliquiæ exceptæ sunt.

Quam

ANN. CHR. 862. C III. Lotharius abbas apud sanctum Germanum educatus. Quam bene in sancti Germani monasterium affectus fuerit Carolus, liquet tum ex hoc capite, tum ex eo, quod filium suum Lotharium, quem in Reomaensi sancti Johannis cœnobio clericum anno superiore factum vidimus, in Germanensi educandum commisit. Ejus rei locuples testis est Hericus ejusdem Lotharii præceptor in prologo ad vitam metricam sancti Germani, quam ipse Lotharii abbas sui mandato scribere aggressus est. Sic enim ille in prædicto prologo ad Carolum-Calvum, cui hoc carmen post mortem præmaturam Lotharii nuncupavit. *Divina memoria Lotharium, tuæ majestatis filium, annis puerum, mente philosophum, ingenue confiteor animi indole & sollertia opibus, ut tibi uni concedat, præ ceteris sui ævi mortalibus existisse pretiosum. Is, quod tua dispositione & Deo devotus, & beato Germano ad educandum fuerat commendatus, tantum devotionis in sanctum, tantum ardoris in locum conceperat, ut vitam illius mors livida nobis merito invidisse putetur.* Pergit Hericus commemorare, quo pacto, quave occasione Lotharius ipsum ad canenda gesta sancti Germani impulerit, quod hoc fere anno cœptum est. *Cumque esset divini puer ingenii, atque erga rerum notitiam summe studiosus, contigit eum in una dierum, libri cujusdam abdita perscrutantem, geminas epistolas offendisse. In altera earum sanctissimus Aunarius, sextus post beatum Germanum Autifiodori episcopus, Stephanum Africanum presbyterum, ut vitam ejusdem sanctissimi patris nostri Germani metrica ratione digereret, precibus ambiebat: in altera idem Stephanus præfatus se pariturum pontifici ex rescripto significabat.* tum, relatis epistolis, Hericus ita prosequitur, eundem Lotharium, dolentem hoc opus hominum notitiæ deperisse, Herico ipsi, qui recens scholis emergerat, auctorem fuisse, ut id operis suppleret, actusque beati Germani a prosa in metrum transfunderet. *Expavi fateor, ait ille, negotium, & supra vires esse reputans quod imponebatur, quoad potui colla subauxi. Objectu tandem regularis capituli adductus, quod etiam impossibilia præcepta abbatis minime refugienda prescribit, suscepi quidem, ut par erat, jubentis imperium, quamquam nulla virium conscientia: verum, ut institutio præmonet regularis, de caritate confidens, & de adjutorio Dei obediens, vix primas operis partes attigeram, & heu misera humana conditio sortis! abbas ille meus, propediem futurus in orbe terrarum mirabilis, teneros excedens artus, intempestiva sæculum morte deseruit.* quod post triennium accidit. De Herici præceptoribus, Haimone & Lupo, superius ^a diximus.

Sub idem tempus Vabrense monasterium in pago Rùthenensi ad Dordonam fluvium conditur a Raimundo comite Tolosano, ad excipiendos Adalgasium abbatem & monachos Palnatenses, superius ^b laudatos, qui everfo a Nortmannis monasterio suo, ad Raimundum ejus invitatu confugerant. Hujus conditionis litteras primarias refert Catellus in libro primo historiæ ^c comitum Tolosanorum: ubi Raimundus comes & uxor ejus Berteyz, pro remedio animæ suæ, & pro remedio animæ Fulgualdi ejusdem Raimundi genitoris, & pro genitrice sua Senegunde, germanoque suo Fredelone, res proprietatis suæ, sitas in pago Ruthenico, in vicaria Curienti, id est *villam Vaber* cum omni sua integritate, cum duobus capellis & mansis quatuor ad eundem locum pertinentibus, tradit Adalgasio abbati ejusque monachis, ad monasterium construendum in honorem sancti Salvatoris, & sanctæ Mariæ Dei genitricis, sanctique Dionysii præcellentissimi martyris: ut ibidem cœtum congregent monachorum, qui secundum regulam sancti Benedicti Deo serviant, hospites recipiant, pauperes recreent, & pro se orent. Hanc vero donationem Raimundus eo pacto facit, ut nullus rex, vel quavis alia potestas, ea in beneficium dare aut commutare possit; sed tantum ut sub tuitione & immunitate regia locus iste consistat, & Raimundus ipse ejus tutor ac defensor, quoad vixerit, existat; & post ipsius obitum Bernardus, Fulgualdus, & Odo ejus filii, qui superstitis fuerint, monachis eligendi abbatis secundum regulam sancti Benedicti relicta potestate. *Facta cessione ista III. idus Novembris, anno XXIII. regnante Karolo rege.* quibus litteris subscribunt primo loco donatores, Raimundus comes & uxor ejus Berteyz, tresque eorum filii, Bernardus, Fulgualdus & Odo; & post eos Elizachar Ruthenensis episcopus, Bego vicecomes, aliique. Hæc omnia præcepto suo ^d confirmavit anno sequenti rex Carolus quarta-decima die Augusti, anno regni sui vicesimo-quarto. Actum Parisius civitate. Raimundo supervixit ad annos viginti Berteyz uxor, quo tempore donationem eidem cœnobio fecit tam pro anima sua, parentumque suorum Remigii & Arfindæ, quam pro Raimundo

Annal. Bened. tom. III.

N

ANN. CHR.
862.

jugali suo. His quartus filius fuit Benedictus, in cœnobio Vabrensi factus monachus: cui Carolus rex, ad preces Bernardi comitis ejus fratris, usum-fructum rerum ejusdem loci post mortem Rollandi abbatis concedit anno regni tricesimo. In illo monasterio educati sunt monachi primi abbatiae Auriliacensis.

C V.
Placitum pro
cœnobio Mon-
tis-olivi.

Raimundi æqualis fuit Ananfredus comes pagi Narbonensis, cujus missi Imbertus & Adulfus hoc anno placitum Narbone habuerunt ad univerforum causas dirimendas. Istuc accessit Richimirus mandatarius seu actor Richimiri abbatis ex monasterio sancti Johannis castri Mallasti, vulgo Montis-olivi, sito in pago Carcaffonensi ad fluvium Duranum, repetens villam Statianum, quam Duvigildus quidam eidem monasterio subtraxerat. Citatus Duvigildus venditionis litteras præterdit a Petro villæ quondam possessore factas, quas post quindecim dies exhibere justus est in villa Pegano, quam alio nomine Caput-Stanii vocant, ubi aliud placitum indictum est. Adfuere ad conductum diem eo in loco Richimirus actor monasterii, & Duvigildus villæ controversæ detentor, cum suis uterque instrumentis; adfuit & Petrus ejusdem villæ olim possessor, qui hanc venditionem Duvigildo fecisse cum uxore sua Aldana dicebatur. Verum hanc scripturam ipse refutare coactus est, quippe qui hanc villam prius monasterio sancti Johannis donasset cum priori uxore sua Wasnetrude. adeoque sententia dicta est ex lege Gothorum secundum Richimirum monasterii actorem, ut Duvigildus hanc villam monachis restitueret. Dato & confirmato judicio xiv. kalendas Decembris, anno vigesimo-tertio regnante Karolo rege. Hic est Reimundus comes, cui Hunfredus Gothiæ marchio, non alius sine dubio ab Ananfredo comite prædicto, Tolosam anno sequenti subripuisse traditur in annalibus Bertinianis.

C VI.
Franciam
orientalem
Hungri popu-
lantur.

Non desuere etiam turbæ in Francia orientali. Carlomannus quippe adversus Ludovicum patrem rebellavit, & Winidis se conjunxit; sed paullo post ad officium rediit. Ad hæc Dani magnam ejus regni partem prædantur, ac cæde ignique vastant. Sed & Ungri seu Hungri, novi hostes atque hæcenus inusitati, idem regnum populari cœperunt, qui repetitis incursionibus ac rapinis in Francia non modo orientali, sed etiam occidentali, paullo minus quam Nortmanni, nomen suum invifum & infame reddidere, ut in consequentibus manifestum erit.

C VII.
Swithuni epif-
copi Winton-
ienfis obitus.

In Anglia hic annus mortalis fuit sancti Swithuni Wintonienfis episcopi, quem nostris accensent Harpsfeldius & Maiheuvis, & in veteri monasterio Wintonienfi, quæ cathedralis erat, monachum fuisse existimant. Eorum quippe sententia est, hanc ecclesiam medio sæculo nono a monachis excultam fuisse, nec multo post migrasse ad canonicos sæculares, quam rex Eadgarus post medium sæculum decimum monachis restituit. Promotus ad sacerdotii gradum Swithunus ab Helmstano episcopo, cui postea successit, Egberti regis filium Adulfum seu Ethelwylfum educandum ac litteris informandum suscepit. Certe privilegio Witlasi Merciorum regis, Crulandæ concessio, in multis Swithunus subscripsit in hunc modum: *Ego Swithunus presbyter regis Egberti presens fui.* In locum Helmstani episcopi subrogatus est ab Egberto rege cum unanimi Ceolnoti Cantuariensis pontificis, clerique Wintonienfis consensu. Eo in munere prolixis continuisque precibus & vigiliis austeris adjugebat jejunia, ita diligens rerum ecclesiarum dispensator, ut facta testata magnopere curaret; ita humilis ac modestus, ut iter pedibus sæpe conficeret; ac demum moriturus corpus suum extra ecclesiam sub divo terræ mandari præceperit absque ullo titulo, qui mortui nomen aut dignitatem indicaret. Librum de ejus vita scripsit Goscelinus monachus, ex Sithienti monasterio translatus in Angliam cum Hermanno episcopo Saresberienfi sub finem sæculi undecimi; idemque innumeras sanctorum vitas scripsisse, aut expoliisse dicitur. Ab eo mutuatus est Willelmus Malmesburienfis, quæ de Swithuno retulit, agendo de Wintoniensibus episcopis. De ejus translatione, quæ sæculo insequenti facta est, deque miraculis inde consecutis librum scripsit Lantfredus monachus, & post eum carminum libros duos Wolstanus monasterii Novi monachus, ut suo loco fufius videbimus. Postquam hæc scripseram, legi historiam majorem Wintoniensem, auctore * Thoma Rudborno, in qua Swithuni, uti & Helmstani ejus decessoris, monastica professio asseritur, maxime ex professione, quam ipse fecit archiepiscopo Doroberniæ, cum in Wintoniensem episcopum esset consecrandus, in hæc verba. *Ego Swithunus monachus, servulus servorum Dei, licet in-*

* Angl. sac.
fo. 1. p. 202.
& seq.

dignus ad episcopalem sedem electus Wentane civitatis ecclesie, in primis confiteor tibi, reverendissime pater Celnode archiepiscopo, continentiam meam, quam prius in professione monachali expressi; & dilectionem meam ad te, quod absque ambiguitatis scrupulo, & absque ulla falsitatis commentione est. Credo in Deum Patrem &c.

AMN. CHR.
861.

Ad hunc locum distulimus Caroli regis insigne præceptum pro confirmatione partitionis monachorum Dionysianorum, in libro sexto^a de re diplomatica editum ex authentico exemplari, cujus summam hic referre sat fuerit. Cum Carolus in villa regia Compendio mense Septembri hujus anni moraretur, vir venerabilis, ipsiusque propinquus HLudovicus, abbas monasterii apostolorum principis, excellentissimorumque Christi martyrum Dionysii, Rustici & Eleutherii; necnon monachi ejusdem sanctæ congregationis, devotissimi ipsius oratores, regis serenitati suggererunt, rogaruntque, ut pro Dei amore & futuro ejusdem congregationis commodo, atque in sancto proposito religionis augmento, & ne aliqua successorum suorum negligentia, aut paritate sive diminutione ordo in ea monasticus futuris temporibus, sicuti antea, perturbaretur; stipendia eorum, quæ annuatim in cibo & potu accipere debebant, necnon quasdam villas speciatim eorum necessitatibus deservituras, a divæ recordationis HLudovico serenissimo augusto genitore suo eidem sanctæ congregationi imperiali præcepto deputatas, aliasque tum a se, tum a HLudovico abbate ob multimodas necessitates eidem congregationi concessas, singulari præcepto denuo confirmare dignaretur. Horum itaque postulatis rex aurem accommodans, ea rata esse jubet. In primis, ut pro stipendiis annuatim ex abbatis parte persolvit, quia sæpius minus plene illis persolvi poterant, HLudovicus abbas certas monachis villas assignat, ex quibus subministrantur fratribus^b ex segali modia mille trecenta, ad præbendas famulorum sibi servientium; trecenta leguminum modia, casei pensæ trecenta ac triginta, bracciarum triginta per duodecim modia, adipis modia viginti, præter quindecim, quæ ex parte abbatis solvebantur; ducenta modia falis cum uno modio, quod solvebatur in Salinis; saponis modia quadraginta, viginti libræ argenti pro lignario, ducenti uncti pro cordovefis ad coria componenda, & pro aliis necessitatibus fratrum; triginta sextaria butyri; decem libræ argenti pro pice ad componenda vasa vinaria, & pro horto, & pro consolatione carniū, quæ famulis indulgeri solebat in tribus festivitibus, nempe natalis Domini, paschæ, & sancti Dionysii, atque initio quadragesimæ; centum massæ ferri pro falcibus atque furcis ferreis centum; necessaria quoque pro sartis-rectis ejusdem cœnobii, dormitorio scilicet fratrum, ac omnibus officinis infirmorum, & medicina fratrum, aliisque eorum domibus, quæ omnia prius ex parte abbatis componebantur. Verum ex parte abbatis fratribus quotannis solvenda erant frumenti modia duo millia centum; & in potum quotidianæ refectionis eidem concessæ vineæ, in pago Parisiaco sitæ, id est in Diogilo, Petra-ficta, Graulido, Cormiliis, Montiniaco, & Monticellis; & vineæ in ipso monasterio sitæ, quas appellant hortos. Si vero vindemia in istis vineis fefellerit, ut ad bis mille quingenta modia numerus ex eis non valeat pervenire, tunc de vino puro eundem numerum percomplebit abbas in fratrum & hospitum usus in refectorio edentium. Item volatilia in pascha & nativitate Domini ex quibusdam villis fratribus suppeditanda, cum pulpatis & aupastis, sicut a longo tempore mos fuit. Item in tribus festivitibus, scilicet paschæ, natalis Domini, atque festivitatis sancti Dionysii, de spelta modia nonaginta ad cervesam faciendam; de melle quoque carradæ duæ per modia sedecim; de frugibus arborum duæ partes ex eisdem villis, aliisque in testamento cesaris HLudovici nominatim adnotatis. Annuæ etiam mundatio Crodoldi^{*} fluminis, id est rivuli, qui in monasterium influit, inexcusabiliter fiat. Item tres porci faginati, & mille centum ova per tres festivitates ad fratrum pistrinum erogentur. Item alii duo porci faginati per duas festivitates, id est paschæ & natalis Domini, ad volatilia eorum præparanda; quinque quoque modia frumenti purissimi ad polentam faciendam. Item refectiones fratrum, quas pia memoria HLudovicus abbas constituit in festivitibus sanctorum, quorum corpora in hoc loco sunt humata, hoc est sancti Dionysii, S. Hippolyti, S. Innocentii, sancti Cucuphatis, & pro anniversario Dagoberti regis. Caritates vero in anniversariis regum & abbatum de cellario abbatis juxta solitum accommodentur. Ad hæc in his tribus festivitibus, videlicet natalis Domini & paschæ, & missa seu

C VIII.
Caroli præ-
ceptum pro
partitione S.
Dionysii,
& a Diplom.
p. 531.b 1. lib. 30.
n. 73.

* le Crou.

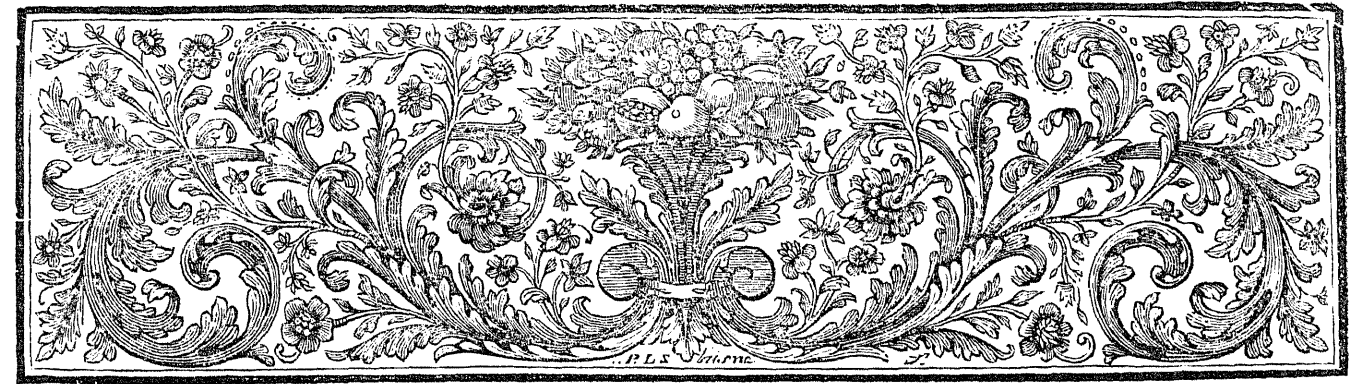

ANN. CHR. 862. festo sancti Dionysii, honorandus abbas ejusdem loci a fratribus per annum de libris argenti sex, in hoc computati honores, qui ei dabantur per predictas festiuitates, ad refectiones fratrum & pauperum præbeat, villam quoque dictam Manfum-Adalingi, sitam in pago Pinciacensi, ex dono Hincmari archiepiscopi pro infirmis; villam etiam Scindelicias, sitam in pago Parisiacensi, quam rex Carolus eisdem fratribus tribuit ad refectiones annuales eis præparandas, videlicet idibus Junii, qui dies natalis ejus erat, & VIII. idus Junias, qui dies ejus unctiois, sed & XVII. kalendas Februarias, cum fugatis ac contritis hostibus in regnum restitutus est, post ipsius obitum in diem depositionis convertendus; necnon idibus Decembris, quando Hirmentrudem sibi uxorem copulavit; denique v. kalendas Octobris, quando hæc nata est, qui dies in depositionis diem post ejus mortem convertendus sit. Ob eam vero donationem fratres Carolo polliciti sunt, se quinque psalmos statim post primam, tam in vita, quam post obitum ejus, recituros ante altare, quod Gazophylacium vocatur, ubi se sepeliri constituerat; mandaque, ut sacerdos ibi deputetur, qui quotidie pro eo missam celebret, per cujus manus tres fratres oblationes Domino pro ipso offerant; & de vino, quod in vineis prædicte ville natum fuerit, decem modia in sacrarium fratres mittant, quod mixtum fratri vino in sacrificium deputato: quatenus ex donariis voti nostri, inquit, etiam sancto sacrificio portio deesse non debeat. Ad hæc, ut lampas una ante dictum altare ardeat. cujus rei causa, præter villam Scindelicias, attribuit villam Marogilum*, sitam in pago Meldensi, ab Adalardo comite olim possessam, quam HLudowicus abbas ad refectorium fratrum concesserat, & ad receptionem hospitem in eodem refectorio. Insuper his addit Carolus villam Madriniacum, sitam in pago Morinensi, ubi cellam construi iussit; & villam, quæ vocatur Morinciaca-curtis, in pago Camliacensi. Præter ea rex confirmat refectiones annuales, quas de rebus thesauri bonæ memoriæ Hilduinus abbas ordinavit, hoc est in Purificatione sanctæ Mariæ, anniversario HLudowici imperatoris, missa sancti Petri apostoli, Assumptione sanctæ Mariæ, & nativitate ejusdem, festiuitate omnium sanctorum, dieque depositionis suæ; necnon de Superiori-curte* in anniversariis diuæ memoriæ Karoli imperatoris avi ejusdem regis, & Bertæ amitæ, atque Hildegardis reginæ avæ ipsiusmet; a parte vero fratrum in festiuitatibus sancti Hilari atque sancti Sebastiani. Denique ratum habet quidquid idem Hilduinus ad vestimenta & calceamenta fratrum, & ad omnimodas eorum necessitates, tam infirmorum, quam senum, ipsisque seruientium famulorum tribuerat. Hæc autem omnia confirmat princeps, ut futuris temporibus fratres ejusdem cœnobii, numero centumquingaginta, regulam sancti Benedicti seruant, absque perturbatione libere Deo seruire possint, & pro se fideliter orare. *Data XIII. kal. Octobris, indictione x. anno XXI. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Compendio palatio regio.* quod præceptum Hildeboldus notarius ad vicem HLudowici recognovit. Ex his colligas, nomina sanctorum, quorum corpora aut insignes reliquæ in basilica S. Dionysii tunc seruebantur, nempe sancti Dionysii & sociorum, sancti Hippolyti, sancti Innocentii, S. Cucuphatis & sancti Hilari, utpote quorum festiuitates istuc celebrabantur. Altare gazophylacii erat altare sanctæ Trinitatis, positum in superiori parte chori sub transuersa trabe, ex qua pretiosa crux sancti Eligii, & alia forte cimelia dependebant: ante quod altare Carolus-Calvus sepultus est. In eodem diplomate Carolus mentionem facit de insigni quadam victoria mense Januario de hostibus reportata, ex qua factum est, ut quodam modo in regnum restitueretur, quod intelligendum videtur de illa expeditione contra Nortmannos, facta in pago Meldensi, cujus superius* meminimus, nam tempus convenit, hæc enim expeditio mense Januario facta est, eoque redacti sunt Nortmanni, ut, obsidibus datis, se a regno egressuros, nec umquam reversuros polliciti sint, quamvis pro more suo fidem paullo post sefellerint.

* num. 93.

* Consecratus.

* Maruil.

ANN A L E S

ORDINIS

S. B E N E D I C T I.

LIBER TRICESIMUS-SEXTUS.

Ab anno Christi 863. ad annum 869.

ANN. CHR. 863. I. Rerum civilium status.

ANNO octingentesimo sexagesimo-tertius vertebatur, cum Carolus rex Provinciæ, Lotharii imperatoris filius natu-minimus, ex caduco morbo periit, ac Lugduni in basilica parthenonis sancti Petri sepultus est. Hinc nova rixarum materia inter reges, Ludovicus imperator, occupandi regni gratia, in Provinciam venit, & quos potuit ipsius regni primores sibi conciliare studuit. Eodem consilio istuc accessit Lotharius. Hos inter, suadentibus amicis, convenit, ut in communi placito controversia dirimeretur. Interim domum uterque revertit. Dum Lotharius Lugduni versaretur, orationis causa divertit ad puellare monasterium sancti Petri, eique cellam sancti Maximini, sitam in comitatu Mauriensi, contulit pro anima parentum suorum, necnon dilecti fratris sui Ludovici imperatoris, fratris quoque sui Caroli quondam piissimi regis, cujus ibidem corpus sepultura traditum est; denique pro salute amantissimæ conjugis suæ Waldradæ & filii sui Hugonis. *Data xv. Kal. Junii, anno Christo propitio regni domini nostri HLotharii gloriosi regis VIII. indictione XII. lege XI. Actum in civitate Lugduni.*

Tum vero Carolus rex Cenomannos profectus, inde usque ad monasterium, quod Interamnis dicitur, processit: ubi Salomon dux Brittonum cum gentis suæ primoribus ei obviam factus, fidem eidem suam adstrinxit, ac solitum censum pro veteri consuetudine se persoliturum promisit, quæ res Carolo sic grata & accepta fuit, ut partem terræ, quæ Inter-duas-aquas dicitur, & abbatiam sancti Albini in beneficium ipsi tradiderit. Interamnis* virginum monasterium erat in decanatu Sabloliensi*, nunc cella seu prioratus abbatie Avroniensis. His actis, Carolus Cenomannos reversus, pascha ibidem celebravit. Non multo post legatos a Nicolao pontifice missos, qui Mettis synodum in causa Lotharii & Theutbergæ haberent, Sueffionis in monasterio sancti Medardi honorifice excepit, & secum aliquamdiu retinuit, qui ab eo cum donis dimissi, in urbem Mediomatricum cum episcopis conveniunt, ibique muneribus a Lothario corrupti, Theutbergæ repudium probant, damnati postmodum a Nicolao papa in concilio Romano. In eodem Rothadus

Lotharii diploma pro S. Petro Lugdunensi. a Paradis. p. 94.

* Enramnes. * de Sablé.

ANN. CHR.
863.

Sueffionensis antistes in sedem restitutus est, antea exauctoratus retrususque in monasterium jussu synodi Silvanectensis, cujus acta Odo Bellovacensis episcopus Romam detulit.

II.
S. Carilefi
monachi a Ni-
colao papa in-
crepiti.

Inter ea Rotbertus Cenomannorum episcopus a sententia Pistensis synodi ad Nicolaum papam provocavit, & querelas apud eum deposuit in monachos sancti Carilefi, qui hac sententia freti, ipsi subesse detrectabant; immo etiam in Hincmarum Remensem archiepiscopum, quasi hic monachis illis favens, Caroli regis animum adversus eundem episcopum commovisset. Scripta hac de re a pontifice littera, tum ad monachos sancti Carilefi, tum ad episcopos in regno Caroli constitutos; & speciatim ad Hincmarum, tum denique ad Carolum regem. In primis monachis præcipit, ut Cenomannico antistiti pareant, & illam, ex qua nomen habent, vitam sui que ordinis ministerium cum sanctitate implere satagant; alias in conspectu sanctissimorum episcoporum, qui a Rotberto præfule convocati fuerint, causam dicant, si vero neque ab his causa finita fuerit, ut ex ipsis tres eligantur, qui cum eodem episcopo vel ejus legato ad apostolicam veniant presentiam, ubi canonico calculo lis ista demum finem accipiat. Eodem tendit Nicolai epistola ad episcopos regni Carolini. In epistola vero ad Hincmarum ait, se quorundam relatu accepisse, quod ejus fraternitas contra Rotbertum episcopum indignata sit, propterea quod is sancti Carilefi monachos sibi velit subicere; ob idque Caroli regis animum idem Hincmarus adversus eum commoverit. immo etiam rumore ad se perlatum, quod in synodo nuper indicta insidias eidem Rotberto paret. *quod de tanto viro, inquit, indignum credere judicavimus.* Denique si Rotbertus episcopus petit quod petere debet, impetret: si vero quod non debet postulat, numquam obtineat. nihil tamen lachionis ob id sustineat, quippe cujus judicium, si quod illi crimen objicitur, ad apostolicam pertineat auctoritatem. Nam cum vos, inquit, suspectos habere videatur, indecorum, immo temerarium est, ut a vestra sanctitate aliquid patiat discriminis. Sed & devotissimi filii nostri Karoli pii regis animum vestra beatitudo circa jam factum episcopum placabilem ac mitem reddere nostra vice procuret. Eiusdem argumenti est epistola ad Carolum regem, quem rogat, ut hac causa metropolitæ Turonensis, ejusque comprovincialium episcoporum sententia terminetur; aut certe ad apostolicæ sedis examen remittatur. Aliis denique litteris Rotbertum monet de his omnibus, quæ ipsius causa scripserat. Postea nihilo minus sententiam mutavit pontifex, & Aninsulensium libertatem asseruit.

III.
Insignis hi-
storia de mo-
nacho a reli-
gione abducto,
a Capitul.
no. 2. c. 1476.

Eiusdem Rotberti pontificatu res contigit notatu digna in quodam monasterio ejus ditionis, sancti Vincentii an sancti Petri, de quodam adolescente, quem ejus avunculus a religione abduxerat. Res ita se habet. Erat apud Conomannos sacerdos quidam prænobilis, Urso nomine, unum habens nepotem, quem honorum & honorum suorum heredem esse cupiebat. Consultus hac de re Rotbertus episcopus, Ursonis consilium probavit, ejusque nepoti sacris paschæ diebus clericatus honorem contulit, eumque avunculo instituendum commendavit. Cum vero ad id parum idoneus esset Urso, cui litterarum curia erat supellex, nepotem misit in quoddam monasterium ipsius episcopi, ubi ordo monasticus vigeat, ut illic instrueretur sacris litteris, & erudiretur, quemadmodum olim Meroveus, filius Chilperici regis, in monasterio Aninsulensi ad sacerdotale ministerium informatus fuerat. Susceptus in monasterio Rigrannus, id puero nomen erat, traditusque magistro, cum per aliquantum temporis operam dedisset litteris, in gravem morbum incidit, cui sanando nulla medicorum ars sufficere poterat. Gliscente in dies morbo, cum pane exanimis jaceret adolescens, tandem confessus est id sibi accidisse, ob violatum patris sui Rotberti votum, qui ipsum in prioribus annis Deo voverat in monasterio, quod vocatur Cormaricus; seque monachum fieri velle contestatus est, ut sui ipsius & patris anima, qui captus a Nortmannis interierat, voti reatu liberaretur. Id primo negare magister, qui & abbas monasterii erat, negans eum istuc venisse, ut monachus fieret, nec ideo tonsuram accepisse; neque vero ejus propinquos tali voto umquam consensuros. Et quidem cum ad monasterium venisset avunculus, nepotis preces primum rejecit: sed tandem, obfirmato morbo, ægre assensit. Nec mora, mutato habitu, cucullam induit adolescens, & ad pedes avunculi procumbens, eos osculatus est. Absens ab urbe tunc erat episco-

ANN. CHR.
863.

pus, prædicationis & confirmationis causa profectus ad rurales ecclesias. In reditu, cum non longe esset ab urbe, abbatem monasterii vocavit, sciscitatusque est, quid Rigrannus ageret. Audito facto, rem gravate tulit episcopus, quippe qui spem conceperat, multum utilitatis ac splendoris ecclesiæ suæ ex tam nobili prole accessurum. tum novitium acceperat, presentemque interrogat, cur, quem canonicum dimiserat, modo cucullatum videret? Id vero nullius consilio vel suggestionem factum dicit novitium, sed proprio ipsius arbitrio & sua ipsius voluntate; eoque viso quodam mirabili se adductum fuisse sancte affirmavit, seque in monastico ordine perseverare velle adjecit. Miratus est demum episcopus adolescentis constantiam & prudentiam, in periculoso jam ætate, nam octodecim annorum tunc erat; atque in ipso die purificationis beatæ Mariæ dedit ei benedictionem, concessitque locum & ordinem monasticum, quem petebat. Aberat a loco avunculus, qui tunc ægrorabat: reque intellecta, graviter accepit cum cognatis suis, quod nepos eorum perditus esset seculo, & acquisitus Deo. Hinc misit qui nepotem ad se adduceret, cumque adfuisset, irarum plenus: Quid fecisti, miser? inquit: cur monachum professus es? scilicet ut leguminibus & herbis instar porcorum vescaris loco deliciarum, quas tibi offerebant sæculum & natales tui. Cum vero in proposito nepos constanter perseveraret, ille ceteros propinquos adhibet, improperantes, cur a suis degeneraret, ut cum pauperibus & mendicis viveret. Sed ad hæc persistit invictus adolescentis animus, nec a proposito, licet per annos quinque vexatus, abduci potuit. Demum cum accipiendi ecclesiasticos gradus tempus advenisset; episcopus, ægre consentiente avunculo, benedictiones quinque graduum illi contulit. Post biennium ad extrema venit Urso, accitumque nepotem, non de contentu sæculi ac retinendo proposito, sed de gloria & deliciis, quas amittebat nepos, eum interpellavit, hortatusque est, si portentum ut ad canonicam vitam reverteretur, & mundi gloria ac deliciis frueretur. atque ita obiit, in altero sæculo experturus, quid tam indigna homine christiano, nedum sacerdote, consilia mereantur. Ille vero implevit mortuus, quod vivus explere nequiverat. nam ex illa die à pristina constantia recessit subdiaconus, junctusque conversatione & animo avunculis suis, totus abiit in præceptis; ac demum illi eum in quodam cænaculo inclusum sine iudicio venerabilis episcopi & sacerdotum, veste monastica exuerunt, & induerunt albis; atque ita ille ad sæcularem conversationem reversus est.

Eodem tempore missus Romam Odo Bellovacensis episcopus, ad perferenda acta synodi Silvanectensis, in qua Rothadus Sueffionensis gradu dejectus fuerat, a Nicolao papa obtinuit confirmationem privilegii Corbeiensis monasterii, cujus ante episcopatum abbas existerat. Edictum est in conciliis Nicolai papæ diploma, *Transulso religioso abbati, & per eum venerabili monasterio beatorum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeia, inscriptum: in quo primo fit mentio privilegii, quod idem Odo tum abbas a Benedicto pontifice impetraverat, ut prædicto monasterio rerum suarum libera reservaretur dispositio, & libera eligendi abbatis facultas. Nunc vero, inquit, adveniens venerabilis Odo Bellovacensis episcopus, qui prius abbas monasterii Corbeiensis fuerat, innotuit nobis tam petitionem ipsius benigni principis Caroli, quam petitionem tuam, qui præfati monasterii Corbeia abbas esse dinosceris, qua postulasti, ut qua prius monasterio illi a decessore nostro beata recordationis papa Benedicto concessa fuerant, auctoritatis nostræ promulgatione firmare non abnueremus.* Id autem concedit pontifex, considerans religiosam esse petitionem, & nihil novi se constituturum, si antecessorum suorum decreta sequeretur. adeoque ratum esse jubet, ut prædictum monasterium rerum suarum liberam in omnibus habeat disponenti regulariter potestatem; episcopus vero Ambianensis nullam ex eis vel accipiat, vel exposcat portionem; neque vel in abbate, vel in fratribus, vel in ipso cœnobio, ejusve cellis, clericis aut famulis, habeat potestatem, nisi quantum canonicus ordo permittit. quod etiam ad alios episcopos extendit, in quorum parochiis idem monasterium ecclesias, agros, vel famulos habuerit. Ordinationes, quæ necessariæ fuerint in monasterio, sive de monachis, sive de canonicis, qui monasterio subjecti erant, per episcopum Ambianensem fieri decernit, cum abbas & fratres petierint. Idem pro portione de altarum vel basilicarum benedictionibus sive consecrationibus, & de christmate oleoque consecrato. Abbatis porro electionem sic fratribus fieri jubet, ut nedum Ambianensis episcopus, sed neque rex, nec quævis

IV.
Corbeienſe
privilegium
confirmatur.

AN. CHR. 863.

alia potestas ullum abbatem eidem loco praeferat, quem non elegerint ipsius monasterii fratres. *Debent enim, inquit pontifex, mundi principes honorem prestare Deo, quem sibi volunt prestari a Deo. videlicet, ut, quemadmodum cupiunt a Deo sibi collatum regni honorem conservari, sic ecclesiae Christi suam non dedignentur servare legem.* Denique abbatem clypeo protectionis suae munit adversus eos, qui forte illum vexaturi essent. *Data IV. kalendas Maias per manum Tiberii primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo augusto Ludovico, a Deo coronato, magno, pacifico imperatore anno XIV. & post consulatum ejus anno XIV.* Hæc de Corbeienli privilegio. Trasulfus abbas, mox laudatus, ille ipse est, qui Hincmari instinctu Sueffionas a Carolo rege missus est ad Rothadum episcopum, ut ipsum a Romano itinere deterreret, ut in libello proclamationis ipsius Rothadi legitur. Ceterum Odo episcopus Nicolao rem gratam nuntiavit, nempe Ludovicum & Carolum, filios Caroli regis, paternae gratiae penitus reformatos esse. qua de re gratulatoriam eis epistolam scripsit.

V. S. Germani relatio Parisios.

* Bievre.

Jam serenior rerum facies ex recessu & amico foedere Nortmannorum, tutaque omnia videbantur, cum de reportando sancti Germani ex villa Novigento in urbem Parisiorum corpore agi ceptum. In reditu opportunior visa navalis ad reditum via. Matriona itaque tum Sequana fluvii enavigatis, ad urbem pervenere sacri loculi custodes monachi, ibique citra Biberis * ac Sequanae confluentia portum fecerunt. Eductum e navi sacratissimum corpus promiscui sexus & ordinis infiniti homines exceperunt, vixque ad tollendum loculum clericis datus accessus. Primi ex episcopii domo canonici exceptionis peregere ministerium, factisque precibus, & missa sollempniter pro universis dicta, clericis ex monasterio sancti Petri & sanctae Genovefae locum fecerunt. tum adfuere Germanenses monachi, festivaque antiphona decantata, quæ totius cladis compendium continet, corpus sacrum ad monasterium deferunt, adustæ ac dissipatæ urbis lugubrem faciem cum gemitu contemplantes. Cum ad pratum usque, quod sub ipso monasterio erat, processissent, ad sacrum loculum accessit quidam, qui ob interfectam matrem causa penitentiae ferri circumlum in brachio, ut fieri solet, artissime adstrictum & obvolutum a multo jam tempore gerebat. Tum ille manum ad feretrum sacri corporis admovit, moxque ferum e brachio exsiliens mirum in modum crepuit, ita ut in aëra sursum evolans a multis videretur. Demum ad monasterium ventum est sub horam sextam quatuordecimo kalendas Augustas hujus anni; sacrumque corpus in sancti Symphoriani cryptam, ubi primum migrans quieverat, illatum, atque post ejusdem sancti martyris altare in præparato sibi tumulo repositum, dum basilica & monasterium reficerentur. Omnibus tandem instauratis, huc accessit rex Carolus cum Richilde regina, simulque monasterii abbas Gauzlinus & Ingelwinus episcopus Parisiensis, alique præfules ac regni principes, qui sanctissimum corpus ad pristini sepulcri locum retulerunt. Id factum post annum ejus sæculi sexagesimum-nonum, quo Irmintrudis prior Caroli regis conjux defuncta est.

VI. Pictavi a Nortmannis obfessi.

Nortmannorum fictus baptismus.

Verum, ut barbaris parum tuta fides, post annos viginti-tres Nortmanni denuo in urbem Luteciam grassari ceperunt: immo hoc ipso anno, sive alii, sive ipsi foederis auctores, in Pictavos irruunt, atque urbe sub redemptionis pretio servata, ecclesiam sancti Hilarii magni confessoris incendunt. Ex his duo, qui nuper cum Welando christianam fidem subdole professi fuerant, ab eo defecerunt: quorum unus, pro more gentis factum negans, armis cum alio contendit, eumque in certamine interfecit. Hic ex occasione memorandum venit consimile factum alterius Nortmanni, qui baptismum se suscepturum pollicitus est, dum tamen manibus Rannulfi Pictavenfis comitis e fonte levaretur, quod quidem non alio animo expectavit, nisi ut a nobili ac munifico illo comite pretiosas albas acciperet. Ergo sic baptizatus, albisque admodum cupide desideratis indutus, dum limen ecclesiae, ubi Hilarius requiescit, pedibus attigisset, licet magna calo inesset serenitas, subito surgente turbine venti chrisimalis vestis ab ejus capite divellit. Hæc ex libello nondum edito de miraculis sancti Hilarii.

VII. Anisulensium causa defuncta.

Reverso ex urbe Roma Odone Bellovacensi episcopo, Carolus VIII. kalendas Novembris conventum in Vermeriæ palatio habuit, ibique abbatiam sancti Carilefi contra Rotbertum episcopum, qui eam per apostolicam commendationem juri sui episcopatus mancipare volebat, legaliter evindicavit, ut legitur in Annalibus Bertinianis.

ANN. CHR. 863.

Bertinianis. Lectæ in illo conventu epistolæ Nicolai papæ pro Rotberto episcopo, discussisque utrimque instrumentis, prout pontifex mandaverat, secundum Anisulenses monachos iudicium prolatum est, atque ad pontificem directum: cujus exemplum ex tabulario monasterii huc proferre operæ pretium est.

EXEMPLAR NOTITIÆ,

Qualiter dominus noster Karolus, filius vester carissimus, querela Rotberti episcopi finem dedit.

Cum resideret excellentissimus ac gloriosissimus rex Karolus in Vermeriæ palatio, in conventu venerabilium archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, clerique ceteri ordinis, cum illustribus comitibus & vasis dominicis, ac compluribus nobilium virorum, quorum nomina subter tenentur inserta, aliisque non paucis, qui numerositatis gratia nominatim comprehendi nequeunt, ad diversas emergentium causarum considerationes, tam ecclesiasticas, quam seculares tractandas, atque juste & legaliter diffiniendas; ventilare cepit controversiam, ortam inier Rotbertum Cenomannicum episcopum, & Ingelgarium monasterii sancti Carilefi abbatem, pro qua maxime per ammonitionem reverendi papæ Nicolai domnus rex ad eundem conventum venerat. Recitata autem epistola, ab eodem apostolico domno regi directæ, narrabat, cœnobium sancti Carilefi potestati episcopatus predicti Rotberti injuste subtractum, & ut ei restitueretur exposcebat. Cujus metropolitæ Herardus legens scriptum, pro præfata altercatione sibi ab eodem papa directum, invenit ceteros eum syllabatim rogasse anuistites, ut ipsi Rotberto ad ipsum monasterium adipiscendum unanimiter opem ferrent. quæ littera coram prolata ostenderunt, eidem Rotberto quartam missam epistolam: eademque ostensa inventum est, monachis predicti cœnobii quintam missam, quarum tres hæctenus domnum regem & pontifices, ac ceteros assistentes latuerant, eodem eas Rotberto occultante. Tum juxta ejusdem apostolici mandationem & sacrorum canonum institutionem idem Rotbertus ex propria diocesi tres elegit iudices, Herardum scilicet Turonicum metropolitam, Dodonem Andecavensium, & Aetardum Namnetensium antisitem, quorum examine idem terminaretur conflictus. Vocati autem sepe dicti cœnobii monachi, & coram interrogati, responderunt, se illuc per obedientiam proprii abbatis venisse, nec esse sui officii, ut ex hoc cum quolibet in rationem intrarent. Interrogatus etiam eorum abbas, respondit, per obedientiam & munificentiam ipsius regis sub monastica professione se ipsum tenere monasterium, & exinde ei debitum exhibere famulatum. Tunc surgens gloriosus rex, stetit ante predictos iudices; & manifeste ostendit, ex parte attavi, avi & genitoris jure hereditario, sine ullo censu, se ipsum possidere monasterium, ac singillatim monachis - abbatibus illud gubernandum commississe. addiditque, quod excusante se Rainaldo ex eadem abbacia, ipse Rotbertus cum Frodoïno abbate, regio jussu electionem ibi fecerit, & nihil ex hac resonnerit. Patrata vero electione ipsum monasterium petierit, ac illud ei, non restituendo, sed beneficii nomine largiendo commiserit, non recolens eisdem monachis regali auctoritate & pontificali privilegio concessum, ex sese abbates sibi eligendo præficere. Hinc iudicio episcoporum inventus est, ut utriusque partis auctoritates inconcussa servarentur, & datus est eis dies statutus, ad discernendum, cujus juste & legaliter refutanda, cujusve essent scripta adprobanda atque tuenda. cui placito ipse domnus rex, & monachi interfuerunt; & idem episcopus illo venire, atque legatum suum mittere distulit. Inter ea sacrarum statuta auctoritatum, & secularium jura legum prolata demonstraverunt, insuper omnes episcopi & ceteri assistentes assensum præbentes judicaverunt: ut quia de rebus ecclesiasticis agebatur negotium, & aliter nullo modo poterat definiri, admitterentur advocati utriusque partis, regalis videlicet & episcopalis: quatinus his altercantibus veritas nudaretur, & ad debitum celerius terminum causa perduceretur. quibus datis, præcellentissimus rex repetito confesso accepit judiciariam potestatem: advocatus autem episcopi, Haldricus nomine, regis interpellavit advocatum, nomine Widonem, dicens, quod res sancti Gervasi, id est monasterium sancti Carilefi, unde strumenta se habere dicebat, & antecessores ejusdem Rotberti, Franco, & Haldricus pontifices, tenebant; regia potestas, cujus ille advocacioneungebatur, ei malo ordine & injuste contenderit. Ipse vero respondit, quod res, quas ei querebat, Imperatores Francorum hereditaverunt domno regi Karolo; & non solum triginta, sed etiam trecentis annis absque censu & absque ulla repetitione ad proprium tenuerunt. Tunc domnus rex interrogando adjuravit Wenilonem Semmensem, & Helmeradum Am-

ANN. CHR.
863.

bianensem, & Herpinum Silvanectensem episcopum, qui temporibus piissimi imperatoris HLudovici fuerant; Adalardum quoque illustrem comitem, secretorum ejus conscium & ministrum: qui veraciter testati sunt, ipsum monasterium prescripto Haldrico, non restitutionis, sed beneficii jure largitum. Interrogatus quoque idem advocatus episcopi, & Witto ejus homo, idipsum professi sunt, nec enim praxatus episcopus Haldricus idem monasterium amplius, quam duobus annis & dimidio habuit. Franco etiam, ejus antecessor non amplius, quam novem annis illud tenuit, & in vita sua, retento episcopatu, amisit: cum episcopium uterque illorum pluribus annis rexerit. His ita elucidatis, reverendi assistentes, & nobilissimi proceres, & ceteri assistentes apertissime cognoverunt, cognoscentesque adfirmaverunt, regiam ejusdem monasterii preponderare possessionem, que numquam & nusquam interrupta fuerit, sed continuatim inconcussa manserit. Episcopale vero ideo refutandum dominium, quia ejus non vera, nec effectum habentia apparerent instrumenta; nec habuerit quisquam pontificum idem monasterium, nisi jure beneficii per munificentiam principalem. Advocatus igitur episcopi veridica professus est ratione, non habere se vera & legitima instrumenta, per que idem monasterium tenere posset, unde & se concredidit, & nulla principis aut judicum vi, aut oppressione, sed propria voluntate & justo omnium assistentium judicio, easdem res cum querela verpavit. Et ne materia refricande litis ulterius remaneret, jussit dominus rex, ut instrumenta Cenomannice ecclesie, que inutilia & falsa probata erant, intra quartumdecimum diem in ejus exhiberentur presentia; penitusque abolerentur, ne iterum per illa frustra aliquando innovarentur litigia, & tempora quorumlibet judicum inaniter occuparentur. Propter notitiam namque rerum, ne umquam oblivione elaberentur, judicatum est, ut omnia hec fideliter litteris alligarentur, & in quorum presentia publice gesta essent, viritum comprehensis eorum indicaretur vocabulis; & ut perpetuum vigorem cuncta prefferrent, omnemque falsitatis effugerent suspicionem, regio munirentur sigillo. Desunt in veteri exemplo codicis Aninsulensis nomina subscribentium, quorum precipuos ex contextu premissi instrumenti licet colligere.

VIII:
Synodica sententia a Nicolao confirmata.

His ita gestis in conventu Vermeriensis, ejus rei diffinitiva sententia Romam ad Nicolaum pontificem perlata est per Odonem Bellocacensem episcopum, quem iterum ejus rei causa Romam missum fuisse, intelligimus ex pontificio diplomate, quo synodale judicium confirmatum est. Inscriptum est hoc diploma universis episcopis & principibus Galliarum, in quo primum pontifex Carolo gratulatur, quod dignatus sit curam assumere monasterii sancti Karilefi confessoris, in quo a prima suae conditionis die, ex quo beatus Karilefus ibidem corpore quievit, religiosorum monachorum habitavit examen, habuitque libertatis suae privilegium, & in rerum suarum dispositione, & in abbatis ex semetipsis electione, tum subdit pontifex; hostem humani generis, qui Christi ecclesiam impugnare numquam omittit, conatum quidem fuisse hanc convellere libertatem; at divina clementia sic motum Caroli regis animum, ut non solum inimici persuasio non prevaluerit, verum etiam ut ejusdem libertatis privilegium a nullo deinceps nec everti possit, nec violari. Unde Odonem Bellocacensem episcopum ab eodem principe cum litteris ad se missum fuisse, quibus postulavit, ut libertatem illi monasterio, & ab episcopis, & a regibus Francorum concessam, sua in perpetuum auctoritate roboraret. Huic postulationi assentiens pontifex vetat, ne episcopus Cenomannicæ urbis quidquam juris in illud monasterium, ejusve res aut possessiones deinceps ullo modo præterdat; nec vim ei ullam inferat, sicut audivimus, inquit, quosdam facere voluisse, quasi inscriptiones quasdam monstrantes, quibus monasterium sua civitati possessionis jure subditum facere conati sunt: quas constat omnino falsas fuisse. quandoquidem privilegia regum, que ex antiquorum regum Francorum temporibus olim monasterio illi concessa sunt, hoc destruant, sicut & ipsa testantur, que in archivis monasterii ob testimonium sibi concessa libertatis hodieque servantur. Quod si fortassis contigisset, ut aliquando monasterium illud sub potestate Cenomannici fuisset episcopi, quod rebus ipsis probatur, & testimoniis monasterio collatis numquam fuisse; tamen secundum legis sæculi, post tot jam sæcula & annorum spatia, repeti nullatenus potuisset; & quod semel acceperat libertatem, jam sub ditione mancipari nequaquam potuisset. Et ecce hoc monasterium, inquit, a primo rege Francorum christiano, id est Chlodoveo, filioque ejus Childeberto cum habuerit libertatem, & deinceps ab omnibus regibus semper manserit liberum, & in rerum suarum dispositione, & in abbatis electione; nunc repetitur

ANN. CHR.
863.

quasi in proprii juris dominationem: cum, si terrena possessio fuisset, & per tot annos possessoris sui dominatione caruisset; nullo modo secundum leges mundi, sive ecclesiasticas, antiquus possessor eam sibi vindicare potuisset. His premissis, confirmat pontifex Aninsulensium libertatem, decernitque, ut rerum suarum habeant liberam in omnibus pro loci utilitate dispensationem; nullamque episcopus Cenomannensis in eo habeat possessionis dominationem, nec ipsum monasterium ad suam inclinet subjectionem: sed abbas ille, qui tunc ei præerat, Ingilharius, & fratres ejusdem loci jus dominationis secundum ecclesiastica statuta semper obtineant. Ad hæc ut episcopus, nisi invitatus, eo non accedat: ordinationes vero, consecrationes ecclesiarum, chrisma, prout illi petierint, eis præstare non moretur. Abbatem a fratribus electum gratis ordinet. Quod si abbas infamiae vitio notatus sit, ex regali providentia episcoporum non minus quam sex habeatur conventus, quorum e numero sit Cenomannicus episcopus, ad causam abbatis discutendam; nec is deponi possit absque manifesta criminis probatione. Hoc diploma in editis caret chronicis notis, quas facile ex superioribus supplere licet. Hic tandem exitus fuit diuturnæ illius controversiæ, quæ Caroli Magni, Ludovici Pii, & Caroli-Calvi principatu animos regum & episcoporum fatigaverat.

Post varios hac illacque discursus Glannafolienses monachi, quos effera natio Nortmannorum a propriis sedibus fugere, & ab urbe Sagio in Burgundia partes accedere coegerat, in prædio quodam Audonis comitis circa fluvium Ararim demum cum sancti Mauri corpore hoc anno confiterunt: ubi munifica comitis largitate excepti, sacrum loculum cum honore congruo in apto condiderunt loco. Hic Audo forte non alius fuerit ab Odone comite illo potentissimo, cujus forum Ludovicus, Caroli regis filius, in matrimonium duxit, nam ejusmodi litterarum permutatio non infrequens, qualis in Audachro abbate Cormaricensi, qui Odacer ab aliis scribitur. Cum illis confedissent fratres, Odo abbas, designatis iis, qui cultum sacri corporis curarent, cum aliis patrium solum revifere statuit. Vix iter ingressus erat, cum peregrinorum haud ignobilium turmam ad Ararim offendit, qui ex urbe Roma in patriam remeabant, tumque fessi in ora fluminis navigium opportunum ad prosequendum iter opperiebantur. His adjunctus Odo, amica, ut fit, confabulatione eos de sacris illius urbis, eorumque locorum statu & ornatu multa sciscitatus est, tum, crescente curiositate, plura sciendi avidus, quid rari ex illis locis referrent, rogavit. In his unus clericus, Petrus nomine, ex pago Abrincatino, ex monte scilicet sancti Michaëlis, qui *Ad-duas-tumbas* tunc vocabatur, ante biennium profectus in Italiam, quosdam quaterniunculos veteres in sportula referebat, antiquaria descriptos manu, qui vitas sancti Benedicti ac quinque discipulorum ejus, Honorati videlicet, Simplicii, Theodori, Valentiniani, atque Mauri continebant. Hos comparandi cupidus Odo, vix nummis haud paucis redimere potuit. Mox ille vitam sancti Mauri, auctore Faustio, curiosius revolvere; ignotos rimari characteres, & fugientem scripturam sedulo inspicere ac lectitare. Quia vero hæc tam inculto sermone, quam vitio scriptoris, non parum depravata erat; eam viginti dierum spatio pro modulo correxit, & *salva fide dictorum*, inquit, *ac miraculorum inibi repertorum*, politiciori stilo reddidit. Hæc ille in epistola ad Adalmodum archidiaconum Cenomannensem, testem Jesum invocans, se vera dicere, homo cetera sincerus, nec imperitus, ut patet ex ejus libro de everfione ac instauratione Glannafoliensis monasterii, cujus libri ipsummet scriptorem esse constat. Simili fortuna sanctus Gregorius, Lingonum præsul, historiam passionis sancti Benigni martyris, ad hoc usque tempus sibi incognitam, ab euntibus in Italiam, immo illinc redeuntibus, allatam accepit, testante Gregorio episcopo Turonensi. Plura hac de re in Dissertatione nostri Ruinarti de missione sancti Mauri in Galliam, in Appendice tomi primi Annalium nostrorum relata.

In Hispania Samson abbas & presbyter hoc anno regimen iniiit sancti Zoili monasterii, quod in suburbano Cordubæ monasterio Carrione conditum superius diximus. Vir erat doctus & subtili-ingenio, in philosophiæ & sacrarum litterarum studiis versatus, ut colligit Morales a ex ejus apologetico, quod tribus libris distinctum scripsit contra Hostigesium Malacitanum episcopum, qui ipsum in concilio Cordubensi hæreticum cum convicio dixerat. Id ipse testatur in præfatione

Ann. Bened. Tom. III.

O ij

IX,
S. Mauri vita
ab Odone re-
perta.X,
Samson abbas
Hispanus.a Morales in Eusebii
log. p. 215.

ANN. CHR. 863.

libri sui secundi, ubi se abbatem ecclesie sancti Zoili martyris ara nongentesima- prima factum ostendit. Hoc apologeticum in Toletana ecclesia bibliotheca, Gothicis litteris exaratum, in perverito codice haberi testis est idem Morales; monetque in praefatione libri secundi agi de periculo, quod martyres sanctos sepelientibus imminebat, ac de Servando comite, christiano quidem, sed nefario homine, qui multa mala christianis viventibus inferebat. qui vivorum moribus non contentus, quiescentium, quorum animabus impedire requiem non potuit, ne vel ipsis parcere videretur, corpora ut fuerant sub areis * Dei posita, e suis oculis insignis vesperillo traxit, & fidelibus regis, ut fuerant ancipiti ense truncata, monstravit, ut hoc facto animos regios, id est regis Arabum christianis infensi, in nostrorum perniciem excitaret: quatenus probarentur apud eum debito mortis obnoxii, qui ausi essent humare illius prostratos pugione. Haec Samson in suo apologetico, quod mirum est tam diu delituisse, nec proferri tandem in lucem ab Hispanis, apud quos tanta per ea tempora bonorum operum penuria est. Morales ait, se juvene in montibus Cordubensibus, dum vetustum puteum rustici repurgarent, cymbalum aereum, unius ferme pedis altitudine, formae longe ab aliis diversae, extractum fuisse, cui in orbem litteris, non fusilibus, sed celte excavatis, haec inscriptio insculpta erat: OFFERT HOC MUNUS SAMSON ABBAS IN DOMUM S. SEBASTIANI MARTYRIS CHRISTI ERA DCCCC. & XIII. Idem auctor ejus epitaphium refert, quod suo loco exhibebimus.

ANN. CHR. 864.

XI. Caroli diploma pro cenobio Adremarensi. * de Cuisse. a Camuzat fol. 184. & seq.

Postero anno, ejus saeculi sexagesimo-quarto, Carolus in Aquitaniam movit contra Nortmannos, qui superiori anno basilicam sancti Hilarii incenderant; sed, nulla re memorabili gesta, cum filio suo Carolo Aquitaniae rege, in villam regiam Compendium rediit: nec multo post Carolus junior, e venatione revertens e Cotia * silva, spathae ictu in capite percussus, postmodum ex illo vulnere interiit. Dum Compendii resideret Carolus, eum interpellavit carissimus ejus avunculus Radulfus a comes, ut sanctis fratribus, sub monastico ordine in cellula, quae Dervus vocatur, super fluvium Barfan seu Barsith, a quodam religioso viro Adremaro initiata in honorem beati Petri, conferret stirpes quasdam ex rebus Tricassinensis comitatus, quas ipsi proprio labore ad agriculturam perduxerant. Petenti rex annuit, ejusque rei limites determinat, ex uno latere fluvio Barfe, ex altero silva Clarascensi; tum ex una fronte stirpe monachorum, ex altera silva communi ex parte sancti Petri de Valle-clusa seu sancti Lupi. Data idibus Maii, indictione XII. anno XXIV. regnante Karolo rege. Actum Compendio palatio. Erat praedictus Radulfus consiliarius b, primusque palatii, qui intra biennium decessit, Caroli avunculus itidem dictus in epistola quadam Hinemari archiepiscopi ad Nicolaum papam.

b Chesn. 10. 2. p. 403.

XII. Pippini defunctio. Tolosae obitio. c V. Sec. 4. Bened. part. 1. p. 768.

Interim Pippinus, Pippini quondam regis filius, ex monacho factus laicus & apostata, ad Nortmannos iterum se adjungit, eorumque mores ac ritus sectatur. Tunc sine dubio accidit id, quod Aimoinus in libro secundo c de miraculis sancti Vincentii martyris memorat, scilicet Nortmannos tunc tempus ex Garonnae fluvio a Pippino conductos mercimoniis, pariter cum eo ad obsidendam Tolosam adventasse, admotisque machinis eam expugnare modis omnibus contendisse, generale regionis exitum meditato. Hinc non modo Tolosani, sed etiam Albienfes, ne forte insperata irruptione praeciparentur, hac illacque diffugiunt. Quin etiam Castrenses monachi, cum sancti Vincentii corporis thesauro, recens magno cum labore acquisito, ad tutiorem locum se recipiunt, nempe ad montes vicinos. Verum Nortmanni, post aliquot dies in vanum exactos, simul cum suo conductore, inani obsidione fatigati, recedere coacti sunt. Mox sancti Vincentii corpus in Castrense monasterium relatum, miraculis subinde illustratur: ex quibus unum patratum est in proxima Waldarii-cella adversus quosdam milites, qui prata ejus loci depascebantur, Hermengaudo Albiae comite nequiquam assistente, qui pallas sancti Vincentii ad perticas in signum domini ejusdem martyris appendi praeeperat: alterum itidem in alios milites, depopulantes villam cujusdam obedientiae, quam Garriculas vocant, in Impurienti pago sitam, quam dominus Albericus monachus, pro sui reverentia tibi appellatione condignus, cum alio fratre, Elia nomine, administrabat.

S. Vincentii delatio.

ANN. CHR. 864. XIII. Pistenfi in conventu Pippinus damnatus.

Carolus e villa regia Compendio Pistas profectus, ibidem kalendis Junii generalem conventum habuit, in quo annua dona, & censum a Salomone Brittonum duce sibi submissum, quinquaginta scilicet libras argenti, recepit. Eodem Pippinus, ab Aquitanis captus, ad regem adducitur; tumque Francorum judicio capitum damnatus, nihilo minus indulgentia patris Silvanectis artificia custodia religatur. Aderat eidem conventui Bernardus comes, Bernardi quondam Ludovici augusti camerarii filius, qui patris ulturus necem, Caroli regis mortem machinatus fuisse creditus est, ob idque privatus honoribus, quos Carolus Rodberto fideli suo, cujus vitae etiam ille invidias struxerat, concessit.

In eodem conventu bona omnia monasterii sancti Germani Autisiodorensis, cui tum praerat memorati regis filius venerabilis abbas Lotharius, synodali episcoporum diplomate confirmata sunt rogatu ejus loci monachorum, qui legatos suos ejus rei causa Pistas miserant. Eorum studium approbantes episcopi, facile eorum votis assensum praebuere, ut sanctorum operum, quae illis divinitus conferrentur, non adjutores solum, verum etiam efficerentur participes. Itaque quaecumque regia munificentia, vel fidelium liberalitate ad conservationem sui profecti adepti sunt fratres; res quoque, quas dedit Herimannus vir nobilis ad stipendium matriculariorum, quos nonnones vocant, episcopali auctoritate confirmant praesules, ita ut intra annum per quadraginta dies certa, ex collatione recenti bonorum hominum, in festivitibus sanctorum benedictione seu refectione fratribus a praeposito vel decano sollempniter procurentur. In fine iidem praedictos fratres monent, ut in sancta religione, quam Deo professi sunt, quotidie proficiant; suae sanctitatis exemplo ad se accedentes instigent, famaque laudabili ad Dei gloriam absentes quoque esse studeant imitabiles: ut eorum merito & secularis res publica dirigatur, & infatigabili intercessione cunctae res ecclesiasticae fulciantur. His litteris subscribunt episcopi viginti & unus, ex quibus sex sunt metropolitanis: quorum nomina in editis referuntur, tum in tomo a secundo Spicilegii, tum in specimine LVII. libri quinti de re diplomatica: ubi observatum, a superiori conventu Pistenfi, qui ante biennium habitus est, ad hunc posteriorem quatuor vacasse episcopales sedes. nam priori subscribunt Abbo Nivernefis, Gunthbertus Ebrocensis, Godelfadus Cabilonensis, & Braidingus Matifconensis: huic vero posteriori Liudo Nevernefis, Hilduinus Ebrocensis, Girbaldus Cavillonensis, & Bernaldus Matifconensis. Aderat etiam huic synodo Liutbertus archiepiscopus Moguntiacensis, suffectus in locum Caroli, qui superiori anno decesserat pridie nonas Junii: aderat & Alfridus Hildinesheimensis antistes e nostris: ambo a Ludovico Germaniae rege obsides Carolo regi dati in fidem foederis inter se compositi: contra vero Hinemarus archiepiscopus & Engilramus comes a Carolo dati, ex annalibus Fuldensibus.

S. Germani Autisiodorensis bona in synodo confirmata.

a Spicil. 10. 2. p. 591. & seq.

Helgaudo comiti & abbati Centulensi, III. nonas Novembris defuncto, subrogatus est Guelfo seu Welfo regii generis, filius scilicet Adelaedis filiae Ludovici Pii, Conrado comiti seniori desponsatae; frater vero Hugonis abbatis nominatissimi. Hinc eum Ludovicus Balbus in quodam diplomate pro Centula consanguineum suum vocat. Idem Guelfo abbatiam sanctae Columbae Senonensis retinuisse dicitur, laudatus ab Hariulfo tum ob expertam prudentiam, tum ob religiositatis devotionem. Argumento est, quod hoc anno, VI. kalendas Novembris caput sancti Richarii e capsula lignea in argenteam, auro gemmisque redimitam, transponi curavit. Hanc capsulam Odulfus, venerabilis monachus & aedituus, ex thesauris ecclesiae itidem plurimum exornavit, atque in ea multas alias sanctorum reliquias reposuit. Has undequaque conquiserat tum ab Hilmerado Ambianensi antiistite, a quo reliquias ex casula sancti Firmini, qua indutus erat, cum necem pro Christo passus est, sanctorumque Fulciani & sociorum martyrum, ac digitum sancti Honorati confessoris accepit, quas Samuel presbyter, Odulfi discipulus, Centulam attulit idibus Junii: tum ex reliquiis sancti Judoci, idibus Decembris allatis: tum ex reliquiis sanctorum Wandregisili & Ansberti, quas Fontanellenses, tunc a facie Nortmannorum profugi, Centulensibus concesserant: tum denique ex reliquiis sancti Luciani martyris, ex concessu Odonis episcopi Bellovacensis, ad preces Hilmeradi praepositi basilicae sancti Luciani; & ex reliquiis sancti Justi, pridie idus Junii Centulae exceptis.

XIV. Helgaudo Centulae abbati succedit Guelfo.

XV. S. Reginae translatio Flaviniacum.

Praeffectus ante quadriennium, ut diximus, Egil abbas Flaviniacensi monasterio,

ANN. CHR.
864.

hoc anno de transferendo ex opido Alexia sanctæ Reginæ virginis & martyris corpore serio cogitare cœpit. Accepta itaque ab Jona Æduensi episcopo facultate, hoc propositum exsequi maturavit. Triduo quippe fratribus indicto jejunio, xii. kalendas Aprilis, assumpto secum Salocone episcopo, qui vices Jonæ agebat, cum aliquot fratribus beate martyris oratorium adiit, quod vix quinque passuum millibus Flaviniaco distat; sumtoque ligone sepulcrum, quod miræ magnitudinis erat, aperuit; tum, superjecto pallio, textit ad crastinum, totamque noctem ibidem pervigil in precibus duxit. Prima dein luce saxeam tegmen, quod vix multorum boum annisu trahi posset, facili negotio remouit: dein corpus sacrum in paratum feretrum componit, ac sollempni pompa, comitante cum fratribus Salocone episcopo, & innumera promiscui populi ac sexus multitudine, in Flaviniacense monasterium deducit: ubi honorifice conditum est.

Corbiniaci
fundatio.

Die sequenti, scilicet xi. kalendas Aprilis, præsentem eodem Salocone, lecta sunt quedam litterarum monumenta, quibus intellexit Egil, Manassæ abbati olim concessam fuisse facultatem extruendi in Avalensi seu Neuernensi comitatu cœnobii apud Ammonias, in loco, qui a Corbone viro illustri, Widradi sanctæ memoriæ abbatis genitore, Corbiniacensis dicitur: ubi duodeni instituerentur monachi, sub jure abbatis ac monachorum Flaviniacensium. Ex hac lectione Egil abbas, cum consilio Saloconis sibi familiaris, aliorumque prudentium virorum, votum Manassæ abbatis quam primum exsequi constituit. Eo animo Corbiniacum, imminente paschali sollempnitate, cum cementariis & artificibus accedit; ac brevi fundato in honorem beati Petri apostoli oratorio, duodecim illic fratres, in memoriam duodecim apostolorum, collocavit, quibus decanum præfecit sanctæ conversationis, Wlfridum nomine: eisque adjacentes villas, quas Widradus quondam Flaviniaco donauerat, attribuit, eo pacto, ut, sicut olim præcepto suo Carolus Magnus statuerat, semel in anno singuli ex eis sacerdotes & levitæ per singulas hebdomadas Flaviniaco se repræsentarent, sibi commissum officium ibidem celebraturi, quo expleto, nullus eorum ad cellam Corbiniacensem regredi auderet, donec probata ejus vita abbas & fratres Flaviniacenses eum regredi iussissent. Atque ut facilius esset hic commeatu, Corbiniacensibus concessa est villa, quæ dicitur *Memmes*, in qua venientes ac recedentes hospitarentur. Ad hæc, census ab ipso decano triplex quotannis ita solvendus præscribitur, ut viii. kalendas Februarii, & vii. idus Septembris epulum Flaviniacensibus procuraret; & pridie kalendas Decembris centum solidos in lanificis vestibus redderet. In fine sub gravi interminatione vetat Egil, ne umquam hæc cella Flaviniaco subtrahatur. quod tamen secus factum est, Corbiniaco in abbatiam converso sub titulo sancti Leonardi abbatis Vendoperensis, cujus reliquiæ ex pago Cenomannensi Corbiniacum translatae sunt.

Saloco episcopus.

Hoc ipso anno Saloconem episcopum e vita migrasse opinatus est Hugo Flaviniacensis abbas in chronico, ubi eum Flaviniacensem monachum vocat. Verum eum tempore concilii Suesionensis, post biennium celebrati, superstitem fuisse constat ex epistola synodali Nicolao papæ scripta, ubi de *Salocene Dolensi*, adhuc quidem, licet expulso, *superstite*, fit mentio, ut in gradum pristinum cum aliis restituatur. Hic est Saloco seu Salaco, Dolensis seu Aletensis quondam episcopus, e cathedra dejectus ob factum Nomenoii ducis Brittonum, de quo superius egimus, quem expulsus Jonas Æduensis episcopus in partem sollicitudinis adscivit.

XVI.
Sollemniacum
incensum.

Inter ea Nortmanni Arvernos petunt, indeque, Stephano comite, Hugonis filio, cum paucis interfecto, impune ad suas naves redeunt. Forte eundo & redeundo pertransiunt Lemovicensem pagum, & Sollemniacum monasterium incendunt. Imminentis periculi monachi haud ignari, in cellam Aisenensem, prope Brivaciacum * in eodem pago sitam, confugerant; ibidemque constiterunt, dum tutior esset ad monasterium reditus. In illo intervallo temporis dux Arnaldus, vir illustris, Imonis comitis Petragoricensis filius, qui Sanctioni avunculo suo in principatum Vasconum, Pyrenæorum montium accolarum, successerat, optime in Sollemniacensibus affectus, eos invitat ad se invisendum, pollicitus, eos vacuis manibus haud reversuros, ditandos utique insignibus sanctorum reliquiis, quibus monasterii sui jacturam solarentur. Missi ad eum a Bernardo abbate monachi duo, Aldarius scilicet religiosus sacerdos, & Gotafredus ejusdem Arnaldi nepos. Ambo itaque ad eum profecti, atque ab eodem humanissime excepti. Tum, variis locis perlustratis ad

Sanctæ Faustæ
translatio.

perquirendas reliquias, tandem Fidentiaci *, quod caput erat tum pagi cognominis, reperiunt quod oprabant, corpus scilicet sanctæ Faustæ virginis & martyris, olim conditum in ecclesia ejus loci, quæ a paganis combusta fuerat. Elata e tumulo, favente loci iudice, sub noctem reliquiæ, demum allatae sunt in pagum Torinensem; ubi fessi earum delatores quodam in loco substiterunt, qui *Nonnaris* dicitur, prope castrum Aisenense, cui vicina erat cella, in qua Sollemniacenses commanebant. Posita est ad Dordonam fluvium, in fundo Brivaciaci, qui ad jus eorum pertinebat, cella etiam insignis. Postridie profecti obviam sacris reliquiis fratres, eas honorifice in cellam Aisenensem detulerunt xvii. kalendas Julii, & loco decenti juxta cryptam altaris deposuerunt.

ANN. CHR.
864.
* *Vic-jensenac.*

Mauziaco apud Arvernos monasterio tum præerat Lantfredus, abbas ejus nominis secundus. Huic visum est pro loci opportunitate & commodo permutationem quorundam prædiorum facere cum Bernardo comite & Ermengarde ejus conjugæ. Ideoque placuit pro utilitate utrarumque partium, una cum consensu & præceptione Caroli regis & Rodulphi episcopi, ut ex rebus sancti Petri & sancti Caprasii, qui monasterii patroni præcipui erant, cellula sancti Præjecti in vico Brivate Bernardo cederet: Lantfredo vero abbati ejusque monachis ecclesia villæ Jusfiaci, beate Mariæ sacra, sita in vicaria Randanensi, in compensationem daretur. Hæc commutatio facta est sabbato in mense Januario, anno vicesimo-quarto Caroli regis, eique subscribit cum Lantfredo abbate Ingilbertus præpositus. Ejus rei litteræ a nobis editæ sunt ex chartario Brivatensi, nempe in tomo secundo * Sæculi quarti Benedictini, in quibus Mauziacum seu Mauziacum cœnobium situm dicitur *in patria Arvernica, in nice* seu tractu *Riomenfi, constructum in honore beati Petri apostolorum principis, & sancti Caprasii martyris, ubi moderno tempore beatus Stremonius martyr, primus Arvernorum episcopus & prædicator, corpore requiescit.*

XVII.
Mauziaci abbas
Lantfredus.

a pag. 199.

In superioribus non semel actum est de Hucberto clerico, fratre Theutbergæ reginæ, Lotharii uxoris, qui multas abbatias dilapidatus est. Hic casus fuit hoc anno ab hominibus Ludovici imperatoris, quo invito abbatiam sancti Mauricii, aliosque honores, in ejus ditione positos, tenebat, ut ex Annalibus Bertinianis dicimus, ubi *Hucbertus clericus conjugatus* dicitur, & *abbas monasterii sancti Martini*, quæ abbatia Ingelwino diacono palatii post eum commissa fuit. Sic fratris sui præsidio destituta Theutberga, abjecta a Lothario, ad Carolum regem se recepit, qui ei Avennacum monasterium pagi Remensis dedit, nempe post Bertam Lotharii augusti filiam, de qua superius ^b egimus. Hæc est Theutberga abbatissa, cui scribit ^c Hincmarus archiepiscopus *pro ordinatione Avennaci monasterii, quam ipse quondam cum Irmintrude regina disposuerat*; de numero clericorum & nonnarum, acque de rebus villarum ipsius monasterii, videlicet mille centum quinquaginta mansis: significans se disposuisse viginti clericos, & quadraginta nonnas ibi consistere posse; victumque eis providisse, & res necessarias; ac ministeriales instituisse, præter luminaria, & cetera monasterii necessaria, ostendens, quod Nivardus Remorum archiepiscopus de rebus Remensis ecclesiæ monasterium Altiwillarense construxerit, & frater ejus de suis proprietatibus, & quæ alii boni homines ad eundem locum dederunt, Avennacum extruxerit monasterium; quodque ad ecclesiam Remensem tradiderit: unde chartæ habebantur id aperte pendentes: sed per regium donum, sicut & aliæ res hujus ecclesiæ, ab externis a longo retro tenebatur tempore. Ex his veri simillimum est, Theutbergam, saltem post mortem Lotharii, (nam anno sequenti eidem ad tempus a legatis papæ reddita est) monasticum Avennaci habitum induisse, ibique abbatissæ munere functam fuisse. Ejus tempore furto abstractus thesaurus hujus loci, unde idem Hincmarus ^d scripsit *pro quodam presbytero Avennaci monasterii, qui denotabatur super thesauro ipsius ecclesiæ dudum perditio.*

XVIII.
Hucberti abbas
cædes,
Theutbergæ
Avennacum
datum.^b lib. 33. n. 88.
^c Erud. lib. 3.
^d c. 27.^d ibid. c. 28.

Cum Guntharius Colonienfis & Teutgaudus Trevirensis antistites cum suis aequalibus ob probatum Theutbergæ repudium damnati fuissent, & sacris interdicti; perstitit nihilo minus in sua contumacia Guntharius, nec sacro abstinuit ministerio, immo capitula impudentiæ plena suo & Teutgaudi nomine ad Nicolaum papam per Hilduinum clericum fratrem suum misit: qui eo usque audaciæ processit, ut, cum ea pontifex accipere nolisset, hæc supra tumulum beati Petri, custodibus, qui eum prohibere volebant, percussis, impudenter jactaverit. His rebus offensus Lotharius ipse, cujus causa in hæc præcipitia Guntharius se conjecerat, episcopatum ipsi ademit,

XIX.
Guntharii &
Teutgaudi ar-
chiepiscopatu
varia fortuna.

eumque Hugoni, Conradi Caroli regis avunculi, & matertera suæ filio, tonsura clerico, & ordinatione tantum subdiacono, moribus autem & vita laicis præcellenti, donavit. Is est Hugo abbas clarissimus, Caroli regis consobrinus, sapius jam a nobis laudatus, sæpiusque denuo laudandus; qui tamen episcopalem ordinationem numquam suscepit. Non tulit hanc, ut putabat, injuriam Guntharius: sed, exilato Colonienfis ecclesiæ thesauro, Romam iterum se contulit, ut sua de Theutberga & Waldrada signa pontifici, si fieri posset, approbaret. Prudentius se gessere alii præfules, ejus partium fautores: ex quibus Teutgaudus ab ecclesiastico ministerio reverenter abstinuit, & male cœpta hac modestia emendare curavit. Sane Lotharius ipse, improbata Guntharii contumacia, Nicolao papæ significavit, quod Teutgaudus, *simplicissimus atque innocentissimus vir*, apostolicam humiliter ferens censuram, nihil de sacro ministerio exercere præsumserit, *magis eligens dehonorationem presentialiter in oculis hominum pati, quam per inobedientiam ab illius membris secerni, qui caput est humilium.*

Ab eodem errato etiam resipuere Adventius Mettensis, & Franco Tungrensis præfules; quorum priorem Carolus rex scriptis litteris Nicolao pontifici reconciliavit, id est Adventium, qui, ut in iisdem litteris legitur, fratrem quemdam, nomine Bettonem, regi fidelem, & in monasterio ejus regni ab infantia regulariter educatum, eidemque Adventio a rege concessum, ad Carolum misit, rogans, ut pro ipso scriberet pontifici, apud quem regis auctoritatem non modice sibi suffragaturam credebatur. Eundem Bettonem ad Nicolaum papam a Carolo missum fuisse probant ejusdem epistolæ extrema hæc verba. *Petimus siquidem, ut istum non modo suum, verum & nostrum legatum, Bettonem religiosum monachum, & litterarum scientia, bonique ingenii capacitate, Dei gratia, & sedulo studio imbutum, benigne & familiariter recipiatis: quo ea, quæ sibi injuncta sunt, mansuetudini vestri apostolatus domestica suggestionem valeat enarrare.* In rescripto tamen Nicolai papæ ad Adventium ait pontifex, se excolationis ejus litteras, non per Bettonem, sed per Theudericum religiosum presbyterum suscepisse, quibus Adventius se in extremitate vitæ positum significabat.

Monstri simile visum est, quamquam quid non insanis amoribus liceat? quod Lotharius rex Waldradæ pellici Lutrensem abbatiam tradidit. Hoc cœnobium tum administrabat Icha seu Hicca, cui abbatis nomen haud quaquam invidit scelestæ illa femina, modo res monasterii sub potestate haberet. Et quidem illi e propinquo facile fuit exercere muliebrem tyrannidem. Exstat in partibus Alsaticis Mari-legia*, villa regia, palatio quondam insignis, ubi Lotharius non raro versabatur. Cum ejus contubernio frueretur hæc lupa, ab eo Lutram diversandi causa postulavit, ut illic minori cum scandalo degeret, sicque hoc colore flagitium tegere videretur. Abbatia itaque illi in dotem data, hæc sacrum locum, ut proprium usurpavit, & in proximo loco, qui sancti Quintini dicitur, consedit, ibique omnia, quæ sancti Deicolæ erant, in proprios usus convertit. Cerneret abbatem & monachos inde expelli, divina cessare officia, cuncta denique monasterii loca & bona contaminari. Hæc fere auctor anonymus in libro de vita sancti Deicolæ, primi ejus monasterii abbatis: qui tamen auctor in multis fallitur, maxime dum Hiccam abbatem ait successisse in locum Columbini abbatis, qui sesqui-sæculo superior fuit. Certe Lotharius sæpius in Gundulsi-villa prope Tullum-Leucorum, quam Mari-legia morabatur. Hiccam vero abbatis nomen retinuisse, nec locum mutasse forte quis inferat ex diplomate Lotharii regis, ipsi Hiccæ dato pridie nonas Maii, indicatione tertia-decima, adeoque anno sequenti. ast eo tempore forsitan Waldrada hanc abbatiam nondum a Lothario obtinuerat. Post illas sordes eversum est ab Hungris monasterium, venitque in potestatem Heberhardi comitis, ac filii ejus Hugonis nepotumque: donec restitutum est jussu Ottonis Magni per Balthrannum abbatem sanctum, de quo sæculo sequente acturi sumus.

Tunc temporis in Alsatia comitis officioungebatur Richinus, ad quem villa & marcha Columbaria* pertinebat. Huic erat Adalricus nepos, ut tum loquebatur, fratris an fororis filius, qui immature decessit. Ejus animæ consulturus Richinus comes, villam Columbariam contulit sacrosancto monasterio, quod est constructum in honore Dei, & sanctæ Mariæ genitricis Dei, & sancti Gregorii confessoris super fluvium Fachina, in pago Alsacensi, qui dicitur Confluentes, ubi Berchtoldus abbas tunc præerat

præerat, quem alii Berchtoldum seu Perchtoldum vocant. Hæc autem donatio eo pacto facta est, ut dimidium ejus villæ partem, dum viveret, Richardus quidam, haud dubie Richini propinquus, possideret: & post ejus obitum abbas ejusque successores in suam ditionem revocarent. *Actum in ipso monasterio sancti Gregorii publice, anno decimo regnante domino nostro Lothario rege.* Longo post tempore, id est sæculi tertii-decimi anno tricesimo-septimo, Columbariæ condita est insignis collegiata ecclesia sancti Martini cum permisso abbatis & monachorum Gregorianorum. Baractoldus abbas, qui Perchtoldus in libello societatum Augiensium dicitur, successerat Gothofrido seu Godefrido, qui privilegium monasterio suo a Ludovico augusto, anno imperii x. obtinuit, aliudque post annos tres ab eodem imperatore & Lothario ejus filio; missus ab ipso Ludovico cum litteris ad Gregorium IV. ut assensum ejus pro Ebonis archiepiscopi depositione obtineret, uti scribit Carolus Calvus in epistola ad Nicolaum papam.

In Werthinensi pagi Colonienfis monasterio collapsa tum erat regularis disciplina, & miracula ibidem ad sancti Liudgeri tumulum fieri desierant. Id factum concordia & improbitate præpositorum, qui sub episcopis Halberstadtensibus locum illum moderabantur. Verum, ubi divina clementia, inquit anonymus vitæ Liudgerianæ scriptor, & regis pietatis indulgentia, illis amotis, facem prioris avi, sancto Liudgero opitulante, aliquantulum expurgare conati sunt Werthinenses; ad divinæ propitiationis indicium, ad regis clementiæ gloriam, ad eorum teporem excitandum, signa intercepta iterum fieri cœperunt ab hoc anno, quo Hildegrimus, ejus nominis secundus, Halberstadtensi ecclesiæ præsidebat. Hæc signa seu miracula refert idem anonymus ejus temporis, ex testimonio tum Thiatbaldi presbyteri & monachi, qui post nocturnas vigiliis cryptam sancti Liudgeri causa orationis ingressus, miri odoris fragrantiam sensit, & globum igneum vidit: tum Ludberni presbyteri ejusdem loci, aliorumque. In his memoratur puella cæca, cui lumen restitutum est, cum evangelium more monachis consuetudinario ante matutinas laudes legeretur.

Per id tempus sacrosanctæ pignora venerabilis abbas Adalgarius ex Gallia advehabat, ad quæ multas patrari virtutes fama erat. His obviam processit nobilis matrona, Bugga nomine, quæ ab annis duodecim omnium fere membrorum officio destituta erat: cui capitis & dextræ manus facultas restituta; ceterorum membrorum redintegratio dilata. Demum post aliquot dies adducta ad Werthinensē monasterium, atque in crypta duas noctes permanens permilla, integram sospitatem recepit. Bollandi continuatores hic agi existimant de translatione reliquiarum sanctæ Lutrudis virginis, sanctæ Pusinnæ sororis, quas e Catalaunensi dicecesi Adalgarius Corbeia-novæ abbas in suum monasterium transtulit. Sane in chronico Saxonico nondum edito notatur hoc anno *adventus sanctæ Lutrudis Corbeia*, id est in Corbeia-novæ monasterium. Ad Hildegrimum episcopum quod attinet, erat is sanctorum præsulum Liudgeri & Hildegrimi senioris ex sorore nepos, qui Werthinensem Salvatoris basilicam, ab annis sexaginta sex inceptam, tandem perfecit, atque anno ejus sæculi septuagesimo-quinto sollempniter consecravit cum Wiliberto archiepiscopo Colonienfi.

Redeo ad Adalgarium novæ-Corbeia abbatem, cui gratias agit Hincmarus Remensis de precibus ab ipso & fratribus ejus pro se oblatis, & de donis ipsius abbatis; eique commendat res ecclesiæ Remensis in Turingia sitas, quas idem Adalgarius sub annuo censu sibi dari petebat. quod Hincmarus ait se facere non posse sine clericorum suorum consilio. Interim scribit familiæ in eisdem prædiis contenti, ut eidem abbati in cunctis pareant.

Jam triginta-quatuor anni cum tribus mensibus effluxerant, ex quo sancti Othmari abbatis corpus in oratorium sancti Petri illatum, ibidemque conditum fuerat: cum ejus loci monachis venit in mentem, ut illud in sancti Galli novam basilicam transferrent, ac honorificentiori loco, uti ejus sanctitas postulare videbatur, collocarent. Communicato ejus rei consilio cum Salomone Constantiensis præfule, eique exhibito ad legendum libello, quem de sancti Othmari vita Walafridus Strabo composuerat; visum est episcopo, tamen de piissimi abbatis sanctitate minime dubitaret, ut res ad annualem synodum deferretur. Itaque presbyteris ac diaconis, ceterisque ecclesiasticis ordinibus Constantiam convocatis, Othmari sanctimoniam

ANN. CHR.
864.

universis exposuit, cunctisque acclamantibus, quos inter Augiensis abbas primas tenebat, triduanum jejunium cum precibus indixit ad explorandam hac in re, conciliandamque Dei voluntatem. Peracto jejunio, Salomon ad monasterium accedit, cum Grimaldo abbate & Ludovici regis archicapellano totum negotium pertractat, ubi inter eos hac de re convenit, episcopus, comitante abbate cum Harmoto decano ceterisque monachis, ad tumultum procedit, eoque referato venerandas sancti patris exuvias reverenter profert, & in lecticam praparatam componit, cum panis rotulis seu oblatis, quas integras & illasas sub capite & circa pectus viri Dei invenerat. Hinc delatum eo, quo decuit, apparatu & honore corpus sacrum in sancti Galli ecclesiam, ac juxta ejus altare in dextera parte depositum. Tum, ejus actis frequenti populo breviter recitatis, missarum sollempnia celebrantur ab episcopo, qui hunc diem in posterum sancti-Gallensibus festivum esse sanxit. Id factum quarta feria, VIII. kalendas Octobris, ut tradit Ifo monachus ejus temporis, qui hanc translationem aliasque, ac sancti Othmari miracula duobus libris retulit. Hoc ritu Othmarus sanctorum albo adscriptus est. Ab eo statim tempore Grimaldus basilicam seu oratorium in sancti Othmari honorem edificare cepit, ejusque fabrica absoluta, corpus sacrum post tres annos istuc induxit. Qui predictæ synodo Constantiensi interfuit Augiensis abbas, Waltherus an Heyro ejus successor fuerit, dubium est. Hoc quippe anno decessit Waltherus seu Waltharius post annos sex regiminis, eique successit Heyro abbas quintus-decimus in annos septem: cujus, uti & ejus decessoris, nulla facta memorantur.

Augiensis
abbates.ANN. CHR.
865.
X X V.
Caroli collo-
quium cum
Ludovico.

Insequens annus sexagesimus-quintus solita reducit spectacula dissidentium, tum concordantium inter se se regum; ac savientium Nortmannorum. Carolus, natali Domini Carisiaci celebrato, Ludovicum fratrem in villa Tuscia prope Vernum palatium honorifice excepit, & cum eo de negotio Lotharii nepotis sui colloquium habuit. Missi ad eum episcopi duo, Alfridus Hildenesheimensis, & Erchanraus Catalaunensis, qui eum ad respicientiam hortarentur: ipse autem Liutfridum, avunculum suum, ad Ludovicum imperatorem in Italiam misit, ut per eum Nicolaus papa ipsi placibilis fieret. Idem a Carolo interventu Irmentrudis reginæ petiit, obtinuitque. Carolus vero Ludovicum filium suum in Neustriam absque regio nomine, non tamen interdicto, mittit, eique Andecavensem tantum comitatum & *abbatiam Majoris-monasterii* cum quibusdam villis dedit. Carolum benignius tractavit, quem, e vulnere necdum plene sanatum, in Aquitaniam cum regio nomine, regique potestate remisit.

Ludovico ab-
batia Majoris-
monasterii da-
ta.X X V I.
Anscharii ar-
chiepiscopi ex-
tremus morbus
& virtutes.

Jam dudum apostolicos Anscharii apud Danos & Sueones labores prosequi destitimus, quos sub initium hujus anni glorioso fine consummavit, septimo anno, ex quo Hammaburgensis ecclesiæ cum Bremensi unio perfecta fuerat. In episcopatu vitam sanctorum imitari studens, beatum Martinum Turonum episcopum speciatim sibi in exemplum proposuit, cilicio non solum interdium, sed etiam noctu indui solitus. Prædicando Dei verbo, ut ejus institutum exigebat, sic additus erat, ut tamen idem in privatam cellam cum paucis se reciperet, ubi *in divina philosophia* se exerceret, quotiescumque a prædicatione & ecclesiasticis officiis liber esse poterat; numquam tamen proprium commodum & solitudinis amorem gregis sibi commissi utilitati præponens. Juvenis in cibo parcissimus, panem & aquam persæpe, maxime in solitudine, moderate sumebat. quam severitatem jam senex elemosynis supplevit, multos redimens captivos, quos vel libertate donabat, vel divino cultui mancipandos sacris litteris erudiri curabat. Ad devotionem in se excitandam psalmodiarum sententias, *pimenta* vocitabat, passim in ore, semper in corde habebat. Frequens etiam erat in piis libris exscribendis, quod testantur codices magni, quos *ipse propria manu per notas conscripsit*. Prima luce, dum expergefactus calceos indueret, (nam cetera indutus, monastico ritu in lecto jacebat) litanias recitabat: tum in ecclesiam profectus, tres aut quatuor missas coram se celebrari faciebat, *publicam missam* ipse, ubi sinebat valetudo, legitima hora cantare solitus. Bremæ hospitiū pauperum ab eodem erectum, cui decimas ex quibusdam villis attribuit. Per totum episcopatum decimas animalium ac reddituum omnium, decimasque decimarum, quæ ad ipsum pertinebant, in egenos expendebat. Insuper quinto quoque anno novæ decimæ animalium in eisdem usus ab eo impositæ. Ad hæc semper illi ad zonam

ANN. CHR.
865.

promptus sacculus aderat ad obvios quosque sublevandos. Quadragesimæ etiam tempore quatuor pauperes Bremæ reficiebat, binos utriusque sexus, & viris quidem pedes ipse lavabat: feminis id officii in hospitio pauperum per quamdam Deo sacram exhibebatur. Denique cum parochias episcopali more circumiret, non prius mensæ accubebat, quam pauperes assiderent, quibus ipse aquam ad lavandas manus præbebat. Nihil inconsulto Deo agere solitus, in prædicando mitis simul ac severus pro loco, tempore, ac personis. Summa illi vitandæ inanis gloriæ cura, maxime in sanandis cum unctione olei ægrotis, qua de re cuidam sibi familiari, Rembertus is erat, aliquando dixisse traditur: se, si quid meriti apud Deum haberet, unum rogaturum ab eo signum, nempe ut ipse bonæ frugis fieret. Tandem anno ætatis suæ sexagesimo-quarto, episcopatus tricesimo-quarto, gravi dysentericæ morbo vexari cepit. Dolebat vero in primis operatam sibi præceptam martyrii sortem, quam sibi aliquando adfuturam ex quibusdam visis speraverat. Nimirum tota vita ejus non secus ac jure martyrium fuit, in laboribus plurimis evangelicæ prædicationis, in persecutionibus paganorum, & obloquentium conviciis, denique in spontaneo proprii corporis cruciatu. Divina demum consolatione ex illo relevatus dolore, res ecclesiæ ac diocesis suæ cepit disponere; curavitque apostolicæ sedis privilegia, sibi suæque concessa ecclesiæ, in multis describi libellis, quos ad omnes parte regni Ludovici episcopales ecclesias perferri jussit, scripta ad omnes episcopos, & ad Ludovicum regem, atque ad æquivocum ejus filium communi epistola, qua hæc ad legationis suæ profectum commendabat. Hanc epistolam, quæ unica nobis restat ex pluribus aliis, quas, teste Adamo scripsit, integram huc referre visum est, quippe quæ extrema tanti viri verba, & quoddam veluti compendium missionis illius septemtrionalis continet. sic autem habet.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis, Ansgarius gratia Dei archiepiscopus, omnibus sanctæ Dei ecclesiæ presulibus, in regno dumtaxat Ludovici regis commanentibus. Nescire vos cupio, quia in hoc libello continetur, qualiter Ebo Remensis archiepiscopus, divino afflatus spiritu, temporibus domni Ludovici imperatoris, cum consensu ipsius ac pene totius regni ejus synodi congregata, Romam adiit, ibique a venerabili papa Paschali publicam evangelizandi licentiam in partibus aquilonis accepit. & qualiter postea Ludovicus imperator hoc opus sublimavit, seque in omnibus largum præbuit & benivolum; & cetera, quæ huic legationi contigerunt. Quapropter suppliciter deprecor, ut apud Deum intercedatis, quatenus hæc legatio crescere, & fructificare mereatur in Domino. Jam enim, Christo propitio, & apud Danos, & apud Sueones, Christi fundata est ecclesia, & sacerdotes absque prohibitione proprio funguntur officio. Precor enim, ut hæc litteras in bibliotheca vestra ad perpetuam memoriam reponi faciatis; & prout locus dictaverit, tam vos, quam successores vestri, ubi utilitatem perspexeritis, notum omnibus istud faciatis. Omnipotens Deus faciat vos omnes hujus operis pia benevolentia participes, & in celesti gloria Christi coheredes. In his litteris maxime elucet Anscharii summa modestia, adeo labores suos non venditantis, ut ne verbum quidem de se, suaque missione interferat.

Ultima ejus
epistola.

Post tres menses, ex quo vir sanctus morbo tentari cœperat, cum epiphaniæ Domini festum transisset, die purificationis sanctæ Mariæ ad Dominum migrare optabat. Hinc ad sanctissimam illam diem epulum præparari mandavit, tresque cereos grandes confici: quos in vigilia prædictæ festivitatis ante se deferri præcepit, atque unum ad altare sanctæ Mariæ, alterum ad sancti Petri, tertium ad sancti Johannis Baptistæ accendi: cupiens, ut animam suam e corpore egressam illi exciperent, quos in illa visione conspicuos quondam habuerat. Etsi vero continua morbi violentia sic attritus esset, ut sola cutis exesa ossibus ac nervis adhæresceret; in Dei tamen laudibus assiduus perseverabat. Illucescente festo, celebrata de more pro eo missæ a cunctis sacerdotibus, qui aderant: ipse vero nihil prægustare voluit, donec publica finiretur missa, in qua sermonem ad populum haberi jussit. Missa finita, cum parumper corpus curasset, in reliquum diem suos officii commonere, ad Dei cultum, nunc communiter, nunc singillatim accendere institit, in primis de sua ad gentes legatione sollicitus. Nox insequens iisdem admonitionibus inculcandis infumta, tum litanis ac precibus pro ipso recitandis, quibus canticum *Te Deum laudamus*, & symbolum, sancti Athanasii dictum, adjici curavit. Ubi crastinus illuxit, missis pro eo ab omnibus rursus celebratis, dominici corporis ac sanguinis commu-

XXVII.
Extrema ejus
facta & obitus.

ANN. CHR.
865.

nionem percepit. Postea erectis manibus, Deum precatus, ut noxas iis, qui quoquo modo in ipsum peccassent, remitteret; dein versiculos ex scriptura frequentabat, quibus Deum sibi peccatori propitium adesse obsecrabat, ac spiritum suum in manus Domini commendabat. Cum vero hos versiculos ob frequentem anhelitum repetere jam non valeret, id per quemdam fratrem, nempe Rembertum, qui nomen suum reticuit, suppleri præcepit. quibus recitandis, ipse oculis in caelum erectis, spiritum toties Deo commendatum exhalavit III. nonas Februarii, quo die ejus depositio, inquit Adamus, *summa veneratione colitur*. In fastis monasterii sancti Galli Ansker archiepiscopus pridie nonas Februarii obiisse dicitur, eundemque diem quædam alia kalendaria notant. Neutrum expressit Rembertus. Hoc discrimen videtur accidisse ex eo, quod sub finem diei obierit, qui ab his tertio ante nonas, ab illis pridie nonas Februarii tribuitur. Sepultus est in basilica sancti Petri, ante altare sanctæ Dei genitricis Mariæ.

XXVIII.
Rembertus
ejus vitæ scri-
ptor, & Gual-
do.

Hic finis fuit magni illius septemtrionalium nationum apostoli: cujus vitam Rembertus seu Rimbertus, ejus familiaris ac successor, accuratissime scripsit. Præfatio ejus libri inscripta est: *Dominis sanctissimis, & in Christi amore præcipua veneratione recolendis ac diligendis patribus & fratribus, in sacratissimo Corbeia monasterio Deo militantibus*. quod de Corbeia veteris monachis interpretandum esse constat, non de novæ, uti Adamus Bremensis canonicus, & post eum Baronius, ac plerique recentiores, existimarunt. Immo vero hanc præfationem non suo nomine, sed Bremensium & novæ Corbeia monachorum, aliorumque in illis partibus Anscharii filiorum ac discipulorum, antiquis nuncupat Corbeiensibus: quibus gratias agit, quod eorum beneficio ac licentia talem meruerint habere patrem, *cujus exempla si quis imitari voluerit, celestem quodam modo in terris habebit conversationem*. Hinc illi gemunt, quod tanto pastore destituti sint. *Vivente enim ipso*, inquit, *nihil nobis deesse credebamus. Ejus namque sanctitatem reges honorificabant, pastores ecclesiarum venerabantur, clerus imitabatur, populus universus admirabatur: & dum illum cuncti sanctum & justum predicarent, nos quoque, tamquam corpus capitis, pro ejus bonitate venerandi ac laudabiles videbamur. at nunc tanto munere frustrati, de nostris meritis non presumimus: quin magis timido corde expavescimus, ne, peccatis promerentibus, luporum patere incipiamus morsibus*.

Ad Anscharii scripta quod attinet, ex eis una nobis superest epistola, quam mox retulimus, una cum libello de miraculis sancti Willehadi episcopi Bremensis. Carmen de ipsius vita composuit saculo undecimo Gualdo veteris Corbeia monachus, cum præfatione itidem metrica ad Albertum archiepiscopum Bremensem. In hac præfatione in laudes Corbeia suæ excurrit his versibus.

*Quam speciosa fuit tua, mater sancta, juventus,
Cujus adhuc vernat jam canis sparsa senectus!
Qualis eras, cum regis opes Adalhardus & aulas
Respuit, atque tuas albo cum vellere caulas
Ingrediens, primo gradu surrexit ab uno!
Hic tibi Raibertum genuit, sapientia cujus
Guttura ditavit dociles ingressa recessus,
Contra catholicos ne sibilent impius anguis.
Verus in altari Christi de corpore sanguis
Stillat, & occisi pro mundo carnibus Agni
Vescimur in terra, per quod revocamur ad astra,
Fitque per hoc epulum Domini mens nostra sepulcrum.
Hanc scriptura fidem tenuit, quam condidit idem
Matris Corbeia rector Paschasius ipse,
Tertius a primo decimus, sed quartus ab ipso.
Qui dedit Aufoniis leges & fœdus in arvis,
Regni presidium, lux mundi, gloria regum,
Et pater & custos Adalhardus nobilis heros.
Hic tuus, Anscharii, bonitate magister in omni
Exstitit, hoc dulces hausisti fonte liquores,
Quos inrorasti Sclavos, Danosque rigasti.*

Parcat lector huic digressiuncula. Ad Rembertum redeo.

ANN. CHR.
865.
XXXI.
Rembertus
Anscharii suc-
cessor.

Oriundus erat Rembertus ex Flandria opido Turholto, cujus loci cellam Ludovicus augustus Anschario in subsidium missionis septemtrionalis concesserat. Illi cum forte versaretur aliquando Anscharius, vidit inter ceteros pueros in ecclesiam puerili more discurreres, unum præ ceteris serium & gravem, qui ecclesiam ingressus, cum modestia & reverentia Deo preces fundebat. Mox, accitis ejus parentibus, nomen pueri sciscitatur, eumque in illa cella cum aliis pueris studiose erudiri præcepit. Tum grandiosem factum in suum adscivit consortium; unusque omnium viro sancto maxime familiaris extitit, omniumque conscius secretorum. Cum in extremis ageret Anscharius, rogatus ut futurum successorem designaret, noluit ille, ne quorundam animos, quos forte in episcopatu jam offendisset, amplius exacerbaret. *De meritis, tamen, inquit, Rimberti sciatur, quia dignior ipse est archiepiscopali, quam ego subdiaconatus officio*. qua sententia vir Dei & insignem modestiam suam, & Remberti eximium meritum impense declaravit. Etsi vero aperte eum successorem designare noluit, triduo tamen ante obitus sui diem futuram ei dignitatem prædixit. Consenfere omnes, mortuo Anschario, in Rembertum, nec ulla in clero, vel in populo dissensio fuit de ejus electione, quæ ipso die depositionis domni Anscharii facta est. Nec mora electum Thiadricus Mindensis episcopus, & Adalgarius abbas novæ Corbeia adduxerunt ad Ludovicum regem, a quo is susceptus honorifice, *cum pontificalis baculi juxta morem commendatione episcopatus est sortitus dominium*, ut scribit ejus vitæ scriptor æqualis. quæ verba diligenter notanda sunt, nec detorquenda ad spirituales dignitatem, sed ad temporale episcopatus dominium. Non me fugit hæc verba Henschenio videri inserta in gratiam imperialis investituræ tempore Henrici quarti, hac maxime ratione, quod in primariis ecclesiæ Hammaburgensis & Bremensis privilegiis nullum ejus rei vestigium appareat. Verum tamen Adamus canonicus Bremensis, Henrici æqualis, hæc privilegia pro imperiali investitura laudat, aitque a Rembertum pallium pontificale suscepisse a papa Nicolao, *ferulam pastoralem a Cesare, sicut in privilegiis dignosci potest*. Illud constat iisdem privilegiis, saltem Gregorii quarti, contineri, ut consecratio succedentium sacerdotum seu episcoporum Bremensium, donec suffraganeorum numerus idoneus haberetur, *palatino interim providentia committeretur*. Quapropter Rembertus a Ludovico rege missus est ordinandus ad Liudbertum Moguntinensem archiepiscopum, qui duos secum consecrationis adjuutores adhibuit, Liuthardum scilicet Patherbrunnensem episcopum ex sua metropoli, & Thiadricum Mindensem, mox laudatum, ex Coloniensi.

Ordinatus Rembertus de exsequendo, quod dudum conceperat, voto serio cogitavit, nempe *ut post decessum domni Anscharii monachicum mox & propositum acciperet, & habitum*. Nec restitere consecratores episcopi: immo eorum consilio statim post ordinationem suam ad monasterium novæ Corbeia properans, vestem quidem monasticam, uti promiserat, ex integro suscepit: at conversationis illius ita se voto obligavit, *ut conversationem suam, & stabilitatem morum suorum, & obedientiam secundum regulam sancti Benedicti exhiberet, in quantum labor & occupatio suscepti pontificatus permetterent*. Atque, ut id facilius exsequeretur, aliquem e fratribus ejusdem monasterii sibi concedi rogavit, quo veluti monitore & adjuutore, regularis propositi normam teneret. Huic vero deputari placuit insignem conversatione virum, gradu diaconum, Adalgarium nomine, germanum & æquivocum ejusdem monasterii abbatem. Ejus testimonio Rembertus occasione curæ pastoralis nihil de monastica perfectione prætermisit, nullusque in monasterio, quantumvis assiduus & sedulus, ita perfecte & absolute omnia instrumenta bonorum operum observavit. Nefas quippe ducebat, ullum tempus ab opere Dei vacuum transigere: sed orationi lectio, lectio semper apud illum oratio succedebat: aut, si quod impedimentum intercessisset, orationem opus necessarium compensabat. nam, ut ait Augustinus, *illi qui in divino versatur officio, omnia gesta ejus, distaque pro oratione reputantur*. Vigiliis moderate agebat: abstinentia sic deditus, ut in quotidianis jejuniis fatietatem fugeret, atque ita corporis frangeret lasciviam, ut ad lectiones, & psalmodiam, & ad cetera muneris sui officia vires ei non deficerent. *Nihil enim prodest, ait Hieronymus, biduo triduoque vacuum portare ventrem, si pariter obruatur, si compensetur saturitate jejunium. Ilico enim mens repleta torpescit, & irrigata humus spinas libidinum generat*. Intelligebat quippe vir Dei, quod Augustinus homini, *si compensetur saturitate jejunium. Ilico enim mens repleta torpescit, & irrigata humus spinas libidinum generat*. Intelligebat quippe vir Dei, quod Augustinus homini,

XXXI.
Ordinatus
Corbeia fit
monachus.Vita ejus
quam pia &
apostolica.b Hieron. epist.
22. ad Eustoch.c August.
lib. 2. quæst.
c evang. c. 11.

ANN. CHR.
865.

ad. hom. 6.

nec in abstinendo, nec in manducando esse iustitiam, sed in æquanimitate tolerandi inopiam, & abundantia temperamentum. Ceterum quod attinet ad pauperum curam, id accurate observavit, quod beata memoria antecessor ejus constituerat: cuius exemplo in prædicando verbo Dei indefessus erat, recolens illud a Augustini, plus esse, ut verbi pabulo victura in perpetuum mens reficiatur, quam venter mortura carnis pane terreno satietur. Hæc forma erat vitæ sanctissimi antistitis, referente anonymo ejus scriptore gravi & aequali, qui hæc ab Adalgario monacho ejus familiari, ac postea successore, acceperat.

Non licet omittere hoc loco, quod idem auctor de redemptis ab eo captivis commemorat. Cum ad id operis cuncta pæne expendisset, multosque adhuc captivos apud paganos superesse videret, etiam sacra vasa altaris ad redemptionem eorum impendere non dubitavit, qua de re a quibusdam reprehensus, sciscitanti rationem sic respondisse traditur. Non ignoro, inquit, res ecclesiastici officii digne esse tractandas, & sub magna esse obligatione ad hoc opus depositas, verum tamen plus est apud Deum per hæc subveniri captivis christianis in angustia constitutis, quam depositum istud custodire. Unde ego, ait, cum aliunde non superpet, non impie ago, si christianum, qui filius Dei est, thesauris ecclesiæ redimo: cum semper invenire possimus, quod ad usum sacri sufficiat ministerii: irrecuperabile autem sit, si christianus in captivitatis afflictione deficiat. Eo animo sanctimoniam captivam, cujus catena e collo ipsius adspectu & precibus confracta dissiliit, dato, quo vehabatur, equo redemit. Denique relictum sibi, quasi hereditario jure, ab antecessore suo legationis officium impigre exsecutus est, cum per se, ubi occupationes alia sine rent, tum per constitutos a se presbyteros, qui paganis vice verbum Dei prædicarent. Mirum est tantum virum inter eos, qui sub Adalgario abbate vixere, non recenferi.

XXXI.
Scripta ejusdem.

* Nienberse.

Ex scriptis ejus duo tantum memorat auctor anonymus, nempe excerptum ex libris sancti Gregorii, quod propria manu descripsit; & pias ad diversos epistolas: quarum unam refert idem auctor, scriptam ad quamdam ancillam Dei, quæ Liuthardi Patherbornensis episcopi neptis erat, ceterasque sorores in monasterio ejusdem diocesis, Herefi seu Nova-Herisia * dicto, consistentes. Illam vero tanti faciebat vir sanctus, ut eam dilectissimam & carissimam filiam suam dicere soleret. quæ tantæ modestiæ fuit, ut, communicata scriptori ejus vitæ epistola, nomen suum proplari noluerit. Hanc autem dictam fuisse Walburgam inferius videbimus.

XXXII.
Paschafii Radberti obitus & virtutes.

Ab Anshario non disjungendus est Paschasius Radbertus, vir æque sanctus, & in vetere Corbeia condiscipulus. Quod pauca de eo resciamus, ipse in causa fuit, quippe qui, imminente obitu, convocatis fratribus inter vale dicendum, ne quid de eo scriberetur, interdixisse traditur. Magnum sane ejus modestiæ & humilitatis indicium, quam ipse duobus aliis argumentis posteris testatam reliquit, nempe quod & numquam ad sacerdotium se promoveri sustinuerit, & in scriptis suis se passim *monachorum omnium peripsema*, & *levitarum ultimum* dicat. Accedit, quod abbatialem dignitatem abdicavit longe ante obitum, qui vix ante hunc annum contingere potuit, ut ex iis, quæ de eo superius diximus, facile intelligitur. Denique absque ejus scriptis nihil fere de eo præter nomen & abbatis titulum cognosceremus. Viventem tamen carmine celebravit Engelmodus episcopus; qui in locum Rothadi Sueffionensis exauctorati ad breve tempus successus est anno ejus sæculi sexagesimo-secundo, quo anno in synodo Sueffionensi subscripsit, ut superius vidimus. Paschafii Radberti opera omnia uno volumine comprehendit Jacobus Sirmundus, exceptis libris duobus de Arsenii seu Walæ epitaphio a nobis editis, & epistolis ejus ad diversos, quas fere omnes excidisse dolemus. Hunc *bonis omnibus amplectendum* ait Lupus in epistola ad eum scripta; & Durandus abbas Troarnensis *divini sacramenti scrutatorem diligentissimum, discussoremque catholicum* vocat. Præter humilitatem, ei in primis cordi fuit otiositatis & inertia fuga, ac meditatio sacrarum scripturarum, & lectio sanctorum patrum; nec ferebat eruditos sui temporis homines, qui totos se sæcularibus litteris & illustrandis profanis auctoribus, prætermittis divinis eloquiis, tradebant. Denique, ut de eo canit Engelmodus,

Non mentita fidem simulatio crimine fallens,

ANN. CHR.
865.

*Non quoque latratus spumantis jurgia litis
Sordidula labis cæcose polluit ætæ,
Aut tempestivum mentis tenebravit acumen:
Sed pia simplicitas, virtus & conscia recti.*

In scriptis suis præcipue invehitur in simoniacos, in avaros sacerdotes, & in clericos ac monachos sæcularium negotiorum ac litium sectatores. Ad hæc episcopos monet, ut ne nimia facilitate excommunicandi abutantur potestate, quam Christus eis concessit, ligandi ac solvendi; notatque sui temporis sacerdotes, qui nimia indulgentia penitentiam proculcabant, falsam peccatoribus securitatem promittentes, ita ut *illuso potius interdum, quam medicina sordescitibus fiat*. quæ tamen non sic accipi cupit, quasi *crudelem doctorem* esse velit, sed ut incautos ad cautelam reducat. quia, *sicut querentibus cum fide dilectionis non est neganda penitentia: ita delusoribus & infidis non est continuo prestanda*. Inde est, inquit, quod *sacri canones multoties ad penitentiam reiterantes non facile admittunt*. quos sane terminos nec nos oportet *indifferenter transgredi, sed omnia cum discretionem pensare*. Hæc ille libro in Mattheum octavo. Senex & plenus dierum, plenusque sanctitatis obdormivit in Domino vi. kalendas Maii, die festo sancti Richarii abbatis Centulensis, quem plurimum vivens coluerat; in ejusque monachos optime affectus, quibus commentariorum suorum in Mattheum continuationem nuncupavit. Sepultus est cum luctu ac dolore suorum in ecclesia sancti Johannis Evangelistæ, medio loco ante introitum presbyterii, ubi hæcenus cenotaphium ejus cum statua tumulo imposita visitur, reliquii ejus in majorem sancti Petri basilicam illatis sæculo undecimo, quo tempore sanctorum albo adscriptus est. Eodem tempore vixisse videtur anonymus, qui libellum de ejus vita edidit, a nobis editum in appendice ad tomum posteriorem sæculi quarti Benedictini, in quo Paschafii elogium ex ejus scriptis conteximus. Annus ejus obitus non omnino exploratus: at certum est, eum ad hoc tempus pervenisse, immo forte tantisper excessisse quis dixerit. In martyrologio Nevelonis Corbeienfis monachi notatur vi. kalendas Maii, *Corbeia monasterio transitus sancti Radberti abbatis & confessoris*. ubi sepultus dicitur in loco, quem modo ex anonymo vitæ scriptore indicavimus. Antiquior est liber pastuum, ut vocant, ejus monasterii, in quo hæc leguntur: *vi. kal. Maii obiit Radbertus abbas, pro quo camerarius fratrum fratribus impendat servitium*, id est festivam procuracionem seu refectionem.

Ab his piissimis viris veniendum est ad Nortmannorum funestissimas incurfationes, quæ hoc anno immanes fuere. Hi secunda irruptione Aurelianos aggressi, civitatem in favillas redigunt, *matre dumtaxat ecclesia*, inquit a Adrevaldus, *quæ in honore sanctæ Crucis, jubente Constantino auguste, a beato presule Esvurtio sacrata erat, studio bonorum hominum remanente*. Tum pars illorum, duce Bareto, cum quadraginta navibus superiora petens, monasterium sancti patris Benedicti, quod ab illa urbe decem & octo millibus distat, habitatoribus vacuum repertum, invadit, cunctisque rerum commodis refertum prædatur, diripit, ad extremum vero igne immisso comburit. Idem legitur in Annalibus Bertinianis, nisi quod barbari monasterium sancti Benedicti, quod dicitur Floriacus, primum incendisse, & in reditu Aurelianorum civitatem, & monasteria ibidem & circum-circa posita igne cremasse traduntur, præter ecclesiam sanctæ Crucis, *quam flamma, cum inde multum laboratum a Nortmannis fuerit, vorare non potuit*. Miciacense tamen sancti Maximini monasterium suburbanum a Nortmannico incendio intactum fuisse auctor est Letaldus monachus. Aberat jam tunc a Floriaco sancti Benedicti sacratissimum corpus, quod in lectulo gestatorio hac illacque, prout opportunitas fugæ se obtulit, a fratribus delatum est.

Post discessum barbarorum, qui redeundo Pictavorum urbem simili incendio deformarunt, reversi domum cum sacro corpore Floriacenses, exhaustum incendio cœnobium reperiunt, ex quo non templa divinis cultibus apta, non lares diversis extructi usibus, non horrea, non penuria, non quidquam denique utilis & ad habitandum commodi restiterat; nudique maceriarum ambusti parietes nonnisi stuporem spectantibus, horroremque præferebant. Hinc coacti fratres domum quondam quieti aptatam, dormitorium vocant, interpositis partientes arcibus, ex

XXXIII.
Floriacense monasterium incensum a Nortmannis: a Adrevald. 33. & 34.

ANN. CHR.
865.

parte speciem quamdam finxere minoris facelli, in quo, fabricato altari, divinum officium interdū celebrabant. Eodem in loco corpus sancti Benedicti repositum, dum basilica incendio consumta instauraretur. Tunc temporis adhuc in vivis erat Bernardus abbas, qui tum *ultimos sui regiminis decurrebat soles*, teste Adrevaldo. Hunc excepisse videtur Theobertus abbas, de quo inferius agendum.

Caput cervium, cella Floriacensis.
* Saerge.

Eodem tempore accidit miraculum illud, quod Adrevaldus in consequentibus refert. Caput-cervium * vicus est pagi Bituricensis in confinio Lemovicensium, regia liberalitate Chlotharii tertii cœnobio sancti Benedicti donatus. Hunc locum, a vicinis patriæ primoribus abtractum, sed postea restitutum, duo tresve monachi incolebant, cum faciles ad nova quæque molienda Aquitanorum animi eum rursus infestarent. Mittitur ad eorum conatus reprimendos *Raganarius monachus, magnæ vir religionis, qui olim ab imperatore Ludovico Jerusalem missus fuerat*, atque cum eo Sigevertus presbyter ac monachus: qui cellulam in prædicto compingentes loco, omnem Aquitanicæ genti abtulere harum rerum denuo invadendam licentiam. Forte vir quidam ejus gentis haud ignobilis, Stephanus nomine, quamdam vineam ejusdem cellulæ occupare moliebatur. Reclamanti Raganario cum suo advocato ille furibundus proterve negavit, sanctum Benedictum unquam in illam vineam habiturum ullam potestatem, quod cum semel & iterum frendens, afferuisset, statim corruit ex equo, collisitque ac contritis membris domum reportatus, demum longo consumtus languore interiit; sicque sancto Benedicto vineam sua morte resignavit. Sed illa, & Caput-cervium ipsum sæculo insequente permutatum, ad alienas manus venit.

XXXIV.
S. Dionysii monasterium a Nortmannis direptum, sed non impune.

Post non multum temporis ab incendio Floriacensi, Carolo ex urbe Colonia, ubi colloquium cum Ludovico fratre habuerat, in villam regiam Carisiacum redeunti nuntius allatus est, Nortmannos XI II. kalendas Novembris in monasterium sancti Dionysii inopinato irrupisse: ubi viginti circiter diebus demorati, novaque in dies prædas tollentes, raptis fere omnibus ad sua castra, quæ non longe aberant, impune revertisse. Hæc annalista Bertinianus: qui tamen paucis interpositis addit, Nortmannos, qui prædictum monasterium deprædati fuerant, variis infirmitatibus correptos, alios in rabiem versos, alios scabie vexatos, quosdam etiam intestina cum aqualiculo egerentes, omnes demum morte periisse. Hinc illi discesserant, cum eo advenit Carolus: qui, relicto ibidem contra eos præsidio, Silvanectas se recepit, nativitatis dominicæ sollempnia celebraturus.

XXXV.
Lotharii abbatis obitus.

Illic cum resideret, Lotharii filii sui & abbatis sancti Germani Autisiodorensis obitus ei nuntiatur. Bertinianis annalibus, qui id referunt, consentit Ado tum Viennensis archiepiscopus; additque alterum Caroli filium æquivocum Aquitanicæ regem, eodem anno decessisse, quod tamen quidam alii in sequentem differunt. In libro de gestis abbatum prædicti monasterii memoratur ^a *capsula beati Germani, olim a bonæ memoriæ Lothario abbate, filio Karoli regis, auro & gemmis decorata: quæ Radulphi abbatis tempore auro & gemmis spoliata fuisse traditur, frontibus tantum remanentibus. Morti proximus optimæ spei princeps vixdum adolescens, missos suos, Bosonem venerabilem abbatem, & quosdam e monachis sancti Germani designavit, qui ad patrem irent, Silvanectis tunc degentem, rogaturi, ut pro animæ ipsius remedio quædam res proprietatis suæ largiretur sancti Germani Autisiodorensi monasterio, ubi eum sepultum fuisse non dubitem. Piam carissimi filii petitionem non potuit non exaudire Carolus, cujus donationis diploma hoc loco integrum referendum existimo, tametsi ad anni sequentis initium pertineat.*

Caroli donatio pro eo.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis Karolus gratia Dei rex. Si locis divinis cultibus mancipatis quiddam munificentia nostra largimur, ac largiendo conferimus, profuturum nobis & ad presentis vite curricula feliciter transigenda, & future beatitudinis premia facilius adipiscenda non dubitamus. Noverit igitur sancta Dei ecclesiæ omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet ac futurorum, industria, quia carissimus valdeque amantissimus nobis filius noster Lotharius, sancti Germani præcipui confessoris Christi cœnobii Autisiodorensis reverentissimus abbas, ante sui obitus terminum, divina sibi, ut credimus, inspirante clementia, per communem fidelem nostrum Bosonem venerabilem abbatem, atque alios ejusdem cœnobii monachos, nostram suppliciter expetiit magnificentiam, ut pro animæ ejus absolutione, ac pro æterna in futuro seculo retributione,

ANN. CHR.
865.

retributione, eundem sanctum locum ex nostre proprietatis rebus munificeremus, Cujus admodum salubribus atque animæ nostre proficuis postulationibus, celsitudinis nostre aurem accommodando, faventes, eidem sancto loco quamdam villam, nomine Bernaicum, in prefixo pago Autisiodorensi sitam, cum omni illa integritate, qua quondam Wacaldo fidei nostro, ad deprecationem Adalardi illustris comitis, largiti sumus, per hoc auctoritatis nostre præceptum damus, ac dando perpetualiter confirmamus, & de nostro jure in jus ac dominationem ejus transferimus atque transfundimus, eo videlicet pacto, ut, sicut isdem amantissimus nobis filius noster per prædictos fideles nostros deprecatus est nostram sublimitatem, ex uno præfate ville manso in basilica ejusdem sancti Germani, ante sacratissimos sepulcri ipsius cineres, ob ejus memoriam & eleemosynam una lucerna indeficienter accensa augeatur; nec pro hac quæquam ceterarum minuatur: & hospitali jam dicti cœnobii alius prædicta villa manso conferatur, unde ibidem unus pauper cibo, potuque cotidie reficiatur, nec pro hoc numerus ceterorum ullo modo minuatur. Ex ceteris vero rebus annuatim, in anniversario ejusdem carissimi filii nostri, monachi sepe dicti cœnobii sollempnem sumant refectionem. Post nostre quoque ac dilectissima seu amantissima conjugis nostre Irmindrudis gloriosæ reginæ ab hoc seculo migrationem, anniversarius utriusque annuatim a prætaxatis monachis sollempniter celebratur, & præfate res usibus ac stipendiis illorum absque aliqua subtractione, vel diminutione, Domino adjuvante, perpetuis temporibus famulentur. Et ut hæc nostra largitionis auctoritas majorem in Dei nomine per superveniencia tempora obtineat firmitatis vigorem, manu propria subter eam firmavimus, & anuli nostri impressione insigniri jussimus. Data X. kalendas Februarii, indictione XIII. anno XXVI. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Silvanectis urbe in Dei nomine feliciter, amen.

Lotharii præmaturam mortem luget Hericus monachus, ejus præceptor, in præfatione ad sex libros carminum de sancto Germano patrono suo, quos, jubente Lothario ipso, inchoavit, eoque mortuo perfecit, dicavitque immortalibus sceptris prædestinato, regumque omnium præcellentissimo Carolo, perpetuo triumphatori ac semper Augusto, Hericus, cœnobitarum extimius, qui eum in illa præfatione cæsarem non semel appellat. *Vix primas, inquit ille, operis partes attigeram, & heu misera humana conditio sortis! abbas ille meus, propediem futurus in orbe terrarum mirabilis, teneros excedens artus, intempestiva seculum morte deseruit. Hic casus tam lugubris, tam acerbus, omnia mihi studia, omnes curas excusserat, nisi probabilis illa sententia animo subvenisset, dolorem tempore minui; quodque diuturnitas allatura esset, que maximos luctus vetustate tollit, id nos anteferre consilio, prudentiæque debere. Hac cogitatione animum impulsi, ut vivo morigeratus fueram, etiam mortuo obsequi; inque defuncti gratiam cepto operi perfectionis pertinaciam admovere. Confectum opus Carolo jam imperatori nuncupavit: tum quia eum cæsarem ac triumphatorem semper augustum vocat: tum quia hoc carmen perfecit post duos libros de miraculis sancti Germani, quos itidem Carolo dicavit ex præfatione ad libros sex carminum, qui proinde posteriores sunt. Atqui in libro secundo de miraculis unum offertur factum anno octingentesimo septuagesimo-tertio, ac proinde post hunc annum libros carminum Carolo jam imperatori obtulit. Cum ergo ait in fine libri sexti *se trina decennia ætatis cum duobus annis tum attingisse; id intelligendum de prima molitione, non de absolutione operis, quod jam ætate provectior absolverit.**

Post mortem Lotharii abbatis dignitatem tulit Boso, qui sub principe minoreni forte jam proabbatis officium gesserat. Is est Boso, qui Silvanectas ad Carolum accessit, & præmissum diploma donationis ab eodem obtinuit, haud diu in abbatali dignitate superites, quæ Hugoni abbati clarissimo, Conradi comitis filio, & Carolo regis consobrino non multo post commissa est.

Quod attinet ad abbatiæ Reomaensem, ea Hincmaro Laudunensi episcopo concessa dicitur, qui jam administrationem in palatio regis obtinuerat. De utroque conqueritur Hincmarus archiepiscopus ejus patruus, quod se inconsulto hæc officia impetrasset. Et quidem hanc administrationem coram eodem rege, aliisque ex sacris regulis ei interdixerat, usque ab ejus administratione aliquamdiu cessaverat. *Postea autem, inquit archiepiscopus, per exteras, id est seculares, potestates, contra Sardicenses canones, eandem administrationem cum abbatiæ in tertia provincia ultra Remensem provinciam sine mea conscientia obtinui, id est Reomaensem, uti*

Annal. Bened. Tom. III.

Q

XXXVI.
Hericus Lotharii mortem luget.

Abbatibus Germanensibus & Reomaensibus.

ANN. CHR.
867.

explicant veteres ejus loci abbatum indices, quæ adiri non poterat ab Hincmaro Laudunensi, nisi per Remensem primo, dein per Senonensem provinciam transiret, ut sic ad Lugdunensem, in qua situm est Reomaënse monasterium diocesis Lingonensis, perveniret.

Non diu hac abbatia potius est Hincmarus, qui, si ejus patruo credimus, more instabilitatis & inconstantia suæ contra regem ita sine ratione contumaciter se erexit, ut & administrationem palatinam, & ipsam abbatiam rex ipsi auferret, & duriora ingerenda minaretur. Eo remoto, Reomaënensis abbatia Carolomanno diacono, ipsius Caroli regis filio, Elnonensis etiam & Laubiensis monasteriorum abbatu, tradita est, qui ob defectionem a patre omnibus demum abbatibus privatur anno ejus sæculi septuagesimo; & post triennium diaconatu & oculis orbat. Hinc ad Ludovicum Germaniæ regem, patruum suum, confugit, calamitatum suarum arumnas apud eum lugubriter deplorans. Ejus sortem miseratus Ludovicus, Epternacum sancti Willibrordi monasterium ei ad subsidium vitæ præsentis concessit: ubi non multo post mortuus, sepultusque est, ut Regino tradit.

Eodem tempore obiit in Elnonensi monasterio duo alii Caroli regis filii, Pippinus & Drogo, qui ibidem sub disciplina Milonis monachi erudiebantur. Ambo eo loci humati sunt prope sancti Petri oratorium, appositò a Milone hoc epitaphio.

XXXVII.
Mors Pippini
& Drogonis
Caroli filio-
rum Elnonæ.

*Quisque videns nostras sollerti corde figuras,
Perspice quam subito desuat orbis honos.
Rege sati fuimus, nomen qui nomine duxit
De Magni magnus, de Karoli Karolus.
Nec licuit totum vita complectier annum,
Sed rapuit nostras debita mors animas.
Si genitor nostram dignaris visere tumbam,
Rex, nostros obitus ne doleas petimus.
Terris sublatis, placida regione locati,
Cum sanctis requie perpetua fruimur.
Nos nostri memores felices esse parentes.
Hoc Pippinus ego posco, simulque Drogo.*

De his aliisque Caroli filiis intelligenda est adnuntiatio Herardi archiepiscopi Turonensis, anno sequenti facta in synodo Suesionensi pro benedictione Irmintrudis reginæ, in qua ait, Carolo datos fuisse a Deo filios: de quibus aliquos Deo obtulit, ut etiam de fructu ventris sui oblationem Deo offerret: aliquos adhuc ætate immatura, sua gratia de hoc sæculo rapuit, ne, ut scriptum est, malitia mutaret corda eorum: aliquibus autem, quod vos non latet, inquit ille ad episcopos, suo iudicio talem passionem permisit incurere, sicut fideles illius agnoscuntur dolere. Propterea petit benedictionem episcopalem super uxorem suam venire, ut talem sobolem ei Dominus de illa dignetur donare, unde sancta ecclesia solatium, & regnum necessariam defensionem, & fideles illius desiderabile adjutorium, & ista christianitas optabilem tranquillitatem, & legem atque justitiam, cum illis, quos adhuc habet, annuente & cooperante Domino, possit habere. Ex quibus intelligitur, ut Lotharium in Reomaënfi, sic Pippinum & Drogonem in Elnonensi monasterio oblatos Deo fuisse. Scio Pippinum & Drogonem a recentioribus nonnullis filios censerì, non Irmentrudis reginæ, prioris Caroli uxoris, sed Richildis posterioris conjugis. At illud obstat, quod ambo regii illi liberi fuere discipuli Milonis Elnonensis monachi, qui secundo vel tertio a Richildis nuptu anno decessit.

XXXVIII.
Abbatès Elnonenses
& Sithienfes.

Si accurati sunt indices Elnonenses, istius monasterii abbas erat hoc anno Alfridus episcopus, an Hildenesheimensis, qui idemdem in Francia his temporibus verfabatur, & quidem Carolo familiaris. Alfridus in Elnonensi regimine successerat Adalardo, qui & abbas erat Sithienfis, mortuus iv. nonas Februarias anni superioris. Brevis fuit Alfridi Elnonensis præfectura, quæ ad breve etiam tempus Carolomanno regis filio tradita est. Huic ob defectionem abbatibus privato successit apud Elnonem Gozlinus, jam abbas sancti Germani apud Parisios, cujus diuturnior fuit monasterii procuratio. De his plura inferius.

Post Adalardi obitum Sithienfes Hunfrido, Morinorum episcopo ex monacho

ANN. CHR.
867.

Prumiensi, abbatiam regendam commendarunt. Hoc abbate puer nobilis Megenfridus Deo a patre Ruodwaldo istuc oblatus, monachusque factus est, concessò ad victum ejus ac vestitum, ait Iperius, quodam prædio bunuariorum duodecim in pago Boloniensi, cujus usum-fructum pater vitæ suæ tempore sub annuo censu retinuit. Litteras donationis laudat Iperius, quarum tantum initium ac notas chronicas refert in hæc verba: *In Christo domino & venerabili patri Humfrido episcopo & abbati monasterii sancti Petri, vocabulo Sithiu &c. Actum Sithiu monasterio in ecclesia beati Petri apostoli, anno vigesimo-sexto regnante domno Karolo rege.* Post annos duos Ruodwaldus ipse ibidem monasticam cucullam induit.

Nec favorabilior fuit Carolus in episcopum sanctum, cui cum dedecore abbatiam postero anno abstulit, ut eam Hilduino saculari canonico traderet, a partibus Lotharii ad suas converso. Sic versatilis principis animus abbatias pro arbitrio verfabat, prout alicui abbates ei placebant, aut displicebant. Nec gratuita fuit ista collatio: cum Hilduinus, testante Folquino, non nisi datis auri libris triginta-septem a Carolo eam obtinuerit xiii. kalendas Julii anni sequentis. In regimine tamen ita se gessit, ut nullus abbatum, secundum beatum Bertinum primum loci conditorem, magis strenue in relevando monasterio laboraverit. Varias donationes sub ejus administratione factas refert Iperius post Folquinum. Eo petente, Carolus Sithienfium privilegia confirmavit, litteris datis pridie idus Februarii, indictione vi. anno xxxiv. regni sui in Francia, & in successione H Lotharii regis anno iv. Actum Sancto Quintino, quibus in litteris dicitur *venerabilis abbas Hilduinus, fidelissimus noster, atque ministerialis noster librarius.* Confer quæ de Hilduino superius diximus.

XXXIX.
Hilduini fecundi præfectura.

a lib. 34. n. 61.

Hic annus Wenilonis Senonum archiepiscopi extremus fuit ex Clario monacho, a quo discimus, eum v. nonas Maii sepultum fuisse apud Vallilias, quod monasterium ipse vivens privilegio & benefactis ornaverat. Huic successit in episcopatu Egil seu Eigil, alius Egilo, monachus & abbas, Prumiensis primum, dein Flavinacensis in diocesi Aduensi. Ægre tulit Nicolaus papa, hominem alienæ ecclesiæ & parochiæ ad Senonensem cathedram promoveri: sed tamen, postulante Carolo rege, qui Egili nostro impense favebat, probavit ejus electionem, eique pallium misit. Testes ea de re Nicolai epistolæ duæ, una Carolo regi, altera Egiloni Senonensi episcopo inscripta, Egilonem hortantis, ut monasticum propositum servaret, & qui diu in monasterio versatus erat, a pristino voto ne diverteret. *Quod enim, inquit, diu in humili habitu custodisti, profecto indecens est, si nunc in potiori dimiseris ordine, hoc ipsum sancta quoque scriptura, venerandisque decretis pleniter edocentibus.* Scripturæ testimonium, seu Christi Domini, intelligit pontifex, dicentis, eum qui manum miserit ad aratrum, & respexerit retro, haud aptum esse regno Dei.

X L.
Egil abbas
Wenilonis Senonensis
antistitis successor.

Quænam sint illa edicta, quibus id præcipi ait pontifex, non capio. Exempla quidem plurima obvia sunt, quæ id probent, in decursu nostrorum Annalium a nobis observata. Sed nullum memini legere hujus rei decretum ante octavam synodum generalem, post quatuor abhinc annos habendam: in qua statutum est ultimo loco, ut *ne monachi, ad episcopatum assumti, monasticum habitum deponant.* nimirum ut ex hoc habitu semper memores sint prioris instituti, a quo recedere ipsis etiam episcopis nefas esset. Exemplo sit in primis sanctissimus ille Turonum antistes Martinus, qui in episcopatu idem constantissime perseveravit, qui prius fuerat. Eadem quippe in corde ejus humilitas, eadem in vestitu vilitas erat. Idem in sanctis Casario Arelatenfi, Leobino Carnutensi, Germano Parisiensi, Fructuoso Bracarenfi, Cuthberto Lindisfarnensi, Alberto Eboracensi, Anschario Bremensi, ac Remberto ejus successore, aliisque jam vidimus, multos alios in consequentibus observaturi. adeo ut tanta nubes testium pro lege esse debeat ac iudicio decretorio contra secus agentes. Haud scio an Nicolaus intelligat hoc loco epistolam Cælestini primi ad episcopos provinciæ Viennensis & Narbonensis, in qua reprehendit Gallicanos episcopos, qui, cum antea monachi non fuissent, monasticum habitum gerebant exemplo aliorum, qui ex monasterio in ecclesiam, *que in alia conversatione habuerant, inferebant.* Sed, ne longius abeamus, episcopos ex nostro assumptos ordine a carnum usu more solito abstinuisset satis innuit Pardulus Laudunensis episcopus in epistola ad Hincmarum ex morbo recens convalescentem, quem monet, *ne a lardo sive quadrupedibus abstineat, donec sanitas confirmetur: & sic ad siccos & miseros, tardioresque monasticos cibos revertatur.*

X L I.
Episcoporum ex monachis
vita qualis esse debeat.

Annal. Bened. Tom. III.

Q ij

ANN. CHR.
865.a Cordes.
pag. 639.

b cap. 8.

c Infit. Cist.
c. 59.d Cesar. hom.
Domin. 3. post
penec.X L I I.
Gothescalci
finis extremus.e Hincm.
10. 2. p. 285.
libid. p. 290.

Idem Hincmarus, Frodoardo referente, responsum dedit ad litteras cleri Ravennatis ad *Carolus juniorem*, id est Calvum, conquerentis, quod monachi nostri, ad sedem Ravennatem promoti, *scapulare monasticum, quod pro opere fertur*, retinerent: cum clerici Ravennates censerent fatius fore, ut episcopi omnes, cum clericis, tum ex-monachis, *uniformi a sacerdotalis vestis aequalitate commune ministrandi ecclesie ministerium sortiantur, quam amictio sub honore pontificatus pallio singulari, ab utriusque ordine, singularitatis siquidem & episcopalis, professione, vita & moribus discrepetur*. ubi *singularitatis* nomine vita monastica intelligitur. Neque vero Ravennates illi clerici reprehendunt, quod episcopi ex-monachis facti monasticum habitum retinerent: sed quod solo scapulari, quod pro labore manuum datum est, contenti, cetera monachorum insignia insuper haberent. *Nec hoc quidem dicimus*, inquit illi, *ut in omnibus hujus religionis, cum ad sanctam pervenerint dignitatem, relicto more ecclesie vel religionis, in qua proveci sunt, mutandam vestem singularitatis censeamus: sed potius in utroque habitu sacerdotum, morem ecclesiarum & ordinem, in quibus proveci sunt, nullis patrum prejudiciis obnoxium, irreprehensibiliter arbitramur sequendum*. Ejusmodi vero episcopos merito reprehendendos existimant, qui sub habitu seculari a pristinae vitae institutis penitus discordarent, communis vitae genus sectantes. Quid ad haec responderit Hincmarus, ignoramus. neque enim id prodit Frodoardus; & responsum Hincmari ad nos usque minime pervenit. Praclarum est quod legitur de Eugenio tertio in libro secundo b de vita sancti Bernardi abbatis. *Adhaerebat carni ejus lanea tunica, & diebus ac noctibus cuculla vestitus, sic ibat, & sic cubabat: intus monachi habitum retinens, extra se pontificem & moribus, & vestibus exhibebat: rem difficilem agens, diversarum in uno homine proprietatem exprimens personarum*. Nimius sum, si cuncta ejus argumenti exempla persequi velim: sed tamen hoc loco praeterire non possum decretum institutorum c Cisterciensium, quo statuitur, ut episcopi ex Ordine assumti consuetudinem pristinam retineant *in qualitate ciborum, in forma indumentorum, in observatione jejuniorum, in officio horarum regularium: excepto quod mantellum de vili panno & pelle ovina, & pileum similem aut simplicem habere poterunt qui voluerint*. cum quibus tamen rebus nec claustra intrare, nec conventibus Ordinis interesse poterant. Idem asserit Caesarius d Heisterbacensis, ad quamcumque dignitatem illi assumti fuerint, *sive sit episcopatus vel patriarchatus, vel papatus*. Quin etiam in variis capitulis generalibus ejusdem Ordinis, saeculo tertio-decimo celebratis, arguuntur quidam ex illis episcopi, quod a regulari habitu & victu desciscerent: & si id in posterum non emendent, Ordinis societate privati denuntiantur.

Sed ut ad Egilem archiepiscopum, cujus occasione haec dicta sunt, recurrat oratio, is, ubi primum ordinatus fuit, Romam profectus est, forte ut pro sua ipsius electione & pallio accepto gratias pontifici ageret. Discessuro varia commisit negotia Hincmarus archiepiscopus, tum de iis quae in synodo in causa Wlfadi e gesta fuerant, tum de iis, quae Gothescalcum, haecenus in ergastulo detentum, spectabant. In posterioribus f ad Egilonem litteris, *carissimo & fidissimo sibi* inscriptis, ait, post priores de Wlfadi restitutione scriptas litteras, sibi renuntiatum fuisse, monachum suum Guntbertum nomine, hominem saepe pro suis negligentibus, & pro sua cum Gothescalco necessitudine regulariter correptum, de cella, quae vocatur Altum-villare, cum libris, vestimentis, & caballis, aliisque rebus, quas furari potuit, aufugisse, ut Gothescalci reclamationem perferret ad domnum apostolicum, quippe quem sciret erga ipsum Hincmarum non bene affectum esse. tum Egilonem rogat, ut pontifici perverfam Gothescalci doctrinam exponat, quem a duabus synodis damnatum, jubentibus episcopis in custodiam retruserit, ne aliis perversa ejus doctrina noceret. Paratum se esse, ut eum ad pontificem, si quidem jufferit, examinandum mitteret. Eum jaectare, quod multos habeat fautores, uti habuit domnum Prudentium, *sicut scripta ipsius testantur*, in his *Annale gestorum nostrorum regum, quae composuit*, in quibus, ad confirmandam suam sententiam, *gestis anni dominicae incarnationis DCCC LIX. indidit*, dicens: *Nicolaus pontifex Romanus de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate gemina praedestinationis, & de sanguine Christi, ut pro credentibus omnibus fufus sit, fideliter confirmat, & catholice decernit*. quod nusquam alibi se legisse Hincmarus affirmat. idque domno apostolico suggerendum monet, ad vitandum scandalum, ne idem, quod absit, atque Gothesc-

calcus, sentire Pontifex videatur. Haec Nicolai dicta, mox relata, leguntur in Annalibus Bertinianis, qui Prudentio ex hoc loco possent tribui, nisi longe post ejus obitum, qui anno DCCC LX. aut insequenti a accidit, producti essent. Pergit Hincmarus scribere de Gothescalco, quam perniciosus sit, multo magis noxius futurus, si ex ipsa custodia fuerit absolutus, quippe qui daemonicus sit, aut maniacus. Ceterum ipsum bene tractari; eundem cibum & potum, eademque vestes, ac ceteris fratribus, ei praberi; ligna ad focum faciendum, aliaque necessaria suppeditari, immo & lavacra illi non denegari: sed ab eo tempore, quo in custodiam ingressus est, non solum corpus, sed nec manus, nec faciem, lavare voluisse; adeoque turpissimum esse. quod fortasse dicit Hincmarus, ne haec turpitudine ipsi imputaretur, quasi eum durius tractaret. Aliud de eodem Gothescalco communitorium eidem Egilioni tradidit Hincmarus epistola b sequenti. Reversus in Galliam Egilo, varias ad regem, ad Hincmarum, aliosque episcopos litteras retulit pro causa Wlfadi, quem Hincmarus in synodo Suedionensi restituit anno sequenti; at in illis Nicolai litteris nulla mentio de Gothescalco, de quo altum deinceps apud illius temporis auctores silentium.

Ex his intelligitur, non diu post id tempus superstitem fuisse Gothescalcum. Sub ejus vitae exitum consultus ab Altvillarenfibus Hincmarus, quo pacto cum eo, cum morti proximus esset, se gereret; misit eis schedulam c seu formulam, quam ei ad ejurandos errores ipsi imputatos proponerent. quam si profiteretur & subscriberet coram testibus, eum absolvent, & participationi corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, & communioni catholicae ecclesiae restituerent, omnimodamque humanitatem, cum spiritalem, tum corporalem, illi exhiberent. Si vero in contumacia sua mortuus fuerit, cum psalmis & hymnis ad sepulturam ne deportaretur, nec in communi fratrum conditorio humaretur: sed tamen privata ei sepultura concederetur. Cum vero finis ejus jam instaret, fratribus qui aderant, ut ab erratis suis resipiceret, sicque communionem sacram perciperet, cohortantibus, respondisse dicitur, se a sua sententia discedere non posse: sicque vitam finisse absque viatico, ceterisque christianae pietatis subsidiis. Haec scribebat Hincmarus sub finem libri de non-trina deitate, quem aliquanto post librum de Praedestinatione, anno DCCC LX. compositum, absolvebat, cum ei nuntiatum est, Gothescalcum morti appropinquare. Hic finis extremus fuit miserabilis illius monachi, cujus obitum in veteri necrologio Altvillarenfensi notatum puto ad tertium kalendas Novembris, ubi *Godescallus monachus* legitur. quae enim de eo leguntur ipso die in novo martyrologio, recentissimi sunt auctoris. Varia de eo vivente ac mortuo fuere hominum ad nostrum usque tempus judicia, quibus meum interponere nil juvat, ne rixas, necdum sopitas, denuo excitare videar. Historicum ago, non theologum. Porro historici partes implere studui, referendo in utramque partem, quae ultro citroque hoc de argumento ab antiquis scripta sunt.

Hoc anno absolutum est monasterium sancti Urbani in pago Pertensi * ab Erchenrao Catalaunensi episcopo, & ad ejus basilicae dedicationem reliquiae sancti Urbani papae & martyris allatae ex Autisiodorensi monasterio sancti Germani. Hujus rei testem oculatum habemus Hericum ejus loci monachum in libro secundo de miraculis sancti Germani, ubi, postquam translationem reliquiarum ejusdem sancti martyris, ex urbe Roma ante triennium istuc factam, commemoravit, haec d subdit. *Anno dominicae incarnationis DCCC LXV. merito suae religionis venerabilis Erchenraus, Catalaunorum episcopus, ad caenobium sancti Germani veniens, largitione fratrum reliquias pretiosi papae & martyris Urbani obtinuit; eisque susceptis, monasterium in pago Pertensi in ejus honore construxit. quo loco tanta, tamque frequentia postmodum claruere miracula, ut, si litteris universa mandarentur, suo per se possent suppeditare volumini*. Hujus operis consilium communicavit piissimus antistes cum Carolo rege, cujus auctoritate haec reliquiae a Romano pontifice paullo ante impetratae fuerant; idemque rex suppetias contulit ad novum monasterium construendum, uti discimus ex ejus diplomate in Appendice referendo, quod ante biennium datum est, altero anno, quam haec translatio facta fuerat, cum scilicet ex celebritate sancti martyris, ejusque miraculorum in itinere patratorum, Erchenraus condendi monasterii consilium cum rege cepit. In illo diplomate ait rex, se hortatu dilectae suae conjugis Irmindrudis, ac deprecatione venerabilis Erchanra-

ANN. CHR.
865.
a V. sup. lib.
c. 35. n. 28.b Hincm. 10.
p. 293.c Id. 10. 2. p.
c. 57. & seq.X L I I I.
S. Urbani
monasterium
conditum in pa-
go Pertensi.
* Le Pertois.d Labbe. Bibl.
10. 1. p. 565.

AN. CHR. 865. vi, sanctæ matris ecclesiæ Catalaunensis episcopi, consensu unanimi ac concordia voluntate parique intentione, nempe pro suorum peccatorum absolutione, simul tractavisse de ædificando in honore sanctæ Trinitatis novo monasterio, sub religione monastica consecrando, in quo corpus sancti Urbani Romani pontificis cum honore congruo coleretur, ad salutem animarum suarum, ceterorumque fidelium christianorum. Idcirco quasdam res proprietatis ad hoc opus legasse, sitas in pago Pertensi, in villa quæ vocatur Witriniacus, id est ecclesiam unam ex fisco suo, quam Hugo jure beneficiario habebat, cum omnibus ad eam pertinentibus; item in Piscione-villa, aliisque locis: mercatum quoque in dicta villa Witriniaco per singulas hebdomadas, quæ omnia prædicto episcopo in usus fratrum consignat. *Data VII. kalendas Novembris, indictione XI. anno XXI. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Pontigone palatio regio.* Hoc præceptum Hildeboldus notarius ad vicem HLudowici recognovit. Perstat etiam nunc hoc monasterium sub Benedictina congregatione sancti Vitoni.

X L I V. S. Basoli elevatio. Sub idem tempus Hincmarus Remorum pontifex corpus sancti Basoli a loco, in quo primum jacuerat, extulit, & cum debita reverentia in loco honorificentiori collocavit, nempe idibus Octobris, cum ipso die ecclesiam in honorem sancti Martini & sancti Basoli dedicasset. Utrum canonici an monachi in hoc monasterio tunc existerint, non satis liquet. Certe anno ejusdem sæculi octogesimo-seculo jam locum occupabant canonici, ut fidem faciunt litteræ excusatorie clericorum Remensium ad Hildeboldum Suesfionensem episcopum, aliosque metropolim Remensis suffraganeos, quibus sese purgant, quod mortuo Hincmaro de futuro successore, ante Visitatoris adventum tractavissent, quibus litteris canonici de sancto Basolo subscribunt. Sed tandem canonicis amotis restituti sunt monachi medio sæculo sequenti sub Odoleo abbate, cui successit Adso abbas a monachorum restitutione secundus. quo abbate Adso alter Dervenensis abbas librum de sancti Basoli vita, translatione, ac miraculis composuit. In illis primordiis apud sanctum Basolum litteras utcumque viguisse intelligimus ex Gerberti epistola septima, in qua Plinium & Eugraphium ex sancti Basoli aut Orbacensi monasterio sibi describi ab Airardo postulat.

X L V. Euticii dialogus de statu ecclesiæ. Exstat in bibliotheca regia quidam codex, qui fuit olim Adsonis Dervenensis abbatis, in cujus calce notantur alii Adsonis codices, quos inter *Euticius unus* recensetur. Hunc non dubito esse dialogum Euticii & Theophili de statu ecclesiæ, qui a Johanne Cordesio cum quibusdam Hincmari Remensis opusculis typis vulgatus est. Fictum Euticii, uti & Theophili, nomen esse nequaquam dubitem, auctoremque illum sæculo nono vixisse crediderim, quod tum ex operis argumento & stilo, tum ex illo codice Adsonis, qui sub finem sæculi decimi floruit, satis intelligitur, at quis fuerit Euticius ille, non facile est divinare. Sed tamen in ejus stilo, non omnino barbaro & impolito, non nihil Lupini salis & genii deprehendere mihi videor. Sic dialogum orditur Euticius. *Residentibus nuper sanctis & gloriosis sacerdotibus in palatio regio, simulque plurimis adstantibus nobilibus viris, me quoque contigit adfuisse: ortusque est sermo inter eosdem venerabiles sacerdotes de statu sanctæ ecclesiæ, qualis in primordio sui fuerit; qualiter sub procellis persecutionum pugnaverit: quomodo his sopitis effloruerit: quam diu in eodem flore permanserit: & qualiter nunc in fine sæculorum pene usque ad terram dejectus sit.* Tum ait Euticius, se has res sciendi avidum festinasse ad Theophilum, ut, quod sæcularium tumultus abruperant, ejus dulcis & grata suppleret oratio. Ad hæc Theophilus: *Cum tu in schola Christi educatus sis, inquit, & veteris ac novi testamenti notitia sit tibi tradita; quid novi in palatio audisti, ut tam subito, tam vehementer inflammatus sis?* Ex his conjicere licet, Euticium monachum fuisse, quippe qui in schola Christi educatus dicitur. Pergit Euticius inquirere de vario statu ecclesiæ, eique Theophilus exponit nascentis ecclesiæ communem vitam, a qua longe recedere subinfert eos, qui res ecclesiæ pejerant & usurpant. Si enim Ananias morte damnatus est, qui de propriis fraudem fecit; quid illi passuri sunt, qui non ea quæ dederint repetunt, sed quæ alii pro remedio animarum suarum contulerunt, invadunt? Porro invasores etiam esse eos, qui ab episcopo donum aliquod ex rebus ecclesiæ temere perceperint. Alia nimirum esse, quæ dare potest episcopus; alia, quæ non debet. Ex his quæ dare potest, justum esse donum; ex his quæ non debet, injustum. Non prohiberi

tamen episcopum ex his quæ Dei sunt, cibum vel vestitum aut parentibus, id est propinquis, vel quibuslibet egenis dare; sed prædia & possessiones, quæ a fidelibus oblata sunt, alienare. quod Karolus Magnus & filius ejus HLudovicus, cognomento Pius, fortissimi sanctæ Dei ecclesiæ tutores, veterint. Primus itaque hujus dialogi scopus est contra invasores & alienatores bonorum ecclesiæ. Tum consequenter invehitur Theophilus adversus sæculares, qui non solum ecclesias, sed etiam ipsa altaria possidere volebant, oblationes Deo ad altare factas usurpando. Indignum esse, ut coram eis ardeat candela, quæ Deo oblata est, & ejus altare & sacrificium sine lumine sit. Atqui tamen difficilem fore harum rerum restitutionem, inquit Euticius, quas invasores illi defendere volent *judicio, pugna, sacramento.* Verum hæc in dubiis tantum valere debere Theophilus respondet; se vero manifestorum justitiam poscere; justitiam, inquit, canonica auctoritate munitam, ut, quibuscumque ecclesia injuste nudata est, justo ordine vestitur; & tunc in conspectu regis & sanctorum sacerdotum virorumque sapientum causa tractetur. Recte, inquit Euticius, si hoc humana justitia consentiret. In Saxoniam quidem & Germaniam partibus quamdam umbram justitiæ in hac re adhuc reservari. Inthronizato enim episcopo, omnes, quicumque ecclesiæ beneficia tenent, ante pedes episcopi inthronizati ea deponere, in potestate episcopi, quem honorare antiquo beneficio, vel quem exspoliare malit, relinquentes; nec timorem esse ullum, ne quis per vim ad eas res, quibus nudatus fuerit, adspirare possit. *Inter nos autem, inquit, si de justitia sanctæ Dei ecclesiæ episcopus vel mutire presumpserit, non solum de rebus, sed de vita illius quemlibet profanum minas inferre vilissimum est.* Sic fere desinit ille dialogus, cui alios subjungendos auctor promittit: sed an eos ediderit, incertum. Nec certius quid ex his elucet de auctore, quem virum doctum ac religiosum fuisse manifestum est. Certe ne Lupo nostro eum confidenter tribuamus, obstat dialogi stilus tantisper asperior, & Pii cognomen Ludovico Augusto tributum, quod a Lupi formula, & tempore fortasse, videbitur nonnihil alienum.

X L V I. Ingelwinus Cormaricensis. Vix Ingelwinus diaconus palatii Turonicam sancti Martini abbatiam, Hucberto casio, a Carolo obtinuerat, cum Audachri abbatis & monachorum Cormaricensium sanctitate permotus, xenodochium sancti Martini, quod Alcuinus abbas apud Duodecim-pontes ad Sequanam in pago Tricassino condiderat, eidem Cormaricensibus contulit, ut ipsum in pristinum statum restituerent, ibique ob *insecutionem paganorum*, id est Nortmannorum, perfugium habere possent. Hanc donationem a Carolo confirmari petiit, cujus petitioni rex annuens, regie auctoritatis præceptum eidem monasterio sive Audachro, qui eidem loco merito sanctitatis præerat, seu etiam sanctis fratribus, inibi Dei obsequiis famulantibus fieri iussit, eisque hoc hospitale jure perpetuo firmari, eo pacto, ut secundum priorem consuetudinem viginti pauperes inibi habeantur. *Data XIII. kalendas Julii, indictione XIII. anno xxv. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Vermerias.* quod præceptum Hildeboldus diaconus ad vicem Ludovici recognovit. Nunc in eodem loco cella est monasterii Cormaricensis. Idem Hildeboldus itidem recognovit aliud præceptum regie defensionis, quod Rodulfus Bituricensis archiepiscopus pro Bellilocensi monasterio ab se condito ab eodem rege obtinuit xiv. kalendas Novembris, anno xxv. regni Caroli, indictione XIII. Actum Carisiaco palatio. quod ad annum superiore referendum est, quo annus Caroli vicesimus-quintus a duodecimo kalendas Julii incipiebat, indictione tertia-decima a kalendis Septembris inchoata.

X L V I I. Palnatum monasterium instauratur. Destructo a Nortmannis, ut superius vidimus, Palnato monasterio, non statim inventus est, qui de eo instaurando cogitaret, Adalgasio abbate ad Vabrense monasterium cum Palnatensibus monachis translato. Sed tandem restitutus est hic locus sub hoc tempus, cum Frotarius episcopus Petragoricensem ecclesiam regeret. Exstat in archivo sancti Martialis apud Lemovicas charta ipsius Frotarii, in qua legitur, Palnatum monasterium primum-quidem, agente Carolo rege, præcepto regali & episcopali liberum factum; postea vero ob paganorum infestationem omnino desertum, & ad nihilum redactum; ac demum, Deo annuente, reparatum fuisse. quo tempore idem Frotarius rogatu abbatis & fratrum monasterii sancti Martialis, cui locus ille subjectus est, eandem libertatem Palnato restituit, videlicet ut ab omni prorsus rigore ecclesiastico sit immunis. Caret chronicis notis hæc charta, in

AN. CHR. 865.

X L V I. Ingelwinus Cormaricensis. Vix Ingelwinus diaconus palatii Turonicam sancti Martini abbatiam, Hucberto casio, a Carolo obtinuerat, cum Audachri abbatis & monachorum Cormaricensium sanctitate permotus, xenodochium sancti Martini, quod Alcuinus abbas apud Duodecim-pontes ad Sequanam in pago Tricassino condiderat, eidem Cormaricensibus contulit, ut ipsum in pristinum statum restituerent, ibique ob insecutionem paganorum, id est Nortmannorum, perfugium habere possent. Hanc donationem a Carolo confirmari petiit, cujus petitioni rex annuens, regie auctoritatis præceptum eidem monasterio sive Audachro, qui eidem loco merito sanctitatis præerat, seu etiam sanctis fratribus, inibi Dei obsequiis famulantibus fieri iussit, eisque hoc hospitale jure perpetuo firmari, eo pacto, ut secundum priorem consuetudinem viginti pauperes inibi habeantur. Data XIII. kalendas Julii, indictione XIII. anno xxv. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Vermerias. quod præceptum Hildeboldus diaconus ad vicem Ludovici recognovit. Nunc in eodem loco cella est monasterii Cormaricensis. Idem Hildeboldus itidem recognovit aliud præceptum regie defensionis, quod Rodulfus Bituricensis archiepiscopus pro Bellilocensi monasterio ab se condito ab eodem rege obtinuit xiv. kalendas Novembris, anno xxv. regni Caroli, indictione XIII. Actum Carisiaco palatio. quod ad annum superiore referendum est, quo annus Caroli vicesimus-quintus a duodecimo kalendas Julii incipiebat, indictione tertia-decima a kalendis Septembris inchoata.

Caroli præceptum pro Bello-loco.

X L V I I. Palnatum monasterium instauratur. Destructo a Nortmannis, ut superius vidimus, Palnato monasterio, non statim inventus est, qui de eo instaurando cogitaret, Adalgasio abbate ad Vabrense monasterium cum Palnatensibus monachis translato. Sed tandem restitutus est hic locus sub hoc tempus, cum Frotarius episcopus Petragoricensem ecclesiam regeret. Exstat in archivo sancti Martialis apud Lemovicas charta ipsius Frotarii, in qua legitur, Palnatum monasterium primum-quidem, agente Carolo rege, præcepto regali & episcopali liberum factum; postea vero ob paganorum infestationem omnino desertum, & ad nihilum redactum; ac demum, Deo annuente, reparatum fuisse. quo tempore idem Frotarius rogatu abbatis & fratrum monasterii sancti Martialis, cui locus ille subjectus est, eandem libertatem Palnato restituit, videlicet ut ab omni prorsus rigore ecclesiastico sit immunis. Caret chronicis notis hæc charta, in

ANN. CHR.

865.

XLVIII.

Otridii libri
Teutonici de
evangelio.

qua dedicatio Palnatensis basilicæ mense Julio facta dicitur, regnante Carolo rege.

Florebat hoc tempore in Weiffemburgensi Alfatia monasterio sub Grimoldo abbate Otridus monachus, non minus pius quam doctus: ut testatur volumen evangeliorum, quod rythmis theoticis composuit quinque libris. Occasionem & causas operis idem auctor in sua præfatione explicat, aitque id factum studio & interpellatione quorundam probatissimorum virorum, & quorundam memoria dignorum fratrum, maximeque cujusdam venerandæ matronæ, nomine Judith, qui offensu laicorum canticis obscænis, ipsum flagitarunt, ut partem evangeliorum theoticis versibus redderet, quos laici illi discerent; sicque evangeliorum in vernacula lingua occupati dulcedine, sæcularia illa cantica paulatim dedicerent. Fecit ille quod rogabatur, non quasi peritus, inquit, sed fraternæ petitione coactus; totumque opus in quinque libros distinxit, non tantum in quatuor, ut scripsit Trithemius. Hoc itaque opus examinandum, probandumque Liudberto archiepiscopo commendavit, hac maxime ratione, quod a Rabano venerandæ memoriæ, digno ejus sedis quondam præfule, ipse auctor educatus fuisset. Paulo ante id tempus, id est principatu Ludovici augusti, a quodam Saxone, qui apud suos non ignobilis vates habebatur, vetus ac novum testamentum in Germanicam linguam translatum fuerat, ut non solum literatis, verum etiam illiteratis sacra divinatorum præceptorum lectio panderetur; feruntque eundem vatem in somnis fuisse admonitum, ut sacre legis præcepta ad cantilenam propria lingua congrua modulatione coparet. quod Trithemius Otrido nostro tribuere videtur, pluraque alia ejus generis opuscula. Idem jussu Ælfredi regis in Britannia majore Saxonice tentatum. Quippe pius doctisque viris semper persuasum fuit, idque experimento sapius probatum, nihil magis valere ad mores emendandos, pietatemque vulgi etiam animis instillandam, quam lectionem divinatorum librorum, præsertim novi testamenti; nec parum conducere cantica illa spiritualia, quæ ex iisdem libris componuntur.

Otridii ætatem discimus ex triplici præfatione, jam dictæ evangeliorum versioni præfixa. Prima carmine theotico inscripta est Ludovico orientalium regnum regi, qui anno DCCC LXXIII. decessit. Post illud carmen theoticum sequitur altera præfatio latina ad Liutbertum archiepiscopum Moguntinum, cujus sagaci prudentia hunc librum probandum transmittit Otridus, quamvis indignus, ut ipse dicit, tamen devotione monachus, presbyterque exiguus. Moguntinam ecclesiam rexit Liutbertus ab anno DCCC LV. ad annum DCCC LXXXIX. Huic latinæ præfationi succedit carmen theoticum ad Salomonem Constantiensis episcopum, quod carmen totidem tetrastichis constat, quot litteris hæc inscriptio: *Salomoni episcopo Otridus.* Hic est Salomon ejus nominis primus Constantiensis præsul, qui anno DCCC XXXI. electus, eodem anno DCCC LXXIII. quo Ludovicus rex orientalis Franciæ, vivere desiit. In codice Casareæ Bibliothecæ, in quo hoc opus integrum exstat, non mutilum, ut Illyricus typis vulgavit, primus liber hunc præfert titulum: *Incipit liber evangeliorum primus, Domini gratia theotice compositus.* quem titulum male reddidit Trithemius in hunc modum: *Ad Liutbertum Moguntiacensem archiepiscopum octavum in evangelium opus grande & insigne, quod prænotavit Otridus, Gratiam Theotice, Libri V.* quod Illyrico fucum fecit, scribenti in præfatione sua, Otridum huic evangeliorum volumini nomen *Gratia* pro titulo imposuisse; & hoc modo significare voluisse, (vide hæretici hominis insana præjudicia!) *Opera necessaria non esse ad salutem.* Multa alia peccat in sua editione Illyricus, ut Lambecius^a recte observat, quale est illud, quod Otridum de Weiffemburg monachum sancti Galli vocat; & quod editioni suæ hanc clausulam apposuit, anno DCCC XCII. quasi Otridus eo anno istud opus composuisset. quod ex ætate Ludovici regis, Liutberti & Salomonis episcoporum manifeste refellitur.

Idem auctor aliud carmen theoticum scripsit ad duos monachos sancti Galli, sub hoc titulo, *Otridus Wizanburgensis monachus Harmuata & Werimberto sancti Galli monachis*, quod carmen totidem tetrastichis constat, quot inscriptio, ut apud Lambecium videre licet. Hic est Harmutus, qui anno DCCC LXXII. electus est sancti Galli abbas, quam præfecturam necdum adeptus erat, cum illud carmen Otridus ei dicavit. Werimbertus ille est, quem monachus sancti Gallensis in præfatione libri II. de gestis Caroli M. magistrum suum vocat. Denique idem auctor periphrasim

^a Lambec. 10.
^{2.} Bibl. p. 415.
& seqq.

periphrasim profaicam in Psalmos & in Cantica, quæ in divinis officiis decantari solent, composuit, cum nonnullis theoticis rythmis in quadam evangelia. quæ omnia habentur in altero codice Casareo, qui ex bibliotheca Ambrosiana juxta Anipontem translatus est. Hæc fortasse minutiora, sed necessaria ad internoscendum scriptorem haud satis notum.

In annalibus Fuldensibus ponitur hoc anno mors Ruodolfi monachi ac presbyteri Fuldensis in hæc verba: *Ruodolfus Fuldensis cænobii presbyter & monachus, qui apud totius pene Germania partes doctor egregius & insignis floruit historiographus & poeta, atque omnium artium nobilissimus auctor habebatur, viii. idus Martii diem ultimum feliciter clausit.* Ejus obitum Petrus Bibliothecarius refert ad annum sequentem, nimirum quod annalista Fuldensis forte secutus sit veterem calculum, Bibliothecarius novum. Ruodolfus gesta sanctæ Liobæ virginis & abbatissæ scripsit jussu Rabani præceptoris sui, cujus etiam vitam in litteras retulit, nec scio an absolvit. Huic Ludovicus Germaniæ rex conscientia suæ latebras aperiebat, concionantem audire solitus, & scholis Fuldensibus præfectum regia liberalitate coluit, restante Browero, qui ejus rei vadem offert donationis chartam ipsius Ludovici, Ruodolfum oratorem, confessorumque suum, ac scholarum Fuldensium præfectum appellantis. Alius haud dubie fuit Ruodolfus scholasticus & cancellarius, qui Ratgario abbate quasdam litteras donationum pro monasterio suo exaravit anno primo Ludovici augusti.

A Ruodolfo scholastico sejungendus non est Ruthardus scholasticus secundus Hirsaugiensis monasterii, qui a Trithemio dicitur hoc anno mortuus fuisse vicefimo-quinto die Octobris, sepultusque in ecclesia sancti Aurelii; vir æterna, inquit, memoria dignus, quippe qui in omni doctrina monachos plures eruditissimos auditores reliquit. Richbodo monachus, ejus successor in annos viginti-quatuor, decessori suo composuit epitaphium, quod idem Trithemius refert in fusiori historia Hirsaugiensi. His adjungendus etiam Micho Centulensis monachus, ab eodem laudatus auctore, qui ei epigrammatum libros quatuor, epistolarum ad diversos librum unum, aliaque tribuit. Ex ejus operibus nihil reperimus præter quosdam versus, quos *Micho diaconus Centulensis* de sancto Richario composuit.

In Lareshamensi monasterio post Eigelbertum abbatem subrogatur hoc anno Thiodocus, qui pastorale officium recte administrasse traditur; in his monasterium in monte Abrahamæ * a fundamentis erexisse. Huic successit post annos decem Babo in annos sex: cujus tempore Ludovicus tertius quoddam prædium per Werinherum comitem tradidit Lareshamensi monasterio, ubi patrem suum humari curavit, paternæ statim in eum locum benignitatis & munificentia induens affectum: quem etiam sub Waltario Babonis successore factis demonstravit, & ipse post obitum ibidem sepultus. Fuit etiam Carolus imperator ejus frater, paternæ fraternæque pietatis erga eundem locum imitator, eique privilegium libertatis & eligendi abbatis liberam facultatem confirmavit, & quoddam prædium donavit. Idem etiam præstitit Arnolfus, Caroli ex fratre Carlomanno nepos, sub Gerhardo abbate, qui abbatiam anno ejus sæculi octogesimo-tertio in annos decem obtinuit. Eo defuncto in sensu Lareshamensibus Arnolfus, abbatiam commisit Adelberoni Augustensi episcopo, viro integerrimo: qui post annos tres aut quatuor, (quinque numerat chronographus, non satis sibi conitans) postposito sæculari honore & commodo, quod ex abbatia consequi poterat, monasterii ab se reformati curam ultro resignavit, fratribusque pristinam eligendi abbatis libertatem restitui curavit.

Exstat apud Baronium ad hunc annum Adventii Mettensis antistitis epistola ad Nicolaum papam, cui gratias agit pro venia sibi indulta ob probatum Lotharii a Theutberga divortium, eidemque munus quoddam in grati animi monumentum mittit per Regimarum abbatem, quem laudat his verbis. *Denique nostræ parvitatæ legatum vestre dignationi dirigimus, religiosum videlicet presbyterum & monasterii nostri abbatem, Regimarum nomine, quem ut benigne suscipere dignemini, humiliter petimus, & parvulam benedictionem sancti Stephani Mettensis ecclesiæ, quam nimio vestro amore succensu dirigimus, ea affectione suscipiatis, qua mittitur.* Tria erant tunc temporis apud Mediomatricum urbem virorum monasteria, nempe sancti Arnulfi, sancti Martini, & sancti Symphoriani. Cujusnam ex his locis abbas esset Regimarus, non liquet. tamen eum potius sancto Arnulfo assignaverim, in cujus necrologio

Annal. Benedict. Tom. III.

R

ANN. CHR.
865.XLIIX.
Ruodolfus
scholasticus
obit.^a Antiq. Fuld.
lib. 2. c. 14.L.
Ruthardus
item & Micho
monachi.LI.
Laurissæ abba-
tes.
* Abrinsberg.LII.
Regimarus
abbas ad Nico-
laum papam
missus.

notatur iv. kalendas Julii *Reimarus abbas*, quem non alium a Regimaro esse nullus dubitem.

865.
Berengofus abbas.
In eodem necrologio adscriptus legitur ix. kalendas Octobris *Berengozus abbas* absque designatione monasterii, is ipse, ut videtur, ejus nominis Trevirensis apud sanctum Maximinum abbas, qui de laude & inventione sanctæ Crucis libros tres, variosque sermones composuit. De ætate auctoris non constat: at sæculo hoc nono superiore esse haud crediderim.

LIII.
Lis de oblationibus in monasterio sancti Zenonis.
Veronæ composita est hoc anno contentio, orta inter canonicos majoris ecclesiæ, & Leonem abbatem, monachosque sancti Zenonis de oblationibus fidelium in illo monasterio fieri solitis, quas utrique sibi deberi asserebant, præceptum Ludovici imperatoris utrimque prætendentes. Litem diremit Ardecarius episcopus, media parte utrisque concessa. Editum est hac de re publicum instrumentum apud Ughellum^a, datum anno præsentis, domini Ludovici imperatoris sexto-decimo, sub die quinta Februarii, indictione quarta-decima. Subscribunt post episcopum Leo abbas, Lunaldus presbyter & monachus, & quatuor alii, quorum tres se presbyteros & monachos itidem dicunt. Ardecario successit Adelardus, qui Nonantulanam abbatiam invasit, ob idque a Johanne VIII. excommunicatus est.

ANN. CHR. 866.
LIV.
Rotberto a Nortmannis fuso datur abbatia S. Martini, tum Hugoni.
IN Gallia contra Nortmannos anno sequente infeliciter actum ad Sequanam prope Milidunum, ubi sine conflictu Rotbertus & Odo duces Francorum in fugam conjecti sunt, ingenque ex regno Caroli tributum Nortmannis impensum ad generalis prædationis malum avertendum. Rotberto nihilo minus abbatia sancti Martini a Carolo data est, atque Ingelwino ablata, verum ea non diu potitus est Rotbertus, qui anno subsequente iisdem barbaris, a Cenomannensis pagi vastatione revertentibus, Brisertæ occurrens, conferto prelio, cum multis aliis occubuit. Mox eadem abbatia Hugoni abbati, Chonradi regis avunculi filio, qui Coloniensem ecclesiam Hilduino clerico, Gunthardi fratri, resignavit, commissâ cum comitatu Andecavenfi, isque in Neustriam loco Rotberti ducis missus est, tamen si clericus erat, & quidem subdiaconus: nec semel contra Nortmannos haud infeliciter pugnavit. Hic finis fuit magni illius ducis Rotberti, qui alter sui temporis Maccabæus dictus: cui a virtute bellica Fortis cognomen a posteris inditum est; sed longe gloria major, quod ex ejus sanguine stirps Capetiorum inclyta prodierit. Duos filios reliquit, Odonem & Rotbertum, qui, unus post alterum, thronum Francicum conscenderunt. A Rotberto juniore ortus est Hugo Magnus, parens Hugonis, cognomento Capeti, qui caput est tertiæ stirpis regis, quæ modo gloriose & feliciter regnat.

LV.
Synodus Suesionensis apud S. Medardum.
Interim clericorum Remensium, qui ab Ebone post ejus defectionem ordinati, & ab Hincmaro abjecti fuerant, querelæ ad Nicolaum papam deferuntur, agente in primis Wlfado cum amicis; ejusque rei causa synodus medio mense Augusto a pontifice indicta Suesionas, & quidem in monasterio sancti Medardi, ubi prius ab Hincmaro sententia in illos clericos lata fuerat. Eorum restitutio a patribus, ne diutius altercando controversia magis flagraret, Nicolao papæ reservata, qui frustra obnitente Hincmaro, clericos illos in pristinos gradus restituit. Wlfado commissâ ecclesia Bituricensis post mortem Rodulfi archiepiscopi, de ordine nostro optime meriti, quæ hoc anno accidit xi. kalendas Julii. Erat tunc abbas sancti Medardi Carolomannus regis filius, qui a patre missus est Bituricas ad consignandam Wlfado metropolitancam ejus urbis dignitatem. Acta synodi ab Egilone archiepiscopo Senonensi perlata ad Nicolaum papam, cui Remenses clerici scriptis literis gratias, ut par erat, ob restitutionem suam egerunt. In eadem synodo regina Hirmintrudis sollempni ritu coronata fuit apud sanctum Medardum, & episcopali benedictione sacrata. Huic synodo interfuerunt e nostris Egilo seu Egil Senonensis antistes, Hunfridus Morinensis, Hildegarius Meldensis, & Odo Belvacensis.

LVI.
Sollemniacense privilegium confirmatum.
Aduit etiam eidem synodo præter alios Bernardus abbas Sollemniacensis apud Lemovices monasterii, regiam clementiam, & episcoporum conveniens pietatem ad impetranda monasterio suo privilegia, quibus sub tuitione regia, atque apostolica & synodali defensione muniretur; regi & synodo exponens, quo pacto vir venerabilis ac beatissimus Eligius, Viromandensis ecclesiæ episcopus, cœnobium ipsum in agro Lemovicino, in honore omnipotentis Dei, & veneratione beatorum apostolo-

rum Petri & Pauli, ac martyrum Dionysii & sociorum, Crispini & Crispiniani necnon Pancratii, atque sanctorum confessorum Martini, Hilarii, Medardi, Remigii & Germani a fundamentis extruxisset, monachosque ibidem instituisset, qui divinam ibidem exercerent militiam, & pro totius ecclesiæ statu supernam clementiam implorarent. quod suo testamento, a sanctis episcopis subscripto, corroborari curaverit, obtenta a Dagoberto eidem loco regia tuitione, ut monachi ibidem quiete degerent, & normam sancti Benedicti inuolabiliter tenerent. His expositis, Bernardus regem ac patres rogavit, ut, quoniam Nortmannorum crudelitate grassante prima sui monasterii instrumenta concremata fuerant, eadem privilegia renovarentur. Cujus precibus rex & episcopi annuentes, eundem locum regali & episcopali auctoritate ac privilegio munierunt, interposita obtestatione per virtutem sanctæ crucis ac sanctorum ibidem quiescentium, ut eundem locum nec reges, nisi defensionis ac tuitionis causa, sibi usurparent; nec cuiquam clericorum canonici habitus, multo minus laicorum, tribuerent, sed sub sua tutela & regulari abbate, ex ipso monasterio assumpto, conservarent. Huic privilegio subscribunt episcopi omnes, qui synodo interfuerunt; & extra ordinem Wlfadus archiepiscopus Bituricensis, qui postea rogatus idem privilegium manu sua roboravit. Idem Carolum minorem, Aquitaniæ regem, qui hoc anno ex vulnere capitis, olim accepto, & male curato, interiit, Bituricis in suburbana monasterii Sulpiciani basilica sepelivit. Ibidem humatum fuisse Rodulfum, Wlfadi antecessorem, tradit Vincentius Bellovacensis: ast falsum esse ait scriptor Patriarchii Bituricensis, asserens, eum sepultum fuisse in suburbana basilica sancti Ursini, ubi magna devotæ plebis veneratione excolitur. Auctor est cœnobiorum Bellilocensis apud Lemovices, & Doverensis apud Bituriges.

Ex chartario Bellilocensi discimus, Ludovicum Caroli filium, qui postea Balbus cognominatus, Carolo fratri mortuo in Aquitaniæ regno successisse. Id vero probant duæ chartæ Bellilocenses, quarum una est Godofredi comitis, qui, consentientibus uxore sua Gerberga, & filiis suis Godofredo & Rodulfo, quasdam res proprietatis suæ confert ad monasterium, quod nuper a rusticis Vellinus, sed novo opere a nobis, inquit, Bellus-locus nominatur, ubi vir venerabilis Guarulfus preesse videtur. quæ res sitæ erant in pagis Lemovicino & Caturcino. Hæc autem donatio fit eo pacto, ut, si ejus loci rector seu abbas ex rebus ipsis aliquid cuiquam in beneficium vel precariam dederit, vel commutaverit; continuo donatoris heredes has res in suam revocent potestatem. Ad hæc, ut ante horam capituli omnis congregatio quinque psalmos pro ejus anima decanter seu recitet; & quolibet anno in die obitus ejus officium & missam persolvat; & rector, qui tunc loco præfuerit, eam fratribus refectionem exhibeat. Facta hæc cessio in mense Octobri anno xxvii. Caroli regis, & anno i. Ludovici filii ejus, Aquitanicæ regionis regis. Aliud instrumentum est quoddam placitum, factum anno quinto Ludovici regis, filii Caroli regis: quo in placito Garulfus Belliloci abbas cum advocatione suo Aycardo venisse dicitur in villam Semmarium, ante virum illustrem Bernardum comitem, eumque interpellasse de quodam homine, qui ecclesiam sancti Christophori, in villa pagi Lemovicensis Colatico sitam, quam Rodulfus Biturigum antistes Bellilocensis donaverat, præter jus invasisset. Id factum die lunæ. Tum die ad iudicium sub fidei iussorum cautione præfinito ad quintum idus Augusti, cum factum probare non posset invalor, causa cecidit, atque prædicta ecclesia Belliloco asserta est. Facta ista notitia in mense Augusto, anno quinto Ludovici regis, filii Caroli regis. Ex quibus intelligitur, Ludovicum hoc anno Aquitaniæ regno impositum fuisse.

Carisiaci versabatur hoc anno Carolus ix. kalendas Martii, cum ad eum accessit Petrus^a abbas monasterii, quod Balneolas vocant, in pago Bisuldunensi constructi in honorem sancti Stephani protomartyris; petiitque renovari ac confirmari regiam immunitatis ac tutelæ præceptum, quod jam idem princeps ad preces Helix abbatis ratum habuerat, sicut quondam divæ recordationis genitor ipsius confirmare indulserat. Ad hæc idem abbas postulavit, ut rex quamdam cellam sancti Fructuosi, in pago sitam Petrelatensi, aliamque eidem monasterio largiri dignaretur. Utrumque concessit princeps in palatio Carisiaco, ix. kalendas Martii, indictione xiv. regni ejus anno xxvi. Postridie idem rex ibidem rogatu Augarii^b comitis Rimilæ abbatum quamdam cellam concessit, quam idem abbas in honorem sancti Juliani & sancti

ANN. CHR. 866.

Caroli regis & Rodulfi archiepiscopi teputa.

LVII. Ludovicus Aquitaniæ rex dictus.

Belliloco factæ donationes.

LVIII. Privilegium Balneolis concessum. a Marca Hist. c. 789.

b Ibid. c. 791.

ANN. CHR.
866.
Compostellæ
dioc. monaste-
ria.

Vincentii in deserto loco pagi itidem Bisuldunensis extruxerat. Hildeboldus notarius ad vicem Ludovici hoc preceptum recognovit.

In Hispania, post inventum sancti Jacobi corpus principatu Alfonsi Catholici, ex Iriensi ecclesia sedes episcopalis translata est Compostellam Theodemi episcopo, qui primus Compostellanam ecclesiam rexerat. Eo mortuo, electus est Athaulfus, cui Sifenandus ejus nepos successit æra nongentesima-quarta, quæ præfenti Christi anno DCCC LXVI. responderet. Hic duo construxit monasteria, unum sancti Jacobi *Ante-altaria* dictum, forte quod ante altaria seu fores majoris ecclesiæ situm esset: alterum Pinarium in honorem sancti Martini. Utrumque vero *de propriis beati Jacobi facultatibus* construxisse dicitur, ut, si quis hujus ecclesiæ seniorum sub regula sancti Benedicti suorum criminum sordes divina compunctionis fletibus proluere inardesceret, in alterutro, tamquam in propria domo, fieri monachus, & habitare posset. Eodem animo *Lovium* seu xenodochium, ubi sancti Felicis reliquiæ conditæ sunt, infirmis ac debilibus *juxta turrim* principalis portæ ejusdem ecclesiæ constituit: ut, si quis de ejusdem ecclesiæ familia infirmæ ac fractæ valetudinis esset, illuc se, veluti ad quemdam quietis portum, emeritus se conferret. Hæc discimus ex historia ecclesiæ sancti Jacobi de Compostella, auctore Petro familiari Didaci primi archiepiscopi Compostellani, cujus historiæ excerpta nobis transmisit amicus noster humanissimus & eruditissimus Joachimus *Le-Grand*, tunc a secretis illustrissimi abbatis *d'Estrees*, dum in Hispania legati officio pro Rege christianissimo fungeretur. Sub finem sæculi sequentis abbas sancti Jacobi *Ante-altaria* existit Petrus de Mosantio, qui ad Compostellanum promotus episcopatum, ecclesiam illam, superiorum episcoporum tempore deformatam, instaurasse perhibetur.

LIX.
Casauriensis
monasterii pri-
mordia.

Jacta sunt hoc anno fundamenta Casauriensis monasterii, quo nullum fere in tota Italia olim illustrius. Situm est in insula Aprutii ulterioris ad fluvium Aternum seu Piscaram, a quo Piscariense fuit appellatum; olim diocesis Pinnenensis, modo Theatinæ, ab ea urbe quatuordecim millibus passuum distans, versus occidentem hiemalem. Ludovicus secundus imperator, ejus auctor, hoc opus animo jam conceperat, vivente adhuc Lothario parente: quo ex tempore omnes illius insulæ possessiones comparavit, aliasque circumquaque bene multas, quibus novum monasterium amplissime dotaret. Quia vero hanc insulam sub potestate cujusdam Sifenandi illustrissimi viri, & de jure Pinnenensis episcopi esse intellexit; prius ejus dominium a Sifenando viginti libris argenti redemit; tum, permutatione facta cum Grimbaldo episcopo, totam insulam imperialis juris effecit. His ita compositis, quemdam religiosum presbyterum ecclesiæ sancti Mauri martyris, in colle Amiterino positæ, Romanum nomine, abbatem designavit, eique novæ fabricæ curam commisit, dum ipse in Beneventanam provinciam adversus ejus vexatores proficisceretur. Inchoata igitur hoc anno basilica, atque in honorem sanctissimæ Trinitatis primitus consecrata, quæ paullo post etiam sancti Clementis dicta est ob translata istuc hujus sancti martyris reliquias. Ceterum non aliam ob causam monasterio *Casæ-aureæ* vocabulum inditum puto, quam ob splendorem & magnificentiam basilicæ, aliorumque ædificiorum, forte etiam ob possessionum & latifundiorum amplitudinem. Hoc vero monasterium ab origine uni subjectum fuit imperatori, nec quidquam juris, etiam spiritualis, in illud sibi tribuerunt Pinnenenses episcopi ante annum nongentesimum quinquagesimum-primum, tempore Ilderici abbatis: quo tempore Johannes episcopus hoc monasterium ecclesiæ suæ vindicare ac subicere, sed perperam, molitus est. Nullum tamen a pontifice Romano immunitatis privilegium Casaurienses petiere ante præfecturam Dominici abbatis, qui a Leone papa IX. diploma pontificium obtinuit; quo se suumque monasterium contra Pinnenenses episcopos, & quosvis alios tutaretur. Quippe antea id non passuri fuissent imperatores, rati, quod in Farfensi etiam monasterio contigit, solam imperialem auctoritatem sufficere ad jus immunitatis defendendum. Parum civile est quod pro ratione affert Casauriensis chronographus, ubi ait, Romani abbatis antecessores a Romano pontifice non habuisse privilegium, propterea quod *vel habere non potuerunt, vel habuerunt pro minimo*. Ad hæc, ea prærogativa fuit ejus loci abbatis, ut imperiali sceptro ipsius Ludovici pro baculo pastorali uteretur. Hæc in antecessum præmissa de insigni illo monasterio, quæ in consequentibus illustrabuntur. Chronicon Casauriense sub finem sæculi undecimi contexuit ex sui monasterii monumentis Johannes

Berardi monachus, quod præclarum chartarium habetur in bibliotheca regia, a Carolo VIII. rege Francorum ex Italia allatum; ex quo Andreas Chesnius nonnulla depromsit, edita in tomo ipsius tertio; & post eum noster Acherius breve chronicon & quædam diplomata & instrumenta Spicilegii sui tomo quinto inseruit. Aliud chronicon existat apud Ughellum ad calcem tomi sexti Italiae sacrae.

Dum Romanus abbas Casauriensis basilicæ fabricam promoveret, Ludovicus imperator, a Beneventanis jam dudum invitatus, hostium vexationibus laboranti provinciam opem tulit. Id de Sarracenis interpretatur Leo Marficanus, Herchempertus de Landulfo præfule Capuano, qui militem ac militum ducem agens potius, quam episcopum, Beneventanos & Capuanos multis cladibus afflixit. Quamquam utrosque hostes Beneventanis infestos fuisse non dubitem, Landulfum scilicet cum suis, & Seodanum cum Sarracenis, quorum duplicem in illas partes incurvationem Leo Marficanus in unam confudit. Invitatus itaque, ut cum Herchemperto loquar, Ludovicus cæsar in commune a Beneventanis & Capuanis, ad defensionem perditæ patriæ, Beneventi fines per urbem Soram ingreditur: sed prius ad monasterium beati Benedicti appulit cum Angelberga augusta, ubi a Berthario venerabili abbate cum omni honoris officio excepti sunt. Istuc ad eum legati ex diversis partibus accessere: nec defuit Landulfus, more suo fallax, ille monachorum & bonorum omnium osor, cujus illud effatum refert Herchempertus: *Quotiens monachum visu cerno, semper mihi futura dies auspicia tristia subministrat*. Ille vero causam suam apud imperatorem perorare studuit, seseque purgare: at subdolis ejus dictis haud fidens Ludovicus, Capuam se contulit, obsessamque tribus hinc inde mensibus funditus delevit. Postea Salernum profectus, atque inde Beneventum, ibidem ab Adelgiso exceptus est. Hæc ex Herchemperto, qui varia per annos sex bellica ejus in illis partibus facta deinde commemorat, simulque infamem proditionem Adelgisi ducis, qui liberatorem patriæ Beneventi in vincula conjecit, sed post quadraginta dies ereptum, Sarracenis in ultionem cælitus ex Africa immisissis.

Non solum contra Landulfum, sed etiam contra Sarracenos Ludovicum in Beneventum hoc anno profectum fuisse tradunt annales Bertiniani. Certe in chronico sancti Vincentii ad Vulturum, Sangdam seu Seodan, dux Sarracenorum, monasterium sancti Vincentii omnino deprædatus fuisse, & pro ædificiis non combustis tria millia aureorum, totidemque a beati Benedicti vicario, scilicet Berthario Casinensi abbate, accepisse dicitur, priusquam Ludovicus cæsar in Beneventum moveret. Proinde huc referendum est quod tradit Ignotus Casinensis eorum temporum scriptor, nempe Seodanum in sanctum Vincentium irrupisse, cum monachi Casinates ibidem diversarentur. Mos quippe tum erat monachis utriusque monasterii, ut diebus sanctæ quadragesimæ vicissim sibi *rogum*, id est, si bene capio, epulum, aut certe donativum, uti Cangius explicat, *cavitatis gratia* exhiberent, & de ordine, ut Leo habet, seu disciplina regulari, una colloquerentur. Fors evenit, ut Casinates apud sanctum Vincentium, de more adessent hoc anno *die veneris* in quadragesima, & spiritualia miscerent colloquia, cum inopinato Sarraceni istuc irruerunt. Mox in proximum monasterii castellum confugere monachi; Sarraceni vero monasterium ingressi, plurima diripuerunt, cetera vel confregerunt, vel in profluentem projecerunt. Parsum hac vice ædificiis, quæ Ignotus Casinensis trium millium aureorum pretio redempta fuisse testatur. Hic longe præferendus est Leoni Marficano, qui duas Sarracenorum incursiones in unam confundens, scribit universum ecclesiæ thesaurum a Sarracenis tunc repertum ablatumque, monasterium incensum, monachosque partim occisos, partim in diversa dissipatos fuisse. quod post sexdecim annos accidisse inferius videbimus.

Post aliquot versus detritos ac laciniosos Ignotus Casinensis subdit, eundem Seodanum, capta & vastata Venafro civitate, contendisse ad sanctum Benedictum, id est Casinum, initio quadragesimæ, & quidem in sancta dominica, cum Bertharius abbas sanctum gregem divinis præceptis instrueret. quo audito, fratres, qui in monasterio inferiori erant, concito gressu ad sanctum conscendisse Benedictum: sequenti vero mercurii die Sarracenos ad duo stadia monasterio appropinquasse: sed, fallente itineris duce, quem ideo interfecerunt, direptis villis monasterii, Casinum accedere non valentes, Venafrum ad socios revertisse. Sane hoc loco allucinatam fuisse Leonem vel ex eo patet, quod hanc monasterii sancti Vincentii cladem dicit

ANN. CHR.
866.

LX.
Ludovicus imp-
erator Casinũ
adit.

LXI.
S. Vincentii
monasterii &
Casini direptio
per Sarracenos.

ANN. CHR.
866.

accidisse hoc anno Maione abbate, qui non nisi post sex annos eidem loco præfesse cepit post Artefufum, cui hoc anno diploma confirmationis omnium bonorum concessum legitur anno a capta Capua primo. Hujus diplomatis etiam vitiosi sunt chronici characteres: at sanum est placitum, quod in chronico sequitur de quibusdam rebus sancto Vincentio Maionis abbatis tempore evindicatis, anno Ludovici imperatoris XXIII. prima die Januarii, indictione quinta, id est anno ejus sæculi septuagesimo-secundo, quo primum anno successit Artefuso Maio abbas, cujus tempore altera monasterii sancti Vincentii vastatio facta est.

S. Vincentii
abbates.

Non satis constans & exploratus est ordo sancti Vincentii abbatum in chronico, in quo post Josuen abbatem ponendus Epiphanius, cui Ludovicus augustus præceptum de quibusdam monasterii possessionibus fecit anno imperii decimo-octavo. Hunc excepisse videtur Teuto, cujus rogatu idem imperator præcedentia diplomata confirmavit anno incerto, nam mutilæ sunt chronica hujus præcepti notæ, & vitiosa indictio. Teutoni præponitur in editis Jacobus, qui videtur postponendus, quippe qui cum Bassacio abbate Casinate ad Ludovicum secundum accessit, ejus opem imploraturus. Jacobo itaque subjungendus Johannes, tum Artefusus, cujus tempore superior illa clades evenit, mortuus ante annum ejus sæculi septuagesimum-secundum, quo ineunte Maio ejus successor judicatum a Ludovici iudicibus obtinuit. Huic annos tantum octo regiminis tribuit chronographus, non sibi consentiens, qui alteram monasterii cladem sub eo collocat anno octogesimo-secundo.

LXII.
Imperatoris
beneficia in
Casinum.

Redeo ad Casinense monasterium, ad quod Ludovicus imperator cum Angelberga augusta mense Junio accessit, id est ad inferius monasterium, ubi a venerabili abbate Berthario, ut jam dixi, universisque monachis, obviam ei progressis, maximo cum honore susceptus est. Die altera montem adoraturus ascendit, pari honorificentia in superiori monasterio exceptus. Cumque universum cœnobium perlustrasset, atque ædificiorum statum laudasset; præceptum confirmationis more decessorum suorum beato Benedicto fecit, & regalia eidem munera contulit. Dein, auditis variis legationibus, cum se fratrum precibus commendasset, Capuam profectus est. Bari postea obfessa, rediit Beneventum: ubi, cum in ejus obsequio Bertharius abbas moraretur, oratorium parvum, quod intra monasterium sanctæ Sophiæ decessor ipsius Bassacius inchoaverat, diligenter absolvit, & in honorem sancti Benedicti a Stephano Teanenfi præfule dicari curavit. Ad hæc, cum Ludovicus Telesiam civitatem obsedisset, idem Bertharius Itembardo gastaldioni, qui illam urbem obtinebat, veniam & gratiam ab imperatore impetravit. Idem imperator monasterio sancti Angeli in Barregio possessiones omnes ac cellas confirmavit; & Ravennam reverfus cellam sanctæ Mariæ, in Maurinis sitam, Casinatibus, agente Angelario præposito, restitui præcepit. Quid Lothario regi post biennium Casini acciderit, inferius dicendum.

LXIII.
Neapoli ab
Athanasio epif-
copo monachi
instituti.

Dum imperator Beneventi moraretur, ad eum accessit Athanasius senior, venerabilis præful Neapolitanæ ecclesiæ, a Sergio duce fratris filio atrociter exagitatus, cui Ludovicus opem pollicitus est. Inde Romam profectus, ab Hadriano papa secundo, qui anno sequenti in locum Nicolai subrogatus est, honorifice excipitur; in reditu ad imperatorem mortuus prope Casinum, ubi & sepultus fuit. Is antequam a Sergio in carcerem conjiceretur, monachos, græcos an latinos, in insula Salvatoris prope Neapolim seorsim absque pastore degentes, in unum cœtum congregavit, eisque abbatem præfecit, nempe venerabilem senem Antonium, sanctæ Luciæ martyris ecclesiæ eis in stipendium assignata. Illic erat Lucullanum monasterium, de quo Gregorius Magnus in epistolis suis mentionem facit, eo in loco situm, ubi nunc Arx-ovi, ut vulgus vocat, posita est. Ad hæc idem sanctus præful in suburbana ecclesiâ sancti Januarii martyris, quæ Magna nuncupatur, cui unus tantum sacerdos tum serviebat, monachorum cœtum itidem instituit, eisque *religiosæ vitæ*, ut acta ejus loquuntur, *virum singularem patrem* ordinavit, qui cum collato sibi grege Deo juge laudis officium persolveret. Athanasio in carcerem Sergii jussu conjecto, *græca latinæque pars*, ut ejus acta habent, *sacerdotalis & monachica turba*, præcipueque Antonius, *vir satis idoneus & probata ætatis, monachorum abbas, jejuniis & agritudine corpore jam defecto, alienis erectus manibus, cum universo clero ad pratorium advenit*; & Sergium dure increpitum eo adduxit, ut Athanasium

ANN. CHR.
866.

relaxaret. Verum cum a Sergio denuo vexaretur, Beneventum ad Ludovicum refugit, ut mox dicebam, ejus patrocinium imploraturus: quo ne frueretur, mors intercessit. Mortuus est in oratorio sancti Quiricii, octo millibus distito a Casinensi monasterio, ubi sepultura mandatus fuit, & quidem *in ecclesiâ beati principis apostolorum, quæ a Ratchiso rege constructa est, & jungitur basilicæ sancti Benedicti*, ut legimus in ejus actis apud Theatinos Neapolitanos, a Petro diacono scriptis: in quibus ejus translario e monte Casino in urbem Neapolim, sub Berthario abbate post quinque annos facta, fuse describitur. Sacrum ejus corpus in suburbana illa sancti Januarii ecclesiâ depositum: quæ olim *ad-corporis* dicebatur, antiquo Neapolitanorum coemeterio insignis.

Cum plurimæ Danorum in majorem Britanniam irruptiones fuerint, una præceteris funestissima toti fere Northumbrorum & orientalium Anglorum regioni hoc anno generalem intulit cladem. nam magna paganorum classis, Inguaro potissimum duce, e Danubia in Britanniam appulit, qua Estanglorum seu orientalium Anglorum regnum patet, Edmundo piissimo regi tum parens; ibique hiberna statuit, ferro & flamma universa devastans, in primis monasteria, quæ a fundamentis everfa sunt, monachis & ancillis Dei aut cæsis, aut fuga dissipatis. Eadem clades Eboracensi provinciæ ab iisdem inflata. Merciorum regnum eandem subiisset fortunam, nisi Beornredus rex, collecto ingenti exercitu, Danis apud Nothingam occurrisset, eosque Eboracum repetere coëgisset, adjutante in primis Ethelredo occidentalium Saxonum rege cum Alfrido ejus fratre, quorum ille forem in matrimonium duxerat. Enituit in illa expeditione præceteris Algari comitis junioris virtus: qui, ut erat Crulandensi monasterio & Theodoro abbati amicissimus, privilegium a rege Merciorum eidem cœnobio obtinuit, quo tum donatio ab ipso facta pro anima senioris Algari patris sui, tum aliæ ejusdem loci possessiones confirmatæ. Mendosæ sunt in editis apud Ingulfum hujus diplomatis chronica notæ, quod datum videtur anno incarnationis octingentesimo sexagesimo-octavo, kalendis Augusti: uti colligitur ex libro Thomæ Eliensis monachi de vita sanctæ Ethildritæ reginæ, ubi pagani illi tertio, quam in Britanniam appulerant, anno in regnum Merciorum accessisse dicuntur. *Datum hoc chirographum*, ut vocant, in ipsa expeditione apud Snotringam, *coram fratribus & amicis, & omni populo in obsidione paganorum congregatis*: eique subscribunt, præter regem & episcopos, Wilius abbas Eveshamensis, Heda Medeshamstedensis, & Tivinus sancti Albani. Mercii ad pacem ineundam adduxerunt paganos, qui anno insequente sexagesimo-nono antiquum ac celeberrimum itidem apud Mercios Bardeneiense monasterium destruxerunt, monachis omnibus absque ulla commiseratione in ecclesiâ interfectis, quod monasterium Remigius, ex monacho Fiscamnenfi Lincolnensis episcopus, labente sæculo undecimo instauravit. Cetera Danorum facinora in consequentibus prosequemur. Hoc ipso anno decessit Winherus abbas sancti Augustini prope Cantuariam, cujus successores vide sis apud Willelmum Thornum.

LXIV.
Dani Angliam
cæde ac rapinis infestant.Diploma pro
Crulanda.

Anno ejus sæculi sexagesimo-septimo ineunte, Ludovicus abbas sancti Dionysii, ac summus Caroli Calvi cancellarius, & Magni ex filia majore natu Rotrude nepos, rebus humanis excessit, mortuus v. idus Januarii, apud sanctum Dionysium, ut veri simile est, sepultus. Goslinus abbas Pratensis, ejus frater, summi cancellariatus dignitatem post eum obtinuit: at Carolus rex abbatiam sancti Dionysii sibi retinuit, qui anno superiore abbatiam sancti Vedasti, ex dono Lotharii regis, excluso Adalardo comite, jam acceperat. Itaque causas monasterii, & *conlaborationem* seu œconomiam per præpositum & decanum atque thesaurarium administrari jussit: militiæ vero curam majori-domus commisit. Tum ad villam Bellum-Pauliacum, super Ligerim sitam, profectus, filium suum Ludovicum Aquitanicæ regem dixit, vel potius confirmavit, ex dictis ^a supra, atque inde reverfus, paschale festum apud sanctum Dionysium celebravit. Abbatia sancti Dionysii sibi retenta, Carolus ejus profectu amplius invigilare se debere intellexit. Quare hoc anno villam Cadussam ^{*}, super fluvium Seræ positam in comitatu Laudunensi, cum duabus ecclesiis, quas Adalelmus comes ad id tempus in beneficium tenuerat, ad monasterium construendum sancto Dionysio contulit, aliaque in ipsius diplomate memorata, quod Doublet ^b vulgavit. *Data IV. kalendas Septembris, indictione XV. seqq.*

ANN. CHR.
867.LXV.
Ludovici ab-
batis S. Dionysii
obitus.^a Abbatia a
Carolo retenta,
& dirata.^a num. 58.^{*} *Chausse.*^b Doublet
p. 802. &

ANN. CHR.
867.LXVI.
S. Deodati
corpus Lati-
niaci.
a *Frod. lib.*
3. c. 24.

anno XXVIII. *regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in Ruffiaco-villa.* Hæc villa non longe aberat a Compendio, ubi Carolus hoc anno kalendis Augusti versabatur; idque colligitur ex annalibus Bertinianis ad annum DCCC LXV. quo idem rex Compendio ad villam Ruffiacum venisse dicitur.

Fuit Ludovicus abbas natura mitis ac benignus, a quo nihil sinistri in monasteria factum legimus. Is est, cui Hincmarus^a Remorum antistes litteras scripsit ad repetendum corpus sancti Deodati, quod quidam Giso, cupiditate rerum ipsius sancti ductus, ex *diocesi* seu metropoli Remensi furtim transferri fecerat in Parisiensem parochiam, inconsulto episcopo loci, in quo sancti Deodati corpus servabatur. quibus in litteris Hincmarus ait, se nemini, neque sibi vel proprio sanguini hac in re contra divina præcepta parsurum. Quin etiam indignatum ex his Ludovicum iteratis litteris monere non destitit, hortans eum, ut ecclesiasticis regulis quantocius satisfacere curaret, quæ restitutionem ejusmodi præscribebant. Iisdem litteris scribit pro quodam nepote suo, quem eidem Ludovico commendaverat, & de rebus, quas Hincmarus ipse olim monachus sancti Dionysii ex dono regis tradiderat. Quis fuerit sanctus ille Deodatus, quove ex loco metropolis Remensis in parochiam Parisiensem ejus corpus allatum sit, omnino ignoramus. Neque exploratus Parisiensis parochiæ locus, in quo depositum est. Existimo tamen hoc esse Latiniacense monasterium, in quo sanctus Deodatus episcopus & confessor colitur III. nonas Februarii: quo die ad oram veterrimi exemplaris nostri Ufuardi antiqua manu legitur: *Latiniaco natalis sancti Deodati episcopi & confessoris.* quod sancto Deodato episcopo Nivernensi non convenit, quippe qui in Tullesi parochia Trevirensis metropolis habetur, coliturque XIII. kalendas Julii. In eodem Latiniacensi monasterio memoratur III. idus Junii translatio sanctorum Deodati episcopi, Maldegarii, Fulberti, Anfilionis, Lamberti, & unius ex Innocentibus, ex additionibus Molani ad Ufuardum.

LXVII.
Synodi Tre-
censis litteræ
pro Hincmaro
ad Nicolaum
papam.

E monasterio sancti Dionysii Carolus in urbem Mediomatricum ad colloquium cum fratre suo Ludovico Germania rege proficiscens, obvium habuit Egilonem archiepiscopum Senonensem, Roma revertentem cum litteris Nicolai papæ pro restitutione Remensium clericorum, quibus in litteris multa Hincmaro falso imputasse dicitur pontifex ab Annalista Bertiniano, qui Hincmari partibus omnino favet. Hæc restitutio denuo retractata probataque est in synodo Treces VIII. kalendas Novembris habita, cujus nomine favorabilis de Hincmaro epistola, episcoporum munita sigillis, scripta est, ad pontificem deferenda per Actardum Namnetensem episcopum; sed a Carolo rege intercepta, qui aliam contra ipsum Hincmarum papæ scripsit, bulla sui nominis sigillatam, & cum epistola synodali per ipsum Actardum Romam misit, *immemor fidelitatis atque laborum*, ait Annalista; quos pro *ejus honore & regni obtentu* per complures annos idem Hincmarus subierat. Legimus in chartario ecclesiæ Nivernensis synodicas litteras Treces concilii, quas obtinuit Adeldardus sacerdos de restaurandis quibusdam ecclesiis parochiæ Nivernensis, scilicet sancti Nazarii martyris, & sancti Vincentii pretiosi confessoris apud Magniacum, ubi *sacratissimum ejus corpus jacens miraculis clarescit*, & aliis: quibus litteris multi subscribunt episcopi, e nostris Egil archiepiscopus Senonensis, *Hildegarius Meldensis ecclesiæ humilis episcopus*, quibus verbis usus est in libro de vita sancti Faronis. *Acta III. nonas Novembris, anno incarnationis DCCC LXVII. indictione I. anno etiam XXVI. regnante domino nostro Karolo rege.* Has litteras in Appendice referre visum est.

Anastasi litteræ de obitu Nicolai papæ.
b *Conc. 10.*
3. p. 568.

Ubi Actardus Romam attigit, Nicolaus papa e vivis decesserat idibus Novembris; adeoque Actardus regis litteras reddidit Hadriano II. Nicolai successori, qui magna cum omnium gratulatione, cum insigni ipsius modestia, XI. kalendas Januarii consecratus fuerat. Mortuo Nicolao papa, Anastasius bibliothecarius Adoni Viennensi archiepiscopo *triste* hoc, ut ipse vocat, *nuntium* litteris significavit, eum obsecrans, ut lupis rapacibus, in gregem dominicum irrumpentibus, strenue resistat, & sedulas pro defuncto pontifice preces fundat. Eheu, quam sero, inquit, talem virum ecclesiæ meruit, quam cito amisit. Satius erat, ut sol radios suos subtraheret, quam ut tantus pontifex oculos clausisset, quos ad ecclesiæ profectum semper apertos & intentos habuit. tum subdit, nunc ejus opera fugillari ab eis, quos pro criminibus redarguerat; hortaturque Adonem, ut cunctis fratribus, scilicet episcopis,

ANN. CHR.
867.

pis, id nuntiet, eosque moneat, ut pro domo Dei laborare certent. *Nam si tanti pontificis acta*, inquit, *castantur, vestra, queso, ubi parebunt?* Ceterum plurimum esse in Gallia, qui non curvaverunt genua ante Baal. In fine eundem Adonem monet de electione Hadriani pontificis; rogatque, ut Arsenium suum, id est ipsius Anastasii, avunculum (is Hortensis episcopus, erat, & in Galliam legatus) qui multas a Nicolao molestias pertulerat, ob idque a studio ecclesiasticæ correctionis seu disciplinæ paullulum refrixerat, ad pristinum pro pontifice & ecclesiæ zelum inflectat. Verum ex Adonis monitis non profecit Arsenius, immo paullo post Beneventum ad Ludovicum imperatorem profectus, mala morte periisse traditur. Nec fere melior fuit Anastasii fortuna, ab Hadriano excommunicatus, quod auctor creditus sit cordis, quam Eleutherius ejus nepos Stephanix Hadriani uxori, ejusque filix ab eodem Eleutherio raptæ intulerat. Alius fuit Anastasius bibliothecarius, ut superius diximus, qui acta synodi octavæ latine vertit. Denique prædictus Anastasius in embolo Adonem obtestatur, ut omnibus metropolitibus Galliarum denuntiet, ut ne, si quod ab eis concilium habeatur, quidquam in derogationem defuncti presulis agant, quippe qui a nullo, dum viveret, reprehensus sit, *nec heresi umquam, ut fingunt, annuevit.* quod de Gothelcalco forte intelligendum, cui Nicolaus favisse ab Hincmaro, aliisque creditus est. Ex his intelligitur, quanta fuerit Anastasii de Adone nostro existimatio, quanta Anastasii cum eo familiaritas. Eadem fuit de eo Hadriani II. opinio in duabus epistolis ad eum scriptis, in quarum una Nicolaum antecessorem suum miris laudibus extollit, seque ipse purgat; quod quædam ejus acta æquitate magistra moderando temperasset: in altera zelum ipsius Adonis laudat, & in præcavendis impiorum insidiis industriam.

Favorabilem quoque Hincmaro archiepiscopo epistolam scripsit, testatus eum, etsi ex sola fama, quæ numquam nisi cum laude vulgata erat; tamen ex relatu & præconiis Arsenii sedis apostolicæ apocrisarii, atque Actardi episcopi, necnon dilectissimi filii sui Anastasii bibliothecarii, factum esse, ut virtutum, probabilitumque morum ejus prædicamenta agnosceret. Dein eum hortatur, ut Carolum regem excitet ad constantiam in causa Lotharii. Ex quo intelligitur, Hadrianum nullam habuisse rationem litterarum, quas Carolus contra Hincmarum Nicolao scripserat. Idem pontifex in epistola ad episcopos synodi Tricassinæ petit, ut Nicolai papæ nomen in codicibus vel *diptychis ecclesiæ* inscribatur, & inter sacra missarum sollempnia recitetur. quod exsecuti Dionysiani monachi; nomen Nicolai papæ primum scripserunt in codice Sacramentorum, qui modo in bibliotheca monasterii Vallis-claræ asservatur.

Romam præcesserant clerici Remenses mense Augusto, qui Nicolaum papam jam valde ægrotantem, & objectis Græcorum adversus Latinos magnopere occupatum invenerunt. Quam ob rem Romæ ad mensem Octobrem remorati iidem clerici, Nicolai binas retulere epistolas, unam ad Hincmarum Remensem, a quo sibi de omnibus satisfactum esse rescripsit: alteram ad Gallicanos omnes episcopos, quos ad communem causam contra Græcos defendendam hortatus est. quæ res ut melius intelligatur, eam paullo altius repetere juvat. Imperante apud Græcos Michaële Theodora filio, Ignatius, vir sanctus, Constantinopolitanum patriarchatum post Methodium paullo ante medium hoc sæculum adeptus est. Inde pulsus post annos undecim Bardæ cæsaris opera, quod eum ob incestam cum nuru stupri consuetudinem communionem privasset; & quod Theodoram, Michaëlis imperatoris matrem, in ordinem redactam, tondere nollet invitam. Ejus in locum a Barda Photius ex laico subrogatus, Ignatium damnavit; damnatusque ipse a Nicolao papa, vicissim in Nicolaum sententiam dicere non dubitavit; & quidquid in speciem sinistrum corradere potuit homo multæ eruditionis, sed ambitione supra modum inflatus, pontifici Latiniisque omnibus objecit. Capitula illa omnino decem erant, nempe de processione Spiritus-sancti ex Patre Filioque, de jejuniis sabbati, de cælibatu presbyterorum, de chrismatione fontis baptizatorum presbyteris interdicta, de abstinentia octo hebdomadarum ante pascha non inchoata, de barbæ ratione clericorum, de episcoporum ordinatione per saltum, de primatu Romani pontificis, de consecratione chrismatis ex aqua fluviali, & de oblatione agni in festo paschæ. Hæc capitula Nicolaus Hincmaro, ceterisque archiepiscopis & episcopis in regno Caroli constitutis miserat, dato mandato, ut de his archiepiscopi singuli in

LXVIII.
Græcorum
capitula con-
tra Latinos.

suos diocesibus una cum suffraganeis tractarent, & sibi quæ ad respondendum reperissent, suggerere curarent. Pontificæ litteræ datæ sunt Romæ x. kalendas Novembriis. In provincia Remensi hæc cura demandata est Odoni Bellovacensi episcopo, cui Hincmarus a hac de re scripsit non semel.

Hanc provinciam executus est Odo, sive per se, sive per Ratramnum Corbeiensem monachum, cujus loci & ipse olim monachus fuerat, suasque ad illa objecta responsiones ad Hincmarum misit, uno libello contentas, in quo Hincmarus quædam retractanda & corrigenda deprehendit. Hinc alia videtur esse Ratramni responsio, quæ non uno libello, sed quatuor libris constat: maxime cum Ratramnus ipse sub finem libri quarti satis innuat, se id operis hortatu non solum Odonis suscepisse, sed episcoporum, qui ad se illa objecta miserant. *Egimus, inquit, prout potuimus, respondentes ad ea, quæ nobis scripta misistis: quæ si placuerint, Deo gratias agimus: si vero displicuerint, vestre correctionis censuram postulamus.* Aeneas Parisiensi episcopo id officii commissum est in provincia Senonensi: sed quantum distet ejus opus a Ratramni scriptione, facile intelliget eruditus lector. Eadem capitula etiam ad Germaniæ episcopos a pontifice missa fuere, quibus in synodo Wormatiensi anni sequentis congrua responsa edita sunt, ut tradunt Annales Fuldenles: at illa responsa minime ad nos pervenerunt.

Verum nobis sufficere potest unus Ratramnus, qui commissam sibi a Belgicæ secundæ episcopis provinciam quatuor libris optime executus est: quorum tres priores objectioni de processione Spiritus sancti a Filio solvendæ adhibuit, duobus quidem prioribus ex Scripturæ testimoniis, tertio ex Patrum auctoritate adversarios confutans. Initio libri primi ait, non imperatorum, quales erant Michaël & Basilius, qui illa capitula miserant, sed episcoporum esse de sacris dogmatibus & de ecclesiasticis ritibus disputare. Discendi illis, non docendi in ecclesia ministerium commissum esse. Nullum novum in Romana ecclesia ritum, nullam novam esse doctrinam, denique varios ecclesiarum ritus sanæ fidei non præjudicare. Tum quæstionem de processione Spiritus sancti ex Patre Filioque aggreditur, eamque probat ex verbis tum Christi Domini, qui mittendum a se Spiritum sanctum discipulis promittit, eumque a se accepturum, quæ discipulis annuntiaturus erat; tum Pauli apostoli, qui Spiritum Christi vocat; idemque multis aliis scripturæ testimoniis Ratramnus confirmat. Ceterum quod opponebant Græci, in scripturis diserte non exprimi processionem a Filio, nec debuisse addi in symbolo synodi Constantinopolitanæ: reponit Ratramnus in scripturis non excludi; & qua ratione patres synodi Constantinopolitanæ processionem a Patre, aliaque addiderunt symbolo Nicæno, licuisse etiam Romanæ ecclesiæ addere *Filioque*, quod evangelia, quod apostoli & prophetæ docent. Mitto Patrum hac de re testimonia, quæ Ratramnus adducit in secundo & tertio libro.

In libro quarto Romanos ritus adversus Græcorum fugillationes idem auctor defendit, atque hanc partem omitti posse, cum nihil de dogmatibus fidei, quæ ubique una esse debet, contineat. Varios fuisse ritus jam inde ab initio nascentis ecclesiæ, cum alii nihil proprium haberent, alii suas possessiones retinerent. Immo apud ipsos etiam orientales variam esse consuetudinem jejunandi tum in sabbato, tum in quadragesima. In his Alexandrinam ecclesiam cum Romana consentire in jejunio sabbati, quod major numerus occidentalium non observat. Ad hæc in insula Britannica qualibet feria sexta jejunium servari: & Scottos Hiberniam incolentes consuevisse *per monasteria monachorum, seu canonicorum, vel quorumcumque religionum, omni tempore, præter dominicam festosque dies, jejunare, nec nisi vel ad nonam, vel ad vesperam, corpori cibum indulgere; ad nonam quidem æstivis, ad vesperam vero diebus hiemalibus*; nec tamen hac de re ab aliis ecclesiis reprehendi. Neque vero merito Romanos seu occidentales culpari ab imperatoribus Græcis, si non tot hebdomadas, quot illi, jejunent: cum illos quadraginta dierum jejunio coæquant. Ad barbæ tonsionem quod attinet, id tam leve esse, ut responsione haud indigeat. Longe potiori jure culpari posse clericos orientales, qui barbam nutriunt, caput ex omni parte nudant, & veste cooperiunt, contra præceptum Pauli apostoli, qui ait, virum non debere velare caput suum, quoniam imago & gloria Dei est; & si id fecerit, caput suum deturpare.

Post hæc Ratramnus responderet ad objecta Græcorum contra Latinorum præ-

byterorum calibatum; eumque austerit in primis exemplo Christi Domini, Paulique apostoli, tum ex eo quod nefas esset veteris testamenti sacerdotibus sacrificia offerre, nisi eo tempore se continuissent: quanto minus id licere novi testamenti sacerdotibus, qui dominici corporis & sanguinis omni tempore debent sacramenta contingere? Nec tamen ab eis idcirco damnari nuptias, uti nec Christus Dominus suo eas exemplo damnavit, immo sua ipsius præsentia honoravit. His addit Ratramnus decreta ecclesiæ pro calibatu sacerdotum. Denique refellit ceteras Græcorum objectiones, quarum una est, quod Romani levitas ordinarent episcopos, presbyterii gradu non prius accepto; & quod agnum simul cum Christi corpore consecrarent, quod utrumque falsum esse contendit Ratramnus. Attamen Aeneas in objectione septima ejusmodi ordinationem per saltum aliquando factam esse concedit, cujus rei exempla in commentario super Ordinem Romanum attulit. Et Walafridus a Strabo, qui ante hæc Græcorum discordia decessit, fateretur morem offerendi & consecrandi agni ex Judaicarum superstitionum seminario quorundam simplicium errore ad sua usque tempora perseverasse, quod apud Augustenses in paschate obtinuisse in vita S. Udalrici episcopi legitur. At hic paucorum mos erat, nec agnus super altare simul cum Christi corpore, sed seorsim ponebatur, non consecrandus, sed benedicendus, quæ benedictio notatur in vulgato Ordine Romano. Verum hi peculiare ritus erant, quos facile ignorare potuit Ratramnus: tamen in ejusmodi scientia eum versatissimum fuisse quartus ejus liber probat. Sed, etiam si verum fuisset, quod objiciebant Græci de Latinorum ordinationibus per saltum; longe potiori jure culpandos esse recte arguit Ratramnus Græcos ipsos, qui neophytos ordinabant episcopos, qualis erat Photius, istarum objectionum fabricator. In fine Romanæ ecclesiæ prærogativam & primatum super alias ecclesias, adeoque super ipsam Constantinopolitanam ecclesiam demonstrat. Denique librum quartum & ultimum sic concludit: *Egimus velut potuimus, respondentes ad ea, quæ nobis scripta misistis. quæ si placuerint, Deo gratias agimus: si vero displicuerint, vestre correctionis censuram præstolamur.* quibus verbis videtur alloqui episcopos, qui ipsum ad scribendum impulerant; hincque colligi potest, deesse in editis præfationem, quæ illis inscripta erat. Porro eadem fere objectionum capita medio sæculo undecimo in Leonem IX. refricavit Michaël Cerularius, ut suo loco videbimus.

Nulla deinceps apud veteres memoria Ratramni, cujus ceteram fortunam & obitum ignoramus. Præter ejus scripta de eucharistia, de natiuitate Domini, & responsiones ad objecta Græcorum, de quibus superius egimus, librum insuper composuit super clausula hymni de sanctis martyribus, *Te trina Deitas* &c. quam Hincmarus archiepiscopus, alique nonnulli improbabant, Ratramnus vero cum ceteris propugnabat. Ejus hac de re liber excidit, cujus mentionem facit Hincmarus in libro de non-trina deitate, in hæc verba. *Dives est, quod quidam, occasione accepta de fidelitate hymni, cujus auctor penitus ignoratur, in quo dicitur, TE TRINA DEITAS, UNAQUE POSCIMUS, cæperunt contendere, quod sicut trinus & unus Deus, ita trina & una deitas & debeat, & absolute valeat dici. unde quique pro suo modulo scripturarum. Inter quos & Ratramnus, Corbeie monasterii monachus, ex libris beatorum Hilarii & Augustini, dicta eorundem detruendo, & ad prævium suum sensum incongrue insistenti, . . . ex hoc volumen quantitatis non modicæ scribens ad Hildegarium Meldensem episcopum compilavit, cujus perversam intelligentiam ipsa ejus collectio, scriptis authenticis collata, mendacii redarguit & revincit.*

Præter ea aliud scriptum edidit idem auctor contra quemdam monachum, qui unam in omnibus hominibus animam esse contendebat. Hoc scriptum præ manibus habemus ex veterissimo codice monasterii sancti Eligii Noviomensis, nuncupatum Odoni Bellovacensi episcopo, cujus hortatu insanam hanc opinionem Ratramnus confutare aggressus est, quam prius scripta ad auctorem epistola improbaverat. Hunc Corbeie, aut certe sancti Luciani monachum fuisse colligimus ex hac Ratramni inscriptione: *Domino sancto, summaque venerationis honore prosequendo patri Odoni, reverentissimo presuli, Ratramnus, servus servorum Christi novissimus. Suscepi vestra sanctitatis debita cum veneratione litteras, quibus precipitis postulantes, ut respondeam cujusdam monachi de canobio vestro scriptis, quibus, de anima contra catholicam fidem perversa sentiendo, disputare non timuit.* Fuit Odo ante episcopus.

a Frod. lib. 3.

c. 23.

L X I X.

Ratramnus ad
illa responderet.Ratramni
operis economiæ.

b lib. 1. c. 2.

c lib. 4. c. 3.

d ibid.

patum Corbeia monachus & abbas, & forte ejusdem monasterii regimen jam episcopus post Trafulfum ad breve tempus resumpsit, paterna in sanctum locum sollicitudine semper affectus, atque adeo Corbeia Odonis cenobium a Ratramno dici potuit. In hoc opusculo Ratramnus ait, monachum illum a quodam Macario Scotto, quem ejus magistrum vocat, hanc opinionem hausisse, sumta occasione ex quodam loco male intellecto sancti Augustini libri de quantitate animae, in quo sanctus doctor de unica diversorum hominum anima dubitanter scripsisse videtur. Forte Macarius ille Scottus, quem Ratramnus per deridiculum Bacharium vocat, non alius fuerit a Macario monacho, cui Rabanus librum suum de computo nuncupavit. Ceterum hac de unica in omnibus hominibus anima opinio, in concilio Lateranensi sub Leone X. damnata est, quam totis pulpitis nunc decantant philosophi sub sollenni sua distinctione *unitatis specificae & numerice*. Alius sine dubio fuit Ratramnus praepositus monasterii Orbacensis, quem Hincmarus^a excommunicavit ob direptam *collaborationem* Amalrai canonici Remensis. Distinguendus etiam ab utroque Ratramnus abbas Novi-villaris in Alsatia, laudatus^b in libro fratrum conscriptorum in monasterio Augiensi.

Ratramni plures.
a *Frod. lib. 3. c. 28.*
b *Anal. to. 4. p. 644. LXX.*
c *Penitentia ob casum S. Richarii monachum.*

Inter Nicolai pontificis epistolas una est Hincmaro archiepiscopo Remensi directa, de penitentia cuidam Eriarcho injuncta, qui monachum presbyterum injuste occiderat. Tanti facinoris reus ad apostolorum limina confugit, indulgentiam ejus noxae postulaturus, penitentiae remedium paratus subire. Huic injunxit pontifex penitentiam duodecim annorum, devotionem ejus considerans, humanius cum illo agens, quod ad suffragia apostolorum festinasset: cum alias usque ad mortem penitentia ejus extendi debuisset. Hac autem duodecim annorum penitentia sic a Nicolao imposita est, ut ille tribus prioribus annis, ante fores ecclesiae lugendo, singultus edendo, misericordiam Domini consequi studeret: quarto & quinto inter auditores ad orandum admitteretur, absque corporis & sanguinis Domini susceptione: residuis vero septem annis communionem sacram ei percipere liceret celeberrimis festivitatibus; sic tamen ut oblationes nequaquam offerret, totoque praedicto tempore, exceptis festivitatibus diebus & resurrectione dominica, continue quadragesimali more jejunium usque ad vesperam protraheret. Ex quibus patet sollemnes penitentiae gradus etiam tunc in usu fuisse. Cujus monasterii fuerit monachus ille, ex Nicolai litteris haud apparet: at sancti Richarii in pago Ambianensi monachum fuisse discimus ex Frodoardo, summam referente^c cujusdam epistolae ab eodem Hincmaro scriptae *Magenardo praeposito, & fratribus in monasterio sancti Richarii degentibus*, pro litteris, quas apostolicus papa regi Carolo sibi miserat pro quodam, qui monachum atque presbyterum interfecerat: in quibus litteris tenorem injunctae penitentiae exposuerat pontifex, admonens, ut eam executioni mandari procurarent. Alias itaque litteras ea de re ad regem scripserat Nicolaus, uti etiam ad eundem Hincmarum archiepiscopum, cujus summam epistolae idem Frodoardus^d refert. Ex eadem Nicolai ad Hincmarum epistola intelligitur, Hilmeradum Ambianorum episcopum, sancti Richarii monachis infestum fuisse, & eorum quietem & propositum interturbasse, ut innuere videntur illius epistolae haec verba: *Interea hortamur vos, ut reverentissimo Hilmerado episcopo, suffraganeo vestro, precipiatis, quatenus permittat monachos monasterii sui sub monastico habitu quiete degere, & penitentia fructus exercere.*

LXXI.
Ludovici regis diploma pro S. Richario.

Sancti Richarii abbatiam eo tempore obtinebat Guelfo seu Welfo, regii generis abbas & comes, qui villam sancti Richarii, Civinicurtem vocabulo, sitam in pago Bellovacensi, militum frequenti transitu nimium gravari aegre ferens, accessit ad regem Ludovicum, Caroli regis filium, qui ante ferme triennium, ait Hariulfus, rex a patre institutus fuerat, precatusque est, ut auctoritatis suae praeecepto ejusmodi transitus peditum, equitumve prohiberet. cui tum ob personae dignitatem, tum ob cognationem annuit Ludovicus, & ad ejus petitionem praeeceptum hac de re concessit. Et ita quidem censuit Hariulfus, qui ad hunc annum istud praeeceptum revocat, consentientibus fere chronologicis notis ipsius diplomatis; dati III. kalendas Januarii, indictione xv. anno secundo regnante Ludovico gloriosissimo rege, Compendio in palatio. quod Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Verum Hariulfi opinatio refellitur ex Annalibus Bertinianis ad an-

num octingentesimum-sexagesimum-quintum, ubi Carolus filium Ludovicum in Neustriam direxisse traditur, nec reddito, nec interdicto ipsi nomine regio, quod ante quatuor annos usurpaverat. Neque vero id passurus fuisset in celebri palatio Compendio Carolus, regiae dignitatis ardentissimus vindex; nec cancellarius notariusve Caroli ambitioso juveni manum auctoritatemque suam accommodaturi fuissent. Neque huc trahi potest, quod Carolus superiori anno eundem Ludovicum Aquitaniae regem constituit. Quid enim Aquitaniae cum pago Pontivo? Porro III. kalendas Januarii anni praesentis non secundus, sed primus tantum regni Ludovici fuisset, si de Aquitania agatur; si de Neustria, tertius. Itaque hoc diploma, quod genuinum esse constat, ad annum ejus saeculi septuagesimum-octavum, qui Ludovici a morte parentis secundus erat, revocandum videtur, & pro indictione quinta-decima reponenda indictio undecima. At satis de illis chronologicis tritis.

Certius est quod de Odulfo monacho & custode basilicae Richarianae subdit Hariulfus, eum nempe hoc anno quasdam reliquias sanctae Columbae virginis & martyris Senonensis obtinuisse cum assensu & jussione ejusdem Guelfonis, utriusque loci abbatis, sancti Richarii scilicet ac sanctae Columbae Senonensis, cujus monasterii nonnulli monachi tunc temporis in Centulensi demorabantur. Hi ad suos reversi, os ex humero sanctae Columbae virginis Centulam miserunt, quod idem Odulfus in capsula capitis sancti Richarii, multis jam, ut superius^a vidimus, referta reliquiis, decentissime reposuit, cum multis aliis, quas venerabilis HRuodum, forte HRuodrut, abbatissa, in Centulenses pie affecta, hoc itidem anno istuc attulit. Mitto officulum ex corpore sancti Viti martyris, quod Samuel monachus ad limina sancti Dionysii profectus, ex urbe Parisiaca reportavit. Non omitendum tamen quod scribit idem Hariulfus de Ansegiso monacho sancti Richarii, viro prudente, qui Romam a Carolo rege missus ad Nicolaum papam, ab eoque honorifice susceptus, a quodam Romano, tum prece, tum premio, reliquias sanctorum impetravit, corpus scilicet sancti Johannis martyris pane totum, necnon brachium sancti Urbani papae, item brachium sancti Alexandri papae & martyris, simulque caput beatae Felicitatis, multasque alias, tum quatuor ejus filiorum, tum aliorum sanctorum reliquias, quas omnes in Centulense monasterium attulit: quibus obviam progressus coetus monachorum, eas promissis in terram corporibus in modum crucis adorans, kalendis Decembris festive suscepit, & in eadem capsula honorifice collocavit. Veri simile est, hunc Ansegisum a Carolo Romam missum fuisse cum monachis sancti Germani Autisiodorensis, qui corpus sancti Urbani, ut vidimus, in suum monasterium asportarunt: ex quo forte brachium sancti Urbani Ansegiso, legationis atque itineris sui socio, concesserint. Denique nemo reliquiarum avidior fuit, quam iste Odulfus, qui etiam quamdam portiunculam ex capite sancti Mauricii martyris, & particulam de camisia sancti Eustachii, sanguine ejus intinctam, a quodam sancti Mauricii ministro, qui in Pontivo morabatur, obtinuisse fertur.

LXXII.
Reliquiae Centulensibus concessae.

a Num. 12.

Florebat per id tempus Gerardus de Rossilione, comes Provinciae, qui contra Nortmannos feliciter pugnavit, teste Lupo^b abbate, qui eum, pro more illorum temporum, aliquando ducem, aliquando comitem vocat. Hunc quidam perperam confundunt cum altero Gerardo comite Arvernensi, qui in proelio Fontanetico caesus est, ut Baluzius colligit ex Ademaro in notis ad Lupi epistolam xxviii. Pervenit ad hunc annum Gerardus alter cum Berta, paris nobilitatis ac virtutis femina, qua cooperante hoc anno Pultariense monasterium virorum, & Vize-liacense puellarum, sed brevi postea etiam virorum, aedificavit. Pultaria seu Pultaria* locus est in regno Burgundiae, diocesis Lingonensis in pago Laticensi* ad Sequanam: ubi ambo conjuges primum illud monasterium in fundo proprietatis suae in honore Domini nostri Jesu-Christi, & veneratione beatissimorum apostolorum Petri & Pauli condiderunt: ut ibi venerabile orationis domicilium votis ac supplicationibus fidelium frequentaretur, conversatioque caelestis sub regulari distractione & institutione beati Benedicti viventium omni desiderio & ardore intimo perquiretetur & expeteretur. Haec verba sunt testamenti seu instrumenti eorumdem Gerardi & Bertae, restantium se hoc monasterium construxisse, ut in eo jugis oratio & supplicatio fieret pro Ludovico gloriosissimo augusto & Judith ejus conjugem, filioque eorum

LXXIII.
Gerardus Pultariense monasterium condidit.
b *Lup. epist. 122.*

* Pontieres.
* Laussois.

Carolo, a quibus plurima beneficia acceperant; & ut dignam rependerent honorificentiam parentibus suis Leuthardo & Grimildi, atque gratissimis Hugoni & Bava, qui Bertæ parentes videntur fuisse, liberisque ipsorum, suisque affinis & propinquis, Leufredo & Adalardo comitibus præclarissimis. Ad dotandum vero hoc monasterium conferunt in primis villam Pultarias, id est quidquid ex hereditate, sive ex munificentia Caroli regis, & ex proprio comparatu in ea habebant; ad hæc in pago Senonico Sextam, aliasque in aliis pagis possessiones.

LXXIV.
Vizeliacense
item cœnobii.

Eodem etiam studio, parique devotione ambo conjuges eodem tempore construxerunt aliud monasterium ancillarum Dei in regno eodem Burgundiæ, in loco, qui dicitur Vizeliacus, seu Vezeliacus, quem nonnulli Virziliacum vocant, in pago Avalensi, diœcesis Eduensis, & quidem in honore Domini nostri Jesu-Christi, sub distinctione regulari & institutione beati Benedicti: cui dotando contribuunt villam ipsam Vizeliacum, quam partim per commutationem a Judith augusta, partim ex liberalitate Ludovici augusti habuerant; aliasque villas, quas in pagis Avalensi vel Tornodorensi acquisierant. Utrumque vero monasterium Romano pontifici subjiçunt, ac vestigale reddunt, ita ut pro benedictione annis singulis ad reverentissimam sedem beatorum Apostolorum, cui eadem loca subdunt, Romæ offerantur beato pontifici urbis Romæ libræ argenti due; & de cetero monachi & ancillæ Dei, liberi ab aliis exhibitionibus, sub quieto servitio regulariter vivant, & liberam habeant eligendi abbatis vel abbatissæ facultatem, cum sanctorum virorum consilio, & pontificis super hac re probatione seu confirmatione. quod utrumque tunc novum & insolitum erat. Denique statuunt, ut rerum seu possessionum quantitas in suscipiendis fratribus vel sororibus semper attendatur, ne superfluo numero congregationes ipsæ forte gravatæ dilabantur. Illud porro sub gravi oblatione & interminatione postulatur, ut ne cui ipsorum votum liceat in perpetuum commutare, vel præpostero ordine inrumpendo perturbare. Huic testamento subscribit post Gerardum & Bertam Eva filia ipsorum, aliique multi optimates, sed sine chronicis notis in editis, etiam initio historiæ Vizeliacensis, quæ quatuor libris, auctore Hugone monacho sæculi duodecimi, in tomo tertio Spicilegii Acheriani edita est. Ne vero utriusque monasterii conditio ultra hunc annum differatur, vetat ipsorum conditorum epistola ad Nicolaum papam hoc anno extinctum, cui utrumque locum ita subjiçunt, ut diœcesano episcopo nec ordinatio aliqua, nec dominatio concedatur. Hanc epistolam subsequitur privilegium Nicolai papæ, utrumque locum sub sedis apostolicæ defensione accipientis sub iis conditionibus, quæ in prædictis testamento & epistola continentur. Scriptum per manum Sophronii regionarii & scribarii Romana ecclesie in mense Maio: datum vero per manum Tiberii primicerii sedis apostolicæ, sed sine ullo alio chronologico caractere. Verum ejusmodi chronica notæ quodam modo suppleri possunt ex diplomate Caroli regis, fundationem approbantis Vizeliacensis monasterii, in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ primitus dedicati, quod diploma datum legitur VII. idus Januarii, indictione prima, anno vigesimo-octavo regnante Carolo gloriosissimo rege. Actum in Bello-Pauliaco. quæ notæ initio anni insequentis conveniunt, ac proinde nova erat tunc ejusdem cœnobii constructio. Non diu perstitere sanctimonialia in Vizeliacensi monasterio. quod probat Johannis papæ octavi privilegium, Eudoni venerabili abbati Vizeliacensis cœnobii, totique ejusdem monasterii congregationi monachorum inscriptum, datum III. kalendas Octobris, anno sexto an septimo ejusdem Johannis papæ, indictione XII. id est anno ejus sæculi septuagesimo-nono. qui Eudo seu Odo adhuc abbas erat anno nonagesimo-septimo, quo abbate Stephanus pontifex, eo nomine septimus, eadem privilegia confirmavit. Aimò abbas simile privilegium a Johanne XI. impetravit. quod etiam successores a subsequentibus renovari curarunt. Tot licet privilegiis munitum monasterium nihilo minus a monachis ad sæculares canonicos vertit, omniaque jura exemptionis paucis abhinc annis amisit decretorio senatus Parisiensis, qui hunc locum Eduensis episcopo subjecit. Istuc corpus sanctæ Magdalene Jerusalemis attulisse fertur vir Dei venerabilis Badilo seu Baidilo, qui in Belgii abbacia Lutosa requiescit, testante Balderico^a in chronico Cameracensi. Pultariensi monasterio primus præfectus videtur Saro abbas, ut colligimus ex chronico^b sancti

^a Balderic. l. 2. c. 43.
Saro abbas Pultariensis.
^b Sicil. no. 1. p. 417. & 418.

Benigni, cujus monasterii & ipse rector fuit sub Bertilone chorepiscopo & abbate. Saro in Pultariensi monasterio sibi commissio quievit.

Non diu post obtentum a Carolo rege diploma superstites fuere Gerardus comes & Berta ejus uxor, qui tamen adhuc in vivis erant anno ejus sæculi septuagesimo-primo, ex annalibus Bertinianis: quo anno Gerardus, Vienna Carolo Calvo relicta, inde cum Berta discessit. Ambo conjuges sepulti sunt in Pultariensi basilica, ubi hætenus eorum monumenta, at sine inscriptione, ostenduntur. In necrologio ecclesie sanctæ Mariæ & sancti Lazari Avalensis, Gerardi & Bertæ memoria consignatur his verbis: IV. nonas Martii obiit Gerardus de Rosillon comes, & Berta uxor ejus, qui dederunt ecclesie sanctæ Mariæ & sancti Lazari Avaloni villam, quæ dicitur Tarel. & justitiam cum appendiciis suis. Non tamen eo die decessit Berta, quæ in fragmento necrologii Pultariensis sic laudatur: VI. idus Novembris depositio domina Berte comitissæ, istius loci fundatricis. His præter Evam filiam, quæ paterno testamento subscripsit, unus filius fuit, Theodericus nomine, in cuius mortuus, uti nos docet ejus epitaphium, quod integrum superest, tabulæ marmoreæ insculptum in basilica Pultariensi in hunc modum:

Francia quem genuit, Lugdunus flumine sacro
Diluit, & Christo participare dedit:
Theodricum innocuum retinet hic urna sepultum,
Quem dura ex ipsis mors tulit uberibus.
Nec tamen in mortis poterit consistere regno,
Quem vitæ æternæ fons sacer exhibuit.
Germine præclaro, claris natalibus ortus,
Vix anni unius transierat spatium.
Sed Christi in regno æternos ille obtinet annos,
Atque Agnum niveum candidus insequitur.
Deponat lacrymas pietas jam sancta parentum:
Præmissum studeat pignus ad astra sequi.
Abstulit hunc terris Octimbris concita mensis
Quinta dies, celsò restituitque Deo.

Visitur in eadem basilica item alia tabula marmorea, cum mutilo epitaphio haud ineleganti cujusdam femine, quæ obiit sexto-decimo vel quinto-decimo, aut certe quarto-decimo kalendas Maias, Severino V. C. consule, annos nata quinquaginta & duos: cui mater, viro, liberisque, uno excepto, superstes, hoc epitaphium posuit, in appendice hic referendum. Asservatur in Lugdunensi sancti Stephani ecclesia insignis palla altaris ex dono Bertæ comitissæ, in cuius medio, ubi scilicet sacra mysteria componi solent, agnus depictus est, ibidemque litteris aureis adscriptum legitur A & Ω cum his duobus in orbem versibus:

Agne Dei, mundi qui crimina dira tulisti,
Tu nostri miserans cunctos absolve reatus.

tum a dextra parte circuli:

Hic panis vivus, celestisque esca paratur.

& a sinistra:

Et cruor ille sacer, qui Christi ex carne cucurrit.

Ad hæc in longum:

Sumat perpetuam pro factò Bertha coronam,
Hæc cujus studio palla hoc effulget auro.

In extremis vero pallæ circumquaque partibus hoc donum factum legitur Remigio archiepiscopo, cui Berta bene precatur.

Remigius præsul Christo per sæcula vivat.

Alios versus prætereo, quos apud Johannem-Mariam a Mura^a videre licet.

Vix duo hæc monasteria condita erant, cum nuntius ad Gerardum comitem pervenit, Carolum regem ea occupare velle. Hinc Gerardo visum est hæc de re

ANN. CHR.
867.

LXXV.
Gerardus &
Berta cum li-
beris ibidem se-
pulti.

^a Hist. de
Lyon, p. 293.
LXXVI.
Gerardus de
Carolo rege
queritur.

scribere ad Hincmarum Remorum antistitem, cujus magna erat penes regem auctoritas, ut eum ab hoc consilio revocaret. Id discimus ex Frodoardi^a Remensi historia, ubi ait, hunc comitem scripsisse, se audisse, quod rex iste Carolus monasteria vellet usurpare, quæ beato Petro apostolo idem Gerardus tradiderat; & quod, si res ipsus, quæ in hoc regno conjacerent, ab eo forent ablata, ipse, licet invitus, res hujus regni, quæ in illo habebantur regno, nempe Provinciae, præsumeret. Ad hæc respondit Hincmarus, quod sua voluntate nemo res ecclesiarum in suum periculum usurparet, veritus, ne coram Deo dignus haberetur, ut tempore sacerdotii sui commissa sibi patiatur ecclesia. Verum tamen si quis præsumserit, plus illi dolere, quam sibi. Ex quibus intelligitur, Gerardum Hincmaro comminatum fuisse, quod res ecclesiarum Remensis, in Provincia sitas, quas Hincmarus eidem comiti alias commendaverat, occupaturus esset, si Carolus monasteria sua invaderet. Pergit Hincmarus, se nihil ejusmodi antea de Carolo inaudisse, nec proinde visum esse, ut de vanis suspicionibus seniores seu dominum suum corripere. nunc autem cum certam & causam habeat, & personam, quæ id contestetur; se primo quoque tempore dominationem ipsius, id est regis, monitorem. Aliis litteris ad Hincmarum idem comes conquestus fuerat, quod Carolus Francia rex, senioris sui Caroli, Cisalpinæ Galliarum regis, regnum sibi vellet subripere. qui Carolus Provinciae rex anno ejus sæculi quinquagesimo-octavo mortuus est, ex annalibus Bertinianis. Ex quo intelligitur, Gerardum comitem seu ducem fuisse Provinciae sub ipso Carolo, quem seniores seu dominum suum vocat. Et tamen comitatum Burgundiarum tribuunt ei plerique hoc argumento, quod Hincmarus^b ad eum scribat pro Isaac Lingonicæ sedis electo, ut ejus hortatu ordinaretur episcopus: quia Wlfadus, qui ipsam occupaverat ecclesiam, canonice non potuit ordinari. Verum id non evincit hoc argumentum, quod eo tantum tendit, ut Isaac ordinaretur a Lugdunensi metropolitano, qui e regno Provinciae erat.

LXXVII. Burgundiarum comitatum per id tempus Odo administrabat, quemadmodum patet ex duobus placitis a Perardo^c relatis. In priori, cum resedisset Isaac episcopus Lingonenis mox laudatus, & Odo comes cum aliis assessoribus in villa Luco, ad universorum causas in mallo publico audiendas atque dirimendas; quidam Alcaudus, advocatus sancti Mammetis & Isaaci episcopi, in jus vocavit quemdam Hildebernum, quod res sancti Benigni in villa Saciaco injuria sibi vindicaret, cujus rei iudicium in proximum placitum remissum est. Actum die Martis in mense Decembri, in anno xxviii. regnante Carolo rege. quæ notæ anno superiori conveniunt. Habitum aliud ea de re placitum coram eisdem Isaac episcopo, Odilone comite, Hildebaldo abbate, aliisque missis dominicis in eadem villa: sed causæ iudicium rursus dilatum post legitimas noctes, in proximum mallum, quod Curagone ante Isaac episcopum & Odonem comitem celebratum est mense Februario, anno xxviii. regnante domino nostro Carolo rege, id est anno sequenti sexagesimo-octavo. Nonnihil variat sancti Benigni chronographus^d his referendis: sed id tanti non est, ut his minutiis immoremur.

Eodem tempore monastica disciplina, curante eodem Isaaco episcopo, denuo restituta est in cœnobio sancti Benigni, quod pessumdatum, ut Carolus rex in suo diplomate loquitur, ac pane annullatum erat. Illic itaque Isaac venerabilis episcopus monachos adunavit, qui regulariter viverent sub Bertilone chorepiscopo & abbate, indulto eis privilegio liberæ electionis secundum regulam sancti Benedicti. Idem jam eo in loco præstitit ante annos quinquaginta Albericus episcopus, qui Herlebertum chorepiscopum eidem monasterio præfecerat. Prima sub Bertilone charta data est anno xxviii. Caroli regis, forte hoc ipso anno, quem præ manibus habemus: quo tempore Aldo quidam & uxor ejus Ermenrada^e aliqua prædia conferunt sacrosanctæ basilicæ sancti Benigni martyris, sub opido Divionis constructæ, ubi venerabilis vir dominus Isaac præesse videtur pontifex, & Bertilo chorepiscopus-abba cum omni congregatione monachorum. Plures aliæ, tum donationes, tum permutationes factæ sunt Bertilone abbate, apud Perardum & chronographum relatæ. Verum cum animadverteret Isaac episcopus, Bertilonem coepiscopum, ut vocat^f chronographus, seu chorepiscopum & abbatem, utrique officio non posse sufficere, rebus ecclesiasticis & publicis in magno tunc discrimine ob infestationem paganorum constitutis; Saronem abbatem Pultariensis monasterii ei socium dedit

^d Spicil. to. i. p. 414.

LXXVIII. S. Benigni monasterium instauratum.

^e Perard. p. 48.

^f Spicil. to. i. p. 435.

Saro abbas S. Benigni sub Bertilone.

dedit ad curam animarum: ut, dum hic in cœtu fratrum spiritalibus ac divinis rebus intenderet, ille liberius ecclesiasticis inserviret ministeriis.

Neque hoc anno quies a Nortmannis, qui urbem Biturigum vastarunt & incendunt, ut in brevi chronico^a Masciacensi legitur. Non dubium quin vastatum etiam fuerit Navense sancti Sulpicii monasterium suburbanum, cujus abbatem Ebrardum superius^b laudavimus. De ejus successore Adeleno infra. Eodem anno Wandalmarus abbas Masciacensis ordinatur in locum Abbonis abbatis piissimi, qui anno superiore mortuus est ex eodem chronico, cujus hæc verba: *Abbo abbas moritur, & Aurelianus crematur.* quod ita interpretandum, ut Abbo mortuus sit ipso anno, quo urbs Aurelianorum cremata est, tamen ante biennium id accidit. De eo in veteri calendario ita legit Labbeus: *vii. kalendas Decembris Abbo abbas migrat ad Christum.* Virum fuisse pietate illustrem illud argumento est, quod non modo ejus ordinatio & mors in eodem chronico notetur, sed etiam natiuitas anno octingentesimo decimo-septimo, qui proinde quinquagenarius decessit. Post Wandalmarum abbatem nullus alius invenitur ante Bernonem, qui Masciacum reformavit. Bituricensis comitatus hoc anno ablati sunt Gerardo comiti, datique non sine xenii Acfrido, qui Pictaventem sancti Hilarii abbatiam, aliaque beneficia jam habebat: sed tamen hunc comitatum contra Gerardum retinere non valuit.

Narbone in Septimania cum resideret Bernardus comes, missus serenissimi domini Caroli regis, una cum Leopardo & Eudalberto, vassis dominicis, aliisque iudicibus ad jus suum cuique reddendum; in eorum præsentiam venit Bonifindus abbas ex monasterio sancti Tiberii, quod alio nomine Cesarion vocabatur; questusque est, quod Ato quidam, forte vicecomes Biterrensis, abbatiam sancti Velosiani martyris, sitam in pago Tolosano, suburbio Savarteni, ad fluvium Aregam, & filicum Homegianum, positum in territorio Biterrensi, suburbio Caprariensi, quæ duo Carolus rex olim eidem monasterio contulerat, per vim ab eodem cœnobio abstulisset. Instrumenta donationum jussu protulit Bonifindus: quibus lectis, & veritate comperta, mandatum est Leopardo vasso dominico, ut prædictum abbatem, ejusque monachos in possessionem utriusque redintegraret. Data & facta traditio est idibus Junii, anno xxx. regnante Karolo rege, indictione xv. ubi, si error non est in numeris, anni Caroli computantur ab eo tempore, quo eum Ludovicus parens regem in Neustria constituit. Bonifindus abbas Modario^c, haud scio an proxime, successerat: at quis Bonifindi successor fuerit, usque ad Rodoaldum, qui principatu Caroli Simplicis locum rexit, nobis incompertum.

Inter illa monasteria, quæ abbatibus sancti Æmiliani, quam de Cuculla vocant, subjecta erant, censetur Orbaniacense, quod Guifandus abbas hoc anno condidisse dicitur, ut cum aliquot fratribus idemdem illuc fecederet. Paulo ante, id est anno sexagesimo-tertio, abbas Severus in Aucense monasterium se receperat: ubi Didacus comes in manu ejus se tradidit ad regulam sancti Felicis de Auca, ut legitur ejus litteris apud Sandovallium, id est ad regulam, quæ in illo sancti Felicis monasterio servabatur. Aliud erat in eadem urbe Auca monasterium sancti Menæ, quod initio hujus sæculi conditum est. Hæc monasteria, uti & sancti Vincentii de Ocayza, quod post quatuor annos exstructum legitur, abbatibus sancti Æmiliani subjecta fuere. Ad hæc Galindo Aragoniæ comes villam Exaveriam^d hoc anno contulit Serafensi monasterio, prope Jaccam Aragoniæ opidum sito, ubi virtutes, id est reliquiæ, sanctorum Petri, Andreæ, Stephani, Benedicti, aliorumque fuisse dicuntur.

In Alamannia, post annos tres a translatione seu elevatione corporis beati Othmari abbatis sancti Galli, cum basilica in ejus honorem vota, jam perfecta esset, Grimaldus abbas, idemque Ludovici regis archicapellanus, Salomonem Constantiensis episcopum ad eam consecrandam invitavit. Confluxere ad eam celebratam undequaque frequentes populi: cui honorandæ adfuerunt etiam Heyto Augiensis abbas cum aliquot eius fratribus; fratresque e monasterio, quod Campidona vocatur, ab suo missi abbate. Constituta die Salomon adveniens, novam ecclesiam sollempni ritu dedicavit: tum sancti Othmari corpus e basilica sancti Galli istuc intulit, detractis quibusdam particulis, quas præsentibus donaret, atque in arca sacra sub altari reposuit viii. kalendas Octobris, quarta feria, indictione prima a kalendis Septembris inchoata. Sacro ejus corpori etiam oblata illæ, quæ in ejus

ANN. CHR. 867.
tumulo repertæ fuerant, superpositæ sunt, præter quasdam, quas in testimonium ejus sanctitatis hæctenus incorruptas pyxide recondidit. His peractis, beati Michaelis oratorium itidem consecravit, multosque sacro chrismate confirmavit; tum, salutatis fratribus, e monasterio discessit. Postera die abbatem, fratresque Augienses ac Campidonenses cum canticis profecuti monachi Sancti-Gallenses, dato pacis osculo, ad sua revertentes dimiserunt. Hæc fusc narrat Ilo monachus, qui rei gestæ interfuit, nonnulla etiam referens miracula subsequuta, in quibus *sanctimonialis quædam de opido Basula*, ante annos quatuor utrisque orbata oculis, ipso anno lumen recepisse dicitur.

Ludovicus rex Corbeia-novæ adest.
Hoc anno Ludovicus Germaniæ rex ad monasterium Corbeia-novæ devotionis causa profectus dicitur; laudatæque disciplina fratrum, nullam beatiorem vitam esse dixit, quam monachorum Deo rite semper-famulantium. Inde cum Adalgario abbate Herifordense monasterium adivit, admiratusque est ejus loci virginum sanctitatem, ut in annalibus Corbeiensibus legitur, a Paullino vulgatis.

LXXXIII.
Carolus rex Autifiodori apud S. Germanum.
Sub finem hujus anni Carolus rex venit in urbem Autifiodorum, ibique natale Domini celebravit, ex Annalibus Bertinianis. Eum autem in monasterio sancti Germani hospitatum fuisse docet nos ejus diploma pro Turonica basilica sancti Martini, cui tum cellam Capleientem concessit ad deprecationem carissimi sui Hugonis, *reverendi* (sic eum vocat) *ejusdem beati Martini cœnobii abbatis*, in divæ recordationis genitoris sui HLudovici excellentissimi augusti, & genitricis suæ Judith gloriosæ imperatricis eleemosynam, ac suam, necnon amantissimæ ejus conjugis Herminrudis gloriosæ reginæ, atque prolis. Erat hæc cella fisci regii, nomine Capleia*, vulgo Chableia, sita in pago Tornodrensi super fluvium Sedenæ, in honorem sancti Lupi dedicata. Hanc autem rex confert eidem basilicæ in usum & stipendia ejusdem congregationis clericorum, ut pro his omnibus, & pro totius regni statu Deum jugiter precetur, & quotidie, post singulas horas canonicas, unum ex septem psalmis penitentialibus cum tribus capitulis & collecta recitent. Hæc notitia, etsi rebus nostris haud omnino propria, tamen ad sequentium illustrationem necessaria erit. *Data vj. kalendas Januariæ, indictione prima a Septembri inchoata, anno xxviii. regnante Carolo gloriosissimo rege. Actum in monasterio sancti Germani Autifiodorensis ducatus, in Dei nomine feliciter.* Frogtarius notarius ad vicem Gozlini recognovit. In hac cella corpus sancti Martini quievit anno octingentesimo septuagesimo-septimo, ut postea videbimus.

LXXXIV.
Cormarico factæ donatio- nis.
Mense Novembri præcedente Herardus archiepiscopus Turonensis Cormaricensi monasterio, ad preces Audachri abbatis, locum Troium donavit, prope ipsum monasterium in honorem sancti Martini constructum super fluvium Agnerem. *Datum idibus Novembris anno xxviii. regnante Karolo rege, Christi DCCC LXVII. indictione I. ordinationis sue anno VIII.* Valêt hic locus ad stabiliendos annos pontificatus Herardi. Hic consequenter notanda est charta cujusdam Mainardi, confertentis monasterio Cormarico, *ubi dominus Audacher abba sub potestate & regimine sancti Martini præerat*, res proprietatis suæ in pago Turonico, in vicaria Becensi, in villa, quam Nogarias vocant, hoc est mansum cum domibus, ceterisque appendicibus. quæ donatio facta est mense Aprili subsequente, anno xxviii. regnante Carolo rege. Hanc esse puto villam Nucarias* seu Nuceras, ubi processu temporis monasterium ejus nominis conditum est, hæctenus superstes sub congregatione sancti Mauri. Nulla deinceps Audachri mentio est in tabulario Cormaricensi, neque in Villa-lupensi, cujus etiam abbas erat: tamen hunc serius vitam produxisse constat. si quidem is est Audacher notarius Ludovici abbatis & archicancellarii Caroli regis; idemque, qui quædam ejusdem regis diplomata ad vicem Gozlini, Ludovici fratris & in summi cancellarii dignitate successoris, recognovit, quale est illud Centulense, de quo superius* egimus. Post Audachrum nullus Cormarici abbas nobis occurrit ante Ivonem, cujus interventu rex Odo villam Moliensem in pago Pictavensi Cormaricensibus dedit. Porro hunc Audachrum seu Odacrum Lupi abbatis consanguineum fuisse jam probavimus ex Lupina epistola octogesima-sexta.

LXXXV.
Ebrardus ejus propinquus.
Ejusdem Lupi, atque adeo Audachri propinquus erat Ebrardus, ad quem exstat Lupi epistola xxxv. qui non alius esse videtur ab Ebrardo illo, qui codicem homiliarum, Caroli Magni jussu collectarum, Autifiodorensi sancti Germani monasterio

concessit. Unus fere superest hic codex ex veteri ejus loci bibliotheca, pretio nuper redemptus a nostris: cui Ebrardus hos versus adscribi curavit.

*Obrulit hunc librum Domino, Germane, ibique
Ebrardus supplex: supplicis esto memor.
Auferet hunc nullus, cujus præcordia Christus
Possidet, iratum ne patiatur eum.
Quin etiam fratris munus votumque probando,
Insistet parili quicquid amore valet.
Nam petit in cœtu fratrum sollemniter illum,
Ad laudem Domini nocte, dieque legi.
Fungitur huic alter, solarem ut compleat annum.
His festos poterit quis reperire dies.
Augusti Caroli jussu collegit utrumque:
Amplius hinc nobis munera tanta placent.
Doctus erat, credas, Carolus qui jusserat istud:
Quilibet hinc placido corde sequatur idem.*

Hi versus probant Ebrardum fratrem fuisse cœnobii sancti Germani, si non monachum, saltem conscriptum, ut tum vocabant. In illo codice nullæ occurrunt homilia Gregorii Magni & venerabilis Bedæ tempore posteriores. Alter codex continens alteram partem homiliarum necdum recuperari potuit. Porro patrum nostrorum sæculo supererat adhuc in eodem cœnobio non exigua veterum librorum suppellex, teste Petro Pesseliaro ejusdem loci cœnobita in epistola ad Ludovicum a Lotharingia abbatem suum, cui Claudii Taurinensis episcopi commentarium in epistolam ad Galatas, ex ea bibliotheca erutum, nuncupavit, relictis aliis ejusdem Claudii in omnes ferme Pauli epistolas commentariis, *inter varias scientiarum omnium gemmas, quæ sane non pauca, in bibliotheca vetustissima diligenter asservantur.* Hæc scribebat ille anno sexti-decimi sæculi quadragesimo-seculo: quo ex tempore Calvinistarum furor omnia illic sacra & profana dissipavit, proculcavit, absumsit. Ex vetustis libris quidam in alienas manus devenerunt, ut canones Isaaci episcopi Lingonensis a Baluzio* laudati, & codex capitularium b modo in bibliotheca regia asservatus.

ANN. CHR. 868.
LXXXVI.
Fames & pestis.
Annus insequens fame & pestilentia, multorumque hominum interitu funestus fuit, uti discimus ex pervetusto necrologio, olim Senonensis ecclesiæ, nunc bibliothecæ Floriacensis, cujus hæc verba ad xv. kalend. Februarii. *Anno incarnationis Domini DCCC LXVIII. indictione I. cometes apparuit circa IIII. kalend. Februarii, dies circiter xvii. primo sub temone minoris arcituri, tandem progressa est pene ad triangulum. Exstirpit eo anno fames & mortalitas inaudita per totum fere imperium Francorum, sed maxime per Aquitaniam & Burgundiam, ita ut præ multitudine morientium non essent qui sepelirent. nam Senonis civitate una die LVI. homines mortui inventi sunt; etiam ea tempestate in eodem pago masculi & femina, pro nefas! alios homines occidisse & comedisse. . . Igitur mense Maio Senonis civitate modium frumenti venditum est solidos viii. modium segali solidos vii. & modium ordei solidos vi. & modium avenæ solidos v. modium salis solidos xii. Sed divina providente clementia novi fructus temporis solito succurrerunt. nam viii. kalendas Junii, primo videlicet die rogationum, panis novus oblatas est Sennis ad benedicendum, ex quo plurimi, Deo gratias agentes, eulogicos sumpserunt.*

Ineunte anno Carolus Autifiodoro discedens, ad Bellum-Pauliacum supra Ligerim accessit: atque inde, audita Acfridi nece, cui Gerardus Biturigum comes cervicem absciderat, in pagum Bituricensem profectus est, quasi Acfridi necem ulturus. Verum, eo intacto, sancti Hilarii abbatia, quam Rotberti comitis nuper extincti filio abstulit, Frotario Burdegalensium archiepiscopo data, ad sancti Dionysii monasterium rediit in capite jejunii, atque inde Silvanectas perrexit. Illic cum moraretur, monachis sancti Richarii, quibus Guelfo abbas præerat, quædam prædia in villa pagi Bellovacensis, vocabulo Valle, largitus est. Hujus donationis charta exstat in chronico Hariulfii, *data vi. kalendas Aprilis, indictione prima, anno xxviii. regnante*

Karolo gloriosissimo rege. Actum Silvanectis civitate. Frotgarius ad vicem Goslini recognovit. Ex urbe Silvanectis rex ad sanctum Dionysium regressus est, pascha celebraturus. Dein Silvacum proficiscens, paullulum Carisiaci substitit. Illic, ex regia munificentia fiduciam fumens Guelfo abbas, cui facilem ad regem accessum præbebat propinquias, eum rogavit, ut quiddam supplementi eidem monasterio addere dignaretur. Hortanti acquiescens princeps, villam quamdam monasterio proximam, nomine Bersiaccas, donavit ad luminaria ecclesiæ subministranda, statuens, ut tria continue luminaria coram capite sancti Richarii, reliquiisque sanctorum in eo inclusis arderent; & *annotina translatione* sanctorum reliquiarum cum illo reconditurum, quæ evenit iv. nonas Decembris, fratribus ejus loci congrua cibi ac potus refectio subministraretur. *Data iv. kalendas Junii, indictione prima, anno xxviii. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Carisiaco palatio.* Præceptum hoc Hildeboldus notarius ad vicem Gozleni recognovit. Eodem kalendis Decembris reversus est Carolus, ut fidem faciunt Annales Bertiniani, qui seriem ejus itineris accurate distinguunt. His consonat tertium diploma ibidem sancto Richario indultum rogatu eidem Guelfonis abbatis, qui Hasloas villam pagi Ambianensis, ad Somnam fluvium sitam, in usus ac stipendia fratrum, & ad eorum refugium concessit, aliasque res eidem antea deputatas novo præcepto a rege confirmari curavit. *Data vii. idus Decembris, indictione & anno prædictis. Actum Carisiaco palatio regio.* Frotgarius notarius ad vicem Gozlini recognitor.

Hoc ipso anno Carolomannus, Calvi filius, Elnonensem abbatiam post Alfridum obtinebat: quo anno Carolus ejus pater ad deprecationem carissimi filii sui Karolomanni, monasterii sancti Amandi egregii abbatis, mediam partem Barisiaci villæ pagi Laudunensis concedit ad potum monachis ministrandum; & villam *Domnevert*, in pago Tornacensi super fluvium Scaldim, ad vestimenta fratrum. *Data xv. kalendas Novembris, indictione j. anno xxviii. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Autrei-villa palatio regio.* Verum non diu hanc abbatiam retinuit Carolomannus, qui paullo post eam Gozolino abbati cessit.

Cum per annos tres ac dimidium corpus sancti Mauri abbatis in Burgundia, id est in fundo Audonis comitis, ad Ararim substitisset; jussu Caroli regis deportatum est ad Fossatense sancti Petri monasterium, quinque passuum millibus supra Luteciam-Parisiiorum positum in quodam Matronæ recessu, ubi olim castrum Baccadarum erat. Obviam sacro corpori cum magna populi frequentia processit Aeneas Parisiorum episcopus, & qua pietate erat, feretrum ab introitu monasterii, ut scribit Odo, suis humeris excepit, & cum frequenti coetu monachorum in ecclesiam beati Petri festivo ritu deportavit, atque *in arca ferrea ad hoc ipsum preparata recondidit.* Id factum quarta feria passionis, quæ hoc anno in septimum diem Aprilis incidebat. Atque ut ejus rei perennis esset memoria, eidem monasterio unam præbendam in ecclesia Parisiensi concessit, & annuam eadem die recurrente processionem a posteris fieri instituit, *in monumentum processionis*, quam ipse beato Mauro eadem die exhibuerat. Aeneæ hac de re litteræ, editæ non semel, hanc summam continent. Aeneas Parisiorum episcopus notum facit universis sanctæ Dei ecclesiæ filiis, quod anno dominicæ incarnationis octingentesimo sexagesimo-octavo, indictione prima, jussu serenissimi regis Caroli ad Fossatensem abbatiam accesserit, corpus beati Mauri levitæ recepturus, quod cum super altare beatorum apostolorum deposuisset, in perpetuum concessit eidem abbatiæ, *annuentibus cunctis archidiaconibus & clericis suis*, qui illic secum una aderant, in episcopali ecclesia beatæ Mariæ *præbendam integram*: ita ut deinceps tam venerabilis Odo, qui tunc illi cœnobio præerat, quam ejus successores, eam libere & absque ulla molestia, aut quovis servitio possideant: statuens insuper, ut processio quotannis in quadragesima, quarta feria post dominicam, quæ Passionis vocatur, a posteris fieret in monumentum processionis, quam ipse beato Mauro in exceptione ejus corporis exhibuerat: sed eo pacto, ut qui huic annuæ processionis interesse voluerint, jejuni veniant, ac recedant. In fine diras iis, qui hanc donationem aut processionem violaverint, imprecatur. Johannes Launois hoc instrumentum falsi arguit, tum ob *præbendæ* vocabulum, eo tempore, ut putabat, inusitatum, tum ob archidiaconorum pluralem numerum, cum ante Aeneæ ætatem scriptores unius tantum archidiaconi, ut in aliis, sic etiam in Parisiensi ecclesia meminerint. Utrumque Gerardus a Bosco in

LXXXVII.
Sancti Mauri
translatio ad
Fossatense mo-
nasterium.

historia a Parisiensi facile diluit testimonio Hincmari Remorum antistitis, qui & præbendæ, & archidiaconorum Remensis ecclesiæ meminit. Major esset difficultas de Odone abbate, qui tum Fossatensi cœnobio præfuisse dicitur: cum ex Odone ipso, Godefredus abbas hunc locum tunc rexisse videatur. nam testes suæ narrationis in epistola prævia ad Adelmodum Cenomannensem archidiaconum afferens hic auctor: *Horum primus*, inquit, *& ordinis dignitate, & perfectioris vite sanctitate Godefredus venerandus abbas Fossatensis monasterii exstat, qui proximiori tempore sub regimine sanctæ recordationis Theodradi in eodem deguit cœnobio*, scilicet Glannafoliensi. Ambiguum quidem est verbum *exstat*: sed Odo in illius epistolæ inscriptione intelligitur, non Fossatense, quod serius sancti Mauri vocabulo insignitum est. Denique in consequentibus b Godefredum, tamquam superstitem laudat, testemque denuo adducit. At forte prædictum instrumentum condidit Aeneas post aliquantum temporis ab ipsa translatione, cum jam Odo Godefredo abbati in Fossatensi regimine successisset. Ut ut est, processio ista fiebat adhuc initio sæculi undecimi, hancque præbendam possidebant Fossatenses: ut patet ex litteris Rainaldi Parisiensis episcopi, hanc processionem confirmantis anno millesimo sexto in gratiam Hildeberti Fossatensis abbatis: cui potestatem facit instituendi vicarium in ecclesia Parisiensi, in qua præbendam Aeneas eidem monasterio contulerat.

Eadem tempestate corpus sancti Viventii confessoris, beatissimi Hilarii discipuli, e castello pagi Pictavenis Gravione, ubi in monasterio suo quiescebat, ob infestationem itidem Nortmannorum delatum est in urbem Arvernorum, cui tunc Agilmarus episcopus præerat. Hic sacras reliquias devote suscepit, easque in propria possessione reposuit, quam a proavis in Burgundiæ partibus, in comitatu Amauso, sex millibus ab Arari flumine distitam, habebat. Illic basilicam in honorem sancti Viventii cum claustris, aliisque regularibus monachorum ædificiis exstruxit, eidemque loco universa, quæ illic possidebat, contulit cum plurimis auri argentique donariis. Solum ejus loci opulentissimum, aquis, silvis, pratibus ac vineis abundantissimum fuisse ait anonymus auctor, qui librum de sancti Viventii gestis ac translatione c composuit. Non diu stetit hoc monasterium: quo a Nortmannis incenso, sancti Viventii reliquiæ in castrum Vergiacum seu Verziacum translatae sunt, ut suo loco videbimus.

Duas puerorum oblationes hoc anno factas legimus in Remensi sancti Remigii monasterio: unam VIII. kalendas Maii, feria sexta, qua Hildegrimus quidam nepotem suum Rifuinum sollempni ritu, hoc est *cum oblatione in manu atque petitione, altaris palla manu sua involuta*, ad nomen sancti Remigii, aliorumque sanctorum, quorum illic reliquiæ habentur, obtulit Deo, abbate præsentem, qui non alius tunc erat quam archiepiscopus Hincmarus. Altera est cujusdam Gifardi, filium suum Adelbertum simili ritu offerentis kalendis Julii. Formulas quasdam ejusmodi oblationum integras retulit Marlotus ex veterimis schedis: ex quibus intelligitur, non solis parentibus, sed etiam aliis propinquis concessam fuisse facultatem offerendi pueros in monasteriis ex regulæ Benedictinæ præscripto, ita ut nefas esset illis pueris ad sæculum redire.

Per idem tempus jussu Caroli regis detectum est sepulcrum sancti Memmii, Catalaunensis episcopi, testante Theudoino præposito ejus ecclesiæ in epistola ad Almannum monachum, qua eum ad scribendam ejusdem sancti vitam hortatur. *Novembris*, inquit, *quod non absque occulta divine dispositionis providentia accidit, ablato mausoleo, & aggere terra semoto, perlustrasse nos beati Memmii sepulcrum in quadrangula & cementaria pretiosi corporis fossa: & hoc est factum jussu regis Caroli anno ab incarnatione Domini DCCC LXVIII. indictione prima, viii kalendas Aprilis, qua fuit quarta feria ante mediam quadragesimam: ejusque sanctum sepulcrum est inventum minime ex ulla parte herere ad terram; sed virtute omnipotentis Dei, apud quem merita tanti patroni resurgunt, in ipsa fossa, veluti libratum in aëra, pendere quatuor digitis a terra.* quo miraculo spectantes stupefactos fuisse ait Theudoinus; eaque occasione ad innovandam viri sanctissimam vitam hortatur Almannum, quem ab inerte ætate in loco religioso nutritum fuisse dicit, & in litteris exercitatum. Theudoini epistola d inscripta est, *Dilectissimo fratri Almanno, monacho professione.* Rescripsit ille venerabili præposito Theudoino Almannus peccator, causam non unam afferens ad

ANN. CHR.
868.

a Du-Bois 10^a
1. p. 449.

b cap. 9. n. 218

S. Viventii
Amausum.

c Hollm. 10.
1. Jan. p. 813.

LXXXVIII.
Puerorum
oblationes apud
S. Remigium.

LXXXIX.
Almanni mo-
nachi facta &
scripta.

d Annales. 10.
2. p. 38.

ANN. CHR.
868.

se exculandum, ut ne hanc vitam, *verustate neglectam & imperitia corruptam*, haud secus ac si ex cineribus effossam, innovaret. Paruit tamen bonus vir flagitanti, & libellum haud scio an impolitorem, certe non majori auctoritate praeditum, composuit, in quo sancti Memmii missionem in Galliam, non sancto Petro, ut prima vita ferebat, sed sancto Clementi tribuit. Idem alias vitas sanctorum scripsit, scilicet Nivardi antistitis Remensis, Sindulfi presbyteri ac solitarii in pago Remensi, ac beatæ Helenæ imperatricis historiam translationis in monasterium Altvillarense, cujus ille monachus erat. Ad hæc Franciam, suo tempore a Nortmannis devastatam, exemplo Jeremiæ quadruplici alphabeto planxisse fertur. Is est sine dubio Altmannus monachus ac presbyter, quem Hincmarus * procul obedientiæ causa direxerat, quem epistola ad eum scripta corripit, quod adspiraret ad beneficia & negotia secularia, quæ non convenirent professioni ejus & salutem. quod Hincmarus ex quibusdam litteris intellexerat, sibi datis per hominem quemdam Arduici archiepiscopi, scilicet Vefontionensis, quare præcipit, ut quantocius ad monasterium suum redeat, ubi lectioni & orationi, desuendo delicta suæ juventutis, vacare curet. In necrologio Altvillarensi antiquiori notatur x. kalendas Julii *Altmannus monachus*. Legi in veteri codice ecclesiæ Laudunensis *epitaphium Almanni monachi atque philosophi*, hic in appendice referendum, in quo ejus obitus eodem die assignatur.

Willebertus
episcopus Cata-
launensis.
* Breigny.

Vacabat tunc temporis Catalaunensis sedes, Erchanrao episcopo mortuo, cujus in locum Willebertus successit, sacratuque hoc anno nonis Decembris *in monasterio, quod Brittenacus * dicitur, in diocesi Remensi, & parochia Noviomagensi*. Fuerat in ministerio regis, & *preposituram monasterii sancti Vedasti*, jubente Johanne episcopo Atrebatensi, & contentientibus fratribus susceperat, qui de ejus vita & conversatione, & quod in eodem monasterio nihil contra sacras regulas egisset, testati sunt, ut patet ex libello ejus examinationis, quem Sirmundus ^b vulgavit. Is est Willebertus, qui Hincmarum archiepiscopum ^c consuluit, an ex monacho, necessitate cogente, archidiaconum constituere posset.

b Sirm. 20. 3.
conc. p. 651.
c Frod. lib. 3.
c. 23.X C.
Conwoionis
abbatis obitus
in monasterio
Salomonis.

Hunc annum haud prætergressus est sanctus Conwoion abbas primus Rothonen-
sis, siquidem Rucandus ejus successor privilegium a Salomone Britannicæ duce hoc ipso anno dicitur obtinuisse iv. kalendas Septembris. Obiit Conwoion nonis Januarii, ut vetera kalendaria Rothonenfia probant; & quidem in monasterio Salvatoris, quod Salomon dux, everso a Nortmannis Rothonenfi, apud Plebelanum extruxerat, Monasterium-Salomonis * ab auctore appellatum. Rothonenfis cœnobii eversio contigit ante annos circiter quatuor, quo tempore Salomon Conwoioni, ejusque monachis palabundis ad refugium & subsidium contulit regiam, quam sibi in villa Plebelana diocesis Aletensis loco munito condiderat. Illic octogenarius vir sanctus decessit, sepultusque est in præclara Salvatoris ecclesia, funus curante Rivalino episcopo Aletensi. Sedatis Nortmannorum procellis, ac restructo Rothonenfi monasterio, sacrum ejus corpus cum aliis sanctorum pignoribus istuc translatum: ubi magna pars ejus reliquiarum hætenus asservatur.

Insignes ejus
discipuli.

Ibidem sub ejus disciplina florere monachi pietate insignes, in primis Riowenus sacerdos ac monachus sanctus, qui fluvium Visnoniæ sicco pede pertransisse perhibetur, mortuus xix. kalendas Septembris, sepultusque in cœmeterio fratrum; Condelucus hortulanus, vir simplex ac rectus, atque eximia præditus castitate, qui obiit in pace viii. idus Novembris; Conhoiarnus & Fidwetenus, qui paralyticum sanaverunt: ex quibus ille viii. kalendas Februarii, hic iii. idus Decembris ad Christum migrarunt; Doëthenus scriptor, qui primum *ita vivebat, sicut unus ex canonicis*, tamen stabilitatem & conversionem morum in eodem monasterio voverat; postea monachus factus cum ceteris monachis perfecte vixit, *obiitque xv. kalendas Octobris confessor in pace*. De Fidwetenno id memoriæ proditum est, eum vidisse aliquando, *cum ad opus divinum in scamnis sederent fratres*, diabolum in specie puerili secus pedes ejusdem fratris, nomine Orberti, qui postea egressus e monasterio, vitam angelicam, quam coram Deo & angelis ejus voverat, pro nihilo ducens, ad sæculum est reversus: sed postmodum resipiscens, & denuo conversus ad Deum, religiosam ac perfectam vitam duxit. Papiæ cum sanctis monachis monasterii sancti Petri ad Cælum-aureum, ubi prioris vitæ maculas pænitentia diluit. His adjungendus Tethwius, sanctus monachus, vir miræ abstinentiæ & pa-

ANN. CHR.
868.

tientiæ; qui mutus ac paralyticus per quinque posteriores vitæ suæ annos, demum iii. idus Januarii sarcinam carnis deposuit. Addendi etiam Heldemarus & Louhemelus, qui cum beato Conwoione corpus sancti Hypothemii episcopi ex urbe Andecavorum ad Rothonenfense monasterium attulerunt. Hujus sancti antistitis meritis febre liberatus Jarnithimus sacerdos & monachus, deinceps in summa sanctitate longam vitam duxit: qui extremis quinque annis oculorum lumine orbatus, hanc plagam patienter sustinuit, gratias Deo referens; tandemque kalendis Januarii ex hujus vitæ tenebris ad æternam lucem migravit. Jam superius legimus de Brithoco sancto monacho Lehenfi, qui Rothoni supremos vitæ dies in continuis jejuniis ac precibus transegit.

Non ita felix, forte nec ita pius fuit exitus Teutgaudi archiepiscopi quondam Trevirensis, ob probatum Teutbergæ repudium a Nicolao papa, cum Gunthario Colonienfi exauctorati. Ambos superiore anno sub spe restitutionis Romam adduxit Arsenius pontificis legatus, multæ cupiditatis homo, qui hanc eis restitutionem pretio ac muneribus venalem præstiturum receperat. Verum utrique spe sua frustrati sunt; nec umquam Romani pontifices Nicolaus primus & Hadrianus secundus huic restitutioni assensum dare voluerunt. Interim dum res tractaretur, Hadrianus Teutgaudo in monasterio sancti Andreæ hospitium indulxit. Verum in fomnis a beato Gregorio loci conditore admonitus, ut e monasterio exiret; cum ille merum somnium esse credens haud recederet, durius ab eodem postea increpitus fuisse dicitur, quod monasterium suum diverforii instar haberet. Huic vero pontificis facultatem obtendenti sanctus Gregorius respondit, ambos perperam egisse, poenasque brevi daturas; ipsum vero Teutgaudum, ni brevi exeat, proxima hebdomade cum suis omnibus periturum. Nec mora, ille è lectulo exurgens, primo suis, tum monachis visum narravit: & cum a pontifice aliud in urbe hospitium impetrare non potuisset, ad Sabinos, forte in Farfense monasterium, secedens, eodem anno ibidem cum suis omnibus morte multatus est. Hæc Johannes diaconus in libro quarto de vita Gregorii Magni. De tempore mortis Teutgaudi consentiunt Annales ^a Bertiniani: at rei circumstantias Johannes, Romæ tunc degens, facile addiscere potuit. Teutgaudi obitum in biennium differt Browerus ex membranæ Cardonenfis ecclesiæ, quæ id diserte testantur. Hunc ex nimio partium Lothariarum studio, & canonum ignoratione corruisse idem auctor opinatur. Primum facile concesserim: alterum evinci non potest, nisi ex approbato Teutbergæ repudio, quod potius culpæ, quam ignorantie tribuendum. Sane ad hunc Teutgaudi errorem multum contulit Guntharii Colonienfis temeritas & impudentia, qui cum cum aliis ad Lotharii partes pertraxit, a quibus inter primos Teutgaudus recessit. Si ejus obitus ante biennium non contigit, successit est in viventis locum Bertulfus, abbas, ut ipse olim, Mediolacensis, de cujus ordinatione anno sequenti agemus.

X C I.
Teutgaudi
Trevirensis
olim pontificis
obitus.

a ad an. 867.

Eodem anno, referente Iperio, ad caelestem patriam migravit Hunfridus Morinorum præsul ex monacho Prumiensi, & quidem cum Romam iter meditaretur. Dies ejus obitus incertus: nisi quod certum est eum accidisse post sextum kalendas Augusti. Ipso quippe die, hoc anno, *Gundberto Romam ire disponente*, in Wabrante villa episcopali, in solario, *in manu domni Hunfridi episcopi, Wigmarî comitis*, & aliorum, Berardus & Erkembaldus, vice Asbaldi patris sui, sancto Bertino de-derunt in *Humbaldingahem* & Embrica villis pagi Teruannensis, quidquid ibi Goibertus habuit, Gundberti monachi pater, de quo alias diximus. *Actum est anno episcopatus Hunfridi episcopi tertio-decimo, ipso etiam pariter Romam ire disponente*, ut in Folquini chartaceo codice legitur. Ex quo intelligas, Hunfridum, non annis quindecim, ut vult Iperius, sed tantum tredecim Morinorum ecclesiæ præfuisse: cui Acardus in episcopatu successit. Tunc Hilduinus junior Sithienfem abbatiam, quam Hunfrido episcopo abstulerat rex Carolus, obtinebat.

Hunfridi item
episcopi Moti-
nensis.

Hoc ipso anno, cum Hadrianus secundus jam ab anno superiore Nicolao primo successisset, habitum est Wormaciæ concilium provinciale in causâ ecclesiasticæ disciplinæ, in quo tres canones pro monachis conditi sunt. In quinto-decimo statuitur, ut in monasteriis, ubi furta ^b perpetrata fuerint, de illis fratres se hoc modo expurgent: nempe ut *missa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse abbas præceperit, presentibus fratribus: & sic in ultima missa celebratione, pro expur-*

X C I I.
Wormaciensis
synodi actab v. lib. 51. n.
118.

ANN. CHR.
868.

gatione sua corpus & sanguinem Domini nostri Jesu-Christi percipiant, quatenus ita inde innocentes se esse ostendant. Canon XXI. precipit, ut, si pater, vel mater filium, filiumque intra septa monasterii in infantia annis sub regulari tradiderint disciplina, non liceat eis, postquam ad pubertatis pervenerint annos, egredi, & matrimonio copulari, &c. tum subditur canone sequenti: *Monachum ergo aut paterna devotio, aut propria professio facit, quicquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde huic ad mundum reverti intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdiximus regressus.* Hæc duo statuta conformia sunt regulæ sancti Benedicti, & decretis quorundam conciliorum Toletanorum, alias a nobis relatis, quibus postea derogatum est. Quot episcopi huic synodo interfuerint, in editis conciliorum libris non exprimitur. Id vero discimus ex epistola synodica ejusdem concilii, qua fundatio Heresienfis parthenonis confirmatur, relata in annalibus Paderbornensibus ad hunc annum: ubi septemdecim episcoporum & unius chorepiscopi signa & nomina subscripta habentur, & sex abbatum.

XCIII.
Heresienfis parthenonem onditur.

In illa epistola Liudbertus Moguntiacensis archiepiscopus cum coepiscopis, chorepiscopis atque abbatibus, aliisque sacerdotibus Wormaciæ congregatis, ait, Liuthardum Paderbornensem episcopum synodali suggestisse conventui, sororem suam nomine Walburgam, & nonnullas alias *domicellas*, sub sanctimoniali habitu & professione divino servitio se mancipare decrevisse in villa dicta Heresi, seu Herisi, quam prædicta Walburga a Paderbornensi ecclesia *jure mutuario* acceperat, quam foundationem patres consensu & auctoritate sua confirmarunt. *Datum in Wormacia anno incarnationis dominice DCCC LXVIII. imperii vero gloriosissimi regis Ludovici anno xxviii. indictione prima.* ubi Ludovici regni initium a morte Ludovici augusti ejus patris reperendum est. His litteris apposita sunt signa Liutberti Moguntiacensis episcopi, Adalwini Saltzburgensis, Rimberti Hammaburgensis, Alfridi Hildenesheimensis, Guazonis * Wormaciensis, Salomonis Constantiensis, Annonis Frisingensis, Lantfridi Sabionensis, Ermenrici Pataviensis, Otgeri Rubelacensis, Liutgarii * Augustburgensis, Liudberti Mimigarnfordiensis, Thiadrici Mimindensis, Hildegripi Halverstadiensis, Liuthardi Paderbornensis, Eralt Feridensis, Egiberti Osnabrugensis, Bernardi chorepiscopi, Heionis abbatis & presbyteri, Adalgari abbatis & presbyteri, Thiadrici abbatis & presbyteri, Tiadorici abbatis & presbyteri, Brawardi abbatis, & Egilberti abbatis. Hæc nomina singillatim referre visum est, tum quia defunt in actis hujus concilii, tum quia plerique illorum episcoporum ex ordine nostro assumti sunt. Primus subscribentium abbatum videtur esse Thioto Fuldenfis abbas: qui secundo loco subscripsit Adalgarus, abbas erat Corbeix-novæ, Warini successor; Thiadoricus abbas Laureshamensis, Brunwardus Hersfeldensis.

* I. Gunzonis.

* I. Nitgarii.

In prædicta epistola, ut ingenue fatear, quædam suspecta forte videbuntur, quippe *domicellarum* nomen illis temporibus necdum usitatum fuisse censeripotest: & Walburga non soror, sed *neptis erat venerabilis episcopi Liuthardi*, ut in actis sancti Remberti episcopi Hammaburgensis legitur, quæ quidem scripta sunt ab auctore gravi & æquali. Attamen in diplomate * Ludovici regis, res monasterii confirmantis, aliisque, eadem Walburga Liudberti soror dicitur, ex quo veri simile est, auctorem illum anonymum in actis sancti Remberti memoria lapsum fuisse. Ex iisdem actis discimus, Walburgam ab infantia Deo fuisse oblatam, & in virginitate permansisse: quam sanctus Rembertus tanti fecisse dicitur, *ut unicam dilectionis sue filiam vir sanctus eam nominare solitus sit.* Eidem scripsit insignem epistolam ad ædificationem sacrarum virginum, quæ sub ea degebant: quam epistolam actis sancti Remberti ea tantum conditione inseri passa est, ut ipsius nomen, *virandæ jactantiæ causa*, reticeretur. Sic ergo in prædictis actis se habet illius epistolæ inscriptio & exordium.

* Annal. Paderborn. p. 169.

Remberti epistola ad monachas.

b v. supra num. 31.

Carissima filia, ceterisque virginibus & sponsis Christi, Rimbertus, gregis Dei vilis servulus, in Domino salutem. Frater Adalgarius b, nuper a vobis rediens, dixit mihi graviter vos ferre, quod parvitas mea litteras raro suscipiatis. quod modo mihi emendare cupienti, quid scribere debeam, nihil convenientius occurrit, quam ut vos de vestra sanctitatis commoneam proposito. Si igitur ad sublimissimam gloriam vultis pervenire, omni virtute incorruptionem corporis ac spiritus excolere debetis. Interioris enim fori ac pabulo puritatis ministrari necesse est etiam exterioris hominis castitatem, eamque jugiter

ANN. CHR.
868.

giter ad perseverantiam perpetua incorruptionis animari. Ille namque sunt vera atque incorrupta virgines Christi, non quæ metuunt, sed quibus non libet fornicari. Quod donum si per Dei gratiam adeptas vos senseritis, quanto magna estis, ut sacra monet scriptura, humiliare vos in omnibus, & coram Deo invenietis gratiam. Ea enim via pervenire debetis ad Christum dominum & sponsum vestrum, quia ipse b dixit: *Discite a me, quia mitis sum & humilis corde.* Curandum itaque est, ut omni custodia mens servetur a superbia tumore. Non enim ante oculos Dei vacua transvolant cogitationes vestrae. Intus ergo videt Deus quod mentem elevat: & idcirco foris permittit invalescere quod deponat. Hinc quippe per Osee c contra Israëlitas dicitur: *Spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognoverunt, Qui ut ostenderet, sicut dicit beatus Gregorius, quod causa libidinis ex culpa prorumpat elationis, mox subdidit, dicens: Et respondebit arrogantia Israël in faciem ejus. ac si diceret: Culpa, quæ per elationem mentis in occulto latuit, per carnis luxuriam in aperto respondebit.* Proinde per humilitatis custodiam servanda est munditia castitatis. Si enim spiritus sub Deo premitur, caro illicite super spiritum non levatur. Habet quippe spiritus commissum sibi dominium carnis, si tamen sub Domino recognoscit jura legitima servitutis. Nam si auctorem suum superbiendo contemnit, jure & a subjecta carne prælium suscipit. Hinc est enim longa continentia repente solvitur: hinc quod plerumque, & usque ad sentum virginitas servata vitiat. Quia enim negligitur humilitas cordis, rectus Judex despiciet etiam integritatem corporis: & quandoque per apertum malum reprobos annuntiat, quos dudum reprobos in occulto tolerabat. Nam qui diu servatum bonum subito perdidit, apud semetipsum intus aliud malum tenuit, ex quo aliud subito erupit: ac per hoc omnipotenti Deo etiam tunc alienus existit, quando se ei per munditiam corporis inhaerere monstravit. Hæc ego, filia, non ideo scribo, quod in vobis quidquam de qualitate superbia vel vana gloria cognoverim: sed quia vos opto in illarum consortio esse, de quibus e legitur, quoniam sequuntur Agnum, quocumque ierit. Ubi multos cecidisse doleo, vos caute ambulare desidero, &c.

a Eccli. 3. 20.

b Matth. 11.

c Osee 5. 4.

d Greg. lib. 2. 6.

e Apoc. 14.

Pluribus ex illa epistola referendis supersedeo, ne nimius sim, tametsi jam non semel in similibus referendis forte modum excessi. at rebus historicis morales subinde interferere juvat, ne factis legendis distractus animus ad pia officia, secus quam ferat præcipuus operis nostri scopus, omnino languescat. Post biennium Ludovicus auctoritate regia firmavit f constructionem Herisienfis cœnobii, quod exinde celebre & florentissimum evasit instar Herivordensis & Bodecensis, quæ sanctimonialium Benedictinarum ab origine fuisse constat. Ecquis enim putet, sanctum Adalhardum & Corbeix utriusque monachos diversi a Benedictino instituti puellas in Herifordensi instituisse? immo eas ad exemplum g Benedictinarum Suesfionensium institutas fuisse constat. Nunc tamen Herisienfis monasterium, Nova-Herisia * dictum, nobilium canonicarum collegium est, uti & multa alia, quæ a primigenio declinarunt proposito, retenta nihilo minus ab initio declinationis votorum monasticorum & regulæ Benedictinæ professione, quam cum canonicali vita conciliare non valentes, sancto Benedicto repudium dare sustinuerunt. Ceterum Walburga, prima ejus loci abbatissa piissima, sancto Remberto superstes fuit, ut ex ejus actis intelligitur.

f Annal. Paderborn. p. 169.

g v. Annal. 2. lib. 29.

n. 24.

* Nienberse.

Hoc anno cœpit famosa Hincmari Laudunensis episcopi historia seu potius tragœdia, quæ ad res nostras non pertinet, nisi qua Hincmarum Remensem, ejus patrum, spectat. Primæ vexandi ejus occasio ex eo nata est, quod prædia ecclesiæ suæ, regis ministris in beneficium data, revocavit. Quare Carolus, ex colloquio Attiniacensi cum Lothario habito revertens per curtes seu villas regias in pago Laudunensi consistentes, Hincmarum episcopum, nullo ejus provinciæ antistite confcio, ad sæculare judicium citavit, aut pro se actorem mitti jussit, causas dicturum, ob quas beneficia illa quibusdam regis hominibus abstulerat. Non comparuit Hincmarus, nec quisquam pro eo ad locum sæcularis judicii, causatus, sibi non licere, relicto ecclesiastico judicio, sæculare tribunal adire. Quam ob rem sæcularium judicium sententia episcopus ejus bona omnia proscripita. Interim generalis conventus apud Pistas habitus, ad quem Hincmarus Remensis cum Hincmaro nepote suo profectus, ecclesiæ hoc in factio gravamen regi exposuit, obtinuitque, ut, restitito rebus suis episcopo, ejus causa in provincia Remensi, ubi hæc primum definienda erat; & postmodum, si necesse foret, synodali examine ter-

XCIV.
Hincmari Laudunensis origo historice.

ANN. CHR.
868.

minaretur. Hæc anno præfenti. Infequente idem episcopus Vermeriam ad synodum citatur, in qua tria maxime ei objecta, nempe excommunicationes quædam immoderata & injusta, sacramenta erga regem non observata, & beneficia per vim ablata. In hac synodo Hincmarus Remensis cum faveret Carolo, nec Laudunensis facilem causæ suæ exitum fore sentiret, hic ad sedem apostolicam appellavit. quam appellationem in synodo etiam Attiniacensi iteravit. Ubi adeunda Romæ facultas cum a rege, tum ab Hincmaro patruo negata esset, & ipse Hincmaro metropolitano obedientiam denegavit. Quapropter in concilio Duziacensi episcopatu dejicitur. quod Hadrianus papa improbavit, eumque Romam evocavit. Ille nihilo minus in exsilium ad duos annos missus, postea oculis orbatus est. Id factum opera Suari comitis legitur in vita sancti Theodardi archiepiscopi Narbonensis apud Cateillum^a. Principio parum favorabilem ei se præstitit Johannes VIII. Hadriani secundi successor, qui in locum ejus alium episcopum ordinari mandavit. verum in concilio Tricassino, audita Hincmari reclamatione, a pontifice statutum est, ut Hedenulfus, in locum ejus suffectus, sedem Laudunensem retineret ac regeret: Hincmarus vero cæcus, si vellet, missam cantaret, & partem de rebus episcopii Laudunensis haberet. quo audito, episcopi eum sacerdotalibus vestimentis indutum in præsentiam papæ, indeque sublatum in ecclesiam cum canticis adduxerunt, & signum benedictionis super populum ab eo dari fecerunt. Acta hæc anno ejus sæculi septuagesimo-octavo. Ea vero fuit Hedenulfi modestia, ut episcopatu cedere, & in monasterium se recipere vellet. Verum aliter visum Johanni papæ, qui hunc in episcopatu remanere iussit. Nunc ad ordinem redeundum.

a Cateil.
Langued.
p. 765.

ANN. CHR.

869.
XCV.
Carolus S.
Maurum venerator.
* Cône.

Sub initium anni sexagesimi-noni, quo ingens regno incubuit fames, ad Conadam^{*}, vicum pagi Autisiodorensis, profectus est Carolus, ubi quosdam Aquitanos & tres Bernardos comites offendit. Inde Silvanectas revertens, Fossatense adiit monasterium, sancti Mauri reliquias ibidem veneraturus. Id factum ait Odo nonis Februarii, cum rex a partibus Burgundie regrederetur. quod mirè consonat Annalibus Bertinianis, in quibus Caroli iter Conadam initio hujus anni ponitur. E Fossatensi monasterio rex perrexit Silvanectas, indeque ad sanctum Dionysium, ex iisdem Annalibus: quo ex loco, post non multos dies, ait Odo, honorabilia beato Mauro transmisit munera, per Otulfum strenue probitatis monachum, pallia scilicet duo pretiosissima, quibus corpus ejus in diebus processions & festivitibus cunctarum decoratur sollempnitatum. Hic est Otulfus monachus, qui in catalogo monachorum Dionysianorum recensetur in litteris societatis eorum cum Remigianis, de qua suo loco egimus. Tunc Glannafolium Fossato a Carolo subiectum fuisse tradunt. De alia corporis sancti Mauri tum in pagum Remensem, tum in Saxiacense monasterium translatione inferius sermo erit.

XCVI.
Carolus S.
Dionysio nundinas Cormeliarum tribuit.

Carolus ex urbe Silvanectis ad sanctum Dionysium in capite jejunii reversus, ibidem totum quadragesimæ tempus exegit, & Pascha celebravit. Dum istic moraretur, castellum in gyro monasterii ex ligno & lapidibus extruendum curavit, & nundinas hebdomadales Cormeliarum, quæ villa est pagi Vilcassini, monachis concessit, quibus antea ipsum locum assignaverat. Id factum ad preces Gerardi decani & sacerdotis, qui monasterium sub Carolo rege tum abbate procurabat. *Data IV. idus Aprilis, indictione secunda, anno xxix. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in monasterio sancti Dionysii.* Mancio levita hoc diploma ad vicem Gauzleni recognovit. Id factum proinde post pascha, quod hoc anno in tertium Aprilis incidit.

Inde paullo post Vermeriam profectus est Carolus, ubi synodus omnium ejus regni episcoporum habita VIII. kalendas Maii in causa Hincmari Laudunensis, ut modo notavimus. Ante iter suum ad vicum Conadam rex edixerat, ut episcopi, abbates, & abbatissæ breves, ut tum vocabant, id est recensionem bonorum suorum, quot quisque mansa haberet, ad futuras kalendas Maii afferre curarent. Idem injunctum vassallis & comitibus, mandatumque, ut singuli pro quota sua parte, alii unum *haistaldum* seu colonum pro centum mansis, & pro mille unum carrum cum duobus bobus, aliaque dona, quæ regnum magnopere gravasse dicuntur, ad pontem apud Pistas conficiendum subministrarent.

Dum rex Carolus in monasterio sancti Dionysii versaretur, Tricassino sancti Petri monasterio, quod tunc Nova-cella dicebatur, quasdam res proprietatis suæ, sitas

XCVII.
Caroli diplomata pro Cella & pro Saredensi & Arulensi monasteriis.ANN. CHR.
869.* Tanelieret.
a Camuzat fol. 8.
b Marna
Eisp. c. 792.

apud Tanoclarias^{*} villam pagi Tricassini donavit XIII. kalendas Maii, indictione secunda. Actum in monasterio sancti Dionysii, anno regni ejus, non tricesimo-primo, ut^a in editis, sed vicefimo-nono. Eodem tunc accessit Johannes abbas^b Suredensis cœnobii sancti Andreae, in pago Elenensi super fluvium Tacionum positi, eique exhibuit regie immunitatis & tutionis præceptum genitoris ejus Ludovici augusti, supplicans, ut illud confirmare dignaretur. cui supplicationi rex assensum præbens, abbatem ipsum cum suo monasterio ac monachis sub regie tutelæ patrociniis suscepit, cum omnibus cellis ad eundem locum in ipso pago pertinentibus, nempe cella sancti Martini, & cella sancti Vincentii: quarum alteram Miro, alteram Sifegutus abbatem ædificaverant. Ad hæc eisdem liberam tribuit eligendi abbatibus facultatem. *Data VII. kalendas Martii, indictione II. anno xxix. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in monasterio sancti Dionysii.* Frogtarius notarius ad vicem Goslini recognovit. Consimile ibidem præceptum^c eodem die concessum est Arulensi monasterio sanctæ Mariæ, in pago Ruscinonensi, ad preces Hilperici abbatis.

Menfe Septembri hujus anni magna disceptatio facta est inter monachos Exalatenfes, & Salomonem comitem Ruscinonensem de Canavellis alode vallis Confluentinæ, quem Ricofindus mandatarius seu actor ejusdem comitis de ejus beneficio esse asserbat. Contra Witiza Exalatenfis abbas contendebat, alodem illum suo monasterio datum fuisse ab Anna & Rourude matre ejus, filia Berani comitis quondam Ruscinonensis, cui hæc possessio, non ex fisco, sed ex hereditate parentum competebar. Hæc controversia disceptata est in placito ipsius Salomonis comitis, Eldefindi vicecomitis, aliorumque judicum tunc præsentium, ac sententia dicta secundum Exalatenfes, quibus alodes ille adjudicatus^d est xv. kalendas Septembris anno Caroli regis vicefimo-nono.

XCVIII.
Placitum pro Exalatenfi monasterio.d Append.
capitul. tit. 98.

Tempore synodi Vermeriensis episcopus adiit Guillelmus Carrofenfis abbas, pridie kalendas Maii, eisque præfente rege obtulit præcepta, in quibus continebatur, quo pacto venerabiles patres ejusdem monasterii, Gumbaldus scilicet ac Wala-fredus, imperatoriæ dignationis munificentiam, id est, si benecapio, Ludovici augusti, expleverant, tria scilicet construendo monasteria, Carrofenfi abbatia assignata: unum, quod dicitur Colonus, situm in pago Alnensi: alterum in Andecavensi extructum in honorem sancti Saturnini: tertium in pago Santonico sub titulo sancti Florentii martyris. Ad hæc, quod idem princeps Fraxinidum villam pagi Belvacensis, & Montiniacum pagi Meldensis eidem abbatia restituisset, quæ omnia Guillelmus a synodo confirmari petiit. quod patres ratum habuerunt, suisque litteris ac subscriptionibus roborarunt.

XCIX.
Vermeriensis synodi litteræ pro Carrofo.

Interim rex Lotharius iter in Italiam parabat, humanitate illectus novi pontificis, a quo sui purgandi, siquidem criminis post excommunicatam Waldradam infons esset; aut, si reus, penitentia subeunda copia ipsi facta est. Itaque, omnibus ad regni sui securitatem & tranquillitatem dispositis, menfe Junio, tempore ad id itineris omnium minime opportuno, via se committit, Theutberga se subsequi iussa; & fratrem Ludovicum imperatorem, qui tum Beneventana in Saracenos expeditione occupatus erat, primum adire statuit, ut ejus auctoritate a pontifice retinenda Waldradae licentiam eliceret. Verum Ravennam usque jam progressu legati a Ludovico fratre occurrunt, suafuri, ut hoc consilium in aliud tempus magis opportunum differret. Perstitit nihilo secius in suo proposito Lotharius, & ad fratrem Beneventum contendit, extorsitque ab eo, ut Engelberga augusta secum usque ad monasterium sancti Benedicti, quod in monte Casino situm est, veniret, eodemque Hadrianus papa iussu imperatoris accederet. Facta omnia, ut ipse optabat. Accessit ad montem Casinum pontifex, rogatusque tum a Lothario, tum ab Engelberga, rem divinam fecit, ac sacram communionem Lothario porrexit, sacramento ab eo accepto, quod post excommunicatam a Nicolao Waldradam nihil cum ea commercii habuisset. Juravit ille falso quod exigebatur, idemque præstitere ejus proceres: qui omnes sacram ea conditione communionem acceperunt, ut hæc, si verum affirmassent, eis ad vitam; sin falsum, ad internecionem animæ susciperent. Tunc etiam laicam communionem accepit Guntharius, olim Coloniensis antistes, se pontifici deinceps in omnibus obsecuturum professus: eaque professio scripto confirmata, ejusque manu subscripta est. *Data kalendis Julii, indictione secunda, in co-*

C.
Lotharii iter in Italiam & Casinum.

ANN. CHR. 869.

a Chron. Cassin. lib. 1. c. 17.

Placentiæ moritur.

C I. Carolus regnum ejus in- vadit.

Bertulfus & Walto de Tre- virensi sede cecant.

b Prod. lib. 3. c. 20.

C II. Waldrada ad S. Romaricum se recipit.

Lutrensis ab- batia Heberar- do comiti data.

clesia Salvatoris, que est in monasterio sancti Benedicti in Casino, ut habet ipsa pro- fessio, relata in Annalibus Bertinianis. Ex quo redarguas eos, qui id Romæ factum tradunt. Ecclesia illa Salvatoris erat inferioris monasterii, a Gisulfo abbate extructa; nunc collegiata opidi sancti Germani. Hinc conjicere licet, Teutgaudum jam tum obiisse, aut certe absentem fuisse, a quo similis professio elicit non est. Quamquam id jam ante cum aliis sponte præstiterat. Redeuntem Romam ponti- ficem subsecutus est Lotharius: sed brevi postea domum revertens, cum Luccæ febre correptus fuisset, demum Placentiæ mortem oppetiit VIII. idus Augusti, se- pultus in quodam monasteriolo suburbano. Similiter reliqui pæne omnes, ea sce- leris tabe tacti, ante anni exitum variis casibus perierunt.

Audita Lotharii morte, Carolus mox Silvanectis Attiniacum profectus est: ubi a quibusdam primoribus regni Lotharii ad vacuum regnum quantocius capessendum, dum frater ejus rex Germaniæ Ludovicus bello contra Winidos implicatus erat, invitatur. His non ægre assensit Carolus, & in urbem Metras festinato accessit: ubi ab episcopis vicinarum civitatum, Adventio præfule in primis favente, in ecclesia sancti Stephani v. idus Septembris rex ab Hincmaro coronatus est. Carolus vero, ut Adventio gratiam referret, Bertulfum abbatem Mediolacensem, ejus propinquum, in locum Teutgaudi Trevirensis olim archiepiscopi ab Hincmaro Remorum pontifice ordinari curavit. Non tulit hanc injuriam rex Ludovicus, qui, dum causam suam pro regni portione ageret, Waltonem monachum Trevirensis diocesis, forte sancti Maximini, Bertulfo objecit. Bertulfi partes Hincmarus Remensis non tantum suo, sed etiam Remigii Lugdunensis, Arduici Vesontionensis, Herardi Turonensis, Adonis Viennensis, & Egilonis Senonensis nomine strenue tuendas suscepit, litte- ris ad Ludovicum datis, quibus eum a vexando Bertulfo, simulque a protegendo Waltone, dehortatur. quippe Bertulfum, citra regis ipsius contemptum, in ecclesia jam dudum vacante, unanimi consensu legitime & regulariter ordinatum fuisse, seque invitatum id præstitisse, utpote provinciæ primatem: & quia tot in eadem provincia suffraganei non erant episcopi, ut metropolitanum regulariter ordinare vale- rent: & quoniam ecclesia Remensis & Treverensis comprovinciales atque sorores, & ex aucto- ritate, & ex antiqua consuetudine habentur: ea conditione, ut, qui prior eorum fuerit epis- copus ordinatus, prior etiam habeatur in synodo, & sibi mutuo consilio & auxilio foreantur atque fulciantur. unde Treverensis provinciæ episcopi a primatibus Remorum sola- rium sue ordinationis secundum sacras regulas quaesierunt, sicut sancti Sardicenses ca- mones dicunt. Ceterum Waltonem præsumptorem esse & apostatam monachum de monasterio Treverensis parochiæ, qui hanc ecclesiam exitiabiliter usurpaverat & lase- rat, nec umquam posset esse episcopus. An vera fuerint hæc, quæ de Waltone scribit Hincmarus, nescimus: at cerum est Bertulfi ordinationem obtinuisse: Waltonem vero sancti Maximini abbatiæ præfectum fuisse. Verum mirari subit, quod Hincmarus ait, tot in provincia Trevirensi non fuisse episcopos, quot ad Bertulfi ordinationem necessarii erant: cum eo tempore tres comprovinciales ecclesiæ suos haberent episcopos, Mettensis Adventium, Virdunensis Attonem, & Tullensis Arnulfum: qui omnes prædictæ Caroli coronationi adfuerunt. Hanc vero maxime improbavit Hadrianus papa, ut litteræ ejus testantur.

Hac subita Lotharii morte consternata Waldrada nequissima femina, Theutbergæ justam iram reformidans, conversionis specie ad monasterium sancti Romarici se recepit, sumtoque velo ibidem aliquamdiu conversata est. Cumque abbatiam Lu- trensem, quam a Lothario acceperat, sibi mox auferendam non dubitaret; Hebe- rardo Alfatia comiti, consanguineo suo, eam advocacionis titulo commisit. Ille vero, ut erat lucri avidus, & sacrorum invalor locorum, hac occasione abusus, hanc abbatiam in propriam hereditatem convertit; additoque sceleri scelere, Adallindam legitimam conjugem repudiavit, ut alienis adhæreret. quod ipsi & uxori exitio fuit. Hic enim demum vermibus scatens, Herodia- na morte consumtus fuisse traditur. Eamdem abbatiam, quasi hereditario jure, post mortem patris adiit Hugo comes: qui territus subita contractione trium filio- rum, qui sepulcrum sancti Deicoli eo, quo par erat, honore non tractaverant, ipse cum tribus filiis suis respiciens, monachum induit, & disciplinam regularem eodem in loco per venerabilem Baltramnum abbatem restitui curavit, ut fufius suo loco dicturi sumus.

ANN. CHR. 869.

C III. Caroli dona- rio facta S. Luciano.

* Luchy.

* Baifsen.

C IV. Synodice lit- teræ S. Petro Senonensi- S. Benigni monachis par- titio assignata.

a Perard. p. 149.

b Meflanges histor. p. 470. Diploma pro S. Arnulfo. c Capitul. to. 2. col. 1439.

C V. Salomonis ducis litteræ ad Hadrianum papam, & responso.

Paullo ante id tempus Carolus, ad preces Odonis Bellovacensis episcopi, villam ejusdem pagi, vocabulo Luciacum*, suburbano monasterio sanctorum martyrum Luciani, Maxiani & Juliani integram contulit. Hujus villæ mediam partem olim a prædicto monasterio in beneficium tenuerat Rodingus regis capellanus: quo mor- tuo, Carolus hanc portionem, rogante Odone, sancto Luciano restituerat. Alte- ram vero partem itidem habebat ejusdem regis vassallus, nomine Sigefridus: post cujus obitum rex integram villam eidem fratribus contulit pro remedio animæ fide- lis ac carissimi quondam vassalli sui Widonis, cujus anniversarium ibidem instituit. Sed quia is eodem die, quo divæ memoriæ Ludovicus augustus, ipsius Caroli genitor, nempe XII. kalendas Julii, decesserat; Widonis anniversarium in decimum kalen- das ejusdem mensis rex transfert, quo die refectionem fratribus ex eadem villa præparari jubet: sic tamen, ut præter hoc anniversarium, sicut pro unoquoque mo- nachorum ex eodem cœnobio a saculo migrantium; ita pro absolute animæ ip- sius Widonis in missis ac psalmis, aliisque precibus eadem fiant. Data IV. kalendas Julii, indictione secunda, anno xxx. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum apud Salas* Basii. qui locus est prope Malliacum in pago Ambianensi. Ubi salarum no- mine intelligendum regale ejusdem palatii atrium, ut in Supplemento librorum de re diplomatica capite XI. ostensum est.

Mense Augusto subsequente, dum idem princeps apud Pistas moraretur habita est de more synodus episcoporum, in qua Egil Senonum archiepiscopus petiit, ut villa Sevriaci, sita in comitatu Senonensi, monasterio sancti Petri, ad orientalem ejus urbis partem posito, cum suis appendicibus restitueretur, cum ecclesia sancti Petri, sita in vico Alsonis. quod patres ratum habuere, ac synodicas hac de re lit- teras subscribere, editas in Spicilegii tomo secundo & in collectione conciliorum Labbeana. Sancti Petri monasterio tunc præerat Aquila Didonis successor, ipsiusque Egilis discipulus, qui omni philosophia eruditus a Clario dicitur. In eadem villa reg- gia, scilicet Pistis, Carolum adiit Isaac Lingonum episcopus, petiitque, ut quas- dam res ac possessiones deputare dignaretur ad usus & stipendia monachorum cœnobii sancti Benigni Divionensis, quod ipse pessumdatum ac pæne adnullatum reftituerat & redintegraverat, restitutis eo loci monachis, qui sub regula sancti Benedicti ibidem militarent: ubi sepulturæ suæ locum præparaverat. Isaaci peti- tionem ratam habet Carolus, numerans prædia & possessiones, quæ in usus fra- trum perpetuo cedere deberent: ita ut nulli Lingonensis ecclesiæ antistitum liceat ex eisdem rebus quidquam subtrahere vel minuere, vel in alienos usus detorquere. Data XII. kalendas Augusti, indictione secunda, anno xxx. regnante Karolo glorio- sissimo rege. Actum apud Pistas villam. Utrumque præceptum Hildeboldus nota- rius ad vicem Gosleni recognovit. Exstat apud Labbeum b notitia judicati, quo Bertilo chorepiscopus & abbas sancti Benigni servos quosdam evindicavit. Deni- que Carolus rex Mettis insequenti mense existens, quamdam c sancti Hilarii ca- pellanum in Justia villa pagi Moslensis sancto Arnulfo tribuit ad deprecationem car- rissimi filii sui Karlomanni reverendi abbatis. Data v. iduum Septembrium, indi- ctione secunda, anno xxx. regnante Karolo gloriosissimo rege, & primo in successione regni HLotharii. Actum Mettis civitate.

Ad hunc annum refert Argentraus, & ex eo Baronius, litteras Salomonis Bri- tanniæ ducis ad Hadrianum pontificem, à quo pallium petiit pro Festiniano Do- lenfi episcopo, cui a Nicolao papa negatum fuisse dicit, propterea quod nomen suum ejus nomini in fronte epistolæ præposuisset, quam nec sigillo suo obfignave- rat, nec per idoneum legatum miserat. tum ait animo propositum sibi fuisse adire urbem Romam causa orationis: at Brittones suos obsticisse ob paganos, qui Bri- tanniam infestabant, ideoque munera quædam pontifici mittere, nempe statnam auream ad ejus magnitudinem cum lapidibus diversi generis, & mulum optimum cum sella, & camo, & freno; triginta camisas, totidemque drapas laneas, va- riis tinctas coloribus, cum triginta cervinis pellibus, & totidem palliis pedibus ad usus ejus domesticorum; insuper trecentos solidos denariorum, quotannis dein- ceps persolvendos. quæ omnia pontifici grata & accepta esse cupit, mitti que per Harennam episcopum, & Felicem archidiaconum: tum ut dignitas, sibi a supe- rioribus pontificibus collata, confirmetur: tum ut quasdam reliquias impetret pro novo monasterio, quod ipse ædificabat. Sequitur apud eisdem auctores Hadriani

ANN. CHR.
869.

responsio, asserentis, se per septem dies cum tribus cardinalibus orationi ac jejuni vacasse, ac demum, Spiritu-sancto revelante, sibi visum esse, ut de corpore beati Leonis papæ, qui olim per invidiam Romanorum oculis ac lingua orbatus fuerat, brachium, grande quidem munus, ei mitteret, cum pallio pro Festiniano episcopo. Utraque vero litteras antiquas esse non dubito: at genuinas præstare nolim ob stilum & res illis temporibus parum convenientes. Certe Salomoni non a Romano pontifice, sed a Carolo rege permissum fuit circulo aureo & purpura uti, & proprium numisma, & omnia regi convenientia habere, ut ex schedis monasterii sancti Michaëlis notat Sirmundus. unde non mirum, si se regem aliquando ferebat. quod sane elogium ei tribuit Nicolaus papa in epistola LVI. quæ *Salomoni regi Brittonum* inscripta est.

CVI.
Ejusdem litteræ pro Plebelanio monasterio.

In illis autem epistolis, cujuscumque demum sint auctoritatis, Festinianus positus videtur pro Fastario episcopo, qui primus nominatur in epistola synodica concilii Saponariensis ad episcopos Brittonum, qui a metropolitano suo desciverant. Haud scio an melioris notæ sit ejusdem Salomonis diploma de conditu ac dotatione monasterii Plebelanienfis, Richardo abbati concessa, in qua Salomon inducitur, exponens, se Conwoionem abbatem cum Rothonenfis monachis profugis ibidem excepisse, ubi & sepultus sit, & venerabilis conjux ipsius Salomonis Guihenereci, & ipse velit etiam sepeliri; ac sanctissimum Maxentium, sibi pro magno munere transmissum, ibidem collocasse: qua in epistola enumerat varias oblationes, quas eidem monasterio fecerat. At, licet argumentum epistolæ verum sit, ridicula est ipsa inscriptio, in qua *Salomon Dei gratia totius Britanniæ, magnæque partis Galliæ princeps* dicitur. Ceterum ad argumentum hujus diplomatis confirmandum valet id, quod anonymus scriptor vitæ sancti Conwoionis scribit, nempe ipsum ejusque monachos, antequam Nortmanni Rothonense monasterium everterent, acceptis in finem sanctorum pignoribus ac ceteris ecclesiæ thesauris, eorum furori cessisse, & ad Salomonem se contulisse, qui eos favorabiliter excepit, atque ad subsidium vitæ abbati ac monachis tradidit *elemosyna sempiterna regiam, quam sibi in Plebelam construxerat, cum designata terminis possessione*. quod unum est superioris diplomatis argumentum, in quo pro Richardo abbate legendum Ricandus, Conwoionis in Plebelanio successor. Processu temporis, ob translatas istuc, ut perhibent, sancti Maxentii abbatis reliquias, appellatum est sancti Maxentii monasterium, idque nomen etiam nunc retinet, non jam abbatia, sed cella monasterii Rothonenfis.

CVII.
Hirmen-trude mortua Carolus Richildem uxorem ducit.
* Donzy.

Revertor ad Carolum regem, cujus conjux Hirmintrudis regina in monasterio sancti Dionysii pridie nonas Octobris decessit, ibidemque sepulta est. Hoc nuntium in villa Duziaco * ad Carum cum rex accepisset, nullum dolori spatium dedit: sed mox Richildem, Buvini quondam comitis filiam, Bosonis sororem, ad se adductam in thorum concubinæ primum nomine adscivit: ob idque eidem Bosoni abbatiam sancti Mauricii cum aliis honoribus dedit, qui Boso postea rex Provinciæ dictus est, frater Rodulfi Burgundiæ ducis. Paulo post tamen eandem Richildem sollempni ritu desponsatam atque dotatam in conjugem accepit. Dein ex villa Duziaco Carolus Aquas se contulit, residuos regni Lotharii accepturus honores; inde ad Gundulfi-villam: ubi Hadriani papæ legatos offendit, conquerentes, quod, prætermissis Ludovico imperatore, qui rei publicæ negotiis occupatus erat, regnum Lotharii, ei hereditario jure debitum, invasisset. Mox rex falso rumore deceptus, fratrem scilicet suum Ludovicum in extremis agere, in Alsatiam properavit: atque inde Aquas reversus est, natale Domini celebraturus.

CVIII.
S. Cæsarii abbatia Rotlando archiepiscopo data.

* In Camar-gue.

Non solum virorum mulieribus, sed etiam puellarum abbatia viris quandoque illis temporibus dabantur. Exemplo est sancti Cæsarii abbatia Arelatensis, quam sub tam gravi interminatione sanctus Cæsarius episcopus, ejus conditor, episcopo Arelatensi interdixerat, eamque ob causam Romani pontificis tutelæ commiserat. Hanc nihilo minus Rotlandus ejus urbis archiepiscopus ab Ludovico imperatore & Engelberga augusta non vacua manu adeptus est. Hinc in insula Camaria*, in qua plurimæ ejus abbatia possessiones sitæ erant, castellum contra Sarracenos opere tumultuario ex sola terra ædificare cœpit, auditoque eorum adventu, in illud imprudenter se inclusit. Verum a Sarracenis eo appulis, trecentis amplius suorum amissis, captus ipse, in una eorum nave religatur. Pactæ ad ejus redemptionem

ANN. CHR.
869.

argenti libræ centum & quinquaginta, totidemque mantelli cum totidem spathis ac mancipiis. Interea ipse in navi moritur xiiii. kalendas Octobris. Sarraceni vero mortem ejus dissimulantes, accelerata redemptionis solutione, episcopum pontificalibus indutum vestibus, & in cathedra sedentem ad terram usque deportarunt. quem cum vellent alloqui Arelatenses, mortuum invenerunt. Hunc itaque cum magno lætu, nec minori pudore exportantes, in sepulcro, quod ipse sibi præparaverat, x. kalendas Octobris humaverunt.

Eodem tempore in sede Gratianopolitana Ebo episcopus, Ebonis Remensis nepos, mortuus Bernario locum fecit. Quo die obierit, quoque in loco sepultus sit, veteres non produnt. Annum ejus obitus colligimus ex litteris Ludovici imperatoris, in Gallia-christiana relatis, quibus Bernarii ejus successoris electio hoc anno probatur. Ebonem laudat Hincmarus archiepiscopus, tamen in eum offensus: tum quia Ebonis ejus amuli nepos erat: tum quia censetur auctor Valentiniæ synodi canonum, qui in ipsius Hincmari capitula Carisiacensia conditi erant. Et tamen in epistola ad Carolum Calvum, a Frodoardo^a relata, Ebonem laudat, qui *religiosus est ut audivimus, inquit, quippe, sicut ab ipsis pene cunabulis, sub religione & habitu regulari nutritus in Remensis ecclesiæ monasterio, ubi requiescit S. Remigius: in quo loco religioso suam exegit ætatem, quousque a domno Ebone avunculo suo, tunc Remorum archiepiscopo, ibidem diaconus consecratus, & abbas monachorum ad regularem ordinem tenendum & gubernandum constitutione episcopali est ordinatus. quomque ita humilitatis tenore nutritum, & humilitatis locum appetere, & tenere velle didicimus &c.* Eum tamen superbia non obscure arguit Hincmarus in eadem epistola, propterea quod Valentiniæ synodi capitula, prætermisissis aliorum consacerdotum nominibus (quæ ob id ab eo confecta esse se non credere simulat Hincmarus) solius Ebonis nomen cum archiepiscopis, scilicet Remigio, &c. est ibidem jactanter, ut quibusdam videtur, expressum: & quod quam maxime in hoc ipse collaboraverit, quasi e regione sit sensum, ut etiam cum archiepiscopis major ceteris & doctior in sententia fuerit. Hoc enim de S. Augustino, qui in conciliis Africanis sententia & labore ac vigilantia major existit, nequaquam invenimus. Verum, etsi forte in illo synodi Valentiniæ exemplari, quod Hincmaro missum fuerat, solius Ebonis nomen cum archiepiscopo expressum fuerit; at in primariis concilii exemplaribus quatuordecim ex tribus provinciis episcoporum nomina subscripta erant, quamvis in editis libris octo tantum episcopi subscripti inveniuntur, & post eos Audincus chorepiscopus, quia nimirum *aliæ subscriptiones in manu-scripto excisæ erant*, ut notavit Sirmundus, qui illius synodi acta vulgavit. sed de his, & de Ebone fati.

Hoc ipso anno Thiotonem Fuldensem abbatem depositum fuisse tradit Lambertus monachus: at causam hujusce depositionis nullam æffert. Id Ludovici & Caroli certaminibus tribuit Browerus, quasi Thioto, qui legatione pro Ludovico rege ad Ludovicum imperatorem egregie perfunctus fuerat, Caroli partibus præ Ludovici regis sui causa faverit, ob idque Ludovici jussu magistratu dejectus fuerit. Huic telo brevi succubuit, siquidem eodem anno humana reliquit, teste Browero, vir promptæ voluntatis in sublevandis egenorum ærumnis. Huic suffectus Sigehardus seu Sigehartus, quem Lambertus *virum religiosum*, veteres chartæ *pium pastorem* vocant. Is laudabiliter ac *rabanice*, id est Rabani more, abbatiam gubernasse, ac vitam suam, suorumque monachorum, secundum regulam vivendo, nobilissime rexisse dicitur. Ad hæc thecam evangeliorum auream lapillis ornasse, & anniversariam vita functorum memoriam celebrem instituisse. Variæ eo abbate donationes factæ leguntur in libro secundo traditionum Fuldensium ab hoc anno. nam anni superioris donationes ad Thiotonem referuntur, saltem^b usque ad mensem Augustum, qui annus cum Ludovici regis vicesimo-octavo comparatur, ejus regni defuncto exordio, non ab anno ejus sæculi tricesimo-tertio, ut in aliis, sed ab anno^c quadragesimo, qui Ludovici augusti ejus patris supremus fuit. qua de re superius egimus. Ex his conficitur, corrigendam esse temporis notam in quadam charta^d earundem traditionum, quæ Sigehardo abbate facta dicitur anno xxvi. regnante Ludovico gloriosissimo rege orientalium Francorum, ejusque loco reponendum annum xxix. quod evincitur ex synodica epistola concilii Wormatiensis, superius^e memorata, cui Thioto abbas subscripsit una cum Gunzone Wormatiensi episcopo nostris, qui, uti & Thioto, hoc anno vita functus est xiv. kalendas Decembris, vir

CIX.
Ebo episc. Gratianopolitani obit.

a Frod. lib. 3. c. 15.

CX.
Thiotoni Fuldenfi abbati suffectus Sigehardus.

b Trad. Fuld. p. 568. 569.

c lib. 33. n. 30.

d ibid. p. 569.

e num. 92.

ANN. CHR.
869.
a *Annal. Pa-*
derborn. p. 157.
869.

sanctissimæ vitæ, ut apud Bruschium legitur. Ad eundem calculum exigenda sunt duo prædicti regis Ludovici diplomata pro Herifordensi parthenone, a Schateno^a relata, quibus prædia quædam eidem cœnobio confert, annis xxvi. & xxvii. regni sui, tempore Hadewigis abbatissæ consanguineæ suæ. His tertium adjungitur, datum in ipso monasterio anno sequenti.

CXI.
Octava synodi generalis quædam notanda.

In oriente octava synodus generalis Constantinopoli, agente Basilio imperatore, hoc anno celebrata, decem actionibus comprehensa est: in qua restitutus in patriarchalem thronum Ignatius, & Photius depositus. In secunda actione penitentia lapsis episcopis, qui scilicet Photio adhæserant, vel ab eo ordinati fuerant, imposita est in hunc modum: ut, qui carnibus vesci solebant, a carnibus, caseo & ovis abstinerent: qui vero carnes non comedebant, nempe qui ex monachis episcopi facti fuerant, a caseo, ovis & piscibus, quarta feria & parasceve seu feria sexta abstinerent, legumina & olera comederent cum oleo & paucis vino, singulis diebus quinquaginta genuflexiones facerent, & centies *Kyrie eleison*, centies itidem *Domine peccavi*, & *Domine ignosce mihi peccatori*, ac sextum atque tricesimum-septimum psalmos recitarent. In septima actione damnatus Photius illius sedis in vasorumque damnationi episcopi, non simplici atramento, sed, horrendum dictu! calamo sanguine Salvatoris intincto subscripserunt. Sententia etiam dicta est in falsos testes, qui contra Ignatium testimonium dixerant; statutumque, ut hi duobus annis extra ecclesiam essent, totidemque inter audientes divinas scripturas, absque communione; quatuor illis annis abstinentes a carnibus & vino, præter dominicos dies & dominicas festivitates; deinde aliis tribus annis stantes cum fidelibus, divinæ communionis solis dominicis festivitibus participes: ita ut tribus singularum hebdomadarum diebus, secunda scilicet, quarta & sexta feria, a carnibus & vino abstinerent. Id factum actione octava, in qua damnata est prava consuetudo quorundam laicorum illorum, qui sacerdotalibus induti vestibus palam progredi, & sacra facere consueverant, quod Michael imperator & Photius intrusus dissimulaverant. Quædam vestigia tam perniciosi moris superioribus patrum nostrorum sæculis in quibusdam Galliarum locis adhuc perseverabat sub nomine *festi follorum* seu *faruorum*. Ultima actione reprobata est eorum sententia qui dicebant; synodum quamlibet sine præsentia principis non posse celebrari: cum constet, principes solis œcumenicis conciliis interfuisse.

Decretum de monachis-episcopis.

In eadem synodo conditi sunt canones viginti-septem, quorum ultimo decernitur, ut ii, qui ex monastica vita ad episcopalem honorem promoti fuerint, *schema & amictum monachicorum indumentorum, & ipsam beatam vitam conservent*; & nullus ex eis hæc abiciat, *ne per hoc inveniatur propriorum transgressor pactorum*. Qui secus fecerit, *aut corrigatur, aut a patriarcha proprio deponatur*. Huic synodo generali cum apostolicis legatis interfuit Anastasius abbas superius laudatus, tunc sanctæ Romanæ ecclesiæ bibliothecarius, qui Romam reversus acta hujus synodi latine vertit. Cum vero in illa regia urbe versaretur, septimam synodum generalem latini itidem juris fecit: in cujus versionis præfatione Gallos adhortatus est ad colendas imagines more & exemplo Græcorum, eum ad modum, quo crucem & librum evangeliorum Galli ipsi venerabantur. Ex quo intelligitur, Gallos ad id temporis nondum omnino assuefactos fuisse ritui Græcorum, idque testantur Annales Bertiniani, in quibus octava synodus irreverenter habetur, & ad triennium differtur, forte quod eam confuderit annalista cum Photiana synodo, quæ octavæ loco a Photianis supposita est. Hæc paulo extra metas, sed necessaria ad res sequentes illustrandas.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Christi 870. ad annum 877.

CCUPATUM a Carolo regnum Lotharii graviter ferens Ludovicus Germaniæ rex, in apertum bellum contra eum denuo prorupisset, nisi, agentibus utrimque legatis, ad amicum colloquium, ac demum ad pacificam regni divisionem ventum esset. Convenere Aquisgrani utriusque partis legati pridie nonas Martias, anno ejus sæculi septuagesimo, cui conventui Liutbertus archiepiscopus Moguntinus, & e nostris Alfridus Hildenesheimensis, & Odo Bellovacensis episcopi, cum sex comitibus interfuerunt. Hæc porro divisio v. kalendas Augusti fieri coepit ad Mosam fluvium, in medietate inter Heristallum, ubi Carolus; & Marfnam, ubi Ludovicus tum residebat. Ludovico urbes Colonia, Aquisgranum, Treviri, Trajectum ad Rhenum, Mettæ, Argentoratum, & Basilea obtigere: Carolo Lugdunum, Vesonio, Vienna, Tungri, Tullum, & Verdunum cum adjacentibus utrisque locis abbatibus & monasteriis. Id acerbe tulit Ludovicus imperator, Saracenicis tunc bello in Benevento distentus, qui fraternam hereditatem ad fratrem potius, quam ad patruos pertinere contendebat: sed irritæ ejus querelæ, uti preces ac minæ Hadriani pontificis, qui ad duos fratres reges, & ad utriusque partis episcopos sine fructu scripsit. Afferendus in hoc loco videretur index monasteriorum, quæ in utraque portione recensentur: at satius duxi eum ad calcem hujusce voluminis rejicere, ne tædiosa enumeratione series narrationis interrumpatur.

ANN. CHR.
870.
I.
Lotharii regni
divisio inter
duos fratres.

Dum Carolus Aquis resideret, ad eum accessit Carolomannus ejus filius, monasterii sancti Richarii abbas, rogaturus, ut quamdam villam^a ipsius ecclesiæ, Durcaptum vocabulo, quam quidam Hungarius jure beneficiario olim tenuerat, ad luminare ipsius sancti Richarii concedere dignaretur. Petenti filio benigne annuit pater, ea conditione, ut ad pedes sancti confessoris *tria luminaria olei assidue ardeant*; & ut unumquodque altare ipsius ecclesiæ proprium singulis noctibus habeat luminare, quod ut melius fiat, quædam alia monasterio ipse confert. *Data xviii. kalendas Februarii, indictione iii. anno xxx. regnante Carolo rege, & in successione Lotharii anno primo. Actum Aquisgrani palatio.* Itaque ante hoc tempus Carolomanno hæc abbatia concessa fuerat, ablata scilicet Guelfoni abbati, qui eam

II.
Guelfoni abba-
ti Centulensi
suffectus Caro-
lomannus.
a *Spicil. n. 4.*
p. 515.

Annal. Bened. Tom. III.

X

ANN. CHR. 870. post Carolomanni defectionem recuperavit, ut postea videbimus. Fallitur proinde Hariulfus, cum Guelfoni abbati extincto Carolomannum abbatem successisse tradit.

III. Caroli donatio facta Blandinio. Antequam prædicta regni Lotharii divisio fieret, Carolus Aquis Compendium venit, ibique duodecim missos fratris sui Ludovici, qui de hac divisione tractarent, ad suam audientiam admisit. Eodem etiam accessit Balduinus abbas monasterii, quod vocatur Blandinius, a sancto Amando episcopo in monte Blandinio prope Gandavum exstructi, ejusque rogatu rex fratribus, in eadem ecclesia digne Deo militantibus, villam in pago Wasia * super fluvium Scalde, vocabulo Temsecam, dedit, cum ecclesia beatae Mariæ & sancti Petri apostolorum principis, ubi sancta Amalberga a saculo ad Christum migraverat, cujus corpus tunc in eodem cœnobio quiescebat. *Data idus Aprilis, indictione iii. anno xxx. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Compendio palatio regio.* quod præceptum, a Sandero ^a editum, Hildeboldus notarius ad vicem Gosleni recognovit. Translationem ejusdem sanctæ Amalbergæ paulo ante procuraverat Rotbertus venerabilis ejusdem loci abbas, ut in actis sanctorum nostrorum, Saculo quinto ^b legitur.

^b Sac. 5. Bened. p. 264. Diploma pro S. Dionysio. * de Cuisse. * Ruol. Post venationem autumnalem, quam in Cotia * silva prope Compendium exercuerat rex Carolus, sancti Dionysii monasterium adiit, ejusdem sancti festivitatem celebraturus, ut in Annalibus Bertinianis ad hunc annum legitur. Cum illie versaretur, Riogilum * villam agri Parisiensis eidem monasterio contulit ad instituenda septem luminaria ante altare sanctissimæ Trinitatis, ad pedes ejus tumuli olim positum, quæ tam die, quam nocte perpetuo arderent: quorum unum esset pro patre suo Ludovico augusto, alterum pro sua genitrice Judith imperatrice, tertium pro se ipso, quartum pro Hirmintrude conjugē, quæ anno superiori obierat; quintum pro Richilde, quam recens uxorem duxerat; sextum pro liberis suis, tam vivis, quam mortuis; septimum denique pro Bosone ac Widone, ceterisque familiaribus suis. Paulo ante ^c ejusdem Widonis anniversarium apud S. Lucianum instituerat.

^c supra lib. 36. n. 103. I V. Eiusdem præceptum pro cœnobio Vabrensi. Mense Junio insequente, idem princeps immunitatis præceptum Vabrensi monasterio concessit ad preces Bernardi Tolosani marchionis, cujus pater Ragemundus, seu Raymundus, comes prædictum monasterium in honorem sancti Petri construxerat, ibidemque ad divinum officium sacerdotes & levitas, ceterosque ministros constituerat, id est monachos Palnatenses, cum Adalgasio abbate palabundos ob eversum a Nortmannis ipsorum monasterium; suumque filium ibidem ad servandum tradiderat, nempe Benedictum, ejusdem Bernardi fratrem. Eidem monasterio post Adalgasium tunc præerat Rollandus abbas, antea ipse Ragemundi clericus, qui se, resque suas sub monastico ordine ibidem Deo tradiderat. quæ omnia eidem Rollando abbati, & post ipsius decessum Benedicto, filio Ragemundi, rex confirmat. *Data xi. kalendas Julii, indictione iii. anno xxx. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Morianis - valle.* Ita apud Catellum ^d in historia comitum Tolosanorum, ubi is hunc Bernardum esse Hincmari propinquum opinatur. Forte legendum in notis chronicis xv. kalendas Julii, aut certe Karoli regis anno xxxi. qui a duodecimo kalendas Julii incipiebat. Morianis - vallis * locus est prope Compendium.

^d Catal. p. 74. * Marienval. Eodem anno Sunifredus abbas Orbionensis, seu Crassensis beatae Mariæ monasterii, siti in pago Carcaffensi, ab Hadriano papa obtinuit privilegium, quo universæ ejus possessiones confirmantur. Id factum indictione tertia, ut in contextu privilegii legitur, quod ceteris chronicis notis in tabulario Crassensi destitutum est. Hunc Sunifredum seu Sungfredum abbatem quidam perperam, ut mihi quidem videtur, confundunt cum Suniario ejusdem cœnobii abbate, qui ante annos quindecim consimile privilegium a Carolo rege impetraverat.

V. Hoc ipso anno ab incarnatione Domini octingentesimo * septuagesimo, indictione tertia, & anno decimo-tertio sedis domini Adventii gloriosi præsulis Mettensis, sub die decima-octava Calendarum Septembris, jussu ipsius descriptio rerum omnium, quæ ad sancti Trudonis abbatiam pertinebant, facta est per ipsius legatos, Fredelonem & Herigandum. nimirum quod istud monasterium Mettensi sancti Stephani ecclesiæ a sancto Trudone ejus auctore ab origine subjectum fuisset. In illa descriptione primo recensentur ea, quæ in thesauro habebantur, scilicet reba seu repa, id est umbella, corporis sancti Trudonis, auro argentoque fabricata; item rebæ

S. Trudonis bona recensentur. * in edit. male septingentesimo.

ANN. CHR. 870. sancti Eucherii episcopi Aurelianensis ex argento; altare sanctæ Mariæ, & beati Petri auro, argentoque *imaginatum*, id est imaginibus ornatum, cum ciborio eidem imposito, e cujus medio corona ærea deaurata pendeat. Ciborium itidem umbella erat, quatuor passim sulca columnis super altare: at repa super tumulos sanctorum, quæ alio nomine freda dicebatur. Ad hæc recensentur altare in honore sancti Stephani argento paratum; capsula gemmis auroque insignita; item aliæ numero vincti-una, argento tectæ; cruce, cum majores, tum minores, argento paratæ decem; capsula evangeliorum argento paratæ tres; calices argentei cum patenis novem-decim; item aliæ patenæ sex; & calix aureus cum patena argentea; altaria parva argento parata quinque; candelabra argentea septem; *buxte* argenteæ seu acerræ duæ ad ferendum incensum; offertoria argentea septemdecim; scyphi argentei quatuor; vita sancti Trudonis imaginibus decorata; lampades argenteæ quinque, & septem ex stanno; coronæ argenteæ duæ; *lambitte* duæ argento tectæ, legendum videtur *cambutta*, id est baculi pastorales; vexilla quatuor, cappæ triginta-tres pretiosæ *de pallio*, casulæ duodecim pretiosæ *de pallio*, id est ex panno sericeo; *palleæ* seu palla lineæ, serico coopertæ decem; aliæ sine ferico nonaginta-octo; & aliæ plura. Ad victum fratrum speltæ ad conficiendum panem corbi centum & viginti, seu modii mille sexcenti; ad cerevisiam faciendam hordei corbi centum nonaginta duo, id est modii mille nongenti ac viginti; porci saginati quindecim, nempe ad sagimen ex eis exprimendum; leguminis modii sexaginta, salis modii viginti quatuor. Hæc fortasse minutiora, sed tamen haud inutilia ad res nostras illustrandas.

Nortkerus monachus in martyrologio auctor est, Adonem Viennensem pontificem hoc anno ad Sancti-Gallenenses monachos misisse libellum ab se scriptum de passione sancti Desiderii ejusdem ecclesiæ episcopi & martyris, cum ejus reliquiis, aliisque sanctorum pignoribus, per Beroldum presbyterum, eorumdem locorum indigenam, *sed nunc*, inquit, *in castro Turcio*, an Turicino, *degentem*. Editus est ab Henrico Caniso ^a hic libellus, cui præfigitur ipsius Adonis præfatiuncula, anno incarnationis Domini DCCC LXX. indictione tertia, cum eadem passione directæ dilectissimis fratribus & filiis ecclesiæ Viennensis: qua in præfatione ait, se beatissimi Desiderii vitam & martyrium ex antiquis scriptis novo stilo commississe, ut ejus incitamentis & studiis ad amorem vitæ æternæ amplius inflammarentur. In fine libelli eadem ferme repetit: cui Iso monachus sancti Galli, qui tum vivebat, hanc adnotationem apposuit. *Hanc autem passionem præfatus Ado episcopus nobis fratribus, in cœnobio sancti Galli sub Grimaldo abbate Deo militantibus, reliquiasque sancti Desiderii ab eo postulantibus, cum ipsius aliorumque sanctorum reliquiis, actibus quoque & passionibus infra descriptis, anno supra memorato per nuntios satis fideles dirigere curavit.* Quid causæ Sancti-Gallenenses impulerit ad petendas sancti Desiderii ab Adone reliquias, non facilis conjectura. Forte id ipsis venit in mentem ob sancti Galli devotionem erga sanctum Desiderium: qui Gallus gestare solebat *pendentem collo cap-sellam, in qua continebantur reliquia beatae Dei genitricis Mariæ, & sanctorum martyrum Mauricii & Desiderii.* Præter sancti Desiderii passionem & reliquias, idem Ado sancti Galli monachis *actus & passiones* seu *agones*, id est martyrologium suum, misit.

Idem Velnensem ecclesiam monasterio sancti Augendi confirmavit in synodo Viennæ hoc anno congregata, cui ipse præsedit. Ad hanc cum advenisset reverendus ^b vir Manno præpositus cœnobii sancti Augendi seu Eugendi Jurenensis, synodo significavit, eidem loco quamdam sancti Petri ecclesiam, in villa Velnis diocesis Viennensis sitam, ab antecessoribus ejusdem Adonis concessam esse: contra quam concessionem rector vici sancti Albani reclamaret. & jam quidem inquisitionem hac de re factam fuisse temporibus piæ recordationis domni Agilmari archiepiscopi, occasione similis altercationis, quam rector ejusdem vici excitaverat; eamque irritam fuisse judicatam: sed quia hæc pontificis sententia canonicorum subscriptionibus roborata non fuerat, placuit sanctissimo pontifici totam hanc causam a capite per sanctissimos presbyteros denuo iterari: ut, veritate comperta, vetus hæc demum controversia penitus finiretur. Ea itaque rursus discussa, visum est domno pontifici una cum consensu sanctissimæ synodi, ut, sicut diebus antecessorum suorum, sic etiam in posterum hanc ecclesiam possideret sancta congregatio cœnobii beatissimi Augendi. *Actum*

V I. Ado S. Desiderii vitam cum reliquiis misit ad S. Gallum.

a Antiq. lect. 20. 6. p. 444.

V II. Velnensem ecclesiam sancto Augendo confirmat. b spicil. 20. 12. p. 135.

Vienna publice, mense Aprilis, episcopatus domni Adonis, anno decimo, indictione tertia.

ANN. CHR. 870. VIII. Manno ejus loci præpositus eruditus, a Analeſt. tom. I.

Qui hic laudatur Manno præpositus, vir fuit in litteras optime affectus, ut testantur varii codices, quos eidem cœnobio donavit. qualis est Petavianus codex, Flori carmina a nobis edita a continens, cum hac inscriptione: Foto bone memorie Mannonis liber ad sepulcrum sancti Augendi oblatus. Eamdem dedicationem præfert etiam chronicon Fredegarii Scholastici, aliique plures codices tum in bibliotheca Boheriana, tum in aliis, quæ sane argumenta Mannonis in bonas litteras amorem ac studium manifeste ostendunt. quo fit, ut eum esse vix dubitem, de quo sermonem facit antiquus auctor in libello de vita sancti Radbodi Trajectensis episcopi, qui, primis litteris apud Guntherum Colonienſem antistitem, avunculum suum, delibatis, primo ad Caroli regis Francorum, scilicet Calvi; inde ad Ludovici ejus filii aulam se contulit: non quod palatinos ambiret honores, sed quod intra regis palatium liberalium litterarum studia præclare colerentur. Præerat autem gymnasio illi Manno philosophus: cui sanctus puer fervens discendi studio sedulus adharcebat. Forte a palatinis scholis Manno in sancti Augendi monasterium ante hunc annum se receperat, ibique locuplerem librorum suppellectilem ad sepulcrum sancti Augendi obtulerat. Quamquam etiam monachus ibidem forte docere perseveravit: cujus rei similia exempla Remigius Autisiodorensis monachus, Gerbertus, aliique e nostris suppeditant. Quod vero in prædicta controversia solius præpositi sancti Augendi mentio fiat, hinc non sine fundamento colligi potest, abbatiam homini sæculari tum commissam fuisse.

Radbodus an ejus discipulus.

Quo anno libellum de vita sancti Theuderii scripserit Ado, incertum, nisi quod eum jam Viennensis episcopus fratribus in cœnobio sancti Theuderii consistentibus nuncupavit, nempe ut eos ad festanda vestigia patris sui animaret. Patris vestri vitam, inquit, id est beati Theuderii, idcirco vestra sanctitati scriptis meis commendare disposui, ut vos suis exemplis ad amorem vite æternæ amplius invitarem. Cupio enim vos imitatores & emulatores ejus existere, cujus patrocinium Dei munere acquisivisse plurimum gaudeo. Quem si patronum, ait ille in fine libelli, apud Christum habere desideratis, vitam ejus imitari plenam amore concupiscite. Desiderabat enim hic sanctus vir lucra Domini sui, & de vestra corona & ipse in Christo gratulari. Nullam de sancto Theuderio, nec de sancto Desiderio, quod observavit Notkerus, mentionem fecit Ado in suo martyrologio, quod ante episcopatum illud composuisset.

I X. S. Theuderii abbas vitam scribit Ado.

Hoc ipso anno Carolus Viennam, cedente Gerardo comite, recepit: sed antequam istuc progrediretur, post autumnalem venationem b ex villa regia Compendio ad monasterium sancti Dionysii accessit, ejus festivitatem ibidem celebraturus. quo tempore forte eximium c codicem evangeliorum, aureis hoc anno scriptum litteris uncialibus, qualem nusquam videre memini, sancto Dionysio obtulit, postea dono datum, ut tradunt, Arnulfo regi, cum adversus Nortmannos suppetias tulit: qui eundem codicem demum sancto Emmerammo donavit. Cum apud sanctum Dionysium versaretur Carolus, Hadriani papæ legatos excepit, epistolas ad se & ad regni episcopos deferentes, quibus pontifex sub gravi interminatione cavebat, ne regnum Lotharii, quod Ludovico imperatori ejus fratri hereditario jure competere debebat, Carolus invaderet; simulque rogabat, ut filium suum Carolomanum, qui Silvaneæ arca custodia inclusus tenebatur, relaxaret. quod quidem postremum haud gravate rex executus est: at primum illud moleste admodum accepit. Quare legatos, qui pontificem placarent, Ansegisilum presbyterum & abbatem monasterii sancti Michaëlis, & Lotharium laicum, Romam misit cum litteris ac donis, panno scilicet aureo pro altari sancti Petri, & duabus coronis aureis gemmis ornatis: ipse vero, cum legatos papæ Remis aliquot dies detinisset, Lugdunum profectus est, indeque Viennam, qua a Gerardo recepta, ibidem natale Domini celebravit. Interim Carolomanus Lugduno a patre noctu aufugiens, in Belgicam provinciam venit: ubi, collectis sui propoſiti satellitibus, omnia circumquaque depopulatus est.

X. Carolus apud S. Dionysium. b supra n. 3. c V. Iter Germ. p. 54.

Ansegisilus, unus ex duobus illis legatis Romam a Carolo missis, haud alius est ab Ansegiso abbate, qui anno sequente subrogatus est Egili seu Egiloni archiepiscopo Senonensi, cujus obitus hoc anno contigit, teste Odoranno monacho, notatus in necrologio Flaviniacensi his verbis: iv. kalendas Julii sancti Eigilis Senonensis

XI. Ansegisilus abbas, Eigilis archiepiscopi successor.

archiepiscopi, primum Prumiensis, dein Flaviniacensis abbas, qui multis claruit miraculis. Sepultus est in suburbano sancti Petri monasterio, & quidem in oratorio sancti Stephani ad lævam majoris altaris: ad cujus tumulum Aquila abbas humatus est. Nullo publico cultu Egil honoratur in ecclesia Senonensi, ejusque corpus adhuc in sepulcro latet. Post unius fere anni vacationem in ejus locum postulatus est Ansegisus, quem Hinckmarus a archiepiscopus Remensis diæceseos, id est provinciam, monachum vocat. De ejus postulatione existat decretum cleri & populi Senonensis ad provinciales episcopos, v. kalendas Julias anni sequentis scriptum, in quo hæc leguntur. Idcirco cum decreto electionis nostræ, manibus singulorum nostrorum roborato, ad paternitatem vestram accedentes, Ansegisum presbyterum Remorum diæceseos, ecclesie autem Belvacensium, atque abbatem monasterii sancti Michaëlis, quem per licentiam vestram, patris venerandi, domino etiam christianissimo rege Karolo annuente, secundum decreta Celestini pape, ex propria ecclesia deficienti electione, pari consensu ac concordia, voluntate ac devotione elegimus, nobis & ecclesie nostræ episcopum atque pontificem per manus vestras consecrari implorantes petimus, rogamus, atque precamur. Quodnam fuerit illud sancti Michaëlis monasterium, cujus abbas erat Ansegisus, non levis controversia est. Sunt qui existimant hanc esse sancti Michaëlis apud Bellovacos ecclesiam, quæ ex monasterio collegiata evaserit. At contra opponunt alii, nullum ejus ecclesie monumentum reperiri ante sæculum duodecimum; nec veri simile videri, quod Ansegisus Fontanellæ abbas hoc monasterium omisurus fuisset, quippe qui aliis ejus pagi monasteriis & ecclesiis aliquid legavit. Sed is forte consulto hanc prætermisit ecclesiam; vel hæc ecclesia paulo post condita est, erectaque in monasterium, quod monachis a Nortmannorum persecutione palabundis asyllum esset ac perfugium. Certe hæc ecclesia quondam abbates habuit, qualis fuit sæculo duodecimo Guillelmus b Magdunensis, qui anno M C XLVI. abbas titulum decano resignavit. Hinc conjicere licet, illic monachos olim cum abbate existisse. Nec plura de illius ecclesie antiquitate nobis suppeditant ejus instrumenta, quorum ea, quæ sæculum duodecimum præcedunt, temporum injuria, ut in multis aliis locis, periire.

ANN. CHR. 870.

a Frod lib. 3. c. 23.

b Louvet, to. 1. p. 469.

Sub extremum tempus Nicolai papæ, Bernardus Francus monachus ad loca sancta iter aggressus est, comitantibus aliis duobus monachis, uno Hispano, altero Italo ex monasterio beati Innocentii Beneventani. Itaque Romam profecti, Nicolai pontificis benedictione & subsidio muniti, ad montem Garganum primo perrexerunt: cujus loci abbas Benignatus multis præerat fratribus. Inde progressi ad Barim civitatem, a Sarracenis tunc occupatam, litteras fidei publicæ a principe illius civitatis ad principes Alexandriae ac Babylonie obtinuerunt. Hæc litteræ apud principem Alexandriae minus valuerunt, quam summa tredecim denariorum, quos singuli eorum ei dederunt, ut similes litteras ad principem Babylonie impetrarent. Ubi observat Bernardus, morem esse illorum hominum, ut quod ponderari potest, non aliter accipiatur, nisi in pondere. unde accidit, ut sex apud nos solidi & sex denarii faciant apud illos tres solidos & tres denarios. Extra portam orientalem Alexandriae tunc exstabat monasterium sancti Marci cum monachis: quo ex loco Venetii, ait Bernardus, navigio tulerunt furtim corpus sancti Marci a custode ejus, & in suam insulam deportarunt. quod testimonium hominis fere æqualis validissimum est ad firmandam Venetorum possessionem. Alexandria profecti peregrini, venerunt Babyloniam, ubi eorum litteræ nihil itidem profecerunt apud principem Sarracenorum, nomine Adelhachem, a quo in carcerem conjecti sunt, dum unusquisque pro se tredecim itidem denarios persolvisset. Obtentis ab eo litteris, secure deinceps iter profecti sunt usque ad sanctam civitatem Jerusalem. Ibi, inquit, habetur hospitale, in quo suscipiuntur omnes, qui causa devotionis illum adeunt locum, loquentes lingua Romana. cui adjacet ecclesia in honore sanctæ Mariæ, nobilissimam habens bibliothecam studio prædicti imperatoris, nempe Caroli Magni. Idem Bernardus quatuor sanctæ civitatis memorat ecclesias insignes: unam in monte Calvarie: alteram ad meridiam; tertiam ad occidentem, in qua sepulcrum Domini.

XII. Bernardi monachi iter ad loca sancta.

De hac id observat, quod sabbato sancto, quod est vigilia pasche, mane officium incipitur in ecclesia; & post peractum officium KYRIE ELEISON canitur, donec, veniente angelo, lumen in lampadibus accendatur, quæ pendent super prædictum sepulcrum: de quo dat patriarcha episcopis & reliquo populo, ut illuminent sibi in suis locis.

XIII. Ignis paschalis ad sepulcrum Domini.

ANN. CHR.
870.

Hujus Bernardi scriptum legerat Willelmus Malmesburiensis; ut patet ex libro ejus quarto de regibus Anglorum, ubi de Jerosolymis agens hæc habet. *Ibi decenti opere compacta ecclesia sancti Sepulcri capax, a Constantino Magno adificata, nullam unquam ab inimicis fidei tulit injuriam, metu, sicut conjitio, pro igne celesti percussis, qui quotannis in vigilia pasche serenus insulget. Quod miraculum quando cæperit, vel si ante tempora Sarracenorum fuerit, nullius historie cognitione discernitur.* tum subdit idem Willelmus. *Legi ego in scripto Bernardi monachi, quod abhinc annis ducentis quinquaginta, id est anno incarnationis octingentesimo septuagesimo, idem Jerosolymam profectus, ignem illum viderit (quod tamen in ejus itinere non lego) hospitatusque fuerit in xenodochio, quod idem gloriosus Carolus Magnus construi jusserat, ubi & bibliothecam ingentis expensa compegerat.* Idem miraculum attestantur e latinis Glaber^a Rodulfus, chronicon Andrense, itidemque Fontanense, quorum alterum in Spicilegii tomo nono, alterum in decimo editum est. Sed insigne præ ceteris testimonium est in historia belli^b sacri ab auctore æquali composita: in qua convictus hæc de re legitur rex Babylonius, non credens, quod sabbato vigiliarum pasche ignis ille apud sepulcrum dominicum per semetipsum in lampadibus accendatur. quod ipsemet experimento probavit, aptatis per se lychnis & oleo repletis, in quibus repente hora nona vigilia pasche, rege ipso spectante, ignis de more accensus est, & ardere cœpit. Huc spectat quod habetur in veterimo pontificali olim Pictavenfis ecclesie, nunc patrum Minimorum apud Parisios, ubi de vigilia pasche: *Eadem nocte Jerosolymis in sepulcro Domini lampas ab angelo illuminatur, ut veracium relatione traditur, qui nostro tempore de Jerusalem venerunt.* Ita vetus codex scriptus ante annos circiter octingentos. De hoc igne allatus est ignis in Floriacense monasterium, ut rubeis litteris adscriptum legitur ad horam martyrologii Ufuardi in hæc verba: *Kalendis Junii susceptio ignis paschalis ab Jerosolymis allati.* quo tempore, incertum.

Pergit Bernardus dicere de Theodosio patriarcha Jerosolymitano, qui ob meritum devotionis a christianis e vicino monasterio ad eam dignitatem raptus fuerat. Hic est Theodosius patriarcha, cujus epistolam hoc anno Baronius refert, scriptam ad Ignatium patriarcham Constantinopolitanum, ad repetendos ab imperatore captivos Sarracenos. In reditu Bernardus venit ad Montem-aureum, ubi crypta erat habens septem altaria: cujus loci abbas erat domnus Valentinus. De Romana basilica beati Petri apostolorum principis id asserit, non esse ei similem in magnitudine ecclesiam in univèrsa terra. Ultima itineris ejus periodus desinit ad sanctum Michaëlem ad Duas-tumbas, qui locus est situs in monte, qui porrigitur in mare per duas leucas: cujus in summitate est ecclesia in honore sancti Michaëlis; & in circuitu illius montis redundat mare quotidie duabus vicibus, id est mane & vespere; præterquam in festivitate sancti Michaëlis, in qua, si huic auctori credimus, mare stabat instar murorum a dextris & a sinistris, ut omnes, quicumque vellent, orationis causa montem adire omnibus horis possent. quod cum nemo alius memoriæ prodiderit, suspectum, ne dicam fabulosum, censeri potest. Hactenus iter Bernardi monachi, qui Franciam natiuitatis suæ locum esse testatur. Allucinatur Albericus, qui hoc iter ad annos centum differt.

Cum Dani Northumbriam & orientalium Anglorum, Merciorumque regiones, ut superius^c diximus, devastare pergerent; collecta suorum manu, eis rursus occurrere statuit strenuissimus Algarus Hoylandiæ comes. Huic, præter alios, ducentorum bellatorum cohors Crulandensis monasterii se se adjunxit, duce Toliō ejusdem loci monacho converso, qui ante conversionem suam in tota Mercia nominatissimus miles fuerat. Omnes collecti apud Kesteven, die festo sancti Mauri prælium cum Danis commiserunt, tandemque, favente Deo, victoriam reportarunt, tribus regibus paganorum cum ingenti multitudine cæsis, aliis ad propria tentoria pulsus: ubi cum acerrime resisterent, nox prælium diremit. Interim ipsa nocte supervenerunt alii paganorum duces, qui alio ad prædandum abierant. Eorum adventu cognito, christianorum pars maxima, timore perterrita, noctu diffugit. adeo ut vix ducenti cum Alvaro comite restiterint. Hi nihilo minus prima luce, auditis divinis officiis, sumtoque sacro viatico, omnes ad moriendum pro Christi fide & patriæ defensione paratissimi, in campum contra barbaros processerunt. Comiti adfuit cum quingentis viris fortissimis Toliū monachus: cui dextrum cornu assigna-

XIV.
Algari comitis & Toliū monachi cædes per Danos.
Lib. 36. n. 58.ANN. CHR.
870.

tum, cum ala insignis militis Morcardi, qui ejus vexillum sequebatur. Ad sinistrum cornu positus vicedominus Ofgotus cum quingentis itidem viris, & ala strenuissimi militis Hardingi. Ipse vero Algarus cum suis fenescallis in media stabat acie, utriusque cornu, cum res exigeret, affuturus. Dani contra suorum cæde, non tantum natura efferati, adversus christianos procedunt, quatuor reges & octo comites, relictis duobus regibus & quatuor comitibus ad castrorum & captivorum custodiam. Porro christiani, pro suorum paucitate in unum cuneum conglobati, contra sagittariorum impetum durissima testudine clypeorum, & contra violentiam equitum densissima lancearum acie instructi, invicti a prima luce ad vesperam perstitere. Tum vero barbari ad dolos conversi, fugam simulant. Hos christiani, nequiquam reclamantibus ducibus, dissipati insequuntur. Mox illi, conversa facie, tamquam leones in paucas oviculas ruunt. Tum Algarus comes & Toliū in quodam campi tumulo cum aliquot e suis in orbem conferti, barbaros arietantes diutissime sustinent: sed, cum fortissimos quosdam suorum cecidisse cernerent, eorum sanguinem ulturi, in confertissimum cumulum corporum Christianorum irumpentes, ibique pro viribus pugnantes, tandem innumeris confossi vulneribus, super fratrum suorum cada- vera occubuerunt.

Hujus stragis nuntio Crulandam a quibusdam fugitivis allato, mox Theodorus abbas, retentis secum senioribus monachis & paucis infantibus, quorum imbelli ætati parafuros paganos credebatur, ceteros, numero triginta, ex quibus decem sacerdotibus, ceteri inferiorum graduum erant, cum sacris reliquiis, cimeliis, & monumentis seu chartis monasterii, in proximam silvam Ankarigensem, ubi quidam anachoretæ commanebant, refugere, ibidemque belli eventum expectare jussit. cetera supellex in fontem claustrum coniecta, præter tabulam majoris altaris, aureis laminis contextam, quæ loco posteris incognito defossa est. Postea vero abbas, ceterique in monasterio relictis, sacris induti vestibus, regulares horas divini officii, dein psalterium ex integro persolvunt. tum majorem missam abbas celebrat cum sacris ministris, Elfegeto diacono, Savino subdiacono, atque Egelredo & Wlrico pueris cæroferariis. Absoluta missa, in qua prædicti ministri sacris communicaverunt, in ecclesiam irrumpunt pagani, Osketulo duce, qui abbatem super sanctum altare crudeliter obruncat. tum ministri omnes circumstantes capitibus plexi. Senes ac pueri hac illaque diffugientes capti, durissimisque applicati tormentis, ut abscondos thesauros proderent: at, ubi nihil quæstio profuit, neci additi. Et Askerus quidem prior in vestiario, Lethwinus subprior in refectorio interfecti. Turgarus juvenis, subpriori adjungi cupiens, a juniore comite Sidroco, detracta cuculla, Danico indutus colobio, morti subducitur, servatorem suum ad castra sequi jussus. Occisus monachis, cum thesauros nequaquam reperissent pagani, sepulcra sanctorum, qui circum sancti Guthlaci tumulum humati erant, confringunt. tum, ubi nihil præter ossa repertum, omnia in unum acervum congerunt, & subjecto igne in favillas redigunt; ac demum ecclesiam cum omnibus monasterii ædificiis incendio consumunt. Id factum VII. kalendas Septembris, tertio quam eo advenerant die.

Postridie cum innumeris jumentorum, variorumque animalium gregibus egressi, ad Medeshamstedense cænobium contendunt. mox admotæ muris machinæ, ac sagittis locus oppugnatus. Secundo assultu, in ipso introitu jactu lapidis ab obsessis graviter læsus Tulba, frater Hulbæ comitis; qui supra modum ira exæstians, obvios quosque ejus loci monachos manu sua interfecit. Omnes ad unum monachi, numero octoginta-quatuor, cum venerabili Hedda abbate cæsi. Altaria omnia suffossa, sanctorum omnium contracta monumenta, sanctarum virginum Kineburgæ, Kinesbitæ ac Tilbæ pedibus proculcatæ reliquiæ, sacrorum librorum ingens bibliotheca cum chartis monasterii combusta, muri eversi, ipsaque ecclesia cum cunctis officinis concremata. Dum vero Dani, immensa onusti præda, inde recederent, iis trajiciendo flumine occupatis, juvenis Turgarus, quem cladi Crulandensi subductum fuisse diximus, clam aufugiens, Crulandam rediit. quo indice cæso- rum corpora, monasterii obruta ruinis, uno excepto Wlrico, demum reperta sunt, tam eorum, quos supra commemoravimus, quam Paulini & Herberti seniorum, qui in capitulo manibus truncatis reperti: Grimketuli & Agamundi, qui ambo centum ætatis annos exegerant, gladiis in claustrum transfossi, sed in locutorio in-

XV.
Crulandensis monasterii e- versio, & cædes monachorum.XVI.
Medeshamstedensium eadem fortuna.

venti, & aliorum. De hac clade Brickstamus, cantor monasterii, musicus peritissimus, facundissimusque poeta elegos versus composuit.

ANN. CHR. 870.

Erudato dein ac repurgato cum multo labore ac gemitu Crulandensi monasterio, de novi abbatis electione agi ceptum. Omnium vota & suffragia conspirant in venerabilem Godricum, qui magistratum subiit invitus. Erat haud procul a Crulandæ insula quadam silva, vocabulo *Ancarig*, cujus superius meminimus, ubi solitariam vitam debebant quidam anachoretæ sub regimine abbatis Medeshamstedenfis. Horum prior venerabilis senex Toretus, ac Tisa subprior, ad quos recens Crulandenses monachi refugerant, Godrico abbati supplicarunt, ut fratrum suorum Medeshamstedenfium, quos cum abbate suo interemptos diximus, funus curare haud gravaretur. Obsequens eorum precibus Godricus, assumtis secum e suis fratribus non paucis, eo se contulit cum prædictis anachoretis. Tum illi omnes interfectorum corpora recolligunt, comportantque in grandem fossam, in medio ejusdem monasterii paratam cœmeterio, quod contra frontem ecclesiæ orientalem positum erat. Conditum ibidem corpus venerabilis Hedde abbatis in medio fratrum suorum octoginta-quatuor; & super ejus corpus erecta petra pyramidalis, tres pedes in altitudine, totidemque in longitudine, & unum in latitudine continens, cui insculptæ erant abbatis, ac circumpositorum ejus monachorum imagines. Id factum die festo sanctæ Cæciliæ virginis & martyris: quo die recurrente quotannis Godricus abbas, quoad vixit, sacrum locum frequentavit, fixoque supra eandem petram tentorio, pro animabus ibidem sepulcorum missas per biduum celebrare non desistit. Hæc loci vastitas integris annis centum perseveravit: dum Ethelwoldus Wintoniensis antistes Medeshamstedenfem monasterium excitavit, Petriburgensem deinceps appellatum.

XVII. Eliensis item parthenonis.

Hujus miserandæ cladis haud quaquam expers fuit Eliense virginum monasterium cum sua insula, quo indigenæ omnia sua convexerant. Huc non difficili aditu appulsi immanissimi piratæ, universa deprædantur, cunctosque sibi obstantes veditibus enecant. Ad cœnobium autem virginum, quod sancta quondam Etheldritæ regina extruxerat, pervenientes, locum invadunt, sancta contaminant ac diripiunt. Quin etiam furentium gladius in sacra virginum capita desævit. Mactatur innocens sanctimonialium turba, nullo sexus, nedum sanctæ professionis respectu, & quotquot occurrunt ejusdem instituti fratres ac sorores, absque ulla humanitatis ratione præcipiti strage perimuntur, sicque monasterio cum adjuncta urbe combusto, sacrilegi prædones, immensis ditati spoliis ad propria redierunt. Ex his unus, dum sanctæ Etheldritæ tumulum, ubi repositos thesauros credebat, bipenni tentat perfodere, oculis a capite caelitus avulsis, animam etiam ad tartara evomuit. Ex eo tempore orbatu sacro virginum cœtu hic locus, clericis nonnullis cecidit: qui sæculo insequente ob flagitiosam vitam inde expulsi a prædicto Ethelwoldo episcopo monachis nostri Ordinis, eodem præcipiente, avitam possessionem restituere coacti sunt.

XVIII. Coludensium virginum admirandum factum.

Sed heroicum in primis factum fuit Coldingambensium seu Coludensium monacharum, quæ inauditum hætenus servandæ pudicitie studium, & exemplum futuris sæculis exhibuerunt. Cum enim barbari etiam in Northumbrorum septemtrionales oras, ubi Coludense monasterium situm erat, suo more debacchantur, nec modo ecclesias & monasteria deprædarentur & everterent, sed etiam in Dei servos & ancillas sævissimis & indignissimis desævirent modis: sororum suarum pudicitie timens Ebba venerabilis abbatissa, omnibus in capitulum convocatis in hunc modum verba fecisse traditur. Non vos fugit, dilectissimæ sorores, advenisse nuper in has partes nequissimos paganos, omnis humanitatis expertes, qui obvia quæque devastantes, nec parvulorum ætati, nec sexui muliebri parcunt, nec sacrarum virginum pudori. Itaque si meis acquiescere vultis consiliis, spem certam de divina clementia concipio, vos ab eorum furore, salva pudicitia, ereptum iri. Assentientibus mira consensione & alacritate omnibus, hæc arrepta novacula nasum sibi cum superiori ad dentes usque labro præcidit. quod factum totus ille virginum cœtus sequi non dubitavit. Cum vero insequenti die trucissimi barbari eo accessissent, conspecto horrendo hoc spectaculo, virginum quidem pudori vim inferre horruerunt: at injecto igne monasterium cum ipsis sanctimonialibus concremarunt. Erit fortasse, inquit ad hunc locum illustrissimus annalista Baronius, erit fortasse audaculus

a Matb. Vestm. hoc anno.

ius quispiam, qui sanctas illas virgines, christianæ fortitudinis exemplum incomparabile, inter martyres receptas, & cultu martyrum ab ecclesia celebratas, audeat fugillare, quod, cum nemo sit dominus membrorum suorum, ipsæ de illis adeo prodigæ fuerint. Cui modo sat illud: dijudicari ab ecclesia, quando quid divini fit impetu spiritus, vel humana tantum audacia: quæ non has tantum recensuit inter martyres, quæ membris suis, virginitatis servandæ causa, non pepercerunt, sed alias, quæ sive præcipitio, sive aquarum vorticibus, sive etiam ignibus dedere corpus pudicitie servandæ gratia, quas uno consensu, tam occidentalis, quam orientalis ecclesia colit martyres, & sanctissimi utriusque orbis patres defendunt & prædicant. Hæc Baronius.

AN. CHR. 870.

Eadem tempestate, eodemque Danico furore totius Northumbrorum regionis everfa & combusta monasteria, in quibus interfecti passim monachi & sanctimoniales: in his Lindisfarnense, Girwense & Wiremutense virorum; Tinemuthense & Streneshalense virginum: quibus Capgravius addit Ebehestrense itidem virginum, quod in pago Dunelmensi quondam extruxerat sanctissima virgo & abbatissa Hilda, & ipsa Streneshalensis parthenonis parens. Nimius sim, si cuncta velim recensere aliorum ejusdem insulæ monasteriorum excidia, quorum Dani existere auctores.

XIX. Alia monasteria destructa.

Eodem anno Edmundus, rex orientalium Anglorum piissimus, dum contra eodem paganos pugnaret, in acie occubuit, a posteris sanctus & martyr habitus. Tunc etiam obiit Ceolnotus Cantuariensis antistes, post annos regiminis unum & quadraginta; & in ecclesia Christi sepultus est. Huic cum assensu Ethelredi regis & Ælfredi ejus fratris successit Athelredus seu Æthelredus Wintoniensis episcopus, propterea quod antea Cantuariensis ecclesiæ monachus fuisset. Is clericos simul cum monachis in ea ecclesia psallere gravate ferens, id tamen corrigere distulit usque ad tempora pacis & tranquillitatis. Sed, cum pagani ecclesias, monasteria & sacra loca usque deque verterent, monachos & sanctimoniales cæderent aut fugarent; id insectum remansit, & clerici tam in ecclesia Cantuariensi, quam in aliis, monachatu non suscepto, cum monachis permitti permanserunt. Semper tamen monachi Cantuariensis ecclesiæ dominatum retinuerunt.

XX. Edmundi regis & Ceolnoti archiepiscopi obitus.

a Geruasi col. 1643.

Clerici cum monachis Cantuariæ.

In Italia Rosius Patavinus antistes, natione Gallus, sanctæ Justinæ virginis & martyris basilicam instauravit, atque instituti nostri monachis tradidit paullo ante hunc annum, quo testamentum suum in commodum ejus loci monachorum condidit. Erat illic antiquitus paganorum tempore ædes Concordiæ, qua dejecta Opilio Picarius, nobilis patricius Patavinus, templum ibidem erexisse traditur in honorem Dei sub titulo sanctæ Justinæ, a sancto Prosdocimo episcopo postea consecratum, & sacris virginibus, si qua Scardeonio fides, destinatum. Idem miræ pulcritudinis facellum ibidem, pario marmore incrustatum, testudinea fornice & tessellato opere, ac porphyreticis & alabastricis lapidibus tunc insigniter exornatum, beatissimæ virgini Mariæ vovisse dicitur: in cujus medio collocatum est corpus sancti Prosdocimi primi episcopi Patavini, juxta quem ejusdem Opilionis corpus appositum fuit. quod ædificium ad suum tempus integrum perstitisse idem Scardeonius testatur. In archivo illius monasterii habetur ipsius Opilionis instrumentum donationis, conditum imperante piissimo augusto Constantino, a Deo coronato pacifico magno imperatore anno quinto-decimo, sub die mensis Junii, indictione prima. quod non de Constantino Magno, ut quidam volunt, sed de alio Constantino intelligendum esse constat, idque facile definiri posset, si integrum instrumentum haberemus. Aliud laudat Cavaccius Opilionis, ejusdem an alterius, instrumentum, quo is multa latifundia legat ecclesiæ sanctorum Justinæ & Prosdocimi, sed imperatoris Valentiniani anno xv. editum: quod longe distat a Constantinorum ætate. Opilionis porro memoriam servat antiquus lapis, e rudibus veteris templi effossus, cum hac inscriptione circulo inclusa: OPILIO VC ET INL. PP. ADQUE PATRITIUS HANC BASILICAM VEL ORATORIUM IN HONORE SANCTAE JUSTINAE MARTYRIS A FUNDAMENTIS COEPTAM, DEO JUVANTE, PERFECIT. ✠ Extra circulum utrimque crux est, a cujus transversa parte pendent minores cruces & litteræ græcæ Α & Ω. Hic Opilio nonnullis videtur idem cum Opilione consule, qui consulatum gessit anno xxxiii. Valentiniani imperatoris, sed an solido satis fundamento, alii viderint.

XXI. S. Justinæ in Italia cœnobium.

b Scardeoni Patav. antiq. p. 266.

Processu temporis Rosius episcopus, qui Patavinam sedem sub noni sæculi anno.

Annal. Bened. Tom. III.

Y

ANN. CHR.
870.

num sexagesimum iniiit, eidem basilicæ cœnobium adjunxit, eodemque cœloniam monachorum deduxit sub regimine Christiani abbatis. Hoc vero anno multa prædia monachis factò testamento *juxta legem Salicam* donavit, in his villam Maceratae cum ecclesia sancto Martino sacra, oratorium sancti Prosdocimi cum curte urbana, denique fervorum & ancillarum plurimam catervam, ea conditione, ut monachi tres pauperes in perpetuum alerent; & quo die testatori iusta persolverentur, sacerdotalis seu levitici ordinis viros quadraginta convivio exciperent, & postredie centum pauperes pascere, quod ne a posteris violetur, idem Rosius interminat his verbis: *Quod si tu, Christiane abbas, vel successores tui de prædicta elemosyna, quam pro remedio anime meæ dari instituo, aliquid subtrahere volueris, aut facere neglexeris, id omnipotentis Dei judicio reservo, cui omnia manifesta sunt, & nihil cum latet.* quæ verba refert Cavaccius in historia sanctæ Justinæ, & ex eo Ughellus, qui conditi testamenti tempus hoc modo referunt, *imperante domino nostro HLudovico HLotarii filio, postquam imperare cepit anno quinto-decimo.* Optandum esset ut integrum instrumentum retulisset Cavaccius, qui ejus conditiones, etsi valde deminuta testatoris donatione, hæcenus observari asserit. Non diu stetit hoc monasterium, quod ab Hunnis eversum Gauzlinus episcopus denuo excitavit sæculo insequenti. Nunc vero in eam amplitudinem provectum est, ut nullum fere eo magnificentius in tota Italia, ne dicam Europa; nullum locupletius inveniri possit. Sed id maxime hunc locum commendat, quod ex eo orta sit celebris illa reformatio, sanctæ Justinæ dicta, quæ per totam diffusâ Italian, deinceps etiam in Galliam propagata est.

ANN. CHR.
871.
X X I I.
Nonantulæ
abbates.

Decessit hoc anno Ragimbaldus Nonantulæ abbas, cum vix solidum annum monasterio præfuisset, mortuus VIII. idus Octobris. Huic successit ad septemdecim annos Theodoricus, qui ecclesiam sancti Michaëlis extra castrum ædificavit, ibique sepultus est in arca faxea, ubi beati Silvestri papæ corpus nunc habetur. Post ejus obitum, qui kalendis Martii accidit, abbatia quatuor annis vacasse fertur. Landefredus ejus successor ordinatus dicitur anno ejus sæculi nonagesimoquinto. adeoque abbatia septem annis vacasse dicenda est. Abbatiam rexit Landefredus annos quinque, extinctus kalendis Aprilis. Leopardus ejus successor.

Carolus rex
apud S. Dionysium.

In Gallia Carolus rex, Vienna sub finem anni recepta, & Bosoni fratri uxoris suæ Richildis commissa, per urbes Autisiodorum & Senonas ad monasterium sancti Dionysii quantocius redire maturavit. Interim Carolomannus diaconus, ejus filius, Mosomum opidum & circumjacentia loca more suo devastabat. Sed, audito patris reditu, missos suos ad eum specie penitentia direxit, ad eum accedere, si quidem ipsi tuto liceret, se velle simulans: nec tamen a solitis abstinens prædationibus & rapinis. Nihilo minus eum secure venire posse, rex per Gauzlinum abbatem & Balduinum comitem ejus sororium significavit. Verum, cum ille deluso patre a male ceptis non desisteret, ab episcopis communionem privatus, ac demum comprehensus, Silvanectis iterum custodiae mancipatur. Carolus vero ab indicto colloqui loco ad monasterium sancti Dionysii imminente quadragesima reversus, ibidem pascha Domini celebravit.

X X I I I.
Gozlino abbatia Elnonensis data.

Hæc Carolomanni rebellio in causa fuit, cur ejus pater Elnonensem abbatiam ei abstulerit, tradideritque Gauzolino seu Gozolino abbati monasterii sancti Germani Parisiensis. Legimus in chartaceo codice Elnonensi Caroli regis præceptum, in quo *carissimus nobis*, inquit, *Gozlinus venerabilis abbas & ministerialis noster* postulat dicitur, ut quasdam res suæ abbatia, scilicet sancti Amandi, quas ipse clericus, nomine Wlfarius, *atque diaconus, præfati monasterii prælatus*, ejusdem largitione possidebat, sitas in comitatu Pabulo, in villa, quæ dicitur Rabbodirodo, monachis sancti Amandi largiretur. Annuit rex eo pacto, ut quotannis v. idus Januarii anniversarium carissimi sui propinqui Ludovici reverendi abbatis fratres deo vote celebrarent; & prædictus Wlfarius diaconus ipsas res jure beneficiario, quoad vixisset, retineret. *Data pridie idus Aprilis, indictione IV. anno XXXII. regnante Karolo gloriosissimo rege, & in successione HLutharii regis anno III. Actum monasterio sancti Dionysii.* Idem Gozlinus abbas mense Februario præcedente res quasdam, ad usus fratrum sancti Amandi assignatas, regio præcepto iterum confirmari curavit, in his res illas, quas Rodericus clericus super fluvium Elnonem tenebat, ea

conditione, ut ipsas toto vitæ suæ tempore teneret, & ad missam sancti Dionysii in memoriam ejusdem Gozlini abbatis in cibo & potu congruam refectioem præberet. Actum in monasterio sancti Vedasti pridie nonas Februarii, indictione quarta, anno regni Caroli tricesimo-secundo. Hic est sine dubio Gozlinus abbas, cui scribitur Hincmarus Remorum antistes *pro Bernardo nepote ipsius*, qui seditionem contra regem moliri ferebatur, hortans ipsum, ut ab hoc nefario consilio studeat eum revocare; & ut ipse Gozlinus pro quovis carnali affectu a recta via non declinet; fratrem quoque suum Gozfridum commoneat, ut ambo memores parentum suorum, a fidei sinceritate non degenerent. Idem Hincmarus de eodem Gozolino queritur, quod ipsi de more non scribat: quod ex amico factus sit inimicus, jubens eum recordari, quod Remensis ecclesia eum regeneraverit in Christo, tonsumque clericum sub religione nutritur, & docuerit; de captione paganorum redemerit (cum scilicet Gozlinus una cum fratre suo Ludovico abbate a Nortmannis captus est) & ad gradus ecclesiasticos usque ad diaconatum prove-xerit; denique quod plurimorum monasteriorum, per concessionem regum, abbatem constituerit. Contra quæ ille potentia elatus, seditionem in hac ecclesia, immo in regno excitaverit. quæ sane omnia multum juvant ad Gozlini facta illustranda; eaque ad principatum Ludovici Balbi filiorum, quo tempore Gozlinus a fide discessit, referenda mihi viderentur, nisi Hincmarus de uno tantum rege in priori illa epistola loqueretur. Gozolino Elnonensium abbate corpus sancti Amandi ex suo monasterio in Pratense sancti Germani, cujus & ille abbas erat, allatum est ob procellosa tempora Nortmannorum, uti domestica etiam Elnonensium documenta probant.

Verfabatur Carolus hoc anno in monasterio sancti Vedasti, cujus abbatiam ad id tempus per decennium tenuerat, non alio, ut videtur, animo, quam ut eam, e sæcularium manibus ereptam, in meliorem statum redintegraret. Per id enim tempus amplissimum Vedastinis monachis diploma indulgit, quo plurimas possessiones ad eorum usum assignat, commemorans, quæ villæ ad victum & vestimenta eorum & facta-recta; quæ ad portam monasterii pro egenis, quæ ad xenodochium deputarentur: idque ab Hincmaro, aliisque Gallicanis episcopis confirmari curavit. Hoc autem anno eandem abbatiam Hugoni abbati Conradi filio tradidit: qua de re cum Madfrido, abbatiae itidem inhiante, disceptavit. Hæc strictim referre cogimur, quod vetera insignis monasterii documenta nobis inspicere datum non sit. Ejus brevem historiam ex Colbertina bibliotheca accepimus, sed non accurate scriptam, ex qua nonnihil lucis ad res subsequentes mutuabimur.

Per id tempus, idem princeps anno regni sui tricesimo-secundo, cum Remos profectus esset, in basilicam sancti Remigii venit: ubi Hincmarus archiepiscopus ei sepulcrum Carlomanni regis ostendit, simulque præcepta ipsius Carlomanni, & Caroli ejusdem Caroli avi de villa Novilliaco, quæ Remensi ecclesiae olim concessa fuerat, quam rex eidem ecclesiae restitui iussit, ut legitur in quibusdam gestis ejusdem Hincmari in appendice Sirmundi apud Frodoardum.

Convocatum est hoc anno, mense Augusto, concilium octo provinciarum episcoporum in villam regiam pagi Remensis, vocabulo Duziacum seu Duciacum, ad Carum fluvium sitam: ubi Hincmarus Laudunensis episcopus judicio episcoporum exactoratus est, jussu regis dein in exilium actus & excæcatus. Huic synodo interfuere octo metropolitani, Hincmarus Remorum concilii præses, Harduicus Vefontionensis, Remigius Lugdunensis, Frotharius Burdegalensis, Wlfadus Bituricensis, Bertulfus Trevirensis, Adalardus Rotomagensis, & Ansegisus Sennenensis seu Senonensis: ex quibus Hincmarus, Bertulfus & Ansegisus nostri erant. Ex episcopis eorum suffraganeis alii per se adfuerunt, alii per vicarios suos. Ex priorum numero tredecim, Hildegarius Meldensis, Odo Bellovacensis, & Berardus Viridunensis ordinis monastici erant. In hac synodo confirmata est a patribus partitio bonorum, quam rex Carolus, qui & ipse in synodo præfens fuit, pro monachis sancti Medardi fecerat. In hac partitione alia cameræ vestimentorum & camerario; alia hospitali tam nobilium, quam peregrinorum, & hospitalario; alia thesaurario & portario assignantur. ubi claustralia, quæ vocamus, officia vides. Thesaurarius in translatione sanctorum Tiburtii & Gildardi plenariam fratribus refectioem exhibere debebat. Sollemnes item refectioes in festivitibus sancti

ANN. CHR.
871.a Frod. l. 3.
c. 24.

S. Vedasti abbatia statuta.

X X I V.
Carolus rex
apud S. Remigium.X X V.
Duziaci partitio S. Medardi consummata.

Claustralia officia.

ANN. CHR.
871.

Medardi & sancti Sebastiani, atque in anniversariis Caroli regis parentum, Hermentrudis conjugis prioris, & liberorum defunctorum similiter instituta; ad hæc in die natiuitatis Carolomanni ejus filii, qui tum sancti Medardi abbas erat; denique in anniversario Bertæ Caroli amitæ, quæ erga idem monasterium vivens munifica fuerat. Hujus anniversario deputat villam Bernoïlum: ex qua sanctæ Sophiæ basilicæ inferiori, & sanctæ Trinitatis superiori luminaria suppeditari statuit. Synodicis hac de re litteris subscribunt plerique ejus concilii episcopi, quibus Birico chorepiscopus, & Sigemundus presbyter & abbas sancti Carilefi accedunt. Exstant hæc synodica litteræ in probationibus^a ad historiam parthenonis beatæ Mariæ Suesionensis. Caroli de hac partitione literæ datæ sunt in Causiaco * palatio ad Axonam, XI. kalendas Octobris, indictione IV. Caroli regis anno XXXII. Verum, cum hæc litteræ synodicas Duziacensis concilii, quod mense Augusto celebratum est, præcesserint, mendum in mense litterarum regiarum irrepsisse dicendum est.

XXVI.
S. Medardi
aliud monaste-
rium Turonis.

Aliud erat sancti Medardi monasterium in urbe Turonica, quod, uti & Majusmonasterium, a Nortmannis tunc temporis eversum jacuisse probat Hadriani papæ secundi epistola ad Carolum regem, ubi ait, omne monasterium in potestate episcopi consistere debere juxta canonicam auctoritatem: *Et quia hoc est transgressum, ideo plurima monasteria esse destructa: sicuti monasterium sancti Medardi Turonis, in quo jacent episcoporum primi Turonensium Lidorius & Gatianus; sicut & Monasterium majus; sicut etiam alia in eadem civitate monasteria, quæ forsitan per episcopale ministerium, & vestrum sapientissimum consilium, & largissimum donum poterunt redire ad priorem statum.* Hæc scribebat pontifex ad suggestionem Actardi episcopi, a synodi Duziacensis patribus missi ad perferenda ad ipsum acta ejusdem synodi: quem Actardum, antea Namnetensis urbis, tunc a Nortmannis incensæ, episcopum ad sedem metropolis Turonicæ pontifex transferebat. De hoc sancti Medardi monasterio superius^b actum est. Exstat in suburbio Turonensi, olim Pauperis, nunc Divitis appellato, prioratus sancti Medardi, a Villæ-lupensi monasterio pendens: quod videtur esse illud ipsum S. Medardi monasterium, de quo hic agitur.

b Lib. 34.
n. 62.XXVII.
S. Andreae
monasterium
Helmense.
c Spicil. 10. 8.
p. 349.

Dum Carolus Duziaci moram faceret, ipsum adierunt ex parochia civitatis Urgellenfis, cum permisso Wiladi episcopi, septem sacerdotes, liberi genere, scilicet Witiça seu Witiza, Protasius, Victor, Lugarus, Gundefredus, Recefwindus, & Sanctiolus, adjunctis sibi Atila, Barone, Leudomiro, aliisque nonnullis; regique^c supplicarunt, ut conditum ab se monasterium suo patrocinio tutari dignaretur, ac liberam concedere facultatem omni tempore eligendi abbatis secundum regulam sancti Benedicti. Positus erat hic locus in confinio Ceredaniae marchie, sub diocesi Fredaldi Narbonensis archiepiscopi, & parochia Audelindi Helmensis episcopi, dictus Exalada, juxta fluvium Tete, in capite vallis confluentis: quem locum prædicti sacerdotes, cum ex propriis rebus, tum ex fidelium largitionibus coëmerant, ibique monasterium construxerant in honorem sancti Andreae apostoli, aliorumque apostolorum Petri, Johannis, & Thomæ. Supplicantium votis favit Carolus, ac petita concessit. *Data nonis Augusti, indictione IV. anno XXXII. regnante Carolo gloriosissimo rege. Actum Doziaco palatio regio.* Hinc redarguas Vincentium Doménecum in libro de sanctis Catalauniæ, aliosque scriptores Hispanicos, qui hujus monasterii originem integro sæculo antiquiorem faciunt, eumque referunt ad principatum Caroli Magni. Quamquam paullo ante hunc annum hoc monasterium, sed parvis, ut fit, initiis, exstitisse patet ex litteris Beræ^d comitis, qui cœnobio sancti Andreae, *situm in valle Engarra, in loco dicto Exalata, quædam confert VI. kalendas Martii, anno VI. regnante Carolo.* Neque id repugnat prædicto Caroli diplomati, ex quo hoc monasterium ante hunc annum, tam ex propriis rebus septem illorum sacerdotum, quam ex fidelium oblationibus jam stetit intelligitur. Verum vix integris annis septem perstitit istud cœnobium, ut in consequenti videbimus. Porro ex prædictis etiam litteris constat superstitem ad hunc annum fuisse Fredaldum episcopum Helmensem, immo ad biennium saltem supervixisse, ut suo loco videbimus. Hinc confirmatur Sirmundi observatio de epistola Nicolai primi ad Rodulfum Bituricensis archiepiscopum, ubi fragmentum istud, in quo de Sigebodo Fredaldi successore mentio fit, ab Ivone & Gratiano^e relatum, deesse notat in sinceris ejus epistolæ exemplaribus, ex quibus eam edidit integram. Qui ex septem illis sacerdotibus primus recensetur Witiza, Exalatensis monasterii abbas

e Cap. Con-
quæctus.

erat, ut probat judicium Salomonis comitis Ruscinonensis, de quo anno sequenti. Immo jam abbas erat anno quinto-decimo Caroli regis, ut patet ex charta reparationis Exalatensis, quæ est quadragesima in appendice Marcæ Hispanicæ, ubi *Witidade* appellatur.

ANN. CHR.
871.

Exstabat per id tempus ad Pyrenæos montes Alagonense monasterium, in honorem sanctæ Mariæ & sancti Petri conditum in pago Palliarenfi, valle Urritenfi, sed incerto auctore. Hujus loci venerabilis abbas Frugellus^a hoc anno adiiit Bernardum comitem, ducem ac marchionem; ab eoque impetravit, ut ecclesias, terras, cellas, ceterasque possessiones ad idem monasterium pertinentes, pro auctoritate Caroli regis, ejusdem loci monachis confirmaret, atque omnimodam eidem cœnobio immunitatem concederet. Ad hæc, ut cuncta pecora gregum suorum in pascuaria collium, aliorumque vicinorum locorum inducere sibi liceret. *Data XII. kalendas Augusti, anno XXXII. Karolo gloriosissimo rege.* Ex his litteris intelligitur, eidem cœnobio jam concessum fuisse consimile privilegium, quod Johannes Briz Martinez Carolo Simplici male tribuit, ut Baluzius^b recte observavit. ubi etiam advertit, Bernardum illum comitem non alium esse a Bernardo comite Tolosano, cui hoc ipso anno Carolus rex Carcaffonem & Rhedas haud procul a comitatu Palliarenfi commiserat. Erat in eodem Palliarenfi comitatu monasterium^c Gerrense, quod a Sarracenis destructum, hoc fere tempore instauratum ac locupletatum est a Fredolo comite, & Guadamiro abbati commissum.

XXVIII.
Alagonense
monasterium
& Gerrense.
a a Marca
Hisp. col.
796.b Ibid. col.
359.c Ibid. col.
362.

In monasterio sancti Galli apud Alamannos Isonem magistrum pridie idus Maii decessisse Hepidannus auctor est, & Hermannus. Erat is piis ortus parentibus, ut superius^d diximus; atque a teneris sancto Gallo voto addictus ac traditus: ubi vir doctissimus, ut tempora illa ferebant, aliorumque doctor & magister evasit. Huic scholæ exteriores commissa. Vulgata ejus fama, Ruodolfus Burgundionum dux, Ekkehardo^e rex dictus, eum ad erudiendos Grandivallenses monachos expetiit, adhibitis precibus Harmuoti decani, ducis cognati, qui eum ad tres annos a Grimaldo abbate obtinuit, eo pacto, ut ter quotannis sumtibus regis fratres suos Sancti-Gallenses reviseret. Dum apud Grandivallenses moraretur, multos infirmos, leprosos, paralyticos, unguento adhibito, non sine miraculo sanasse dicitur, cæcis etiam lumen restituisse. Ejus doctrina informari certatim studebant totius Burgundiæ & Galliæ ingenia; eratque de illo fama, quod obtusiora quæque acutere valeret. Tribus annis apud Grandivallenses exactis, flagitantibus discipulis, ad plures annos ibidem morari permissus est, abbatem ac fratres suos identidem visitare solitus. Interim morbo correptus, cum validæ adhuc esset ætatis, istic diem obiit, multum dolens, quod procul a suis mortuus, in cœmeterio Sancti-Galli sepeliendus non esset. In Grandivallensi sancti Germani ecclesia humatus fuit, collectis undequaque ad ejus funus discipulis. Ibidem eum miraculis coruscasse tradunt, ob idque corpus ejus furto sublatum a quodam præpotente viro, qui illud in Burgundiam transtulerit, quod etsi pro certo Ekkehardus non asserat, constare tamen ait, ejus corpus in tumulo, quo primum conditum fuerat, non haberi.

XXIX.
Isonis ma-
gistri obitus.
d Lib. 32.
n. 45.

e Ekkehd. c. 2.

Isonis præcipui apud sanctum Gallum discipuli fuere Notkerus, Ratpertus, & Tutilo, quorum cor unum & anima una erat; & ipsi septem liberales artes, præsertim musicam, edocti a Marcello superius^f laudato. Hi, etsi studiis ac votis unanimes, natura tamen ac moribus longe dissimiles erant. Notkerus corpore gracilis, voce balbulus, in divinis constans, & infractus in adversis, mitis ad omnia, disciplinæ rigidus exactor, ad repentina timidulus, adversus dæmones intrepidus; in orando, legendo, dictando frequens; &, ut paucis cetera complectar, sancti Spiritus vasculum erat, quo nullum ejus tempore cælestibus donis magis refertum habebatur. Tutilo contra, vir bonus atque utilis, lacertis ac membris valentissimus, expeditæ vocis, cælandi ac pingendi peritus, fidibus & fistulis doctus, gravis ac serius pro tempore, alias joco festivus. adeo ut Karolus rex aliquando ei maledixerit, qui virum ejusmodi monachum fecisset. Inter hæc nihilo minus in choro strenuus, in secreto promptus ad lacrymas, castus, ut decebat discipulum Marcelli, qui ad præsentiam feminarum oculos clausos habebat. Ratpertus inter ambos illos medius erat, scholarum ab adolescentia moderator, inque iis sedulus, disciplina regulari asperior, maxime in servanda solitudine, raro pedem e claustris efferens; monachorum *excursus mortem nominare solitus*, Tutilonem

XXXI.
Notkerus,
Ratpertus, &
Tutilo ejus dis-
cipuli.
f Lib. 32. n.
44.

ANN. CHR.
871.

ob hoc saepe objurgans, quem *itinerarium* vocitabat. Hi tres, cum unanimes & occupatissimi essent, a monachis otiosis ac levibus obloquia non raro patiebantur & contumelias, quas unus Notkerus facile perferebat. Quid his tribus Salomone abbate, Isonis itidem discipulo, contigerit, alias aperiemus.

XXXI.
Alfredi re-
gis initium.

Hunc annum in primis insignem fecit initium principatus Ælfredi seu Alfredi regis, qui Ethelredo fratri, in monasterio Winburnæ sepulto, in regno Westsaxonum successit annos natus viginti duos; dein totius insulæ monarchiam consecutus. Huic non alia institutio fuit, quam ex disciplina Saxonica nobilitatis venari, feras persequi, aliasque id genus delectationes, ex agris quaeritas: ceterum literas penitus negligere & ignorare. Hanc patriæ atque sæculi sui infelicitatem deplorebat juvenis princeps, cui forte hæc desideria, semel & iterum Romam profecto, Romana curia indiderat. Verum initio regni litteras excolere ipsi non licuit per Danos, quibuscum assidue per decem amplius annos ei colluctandum fuit. Non tamen hunc litterarum in ipso amorem detrivit armorum tractatio, quo minus adulta jam ætate, subactis hostibus, ferulæ quodam modo manum subiceret ad litteras addiscendas, quarum studium & amorem in patria excitavit. Nec minor ei fuit de religione sollicitudo & cura. quod hoc ipso anno ante initum regnum probavit, cum Ethelredo archiepiscopo Doroberniæ^a seu Cantuariæ, & monachis ejusdem ecclesiæ quamdam villam *ad vestitum monachorum* donavit.

^a *Monast. Angl. 10. 1. p. 20.*ANN. CHR.
872.XXXII.
Caroli colloquium cum
Normannis,
& diploma pro
S. Andeolo, &
S. Germani
partitione.^b *Maron. Hist. col. 795.*^c *Sac. 4. parte 2. p. 119.*

Initio anni insequentis Carolus e villa regia Compendio, ubi versabatur, XIII. kalendas Januarii ad colloquium cum Rorico & Rodulfo Normannis venit. Locum iudicii colloquii *Monasterium* vocat annalista Bertinianus, quod intelligendum puto de sancti Landberti monasterio Leodicensi, ad quod post annos quatuor itidem venisse dicitur. Certe alterum cum iisdem colloquium idem princeps mense Octobri insequente Trajecti habuit. Reversus initio quadragesimæ Compendium, sabbato ante Palmas accessit ad monasterium sancti Dionysii, ubi pascha Domini, quod fere in more habebat, celebravit. Cum istic versaretur Ricimiro^b abbati, monachisque cœnobii sancti Andeoli & sancti Laurentii Bisuldunensis insignem donationem fecit multarum possessionum & ecclesiarum in comitatu Bisuldunensi. *Data III. idus Aprilis, indictione quarta, lege quinta, anno xxxii. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in monasterio sancti Dionysii.* Illic adhuc morabatur XII. kalendas Maii, quo die partitionem monachorum sancti Germani Parisiensium, a Gozolino abbate factam, regio diplomate confirmavit. Hujus diplomatis, a nobis^c olim editi, hæc fere summa est. Cum Carolus apud sanctum Dionysium demoraretur, ad eum accesserunt vir venerabilis Gozlinus abbas monasterii almi confessoris Christi Germani & sancti Vincentii martyris (ubi vides sanctum Germanum beato Vincentio, primo loci patrono, jam præferri) necnon monachi ejusdem congregationis, devotissimi oratores, ac regiæ serenitati suggererunt: ut pro Dei amore & futuro ejusdem congregationis emolumento, ne aliqua successorum ipsius abbatis negligentia, ut sæpius contigisse manifestum est, ordo in ea monasticus in posterum perturbaretur, villas quasdam ad victum & vestimenta fratrum & ad sarta-recta assignatas, tam eas scilicet, quas HLudovicus augustus quondam præcepto suo eisdem monachis confirmaverat, quam alias a Gozolino abbate adjectas, regiis literis approbare dignaretur. Ex his villis, quæ in diplomate enumerantur, quotannis monachis erogari debebant frumenti modii mille sexcenti ac viginti, leguminum modii centum octoginta, casei pensæ centum sexaginta, adipis modii viginti, butyri totidem sextaria; mellis vero quatuor, ceræ libræ duæ quotlibet mense, falis modii centum, braciæ viginti per modia duodecim, vini bis mille modii in potum quotidianum fratrum & hospitem. Fratrum porro numerus centum-viginti statuitur; quibus refectioes in missa seu festo sancti Germani v. kalendas Junii, in dedicatione ecclesiæ & anniversario Childeberti regis, in festivitate sancti Vincentii, cæna Domini & vigilia paschæ; ad hæc volatilia cum pulpastis tribus diebus in natali Domini, totidemque diebus in pascha per abbatem subministrari præcipitur, præter *caritates*, (sic potiones prandio & cænae intermedias vocitabant) quæ in eisdem festivitatibus ex antiquo more ab abbate dabantur. Insuper statuitur quasdam alias refectioes in festivitate translationis sancti Germani & in sollemnitate sancti Dionysii præberi a decano, qui monasterii providentiam

ANN. CHR.
872.

sub sæculari abbate gerebat. Denique Carolus præcipit, ut ex villa pagi Laudunensis Bospatio, quam eisdem fratribus in refugium contulerat, eisdem refectio a decano exhibeatur VIII. idus Junii, quo rex ipse inunctus fuerat, & post ejus obitum in anniversario die ipsius depositionis. *Data XII. kalendas Maii, indictione v. anno xxxii. regnante Karolo gloriosissimo rege, & in successione HLotharii regis III. Actum monasterio sancti Dionysii.* Gammo notarius ad vicem Gozleni recognovit.

Cellense prope Treca monasterium tunc regebat venerabilis Bodo abbas, monasticæ disciplinæ studiosissimus, qui levandi sancti Frodoberti abbatis corporis, caelestibus præeuntibus signis, auctor fuit. Rogatus hac de re Otulfus religiosissimus Tricassinæ ecclesiæ antistes, quod Prudentius episcopus morte præventus exsequi non potuerat, per se ipse exsecutus est. Ejus rei gratia Cellam adiit initio quadragesimæ XII. kalendas Martias, effossoque tumulo sacra ossa cum abbate & sacerdotibus reverenter extulit, ac postridie in paratam capsam sub pontificali anulo reclusit. De hac translatione intelligendum est Hincmari archiepiscopi rescriptum^a ad Octulfum, *de reliquiis sanctorum, quas ille significaverat ostensis mirabilibus se reperisse, qualiter eas disponat; & de ecclesia sancti Petri, quam restituere tractabat.* Bodonis ejus loci abbatis nomen nobis suggerit anonymus poeta ejus temporis, qui diem & annum factæ elevationis notat: ex quibus annum tantum vitæ Frodoberti scriptor expresserat. Male itaque Bodo abbas a Camuzato præponitur Adehingo abbati, qui novæ Cellensis ecclesiæ dedicationem^b a Prudentio fieri longe ante hunc annum curavit. Hic est Bodo abbas, cujus tempore Aledramnus comes, ejusdemque cœnobii advocatus, possessiones ejus loci a Carolo confirmari curavit, obtento regio diplomate, quod absque chronicis notis a Camuzato^c editum est. Inter testes sancti Frodoberti miraculorum, quæ huic elevationi occasione dederunt, laudatur a prædicto poeta Arembertus monachus Cellensis, qui virtute & sanguine clarus dicitur.

XXXIII.
S. Frodo-
berti abbatis
altera transla-
tio.^a *FroJ. lib. 3. c. 23.*^b *lib. 32. num. 11.*^c *Camuz. pag. 20.*

Nec miracula etiam post translationem defuere. In his Ratbertus quidam, pagi Ledunensis indigena, ob matrem impie percussam sinistro oculo & brachii dextri assidua agitatione, insuper amentia cælitus punitus, ad Egilem Senonensem archiepiscopum perductus est: cujus præcepto carceri mancipatus, squaloribus ergastuli triennio toleratis, fame deinceps invalescente dimittitur, ne inopia deficiens moreretur. ubi vides, ejusmodi facinorosos (quod multis aliis exemplis patet) ab episcopis punitos fuisse. Hinc ille ad sancti Michaëlis ecclesiam, quæ *ad Duas-tumbas ex antiquo* vocatur, properat; tum Romam petit, cujus sedem tunc administrabat Hadrianus papa, qui sub finem hujus anni fato functus est. Inde ad sanctum Michaëlem ab ipso pontifice remissus, cum in pagum Tricassinum pervenisset, ad basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ, apud Falcarias sitam, candelam ad sui corporis longitudinem factam deferri curat: dum ipse ad sancti Petri cœnobium Cellense pergat: ubi sospitate integra meritis sancti Frodoberti donatur, suspensus ad ejus tumulum cilicio, quo solo, pœnitentium more, indutus erat. Demum crescente populorum in eundem sanctum devotione, episcopo & abbati visum est, ut dies ejus obitus, qui ob circumcissionis dominicæ festum minus celebris ac sollemnis esse videbatur, in octavum abhinc diem transferretur. quod ut non sine aliquo fundamento fieret, sancti Frodoberti sacrum corpus VI. idus Januarii in vicinam beati Michaëlis ecclesiam deferretur, indeque die insequenti in sancti Petri basilicam relatum; statutumque, ut in posterum hic translationis dies sollemni ritu coleretur.

Cum Normanni Galliam continuis incursionibus vastare ac depopulari pergerent, sacra profanaque omnia sine ullo discrimine pervertentes, castella & monasteria solo exæquant; eorum metu Garno, Corbionensis apud Dorcastinos monasterii abbas, permittente ac consentiente Carolo rege, sancti Launomari corpus in villam pagi Abrincatenensis, Patriciacum vocabulo, transferendum curavit. Hanc villam olim Rodulfus, Caroli vassus dominicus, memorato monasterio cum Unciao villa Parisiensis agri contulerat: sed eam postea rex Carolus tradiderat Salomoni Britannicæ duci, qui ejus dominium Gurhamio gentis suæ principi largitus fuerat. Hic vero, audita fama sancti Launomari virtutum ac miraculorum, eandem villam sancto Launomaro & jam dicto abbati fratribusque restituit: qui tum ob re-

XXXIV.
S. Launo-
mari varis
translationes.

cuperam loci possessionem, tum ob metum Nortmannorum, patroni sui reliquias istuc transfulerunt hoc anno xvii. kalendas Maii. Istic varia miracula parata referuntur ab anonymo auctore æquali, qui omnia oculis suis se vidisse testatur. Paulo post cum nec eo in loco tuti essent monachi, Cenomannos cum sacro loculo se receperunt, quibus Rotbertus episcopus ecclesiam sancti Michaëlis inhabitandam concessit. Sacrarum reliquiarum custodia Azariæ cuidam tum deputata erat, *monacho iusto & timorato: cui circumcisi mores & ad purum defæcata religio nomen ingens paraverant & gratiam.* Vix biennio illic substiterant Corbionenses, cum in Blesense castrum, imminetibus Cenomannicæ urbi Nortmannis, se recipere coacti sunt cum corpore sancti sui patroni, quod in oratorio sancti Carilefi depositum est. Hujus tertie translationis auctor fuit Saimo seu Simon abbas, qui Garnoni anno superiori subrogatus fuerat. Pace tandem cum Nortmannis composita, sancti Launomari corpus e castello Blesensi ad suburbanum sancti Leobini sacellum delatum est: ubi, subsidia conferente Theobaldo comite palatino, insigne monasterium conditum est, sancti Launomari nomine hæcenus insignitum: quod Rodulfus rex litteris suis probavit.

His temporibus Garno, an Simon, abbas quatuor ex suis monachis cum baculo sancti Launomari misit ad Unciacum * villam agri Parisiensis, quam Corbionensibus a Rodulfo vasso dominico Caroli regis simul cum Patrieliaco donatam fuisse diximus. Multa ibidem miracula virtute baculi sancti Launomari facta, finitimorum populorum istuc concursum ac pietatem excitarunt, quæ res vicini presbyteri villæ Vitriaci invidiam accenderit. Re ad Æneam Parisiorum episcopum delata, monachi ad eum citati, ut oblationes sancto Launomaro factas episcopo redderent, quod cum illi facere detrectassent, Æneas Unciacum venisse fertur, ecclesie portas removisse, altare subruisse, signa seu campanas e campanili dejecisse; ac demum ecclesie aditum spinis obstruxisse: cujus rei non seras penas dederit, in letalem morbum lapsus. Cujus causa injuriam quantocius reparari iusserit per Vitriaci presbyterum, qui paulo post una cum ipso Ænea interierit. Si verum est hujus historiæ argumentum, non dubito quin multa auxerit prædictarum translationum scriptor alter, ætate posterior, qui eam retulit. Neque enim tantæ iræ Æneæ pontifici pio tribuendæ sunt, ut recte probat Gerardus a Bosco * in historia Parisiensis, cujus censuræ hac in re facile subscribo, uti & ejus sententiæ de tempore mortis Æneæ, quem ante Duziacense anni præcedentis concilium obiisse demonstrant acta ipsius concilii, cui Ingelwinus Æneæ successor interfuit ac subscripsit. Ex quo consequens est, præmissam historiæ, si vera est, contigisse tempore Garnonis abbatis, non Simonis, qui nonnisi secundo post synodum anno Garnoni successus est.

Sub idem tempus e vivis excessit Milo Elnonensis presbyter ac monachus, qui scholis Elnonensibus præfuit. Discipulis præ ceteris habuit Pippinum ac Drogonem, Caroli regis filios, de quibus superius actum est. Quædam scripsit, cum prosa oratione, tum metro. Exstat ejus supplementum ad librum de vita sancti Amandi episcopi, cujus gesta versibus reddidit. Ejusdem carmen de sobrietate laudat b Sigebertus, a quo *scientia litterarum clarus* prædicatur. Miræus ad hunc locum alia ejusdem auctoris opuscula commemorat, atque eum obiisse anno ejus sæculi septuagesimo-primo. Sane Milo ipse asserit, se testem oculatum fuisse cælestis illius ignis, accensi ad tumulum sancti Amandi anno ab incarnatione Domini octingentesimo quinquagesimo-quinto: qua de re hos versiculos edidit.

*Lumen in athero quam clarus habetis olympo,
Monstrasti monachis, presul Amande, tuis.
Da famulis ambire tua consortia vita,
Ut valeant donis participare tuis.*

Milonis dies obitus in fastis Elnonensibus notatur xii. kalendas Julii. Avunculus fuit Hucbaldi, ejus in moderandis Elnonensibus scholis successoris, qui hoc epithetio avunculi tumulum ornavit.

*Milo poeta sophus jacet hoc sub marmore clausus,
Carmine dulciloquo qui librum sobrietatis*

Edidit,

*Edidit, & sanctum pulcre depinxit Amandum,
Floribus exornans, metro prosaque venustans;
Tanti pontificis palmam capit atque coronam.*

Forte his versibus Hucbaldus designare voluit codicem vitæ sancti Amandi, varias sancti Amandi icones & tabellas continentem, ex quo quædam imagines in primo a Annalium nostrorum volumine retulimus.

Fontanellense monasterium, etsi plerique monachi cum corpore sancti Amandi apud Morinos prope Quentavicum residerent, necdum tunc omnino desertum erat, ut colligitur ex anonymo ejus loci chronographo apud Chesnium b edito, qui de se ipse hæc scribit: nempe se Fontanellam accessisse iv. kalendas Martias anni octingentesimi quadragesimi-primi, rectore hujus cœnobii Joseph archiepiscopo; deinde post annos novemdecim diaconatus ordinem suscepisse per manus archiepiscopi Wenilonis, anno ejusdem sæculi sexagesimo-primo, xii. kalendas Octobris; tandemque per manus Adalardi archiepiscopi, qui Weniloni paulo post successit, sacrum presbyteratus ordinem suscepisse hoc anno septuagesimo-secundo, indictione quinta, viii. idus Martii sabbato. Hujus chronographi nomen nondum rescire potuimus, a quo alius videtur chronographus Fontanellensis itidem anonymus, cujus chronicon, ab Acherio nostro vulgatum, desinit in tempore Ludovici Pii.

Adalardo archiepiscopo, cujus obitus viii. idus Martias hujus anni contigit, successus est Riculfus, idemque abbas cœnobii sancti Petri, sanctique Audoëni, quod in suburbio metropolitanae urbis quondam *augustinus claruit.* Hic primo ordinationis suæ anno, & quidem sexto-decimo kalendarum Decembrium, limina sanctorum Audoëni ejusdem urbis quondam antistitis, ac beatorum martyrum Nigassii, Quirini, Scuviculi, & sanctæ Pientie adiit, eorum reliquias veneraturus, quæ tunc temporis apud Vadiniacum * villam pagi Vilcaßini, quem Nortmannicum vocant, causa metus Nortmannorum, licet in proprio solo, exsulabant. Postridie, adhibitis secum ejusdem congregationis *quibusdam optima religionis fratribus*, sacrum beati Audoëni loculum religiose referavit, inspecturus, an sacrum ejus corpus in sua theca cum debito honore ac cultu repositum esset. quod ut cognovit, duos mansellos in Bidolido ei donavit ad ejus luminaria perpetuo fovenda; obsecrans successores suos episcopos, ut apud eos hæc donatio inviolata permaneat. Subscribunt post Riculfum Siebhardus episcopus, Germenteus abbas, Gaduinus archidiaconus, Wanilo abbas, Leutbrandus præpositus, item Wanilo abbas, aliique. Johannes Riculfi successor post tres annos portionem bonorum monachis assignatam a Carolo confirmari curavit. Perstitit ad aliquod tempus Vadiniaci corpus sancti Audoëni, everso a Nortmannis ejus monasterio; in varia dein loca, ac demum in Vallemmonachorum Trevirensis diocesis deportatum; dum tandem, Rollone ad fidem converso, Rotomagum in pristinum locum reductum est.

In Saxonia hoc anno, kalendis Novembris dedicatum est *principale monasterium*, id est cathedralis ecclesia, *sancta Maria in Hildensheim* ab Alfrido ejusdem ecclesie episcopo, & Rimberto Bremensi, Liuthardo Patherbrunnensi ac Theodorico episcopis, præsentate quoque Adalgario Corbeie-novæ abbate, sub titulo sanctorum Cosmæ & Damiani, Tiburtii & Valeriani martyrum, & sanctæ Cæcilie virginis, uti legitur in veteri chronico Saxonico.

Apud sanctum Gallum Grimaldus abbas & Ludovici regis archicapellanus, cum finem vitæ suæ imminere sentiret, cum alia loca & monasteria sibi subjecta haberet, sancti Galli monasterium ceteris prætulit, ibique exitum suum præstolari statuit. Cœpit igitur monasticis se exercere disciplinis, & licet non habitu, conversatione & voto monachum exhibere, precibus sapius insistere, ceterum eleemosynarum largissimus dispensator, ut pater pauperum vocaretur, essetque. His studiis confenscens, hoc anno de hac luce migravit idibus Junii, sexta feria, postquam sancti Galli monasterium annos triginta & unum rexisset. Huic subrogatus est canonica demum electione Harmuotus seu Harmotus Harmutusve decanus, qui probabbatis eo vivente munus strenue ac laudabiliter gesserat. Electioni fratrum lubenter assensit Ludovicus rex, qui loci immunitatem ac libertatem electionis denuo confirmavit. Emeriti pastoris studio adeo nihil detraxit amplificata dignitas, ut contra novos ei stimulos addiderit, quasi tum primum magistratum cepisset. Post

Annal. Bened. tom. III.

Z

a Annal. Bened. to. I. p. 518. XXXVI. Fontanellen- sis chronographus Chesnii- nus. b Chesn. to. I. p. 387.

XXXVII. Riculfus archiepiscopus & abbas S. Audoëni reliquias visitat. c Pomme- ray p. 339. * Gany.

XXXVIII. Hildensheimensis ecclesie dedicatio.

XXXIX. Grimaldus abbas S. Galli obit.

Harmotus ejus successor, ejusque facta.

* Osgy, vulgo Rongis.

a Hist. Paris. to. I. p. 458.

XXXV. Milonis Elnonensis monachi obitus.

b Sigeb. c. 105.

ANN. CHR. 872.

disciplinae curam, altera ei sollicitudo fuit tum de sacris aedibus, ceterisque aedificiis exornandis, tum de bibliotheca, nova librorum congerie instruenda, quam decanus jam multum auxerat. Idem velum optimum, quod in quadragesima ante crucem appenderetur, per manus sororis suae Richlinae contextum, donavit. Quos vero codices, cum decanus, tum abbas, bibliothecae contulerit, apud Ratpertum recensitos invenies: in his collectanea Flori presbyteri Lugdunensis ex operibus sancti Augustini in epistolas ad Romanos, ad Corinthios secundam, & ad Hebraeos, quae collectanea in editis perperam Bedae adscripta sunt, aliorum collectaneorum breviorum auctori, ut singulari disquisitione* alias ostendimus. Grimaldo abbati, in sancti Otmari aede sepulto, Harmutus hoc breve posuit epitaphium.

* *Annales*.
to. 1. p. 12.

*Hic manet interius divinae legis amator
Grimaldus humilis, templum hoc qui condere jussit.*

Horum abbatum tempore apud sanctum Gallum res contigit memoratu non indigna.

X L.
Salomoni canonico ingressus ad S. Gallum quo pacto concessus.

Inter Isonis magistri discipulos, cui scholas exteriores sancti Galli commissas fuisse diximus, unus e praecipuis erat, Salomon nomine, quem parentes clari & illustres Isoni, tunc temporis doctori nominatissimo, erudiendum, & clericatus initiandum tradiderunt. Iso vero hunc delicatius, tamquam canonicum, educavit, majorique cura erudit quam ceteros, qui natalibus pares, Salomonem sibi praeferi indignanter ferebant. Mortuis parentibus Salomon, cum unico fratre magnarum facultatum heres factus, ad maximas res animum intenderat; scholisque abstractus, Grimaldo abbate juvante, capellanus factus fuerat Ludovici regis: in cuius gratiam brevi insinuatus, Elewangensem abbatiam adhuc canonicus, tum Campidonensem obtinuit. Aliae denique praefecturae processu temporis eidem commissae ab Hattone archiepiscopo Moguntino, sibi amicissimo; ac demum sancti Galli abbatiam adeptus, postremo Constantiae pastor & episcopus factus est. Sed, ut ad priora ejus acta me referam, vix pedem e sancti-Gallensibus scholis extulerat, cum inter fratres conscriptos ejus loci a patribus, Grimaldo jubente, ac favente Harmuto, admissus est. Quare ut gratum se testaretur, ex multis praediis, quibus abundabat, locum, qui Golda dicitur, sancto Gallo tradidit, eo pacto, ut annonam monachi & locum hospitis, dum viveret, in refectorio haberet; & collem quemdam, qui ultra Iram amnem amoenior ipsi videbatur, cum pratis & agellis ei adjacentibus possideret, nimirum, ut mansione ibi parata, cum sanctum Gallum frequentaret, nec abbati, nec fratribus esset incommodus & importunus. Perseveravit haec in sanctum Gallum propensio, etiam postquam Ludovici regis capellanus factus est, & praedictis abbatibus praelatus. Verum id sancti Galli fratribus displicebat, quod, cum esset praepotens, absque duce, & quod maxime indecorum & abnorme censebatur, cum lineis vestibus in claustrum ingrederetur. Hinc querelae & secreta in absentem obloquia: quae ille munusculis comperescere tentavit. Forte pelliceum dederat cuidam e patribus plurimum reverendo: qui unam ei cucullam, qua indutus claustrum ingrederetur, concessit. Nec sic tamen cessavere obmurmurationes, maxime Tutilonis & Ratperti. Et ille: Nonne, inquit, & abbas vester lineus, nempe Grimaldus, tot annis claustrum ingreditur? Sed non idem jus erat fratrum conscriptorum. Abstulit vero tandem absque aliquo patrum, ut moris est, praeduce claustrum introire. Quamquam Grimaldus jam senescens & Harmutus patres sedulo monebant, ut ne Salomonis animum, hominis divitis ac potentis, exasperarent.

Interim in colle sibi ad habitandum concessio, ecclesiam in honorem & in modum crucis aedificavit, quam a se dotatam brachio sancti Magni, e Faucensi monasterio, Adalberone Augustensi episcopo procurante, accepto, locupletavit. Huc spectant festivi illi de sancto Magno versus a Canisio* editi, quos patres excipiendo sacro brachio accinuere. Accidit per id temporis, Harmuto necdum abbate, ut Salomon e palatio ad sanctum Gallum veniret, quadragesimae tempore ibidem moraturus; & penetralia claustrum noctibus furtim nudipes ingrederetur, cappa indutus, ut quasi unus e fratribus putaretur. Piam fraudem aliquamdiu dissimularant Notkerus, Ratpertus, & Tutilo: sed, quoniam id contra disciplinam erat,

* *Canisio*. to. 5.
p. 750. & 799.

ANN. CHR. 872.

non visa est diutius ferenda res tam insolens, & monasticis legibus contraria. Initur itaque consilium, statutumque est, ut ad id emendandum, duo e fratribus vigiles designarentur, qui intranti cum lumine occurrerent. Ad id officii designantur Ratpertus & Tutilo. Intransem nihilo minus prior sensit Ruggerus, venerabilis & plurimi apud Deum meriti pater, qui noctu ad sepulcra coemeterii oraturus adire solebat. Ad vocem ejus vigiles confestim cum lumine approperebant, Ruggerus vero, illis silentibus, ad Salomonem: Per sancti Galli, ait, meritum (sic enim patres tum jurabant) hunc in claustrum ejus his horis non patimur habitum. Tremefactus ille ob viri reverentiam, orat sibi saltem hac vice concedi, ut ad sancti Petri oratorium precaturus ingrediatur, ceterum postredie se rogaturum abbatem, ut sub monachico habitu claustrum ingredi, unaque cum fratribus sibi uni conversari liceret, relicto foris canonico habitu & famulorum satellitio. Re ad consilium delata, diversae fuerunt fratrum sententiae, verentium, ne hac arte, homo in palatio potens, eorum abbatiam aucuparetur. Id tandem ipsi concessum ea lege, ut sic apud sanctum Gallum initiatus, aliquando demum fieret monachus. Promisit ille, si modo ingressus in claustrum sibi cum cuculla indulgeretur. Post varia consilia vix tandem id ei conceditur, designaturque locus ad claustrum januam, ubi intrans habitum monasticum indueret, exiens deponeret. Hic vero pro tali beneficio crucem ex argento deaurato dedit sancto Gallo; fratribus autem singulorum mensium kalendis, quoad saecularis fuit, convivia exhibuit, quod non conscripti fratres actabant.

Hoc anno, ex Annalibus Bertinianis, Ludovicus imperator vigilia pentecostes Romam venit, & postredie ab Hadriano pontifice, forte ob festi celebritatem, iterum coronatus, perfectis sacris, cum eo in Lateranum insigni cum pompa processit. Dein, collectis copiis, reversus est ad partes Beneventanas, unde paullo ante discesserat. Ante suum discessum ipsis festis Pentecostes, eum ad Farfense monasterium accessisse, indeque Romam revertisse, colligitur ex imperiali praepcepto^a, quo possessiones, tum Farfensi beatae Mariae, tum vicino Salvatoris monasterio abstractas, restitui jussit. Huic loco Salvatoris tunc praerat Anastasius abbas, Farfae vero Johannes, quibus hoc diploma indulsit, ut ipsi eorumque successores quiete & tranquille inibi cum gregibus sibi commissis Deo servirent. Eodem diplomate praestarias, quas Petrus Aretinus episcopus cum Honorato abbate injuste fecerat, cassas & irritas esse sanxit. Data v. kalendas Junii, anno imperii ejus vicefimo-tertio, indictione v. *Actum in civitate Roma, palatio imperatoris.* Exstat Johannis papae octavi epistola^b ad Anastasium abbatem, cui praecipit, ut cellulam sancti Valentini, in Sabinis positam, Gaugerico episcopo reddat.

X L I.
Ludovici imperatoris praepceptum pro Farfa.

^a *Chefn.* to. 3.
p. 666.

^b *Johann. viij.*
epist. 193.

Eodem anno kalendis Novembris Hadrianus papa II. excessit e vita, atque ei Johannes octavus XIX. kalendas Januarias ex archidiacono Romanae ecclesiae successus est. Paulo ante obitum Hadrianus Corbeiae-novae^c monasterium in suam tutelam admisit, ejusque possessiones ac liberam eligendi abbatis facultatem confirmavit pontificio diplomate, quod Adalgario religioso abbati venerabilis monasterii sanctorum Stephani & Viti inscriptum est. Scriptum per manum Stephani notarii camera sacra Romana ecclesiae, anno xvij. Ludovici imperatoris, & post consulatum ejus anno xxiv. * indictione vj. a Septembri inchoata, datumque idibus Octobris per manus Sergii primicerii defensorum sanctae sedis apostolicae. Vix quindecim diebus superstes Hadrianus, successorem habuit Johannem VIII. cujus auctoritate & gratia Sigehardus Fuldensis abbas pristinos monasterio suo honores restauravit, renovatis ea^d conditione antiquis privilegiis, ut statis temporibus pontificem de cenobitarum religione, disciplina & concordia faceret certiozem. Addunt veteres loci membra^e, Sigehardum hoc ipso anno, in expeditione Slavica, Ludovico Germaniae regi strenuam navasse operam cum Arnone Wirzburgensi episcopo, qui Carlomanno Ludovici filio contra Slavos, aliosque hostes suppetias contulerunt, multisque suorum amissis, cum magna difficultate regressi sunt.

X L I I.
Hadriani II. & Johannis VIII. bullae pro Corbeia-nova & Fulda.
^c *Annal. Paderborn.* p. 171.

* Sic

^d *Antiq. Fuld.*
p. 280.

Ad hunc item annum refertur dedicatio basilicae Casauriensis, & translatio istius corporis sancti Clementis papae & martyris, quod Ludovicus imperator ab Hadriano papa obtinuisse dicitur ad novae basilicae dedicationem. Haec facta legitur^e hoc anno, indictione quinta, vi. kalendas Junii, eidemque Ludovicus imperator interfuisse. Verum id cohaerere non potest cum Annalibus Bertinianis, in quibus

X L I I I.
Casauriensis basilicae dedicatio,
^e *Ughell.* to. 5.
col. 1298.

ANN. CHR.
872.

Ludovicus ex urbe Roma ad partes Beneventanas profectus perhibetur; neque cum tabulario Farfensi, in quo idem Ludovicus Farfense monasterium adiisse dicitur, eademque præceptum indulisse v. kalendas Junias hujus anni, indictione v. atque adeo Casauriensi dedicationi pridie ejus diei, id est vi. kalendas Junii, adesse non potuit. Itaque si hujus dedicationis tempus a chronographo recte statutum est, hanc absente imperatore factam esse oportuit. Facta porro est in honorem sanctæ Trinitatis & sancti Clementis papæ & martyris, inductis in hunc locum monachis a Romano abbate, quem ante id tempus Ludovicus ad præparanda ædificia ibidem instituerat. Tria erant in superiori basilicæ parte altaria. Primum ac præcipuum in honorem sanctæ Trinitatis & sancti Clementis, cum reliquiis sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quas Hadrianus papa eidem imperatori cum corpore sancti Clementis concesserat. Ad dexteram ipsius altaris medii aliud erat sub titulo omnium apostolorum cum reliquiis sancti Andreae, & aliorum sanctorum. Ad sinistram consecratum est altare in honorem beatissimi Benedicti patris monachorum, cum reliquiis sancti Stephani, aliorumque. In crypta item inferiori totidem aræ erant: quarum media sanctissimæ virginis Mariæ, dextra sancto Blasio, sinistra sancto Nicolao sacra erat.

ANN. CHR.
873.X L I V.
Ludovici privilegia pro Casa-aurea.
a Spicil. 10.
s. p. 369.

Postero anno Ludovicus, dum Capuæ capta urbe moraretur, eidem monasterio amplissimum^a concessit privilegium, in quo quidquid pro conditu ejus ab iplo factum fuerat, paucis commemorat. Ac primo omnium aream ipsam in qua claustrum venerabilis loci extruendum censuit, a Pinnensi episcopatu facta commutatione comparavit: ubi ecclesiam ab antiquo beati Quirici martyris constructam inveniens, alteram non longe ab ea ecclesiam in honorem sanctæ Trinitatis ædificavit. Deinde omnes donationes eidem loco ab se factas confirmat: ad cuius regimen *venerandum presbyterum, Romanum nomine, probum moribus, & regularibus instrumentis tritum*, abbatem instituerat. Ad hæc tam ipsum abbatem quam monachos, cunctasque loci possessiones sub imperiali sua defensione & immunitate accipit. Denique districte vetat, ne quisquam extraneus ad regimen ipsius sacri loci umquam inducatur; sed liceat Casauriensibus monachis ex suo grege pastorem eligere. *Data vii. Kalendas Junias, indictione vi. Actum Capua, anno domini Ludovici serenissimi imperatoris augusti vicesimo-quarto.* Post dies sex ad eundem accessit Celsus monachus, a Romano abbate missus, ut ecclesiam sancti Mauri martyris, in colle Amiterno sitam, ex qua idem Romanus abbas assumtus fuerat, eidem monasterio conferret, qua de re litteras imperator confici jussit, datas Capuæ pridie kalendas Junias, iisdem anno & indictione. Denique reversus ex Beneventanis imperator, idem monasterium adiisse memoratur, illudque de omnibus longe lateque acquisitis investiisse. Unde augusti jussu Grimaldus episcopus & Erifridus imperatori confecerunt investituram de curte Breliano, domno Celso monacho ipsam recipiente, qui alias etiam ab aliis recepit. Præter ea idem imperator unum e collateralibus suis, virum splendidum & illustrem, Heribaldum nomine, sacri palatii comitem, designavit, ad quem causæ & negotia istius monasterii referrentur. quo agente, eidem monasterio sollempnis atque legalis investitura de cunctis rebus & possessionibus, quas idem imperator per diversas Italiæ provincias acquiserat, in manus Celsi monachi & Maionis ejus advocati facta est *in Pinne ad sanctum Desiderium, anno imperii domini Ludovici vicesimo-quarto, die quinto mensis Decembris per indictionem septimam*, a Septembri inchoatam. In his litteris fit mentio curtis sancti Desiderii de Pinne, quam Heribaldus comes sacri palatii Ludovici imperatoris, ejus jussu, cum ipsa ecclesia sancti Desiderii, per funes de campanis tradidit in manus Celsi presbyteri & monachi, atque Maionis advocati: quam curtem Hirmingarda genitrix ipsius imperatoris acquiserat, ac paullo ante imperator ipse Piscariensi seu Casauriensi monasterio, cum aliis rebus denuo contulit cum imperiali præceptione, *data tertio kalendas Maias, indictione septima. Actum foris civitate Ravenna ad sanctum Apollinarem, anno imperii domini Ludovici serenissimi imperatoris vicesimo-quinto.* Ubique Gisfelbertus presbyter & notarius ex jussu imperiali scribit, & subscribit. Per id tempus vir nobilis & ditissimus Lupo se suaque omnia Deo obtulit in manibus Romani abbatis; rerumque suarum oblationem fecit ad altare, & secundum regulæ morem vitam monasticam professus est.

Idem imperator dum Capuæ adhuc moraretur, Petrum abbatem Ambrosianæ apud Mediolanum basilicæ, cum universis, qui cum eo illic degebant, servis Dei, cunctisque possessionibus, suggerente Angilberta augusta, *sub imperiali^a mundburdi tutelam*, & suæ providentiæ immunitatem perpetuam accipit, interdicens Mediolanensis sedis præfulibus & œconomis, ne quid de rebus ejus sacri loci subtrahant aut minuant. Ad hæc ne quisquam in cellulam monasterii ejusdem, sitam Papiæ, ad hospitandum ingredi ausit absque permisso abbatis, aut præpositi Ambrosianæ basilicæ. Actum civitate Capua, anno imperii domini Ludovici xxiv. Hic Puricellus observat, prædictam Papiæ cellulam illic existisse, ubi nunc est ecclesia & monasterium sancti Petri in Viridario, italice *Verzolo*; & ubi nunc monachi Cistercienses commorantur.

In Gallia Carolus synodum episcoporum convocat Silvanectis, ubi Carlomanus ipsius filius, qui illic in custodia tenebatur, judicio episcoporum in ordinem redactus est, laicali tantum communionem ipsi relicta, retrususque in Corbeienſe monasterium agri Ambianensis. Hinc major accrevit seditioſis rerum novandarum audacia, ratis, homini exauctorato & laico faciliorem ad regiam potentiam aditum patere. Intellectis eorum consiliis, Carolus filium judicio Francorum optimatum subjicit, qui eum morte dignum pronuntiant: at mitiori sententia, ut pœnitendi spatium haberet, oculis potius privari satius esse judicant. Interim dum Carolus ad recuperandam Andecavorum urbem, quam Nortmanni occupaverant, cum numeroſo pergit exercitu, in ipſo itinere nuntium accepit, Carlomanum, jam oculis orbatum, factione Ludovici fratris sui Germaniæ regis, conspirantibus duobus Corbeienſibus pseudomonachis, de Corbeia monasterio substractum, in Germaniam, duce Adalardo comite, perducere. Non tamen a cœpta expeditione desistit Carolus, qui, Nortmannis ad deditionem compulsis, Andecavorum urbem recepit, Salomone duce Brittonum opitulante. Inter ea Ludovicus rex Germaniæ, contra Winidos profecturus, Carlomanum cæcum Liutberto Moguntino archiepiscopo, in monasterio sancti Albani sustentandum, commendavit, valde improbus seditioſos ejus mores, & impia ejus facinora in ecclesiam, in patrem & populum christianum. Non multo post concessa est eidem Epternacensis abbatia, in qua post breve tempus decessit.

Tunc restituta est Guelfoni abbatia Centulensis, quam usque ad obitum videtur retinuisse una cum abbatia sanctæ Columbæ, quam jamdudum possidebat. Sane hunc abbatem Centulensem, regnante Ludovico Balbo existisse demonstrat præceptum, quod idem Ludovicus ejus rogatu Centulensibus concessit.

Habita sunt hoc anno & alia duo concilia, unum Cabiloni in Gallia, alterum Coloniae in Germania inferiori. In priori, quod in suburbana sancti Laurentii ecclesia xii. kalendas Junii hoc anno, Caroli regis in Burgundia tertio, celebratum est, eadem sancti Laurentii ecclesia basilicæ sancti Marcelli martyris restituitur, agente Leutherio presbytero & advocato canonicorum sancti Marcelli: quæ basilica postmodum Cluniacensibus monachis cessit. Synodicis hac de re litteris subscribit metropolitanus duo, Remigius Lugdunensis, & Ado Viennensis; tres episcopi, Liudo Aduensis, Bernardus Matiscensis, & Girboldus Cabilonensis, ac post eos Leuboinus chorepiscopus Lugdunensis; denique Herpinus, Eudo, & Guntardus abbates, & Heriboldus monachus.

In concilio vero Coloniensi sub Williberto archiepiscopo confirmata sunt acta & decreta Guntharii ejus decessoris, qui monasteriis canonicorum necessaria & libertatem electionis præpositi providerat; simulque fundatio parthenonis Afindensis, quem idem Willibertus eo in loco, ubi primitus metropolitana ecclesia sub titulo sanctæ Mariæ & sancti Petri erat, sub patrocinio sanctæ Cæcilie extructum dedicavit, & collegio virginum honoravit. Hoc monasterium cognominatur Vetus in litteris Brunonis archiepiscopi, qui *sanctimontalibus de monasterio sanctæ Cæcilie*, quibus tunc Beresvintia abbatissa præerat, multa prædia largitus est. Hæc basilica modo est una e præcipuis urbis ecclesiis, a nobilibus canonicibus sæcularibus occupata: quibus canonici quinque cum pluribus vicariis deserviunt.

Apud Occitanos in sollempni placito, quod Salomon missus dominicus cum assessoribus suis in castro Minerbæ prope Narbonem tenuit, judicium prolatum est pro Caunensi sancti Petri monasterio, cujus abbas Daniel debitum ab ecclesia Nar-

ANN. CHR.
873.
X L V.
Ambrosianæ
basilicæ tutela
ab eodem indulta.
a Puricell.
p. 214.X L V I.
Carlomanni
varia fortuna
& obitus.Guelfo post
cum abbas de-
nuo Centulæ.X L V I I.
Concilia Ca-
bilonense &
Coloniense.b Golen. pag.
357. & seq.
X L V I I I.
Placitum pro
Caunensi mo-
nasterio.
c Diplom. p.
343.

ANN. CHR.
873.

bonensi repetebat, contractum a Fredaldo archiepiscopo nuper mortuo, qui ab Egiga Caunensi abbate frumenti modios viginti, ac vini totidem, mulos item & equos, aliasque res pretio solidorum cccc l. acceperat. Cum vero debito nondum soluto Fredaldus obiisset, Daniel abbas, Egigæ successor, hoc debitum ab ecclesia Narbonensi reposcebat. Negantibus debitum creditoribus, adhibiti testes ad id probandum, & juramento asserendum. quod cum præstitissent, debiti solutio a iudicibus decreta est *sub die nono kalendas Madias*, anno xxxiii. regnante domno nostro Karulo rege.

X L I X.
Rothonenſis
abbates.

In Armorica Ricandus Rothonenſis abbas post sanctum Conwoionem, successorem habuisse dicitur Lioſicum abbatem, qui hoc anno in Gallia christiana notatur. Exstant in codice bibliorum, qui fuit quondam ejus monasterii, nunc est penes Augustinianos Burdegalenses, litteræ Lyofoci abbatis, testantis, quo pacto *Rafredus Mala-manus de sancto Johanne armiger* ipsi supplicaverit, ut respectu divinæ pietatis reciperet in fratrem & monachum Guehennocum filium suum primogenitum, icu cujusdam anguis pestiferæ percussum, de cujus sanitate recuperanda penitus desperabat. *Nos autem*, inquit, *Lyofoc abbas Rothonenſis, cum assensu nostri capituli eundem induimus habitum monachalem. Ipse vero collati sibi beneficii non ingratus, voluit & concessit, quod nos caperemus liberaliter lapides ad adificia nostri monasterii in perpetuum faciendâ, ubicumque eos possemus in terra sua de Mineria, vel alibi, eundo & redeundo commodius invenire.* Hæc & plura quædam habet ista noticia, chronicis destituta notis: quæ sæculi noni stilum non omnino sapit.

L.
Carolus apud
S. Vedastum.

Sub finem hujus anni Carolus rex ad monasterium sancti Vedasti ex Audriaca villa accessit, ibique nativitatem Domini celebravit. Tunc abbatiam occupabat Hugo abbas, quem secundum dicunt, haud scio an satis solido fundamento: cujus tempore orta est altercatio inter sancti Vedasti, & aliarum potestatum piscatores, ex quibus hi in suum consortium ad capiendam balenam in mari Britannico noluerunt admittere Vedastinos, quibus piscatio præ aliis belle successit, testante Ulmaro a presbytero & monacho Vedastino, qui id factum refert anno primo imperii Caroli Calvi.

a Sac. 4. B.
med. parte 1.
p. 601.

Per idem fere tempus, quidam Scottigena accessit ad monasterium sancti Vedasti, petiturus ejusdem nonnihil reliquiarum ad construendam in Scotia sub ejus patrocinio ecclesiam, quod cum ei negatum fuisset, ex tumuli ejus pavimento collegit pulverem, quem in patriam reportavit, ibique ecclesiam fabricavit. Forte erant ei apud alvearia pro foribus ejus ecclesiæ, quæ fur quidam inde auferre non valuit, prohibente sancto Vedasto, quem Badastum Scottigenæ ex innata barbarie vocitabant. Hoc factum Ulmarus ait se rescisse a nobilissimo illius indigena soli, nomine Ethone, qui, relicto parentibus, abdicato patrimonio, cum pater ipsius ex regia prosapia esset, secundusque a rege, voluntariam aggressus peregrinationem in Galliam, in cœnobio Vedastino per annos circiter triginta religiosissime vixit, ibidemque in Christo vitam absolvit. Ejus cognatus nobiliter sceptrum Scottorum gubernabat, cum Ulmarus hæc scriberet.

Etho Scottus,
monachus S.
Vedasti.ANN. CHR.
874.L I.
Placita apud
S. Dionysium
& Duziacum.
Dudæ mona-
chæ ob stupri
pœna inposi-
ta.

Carolus e monasterio sancti Vedasti postero anno reversus est ad Dionysianum, ubi in purificatione sanctæ Mariæ virginis placitum cum suis consiliariis habuit, ac subsequens pascha celebravit. Dein apud Duziacum villam parochiæ Remensis, alterum ab eodem rege placitum habitum est, ibidemque synodus episcoporum congregata, quæ sub nomine secundi concilii Duziacensis vulgata est.

In eadem discussa fuit causa Dudæ monachæ, quæ ab Huntberto presbytero, ut ipsa assererat, constuprata fuerat. Illi factum neganti primum objectum est, quod breviculos scripsisset pro ipsa Duda, quæ ad abbatissæ dignitatem aspirans, eos contra regulam suæ professionis ad diversos misisset, ut abbatissa fieret. ad hæc quod idem Huntbertus contra abbatissam, cui fidelitatem juraverat, sed & contra præpositum suum falsos breves scripsisset, ut abbatissa deposita, Duda regimen posset assumere. De his convictus Huntbertus, in negando nihilo minus stupro persistebat. Verum, quia quæ contra eum de hoc crimine testimonium ferebant monachæ, a monasterio longius abduci, & ad synodum sisti non poterant, vicarii synodi cum missis regiis ad idem monasterium directi sunt ad causam examinandam & definiendam. His ejusmodi commonitorium a patribus datum. Separandas ab

ANN. CHR.
874.

invicem, cum Dudam, tum alias duas monachas factum asserentes, & præstito super sacro-sancta evangelia juramento, seorsim de crimine Huntberti presbyteri interrogandas. Si Huntberto stuprum imputare pergant, eum non admittendum, nec singulariter, nec cum aliis presbyteris, ad se juramento purgandum, quod contra testes non valet. Tum proposita vicariis canonum hac de re decreta, simul cum testimoniis regulæ monachorum, quam sanctus Spiritus per beatum Benedictum eodem spiritu, quo & sacri canones, edidit. quæ omnia Dudæ attentius & sæpius relenda, ut intelligat, quantam dignitatem amiserit, & ad quantam vilitatem devenit. Ceterum quoniam eadem regula, sancto spiritu promulgata, & laudis auctoritate beati papæ Gregorii inter canonicas scripturas, & catholicorum doctorum scripta est teneri decreta; sæpe fata Duda, sacrilego adulterio corrupta, secundum eandem regulam ea temperantia, ut cum sacris canonibus iudicium regulare conveniat, est iudicanda. Summa iudicii hæc erat. Primo ex regulæ præscripto, coram abbatissa & fororibus, ut ceteræ metum habeant, nudo dorso, remota virorum præsentia, virgis flagellanda. Deinde, quia sacri canones hujusmodi crimen penitentia publica jubent multari; tribus annis publicæ penitentia subjienda, a fororum suorum remota consortio. quibus exactis, fororibus in oratione communicaret, non tamen in choro cum fororibus, sed pone ostium stans vel orans in loco sibi a matre monasterii constituto, ut ab omnibus posset videri, secundum regulam. Post hæc, septimo anno in ultimo posita loco, in oblatione fororibus secundum sacros canones communicaret; & post septem annos communionem corporis & sanguinis Christi, si digne penitisset, perciperet. De cetero usque ad ultimum vitæ suæ finem permaneret in omni regulari subjectione, & sicut regula præcipit, præterita peccata sua cum lacrymis vel gemitu quotidie Domino cum oratione confiteretur; & quotiescumque turpes & fluxæ cogitationes illi subrepsissent, frontem suam & cor suum signo crucis Christi signaret, Christum Dominum rogans, ut crucifigeret carnem & mentem suam cum vitiis & concupiscentiis. Si vero ante expletum tempus in periculosum morbum incidisset, viatico munere non privanda. at, si convaluisset, reponenda inter eas, quæ communionem orationis tantummodo habebant, usque dum præfixos penitentia annos absolvisset. Quia vero aliæ duæ monachæ, Berta & Erpreda, ejus sceleris conscia fuerant, nec illud indicaverant; post moderatam virgarum castigationem, quia interrogatæ facile crimen confessæ fuerant, per tres annos & dimidium prædicto Dudæ modo penitere jubentur. Gravissima videretur nostris temporibus hæc penitentia: sed levior a Duziacensibus patribus visa est. *Debuerant enim*, inquit patres, *Duda, & ejus sceleri consentientes, duplicem annorum numerum in penitentia duplicare: quia & monacha cum presbytero sacrilegum commisit adulterium; & sua complices huic sacrilego adulterio consenserunt.* Sed ob sexus fragilitatem visum est patribus moderari iudicium, sperantibus, per hanc penitentiam, si tamen stricte & digne illam egissent, eas Domino posse satisfacere, cujus misericordiam, ut Leo Magnus scribit, nec modum possumus ponere, nec tempora diffinire.

In pago Matisconensi vetus monasterium est, cui Carus-locus nomen, cujus auctorem Ratbertum Valentinesem episcopum, una cum Eudrado, aliis Eduardo, fratre fuisse tradunt, & quidem per manus & cooperationem Gausmari abbatis, suorumque monachorum, ut legitur in privilegio, quod eidem monasterio in Pontigonensi conventu post biennium, agente Ratberto episcopo, concessum est. Ratbertum Bosonis fratrem faciunt nonnulli recentiores, ejus, qui postea regnum Arelatenſe adeptus est. At contrarium elicitur ex præcepto ipsius Bosonis regis, quod post annos quinque Cari-loci monasterio concessit rogatu Siwaldi comitis, vivente adhuc Ratberto episcopo Valentinesi, qui non alium apud Bosonem, siquidem frater ejus fuisset, deprecatores adhibuisset, quam seipsum ad impetrandum hoc præceptum, quo abbatia sancti Martini confertur monasterio Cari-loci, quod dicatum dicitur in honore sancti Stephani in comitatu Matisconensi super Sonam fluvium. Nihil nobis occurrit de Gausmaro abbate, primo loci institutore, nisi quod is videtur esse Gausmarus abbas Bonæ-vallis in agro Carnutenſi, Carolo a regi perquam familiaris. Gausmarum Carilocensem excepit Ingelarius, qui privilegium a patribus Cabilonensis concilii post annos abhinc daodecim obtinuit.

Contigit hoc anno interitus Salomonis Brittonum ducis, quem Pasquitanus &

L II.
Cari-loci mo-
nasterii origo.a Sac. 4. part.
2. p. 505.
L III.
Salomonis
Brittonum du-
cis interitus &
successores.

ANN. CHR. 874.

focii, cum in quoddam monasteriolum, forte Plebelanium, quod ipse condiderat, fuga se recepisset, a suis circumventum, ac comprehensum luminibus orbarunt. Quo ex vulnere sequenti die mortuus est; dignam vicem recipiens, inquit annalista Bertinianus, quippe qui senorem seu dominum suum Herispogium, in ecclesia ejus persecutionem fugientem, & invocantem Dominum, super altare occiderat. Ejus ducatum inter se partiri voluere Pasquitanus & Wrfandus; sed, quia difficilis est regni societas, in hanc partitionem consentire non potuerunt. Pasquitanus, tamen numero ac viribus superior, Nortmannos auxilio advocat: sed tamen Wrfando victoria cessit. Pasquitanus, plurimis suorum amissis, fuga sibi consulere coactus est: Nortmanni vero ejus auxiliares in proximum sancti Melanii monasterium (nam proelium in campis Redonensibus commissum est) se receperunt, sed nocte insequenti ad naves reversi sunt. Paulo post Wrfando in morbum lapsus, Pasquitanus resumit animos, ac ducis fautores bello aggreditur. Wrfandus, lectica in campum deportatus, alteram victoriam de adversario retulit: sed patrata victoria non diu positus est, in itinere mortuus, dum in domum reportaretur. Huic paucis diebus Pasquitanus supervixit. Post horum duorum continuas mortes Judichael ex filia Herispogii natus, & Alanus Pasquitani frater, Britanniam inter se se dividerunt, sed non sine multis jurgiis ac bellis, dum, Judichaele a Nortmannis interfecto, in ditionem Alani tota Britannia venit.

LIV. Hustie ecclesie extructa.

Odo Bellovacensis episcopus, qui olim Corbeiensis monachus & abbas fuerat, pristinae domus ac professionis in ipso episcopatu non immemor, ecclesiam hoc anno extruxisse traditur in villa parochiae Tornacensis Hustia, prope Aldenardam opidum sita, quam Conradus comes superiori anno donaverat Corbeiensis monasterio, cui nuperrime nostris diebus restituta est. Hanc vero ecclesiam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli Odo extruxit ea conditione, ut Corbeiensis jurisdictionis, aut loci chronographus, remaneret, sacrumque oleum & christma singulis annis ab episcopo Tornacensi acciperet.

L V. Juviniaci parthenonis mordia. * Stenay.

Sub hoc tempus Juviniacum seu Juviniacum monasterium in pago Vabrensi haud procul Satanaco * opido, a Richilde regina extructum est, dicatumque sub titulo sanctae Scholasticae virginis, cujus corpus istuc hoc anno translatum fuisse produnt veteres ejus loci membranæ. Hujus condendi parthenonis ea traditur occasio. Cum aliquando rex Carolus cum Richilde regina tempore quadragesimæ in monasterio sancti Dionysii versaretur, forte contigit lectionem fieri Dialogorum sancti Gregorii papæ, in quibus de sancta Scholastica, beatissimi patris Benedicti sorore, agitur. Hac lectione accensa est regina ad construendum in ejus honorem cœnobium in villa Juviniaco, quæ ipsi ex parentum hereditate obtigerat; & ad petendas ejusdem sanctae virginis reliquias, quas apud Cenomannos asservari intellexit. Ea de causa Goëstenum venerabilem abbatem, an Glannafolientem, fratremque ejus Godefridum, in quorum tutela Cenomannica civitas posita erat, adisse dicitur. Cum illi reliquias tradere abuissent, accidit ut Carolo Andecavos pergente, Richildis apud Cenomannos remaneret. Hac Robertum episcopum obnixè rogavit, sibi ut pignora sanctae Scholasticae virginis largiretur, ne in pagano-rum manus devenirent, tutiori in loco ab se reponenda. Majorem eorum partem reginae concessit episcopus, Scotto custode ægre mandatam exsequente. Reliquiæ sacræ, agente regina, sollempni pompa Juviniacum delatæ, ubi hætenus ostenduntur. Hæc auctor anonymus ex ore ipsius Richildis, aliorumque ejus familiarium se accepisse dicit. Ab eo tempore Juviniacum dictum est sanctae Scholasticae monasterium, unde in necrologio sancti Agerici abbatis Viridunensis laudatur VIII. idus Martii Walburgis abbatissa sanctae Scholasticae, quæ quondam existit inclusa sancti Agerici. Hanc præcessisse videtur Hadvidis* Joviniacensis abbatissa, quæ cum Lanzone abbate sancti Michaëlis ad Mosam controversiam habuit super ecclesia de Spiregio, quæ lis sæculi duodecimi anno vicesimo-octavo a Willelmo Prænestino, & Matthæo Albanensi episcopis, necnon a Johanne Cremenfi cardinale composita est. Nostro etiam tempore Juviniacense monasterium florescit religione ac disciplina regulari.

a Baluz. mis. cell. tom. 4. p. 454.

LVI. Ludovici regis beneficia in Fuldâ & Laurissam. b Fuld. Antiq. p. 281.

Ludovicus Germaniæ rex in hebdomade paschali hujus anni Fuldense monasterium orationis causa petiisse memoratur, tum in annalibus Pithœanis, tum apud Lambertum. Nec immunem ac sine fructu venisse litterarum documenta produnt, Broÿero b testante, quibus, avi Caroli & Ludovici patris exemplo, monasterii libertatem

ANN. CHR. 874.

bertatem asseruit, forensia onera dimovit, fisci vectigalia attribuit, certaque possessiones uni cœnobarum alimoniam servire decrevit, Sigehardo abbate. Tunc temporis etiam accessit ad Lareshamense monasterium, cujus in proxima villa Lobetenburgo quædam res proprietatis suæ in pago Rhenensi concessit prædicto monasterio, ubi sequenti anno sepeliendus erat. Hujus rei diploma ex authentico eruit Freherus, editum in opere ipsius postumo de Lupoduno, ex quo Conringius illud* retulit in censura diplomatis Ludoviciani, sub his chronicis notis: *Data a Conring. p. IV. nonas Maias, anno Christo propitio xxxvii. regni domni HLudovici serenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione vii. Actum Lobetenburc.* Si bene expressa est indictio septima, hoc præceptum huic anno convenit: at non bene consentit annus xxxvii. regni Ludovici cum eodem anno, si teneatur calculus, a nobis superius b assertus non semel, de initio Ludoviciani regni in orientali Francia, quod ab anno currentis sæculi tricesimo-tertio aut insequente repetendum esse ostendimus. Neque desumi potest a morte Ludovici Pii ejus patris, cui filius annos dumtaxat triginta-quinque superstes fuit. Neque denique ab anno dccc xxxix. quem Schatenus suggerit, sed ab anno dccc xxxvii. aut insequente. Consimilis est difficultas in altero ejusdem regis diplomate pro sancto Dionysio, dato v. kalendas Augusti, anno regni ejus tricesimo-quarto, indictione xiii. quo diplomate cellulas quædam, in Alamannia sitas, sancto Dionysio confirmat, nempe Hetslingam super fluvium Nechram, ubi sanctus Vitalis; Harbrittingam, ubi sanctus Veranus; & Hadalonge-cellam, ubi sanctus Georgius corpore quiescit. Laurissæ adhuc præerat Thiodocus abbas, cum Ludovicus eidem loco hoc diploma concessit; anno subsequenti successorem sortitus Babonem, qui eundem locum sex tantum annis gubernavit.

a Conring. p. 63.

b V. lib. 33. n. 30.

Ejusdem diplomata pro S. Dionysio. c Doublet p. 784.

Ultra hoc tempus differri non potest obitus Heldradi seu Eldradi Novalicensis abbatis, quem regnante Ludovico secundo imperatore decessisse tradit ejus vitæ scriptor anonymus, haud dubie Novalicensis chronographus, qui librum de ejus vita & miraculis, quantumcumque tam ex visis, quam auditis, lectisve colligere potuisset, a se scriptum fuisse testatur. Non dubito quin is sit libellus, in Martio d Bollandiano editus de gestis Heldradi abbatis, sed jejunus admodum & exilis, ex quo hæc pauca delibare juvat. Heldradus ex Gallicana patria, quæ dicitur Provincia, non infimis parentibus ortus perhibetur, Amboliacensis opidi, alpinis montibus undique septi, municeps & indigena. Is, Aquitania & Hispania illustratis, se recepit in Novalicense monasterium, trecentorum tunc monachorum, quod Amblulfus sollerti disciplina regebat. Istic brevi didicit, quidquid sancti Benedicti regula, Columbani edita, & Basili scripta continent. Defuncto Amblulfo, ejusque successore Hugone, Heldradus abbas institutus est, ac, pastoralis officio rite impleto, decessit tertio idus Martii, regnante Ludovico Lotharii filio, & sepultus est apud Novalicium, ubi & miraculis vigere dicitur. Vixit sub monastica disciplina annis septem; Novalicensibus præfuit annis triginta. Hunc virum excellentissimum vocat chronographus. Ejus tempore a Ludovico Pio missus dicitur Boso comes cum suis iudicibus Augustam-Taurinatum: in quorum præsentia villa Otiatis monasterio denuo asserta est; agentibus Claudio Taurinensi episcopo & duobus monachis, Agleranno scilicet ac Richario præposito, cum suo advocato. Eldrado abbati in chronologia Pedemontana substituuntur Eirardus, Demontius, & Dondivertus, quo abbate monasterium a Sarracenis penitus eversum est, indeque ab Adalberone marchione translatus monachi ad Brementensem abbatiam, ut suo loco videbimus; dum Novalicium omnino instauraretur.

LVII. Heldradi abbatis Novalicensis gesta, mors, & successores. d Bolland. 10 2. Martii.

Ludovicus imperator quatuor hoc anno præcepta edidit pro monasterio Casauriensi. Primum datum est iii. kalendas Maias extra Ravennam ad sanctum Apollinarem, eoque res quædam Casauriensibus contulit, quas Hirmingarda genitrix sua quondam acquisierat. Alterum est de rebus Tusciæ, aliarumque provinciarum, in quibus ea commemorat, quæ Walterus episcopus in territorio Tuscanensi ipsi legaverat. Actum Olonna curte imperiali, kalendis Septembris, indictione octava inchoante. Ibidem etiam sequens datum est iii. idus Octobris, eoque statuit imperator, ut tres quotidie pro ipso missæ, & omnibus diurnis ac nocturnis officiis centesimus-vicesimus psalmus decanetur, præter vespertinales & matutinales hymnos, quos pro animæ suæ remedio repeti jubet. Quarto denique privilegio;

LVIII. Ludovici diplomata pro Casauria & Moninello.

quod Olonnæ etiam editum est, confirmantur kalendis Novembris universæ monasterii possessiones, quas immensas & infinitas fuisse patet ex chronographo^a apud Ughellum. In his tribus posterioribus præceptis primum mentio fit de corpore S. Clementis papæ & martyris, translato in Casaurienfè monasterium, & ab imperatore imprecationes in violatores horum præceptorum adhibentur. In postremo horum diplomatum Ludovicus mentionem facit de alio monasterio, quod in quodam loco, Moninello nomine, duobus ferme millibus ab urbe Mantua distito, extruxit cum basilica *in honore gloriosissime resurrectionis seu ascensionis Domini nostri Jesu-Christi*: ubi cœtum monachorum, die noctuque supernæ majestati famulantium, coadunari iussit, quibus, ut nullam in Dei servitio paterentur egestatem, res suas omnes, quas in inferiori Italia acquiserat, legali more contulit. Eodem anno Heribaldus comes sacri palatii, superius jam laudatus, placitum^b habuit in insula Piscaria, in loco dicto Casa-aurea, ubi monasterium sanctæ Trinitatis edificatum est, cujus in gratiam de rebus cujusdam Candoli sententiam tulit. Huic judicatio Heribaldus comes, *propter ignorantiam litterarum*, tantum signum crucis apposuit. In alio Johannis papæ VIII. ^c placito, tunc ibidem habito, bona Gundæ feminae fisco adjudicantur ob matrimonium ab ipsa initum post susceptum *habitum & velamen sanctæ Dei genitricis Mariæ*.

Johannes VIII. in quadam epistola^d ad Ludovicum imperatorem, qui Pompeianum, & quædam alia monasteria, Ravennati ecclesiæ à Romanis pontificibus ablata, eidem restitui petierat, ea retinere pergit, Ravennati ecclesiæ haud ablata fuisse causatus. Hæc monasteria sunt *sanctæ Mariæ in Comaclo, quod Pomposia dicitur; monasterium sancti Salvatoris in monte Feretri; aliudque monasterium, quod vocatur sancto Probo*. Data est hæc epistola iv. kal. Februarii, indictione VII. quæ huic anno respondet.

Nec minori studio in Ordinem nostrum affecta fuit Angilberga augusta, ejusdem Ludovici conjux. Hæc enim cœnobium virginum, quod modo virorum est, Placentiæ edificavit itidem *sub titulo dominica resurrectionis, & in honore sanctorum martyrum Sixti, Fabiani, Marci & Apulei*, quorum reliquias ibidem reposuit. Habetur in archivo ejus loci authenticum ipsius Ludovici præceptum, monasterii constructionem dotationemque confirmantis *tertio idus Octobris, indictione octava, anno imperii xxv. apud Olonnæ curtem imperialem*. qui locus est in pago Mediolanensi, ubi tria superiora pro Casa-aurea diplomata data sunt. Appensum est authenticum exemplari sigillum ex plumbo, in antica præferens Ludovici effigiem cum hac inscriptione: † HLUDOWICUS IMP. R. & in postica parte CL. AUG. DEC. IMP. Idem Angilbergæ augustæ aliis litteris donat *abbatiam in honore beati Petri, non procul a Placentina urbe, in loco, qui nuncupatur Caput-Trebie*. quod modo prædium est monasterii sancti Sixti. Idem eidem Angilbergæ tradit *monasterium Salvatoris, quod dicitur Novum, intra mœnia Brixie constructum; & alterum in Papiæ, quod vocatur Regina, & xenodochium sanctæ Mariæ cum hospitali sancti Benedicti; necnon & monasterium situm in Sirmione, seu xenodochium sanctæ Mariæ, quod dicitur Sancta-Maria-Brittonum; ea conditione, ut, si prædicta Angilberga ante filiam suam Hermengardem obierit, in ipsa loca filia sua succederet*. Johannes papa VIII. hoc monasterium Angilbergæ vocat in litteris^e ad Liutfridum comitem, ejusque conjugem, quos excommunicat, propterea quod Garelindam sacro velamine rectam, & in monasterio Angilbergæ imperatricis augustæ, quod Placentiæ situm est, sub professione regulari diutissime conversatam, inde abstrahere ausi fuerint. Carolus, cognomento Crassus, non uno diplomate confirmat res monasterii ab Angilberga concessas. Denique Arnolfus hortatu Hirmingardis, quam mater Engilberga ad se miserat, eadem rata habet, & monasterium Novum, quod Ludovicus Brixie situm esse dicit, alio nomine sanctæ Juliæ dictum, *in comitatu Prissanensi* locat. Addit Papiæ *monasterium sancti Marini, atque monasterium sancti Thomæ, necnon monasterium Regine, in quo sanctimoniales Domino famulantes conversantur*.

In unum ex his monasteriis, forte Regine, se recepit Ethelsvida, Burreddi Merciorum regis conjux, cum rex ipse Romam se recepit. quod qua occasione factum sit, paucis explicandum. Cum Dani Britanniam late popularentur ac devastarent, Merciorum quoque regnum dire infestarunt, regemque ipsum regno^f deturbarunt, & Romam diffugere compulerunt: ubi brevi postea mortuus est, sepultus-

L. X.
Ripandunen-
se monasterium
eversum.
& Wilhelm.
Malmesb. lib. 1.
de reg. Angl.
c. 1.

^e Job. VIII.
ep. 165.

Johannis
VIII. epistola
de Pomposia,
&c.
^d Baluz. 10.5.
Misc. p. 489.

L. I. X.
S. Sixti cœ-
nobium Pla-
centiæ & alia.

^b Diplom.
p. 543.

^c ibid. p. 544.

que in schola Anglorum. Uxor ejus Ethelsvida, Atulfi regis filia, mox virum secuta, Papiæ in monasterio denotata est, ibidemque supremos vitæ dies exegit. Rege fugato, Dani Ripandunenfè monasterium invaserunt, in eoque hiberna egerunt, *monasteriumque celeberrimum, inquit Ingulfus, omnium regum Merciorum sacratissimum mausoleum, funditus destruxerunt*.

Postero anno Carolus rex e palatio Compendio ad sancti Dionysii monasterium venit, ubi pascha Domini celebravit, quod hoc anno incidit in sextum kalendas Apriles. Ipsi kalendis ejusdem mensis idem princeps præceptum^a edidit, quo mancipia quædam ex fisco Bekercio, quæ Rainboldus quidam sanctæ Columbæ partibus acquirere voluerat, monachis Dionysianis tradit rogatu decani, Franconis præpositi, ac Meinardi thesaurarii. quod præceptum Adalgarius ad vicem Gaufleni recognovit. *Data kalendis Aprilis, indictione VIII. anno xxxv. regni Karoli, & in successione regni Lotharii anno VI. Actum in monasterio sancti Dionysii*. Dum illic moraretur, rogante Geilone venerabili abbate vagæ ac profugæ congregationis Herensis, ipsi Geiloni, ejusque congregationi donavit abbatiam sancti Valeriani, quæ est in pago Cabilonenfi super fluvium Sagonam seu Ararim, ubi etiam idem venerabilis martyr corpore quiescit; & castrum Trenorchium*, in quo hæc abbatia sita est, cum cella sancti Romani in pago Matifconensi, ad deprecationem Bononis comitis, Richildis reginæ fratris, aliisque prædiis, & cum annali mercato per dies quatuor *in missa* seu festo sancti Filiberti *de transitu*, id est in quo ejus depositio celebratur. *Data XIV. kalendas Aprilis, indictione VIII. anno xxxv. regnante Karolo gloriosissimo rege, & in successione regni Hlotharii anno sexto. Actum in sancto Dionysio*.

Haud scio an tunc Hildericus^b, abbas Caunenfi monasterii in pago Narbonensi, a Carolo rege obtinuerit confirmationem immunitatis, quam olim Carolus Magnus eidem loco tribuerat rogatu Danielis abbatis, qui monasterium Aniano abbati concesserat; quamque Carolus Calvus alteri Danieli abbati confirmaverat. Dum idem rex apud sanctum Dionysium moraretur, Richildis ejus uxor ante quartam feriam paschæ abortivum fetum peperit, qui baptizatus mox obiit. Dum vero purificationis dies ibidem ageret regina, rex ipse ad Basivum palatium agri Ambianensis profectus est; indeque ad litanias celebrandas ante ascensionem ad monasterium sancti Dionysii reversus, dein vigilia pentecostes Compendium adiit. Dum in Basivo palatio ageret, ipsum adiit Johannes Rotomagensis antistes, rogaturus, ut res, prisca^c temporibus sancti Petri & sancti Audoeni usibus assignatas, sicut tempore venerabilis Remigii episcopi segregatæ fuerant, sua auctoritate comprobaret. quod lubenter præstitit Carolus, jubens, ut omnes, qui beneficia ex rebus monasterii habebant, decimas ad hospitale ejusdem monasterii darent, concessa insuper eligendi abbatis integra facultate. Actum *Basiv palatio imperiali VII. kal. Julii* anno regni ejus xxxvi. imperii primo.

Boso comes, paulo ante laudatus, optime affectus erat in Dervenfè monasterium, cui hoc anno res suas largitur, sitas in pago Pertensi, in fine Olonnensi. *Actum Pertense ad basilicam sancti Desiderii, ubi vocabulum est Olumna, vico publico. Datum est hoc testamentum VIII. idus Octobris, anno xxxvi. regnante domino nostro Karolo rege sive imperatore*. Hinc colligas, opidum sancti Desiderii* in pago Pertensi Olonnæ seu Olumnæ olim appellatum fuisse. De Olonna item mentio fit in epistola Karoli, an Calvi, scripta Letrico & Ademaro fidelibus suis, jubentis Dervenfibus restitui, quidquid in Gihinnicurve, & Gundricurve atque Olonna erant de thesauro ecclesiæ. Alius fuit Boso comes, & quidem Rodulfi regis frater, quo petente Albericus abbas ecclesiæ sancti Amandi, sitam in villa Piscionis, ad vitam dedit cuidam Rotfredo, & post ejus decessum Rotgerio fratri ejusdem, ut suo loco dicturi sumus. Superiorem vero Bononis donationem regali præcepto a Carolo imperatore fuisse confirmatam, testis est charta Heriberti Viromandorum comitis, alias referenda. Post hanc observationem de Olonna a me factam venit in manus meas chronicon Alberici, Trium-fontis monachi, in quo hæc leguntur ad annum DCCC LXXIII. *Boso comes dedit ecclesiæ Dervenfi sanctum Desiderium: quod Carolus-Calvus rex Francorum confirmavit*. qui locus hanc observationem omnino illustrat.

ANN. CHR.
875.
LXIII.
Carolus Lu-
dovico impe-
ratoris successus.

Idem Carolus mense Augusto Duziacum profectus, certo nuntio mortem accipit Ludovici imperatoris, qui Mediolani in æde Ambrosiana sepultus est. Magna inde pro imperii titulo certamina inter duos fratres, Ludovicum & Carolum reges, quod imperator nullis liberis masculis relictis decessisset. Accepto mortis nuntio, Carolus statim motis castris Duziaco Pontigonem perrexit; moxque iter in Italiam ingressus, per montem Jovis transire contendit. Ex adverso Ludovicus Germaniæ rex primo Carolum, qui postea Crassus dictus est, tum Carlomanum filios, qui iter Calvo impedirent, magno cum exercitu misit. Cum vero Crassum in fugam conversum, Carlomanum perterritum a Carolo audisset; Ludovicus irafurens ipse cum tertio filio Ludovico in Franciam magno impetu irruit, & usque ad villam Attiniacum obvia quæque devastavit. Calvus a proposito nihilo secius dimotus, acceptis a pontifice legatis, quorum unus Ansegisus Senonum præsul erat, Romam accessit sexto-decimo kalendas Januarias, ibidemque in natali Domini in basilica Vaticana a pontifice sollempni ritu coronatus est imperator, quo facto, multa, eaque pretiosa, beato Petro dona obtulit, ac sequenti anno incunte in Galliam revertit. Postridie suæ coronationis præcepta a regum & imperatorum Farfensi monasterio confirmavit ad preces Johannis abbatis. *Data VII. kalendas Januarii, anno xxxvi. regni domini nostri Karoli in Francia, & in successione Lotharii VI. & imperii ejus primo. Actum in sancto Petro, indictione IX.* Post biduum vero Johannes pontifex, Caroli interventu, fratribus Nobiliaci seu sancti Vedasti apud Atrebatas monasterii castrum ac monasterium confirmavit, & quidquid eis per suum præceptum concesserat, & Gallicanorum antistitem decreto muniri fecerat. Massonus & alii pontificias litteras retulerunt.

a *Chefn. to. 3.*
p. 667.

Angilberga
augusta fit mo-
nacha.
b *Joh. VIII.*
ep. 43.
c *id. ep. 86.*
p. 91.

LXIV.
Trenorchii
bona confirma-
ta in synodo
Cabilonensi.

* *le Velay.*

Aurelianus
fit præsul Lug-
dunensis.

d *Spicil. to. 12.*
p. 551. & seqq.

LXV.
Ado Vien-
nensis moritur.

Mortuo Ludovico imperatore, Angilberga seu Engilberga augusta in Brixienſe Salvatoris & sanctæ Juliæ monasterium secessit, ibidemque religiosum induit habitum. Ad eam Johannes papa consolatoriam epistolam b scripsit de morte imperatoris, cujus anniversario die c pro ejus animæ sempiterna requie sacrificium se oblatum promittit, & quotidianas pro eo preces.

Interim episcoporum conventus apud Cabilonem in ecclesia sancti Marcelli habitus est ad ordinandum Adalgarium episcopum Aduensem: quo in conventu condita synodica littera de confirmatione bonorum & possessionum monasterii Trenorchienſis, sibi in ipſo comitatu Cabilonensi ad Ararim, ubi sanctus Valerianus martyr, cum sancto Filiberto abbate istuc translato, colebatur. In recensione ejus loci possessionum memorantur cella sancti Romani in pago Matifconensi; in Arvernico cella sancti Porciani, confugij causa monachis sancti Filiberti a rege concessa; in Pictavenſi cella sancti Prudentii; in Cenomannico Buſſiolium, denique in pago *Valagio* seu Vellavenſi * cella, *Godet* dicta, ad Ligerim sita, quam Desiderius quidam eidem donaverat. His litteris subscribere non modo presentes, sed etiam absentes episcopi, immo etiam posterii, quibus hoc privilegium subscribendum postea oblatum est. Ex metropolitanis subscribunt Remigius Lugdunensis, & Ado Viennensis, qui ambo paullo post e vita migrarunt. Certe iisdem litteris subscriptus invenitur Aurelianus Remigii successor ex abbate Athanacensis monasterii, quod ipse monastico ordini restituerat. Idem Saxiaci in agro Lugdunensi monasterium condiderat ante pontificatum, ubi Fossatenſes monachos profugos jam præsul collocavit. Caroli regis littera de dono abbatia sancti Porciani, & confirmatio Johannis papæ VIII. existant in Spicilegii tomo d duodecimo, & alibi.

Sub finem ejusdem anni ad caelestem patriam migravit Ado Viennensis antistes, & quidem xvii. kalendas Januarii, quo die Viennenses facti hæc de eo habent. *xvii. kal. Januarii sancti Adonis Viennensis episcopi, mira sanctitatis viri, anno ab incarnatione Domini dccc lxxv. indictione viii. Rexit autem ecclesiam suam sexdecim annos, & sepultus est in ecclesia Apostolorum Vienna, id est in extramurana monasterii sancti Petri basilica, ubi Viennenses pontifices humari mos erat. Hoc monasterium olim nostri Ordinis, nunc canonicorum sæcularium est. Sancti Adonis festus dies sub ritu duplici colitur in ecclesia Viennensi, sollempnius in basilica sancti Petri, ubi ejus reliquæ promiscue cum aliis aliorum sanctorum archiepiscoporum pignoribus sub altari asservari dicuntur post sacrarum thecarum expilationem, ab hæreticis factam memoria patrum nostrorum. In breviario Romanensi Ado annos plus minusve septuaginta-sex vixisse traditur. De ejus martyrologio,*

chronico, & actis sanctorum Desiderii episcopi & Theuderii abbatis ab eo scriptis, superius actum est. Othranus ejus successor idem in æde sancti Petri conditus est post annos regiminis fere tredecim.

Adoni adjungendus Alfridus Hildensheimensis episcopus idem e nostris, qui hoc ipſo anno in consortium sanctorum migravit xviii. kalendas Septembris, & in Alinedensi a ecclesia, quam ipse struxerat, sepultus est: ubi miraculorum virtutibus in morbis sanandis claruisse perhibetur in chronico Saxonico nondum edito. Is est Alfridus tranſrhenensis episcopus, ad quem Hincmarus b scripsit pro quibusdam rebus S. Remigii in Thoringia sitis, quas eidem administrandas commiserat. Post hunc Liudolfus, novæ Corbeia monachus, episcopatus successor designatur: sed subita morte præventus, ante initam sedem interiit. Huic sufficitur Marcwardus, qui anno regiminis quarto a Sclavis interfectus est, ut legitur in chronico Hildensheimensi, ubi Liudolfus mendose *chovepiscopus* electus dicitur.

Forſan hic Marcwardus uti & Liudolfus, assumtus est ex coetu Corbeia-novæ monachorum, qui hoc tempore Sclavos seu Slavos ad fidem christianam convertisse memorantur. Tunc enim, referente Helmodo, egressi e Corbeia monachi sanctitate insignes, qui Slavorum salutem stitabant, seipsos impenderunt ad subeunda pericula & mortes pro legatione & prædicatione verbi Dei. Hi, peragratis multis Slavorum provinciis, pervenerunt ad eos, qui dicuntur Rani sive Rugini, habitantque in corde maris: ubi fomes erroris & sedes idololatriæ erat. Illic verbum Dei cum omni fiducia & libertate prædicantes, totam illam insulam Christo lucrati sunt: ibique oratorium construxerunt in honorem Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, & in memoriam sancti Viti, Corbeia suæ patroni. Processu temporis, etsi Rani a fide defecerint, nihilo minus retinuerunt cultum sancti Viti, quem pro Deo quodam habent. Tunc temporis Corbeiam-novam regebat Adalgarius abbas tertius, cui Hincmarus c scripsit litteris gratias agit de precibus, ab ipſo & fratribus sibi commissis Deo pro se oblatis, & de donis ejusdem abbatis, cui res ecclesiæ Remensis in Thoringia fitas commendat. In chronico Corbeienſi apud Meibonium, ubi Corbeienſes sub Adalgario abbate monachi recensentur, inter alios memorantur Margwardus & Liudolfus, sed non dicti episcopi, haud scio an iidem, qui Alfrido in sede Hildensheimensi successisse perhibentur. Apud Paullinum in recensione Corbeienſium sub eodem Adalgario abbate monachorum notatur Walbertus episcopus Hildensheimensis. Non diu superstes fuit Adalgarius abbas, qui post viginti annos præfecturæ vii. idus Januarii obiisse dicitur, forte anno sequenti. Ejus successor Thancmarus vix mensibus octo Corbeia præfuit, obiitque iii. idus Septembris. Nec diuturnus fuit post eum magistratus Avonis abbatis, qui cum vix tribus annis locum rexisset, & ipse decessit v. idus Novembris. Longior fuit Bovonis primi præfectura, qui post annos undecim extinctus est iii. kalendas Novembris, locumque fecit Godeschalco abbati, ad annos decem, qui pridie idus Januarii e vita migravit, successorem sortitus Bovonem secundum ad annos decem, de quo in sæculo sequenti. Bovoni primo tribuendum videtur id, quod ex ejus scriptis refert Adamus Bremensis canonicus de sancto Rimberto episcopo, cujus adhortationibus ac precibus Frisii barbarorum immensam stragem fecerunt, ut suo loco videbimus.

Lambertus Scaffnaburgensis auctor est, Brunwardum, Herveldensem seu Herfeldensem in Turingia abbatem, hoc anno e vivis excessisse, eique Drugonem successisse, locumque rexisse ad annum ejus sæculi nonagesimum-secundum, quo anno Harderadus ei successit: cujus successor Dietbardus regimen subiit sæculo decimo incunte. Brunwardo abbati scripsit Hincmarus d Remorum antistes pro rebus sancti Remigii, & colonis Remensis ecclesiæ in Thoringia constitutis.

Post mortem Ludovici imperatoris, cum Carolus Francorum rex occupandi imperii causa in Italiam contendisset, Ludovicus Germaniæ rex cum valida manu regnum Caroli ingressus est, ut eum ex Italia reverti cogeret, misso interim filio Carlomanno in Italiam adversus ipsum, sed mox reverso sub fictis Caroli promissis. Perstitit in Francia occidentali Ludovicus usque ad finem anni: sed tandem multorum precibus expugnatus, ne Gallia regionem perderet; mense Januario anni insequentis in regnum suum rediit, quæ omnia discimus ex Annalibus Fuldensibus. Forte per id tempus apud urbem Mediomatricum versabatur, cum ad eum access-

ANN. CHR.
875.

LXVI.
Alfridus item
Hildensheimen-
sis, cujus suc-
cessor Liudol-
fus.
a *lib. 34.*
n. 46.
b *Frod. lib. 3.*
c. 23.

LXVII.
Sclavi a
Corbeienſibus
converſi.

Adalgarius
abbas, &
successores.

c *Frod. lib.*
3. c. 24.

LXVIII.
Hersfelden-
ſes abbates.

d *Frod. lib. 3.*
c. 24.

Glanderienſe
monasterium.

ANN. CHR.
875.

re fratres ex cœnobio sancti Martini, necnon & beati Undonis confessoris Christi, quod Glanderense, vulgo Longa-villæ monasterium vocant, rogaturi, ut ad splendendam ipsorum inopiam, res quasdam eidem cœnobio ablatas eis restitueret. Horum postulatis rex acquiescens, quia ecclesia ipsa in manibus, inquit, nostris habebatur, consultu Bertulii Trevirorum archiepiscopi, villam Grinstat seu Grindestat, sitam in pago Wormatiensi, eis restituit. *Data xi. kalend. Decembris, anno xxxviii. regni Ludovici serenissimi regis in orientali Francia regnantis, indictione ix. Actum Mettis civitate.* quæ indictio a mense Septembri inchoanda est, ut huic anno conveniat. Certe hoc diploma differri non potest in annum sequentem, quo Ludovicus ipse v. kal. Septembris Franconofurti decessit. Hoc primum nobis occurrit sincerum instrumentum pro monasterio Glanderensi, cujus conditores fuisse dicuntur beati Dignus & Undo; benefactor vero Bodagillus, sancti Arnulfi Mettensis episcopi pater, ut legitur in qualicumque diplomate sub nomine Ludovici Pii, recognito a Sigismundo Romanorum rege: quo in diplomate ecclesia Glanderensis in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & sanctorum confessorum Martini, Digni, Bodagilli atque Undonis consecrata dicitur; spoliata vero a regibus, qui ante Carolum Magnum extiterunt. Sunt qui istius monasterii originem Arnoaldo^a, Ansberti ducis filio, tribuunt: sed præferenda videtur altera opinio. Hactenus perstat Glanderense monasterium diocesis Mettensis sub Benedictina Congregatione sancti Vitoni. Ad res Italicas revertor.

^a r. lib. 8.
n. 27.L X I X.
Johannes
Diaconus vi-
tam S. Grego-
rii scribit.

Johannes diaconus hoc tempore libros quatuor de gestis beati Gregorii papæ, cognomento Magni, scripsit, eosque Johanni papæ VIII. inscripsit. Tempus quo librum tertium absolvet, ipse notat in ejus libri capite LVIII. scilicet indictionem octavam, quæ, si a kalendis Septembris computetur, anno superiori; si a kalendis Januarii, huic anno convenit. In præfatione horum librorum ad Johannem papam occasionem suscepti operis memorat. nempe cum ad vigilias festi beati Gregorii Romani pontificis & Anglorum apostoli lectiones ex sancto Paulino Nolano episcopo desumerentur, subtomachatus est Johannes papa, quod is, qui tot sanctorum vitas in suis Dialogis scripserat, propria vitæ suæ historia in sua ipsius ecclesia careret. Id vero eo indignius pontifici visum est, quod Anglosaxones acta ejus propria ex venerabilis Bedæ historia, & Langobardi ex Paulo Warnefridi haberent, qua re commotus Johannes papa Johanni diacono scribendæ Gregorii vitæ curam demandavit: ut Romani haberent in promptu, quod in Romana ecclesia lectarent. Pontificis jussis incunctanter paruit diaconus, totumque opus in quatuor libros distinxit, non tam rationem habens temporis, quo quæque res facta est, quam rerum similitudinem, quas in unum contulit. Sub finem libri quarti Johannes dedita opera probat, Gregorium in monasterio servasse speciem propositi regularis, olim a sancto Benedicto statuti, cujus ipse vitam describens in dialogo, regulam quoque laudaverat, quod quidem probat tum ex baltheo ejus seu zona in tumulo reperta, quæ unius pollicis mensuram non excedebat; tum ex institutis monachorum, quos Augustinus monachus, ab eo in insulam Britanniam ex suo monasterio missus, ibidem instituerat, quos regulæ sancti Benedicti mancipatos fuisse ex eo demonstrat, quod ex ipsius discipulis vix posset in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observetur tam in proposito, quam in habitu regula Benedicti. quod quidem tanto molimine probandum non suscepisset Johannes diaconus, nisi & ipse monachus ejusdem fuisset instituti. Ejus porro diaconia erat in oratorio sancti Johannis ad Suburram, ut ipse testatur in libri tertii capite LVIII. ubi ait se auctorem fuisse, ut Gaudericus Velitrensis episcopus altare sanctæ Dei genitricis Mariæ, quod extra oratorium sancti Johannis in apertissimo atrio positum, congruis luminaribus honorari non poterat, intra oratorium locaret; tumque pyxidas duas sigillatas ab altari removisse dicitur, quarum alteram cum aperuisset, particulam quædam ex sacris tunicis in ea visæ sunt, quibus sub altari depositis, divinitus accensæ lampades ibidem sapius apparuerint. Plura de Johanne diacono superius.

L X X.
S. Cuthberti
translationes.

Per hoc tempus cum Northumbrorum quoque regionem Danica tempesta afflaret, visum est Eadulfo magni meriti episcopo, qui Lindisfarnensem regebat ecclesiam, ut sancti Cuthberti episcopi corpus in tutiorem locum asportaret. Assensit episcopo Eadredus abbas, qui sub episcopo monachis Lindisfarnensibus præerat, & ipse miræ apud Deum sanctitatis, nec exiguæ apud homines nobilitatis.

ANN. CHR.
875.

Tentata in Hiberniam cum sacro corpore trajectio, sed divinitus impedita, plaudentibus incolis, qui tanti patroni ablationem inconsolabiliter lamentabantur. Omnium demum sententia fuit, ut venerabile corpus deferretur ad Crecam monasterium, in Bulmetensi agro positum haud procul Eboraco, ubi ab ejus loci abbate, nomine Geve, honorifice exceptum est; post quatuor menses translatum Cuncacestram cum episcopali sede Lindisfarnensi: donec tandem Dunelmum hæc translata est. In omnibus porro ecclesiis, in quibus sancti pontificis corpus stetit, nullus patuit feminis aditus, quod olim in Lindisfarnensi ecclesia vir sanctus districtè vetuerat.

Insequente anno Carolus, imperatoria dignitate insignis, nonis Januarii ex urbe Roma egressus, Papiam venit, ubi, electione ejus ab episcopis & proceribus confirmata, leges regio more sancivit, ac Bosonem, Buvini comitis filium, Richildis uxoris suæ fratrem, illarum partium ducem declaravit. Ibidem quoque Berengarium Fori-Julii comitem dixit loco patris ejus Eberhardi seu Evrardi, qui ante biennium obierat, uti colligitur ex charta donationis, quam Gisla Evrardi conjux Cifonio^a fecit pro sua & viri sui sepultura, cujus corpus, cum adutorio filii sui Unrochi, ab Italicis partibus Cifonium^{*} deferri curaverat, qui locus est pagi Tornacensis in Belgio, ubi monasterium seu collegium canonicorum cum marito suo construxerat. Hujus donationis instrumentum datum est Fivis^{*} prope Insulam Belgii opidum, mallo publico, kalendis Julii anno xxxv. regnante Karolo rege gloriosissimo, id est anno DCCC LXXIV. quo proinde tempore jam Evrardus mortuus erat. Eandem donationem Gisla confirmat aliis litteris^b, in quibus Carolus Calvum germanum suum cum reverentia vocat. Hinc est quod Johannes papa VIII. Berengario comiti scribens, eum regia prosapia ortum dicit. Exstat Evrardi ipsius patris testamentum^c, actum in comitatu Tarvisano, in corte Musicstro, imperante domino HLudovico augusto, anno regni ejus Christo propitio xxiv. quod de Ludovico II. rege, postmodum imperatore, intelligendum est, cujus annus xxiv. regni Longobardici coincidit in annum DCCC LXVII. initio ducto ab anno DCCC XLIV. quo anno a Sergio papa rex coronatus fuit. Hæc observatio necessaria est, tum ad illustranda ea, quæ de Berengario comite, postmodum imperatore, inferius dicturi sumus; tum ad refellendum Miræum, ejusque sequaces, qui hoc Evrardi testamentum de Ludovico Pio interpretantes, illud suspectum habent, adeoque Evrardi cum Gisla matrimonium, ob chronicas ejusdem testamenti notas, quas cum annis Ludovici Pii regni in Italia conciliare non poterant.

ANN. CHR.
876.
L X X I.
Caroli acta
in Italia.^a Spicil. to 12.
p. 497.
^{*} Cifoin.^{*} Fives.
^b ibid. p. 500.^c ibid. p. 490.

Redeo ad Papiæ conventum, qui a Carolo mense Februario^b habitus est, in quo post episcopos Raginerius abbas ipsius Caroli coronationi subscripsit. Antequam Roma discederet imperator, a Johanne papa litteras obtinuit, quibus partitio sancti Medardi monachorum, ante annos quinque ab se facta, confirmatur. Has litteras in Appendice videre licet, scriptas mense Januario per manum Anastasii bibliothecarii, anno quarto Johannis papæ, Caroli imperatoris augusti anno primo, & post consulatum ejus anno primo, indictione ix.

Ex Italia in Franciam reversus Carolus, in monasterio sancti Dionysii pascha celebravit, atque ex auctoritate papæ legatorum conventum episcoporum in idus Junias Pontigonem^{*} indixit, qui locus est diocesis Catalaunensis in pago Pertensi ad Saltum^{*} amnem Orna auctum, qui paullo infra in Matronam devolvitur ad vetus Victoriacum^{*}, quod Incensum vocant.

Ejus reditus
in Franciam.^{*} Pontion.
^{*} le Sauv.
^{*} Vitry-le-Brun;
lé.L X X I I.
Pontigonensis
conventus
acta.

Is conventus xi. kalendas Julias, indictione nona, imperatore ac legatis præsentibus, institutus est, ac sessionibus septem absolutus. Prodiit in illum conventum Carolus, primo quidem in vestitu deaurato, habitu Francico; postea vero græcico more paratus & coronatus. quem ritum deinceps plerumque sectatus est, græcas glorias æmulari amans. In eo actum de primatu, Ansegiso Senonum antistiti a Johanne papa per Gallias concessio, cui Gallicani episcopi fere omnes, præ cæteris Hincmarus Remensis, strenue repugnarunt, quantumvis instantibus legatis: sed tandem regni voluntati cesserunt. Actio sexta, v. idus Julii legati dona a pontifice missa obtulerunt, imperatori sceptrum & baculum aureum; imperatrici pallia & armillas cum gemmis; iidemque damnationem Formosi Portuensis episcopi, Gregorii nomenclatoris, aliorumque, qui cum eis contra pontificem conspiraverant,

ANN. CHR.
876.

toto approbante concilio recitarunt. Soluta inde concilio, Carolus legatos eximie donatos in urbem dimisit, profectusque Pontigone III. kalendas Augusti venit Catalaunum, ibique usque ad idus ejusdem mensis imbecillitate valetudinis detentus est. Inde progressus Remos, cum in regiam villam pagi Laudunensis Silvacum pergeret, nuntium accepit de morte fratris Ludovici Germaniæ regis, qui Francofurti v. kalendas Septembris diem obierat. Concilii actis post episcopos subscripsere abbates, Hugo sancti Martini Turonensis, Albuftus ex monasterio, quod Bethleem sive Ferrarias vocant, Hilduinus abbas, nempe Sithiensis, & bibliothecarius, Wlfardus Flaviniacensis, Gauzlenus abbas, Pratenfis videlicet, & archican-cellarius.

LXXIII.
Carilocenſis
monaſterii pri-
vilegium.
a Labbe. to. 9.
conc. col. 1261.

Carilocenſi a monaſterio privilegium in eodem conventu conceſſum eſt, agente Rarberto Valentinenſi epiſcopo, qui una cum fratre ſuo Eduardo, recens mortuo, divino ſuccenſus amore, per manus Gauſmari abbatis, ſuorumque monachorum, hoc monaſterium fundaverat & conſtruxerat in poſſeſſione propria, in pago Matificenſi, ſuper fluvium, qui dicitur Scorvinus, haud procul a Ligeri. quem locum, quod fuerit minus gratus, Carilocum vocavit. Et ne forte bene cœpta minui, vel perturbari quolibet inſtinctu poſſent; patres ſynodi rogavit pius antiſtes, ut ſynodali privilegio, atque etiam imperiali præcepto munirentur. nempe ut is, dum viveret, Cariloci diſpoſitionem per abbatem & monachos obtineret, eiſque omnem, ut patrem decet, tuitionem ac ſollicitudinem exhiberet: at poſt ejus obitum nulli propinquorum ſuorum, aut quibuſvis aliis, ullam in eundem locum poteſtatem, vel dominationem uſurpare fas eſſet: ſed liceret ſanctis monachis ejus loci normam ſuæ religionis, nullis obſtantibus, exercere, & de rebus propriis, Domino, ſanctiſque martyribus Stephano & Fortunato conceſſis, expedita dominatione libere diſponere, ut ab omnibus benedicatur Deus. Huic privilegio ſubſcribunt octo metropolitani, Aurelianus Lugdunenſis, Otrannus Viennenſis, Hincmarus Remenſis, Johannes Rotomagenſis, Theodericus Veſontionenſis, Roſtagnus Arelatenſis, Frotrarius Bituricenſis, Anſegiuſ Senonenſis, præter Segaldum Turonenſis eccleſiæ legatum. Ex epiſcopis illarum provinciarum ſubſcribit e noſtris Odo Bellovacenſis, & forte Berardus Virdunenſis, qui in Theologio monaſterio deceſſit ac ſepultus eſt. Abbatum pariter ſubſcriptorum nomina pleraque corrupta ſunt in editis. Primi leguntur abſque locorum designatione *Grymphatus, Warno, Bego abbates*. Poſt eos *Gumertus* Corbeienſis monaſterii abbas, *Bernardus* Sollemniacenſis, *Carnulfus* Belli-loci monaſterii abbas, quorum nomina in vulgatis concilii actis deſiderantur. *Data kalendas Junias, indiſtione VIII. anno xxxiii. regni Karoli gloriſſimi au- guſti in Francia, & imperii ejus primo. Actum in Pontigono palatio.* Vitiata ſunt in editis hæ chronice notæ, ubi pro *indiſtione octava*, legendum *nona*, & pro *anno xxxii. regni Karoli*, legendum *xxxvi.* facili utrobique numerorum errore.

b Spicil. to. 12.
p. 261.
Abbat in hac
ſynodo.

LXXIV.
Diplomata pro
Bello-loco &
Sollemniaco.

Vitiata ſunt etiam, ut jam dixi, abbatum pleraque nomina, quorum poſtremus Belli-loci abbas Gairulfus, ſeu Gayrulfus, laudatur in diplomate Caroli imperatoris, quo prædia quædam in villa pagi Lemovicenſis Orbaciaco, in vicaria Exandonenſi, Belli-locenſibus tunc largitus eſt ad deprecationem *Frotarii Bituricenſis archiepiſcopi, & Gayrulfi monaſterii Belli-loci abbatis, quod eſt in honore beati Petri conſtructum, ubi requieſcit corpus ſanctæ Felicitatis martyris Chriſti, ſitum in pago Tori- nenſi ſuper fluvium Dordoniæ.* *Data III. idus Julii, indiſtione nona, anno xxxvi. regnante Karolo gloriſſimo imperatore, & in ſucceſſione Lotharii anno VI. imperii autem anno primo. Actum Pontioni palatio imperiali.* ubi legendum *anno xxxvii. regni Karoli*, a viceſimo die Junii inchoato. Ibidem *Bernardus Sollemniacenſis abbas, qui & ſynodo interfuit ac ſubſcripſit, a Carolo duas villas, Voſias & Ludin- iacum, obunuit. Data xvii. kalendas Auguſtas, indiſtione viiii. anno xxxvii. regnante Karolo gloriſſimo imperatore, & in ſucceſſione Lotharii anno VI. imperii au- tem ejus anno primo. Actum Pontioni palatio imperiali.* Audacher notarius ad vicem Gozleni diploma recognovit.

LXXV.
Corbeiz abba-
tes.

Mendosum eſt etiam nomen *Gumerti* abbatis Corbeienſis, cujus loco legendus videtur *Guntharius*, quem Trafulfo proxime ſucceſſiſſe exiſtimo. Odoni abbati in ſedem Bellovacenſem aſſumto ſubrogatus in vetuſtis ac novis indicibus legitur Angilbertus ſeu Engilbertus abbas, & poſt eum Trafulfus. Sic enim in veterriſimo indice, cujus prima manus in Ratoldo abbate ſub finem decimi ſæculi deſinit, ordi-
nantur

ANN. CHR.
876.

nantur poſt Odonem huius ſæculi Corbeienſes abbates, eorumque obitus. *Angelbertus abbas nonis Februarii, Trafulfus abbas x. kalendas Januarii, Hildebertus abbas x. kalendas Martii, Guntharius abbas III. idus Julii, Heilo abbas xvi. kalendas Septembris, Franco abbas viiii. kalendas Martii.* At Angelbertum ſeu Engilbertum principatu Ludovici & Carolomanni fratrum abbatem fuiſſe conſtat ex ipſius ver- ſibus, quibus codicem ſancti Auguſtini de Doctrina chriſtiana Ludovico regi, Ca- rolomani fratri, nuncupavit, ut ſuo loco videbimus. Forte Angelbertus Odoni ad breve tempus ſuffectus, poſtea loco motus fuerit a Carolo rege, qui arbitrato ſuo abbates mutabat; dein reſtitutus tempore Ludovici & Carolomanni. Ut ut eſt, brevi poſt Odonem intervallo Corbeiam rexit Trafulfus; dein Hildebertus, & poſt eum Guntharius, cujus tempore Carolus Calvus a imperator Corbeiz privilegia confirmavit anno ſequenti, ut patet ex his chronicis notis: *Data IV. kalendas Apri- lis, indiſtione x. domni Karoli imperatoris in Francia xxxvii. imperii ejus anno ſecundo, atque in ſucceſſione Lotharii anno viiii. Actum Compendio palatio imperiali.* In editis male inferum eſt inter pontifices, qui Corbeienſia privilegia confirmarunt, Chri- ſtophori nomen, qui fere anno triceſimo poſt mortem Caroli imperatoris Romanam ſedem occupavit.

a Spicil. to. 6.
p. 408.

Sic itaque inſtituenda videtur ſeries Corbeienſium abbatum poſt Odonem Paſchaſii Radberti ſucceſſorem. Odonem creatum Bellovacorum epiſcopum excepit ad breve tempus Angelbertus abbas, anno ejus ſæculi quinquageſimo-nono; dein Trafulfus, triennio poſt ab Hincmaro archiepiſcopo miſſus ad Rothadam Sueſſionum epiſco- pum, ut eum a Romano itinere deterreret. Idem anno ſequenti confirmationem privilegii Corbeienſis a Nicolao papa obtinuit. Eo abbate Carlomannus ſubdia- conus, Caroli regis filius, in Corbeienſe monaſterium reſuſus. *Trafulfo b Corbeienſi* ejuſque fratribus ſcripſiſſe dicitur Hincmarus archipræful pro quodam fratre, qui temere abceſſerat a monaſterio, quem a rege receptum in gratiam præceperat idem pontifex ad monaſterium quantocius reverti, regis mandato pacifice ſuſcipien- dum, donec ejus converſationis modus a rege & eodem epiſcopo tempore oppor- tuno diſponeretur. Sic Corbeienſis monaſterii res curabat Hincmarus, propterea quod illius loci privilegiiſ tutandis, Remenſis archiepiſcopus peculiari jure, invigilare deberet. Porro monachum illum, de quo hic agitur, unum puto eſſe ex duo- bus illis Corbeiz monachis, quorum auxilio Carlomannus e monaſterio ad Ludo- vicum Germaniæ regem confugit, quod ſi ita eſt, Trafulfus abbas perveniſſe dicen- dus eſt minimum ad annum ejus ſæculi ſeptuageſimum-tertium, quo id contigit. Non diu poſt ſuperſtes fuit Trafulfus, cujus obitus in tabulis funerariis notatur x. kalendas Januarii, quo die fratres paſtum de Ritholdi-monte habere debebant. Eo mortuo Corbeienſibus ſcripſit Hincmarus archipræful, aut potius ad eorum litteras reſcripſit, gratias agens pro impenſa ſibi ab eis benignitate, aſſerens ſe plu- rimum eorum orationibus conſidere; monenſque eos, ut quicumque ex ipſis *navem dominicæ gubernationis ſuſceperint regendam, contra inſurgentium tempeſtatum impetus impigra ſollicitudine dirigere ſtudeant, & ut in perſecutione imminente paganorum, id eſt Nortmannorum, quacumque recedendum ſit, a bono propoſito non recedant.* Trafulfo mortuo, haud ſcio an loci regimen, repugnantibus monachis, reſumere, an abbatem non electum, favente Hincmaro, obrudere voluerit Odo epiſcopus Bello- vacenſis, ad quem idem Hincmarus ſcribit de litteris ſibi ab eodem Odone miſſis; in quibus compererat inſurgere quosdam monachos contra ſacram auctoritatem, & de privilegiis Corbeienſis monaſterii. Certe illo temporis intervallo Huſtienſem eccle- ſiam in Belgio, velut abbatiali jure, condidit idem Odo in fundo, quem Conradus comes paullo ante Corbeienſibus donaverat. Sed tandem ſubrogatus eſt in locum Trafulfi Hildebertus, tum Guntharius, quorum brevis admodum præfectura fuit, ſuffecto paullo poſt Angelberto ſeu Engilberto, ut ex ejus verſibus inferius proba- turi ſumus. *Gunthario abbati*, haud dubie Corbeienſi, ſcribit Hincmarus archiepiſcopus, eumque valde reprehendit, quod quemdam irreligioſum monachum de proprio monaſterio irreverenter proprio libitu recedere feciſſet, oſtendens id nefas eſſe ex auctoritate regulæ; monetque, ut cum miſſo regis perquiratur & compre- hendatur, atque in monaſterium reducatur, & in artiſſimam cuſtodiam retruda- tur; ejuſque culpas & errata ſibi deſcribi, ac deſcriptionem ipſam cum proprii epiſ- copi litteris mitti curet Guntharius, ut ſecundum ſacras regulas Hincmarus ipſe

b Frod. lib. 3;
c. 24.

c Ibid.

d Ibid. c. 231

e Ibid. c. 24.

ANN. CHR.
876.LXXVI.
S. Columba
villa Peredus
data.

cum consilio cœpiscoporum de illo decernat. Hinc patet falli eos, qui Guntharii præfecturam differunt in annos octo vel novem, atque adeo post mortem Hincmari archiepiscopi, qui ejus sæculi anno octogesimo-secundo decessit.

Ex urbe Remorum Carolus Silvacum profectus est, dein Carisiacum, ubi Chunrado comiti, propinquitate sibi conjuncto, villam pagi Senonici, vocabulo Peredum, dono dedit. *Datum pridie nonas Septembris, indictione VIII. anno XXXVII. regni domini Karoli imperatoris in Francia, & in successione HLotharii VII. & imperii ejus I. Actum Carisiaco palatio.* Ejus rei præceptum Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Eandem villam paullo post idem Chunradus, qui se comitem Vermeriensis dicit, in perpetuam elemosynam ecclesie domne Columba Senonensis contulit. *Datum apud Senonas, anno XXXIX. regni gloriosissimi Karoli imperatoris in Francia, & imperii III. XVII. kalend. Augusti,* ubi legendum anno XXXVIII. regni, & imperii II. nam Carolus annum sequentem, qui ejus imperii secundus erat, non excessit. Utraque litteras habes in Appendice hujus tomi.

LXXVII.
Ludovico rege
mortuo novæ
turbae.

Cum Remis Silvacum pergeret Carolus, nuntium accepit, fratrem suum Ludovicum Germaniæ regem v. kalendas Septembris Francofurti diem obiisse, postridie sepultum in monasterio Laureshamensi. Itaque prope Aquilgranum, dein Coloniæ contendit, ut partem Lotharii regni, quæ Ludovico quondam obtigerat, occuparet. Ludovicus ex Hemma regina, quæ paucis ante ipsum diebus Ratisponæ morua, ibidemque in monasterio sancti Emmerammi humata fuerat, tres filios reliquit, Carlomanum, Ludovicum, & Carolum, qui postea Crassus dictus est. ex quibus Ludovicus, qui paternum funus curaverat, ubi patrum, paterni regni fines ingressum, castra ad Rhenum posuisse audivit, Francofurto copias movit, atque ad alteram Rheni ripam confedit. Mox jure primum, dein gratia per legatos petita, cum neutrum impetrasset, probationis modo rem tentare aggressus est, atque homines decem cum aqua calida, totidemque cum frigida; decemque alios cum ferro candenti ad judicium misit, hoc ritu probaturus, utri paterna illa regni Lothariani portio conveniret, qui omnes, re tentata, cum detrimentum nullum cepissent, tum Ludovicus, juris æquitate, & cælesti, ut sibi videbatur, judicio fretus, rem armis dirimere constituit, ac Rhenum copias occulte trajecit. quod ubi patruo compertum, mox hic Richildem imperatricem prægnantem per Hilduinum abbatem Sithiensem Heristallum misit; ipse vero contra nepotem hostili more perrexit, præmittens legatos, qui fide amicum colloquium expererent. quod cum Ludovicus approbasset; ille nepotis castra noctu adortus, fusus nihilo minus fugatusque est nonis Octobris, multis suorum cæsis, quibusdam etiam captis: ex quibus Ottulfus Tricassium episcopus, & Gauzlenus abbas Prædensis numerantur ab annalista Bertiniano.

LXXVIII.
S. Dionysii de-
latio ob Nort-
mannos.a *Will. lib. 2.*
c. 9.
b *Dudo lib. 2.*

Dum hæc ad Rhenum prope Andernacum geruntur, hac occasione usi Nortmanni, cum centum circiter navibus Sequanam ingressi, solitis prædationibus obvia quæque diripiunt. In transeursu Gemeticum veniunt, & corpus sacre virginis Ameltrudæ, quod a Britannia asportasse dicuntur, in capella sancti Vedasti, quæ trans flumen est, super altare ponunt. quæ capella hæcenus, ait Wilhelmus Gemeticensis monachus, illius virginis nomen retinet. Idem tradit Dudo^b sancti Quintini decanus, additque Rollonem, cum Gimegias venisset, vidissetque sancti Petri monasterium monasticis ædificiis adornatum, sanctum locum esse reputasse, ibique morari noluisse, sed ultra flumen ad capellam sancti Vedasti naves applicuisse. Nortmannorum accessu perterriti monachi Dionysiani, sacra beatissimorum Dionysii, Rustici & Eleutherii corpora e monumentis efferunt, & ad Superiorem-entem^{*}, quam eisdem Berta Magni Caroli filia, in pago Remensi ad Axonam contulerat, deducunt, atque in ecclesia sancti Martini deponunt. Interim Nortmanni irruunt in sancti Dionysii monasterium, quod tamen, non sine peculiari Dei auxilio, incrematum reliquerunt. Ibidem sacra corpora remanserunt saltem ad mensem Junium anni insequentis, quo tempore Gozboldus quidam, qui Carolum imperatorem Romam euntem comitaturus erat, una cum Gozboldo locum adiit, iter suum Deo per sanctos martyres commendaturus. Hæc scripta reliquit anonymus Dionysianus in libro tertio de miraculis sancti Dionysii, qui plurima ibidem facta commemorat testis rerum oculatus, testes adducens præ aliis Haginonem diaconum, & Otrannum archicustodem sacrorum corporum, monachos Dionysianos

^{*} *Conseverenz.*ANN. CHR.
876.

ad probanda illa miracula, quibus utitur ad revincendos eos, qui sanctum Dionysium suo tempore *Arcopagiten* agnoscere nolebant. In his miraculis mentio fit de villa *Postionis* in pago Laudunensi, quæ erat de potestate sancte *Mariae Sueffionum*, & de villa *Saidis*, sita in pago Vonciaco, quæ erat de potestate sancti *Remigii Remorum inelyti pontificis*. Idem etiam meminit *Blandiaci ville sancti Medardi subiecte potestati*. Ultimum miraculum ibidem accidit xvi. kalendas Octobris, cum nocte dominica nocturnale officium celebraretur.

Victus Carolus Duziacum venit, & conventum publicum Salmontiacum ad quintum-decimum diem post festum sancti Martini indixit, ibique quosdam homines ex parte regni Lotharii, quam frater suus Ludovicus obtinuerat, ad se post pugnam Andernacensem venientes, excepit, eisque quosdam abbatias dedit; quibusdam ex abbacia Marcianensi, quæ ad Scarpum in Belgio sita est, prædia in beneficium concessit, eosque a se dimisit. Inde contra Nortmannos, in Sequanam ingressos, proficiscens, in villa Vinzinnico^{*}, qui locus est, ni fallor, prope Præmonstratum, in morbum periculosissimum incidit, ex quo tamen convaluit. Victo Carolo, Ludovici regis filii paternum inter se fe regnum partiti sunt: ex quibus Ludovico Franconia, Turingia, Saxonia, Frisia, & pars regni Lothariani evenit; Carlomanno, Bajoaria, Pannonia, Caramtanum, Boemia, & Moravia; Carolo Crasso, Alamannia & pars altera regni Lotharii. Post pugnam Andernacensem, cum Carolus in Elidione villa moraretur, Crassensis monasterii possessiones denuo confirmavit ad preces Songfredi seu Sunifredi abbatis. *Data VIII. kalendas Novembris, indictione decima, a Septembri inchoata, anno XXXVII. regni domini Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus primo. Actum Elidione villa.* qui locus est haud procul ab opido Trajecto ad Mosam, ubi Carolus vi. idus Octobris verfabatur. Hoc diploma, jam mendose editum, & Carolo Magno adscriptum, in appendice referre visum est ex chartario Crassensi.

LXXIX.
Abbatie sacra-
laribus datae.^{*} *Visignicourt.*Ludovici regni
partitio.Præceptum
pro Crassa.

Per idem tempus, ut in annalibus Pithœanis legitur, Frisiones occidentales, quos nunc Hollandos Septemtrionales a situ regionis vocamus, cum Nortmannis dimicant, victores existunt, cunctosque thesauros, quos illi plurima loca spoliando congregaverant, inter se se dividunt. De hac victoria intelligendus videtur Bovo Corbeia-novæ abbas, ab Adamo^a relatus in hæc verba. *Nec incongruum videtur, ait Adamus, quoniam de persecutione diximus, qua tunc late efferbuit in ecclesias, grande miraculum per merita sancti Rimberti Bremensis episcopi, Fresonibus ostensum tangere. quod scriptor gestorum ejus nescio cur præterierit: sed Bovo Corbiensis abbas, de sui temporis actis scribens, non reticuit, dicens: Cum modernis temporibus gravis barbarorum irruptio in omni pene Francorum regno immaniter debaccharetur, contigit eos divino judicio ad quemdam Fresia pagum devolvi, qui in remotis ac mari magno vicinis locis situs est. Norwide hunc appellant. quem subvertere aggressi sunt. Erat enim illic eo tempore venerabilis episcopus Rimbertus: cujus adhortationibus & doctrinis confortati & instructi christiani, cum hostibus sunt congressi, & prostraverunt ex eis centum millia trecentos septuaginta-septem, pluribus insuper, dum fuga præsidium quarunt, in transitu fluviorum necatis. Hac ille scripta reliquit, ait Adamus, cujus rei miraculo usque hodie merita sancti Rimberti penes Frisones egregia, & nomen ejus singulari quodam gentis colitur desiderio. adeo ut collis, in quo sanctus oravit dum pugna fieret, perpetua cæspitis viriditate notetur.* Addit historia episcoporum Bremensium, lapidem in quo Rembertus genua flectens brachia posuit, juxta Oslin-gam vestigium ostendere. De hac victoria Frisonum agunt annales Fuldenses ad hunc annum, quo Frisiones, qui dicuntur occidentales, cum Nortmannis dimicantes, victores extitisse dicuntur. Porro ex Adamo loco relato colligitur, Boyonem abbatem Corbeiensem, haud dubie primum, qui Remberto æqualis, octo dumtaxat annis ei supervixit, quoddam chronicum de sui temporis actis reliquisse, quod adhuc in tenebris latet. Is fratrum amator dicitur in chronico Saxonico, & Avonis abbatis successor ab anno ejus sæculi septuagesimo-nono. In veterimis litanis Arnulfi principatu conditis, *Bovoni abbati & congregationi sancti Stephani salus & vita optatur.* Scharenus Caroli Crassi imperatoris diploma refert, anno DCCC LXXXII. datum, quod pro confirmatione jurium & privilegiorum monasterii sui obtinuit *reverentissimus Puppò abbas*, non alius a Bovone abbate, qui sextus Corbeia-novæ abbas fuit. Primus quippe fuit sanctus Adalhardus ab anno DCCC XXII.

LXXX.
Remberti ope
Frisii Nortmā-
nos vincunt.a *Adam. c. 33.*cc Bovo abbas
Corbeia-novæ,
chronicæ
auctor.b *Chron. Corb.*
pag. 138.Abbatum hujus
loci series.

ANN. CHR. 876.
in annos quatuor : secundus Warinus per annos triginta : tertius Adalgarius per annos viginti, qui proinde hoc anno decessit : quartus Tanmarus, vix mensibus octo : quintus Avo vix tribus annis, longiori vita dignus : cui sexto loco successit Bovo ejus nominis primus in annos undecim, successorem fortitus Gothescalcum seu Godescalcum, ut suis locis videbimus.

LXXXI.
Patriciacus
Floriaco datur.
* Percy.
a Forard p. 22.
Principio hujus anni Eccardus seu Heccardus comes, cum conjuge sua Richilde, res suas, in pagis Augustodunensi, Matifconensi & Cabilonensi positas, id est in villa, quæ dicitur Patriciacus*, cum ecclesia sancti Petri, a confert ad monasterium sanctæ Mariæ & sancti Petri atque sancti Benedicti Floriacensis loci, ubi ipse sanctus Benedictus debito quiescit honore, & ubi præesse cognoscitur vir venerabilis abbas Theodbertus una cum plurima turba monachorum Domino famulantium : eumque locum eis concedit ad confugiunt supradictorum monachorum faciendum causa insequentium paganorum, id est Nortmannorum, & ad stipendia fratrum, retento sibi usufructuario sub annuo censu duodecim denariorum, quos in festivitatibus sancti Benedicti perolvere debebant. Data in mense Januario, anno primo imperii domini Karoli junioris. Hujus donationis causa veniens b idem Eccardus comes ad monasterium Floriacum die sabbati mensis Januarii, in ecclesia sanctæ Mariæ & sancti Benedicti constitutus, presentibus tantum duobus vassallis suis, Orgario & Fulcoino, qui superioribus litteris primi subscripserunt, necnon venerabili ejusdem loci abbate Theoberto cum parte non modica monachorum ejusdem cœnobii. sed & vassallis abbatis, & aliis nobilibus viris, Arnulfo, Theodulfo, Theoboldo, & Artmanno ipsius abbatis advocato, inter majus altare & sacratissimum patris Benedicti corpus, tradidit per manus jam dicti advocati Artmanni Deo & sanctæ Mariæ, sanctoque Petro apostolorum principi, atque sancto Benedicto, res suas in superiore charta nominatim expressas, maxime villam Patriciacum, quam a Ludovico c Pio, & a Pippino d ejus filio Aquitanie rege, olim dono acceperat. Hæc villa ab ameno situ quondam Vallis-aurea dicta, posita est in pago Augustodunensi e ad Wldracam * amnem, habens ab oriente Parrulam * & Burbunciam * rivulos, quorum hic Parrula auctus, in Isum seu Efrum * fluvium devolvitur.

Genus suum & propaginem declarat Eccardus comes in suis de Patriciaco litteris, maxime in suo f testamento, in quo parentes suos Childebrannum & Donnannam nominat; fratres suos Theodericum & Bernardum, sororem Adanam; uxores duas, Albegundem & Richildem; filium Richardum: ubi etiam Gerberganam seu Gerbergam neptem memorat, & Guiniterium nepotem; duosque ejus filios, Winitierium & Theodericum. Alii Eccardi propinqui & cognati in eodem testamento exprimentur. Adana, Eccardi germana, monacha erat Afrano, id est in sanctæ Faræ, monasterio: cui tum Bertradana seu Bertrada abbatissa præerat, laudata in testamento ipsius Eccardi, quod chronicis notis destitutum est. In primis donat Floriaco monasterio villam Patriciacum cum ecclesia sancti Petri, cunctisque ejus appendicibus, & quidquid Ludovicus imperator suo præcepto in eadem villa ipsi contulerat, præter Balgiacum, quod puellari monasterio sancti Andochii Augustodunensi dari jubet. Item quædam alia tribuit sanctæ Mariæ & sancto Benedicto, ad vestimenta fratrum; ut ex his ipsius & propinquorum suorum anniversarius dies singulis annis fiat. Ad hæc Abezzonum in basilica, que dicitur Alba, donat Deo & sanctæ Mariæ, sanctoque Stephano, & sanctæ Faranæ seu Faræ, ac duo mansa in Longa-villa Afarana monasterio, id est sanctæ Faræ, ut ex ipso sit ei anniversarius, necnon Aldegundi & Adana, atque Bertradana abbatissæ. Item sancto Martino Turonis, libras tres, crucem auream dono Richildis ex sua capella, aliaque plura legat. Præter ea sancto Martino Atrusiaco, id est in Trusiaco, crucem argenteam minorem cum ligno Domini & reliquiis, & de clavo, unde Dominus crucifixus fuit. Insuper Vallana seu Walæ episcopo Autifiodorensi legat libellum Isidori, & alium de vita sancti Gregorii & sancti Laurentii; Raganfredo episcopo Meldensi prognosticorum libros duos, & alium de agricultura; Enschise archiepiscopo, id est Ansegiso Senonensi, gesta Longobardorum, & chronici Gregorii Turonensis libros duos; Waltario episcopo Aurelianensi pacti Romani librum; Adanæ germanæ suæ sigillum de amethisto, cui homo insculptus est leonem interficiens; item psalterium minus, & libellum cum orationibus & psalmis; Bertradanæ abbatissæ evangelium theudiscum, & vitam sancti Antonii cum sigillo de berillo, cui serpens insculptus erat;

c ibid. p. 24.
d ibid.
e ibid. p. 27.
* V'Outrache.
* La Pervier.
* Barbince.
* l' Aroux.
LXXXII.
Eccardi comitis genus, & testamentum.
f ibid. p. 25.

AN. CHR. 876.
bibliothecam seu codicem bibliorum sanctæ Mariæ & sancto Benedicto Floriacensi; Aroma, id est Romæ, ad sanctum Petrum solidos ducentos. Alia denique legat Theoderico & Richardo filio suo, Terico filio Nivelongi, & Ademaro fratri ejus, Heccardo filio Heccardi, Theutberganæ seu Theutbergæ uxori Lotharii regis, quæ proinde adhuc in vivis erat; seniori suo, forte Ludovico Balbo, aliisque. Hujus vero testamenti duo paria exempla confici jussit: quorum unum penes se retinuit; alterum Adanæ germanæ suæ Afrano monasterio commendavit. Et si vero hoc testamentum in chartario Patriciacensi, ex quo illud eruit Perardus, chronicis careat notis; non tamen ultra annum ejus sæculi septuagesimum-nonum rejici potest, quo anno vivere desit Ansegisus archiepiscopus, cui quædam in hoc testamento legantur. In eodem obnixè rogat Eccardus, ut corpus ejus Floriaci ad sanctum Benedictum sepeliatur; & si quid obstiterit, ossa ejus, ubi opportunum fuerit, istuc transferantur. Non diu post conditum testamentum superstes fuit Eccardus comes, sepultus utique Floriaci, sicut vivens præceperat: cui posteris rude hoc epitaphium apposuerunt.

Hic princeps triplicis requiescit Acardus honoris,
Consulis arce tenens triplicati numinis omen.
Exegit meritis vivens celestibus uti,
Laudes egregii sibi dum tulit helesymonis.
Ex quibus una tibi conceditur Aurea-vallis,
Quam cuncti dicunt vocitatam Patriciacum.
Huic, Benedicte pater, dilecto parce potenter,
Et largita tibi sibi corde repende fideli.
Nam bis septenas lustraverat Ari fenestras,
Dum tumulo corpus, celo tibi spiritus itur.

quibus significatur, Eccardum seu Acardum obiisse quarto-decimo die, quam sol Arietis signum intraverat. Annum ejus obitus colligimus ex undecima charta tabularii Patriciacensis, data anno incarnationis octingentesimo octogesimo-quinto, in qua olim beatæ memoriæ Heccardus comes laudatur ob Patriciaci donationem Floriaco factam.

LXXXIII.
Patriciaci cella condita.
a Aimoin. lib. 2. de mirac. S. Bened. c. 15.
Post ejus obitum cella Patriciaci a Floriacensibus condita est, testante Aimoino a Floriacensi monacho in hæc verba. Patriciacus dicitur villa, in Augustodunensi territorio regionis Burgundie sita. Hanc Echardus, comes Burgundionum ditissimus, sancto Benedicto & fratribus Floriacensis cœnobii ad stipendiarios quosdam sumtus benigna largitate contulit. quo defuncto, ac in Floriacensi monasterio juxta ecclesiam sanctæ Mariæ sepulto, in memorata possessione fratres habitationem sibi statuerunt: in qua etiam, delatis a Floriaco sancti patris Benedicti reliquiis, ecclesia in honore Dei ac gloriosæ virginis Mariæ, simulque egregii ejus Confessoris constructa est, quam Christus Dominus meritis sanctæ suæ Genitricis, necnon dilecti famuli sui Benedicti, sapissime miraculis illustrem reddidit. ex quibus Aimoinus, & post eum Tortarius quædam commemorant. In his b mentio fit etiam de reliquiis beatissimorum confessorum Eucherii & Verani, necnon Cypriani, Sperati, ac Pantaleonis martyrum: quas, sicuti Aimoinus relatione seniorum suorum compertum habebat, quidam aliquando Lugdunensis antistes cuidam monacho hujus sanctæ congregationis contulerat, remunerandæ sedulitatis gratia, quia liberalibus eum instruxisset litterarum studiis. quas ille, ut celebrior inde esset locus, in ejusdem Patriciacæ villæ oratorio condidit. Hic Lugdunensis antistes non alius mihi videtur ab Aureliano, Athanacensis monasterii ante abbate & instauratore, qui reliquias quoque sanctorum martyrum Hilarii & Florentini Bonævallensibus nostris concessit ob reformatam Athanaci monasticam disciplinam. at quis fuerit ille Floriacensis monachus ad erudiendum Aurelianum missus, nobis incompertum. Hactenus subsistit Patriciacensis cella conventualis, Floriaco subiecta, sita in pago Carolensi*, qui pagus minor est pagi Augustodunensis. De Theoberto abbate, qui Bernardo hoc saltem anno successerat, & de villa Patriciaci plura inferius. c

Hildegarius, ex monacho Dionysiano episcopus Meldensis, e vivis abierat ante concilium Pontigonense hoc anno habitum, cui Ragenfridus ejus successor inter-

* le Chronolois.
c lib. 38. m. 97.
LXXXIV.
Hildegarii
Meldensis episcopi obitus.

fuit ac subscripsit. Nihil de Hildegario nobis occurrit post concilium Silvanestense ante annos tres celebratum, cui hic praesens adfuit. In codice bibliothecae Gemblacensis haec de eo invenimus scriptum. Anno dominicae incarnationis octingentesimo sexagesimo-octavo, *re qui vero gloriosi regis Karoli vicesimo-octavo, in dictione secunda, sub die quinto-ducimo kalendarum Novembrium, convocavit Hildegarius episcopus concilium sacerdotum suae dioecesis apud ecclesiam sanctae Celiniae, in suburbio civitatis sitam: quibus, post multa salutifera admonitionis exhortamenta, etiam haec capitula consulit observanda. Haec vero sunt ipsamet capitula Theodulfi episcopi Aurelianensis, quae Hildegarius suis sacerdotibus & clericis observanda proposuit. In capite decimo nono de scholis ita habet. Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum, aut aliquem consanguineum ad scholam mittere; in ecclesiam sancti Stephani, aut sancti Martini, aut ceteris de his ecclesiis, quae nobis ad regendum concessae sunt, ei licentiam id faciendi concedimus.* Cathedralis est ecclesia sancti Stephani, sancti Martini vero parochialis. Hincmarus archiepiscopus libellum de iudicio aquae-frigidae ad eum scripsit. In necrologio Dionysiano *Hildegarius episcopus III. nonas Decembris obiisse dicitur. Raganfredi seu Ragenfredi ejus successoris meminit Eccardus in suo testamento mox laudato.*

Ad hunc annum referenda est Hincmari archiepiscopi ad Carolum imperatorem epistola de auctoritate vitae ab Anastasio bibliothecario e graeco in latinum translatae, ad Areopagita titulum sancto Dionysio, Parisiorum primo episcopo, asserendum, quae epistola, ob res historicas hujus temporis in ea contentas, huc integra referenda nobis visa est.

Domno glorioso Karolo imperatori augusto, Hincmarus nomine, non merito Remorum episcopus, ac plebis Dei famulus. Lecta beati Dionysii passione a Methodio, Constantinopolim Roma directo, graece dictata, & ab Anastasio, utriusque linguae perito & undecumque doctissimo, apostolica sedis bibliothecario, latine conscripta, sicut in praefatione sua narrat: recognovi his, quae ibi scripta sunt, ea quae in adolescentia legeram consonare, videlicet per quos & qualiter gesta martyrii beati Dionysii, sociorumque ejus ad Romanorum notitiam, indeque ad Graecorum pervenerint. Nam quando, Deo disponente, in Franconofurth palatio nati esis, Huberto praecentori palatii episcopium Meldensis urbis commissum est: ubi, propter Hildrici episcopi aetatis prolixitatem & diuturnam aegritudinem, quaedam ad scientiam & religionem pertinentia, necnon & aedificia, & cetera quaeque necessaria neglecta invenit. Quapropter a familiari suo Bodone, clerico domni & nutritoris mei Hilduini abbatis, sacri palatii clericorum summi, quemdam clericum ipsius Bodonis propinquum, nomine Wandelmarum, qui cantilenam optime a Teutigario magistro in sancti Dionysii monasterio didicit, ad erudiendos clericos suos obtinuit: cui abbatiolam sancti Sanctini in beneficium dedit. Idem autem Wandelmarus in loco sibi commissio quaterniunculos valde contritos, & quae in eis scripta fuerant, pene deleta, de vita & actibus beati Sanctini reperit, quos ob familiaritatis notitiam, & quia me sciolum putabat, ad exhaustiendae ea, quae in eisdem quaterniunculis contineri videbantur, & ad transcribendum aperte in nova pergamina mihi commisit, quod & studiose peregi. & mihi commendata commendanti restitui. Sed quia diu est, quod idem Wandelmarus, etiam ante obitum Huberti, defunctus fuit, & sicut audivi, idem locus neglectus existit, ac demum in eadem urbe Nortmanni fuerant, & quaedam incendio concremarerant, quaedam vero praedantes diripuerant: nescio si ipsi quaterniunculi, vel eorum exemplaria in eadem urbe valeant reperiri. Propter ea eorum exemplarium, quod mihi retinui, vestro devoto & bono studio offerendum putavi: ut, si quae sunt illorum reliquia, qui negabant dominum & patrem nostrum Dionysium esse Areopagitem, & a beato Paulo apostolo baptizatum; ac Atheniensem ordinatum episcopum, & in Gallias a sancto Clemente directum; ex his, quae graeca testificatio, & Romanae sedis assertio, & Gallicana intimat contestatio, ratum & in hac recognoscant, quod inde ante nos dictum est. Nam veritas, sapientius agitata, magis splendet in lucem.

Ex hac epistola colligitur, adhuc superfuisset reliquias controversiae, a tempore Hilduini exortae, (quod jam ex anonymo scriptore miraculorum sancti Dionysii superius observavimus) de areopagismo ejusdem sancti Dionysii: cujus rei sententiam forte Methodius, Constantinopolim Roma directus, ad Graecos transtulerit. Optandum foret, ut ad hanc controversiam finiendam accuratior & melioris notae

LXXXV.
Hincmari
epistola ad Carolum de vita
S. Dionysii

effet praedicta S. Sanctini vita, quae a Surio vulgata est.

Ad hoc ipsum tempus revocanda videtur epistola ejusdem Hincmari, inscripta Sigebodo ^a sacerdoti & praeposito monasterii sanctimonialium Laudunensis ecclesiae, nempe parthenonis sanctae Mariae & sancti Johannis-Baptistae, a sancta Salaberga conditi, super interrogatione, qua requisierat ab eo, scilicet Hincmaro, qualiter oporteret eum agere de inquisitione sibi commissa in Auriniaco monachorum monasterio super abbatiissa & praeposito ipsius monasterii. Haec erat Ricoara abbatiissa, favente praeposito intrusa in regimen ejus monasterii, ut superius ^b vidimus. In responsione sua Hincmarus praecipit sibi afferri ejus loci privilegium, & assignari per certos testes accusationum capita, quae in ipsam abbatiissam & in praepositum afferebantur: ut secundum sacras regulas, cum consilio coepiscoporum & visitatoris Laudunensis episcopi, quia tunc episcopus ibi non habebatur, inde Domino inspirante decerneretur. Id factum videtur ante ordinationem Hedenulfi episcopi, Hincmari Laudunensis successoris, de cujus electione decretum ^c cleri Laudunensis Hincmaro archiepiscopo, aliisque ejusdem dioeceseos episcopis hoc anno inscriptum legitur v. kalendas Aprilis. Hedenulfus porro corpus sanctae Benedictae virginis & martyris, ejus loci partronae, in ecclesiam sancti Petri hoc anno transtulisse dicitur.

Eadem fere turbae tunc temporis fuere in Pictaveni sanctae Crucis parthenone, occasione eligendae abbatiissae, de cujus regulari ordinatione Hincmarus ^d scripsit ad Frotarium archiepiscopum Burdegalensem. Eidem ^e scripsit Carolus, necnon Erardo atque Angenoldo, quibus praecipit, ut ad praedictum monasterium pergant, regularem ibi electionem facturi. Forte pars monachorum Rotrudem abbatiissam jam elegerat; sed cum aliae repugnarent, iussit rex, ut, si cuncta concors congregatio, vel pars, etsi minor, tamen melior eam elegisset, haec abbatiissa institueretur: si autem omnis congregatio eam abjecisset, & aliam eligeret, in ordine abbatiissae maneret, donec id regi renuntiaretur; & tunc demum electa onus abbatiissae susciperet; & Odila, quae forte ad id muneris Rotrudi opposita erat, ad suum monasterium reverteretur: primores vero clerici & vassalli ad reginam venirent, sub cujus defensione, post Dei & sanctorum ejus, consistere deberent. Scripsit etiam ea de re Hincmarus ^f archiepiscopus Rotrudi Deo sacra, & ceteris sororibus monasterii sanctae Crucis & sanctae Radegundis; eas monens, ante omnia ut se se mutuo diligant, & in publico conventu privatisque colloquutionibus nihil acerbis aut rancoris significant; sed remittant omnes, si quas accepissent, offensas, nullamque de ulla sorore vindictam pro quovis dicto aut facto quaerant; memores regulae, quam professae erant, quae propter scandalorum spinas, in monasteriis oriri solitas, orationem dominicam in matutinis & vespertinis officiis a priori, omnibus audientibus, recitari ^g praecipit. quo facto, ne ob earum discordiam, quod absit, regularis electio de suo monasterio pereat, adunent sese ad Dei voluntatem & regularis devotionis unanimitatem, & ad regularem normam se reducant & constringant; ac demum cum caritatis concordia in salubri electione concordent. Praevaluit tandem electio Rotrudis, quae filia erat Caroli regis, quem mirum est eo usque devenisse, ut abjiciendae filiae libertatem illis sanctimonialibus relinqueret.

Quo anno Ludovicus rex Germaniae obiit, eodem Wolo sancti Galli monachus cecidisse ab Hepidanno dicitur. Rem fusus narrat Ekkehardus in hunc modum. Erat tunc in monasterio sancti Galli monachus quidam admodum literatus, cujusdam comitis, nempe Kiburgensis, filius, nomine Wolo, inquietus & vagus, qui nec verbis, nec verberibus coerceri poterat. Hac de re pro talis viri ingenio dolebant omnes, experiti, apud se, ubi nulli nisi liberi admittebantur, nobiliores sapienter aberrasse. Forte Wolonis parentes in monasterium venerant, pro eo solliciti: quorum ille monitis praesentibus parumper flexus est, sed post eorum abitum ad ingenium rediit. Interim accidit, ut daemone domno Notkero, viro sancto, malam noctem ipsi, suisque minaretur. Fratribus proin admonitis ut sibi caveant, Wolo haec ut anilia somnia irrisit. Ei nihilo minus ipso die interdictus e monasterio egressus. Cum vero sederet ille ad scribendum, forte desit in illud Mathaei, *insipiebat enim mori*. Ilico exsiliens, ceteris in clamantibus, Quo nunc Matheo, quo nunc? in campanile ecclesiae ascendit, ut oculis, quia gressu non licuit, montes camposque circumspiciens, animo suo vago satisfaceret. In ipso ascensu, cum

ANN. CHR.
876.

LXXXVI.
Hincmari
alia epistola de
Auriniaci re-
formatione.
^a Frod. lib. 3.
c. 25.
^b lib. 34.
n. 79.

^c Sirm. to. 3.
Conc. p. 430.

LXXXVII.
Turbae Picta-
vis pro electio-
ne abbatiissae.
^d Frod. lib. 3.
c. 21.
^e ibid. c. 27.

^f ibid.

^g Reg. 5.
Bened. c. 15.

LXXXVIII.
Wolonis mo-
nachi casus &
mors.

ANN. CHR.
876.

super altare virginum venisset, impulsu, ut creditum, fatanæ, per laquear, confracta cervice, cecidit. Accurrentibus fratribus, & viaticum ei propere afferentibus, is confessione data communicavit. Denique cum ad domum infirmorum afferretur, dum ille sanctas virgines, vir alias continentissimus, auxilio suo devocaret; Notkerum, quem pro se etiam precari anxie petebat, manu stringens, emisit spiritum. Funus ejus & exequias Notkerus curavit, semperque, quoad vixit, duo monachi officia pro eo persolvit. Hic finis fuit vagi illius & inquieti monachi, de cujus tamen æterna salute, quod in extremis erratorum ipsum vere pœnituisset, non dubia indicia data sunt.

LXXXIX.
Bertilonis ab-
batis beneficia
in S. Benigni,
a Perard, p.
151. & seqq.

Sancti Benigni Divionensi monasterio tum præerat Bertilo chorepiscopus & abbas, ejusque commodis pro modulo prospiciebat. Exemplo sunt variae commutationes & emtiones, quas hoc tempore fecisse memoratur in chronico, & apud Perardum^a, ubi hac de re chartæ complures habentur, a Wlfardo monacho & levita scriptæ. Verum, cum Bertilo, chorepiscopus simul & abbas, utriusque officio non facile posset sufficere, maxime turbulentissimis illis temporibus, quibus ecclesiasticæ, uti & publicæ res, ob infestationem paganorum, in summa perturbatione erant; Isaaco Lingonensi episcopo visum est, ut Saronem ei focium & coadjutorem ad jungeret ad regimen & curam animarum; ut, dum ille ecclesiasticis vacaret munitis, hic spiritali fratrum profectui invigilaret. Id factum opinor hoc anno, quo Fuscarius præpositus^b quoddam prædium in Aziriacensi territorio pagi Oscarensis confert *Domino sacrosanctæ ecclesiæ sancti Benigni, ubi Saron præesse videtur abbas, Bertiloque chorepiscopus. Actum Aziriaco villa publice.* Subscribunt post Fuscardum præpositum Helias abbas & diaconus, Hofbertus abbas, aliique sacerdotes, diaconi & subdiaconi, forte ecclesiæ sancti Stephani Divionensis.

Saro ejus
coadjutor.

b ibid.

ANN. CHR.
877.
X C.
Bertilonis obi-
tus.Ingo abbas,
ejusque succes-
sors.

Caret notis chronicis hoc instrumentum: sed in aliud tempus differri vix potest ob mortem Bertilonis chorepiscopi & abbatis, quæ anno sequenti contigit. Id colligitur ex duabus chartis, quarum una, quæ est Bertæ comitiæ, Bertilone abbate data est *in mense Novembri, anno primo Ludovici regis*, cognomento Balbi, qui a mense Octobri ejus anni Carolo patri successerat: altera est Salamanni cujusdam, qui Ingoni abbati, Bertilonis successori, donat campum apud Aziriacum die veneris *in mense Maio, in anno primo regnante Karolomanno rege*, Ludovici Balbi filio ac successore post biennium non integrum. In necrologio Benigniano adscripta legitur *septimo kalendas Aprilis depositio domni Bertilonis chorepiscopi atque abbatis hujus loci.* Sepultus est in basilica Benigniana *inter sepulcra sanctorum*, ad introitum cryptæ sancti Benigni. Bertiloni mortuo Saro abbas non diu supervixit, aut certe mox secessit ad monasterium Pultariense, ubi & sepultus est. Anno millesimo quadragesimo-quinto, cum Bertilonis sepulcrum, quod immensæ molis erat, ab aditu cryptæ sancti Benigni, cui impedimento erat, amovendum esset; aperto tumulo, ex quo mira odoris fragrantia emanasse traditur, repertum est ejus *corpus monachili habitu indutum, stola sacerdotali auro texta ornatum: caput vero ejus, quod ei abscessum fuerat, corpori adjunctum cum sanguine coagulato.* Unde conjectura est, caput ei a paganis seu Nortmannis amputatum fuisse. Saronis ejus coadjutoris obitus in eodem necrologio notatur VII. kalendas Martii, his verbis: *Depositio domni Saronis abbatis istius loci.*

Ingo seu Hingo, ejus successor, brevi tempore, scilicet triennio, locum rexit, *agri dominici cultor devotus.* nam pro modulo terrena commoda auxit; divinum vero cultum minime tepescere sivit. Quæ ejus tempore emra sunt vel commutata, paucis commemorat chronographus^c Benignianus. In his Deodatus quidam, vir nobilis, ad conversionem veniens, mansum apud Arregias cum mancipiis dedit. In necrologio domestico assignatur XVI. kalendas Aprilis *depositio domni Ingonis abbatis.* Ejus successor Hildebrannus paucis post annis ad cælestem regnum migravit. Hi duo abbates pontificatu Geilonis Lingonensis episcopi exstiterunt. Hildebrannum excepit Godefridus tempore Theudebaldi episcopi: eoque mortuo, Walo abbas officium obtinuit. Uterque præfuit regnante Odone, quo tempore Richardus dux Burgundiæ mansum unum in Givriaco villa pagi Belnensis sancto Benigno restituit. cui rei præsentibus adfuerunt Theudebaldus episcopus, Girbaldus, Wido, & Radulfus comites, Madelgaudus Oscarensum vicecomes, & Guntrardus sancti Benigni

c Spicil. 10. 1.
p. 419.

Benigni advocatus. *Actum Longo-vico, in mallo publico.* In necrologio sancti Benigni laudatur Walo abbas VI. nonas Martii. De Lanterio ejus successore infra.

Ubi convaluit Carolus, e villa Vinzinnaco Carisiacum, dein Compendium venit. Dum Carisiaci verlareretur, *Boso dux & missus Italia, sacrique palatii archiminister*, idemque Richildis augustæ germanus, ab eo obtinuit restitutionem quarundam^a villarum, quæ monasterio sancti Benigni abstractæ fuerant, nempe Longi-vici in pago Oscarensi, & Albiniaci in Portensi, quas Carolus sancto Benigno restitui præcepit. *Data VIII. idus Januarii, indictione X. anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in successione Lotharii VII. & imperii ejus secundo. Actum Carisiaco palatio imperiali.* Hujus præcepti *Boso comes ambasciator^b* seu interventor fuisse dicitur: quod *Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit.* Idem quoque pleraque alia hujus anni diplomata recognovit. Erat is abbas Cormeriacensis. unde patet falli eos, qui ejus obitum longe ante hunc annum statuunt. Certe Carolus hoc anno Johanni papæ ad se obviam accedenti præmisit inter alios *Odacrum; secundi-scrinii notarium*, ex annalibus Bertinianis. De eo rursus plura inferius^c.

E regia villa Carisiaco imperator Compendium venit ante quadragesimam, quam ibidem atque adeo pascha celebravit. Illic cognominis ejus ex Richilde filius, recens natus, moritur, & ad monasterium sancti Dionysii sepeliendus deferretur. Interim Johannes papa exagitatus a Sarracenis, legatos ad Carolum duos misit, Petrum Forisempronii, & alterum Petrum Senogalliæ episcopos, orans, ut ad vindicandam, uti jurejurando promiserat, ab hostibus ecclesiam quantocius in Italiam armatus accederet. Carolus pontifici se non defuturum respondit, ubi res Francicas composuisset. quod in conventu per Junium mensem Compendii habito factum est. Paulo ante pascha, quod eo anno in septimum idus Aprilis incidit, silvam quamdam villæ Juviniaci in comitatu Tricassino, cum duobus mansis apud Leriacum contulit^d Cellensi monasterio sancti Petri & sancti Frodoberti *ad petitionem insignis ducis sui que ministerialis Bosonis*, qui omnia pro suo nutu disponebat. *Data quarto kalendas Aprilis, indictione X. anno XXXVII. regnante Karolo gloriosissimo rege, imperii vero secundo. Actum Compendio palatio.*

Idem imperator ad kalendas Maii insequentis episcopos Remensis provinciæ, aliarumque provinciarum Compendium convocavit, & ecclesiam, quam in eodem oratorio construxerat, (sic loquitur annalista Bertinianus) in sua & legatorum pontificiorum præsentia, ab eisdem episcopis in honorem beatæ Mariæ tertio nonas Maii consecrari curavit, eamque canonicis sæcularibus assignavit. Exstant in Spicilegii tomo decimo primigeniæ ejus basilicæ litteræ, ex vitiosis editæ membranarum, quas ad authenticum exemplar emendatas in appendice hujus voluminis exhibere visum est. In his litteris ait Carolus, exemplo avi sui Caroli, qui capellam in palatio Aquensi in honorem beatæ Dei genitricis Mariæ condiderat, se quoque in palatio Compendio in ejusdem honorem monasterium, quod *regium* appellari placuit, a fundamentis extruxisse, ac donariis quam-plurimis ditasse; atque inibi clericos, numero centum, instituisse, qui pro felici ecclesiæ ac regni statu, pro genitoribus ac progenitoribus suis, pro se denique, conjuge & prole jugiter Domini misericordiam implorarent. Tum, enumeratis villis ac prædiis, eidem loco ab se concessis, hæc subdit. *Et quia præfatas res omnes ex fisci nostris fuisse constat, volumus, pariterque jubemus, ut sub ea lege, qua res fisci nostri, jugiter mancant, atque sub eo mundeburde & defensione tueantur ac defendantur, & sub ea tuitione imperiali consistant, qua cænobia, Prumia scilicet, quædã atavus noster Pippinus construxit; & monasterium sanctimonialium, Lauduno in honore sanctæ Mariæ constitutum, consistere noscuntur.* In fine mentionem facit privilegii, eidem loco a Johanne papa indulti, quod ipse imperiali edicto ac decreto confirmat. Adscriptum est cum minio, more Græcorum imperatorum, *signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti*; & post eum *signum HLudovici gloriosi regis* ejus filii, quod forte post patris mortem appositum est. *Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Data III. nonas Maii, indictione decima, anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in successione Lotharii VII. & imperii secundo. Actum Compendio palatio imperiali.* His imperialibus litteris aureum sigillum appensum erat. Tabula altaris, non ex lapide, de more, sed ex ligno, instar Lateranensis, composita erat, haud dubie ex privilegio Johannis

Annal. Bened. Tom. III.

C c

ANN. CHR.
877.X C I.
S. Benigno
quædam villæ
restituta.a Perard. p.
154.b V. Diplom.
p. 540.
Audacher ab-
bas & regius
notarius.c lib 38. n. 1.
X C I I.
Carolus Ro-
mam a papa
vocatus.Ejus præcep-
tum pro Cella.d Camuzat
fol. 21. verso.X C I I I.
Compendien-
sis basilicæ des-
dicatio.

ANN. CHR. 877.

papæ, cujus legati basilicæ Compendienfis dedicationi interfuerant, quod quidam non intelligentes, lapidem sacratum in medio tabulæ lignæ temere inferuerunt. In hanc basilicam ex urbe Roma translata sunt reliquiæ sancti Cornelii papæ & martyris, a quo nomen postea monasterio inditum est.

X C I V. SS. Cornelii, Cypriani, &c. ibidem reliquiæ.

Hanc translationem Elinandus, & ex eo Albericus factam dicit anno M LXXIII. sed quo ex loco, neuter dicit. Addunt domesticæ tabulæ, cum vulgato Adone, reliquiæ S. Cypriani, simulque SS. martyrum Sperati & Pantaleonis, quæ ex Africa tempore Caroli Magni Arelate, teste Adone, indeque Lugdunum advectæ fuerant. Certe SS. Cornelii & Cypriani reliquiæ in una pretiosa capsâ in Compendiensi ecclesia, ibidemque in duabus thecis sanctorum Sperati & Pantaleonis reliquiæ asservantur. In martyrologio manuscripto notatur idibus Martii apud Compendium susceptio beatorum martyrum Cornelii & Cypriani; iisdemque verbis in libro consuetudinum ejus loci. Compendiensem porro ecclesiam non modo sanctissimæ Dei genitrici Mariæ, quæ antiquior patrona erat, verum etiam sanctis martyribus Cornelio & Cypriano dedicatam fuisse, etsi primarium Caroli Calvi diploma diserte non exprimit, testatur nihilominus authentica Caroli Simplicis præceptio de capella sanctæ Walburgis, statuentis, ut eadem capella sit subiecta sanctæ Dei genitrici Mariæ, beatisque martyribus Cornelio ac Cypriano ad Compendiense cœnobium. Data IIII. kal. Maii, indictione VI. anno XXVI. regnante Karolo rege glorioso, redintegrante XXI. largiore vero hereditate indeptâ VII. id est anno Christi DCCCC. XVIII. Actum Attiniaco feliciter, cui loco proxima est villa sanctæ Walburgis. Idem quoque legitur in primario exemplari Ludovici Transmarini, apud quem fratres Compendienses cœnobii conquesti dicuntur de Rothado Meldensium episcopo, ejusdem loci præposito, cujusdam terræ invasore, qua ibidem alma Dei genitrici & intemerata virgini Mariæ & pretiosissimis martyribus Cornelio ac Cypriano, ad opus fratrum ibidem deservientium, a progenitoribus, inquit, nostris fuit concessa. Neque illud insuper habendum, quod in tomo secundo a bibliothecæ ecclesiasticæ Steinwchii legitur, responso-rium

a Bibl. Stein. no. 2. p. 25.

CIVES APOSTOLORUM occasione translationis corporum sanctorum Cornelii & Cypriani apud Compendium compositum fuisse. Nec obstat, quod unius sancti Cornelii mentio fieri dicatur, cum Remos anno M XLIX. delatum est corpus sancti martyris Cornelii, ex Anselmo monacho in libro de dedicatione ecclesiæ sancti Remigii. nam paullo superius idem auctor ait, sanctum martyrem Cornelium cum aliis sanctorum pignoribus a Compendiensibus clericis delatum fuisse, & a Leone IX. intra ecclesiam sancti Remigii susceptum. Compendiose itaque locutus est in priori loco Anselmus, ubi solius sancti Cornelii corporis meminit, eum ad modum, quo nunc sancti Cornelii monasterium & ecclesia vulgo dicitur, tametsi ecclesia illa sanctis Cornelio & Cypriano dicata sit. Plures aliæ ibidem insignes reliquiæ habentur ex dono Caroli Calvi, in primis sudarium, quo Christi Domini caput in monumento involutum fuisse creditur; necnon velum sanctissimæ Virginis. ad quod sudarium venerandum beatus Simon Crispiacensis comes sæculo undecimo accessisse traditur, cum scilicet sacrum illud sudarium transferretur in auream capsam, quam Mathildis Anglorum regina, Willelmi Conquæstoris conjux, donaverat, in quo illud hodie quoque religiose asservatur.

Præter alia cimelia, idem quoque Carolus insigne diptychum seu tabulas consularis eburneas eidem ecclesiæ contulit, ibidem hæctenus asservatas, cum inscriptione, quæ hoc diptychum Senatui olim oblatum fuisse docet a Philoxeno consule orientali anno Christi D XXV. sic enim habet: FL. THEODORUS FILOXENUS SOTERICUS FILOXENUS VIR ILLUST. COM. DOMEST. EX MAGISTRO M. PER THRACIA ET CONS. ORDINAR.

Ἐπὶ τῷ δώρον τῆ σοφῆ γαρυσία
Ἰππτος ὑπάρχων ἀεσφῆσο Φιλῶξενος.

Docto catoque munus hoc Senatui
Consul creatus offero Philoxenus.

b Sirm. in Sidon. lib. 1. ep. 6.

Ita vertit eximius Sirmundus in notis secundis ad Sidonium, ubi hujus diptychi breve specimen in æs incidi curavit, quod majori volumine hic repræsentare visum est. ubi excusandus sculptoris error, qui averfam operculi eburnei partem

ANN. CHR. 877.

aliis ad Carolum litteris a idem Hincmarus sugillat, quod contra leges idem monasterium invasisset. Perstitit nihilo minus in suis erratis Richildis, ut patet ex litteris b Fulconis archiepiscopi, Hincmari successoris, quibus eam ad resipiscenciam hortatur.

a ibid. c. 23. b id. lib. 4. cap. 5.

Is est Fulco, ante pontificatum abbas Sithiensis post Hilduinum juniorem, qui Hilduinus hoc anno Carisiaci, dum Carolus illic generale placitum celebraret, VII. idus Junii mortalem sarcinam exiit. Hic sub vitæ suæ exitum Carolo Sithiense monasterium commendavit, rogans, ut ordinationem hujus loci, quam Hugo abbas ejus patruus animo conceperat, sed morte præventus complere non potuerat, regia & imperiali auctoritate perficeret, ac ratam haberet. quod de partitione bonorum monachis facienda interpretandum puto. Insuper eidem regi supplicat, ut donationem quorundam prædiorum, ex propriis eidem monasterio in pago Viromandensi factam, confirmet, ac litteris suis exprimat, quod Carolus quarto-decimo ab ejus obitu die exsecutus est, statuens, ut in eodem monasterio numerus sexaginta monachorum secundum constitutionem domini genitoris sui in perpetuum servetur; & ut præpositus, ceterique ministeriales nequaquam fiant nisi ex ipsis fratribus, per electionem eorum, & ex consensu abbatis. Hincmarus ad Carolum scripsit de causa Hilduini abbatis defuncti. Ejus corpus, uti is jussit, & e villa Carisiaco delatum est in Sithiensem basilicam, ubi contra sancti Martini altare sepulchrum est, teste Johanne Iperio, qui privilegia per eum Sithiensibus obtenta septem commemorat. Dum ejus cadaver Sithiu deportaretur, Atrebatu pernoctatum est in monasterio sancti Vedasti; cui pretiosum pallium ob id datum legitur. Fulco Hilduini successor, Sithiensis abbas decimus-octavus, canonicus ecclesiæ sancti Audomari dicitur ab Iperio domestico auctore; post annos plurimum quinque in locum Hincmari archiepiscopi promotus. Certe Fulco ipse auctor est, se ab ipsis præne cunabulis educatum canonicis fuisse disciplinis, donec a glorioso rege Carolo, imperatoris Ludovici filio, in palatinis ac domesticis ejus assumtus esset obsequiis; sicque in aula palatii perseverasse usque ad tempora Carlomanni regis, quando a sanctis provinciæ Remensis episcopis, necnon a clero & plebe ejus urbis episcopus electus est. Hic abbas monasterium, a Nortmannis incensum, instaurasse perhibetur, & propugnaculis munire cœpisse, quæ factus Remorum archiepiscopus imperfecta reliquit.

C I V. Hilduino abbati Sithiensi succedit Fulco.

c Frod. lib. 3. c. 18.

d id. lib. 4. c. 4.

Paullo ante quam Carolus ultimo alpes transscenderet, varia præcepta Belgicis virgiam monasteriis concessit, & quidem in regia villa Pontigone, ubi sub initium mensis Julii versabatur. In primis ad deprecationem Richildis imperatricis quasdam possessiones & prædia c concedit, aut potius confirmat ad usum fratrum ac fororum Nivelæ cœnobii, quod conditum est in honorem sanctæ Mariæ, ubi sancta Gertrudis corpore requiescit. Actum Pontigone VII. idus Julii. Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit hoc præceptum, quod domna Richildis imperatrix ambasciavit. Consimile item præceptum biduo ante ibidem ab eodem indultum fororibus & fratribus cœnobii Marcianensis, sibi in comitatu Atrebatensi super fluvium Scarpum, sub tutela sanctæ Rictrudis inibi Deo militantibus, quorum inopia per Bernonem diaconum palatinum & ministerialem suum imperator subvenire curavit. Exstat in eodem pago Atrebatensi super eundem fluvium Hasnoniense monasterium, nunc virorum, uti & Marcianense, tunc utriusque sexus, cui supplementum itidem Carolus dedit per Ermentrudem filiam suam abbatissam. Id actum dicitur Carisiaco palatio imperiali v. idus Julii. quo die non Carisiaci, sed Pontigone Carolus versabatur. Idem quoque obtinuit privilegium Gissa Caroli foror pro Dononiensi duplici item monasterio, quod olim sancta Ragenfredis in Hannonia ad Scaldim exstruxerat.

C V. Belgicis parthenonibus data diplomata. c Miræ notis p. 68 & seqq.

Adalhelmus seu Adhelelmus, Sagiensis præsul, quem alii corrupte Adelinum vocant, vivente adhuc Carolo libellos duos de vita & miraculis sanctæ Opportunæ virginis & abbatissæ videur scripsisse, uti colligitur ex his libri secundi verbis, ubi agens de Carolo imperatore, cujus beneficiis, inquit, sumus quidquid sumus, cujus vita semper a Domino gubernetur. Itaque mors Hildebrandi ejus antecessoris contigerit statim post concilium Pontigonense superiore anno habitum, cui is subscripsit. Quamquam nonnulla huic calculo videntur obstare. Fuerat Adalhelmus ante episcopatum sancti Carilefi monachus, eoque nomine se ipse jam episcopus

C VI. Adalhelmus vitam S. Opportunæ scribit.

ANN. CHR.
877.

insignivit in prologo ad librum de miraculis sanctæ Opportunæ, in hæc verba: *Domino miserante Adalhelmus, Sagiensium plebium humilis episcopus, necnon beati Karilefi monachus & servus*: quo in prologo scriptionis suæ occasionem commemorat. Quippe cum amulos pateretur, electioni ac consecrationi suæ episcopali adversantes, voto se obstrinxit, scripturum se vitam & miracula sanctæ Opportunæ, si adversariorum tandem contradictionem expugnare valeret. Voti compos factus, at promissi haud memor, a Nortmannis captus venditusque, & exilio in insulam Britanniam deportatus, ubi multa ludibria & verbera sustinuit; tandem Deo miserante in patriam redire permissus est. Verum transmissio oceano, cum per fluvium Somenæ ad opidum sancti Walarici accedere vellet, æstuarii violentia in fluvium lapsus, in summum vitæ discrimen incidit, ex quo sanctæ Opportunæ & sancti Carilefi invocato auxilio cum ereptus fuisset, votum demum ac promissionem scribendæ vitæ sanctæ Opportunæ exsolvit. In libro secundo auctor agit de sanctæ Opportunæ translatione hoc tempore facta in villam pagi Parisiensis Monciacum*, quam Ludovicus rex Caroli frater, causa refugii ob metum Nortmannorum sanctæ Opportunæ & Hildebrando Sagiensi episcopo donavisse dicitur. Non alius hic videtur a Ludovico Germaniæ rege, cui quo pacto Monciacus villa competeret, non video. Nunc eo in loco cella est Ordinis Cluniacensis: reliquæ vero sanctæ Opportunæ in collegiata ejus nominis ecclesia Parisiis asservantur, excepto capite, quod Monciaci habetur.

* *Monchy-le-neuf.*CVII.
S. Benigno donatio facta a Berta comitissa.
a *Pecard. p. 156.*

Sancti Benigni Divionensi monasterio abbatis titulo adhuc præerat Bertilo chorepiscopus hoc anno, quo Berta^a comitissa *domino sacro cœnobio sancti Benigni* pro anima *senioris* sui Unfridi comitis res quasdam largitur in villa pagi Dulsensis Colonica. *Actum Divione in ecclesia sancti Benigni publice, die Mercurii, mense Novembri, anno primo regni domini nostri Ludovici regis, filii Karoli imperatoris augusti*, quem Ludovicum Balbum posterius appellarunt. De Bertilonis obitu actum superius^b.

b *num. 91.*
CVIII.
S. Petri Cabilonense monasterium instauratur.

Sub id tempus Girboldus seu Girbaldus Cabilonensis præsul suburbani sancti Petri monasterium, quod a barbaris destructum fuerat, instaurasse memoratur in litteris Hugonis archiepiscopi Lugdunensis & apostolicæ sedis legati, in quibus Girbaldus missus dicitur a Carolo Magno, ut pastor ejus ecclesiæ crearetur, qui prædicti loci desolationem videns, eum in pristinum restituit statum, monachosque ibidem denuo collocavit, quibus Aimonem *doctorem*, id est abbatem, præfecit. Idem insuper pro sepultura, tam episcoporum, quam canonicorum, qui jam illic sepulti fuerant, villam, quam *vulgus Deus-adjuva nominat*, cum ecclesia ejus sancto Vincentio dicata, ad perennem collati beneficii memoriam contulisse memoratur. In his litteris Caroli Magni nomine intelligendus est sine dubio Carolus Calvus, cujus principatu Girbaldus Godelsado episcopo subrogatus est. Erat ergo in illo monasterio commune conditorium, in quo episcopi & canonici ecclesiæ Cabilonensis antiquo jure sepeliebantur, quod cum secus fieri sæculo undecimo cœptum esset, Hugo archiepiscopus mox laudatus judicio suo secundum monachos litem diremit. Idem Girbaldus sanctorum antecessorum suorum, eorum maxime, quorum memoriam veteres scriptores libris suis celebraverant, reliquias honorare cupiens, corpus beati Lupi episcopi, quem in basilica sancti Petri ad dexteram partem altaris sepultum fuisse ex ejus vitæ libro compertum habebat, *adhibito secum e vicino Mariscensis urbis pontifice*, inde reverenter effossum, & sacerdotum manibus elatum, post altare congruo loco humavit, & super illud *lecticam de more erexit quarto kalendarum Septembrium die, octingentesimo septuagesimo-septimo dominicæ incarnationis anno*, ut testatur apud Bollandum^c anonymus illius temporis auctor. Paulo post sacra etiam corpora sanctorum antistitum Silvestri & Agricolæ, atque beati Desiderati presbyteri ab eodem Girbaldo in suburbana basilica sancti Marcelli reperta, & condigno loco reposita sunt. Horum festivum diem Johannes papa VIII. celebrari apostolica auctoritate sancivit.

c *Martii 20. 2. p. 516.*CIX.
Carlomanni diplomata pro Cremifanio.

Post mortem Ludovici imperatoris Carlomannus, Bajoariæ rex, Italiæ regis titulum usurpavit, non tamen imperatoris. Id varia ejus diplomata testantur, in quibus unum hoc anno edidit pro monasterio Chremisa seu Cremifanio, quo *Carlomannus, divina favente gratia rex*, quasdam res tradit *ad monasterium, quod dicitur Chremisa. Datum tertio nonas Decembris, anno Christo propitio secundo regni domini Carlomanni*

ANN. CHR.
877.

Karlomanni invictissimi regis in Wavaria, & primo in Italia, indictione X. Actum ad Atingas curte regia. Baldo cancellarius ad vicem Theotmari archicancellarii recognovit, qui Theotmarus Saltzburgenis episcopus erat. Idem rex anno superiore eidem monasterio confirmaverat donationes quorundam prædiorum, quæ Ludovicus ejus pater, nullo dato præcepto, concesserat. Denique Carlomannus ipse anno sequenti litteris suis ratam habet donationem, eidem monasterio a Chuniberto diacono factam: quibus in litteris regis tantum titulum sibi tribuit. Hæc diplomata cum aliis extant in annalium Cremifanensium libro primo, capite nono. Idem princeps præceptum regiæ defensionis hoc anno^a concessit monasterio Casauriensi.

a *Spicil. to 5. p. 390.*

Ad res Italicas quod attinet, Johannes papa^b Carolo imperatori paullo ante ejus obitum significavit, se Adelardum Veronensem episcopum diris addidisse, quippe qui venerabile Nonantulæ monasterium, quod pro *Dei tantique loci reverentiam nullus umquam episcoporum vel judicum in beneficium quaesiverat*, timore Dei postposito, contra apostolicæ sedis privilegia, quibus de propria semper congregatione abbatem fieri jubetur, callide petiisset, invasissetque. Idem scribit Johanni Ravennati, Ansperto Mediolanensi, & Wiperto Aquileiensi, atque clero Veronensi, excommunicatum eum denuntians, *donec in presentiam sedis apostolicæ veniens, de predictorum excessuum qualitate idoneam satisfactionem coram positus exhibuisset.* Forte ob eam causam Adelardus secessit ad suburbanum sancti Zenonis monasterium, in quo cathedram^c episcopalem habuisse dicitur.

C X.
Adelardus episcopus ob occupatam Nonantulæ abbatiam excommunicatur.
b *Johan. papa epist. 47. & 1099.*c *Ital. Sac. 10. 5. c. 593.*

Carolo item superstite, Anspertus Mediolanensis antistes abbatem quemdam Mediolanensem, an Petrum Ambrosianæ basilicæ rectorem, nullo crimine comprobato, a regii cœnobii præpositura depulit, atque in ejus locum homicidam quemdam, aut facinoris socium substituere volebat. Archiepiscopo hac de re scripsit^d Johannes pontifex, eumque hortatus est, ut in promotionibus ejusmodi nihil agat, quod patrum possit regulis adversari, expectato etiam, quando ita mos ferat, Caroli augusti assensu. Moderationem quippe sedis apostolicæ, & universalis ecclesiæ dispositionem id exigere, ut eo periculosissimo tempore cuncta *dispensatorie* gerantur. Abbatem vero, qui nullo comprobato crimine a regii cœnobii præpositura depulsus fuerat, ejusdem piissimi principis permisso, ipsiusque papæ precibus esse revocandum; non solum autem homicidam, sed & socium homicidæ ab omni præpositura pellendum. *Data III. kalendas Martii, indictione decima.*

C X I.
Abbas Mediolanensis restitui iussus.
d *Joh. papa ep. 34.*

Triduo ante idem pontifex ad Carolum^e regem, eum, qui postea Crassus dictus est, litteras increpatorias ac comminatorias scripserat, quod in Italiam profectus, atque in monasterium ancillarum Dei apud Brixiam constitutum ingressus, aurum abstulisset, tam ipsius venerabilis monasterii, quam Angelbergæ Dei cultricis, quondam imperatricis, quod sibi ad ipsius præcipue cœnobii sustentationem procul dubio reservaverat, se dolere, eum ad tam immane sacrilegii genus prolapsum, & instar cujusdam gentilis regis, vasa domus Dei ad usus proprios deflexisse. Mone-re, ut ab se aliisve ablata quantocius restitui curet, ne, si aliter egerit, diras sedis apostolicæ in se accersat. quod certe futurum sit, ni intra sexaginta dies post acceptam epistolam thesaurum illum absque ulla diminutione restituat, & facti sui rationem per suum missum quam primum sedi apostolicæ reddat. Ad hoc monasterium, quod *Novum* dicitur, pertinet formula quarta inter Alsaticas nuper typis regiis editas, qua Carolus jam imperator testatur duo mancipia eidem parthenoni a fidelibus suis concessa: & unum ex illis, commutatione facta, libertate donatum fuisse: in cujus rei signum imperator ipse *denarium, & numerum, & argentum, & aureum, & dragmam, & sestertium, & minam* excussit, sicque secundum legem Salicam eum liberum dimisit. *Data VIII. Kal. Julii anno V. Karoli post mortem patris sui HLudovici in Francia & Alamannia, secundo regni ejus in Burgundia, imperatoria vero dignitatis & apostolica benedictionis primo.*

C X I I.
Carolus rex ob direptum Brixie cœnobium increpitus.
e *id. ep. 63.*

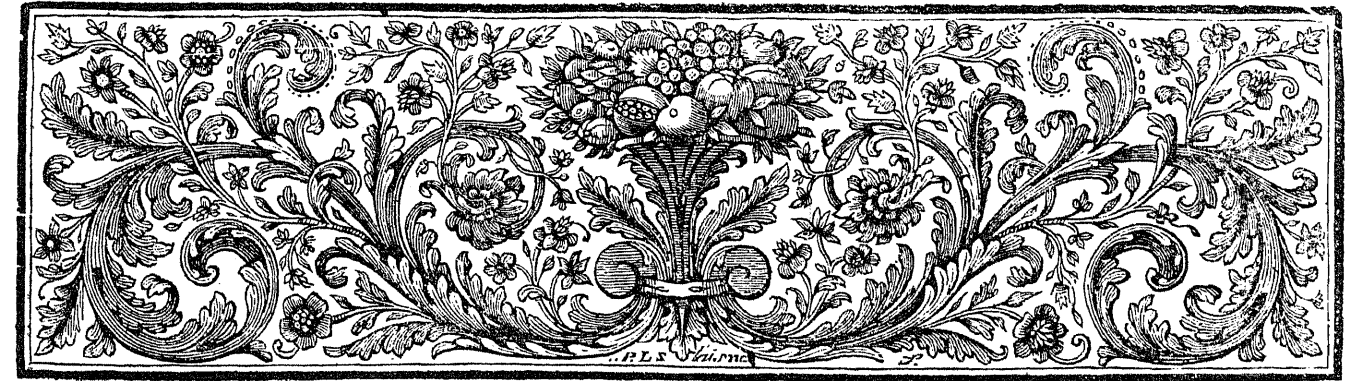
Eodem tempore ad idus Februarias citatus est Romam tertio Dominicus, in locum Senatoris subrogatus in sede Torcellana, quam invasisse dicebatur. Fuerat is antea abbas sancti Hilarii monasterii apud Altinum, quæ civitas, modo excisa, ad Silis fluvii ostium, Venetiæ inter ac Tarvisium sita erat. Hujus citationis auctor Petrus Gradenis patriarcha, qui eum ordinare renuebat, urgente quantumvis Urso duce, qui Dominici electioni favebat. Semel & iterum accitus ad se purgandum Dominicus, Johannis papæ censuram incursum fuisset, nisi pontifex, petente

C X I I I.
Dominicus episcopus Romam citatus.

ANN. CHR. 877. Urfo glorioso duce, minus severitate, quam patientia usus esset. Tertio demum Romam ille citatus est ad idus Februarias presentis decimæ indictionis, ut in concilio, coram Petro Gradenfi metropolitâ, ejusque coëpiscopis, ipsius causa examinaretur. Hæc ex epistola * Johannis papæ, data kalendis Decembris anni superioris, qua ei non solum communionis, sed & honoris jacturam cum anathemate, ni mandatis pareat, pontifex comminatur. Paulo aliter rem Dandulus narrat, scilicet Petrum patriarcham ordinare Dominicum, quem filium Leonis Calopini dicunt, constanter recusasse, quod virilia sibi amputasset, ut castius viveret; & quod patriam apostatando reliquisset. Id vero Ursum ducem, quo favente Dominicus in sedem Forcellanam promotus fuerat, gravate admodum tulisse, eoque rem urgente, patriarcham Romam ad pontificem hanc causam referre coactum fuisse. In id vero demum convenisse, ut Dominicus electus episcopus diebus ipsius patriarchæ episcopali consecratione careret, & ramen domo, & bonis ipsius episcopatus interrim frueretur.

C.XIV. Bertharii abbas Casinensis legatio Romam. Interea Sarracenis Italiam dire infestantibus, aliud quoque incommodum adjunctum. Capuani, expulso Landulfo episcopo, Landulfum summo apud se honore natum, licet uxore præditum ac neophytum, suffecerunt, multisque precibus pontificem, ut eum consecraret, orarunt. Ea re cognita, Bertharius abbas Casinas & Leo Theanensis episcopus Johannem pontificem Romæ adierunt, rogaturi, ne rei tam iniquæ assentiretur. Tantorum virorum gravitate permotus pontifex, id se facturum negavit: sed tandem nobilium precibus expugnatus, neophytum consecravit. Inde mala plurima consecuta, quæ ad institutum nostrum minime pertinent. Paulo post idem Bertharius quædam res cum Romano * Casauriensis abbate commutavit.

a Spicil. 105.
p. 393.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TRICESIMUS OCTAVUS.

Ab anno Christi 878. ad annum 885.

U M natale Domini in Suesionensi sancti Medardi monasterio celebrasset Ludovicus, inde in Audriacam * villam pagi Atrebatensis profectus, dein venit ad sanctum Dionysium, ubi paschale festum egit. Progressus inde Casarodunum-Turonum ad quosdam motus compescendos, ibi gravissime ægrotavit. Dum a sancto Medardo ad Audriacam-villam pergeret, per villam regiam Compendium iter haud dubie instituit, ubi eum convenit Guelfo * Centulensis abbas, ejus consanguineus, ab eoque impetravit, ut villa sancti Richarii Civinocurtis, quæ frequenti commearum peditum, equitumve regionis hospitio valde vexabatur, deinceps ab omni hospitem oppressione immunis esset. *Data III. kalendas Januarii, indictione xv. legendum x. vel xi. anno secundo regnante Ludovico gloriosissimo rege. Actum Compendio palatio.* Hoc præceptum Hariulfus ad annum ejus sæculi sexagesimum septimum refert, cum ante ferme triennium Ludovicus a patre rex institutus fuisset. Verum id nullo fundamento dicit Hariulfus, eo adductus falsa persuasione, quod Guelfoni abbati mortuo saltem anno Caroli tricesimo successisset Carolomannus, quem certum est Guelfone adhuc vivente (quod Calvi tempore haud insolens erat) Centulensem abbatiam obtinuisse, ac superstitem habuisse Guelfonem, qui ad annum octingentesimum octogesimum-primum vitam produxit. Ceterum Ludovico Balbo, non Ludovico ejus filio, hoc diplomatribuendum esse suadet formula ejus initialis in hæc verba, *In nomine Domini Dei aterni, & Salvatoris nostri Jesu-Christi, HLudovicus misericordia Dei rex.* qualis formula in omnibus aliis ejusdem Ludovici diplomatibus legitur. Primum hoc diploma Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit: quorum alter notarius, alter cancellarius Caroli Calvi fuerat. De Audachro nulla deinceps mentio, quem Cormarici & Villalupæ abbatem fuisse superius ^b diximus. Ejus obitus notatur v. nonas Maii. Certe ne hoc Centulense diploma Ludovico Balbi filio tribuamus, illud obstat, quod Gozlenus abbas cum Chuonrado comite a Balbi filiis, Ludovico & Carlomanno, penitus defecit, & ad Ludovicum Germaniæ regem se contulit, ex annalibus Berthinianis.

ANN. CHR.
878.
I.
Ludovici diploma pro Centula.
* Orreville.
a Spicil. 105.
p. 505.

^b lib. 37.
m. 91.

ANN. CHR.
878.I I.
Acta ejusdem
Turonis.
a Diplom.
p. 146. & seq.

Cum in urbe Turonum infirmus resideret Ludovicus, suggerente Hugone glorioso abbate, quasdam res cuidam fideli suo, Widrado a monacho, concedit ad perficiendam cellam sancti Flaviani, quam ille adificare coeperat, sitas inter Moram & Ulmecum. *Data pridie kalendas Junii, indictione XI. anno primo regni domni HLudovici gloriosissimi regis. Actum Turonis civitate.* Hinc corrigendus videtur Hariulfi calculus, & forte in priori illo diplomate corrigendus Ludovici annus, uti & indictio, & pro anno secundo legendum primo. Hæc cella sanctæ Dei genitricis Mariæ & sancti Flaviani sita est in parochia Lingonensi, cognomento Pulchrada seu Saxonis-fontanæ, quam Hugo comes postea Divionensi sancti Benigni monasterio contulit, approbante Hugone episcopo Lingonensi. In eadem Turonum civitate idem rex villam Merlaum, in pago Canisiacensi ad fluvium Ingerem seu Angerem sitam, canonicis sancti Martini largitus est pro anima genitoris sui Caroli imperatoris ac genitricis suæ gloriosæ reginæ Irmindrudis, ea conditione, ut, dum viveret, diem *nativitatis suæ, quæ est kalendis Novembribus*, & diem unctiois suæ in regem, id est VI. idus Decembris, refectione ex rebus illius villæ parata, fratres annis singulis observarent, & pro genitore ac genitrice sua, fratribusque suis Carolo & Carolomanno, sed & pro se, suaque conjuge ac prole, vigiliarum & missarum sollempniis ex more celebratis, Domini misericordiam implorarent. Ad hæc in fine petit, ut memoriam Lotharii fratris sui habere non negligant. *Data XII. kalendas Julii, indictione XI. anno primo domni Ludovici gloriosissimi regis. Actum Turonis in monasterio sancti Martini.* Denique in eadem urbe Pictavense sanctæ Crucis monasterium, cum suburbano cœnobio sanctæ Radegundis, præcepto regis defensionis munivit, & quidem rogatu Avæ seu Abæ b sanctæ Crucis abbatissæ, confirmans eidem parthenoni liberam eligendæ abbatissæ facultatem *secundum regulam*; & donationem quarumdam villarum, quas Carolus augustus, pater ipsius, *fratribus sanctæ Radegundis & ancillis Christi sanctæ Crucis* contulerat, quasdam etiam villas de suo superaddens. Actum Turonis in monasterio sancti Martini, mense Julio, indictione XI. anno regni ejus primo. Sic restituendæ hæc chronica notæ, quæ in edicis vitiatæ sunt. Prædicta Ava abbatissa successerat Rotrudi, de qua superius c. Idem rex Treceis residebat IV. idus Septembris hoc ipso anno, cum Magniacum vicum, ubi sanctus Vincentius corpore quiescere dicitur, ecclesiæ Nivernensi concessit rogatu Abbonis episcopi.

b Gall. chr.
to. 4. p. 317.Abbatissæ
Pictavense.c lib. 37.
n. 87.I I I.
Ludovici fec-
dus cum Lu-
dovico rege
Germaniæ.

Inde Aquas seu Aquigranum perrexit, ubi mense Octobri cum æquivoco suo Germaniæ rege colloquium habuit, uti nos docent annales Fuldenfes. Ad istud colloquium haud dubie inductus fuerat humanissimis litteris ipsius Ludovici, qui donis & muneribus ejus in amicitiam se insinuare tentaverat. Huc enim pertinere arbitror amicam illam epistolam, quæ inter formulas antiquas Alsaticas nuper regis typis edita, reparandæ illius temporis historiæ opportune hoc loco referenda videtur, utpote Ludovico regi perquam honorifica.

f. vester.

Dilectissimo fratri & unanimi amico, gloriosissimo Galliarum, Aquitania, & Hispania regi HLudovico; cognominis vestri HL. rex Francorum, gratia vobis & pax atque victoria de calo vobis subministrantur. Obsecro, frater carissime, sanguis & ossa mea, pars anima mea, nomen meum, ut, postpositis, vel potius explosis & annullatis simultatibus & inimicitias, quæ inter patrem vestrum & nostrum cupidi & perversissimi homines seminare gaudebant, christiano & cognato amore nos invicem diligere, & alter alteri domi militis que fidi & pacati esse curemus, ne quisquam tertius nos duos, nisi unum, se invenire tripudiet. & ita fit, ut nec nostri de nostra dissensione & minoratione glorias & dignitates aucupentur, nec adversarii & extranei de regni nostri defectu & casu gloriantur. Ut autem fœdus inter nos conditum permaneat firmum, mittimus vobis pro arrabone cavallum, viribus & velocitate, non statura & carnibus probabilem; & sellam, qualem nos insidere solemus: ut nos fortitudine & utilitate, non luxu & inanitate delectari noveritis. Mittimus etiam corinam præstantissimam, qua in palatio vestro, tempore consilii, pro signo dilectionis nostræ suspensa, omnia maledicorum seminaria contabescant: dum & meam apud vos devotionem hoc munere, & vestram erga nos affectionem ipsa viderint & extimuerint ostentatione. Et ut de vita vestra diuturnitate nos sollicitos esse noveritis, dirigimus vobis aromata, & unguenta, & pigmenta medicabilia: quorum odore, delibatione, & sapore delectati, diu vivere, & nos diligere firmiter & jure debeatis.

ANN. CHR.
878.

Hactenus præclara & elegans epistola Ludovici regis Francorum, id est Franciæ orientalis, ad Ludovicum nostrum, quem non modo Galliarum & Aquitaniæ regem dicit, sed etiam Hispaniæ, id est Septimaniæ & pertinentium ad Hispaniam regionum. Ad eundem Ludovicum Caroli filium & ad tres Ludovici Germaniæ regis filios spectant postremæ duæ inter illas Alsaticas formulas epistolæ: quarum prior est Brixienfis episcopi, forsitan Antonii, ad quemdam Germaniæ, an Provinciæ episcopum, sciscitantis an tres illi fratres, Carlomannus, Ludovicus, & Karolus, pacem inter se se haberent, & cum consobriño seu compatruele suo, filio Caroli, scilicet Ludovico nostro: posterior est responsio hujus episcopi, asserentis, tres fratres ita se mutua caritate complecti, ut summa Trinitas inter illos media diversari credatur; & domnum quidem Karolum cum fratre suo HLudovico Galliam Lugdunensem & Treverim cum omni Mosellana regione, necnon Agrippinensem provinciam & Burgundioniam inter se dividendas accepisse: Italiam vero & Tusciam & omnem Campaniam domno Karolo, scilicet Crasso, regendas commissas fuisse: qui, sanitate recepta, brevi in Italiam profecturus sit. Hæc, ut in loco peregrino edita, indicasse visum est quoddam operæ pretium.

Interim Romæ, Caroli augusti morte accepta, Johannes papa æmuli, Albertus & Lambertus duces, quos ille a sacris removerat, animos attollunt, ipsumque pontificem in carcerem conjiciunt. Hic vero suorum ope inde elapsus, ad Ludovicum, cujus patrem imperiali corona donaverat, sibi proficiscendum constituit. Alpbis itaque transscens, Arelate in die pentecostes pervenit. Inde Bosonis ducis auxilio Lugdunum progressus, Ludovico Turonis ægrotanti per nuntios adventum suum significavit. Rex, missis obviam episcopis, Treceas ut adiret rogavit. Eo vero profectus pontifex, conventum episcoporum Galliarum ibidem habuit, & ab eis, ut anathema ab se in adversarios suos intentum confirmarent, facile impetravit. In eodem conventu Formosus Portuensis episcopus, omni ecclesiastica dignitate nudatus, & ad laicam redactus communionem, etiam Urbis aditu interdictus est. Fallitur itaque Clarius a monachus, cum ait, Formosum Portuensem episcopum cum Johanne papa Trecenti concilio interfuisse, eumque ad monasterium sanctæ Fara in Brigeo profectum, caput beatæ Agnetis ibi dimisisse, aliasque reliquias tum ad sanctæ Columbae Senonensis, tum ad sancti Germani Autisiodorensis monasteria attulisse, quod quidem per alium, si id verum est, factum esse oportet.

I V.
Johannes pa-
pa in Galliam
venit.Trecentis con-
cilii acta.a Spicil. to. 2.
p. 719.

Dum hæc Treceis aguntur, Ludovicus, valetudine demum confirmata, istuc accessit, ubi a pontifice coronatus est, quod de imperiali corona Sigonius, aliique recentiores nonnulli perperam interpretantur. Verum, ut uxorem illius reginam Johannem coronaret, impetrare non potuit, nempe quod illa, priori rejecta conjuge, superducta esset. Duas quippe uxores Ludovicus habuit, unam Ansgardem, quam in ipso juvenilis ætatis flore, inconsulto patre, duxerat, ex qua Ludovicum & Carlomannum filios suscepit: alteram Adheleidem, quam jussu patris, Ansgarde rejecta, thalamo suo sociavit, & moriens gravidam reliquit. Hanc itaque coronare ob eam causam pontifex recusavit. Dein a Frotario & Adalgario episcopis rogatur, ut præceptum, quo Carolus pater Ludovico regnum tradiderat, pontificia auctoritate confirmaret. quod ille se facturum pollicitus est, si rex ipse ratum haberet exemplar præcepti, de abbacia sancti Dionysii Romanæ ecclesiæ tradenda facti, aut potius, ut a multis credebatur, confecti in conventu episcoporum, aliorumque Ludovici consiliariorum, ut Gozleno hæc abbacia ablata, Johanni traderetur. quod cum a rege negatum fuisset, neque hic a pontifice quod petebat obtinuit. In eodem conventu Hincmaro Laudunensi olim episcopo permisum est, ut, licet oculis orbatas, missam cantaret, si vellet; probataque in ejus locum electio Hedenulfi, qui se episcopali onere absolvi petebat, dicens se esse infirmum, & velle intrare monasterium. quod a pontifice imperare non potuit. His actis, pontifex, eodem comitante Bosone, per montem Cinisium in Italiam; Ludovicus vero Compendium abiit. Hic apud Treceas præceptum b regis defensionis cum facultate eligendi abbatissæ concessit Arulensi monasterio ad preces Castellani abbatissæ VI. idus Septembris: Compendii vero aliud præceptum, quo abbatiam sancti Apri, sancti Germani, & sancti Martini, Tullensi ecclesiæ, ad preces Arnaldi episcopi, confirmavit, jam dudum a Lothario imperatore avunculo, id est patruo, suo, & a filio, ejus æquivoco, sed & a patre suo Karolo imperatore eidem ecclesiæ restitutam.

b Marca
Hist. col. 799.
& seq.

ANN. CHR. 878. *Data v. idus Decembris, indictione XI. anno secundo unktionis HLudowici in regno Francie. Actum Compendio palatio. Hoc præceptum Wlfardus notarius ad vicem Gozlini recognovit.*

V. *Hic Wlfardus, Ludovici imperatoris fororius, idemque Flaviniacensis abbas, is, qui Pontigonensi concilio subscripsit, consecrationem ecclesie Flaviniacensis a Johanne papa & octodecim episcopis fieri obtinuit, testante Hugone hujus loci abbate; qui id factum ait post biennium, anno Carlomanni regis secundo, quo chartam inter abbates & vassallos ejus ac monachos fecisse dicitur. Verum hæc dedicatio a pontifice fieri non potuit nisi hoc anno, quo Johannes in Gallia versabatur. Certe hunc Flaviniaci hospitatum fuisse probat ejus epistola xxix, qua excommunicat eos, qui ipsi apud Cabilonem equos, aliæque furati erant, nisi intra tertium diem ea relituant; itidemque Adwardum presbyterum, qui nobis, inquit, in monasterio Flaviniaco ministravit, cujus homines scutellam argenteam sancti Petri, nempe Flaviniacensis, nescio utrum consensu illius, an non, furati sunt.* Hujus dedicationis festivitas v. kalend. Novembris etiam nunc celebratur. Præter superiora diplomata idem princeps alia duo indulxit Trenorchensi monasterio, cujus donationem, a Carolo parente suo ante triennium sancto Filiberto factam, confirmat * ad preces Geilonis abbatis pridie idus Decembris; eodemque die villam pagi Matifconensis Ulcasticum * ad hospitale pauperum, & villam pagi Lugdunensis Lövingum * ad luminaria ecclesie eidem loco largitur.

V I. *Tempore Trecentis concilii, Johanni papæ suggestit venerabilis Theobertus b Floriacensis abbas, quod idem monasterium quidam religiosus abbas, Leodebodus nomine, monachis extruxerit in honore Dei & sanctæ Dei genitricis Mariæ, necnon beati Petri apostolorum principis; & quod revelatione divina per monachos ejusdem loci a Beneventana provincia illuc sancti Benedicti pervenerit olim allatum, ibique reverenter humatum, sicut manifestissima constat veritate; ad hæc quod ad stabilimentum monasticæ religionis, piæ memoriæ gloriosus imperator Karolus per præceptum suæ auctoritatis res quasdam monachis ad victum & vestitum assignaverit, partim a regibus, partim a religiosis hominibus illic contributas; denique quod beatæ recordationis pater ejus serenissimus augustus, nempe Ludovicus, in ipso loco hospitale nobilium, quod Porta appellatur, juxta regularem institutionem; itemque hospitale pauperum ibidem instituerit, resque ad hoc oportune agendum, necnon alias ad lumen ecclesie ministrandum deputaverit, quæ omnia pontificia auctoritate confirmari petiit Theobertus; insuper humiliter cum sua congregatione postulans, ut ad reprimendam quorumlibet illicitam cupiditatem, super abbate regulari ex eis eligendo, cujus rei privilegia multorum jam episcoporum meruerant, apostolicæ auctoritatis privilegium eis concederetur. quæ omnia litteris suis pontifex liberaliter impertit, datis nonis Septembris per manum Walberti Portuensis episcopi, Johannis pontificis anno sexto, indictione XI.*

S. Benedicti apparitio. *Ejusdem abbatis tempore contigit illa sancti Benedicti apparitio, quam describit Adelerius monachus, post nocturnas vigiliæ, facta cuidam fratri ecclesie custodi in festo ejus translationis, in qua se fratrem Benedictum vocat; aitque se fratri Aimerico, partes Britannie abeunti, adfuisse, eumque e faucibus inimici eripuisse; nullumque hæcenus Floriaci monachum, ex quo sacrum ipsius corpus istuc advectum est, æternæ quietis damna passum fuisse, sed omnes cælestis patriæ sede donatos. Ut vero illuxit, fratribus somno experrectis, idem custos sonitu fusilis tabula, olim referenda locutionis gratia compacta, abbatem Theobertum cum reliquis adsciscens, cuncta, quæ Benedictus pater dicenda præceperat, eis per ordinem retulit. quo die sexaginta utriusque sexus & ætatis homines cælitus ibidem sanatos fuisse idem auctor tradit. Is est Adelerius, qui sancti Benedicti miracula scribere aggressus est post Adrevaldum monachum, alio nomine Adelbertum: qui tempore Ludovici Pii jam Floriaci * monachus erat. Fallitur itaque Sigebertus, cum ait, eum usque ad tempus Odonis regis Francorum librum suum de miraculis sancti Benedicti produxisse. nam qui eum persecutus est Adelerius, desinit in victoria de Nortmannis reportata per Hugonem abbatem, qui ante Odonis principatum, id est anno ejus sæculi octogesimo-septimo, vivere desit.*

Prædictæ apparitioni alia consimilis refertur in festo illationis facta Christiano Floriacensi ædituo a sancto Benedicto de Reginhario ejusdem monasterii præposi-

to, qui in Britannia-Oceani, ubi obedientiæ gratia multo tempore subsisterat, ex hac vita migraverat: quem sanctus Benedictus adversus demones se defendisse, & in cælos perduxisse Christiano revelavit, seque ipsa die sacris adfuturum promisit. quo die, ad conciliandam dictis fidem, septuaginta-quinque infirmi salutem consecuti sunt. Plura apud Adrevaldum, de Christiano * illo Floriacensis ecclesie ædituo, quem omni religione & honestate præstantem fuisse dicit, tantaque in sanctum Benedictum confidentiæ, ut, si quid adversi Floriaco accideret, adversus eum causaretur, & ablata restitui faceret. quod probat auctor de armillis e funibus campanarum dependentibus, quas fures abtulerant.

Per id tempus atrocissimum proelium, haud dubie cum Nortmannis, confertum est, in quo multi christiani ex regno Ludovici occubuerunt. Hinc Gallicani præfules Johannem Romanum pontificem sciscitati sunt, utrum ii, qui pro defensione sancte Dei ecclesie, & pro statu christiana religionis & rei publica in bello nuper occiderant, aut de reliquo pro ea re casuri essent, indulgentiam possent consequi delictorum. quibus pontifex indubitanter respondet, quod illos, qui cum pietate catholice religionis in belli certamine contra paganos & infideles strenue dimicantes cadunt, requies æternæ vitæ suscipiat; eosque pontifex pro apostolica auctoritate absolvit.

V II. *Indulgentia cæsis in bello a papa concessa.*
Etsi vero id generatim de universis, qui in diutino illo Nortmannico bello cecidissent, intelligi potest; non male tamen refertur ad eam pugnam, quæ cum Nortmannis ab Hugone abbate commissa hoc anno videtur, nempe initio regni Ludovici, qui, patrio regno suscepto, vix duobus annis co potitus, laboriosum quibusque nobilibus regni sui consecravit initium, teste Adelerio Floriacensi monacho, qui unus hujusce pugne meminit. Nortmannica siquidem gens, quæ tantas jam regno strages intulerat; ex morte Caroli regis, qui-cum toties pacta inierat, eademque toties violaverat, viribus animisque resumptis, novam Gallie cladem, paucis resistentibus, continue inferebat. Et primum Neustria partes aggressa, cædibus & rapinis omnia demum vastasset, nisi Hugo nobilissimus abbas, unus e regni primoribus, tum armis, tum consiliis ac virtute, barbaricos conatus repressisset, eorumque maximam partem peremisset. quod quo pacto per virtutem sancti Benedicti effectum sit, paucis explicandum. Nortmanni itaque, nullo obsistente, plurimos civitatum portus percurrentes, Aurelianos tandem perveniunt; indeque altius progressi, ad monasterium Floriacum, universa direpturi, contendunt. Verum eorum adventus præscii Floriacenses, pretiosa quæque plaustris aptata cum reliqua suppellectile secum devehentes, ad Mariniacense pagi Wastinensis * prædium confugerunt, ubi tuta sua omnia fore existimabant. At barbari prædones, cum nihil apud Floriacum reliqui præter parietes invenissent, plaustrorum recentibus edocsi vestigiis, eo tendere constituunt, quo Floriacenses abiisse relicta vestigia testantur. Verum hoc consilium ad eorum perniciem vertit Deus, Floriacensium tutor ac protector. Cum enim istuc tenderent, a Burgundie partibus Hugo abbas cum exigua militum manu forte superveniens, hortatu Girboldi nobilissimi Autisiodorensium comitis, qui sancti Benedicti opem non defuturam asseruit, subito in barbaros irruit, eosque haud procul a monasterio tanta strage percussit, ut ex tanto numero vix aliquis superfuerit, qui proelii exitum aliis nuntiaret. Post tam insignnem victoriam, Hugo belli dux confessus est, sibi in ipso congressu præsentem adfuisse sanctum Benedictum, qui sinistra manu equi sui habenas regens, dextera vero baculum manu tenens, plurimos barbarorum prostraverit. Hæc ex Adelerio, qui eodem tempore hoc factum litteris mandavit, quæ res in majori basilicæ porta ad dexteram ingredientium, auctore Gauflino abbate, rudiori quidem scalpello expressa hodie quoque cernitur.

V III. *Indulgentia cæsis in bello a papa concessa.*
Consimilem omnino victoriam refert Diedericus Hersfeldensis monachus, eamque Gisolfo nobilissimo comiti ac monasterii advocato tribuit. at tam diversas permiscet circumstantias, ut non idem, sed diversum omnino factum narrare videatur. Is Floriaci studiorum ac disciplinæ causa diu commoratus, post reditum in patriam, id est Turingiam, interrogatus a Richardo Amerbacensi abbate, quam causam existat illius festivitatis, quæ apud Gallias præcipue celebratur in diebus dominici adventus sub nomine Illationis; condidit ea de re libellum, in quo tradit, causam hujus sollemnitatis esse relationem corporis sancti Benedicti ex urbe Aurelianorum in Floriacense monasterium, post cladem eidem monasterio a Nortmannis illatam:

ANN. CHR. 878.

* Adrevald. c. 26.

V II. Indulgentia cæsis in bello a papa concessa.

V III. Nortmanni ab Hugone abbate victi ope S. Benedicti.

* le Gatinois.

I X. S. Benedicti illationis historia.

ANN. CHR.
878.

quos Gislolfus comes præda onustos, sancto Benedicto in somnis adhortante, insectus, prope Andegavos demum post triduum assecutus sit, iisque fufis, prædam ex eorum manibus excusserit, contestatus, sibi in ipsa hora congressionis sanctum Benedictum equo suo insidentem, ejus frenum rexisse, ac scutum rotasse, seque in hoc prælio cæli militiam opitulatricem pensasse. Subdit Diedericus, hac parta victoria, corpus sancti Benedicti ab ecclesia sancti Aniani, in qua per hanc tempestatem depositum fuerat, reventum fuisse ad Floriacense monasterium, qua in relatione Ligeris gelu concretus, soluta divinitus glacie, per adversas alvei aquas, nullo remige, facile iter naviculæ sacris onustæ reliquis præbuerit, & cum ad portam, quæ Paschalis dicitur, pervenissent, ad earum adventum mense ipso Decembri, arbores in flores eruperint. Denique sacrum corpus eo die in sancti Petri monasterio seu oratorio repositum fuisse addit idem auctor, & sequenti anno ipsa die relatum in proprium mansorium in ecclesia beate Mariæ, quæ jam per biennium suo patrono caruerat. Dein episcopos, qui rei gestæ interfuerant, statuisse, ut quoniam relatio & illatio eodem die anno revoluto factæ fuerant, annuatim deinceps eodem die, nimirum pridie nonas Decembris, per totam Galliam sollempniter celebraretur. Hunc vero auctorem non admodum accuratum esse probat id, quod addit de Sigeberto, post hanc relationem in Gallias a Casinatibus, si superis placet, misso ad repetendum corpus sancti Benedicti, quod divinitus impeditum sit. ubi Sigebertum insigni nominis ac temporis errore sumit pro Carlomanno Pippini regis fratre, qui ante annos centum id tentaverat. Sunt & alia, quæ hujus scriptoris testimonium penitus elevarent, nisi ab aliis ejus temporis gravibus viris, Rodulfo Tortario in primis, & Petro venerabili abbate Cluniacensi, auctoritas ei accederet.

X.
ejus difficultates exposita.

Quæ Diederici fidem infirmant, (neque enim ea dissimulare licet) hæc fere sunt. Primo silentium auctorum domesticorum eo superiorum, scilicet Adrevaldi, Adelerii, & Aimoini, qui cum res ad sanctum Benedictum attinentes, & miracula per ipsum facta, unus post alium, data opera, usque ad annum millesimum scripserint, nullus tamen eorum mentionem facit ejusmodi illationis, duorumve miraculorum, quæ Diedericus commemorat. Deinde quod Girboldus comes apud Adelerium non alius videatur quam Gislolfus comes à Diederico memoratus, qui hortatu sancti Benedicti in somnis apparentis Nortmannos insectus sit, fuderitque. Eadem enim apud utrumque singulares prælii circumstantiæ, visum scilicet duci pugnanti sanctum Benedictum monastico habitu indutum, qui dimicantis equum manu duxerit. Ad hæc, siquidem corpus sancti Benedicti Aurelianos confugii causa deportandum erat, non in basilica sancti Aniani, quæ extra muros tunc existerat, reponendum fuisset, sed potius in ædícula sacra, quam Medo abbas intra muros in sancti Benedicti honorem longe ante condiderat. nam eo tum confugere soliti erant Floriacenses, teste a Adrevaldo.

a Adrevald. c.
21.

Jam vero miracula duo, quæ Diedericus in relatione sacri corporis facta commemorat, non omnino explorata videntur. nam præterquam quod a tribus illis auctoribus, qui sancti Benedicti miracula data opera scripsere, non referuntur; miraculum de cymba, contra Ligeris undas absque ullo remige enatante, forte non aliud fuerit ab eo, quod Adrevaldus memorat in capite XIX. ubi Floriacensium navis, in portu fiscali a regis retenta ministris, subito absque humano remige a portu emota, medium Ligerim, quo fortior vis aquæ decurrere solet, petiisse dicitur, ibique contra adversum fluvium enatando appulisse ad posterulam, quæ usque hodie sancti Benedicti vocatur.

b Adrevald. r.
34.

Alia potior difficultas oritur ex tempore, quo hæc accidisse Diedericus tradit, nimirum post incendium ac direptionem Floriacensis monasterii per Nortmannos, & sexaginta amplius monachorum cædem ab eisdem factam. nam apud probos auctores unicum hujus cænobii legitur incendium, per Nortmannos patratum anno ejus sæculi sexagesimo-quinto, ab Adrevaldo b, annalista Bertiniano, aliisque memoratum: quo tempore sancti Benedicti corpus non Aurelianos delatum est, sed hæc & illac, prout fugiendi necessitas impellebat; indeque absque pompa Floriacum reventum. Insuper hanc Floriaci cladem, quam Diedericus refert, Rollone Nortmannorum duce auctore, accidisse ait Floriacensis chronographus anonymus. Atqui tamen Rollo, vastata late Burgundia, monasterium sancti Benedicti contaminare noluit, nec prædari illam provinciam propter sanctum Benedictum permisit, ut Dudo sancti Quintini

et Quintini decanus a testatur, cui Willelmus b Gemeticensis totidem verbis suffragatur. Denique longe ante hoc tempus festum illud sancti Benedicti pridie nonas Decembris sollempne fuisse probat in primis Adrevaldus: utrum vero hæc dies sit translationis, an depositionis in basilica beate Mariæ, non ita perspicuum videtur. Nimirum corpus sancti Benedicti Floriacum e Casino allatum, primo quidem in oratorio sancti Petri repositum est ad tempus, dum ei magis congrua sedes in principe basilica sanctæ Mariæ pararetur. Rabanus in martyrologio adventum corporis sancti Benedicti Floriacum consignat pridie nonas Decembris: depositionem vero quam vocat v. idus Julii, quod sine dubio intelligit de depositione corporis apud Floriacum, non de obitu sancti Benedicti, quem XII. kalend. Aprilis reponit. Verum mihi præferenda videtur Notkeri sententia, qui translationem e castro Casino in Gallias collocat v. idus Julii. Atque adeo depositio corporis sacri pridie nonas Decembris facta est, quando scilicet illud sollempni ritu illatum est in cryptam, quæ in basilica sanctæ Mariæ preparata fuerat. Hinc tumulationis sancti Benedicti vocabulum sanctus Odo abbas tribuit huic festo, quod alii depositionis nomine designarunt. Hoc sollempne festum sancti Benedicti vocat Adrevaldus, quod ex veteri consuetudine quotannis pridie nonarum Decembrium agitur. & in chartario Patriciacensi c missa sancti Benedicti, quæ est in mense Decembrio, appellatur. Antiquiorem illam festivitatem ignorasse videtur Diedericus; eam vero, sub Illationis nomine institutam, non agnoverunt Adrevaldus & Adelerius, immo nec sanctus Odo, Aimoinusve. Post Diedericum primus e Floriacensibus Rodulfus Tortarius, qui sub initia duodecimi sæculi historiam translationis corporis sancti Benedicti in Galliam metrice reddidit, in fine sui carminis hanc illationem celebrat his versibus, quos Petrus Venerabilis in hymno de sancto Benedicto elegantius reddidit.

ANN. CHR.
878.a Dudo lib. 2.
b Willelm.
lib. 2. c. 14.c Perard char.
iii 24. 32. 34.

Post tumulata pius quæ gessit membra patronus,
Hæc simul hæc una congero paginula.
Adstrictus glacie Liger annis tempore brumæ
Præbet iter sancto mobile legifero.
Imponunt navi sine remige membra magistri,
Oppositum flumen quo secat & glaciem.
Floret Floriacus, visu spectabile, vicus
Patris ad introitum: lux erat effugium.
Hinc sumit nomen, cujus fuit ante vocamen
Aurea vallis, eo quod sit opimus humo.

Hanc nominis mutationem, non miraculo florum, sed divino præfagio tribuit Aimoinus in libro secundo de miraculis sancti Benedicti. Favorabili, inquit, supernæ dignationis præfagio hoc, in quo Deo auctore famulamur, cænobium, ut Floriacus vocaretur, accepit, qui præcis temporibus non dissimilis gratiæ prerogativa Vallis nominabatur aurea. Probabilior sane Aimoini sententia: quandoquidem locus iste Floriacus ante conditum monasterium dictus est.

Has difficultates dissimulare non sivere historiæ leges: ad quas quid reponi possit, ne Diederico ac vetustæ traditioni fidem penitus abrogare videar, in præsens explicandum est. Et primo quidem ad silentium auctorum Diederico superiorum responderi potest, non omnia ab eis scripta esse, nec omnia eorum scripta ad nos pervenisse. Certe miracula, quæ Odonis abbatis tempore gesta sunt, incognita manere, & partim antiquitate, partim scriptorum negligentia, oblivioni tradita fuisse testatur Aimoinus, quanto magis ea, quæ per turbulentissimas illas Nortmannorum tempestatem facta sunt? At unde hoc didicisset Diedericus, homo extraneus, fateor non video quo pacto explicari possit, nisi id ex amissis scriptis eum rescivisse dicamus. Ad tempus factæ illationis quod attinet, forsitan corpus sancti Benedicti e Matriniacensi prædio Aurelianos relatum est, dum Floriacense monasterium instauraretur; indeque postea Floriacum non sine miraculis reportatum, quibus cognitis, Rollonem, devastata alia vice Burgundia, Floriacensi monasterio, ob sancti Benedicti reverentiam parci voluisse. quæ sane religio hominis barbari & necdum christiani animo non nisi ob graves causas injecta fuisset. Ceterum, esto primaria alia fuerit instituenda in mense Decembri festivitatis causa, quidni altera

X I.
Diluantur.

ANN CHR. 378.

secundaria ex miraculosa illa relatione accedere potuit? Cui rei argumento esse possit, quod ecclesia sancti Benedicti de re ditu, ut vocant, quæ hodie quoque superest, in hujus facti memoriam condita traditur.

XII. Ejus tempus expenditur.

Supereft alia difficultas de tempore, quo facta illatio dici potest. Id factum ait Diedericus eo anno, quo initium adventus Domini in kalendas Decembris incidebat. quod anno ejus sæculi octogesimo-tertio accidit, ac proinde regnantibus Ludovico & Carlomanno. Itaque Floriaci vastatio aliquanto tempore præcesserit necesse est, ut instaurando post illam cladem monasterio sufficiens esset intervallum. Chronographus tamen Floriacensis anonymus hanc cladem & illationem refert ad principatum Caroli Simplicis. Certe Carolus anno nongentesimo in monasterio Floriacensi verfabatur, ut suo loco videbimus. quod his convenire potest, quæ Diedericus scribit de adventu regis Floriacum ad instaurationem monasterii: in quo solum monasterium seu oratorium sancti Petri ab incendio Nortmannico intactum fuisse dicitur. Parcat lector tam proluxæ digressioni: ad ordinem revertor.

XIII. Sancti Mauri transitorio Saxiacum.

Sub idem tempus Fossatenses nostri, etiam tutum a Nortmannis præsidium in castro Bagaudarum habere videbantur, omnia tamen a barbaris intuta reputantes, pars in Burgundiam cum sancti Mauri corpore fugientes, in Saxiacense tandem monasterium accepti sunt ab Aureliano Lugdunensi archiepiscopo, qui eis ibidem litteris datis perpetualiter manere concessit, & liberam ibidem eligendi abbatis dedit facultatem. Fossatensium pars altera secessit in agrum Remensem, ubi aliquamdiu subsedit in prædio quodam ipsis olim collato, scilicet Floriaco, cujus proluxa mentio est in polyptycho Fossatensi, edito in appendice Capitularium. Rebus demum cum Rollone Nortmannorum duce compositis, Fossatenses in suum monasterium cum corpore sancti Mauri postliminio reversi sunt. quo tempore Dervenfes monachi, qui cum reliquiis sancti Bercharii abbatis, aliorumque itidem in Burgundiam confugerant, a Rodulfo principe perhumane accepti, ad propria etiam redierunt. In litteris Ludovici Orbi, filii Bosonis Burgundiæ regis, inventio, sancti Teuderii monasterium a parochia Viennensis, agente Barnoino archiepiscopo, Adalrico abbati monachisque quondam Dervenfis cænobii ad regendum, Deoque serviendum commissum fuisse. quod ipse Ludovicus regia auctoritate confirmat, dato præcepto apud Lugdunum, anno DCCCXCVI. quod argumento est, Dervenfes ad id tempus a monasterio suo abfuisse.

S. Bercharii in Burgundiæ.

a Spicil. 22. p. 152.

S. Eparchii monasterium desolaturn.

Per idem tempus Ecolismense sancti Eparchii cænobium ab iisdem barbaris direptum, & in solitudinem redactum est, restante Ademaro monacho: ita ut nullus monachorum ibidem superfuerit, ob idque locus ille iterum ad canonicalem reverteretur statum, qui nuper illic suppressus fuerat.

XIV. Wigarius monachus episcopo datus. b Joham. ep. 138.

In epistolis Johannis papæ, hoc anno scriptis per indictionem undecimam, occurrunt præter superiores nonnullæ, quæ ad res nostras pertinent. Una b est ad Wigarium incerti loci monachum, quem Wipertus episcopus a proprio episcopo atque abbate per dimissoriam acquisierat, prout pontifex ipse Trevis positus cognoverat. Hunc itaque prædicto episcopo restitui mandat, ut proprio pastori obedire posset, eumque pro ejus libito sequi jubet sub excommunicationis interminatione.

c lib. 37. n. 100. Johannis papæ epistola de S. Eugendo.

Wipertus videtur episcopus esse Aquileiensis, de quo supra c. Altera epistola d est ad omnes fideles regni Gallicani, quibus præcipit, ut de abbacia sancti Augentii seu Augendi, quem alii Eugendum vocant, quam diva memoria Carolus imperator fidei suo, & filio ecclesie nostre, ait pontifex, ante jure beneficiario tribuit, nullus de ipsis rebus aliquid injuste auferre presumat, nec prædicto episcopo & monachis ipsius loci aliquam in distrabendo illicite inferre molestiam. Qui secus faxit, a communionem fidelium separetur; si pertinax fuerit, anathematis vinculo feriendus. Tertia denique epistola e est ad Odonem Bellovacensem episcopum, in qua pontifex scribit, se relatu quorundam monachorum sancti Dionysii cænobii, qui Romam profecti erant, didicisse, quod, quibusdam pueris impuberi ætate inter se rixantibus, hominum illorum instigatione unus ex illis est interemtus. quos nihilo minus post peractam penitentiam ordinari posse docet. His addere licet quartam epistolam, nondum editam, sed mutilam ad Mainum seu Mahenum Dolensem, ceterosque Britannia episcopos pro quibusdam monachis, Romam ad apostolorum corpora visitanda profectis, qui per ignorantiam ab Heclocaro abbate temere, forte subdiaconatus ordine, insigniti fuerant. His non debere officere, quod nullo dolo malo, sed tan-

S. Dionysii monachi Romæ. c Id. ep. 146.

Ordinatio per abbatem.

ANN. CHR. 378.

tum imprudenter ordinati fuerant, declarat pontifex: sed abbatem ab illicita deinceps ordinatione abstinere præcipit, donec censuræ nodis sit absolutus. De cetero monachos illos, ex quibus unus Resgallon, alter Corvilus vocabatur, in suum monasterium se recipere præcipit pontifex, ubi regulam suam observare curent. Hanc epistolam, utpote mutilam, in appendicem rejicere visum est. Idem pontifex privilegium concessit Grinserio religioso abbati ex monasterio sancti Salvatoris in Karrof, cujus bona omnia & possessiones confirmat, vetatque, ut ne quis ex regibus, sacerdotibus, vel comitibus quidquam de commoditate spiritualis aut temporalis obsequii detrahat; neve episcopus, nisi invitatus eo accedat; neque ullus mortuo abbate ibidem ordinetur, nisi quem conventus monachorum pro institutione regule sancti Benedicti elegerint. Scriptum per manum Georgii scribarii sancte Romane ecclesie, Septembrio mense, indictione XII. a kalendis ejus mensis inchoata. Datum v. kalendas Octobris per manum Walperti humillimi episcopi sancte Portuensis ecclesie, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Johannis summi pontificis & universalis pape in sacratissima sede beati Petri apostoli sexto, indictione duodecima.

XV. Carrofense privilegium.

Ad hunc annum pervenit Gaufridus venerabilis abbas Bonavallensis monasterii in agro Carnutensi; is, cui Lambertus Caltriduni comes locum in illo opido ad refugium concessisse traditur Ludovici Balbi anno primo. Ablato ex hac luce bona memoria Gaufrido abbate, ait ejus loci chronographus, venerabilis Ingelarius ab omni congregatione subrogatur. Hinc allucinaturn ostendimus a prædictum chronographum, ubi sanctorum martyrum Florentini & Hilarii reliquiarum translationem ad Bonam-vallem sub Ingelario abbate factam dicit. De Ingelarii abbatis proximis successoribus silet chronographus, obiter agens de Ingelramno abbate, cujus tempore quidam miles, Menelaus nomine, a lodum quemdam sanctis martyribus donasse memoratur. Hoc monasterium instauravit Odo comes, eique Waldricum abbatem præfecit regnante Lothario.

XVI. Bonavallenses abbates.

a Lib. 34. n. 36.

Eadem tempestate in parochia Helenensi Exalatense sancti Andrea monasterium, quod ante annos septem conditum erat, ex inundatione fluvii Teris eversum est, eaque occasio fuit condendi cænobii Cuxanensis. quod ipsis Stephani Baluzii verbis hic exponere visum est, scilicet ex Marca Hispanica libro quarto. Ea tempestate, inquit vir clarissimus, experti sunt, si umquam alias, incolæ vallis Confluentinæ, vera esse quæ de Teri fluvio prodidit Mela, parvum flumen, ubi accrevit, esse perævum. Circa annum enim DCCC LXXVIII. adeo intumuit, ut non solum se ipse non caperet, sed etiam cunctam submergeret atque vastaret regionem. Unde vetera temporum illorum acta hanc Teris exundationem vocare solent diluvium; & monachi Exalatenfes, qui ei superstites fuere, ex naufragio se evasisse profitentur. Tum ergo destructum est monasterium Exalatense; plerique monachi submersi cum hominibus monasterii; chartæ delavatae & perditæ naufragio perierunt simul una hora cum ipso monasterio. Quoniam vero, ut eleganter olim dixit Phædrus, nemo libenter recolit qui læsit locum, timendumque erat, ne, quod femel evenerat, accideret iterum; monachi superstites decreverunt se suaque in alium locum transferre, elegeruntque propterea villam Cuxanum. Reperio autem consilium illud captum fuisse anno DCCC LXXVIII. ac mox executionem secutam. Insigne est testamentum Protasii abbatis tum conditum, in quo ait, se Mironis comitis Ruscinonensis servum esse secundum Deum & secundum sæculum; rogat eum, ut quandocumque ipse ex rebus humanis excesserit, protectionem suscipiat monasterii Cuxanensis, eique præficiat dignum & pium abbatem, ne monachi fiant errati, sicut oves sine pastore. Rogat eum præterea, uti det operam, ne peccatum regnet in eodem monasterio; & inter gravia furti, adulterii, & homicidii scelera numerat, si monachi carnes comedant, aut peculiare habeant. Habebat autem jam tum Protasius sub se quinquaginta monachos & viginti famulos, quingentas oves, centum animalia, quinquaginta jumenta, porcos quadraginta, caballos duos, asinos quinque, boves viginti, libros perfectos triginta, præter suppellectilem ecclesiasticam & monachalem. Hæc sunt initia & primordia monasterii Cuxanensis. Hactenus vir eruditus, qui Protasii abbatis testamentum in appendice b edidit cum aliis c chartis, quæ pertinent ad reparationem monasterii Exalatenfis in loco Coxano seu Cuxano, ubi cænobium primitus sub titulo sancti Germani episcopi Antifiodorensis, dein sancti Michaëlis ædificatum: in quo non vitia prædicta regnare cupit Protasius, sed

XVII. Exalatenfium cænobio everfo, conditum Cuxanense.

b Marca Hisp. col. 803. c Ibid. col. 802. & seqq.

ANN. CHR.
878.

usum orandi, & jejunandi, & laborandi, sicut docet regula profutura, Instrumentis Exalatenfis monasterii amissis, facta est rerum ejus ac possessionum recognitio ab idoneis personis, maxime ab iis, a quibus datae aut venditae fuerant, vel a testibus donationum aut venditionum. Ex his porro instrumentis colligitur series Exalatenfis abbatum, quorum primus fuit Witiza, secundus Miro, tertius Baro, quartus Protasius, sub quo Exalatenfis monasterii ruina, & reparatio in loco Coxano vallis iridem Confluentinae facta est.

XVIII.
Syraculis
magna strages
& caedes.
a Roccus no-
tit. 2. ecclesia
Syrac. p. 144.

In Sicilia Syracusae post diutinam obsidionem a Sarracenis captae; in eaque urbe ingens strages facta, ac multa caedes promiscui sexus, adeoque clericorum ac monachorum: ex quibus plures ordinis sancti Benedicti ob christianam fidem necatos fuisse Roccus Pirrus^a colligit ex epistola Theodosii monachi ad Leonem archidiaconum, in qua illius urbis expugnationem atque cladem lugubri modo graece descripsit. Hanc latinitate donatam edidit Pirrus, in qua haec de illa carnificina leguntur. *Primum iis, qui ad Servatoris adis vestibulum contra eos aciem instruebant, ad unum trucidatis, magno impulsu valvas aperiunt, templumque subeunt strictis ensibus, crebro anhelitu ignem naribus, oculisque spirantes. Tum vero omnis aetas eodem temporis in mento corrumpit; principes & omnes iudices terra, quod in psalmis canere soleamus, juvenes & virgines, senes cum junioribus; monasticen professi, tum matrimonio copulati; sacerdotes & populus, servus & liber, qui in lectis jam multo tempore valetudinarii decumbebant. Nam ne his quidem parcere, Deus bone! carnifices illi didicerunt.* Haec aliaque longe plura, tum de miseris obsessorum, tum de caede ac clade expugnationum scribit Theodosius, monachus haud dubie graecus, qui & ipse cum Sophronio Syracusano antistite captus & in carcerem conjectus, divina tandem providentia liber evasit. Ea tempestate everfa Syraculis monasteria, quorum unus Gregorius Magnus illic olim condiderat, venitque civitas cum reliqua Sicilia in potestatem Sarracenorum, qui in illa urbe usque ad annum Christi millesimum octogesimum-quintum dominati sunt.

ANN. CHR.

879.

XIX.

S. Dionysio
facta donatio
ab Aletramo
comite.

* Feron.

* Masfrich.

* Glare.

b Doublet.

p. 782.

* Rubais.

* Antrepe.

c Diplom.

p. 410. & seq.

d Doublet.

p. 783.

c id. p. 786.

* Rebas.

X X.

Ludovici

Balbi obitus.

CUM Feronis* prope Trajectum* ad Mosam conventum Balbus, ipsiusque cognatus Ludovicus Germaniae rex ad kalendas Novembres habuissent, in eoque capitula pacifica edidissent; hic ad sua rediit, Balbus vero per Arduennam villam Longlarium* prope Andaginense sancti Hucherti monasterium venit, ibidemque nativitatem Domini celebravit. Dein aliquamdiu in Arduenna demoratus, circa purificationem sanctae Mariae Pontigonem accessit. In *Vriau fisco* residebat kalendis Januarii, cum Aletramo comiti^b carissimo villas quasdam pagi Laudunensis donavit, id est villam, quae vocatur *Resbaces**, super fluvium *Resbaci* sitam, cum ecclesia sancti Martini; & *Altrepiam** cum una ecclesia super fluvium *Eseram* seu *Isaram*. Datum kalendis Januarii, indictione XII. anno secundo domni HLudovici gloriissimi regis. Actum *Vriau fisco* in Dei nomine feliciter. sic restituta a nobis^c ex authentico hujus praeccepti clausula, quod Wigbaldus notarius ad vicem Gozleni recognovit. *Vriau fisco* non multum aberat ab Arduenna silva, ubi tunc Balbus per id tempus demorabatur, ut mox diximus. Non multo post Aletramus comes, qui se HLudovici propinquum^d dicit, easdem villas sancti Dionysii monasterio contulit, scilicet kalendis Maii insequentis, anno secundo ipsius Ludovici, easque de manu comitis accepit Deodatus monachus, qui in aliis litteris *archicustos** ecclesiae sancti Dionysii dicitur. Duplex est itaque *Resbaci* locus, duplexque amnis cognominis: unus in Laudunensi pago prope Capellam opidum, haecenus praedium ecclesiae Dionysianae; alter* in Meldensi, ubi haud incelebre nostri Ordinis monasterium est, de quo saepe jam differuimus.

Pontigone Ludovicus Augustodunum versus ad comprimendos seditionum motus Trecae usque progressus, morbo ingravescente, quem ex veneni haustu contraxisse credebatur, longius ire non valuit. Quam ob rem, aequivoco filio suo Ludovico *hajulationi* seu tutela Bernardi comitis Arvernici commisso, Hugonem abbatem & Bosonem cum praedicto Bernardo & filio suo, necnon Theodericum cum suis sociis Augustodunum misit, ut ejus urbis comitatum, eidem Theoderico jam datum, vindicarent. His ita dispositis, Ludovicus Trecae cum magna difficultate per *Fodrum monasterium* Meldensis pagi Compendium venit. tum mortis imminens haud dubius, per homines fidos, Odonem Bellovacensem episcopum & Albuinum

ANN. CHR.
879.

comitem, coronam, enses, ac reliquum ornatum regium ad Ludovicum filium misit, iis, qui cum illo erant, praecipiens, ut eum regem sacri ac coronari curarent. Ipse vero non ita multo post, scilicet iv. idus Aprilis, die pascheves sub vesperam vita functus, crastino in ecclesia sanctae Mariae, quam pater ejus magnifice extruxerat, sepultus est. Hic, referente^a Aimoino, *Nihil fecisse praenomem sortitus est, sive quod vix duobus annis, immo vix octodecim mensibus, regno potitus nihil strenue gessit: sive quod sanctimoniam quamdam, sicuti a majoribus accepimus, Kalae monasterio puellarum abstractam, conjugio copulans suo, peccatum, quod nihil esse cognoscitur, perpetravit.* Frigida sane ratiuncula, quam tamen alii^b auctores afferre non dubitarunt. Non dum ergo Ludovicus Balbi cognomen obtinuerat, quod posterius ipsi affinxerunt. Quod scribit Aimoinus, aliique post eum, de sanctimoniali Calensi ab eo rapta & thoro sociata, non legitur apud vetustiores auctores, annalistas scilicet Bertinianum, Mettensem, aliosque ejus temporis aequales. Neque porro haec videtur esse sive Ansgardis Harduini comitis filia, soror vero Odonis, quam jussu patris repudiavit: sive Adeleidis soror Wlfardi Flaviniacensis abbatis, quam Caroli Simplicis fetu gravidam reliquit. Qui eum Balbi cognomine viventem donaverit, invenio neminem. Post ejus mortem Abbo Pratenfis monachus^c absolute Balbum vocat.

Balbi mortem variae rerum agitationes domi forisque subsecuta. Hinc Odo episcopus & Albuinus comes regis insignibus, quae novo regi deferenda acceperant, Theoderico camerario consignatis, statim reditum maturarunt. Qui vero cum filio regis erant, Meldas conventum indixerunt ad consilia in rem praesentem capienda. Porro inter Bosonem & Theodericum, agente Hugone abbate, convenit, ut Boso Augustodunensem comitatum haberet; Theodericus vero abbatias, quas ille in iisdem partibus habebat, in commutationem acciperet. At Gozlenus abbas, memor injuriarum & insidiarum, quas ab aemulis passus erat, (quod maxime patuit in concilio Trecenti, cum Dionysianam abbatiam ipsi auferre moliti sunt,) confusus familiaritate, quam cum Ludovico Germaniae rege, ejusque conjugem, & cum primoribus ejus regni, dum post Andernacensem pugnam apud eos captivus fuit, contraxerat; praeclearam ulciscendae injuriae opportunitatem se habiturum ratus, ad eum confugere, ipsumque ad invadendum Franciae regnum infligare constituit. quod ut melius succederet, adjuncto sibi Chuonrado Parisiorum comite, quem inani praecellentis potestatis spe delusit, aliiisque similibus, conventum agere ante Meldensem properavit prope Credilium* opidum Bellovacorum, eo in loco, ubi Thara in Isaram influit, eoque, quotquot potuit, episcopos, abbates atque optimates convocavit, specie ut de regni pace utilitate tractarent; re vero, ut Ludovicus Germaniae regem ad occupandum regnum invitarent, ejusque largitione honores ac dignitates obtinerent. Huc forte referenda sunt Hincmari ad Gozlinum epistolae, quarum summam superius^d retulimus. Eorum itaque invitatu Ludovicus usque ad urbem Viridunum, ubi illi obviam venere, cum exercitu accessit, & trajecta Mosa regni fines invasit, tantis malis in itinere perpetratis, ut paganorum malefacta vicisse videretur. His acceptis, Hugo abbas, atque Boso & Theodericus, eorumque socii legatos ad Ludovicum mittunt, eique partem Lotharii regni, quam Carolus contra fratrem suum Ludovicum, ipsius Ludovici patrem, acceperat, cum abbatia sancti Vedasti ad locarium seu usum-fructum promittunt, modo ut, relicto Balbi filiis hereditario regno, in suum ipse reverteretur. Hac conditione accepta, Ludovicus Francofurtum recessit, ac cum dedecore Gozlenum, Chuonradum, eorumque socios rejecit. Hi vero ad reginam confugientes, quae oblatae conditionis forte haud contenta erat, rumorem in vulgus spargere, Ludovicum quam primum cum novis copiis ad Franciam occupandam reversurum, quod veriti Hugo abbas, ceterique primores, ad *Ferrarias** monasterium cum episcopis convenerunt, ibique Ludovicum & Carolomannum ab Ansegiso Senonum archiepiscopo reges consecrari & coronari fecerunt. Id tamen nullo praesente metropolitano factum ait Ivo^e episcopus Carnutensis, ubi solius Ludovici & uxoris ejus meminit. Verum Carolomannus ipse post annos tres, cum, mortuo fratre, denuo coronatus est Carisiaci; meminit scripti, quod in *Ferrariarum monasterio coram altare sancti Petri tunc perdonavit*, se scilicet unicuique episcoporum & ecclesiis eis commissis *canonicum privilegium, & debitam legem atque justitiam* conservaturum, & defensionem ex-

a Aimoin.
lib. 1. d. intrac.
S. Bened. c. 1.b Cheson. 2.
p. 630.c Abbolib. 2.
de obsid. Paris.X X I.
Quae inde
consecuta.

* Creil.

d lib. 37.
num. 23.e Amal.
Bertin.

f Ivo ep. 189.

ANN. CHR.
879.

hibiturum. Facta pactione, Ludovicus Germaniæ rex, cum domum reverteretur, obviam habuit Nortmannorum innumeram multitudinem *juxta Carbonariam, in loco, qui dicitur Thimum*, cum ingenti præda classem repentem. Hos adortus, maximam eorum partem prostravit: reliqui fuga dilapsi in prædicto silco regio se communiunt: ubi Hugo, regis ex pellice filius, graviter vulneratus, patre inscio, ab hostibus rapitur, quorum in manibus animam exhalavit, sepultus in monasterio Laureshamensi. Locum pugnae Thuinum opidum ad Sabim esse quidam viri docti existimant, at *Thimum* legitur in chronico Saxonico optimæ notæ, nondum edito, & forte is locus est Thinus * in pago Regitesteni, monasterio quondam insignis, a quo cognomen hæcenus retinet. nam eo usque Carbonaria silva protendebatur.

* *Thim-le-moutier.*XXII.
Bosonis regis Provincia coronatio.

Inter ea Boso, instigante uxore sua Hermengarde, Ludovici imperatoris filia, quæ se vivere nolle aiebat, si filia cum esset imperatoris, olimque Græciæ imperatori desponsata, maritum regem non faceret; episcopis Provinciae, partim minis, partim promissis de abbatibus & villis eis dandis, constrictis persuasit, ut se regem coronarent, quod Mantala * prope Viennam hoc anno factum est idibus Octobris. Vix regnum inierat, cum privilegia Aduensis ecclesiæ confirmavit vi. idus Novembris, dato diplomate * Lugduni, quod Elibertus cancellarius ad vicem Aureliani archiepiscopi recognovit. Paulo post aliud præceptum rogatu Siwaldi comitis indulgit Carilocoensi pagi Matiscensis monasterio, cui abbatiam sancti Martini concessit. *Datum iv. nonas Decembris, indictione XII. anno primo regni domni Bosonis. Actum Kariloco monasterio.* quod præceptum Stephanus notarius ad vicem Adalgarii recognovit. Adalgarius non alius videtur, quam ejus nominis Aduensis episcopus, qui prædictum ecclesiæ suæ privilegium a Bosone obtinuit. Porro Stephanus cancellarius erat anno sequenti, quo idem Boso ad preces Otranni archiepiscopi ecclesiæ Viennensi restituit ^b abbatiam sancti Andreae inferiorem, quam eidem ecclesiæ injuste abstractam fuisse dicit. Ad hæc idem rex privilegia ^c ecclesiæ Arelatensis, ad preces Rostagni archiepiscopi, confirmavit, eidemque asseruit Crudatense monasterium in comitatu Vivariensi ad Rhodanum situm, quod antecessores reges, Lotharius augustus & filius ejus æquivoctus, Rotlando archiepiscopo contulerant, eo pacto, *ut præsens rector ejusdem monasterii, ejusque successores, cuncti insuper monachi, amodo ibidem militaturi, cum omnibus rebus ac familiis, sub tuitione consistant Rostagni præsulis Arelatensis, universorumque sequacium ejus in eadem sede sancta.*

* *Mantala.*
Diploma pro Cariloco & de Cruda.
a *Capitul.*
to. 2. col. 1506.^b *ibid.* c. 1507.^c *Gall. chr.*
to. 1. p. 45.XXIII.
Nemausense monasterium ab episcopo vexatum.
d *Johann.*
ep. 191.

Hoc ipso anno Johannes papa Rostagno ^d Arelatensi, Sigibodo Narbonensi, & Rotberto Aquis archiepiscopis scribit, se veracium hominum relatione didicisse, Gibertum Nemausensem episcopum invasisse quoddam monasterium, quod pontifex super eum acquiserat, resque omnes ejus monasterii per suos homines diripiisse, & illius monachos contra sacras regulas inde expulisse. Quapropter eos monet, ut episcopum ab hac invasione compescant; & siquidem contumax fuisset, a ministerio episcopali excommunicando suspendant. *Data XVIII. kalendas Julias, indictione XII.* Duo erant tunc monasteria nostri Ordinis in parochia Nemausensi, nempe sancti Egidii in valle Flaviana, & Plalmodiense, de quo hæc epistola videtur intelligenda, utpote sedi apostolicæ proxime subjecto.

XXIV.
Pultariense monasterium a vicinis.
e *id.* ep. 210.

Eodem tempore Pultariense monasterium pagi Lingonensis multas calamitates ab iniquis hominibus patiebatur. qua de re monachi sedis apostolicæ, cui a Gerardo conditore speciatim commissi fuerant, opem implorant. Litteris eorum acceptis, Johannes pontifex epistolam ^e rescripsit *sanctæ congregationi summi apostolorum principis Petri canobii nostri Pultariensis*, atque se eorum calamitatibus condolere, & apostolicas hac de re litteras, prout ipsi petierant, Bosoni glorioso principi, & Hugoni nobilissimo abbati direxisse, quibus eos rogabat, ut defensionis auxilium contra eorum adversarios impendant; insuper exemplar testamenti, quo Gerardus bonæ memoriæ comes una cum Berta conjuge quondam sua, res omnes ejus monasterii beatis Petro & Paulo tradiderat, bulla nominis sui munitum mittere Ansegiso archiepiscopo Senonensi, & Conrado comiti, cujus in comitatu ipsæ res continebantur. Eo utque processit illa vexatio, ut *neque arare, neque cetera, quæ ad terra culturam pertinent, exercere valeret familia Pultariensis*, ut scribit pontifex in epistola ^f sequente ad Hugonem abbatem. Eiusdem monasterii villam

^f *id.* ep. 211.ANN. CHR.
879.

Vendoaram invaserat quidam Arembertus, quasi a Bosone comite ex commutatione acquisitam, eidemque Aremberto ab ipso Bosone traditam: qua de re idem pontifex litteras ^a scripsit ad Hugonem & Radulfum, itemque ad Bosonem comitem, necdum regem coronatum, quem monet, ut Arembertum & quosvis alios ab ejus villæ invasione removeat, eamque Pultariensibus restituat, & monasterium ipsum tueatur.

^a *id.* ep. 212.
^b 213.

Post Carolomannum Calvi filium Laubiensem abbatiam Ludovici Balbi principatu obtinuisse dicitur Franco, vir *multæ nobilitatis, & palatinis studiis instructus*, qui plurima eidem monasterio acquisivit. Sunt qui monasterium Antonium dictum, inquit Folcuinus in chronico, tunc puellarum, nunc autem canonicorum, ejus tempore Laubis acquisitum dicant; alii restitutum malunt. Is factus demum Leodicensis episcopus hanc abbatiam *ad opus ecclesiæ Leodicensis*, consentientibus fratribus, impetravit, eo pacto, *ut medietas abbatie fratribus inibi regulariter militantibus in usu communi deserviret: aliam episcopus sibi militantibus manciparet; & ut decime omnes indominicate ad portam monasterii in usus pauperum & peregrinorum cederent, fieretque x. kalendas Octobris anniversarius dies Carlomanni regis, patris Arnulfi regis, qui Arnulfus hanc abbatiam Tungrensi & Leodicensi ecclesiæ attribuit, prout Harbertus abbas eam olim tenuerat. Hujus rei diploma apud Miræum ^b habes, datum anno ejus sæculi octogesimo-octavo.*

XXV.
Franco abbas Laubienfis.^b *Miræi notis.*

p. 76.

Exstat apud Ughellum præceptum ^c Carolomanni regis interpolatum, perperam seniori Carolomanno Pippini regis filio tributum, quo rex curtem suam Disentianum, juxta ripam laci positam, Veronensi sancti Zenonis monasterio cum universis appendicibus confert, Deodato tunc ejus loci abbate. *Data pridie nonas Octobris, anno tertio regni Carlomanni serenissimi regis in Bajoaria, & in Italia quinto, indictione XII. Actum in claustrum sancti Zenonis, quod in contextu diplomatis extra civitatem Veronam ad ripam Athesis situm dicitur. Mandavinus notarius ad vicem Theotmari hoc præceptum recognovit.*

XXVI.

S. Zenoni donatio facta a Carolomanno.

^c *Ital. sac.* 20.

5. col. 290. &

^d *ibid.*

seqq.

Inter epistolas Johannis papæ VIII. una ^d legitur ad Antonium Brixiensem episcopum & Berengarium comitem, in qua pontifex ait, sibi a Carolomanno rege Italiæ curam commissam, quæ jam pastorali ejus sollicitudini obnoxia erat; ob idque se ferre non posse, quod Liutfredus comes quamdam sanctimonialem, Gerlindam nomine, e Placentino monasterio fuga lapsam, exceperit, & post suam admonitionem apud se retinuerit. Proinde Antonio & Berengario mandat, ut eam a comitis domo abstrahant, & in proprium reducant monasterium, haud dubie sancti Sixti, quod Angilberga augusta condiderat. Eiusdem augustæ facultates diripuerat idem comes, quas ei restitui pontifex jubet. Hoc Placentiæ monasterium Gisulfi abbatis curæ idem Johannes committit, scripta ^e ad eum epistola, cujus hæc verba sunt. *Auctoritate sanctæ sedis apostolicæ tua reverentia committimus, ut curam perspicuam & sollicitudinem habeas monasterii dilectæ filie nostræ Angelbergæ augustæ, siti in civitate Placentia, sicut idoneus Christi minister & gregis dominici provisor eximus: quatenus, secundum regulam sancti Benedicti, jure abbatis quæ ordinanda vel disponenda sunt, disponas & ordines; & quæ corrigenda perspexeris, subtili dumtaxat indagatione, ut Domino placeas, ex nostra auctoritate corrigere procures. Data indictione XII.* Monasterium sanctæ Christianæ, cui Gisulfus abbas præsidebat, situm erat in ducatu ^f Mediolanensi ad Olenam fluvium, sexdecim circiter millibus passuum Mediolano distans, occidentem æstivum versus, modo unitum collegio Germanico urbis Romæ ab anno sexti-decimi sæculi octogesimo-primo per Gregorium XIII.

XXVII.

Liutfredus comes arguitur ob susceptam monialem.

^d *Johann. epist.*

237.

^e *id.*^f *id.*^g *id.*^h *id.*ⁱ *id.*^j *id.*^k *id.*^l *id.*^m *id.*ⁿ *id.*^o *id.*^p *id.*^q *id.*^r *id.*^s *id.*^t *id.*^u *id.*^v *id.*^w *id.*^x *id.*^y *id.*^z *id.*^{aa} *id.*^{ab} *id.*^{ac} *id.*^{ad} *id.*^{ae} *id.*^{af} *id.*^{ag} *id.*^{ah} *id.*^{ai} *id.*^{aj} *id.*^{ak} *id.*^{al} *id.*^{am} *id.*^{an} *id.*^{ao} *id.*^{ap} *id.*^{aq} *id.*

IX Neunte anno octingentesimo octogesimo Ludovicus Germaniæ rex, una cum uxore sua regni prolatandi avida, instinctu Gozleni abbatis & Chuonradi comitis, ab Aquis palatio Duziacum, indeque Attiniacum, dein Ercuriacum * ad Axonam, demum usque ad Ribodimontem, pagi Laudunensis opidum ad Isaram, pervenerunt. Verum ubi spes suas parum succedere, Francis in officio persistentibus, intellexere; redintegrata cum Balbi filii amicitia, & condito ad sequentem Junium apud Gundulfi-villam conventu, ad propria reversi sunt. At Balbi filii Ambjanis convenientes, paternum inter se se regnum diviserunt. Ludovico Francia & Neustria; Carolomanno, quem natu-majorem fuisse Regino perperam dicit, Burgundia & Aquitania obtigit. Junio placitum in Gundulfi-villa, ut conditum fuerat,

ANN. CHR.

880.

XXVIII.

Concordia regum, ac regni divisio.

^a *Erory.*

ANN. CHR.
880.

habitum : cui Carolus vice Ludovici fratris , qui ob morbum adesse non potuit , a Longobardia reverfus interfuit. Illic firmatum cum regibus foedus. Balbi filiis sup-
peditatae a Ludovico copiae ad reprimendos rebelles. Carolus ipse iisdem contra
Bosonem , qui Provinciae regnum instituerat , opem tulit.

XXIX.
Carolomanno
rege mortuo,
Carolus fit im-
perator.

Interim Carolomannus Bajoariae rex ex paralyfi in villa Ottinga interiit VII. no-
nas Aprilis , secundum annaliftam Mettenfem , & chronographum Saxonicum , ubi
mendum in VII. nonas irrepsit : at secundum Hermannum & annales Fuldenfes XI.
kalendas Aprilis. Hoc nuntio accepto , Carolus , relicta Viennae obfisione , qua
Boso cum uxore se incluserat , imperii Romani cupidine ardens in Italiam advolat.
eum Romam cum Walperto Aquileienfi patriarcha progressus , summoque studio a
Johanne pontifice populoque Romano exceptus , ut sibi insignia augustalia trade-
rentur , facile impetravit , imperiali corona in natali Domini donatus , quo die Cal-
vus eodem honore ante annos quinque ab eodem pontifice affectus fuerat. Hic est
Carolus , cui cognomen Crasso postea inditum : qui , mortuo post annos quatuor
Carolomanno rege propinquo suo , imperio Francicum regnum adjunxit , quod ad
breve tempus & parum feliciter administravit. Ludovicus Germaniae rex Bajoariae
regnum , quod frater ejus Carolomannus , nulla legitima prole suscepta , vacuum
reliquerat , occupavit , & Carantanum Arnulfo ejus notho concessit.

XXX.
Nortmanno-
rum facinora
in Belgio.

Per id tempus Nortmanni caedibus , incendiis , ac vastationibus solito more de-
bacchantes , in Gandavo monasterio , scilicet Blandiniensi sancti Petri , sedem sibi ad
hiemandum statuunt. Inde Tornacum , & omnia supra Scaldim monasteria ferro
& igni devastant , interfectis accolis , aut in captivitatem abductis. Dein , mutato
consilio , Cortriaci ad hiberna se muniunt. quo ex loco proximos Menapios & Sue-
nos sibi infestos usque ad internecionem delere pergunt. Eos tunc usque ad Pero-
nam Scottorum venisse , eamque igni succendisse tradit anonymus auctor sermonis
de tumulatione sancti Quintini martyris. Verum id potius ad annum insequentem
referendum est.

XXXI.
Angilbertus
abbas Corbeiz
librum regi
offert.
a Analeft. rom.
2. p. 657.

Hoc item anno vel proximo Angilbertus seu Engilbertus , Corbeiae veteris abbas ,
codicem sancti Augustini de Doctrina christiana , suo jussu scriptum , Ludovico regi ,
Carolomanni fratri dono obtulit , praemisit a versibus , in quibus summam qua-
tuor librorum exposuit. tum subdit.

Hunc abbas humilis jussit fabricare libellum
Angilbertus enim vilis & exiguus :
Quem daret ille pio , caelesti numine fulto ,
Hlodoico regi , qui est pius atque humilis ,
Qui sancta Sophia certat rimare secreta ,
Nobilis ingenio , nocte dieque simul.
Quique etiam domini ac fratris praclarus amator
Ingenti dictu permanet ore pio.
Quem Deus omnipotens multos feliciter annos
Glorificet , servet , diligat , ornet , amet.

In fine codicis alios versus addit , in quibus ejusdem Chlodovici regis meminit , tra-
jus conjugium , prolem , cunctosque fideles Deo commendat. Hi versus saltem valent
ad definiendum tempus praefecturae Angilberti , qui Trasaro in antiquis & recen-
tioribus indicibus praepositus est , ut superius b vidimus.

b v. lib. 37. n.

XXXTI.
Enziacum S.
Martino A-
duensi datum.
* Anzyle Duc.

Apud Aduos suburbanum sancti Martini coenobium cum regeret Arnulfus ab-
bas superius laudatus , Letbaldus seu Leobaudus , vir locuples ac nobilis , cum uxore
sua Altafia , accessit ad idem monasterium , eique possessionem suam in loco , qui
Enziacus * dicitur , donavit. Illic cella non multo post condita , cujus praepositus
fuit sanctus Hugo , ejusdem abbatae monachus , de quo mox agemus. Exstat hic
locus in parochia Aduensi haud procul a Ligeri & parthenone Marciniacensi.
Idem sine dubio Leobaldus est , qui charta c cujusdam Winiterii subscripsit Augu-
stidano civitate , mense primo post obitum Odonis regis. In necrologio sancti Mar-
tini notatur idibus Septembris *Lebaldus* ; & kalendis Januarii *Artasia*. Letbaldi epi-
taphium in sacrario visitur in hunc modum.

c *Parad.* p. 27.

Mausoleo

Mausoleo comptus tegitur de more sub isto

Letbaldus , quondam nobilis atque probus.

Scandit ad asira die , Christi qua crux veneranda
Exaltata fuit.ANN. CHR.
880.

Letbaldi tumulo adharet alius Bernardi cujusdam viri praenobilis cum mutilo epi-
taphio , ex quo haec excerptimus : *In hoc specu Bernardi cineres continentur. Genus
eximium a proavis , natale decus meritis. . . nctus in orbe sacer , nonis Octobris juve-
nis migravit , voto monachus* , forte monastico habitu in extremis , ut tum fiebat ,
suscepto. In necrologio Martiniano nudum Bernardi nomen ad praedictum diem
legitur.

Arnulfi abbatis veluti coadjutor ac consolator praeter ceteris erat Hugo religiosissi-
mus asceta , qui una cum Oddone ac Johanne piissimis monachis & quindecim aliis ,
e Pictavenfi sancti Savini monasterio , a Badilone illustri comite accitus fuerat ad
restituendam in sancti Martini coenobio regularem disciplinam. Hugonis hortatu
ac monitis Badilo comes non modo in melius mores reformavit , sed etiam vitae
monasticae nomen dedit in ipso monasterio , cujus instaurator erat. Huic erat acqui-
vocus nepos optimae indolis , quem etiam a secularibus abstrahens negotiis , in eod-
dem loco divinae secum servituti mancipavit. Nec minus quidem & ipse Badilo ju-
nior in cultu divino strenue ac pie se gessit. Talium exemplorum fama late pro-
pagata , multi nugis ac pompis saeculi nuntium remittentes istuc se receperunt , qui-
bus instituendis Hugo , tamquam dux & magister , factis amplius quam verbis pra-
lucebat. Ita crescente hujus loci sanctitate ac celebritate , crevit etiam res fami-
liaris , multaque possessiones , quae primitus eidem loco datae fuerant , sed a poste-
ris ablatae , citra & ultra Ararim & Ligerim monasterio restituta sunt.

XXXIII.
Hugo Arnulfi
abbatis a iju-
tor , vir san-
ctus.Badilo comes
fit monachus
cum nepote.

Erat in sacro illo coetu domnus Oddo sanctitate praecipuus , Hugonis amicissi-
mus , & cum illo e sancti Savini asceterio eductus , cujus sanctitatem Deus pecu-
liari signo declaravit. Hic , expletis nocturnis vigiliis , cum in oratorio , uti sanctus
Benedictus permittit , peculiaris orationis gratia remoraretur , & cum pro suis , tum
pro aliorum peccatis Deum profusus lacrymis pro more suo exoraret ; contigit una
die , ut ante Salvatoris imaginem cruci affixam in medio basilicae , expansis mani-
bus Deum exorans , visus sit a quibusdam fratribus in sublime raptus unius horae
spatio , eidemque ipsa Salvatoris effigies visa caput inclinare. Hujus rei spectator
fuit abbas ipse cum aliis fratribus , qui deinceps Oddonem plurimum venerati sunt ,
quem antea , ut vanae gloriolae ob privatas illas orationes sectatorem , vituperabant.
Multis aliis deinceps miraculis Deus servi sui sanctitatem confirmavit. Visitur etiam
nunc in eadem sancti Martini basilica haec crucifixi Domini effigies , quae multo fi-
delium concursu honoratur. Arnulfo abbati Martiniano Badilonem substituit vul-
gati indices , forte juniorem ; Badiloni Gregorium ad annum ejus saeculi nonagesi-
mum-quartum : cui Gregorio David successit ad breve tempus , & post eum Aimo
seu Eimo , de quo in consequentibus acturi sumus.

XXXIV.
Oddonis mo-
nachi sanctitas.Abbatess ejus
loci , v. lib. 37.
n. 96

Isaac Lingonum antistes hoc anno videtur decessisse , & quidem XVIII. kalendas
Augusti. De ejus successore deligendo ingentes turbae in clero Lingonensi excita-
tae. Aurelianus Lugdunensis metropolitae , inconsulto clero , favente forsitan Bosone ,
Geilonem Trenorchiensem abbatem ordinasse episcopum dicitur in litteris a Fulco-
nis Remensis ad Stephanum papam ; eumque nolentibus praeposuisse. Geilonem nu-
per conversum ait Fulco , cum episcopus ab Aureliano ordinatus est. tamen jam
ab annis minimum undecim Herensem coetum abbas & monachus regebat. Cete-
rum Lingonensem ecclesiam Geilo recte administrasse dicitur , eamque pacifice jam
obtinebat anno insequenti , quo ad utilitatem ejus ecclesiae commutationem quam-
dam fecit cum illustri viro , nomine Baldrico , Carolomanni regis litteris b confir-
matam , in quibus Geilo Lingonensis ecclesiae venerabilis episcopus appellatur. Data
xv. kalendas Augusti , indictione XIII. anno tertio regnante Karolomanno gloriosissimo
rege. Actum apud Cauciacum * villam prope Compendium. Hoc diploma Norber-
tus notarius recognovit ad vicem Wlfardi abbatis Flaviniacensis. Post Geilonem
Galterius abbas Trenorchienfe monasterium administravit : cujus regimen Geilo
episcopus retinuisse dicitur a Falcone chronographo Trenorchienfi , quem Chiffle-
tius c falsum fuisse ex eo probat , quod Geilo ad annum ejus saeculi octogesimum-
Ff

XXXV.
Geilo fit epi-
scopus Lingo-
neus.a *Frod. lib. 4.*
c. 1.b *Perard p. 158.*
c. 129.* *Choisy.*c *Tourm. pag.*
526.

ANN. CHR. 880. septimum vitam produxerit. quo tempore Galterius post quatuor annos præfectura jam locum Blitgario fecerat.

XXXVI. Glonnenſe ſancti Florentii monaſterium per id tempus in vaſtam ſolitudinem redactum erat, ejuſque loci monachi apud Bituriges in cella ſancti Gundulfi ad Ligerim reſidebant, quam Carolus rex Heſtrido abbati ad refugium conceſſerat. Hanc vero donationem Rodulfus abbas a Carolomanno rege confirmari petiit, ut eam haberet ad ſuorum refugium monachorum, & ad requiem ſanctiſſimi corporis beati Florentii, quod rex libenter annuit, dato diplomate nonis Junii, anno tertio regni ſui, indi-
 Adolenus abbas Navenſis.

Adolenus abbas Navenſis. cione XIII. ubi corrigenda indiſtio, quæ huic anno competit; vel annus Carolomanni, qui hoc anno tantum ſecundus erat. quo anno Adolenus abbas Navenſis apud Biturigas, Gumfridii ſucceſſor, permutationem fecit quorundam prædiorum apud Calmetum menſe Decembri, anno ſecundo Carolomanni regis. Verum cum nec in illa cella ſancti Gundulfi fatiſ tuti eſſent Glonnenſes, ad Trenorchium caſtrum ſe receperunt, ubi a monachis ſancti Filiberti excepti, demum ſæculo inſequentem hac illacque diſſipati ſunt abſque ſancti Florentii corpore, quod Trenorchienſes eis reſtituere noluerunt. Sed tandem unus ex eis, Abſalom nomine, ſacras beati patroni ſui reliquias clam ſuſtulit, quæ poſtea in novo Salmurenſi monaſterio depoſitæ ſunt, ut ſuiſ ſuo loco exponemus. Cella ſancti Gundulfi * hætenus ſubjecta eſt ſancti Florentii abbatiæ Salmurenſi.

XXXVII. In Britannia Maheno ſeu Maino Dolenti antiſtite mortuo, electus eſt Johannes ex abbate ſancti Melanii Redonenſis, qui ex duce monachus ante factus fuerat. Electus mox proſectus eſt ad Johannem papam, ut ab eo conſecraretur archiepiſcopus, quam dignitatem Dolentiſ eccleſia ſibi contra Turonenſem metropolitam aſſerere pergebat. Verum, dum rem diſfert pontifex, Johannes in morbum incidit, ex quo nondum ſacratuſ interiit decima die Septembris. quæ omnia Baldricus Burgulienſis abbas, ac poſtea Dolentiſ antiſteſ, hoc carmine expoſuit.

*Splendidus ex atavis, atavorum ſplendor & ipſe,
 Gente Britannus homo, conditur hoc tumulo.
 Hic armis, patria, natis cum matre relictiſ,
 Dux modo, continuo de duce fit monachus.
 Metropolitana ſedi, quia vixit honeſte,
 Cui Dolus eſt nomen, præſul hic eligitur:
 Ut quibus exſtiterat conſul, de conſule præſul,
 Præſul quam conſul conſuleret melius.
 Ad papam venit: ſacrari poſcit ab ipſo.
 Quod dum diſfertur, in Domino moritur.
 Ponitur hic cultor & religionis amator:
 Quemque dolent Britones, ſancta Sophia fovet.
 Si quæras nomen, nomen ſibi ſcito Johannem:
 Sique diem mortis, da decimam decimi.*

Eadem fere ſors fuit Eveni ſeu Ivoniſ, qui ex abbate itidem ſancti Melanii electus eſt Dolentiſ antiſteſ tempore Gregorii ſeptimi.

XXXVIII. In Alſatia Novientenſe ſeu Novientenſe monaſterium, quod alio nomine Eberſheimenſe vocant, magnum detrimentum ſuſtinuit factione Baltramni Argentoratenſis epiſcopi, qui abbatiam, favente Arnolfo Noricorum duce, uſurpavit, Hartmannum abbatem ſibi reſiſtentem abjecit, ejuſque loco Helmerium quemdam monachum ſubſtituit. Sed is non diu abbatiæ potitus eſt. nam a Johanne papa dejectus & excommunicatus, locum cedere coactus eſt Hartmanno legitimo paſtori: quo agente, pontifex monaſterii immunitatem ac poſſeſſiones confirmavit. Ejuſ tempore Riccardiſ imperatrix Novientum venit, & triginta jugera agri ac vinearum ſancto Mauricio ad ſacrificia divina contulit, magnopere pænitens, quod quaſdam ejuſ loci decimas invaſiſſet.

Eodem abbate quidam nobiliſ Suevus, Lanzo nomine, uxorem maxime ſpecioſam, nomine Giſelildam, habebat, quæ apud eum violatæ fidei conjugaliſ infamata eſt. Hic vero zelotypia tactus, iter in Sueviam ſimulat, unaque die in quodam Rheni latibulo tranſacta, domum nocte redit, ingreſſuſ oſtium pulſat cubiculi,

ANN. CHR. 880. in quo uxor jacebat. Ancilla ad oſtium accurret, pulſantiſ nomen quærit, ille vero nomen ſuggerit militiſ, cum quo uxor conſuetudinem habere inſimulabatur. Tum illa ad ancillam: Ipſe eſt, inquit, cujuſ cauſa infamata ſum. Mox, arrepto enſe, qui ad lectum appenſus erat, & apertoque oſtio, in mariti caput unum & alterum iſtum vibrat. Dein vociferans ſervos advocat, qui, admoto lumine, dominum ſuum, adhuc palpitantem & ſanguine conſperſum, agnoſcunt. Tum clamor ingens, luctus & lacrymæ per totam domum. Curatus nihilo minus Lanzo, vulneribuſque ligatis, animoſ utcumque colligit, uxori culpam conſitetur, ac noxam remittit. Dein Hartmanno abbati accerſito conſcientiam aperuit ſuam; tum communionem ſacram perceperat, prædium, in quo piaculum perpetratum fuerat, pro animæ ſuæ remedio donavit ſancto Mauricio: ad cujuſ monaſterium poſt mortem deportatus, tam diu in ſarcophago inhumatus jacuit, dum a Romano pontifice conjux indulgentiam facti obtinuſſet. Hanc non ægre conceſſit pontifex præſenti feminæ, quam alteram Judith appellavit. Ipſa vero poſt mortem ad viri ſui tumulum ſepeliri voluit. Hartmannum poſt Sambatum abbatem, cujuſ ſuperius meminimus, præceſſerat Talemon, Gibelinuſ, Ulfriduſ, & Herebalduſ, antecceſſor Hartmanni, quem Eggeharduſ abbas excepit, de quo inferius.

Duellium * in Suevia, modo arx ducis Wirtembergentiſ, in edito monte prope Wilingam poſita, olim ordinis noſtri monaſterio inſignitum erat, cui hoc tempore præerat abbas Waldfreduſ, aliis Wilfriduſ, qui non ſine opinione ſanctitatiſ hoc ſere anno ibidem ſepultuſ eſt. De eo fit mentio in codice * fratrum ſcripſtorum Augienſiſ monaſterii, in quo Duelli domnuſ abba Waldfreduſ laudatur. Omiſſuſ eſt in ſaſtiſ Benedictiniſ a Wione, Menardo, ipſoque Bucelino, ab aliis inter ſanctos relatuſ ad diem viceſimum Octobriſ. Duelliſ meminit Ekkeharduſ b junior in libro de caſibuſ ſancti Galli, ubi agit de Hadwiga, Heinrici Suevorum ducis filia, Burchardo duci nupta, quæ Duelliſ monaſterium ſuum vocare videtur, quod tamen longe ante eam conditum fuiſſe Waldfredi abbatiſ ætaſ probat.

In Saxonia cum Nortmanniſ infeliciter dimicatum, reſtante annaliſta Fuldenſi. Nortmanni ſuperioreſ effecti, præter Brunonem ducem, qui & Liutgardis reginæ frater erat, alioſque undecim comiteſ, præterque octodecim ſatelliteſ regioſ, duoſ etiam epiſcopoſ occiderunt, nempe Thiotricum ſeu Theodericum Mindenſem, & Marcwardum Hildenſheimenſem. Omneſ ut martyreſ habitū, quod in prælio, contra paganos pro ſalute patriæ inito, occubiſſent, in ipſo loco certamiſ Ebbecſtorfo ſepulti ſunt, ibidemque conditum virginum Benedictinarum cœnobium, quæ martyrum reliquiis aſſiduum honorem impenderent. Hanc veram ejuſ parthenoniſ originem tradit Krantzjuſ c, fabulam illam reſellens, quæ Benedicti papæ quinti reliquiis hanc originem tribuebat. Wigbertuſ Hildenſheimenſiſ eccleſiæ ſextuſ ordinatuſ eſt epiſcopuſ, ſuo tempore medicinæ peritiſſimuſ, qui bibliothecam, id eſt codicem bibliorum, quæ adhuc in monaſterio ſervatur, inquit chronographuſ Saxonicuſ, propria manu elaboravit. ubi monaſterii nomine cathedralē eccleſiam interpretor, aut certe Gandersheimenſe virginum cœnobium, cujuſ eccleſiam abſolutam dedicavit. Ibidem, Gerberga abbatiffa deſuncta, ſororem ejuſ inſtituit Chriſtinam: qua mortua, Rotſwindam abbatiffam ordinavit, ut ex chronico Saxonicō diſcimus.

Sub hoc tempuſ in Urgellenſi pago monaſterium ſanctæ Cæciliæ virginis & martyriſ ſurrexit in valle eunte ſuper fluvium Rivocavum, conditum ad Edifredo, qui cum ſociiſ locum deſertum excoluit, primuſque illic abbaſ exſtitit. Id diſcimus ex præcepto Carolomanni regis, qui naſcenti monaſterio reginæ deſenſionis privilegium rogatu Edifredi abbatiſ indulſit, & liberam eligendi abbatiſ facultatem juxta inſtitutionem ſancti Benedicti, ut legitur d in regio diplomate, quod chroniciſ notis in editiſ deſtitutum eſt. De illo monaſterio nihil deinceps occurrit uſque ad annum milleſimum viceſimum-quartum, quo controverſia de quadam eccleſia inter Ermengaudum epiſcopum Urgellenſem, & Durandum hujus monaſterii abbatem agitata eſt in ſollempni procerum conventu.

Tunc temporis Aragonenſe regnum moderabatur Gaſiaſ rex, filiuſ Enneconis regis. Is hoc ipſo anno acceſſit e ad Legerenſe monaſterium ſancti Salvatoriſ, ab ejuſ loci monachiſ ſocietatem in orationibuſ, jejuniiſ, elemoſyniſ, & boniſ denique operibuſ omnibuſ accepturuſ, credens ſe hoc pacto tutandum fore a cunctiſ adver-

ANN. CHR., 880. sitatibus in hoc seculo, & a damnatione perpetua in futuro, quod ut sibi demeretur, præsente filio suo Fortunio, & episcopo domno Eximino, aliisque principibus suis, Salvatori sanctisque martyribus duas villas, Lerdam & Anivestem, donavit, omnino liberas & ingenuas, ut nemo jus quodvis illic haberet, nisi abbas sancti Salvatoris ejusque monachi. Garsia exemplo Eximinus Pampilonensis episcopus harum villarum ecclesias itidem Salvatori & sanctis martyribus largitus est, abbati Sanctio-Gentullis jure perpetuo possidendas. Facta hæc charta donationis XII. kalendas Novembris, æra nongentesima decima - octava. Subscribunt Garsias rex, Fortunius ejus filius, Eximius episcopus Pampilonensis, alique duo episcopi, & post eos sanctus-Gentullis abbas Legerensis, Fortunius sancti Æmiliani, Salus sancti Prudentii. Hoc privilegium refero ex fide Hieronymi Blancæ, asserentis se illud eruisse ex tabulario Barcinonensi. Qui privilegio subscripsit Fortunius regis filius, processu temporis, abdicato regno, Legerensis monachus factus est.

X L I I I. Ambrosianæ basilicæ data privilegia. a Puricell. p. 225. & seq. Duo ad hunc annum privilegia a Puricello referuntur, quæ Carolus Crassus, dum Papiæ mense Aprili versaretur, Ambrosianæ basilicæ concessisse fertur. Utrumque privilegium impetravit Liutwardus (sic legendum) Vercellenis antistes, ejusque cancellarius, pro Petro venerabili abbate Ambrosiani monasterii. In priori * Carolus hoc monasterium in suam tutelam accipit, eidem confirmans *monasterium Aurumæ* in ipsa urbe positum, quod Engilberga olim imperatrix eidem sancto loco pro anima divæ memoriæ Ludovici augusti obtulerat; item curtem Lemontam, a Lothario quondam imperatore concessam, aliasque possessiones, cum cella ejusdem cenobii sita Papiæ, in qua nullum hospitium absque servorum Dei consensu haberi permittit. *Data XII. kalendas aprilis, anno incarnationis Domini octingentesimo octogesimo, indictione XIII. anno vero regni regis Karoli in Francia quarto, in Italia primo.* Eadem sunt chronicæ notæ posterioris privilegii, quo idem princeps eadem confirmat, additis aliis donationibus, quibus hoc monasterium locupletavit. In his memoratur *monasterium unum non longe a Spigno* *, quod nominatur sanctus *Quintinus*, ut sit in ordinatione & regimine abbatis sancti Ambrosii. ubi opidum est Montis-ferrati, ad sinistram Bormiæ ripam. Hæc duo privilegia Puricellus revocari vult ad annum insequentem octogesium-primum, hac adductus ratione, quod Carolomannus Italiæ rex VII. nonas Apriles hujus anni mortuus sit, ac proinde ipso anno, mense Martio rex Italiæ nondum erat Carolus, cujus coronationem imperialem ob hæc diplomata & Reginonis testimonium rejicit in annum sequentem. Verum isti anno tertia - decima indictio, quæ in utroque diplomate legitur, non competit, sed præsentis anno octogesimo; nec Reginonis testimonium prævalere debet auctoritati annalium Bertinianorum, qui Caroli coronationem imperialem hoc anno consignant. Quod si indictionem quartam-decimam prædictis diplomatis apponere lubet, cur se tantum Italiæ regem dixisset Carolus, non imperatorem? cum hoc anno, ut quidem certum videtur, imperiali corona in natali Domini Romæ donatus sit. Utrumque ambages, quas non facile vitabis, nisi vitiatas dixeris horum diplomatum chronicas notas.

ANN. CHR., 881. X L I V. Caroli Crassi diploma pro Farfa. b Chesn. 20. 3. p. 657. & seq. Certe Carolus jam imperator sub finem mensis Februarii Aquis palatio versabatur anno sequenti, unctionis suæ anno primo, indictione quarta-decima, cum ad preces Ingoaldi Farfensis abbatis, eo nomine secundi, superiorum regum & imperatorum privilegia Farfensibus indulta b confirmavit. *Datum IV. kalendas Martii, anno Christo propitio imperii domni Karoli præpotentis augusti unctionis suæ primo, indictione XIV. Actum Aquis palatio.* In hoc diplomate, quod genuinum & sincerum esse constat, neque annus incarnationis apponitur, ut in illis duobus Ambrosianis; neque anni regni ejus in Francia orientali, aut in Gallia, quod postremum nondum Carolus obtinuerat. Idem diploma confirmat testimonium annalium Bertinianorum de anno, quo Carolus Romæ corona imperiali donatus est ipso die natalis Domini, præcedente quartum kalendas Martias quartæ-decimæ indictionis, quæ anno octogesimo-primo responderet.

Brumadum monasterium. c Ital. sac. 20. 4. col. 1364. Annus tamen incarnationis appositum est diplomati, quod idem Carolus Erimberto abbati c ex monasterio, quod vocatur Brumadum, Papiæ concessit hoc anno, IV. nonas Aprilis, anno ejus imperii primo, indictione quarta-decima. Sed fortasse annus incarnationis a posteris adjectus est, qui in sinceris diplomatibus ejusdem

ANN. CHR., 881. Caroli ante initum Galliæ regnum vix legitur. Est autem Brumadum, olim celebre monasterium nostri Ordinis sub titulo sancti Petri, situm in Liguria ad Vararam fluvium, nunc sedes episcopalis, modo Brumatum seu Brumacum, vulgo Brumnetum appellatum: cujus monasterii originem ad Liutprandi regis tempora referunt. Certe in hoc Carolino diplomate memorantur Carolus Magnus, ac Ludovicus Pius, necnon Lotharius & Ludovicus imperatores, qui eidem monasterio *quandam cultam, quæ vocatur Accola*, cum adjacente silva, unus post alterum, suis præceptis confirmarunt, quod itidem a Carolo Crasso impetravit Erimberto abbas, Erimberto mendose dictus in editis. Ejus loci abbas erat Petrus anno insequenti, quo idem Carolus quædam *superstitiones* a seu vexationes ab eodem monasterio removit, quas a *seculari & publica potestate* monachi patiebantur, abjecta auctoritate Liutprandi, Ratchisi, Ridulfi, Desiderii & Gregorii papæ, qui eis omnimodam immunitatem concesserant. Ex quo intelligitur, quanta sit ejus monasterii antiquitas. Porro hanc abbatiam Innocentius II. erexit in episcopalem sedem sub metropoli Genuensi.

X L V. Nortmanni novas strages edunt. Redeo in Galliam, ubi Nortmanni novas strages, maxime in Belgica, & quidem atrocissimas, edere pergunt. Hi quippe VII. kalendas Januarii *Sithiu* opidum ingressi, ipsum opidum cum ecclesiis incendio consumunt, excepta sancti Audomari basilica, quæ optime munita erat. Inde, interfectis omnibus, quotquot in manus ejus venerunt, usque ad Somenam fluvium universa depopulantur. tum Cameracum ingressi, incendio ac cadibus totam urbem miscent, sancti Gaugerici monasterium vastant, & cum immensa præda ad sua castra, quæ Cortriaci anno superiori munierant, revertuntur. Illinc circa purificationem beatæ Mariæ per urbem Taruennam progressi ad Centulam monasterium sancti Richarii, cujus basilicam admoto igne succenderunt, omnia circa mare loca & monasteria, in his sancti Walarici, diripiunt; deinde Ambianos usque grassantes, Corbeiam etiam devastant, multisque demum inuisti prædis, nemine prohibente, ad sua castra denuo repedant. Denique sub finem mensis Februarii Atrebatas veniunt, urbemque cadibus & rapinis funestant.

X L V I. A Ludovico victi. * SEANCOURT. His acceptis rex Ludovicus, relicto ad Viennæ obsidionem continuandam Carolomanno fratre, cum armato milium globo in Belgicam ocus advolat, Nortmannos aggreditur in villa pagi Vimnacensis, quam Sculcurtem * seu Sathulcurtem, Regino *Sodalcurch* vocat, divinaque ope suffultus tantam eorum multitudinem peremisse traditur, quantam in Francia numquam cecidisse creditum est. quo facto, qui evaserant, & qui apud Cortriacum relicti erant Nortmanni, Batuam petentes, loca Mosæ adjacentia vastasse perhibentur, eaque clade Inda, Stabulaus, & Malmundarium monasteria in favillas redacta sunt; ac demum Nortmanni Haslaci Hiberna constituunt. De hac Ludovici victoria unus sinistre loquitur annalista Bertinianus, scribens, Nortmannis non modicam partem occisis, ceterisque fugatis, Ludovicum una cum suis retrorsum, nemine persequente, fugam arripuisse: ut argumento esset, hanc victoriam non humana, sed divina virtute patratam fuisse. In illa pugna ad novem millia equitum ex Nortmannis caesa fuisse tradunt annales Fuldenses. Addunt Bertiniani, eundem regem iterum processisse adversus Normannos in Franciam regressos, contra quos castellum in loco *Stroms* dicto ab ipso ædificatum sit, quod potius ad munimen paganorum quam Christianorum vertit. Reperi olim in codice Elnonensi Germanicum rythmum antiquum Ludovico regi Francorum victori Nortmannorum acclamatum, quem de illa Ludovici victoria interpretandum censet Johannes Schilterus, vir eruditionis humanitatisque haud vulgaris, qui hoc *emvrou* in lucem edidit, notisque illustravit, hic in appendice referendum. Sane nulli magis, quam huic Ludovico id convenit. quippe qui *minorennis patre orbatus* (quod de Ludovico transrhenensi rege dici non potest) canitur, & Carolomannum fratrem habuisse, insuper multos rebelles passus fuisse. Is in ipso proclii articulo brevem ad milites orationem fecit, *canticum publicum* (litaniam vocant) præcinit, omnibusque commilitonibus conjunctim succinentibus, proclium cæptum, in quo Ludovicus præ ceteris alacer & audax, alium percussisse, alium perfodisse memoratur; sicque victoriam feliciter, Deo juvante, reportasse. Certe in ipso congressu præ nimio feriendi impetu interiora sua rupisse dicitur b in chronico Centulensi, quæ res ipsi non multo post mortem attulerit. In

ANN. CHR.
881.

eodem chronico fit mentio de Esimbardo Francigena, qui se paganis adjunxerat; deque caso eorum rege Guaramundo. quæ Ludovici victoria non solum historiis, sed etiam patriensium memoria quotidie cantari ac recoli dicitur. Ceterum hoc Germanicum canticum, ipso rege vivente, conditum videtur ex hac clausula, qua auctor ipse Deum precatur, ut *servet ipsum in sua majestate.*

XLVII.
Sanctorum
translata cor-
pora.

In illa rerum trepidatione plurima sanctorum corpora in tutiora loca transferuntur, in his sancti Vedasti ex urbe Atrebatum in civitatem Bellovacorum, sanctorum Eucherii & Trudonis in subterraneam cryptam, quæ retro altare sancti Trudonis ad eos occultandos constructa est, ubi usque ad tempora Widrici abbas latuerunt. Ad hæc sanctorum Martyrum Quintini & Cassiani reliquiæ Laudunum delatæ, indeque sequenti anno revectæ in die purificationis sanctæ Mariæ, sed altero anno iterum Laudunum delatæ, ut in sermone ^a de tumulatione sancti Quintini legitur, ubi hæc Nortmannorum facinora diserte referuntur. Denique ex urbe Remorum venerandum corpus beatissimi Remigii pontificis Orbacum transportatum est. De hac sancti Remigii ac sancti Vedasti translatione distinctius agendum.

^a *Hemer.*
p. 13. 21.XLVIII.
S. Vedasti
Bellovacum.

Prior facta est sancti Vedasti translatio, cujus corpus ineunte hoc anno, aut sub finem superioris, cum Nortmanni Atrebatibus imminerent, nec locus monasterii munitus, murisve circumscriptus esset, monachi futuro prospicientes periculo, in Bellovacorum civitatem deportarunt, pretioso inclusum loculo, in quo cum venerabilis ejus urbis antistes Theodericus recondiderat. Has vero sanctas reliquias cum summo gaudio & debita veneratione suscepit gloriosissimus Odo, tunc ejusdem sedis Bellovacensis episcopus, quondam vero Corbeiensis monachus & abba, dum Karolus vixit, gloriosissimus in palatio. Illic sacrum corpus mansit annos amplius duodecim, indeque Atrebatas relatum est, post bis senos semis & eo amplius annos, & quidem in dominica die, idibus Julii mensis, id est anno Christi octingentesimo nonagesimo-tertio. unde si ab eo anno calculum annorum duodecim ac dimidii reflectas, hanc translationem ineunte hoc anno, aut sub finem superioris factam intelliges.

XLIX.
Odonis Bel-
vacensis episcopi
obitus.

Hinc evincitur, Odonis Belvacensis episcopi obitum ante hunc annum non contigisse. Fuerat is, ut modo vidimus, ante pontificatum monachus & abbas Corbeiensis; dein Hildemanni ex monacho itidem ejusdem loci in Belvacensi sede post Hermentridum successor, plurimis subinde legationibus a Carolo honoratus, idemque cui Carolus ultimo profecturus in Italiam, Ludovici filii sui tutelam ac regimen commisit, & cui Ludovicus ipse morti proximus regia insignia, filio suo æquivoco tradenda consignavit. quod argumento est, Ludovicum ejus primogenitum fuisse, non Carolomanum, ut Reginoni visum est. Hic Odo multa in episcopatu ecclesiæ suæ utilia egit. quippe numerum canonicorum ad quinquaginta auxit, eisque congruentes redditus assignavit. Oratorium, puellare olim ejusdem parochiæ cœnobium, & Flaviacum, in quo tunc canonici habitabant, pro recompensatione Fontaneti monasterii, quod olim ecclesiæ suæ juris erat, eidem obtinuit, probante Nicolao Papa. Denique finem vivendi fecit v. kalendas Februarii, quo die in Corbeiensis necrologio laudatur Odo abbas Corbeiensis & episcopus Belvacensis.

Odonis obitum hoc anno contigisse certum est ex Hincmari archiepiscopi epistola mox referenda, in qua Ludovico regi, Balbi filio, respondens ad litteras, quas rex ipsi pridie nonas Maii post mortem Odonis scripserat, ait, se gradu episcopali per triginta & sex annos ad id tempus functum esse. quod huic anno præcise respondet, quandoquidem Hincmarus anno DCCC XLV. mense Maio, archiepiscopus ordinatus fuerat.

Turbæ pro
successoris ele-
ctione.

Post mortem Odonis, de successore in sede Belvacensi substituendo magna regem inter & ipsum Hincmarum disceptatio fuit, in qua Hincmarus majorem, quam umquam alias, pro regulis ecclesiæ zelum, majoremque in iis servandis constantiam ostendit. Odone mortuo, Hincmarus visitoris illius ecclesiæ officium, ut mos tum ferebat, Hadeberto Silvanectensi episcopo commiserat, dum successor eligeretur. Per id tempus apud S. Macram in Finibus ^{*} Remorum habita est synodus illius provinciæ episcoporum, ad quos allatum est decretum electionis cleri & populi Belvacensis in gratiam Odacri, quem rex Ludovicus ad illam sedem promoveri volebat. Hunc vero synodus ^b episcopatu indignum judicavit, petiitque a rege, ut

^{*} *Fimes.*^b *Hincmar.*
10. 2. p. 188.ANN. CHR.
881.

libera illi ecclesiæ permitteretur electio. Ea re offensus rex, ad Hincmarum litteras scripsit, quas Teutbertus clericus attulit, pridie nonas Maii scriptas: quibus rex testabatur, se Hincmari consilii & monitis obtemperaturum, si ille suæ pro Odacro voluntati assentiretur. Vota omnium, qui commorantur in Belyacensi ecclesia, in Odacrum concordasse. hortari, ut sicut ille antecessoribus suis regibus devotus & addictus fuerat; ita sibi devotus & fidelis existeret. Ceterum, si Belyacensem episcopatum filio suo, ipsiusque Hincmari fidei conferret, se quoque eos honoraturum, quos ei cariores & familiariores esse cognoverit.

Ad hæc graviter respondit Hincmarus, se Domini voluntatem regis præferre, scripturarum & canonum edictis, necnon christianorum imperatorum ac regum legibus promulgatam. Non mirum si Belyacenses, stulti, improbi, & cupiditate cæcati, in Odacrum concordent, qui jam olim in simili causa, ob eandem in eligendis indignis hominibus pravitatem, suam electionem perdididerant. se hætenus regi fidem ac devotum fuisse, ac fore in posterum: adeoque rex ipse sanctæ ecclesiæ, ejusque rectoribus deferret, quod ejus antecessores detulerant; & pro devotionis fidelitate, quam ipse Hincmarus cum ceteris ejus fidelibus regi in sua electione, non sine magno labore præstitit, ne rex mala pro bonis retribuere. At, quid quid demum acciderit, se non commissurum, ut in senecta sua declinet a sacris regulis, quod hætenus nec pro cupiditate, nec pro ullius amore vel timore non fecerat; contingatque ut a gradu episcopali, quo per triginta & sex annos functus fuerat, merito decidat. Recordetur rex professionis, quam in die consecrationis suæ promissit, quamque manu propria subscripsit, & super altare posuit; & si quid in eam peccavit, emendet. Denique non habeat fidem quorundam pravis suggestionibus, dicentium, illum ab episcopis, clero & populo eligi debere, quem rex velit; & res ecclesiasticas episcopatum ita in regis esse potestate, ut eas, cuicumque voluerit, donet. quod utrumque a vero alienum esse probat. Hanc epistolam Hincmarus ad regem misit.

Ad hanc rescripsit ^a rex litteris, sigillo suo signatis, quas Warinus clericus idibus Junii mensis ad Hincmarum attulit. Ex quo intelligitur, hanc controversiam diu durasse. siquidem Odo v. kal. Februarii decesserat. His litteris inter alia rex significabat, se nihil de consilio promovendi Odacri remissurum; & si aliud quid hanc in rem faciendum sit, se facturum. Ad primum reponit Hincmarus, Deum quoque facturum quod sibi placuerit. Non vixisse tot annos HLudovicum imperatorem, quot annos vixit pater ejus Karolus; Karolum ipsius avum minus vixisse, quam patrem suum HLudovicum; denique ipsius regis patrem minus quam ejus patrem Karolum. *Et quando stas*, inquit, *in illo statu, ubi avus vester & pater vester steterunt apud Compendium, inclinate oculos ubi jacet pater vester; & si nescitis, interrogate ubi mortuus fuit, & jacet* avus vester; & non exaltetur cor vestrum ante eum, qui mortuus fuit pro vobis, & pro nobis omnibus, & resurrexit a mortuis, & jam non moritur: & certi estote, quia moriemini, nescitis qua die, vel qua hora, &c.* quibus verbis prælagire videtur breves fore vitæ dies ejusdem Ludovici regis, qui re vera vix duobus annis regnavit. Ad id vero, quod tacite minari videbatur rex, respondet Hincmarus: *Vitam aut per vos, aut per quemcumque sibi placuerit, educat me Dominus de isto carcere, videlicet infirmo & senili corpore, ad eum quem sua gratia largiente ex toto corde desidero videndum, non meis meritis, que nulla nisi mala sunt, sed sua indebita misericordia & gratuita gratia.* Denique addit, se contra plurimorum voluntates, minas & suggestiones regis electioni consensisse: optare se, si quid hac in re peccavit, in hoc sæculo, non in futuro per Dominum talionem recipere. Hi erant fere ultimi Hincmari sensus, qui anno sequenti e vivis excessit. Perstitit in sua intrusione Odacrus: sed non fracta Hincmari constantia, qui tandem hominem contumacem ^b excommunicavit, postquam Belvacensem ecclesiam ultra annum oppres-

^a *ibid. pag.*
196.^{*} *scil. Nantua.*^b *ibid. p. 811.*

Venerandum corpus sancti Remigii Remorum pontificis & Francorum apostoli hoc etiam anno propter infestationem paganorum ultra Matronam usque ad Orbacum monasterium delatum fuisse auctor est Haldoinus ^c Altiwillarensis abbas, qui quos versus pro ejusdem sanctissimi antistitis translatione condiderat, hos in delatione sacri ejus corporis, cum forte per Altiwillarense monasterium deportaretur, concinuit. Hic est Harduinus abbas, qui ab Ebone exauctorato diaconus ordi-

^{L.}
^{S.} Remigii
delatio Sparna-
cum & Orba-
cum.
^c *Annal.*
10. 1. p. 416.

natus, dein a Lupo Catalaunensi episcopo, sede Remensi vacante, presbyter consecratus, demum ab Hinemaro a degradatus est, quasi saltu sine gradu diaconi ad sacerdotium profuisset. Hanc tamen translationem anno insequenti factam testantur annales Bertiniani, & post eos Frodoardus^b, asserens, primo sancti Remigii corpus propter infestationem paganorum ad villam ipsius, nomine Sparnacum*, quia tunc temporis civitas Remorum muris nudata erat, deportatum fuisse, procurante Hinemaro archiepiscopo; & post ejus obitum ad Orbacense monasterium perductum: quo ex loco in urbem Remorum Fulconis archiepiscopi Hinemari successoris anno primo relatum sit, non sine miraculo profusi imbris, quo terra, jam dudum arida, tunc irrigata fuit.

LI. Puerorum oblationes ad S. Remigium. Non tamen per id tempus sancti Remigii insigne cenobium monachis destitutum erat. Certè duas invenio puerorum oblationes hoc anno ibidem factas: unam xv. kalendas Octobris, feria prima, id est dominica, qua Oda quadam filium suum, nomine Emmonem, cum oblatione in manu atque petitione, altaris palla manu sua involuta, Deo ad sanctum Remigium obtulit. alteram eodem anno kalendis Novembris, feria prima, lege quarta, hoc est missa omnium sanctorum, itidem factam, qua Achadeus comes filium suum Hilduinum simili ritu obtulit, testibus supra dicti loci monachis, Teutboldo, & Hardrado presbyteris, aliisque diaconis & subdiaconis. Hic est Achadeus comes, quem Hinemarus^c graviter increpat pro rapinis, quæ in ejus comitatu fiebant, & pro villa Spantia, ex qua ille annonam Remensis ecclesie auferre moliebatur. Hæc facta sunt sub Hinemaro archiepiscopo & abbate, Therboldo post Rotfridum præposito, qui Sigloardum monachum discipulum habuit, a Frodoardo^d laudatum ob sanitatem sancti Rigoberti meritis recuperatam. Idem an alius Sigloardus crucem anno nongentesimo-primo erexit eo in loco, ubi sanctus Remigius claudum erexit, dum ejus corpus e majori ecclesia ad propriam ecclesiam deportaretur, ut suo loco videbimus.

LI. II. Concilium ad S. Macram. Idem Hinemarus præfedit concilio, quod hoc anno, iv. nonas Apriles habitum est in Finibus* Remorum apud sanctam Macram. In eo conditi sunt canones octo, quorum quartus est de cura monasteriorum, tam canonicorum, quam monachorum & sanctimonialium, quæ missi regii perlustrare debebant, inquisituri una cum episcopo loci, cum consilio etiam & consensu ipsius, qui monasterio præerat, vitam & conversationem ibi degentium; quam, ubi necesse esset, corrigerent; congruas etiam, ubi deessent, officinas constructuri vel reparaturi; ad hæc necessaria quæque ad victum & vestitum inhabitantium, necnon ad susceptionem hospitem & pauperum, aliaque ordinaturi; denique numerum monachorum & sanctimonialium scripturi, qui, ubi minor fuerit, regia auctoritate addatur; ubi major, ad justam mensuram redigatur. Præclara etiam monita regibus data sunt in illo concilio, quod postremum fuit eorum, quibus Hinemarus interfuit. Ubi mirari subit illius præfuls curam & diligentiam in tanta rerum trepidatione.

LI. III. Centulenses & S. Columbæ abbates. Ad hunc etiam annum refertur obitus Guelfonis abbatis Centulensis & sanctæ Columbæ Senonensis, quem longe ante hoc tempus Hariulfus deceffisse perperam opinatur. Sepultus est in monasterio sanctæ Columbæ, quo forte ob paganorum metum se receperat; & cum eo Hieremias monachus ac thesaurarius, de quo mox agemus. In necrologio sancti Stephani Autisiodorensis notatur xviii. kalendas Decembris Welfo abba. In antiquo necrologio sanctæ Columbæ annus & dies discrete exprimitur his verbis: xviii. Kal. Decembris depositio domini Guelfonis abbatis anno DCCC lxxxvi. Hic regii generis erat, semelque ac iterum Centulensem abbatiam obtinuerat, primo quidem post Heligaudum abbatem, dein post Carolomanum Calvi filium, cui pater hanc abbatiam dedit, Guelfoni ablatam, sed postmodum eidem restitutam. Is est Welfo abbas, quem Carolus Calvus, ultimo profecturus in Italiam, uti & Gauzlinum & Folconem abbates cum aliis, assidue filio suo Ludovico adesse jussit. Post Guelfonem abbatem Centulensi præfuere Herbertus atque Hedenolfus egregii aque viri; sed & Hugo atque Girardus magna sanctitatis viri, inquit Hariulfus: qui quantum temporis in regimine protraxerint, quibusve terminis hujus vita auram excefferint, nullis antiquorum docemur monumentis. Neque mirum si nihil de prædictis abbatibus ad nos transierit antiquitas; cum, Centulensi basilica a paganis cremata, monachisque hac illac dissipatis, monasterium fere in solitudinem redactum esset, usque dum tempore Gerberti seu Gerberti

berti abbatis instaurari cœpit. Cum vero a paganis Centulæ vastitas illa immineret, Hieremias monachus ac thesaurarius, homo nobilis & prudentia præditus, cum sacris reliquiis in monasterium sanctæ Columbæ se recipere constituit. Facta itaque capsula, pretiosiora quæque ex thesauro ecclesie in illam recondidit, sacrasque reliquias, excepto sancti Richarii corpore, quod Centulæ remansit absconditum; sicque Senonas ad sanctæ Columbæ cenobium confugit, ubi, decedente abbate, abbas electus; ac demum, Senonensi episcopo mortuo, in ejus locum suffectus fuisse fertur apud Hariulfum. Verum utrumque valde incertum, ne dicam falsum. Nullus enim per ea tempora Hieremias, in serie sive abbatum sanctæ Columbæ, sive archiepiscoporum Senonensium, in quibus unus invenitur Hieremias archiepiscopus initio sæculi noni, longe proinde diversus ab hoc Hieremia, de quo agimus. Guelfonis porro in præfectura sanctæ Columbæ successores recensentur Conradus christianissimus comes, Guelfonis germanus, eodem & ipse anno mortuus, cum maximo omnium marore, sepultus in stillicidio basilicæ sanctæ Columbæ, prout vivens ipse mandaverat; dein Hugo, Conradi & Welfonis pariter germanus, qui monarchiam clericatus in palatio obtinens, ducatum etiam regni post regem nobiliter administrabat; ac demum Richardus comes, qui ab Odone rege aream in urbe obtinuit ad asylum monachis tempore belli exstruendum. Locum deinceps sub Rotberti Fortis posteris rexere decani potius quam abbates, Rodulfus, Ragnaudus, Achardus, Rotaldus & Rainaldus, dum Gunzo seu Guncio abbas electus est regnante Hugone, qui vicarias quasdam sanctæ Columbæ restituit. Hunc excepit Wilencus tempore Heinrici regis, cui successit Arnulfus ex nobili Campanensium comitum stirpe, de quo alias plura dicturi sumus.

Hoc tempore duo Pultarienses monachi ex parochia Lingonensi Romam profecti, in reditu ab Angilberto Mediolanensi archiepiscopo capti, atque in vincula, incertum qua causa, conjecti sunt. Id ubi rescivit Johannes papa, litteris archiepiscopum monuit, ut monachos suos, quippe qui sedi apostolicæ proxime subjecti essent, homines innocentes, quantocius in libertatem assereret. Pontificiæ epistolæ hæc verba sunt. En, bone vir, aliquid deterius committere non formidasti, cum quosdam monachos nostros, nomine Rhodoaldum & Warlenum, Romam ad suum monasterium Pultariense iter carpentes, comprehensus jussis diu sub custodia vinculis reservari. quod quanti piaculi sit, sano intellectu ipse perpende; quantumque dedecus sedis apostolicæ, quæ, Christo auctore, etiam in barbaras nationes libera semper visa est fungi legatione. quod nefas malum sub omni celeritate te emendare hortamur, & prædictos Dei famulos cum omnibus suis illesos abire patiaris ad locum, miserante Deo, sua habitationis: & sicut tuo consilio pro certo eos cognovimus esse innocenter custodia mancipatos: ita, te faciente, sciamus eosdem funditus & cum competenti honore dimissos. Data mense Novembri, indictione xiv.

Dum Mediolani sumus, juvat referre hoc loco argumentum alterius^b epistolæ, quam idem Johannes papa clero Mediolanensi scripsit, vel potius Haderico venerabili presbytero & abbati sacrorum monasteriorum, beatorum scilicet Gervasii & Protasii, atque Simpliciani; necnon, & xenodochii sanctorum Cosmæ & Damiani, quod Romanorum dicitur: quem laudat, quod hæc monasteria & patrimonia, intra vel extra civitatem Mediolanensem constituta, fideliter administret, & legationem Ambrosianæ ecclesie catholica fide & ardentissimo studio expleat. quæ res quorumdam livorem & invidiam adversus eum concitaverit. Quapropter eum sub tutela sedis apostolicæ recipit pontifex, cunctosque excommunicat, qui illi vel ejus ecclesiis aliquam molestiam intulerint. Erant itaque tunc temporis monachi in basilica sancti Simpliciani sub Haderico abbate, ibidemque hætenus perseverant sub congregatione Casinensi seu sanctæ Justinæ. In hoc monasterio solitariam vitam olim duxit sanctus Simplicianus episcopus, qui ibidem sepultus est, cujus nomine ob id insignitum monasterium, quod primum beatæ Mariæ sacrum erat, primitus positum extra muros urbis. Illic anno septingentesimo migrasse dicuntur monachi ex intramurano sancti Protasii cenobio, quod deinceps a præposito administratum fuit sub cura & sollicitudine abbatis monasterii sancti Simpliciani, qua de re in consequentibus fustus differemus. Exstant alia duæ Johannis papæ epistolæ de Angilberga olim augusta, tunc Deo sacrata, Romam mittenda: una^c ad Ludovicum & Carolomanum reges, qui eam forte detinebant, ne quid pro Bosone amo-

ANN. CHR.
881.

a ep. 298.

LV I.
Senonienſis
monaſterii in-
felix ſtatus.
b Spicil. 10.3.
p. 317.

re filia ſua ejus conjugis contra ipſos moliretur : altera ^a ad Riccardem auguſtam, Caroli Craſſi conjugem , ejuſdem omnino argumenti. Tandem Craſſus eam per Leudoardum ſeu Liutwardum Vercellenſem epiſcopum Johanni papa , ſicut pe- tierat, remiſiſſe traditur in annalibus Bertinianis.

Senonienſe in Voſago monaſterium ad miſerabilem ſtatum tunc temporis reda- ctum erat ſub Adelharo ^b quarto-decimo abbate , qui ſacrum locum , cum in tem- poralibus, tum in ſpiritualibus, omnino labefactavit. adeo ut locus ille, qui ad id tempus quaſi hortus quidam deliciarum exiſterat, Dei cultu penitus neglecto, non- niſi vitiorum vepres ac ſpinas producere videretur. Prima ruinae cauſa ab ipſo ab- bate, qui non modo illius cœnobii bona, proventus ac poſſeſſiones proſtigavit, ſed etiam ordinis ac religionis ſtudium primus abjecit ac pervertit. Hinc monachi, peſſi- mi rectoris exemplo, non ordini, ſed ſuis quique voluptatibus inſiſtere ; ad ludos po- tius, quam ad eccleſiam convenire ; clauſtrum, reſectorium, dormitorium, velut car- cerem & quamdam carnicinam exſecrari ; privatas quiſque domunculas fabricare, ubi pro libito quidvis agerent. Verum, dum divina contemnunt officia, aperti ſunt iniquitate & impietate ſua ; & ſic tranſeuntes in affectum cordis, perierunt propter iniquitatem ſuam, ut Richerius monachus cum Pfalmiſta loquitur. nam exteri ce- tera bona monaſterii, quaſi expoſitam prædam, impune devorabant. Tum mona- chi illi, ſeu potius ganeones, victu deficiente & veſtitu, decreverunt more ruſti- corum agros excolere, ut ita ſaltem inopiam utcumque relevarent. Hæc fuit Se- nonienſis monaſterii per multos annos infelix conditio, dum abbates, alii aliis ſuc- cedentes, nec ſeipſos, nec ſubditos ab hac deterrima converſatione revocare cu- rarent. Hic rerum ſtatus, aut potius lapſus fuit tempore ſex abbatum, dum tan- dem per Rambertum, ejus loci monachum, quem Deus ad excitandum illic ordi- nem ab hac communi corruptela immunem ſervaverat, ibidem ſanctæ converſa- tionis ſtudium ac diſciplina regularis, juvantibus Gorziensibus monachis, omnino reſtituta eſt.

LVII.
S. Laurentii
abbatia data
Narbonenſi ec-
cleſiæ.
* La Rize.
c Baluz. ap-
pend. conc.
Narbon. p. 68.
et ſeqq.

Exſtabat in parochia Narbonenſi abbatia ſancti Laurentii ſuper fluvium Rigel- lam *, regiae immunitatis litteris olim donata. Hanc vero cum ſuis cellulis ac vil- lis Siegodus *ſanctæ matris Narbonenſis ac Redenſis eccleſiæ archiepiſcopus*, ob pauper- tatem ſui epiſcopatus, eccleſiæ ſuae attribui obtinuit a Carolomanno rege, ad depre- cationem Hugonis venerabilis abbatis, qui hoc ^c *ambasciavit* : ſic tamen, ut *ſtipen- dia monachorum ibidem degentium non deſicerent. Datum pridie nonas Junii, anno tertio regni Karolomanni gloriſſimi regis, indiſtione XIII. Aetum apud Pauliacum vi- cum.* Norbertus notarius hoc præceptum recognovit ad vicem Wlfardi archican- cellarii, qui mendose in editis archiepiſcopus dicitur. Eamdem ſubjectionem ab- batia ſancti Laurentii Odo rex litteris ^d ſuis Theodardo epiſcopo, & poſt eum Ca- rolus ^e Simplex Agioni confirmarunt. Si hic Pauliacus * vicus eſt pagi Autiſiodoren- ſis, de quo Hericus in libro ^f de miraculis ſancti Germani Autiſiodorenſis ; ex præ- miſſo diplomate inferas, Carolomanum non aſſidue Viennenſi obſidioni per ſe in- ſtituiſſe. cui rei argumento eſt ſequens diploma, datum apud Petraſictum, qui locus videtur eſſe agri Pariſienſis. Quamquam Carolomannus anno inſequenti, poſt mor- tem fratris, ab obſidione Viennæ revocatus eſt, ex annalibus Bertinianis ; eamque urbem Richardus ipſius Boſonis frater cepiſſe, atque inde Boſonis uxorem ac filiam in ſuum comitatum Auguſtodunenſem adduxiſſe perhibetur. At ex præcepto ejuſdem Carolomanni pro eccleſia Nivernenſi, cui villam, vocabulo Curtim, reſtituit ro- gatu Abbons epiſcopi, qui ipſum ejus rei cauſa convenerat, intelligimus eum exi- ſtiſſe *apud villam Caciacum pridie idus Januarii, indiſtione XI V. anno regni ſui tertio.*

Carolomanni
privilegium
pro S. Polycar-
po.
* Pierreſte.
g Spicil. 10.8.
p. 352.

h ibid. p. 354.

LVIII.
S. Vincentii
ad Vulturum
monachi caſi,

Idem Carolomannus cum apud Petraſictum * villam agri Pariſienſis verſaretur, *coram frequentia procerum, primatumque* interpellatus eſt ab Atrila abbate monaſterii ſancti Polycarpi, parochiæ item Narbonenſis, ut litteras regiae deſenſionis eidem loco tribueret cum libera facultate eligendi abbatis ſecundum regulam ſancti Be- nedicti, & quod rex ipſi conceſſit. *Aetum apud Petraſictum x. kalendas Junii ; anno tertio regni Karolomanni gloriſſimi regis, indiſtione XIV.* Idem Norbertus, qui ſupra, hoc diploma recognovit ad vicem Wlfardi, qui abbas erat Flaviniacenſis. Hoc pri- vilegium rex Odo poſtea ^h confirmavit anno regni ſui ſecundo.

In Benevento magna ſtrages ac cædes in monaſterio ſancti Vincentii ad Vul- turnum facta eſt a Sarracenis, qui plagas illas frequentibus excuſſionibus eo tem-

ANN. CHR.
881.

pore vaſtabant. Moris tunc erat, ut alias jam diximus, Caſinatium, ejuſque loci monachorum, ut caritatis gratia invicem convenirent, de ordine ſuo ac diſciplina regulari colloquium habituri. Cum itaque Caſinates ad ſanctum Vincentium con- veniſſent, & ad propria jam regrederentur ; de improviſo Sarraceni, duce Sang- dano ſeu Seodano ſupervenerunt. Caſinatibus ad proximum caſtellum refugientibus, Vulturnenſes plerique agmine facto cum ſervis monaſterii ad pontem, qui Maro- neus dicitur, cum lapidibus & armis occurrunt. Utrumque acerrime pugnatum. at quidam e ſervis monaſterii, certaminis labore deterriti, dominis ſuis deſertis, ad Sarracenos clam ſe ſubducunt, aliamque viam eis ad invadendum monaſterium ſub præmio libertatis oſtendunt. Itaque Sarraceni his ducibus, neſcientibus monachis, alia via in monaſterium irruunt, & undique circumdatum ignibus comburunt, ac ſeniores monachos, viros ſanctos, qui illic reliqui erant, gladiis obruncant. Exſta- bat adhuc tempore chronographi hæc ſcribentis ſanguis ſanctorum monachorum, per parietes & pavimenta reſperſus, evidens eorumdem ſanctorum martyrii indi- cium. Fumantibus teſtis, accurrunt alii monachi, jam certamine feſſi, atque im- pares ad repellendos hoſtes. Ruunt inter carnicum iſtus, unaque demum cædes omnium fuit, quos nongentos tum fuiſſe tradunt ; partim e cellis monaſterii congre- gatos, ex quibus tantum quingenti caſi videntur. Hac cæde paraſta, Sarraceni ſer- vorum indico abſconſum eccleſiæ theſaurum inveniunt, diripiunt, & aſportant, & quæ auferre non potuerunt, in profluentem projiciunt. Tum, diviſa inter ſe præ- da, triumphantes ad epulum diſcumbunt : ubi impius ille Sangdanus in ſacris ca- licibus potaſſe, & turibulis aureis ſibi turificari juſſiſſe traditur. Facta eſt hæc cædes Vulturnenſium monachorum *decimo die menſis Octobris, feria tertia.* quæ notæ huic anno conveniunt. In illa communi ſtrage Maionem abbatem occubiſſe perhi- bent. Qui ex illa cæde evaſere, Maio ſenioris nepos & poſt eum abbas, ac pauci aliquot monachi, Capuam ad piſſimos principes Atenulſum & Landulſum con- fugiunt, eiſque miſerabilem ſui monaſterii caſum exponunt. Hi vero monachorum fortem miſerati, locum eis intra Capuam ad conſtruendum monaſterium, faventi- bus Capuanis, conceſſerunt. Hujus fabricæ cauſa, ſimulque ad redimendos quos- dam e fratibus, qui captivi a Sarracenis tenebantur, multa prædia, multaſque poſſeſſiones libellario ſeu beneficiario titulo dare coacti ſunt Vulturnenſes, qui non ante annos triginta-tres ^a ſuum ad Vulturnum monaſterium inſtaurarunt. Huic cladi inter alios ſuperſtes fuit Sabbatinus ſacerdos & monachus, qui in quadam poſſeſſione monaſterii, Capriata vocabulo, tum reſidebat. Hic poſt hanc cladem *commemorative* ^b ſeu quoddam veluti polyptychum fecit earum rerum, quas monaſterium ſancti Vincentii in comitatu Iſerniæ poſſidebat : ut, ſi quando monaſte- rium reſtrueretur, id documento poſteris eſſet. Libellum ſuum ab his verbis inci- pit : *Ego frater Sabbatinus ſacerdos & monachus, qui olim a conſpectu Sangdan regis Aquenorum auſugi Deo auxiliante, & cœnobium beati Vincentii levita & martyris ab ipſo rege iniquo depradatum & incenſum fuit tempore Maionis abbatis, præfati cœ- nobii commemorative facio &c.* Is ex prædicta Capriata quotannis ad ſuum cœno- bium centum tritici modia, & quadraginta porcos dirigebat. Hæc ſecunda fuit mo- naſterii ſancti Vincentii clades, cujus nonnullæ circumſtantiæ priori ^c omnino ſimi- les referuntur. quæ res in cauſa fuit, ut a Leone Marſicano duæ in unam confun- derentur. Eadem tempeſtate monaſterium ſancti Martini in Marſico direptum ^d eſt ab aliis Sarracenis, qui in Gariliano juxta Trajectum habitabant.

a Ital. ſac.
10. 6. c. 484.

b ibid. c. 485.

c Supra lib.
36. n. 61.d Ital. ſac.
10. 6. c. 486.
et ſeq.

POſtero anno ineunte Nortmanni nova prioribus addunt facinora. Arduennam quippe percurrentes, ipſo die epiſtaphiæ Prumiense monaſterium ingreſſi, ibi- que triduo commorati, totam in circuitu regionem depopulati ſunt, Anſbaldo ab- bate. tum Prumia cum immenſa præda egreſſi, cœnobium ſubjecto incendio con- ſumunt. Interim Ludovicus Germaniæ rex morbo ingraveſcente Francofurti XIII. kalendas Februarii fatiſ concedit, Laureſhami prope parentem ſepultus, & qui- dem, ut habent Laureſhamenſes annales, *in eccleſia, qua dicitur Varia, quam ipſe hujus rei gratia conſtruxerat.* Abbas loci tunc erat Waltarius, Babonis ab anno ſu- periore ſucceſſor : cujus tempore imperator Carolus Craſſus, Ludovici germanus, anteceſſorum ſuorum exemplo privilegium libertatis & de electione abbatis eidem monaſterio confirmavit. Waltarium excepit anno ſequenti Gerhardus abbas, vir

ANN. CHR.

882.

LIX.
Nortmanno-
rum nova fa-
cinora.Ludovicus rex
Germaniæ ſe-
pultus Laureſ-
hami,

ANN. CHR.
882.

nobilis ac strenuus, sub quo idem Carolus quamdam villam in comitatu Walonis sancto Nazario donavit. Ludovicus ex Liutgarde regina nullam prolem reliquit, extincto paullo ante Ludovico filio, qui ex fenestra lapsus, fractis cervicibus statim expiraverat.

L X.
Treviri &
Metz diripiuntur.

Audito Ludovici obitu, Nortmanni animo incitati, nonis Aprilis Treviros urbem nobilissimam in cæna Domini occupant, basilicas & monasteria totamque urbem diripiunt, flammisque exurunt, Bertolfo archiepiscopo cum quibusdam civibus fuga lapsus. Ante paganorum adventum sanctimonialis parthenonis sancti Symphoriani ad tumulum sancti Modoaldi episcopi, qui in earum basilica sepultus erat, confugiunt, orantque ut se Deus ex imminente periculo ejusdem sancti pontificis meritis, & ex hac vita eximat. Harum votis Deus obsecundans, omnes uno die ex hoc sæculo eripuisse dicitur. Monasterio sancti Paulini ^a nihil ignis sapius injectus nocere valuit. Incensa urbe, Nortmanni infesta signa Metas convertunt. His obviam cum copiis ad Remiche ^b processit Walo seu Wala episcopus, Bertolfo Trevirorum antistite & Adelhardo comite sibi adjunctis. Itur in manus: at Nortmanni victores Walam episcopum inter alios cadunt, ceteros fugant. Crassus ad accipiendum Lotharii regnum, & opem provincie ferendam accitus ex Italia, Nortmannos, sed inani cœpto, Mettis obsedit. Nihilominus Gotafrido regi Nortmannorum, ut baptisma susciperet, persuasit. Tum ei, christiano factus, Frisia data, & Gissa Lotharii filia in matrimonium collocata; reliqui Nortmanni, ingenti auri & argenti pondere, quod ex thesauro sancti Stephani Mettensis, aliisque sacris locis sustulerant, relicto, finibus excessere. In auro & argento bis mille libras & octoginta, qualibet libra per viginti solidos computata, eis concessas fuisse tradunt annales Fuldenses. Hugoni vero, ipsius Lotharii junioris ex Waldrada filio, qui & ipse regioni infestus erat, permilli proventus Mettensis episcopii vacantis, quos ^c *sacri canones futuro episcopo reservari precipiunt*. His actis, Crassus formandi regni causa ad kalendas Novembres conventum Wormatiæ habuit. Huc accessit Hugo abbas cum aliis Franciæ proceribus, partem regni, quam Crassi frater Ludovicus in locariam acceperat, pro Carolomanno Franciæ rege (nam Ludovicus jam decesserat) repetiturus: sed nihil obtinuit. Ex his corrigendi annales Mettenses, qui junioris Ludovici Germaniæ regis tertio-decimo kalendas Septembris obitum reponunt, siquidem Trevirorum clades post ejus mortem eodem anno nonis Aprilis accidit. Major est difficultas in annalibus Fuldensibus, qui Ludovicum tertio-decimo kalendas Decembris decessisse tradunt: sed hæc alii viderint.

L X I.
Ludovicus rex
Franciæ obit.

Inter ea Ludovicus Balbi filius, relicta rursus Viennæ obsidione, ad Britannias partes proficiscens, tum ad debellandos Nortmannos, tum ad pactum cum Alsteno, aliisque Brittonum proceribus faciendum, in itinere morbo correptus, ad sanctum Dionysium revertit, ibique pridie nonas Augusti decessit, sepultusque est, magno sui relicto desiderio. Mirum est, cum primas ille in regno partes teneret, nullum ejus reperiri præceptum aut diploma, cum multa, eo vivente, a Carolomanno ejus fratre edita occurrant. Regnavit annos duos, menses tres, dies viginti-duos, ut in veteri codice ecclesiæ beatæ Mariæ Laudunensis scripum reperi. Sic tota regni moles cessit Carolomanno ejus fratri: qui cum satis virium ad Nortmannis resistendum non haberet, insuper quorundam procerum defectionem passus est. Quare Nortmanni in Belgicam secundam irruptione facta, Laudunum usque veniunt, castella in circuitu posita diripiunt, atque incendunt. Tum Remorum urbem aggressi, quæ tunc muris nudata erat, ea, quæ extra civitatem erant, deprædati sunt, & villulas quasdam incenderunt. at civitatem, *quam nec murus, nec humana manus defendit, Dei potentia & sanctorum merita, ne illam ingrederentur, defenderunt*, ut testatur Annalista Bertinianus. Aberat nihilominus ab urbe, ut jam dixi, corpus S. Remigii, quod Hincmarus, ob infirmitatem sella gestatoria deportatus, simul cum ornamentis ecclesiæ ultra Matronam fluvium ad villam Sparnacum, vix fuga lapsus transferre potuit, canonicis ac monachis atque sanctimonialibus hæc illacque dispersis. Hincmaro Sparnaci mortuo, delatum est sacrum corpus beati Remigii ad vicinum ^d Orbacense monasterium: quo ex loco in urbem Remorum anno primo Fulconis archiepiscopi revedum est, magno terræ beneficio, quæ jamdudum arida, multo imbri tunc compluta fuit. Multa alia miracula tunc edita Frodoardus commemorat, dum sancti Remigii corpus ad Remensem ecclesiam

Sancti Remigii
translatio pro-
pter Nortman-
nos.^d Frod. lib. 1.
c. 21. & seqq.ANN. CHR.
882.

beatæ Dei genitricis Mariæ deferretur, ibidemque ad tempus quiesceret, nempe usque ad pontificatum Herivei archiepiscopi, qui, sedata Nortmannorum persecutione, pace recuperata, sacrum depositum in propriam ecclesiam restituit. Ex illis miraculis quædam facta memorantur Calmiciaci * in parvula ecclesia, quam * *Chammuzj.* sanctus præsul olim dedicasse, signisque ac virtutibus illustrasse traditur.

Audita hac Nortmannorum impressione, Carolomannus ocius advolat, magnam eorum partem cædit, multis in Axona submersis, & ex aliorum manibus prædam excutit. Hæc una fuit Carolomanni de paganis illis victoria, ab ipso reportata paullo post novam ejus coronationem, quæ Carisiaci hoc anno facta est quinto idus, ut veri simillimum est, Septembris, altero scilicet mense post mortem Ludovici fratris, quæ pridie nonas Augusti præcedentis accidit. Exstat in appendice ad Lupum Baluziana capitulum Karolomanni regis, ejusque promissio tunc facta ad petitionem episcoporum, *quando ei se commendarerunt in Carisiaco quinto idus*, ut in codice Rivipullensi legitur.

Dum Hincmarus infirmus cum sancti Remigii corpore Sparnaci resideret, partim morbo, partim mærore, ex publicis calamitatibus contracto, oppressus est, episcopatus sui anno tricesimo-septimo, mensibus septem cum diebus quatuor adjectis. Paullo ante obitum ad coepiscopos scripsit, monens, ut lectioni sacrorum canonum darent operam, simoniam fugerent, insisterentque diligenter Christi pascentis ovibus. quæ epistola zelum ejus probat. Ejus obitus annus exploratus ex annalista Bertiniano, qui in eo definit in hunc annum, eidem passim favens. Annalista nomen ignoratur, cujus annales dicti sunt Bertiniani, propterea quod ex codice Bertinianæ bibliothecæ a Chesnio eruti sint. Hincmari obitus diem vetera necrologia ecclesiæ Remensis statuunt, non mense Septembri, ut apud Marlotum, sed x. kalendas Januarii: Remigianum antiquius xii. eadem kalendas, ut mox videbimus. Forte hoc discrimen ex eo ortum, quod die ejus corpus e villa Sparnaco Remorum relatum sit ad monasterium sancti Remigii: in cujus basilica in sepulcro ab se prius præparato humatum est, apposito epitaphio, quod sibi ipse composuerat, legiturque hæctenus ad lavam majoris altaris, laminæ areæ incisum in hunc modum.

L X I I.
Hincmarus
Remorum an-
tistes obit.

*Nomine, non merito, præsul Hincmarus ab antro
Te, lector, tituli quæso memento mei.
Quem grege pastorem proprio Dionysius olim
Remorum populis, ut petiere, dedit.
Quique humilis magna Remensis regmina plebis
Rexi pro modulo: hic modo verme voror.
Ergo anime requiem nunc, & cum carne resumpta,
Gaudia plena mihi hæc quoque posse simul.
Christe, tui clemens famuli miserere fidelis:
Sis pia cultori, sancta Maria, tuo.
Dulcis Remigii sibimet devotio proficit,
Qua te dilexit pectore & ore, manu.
Quare hic suppediti supplex sua membra locari,
Ut bene complacuit: denique sic obiit.*

Hæc laminæ areæ, se vivente, Hincmarus ipse inscribi curavit: & post ejus obitum additum, anno incarnationis dominicæ DCCC LXXXII. episcopatus autem sui XXXVII. mense VII. die IV. Hic in antiquiori necrologio Remigiano XII. kal. Januarii obiisse dicitur: at in alio minus antiquo ponitur x. kal. Januarii anniversarium Hincmari archiepiscopi, qui corpus beati Remigii, ubi modo jacet, transtulit, & sepulcrum ejus auro & gemmis honorificentissime adornavit. Facet intus. Ad hæc in antiquo necrologio ecclesiæ Remensis, quod è bibliotheca Christianæ reginæ Sueciæ in Ottobonianam translatum est, Hincmari obitus notatur x. kal. Januarii his verbis: *Obiit dominus Hincmarus Remensis archiepiscopus tricesimus-quartus, pro quo reddit nobis hospitale ecclesia nostra quatuor tunicas, pauperibus scilicet erogandas. Vestimenta & calceamenta quinque habet codex Igniacensis, ac viginti-quatuor solidos canonicis obsequium celebrantibus distribuendos, quos suppeditare debebat claviger hospitii, quod Hincmarus ipse condiderat.*

Magnum sui temporis virum fuisse Hincmarum, licet non absque navis, in confesso est apud omnes. Inculpati ejus mores fuere, ac sordium expertes. In episcopatu abstinentiam a carnibus retinuit, unde ex morbo revalescentem hortatur Pardulus episcopus Laudunensis, ut *ne a lardo & quadrupedibus abstineat, donec sanitas confirmetur; & sic ad siccos & miseros, tardioresque monasticos cibos redeatur.* Peritior videtur fuisse sacrorum canonum, quos decretis pontificiis præferebat, quam ecclesiasticorum dogmatum & Augustinianæ doctrinæ. Critices defectum ei objicit Baronius, quod sermonem de assumptione corporea beatissimæ Virginis Hieronymo tribuat. Sed gravius forte in eo lapsus est, quod hypomnesticon Augustino adscribit, eoque passim utitur contra Gothescalcum; & quod sancti Fulgentii opera, tamquam apocrypha rejicit. Maxima ei gratia & auctoritas apud Carolum regem fuit, qua eum non semel ab usum fuisse nonnulli opinantur, præsertim in causa, Rothadi Sueffionensis, atque nepotis sui Hincmari Laudunensis episcoporum, quos dignitate sua exauctoravit, non obstante appellatione ad papam, quam ille prohibuit. Sunt qui nepotis sui excæcationis invidiam in ipsum refundant: at potius ejus auctor fuit rex Carolus, cujus fortasse iram moderari potuisset, tamen fatendum est, ejus nepotem, hominem turbulentissimum, temeraria agendi ratione, regis iram in se concitasse. In veteri codice, quem Odalricus præpositus Metropolitanæ ecclesiæ Remensi sæculo undecimo concessit, laudatur x. kalendas Januarii *domnus Hincmarus bonæ recordationis Remorum archiepiscopus.* Multos codices ecclesiæ Remensi & sancti Remigii monasterio donavit, nomenque suum singulis fere quaternionibus adscribi curavit. De Fulcone ejus successore agemus anno sequenti.

L XIII. Hincmari obitum paucis diebus præcessit mors Johannis papæ VIII. quæ accidit xviii. kalendas Januarii. Ejus in locum Marinus successus est, qui, testante Frodoardo in carmine ^a de pontificibus Romanis,

L XIII. Marinus papa Johanni succedit.

^a Append. Sac. 3. Bened.

placitus Domino, & decus orbis habetur,
Augustis carus, populorum dignus amator.

& infra:

Nam Graios superans, pulsus erroribus unam
Reddidit ecclesiam, scissumque coëgit ovile.

Hic primus ab alia sede ad Romanam provectus est, Auxilio ^b in primis testante. Eodem mense, nempe vii. idus Decembris, e vivis excessit Ansperto Mediolanensis antistes, qui multas sacras ædes refecisse, atque atria struxisse dicitur ante fores basilicæ, haud dubie Ambrosianæ, in qua & sepultus est. Ad hæc basilicam sanctis Satyro & Ambrosio fratri, atque Silvestro condidit, inque illa octo monachos constituit sub regimine monasterii Ambrosiani, cui basilicam illam subjectam esse voluit. Ejus epitaphium tumulo inscribendum curavit Andreas levita, & forte monachus Ambrosianus, a Puricello, aliisque relatum. Quarto fere ante obitum mense Johannes pontifex alterum in Franciam iter meditabatur, ejusque causa epistolam ^c scripsit ad Supponem comitem, cui mandat, ut ad montem Cinisium una cum Angelberga imperatrice, atque Ansperto Mediolanensi præfule, & Wibbodo Parmensi ipsi occurrat. quæ epistola data est v. kalendas Septembris, indictione quarta-decima. Verum hoc consilium mors Johannis & Ansperti antevertit. Ansperto subrogatus est Anfelmus, eo nomine secundus, & ipse bene meritus de basilica Ambrosiana, in qua etiam prope altare sanctæ Marcellinæ Ambrosii sororis sepultus est. Longe ultra hunc annum progressus est Petrus Ambrosianæ basilicæ abbas, qui anno insequente altercationem ^d quamdam habuit cum quibusdam accolis curti Limontæ subjectis, hanc subjectionem excutere volentibus, recusantibusque ex olivetis apud se exstantibus olivas colligere ac premere, oleumque proveniens ad monasterium deferre.

^b Analect. 10. 2. p. 612. Ansperto Mediolanensi Antiscimus.

^c Johan. epist. 307.

^d Puricell. p. 254.

ANN. CHR. 883. L XIV. Remensis cleri excusatio. Mortuo Hincmaro, non statim missus est visitator ad celebrandam electionem, quæ dilata est in annum insequentem. Hanc tamen absque visitatore factam fuisse falso renuntiatum est suffraganeis Remensis diceceseos, & domno Hugoni abbati & Angelvino venerabili episcopo, scilicet Parisiensi, qui primas in palatio

tenebant. Querelis hac de re perlatis ad clerum Remensem, excusatorias litteras Hildeboldo Sueffionensi, ceterisque comprovincialibus episcopis scribere canonici, monachi, & quidam laici sedis Remensis, eaque per *Guntramnum venerabilem monachum* & sacerdotem atque præpositum Altivillarensis cœnobii deferri curarunt. His litteris subscribunt primo loco canonici Remensis ecclesiæ, tum monachi sancti Remigii, in quibus Tetboldus presbyter atque præpositus primus est; dein canonici de sancto Basolo, & post eos canonici de sancto Theoderico, qui utrobique ex monachis canonici facti fuerant; denique monachi Orbacenses, quorum Rambardus præpositus, Helimardus decanus erat. In editis prætermissi sunt monachi Altivillarenses, quorum Guntramnus præpositus harum litterarum bajulus existit. Tandem vero celebrata electio est, & omnium vota in Fulconem abbatem Sithiensem conspirarunt. Is erat *vir valde nobilis, & palatinis assuetus officii,* teste Frodoardo ^a, ex canonico factus abbas Sithiensis. Pallium mox obtinuit a Marino papa, & ab eo Remensis ecclesiæ privilegia renovari & confirmari curavit, scriptis ad eum litteris, quibus significat, se ab eodem pontifice dudum fuisse cognitum, quando cum Carolo imperatore Romam ad Johannem papam profectus est.

Fulconi frater erat Rampon, qui monasterium in parochia Senonensi ex rebus suæ proprietatis extruxit. Post Ramponis obitum Erminfridus quidam, qui in Rotomagensi dicecesi degebat, mortui conjugem sibi copulavit; eoque nomine res ipsius monasterii pervasit. Non tulit hanc fratris injuriam Fulco, sed ad Marinum papam hac de invasione querelas detulit. Hinc pontifex Evrardo Senonensi archiepiscopo, in cujus parochia idem constructum fuerat monasterium, litteras direxit; sed & Johanni Rotomagensi antistiti, in cujus dicecesi Erminfridus degebat, dato mandato, ut eum ab hac pervasione monitis suis revocaret; sin minus, canonica ferret sententia. At monitis non statim paruit Erminfridus. Quare Fulco querelas Hadriano papæ Marini successori iterare coactus est.

Evrardus mox laudatus in Senonensi cathedra successerat Ansegiso archiepiscopo, qui vii. kalendas Decembris ad Christum migravit, *tristante mundo, letante celo,* inquit Clarius, sepultusque est in suburbano sancti Petri monasterio, in oratorio sancti Bartholomæi. De anno mortis Ansegisi non levis est difficultas. Clarius monachus eam refert ad annum, quo defunctus est Ludovicus Caroli filius, cognomento Balbus; adeoque ad annum ejus sæculi septuagesimum-nonum; Gallia-christianæ auctores ad hunc annum. Verum hic calculus constare non potest. Ansegiso quippe successit *nutu divino,* ut Clarius loquitur, domnus *Evrardus monachus & præpositus sanctæ Columbae,* iv. kalendas Maii, *doctrina & virtutibus mirabilis.* Itaque si hoc anno decessisset Ansegisus, & quidem vii. kalendas Decembris ex Clario, non nisi anno insequente ordinatus dicendus esset Evrardus, cujus electionem, aut certe ordinationem iv. kalendas Maii factam asserit Clarius. Atqui jam e vivis excesserat Marinus papa xv. kalendas Februarii, anno octingentesimo octogesimo-quarto defunctus: qui tamen Evrardo Senonum archiepiscopo scripsit pro monasterio Ramponis, ut mox vidimus. Ergo ante hunc annum obierat Ansegisus, & forte ipso anno, quo Ludovicus Balbus, ut Clarius censuit. Quamquam non bene sibi constat ipse Clarius, qui Nortmannorum insultum in urbem Senonas, qui anno ejus sæculi octogesimo-septimo accidit, componit cum anno quinto pontificatus, extremoque vitæ Evrardi archiepiscopi. adeoque ejus pontificatus initium ad quartum kalendas Maii anni octogesimali-tertii; Ansegisi vero obitus ad septimum kalendas Decembris anni superioris revocari debent. Huic calculo id optime quadrat, quod Evrardus iv. kalendas Maii Ansegiso successit. quo die scilicet ordinatus est. Id factum non alia die, quam dominica, quæ hoc anno in ipsam diem incidebat. Extremo Ansegisi anno Gerbertus quidam, & uxor ejus Pavendildis ex villa pagi Senonici Braciago ^{*} *super flumine Rhodano,* res quasdam ibidem fitas donant *sacro sancto monasterio sancti Salvatoris vel sancti Remigii seu sancti Valeriani & beati Romani confessoris, quod est constructum in pago Senonico, in loco qui dicitur Vallilias, super fluvium Vedennam, una cum congregatione monachorum, qui ibidem sub sancta regula diu noctuque Deo deserviunt. Actum Braciaco villa publice. Datum in mense Septembrio, in anno quarto regnante domino nostro Carolomagno seu Carolomanno.* In Ansegisi epitaphio, quod Sancta-Marthani, aliique referunt,

ANN. CHR. 883.

Fulco Hincmari successor.

^a Frod. lib. 4. c. 1.

L X V. Ramponis monasterium.

L X V I. Ansegiso Senonensi successit Evrardus.

S. Remigii cœnobio donatio facta. ^{*} Bray.

ANN. CHR. 883.

LXVII. Hericus scribit acta episcoporum Autisiodorensium.

Remigius ejus discipulus.

a Frod. l. 4. c. 9. Hucbaldus monachus cum eo Remis docet.

LXVIII. Rodulfus abbas Sithienfis.

* Le Sauterre.

LXIX. Grimboldus ab Ælfredo acceptus in Angliam.

mentio fit de primatu apud Gallias ipsi concessa a Johanne papa, & de capite sancti Gregorii papæ ab ipso Roma allato, & in sancti Petri basilica reposito, quod Gregorii Magni esse putant.

Ansegisi frater erat Wala Autisiodorensis episcopus, genere Francus, patre Ardrado, matre Witela, qui proinde etiam Ansegisi parentes erant. Walæ præcipuum post res sacras studium fuit in litteras ac litteratos, quos humanissime complectebatur, & in colloquium mensamque passim adhibebat. Biennio ante fratrem decessit VII. idus Martii, sepultus in Sessiacio monasterio parochiæ suæ. Is auctor fuit duobus ecclesiæ suæ canonicis, Rainogalæ & Alago, qui velut duo luminaria ceteris præfulgebant, ut gesta præsulum Autisiodorensium, *collaborante Herrico theosopho simul & monacho*, compendiose elucubrarent, quod illi optime executi sunt. Is est Hericus seu Herricus, cujus non semel jam meminimus, monachus sancti Germani Autisiodorensis, qui ad hoc tempus vitam produxit. Ejus discipulus inter alios fuit Remigius, ejusdem loci monachus & magister. Eo usus est Fulco Remorum antistes, atque Hucbaldo Eltonensi monacho, ad restituendas Remis scholas duas, canonicorum scilicet ac ruralium clericorum, jam pæne collapsas; & *evocato a Remigio Autisiodorensi magistro, liberalium artium studiis adolescentes clericos exerceri fecit; ipseque cum eis lectioni ac meditationi sapientiæ operam dedit. Sed & Hucbaldum sancti Amandi monachum, virum quoque disciplinis sophicis nobiliter eruditum, accersivit, & ecclesiam Remensem præclaris illustravit doctrinis.* Sed id paullo serius, nam Hucbaldus prius in Sithienfi monasterio litteras docuit, ut mox videbimus. Remigii discipuli fuere in primis Hildeboldus, qui grammaticam in monasterio sancti Michaëlis ad Mosam professus est, *ex discipulis domni Remigii, doctissimi ea ætate magistri*; atque Blidulfus Mettensis ecclesiæ archidiaconus, ac demum monachus Gorziensis, *qui ex scholis adhuc supererat Remigii*, ut legitur in libro de vita sancti Johannis abbatis Gorziensis. In necrologio ecclesiæ Autisiodorensis VI. nonas Maii *Remigius monachus, & egregius doctor* obiisse dicitur. Multa scripsit non solum de rebus grammaticalibus, sed etiam de sacris, qualis est commentarius in Paulinas epistolas, sancto Remigio Remorum antistiti falso adscriptus: qualis etiam expositio canonis missæ. Exstat etiam sub ejus nomine commentarius in psalmos, & in prophetas minores.

Assumpto in sedem Remensem Fulcone abbate, Sithiensibus monachis relicta est abbas ex ipsis eligendi libera facultas. Communi suffragiorum calculo ex senioribus monasterii electus est Rodulfus, ejus loci decimus-nonus abbas, modice litteratus, sed in litteras optime affectus. Id argumento est, quod initio præfecturæ Hucbaldum, sancti Amandi monachum, a Gozolino abbate petiit, obtinuitque, ut ipse ab eo litteris, nullo ætatis, dignitativæ habito respectu aut pudore, informaretur, in quibus non mediocriter profecit. Anno primo Rodulfi abbatis, Rodinus quidam ei tradidit res proprietatis suæ in pago Pontivo, & in pago Ambianensi *in Sana-terra* *. quæ omnia idem abbas Rodino in præstariam concessit, ut fidem facit ejus charta, inscripta *domno sancto & venerabili patri Rodulfo abbati. Actum in monasterio Sithiu, in ecclesia sancti Petri, anno primo Karoli magni imperatoris, VI. idus Septembris.* ac proinde hoc anno, qui regni Caroli Crassi primus in Lotharii regno erat. Grimboldus sacerdos & monachus scripsit.

Existimavi aliquando hunc esse Grimboldum monachum, quem ex Sithienfi monasterio Ælfredus rex in Britanniam invitavit ad restituendum in illa insula studium litterarum. At, re maturius considerata, visum est duos distinguere ejusdem nominis Sithiensis monachos sibi æquales: quorum unus ab Ælfredo accersitus sit in Angliam: alter præpositi officio functus apud Sithiensis usque ad necem Fulconis archiepiscopi Remensis; quo interfecto, ipse in eadem insulam confugerit ad vitandum furorem eorum, qui manus injecerant in Fulconem, ab ipso rogatum ad capeendum denuo regimen abbatæ Bertinianæ. Hæc pluribus explicanda inferius: nunc de Grimbaldo, Ælfredi in restituendis litteris adjutore, agendum, quem majorem deinceps appellabimus. Hic sub Hugone abbate, Caroli Magni filio, septennis, si Iperio credimus, oblatum est Deo apud sanctum Bertinum. Molanus ait eum præpositi officium ibidem gessisse, & abbatis munus post Rodulfi obitum recusasse, *regique auctorem fuisse, ut Fulco, tunc archiepiscopus, hanc præfecturam denuo resumeret.* Verum hæc alteri Grimbaldo convenire constat:

stat: cum eo tempore Grimboldus major Wintoniensem abbatiam in Anglia regeret. De ejus missione in illam insulam ita scribit Asserus in libro de vita Ælfredi regis. *Hic legatos ultra mare ad Galliam magistros acquirere direxit, indeque advocavit Grimboldum sacerdotem & monachum, venerabilem videlicet virum, cantatorem optimum, & omni modo ecclesiasticis disciplinis, & in divina scriptura eruditissimum, & omnibus bonis moribus ornatum. Johannem quoque æque presbyterum & monachum, de quo postea. Grimboldum e Sithienfi monasterio accitum fuisse constat, & quidem a Fulcone abbate, aut a Rodulfo ejus successore missum. Si a Fulcone abbate; id factum oportuit haud serius anno præcedente octogesimo-seculo, quo Fulco abbas in locum Hincmari archiepiscopi successus est. Neque porro id differri potest ad secundam Fulconis jam archiepiscopi præfecturam post mortem Rodulfi abbatis, quæ accidit anno octogesimo-octavo, quo tempore Grimboldus sine dubio in Britannia versabatur. siquidem anno DCCC LXXXVI. teste Assero, exorta est infausta Oxoniæ discordia inter Grimboldum, doctissimosque illos viros, quos secum adduxit; & veteres illos scholasticos, quos ibidem invenit. Discordia hæc orta fuit post tres minimum annos, quam Grimboldus eo accesserat. quippe, ex ipso Assero, per tres annos haud magna inter eos fuerat dissensio: occultum tamen fuit odium, quod summa cum atrocitate postea erupit. Itaque vel superiori, vel certe præfenti anno hæc missio facta est.*

Non solus in Angliam trajecit Grimboldus, sed *doctissimos viros secum illic adduxit*, ut modo ex Assero vidimus. Plures e Sithienfi monasterio, sed non omnes, accersitos fuisse veri simillimum est. Nec proinde mirum, quod Rodulfus abbas Hucbaldum monachum ex sancti Amandi cœnobio expetierit, magistrum futurum apud Sithiensis, quibus tum copia deerat virorum doctorum ob missionem Grimboldi, aliorumque in Angliam. Causa evocandi istuc Grimboldi & sociorum fuit, referente *a Willelmo, ut litterarum studium, in Anglia sopitum & pæne emortuum, sua suscitaret industria.* Quare fundata aut certe restituta est Oxoniæ celebris academia non serius hoc anno, siquidem post tres abhinc annos discordia illa Oxoniæ erupit. Hinc corrigendus Cambdenus, qui ad triennium differt hujus academice institutionem, & quidem *primitus in ea regentibus ac in schola theologica legentibus sancto Neoto abbate necnon in theologia doctore, & sancto Grimbaldo sacra paginæ suavissima dulcedinis excellentissimo professore; in grammatica vero & rhetorica regente Asserio monacho.* Hi duo Anglici erant, non ex numero illorum doctissimorum virorum, quos Grimboldus e Gallia secum adduxerat. Au vero Johannes presbyter ac monachus cum eo istuc accesserat, postea videbimus, postquam de Neoto abbate, aliisque indigenis doctoribus dixerimus.

Neotus abbas regio fatus sanguine, cognatus Ælfredi regis, teste Assero, patrem habuit Flidulfum, totius Cantia rectorem; matrem æque ex regum profapia ortam. Post liberalem educationem suis natalibus parem, in Glastoniensi monasterio religiosam vitam professus est adolescens. Factus sacerdos, cum ob virtutis ac natalium splendorem cunctos ad sui venerationem pertraheret; vitandæ inanis gloria causa, uno comitatus Barrio socio, in solitarium Cornubiæ locum secessit, haud longe a Leskerda opido; ubi post septem annos, Roma lustrata, monasterium extruxit, a multis statim expetitur, cui ipse præfuit, ac mortuus nomen ex suo ** dedit.* Regnabat tunc Ælfredus, qui primo regni sui tempore vexatis subditis ad eum confugientibus non modo patrociniū non impendebat suum, immo eos omnino nihili pendebat. *quod beatissimus vir Neotus adhuc vivens in carne, qui erat cognatus suus, inquit Asserus, intimo corde doluit, maximamque adversitatem ob hoc ei venturam spiritu prophætico plenus prædixit.* nempe futurum, ut a barbaris subactus, exclususque regno, vagus & profugus, aliquamdiu latitare cogeretur. quod rei postea probavit eventus, scilicet anno ejus sæculi septuagesimo-octavo. quo tempore in paludosis & inaccessis Æthelingiæ locis Ælfredus ad tempus delituit. Denique Neotus meritis plenus ad cælum migravit pridie kalendas Augusti, sepultusque est in ecclesia monasterii sui, quam sancti Guevori tumulo etiam illustrem fuisse tradit Asserus. De anno sancti Neoti obitus non levis difficultas, quam facile solveremus, si primarium ejus vitæ scriptorem, ab Assero laudatum, præ manibus haberemus. at auctor anonymus, qui res ab eo gestas sæculo duodecimo retulit, sic rerum seriem perturbat, ut ex eo nihil certi statui possit. Neotum enim

ANN. CHR. 883.

Oxonienfis academice fundatio.

a Willelmo, lib. 2. de regib. Angl. c. 4.

LXXI. S. Neoti abbatis vitæ epitome.

* Neotestorv.

ANN. CHR.
883.

modo ante Gytronis pagani de Ælfredo victoriam, quæ anno ejus sæculi septuagesimo-octavo contigit, mortuum inquit; modo pervenisse ait ad Marini pontificatum, qui post annos quinque ab illa victoria incepit. Atqui præferenda videtur prior sententia ex Assero, qui de illa Ælfredi clade sic agit, ac si Neorus jam vivere desisset. quippe qui adhuc *vivens in carne* hanc illi adversitatem eventuram spiritu prophetico prædixisse memoratur. Quod si Oxoniensis academiæ fundatio ad annum octingentesimum-tertium, ut plerique censent, differenda est; Neorus, ante quinque annos mortuus, ad illam nihil, nisi monitis summum & adhortationibus suis, conferre potuit. Ejus reliquæ primo Ainolbesbiriam, dein post medium sæculum undecimum Crulandam translatae sunt.

LXXI.
Ælfredi ad-
jutores in ex-
citandis stu-
diis.

Cum litterarum studia in suo regno excitare cuperet Ælfredus, primo ex ipsa insula Britannia, quotquot potuit, studiosos undequaque collegit. Hi præcipui fuere Werfrithus Wigorniensis ecclesiæ episcopus, in divinis literis non mediocriter eruditus, qui libros dialogorum sancti Gregorii papæ, jussu regis, e Latina in Saxoniam linguam convertit. Dein Plegmundus, ex eremita Dorobernensis antistes, multa præditus sapientia; Æthelstanus quoque & Werwulfus sacerdotes & capellani eruditi, quos e Mercia rex evocaverat. Hos laudat Asserus, qui & ipse ab Ælfredo, multis præmiis propositis, invitatus, e remotiori Britannia ad Saxoniam, ut ipse loquitur, accessit. Certe Ælfredus ipse in præfatione ad versionem Saxoniam pastoralis Gregoriana, ait se id fecisse, sicuti didicerat a Pleimundo archiepiscopo suo, & Assero antistite eidem suo, necnon a Grimbaldo & Johanne sibi a sacris.

Asserus epif-
copus.

Asserus seu Asserius, quem nonnulli Asserionem vocant, natus fuit in ultimis & occidentis Britannia finibus in Demetarum regione, quæ nunc Pemprochianus pagus dicitur; ibique Meneviæ in monasterio Dewi seu Degwi, sanctissimi olim ejus urbis episcopi, a quo urbs * cognomen accepit, educatus & sacris initiatus fuit. Fama ejus ad Ælfredum perlata, ab ipso advocatus, missis regiis comitatus ad regem pervenit, ac benigne ab eo, ut ipse scribit, susceptus est, rogatusque, ut se ejus servitio devoveret, & omnia, quæ in patria possidebat pro eo relinqueret, majora ab eo percepturus. Respondit Asserus, se id incaute ac temere promittere non posse. Injustum enim sibi videri, ut *illa tam sancta loca, in quibus nutritus & doctus, ac coronatus*, id est tonsura insignitus, fuerat, atque ad ultimum ordinatus, pro quovis terreno honore ac commodo, nisi coactus, relinqueret. Sed tandem consilio suorum, qui hac ratione Ælfredi tutelam sibi demereri cupiebant, regis petitioni acquievit, ejusque servitio se devovit, ea conditione, ut identidem ad suos remeare sibi liceret. Ita factum est, ut Saxoniam *adjuvaretur per rudimenta sancti Degwi; & monasterium & parochia sancti Degwi*, quæ a vicinis regibus sæpius infestabatur, ab Ælfredo defenderetur. Nec inanis fuit Asseri in regem opera, qui ipsi duo monasteria in Saxoniam tradidit, *Amgrybyri*, scilicet ac *Banuwille*, eumque demum Schireburnensi ecclesiæ præfecit. Hæc de indigenis magistris.

LXXII.
Johannes
presbyter ac
monachus.

Sed cum nec sic ardentissimo regis desiderio factum esset satis, legatos *ultra mare in Galliam* direxit ad conquirendos magistros, indeque Grimbaldum sacerdotem & monachum, de quo superius egimus, evocavit; *Johannem quoque, a quo presbyterum & monachum, acerrimi ingenii virum*, ut loquitur Asserus, & omnibus litterarum disciplinis excultum, *Ealdsaxonum genere*, id est e veteri Saxoniam oriundum, ut recte Willelmus * Malmesburiensis, & post eum Ingulfus interpretantur, atque adeo Germano-Saxonem. Et ne quis de Asseri addubitet sententia, idem ipse *regionem antiquorum Saxonum Ealdsaxonum* vocat. quo spectat Gregorii papæ secundi epistola, inscripta *universo populo provincia Altsaxonum*, qua eis Bonifacium episcopum commendat. Hac vel una ratione omnino distinguendus est hic Johannes a Johanne Scotto, quem *Scottigenam* Hincmarus & Anastasius vocant, id est *Scottum genere*, ut Nicolaus papa primus disertè explicat, & apud Scottos genitum. Accedit quod Scottus numquam se presbyterum, monachumve in librorum suorum præfationibus dicit, nec ullus veterum, æqualium scilicet aut supparium, ipsum his titulis afficit, quos Johanni Ealdsaxoni Asserus non semel tribuit. Denique Johannes Scottus attigit quidem, sed non videtur excessisse Johannis VIII. pontificatum. certe nulla ejus opera edita sunt post principatum Caroli Calvi, qui Scotto, si non fallor, supervixit. At Johannes Saxonicus vitam produxit ad an-

a Willelm.
lib. 2. c. 4.Alius a Jo-
hannem Scotto.ANN. CHR.
883.

num circiter ejus sæculi nonagesimum-quintum: quo tempore is, vegetæ adhuc ætatis, necatus est, vir *bellicosa artis non expertus*, teste Assero: cum Scottus non nisi sophisticam artem calluerit. Denique nihil a Scotto recentius scriptum invenio, quam versus græco-latinos, veterimo glossario græco-latino appositos: ubi, post versus regi Carolo inscriptos, alios ^a subjicit, in quibus Hincmarum archiepiscopum, Johannem papam, & Liudonem hominem græcum laudat, adeoque hi versus a Johanne conditi sunt ante initium a Carolo imperium, id est ante finem anni octingentesimi septuagesimi-quinti. Liuddo græcus idem ipse videtur, ut jam superius ^b notavi, cujus meminit Hincmarus in epistola decima-septima ad Nicolaum papam, in hæc verba: *Ceterum Liuddo mihi dixit, quod cum eo rationem*, id est querelam, *de damnatione & reclusionem Gothescalci habuissetis*. Sed de his satis, quæ fufius in Johannis abbatis elogio a nobis olim dicta hic repetere otiosum fuerit.

a *Exstant*
in præfat. Can-
gii ad Glossar.
græcolat.b lib. 35;
n. 59.

Non modo de litteris sollicitus fuit Ælfredus, sed maxime de animæ suæ salute & de rebus sacris. Hinc duo monasteria construxit, unum virorum apud Æthelingiam, ubi aliquamdiu delituerat ob merum paganorum: alterum virginum juxta orientalem portam Sceftesburgi seu Sceftonia, in quo propriam filiam suam Æthelgeofu, *devotam Deo virginem, abbatissam constituit*: cum qua etiam alia multæ nobiles sanctimonialia ibidem sanctissime vixerunt, quæ duo monasteria multis prædiis ac possessionibus locupletavit. Tertium virorum item Wintonia condidit, cui Grimbaldum præfecit. Æthelingienle monasterium paludibus atque impermeabilibus locis & aquis cinctum erat, ad quod non nisi per pontem, inter duas arces positum, accessus erat. Cum vero in illis plagis, sive ob paganorum infestationem, seu pro nimia illius gentis in omni genere divitiarum abundantia, propter quam multo magis id genus monastice vite despectum fieri Asserus existimat, jam pæne monachi in illis regionibus defecissent, nec fere quisquam nobilium ac liberorum indigenarum, præter infantes, monasticam vitam subire vellet; ideo ultramarinos quosdam presbyteros ac diaconos Ælfredus in Æthelingienle monasterium congregavit, in quo *Johannem presbyterum monachum, Ealdsaxonum genere, abbatem constituit*. Verum, cum necdum tantum numerum, quantum vellet, monachorum haberet; comparavit etiam quam plurimos ejusdem gentis Gallicæ, ex qua scilicet non modo Grimbaldum, sed etiam Johannem illum, ac presbyteros diaconosque prædictos accersiverat: ex quibus quosdam pueros in eodem monasterio erudiri, & processu temporis monastico habitu indui curavit: ubi etiam unum ex paganorum genere, non ultimum eorum, in monastico habitu degentem, sibi notum fuisse Asserus testatur. Ex dictis intelligitur, Johannem presbyterum & monachum, licet e veteri Saxoniam oriundum, e Gallia tamen una cum Grimbaldo evocatum fuisse: at quo ex monasterio locove Gallia accersitus sit, non liquet. Mihi veri simile videtur, eum in Corbeia cœnobio degisse, ubi veterum Saxonum, recens ad fidem conversorum, plurimi liberi in religione christiana, litteris, ac monasticis institutis erudiebantur, ut ex Paschasio Radberto in actis Adalhardi ac Walæ abbatum, & ex anonymi libello de constructione Corbeia-novæ demonstravi in elogio Johannis Æthelingienfis abbatis.

LXXIII.
Monasteria
ab Ælfredo
condita.Johannes
Æthelingia
abbas.LXXIV.
Sceftonia
parthenon.
* Sceftesbury.

Sceftonia * urbs quondam, postea redacta in vicum, posita erat in Dorfatensi agro parochia Schireburnensis apud occidentales Saxones. Hanc Ælfredus anno regni sui octavo condidisse fertur. Ad ejus urbis orientalem portam exstructum est ab eodem rege virginum cœnobium, cui Æthelgeofu regis filia præposita, teste Assero, Elgiva dicta a Willelmo ^c. Et tamen Elgiva, uxor Edmundi, qui Ælfredi pronepos fuit, ibi monasterium sanctimonialium fecisse dicitur ab eodem ^d Willelmo, ibidemque carnis exuvias post fatum deposuisse: at ditatum ab ea hoc cœnobium constat, non primitus ædificatum. Eo loci jacuit sanctus Edwardus, hujus reginae ex filio Edgardo nepos, quem novercali fraude innocenter occisum cælum excepit. Sceftonia jam fere delrueta erat tempore Willelmi Malmesburiensis, *vicius modo*, inquit ille, *quondam urbs, locus in prærupto montium situs. Vetustatis indicium dat lapis in capitulo sanctimonialium insculptus, ita a vetustissimi muri ruinis illuc translatus*. Æthelredus rex sæculo insequenti duodecim mansos donavit huic cœnobio, quod insulani etiam tunc usitato nomine *Sceftesbury* appellabant.

c Willelm.
lib. 2. de reg.
c. 4.
d idem lib. 2.
de pontif. Angl.
c. 4.

Wintonienle monasterium, quod Ælfredus rex Grimbaldo commisit, Novum dictum est ad discrimen veteris monasterii, quo nomine ex eo tempore cathedralis

LXXV.
Wintonien-
sis abbas
Grimbaldus.

ecclesia insignita est. Novum illud monasterium Ælfredus, morte præventus, imperfectum reliquit, quod Edwardus ejus filius omnino absolvit. Hic ad ejus officinas instituendas sufficiens terræ spatium ab episcopo Denewlfo & canonicis mercatus, insigni æquitatis exemplo, *ad unumquemque pedem mancam auri*, sic marcant vocat Willelmus^a, *publico pondere perstravit*. Idem rex primum canonicos^b ibidem posuisse dicitur, *Grimbaldo quodam monacho Flandrensi & sacerdote suadente, qui ibidem magna gloria humatus, sanctus predicatur & creditur*. Mirum Grimaldo monacho venisse in mentem, ut illic canonicos, non monachos instituti sui collocaret. At fortasse ab hoc consilio deterritus ob necem, quam Johanni abbati Æthelingensi duo monachi per duos sicarios intulisse perhibentur. Verum cum novi monasterii ecclesia cathedrali sic contigua esset, *ut voces cantantium alie obstreperent aliis*; idque mutuis querelis & offensis inter utriusque loci canonicos materiam præberet; Ethelwoldus episcopus Novum monasterium extra urbem transtulit, monachis canonicorum loco substitutis, quibus Edgarum abbatem præfecit.

LXXVI. Afferus in libro de gestis Ælfredi regis varias tunc Nortmannorum in Franciam incurrationes memorat. In primis Rollonem anno octingentesimo septuagesimo septimo in *Nortmanniam* (mirum hanc Neustriæ partem sic jam vocari) cum suis penetrasse. Post annos tres exercitum paganorum, relicta Britannia insula, *ad orientalem Franciam* trajecisse, & *per unum annum in loco, qui dicitur Gaent* seu Gandavum, mansisse. Inde, anno octogesimo secundo prædictum exercitum per flumen, quod dicitur Ine, furtim in Franciam progressos, ibidem uno hiemasse anno; ac demum per flumen Scaldis adversa aqua navigasse *ad monasterium sanctimonialium, quod dicitur Cundobt*; ibique uno anno perstitisse. Hic locus non alius est a Condato, ubi tunc temporis *regalis & dives in honore sanctæ Mariæ abbatia erat puellarum*: nunc autem, ait Baldericus, est *monasterium, præ inopia, paucorum canonicorum*, qui forte ab illa Nortmannorum direptione in locum sanctimonialium successerunt. Illic sanctum Walsulfum, Scottum genere, cursu peregrinationis suæ consummato sepultum fuisse, suisque meritis ac miraculis eundem locum illustrare idem auctor testatur.

LXXVII. Exstabat hoc tempore in Burgundiæ pago Attoariensi monasteriolum, Alfa nuncupatum, quod Carolus Calvus in honorem Salvatoris extruxisse perhibetur, eique *Rotfridum abbatem ex Manso-Corbonis, qui Cella-nova dicitur, virum strenuum, inibi diebus vite suæ præfuisse*. Subjecta itaque fuit ab origine hæc cella Manso-Corbonis seu Cellæ-novæ, abbatia; utique pagi Trecentis, cujus primus auctor & abbas Adremarus postea nomen loco indidit Adremarensi seu Arremarensi. Ejus successor, haud scio an proximus, fuit Rotfridus abbas mox laudatus, cui successus Sadrebertus seu Sadrabertus, quo mortuo, Adremarenses Carolomannum Compendii degentem adierunt, *per inintermissionem Hugonis abbatum venerabilissimi*; ostensisque præceptis Karoli augusti ac Ludovici ejus filii, patris Carolomanni, humiliter petierunt, ut loco ipsius Sadreberti alterum Rotfridum, quem ipsi moribus & vita probabilem testabantur, abbatem sibi annueret, & Alfa monasterium eisdem subijcere dignaretur, ipsosque sua tuitione fovere. Hoc vero non gravate indulgit Carolomannus, sanxitque, ut nullus alterius loci monachum eis præficeret, sed solum ex ipsis, *qui regulariter ibi ab infantia nutriti fuissent*: ut quieti ac molestiæ expertes, illic degerent monachi, & pro se, avoque suo Carolo Augusto, & Ludovico rege parente suo, avaque sua gloriosa regina Hirmendrude, necnon genitrice sua Ansgarde, fratreque suo Ludovico, ac pro regni statu liberius Deum precarentur. Nulla conjugis mentio in hoc præcepto Carolomanni, quippe qui conjugii expers decessit. Actum apud Compendium palatium publicum, v. idus Februarii, anno regni ejus quinto, indictione prima. De hac cella iterum inferius, quam Erchengerus abbas, Rotfridi secundi successor, Adremarensi monasterio coram Odone rege asseruit.

In eodem Attoariorum pago positum est Besuense sancti Petri monasterium, quod hoc anno reliquius sancti Prudentii martyris honoratum fuit. Has ex urbe Narbone Geilo Lingonum antistes attulisse dicitur, & Besuam intulisse nonis Octobris, quo die ejus translationis sollempnitas ab ipso sancita est, ut fustus tradit Theobaudus Besuensis monachus, qui hanc translationem, & consecuta inde miracula quatuor libris complexus est, in quibus pauca observatione digna occurrunt. Certe

S. Prudentii Besuam translationis.

Conditi conobium, Balderic. lib. 2. c. 42.

Adremarenses abbates.

Geilo ipse litteris suis hoc anno datis testatur, se eodem anno beatissimum Prudentium martyrem Christi in Besuensi monasterio collocasse, ubi miraculis coruscabat, ideoque ad luminaria ei suppeditanda quædam prædia contulisse.

Tunc Sollempiensi monasterio apud Lemovices præerat Daniel abbas, qui ejus loci privilegium a Marino papa confirmari curavit, uti Bernardus ejus antecessor illud ipsum synodi Sueffionicæ litteris roborari obtinuerat. Hoc itaque monasterium ejusque possessiones sub defensione ac tuitione beatorum apostolorum Petri & Pauli ac sua statuit pontifex, sicut factum fuerat ab ejus antecessore, postulate rege Francorum Dagoberto, & constructore ipsius loci sanctissimo viro Eligio episcopo Noviomagensi, quod quidem eo alacrius concecit pontifex, quo monachos ejus loci Deo propinquiores in sancta conversatione esse noverat. Hoc autem privilegio vetat Marinus, ne quis quavis præditus dignitate, res ac possessiones ejus monasterii quovis prætextu minuat vel subtrahat; ullasve paratas vel stationes illic exigat: sed liceat servis Dei hospitalitatem cunctis fidelibus, prout sibi visum fuerit, impendere. Denique statuit, ut post mortem abbatis nullus ibidem abbatem statuere ausit, nisi quem ejusdem loci monachi *secundum authenticam & regularem institutionem* ex seipsis elegerint ordinandum. Scriptum per manum Zachariæ scriptarii sanctæ Romanæ ecclesiæ mense Madio, indictione prima. Datum pridie idus Junias per manum Valentini ecclesiæ Portuensis episcopi, anno pontificatus domini Marini universalis papæ primo, indictione prima.

Eodem anno Bertholfus Trevirensis antistes e vita migravit iv. idus Februarii. Huic subrogatus est vi. idus Aprilis Raebodus abbas, uti & ejus antecessor, Mediolenensis: qui in Mettensi ecclesia Rotbertum præfulem x. kalendas Maii insequentis ordinavit, vir egregius ad pontificium munus gerendum naturæ & doctrinæ præditus adjuventis, ait Browerus, qui Bertholfi ejus antecessoris ossa ecclesiæ beati Paulini illata fuisse testatur: ubi brevi saxo magni viri monumentum juxta sacrarium cum hac inscriptione clauditur: *Obiit Bertolfus Trevir. archiepiscopus IIII. idus Febr.*

In monasterio sancti Galli Hartmotus abbas, cum senio & incommodis affectæ valetudinis regimini se imparem sentiret, apud Carolum imperatorem ac fratres suos institit, ut alter in ipsius locum, qui molem præfecturæ sustinere valeret, substitueretur. Repugnantibus non solum monachis, sed etiam imperatore, cum ille nihilo minus dimissionem suam pertinaciter urgeret, tandem, licet ægre, optimi senis ardentissimis precibus cessit imperator, & primo quoque tempore rem se executurum pollicitus est. Hic itaque non multo post ex Italia reversus, divertit ad sanctum Gallum, ubi triduo demoratus est. Mox Hartmotus preces iterare, rogare se absolvi. Flagitanti demum assensit Carolus, ac fratribus concessit, ut, quem vellent, ex seipsis Hartmoto successorem deligerent. Sub finem igitur hujus anni, cum rem alio flecti posse patres desperarent, unanimi voto Bernardum seu Pernhardum, nobilitate, religione, & prudentia insignem, atque ætate florentem, elegerunt: cujus electionem Carolus ultro approbavit, pollicitus, se jus eligendi patribus, quoad inter ipsos ad regimen idonei haberentur, integrum servaturum. Itaque Hartmotus præfectura cedens, in solitariam monasterii possessionem secessit; ac cæsar, novi abbatis, patrumque omnium assensu quædam prædia sibi successoribusque, qui abbatiam abdicaturi essent, reservari curavit. In hoc secessu tandem senio confectus, diem ultimum clausit x. kalendas Februarii, atque in cæmeterio sancti Galli ad ecclesiam sancti Petri conditus est juxta sacros cineres Landolai seu Landeoli *Darviensis episcopi*, nobilis Suevi ac cognati sui: qui olim apud sanctum Gallum educatus, dum Roma aliquando rediret, Italici aëris vitio febre correptus, vix ad sancti-Gallenses suos pervenire potuit: apud quos diem clausit extremum, & non sine fama sanctitatis ac miraculorum in ecclesia sancti Petri humatus est. Eodem Hartmoto rogante, cooperante etiam Liutwardo episcopo & archicancellario, Carolus quamdam Italiæ abbatiam, *Massin* vocabulo, vinearum & olearum feracem, quam Liutwardus in beneficium habebat, sancti Galli monasterio contulit. Omnium votis & expectationi optime respondit Bernardus abbas, Sereneus dictus ob generis, ut putant, dignitatem, qui a Grimaldo & Hartmoto transmissum religionis & litterarum patrimonium studiosissime excoluit. Ejus ordinatio facta est circa finem hujus anni, sexta feria, viii. idus

ANN. CHR. 883. a Spicil. to. 1. p. 619. LXXVIII. Marini papæ privilegium pro Sollempniaco.

LXXX. Bertholfo Trevirensi successit Raebodus.

LXXXI. Hartmoto abbatem S. Galli successit Bernardus.

ANN. CHR. 883. Anonymus S. Galli & Analfista Fuldenfis.

Decembris, indictione prima, anno vero Caroli imperatoris tertio, teste Ratperto monacho in libro de casibus sancti Galli, qui liber in Bernardi ordinatione definit.

Dum Carolus augustus apud sanctum Gallum in procinctu Romani itineris moraretur, forte incidit ei cogitatio, ut ad faultum regni sui auspiciu Caroli Magni exemplum sibi imitandum proponeret. Quapropter ejus vitam cuidam monacho Sancti-Gallensi, cujus nomen ignoratur, scribendam commisit. quod ille duobus libris exsecutus est, in quibus etsi quaedam fabulae permixtae sunt, non pauca tamen singularia occurrunt, quae alibi minime reperias. Primus liber agit de religiofitate & ecclesiastica domni Caroli cura: secundus de bellicis ejus factis. Prioris libri argumentum a suppeditavit in primis Werenbertus, quem auctor ille sancti Galli monachum ac magistrum suum vocat, & septimo ante die de hac luce recessisse dicit: posterioris vero libri materiam se accepisse ait ex narratione Adalberti, patris ejusdem Werenberti, qui Hunisco, Saxonico & Sclavico bello interfuerat. Porro idem auctor satis aperte innuit tempus, quo librum saltem secundum scribebat, nempe cum abbas suus Hartmutus jam inclusus esset, post secessum scilicet a magistratu, qui hoc anno, ut modo dicebam, contigit. Ad Werenbertum ejus magistrum quod attinet, is videtur esse Werenbertus ille sancti Galli monachus, cui commentarium quemdam in Apocalypsin & historiam sui monasterii tribuunt: sed neutrum haftenus vidimus.

a Praefat. lib. 2.

b V. Voffium de hist. Lat. lib. 2. c. 36.

Eodem fere tempore Annales Fuldenfes, a Pithoco primum, dein a Chesnio editos, scribebat anonymus Fuldenfis monachus, de quo plura vide sis apud Gerardum Voffium c in libro secundo de historicis Latinis.

c ibid. c. 37.

LXXXI. Caroli caesaris praecipua pro Casa-aurea & Faifa.

In illo Caroli Crassi Italico itinere, cujus modo meminimus, ipsum obviam Marino papae processisse, eumque honorifice Nonantulae accepisse tradunt annales Fuldenfes. Dum illic versaretur imperator, Romanus Casauriensis abbas Celsum praepositum ac monachum ad eum misit, rogans & petens ab eo, ut sex manfos, in Amiterno acquisitos, suo monasterio confirmaret imperiali praeecepto. quod facile obtinuit abbas Liutardo seu Liutwardo episcopo & archicancellario suggerente. Data d XII. kalendas Julii, anno incarnationis Domini DCCC LXXXIII. indictione prima, anno vero imperii piissimi imperatoris Caroli tertio. Actum ad monasterium, quod nuncupatur Nonantula. Crassus deinceps, aliique post eum imperatores annos incarnationis in suis praeeptis adhibuere. Ibidem adhuc versabatur VIII. kalendas ejusdem mensis, cum Teuto abbas monasterii sanctae Mariae, siti in loco, qui dicitur Acutianus, per eundem Liutwardum praefulem & palatii archicapellanum litteras regiae tuitionis renovari petiit, obtinuitque; simulque restitutionem earum rerum quae per vim aut praestarias eidem monasterio abstractae fuerant. Actum in monasterio Nonantula, octavo, ut dixi, kalendas Julii, anno & indictione praedictis. Post Johannem Acutianum seu Farfensem abbatem, de quo superius egimus, locum illum rexit Anselmus ab anno octogesimo-primo tantum ad hunc annum, quo Teuto abbas ei in annos ferme sex successit. Hic praeeptum optime liberalitatis a Carolo magno imperatore obtinuisse dicitur, anno ejus imperii tertio, Marini papae primo, indictione prima. In Casauriensi vero seu Piscariensi monasterio mortuus est anno sequenti Romanus abbas, ejus loci primus: cui Beatus tantum ad biennium subrogatus; Beato vero successit Aimericus, qui Casa-aurea per annos octodecim praefuit temporibus Widonis & Lamberti augustorum, multaque suo monasterio acquisivit. De Lupo ejus successore & quarto loci abbate in consequentibus agendum.

d Spicil. to. 5. p. 396.

Abbat. utriusque loci. c. lib. 34. n. 83.

LXXXII. Cerretum monasterium instauratur. f Ital. sac. to. 4. c. 596. & Jegg.

Idem imperator quoddam monasteriolum sancti Michaelis, conditum in loco, qui dicitur Cerretum, ad flumen Ollei in confiniis agri Cremonensis, quod monachis destitutum erat, cuidam Autprando fideli suo f commisit, immo in beneficium dedit, eo pacto, ut illud ad monasticum statum reduceret, & singulis annis ecclesiae sancti Alexandri Pergamensi seu Bergomati centum libras olei persolveret: post Autprandi vero obitu praedictae ecclesiae hoc monasteriolum cederet, ita ut omni tempore duodecim monachi regulariter viventes ibi consisterent; ipsis vero & abbati, secundum regulam beati Benedicti ab ipsis electo, tantum de rebus & familiis, quae eidem cenobio viciniore essent, quantum ipsis necessarium fuerit, unde secundum eandem regulam victum & vestitum cum familiis sibi servientibus facile habere possent. Data III. kalendas Augusti, anno incarnationis Domini DCCC

LXXXIII. indictione 1. anno vero domni Karoli in Italia tertio. Actum apud Murgulam curtem regiam, ubi etiam duo alia edita sunt praeepta pro ecclesia Bergomenfi, in quibus hoc monasterium eidem ecclesiae post mortem Autprandi attribuitur.

ANN. CHR. 883.

Eodem anno Marinus papa, rogatu Gerardi Laudensis episcopi, Savinionis monasterium, quod prope Laudem-Pompeiam * situm erat, Laudensi ecclesiae tribuit, ea lege, ut semper in eodem cenobio regularis institutio inviolabiliter servaretur; & post obitu Adelberti abbatis, libera esset successoris electio. Si quando vero episcopus ad idem monasterium venisset, non plures quam triginta homines & quadraginta caballos secum duceret, nec ultra triduum ibi moraretur. Quod si umquam praegravaretur abbas ab episcopo, libere ad apostolicam sedem appellaret. Hoc videtur esse monasterium sancti Petri, quod Ractetus episcopus principatu Ludovici Pii erexit, multisque opibus ac privilegiis auxit.

Savinionis monasterium. * Lody.

In Hispania sanctorum Facundi & Primitivi monasterium, in Vaccas celebrimum, hoc tempore a Mauris solo aequatum a est, dum pugnam cum catholicis Hispanicis detrectarent. Paulo post Alfonso Magnus regio sumtu illud instauravit ea magnificentia, ut nullum in Hispania divitiis, amplitudine, majestate illustrius fuerit, nostraque aetate in paucis nobilissimum habeatur. Sub idem tempus in Gallicia monasterium sancti Petri de Rupibus, prope urbem Auriam *, conditur a quodam nobili viro, Gemundo nomine, qui inter venandum loci solitudine captus, eo se recepit, multisque adjunctis sociis cenobium aedificavit, Alfonso rege impensas suppeditante. Processu temporis hoc monasterium in cellam redactum, Cellae-novae unitum ac subiectum est.

LXXXIII. S. Facundi monasterii clades. a Mariana lib. 7. c. 19. Sancti Petri de Rupibus cenobii origo. * Orence.

Vix annum in sede beati Petri secundum inierat Marinus papa, cum vitam simul & pontificatum amisit, fato functus xv. kalendas Februarias. Post triduum Agapitus Romanorum principum suffragante factione sublegitur, atque Hadrianus tertius appellatur. Huic initio pontificatus litteris gratulatus b est Fulco Remorum antistes, eique supplicavit pro Ramponis fratris sui monasterio, cujus res quidam Erminfridus, ut superius e vidimus, invaserat. Eidem commendat Carolomannum regem, qui non diu superstes fuit. Hic cum Nortmannorum novas in regnum incursiones sustinere non valeret, eis duodecim millia pondo argenti puri pro totidem annorum induciis dedit; neque ita multo post e vita migravit VIII. idus Decembris, quem alii inter venandum ab apro percussum, alii a Bertoldo quodam, qui eum in occidendo apro juvare volebat, fortuito fauciatum, & post dies septem mortuum tradunt. De loco, ubi percussus est, non convenit etiam inter veteres. Chronicon de gestis Nortmannorum eum in Basiu silva venationi dantem operam, alii fere omnes in Evelino * saltu agri Parisiensis, in monte-Aerico * percussum volunt. Sepultus est in basilica Dionysiana. Ad ejus mortis nuntium denuo excitati Nortmanni, in regnum se iterum intulere, inducias se cum Carolomanno, non cum aliis pepigisse inquietes, non aliter pacem cum successore, nisi eodem accepto pretio, habituri. Hoc responso territi Hugo abbas aliique optimates, cum Carolus, Ludovici Balbi filius, vix quadrimus sibi ipsi, nedum regno tutando impar esset, Carolum imperatorem ad capeffendum regnum invitant, ac se illius potestati sollempnibus sacramentis apud Gundulfi-villam obstringunt. Tum Nortmanni in Lotharii regnum effusi, castris ad Lovanium positis, omnia circumquaque devastant. Eo quantocius advolat imperator, eosque ad deditionem compellit. Tunc temporis Libertum sancti Trudonis praepositum ab eisdem paganis ad altare obrunctum tradunt.

ANN. CHR. 884.

LXXXIV. Marino papae succedit Hadrianus III. b Frod. lib. 4. c. 1. c num. 65.

Carolomanno regi Carolus Crassus.

* la foret d'aveline. * Mont-Aery. Nortmannorum fraus.

Paullo ante obitu Carolomannus, postulante Hugone monasterii sancti Germani Autifiodorensis abbate, quem pro fidelitate sibi semper servata loco patris se colere dicit, portionem bonorum ejusdem cenobii monachis assignatam, confirmavit. In hoc praeepto d universae ejus loci possessiones, earumque donatores recensentur: res quoque, quas dedit Herimarus, vir nobilis, ad stipendia matriculariorum, quos nonnones vocant; item aliarum res, quas Hugo abbas pro remedio animae genitoris sui Conradi & genitricis suae, scilicet Adelaedis; in his Bandiliacus villa, quam cum eodem abbate ipsi fratres commutaverant pro alodo, quem venerabilis comes Authbertus (sic legendum, non Rudbertus) pro remedio animae suae ac loco sepulturae Deo, sanctoque Germano contribuiffe dicitur. Hic est sine dubio Aubertus Aval-

LXXXV. Carolomanni praeeptum pro S. Germano Autifiodorensi. d Diplom. pag. 550.

lenfium comes, a Lupo abbate laudatus in epistola xxviii. Ad hæc in eodem præcepto memorantur ea, quæ *vir nobilis* Tedaldus, & nobiles quoque viri Nortgaldus & fratres ejus pro loco sepulturæ eidem abbatæ contulerant. *Data* III. idus Junii, anno vi. regnante Karolomanno gloriosissimo rege, *indictione* II. *Actum* Meldis civitate. Idem privilegium Carolus imperator totidem verbis, & Odo rex postea comprobavit.

Sub finem hujus anni idem princeps Sueffionensi sancti Crispini majoris basilicæ duos mansos apud Vermeriam donavit sub ditione & potestate Hermoni sacerdotis fidelis sui, uti vir illustre Erifonnu coram frequentia procerum, primatumque petierat: ea lege, ut annuatim die obitus sui *ecclesia ipsa luminaria, & fratres ejusdem loci caritatem accipiant fraternam*, ut fusius legitur in ipsius Carolomanni regis præcepto, quod Norbertus notarius ad vicem Gaussini recognovit. *Datum* IV. idus Decembris, anno sexto regnante Karolomanno gloriosissimo rege, *indictione* III. *Actum* apud Andelei monasterium, ad Sequanam supra Rotomagum. Itaque hoc præceptum quod ex authentico excepimus, a Carolomanno datum est altero die, quam ab apro percussus fuerat, quarto vero die ante ipsius obitum, quem veri simile est ibidem contigisse; ex eoque colligitur, non longe ab eo loco percussum fuisse. Integrum diploma in appendice habetur, cujus sigillum non integrum servatum est.

Eodem anno Carolus imperator, rogatu Hugonis consanguinei sui, & Liutwardi Vercellensis episcopi, cuidam abbati fideli suo, Fulberto nomine, res quasdam extra civitatem Leucorum concedit. *Data* XVI. kalendas Martii, anno ab incarnatione Domini DCCC LXXXIII. *indictione* II. anno vero regni domni Karoli augusti VIII. imperii III. *Actum* Columbra in Dei nomine feliciter. Nulla adhuc mentio regni Franciæ in authentico, in Tullensi sancti Mansueti abbatia asservato, quod Segoinus notarius ad vicem Liutwardi archicancellarii recognovit. In circulo sigilli legitur, KAROLUS IMP. AUG. Idem pro remedio animarum piæ recordationis genitoris sui HLudovici, necnon & carissimi fratris sui HLudovici, gloriosissimorum regum, ad monasterium, quod vocatur *Lauresham*, ubi sanctus Nazarius corpore requiescit, & prædicti reges humati sunt, ubi *Gerardus abbas & rector ejusdem monasterii esse videtur*, confert res quasdam juris sui, fitas in comitatu Wormatiensis, in villa, quæ dicitur *Alesheim*: ut perpetuo ad usus fratrum & ad luminaria ecclesiæ deputentur. *Data* III. idus Junii, anno ab incarnatione Domini DCCC LXXXIV. *indictione* secunda, anno vero regni domni Karoli augusti VIII. imperii autem III. *Actum* Wormatiæ. quod diploma primus edidit Marquardus Freherus^a, & post eum Conringius.

Non multo post idem imperator in villa publica Stirpiaco residens, ad petitionem^b Arnoldi Tullensis ecclesiæ præfulis, non solum renovavit præcepta ac privilegia regum & episcoporum, cœnobio sancti Apri concessa, maxime Frotharii episcopi, qui monasticum illic ordinem restituerat; sed etiam res ac possessiones, negligentia vel malevolentia rectorum monachis ablatas, in integrum restitui præcepit: statuens insuper, ut eidem monasterio abbas semper præficiatur, qui ab episcopo ipsius civitatis, aut ex eadem congregatione, aut, si ibi dignus inveniri nequiverit, ex alia qualibet electus, moribus & doctrina clarescat: ut secundum regulam sancti Benedicti & præesse, & prodesse fratribus utiliter possit. *Data* XI. kalendas Junii, anno Christo propitio imperii domni Karoli serenissimi imperatoris augusti... *indictione* tertia. *Actum* Stirpiaco villa publica. Legendum videtur *indictione* secunda, propterea quod nulla fit mentio de regno Caroli in Gallia, quod sub finem hujus anni obtinuit.

Alia ratio est de alio præcepto^c ejus imperatoris, confirmantis rogatu Lutfredi comitis, præceptum Lotharii imperatoris, qui res quasdam ad usus Grandivallensium monachorum assignaverat. *Datum* XII. kalendas Octobris, anno ab incarnatione Domini octingentesimo octuagesimo-quarto, *indictione* III. anno vero regni domni Karoli augusti octavo, imperii quarto. *Actum* Ratisb. n. e. civitate. ubi *indictio* tertia a kalendis Septembris inchoata est. Quod sequitur in Spicilegii tomo septimo ejusdem argumenti diploma Lotharii regis, ad annum ejus sæculi sexagesimum-seximum referendum est, quod obtinuit Hugo comes, filius Lutfredi comitis, quem Lotharius avunculum suum dicit. Alius proinde erat Lutfredus comes, cujus rogatu Carolus præmissum diploma obtinuit, forte is, qui conditiones pacti ex parte^d Ludovici Germaniæ regis pro divisione regni Lotharii sacramento firmavit.

Ejusdem

Ejusdem imperatoris munificentia in sanctum Gallum prædicatur a Ratperto monacho, ob donationem tum possessionis regiæ in pago Turgoiensi, tum montis siti in Rattia Curiensi, in quo exstabat basilica sancti Victoris, cujus nomine mons insignitus est. Hujus donationis diploma fieri jussit imperator, rogante Eusebio Scottigena, qui ibidem, id est in illo monte, per triginta annos sponte reclusus Domino serviebat; anno vero incarnationis dominicæ octingentesimo octogesimo-quarto, pridie kalendas Februarias, de hac luce, aut potius de his tenebris, migravit ad lucem perennem. Hic est Eusebius inclusus, quem Isonis monachi parentes de futura prole consuluerunt, & qui de futura Isonis celebritate & doctrina vaticinatus est, ex Ekkehardo.

In nova editione chronici Hirsaugienfis auctore Trithemio, Gerungus, illius monasterii abbas secundus, hoc anno octogesimo-quarto, regiminis sui anno tricesimo secundo, pridie kalendas Augusti mortalem vitam exuisse dicitur. Successus in ejus locum venerabilis senex Regenbodo, nobili apud Bavaros profapia ortus, qui ex canonico Constantiensi, post varios vitæ & fluctuantium cogitationum anfractus, Hirsaugia sub Gerungo abbate monasticen professus fuerat, ac sanctæ conversationis studio strenue excoluerat. Abbas magnæ in pauperes pietatis existit, quibus sæpe cibos sibi destinatos erogari curabat. Fuit ejus temporibus vir quidam præpotens, Herwidus nomine, qui tyrannidem in pauperes exercens, Hirsaugienfes etiam monachos confictis debitis infestabat. Die ad jus dicendum præfinita, ille nocte præcedente a sancto Aurelio martyre, ejusdem loci patrono, dure increpitus ac percussus fertur. Hinc ad sanioerem mentem reversus, fratres ad se vocat, veniam errati precatur, seque eorum precibus commendat. Ad fratrum preces ille brevi convalescente dicitur, & ad ecclesiam profectus, oblationibus promissis sanctum Aurelium placasse.

Post mortem Ludovici Germaniæ regis in patriam & in gratiam Balbi filiorum reversus Gozlinus abbas, etiam Parisiensem episcopatum, mortuo Ingelwino episcopo, adeptus est. Eo pontifice facta hoc anno sancti Mederici abbatis translatio ex humiliori loco in alium honestiorem, quem Theodebertus ejus ecclesiæ presbyter ipsi paraverat. Hæc olim cellula erat aliquot monachorum suburbana, in qua sanctus Medericus presbyter & abbas, dum apud Parisios degeret, diversatus est, ubi diem obiit, sepultusque est. Commissa erat tunc temporis hæc ecclesia Theodeberto presbytero, qui corpus sancti confessoris ad maceriam ecclesiæ sine honore jacere gravate ferens, illud in decentiorem locum, quem ipse paraverat, transferre statuit. Hujus rei gratia Gozlinum episcopum adiit, rogavitque, ut ipse pium factum exsequeretur. Petitioni pontifex libenter assensit, idque brevi se facturum pollicitus est. Verum cum nova ei negotia in dies succrescerent, condito die adesse non potuit episcopus, idque officii archidiaconibus suis injunxit: qui, universis collegiis servorum Dei, tam monachorum, quam canonicorum, in urbe & circa urbem commorantium, convocatis, sollempni ritu cum debitis psalmis & hymnis hanc translationem peregerunt. Nunc eo in loco tenebris est parochialis ecclesia sub titulo sancti Mederici cum collegio canonicorum.

Hoc etiam anno litteris mandata est vita sancti Pauli episcopi Leonensis, a quodam monacho Landvenecensis cœnobii in Armorica, exemplo ipsius præceptoris & abbatis, qui librum de vita sancti Winwaloei, ejus loci primi abbatis, composuerat. Id discimus ex ejusdem monachi præfatione ad Hinworetum episcopum Leonensem, ex qua ea, quæ ad rem faciunt, delibare juvat. Sic itaque auctor ille ad episcopum. *Pauperem ergo tui Pauli, piissime pater Hinworete, meæ parvitas conamine descriptam accipe vitam, sed a te inter festa episcopalis cathedra convivium non negligendam. Erit enim ex ea non mediocre tui ingenii opibus supplementum. Gratias autem Deo, qui per me utrumque digestum tale opus ad finem perducere reddidit. Quod ut aunderem, Wridisteni mei præceptoris studium animavit, qui in Winwaloei sui sanctique mei describendis actibus mirabile librorum construxit opus. Sub quo abbate ego presbyter & monachus, nomine Wrmonocus in ejusdem sancti regulari monasterio depinxi tale opus. Quorum simul protectus alis, exspecto me ab insanis invidorum denibus defendendum, qui mihi presenti blandientes, absenti tamen derogantes, de me falsa sermocinare non cessant. Sed illorum detractio, meorum erit peccaminum purgatio. Hoc autem opus, octingentesimo octogesimo-quarto ab incarnatione Domini anno consummatum, talem habeat prologum.* Hæc vita duobus libris scripta est, in cujus fine hi versus, aliique

Annal. Bened. Tom. III.

I i

LXXXVI.
Caroli imper.
pro Fulberto
abbate, Lau-
reshamo, &
S. Apro.

^a Freher. orig.
Palatin. part. 1.

^b Diplom.
p. 552.

Aliud pro
Grandi-vall.
c Spicil. to. 7.
p. 185.

^d Chesn. to. 2.
p. 453.

ANN. CHR.
884.
LXXXVII.
Eusebii reclusi
obitus.

LXXXVIII.
Gerungo Hir-
saugie abbati
succedit Re-
genbodo.

LXXXIX.
Gozlinus epif-
copus Parisien-
sis.

s. Mederici
translatio.

X C.
S. Pauli epif-
copi Leonensis
vita scripta.

leguntur, ab eodem auctore scripti ad Hinworetum, cui hos libros nuncupavit.

ANN. CHR. 884.

*Vita sacrosancti descripta est ordine Pauli,
Hinworete, tuis quam scripsi fidus alumnis:
Cujus ad imperium qui constant nempe fideles
Nunc tandem, fratres venerandi, vota tenete.*

^a Bolland. vo. Hæc vita, nondum typis vulgata, ipsa est indubie, quam *Britannica garrulitate*
^{2. Martii pag. 111.} scriptam ait monachus Floriacensis ^a anonymus, qui eam in compendium redegit.

^{XCI.} Quod Nortmanni in Gallia, finimitisque regionibus; id quoque Sarraceni in Italia, maxime in Benevento, aliisque vicinis provinciis tunc temporis perpetrarunt. Certe hoc anno, cum ex Italia discessisset imperator, Casinatis monasterii allecti opulentia, eo ex improvise accesserunt, ac pridie nonas Septembris superiore monasterio combusto, xi. kalendas Novembris inferiori quoque incendium admoverunt, & Bertharium sanctissimum abbatem ad aram sancti Martini crudelissime obruncarunt. Monachi inde fuga elapsi, sublatis quas quisque potuit de sacra suppellectile rebus, Teanum se receperunt, & Angelario præposito monasterii sibi abbate delecto, in cella sancti Benedicti constituerunt. Sic unus pro omnibus victima fuit optimus pastor, cujus corpus in superiori monasterio juxta ecclesiam sancti Benedicti in capitulo fratrum cum decessore suo Bassacio sepultum est, ac demum in ecclesiam illatum, nunc in proprio ipsius sacello asservatur, coliturque annuo festo, scilicet xi. kalendas Novembris, quo die tamen in calendario breviarii Oderisii primi abbatis nulla fit ejus memoria. Bertharii doctrinam & pietatem probant relicta ab eo ingenii monumenta, sermones, tractatus pii, atque etiam medicinales, ac versus in honorem Sanctorum, in primis de sancto patre Benedicto. Biennio ante obitum privilegium a Johanne papa obtinuit, quo Casinas monasterium sancti Benedicti, atque monasterium beatæ Scholasticæ, & ecclesiæ ab eisdem monasteriis pendentes, cujusvis episcopi jurisdictioni eximuntur. Hoc abbate Gaiserius Salernitanus princeps, morbo ad extrema redactus, monastico habitu se indui postulavit, & ad Casinense monasterium deferri. Sed cum id propter incuriosnes Sarracenorum non liceret, ejus corpus Teani humatum est, dum, rebus compositis, ad sanctum locum deportaretur.

Gaiserius princeps, monachus in extremis.

ANN. CHR. 885.

^{XCI.} Hadriano successit Stephanus V. Hugo cæcatus & tonsus Prumia.

H Adrianus pontifex, malorum Italiae a Sarracenis impendentium, maxime ob imperatoris absentiam, timore permotus, ad eum quantocius proficiscendum statuit, Wormatiæ tunc comitia celebrantem. Verum in ipso itinere morbo correptus, expiravit vii. idus Maii, eique continuo subrogatus est Stephanus quintus, quem alii sextum dicunt. Inter ea Hugo, Lotharii regis ex Waldrada filius, regni paterni occupandi avidior in dies, Godefridum regem Nortmannorum, qui Gislam sororem ipsius uxorem duxerat, ad partes suas sollicitat. Hunc dolo aggressus Carolus in Batua insula, Everhardum comitem, cui Godefridus infestus erat, adversus eum incitat, ut de injustitia sibi illata conqueratur. Barbaro contumeliosus respondenti comes gladium in caput vibrat, eumque Heinrichi ducis satellites confodiunt. Tum Hugo ad Gundulsi-villam, ejusdem Heinrichi consilio, promissis illectus, dolo capitur, oculisque ab eodem Heinricho orbatur. Dein ad sancti Galli monasterium missus, indeque in patriam revocatus, postmodum tempore Zuentiboldi regis in Prumia monasterio manibus Reginonis abbatis, qui hæc scripsit, tonsura multatus est. Eundem quoque Fuldam relegatum ad tempus fuisse testantur apud Lambecium additiones ad annales Pithceanos: at eum demum Prumia tonsuram, ac mortuum, sepultumque fuisse idem Regino testis est.

^{XCI.} Floberti magistri obitus. ^b Trithem. hist. Eberhardus.

Hoc ipso anno, xiii. kalendas Aprilis, Florbertus, sancti Mathiæ prope Treviros monachus, atque scholarum moderator, obiisse perhibetur ^b a Trithemio, vir undecumque, ait ille, doctissimus, multorumque monachorum præceptor, quos in omni doctrinarum genere nobilissime erudivisse dicitur. Hic inter alia de Trevirorum excidio, quod Nortmanni nuper regioni Mosellanæ intulerant, elegiaco versu libros quinque scripsisse memoratur. Huic in scholarum magistratu successit Eberhardus presbyter & monachus, & ipse doctus pro tempore, qui scholis annos ferme quatuor & viginti præfuit. Tunc monasterio sancti Maximini apud Treviros præfectus est Erkembertus, Wilcharii successor, qui favore Hattonis archiepiscopi Moguntini quædam privilegia ab Arnulfo rege obtinuit. Eodem anno v. kalendas

S. Maximini & Fuldæ abbates.

Septembris dedicatum est templum ^a in Sliereta a Liutberto Moguntino præfule, rogatu Sigihardi Fuldenis abbatis, in honorem Christi Domini, sanctæ Mariæ virginis & sancti Viti.

ANN. CHR. 885.

^a Tradit. Fuld. p. 526. ^{XCV.} Societates S. Galli. ^b Gold. tom. 2. p. 185.

In libello fratrum conscriptorum sancti Galli Ratholdus Veronenis episcopus, & duo monasteria, Morbacum scilicet ac Rinowa, in hanc societatem hoc anno admittuntur. De primo hæc leguntur ^b in illo libello. *Anno incarnationis Domini DCCC LXXXV. indictione III. venit Ratholt, nobilissimus Alamannorum, Veronenis ecclesie pontifex, ad monasterium sancti Galli, & depositionis ejus festivitatem cum ipsa congregatione jocundissime celebravit. quem venerabilis tunc abba Bernhardus cum fratribus sibi subjectis in orationis sue communionem suscepit: ut, sive in hoc seculo vivens, sive ad Christum vadens, eadem cura Dei misericordiae ab illis sicut unus commendetur ex ipsis.* De hoc Ratholdo inter Veronenles episcopos nihil occurrit hoc tempore, quo Adelardus pontificatum tenebat, cujus forte chorepiscopus fuerit ipse Ratholdus.

Iisdem anno & indictione facta est salubris conventio inter monasterium sancti Galli, cui tunc venerabilis Bernhardus præerat, & aliud monasterium, quod Rinowa nuncupatur, ubi Wichramnus abbas præfuit: ut, quancumque de uno ad alterum monasterium nomina defunctorum fratrum deferri contingerit, *plena missarum & vigiliarum, psalmodiarum & oblationum commemoratio peragatur, sicut solent in utraque parte pro suo proprio agere fratre.* Eodem anno, sed indictione quarta, a kalendis scilicet Septembris inchoata, talis conventio facta est inter Morbacenses & Sancti-Gallenses, qualis inter Augienses jam inchoata erat, *Bernhardo-Screneo abbate regiminis jura tenente apud Sancti-Gallenses; apud illos vero Friderico abbate.*

In Mettensi basilica sancti Arnulfi tunc debebant canonici, qui Carolum imperatorem eo tempore convenerunt, rogantes, ut, quæ ad victum & substantiam eorum pertinebant, imperiali præcepto vel possessa confirmarentur, vel ablata restituerentur, juxta privilegium Ludovici Germaniæ regis, ipsius Caroli parentis. Horum preces caesar libenter excepit, eisque litteras hac de re per Ruodpertum seu Rotbertum Mettensem episcopum scribi jussit, quas authenticas legimus in archivo sancti Arnulfi, sed absque chronicis notis. His litteris post episcopum subscribunt canonici ac nobiles laici, nempe *Gumbertus primicerius & archidiaconus, Herveus abba & archidiaconus, Lantfridus abba & archidiaconus, Adalwala abba & archidiaconus; Herigaudus abba, Heinardus abba, Walafridus abba;* tum Meinardus presbyter, alique presbyteri & diaconi. Tunc itaque quatuor erant in Mettensi ecclesia archidiaconi, qui & abbates dicebantur, ut in ecclesia Augustodunensi, nempe ob quasdam abbatias suis dignitatibus attributas. Qui post eos subscribunt abbates, videntur rectores esse vicinorum monasteriorum. Ex his Heinardus forte abbas erat sancti Michaëlis ad Mosam, cujus nomen inter ejus loci abbates in domestico ^c chronico legitur. Ejus memoria in necrologio consignatur tertia-decima die Aprilis in hæc verba: *Hainardus abbas hujus loci, & cancellarius imperatoris Caroli Crassi.*

^{XCV.} S. Arnulfi clericis asserta bona.

Heinardus abbas S. Michaëlis. ^c Anal. tom. 1. p. 386.

Per id tempus maxima perturbatio in Miciacensi apud Aurelianos cœnobio orta est ex levitate Trohanni episcopi, qui *temulentus plurima dare, vel promittere solitus erat, quæ vino digesto penitus ignoraret.* Hac occasione utens Fredricus quidam nobilis clericus, post cœnam episcopi animum blandis sermonibus sibi conciliare studuit, & inter pocula sermonem miscuit de sancti Maximini abbatia, quam quidam Wlmarus monachus, secundum sæculi dignitatem clarus, ambebat, ejusdemque Fredrici opera ab episcopo se obtenturum sperabat. Verum consilio Ermenthei fratris sui Fredricus, Wlmarum petitione insuper habita, sibi ipsi consulere satius duxit, & episcopi familiaribus adhibitis, inter potandum imaginariam abbatiam sibi donationem extorsit. Et ne forte episcopus crapula digesta id negaret, baculum ejus donationis indicem clam asportat, & in crastinum episcopo repræsentat, multis gratis pro beneficio actis. Pudens ea re episcopus, & an fecisset ignarus, sed factiosorum testimonio convictus, volens nolens, a Fredrico opipare exceptus convivio, consensit. Tum accedenti ad monasterium Fredrico Wlmarus cum reliquis fratribus portas occludit, atque ingressum negat. Itaque reversus ad episcopum Fredricus, eum ad monasterium usque conducit, & ad ejiciendos monachos impellit. Pulsi potiores quique cum Wlmaro, tantum quinque vilioribus relictis, sicque Fredricus, voti compos, nomen abbatis obtinuit, sed tyranni offi-

^{XCVI.} Turba in cœnobio Miciacensi.

cium egit. nam relictos in cœnobio monachos tam indigne habuit, ut eos, tamquam vilia mancipia, sigilo seu fecali aleret, ceteris bonis penitus detractis. qui tantam in se duritiam non ferentes, episcopum adeunt, & suæ calamitatis querelam coram eo deponunt. Verum eos ille omnino sprexit, & cum ingenti dedecore a conspectu suo ejici jussit. Illi, quæ una erat reliqua spes, ad preces confugiunt, sanctum Maximinum patronum suum, ut sibi adesset, inelamant. Nec irritæ preces. nam post paullum quiescenti nocte episcopo visi adesse sancti Evurtius & Maximinus, qui episcopum flagellis cæsum pæne exanimem reliquisse dicuntur. cui statim mortuo Fredricus non diu supervixit, & ipse a sancto Maximino multatus. Hinc reversi ad sua palabundi monachi, abbatem ex seipsis, nomine Letaldum, virum nobilem, deligunt. quo mortuo, locus in Theoderici optimi episcopi dominium devenit, ut suo loco dicturi sumus.

De Eccardo comite superius actum, deque donatione villæ Patriciaci ab ipso facta monasterio Floriacensi. Hanc villam postea invaserant Theodericus, & Urso ejus filius, ac gener Theoderici quondam comitis Augustodunensis: sed tandem facti penitentes, sancto Benedicto sollempni ritu hoc anno restituerunt. Edita est eorum jussu hac de re notitia, quam hoc loco integram exhibere visum est ex Perardi editis & Patriciacensi chartario.

Notitia, qualiter, & quibus presentibus, venientes Theodericus & Urso filius, & gener quondam Theoderici comitis, anno incarnationis dominice DCCC LXXXV. indicatione tertia, mense Aprili, die Sabbati, ad monasterium sanctissimi patris Benedicti, quod vocatur Floriacus, in secretarium basilicæ, ante presentiam domni abbatis Theoberti & monachorum ejusdem loci, necnon laicorum nobilium, [quorum nomina] partibus inferius inserta tracentur, humillime deprecari sunt, dari sibi ab eodem abbate & congregatione indulgentiam pro peccato, quod contra Dominum & sanctum Benedictum, ipsi & que commiserant ante fere biennium de rebus, quas olim bona memoria Hecardus comes in elemosynam sui, parentumque suorum eidem loco testamento delegaverat, Patriciaco scilicet cum appendiciis suis, quasque ipsi erroneo jussu prefati Theoderici comitis, quasi hereditarias, contra legem & justitiam pervadendo exspoliaverant, & per hoc non parva ipsi loco impedimenta importaverant, consistentes deceptione aliorum, tam illum, quam se, in hoc gravissime deliquisse; & nunc, veritate comperta, se penitere quod leviter fecerant. Ideoque non solum sibi, sed & etiam saepe dicto fratri suo jam defuncto, & fratri Richardo, ut predictam indulgentiam pro Dei amore exposcere, nulla extrinsecus alia necessitate, nisi spontanea ratione ad hoc se agendum profiteres adductos. Quorum humillimam & justam petitionem considerans predictus saepe venerabilis abbas simul cum monachis, aliisque religiosi & nobilibus viris, quorum primi fuerunt Hildebrandus & Ermenoldus, ipsorum propinqui, Deo gratias referentes, qui hæc illis inspiraverat, quique instanti, ut peccaverint, errantes non punit, sed ad penitentiam miseratus provocat & exspectat, decreverit, ipsis ultro id offerentibus, ut uterque eorum, scilicet Theodericus & Urso, per suos guadios eidem abbati, per manus Ousonis advocati sui, legaliter emendarent, quicquid ipsi, & alii cum ipsis, in hac parte commiserant. quod & fecerunt; ac rursus per festucam, & sui, & fratris sui Richardi, heredumque & proheredum suorum vice, easdem res nihilo minus legaliter guarpiverunt. Deinde frequenter nominatus abbas propter Dominum omnem multam legis & commissi, ea ratione habita, illis indulgit: ut, si quando forte contigisset. a suis partibus, id est a sancti Benedicti partibus, contra illos aliquid commissum iri iterum; & suos per hoc prius condemnare, quam ejusdem quantitatis multam eis indultam haberent, qua sibi in hac causa tunc fuisset remissa. Quo peracto, ante altare ipsius ecclesie petita & accepta indulgentia, etiam cum orationibus & benedictione; & promissa eidem loco benevolentia & debita devotione, communiter statutum est, hanc fieri debere notitiam: quatinus certa & firma hac eorum ratio omni deinceps tempore servaretur. Quam pæne omnes, qui assuerunt, nobiles videlicet laici, aut proprie manus subscriptione, aut signo & jussu legali, sollempniter, ut subter insertum est, in crastinum firmaverunt. Signum Theoderici, qui hanc notitiam fieri & firmare rogavit. Signum Hgerii, signum Ursonis, qui hanc notitiam fieri & firmare rogavit. Signum Undonis, signum Hildebrandi, signum Ermenoldi, signum Helisei. Data mense Aprili, anno defun-

tionis domni Karolomanni regis. Gauzbertus minor scripsit.
Theoberto Floriacensi abbati successit Girbertus, de quo in consequentibus agendum. Floriaco hæctenus subjecta est cella Patriciacensis, etiam nunc conventualis.

ANN A L E S

ORDINIS

S. B E N E D I C T I .

LIBER TRICESIMUS-NONUS.

Ab anno Christi 886. ad annum 894.

PT S I multas clades urbs Parisiorum a Nortmannis passa sit, nulla tamen funestior ea, quam ab anno octogesimo-quinto ad biennium sustinuit. Hanc cladem duobus metricis libris complexus est Abbo levita & monachus suburbani sancti Germani cœnobii, testis rerum oculus, quos libros Gerardus a Bosco in compendium elegantissime redegit. Ex his ea tantum seligemus, quæ in rem nostram facient, & in gloriam sanctissimi Germani Parisiorum episcopi, cui Lutecia solutam obsidionem & ereptionem a Nortmannis refert acceptam. Urbis episcopus tunc erat Gozlinus, olim abbas sancti Germani Prætenis, cui Ebolus, ejus ex sorore nepos, tum præerat. Parisiensem comitatum obtinebat Odo comes, vir strenuus, cui Rotbertus frater in his angustiis aderat, ambo unus post alterum subinde reges, quibus animo constitutum erat, quævis potius perpeti, quam urbem hostibus dedere. Hanc adorti sunt anno superiore Nortmanni Sigefrido duce, postquam Pontifara arcem expugnaverant. Eorum multitudo ingens, quam Abbo ad quadraginta hominum millia numerat cum septingentis navibus, quæ totum Sequanæ alveum operiebant. Primo barbari civiliter in speciem rem tentant, rogantque episcopum, ut salva urbe sibi liceat adverfo flumine præter urbem navigare. Ubi preces nihil succedunt, ventum ad apertam vim, cui Odo ac Rotbertus, alique viri nobiles ac strenui cum civibus generose resistunt, adjuvantibus Gozolino episcopo & Ebolo abbate, quibus pietatis loco habebatur, animam pro aris & focis profundere. Una civibus secundum Deum & Deiparam Virginem in S. Germano spes, cujus corpus ante paganorum adventum intra urbem ad ecclesiam S. Germani-Veteris, ut vocant, delatum fuerat. Hinc illæ apud Abbonem opidanorum voces;

*Tunc trepidant cives, cunctique vocant celebrandum
Germanum: Miserere tuis, Germane, misellis.
Concurrunt matres, pariter juvenesque puella
Ad sancti tumulum, suffragia poscere grata.
Hic jacuit suimet jugiter venerabile corpus,
Nobilisque monasterium cunctis fuit illud,
Neustria que refovere sinu discebat in amplo.
Hinc propriis fuerat famulis gestatus in urbem.*

I i iij

ANN. CHR.
886.S. Germani
miracula.

Primus hostium impetus in turrin, quæ ad dexteram Sequanæ ripam posita erat circa basilicam sancti Germani Teretis seu Rotundi, quem modo Autisiodorenses vocant. Post longos assultus, sed inanes, barbari ad alteram fluvii ripam transeunt, basilicam sancti Germani Parisiensis direpturi. Dum in eam irruunt, Abbo quosdam ex iis divinitus percussos fuisse testatur. Ex his unus, qui tumultum Eleutherii sancti Germani parentis temerare ac referare volebat, saxo percussus occubuit. quod etiam ei accidit, qui sancti Germani mausoleum violare tentaverat. Ad hoc mausoleum,

*Illustram sobolis sanctæ servat genitorem
Dextera; leva sacram prolis retinet genitricem.
Est Eleutherius pater, est Eusebia mater.*

Post tot mortes,

— jam nullus eorum
Tunc audebat agrum sancti conscendere latum.

Vix dici potest, quantas prædas egerint barbari ex locis urbi adjacentibus. Greuges & armenta pecorum abducta; tumque deficiente ad stabulandum spatio, & monasterium, & ipsa basilica sancti Germani, nulla factorum reverentia, pro stabulo fuit. quæ basilica paulo post cæde pecorum sic computruit, ut in Sequanam tabida projicere cadavera coacti sint. De hac obsidione scribit Fulco^a Remorum archiepiscopus ad Stephanum papam, significans, sibi in animo fuisse ad videndum papam properare, nisi paganorum vallaretur obsidione; hosque deno tantum milliaro a sua civitate abesse; civitatem quoque Parisiorum ab ipsis obsideri. Hanc porro infestationem huic regno ab octo annis (immo a triginta octo annis) jam inferri cœpisse.

Gozlinus in his angustiis Carolum imperatorem auxilio advocat. Mox auxiliares copias caesar eo mittit Henrico Saxonico duce, qui ad hostium castra incaute progressus, ab iisque confossus interiit. Ejus corpus, vix ex hostium ereptum manibus, in basilica sancti Medardi humatum, ut tradunt annales Mettenses anno sequenti. quæ basilica a Marcomannis^b seu Nortmannis combusta est. Id hoc anno factum a Sigefrido duce Nortmannorum legitur in veteri chronico de eorum gestis, in quo Sigefridus famosissimam ecclesiam beati Medardi & palatia regia, interfectis & captis illius terræ accolis, igne cremavisse memoratur. Ex alia parte alii relicta obsidione Parisiaca, Icaunam^{*} fluvium ingressi, Senonas obsederunt: sed Evarardus archiepiscopus pacto pretio civitatem obsidione liberavit. In veteri chronico Senonensi legitur, Nortmannos hoc anno, pridie kalendas Decembris, ab urbe Parisiorum Senonas ascendisse; & sequenti mense Maio rediisse in Franciam, jam defuncto Evarardo episcopo kalendis Februarii, adeoque anno insequenti. Tunc vastata fuisse omnia, destructas ecclesias, succensa monasteria Clarius scribit, idque factum ait anno quinto Evarardi pontificatus. Tunc cœnobium quoque sancti Remigii, situm apud Vallias^{*}, incensum fuisse, & solo tenus dirutum; Suavum vero ipsius loci abbatem cum fratribus ad urbem confugisse cum corpore sancti Romani & plurimis reliquiis.

Non tamen ab obsidione Parisiaca omnino discessum est. Odo comes anceps animi, quibus artibus resisteret, ipse ad Carolum imperatorem pergit novum auxilium flagitaturus. Illud eo magis necessarium videbatur, quod Parisienses proceres, diutinae obsidionis laboribus defatigati, ex urbe se proripuerant metu pestis deflagrantis, quæ ad summam malorum accesserat. Solus fere Ebbolus noster, *Mavortius abbas* Abboni dictus, obsidionis molem sustinebat. Præmissis cum Odone subsidiariis copiis, Carolus quam primum se adfuturum pollicetur. Interim adest Odo cum Carolinis copiis, hostesque demum fugat ex turre, quam prope ceperant. Ast aliunde flagrabat incendium, quod hostes portæ turris subjecerant. Gliscenti ad proxima ædificia flammæ objicitur lignum sanctæ crucis, illud scilicet, quod ædificandæ in honorem sanctæ Crucis basilicæ Pratensis primitus occasionem dederat; atque ilico ignis exstinguitur. Hoc felici successu alacres & erecti animis Parisienses, venerandum sanctæ Crucis lignum ac feretrum sancti Germani ad basilicam sancti Stephani revehunt, Deoque immensas ob conservatam urbem gratias sollempniter referunt. De hac victoria sic canit Abbo:

ANN. CHR.
886.

*Hæc virtute Crucis sanctæ victoria nostris
Ceditur, & meritis Germani antistitis almi,
Quem revehunt ad basilicam Stephani quoque testis.*

Hanc basilicam Brolius, & post eum Valesius, putant esse basilicam sanctæ Crucis & sancti Vincentii suburbanam, quæ sanctum quoque Stephanum primitus patronum habuit: at Gerardus a Bosco ecclesiam vult esse sancti Stephani, cathedrali beatæ Mariæ ecclesiæ adjunctam. Priori opinioni favet, quod Pratenses monachi reditum suum a Nortmannis sex librarum argenti pretio mercati fuerant, ut Abbo canit initio libri secundi; & quod Nortmanni ipsi, commoti miraculis, quæ in illa basilica meritis sancti Germani patrata viderant, sacerdotes, haud dubie monachos, ibidem constitui voluerant, qui missas & officia divina celebrarent. Paulo post Carolus imperator cum validis copiis urbis auxilio adest, & ad radicem montis Martis seu Martyrum castra locat. Nortmanni tum longæ obsidionis moras peracti, tum novis perterriti auxiliis, de pace cum nostris agere statuant, hisque conditionibus conventum est, ut liceret illis Senonas petere, septingentis libris ad menditionibus conventum est, quo tempore ad suos regredi constituerant. Caroli Parisios adventum plerique annales differunt in annum sequentem, quo anno, Gozolino episcopo mortuo, Anscherici successoris electionem comprobavit. Ast hoc etiam anno Parisios adfuisse Carolum probat ejus præceptum pro monasterio Fossatensi, datum Parisios hoc anno, & quidem VIII. idus Novembris, quod integrum hoc loco subjicere aliquod operæ pretium duximus ad stabiliendam maxime chronologiam.

In nomine Dei & Salvatoris nostri Jesu-Christi, Karolus divina ordinante providentia imperator augustus. Cum petitionibus servorum Dei justis & rationabilibus divini cultus amore favemus, superna nos gratia muniri confidimus. Idcirco notum sit omnibus, quia ad deprecationem Grimoldi abbatis Fossatensis [præcipimus,] ut idem monasterium cum abbate & monachis ibi degentibus sub nostra tuitione ac mundiburdo permaneat; & ut nulli persona episcopali seu fiscali subdit; & ut, decedente prædicto abbate a saculo, semper monachi jam dicti monasterii de suis eligant, qui eos regulariter gubernare possint; & ut res, quas hodie absque contradictione possident, teneant absque ullo servitio militari, quo eos absolvimus, sicut semper absoluti fuerunt. Sed & cellulam sancti Mauri, positam super Ligerim, quam propinquus noster Karolomannus rex eis tradidit, ad prædictum monasterium Fossatense subdimus &c. Signum Karoli serenissimi imperatoris. Amalberius notarius ad vicem Liutwardi recognovit. Data VIII. idus Novembris anno Domini DCCC LXXXVI. indictione IIII. imperii autem Karoli [serenissimi imperatoris VI. in Francia V. in Gallia] II. Actum Parisios feliciter. Omissus est Grimoldus abbas apud Gerardum a Bosco aliosque, locandus inter Odonem superius memoratum, & Rumaldum, de quo in consequentibus acturi sumus.

Ex hoc præcepto colligimus, Carolum hoc anno Parisios accessisse, rursusque anno sequenti, quo ea, quæ mox de Odone & Carolo ipso retulimus, acciderunt; ut ex Abbone discimus.

Sed quia hæc observatio, historicis nostris ignota, nonnullius momenti est, eam aliis argumentis fulcire convenit. In primis Jacobus Vignierius soc. Jesu in brevi chronico Lingonensi asserit, Carolum imperatorem sub finem hujusce anni DCCC LXXXVI. Parisios existentem, quædam Geiloni Lingonensi episcopo, & per eum Lingonensi ecclesiæ refundi jussisse. Sed quid aliena quærimus? Idem Carolus Autisiodorensis sancti Germani cœnobii privilegia^a eodem anno confirmavit ad preces ejus loci monachorum, quos pro sua religione sibi valde acceptos dicit. Datum v. kalendas Novembris, anno incarnationis DCCC LXXXVI. indictione IIII. anno imperii piissimi imperatoris Karoli in Italia VI. in Francia V. in Gallia II. Actum Parisios in Dei nomine feliciter. Idem pridie ejus diei, id est VI. kal. Novembris, Parisios eo ipso anno, precariam de villa Appiariis, quam Hugo abbas sancti Aniani Aurelianensis Adalaldo Turonensi archiepiscopo fecerat, rogatu Odonis comitis præcepto suo ratam habuit, in appendice nostra relato. Accedit authenticum ejusdem imperatoris diploma pro Andecavensi sancti Mauricii ecclesia, procurante eodem Odone comite, confirmantis quamdam commutationem ab eodem Adalaldo

^a Diplom.
p. 555.^a Frod. lib.
4. c. 1.S. Medardi
basilica combu-
sta.^b Spicil. 10.
8. p. 406.^{*} L'onne.Senones ob-
sessa.Monasteria
diruta,
^{*} Paveilles.II.
Carolus Pa-
risiis succurrit.

ANN. CHR. 886.

archiepiscopo & Reinone Andecavensi episcopo factam. Data II. kal. Novembris, anno incarnationis Domini DCCC LXXXVI. indictione IIII. &c. Actum Parisius. Mense Augusto pracedente Silviaci in pago Laudunensi verfabatur Carolus, uti colligo ex ejus authentico pro Turonensi monasterio sancti Martini, dato hoc ipso anno XI. kal. Septembris. Actum ad Silveci. Non dubito, quin plura alia id genus argumenta congeri possint: sed hæc sufficiunt ad adstruendum ejusdem Caroli iter hoc anno Parisios. Apud Rotwilam in Suevia erat eodem anno, ubi liberam eligendæ abbatissæ facultatem tribuit Superiori beatæ Mariæ monasterio apud Ratisponam sito, quod Hemma regina, ipsius genitrix, ordinaverat, ditaverat, amplificaveratque, ac tumulo suo illustraverat.

III. S. Dionysii & S. Botiani translatio.

Per has tempestates ac procellas multa Sanctorum corpora ex alio in alium locum deportata sunt. In primis sancti Dionysii Parisiorum episcopi, ejusque sociorum martyrum reliquiæ in urbem Remorum delatæ: ubi usque ad biennium servatæ fuerunt. Idem Normannorum furor Petrapontis in pago Laudunensi canonicos cum corpore sancti Botthiani seu Botiani confugere compulit ad Didonem episcopum, qui eos in suburbana S. Vincentii basilica, tunc destituta monachis, collocavit. Exstat a hac de re ejusdem Didonis charta, in qua ipse ait, se cum consensu clericorum ac laicorum, corpus sancti Botthiani confessoris Christi, quod in sua ecclesia ob prædictam infestationem stare quiete non poterat, cum ejus canonicis, qui huc illucque diffugiendo deficiebant ac peribant, in ecclesia sancti Vincentii martyris collocasse, ubi perpetuo permanerent; eisque res omnes, ad sancti Botthiani pertinentes ecclesiam, assignasse; ut ex his rebus canonici, numero duodecim, necessaria ad victum & vestitum habeant. Actum Lauduno monte-clavato anno incarnationis domini nostri J. C. DCCC LXXXVI. indictione IIII. quarto idus Maii, ac anno secundo gloriosissimi domini Caroli imperatoris augusti, nepotis magni Caroli imperatoris, scilicet Calvi. Perstitebant nihilo minus in eadem sancti Vincentii ecclesia monachi cœnobii sancti Bavonis Gandavensis, ut patet ex his, quæ superius diximus de Radulfo eorum abbate ibidem electo, cujus successor Helias itidem eo loci postea electus est. Rebus serenatis, Petrapontenses canonici cum sancti Botthiani corpore ad sua reversi sunt. qua de re postea controversia orta est tempore Berlandi abbatis, qui sacrum depositum a Petrapontensibus canonicis reposcebat.

a Diplom. p. 513.

IV. S. Crispini basilicæ facta donatio.

Apud Sueffionas monasterium sancti Crispini, quod a multis sæculis nostrorum est, tunc a clericis sæcularibus occupatum erat. Majus appellant ad discrimen alterius prope eandem urbem abbatissæ, quæ canonicis regularibus sancti Augustini addicta est. De priori videtur intelligenda Hincmari archiepiscopi epistola ad Hildebaldum Sueffionensem episcopum, pro quibusdam presbyteris ex monasterio sancti Crispini, de quibus dominus Johannes papa eidem domno Hincmaro scripserat, & de quibus diffinitum fuerat, ut extra claustra monasterii non pergerent: ut eadem censura eis paterne temperetur. Eidem basilicæ Eiricus comes hoc anno mansa duo cum aliquot mancipiis in villa Montiniaco tradit atque legat pro dente, quem ex reliquiis sanctorum martyrum Crispini vel Crispiniani acceperat. Item in villa Saviaco mansum unum cum duobus mancipiis pro remedio animæ suæ conjugisque suæ Bertanæ, confert ad altare, quod constructum erat in ipsorum martyrum basilica in honorem Salvatoris, eo pacto, ut sacerdos quotidie sacrificium pro salute ejus animæ offerat, ob idque modicam partem proventus ex ipsa villa percipiat: altera pars ad usum & ornamentum ejusdem altaris cedat. Insuper ejusdem basilicæ fratribus prædia quædam in villa pagi Sueffionensis, vocabulo Alta-fontana, & in villa pagi Omenensis Vincella donat, ea conditione, ut VII. kalendas Novembris, quo die sanctorum martyrum festivitas celebratur, iisdem fratribus congrua exhibeatur refectio. Actum Sueffionis in atrio beatorum martyrum sub die VIII. kalendas Novembris, anno secundo regnante domno imperatore, scilicet Carolo Crasso, subscribunt post Eiricum comitem Rodulfus filius ejus, Geroldus nepos, alique. In diplomate Caroli simplicis confirmatur donatio facta ab Herico comite & abbate, quem ipsummet puto esse Eiricum, a quo superior donatio facta est.

b Frod. lib. 3. c. 23.

V. S. Benigno restitutio facta. * Plombieres. c Perard. p. 160.

Divionense sancti Benigni monasterium olim quasdam res apud villam Plombierias * possederat, quas Lingonenses episcopi ei subtraxerant. Earum restitutionem facere decrevit Geilo Lingonensis ecclesiæ antistes, idque Caroli imperatoris auctoritate confirmandum curavit. Edita est apud Perardum c ejus rei præceptio, Data

XIII.

ANN. CHR. 886.

XIII. kal. Junii, anno incarnationis Domini nostri J. C. DCCC LXXXVI. indictione IV. anno imperii Karoli imperatoris in Italia regnantis V. in orientali Francia IV. in Gallia I. Actum Grania-villa. Eidem Geiloni idem imperator abbatiam a sanctæ Mariæ & sancti Sequani, sitam in pagi Magnimontensis loco, qui Sicafter antiquitus nuncupatus est, tradit iisdem anno & indictione, anno imperii ejus in Italia VI. in orientali Francia V. in Gallia II. quo tempore Bonifacius abbas Segestericensis seu sancti Sequani ab eodem Carolo confirmationem omnium ejus loci possessionum obtinuit. Eodem anno vigilantissimus pastor Geilo, ut Jacobi Vignerii verbis utar, animadvertens clericos five canonicos in monasterio sanctorum Geminorum, prope Lingonas sito, haud satis laudabiliter inibi deservire Numini supremo; illos alio transtulit, & in eorum loco monachos, ex sancti Benedicti regula viventes, Eutherio abbate, auctis redditibus collocavit. Idem auctor sub medium sæculum decimum ait ibidem floruisse Gotzelinum abbatem, filium Hugonis comitis Bassiniacensis ac Gertrudis ejus conjugis, qui in hunc locum benefici fuere.

S Sequani & Geminorum abbatissæ. a Gall. chr. 2. fol. 656. verso.

Habita est hoc anno synodus episcoporum apud Cabilonem in suburbana basilica sancti Marcelli martyris, eoque accessit Ingelarius abbas ex cœnobio, quod vocatur Carus-locus, sito in comitatu Matifconensi, patres rogatus, ut sui monasterii possessiones suo decreto confirmarent, ac liberam concederent eligendi abbatissæ facultatem. Assensere patres, atque hac de resynodicas litteras fieri iussere. His litteris subscribunt cum Aureliano Lugdunensi & Bernoio Viennensi metropolitans, Geilo Lingonensis, Adalgarius Eduensis, alique episcopi, numero quatuor, cum Leboino chorepiscopo Lugdunensi. In eodem conventu Geilo b Lingonum antistes ecclesiæ sancti Martini de Luco, quod Isaac ejus antecessor jam fecerat, evindicavit.

VI. Cariloco privilegium datum.

b Spicil. 10.1. p. 520.

Apud Nivernum suburbana basilica sancti Martini, quæ modo canonicorum regularium est, villam Cuciacum * in comitatu Arvernensi possidebat. Illic cœnobium sanctimonialium condere decrevit Emmenus episcopus: reque peracta, privilegium c a Carolo imperatore obtinuit, ut numquam monasticus ordo illic mutaretur ab ullo pontifice Nevernensi, nec alius ordo, quam sanctimonialium feminarum, ibi constitueretur. Ad hæc, ut post mortem abbatissæ libera esset penes sanctimoniales electio; nec episcopus Nevernensis ullo modo, sine consensu sanctimonialium, aliam aliunde abbatissam ibi constitueret. Atque ut sanctimoniales illæ se episcopo Nevernensi subjectas agnoscerent, sancitum, ut quolibet anno in festivitate sancti Martini, quæ in mense Novembri celebratur, libram unam argenti episcopo persolvant; at nullus alius ab eis census, nullæ decimæ exigantur. Data XVI. kalendas Septembris, anno incarnationis Domini DCCC LXXXVI. indictione IV. anno autem regni domni Karoli piissimi imperatoris augusti in Italia V. in Francia IV. Gallia II. Actum Attiniaco palatio. Hodie quoque subsistit hoc cœnobium sub regula sancti Benedicti.

VII. Cuciaci parthenonis origo. c * Coussy c Diplom. p. 554.

Eum ad modum corrigendi sunt chronici d characteres illius præcepti, quo idem imperator, deprecante Geilone Lingonensi antistite, Blitgario Trenorchienfi abbati ad refugium, victumque monachorum ejus, tradit monasterium proprietatis suæ, vocabulo Doseram seu Duleram, situm in regno Provinciæ & in comitatu Tricastinensi super flumen Rhodani. Actum apud Kyrken in Alsatia, sic enim legendum puto, non Kyrien, ut in editis apud Chiffletium. Certe idem imperator anno sequenti in villa Chiricheim ad Rhenum verfabatur, ex annalibus Fuldenibus, quo forsan anno hoc præceptum Kirchemii editum est. Ab eo tempore Dufera evasit cella Trenorchienfis monasterii usque ad sæculum quartum-decimum, quo Vivariensi ecclesiæ a Clemente papa VII. denuo unita est.

VIII. Dufera Trenorchio data. d Townus p. 219.

Idem Carolus rogatus Willelmi comitis, cognomento Pii, ob memoriam & fidelitatem Bernardi comitis ejus patris, qui ejusdem Caroli hostibus ac Bosoni tyranno, ejusque asseclis se opposuerat, S. Cyrici ecclesiæ, cui tum prædictus Emmenus episcopus præerat, subjicit abbatiam e sancti Petri de Ifodro *, sitam in Augustodunensi comitatu, & cellam sancti Reveriani martyris. Actum XV. kalendas Decembris, anno imperii quinto, in Italia quarto, in Francia tertio, in Gallia primo. Jam ab annis amplius quingentis Ifodrensis abbatia cella est sanctimonialium, subjecta parthenoni sancti Menulsi, sita prope Molinas Burbonensium; cella vero sancti Reveriani martyris in diocesi Nivernensi, a Cluniaco pender, ubi

Ifodri abbatia & cella S. Reveriani. c Gall. chr. 2. p. 705. * Ifodro.

olim duodecim monachi præter priorem esse debebant. De utriusque origine nulla nobis notitia.

In Prumiensi apud Treviros monasterio, Ansbaldus abbas, magnæ sanctitatis ac religionis vir, ad caelestem patriam transit iv. idus Julii, testante Reginone, quo die Prumiæ colitur. Fisenus tamen eum commemorat ad decimum Martii, qui forsitan ejus elevationis dies. Huic Farabertus venerabilis pater subrogatus VIII. idus Augusti. Ansbaldo abbate, Nittardus quidam prænobilis (fabulam narrare videar, sed post Browerum) incertus cui potissimum ecclesiæ res suas legaret in noxarum expiationem; consilio habito cum Erchanfrida uxore, torta in incertum sagitta Prumiam attingit, quæ ad ipsam aram, in qua Ansbaldus abbas rem sacram agebat, procidit. Is, sacris mysteriis peractis, sumta in manum scheda, quæ cum sagitta involuta erat, Nittardo rem significavit, & ab eo prædia multa reculit. Cæsarius, & ipse sæculo duodecimo ineunte Prumiensis abbas, postea monachus Heisterbacensis ordinis Cisterciensis, huic rei adstipulator est in libro censuum his verbis: *Constat quondam in loco isto sanctissimos viros mansisse. ideo Dominus eos mirificavit gloria & honore, quando sagittam de Francia cum magno alodio & optimo miraculose super altare sancti Salvatoris fecit transvolare.* Nittardus ille erat ex vico Hinnapiæ non procul a Guisia, non confundendus cum altero Nithardo Prumiæ monacho, de quo superius egimus.

Oxonie in majori Britannia magna exorta est dissensio inter Grimwaldum superius laudatum, doctissimosque illos viros, quos secum e Gallia illuc adduxerat, ac veteres ejus insulæ magistratos, qui leges ac prælegendi formulas ab eodem Grimbaldo institutas, observare volebant, præferentes eas, quas a superioribus magistris antiquissimis se accepisse aiebant. Ante annos tres gliscere cœperat hoc malum: sed tandem hoc anno in apertam seditionem erupit. Ea re accepta, rex Ælfredus statim istuc se contulit, litem compositurus: auditisque utrimque rationibus, utrosque piis ac salutaribus monitis adhortatus est, ut mutuam inter se concordiam tuerentur. Tum inde discessit, ratus eos monitis suis obtemperaturos. At Grimwaldus, hæc iniquo ferens animo, mox ad Wintoniense monasterium, quod Ælfredus recens condere cœperat, ipsique commiserat, se recepit, ipsamque tumbam, in qua Oxoniæ sepeliri decreverat, in ecclesia scilicet sancti Petri, quam ipse ex faxis perpolitici construi curaverat, Wintoniam transferri curavit, ubi supremos absolvit dies.

In Gallicia sub idem tempus conditum Lerense monasterium, Alfonso rege impensas ministrante, qui Guntadum abbatem illic præfecit. Surgentis monasterii ædificia perfecit Ordonius secundus, ejusdem Alfonso filius, qui ejusdem loci monachis multa latifundia, ornamenta, vasa sacra, librosque donavit, in his codicem regulæ sancti Benedicti, cujus accuratam observationem eis commendavit. Situm est hoc monasterium in diocesi olim Iriensi, nunc Compostellana, in loco amœnissimo, haud procul a mari, ad fluvium Lerum, a quo nomen monasterio inditum est. Yepesius laudat diploma Ordonii regis hoc anno datum, cui præter episcopos subscripsisse dicuntur Sigereus & Gondefridus abbates. Processu temporis monasterium, olim amplissimum, opibus exhaustum est tum a vicinis, tum a sæcularibus abbatibus: dum tandem tempore Caroli quinti unitum est congregationi Vallisoletanæ. In ejus loci basilica exstat sancti Benedicti effigies in illis partibus celebrata, ad quam quatuordecim infirmos sanatos Yepesius se vidisse testatur.

Obsidione Parisiorum per Nortmannos urgente, Odo comes Carolum imperatorem auxilio advocat. Hic, præmissis Heinrico duce Saxonico, qui post strenue navatam operam, Nortmannorum dolo interiit, & ipse demum adfuit imperator, sed ejus præsentia parum profuit. Interim Prateses monachi argenti sex librarum pretio reditum ad sua paciscuntur, tantaque per sanctum Germanum miracula patrata dicuntur, ut ipsis etiam barbaris sancti antistitis tumulus ac locus venerationi fuerit, & ministros, qui ibidem sacra celebrarent, remorari passi sint, immo statuerint.

Unde a sacerdotes statuere locum venerantes,

*Qui missas, cursusque sacros illic celebrassent.
Tunc omnes cuiquam prohibent hinc tollere quicquam.*

quod quidam ex eis secus ausi, pœnas ilico dedisse referuntur apud Abbonem. Ex hoc auctore discimus, tunc ad sancti tumulum puteum quemdam, qui nunc quoque visitur, extitisse, cujus aquis potati infirmi quique, meritis Sancti confisi, sanitatem recuperare soliti sint. Aimoini historiæ continuator scribit, Odonem comitem, gavisum miraculis, quæ in prædicta obsidione facta viderat, adepto culmine regio, vasculum seu loculum, in quo nunc, inquit, sanctissima pontificis membra requiescunt, auro & gemmis mirifice componi fecisse. Afferus in libro de vita Ælfredi regis auctor est, paganos, diutina Parisiorum obsidione fatigatos, relicta incolumi civitate, classem suam per Matronam fluvium usque ad villam regiam, quæ dicitur *Caziei*, deduxisse, ibique hiberna statuisse. Oppugnata in transcurso civitas Meldarum. Huic præerat Thebertus comes, frater Anscherici, quem Carolus Gozolino Parisiorum episcopo mortuo substituerat. Urbis obsidionem Dani die ac nocte acriter urgent: nec impigre resistit comes. Sed demum interfectus ipse est, urbs capta, captus & ipse Meldensis episcopus, nomine Sigemundus. Hinc facilis paganus via ad superiora Matronæ loca, adeoque ad villam Caziacum *, ubi eos hiemavisse mox diximus.

Meldarum
obsidio.

* Chez.

Dum apud Parisios cum Germanicis & Francis ad amolendam paganorum obsidionem versaretur Carolus imperator, ipsum adiit Emmenus Nivernensis præsul, & ab eo præceptum confirmationis obtinuit de omnibus abbatibus & rebus ecclesiæ suæ, scilicet de abbacia sancti Martini extra muros urbis sita, quæ nunc est canonicorum regularium; de abbatibus sancti Troësi, sancti Agricolæ, sancti Salvatoris, ex quibus hæc ordinis est Cluniacensis; de abbacia sancti Geldardi sanctique Lupi, de abbacia sancti Francoëni, sancti Vincentii in Magniaco, de abbacia sancti Genesii & sancte Mariæ Dei genitricis, in qua sanctimonialia femina Deo militant, quæ superest etiam nunc sub ordine nostro, & sub titulo sanctæ Mariæ, sed a quo condita, incertum; de abbacia in Cutiaco, itidem nostri ordinis sanctimonialium, jussu & studio Emmeni episcopi edificata, ut superius a vidimus; de abbacia etiam in a num. 7. insula Galli posita cum omnibus suis beneficiis, & de beneficio, quod Ricardus comes eidem abbacia per cartæ scriptum apposuit, Emmeno episcopo postulante; de abbacia Glandone, de cellula sancti Desiderii extra & contra portam civitatis posita; de abbacia sancti Petrus in Morvenno; de abbacia sancti Patricii inter Ligerim & Ale-ricum fluvios, &c. Datum xv. kalend. Januarii, anno incarnationis Domini DCCC LXXXVII. indictione v. anno vi. regni Karoli piissimi imperatoris augusti, in Italia v. in Francia III. in Gallia II. Actum Parisius. Hoc præceptum habes in appendice nostra integrum, cujus fragmentum tantum exstat in Gallia b christiana.

XIII.
Caroli præ-
ceptum de ab-
batibus ecclesiæ
Nivernensis.

b Gall. Christ.
no. 3. p. 705.
XIV.
Hugo abbas
obit.

Tempore obsidionis Parisiacæ obiit non modo Gozlinus episcopus, sed etiam Hugo, abbas-princeps Abboni dictus, qui Aurelianus mortuus, Autisiodori sepultus est in basilica sancti Germani, erga quem vivens impense affectus fuerat, exemplo scilicet parentum suorum Conradi principis & Adheleidis, qui ibidem humati fuerant. *Is est Hugo, ut absque assentationis furo verum fatear*, inquit Hericus c monachus, & nomine & officio abbas, de quo quidquid dixerò, longe infra meritum ipsius est. Erat is multorum monasteriorum abbas, in his S. Martini Turonensis, S. Germani Autisiodorensis, & aliorum. Falluntur qui eum Rotberti Fortis filium faciunt, decepti vulgato chronico d S. Benigni, & interpolato Aimoini loco ex libro primo de miraculis sancti Benedicti, ubi Hugo, per Gallias abbatibus honore præditus, Nortmannorum temerarios ausus compescuisse dicitur. quo in loco Johannes a Bosco post Hugonis nomen interponit hæc verba, *ut fertur, Rotberti filius*, quæ desunt in Patriciacensi, aliisque melioris notæ codicibus. Certe Hericus mox laudatus, qui Hugone vivente ac florente scribebat, eum solum ex parentum suorum liberis superstitem fuisse dicit. Qui prædictum glossema in Aimoini contextum induxit, nominis æquivocatione forte deceptus est Hugonis Magni, qui filius fuit Rotberti se regem ferentis, cæsi in Sueffionica pugna anno DCCCC XXIII. Hugonis abbatis ducatus Odoni concessus. Ad Gozlinum episcopum quod attinet, ejus depositio in necrologio nostro, scilicet sancti Germani monasterii Pratesis, cujus abbas erat, notatur XVI. kalendas Maii, ipso die quo Hilduini abbatis. Gozlinus in episcopali dignitate suc-

c Heric. lib. 2.
de mirac. S.
Germani.

d Spicil. to. 1.
p. 525.

ANN. CHR. 887. Gozino abbati succedit Ebo-
lus.

cessit, ut jam dixi, Anschericus, itidemque in abbacia sancti Germani Autisiodorensis; in abbacia Pratenfis regimine Ebo-
lus, *Mavorius* seu *Martius abbas* dictus in carmine Abbonis, qui eum Gozlini nepotem vocat. Idem Pictavorum comes erat, Ranulfi comitis secundi filius, cujus bellica potius facta, quam abbatialia nominis. nisi quod loculum sancti Germani ornavisse, & in propriam basilicam retulisse memoratur.

X V. Riccardis auguste purgatio & secessus.

Crassus, seu causa inertia, seu irae in Neustrasios, qui ei se dedere noluerant, Parisiorum urbe relicta, cum nihil imperatoria majestate dignum fecisset, in Alamanniam cum suis se recepit, permittit Nortmannis Neustria, quae ejus imperium detrectaverat. Illic Riccardem augustam adulterii postulavit, atque in concione numquam se eam contigisse affirmavit. Liutwardus Vercellenfis antistes, qui summum apud imperatorem locum obtinebat, in stupri suspicionem adductus, expellitur. Verum Riccardis istud crimen ita repulit, ut se virginem esse, idque se Dei judicio, aut singulari certamine, aut candentis ferri tractatione confirmaturam esse contestata sit. Ita innocens habita, facto nihilo minus divortio, in monasterium, quod ipsa, inquit Regino, in proprietate sua construxerat, Deo famulatura recessit, & in quo sepulta miraculis praesulget, ut additur in chronico Saxonico nondum vulgato. Hoc est monasterium Andelacense*, modo nobilium canonicarum, ad Vosagi montes in Alsatia situm: ubi Riccardis usque ad obitum ita religiose vixit, ut in sanctorum album adscribi meruerit, festivo cultu honorata xviii. kal. Octobris, quo die in veteri calendario Murenfi *sancta Rekkart monacha* memoratur. Exstat in archivo Stivagiensis abbaciae in Vosago, Praemonstratensis nunc ordinis, diploma ipsius Riccardis seu Recardis augustae, multas possessiones & ecclesias largientis Stivagio monasterio, quod sibi a Carolo conjuge suo traditum fuisse dicit. *Datum kalendis Maii, anno domini mei Caroli in Italia IIII. in Francia III. indictione II.* quae anno ejus saeculi octogesimo-quarto conveniunt, non septuagesimo-quinto, ut imperitus scriba antigrapho de suo apposuit.

Crassi abdicatione.

Exinde Crassus corpore languidiori esse coepit, & conventum mense Novembri Triburias in festum sancti Martini diem indixit, in quo de re publica ageretur. Illic Germani experti, eum tractandis rebus parum consilii ac nervorum habere, communi consilio ab eo discesserunt, eique Arnulfum, Carolomanni ex pellice filium, suffecerunt, qui extemplo regnum accepit. Haec vero discessio ea fuit, ut vix intra triduum quisquam ei adesset, qui ei vel ipsa humanitatis officia impenderet, uno excepto Liutberto Moguntino antistite, qui ei vitae necessaria subministravit. Itaque desperatis rebus inops & miserabilis Carolus ab amulo quaedam praedia ad victum precario accipere coactus est. qua ex re tantum animi iracundiam contraxit, ut initio anni insequentis interierit.

X VI. Liutwardi malefacta in parthenone Brixienfi.

Expellendi Liutwardi episcopi non sola causa fuit stupri cum augusta suspicio, quae falsa comperta est: sed etiam raptus nobilissimae virginis ex Brixienfi sanctae Juliae monasterio, cujus rei fit mentio apud Lambecium^a in additionibus ad annales Pithocanos. Quippe Liutwardus praepotens apud imperatorem, ut alter Aman, ad tantam devolutus est vesaniam, ut monasterium puellarum, in Brixia civitate situm, invaderet, & per quosdam e suis filiam Wrochni comitis, propinquam imperatoris, vi raperet, suoque nepoti in conjugium daret. Sanctimonialia ad preces, quod unicum eis refugium erat, mox conversae. Is qui eam duxerat, eadem nocte interiit, quod cuidam ejus loci sanctimoniali revelatum est. Forte istius sanctimonialis pater fuerit Unrochus, filius Eyrardi comitis Foro-Julienfis. Ceterum Liutwardus episcopus is est, cui Notkerus librum sequentiarum nuncupavit.

Colonienfis synodus.

Paulo ante Crassi dejectionem, id est kalendis Aprilis, habitum est Coloniae concilium sex episcoporum, praesidentibus Liutberto Moguntino, & Williberto Colonienfi metropolitano: in quo maxime contra pervasores rerum ecclesiasticarum, agente in primis Francone Tungrensi praesule, & contra vitatores sanctimonialium actum est. Huic synodo interfuere etiam abbates, Nevelongus Indensis, Andulfus Werdinensis, & Folcharius Aquisgrani palatii abbas. Nevelongi successor Igelhardus a Nortmannis in villa *Berchem* non multo post caesus est viii. kalendas Julii.

X VII. Doncheriacensis cellae origo.

Combusta superiore anno, ut vidimus, Sueffionensi sancti Medardi basilica, Carolus profugorum monachorum sortem miseratus, villam dominicalem Doncheria-

ANN. CHR. 887. a Marlot. to. 1. pag. 508.

cum seu Doncherium, sitam ad Mosam in comitatu Castrensi, cum omnibus ad eam pertinentibus concessit dilectissimis monachis caenobii sancti Medardi atque sancti Sebastiani, ad eorum scilicet usus ac stipendia, atque refugium ingruentis persecutionis: nempe, ut inibi cella construi possit ad divertendam violentae persecutionis rabiem. Hujus rei praecipuum, a Marloto^a relatum, datum est ix. kalendas Julias, anno incarnationis Domini DCCC LXXXVII. indictione v. Actum apud Ingelheim. Doncheriacum opidum est ad Mosam infra Sedanum, cujus loci ecclesia sancto Medardo sacra, olim cella conventualis, modo redacta est in simplicem, ut vocant, prioratum seu praeposituram pinguis reditus, qui a saecularibus occupatur. Henricus secundus rex Romanorum, interventu Friderici comitis, Bosoni abbati sancti Medardi concedit facultatem aedificandi mercatum in villa Doncherio. Ejus loci ad vocati seu defensores erant comites Regiteenses, & vicarii nomine fidem clientelarem monasterio sancti Medardi olim praestabant. cujus rei acta referuntur ab eodem Marloto.

XVIII. Odo abbas S. Martini Turonensis.

Post mortem Hugonis abbatis ac ducis, abbacia sancti Martini Turonensis tradita est Odoni comiti Parisiensi, qui Hugonis etiam ducatum obtinuit. Hic res quasdam ejusdem abbaciae in Italia sitas, quas Carolus Magnus imperator olim fratribus sancti Martini ad eorum necessitates sufficiens dederat, ad eorundem confugium restituit pro remedio animae suae, suique genitoris Roberti ejusdem loci quondam abbatis, necnon pro remedio animae suae genitricis, cujus nomen haud exprimitur in regio praepo, quod praestantissimus vir Odo religiosus abbas basilicae eximii confessoris Christi beati Martini obtinuisse dicitur: ubi religiosus abbas, qui saecularis erat, appellatus est. Datum xvi. kalendas Julii, anno incarnationis dominicae DCCC LXXXVII. Actum in Cheirchin. quo in loco Crassus Bosonis defuncti filium honorifice accepisse, sibi filium adoptivum fecisse traditur in annalibus Fuldensibus. Vitiosae sunt in antigrapho ceterae hujus diplomatis chronicae notae. Eodem die ibidem ipse Odo comes seu abbas ejusdem caenobii, cujusdam mancipii, nomine Leuthardi, libertatem, quam ejusdem loci canonici per consensum quondam venerabilis Hugonis ei concesserant, a Carolo confirmari petiit, obtinuitque ea conditione, ut, more praedecessorum imperatorum ac regum, manu ipsius Leuthardi denarius excutiat. Amalbertus notarius ad vicem Ansberti archicancellarii hoc praecipuum recognovit. ac proinde Liutwardus ab archicancellarii munere jam amotus erat. Odoni ad thronum promotus Rotbertus ejus frater in abbacia Martiniana successit. Hugoni abbati Anschericus episcopus successit in regimine, seu potius in possessione abbaciae sancti Germani Autisiodorensis, cujus monasterium hoc anno a Nortmannis^b in-
censum fuisse dicitur.

Hugonis abbatis tempus obitus.

De anno, quo Hugo abbas decessit, non levis oritur difficultas ex praepo^c Caroli Crassi, caenobii sancti Germani dato superiori anno, v. kalendas Novembris, in quo Hugo memorabilis abbas quaedam eidem loco contulisse dicitur, unde & ibidem venerabiliter conditus requiescit. Jam ergo ante hoc tempus mortuus erat, cujus tamen obitus in plerisque annalibus hoc anno accidisse traditur. cui calculo videtur favere Abbo in libro secundae de obsidione Parisiaca, ubi Gozlinus episcopo hoc anno defuncto, conjungitur Hugo abbas.

Tempestate sub hac Hugo princeps obit. abba.

Verum ordinem temporis ab hoc poeta non fuisse accurate observatum patet ex versu sequenti, in quo Senones Eyrardo praesule docto viduatae dicuntur: qui tamen non ante annum sequentem e vita migravit. Certè in chronico^d Lemovicensi Hugo abbas inclutus anno DCCC LXXXVI. obiisse memoratur.

XIX. S. Martini Turonos rectorio.

Idem Lemovicense chronicon, in quo sancti Germani monasterium a Nortmannis combustum legitur, hoc anno octogesimo-septimo collocat obitum Guibaldi episcopi Autisiodorensis, quem alii Wigbaldum, alii mendose Uribaldum vocant. Eodem die in necrologio ecclesiae Autisiodorensis ad quartum idus Maii obiisse dicuntur Hugo abbas, & Wigbaldus episcopus, qui dedit fratribus, id est canonicis, xxj. mansos in Chirchiriaco per praecipuum regis. Eodem itaque die migrarunt e vivis Hugo abbas mox laudatus, & Wigbaldus episcopus: sed hic anno praesenti, ille praecedente.

ANN. CHR.
887.

Herbernus abbas, deinde archiepiscopus.

Wigbaldo subrogatus Herifridus, cujus tempore sancti Martini episcopi corpus ex urbe Autisiodoro Caesarodunum-Turonum reuectum est. Relationi ad fuit *divine memoriae* Herbernus seu Hebernus abbas, jam sine sociis, id est sine monachis, qui, numero viginti-quatuor, corpus sacrum in Burgundiam, una cum Herberno abbate comitati fuerant; jam vero divina providentia omnes & singuli per universam Burgundiam ad episcopales & abbatiales dignitates promoti erant, ut tradit sanctus Odo abbas Cluniacensis, qui hanc sacri corporis relationem ab Ingelgerio comite procuratam testatur. Demum Herbernus ipse post mortem Adalaudi archiepiscopi, paullo post promotus est ad sedem Turonicam, in qua eandem, quam prius, vitæ consuetudinem ac rationem retinuit.

X X.
Evrardus Senonum antistes obit.

Hic etiam annus Evrardi Senonum archiepiscopi supremus fuit, mortalis vero dies kalendis Februarii insequentis. Sepultus est in basilica sanctæ Columbæ, in oratorio sancti Martini. Annum ipsius obitus colligere licet ex inedito chronico Senonensi jam laudato, in quo Normanni pridie kalendas Decembris Parisiis Senonas ascendisse, & sequenti Maio mense rediisse in Franciam, jam defuncto Evrardo episcopo kalendis Februarii, & ordinato Gualterio in loco ejus IV. nonas Aprilis, qui eodem anno unxit Odonem in regem. Recte. nam dominica dies hoc anno incidebat in quartum nonas Aprilis. Itaque anni pontificatus tantum quatuor, non omnino integri, Evrardo tribuendi sunt, non quinque, ut Clario visum est. Gualterius seu Walterius, ejus successor, non multo post ordinavit in Nigello cœnobio parochiæ Trecentis, Herifredum Autisiodorensis episcopum, cui rex *pastoralem baculum* contulisse dicitur.

Geilo etiam episcopus Lingonum.

Obiit etiam hoc eodem anno Geilo Lingonum episcopus ex-abbate Trenorchienfi, in Besuensi monasterio sepultus, de cujus successore deligendo quantæ turbæ excitatæ sint, patet ex litteris Fulconis Remorum archiepiscopi, apud Frodoardum*, ordinato demum Stephani papæ jussu Theutboldo diacono, cui postea oculi ab amulis eruti sunt. Geilonis obitus non contigit ante quintum-decimum kalendas Junias hujus anni, quo die in synodo Cabilonensi bona sancti Stephani Divionensis confirmari curavit.

a Frod. lib. 4. c. 1.

a Perard. p. 50.

X X I.
Belliloco facta donatio a Frotario archiepiscopo.

Bellilocense apud Lemovices monasterium benefacta prædicat Frotarii Bituricensis archiepiscopi, qui hoc anno villam comitatus Lemovicini & vicariæ Exandonenfis, Orbaciacum vocabulo, sitam ad Viseram fluvium, Bellilocensibus contulit. Hanc prius triginta librarum argenti pretio ei vendiderat Oddo comes, & uxor ipsius Garfindis, assentiente fratre suo Auberto: Frotarius vero eam largitus est sacrosanctæ ecclesiæ Belliloci monasterii, cui tunc Gerulfus seu Gairulfus abbas, jam a nobis laudatus, præerat. Hanc donationem fecit prædictus antistes *pro anima Regimundi, filiorumque ejus Bernardi & Oddonis & Arberti*, ea conditione, ut ab abbatibus & prelatibus hujus sanctissimi loci ex supra dictis rebus custodi ecclesiæ vini modii decem tribuantur, unde sacrificium quotidie Domino offeratur; & annis singulis hujus loci fratribus ob donatoris memoriam refectio exhibeatur. Actum mense Augusto, anno imperii Caroli VII. non IIII. in Galliis tertio. Frotarii litteris subscribunt, post Frotarium, Helfridus Pistavensis, Guillelmus Cadurcensis, Adolenus Albienfis episcopi, præter alios laicos. Deest Adolenus in chronico episcoporum Albigenium, interponendus inter Lupum & Paternum.

b Spicil. 10. 7. p. 336.

X X II.
Werdenfes & Fuldenfes abbas.

Post mortem Hildegrimi Halberstatis episcopi, eo nomine secundi, qui in Werdensi seu Werthinensi monasterio sepultus est, permiffa est monachis libera successoris in abbacia electio, suffectusque Andolfus, qui eodem anno deceffit. Hembilis ejus successor privilegia obtinuit ab Arnulfo rege & Stephano papa. Non diuturna fuit ejus præfectura, neque successorum Adaldagi, Odonis & Hogheri, de quibus consule, si libet, Bucelini Germaniam sacram.

Eodem tempore Sigehardus Fuldenfis abbas, liberæ electionis privilegium ab Arnulfo rege renovari curavit, impetrato diplomate, quod unum e primis est Arnulfi regis, datum apud *Forheim* hoc anno, regni ejus primo, & quidem III. idus Decembris, indictione VI. a Septembri inchoata. Quam diu superstes fuerit Sigehardus, non omnino liquet. Secessisse constat sua sponte in proximum montis sancti Johannis monasterium, ibique reliquum vitæ pie transgisse. Inde magnifico funere in majoris Fuldenfis ecclesiæ conditorium relatus, ubi sepulchrale monumentum accepit. Huoggi seu Huoggerus ejus successor percarus fuit Arnulfo regi, qui

ANN. CHR.
887.

a Trad. Fuld. pag. 571. b ibid. p. 560.

ei librum evangelii, scriptum ipsa sancti Bonifacii manu, concessit, ejusque monasterio tutelam regio diplomate asseruit, quod etiam præstitit Ludovicus, ejus filius ac successor. Arnulfi anno octavo quidam Boso* Fuldenfi monasterio, ubi *vir venerabilis Huoggi abbas multitudini regulariter degentium præerat monachorum*, largitur quiddam rex Arnulfus in pago Hasegowe donaverat. Ad hæc commutatio^b quarundam rerum facta est inter Adalbertum strenuissimum comitem, & Huoggerum abbatem, cum scientia & licentia gloriosi Francorum regis Ludovici junioris, anno regni ejus VII. id est Ludovici Arnulfi filii, cui Francia orientalis parebat. Hinc redarguas eos, qui hunc abbatem diem clausisse putant anno Christi nongentesimo, qui Ludovici primus erat.

In Italia Theodorus, Firmanæ ecclesiæ antistes, monasterium Salvatoris & sanctæ Crucis in quadam insula suæ parochiæ, fluminibus Etha & Clento circumdata, extruxit, dotavitque tum ex rebus ecclesiæ suæ, quas plurimum auxerat, tum ex donis Caroli imperatoris, qui hanc institutionem cum canonicis ecclesiæ Firmanæ comprobavit. In his prædictus episcopus eidem monasterio contulit *gryptas eremitarum*, in quibus basilicam ad honorem Dei altissimi & sancti Agidii consecrare curaverat; atque sancti Laurentii ecclesiam, positam in castello civitatis Firmanæ juxta episcopatum, cum omnibus rebus ad illam ecclesiam pertinentibus, & cum oblationibus vivorum & mortuorum: ut ad civitatem Firmanam accedentes monachi, illic diversarentur, tamquam in proprio monasterio. Aliæ insuper parochiales ecclesiæ eidem concessæ ab eodem episcopo cum oblationibus eidem vivorum & mortuorum, data eis etiam facultate constituendi & amovendi in distis ecclesiis capellanos vel clericos, cum potestate eligendi sibi abbatis: eo pacto, ut in signum subjectionis singulis annis mense Augusto monachi denariorum solidos decem persolverent. Actum in ipso monasterio, in consecratione ejusdem, mense Septembri, die XIV. intrante, anno incarnationis dominicæ DCCC LXXXVII. indictione V. anno Caroli imperii in Italia VI. qui falso tunc in illo monasterio adfuisse dicitur. nam a paschate anni superioris, quo ex Italia in Galliam venit, numquam illuc reversus est, ut testantur annales Fuldenfes.

XXIII.
S. Crucis monasterium apud Firmanos.

c Ital. Sac. 10. 2. c. 746.

Per idem tempus Athenulfus, qui summum Capuæ invaserat dominium, res omnes Casinatium in ea urbe præripuit. Ea re commotus Angelarius abbas, qui tunc, ob incensum & direptum a Saracenis Casinense monasterium, Teani cum suis residebat, Erkempertum monachum misit ad Stephanum papam, per ipsum ea repetiturus, quæ Athenulfus occupaverat. Pro voto successit hæc legatio, eaque omnia restituere jussus est Athenulfus, qui paullo ante usurpato domini possessionem sibi ab ipso pontifice confirmari petierat per Maionem venerabilem abbatem^d sancti Vincentii ad Vulturum, & Dauserium diaconum. Erkemperto, ob hanc legationem invito, cellam ab ejus abbate ipsi concessam vi abstulit. Meminit suæ ipsius legationis Erkempertus^e in hæc verba. *In diebus illis, quando Atenulfus gastaldatus regendi jura adeptus est, omnia, quæque beatus Benedictus infra urbem Capuanam possedit, fratribus exsulantibus auferri præcepit. quæ de re missus ab Angelario venerabili abbate, & episcopo, ego ipse vestigia apostolorum adii, Stephanum summum pontificem postulaturus pro rebus nostris ablatis: a quo & benedictionem fratribus detuli, & privilegium nostri cœnobii, & supra dicto viro litteras exhortatorias attuli. Dominicalis res ablata reddita est: mente autem ex toto subtracta, in proximo etiam cellam, mihi ab abbate traditam, concepto dolore vi abstulit.* Erat Erkempertus Adelgarii nobilis Teanenfis filius, forte Pilani natus: qui, cum Pilanum castrum a Pandonulfo Capuano comite expugnatum esset, captus ipse, bonisque exutus omnibus, pedester^f ante equorum capita usque ad urbem Capuanam exsul abductus est X. kalendas Septembris, anno Domini DCCC LXXXI. Sub id tempus monasticum habitum induit, Casini sub Berthario, an Teani sub Angelario abbate, certe non sub Ragemprando, ut Leoni visum est, qui abbas fuit post annum ejus sæculi octogesimum-octavum, Casinensi monasterio^g restitui ccepto, anno Domini DCCC LXXXVI. mense Augusti, dum Capuam negotiorum causa repeteret cum sociis septem Erkempertus, a Græcis capti omnes, rebusque suis exuti sunt, eisque ablatis famuli & equi. Pretio redemptis famulis, & equis quinque, ipse solus cum præceptore suo Capuam pedibus profectus est, dein Neapolim, ubi negotia eos vocabant; inde sine fructu Capuam reversi sunt.

XXIV.
Erkempert monachi legatio & gesta.

d Erkemp. n. 65. e id. n. 69.

f id. n. 44.

g id. n. 61.

ANN. CHR. 887.
 Monachis in causis jurare nefas.
 a id. n. 78.
 b Chesnii to. 3. p. 685.
 c Langob. leg. lib. 2. tit. 43. l. 11.
 d Chron. Casin. lib. 4. c. 108.

Subsecuta anno præsentis ejus legatio Romam, ut mox diximus; ad Stephanum papam, a quo non modo rerum ab Athenulfo ablatarum restitutionem, sed etiam privilegium suo monasterio obtinuit. Hanc, ut sibi videbatur, injuriam ulturus Athenulfus, primo cellam prædictam Erkemperto vi abstulit; dein monachos^a beati Benedicti pro rebus perditis, quas scilicet repetebant, jurare compulit: quibus cessum fuerat ab omnibus retro principibus, cunctisque augustis Gallicis, sacramentum per se nulli homini dandum, nisi per scariones, id est per iuvencos iudicum. Id referendum videtur ad diploma^b Ludovici Pii pro cœnobio sancti Vincentii ad Vulturum, in quo eadem leguntur. Et nullus audeat abbates vel monachos ejusdem cœnobii ad jurandum quærere, quia contra divinam credimus esse legem: sed per scariones omnibus temporibus fidem faciant, sicut præca consuetudo fuit. Eamdem legem renovavit Henricus imperator in legibus^c Langobardorum; eamque obtenderunt Casinates^d petitioni cardinalium, pro Innocentio secundo flagitantium, ut jurejurando filium Petri-Leonis anathematizarent. Hæc occasione Erkemperti Casinatis monachi, qui historiam Langobardorum Beneventi a Paulo Warnefridi profecutus est ad annum insequentem, ad quem nunc progrediendum.

ANN. CHR. 888.
 X X V.
 Carolus Crassus obit.
 c Diplom. p. 142.

Abjectus a Germanis Carolus augustus, atque Arnulfo in ejus locum successo, tanto animi dolore contabuit, ut pridie idus Januariæ, vel ipsis idibus e vita excesserit. Hic unus Caroli Magni & Ludovici Pii imperium æquavit, tribus regnis, Germaniæ, Italiæ & Galliæ cum titulo imperii in unum collatis. In quibusdam bullis plumbeis^c ei tribuitur renovatio regni Francorum, quod mortuus duobus Carolomannis, fratre & agnato, post varias altercationes, ad eum tandem revolutum est. Crassus in Alamanniæ villa, vocabulo Indinga decessit: cujus cadaver in Augiense prope Constantiam monasterium delatum est, sepultumque juxta altare sanctæ Mariæ. Illic visitur lapis ejus sepulchralis cum epitaphio, quod e veteri marmore in pariete rescriptum legitur in hunc modum.

*Pannonas & Cymbros diverso Marte subegit
 Carolus, a crasso corpore nomen habens.
 Sed bene quas juvenis regni tractavit habenas,
 His iterum senior dispoliatus abijt.*

Imperium divisum.

Non tamen admodum provecæ ætatis erat, cum decessit. Decessit vero nulla relicta prole, præter Bernardum ex illegitimo thoro. unde post ejus mortem divisum in partes imperium. In Italia pars Berengarium, filium Eberhardi seu Evrardi Forojulienfium ducis; pars Widonem, Lamberti Spoletani ducis filium, propinquum Fulconis Remorum archiepiscopi, coronandos decernunt; multoque sanguine fuso, Wido tandem superior, Arnulfi patrocinio se tutatus est. Galliarum regnum, ob immaturam Caroli Simplicis ætatem, Odoni comiti Parisiorum, viro strenuissimo, commissum, assentiente Arnulfo; coronatus a Walterio Senonum aristite, qui Evrardo hoc anno successit, Burgundiam superiorem obtinuit Rodolfus, Conradi junioris filius, Hugonis abbatis ex fratre nepos, apud sanctum Mauricium corona insignitus. De Odone id a Folquino levita & monacho Sithiensi scriptum legimus; Arnulfum ei coronam Remos per legatos misisse, quam ille in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ capiti suo imposuerit in die sancti Briccii, ab omni dein populo rex acclamatus.

X X V I.
 Crassi commemoratio Augiæ instituta.
 f Annal. to. 4. p. 340.

Redeo ad Crassum, cujus, dum viveret, annuam commemorationem in Augiensi monasterio, ubi postea sepultus est, Cadoltus Novariensis episcopus instituit. Erat is Liutwardi Vercellensis præsulis & archicancellarii frater, ab incunabulis educatus in illo monasterio, ex quo ad Novariensem cathedram ab eodem imperatore assumptus fuerat. Ab eodem etiam regiam curtem Erichingam obtinuerat, quam Augiensibus cum ipsius permisso legavit. Id litteris suis^f Cadoltus ipse testatum reliquit in hæc verba, de Carolo agens. *Qui me, inquit, non dico pro aliquo mea religionis studio, sed pro sua sanctitatis desiderio, de Auva monasterio more antecessorum suorum tulit, & in suum servitium coaptavit, ac sanctæ Novariensi ecclesiæ pastorem atque pontificem constituit. Deinde, fratre meo interveniente, videlicet Liutwardo archicapellano, curtem suam, quæ vocatur Erichinga, placida ac benignissima*

simam mente in proprietatem concessit. Postea capsi flagitari piissimum supra dictum principem, suffragante fratre meo prenominate episcopo, ut eandem curtem ad præfatum monasterium, ubi ego ipse ab ipsis educatus fui cumabulis, pro sua mercedis augmento per sui præcepti firmitatem post obitum meum in proprietatem concederet. At ipse benignissimus princeps, in hoc etiam nostra satisfaciens petitioni, per sui præcepti firmitatem eidem sancto loco confestim supra dictam casam jure perpetuo confirmari decrevit. Horum beneficiorum memor Cadoltus, cum ejus loci abbate ac fratribus constituit, ut singulis annis ejusdem imperatoris sollempnis commemoratio fieret; id est ut singuli presbyteri singulas missas cum oblationibus pro eo celebrarent; ceteri autem fratres triginta psalmos recitarent, & quidem ipsa die consecrationis ejus, id est epiphaniarum die. Idem post ejus decessum ipso die obitus ejus fieri decretum, quo die refectio plena fratribus in refectorio exhiberetur. Idem quoque de se ipso Cadoltus post obitum suum fieri præcepit, non alius sine dubio, quam qui Candulfus apud Ughellum^a dicitur: ubi nulla monastica ejus professionis fit mentio. quod in multis aliis episcopis evenisse haud dubium est, tamen si monachi fuerint.

Inter ea Nortmanni, Meldis captis ferociore, Parisios denuo aggrediuntur, quos soluta obsidione pudebat. Tum vero Odo, jam rex proclamatus, novos animos ex nova dignitate sumens, Francis, Aquitanis & Burgundionibus convocatis, urbem ac regnum strenue defendit. In uno ad Montem-Falconis congressu barbarorum novem-decim millia mense Junio caesa, ipso die sancti Johannis. Nec auxilio defuit Gozlini exemplo Anschericus episcopus, qui una die cum trecentis militibus sexcentos ex hostibus tumultuario conflictu confecit. His cladibus acceptis, Nortmanni pars in Neultriam se receperunt; pars in Burgundiam effusi, novas edidere strages. Soluta demum obsidione, Pratenfes monachi, periculi expertes, sanctissimi patroni sui Germani loculum in suam basilicam reportant, ejus brachio in ecclesia sancti Germani-veteris ob impensi hospitii gratiam relicto. Novam ei thecam paullo ante paraverat Ebohus abbas, impensas conferentibus Henrico patre & Odone comite, ut subjecti versus testantur,

*Hic positum sancti multis venerabile corpus
 Germani, loculo nunc custoditur in isto.*

& post pauca.

*Hunc in honore tuo loculum, Germane, rogavit
 Ebohus abba pius fieri, donisque replevit.
 Hic etiam, Henrice pater, tua dona resurgent:
 Odo comes vermat, multi quoque Christiani.*

Ex hoc ultimo versu intelligitur, hanc thecam conditam fuisse ante coronationem Odonis, qui hic tantum comes dicitur.

De obsidione Parisiaca, deque miraculis a sancto Germano tunc patratis, libros duos carminum, ut jam dixi, scripsit Abbo Pratenfis monachus, eosque fratri Gozolino consodali suo nuncupavit, addito tertio, qui nihil ad historiam facit. His libris, post præfationem ad Gozlinum profaicam, subjiciuntur versiculi dactylici ad magistrum suum Aimoinum, Pratensem itidem monachum, qui libros quoque duos de miraculis sancti Germani prosa oratione composuit. Hic non confundendus cum Aimoino Floriacensi monacho, qui libros quatuor de historia Francorum compilavit, eosque Abboni abbati suo dedicavit annis amplius centum post Aimoinum & Abbonem monachos Pratenfes. Hic nempe Abbo in fine libri secundii tria vitia notat, quæ divinam in Franciam provocaverunt offensam, scilicet superbiam, voluptatem, & vestium luxum. De ejusdem Abbonis sermonibus alias.

Ebohus abbati parebat etiam abbatia sancti Hilarii Pictavenfis, ac monasterium sancti Dionysii martyris & episcopi Parisiensis, cujus corpus tunc Remis ob infestationes Nortmannorum servabatur. Forte istuc delatum fuerat ex Curte-superiori * ejusdem martyris villa ad Axonam, ubi aliquandiu ob eandem causam substiterat. Eiusdem villæ indigena quædam, Gislaidis nomine, quod religionem vesperæ sabbati primi, mola ad terendum frumentum vertenda, violasset; molæ manubrium dexteræ suæ adhærere sensit, nec ulla industria remove re valuit. Hæc, comperto quod sancti^b Dionysii corpus tunc Remis ob metum paganorum servaretur, eo

Annal. Bened. Tom. III.

L1

ANN. CHR.
888.

contendit, ut hoc incommodo liberaretur. quod factum ad sepulcrum sancti Theoderici, uti cælitus præmonita fuerat. Hoc miraculum refertur non solum apud Frodoardum, sed etiam in libro de miraculis sancti Theoderici abbatis, idque factum in quibusdam codicibus legitur *anno ab incarnatione dominica DCCC LXXXVIII.* quo proinde anno sancti Dionysii corpus Remis servabatur. Consonat huic calculo chronicon Remense, in quo sanctus Dionysius metu Nortmannorum *anno quinto præsulatus Fulconis Remensis archiepiscopi* ad illam urbem translatus dicitur, *ibique moratus ferme per trium curricula annorum.* Hinc laudatur a Frodoardo * hic pontifex, quod multos, tam sacerdotes, quam monachos, ad se undecumque ob metum Nortmannorum confluentes, benigne susceperit, & paterne foverit: *inter quos etiam monachos sancti Dionysii, cum ipsius martyris pretioso corpore, aliorumque pignoribus, recepit & aluit.* Post illos tres annos sacra illa reliquia in basilicam Dionysianam relata sunt. Non multo post Heriveus antistes, Fulconis successor, ecclesiam in honore^b sancti Dionysii extra murum civitatis, a canonicis constructam, consecravit. quæ modo abbatia est canonicorum regularium ordinis sancti Augustini.

a *ibid.* c. 8.b *id.* lib. 4.
c. 13.XXIX.
Fabula de
sublato S.
Dionysii cor-
pore.

Superstes fuit tantum ad annos abhinc quinque Ebulus seu Ebulo abbas, cujus tempore corpus sancti Dionysii a quodam Gisalberto furtim sublato, & Ratisponam in basilicam sancti Emmerammi transportatum ferunt. In hujus rei argumentum Emmerammenfes nostri duos lapides proferunt, in quorum uno hæc leguntur: SUB EBULONE ABBATE GISALBERTUS FURAVIT. in altero: FURATUS EST QUINTQUE NONAS JUNII. HUC VENIT PRID. NONAS DECEMBRIS TEMPORE TUTIONIS EPISCOPI. Id ita accidisse recentiores narrant. Gisalbertus, homo Germanus, rem se gratam Arnulfo imperatori facturum existimavit, si corpus sancti Dionysii episcopi & martyris suffurari posset, eique offerre. Hujus rei causa in monasterium Dionysianum, tamquam criminis reus, se confugere simulavit, ut sanctitate loci se poenæ subduceret. In hoc itaque asylo commoranti facilis fuit ad sacrum tumulum accessus. Rebus omnibus ad furtum dispositis, abbati & monachis lautum convivium parat, omnibusque post epulum in somnum resolutis, ostium tumuli recludit, thecam aperit, sacras aufert reliquias, easque ad Arnulfum affert: qui eas ad basilicam sancti Emmerammi quinto post mense deferri jubet, ibique offerri cum egregio codice evangeliorum, & altari portatili, quod in castris circumferre solebat. Et codex quidem evangeliorum ibidem adhuc cum ipso altari habetur, sed longe post id tempus, aliaque occasione sancto Emmerammo datus, ut postea^c videbimus: at corpus sancti Dionysii loco incognito absconditum aiunt. Ceterum hoc furtum factum esse Ebulone sancti Dionysii abbate; Ratisponam vero allatum corpus, Tutone episcopo, quod vere sancti Dionysii primi Parisiorum episcopi & martyris corpus esse coram Leone IX. probatum sit, & pontificio diplomate confirmatum.

c *infra* n. 74.

Verum ad refellendam hanc fabellam non aliis auctoribus opus est quam Germanicis, Witichindo, inquam, Ditmaro, & Arnolfo monacho sancti Emmerammi, qui omnes sub finem decimi sæculi scripserunt. Ex his Witichindus monachus Corbeie in libro primo annalium tradit, Heinricum Germaniæ regem, Rheno trajecto, Lotharii regnum invadere cœpisse; eique occurrisse legatos Caroli Francorum regis, cognomento Simplicis, qui tunc in carcere tenebatur; eique significasse, nihil sibi ab inimicis circumvento jucundius accidere posse, quam gloriosos ejus profectus audire; tumque ipsi in pignus fœderis *manum pretiosi martyris Dionysii, auro gemmisque inclusam* obtulisse. Ditmarus Merseburgensis episcopus id factum dicit, ut Heinrici regis auxilium Carolus sibi demereretur. His auctoribus accedunt Conradus abbas Uspergensis & Sigebertus. Cum igitur principatu Heinrici regis, qui anno vicesimo post Arnulfum regnavit, hoc brachium e corpore sancti Dionysii detractum sit, consequens est, sacrum illud corpus apud Dionysianos tum servatum fuisse. Neque enim ante illud tempus Carolo impuberi & nondum regi declarato hoc brachium concessum fuisse veri simile est. Sed illud palmare, licet abnutivum argumentum est, quod Arnolfus ex comite monachus sancti Emmerammi, qui sub annum millesimum scribebat, Arnulfi imperatoris in sanctum Emmerammum benefacta singillatim commemorans, prædia ab ipso data, præclarum codicem evangeliorum dono concessum refert, nullam vero corporis sancti Dio-

ANN. CHR.
888

nyssii mentionem facit. Denique, ubi Ratisponenses fictitiam possessionem suam in vulgus jactare cœperunt, Henricus rex Francorum loculum sancti Dionysii in frequenti episcoporum & procerum cœtu referari præcepit, & in eo sacras beati Dionysii reliquias superesse oculis comprobavit. cujus rei festus dies sub titulo detectionis sancti Dionysii quotannis celebrari solet. Plura hac de re alias, ubi de bulla Leonis papæ IX. agendum erit.

Incidit in hoc tempus vastatio Besuensis monasterii per Nortmannos, quæ septima ejus loci clades a chronographo^a *desolatio desolationum* emphatice appellatur. Prima destructio facta est ab ipsis Francis *per bella intestina*, cum scilicet Theodericus, Chlodovei junioris filius, cum Dagoberto secundo Austrasiorum rege de finibus regni decertaret: secunda a Wandalis perfidis paganis: tertia a Sarracenis, quando Augustodunum civitatem destruxerunt: quarta per Anglam pessimam feminam, quæ hoc monasterium principatu Pippini regis invasit, & in solitudinem redegit, quæ ad pontificatum Alberici episcopi, monasterii reparatoris, perseveravit. Quinta clades ob ingruentem pestem, quæ monachos locum deserere cœgit. Sexta prætermissa, septimam ad hoc tempus refert chronographus, quando Nortmanni, vastata late Burgundia, etiam in Besuense monasterium irruerunt, ibique septem monachos præcipiti furore trucidarunt, ceteris fuga elapsis. Martyrum nomina sunt Airmannus, Genesius, Beraldus, Sifardus, Rodco, Ansuinus presbyter, & Adalricus puerulus. Non fera fuit in barbaros divina ultio, quorum plurimam multitudinem dux Richardus, commisso cum eis proelio in loco, Argentoiilo nomine, prostravit. Erat tunc Besua abbas Walcaudus, cui Argrimus episcopus anno sequenti res a Geilone concessas restitui curavit. Walcaudus seu Walcadus, aliis Galcadus, successores^b habuit Warinum, dein Teutbertum, quem excepit^c Milo, postmodum Matisconensis episcopus, qui nihil boni in hac domo gessisse dicitur. De ejusdem loci clade & incendio per Hungros alias agendum. Besuenses monachi, qui Nortmannorum furorem effugerunt, Divionem se receperunt cum sancti Prudentii corpore, quod Warnerius, Argrimi successor, in proprium locum anno DCCCC XXI. revehendum curavit.

XXIX.
Besuae vastatio septima, & martyria.
a *Spicil.* 10. r. p. 526.

Besuae abbates.

b *ibid.* p. 516.
c *seq.*
c *ibid.* p. 521.

Eadem tempestate Luxovienfe monasterium regebat Gibardus abbas, vir, Adfone^d testante, genere & doctrina clarissimus, qui longius ad alias digressus partes, paganorum sagittis confossus interiit, atque in loco, qui Martini-villa dicitur, sepultus est. Hæc non alia forsitan fuerit ab ea villa ducatus Luxemburgensis, quæ ab aliis Marti-villa^{*} appellatur. Tetelmus quoque monachus, honoratus inter suos, non longe a monasterio tunc inventus est interfectus. Quinam fuerint pagani illi, non exprimit Adfo, qui paullo ante^e de eadem clade agens, ait, paganos subito illuc irrumpentes monasterium incendere conatos fuisse; at manifesta Dei virtute impeditos: sed tamen quosdam monachos, in quibus Gibardus abbas & Tetelmus, a paganis interemptos. Non ergo tunc destructum fuisse videtur monasterium, ut quædam alia scripta tradunt: sed monachi partim cæsi, partim fugati: ex quibus hi ad propria post aliquod tempus reversi sunt, & ad recuperanda bona ablata corpus sancti Walberti abbatis in villam Herlerium, oceanò contiguam, detulerunt. In itinere, cum Matrona fluvius trajiciendus esset, navicula divino impulsu ex altera ripa delata fertur ad transportandos monachos sacri loculi gestatores. Hi ex eo loco profecti ad celebrem pagi Meldensis vicum, *Nant* ab Adfone dictum, sancti Walberti natale solum; qui locus non alius a Nantogilo^{*} videtur. Recuperato agre Herlerio, sacra reliquia Luxovium relata. Visitur in medio Luxovii opido quoddam sancti Jacobi oratorium, in quo nulli, præter unius anni infantes, humari solent; ob hanc, ut creditur, causam, quod prædicti martyres illic sepulti sint.

XXXI.
Luxovii iiii. dem strages.
d *Sac.* 3.
parte 2. p. 457.* *Nantogilo.*

e p. 455.

* *Nantogilo.*

Cum tanta mala Galliam, maxime Belgicam, infestarent, his ut præsens aliquod remedium afferrent episcopi, concilium Mettas indixerunt, kalendis Maii celebrandum. Convenere patres in suburbio ejus civitatis, & quidem in ecclesia sancti Arnulfi, Ratbodus scilicet Trevirensis, Rotbertus Mettensis, Dado Virdunensis, & Arnoldus Tullensium præfules, atque Stephanus venerabilis abbas, fortè sancti Michaëlis ad Mosam, & multi sacerdotes cum comitibus & nobilibus viris. Primo canone patribus visum est, pacem a paganis & contumacibus christianis emendatione morum quærendam & implorandam esse. Septimo, ut nemo ederet, aut biberet

XXXII.
Mettense concilium.

ANN. CHR. 888. cum Judeis, qui jam tum, ut modo, Mettis frequentes erant: in quos Guntbertus, Mettensis ecclesie primicerius, libellum proclamationis obtulit. Canone octavo vetitum, ne in locis non consecratis, id est in solariis sive in cubiculis, propter infirmos vel longius iter, sacrificium a presbyteris offerretur. Nono actum de duabus sanctimonialibus monasterii sancti Petri ejusdem urbis, quae propter suam facinorosam de monasterio (quod sancti Benedicti regula in contumaces praecipit) ejectae fuerant, sed juxta canones sancta constituit synodus, ut velamina illis redderentur, & intra monasterium in ergastulo posita, parvo pane & aqua brevi, cum abundantia divini verbi usque ad satisfactionem fruerentur. Canone tertio-decimo & ultimo indictae preces pro Arnulfo rege, cum triduo jejunio & litanis ad imperandam a Deo conversionem morum & pacem, qua de re plura inferius.

XXXIII. Arnulfi diplomata pro Cremifanio. a Annal. Cremif. p. 34. & seq. In annalibus Cremifanensibus a quatuor hoc anno Arnulfi regis diplomata concessa referuntur eidem monasterio, cui tum Snelpero abbas post Purchardum praerant. Primum diploma seu praecipuum est de curte quadam pagi Trunowe in Bajoria, vocabulo Newanhova, quam pro anima genitoris sui Carlomanni, avi que sui Ludovici Arnulfus confert monasterio Chremisa, sito ad fluvium cognominem, excepto quod prius venerabili abbati Purchardo apud Papilindorf, & Snelperoni abbati ad Cidalarin in beneficium concesserat. Datum Reginae seu Ratisponae III. nonas Januarii. Alterum praecipuum est ejusdem argumenti, datum ibidem sequenti die. Tertium de quibusdam bonis in comitatu Arbonis, in eodem pago positus, quae Snelpero abbas, in beneficium prius a se possessa, in proprietatem a rege obtinuit. Datum ibidem nonis Januarii. Quarto denique praecipuo Arnulfus cuidam capellano suo, ob fidele ejus servitium, res quasdam apud Welas tradit in proprietatem, cum facultate eas donandi monasterio, quod est Chremisa nominatum, ad sanctum Salvatorem, qui loci patronus erat. Actum in eadem civitate idibus Aprilis. Albertus cancellarius omnia haec ad vicem Theotmari archicancellarii recognovit. Augiae prope Constantiam eodem anno deceffit Rudolphus abbas, cui suffectus Hatto cellam & basilicam sancti Georgii in insula extruxit.

XXXIV. S Rembertus episcopus obit, successore Adalgario designato. Augiae abbates. Hoc etiam anno mortalem sarcinam exiit sanctus Rembertus seu Rimbartus archiepiscopus Hammaburgensis, sancti Ansharii successor ac discipulus, non magis senio, quam meritis gravis. Cum se ob continuum pedum dolorem obeundo per omnia ministerio haud parem sentiret; primo apud Ludovicum Germaniae regem, cujus commendatione episcopatum adeptus erat; tum apud Ludovicum & Carolum ejus filios satis egit, ut insignis vir Adalgarius, monachus novae Corbeiae, quem jam socium habebat, in adjutorium illi confirmaretur, tum ad visitandas suae diceceese ecclesias, tum ad placita adeunda, tum ad proficiscendum, ubi necessitas exigeret, ad expeditionem militarem, vel ad palatium. Non multo post eundem sibi successorem dari postulavit, & inter regis consiliarios haberi, quod non agre obtinuit, assentientibus abbate & fratribus monasterii ejus, ac sancta synodo hac omnia roborante. Hunc Adalgarium nonnulli male cum Adalgario abbate confundunt, quem hujus Adalgarii fratrem germanum fuisse ex sancti Remberti actis discimus, & longe ante decessisse ex superioribus b constat. Anno praene integro ante obitum sanctus Rembertus mortem imminens ex caelestibus visis praesensit. Duodecimo ante transitum suum die Bremam accedens, ipso die gravi morbo corripitur: nec tamen a psalmodiis & lectionibus sacris vacabat. Septimo ante obitum die olei sancti unctionem sibi dari petiit, & una cum communionem corporis & sanguinis Domini usque in diem animae exeuntis de corpore hoc salutare remedium omni die percepit. Instante obitu, convocatis presbyteris & universis fratribus, de omnibus, quaecumque forte in quemquam eorum commisisset, veniam petiit, ipse vicissim in se commissa cuiusvis indulgens, tum, percepto corpore & sanguine Domini, animam Deo reddidit III. idus Junii. Sepultus est, uti vivens iusserat, extra ecclesiam prope tumbam sancti Willehadi primi Bremensis episcopi, interjecto tamen pariete ecclesiae, extra murum orientalem: cujus sepulcrum Adalgarius ejus successor, oratorio sancti Michaelis ac sanctorum martyrum Stephani & Viti superstructo, adornavit. Suspensa etiam super ejus tumulum lampas lignea, ut lumen continuum in ea ibidem arderet, expanso in superficie tumuli pallio, quod cadentibus ex lampade carbunculis illatum remansisse perhibetur. Librum de rebus ab eo gestis scripsit gravis auctor anonymus, haud dubie monachus Corbeiensis, super-

b lib. 37. n. 20.

stite Adalgario ejus successore, ut ex Adamo Bremensi canonico intelligitur, ex quo discimus, vitam ejus a fratribus ejusdem cenobii ad Bremenenses missam fuisse. Remberti successor Adalgarius ferulam pastorem, inquit a Adamo, suscepit ab Arnulfo rege, pallium a Stephano papa; consecratus a Sundroldo Moguntino archiepiscopo, qui Liutberto successit anno insequenti, aliis Sunzo dictus, ante monachus Fuldenfis, Bremensem ecclesiam rexit difficillimis temporibus barbaricae vastationis, id est Nortmannicae seu Danicae; nec tamen legationis suae ad gentes, quae ex privilegio Bremensibus praesulibus commissa erat, studium ac sollicitudinem omisit.

Corbeiae-novae abbas tum erat Bovo, cui ante biennium Stephanus b papa VI. Hadriani III. ab anno praecedente successor, jura & privilegia ejusdem monasterii confirmavit. Idem praestitit anno DCCC LXXXVII. Carolus imperator, Crassus cognominatus, pro Herifensi c parthenone, cui ad id tempus Walburga abbatissa praerant; & pro Corbeiensis d & Herifordensis monasteriis sub praedicto Bovone abbate, & Hedwige abbatissa. Hoc autem anno DCCC LXXXVIII. vexata est utriusque hujus cenobii immunitas in nationali synodo e Moguntino, cui Liutbertus illius urbis episcopus praesidebat: sed tandem, productis a Bovone abbate instrumentis, repugnante licet Bisone Patherbrunnensi episcopo, Liutbertus favorabilem utrique monasterio sententiam tulit, assentientibus subscribentibusque plerisque episcopis: cujus sententiae haec summa est, ut scilicet praedicta duo cenobia res suas omnes cum potestate integra possideant, nec episcopus Patherbrunnensis, ejusve oconomus, aliique ministri ex iis quidquam detrahant, ordinationibus & consecrationibus ecclesiarum & altarium dumtaxat cum chrismatis oleique sacrae confessione eidem episcopo reservatis. Ad haec ut horum locorum monachi & sanctimonialiales abbatem vel abbatissam eligendi semper habeant potestatem, & eam personam eligant, quae propositum conversationis in utroque monasterio & moribus, & habitu profiteatur; non canonicum aut laicum, neque alterius monasterii monachum aut sanctimonialem. Denique, ut illorum locorum abbas vel abbatissa, nulla potestate pravalescente, deiciantur, nisi in crimine, quod depositionem mereatur, fuerint deprehensi. quod tamen & ipsum non fiat, nisi post canonicam & regularem examinationem. quod statutum si quis violare tentaverit, a metropolitano conveniatur, ut ab incepto desistat: sin minus, apostolicam sedem adire compellatur. Huic decreto primus subscriptus invenitur Fulco Remensis metropolitano, ubi improbat molestias hic summam prohibitas, quae modernis temporibus contra sacra monasteria per quosdam episcopos recens ordinatos, in quibus tacite notatur Bisio Patherbrunnensis, necnon etiam per quorundam laicorum infestationem grassari ceperant. Post Fulconem subscribunt Willebertus Agrippinensis ecclesiae archiepiscopus, Thiadmarus Saltzburgenfis, Radbodo Trevirensis, Johannes Rotomagenfis, Adalgarius Hammaburgensis; & episcopi quatuordecim, quorum nomina legere licet in synodali illo decreto, quod in appendice referre visum est operae pretium. Non ante autumnum hujus anni habitum est hoc concilium, utpote subscriptum ab Adalgario Hammaburgensi archiepiscopo, successore sancti Remberti, qui III. idus Junias hujus anni decesserat. Eodem anno rex Arnulfus Werthinense f monasterium, quod a beatae memoriae Liudgero episcopo constructum fuerat, sub suam tuitionem suscepit, prout fidelis ejus Hembil abbas postulaverat; idemque anno sequenti Corbeiensium possessiones auxit ad preces Bodonis sive Bovonis abbatis. Corbeiae-novae versabatur idem Arnulfus, cum Metelensis s parthenonis constructionem, quam Friduvigis matrona tunc meditabatur, approbavit.

Regnabat tum in superiore Burgundia Rodulfus, ut vidimus, cujus soror Adalaidis seu Adelaidis hoc anno abbatiam, Romanis dictam, quam sancti Lupicinus & Romanus in Waldensi comitatu pagi Lausannensis olim construxerant, ab ipso rege pro vitae suae tempore obtinuit, cum potestate eam post suum decessum donandi ac relinquendi cui vellet. Hujus rei praecipuum, in bibliotheca Cluniacensi mendose editum, ex authentico in appendice referemus. Data III. idus Junias, anno Christo propitio Rodulfi piissimi regis primo, anno ab incarnatione Domini DCCC LXXXVIII. indictione VI. Actum Vabrevilla. Affixum est authentico integrum adhuc sigillum, in cujus circulo legitur RODULFUS REX, habens caput diademate redimitum. Postmodum Adelaids abbatiam illam sancto Odoni abbati Cluniacensi tri-

ANN. CHR. 888.

a Adam. c. 40.

XXXV. Corbeiae immunitas asserta.

b Annal. Paderborn. p. 195. c ibid. p. 199. d ibid. p. 203. e ibid. p. 207.

f ibid. p. 214.

Metelense parthenium. g ibid. p. 217.

XXXVI. Abbatia Romanis Adelaids data.

buit, ubi Adelais comitissæ regie matris & abbatissæ titulum sumit.

ANN. CHR. 883.
XXXVII.
Rivipullensis
monasterii ori-
go.

^a *Mayca Hist.*
c. 817.

b *ibid.* c. 812.

XXXVIII.
Farfenses abba-
tes.

^c *Mus. Ital.*
vol. 1. p. 64.

Floruit ea tempestate Wifredus Barcinonensis comes, cognomento Pilofus, vir eximius factis, præsertim adversus Sarracenos, illustris, qui divinum cultum in ple-risque marçæ Hispanicæ locis restituit, in his episcopatum Aufonensem, cui Godmarus antistes præfectus est. Nec minor ei sollicitudo de monastico instituto. Hinc in signe monasterium in dicecesi Aufonensi condere instituit, cujus basilicam hoc anno in honorem sanctæ Mariæ consecrari curavit. Exstant acta ^a ejusdem consecrationis, data hoc ipso anno, XII. kalendas Maii, indictione sexta, *anno primo imperii Odonis regis*: ex quibus discimus eam factam fuisse a Godmaro Aufonensi episcopo, præsentibus eodem Wifredo comite, & Widinilde seu Guinilde ejus uxore, qui & dotem novæ ecclesiæ, secundum canones, assignarunt, & supellectilem ecclesiasticam contulerunt; simulque Radulfum filium Deo ibidem obtulerunt, ut illic *omnibus diebus vite sue* habitaret, concessa illi portione hereditatis, quam cum fratribus suis dividerat. Hæc omnia tradiderunt sub manibus Dagini seu Daguini abbatis, qui primus novi monasterii rector institutus est. Pro ecclesiastica supellectile Wifredus comes, ejusque conjux concessisse perhibentur *calicem & patenam de auro, missalem, lectionarium, planetam & albam, stolam & manipulum.* Godmarus vero episcopus *cortinam unam, & palleam seu pallam, ad honorem sanctæ Mariæ virginis ad ipsum altare cooperiendum.* Acta consecrationis ecclesiæ subsequuntur acta dotationis, iisdem anno ac die facta. Post biennium paræcialis ecclesiæ ^b sancti Petri in eodem loco dedicatio & dotatio eodem ritu, iisdemque auctoribus facta est: cui ecclesiæ Daguinus abbas cum fratribus suis monachis tradidit *epitaticum, homeliarium, missalem, ordinem, planetas lineas duas, palleam seu palliam quatuor, & albas duas.* Superest etiam nunc Rivipullense monasterium, in cujus bibliotheca non contemnenda veterum codicum supellex hæctenus asservatur.

In Farfensi monasterio successit hoc anno Teutoni abbati ad brevissimum tempus Nordebertus abbas, eique eodem anno Spento, qui etiam haud diuturnam præfecturam gessit, successorem sortitus Vitalem anno subsequenti, & anno ejus sæculi nonagesimo Petrum, cujus tempore, id est anno nonagesimo-primo, monasterium ^c Salvatoris, Farfensi proximum, a paganis, id est Sarracenis, incensum fuisse traditur. Eadem tempestate direptum etiam ac vastatum ab eisdem Farfense monasterium: cujus thesaurum Petrus abbas, imminentis mali præsciis, in tres distribuit partes, quarum unam in urbem Romam, alteram in Reatinam civitatem deferri curavit; cum tertia ipse ad comitatum Firmanum se recepit; ibique in monasterio sancti Hippolyti, quod dicitur Ad-silvam, cum fratribus secum a Farfensi cœnobio adductis, aliisque ibidem inventis habitare cepit, lugens ac dolens monasterii sui vastationem. Dein, audito Sarracenos etiam illuc adventare, castellum cum suis monachis ac militibus construxit in Matenano monte, ubi postea corpus sanctæ Victoriæ locatum est; ibique cum suis ad obitum usque permansit. Ita nobilissimum Farfense cœnobium, quod nulli in toto Italico regno, præterquam Nonantulano, ut fatetur Johannes chronographus, monasterio cedebat, in summam redactum est solitudinem, usque dum finita persecutione barbarorum, quæ per annos octo & quinquaginta sæviisse dicitur, instauratum est.

ANN. CHR. 889.
XXXIX.
Nortmannorum nova factio nota.

^d *Diplom. p.*
555.

^e *Labb. Elog.*
pag. 131.

^f *Diplom. p.*
556.

Proximo anno octogesimo-nono Nortmanni, relicti Senonibus, Parisios iterum obsident: sed ubi nihil promovent, per Matronam ascendunt, atque in vicinas effusi regiones, Treca incendunt; Virdunum, Tullum, & circumposita loca depopulantur. Eorum infestationibus Odo & Arnulfus reges pro viribus resistunt. Quid rerum tunc egerit Odo; veteres annales silent, quorum defectum ex regiis ejus litteris utcumque supplere conabimur, Aurelianis ^d versabatur IV. idus Januarii, ubi rogatu Raimonis episcopi, servum juris sui per excussionem denarii in liberatam asseruit. Carnotis erat III. idus ejusdem mensis, ut probat ejus præceptum ^e pro Pictavensi sancti Hilarii ecclesia, quod *Trohannus notarius ad vicem Eboli recognovit. Actum Carnotis, anno dominice incarnationis DCCC LXXXIX. indictione VII. (in editis male v.) anno secundo Odonis gloriosissimi regis.* Ebolus cancellarius idem erat abbas Dionysianus & Pratenfis. Eundem Odonem in monasterio S. Maximini prope Aurelianos XVI. kalendas Julii ^f existisse testatur ejus diploma,

erat ante annum ejus sæculi nonagesimum-quintum, quo Formosus papa Bernoni jam abbati Gigniacensi litteras pontificias concessit. In his litteris Gigniacum monasterium ab ipso Bernone, ejusque consobrino, Laifino nomine, ex propriis rebus constructum dicitur in honorem beati Petri apostolorum principis in territorio Lugdunensi. Exstat in tomo nono ^a Conciliorum placitum apud Varenas, ad præsentem annum relatam, in quo Bernardus quidam, vassallus Ermengardis reginæ, Balmam cellam, quam Berno abbas, ejusque monachi a Rodulfo rege *per præceptum acquisierant*, Gigniacensibus restituere cogitur. Verum hujus placiti chronicas notas vitiosas esse constat ex ipso Rodulfi regis præcepto, quo Balmam cellam Bernoni abbati contulit anno Domini nongentesimo-quarto, ejusdem Rodulfi sexto-decimo, atque adeo hoc placitum post hunc annum datum est, id est anno nongentesimo-quinto, indictione octava prædico, quæ in illo placito notatur. Itaque vix ante hunc annum conditum est Gigniacum monasterium a Bernone, quem a Gedeone Vesontionensi præfule abbatem ordinatum fuisse tradit chronographus Cluniacensis, qui Cluniaci vivebat sub sancto Odilone abbate, cujus iussu Cluniacenses chartas in unum codicem redegit, in quo ejus chronicon legitur. Hæc observare convenit, propterea quod plerique Gedeonem archiepiscopum ad principatum Caroli Magni referunt, adducti auctoritate cujusdam regii præcepti, quod potius Carolo-Calvo, quam Magno tribuendum esse superius ^b diximus. Hic est Berno abbas, cui celeberrimi Cluniacensis cœnobii primam originem, & sancti Odonis abbatis institutionem acceptam referre debemus, quod memoriam ejus in primis celebrem reddidit.

Cum Franco Laubiensis abbas Tungrensem seu Leodicensem episcopatum adeptus esset, hanc abbatiam ab Arnulfo rege, consentientibus fratribus, ecclesiæ suæ impetravit, facta prius conventionem, ut proventuum media pars fratribus inibi regulariter militantibus ad usum communem cederet, & *decime omnes indominate* ad portam monasterii in usus pauperum & peregrinorum; pars vero altera episcopo, ejusque ministris manciparetur. Arnulfi regis hac de re præceptum ^c refert Miræus, in quo Franco diu ante hanc abbatiam in beneficium tenuisse dicitur, & Arnulfus commemorationem Carlomanni regis & genitoris sui x. kalendas Octobris, quo ex hac vita migravit, tam in Laubiensi, quam in Leodicensi ecclesia instituisse. Actum Francofurti XVI. kalendas Decembris hoc anno, Arnulfi regis secundo, indictione VII. Non semel in Nortmannos arma gessit Franco cum Reginerio comite, quem Longum-collum vocant, eorumque sanguine manus cruentavit. Hinc sancta cruentis manibus tractare nefas ratus, Bericonem Leodicensem clericum & Teutricum Laubiensem monachum ordinandos episcopos, ut ipsius supplerent vicem, Romam misit, eisque ordinatis atque illinc reversis parochiam suam gubernandam commisit: ipse vero de reliquo in pace & otio consenuit usque ad annum nongentesimum primum, quo decessisse memoratur. Eodem anno Arnulfus rex Fabariæ privilegia rogatu Hugonis abbatis, qui Vitali successerat, renovasse traditur.

Cantuaræ in Anglia e vivis migravit hoc anno Æthelredus archiepiscopus, ut fert chronologia Augustinensis, non anno nonagesimo-tertio, ut habent actus pontificum Cantuariensium, auctore Gervasio. Post duos vacationis annos in illam sedem subrogatus Plegmundus, vir admodum religiosus, & sacris litteris non mediocriter instructus, qui eremiticam per multos annos vitam duxerat. Hic Romam profectus, pallium a Formoso papa obtinuit, indeque reversus, septem episcopos vacantibus ecclesiis consecravit. Idem regem Edwardum coronasse fertur. Cantuariensem ecclesiam annis triginta-quatuor rexit: cujus tempore Alfridus, Ceolbertus, & Beccanus abbates suburbano sancti Augustini monasterio præfuerunt.

Postero anno Nortmanni ex fluvio Matrona denuo Parisios accedunt, urbem que iterum circumstant. Sed cum opidani strenue se suaque defendere perseverarent, & a descensu hostium naves prohiberent; illi magnis laboribus, sicut prius, navigia per terram in Sequanam infra urbem devehunt; tum secundo flumine in oceanum, indeque ad fines minoris Britanniae advehuntur: ubi, capto sancti Laudi castello, traductis in Britanniam ipsam copiis, duobus fusi præliis, cum magna suorum jactura naves repetere coacti sunt. alii in regnum Lotharii effusi, agros vicofque Trajecto, Leodico, & Aquisgrano circumjacentes vastant,

ANN. CHR.
889.^a *Labbe*
Concil. to. 9.
c. 423.
Bibl. Sobus.
p. 60.^b *lib. 26. m. 1.*XLIV.
Laubiensis
abbatia eccle-
sia Leodicensi
tributa.^c *Notitia*
p. 76.Fabariæ pri-
vilegia renova-
ta.XLV.
Cantuarie
præfules.ANN. CHR.
890.XLVI.
Nortmanno-
rum nova factio
nota.

ANN. CHR. 890.

& Arnulfum regem, auxilio istuc cum copiis profectum, vincunt. qua victoria feroces Dani, altero proelio ab eodem rege subacti, & numero debilitati, in patriam demum reversi sunt.

XLVII. Ludovici regis Arelatensis coronatio.

Post pascha hujus anni Ermengardis, filia Ludovici quondam imperatoris eo nomine secundi, viro suo Bosone rege orbata, magnis cum muneribus Arnulfum regem convenit, ab eoque honorifice accepta est, tum ad propria remissa, ut tradit annalista Fuldenfis. causa ejus itineris haud dubie fuit, ut Arnulfum regem sibi propitium redderet ad futuram Ludovici Bosonis filii coronationem, quæ hoc anno ab Arelatensis regni episcopis, faventibus proceribus, *consultu domni apostolici*, Stephani scilicet papæ, in conventu Valentino facta est, agente in primis Bernoïno Viennensi pontifice, cui Aurelianus Lugdunensis, Rostagnus Arelatensis, & Arnaldus Ebrodunensis cum suis coëpiscopis assensu sunt. In quadam charta donationis, a Bernuino archiepiscopo factæ ecclesiæ Viennensi, hæc clausula legitur: *Actum Vienna publice in mense Februario, anno in quo vocatus & electus est a nobilibus principibusque regionis hujus Ludovicus, indictione IX.* Hæc obiter.

XLVIII. Salomon abbas S. Galli & episcopus.

Dimissa Ermengarde, Arnulfus causa orationis in Augiense monasterium venit, cui tunc Hatto abbas & Moguntinus archiepiscopus præerat, atque inde Constantiam accessit. Illic Salomoni episcopo mortuo, Salomon alter, ejus nominis tertius, suffectus. Hunc calculum probant annales Fuldenfes. Paulo ante regia auctoritate abjectus Bernhardus abbas sancti Galli eidem Salomoni locum fecerat. Ejus exauctorandi causa hæc fuit, quod Berengario Fori-Julii duci contra Arnulfum ejus amulum favere crederetur. Id factione maxime Hattonis archiepiscopi actum est in publico principum conventu, in quo Bernhardus innocens dejectus est. Exauctorationis ejus litteræ habentur. Eadem regis auctoritate subrogatus Salomon, quem apud Sancti-Gallenfes educatum, & litteris imbutum fuisse diximus. Huic palatino adhuc clerico permissum olim, ut in claustra Sancti-Galli quovis tempore, sumta ad portam cuculla, subiret, pollicito, se primo quoque tempore monastica nomen daturum. Id vero exsecutus est anno superiore, agente Ruggero monacho, quem sibi in rebus spirituales ducem elegerat. Huic aliquando capsam auream reliquiis refertam, quam a rege Arnolde seu Arnulfo ex Caroli augusti cimeliis acceperat, sancto Gallo offerre volenti, suadet Ruggerus, non aurum, sed se ipsum Gallo suo tandem offerat, & monachum, uti pollicitus erat, profiteretur. Regis obtento consensu, capsam ille suam collo suspensam gerens, tunica & cuculla indutus, ad aram sancti Galli, Bernharde annuente, nudipes accedit, multisque lacrymis peccata deslens, sæculo nuntium remittit, sitque sancti Galli monachus. Hunc lenius pertractavit abbas, quod magno Arsenio contigit, utpote in palatio mollius enutritum, eumque ceteris prætulit. Non multo post in aulam abbatis sui permissu revocatus, in pristinos restituitur honores, ac duodecim abbatias rexisse dicitur. In his erant Campidonensis, & Elewangensis, atque etiam Augiensis, si qua fides Ekkeharde, cui præferendus videtur Hermannus, domesticus auctor, qui Hattonem archiepiscopum per id temporis Augiæ abbatem præfert. Bernharde itaque abbate, ut mox dictum est, abjecto, Salomon per Hattonem regis jussu adductus est ad regendum sancti Galli monasterium, quod præ omnibus aliis abbatibus, cum spiritualibus, tum temporalibus rebus amplificandum curavit. Non conveniunt veteres in assignando ejus abbatialis regiminis initio. Heppidannus & Hermannus illud differunt in annum sequentem. Ekkehardus vero ait, eum sancto Gallo annum unum ac dimidium præfuisse, ante quam Constantiensi ecclesiæ prælatus esset. quod hoc anno factum tradit annalista Fuldenfis, ejus temporis æqualis. Hujus nodi solutio pendet ex litteris exauctorationis Bernhardi abbatis, quæ apud sanctum Gallum asservantur, sed forsitan absque chronicis notis, a nobis petita, sed non obtenta.

XLIX. Hatto archiepiscopus S. Georgii cellæ auctor.

Si Bernhardi exauctoratio per Hattonem jam archiepiscopum facta est, hæc non contigit ante annum insequentem, quo Hatto in locum Sunderoldi Moguntini antistitis subrogatus fuit. Erat is Augiensis abbas, quem, quod regi acceptissimus esset, *Cor-regis* appellabant. Duodecim abbatias habuisse dicitur apud Ekkehardum. Idem cellam & basilicam in honorem sancti Georgii in insula, scilicet Augiensi, extruxit, referente Hermannus. Eandem basilicam ejusdem sancti martyris reliquiis

ANN. CHR. 890.

decoravit, capite nimirum & alio quodam membro, plurimisque aliis sanctorum reliquiis, quas a Formoso Papa, qui hoc anno ex Portuensi episcopo in locum Stephani suffectus est, impetravit, & in Alamanniam ad novum monasterium suum transtulit. Hiatus est in anno in martyrologio Notkeri ad septimum kalendas Maii, quo die ejus translationis fit mentio. Ekkehardus, aliique post eum, Hattonem Fuldensem monachum & abbatem fuisse aiunt. sed hæc nominis æquivocatio est apud illos auctores, qui hunc Hattonem cum alio cognomini confundunt. Certe in annalibus Fuldenfis & in chronico Reginonis ad annum sequentem, Hatto iste *Augensis* tantum *cœnobii abbas* dicitur. inde oritur dubitatio de duodecim illis abbatibus, quas Ekkehardus ei tribuit. Reginoni *multorum in Augia monachorum pater*; annalista Fuldenfis *Haddo abbas Augensis cœnobii, homo subtilis ingenii* prædicatur. Successit in locum Sunderoldi archiepiscopi ex abbate Fuldenfi, qui Nortmannis incaute occurrens interfectus est anno insequenti vi. kalendas Julii, ob idque quasi martyr a posteris habitus. Sepultus est apud sanctum Albanum, apposito epitaphio, quod Serarius retulit.

a Ann. Fuld.

Salomonis abbatis tempore festiva res contigit apud sanctum Gallum. In præcipuis ejus loci monachis tres eminebant, moribus longe dissimiles, sed tamen studiis pares, Notkerus, Tutilo & Ratpertus, de quibus jam superius egimus. His unus erat in litteras animus, sed frequens ab otiosis, ut fit, injuria & detractio. Notkerus, omnium hominum mitissimus, contumelias surdis auribus præteribat: Tutilo vero & Ratpertus, acriores animis, minusque perferendis nati injuriis, rarius ab aliis lædebantur. Inter alios refectorarius, Sindolfus nomine, homo rudis & illiteratus, cum annonam fratribus sæpe aut detraheret, aut depravaret, Notkero in primis incommoda faceffebat. Hinc querelæ a fratribus, sed maxime a tribus his viris, quos Sindolfus apud abbatem fictis passim criminationibus traducebat, quasi de abbate ipso sinistra loquerentur. Impositori aurem ac fidem præbuit abbas facilius, tribusque illis viris rancorem animi nonnumquam factis demonstrabat. Hi vero, cum in nullo sibi conscii essent, Sindolfo vicem retaliare constituunt. Erat tribus illis cum permissu prioris consuetudo, ut illo temporis intervallo, quod sanctus Benedictus inter nocturnas vigiliis ac laudes matutinas lectioni assignat, in scriptorio una convenirent, & de scripturis simul differerent. Forte Sindolfus quadam nocte furtim ad locum foris appropriat, aureque ad vitream fenestram apposta, si quid in malam partem rapere posset quod abbati referret, tacitus auscultabat. Hominem sensit Tutilo, qui fenestræ affidebat, & latine, quod ille non capiebat, sodalibus suis consilium dat: Notkero quidem, quia timidusculus erat, in ecclesiam ut cederet: Ratperro, ut, flagello fratrum, quod in pyræali pendebat, arrepto, foras iret, & Sindolfum egregie exciperet, dum ipse vitrea fenestra reclusa hominem introrsum teneret. Factum dictum: susurrone verberum grandine multavit Ratpertus, qui eo vociferante clam se subduxit. Excitati omnes insolitis clamoribus accurrunt, & Sindolfum belle multatum agnoscunt. Quærentibus nonnullis, quis eum sic castigasset; id ab angelo Domini factum respondit Tutilo. Aberat a loco abbas dum id contigit: qui re accepta delatori, cum poenam tantæ gravitatis viris pro tali homine imponere non auderet, damnum quodam modo præstaturus, eum operariorum decanum constituit, verberibus quam præmio digniorem.

L. Festivum factum apud S. Gallum.

Ætatem senio gravem tunc agebat Regenbodo Hirsaugiensis abbas: qui, privata vitæ studio, præfecturam hoc anno in cœtu fratrum resignavit. Ex eo tempore tanta puritate reliquum vitæ exegit, tanta severitate corpus suum castigavit, ut omnes mirarentur in sene viribus effeto tantum fervorem. Nullum deinceps verbum otiosum ex ejus ore fluxit: levia vel scurrilia nec protulit umquam, nec tulit. Nulli, nisi de seipso, quemquam obloqui patiebatur. Parcus ciborum, sed vini parcissimus, omnibus diebus, præter dominicam, jejunabat. In oratione die nocteque assiduus, somno utebatur permodico, nullo umquam tempore otiosus. Interrogatus a fratribus, cur tanta se inedia & districtione maceraret, qui totam vitam criminis omnino expertem duxisset; respondisse fertur, se multa bona opera, dum abbatibus officio fungeretur, omisisse. *Afferre namque solet, aiebat, plures negligentias prælatura infirmis hominibus, quam virtutes.* Et is quidem ejus vitæ tenor fuit usque ad mortem. Electus in ejus locum Harderadus Francus, scholarum præfectus, qui monasticum ordinem sub Gerungo abbate professus adolescens, ita illi-

LI. Regenbodo Hirsaugie regimem Harderado cecidit.

ANN. CHR.
890.

batum deinceps retinuit, ut a cunctis quasi Placidus alter haberetur. Luthelmus post eum scholas rexit, multorum institutor monachorum. Harderodus Hirsaugienfibus præfuit annos fere viginti-octo. Anno ejus primo reliquæ sancti Aurelii præfulis, ejus loci patroni, ob metum imminentium Nortmannorum in testudinem subterraneam ab ipso abditæ, per annos centum & septuaginta latuerunt. Spirensis ecclesiam, in cujus parochia Hirsaugia sita est, tunc administrabat Einhardus episcopus: cui Amalricus monachus Wissenburgenfis, vir doctus, sequenti anno successit in annos tantum duos & quatuor menses; & post eum Bernardus, qui & ipse monachus fuisse dicitur. Hæc ex Trithemio in prolixiori historia Hirsaugienfi.

LII.
Herisfense
parthenium
confirmatum.
a Amal.
Paderborn.
p. 221.

Habita est hoc anno synodus apud Forcheimium, ubi Sunderoldus Moguntiacensis archiepiscopus, qui Liutherto eodem anno successerat, Herisfensis parthenonis constructionem, dotationemque, rogatu Bisonis Patherbrunnensis episcopi confirmavit, una cum venerabili Herimanno Coloniensi archipræsule, aliisque episcopis & abbatibus, qui prædicto conventui interfuere, synodiceque hac de re literis subscribere. Post episcopos, fere eosdem, qui prædicto Moguntino concilio subscripti leguntur, apposita sunt signa quinque abbatum, scilicet Lihardi, Faraberti, Hatthonis, Gerhardi & Godescalci, abbatis nimirum Corbeia-novæ, qui proinde Bovoni abbati, ejus nominis primo, jam successerat. Annus jam erat tricesimus a condito Herisfensi asceterio per Liuthardum Patherbrunnensem episcopum & sororem ejus Walburgam, primam ejus loci abbatissam, quæ ad hoc tempus pervenisse videtur. Certe in vivis adhuc erat anno DCCC LXXXVII. quo anno Carolus Crassus idem monasterium, resque omnes ad illud pertinentes, regia auctoritate comprobavit. Hinc patet eam supervixisse sancto Remberto Hammaburgensi archiepiscopo, cui valde familiaris erat, testante ipsius Remberti ad eam epistola, cujus fragmentum superius e retulimus. Ejus sepulcrum ceteris erectius e terra hodie quoque conspicitur in adjuncto Herisfensi ecclesiæ sacello, cui inscriptum hoc epitaphium, a Schateno relatam.

Walburgæ
abbatissæ obi-
tus.b Amal.
Paderborn.
p. 200.c lib. 36. n.
93.

*Hic veneranda jaces Walbruc, qua mente virili
struxit, & hoc rexit prima monasterium,
Subjectis vitæ tribuens exempla beata,
Ecclesia cunctas amplificavit opes.
Nunc te, Christe, primum videat, quem semper amavit,
Ut dextris illam consociet ovibus.*

III. NON MART. OBIIT.

Nec plura de hac Walburga.

Mollenbeca-
num monaste-
rium.
d Amal.
Paderborn.
p. 232.
Corbeia-novæ
viri illu-
stris.

Forcheimii residebat non multo post Arnulfus imperator, cum Mollenbecani in Westfalia monasterii, quod Hildeborchia nobilis matrona condiderat, foundationem suo calculo comprobavit. Tabulas recitat Cleinsorgius Germanico idiomate, quas, si melius consultus fuisset, Latine, ut erant, retulisset.

Prædictum concilium sub finem anni habitum fuisse ex eo intelligitur, quod ei subscripsit Gothescalcus Corbeia-novæ abbas post Bovonem seniore, qui hoc ipso anno, ut in ejus loci annalibus legitur, & quidem III. kal. Novembris decessit. Bovone abbate Wigbertus Corbeia monachus Hildensheimensem episcopatum adeptus est anno DCCC LXXXII. idemque sententiæ, in Moguntina synodo pro Corbeienfi & Herifordensi monasteriis lata, post triennium subscripsit, uti & Forcheimenfi hoc anno. Floruere etiam sub eodem abbate Solatius monachus, religionis propagandæ causa missus ad Nortmannos; necnon Wimo lector, ob expeditam doctrinam magnæ ubique habitus, ex annalibus Corbeienfibus. Denique Evilpus, Corbeia itidem monachus, anno præcedente DCCC LXXXIX. assumptus est ad sedem Halberstatensem, mortuus anno DCCC XCVI. Huic successit Sigismundus ex Hirsaugienfi cœnobita. Neque Wigbertum, neque Evilpum monachos fuisse rescivit Bruschius, quod ex prædictis annalibus discimus: in quibus Wigberti pontificatus prorogatur ad annum DCCCC III. quem alii plurimum decurant.

LIII.
Corbeia Gal-
lice abbates.
c lib. 37. n.
75. & lib. 38.
n. 31.

In Gallia Angilbertus seu Engilbertus Corbeia abbas, sub hoc tempus mortuus, locum fecit Heiloni abbati, quem Gunthario domestici & vulgati indices substituant, abbatum ordine perturbato, ut superius e probatum est. Engilberti obitus

ANN. CHR.
890.

contigit nonis Februarii, quo die fratres pastum ex villa Curcellis habere debebant. Heilo post eum electus ex majori ecclesiæ æditio, novem tantum mensibus Corbeiam rexit, mortuus XVII. kalendas Septembris: quo die fratribus refectio pinguior a cellerario exhiberi debebat pro Gunthario & Heilone abbatibus. quæ communis institutio Heilonem Gunthario proxime successisse posteris persuasit. Heilonem excepit Franco vicissimus Corbeia abbas, frater Hermenfridi comitis Ambianorum: quo agente Franco sancti Gentiani martyris corpus ab Otgero Ambianorum antistite impetravit. Id factum Odone rege tradit vetus hac de re historia, in actis nostris edita: diem notavit Nevelo Corbeia monachus ante annos sexcentos, his verbis: VIII. idus Maii exceptio corporis sancti Gentiani martyris, quod divina dispositione a venerabili Ogero Ambianensium præfule pia memoria abbati Franco donatum, & evidentibus miraculorum signis gloriose translatum, cum ceteris patronis digne collocatum veneratur, & semper venerabitur. Hæc dies olim apud Corbeienfes nostros sollempni ritu recolatur: qui, ut se Otgero gratos exhiberent, ejus obitum sollempni anniversario kalendis Augusti instituerunt. Is est Otgerius Ambianensium præful, cujus vita ad centum amplius annos producta fuisse dicitur in Frodoardi chronico, isque anno DCCCC XXVIII. obiit, vir sanctus & plenus dierum. Franco abbas Corbeia opidum muris cinxit, privilegiorum confirmationem a Christophoro papa & a Carolo Simplice obtinuit, tria placita quotannis fieri jussit, in quibus homines ligii ejus monasterii per tres dies in Natali Domini, paschate-clauso, & pentecoste, clientelam suam abbati exhibere deberent sub multa decem solidorum. Id factum dicitur assensu septem monasterii ballivorum, scilicet præpositi, cellerarii, camerarii, thesaurarii, hospitalarii, infirmarii, & elemosynarii, quibus singulæ redituum portiones, sub annua ratione conventui reddenda, erant assignatæ. Habetur in rotulo seu volumine Corbeienfi index omnium hominum ligiorum, ex quibus præcipui erant domini Inrensis, Bovensis, Picquiniensis, Britulienfis & Helliensis: quorum heredes, cum in feodum succedebant, domino abbati decem libras pro relevatione, & pallium suum cambellano debebant; fidelitatem faciebant domino abbati; & dominus abbas eos de feodo investiebat suo anulo aureo; debebantque exercitum & equitatum; & post mortem abbatis hominum & fidelitatem exhibebant novo abbati, qui eos anulo suo aureo de feodo investiebat. Similia officia præstabant alii ligii homines, qui numero centum quinquaginta erant, præter homines non ligios, qui tantum fidem suam abbati obstrangebant.

S. Gentiani
translatio.Officia clau-
stralia & ho-
mines Cor-
beia.

Sub idem tempus combustum est a Nortmannis Amaufense in Burgundia monasterium, quod Agilmarus Arvernorum præful ad excipiendas, ut superius a vidimus, sancti Vientii reliquias in avito fundo condiderat. Forte hoc incendium contigit ante biennium; quo tempore Besuense monasterium ab iisdem paganis penitus vastatum est. Destructo Amaufi monasterio, vir illustris Manasses, Richardi amicissimus, ejusdemque in ducatu Burgundia successor, monasterium in territorio Aduensi, tutissimo in loco sub montem Vergiaci castri ædificare cepit cum consilio uxoris suæ Hermengardis, fratrique sui Walonis seu Walæ Aduorum episcopi; ibique sancti Vientii ossa reposuit, collatis eidem cœnobio multis possessionibus, quod ab omni sæculari subjectione liberum Romani pontificis providentiæ commisit. In primario Usuardi martyrologio secunda manu, sed tamen antiqua, adscriptum legitur ad idus Januarii, In monte Viriziaco sancti Vientii confessoris. Nunc ibidem cella est seu decanatus monasterii Cluniensis, sita haud procul a Nuitio opido, ad radices montis Vergiaci, in cujus vertice olim magnificima arx erat, Vergiacensis stirpis caput, cujus muros Henricus IV. subruj jussit. Olim in illo monasterio viginti-octo monachi erant.

LIV.
S. Vientii
translatio Ver-
giacum.
a lib. 36.
n. 87.

Besuensi monasterio tunc præerat Walcaudus seu Gualcaudus abbas, cujus rogatu Argrimus Lingonum antistes Besuensibus quasdam restituit ecclesias & possessiones, quas Geilo ipfius antecessor eis contulerat ob reliquias sancti Prudentii, ab eo ex Aquitania istuc translatis. Argrimi literæ datæ sunt pridie idus Aprilis, indictione VIII. anno secundo regnante Odone rege. Idem Argrimus, petentibus monachis, beati Prudentii corpus retulit Divione, quo propter metum Nortmannorum antea translatum fuerat. Fallitur chronographus e Besuensis, qui Walcaudum abbatem a Walcado & Galcaudo distinguit.

Walcaudus
Besuæ abbas.
b Spirit. 10. r.
p. 529. v. sui
pra n. 30.

c lib. p. 531.

ANN. CHR. 890.
L V.
Odonis diplomata pro Edua, Crassa & Juncellis.
* Mena.
a V. supra p. 39.

Nondum Walo Aduensem episcopatum adeptus erat hoc anno, quo Adalgarius ei adhuc præerat. Id patet ex diplomate Odonis regis, eidem Adalgario restituentis villas Cuniacum, Selviniacum, & Saviniacum, litas in pagis Nivernensi, Cabilonensi & Matifconensi: cujus diplomatis authenticum exemplar legitimus in archivo sancti Nazarii Aduensis, quod *Throannus notarius ad vicem Eblonis recognovit. Data x. kal. Julii, indictione VIII. anno incarnationis dominice DCCC XC. anno III. regnante domino Odone. Actum Maaduno * monasterio*, infra Aurelianos. Sigillum diplomati affixum * est integerrimum, idem omnino cum eo, quod in libro sexto de re diplomatica exhibuimus, sed cum hac inscriptione, ODO GRATIA DT REX. Ex qua intelligitur, genuinam in illo sigillo representari Odonis regis effigiem, non antiqui imperatoris Romani, uti suspicabar ex sigillo Carnutensi, in quo lemma non amplius apparet. Idem princeps, rogatu Suniefredi abbatis beatæ Mariæ Urbionensis seu Crassensis in Septimania, superiorum regum privilegia eodem anno confirmavit. Idem princeps, rogatu Suniefredi abbatis beatæ Mariæ Urbionensis seu Crassensis in Septimania, superiorum regum privilegia eodem anno confirmavit. Idem princeps, rogatu Suniefredi abbatis beatæ Mariæ Urbionensis seu Crassensis in Septimania, superiorum regum privilegia eodem anno confirmavit. Idem princeps, rogatu Suniefredi abbatis beatæ Mariæ Urbionensis seu Crassensis in Septimania, superiorum regum privilegia eodem anno confirmavit.

b Capitul.
no. 2. c. 1519.

LVI.
Samsonis abbatiss Hispani & Vintilæ eremitæ obitus.

Diſtum est superius de Samſone ſancti Zoili prope Cordubam abbate, qui Sextilis menſis viceſima-primæ die hujus anni obiitſſe dicitur in epitaphio, quod Cyprianus preſbyter ipſi compoſuit, quale a Morale relatum eſt in ſcholiis ad librum primum Memorialis ſancti Eulogii, in hæc verba.

*Quis, quantuſve fuit Samſon ſanctiſſimus abba,
Cujus in urna manent hæc ſacra membra ſub aula,
Perſonat Heſperia, illius fame ſota.
Fleſte Deum precibus, lector, nunc fleſte peroro,
Æthera uti culpis valeat conſcendere verſis.
Diſceſſit longe motus, plenuſque dierum
Sextilis namque menſis primo & viceſimo ſole.*

Era DCCCC XXVIII.

Apologeticum, ut diximus, tribus libris ſcripſit pro martyribus ſui temporis, quod in bibliotheca Toletanæ eccleſiæ aſſervari teſtis eſt idem Morales.

Ad eundem annum referitur obitus Ventilæ eremitæ Hiſpani, qui prope urbem Auriam * in Gallicia vitam ſeveriſſimam exegit. Acta ejus leges apud Gononem. Annum ac diem ejus obitus appoſita ad ejus ſepulcrum docet inſcriptio: *Hic requieſcit ſamulus Dei Vintila, qui obiit die x. kalendas Januarias, era DCCCC XXVIII.* Colitur ut ſanctus antiqua traditione majore, teſtante Baronio. Eadem æræ nota conſignatum habetur Aldeſonſi Magni teſtamentum, quo multa largitur monaſterio ſanctorum Hadriani & Nataliæ martyrum prope Turionem in parochia Ovetenſi, cujus cathedrali eccleſiæ hæc abbatiæ unita eſt. Subſcribunt regis teſtamento Xemenæ ejus conjux, Hermenegildus ſedis regiæ Oveti * epiſcopus, aliique præſules, abbates & proceres apud Moralem & Baronium.

* Ornce.

S. Hadriani monaſterium.

* Oviada.

ANN. CHR. 891.

LVII.
Nortmanni Sithiu aliaque loca infeſtant.

Vertente anno recrudescunt Nortmannorum in Galliam impressiones. Has sensit in primis Sithienſe monaſterium, quod quingenti amplius Dani hoc anno adorti ſunt. Rem narrat auctor anonymus in libro ſecundo de miraculis ſancti Bertini, ubi Danorum claſſis a confluentia Iſaræ in Sequanam ad Noviomum civitatem aſcendiſſe dicitur, ibique munitionem feciſſe circa villam Chiriſiacum ſeu Carſiacum, ad australem urbis partem ſitam, natura loci, ſcilicet aqua & ſilva munitam: ſed illinc tandem fame cogente diſcedens, in regnum Lotharii ſe ſe effuſiſſe. Ex his quingenti & quinquaginta ceteris audaciores contendit ad pagum Teruannemſem, & ad Sithienſe monaſterium, quod Fulco abbas, tunc archiepiſcopus, fuſſe, gleba & caſpate artiſicioſiſſime munierat, acceſſiſſe quinta-decima die

post paſcha, cum cardinalis miſſæ conventus publice ageretur. Ad eorum adventum Sithienſes non omnino conſternati, ſed tutelarium ſanctorum meritis ac virtutibus conſiſi, primo confeſſione & expiatione peccatorum, tum perceptione corporis & ſanguinis Chriſti muniti, non modo hoſtium aſſultus ſtrenue retulerunt, ſed etiam cum præda hinc diſcedentes, præter novem, omnes occiderunt. quæ cædes ad locum Windigamum facta eſt. Hanc hoſtium ſtragem ſanctus præſul Audomarus cuidam religioſiſſimo ſancti Bertini monacho, ædituo ejuſdem præſulis, nomine Herrico, in ſomnis prædiſſe dicitur. Alia Nortmannorum claſſis, Moſa circa Leodicum tranſvadata, prælium ad torrentem Guliam cum Lotharianis conſerunt. quo in prælio Chriſtiani fuſi, Sunzo ſeu Sunderoldus Moguntia antuſtes & Arnulfus comes cum innumeris aliis cæſi ſunt vi. kalendas Julii.

Sunderoldo ſuffectus Hatto Augienſis abbas, ut anno ſuperiori diximus, obſcuro genere ortus, qui deſſori ſuo moribus longe diſſimilis fuiſſe traditur, homini religioſo, ſimplici, & litteris a pueritia in Fulda imbuto: Hatto vero ingenio ſubtilis & vaſer, conſilio peior, an melior fuerit, incertum eſſe dicit annaliſta Saxonicus. Accepta ſuorum clade, Arnulfus rex ex Bajoaria in Belgicam venit, Rhenoque tranſmiſſo, hoſtes ad Thiliam amnem prope Lovanium aſſecutus, eos ad interneſionem delevit. quo facto, in Bajoariam revertitur.

Paulo ante hanc expeditionem Arnulfus ad preces Deotmari ſeu Theotmari Juvavenſis ſeu Saltzburgenſis archiepiſcopi, ſuique archicapellani, monaſterium ſancti Salvatoris, ad lacum Chieminacum poſitum, quod vulgari vocabulo Owa tunc dicebatur, principi ejus diœceſis eccleſiæ S. Hrodoberti tribuit, a ſuperioribus regibus traditum Mettenſi eccleſiæ, cui Arnulfus ejus loco abbatiæ Luxovii aſſignavit. *Data IIII. kal. Julii, anno Domini DCCC XCI. indictione VIII. (legendum VIII. anno tertio Arnolſi piſſimi regis. Actum Reganeſpore.* Ex quo intelligitur, Luxovienſem abbatiæ, uti & Chiemenſem, tunc proprio paſtore ad tempus deſtitutam fuiſſe, immo fere monachis, qui partim cæſi, partim fugati a paganis fuerant, ut paulo ante vidimus. Prædictum Arnulſi diploma, quod Hundius * retulit, Aſpertus cancellarius ad vicem Deotmari archicapellani recognovit. Eandem abbatiæ eidem Juvavenſi eccleſiæ Otto magnus, rogante Friderico archiepiſcopo, confirmavit. Obſcura eſt origo ejus monaſterii, quod poſtmodum canonicis regularibus ſæculo duodecimo ceſſit. Hoc eſt monaſterium^b Chamincſem, cujus abbas Liutfridus in libello ſocietatum Augienſium laudatur. Eodem anno urbs Ratiſpona, ubi præmiſſum Arnulſi diploma datum, iv. idus Auguſti combuſta eſt, ut tradunt annales Fuldenſes, excepta domo ſancti Emmerammi, & ſancti Caſſiani baſilica. Mortuus etiam Embricho epiſcopus, cui Aſpertus ex-monacho ſancti Emmerammi ſucceſſit, idem, ut puto, cancellarius, qui ſuperius Arnulſi præceptum ad vicem Deotmari archiepiſcopi recognovit; Tutonem, ejuſdem cœnobii itidem monachum, poſt tres annos fortitus ſucceſſorem. Aliud ibidem cognomine cœnobium erat puellarum, ad quod poſt triennium Hildegardis Ludovici regis filia reſegata ab Arnulfo eſt.

In nova Corbeia Bovoni abbati mortuo Godeſcalcus jam ſucceſſerat^c ex dictis anno ſuperiore, quo tempore corpus ſancti Juſtini martyris e Gallia iſtuc tranſlatum fuiſſe tradunt Saxonici annales. Sub Godeſcalco abbate, ut ibidem ex Ditmaro legitur^d, vixit quidam monachus, Alfricus nomine, admodum religioſus, qui gravem migraneæ dolore patiens, pro remedio in capite ſecari juſtus eſt. Is, ingraveſcente dolore, ad extrema redactus, dæmones adſtantes, ex hiſque unum peccatorum ſuorum volumen ipſi objicientem, ſibi videre viſus eſt. quibus fugatis, ſanctus Vitus martyr, loci patronus, eundem manu impoſita ſanaverit, juſſeritque Gotheſcalco abbati ut renuntiaret, niſi mox ſuis admonitionibus acquieſceret, brevi fore, ut, eo ſuperſtite, alium in ſede ſua ſubſtitutum videret. quod ita contigit, Bovone juniore in ejus locum ſuffecto. In Corbeienſi chronico Bovo ſenior annis undecim locum rexiffe, ac III. kalendas Novembris obiſſe dicitur. Godeſcalco vero regiminis anni decem tribuuntur. Poſt biennium Arnulſus imperator^e Corbeia homines a militia onere exemiſit. quo tempore Adalwardus, ejuſdem Corbeia monachus, epiſcopus in Suecia, multas Chriſto animas lucrabatur, ut in ejus loci annalibus legitur. Hic videtur eſſe Adalwardus epiſcopus, qui ad Heinricum Germaniæ regem anno DCCCC XXVI. miſſus^f eſt a Folcmaro Corbeia abba-

ANN. CHR. 891.

Sunzoni archiepiſcopo Moguntino Hatto ſucceſſit.

LVIII.
Chiemenſe monaſterium S. Rudberto tribuitur.

a Metrop. Saſſib. 10. 2. pag. 236.

Aſpertus epiſcopus Ratiſponenſis.

b Analeſt. 10. 4. p. 642.

LIX.
Corbeia. novæ abbates, & alii eventus.

c num. 52. d Ditmar. lib. 4. p. 50.

e Annal. Paſſerborn. p. 228.

f ibid. p. 257.

ANN. CHR.
891.
L X.
Hucbaldo monacho donatio facta.

te, rogaturus, ut sui monasterii privilegia renovaret.

Sithiense monasterium, cujus modo meminimus, tunc administrabat Rodulfus abbas, qui Hucbaldum monachum ex Elnonensi sancti Amandi monasterio ad se suosque erudiendos *Sithiu* accersivit. cui ad repensandam operam mercedem quoddam prædium tribuit, ut tradit Folcuinus monachus in chartario Sithiensi. Anno DCCC XCI. inquit, *isdem abbas Rodulfus concessit per præstariam Hucbaldo monacho cœnobii sancti Amandi villam monasterii sui Sithiu in pago Vermandinse, nuncupante Hidlini-curtem, cum villulis ad eam pertinentibus.* Hanc vero possessionem Sithiensium monachorum usibus applicari voluit Hucbaldus scripta præstaria, in qua hæc observanda sunt. *Notum esse volumus, qualiter dilectus confrater noster Hucbaldus, ex cœnobio almi pontificis Amandi confessoris ad erudiendum dominum abbatem Rodulfum, seniore nostrum, concedente ac precipiente Gauzolino ejusdem loci abbate, omnibusque sancte illius congregationis fratribus consentientibus, destinatus, petierit a prefato domino Rodulfo quasdam res propter temporalis solatia necessitatis, dum ejus adhereret lateri, ab illo concessas sibi, nostris specialiter usibus delegari atque contradi: sic tamen, ut annis singulis ad festivitatem sancti Amandi, quæ est VII. kalendas Novembris, de ipsis rebus nobis refectioem præparet.* Ad eundem modum Sigeberto Gemblacensi monacho a monachis cœnobii sancti Vincentii Mettensis ob præmium doctrinæ ipsis impense quadam possessio concessa fuit.

L X I.
Abbas electio monachis S. Petri Senonensis affecta.

Magduni in agro Aurelianensi ad Ligerim habita est hoc ipso anno synodus episcoporum jussu gloriosi regis Odonis, ubi, cum de diversis ecclesiæ utilitatibus ageretur, delata est querela monachorum sancti Petri cœnobii suburbii Senonensis, expositulantium, quod eis ab archiepiscopis ejus urbis multi hæctenus ex aliis cœnobii sibi præfecti sint abbates, magno ejus loci detrimento. quod quia præter regulam beati Benedicti & institutionem sacrorum canonum factum erat, sancitum est a beatis pontificibus, hortante Gualterio seu Walterio Senonensi antistite, ut nullus deinceps ordinaretur vel constitueretur pater monasterii, nisi quem ipsi sua dispositione & libitu voluntatis ex seipsis eligerent. Synodicis ea de re litteris subscripsere ~~monachis~~ Gualterius Senonensis, & Hebernus Turonorum archiepiscopi, alique tum archiepiscopi, tum episcopi, quorum nomina videre licet apud Clarium monachum a Senonensem. Recentiorum temporum sunt constitutiones Gualtero archiepiscopo adscriptæ, in quibus *prioratus conventuales*, canonici *regulares*, moniales *nigre*, vocabula insolita erant tempore Gualteri archiepiscopi Senonensis: qui etsi monachus non fuerat, sed canonicus, optime in monachos sancti Petri affectus fuit.

a Spicil. to. 2.
p 734.

S. Columbæ monachis refugium datum.

Grassantibus passim in Burgundia Nortmannis, cum sanctæ Columbæ apud Senonas monasterium suburbanum eorum insultibus pateret, rex Odo monachorum quieti & securitati consulens, interventu Rotberti comitis, consentiente reverentissimo comite & abbate Richardo, aream intra urbem eis concessit ad ecclesiam, & ædificia refugio necessaria construenda: ita ut imminente necessitate posternam ad prædictam aream habere possent, quæ iter secretius eis ad monasterium præberet ad necessaria comportanda vel exportanda. *Datum XVI. kal. Julii, indictione VIII. anno III. regnante domino Odone gloriosissimo rege. Actum apud Vermeriam palatium.* Hoc præceptum Trohannus notarius ad vicem Eblonis recognovit. Exstructa eo loci ecclesia sancti Benedicti, modo parœcialis, cum domibus, quæ hæctenus a monachis sub annuo censu locantur.

L X I I.
Nantuaco refugium facta ab Aureliano.

Eadem fuit caritas Aureliani Lugdunensis archiepiscopi in Nantuacenses monachos. Cum enim idem pontifex canonico more diœcesim suam perlustraret, venissetque in Nantuadis cœnobium sancti Petri; abbas ejusdem cœnobii, Bertranus nomine, cum commisso sibi grege calamitatem & inopiam sui monasterii eidem pontifici flebili modo exposuit, obnixè rogans, ut quasdam possessiones, sibi a superioribus archiepiscopis substractas, restituere ne gravaretur. Horum precibus flexus Aurelianus, cellam, quæ dicitur *Pomeirs*, & sanctum Albanum cum suis appendicibus, ab ipso loco abstracta, eis reddidit, addita etiam ex propriis aliarum villarum donatione, in episcopatu scilicet Lugdunensi, Nivernensi, & Gebennico, quod ut ratum in perpetuum permaneret, manu propria scriptum hac de re instrumentum roboravit, & nobilium ac pontificum manibus roborandum obtulit. Eorum nomina defunt in codice Nantuacensi, ex quo illud eruit noster Stephanotius,

tius, prout in appendicè nostra referemus. Nantuacum annis decem rexerat Aurelianus; sed postmodum in suum locum Bertramnum seu Bertrannum substitui curavit. Bertranno successit Adalrannus eo nomine secundus, & ipse, sicut prior, Matisconenis episcopus, ut superius a expositum est. Hic ab Aureliano evectus ad ordinem sacerdotii, ejusdem jussu ecclesiam sancti Stephani Girisiaci regendam accepit. Cum plebem sibi creditam sedulo erudiret, in locum Geraldi Matisconenis episcopi defuncti post multas turbas calitus designatus subrogatur. Dein faculi pertæsus, ad Nantoadis monasterium se recepit: ubi, postquam in obedientia strenue se exercuit, denuo præfecturam ejus loci subire coactus est invitus, parere malens quam præfesse.

ANN. CHR.
891.
Nantuacenses abbates.
a lib. 28.
n. 82.

Bellilocensi apud Lemovices monasterio præerat hoc anno Rainulfus abbas, ut patet ex litteris cujusdam Aviti, qui res suas eidem cœnobio tradit, sitas in orbe Lemovicino, in vicaria *Afnaccense*, in villa, quæ vocatur *Lupiacus*, cum cæsa dominicaria, cum ipsa baccalaria, seu cum ipsis mansis, qui ad ipsum pertinebant. Hæc vero tradit pro remedio animæ suæ, & pro anima avunculi sui Goldrici, qui easdem res ipsi concesserat, & pro anima genitoris sui Avidi seu Aviti, genitricis suæ Ingelbergæ, & fratris sui Antonini. Facta hæc cessio in mense Augusto, anno quarto regnante Odone rege. Subscribit ipse *Avidus*, & post eum Antoninus, Amaldus, Gerardus vicarius, & alii. Idem Rainulfus abbas notatur tum in litteris Eldoardi anno Odonis regis sexto, tum in charta cujusdam Blandini de villa Rodesalio & Sereniaco vicariæ Exidentis, in mense Januario, anno octavo, quo *Oddo regnare cepit*; tum in alia charta cujusdam Frotarii & uxoris suæ Goldindis, qui, consentiente filio suo Galmando, res proprietatis suæ, positas in orbe Lemovicino, in vicaria *Vertadense*, in villa, quæ vocatur *Biarois*, Belliloco donant in mense Maio, anno octavo regnante *Oddone rege*. Et tamen hoc ipso anno, & quidem mense Aprili, Gairulfus abbas Belliloco præfuisse dicitur in litteris Calstoni & uxoris ejus Adalgridis, qui ecclesiam sancti Juliani martyris cum ipsa baccalaria, & mansis ad eam pertinentibus, aliaque Bellilocensibus contulerunt in mense Aprili, anno octavo regnante *Odono rege*. Is est Garulfus seu Gairulfus abbas primus Bellilocensis, qui, cum ob gravem senio atatem regendo monasterio imparem se sentiret, Rainulfum sibi coadjutorem sublegit. Ejusmodi coadjutorum alia exempla passim occurrent in his annalibus, ut in monasterio Cluniacensi, & in ipso etiam Bellilocensi monasterio, in quo Geraldus simul cum Bernardo, item cum Adalgiso abbas memoratur. Garulfus abbas notatur annis secundo & sexto Odonis regis, idemque persistit usque ad decimum annum ejusdem regis, ut postea videbimus. Nulla vero Rainulfi mentio est post Odonis regis annum octavum, forsitan quod decesserit ante Garulfum, quem atate grandævum fuisse oportet, quippe qui ab anno primo Caroli Calvi ad decimum Odonis regis in Bellilocensibus chartis occurrit. Tertius Belliloci abbas fuit Rodulfus, cujus prima mentio est anno nono, quo Carolus Simplex regnare cepit.

L X I I I.
Bellilocenses abbates.

Regebat hoc anno monasterium sancti Vincentii ad Vulturum in Benevento Leo abbas, Maionis secundi successor, qui Ageltrudi Widonis imperatoris conjugii parturienti opportunum locum præbuit ad Balbam seu Valvam, urbem episcopalem in Pelignis: ubi sui monasterii cella erat sub titulo sancti Rufini, Lamberti filii partu nobilitata. Humanitati Leonis ut gratum se præberet Wido, auri puri libras ad pondus nati infantis cum ecclesia sancti Marcelli monasterio sancti Vincentii obtulit. Editum est hac de re diploma a Goldasto tomo tertio constitutionum imperialis, in hæc verba.

L X I V.
Lamberti Widonis filii nati-
vitas.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis, Wido divina favente clementia imperator augustus. Cum augustalis sublimitas in omnibus rebus non solum terrenis, verum etiam ecclesiarum, monasteriorumve cura [sollicita esse debeat] ut perficiantur, Deo favente, sedula intentione oportet ut sit pervigil, quatenus dignis digna tribuamus; cum etiam præcepto divino inimicis bona præbere dignum est. Et ideo notum sit omnibus, tam presentibus quam absentibus, nostris fidelibus, quia a Benevento redeuntes nostra cum conjugio, tandem pervenimus Balbam, cui instabat parvendi tempus.angebatur etenim maxime, quo loco diverteretur. Tandem vero per suggestionem Leonis venerabilis abbatis, nostri fidelissimi, in cellam sui monasterii adeo opulentam devenimus, quæ in honorem sancti Rufini constructa est in loco, qui dicitur Campus-de-Rocca. Post
Annal. Bened. Tom. III. N n

ANN. CHR. 891. *tertium diem dilectissimus filius noster Lambertus natus est nobis. Quocirca ut superna clementia nobis illum ad imperii gubernacula concedat, per rogationem nostrae conjugis pro merito concedimus monasterio beati Vincentii martyris Christi ecclesiam sancti Marcelli, quae est constructa in loco Florinae, cum servis & ancillis, & omnibus suis pertinentiis. Insuper offerimus in presato monasterio auri puri libras, quantum idem carissimus noster pensat filius. Et ut haec nostra concessio robur perpetuum habeat, & ab omnibus observetur, veriusque credatur, anulo nostro subter sigillari iussimus. Data idus Novembris, indictione decima. Actum in Balba.*

quae inditio si a kalendis Septembris incipiat, ad hunc annum; si a kalendis Januarii, ad insequentem referenda est. Praedictam sancti Rufini ecclesiam cum ecclesia sanctae Dei genitricis Mariae in territorio Valbeni seu Valvensi, in proprio solo aedificasse ac dotasse dicitur *Zmilla humilis ancilla sanctae Mariae*, quae ante ipsius ecclesiae limen sepeliri voluit. Leo abbas successerat Maioni ejus nominis secundo, qui ad hunc annum pervenisse traditur. Hoc diploma probat, Widonem imperatoris titulo hoc anno insignitum fuisse a Formoso papa, qui in litteris ad Fulconem episcopum, *indictione decima*, imperatorem ab se coronatum fuisse dicit; Lambertum quoque ejus filium *anno secundo imperii patris ipsius* imperatorem factum. Ceterum quod de auri massa sancto Vincentio ad pondus nati infantis oblata hic dicitur, exemplum habet a Chararico Galliciae in Hispania rege, qui, teste Gregorio episcopo, auditis sancti Martini virtutibus, agrotantis filii sanitatem ejus meritis adepturus, *pensato auro argentoque ad filii pondus, transmisit ad venerabilem locum sepulchri.*

ANN. CHR. 892. L X V. S. Christinae, monasterio imperiali tuicio asserta, d. Capitul. 10. 2. c. 1521. Superiorem de initio Widonis imperii calculum confirmat imperialis munde-
burdi praecipuum, quod idem Wido sanctae Christinae monasterio concessit anno insequente nonagesimo secundo, qui cum anno ipsius imperii secundo componitur. In hoc praecipuo Wido significat, se divino instinctu, aeternaeque retributionis intuitu, beatae virginis & martyris Christinae cenobium, in Italico regno haud procul a curte regia Ollona, seu Olonna exstructum, cui venerabilis abbas Rodulfus praeerat, sub suum mundeburdu & perennem tuitionem suscipere, atque in-
terventu dilectae conjugis suae Agelguidae seu Ageltrudae imperatricis omnes ejus loci possessiones confirmare; simulque liberam eligendi abbatis facultatem, ab antecessore suo Karolo imperatore jam concessam approbare. *Datum III. kalendas Julii, indictione IX. (lege X.) anno incarnationis dominica DCCC XCII. anno domni Widonis regni ejus IV. imperii II. Actum Papia.* De monasterio sanctae Christinae apud Insubres superius actum est.

L X V I. Angelarius & Ragemprandus abbates Casinenses. f Chron. Casin. lib. 1. c. 47. * Lody. g ibid. c. 46. Praedictae Ageltrudae augustae Ragemprandus, Casinensis apud Teanum abbas, libellario seu precario more, pro vitae ejus tempore, duas sui monasterii cellas concessit in finibus Lombardiae, unam scilicet apud Laudem - Pompeiam, alteram in Persiceta, eo pacto, ut annuo censu eadem augusta tres libras argenti persolveret. Successerat a biennio Ragemprandus Angelario abbati vicesimo Casinati, primo apud Teanum post desolationem Casini factam a Sarracenis. Hoc abbate, id est Angelario, Hermefridus quidam, Asculanus subdiaconus, vir dives, se ipsum cum suis omnibus *per capillos capitis sui* obtulit praeposito Teanensis monasterii, nomine Walmefrido, decisis scilicet propria manu capillis, quos in signum suae ipsius traditionis de more obtulerat Deo. Pari modo Beneventanus quidam, nomine Walamirus, se ipsum cum una curte obtulit in ecclesia sancti Benedicti apud Beneventum, quae cella erat monasterii Casinensis. Erat & alia cella sanctae Mariae in Alifano territorio, cujus cellae praepositus Laurentius diaconus & monachus quamdam commutationem fecit de quibusdam terris cum quodam Landoario Capuano, cum consensu ejusdem abbatis & Radelchisae abbatissae. Idem quoque de aliis terris fecit cum eodem Landoario Johannes sacerdos & monachus, ac praepositus praedictae cellae cum consensu ejusdem Angelarii abbatis, & Gaitrudae abbatissae. In hac itaque cella sanctimonialis erant sub abbatissa, & praeposito Casinensis monasterii, a quo locus iste pendebat ex donatione cujusdam Beneventani, nomine Sarraceni, qui eam olim Petronaci abbati tradiderat. De hac cella gravis postea orta est altercatio cum abbatissa sanctae Mariae de Capua, quae hanc cellam occupaverat. Denique idem Angelarius, in locum demortui episcopi Teanen-

h ibid. c. 6. i ibid. lib. 4. c. 70.

ANN. CHR. 892. fis a clero & populo electus est, atque ordinatus, sed non multo post mortuus, ibidemque sepultus nonis Decembris post annos sex abbatialis dignitatis. Electus in ejus locum Ragemprandus, tantum diaconus & monachus, Casinensis abbas vicesimus primus, Teanensis secundus, eidemque loco per annos fere decem praefuit.

Hujus abbatis tempore Teanense monasterium igne penitus conflagravit, quo incendio pleraque Casinatium diplomata & instrumenta consumta sunt. cum ipso autographo regulae, quam sanctus pater Benedictus manu propria scripserat, necnon & saccis illis, in quibus ejus tempore annona Casinatibus caelitus subministrata fuerat. Hoc incendium Angelus a Nuce refert ad annum ejus saeculi nonagesimum sextum. Idem Ragemprandus privilegium a Johanne papa IX. post annos tres obtinuisse dicitur, inscriptum *Ragemprando religioso diacono & abbati*, datum *in mense Martio, indictione secunda*. quod potius Stephano VI. tribuendum est. Ejus tempore, capta a Graecis Beneventana urbe, Symbaticus imperialis protospatarius seu praecipuum eidem abbati fecit de Beneventano cenobio sanctae Sophiae, ac de monasteriis sanctae Mariae de Cingla, ac sanctae Mariae de Plumbariola; imperatoris nomine graviter praecipiens, ne quis de rebus horum cenobiorum Casinati subjectorum ullam inferret injuriam.

In Gallia sub hujus anni initium adversus Odonem mota rebellio est, cujus auctor Waltgarius comes, filius Adalhelmi, quem ejusdem Odonis avunculum Regino appellat. Ille, seu regnandi cupidine, seu novae potestatis aemulatione, adjunctis sibi suae conjurationis sociis, Lugdunum-clavatum, vulgo Laudunum, occupat. Odo, nihil moratus, opidum obsidet, & Waltgarium ad deditionem cogit, eumque judicio Francorum primorum capite plecti jubet. Non sic tamen compressa rebellio. quin reliqui conjurati in Aquitaniam mox se recipiunt, & Aquitanos adversus Odonem concitant. Duces conjurationis erant Ramnulfus Pictavorum comes, & Gozbertus ejus frater, atque Ebolus seu Ebulo abbas Dionysianus ac Pratenis, qui in obsidione Parisiaca contra Normannos tam strenue se gesserat. Dum Odo in Aquitania contra rebelles occupatur, novi in Francia tumultus oriri coepit, auctore in primis Fulcone Remorum archiepiscopo, qui Carolo impuberi, Ludovici Balbi filio, regnum ereptum impatienter ferebat. Huic Heribertus & Pippinus comites adjuncti, Carolum ad regnum evocant, & Remis anno sequenti ineunte sacra unctione per Fulconem inaugurari curant. Inunctionis suae diem rex ipse quintum kalendas Februarii notat in quodam diplomate pro monasterio sancti Remigii, quod ex Marloto inferius proferemus; id est in octavis sanctae Agnetis, ut apud Dubletum. Odo nihilominus in Aquitania remanet, rebus pacandis intentus.

Interim, quodam castello a rebellibus oppugnato, dum Ebolus abbas rem ardentius exsequitur, ictu lapidis graviter percussus, paulo post interiit, & quidem VI. idus Octobris, quo die in Prateni necrologio notatur *depositio domni Eboli abbatis*. Hoc domni nomine forte innuitur, cum caelibem, & fortasse clericum fuisse. Annalista Mettensis, ex quo haec discimus, scribit, sancti Dionysii monasterium ab Odone ad suum servitium fuisse revocatum. Pratenis abbatia Hucboldo commissa, de quo nulla alia praeter nomen memoria est, etiam in necrologio Prateni omissa. Hucboldo non multo post successit Rotbertus comes Parisiorum, seu marchio, Odonis regis frater, qui hanc abbatiam a Carolo Simplice, an ab Odone fratre, obtinuit. Idem abbatiam sancti Dionysii, haud dubie ab eodem Odone acceptam, paulo post habuit, ut Dionysianae tabulae probant. Regino, ejus temporis scriptor, in annum sequentem differt Eboli obitum, quem Ebulonem vocat.

Rebus in Aquitania compositis, Odo cum Rotberto fratre quantocius in Franciam redit, atque infestis signis Carolum persequitur ad provinciam Remensem, cui plurima damna infert. Carolus Odoni impar auxilium poscit ab Arnulfo rege, cujus jussu episcopi & comites, qui ad Mosam erant, copias ipsi subministrant. Verum alieno commodo sanguinis sui pretio periclitari abnuens subsidiarius miles, Odonem ad Axonam intrepide subsistentem aggredi non est ausus, immo domum nulla re gesta regressus est. Carolus itaque ab exteris, vixdum a suis defertus, in Burgundiam recessit. Odo vero Parisios revertit. Aimoinus auctor est, Ludovico Balbo mortuo, Francorum primores Caroli ejus filii in cunis agentis aetatem

Animal. Benedict. Tom. III.

N n ij

ANN. CHR. 892.

L X V I I. Teanensis cenobii incendiū, a ibid. lib. 1. c. 48.

b ibid. c. 49.

L X V I I I. Conspiratio in Odonem regem.

Carolus Simplex rex dictus.

c Marlot. 10. 12 pag. 536. d Doublet p. 814.

L X I X. Eboli abbatis motus. * Brillac en Poitou.

Abbatēs Dionysiani & Pratenenses.

c Aimoins. lib. 1. de mirac. s. Bened. c. 1. n. 6.

exercendæ dominationi incongruam, ut erat, arbitratos, *Odonem, licet reluctan-*
 ANN. CHR. *tem, tutorem pueri*, regniq[ue] gubernatorem elegisse. Unde mirum est, eum Carolo, jam majori facto, regnum haud quaquam resignare voluisse. Sed nimirum regis nomen & auctoritas initio molesta, brevi se in animum blande insinuat, ut facilius imperium nondum habitum spernas, quam habitum amittas.

Postea quam villa Cluniacus ab Hildebaldo Matisconensi episcopo, ut superius vidimus, ad Warinum comitem & Albanam ejus uxorem commutationis jure transferat; dein venit in potestatem Avæ, Willelmi Aquitaniæ comitis fororis, cui villa hæc hereditario forte jure obtigerat. Willelmus seu Guillelmus patrem habuit Bernardum Arvernorum comitem, qui duas conjuges habuit, Liutgardem & Ermengardem, quæ posterior Willelmi parens existit, an etiam Avæ, mihi non liquet. Bernardo pater fuit Bernardus alter, Pictavorum comes, avus Willelmi comitis, qui eo tempore Aquitaniam Gothiamque suo jure tenebat, testante Johanne monacho in libro de vita sancti Odonis abbatis. Willelmo comiti, uti & Ramnulfio secundo Pictavorum comiti, ejus consobrino, multa fuit altercatio cum Odone rege, qui Willelmo comitatum Arverensem abstulit, deditque Hugoni, quem Willelmus vicit, atque interemit, sicque comitatum recuperavit. Inter hæc Willelmus Cluniacum villam obtinuit ab Ava sorore sua, quam nonnulli cum Albana Warini comitis uxore ^b perperam confundunt. Comitissa vocatur in quodam placito, quo Cluniacensibus monachis adversus Hugonem vindicatur terra quadam, quam Willelmus quondam comes eis donaverat, id est ecclesiæ duæ in villis Iggiaco & Domanico, & aliæ res, quas *Ava comitissa* habuerat, & quæ Willelmo hereditario jure obtigerant. Forte primum conjugata fuit, dein abbatissa, sed cujus loci incertum. Sane abbatissæ titulum ipsa sibi tribuit in subscriptione litterarum de cessione Cluniaci Willelmo fratri facta, in quibus *humilem Christi famulam* etiam se dicit. In his litteris, quæ a nobis editæ sunt in elogio ^c beati Bernonis abbatis, *» Ava humilis Christi famula Willelmo fratri suo atque glorioso comiti villam suam*
» Cluniacum, in pago Matisconensi super fluvium, qui vocatur Grauna, sitam, cum
» universis appendicibus post suum decessum possidendam donat, eo pacto, ut alodum Audoëni-villæ, in comitatu Calmontensi super fluvium Cernonis positum,
» ipsi ad vitam cedat; & si quidem ipsa fratri superstes fuerit, & ille ex legitimo
» conjugio liberos habuerit, ipsi post Avæ decessum jure perpetuo Cluniacum obtineant. Datum mense Novembri, *anno primo certantibus duobus regibus, Odone videlicet & Karolo.* Forte jam Willelmus de condendo Cluniaci monasterio cogitabat. Idem in Brivatensem sancti Juliani martyris ecclesiam munificus fuit, uti & pater ejus Bernardus, ex cujus dono ibidem asservatur etiam nunc egregia crux, in cujus trunco & ramis inscriptio hæc legitur: IN CHRISTI NOMINE ET IN HONORE SANCTI JULIANI MARTYRIS HANC CRUCEM BERNARDUS COMES ET LIUTGARDIS CONJUX FIERI JUSSERUNT. Willelmi conjux erat Ingelberga, quæ villam & fiscum, cui Romanis vocabulum est, sitam in pago Lugdunensi, monasterio Cluniacensi donavit.

Verfabatur apud Conadam villam rex Odo sub finem mensis Septembris, quo tempore Erchengerus Adremarensis apud Tricastes abbas cellam pagi Atoariensis, Alfa dictam, evindicavit adversus quemdam Agnium monachum, qui eam Adremarensibus abstrahere non semel molitus erat. Hanc cellam ab origine Sadrovertus abbas a Carolo Calvo non ita ^d pridem suo, id est Adremarensi, monasterio, quod etiam Mansus-Carbonis, & Nova-cella dicebatur, obtinuerat: sed nescio quo prætextu Agnius ille eam repetebat. Ejus rei causa Odonem regem, Vermeriæ ^e ad sollempne placitum residentem, primum adierat, causam dicturus. Assignati sunt ei judices, Fulco Remensis, Walterus Senonensis, & Wido Rotomagensis archiepiscopi; ex episcopis Dido Laudunensis, Honoratus Bellovacensis, & Riculfus Sueffionensis. qui causa diligenter examinata, monachi proclamationem, tamquam inanem ac frivolum, rejecerunt, sanxeruntque, ut cella prædicta *monastreo ex Manso-Carbonis, qui Nova-cella dicitur*, uti ante, subesset, & sub Erchengeri ordinatione regulariter consisteret; neque deinceps Agnius in illam se intromitteret. Verum is, hoc decretorio judicio haud contentus, iterum novas lites movet, & eandem cellam denuo invadit. Quapropter Odonem adeundum ratus Erchengerus abbas, Conedam seu Conadam, ubi tum rex verfabatur, præcepta

superiorum regum, atque apostolicæ sedis privilegia regi exhibuit, quibus constabat, hanc cellam suo monasterio subjectam esse; petebatque, ut id novo diplomate rex denuo approbaret, quod incunctanter indulgit princeps cum regia tuitione, & libera ex ipsis eligendi abbatis facultate. *Data pridie kalendas Octobris, indictione x. anno incarnationis Dominica DCCC XCII. anno quinto regnante domno Odone gloriosissimo rege. Actum * Coneda*, quæ villa est parochiæ Autifiodorensis ad Ligerim. Erchengero abbati paullo post successit Bertoldus seu Bertradius, post quatuor annos laudatus in præcepto Manassæ Divionensis comitis, & in synodo Trevis habitata anno sexto Rodulfi regis; post annos regiminis, uti numerant, vigintiduos successorem fortitus Vandelricum, qui monachos ad synodum Lingonensem, sedente Henrico episcopo, misisse dicitur, ac viginti annis locum rexisset. Gratianus & Orlandus Vandelricum, unus post alium, exceperunt. Orlando successus Guido seu Wido eo nomine primus, de quo alias.

Destructo, ut vidimus, sancti Remigii seu sancti Romani apud Vallisias monasterio, visum est Bovoni abbati, qui Suavo successerat, ut illud tutiori loco refrueret, nempe apud Senonas in suburbano prædiolo, ubi olim positum fuerat: qui locus & situs opportunitate, & fluminis præterfluentis amenitate restituendo monasterio aptissimus videbatur. Exstructa itaque haud inelegantis formæ basilica sub priori sancti Remigii titulo cum ceteris regularibus ædificiis, corpus sancti Romani abbatis istuc translatum est, ubi subinde miraculis coruscasse dicitur. In his nobilibus Aquitanus, Gundoinus nomine, ex imminentis mortis periculo liberatus. Teduinus, ejus cœnobii alumnus piissimus, ex primoribus Senonum oriundus, necnon liberalium artium doctrina pro tempore instructus, cum gravissima febris torqueretur, ad sancti Romani tumulum, uti petierat, delatus, facta prece convalescit; moxque psallentium choro adjunctus, de accepta sospitate gratias Deo retulit. Varia fuit subinde, sicut prius, ejus monasterii fortuna, ut suis locis videbimus.

In regno Lotharii Nortmanni, qui ad naves remanserant, transmissa Mosa in Ribuariorum pagum ingressi, universis pro ingenita barbarie vastatis, Bunnam usque perveniunt. Inde ad Prumense monasterium, declinatis hostium copiis, ocius contendunt. Ei tunc præerat Farabertus abbas, qui audito barbarorum accessu, cum plerisque suorum fuga salutem consuluit. Qui in monasterio reliqui fuerant, irruentibus barbaris, omnes vel trucidati, vel in captivitatem abducti. Tum Nortmanni cum ingenti præda regressi ad naves, cum omnibus copiis *transmarinas repetunt regiones*, ait Regino. Post hanc cladem Farabertus abbas, seu tædio malorum præsentium, seu vitæ pacatoris desiderio, magistratu sponte se abdicavit cum Arnulfi regis permisso. Electus in ejus locum Regino, vir doctus, & ecclesiasticis rebus maxime eruditus, ut ejus libri duo de disciplinis ecclesiasticis probant, quos jussu Rathbodi Treverensis antistitis ex conciliis ac decretis summorum pontificum jam abbas composuit. In historicis etiam rebus versatus fuit, de quibus totidem libros edidit, Adalberoni itidem Treverensi archiepiscopo, Rathbodi successori, inscriptos. Vir fuit tum excelso ad res arduas ac difficiles, quales tunc erant, animo, tum insigni, quæ in ejus scriptis elucet, prudentiæ ac moderationis laude præstans. Forte quosdam æmulos habuit electioni suæ repugnantes: quibus agentibus non diu hac dignitate potitus est, Richardo fratre Gevehardi & Matfridi comitum in ipsius locum inducto, quem invidiosum sui negotii, ut ipse loquitur, successorem sustinuit. Reginone abbate Carolus, Lotharii regis filius, quem jussu Caroli Crassi imperatoris ob defectionem luminibus orbatum, & ad sancti Galli cœnobium relegatum fuisse diximus, novissime Zuenteboldi regis tempore Prumiam adductus, ipsius Reginonis ^a manu tonsus est: ubi non post multos annos moritur, ac sepelitur.

Idem auctor tradit, hoc eodem anno Megingaudum comitem, nepotem Odonis regis, mense Septembris ab Alberico & sociis ejus dolo interfectum fuisse in monasterio sancti Sixti, quod Rotila vocatur, ejusque corpus Treverim deportatum, in cœnobio sancti Maximini sepultum. Rotila seu Rutila locus est ad Mossellæ ripam, prope Sircium opidum; ubi Caroli Magni soror monasterium instituti ^b nostri condidisse perhibetur, quod sæculo quinto-decimo procedente Carustianis cessit.

AN. CHR.
892.
* Cône.
Adremarenses abbates.

LXXII.
S. Romani
abbatia apud
Senonas re-
structa.

LXXXIII.
Prumia di-
cepta. Regino
abbas.

Carolus prin-
ceps ibidem
tonsus.
a Chron. lib.
2. ad an. 885.

Megingau-
dus Rotila
cæsus.

b Brover.
annal. Trevir.
to. 1. p. 393.
et 437.

ANN. CHR.

892.

LXXIV.

Arnulfi dona
S. Emmeram-
mo.a Camif. 10. a.
p. 47. & seq.b V. supra
n. 29.Turonis item
episcopi.

Maravensem Arnulfi expeditionem hoc anno referunt annales Fuldenses, in qua rex sanctum Emmerammum in acie sibi propitium sensit traditur ab Arnolfo excomite monacho, ob idque per cuncta Norice monasteria gratifica^a munera misisse. Præ ceteris sancti Emmerammi monasterio munificum se præbuit, cui pro gratiarum actione contulit totum palatii ornatum, in quo erat ciborium quadratum, cuius auro tectum tabulatum, fastigium serro gemmarum redimitum, quod aureis octo columellis sustentatum erat. Erant etiam in eo evangeliorum libri plenarii, auro & gemmis tecti, scripti, picti, ac omnimodis ornati: e quibus unus est cubitalis, opere, pretio, pondere talis, ut ei non facile inveniri possit æqualis. Superest apud sanctum Emmerammum hic^b codex, aureis litteris exaratus, qualem nusquam me vidisse memini. Insuper quasi hæc tantæ principis in sanctum patronum devotioni non sufficerent, argenteam etiam craticulam, prædicto ciborio supponendam, dono dedit. Adjecit & pallia, colore tum similia, tum varia, inter quæ unum, quod unius texturæ erat, longitudinem triginta cubitorum habebat. Hæc fufius apud Arnolfum, sancti Emmerammi uno post sæculo monachum, qui sane sancti Dionysii Parisiorum episcopi corpus omiffurus hoc loco non fuisset, si rex Arnulfus illud, uti Emmeramennes nostri contendunt, eidem monasterio contulisset. Hunc porro librum cum rex Conradus auferre voluisset, inflicto repente dysentericæ morbo restituere coactus est. Arnulfi principatu Ratisponensi ecclesiæ præerat Tuto ex-monacho sancti Emmerammi, qui aureum altare ibidem fabricari iussit, quod mille gemmis ornavit. Is sub finem vitæ oculis orbatu, futura nihilo minus prævidisse memoratur.

ANN. CHR.

893.

LXXV.
Remensis synodi acta.c Frod. lib. 4.
c. 5.

d ibid.

Sithiensis abbatia a Balduino comite occupata.

Neunte postero anno habita est Remis synodus episcoporum, in qua, agente in primis Fulcone archiepiscopo, Carolus Balbi filius, cognomento Simplex, Odone rejecto, Francorum rex a Fulcone ungitur. Synodo aderant Dido Laudunensis, Hecilo Noviomensis, Riculfo Sueffionensis, & Herilandus Morinensis antistites. Scriptæ sunt etiam comminatoriæ litteræ ad Balduinum comitem Flandrensem, qui res ecclesiasticas invaserat. Primum illud factum Fulco^c purgavit apud Arnulfum regem, qui se inconsulto id actum querebatur. In epistola hac de re ab ipso scripta, inter alia dicit, se ob impuberem Caroli ætatem coactum fuisse Odonis dominatum suscipere, qui a stirpe regia existens alienus, regali tyrannice abusus fuerat potestate, cuius & invitus hæcenus dominium sustinuerat. Se quidem ab ipso Arnulfo consilium quæsisse, sed incassum; adeoque elegisse eum habere regem, quem solum post ipsum de^d regia ipsius habebant progenie. Idem Fulco nomine synodi scripsit^d etiam ad Balduinum comitem, eum arguens, quod ecclesiastica simul & legalia jura contemneret, locum sacri morastici ordinis pervadens, & abbatibus suis nomen usurpans. Unde communi decreto episcoporum judicatum fuerat, eum auctoritatis canonice anathemate feriendum. sed quoniam ecclesiæ & publicis utilitatibus regni videbatur accommodus, quippe qui Carolo regi, propinquo suo, favebat; censura suspenditur, & emendandi spatium reservatur. Id intelligendum de Sithiensis abbatia, quam Balduinus, mortuo Rodulfo abbate, occupare moliebatur. Hic est Balduinus Flandriæ comes, filius Balduini cognomento Ferrei ex Judith Caroli filia, Calvus & ipse cognominatus, ita enim ipse voluit: non quod Calvus re vera fuerit, sed ut cum avi cognomine suam ipsius præferret originem. Habuit & fratrem, nomine Rodulfum, qui fuit comes Cameracensis, quem Heribertus Viromandorum comes interfecit. Hæc occasione synodi Remensis, quam anno octingentesimo nonagesimo-seculo habitam dicit Frodoardus secundum veterem calculum, propterea quod mense Januario habita est, si quidem Carolus v. kalendas Februarii, ut sincera ejus diplomata probant, in ipsa synodo in regnum evedus est. Synodi monitis ad tempus cedere visus est Balduinus, permiffa Fulconi archiepiscopo Sithiensis abbatia, qui eam ante pontificatum habuerat.

LXXVI.

S. Vedasti

Atrebatas re-

latio per Do-

dilonem episcopum.

Post annos fere tredecim, quam corpus sancti Vedasti apud Bellovacos ob metum Nortmannorum remanserat; Nobiliacensi (sic enim vocabatur) ejus monasterio, jam muris circumscæpto, turribus ac vallorum ambitu munito, monachis etiam ex diversis partibus, in quibus dissipati erant, ad propria reversis, actum est de reportando sanctissimi patroni corpore, quo diu orbari non sustinebant Atrebatenses: quoniam eo absente omnia in deteriora labebantur, nec spes ulla melioris fortis

ANN. CHR.

893.

expectanda erat. Regebat eo tempore Atrebatensem & Cameracensem ecclesiam jam ab annis quinque Dodilo episcopus, non minus bonus quam doctus, qui olim ejusdem cœnobii monachus ac præpositus fuerat. Hunc pro antiqua necessitudine adierunt Vedastini cœnobitæ, rogantes, ut revehendis sancti patroni sui reliquiis focium se & adiutorem exhibere ne gravaretur. Ulro assensit episcopus, moxque certatim Bellovacum itum est. Omnes honorifice excepit Honoratus ejus civitatis episcopus, qui sacrum depositum, cum nec retinere, nec negare posset, invitus reddere non distulit. Sacram pompam longe extra urbem profecutus est cum populo idem antistes: quo cum multa salute ac reverentia dimisso, Dodilo cum suo comitatu cœptam profecutus viam, tandem in propriam civitatem quarto die, ex quo Bellovacis discesserant, pervenit dominica die, quæ in idus mensis Julii hoc anno incidebat. quam diem sollempni ritu in posterum celebrari episcopus edixit. Vedastinam tunc abbatiam occupabat mox dictus Balduinus comes, quam postea rex Carolus ob infidelitatem ab eo abstulit cum Atrebatensi castro, ac Fulconi archiepiscopo donavit.

Sueffionensem sancti Medardi abbatiam tunc temporis obtinebat Altmarus comes: quam Fulconi cum ipso commutare^a opportunum visum est: tum quia Remis vicinior esset sancti Medardi abbatia: tum quia comes Altmarus Vedastinam contra Balduinum facilius vindicare valebat quæ tamen res Fulconi exitii ac necis causa fuit. Accepit itaque Fulco ab Altmaro abbatiam sancti Medardi, deditque illi sancti Vedasti abbatiam cum Atrebatensi castro, quod Altmarus a Balduino vi obsidionis extorsit. Ob id tanto dolore succensus est Balduinus, ut Fulconi ejus rei auctori necem machinatus sit. Idem Fulco etiam Turonensem sancti Martini abbatiam a Carolo rege obtinuit, ut patet ex ejus litteris^b ad Widonem imperatorem, propinquum suum, quem rogat, ut res sancti Martini, quæ in regno ejus, id est Italiæ, erant, in suam tutelam reciperet. Hanc tamen abbatiam retinuit Robertus frater Odonis regis, qui viribus superior Carolo erat.

Abfuit a synodo Remensi, ad quam vocatus a Fulcone fuerat, Dodilo Atrebatensis episcopus, causatus metum Nortmannorum, quorum gladius suum iter impediabat. Sed alia forte causa latens erat, nempe quod Balduino comiti faveret, nec synodo, in qua ille damnandus videbatur, interesse vellet. Ejus nihilo minus causam scripta ad patres epistola egit, eos rogans, ut ejus excommunicationem tantisper suspenderent, si quo modo hortamentis & admonitionibus flecti posset. Roganti id concessum, mandatumque a Fulcone, ut ejus^c admonendi & corrigendi curam susciperet. Fulconis dein offensam Dodilo incurrit, sive quod mandatum ipsius segniter exsecutus esset, seu quod corpus sancti Callisti martyris, Remensi ecclesiæ a Rodulfo abbate Cisoniensi cum ipsa abbatia concessum, ut ab eo petierat, ad opidum sancti Quintini comitari nolisset. Hinc Fulco Heciloni Noviomensi scribens, conqueritur de his, quæ a Dodilone patiebatur, quem paterno simplici-que benignitatis affectu ad potiora, id est ad episcopatum, provexerat. Eundem etiam Dodilonem admonuit, qualis ipse erga eum quondam extiterit: quo pacto sine rege, sine ullo cujusquam suffragio modis omnibus institerit, ut ad hunc episcopalem perveniret honorem, cum adhuc perfecte notus non esset. Id factum^d anno DCCC LXXVII. quo anno Dodilo post Rotradum Atrebatensis episcopus ordinatus est sexto-decimo kalendas Aprilis.

Eodem tempore idem Fulco ad Formosum papam variis de rebus scripsit: de quibus pontifex ipsi gratificatus est. In his eidem misit privilegium^e pro monasterio Avennaco, itemque pro Cisoniensi, quod Rodulfus abbas Remensi ecclesiæ subjecerat: quo privilegio tam ipsa cœnobia, quam cunctas eorum possessiones, Remensi ecclesiæ subdidit. Avennacensis erat Bertha illa abbatissa, quæ Romam eodem tempore profecta est: per quam Formosus papa Fulconi^f verba sanctæ consolationis significavit. De Cisoniensi abbatia, quæ paulo post medium sæculum nonum in Tornacensi parochia in honorem sancti Callisti condita est ab Evrardo Foroju- liensi comite & Gisla ejus uxore, Ludovici Pii imperatoris filia, plura dicere superfedemus, quippe quæ ab exordio clericorum fuit, nunc canonicorum regularium sancti Augustini, quibus sæculo duodecimo concessa est. Horum omnium acta leguntur in Spicilegii Acheriani tomo duodecimo: ex quibus Evrardi testamentum datum est anno Ludovici secundi imperatoris xxiv. qua de re superius^g actum est.

LXXVII.

S. Medardi

abbatia Fulconi

data pro Ve-

dastina.

a Frod. lib. 4.
c. 10.

b ibid. c. 5.

LXXVIII.

Fulconis que-

relæ de Dodi-

lone episcopo.

c ibid. c. 6.

d Balderic.

lib. 1. c. 60.

LXXIX.

Privilegium

de Avennaco.

c Frod. lib. 4.
c. 2.

f ibid. c. 1.

g lib. 37. n. 71.

ANN. CHR.

893.
LXXX.
Waltero archiepis-
copo Fulco scribit.
a Frod. lib.
14. c. 6.

b ibid. c. 3.

LXXXI.
Remis studia
instituta.
c ibid. c. 9.

Hucboldi
doctrina &
scripta.

Non prætermittenda hoc loco ipsius Fulconis epistola ad Walterum ex nostris Senonensem archiepiscopum pro causa ^a Hildegardis abbatissa ejus dioccesana, de qua placita quædam simul constituerant, quæ idem Walterus partim ob infirmitatem, partim ob occupationes exsequi non potuerat. Hæc vero quantocius executioni demandari idem Fulco præcipit, Walterum insuper rogans, ut ad conditum placitum veniat, eidemque prædictam abbatissam curet se sistere: sin minus ipse pro sua auctoritate, quod hæcenus ob suam in eundem Walterum caritatem facere distulerat, id perfecturus sit. Forte quædam commiserat, aut certe commississe dicebatur hæc abbatissa incerti loci, de quibus in illo placito inquirendum erat. Idem Walterus paullo post propria sede ^b pulsus est, & carceri mancipatus; Teutoboldo vero Lingonenſi episcopo oculi eruti a Richardo, Manasse, & Rampone sacrorum violatoribus, quos Formosus papa perpetuo anathemate damnavit.

Per hæc funestissima tempora litterarum studia passim languere cepta, quæ Fulco Remis instaurare satagit. Hic quippe ^c sollicitus circa Dei cultum & ordinem ecclesiasticum, amore quoque sapientie fervens, duas scholas Remis, canonicorum scilicet loci, atque ruralium clericorum, pene dilapsas restituit; & evocato Remigio Antisiodorensi magistro, liberalium artium studiis adolescentes clericos exerceri fecit, ipseque cum eis lectioni ac meditationi sapientie operam dedit. Sed & Hucboldum sancti Amandi monachum, virum quoque disciplinis sopicis nobiliter eruditum, accersivit, & ecclesiam Remensem præclaris illustravit doctrinis. Hucboldus eo invitatus est post mortem Rodulphi Sithienſis abbatis, qui eum ex sancti Amandi monasterio ad Sithienſe ad se erudiendum evocaverat. Nivernis etiam litteras docuisse traditur, ubi libellum de vita sanctæ Celinæ, matris beati Remigii, reperit, eamque carmine celebravit. Dum Remis moraretur, a fratribus proximi sancti Theoderici monasterii, quod tunc a clericis occupatum erat, rogatus est, ut ecclesiasticum de eodem sancto officium componeret. Id vero executus est scripta ad eos epistola, quæ sic habet. *Dilectis in Christo patribus ac fratribus congregationis almi confessoris Christi Theoderici, Hucboldus, humilis, licet indignus, officio sacerdos, habitu monachus, omnem felicitatis vite jucunditatem. Pia vestra religio, atque ardentissima in Deum & sanctum ejus Theodericum devotio, studii quoque simul boni intentio nostram adiit mediocritatem, exoptulans, ut ad nostrorum imitationem majorum, qui in laudem Dei & sanctorum ejus, mente promptissima, singulis apta temporibus canora composuere modulamina, nos quoque vobis nocturnalibus de memorabilibus præfati cultoris Dei & specialis patroni vestri domni Theoderici gestis cantilena melodiis dulcorata cum antiphonis coaptarem responſoria, in ejus sacra festivitate canenda, quod exsequendum tanta nos aggressus est animus alacritate, quanta vestra id fieri poscebat devotio. Et ecce, divina favente gratia, quod vestra suggestit caritas, nostra parvitas obedienter explevit humilitas. Sed quia, attestante voce evangelica, dignus est operarius mercede sua; me humiliter expetente, & vestra bonitate favorabiliter annuente, in ejus parvissimi recompensatione servituli spondidistis mihi cum vestra promissione fidei, acturos vos in sacris orationibus vestris memoriam mei singulis annis, expleto hoc ipso officio nocturnali: nec tantum dum in hoc cursu instantis ævi videor frui sole volubili: sed multo magis, cum, Deo disponente, contigerit presenti me vita defungi. Et addidistis hujus in me benevolentiam exempli, vos per successiones temporum, veluti pro bona consuetudinis lege, relicturos posterorum dilectioni.* Integram hanc epistolam in appendice referemus cum epitaphio ipsius Hucboldi, qui an & quam diu Fulconi supervixerit, incertum. Nec certior nobis cognitio est de tempore, quo vivere desiit Remigius Antisiodorensis, de quo plura, uti & de Hucboldo, superius diximus.

LXXXII.
S. Gibriani
translatio ad S.
Remigium.
d Frod. lib.
4. c. 9.
* Cosle.

Per id tempus sancti Gibriani confessoris reliquiæ ex pago Catalaunensi ad Remensem sancti Remigii basilicam translatae sunt a Fulcone archiepiscopo. Erat Gibrianus ^d sacerdos genere Scottus, qui ex Hibernia una cum sex fratribus & tribus sororibus suis in Galliam cum accessisset, omnes in pago Catalaunensi ad Matronam confedere. Gibrianus vicum, nomine Coslam ^{*}, ad habitandum elegit: ubi ad mortem usque piissimam vitam tranſegit. Post mortem ipsius corpus juxta aggerem publicum sepultum, & super ejus tumulum ædificula constructa, qua tempore Nortmannorum sub Odone rege combusta, Hadericus religiosus comes a Rodoaldo Catalaunensi antistite obtinuit, ut ex eo loco, ubi sub divo jacebat, ad vicum

ANN. CHR.
893.

vicum Balbiacum transferretur. Post triennium ad ecclesiam beati Remigii honorifice delatum est, & juxta sepulcrum hujus sanctissimi patris collocatum: ubi altare argento decoratum erigi curavit prædictus comes, qui cum uxore sua Hereſinde locum sepulturæ ad dexteram ejusdem ecclesie partem, juxta ostium cryptæ, a Fulcone præfule impetravit. Hic est Hædricus & hæc Hereſindis, qui ad fabricandum ex auro antependium majoris altaris sancti Remigii suppetias contulere, quorum imagines prostratorum more, & nomina ibidem cernuntur, aliorumque, qui symbolam itidem suam ad hoc obtulere. Hi sunt Karolus, scilicet Simplex, Judith Calvi filia, Ansgardis Ludovici Balbi conjux, qui una cum Hædrico in primo ordine exhibentur, & cum eis Wandelmodis: tum Fulco archiepiscopus & Heriveus ejus successor: in altero ordine Sigebertus, Hereſindis, alterque Sigebertus & Lansindis. Huc spectat quod in necrologio Remigiano notatur VIII. kal. Augusti *anniversarium Herivei archiepiscopi, qui fecit deaurari altare majus, & qui fecit calicem majorem cum patena.* Ceterum non diu post hoc tempus supervixit Rodoaldus episcopus Catalaunensis, qui Rodwardus in vetterimo illius sedis episcoporum indice appellatur.

Magna post ejus obitum contentio exorta est de successore deligendo. Fulconi archiepiscopo hac de re scripsit ^a Formosus papa, eumque arguit quod Bertharium presbyterum, quem clerus & plebs ejusdem ecclesie cum Odonis regis consensu canonicè elegerant, consecrare noluisse; sed post decessum defuncti episcopi ipsam ecclesiam Herlando Teruannensi episcopo beneficali more contulisset; tandemque Mancionem quemdam, criminibus irretitum, ibidem episcopum ordinavisset, Berthario comprehenso, ne Romam adiret, causam suam acturus. Hanc ordinationem etiam improbavit Honoratus Belvacorum antistes, eique interesse noluit, qua de re scriptis ad eum litteris ^b Fulco expoſtulavit. Mancio tamen ordinatus studii ac zeli sui pro ecclesiastica disciplina quoddam argumentum dedit, cum presbyteri cujusdam, Angelrici nomine, qui quamdam feminam, consentientibus propinquis ejus, in villa *Wasnau* publice desponsaverat, insolitum factum ad Fulconem metropolitam retulit, ut quid de eo statuendum esset, ab illo disceret. Epistola inscriptio ^c sic habet. *Domino patri Fulconi venerabili archiepiscopo, & omnibus episcopis ejus suffraganeis, & cuncto clero eorum, presbyteris, diaconibus, & cuncti ordinibus, tam canonicis, quam & monachis, Mancio humilis Catalaunicus episcopus, fidele obsequium & devotas orationes.* Quid de eo statuerit Fulco, nobis incompertum. Illud in hac epistola notandum, quod nequissimo facto boni & pii fidelesque homines, utpote hæcenus insolito, restiterint. Mancioni episcopo quindecim annos tribuit index mox laudatus,

Quo tempore Fulco abbatiam sancti Medardi pro Vedastina ab Altmaro comite acceperat, rex Odo Compendii residens, exemplo Caroli Calvi imperatoris, univèrsas ejusdem cœnobii Medardensis possessiones ^d confirmavit, quæ ex donationibus superiorum regum, aliorumque fidelium eidem loco datæ fuerant. In his villas Pivonem & Bumeium ad thesaurum & utilitatem basilicæ sanctorum Medardi & Sebastiani atque Gregorii papæ assignat, ad restaurandam scilicet fabricam: nec non ministeria aurea vel argentea, & ad luminaria concinnanda, sustentationemque pauperum atque hospitiu receptionem; denique ad integrandam domum Dei, quæ nuper a Marcomanni combusta fuerat. Ad hæc præsidium muro cinctum in circuitu ipsius monasterii fieri jubet *propter insurgentium Danorum insolentiam, & infidelium inimicorum Christi insidias*, ut servi Dei ibidem quieti ac securi consistere valeant. Insuper munitionem Vici-super-Axonam ^e ob eandem causam reparari curavit, quam Carolus imperator jam dudum fecerat ad petitionem venerabilis Bertæ & HLudovici imperatoris in memoriam beatæ memoriæ Gregorii summi pontificis. *Actum Compendio palatio, anno incarnationis dominicæ DCCC XCIII. regni vero ejusdem gloriosissimi regis Odonis quinto, indictione XI.* In prædicto Vico-super-Axonam nuper effusus est lapis, quem milliarem vocant, cum hac inscriptione.

IMP. CAES. TRIB. POT. XIII. IMP.
M. AURELIO. AN. II. COSS. IIII. P. P. PRO
TONINO. PIO. AUG. COS. AB. AUG. SUES
BRITANNICO. MAX. LEUG. VII.
Ann. Bened. Tom. III. O O

LXXXIII.
Mancionis
epistola de
presbytero
conjugato.
a Frod. lib.
4. c. 3.

b ibid. c. 6.

c. Analoz.
10. 3. p. 438.

LXXXIV.
Odonis diploma pro S. Medardo.
d Diplom.
11. 557.

* Vy-sur-Aisne.

ANN. CHR.
893.LXXXV.
Æduensi episcopo interdicta subjectio abbatia Flaviniacensis.
a Tourne p. 221.

ubi leugæ VII. pro milliaribus usurpantur. Nam ab eo loco ad Augustam-Suessionum tres tantum leugæ cum dimidia numerantur.

Exitat in Æduensi parochia Flaviniacense monasterium, quod Widradus vir illustris, ejus auctor, sub obtestatione Dei tremendi judicii regis tutela commiserat, & ab omni episcopali potestate immune ac liberum esse voluerat. Nihilominus Adalgarius Æduensis antistes, exposita ecclesiæ suæ angustia & bonorum distractione, a Carolo-Calvo imperatore petierat, obtinueratque, ut Flaviniacensis abbatia cum cella Corbiniaco in perpetuum Æduensi ecclesiæ concederetur; sicque numerus canonicorum in ecclesiâ sancti Nazarii augeretur, & canonici in communi refectorio reficerentur, & in dormitorio canonicè dormirent. *Data VII. kalendas Martii, indictione x. anno xxxvii. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus anno secundo. Actum Compendio regio palatio.* quo anno Carolus eo loci pascha celebravit ex annalibus Bertinianis. Postea hanc concessionem idem Adalgarius a Carolo Simplice confirmari curavit anno regni ejus primo, dum scilicet idem rex ob Odonis metum in Burgundiam se recepit. Querelis hac de re ad pontificem delatis, Romam evocatus est episcopus. verum in ipso itinere, dum Trenorchii, cujus abbas fuerat, moraretur, morbo correptus interiit eodem anno, scilicet DCCC XCIII. Suffectus in ejus locum Walo pro invasione abbatia Flaviniacensis excommunicatus est. Sic Æduenses episcopi per multum tempus hanc abbatiam nihilo fecius occupaverunt, instituto ibidem vicario præposito, qui sub ipsius locum regeret. Propinati Adalgario veneni infimulatus Girfredus Flaviniaci monachus, impositum crimen anno insequenti in synodo sumta eucharistia purgavit.

LXXXVI.
Cormarico facta donatio.

Interim rex Odo in Burgundiam contendit, haud dubie Carolum persecuturus. Certe hoc anno sub finem Maii Cabilone versabatur, ubi rogatu illustris comitis & marchionis Roberti fratris sui, Ivoni Cormaricensi abbati quasdam res suæ proprietatis largitur in stipendia monachorum, Deo in eodem cœnobio militantium, sitas in comitatu Pistavensi, villas scilicet Molium & Fagium cum suis appendicibus. *Data v. kalendas Junii, indictione xi. (sic legendum, non v.) anno vi. regnante domino nostro Odone. Actum Cabilone civitate.* In quibusdam tamen exemplis hoc diploma datum dicitur *indictione xv. anno x. regnante Odone rege.* Post Ivonem obscura est Cormaricensium abbatum memoria usque ad Widonem seu Guidonem, fratrem Gaufridi Grisagonellæ Andium comitis, qui Wido deinde Podiensis episcopus factus est.

LXXXVII.
S. Theuderii monasterium reformatur per Dervenfes.

Jacebat per id tempus, rebus cum temporalibus, tum etiam spiritualibus pane omnino destitutum sancti Theuderii monasterium: cujus infelicem statum miseratus Barnoinus seu Bernoinus Viennensis antistes, hunc locum in melius reformare constituit. Principio census, quos ex omnibus ecclesiis eidem cœnobio subjectis episcopus & archidiaconus usu antiquo percipere consueverant, eidem loco attribuit cum aliis rebus, quæ ab eo abstractæ fuerant. Præcipuus ejus facti auctor fuit Hugo quidam, quem Barnoinus filium suum dicit, qui in illo monasterio & temporalibus, & spiritualibus rebus alitus fuerat. Ad hæc archiepiscopus monachos ex Dervenfi Campaniæ monasterio istuc accersivit *ad Deo serviendum, & sub sancti Benedicti patris regula norma militandum, atque ad eundem locum reedificandum & restaurandum*: quem eis, eorumque abbati Adalrico sub apostolica auctoritate, testamentoque episcopali concessit. Barnoini hac de re litteris^b subscribit idem, qui supra, *Hugo ministrorum Dei minister, qui hoc fieri a patre zelo divino tactus petiit.* quæ verba innuunt, eum Barnoini filium re vera fuisse, quem ex conjugio ante episcopatum procreaverit. Ex his intelligitur, Dervenfe monasterium ad id tempus religione floruisse. at non multo post in tantam devenit dissolutionem & lasciviam, ut ejus loci monachi publice uxores ducerent, ac generis focerisque suis prædia & ornamenta sacri illius loci distribuerent. Favebant his flagitiis abbates, quorum nomina merito delevit oblivio, excepto eorum pænultimo Alardo, & successore ejus Benzone, cujus perveritas in tantum cumulum devenit, ut cum dedecore inde exturbatus sit, coactus se recipere in Cellam-Bobini Germanicæ insulæ in suburbio Tricassino, cujus abbas itidem erat, privilegiis atque ornamentis invisæ sibi ecclesiæ secum asportatis.

Sic periire illorum temporum, si qua fuere, instrumenta, excepta quadam char-

ANN. CHR.
893.

ta commutationis de quibusdam rebus ad thesaurum ecclesiæ pertinentibus in pago Blesensi, quas Walbertus præpositus & Aaron custos ecclesiæ cum quodam Archamfredo commutaverunt. Hanc *Rotlandus, omnium monachorum ultimus, imperante Walberto præposito, scripsit ac subscripsit*, absque chronicis notis. Tandem in Benzonis expulsi locum suffectus est Albricus, e Tullensi sancti Apri monasterio accersitus cum aliquot monachis, qui ejus loci probra & maculas vitæ suæ integritate absterferunt.

Arnulfus rex ante quadragesimam hujus anni per totam occidentalium Francorum regionem monasteria & episcopatus causa orationis obivisse traditur ab annalista Fuldensi. Engilscalcus comes, qui ejus ex concubina filiam rapuerat, necnon Willemus filius ejus patruelis, frater quoque ejusdem, capite damnati, quod Maravanis se adjunxissent. Bona eorum silco addicta. Ex his Arnulfus quidquid *Willemus & Engilscalcus germani fratres in Bajoaria possederant, admonitu Snelperonis abbatis contulit ad monasterium sancti Salvatoris, quod Chremisa nuncupatur*, ubi Agapytus martyr corporaliter requiescit. *Data XI. kalendas Novembris, anno dominicæ incarnationis DCCC XCIII. indictione xi. anno vero VII. domni Arnulfi serenissimi regis. Actum ad Ratenisdorf in Bajoaria.* Per idem tempus apud curtem Otingam natus est ei ex Uta conjugis filius, quem Hatto Moguntiacensis archiepiscopus & Adalbero Augustæ-Vindelicorum antistes sacro fonte lustraverunt, ac nomine avi sui HLudowicum appellaverunt.

LXXXVIII.
Arnulfi pietas, & munificentia in Cremisaniu.

a Annal Chremis. p. 43.

* Aushowg.

Eodem fere tempore Adalbero seu Adelbero, mox dictus Augustensis episcopus, auditis sancti Galli signis & virtutibus, ac religione ejus cœnobii monachorum, locum ipse exploraturus adivit. Omnibus attente circumspectis, majorem famam rem ipsam esse pronuntiavit. Reverfus ad suos, & quid de loco sentiret interrogatus: Quid alii, inquit, sentiant nescio: ego vero, ut sincere expromam quod in animo est, unum illic sanctum, & hunc defunctum quarebam: at vivos plurimos sanctissimos ibidem fratres inveni. Porro doctrina & disciplina non impar in eorum actibus ubique elucet. Unum opto, ut quandoque frater eorum conscriptus, quando monachum jam esse non licet, quantocius fieri merear. quod brevi post executus est. Hæc ex Ekkehardo juniori, qui Adalberonis exemplo subjicit alterum de Petro Veronensi ejus temporis episcopo, cujus in sanctum Gallum munificentiam prædicat. At nullus eo nomine per id tempus inter Veronenses episcopos. Similis difficultas in libello de fratribus conscriptis sancti Galli, quos inter censetur *Ratholt, nobilissimus Alamannorum, Veronensis ecclesiæ pontifex*, qui ad monasterium sancti Galli anno DCCC LXXXV. indictione III. venisse dicitur, & in numerum fratrum conscriptorum a Bernhardo abbate relatus fuisse. quo tempore nullus apud Ughellum Ratholdus episcopus in syllabo episcoporum Veronensium invenitur, forte locandus inter Adelardum & Adalbertum. nisi si Ratholdus Adelardi chorepiscopus fuit.

LXXXIX.
Adalberonis dictum de religione S. Galli monachorum.

b Ekkehd. c. 1.

c Gold. tom. 2. p. 181.

c Ital. Sac. 10. 5. c. 630.

In Hispania monasterium sancti Salvatoris de Valle-Dei prope Ovetum, quod ab annis quadringentis Cisterciensium est, hoc tempore sterisse probat inscriptio ab Yepesio relata hoc anno, in qua ejus loci templum ab episcopis septem consecratum fuisse dicitur. Iste Ordonius Ovetensis decanus anno millesimo-sexagesimo monasticam vestem induit.

X C.
S. Salvatoris de Valle-Dei monasterium.ANN. CHR.
894.
X C I.
Arnulfi expeditio in Italiam.

Postero anno Arnulfus rex, a Berengario exfule in Italiam adversus Widonem invitatus, cum valido exercitu Langobardorum regnum ingressus, circa purificationem sanctæ Mariæ Bergamum obsedit, eoque capto Ambrosium ejus opidi comitem ante portam urbis suspendio strangulari jussit. quo terrore adacti Mediolanenses, Papienses & Placentini ei se se ultro dederunt. Placentiam usque progressus, haud ultra sibi tendendum existimans, per alpes Penninas in Galliam exercitum reduxit contra Rodulfum Burgundiæ regem, qui ad montana se recipiens, ejus impetum elusit. Audito Arnulfi discessu, Wido imperator ex fuga pedem retulit, & collecto animo, eum insequi cœpit. Verum ad Jarum agri Placentini amnem cum pervenisset, repentino sanguinis vomitu oppressus interiit. Lambertus ejus filius minorennis post patrem regnavit. Interim Arnulfus iter profectus, Wormatiam venit, ibique in generali placito Zuenteboldum seu Zuendibolchum filium

ANN. CHR.

894.

XCII.

Diploma ejus
pro Tullo-Leu-
corum.

suum Lotharii regno pacificare voluit : sed optimates minime tunc assensu sunt, ut ex Reginone discimus, quod anno insequenti probaverunt.

In ipso reditu Arnulfus, cum in urbem Constantiam venisset, ab Arnaldo seu Arnolde Tullensis ecclesie episcopo interpellatus est, ut Tullenses tutaretur adversus comitem Stephanum & Gerardum fratrem ejus atque Matfridum, qui totam terram illam rapinis & incendiis ad extrema deduxerant; monasterium sancti Mauricii & sancti Apri, sub nomine advocatiae hereditario jure sibi asserebant; & munitiones castelli intra quatuor ab urbe leucas, contra statutum Dagoberti regis, aedificaverant, per quas ex toto perierat libertas civitatis, quam cum banno regali ex integro omnes Tullenses episcopi jure perpetuo haecenus a regno possederant. His commotus rex, praedictos invadentes ad sui praesentiam venire iussit. Imperio illi parent, & prope Wormaciam ad regem supplices accedunt, & veniam postulant, ad pedes Arnaldi episcopi, qui praesens aderat, procumbunt, eidemque septingentas libras argenti pro capitalibus ablatis restitunt, atque civitati libertatem. Ad haec Arnulfus interventu Zuenteboldi filii sui & Vilcovindi ducis, ac praedicti episcopi antiquam urbis libertatem, a glorioso rege Dagoberto concessam, novo praeepto sancivit, scilicet ut infra quatuor leucas ab urbe Tullensi nulla munitio castellaris aedificata maneat, excepta immunitate * Liberiduni, quod proprium tamen civitatis est, & locus pacis, in quo sanctus Eucharis martyr veneratur, & obsessus a Wandalis remansit indestructus. Hoc diploma, quod integrum in appendice referemus, Fredericus secundus imperator absque chronicis notis inseruit imperiali praeepto, quo eandem libertatem confirmavit anno MCC XXV. mense Junio, indictione XIII. anno imperii v. r. gni Siciliae XXVII.

* Liberidum.

XCIII.

Laureshami
Adalberonem
abbatem insti-
tuit.a Chesn. to. 3.
p. 502.

Post Wormatiense placitum Arnulfus ad Laureshamense monasterium se contulit, ibique Ludovico filio Bosonis, matre Hirringarde postulante, quasdam civitates Burgundiae Jurenensis cum suis pagis, quas Rodulfus rex tenebat, dedit: at Ludovicus eas de manu Rodulfi eripere non valuit. Vacabat tunc Laureshami abbatialis dignitas post mortem Gerhardi abbatis; ac penes monachos, regio concessu, libera eligendi successoris facultas erat. Verum, cum illi de quibusdam insolentibus apud Arnulfum accusati fuissent, ob idque suspensum electionis jus; Adalbero Augustensis episcopus, quem Elewangentem monachum fuisse tradunt, vir magnae gravitatis & reverentiae, dispensatorie a rege ibidem abbas instituitur, qui post annos quinque, disciplina istuc in virentem statum reformata, abbatiale munus, postposito, quod ex eo consequi poterat, omni saeculari commodo & honore, ultro resignavit, fratribusque eligendi abbatis libertatem, accedente regia auctoritate, redintegavit. Electus itaque Lutherus abbas, de quo in consequentibus agendum.

XCIV.

Hildegardis
Chemissam re-
legata.

Per id tempus Hildegardis filia Ludovici, fratris Carolomanni & Caroli Crassi, violatae forsitan fidei a quibusdam coram Arnulfo rege insimulata, regis possessionibus privatur, & in puellare monasterium dioecesis Saltzburgenensis, Chemissam dictum, quod a Tassilone conditum tradunt, relegatur: sed non multo post in gratiam rediit, & sua majori ex parte recepit. Haec Regino & annalista Mettensis.

XCV.

Tuto episco-
pus Ratispon-
ensis.S. Emmeram-
mi exentio.

Non ante hunc annum Tuto, sancti Emmerammi piissimus monachus, de quo jam non semel obiter egimus, Ratisponensem episcopatum adeptus est, si genuinae, ut quidem existimo, ac sincerae sunt chronicae notae instrumenti, quod post annos octo referemus, in quo annus ejus pontificatus octavus cum anno Christi DCCC XII. componitur. Ejus tempore monachi sancti Emmerammi immunitatem monasterii sui ab Arnulfo imperatore obtinuisse dicuntur; ejusdemque confirmationem per Ottonem Magnum, qui in suo diplomate id factum ait propter improbitatem episcoporum ejusdem civitatis quorumdam, qui sanctum hunc locum temere vexaverant. Tutonis pontificatu Arnulfus monasterium muris inclusit.

XCVI.

Medianum-
monasterium
canonicis datu.

Richerius monachus in chronico Senoniensi auctor est, Zuenteboldum, Arnulfi regis filium, qui jam regia potestate in regno Lotharii abutebatur, pessimo depravatum consilio, Medianum-monasterium cum suis appendicibus cuidam comiti, Hafumae nomine, in beneficium tradidisse: comitem vero, iniquo ut operi cumulum adderet, Pippinum abbatem inde cum monachis exturbasse, ibique saeculares instituisse canonicos, quibus monachorum possessiones tradidit. Hinc secundo post anno tanta annonae penuria, ut homines ipsi humanis carnibus vescerentur. Inse-

quenti Hunni totam Alamanniam depopulantur, Basileam civitatem solo aequant, & Vosagensem regionem vastant, adeoque Deodatense, Stivagiense, & Medianum-monasterium, fugatis inde clericis, qui post annos duos in Medianum-monasterium reversi sunt. Jacuit in illo miserabili statu hic locus per annos fere quinquaginta: dum tandem per Fridericum, ut tradunt, ducem monasticus ordo ibidem restitutus, haecenusque in florenti statu perseverat. In necrologio Senoniensi laudatur v. idus Novembris Pippinus abbas, haud dubie Senoniensis.

Odo rex ad hunc saltem annum retinuisse videtur sancti Dionysii monasterium, in quo mensis Maii praesentis initio morabatur. Tunc ad eum accessit Herimannus ejus loci archiclavus seu thesaurarius ecclesiae, eum rogans, ut ex fisco regio a Cersilla mansum unum cum suis mancipiis, & uno molendino, atque ductu aquae supra & subter fluvium Rodonum ad luminaria ejusdem ecclesiae conferre dignaretur. Id vero libenter praestitit eo pacto, ut ad oblationem, unde eucharistia dominici corporis super ara altaris conficitur quotidie, usu quotidiano permaneat. Ad haec eidem donat aliud molendinum juxta monasterium super fluvium Chrodoldi * ad pontem Tricinæ, necnon areas duas intra Parisios juxta portam civitatis. Data sub die VI. nonas Maias, indictione XII. anno VII. regnante Odone gloriosissimo rege. Actum monasterio sancti Dionysii. Hoc praeeptum Herveus notarius ad vicem Gualteri recognovit. Alius fuisse videtur hic Herveus ab Heriveo Caroli Simplicis notario, qui post Fulconem Remorum archiepiscopatum adeptus est.

XCVII.

Odonis regis
donatio S. Dio-
nyso.* Doublet p.
810.

* le Cron.

Sub idem tempus conditum est Auriliaci apud Arvernos monasterium a Geraldo comite, cuius prosapiam ex alto regum sanguine per Caesarium Arelatensem episcopum, & Aredium abbatem deducit sanctus Odo Cluniacensis abbas, qui res ab eo gestas quatuor libris retulit. Alii Geraldi genus derivare malunt a Mathilde, Pippini Aquitaniae regis filia, quam ejus aviam fuisse dicunt. Ut ut est, patre Geraldo Auriliaci comite (sic comites quandoque vocabant toparchas illustres) matre Adaltrude, clarissimis ditissimisque parentibus, natus est sub annum Christi DCCC LV. Propagata est cum sanguine paterna in filium pietas, cujus caritas in pauperes ac modestia in veste maxime commendantur. Nec minor in eo castitatis amor, cujus studio Willelmi Aquitaniae ducis sororem, sibi ad conjugium oblatam, recusavit, effatus, utilius esse sine filiis mori, quam relinquere malos heredes. Sic divino cultui totus mancipatus, de condendo Auriliaci monasterio serio cogitavit, futurus & ipse monachus, si adolescens facile probos invenisset monachos. Hoc concepto consilio, Romam profectus, Aureliacum seu Auriliacum, insignem praedium, beato Petro apostolorum principi, facto solemniter testamento, legavit ad dotandum monasterium, ex quo annum censum duodecim solidorum ad urnam beati Petri persolvi praecipit. Auriliacum castrum seu opidum est, olim parochiae Arvernensis, nunc sancti Flori. Monasterii constructionem Carolus Simplex post annos quinque confirmavit regio diplomate, cujus summam inferius referemus. Exstructo monasterio maxima Geraldo cura fuit reperiundi monachos bene moratos, qui locum regulari disciplina instruerent. Sed, cum rari admodum eo tempore, qui tales essent, invenirentur; tum vero nobiles quosdam pueros ad Vabrense cenobium, quod non ita pridem Raimundus Tolosae comes apud Ruthenos exstruxerat, direxit, ut ibidem regulari disciplina imbuerentur. Verum illi, ut reversi sunt, cum ducem ac magistrum idoneum non haberent, juvenili, ut sit, mollitie resoluti, rigorem disciplinae brevi neglexerunt; itaque piissimi institutoris consilium successu optato caruit. Unum tamen eorum, necessitate compulsus, ceteris praefecit: sed, cum ille non recte viveret, vir Dei magno dolore afficiebatur, quod nec illum corrigere valeret, nec alium haberet aptiorem, quem loco ejus subrogare posset. Id videtur intelligendum de Adalgario seu Adalgiro abbate, qui primus hujus loci abbas in chronico Auriliacensi ponitur, legatusque a Geraldo ad Carolum regem, privilegium pro novo monasterio impetrasse dicitur.

Habita est kalendis Maii hujus anni Cabilone synodus in suburbana basilica sancti Johannis Baptistae, in causa Gerfredi levitae & monachi Flaviniacensis, qui Adalgarium Aduorum episcopum anno superiore veneno necasse dicebatur. Si tam horrendi criminis fama totius Galliae aures pulsavit, non minus praedictus levita, qui officio praebationis, id est praepositi, functus erat, super objectione tanti

XCVIII.

Auriliacensis
cenobii origo.

XCIX.

Gerfredi mo-
nachi purgatio.

criminis exhorruit. Et primo quidem apud Walonem Adalgarii successorem se purgavit: at Walo tantum facinus solus discentere veritus, rem ad comprovincialium episcoporum iudicium referre constituit. Convenere itaque Cabilone ejus invitatu *Aurelianus primas totius Gallie*, Gualo seu Walo *Æduensis*, Ardradus *Cabilonensis*, & Geraldus *Matisconensis*, episcopi suffraganei, & cum eis legati Teutbaldi seu Teutboldi *Lingonensis*. Sistitur in eorum presentia Gersfredus: sed, cum nullus accusator, proclamatorve comparuisset, statutum est, ut in proxima synodo, quam Walo antistes celebraturus erat, idem Gersfredus *corporis Christi & sanguinis examine* a crimine sibi imposito se purgaret. Flaviniaci in primore *ecclesia sancti Petri* coacta synodus est, ubi missarum sollempniis celebratis, Gersfredus, *Deum sibi, & ipsum, quod percepturus erat, redemptionis pretium in testimonium & iudicium* cum invocasset, corpus Christi coram omnibus sumit, quo facto, cum nihil mali aut incommodi passus esset, dato scripto absolvitur, quod Walo *Æduensis & Ardradus Cabilonensis* episcopi subscripserunt. Exstant hujus concilii acta, ex quibus ea quæ sequuntur decerpere juvat ad hunc locum illustrandum. Anno DCCC XCIV. *indictione XII. invidia instinctu, malorum hortatu, oborta est infamis fama Flaviniaco monasterio & castro publico, in quemdam loci illius levitam & monachum Gersfredum, officio prelationis functum, quod piissimum patrem & reverendum presulem dominum Adalgarium Æduorum episcopum leali exstinxerat beneficio. Hujus criminis iniquissimum objectum, Deo simul & hominibus horrendum, non modo ipsius ecclesie, verum etiam totius Gallie aures pulsavit, & infami satis elogio notavit. Prefatus vero levita & monachus super illatione tanti facinoris nimium exhorruit: utpote qui tanta, tamque prevalida ab ipso dulcissimo patre persenserat beneficia, uti omnibus satis abunde claret. Super quo primitus concilium gloriose presulis domni Gualonis ipsius successoris expetiit, seque a tam nefandissimo scelere non minus cogitatu quam facto, presentie illius, Deo teste & iudice omnium ac inspectore cordium, immunem firmavit. Quocirca prenomiatus presul tantum & tam inauditum facinus proprio cunctatus deliberare iudicio, ad sanctam & comprovincialem synodum Aureliani nominandi archiepiscopi & ceterorum coepiscoporum presentia discutiendum & diffiniendum censuit. Proinde Deo propitio, prefixo kalendarum Maiarum die convenere sacri pontifices, Aurelianus primas totius Gallie, cum illustrissimis Gualone Æduensi, Ardrado Cabilonensi, Geraldo Matisconensi coepiscopis, simul & legatis memorandi Teutboldi Lingonensis episcopi, apud Cabilonensem urbem in ecclesia beati precursoris Christi Johannis, qua est in prospectu ejusdem urbis . . . quo isdem monachus omnium iudicio more ecclesiastico & humani juris experimento instructus, nec hujus infamie evidentem accusatorem, nec alicujus certitudinis proclamatores reperiri potuit. Unde predicti episcopi sanciverunt communi consilio, ut quia nec convictum, nec etiam confessum experiebantur; tamen quia ventilatum & ubique locorum erat divulgatum, ut ab omni suspitione liberrimus redderetur, in viciniore synodo, quam omni reverentia dignus Gualo antistes erga filios ecclesie celebraret, corporis Christi & sanguinis illo examine, quod solum verius probatur & terribilius, immo salubrius creditur, a flagitio divulgato publice expiaretur, &c.*

ANN A L E S O R D I N I S S. B E N E D I C T I .

LIBER QUADRAGESIMUS.

Ab anno Christi 895. ad annum 900.

A G E B A T U R annus Christi octingentesimus nonagesimus- quintus, cum in Germania mense Maio, presente Arnulfo rege, synodus habita est Triburi ad emendandam ecclesiasticam disciplinam. Tribur *, villa olim regia nobilis & incluta, inter Rhenum & Moganum seu Moenum sita, inquit * Trithemius, non procul a Moguntia in descensu fluminis ab Oppenheimio ad manum dextram, nunc nihil retinet veteris dignitatis præter muros castelli, quod vocant Burgum-Boëmorum. Illic habita synodus, cui interfuere viginti-sex episcopi cum abbatibus monasteriorum, presidente Hartone Moguntino antistite, in cujus parochia synodus habebatur. In hac Wigbertus Hildensheimensis episcopus strenue laborasse dicitur in chronico Saxónico; & Bremensis ecclesia, agente Hermanno archiepiscopo, Colonienfis metropolis suffraganea dicta est, restante Adamo, contra privilegia Romanorum pontificum, qui illam in archiepiscopatum erexerant. In præfatione concilii Arnulfo regi proponuntur institutiones Martini Dumienfis episcopi ad Mironem regem. Sequuntur canones quinquaginta-octo, in quorum vicesimo-sexto statutum est, ut, si quis monachus *pro lucro anime vel animarum* a suo monasterio in aliud migrare voluerit, id ipsi liceat, cum consensu tamen episcopi, abbatis, & fratrum suorum. si vero *fuga regularis disciplina* propositum suum calcaverit, ab omnibus abhorreatur, ut saltem pudore ad officium redeat, quod si ad monasterium ultro redire noluerit, invitus revocetur, & retrusus in ergastulum penitentiam agat. Præclara sunt quæ canone tricesimo sanciantur de reverentia in sanctam Romanam & apostolicam sedem, & quæ ultimis canonibus de penitentia homicidarum. In editis subscripti reperiuntur tantum viginti-duo episcopi, nulli abbates. Ex episcopis occurrunt e nostris Hatto Moguntinus, Ratbodus Trevirensis, Tuto Ratisponensis, Adalbero Augustensis, Sigismundus Halberstadtensis ex-monacho Hirsaugiensi, & Adalgarius Bremensis, qui *in cauda concilii* positus dicitur apud Adamum canonicum Bremensem, tametsi non ultimus in editis ponitur. Invitus quippe synodo subscripsit, in qua tanta ecclesie suæ injuria facta est, ut ex archiepiscopali facta sit Colonienfis ecclesie suffraganea. Ast

ANN CHR.
895.
I.
Triburienfe
concilium.
* Teuer.
a Tribem. hist.
Erfaug.

ANN. CHR.
895.

Arnulfo regi jubenti ac Formoso papæ suffraganti ad tempus parendum fuit, & dissimulanda injuria, quam Sergius papa non multo post reparavit. Trithemius ait se legisse abbatum quorundam nomina, qui huic synodo interfuere, scilicet Hugonis seu Huoggi Fuldenfis, quem Herigerum etiam dictum ait; Harderadi Hirsaugienfis, Harderadi quoque Hersfeldenfis, Murhardi Selingestatensis, Adelberti Corbeienfis, Wilhardi sancti Albani Moguntinensis, Bertoldi sancti Ferrucii Bledenstatensis, Reginonis Prumiensis, & Hiltwini Laubienfis, qui & ipse Leodicensis episcopus erat. Verum, ut alia dissimulem, in Fuldenfi & Corbeienfi abbatibus falsus est Trithemius. Tunc enim Helmfridus Fuldenfe monasterium regebat, nec Adelbertus Corbeia præerat, sive id de vetere, sive de nova Corbeia intelligatur. nam veteri tunc præsidebat Franco; novæ Gothescalcus, cui post annos quinque Bovo junior successit.

II.
S. Bertæ reli-
quia Eretheim
exceptæ.
a lib. 34. n.
33.

Eidem synodo cum aliis regni principibus interfuit Rotrudis abbatissa Eretheimensis parthenonis, de cujus primordiis superius actum est. Tunc temporis conigit, sanctimonialis Blangiacensis apud Morinos parthenonis, Hersende abbatissa duce, metu Nortmannorum profugas, cum corpore sanctæ Bertæ, duarumque ejus filiarum Gertrudis & Deotilæ, e Gallia Moguntiam venisse. Hujus rei nuntio accepto, Rotrudis tres ex suis principes viros eo direxit, ut sanctimonialia illas ad suum cœnobium invitarent. Tam benignæ invitationi facile assensit Hersendis cum suis sanctimonialibus, quibus Rotrudis in proximo loco Alfiaco cœnobium ædificari curavit. Illic miracula facta leguntur; in his quidam, ferro ad pœnitentiam ligatus, vinculis absolutus fuisse dicitur. Eo in genere aliud factum insigne refertur in libro de miraculis ejusdem sanctæ Bertæ, in Gallia patrum. Temporibus Caroli-Calvi accidit, ut quidam nobilis Gallus, ex villa Dufgemella, fratrem suum, qui-cum de hereditate sua rixabatur, gladio interficeret. Tanti facinoris pœnitens accessit ad episcopum loci, nomine Bonifacium, a quo in facti piaculum eodem ferro brachia, ventremque suum, qui mos tunc usitatissimus erat, constringi postulavit. Ita ligatus multa sanctorum loca de more visitavit, & novem vicibus limina sancti Petri adiisse dicitur. Demum cum ad Blangiacense profectus esset monasterium, vincula ejus soluta ad tumulum sanctæ Bertæ, dum Lantogisus episcopus ibidem missam dominica die celebraret. Rebus tandem compositis, corpus sanctæ Bertæ & filiarum ejus Blangiacum reductum est.

Pœnitentia ob
homicidium.

III.
Zuenteboldi
diplomata pro
S. Michaële ad
Mosam & pro
Epternaco.

Post Triburiensem conventum Arnulfus Wormatiæ generale placitum habuit, in quo Zuenteboldum filium, omnibus demum assentientibus, regno Lotharii præfecit. Eodem accessit cum magnis muneribus Odo rex Franciæ, ab eoque postulata obtinuit. In reditu Fulconem Remorum antistitem, & Adalongum comitem, qui cum muneribus eidem a Carolo missis ad Arnulfum veniebant, obviam factos adortus, Fulcone fuga elapso, Adalongum letali vulnere fauciauit, atque utriusque sarcinas diripuit. Sic omnes Arnulfum suis partibus faventem ac propitium habere certatim contendebant. Ubi vero Zuenteboldus regnum adiit, mox juvenili ardore, prolatandi regni avidus, Laudunum obsedit. Ast Odo ex Aquitania opportune reversus, eum coepa deserere, & ad sua se recipere coegit.

* Trosley.

In illa impressione Zuenteboldus Noviomum usque processit, certe usque ad villam regiam Trosleyum * Noviomum proximam, ubi diploma pro sancto Michaële ad Mosam, rogatu Ratpoti Trevirensis archiepiscopi ac summi cancellarii, indulfit. Hoc diplomate quasdam possessiones, quæ ex portione abbatis erant, monachis concessit, cum abbatibus eorum Stephani consensu, ad augendam ipsorum præbendam seu annonam, quippe qui magnam penuriam ex oppressione gentiliū patiebantur. *Data XIX. kalendas Septembris anno Domini DCCC XCV. indictione XIII. regnante domino rege Zuentiboldo anno primo. Actum in vico Droslei juxta Noviomam civitatem.* Ita in authentico, quod post annos tredecim rex Ludovicus, Zuenteboldi filius, subscripsit, appositis his chronicis notis. *Data XVI. kal. Septembris anno incarnationis Domini DCCC VIII. indictione XI. anno autem regni domni HLudovici VIII. Actum Franconofurt.* In hoc porro authentico qui initio Zuentiboldus scribitur, idem in subscriptione & chronicis notis Zuentiboldus, ut alibi passim, vocatur. quod observare juvat contra imperitos quosdam censes, qui litteras falsi postulant ob variam scribendi, in eodem etiam instrumento; ejusdem nominis rationem: cujus rei infinita exempla exstant. Paulo post idem Zuenteboldus ad preces itidem Ratpoti

Ratpoti seu Ratbodi archiepiscopi Trevirensis sui que archicancellarii, regio præcepto confirmavit portionem fratrum ex monasterio sancti Willibrordi, quod *Eternaca* dicitur. *Data V. kalendas Novembris, anno DCCC XCV. indictione XIV. regnante Zuenteboldo rege anno primo. Actum in urbe Treviri.* ubi indictio XIV. a Septembri mense inchoatur.

In eodem regno Lotharii vacabat sub finem anni superioris Tullenfis sedes post mortem Arnaldi episcopi, qui post annos pontificatus tres ac viginti, nonis Decembris anno superiori decesserat, sepultus in basilica sancti Apri prope Arnulfum avunculum ac decessorem suum. Electus est in ejus locum Ludelmus seu Lugdelmus ex monacho sancti Maximini Trevirensis, qui hoc anno a Ratbodo metropolitano, ejusque suffraganeis episcopus consecratus dicitur in chronico Reginonis. In actis episcoporum Tullenfium *magna sagacitatis vir* fuisse perhibetur, multumque laborasse in templi atque urbis restauratione, quæ sub finem vitæ ejus decessoris tota incendio conflagraverat. Ad hæc multum contulisse ad decus & honestatem clericorum, nobiliumque laicorum, & ad ecclesiæ patrimonium augendum. In his acquisivisse abbatiam sancti Pientii, quam Prætoria, Dei fidelissima famula, olim dederat; & villam Videliacum, quam mensæ canonicorum attribuit, ea conditione, ut quotidie missa omnium fidelium defunctorum ad ejus memoriam celebraretur. Idem ab Arnulfo rege ecclesiam Gundulfi-villæ * obtinuit cum viginti mansis in pago Liwenfi; & a rege Zuenteboldo silvam ecclesiæ sancti Stephani, in eadem villa sitam; denique a Ludovico rege filio ejusdem Arnulfi *monastium civitatis & teloneum cum immunitate comitatus*; & ab Everelmo regali medico manfos quatuor in Isciaco. Hæc & alia refert auctor anonymus de Ludelmo, *cujus sanctitatem, inquit, & opera felicia si per omnia scriberemus, magnum libri textum efficeremus.* Ita ille in libro de gestis episcoporum. Non ea omnino fuit sententia alterius cujusdam anonymi de Ludelmo, quem, licet *seculari nobilitate præcluum*, & in temporalibus utilem fuisse dicat; at *minus spiritualibus devote intentum* extitisse asserit; congregationibus monachorum ac canonicorum, non ut patronum, sed ut rigidum rectorem præfuisse, & pro libitu eorum bona usurpasse, & dispersivisse, ob idque anno undecimo sui regiminis gravi brachii dolore percussum fuisse, ex quo brevi postea confectus sit. De hoc dolore agit etiam anonymus alter, sed causam illam non prætexit. Neuter eum monachum fuisse dicit, quem titulum ei tribuit Browerus in annalibus Trevirensibus, & post eum Gallia-christianæ auctores.

ANN. CHR.
895.
a Mirai notit.
p. 79.

I V.
Ludelmus
episcopus Tul-
lenfis.

b p. Append.
* Gondre-
ville.

Exstat in Bajoaria, dicecesi Frisingensi, Mospurgensis ecclesia, nunc clericorum collegium, quod olim monasterium monachorum fuisse nonnulli existimant. Istud vero monasterium, quod in honore sanctæ Mariæ virginis sub veneratione beati Castuli martyris constructum est, Arnulfus rex hoc ipso anno subjecit Frisingensi ecclesiæ post obitum *matris suæ Ludswivide*, eo pacto, ut supra dicto monasterio propriis privilegiis liceat uti clericis, *ibidem ad sanctum altare servientibus.* *Data XIII. kalendas Augusti, anno incarnationis Domini DCCC XCV. indictione XIII. anno octavo regni domni Arnolphi piissimi regis.* Hæc prima mentio est ejus monasterii, quod jam tunc clericorum erat. Idem Arnulfus jam imperator anno sequenti quadam eidem loco largitus est in septemtrionali ejus plaga, *ubi Ambora cadit in flumen, quod dicitur Isara.*

V.
Mospurgensis
abbatia.

c Metrop.
Salisb. to. 2.
p. 504.

Aurelianus Lugdunensis antistes ultra hunc annum vitam non produxit, quo anno successor ipsius Alwalo in litteris Ludovici regis, Bosonis filii, apud Severitium notatur. Idem Ludovicus ante annos quatuor consilio genitricis suæ Hirmingardis, pro sincerissimo Aureliani didascalii obsequio, Lugdunensi sancti Stephani ecclesiæ quasdam ecclesias, villasque in eodem pago sitas, concesserat, in his *abbatiam sancti Martini, que Athanacius vocatur.* Falluntur qui Aureliani supremum diem referunt ad sextum-decimum kalendas Julii, quo die in martyrologiis antiquis notatur depositio beati Aureliani episcopi Arelatensis, quæ verba sunt ipsa Ufuardi. De die obitus Aureliani Lugdunensis variant obituum libri, quorum in altero notatur VIII. idus Februarii, in altero IV. nonas Julii.

VI.
Aureliani
archiepiscopi
obitus.

Romam hoc anno profectus est Berno abbas Gigniacensis monasterii, & a Formoso papa privilegium obtinuit. In hoc diplomate ait pontifex, Bernonem venerabilem abbatem ad beatorum Apostolorum limina, & ad apostolicam suam præsentiam venisse, sibi que reulisse, Gigniacum monasterium ab ipso Bernone, & a

VII.
Formosi bul.
la pro Gignia-
co.

AN. CHR. 895. Laifino ejus confobrino ex propriis rebus in honorem beati Petri constructum fuisse: quod ut inviolatum & intactum servaretur, illud beato Petro apostolo ejusque vicario se offerre ac subicere constituisse; itaque petere obnixè, ut locus apostolici privilegii sanctione muniretur. Admissa petentis postulatione, pontifex prædictum cœnobium cum cellis ac possessionibus suis, necnon & cellulam que vocatur Balma, hac præfenti tertia-decima indictione confirmat, & in perpetuum sub beati Petri & apostolicæ sedis jure, ditione, ac potestate stabilit, concessa libera eligendi abbatis facultate secundum Deum & regulam beati Benedicti, necnon immunitate a decimis in propriis cœnobiis possessionibus. *Scriptum per manum Sergii scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Novembrio, indictione supra scripta XIIII. Datum per manum Stephani cancellarii sanctæ sedis apostolicæ, imperante domino piissimo augusto Arnulfo a Deo coronato.* Difficultas est in his ultimis verbis, quibus Arnulfus augustus a Deo coronatus dicitur, quæ coronatio non nisi anno insequenti ante pascha facta est a Formoso papa, qui paullo post decessit, nec ad Novembrem insequentem pervenit.

Widonis diploma pro Bobio. a Ital. sac. 15. 4. c. 1340. Confimilis fere difficultas est in diplomate, quod Wido^a imperator hoc anno concessisse dicitur *abbati Agilulfo Eboiensis monasterii* ad preces Ageltrudis conjugis suæ. quo diplomate confirmantur omnes ejus loci possessiones, & partitio bonorum monachis facta interim, dum cœnobiis disciplina ad pristinum revertatur statum. *Data idibus Aprilis, anno ab incarnatione Domini DCCC XCV. indictione XIII. anno vero regni ejus V. Actum Papia.* quæ notæ, alias optime concordantes, utique probent, Widonem medio Aprili hujus anni adhuc superstitem fuisse, quem anno superiori decessisse plerique tradunt. Lambertus, Widonis filius, anno sequenti paternum diploma ratum habuit, rogatu Anscharii comitis, de quo Liutprandus^b Ticinensis diaconus mentionem facit.

VIII. Eodem tempore corpora sanctorum Wandregisili & Ansberti confessorum ex loco prope Quentovicum in Morinis, ubi ob infestationem Nortmannorum servata fuerant, ad urbem Carnotensem ob eandem causam deportata, a venerabili Haimone ejus urbis episcopo honorifice accepta sunt XII. kalendas Decembris, & a domno Haimérico abbate suburbani monasterii sancti Carauti martyris: in cujus ecclesia collocata fuere ad tres fere menses, quo tempore non exigua monachis sancti Wandregisili humanitas exhibita est. Dein metu eorundem paganorum in urbem illata, atque deposita in capella, quam olim *venerandus præsul Gislebertus infra seu intra domum suam construxerat*: ubi quædam eorundem sanctorum meritis miracula patrata referuntur. Post aliquantum temporis eadem sacræ reliquiæ ad maritimam Morinorum urbem, scilicet Bononiam, relata sunt. Illic ad eorum busta sanata est quædam paralytica mulier, ex transmarinis partibus eo profecta: quæ eidem sanctis in perpetuum se devovit. Cum vero aliquando ad ignem sibi interdictionem accessisset, ut oblatas, quas oblatura Domino in crastinum erat, formaret; ferro, quo imprimenda ac decoquenda erant oblatæ arrepto, mox nervi manus ejus dextræ contracti sunt, ac oblatorium, quod sponte susceperat, invita retinuit; sed postea, precibus in ecclesia factis, pristinum dextræ usum recuperavit. Eadem sacra corpora sæculo insequenti ex urbe Bononia in Gandavensē sancti Petri monasterium translata fuere.

S. Chaletrici episc. tumulus. Quod attinet ad capellam illam, quam Gislebertus Carnutum episcopus *infra domum suam* episcopalem extruxerat; non dubito quin illa ipsa sit sanctorum Sergii & Bacchi capella domestica, in qua, cum nuper subrueretur, reperti sunt nonnulli tumuli, in his sub altari tumulus sancti Chaletrici, qui medio sæculo septimo floruit, sed vacuus, cujus lapidi, in modum arcæ concavo, inculpta est uncialibus litteris Romanis hæc inscriptio:

† HIC REQUISICIT CHALETRICUS EP̄S CUJUS DULCIS MEMORIA PRIDIE NONAS SEPTEMBRIS VITAM TRANSPORTAVIT IN CAELIS.

Ex hac inscriptione discimus, sanctum Chaletricum obiisse *pridie nonas Septembris*, quem diem eraserunt posterius, substituto altero, scilicet *nonas Octobris*, id est *nonis*, qui dies ejus translationis notatur in perverusto martyrologio Ufuardino, quod olim ad usum illius ecclesiæ erat. Sic tamen erasum est *pridie*, ut vestigia ejus appareant, uti & duorum sequentium vocabulorum, quibus superscripta sunt duo alia;

nempe *nonas Octobris*. Non ergo primus illius capellæ conditor Gislebertus episcopus, sed tantum instaurator, quippe cum in ea sepultus sit Chaletricus, duobus sæculis ætate superior. Nisi malueris dicere, ejus arcam lapideam, extractis sæculo nono ex ea reliquiis, in novam Gisleberti capellam aliunde translata fuisse. Hæc digressiuncula lectori fortasse non ingrata erit. Reliqua sæculi noni eventa persequor.

In Cantuariensi ecclesia hoc tempore florebat Plegmundus archiepiscopus, qui ex mandato Formosi papæ in septem viduis ecclesiis totidem episcopos instituisse, unaque die consecrasset dicitur. Falluntur Willelmus Malmesburiensis & Gervasius Dorobernensis, aliique post eos, qui id factum tradunt assensu Edwardi regis, quem triennio post mortuum Formosum regnare cœpisse constat, scilicet post patrem Ælfredum, qui in litteris Formosi papæ, si quidem genuinæ credantur, loco Edwardi restituendus est. Hic est Albradus rex transmarinus, quem Fulco Remorum præsul^a laudat, quod *tam bonum virum & devotum, ecclesiasticisque regulis congruentem destinasset episcopum in civitate Cantaburg*, id est Plegmundum nostrum, quem idem Fulco Pleonicum vocat in aliis^b litteris, *Pleonicum archiepiscopo transmarino* inscriptis: cujus bonis studiis congratulatur *pro abscondendis & explorandis incestuosæ luxuriæ fomentis*. qua de re *Albrado regi transmarino*, id est Ælfredo, jam se scripsisse dicit.

Sub idem tempus necatus est Johannes venerabilis abbas Æthelingiensis, quem idem rex ad restituenda litterarum studia in Angliam accessiverat. Ut erat ille superioris disciplinæ servantissimus, duos ex suis, unum sacerdotem, alterum diaconum, quos Gallicos genere fuisse tradit Asserus, in se concitavit. Hi odio concepto, necem optimi magistri meditati, ad eum cædendum conducunt latrunculos duos, qui in ecclesia noctu absconditi, dum ille de more orandi causa furtim intrasset, ad altare procumbentem feriunt, indeque semianimem ad ostium impudicæ mulieris exportant. Convaluit tamen ex hoc vulnere piissimus abbas: qui dum solito more in ecclesiam de nocte ante alios ingressus esset, a duobus perditissimis sicariis denuo imperitus, postquam vir, alias *bellicose artis non expers*, horum satellitum impetum eludere nisus fuisset, nihilo minus ferro percussus, paullo post interiit. Cædis auctores condignis suppliciis tantum facinus eluerunt. Hunc Johannem abbatem & monachum e veteri Saxonia ortum, superius^c demonstravimus alium esse a Johanne Scotto, quem neque monachum, certe nec abbatem existuisse constat. An vero idem sit cum Johanne illo sophista seu sapiente, quem veluti martyrem, quippe *quæ puerorum graphiis perfoffus fuisset*, sæculo duodecimo colebant Malmesburienses, non ita liquet. Si tamen Johannes abbas sepultus est, ut quidem videtur, Æthelingiæ, alius censendus est a Johanne illo sophista, cujus tumulus cum epitaphio apud Malmesburienses sæculo duodecimo, teste Willelmo ejus loci monacho, visebatur. Certe Johannes sophista non Æthelingiæ, sed Malmesburie necatus est, & quidem in ecclesia sancti Laurentii, ex qua in majorem ecclesiam, ob lucem super ejus tumulo noctu emicantem, translatus est, ut scribit Simeon monachus Dunelmensis, & ad sinistram altaris collocatus.

Postero anno rex Arnulfus, secundo Italiam ingressus, Romam venit, urbemque cepit *cum consensu summi pontificis*, ait Regino, scilicet Formosi, qui eum imperatorem coronavit. ipse vero pontifex *die sancto pasche* defunctus est. Intrusus in ejus locum Bonifacius, vix quindecim dies superstes, locum fecit Stephano sexto, aliis septimo, qui scelere inaudito Formosum e sepulcro extractum, pontificalibus vestibus exui, ac laicalibus indui jussit, atque damnatum projici in Tiberim, exauctoratis iis, qui ordinati ab eo fuerant. Dum Romæ esset Lambertus, Amiatini^d monasterii possessiones rogatu Petri abbatis confirmavit hoc anno, iv. kal. Martii. Mortuo non multo post Lamberto imperatore Widonis filio, Ludovicus rex Provinciæ ad capeffendum imperium a Langobardis invitatur, absente Arnulfo, qui mense Maio in Bajoariam redierat, multis malis & facinoribus in Italia patrat, quæ accelerandæ mortis causa fuisse dicitur a Liutprando^e diacono Ticinensi.

Ineunte hoc anno Zuentiboldum Argentiniæ commorantem adiit Engilfridus abbas Gregoriani in Alfatia monasterii, petiitque ab eo, ut præcedentem regum

ANN. CHR. 895.

I X. Plegmundi Cantuariensis acta.

a Frod. lib. 4. c. 5.

b ibid. c. 6.

X. Johannes Æthelingiæ abbas necatus.

c lib. 38. n. 72.

ANN. CHR. 896.

XI. Arnulfus imperator. Formosi papæ mores & successores.

d Ital. sac. 10. 3. p. 706.

e Liutpr. lib. 1. c. 9.

XII. Zuentiboldi litteræ pro Gregorianis, & Dionysiana.

ANN. CHR.
896.

privilegia, adeoque monasterii possessiones novo diplomate confirmaret. Accessit postulatō Salomonis Constantiensis episcopi idipsum flagitantis. Supplicantes rex annuit, data insuper monachis facultate eligendi ex seipsis ministros, qui causas eorum procurarent, videlicet abbatem, præpositum, ceterosque, ut regula præcipit. *Data pridie nonas Januarii, anno incarnationis Domini DCCC XCVI. indictione XIII. anno vero domni Zwentebulchi piissimi regis I. Actum in Argentaria civitate.* Authenticum diploma Walger notarius ad vicem Ratboti archiepiscopi, summique cancellarii recognovit. Idem recognovit ejusdem regis præceptum, quo Salonam^a, Saliensis pagi abbatiolam, sancti Dionysii monachis restituit, datum XI. kalendas Februarii, iisdem anno & indictione. Ludovici Orbi præceptum de sancti Theuderii monasterio, Adalrico abbati & Dervensibus monachis commissio hoc anno, alias^b retulimus.

a Doublet
p. 808.b lib. 3 s. n.
13.ANN. CHR.
897.XIII.
Ejusdem quadam facta, conjugium & diploma.

ANno circumacto idem princeps quosdam comites, læsa majestatis reos, honoribus ac dignitatibus privavit, eorumque terras inter suos divisit, *monasterium ad Horrea*, inquit Regino, & *monasterium S. Petri, quod Mettis situm est, sibi reservans.* quod argumento est, hæc duo virginum monasteria, quorum alterum in suburbio Trevirensi, alterum in Mettensi tunc positum erat, ab illis comitibus occupata fuisse. Paulo post idem Zuenteboldus, consulto Arnulfo patre, Odam filiam Odonis Francorum regis, Odone ipso ægre assentiente, uxorem duxit, nuptiis post pascha celebratis. Non multo post idem princeps versabatur in Nivialensi Brabantii monasterio, ubi dilectissimæ nepotis suæ Gislae interventu^c res quasdam, in usus fratrum ac sororum inibi commorantium assignatas, confirmavit. *Data VII. kalendas Augusti, anno DCCC XCVII. indictione XV. anno vero tertio Zuenteboldi regis. Actum in ipso Nivialensi monasterio.*

c Mirai notit.
p. 80.XIV.
Capellæ dedicatio apud Lemovices, d. r. lib. 39. n. 63.

Lemovicensem ecclesiam regebat hoc tempore Anselmus episcopus, quem adiit Garulfus Bellilocensis abbas^d primus cum monachis suis, petiitque ab eo, ut capellam a se recens ædificatam consecrare ne gravaretur, sitam in villa Favara, in fisco Cameyraco, quem Rodulfus Bituricensium olim archiepiscopus a Carolo gloriosissimo Francorum rege, scilicet Calvo, impetraverat, & prædicto Bellilocensi monasterio contulerat. Et in ipso quidem loco tres quondam ecclesiæ fuerant, sed vultate collapsæ; decimæ vero ad illas pertinentes a vicinis occupatæ ecclesiis. Consecrata itaque capella, jussit episcopus tantum ex illis decimis restitui novæ capellæ, quantum ad ejus dotem sufficeret. Instrumento hac de re confecto subscribunt post Anselmum episcopum archidiaconi duo, archipresbyteri ac presbyteri complures cum aliquot laicis. *Actum hoc Lemovica civitate in synodo plena, pridie nonas Decembris, anno incarnationis Dominicæ DCCC XCVII. indictione I. regnante Odone rege anno X. ordinationis quoque domni Anselmi pontificis anno XXVIII.* Ex quo ejus pontificatus initium facile intelligitur.

XV.
Portuensis synodus.

Habita est hoc anno synodus in loco pagi Nemausensis, Portu cognominato, præside Arnulfo Narbonensi pontifice: qua in synodo quæstio ventilata est de ecclesia villæ Coconis, sitæ haud procul Montepeffulano, quam Adalfridus presbyter adversus Abbonem Magdalonensem episcopum repetebat. Causa cecidit Abbo, qui cum aliis septem episcopis eidem synodo interfuit. Ibidem præsentibus fuere duo abbates, scilicet Froja ex monasterio sancti Laurentii Vernupradensis, & Withardus ex canobio sancti Juliani, quibus adjunctus Albarus legatus abbatis Durandi ex monasterio sanctæ Mariæ, nempe Urbionensi, quod de Crassa vocant. Actum est superius de monasterio sancti Laurentii & sancti Aniani ad Vernodubrum annem, quod hæctenus existit sub congregatione sancti Mauri. Frojæ abbatis successor fuit post biennium Berarius, cujus interventu Carolus rex, cognomento Simplex, monasterii immunitatem atque tuitionem novo diplomate^e confirmavit, necnon possessiones, in quibus memorat duos molendinos, qui sunt in rivulo Vernodupri. *Data VIII. id. Junii, indictione II. anno VII. rege Karolo serenissimo, & in successione Odonis II. pleniter regnante. Actum apud Turnum-villam^f.* Supra dictæ synodi acta Georgius sacerdos & monachus scripsit. Turnus videtur esse villa pagi Remensis propè Axonam, ut alias^g ostendi.

e Spicil. 70. 13.
p. 265.f V. Marca
Hispan. col. 375.g Diplom.
Supplem. p. 49.

S. Martini ad Montem Aureolum monasterium.

Ex his emendanda est chronologia archiepiscoporum Narbonensium apud Catellum, qui Arnulfi pontificatum serius differt, censetque Aribertum ejus decessorem anno insequenti jam Narbonensi ecclesiæ præfuisse. Arnulstum præcessit Theo-

ANN. CHR.
897.

ardus sanctus antistes, sepultus in monasterio sancti Martini, quod ab ejus parentibus conditum tradunt, ipsius nomine sancti Theodardi, vulgo Audardi, postea cognominatum. *Est autem jam dictum monasterium*, ut habet ejus vitæ scriptor, *in Caturcensi territorio, in monte, qui Auriolus^{*} nuncupatur, ad cujus radicem fluvius decurrit, quem indigena regionis ipsius Tesconem vocant. Hic suo decursu confinia Tolosani, Caturcensisque ruris liquido dirimit patente influxu: qui a prædicto monte recedens, post modicum terra spatium Tarno immergitur flumini.* Tandem hoc cœnobium a Johanne XXII. in cathedralem erectum est, cujus sedes instituta apud Montem-albanum.

* Montauriol.

Huic monasterio ob nominis & temporis affinitatem subjungendum est cœnobium sancti Martini de Monte-rotundo, in Septimania situm: cujus primam notitiam accepimus ex Odonis regis diplomate, in quo legitur, Tenericum venerabilem abbatem ex monasterio sancti Martini de Monte-rotundo, consententibus suis monachis, regem adiisse, eique significasse, quod propter suam ipsorum extremam inopiam, & oppressionem malorum hominum inibi consistere non possent, nisi regia munificentia ipsis succurreretur. Quapropter rex Odo in eleemosynam domini & senioris sui Caroli & propria salute, ad eorum necessitates supplendas, cellam sancti Clementis in pago Gerundensi, & in pago Radensi fiscum Junquerias, aliæque elargitur. Nulla est chronologica nota in regio præcepto, quod in Appendice^h referemus.

S. Martini de Monte-rotundo.

Ad hunc annum octingentesimum nonagesimum-septimum revocanda videtur charta Rotberti comitis & abbatis sancti Martini Turonensis, qui Dociacum villam pagi Pistavensis, a Carolo-Calvo donatam canonicis sancti Martini, sed eis abstractam, restitui curavit. Hujus vero penes Deum meriti participem vult esse dominum & seniore ac germanum suum Odonem regem, necnon dominum & genitorem suum Robertum, gloriosum, dum vixit in terris, comitem & ejusdem loci abbatem. Post quæ verba nonnulli recentiores, qui Rotberti cognomento Fortis, patrem Robertum Madriacensem comitem esse volunt, hæc addunt: *Adelaidem quoque genitricem & Robertum comitem avum nostrum.* quæ verba in pancharta nigra Martiniana defunt. Similem interpolationem initio libri primi Aimoini de miraculis sancti Benedicti observavimus. Hæc charta data est VI. kalendas Aprilis in die sanctissimo pasche Turonis coram corpore beati Martini, anno VIII. regnante domino Odone rege. quæ notæ chronicae non bene simul conveniunt. nam pascha in sextum kalendas Aprilis incidebat hoc anno, qui Odonis regis decimus erat, non octavus.

XVI.
Rotberti comitis charta pro S. Martini.

Post hæc non integrum annum supervixit rex Odo, qui postero anno ineunte letali morbo pulsatus, in villa Fara super Isaram III. nonas Januarii diem clausit extremum, & apud sanctum Dionysium regio more sepulturæ mandatur. Mox regni principes in unum congregati, unanimi consilio & voluntate Carolum regem agnoscunt, quem pauci antea pro rege habebant. Id factum in urbe Remorum, ubi Carolus a Fulcone archiepiscopo denuo coronatus est. Absuit ab ea celebritate Balduinus Flandriæ comes, ejus cognatus germanus, propter Heribertum Viromandorum comitem, qui Rodulfum ipsius fratrem occiderat: missos tamen istuc misit ad præstandam fidem. Adfuit Robertus, Odonis regis frater, quem rex honorifice accepit. Hinc nova ejusdem regis epocha ob redintegratum regnum, quæ in ejus litteris deinceps observabitur. Exemplo erit primum ejus diploma pro sancto Dionysio, cujus castellum, a novoⁱ constructum, auctoritatis suæ præcepto confirmat, ac regia immunitate donat, cum fidelium suorum consensu, venerabilium videlicet episcoporum Honorati & Rodulfi, necnon dilectissimæ genitricis suæ Adelais, nempe a porta ipsius castelli, quæ respicit capellam sancti Remigii, usque ad portam, quæ ab antiquo ante hospitale pauperum statuta fuit; & ex alia parte ultra^{*} Crodoldum, qui amnis sancti Dionysii monasterium atque opidum permeat, a cella hospitum, quæ ex antiquo habita fuit, usque ad futurum officinam. Insuper, quoniam in eodem castello magna lignorum penuria erat, quæ olim ex saltu Brigeni navigio deferri consueverant; silvam, quæ Cavia nuncupatur, Dionysianis concedit. *Data VI. idus Februarii, indictione I. anno V. regnante gloriosissimo rege Karolo, redintegrante I. Actum monasterio sancti Dionysii.* In hoc diplomate nulla

ANN. CHR.
898.
XVII.
Odone rege mortuo solus Carolus regnat.

Diploma ejus pro S. Dionysio. a Doublet p. 811.

* le Cron.

mentio abbatis pro Dionysianis supplicantis, sed tantum Honorati & Rodulfi episcoporum, quorum alter Bellovacensis, alter Laudunensis episcopus erat, quos Stephanus papa^a ad synodum Ravennae celebrandam a Fulcone Remensi mitti petierat. Ex quo intelligitur, Odonem regem ad obitum usque retinuisse abbatiam sancti Dionysii, quae paullo post Rotberto comiti ejus fratri a Carolo concessa fuit.

XVIII. Carolus pacem init cum Zuenteboldo.

Diplomata pro S. Apro & pro S. Michaele.

Vix Odoni successus erat Carolus, cum Reginarius dux, a Zuenteboldo privatus honoribus, ad Carolum venit, eumque ad invadendum Lotharii regnum adduxit. Ille vero Aquas, inde Neumagus cum exercitu progressus, cum Zuenteboldo appropinquantem sensisset, Neumago reversus, Prumiam venit, atque inde adversus Zuenteboldum copias transfert. Verum, legatis hinc inde auditis, pax sacramento firmatur; tum Carolus, trajecta Mosa, in regnum suum regreditur. Haec Reginarii defectio nondum facta erat, cum ad ejus preces Zuenteboldus, qui tum forte in monasterio sancti Apri versabatur, eidem loco munificum se praebuit, conferendo facultatem piscandi in foreste sua super fluvium Mosellae in unaquaque hebdomada dies duos, Mercuris & Veneris. Hujusce donationis interventores fuere HLudelmus Leuchorum sedis venerabilis episcopus, & Reginarius dilectus comes. Data v. kalendas Januarii, anno incarnationis DCCCXCVIII. indictione xv. anno vero domini Zuenteboldi III. Actum Tullensi civitate ad sanctum Aprum. Ita in authentico: ubi novus annus inchoatur a natali Domini, quo tempore indictio xv. ad kalendas Januarii adhuc obtinebat. Dum vero Carolus cum Zuenteboldo de regno Lotharii disceptaret, rogatu Adelheidis genitricis suae res quasdam ad stipendia fratrum sancti Michaele ad Mosam assignavit, hoc est villam Buserias cum Tronione, aliaque, quae Zuenteboldus ante triennium eidem concesserat. Datum idus Februarii, indictione i. anno vi. regnante, & redintegrante i. Karolo gloriosissimo rege. Actum Compendio palatio. Heriveus notarius ad vicem Folconis archiepiscopi & protocancellarii hoc praecipuum recognovit.

XIX. Permutatio cum monasterio Gregoriano.

Martio insequente Herimvodus quidam permutationem fecit cum monasterio sancti Gregorii, quod est constructum in pago Helisacensi, & in parte ipsius pagi, quae vocatur Sunagewi; ubi illustris comes Eberhardus, necnon abbas Engilfridus praesse videtur. Dedit quippe praedictus Herimvodus Gregoriano monasterio partem proprietatis suae in villa Egisheim, & in marca Daringheim: contra vero ex eodem monasterio cum consensu praefati comitis, necnon etiam dicti abbatis ac fratrum, per manum advocati eorum Menginfridi, res quasdam in villa, quae vocatur Altdorof, eo pacto, ut is & conjux ac duo filii sui annis singulis ex ambabus rebus quinque solidos in censum ad festivitatem sancti Martini persolverent. Actum publice in civitate Strasburg, praesente illustrissimo comite Eberhardo. Data pridie idus Martias, anno IIII. regnante Zentiboldo rege, indictione i.

XX. S. Marculfi translatio Corbiniacum.

Sub hoc tempus corpus sancti Marculfi abbatis ex Nantensi Neustriae monasterio in villam regiam pagi Laudunensis Corbiniacum, quam alii Corbanacum seu Corbenacum vocant, ob infestationem Nortmannorum translatum est, ac repositum in basilica sancti Petri. Illic post septem annos conditum monasterium a Carolo rege, ut postea videbimus, ibidemque sacrae istae reliquiae ad id usque tempus asservatae sunt, quidquid contra sentiant Meduntenses*, quos in consequentibus refellemus.

S. Honorinae Confluentium. * Graville. * Conflans.

Eodem tempore, ob eandem etiam causam, sanctae Honorinae virginis ac martyris reliquiae a quadam Neustriae villa, cui Girardo-villa* nomen est, ad castrum Pisciacenense pagi Confluentium*, ubi Isara in Sequanam influit, delatum est, locatumque in beatae Dei genitricis Mariae ecclesia, quae processu temporis Becensibus monachis commissa fuit.

S. Leutfredi Parisios.

Tunc etiam corpus sancti Leutfredi abbatis cum reliquiis sancti Thuriavi Dolensis antistitis, & sancti Agofredi confessoris, e Madriacensi sanctae Crucis monasterio Parisios delatum est, repositumque in basilica sancti Vincentii seu sancti Germani a Pratis, cui tum sancti Leutfredi monasterium, a Nortmannis direptum & eversum, a Carolo rege unitum fuit.

XXI. Floriaco facta donatio.

b Perard p. 25. & 28. c id. p. 36.

Hoc ipso anno Wineterius seu Guinterius, Eccardi Augustodunensis quondam comitis nepos^b & eleemosynarius, res quasdam proprietatis^c suae, sitas in pagis Augustodunensi & Matiscenensi, donavit monasterio sanctae Mariae & sancti Petri

seu sancti Benedicti abbatis, ubi corpus ejusdem Patris reverenter requiescit; & quidem cum consensu filiorum suorum Wineterii & Theoderici, quibus eandem res ad usum-fructum sub annuo censu reservat. Actum Augustoduno civitate VIII. kalendas Junias, indictione septima, lege prima, obente Odone quondam rege, redintegrante sedem regni Karoli regis.

In Hispania florebat hoc tempore Gennadius, tum abbas, dein Asturicensis in Gallicia episcopus: qui sub patre apostolico & abbate Arandiseo in Ageo monasterio cum institutus fuisset; dein eremitarum vitam delectatus, cum duodenis fratribus ad sanctum Petrum, ad sanctam eremum se recepit. Haec sancta eremus, seu abbatia sancti Petri de Montibus, in Vergidensi pago sita, dioecesi Asturicensi, sex a Compluto passuum millibus distans, primum quidem a sancto Fructuoso monasticis excolta regulis, dein a Valerio ejus discipulo meliorem in formam restituta fuerat. Temporum vero injuria locus vastatus immanem evaserat in silvam, quae a Gennadio ejusque sociis excisa, regularibusque denuo instructa aedificiis, vineis, pomariis, aliisque ad usum vitae necessariis confita est. His absolutis, Ranulfus Asturicensis antistes Gennadium abbatem ibidem ordinavit, eique dedit regulam observationis sanctae, id est sancti Benedicti, cunctaque monastica instrumenta. Id factum jussu Ordonii regis, sub Alfonso patre Galliciam administrantis, qui una cum Gelayra regina eidem loco; ad honorem nominis Christi, sanctorum apostolorum Petri & Pauli & sanctae Crucis, contulit hereditatem suam propriam, hoc est vallem, quae dicitur Oza. Ad haec obtulit vasa altaris, calicem argenteum cum patena, capsam argenteam deauratam, gemmisque ornatam; coronam unam argenteam, vestimenta altaris ad plenum, sive frontalia, sive principalia; signum fuisse aureum bonae modulationis; insuper libros ecclesiasticos, scilicet psalterium, comitem, antiphonarium, manuale orationum, passionum, sermonum, ordinum, precum & horarum. Denique, data jam regula sanctae observantiae monachorum, firmavit omnem doctrinam deificam, constitutam in regula beati Benedicti, quam ei observandam tradidit, & cunctis ei subiectis monachis retinendam injunxit, concessitque regiae tuitionis privilegio, quod a quoquam infringi aut violari vetat. Facta cartula testamenti v. kalendas Maii, sub era DCCCCXXVI. quae huic anno respondet. Subscribit cum rege ac regina, multisque proceribus & episcopis, Ranulfus Asturicensis, cui non multo post Gennadius in illa sede successit: sed hanc dignitatem vitae privatae studio postmodum abdicavit.

In Italia Palatioli nomine olim condita sunt nostri ordinis monasteria duo: unum in Etruria a Walafrido^a abbate, qui post medium octavum saeculum floruit: alterum in agro Ravennate, in insula, quae Palatiolum vocatur, decem circiter passuum millibus ab ea urbe distans: quod Johannes archiepiscopus Ravennas, ejus nominis nonus, hoc fere anno extruxit, ac dotavit. Ejus rei exstat^b primarium instrumentum, in quo Johannes insignem in beatissimam virginem Mariam, cui istius loci basilica sacra erat, pietatem demonstrat. sic vero eam in illo instrumento alloquitur, dignum esse, ut tam sublimi Virgini sacrae in templo, in quo sacratissima ejus patrocinia recondita sunt, optimis modulorum vocibus laudes canantur. ideoque, quod pridem institutum illic non erat, monachorum regularem congregationem ab se constitutam fuisse, ut ibidem diebus ac noctibus Domino Deo laudes offerant, quamobrem se ad stipendia ejusmodi regularium monachorum, qui in illo sacratissimo templo deservituri sunt, insulam, quae vocatur Palatiolum, in qua idem monasterium consistit, conferre cum suis appendicibus, exceptis iis, quae vicino monasterio sancti Georgii martyris assignat. Denique statuit, ut post mortem abbatis alter eligatur ex ipsa congregatione, qui semper regulam monachorum exercent, & a pontifice Ravennatis ecclesiae ordinetur. In fine postulat, ut ipsa congregatio post matutinum officium & post tertiam pro ipso recitet psalmum quinquagesimum, & triginta Kyrie eleison cum oratione pro peccatis: in die vero depositionis suae quolibet anno unusquisque presbyter tres missas pro ipso persolvat, & singula psalteria: ceteri vero, qui psalterium sapuerint, singula item psalteria: Huic instrumentum, quod in editis caret chronicis notis, subscribunt cum Johanne octo alii episcopi, qui forte ad Ravennensem synodum tunc convenerant. Excisum est modo hoc Palatioli monasterium, uti & aliud Etruriae, sed tamen retinet nomen sanctae Mariae* de Palatiolo; nunc unum Ravennati sancti Vitalis monaste-

ANN CHR. 898.

XXII. S. Petri de Montibus infaturatum monasterium.

Gennadius abbas.

XXIII. Palatiolum monasterium duplex. a V. lib. 22. n. 29. &c. b Bullar. Casin. to. 2. p. 37.

* S. M. de Palatiolo.

rio, quod ab eodem Johanne archiepiscopo instauratum creditur, vigetque hactenus sub congregatione Casinensi.

ANN. CHR.
899.
XXIV.
Caroli diploma pro Elnone, Auriliaco, & Crassa.

Insequente anno Carolus Remis versabatur sub finem mensis Martii: quo forsitan tempore Carolus (sic enim tradit Folquinus) coronatus a Fulcone est. Illic dum moraretur, ad petitionem ipsius Fulconis archiepiscopi omnes Elnonensis monasterii possessiones & immunitatem confirmavit; idque impetratum *mediante domno Hucbaldo monacho*, quem ad restituenda studia litterarum Fulco istuc accersiverat. *Data XVI. kalendas Aprilis, indictione II. anno VII. regnante Karolo serenissimo rege. Actum Remis civitate.* Heriveus notarius ad vicem Fulconis archiepiscopi & cancellarii recognovit. In hoc diplomate nondum usus est voce *redintegrante*, neque in subsequenti, nisi forte ab exscriptoribus omissa est. Alterum hoc praeceptum est regiae defensionis pro monasterio Auriliacensi: quo in diplomate inluster vir ac dilectus comes Geraldus suos legatos ac monachos ad regem direxisse dicitur, humillimis precibus postulans, *ut suum monasterium, quod est in pago Arvernico situm, cognomine Aureliacus, in honore apostolorum principis Petri, & beati Clementis fundatum, ubi praest abbas Adalgarius, una cum norma monachorum ibidem Deo famulantium, & res ejusdem monasterii sub immunitatis suae tuitione suscipere dignaretur.* cui petitioni rex assensit. *Data IV. nonas Junii*, indictione II. anno VII. regnante Karolo serenissimo rege. Datum apud Liturnum.* Heriveus notarius ad vicem Folconis archiepiscopi recognovit hoc praeceptum, quod *Willelmus comes ambasciavit.* Ab eo tempore ceperunt archiepiscopi Remenses subinde cancellarii officio fungi. Hoc praeceptum integrum edidit Dominicus a Jesu Carmelita in vita sancti Geraldii. Alterum consimile diploma regiae tuitionis Durandus venerabilis abbas sanctae Mariae Urbionensis pro suo monasterio obtinuit. *Datum itidem III. nonas Junii, indictione II. anno VII. regnante Karolo serenissimo rege, & in successione Odonis II. Actum apud Liturnum.* Idem privilegium Witiza abbas ab eodem rege post novem annos renovari curavit.

XXV.
Sigefridus abbas Saviniaci, a v. lib. 27. n. 70.

Saviniacensi agri Lugdunensis monasterio tunc praerat Sigefridus* abbas, qui *domno fratri Iterio* praetariam hoc anno fecit sub annuo censu de quibusdam rebus, quas Iterius ipse, forte Sigefridi germanus frater, eidem monasterio donaverat, hoc est de rebus, quae in villa Vallis, in pago Lugdunensi, & in agro Tarnatensi sitae erant; item in villa Tolon, & in alio loco, qui dicitur Villa. Subscribunt Sigefridus humilis abbas, David & Leodegarius monachi. Egil monachus rogatus scripsit. *Data in die jovis in mense Martio, anno XII. post obitum Caroli imperatoris.* Idem Sigefridus abbas anno DCCCC VII. subscripsit litteris Alwalae archiepiscopi Lugdunensis de Mornanco, cujus ecclesiam Autcario presbytero atque canonico, qui ei *attributus ad presbyteratus officium erat*, cum suis appendicibus vindicavit. His litteris subscribunt post Alwalam episcopi quinque, Walo Aduensis, Adradus Cavillonensis, Geraldus Matisconensis, Argrimus Lingonensis, & Franco Genevensis; dein Sigefridus abbas cum aliis sacerdotibus & diaconis. *Data per manum Audacii diaconi VIII. idus Aprilis, anno VI. Ludovici imperatoris, id est anno dominica incarnationis DCCCC VII. ut in contextu legitur.* Sigefridus annis viginti-quinque Saviniacum rexisse dicitur, & obiisse v. kalendas Aprilis.

XXVI.
Ratbodus episcopus Trajectii, b li. 37. n. 76.
c v. lib. 39. n. 83.

Regino auctor est, hoc anno, id est undenongentesimo, Odilbaldum, virum sanctum, Trajecti ad Rhenum episcopum, a rebus humanis ad caeleste munus transivisse: in cujus loco subrogatus sit Radbodus venerabilis antistes. Hic in palatinis scholis Caroli Calvi, dein Ludovici ejus filii sub Mannone^b magistro institutus est, *non quod palatinos ambiret honores, sed quod intra regis palatium liberalium disciplinarum studia praeclare colerentur.* Ejus condiscipuli fuere Stephanus & Manccio: quorum alter Tungrensem episcopatum, alter Catalaunensem^c adeptus est. Dein Hugoni summæ dignitatis abbati, haud dubie Conradi comitis filio, adhaesisse dicitur. Mortuo Odilbaldo Trajecti inferioris episcopo, quem alii Egilboldum seu Egilbertum vocant, actum est de substituendo idoneo pastore; miraque cleri & populi consensione Radbodus omnium dignissimus censetur. Idem Arnulfi regis ac principum de eo iudicium. Electioni suae Radbodus demum obtemperans, *mutat habitum, angustam amplectitur viam, perfecteque regularis fit monachus.* Trajectinis quippe episcopis, saltem iis, qui religiosiores erant, nefas videbatur absque monastica

monastica veste & professione praesidere illi ecclesiae, in qua monachi ab initio exstiterant. Neque vero pius antistes *a carni duntaxat esu, sed ab omni ciborum voluptate abstinebat*, & biduanis triduanisque jejuniis animum pascens, corporis imbecillitatem naturæ necessariis, iisque vilissimis sustentabat alimentis. Mira ejus caritas erat in egenos, alienus a rerum cupiditate animus. Sic, contempto saeculo, caelestium solo amore fervebat. Is sermonem & carmen de sancto Suidberto episcopo & Frisiorum apostolo composuit.

Hoc etiam anno Regino Prumiensis abbas, æque pius ac doctus, praefectura se abdicare coactus est, ut Richario, fratri Gerardi & Matfridi comitum, quorum magna tum erat apud Arnulfum regem auctoritas, eam cederet. Haud scio an Richarius Prumiensis monachus erat, quem ut ad altiora proveherent duo illi fratres, Reginonem, forte ob severiorem disciplinam quibusdam e suis invisum, his conspirantibus loco dejicere, & Richarium fratrem in ejus locum substituere statuerunt. Conventus ab eis Arnulfus rex facile passus est se vinci, abbatiamque Reginoni ademit, ut Gerardo & Matfrido gratificaretur, quorum ope & auxilio in illa regni perturbatione indigebat. Rem ab origine in chronico se repetere ait Regino ipse, qui Richarium *invidiosum sui negotii successorem* vocat: sed postea modestiae causa mutasse videtur sententiam, *ne forte injuriis provocatus*, ait ille ad hunc annum, *ultra quam christiana patientia permittit, persecutionis suae causas exaggerasse videretur.* quod christianæ ejus patientiæ insigne argumentum est. Browerus^a ait, Ratbodum Trevirensem archiepiscopum, instauranda æde sancti Martini, usum fuisse opera Reginonis abbatis, quem ipse monasterio, ob spectatam vitæ probitatem, primum illic rectorem dederit. Quamquam non in sancti Martini monasterio sepultus est, sed in sancti Maximini, ubi forsitan supremos vitæ dies exegit.

Eodem tempore Adalbero Augustensis episcopus Lareshamensis abbatia sponte cessit, fratribusque eligendi abbatis pristinam facultatem ab Arnulfo imperatore restitui curavit. Attamen Hatto Moguntinus antistes *ordine dispensatorio*^b per annos tredecim eandem abbatiam tenuit, donec ipsis fratribus sub Conrado rege plenaria electionis libertas restituta est, electo Liuthero abbate, de quo inferius agemus. Neque modo abbatiam cessit Adalbero, sed etiam quoddam prædium, quod in pago Rhenensi ab Arnulfo acceperat, atque vicissim a fratribus precario recepit; parvam ecclesiam in ipso monasterio sitam, in qua reliquiae sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctæ Afræ martyris, & sancti Magni confessoris reconditæ erant, sibi reservans, cum mansuiculis hortisque adjunctis, *cumque duabus servilibus præbendis, & una monachica sibi met ipsi præbenda*, aliisque villis. Hattonis tempore matrona quædam illustris, Cunigundis nomine, quasdam res proprietatis suæ sancto Nazario tradidit, easdemque a prædicto archiepiscopo & abbate cum aliis rebus sancti Nazarii, *de monasterio sanctimonialium, cognomento Rotaha, in precariam accepit.*

Paullo ante obitum Arnulfus imperator Fabariensem abbatiam, contra suorum antecessorum privilegia, Salomoni Constantiensi episcopo & abbati sancti Galli tradidit, eamque Salomon sancti Galli monasterio subjecit, ac per decanos deinceps administrari curavit. Horum primus Hesso res monasterii annis duodecim gessit, cui postea Enzelinus subrogatus. Sub eo Fabarienses, orta inter Cralonem abbatem & Sancti-Gallenses discordia, jus pristinum redintegrarunt, propriumque abbatem sibi elegerunt, ut suo loco dicturi sumus.

In Italia Nonantulæ in agro Mutinensi ordinatus est hoc anno Leopardus^c abbas post Landefredum, qui kalendis Aprilis obiisse perhibetur. Nonantulæ annos tredecim, menses tres, dies undecim Leopardus præfuisse dicitur, cujus tempore Hungarorum clades contigit, & incendium monasterii, quod ipse instauravit. Virum in litteris optime affectum fuisse probant aliquot veteres codices, quos monasterio suo comparavit. Vidimus Romæ in bibliotheca monasterii sanctæ Crucis in Jerusalem pervevstum codicem, excerpta ex Hieronymi commentario in psalmos continentem, qui fuit olim monasterii Nonantulensis *de acquisito domni Leopardi abbatis.* Obiit XII. kalendas Julii. Petrus ejus successor post annos tres & aliquot dies decessit kalendis Octobris. De eo, & de Gregorio ejus successore inferius.

^a Sub finem hujus anni, id est III. kalendas Decembris, Arnulfus imperator pediculari morbo confectus interiit, sepultusque est in villa Odingis, teste Reginone,

Annal. Bened. Tom. III.

Q9

ANN. CHR.
899.

XXVII.
Regino Prumiensem abbatiam cedit Richario.

a Annal. Trevir. 10. 1. pag. 440.

XXVIII.
Hatto abbas Lareshamensis. b Chesn. 10. 3. p. 502.

XXIX.
Fabaria Salomoni episcopo tradita.

XXX.
Leopardus Nonantulæ abbas. c Ital. sac. 20. 5. c. 478.

XXXI.
Arnulfus imperator obiit.

ubi pater ejus Carlomannus humatus erat. Et tamen Arnolfus ex-comite monachus, Hermannus, & annalista Fuldenis, eum Ratisponæ ad sanctum Emmerammum sepultum fuisse tradunt. Veri simile est, quod Otto episcopus suspicatur, eum primo apud Odingas humatum, postea ad sanctum Emmerammum, quem in primis venerabatur, translatum fuisse.

ANN. CHR. 900.
XXXII.
Ludovicus filius ejus successit.

Ejus diploma de S. Apro.

Ludovicus Orbus imperator.

XXXIII.
Romani pontifices.

a Marca Hisp. c. 833. & seq.

XXXIV.
Ælfredo regi successit Edwardus.

b V. vellelm. Malmesb. lib. 2. de regib. Ang. c. 4.

Glocestriæ monasterium.

XXXV.
Fulconi archiepiscopo successit Hericus.

Postero anno nongentesimo ineunte Germaniæ proceres & optimates Ludovicum ejus filium septennem pro rege agnoscunt, & coronatum, regisque indutum insignibus regali folio imponunt. Eundem ad capeffendum regnum Lotharii primores quique, Zuenteboldi vexationes perosi, certatim sollicitant, & in Theodonis-villa, manibus datis, ejus dominationi se subjiciunt. Erectus in æmulum Zuenteboldus, conferto prælio, interficitur idibus Augusti. Exstat in archelmo sancti Apri authenticum Ludovici regis diploma, quo ad preces HLudohelmi seu Ludelmi Tullensis episcopi, cum consilio Athonis seu Attonis Moguntini archiepiscopi & Conradi comitis, præcepta superiorum regum, præcipue Arnolphi genitoris sui, auctoritate regia confirmat, de abbatibus scilicet Christi confessorum Apri & Germani, quas Tullensi ecclesiæ denuo subjicit. *Data pridie kalendas Novembris, anno incarnationis dominice DCCCC. indictione IIII. anno vero domini HLudovici gloriosi regis I. Actum Strazsburg civitate.* ubi indictio quarta a Septembri iniri debet. Albricus notarius ad vicem Rathpoti archiepiscopi, summique cancellarii hoc præceptum recognovit.

Interim Ludovicus alter, Bosonis filius, cognomento Orbus, in Italiam a Berengarii amulis invitatur, & Papiæ rex Langobardorum coronatur, anno insequenti a pontifice corona imperiali donatus.

Ad hunc etiam annum vulgo refertur mors Stephani papæ VI. qui in carcerem conjectus, ibique laqueo injecto strangulatus interiit kalendis Aprilis. In ejus locum sublectus Romanus ad paucos dies; eique successit Theodorus ad quatuor menses *haud plenos*, uti habet Frodoardus in carmine de Romanis pontificibus, a Formoso tamen ordinatus in gradum restituit. Hunc Johannes nonus eodem anno excepit, qui Stephani acta in Formosum abrogavit. Romani pontificatum hoc anno desigunt duo^a ejus diplomata mense Octobri data, unum Riculfo Helenensi, alterum Servo-Dei Gerundenfi episcopis.

Tot hujus anni mortes Ælfredi occidentalium Saxonum regis obitus cumulat, strenuissimi sane, religiosissimi, ac sapientissimi principis, qui decessit VII. kalendas Novembris, Wintoniæ in monasterio Novo sepultus, hoc est in ecclesia sancti Petri: ubi mausoleum ex porphyretico lapide ipsi erectum est. Librum de ejus vita scripsit Asterus Schireburnensis episcopus, ejus æqualis ac familiaris, cui centum marcas, pauperibus pro se & pro patre suo distribuendas, testamento legavit. Plegmundo archiepiscopo, atque Eino episcopo totidem relictæ. Summa quotidianæ^b ejus vitæ hæc erat, ut, divisio in tres partes die, octo horas in scribendo, legendo & orando; octo in cura corporis, totidemque in explicandis regni negotiis transigaret. Ejus regnum obtinuit post eum Edwardus senior ipsius filius, tenuitque viginti-tribus annis, litterarum scientia multo inferior patre, sed regni potestate gloriosior, quod longius prolatavit. Edwardo soror erat Ethelfleda, nupta Ethelredo duci Merciorum: quæ conjuge orbata, secundas nuptias respuit, se seque totam juvando consiliis fratri impendit. Hæc Glocestrense sancti Petri monasterium, quod olim virginum fuerat, de novo exstruxit cum viro suo Ethelredo, eoque ossa beati Oswaldi regis transferenda curavit: ubi & ipsa sepulta est. Verum idem monasterium, a Danis postea destructum, Aldredus archiepiscopus Eboracensis instauravit.

Invisus erat Balduino Calvo Flandrensi comiti Fulco Remorum antistes, tum quia ipsum de vexationibus ecclesiæ illatis corripuerat, tum quia sancti Vedasti abbatiam cum castro Atrebatensi, Carolo rege concedente, ei abstulerat, & Altmaro comiti pro abbacia sancti Medardi donaverat. Hæc alta mente reposita coquens Balduinus, sui ulciscendi locum & occasionem captabat. Hinc Winemarum, unum e satellitibus suis, ad Fulconem misit, ut eum de restituendis ablatis sollicitaret. Hic Fulconem in regia villa Compendio e comitatu redeuntem aggressus, ubi eum ad voluntatem flecti non posse animadvertit, gladio confossum impie trucidavit. quod decima-septima die Junii accidisse docet ejus epitaphium. Johannes Iperius addit

feria tertia, hora sexta. Corpus ejus Remos delatum, teste Frodoardo, atque in ecclesia beati Remigii sepultum est, ut tradit Iperius; non apud sanctum Audomarum, ut Molanus opinatur. Heriveus, qui Caroli regis notarius sub ipso Fulcone cancellario fuerat, in ejus sedem promotus est, futurus etiam post Anskericum Parisiensem episcopum cancellarius.

Winemaro cum suis ob hanc necem diris addicto, Balduinus nihilo minus a Carolo, cujus consanguineus erat, abbatiam sancti Bertini extorsit, quam Fulco secundæ vice ad mortem usque retinuerat. Hinc destructa loci res familiaris, collapsa regularis disciplina, quam Arnulfus Balduini filius, comes itidem & Sithiensis abbas, per sanctum Gerardum restituendam curavit. Abbatiam sancti Medardi post Fulconem obtinuit Heribertus primus Viromandorum comes, & post eum Heribertus secundus ejus filius: quo expulso, Rodulfus rex eam invasit, eoque mortuo, Heribertus denuo recepit, & post eum Heribertus tertius ad annum circiter ejus sæculi nonagesimum, quo Odolenus abbas regularis institutus est. Sub his invasoribus locum interim regebant decani. Apud sanctum Vedastum eadem fortuna. Post Althmarum siquidem, cui Fulco hanc abbatiam cessit, eam hereditario quasi jure obtinuit Adalelmus comes ejus filius, tum Arnulfus Flandrensis comes, aliique ejus generis usque ad beatum Richardum, qui huic loco pristinum splendorem restituit.

Idem Balduinus, firmato apud Bergas præsidio, corpus sancti Winnoci abbatis, quod ex Woromholtenfi monasterio Audomaropolim ob grassantes Nortmannos delatum fuerat, ad ecclesiam sanctorum Martini & Winnoci, ab ipso Bergis ædificatam, transtulit: quo ex loco Woromholtum, quod non longe aberat, sollempni pompa quotannis deferri postea consuevit. Processu temporis, id est ante medium undecimum sæculum, conditum est Bergis haud ignobile sancti Winnoci monasterium, quod hactenus sub ordine Benedictino viget.

Augustoduni sub finem mensis Martii residebat Carolus rex: ubi, dum^a ex consuetudine loca sanctorum quadragesimali tempore causa orationis circumiret, ventum est ad monasterium sanctæ Mariæ semper virginis & sancti Andochii, in ipsa urbe constructum: cujus loci sanctimonialis cum proprio suo episcopo Adalgario eum rogaverunt, ut superiorum regum de hoc parthenone præcepta renovaret, omnesque ejus loci possessiones confirmaret, quod exsecutus est princeps *pridie kalendas Aprilis, indictione IIII. anno octavo regnante Karolo gloriosissimo rege.*

Idem rex in Floriacensi sancti Benedicti monasterio versabatur pridie kalendas Novembris, cum ipsum adierunt genitrix ejus Adelais & dilectus comes Hugo consanguineus, necnon & illustris comes Efridus, ut sacris canonicis ex monasterio sancti Petri, in quo sanctus Ebrulfus corpore quiescit, sito apud Uticum in comitatu Oximensi, præceptum concedere dignaretur, quo villæ & possessiones a fidelibus eidem monasterio collatæ confirmarentur, quod princeps ratum esse justit. *Datum pridie kalendas Novembris, indictione IIII. anno octavo regnante domino Karolo gloriosissimo rege, redintegrate tertio. Actum monasterio sancti Benedicti.* Herluinus notarius ad vicem Anskerici hoc diploma recognovit. Erant ergo tunc canonici in Uticensi sancti Ebrulfi monasterio: ubi postea monachi restituti sunt. Hoc diploma cum Rodbertus Uticensis abbas Aurelianus invenisset, illud per Gofcelinum monachum, scriptorem egregium, celeriter transcribi curavit, & ad notitiam posterorum Uticensibus monachis misit tempore Philippi regis, eo nomine primi.

Apud Senonas hoc anno, ut verbis antiqui chronographi utar, VIII. kalendas Junii, feria sexta, jacta sunt fundamenta muri circa monasterium donna Columba a Bestone ejusdem loci præposito. Ita in veterrimo codice, olim bibliothecæ Christianæ reginæ Sueciæ, nunc Ottobonianæ. Quamquam hoc anno octavus dies ante kalendas Julii in Dominicam incidebat. Idem ferè habet, ac sine chronicis notis, Clarius monachus, qui Bethonem præpositum & monachum vocat. Rectius Betto nuncupatur in actis episcoporum Autisiodorensium, ubi multa de eo referuntur præclare gesta, cum in præposituræ officio, tum in episcopatu Autisiodorensi, quem post Gerannum perquam laudabiliter rexit. Erat is Senonicæ urbis indigena, patre Alberico, eoque Burgundione, matre Angela Francigena procreatus, qui a puero sanctæ Columbæ monachus, monasticis institutis & liberalibus artibus apprime imbutus, tempore Eyrardi præpositi ejusdem monasterii,

ANN. CHR. 900.

XXXVI.
Balduino data S. Bertini abbatia.

S. Bertini, S. Medardi, & S. Vedasti abbates.

XXXVII.
S. Winnoci translatio Bergas.

XXXVIII.
Caroli litteræ pro S. Andochio & S. Ebrulfo.

a Lubbe re- cueil p. 373.

XXXIX.
Betto S. Columbe monasterium munit ornatque.

dein archiepiscopi Senonensis, cujus consanguineus erat, abbas cœnobii sancti Heracii Autisiodorensis cooptatur, qui locus est modo canonicorum regularium sancti Augustini sub titulo sancti Johannis Evangelistæ. Inde ad propria revocatus, monasterii sanctæ Columbæ fratrum suffragiis *prelatus*, id est præpositus, *efficitur*, quo munere cum diu fungeretur, hoc illi in primis studium fuit, ut *operosus cœnobium illud excoleret adificiis, ecclesieque fabricam auri argentique decoraret ornamentis*. Turrim siquidem in medio templi præminentem, quæ tegumento carebat, nec satis excelsa videbatur, altius exulit, testudine textit, & firmitatis gratia arcibus prioribus alios supposuit, marmoreis columnis subnixos. Ad hæc exedras beati Lupi confessoris, & sanctæ Columbæ virginis & martyris bracteis aureis & argenteis affabre sculptis adornavit: nonnulla quoque vestimentorum peregrina ornamenta, quæ monachi in diebus sollempnibus induerent, fieri curavit. Denique, ut locum adversus paganorum assultus tutum & inviolabilem præstaret, accepta Richardi magni principis & ejusdem loci abbatis facultate, in gyro monasterii mœnia cum turribus & propugnaculis fundare aggressus est, quod opus indefesso studio absolvisset, nisi ad Autisiodorensis episcopatum electus imperfectum relinquere coactus fuisset.

Sub hunc annum Garulfo seu Gairulfo Bellilocensi apud Lemovices abbati primo ^a successit Rodulfus, cujus prima occurrit mentio in charta cujusdam matronæ, cui nomen Alpaïs, quæ una cum filiis suis quosdam mansos in villa pagi Torinensis Viæmo donat Bellilocensi monasterio, cui tum venerabilis Rodulfus præerat, pro anima *senioris*, id est conjugis, quondam sui Agelberti, filiorumque suorum. Actum in mense Martio, anno nono quo *Carolus rex cepit regnare*. Rodulfi præfectura pervenit usque ad annum primum Rodulfi regis.

In Alsatia Novientense seu Ebersheimense monasterium post Hartmannum ^b abbatem administravit Eggehardus abbas, regnante Ludovico Arnulfi imperatoris filio. quo tempore Altmannus quidam cum uxore sua Winehilda, ex nobili Germanorum stirpe progenita, prædium quoddam in villa pagi Alsatensis, vocabulo *Widenesheim*, sita inter Illam fluvium & Rhenum, sancto Mauricio monasterii patrono ad sustentationem fratrum largitus est, cum ecclesia ejusdem loci ac decimis. quam donationem Ludovicus rex suo diplomate confirmavit. In proximo Mauri-monasterio electus dicitur hoc anno post Andream Wendelinus abbas, cui annos regiminis tantum quinque tribuunt domestici abbatum indices.

Exactoratus est hoc item anno Godescalcus Corbeix-novæ abbas post annos decem præfecturæ, ob solutiorem, ut superius ^c vidimus, regularis vitæ disciplinam. Is in chronico ejus loci pridie idus Januarii obiisse dicitur. Subrogatus in ejus dignitatem Bovo junior, annos sexdecim eam tenuit, quibus exactis, mortuus est kalendis Julii. Hoc ipso anno Bovo junior privilegia ^d monasterii sui a Ludovico rege, filio Arnulfi, renovari & confirmari curavit, dato diplomate apud Triburias iv. iduum Octobrium, regni ejus anno primo.

Mediolani in basilica Ambrosiana regimen tenuit ad hunc annum Petrus abbas, mortuus pridie idus Octobris post annos præfecturæ unum & quadraginta. Qualis, quantumve fuerit, docet sequens ejus epitaphium, in quo *alter Benedictus* vocatur.

*Hic sibi constructa sumulatur Petrus in urna,
Quem monachis patrem munus herile dedit.
Fratribus hic requies, cibus & solamen egenis:
Alter hic, ut patuit, nam Benedictus erat.
Temp'la, domos, vites, oleas, pomeria struxit:
Auxit thesauros, conduplicavit agros.
Quem merita fratres sortiri premia vita
Implorent precibus. annue Trina salus,*

*Obiit vero anno incarnationis Domini nongentesimo, pridie idus Octobris, in-
dictione tertia. In regimine autem presuit annos quadraginta & unum, mensura
unum, dies quindecim.*

Successor ejus Aripaldus, & post eum Regimbertus anno nongentesimo decimo: quem anno insequenti Sigefredus excepit, & post quatuor annos Wido, omnes

nulla re gesta memorabiles. Neque insignior Landulfi & Lamberti abbatum memoria: quos Altulfus subsecutus est. Lamberti antecessorem Puricellus Aupaldum vocat, quem ab Aripaldo alium non esse haud dubito.

Florebat hoc tempore Grimlaicus sacerdos, de quo ad episcopatum promovendo scripsit ad Fulconem ^a archiepiscopum Formosus papa, qui eum dilectum filium suum vocat. Haud scio an is fuerit Grimlaicus ille presbyter, qui regulam Solitariorum composuit, an Grimlaicus venerabilis ille sacerdos, cui hæc regula nuncupata est. Regulæ scriptor monachum se non semel indicat, ut in capite xxiii. ubi solitariorum professionem *nostram* vocat: alter vero vitæ monasticæ erat expertus, sed tamen ejus studiosus, quippe qui auctorem illum ad scribendam regulam solitariorum impulit. *Non enim*, ait ille in prologo, *tam sollicite mihi hanc regulam scribere injungeretis, nisi eam diligeretis, & nisi ad propositum vite solitaria quandoque venire voluissetis*. Vivebat auctor ille post synodum Aquilgranensem anno dccc xvi. habitam, in qua scripta est regula canonicorum, quam ipse laudat in capite xli. Porro hanc regulam contexit maxima ex parte ex regula sancti Benedicti, cujus ipse verba passim affert; nomen ^b sæpe, non tamen semper, in contextu laudat. Solitariorum nomine reclusos intelligit, qui olim non rari in monasteriis nostris erant, immo & reclusi. Ejusmodi solitariorum institutum in illa regula sic fere præscribitur. In eorum numerum passim admittebantur tantum ii, qui in vita cœnobitica exercitati erant, omnino ad mentem sancti Benedicti in regulæ suæ capite i. Hæc reclusio ^c non fiebat *sine licentia episcopi, aut abbatis proprii, atque omnium fratrum ejusdem monasterii, in quo idem frater recludendus educatus fuerat*; nec nisi in ipsis *cœnobiis congregacionibus*, non autem in villis, aut in aliis campestribus locis, nisi forte quis more antiquorum patrum ad eremum secedere voluisset. Accepta episcopi vel abbatis facultate, recludendus unum annum, si jam monachus esset; aut duos ^d annos, si nondum monachus, habitabat inter fratres, ut extra claustra numquam exiret, sed tantum in ecclesiam. Post annum probationem coram episcopo & toto clero in oratorio de stabilitate sua & morum conversione promissionem faciebat. Post ejus ingressum in cellulam reclusionis, episcopus ostium cellulæ sigillo suo consignabat. Hæc cellula ^e exigua erat, & firmissimis undique munitionibus circumseptæ, nec cuiquam in eam aditus parebat. Si reclusus sacerdos esset, habebat intus oratorium ab episcopo consecratum, & quidem domui ecclesiæ contiguum, ut idem solitarius per fenestram ejusdem oratorii, ad quam appensa erant vela, posset ad missas per manus sacerdotum oblationes offerre, atque cantantes & legentes fratres audire. Eidem cellulæ adhærebat hortulus, in quo olera plantare & colligere, & aëris usu frui posset. Non minus quam duo vel tres reclusi in monasterio esse debebant, singuli tamen in singulis cellulis, quæ sic contiguæ erant, ut alter alterum per fenestram alloqui posset. Ad mensam pauperes & peregrinos, atque eorum defectu quosdam e fratribus admittere eis licebat. Ad refectioem ^f quotidianam libra una propensa; pulmenta duo cocta ipsis, ut ceteris fratribus, concessa: quibus addi poterat & tertium, si poma vel nascentia leguminum tunc fuissent. Cibaria eorum erant olera & legumina, aliquando caseus & ova; interdum pisciculi, qui pro summis deliciis habebantur. Quod attinet ad potum, *eandem & mensuram potus, quam sanctus Benedictus constituit monachis*, Grimlaicus solitariis indulgit. Infirmi carnibus vesci poterant. Eorum cellulæ ^g infirmitatis tempore sub sigillo minime clausæ erant, ut a fratribus visitari possent. Vestes ^h omnibus ad præscriptum regulæ sancti Benedicti concessæ, siquidem proposito monastico additi essent; si nondum professi, cucullas non induebant, sed cappas. Ad hæc pelliceam unam vestem & duas stamineas habebant, & duo femoralia, quorum usus eis permissus, maxime his, qui ministerio altaris applicati erant. Comam & barbam ^k eis nutrire illicitum: sed tamen rarius quam monachi, id est quadragesimo quoque die, barbam radere, & capillos tondere poterant, præcipue illi, qui sacra mysteria contrectabant. Unicuique unum, aut duos, vel ut plurimum tres discipulos habere licebat. Cetera prætereo.

Non raro per hoc sæculum indicta sunt tum ab episcopis ^l, tum a regibus ipsis triduana jejunia: sed quo ritu hæc jejunia peragerentur, nusquam accuratius ledgeri, quam in una epistola cujusdam episcopi, quæ inter Formulas Alsatias editionis regis octava-decima est. In hac epistola notum facit episcopus a dominis suis

Qq iij

ANN. CHR.
900.

X L I V.
Grimlaici re-
gula solitari-
orum.
a *Frod. lib.*
4. c. 2.

b *Grimlaic.*
cap. 42. 45.
53. 55.

c *ibid. c. 15.*

d *ibid. c. 12.*

e *ibid. c. 16.*
f *ibid. c. 17.*

f *ibid. c. 43.*

g *ibid. c. 45.*
h *cap. 48.*

i *cap. 49.*

k *cap. 51.*

X L V.
Jejunia tri-
duana olim
indicta.
l *17. lib. 39.*
n. 32.

AN. CHR. 900. regibus triduanum indictum esse jejunium, quod hoc modo fieri debeat xiv. & xiii. Kal. Junii, necnon xii. Kal. ejusdem mensis. In primis pura confessione & pace pramissa, jejunent omnes usque ad nonam, exceptis iis qui prae infirmitate vel aetate non possunt. Tum unanimes, contrito corde accedant ad ecclesiam, & sequantur crucem cum litanis, cinere adpersi, & ciliciis aut saltem laneis vestibus induti ad corpus. Pauperibus ipsa sua penuria pro afflictatione sufficiat. Excalceati omnes missam in commune auscultent cum metu & reverentia. Presbyteri singulis illis diebus missam cantent, ceteri clerici & laici quinquaginta psalmos recitent. Ad haec pane sicco alantur omnes, & crudis oleribus cum sale atque pomis, & uno vasculo seu poculo de cervisia refocillentur. Cunctis omnino a carnibus & pinguedine, & omni quod ex lacte conficitur, abstinendum. Pisces & ova praeter infirmitatem nemo presumat, aut vinum, aut quidquid meliore conditum est. Denique, quod unusquisque sibi subtrahit, egenis tribuat. Eadem fere praescribit Lullus Moguntinus in Bonifaciana epistola LXII. Hoc specimen triduanum illius jejunii longe dissimile est a nostris moribus, quibus si quid a Deo postulandum est, si flectenda Dei misericordia, una nobis praescribitur supplicatio ad sanctissimum Sacramentum; & si quid jejunii superadditur, ad dies quadragesima vel ad praecipua aliunde jejunia (ea est nostra mollities) id amandare coguntur ecclesiae pastores.

In rebus laetis & prosperis preces & eleemosynas absque jejunio indici mos erat. Sic rex Pippinus, cum Deus magnam terrae fructuum abundantiam tribulationi succedere fecisset, Lullo episcopo a mox laudato scribit, ut in gratiarum actionem unusquisque episcoporum, absque jejunio indicto, in sua parochia litanias faciat; & omnes eleemosynas faciant, & pauperes pascant: ita ut quilibet homo suam decimam donet.

XLVI. Sub finem hujus saeculi noni conditum est in Alamanniae pago *Erichgewe* Buchaugiense virginum coenobium ab Adellinda comitissa, uxore Atonis comitis, in honorem sanctorum martyrum Cornelii & Cypriani; eique praefecta prima abbatissa ejusdem Adellindae filia aequivoca. *Erichgewe* seu *Erigove** nunc decanatus caput est in dicecesi Constantiensi: sed nullum in eo hujus parthenonis vestigium invenio, cujus notitiam ab Hermanno accepimus, qui de eo ex occasione a gens anno sequenti, ait Beringerum, Reginolfum, & Gerhardum, nobiles germanos fratres, filios Atonis comitis & Adellindae, non longe a Buchaugiensi* caenobio virginum, in pago Alamanniae *Erichgewe*, a matre per ipsum tempus studio se in honorem sancti Cornelii & sancti Cypriani martyrum constructo, cum sororem virginem nuptum tradere molientes, clam inde abducerent, ab inimicis circumventos & occisos fuisse, & a matre sua apud ipsum coenobium sepultos, ubi etiam ipsa, postquam Jerosolymam, aliaque loca sancta causa orationis adiit, & rediit, divinis intenta servitiis, & animarum inhians lucris, transacta feliciter vita, condita est, ipsa filia aequivoca sua abbatissa inibi constituta, ut legitur in codice Villingensi, in quo coenobium istud Buchaugiense dicitur, non Duchaugiense, ut in editis Canisianis. Non dubito quin ipsum sit Buchoma coenobium puellare, in quo sanctus Udalricus Augustae-Vindelicorum antistes sororem suam collocaverat: ubi, post lapsum ab ipso severius punita, demum sanctorum exemplorum femina sanctimonialis visa est, testante b Ekkeharde.

* al. Duchaugiensi.
b Gold. m. l. p. 67.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI. SAECULUM CHRISTI X. ORDINIS V.

LIBER QUADRAGESIMUS-PRIMUS.

Ab anno Christi 901. ad annum 915.

INGREDIMUR ferreum illud & infaustum saeculum, aerae Christianae decimum, Ordinis nostri quintum, quo certe nullum fecidius ac luctuosius in toto ecclesiasticae historiae decursu occurrit. Tunc invasere in ecclesiam insolita antehac flagitia & crimina, luxuria, ambitio, caedes, tyrannis, & quidvis audendi & agendi licentia; atque inde consecuta ignorantia, ut errorum, sic criminum parens. Laboravit hoc morbo in primis Romana ecclesia, quae, cum praecelaras antea pontifices, plerosque bonos habuisset; tunc ab indignis successoribus conspurcata fuit, nam praeter Stephanum VIII. Leonem VII. & Agapitum II. paucosque alios istius saeculi haud malos pontifices, ceteri omnes tam sancta sede omnino indigni, quaedam potius monstra & belluae, quam episcopi exstiterunt. Id potissimum accidit ex distractione occidentalis imperii, quod ubi varii tyranni potius quam imperatores occupare moliantur, faventes suis quisque partibus pontifices per caedes & flagitia in summam imperii arcem intruferunt. Hoc imperatorum, hoc Tusciae maxime comitum, qui summam potestatem affectabant, scelus fuit. Non tamen ita generalis fuit haec labe, quin multi in aliis ecclesiis effulserint praesules, qui nutantem ecclesiae statum vitae sanctitate atque eruditione fulcirent; plerique ex nostro (absit verbo jactantia) Ordine: quales haud pauci in Gallia, in Germania, in Anglia; nonnulli etiam in Italia & in Hispania in decursu horum annalium nobis occurrent, qui saeculo malo, boni esse ausi sunt.

Neque vero ab hac communi labe penitus immunis fuit monastica religio, quod maxime accidit tum ex superiorum temporum funestis bellis ac procellis, tum ex abbatum saecularium ac laicorum culpa, qui, bonis monasteriorum in suos usus conversis, nihil paene reliqui, quo monachi miserabilem vitam traherent, dimittebant. Verum brevi adfuit Dei miserantis providentia, quae congregationem Cluniacensem ineunte hoc saeculo excitavit, ex qua monasticae disciplinae, ne dicam etiam ecclesiasticae, splendor in plerisque locis sensim restitutus est. Ad id vero plurimum contulere Trosleiani concilii patres anno ejus saeculi nono habiti, qui florentem hanc ecclesiae portionem jacere gravate ferentes,

ANN. CHR.
901.
I.
Saeculi X.
status.

Ordinis quoque monastici.

ANN. CHR.
901.

multa præclare ad eam instaurandam constituerunt. Ingemiscunt illi dolentque; quod in monasteriis Deo dicatis monachorum, canonicorum & sanctimonialium, ab-
bates laici cum suis uxoribus, filiis & filiabus, cum militibus & canibus moraren-
tur. Et quis inter hæc religioni locus? Inter alia vero quæ medendo huic malo
remedia suggerunt patres, primum & fere unicum est restitutio abbatum regula-
rium. nam quo modo aurum sine aurifice in pristinum & optimum non potest reforma-
ri colorem: sic & monastica vita sine regularis abbatis providentia ad pristinum at-
que optimum vivendi nequit reformari ordinem. Verum hæc in præfatione sæculi
quinti Actorum nostrorum abunde tractata, hic repetere omnia non juvat, quip-
pe quæ deinceps suo quæque tempore in his annalibus commemorabimus, bre-
vius certe ac parcus quam in superioribus, utpote veteribus rerum scriptoribus
pene destituti.

II.
Hungarorum
primæ cladis.

Nondum omnino deferbuerat Nortmannicus furor, cum nova gens, non mi-
nus sæva quam barbara, in Europam debacchari cœpit. Hi fuere Hungari, qui
ex Scythia, Carolo Crasso imperante, profecti, Pannoniam victis pulsisque Hun-
nis occupaverant, cui provincie nomen Hungariæ ab eis postmodum accessit. A-
grestibus illi moribus ac ferinis præditi, ad solam belli diritatem formati vide-
bantur. Matres infantium suorum, ubi primum nati erant, faciem cadere solita,
ut eos ad dolorum patientiam a puero assuefacerent. Carnibus crudis vescaban-
tur, sanguinem ipsum potabant. Ceterum ingenia crudelia, tumida, seditiosa;
nihil in eis veri, nihil sinceri; fraus & perfidia omnia. In feminis eadem feroci-
tas atque in viris. In bello sagittis potius, quam gladio utebantur, quas tanta
dexteritate jaculabantur, ut earum ictus nulla industria vitari possent, fugiendo
quam resistendo magis terribiles. Primus hanc barbaram gentem Arnulfus biennio
ante obitum ad debellandos Marahenses seu Moravos accersiverat: quæ rapinis
ac spoliis inde relatis inescata, dein cum Ludovico rege Arnulfi filio ad Augus-
tam-Vindelicorum congressa, ejus exercitum penitus prostravit, ac Bajoariorum
inde, Suevorum, Francorum orientalium, ac Saxonum fines rapinis atque in-
cendiis pervastavit. His rebus elati, consilia de invadenda Italia barbari agitant;
ejusque amœnitate & fertilitate ex suorum relatu accepta, totam hiemem in ap-
paratu armorum & exercitatione militum transigunt. Demum hoc anno Langobar-
dorum fines ingressi, cædibus, incendiis, ac rapinis cuncta devastant, nec ipsis
episcopis parcunt: quos inter Liutwardus episcopus Vercellensis, Caroli Crassi
quondam familiarissimus, assumtis, quibus plurimum abundabat, opibus ac the-
sauris fugiens in eos incidit, rebusque omnibus spoliatus crudelissime interfici-
tur.

III.
Lucedium
Vercellensi ec-
clesiæ unitum,
a Ital. sac.
to. 5. c. 1060.

Sebastianus, ejus in sede Vercellensi successor, abbatiam sancti Michaëlis de
Lucedio a Berengario rege obtinuisse dicitur * ad augendam ditandamque sibi cre-
ditam ecclesiam. quæ res ipsum inter atque Garibaldum Novariensem episcopum
seges magnarum litium fuit: sed tandem Sebastianus causa superior evicit, Beren-
garii ostenso diplomate, dato Papiæ anno DCCCXI. & quidem octavo idus Julii,
indictione IV. anno ejusdem regis XII. Exstat hæc abbatia, olim celebris, in dice-
cesi Vercellensi, inter Padum & Duriam posita, primum quidem sancto Michaëli
sacra, dein sancto Januario martyri, cujus corpus istuc allatum traditur. De e-
jus origine non satis explorata notitia. Augustinus ab Ecclesia^b ejus primordia
refert ad initia sæculi octavi, eaque Flavio Ariperto Langobardorum regi tribuit.
Fallitur Sigonius, qui ea differt ad initia sæculi undecimi. Hæc abbatia, olim ni-
grorum monachorum, postea Cisterciensium, nunc ad paucos sæculares clericos
reducta est.

IV.
Nonantulæ
incendium,
c Ital. sac.
to. 2. c. 254.
& Sac. 5. p.
114.

Sævit hæc procella Hungarorum usque ad agrum Mutinensem, ubi Nonan-
tulanum^c monasterium incendio consumtum, plerique monachi cæsi, codices flam-
mis combusti, cetera denique ornamenta ab eis direpta. Evasit ex illa clade im-
munis Leopardus abbas cum aliquot monachis, qui e latebris suis collecti, mo-
nasterium instaurarunt, & ecclesiam, ad cujus consecrationem Sergius papa tres pro-
hibitu episcopos Leopardo abbati designavit. Si non fallunt notæ chronicae apud
Ughellum, ista Hungarorum incurratio contigit sub finem Septembris anni unde-
nongentesimi: at potior videtur fides Reginonis ejus temporis æqualis, qui eam
differt ad hunc annum. Eadem tempestate correptum est monasterium sanctæ Cru-
cis

ANN CHR.
901.

cis & sanctæ Fuscæ, prope Tarvisum situm, eidemque Nonantulæ subiectum, cujus
abbas Petrus post annos decem illud monasterium restruxit. In syllabo Nonantu-
læ abbatum aliud incendium accidisse dicitur Berengarii augusti anno tertio, in-
dictione VII. die septima intrante mense Martio, quo tempore ex incuria totum
Nonantulæ monasterium combustum est; Parma quoque civitas igne cremata.
Sigonius laudat diploma Ludovici imperatoris, Nonantulæ concessum, quo rata
esse omnia jubet, quæ eidem monasterio a superioribus regibus donata fuerant,
quod rescriptum datum est Papiæ kalendis Juliis hoc anno, regni ejus in Italia
primo. Post Nonantulæ instaurationem Leopardus abbas etiam animum adjecit
reparandæ bibliothecæ, cujus codices in prædicto incendio flammis absumti
fuerant.

In dicecesi Mediolanensi posita erat olim abbatia sancti Georgii, alias Corona-
tæ dicta, quæ hoc anno Comensi ecclesiæ unita est, agente Liutwardo episcopo,
qui præceptum^a hac de re ab Ludovico tertio imperatore obtinuit, interventu
Garibaldi Novariensis præsulis & Sigefridi marchionis, precatus, ut abbatiam
quæ Coronatæ nominatur, in honorem sancti Georgii constructam, & prope flu-
vium Abdum^{*} sitam, Comensi ecclesiæ, in honorem sancti Abundii episcopi &
confessoris sacratæ, largiretur. Id factum Papiæ VII. idus Decembris, hoc anno,
Ludovici imperatoris primo, indictione quarta. Arnulfus cancellarius hoc diplo-
ma recognovit ad vicem Liutwardi episcopi & archicancellarii. Is ipse est Liut-
wardus episcopus Comensis, quem alii mendose Liutardum seu Lutardum vocant,
de quo hoc lego in libello de fratibus conscriptis sancti Galli: VIII. kal. Julii
obitus Liutwardi Cumanii episcopi, cui dominus Salomon episcopus & cuncta congrega-
tio sancti Galli orationes concesserunt, quales pro semetipsis agere consueverunt. Ex præ-
missis diplomate intelligimus, cathedralem ecclesiam Comensem olim titulo sancti
Abundii insignitam fuisse, quæ sita erat extra muros urbis, erecta in abbatiam nos-
tri ordinis sub initium undecimi sæculi ab Alberico episcopo; dein tradita Cister-
ciensibus, qui inde ejecti fuere sub finem sæculi quinti-decimi, abbatia in commen-
dam, ut vocant, data.

V.
Coronatæ
abbatia Com-
mensi unita
ecclesiæ.
a Ital. sac. to.
5. col. 256.
c. * Adde.S. Abundii
abbatia.

In Belgica secunda Heriveus Remorum antistes, sumta de Fulconis antecessoris
sui parricidis ultione, corpus sancti Remigii e cathedrali ecclesia, ubi Fulco illud
Orbaco relatum ad tempus reposuerat, ad propriam sanctissimi pontificis basilicam
revehere constituit. Hiems erat, & ad celebrandum Christi natalem rex Carolus,
Richardus Burgundiæ dux, alique proceres Remos convenerant. Indicta die post
festum Innocentium, viis ex recenti glacie opportune congelatis, sicco vestigio
processum est. In ipso itinere claudus quidam, Abraham nomine, qui scamellulis
innitens humi repebat, ad sacri loculi accessum, compagum duritie divinitus re-
soluta, cœpit incolomis ac erectus incedere. Eo in loco tunc temporis crux lapi-
dea erecta, quæ hæctenus in vico, quem sancti Dionysii vocant, perstat in tanti
beneficii monumentum: cujus suppedaneo hæc inscriptio, auctore Sigloardo mo-
nacho, insculpta legitur. Nongentesimo primo anno incarnati Domini, sub quarto ka-
lendas Januarii, secundaque sabbati, glorioso ab hac urbe delato corpore domini nostri
ac patroni beati Remigii, cum honore dignitatis utriusque ordinis concurrebat plebs de-
votè Heriveo præsulè, Carolo rege subsequente cum Richardo principe, Christo laudes
una mente jubilando consone. Cum fuisset huc perlatum pignus sanctissimum, calitus
virtute lapsa ilico prosiliit, mirum dictu! quidam claudus directis poplitibus, novo
gressu abhinc suum prosequens Remedium, cujus ope adjuvemur hic & in perpetuum.

VI.
S. Remigii
in suam basili-
cam relatio.

Sancte, tui Sigloardi miserere monachi,
Qui ductus amore istius patrati miraculi,
Ob istius monumentum hunc erexit titulum.

Alius videtur fuisse Sigloardus^b archipresbyter, & scholæ Remensis præfectus sub
Hinmaro, ejusdemque vicarius, laudatus non semel in ejus epistolis^c apud Fro-
doardum, ubi inter alia Hinmarus ei scribit de quodam presbytero ecclesiæ sancti
Juliani, qui lampadem sancti Remigii furatus erat. Quod attinet ad annum, quo
hæc relatio facta est; Sigloardus novum annum, ut tum fiebat non raro, inchoat
ab octavo kalendas Januarii, id est a natali Domini. adeoque secundum nostrum

b 17. lib. 38.
n. 51.
c Frod. lib.
3. c. 28.

ANN. CHR. 901.

calculum hæc ratio contigit sub finem anni nongentesimi, quo feria secunda in quartum kalendas Januarii coincidebat. Non ergo semper Galli tunc temporis novi anni initium a paschate defumebant.

Id luculenter probat charta oblationis cujusdam pueri, hoc anno facta in monasterio Remigiano, id est *anno incarnationis dominice DCCCC I. nonis Aprilis, feria I. die palmarum.* quæ notæ pro nostro calculo ante pascha optime huic anno respondent. Warnerio nomen puero erat, quem Teutboldus pater sollempni more, altaris palla manu sua involuta, Deo ad nomen sancti Remigii obtulit. Chartæ oblationis subscribunt post Teutboldum Warnerius ipse, Julia mater ejus, & Teutboldus frater cum aliis. Eodem anno xv. *kalend. Novembris, feria I. indictione IIII.* Grimoldus quidam filium suum ibidem obtulit. Chartæ oblationis apponitur *signum Engele ejus matris, signum Ainardi,* haud scio an pueri, cujus nomen in contextu chartæ abscissum est. Anno insequente Gerbertus quidam itidem in eodem loco filium suum, Otbertum nomine, obtulit, consentiente ac subscribente Gundrada ejus uxore, *anno incarnationis Domini DCCCC II. pridie kalendas Novembris, feria I. indictione V.*

VII. S. Benigno facta donationes. a V. lib. 37. n. 90. b Perard. p. 160.

Post Walonem abbatem Divionensis sancti Benigni monasterii locum rex Lanterius, cujus tempore Ademar vir nobilis, & uxor ipsius Lampagia, capellam suam mobilem & specialem cum reliquiis sanctorum, crucibusque, tam aureis, quam argenteis, & capsis, variisque ornamentis, necnon mansum unum in villa Ruffiaco, & ecclesiam sancti Gregorii in villa Escoriaco sitam, contulere *sacro-sancto monasterio ecclesie sancti Benigni, quod est constructum in pago Divionensi, juxta ipsos muros Divionis castri, ubi ipse venerabilis martyr in corpore requiescit, & ubi Lanterius abba una cum congregatione monachorum Deo servire, & ipsum pretiosum corpus, aliaque corpora sanctorum venerari & custodire videntur. Actum Divione castro publice, die veneris in mense Madio, indictione IV. anno IV. regnante Karolo rege,* scilicet post obitum Odonis. Subscribunt litteris Ademari & uxoris ejus Lampagiæ Eltrannus nepos Ademari, & Rotbertus frater ejus; Gisbertus vicecomes, & alii. Aliam Lampagiæ donationem inferius referemus.

Converforum donationes. c Spicil. 101. p. 423.

Eodem Lanterio abbate venit ad conversionem quidam honorabilis vir, nomine Berengerius, resque suas eidem monasterio donavit. Idem fecere Hildemodus canonicus & Arico presbyter, venientes ad monasticam conversationem; item Adalreus quidam, qui simili devotione hunc locum adiit. Insuper Gotzelinus canonicus & abbas sancte Lingonensis ecclesie dedit in eadem civitate mansum unum juxta ecclesiam sancti Desiderii. Tempore Lanterii abbatis, qui multum laboravit in vinea Domini, ut legitur in actis sancti Urbani episcopi Lingonensis, ejusdem antistitis reliquiæ a monachis Benignianis Surdiliacum & Lariacum delatæ sunt contra pervalores monasterii vinearum. Cessere ad sacri loculi presentiam invalores: at cum absque debita reverentia sacræ reliquiæ tractarentur, ac sæpe sub divo noctu & interdiu jacerent; cælitus admonitus abbas, quantocius beato pontifici autumnale oratorium construendum curavit, dum ad sancti Johannis ecclesiam, ubi quiescere solitus erat, referretur. Inter ejusmodi pervalores memorantur Richardus Vesolensis, & Wilencus Saliciensis, qui in vicinia Divionensis pagi manebant, vineis monachorum, quæ Marcenniaci & Cannabis sitæ erant, infesti.

VIII. S. Medardi translatio Divionem, an vera. d Fyot prob. p. 50.

Ad hunc annum revocant Divionenses translationem, quam factam credunt, corporis sancti Medardi episcopi ex urbe Sueffionica Divionem, ubi in ecclesia sancti Stephani primo repositum aiunt, dum propria eidem sancto ecclesia in eadem urbe condita est. Id contigisse tradit sancti Stephani necrologium, a V. C. Fyoto relatum in historia ejus ecclesie *anno dominice incarnationis nongentesimo-primo, indictione quarta, in mense Maio, sub Benedicto divina providentia papa quarto, regnante vero in Galliis Karolo, cognomento Simplicio.* Rem sic commemorant. Marcomannis late Galliam fere totam incendio, rapina ac cæde vastantibus, Sueffionenses monachi, barbaricam persecutionem fugientes, huc illucque, prout necessitas cogebat, palabundi cum corpore sanctissimi patroni sui Medardi Noviomensis episcopi discurrebant. Forte contigit, Aymarum seu Ismarum comitem Divionensem (is est Ademarum, de quo mox locuti sumus) dum cum uxore sua Lampadia seu Lampagia Sueffionas iter faceret ad res suas procurandas, quas inibi copiosas possidebat, obvios habere monachos Medardenses sacrum loculum circumferentes: qui

ANN. CHR. 901.

strepitu equorum & armorum sese collidentium, quibus comitis satellites induci erant, tremefacti, jamque se a barbaris interceptos credentes, sacro loculo humeros exonerant, ut expeditius fugiant, & ad terram abjiciunt. Illis fugientibus, unus tardior a comite deprehensus, ei omnia ex ordine refert, & quo in loco sacrum pignus depositum esset, ostendit. quod acceptum comes secum reverenter afferens Divionem, sancti Stephani ecclesie consignavit, Garnerio tunc ejus preposito, & Agrimo Lingonensi ecclesie presidente. Demum ob miracula, quæ ad sacras reliquias fiebant, cum sancti Stephani ecclesia jam sancti Medardi nomine frequentaretur, condita est alia in proximo loco ecclesia in honorem sancti Medardi, ubi ejus reliquiæ variis signis illustratæ sunt. Processu temporis *revelatum est gloriosissimum corpus sancti Medardi,* & honorifice conditum in ecclesia sancti Stephani a venerabili patre Jacobo cardinali, tunc legato in Francia, scilicet anno M CC XXXVIII. postridie nativitatis beatæ Mariæ. Hæc Divionenses. Contra Medardenses nostri sacras beatissimi patroni sui reliquias semper penes se remansisse contendunt; & si quando barbarorum metu efferri contigisset, in pristinum locum revectas fuisse. Certe fabulam redolet præmissa narratio, nec Benedicti pontificatus convenit cum anno presenti, quo Johannes nonus, hoc ipso anno electus, ad quinquennium superstes fuit. Equidem, ut cum antiquo scriptore loquar, plura transcribo, quam credo. nam nec affirmare sustineo, de quibus dubito; nec subducere, quæ accepi. Non me fugit hanc translationem a Besuensi chronographo, qui medio sæculo duodecimo vivebat, creditam fuisse; nempe ex vulgari fama, quæ tum in illis partibus obtinebat.

a ibid. p. 51.

In urbe Miliduno ad Sequanam antiqua exstat beatæ Mariæ ecclesia, quam *abbatiolam* vocat rex Carolus in diplomate, cujus authenticum, sed fere detritum, in eadem ecclesia hætenus asservatur. In illo diplomate regie serenitatis præsentiam adiisse dicuntur ipsius Caroli genitrix Adeleydis & Erchangerus comes, atque humiliter petiisse, ut cuidam fideli suo, Tedrico nomine, quamdam abbatiolam, fundatam in honorem sanctæ Mariæ, sitam infra castrum Miliduni, in comitatu Milidunensi, super fluvium Sequanam, diebus vitæ suæ & uxoris, & uni ex filiis suis, ad possidendum concederet. quod petentibus rex se annuisse testatur. *Datum XII. kalend. Septembris, indictione IIII. anno VIII. regnante domno Karolo gloriosissimo rege, redintegrante IIII. Actum villa Carmentuadis,* forte Carmentradis, quæ villa est pagi Meldensis ad Matronam. In historia Milidunensi editum est hoc diploma, sed cum aliquot mendis; ideoque illud in Appendice hujus voluminis ex authentico referre visum est. In illa ecclesia sanctimonialibus aliquando extitisse tradit Galterius monachus in libro de miraculis sancti Leonii confessoris, ut inferius videbimus: idemque auctor innuit, non multo ante, quam hæc scriberet, (scribebat autem medio sæculo duodecimo) canonicos sanctimonialibus substitutos fuisse. Ceterum illam ecclesiam *abbatiolam* vocat Carolus, non quod abbatem aut abbatissam umquam habuerit; sed quod eo nomine olim insignirentur ecclesie, in quibus unus aut alter clericus erat.

X. Miliduni beatæ Mariæ ecclesia. * Melm.

* Charmentray. b lib. 50. n. 58.

Post mortem Franconis Tungrensis episcopi & abbatis Laubiensis, electus est ad utramque dignitatem Stephanus, vir litteratus, & ut canonicum decebat, religiosus. Sigebertus, & post eum Miræus in annalibus Belgicis, aliique nonnulli, Franconis obitum, & Stephani electionem ad biennium differunt. Verum hæc electio facta videtur ante mortem Fulconis Remorum archiepiscopi, si is est *Stephanus* ille nobilissimus abbas, qui ad episcopatum electus, tunc autem forte rejectus ac reprobatus fuerat, cui Fulco ipse consolatorias hac de re litteras scribit. Certe in brevibus annalibus Leodiensibus Franconis episcopi obitum hoc anno nongentesimo primo contigisse invenio. Hic Franco, testante Aegidio, rogatu venerabilis abbatissæ bonæ memoriæ Eikensis corpora sanctarum virginum Reinulæ & Harlindis, de quibus alias egimus, loculo auro & argento decenter ornato inclusit. Hic passionem beati Lamberti episcopi expolivit, & cantum ad ejus officium composuit, simulque de sancta Trinitate, & de inventione sancti Stephani protomartyris. Edidit etiam libellum de singulis anni festivitibus, in cujus præfatione, teste Fulcuino Laubiensi chronographo, se *Mediomatrica, quæ nunc Mettis dicitur,* a puero educatum fuisse tradit; ob idque Roberto ejusdem sedis episcopo eundem libellum legendum misit, ab eo approbandum. Destrueta veteri Laubiensis mona-

X. Stephanus Laubiensis abbas.

c Prod. lib. 4. p. 7.

d Labb. tom. 1. p. 336.

e Annal. 10. 2. p. 102. &c.

sterii ecclesia, cum nova elegantior, quæ loci nobilitati magis conveniret, condita esset, ab eodem Stephano dedicatur, adjuncto sibi Dodilone Cameracensi episcopo: cujus rei memoria in basibus columnarum tempore Fulcuini inscripta legebatur. Idem Stephanus abbas erat sancti Michaëlis ad Mosam in diocesi Virdu-nensi.

Harderadus abbas Hersfeldensis seu Herveldensis post annos novem regiminis hoc anno decessit: cujus successor Dietbartus seu Thiotardus alterum cognomi-nem post annos viginti-sex sibi substitui consensit.

X I. Hoc anno ad sextum nonas Junii, in placito Mironis comitis, Laurentius quidam, Wismodæ filius, publice confessus est, quod Gontefredus abbas Coxanensis assererat, se cum matre sua Wismoda vendidisse Protasio abbati, Gontefredi de-cessori, quasdam terras in villa Lare, cujus venditionis instrumenta, perierant in alluvione fluminis Tetis, qua Exalatense monasterium eversum est anno, ut vidi-mus, DCCC LXXVIII.

Sub idem tempus Fortunius, secundus ejus nominis rex Aragonum, sponte di-misso principatu, in Legerense sancti Salvatoris monasterium secessit, ubi reliquum vitæ transegit, nulla re deinceps, nisi divino cultu ac religione sacrorum occupatus. Hinc secundi interregni originem, cujus tempore Aragonum comites rerum sum-ma potiti sint, Hieronymus Blanca, alique perperam deducunt: cum, Fortunio b vivente, Sancius Garfeanes ejus frater in regnum evectus sit.

ANN. CHR. 902. X I I. Caroli diploma pro Corbeia, c. spicil. to. 6. p. 414. * al. Erluinus. d spicil. to. 1. p. 423. CUM Normanni suo more in Belgica secunda grassari perseverarent, Franconi Corbeia abbati visum est, ut muris ac propugnaculis adversus eorum insultus monasterium suum muniret. quod a Carolo rege approbari curavit, a quo insuper præceptum e regis defensionis & immunitatis, & confirmationem omnium privi-legiorum, bonorum & chartarum, partim ob infestationem paganorum perditarum aut combustarum, obtinuit, supplicante fratre suo Hermenfrido Ambianorum co-mite, suggerentibus quoque una cum genitrice regis Adeleida regni primoribus, tam episcopis, quam comitibus, ceterisque fidelibus. Data v. idus Novembris, in-dictione v. anno IX. regnante domino Karolo gloriosissimo rege, redintegrante IV. Actum villa Frasnidum. quæ chronica notæ nongentesimo - secundo conveniunt. Ernestus * notarius ad vicem Askerici episcopi Parisiensis & archicancellarii reco-gnovit. Annos redintegrati a Carolo regni tantum computabant Burgundiones, uti & Aquitani. Id colligitur ex donatione Atilæ comitissæ, quæ pro requie d animæ viri sui Milonis comitis dedit sancto Benigno in Dumiso-villa mansum indomina-tum cum suis appendicibus. Actum hoc anno DCCCC. II. Carolo regis quarto. Hujus donationis laudatores fuerant Girbardus comes, & Reintrudis uxor ejus, filia ipsius Atilæ. Superstes fuit ad novem annos Franco abbas: sed nulla ejus alia facta deinceps legimus, nisi quod a Christophoro papa omnium privilegiorum su-orum confirmationem impetravit.

X I I I. Ambertæ abba-tia. * Ambierle. c De la Mure, p. 294. * de Roanne. Ad hunc annum revocandum est diploma Ludovici tertii imperatoris de abba-tia * Ambertæ, quam fidelibus suis e Bernardo ac Theuberto, rogatu Willelmi incltyti ducis & marchionis, concessit. Sita erat hæc abbatia in pago Rodanensi * ad Ligerim, sancto Martino dicata, pertinebatque ad archiepiscopum Lugdunen-sem. Hanc vero prædictis fidelibus suis in beneficium dedit Ludovicus cum omni-bus ad eam pertinentibus, id est mansis triginta, una cum familiis utriusque sexus. Actum Viennæ tertio idus Novembris, indictione secunda, lege quinta, anno se-cundo, imperante domino Ludovico imperatore. Nunc Amberta est ordinis Clu-niacensis, primum sancto Odoni concessa anno nongentesimo tricesimo - octavo, ac demum a sancto Hugone in cellam redacta. Non multo post Ludovicus impe-rator Veronæ a Berengario, custodibus urbis corruptis, noctu comprehensus, oculis orbus est, unde Orbi cognomen accepit. Ejus soror Ingelberga Willelmo Pio Arvernorum comiti nupsit.

X I V. S. Mariæ facta donatio. Non videtur omittenda hoc loco donatio villæ Campi-longi, facta Urbionensi sanctæ Mariæ monasterio a Trasarario quodam & Sifenanda ejus sorore, ex elec-tosyna fratris sui Wadaldi, tempore Witizæ seu Witizanæ abbatis. Hæc villa sita dicitur in comitatu Narbonensi ad radicem montis Anaufæ, cujus villæ usum-fructum Sifenanda & filius ipsius Miro retinent pro vitæ suæ tempore. Facta charta

donationis idibus Maii, anno v. regnante Karulo rege post obitum Odonis regis, ut in authentico legitur. Carolus siquidem nonnisi post obitum Odonis regnavit in Aqi-tania & in Septimania. unde primi ejus regni nulla fit mentio in chartis illarum regionum. Witizæ abbati successit Suniarius, de quo infra.

Burdegala urbe sub medium sæculum nonum a Nortmannis semel & iterum va-stata, suburbanum sanctæ Crucis monasterium, cui sanctum Mummolenum abba-tem sæculo septimo præfuisse diximus, omnino etiam eversum est, uti & cetera circa urbem cœnobia. Urbe refecta, non tulit Guillelmus comes, cui cognomen Bono tribuunt, monasticum ordinem illic desiderari. Primoribus itaque in cœtum vocatis ait gravate se ferre, quod, cum ubique monasteria passim construerentur ad cultum Dei celebrandum, monasticus ordo penitus Burdegala exfularet. sibi proinde in animo esse, ut locus condendo monasterio commodus & opportunus assi-gnaretur. Ad hæc nobilis quidam juvenis inquit, se a majoribus accepisse, in subur-bano, ubi sanctæ Crucis oratorium perstet, olim existisse habitaculum monacho-rum, sed a paganis omnino destructum; locum vero ex parentum hereditate ad se jam pertinere. ceterum se perlibenter illum instituendo divino servitio cessu-rum. Placuit Guillelmo liberalis responsio, statimque monasterium illic ædificari curavit: ubi, perfectis ædificiis, tredecim monachi cum abbate, cui nomen Elis, constituti: quibus terras & prædia cum ecclesia sancti Hilarii de Hortellano & villa Solaco comes assignavit, matre sua Entregode & Aremburga uxore assentien-tibus. Sic fere factum narrant veteres loci tabulæ, quibus Aldebertus archiepiscopus cum aliis subscripsit, sed chronicis notis destituta: at illustrissimus a Petrus de Marca, qui eas retulit, ad hoc tempus revocandas esse censuit: cui Hieronymus Lopes adstipulatur, refellitque Bessii opinionem, qui eas suspectas habet. Sane Gregorius septimus in epistola b ad Bertrandum abbatem sanctæ Crucis confirmat id, quod Willelmus Bonus, quondam Burdegalensis comes, fundator ejusdem monasterii, rationabiliter eidem monasterio concessit. Nullus tamen abbas ejus loci occurrit ab Eli abbate post restitutionem primo, usque ad Gumbaldum, qui ante medium sæcu-lum undecimum eidem loco præfuit.

In Alamannia pago Brisgoia, diocesi Constantiensi, restitutum legitur hoc tem-pore monasterium, olim Numaga dictum ab amne præterlabente, postea sancti Trudperti seu Trutperti ab eodem sancto eremita, genere Scotto - Hiberno, qui ibidem a nefariis hominibus cæsus est medio fere sæculo septimo, sepultus in oratorium sancti Petri, ab se ibidem inchoato, cooperante Othperto, qui ipsum hospitio liberaliter exceperat. Othperto mortuo, Rampertus, ejus post longam nepotum seriem heres, neglecti oratorii loco insignem exstruxit basilicam in beatorum apos-tolorum Petri & Pauli memoriam: atque in ea corpus sancti Trudperti e tumulo elatum, reponi curavit anno incarnationis octingentesimo tertio-decimo, sexto ka-lendas Maii. Ineunte sæculo decimo Liutfridus comes monasterium istuc renovasse dicitur, sub titulo apostolorum Petri & Pauli, & beati Trutperti: ubi sub beati ac venerabilis Benedicti regula militantes, tota die ac nocte laudes Domini non tacerent, ex sancti Trudperti vita in Aprili e Bollandiano. Hujus instaurationis dotationis-que tabulas refert d Bucelinus, anno DCCCC II. signatas: in quibus singula prædia cum suis terminis describuntur. In his litteris Liutfridus comes de Avenzburg ait, se decrevisse quoddam monasterium, in honore Dei constructum, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli, & sancti Trudperti, quod a præterfluente fluviolo Nu-maga, nunc monasterium sancti Trudperti vocatur, quod a fratre suo Hugone in par-tem hereditatis accepit, restaurare & augmentare cum ædificiis & ornamentis ad divinum cultum pertinentibus; adeoque se conferre huic loco, quidquid per char-tam donationis a progenitoribus suis, Otperto scilicet, qui sancti martyris inducitor & hospes fuit, & Ramperto, aliisque fidelibus donatum fuisset. quæ dotatio a Liut-frido facta est, consentientibus filiis suis Hundfrido, Liutfrido & Hugone. Hæc acta sunt in ipso monasterio, anno tertio regnante Ludovico filio Arnolphi, IX. kalendas Martii; scriptaque a Willigero ex ipso monasterio vice cancellarii. Waldericus abbas primus eidem loco præfectus memoratur. Guillimannus, alique ejusdem sen-tentiæ auctores existimant, has voces, comes de Avenzburg, quibus Bucelinus, ce-terique domus Austriae præcones ejus antiquitatem probare nituntur, addita-menta esse neotericorum. quod alii viderint. Post aliquot annos monasterium istud

incendio consumtum instauravit Erchanbaldus abbas, idemque sancti Trudperti vitam in litteras retulit.

ANN. CHR. 902.
XVII.
Ratperti monachi S. Galli obitus.

Ratpertum sancti Galli monachum doctum, cujus non semel jam meminimus, ad hunc annum pervenisse colligit Goldastus ex charta xx. traditionum ejus monasterii, quam scripsit Ratpertus monachus anno Dominicæ incarnationis DCCCC II. regis HLudovici tertio; additque idem auctor, eum non multo post senectute confectum obiisse. Erat is ex illustri stirpe natus in pago Tigurino seu Turegiensi; præceptoribus usus Marcello & Ilone, scholarum in monasterio magistris, Notkeri, Tutilonis, & Hartmanni consodalis. Scripsit librum de casibus sancti Galli, & epigrammata quædam, a Canisio partim edita. Cum jam præ senio languesceret, non tamen alios docere desinebat. Quadraginta discipulis quondam suis canonicis, tunc vero presbyteris, ad sanctum Gallum ob festum quoddam profectis, animam singulis commisit, quorum quisque ei triginta missas obituro promiserant. Mortuum in primis luxerunt, precibulque Deo commendarunt Notkerus & Tutilo, studiorum focii.

Lis Tutonis episcopi cum Richario abbate.
a Metrop. Salsis to. 1. pag. 191.

Dum annum in sede Ratisponensi octavum ageret Tuto episcopus, Metamense monasterium Richarius abbas regebat, uti discimus ex a Hundio, referente litem ejusdem Tutonis cum Richario abbate super quadam parochia, de qua ambo disceptabant. Actum in Straubinga curte regia, anno Domini DCCCC II. regni vero pueri Ludovici secundo, Tutonis episcopi octavo, quo ex loco ejus pontificatus initium superius assignatum illustratur; adeoque præfectura Richarii abbatis, in editis Rucherii, cujus obitus male anno undenongentesimo ponitur apud eundem Hundium, ubi syllabum ejus loci abbatum retulit.

ANN. CHR. 903.
XVIII.
S. Germani Præfates abbatæ & decani.

Post Hucboldum abbatem Pratenfis apud Parisios monasterii abbatiam obtinuit Rotbertus marchio & Parisiorum comes, Odonis regis frater, homo uxoratus, qui Beatricem filiam Heriberti Viromandorum comitis uxorem duxerat, Hugonis Magni parens, Capeti avus. Antea quidem nonnulli ejus loci abbates sæculares jam exstiterant, in quibus agmen duxit Hilduinus secundus ex ordine canonicorum sæcularium: sed omnes aut clerici, aut minimum calibes fuerant ad Rotbertum usque, quem alii ejusmodi subsecuti sunt abbates; si tamen hoc titulo donandi sunt. Sub talibus rectoribus monachorum regimen administrabat decanus, dum illi res dumtaxat temporales curarent, & ad suos passim usus converterent. Qui in eis religiosiores erant, sane pauci, monasteriorum tantum se tutores ac defensores ferebant. qualem erga Fossatense monasterium fuisse Burchardum comitem Henricus primus in quodam diplomate testatur. Sub Rotberto unus decani officium gessit Gozmarus, ut ex brevibus ad paschales cyclos annalibus discimus, ex quibus aliorum etiam, tum abbatum, tum decanorum, seriem desumemus. Non tamen penitus otiosa fuit Rotberti administratio, nam a Carolo rege præceptum obtinuit, quo superiorum regum & imperatorum privilegia rata habentur, id est avi ejus Caroli, abavi Ludovici, & Caroli avi sui ex fratre nepotis, id est Crassi, qui Parisius, rabie paganorum sevient, devenit; insuper confirmatur portio bonorum fratribus assignata cum molendinis super fluvium Sequanam a Carolo - Calvo concessis, & piscatoria super eundem fluvium sita, cum omni continentia utriusque ripæ, quæ a rege olim Childeberto iis contradita fuerat. Data VII. kalendas Maias, indictione VI. anno XI. regnantis gloriosissimi regis Caroli, redintegrationis ejus VI. Actum Compendio palatio. Idem Rotbertus decennio post ab eodem rege obtinuit, ut abbatia Crucis sancti Audoeni Pratenfi monasterio uniretur. Præter abbatiam sancti Germani Rotbertus etiam abbatias sancti Martini Turonensis & sancti Dionysii tenebat. Atque ut se Dionysianis fratribus etiam favorabilem testaretur, abbatiam^b Lebrahæ, in Vosago seu in Alfacia consistentem, quam prædicti fratres in usus proprios ad id tempus tenuerant, contra venturos abbates regali præcepto eis confirmari curavit. Actum Metlagio villa, nonis Junii, sub iisdem Christi & Caroli annis & indictione. Utrumque præceptum Ernstus ad vicem Askerici episcopi recognovit.

Caroli præceptum pro eodem & pro S. Dionysio.

b Doublet p. 812.

XIX.
Doverense monasterium Virzionem translatum.

Cum Doverense apud Bituriges monasterium, quod a Rodulfo archiepiscopo conditum diximus, iniquorum hominum, forte Nortmannorum, infestatione ad nihilum præne redactum esset; animo infedit Girberti ecclesiæ sancti Stephani decani, Gaufredi præcentoris & Johannis præpositi, qui hanc desolationem gravate

ferebant, ut in tutiorem locum monachorum cœtus cum abbate suo Raimundo transferretur. Erat in proximo loco cella in castello * Virziona, ad confluentes Avarici amnis in Carum, huic pio consilio opportuna. quod antequam exsequerentur, Theobaldum comitem, cognomento Tricatorem, ad quem hic locus pertinebat, Carnutas adeundum censuere, ut ejus assensum obtinerent. Probato a comite consilio, cœptum strenue persequuntur, & ex rebus sancti Stephani suppetias ad perficiendum dotandumque novum monasterium contulerunt. Theobaldus chartam hac de re fieri jussit. Actum hoc anno mense Novembris, die Jovis, in festivitate sancti Clementis, quarto anno Rodulfi regis, assistente & adjuvante domno Gerontio Biturigenfium archiepiscopo. Et tamen hoc anno festum sancti Clementis in diem Mercurii incidebat, non in diem Jovis, sed anno sequenti. Consentit nihilo minus superiori calculo chronicon a Virzionense in hæc verba: Anno DCCCC III. eadem abbatia Doverensis translata est Virzionem cum abbate Raimundo. Doverense monasterium jam dudum redactum est in cellam, Virzionensi monasterio subjectam.

ANN. CHR. 903.
* Virzon.

a Labb. to. 2. biblioth.

Mortalis hic annus fuit Grimaldi, ex-monacho Sithiensi abbatis Wintoniensis. Ingravescente ætate, magis ac magis in dies animum a negotiis & curis omnibus avocabat, de quibus neque loqui, neque audire sustinebat, totum se in orationes & jejunia interim effundens; raro prodiens in publicum, nisi pietas & caritas in proximum id exigeret. Fertur a Deo postulasse, ut igne doloris & languoris ante obitum purgaretur. Gravi & letali morbo accedente, adeo nihil de pietatis officiis remisit, ut animum ad cœlestia vehementius defigeret. Viaticum percepturus, cum se movere non posset, forti tamen nisu se erexit, & in terram venerabundus prostravit. Chronologia Saxonica post Bedam annum & diem ejus obitus signat his verbis: Anno DCCCC III. obiit Grimaldus presbyter octavo idus Julii, nisi quod dies per parenthesis expressus est. Humatus magna gloria, inquit Willelmus, nempe in novo monasterio Wintoniensi, sanctus predicatur & creditur. Sanctitatem ejus probat benedictionale Roberti, ex-monacho Gemeticensi archiepiscopi Cantuariensis sub annum M L. quo in libro triplex benedictio episcopalis de more in natali sancti Grimaldi confessoris habetur. Corpus ejus magna in veneratione erat in suburbano monasterio Hidenfi, in quod translatum est monasterium novum cum monachis, quod hi canonicis veteris monasterii viciniore se se invicem inturbarent. Triennio citius Grimaldi obitum locat Rogerius Hovedenus, quo anno Virgilius venerabilis abbas Scottus obiisse dicitur.

XX.
Grimaldi abbatæ obitus.

Apud Helvetos in Turgovia superiori, cujus incolæ Abbatis-cellani nominantur, sita est cella apud Johannes-villare*, a qua incolæ nomen acceperunt, sancti Galli abbatia hodie quoque subjecta. Illic monasterium cum abbate quondam exstitisse colligit Goldastus^b ex quadam præstaria, quam Otherus quidam de nonnullis rebus, quas ipse donaverat, fecit ea lege, ut easdem res ad vitæ suæ tempus possidens, inde singulis fratribus congregationis sancti Galli, convenientibus ad ecclesiam sancti Martini in Johannes-villare, statuto tempore autumnii, id est mense Octobri, tribus diebus victum de pane & de cervisa, aliaque necessaria ad usum eorum pertinentia impendat. Id factum die Martis IIII. nonas Octobris sub potestativa manu HLudovici regis & pueri, & sub Adalberto comite. Præstaria subscribunt Emezo abbas, septem monasterii officiales, scilicet decanus, custos, portarius, camerarius, cellerarius, sacratarius, hospitarius, & post laicos Abo presbyter & monachus, qui chartam scripsit. De hac cella intelligendus videtur Hepidannus ad annum sequentem, ubi ait, Salomonem episcopum cellam suam in Turgovia incoluisse. Eodem fere tempore quidam Alamannus cum manu advocati tradidit monasterio sancti Galli, cui Salomon episcopus & abbas præerat, quidquid hereditatis in Arguna possidebat, id est in australi parte aquilonis Arguna, easque in præstariam recepit, eo pacto, ut ipse duos inde denarios quotannis monasterio persolveret, & filius suus, ejusque procreati, intra sex annos post obitum suum decem libris in argento & auro puro a monasterio redimerent. Actum VII. kal. Octobris, feria IV. coram seniore comite, scilicet Adalberto mox laudato, anno VII. Ludovici regis, quod Salomon episcopus & abbas confirmat. Duæ hac de re chartæ existant intio formularum antiquarum Alfacicarum, quæ nuper typis regis editæ sunt.

XXI.
S. Johannis cella apud Helvetos.
* Fonsbrunil.
b Gold. to. 2. p. 10. & 76.

ANN. CHR.

903.

X X I I.

Ludovici do-

natio facta S.

Emmerammi.

a Metrop.

Salisb. 10. 1.

p. 250.

X X I I I.

S. Sabini mo-

nasterium Pla-

centia.

b Ital. sac.

10. 2. c. 252.

c 6.

Prædicto anno Ludovicus rex, sub quo ista præstaria facta est, interventu^a genitricis suæ Outæ, res quasdam contulit *cellæ* seu ecclesiæ *sancti Emmerammi*, cui Tuto venerabilis episcopus præerat. *Data pridie idus Augusti, anno incarnationis Domini nostri Jesu-Christi DCCCC III. anno Ludovici piissimi regis IV. indictione VI. Actum Ottinga.* Ex quo intelligitur, monasterio sancti Emmerammi Tutonem episcopum abbatis vice etiam tunc præfuisse, ac cellæ vocabulum nonnumquam præcipuis monasteriis impositum esse.

In Italia prope Placentiam vetus erat quondam sancti Sabini martyris ecclesia, in honorem apostolorum primitus dedicata, quæ Hungarica illa clade conflagraverat. Hanc ad muros urbis instauravit^b Everardus ejus urbis antistes, inque illam corpora sanctorum Victoris, Domini, & aliorum honorifice transtulit, adjuncto ibidem pro nostris nobili monasterio, quod impense ad perennitatem dotavit, instituto ibidem Grimalco (si Ughellus bene legit) abbate; qui locum secundum beati Benedicti regulam salutarem ordinaret. quod præsentis anno factum esse Ruffinus monachus ex vetustis ejus loci tabulis tradit; additque ecclesiam sancti Benedicti, procul a civitate Placentina sitam, eidem loco ab Evrardo attributam fuisse. De hoc monasterio haud scio an intelligendum Ottonis Magni imperatoris diploma, datum in Pliſta anno DCCCC LXIX. quo recipit Odonem abbatem sub sui ruitione mundiburdi, cum *abbatia sancti Sabini in loco, qui dicitur Tuscanæ.* quod diploma in archivo Cluniacensi legimus. Prædicto sancti Sabini Placentino monasterio amplissimum privilegium concessit Alexander^c tertius, quo universas ejus possessiones confirmavit. Nunc monasterium istud unitum est Romano collegio Anglorum, cum prioratu sanctæ Victoriæ. Evrardi in sede Placentina successor Wido *ex ordine sancti Benedicti* apud Ughellum fuisse dicitur; unusque fuit e tribus designatis episcopis, ex quibus unum Sergius pontifex ad consecrandam novam Nonantulani monasterii ecclesiam assumi voluit.

X X I V.

Bobio privi-

legia duo data.

Nondum summa rerum in tota Italia erat penes Berengarium imperatorem, qui tamen hoc anno privilegia duo indulſit Bobienti monasterio; cui tum Theodolafius abbas præerat. Primum datum est rogatu Bertilæ imperatricis Berengarii conjugis, quo privilegio præcedentium regum privilegia & donationes confirmantur. Actum tertio idus Septembris, anno dominicæ incarnationis DCCCC III. Berengarii XVI. indictione VII. a Septembri inchoata. Alterum, cujus authenticum in archivo Bobienti vidimus, obtinuit abbas ipse; eoque spectat, ut, ubicumque nata fuerit de monasterii rebus controversia, ibidem per idoneos iudices finiatur. Actum in palatio Ticinensi XIV. kalendas Novembris, iisdem annis & indictione. quæ duo privilegia ordine præpostero ab Ughello^d relata sunt. Theodolafio abbati successit Silveradus, dein Gerlannus, ab Ughello prætermiſsi, de quibus inferius.

d Ital. sac.

10. 4. p. 1345.

c 177.

ANN. CHR.

904.

X X V.

Casinas mo-

nasterium in-

Rauracum.

c Chron. Casin.

lib. 1. c. 51.

Postero anno Leo abbas monasterium Casinas, quod ante annos circiter viginti-duos, anno scilicet DCCC LXXXIV. a Sarracenis combustum diximus, instaurare cœpit ordinationis suæ anno quinto, nec tamen Teano recessit. Annos viginti-septem inter illud incendium & instauracionem numerat Leo^e Marſicanus, aut certe ejus chronici exſcriptor. quod recte emendat post Peregrinium Angelus a Nuce ex calculo temporis, quo abbates Casinenses Teani post illud incendium substituerunt, nempe Angelarius sex annos, Ragemprandus decem: quibus si addas annum Leonis quintum, quo hæc instauratio cœpta est, vix annos viginti-duos habebis. Chartarum incensarum renovationem Leo abbas ab Atenuſo Capuano & Beneventano principe obtinuit, necnon montem sancti Eleutherii & fluvium Ete pro monasterio sanctæ Mariæ de Cingla. Ad hæc idem abbas libellum de ecclesia sancti Benedicti in Urbe, quæ ab antiquo ad Casinenses pertinebat; cuidam Adelario civi Romano fecit, ea conditione, ut quoties abbas vel monachi Romam pergerent, in eadem ecclesia honorifice exciperentur. Hæc ecclesia non alia videtur, quam sancti Benedicti in Piscinula, quæ hætenus existit.

X X V I.

Soricini in-

stauratio, &

Veteris mona-

sterii S. Mi-

chaëlis.

Destructum a Sarracenis seu Nortmannis per id tempus jacebat Soricinum diocesis modo Vaurenſis monasterium, nec monachis facultas instaurandi loci suppetebat. Quare necessitate compulsus Walafridus abbas, cellam Medulſi apud Blizentiam, villam pagi Ausciensis, quam Altarici comes principatu Ludovici Pii Soricinio contulerat,

contulerat, Garſia comiti & marchioni cessit sub pretio mille solidorum, ea conditione, ut post obitum ejus, ad jus monasterii revertantur. quod factum dicitur *menſe Octobris, anno incarnationis DCCCC IIII.* Corruptæ sunt aliæ chronica notæ ab exſcriptore, ubi additur, *anno V. regni Karoli, filii præfati Ludovici imperatoris*, cujus is diploma de eadem cella paullo ante retulerat. forte legendum *anno VII. Karoli regis*, scilicet Simplis, a morte Odonis. Cur vero hanc cellam Soricinenses potius cesserint, quam aliam terram, id in causa fuit, quod *mali christiani*, ut in iisdem litteris legitur, dictam terram occuparent, & monachos, qui ad procurandum locum eo mittebantur, vi expellerent, immo quandoque gladiis perimerent. unde accidit, ut locus iste in vastam solitudinem redigeretur. cui incommodo reparando hanc cessionem Garſiæ comiti fecerunt Soricinenses. Postea vero cum ejus successores comites Aſtaracenses prædictæ abbatia hanc cellam restituere nolent, ad hanc demum restitutionem Sancius comes adductus est a Raymundo abbate, qui denuo eandem cellam, pacis causa, eidem comiti concessit, sed tandem cella hæc Auxitano archiepiscopo cessit, & in abbatiam ab ipso erecta est.

Eodem etiam tempore instauratum est Verus-monasterium seu cella sancti Michaëlis in pago Virduvenſi ad amnem Marſupiam ab Umerimmo monacho, qui hanc cellam, *olim succensam & penitus desertam*, restituit: ad quod opus Ludovicus rex Franciæ orientalis villam Fraxinum ex rebus sancti Michaëlis assignavit, uti rogavit *venerabilis Tungrenſium præſul Stephanus*, qui tunc sancti Michaëlis monasterio abbas præerat. *Data VI. kalendas Decembris, anno incarnationis DCCCC IIII. regni domni Ludovici V. Actum apud Triburias.* Verum id commodius infra, & uberius explicandum.

Cum Rodulſus rex Burgundiam Transjuranam moderaretur, accessit ad eum Berno Gigniaci abbas, rogaturus, ut Gigniaci rem familiarem, tunc exiguam, munificentia sua augetet. Ejus precibus rex faciles aures accommodans, quamdam cellam, Balmam nomine, ad fontem Sallia in comitatu Scutindis sitam, quam Gigniacenses monachi a fundamentis restruxerant, cum cellula sancti Lauteni & villis Cavanaco & Clamenciaco, Gigniacensibus liberaliter contulit. *Data IV. idus Decembris, anno ab incarnatione Domini DCCCC IV. indictione VI. lege VII. regnante domno Rodulſo rege anno XVI. Actum Nova-villa.* Ex his intelligitur, Bernonem, non ex Aeduensium sancti Martini cenobio Balmam missum fuisse ad locum in melius reformandum, sed, Gigniaci cum esset, Balmæ monasterium instaurasse, quod primitus a sancto, ut fama est, *Columbano fundatum* fuisse Petrus Venerabilis tradit. Istic a Bernone abbate susceptus est Odo cum socio Adhegrino, ut postea videbimus. Balmæ in Burgundia complures distinguendæ: una virorum, puellarum duplex. Puellare primum Balmæ monasterium conditum est a sancto Romano in Jurenſibus locis, non procul a sancti Augendi monasterio. Alterum ad Dubim^{*} fluvium situm est, vefontionem inter & Montem-Belicardum^{*}, ubi sancta Othilia virgo instituta fuisse dicitur. Tertium Balmenſe virorum monasterium, de quo hic agimus, itidem apud Sequanos exſtat, *ubi fluvius Sallia surgit*, ut prædictæ Rodulſi litteræ habent, haud longe a Ledone^{*} opido Sequanorum, modo quoque abbatia nostri ordinis, ad quam pertinet cella Paterniaci diocesis Laufannensis, cui alius prioratus de Balmis subjectus est. Hæc Rodulſi regis concessio, non donatio primaria, sed confirmatio censenda est, quam Formosi papæ confirmatio jam præcesserat.

XXVII.
Balma Gigniaci data.

Balmæ complures.

* le Doux.
* Mont-Belicard.

* Lyon-le-Sauvier.

IN chronico Reginonis legitur, anno inſequenti nongentesimo-quinto, Baltranum Strazburgenſis, & Liudelmum^a seu Ludelmum Tullenſis ecclesiæ præſules a sæculo migrasse, eisque successisse Otbertum in Strazburgenſi civitate, & Drogonem in Tullenſi. sicque desinit chronicon Reginonis, quod tamen Siebertus in libro de ſcriptoribus ait Reginonem produxiſſe ad annum nongentesimum-octavum, immo ad decimum in chronico. Plura hac de re inferius. De Ludelmo in actis episcoporum Tullenſium nondum editis legitur, ipsam undecimo anno pontificatus gravi brachii dolore percussum fuisse, eoque ingravescente vitam præsentem alia commutaviſſe; seque in suæ sedis ecclesia sepeliri mandaviſſe, non in suburbano sancti Apri monasterio, ubi omnes ejus antecessores humati fuerant. In iisdem actis ejus tranſitus tertio idus Septembris contigiſſe dicitur, & in cathedrali

ANN. CHR.

905.

XXVIII.

Ludelmus

Tulli episcopus

obit.

a V. lib. 40.

7. 4.

ANN. CHR.
905.

ecclesia ante altare sancti Martini sepultus fuisse. In membraneo codice monasterii sancti Petri Catalaunensis legimus, hunc brachii dolorem Ludelmo accidisse, propterea quod sancti Apri bona abstulisset; idque revelatum fuisse Girveo venerabili sacerdoti ecclesiae beati Maximini in suburbio positae, quae parochialis ecclesia est, sancti Apri monasterio adhaerens; ac Bernefrido primicerio, a quo de restitutione rerum ablatarum admonitus, se quidem id facturum pollicitus sit; at aegritudinis molestiae intentum, atque alia curantem, promissione haud expleta, e vivis excessisse. Drogo episcopus ejus successor a Carolo rege Bodonis-monasterii abbatiam ecclesiae suae recuperavit, & ex praeepto Ludovici regis abbatiam Pauliniacensem obtinuit. In libro de miraculis sancti Apri Drogo *nobilissimis ortus parentibus*, invitis regni primatibus, tum vi, tum ingenio, tum civium consensu, hanc sedem occupavisse dicitur; sed postea communi omnium voto nobiliter rexisset. Is corpus sancti Apri, quod propter impressionem Hungarorum in basilicam sancti Johannis-Baptistae intramuranam illatum fuerat, ecclesiae suae vindicare tentavit: ast ejus consilium praeverterunt duo sancti Apri coenobitae *estimationis bonae*, Geraldus & Guinerannus, qui furim sacrum loculum cum adjutorio duorum clericorum, Altonis scilicet ac Bernefridi tunc primicerii, per posticum subductum, in praeparatum specum, ceteris nescientibus, intulere: ubi per sexaginta ferme annos latuit, dum a sancto Gerardo episcopo detectus est.

XXIX.
Patriacus S.
Dionysii resti-
tutus.

Exstat in pago Limosino filcus quidam, vocabulo Patriacus, olim sancto Dionysio concessus, quem ab ejusdem sancti Dionysii potestate quidam invasores abstulerant. Id agere ferentes Dionysiani, Willelmi comitis & Rotberti aequae comitis & marchisi preces apud regem Carolum interposuere, ut praedictus filcus ipsis restitueretur ad eorum victum & vestimenta, ut, *quae eis pro paganica rabie deerant*, his de rebus supplerentur. Id facile a rege obtentum, editumque hac de re ^a diploma, datum *v. idus Februarii, indictione VIII. anno XIII. regnante gloriosissimo rege Karolo, redintegrante VIII. Actum Compendio publico palatio*. Limosinus pagus sic dictus est a Limoso ^{*} castro agri Redentis ^{*} in Septimania, sito ad fluvium Atacem in solo limoso ac lutoso, ex quo nomen accepit. Interventores diplomatis fuere, ut diximus, Willelmus comes, cognomento Pius, & Rotbertus comes & marchio, idemque abbas Dionysianus.

^a Doublet
p. 813.^{*} Limoux.
^{*} le Razès.XXX.
Barisiacus
Rotberto Elnonen-
nensi abbati
concessus.

Eodem tempore Elnonenfi sancti Amandi monasterio praerant, idem an alter, Rotbertus abbas, cujus litteras legimus in chartario Elnonenfi ad fratres sancti Amandi, quos rogat, ut sibi cellam Barisiaci ad tempus concedant, eo pacto, ut villam Diptiacum a rege ipsis in supplementum dari obtineret. *Actum Elnone monasterio sancti Amandi, anno XIV. regnante domino nostro Karolo glorioso rege, sub die VIII. kalendas Octobris*. His litteris cum Rotberto abbate subscribunt Raubertus episcopus, alique, easque Hucbaldus notarius relegit & subscripsit. Subsequitur in eodem chartario fratrum responsio, facta *domino venerabili in Christo Rotberto abbati*, cui cellam Barisiaci, ut petierat, concedunt eodem die & anno. Subscribunt Ricfridus praepositus, Teutbertus sacerdos & alii monachi. Idem Hucbaldus notarius relegit & subscripsit, haud scio an Hucbaldus ille Elnonenfis monachus, qui per id tempus Remis sub Fulcone archiepiscopo litteras docuerat. Hac cella obtenta, Rotbertus abbas, uti conditum erat, a Carolo rege impetravit, ut, praeter portionem bonorum Elnonenfis ante hac assignatam, villa Diptiacus eis insuper tribueretur. *Data VII. idus Septembris, indictione IX. anno XIV. regnante Karolo gloriosissimo rege, redintegrante IX. Actum Lauduni castro*, quae indictio, si non fallit, a Septembri inchoanda est. In veteri syllabo abbatum Elnonenfium Rotbertus iste abbas regis ministerialis fuisse dicitur.

XXXI.
Corbiniaci
monasterium.
b lib. 40. n. 20.

Actum est superius ^b de translatione corporis sancti Marculfi abbatis in villam regiam pagi Laudunensis Corbiniacum: ubi hoc anno monasterium condere statuit rex Carolus, qui mense Februario istuc residebat. Habetur in archivo Remigiano authenticum ejusdem regis diploma, in quo legitur, quo pacto is *ob nimiam atque diutinam paganorum infestationem, quae peccatis exigentibus, per universam debacchando grassabatur ecclesiam, sanctissimum, vereque beatissimum Marculsum, proprio loco eadem peste cum clericis profugis pulsum, pro Dei amore suscepit, atque in fisco suo Corbiniaco, prout tempus dictavit, reposuerit. Et quoniam, inquit, incertum manebat, utrum divina dispositio tantum pignus nobiscum manere, an iterum vellet ad*

ANN. CHR.
905.

proprium deportari monasterium; a nostris, tam episcopis, quam & laicis fidelibus, responsa accipimus, ne sine proprii licentia episcopi pretiosum corpus detineretur. Salubri itaque usus consilio, & licentiam ab episcopo Erleboldo retinendi nobiscum, eo quod manere regressus difficilis, impetravimus, & epistolam ab eodem praesule, & ab archiepiscopo Guidone ac reliquis subscriptam coepiscopis, de eadem re suscepimus. Nihil hoc loco luculentius ad asserendam corporis sancti Marculfi possessionem penes nostros Corbiniacenses contra Meduntenses opidanos, qui ejusdem sancti confessoris reliquias ad suam urbem ea tempestate translatas gloriantur. Erleboldus episcopus erat Constantiensis, sub cujus ditione situm erat Nantense monasterium, ubi sancti Marculfi corpus sepultum fuerat, indeque Corbiniacum advectum ob infestationem Normannorum. Guido seu Wito Rotomagensi metropoli praesidebat. Utriusque facultas ad retinendum sancti Marculfi corpus a rege obtenta. Pergit Carolus in hunc modum. *Hac igitur de re divino inspirati amore, nostrorumque predecessorum, non solum in humanis, sed etiam in divinis imitatores esse cupientes, ob animae nostrae remedium in jam dicto fisco Corbiniaco, in honore beati Petri apostolorum principis, eo quod in basilica, quae est ipsius nomine dedicata, jam dictum corpus pretiosum foret locatum, monasterium disposuimus facere, & de rebus propriis ditare, clericosque seu ministros ad laudes omnipotentis Deo persolvendas, quique pro statu ecclesiae, nostraque incolunitate, totiusque regni stabilitate incessanter exorent, instituire curavimus. Datum VIII. kalendas Martii, indictione VIII. anno XIV. regnante domino Karolo gloriosissimo rege, redintegrante IX. Actum Corbiniaco palatio*. Hoc diploma Ernstus notarius ad vicem Askerici episcopi recognovit, illudque Marlotus ^a integrum retulit, quo diplomate, ut jam dixi, nihil luculentius ad probandam sancti Marculfi translationem e Nantensi monasterio in villam Corbiniacum. In consequentibus alia monumenta proferentur, quibus non minus diserte perpetua sacri ejusdem corporis in eodem loco possessio demonstrabitur: in quibus primum erit diploma Frederunae reginae, quae hunc locum Remigianis monachis donavit.

^a Marlot. to. I.
Metrop. p. 531.
& f.

In Bajoaria Jopertus quidam cum uxore sua Vastrada seu Fastrada res quasdam sancto Mauricio, id est Altahe inferioris monasterio, tradidit, & locum Atilingam ab eodem monasterio in precariam accepit cum consensu Tutonis Ratisponae episcopi & facultate Ludovici regis, cujus hac de re praeeptum Hundius ^b retulit, datum *Regina civitate*, tertio kalendas Maii, hoc anno, qui Ludovici regis septimum erat. Eo tempore in hoc coenobio monasticus ordo defecisse ^c dicitur, factique ex monachis canonici ad annos fere centum, quod qua ratione factum sit, culpa monachorum, an vi externa secularium, nobis haud exploratum. Apud Treviros sancti Maximini & sanctae Mariae ad Horreum abbatias tenebant Conradus comes senior & Gebehardus ejus frater: sed eas Gerardus & Matfridus comes ac fratres invadunt. Missus ad repetendos patris ac patruus honores Conradus junior, adversarios ad deditionem & pacem coegit. Sic abbatiae in praedam laicis cedebant.

XXXII.
Altahe facta
donatio.^b Metrop.
Salisb. to. 2.
p. 20. & f.
^c ibid. p. 5.Trevirensia
monasteria.

Hoc tempore, si umquam alias, probatum est, quam fluxae & caducae sint summæ dignitates, cum unus annus plures numeraverit pontifices, nam Johanni nono, haud improbo pontifici, post annos tres regiminis, successus Benedictus quintus ad paucos menses, ob inopum curam a Frodoardo in carmine laudatus, tum Leo quintus, qui, testante eodem auctore,

ANN. CHR.
906.
XXXIII.
Romani pontifices.

Emigrat ante suam quam luna bis impleat orbem;

mox Christophorus, qui paullo amplius *dimidio anno* hanc sedem adeptus; a nequissimo homine Sergio tertio, qui non semel a pontificatu repulsus fuerat, deturbatus est, ac monachus factus locum fecit infami monstro, ipsi nimirum Sergio, cui vulgati indices annos tantum tres, Frodoardus ejus temporis scriptor annos amplius septem tribuit. Hunc vero ante kalendas Augusti anni nongentesimi sexti cathedrae Romanae incubasse probat inscriptio a Grutero ^d prolata, in qua sancti Primi martyris corpus Eremberto illustri comiti a Sergio papa juniore concessum; & Legiuni apud Insulres hoc anno, indictione nona, ab Angilberto archiepiscopo kalendis Augusti repositum dicitur.

^d Grut. pag.
1162. n. 2.

Habitus hoc anno episcoporum conventus in ecclesia sancti Augendi seu Eustachii

XXXIV.
S. Augendi
monachorum
controversia.

gendi supra fluvium Borbontiam in parochia Matisconensi: ubi cum Austerius Lugdunensis, & Gerardus Matisconensis antistites convenissent, orta est canonicorum sancti Vincentii Matisconensis proclamatio adversus monachos sancti Eugendi *monasterii furenfis*, qui capellam quamdam sancti Vincentii in villa Gerii, a Lamberto episcopo sibi datam contendebant; quam contra canonici a Berterico in stipendia canonicorum concessam asserabant. Chartam donationis proferre iussi monachi, eam exhibere non potuerunt, si qua fides schedulæ, quam Severtius vulgavit, & ex eo Labbeus in tomo nono conciliorum.

XXXV.
Martinianus
monachus,
eiusque scripta.

Haud scio an florebat hoc tempore Martinianus monachus, cujus scripta quædam, hætenus, ut puto, incognita, invenimus in codice Resbacensi, in quo quatuor ejus *exercitationum* libri, nempe duo ad monachos sui temporis, unus ad clericos, unus item ad laicos, habentur. Hic disciplinæ regularis causa missus ad quoddam monasterium, inde iussus est ab abbate & prioribus suis, ut ad aliud monasterium transmigraret, quod fertur ab anterioribus viris floruisse antiquitus opulentissime, opibus scilicet & terra, auroque & argento, seu omnibus ornamentis innumeris. Degebat autem illud monasterium sub regulari abbate, cui obediebant inibi fratres CC LX. Ibi enim cum aliis fratribus, inquit ille, mihi subtilioribus & nobilioribus, ad restaurandum (sic vocem hanc fere detritam lego) missus advenissem, multa adversa ab invidis & falsis fratribus pertuli. Quam ob rem is loco cedere compulsus, in solitudinem secessit, ibique duos monasticarum *exercitationum* seu exhortationum composuit libros, quos reverentissimo patri domino J. nuncupavit, cujus in monasterio aliquamdiu subsisterat, forte abbati Resbacensis monasterii, in quo hic codex, quem unicum esse opinor, a nobis repertus est. In primo libro invehitur in monachos, qui pretiosiora vestimenta amant, contra quam sanctus Benedictus præcipit; vestem sanctam & humilem, quam sancti patres ad insinuandam humilitatem insinuerunt, *tincturis & forcipibus* dehonestantes. Deinde hos arguit, quod apud eos omnino negligatur oratio, & quod specie doctrinæ exeant e claustris, ambientes esse magistri, antequam sint perfecti discipuli. Ad hæc, quod ambient honores & dignitates. In secundo libro vitam cœnobicam eremiticæ præferendam docet, tum cœnobitis varia dat monita. Postea inducit fratres quosdam ita de se conquerentes. *Quare cogitur nobis hic observatio regula, plusquam in aliis locis. nam in alio monasterio, & in illo sic vivitur, & sic vivitur; & sunt sine murmuratione & dissensione, sicut præcipit sanctus Benedictus. Hæc enim superstitiosa sunt, quæ iste impostor cogit nobis facere.* Ad quos ille respondet, se nihil amplius exigere, quam quod in evangelio, in apostolis & in regula legitur. Ad hæc silentium in ecclesia, dormitorio, refectorio & in coquina servandum docet. *Propterea si quis ex nobis, inquit, loca sancta, silentio perpetualiter dedicata, fabulis polluerit, vel in quocumque loco contra præcepta regula quippiam egerit, non potest expiari, nisi per veniam & satisfactionem.* Ob hanc causam inter monasterii officinas *fabulatorium* institutum ait, ubi necessaria dici possint.

Liber tertius *exercitationum contra transgressionem clericorum editus* a Martiniano, inscriptus est in hunc modum: *Nobilissimis ac præclarissimis dominis meis, scilicet sancti Martini alumnis, frater Martinianus omnium monachorum extremus, in Redemptore pio de occultis hostibus nobilem triumphum.* In primis arguit clericos, quod non clericalem habitum, sed arma gestarent; quod cum feminis cohabitarent, ad venationes pergerent, essentque negotiatores. Dein eos ad officium mortis consideratione revocat. Denique tria in eis præcipua vitia notat, superbiam, avaritiam, & luxuriam, quæ ipsamet vitia sunt, quæ in sæculi sui hominibus Abbo monachus Pratenfis, ut superius vidimus, reprehendit. Quartus Martiniani libellus ad laicos eo spectat, ut eos a delectamentis carnalibus, ab amore principatus, & a vana spe deterreat. Hujus porro auctoris ætas colligitur, tum ex scriptura Resbacensis codicis scripti ante annos septingentos, tum ex raritate monasteriorum, in quibus tunc disciplina monastica viguisse dicitur; tum ex more gestandi arma, quem in clericis arguit, ad finem sæculi noni consueto; tum denique ex eo, quod Martiniani alumni, id est sancti Martini apud Turonos canonici, quibus librum secundum de clericis nuncupat, jam cucullum abjecerant. Unde veri simillimum est, Martinianum sub initia sæculi decimi scripsisse, & quidem ante natam congregationem Cluniacensem, per quam regularis disciplina in multis monasteriis eo sæ-

culo reffloruit. Forte monasterium illud, ad quod restaurandum missus est, erat Majus-monasterium olim percelebre, quod sæculo decimo fere in solitudinem, & ad paucos clericos redactum erat.

Ipsò tempore florebat Auxilius, vir pro temporum captu eruditus, qui pro Formosiana causa libros duos composuit, præmissa libro secundo epistola ad Leonem Nolanum præsulem, quam nullo addito titulo *Auxilius* scripsit. Hunc Francum fuisse suspicatus est Morinus, qui duos hosce libros, partim a Baronio editos, in lucem protulit, eundemque sacerdotio a Formoso initiatum fuisse colligit, maxime ex capite ultimo libri primi, ubi auctor ait, se aliosque, qui a Formoso ordinati erant, *in sacro ordine, quo consecrati erant, permanentes, præstolari universalis concilii æquissimum examen.* quod Johannes nonus pro Formoso tulit. Verum hæc verba Auxilium quidem a Formoso sacro ordine initiatum fuisse probant; at de sacerdotio aperte non loquuntur. In necrologio Casinensi ad octavam kalendas Februarii memoratur *Auxilius diaconus & monachus.* & in alio codice Auxilii presbyteri quæstiones in Genesim habentur sub hoc titulo & initio, INCIPIT PROLOGUS AUXILII PRESBYTERI. *Omnis divina scriptura bipertita est &c.* Constat liber hic capitulis CXXXVII. an vero sit ejusdem Auxilii, qui pro Formoso scripsit, mihi non liquet. at certum est ipsiusmet esse aliud pro Formoso opusculum, quod alterius veluti compendium est, editum in tomo quarto Analectorum nostrorum, in cujus initio ait, se, ut vilem & stupidam ovem, silentium tenere debere; suum esse orare, non docere, quæ verba monacho non male conveniunt. Ceterum qualis fuerit auctor ille, ignoravit Sigebertus, qui eum simpliciter Auxilium vocat.

Redeo ad canonicos sancti Martini Turonensis, ad quos Adelfonsus seu Adelfonsus rex Hispaniæ epistolam hoc anno scripsit, quæ etsi rebus nostris non omnino conveniat, tamen haud prætermittenda hoc loco visa est. In hac epistola ait se legisse litteras, quas illi ad egregium pontificem apostolicæ Jacobi sedis archiepiscopum Sisinandum per Mancionem & Dactum deferri procuraverant; iisque lectis, se quidem gavissimum fuisse de eorum sospitate: at magnopere doluisse de *Normannorum audacia, qui domum sancti Martini incenderant, suffoderant, & ejus pascha depasti erant.* se tamen Deo gratias agere de mirabilibus, quæ in eorum ecclesia per sanctum Martinum patrari significant; ac valde lætari, quod de domo Dei quanto citius instauranda solliciti sint. Ceterum quod Sisinando scribunt, penes se haberi coronam imperialem, ex auro & gemmis comptam, quæ regiæ majestati conveniat; eam deferri curent ad Amalwinum ducem Burdellensem, ad quem hoc anno, qui est incarnationis Domini DCCCC VI. indictione nona, nuntios & naves missurus sit ad Maium mensem, ut is de pretio coronæ pacisci possit. Tum addit rex se optare, ut quidquid illi habent de virtutibus a sancto Martino post obitum factis, ad fedirigere ne graventur, quippe qui tantum ea penes se habeat, quæ in vita ipsius usque ad obitum peracta sint; se vero vicissim ad eos missurum multorum virorum illustrium vitam & virtutes, scilicet *Emeritensium sapienter conscriptas*, quæ in eorum archivis non haberi opinatur. His postremis verbis haud dubie indicatur liber, quem Paulus diaconus de sanctis Emeritensibus scripsit. Hoc Martinianæ basilicæ per Normannos incendium anno Christi nongentesimo-quarto accidisse legitur in chronico Turonensi, quod fidem præmissæ conciliat epistolæ, a Chesnio editæ in notis ad bibliothecam Cluniacensem, cujus authenticum in archivo Martiniano vidimus, & cum editis contulimus.

In ejus sine Adelfonsus quædam addit de sancto Jacobo apostolo, ejusque reliquiis in Hispania honoratis, deque situ ecclesiæ ipsius tumulo illustratæ, quam a mari Vivo usque ad duos fluvios, quos antiqua vetustas Voliam & Sarem nominavit, id est ad locum, qui dicitur Bisria, ubi est sedes Iriensis ecclesiæ sanctæ Eolaliæ, ait distare millibus decem; & ex eo loco ad gloriosum sancti Jacobi sepulcrum millia duodecim computari. In hac porro ecclesia monachos instituti nostri principio divina celebrasse officia intelligitur ex scriptura quadam Didaci episcopi secundi ab Antonio Yepelio ^arelata, cujus hæc fere summa est, si bene barbari instrumenti sensum assecutus sum. Cum sancti Jacobi apostoli corpus tempore Adelfonsi Casti & Caroli Magni revelatum fuisset; communi consilio visum fuit, ut episcopalis sedes Iriensis ad hunc apostolicum transferretur locum, ubi post Theodomirum episcopum, sub quo hæc revelatio facta est, Araulfi duo antistites

ANN. CHR.
906.

XXXVI.
Auxilius an
monachus.

XXXVII.
Adelfonsi regis
epistola ad
canonicos S.
Martini.

XXXVIII.
Monasteria
circum S. Jacobi
apud Hispanos
ecclesiasticam.

^a Yepes 10. 4.
scrip. 11.

AN. CHR. 906. hunc locum rexerunt. His quarto loco successit Sisinandus seu Sisinandus episcopus, cuius in superiori epistola mentio facta est: qui basilicam sancti Jacobi a fundamento edificavit, aut potius ampliorem fecit, opitulante in primis Adefonso rege cum Scemena regina, & filius suis Garfia, Ordonio, Froila, & Ranimiro ac Gundisalvo diacono, eamque cum plurimis totius Hispaniæ episcopis secundo consecravit. Atque ut divina illic officia ea, qua par erat, dignitate celebrarentur, clericos & monachos in varias familias & decanias seu turmas, ut Romæ in Vaticanæ & Lateranensis basilicis, & alibi olim factum est, distribuit, quarum unaquæque suo tempore & ordine ibidem sacra persolveret. Quapropter quatuor in circuitu basilicæ extruxit monasteria diversi gradus, ad quæ clerici, ubi otium sanctum experiri cuperent, recipere se possent. Primum erat monasterium sancti Petri, *Ante-altare* dictum, sub abbate Araulfo, quod majoribus clericis designatum erat. Secundis *arcisterium* de Pinario, sanctæ Mariæ, sanctisque Stephano ac Columbae sacrum, sub abbate Guto. Minoribus Jovium: minimis denique Turris. quæ omnia congruis ædificiis ac redditibus instruxit. Processu temporis aucto monachorum numero, cum grave esset monachis e suis locis ad sanctum Jacobum, indeque ad proprium titulum, scilicet sanctæ Mariæ de Cortecella, quotidie accedere; Petro episcopo & dominis sancti Jacobi placuit intra Pinarii claustrum aliud fervorum Dei parvulum habitaculum fabricari in honorem sancti Martini, quod a tempore Veremundi principis & Velasquira reginæ stetit usque ad imperium Adefonsi totius Hispaniæ principis & imperatoris, & præsulatum Didaci episcopi eo nomine primi, quo tempore Adulfus abbas, vir sanctus, monachorum cœtum in dies augeri videns, nec illis capiendis istud habitaculum idoneum esse; illud subruit, aliudque magis amplum extruere cepit. sed cum hoc morte præventus absolvere non potuisset, id perfecit Leovegildus abbas, ejus consobrini ac successor, vir prudentia, probitate ac sanctitate insignis: quod Didacus episcopus, ejus nominis secundus, consecravit, ac *soli Deo & regule sancti Benedicti abbatis*, uti prius, & beato Martino; aliisque sanctis, quorum reliquie in ipso monasterio Pinario erant, subiectum esse voluit. Plura de hoc monasterio inferius; & de aliis a Sisinando episcopo extructis. Perstabat ad finem usque sæculi undecimi sedes Iriensis, inde Compostellam translata ab Urbano II. ut legitur in historia Compostellana, Didaci secundij jussu scripta, in qua etiam de prædictis monasteriis agitur.

In eadem Galliciæ regione exstabat eodem tempore monasterium sancti Vincentii de Pino, in terra Lemabensibus*, ubi castrum Luctonium situm erat: quod modo Montis-fortis opidum dicitur, in Gallicia haud ignobile. Hujus monasterii Spassandus abbas interfuit Ovetensis concilio, quod Alfonsus Magnus paullo post conditum Ovetum* convocari curavit. In eo concilio patres Spassando abbati, ejusque ecclesiæ concessere *licentiam ligandi atque solvendi in tota terra de Lemabus, ac seminandi semen vite æternæ*, uti vetus instrumentum apud Yepesium^a docet. De tempore hujus concilii ac Spassandi abbatis gravis disceptatio est inter Hispanos, aliis id ad principatum Alfonsi Casti, aliis ad Magni referentibus. Verum potior est secunda opinio, probaturque ex quadam charta Compostellanæ ecclesiæ, facta *Sissenando episcopo & congregationi sancti Jacobi æra nongentesima tricesima-secunda*, cui instrumento Spassandus abbas cum aliis subscripsit. Ex quo intelligitur, hoc sancti Vincentii monasterium ante illam æram jam extitisse. In veteri codice sancti Galli hos versus legimus post librum prognostici Juliani Toletani:

*Utere feliciter, Spassande papa,
Fugiter per secula longa.*

quod an de Spassando nostro, qui factus sit episcopus, interpretandum sit, incertum. Superest etiam nunc hoc monasterium in dicecesi Legionensi, in qua spiritualem hæcenus jurisdictionem exercet ex præscripto jam dicti concilii Ovetensis, ut olim Insulæ-barbaræ abbas in Lugdunensi. Sunt qui hujus monasterii antiquitatem ad longa retro tempora revocant, ac Spassandum ejus loci decimum abbatem esse volunt. Verum in illis Hispanicæ historiæ tenebris pedem figere difficile est.

Ab Hispania ad Pedemontanam regionem veniendum, ubi Novaliciense inclutum olim monasterium, hoc anno direptum a Sarracenis, ac pervastatum legitur. Nempe hoc tempore pars^a horum barbarorum, qui Burgundiam, Italiam, adjacentesque regiones vastarunt, in Provincia Gallia apud Fraxinetum oram maris prope Arelate consistebant. Cum vero inde prædabundi huc illucque discurrerent, Domniverus Novaliciensis abbas, imminentis periculi pavore percussus, Augustam-Taurinorum cum suis se recepit, relictis tantum duobus ad custodiam loci monachis; & in suburbana ad portam Segusinam ecclesia sui juris, sanctis Andreae & Clementi sacra, quæ postea sancti Benedicti dicta est, confedit. Post ejus discessum Sarraceni, in illas effusi partes, cœnobium invasere; direptisque omnibus, quæ asportari poterant, ecclesias & ædificia omnia cremavere, interfectis duobus illis monachis, qui ad custodiam loci relictis fuerant. Inter ea Domniverus abbas Taurini monasterium ædificare cepit, totamque suppellectilem cum libris ecclesiasticis interim commendavit Riculfo Taurinensis ecclesiæ præposito, a quo annam sub hoc pignore mutuo accepit. Riculfo mortuo, tota fere illa supellex cum libris amissa est, nec recuperari potuit. Aliter hanc jacturam narrat chronographus^b apud Ughellum. Ardoinus quidam, Dodi filius, aliquot Sarracenos bello captos dum in civitate retineret, hi intempesta nocte monasterium sancti Andreae combusserunt, quo incendio bibliotheca conflagravit præter quingentos libros, quos Riculfo præpositus penes se habebat. Id contigit sub Willelmo episcopo, qui sancti Secundi martyris Thebeanæ legionis reliquias in templum sancti Johannis Baptistæ transtulit, & passionem sancti Solutoris composuit. Ceterum Domnivero abbati anni quadraginta-duo regiminis tribuantur.

Ad hunc annum revocandæ sunt litteræ Adalindæ comitissæ pro executione testamenti Acredii comitis, a quo elemosynarii seu executores testamenti designati cum Adalinda ejus uxore Aldebrandus abbas, Unestus & Chevellinus presbyteri, atque Rodolites, qui monasterio sancti Johannis-Baptistæ, siti in territorio Carcassensi ad fluvium Duranum in Castro-Malasti, cui tunc Renulfus seu Ranulfus abbas præerat, quoddam alodium in comitatu Redensi, juxta montem Basseræ, in loco dicto sancti Martini, cum ejus loci ecclesia ex mandato Acredii comitis contulerunt. *Facta hæc scriptura donationis XI. kalendas Martii, anno [nono] regnante Karolo rege, sub æra nongentesima quadraginta-quarta, indictione nona*, cui subscribunt Acredus, filius ipsius Acredii, Hildebrandus abbas, & alii, ut in Appendice.

Ante hoc triennium Argrimus Lingonum præsul, item de decimis abbatiolæ sancti Johannis, quam Fulbertus abbas tenebat, & ecclesiæ sancti Stephani Divionensis in synodo composuit, scriptis^c hac de re litteris, quibus Warinus & Gualcaudus abbates inter alios subscripserunt. In necrologio Benigniano laudatur pridie idus Junii Warinus abbas, sed cuius loci, non exprimitur. Certe sancti Benigni monasterio tunc præsidebat Lanterius abbas, sub quo idem Argrimus episcopus abbatiolam^d sancti Johannis, quam quidam Fulbertus monachus beneficiario jure tenebat, ad communem utilitatem fratrum, & quosdam alios redditus, supplicante Lanterio abbate concessit. quod Carolus rex, petente^e Richardo duce & Manasse comite, regali præcepto confirmavit. Idem Argrimus capellam, in Prumido sitam, deputavit ad usus infirmorum, & supradictam sancti Johannis ecclesiam ad *servitium hospitium*, ubi claustralia officia vides, superiori sæculo jam usitata. Hæc sancti Johannis abbatis, sancti Benigni proxima basilicæ, nunc paræcialis ecclesia est. Denique idem Argrimus^f in synodo dicecesana, hoc anno mense Septembri habitata, inter cetera egit de instauranda ecclesia sancti Vincentii, quæ in castro Divione sita dicitur. quod opus Ratherius archidiaconus una cum nepote suo Adefrodo in se recepit; ipse vero Argrimus mansum unum in villa, *Fontanis* dicta, quæ milliario uno prope Divionem posita est, eidem ecclesiæ impertiit. Litteris hac de re confectis, subscribunt quatuor archidiaconi, *Allevertus abbas exiguus*, alique canonici & clerici, & post eos quatuor antistites, quibus Argrimus hoc instrumentum extra synodum postea subscribendum exhibuit, nempe Ansterius archiepiscopus Lugdunensis, Walo Aduensis, Ardraditus Cabilonensis, & Geraldus Matisconenis episcopi. Hæc episcoporum subscriptio facta est *die quarta feria, mense Julio, anno decimo-tertio regnante domino Karolo Francorum rege*. Prædicta villa Fontanæ postmodum ortu sancti Bernardi abbatis illustrata fuit. De eadem villa

ANN. CHR. 906.
X L.
Novaliciense monasterium devastatum a Sarracenis.
^a *Chefn. 10. 3. p. 635.*

^b *Ital. Sac. 10. 4. c. 1434.*

X L I.
Montis-olivi monasterio legata ecclesia.

X L I I.
S. Johannis abbatis S. Benigni monachis data.
^c *Perard. p. 54.*

^d *Spicil. 20. 1. p. 422.*
^e *ibid. p. 427.*

^a *Perard p. 55.*

XXXIX.
S. Vincentii de Pino monasterium.

* *de Lemos.*

* *Oviædo.*

^a *Yepes script. 28.*

rufus agitur in alio instrumento ^a relato apud Perardum.
 ANN. CHR. 906.
 a *ibid.* p. 62.
 XLVII. Dum Ludovicus rex Mettis hoc anno versaretur, ab insignibus archiepiscopis Athone seu Hatone & Rathpodo, Moguntino ac Trevirensi, interpellatus est, ut monachis ex cœnobio sancti Apri Tullensis ecclesie villas & possessiones, in diversis locis conjacentes, præceptis superiorum regum, præcipue piissimi regis & genitoris sui Arnulfi, confirmatas, novo diplomate roboraret. quod indulsit rex perlibenter. *Data anno incarnationis dominicæ DCCCC VI. anno vero domni HLudovici regis VII. indictione IX. die vero XIII. kalendas Septembris. Actum Mettis civitate.* Theodulfus notarius ad vicem Rathpodi archiepiscopi, summique cancellarii recognovit.

ANN. CHR. 907.
 XLIV. Frederunæ reginæ dos.
 b *Diplom.* p. 538. & seqq.
 Postero anno Christi nongentesimo-septimo, Carolus rex Frederunam, Bovonis postea Catalaunensis episcopi sororem, matrimonio sibi copulavit, eique duos fiscos in dotem concessit, Corbiniacum scilicet in comitatu Laudunensi, cum cella beati Petri, ubi sancti Marculfi corpus repositum fuisse diximus, cum ecclesia item in proxima villa Craona; & Pontigonem in pago Pertensi super fluvios Saltum & Bruscionem. Ejus rei diploma ^b datum est XIII. kalendas Maias, indictione X. anno XV. regnante domno Carolo gloriosissimo rege, redintegrante X. Actum Atiniaco palatio. ubi nuptiæ celebratæ videntur.

Non multo post, ipsius Frederunæ in primis favore, Anschericus Parisiensis præsul Resbacensem sancti Petri abbatiam, Jerusalem cognominatam, quam ipse jam in beneficium habebat, ecclesie suæ obtinuit in supplementum desolatæ ecclesie, quæ Normannica penitus infestatione destructa, & prope ad nihilum redacta erat. Id concessum interventu quorundam principum regi assistentium, Frederunæ videlicet conjugis carissimæ, necnon & dilectæ Gisla abbatis, forte Calensis, atque venerandi comitis Rotberti & Adelæ comitissæ, Altmari item & Erchengarii comitum. *Datum XI. kalendas Junii, indictione X. anno XV. regnante domno Carolo glorioso rege, redintegrante X. Actum in villa Disiaco.* Hoc diploma refertur a Philippo Labbeo, Gerardo a Bosco, & in Gallia-christiana. Processu temporis hæc abbatia in pristinum statum redintegrata est, & quidem ante finem decimi sæculi, quo tempore Ragenardus abbas eidem monasterio præerat.

XLVI. Romanensi monasterio.
 c *Capitul.* 10. 2. c. 1527.
 Habita est hoc anno synodus apud Viennam ^c metropolim, jubente ac præsidente Alexandro ejusdem ecclesie archiepiscopo, in qua ventilata est altercatio inter Aribertum abbatem Romanensis monasterii, & Barnardum venerabilem monachum, sanctique Mauricii abbatem, de decimis territorii Taufiacensis, quas ille ad parochiam suam sancti Primi villæ Taufiaci, hic ad capellam sancti Severi, quæ sui juris erat, pertinere contendebat. Auditis demum utrimque rationibus ac testibus, lis Ariberto Romanensi abbati adjudicata est. Huic iudicio interfuere præter alios Waldo & Leudo abbates. Si monasterium illud sancti Mauricii erat Agaunense, mirum sit ei præfuisse Barnardum monachum, quippe quod paullo ante sæcularium canonicorum erat; an monachis tum restitutum, nobis latet.

Synodus apud S. Tiberium.
 d *Marca Hisp.* col. 377. & seqq.
 Apud Cesarionem seu Cesseronem ad Araurem fluvium in dicecesi Agathensi, id est in monasterio sancti Tiberii, coactus est cœtus episcoporum pro causa ecclesie Ausonensis, de qua jam actum fuerat anno superiore in synodo Barcinonensi. Quæstio erat de annua ^d pensione libræ argenti, quam Narbonensis archiepiscopus ab Ausonensi ecclesia in signum subjectionis exigebat. quod tributum ulterius pendere non debere patres pronuntiarunt.

XLVII. Mauri-monasterii abbas.
 e *V. lib.* 30. n. 23.
 Mauri-monasterii in Alsatia regimen hoc anno Conradus abbas ^e morte resignavit Landelorsio Colonensi, qui magistratum per annos viginti-tres gessisse dicitur. Huic successus Oswaldus ad annos triginta, quem Franciscus Parisinus excepit, post annos præfecturæ unum & viginti successorem sortitus Landelorsum ejus nominis secundum; hic anno millesimo Adelonem, qui annos triginta-tres eidem loco præfuit. De eorum gestis nihil observatu dignum nobis occurrit.

ANN. CHR. 908.
 XLVIII. Regino chronicon absolvit.
 Insequente anno nongentesimo-octavo Regino, olim Prumiensis abbas, chronicon suum duobus libris absolvit, illudque nuncupavit Adalberoni ~~Mauriensi~~ episcopo, qui Trevirensis in editis perperam dicitur. In titulo operis Regino se tantum omnium christiolarum extremum vocat. Exordium sumit ab incarnatione Domini

mini, cœptumque opus perducit usque in præsentem, inquit, annum, qui computatur a præfata incarnatione Domini nongentesimus-octavus. Et tamen in editis ejus chronicon desinit in anno nongentesimo-quinto, atque etiam eodem modo desinebat in optima notæ exemplari Gemblacensi, quod aliquando nobis visum nuper cum tota ejus loci bibliotheca incendio periit. In fine auctor lectorem rogat, ut, si ille hoc chronicon describi voluerit, hanc præfatiunculam nequaquam omittat. Cujus loci episcopus fuerit Adalbero ille, cui Regino chronicon suum inscripsit, non docent veteres libri. Trevirensi archiepiscopo id perperam tribuit Pistorius, Metrensi quoque Sigebertus. Consulenda hac de re hujusce tomi Præfatio. Quam diu post absolutum chronicon vixerit auctor, incertum. Sepultus est in basilica sancti Maximini, ubi forsitan extremos vitæ dies absolvit. Ejus rei testes cum epitaphio cineres, ait ^a Browerus, hac nostra ibi ætate in sepulcro lapideo, cum duabus diffracti litui partibus, eruti. quod epitaphium a Browero prolatum optaremus. Atque hanc ille tristioris vitæ sortem, addit Browerus, christianæ modestiæ causa scriptis prodere noluit, quamvis facturum se in chronico recepisset.

Ejus tempore corpus sancti ^b Maximini, quod Normannici belli metu desolatum, pæne in oblivione erat, dum farciendis ecclesie ruinis operam darent artifices, casu repertum est. quod Ratbodus pontifex, triduo præmissis jejuniis, e conditorio cypressino sublatum, non modo illibatam, ac tabis omnino expers, sed amictu pontificali indutum reperit, tam integro, ut eo ipso die conditum diceret. Hac fulius Sigehardus, qui se a Wenidone teste oculato id accepisse memorat. Ejus porro inventionis fama circumquaque emanavit usque ad sancti Galli monasterium, ubi Notkerus Balbulus eam tunc in suum martyrologium ad sextum kalendas Junii retulit, agens de sancto Maximino, *cujus indumenta sacerdotalia in urna ærea, ad usque nostra, inquit, immo Normannorum tempora, in testimonium sanctitatis ejus visabantur incorrupta.* Florebat eo tempore in suburbano sancti Mathie monasterio, Eberhardus ^c monachus & scholis præfectus, qui complura ad historiam Trevirensium addidisse, vitam quoque sanctorum Eucharrii, Valerii, & Materni primorum Trevirensium pontificum, tam metro, quam prosa conscripsisse dicitur, & sequenti anno obiisse.

Hoc ipso anno ^d Adalbero, Augustæ-Vindelicæ pontifex, una cum Meginberto Sebonensi antistite, venit ad sanctum Gallum die sabbati, idibus Octobris in pervigilio sancti Galli, festum ejus ibidem, ut olim pollicitus erat, celebraturus. Is post nocturnas vigilias, mane ad sancti Galli tumultum accessit, ejusque altari crucem auream gemmis ornatam, & calicem onychinum auro & gemmis eleganter instructum, cum patena aurea itidem gemmis ditata, imposuit, cum palliolo quoque; & casula, aliisque sacerdotalibus indumentis. Ad hæc campanam insignem eidem loco dedit. Inde ad sancti Othmari loculum accedens, pretiosum ad ejus aram palliolum obtulit, ac simile sancti Petri oratorio concessit. Postero die, quo basilicæ dedicatio recolebatur, plerisque monachorum munusculis honoravit, quibusdam *purpuras tyriacas, aliis palliola viridia* cum albis seu linteis pretiosis largitus. Tertia die singulis fratrum *pellicium cum pelle curamissa* dari præcepit. Quarta, singulis item aut *sagum laneum album, aut camisile subtile ac grande, aut lenam opere plumario contextam.* Ipso die, refectorio circumquaque tapetibus instructo, convivium fratribus exhibuit, quibus calices argenteos prægrandes concessit. Quin etiam in pyræli (minutiora persequor) pectines eburneos appendi jussit. Tantæ munificentiæ ut gratos se præberent sancti-Gallenfes, sancivere, ut tam ipsi Adalberoni, quam ejus successoribus, eadem precum suffragia, ac proprio abbati, exhiberent. Meginberto etiam episcopo suffragiorum communio indulta.

Eodem anno Turingia & Saxonia ab Hungaris vastatæ. Cremifanensi monasterio tum vastitas illata, quæ centum minimum annos duravit. Homines illic quinquaginta interfectos fuisse loci traditio est. Non licuit tam cito monasterium a ruina vindicare, Hungaris Boicas provincias infestare perseverantibus, dum tandem ab Ottone Magno penitus domiti sunt. Patavienses interim pontifices, ut ecclesie suæ vastitatem solarentur, Cremifanense, aliaque cœnobio in beneficium acceperunt, dum prædones, quidquid ex eo corradere valebant, in suos convertebant usus. Cœnobium tandem post varios casus a sancto Heinrico imperatore instauratum.

ANN. CHR.

908

L I.

Laubiaz & Fossæ Leodicensi ecclesie confirmata.

a Mirai notit.

p. 82.

b V. lib. 39. n.

44.

ANN. CHR.

909.

L I I.

Troscianum concilium.

* Troscley.

Per idem tempus Herimannus^a Agrippinensis ecclesie præsul, simulque Geberhardus & Reginarius comites, vice Stephani Leodicensis episcopi, a Ludovico rege obtinuerunt, ut Laubacensis abbatiæ donatio^b ab Arnulfo rege facta, eidem Leodicensi ecclesie confirmaretur; eique concederetur abbatia, quam *Fossas* vocant, a Gissa abbatisa, ipsius Ludovici consanguinea, ejus consensu acquilita. Actum Aquigrani palatio, v. kalendas Februarii, hoc anno, regis Ludovici octavo, indictione undecima.

CElebre in primis fuit anni insequentis nongentesimi-noni concilium, quod *in pago Sueffionico, in loco Troscio*, sexto kalendas Julii celebratum est, præfidente Heriveo metropolis Remorum archiepiscopo, cui coëpiscopi Remensis dioceseos interfuere. Troscium^{*} in pago Sueffionico duplex, unum ad Axonam, Sueffionas inter & Compendium, sed Compendio vicinius: alterum haud procul a Noviomio civitate, superius memoratum in diplomate Zuenteboldi regis, in Troscium superius & inferius divisum pro more villarum regiarum: quo in loco hoc concilium, & alia quædam habita sunt. In præfatione hujus synodi patres de regni cladibus, depopulatione urbium, ruina & incendio ecclesiarum ac monasteriorum, de vastitate agrorum & terræ sterilitate ingemiscunt: quæ ob peccata hominum, supra, sacrilegia & homicidia justo Dei judicio accidisse consentunt. Dein, postquam de honore & cultu ecclesiarum Dei, ac de statu regni, & fide regi debita duobus primis capitulis statuerunt, tertium instituunt *de regulari statu jam pene collapsa, do-*
lentes maxime, quod monasteria partim a paganis incensa vel destructa, partim
rebus spoliata, & ad nihilum prope redacta sint, ita ut in eis nulla regularis nor-
mæ instituta serventur. Hujus vero mali causam præcipuam hanc esse dicunt, quod
propriis & competentibus careant rectoribus; & dum contra omnem ecclesie
auctoritatem prælatis utuntur extraneis; in eis degentes, partim indigentia, partim
malevolentia, maxime vero inhabilium præpositorum inconvenientia, moribus
vivunt incompotitis; & qui sanctitati, religionique cælesti intenti esse debuerant,
sui velut propositi immemores, alii terrenis negotiis vacant; alii necessitate co-
gente, monasteriorum sæpta deserunt, & volentes nolentesque, sæcularibus juncti
sæcularia exercent. Hinc in monasteriis Deo dicatis monachorum, canonicorum,
immo & sanctimonialium, abbates laici cum suis uxoribus, filiis & filiabus, cum
militibus & canibus morantur; atque adeo in monasteriis regularibus laici in me-
dio sacerdotum & ceterorum religiosorum, ut domini ac magistri, residentes, velut
abbates de illorum vita & conversatione ac regula, sibi penitus ignota, perverso
ordine dijudicant. quæ pro certo abominatio illa est, de qua Christus in evangelio
loquitur. His præmissis, censent patres, ut status monasteriorum inviolatus, juxta
antiquam regulæ traditionem & canonum constituta, servetur, & ut abbates sint
religiose persone, & qua regularem noverint disciplinam. nam quemadmodum au-
rum sine aurifice in pristinum non potest reformari colorem: sic monastica vita sine
regularis abbatis providentia, in pristinum ordinem nequit reformari. Monachi
vero & sanctimoniales secundum suam professionem sobrie, pie, ac simpliciter vi-
vant, ac pro regum salute, ac regni pace, & ecclesie tranquillitate Deum pre-
centur; non sæcularibus curis vel negotiis occupentur, nec pompas sæculares qua-
rant, neu ecclesiastica jura inturbent; sed, juxta proprietatem sui nominis,
quiete otium amplectantur. Denique aiunt patres, dum privilegia status ecclesia-
stici servata sunt, statum regni non modo conservatum fuisse, sed in melius pro-
fecisse: at, postquam hæc parvi pendi coeperunt, labefactatum in dies, & jam
pæne ad nihilum redactum esse, qui olim florentissimus existerat. Tantam abba-
tum laicorum aut sæcularium tabem nulla fere non sensere monasteria, maxime an-
tiquiora & insigniora, præter Corbeienfe, quod ejus corruptelæ prorsus tum expers
fuit, magno Dei præpotentis beneficio, qui locum religione ac doctrina inclytum
per illas tempestates fere intactum & intaminatum servavit. Eadem fere abbatum
fortuna fuit in Floriacensi monasterio, atque in Corbeienfi.

LIII.
Odonis & Adhegrini secessus Balmam.

Insignis est in primis hic annus secessu Odonis nobilis Franci, qui monastici ordinis columen, ornamentum, & reparatæ monasticæ legis velut alter Esdras existit. Pater ejus Abbo ex militari Francorum prosapia, in laicali proposito religiosus, Willelmo Aquitaniæ duci, qui Cluniaci auctor fuit, maxime familiaris,

conjugem æque piam (nomen reticent veteres) at sterilem fortitus est. Hic desperata posteritate, cum ad partum beatissimæ Virginis de more excubias celebraret, Odonem a Deo precibus obtinuit. Albo nobis notandus lapillo est annus octingentesimus septuagesimus-nonus, qui ei vitæ principium dedit. Alitus est puer partim in domo Fulconis-Boni Andegavensis comitis cum Fulcone ejus filio, quem in quadam epistola *collactaneum suum* vocat; partim in domo Willelmi Aquitaniæ ducis, cognomento Pii, qui eo tempore Aquitaniam & Gothiam regebat, auctor cœnobii Cluniacensis, cui alumnum nesciens, immo rectorem informabat. Hic Odonem ablactatum cuidam presbytero suo, in remotiori loco manenti, educandum & litterarum studiis imbuendum tradidit. Post hæc in Willelmi aula militariibus exercitiis applicatus, ad sanctiorem militiam a Christo Domino vocatus est anno ætatis suæ sexto-decimo, cum per biennium in paternis ædibus gravi dolore capitis afflatus fuisset. Dein sancto Martino ex voto parentum se addixit fere vicennis, atque in Turonensi ejus basilica canonicus factus, cellam & annonam ex munificentia Fulconis alumni sui adeptus est. Etsi vero tum vitam pie instituerat, legendo tamen Virgilio nimisquam intentus, viso ab hac lectione revocatur. Non tamen scientiæ studium in ejus animo restinctum. quin immo amore discendi Parisiorum urbem adiit, Remigium Autifiodorensis monachum, qui litterarum studia istic moderabatur, auditurus. Huic adhaerens Odo, liberales artes ac dialecticam ab eo didicit. Regressus a studiis totum se ad pias exercitationes convertit. Hinc Gregorianos moralium libros lectitare solitus, ut eos in compendium redigeret, a sodalibus suis adductus est. Vigebat hoc sacro in loco etiam tum, post monastici instituti abdicationem, quædam forma vitæ regularis. Trecentorum monachorum numerus ad centum-quinquaginta canonicos redactus erat, ac jugis psalmodia in discretas horas. Servata nihilo minus regularibus claustris sua reverentia; in summa pleraque ibidem ad clericalis honestatis formam composita. At post alterum ejus basilicæ incendium res in pejus abiere; permixtus feminis in claustra aditus. qua de re Odo ipse in sermone, quem de isto incendio edidit jam monachus rogatu canonicorum, conquestus est, & post eum Leo papa septimus in epistola^a ad Hugonem principem & abbatem, ubi laicales & nimium *pompas* canonicorum vestes etiam reprehendit. In illa Martiniana schola tantum profecit Odo noster, ut jam sanctus ab omnibus haberetur. Ejus sanctitatis ac precum virtutem probavit Fulco-Bonus mox laudatus, qui ob subtrahat sancto Martino duo vascula aurea gravi morbo percussus, sanitatem ejus orationibus recuperavit. Hujus rei fama celebratus Odo, secessum meditatatur. Id animo agitante occurrit sancti Benedicti regula, ex cujus præscripto per triennium decubuit vestitus, & necdum monachus monachorum jugo assuescere cepit. Fulconem comitem ad suas partes forte invitaverat: cum ille necdum tempus opportunum esse prætexens, Adhegrinum quemdam militem, armis strenuum, Odoni designavit, conciliavitque. Ambo itaque angusto conclusi tuguriolo, ad monastica vota in dies anhelabant. At nullus eis occurrebat locus, in quo vigeret disciplina regularis. Missus Romam Adhegrinus, ut religiosas illic domos lustraret, in itinere Balmam divertit, ibique a Bernone abbate perhumaniter exceptus est. Arrisit ipsi abbatis humanitas, ac monachorum religio. Mox Turonos reversus, istuc Odonem secum adduxit, qui, *sumtis secum voluminibus librorum*, Balmam se recepit jam *atate tricenarius*. Quidam pseudo-monachi hos candidatos, objecta rectoris ac loci immanitate, a proposito deterrere conati sunt: quippe qui post verba correptionum verbera adhibeat, sicque castigatos compedibus liget, carceri mancipet, atteratque jejuniis. At eorum venenata colloquia rejecit Adhegrinus, ratus, domum disciplinæ & ordinis diu stare non posse, nisi præpositorum censura fulciatur. Admissi in sacrum cœtum pii pugiles, regularis stadii agonem strenue ingrediuntur. Illic Berno cum suis imitabatur instituta & ritus *cujusdam patris Euticii*, id est Benedicti abbatis Anianensis, ut suo loco^b probavimus. Ex his *riibus* Johannes monachus minutiora quædam in hunc modum commemorat. Ea erat in pueros, qui istic informabantur, disciplina, ut *magister schola* (sic eorum rector vocatus) solus cum solo puero nec quoquam iret, nec colloqueretur. Noctu extra dormitorium, etiam ad necessaria, absque socio & lumine, cuiquam eorum progredi nefas. Refectionis tempore utrisque mensis lectio numquam deerat. Sub finem refectionis micæ ex mensis quivis colligebat, quas comedere ante finitam lectio-

ANN. CHR.
909.a Spicil. tom. 2.
p. 372.b Annal. to. 2.
p. 462. & seq.

ANN. CHR.
909.

nem debebat. Tanta vero erat silentii religio, ut vice linguæ signis uterentur. At longe potiores erant alii ritus, quos Udalricus commemorat, ii maxime, quos in conficiendo pane eucharistico Cluniacenses observabant, ut inferius exponemus. Post annuam probationem Odo puerorum seu novitiorum curam sibi impositam suscepit, quos *schola* nomine Johannes, alique veteres nostri designant.

L I V.
Adhegrinus &
Drogo eremi-
ta.

Adhegrinus vero in unam cellulam se reclusit cum abbatis permisso, & in ea per triennium inclusus mansit. Postmodum eremum petiit, ibique parva reclusus spelunca, eas initio passus est tentationes, ut jam pane ad desperationem induceretur, incertus, an Deo accepta essent ejus obsequia: sed tandem divina consolatione recreatus, ibidem usque ad finem vitæ perseveravit, ut postea videbimus. Locus ejus secessus duobus admodum passuum millibus Cluniaco aberat. Istuc eum primitus secessisse colligere licet ex verbis Johannis monachi in libro primo de vita sancti Odonis, ubi ait, eo tempore, quo hæc scriberet, annos amplius triginta jam elapsos esse, *ex quo intra ipsam eremum deguit, eam scilicet, quæ Cluniaco duobus fere millibus prope est.* Non itaque ejus socius fuit in illo secessu Drogo Floriacensis monachus piissimus, qui, post cœnobiticæ palæstræ probationem, eremiticæ vitæ singularem pugnam ingressus est eo in loco, *qui Balma dicitur*, teste ^a Aimoino. at serius id contigit, ut inferius videbimus.

^a Aimoin. lib.
1. de mirac. S.
Bened. c. 4.L V.
Geraldus comitis
obitus.

Incidit in hunc annum obitus sancti Geraldus comitis, qui Auriliacense monasterium exstruxit ac dotavit. Is, cum finem vitæ suæ instare cognosceret, Amblardum Arvernensem episcopum, ut morientem sacramentis ac precibus munitur, ad se invitandum evocavit. Toto morbi sui tempore sacris officiis interfuit, quæ nonnisi in ecclesia celebrari passus est: ubi missam unam diei convenientem, alteram pro defunctis coram positus audiebat. Diluculo feriæ sextæ morbum ingravescentem sentiens, nocturnale officium coram se a capellanis suis recitari iussit, dum episcopus illud in ecclesia celebraret. Cum psallentibus ipse psallens, ubi completorium absolvisset, signo crucis se armavit; tum subjunxit familiarissimam sibi pro morientibus precationem, *Subvenite sancti Dei*; hisque dictis, clausis oculis obmutuit. Mox vocatus episcopus: moribundi corpus cilicio impositum; ceterisque pro exitu precantibus, unus e sacerdotibus sacra concitus facit. tum *sacrosanctum mysterium* affert. Mox ille oculos aperit, qui mortuus jam credebatur; atque *dominicum corpus, quod expectabat, sua sponte suscepit; & ita felix illa anima ad celos migravit*, & quidem tertio idus Octobris, qui hoc anno in feriam sextam incidebat. Corpus ejus Auriliaci humatum juxta aram sancti Petri. Testamentum duplex condidit, primum aliquanto tempore ante mortem, quo annuum censum Romæ *ad urnam sancti Petri* legavit: alterum ^b mense Septembri obitum præcedente, anno septimo-decimo, quam *Carolus rex sumisit imperium*. quo posteriori testamento res suas Auriliacensibus monachis & Rainaldo, ex Avigerna sorore nepoti, divisit. Brevi Geraldus sanctitas miraculis declarata: de cujus actis sanctus Odo abbas quatuor libros scripsit, flagitantibus Turpione Lemovicensi episcopo, & Aymone sancti Martialis abbate, cui hos libros nuncupavit.

Auriliacenses
abbates.
^c Analeth.
ta. 2. p. 238.

Paullo ante eum decesserat Adalgarius Auriliaci primus abbas: cui subrogatus Johannes, qui ex præclara ^e ejusdem Geraldus stirpe originem duxit. Is cum ob generis nobilitatem, tum ob præclaras dotes Romano pontifici carus & acceptus, ab eodem privilegii Auriliacensis confirmationem obtinuit, quo cœnobium ab omni dominatione absolutum declaratur, solique Romanæ sedis subiectum sub annuo censu duodecim solidorum. Johannes decimus erat, cujus etiam auctoritate roborata est ipsius Johannis abbatis donatio, qui *centum mansos conventui* dedisse memoratur, forte ex bonis monasterii, quos pro fratrum portione assignavit. Idem Tutelensem abbatiam tenuisse dicitur, de qua inferius agendum. Ejus successor sanctus Odo, de quo mox egimus. Ex hoc monasterio prodiit Gerbertus, suo loco celebrandus. Vigeat adhuc eo in loco regularis disciplina tempore concilii Lemovicensis, anno millesimo tricesimo-primo habiti, in quo Jordanus Lemovicum antistes laudat Auriliacensem abbatem, *quod regulariter agens, lucrandis animabus potius invigilaret, quam de caducis & transitoriis rebus curam ageret.* Quin etiam Johannes Sarciberienensis ^d Auriliacenses monachos laudat, quod *multarum rerum usum & peritiam haberent.* Ad ordinem revertor.

^d Joh. Sa-
resb. ep. 60.ANN. CHR.
909.L V I.
Lambertus
Floriaci abbas.
^a Perard.
p. 43. & seq.

Tunc temporis Floriacense sancti Benedicti monasterium administrabat Lambertus seu Lambertus abbas, Milonis, ut vulgati indices ferunt, successor, qui ante biennium res ^a quædam cum Adalgualo quodam viro illustri & cum Leutfride ejus uxore commutavit, ea lege, ut illi eisdem res usu-fructuario ad vitam retinerent sub annuo censu duorum solidorum, qui annis singulis in *missa sancti Benedicti, mense Decembrio* persolveretur. Hujusce commutationis charta data est *mense Novembrio, anno decimo-quinto regis Karoli.* Huic chartæ subscribit Lambertus abbas cum quinque monachis suis. Hoc vero anno ex ejus parte ^b ad sancti Martini Aduense monasterium, cui tum Aymo abbas præsidebat, accessit Hearnardus religiosus monachus, præpositus cellæ sancti Benedicti Patriciacensis, postulans, ut quamdam capellam sancti Quintini, sitam in pago Matifconensi, cellæ Enziacensis, ac proinde S. Martini abbatiæ subiectam, quæ in medio Patriciacensium possessionum sita erat, ipsi cederet pro alia capella sancti Desiderii, sita in villa Balgiaco super fluvium Ligeris. Prædictæ cellæ Enziacensi seu Enziacensi tunc præpositus erat venerabilis Hugo, cujus superius ^c facta mentio est, uti & cellæ Enziacensis. Dara est hæc charta *in mense Martio, anno decimo-sexto regni Karoli serenissimi principis*, eamque scripsit *Bernardus exiguus monachorum sacerdotumque.*

Aymo abbas
Aduensis cum
eo res permutat.^b id. p. 37.
^c & seq.^c lib. 38.
ⁿ 32.

Lamberti abbatis Floriacensis tempore accidit id, quod Aimoinus ejus loci monachus ^d commemorat. Rainaldus, Normannicæ classis præfectus, longis navibus cum suis ad superiora Ligeris progressus, universa quaquaverfum devastabat. Is Floriacum usque pertingens, vacuum habitatoribus, cunctisque rebus necessariis locum invenit, monachis ad tutiora loca cum sancti Benedicti corpore profectis. Illic nihilo minus cum in dormitorio fratrum subsisteret, sacrumque locum flagitiis contaminaret; dormienti conspicuus visus est sanctus Benedictus, duobus comitatus junioribus monachis, atque increpitum, quod se suosque propriis exturbaret sedibus, incurvo, quem gestabat, baculo percussit, eique proximæ vitæ terminum prænuñciavit. Expergefactus ac turbatus viso Rainaldus, satellites suos vociferando advocat, visoque narrato, confestim locum deserere, & patriam solum reperere jubet. Verum ille ubi patriam, id est Roromagum, attingit, crebris cruciatibus exanimatus animam exhalavit. Corpus sub pyramide humatum terra e sinu suo rejecisse dicitur, ipsa pyramide terræ motu succussa & subversa; ac denique cadaver ipsum, culeo insutum in Sequanam demersum est. Tam insignis rei monumentum Floriaci exstabat Aimoini tempore marmorea Rainaldi capitis effigies, septentrionali ecclesiæ inserta parieti, ubi hætenus ad deridiculum ex lapide resecta cernitur. Addit Aimoinus, hanc de Rainaldo ac Nortmannis cælestem ultionem eorum adeo repressisse temeritatem, ut sanctum Benedictum deinceps præ ceteris Galliæ sanctis reveriti sint. Hinc Rollo dux Nortmannorum, in Burgundiam postea prædabundus excurrens, monasterium sancti Benedicti non modo contaminare noluit, sed ne quidem totam illam regionem prædari propter sanctum Benedictum permisit, ut præter Willelmum Gemeticensem Dudo ^e decanus sancti Quintini testatur. Lambertus abbas Floriacum rexit usque ad principatum Rodulphi regis, quo regnante Guarulfus ^f quidam, *famulorum Christi* (ut se ipse dicit) *minimus*, Floriacum venit ad præsentiam domni Lamberti abbatis, exposcens ejus loci monachos, ut ipsum suis orationibus sociare dignarentur; ob idque prædicia quædam eis contulit. *Actum Floriaco, tempore reverendi Lamberti abbatis, regnante Rodulfo rege.*

L V I I.
Nortmanni
a S. Benedicto
fugati.^d Aimoin.
lib. 1. de mirac.
S. Bened. c. 2.^e Dudo lib. 2.^f Perard.
p. 30.

Hoc anno Juncellense ^{*} monasterium pagi Biterrensis auctoritate regia unitum est Psalmodiensi agri Nemaufensis abbatiæ, cui tunc vir venerabilis Ragemboldus præsidebat. Hujus unionis causa seu occasio hæc fuit, quod Juncellense monasterium per oppressionem paganorum seu Sarracenorum nuper devastatum erat. Inde translatum monasterium in locum, *qui dicitur Corneliacensis*, ubi ecclesiæ sub titulis sanctæ Mariæ & sancti Petri necnon sancti Juliani constructæ erant, cum cellulis sancti Clementis, sancti Vincentii, & sanctæ Agathæ virginis, quæ nuper itidem a Sarracenis destructæ erant. Hæc omnia regali præcepto probavit rex Carolus, & universas utriusque loci possessiones confirmavit, & regia tuitione dignatus est per deprecationem illustri comitis, ac dilecti fidelis sui Raymundi, cujus interventu Ragemboldus abbas hoc præceptum obtinuit. *Datum nonas Junii, indictione XII. anno XVIII. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegante vero XII. Actum Compen-*

L V I I I.
Juncellense
monasterium
Psalmodiensi
unitum.^{*} Juncelt.

dio palatio, sic emendanda videntur chronica nota, quæ in antigrapho mendosæ sunt, ut in appendice videre licet. Ad eundem modum corrigenda sunt notæ alterius diplomatis, quo idem rex Urbionensis monasterii possessiones rogatu Witizæ abbatis ratas habet *tertio nonas Novembris, indictione XII. Actum Lauduno castro*, nisi id referas ad annum præcedentem, inchoando indictionem duodecimam a mensē Septembris. Stephanus papa, ut mihi videtur, septimus, privilegium pontificiæ tutelæ indulgit *Witardo religioso presbytero & abbati cænobii Psalmodiensis & Fancellensis monasterii*: cuius rei diploma in tabulario Psalmodiensi chronicis notis destitutum est.

In Gallicia Ordonius princeps, Alfonsi Magni filius, monasterium sancti Stephani ad ripam Silis fluvii in Auriensi dicecesi exstruxit, atque Franquila abbati commisit. Ex ejus litteris ab Yepesio relatis, quæ septimo anno regni ejus, ex quo scilicet vivente patre Gallicia præfectus fuerat, datæ sunt, intelligitur, jam eo in loco basilicam, forte etiam monasterium, antea existisse: quem locum *jacentem in ruina* Franquila abbas ad basilicam vel monasterium ædificandum ab Ordonio accepit. Regiæ hac de re litteræ datæ sunt æra nongentesima quadragesima-septima, id est anno Christi nongentesimo-nono. Adjuncta erant huic solitario loco multa eremitoria, in quibus monachi, in cænobitica vita exercitati, procul ab aliorum consortio degebant, divinæ contemplationi vacaturi. In horum uno, quod sancti Johannis dicitur, modo parochialis ecclesia, hæc inscriptio legitur de Franquila abbate mox laudato: *Cum Dei adminiculo Frankila abba condidit opus era DCCCC LVI*. In hujus abbatis gloriam cedit, quod sanctus Rudensindus episcopus, de quo plura inferius dicenda erunt, eo præceptore monasticis disciplinis informatus sit. Ad hæc complures alii episcopi ex eodem asceterio assumti, Haurus & Vimarafus ad sedem Auriensem; Gonsalvus, Olorius & Froalengus ad Conimbricensem; Servandus, Bliulfus & Pelagius ad Iriensem. Hactenus persistit hæc abbatia sub Benedictina congregatione Vallisoletana. Yepesius ad hunc annum refert constructionem duorum aliorum monasteriorum, nempe sancti Salvatoris de Cinis, abbatia sancti Martini apud Compostellam subjectum; & beatæ Mariæ de Ferrariis, sub ditione abbatia sancti Juliani Samonensis, utrumque in Gallicia situm.

Speçtabilis toti Benedictino ordini in primis esse debet annus insequens nongentesimus-decimus, quo celeberrimi Cluniacensis monasterii fundamenta jacta sunt. Ante conditum illic cænobium ecclesia ibidem erat, immo duplex, beatissimæ virginis Mariæ, & sancto Petro sacra: ubi quoddam sacerdotum collegium rem divinam celebrabat. Id patet ex variis instrumentis tabularii ejus loci, quorum unum, Odonis regis anno quarto datum, *cessum unum* in villa Nardis tradit *sacerdotibus servientibus in ecclesia sancti Petri*. In alio Girberga quædam *ad casam sancti Petri, ad luminaria accendenda, & ad suos rectores*, confert mansum unum in villa pagi Matisconensis Noviliaco, anno sexto Odonis regis. Ecclesia sancti Petri hactenus integra perstat, principi basilicæ adjuncta; at sola restat absida ecclesiæ beatæ Mariæ. Hic locus, id est Cluniacus, cum suis ecclesiis & appendicibus obtigerat Avæ sorori Willelmi Aquitaniæ & Gothiæ seu Septimaniæ comitis sive ducis, qui eum a sorore sua, facta permutatione, obtinuit, ibidem monasterium conditurus. Editum est de hac constitutione testamentum, ut tum vocabant, sive instrumentum, in quo Willelmus comes, propriæ salutis consulens, amicos sibi pauperes in cælo facere decernit; utque hujusmodi actio non temporaria sed perpetua sit, monastica professionis viros congregare, ac suis sumtibus sustentare statuit: ut, si ipse cuncta contemnere ac relinquere nequeat, saltem mundi contemtores, quos justos credit, suscipiens, justorum præmium ac mercedem accipiat. Quapropter notum facit, quod ob amorem Dei & Salvatoris nostri Jesu-Christi res sui juris sanctis apostolis Petro & Paulo tradit ipse cum uxore sua Ingelberga, Cluniacum scilicet villam, quæ sita est in pago Matisconensi super fluvium * Graunam, cum capella sanctæ Mariæ & sancti Petri & suis appendicibus, & quidem pro anima senioris sui Odonis regis, pro animabus etiam genitoris ac genitricis suæ, fratrum & propinquorum, pro se denique & uxore, & pro Avâ sorore sua, eo videlicet pacto, ut illic in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli *monasterium regulare* construatur, ibique monachi juxta regulam beati Benedicti congregentur, & venerabile orationis domicilium votis ac supplicationibus frequentetur. Dein præcipit, ut illis maxime hæc profit donatio

ad refugium eorum, qui pauperes de sæculo egressi, nihil præter bonam voluntatem attulerint; sintque ipsi monachi cum omnibus prædictis rebus sub potestate Bernonis abbatis: post cujus decessum monachi facultatem habeant alterius abbatis eligendi *quemcumque sui ordinis voluerint*, secundum placitum Dei & regulam sancti Benedicti, ita ut nullius potestatis contradictione hæc electio impediatur; sitque hic locus subjectus soli Romanæ ecclesiæ, cui per singula quinquennia decem solidi ad luminaria apostolorum persolvantur. *Actum Biturica civitate*, quæ ad Willelmi ducatum pertinebat, datumque *tertio idus Septembris, anno undecimo regnante Karolo rege, indictione XIII*. Subscribunt post Willelmum & Ingelbergam ejus uxorem Madalbertus Bituricensis archiepiscopus, Adalardus Lemovicensis & Atto episcopi, ac Willelmus, ejusdem Willelmi nepos, alique. Hoc vero testamentum *Oddo levita ad vicem cancellarii* scripsit, idem sine dubio, qui post Bernonem Cluniacensis abbas fuit, necdum sacerdotio initiatus. Indictio tertia-decima convenit huic anno nongentesimo-decimo, qui undecimus tantum Caroli regis notatur, propterea quod is non statim a morte Odonis rex a Bituricensibus agnitus est, sed Rodulfus, ut in primariis litteris Virzionensis monasterii superius a vidimus, an rex Burgundiæ transjurane. Duodecim tantum monachos, exemplo sancti Benedicti, principio Cluniaci Berne abbas instituit, quos ex Balmenfi ac Gigniacensi monasteriis secum adduxit, quod cænobium, teste Rodulfo-Glabro e, initio non amplius, quam *quindecim terra colonias* in dotem accepisse dicitur. Postea vero hæc congregatio sensim ita aucta est, ut propagines suas non modo in Europam, sed etiam in orientem protulerit. Nostram porro de Cluniacensis monasterii origine chronologiam firmant acta subsequencia, in his charta Bernonis jam abbatis *Cluniensis*, qua res sitas apud Galoniacum * villam pagi Matisconensis permutat anno XIII. Caroli regis. dein Willelmus comes & dux, Cluniaci conditor, villam Aionam, ex Avæ abbatissæ concessione *ad Cluniacum dudum pertinentem*, de manu cujusdam Anscherici legibus recipit, restituitque Bernoni abbati & Cluniensibus monachis, subscribente Rotgario abbate, *anno XVI. regnante Karolo rege, III. kalendas Novembris*. Idem Willelmus auctor fuit Celsiniacensis monasterii, ut inferius videbimus ex ipsius litteris, in quibus Bernardum patrem, & Ermengardem matrem suam vocat.

Willelmi Pii mater Ermengardis pietate haud impar fuit, si quidem ipsa est Ermengardis comitissa, quæ Blasillæ * haud ignobile parthenium in suo fundo construxisse memoratur. Exstat hic locus apud Arvernos septem fere leucis a Brivate, totidemque a Mercorio, in dicecesi olim Arvernensi, nunc sancti Flori. Illic Ermengardis comitissa virginum Benedictinarum cænobium erexit, illudque sedi apostolicæ sub annuo censu commendatum voluit Sergii papæ pontificatu, qui Emildam ibidem primam abbatissam instituisse dicitur. Hujus parthenonis originem commemorant ejusdem loci sanctimonialia in litteris ad Urbanum II. suo loco referendis, in quibus conqueruntur, quod Casæ-Dei monachi quamdam sancti Stephani & sancti Leonis ecclesiam ipsis subtrahere molirentur. sic vero de sui monasterii primordiis loquuntur. *Temporibus igitur præcis matrona quadam, nomine Ermengarda comitissa, uxor Bernardi comitis Pictavorum, pro salute sua utriusque sui, & pro animabus filiorum suorum defunctorum, Warini scilicet & Willelmi, monasterium Blasilia in prædiis suis constituit, atque circa adjacentibus campis & villis & ecclesiis, sanctimoniales Deo servientes ibi, unde viverent, hereditavit. Deinde diligenter Romam petivit, ipsumque cænobium beato Petro apostolo, atque episcopo, qui tunc temporis apostolica sedi præsidebat, in proprio jure concessit. Ipse autem papa huic dono benigne favens, quinque solidos moneta Pictaviensis sancto Petro semel in anno [persolvi] decrevit. Insuper etiam apostolici privilegii auctoritate idem cænobium abbatiam monacharum in perpetuum constituit: altare etiam, quod adhuc habemus, sua propria manu consecratum, per ipsam matronam nobis transmisit.* Hactenus verba epistolæ illarum sanctimonialium, qua nihil antiquius nobis occurrit ad illustrandam ejusdem monasterii originem. Si verum esset, ut in hac epistola legitur, ejus constructionem factam esse ab Ermengarde post mortem filiorum suorum Warini & Willelmi; consequens esset id factum post annum DCCCC XXVII. qui Willelmi Pii supremus fuit. at parum veri simile est, Ermengardem ejus matrem ad id tempus superstitem fuisse, & tam vegetæ ætatis, ut Romam proficisci potuerit. Adde, si cer-

ANN. CHR.
910.

tum sit, Sergium tunc Romanæ præfuisse ecclesiæ, id factum oportuit haud scrius anno DCCCC X. quo Sergius III. decessit. Neque enim id referri potest sive ad Sergium II. qui Caroli Calvi principatu inchoato, sive ad Sergium IV. qui initio sæculi undecimi sedit.

L X I I.
Romarici mo-
nasterii trans-
latio.

Cum Hungari, qui hoc anno in Bajoariæ & Franciæ confinibus Francos orientales fudere, Vosagi partibus imminerent, instantis mali formidine percussæ Romarici-montis virgines, e sacro monte in subjectam planitiem monasterium transferendum curarunt, ubi, condito cum propugnaculis opido, securius possent consistere. Itaque ultra Mosellam collocatum monasterium cum augusta basilica in honorem sancti Petri, sub cujus principe ara insignis crypta constructa cum tribus altaribus, quorum præcipuum, id est medium, sancto patri Benedicto sacrum, quod hætenus subsistit, perpetuum erit Benedictinæ ibidem institutæ regulæ monumentum. tametsi Romaricenses nostri temporis canonice, quas relicta professionis suppudet, hanc cryptam obstruxerint ad abolendam rei memoriam, quæ æternum, illis quantumvis invitis, in ordinis nostri analibus durabit. Translatæ sunt etiam in novum illud monasterium sanctorum Romarici, Amati & Adelphi reliquiæ a Drogone Tullensi episcopo, majori postea honore cumulatae a Leone papa nono, qui per Udonem Tullensem primicerium Romariciani parthenonis res præclare constituit.

L X I I I.
S. Severini
translatio Nea-
polim.

Lucullanum locus est prope Neapolim, ubi conditum diximus monasterium, in quo sancti Severini abbas, Noricorum apostoli, reliquiæ repositæ sunt. Processu temporis, cum Sarraceni Campaniæ litora passim infestarent, veritus Johannes consul seu dux, ut sustinere eorum impetum Lucullanum opidum posset, illud cum monasterio subruendum, atque opidanos in urbem transferendos censuit. Id consilii animo cogitanti Johannes venerabilis abbas sancti Severini monasterii intramurani obnixè supplicavit, ut sancti patroni sui corpus non alibi, quam in suo monasterio collocaretur. Eadem preces Stephano episcopo factæ. Ad hæc præsul & dux responderunt, incertum esse, an sancto gratum esset efferri ex mausoleo, quod illius olim amore Barbaria illustris femina condiderat. Deum hac de re consulendum, & siquidem ipsi placuisset, se nequaquam obstituros. Hoc responso animatus abbas, precibus cælum nocte dieque fatigat. Exoratus sanctus Severinus, cuidam presbytero favorem suum pollicetur in somnis. Cum dies *ruinosi decreti* advenisset, id est quartus ante idus Septembres, consul & populo ad destructionem opidi strenue laborantibus, præsul & clerus ad inveniendum sacrum corpus se convertunt. Effosso tumulo, qui sub altari mirabili opere fabricatus erat, vacuoque reperto, consternati operæ altius nihilo minus suffodiunt, tandemque optatum thesaurum in tumba reperiunt: qua referata, universa membra suis compaginata articulis inventa sunt. Mox pontifex abbatem sacri thesauri ipsi concedendi nuntio recreat, ac postera die sollempnem translationi pompam indicit. Die itaque conducta pontifex cum clero, dux & optimates cum populo, frequentes obviam sacro corpori procedunt, quod, *alternantibus choris e Latinis & Grecis*, in ejusdem sancti confessoris monasterium sollempni ritu delatum est, & cum reliquiis Domini Præcursoris & sanctorum Gervasii & Protasii, altari reconditum. Libellum * de hac translatione, deque miraculis inde consecutis scripsit Johannes Neapolitanæ ecclesiæ diaconus rogatu Johannis abbatis, cui sancti Severini reliquiæ concessæ sunt. Idem librum de gestis archiepiscoporum Neapolitanorum composuit, eumque produxit usque ad pontificatum Athanasii junioris, ut olim legimus in veteri codice Vaticano, in quo post acta Athanasii senioris hæc leguntur: HUC USQUE JOHANNES DIACONUS; QUÆ SEQUUNTUR PETRUS EDIDIT NEAPOLITANÆ SEDIS SUBDIACONUS. Tempus factæ translationis consignat Johannes *anno vigesimo-quarto Leonis & Alexandri imperatorum.*

a Bolland.
to. I. p. 1098.
& seq.ANN. CHR.
911.
L X I V.
Carnutum
obsidio per
Normannos.

ANNO INSEQUENTE nonagesimo undecimo Rollo Nortmannorum dux, qui ante paucos annos in Galliam accesserat, capta urbe Rotomago, alii-que Neustriæ opidis in potestatem redactis, cum Parisiorum civitatem semel & iterum, sed frustra, oppugnasset, Carnutas obsedit, non tam prædæ, ut ceteri olim Nortmannorum duces, quam imperii stabilendi & prolatandi avidus. Waltelmus, ejus urbis religiosus episcopus, auxilia undequaque convocat. Adiunt Richardus Burgundionum dux atque Rotbertus Parisiorum, necnon Ebolus Piætorum comites

ANN. CHR.
911.

comites, cum valida quisque manu. Conferto cum barbaris prælio haud *segniter* utrimque pugnatum. Multo fuso sanguine, cum victoria nutaret, opidani e portis erumpunt duce Waltelmo episcopo, qui vexillum crucis, & *camisiam* seu tunicam beatæ Mariæ virginis, sacerdotali indutus habitu, sequente clero, præferebat. Rollo a fronte & a tergo strenue oppugnatus, suos ad montis jugum reduxit: sed undique cinctus, cum vi evadere non posset, dolo sibi tubicinum sonitu nocte intempesta viam fecit, & ad Auduram * fluvium signa defixit eo in loco, quem palus cingebat. Tum novum propugnaculi genus commentus, madatis infinitis animalibus, quæ ex præda circumquaque collegerat, pellem detrahi jubet, dein nudam carnem, ossiumque congesto aggere, novi generis murum confici, ac coriis regi. Franci novo territi propugnaculo, pedem referunt, & ad sua diversi se recipiunt. Sic Rollo, amoris qui sibi obsisterent, relicta urbis obsidione, bacchari per provincias, & perniciem omnibus inferre institit. Incredibile dictum est, quanta mortaliū cædes, quanta provinciarum vastitas fuerit. Homines more pecudum cæsi; opida, vici, monasteria, templa, nullo rerum sacrarum discrimine, igne passim consumta. Uni Floriacensi monasterio, ut Dudo & Willelmus Gemeticensis testantur, ob sanctum Benedictum Rollo parci jussit.

* P. Eur.

In his angustiis Franci regem adeunt, & vel de retundendo quantocius hoste, vel de foedere cum Rollone ineundo sollicitant. Rex adhibito Francorum consilio, & Francone Rotomagensi præfule accito, concordiam agitat. Demum inter regem ac Rollonem conventum est, ut ea Neustriæ pars, quæ ab Epta Vilcassini pagi fluvio ad oceanum patet, Rolloni cederet, Gislamque filiam Caroli, ejecta Poppa Bajocassina, ex qua Guillelmum filium susceperat, uxorem duceret, Britannia minori Berengario & Alano ducibus concessa. His conditionibus jurata pax in vico sancti Clari, & sacramento regi facta, Rollo se sacra nostra suscepturum pollicitus est. Rollo anno sequenti a Francone Rotomagensi archiepiscopo iustri-ibus undis perfusus, Rotberti nomine donatus est a Rotberto Parisiorum comite, qui eum e sacro fonte suscepit, & Rotbertum appellavit. Ejus exemplo ceteri Nortmannorum christianam fidem amplexi sunt, & quæ locis sacris damna intulerant, processu temporis impense sarciverunt, erectis ecclesiis ac monasteriis, quorum alia ex cineribus excitantur, alia nova cum multa munificentia condiderunt. Ab illis Lugdunensis secunda deinceps Nortmannia dicta. Non multo post sancti Audoeni episcopi reliquiæ in propriam ecclesiam reiectæ sunt e Valle-monachorum, diocesis Trevirensis, quo propter metum Nortmannorum delatæ fuerant, ut superius * diximus. Legimus in archivo sancti Mauricii Andecavensis authenticum quoddam, quo *Alanus, gratia Dei pius & pacificus rex Britannia* confert ecclesiæ sancti Mauricii *abbatiam sancti Sergii*, ad muros Andecavorum sitam, uti dilectus & amicus ejus venerabilis Raino episcopus postulavit. *Data est v. kalendas Decembris Sevo castro.* Subscribunt post Alanum Orgom uxor ejus, Boilus & Fulchericus episcopi, Weret filius Alani, & Pascuiten frater ejus, atque Budic. Consimile existat in archivo S. Juliani Turonensis authenticum ejusdem Alani, qui se regem dicit. Paulo ante decesserat Anschericus Parisiorum antistes, summusque cancellarius: cujus episcopalis sedes Theodulfo, cancellarii officium Heriveo Remorum pontifici cessit.

Rollonis con-
versio.a Hil. 37.
n. 37.

Hoc anno Franco, veteris Corbeix abbas, e vita migravit nono kalendas Martii, ut in antiquo abbatum indice legitur, in quo Herradus abbas, quem alii Evrardum vocant, ejus successor ponitur. Hic in chronico ejusdem monasterii optimam constitutionem de conficienda moneta Corbeixensi, cujus rei potestas penes abbatem erat, fecisse traditur. Cudendæ istic monete privilegium probant cunei veteres, ibidem hætenus asservati. Obiit Herradus post tres circiter annos præfecturæ, nono kalendas Martias, quo die cellerarius olim *pro Francone & Herrado abbatibus* pastum fratribus debebat. Bodo Herradi successor nulla re gesta illustris. Ejustempore totum Corbeixense cum ipso opido territorium vastatum, dum Herbertus comes cum Rotberto ipsius sororio contra Carolum regem decertaret.

L X V.
Corbeix-ve-
teris abbates.

Per id tempus Theodericus, Hollandiæ comes, ejus nominis primus, coenobium virginum Egmondæ condidit in loco, qui *Hallem* antiquitus dicebatur; extruxitque ex ligno oratorium, in quo sancti Adalberti diaconi corpus, indicante Wilffita sanctimoniali tunc inventum, reposuit. De hoc monasterio ejusque origine ita scribit Johannes ^b Gerbrandus in chronico. *Cum autem præclarissimus Theodericus comes lib. 6. c. 14.*

L X V I.
Egmondæ
monasterium.b Chron. Belg.
lib. 6. c. 14.

Hollandia, jam provec̄ta etate, multis virtutibus fulgeret; ex magno devotionis affectu ligneum construxit in Egmunda monasterium, qui locus antiquus dicebatur Hallem. in quo quidem monasterio idem comes sanctimonialis ordinis sancti Benedicti primitus instituit, quibus de suis facultatibus vitæ munera copiose tradidit. Post ejus obitum Theodericus secundus ejus filius ibidem monasterium novum cum ecclesia ex lapide ædificavit, & remotis ob eminentes Frisonum incursiones sanctimonialibus, monachos ejusdem ordinis instituit, qui continue Deo devotum obsequium impenderent, & cum opus esset, diris Frisonum insultibus resisterent, ut in magno chronico Belgico legitur. Idem Theodericus junior non modo hoc monasterium amplis possessionibus ditavit, sed etiam historiam tripertitam cum præclaro codice evangeliorum, auro gemmisque ornato, eidem obtulit. Ibidem juxta parentem sepultus est cum Hildegunda conjugē, in eundem locum itidem munifica: ex qua tres liberos suscepit, Arnulfum scilicet comitem, Egbertum Trevirensē archiepiscopum, & Erlindam, quæ amissi alterius oculi lumen meritis sancti Adalberti recuperavit. Egberti archiepiscopi rogatu librum de gestis sancti Adalberti scripsere monachi Medelocenses.

LXVII.
Nonantulanus abbas.
a Ital. fac. 10. 5. c. 478.
b ibid. c. 470.
c seq.

In Italia excessit hoc anno e vivis Leopardus Nonantulanus abbas, cujus obitus duodecimo kalendas Julii apud Ughellum^a notatur. Hunc excepit Petrus abbas, qui annos tantum tres, totidemque dies eidem loco præfuisse dicitur. Hic sanctæ Fuscæ monasterium, quod sui juris erat, ab Hunnis seu Hungaris eversum, & sanctorum martyrum^b Theopompi & Synesii corpora ejus ruinis confepulta ingemiscens, Rodulfum præpositum cum tribus aliis monachis istuc direxit, ut ea Nonantulam deferrent. Cum eo advenissent, nec locum, in quo sanctorum martyrum jacerent ossa, compertum haberent; anxio hac de re in primis Rodulfo pia quadam mulier, Anserada nomine, locum indicavit. quæ res ipsi, ejusque sociis multum lætitiæ attulit. Præmissis itaque triduo jejunio, sacra corpora, congruis involuta ornamentis, inde efferunt usque ad fluvium Sylum, nesciente Anserada: quæ præcipiti cursu monachos affecuta, a sanctis martyribus se avelli non sustinuit, sed cum iisdem Nonantulam usque profecta est, ac demum apud Cozianum, tribus a Nonantula millibus, juxta ecclesiam sancti Martini vitæ supremos dies feliciter transegit. Reliquiæ sacræ a Petro abbate, ejusque monachis sollempni ritu exceptæ, in Nonantulana basilica honorifice reconditæ, multis subinde miraculis claruerunt. quo in genere, cum in Ticinenses pestis sævissima grassaretur, delatis in eam urbem sacris reliquiis continuo repressa est. Ob hoc beneficium Adelaida regina sanctos martyres donis honoravit, eisque duo pretiosissima pallia obtulit.

Amiatino monasterio decima data.
c Ital. fac. 10. 3. c. 708.

Christianus^c Clusinus episcopus cum suo clero tunc munificum se præstitit erga monasterium Salvatoris in Monte-Amiato, cui Petrus abbas tum præerat, ei concedendo potestatem omnes decimationes colligendi in villis & casis suo monasterio subjectis per totum Clusinum comitatum, juxta illius monasterii statuta. quæ res processu temporis litis seminarium fuit cum Arialdo episcopo, qui ecclesias illorum locorum consecrare volebat, nisi decimæ illæ sibi persolverentur. Adum Colle-mala in comitatu Clusino, Berengarii regis anno xxiv. indictione xiv. Petro abbati successit Gilibertus abbas, cui Otto Magnus litteras^d mundeburdi & immunitatis confirmavit anno imperii sui nono adversus Lutum episcopum, qui monasterio infestus erat.

d ibid. c. 709.

912.
LXVIII.
Ludovici Germaniæ regis successor Conradus.

Non dum annum ætatis vicesimum attigerat Ludovicus Germaniæ rex & Lothariensis regni, cum immatura morte extinctus est. Obiit vero duodecimo kalendas Februarii, quod alii ad annum nongentesimum undecimum pro veteri calculo, alii nostro more in sequentem referunt. Hic ultimus erat Carolinæ in Germania stirpis, & prolis expers. Quare Germani proceres, regali stirpe deficiente, Conradum orientalis Franciæ ducem, filium Conradi ab Adalberto comite occisi, regem statuunt: Carolus vero Franciæ rex Lotharii regnum, hereditario jure sibi debitum, acquirit. Hinc tertia regni ejus epocha a largiori indepta hereditate, quæ ejus diplomatis deinceps apposta est.

Carolus rex in Lotharii regno.
Conradus ad S. Gallum.

Ipsō anno Conradus rex ad sanctum Gallum in festivitate sancti Stephani venisse dicitur ab Hepidanno. Fufus id narrat Ekkehardus in hunc modum. Cum rex Constantiæ natale Domini ageret, forte Salomon episcopus vespertinas Gallen-

sum in illo triduo processiones ei laudavit. Rex istuc die sequenti mature proficiscendum dixit. Nec mora, postridie navibus cum Salomone conscensis, meridie appulit ad sanctum Gallum, ubi cum summo plausu exceptus, triduum istud jucundissime transegit. In processione fratrum modestiam probaturus, pomis in medium ecclesiæ pavementum jactatis, cum nec unus e pueris ad insolitum spectaculum oculos movisset, miratus est loci disciplinam. In refectorio cum fratribus humanissime refecit, ac decanum sibi ad mensam assidere jussit. In summa, mira regis dignatio in omnes, nec alios cibos, quam qui fratribus parati erant, sibi apponi passus est. Pueris ex ordine lætitantibus singulos aureos dedit. Cum vero unus ex his aureum rejecisset, rex bonum quandoque monachum fore prædixit. Denique inter fratres conscriptos, uti petierat, admittus, immunitatem loci manu sua & sigillo regio, Salomone assentiente, roboravit. dein sancti Othmari oratorium, quem majores sui olim vexaverant, ingressus, donis ad ejus aram collatis placabilem sibi suisque reddere studuit. Non tamen sine disciplinæ dispendio transactum hoc triduum. Carnes tertia die omnibus appositæ, lætio ad mensam intermissa. Adeo principum consuetudo ac familiaritas, quantumvis in speciem honorifica, monachis periculosa & lubrica est.

Paullo ante quam ad sanctum Gallum accederet Conradus, ad cælestem patriam Notkerus, cognomento Balbulus, ibidem migraverat. Eum præcesserant Ratpertus & Tutilo studiorum focii, ex quibus primus Ratpertus fato functus fuerat. Hunc subsecutus est Tutilo, peritissimus ut illa ætate cælator, cui sanctæ Mariæ imaginem apud Mettas cælanti beatissima virgo manum direxisse traditur. Id peregrino quodam indicante, cui nummos ille furtim elemosynam petenti donaverat, cum opidanis innotuisset; ille gloriolam fugiens clam recessit. Cum autem in bractea ipsa aurea circuli planitiem vacuum reliquisset, in ea quidam hunc versiculum cælavit:

LXIX.
(Notkeri Balbuli & Tutilonis obitus.)

Hoc panthema pia cælaverat ipsa Maria.

Ekkehardi tempore ipsa imago sedens, quasi viva, cunctis inspectantibus veneranda Mettis visebatur. Tutilonis obitus contigit quinto kalendas Aprilis. Ita Notkerus, omnium postremus, viduus & orbis remansit. Dolorem auxit facinus nebulonis illius Sindolfi, quem tribus illis magistris infestum fuisse alias diximus. Epistolas canonicas græcas, a Liutwardo Vercellensi episcopo petitas, multo furore exscripserat Notkerus. Codicem casu repertum furatus Sindolfus, singulos quaterniones cultro discerpit, moxque complicatos in locum, ubi eos invenerat, reposuit. Tandem hoc anno Notkerus magister obiit, ut loquitur Hepidannus, nempe octavo idus Aprilis, quo die in Gallensi necrologio notatur ejus obitus & anniversarium, in quo vini stoupus minor fratribus exhiberi debebat. Fallitur Wion, aliique post eum, qui ejus obitum sexto idus Aprilis collocant. Necrologio consentit Notkeri sequens epitaphium.

*Ecce decus patria Notkerus, dogma sophia,
Ut mortalis homo, conditur hoc tumulo.
Idibus octonis hic carne solutus Aprilis,
Calis invehitur, carmine suscipitur.*

Inter macrobios recensetur ab his, qui eum a tempore Caroli Magni vixisse putant cum fabuloso Ekkehardo, qui ejus vitam scripsit; nec rectius sentiunt, qui cum eodem fabulatore cæcitatem Notkero Balbulo affingunt, Notkero medico verius tribuendam. Forsan Ekkehardo illi fucum fecit Ekkehardus junior dictus, a quo Notkerus Balbulus, mortuis duobus sodalibus suis Ratperto & Tutilone, viduus & orbis remansisse traditur. Ad scripta Notkeri quod attinet, martyrologium, sequentias, ut vocant, & librum hymnorum composuit, quem Liutwardo Vercellensi episcopo ac Bobiensi abbati nuncupavit, præmissa epistola, quam in ejus elogio retulimus, in qua se cucullariorum sancti Galli novissimum dicit. Eidem libros duos de rebus gestis Caroli Magni tribuit Goldastus, nulla alia, ut puto, ratione, nisi quod eo fere tempore a monacho sancti Galli scripti sunt. Huic sententiæ favent hæc verba, quæ leguntur in libri secundi capite vicesimo-sexto: *Hic*

igitur, quæ ego balbus & edentulus . . explicare tentavi, &c. sic enim se balbus dicit Notkerus ipse in hymno de sancto Stephano. Quamquam Notkeri genius magis severus ac gravis videtur. Ut ut sit, scribebat auctor ille a principatu Caroli Crassi, cujus iussu hos libros a se compositos non semel dicit. Innocentius papa tertius olim questus est ad Vodalricum abbatem sancti Galli, quod Notkerus, vir pius, nullo cultu in ecclesia honoraretur. Id tamen infectum restitit usque ad Julium secundum, qui inquisitionem hac de re Hugoni Constantiensi episcopo demandavit, sic tamen ut ejus canonizationem sibi reservaret. Demum ipse Hugo, absoluta inquisitione, sancti-Gallensibus, & ecclesiis eis subjectis, ecclesiasticum de Notkero officium ac missam celebrari permisit: at nondum huic decreto pontificia accessit auctoritas.

LXX.
Sintrammus
scriptor in-
signis.

b Ekkehardus,
p. 46.

Eodem tempore vivebat apud sanctum Gallum egregius scriptor, nomine Sintrammus, qui inter alia, Salomonis abbatis & episcopi iussu, evangelium uncialibus litteris ea elegantia scripsit, ut ejus scripturæ Ekkehardi tempore nulla alia comparabilis videretur. In hac enim Sintrammus se ipse superavit, & licet ejus digitos totus orbis cisalpinus miretur, ait b Ekkehardus, in hoc uno triumphat. Ceterum mirari licet, hominem unum tanta scripsisse, cujus industriæ ac laboris obsides libri, ejus manu & characteribus scripti, in variis ejus regni partibus tunc habebantur. Illud vero evangelium, cujus modo meminimus, inclusit Salomon in unam e duabus illis tabulis eburneis, quas sancto Gallo donavit, e scriniis Hattonis archiepiscopi subtractas. Erant illæ tabulæ ceratæ ad scribendum, quæ quondam usui fuerant Carolo Magno, qui eas in lecto sub pulvinari, ut se noctu vigilans ad scribendum exercitaret, habere consueverat, teste Eginhardo. Harum una egregie sculpta erat, altera planitie politissima, quam Tutiloni monacho sculpendam tradidit Salomon, prædicto evangelio includendo, quod auro & gemmis Hattonis ornavit. In eo porro Sintrammus excellebat, quod, cum scriptura ejus delicata & perelegans esset atque ad miraculum directæ, raræ in ea literæ occurrebant, adeoque rara errata.

LXXI.
Hattonis ar-
chiepiscopi
versutia &
mors.

Quod de Hattonis Moguntini archiepiscopi scriniis diximus, explicat Ekkehardus. Romam sub finem vitæ profecturus Hatto, Constantiam accessit, Salomonem episcopum, amicum quidem suum, invisurus, eique thesauros suos, Moguntinis minime fidens, dum rediret commissurus. His ea lex fodalitatis erat, ut, quia ambo versutissimi erant, alter alterum, ubi posset, qua verbis, qua rebus, falleret. Erant Salomoni duo vascula, unum aneum ad aquam, alterum aureum ad vinum bibendum. Hatto discessurus vas aquæ ab eo petiit, sed a pincerna vas aureum, quasi ex domini mandato, accepit. At Salomon, fraude intellecta, thesauros Hattonis, sibi ea lege consignatos, ut, si ille in Romano itinere obiret, eos pro arbitrio disperiret; sparso de Hattonis obitu rumore, ornandis ecclesiis egenisque recreandis impendit. Denique reversum ex Italia his verbis lenivit, optime cum illo actum dicens. Eleemosynas quippe, quæ obitum præcedunt, Deo longè gratiores esse iis, quæ sequuntur, & acceptiores. Tandem Hatto Moguntiam rediit, confectus Italica febre e diem obiit, quod hoc anno contigisse tradunt plerique veterum, exceptis Hepidanno & Hermanno, qui ejus obitum differunt in annum sequentem. Inter ejus fraudes hæc insignior memoratur, quod Adelbertum comitem, qui Ludovico regi tum ob cæsium Conradum ejus fratrem, tum ob alias causas invisus erat, dolo ad regem adduxit, pollicitus se eum salvum & incolumem domum reduciturum. Dum ambo iter arripiunt, in Comitum palatium (Babinberg id erat) redeundum monet Hatto ad prandendum. Pransi demum iter ad regem instituunt, a quo Adelbertus capitis damnatur. Hic Hattonis fidem appellat. Verum ille se promisso absolutum intulit, quippe qui Adelbertum domo egressum, saluum & incolumem ad prandium eo reduxisset. Indigna sane christiano homine, nedum episcopo perfidia, quam Otto Frisingensis, bonique omnes merito exsecrantur. Aliam ejus fraudem, in Henricum Aucupem meditatam, narrat Witichindus: qua fraude ab Henrico detecta, ille tantum doloris & ægritudinis concepit, ut ex morbo contracto paulo post interierit.

Herigerus
abbas ejus suc-
cessor.

Fuldenses
abbates,
d Serar. p. 674.
c Brower.
p. 282.

Hattoni in sede Moguntina successus Herigerus, quem Fuldensem abbatem, virumque diuturna religionis exercitatione commendabilem fuisse probat Serarius d ex quodam Moguntino codice, quem minorem vocat. Si ita habet, non dubito quin is sit Huoggi seu Huoggerus Fuldensis abbas, quem Browerus e ad hunc

annum pervenisse demonstrat ex diplomate Conradi Regis, qui ei insigne superdecimis, electione, & ceteris monasterii exceptionibus privilegium concessit, datum VIII. idus Aprilis, anno incarnationis Domini DCCCCXII. indictione XV. Actum Fuldæ curte regia. Walfridus notarius ad vicem Pilgrini archicapellani recognovit. Huoggi successor Helinfridus abbas ob morum integritatem, & fructos in ambitu monasterii firmiores muros, & ædem sacram cruce aurea gemmis præfulgida ornatam, commendatur. Anno ejus regiminis tertio Hungari, vastata igni ferroque Suevorum regione, Fuldam usque penetrarunt.

Duas minimum abbatias Hatto, etsi non monachus, in episcopatu retinuit, Augiensem & Lareshamensem, quibus Elewangensem, ut alias omittam, addere licet. In Augiensi successus Hugo, abbas loci vicesimus primus, qui uno tantum anno præfuit, successorem sortitus ad tres annos Thietingum: cui Heribrachus ad annos decem successit. Lareshamensi monasterio libera electione a Conrado redintegrata, electus est a Liutherus: cujus tempore Chunegunda, Conradi regis conjux, locum proprietatis suæ, cui Ginga vocabulum, sancto Nazario contulit, & se in ecclesia Varia humari præcepit. Conradus ipse itidem in eundem sanctum munificus exstitit.

Apud Divionem Argrimus Lingonum antistes, multis in sanctum Benignum beneficium clarus, eidem se devovit, relicto b episcopatus honore, ibidem monachus factus: ubi post biennium defunctus, in ecclesia honorifice humatur. Obiit octavo kalendas Februarii, quo die Argrimus episcopus Lingonensis in tabulis monasterii memoratur. Nec serius ejus abdicatio differri potest. siquidem Garnerius c seu Warnerius ejus successor hoc anno generalem mensis Octobri synodum Divione habuit in ecclesia sancti Stephani coram abbatibus, archidiaconis, sacerdotibus, aliisque ecclesiasticis ministris, præsentem etiam Manasse comite: in qua Airardum presbyterum repressit, qui res vicinarum parochiarum occupaverat.

Tunc sancti Benigni monasterio præerat Godradus abbas, Fulberti successor. Fulbertum præcesserat Lanterius abbas, cui post diuturnos d labores ad cælestem coronam translato successus Fulbertus, & hic multorum annorum miles emeritus: qui post unum annum pastorale onus in Godradi humeros hoc anno rejecit. Lanterii abbatis depositio in necrologio notatur VIII. kal. Novembris. Exstat apud Perardum e permutatio mancipiorum, facta inter Godradum sancti Benigni abbatem, & Ratherium sancti Stephani præpositum, qui in sequenti instrumento ejusdem congregationis, nempe sancti Stephani, primicerius appellatur. Idem erat archidiaconus & abbas canonicus sancti Mammetis, id est cathedralis ecclesiæ Lingonensis, ut discimus ex chronico f Benigniano: in quo Warnerius primo suæ ordinationis anno in synodo apud sanctum Mammetem habita, interpellatus dicitur fuisse a Godrado abbate & monachis sancti Benigni de ecclesia sancti Vincentii, intra Divionis muros sita, quam Geilo episcopus ad locum refugii prædictis monachis, extra muros tum positus, concesserat. Hanc cum invasisset Ratherius, eam monachis restituere in illa synodo coactus est, idque Warnerius episcopali auctoritate confirmavit. Hoc ipso anno, ut id obiter notem, Othbertus episcopus Trecentis obiit kalendis Maii, & idibus Junii insequentis Ansigisus ordinatur, ut legimus in brevibus annalibus monasterii sanctæ Columbæ Senonensis in codice Romano.

Rollone & Nortmannis plerisque ad christianam fidem conversis, monachi huc illucque dissipati, ad proprias reversi sunt sedes, & cenobia tum vastata, tum consumta incendio, instaurare cœperunt. In his Centulense monasterium, ab iisdem paganis, ut suo loco g diximus, crematum, fugati in diversa monachi: qui, rebus compositis, ad propria reversi, domum Dei postliminio redintegrare maturarunt. Pio eorum consilio subsidia contulere Pontivenfes accolæ, qui celebris quondam loci dignitatem abolitam h dolentes, pro modulo & facultate dederunt operam, ut Christi laudes & sanctorum memoria ibidem instauraretur. Id autem eo facilius visum est, quod, etsi regulares officinæ, claustrum, & monachorum habitacula diruta essent, ecclesiæ tamen parietes cum altaribus inconculsi persistebant. Extemplo incumbunt operi artifices, cœpitque locus e ruinis emergere, & ad habitandum aptari. Tecta, non-plumbo, ut prius, sed ligneis tegulis obducta. Mox clericorum coetus cum aliquot monachis, qui ex fuga se receperant, divina offi-

In hoc præcepto notanda sunt verba, quibus rex Carolus Drogonem episcopum *consanguinitate* sibi conjunctum agnoscit. In actis episcoporum Tullensium Drogo nobilissimis ortus natalibus dicitur: at quos parentes habuerit, non dicitur.

Alterum hoc in præcepto notandum est, quod præcipit rex, ut dies evectionis suæ in regium solium in refectione *canonicorum, pariterque monachorum* celebretur. quo ex loco videtur colligendum, monachos in Tullensi ecclesia cum canonicis permixtos fuisse. qua de re agendum in tomo IV. ubi de Brunone Tullensi episcopo, seu Leone IX.

Monasterium sancti Michaëlis in agro Virdunensi, quod primum ad Marsupiam amnem conditum fuerat, processu temporis ad Mosam fluvium translatum fuerat, ea lege, ut in priori loco monasterium cellæ instar subsisteret, ibidemque monachi deinceps sepelirentur. Cum vero hoc monasterium, quod Vetus dictum est, incendio consumtum, & ad solitudinem redactum esset; Umcrimmus monachus, quem alii ^a Uncrinum vocant, cui forte hæc cella commissa erat, hanc cellam *scultatis suæ laboratione & manuum operatione restauravit*. Hujus rei gratia Ludovicus rex Franciæ orientalis, ut superius ^b diximus, ad restaurationem prædictæ cellæ, rogatu Stephani Tungrensis præsulis & sancti Michaëlis abbatis, contulit ex rebus sancti Michaëlis quamdam villam, vocabulo Fraxinum, in qua mansi viginti-quatuor erant: ut *geminatum die noctaque ibidem celebraretur officium, canonicis scilicet ordinis, & monastici*. Sic utrumque perolvebant ^c Anianenses in diurnis horis. Post mortem Ludovici regis, Carolus Lotharii regnum adeptus, eandem villam iisdem conditionibus Umcrimmo hoc anno confirmavit, deprecante Richuino venerabili comite. Datum III. idus Junii, indictione I. anno XXI. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante quidem XVI. largiore vero hereditate indepta II. Actum monasterio sancti Arnulfi, scilicet Mettensi, quod adhuc canonicis parebat.

Eodem anno Reginerus dux appellatus, cum prædia ecclesiastica deprædatus esset, facti pœnitens, in piaculum Trevirensi sancti Mathiæ, olim sancti Eucharii, monasterio amplissima latifundia contulisse fertur. Verum ejus rei diploma a Baronio, aliisque relatum, prodiit ex officina famosi illius impostoris, qui stemmata Lotharingiæ commentus est. Reginerus, post tres annos mortuus, Gisilbertum filium reliquit, qui primus Lotharingiæ ducis titulum hereditarium habuit.

Corbeia-novæ monasterium jam ab annis decem ^a regebat Bovo junior, cum illius loci privilegia renovari ^c curavit a Conrado rege, qui tum in ipso monasterio Corbeia versabatur, id est III. nonas Februarii, anno regni sui secundo. Mense insequente idem rex eandem gratiam, rogatu Hermannii comitis, præstitit Mefchedensi sanctimonialium monasterio, quod in opido ducatus Westphaliæ Rinhildis, Franciæ, scilicet orientalis, regina, condidisse fertur. Schatenus Conradi hac de re præceptum refert, datum apud Cassellam VII. idus Martias, indictione prima. Bovoni juniore tribuitur a nonnullis liber ^e de rebus gestis sui temporis, qui potius Bovoni seniori tribuendus videtur. Bovo junior, post annos tres mortuus kalendis Julii, successorem fortitus est Folcmarum, de quo in consequentibus agemus. Sub Bovone prædicto vixit Corbeia Bruno episcopus Werdenensis.

Postero anno Turpio ex clarissimo genere, post mortem Anselmi episcopi, ad sedem Lemovicensem promovetur. Is est Turpio episcopus, qui Lemovicis sancti Augustini monasterium, de quo in primo horum annalium tomo actum est, restauravit, ibique monachos canonicorum loco restituit, voti memor, quod Ticini ediderat, cum sancti Augustini mandibulam ab ejus ecclesiæ cœnobitis obtinuit, quam postea in Lemovicensi ejusdem sancti Doctoris ecclesia reposuit. Plura hac de re inferius ^g.

Sub id tempus Berno abbas Odonem monachum, quem rei publicæ monasticæ utilissimum prævidebat, sacerdotio initiari invitum curavit, accersito Cluniacum episcopo, quem Johannes vitæ scriptor haud nominat. Bisuntinensem archiepiscopum suggerit Nalgodus: at Turpionem Lemovicensem episcopum ejus ordinatorem fuisse constat ex Johanne, testante ipsum esse, cujus instinctu Odo tres collationum libros composuit. Ex eodem Johanne intelligitur, moris tum fuisse, saltem apud monachos, ut recens consecratus presbyter sacerdotalem stolam extra sacra retineret. Narrat quippe iste auctor, Odonem ea nocte, quæ suæ ordinationis diem subsequebatur

subsequebatur, cum e somno excitatus consecrationis suæ haud meminisset, *invenissetque circa collum suum, sicuti mos est, stolam ab episcopo sibi collatam*; mox in lacrymas erupisse, tamquam aliquid infausti sibi accidisset; ob idque permultum postea tempus præ nimio pudore vix pedem e monasterio movere ausum fuisse. ubi succurrit memoria stolæ leviticæ, quam toto primo suæ ordinationis anno beatus Maurus pro more gestare solebat: cujus haud dubie exemplo Cluniacenses, veterum rituum studiosi, novis levitis & presbyteris, ad inculcandam sui ordinis reverentiam, id præscripserint.

Non multo post suam ordinationem missus Odo ad Turpionem mox dictum episcopum, cum forte de statu ecclesiæ sermo inter eos factus esset, & sacerdotibus sui temporis ex Jeremiæ vaticinio multa Odo aptasset; ab episcopo interpellatus est, dicta ut in scripta referret, & ex iis librum componeret, sibi suisque aliquando profuturum. Negante illo id citra abbatis imperium ex regula sibi licere, accessit ad monasterium episcopus, & a Bernone abbate, sibi amico & familiari, id quod petebat, facile impetravit. Abbatis imperio ille obsequens, tres Collationum libros composuit pro triplici argumento, nempe ut divinorum judiciorum metu ac tremore homines, maxime sacerdotes, a peccatis revocaret; ut eosdem animaret ad toleranda quæque adversa; denique ut a murmuratione illos compesceret. Hos autem libros *Domino & patri Turpioni pontifici suus ille monachus infimus in Domino* inscripsit, in quibus maxime contra monachos proprietarios, carniæ comedones, & apostatas invehitur: quo nomine censet regularis habitus atque regulæ prævaricatores. In primis invehitur in eos, qui scurrilia libentius, quam sacra verba aufcultant. *Tale autem est*, inquit, *sacram negligere lectionem, quale esset si quis in tenebris lumen, in astu solis umbram, vel in agritudine medicinam respiceret*. In libro secundo, laudato Paschafii libro, agit maxime contra eos, qui sacra indigne tractant & sumunt; & speciatim in eos, qui *pro sceleratis ob gratiam eorum se oraturos pollicentur*. qualis fuit ille presbyter, qui sacra fecit pro quodam latrone, cæso prope ecclesiam sancti Petri, *que dicitur ad Salas*, sita in ea via, *que ducit ad forum*. In eodem libro ex Bernonis relatu narrat, reliquiis sanctæ Gualburgis seu Walburgis virginis super altare positis miracula cessasse, ob id scilicet, quod reliquiæ essent super altare, *ubi majestas divini mysterii debet solummodo celebrari*. Ad hæc proprietarios exagitat, talesque censet eos, qui *de propriis cistellis sumtuosum ad mysteria peragenda producunt apparatus, quem contra consuetudinem de iniquo mammona acquirunt, & quasi ad ornatum ecclesiæ relicturi, securi possident*. Tum proprietariorum objectis respondens: *Si ob negligentiam*, inquit, *prælatorum, & non magis ob cupidinem sua propria haberent; non alios cibos, non alias vestes, quam regulariter constitutas haberent*. In tertio libro quosdam pœnas & mortes memorat calitus inflictas nonnullis monachis, qui carnes contra regulæ præscriptum ederant. quod & abbati Jammoni, & præposito Aduensis cœnobii, duobusque monachis e Durense ac Cormariceno monasteriis accidisse testatur, quos repentina morte correptos fuisse asserit. Simile quid contigit duabus sanctimonialibus ex monasterio puellarum, quod juxta Balmam virorum situm est. Illæ inde egredi permissæ, *ut de rebus parentum, qui forte nuper obierant, aliquid monasterio reportarent*; hac occasione cum sæculum pergustassent, Dei sui que propositi oblitæ, licet antea recte in monasterio se gessissent, ad sæcularem vitam regressæ sunt, & turpissimo se commercio addixerunt. Ex his junior intumescens brachio vitam brevi amisit: altera primo partum edidit ita monstruosum, ut collum ulna longius haberet: dein cum in crimine perseveraret, in partu disrupto ventre interiit. Videant illæ, quæ tam facile ob leves causas e monasteriis egrediuntur, quanta illas maneat tentationis ac ruinæ occasio. Id vero ante triennium accidisse Odo ipse testatur. Ad hæc invehitur in monachos, qui vestes monasticas majoris pretii, vel alterius formæ, quam regula præcipit, gestabant; idque constare ait, quod *ob id exterius mutantur indumenta, quia interius mutata sunt corda*. Eiusmodi monachos apostatas censet; & quotquot a regulæ observatione desciscunt, etiam si religiosum qualemcumque habitum retinere videantur. *An non est apostata*, inquit, *de habitu vel victu traditiones patrum contempere, cum Deum terminos patrum transgredi interdixerit; despectaque victus qualitate vel quantitate, per beatum Benedictum præfixa, sanguineas dapes cum filiis Israël desiderare? An non est apostasia humilem vestitum spernere*.
Annal. Bened. Tom. III. X x

ANN. CHR. 913.

Vetus-monasterium S. Michaëlis restructum.

^a Baluz. miscell. tom. 4. p. 425. ^b num. 26.^c S. Benedicti Anian. vita. n. 52. & 57.

LXXXI. Reginerus S. Mathiæ Trevirensis munificus.

LXXXII. Corbeia-novæ & Mefchedensis parthenonis jura firmata. ^d sup. lib. 40. n. 41. ^e Annal. Paderborn. p. 245. ^f ibid. p. 244. ^g lib. 37. n. 80.

ANN. CHR. 914.

LXXXIII. Turpio Lemovicensis episcopus.

^g lib. 43. n. 57.

Odonem sacerdotem ordinat.

ANN. CHR. 914.

LXXXIV. Odo Collationes jussu ejus scribit.

ANN. CHR. 924. *& decorem vestimenti quarere? & an ventrem colere non est apostasia, cum flens Paulus protestetur, quod ligurgitones inimici sanctæ crucis sunt, & ventrem pro deo habent? Nobis, inquam, hæc apostasia verba conveniunt: quandoquidem religionis habitum, per tot retro annorum curricula retentum, lascivientes quique inter nos & petulantes in hac nostra ætate mutare ausi sunt. Attendant illi, quos hæc tangunt. Sed de his Colationum libris satis.*

LXXXV. S. Martialis abbates. Turpionis frater erat Aimo abbas sancti Martialis apud Lemovicas octavus. Primus quippe a restitutione monachorum Dodo successores habuit Abbonem in annos undecim, cujus anno quinto Carolus-Calvus apud Lemovicas rex coronatus est; Benedictum in quindecim annos; Gunfandum in octodecim, cujus anno secundo idem Carolus imperator obiit; Fulbertum ejus nominis primum in sex annos, cujus anno quinto rex Odo decessisse traditur; tum alterum Fulbertum in annos viginti; dein Stephanum in septemdecim, ac demum Aimonem mox laudatum, de quo ac de duobus proximis decessoribus in consequentibus agendum ex libello de abbatibus sancti Martialis: in quo Abbonis obitus notatur XIV. kalendas Julii, Benedicti IV. idus Julii, Gunfandi VII. kalendas Novembris, quem auctor ait se ægre illum in catalogo abbatum posuisse, quod sub habitu monastico cor sæculare gesserit, quippe qui multas ecclesias & terras sæcularibus potestatibus perperam concessit. Fulbertus primus obiit IX. kalend. Februarii; secundus III. idus Octobris, ut suo loco iterum dicturi sumus. Hæc abbatum chronologia non omnino accurata est.

LXXXVI. Tutelensis monasterii origo, instauratio & abbates. Aimo Abbas mox laudatus, is esse videtur quo hortatore libros de vita sancti Geraldii Auriliacensis sanctus Odo composuit, haud scio an idem abbas Tutelensis monasterii, de cujus origine in præfens agendum. Ejus historiam patriæ caritate ductus eleganter & accurate scripsit Stephanus Baluzius, Tutelensis urbis insigne ornamentum, eamque a fabulis, quibus nuperus auctor eam obscuraverat, vindicavit. Hanc historiam, necdum editam, vir clarissimus, mihi pro sua in nos benevolentia communicavit, eaque deinceps utar, ubi de Tutelensi monasterio agendi recurret occasio.

* Tutela. * la Courceze. * la Solme. Tutela *, inferiorum Lemovicum caput, ad confluentes Curretia * & Solana *, æquali fere intervallo a Briva & Ulerca, sita partim in planitie satis amœna, partim in collibus & saxis asperrimis, originem habuisse videtur a monasterio, de cujus primordiis duæ sunt valde discrepantes sententiæ. Alii quippe ea referunt ad tempora sancti Martini Turonum episcopi, Tutelensis patroni: alii ad Caroli, Martelli an Magni, principatum: cujus sententiæ auctor est Odolricus abbas sancti Martialis, ut legitur in actis concilii Lemovicensis, habiti anno M. XXXI. Mediã viam tenet Baluzius, & Tutelense monasterium sæculo septimo conditum existimat. Præcipuum ejus argumentum petitur a testamento Ademari Scalarum vicecomitis, ejusdemque monasterii instauratoris, testantis se reddere *sancto Martino & monachis in antedicto monasterio sibi servientibus abbatiam veterem, quæ a proavo patris sui ipsi successerat.* At enim si bene tempora numerentur, ætas abavi Ademari, quem Ademarus sæculo nono exeunte potestatem in hoc loco habuisse constat, ad eam tempestatem referenda videtur, quæ ejusmodi beneficia magnatibus a Carolo Martello tributa sunt ad sumtus belli faciendos. adeoque Tutelensis abbatia, quæ tunc Ademari abavo concessa fuerit, sæculo saltem superiori condita censenda est. Illic nihilominus perstitisse videntur monachi usque ad infamissimam tempora Nortmannorum, a quibus Tutelense monasterium omnino in solitudinem redactum fuit usque ad exitum sæculi noni, quo tempore Ademarus vicecomes, qui abbatiam ex avita hereditate retinebat, monasterium instauravit, ibidemque monachos restituit. Erat is vicecomes Scalarum, qui locus est Tutelæ proximus, perperam quaesitus apud Anglos ab auctore neoterico; cum constet, non Anglum origine, sed Lemovicensem fuisse Ademarus, & quidem ex genere vicecomitum Torinensium. Dicitur est porro vicecomes Scalarum, non quod locus iste vicecomitatus titulo præditus esset, (neque enim tunc temporis vicecomitis dignitas loco affixa erat, sed personæ tributa) sed quod illustriores toparchas tunc dici mos esset vicecomites eorum locorum, quorum domini erant. Atqui Ademarus Lemovicum inferiorum vicecomes erat primum sub Odone rege, qui in Aquitania rex apud Lemovicas ordinatus, *Lemovicinum*, inquit Ademarus Cabanensis, *per vicecomites ordinavit*; dein sub Ebalo comite Pictavenfi, quem Ademarus vicecomes in testamento *seniorem* suum vocat.

ANN. CHR. 914. Primus ab instaurato Tutelensi monasterio abbas invenitur Odolricus, laudatus in catalogo Tutelensium abbatum, quem exhibet codex bibliothecæ Colbertinæ, & in tabulis cujusdam Gauzberti & uxoris ejus Emenæ, datis *in mense Januario, anno VII. regnante Odone rege.* Post Odolricum vetus ille catalogus, nullo intermedio, notat Aimonem superius laudatum, e Pictavenfi sancti Savini monasterio, ut puto, accitum, quem *religiosissimum abbatem* vocat Rodulfus rex in litteris, quibus ei Tutelense monasterium commendavit *ad restaurandum regulare propositum.* Idem, ut puto, abbas erat sancti Martialis Lemovicensis: sed cum utriusque loco regendo forte non sufficeret, Tutelensem præfecturam committi curavit sancto Odoni, qui eam obtinebat anno DCCCCXXV. ut constat ex litteris donationis a quodam Geraldo factæ *sacro sanctæ basilicæ sancti Martini Tutelensis canobii, ubi almifici confessores Christi, Clarus atque Laudus, humati quiescunt,* nuper ex Britannia istuc ob Normannos translatis; & *ubi præfenti tempore domnus Oddo abbas præesse videtur, &c. Factum est hoc in mense Madio, anno III. regnante Rodulfo * rege,* id est anno DCCCCXXV. ex quo Franci, Carolo Simplice in carcerem retruso, Rodulfum regem agnoverant. Paulo post Odo factus Cluniacensis abbas, Tutelensis abbatia regimem commisit Adacio, cui abbatum indices substituunt Bernardum, qui Tutelense monasterium rexit usque ad annum DCCCC LXIX. successorem sortitus Geraldum ad annos minimum decem. In his nullus locus invenitur pro Johanne abbate Auriliacensi, sancti Geraldii propinquo; quem tamen Auriliacense chronicon abbatem quoque Tutelensem fuisse notat. Certe hic Johannes ecclesiæ Tutelensi quædam contulisse dicitur, in his freda regalia, quæ habebat annuatim de manu regis Francorum in Tutelensi castro: sed, si ejus loci abbas fuerit, ejus præfecturæ tempus difficile est assignare.

LXXXVII. Salomon episcopus captus. Villa est sancti Galli in Alamannia prope lacum Acronianum, quem Constantienfem vocant, Stainhemium dicta, quæ, ut olim sancto Othmaro abbati, sic etiam Salomoni episcopo pariter & abbati fere exitium attulit. Hanc Conradus rex ante biennium sancto Gallo, cui ejus majores illam quondam auferre tentaverant, præcepto suo asseruerat. Id vero gravate admodum tulere Pertoltus & Erchengerus fratres, fisci regii in Suevia procuratores. quippe nondum Suevia in ducatum redacta erat, sed fisco regio speciatim addicta, quam *camere*, ut tum vocabant, *nuntii* procurabant. Illi potestate sua abusi, in illa villa castellum extruxerant, ibique jus tyrannicum sibi vindicabant. Restitit ex officio suo Salomon sancti Galli rector, quem illi comprehendere conati sunt. at Salomon eorum astus elusit. Vocati nihilo minus illi ad regis judicium, & majestatis rei pronuntiat, ad preces Salomonis absolvuntur. At nihilo cautiore facti, episcopum tandem intercipiunt, & in carcerem hoc anno ^b trahunt. Verum is a Sifrido patruale in libertatem brevi asfertur est, reique capitis damnati, reclamante quantumvis Salomone, qui christiano vere animo adversariorum suorum mortem deprecabatur. Bonis reorum in fiscum redactis, Suevia primum in ducatum erigitur. Sueviæ principum assensu electus est dux primus Burchardus gentis illius nobilissimus, cui & prædia damnatorum confiscata cessere, exceptis iis, quæ ad Berthæ Erchengeri uxoris dotem pertinebant. Salomon indulgentia, quoad in se erat, vivis data, mortuis sepulturam in ecclesia concessit. Rex vero odiosum illud castellum subruï jussit, & annum censum, dum vixit, in cera ad sancti Othmari sepulcrum, ut carnificum ejus nepos, pendit.

Hoc ipso anno Augiæ post Hugonem Thieringus abbas electus, post triennium locum fecit Heribrachto seu Heriberto, qui annos decem Augiæ præfuit.

LXXXVIII. S. Vincentii ad Vulturum, Casæ-aureæ, & Nonantulæ abbates. In Italia post Maionem abbatem sancti Vincentii ad Vulturum, qui hoc sæculo ineunte decessisse traditur, locus rexit ad annos octodecim Godelperus, cujus tempore monasterium, a Sarracenis funditus eversum & combustum, post trigintatres solitudinis annos instaurari cepit, quod Raimbaldus absolvit, ejus ab anno nonagesimo vicefimo successor ad annos sex & viginii. Idem ante portam monasterii oratorium in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ extruxit, perfectisque ædificiis, dissipatos fratres in unum reduxit, ibique præfiscam religionem res florere curavit. Quin etiam circumpositam regionem, quæ pane tota incolis deserta, atque adeo inculta erat, accitis e Valvensi comitatu hominibus, incolæ & excoli fecit.

ANN. CHR.
914.
a Spicil. 10. 5.
p. 298.

Consimilem a Sarracenis cladem eodem tempore pertulit Casæ-auræ monasterium sub Ittone a ejus loci abbate quinto, qui Lupo abbati, post quatuor annos regiminis mortuo, hoc anno successit. Tanta vero ejus monasterii depopulatio facta dicitur, ut nihil funditus in eo remanserit, & tota congregatio præda hostium facta sit. Tandem vero Sarraceni a finitimis christianis victi, ac finibus illis pulsî. Post quorum discessum, Itto abbas ad suum monasterium rediit: sed antequam perdita recuperare, & ædificia destructa instaurare potuisset, extinctus est, annis quinque in magistratu exactis. Eo mortuo, Casauriensis hac, illacque dispersi, aliquamdiu sine pastore, privilegium a Berengario ad asserendam eligendi abbatis libertatem, & recuperandas possessiones impetrarunt. Electus subinde Alparius abbas locum utcumque refarcire tentavit. Hunc post annos regiminis viginti-quinque excepit Hildericus abbas, cujus tempore Johannes Pinnenis episcopus litem de monasterii subjectione intentavit.

b Ital. sac.
80. 5. c. 478.

Hoc item anno Nonantulæ Petro abbati b successit Gregorius, qui post annos quindecim in Solaris solitudinem secedens, locum fecit Ingelberto abbati: cujus tempore post annos tres ac dimidium reversus in monasterium, anno DCCCCXXXIII. piissime decessit tertio nonas Augusti. Ingelbertus locum administravit per annos duodecim, obiitque duodecimo kalendas Martii. Gorlo ejus successor anno DCCCCXLI. ordinatus fuisse dicitur, multisque ærumnis & injuriis abbatiam liberasse.

LXXXIX.
S. Sebastiani in
Monte-sacro
initia.

In Galicia Sisnandus seu Sisnandus Iriensis antistes, jam laudatus, monasterium in honorem sancti Sebastiani martyris condidit in Monte-sacro seu Illicimo, illudque abbatie sancti Martini Compostellanæ subjecit, & abbati ejus Gutoni fratribusque ejusdem loci, qui vitam secundum regulam districtissimam sancti Benedicti vivebant: ut in illo sancti Sebastiani monasterio presbyteros instituerent. Binas ejus rei litteras edidit c Yepesius, datas ara DCCCC LII. quæ huic anno respondet: unas kalendis Februarii; alteras, quas prioribus illis potiores puto, kalendis Septembris: quibus litteris novo monasterio dotem assignat, simulque *misericordia ecclesie*, id est calicem argenteum *cum sua paropside*, crucem & capsam argenteas, variaque ornamenta, ac libros, unum ordinum sacerdotium, alterum hieronticum, id est liturgicum seu missalem, ut vocamus; tertium continentem officium, passionem & missam sancti Sebastiani. His litteris cum Sigismundo, aliisque Gundesindus & Emerote abbates subscribunt.

c Sep. tom. 4.
script. 12. c.
13.

S. Pauli item
Barcinonensis.

Ad hunc eundem annum Yepesius agit de monasterio sancti Pauli Barcinonensis, occasione epitaphii Wifredi comitis, Wifredi comitis filii, ibidem sepulti, qui VI. kalendas Maii, sub ara CM LII. anno Domini CM XIV. anno XIV. regnante Karolo post Odonem obiisse dicitur. Ex quo intelligitur, hoc monasterium, quod sancti Pauli a Campo cognominatur, ante hunc annum, sed incerto tempore, conditum fuisse. Hanc inscriptionem, non Wifredo Piloso, neque ejus filio cognomini, sed alteri Wifredo, si tamen genuina est, tribuendam esse constat. nam Wifredus Pilosus Barcinonensis primus comes obiit anno DCCCC XII. aut insequenti, sepultusque est in monasterio Rivipullensi, ut Baluzius d ex veteri codice Coxanensi contra Suritam probat: & Wifredus comes ejus filius, ibidem humatus, decessit kalendis Decembris, anno decimo-quarto regnante Carulo rege, filio Ludovici, non VI. kalendas Maii, ut sancti Pauli præfert inscriptio, quæ sane mendosa est, nec ullius fere momenti, quippe quæ annum Caroli regis XIV. a morte Odonis comparat cum anno Christi DCCCC XIV. quæ anno DCCCC XI. illiganda est. Sane optarem aliunde probare originem monasterii sancti Pauli Barcinonensis, quod diu Monti-Serratensi abbatie subiectum fuit, sed postea cum ecclesia sancti Benedicti Bargensi, Manreæ vicina, permutatum est. Aliud monasterium prope Barcinonem olim condiderat Johannes abbas, Biclarense dictum, de cujus situ & statu in primo tomo e actum est. Decessit sine liberis Wifredus junior: at pater ejus reliquit filios quatuor, Radulsum scilicet Rivipullensem monachum, Wifredum seu Guifredum mox laudatum, quem veneno sublatum tradunt; Mironem comitem Barcinonensem, & Suniarium comitem Urgellensem, præter Borrellum, quem Suniarus in quibusdam litteris suis commemorat. Guidbertus-Gitardus & uxor ejus Rotlendis monasterium sancti Pauli anno M C XVII. instaurasse perhibentur, & Romanæ ecclesiæ obtulisse.

d V. Marca
Hisp. col. 382.

Wifredi comitis
liberi.
c lib. 3. n. 35.

In Anglia Plegmundus Cantuariæ antistes e vita migravit, cum annos triginta-quatuor illi ecclesiæ præfuisset, sepultus in cathedrali Salvatoris ecclesia. Ejus successor Athelmus Wellensis episcopus regem unxit coronavitque Athelstanum, qui totius Angliæ principatum obtinuit. Athelmo post annos decem successit Wifhelmus & ipse Wellensis episcopus, qui sacravit sanctum Odonem Schireburnensem, ipsius aliquando futurum successorem.

ANN. CHR.
914.
X C.
Cantuarie
præfules.

Anno insequente nongentesimo quinto-decimo Balduinus, cognomento Ferreus, Flandriæ comes, qui Sithiensem sancti Bertini abbatiam tenebat, ex letali morbo interiit, cum Flandriam rexisset annos triginta-novem; abbatiam vero annos septemdecim occupasset. Corpus ejus, quod ille in Sithiensi monasterio juxta patrem humari jusserat, post biennium jam in cineres redactum, uxor ejus Eltrudis ad Blandinienfem sancti Petri monasterium transferendum curavit, ubi & ipsa sepeliri volebat, quod necdum tunc mulieribus in Sithiense monasterium aditus permissus esset. Reliquit duos filios Balduinus, Arnulfum scilicet natu-majorem, cui Flandriæ comitatus obtigit: & Adalolfum, qui Bolonienfem & Teruannensem comitatum, necnon sancti Bertini abbatiam obtinuit. Ubi hereditarias comitatum dignitates in usu jam fuisse vides. Adalolfi tempore Sifridus Danus, favente Arnulfo comite, Ghifnas villam, quæ Sithiensium erat, occupavit.

ANN. CHR.
915.
X C I
Sithiensis abbas
Adalolfus
comes.

Tunc etiam Betto seu Berto ex monacho & præposito sanctæ Columbæ Senonenfis abbas sancti Heraclii, modo sancti Johannis-Evangelistæ, apud Autifodorum, ut superius a vidimus, post Gerannum episcopum hujus urbis sedem adeptus est. In veterrimo brevi chronico sanctæ Columbæ ad hunc annum Berto quarto idus Martii ordinatus episcopus dicitur. Ea in dignitate sanctimoniam candore, prudentia, gravitate, frugalitate, simul & liberalitate excelluit. Huic moris erat refectio-nis tempore lectionem sacram adhibere, ac mensæ suæ fercula duodecim egenis coram se positis, aliisque extraneis partiri. Nihil indecorum aut scurrilitati proximum coram eo proferri licebat. Unum ipsi defuit, nempe longior pontificatus, quem ad tres annos haud integros tenuit.

X C I I.
Betto sic episcopus
Autifodorenfis.
a lib. 40. n.
36.

Dum rex Carolus in Gundulsi-villa * Tullensis agri moraretur, rogante Wicheramno b venerabili abbate, ad preces Richardi comitis & fidelis sui Rotberti, Trenorchienfis monasterii privilegia, a superioribus concessa regibus, necnon omnes ejus loci possessiones confirmavit, concessitque *ut trapezetæ* seu monetarios *locus predictus haberet*, qui regii nominis sigillum nummis imprimerent. Adjecit etiam monachis facultatem eligendi ex se abbatis secundum regulam sancti Benedicti, sicut tempore avi patrisque sui habuerant, cum annali mercato per dies quatuor in missa seu festo sancti Filiberti de transitu, qui depositionis ejus dies est; necnon immunitatem sexcentorum solidorum, quam Karolus avus ipsius & Ludovicus genitor, fratresque sui eis concesserant. Datum VI. idus Octobris, indictione IIII. anno XXIII. regnante Karolo rege gloriosissimo, red ntegrante XVII. largiore vero hereditate indepta IIII. Actum Gundulsi-villa. Si mendum non est in editis, indictio quarta inchoatur a kalendis Septembris hujus anni, quo annus regni Caroli viciesimus-quartus incidebat. Consimile privilegium a Rodulfo rege obtinuit Heriveus secundus, Trenorchii abbas post Wicheramnum.

X C I I I.
Trenorchii
privilegia con-
firmata.
* Gondreville.
b Tournus pag.
272.

Hoc anno e vivis excessit Hogerus Hammaburgensis præsul XIII. kal. Januarii, de quo Adamus ait nihil se comperisse præter sanctitatem, cui veterum traditio suffragabatur hoc versu:

X C I V.
Hogerus præ-
sul Hamma-
burgensis obiit.

Sanctus & electus fuit Hoger septimus heros.

Addit eum severissimum ecclesiasticæ disciplinæ exactorem fuisse, & monasteria ecclesiasticæ suæ diocesis crebro visitasse. Hunc porro ex Corbeia-novæ monasterio, quod ignoravit Adamus, assumptum fuisse, eique ex eodem loco Wimonem successisse tradunt annales Corbeiensis ad hunc annum, his verbis: *Obiit Hogerus Bremenfis: succedit Wimo; uterque noster*. Sepultus est ad antecessorem suum Adalgarium in basilica sancti Michaelis Hogerus: cujus corpus cum post annos centum & decem, diruta præ senio capellula, quæreretur, præter cruces pallii & cervical episcopi nihil repertum est. In iisdem annalibus Wimo anno DCCCC XXXVI. in Suecia obiisse dicitur.

ANN. CHR.
917.
Corbeia-novæ
abbates & viii
illustris.

Hogerum brevi subsecutus est Bovo Corbeia-novæ abbas eo nomine secundus, anno sequenti ex phtisi mortuus, cum annos sexdecim monasterium rexisset. Ejus tempore florere Corbeia Addasto doctus monachus, qui commentarium in Daniele anno DCCCC I. scripsisse traditur in annalibus Corbeiensibus, eumque episcopo Hildensheimensi, scilicet Wigberto, qui ejusdem loci monachus fuerat, obtulisse. Anno insequente DCCCC II. Audalio monachus Casinum migravit permissu Bovonis abbatis; haud scio an idem cum Adelgero, qui anno DCCCC X. ex monte-Casino rediisse dicitur, & insignem portiunculam de sancto patre nostro Benedicto attulisse. Nec omittendus Chrylostomus monachus, qui anno M VI. perrexit ad Corbeiam-auream in Francia (sic passim veterem Corbeiam vocat annalista:) ubi perhumaniter exceptus, altero anno ibidem obiit. Bovone item abbate Helmdagus, olim lector, abbas in peregrino monasterio factus est. In Bovonis locum successit Folcmarus seu Volkmarus, bonus paterfamilias, & religiosus abbas, cujus anno primo, id est anno DCCCC XVII. Hunni omnia circumquaque loca, ipsumque monasterium vastarunt, quod ille pro temporum miseria instauravit. Ejus anno primo Albertus de Amlunxia, vir pius & doctus, ex Corbeia-aurea & monte-Casino reversus, multa pretiosa retulit, receptus utrobique in fraternitatem; tandemque fenex & caelebs in Corbeia-nova monasticen professus est, dictus deinceps frater Nithardus.

XCV.
Mathildis reginæ
ortus & conjugium.

Tunc temporis proximum Corbeia-novæ parthenona Herivordensem regebat Mathildis abbatissa, olim conjugata in sæculo, ex qua Theodericus Saxonie comes procreatus est, Mathildis reginæ pater. Hanc abbatissa Mathildis ejus avia in suo parthenone nutriendam susceperat, ut illic *sacras lectiones & manuum operationes* disceret. Ea erat forma virginis, ut Otto Saxonie dux, qui illam Heinrico filio suo desponsare cupiebat, Thietmarum comitem ad rem explorandam eo direxerit. Hic adminiculo matronarum, quæ puellæ assidebant, in ejus cubiculum admissus, formam virginis famæ haud imparem esse cognovit. Mox Henricus istuc advolat, ingressusque quasi causa precandi ecclesiam, virginem illic sedentem cum psalterio in manu, religiose compositam invenit. Ejus amore captus juvenis princeps, hanc in conjugium a Mathilde abbatissa flagitavit. Hæc diu responsum suspendit; sed instante juvene, congruum esse ait, ut integra fide his, qui eam sibi commendaverant, restitueretur, quid factu opus esset deliberaturis. ceterum se nihil moræ huc allaturam pro excellentia generis ejus, qui eam experebat. Hoc responso factus ille ardentior, tandem puellam ab avia obtinet, ac postridie educatam paullo post, consentiente Ottone, conjugio sibi copulavit. Illa vero non modo Heinrico viro, sed etiam focero ita grata & accepta fuit, ut eam Otto totis tribus, quibus supervixit, annis loco filie habuerit. Hæc facta videntur ante mortem Ode Ottonis ipsius matris, quæ anno nongentesimo-duodecimo, vitæ suæ centesimo-septimo, decessisse traditur; Otto vero ejus filius biennio post, id est anno ejus sæculi decimo-quarto. Eo mortuo, Conradus rex, cui Henrici filii potentia suspecta erat, vi eum opprimere, sed incassum, non semel tentavit. Hic est Henricus, cognomento Auceps, Ottonis Magni pater, de quo sæpius mentio recurret. Ceterum Mathildis ejus uxor ita in conjugio se gessit, ut pietas ejus formam æquaret. Hæc in publico quidem gemmis & serico ornata procedebat: ast interius longe nobilior gestabat ornamentum, cor scilicet maternum in subditos, humilitatem & modestiam in omnes: quibus amori erat simul & honori. Noctis tempore clam e lecto se subtrahebat ad Deum precandum, conjugem dissimulante. Is Ottonem & Henricum, qui postea Bajoariae dux fuit, ex ea suscepit. Henricus præ Ottonem primogenito matri carus erat. quod ingentium discidorum seminarium fuit. Hæc præmittere visum est de Mathilde, quæ non modo inter Benedictinas virgines educata fuit, sed etiam multa beneficia toti Ordini nostro contulit, duo monasteria exstruxit, & post mariti obitum religiosissime vixit. Ad res Italicas venio.

XCVI.
Leoni abbati
Casinati succedit
Johannes.

Necdum in Casinense monasterium, ab se instaurari cœptum, remigraverat Leo abbas, cum Teani morbo oppressus sexto-decimo kalendas Septembris, post regiminis annos quindecim cum dimidio, ibidemque sepultus est. Nullus tunc inter tot Casinates seu Teanenses, quod mirere, idoneus repertus, qui mortui locum suppleret. Erat tunc in Capuana ecclesia vir quidam, genere ac pietate illustris, Johannes nomine, qui archidiaconi officio fungebatur. Hunc Landulfus & Ate-

nulfus Capuani principes adeunt, rogantque, immo flagitant, orbatæ ut familie regimen in se susciperet. Urgentibus annuit tandem Johannes, tumque monachus factus, nec multo post a fratribus communi consensu electus, atque a Johanne decimo, pessimo licet pontifice, consecratus est. Mox ille fratres monere & hortari cœpit, ut, relicto Teano Capuam se conferrent, quæ civitas, cum provincie primaria erat, tum habitatione principum tutior. Illis vero patris monitis obsecundantibus, cum nullum esset in ea urbe monasterium, Johannes abbas a Godelperto abbate sancti Vincentii Vulturvensis exiguam ecclesiam ad portam sancti Angeli comparavit, ubi tres vetuli monachi habitabant in domuncula lignea, quam Maio abbas cum ecclesia olim exstruxerat. Ejus vice Godelpertus abbas locum juxta civitatem a Casinatibus accepit, & monasterium sancti Vincentii ad Vulturnum instaurare aggressus est, recollectis in pristinum locum monachis, qui post cladem Sarracenorum huc illucque dissipati erant, fuis scilicet ad Garilianum Sarracenis, & ex illis partibus hoc anno prorsus eliminatis. Interim Johannes, tam propinquarem, quam amicorum fultus subsidiis, in prædicto loco monasterium in honorem beati patris Benedicti ædificare cœpit, id est insignem ecclesiam, & regulares ædes variis monasterii officiis congruentes; ibique monachos amplius quinquaginta congregavit. Hoc monasterium post varios casus, quos in consequentibus referemus, tandem patribus societatis Jesu cessit, concessa a Clemente octavo abbatia cardinali Bellarmino, qui canonicos, loco monachorum istuc inductos, alio transtulit, annuente Paulo quinto, ac suæ societatis patres istuc introduxit. Occasione illius transmigrationis, cujus Johannem abbatem auctorem fuisse diximus, Camillus Peregrinus; & ex eo Angelus de Nuce Agapiti papæ diploma proferunt, in quo Capuani principes, ambitionis & avaritiæ studio ducti, hanc promovisse notantur, non ob Dei reverentiam, inquit pontifex, sed ob temporalis gloriæ cupiditatem; & ut ipse princeps, Landulfus scilicet eo nomine primus, totius possessionem jam dicti monasterii suis, quasi hereditario jure, relinqueret. Huc sine dubio spectabant illi principes, cum Johannis Capuani electionem tantopere flagitabant. Non tamen Casini curam abjecit Johannes, immo post ejus renovationem, varia ipsi ornamenta contulit, totiusque abbatie præceptorum confirmationem a principibus Capuanis obtinuit.

Apud Astures Gennadius episcopus hoc anno testamentum condidit, in quo varias monasteriis ab se exstructis donationes facit. In primis Ageo sancti Petri monasterio, quod olim sanctus Fructuosus instituerat, ipse vero restituerat, multa prædia, necnon ecclesias tribuit, quæ ita propria ejus loci esse jubet, ut alia monasteria nihil communionis ibidem habeant, nisi forte unanimatis gratia aliquid pro misericordia concessum fuerit. Ad hæc calicem cum patena, aliaque vasa & ornamenta ecclesiastica cum libris itidem ecclesiasticis eidem largitur. Erant & alia tria in eadem solitudine monasteria, ab eodem condita monasteria, nempe sancti Andrea; sancti Jacobi, dictum Pennalba; tertium inter utrumque, nuncupatum ad-Silentium, quibus omnibus consimilia legat, multosque libros, in his *bibliothecam totam*, id est codicem biblicorum, *librum Comitis*, & *librum regularum virorum illustrium*, forte codicem regularum, quas Benedictus Anianæ abbas in unum collegerat. Hos vero libros ab omnibus illis monasteriis in commune possideri præcipit, ita ut per illa monasteria dispertiti, mutuo, prout opportunum fuerit, alii aliis commodentur, sed ea lege, ut nulli, ne quidem abbati, liceat eos in alia loca transferre. Quanta autem eo tempore esset librorum penuria, argumento est parva illa librorum supellex, quæ vix sexdecim numerum excedit. *Factum & confirmatum testamentum era DCCCC LIII.* cui subscribunt Ordonius rex, Geloira regina cum Ermigio & Didaco episcopis, præter alios. His monasteriis adjuncta erant eremitoria, quo monachi in vita cœnobitica exercitati secedebant, ut in regula nostra permittitur. Exemplo aliis præluxit Gennadius ipse, qui, dimisso episcopatu, in *secretum montem Silentii* se subduxit.

Idem Gennadius monasterium sanctæ Leocadiæ de Cabreria, quod olim piissimi abbas Valentinus & Moyses incoluerant, ab Asturicensibus episcopis fere direptum restituisse, ibidemque, abdicato episcopatu, vixisse traditur. In hujus rei fidem profertur ipsius Gennadii instrumentum, cui subscripserint episcopi duo, Frunimius Legionensis, & Attilanus Zamorensis, successor Siciliæ episcopi, qui

ANN. CHR.
915.

Capuæ monasterii exstruit.

a Sancti Capuani. p. 165. & seq.

XCVII.
Gennadii episcopi testamentum.

Monasteria ab eo exstructa.

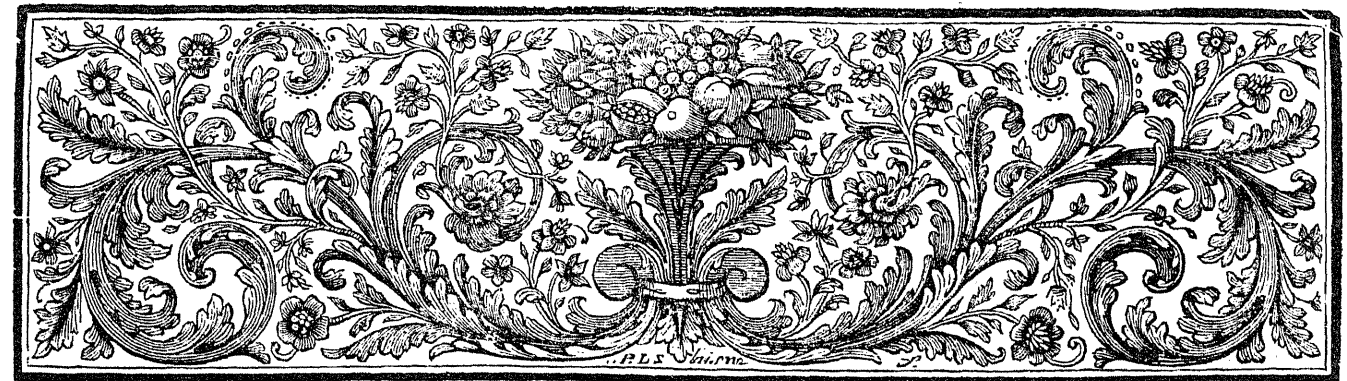
b 27. hoc anni no.

ANN. CHR. 915. XCVIII. Garcia & Ordonii regii donatio facta S. Isidoro. a Tep. tom. 4. script. 23. b ibid. script. 22.

dignitati nuntium remisisse, & in Legionense sanctorum Cosmae & Damiani monasterium secessisse memoratur.

Panc omiseram diploma a Ordonii regis, eo nomine secundi, & conjugis ejus Elvira, indultum monasterio sancti Isidori, quod posteri Dominarum appellarunt, sito in suburbio Legionensi, apud castellum Castrum, alio nomine Donans dictum, inter duo flumina, scilicet Pisorica & Carrionis. Ante annos abhinc quatuor Garcias b Castellae rex, Ordonii praedicti frater, cum uxore sua Miona regina, eidem monasterio, cui tum abbas Obecco praerat, jam ipsius loci ecclesiam cum suis pertinentiis obtulerat, id est confirmaverat, ara DCCCC XLIX. anno regni sui primo. quod post annos quatuor iterum ratum habuit Ordonius secundus, quasi novam donationem faceret. Ejus diploma inscriptum est, Domino Deo & sancto Isidoro, in cujus honore fundatum est monasterium, in loco, qui vocatur Castrum, quod dicitur Donans, juxta flumen Pisorice; sive & cultoribus ecclesiae nostrae, Petro abbati cum omni collegio fratrum in loco sancto vestro degentium, vel cunctorum ibidem adventantium; nos famuli vestri Ordonius Dei gratia rex, & Elvira regina, oramus, ut hanc nostram dignemini suscipere oblationem. Devote offerimus parva atque exigua munuscula sanctis altaribus vestris, ad reparationem ecclesiae vestrae pro luminaribus jugiter accendendis, pro adolendis odoribus sacris, & sacrificiis Deo placabilibus immolandis, pro vita vel vestitu monachorum, qui sub aula nostra morantur, pro susceptione peregrinorum & sustentationibus pauperum. In primis concedimus ipsum locum, in quo basilica vestra sita est, cum omnibus adjacentiis, &c. Facta scriptura testamenti XI. kalendas Martii, ara DCCCC LIII. Subscribunt post regem ac reginam episcopi duo e nostris, Gennadius & Fortunius; dein Recensuindus, Servandus, & Arnulfus abbates, Alexander confessor, id est monachus, ex eorum numero, quos tunc conversos Franci appellabant; postremus omnium Petrus abbas, scilicet sancti Isidori, qui Obecconi successerat. In utroque diplomate monachi secundum regulam beati Benedicti conversari dicuntur.

A N N A L E S
O R D I N I S
S. B E N E D I C T I.

LIBER QUADRAGESIMUS-SECUNDUS.

Ab anno Christi 916. ad annum 927.

UM tranquilla omnia in regno Caroli & pacata viderentur, novi motus interius exorti publicam concordiam perturbarunt. His occasio- nem dedit in primis nimis Haganonis apud regem favor, qui principum & magnatum invidiam accendit. tum Gisilberti Lothariensis comitis superba potentia, qui mortuo Raginero patre, primus contra Carolum rebellavit. denique Rotberti ducis, Odonis quondam regis fratris, nimia audacia, qui non multo post Heriberti Veromandorum comitis societate fretus, regem se contra Carolum extulit. Erat Hagano medii generis, quem rex adeo dilexit, ut eum ceteris praeferret, & fere unum pro consiliario haberet. adeo ut ille, magnatibus procul positus, regio lateri solus haereret, multaque regia fere potestate ageret. Et hinc invidiae fomes. Ad haec post mortem Ragineri Lothariensis, qui partium Caroli fideissimus tutor fuisse, atque hoc anno decepsisse in chronico Saxonico dicitur, Gisilbertus ejus filius a Carolo paternum honorem accepit: sed ille, beneficii immemor, pro abjectione Caroli multa primum molitur. Verum spe sua dejectus, & ad Henricum Saxoniae ducem fugere coactus, cum eum contra Carolum, sed frustra, proritare tentasset, per ipsum Carolo demum reconciliatus, pristinos honores recepit.

Hoc tempore Celsinianense * apud Arvernos monasterium conditum est a Willemo principe & marchione, ut se ipse vocat in litteris, quae de illius monasterii primordiis hoc anno confectae sunt. In his litteris a Willelmo, cognomento Pius, idemque auctor monasterii Cluniacensis, pro remedio animae suae, & animarum patris sui Bernardi, matrisque Ermengardis, necnon Odonis senioris sui, ac fratrum suorum, sororisque suae Adalendis & filiorum ejus, Deo res suas offert, ceditque in jus ecclesiae, quam suis sumptibus in proprio fundo apud Celsinianas edificare coeperat in honorem sanctae Trinitatis, & castissimae Mariae virginis, dilectique discipuli Christi Johannis: quae res sitae sunt apud Arvernos in villa comitatus Brivatensis Carisiaco, vicariae Ucionensis, cum ecclesia sancti Juliani apud Gigniacum * in comitatu Talamitensi *. Data in mense Novembrio, in die Mercor- ris, anno XVIII. domino Karolo rege Francorum sive Aquitaniorum. His litteris sub-

ANN. CHR. 916. I. Novi in Gallia motus.

II. Celsinianense monasterii initia.

* Soucillan- ges. a Diplom. p. 559.

* Gignac. * Talamitensi.

ANN. CHR. 916,

scribunt Willelmus gratia Dei comes, Ingelberga ejus conjux, Aefredus, & Boso, tum Ermoldus episcopus Arvernensis, & Hildebertus itidem episcopus, dein Atto, Sigaudus, & Abbo abbates, Elizeus monachus, & alii cum Rogerio comite. Hoc monasterium, quod alii Celsinas & Celsinicas vocant, principio subiectum fuit, uti hodie quoque, principi abbatiæ Cluniacensi.

III. Balneolensis monasterii privilegia renovata.

Sub initium hujus anni rex Carolus in palatio * Heristalio versabatur, cum privilegia monasterii sancti Stephani Balneolensis, in diocesi Gerundensi, cujus loci abbas tum erat Halfredus, a decessoribus regibus Ludovico atavo, Carolo avo, & Ludovico genitore suo concessa, renovavit. Datum v. idus Aprilis, indictione

a Capitul. no. 2. c. 152. 3. & seq.

III. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante XVIII. largiore vero hereditate indepta v. Actum Heristallo palatio. quod præceptum Gozlinus regis dignitatis notarius ad vicem Herivei archiepiscopi, summique cancellarii recognovit.

I V. S. Walburgis cella.

Ad hunc etiam annum revocanda est origo ecclesiæ sanctæ Walburgis virginis, quæ a Carolo rege, acceptis ejus ex Germania reliquiis, in villa Attiniacensis palatii Dionna exstructa est, non a Carolo Magno, ut Miræus, Marlotus, aliique nonnulli falso opinari sunt. Id patet ex diplomate authentico ipsius, quod ex archivo Compendiensi ^b erimus, in quo rex ait, se divino succensum amore, statuisse ædificare ecclesiã Attiniaco in palatio, in honorem sanctæ Walburgis Christi virginis, cujus reliquias pro tutamento totius regni ex partibus orientalium, id est ex pago Germaniæ Eiltatensi, afferri curaverat. Ad hujus vero ecclesiæ dotem prædia & servos confert variis in locis, maxime in villa Dionna, quæ postmodum a sancta Walburge nomen sortita est. Datum VII. idus Junii, sub iisdem chronicis, ut supra, notis, ejusdemque notarii recognitione. Actum Attiniaco palatio. Post biennium * idem rex novo præcepto decernit, ut eadem capella, in qua

b Diplom. p. 560.

quatuordecim ordinis monastici viros statuit, sit subiecta Compendiensi cœnobio, ea ratione, ut præpositus & decanus Compendii in præfata capella loco constituent præpositum & thesaurarium ex suis, id est ex canonicis, qui tunc Compendiensem basilicam tenebant. Postmodum, cum Attiniacense palatium a suo splendore excidisset, hæc sanctæ Walburgis ecclesia cum suis appendicibus cessit in dotem Constantiæ Philippii primi filiæ, uxori Hugonis Campaniæ comitis, qui hanc cellam Molifmensi cœnobio, a quo pendet etiam nunc, subjecit.

c ibid. p. 249.

V. Diploma pro S. Michaële ad Mosam.

Idem Carolus sub finem hujus anni portionem bonorum, quam Lotharius imperator monachis sancti Michaëlis in pago Virdunensi assignaverat, ad eorum preces regis litteris denuo confirmavit, iussitque, ut nullus abbas, nullave potestas quidquam ex illis rebus minuat vel mutet, vel ex eis præbendas det; sed earum dispositio penes præpositum ejus loci cum consensu fratrum remaneat. Ad hæc quædam prædia eisdem confert. quæ omnia facit, ut monachi pro remedio animæ suæ & conjugis Frideranæ & proliis, & pro totius regni statu Dominum assidue exorare studeant, & abbatem suum, sicut decet, honorificent. Id autem factum est deprecante venerando comite Richuino, atque Erleboldo, necnon & abbate ipsius loci, scilicet Rodulfo, qui sine dubio secularis erat, cujus loco præpositus monachis præerat. Datum v. kalendas Decembris, indictione IIII. anno XXIII. (lege XXIII.) regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante XVIII. (lege XVIII.) largiore vero hereditate indepta v. Actum Theodonis-villa. Idem notarius, qui supra, hoc præceptum recognovit.

S. Apro facta restituo.

Eodem anno Drogo Tulli-Leucorum episcopus in plena synodo decimam ecclesiæ sancti Martini in Mannöhicurte monasterio sancti Apri, instante Segedeo abbate, restitui iussit. Data sub die nonarum Novembrium, anno IIII. regnante Karolo rege in Francia, id est in Lotharii regno, anno vero dominice incarnationis DCCCXVI. indictione IIII. Subscribunt post Drogonem episcopum Rotlandus primicerius, tres archidiaconi, aliique canonici.

VI. Wiborada reclusa. d Nilus lib. 2. ep. 96. c Greg. Tur. lib. 6. c. 6. f lib. 40. n. 44.

Celebre quondam fuit apud veteres monachos, atque adeo apud nostros, reclusorum utriusque sexus institutum. Inter antiquiores censendi sunt Philumenus, cui Nilus ^d senior epistolam scripsit; & Hospitius Niciensis a Gregorio ^e Turo-nensi episcopo laudatus. Primus regulam ejusmodi reclusis præscripsit Grimlaicus presbyter, qui reclusionis modum & formam, qualis sine dubio ante ipsum usitata erat, fusc describit, ut superius ^f vidimus. In monasteriis virorum non modo reclusi erant, sed etiam reclusæ in cellis a monasterio separatis admittebantur. Una ex

ANN. CHR. 916.

antiquioribus occurrit sancta Wibera seu Wiborada, quæ hoc anno prope monasterium sancti Galli reclusa fuit. Hæc ex nobili Suevorum orta genere, ab ineunte ætate pietatem mirifice coluit. Nudipes ad ecclesiam a domo longe remotam progressa solita, mundo muliebri reiecto, labori & silentio vacabat. In victu parsimonia & severitas haud impar. Tempora somni artiora: fessis membris humus cilio strata cubile fuit, saxum pro cervicali. Huic frater erat, Hitto nomine, apud sanctum Gallum in scholis exterioribus institutus. Utrique pia cupido incessit Romanæ urbis voti causa adeundæ. In reditu soror Hittoni auctor fuit, ut sæculo nuntium remitteret, & apud sanctum Gallum monasticen profiteretur. Nec diu post ipsa fratrem secuta est. Forte fama ejus sanctitatis pervenit ad aures Salomonis Constantiensis episcopi & sancti Galli abbatis, qui ad suum monasterium profecturus, eam ad illud iter invitavit. Istuc profecta, tanta loci veneratione capta est, ut se ibidem recludi postulaverit. Erat in vicino monte sancti Georgii oratorium, quod huic reclusioni aptissimum visum est. Sed ne hoc institutum temere arripuisse videretur, quatuor annis se ipsam probavit in cella quadam oratorio adjuncta, ubi abstinentiæ & inediæ, vigiliis & precibus supra fidem se se addixit. Probationis quadriennio exacto, sollempni ritu ab eodem episcopo recluditur, sera cellula ob-signata. Illic ad præscriptum sancti Benedicti regulæ, quam sæpe lectitabat, & ad nutum præpositi sancti Galli vitam deinceps instituit. Ejus exemplo aliæ etiam puellæ idem propositum ibidem secutæ sunt. qualis fuere Rachildis, Kerhildis, aliaque, de quibus in consequentibus acturi sumus.

Eodem tempore nobilissimus adolescens, Udalricus nomine, causa doctrinæ ad sancti Galli monasterium accessit. Erat is ex clarissima & præcelsa Alamannorum prosapia. Pater ejus Hucpaldus, mater Therpiga vocabatur. Præceptor ejus apud sanctum Gallum in grammatica Waningus ipsum ad capeffendum monasticæ vitæ institutum idemdem hortabatur. Idipsum suggerebant alii etiam cœnobitæ, qui nobilissimum juvenem monachum, & post Salomonis decessum regularem abbatem habere cupiebant. Tentatus frequentibus adhortationibus adolescentis animus, inducias ad Deum hac de re consulendum petiit. Wiboradam, quæ tum prophetiæ dono excellere ferebatur, e propinquo consulendam statuit. Post triduanas preces illa respondit: Non ulterius, inquit, fili, animus tibi hac de re fluctuet. Non hic, sed in orientali parte, ubi quidam fluvius duas dirimit provincias, pater spiritualis futurus es, atque episcopali honore donandus; sed multis pressuris & angustiis a paganis & falsis christianis exercitandus, quales nullus decessorum tuorum umquam passus sit, quibus demum optata succedet serenitas. Id oraculi spectabat ad fluvium Lycum, qui Sueviam a Bajoaria discriminat, & præterfluit Augustam-Vindelicorum; ubi Udalricus post octo annos episcopus factus est. Ekkehardus Udalrici apud sanctum Gallum præceptorem vocat Hartmannum, Waningum vitæ sancti Udalrici scriptor. Sed utrumque habere potuit, Waningum scilicet in grammatica, ut hic auctor scribit, Hartmannum in aliis disciplinis.

VII. Udalrici studia apud S. Gallum.

Necdum annus effluerat a coronatione Berengarii imperatoris, cum Berta ejus filia, parthenonis sanctæ Juliæ Brixienfis abbatissa, ab eo facultatem obtinuit ædificandi ^a castelli in quodam prædio monasterii sui, scilicet super ripam Ticini, juxta portum, qui dicitur Sclavaria. Data VIII. kalendas Junii, anno dominice incarnationis DCCCCXVI. domini vero Berengarii serenissimi regis XXIX. imperii autem sui primo, indictione IV. Actum Curtesina. Eadem sunt chronicæ notæ diplomatis ejusdem imperatoris pro ecclesia Cremonensi, a Sigonio ad hunc annum relati. Paulo diversa sunt in ejusdem imperatoris diplomate pro Casæ-aureæ monasterii libertate, dato anno sequenti, Berengarii regis anno XXVIII. imperii secundo, indictione quinta.

VIII. Berengarii diploma pro S. Julia Brixienfi. a Bullar. Casen. 10. 2. p. 40.

Postero anno, qui est nongentesimus decimus-septimus, Friderunam reginam, Caroli regis conjugem, & quidem quarto idus Februarii e vita migrasse intelligimus ex regio præcepto ^b ejusdem Caroli pro ecclesia Compendiensi, quo Pontigonis villæ regis donationem, eidem ecclesiæ a Frideruna regina factam, confirmat, prout ipsa imminente die sue mortis flagitaverat, ita ut frater ejus Bovo Catalaunensis antistes ecclesiæ jure beneficiario, dum viveret, retineret ad exsolvendum unoquoque anno argenti libram unam in die anniversarii ejusdem Friderunæ, quæ est

ANN. CHR. 917. I X. Friderunæ reginæ obitus & donationes. b Diplom. p. 562.

ANN. CHR.
917.

cum hymnis ac psalmis, & congrua eis refectio ipso die præparetur. Datum VII. kalendas Augusti, indictione v. anno xxv. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante xx. largiori vero hereditate indepta VI. Actum Aquisgrani palatio. quæ indictio huic anno convenit, non sequenti, quo Labbeus Friderunæ obitum reponit. In fine diplomatis rex eandem legem seu multam contra donationis hujus violatores renovat, quam Pippinus rex atavus suus in monasterio Promis, seu Lauduni in puellarum loco, id est in parthenone sancti Johannis-Baptista; atque abavus suus Carolus in Aquisgrani palatio; necnon Carolus ejus avus in Compendiensi cœnobio statuerant; atque insuper diras iis imprecatur; itidemque in alio præcepto^a pro instauratione abbatiæ Compendiensi ecclesiæ concessit in ipso Aquisgrani palatio: ubi etiam præcepta combusta & donationes eidem ecclesiæ factas renovavit: quibus in litteris canonici ejus loci canobite Compendienses appellantur.

^a ibid. p. 560. & seqq.X.
Corbiniacum
Remigianis
datur.
^b Marlot
p. 534.

Quod modo dicebamus de tempore Friderunæ reginæ obitus, confirmatur ex litteris^b ejusdem Caroli, quibus significat, quod Friderunna quondam regina, conjunx sua carissima, pro omnipotentis Dei amore, sanctique Remigii Francorum apostoli veneratione, ante cujus sacratissimum pignus benedictione olei & consecratione in reginam fuit delibuta, dederit monachis eo loci Deo strenue militantibus, ex dotē regalis sui connubii, Corbiniacum in pago Laudunensi, excepta cellula sancti Petri, ubi corpus confessoris Christi Marculfi quiescit, quam cellulam rex ipse sub annuo censu decem solidorum pro vitæ suæ tempore sibi retinuit; insuper contulerit ecclesiam in Craonna, quam Ernusto ejusdem reginæ nepoti in vita sua reliquit, ea lege, ut singulis annis illius depositionis die solvat ad mensam fratrum libram unam argenti. Actum VI. kalendas Martii in monasterio sancti Remigii, ubi Friderunna regina sepulta est, & quidem subtus majus candelabrum, ut domesticæ memoriæ docent. Ibidem rex versabatur^c quinto-decimo kalendas Martias, cum res quasdam, consistentes in comitatu Porcensi, quæ sancto Remigio injuste ablatae fuerant, eidem restitui jussit, ea conditione, ut singulis annis, anniversaria inunctionis suæ die, quæ est v. kalendas Februarii, plenaria refectio pro rei memoria fratribus tribuatur: qui pro conjuge sua carissima pia recordationis Friderunna, necnon infantibus suis, regia prole, Dei clementiam assidue exorent. Id factum est, ut jam dixi, in monasterio sancti Remigii xv. kalendas Martii, sub iisdem, ut supra, indictione & anno. Ex hoc loco rex Aquisgranum adiit, si verum est id, quod ad hunc annum legimus in chronico Saxonico, scilicet Carolum, imminente paschali sollempnitate in Aquisgrani palatium se recepisse, eoque ex tota Gallia confluisse principes & magnates, in his Ruotpertum seu Rotbertum ducem; immo etiam Heinricum ex Saxonia: qui omnes per quatuor dies ante fores regii cubiculi, ubi rex cum solo Haganone residebat, egressum regis præstolantes, nullum ab eo responsum habere potuerint. Quare Heinricum indignandum, inconsulto rege, discessisse; sed ab eo revocatum per Heriveum metropolitani Remensem cum multo demum honore admissum fuisse in regis gratiam & familiaritatem.

XI.
Latiniacum
S. Dionysio.

Observatu dignum est aliud ejusdem regis præceptum, quo villam Latiniacum, sitam in comitatu Meldensi super fluvium Maternam, cognomine Siccum, ad discrimen alterius Latiniaci pagi Parisiensis, quam villam olim Dagobertus sancto Dionysio donaverat, eidem^d restituit, uti postulaverat Rotbertus comes ejus loci abbas, una cum prioribus ac senioribus loci monachis: ea ratione, ut in die natiuitatis suæ, qua est missa seu festo sancti Lamberti, (nempe quinto-decimo kalendas Octobris;) & in die unctionis suæ, quæ est octavis sanctæ Agnetis virginis, memoria ipsius in monachorum refectio fiat; & memoria obitus uxoris suæ Frederunæ per annos singulos fiat. Ad hæc ut, quamdiu vixerit, septem psalmos decantent pro salute sua, atque Rotberti abbatis, quem non semel consanguineum suum vocat. Datum v. kalendas Junii, indictione v. anno xxv. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante xx. largiore vero hereditate indepta VI. Actum Attiniaco palatio. Gauzlinus notarius ad vicem Herivei archiepiscopi, summique cancellarii recognovit hoc præceptum, cujus authenticum in archivo Dionysiano asservatur. Hinc conciliatur auctoritas donationi prædicti Latiniaci, S. Dionysio a Dagoberto factæ, quam nonnulli temere nuper impugnare ausi sunt. qua de re in Supplemento^e librorum de re diplomatica actum est.

^e Supplem.
cap. 5. n. 3.

Non ultra hunc annum differri potest origo Dolensis * apud Bituriges monasterii, quod Ebbo comes una cum uxore sua Hildegarde construxit. In primariis ejus cœnobii litteris, quas Besliq & Labbeus^a retulerunt, Ebbo Dolensis castri dominus res juris sui tradit beatissimæ Dei genitrici Mariæ, & sanctis apostolis Petro & Paulo, hoc est in villa territorii Bituricensis, Dolis nomine, in vicaria Brivenfi, unam capellam in honore sancti Germani, & alteram sanctæ Mariæ super Andram * seu Angerem fluvium, aliaque permulta. quæ omnia donat pro anima senioris sui Willelmi principis, cognomento Pii, qui adhuc vivebat, hisque litteris subscripsit, ea conditione, ut in Dolis monasterium regulare construat in honorem beatæ Mariæ semper virginis, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli; ibique monachi juxta regulam sancti Benedicti viventes congregentur; sintque ipsi monachi cum omnibus rebus prædictis sub potestate & dominatione Bernonis abbatis; post cujus decessum iidem monachi habeant potestatem eligendi ex regula abbatibus quemcumque sui ordinis eligere voluerint; per singula vero quinquennia Romanæ ecclesiæ quinque solidos persolvant ad demerendam Romani pontificis defensionem. His litteris subscribunt post conditores Willelmus comes, Gerontius sanctæ Bituricensis ecclesiæ archiepiscopus, Turpius Lemovicensis, & Arnoldus Arvernenfis episcopi, item Hildebertus episcopus, & alii. Data per manus Gerlammii diaconi ad vicem cancellarii, jussu Willelmi principis, IV. nonas Septembris, anno xx. regnante Karolo rege. Ex his intelligitur, Dolense monasterium, quod Burgidolense * posterii appellarunt, non abbatiæ Cluniacensi subiectum, unitumve fuisse, sed commissum Bernoni abbati: quo mortuo, libera fuit eligendi pro libito abbatibus facultas, quemcumque sui ordinis Dolenses voluissent.

Idem Ebbo auctor fuit vicini sancti Gildasii monasterii, quod hac occasione conditum^b tradunt. Fervente, aut potius furente Nortmannica rabie, Daocius, Reuvifii seu Ruyensis in Armorica monasterii abbas, cum suis monachis fugiens, beatissimi Gildasii primi abbatis ac patroni sui, aliorumque sanctorum reliquias in Bituricensem pagum secum asportavit. Tunc in Dolensi castro degebat nobilissimus princeps Ebbo, cui Daocius abbas calamitatis suæ angustias exposuit. Ille vero abbatibus oratione permotus, locum ei pro tempore habitandum concessit in quodam nemusculo, quod e regione castri Dolensis versus occidentalem plagam situm erat, eo scilicet in loco, ubi antiquitus ecclesia in honorem beatæ Mariæ condita fuerat; & juxta eam duo eremitoria, quæ tunc habitatoribus destituta erant. Verum in insula, quæ dictæ ecclesiæ a septentrionali parte adhaerebat, aliud monasterium in honorem sancti Salvatoris ædificare cœpit, quod moriens Radulfo filio suo, Gerontio archiepiscopo, & Launo tum archidiacono, postea Gerontii successoris, perficiendum curavit, in quo sancti Gildasii, aliorumque sanctorum reliquias reposuit, sibi que castrum, quod Radulfi ab auctore dictum est, ædificavit. Dolense Romano pontifici, sancti Salvatoris monasterium Bituricensi ecclesiæ subiectum fuit. In libello de vita sancti Gildasii Dajocus abbas, is qui Daocius aliis appellatur, sub altare Ruyensis ecclesiæ octo ex majoribus sancti Gildasii ossibus recondidisse traditur, quæ tempore suo reperta fuisse auctor ille tradit: cetera vero cum reliquiis sancti Paterni Venetensis & aliorum sanctorum, cum libris & ornamentis secum transtulisse, nimirum in pagum Bituricensem, ubi cum suis in sancti Salvatoris monasterio confedit. Dolensibus Willelmus comes cum uxore sua Ingelberga res suas in villa Masnilio^c donavit.

Inter monachos, qui primi Dolense monasterium incoluere, unus fuit Gauzlinus nomine, de quo visum quoddam retulit sanctus^d Odo, quod post ipsum referre non pigebit. Hic mortuus in feretro cum blavinea cuculla compositus fuisse dicitur. Eum vero Guido Sollempniacensis monachus conspiceret sibi visus est ante quemdam abbatem (sanctus Benedictus is erat) veneranda canicie prostratum, sed ab eo rejectum propter blavineam cucullam, qua indutus erat, nec eum agnoscere volentem, quousque regularem vestem acciperet. quare ille pudefactus & tremens ad Guidonem cucurrit, ut aliam sibi daret. Quo ex loco id saltem colligimus, ejusmodi blavineas cucullas a quibusdam tunc solutioribus monachis gestatas fuisse, sed a religiosioribus, ut par erat, improbatas. Hoc ipsum exemplum fuisse retulit Johannes initio libri tertii de vita sancti Odonis. Floruit sub finem sæculi undecimi in Dolensi monasterio Herveus monachus, in litteris sacris maxime eru-

Y y iij

ANN. CHR.

917.

XII.

Dolensis

monasterii

initia.

* Deols.

a Miscell.

p. 505.

* L'Indre.

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

* Bourg-Dieu.

c

XIII.

S. Gildasii

cœnobium

conditum.

b Patriarch.

Bitur. c. 52.

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

c

ANN. CHR.
917.a *Bibl. 70. 2.*
p. 740. & seq.Navenfes
abbates.X V.
Figiacenfes
& Conchenfes
abbates.b *lib. 35.*
n. 27.c *Buluz.*
Miscell. 10. 2.
p. 299.X VI.
Crassa facta
donatio.
d *lib. 41.*
n. 14.

* sic.

XVII.
Fuldenses
abbates.
c *Brouver.*
p. 283.

ditus, ut ejus in Paulum, aliosque libros commentarii probant. Verum, ut se habent rerum humanarum vices, utrumque monasterium, Dolense scilicet ac sancti Salvatoris, anno M DC XXIII. destructum est, petente serenissimo principe Condæo Henrico Borbonio, qui eorum loco duo canonicorum collegia instituit, unum intra palatium Castri-Radulfi, alterum Dolis. Exstat apud Labbeum^a index abbatum & toparcharum Dolensium & Castri-Radulfi.

Ad hunc annum, Caroli vicesimum, pervenit Macbertus Navenfis ad sanctum Sulpicium abbas, cujus tempore Gaufridus Bituricensis vicecomes Navenfi monasterio quædam largitus est in villa pagi Bituricensis Colongiaco, *anno xx. regnante Karolo rege, mense Februario*. Macberti successores fuere Humbertus sub Rodulfo rege, Regimundus anno septimo Ludovici Transmarini, Ebrardus tempore Lotharii regis, sub quo Herbertus abbas eidem loco præesse cœpit.

Ad hoc fere tempus superstes fuit Geraldus Fiacensis seu Figiacensis abbas, qui *Caroli stulti regis temporibus* in construendis ædificiis & in amplificando loci honore ac censu strenuissimus fuisse, & Conchensem abbatiam^b simul tenuisse dicitur. Ejus tempore floruit Figiaci Hugo^c monachus & hortulanus, gravi abstinentia & labore corpus suum domare solitus. Hunc Geraldus Conchas, qui locus situ asperrimus & artissimus erat, direxit, ibique priorem esse jussit. Forte Geraldus ipse hujus loci monachos invisit, contigitque famulos ejus a domesticis ministris Conchenfium post mutuas rixas vapulasse. quæ res sic abbatis animum offendit, ut affirmaret, se numquam amplius eum locum visurum. Frustra iram ejus mitigare tentavit prior, pœnam de reis ejus voluntati & arbitrio committens. Unum ille ad hæc reddidit, stultum esse, qui Fiacum habens, locum utique amœnissimum, Concharum valles ingratas & inhospita tecta requireret. Hac usi occasione Conchenfes, Figiacensium jugum excutere statuunt, & Hugonem priorem loco abbatis deinceps habere cœperunt. Geraldo mortuo & Figiaci sepulto, Figiacenses domnum Caltonem, monachum probissimum, elegere, qui a Benedicto papa Romæ benedictus dicitur. At parum veri simile est, Geraldum, qui a tempore Caroli Calvi Adalardo successisse fertur, pervenisse ad pontificatum Benedicti quinti, qui anno DCCCC LXIV. electus est, nam quo minus id de Benedicto quarto intelligamus, verat Raimundi Auriliacensis abbatis præfectura, cujus Calto Figiacensis æqualis fuit.

Paullo ante hoc tempus Witizæ^d Crassæ abbati successerat Suniarius abbas, quo præfidente Aldena quædam nobilis femina quemdam alodem in villa comitatus Carcassensis Bulmado ad vitam filio suo Amelio tradit, eo pacto, ut *per unumquemque annum sicinas donare faciat ad domum sanctæ Mariæ monasterii Urbionensis, quod vocatur Crassa, & ad Suniarium abbatem & ad monachos, qui ibidem Deo deserviunt, inter panem & vinum modium unum. Facta carta donationis ista III. kalendas Julii, anno xx. regnante Karolo rege post obitum Odonis regis*. Eodem Suniario abbate superstite, Geronimus quidam eidem loco dat alodem suum apud Pradellas in valle Equitania ejusdem comitatus, ad luminaria ecclesiæ, pro anima cum sua, tum fratris sui Livolani presbyteri, reservato sibi usu-fructu, ea lege, ut singulis annis persolvat ad domum sanctæ Mariæ *inter avona* & vinum sextarios XII. Facta donatio VIII. idus Julii, anno xv. regnante Ludovico rege*. Idem abbas Suniarius pervenit saltem ad annum secundum Lotharii regis.

In Fuldensi monasterio Helmfrido abbati jam successerat Haicho, testante Johannis decimi diplomate, quo eidem Haichoni eximiam immunitatem^e de vetito feminarum in monasterium, adeoque in ecclesiam ingressu, de summa sacra soli libertate, de verbi divini semente, uti poposcerat, indulget in hæc verba: *Tibi-que, fili dilecte Haicho, quia te bene eruditum & eloquentem virum esse novimus, verbum Dei predicare auctoritate sancti Petri, & concedimus, & precipimus &c. Datum XIII. kalendas Junii, per manum Stephani secundicerii sanctæ sedis apostolicæ, anno, Deo propitio, pontificatus domni Johannis summi pontificis & universalis decimi pape in sacratissima sede beati Petri apostoli quarto, imperante domino piissimo augusto Berengario, a Deo coronato magno imperatore anno secundo, & patriciatu (lege consularis) anno secundo, indictione v.* Ex quo intelligitur, Johannem decimum anno ejus sæculi quarto-decimo ineunte sedere cœpisse, non duodecimo, ut Baronio visum est. Plura inferius de Haichone, qui ad annos circiter octo præfecturam retinuit.

ANN. CHR.
918.X VIII.
Gerardi Bronienfis monastica professio.* *Staves.*
* *la Sambre.*
* *de Lomage.** *Deuil.*X IX.
Caroli duo diplomata pro S. Germano.

ANNO insequenti, qui nongentesimus octavus-decimus erat, Gerardus Bronienfis monachum induit in cœnobio Dionysiano apud Parisios, cujus abbatiam Rotbertus comes, uti & Germanensem obtinebat. Gerardus nobili genere, patre Stantio seu Stantione, qui ex prosapia Haganonis Austrasiorum ducis fuisse dicitur; matre Plectrude, Stephani Tungrensis episcopi sorore, sub finem sæculi noni in lucem editus est in loco, quem Stablecellas^{*} vocant, sito inter Mosam & Sabim^{*}, haud procul a Bronio, in pago Lomacensi^{*} seu Lomenfi, qui Fossas, Gemblacum, Bronium, Calvimontem, Cuvinium, haud modicam recentioris comitatus Namucensis partem, complectebatur. Hunc pagum tum regebat Berengarius comes, sub quo Gerardus militasse traditur. Hic cum pietate ac religione præcelleret, cælius admonitus est, ut ex oratorio, quod Pippinus princeps, Heristallensis dicitur, Bronii extruxerat, & a sancto Landeberto episcopo consecrari curaverat, basilicam conderet, eamque in honorem sancti Eugenii martyris dedicaret. Absoluta fabrica, cum anceps animi esset, quo pacto sancti Eugenii reliquias ad ejus dedicationem posset comparare; opportuna ejus rei se se obtulit occasio. Erant Berengario Lomacensi comiti negotia tractanda cum Rotberto, præpotente Parisiorum comite, qui abbatiam sancti Dionysii, ut mox diximus, occupabat. Missus ad id negotii tractandum Gerardus, cum ad Dionysianum opidum jam inclinante die divertisset, ipse, qua erat pietate, ad basilicam sancti Dionysii martyris precandi causa accedit. Tunc agebantur vespertinae preces, in quibus sancti Eugenii de more commemoratio facta est, cujus corpus illic haberi ignorabat. Post vespertinum officium, quis sit ille sanctus Eugenius, percontanti responderunt monachi, Toletanum episcopum esse, & sancti Dionysii socium & collegam, qui in Gallias reversus, apud Diogilum^{*} proximum vicum glorioso certamine pro Christo mortem oppetierit. Tum vero ille hujus sancti martyris reliquias petit. At monachi rem difficilem esse causantur. quippe sanctum in dies coruscare miraculis, & pro patrono ac defensore ab incolis haberi. Si tamen in sua ipsorum basilica monachorum coctui nomen dare voluerit, facilius ejus desiderium posse perfici. His ille mature expensis, consulto prius Stephano Tungrensi episcopo, sæculum deferere statuit, expletaque legatione, ad Dionysianos reversus, eorum numero adscriptus est, collatis monasterio prædiis, quæ in Lothariensi regione possidebat. Mox ille, inertiam perosus, piis se operibus exercere, litteras, quas ignorabat, addiscere, sacris lectionibus, labori & precibus se totum dare, adeo ut seniores non modo pietate, sed etiam doctrina assequeretur. Hinc a loci præposito seu decano compulsus est anno a conversione secundo, ut in acolythorum numerum allegeretur a Theodulfo Parisiorum episcopo, qui eum anno subsequenti subdiaconum ordinavit. Anno quarto a Fulrado Theodulfi successore promotus ad diaconatum; anno tandem nono ab Adelhelmo, qui Fulradum proxime subsecutus est, sacerdotio initiatur. In illa apud sanctum Dionysium decenni commoratione Gerardus conceptum de condendo Bronii monasterio nequaquam abjecit. Principio, consentiente patre suo Stantione cum Widone fratre, quædam res, quas apud Romerias possidebat, confert ad ecclesiam Bronii super fluviolum *Bornom* siti, ubi monasterium extruere, ac Deo militare constituerat. Actum in ipsa villa Bronio, anno Domini DCCCC XVIII. Caroli excellentissimi regis octavo. Id factum videtur paullo ante, quam ad sancti Dionysii monasterium futurus monachus reverteretur. Non tamen id consilii executus est ante decennium, quo tempore mansit apud Dionysianos.

Cum in Neustria grassarentur Nortmanni, monachi Crucis sancti Audoëni, corpus sancti Leutfredi abbatis & patroni sui cum reliquiis sancti Audoëni episcopi, & beati Agofredi monachi Parisios attulere, & in Pratenfi sancti Germani basilica reponere, ubi illi etiam in Pratenfium societatem & consortium admissi sunt. Hujus rei causa Rotbertus marchio seu comes Parisiorum & abbas sancti Germani, una cum comite Hariberto, & Abbone episcopo Sueffionensi, Carolum regem interpellavit, ut pro veneratione sanctorum cinerum, Audoëni scilicet archiepiscopi, necnon beatorum confessorum Leutfredi, fratrisque ejus Agofredi, concederet abbatiam, quæ nuncupatur *Crux-sancti-Audoëni*, monachis prælibati confessoris Germani: quatenus abhinc & deinceps prædictorum membra sanctorum, diu officio divino carentium, ab iisdem cœnobitis reverenter susciperentur, cultuque divino secus beatos artus Germani collocata honorarentur. quorum petitionibus rex annuens, donat, subjicitque illam

abbatiam, cujus caput est in *Madriacensi pago super flumen Autura, sancto Germano, ejusque monachis ad eorum jugiter mensam, præter partem ipsius abbatia, quam annuimus, ait, Nortmannis Sequanensibus, videlicet Rolloni, suisque comitibus pro tutela regni. quæ omnia rex facit ea lege, ut singulis annis IIII. idus Februarii anniversarium dilectæ suæ conjugis Friderunæ, cum vigiliis, missarumque oblationibus frequentent, & diem suæ unctionis v. kalendas Februarii in sollemnitate sanctæ Agnetis cum summa refectioe celebrent, quæ dies post ipsius obitum in diem suæ mortis convertatur. Datum II. idus Maii, indictione VI. anno XXVI. regnante Karolo gloriosissimo rege, redintegrante XXI. largiore vero hereditate indepta VI. Actum Compendio palatio. Eodem Rotberto interpellante, idem princeps sub iisdem chronicis notis, monachis sancti Germani villam in pago Parisiensi, Surisnas * nuncupatam, in Pinciacensi Boalsam, in Mellento mansos quinque, apud Crisparias mansos duos, & in pago Vilcastino villam, quæ vocatur Siria-fontana, cum capella de Longueffio-villa; eisdem insuper confirmans villam Tiverniacum in pago Belyacensi, eo pacto, ut jam dictum Friderunæ reginæ anniversarium IV. idus Februarii, & sollemnitatem sanctæ Agnetis rite celebrarent. Non multo post Crucis-sancti-Audoeni monachi, pace cum Nortmannis composita, amore patriæ ducti, ad proprias sedes remigrarunt, accepto altero brachio sancti Leutfredi, cujus reliquum corpus Germanenses retinuerunt.*

X X.
Betto episcopus
Autifiodorensis obit.

Necdum tres annos in Autifiodorensi episcopatu Betto seu Berto episcopus expleverat, necdum ædes episcopales perfecerat incendio consumtas, cum lateris dolore correptus, in catholica fidei confessione spiritum Deo reddidit sexto kalendas Martii, sepultusque est in crypta basilicæ sancti Germani cum plerisque sanctis antecessoribus suis. Tempus ejus obitus diserte expriment breves annales sanctæ Columbae, ubi olim monachus & præpositus fuerat. Anno DCCCC XVIII. vj. kalendas Martii, obiit Berto monachus & episcopus. In necrologio Autifiodorensi ad prædictum diem laudatur dominus Betto episcopus, qui fratribus, id est canonicis, Vendosam ecclesiam, & Rontonnacum villam, & in Carboiaco mansum unum, ad exhibendam refectioem & commune obsequium dedisse perhibetur. In deteetione ejus corporis, quæ anno M DC XXXVI. ab illustrissimo Dominico Seguerio facta est, Bettonis corpus prope sancti Abbonis episcopi tumulum inventum fuit, consimili obvolutum cuculla, qua sancti Abbonis corpus, cilicio aspero subtus indutum, cum hac inscriptione: *Hic requiescit sanctæ recordationis episcopus Betto.* qui tamen nullo publico cultu honoratur.

X X I.
Gualdricus
succedit.

Huic successit in episcopatu non imparis sanctimonix Gualdricus seu Waldricus, abbas suburbani cœnobii sancti Germani, quo in loco parentes ejus, Gualdricus & Hemmena, Autifiodorensis pagi indigenæ profapia inclyti, eum a puero monachum consecraverant. Illic litterarum scientia eruditus, ita sensim in virtutibus profecit, ut archimandrita ejus loci fieri meruerit. quo in munere mediam tenuit viam, ut nec nimium facilem, nec nimium difficilem & austerum se præberet. Inerat ei prudentia in rebus agendis, sagacitas & eloquentia haud vulgaris. Quapropter post obitum Bettonis ab universo clero & populo dignus est judicatus, qui in ejus locum substitueretur, & quidem cum Richardi principis assensu. Præclara sunt quæ ad domus Dei decorem vel fecit, vel perfecit, quæ omnia singillatim liber ^a de gestis episcoporum commemorat. Romam profectus, reliquias sancti Laurentii martyris ac sanctæ Eugenix a Johanne papa impetravit, quas partim in cathedrali sancti Stephani ecclesia, partim in basilica sancti Germani reposuit; quasdam etiam Varciaei in basilica sanctæ Dei-genitricis, quæ frequenti fidelium concursu illic honorabatur. Ad hæc in cœnobio Saxiacensi *aulam* seu ecclesiam sancti Baudelii, a Nortmannis combustam, & postea lapsam, restituit, ac muneribus exornavit, atque ejus loci monachis penuria laborantibus congrua subsidia contulit. Insuper instituit, ut omnes sui episcopatus dicecesani sacerdotes cum suis parochianis per dies festivos pentecostes ad principem sancti Stephani ecclesiam sollemni ritu procederent, lustratisque in gyro cunctis abbatibus, verbi divini pabulo ab archidiacono refecti, & episcopali benedictione muniti, ad propria reverterentur. Denique quotidie post missas multis collectis pauperibus cum psalmodiarum modulatione panem & vinum ipse distribuebat, hancque annonam in quadragesima augebat, vestes cum lautiori convivio in cœna Domini exhibere solitus.

In

In Divionenfi sancti Benigni cœnobio Godradus abbas, annis septem in pastoralis regimine feliciter expletis, ad Christum migravit. Hunc excepit Gozuinus: cui post biennium defuncto successit Panto ad quatuor annos, mortuus pridie kalendas Octobris, successorem sortitus Suavum abbatem: cujus tempore Warnerius Lingonum antistes in basilica sancti Benigni, uti vivens postulaverat, sepultus est ante altare sancti Benigni: cui pratum quoddam in villa Aziriaco ad anniversarium suum celebrandum legavit, eo pacto, ut fratribus ea die refectio congrua exhiberetur ab abbate, vel ab eo, cui ejus loci *obediencia* seu cura commissa erat. Ceterum in Warnerii episcopi locum subrogatus est Gotzelinus, anno Christi nongentesimo vicesimo-seculo, ut Vignerius censet. In vulgato chronico sancti Benigni id contigisse dicitur *anno decimo regni Roberti*, sed manifesto errore, etiam ex mente ipsius chronographi, qui Robertum in campis Sueffionis ait obiisse, *postquam uno regnavit anno.* Verum cum Vigneriano calculo vix potest conciliari chronographus, ubi ait, Warnerium apud sanctum Benignum se humari petiisse, *vocato Suavo abbate*, qui proinde jam abbas tum fuisset prædicto anno nongentesimo vicesimo-seculo, quo Vignerius Warnerii obitum collocat, nec sane absque legitimo fundamento, etiam ex mente chronographi, qui Gotzelini electionem ponit superstitite Roberto, qui prædicto anno cæsus est. Sed relinquamus has tricas.

Willelmum Arvernorum comitem, cognomento Pium, hoc anno, id est nongentesimo decimo-octavo, aut insequenti decessisse colligitur ex variis & indubitatis illius ævi monumentis. In vivis adhuc supererat anno post obitum Odonis vicesimo, mense Januario, quo subscriptæ litteris Ingelbergæ conjugis suæ, Cluniacensi monasterio ac Bernoni abbati conferentis in pago Lugdunensi villam & fiscum, cui *Romanis* vocabulum est, cum ecclesia sancti Martini, *pro anima* Willelmi comitis mariti sui & Ludovici fratris sui, cognomento Orbi, quo anno & mense hanc donationem ratam habent eleemosynarii, ceu actores testamenti ipsius Ingelbergæ, *Willelmus videlicet comes vir ejus, & Rotgerius comes*, alique. Immo Willelmus adhuc in vivis erat quarto nonas Septembris ipsius anni Caroli vicesimi, quando Ebbonis & Hildegardis litteris pro constructione Dolensis monasterii subscripsit. Atque Willelmi obitus contigit *pridie nonas Julii*, ut ex variis necrologiis constat, atque adeo nondum obierat toto anno vicesimo Caroli regis, siquidem mense Septembris ejus anni adhuc superstes erat. Corrigendus itaque videtur annus in charta Brivatenfi apud Labbeum ^a, in qua Willelmus comes, *successor Willelmi majoris*, rector ejus loci esse dicitur *anno xx. regnante Karolo rege Francorum & Aquitanorum.* ubi forte annus XXI. legendus est. Attamen in optimæ notæ chronico Masciacensi ^b apud eundem Labbeum *Guillelmus famosus dux Aquitanorum, & conjux ejus Ingelberga finem vivendi fecisse* dicuntur anno insequenti nongentesimo decimo-nono, quo anno urbs Biturix a Guillelmo ejus nepote ac successore intercepta legitur. Ex quibus patet falli eos, qui Willelmi Pii obitum differunt in annum ejus sæculi vicesimum-septimum, ad quem nequidem Willelmus ejus nepos ac successor pervenit, mortuus anno præcedente, ex eodem chronico Masciacensi. Hæc digressio debetur viro illustri, de ordine sancti Benedicti optime merito, quippe qui tria ejus instituta monasteria condidit, Cluniacense, Celsinianense, & Magencia-cense.

Monasterio sancti Johannis de castro Malafti, seu Montis-olivi in pago Carcafontensi, Adarionfus seu Arifonfus Erisonfusve abbas præerat ab anno Caroli regis decimo-septimo, quo Benedictus quidam alodem villæ Albæ eidem monasterio cessit. Hoc vero anno, Caroli regis vicesimo-primo villam, Fedosi adversus Bernardum vicarium cœnobio suo vindicavit in placito Arifonensi, cui judices Romani, Gotthi, & Salici intererant, præsidente Aridemando seu Armando episcopo Tolosano, cum viro venerabili Bernardo, misso advocato Raimundi comitis Tolosæ civitatis & marchionis, ex consensu Odonis genitoris sui. In hoc placito ex parte Romanorum, id est Gallorum, qui jure Romano utebantur, assessores erant. Donadeus, Bellus, & Amelius monachi cum aliis; Eudegarius; alique ex parte Gotthorum; Oliba vero, ejusque socii ex parte Salicorum. In horum omnium præsentia Arifonfus abbas contra Adalbertum *mandatarium* seu actorem Bernardi vicarii protulit pro suo jure decretum Olibani comitis & Fredarii vicecomitis, & præceptum regis auctoritatis, quod Ugbertus abbas ab Odone rege obtinuerat;

Annal. Bened. Tom. III.

Z z

ANN. CHR.
918.
X X I I.
S. Benigni
abbates.

X X I I I.
Willelmi Pii
obitus.

a Miscell. p.
515.
b Bibl. ro. a.
p. 733.

X X I V.
Placitum pro
cœnobio Mon-
tis-olivi.

ANN. CHR. 918. item aliud Rainulfo abbati a Carolo rege concessum; necnon litteras Johannis papæ, ex quibus constabat, hanc villam nihil obsequii, aut servitii quidquam debere. quibus auditis, sententia secundum Erifonsum abbatem dicta est. Actum in castro Aufona XVI. kalendas Julii, anno XXI. regni Caroli regis. Idem abbas anno XXV. ejusdem regis quamdam commutationem fecit cum prædicto Armando episcopo Tolosano. Plura de eo inferius.

XXV. Ratbodi Trajectensis episcopi mors. Hoc circiter anno Ratbodus, Trajecti ad Rhenum antistes, fato functus est tertio kalendas Decembris. Triennio ante obitum, dum missam celebraret, Baldricum egregium juvenem, filium Rixfridi comitis, successorem præsignavit duobus presbyteris cœnobii Embricensis, Eliolfo & Rotguito. Ad mortem a beatissima virgine Maria, quæ se ei cum beatis Thecla & Agnete conspicuam dedit, animatus in vico Trenta, qui Groningam inter & Coëvardam medius est, febre correptus, apud Otmarum haud longe a Benthemio ad cælestem vitam migravit, gaudenti similis, idemtidem reperens quamdam antiphonam ex illo officio, quod in honorem sancti Martini composuerat. Corpus ejus Daventriam delatum, ibidem honorifice humatum est, ubi paullo ante, excisa urbe Trajecto, sedem episcopalem instituerat. Virum *veraciter sanctum* Joannes Beka, aliique appellant. Is, præter hymnos & officium de sancto Martino, libellum scripsit de vita & meritis beatæ Amalbergæ virginis, cum aliquot poematis & brevi chronico, in quo Folconis Remorum pontificis & Zuenteboldi regis necem anno nongentesimo consignat: ac non multis ante diebus se *inter famulos Trajectensis ecclesiæ*, id est episcopos, adscriptum fuisse dicit. Ejus in arte poetica peritiam ostendit *epitaphium* seu epigramma, quod *de viatico Christi*, forte in extremo morbo, composuit in hunc modum.

Esuries te, Christe Deus, sitis atque videndi

Fam modo carnales me vetat esse * dapes.

Da mihi te vesci, te potum haurire salutis:

Unicus ignota tu cibus esto via.

Et quem longa fames errantem ambesit in orbe,

Hunc satia vultu, Patris imago, tuo.

* id est edere.

XXVI. Monasterium ad Danubium, * Munchesmunster. Sub id temporis direptum ac vastatum traditur vetus illud cœnobium, quod in dicecesi Ratisponensi ad Danubium a Tassilone conditum fertur, Monasterium * vulgo appellatum. Hujus vastationis auctorem aiunt Arnolfum Bajoariorum ducem, quem ob destructionem multorum monasteriorum, quæ in beneficia laicis dedit, calitus punitum fuisse tradit vitæ sancti Udalrici scriptor. Hinc *Malus* a posteris appellatus. Existit in prædicto monasterio, inquit Hundius ^a, liber antiquissimus, in membranis compactus, in quo descriptæ sunt vitæ Sanctorum, a Paschasio e græca lingua in Romanam translata; item Hilarion divi Hieronymi adeo antiquis litteris, ut lectori repuerascendum (sic boni illi viri in ejusmodi scripturis periti erant) & ad prima elementa redeundum sit. In fine hæc verba leguntur: *Hic liber fuit inchoatus in Hunia, in exercitu, anno Domini DCCCC XVIII. iij. nonas Junii, & perfinitus apud sanctum Florianum pridie idus Septembris, in hebdomada quinta-decima.* Vastatum, quocumque id contigerit modo, monasterium, ad pauculos dein clericos devolutum est: donec a sancto Ottone Bambergensi episcopo instauratum fuit, anno scilicet supra millesimum centesimo tricesimo-primo.

Hirfaugie abbas. Trithemius hoc anno reponit obitum Harderadi Hirfaugie abbatis, qui senio confectus, beato sine vitam consummasse dicitur mense Augusto, die festo sancti Laurentii, anno regiminis sui vicesimo-octavo. Sub eo floruit Adalbero monachus, Luthelmi discipulus, vir multæ eruditionis, qui Moguntia in monasterio sancti Albani litteras docuit, ac demum Herigeri archiepiscopi jussione abbas sancti Ferrutii factus est. Harderado abbati subrogatur a Trithemio Rudolfus, ejus loci abbas quintus, patria Suevus, vir nobilissimus, sed otio deditus & umbræ: sub quo fervor sanctæ religionis multum repescere cœpit: qui fervorem sanctæ conversationis nec in se conservare studuit, nec in aliis errata emendare curavit. Eo abbate, post Luthelimum Herbordus scholastici officio functus est.

INsequens annus nongentesimus undevicesimus Conradi regis, cognomento Salici, supremus fuit, paullo post quam Arnolfum Bajoariorum ducem ad officium redegisset. Ejus mortis occasione hanc tradit Arnolfus ^a ex-comite monachus Ratisponensis. Cum rex, patrata victoria, Reginam seu Ratisponam venisset, ex antiqua regum consuetudine ad sancti Emmerammi ecclesiam accessit, quasi reditum in Franciam suam ei commendaturus. Illic principum sepulcra visitanti, Arnolfi scilicet imperatoris, necnon Ludovici, qui puer immatura morte e medio excessit, a capellanis suis male suggestum est, ut præclarum illum codicem evangeliorum, quem sancto Emmerammo ab Arnolfo rege donatum diximus, regio jure sibi vindicaret. Hunc proferre jussus Tuto episcopus, sed non ausus, minis tandem ad id adductus est, ut eundem librum invitatus super altare exponeret, imprecatus sancti Emmerammi in die judicii vindictam in eum, qui codicem abstulisset. Nihilominus Conradus, eum temere tolli, & efferrî jubet, tum abitum parat. Vix equum conscenderat, cum dysenteria morbum incurrit. Mox facinoris penam sentiens, eodem momento librum restituit. Nec sic tamen sedatus est morbus, ex quo in Francia orientali interiit. Hunc in civitate sua Wilnaburgo sepultum fuisse cum lacrymis ac mærore omnium Francorum testatur Witichindus, & plerique alii Germanicarum rerum scriptores, quibus potior fides quam Browero, qui eum Fulda ^b honorifica sepultura, quam vivus ipse sibi decreverat, tumulatum dicit. nisi forte istuc postea translatus est. Ejus regnum cum regis ornamentis Heinrico Saxoniae duci delatum ab Everardo, fratre Conradi regis ejus rei auctoris, qui nullo imperio digniorem reputaverat. Henricus vero, qui & ipse Conrado post Ludovici mortem jam cesserat, non tamen eo adduci potuit, ut regia unctione ac diademate insigniretur, regis nomine satis superque contentus. Hic est Henricus, cognomento Auceps, Ottonis ducis filius, Ottonis Magni parens, conjux Mathildæ superius laudatæ, de quo inferius plura dicenda occurrent.

Hoc loco referre lubet, quod in itinere nostro Germanico jam observatum, nempe instrumentum in Faucensi ad Lycum monasterio repertum, quo nobilis quædam matrona, nomine Azila de *Musteren*, pro remedio animæ suæ & conjugis sui Ottilonis dat ecclesiam de *Roderateshoven* anno incarnationis Domini DCCCC XVIII. sub papa Marino, sub rege Heinrico, qui tertius post Ludovicum fuit, sub duce Alamannorum Burchardo, sub antistite Augustense Hiltino, sub abbate Giselome: cui instrumentum subscribit inter alios *Diepoldus provincie comes*. Et tamen tunc Romanam sedem occupabat Johannes decimus, non Marinus. Similis difficultas occurrit in actis sancti Udalrici episcopi Augustensis, qui nondum episcopus Romam adiisse dicitur anno nongentesimo-nono, Marino pontifice. An Marinus quidam per illa tempora, quibus indigni plerique pontifices sanctam illam sedem occupabant, pro pontifice a quibusdam habebatur? fateor me hærerè.

Qui jam superius laudatus est Uncrimmus seu Uncrimnus monachus sancti Michaëlis ad Mosam in agro Virdunensi, iterum hoc anno laudatur in litteris Dado-nis episcopi Virdunensis, quibus confirmat *concanbium* seu permutationem quamdam ab se & ab Uncrimno factam, de duobus pratis in Rosfredi-curte sitis: quibus in litteris Uncrimmus monachus, *vir in omnibus monasterii curis ac studiis deditus* prædicatur. Actum ad Castellum sub die VIII. kalendas Decembris, anno VII. regnante Karolo rege in regno Lotharii, quod Lotharii regnum non multo post Giselbertus, Ragineri comitis filius, in ducatus titulum hereditario jure accepit ab Heinrico rege mox laudato, qui ei Gerbergam filiam suam conjugio copulavit.

Hoc ipso anno, testante Frodoardi chronico, quod hoc anno incipit, Hungari Italiam, partemque Franciæ, regnum scilicet Lotharii, deprædantur. Tunc id evenisse reor, quod legitur in libro de miraculis sancti Bercharii Dervenensis abbatis, nempe Hunnis seu Hungaris Galliam vastantibus, Dervenfes instantis periculi metu percussos fuga sibi consuluisse, sumisque secum sancti Bercharii reliquiis divertisse ad ripas Araris, quæ regio tunc omnis inquietudinis experta erat sub Rodulfo, nobilissimi Richardi ducis filio strenuissimo, qui Dervenfes benigne excepit, seque suamque fortunam, regni Francorum brevi suscepturus insignia, sancto Berchario commendavit.

Annal. Bened. Tom. III.

Zz ij

ANN. CHR. 919. XXVII. Conradi regis obitus. a Canisii to. 2. p. 48.

b Antiq. Fuld. p. 283.

Henricus successor.

XXVIII. Faucensi monasterio quædam donatur.

XXIX. Uncrimmus monachus S. Michaëlis ad Mosam.

XXX. Dervenfes ob Hungaros fugitivi.

ANN. CHR. 919. XXXI. Caroli præceptum pro ecclesia S. Clementis Compendiensi. a Diplom. p. 563.

Non præmittendum hoc loco est Caroli regis a præceptum pro Compendiensi sancti Clementis capella, quam Frideruna ædificare cœperat, ac moriens imperfectam reliquerat, petieratque a Carolo absolvi ac dotari, concedendo uno manso in villa Venitta, quem in dotem olim acceperat: ita ut eundem mansum toto vitæ suæ tempore obtineret Madelgerus ejusdem reginæ capellanus, cui *animi sui conscientiam* olim confessa fuerat. Id vero annuit Carolus, deprecante fideli suo comite Aganone seu Haganone, multaque alia eidem capellæ tradit ad stipendium canonicorum, quos in ea instituere volebat; in his jus *candæ*, quam ex episcopatu Sueffionensi & de cœnobio sancti Medardi accipiebat. Hanc vero capellam vult subjectam esse monasterio sanctæ Mariæ, atque sanctorum martyrum Cornelii & Cypriani, eo pacto, ut præpositus & decanus cum aliorum fratrum consilio in illa capella *seniorem custodem instituant*. Cetera prætereo, ex regis litteris repetenda. *Actum Lauduni castro indictione VII.* cum qua aliæ chronica notæ conciliandæ. Non multo post Carolus alteram uxorem duxit, Eadgivam scilicet seu Edgivam, Edwardi senioris Anglorum regis filiam, ex qua filium suscepit, nomine Ludovicum, cui nomen Transmarino accessit ob eam rationem, quam sciunt omnes, nosque infra data occasione diduri sumus.

XXXII. Walo episcopus Eduensis obit. b Spicil. to. 8. p. 151. c Toumou p. 278.

Non ante hunc annum aut finem præcedentis excessit e vivis Walo episcopus Æduensis, simulque Flaviniacensis abbas, ut ejus testamentum probat, conditum anno superiori, pridie kalendas Julii. Hinc corrigendum chronicon Flaviniacense, qui ejus obitum sex annis anteverit. Sub Walone abbate Othbertus præpositus monasterii curam gessit, & post ipsum Girfredus, veneni Adalgario episcopo propinati falso insimulatus. Waloni Remigius monachus epistolam scripsit de altercatione Michaëlis cum diabolo super Moïsis corpore, & de Behemoth. Huic in sede Æduensi suffectus est Herveus, ejus ex fratre Manasse nepos, qui abbatiam itidem obtinuit, & sub se Gaufrum abbatem instituit. Sic abbatiam illam tenuerunt subsequentes episcopi, Ansegisus, Rothmundus, Gerardus & Walterius, qui hanc demum abbatiam Odiloni Cluniacensi abbati commisit. Exstat in Spicilegio b Hervei episcopi testamentum, quo quædam legat cathedrali sancti Nazarii ecclesiæ cum consilio & assensu Irmingardis comitissæ genitricis suæ, conditum ix. kalendas Maii, indictione septima, quæ huic anno respondet, at non convenit annus xxiv. Caroli regis post obitum Odonis, sed xxii. Huic testamento subscribunt post Herveum & Irmingardem ejus matrem quatuor episcopi, Remigius Lugdunensis, Ardradus Cavillonensis, Adalardus Aniciensis, & Gerardus incerti loci; & post eos Aimo abbas, Letricus monachus & abbas, Theodobodus humilis abbas. Qui sequuntur abbates tres post archidiaconos videntur esse canonici Æduenses, hoc titulo olim donati, ob abbatias eidem ecclesiæ tributas, quarum una est sancti Petri de Strata, altera sancti Stephani. Priores abbates sunt monasteriorum, sed incertorum, excepto Aimone, qui abbas erat sancti Martini Æduensis, aut certe Vizeiliacensis. nam duo eodem tempore in his duobus locis abbates cognomines erant. at propior erat Martinianus, qui una cum Letrico monacho & abbate alteri ejusdem Hervei testamento itidem subscripsit apud Chiffletium c, tamen ejus nomen apud Sirmundum desideratur.

XXXIII. Farfenses abbat. d lib. 39. n. 38. c Chesn. to. 3. p. 670.

In Farfensi apud Sabinos Italiæ populos monasterio vasta erat ab ineunte hoc sæculo solitudo; monachi profugi, qui sub Petro abbate, ut supra d diximus, in Matenano monte, ubi arcem quamdam ædificaverant, consistebant ad hunc annum, quo Petrus abbas illic decessit, sepultusque est. Huic suffectus Johannes eo nomine secundus, cujus præfectura brevissima nulla re insignis fuit. Haud scio an is sit Johannes, qui una cum Campone monacho Berengarium imperatorem anno insequenti adiit, ab eoque confirmationem e possessionum ac privilegiorum Farfensium interventu Ardingi episcopi & archicancellarii obtinuit. Actum in curte Olonna pridie kalendas Julii, anno dcccc xx. regni Berengarii xxviii. imperii quinto. Johannis abbatis successor Rimo annos fere decem in magistratu explevit, qui, licet canonici esset ordinis, non pauca tamen commoda Farfensibus procuravit. Pulsus nihilo minus ab Hugone rege, locum fecit Ratfredo abbati Hugonis nepoti, qui Farfense monasterium instaurare aggressus est.

XXXIV. S. Sebastiano de Silos facta donatio. c Teves to. 4. script. 37.

In Hispania^a Fredenandus-Gundisalviz & uxor ejus Sancia, insignem hoc anno donationem f fecerunt monasterio sancti Sebastiani ac sanctorum Petri & Pauli,

ANN. CHR. 919.

necnon sancti Emiliani presbyteri, quod apud Silos in suburbio Tablatiello ad fluvium Uram conditum legitur. Donant quippe ipsum locum, in quo monasterium situm est, cum appendicibus suis, illudque committunt Placentio abbati regendum *secundum quod docet sancti Benedicti regula*; vetantque votum suum a quoquam dissolvi. Actum æra dcccc lvii. regnante Domino nostro Jeshu-Christo in calis, & principe hujus terre rege Ordonio, comite vero Gundisalvo in Castella. Hi primi videntur esse conditores hujus monasterii, quippe qui fundum conferunt, abbatemque designant. tamen Yepesius illud antiquius esse putat. Superest hoc monasterium in Burgensi dicecesi, nunc sancti Dominici de Silis nuncupatum ab illustri ejus loco Dominico abbate sanctissimo, qui sub finem sæculi undecimi locum illum rexit.

ANN. CHR. 920. XXXV. Gennadius episcopatum abdicat. Silentii eremitoria.

Insequenti anno ejus sæculi vicesimo, Gennadius Asturicensis episcopus dignitate cessit, ut in Silentii (sic locus vocabatur) solitudinem se reciperet. Ejus in episcopatu successor, Fortis nomine, strenuissimus utique monachus, Silentianum in Aquiliano-monte cenobium ex parte condidit, cui Salomon post eum episcopus, & ipse inter Gennadii quoque discipulos numerandus, supremam imposuit manum. Gennadius, abdicata dignitate, se in secretum Silentii montem abdidit cum anachoretis, qui montem illum insidebant, eisque vitæ subsidia contulit. Quinque in altissimis illis montium jugis cellulæ erant, naturæ folius opificio cava in rupe formata, etiam nunc superstites. Unicus ad eas obliquusque inter spineta semitæ trames, isque adeo angustus, ut vultum aut oculos exinde demittentem incaute, continuo mortis imago terrorque præoccupet. Earum aditus patet ad orientem, triumque ad summum pedum spatio porrectus, portæ simul ac fenestræ locum præbet. Sunt tamen illæ satis amplæ & commode elatæ, tamen nullis seu fulcris, seu columnis sustentatæ, nullo etiam imposito, præter saxi naturam, ædificio rectove munitæ. Denique nihil in illis hominum elaboravit industria, sed ad solitariorum usum omnia ipsius naturæ beneficio composita sunt. Illuc stas per annum temporibus, nempe adventus & quadragesimæ, secedunt nostri, qui asperrimo victu, solisque herbis ac leguminibus utentes, continuas Deo preces offerunt, nec ante sacrum paschatis diem ad suos in monasterium revertuntur. Istic multæ sanctorum, qui cellas istas incolere, monachorum sive anachoretarum reliquiæ, quas Prudentius Sandovallius, a quo hæc accepimus, præsens veneratus est. Eos inter Vincentius, sancti Gennadii discipulus, ac primus in sancti Petri regimine successor, præcipuus est; item Alfonso-Petri, qui per totos quadraginta annos eremiticam illic vitam duxisse perhibetur. Hæc sacri illius montis ornamenta, cui vel antiquitas futuri provida, vel posterior usus Silentii nomen imposuit. Præter has cellas, etiam alias in Aquiliano monte & circumpositis locis Gennadius, ejusque socii casus monasticas condiderunt. In his Gennadius ipse in suo testamento post sancti Petri princeps monasterium recenset *aulam* seu ecclesiam sancti Andreae ab se constructam; tum *aliud monasterium ad ordinem monasticum intervallum distendens*; tertium in memoriam sancti Jacobi, quod vocatur Pennalba; inter utrumque vero oratorium, quod dicitur ad-Silentium; quartum denique oratorium in honorem sancti Thomæ. Sed in primis exstruendo sancti Jacobi monasterio, quod Pennalbæ dicitur, peculiarem curam adhibuit, in eoque sancti Jacobi reliquias, ab Aldefonso Magno acceptas, deposuit. Hunc tamen locum Fortis, post ipsum Asturicensis episcopus, aliquot inde stadiis submovit commodiorem in locum, ibique sacrum beati Gennadii corpus recondidit. Floruit ibidem multos per annos Benedictinum institutum: verum ingruentibus bellis desertus locus ecclesiæ Asturicensi tributus est, & canonicorum tuendæ dignitati destinatus. Præter memorata cœnobia, quæ Gennadium auctorem habent, alia quoque circiter quadraginta-sex in Asturicensi episcopatu enumerat Yepesius, qui contendit monachos Gennadii, ejusque discipulorum ævo episcopalem Asturicensis tenuisse ecclesiam, quibus demum canonici successerint. Ceterum quamdiu post hunc annum supervixerit Gennadius, incertum. Ejus memoria in Hispaniis & Benedictinis fastis colitur octavo kalendas Aprilis, ipsoque die colitur in Asturicensi ecclesia.

XXXVI. S. Adriani & S. Nataliæ monasterium.

Ejusdem Gennadii instinctu conditum creditur in Legionensi episcopatu aliud monasterium sub patrocinio sanctorum martyrum Adriani & Nataliæ conjugum,

eiusque basilicæ consecrationem hoc anno factam esse docet antiqua ejus temporis inscriptio, quæ sic habet:

*Hæc Christi aula, sanctorum Adriani & Natalia nomine dicata,
Instruxit Dei Famulus Gisuado cum conjugè Leduvina,
Era discurrenre novies centena octava & quinquagena.
Sit tibi, Domine, ratum famulorum purissimum votum,
Quod tibi alacri devotione in honore tuorum testium paraverunt,
Suscipiantur a te, pie Deus, orationes miserorum.
Quisquis hic tristis ingreditur reus, a prece laetior inde recedat.
Consecratumque templum ab episcopis Cixilla, nomine Frunimio, & Fortis,
Era DCCCC LVIII. IIII. idus Octobris.*

Horum sanctorum reliquias illic repositas fuisse docet vetus Garcia-Gutieri & Luvina instrumentum, quo locum quemdam, cui Robata nomen est, eidem monasterio conferunt ad sanctos & patronos dominos suos Adrianum, Nataliam, & socios eorum, quorum reliquæ cum aliis reconditæ sunt sub ara Dei, in monasterio, quod est constructum & ædificatum in Balneare, in alveo discurrente Porma. Conversa est processu temporis hujus monasterii basilica in parochialem ejus loci ecclesiam, translatumque monasterium in proximam sancti Salvatoris & beatæ Mariæ ecclesiam, quæ condita fuit regnante Ramiro Galliciæ rege sub Ermenegildo abbate a Sisénando episcopo æra M XVIII. Nunc appendix est monasterii sancti Petri de Elizontia, ubi prædictæ reliquæ modo asservantur.

XXXVII.
Alveldensis
cenobii origo.

Ad hunc annum Yepesius revocanda censet primordia insignis quondam ordinis nostri monasterii Alveldensis seu Albendensis, quod a Sancio Navarra rege & Toba regina conditum tradunt in honorem sancti Martini Turonum episcopi, ob insignem victoriam de Mauris ab ipso rege reportatam. Alvelda parvum municipium est in regno Navarra, in tractu Locroniensi, duabus ab urbe Locronio leucis Hispanicis distans. Prope Alveldam rupes abrupta & præceps visitur, in qua positæ erant monachorum cavernæ potius quam cellulæ: ubi tamen ducenti quondam monachi habitasse perhibentur. Monasterii primariæ tabulæ æram præferunt DCCCC LXII. at mendosam esse hanc lectionem volunt Garibañus, Morales, & Yepesius, & quadriennio citius reponendam censent, ut cum Sancii regis anno vicefimo, qui in litteris pariter exprimitur, componi possit. Vixit in illo monasterio sub finem hujus decimi sæculi Vigila monachus, qui singulari diligentia librum conciliorum exaravit æra M XIV. continentem concilia LXI. & centum cum una epistolâ decretales a Damaso usque ad Gregorium primum, & alia opuscula. qui codex in primis usui fuit Garcia-Loaisæ in condenda Hispanicorum conciliorum collectione, ut ipse in præfatione sua testatur. Hunc codicem itidem vidit Antonius Yepesius, atque in eo depictas esse novem effigies in tribus unius folii columnis, scilicet Cindasuindi, Reccesuindi, & Egicæ regum in prima; in media Urracæ reginæ, Sancii & Ramiri regum; in tertia vero trium monachorum, Sarracini, Vigila, & Garcia discipuli, qui hunc codicem elaboraverunt, additis versibus acrostichis, quorum primæ litteræ hunc sensum efficiunt, *Vigila, Sarracinus, qui ediderunt*; posteriores seu finales, *qui est era millesima sive quarta-decima*, ubi a Deo & a sanctis subsidia postulant pro ducentis monachis, qui illic tum morabantur. Ex eodem loco Romam allatus est codex sacramentorum ad Alexandrum secundum una cum aliis libris Mozarabici ritus, ad eum ritum pontifici approbandum. Floruit etiam sub finem ipsiusmet sæculi decimi Sancius Alveldæ abbas, suo loco laudandus. Hoc monasterium primo a Garcia rege unitum fuit abbatia sanctæ Mariæ Nagerensis, dein redactum in parochialem ecclesiam, redditibus plerisque & libris translatis in collegiatam ecclesiam sanctæ Mariæ Rotundæ apud Locronium.

XXXVIII.
Novi motus
in Gallia.

In Gallia hoc anno domestici motus exoriri cepti, qui sensim in apertam seditionem, ac demum in ipsius Regis dejectionem eruperunt. Prima seditionis causa ex nimia Haganonis apud Regem potestate, quem rex ex mediocri genere ad summos honores extulerat, uno fere ejus uti solitus consilio. quod magnam ceterorum principum & optimatum invidiam conflagavit. Horum motuum initia quædam ante quadriennium jam præcesserant, parumque abfuerat, quin Gislebertus Lo-

thariensis comes secessionem a Carolo faceret. sed ab Heinrico Saxoniarum duce, ad quem se receperat, Carolo reconciliatus, ad tempus quieverat, dum Lothariensis ducatus potiundi sese obtulit occasio. Interim in Sueffionensi conventu omnes fere comites a rege hoc anno deficiunt. tum novæ exortæ rixæ post mortem Stephani Tungrensis episcopi, quæ hoc item anno accidit. Eo mortuo, clerus in successore deligendo scissus in duas partes: una Hilduinum clericum ejus ecclesiæ, altera Richarium Prumiensem abbatem præferebat. Richario favit Carolus præ Hilduino, cui primò episcopatum destinaverat, homini dubiæ in se fidei, immo qui jam ab ipso defecerat. sic causa inferior Hilduinus, ablati Tungrensis ecclesiæ thesauris, ad Heinricum, ex-duce Saxoniarum jam Germaniarum regem, confugit, & ab eo episcopatum, qui ejus juris non erat, facile obtinuit, datis Heinrico suisque proceribus *compurimis auri argenticque ponderibus*, uti Carolus in epistola ad episcopos regni sui conqueritur; atque ab eis vi quadam adductus est Herimannus Colonia-Agrippinæ antistes, ut Hilduinum episcopum consecraret, agente in primis Gisleberto, quem Lotharienses plerique, jam relicto Carolo, principem delegerant. Folcuinus Laubiensis chronographus id factum ait *novo & inusitato genere, absque regis & procerum regni sanctione*. Ad hæc Tungrenses clerici, direptione thesauri ecclesiastici offensi, querelas ad regem & ad Johannem Romanum pontificem deferunt, petuntque Richarium sibi episcopum dari. Vocati Romam duo amuli cum Herimanno Hilduini ordinatore. Herimannus & Richarius statim parvare: at Hilduinus, causæ suæ diffusus, audientiam subterfugit. Eo itaque rejecto, ab ipso pontifice consecratur Richarius, donato sibi, ait Folcuinus, *omnium predecessorum soli Archiepiscopali pallio, & equo apostolico more ad procedendum strato*. Tali ergo & tanta cum prærogativa in Gallias reversus, contrariæ partis discidium diremit, atque ab omnibus demum Tungrensis ecclesiæ episcopus habitus est. Frodoardus tamen asserit, Hilduinum Romæ comparuisse, sed a Johanne excommunicatum recessisse. Ille Tungrensi episcopatu frustratus, paullo post ab Hugone Italia rege vocatus, ad eum accessit cum Ratherio Laubiensi monacho doctissimo, qui ejus partibus favebat, & post eum Veronensis episcopus factus est. Hilduinum monachum fuisse Laubiensem, uti & Richarium, nonnulli opinantur, ducti forte Liutprandi testimonio, qui eum monachum vocat. at præferenda Folcuini domestici & æqualis auctoritas, qui eum Leodicensis ecclesiæ clericum dicit.

Præter Tungrensem episcopatum Stephanus abbatiam sancti Michaelis ad Mosam, atque etiam Laubiensem, quæ tum illi ecclesiæ unita erat, vivens possederat. Itaque post ejus obitum Laubiensis abbatia cessit Richario episcopo: qui, licet a puero monasticis institutis innutritus, non tamen Laubiensibus admodum favorabilem se præbuit. nam cum apud eos annua esset obedientiarum, ut vocant, & ministeriorum mutatio, sub eo venalia erant omnia. Ille vero quidquid in monasterio optimum erat, exhaustit: reliquum parasitorum turba abligurivit. Hanc tamen infamiam cetera ejusdem episcopi bene gesta, & animus civilis & honestus obvelaverant, eumque omnibus gratissimum effecerant. Ejus tempore Laubiis florere studia litterarum, ibique ceteris præcellere Scaminus, Theoduinus & Ratherius omnium præstantissimus, de quo postea erit dicendi locus.

Abbatiam sancti Michaelis ad Mosam ad obitum usque non retinuit Stephanus, sed eam jam ante quatuor annos Rodulfus obtinebat ex dictis, notatus in necrologio XI. kalendas Aprilis. Huic successisse videtur Halevincus seu Halevinus abbas, cujus obitus VIII. kalendas Junii. De Sarowardo ejus successore inferius.

Obiit etiam hoc anno Salomon Constantiensis episcopus eo nomine tertius, & abbas sancti-Gallensis, & quidem in vigilia epiphaniæ. quod Hepidannus alique pro veteri more ad annum præcedentem referunt. Ante supremum diem natale Domini apud sanctum Gallum lætissime celebravit. Discessurus ipso Innocentium die Constantiam, salutatis fratribus, scholas quoque (nam & hic scholarium dies erat) intravit. Harum hæc lex tum erat, ut hospites ingressos caperent scholares, captosque, dum se redimerent, tenerent. Enimvero si vixero, inquit, me redimam. Interim statuit parvulis istis scholaribus & eorum posteris quotannis tri-duo ab ea die carnibus vesci in ipsis scholis, ac tria singulis fercula apponi. Reversus Constantiam, postquam in octava natiuitatis Domini missarum sollempnia ce-

ANN CHR.
920.
Turba in e-
lectione Tun-
grensis episco-
pi.

a Frod. hoc
anno.

b Conc. ro.
9. c. 572.

c Spicil. ro.
8. p. 562.

Richarius ab-
bas prælatus.

XXXIX.
Laubienses
abbates & viri
docti.

d Folcuin. p.
563.

Abbat. S.
Michaelis ad
Mosam.

XL.
Salomon e-
piscopus & ab-
bas S. Galli
obit.

lebrasset, gravi capitis dolore correptus, ipso epiphaniæ Domini pervigilio expiravit. Eo abbate erant apud sanctum Gallum presbyteri XLII. diaconi XXIV. subdiaconi XV. pueri XX. sepultus est in ecclesia sedis suæ ad parietem dexterum non sine suorum lacrymis. Abbatissa Turegiensis, quam in sæculo quondam adolescens cognoverat, multa pro ejus animæ salute fecisse dicitur.

Post Salomonis decessum sancti-Gallenses liberæ electionis privilegium, toties regiis diplomatis assertum, toties violatum, asserere demum pro virili fategerunt, ac demum communi consilio Hartmannum seniore elegerunt. Verum is non ante annum insequentem confirmatus est, ob varia, ut veri simile est, impedimenta, quæ asserendæ libertati intercesserunt. Ubi primum ad clavum rei monasticæ manum admovit, vitæ religiosæ studiis ac disciplinæ monasticæ a patribus acceptæ totus addictus, cetera omnia nullius fere pensi habebat. adeo ut de illis, quæ extra claustrum agerentur, parum sollicitus, vix umquam pro monasterii negotiis, etiam necessariis, pedem foras efferret. unde factum est, ut rem familiarem moriens multum dilapsam reliquerit ac diminutam. Vir cetera magnus, sed una hac re minor, quæ non primas quidem in animo prælati tenere, sed tamen negligi haud debet. Plura de ejus gestis scribere supersevit Ekkehardus, quod ejus argumenti suo tempore haberetur libellus, qui periit.

Hoc ipso anno Rachilt seu Rachildis in nativitate sanctæ Mariæ inclusa dicitur ab Hepidanno, nempe ad oratorium sancti Magni prope Wiboradam, cujus adhortatione a Romana peregrinatione revocata est. Eiusdem contactu baculi ex morbo, quo tenebatur, convaluit.

In urbe Remorum duo perstabant etiam tunc puellarum monasteria^b sub titulo sancti Petri: unum Superius dictum, cujus auctor sanctus Baldericus presbyter cum sorore sua Bova; alterum Inferius haud procul ad portam collatitiam seu basilicarem, a Gunberto viro illustri ædificatum. In hoc posteriori duo accidisse hoc anno tradit Frodoardus in chronico, testis rerum oculus, nempe cereum, quem illic civis quidam, Romam ad limina apostolorum profecturi, posuerant, ter igne caelesti accensum; & puellam quamdam ex pago Vonzinsi, Olannam nomine, ad idem monasterium profectam, quæ nec carnem, nec panem a duobus annis edere valebat, cui multa ostenta visa sunt. Addit in historia^c sua idem auctor, *Vidimus*, inquit, *in hoc quoque monasterio puellam quamdam sudasse sanguinem, quæ tunc hebdomada plena jacuit immota*. quod signantius declarat in chronico, eidemque Olannæ tribuit. Hoc monasterium vel^d abbatiam Fulco archiepiscopus Remensi ecclesiæ ab Odone rege concedi, idque a Formoso papa confirmari curavit. Hoc monasterium modo excisum est, cujus loco sancti Patricii ædes, quæ collegii Remensis aula est, a posteris extructa cernitur. Superius vero sancti Petri monasterium hactenus superest, unum e celebrioribus Ordinis nostri puellaribus monasteriis. Illic vivebat eodem Frodoardi tempore quædam sanctimonialis virgo, Ricuidis nomine, neptis Guntmari religiosi quondam presbyteri, cujus visionem & Romanum iter ex Frodoardo^e alias retulimus.

Postero anno, qui ejus sæculi vicesimus-primus erat, acensæ inter Francorum proceres in Carolum discordiæ etiam Heinricum Germaniæ regem afflaverunt, agente in primis Gisleberto seu Gisleberto comite, & pro abjectione Caroli multa moliente, quippe qui Lothariensis provinciæ principatum ambiebat. Nec sine colore erat Heinrici de regno Lotharii adversus Carolum contentio. Hoc enim Odo Caroli antecessor ab Arnulfo Germaniæ rege, & Carolus ipse a Conrado accepisse videbatur. Heinricus nihilo minus, ut erat moderati animi, pacto inito concordiam cum Carolo sarcivit, eo pacto, ut Otto Frisingensis, & quidam alii scribunt, ut Lotharii regnum Heinrico cederet, quod tamen in fide Caroli perstitisse videtur. Interea synodus apud Trosleium villam regiam pagi Noviomensis habita, cui præsedit Heriveus Remorum archiepiscopus, præsentem Carolo rege, cujus hortatu Herlebaldus Caltricensis comes, quem idem præsul ob direptas ecclesiæ Remensis possessiones, & constructum apud Macerias* præsidium, a communionem removerat, absolutus est. Ad id tempus Heriveus Carolo semper fidelissimus, adeoque acceptissimus fuerat: sed non multo post ab ejus clientela recessit. Hic est Heriveus, qui solus e Francis proceribus Carolo suppetias tulit adversus Hungaros

Hungaros in regnum Lotharii effusos, collectis mille quingentis ecclesiæ suæ casatis, cum quibus regi in tanto discrimine occurrit. Idem ipse est, qui regem e manibus factiosorum in conventu Sueffionensi eripuit, desertumque in villas suæ ecclesiæ, ac demum Remos traduxit.

Prima forte secessionis ejus occasio nata est ex prærepto ipsi Heriveo summi cancellarii officio, quod Carolus anno præcedente Rotgero Trevirensi archiepiscopo demandavit. Id probat ipsius Caroli præceptum pro Fossatensi monasterio. In eo Abbo reverendissimus^a præsul Sueffionensis, unaque Hagano venerabilis comes, atque reverendus abbas Rumaldus, ipsiusmet regis ex parte Adeleidis genitricis ejus consanguineus, regi suggestisse dicuntur, quo pacto cœnobium Fossatense, cui prædictus Rumaldus præerat, superiori sæculo penitus destructum, ex integro denuo ædificaverant, & monasticum illic ordinem restituerant; ob idque petebant omnia superiorum regum præcepta, ejusque loci possessiones regio diplomate confirmari, ac subjectionem monasterii sancti Mauri ad Ligerim situm, quod Fossatensi cœnobio a Carolomanno rege, ipsius Caroli fratre, subjectum fuerat, denique eligendi abbatis liberam facultatem. quæ omnia Carolus concedit, modo ut diem unctionis suæ quinto [kalendas] Februarii celebrent, & Friderunæ reginæ anniversarium IV. idus Februarii. Datum X. kalendas Maii, indictione VIII. anno XXIX. Karolo rege gloriosissimo regnante, redintegrante XXIII. & largiore indepta hereditate X. lege IX. Actum Compendio regalis sedis palatio. quæ chronica notæ anno superiori conveniunt. Gauzlinus Notarius istud præceptum recognovit ad vicem Rogeri archiepiscopi, scilicet Trevirensis, qui proinde eo anno jam summi cancellariatus dignitatem adeptus erat.

Idem probatur ex alio ejusdem Caroli diplomate, anno sequente dato pro cœnobio Elnonensi, quod tunc regebat Rotbertus abbas. Is a Carolo petiit, villam Scaldpontis, sitam super fluvium Scald, deputari ad sublevandas necessitates Elnonensium fratrum; idque obtinuit. Datum III. idus Junii, indictione IX. anno XXX. rege glorioso Karolo regnante, redintegrante XXIV. largiore vero hereditate indepta X. quod Gauzlinus notarius itidem ad vicem Rodgeri archiepiscopi recognovit.

Non multo post Elnonensem abbatiam obtinuit Rotgerus comes. unde conjecturæ locus est, Rotbertum ejus antecessorem non alium esse quam Rotbertum comitem Parisiorum, qui regis titulum anno sequenti usurpavit, quique abbatias sancti Dionysii & sancti Germani apud Parisios tenebat. Quamquam Rotbertus ille Elnonensis nusquam comes dicitur in ejus loci monumentis, sed tantum regis ministerialis in veteri syllabo Elnonensium abbatum.

His duobus Carolinis præceptis tertium addendum est pro Maricoleni monasterio pagi Cameracensis, constructo in honorem sanctæ Mariæ & sanctorum apostolorum Petri & Pauli, ubi beatus Humbertus confessor corpore quiescit. quo præcepto rex ad preces Ingelramni^a comitis, attendens penuriam fratrum, qui illic officium explere non valebant, ad eorum usum deputat triginta mansos apud Macerias villam pagi Laudunensis, ubi sanctus Humbertus est ortus, aliosque in pago Hainao. Eiusdem argumenti est summa alterius^b præcepti, quod rogatu Isaac & Haganonis comitum eisdem fratribus concessum dicitur eodem anno, scilicet nongentesimo vicesimo-primi. Isaac iste, uti & Hagano, unus est ex decem comitibus, qui pacto Bonnensi^c post episcopos ex parte Caroli regis subscribere: at inter episcopos occurrit Rodgerus archiepiscopus Trevirorum, non Heriveus Remensis. quod superiorem conjecturam nostram valide confirmat. His omnibus adde ejusdem Caroli authenticum, quo Hungeri comitis interventu confirmat precariam, quæ fideli suo Wilberto de quibusdam rebus sancti Walarici facta fuerat, consentiente jam dicto comite Hungero & congregatione S. Walarici, quæ sub manu ejus erat: ita ut prædictus Wilbertus, & ejus uxor, unusque eorum filius vel heres, eadem res possideant sub annuo censu unius solidi, quem ad missam S. Walarici persolvant. Datum nonis Decembris, indictione IX. anno XXIX. regnante Karolo rege glorioso, redintegrante XXIV. largiore vero hereditate indepta X. Actum castro Lauduno. Gauzlinus notarius vice Rodgeri archiepiscopi recognovit. Sed de his factis.

Exstat in agro Burbonensi insignis cella seu prioratus ordinis Cluniacensis, Silviniacus* nomine, situs inter Molinos & Burbonem-Archembaldi: quem locum Ademarum seu Aymardum nobilis miles Cluniaco attribuit cum ecclesia sancti Petri:

a Ekkeb. in sine cap. 1. Hartmannus abbas.

Rachildis inclusa.

X L I.
Remis duo monasteria S. Petri.
b Y. 10. 1. Annal. p. 345. seq. 468.

c Frod. lib. 4. c. 46.

d ibid. c. 47.

e ibid. c. 45.

ANN. CHR. 921.
X L I I.
Heinrici pax cum Carolo.

* Maizieres.

ANN. CHR.
924.

ut illic cella monachorum institueretur sub regimine Bernonis abbatis Cluniacensis. Primariæ hac de re litteræ ipsius Aymardi, a nobis editæ in Bernonis elogio, nihil singulare continent, præter donationem villæ seu curtis Silviniaci, aliarumque rerum, quas Aymardus ad ejus cellæ dotationem contulit. Actum die lunæ in mense Martio, anno xxiv. regnante Karlo rege. Post mortem Aymardi Aimò ejus filius, dominus Burbonensis, Silviniacum hereditario jure sibi vindicare tentavit: sed postea facti pœnitens totum restituit, atque insuper alodium suum Longovernum in emendationem tradidit in manus Aymardi abbatis Cluniacensis pro animabus genitoris sui Aymardi & genitricis suæ Ermengardis, fratrumque suorum Dacberti & Archembaldi, necnon pro sospitate uxoris suæ Adalsendis, ac filiorum suorum Geraldii & Archembaldi. Superest etiam nunc nobilis iste prioratus conventualis, opido cognomine insignis, sed maxime reliquiis sanctorum Maïoli & Odilonis Cluniacensium abbatum.

X L V.
Corbeia-veteris abbas.

Extremus hic annus fuit Bodonis Corbeia-veteris abbatis, qui vi. kalendas Aprilis obiisse traditur, quo die cellerarius monasterii ejus anniversarium quotannis procurare debebat. Ad hæc in transitu sanctæ Mariæ fratres debebant habere pastum pro abbate Bodone ex molendino, quod ipse in villa, quæ dicitur Vallis, extruxerat. Bodoni successus Walbertus ad novem annos, nulla re commendatur. E tempore magnopere afflictum est Corbeia monasterium, quæ secunda ejus destructio est, tum ob intestinam discordiam, quæ inter Carolum regem & Heribertum Viromandorum comitem exarsit: tum ob Nortmannorum in pagos Ambianensem & Atrebatensem incursiones, quæ subsequenter annis factæ sunt, teste Frodoardo. Ejus obitus contigit vii. kalendas Januarii. Ei successit Walbertus abbas, dignus habitus, qui ad Noviomensem episcopatum assumeretur. Sub Berengario ejus successore corpus sancti Præcordii ex villa pagi Sueffionensis Valliaco Corbeiam translatum est. De Walberto & Berengario plura inferius.

ANN. CHR.
922.
X L V I.
Calæ abbatia Haganoni data, novæ seditionis causa.

Proximo anno, ejus sæculi vicefimo-secundo, Carolus extremæ suorum defectio plurimam occasionem dedit. nam regnum Lothariense, quod tutari ac fovere debuerat, rapinis, incendiis ac sacrilegiis, teste Frodoardo, infestum reddidit. Ad hæc Calæ abbatiam, quam Rothildis amita sua, focus autem Hugonis, filii Rotberti Parisiorum comitis, ex ipsius dono habebat, Haganoni comiti tribuit, quæ res adeo Hugonem, ejusque propinquos & affectas exasperavit, ut, adjunctis sibi Heriveo archiepiscopo, & quibusdam Franciæ comitibus, regem ipsum, Lauduni cum Heriberto comite & Haganone commorantem, aggredi constituerit. Carolus Lauduni opido haud tutus, cum Heriberto & Haganone comitibus inde egressus, trans Mosam fugit. Hugo fugientem insequitur: sed, Gisleberto comite obviam facto, a Rotberto patre ad colloquium revocatur. Hunc reditum timiditati adscribens Carolus, Remensem agrum vastare, incendere villas & opida, provinciam denique totam hostiliter deperari cepit. Rodulfus inter ea, Richardi Burgundiæ ducis recens mortui filius, qui Rotberti filiam uxorem duxerat, cum auxiliariis copiis ad Rotbertum venit. Carolus obviam profecturus, Matronam cum exercitu trajicit; tum Hagano Sparnacum opidum direptioni militum tradit. Rotbertus cum Rodulfo & Burgundionibus haud procul castra locat. Carolus post multas cursitationes & tumultuarias pugnas, inferiorem se viribus sentiens, trans Mosam fugit. Rotbertus fugato rege majora concipit consilia, Francisque demum persuadet, ut se regem agnoscant. Postridie, id est tertio kalendas Julii, Remis in basilica sancti Remigii ab Heriveo archiepiscopo sollempni ritu consecratur. Heriveus vero triduo post moritur, vi. nonas Julii: cui Seulfus archidiaconus successit, vir ecclesiasticis & sæcularibus disciplinis apprime instructus, qui Remigium a Autisiodorensem monachum in liberalibus studiis præceptorem habuerat. Clarius monachus Rotbertum a Walterio Senonensi archiepiscopo inunctum fuisse tradit, at præferenda Frodoardi, scriptoris æqualis & oculati, auctoritas. Quæ inde consecuta sunt, anno sequenti prosequemur.

a Frod. lib. 4.
c. 18.X L V I I.
Gerardus Bronienfis sit. diaconus.

Tunc annum quartum in Dionysiano monasterio agebat Gerardus Bronienfis, cum ad diaconatum promotus est a Fulrado Parisiensi episcopo, qui paullo ante Theodulfo successerat; post annos quinque ordinatus sacerdos ab Adelelmo, Fulradi successore. Hic est Fulradus episcopus, cujus jussu, necnon Froterii Pictavorum

ANN. CHR.
922.
Abbonis sermones.

episcopi, Abbo Pratenfis monachus, is qui carmen de obsidione Parisiaca composuit, sermones scripsit ad utilitatem simplicium clericorum. In prologo se miserabiliorum cunctis mortalibus dicit, lectoresque obtestatur, ut in suis sacris memores sint Abbonis, vernaculi beatissimi Germani, tutoris Parisii ab obsidione hostili. Hi sermones partim editi sunt in Spicilegii tomo nono, in quibus loquentes inducuntur episcopi, quorum in gratiam hi sermones conditi sunt. In sermone tertio legitur, nullum esse episcopum, qui possit absolutionem dare, nisi post penitentiam factam & dignam satisfactionem; & qui infringit unum diem in quadragesima, totam quadragesimam infringere. Abbones longe plures, quam in editis, sermones habentur in codice Pratenfi. Ejus memoria consignatur his verbis in necrologio: vii. idus Martii depositio Abbonis sacerdotis & monachi sancti Germani.

Apud Bellocos post mortem Erluini episcopi, quem Frodoardus anno superiori obiisse tradit, ad illam sedem promotus est hoc anno Boyo ex monacho sancti Luciani ejus urbis monasterii, qui nonnisi sex circiter mensibus illam ecclesiam administrasse dicitur, mortuus nono kalendas Junii, quo die notatur in necrologio sancti Luciani, cui ecclesiam sancti Justi & villam Fulgentias contulisse dicitur. Ex mortali ejus die licet colligere, ipsum sub finem anni superioris electum fuisse episcopum. At, si sex tantum mensibus hac dignitate potitus est, mirari subit, cur Hildegarius, qui ejus successor in vulgaris indicibus censetur, non ante annum ejus sæculi tricesimum-tertium ordinatus sit, testante Frodoardo.

Idem auctor habet, Drogonem Tulli-Leucorum episcopum hoc anno decessisse, successumque in ejus locum Gauflinum, qui vir summe catholicus, atque monastica religionis cultor devotissimus fuisse dicitur in actis episcoporum Tullensium, quod ex relictis apud sanctum Aprum regulari disciplina, & ex condito parthenone Buxerienti inferius demonstrabimus. Ejus ordinatio xvi. kalendas Aprilis ponitur in prædictis actis, quæ in eo emendanda, quod septem tantum annos Drogoni ejus antecessori pro septemdecim tribuant.

In Augiensi prope Constantiam monasterio funesti motus hoc anno contingere. Huic loco jam ab annis sex præerat Heribertus abbas, cum Liuthardus eo intrusus est a Burchardo Alamanniæ duce, qui omnia susque deque in illis partibus evertibat. Restitute intruso fratres: at hi in exilium missi, oppresso Hildeberto abbate, ut Hermannus testatur, qui & addit, sanguinem Domini in Augiam insulam a quadam matrona, scilicet Suanehilda, delatum fuisse, sicuti litteris inibi historica relatione continetur. Historiam hanc ex membraneo ejus loci codice accepimus, ex qua in præsens ea, quæ ad rem nostram pertinent, delibare sufficiat. In primis narrat auctor anonymus, qui libellum suum Waldoni monacho, id est seniori monacho, nuncupavit, Azan Jerosolymorum urbis præfectum, desiderio videndi Caroli Magni imperatoris Romam iter instituisse cum muneribus sacris; sed morbo impeditum in Corsica detentum: ad quem Carolus Waldonem abbatem, & Hunfridum totius Istriæ præfectum, transmisit, qui destinata ipsi donaria Ravennam detulisse perhibentur. Hæc donaria erant, ampulla una ex lapide onychino, sanguine Christi Domini plena; item crucicula ex auro & gemmulis fabrefacta, cruorem itidem Christi continens in quatuor partibus inclusum, & in medio portiunculam ligni Domini; ad hæc spinea corona, qua Christi sacrosanctum caput redimitum fuit; denique unus e clavibus, quibus in cruce confixus est; & de ejus sepulcro. Waldo abbas tum Augiensi erat, idemque paullo post Dionysiani apud Parisios monasterii, in quo magnopere laxata erat monastica disciplina. Is pro legationis munere unum a Carolo petiit, scilicet privilegium pro monasterio suo Augiensi. Hunfridus, Waldone audacior, prædictam cruciculam, sanguine Christi refferat, a Carolo petiit, & ægre obtinuit, eamque in parthenone, quem Schennis in Rætia Curienti extruxerat, deposuit. Hunfrido mortuo, Adalbertus ejus filius hereditario jure hanc cruciculam repoposcit. Hic pulsus e Ræticiæ præfectura a Ruotperto Ludovici augusti vasallo, qui eam dolosa circumventionem ab imperatore captaverat, ad fratrem suum Burchardum, qui tunc Istriæ præfidebat, confugit. Nec mora fratris auxiliariis copiis fultus Adalbertus, Ruotpertum adoriatur, eumque in fugam conjicit. Ille fugiens equo excussus interiit, ab ipso Adalberto sepultus in quodam monasterio, quod Lindowa nominatur. Post Adalberti obitum filius ejus Odalricus seu Udalricus prædictam cruciculam tenuit, quam moriens Emma

XLVIII.
Episcopi Belvacenses & Tullenses.X L I X.
Augiæ turbæ & sanguis Christi.

ANN. CHR. 922.

filiae suae testamento reliquit. Emmae filius & heres, Udalricus ex avi nomine nuncupatus, sacrum thesaurum Waltario, cujus filiam uxorem duxerat, poscenti dedit. Waltarius tutiori in loco, id est in castelli sui capella, (Zurzacha nomen castello erat) diligenter asservari curavit. Forte Burchardus Alamannorum dux, cujus paullo ante meminimus, Waltario infensissimus, praedictum castellum oppugnare coepit. Jam fere ad deditionem ventum erat, cum Suanahilda, Waltarii religiosissima conjux, cum sacra crucicula obviam processit, hostes obsecrans, ut a cepto desisterent. Illis praefraete detrectantibus, unus ex eis lapide percussus, tantum ceteris terrorem injecit, ut omnes in fugam praecipites se dederint. Post paucos inde dies contigit, ut pia femina Augiense monasterium orationis causa visitaret, ejusque clericus, ipsa nesciente, hanc cruciculam eo afferret: quam postea, flagrantibus fratribus, ad eorum ecclesiam deferri permisit, ubi festivo ritu ab Augiensibus excepta est. Cum vero illi, quanam esset illa crucicula, curiose percontarentur; haec rem ita secretam tenuit, ut nec fratri suo, Udalrico nomine, tum ejusdem monasterii portario, eam pandere voluerit: sed demum victa fratrum flagitatu, arcanum declaravit. De hac sanguinis Christi in Augiam insulam delatione intelligendus Hermannus, cujus verba mox attulimus. Relata in domum crucicula, Augienses ad piam illam matronam legatos, quorum unus Udalricus frater ejus erat, oratum mittunt, sibi ut istum thesaurum concederet, qui convenientius in sua ecclesia servaretur. Constante abnegat illa, eumque in castellum suum reportat. Instant nihilo minus Augienses, quibus Tougolfus matronae vassallus suffragabatur. Verum, cum illa in negando persisteret; morbo demum correpta, quem ob rejectas fratrum preces Tougolfus evenisse dixit, tandem optatum thesaurum Augiensibus donavit, quem illi sollempni ritu in suam ecclesiam deportant anno incarnationis dominicae DCCCC XXV. VII. idus Novembris, a posteris religiose deinceps observato. Haecenus ex praedicto libello tunc temporis scripto, qui, licet quaedam levioris momenti contineat, tamen visus est in appendice referendus ob multa historica facta aliunde ignota, quae in eo memorantur. In anno, quo haec crucicula primum in insulam delata est, variant Hermannii exemplaria, quorum alia, ut Canisianum, ad annum ejus saeculi vicesimum-secundum, cetera in sequentem rejiciunt. Praeferenda videntur posteriora, quibus Reginonis appendix suffragatur, & Sigebertus, cujus conjectura est, hunc esse illum sanguinem, qui de imagine Beritensi fluxit. Ex hoc porro libello intelligitur, Lindaviense monasterium, quod Lindova hic dicitur, jam iteisse Ludovici Pii principatu, quo tempore Adalbertus comes, filius Hunfridi Caroli M. aequalis, florebat; eundemque Adalbertum esse illum ipsum, qui praedicti Lindaviensis monasterii auctor fuisse traditur, cum Ruotpertum in monasterio, quod Lindova nominatur, quodam fundatoris jure sepeliri curaverit. Plura de illius monasterii origine diximus in tomo secundo, ubi Adalbertus Hunfrici filius dicendus est, ut in libello, non Adalberti, qui per errorem irrepsit.

a lib. 32. n. 8.

L. Caunenses abbates.

In Occitania Caunense hoc tempore monasterium regebat Baldemarus abbas, Hilderici successor, ejus qui anno Caroli vicesimo superstes erat. Baldemarus campum quemdam in pago Filinensi anno xxv. regnante Karulo, filio Ludovici, post obitum Odonis comparavit; anno xxix. ecclesiam sancti Genesii in villa Clevago. Dein Rotbertus quidam, Trudgardis filius, anno secundo post obitum Caroli nonnulla emit apud villam Larigardam; eademque Trudgardis alodem suum apud Scutellas Caunensibus dedit anno VIII. Ludovici, & anno I. quo obiit Radulfus rex. quae nota chronica observanda est, ut appareat, Ludovici Transmarini annos aliquando a morte Caroli patris fuisse numeratos, non a morte Rodulfi seu Radulfi regis. Eadem matrona quaedam jugera tradidit ad censum apud Lavandarias, Deo regnante & regem expectante Gallia, id est tempore Rodulfi regis, quem Occitani non agnoscebant. Acta haec tempore Baldemari Caunensis abbatis, cujus successores Giscafredus anno XVIII. regnante Lothario; Aimiricus anno XXVI. ejusdem regis; Rodulfus anno Hugonis primo; anno ejus septimo Udalgarius memorantur, quo anno hic villam Aquae-vivae Rogerio comiti & Adelaidi ejus conjugi, aliis praediis acceptis, concessit. Denique Eliane abbas occurrit anno XII. Hugonis regis. Ab eo tempore Caunensium abbatum catalogus vacuus est ad principatum Philippi regis.

ANN. CHR. 922.

L I. S. Laurentii abbatia Narbonensi ecclesiae confirmata. a Catal. Langue.doc p. 776. Agius abbas Vabrensis.

b Hist. des Comtes de Toulouse p. 70.

L I I. Superadi monasterium instauratum. c lib. 25. num. 33.

d Vita S. Bern. lib. 4. c. 6.

L I I I. Samonense item monasterium. c V. lib. 35. n. 19.

f Tepes to. 46 scrip. 17.

Ea erat apud Carolum regem auctoritas Unigonis seu Wigonis episcopi Gerundensis, ut Agius a Narbonensis antistes eum adhibuerit, quo suae ecclesiae abbatiam sancti Laurentii in agro Narbonensi, & abbatiam sancti Stephani apud Balniolas in comitatu Bisuldunensi, cum suis cellulis confirmaret. Petenti rex assensit. Data VII. idus Junii, indictione X. anno XXX. regnante domino Karolo, redintegrante xxv. largiore vero hereditate indepta XI. Actum in Setico contra Torn. quod praecipuum Hagano notarius ad vicem Rogerii archiepiscopi, summique cancellarii recognovit. ubi vides Haganonem apud regem id officii etiam obtinuisse, quod brevi amisit. Hoc in loco Catellus, qui praedictum diploma retulit, observat, se legisse in archivo Vabrensis monasterii, praedictum Agium ejus loci abbatem fuisse. Hic est Agius abbas, qui scripsit epistolam de origine Vabrensis monasterii, cujus epistola insigne fragmentum idem Catellus alibi b retulit, nosque superius eo usi sumus, cum de istius monasterii primordiis ageremus. Eiusdem Agii electionem in archiepiscopum Narbonensem propugnavit Johannes decimus, scripta epistola ad episcopos primae Narbonensis contra Geraldum ejusdem sedis invasorem.

In Galicia monasterium Superadi, de cujus origine in superioribus c egimus, processu temporis ad eum statum redactum est, ut nulla ejus superesset memoria usque ad hunc annum, quo Hermenegildus & Paterna ejus conjux illud ab interitu vindicarunt, instaurato monasterio prope eum locum, in quo primitus positum fuerat, nempe in proxima ecclesia sancti Jacobi, quam pii illi conjuges, una cum filio suo Sifenando Iriensi episcopo, a quodam Ordonio compararunt. Hunc locum multis beneficiis locupletarunt Sifenandus ipse, ejusque propinqui & consanguinei. Sifenandi hac de re litterae inscriptae sunt sancto Salvatore, necnon sanctis Johanni-Baptista, Petro apostolo, Jacobo & Pelagio martyri sub Petro abbate. tametsi beatissima virgini Mariae monasterium speciatim dicatum fuit ab instauratione. Ut initio, sic in hac instauratione duplex fuit pro utroque sexu monasterium, testante Ordonii tertii regio diplomate, quod abbati Petro & Geloysae confessae seu abbatissae, vel eorum congregationi fratrum, vel Deo devotarum utriusque sexus inscriptum legitur aera millesima-sexta. Ab hoc monasterio multa alia pendebant. Duodecim enumerat Yepesius, in his monasterio de Mozantia, cujus abbatessae fuere Reterigus, Fulcaredus, Wimarus & Gondesinus, qui illud Superadi abbatiae subjecit, postmodum, nescio quo casu, abbatiae sancti Petri Ante-altare Compostellanae unitum. Tandem Superadi monasterium post varias reciprocantis fortunae vices, post vexationes complures vicinorum principum, devolutum est ad pares Cistercienses paullo ante medium saeculum duodecimum: quo in loco sanctus Bernardus, quamvis absens, miraculum patrasse dicitur, a Gaufrido d ejus notario relatum, restituta subito ad preces viri sancti sanitate cuidam Alberto paralyssi affecto.

Post mortem Ofilonis e abbatis Samonense monasterium diocesis Lucensis penitus desertum & monachis destitutum jacebat, cum rex Ordonius secundus, optime in ordinem nostrum affectus, de eo instaurando serio cogitare coepit. Instaurandis aedificiis & restituenda disciplinae monasticae perquisiti sunt idonei homines vitae sanctioris. Tunc religione florebat monasterium sancti Johannis de Rupe in finibus Aragoniae & Navarrae sub Virili abbate, qui rogatu Ordonii Sinderigium cum aliquot monachis perficiendo tam pio negotio illuc destinavit. Tempus factae novationis indicat diploma f ipsius Ordonii, datum aera DCCCC LX. quae huic anno vicesimo-secundo respondet: quo in diplomate, praemissa primi ejus monasterii exordii narratione, legitur, quo pacto post obitum Ofilii seu Ofilonis abbatis omnia ejus loci instrumenta perierint, partim casu, partim incuria monachorum, qui absque legis censura & Christi jugo esse volentes, vitam sanctam, Spiritui-sancto mentientes, abjecerant in animae suae perniciem & scandalum populorum. Ideoque rex ait, se sancti loci miserabili statu commotum, religionis splendorem istic restituisse, locumque ipsum aedificiis instructum tradidisse monachis, qui cenobialem vitam agant: quibus ad ornatum ecclesiae donat vestes sacras, variamque suppellectilem, calices argenteos cum suis patenis, crucem & candelabrum similiter argentea, turibulum, lucernam, aquamanilia, ornamenta altaris, velum principale, quod inter vestibulum & altare dependet; albas, casulas lineas & laneeas, signum seu campanam; ad haec varios ecclesiasticos libros, in his homilia-

ANN. CHR. 923.
 rium, libros dialogorum, librum regularum, & alios. quæ omnia minutius perfe-
 quor, ut videas, quanta fuerit illis temporibus & locis nostrorum modestia &
 simplicitas. Præter ea villas eidem cœnobio confert pro sustentatione religiosorum
 monachorum illic degentium, necnon pauperum & peregrinorum: eo pacto, ut
 ordo monasticus ibidem perpetuo conservetur; & quisquis sacerdos, vel religiosus
 illic *per pactum & placitum regulæ* Deo servire voluerit, *sub manu abbatis vel se-*
nioris consistant, & sint illis hæc tria communia, nempe ecclesiæ, domus, & villæ:
 adeo ut sanctam ecclesiam *bonis testimoniis* & exemplis ornent, & sibi locum pro-
 videndo augmentent. Hæc facta & scripta in concilio episcoporum & orthodoxo-
 rum virorum, qui huic diplomati cum Ordonio rege subscriperunt.

ANN. CHR. 923.
 L I V.
 Roberto ca-
 so, & Carolo
 capto, Ro-
 dulfus corona-
 tur.
 P Oſtero anno, ejus sæculi vicesimo-tertio, Rotbertus in regnum elatus, cum
 Heinrico rege colloquium habet in pago Ribnariorum ad fluvium Ruram, ut
 ejus societate regium honorem, recens sibi delatum, tutaretur. Induciæ etiam
 Lothariensibus, qui a Carolo stabant, concessa ab ipso Rotberto, qui hac pactione
 fidens apud Sueffionas consistebat. Carolus, nulla induciarum aut diei, quæ domi-
 nica erat, ratione habita, nec opinantem adoritur. Tum Rotbertus, collecto tu-
 multuatim milite, Carolinis intrepidus occurrit. Fit atrox pugna, & multa mortali-
 um utrimque cædes; quos inter Rotbertus ipse cecidit, Caroli ipsius manu, ut
 creditur, lancea perfoſus. Victoria nihilo minus penes Rotbertinos stetit, agen-
 tibus Hugone Rotberti filio, & Heriberto Viromandorum comite, cujus soror Bea-
 trix Rotberto nupserat. Hæc pugna facta est in planitie civitati Sueffionum & castro
 sancti Medardi præjacente, ut Guido testatur apud Albericum, In chronico Sa-
 xonico necdum edito legitur, ex parte Rodberti XI. milia CCCC LVIII. ex Carolo
 parte VII. milia CXVIII. caſa fuiſſe. Victores ob mortem Rotberti non ausi insectari
 Carolum, qui Nortmannos auxilio advocat. Franci cum Burgundionibus me-
 dios se interponunt, & Nortmannis aditum ad Carolum intercludunt. Carolus
 itaque inferior viribus trans Mosam fugit. Sic, rege fugato victores Rodulfum
 Richardi Burgundiæ ducis filium, qui Rotberti filiam conjugem duxerat, eligunt,
 & in monasterio sancti Medardi regem constituunt. Dein Carolus, ab immissis
 Heriberti legatis sub sacramento adductus ad sancti Quintini opidum, ab ipso
 Heriberto capitur, captusque ad Castrum-Theodorici, quod ad Matronam situm
 est, recludendus perducitur; postea Perronomam, ubi post annos sex in custodia vi-
 tam finivit. Cur autem Rodulfo potius, quam Hugoni Rotberti filio, qui Magni
 cognomen postea meruit, aut Heriberto comiti, rebellium veluti antesignano, re-
 gia potestas delata sit, Aimoinus * hanc affert causam, quod Hugoni nondum
 adulta obſisteret ætas; Heriberti odium cunctos haberet ob ejus inhumanitatem
 & perfidiam in proprium principem. Clarius monachus auctor est, Rodulfum Suef-
 sionis tertio idus Julii inunctum fuiſſe a Walterio Senonum archiepiscopo, qui
 ipso anno defunctus est XIII. kalendas Decembris, sepultusque in suburbana basi-
 lica sancti Petri. Huic tum præerat Samson venerabilis abbas, qui Aiglioni ante
 biennium successerat quo tempore Richardus Burgundiæ dux, Rodulfi novi regis
 parens, Justitiarius dictus, sepultus est in monasterio sanctæ Columbæ kalendis
 Septembris, videlicet in oratorio sancti Symphoriani. Eodem tempore Emma Ro-
 dulfi uxor, Rotberti vero filia, Remis a Seulfo archiepiscopo coronata est. Carolo
 in has angustias redacto, Edgiva seu Odgiva, ejus secunda conjux, cum Ludovico
 filio vix quadrimo in majorem Britanniam se recepit ad fratrem Adelstanum ejus
 insulæ regem: dum ejus filius post mortem Rodulfi ad capeſſendum patrium re-
 gnum a proceribus revocatus est. Rotbertus rex sepultus est in basilica Dionysiana.
 Huic regi non sine fundamento Labbeus tribuit diploma a Dubleto ^b editum pro
 monasterio Dionysiano, in quo suæ exaltationis ad regnum, & filii sui Hugonis
 meminit, tamen Rotberto Capetiadæ ejus pronepoti itidem cetera conveniunt, in-
 dictio, annus, & cancellarius, immo & filius cognominis, sed qui necdum, ut pu-
 to, natus erat Rotberti anno primo, quem annum hoc diploma exprimit, datum
 in monasterio sancti Dionysii, cujus loci fratribus Rotbertus supplementum por-
 tionis bonorum concedit.

L V.
 S. Berchario
 Rodulfus se
 commendat.

Regni insignibus acceptis Rodulfus, locum ad Ararim, ubi sancti Bercharii ab-
 batis corpus ad tempus asservabatur, adiisse dicitur, seque ac regni sui prosperos

ANN. CHR. 923.
 successus ei commendasse, & Dervenſibus ad relevandam eorum inopiam subsidia
 liberaliter contulisse, data spe promptissimi eorum ad sua reditus, qui non multo
 post feliciter, Deo favente contigit, domitis scilicet ac fugatis Nortmannis, quos
 Rodulfus in assignatas sibi provincias compulſit, ibique deinceps quietos degere
 coëgit. Regni itaque pace & tranquillitate restituta, Dervenſes, qui ob metum
 barbarorum diverſa exilia paſſi erant, resumto spiritu ad sua redire constituunt;
 junctoque simul Foffatensium cœtu, qui a proprio itidem solo ob eandem causam
 extorres erant, pari consilio iter aggrediuntur, una procedentes, atque una di-
 vina celebrantes officia, donec ad fines Campaniæ devenissent. Itaque a se se in-
 vicem diviſi; Dervenſes postliminio ad suum regrediuntur monasterium, quod
 omnino incultum & vepribus circum altaria horridum inveniunt. Purgato, ut tem-
 pus ferebat, loco, sacra beati Bercharii ossa istic denuo recondita sunt XVII. ka-
 lendas Novembris, qui dies dedicatæ primitus ecclesiæ olim sollempnis erat. cujus
 adventus celebritas in diem natalem passionis beati Bercharii translata est. Eodem
 tempore ad suum monasterium Foffatenses cum sancti Mauri corpore reversi sunt
 ex monasterio Saxiacensi, ubi eos Aurelianus Lugdunensis antistes hospitio ex-
 ceperat.

Rodulfum laudat Aimoinus * non solum a bellicis factis, sed etiam a justitiæ
 studio, cujus hoc exemplum commemorat. Exstat in pago Tornodorensi prædium
 quoddam, vocabulo Diacus *, quod Floriacensibus tempore Dagoberti junioris
 ab Hugone viro illustri, Drogonis filio, donatum erat. Hoc quidam miles reverſi
 animi invaſit, nec reposcenti abbati, nedum fratribus, restituere voluit. Que-
 rimonia ad se delata, rex pervasorem, ut loco cederet, admonuit: at ille princi-
 pis monita insuper habuit. Forte idem in proxima silva sibi suisque lautum convi-
 vium ex substantia monachorum paraverat. Id ubi rescivit princeps, silvam cir-
 cumquaque a suis cingi jubet, mortem ei comminatus, qui pervasorem impune
 abire siviſſet. Ipse cum lecta juvenum manu silvæ abdita perluſtrans, hominem
 offendit, sumtis armis resistere volentem. quem rex lancea transfixum humi mor-
 tuum dejecit, ceteris, qui cum eo erant, fugatis. At qualis quantusve fuerit Ro-
 dulfus, quem ad principatum subeundum invitum accessisse tradunt, eum tamen pro
 rege non habuerunt Galli transigerani, qui deinceps publicorum instrumento-
 rum chronicas notas ab anno, quo *infideles Franci regem suum Karolum debonestra-*
verant, & Rodulfum in principem elegerant, numerare cœperunt.

Accepto Carolo regis infortunio, Henricus transrhemenſis, ejus casum condo-
 luit; & humanæ vicissitudinis communem fortunam miseratus, principio armis
 abſtinere decrevit, & Lotharingos bellis assuetos, mobileſque ad rerum novita-
 tes arte superare. Ast audito Lothariensibus Rodulfo novo regi se dedere; invitan-
 tibus se Gisleberto comite & Rotgerio Trevirorum præfule, qui necdum se Ro-
 dulfo subdiderant, Rheno transmissis Lotharii regnum deprædatur: sed, Rodulfo cum
 Francis & Burgundionibus eo accurrente, domum se recipit, datis induciis Lotha-
 riensibus usque ad kalendas Octobris anni inſequentis. Inter ea Rodulfus alter, cisal-
 pinæ Galliæ rex, quem Itali, abjecto Berengario imperatore, in regnum rece-
 perant, collatis cum ipso Berengario signis, eum devicit, quo in prælio mille quin-
 genti viri desiderati.

Inter has bellorum procellas nihilo minus Gallia Belgica novum splendorem acce-
 pit per Guibertum seu Wicbertum, virum natalibus & sanctitate insignem, qui homi-
 nibus illius temporis in exemplum datus est, Gemblacensis monasterii percelebris
 auctor. Is natus in pago Darmuensi, qui pagus minor est pagi Lomacensis, avos
 habuit Redingum seu Rodingum, & Gislam præcæ nobilitatis; parentes Lietol-
 dum & Osburgam, quæ Guibertum & Remundam ejus sororem procreavit, præ-
 ter alios liberos, quos ex tribus aliis maritis succedentibus genuit. Guibertus cæ-
 libatam conjugio præferens, ita se gessit in sæculo, ut, præter morem illius tempo-
 ris nobilium hominum, adeo res alienas pauperum & ecclesiarum non rapuit, ut
 contra egenis & ecclesiis sua largiretur. Post varios sæcularis vitæ anfractus, de re-
 linquendo tandem sæculo serio cogitat, & in fundo proprio monasterium exſtruere
 statuit. Delectus ad id consilii locus Gemmelaus, quem alii Gemblacum * vocant.
 Valeſius existimat hoc esse Geminiacum ab Æthico memoratum in itinere a Caſ-
 tello Coloniam. Ut ut sit, situs est Gemmelaus in Bracbant, ad amnem vulgo

ANN. CHR.
 923.

Dervenſes
 ac Foffatenses
 ad sua redeunt.

LVI.
 Diacus Flo-
 riacensibus af-
 ferus.
 a Aimoin.
 lib. I. de mi-
 rac.
 * Di.

LVII.
 Aliæ res ci-
 viles in Lotha-
 rii regno.

LVIII.
 Guibertus
 Gemblaci cœ-
 nobium ſtruit.

* Gemblon
 al. Giblon.

l'Ornoy nuncupatum, quem puto esse Darnuam, a quo Darnuensi pago inditum nomen. Situs est, inquam, Namucum inter & Lovanium, diocesis olim Tungrensis, nunc Leodicensis: ubi forte Guiberti natalis sedes. Adjuvante avia sua Gissa matrona piissima, quæ nepotis sui generoso ac sancto consilio congaudebat, basilica ejus loci apostolorum principi Petro & sancto Exsuperio martyri nuncupata. Villa Gemmelus in dotem a Guiberto assignata: cui Gissa res quoque suas, quas scilicet vel dotis nomine a Redingo marito suo acceperat, vel propria industria comparaverat, adjecit. Multum etiam ad id contulit vir quidam venerabilis, Erluinus nomine, qui a canonica vita ad monasticam conversus erat. Condito cœnobio, & monachis illic institutis, non tamen inter eos vivere decrevit Guibertus, ne ab eis, quorum gratia monasterium extruxerat, nimium honoraretur. Tunc temporis Gorziense agri Mettensis cœnobium religione ac regulari disciplina reflorescere cœperat, & longe lateque famam suæ sanctitatis respergebat. Istuc secedere statuit Guibertus, ubi sub disciplina venerabilis Agenoldi abbatis tantum profecit, ut aliorum omnium virtutes in se exprimeret. Erat in illo asceterio vir in multis insignis, Erluinus nomine, mox laudatus, in rebus cum monasticis, tum ecclesiasticis, maxime versatus, adeoque regendo novo monachorum cœtui perquam idoneus. Hunc induxit Guibertus, ut novi monasterii præfecturam subiret. quo illic instituto, ad Gorzienses reversus est, siquidem Sigeberto credimus, ibidemque usque ad finem perseveravit. At contrarium innuit Ottonis Magni diploma, in quo Wibertus, post ædificatam ecclesiam & officinas claustris, Erluinum sibi abbatem elegisse dicitur, & se cum omnibus, quos accerserat, monachis commississe regendum; his sine dubio, quos e Gorzia cum Erluino acciverat. Ottonis diplomati consimilia habent chronographus Gemblacensis & Folcuinus Laubiensis.

Monasterii
initia.

Gemblacensis cœnobii initia plerique anno ejus sæculi vicesimo-primo collocant: quibus favere videtur Sigebertus, cujus hæc verba ad illum annum: *Hoc tempore clarebat inter nobiles Lotharingia sanctus pater noster Guibertus, qui nostrum, Gemmelacense scilicet, cœnobium fundavit: qui divitiis, nobilitate, & potentia clarus, cingulum mundana militie deposuit, & cingulo sancta religionis in monachico habitu se accinxit.* Idem auctor librum de Guiberti vita scripsit: sed tempus conditi cœnobii diserte non exprimit. Anonymus auctor, qui de viri sancti elevatione scripsit, ejus mortem consignat anno DCCCC LXII. conversionis XL. Denique vulgatum a Miræo distichon Gemblacensis monasterii originem ad annum DCCCC II. refert. Verum si tota Guiberti vitæ series diligenter attendatur, paullo serius ejus monasterii conditio statuenda est. quippe ædificato monasterio, Guibertus ad Gorziense monasterium se contulit, jam tunc religione instaurata florentissimum. Atqui non ante annum DCCCC XXXIII. Gorziæ sancta illa innovatio facta est, ut postea videbimus. Itaque vix ante annum abhinc tertium restitutæ ibidem religionis fama pervenire potuit ad Guibertum, nec Guibertus ante id tempus istuc se recepisse dicendus est, ac sæcularem habitum monastico commutasse. Ceterum modus loquendi, quo usus est Sigebertus, non annum præcise, sed tempus vagum & incertum designat: nec certior anonymi calculus in anno Guiberti conversionis designando. Certe primum Ottonis Magni de Gemblacensi monasterio diploma datum est, teste Sigeberto, anno dominicæ incarnationis DCCCC XLVI. cum monasterium absolutum esset, vigeretque jam sub disciplina Erluini abbatis: ita ut in palatio nobilissimi viri Guiberti ad Deum conversio prædicaretur, ejusque exemplo multi nobiles sæculo nuntium remitterent.

L I X.
Johannis ab-
batis Gorzien-
sis vitæ pri-
mordia.

* Vendiere.

Studia & ami-
ci.

Admonet nos hic locus agere de primordiis vitæ sancti Johannis, Gorziensis abbatis a restitutione secundi, qui insigne fuit ordinis nostri sæculo decimo decus & ornamentum. Ortus est in confinio Mettensis & Tullensis territorii, in villa quondam regia, Vinderia * nomine, parentibus haud multum obscuris, ac substantiæ locupletioris. Pater, jam ætate provectior, juniorem uxorem duxit liberioris generis, ex qua Johannem nostrum, duosque post ipsum filios suscepit. Vixit ad annos nonaginta, elemosynis, hospitalitati, ornandis ecclesiis, ceterisque bonis operibus addictus. Johannes sub oculis optimi senis tenere ac christiane educatus, primum Mettis scholis traditur, inde in monasterio sancti Michaëlis ad Mosam, ubi tunc temporis Hildeboldus quidam, ex discipulis domni Remigii doctissimi ea atate magistri, scholas habebat: ex cujus doctrina, incuria, an supercilio magistri, qui a patre

a patre liberaliter munerabatur, macram fati frugem scientiæ se retulisse Johannes ipse fatebatur. Patre mortuo, cum mater adhuc junior ad secundas nuptias convolasset, Johannes fratrum natu-major, adolescentiam ingressus, domesticæ familiæ procuracionem subire coactus est. quo in munere virilem ætatem exegit, diversorum, tam sæcularium, quam ecclesiasticorum, honestioris famæ virorum consuetudine interim uti solitus. Ex his unus fuit Richuinus comes, vir illo ævo prudentissimus & sagacissimus, cujus in domo per annos aliquot conversatus, magnum inde profectum in rebus gerendis cepit, a quo ecclesiam villæ, in qua natus est, obtinuit. Is est Richuinus seu Riquinus comes, quo rogante Carolus rex villam Fraxinum ad instaurandum Vetus-monasterium contulit Uncrimno monacho sancti Michaëlis ad Mosam, ut superius vidimus. Idem Johannes etiam familiaris fuit Dadoi, summi ingenii & famosissime sanctitatis Virdunensi episcopo, quem hoc anno decessisse Frodoardus testatur. Is est Dado episcopus, cui Bercharius presbyter brevem historiam * episcoporum Virdunensium nuncupavit. Deinde Johannes adhæsit cuidam nobili viro, Warnerio nomine, in villa Fontaneto confinii Tullensis, occasione ecclesiæ sancti Laurentii, eidem civitati adjacentis, quam studiose excoluit, & exornavit. Hinc frequens se se obtulit opportunitas adeundæ urbis, in qua Bernerus diaconus ipsius sanctæ sedis, vir sanctitatis opinione & litterarum scientia tunc celebris erat: quo præceptore intermissa dudum & sæcularium negotiorum mole pæne obtrita studia instauravit. Non modo in litteris, sed & in virtute multum profecit sub talis magistri disciplina, qui, si qua in discipulo reprehendenda vidisset, ne ad momentum quidem dissimulabat; & si res ira exigeret, etiam publice arguebat. Manebat interea semper Johannes in suburbana sancti Laurentii ecclesia, in qua noctu, non tantum interdium, prolixas Deo preces effundebat. Huic quoque ecclesiæ deputaverat piissimam feminam, una cum quodam presbytero ex Belsæ * Francia regione, severo ipsius erratorum cenfore, qui a Nortmannis in puteum sæpius demersus, sed psalmorum virtute tot periculis exemptus, ad illam demum ecclesiam pervenerat incolomis.

a Spicil. to. 12.
p. 251.

* In Benaiffe!

Per id tempus Mettense sancti Petri puellare monasterium novam religionis formam, deterfis veteris vitæ maculis, induerat, ibique sanctimoniales virginittatis flores præclaros edebant. In earum collegio erat quædam moribus & sanctimonia insignior, in tenera licet ætate, nomine Geisa, quam amita ejus, cui Friburgæ nomen, remotam a ceteris vitam ducere edocuerat. Istuc idem ventitabat Johannes occasione sancti Laurentii ecclesiæ, quæ eidem monasterio subdicebat; ob idque stans hebdomadis illi altaris officium explebat. Harum itaque sanctimonialium, & præcipue Geisæ, quam cilicio assidue uti forte advertit, exemplo & colloquiis animatus, ad severiorem vitam anhelabat, puduitque virum a fragiliori sexu præri ac superari. His igitur stimulis incitatus, de perfectioris vitæ institutione serio deliberat. Primo omnium studium divinæ lectionis cum eis arripit, totamque veteris ac novi testamenti historiam ex integro percurrit. Dein divinatorum officiorum & sacramentorum libros sedulo pervestigat, nec calculum ecclesiasticum præmittit, quem a Bernero diacono jam multa ex parte didicerat. Ad hæc canonicas institutiones, id est decreta conciliorum, judicia penitentium, ordinem actionum ecclesiasticarum, insuper sæcularium legum edicta studiose meditatur. Denique homilias & sermones patrum, diversosque in epistolas & evangelia tractatus, sed & gesta sanctorum adeo accurate lectionat, ut quoties publice loquendi opportunitas adesset, facile ex tempore peroraret. His studiis ad sæculi contemptum sensim inducebatur: sed quo locorum se conferret, anceps animo erat. quippe adeo ex tota illa regione exulabat religio, ut nec in cisalpinis, nec vix in transalpinis partibus ullum inveniretur monasterium, in quo regularis vitæ accurata disciplina servaretur. Quod igitur reliquum erat, piorum, si qui erant in sæculo, convictu & colloquiis pascebat animum. Hos inter Mettis eminebant duo celebres viri, Rotlandus scilicet, scholæ cantorum in domo sancti Stephani, id est ecclesia cathedrali, præfectus, qui remotiorem in superiori oratorio sancti Michaëlis vitam in precibus & studiis sacris agebat; & Warimbertus idem vitæ genus ducens, non longe a claustris clericorum in basilica sancti Salvatoris. Hos idem invisebat Johannes: sed, audita fama Humberti, qui Virduni reclusus & scientia sacrarum litterarum, & piissimæ vitæ testimonio sanctus habebatur, statim ad eum se contulit, eique ante-

L X.
S. Petri Met-
tensis mona-
charum exem-
plo proficit.

Plures alios
consultit.

actæ vitæ erratorum *puram confessionem* fecit. Tum ab eodem formam vitæ penitentis in posterum cepit, atque ab eo tempore carnis semper abstinuisse creditur. ANN. CHR. 923.
Cum vero in Argonnâ saltu Lambertum quemdam solitarium celebratum audisset, eum itidem convenit: sed hominis agresti stoliditate & ignorantia deterritus, cum aliquamdiu apud eum in privata cellula vixisset, inde recessit consilio Humberti mox laudati, & Andree cujusdam Brittonis pii & eruditi, qui e patria ob Nortmannorum infestationes pulsus, apud Montem-Falconis cum aliis Brittonibus degebat, Dadonis Virdunensis episcopi beneficio procuratus.

L X I.
Italiam lustrat.

Horum itaque consilio, maxime Humberti suavis ab ejus stolidi eremitæ cohabitatione recedens, Romam ad limina apostolorum, quod iter ipse jam dudum exegerat, supplicatum pergit, ut vitæ perfectioris consilium Deo commendaret. Adjuncto itaque socio Bernacro quodam clerico, optimo antiquario, ac musicæ artiſque calculatoriæ peritissimo, qui multo tempore Mettis cum Warimberto mox laudato in oratorio Salvatoris conversatus erat, iter accelerat; votisque expletis, Montem-Casinum congregatione monachorum insignem adit, ibique cum ipsis servis Dei aliquot dies demoratus, sancti propositi vestigia, quæ ibi nonnulla supererant, curiosius exploravit. tum Gargano monte lustrato, interiora marini sinus, quæ civitati Neapoli adjacent, id est fervorum Dei habitacula in monasterio Salvatoris ad montem Bebiu[m] seu Vesuvium penetrat: quorum orationibus ubi se commendasset, & quædam ex his, quæ secum tulerat, largitus esset, domum reversus est. Mox convento Humberto, quia locus eorum desideriis aptus non occurrebat, domi subsistere, & vitam privatam, quo meliori modo potuit, instituere cœpit.

L X I I.
Einoldus Tulli floret.

Tunc temporis in urbe Tullo venerabilis Agenoldus seu Einoldus, ejusdem sedis primo quidem primicerius, postea primus archidiaconus, unicum in illis regionibus postmodum lumen monachorum, tum sanctitatis exemplo, tum scientia litterarum divinarum & humanarum ceteris prælucebat. Is, suis omnibus facultatibus in egenos effusus, simplici tantum veste retenta cum libris & ornatu sacerdotali, in cellulam clauſtro clericorum adhærentem se se recluserat: in qua jam fere triennium in summa & ardua rerum continentia degens, raro usquam, præterquam ad ecclesiam missas celebrandi causa, aut nocturnarum precum egrediebatur, servulo uno contentus, qui ad necessaria quæque forinsecus agenda mittebatur; ceterum quæ ad victum necessaria erant, a Gauzino venerabili episcopo, ad pietatis officia omnino composito, aut ab aliis religiosis viris accipiebat. Hic, cum die quadam solus in cellula resideret, hanc vocem repente, a nescio quo editam, audivit: *Sustollam te super altitudines terre, & cibabo te hereditate Jacob patris tui. os enim Domini locutum est hæc.* Paullulum ex hoc attonitus, & secum, ut sit, multa animo reputans, cum a nemine mortalium hanc vocem editam cognovisset, Dei oraculum sibi factum intellexit; eoque altius menti infixio, in spem erectus est divinorum beneficiorum, quam vanam non fuisse eventus comprobavit. Forte Humbertus e cellula, qua se jam dudum Virduni recluserat, ad eum accessit. Commotus ille insolito viri conspectu, hanc adventus sui causam esse accepit, ut simul in solitarium locum se reciperent, multo melius ac liberius, quam in urbium frequentia, Deo servituri. Mox, consilio probato, ambo, cunctis arbitris procul, Mosella fluvio transmissio, in specum quemdam vicini saltus se se abdunt. Verum religiosorum hominum, qui virum sanctum requirebant, ventilationibus inturbati, ad suam quisque cellulam remearunt.

L X I I I.
Consilium de secessu in Italiam impeditum.

Non multo post, suadente Humberto, accitus ab Einoldo Johannes, quem ejusdem propositi studiosum noverat, ambo de relinquendo penitus sæculo consilium agitant. Adhibita etiam a Johanne in consilium religiosæ illæ sancti Petri Mettensis sanctimonialis, Geisa ejusque amita, & aliæ nonnullæ: consulti quoque *Salecho clericus sancti Martini ultra fluvium Mosella*; Randincus presbyter tituli sancti Symphoriani extra portam urbis meridianam; & Bernacer diaconus; ille Romani itineris comes. nam Rotlandus & Warimbertus jam vita excesserant. Omnibus in idem propositum consentientibus, cum nullus in Gallia locus opportunus occurreret, Johanni visum est Italiam adire, ubi loca quædam circa Beneventanas partes valde remota, rebusque omnibus ad vitam necessariis referta, se vidisse dixit, in quibus labore manuum suarum, exemplo antiquorum patrum, facili negotio vitam sustentare possent: ut in Monte-Casino, & in abdito illo maris sinu sancti Salvatoris cœnobio, quod

Humbertus cum eo secedit.

monti Bebio imminebat. Cum id consilii omnibus placuisset, professionem quantocius illuc maturare constituunt. Hæc etsi secreto tractabantur, in notitiam tamen perlata sunt Adalberonis Mettensis tunc episcopi, indicio Bernacri diaconi, qui arcanum episcopo non aperire nefas duxit. His itaque ad se vocatis, Adalbero persuadet, ut a concepto secessu desistant, eisque Gorziam monasterium, non multum ab urbe, sed tamen a tumultu longe remotum, incolendum offert. quod illi tandem Italico secessui prætulere. Qui superius laudatur *Salecho clericus sancti Martini ultra fluvium Mosella*, haud scio an idem sit cum Salechone abbate, qui dedicationi ecclesiæ sancti Maximini Trevirensis post annos fere viginti interfuit, qui ex clerico factus sit abbas sancti Martini trans Mosellam, quod monasterium in suburbio Mettensi piissimus rex Sigibertus ædificaverat, forte tunc ad clericos redactum: uti & sancti Symphoriani cœnobium a Sigivaldo Mettensi episcopo conditum extra portam urbis meridianam, cujus Randincus prædictus presbyter titularis erat. Ad ordinem revertor.

In chronico Saxonico tres hoc anno illustrium virorum mortes memorantur, nempe Herimanni Colonienſis archiepiscopi sanctissimi, cui Wigfridus successerit; Sigismundi Halberſtadensis episcopi sexti, & Haiconis abbatis Fuldenſis, cui Hildebertus successit, brevi futurus Moguntinus antistes. De Sigismundo, qui ex Hirſaugienſi monacho episcopus creatus fuerat, id memoriæ proditum in illo chronico, ipsum XVIII. kalendas Februarii obiisse, positumque fuisse in dextra parte altaris sancti Stephani, non jacentem, sed super cathedram sedentem. qui adhuc ægrotans Bernardum capellanum suum sibi successurum prænoverat, virum utique nobilem & sanctum, ac regni principum primum. Hinc corrigendus Bruschius, qui triennio serius Sigismundi obitum differt. His addendus Adelhardus monachus Hirſaugienſis, vir sanctissimæ conversationis, qui oculis orbatus, magnum patientiæ specimen edidit, in oratione assiduus, ac monasterii sui vastitatem ante annos ferme octoginta prædixisse fertur. Moritur hoc anno, VII. kalendas Januarii, anno ætatis suæ septuagesimo-octavo, cæcitatibus viciesimo-tertio, mortis suæ ante triennium præsciis. Inter hæc Henricus rex Germaniæ, rogatu Mathildis conjugis suæ, filiique sui æquivoci, necnon Adalwardi episcopi, qui missus fuerat a Folcmario abbate, Corbeia-novæ privilegia renovavit x. kalendas Martii, hoc ipso anno, sexto aut septimo Folcmari abbatis, qui Bovoni juniore successerat.

Ambrosius Morales, scriptor Hispanus haud ignobilis, conditum ait hoc anno prope Nazaram opidum monasterium sanctæ Columbæ virginis & martyris, ac Nazarenſis abbatiæ sanctæ Mariæ subiectum ab Ordonio rege ejus monasterii conditore, qui illud Senoniano abbati, ejusque fratribus tradiderit. Huc diploma ipsius Ordonii secundi regis Legionensis, & ex eo Yepesius profert, quo rex hunc locum omnino desertum ac relictum, paganis subactis ac fugatis, instaurasse fertur, situm in suburbio civitatis, *que antiquitus vocata fuit Senonas*, postea Tricium, & tunc a rivo præterfluente Nazara. quod commentum est cujusdam impostoris, qui sanctam Columbam martyrem Senonensem in Gallia, urbemque ipsam Senonas ad Hispanos traduxit.

Rodulfo rege coronato, non statim pacata in regno omnia. nam Willelmus junior, Aquitaniæ princeps, nondum regem agnoverat: Gisleburtus in Lotharii regno novas turbas ciebat; denique necdum a Nortmannis quies erat. Principio itaque anni viceſimi-quarti Rodulfus in Aquitaniam pergit, ac Willelmum, Bituricensi pago ei restituto, sibi conciliat. Dein cum Nortmannis pax inita per Hugonem & Heribertum comites, ac Seulfum Remensem archiepiscopum, cum eo, ut Cenomanni & Bajocæ civitates eis traderentur. Rodulfus vero, placito apud Attiniacum habito, dum professionem in regnum Lotharii parat, gravi morbo correptus, Remos ad sanctum Remigium se deferri fecit: ubi quatuor hebdomadas demoratus, obstinato morbo curando caelestem medicum propitium reddere conatur, donis sancto Remigio oblatis, & reliquis thesauris per monasteria Franciæ ac Burgundiæ distributis. Tandem redintegrata sanitate, per urbem Sueſſionas in Burgundiam regreditur, nam eo jam paullo ante profectus erat, & castellum Montis-sancti-Johannis a Ragenardo, qui illud retinebat, vi extorsit; hisque peractis, in Franciam reversus est. Interim synodus episcoporum Remensis provinciæ, Seulfo archiepiscopo præſidente, apud Troſleium habita, in qua Isaac comes ecclesiæ Cameracensi prodamnus illatis fecit fatis.

Annal. Benedict. Tom. III.

Bbb ij

ANN. CHR. 923.

L X I V.
Sigismundus episcopus, & Haico abbas mortui.

Adelhardus Hirſaugienſis obit.

Corbeia-novæ privilegia renovata.

d Annal. Paderbon. p. 258.

L X V.
S. Columbæ Nazara monasterium.

a 72p. tom. 4. scrip. 19.

ANN. CHR. 924.

L X V I.
Rodulfi varia facta, & morbus apud S. Remigium.

ANN. CHR.

924.

LXVII.

Ejus præcepti

pro S. Martino

Æduensi, &c.

Trenorchio.

a *Diplom.*

p. 564.

b *Tourmus p.*

277.

c *Sac. 4. to. 2.*

p. 758.

LXVIII.

Aliud pro S.

Vincentio

Laudunensi.

d *ibid. p. 565.*

LXIX.

S. Maxentii

abbatis transla-

rio.

e *Besly comit.*

Pis. p. 217. &

seqq.

f *la Sioule.*

Dum Rodulfus in Burgundia moraretur, ad eum accessit ^a Eimo seu Aimo abbas monasterii sancti Martini Æduensis, petiitque ab eo, ut præcepta superiorum regum, sui que monasterii possessiones confirmaret. Eimonis precibus suas adiunxit Ymma seu Emma regina, cujus rogatu rex præceptum fieri curavit, quo sancti Martini possessiones omnes non modo confirmavit, sed etiam auxit, data altera ripa laci, qui est subtus villam Tilium, in prospectu Carbonaci super fluvium Aturavum, cujus una ripa jam sancti Martini erat; necnon capella sanctorum Geminorum, sita extra muros Æduenses, quam prædictus abbas a Berengario comite per commutationem acquisierat. *Datum VIII. idus Aprilis, indictione XII. anno primo regnante Rodulfo rege glorioso. Actum Cabillono civitate.* quod præceptum Ragenardus notarius recognovit ad vicem Abbonis episcopi, scilicet Sueffionensis. Post triduum ibidem simile privilegium Trenorchienfi ^b abbatiae concessit tempore Hervei abbatis, eo nomine secundi: qui ab Armanno, filio Armanni vicecomitis, magna in comitatu Vellaico prædia comparavit, *cum ecclesia sancti Georgii in Vetule præstio*, id est suburbio, *civitatis*, ut loquitur Falco monachus in chronico Trenorchiano, quod de sancti Pauliani opido apud Vallavos, non de Anicio interpretandum esse alias ^c demonstravimus. Idem Rodulfus rex Dolensi apud Bituriges monasterio, rogatu Ebbonis conditoris, regiam tutelam indulxit, cujus rei præceptum habemus, sed sine chronicis notis. Abbo episcopus, qui Rodulfi cancellarius erat, tantum presbyter dicitur in quodam præcepto, quo Rodulfus rogatu Hermoldi præpositi villam Alciacum cœnobio sancti Symphoriani restitui iussit. Actum apud Augustodunensem civitatem kalendis Martii, indictione XII. anno primo regnante Rodulfo rege glorioso, quod præceptum *Raynardus notarius ad vicem Abbonis presbyteri dictavit*. Idem jam episcopus erat VII. idus Aprilis insequentis, ut ex primo diplomate mox laudato liquet.

Eodem tempore Adalelmus Laudunensis episcopus, qui Rodulfo ante triennium successerat, eidem regi ^d exposuit, haberi quamdam in monte Lauduno ecclesiam in honorem sancti Vincentii martyris consecratam, adeo venerabilem, ut secunda sedes prædictæ Laudunensis ecclesiæ appellaretur, in eaque sepultura ab antiquo esset ejusdem loci episcoporum, & cœmeterium canonicorum; sed eo tunc redactam, ut, cum antea duodecim illic canonici existerint, loco scilicet prescorum monachorum, unicus tantum presbyter eidem ecclesiæ *attributus* superesset. proinde sibi in animo esse hanc instaurare ecclesiam, ibique restituere numerum duodecim canonicorum, quod ratum esse jubet princeps, vetans insuper, ne quisquam ex fidelibus suis quidquam exigat ex tribus ecclesiis, videlicet sancti Vincentii, sancti Genesii, atque sancti Hilarii, quæ in illa parte istius montis sitæ erant.

Ex notitia quadam a Johanne Bessio ^e relata discimus, sancti Maxentii abbatis corpus e suo monasterio, apud Pictones sito, a Salomone Britanniae duce delatum fuisse in quamdam cellam Rothonenfis in eadem Britannia monasterii, quæ sancti Maxentii nomine insignita est. Cum vero inde ad pristinum locum reveheretur, audita Nortmannorum in illas partes incurfatione, deportatum fuisse ad Candetensem ecclesiam pagi Arvernensis, sitam super fluvium Bebronum, quem modo Sivolim ^f vocant, sexaginta solidis comparatam cum suo territorio: ubi Rothonenfes monachi cellæ sancti Maxentii commorati sint cum capsâ eburnea, multis sanctorum referta reliquiis. Sub hæc, urgente rursus Nortmannorum infestatione, prædicti monachi sacrum beati Maxentii loculum, favente Richardo comite, deportasse dicuntur in pagum Autisiodorensem. Verum Maxentianis cœnobitis sacrum beati patroni sui corpus repetentibus, Rothonenfes illud se restituros, exceptis maxillis, polliciti sunt, vitamque illius & missale. Sed tandem convenit inter eos, ut Rothonenfes essent ipsius corporis perpetui custodes cum auctoritate & securitate Ebulli comitis. Id factum hoc anno, & quidem *xij. kalendas Julii, feria prima*, seu dominica. Ab eo tempore magna pars reliquiarum sancti Maxentii asservatæ dicuntur in monasterio sancti Leodegarii de Ebrolio, diocesis Claromontensis, præter quasdam particulas, quæ in Maxentiano apud Pictones monasterio habentur. Et tamen in chronico Malliacensi legitur anno M. LIX. corpus beati Maxentii Adjuvatoris (id ei cognomen erat) in Maxentiana basilica ostensum fuisse, & conditum ei sepulcrum novum VI. nonas Octobris. Adeo difficile est, ejusmodi reliquiarias lites explicare, nedum componere. Prædictæ notitiæ subscribunt Ademarum abbas,

Haimericus comes, qui ejus frater in contextu dicitur, Joseph monachus, & Turgal monachus, qui auctor fuerat deportandi corporis in Britanniam.

In chronico Saxonico atque etiam in Hildensheimensi Herigerus Moguntinus archiepiscopus hoc anno decessisse, & Hildibertus seu Hildebertus eidem successisse perhibetur, quod etiam Lambertus monachus in suo chronico testatur. Erat Hildibertus, teste Witichindo ^a, Francus genere, professione monachus, nutritus & eruditus *in Wlido monasterio*, id est Fulda, & ad ejus loci præfecturam anno superiori proventus, ac demum hoc anno *ad summi pontificatus*, ut ille ait, sedis Moguntiacæ fastigium. Hunc miræ sanctitatis virum dicit idem auctor, & ingenita non modo prudentia, sed etiam litterarum studiis clarum, qui inter cetera gratiarum dona spiritum prophetiæ accepisse prædicatur. Is est qui post annos duodecim Ottonem Magnum regis insignibus ornavit. Hildiberto in Fuldæ regimine successus Hadamarus, vir illustris, expertæque virtutis & prudentiæ. Ejus tempore, id est post annos tres, Fuldensis basilica igne conflagravit, multis impensis, Hadamari abbatis studio, instaurata.

Hoc ipso anno Udalricus, nobilis Alamannus seu Suevus, quem in sancti Galli scholis eruditum fuisse diximus, Augustæ-Vindelicorum episcopali cathedræ impositus est, probante Heinricho rege: cujus rei oraculum, dum Romæ versaretur, dicitur paulo ante accepisse a *venerando papa Marino*, qui forte Johannis decimi quasi quidam vicarius erat. Jam episcopus quotidianum cursum divini officii *cum matriculariis* clericis in choro, ubi occupationes sinebant, persolvere solitus, tres alios cursus, scilicet de sancta Maria, de sancta Cruce & de omnibus sanctis, qui mos multorum monasteriorum erat, cum toto psalterio, quod vix credas, plurimum adjiciebat; missas etiam tres vel duas quotidie celebrabat. Eidem jugis fere a carnibus abstinentia fuit, tamen secum reficientibus carnes apponi curabat. Magna ei de pauperibus cura, quos quotidie pascebat. Huic ex sorore Liutgarda nepos erat, Adalbero nomine, *cuidam doctissimo magistro Benedicto monacho*, ut in grammatica, aliisque disciplinis erudiretur, commendatus, de quo plura inferius. Erant tunc in Augustensi diocesi monasteria quinque, *Whitmanic, Stephense, Fauces, Wissinterga, & Hewibach*, quæ numquam in beneficium laicorum, ut tunc improba consuetudo ferebat, concessit. Uttenburanum præterea in libertatem asseruit. Ex prædictis illis quinque monasteriis Faucense nobis notum; Wissinterga forte non aliud quam Wessenbrunense, cujus abbas beatus Thiento nobis inferius laudandus erit; *Hewibac* forte *Haibach* ^b seu *Hegibach*, nunc collegium canonicorum ad radices alpium. Ceterum in Udalrici vita ^c id observandum videtur, quod is, consecratione cujusvis ecclesiæ facta, doteque contradita, comprobato illic presbytero altaris procuracionem; ecclesiæ vero advocacionem legitimo conditoris heredi *panno imposito* commendaret.

Vixdum tres annos in magistratu expleverat Hartmannus sancti Galli abbas, cum mortalem sarcinam deposuit, vir claustralis disciplinæ studiosissimus, sed rerum exteriorum negligentior. Successus in ejus locum Engilbertus, ejus nominis secundus, religione & prudentia & rerum agendarum peritissimus, cujus ab Heinricho rege probata electio est. Is qua pollebat industria neglectos ab Hartmanno census restituere satagit, sed colonos præfracte resistentes expertus est. Eorum contumaciæ suffragata est Burchardi Alamanniæ ducis rapacitas, qui alendo militi gravia sancti Galli colonis stipendia imponebat; data insuper militi prædandi licentia, qui sancti Galli prædia impune diripiebat. Burchardum hac de re Wiborada inclusa, a sancto Gallo admonita, corripuit, sed non correxit: dum tandem mors, anno proximo subsecuta, ejus rapinis finem imposuit. Accessit demum ad mali cumulum Hunnorum in sanctum Gallum irruptio, quæ ejus loci ruinæ fere supremam imposuit manum.

Jam ante triennium Rodulfus, rex Galliae cisalpinæ, Papiæ rex acclamatus fuerat contra Berengarium, qui Veronæ hoc anno a Flamberto, cujus filium ex sacro fonte susceperat, ex improvise trucidatus est. Eo mortuo, & Rodulfo absente, qui in Galliam remigraverat, Hungari eam occasionem haud temere dimittendam rati, hoc anno in Lombardiam ingressi, Mantuam, Brixiam & Bergomum impotenti depopulatione diripuerunt. Papiam inde progressi, urbem obsidione circumstantam, ad extremum injecto igne deformarunt. Inter ceteros Johannes episcopus in-

Bbb iij

ANN. CHR.

924.

LXX.

Hildibertus sit

præsul Mogun-

tinus.

a *Witichind.*

lib. 2.

Hadamarus

abbas Fulden-

sis.

LXXI.

Udalricus

præsul Augus-

tenfis.

b *Metrop.*

Salib. to. 2.

p. 387.

c *cap. 7.*

LXXII.

Hartmanno

abbati S. Galli

succedit Engil-

bertus.

LXXIII.

Hungari Ita-

liam vastant.

S. Sixti co-
nobium com-
bustum.

terfectus. Dein Placentiam progressi, suburbanum sancti Sixti monasterium, tum puellarum, igne subiecto combusserunt; ac præda onusti, tandem ex Italia exce- serunt. Rodulfus, Berengarii morte & Hungarorum incursione accepta, in Italiam revertit, ac Veronam profectus, totum regnum sine contentione, sed ad breve tempus recepit.

ANN. CHR.

925.
LXXIV.
Normanno-
rum nova faci-
nora.

Hugo quin-
quennis archie-
piscopus desig-
natus.

a *Frod. lib.*

4. c. 19.

b *ibid. c. 18.*

c *ibid. c. 20.*

LXXV.

S. Galli mo-
nasterium ab
Hunnis direp-
tum.

d *Ekkehard.*

c. 5.

Wiboradæ
martyrium.

Insequens annus novis Normannorum in Burgundiam & in pagos Bellovacen- sem, Ambianensem, & Atrebatensem incursionibus funestus fuit, ipsis etiam Nortmannis exitiosus, quorum multi in diversis præliis ceciderunt. E nostris etiam Ansegisus Trecaassinæ urbis episcopus, & Warnerius comes inter alios desiderati. Denique Ambianorum & Atrebatum civitates fortuito incendio conflagrarunt.

Inter hæc Seulfus Remorum antistes, annis tribus in pontificatu exactis, fato functus est. Episcopatus Heriberto comiti commendatus in gratiam Hugonis filii, necdum quinquennis. Legati ejus nomine Romam missi Abbo Sueffionensis episcopus aliique, qui rem novam & inauditam Romanis approbarent. Seulfum vene- no necatum ferunt a domesticis^a Heriberti comitis, cujus filii post se electionem pactus fuisse dicitur, ob expulsionem^b Odonis fratris Herivei antecessoris sui & He- rivei nepotis, quos infestos habebat. Episcopatus Remensis Abboni episcopo a Johanne papa commendatus ob immaturam Hugonis ætatem. Frodoardus, ut ipse^c scribit, aliique Remenses clerici sacerdotiis suis privati, quod prædictæ electioni non favissent. Denique Heinrico Transrhensensi regi Lotharienses se committunt, qui jam Gislebertum ducem admiserant. Henricus ipse Bernuino, Dadonis episcopi nepoti, Virdunensem episcopatum concedit, pulso Hugone, cui Rodulfus il- lum dederat. Hæc misera rerum in Gallia facies. Nec melior in Italia, quæ foedis de imperio discordiis agitata est, Ermengarde post mortem Adelberonis Eporediæ marchionis mariti sui de regno cum Rodulfo novo rege disceptante.

Inter ea Hunni per Germaniam debacchantes, in sancti Galli monasterium in- vehuntur. Eorum adventus Wiboradæ reclusæ ante annum præcognitus fuerat, quæ proprii haud sollicita periculi, Engilbertum abbatem admonuit per Waldram- num monachum, ut sibi suisque fuga consuleret. Ille pretiosiora quæque in pro- ximum castellum comportari jubet, præter libros, quos Augiam deferri cura- vit. Tum Hunni kalendis Maii vacuum monasterium ingressi, reliqua diripiunt, uno relicto Heribaldo monacho, qui gazophylacium barbaris, ea hominis fatuitas erat, facile ostendit. Vix ille eorum manus effugit, qui Wiboradam virginem, nullo infirmioris sexus, nedum sanctitatis respectu, crudeli barbarie peremerunt. Vix temperatum ab incendio monasterii, quod Engilbertus cum suis, post barbarorum discessum, integrum invenit. E castello reportata omnia, sed ex Augia libri non pauci desiderati, si qua fides Ekkehardo^d, qui eos non satis tuto Augiensibus commissos ait. Reversi monachi oratoria & officinas repurgant, accitusque ab eis Notingus Constantiæ episcopus aqua benedicta cuncta lustrat. In tantæ calamita- tis articulo constantiæ insigne specimen edidit sancta virgo Wiborada, quæ de alio- rum salute sollicita, ut Hospitius ille quondam reclusus Niciensis, nullis admoni- tionibus, nullo barbarorum metu adduci potuit, ut a reclusionis proposito, vel tan- tillum discederet. Ejus cilicii asperitatem horrore esse ait Ekkehardus, cujus tempore Sancti-Gallenses illud conservabant. Idem auctor est, Hunnos, priusquam in sanctum Gallum furerent, Augustam-Vindellicorum obsidione cinxisse, sed urbem ab eorum invasione liberatam fuisse meritis sancti Udalrici episcopi, qui urbis infantulos uni- versos, ab uberibus matrum raptos, circa se coram altaribus nuda terra jactari jusserat, vagitibusque illorum lacrymas cum ejulatibus miscens, infestissimos illos, velut alter Ezechias, hostes abegerit. Auctores, qui de sanctæ Wiboradæ gestis scripserunt, tres sunt præcipui, Ekkehardus, Hartmannus, & Hepidannus, om- nes apud sanctum Gallum cœnobitæ. Ekkehardus ab Udalrico Augustano episco- po, Wiboradæ olim familiarissimo, ad scribendum impulsus, morte intercedente, opus haud absolvit. Is mihi videtur Ekkehardus, qui decani officio functus est sub Cralone abbate, idemque Rachildæ reclusæ consobrinus; alius ab Ekkehardo mo- nacho, qui librum de casibus monasterii sancti Galli composuit, a quo ille *Eggehardus* appellatus, & *post-doctrinas*, id est post expletum docendi officium, decanus. Alter vi- ræ sanctæ Wiboradæ scriptor Hartmannus distinguendus est ab æquivoco illo abbate,

ANN. CHR.
925.

qui uno ante Wiboradam anno decessit. Hepidannus denique, tertius scriptor, anna- libus suis notus, Vodalrico abbati librum suum de sanctæ Wiboradæ actis nuncu- pavit. Engilbertus abbas anniversarium beatæ martyris diem, suadente in primis Hittone monacho ejus fratre, celebrari curavit, ob patratas ad ejus tumultum sa- nitates: in quibus Rachilda reclusa, præsentem Notkero monacho & medico, cui Piperis-granum ob severitatem disciplinarum cognomen erat; & Udalricus schola- ris monachus sanitatem recepisse memorantur.

Prope Montes opidum Hainoënsis pagi in vastam solitudinem redactum erat Cellense monasterium, sacrumque beati Ghislæni corpus neglectum loco ignoto in terra jacebat: cum Wincradus loci custos in somnis admonitus est, ut e loco de- signato abditos cineres erueret. Id factum kalendis Octobris. Corpus sindone munda in obserato loculo repertum, sed loco tunc haud motum ob synodales præ- ceptiones, quæ id injussu episcopi fieri verabant. Tunc Cameracensem ecclesiam regebat Stephanus episcopus, qui regis jussu in palatium evocatus, id negotii Oil- baldo archidiacono exsequendum committit. Hic, congregata cleri ac populi non modica turba, sacri corporis urnam effert e tumulo, & in basilica sanctorum aposto- lorum Petri & Pauli reponit. Non multo post, cum unus tantum sacerdos locum observaret, Melbodienfes sanctimoniales cum Castrilocensibus seu Montensibus opi- danis de suffragando sancti Ghislæni corpore consilium ineunt. Id factum haud dif- ficile fuit. Furto sublatus locus Melbodium affertur, & in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ honorifice reconditur. Furto comperto, sacerdos loci custos de recuperando corpore cogitat. Interpellatus hac de re Herbertus Viromandorum comes; tum Stephanus episcopus, qui Melbodienfi abbatissæ (hæc Theodrada erat) ceterisque sororibus præcipit, ut furtum restituant. Melbodienfes, licet invitæ, paruerunt episcopo, qui sacro corpori in proprium locum restituto custodes adhi- buit vicinos sacerdotes, qui sua singuli hebdomoda locum custodirent, donec cum Gisleberto duce Lothariensi alios custodes provideret. Hæc relatio idibus Decem- bris facta memoratur. Sub hæc positi eo in loco canonici ad sacri corporis custo- diam: sed cum illi vitam abnormem ducerent, agente Gisleberto duce, monachi per sanctum Gerardum Broniensem abbatem ibidem postliminio restituti sunt.

Mortuo Rotberto Elnonensi abbate, Rotgerus comes hanc abbatiam obtinuit. Hic videtur esse Rotgarius Laudunensis comes, aut potius ejus filius cognominis, cui post mortem patris, quæ post biennium^a accidit, Rodulfus rex comitatum Laudunensem dare voluit, obfistente Heriberto comite, quem Odoni filio suo da- ri postulabat. *Rotgerus comes atque memorandus abbas Elnonis monasterii* a Rodul- fo rege præceptum obtinuit, quo Vidinium villam comitatus Austrobatensis jux- ta Scaldim fluvium, & villam pagi Tornacensis Aurunium, ad *refocillandam frā- trum indigentiam* deputari curavit. *Datum VIII. idus Aprilis indictione XIII. anno secundo regnante Rodulfo rege gloriosissimo. Actum Lauduno castro publico.* quod præ- ceptum Ragenaldus notarius ad vicem Abbonis episcopi recognovit. Eiusdem Rotgeri abbatis tempore Lietardis matrona Deo sacrata, post decessum *senioris* sui^c Odonis, quasdam res proprietatis suæ, per manus nobilis viri Odacri legibus ad- vocati, donat monasterio Elnonensi, *ubi præsul Christi Amandus corpore requiescit.* ^c *cujus loci rector præesse dignoscitur Rotgerus comes, post ipsum quoque dilec- tus filius meus, inquit, Liedricus monachus, & ejusdem loci prepositus: ad cujus pe- titiōnem seu subjectionem ait se beato Amando ejusque monachis tradidisse in pa- go Brabantensi, in villa Anyinio dicta, ecclesiam unam, mansum dominicatum & alia, quæ omnia per suæ chartæ testamentum sive per festucam atque per ande- langum seu terræ caspitem in jus beati Amandi, ejusque monachorum transfundit, eo pacto, ut filius ipsius Liedricus prædictas res usu-fructuario teneat. quod argu- mento est, proprietatis vitium illis temporibus viguisse. Carè chronicis notis hoc instrumentum in chartario Elnonensi, ex quo hæc excerptimus. Idem Rotgerus abbas erat ad annum secundum Ludovici Transmarini. Ex quo intelligimus eum esse Rotgarium filium Rotgarii comitis Laudunensis.*

Tunc temporis Divionense sancti Benigni monasterium procurabat Suavus^b ab- bas, sub cujus regimine Rodulfus rex rogatu Gotzelini Lingonum episcopi & Ma- nassæ comitis, non modo antiqua ejus loci privilegia confirmat, sed etiam villam Saciacum, abbatiam sancti Johannis, mercatum quoque in burgo *die Saturni*, id

LXXVI.
S. Ghislæni
corpus inven-
tum.

LXXVII.
Rotgerus co-
mes abbas El-
nonensis.
^a *Frod. ad
an. 927.*

LXXVIII.
Rodulfi præ-
ceptum pro S.
Benigno.
^b *Spicil. to. 1.
p. 426. & seq.*

ANN. CHR.
925.
a Perard.
p. 162.

est sabbato, aliaque monachis restituit. Insuper eis confirmat, favente a & deprecante eodem Manasse comite, mansos octo in villa Nermedis, in comitatu Alfensi, quos dudum ipsis dederat, & in Gibriaco villa comitatus Belnensis mansum unum, quem Jurannus cum Amadeo comite de abbacia sancti Cosmeris, quam in alodium tenebat, permutaverat, & sancto Benigno dederat. Actum Ariaco villa supra fluvium Ararim, III. kalendas Junii, indictione XIII. anno IV. regnante domino Rodulfo rege gloriosissimo. quod præceptum Rainardus, idem qui supra Ragenaldus, ad vicem Abbonis pontificis recognovit. Has litteras viderat Albericus, cujus ad hunc annum hæc verba sunt: *Annus iste fuit quartus in Francia regis Rodulfi, secundum chartam sancti Benigni Divionensis.*

LXXXIX.
Chartæ pro
Fossato, Nobiliaco & Monte-olivi.
b Du Bois
no. 1. p. 535.

A die tertio-decimo Julii hujus anni tertius Rodulfi regis incipiebat. unde ad hunc annum revocanda est charta b Teudonis Parisiorum comitis pro Fossateni sancti Petri cenobio, cui ille ad preces Adhelnei abbatis, cum consensu Hugonis præstantissimi marchionis seu comitis & Fulradi episcopi, aream quamdam in urbe Parisiaca, cum cellula sancti Petri funditus destructa, donat ad refugium monachorum, qui paullo ante ex Saxiacensi pagi Lugdunensis monasterio, ubi ob metum Nortmannorum aliquamdiu constiterant, ad propria reversi erant. Actum Parisius sub die x. kalendas Septembris. Subscribunt Hugo comes atque marchio seu abbas, Theubaldus vicecomes & alii. Alia charta c Richardi æditui senioris ecclesie sancti Petri Pictavenensis de quadam ancilla, quam cum liberis suis monasterio Nobiliaco donat, data legitur mense Decembri anno tertio Radulfi regis, quando

c Capital.
no. 2. c. 1532.

Karolus in custodia tenebatur. At in litteris d commutationis, quam Gimera Carcaffonæ episcopus & Arifonsus abbas congregationis sancti Johannis monasterii castri Mallasti seu Montis-olivi inter se fecerunt, hæc legitur chronica nota: *Facta carita procambiationis idibus Junii, anno XXVIII. regnante Karolo rege post obitum Odonis regis.* tamen Carolus in custodia tenebatur, regnaretque tunc Rodulfus, quem plerique transigerant non agnoscebant. unde hæc chronologica nota in testamento e Acredi Aquitanie ducis: *Datum istud fidei-commissum anno v. quod Franci deinhonestaverunt regem suum Carolum, & contra legem elegerunt Radulfum sibi in regem.*

d ibid. c.
1534.

e ibid. c.
1534.

Hoc item anno Fortis, ex monasterio sancti Petri de Montibus Asturicensis episcopus, suburbanum monasterium sancti Diētini, ejusdem sedis olim episcopi & confessoris, instauravit, & ex bonis propriis, quæ forte ex parentum hereditate sibi obvenerant, dotavit pro stipendio virginum & continentium confessorum. quæ verba probant, puellare istud monasterium, ut illis temporibus passim, fuisse duplex, nempe sanctimonialium, quibus adjunctus erat cœtus monachorum, qui confessorum hoc loco, more apud Hispanos olim vulgato, appellantur. Idem colligitur ex quibusdam litteris permutationis Sampyrii episcopi, æra millesima septuagesima-septima datis, in quibus ita loquitur: *Ego Sampyrius cum collegio monachorum vel servorum Dei in sancta Maria, vobis domine Flamula, & collegio sororum & monachorum sancti Diētini episcopi.* quo ex loco infert Yepesius, monachos tum existisse in cathedrali sanctæ Mariæ ecclesia Asturicensi. Hoc vero sancti Diētini monasterium processu temporis devolutum est ad Dominicanos.

f Iauri episcopi obitus.

Incidit etiam in hunc annum mors Iauri Auriensis episcopi ex monacho sancti Stephani Silensis, depositus sub die VII. kalendas Februarii, æra nongentesima sexagesima-tertia, ut legitur in ejus epitaphio apud Yepesium f. Hic unus est ex novem episcopis monachis, qui in prædicto sancti Stephani monasterio requiescunt, pro quibus Deus infinita miracula facit, restante diplomate Alfonso regis Leonensis, dato æra supra millesimam ducentesima quinquagesima-octava.

ANN. CHR.
926.
LXXXI.
Nortmanni & Hungari novas strages edunt.

Nondum fide Christi feritas Nortmannorum plene subacta erat, ut probavit annus insequens, Christi nongentesimus vicesimus-sexus, quo Atrebatensem pagum infestare pergunt. Hos Rodulfus rex una cum Heriberto comite quodam saltu in illo pago coartatos obsidet, eosque, vulnere in pugna accepto, gravi cæde afficit. Illi nihilo minus in Porcensem pagum bacchantur: sed rex tandem eos numerata pecunia placat, & ipse Laudunum revertitur. Ex alia parte Hungari, transmissis Rheno, in pagum usque Vonzensem grassantur: quorum metu perculsi Remensis agri monachi, sancti Remigii, aliorumque sanctorum corpora e suburbanis

suburbanis monasteriis in urbem inferunt. tamen paullo ante Sculfus archiepiscopus monasterium a sancti Remigii cum adjacentibus ecclesiis vel domibus (burgum sancti Remigii vocant) muro cinxerat, & castellum ibidem instituerat.

Pervenit ad id tempus Aimo abbas sancti Martini Aduensis, qui hoc anno villam b Tortillianam ab ecclesia Viennensi dato pretio comparavit. Hujus rei causa ad istud monasterium, ex consensu & suasu nobilis principis & marchionis Hugonis accesserunt Viennensis ecclesie filii & legati Gaufridus summa industrie abbas, & Lefredus, admodum probus vir, uti notarius eos de se loquentes inducit, missi a domino Alexandro archiepiscopo & canonicis ejus, Aimoni abbati suaderes, ut villam Tortillianam, quæ longe ab ipsis aberat, & quæ in vicinia & profectu ejus cenobii erat, vel alia terra permutarent, vel dato pretio compararent. Alterum Martinianis placuit, qui centum librarum pondere hanc villam a Viennensi ecclesia coemerunt. Acta anno DCCCC XXVI. ab incarnatione Domini, indictione XIII. mense Martio, VIII. idus ejusdem mensis, feria IIII. anno III. regnante Rodulfo glorioso rege. quod venditionis instrumentum Gerrerius humilis subdiaconus jussu Aimonis abbatis scripsit.

Hugo princeps & marchio, hic laudatus, comes erat Arelatensis, Lotharii comitis itidem Arelatensis filius, Lotharii regis nepos; Berra, quæ post mortem Lotharii comitis Adelberto Tusciae marchioni collocata fuerat, progenitus, qui vivente Berengario occupandi Italiae regni causa alpes transgressus, sed a Berengario repulsus, pedem retulerat: sed tandem, eo mortuo, a Lamberto Mediolanensi archiepiscopo ad capeffendum regnum invitatus, denuo alpes trajecit. quod consilium Rodulfus ut averteret, Burchardum focerum suum ad arma secum socianda excivit, eumque Mediolanum explorandæ urbis causa legatum ad Lambertum misit. Hunc Mediolano egressum, summo mane Eporædiam ad Rodulfum properantem Lamberti suasu infesti Italici invaserunt, atque in fossa Novariæ, in quam sub tumultum ab incitato metu equo abreptus fuerat, oppressum interemerunt, quam necem Wiborada virgo, ad sanctum Gallum reclusa, ei portenderat. Qua re cognita, Rodulfus nihil ultra sibi tentandum putavit: verum in pristinum transjurane Burgundiae regnum se recepit. atque ita Hugo Italiae regnum quiete adeptus est. Mox rerum administrationem aggressus, octavo idus Augusti Veronam prodiit. ubi cum moraretur, omnes sancti Zenonis c monasterii possessiones confirmavit, ac superiorum regum privilegia rata habuit, rogatu Adalberti & Notherii episcoporum. Datum VII. idus Augusti, anno Dominice incarnationis DCCCC XXVI. domni vero Hugonis piissimi regis I. indictione XIII. Actum Verona. Tunc Adalbertus ejus loci abbas erat, si qua fides syllabo abbatum edito d apud Ughellum.

In Spirensi diocesi Rudolfus Hirfaugiensis abbas, annum agens regiminis octavum, diuturnæ infirmitati succubuit, mortuus undecimo kalendas Aprilis; vir quidem bonus ac mitis, sed ad regimen animarum minus idoneus, sub quo disciplina regularis non parum detrimenti passa est, præsertim circa silentium & obedientiam. quæ duo maximi momenti sunt, & præcipua vitæ monasticæ fundamenta. In deligendo successore divisa fuere partium studia, nam sanior pars, quibus cordi erat observatio disciplinæ regularis, talem habere pastorem optabat, qui pristinum illum fervorem, in quibusdam pane emortuum, excitare verbo & exemplo & vellet, & posset, memores incommodorum, quæ ex nimia Rudolphi indulgentia irreperant. at contra major pars juvenum, molli indulgentiæ assueti, suis abbatem moribus convenientem requirebant. Sed tandem intercessit Hildeberti Moguntini archiepiscopi auctoritas, effecitque, ut pars sanior prævaleret, eligeretque Diethardum, aliis Diethmarum, monachum sancti Galli, mediocri genere apud Suevos natum, qui piis eligentium votis omnino respondit; vir continentissimæ vitæ, prudentissimus ac vigilantissimus, qui regularis disciplinæ observationem, non mediocriter collapsam, strenue restituit.

IN chronico Hildensheimensi e turris Gandersheimensis parthenonis anno nongentesimo vicesimo-septimo a Sehardo episcopo dedicata fuisse perhibetur, & Rothswita abbatissa obiisse: cui Wildigrat seu Wendelgarda successit. In chronico Saxonico id anno superiori factum legitur. Wildigrada successit Gerberga

Annal. Bened. Tom. III.

Ccc

ANN. CHR.
926.

a Frod. lib. 4. c. 19.

LXXXII.

Aimo abbas Aduensis Tortillianum emit.

b Diplom. p. 566.

LXXXIII.

Hugo Arelatensis comes fit rex Italiae.

c Ughell. no. 5. c. 632.

d ibid. c. 592.

LXXXIV.

Hirfaugie abbas Diethmarus.

ANN. CHR.
927.

LXXXV.

Gandersheimenses abbatissa.

c num. 25.

ANN. CHR. 927.
Hersfelden-
ses abbates,

ejus nominis secunda; cui Roswita, ejus cœnobii sanctimonialis & illustris pœtria, panegyricum Otronum carmen nuncupavit.

Ipso anno vicesimo-septimo Diothardus seu Thiothardus junior factus est Herveldiæ abbas cum senioris Diothardi consensu, qui præfecturam abdicavit anno regiminis vicesimo-septimo, idemque post triennium decessit. Diothardus vero junior proximo anno vicesimo-octavo Hildensheimensis episcopus creatur post Sehardum, & Burchardus abbas in ejus locum electus est. Hic præfuit annis ferme quatuor, postea Wirzburgensis in locum Diedonis electus episcopus: cui Meringozus abbas in Herveldiæ administratione successit ad annos viginti-tres, ut ex Lamberto ejus loci monacho discimus. Ex quo redarguas Trithemium, quæ Burchardo annos decem abbatialis regiminis tribuit. Idem Burchardus episcopatum tenuit annis novem, mensibus tribus, diebus viginti-quatuor, teste Egilwardo monacho, & cathedralem ecclesiam instauravit.

LXXXVI.
Benno fit
episcopus Met-
tensis.

Frodoardus auctor est, Widricum Mettensem episcopum, quem alii Wigericum vocant, hoc anno defunctum fuisse: cujus episcopatum Henricus rex, contenta electione Mettensium, *cuidam, ut ferebatur, Dei servo dedit, cognomento Bennoni.* ubi Frodoardus de Bennonis religione ac pietate dubitanter loqui videtur. Hic genere Suevus, ex *ordinariis Strazburgensibus*, uti habet Reginonis continuator, id est ex canonicis, ad eremiticam vitam apud Turegum vastam solitudinem se contulit, ibique diu solitariam vitam duxit eodem in loco, id est in monte Eccelio, quem antea sanctus Meginradus Augiensis monachus secessu suo illustraverat. Hic, si Guillimanno credimus, montem vicinum, qui ab eo nomen retinuit *Bennaw*, ad pascua, cæsis arboribus, redegit, locumque multo frequentiore reddidit, & ad tolerandam vitam longe commodiorem. Dein ab antistita Sanctionensi insulam laci Tigurini, Eccelio monti objectam, & ad secessum peridoneam, *Aufnam* vulgus appellat, beneficiaria conditione impetravit. Ad hæc Adalbero Basileensis episcopus, Bennonis propinquus, cum ad eum visitandum venisset, vicum quemdam infra Basileam in Sequanis, a majoribus suis acceptum, augendis & alendis ejus sociis, eidem concessit. Sic ejus fama longe lateque dispersa pervenit ad aures Henrici regis, qui *zelo pio* eum Wigerico Mettensi episcopo substituit, nulla ratione habita electionis Mettensium, qui forte alium Henrico ingratum sublegerant. Bennoni cognomen erat Benedictus, quod haud scio an in sua consecratione episcopali acceperit. Eo nomine Meurissius quoddam ejus instrumentum refert, in quo *Benedictus sanctæ Mettensis ecclesiæ presul humilis*, testamentum facit, quo illustris femina, Rothildis nomine, res quasdam proprietatis suæ apud Rachingas, in pago Salnensi, ecclesiæ sancti Arnulfi seu sancti Stephani tradiderit. Non diu episcopatu potitus est Benno, siquidem anno insequenti a Mettensibus excæcatus, dignitate cessit.

LXXXVII.
Gallicæ tur-
ba.

Interim in Gallia novæ similtates oriuntur inter Rodulfum regem, & Heribertum comitem. Earum occasio ex Laudunensi comitatu, quem Heribertus Odoni filio suo dari flagitabat, cum contra rex illum Rotgario, Rotgarii novissimi ejus urbis comitis filio, contulisset. Eo res devenit, ut Heribertus, quasi regia utens potestate, synodum sex episcoporum apud Trosleium cogi jussit, reclamante rege, qui eam differri jussit, & Heribertum sibi obviam ad villam regiam Compendium venire jussit. quo spreto mandato, ille synodo ab se per missos indictæ interfuit. Forte episcopos ad suas partes traducere moliebatur in illa synodo: qua finita, Laudunum contendit, ubi Rodulfus rex præsidium imposuerat, Rotgarii filiis cum uxore suâ ad urbis custodiam relictis, dum in Burgundiam proficisceretur. Tum vero præsidarii illi milites loca devastant proxima Codiciaco * episcopi Remensis castro, ob invidiam scilicet Heriberti, qui filium suum Hugonem, vix quinquentem, in Remensem ecclesiam intruserat. Hujc intrusioni faverat Johannes papa: at Caroli Magni ejusque posterorum Galliarum regum in Romanam ecclesiam beneficiorum memor, Heriberti sævitiam in Carolum regem, quem in carcere detinebat, nequaquam probavit pontifex; immo scriptis ad eum litteris præcepit, ut continuo Carolum in libertatem assereret, suisque restitueret honoribus, alias, sacrorum privationem ei comminatur. Paruit mandato pontificis Heribertus, & Carolum e custodia eductum ad opidum sancti Quintini, dein per varia loca, at sub militari custodia, deducit: sed tandem eum denuo in Perronense castrum retrusit.

a Comy.

Bernonem abbatem principio hujus anni decessisse recte habet chronicon Dolense * apud Labbeum. Neque dissentit chronographus Malciacensis ^b, qui pro veteri calculo annum superiorem assignat. Mortuus vero est idibus Januarii, sepultusque Cluniaci in veteri sancti Petri ecclesia pone altare sancti Benedicti. Sub finem anni superioris, cum morti se proximum intelligeret, testamentum condidit, quo successores suos in monasteriis sibi subjectis abbates designavit, Widonem scilicet consanguineum suum, atque Odonem discipulum, de quo superius jam non semel egimus. In hujus facti excusationem adducit exemplum sancti Benedicti, alioque complures ordinis nostri institutores, quos idem fecisse asserit. Præcesserat ab ipso vitæ monasticæ principio sancti Pachonii exemplum, qui, instante morte, Petronium successorem designaverat: Petronius in simili articulo vices suas Orfiesio demandavit. Sic sanctus Lupicinus abbas Condatiscensis ac Lauconnensis monasteriis, appetente senectæ, rectores providit, sic Benedictus-Biscopus Girwensi ac Wiremuthensi vivens substituit Ceolfridum abbatem, quem prius sibi coadjutorem adsciverat, quod factum adstruit venerabilis Beda exemplo beati Petri apostoli, quem *sub se duos per ordinem ad regendam ecclesiam constituisse tradunt historiae.* Quod attinet ad coadjutorem, longe ante Biscopum Orfiesius, mox laudatus, Theodorum sibi vicarium lociaverat. Utrumque usque-venit in primis Cluniaci abbatibus, qui sibi tum coadjutores, tum successores instituerunt, eosque, dum viverent, abbates ordinari fecerunt, tametsi id canonum disciplinæ contrarium videbatur, qui duos eodem in loco abbates fieri vetant. Verum hæc necessaria cautela visa est ad arcendos sæculares abbates, quorum usus, ne dicam abusus, fere ubique tum obtinebat. Illud Bernonis factum comprobat, quod prius *vicinos episcopos*, teste Johanne monacho in vita sancti Odonis, *acceserunt, & ab omni ordine se deposuit, se reum indignumque tali ministerio ingemiscendo confessus.* Hinc ipse rogare fratres, ut sibi, quem vellent, patrem eligerent. Unanimi fratrum consensu coram adductus Odo, cum honorem constanter refugeret, episcoporum tandem jussioni cessit, statimque ordinatus est paullo ante obitum Bernonis. Hæc Johannes.

Plura discimus ex ipsius Bernonis testamento, cujus hæc fere summa est. In primis ait, se supremum vitæ diem presentiscentem, exemplo sancti Benedicti, aliorumque ejus ordinis institutorum, duos ex suis fratribus una cum consensu eorum delegisse sibi ipsi successores, Widonem scilicet consanguineum suum, & Oddonem æque dilectum: ita ut Wido cœnobii Gigniacensi, Balmensi atque Æthiensi, necnon cellæ sancti Lauteni præsit: Oddo vero Cluniacum, Malciacum ac Dolense monasterium regat. Tum omnes principes & *seniores* seu magnates obtestatur, ut ipsi tam prælatos prædictos, quam monachos & loca eorum cum rebus ad ea pertinentibus in eo statu conservent, quo per regalia præcepta instituta sunt; & si quid in eis controversiarum ortum fuerit, secundum justitiæ scita eas dirimant & componant. Ad hæc villam Alafractam; & quartam partem de caldariis Leodoni * Cluniaco sub annuo censu Gigniacensibus persolvendo assignat, propterea quod illic locum sepulturæ suæ delegerat, & cœnobium ipsum morte Guillelmi ducis imperfectum remanserat, nec censu ac fratrum numero admodum locuples. De cetero tam omnes eorum locorum prælatos, quam universos fratres, tam presentes quam futuros obtestatur, ut unanimitatem inter se studiose conservent, & modum conversationis, hæcenus institutum ac retentum, *tam in psalmodia, quam in observatione silentii, sed & in qualitate victus & vestimentis, & insuper in contentu rerum propriarum*, si non melius, saltem sicut huc usque fecerant. Si quid vero erratum fuerit, ex sanctæ regulæ auctoritate præcipit, ut eorum locorum præfecti ad corrigendum erratum sibi mutuo suffragentur. Huic testamento, quod datum est *anno quarto regnante Radulfo rege*, subscribunt post Bernonem Wido *modernus* abbas, & Oddo abbas. quod argumento est, eos jam tum abbates ordinatos fuisse. Ex hoc porro testamento intelligimus, Bernonem de cogendis in unum ordinis corpus monasteriis nequaquam cogitasse. alias ea, quæ jam sub suo regimine habuerat, non duorum, sed unius abbatis procuratori commissurus fuisset. Ex quatuor monasteriis Widoni abbati commissis unum nobis ignotum est Æthiense. Cetera nobis nota, Gigniacense, Balmense, & cella sancti Lauteni, quæ cella sita est in pago Æduensi, uti alias vidimus. Nec minus notæ tria illa Odoni delegata cœnobia, Cluniacense, Malciacense & Dolense, de qui-

Annal. Bened. Tom. III.

Ccc ij

ANN. CHR. 927.
LXXXVIII.
Bernonis
abbatis testa-
mentum &
obitus.
a Labbe to. I.
p. 315.
b id. to. 2.
p. 732.
Odo & Wi-
do loco ejus
abbates.

* Lyon-le-
Sainier.

ANN. CHR.
927.LXXXIX.
Gerbaldi do-
natio Cluniaco
facta.

bus omnibus jam in superioribus egimus. Alia longe plura processu temporis obtinuit Odo, in quibus proabbates sub se constituit, cum unus omnibus sufficere non valeret.

Adversus prædictum calculum de morte Bernonis abbatis opponi potest cujusdam Gerbaldi nobilis viri donatio, Cluniacensi monasterio facta mense Maio, anno quarto Rodulfi regis, dum adhuc Cluniacense monasterium *sub providentia Bernonis abbatis* construeretur. Atqui Rodulfi annus quartus ante idus Julias anno Christi nongentesimo vicesimo-septimo respondet. Adeoque Berno mense Januario præcedente nondum obierat. Instrumenti hujusce donationis hæc summa est.

„ Gerbaldus considerans casum fragilitatis humanæ, & mercedem bonis operibus repromissam, donat res suas beatis apostolis Petro & Paulo, *in Cluniensi monasterio* perpetuo permanfuras, quod quidem monasterium *jussu ac supplemento piissimi bonæ memoriæ Willelmi senioris comitis decenter in honore ipsorum apostolorum, sub providentia Bernonis venerabilis abbatis* construitur. Res vero quæ donantur a Gerbaldo sitæ sunt in villis pagi Cavillonensis Brilango, Mauliaco, Maalmonte, Culecis & Curcellis, quas res Gerbaldus donat, primo quidem pro amore Dei ac sanctorum ejus, ad hæc pro remedio animæ senioris sui Willelmi defuncti, ac pro salute nepotis ejus adhuc viventis Willelmi senioris sui; necnon pro remedio animæ patris & matris suæ Pharonis atque Rutrudis, omniumque propinquorum & affinium suorum, & in eleemosynam omnium fidelium catholicorum, tam vivorum, quam mortuorum. Huic instrumento subscribunt post Gerbaldum donatorem *Auschericus humilis archipresul, scilicet Lugdunensis, Geroldus peccator & humilis sanctæ Matiscomensis ecclesiæ episcopus, Guillelmus comes & Marchio, aliique laici.* Notarii subscriptio & chronici characteres sic habent: *Ego Abbo rogatus data vi mense Maii, die sabbati, anno IIII, regnante Radulfo rege.* Et ita quidem in ipso authentico aut quasi authentico legitur. Hunc nodum solvere difficile est, nisi dicamus, hunc notarium Rodulfo regi tribuisse totum annum ejus sæculi vicesimum-tertium, tamen idibus tantum mensis Julii rex inauguratus est.

X C.
Bernonis
sanctitas &
merita.

In veteri necrologio Silviniacensi memoratur idibus Januarii *depositio domni Bernonis abbatis*. quo die plenum de eo fiebat officium, & duodecim pauperes reficiebantur. In libro de vita sancti Maioli, auctore sancto Odilone, *beatæ memoriæ abbas* dicitur, & in actis sancti Hugonis abbatis, *vigoris tenore acerrimus, ac sanctitate decoratus* vocatur. Hinc *beatum* dicunt fasti Belgici, *sanctum* Petrus Equilinus, aliique recentiores e nostris. *Beatum* cum Bollandi appellare satius. Cluniacense monasterium, ritusque Cluniacenses, tantoperè laudatos, a Bernone habuisse initium superius ex Johanne monacho observavimus. Unde mirari subit, cur Cluniacenses nostri tam parum illi hæcenus tribuerint, nec eum inter suæ congregationis primarios institutores numeraverint, cum sanctis Odone, Maiolo, Odilone, & Hugone, *quos se sui utique ordinis principes & præceptores habere gloriantur, aut tenuerunt, aut teneri censuerunt*, ut sanctus Bernardus in apologia loquitur. Certe apud Petrum Venerabilem * sanctus Odo *primus Cluniacensis ordinis pater* laudatur, nec immerito certe, si ordinis progressum & incrementa spectes. Si vero initia & disciplinæ institutionem, Bernoni primas tribuere decet. Ceterum Cluniacum ipsum perfecit quidem auxitque Odo: Berno autem feliciter inchoavit, eique per annos multos præfuit. quo magis mirandum est, eum inter Cluniaci abbates a nonnullis omitti, nec vitam ejus a quoquam scriptam fuisse. Sed nimirum id contigit Bernoni adversus Odonem, quod sancto Bernardo erga Robertum, Albericum, & Stephanum primos Cistercienses abbates, quorum Bernardus gloriam & merita suo splendore obscuravit.

a Petr. Ven.
lib. 6. ep. 15.X C I.
Odonis ab-
batis recte
facta.

Magna sane & eximia fuere Odonis non modo in Cluniacenses, sed in universum etiam Benedictinum ordinem, immo & in ipsam ecclesiam merita; qualia sunt Cluniacensis monasterii perfectio, quod Berno imperfectum reliquerat; ejus basilicæ dedicatio, privilegia, ritus, & exacta disciplina, ad cujus normam erecta, aut adjuncta alia monasteria, ex quibus congregationis Cluniacensis corpus conflatum est; Romana itinera pro bono ecclesiæ suscepta, reconciliatio principum, caritas in pauperes, aliaque id genus præclara facinora, quæ Odonis famam ubique celebrem reddiderunt. Ubi primum is manum ad regimen admovere cœpit, mox contra eum veterani persecutores insurgunt, nimirum Balmæ, ubi conversionis suæ

ANN. CHR.
927.

principio oblocutores expertus fuerat, qui eum a proposito revocare tentaverant. Ille autem malens loco cedere, quam contentiose vivere; hoc monasterio cum his, quæ a Bernone ipsi tradita fuerant, relicto, Cluniacum secessit, & cœptum pridem monasterium perfecit. qua in re sancti Martini opem ac familiare subsidium expertus est, tribus millibus solidorum ex Gothia sive Septimania per ejus invocationem acceptis. Absoluta monasterii basilica, invitati ad ejus dedicationem episcopi cum ingenti satellitum ac ministrorum comitatu Cluniacum accesserunt. Tanto satellitio turbati fratres, quibus sufficiens eis excipiendis copia deerat, aprum ex improvise ad portam monasterii inveniunt, quo hæc turba reficeretur. Perfectis itaque omnibus, mox Odo ad instituendam vitæ monasticæ disciplinam se totum convertit, eamque late in varia Galliarum monasteria, cum nova, tum antiqua, propagavit. In antiquis ita labefactata erat religio, ut sancti Benedicti regulæ non modo observatio, sed ipsum etiam nomen in plerisque ignoraretur. Ita in Gallia, ita in Anglia & in Hispania, adeo ut Odo primus ejus regulæ propagator a nonnullis ejus temporis scriptoribus creditus sit. Hos inter monachus Dervenensis anonymus, qui librum de miraculis sancti Bercharii abbatis scripsit, regulam sancti Benedicti ad id tempus *hominibus Francorum imperii inauditam* fuisse dicit, unumque Luxoviensis monasterii institutum apud eos obtinuisse. Ignorabant siquidem boni illi homines veterum conciliorum, capitularium, ac diplomatum sanctiones, in quibus una sancti Benedicti regula a septimo saltem sæculo monachis servanda proponebatur, inculcabaturque; idque solum quod præ oculis habebant, eodem semper tenore fluxisse autumabant; ignorantibus scilicet Benedicti Anianensis abbatis labores pro regula nostra, cujus observationem, jam tum collapsam, in toto Francorum imperio in integrum restituerat. adeoque hic censendus instituti Benedicti primus reformator, ac fere generalis monasteriorum præfectus, ex quibus quoddam congregationis monasticæ corpus formaverat. Eo mortuo, cum nullus moli sustinendæ idoneus repertus esset, ad pristinum chaos revoluta est Benedictina religio, tum ob intestina filiorum Ludovici Pii inter se se discidia & bella; tum ob Nortmannorum funestas clades, quæ universo regno, adeoque ecclesiis ac monasteriis summam vastitatem intulerunt, rerumque fere omnium atque regulæ sancti Benedicti neglectum & ignorationem in monasteria induxerunt. Huic malo jam remedium afferre tentaverant Troseiensis concilii patres, quod Berno & Odo, eorumque successores feliciter exsecuti sunt.

Quænam fuerit sub illis Cluniacensis disciplina, quive ritus, ex Johanne monacho superius * prætrinximus: at longe plura discimus ex Udalrico, qui post Bernardum monachum hos ritus tribus libris complexus est, quorum alii ad divinum officium, alii ad regularem disciplinam & monasticas virtutes, alii ad varios monasterii officiales pertinent. Quod spectat officium divinum, duas missas sollemnes quotidie celebrari mos erat: privatis sacris, nisi extra divini officii horas & majorem missam, operari haud licebat. Singulis diebus suas singuli hostias alterni chori offerebant: tamen quinque tantum diebus dominicis, tres feriatis communicare solerent: ceteri hostias benedictas in modum eulogiarum ante communes cibos fumebant. In missis defunctorum sollemnibus, atque in triduo rogationum uterque chorus oblationem faciebat. In majoribus sacris diaconus ex hostiâ sacerdotis celebrantis communicabat, subdiaconus ex aliis hostiis. Omnibus communio præbebatur in triduo ante pascha. Si quis sabbato-sancto ante sollemnem missam privatim sacrum facere vellet, non utebatur candela, quia novus ignis nondum erat consecratus. Sed observatu digna est in primis Cluniacensium religio in conficiendo pane sacro, qui ad sacrificium usui esse debebat. Primo frumentum granatim seligebatur, & studiosè a fratribus lavabatur. tum sacco ad hoc speciatim destinato receptum, ad moletrinam portabatur a famulo probò, qui utramque molam prius lavabat, operiebatque sursum ac deorsum cortinis; albaque indutus, faciem præter oculos amictu velabat. Eodem ritu cribrata farina, cribro prius diligenter abluto. Demum major ecclesiæ custos, si sacerdos aut diaconus erat, reliqua perficiebat, duobus aliis ejusdem ordinis cum uno fratre converso adhibitis. Hi quatuor, finitis matutinis officiis, faciem manusque abluebant: tum tres ex his priores, albis amicti, unus quidem farinam aqua nitidissima conspergebat; alii duo hostias *in ferramento cha-*

X C II.
Cluniacen-
sium ritus &
disciplina.
a lib. 41.
n. 53.

ANN. CHR.
927.

raferato coquebant. Tanta erat Cluniacensium in divinam eucharistiam pietas & religio! Prolixum ac tædiosum esset dicere, quot & quanta divinis officiis præter regulæ præscriptum adjicerent.

a Guigo Stat.
c. 31.

Jam vero in regularibus exercitiis disciplina apud eos non minor. Silentium jure interdiu, noctu adeo sacrum, ut illud ante primæ horæ officium violari ducerent nefas, mortemque ipsam potius appeterent, quasi sanctus Benedictus istud vitæ periculo sanxisset. quod in duobus illis patuit monachis, qui, referente Johanne, a Nortmannis comprehensi, ne vitæ quidem periculo ante præscriptum tempus ad loquendum adduci potuerunt. Hinc signorum usus apud eos verborum vice. quod tamen non omnino probavit Guigo Cartusie majoris præpositus quintus, quantumvis & ipse addictus silentio, *sufficere* a putans *linguam solam, non etiam ceteros artus reatibus implicare loquendi.* Ab idibus Novembris seniores meditationi post nocturnas vigiliis in ecclesia vacabant, dum juniores cantui operam in capitulo navarent. Opus manuum psalmis recitandis fiebat: proclamatio culparum apud eos usu recepta. Post completorium hospites non admittebantur; nec fratribus, qui a communi mensa abfuisent, post id tempus reficiendi facultas concedebatur. Ejus rei exemplum Udalricus de quodam cellerario refert, cui, cum tota die recipiendo vino fuisset occupatus, edendi post completorium licentiam abbas præfracte denegavit. Eadem in officiis divinis severitas. Iturus foras, & equum mox conscensurus, si officii divini signum pulsatum fuisset, dilato itinere ad ecclesiam properare debebat. De jejuniis id fere servabatur, quod præcipit sanctus Benedictus. Ab idibus Septembris unica tantum comestio: in festis tamen duodecim lectionum, & in octavis natalis Domini & epiphaniæ duplex. In illis festis post prandium & lectionem in claustro, dicta nona, omnes ibant ad refectorium ad bibendum: in diebus vero privatis id fiebat tantum post vespertas & lectionem: quo facto, iterum lectio, dehinc collatio spiritualis ante completorium. Reliquiæ panis & vini ab elemosynario in peregrinos pedites erogabantur. Insuper octodecim pauperes quotidie aliti, at in quadragesima ea in omnes caritas erat, ut *septem millia pauperum in capite quadragesima uno anno apud Cluniacum, teste Udalrico, elemosynam, & ducentas-quinquaginta pernas acceperint.*

b Udalric.
lib. 3. c. 11.c id. lib. 3.
c. 8.

Quin etiam Romano pontifici subsidium hæc domus præbuit non semel, haud secus atque commune quoddam ecclesiæ ærarium, ut Petrus Venerabilis auctor est. Juniorum denique institutio tanta diligentia fiebat, ut vix ullus regis filius majore diligentia in palatio nutritur. Hæc porro tam accurata disciplina procurabatur sub abbatis imperio per priorem-majorem, decanos, priorem-claustralem, circatores, puerorum magistros, præcentorem, & armarium, qui libros, maxime ecclesiæ destinatos, in armario claustris servabat; per camerarium, cui vestium cura; apocrisarium, cui ecclesiæ thesaurus commissus erat; cellerarium, stabularium, elemosynarium, & infirmarium: quorum omnium munia Udalricus describit. Hinc Cluniacense monasterium religione, disciplina, severitate, fratrum numero coetu, toto pæne orbe celeberrimum evasit. Illic omnium professionum, dignitatum, & ordinum personæ factum, luxumque sæcularem abjecerunt præ humili & tenui monachorum vita. Illic ipsarum ecclesiarum venerabiles patres, ecclesiasticorum honorum rejecto onere, subesse quam præesse maluerunt. Id Gallia, Germania, & transmarina quoque Britannia testatur, necnon Hispania & Italia, totaque demum Europa, plena monasteriis Cluniacensium aut recens conditis, aut restitutis. Immo ab extrema hac occidentis plaga usque ad ipsum orientem eorum fama pervenit; nec ferme ullum christiani orbis angulum latuit: ne quis in orbe locus esset, qui tales viros ignoraret. Ita fere Petrus Venerabilis, quæ verissima esse nemo rerum antiquarum sciens non fatebitur.

d Petr. lib. 1.
de mirac. c. 9.XCIII.
Celsinianensis
monasterii
dotatio.
c lib. 42.
n. 2.

Verum ut res hujus anni prosequar, Celsinianensis apud Arvernos monasterii conditionem ac dotationem, a Willelmo Aquitanorum duce, cognomento Pio, factam, superius retulimus. Hanc vero dotem confirmat, augetque dux Acfredus, conferens eidem loco particulam rerum suarum, quas Deus ipsi liberalissime dederat, scilicet ad fovendos illic duodecim monachos pro numero duodecim apostolorum, qui diebus ac noctibus creatori omnium indefessas laudes persolvant, & pro statu ecclesiæ humiliter ac devote preces fundant. In primis donat curtem suam indomincatam, vocabulo Celsinianas, sitam in comitatu Bri-

vatenfi, in villa Carifiaco, cum ecclesiis duabus, quarum una sancto Petro, altera sancto Johanni Evangelistæ sacraata erat; insuper casam suam indomincatam, aliaque plura, quæ in illis litteris enumerantur. quæ omnia offert Deo, tam pro se ipso, quam pro parentibus suis, Acfredo & Adalinde, ac pro avunculis suis Guillermo & Guarino, fratribusque suis Bernardo & Guillermo, & pro cunctis propinquis, fidelibus, & amicis suis. Actum v. idus Octobris apud Celsinianas, anno v. quod infideles Franci regem suum Karolum inhonestaverunt, & Rodulfum in principem elegerunt. Hoc instrumentum a Labbeo editum est integrum, sed non sine mendis. Celsinianense monasterium Cluniacensi abbatiæ deinceps subjectum fuit.

Rodulfum regem a quibusdam transfligeranis agnitum fuisse probat charta cujusdam Immonis & uxoris ejus Liburgis pro monasterio Bellilocenti apud Lemovices, ubi vir venerabilis Johannes abbas post Rodulfum præerat: cui monasterio duo illi conjuges mansos quosdam, sitos in loco pagi Torinensis, Bona-villa dicto, in vicaria Asnacensi, conferunt ad usus monachorum, reservato ad vitam usufructuario sub annuo censu unius vini modii, quotannis tempore vindemiæ persolvendo. Actum mense Septembri, anno quinto regnante Rodulfo rege Francorum. Idem Johannes laudatur in aliis chartis donationum annis octavo & decimo ejusdem Rodulfi regis. Johanni Bolo abbas jam suffectus erat anno tertio Ludovici Transmarini, Bosoni Bernardus anno ejusdem duodecimo.

XCIV.
Johannes
Bellilocenti ab-
bas, & successores.

Jam inde a biennio post Edwardum patrem regnabat Ethelstanus in majori Britannia, germanus Edgiva seu Odgiva Francorum reginæ, quæ cum impuberi filio Ludovico ad fratrem eo tempore se receperat. Exstat a ejusdem Ethelstani diploma pro ecclesia Cantuariensi, cui terram juris sui, in Cantia sitam supra mare, nomine *Folcastan*, ubi quondam fuerat monasterium & abbatia sanctarum virginum, & sancta Eanfwitha sepulta fuerat, largitur pro salute tum sua, tum patris sui Eadwardi, proque reverentia & honore archiepiscopi Wifelmi, sed eo pacto, ut divinum servitium, quod, antequam monasterium a paganis destrueretur, illic fiebat, ibidem ex integro restituatur. His litteris præter regem & archiepiscopum subscribunt Teodredus Londoniensis, Elfegus Wintoniensis, & Odo Schirburniensis episcopi & Cenevaldus episcopus, scilicet Wicciorum seu Wigorniensis. Eadem vilam Stigando archiepiscopo & monachis ecclesiæ Christi restituit Cnurus rex, eo pacto, ut nullus archiepiscoporum eam nec alienare, nec vendere posset, sine licentia regis, & monachorum consensu. Verum superius Ethelstani diploma post annos minimum octo rejiciendum est. siquidem hoc anno vicesimo-septimo nec Elfegus Wintoniensem, nec Odo Schireburnensem episcopatum inierant. Odo quippe anno regis Ethelstani seu Adelstani quinto factus est Wiltoniensis seu Schireburnensis episcopus, testante Johanne Bromtone, id est anno ejus sæculi tricesimo, aut insequente; Elfegus vero non ante annum tricesimum-quintum Wintoniensis, ut suo loco videbimus. Denique ex Simeone Dunelmensi discimus, Kinewoldum seu Cenevaldum anno primum vicesimo-nono Wicciorum præfulem creatum fuisse.

XCV.
Ethelstani do-
natio ecclesiæ
Cantuariensi.
a Script. n.
c. 2220.b ibid. c.
2224.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-TERTIUS.

Ab anno Christi 928. ad annum 938.

ANN. CHR.
928.
I.
Franciæ turbæ.

RODOARDUS more suo annum insequentem nongentesimum vicesimum-octavum orditur a sollemnibus ortus Christi, quo tempore Rodulfus rex, audita restitutione Caroli, quæ Johannis papæ hortatu ab Heriberto facta erat, forte ut sub imaginario rege ipse regnaret; cum hostili Burgundionum manu in Franciam prædando, & loca quædam, quasi alieni regni, obvia incendendo, accessit, nempe ut Heribertum comitem vi armorum ad officium redigeret. At regi Hugo, filius Roberti, obviam occurrit ad Isaram, ubi, Rodulfum inter & Heribertum sequester & medius, rem in conditum intra quadragesimam placitum differendam persuadet. Hujus placiti hic finis fuit, ut Laudunum opidum Heriberto cederet. Hoc pacto, Heribertus Rodulfo se committit. Rodulfus vero Remos veniens, facili negotio pacem fecit cum Carolo, quem villa regia Attiniaco & quilibetque munusculis contentum esse jussit, sed in potestate reliquit Heriberti comitis, qui illum sub custodia iterum reclusit. Forte accidit, ut Odalricus Aquensis episcopus, qui, testante Alberico a Sarracenis expulsus fuerat, Remos se recipere, quem Heribertus vicarium filii sui Hugonis adhibuit ad procurandum episcopatum, abbatia sancti Timothei cum præbenda canonica ei concessa, ut tradit Frodoardus.

Odalricus Remensem episcopatum regit.

II.
Johannis papæ successores.

Interim nuntius Roma perlatus est ad Heribertum, Johannem papam a Widone Hugonis regis fratre conjectum fuisse in carcerem, instigante Marocia ejus conjugæ, quæ marito suo principatum urbis hoc modo cedendum fore persuasit. Neque hoc contenta sceleratissima femina, custodiæ traditum pontificem, faucibus cervicali occlusis, septimo idus Aprilis interemit. Johanni Leo sextus, Romanus civis, suffectus, decimo kalendas Novembris morte sua pontificatum cessit Stephano septimo, aliis octavo: cujus in locum post biennium Johannes undecimus intrusus est. Non diu principatum tenuit Wido, quo mortuo, Lambertus ejus frater Tusciam ditionem excepit. Marocia vero, ne quid de pristina sua potentia in urbe amitteret, Hugonem regem ad contrahendas secum nuptias, & ad capeffendum urbis imperium adduxit. Verum eo brevi deturbatur ab ipsius Marociæ privigno Alberico, quem

quem ob leviolem causam in faciem ceciderat, ad suos se recepit. Hinc Albericus consulari potestate civitatem administravit, & pontificatum pro arbitrio modo huic, modo illi tradendum, an prodendum curavit.

Paullo ante suam dejectionem Johannes papa litteras ad Rodulfum regem Francorum, & ad quosdam episcopos atque optimates scripsit in gratiam Odonis Cluniacensis abbatis, qui apud eum de Widone abbate Gigniacensi questus fuerat. Querelarum hæc erat causa. Berno abbas, morti proximus, Gigniaci Widonem consobrinum suum suffecerat, ea lege, ut villa Alafracta, & aliæ quædam res Gigniacensis monasterii, Cluniaco sub annuo censu cederent. Mortuo Bernone, Wido seu Guido abbas hanc donationem, quasi modo haud legitimo facta esset, refutare tentavit, pro eo quod terminum temporis ac personarum in illo suo testamento non posuisset. nam quia ecclesiasticis legibus cautum erat, ne cujusvis ecclesiæ aut monasterii possessiones in perpetuum, sed ad tempus alienarentur; (hoc quippe Symmachus papa in responsis ad Cæsarium Arelatensem episcopum; hoc concilii primi Aurelianensis patres veuerant) ideo Wido contendebat, prædictas Gigniaci possessiones tantum ad unam aut duas, tresve plurimum vitas Cluniaco attribui licuisse. Sic in sua possessione inturbatus Odo, causam suam Johanni papæ decimo exposuit, qui hac de re litteras ad Rodulfum regem, ad episcopos, aliosque proceres direxit in hæc verba.

Johannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rodulfo glorioso regi Francorum, necnon reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Widoni sanctæ Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopo, atque reverendissimis episcopis Staeo & Bernoni; comitibus Hugoni & Gisleberto. Audium nostris apostolicis auribus, quod Guido abbas per violentiam abstulit a Cluniaco hoc, quod Berno abbas de potestate Gigniacensis monasterii sub censu tenendum legaverat. Quapropter monemus dilectionem vestram, quatenus res omnes illas Cluniensibus restituatis. Quia vero prædictus Wido conqueritur, quod Berno abbas hoc legaliter non fecit, pro eo quod terminum temporis ac personarum in illo suo testamento non posuit; nos, ad quorum dispositionem utraque loca pertinent, jubemus & constituimus; ut, quamdiu ex illis monachis, qui in Gigniaci professionem fecerunt, aut oblatis sunt apud Cluniacum, aliquis vixerit; res ipsas monachi Clunienses teneant sub nostra ditione, nisi forte ipsi monachi sua sponte res ipsas dimiserint. Ceterum vobis, o fili Rodulfe, & fidelibus tuis, qui monasterio Cluniensi prodesse valeant, attentius & abbatem, & congregationem vestra dilectioni commendamus: utque locus ille sanctæ nostræ sedi commissus est, se se pro amore apostolorum, mundi videlicet judicium, atque paternam dilectionem bene gaudeat elegisse.

Huic temperamento Wido acquievit edito instrumento, in elogio Bernonis a nobis relato, ex quo hæc tantum huc verba transcribimus. Ego igitur Guido, prædicti canobii Gigniacensis abba, libenter condominis fratribus idipsum consentiens, nempe quod Berno abbas Cluniaco legaverat, hanc auctoritatem de ipsis rebus facio, considerans videlicet, quod ipse noster specialis pater utraque monasteria uni domino, id est beato Petro, dedicavit atque construxit; & tam ipsos fratres, qui eidem beato Petro apud Cluniacum, quam istos, qui Gigniaci deserunt, in una fraternitate ac germana caritate dimisit, & insuper inibi sepulturam sibi locavit. Hoc igitur ego attendens, secundum auctoritatem, quam prelibatus pater jam fecerat, prædictas res, id est villam, que dicitur Alafracta, cum omnibus ad eam pertinentibus, & cum omni alodo, quem Samsen Gigniaci dedit, & cum dimidio prato, quod nonnus Saimo similiter dedit, ad Cluniacum ea ratione ex fratrum consensu trado, ut per singulos annos cera, duodecim denariorum pretium valens, missa sancti Petri pro vestitura Gigniaci reddatur: fratres vero res easdem sine ulla contradictione possideant, ita tamen, ut eas in aliena potestate non obligent, sed ipsi perpetualiter in usu eas habeant, nisi forte, quod absit, locus ipse vel habitatores ad canonicam vel secularem conversationem redierint. & post subscriptiones Widonis & quorundam monachorum: Ego Rotgarius sacerdos rogatus scripsi & subscripsi, atque datavi XII. kalendas Februarii, anno VI. regnante Rodulfo rege.

Hinc intelligitur, Johannis papæ litteras, quæ notis chronicis destitutæ sunt, paullo ante scriptas fuisse. Gregorii septimi pontificatu, cum Gigniacensis abbatia disciplina regularis & facultates in pejus ruerent, Hugoni abbati Cluniacensi emendanda, & in melius restituenda commissa fuit, & Cluniaco subjecta, ea conditione, ut nullus ibidem abbas eligatur & ordinetur, nisi vel ipse Cluniacensis abbas

ANN. CHR.
928.I V.
S. Benigni
abbatis & sta-
tus.a Spicil. 10. 1.
p. 427.V.
Bosonis char-
ta pro Deyo.

* Virry.

VI.
Flaviniani sta-
tus.Æduensium
episcoporum
catalogus em-
datur.b Labbe bibl.
10. 1. p. 127.

electioni interfuert, electumque approbaverit, vel ipsi electioni per suum legatum præbuerit assensum. Demum abbatia hæc in cellam seu prioratum conventualem redacta est.

Divionensi sancti Benigni monasterio liberam facultatem eligendi abbatis hoc anno a Lingonensi episcopo restitutam fuisse docet vetus ejus temporis membrana, quæ annum DCCCC XXVIII. cum indictione prima præfert, sed absque nominibus tum episcopi, tum abbatis electi, qui vulgari nota *ill.* tantum designantur. Id factum indubie a Gotzelino episcopo, optime erga sanctum Benignum affecto, qui loco Suavi abbatis Albericum ordinavit, ut in chronico * domestico legitur. Hic vero abbas ejusdem monasterii filius existisse dicitur, ab ipsis infantie cunabulis inibi educatus, negotiis ecclesiasticis haud mediocriter instructus, vita & moribus modestus, religione præcipuus, qui vix ad subeundum præfecturæ onus adduci poterit. In ejus ordinatione episcopus *codicem sanctissimi juris*, id est sancti Benedicti regulæ, quæ paullo ante laudata fuerat, *pedumque regiminis* eidem tradidisse dicitur, & sub gravi interminatione cavisse, ne quis hoc opus præsentis institutionis infringeret, quod ipse propria manu firmavit, & fidelibus suis, utriusque ordinis viris, corroborandum dedit. Non diu tamen viguit hæc institutio. nam sub quatuor subsequen- tibus episcopis, per annos amplius quadraginta, *semper in deterius processit hujus loci status, episcopis & abbatibus alia magis quam id curantibus.* Albericum abbatem excepit anno Ludovici Transmarini secundo Fulcherius, idemque Flavinianensis abbas, qui toto tempore præfecturæ suæ nihil boni gessit. Huic successit Aridius a chronographo prætermittus, cujus tempore clerici erant apud sanctum Benignum.

Erant Rodulfo Francorum regi duo fratres, Hugo, cognomento Niger, ad discrimen Hugonis Rotberti regis filii, qui Albus, uti & Magnus dicebatur; & Boso comes, cui in Campania multa potestas erat, & frequens similtas cum Heinricho transrhrenensi rege, & cum Heriberto comite, qui Victoriacum*, Bosonis in pago Pertensi castellum, cepit anno sequenti. Hoc vero anno Heinrichus Germanicus princeps, uti eum Frodoardus vocat, quoddam castrum ejusdem Bosonis, supra Mosam situm, nomine Durofostum, obsedit, propterea quod Boso quasdam abbatias regni Lothariensis, & terram quamdam episcopatus, Tullensis an Virdunensis, pertinaciter retinebat. at demum pacem inter se se inierunt, pacatusque est Boso cum Gislebarto, cui Lothariensis ditio ab Heinricho data fuerat, simul cum Gerberga filia in uxorem. De hoc Bosone comite interpretanda mihi videtur charta quædam Dervensis monasterii, in qua dicitur Rotfredus quidam venisse ad inclytum Bosonem comitem, & Albericum abbatem Dervensis monasterii sancti Petri & sancti Bercharii, & ab eo petiisse ecclesiam sancti Amandi in villa Piscioni. quod etiam Boso comes pro eo requirebat. Acquiescens vero abbas inclyto Bosoni comiti, dedit memorato Rotfredo illam ecclesiam ad vitam suam, pariterque Rotgerio ejus fratri, ea conditione, ut quotannis *missa sancti Johannis-Baptista* solvat in censum solidum unum ad altare sancti Petri & sancti Bercharii. Huic chartæ subscribunt Boso inclytus comes, Albericus abbas, Barnefridus præpositus, Adso monachus, & alii. qui Adso is ipse videtur esse, qui Alberico in regimine Dervensis monasterii successit. Hæc porro charta, quæ nullam temporis notam in Dervensi tabulario habet, paullo serius data est, sed anticipato huc relata ob Bosonem comitem, cujus mentio hoc anno a Frodoardo facta est.

Per id tempus Flavinianense monasterium erat sub potestate episcoporum Æduensium, qui, usurpato abbatis nomine, curam monasterii præposito committebant, aut sub se proabbates instituebant. Ita sub Walone episcopo, ut vidimus, Otbertus præpositi officio functus est, & post eum Girfredus. Herveus dein, Walonis successor, & ex fratre nepos, Gausulfum sub se abbatem constituit. Hervei obitus in editis notatur anno ejus sæculi vicesimo-quarto, eique substituitur Ansegisus episcopus, laudatus in diplomate quodam Rodulfi regis, ecclesiæ sancti Symphoriani concessio anno regni ejus primo. Contra Hugo Flavinianensis abbas^b in chronico nullam Ansegisi mentionem facit, sed decedenti Herveo episcopo Rotmundum sub Rodulfo rege substitutum dicit. Recentiorum pro Ansegiso episcopo sententia innititur unico diplomati Rodulfi regis, qui Hermoldi præpositi rogatu basilicæ sancti Symphoriani ecclesiam villæ Alsiaci, sitam in comitatu Belnensi, restituit *ad de-*

ANN. CHR.
928.Rodulfi diplo-
ma pro S. An-
dochio.* a Labbe Re-
cueil histor.
p. 576.* in ed. men-
dose Eicino.

* Couches.

* Mévra.

Hugonis regis
pro S. Teu-
derio.* b Spicil. 10.
p. 147.

* c infra n. 13.

V II.
Folcuini epis-
copi elevatio.

preceationem Ansegisi venerabilis episcopi & Adsonis fidelis sui. Actum apud Augustodunen- sem civitatem kalendis Martii, indictione XII. anno primo regnante Rodulfo rege glorioso. Verum in illo diplomate Ansegisi fedes haud exprimitur, constatque Herveum Æduensem episcopum, qui testamentum suum condidit anno XXII. regnantis Caroli Simplicis post obitum Odonis, adeoque ante concessam Rodulfo regiam dignitatem, adhuc superstitem fuisse anno septimo Rodulfi regis. quo anno Rodulfus rex, ad deprecationem Erivei Æduensis episcopi, præcepta superiorum regum, parthenoni sancti Andochii concessa, renovavit. Editum est a Labbeo * diploma istud, in quo Rodulfus ait, *dum ex consuetudine loca Sanctorum quadragesimali tempore*, causa orationis, *Augustoduno* residens circumiret, ventum esse ad cœnobium sanctæ Mariæ semper virginis, sanctique Andochii intra muros prædictæ civitatis constructum, in quo *grex sanctimonialium* Domino famulari cernitur: quæ cum proprio episcopo, cognomento *Eriveo* *, accedentes ad se precatæ sunt, ut decreta & præcepta, quæ ab antecessoribus Francorum regibus de rebus suis consecutæ fuerant, renovaret. quod ipse præstitit ad exhortationem sive deprecationem jam *dicti Erivei præsulis, sub cujus regimine præfixum debebat cœnobium.* Actum apud urbem Hæduam *decimo kalendas Aprilis, indictione prima, anno septimo regnante Rodulfo gloriosissimo rege.* Heribertus regius cancellarius ad vicem Abbonis episcopi hoc præceptum recognovit. Qui hic laudatur Ansegisus episcopus haud dubie Trecentis erat, in Frodoardi chronico memoratus ad annum ejus sæculi vicessimum- quintum, quo vulneratus est in quodam conflictu contra Nortmannos. Expungendus itaque ex Æduensium episcoporum syllabo Ansegisus episcopus; & Herveo proxime substituendus Romundus seu Rotmundus, ut ex Hugonis chronico discimus, & quidem Rodulfo regnante, adeoque non multo post hunc annum: qui Rotmundus Colticensis * abbatiam destruxisse, ejusque loco castrum ædificasse dicitur in eodem chronico, & filiis ac filiabus suis bona ecclesiarum & castra ab se exstructa dedisse. Idem Flavinianensem abbatiam retinuit, ejusque procuracionem commisit Rainoni abbati Megabrensis * apud eos monasterii, Odiloni Cluniacensi abbati a Walterio episcopo postea subjecti.

Eodem anno Hugo Provincia rex litteris^b suis confirmavit possessiones ecclesiæ sanctæ Mariæ & sancti Teuderii, quæ tunc Viennensi ecclesiæ subjecta erat, tam collatas, quam conferendas: ita ut abbas, qui pro tempore eidem ecclesiæ præfuerit, & monachi ibidem Deo servientes, tam firmiter eas possideant, tamquam legales de eis habeant confirmationes. Data pridie idus Novembris hoc anno, regni domni Hugonis piissimi regis tercio. Actum Vienna civitate. Petrus notarius ad vicem Gerlanni abbatis & archicancellarii recognovit. Gerlannus iste abbas fuit Bosonensis, ut inferius^c videbimus.

Jacuerat ad id tempus in tumultu beatus Folcuinus Morinorum antistes in Sithiensi sancti Bertini basilica, dum viri duo spectabiles, longius inde remoti, viso admoniti Sithiu se conferunt hoc anno, ut Sithienses ad referandum tumultum excitarent. Hoc consilio cum Adalolfo comite & abbate communicato, consultus est hac de re Stephanus episcopus, qui corpus sacrum sollempni, ritu e sepulcro exultibus idibus Novembris, & loco tumuli altare construxit. Qui hæc scripsit Folcuinus Laubiensis abbas, testis est, ex stola sancti Folcuini, quæ tunc restabat, opem mulieribus difficultate partus laborantibus sæpe provenisse. De hac translatione alter Folcuinus levita agens, duos illos viros nominat, remque totam dilucide explicat in Sithiensi chartario his verbis. *Anno post hæc DCCCC XXVIII. felicissimæ incarnationis Jesu-Christi Domini nostri, tempore Karoli reclusi, indictione prima, meus qui hoc ipsum scribo pater, Folcuinus nomine, cum fratre suo, apparatu quo poterant, de regno Hlotharii huc adveniunt, sancti Folcuini corpus, quod eo usque tempore terra tegebatur, levare cupientes. Erant enim utrique ejusdem beati viri carnali consanguinitate proximi. Postulata etiam a prædicto comite & abbate Adaloffo licentia, ventum est ad sancti viri tumulum cum cereis & thymiamateriis & choro psallentium: elevaruntque corpus idibus Novembris, feria quinta, die inlucescente: preparaveruntque supra dicti refectorem fratribus, prout poterant. Vinum namque & omnia necessaria venientes secum detulerant. quibus peractis, gaudentes ad propria sunt reversi. Erant autem, isdem videlicet Folcuinus, & Regenwala frater suus, filii Odwini filii alterius Odwini, qui erat frater beati præsulis Folcuini. Pater autem ejusdem sancti episcopi dictus est*
Annal. Bened. Tom. III.

ANN. CHR.

928.

VIII.

Bronium monachi a Gerardo inducti.

Hieronymus: genetrivx vero Ermentrudis est vocata. Hæc Folcwinus levita, de quo inferius agendum.

Broniense in Lomacensi pago monasterium extruxerat, ibique clericos interim collocaverat Gerardus, dum is in sancti Dionysii monasterio monasticam professionem firmasset. Annis decem cum peculiari virtutum studio & ardore istic exactis, animo infedit Bronium repetere, ibique monachos clericorum loco instituere. Conciliata igitur sibi Dionysianorum gratia, reliquias sancti Eugenii episcopi & martyris ab eis flagitavit, ut tanto pignore novum monasterium decoraret. Petiti quoque ab eo monachi duodecim, qui loco illi religionem implantarent. Utrumque a Dionysianis obtinuit, id est reliquias sancti Eugenii martyris, cum duodecim monachis, quos amor disciplinæ monasticæ magis commendabat. Addita & alia donaria, in his *itinerarium altare*, quo sanctus Dionysius, dum viveret, usus fuisse traditur. In his duodecim monachis unus erat, Lieraldus nomine, postea viri Dei in Mosomenfi cœnobio successor, qui Gerardum in obtinendis exportandisque reliquiis mirifice adjuvit. Alter dicebatur Werimbertus, qui ob nimiam in custodiendis sacris reliquiis oscitantiam & somnolentiam, dum Cuvinii ad tempus remaneret, a sancto Venantio abbate in somnis increpitus fertur. De Anselmo, qui etiam ex his erat, mentio infra occurrit. His ditati pignoribus, Bronium iter instituunt, alacres & prospere perveniunt ad municipium quoddam Lomacensis pagi, quod Cuvinium * appellatur: ubi tunc duo debebant monachi ex Parisiensi monasterio sancti Germani, ad quod tunc illius municipii fundus pertinebat, reliquiarum sancti Venantii abbatis custodes & excubitores. Horum fidei Gerardus sacra donaria commisit, dum ipse Tungrensem episcopum, in cujus ditione Bronium tunc situm erat, adiret, ejusque assensum ad excipiendas reliquias impetraret, regionis ornamento & emolumento profuturas. Richarius is erat, non Stephanus, qui ante septem annos decesserat. Consensu præfulis elicitio, Gerardus Cuvinium citato gressu repedit, atque inde sacras reliquias Bronium festive deportat, occurrente e Fossensi cœnobio sancti Foillani archidiacono ejus tractus, Adhelelmo nomine, qui ter humi ad sacri loculi accessum venerabundus procubuit. Tandem ventum est ad Broniense monasterium octavo-decimo die mensis Augusti, qui dies posteris celeberrimus evasit, approbante episcopo, qui in conventu synodali, agente Anselmo monacho, Broniensis æditio ecclesiæ, qui martyris passionem jussu episcopi eo attulerat, decretum edidit, ut per totam illam decaniam prædicta sollempnitas, uti dominica dies, deinceps observaretur, & ecclesia Broniensis ab omni obsequio, episcopis Leodicensibus debito, immunis haberetur. His eum ad modum peractis, Gerardus loco clericorum inducit monachos: quibus cum aliquamdiu præfuisset, in privatam cellulam ecclesiæ adherentem se recludit, donec ad reformanda circumquaque monasteria in publicum prodire coactus est. Tanta viri sancti pietas probat, quanta fuerit apud Dionysianos nostros tunc temporis religio. Ceterum partem tantum reliquiarum sancti Eugenii Gerardo concessam fuisse id argumento est, quod ejus brachium Alfonso Castellæ regi, interventu Ludovici septimi Francorum regis, donatum est; & alia pars non modica Philippo secundo, qui eam Toleti summa cum veneratione reposuit. Ad hæc Dionysiani nostri sancti martyris brachium alterum, & forte quasdam insuper particulas conservant. Quod attinet ad Cuvinium villam quondam monasterii Pratenfis, hanc Carolus Calvus monachorum usibus deputat in præcepto regio, quo partitionem monachorum confirmat, eamque memorat eodem tempore scriptor translationis sancti Germani. Verum Rotbertus rex hanc villam cum aliis in dotem concessit forori suæ Hadwigæ, cum eam Raginario Montensi comiti desponsavit: & in compensationem Pratenfis villam Cumbas, quæ olim eidem monasterio subtrahæta fuerat, restituit.

I X.
Benno episcopus excecatus.

Necdum annum secundum in Mettensi episcopatu exegerat Benno, cognomento Benedictus, cum a Mettensibus opidanis oculis ac virilibus orbatu est. Causam tam atrocis facinoris incertam faciunt variorum auctorum veterum sententiæ. Alii id ejus zelo, alii simulatæ sanctitati tribuunt. Veri simile est hominem Mettensibus ingratum, quippe qui invitis contra eorum electionem ab Heinrico rege impositus fuerat, facile in eorum offensam ob zelum incurrisse, ob idque tam male exceptum fuisse. Hujus immanis sacrilegii causa Duisburgi synodus convocata, in qua communione privati sunt tanti criminis auctores. In Bennonis locum successit Adalbe-

ANN. CHR.
928.

ro, cui æternum obstrictus erit Benedictinus ordo ob immortalia ejus beneficia, quæ postea commemorabimus. Bennoni quædam abbatia in vitæ subsidium data: sed quænam sit hæc abbatia, non dicit Frodoardus, ex quo discimus, Bennonem hæc omnia patienter tolerasse, & ob relictum magnæ patientiæ exemplum cognominatum fuisse Benedictum. quod tamen cognomen jam episcopus sibi ipse tribuerat, ut superius vidimus.

In chronico Saxonico & in appendice Reginonis, Rotgerus seu Ruotgerus Trevirensis archiepiscopus hoc anno obiisse dicitur, eique Rotbertus successisse. Rotgeri obitu ad biennium Browerus differt ex mera conjectura, eumque sepultum fuisse ait in basilica Pauliniana. Ejus obitus in fastis vi. kalendas Februarii notatur, ad duos proinde annos pro veteri aut novo calculo referendus. Frodoardum Remensem presbyterum magna Rotgero amicitia gratia studioque junctum fuisse probant libri novemdecim carminum de triumphis Christi & Sanctorum, quos, instigante Rotgero, composuit, eidemque nuncupavit, quæ poemata hodie quoque asservantur, teste Browero, in metropolitana bibliotheca Trevirensi. Ex illis undeviginti libris tres de triumphis Christi, Sanctorumque Palæstinæ; sexdecim alii de triumphis Sanctorum Italiæ tractant. Magna pars eorum, relictis scilicet tribus fere prioribus libris, habetur in veteri codice bibliothecæ Carmelitarum exalceatorum Parisiensium, qui codex olim fuit monasterii sancti Juliani Turonensis: ex quo ea carmina, quæ ad sanctos Benedictum & Columbanum, & ad pontifices Romanos spectant, in lucem emisimus. In fine carminum de pontificibus Romanis, quos ad Leonem septimum perducit, ait se ejus pontificatu Romam profectum, benignissime ab eo exceptum, ac muneribus donatum fuisse. Dubium hoc loco movet Browerus, an Frodoardus Remensis historiæ scriptor idem sit cum chronographo, cujus chronicon jam sæpe laudavimus. Verum unum & eundem esse constat ex ejus itinere ad limina sancti Martini, quod in chronico ait se suscepisse anno DCCCC XL. idemque in historiæ suæ libro quarto, capite xxviii. tradit. An vero monachus fuerit, major est difficultas. attamen eum & monachum, & abbatem fuisse argumenta evincunt, quæ in ejus elogio protulimus, inferius suis locis denuo retexenda. Certe *Flawaldus Remensis, qui gesta pontificum Remensium scripsit, monachus* a Sigeberto a appellatur. Idem disertè adstruit Adelagi Bremensis præfulis epistola ad eundem Frodoardum, itidemque ejus epitaphium gallicis rythmis antiquitus scriptum, in quo *castus clericus, bonus monachus, melior abbas* fuisse dicitur, atque ex opido Sparnaco ad Matronam oriundus. Natus est anno DCCC xciv. siquidem anno DCCCC LXIII. jam septuagenarius erat, ex chronico. Archivum ecclesiæ Remensis cum crypta seu sancti Petri oratorio ipsius curæ commissum fuisse in historia b sua asserit. Ibidem Gundacrum, canonicum, ut puto, Remensem, nutritorem suum vocat. Matris ejus avunculus c erat Flawardus nomine, qui duos filios in sancti Basoli monasterio habuit: quorum unum Tetbertum, caritate supra vires exuberantem viderat, qui presbyter dudum, inquit, apud nos obiit. Nepotem habebat cognominem, cui Odalricus archiepiscopus prælaturam, quam Frodoardus ipse d ob grave senium abdicaverat, imposuit per electionem fratrum suorum, quod sine dubio intelligendum de abbatiæ dignitate, quam sive in sancti Theoderici, sive in sancti Basoli monasterio, certe in Remensi pago, Frodoardus habuerat post curam ecclesiæ Culmisciensis, quam antea rexerat. Non mirum si hæc tam studiose disquirimus de tali ac tanto viro, quo nullus ejus tempore aut doctior, aut accuratior.

Lambertus monachus, & chronographus Hildensheimensis tradunt, Diothardum seu Thiothardum, Herfeldensem abbatem juniorem, ordinatum fuisse episcopum Hildensheimensem post Sehardum, qui hoc anno decesserat, & Burchardum abbatem electum fuisse. Diethardus ruinofum templum Gandersheimensis cœnobii maximis sumtibus ab imis fundamentis instaurasse traditur, & anno pontificatus sui undecimo consecrasset. Burchardus abbas post tres ferme præfecturæ annos creatus episcopus Wirziburgensis, cathedralem ecclesiam restituit. Huic in abbatiæ regimine Megingozus successit.

Actum est superius e de Domniverto Novaliciensis abbate, quem ad annum tertium Hugonis Italiæ regis pervenisse docent litteræ f Adalberti marchionis, qui ejus rogatu ipso anno huic monasterio castrum & villam Guinzenarum; & cortem g sancti Dalmatii prope Sangonum donavit. Domniverto post annos regiminis qua-

X.
Frodoardus
Rotgero archiepiscopo liberos carminum dicit.

Ejus natales, opera, & monachatus.

a Sigebert. de script. c. 131.

b Frod. lib. 2. c. 19.

c Ibid. c. 3.

d id. in chron. ann. 963.

XI.
Herfeldenses abbatem episcopi.

XII.
Novalicienses abbatem.
c lib. 41. n. 40.
f Chron. Re-dem. p. 201.

ANN. CHR.
928.XIII.
Bobienfibus
reftituta pol-
fiffiones.

draginta-duos fuffectus Pellegrinus, litteris apprime eruditus; qui cum Amalrico Taurinensi epifcopo quadam permutavit. Hunc excepit Gezo post medium hoc faeculum; Gezonem Gotofredus, qui etiam Bremerenfis abbas fuit, ut fuo loco videbimus.

Cum primum Hugo Arelatenfis comes regnum Italiae adiit, Silveradus abbas adminiftrabat Bobienfe monafterium, quod veteres non raro Ebobienfe vocant. Tunc valde imminuta erant ejus loci poffeffiones, a viris potentibus per illas caliginofas tempeftates occupatae, quos inter Guido feu Wido Placentinae urbis antiftes, & Rainorius ejus frater res non paucas fubtraxerant. Interim Silveradum abbatem mori contigit, cum Hugo Papiam victor ingreffus eft. Erat in ejus comitatu Alda, ex Oftrofrancorum ftirpe regina nobiliffima, quae Gerlannum, virum eximia prudentia, vitae integritate & nobilitate praeditum, ex Provincia fecum adduxerat, eo animo, ut eum ad epifcopale faftigium promovendum curaret. Nec minus placebat Gerlannus Hugoni, qui, dato ei regio figillo, cancellarium fuum effe juffit, eique infuper Bobienfem abbatiam conceffit. Hac opportunitate ufi Bobienfes, novum abbatem perpulere, ut regem de recuperandis poffeffionibus fibi ablatis, pro fua apud eum gratia & auctoritate, follicitaret. Neque vero eorum preces rejecit princeps, fed e re fua non effe exiftimavit, ut praepotentes viros, qui res illas invaferant, ad nova jam fatis faciles, nondum pacato regno, exacerbaret. Id ei confultius vifum, ut corpus beati Columbani Papiam afferretur, cum ipfe colloquium cum fuis principibus haberet: ut facri loculi praefentia commoti invafores, ad reftituenda ablata fponfe adducerentur. Probato confilio, Gerlannus abbas uni ex magiftris monafterii, Christiano nomine, praecipit, ut ex lignis abiegnis arcam fabricari curaret, portando facro corpori idoneam. Sublato itaque corpore, quod fub menfa altaris reconditum erat, & in parata arca composito, Papiam verfus iter follemni pompa institutum eft, praelatis ante feretrum cereis & turibulis, necnon cappa fancti Columbani, & pera, in qua fanctum evangelium, dum viveret, portare solebat. Praecedebant infuper duo cum tintinnabulis presbyteri monachi, quorum unus erat Rainerius, qui poftea cultos speluncae fancti viri factus eft. Subfequebantur ceteri monachi cum facro loculo, quem abbas humeris cum tribus senioribus excepit. Ubi Papiam accefferunt, juffu regis facratiffimum corpus in ecclefia fancti Michaelis depositum eft. Huc adductus Lotharius regius puer, Hugonis ex Alda filius, qui graviffima febris laborabat, fub arca facra collocatus, ad preces fratrum convaluit. cui beneficio ut fe gratos praebent rex & regina, fupplices ad facrum loculum accefferunt. Post haec abbas Lambertum Mediolanenfem archiepifcopum eo invitavit, ut fibi in vindicandis fancti Columbani rebus adjutor adelfet. Tandem regni principibus & optimatibus in regiam congregatis, rex privilegia fanctae fedis apoftolicae, fcilicet Honorii, Theodori, Martini, Sergii, Gregorii, Zachariae, & ceterorum epifcoporum, necnon praepcepta regum Bobienfi monafterio conceffa, coram fe exhiberi ac recitari praecipit. quibus auditis, nonnulli ex his qui aderant, vifis infuper fancti Columbani miraculis, *fingulos fufles* in ejus peram miserunt, ut ea telfera reftitutionem rerum ablatarum conteltarentur. Hoc loco auctor anonymus, qui haec fcripfit, rei geftae testis oculatus, invehitur maxime in Placentinum epifcopum, qui contra haec privilegia jus epifcopale in Bobienfes exercere faepius tentaverat. Alleganti vero epifcopo, jam paene destructum effe monafterium: *Perum dicis, ait, fed per te ad priftinum redeat ftatum, ut abbatem fecundum regulam habeat, qui adimpleat hoc, quod tu afferis te velle adimplere; & tunc apparebit, quod zelo Dei utaris.* tum fubdit: *Non vales tuum epifcopatum regere, & monachos fecundum regulam fancti Benedicti gubernare.* quo ex loco refellitur Ughelli opinatio, qui ante Lucii fecundi tempora receptam apud Bobienfes negat fancti Benedicti regulam, quam non folum anonymus ille Bobienfis laudat, fed etiam Gerbertus^a, ejus loci paullo post abbas, Bobienfibus inculcat. Postremo rex Hugo praepcepta fuperiorum regum novo diplomate roboravit. quo accepto, Bobienfes ad fua laxi cefferunt. Ceterum Gerlannus abbas cancellarii nomine ad vicem Beati epifcopi & archicancellarii recognovit regias litteras, quas Hugo Parmenfi^b ecclefiae conceffit. Et tamen jam abbas & archicancellarius dictus eft in litteris, quas Hugo rex monafterio fancti Teuderii paullo ante^c impertit.

^a Gerbert. ep.
18.^b Ughell. 10. 2.
c. 196. & feqq.
^c fup. num. 6.ANN. CHR.
929.
XIV.
Mors Johannis
papae & Caroli
regis.

INfequens annus e carcere & e vivis exemit Johannem papam, ejus nominis decimum, qui fuperiori anno in vincula conjeftus fuerat; & Carolum regem Francorum, quem Heribertus comes ab annis fex in custodia detinebat. Utrique hanc infelicitatem ad aeternam falutem profuiffe veri fimile eft. Certe Frodoardus id de Johanne, cui bis feptem pontificatus annos tribuit, fed forte poetico more affirmat his verbis:

*Pace nitet, dum patricia deceptus iniqua,
Carcere conjeftur, claustrisque artatur opacis.
Spiritus at saevus retineri non valet antris:
Emicat immo aethra, decreta fedilia scandens.*

Intrufus in ejus locum Leo sextus, post feptem menses, quinosque dies, ut tradit idem auctor, locum fecit ad duos tantum annos cum fequi mense Stephano sexto, aliis feptimo, qui hoc anno pontificatum tenebat. Carolum regem ut martyrem & fanctum habitum fuiffe testis eft Hugo abbas Flaviniacensis, pro more fcilicet illorum temporum, quibus qui innocenter caedebantur, martyres & fancti vulgo audiebant. Mortuus eft Carolus Perronae nonis Octobris, ibidem feptultus in basilica Furseana, relicto filio impubere Ludovico ex Ergiva fecunda uxore, quae ad fratrem suum Ethelstanum, Anglorum regem, cum filio fuo confugerat. Post Caroli mortem Rodulfus regnum ad octo annos, id eft ad obitum ufque, retinuit, tametsi tranfegerant quidam Galli annos Ludovici a morte patris numerare ceperunt, ut fuperius^a vidimus.

Hoc ipfo anno Ethelstanus feu Adelstanus egregium pietatis specimen dedit, fubmittendis per Keonwaldum Wigornienfem epifcopum pecuniariis elemofynis ad omnia Germaniae monasteria, ut frater eorum conscriptus, id eft particeps omnium eorum fuffragiorum, haberetur. Ejus rei monumentum ex fancto Gallo totidem verbis referre juvat. *Anno ab incarnatione Domini DCCC XXVIII. indictione fecunda, Keonwald venerabilis epifcopus, profectus ab Anglis, omnibus monasteriis per totam Germaniam cum oblatione de argento non modica, & in idipsum a rege Anglorum fibi tradita, vifitatis, in idibus Octobris venit ad monasterium fancti Galli, quique a fratribus gratiffime fufceptus, & ejusdem patroni nostri feftivitate cum illis celebrando, quatuor ibidem dies demoratus eft. Secundo autem poftquam monasterium ingressus eft, hoc eft in ipfo deponitionis fancti Galli die, basilicam intravit, & pecuniam fecum copiofam attulit, de qua partem altario impofuit, partem etiam utilitati fratrum donavit. Post haec, eo in conventum nostrum inducto, omnis congregatio conceffit ei annonam unius fratris, & eandem orationem, quam pro quolibet de nostris, five vivente, five vita decedente, facere solemus, pro illo facturam perpetualiter promifit. Hac sunt autem nomina, qua conseribi juffit vel rogavit: Rex Anglorum Adalfean, Keonwald epifcopus, Wigharth, & alii quinque: quorum barbara nomina legis apud Goldaftum^b. Hic primus annus eft initi a Kenowaldo feu Kenewaldo epifcopatus, quem monaftica poffeffione praeditum fuiffe Simeon Dunelmensis & Rogerius Hovedenus tradunt.*

^a lib. 42. m. 49.XV.
Ethelstani re-
gis pietas.^b Gold. tom. 2.
p. 182.

In regimine Nonantulani monasterii Gregorius abbas piiffimus annum agebat decimum-feptimum, cum defiderio vitae purioris & pacatioris praefecturam abdica- vit, fecellitque ad locum Solariae dictum, ubi tres annos cum dimidio exegit. Inde reversus ad coenobium, tertio nonas Augusti feliciter deceffit fub Ingelberto venerabili abbate & levita, qui post ejus abdicationem hoc anno electus eft, a domno Petro Ravennate archiepifcopo sacratu quinto kalendas Aprilis. Gregorius post obitum miraculis inclaruiffe dicitur apud Ferrarium. Abbatiam rex Ingelbertus annos duodecim, cujus obitus notatur duodecimo kalendas Maii. Gerlo ejus fucceffor, abbas prudentiiffimus, ordinatus anno DCCC XII. monasterium a multis aetumnis & injuriis liberavit. Obiit post fex annos octavo kalendas Septembris. De Gotefredo ejus fucceffore infra.

XVI.
Nonantulas
abbates.ANN. CHR.
930.
XVII.
Floriacensis
monasterii re-
formatio per
s. Odonem.

INeunte anno ejus faeculi tricesimo Rodulfus rex in Aquitaniam profectus eft, invitatus, ut veri eft fimile, ab ipsis Aquitanis, ut Nortmannos Ligeritanos, qui provincias illas depradationibus infestare pergebant, reprimeret. Ivit, & barbaros

illos uno proelio fudit, ac pæne delevit. Tunc temporis Floriacense monasterium cum pluribus aliis eo in statu erat, ut nulla fere disciplina regularis, immo nec religionis vestigia in eo superessent. Jam quidem dissipati ob metum Nortmannorum hac illac monachi ad sua se receperant: sed *unita corpora*, inquit Johannes monachus, *scissis mentibus* sanctissimum illum locum occupabant. Nihil illis commune præter vitia: sua singulis propria erant. Nulla abstinentia a carnibus, nulla obedientia, nulla denique Benedictinæ religionis cura. Forte in prædicta expeditione Rodulfus obvium habuit Elisiardum illustrem comitem, qui Floriacensis monasterii miserabilem statum gravate ferens, ejus loci abbatiam a Rodulfo rege obtinuit, eo consilio, ut pristinam vitæ monasticæ disciplinam inibi restitueret: nequam passus, monachos *umbraticum* gestantes *habitu*, absque ulla ulterius vivere disciplina. Cum vero id per se ipse emendare non posset, hanc curam Odoni abbati, cujus religionem ac pietatem noverat, demandare constituit. Hugonem Francorum ducem huic pio consilio collaborasse Leo papa VII. testatur in privilegio, quod in consequentibus referemus. Tunc temporis Odo versabatur in Auriliacensi apud Arvernos monasterio, quod beatus Geraldus paulo ante condiderat. Hoc monasterium ex primis esse videtur, quod Odo regendum suscepit, post mortem scilicet Johannis, secundi ejusdem loci abbatis, & beati Geraldii propinqui, qui Auriliaci obiit, ibidemque sepultus est. Cum vero multis simul monasteriis Odo par esse non posset, Auriliaci coabbatem habuit Arnulfum tempore Leonis papæ sexti & Rodulfi regis, qui libertatem a loci confirmasse dicuntur. Illic, ut jam dixi, versabatur Odo, cum Elisiardus comes Floriacensem abbatiam ei reformandam commisit, seque illi adiutorem præbuit. Duobus quippe comitibus, totidemque episcopis secum assumtis, simul cum Odone ejus rei causa profectus est. Eorum adventu & consilio cognito Floriacenses, quasi cum barbaris ac paganis res esset, locum armis defendere constituunt. Mox præcincti gladiis omnes, alii tectis concensis lapides & missilia, tamquam in hostes, jaculari; alii muniti clypeis cum ensibus, monasterii aditum prohibere, prius se perituros professi, quam eos introire sinerent, aut abbatem alterius ordinis, id est monasterii, admitterent; alii sanioris mentis dicere: Hunc esse Odonem Aquitanum, de quo sibi paulo ante sanctus Benedictus per quemdam fratrem significaverat, adducturum se istuc ex Aquitania quemdam virum, qui sit secundum cor suum, cur eum non ipsi sponte sua invitaverant? At pars major Odoni ejusque sociis propellendis instabat. Missus ex eis junior monachus bonæ indolis, Wifaldus nomine, qui præcepta regalia Odoni exhiberet, quibus cavebatur, ne cuiquam ex alia congregatione magistratum ejus loci adire liceret. Odo ad hæc non se ut quemquam læderet venisse aiebat, sed ut disciplinæ impatientes ad officium reduceret. Denique cum triduum in ejusmodi contentione consumtum esset, Odo asello infidens monasterium subire aggreditur, episcopis & comitibus contra vociferantibus, quo iret? monachos ad quidvis audendum projectos; actum de sua salute, de sua vita, si se illis permitteret. Ivit tamen Odo intrepidus: & quod mirere, omnes illi rebelles ante objectis armis obviam accedunt, eoque viso mansuefacti, ad ejus vestigia supplices procumbunt.

Verum cum de usu carniū & rerum proprietate abjiciendis agi cœpit, tum vero novæ ambages, novæ altercationes. Sed tandem monachorum contumaciam fregit patris constantia, eorumque inopiam ac defectum piscium divina providentia supplevit, suppediandis piscibus in festivitate sancti Benedicti ex vicina palude, quæ antea ranas tantum ebullire solebat. Hoc miraculum ipse pater Odo, teste Johanne, retulit in eo libro, quem de adventu corporis sancti Benedicti in Aurelianensi composuit, quem librum excidisse valde nobis dolendum est. In hac porro sollempnitate tot infirmi sanitatem meritis sancti Benedicti recuperasse dicuntur, ut nulli dubium esset, sanctissimum patrem ei adfuisse. Ex eo tempore cœpere quam plurimi diversorum ordinum & locorum istuc confluere, ut sancti Odonis magisterio se subjicerent: quos inter non modo laici aut canonici eo concurrebant, verum etiam episcopi non pauci, suas relinquentes ecclesias & dignitates, ejus se congregationi sociabant. Hinc videres locum illum, ante incultum & obsitum dumis, quasi excultam terram & repurgatam, novas fruges, novas soboles proferre, & crebris verborum & adhortationum ictibus sequestratum a vitiorum paleis frumentum

mentum ad dominicum horreum conferri. Quin etiam ex illo seminario multæ soboles eductæ sunt ad instaurandam aliis in locis ac provinciis religionem: e quorum numero fuit Arigaudus, quem Odo Senonensi sancti Petri monasterio, cum consensu Willelmi archiepiscopi, suffecit in locum Samsonis abbatis. Inde etiam Tullense sancti Apri, Carnutense sancti Petri, & ut paucis multa complectar, pleraque Angliæ monasteria regularis vitæ accuratam normam acceperunt. Tanti beneficii post Deum primus auctor existit Elisiardus illustris comes, qui & ipse sancti Odonis magisterio se subdidit, factus monachus in Floriacensi monasterio, ut ex Aimoino discimus. Hæc porro mutatio contigit post decessum Lamberti Floriacensis abbatis, superius a nobis memorati, cujus nulla nobis notitia superest post annum Rodulfi regis secundum, quo anno permutatio quorundam prædiorum inter ipsum & Rothardum nobilem virum facta est.

Hoc etiam beneficium Rodulfo regi acceptum refert anonymus libri de miraculis sancti Bercharii abbatis scriptor, qui in eo falsus est, quod sanctum Odonem eidem loco *libellum regule* sancti Benedicti primum intulisse existimavit. Erroris causam alias jam reteximus, nempe quod ita neglecta esset tunc non modo in Floriacensi, sed etiam in aliis Galliæ monasteriis, & obscurata regulæ observatio, ut fere incognita in illis esset, ut olim in Dionysiano monasterio ante reformationem, Ludovici augusti curis factam; ejusque observationis instauratores pro primariis auctoribus haberentur. Ad illum errorem corrigendum vetera monumenta huc accersere non est necesse: quando ipse sanctus Odo in sermone de translatione sancti Benedicti eum emendavit. In illo quippe sermone ait tantam beatissimo patri prærogativam fuisse concessam, ut etiam *remotissimos christianitatis sinus* radiis suæ beatitudinis illustret. *Nec monachorum*, inquit, *cohortes, ubicumque terrarum diffusa, tantam ejus altitudinem ignorant, qui sanctam ipsius institutionem præ ceteris sectantur: ita ut etiam in ipsorum patrum cœnobiis, qui normam sancti propositi fideliter ac religiose promulgarunt, hanc proprii clientes eorum malint profiteri; non immerito arbitrantes, quod hunc specialiter, tamquam alterum Moysen, Deus mundo prædestinavit, ut, sicut ille Judæis, ita iste tam Judæis quam gentibus monastica legis decreta sanciret. & infra: Sic ergo & huic beatissimo legislatori non præjudicant alii patres, qui sancta regule mania descripserunt, sed magis ut assertores ejus sancta confirmant.* Hæc dicebat Odo in ipso nascentis congregationis Cluniacensis exordio, agnoscens regulam jam circumquaque per exteras diffusam regiones. Hæc, inquam, loquebatur eo tempore, quo, dum omnes tam ex canonicali, quam etiam permaxime ex laicali ordine sanctum Benedictum ut dominum venerabantur & colebant: soli monachi illum oderant, insequabantur, & velut inimicum malis fugiebant. Videar forte nimius ad refellendum crassum & supinum errorem: sed qui tamen multis aliis auctoribus, tam mediæ ævi, quam recentioris, fucum fecit, adeo ut auctor nescio quis, qui de origine singulorum ordinum scripsit; ordinem sancti Benedicti hoc tempore inceptisse dicat, eum scilicet confundens cum congregatione Cluniacensi. In idem erratum impegit Guido apud Albericum, qui ait, usque ad hæc tempora regulam beati Columbani, tam in Francia, quam in Burgundia, observatam fuisse a nigris monachis: sed sanctum Odonem abbatem Cluniacensem regulam sancti Benedicti primo in Cluniaco, & in sancto Benedicto super Ligerim fecisse observari, & exinde procedente tempore cœpisse ubique recipi, quod quidem de regula sancti Benedicti ad ritus Cluniacenses conformata dici potest; de regula ipsa absolute falsissimum est: uti demonstrant ea, quæ tum ex conciliis, tum ex diplomatibus, aliisque monumentis septimi, octavi ac noni sæculi superius retulimus ad probandam regulæ nostræ generalem approbationem, quæ speciatim in diplomatibus Floriacensis monasterii, & apud Adrevaldum longe ante sanctum Odonem expressa reperitur. Nec mirum est, quod illi mediæ ætatis auctores, qui in rebus supra suam ætatem gestis omnino cæcutiebant, adeo turpiter allucinati sint: at mirum videri possit, quibusdam viris doctis nostri temporis idem de Anglia & Hispania visum fuisse, quasi hoc primum sæculo, Christi decimo, sancti Benedicti regula in illis partibus recepta fuerit, quo nihil magis a vero alienum est, ut suis locis ostendimus. Verum hanc digressionem claudat sancti Odonis sententia ex prædicto sermone de translatione sancti Benedicti, cujus regulam per totam universalem ecclesiam suo tempore fuisse receptam denuo asserit his verbis, quæ licet jam alias a nobis relata, hic

tamen, ut in loco, repetere juvat. *Quapropter, inquit, easdem illius sancti Benedicti laudes, non una vox, non una congregatio, neque una urbs vel provincia proclamant: sed ubicumque sancta ecclesia diffunditur, per tribus, per nationes, per linguas, laus Benedicti frequentatur. Si enim in multitudine populi dignitas regis est, ut ait Salomon: quantum putamus esse dignitatem istius regis, quem tam numerosus prosequitur exercitus monachorum? Quis unquam rex aut imperator in tantis mundi partibus imperavit, aut ex tam diversis nationibus tantas sibi legiones conduxit, quantas videlicet cujuslibet sexus & aetatis in Christi militia voluntarie juratas disponit? quo nihil luculentius ad adstruendam ipsius Odonis testimonio propagationem regulæ nostræ per totam, quia longissime patet, sanctam ecclesiam ante propagationem congregationis Cluniacensis, quod jam de suo tempore, id est de octavo sæculo, Paulus Warnefridi aperte declaraverat in sermone de sancto Benedicto.*

XIX.
Romanense
monasterium
Odoni commis-
sum.

Unum e primis monasteriis, quæ Odoni regenda commissa sunt, fuit Romanense, situm in Waldensi comitatu, pago Laufannensi, illud ipsum, quod Rodulfus primus, Jurensis Burgundiæ rex, Adeleydi forori suæ ante annos triginta-duos concesserat. Hæc Richardo Burgundiæ duce vidua, postmodum abbatissa incerti loci, monasterium illud, quod dudum sanctus Romanus Condatescensis abbas exstruxerat, Odoni abbati ejusque successoribus subiectum esse voluit. Adeleydis hac de re litteræ a nobis in ipsius elogio editæ sunt, quarum summam huc referre juvat.

„ In his itaque litteris ait Adeleydis comitissa, monasterium, quod Romanis vocatur, situm in pago Waldensi, olim in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli sub monastico constructum ordine, sed tunc monachis penitus destitutum, quod ipsi per præceptum Rodulfi regis germani sui obvenerat, se ex suo jure in dominium & providentiam Odonis venerabilis ac reverentissimi abbatis, omniumque fratrum Cluniacensis monasterii, cum abbatia transfundere, ea conditione, ut illud in priorem studeant reformare statum; atque ita possideant, ut unam congregationem cum Cluniaco efficiat, & utrumque ab uno regatur abbate, quo mortuo, neutri loco liceat sine communi consensu abbatem sibi præficere; & in ordinando abbate constitutio sancti Benedicti semper observetur. Fratres vero ex uno in altero locum transferendi, sive etiam subsidia, quæ forte uni loco plusquam alteri abundaverint, mutuo communicandi in potestate sit abbatis. Atque ut germanior sit inter utrumque locum societas, suffragiorum & eleemosynarum mutua communio inibi habeatur. Hanc vero donationem facit Adeleydis pro anima fratris sui Rodulfi regis, a quo hoc monasterium habuerat, tum pro requie piæ memoriæ principis Richardi conjugis olim sui, ac pro Willa regina, prædicti Rodulfi regis uxore; ad hæc pro se ipsa, & pro Rodulfo rege Francorum filio suo, item pro Rodulfo rege Burgundiæ Jurensis nepote suo, & pro filiis suis Hugone & Bosone, & pro Ludovico nepote; sed & pro parentibus & consanguineis suis, & domno Hugone insigni abbate, ceterisque utriusque sexus propinquis; postremo pro illis, qui adiutorium vel defensionem monachis ibi consistentibus præstiterint. His litteris apponitur signum Adeleydis comitissæ, regie matris & abbatissæ; Juditta filia Rodulfi regis, Ugonis inclityi comitis atque fratris augusti Rodulfi regis, Rodulfi filii Ludovici imperatoris, & aliorum. Data XVIII. kalendas Julii, anno quinto regnante Rodulfo gloriosissimo rege, indictione II. Actum publice in villa Boiaco. Id intelligendum videtur de Rodulfo Francorum rege, cujus tamen non annus quintus, sed septimus convenit indictioni secundæ, quæ anno ejus sæculi unde-tricesimo illigatur. In monasterio seu cella Romanensi post id tempus viginti-duo monachi cum priore esse debebant, antiquitus vero plures.

X.
Hugo En-
ziaci præposi-
tus obiit.

Sub id temporis venerabilis Hugo, præpositus cellæ Enziacensis, quæ cella Æduensi sancti Martini abbatia subjecta est, ad cælestem patriam migravit. Is senio confectus, extremum illum diem avide præstolabatur, de jejuniarum tenore interim nihil remittens; suos adhortari solitus, ut regulam sancti Benedicti accurate observarent exemplo obedientissimi ejus discipuli beati Mauri, cujus vitam eis sæpe in exemplum proferebat. Hinc quippe monasteriorum pendere fortunam: in quibus florente pietate ac zelo disciplinæ regularis florent omnia; frugescente vero in pejus ruunt etiam temporalia bona, quibus egestas, rerumque omnium penuria succedere solet. Triennio ante obitum vir sanctus in privatam cellam se reclusit. Tandem, quadagesimæ tempore exacto, felix illa anima evolavit ad Chri-

stum duodecimo kalendas Maii, postquam resurrectionis dominicæ sollempnitatem celebrasset, quæ hoc anno in quartum-decimum kalendas ejusdem mensis incidebat. Corpus ejus humatum est in ipsa cellula, quam ipse Deo consecrari curaverat. Dein ob frequentia miracula sub ejus sæculi finem e tumulo levatur a Walterio Æduensi episcopo, ut suo loco videbimus.

Hugoni adjungendus Gerardus Matisconensis post Guntardum episcopus, qui, deposito episcopali onere, cellam Broviensem * prope Forum-Sebulianorum * ædificasse, ibique reliquum vitæ suæ tempus in divinarum rerum contemplatione traduxisse dicitur. Eum in sedem Matisconensem Guntardo successisse constat ex quadam ejus charta Cluniacensi, qua Geroldus sive Geraldus Matisconensis antistes Ingelario Cari-loci abbati quamdam capellam sancti Martini cum cœmeterio, monasterio ejus proximam, quam Lambertus episcopus ipsius decessor verbo dumtaxat concesserat, scripto confirmavit anno incarnationis DCCC LXXXVII. ordinationis suæ secundo. Variis interfuit conciliis, ad extremum Carilocensi anno DCCCC XXVI. Eodem anno subscripsit litteris Germaldi viri nobilis, de quibus superioribus * egimus. Ex quibus redarguas eos, qui ejus obitum anno DCCCC XII. collocant. Hunc tandem ex episcopo monachum factum asserit breviarium Matisconense, cui fasti Benedictini ad quartum kalendas Junii subscribunt. Suspensus sum aliquando, Gerardum episcopum forte confundi cum Gerardo Broniensis abbate, & Broviensem cellam, cujus auctor Gerardus episcopus dicitur, cum abbatia Broniensis prope Namucum. Verum danda est fides Matisconensis ecclesiæ traditioni, quæ Gerardum suum ex episcopo factum monachum dicit, eumque Broviensis cellæ conditorem agnoscit. Hæc cella fuit Ambroniensis monasterii, nunc conventus Augustinianorum eremitarum, cujus in ecclesia, sane elegantissima, Sabaudia ducum conditorium est.

Gerardus
item episcopus
Matisconensis.
* Broi.
* Bourg-en-
Bresse.

a lib. 42.
num. 89.

Tunc temporis Andecavensem sancti Albini abbatiam tenebat Fulco Andecavorum comes, qui cum uxore sua Roscilla, filiisque suis Widone & Fulcone, curtem suam^b Chiriacum, super alveum Ligeris sitam, tradit prædicto monasterio, in quo tum clerici adhuc degebant. Actum Andecavis civitate, regnante Rodulfo rege anno septimo, qui annus cum hoc anno coincidit, si hoc instrumentum ante idus Julias datum est. Hinc ad annum insequentem referendum Rodulfi regis præceptum pro abbatia sancti Martini, quo immunitatem castri-novi recens ædificati cum moneta ejusdem castri confirmat, ac fratribus seu canonicis sancti Martini inter alia restituit tres abbatias, Martinianæ basilicæ proximas, unam videlicet sancti Petri ad cœmeterium, vulgo de Cardineto; alteram sancti Venantii ante portam castelli; tertiam vero sancti Benedicti intra castrum, sicut a pristinis temporibus eas tenuerant. Actum Turonis in ipso sancti Martini castro, nono kalendas Aprilis, anno domni Rodulfi regis octavo, qui ab idibus mensis Julii præcedentis inchoatus erat. Certe Frodoardus auctor est, Rodulfum eo anno ex urbe Vienna Turonos ad sanctum Martinum orationis gratia profectum esse. Duæ illæ priores abbatias seu ecclesiæ hæcenus supersunt, quarum prima sancti Venantii collegiata est: tertia sancti Benedicti modo ignota.

XXI.
Fulco comes
abbas S. Albini.
b Labbe mis-
cell. p. 224.

In Farfensi monasterio Rimo abbas expulsus est ab Hugone rege, qui ejus loco Ratfredum nepotem suum subrogari jussit. Romam recessit Rimo, ubi, cum vena ipsi ad minuendum sanguinem secta esset, obducta veneno cicatrice interiit. Multa in monasterii utilitatem fecit novus abbas, tum prædiis ex censibus augendis, tum instaurandis ædificiis: in quibus caput monasterii, quod per annos quadraginta octo incolis destitutum fuerat, denuo ædificasse dicitur. Idem corpus sanctæ Victoriæ e Sabinensi territorio in locum, ubi nunc colitur, transtulit, multis beneficiis ejus ecclesiæ collatis. Anno ejus regiminis quinto, Hesperimus & Drogo filii Hartonis, ex natione Francorum, res suas, in monte Aureo, in pago Amiterno sitas, Ratfredo abbati vendiderunt, traditione facta per festucam & andelaginem, per guasonem & andilagon, per terram & cultellum & ramos arborum, & per ostium domorum. Eo tempore Theobaldus Sabinensem ducatum tenebat.

XXII.
Farfensis ab-
bas Ratfredus.

ANN. CHR. 931.
XIII.
Arraldus sic
archiepiscopus
Remensis.

Annus ejus sæculi tricesimo-primo altercationes in Gallia inter Rodulfum regem & Heribertum Viromandorum comitem eorumque asseclas recrudescunt. Hinc Rodulfus litteras mittit ad clerum & populum Remensem, ut, rejecto

ANN. CHR.
931.

Hugone Heriberti filio minorenni, præfulem idoneum sibi eligerent. Ad quæ illi respondent, facta jam electione, aliam sibi non licere. Hoc responso commotus rex, urbem cum Hugone & Bosone fratre suo, ceterisque affeclis obsidet, ac tertia tandem hebdomada ad deditionem compellit. Ita urbe potitus, præfulem ordinari facit Artaldum sancti Remigii monachum, qui hoc ipso anno ab Heriberto ad Hugonis partes transferat. Bovonem vero Catalaunensem episcopum, qui a se desciverat, comprehensum Hugoni custodiendum tradidit, ejusque episcopatum Miloni clerico dedit, sed paullo post Bovoni restituit. Quantæ turbæ ex hac Artaldi ordinatione excitatæ sint, in consequentibus videbimus. Non multo post Artaldus pallium a Johanne papa undecimo accepit, qui hoc anno in locum Stephani, agente infami Marocia ipsius matre, intrusus est.

X X I V.
Cluniaco da-
ta facultas
alienos reci-
piendi mona-
chos.

Exstant in bullario Cluniacensi duo hujus pseudopontificis diplomata, quorum primum, Odoni abbati hoc anno datum, Cluniaco jus confirmat monetæ, a Rodulfo rege concessum, & aliorum cœnobiolorum monachos admitti permittit in hæc verba. *Et quia, sicut nimis compertum est, jam pene cuncta monasteria a suo proposito prævaricantur; concedimus, ut, si quis monachus ex quolibet monasterio ad vestram conversationem, solo dumtaxat melioranda vita studio, transmigrare voluerit, cui videlicet suus abbas regularem sumtum ad depellendam proprietatem habendi ministrare neglexerit; suscipere vobis liceat, quousque monasterii sui conversatio emendetur. Scriptum in mense Martio, indictione quarta.* ubi observanda est duplex conditio ad recipiendum alienum monachum: una, monasterii, a quo is discedit, relaxatio, maxime circa votum paupertatis: altera, ut ad certum tempus retineatur, donec scilicet proprii ejus monasterii disciplina emendata fuerit. Quæ si observarentur, non excitarentur tot discidiola & altercationes, quæ ex ejusmodi translationibus sæpius oriri solent. Certe sanctus Benedictus alienum monachum tanto tempore permittit retineri, quoad ipse cupierit: nisi postea stabilitatem suam ille firmare voluerit.

Rodulfi do-
natio.

Eodem anno Rodulfus rex ad preces Immæ seu Emmæ conjugis suæ atque Hugonis fratris sui Cluniaco donat *mansos vestitos* in pago Matiscensi, tres scilicet in Salustriaco, aliosque alibi. Actum Bojaco villa kalendis Juliis, anno regni ejus nono. Anno sequenti Berno Matiscenensis episcopus consecravit capellam, quam in villa Salustriaco *Cluniacensis parvula societas, cui Odo mitis pater & abbas patrocinabatur, construxerat.*

X X V.
Tutelenis
monasterii in-
stauratio.
a lib. 41.
n. 86.

Actum est superius de origine & instauratione Tutelenis monasterii, cui urbs adjuncta famam & forte originem suam acceptam referre debet, nunc episcopalis sedes. Etsi tempus conditi monasterii præcisè definiri non potest, ex dictis tamen constat, illud stetisse longe ante Nortmannorum procellas, ab eisque, ut plurima alia, eversum fuisse, relicta tamen abbatia veteris qualicumque dignitate, sed nullis relictis monachis, qui antiquam sedem ac possessionem retinerent. Tota denique abbatia devenerat in sæculares & laicas manus, eamque sub sæculi decimi initium Ademarum, Sclarum in Lemovicibus vicecomes, hereditario jure obtinebat. Is, cum nova in Gallis monachorum piissimorum cœnobia surgere, & vetera in pristinum statum reparari animadverteret; qua erat ipse pietate, Tutelense monasterium instaurare animo constituit. Accepto Ademari consilio, Rodulfus, cui ardor haud impar ac studium erat, hanc curam in se recepit, ac Tutelensem abbatiam commendavit Aimoni abbati, quem e Pictaveni sancti Savini monasterio; ubi regularis disciplina perseveraverat, suggerente Ebalo comite, accersivit, & post eum Odoni abbati Cluniacensi, permittit in posterum monachis eligendi abbatibus facultate. Rem totam melius exprimit ipsius Rodulfi diploma, quod hic integrum describere non gravabor.

Rodulfi hac
de re diploma.

In nomine sanctæ & individua Trinitatis, Rodulfus gratia Dei Francorum & Aquitanorum atque Burgundionum rex, pius, invictus, ac semper augustus. Sicut non est potestas nisi a Deo, qui collocat, ut scriptum est, reges in solio: sic utique consequens est, ut hi, qui in sublimitate sunt, sub potenti manu ejus se humiliant, & ut regni ejus ministri, juxta ipsius voluntatem suas actiones administrent. Quapropter notum sit omnibus, tam presenti, quam futuro tempore regni munia disponentibus, quod ego de statu religionis redintegrando sollicitus, Tutelense cœnobium in regulari proposito, ut olim fuerat, reparare decrevi. Est autem in Lemovicensi pago super fluvio Corvezia situm, in honore videlicet beatissimi domni Martini constructum, quo loco prisca reve-

ANN. CHR.
931.

rentia novellis ad huc miraculis, Domino largiente, servatur. Precibus autem [illustris] viri Ademari, qui locum ipsum eatenus tenuerat, suggerente etiam Ebalo comite, cui-dam religiosissimo abbati, nomine Aimoni, locum eundem ad restaurandum regulare propositum commendaveram, adque cœnobio sancti Savini subjectum feceram. Sed quoniam experimento probatum est, quod eadem subjectio religioni obstaret; eidem religioni penitus consulere volentes, saniore consilio decernimus, ut antiquo more, solius regis tuitione, non autem dominatione, teneatur. Hoc autem contra jus regni fieri nemo censet. quandoquidem excellentissimi imperatores decreta sua, quotiens causa excegerit, leguntur immutasse, & Apostolo perhibente, necessaria legis translatio fuit. Hoc ergo cœnobium cum omnibus, que nunc ad eum pertinent, vel que deinceps ibidem ob- venerint, ita pro auctoritate istius nostri precepti manere constituimus, ut nullius dominationi, nisi tantum sanctæ regule, subjaceant. Post discessum vero fidelissimi & aman- tissimi nostri domni Odonis, qui prædicto Aimoni venerabili successit, & post Adacium, quem isdem venerabilis Odo sibi ad vicem suam supplendam ordinari petiit, licentiam ha- beant secundum regulam sancti Benedicti, quemcumque saniori consilio maluerint, ex se ipsis eligendi. Et neque rex, nec comes, aut episcopus, aut qualibet alia persona, res eorum inquietare, aut alicui dare presumat; sed nec opido quidem dominari audeant. Partem vero abbatiæ, quam prædictus Ademarum, abbate ipso consentiente, retinuit, totam post ipsius discessum recipiant, quo decedente, qualiter communiter voluerint, mur- burdum & causidicum habeant. Jus quoque immunitatis ac reverentiam, qua sancto illo loco & nunc divinitus observatur, ita concedimus, ut nemo, vel ipsi, vel rebus ad eum pertinentibus, ullam violentiam inferre moliantur. Ceterum tam abbas, quam mo- nachi communiter, sicut ante Dei oculos, regulare propositum servant. Ut autem hæc nostra preceptio indelebilis perseveret, hanc in superni nomine Auctoris anulo nostro signa- vimus. Signum Rodulfi gloriosissimi regis. Godfredus sacerdos ad vicem Ansigisi epis- copi recognovit, & subscripsit. Actum Anatiaco idibus Decembris, indictione III. anno XI. regnante Rodulfo gloriosissimo rege.

Hactenus Rodulfi regis præceptum, quale primus edidit Stephanus Baluzius de patria sua, uti & de re publica litteraria opime meritis. Non bene conveniunt hæc chronicæ notæ. siquidem indictio tertia coincidit cum anno Rodulfi octavo ab idibus Julii anni nongentesimi tricesimi; annus vero ejusdem regis undecimus cum indictione quinta, quæ anno ejus sæculi tricesimo-secundo respondet. In hoc diploma id observandum quod ait Rodulfus, experimento comprobatum esse, quod *subjectio monasterii religioni obstaret.* Non ergo Tutelense monasterium; quod sancti Savini abbatia ditioni ob hanc causam exemit, Cluniaco subjectum esse voluit, sed tantum Odoni abbati commendatum, qui Adacium, ad vicem suam supplendam, abbatem Tutelæ sive proabbatem ordinari curavit. Adacii ipse rogatus rex Ludovicus præceptum regie defensionis & liberæ electionis indulgit, dato diplomate in villa Burione iv. nonas Martii, anno regni octavo. Adacium videtur successisse Bernardus abbas, de quo inferius. Mirum vero est, Adacium ipsum pluribus monasteriis ab Odone ipso præpositum fuisse, ut de Sarlatensi postea videbimus. Idem Odo vitam beati Geraldii Auriliacensis scripsit, rogatus a Turpione Lemovicensi episcopo, & ab Aimone Tutelensi abbate, qui nescio an obierat, cum Rodulfus Tutelense monasterium Odoni commisit.

X X V I.
Ademari te-
stamentum &
sepultura.

Exstat in appendice ad Reginonem testamentum domni Ademari vicecomitis Sclarum & abbatibus Tutelensis, qui finem vitæ suæ imminere sentiens, cum legiti- mos non haberet liberos, quibus amplas suas possessiones relinqueret, ecclesiam, maxime Tutelensem, constituit heredem. In primis sancto Martino Tutelensis ecclesie patrono, & monachis ipsi in ea ferventibus reddit abbatiam veterem, quæ a proavo patris sui sibi obvenerat, ecclesiam scilicet sancti Juliani juxta idem mo- nasterium constructam, ecclesiam sancti Petri de castro ipsius villæ, & plures alias. Ut vero a Deo veniam peccatorum tam pro se, quam pro suis propinquis obtinere valeret, & ut prædictus sacer locus in pristinum statum restitui possit; de proprio jure optima quæque atque cariora eidem loco legare constituit: in primis Sclarum castrum suum cum omni castania, & cum universis fevilibus & ecclesiis, multif- que aliis rebus, quæ in ipsius testamento recensentur; in comitatu vero Caturcensi castrum suum Foliosum iisdem monachis legat post mortem suam & Gauzberti fra- tris sui, & Gauzlæ uxoris suæ. quæ omnia donat sancto Martino & ferventibus

ANN. CHR.,
931.

ei monachis pro salute animæ suæ, uxorisque suæ Gauzlæ, ac parentum, omniumque propinquorum suorum; præterea pro rege nostro, inquit, Rodulfo, atque seniore nostro Eballo comite, quibus concedentibus hæc omnia persecimus; postremo specialiter pro illis, qui prædicti loci atque habitatorum ipsius tutores & defensores fuerint. Sub finem addit, Tutelenses monachos esse in munburdo regis ad locum saluum faciendum, non ad aliquid persolvendum, nisi solas orationes. Denique universos, tam præsentibus, quam futuros, obtestatur per tremendum sanctæ Trinitatis nomen & meritum beati Martini, & sancti Laudi, qui ibi deportatus est, ut nullus, vel monachos, vel res eorum perturbare, aut sub potestate sæculari ullo modo redigere præsumat. Huic testamento subscribunt Ebalus comes & Willelmus filius ejus, Ademarum ipse, Odolricus vicecomes de sancto Cyrico, Gauzbertus vicecomes, & Robertus, sed sine chronicis notis, ac conditum fuit testamentum superflite Rodulfo rege, ut ex superioribus intelligitur. Sepultus est Tutelæ Ademarum vicecomes: cujus sepulcrum etiam nunc in ejus loci ecclesia majori visitur cum hac inscriptione, † XPI SERVA TUUM PER SECLA ADEMARUM AMEN. De sancto Laudo, aliisque sanctis Tutelensis ecclesiæ, ubi miracula fieri Rodulfus rex testatur, mentionem facit Gaufridus Vossensis in hæc verba: Tutelam Wisardus & Laudus tuentur cum Claro, per quem serena tempora; & Baumardo, per quem imbris plena Dominus saepe contulit orbi.

a Gaufr. chron.
6. 15.XXVII.
Ratherius
episcopus Veronensis.

Non ante hunc annum Ratherius ad Veronensem episcopatum provectus est, quod ante triennium Sigebertus, & post eum Baronius accidisse perperam scribunt. Id patet ex ejusdem Ratherii epistola ad Johannem papam XII. in qua suæ promotionis & casuum suorum historiam contextit. Res hoc fere modo se habuit. Deturbatus e Tungrensi episcopatu Hilduinus, cum Ratherio Laubiensi monacho, qui ejus partibus favebat, in Italiam ad Hugonem regem, affinitate sibi conjunctum, se recepit. Forte per id tempus vacabat post mortem Notgeri episcopi Veronensis ecclesia, quam Hugo Hilduino statim regendam jure stipendiario commisit, data Ratherio fide, se, ubi provehendi altius Hilduini occasio se offerret, Veronensem episcopatum ipsi Ratherio daturum. Non multo post moritur Lambertus Mediolanensis antistes, ejusque in locum Hilduinus subrogatur, invito quodam modo Hugone rege, qui, ut sunt mobilia hominum ingenia, Aquitanum nescio quem, aut quemdam Garafridum, aut certe Manassem Arelatensem archiepiscopum libenter prætulisset. Missus Romam ab Hilduino Ratherius ad postulandum novo archiepiscopo pallium a Johanne papa XI. qui hoc anno primum sedere cepit. Sibi ipse non defuit in hac legatione Ratherius, nam cum pallio litteras retulit, a pontifice & clero Romano ad Hugonem regem scriptas, quibus, ut ait Ratherius ipse, continebantur preces ejusdem, totiusque Romana ecclesiæ, uti Veronensibus daretur episcopus. Id regi non parum displicuit contraria molienti: sed apostolicæ obtinere preces, quibus Hilduini ac primorum supplicationes accessere, regi suggerentium, Ratherium non diu (nam tum infirmus pæne semivivus jacebat) ea dignitate fruiturum. Consensit tandem ille hac spe pellectus, gratificari alias cupiens tam summo pontifici, quam ceteris regni primoribus, quos offendere verebatur. Evasis tamen e morbo Ratherius, moxque ordinatur episcopus, freudente rege, & sancte affirmante, (nec fidem fefellit) Ratherium totis diebus vitæ suæ de sua ordinatione non gavisurum. Ita fere Ratherius ipse in epistola ad Johannem XII. ex quo refellitur Folcuinus, aliique post eum, qui Ratherium, Hugone rege agente, creatum episcopum tradunt. Præterea Sigeberti ejusque sequacium opinatio refutatur, qui Ratherii ordinationem triennio anteverunt. siquidem Johannes XI. ejus ordinationis præcipuus auctor, non ante hunc annum nongentesimum tricesimum-primum, Romanæ sedis impositus est. Vix sedem Veronensem inierat Ratherius, cum Hugo rixas in eum excitare cœpit, misso ad eum indiculo, quo certa ei stipendia ex rebus ecclesiæ assignabat; & sacramentum ab eo exigens, quod suis Lotharii filii sui diebus ille nihil amplius de ceteris requireret, quod cum uti absurdum rejecisset Ratherius, rex undique persecutores & adversarios in eum concitavit, qui aut illum terrendo fugarent, aut ad regis proritarent offensam, ut ejus expellendi occasionem rex haberet. Nec diu occasio defuit, ut postea videbimus. Caietæ, quæ urbs nobilis est ad oram maris in Latio, insigne exstat sancti Michaëlis monasterium, cujus primordia ad hunc annum referuntur. Ejus auctor

S. Michaëlis
monasterium,
aliaque Caietæ.ANN. CHR.
931.

fuit Leo præfecturius, filius quondam bonæ memoriæ Docibilis, ejusdem urbis civis. Id factum cum consensu Johannis imperialis patricii, & Docibilis gloriosi ducis. Ad monasterii constructionem Leo Basilio venerabili abbati donavit ecclesiam sancti Michaëlis archangeli, sitam in monte intra ipsam civitatem, in loco dicto Planciano, cum suis adjunctis, ut ibidem monasterium construeretur, & libera esset penes monachos abbatis electio. Hujus rei primaria charta data est anno ab incarnatione nongentesimo tricesimo-primo, imperante piissimo principe augusto Constantino Porphyrogenito anno vicefimo-tertio, temporibus domini Johannis imperialis patricii, & domini Docibilis gloriosi ducis, mense Novembris, indictione IV. ut in primario instrumento legitur, quod dominus Erasmus-Gattola a Caieta Casinas cum multis aliis nobis communicavit.

Incertum est cujus monasterii abbas fuerit Basilius ille, cui hoc sancti Michaëlis monasterium commissum est. Aliud exstabat, saltem sæculo undecimo, sancti Theodori monasterium, cui procedente illo sæculo præfuit Stephanus abbas, postmodum episcopus Caietanus, ut suo loco videbimus: sed an conditum sit ante sancti Michaëlis asceterium, nobis incompertum. Denique aliud erat sancti Michaëlis monasterium in monte Altino prope Caietam, ubi per ea tempora Petrus presbyter monachus & eremita erat: cui Marinus, ejusque filius Johannes, consules ac duces ejusdem civitatis, pro animæ suæ salute & Mariæ olim ducissæ, quæ Marini conjux, & Johannis mater erat, contulerunt ecclesiam sancti Johannis-Baptistæ, ad pedem ipsius montis positam: at quo in loco situm fuerit, modo ignoratur. Hactenus persistit primum illud sancti Michaëlis monasterium, ab Eugenio I V. congregationi Casinensi subiectum. Primis illis temporibus ei præfuit Petrus presbyter & abbas, cui Gregorius consul & dux unum modium terræ concessit, pro eo quod ab eodem Petro acceperat librum Comitum, aliosque codices, & unum rotillum seu rotulum ad benedicendum cereum & fontes, cum variis ornamentis: qualem rotulum cum variis figuris, quæ totum benedicendi cerei & fontis, adeoque baptismi conferendi ritum eleganter exprimunt, bonæ memoriæ eminentissimus cardinalis Casanata, nobis dum Romæ essemus, describendum ac depingendum concessit.

Ad hæc idem Erasmus nobis aliud instrumentum suppeditavit de monasterio sancti Erasmi prope Formias urbem, olim episcopalem, sæculo nono a Sarracenis destructam: cui monasterio, ejusque abbati Marino, Gregorius quidam donat ecclesiam sancti Petri de Palazzo, quæ sancti Petri de Virga dicebatur. Actum Caietæ mense Novembri, indictione quinta. Joffridus-Ridellus Normandus & dux Gaëtanus Casinensibus concessit anno M LXXV. hoc monasterium, situm in pertinentia civitatis Gaëtæ, in loco, qui dicitur ad-Molas, ut ipse in charta sua loquitur; necnon aliud sancti Petri de Foresta, olim Græcorum, cujus abbas exstitit sanctus Clinus & Græcis, uti discimus ex multis actis archivi Casinensis, unum est ipsius Clini Latinum, datum anno xxxi. principatus domni Paldulfi, & quarto Landolfi ejus filii, quo instrumento Clinus, Dei gratia, ut ipse dicit, abbas de monasterio sancti Petri infra finibus civitatis de Ponte-curbo, in loco ad ipsam Forestam, enumerat monasterii sui possessiones: cui instrumento litteris græcis subscribunt ipse Clinus hegumenus, Hilarion œconomus, & Lucas monachus. Corpus prædicti sancti Clini asservatur in capella sub ejus titulo, in ecclesia matrice & collegiata sanctæ Mariæ & sancti Philippi Nerei Roccæ-Gulielmi, diocesis Aquinatis. Quod attinet ad monasterium sancti Erasmi, nunc possidetur a patribus Olivetanis, estque parochialis ecclesia, dicta sancti Erasmi de Castallone, diocesis Caietanæ. Hæc memonuit amicus noster dominus Erasmus-Gattola Casinas, cujus propinquus fuit Johannes-Gattola, sancti Erasmi abbas commendatarius anno M CCCC LXV. ac demum episcopus Venafranus.

In Hispania rex Alfonso, eo nomine quartus, cognomento Monachus, qui regnum a Froila injuria interceptum post ejus obitum ante annos fere septem receperat, popularium odio & rerum agendarum mole, cui par non erat, oppressus, fratri Ramiro regnum hoc anno tradidit, vitam principis monastica commutaturus. Ejus rei causa in sancti Facundi Saguntense monasterium, quod ad Cææ fluminis ripam cernitur, monachi cucullam induit, otii cupidior, quam pietatis, uti eventus declaravit. Ramirus, regni cura suscepta, fratris ignaviam a se depellere cupiens, Mauris continuo bellum intulit. Verum in ipso armorum apparatu præclaros co-

XXVIII.
Alfonso rex
monachus.

ANN. CHR. 931.
natus repressit Alfonsi levitas, qui temere susceptum vitæ genus pari inconstantia repudiavit, regni habenas resumere tentavit. Mox Ramirus Legionem, ubi ille se receperat, arma convertit. Alfonsus, diu intra illam urbem obsessus, fame & rerum omnium victus inopia, necessario deditioem fecit. Capto vincula injecta, & custodia intra eandem urbem locus assignatus.

XXIX.
Tuto Ratiponensis episcopus, qui a septimo anno imperii Conradi regis usque ad duodecimum regni Henrici Saxonis in hac vita permansit, ut scribit Arnolfus a monachus sancti Emmerammi. Hinc corrigendus Hundius, qui Tutonis vitæ quinque annos detrahit. Sanctum faciunt Menardus & Bucelinus pridie idus Maii post Hundium, qui certum ejus mortis diem non assignat. Nullum de eo fit officium in ecclesia Ratiponensi. Ejus sanctimoniam satis adtruit Arnolfus gravis auctor: at beatum dicere satis fuerit. In eadem sede successit post Isengrinum Guntharius ex monacho, ut ipse Tuto, sancti Emmerammi.

Werthinense privilegium.
b Annal. Pa. derborn. p. 265.
Heinricus Germaniæ rex apud Werlaham seu Werlam, Westfaliæ nobilem urbem, hoc anno morabatur, cum Witgerus abbas Werthinensis monasterii privilegia novo diplomate b roborari curavit, quo inter alia sancitum, ut, si quando episcopus illuc pergat, de suo procuretur: si quid vero abbas ei præbuerit, id episcopus, non pro debito servitio, sed pro amore suscipiat. Eadem privilegia post annos quinque denuo renovavit Otto Magnus ad preces ejusdem Witgeri abbatis, qui ad hanc præfecturam ex Corbeia-novæ monasterio postulatus fuerat. Indicem celeberrimi illius loci abbatum exhibet Bucelinus in Germaniæ sacræ tomo primo.

ANN. CHR. 932.
XXX.
Walbertus Corbeia abbas hic episcopus Noviomensis.
c Diplom. p. 567.
Postero anno tricesimo-secundo duo instituti nostri prælati ad episcopalem dignitatem provecti sunt, nempe Walbertus Corbeia-veteris abbas ad Noviomensem, Ingrannus sancti Medardi apud Sueffionas decanus ad Laudunensem. Post mortem Airardi Noviomensis episcopi, quam hoc anno accidisse Frodoardus auctor est; quidam ejus urbis clericus, qui episcopatum ambiabat, noctu Adelelmum comitem clam in urbem per murum introduxit. Adelelmus, ejectis ex urbe militibus, clericum illum in illam sedem vi intrudere molitur, at exusta urbis porta regressi in urbem milites, cum opidanis & suburbanis comitem insequuntur, fugientemque in ecclesia ad altare obruncant. Tum facta electio novi episcopi, omniumque consensu Walbertus Corbeia abbas electus, ordinatusque Noviomensium antistes. Is biennio post litteris suis confirmavit donationem c cujusdam prædii in villa Seviliaco, quam Oduiz nobilis matrona, uxor Adelgaudi, una cum filio suo Gerrico fecerat canonicis degentibus in monasterio sancti Eligii confessoris Christi extra muros Noviomum, qui canonici monachis tum eo in loco successerant. In his litteris, quarum authenticum exemplar vidimus, Walbertus seu Waldebertus sancta Noviomensis, Vermandensis, atque Tornacensis ecclesie episcopus dicitur. Actum Noviomum civitate sub die idus Aprilis, anno XI. regnante Rodulfo rege. qui undecimus annus ab idibus Julii anni sequentis inchoatus erat, proinde necdum finitus idibus Aprilis anni nongentesimi tricesimi-quarti, quo hoc instrumentum confectum est. Appensum est sigillum Waldberti episcopi ex cera alba, cum ejus effigie & hac inscriptione: SIGIL. WALBTI NOVIOM. ET TORNACENSIS EPI.

Berengarius abbas S. Præcordii corpus obtinet. * 1. 1. d. v. Bolland. 1. Febr.
Walberto successit in abbatiâ Corbeia regimine Berengarius, cujus tempore corpus sancti Præcordii confessoris, natione Scotti, ex opidulo pagi Sueffionensis Vassiaci * ad Axonam, ubi mortuus sepultusque fuerat, in Corbeiaense monasterium illatum est, quod Scottus a quidam, ejus loci capellanus, furto sublatum in patriam reportare volebat; sed furto deprehensus, dum Thiardus loci presbyter sacrum loculum per Corbeia suburbium Folliacum referret, Corbeiaenses hac de re admoniti eum retinuerunt. In martyrologio Nevelonis Corbeia monachi consignatur nonis Junii exceptio corporis sancti Præcordii confessoris. quo die humus, longa ariditate siccata, multo imbri compluta est. Natalis ejusdem sancti dies ibidem notatur kalendis Februarii. Hic unus est e sanctis ejus loci patronis tutelariis, maxime ad pluviam vel serenitatem obtinendam invocari solitus. Vassiaci parochialis ecclesia ejus quoque patrocinio gaudet cum adjuncto prioratu, qui a monasterio majori sancti Crispini pendet. Ibidem antiquitus pinguis præpositura erat abbatiæ Corbeiaensis cum utraque jurisdictione, Philippo quarto Francorum regi concessa ad communiam, ut vocabant, Corbeia redimendam.

Hoc

ANN. CHR. 932.
XXXI.
Ingrannus hic episcopus Laudunensis.
Hoc ipso anno, ut jam dixi, Ingrannus decanus monasterii sancti Medardi Sueffionensis Lauduni episcopus ordinatur, teste Frodoardo, in locum scilicet Gozberti præfulis, ipso anno defuncti, quo tempore abbatia ejus loci, quam tenebat Heribertus Viromandensis comes, Rodulfo regi cessit. Hic videtur esse Ingrannus, ad quem Odilo sancti Medardi cœnobita scripsit libellum de adventu & susceptione plurimorum sanctorum martyrum, Tiburtii scilicet & aliorum, quos Hilduinus abbas in illud monasterium transferri curaverat. Ingranno in decani munere videtur successisse Gerardus, venerabilis pater cœnobitarum dictus in epistola, qua Gerardus ipse vitam sancti Romani Rotomagensis antistitis dirigit Hugoni ejusdem urbis archiepiscopo, a quodam Sueffionensi clerico in castro Braina repertam, datamque nepoti ipsius Gerardi, quæ in monasterio sanctæ Dei-genitricis Mariæ apud Sueffionas Deo sacra erat. Exstat hæc epistola in tomo primo nostrorum Analectorum, scripta eo tempore, quo Braina erat in potestate ecclesiæ Rotomagensis, eidem ab Heriberto comite hoc anno vi subtracta, uti Frodoardus tradit. Ingrannus quatuor dumtaxat annis episcopatum tenuit.

Johannes Iperius hoc anno collocat Hucbaldi monachi Elnonensis obitum, quem Sigebertus anno præcedente, forte pro veteri calculo, reponit. Vir fuit pro tempore litteris instructus, quas in Sithiensi monasterio & in ecclesia Remensi docuit. Dum Remis versaretur, interpellatus est a clericis, qui tunc sancti Theoderici monasterium occupabant, ut hymnos de sancto Theoderico abbate, & cantum in ejus officio (nam & musicus, & poëta erat) componeret. quod ille exsecutus est, eo pacto, ut illi memoriam ipsius, cum viventis, tum defuncti, in divinis officiis agerent, ut legimus in epistola, prædicto sancti Theoderici officio præfixa cum hac inscriptione: Dilectis in Christo patribus ac fratribus congregationis almi confessoris Christi Theoderici, Hucboldus humilis, licet indignus, officio sacerdos, habitu monachus, omnem felicitatis vite jucunditatem. Hanc epistolam in appendice integram leges. Idem auctor multas aliorum sanctorum vitas scripsit, eorumque cantus dulci & regulari melodia composuit, ut Sigebertus a loquitur. Notum est ejus carmen trecentorum versuum ad Carolum Calvum de laude calvorum, cujus omnia & singula verba a littera C incipiebant. Ingratus & inutilis labor in re tam ludicra. Utilior fuisse videtur alius ejus liber de arte musica, sic contemperans chordas monochordi litteris alphabeti, ut quivis per eas absque alterius magisterio cantum sibi ignotum discere potuisset. Pleraque ejus opera Miræus recenset in notis ad Sigebertum, omissa tamen vita sanctorum Cyrilli & Julitæ, laudata in ejus epitaphio, quod legi in codice Lyrensi, sed luce haud dignum.

Jam tum celebrari cœperat Broniense monasterium sub Gerardo primo ejus auctore & abbate piissimo, cujus rogatu Henricus rex, Auceps cognominatus, ejus loci possessiones hoc anno confirmavit. Ejus rei gratia Gerardus regem adiit Aquisgranum tum degentem, postulaturus, ut cœnobium, quod ipse ex hereditate propria in loco pagi Lomacensis, Bronio dicto, conversus nuper construxerat in honore sancti Petri apostolorum principis, & sancti Eugenii Toletani archiepiscopi & martyris, potestate regia tuendum susciperet, allodiumque & prædia, quæ jam dictus abbas nobilissimus eidem loco ad subsidia monachorum ibidem Deo servientium contulerat, immunitate regia dignaretur. quod rex benigne annuit, rogatque insuper comitem Namucensem, in cujus ditione Bronium consistit, ut auxilium & opem suam eidem monasterio impendat, quo particeps secum existat ipse ecclesiæ orationum. Cetera, quæ in hoc diplomate habentur apud Miræum b, ex aliis litteris adjecta videntur. Data nonis Aprilis anno dominice incarnationis DCCCXXXII. indictione quinta, regnante Henrico rege glorioso anno XIII. Actum Aquisgrani palatio.

Majoris monasterii abbatiam, uti & sancti Martini, tunc tenebat Hugo dux Francorum, Roberti regis filius, Albus cognominatus, qui Rodulfo regi contra Heribertum comitem fidelis adhærebat. Is pro suo in Majus-monasterium studio immunitatem ei, quam superiores Francorum reges tribuerant, hoc anno renovari petiit. Ejus rei notitiam nobis præbet Rodulfi regis præceptum, quo prædictum cœnobium regiæ defensionis & immunitatis præsidio munit, ut, sicut temporibus Magni Caroli, atque filii ejus Ludovici quondam augusti, seu etiam alterius Caroli regis serenissimi, necnon domni Odonis æque gloriosissimi regis, tam ipsum monasterium, quam omnes ejus possessiones, quæ ad peculiaria stipendia & necessa-

Annal. Bened. Tom. III.

Fff

AN. CHR. 932. rios usus monachorum collatæ fuerant, sine quavis diminutione eisdem ferventur, ab omni subjectione & exactione immunes, eo pacto, ut monachos ejus loci, tam pro domno Odone gloriosissimo rege, quam pro domno Rotberto serenissimo rege, Deum exorare delectet. *Data nonis Octobris, anno domni Rodulfi serenissimi regis x. Actum Compendio palatio in ipsa sancti Cornelii basilica.* Heribertus notarius ad vicem Abbonis præfulis necnon archicancellarii recognovit. Vereor ne canonicorum loco hic positum sit nomen monachorum; aut forte utrosque simul fuisse permixtos dicendum est, nam per id tempus canonicos sæculares Majori-monasterio incubasse varia ejus archivi instrumenta probant ab anno saltem undecimo Rodulfi regis ad annum xxvi. Lotharii, quo tempore sub Hugone duce & abbate præcipui officiales ejus loci erant decanus, archiclavus & præpositus.

XXXV. Rodulfi præceptum pro monasterio Montis-olivi. a Capitul. 10. 2. col. 1536. & segg. Nihil potestatis Rodulfus rex in Septimania habuerat ante hunc annum, quo Ragemundus & Ermingaudus principes Gothiæ, referente Frodoardo, ei se committunt; Lupus quoque Acinarius Vasco, qui equum centum amplius annorum, adhuc tamen validissimum, habuisse fertur. Hujus Septimaniæ subjectionis Rodulfo regi factæ argumentum nobis suppeditat ejusdem regis a præceptum, quo ratam habet donationem quorundam prædiorum in pago Carcassensi, a quodam Dalmatio milite factam abbatæ sancti Johannis-Baptistæ in castro Malasti, vulgo Montis-olivi, ut sancti monachi, ibidem Domino fervientes, ea sine ulla contradictione possideant, per jussionem domni Arifonsi abbatis ejusdem loci. *Data III. kalendas Junias, anno nono regnante Radulfo rege. Actum Ansa * villa,* qui locus est ad Ararim quatuor leucis supra Lugdunum. Ansigisus episcopus, Trecentis scilicet, recognovit. Idem Arifonsus abbas, cujus antea jam mentio facta est, anno præcedente permutationem quarundam rerum fecit cum Gimera Carcassensi episcopo, cujus hæc verba sunt. *Omnia seculorum cognoscat posteritas, quia ego Gimera, qui divina dispositione sancti Nazarii Carcassensis titulo fungor, per consilium & per consilium cathedralium clericorum meorum, propter utilitatem & adjacentiam ecclesie nostre, commutationis obtentu, non alienationis distractu, (quia qui utiliter commutat, nullatenus alienat) commutamus ad canobium almi Johannis-Baptistæ, quod vulgari- ter dicitur Castrum-Malasti, & ad archimandritam; id est abbatem, ejusdem loci, cognomine Arifonsum, sanctamque catervam inibi Deo famulantium, de rebus possessionis sedis nostre, videlicet sancti Nazarii martyris, in regno Septimaniæ, in comitatu Karkassense, villam, nomine Crissagum, cum ecclesia sanctæ Columba, &c. Contra vero Arifonsus abbas & monachi dant villam Albam cum ecclesia sancti Petri, &c. Ut ergo auctoritas ista firmiori valeat omni tempore subsistere vigore, eam manu propria, manibusque canonicorum nostrorum roboratam, in sancto episcoporum concilio eorum manibus roborandam obtulimus.* Nullæ tamen subscriptiones habentur in veterrimo exemplari, ex quo hæc desumpta sunt; nec locus concilii indicatur. *Acta commutationis hujus serie anno incarnationis dominice DCCC XXXI. sub ara DCCC LXIX. indictione IV. Anno insequente, id est eo ipso, quem præ manibus habemus, Um- bertus quidam nonnulla prædia apud Montem-Calvi in episcopatu Diensi confert ecclesie sanctæ Mariæ, in episcopatu Uzetico sitæ, quæ vocatur Casa-nova, seu Gordaniæ, ejusque loci monasterio, multam imponens hujusce donationis violatori centum solidos ansoliatos, super altare sanctæ Mariæ ponendos. Facta charta donationis feria tertia x. kalendas Augusti, regnante Rodulfo rege. Hæc cella est monasterii Anianensis.*

ANN. CHR. 933. XXXVI. Johannes papa XI. Vizeliacense privilegium confirmavit novo diplomate, quod Aymoni b venerabili abbati, ejusque congregationi inscriptum est per manum Andreæ scriniarii, datum vero vi. idus Januarii, indictione sexta, anno pontificatus Johannis tertio, per manum Gregorii facellarii sanctæ Romanæ ecclesie. Aymoni abbati suffectus Guido, qui novum itidem privilegium a Marino papa obtinuit. Ex notis chronicis superioris privilegii intelligimus, Johannem papam vi. idus Januarii nondum in vincula con- jectum fuisse a fratre suo Alberico, qui, ut Romæ solus dominaretur, matrem quo- que suam Marociam recluserat, quod factum hoc anno missi Remensis ecclesie, qui Arraldo archiepiscopo pallium detulere, Roma reversi nuntiarunt, teste Fro- doardo. Invisa erat hæc Alberici potentia in primis Hugoni regi, qui Urbem tum

ANN. CHR. 933. XXXVI. Johannes papa privilegium pro Vizeliaco ejusque incar- ceratio. b Spicil. 10. 3. p. 463.

ANN. CHR. 933. vi, tum arte sibi subjugare, & Albericum ipsum Aldæ filia suæ conjugio sibi devin- cire frustra tentavit. Ubi id non successit, opidis Romanæ ditioni subiectis arma intulit, ac, bello in sequentes annos continuato, tandem omnia in potestatem re- degit. Atque ut regnum sibi magis confirmaret, Lotharium filium, ex Alda uxore susceptum, regni socium sibi adjunxit, & Adeleidem, Rodulfi Burgundiæ regis fi- liam, mox illi in matrimonium collocavit.

XXXVII. Ratherius ex- sul librum scri- bit. Non solus Albericus Hugoni adversabatur, sed etiam Italici, qui tædio regni ejus affecti, maxime quod Lamberto Tusciæ marchioni, vitrico suo sibi suspecto, ocu- los erui jussisset, Rodulfum Burgundiæ regem per nuntios in Italiam, ad resu- mendum imperium, revocant. Ea re animadversa, Hugo partem Provinciæ Ro- dulfo tradidit, & sacramento, se posthac ab Italia temperaturum, eum obstrinxit. Italici nihilo fecius in proposito persistentes, Arnoldum Bajoariorum ducem in Ita- liam advocant. Ille ocius conducto exercitu advolat, & Tridentinam marchiam prætergressus, Veronam accedit, ibique a Milone comite & a Ratherio episcopo, qui in primis ipsum acciverant, est acceptus. quod ubi Hugo rescivit, raptim val- lida militum manu contracta, istuc accessit; tum proelio commisso, adversarium funditus profligavit, & Arnoldo ipso cum Milone in Bajoariam pulso, Veronam urbem & Ratherium episcopum in potestatem redegit. Ratherius Papiam relega- tus, librum de exilio suo, ut illis temporibus elegantem, scripsit. Hunc librum variis nominibus ab ipso auctore, *Agonisticon, Meditationes cordis, Volumen præloqui- orum* inscriptum fuisse testatur Folcuinus Laubiensis abbas ejus æqualis: quem li- brum ad relegendum, sive ad eum approbandum eruditissimis, quos noverat, viris misisse traditur, Sobboni videlicet & Widoni archiepiscopis, Godescalco & Aure- lio præfulibus; necnon & Brunoni & Rotberto Galliarum archiepiscopis nobilissi- mis & doctissimis; postremo Frodoardo Remensi presbytero, missis unicuique eorum epistolis, quæ in Laubiensis ecclesie scriniis tempore Folcuini servabantur, nunc vero cum ipso libro desiderantur. In hoc libro nonnulla, quæ legentibus non mi- nus placere quam prodesse possent, inveniri auctor est Liutprandus a diaconus Ti- cinentis. De hoc exilio suo ita scribit Ratherius ipse in epistola ad Johannem XII. ubi, postquam Hugonis infensum in se animum dixit ob adeptum Veronæ episco- patum, hæc subdit. *Adhibuit undique persecutores & adversarios, qui aut detererent me, ut effugerem; aut irritarent, ut in illum excederem, & ut expellendi me inven- ret occasionem. Nactus est: cepit me, retrusit in custodiam in quadam Papiæ turricula, non dico sine mei culpa, sed citra legem ita hæc egit, & sine audientia. Dicit hic quis- que quod volet. Temerariis enim judiciis, juxta Augustinum, plena sunt omnia. Confi- teor vero, ex quo eum primitus vidi, usque dum hominem exiit, semper me Theodosii fe- licitatem imperatoris illi optasse, & adhuc ejus recordatione me graviter affici dolore.* Tum addit, se duobus annis & dimidio priorem hanc pertulisse persecutionem, & totidem annis carcerale supplicium, nempe in illa turri Papiensi; indeque emissum subisse totidem annis aliud exilium.

XXXVIII. Clerici ipsi infesti. Ex illis persecutoribus, quos Hugo primum in Ratherium concitavit, præcipui fuere clerici, quos admonendo sui officii, infestos sibi reddidit, stimulante Hugone. Plurimi eorum nec ipsum symbolum, qui apostolorum creditur, noverant, quare paterne eis præcipit, ut triplex symbolum condiscerent; id est Apostolicum, sicut in psalteriis correctis invenitur; Constantinopolitanum, quod in missa canitur; & Athanasianum. Illi vero hæc addiscere præfracte recusarunt. Alia etiam ab eis exi- git, quæ in synodica ejus epistola commemorantur. Dum vero canonice contra ipsos agi metuerent nonnulli, assensere tandem titularii & plebani; contra vero cardinales, qui scilicet cathedrali ecclesie incardinati erant, ut Ratherius ipse fu- sius in Itinerario suo exponit. Hinc plerique in episcopum insurgunt, aientes, nihil episcopo reliqui esse debere b præter chrisimatis consecutionem & chrisimandi potes- tatem: de cetero nihil ad eum pertinere, de quibus clerici vivere deberent. nimi- rum ut hoc pacto ipsos privandi beneficiis suis potestatem ei adimerent. Dein mores illius carpere, doctrinam suspectam reddere, conviciis lacerare, quæ ille in libello, qui *Qualitatis c conjectura* inscriptus est; multis prosequitur: ex quibus hæc com- memorare juvat, nempe dicitabant, quia erat pauperrimus, etiam nolle ministrum vel capellanum habere: mores, lectionem, & cantum carpere clericorum; illegale conjugium vocare adulterium; legem tenendam contra consuetudinem; opus

AN. CHR. 937. vile interdicere dominica die; vestibus & calceamentis incomtis uti, non quibusvis pretiosis; filium esse carpentarii, ideoque tam propensum esse ad basilicas con- dendas vel restruendas; servilibus occupari ministeriis; frequentius humi vel super scamnum decumbere; quoslibet ad mensam adhibere; regem aut magnates non adire, nihil ab eis petere; munera etiam respuere; nolle ut pedem ipsius quisquam osculetur, in libris legendis totum esse; frequentiam hominum odisse; solitudinem amare, ludos averfari: non curare, si quis de ipso obloquatur, ita ut duodecim nummos cuidam conviciatori suo dederit: jejunare usque ad nonam, ut pæniten- tiam pro aliis agat: in summa, volenti ejus mores perspectos habere, præsto esse librum ejus confessionis, qui omnes ejus actus explicet. Hæc fere clericorum illo- rum in Ratherium accusationum capita. Tot convicia, tot Ratherii elogia.

XXXIX. Tolerabilius videbatur aliud accusationis caput, quod ex quadam suæ diocesis abbatia, quæ a Magonziacus vocabatur, monachis amandatis clericos substituit. Hæc Veronensi ecclesiæ subjecta erat ea lege, ut, vel mortuo abbate, vel prave agente, alter ab episcopo ex eadem diocesi sufficeretur, qui monachos ad scita re- gularis disciplinæ vivere compelleret. Incenso ab Hungaris cœnobiolo, cum eo res ejus loci devenisset, ut ipse, qui abbatibus titulo falso gloriabatur, ab infami car- nis flagitio revocari non posset, nedum propriis voluntatibus ac desideriis, ut re- gula monachorum præcipit, nuntium remittere; nec facile occurreret, qui ejus vices recte suppleret; constituit Ratherius, ut illic tres interim presbyteri cum uno diacono, subdiacono, & aliquot clericulis, officia divina explerent, ut inibi nullo die missa deesset, sed ea conditione, ut cocullum nemo illorum portaret; & in præclaris festivitibus, quibus in mensa communi simul corpus reficerent, lectionem ad mensam haberent, & post cibum eadem, quæ monachi, cantarent. Nec plura de hac controversia in Ratherii libello, qui mutilus est in exemplari, ex quo Acherii nostri editio comparata est. Maguzanum monasterium vocant, Vemagazanum Eugenius tertius in litteris ad Theobaldum episcopum Veronensem.

X L. Dum Cumis exsularet Ratherius, libellum vitæ sancti Ursuari Laubiensis abbatis primi ibi reperit, sed stilo adeo barbaro & mendoso scriptum ab Anfone abbate, ut eum expoliendum, & expolitum suis Laubiensibus pro antiqua necessitudine inscribendum ac mittendum censuerit. Ratherii hæc inscriptio est: *Domini reveren- tissimis, patribus dilectissimis, & doctoribus eruditissimis, cuncto etiam Christianorum gregi in Laubiensi cœnobia degenti, Ratherius ejusdem quondam monachus, modo vera Veronensium episcopus, utroque hoc, licet divinitatis dono, penitus indignus.* In subjecta epistola ait, se istum libellum, rebus quidem contentis instar auri obrizi pretiosum, at solocissimis scatenem cum præfatione cujusdam Anfonis viri sancti reperisse, cum apud venerabilem nuper Cumanæ ecclesiæ episcopum exsul ageret: sibi visum esse quoddam operæ pretium, ut, servata rerum veritate, libellum politiori stilo exorna- ret, suisque Laubiensibus dirigeret. Acciperent itaque in testimonium pristinae suæ in ipsos caritatis hunc libellum ita expolitum a suo, si non tunc filio, at servulo, & quod dolendum, fugitivo & exsule, eumque cum suis exemplaribus conferrent. Cumanus seu Comensis ille episcopus, apud quem tunc Ratherius exsul detinebatur, Azzo erat, domo Gallus, qui Hugonis regis favore illam sedem obtinuerat. Ex illa urbe Ratherius translatus est in Provinciam Gallia, ubi filium cujusdam viri ditissimi, nomine Rostagnum, forte qui postmodum Arelatensis episcopus fuit, lit- teris imbuendum rogatus accepit. quo in munere condidit librum de arte gramma- tica, quem ludicro nomine *Spera-dorsum* inscripsit. Hujus eruditionis causa episco- patus illi in ista provincia concessus est: sed ipse non multo post, relicto episcopa- tu, Laubias reversus est.

X L I. Inter ea Rodulfus rex Francorum sensim regnum suum prolatabat, recepta supe- riori anno tota Septimania, atque hoc anno Vienna civitate ab his, qui eam tunc tenebant. Tunc etiam Willelmus Nortmannorum dux, Rollonis filius ac successor, ei se commisit. Ad hæc Castrum-Theoderici ad Matronam, quæ Heriberti comitis arx erat, post sex hebdomadarum obsidionem expugnat. Illic cum versaretur, ad eum accessit Berta^d beatæ Mariæ Sueffionensis venerabilis abbatissa, rogatura, ut clericis sancti Petri, ejus parthenonis ministris, quorum claustrum & cetera habi-acula tunc incendio concremata fuerant, tredecim areas ad ea instauranda con-

Culpatus quod in quadam abbatia clericos monachis substituit.

a ibid. c. 236.

b Ughel. 10. 5. p. 733.

X L. Ratherii quædam scripta in exsilio.

c ibid. c. 260. & seq.

X L I. Berta Sueffio- nensis abba- tissa.

d Diplom. p. 566.

cedere dignaretur. Rex annuit roganti, dato præcepto Castello-Theoderici III. nonas Martii, regnante Rodulfo rege gloriosissimo anno XI. Anselmus episcopus re- cognovit. is est Ansegisus Trecentis episcopus, qui archicancellarii officio tunc non raroungebatur. Hugo cancellarius ad vicem Anselmi episcopi aliud præceptum recognovit, quo Rodulfus rex, ad preces ipsius Anselmi episcopi & Gausfredi comitis, caput abbatia sancti Pauli, Senonica civitati contigua, confirmat Adelardo fideli suo & uxori ejus Pletrudi, & nepoti Geiloni. Actum Autifiodoro v. kalendas Januarii, indictione VI. anno XI, regnante Rodulfo rege. ubi apud Perardum men- dose legitur anno VIII. & Anselmi episcopi loco Anselmi. Sic tum abbatia laicis ho- minibus in beneficium pessimo exemplo concedebantur. cujus rei plura occurrunt exempla, quam religio postularer.

Ad hunc annum Frodoardus revocat obitum Waldrici seu Gualdrici Autifiodo- rensis episcopi, qui post annos quindecim episcopatus XI. kalendas Maii fato fun- ctus est, atque honorifice sepultus in basilica sancti Germani, ubi a teneris mona- chus, dein archimandrita fuerat. Hic amator clericorum existisse prædicatur, sed in primis monachorum, quorum studiis & conversatione a primordio fuerat institutus. Post mortem Guidonis ejus successoris, qui annis viginti-novem eam ecclesiam re- xit, episcopus creatus est Richardus, beati Germani a pueritia iidem monachus. Hoc vero monasterium interim administrabant præpositi sub sæcularibus abbatibus, Hugone Magno & aliis usque ad sanctum Maiolum, cujus opera ibidem prisca vi- ta regularis forma & electio abbatum restituta est.

Insignis est hic annus secessu venerabilis Agenoldi seu Einoldi, Johannis & so- ciorum, quorum superius mentio facta est, in Gorziense agri Mettenis cœno- bium, quod Adalbero Mettenis episcopus ipsis incolendum & in melius refor- mandum concessit. Hic locus, antea religione florentissimus, jam longo situ pæne in solitudinem redactus erat, & præter paucos sola veste monachos, qui illic reli- qui debebant, quibus diurnæ stipis modica portio inferebatur, cetera, ornatu omni submoto, fœda locum facies infuscabat. Possessionum, quidquid exterius fue- rat, Adelbertus comes, vir genere quidem clarus, at ingenio ferox & violentus, tenebat ex beneficio episcopi, cui militabat. Is conjugem habebat sororem illustris cujusdam viri Lambertus, qui-cum discidia quædam habebat. Hic est Lambertus, qui episcopi animum inclinavit ad retinendos Gorzia viros illos sanctos, qui in Italia solitudines secedere constituerant. Ergo Lambertus, perentato episcopi animo, Bernacrum diaconum, qui eorum propositi conscius erat, compellit, ut piissimi illi viri Gorziensem solitudinem Italica præferant. Itaque idem monasterium ingressi sunt hoc anno, obtinente regnum Lotharii Heinrico Germanorum rege, Einoldus atque Johannes, Salecho ex clericis sancti Martini Mettenis citra Mosellam, Ran- dincus presbyter tituli sancti Symphoriani ejusdem urbis, Bernacer diaconus mox laudatus; cumque his adolescentuli duo, Teuthingus minister domni Einoldi, & Teutherus Randinci nepos. Hi omnes Gorziam introgressi, in veste clericali ali- quamdiu illic manserunt, donec scilicet eo veniret episcopus: a quo eligendi mo- re monastico abbatibus facultate petita & accepta, cum institutione vitæ regularis habitum quoque commutarunt. Electus unanimi consensu Einoldus, ipse primus om- nium episcopo regularem conversationem ex instituto beati Benedicti professus, & cruci dominica dedicandus, cucullo induitur: ceteri vero abbatibus ex ordine profitescentes, in militia celestis & obedientia sacramenta sub ipso omnes similiter pari modo conju- rant. Pauci, qui ex vetusta conversatione illic supererant monachi, exemplo novo- rum in communionem vitæ & ipsi assensu sunt. His peractis, Johanni rerum exte- riorum, in quibus exercitatus erat, & cellarii cura imponitur: Bernacer vestiarium sive cameram fratrum procurabat. Censuræ eis & annona principio admodum tenuis: sed eam interioris animi thesaurus facile tolerabilem faciebat, fidesque in Deum plena, quæ nescit defectum. Movit religiosos quosque diversorum locorum viros nas- centis gratiæ odor, ut novis alumnis certatim necessaria impenderent. Ipse Jo- hannes, quidquid in sæculo facultatum habebat, monasterio contulit, ea condi- tione interposita, ut, dum is viveret, in usus monasterii impenderentur; ipso vero mortuo, non aliter ab heredibus, si qui forte proximiores tunc essent, reperi possent, nisi prius argenti libras triginta monasterio persolverent. Superstes ei erat mater secundo viro vidua, quæ cum aliquot ex sua familia Gorziam ad Johannem

filium recurrit, ibique ex stipe monasterii extra sacra cum suis alita, vestes monachorum resciebat, ibique *in ipso devotionis obsequio diem clausit extremum.*

Eisdem etiam sanctissimis viris adjuncti sunt & alii, qui olim eis familiares fuerant, Andreas scilicet Britto, atque Humbertus, qui ambo Einoldo & Johanni non imparis sanctitatis incitamenta, & quidam quasi stimuli ad virtutes fuere. Hi, ut fama vulgante eos Gorziam se recepisse, & plurimos undique ad eos divinæ servitutis amore certatim confluere intellexerunt; ipsi quoque, nullo retardati obice, istuc animo atque intentione pari, saltem secundi convolarunt; & monasticam institutionem professi, quibus olim prævii duces ac magistri fuerant, jam eorum ducatu & magisterio subijci nec abnuerunt, nec erubuerunt. Et cum Andrea quidem germanus ipsius Maginfridus, postea alii quidam ejusdem gentis, scilicet Brittonicæ, sunt subsecuti: cum Humberto vero bonæ indolis adolescens, Milo nomine, ejus minister, etiam susceptus est, non minimo postmodum usui futurus. Erat Humbertus jam multos annos reclusus Virduni, ut superius diximus: cujus prima conversio hac occasione accidisse traditur. Cum ruri in paterna domo (nam ruralibus parentibus natus erat) versaretur, quidam ejus noti & affines eo diverterunt. Illi cubitum euntes, lanceolas, quas de more gestabant, foeni acervo proximo, verso fursum ferro, apponant. Forte Humbertus adolescens, consensu acervo, ibidem, rei nescius, obdormierat ad multam noctem: cum somno excitus egredi volens, per acervum sensim se demittens, in erectos cuspides incidit, ita ut interula veste ferro terebrata, per hastile usque ad terram decurreret, sed Deo servante salvus & incolumis. quo conspecto periculo, præsentem circa se Dei custodiam considerans, in reliquum vitæ ei tota virtute servire constituit. Nec multo post, licet patre plurimum reluctante, rebus cunctis posthabitis, Romam proficiscitur: indeque reversus, cellulam reclusoriam Virduni sibi componit: ubi diurnæ abstinentiæ, ceterisque bonorum operum studiis totus deditus, lectione quoque assidua brevi non modicum scientiæ thesaurum sibi comparavit, adeo ut, Spiritu tantum magistro, cum rudis antea esset, sapientibus repente non dispar, certe superior in multis extiterit. Illic duæ ejusdem urbis religiosæ feminæ, cellula seorsim remotæ; ab eo institutæ, ex fenestra tantum cellulæ salutaria doctrinæ & institutionis verba ab eo percipiebant. Aliæ item duæ, ejusdem adhortationibus accensæ sunt, quarum altera postmodum mater plurimarum ancillarum Christi facta est in Buxerienti Tullensis pagi monasterio, quod a bonæ reverentiæ & Gozolino episcopo constructum postea dicturi sumus. In ea itaque reclusoria cellula Humbertus multos annos agens, cum Tullum-Leucorum, Einoldi visendi gratia, venisset, eique Johannem notum fecisset, inde propria repetiit; at ubi eorum secessum Gorziam ex fama percepit, cum eis & ipse ibidem habiturus occurrit: qua in societate piissime conversatus est, donec causa religionis exinde in Tullense sancti Apri monasterium translatus est, ubi in curâ dominici gregis beato sine quievit. Andreas vero postquam in eadem sacra militiam plurimam ætatem confecisset, jam senex & emeritus Romam, postulante Agapito papa, missus est, ut monasticum ordinem in monasterio sancti Pauli reformaret.

Jam vero sanctæ hujus societatis fragrans odor circumquaque resperfus, non solum eos, qui jam divino mancipati erant obsequio, istuc attraxit: verum alii quoque, qui eatenus quodam veterno frigidi torpuisse videbantur; horum exemplis concitati, ad eorum consortium ardentissime festinabant. In his primas tenuit patruus jam dicti venerabilis antistitis Adalberonis, nomine Fridericus, qui in Andaginenfi sancti Hucberti in Arduenna monasterio, ubi regularis vitæ, ut alibi passim, ardor intepuerat, a puero educatus, atque adeo laxiorum monachorum exemplis conformatus, episcopo jam grandævus adhærebat, non inutilis assecla, utpote cujus monitis & consiliis juveniles Adalberonis impetus & actus regebantur. Tandem vero hanc fervorem Dei religionem secum retractans, posthabitis vitæ commodioris illecebris, ocuis eis accessit. Nec multo post ob præclaras animi doctes post abbatem præpositus instituitur, Johanne ipsi in coadjutorem adjuncto; ac demum Richarii Leodicensis episcopi rogatu proprio sancti Hucberti monasterio præfectus abbas, pristinum eidem locò religionis splendorem restituit. Per id tempus id accidit, quod in libro de miraculis sancti Hucberti episcopi legitur, de Erluino comite Gabeliensi, qui, ut erat multæ feritatis & rapacitatis, Andaginenfis

monasterii possessiones invasit, aususque est manum immittere in Mononem præpositum monasterii, qua de re divinitus punitus est. Hic est sine dubio Herluinus comes, qui in synodo Trossiensi, ante annos sex habita, ad penitentiam venit pro uxore, quam alia vivente superduxerat.

Alter post Fridericum Gorziam accessit Odilo, vir natalibus clarus, Virdunensis ecclesiæ primus ab episcopo curam gerens: qui, cunctis illis mordacibus curis ac sæculi facultatibus rejectis, sanctæ paupertati cum illis Dei servis se totum devovit, eam terrenis opibus longe pretiosiores ducens. Is vero, jam adulto monastica conversationis robore, a Stabulensibus exoptatus, ibidemque promotus abbas, quæ illic prava forte reperit, ad rectitudinis lineam correxit. Eodem abbate monasterii ædificia, quæ incendio conflagraverant, reparata fuisse videntur. Agitur de illo incendio in libro secundo de miraculis sancti Remacli, quod contigisse dicitur eo tempore, cum Stabulenses monachi e villa Boviniaco, ubi tempore Normannicæ persecutionis confederant, jam pace reddita, domum contenderent. Tunc ad eos perlatus est triste nuntium, totum monasterium voracibus flammis absumtum fuisse. Quam ob rem prædolum Calcum, quod pæne solum in illa vastatione illis reliquum erat, adire visum est cum sancti Remacli corpore: ad cujus adventum pestilentissima lues, quæ mortales illic omnes devorabat, penitus restincta est. In eodem libro miraculorum, ubi de quodam monachorum insectatore in amentiam verso, & postea sanato, agitur, Odilo abbas laudatur, uti & in chronico Frodoardi, ubi synodo Virdunensi anno ejus sæculi quadragesimo-nono interfuisse dicitur. Idem Notcherum monachum, qui postea Leodicensis episcopus factus est, ex monasterio sancti Galli ad suos erudiendos evocasse fertur a Bartholomæo Fifeno, qui eum sanctum vocat, ejusque obitum refert ad annum ejus sæculi quinquagesimum-quartum. Ejus successor Werinfridus, vir religiosus & doctus, omnium artium præful appellatur.

Eodem ferme tempore superioribus socium se adjunxit vir nobilitate & opibus præcellens Angilramnus, primo Tullensis, deinde sanctæ Mettensis ecclesiæ primicerius: qui Gorziam veniens, moles plurimi auri atque argenti, ceteraque suppellectilis secum trahens, instar primitivæ illius apostolicæ turbæ, in usus pauperum Christi redigendas contulit cum multis prædiis, quæ monasterio testamento perpetuo donavit. Is cum tanto sumtu & apparatu admissus cum aliquot clientibus suis, ob reverentiam & liberalitatem personæ, mollius ceteris tractari cœpit, & amplius honorari. Hinc ille, ut qui necdum innatum magnatibus tumorem animo dispulerat, nequaquam, ut alii, dura pati, & pro his, quæ monasterio contulerat, paullo supra alios tumidius se efferre; adeoque increpationum haud patiens, monitis & adhortationibus non acquiescere; & quasi e superiori loco, ceteros inferiores reputans, in alios sententiam ferre; ac sibi pro morum similitudine adherentes contra majorum scita tueri. Ad hæc pater Einoldus, ceterique in religione jam adulti, multa pro locis & temporibus suadere, reclamare, hortari, obsecrare, & prout ætas pateretur, paullo severius obiurgare. Verum ille nonnumquam acerbiora in faciem regerens, vix contumeliis temperabat. Cum hæc longius procederent, & ingrata nimium tædia ceteris parerent; forte accidit, ut pro quadam insolita culpa acrius argueretur. Tunc ille animo majorem in modum concitato e conspectu abbatis & ceterorum, qui præsentibus aderant, se se proripiens, claustrum egressus est, in sæculum reversurus. Mox insectuti fratres pavidi & tristes, eum in porticu exteriori subsistentem aggrediuntur; tum ejus genibus advoluti, nunc divini nominis obtestatione ne id faceret obsecrare, ne quod bene cœperat bonum male amitteret; nunc perpetuam, quæ se apud sæculum ex tali facto consequeretur, ignominiam objectare. Reminisceretur potius exacti ante laboris, quem tam turpiter in medio cursu desereret; reminisceretur denique extremi examinis, quod seni jam jamque immineret. Multis in hunc modum multo cum affectu expositis, cum ille adhuc inflexus, sua tantum sibi reddi responderet; se deinceps quid de se fieret satis curaturum: illi contra vehementius instare, & ex caritate, quæ modum nescit, animos viri in diversa versare; monita monitis, preces precibus instaurare. Tandem ille, divinæ miserationis respectu, in lacrymas resolutus, ilico rediit, & corpore nudato, fascibus virgarum manu prælatis, poenam cum ejulatu exposcens, pedibus abbatis prosternitur, non modo lacrymis & gemitibus, verum

totius gestu corporis, doloris magnitudinem protestatus; cæderet reum; cæderet rebellem, ne superbo & vâcordi parceret, proclamans. Tandem pater pietatis plenus, alique cum eo, manibus caritatis suppositis, prostratum solo erigunt, & cunctis, ut tanta dejectio merebatur, indultis, in numerum fratrum tota alacritate denuo recipiunt. Ab eo die tanta in ejus moribus conversio facta est, ut quisquis eum vidisset, alterum virum esse crederet. Hinc quippe abjectionem sui, & quæque extrema semper expetere, delicias & mollia respuere, difficilia & austeriora amplecti, in cibo & potu parciozem esse in dies, ac demum pulcibus farinæ contentum vivere. ad hæc viliora quæque, etsi jam ætate provectior, sedulus exsequi, coquinam, vestium & calceamentorum lotionem, communem in horto laborem, ceteraque vitæ regularis exercitia, quibus jam senex absolvi posse videbatur. Quanta vero precatationum & orationum assiduitas esset, testabatur illud tugurium, quod ad tumulum domni Chrodegangi episcopi & loci fundatoris, tamquam cellam solitariam, sibi constituerat, in quam continuandæ orationis causa statim post fratrum synaxim noctu & interdiu se recipiebat. Denique juge ferme silentium ejus erat, in permixtis colloquiis sermo rarus, vestium vilitas & horridus cultus, cilicium in usu, obsequia in fratres continua; in summa, ea humilitas, ut, honoris sibi delati impatiens, superiorem locum, tamquam infirmitate impediretur, non ferens, inferiori commutaverit. Tandem post tantam austeritatem viribus defatiscens, cum jam nec ad standum in choro, nec ad ceteros labores sufficeret, in tugurio illo per diu & pernox remanebat ad Deum exorandum: ubi nocte quadam se quinto idus Septembris brevi moriturum intellexit. cui oraculo fides cito facta est. nam post paucos dies febre correptus, sola aqua per unum mensum usus, prædicto die ante mediam noctem decessit, scilicet postridie festi beati Gorgonii martyris ejus loci patroni, ad cujus festivitatem magna illuc ex diversis partibus religiosorum virorum turba confluxerat, quæ funus ejus honoravit. Ejus obitus ipsa, ut creditur, hora cuidam ipsius congregationis fratri, Adelgero nomine, tunc in Senoniensi Vosagi monasterio cum fratribus quiescenti, cælitus revelatus traditur.

Tot & tantis viris, qui principio reformatæ apud Gorzienses disciplinæ una flourerunt, quatuor alios annumerat Johannes abbas, scilicet Ansteum, qui postea apud sanctum Arnulfum abbas; Blidulfum & Isaacum monachos: quibus Wiberus Gemblacensis monasterii auctor, & Rambertus Senoniensis abbas accensendi sunt. De primo, tribusque postremis alias: hic de Blidulfo agendum. Blidulfus sanctæ Mettensis ecclesiæ archidiaconus, vir cum nobilitate generis, tum rerum copia quam maxime insignis, sed litterarum scientia ceteris præcellens, ex schola Remigii monachi ad id tempus superstes, ita rebus sæcularibus deditus erat, ut nulla in eo religionis vestigia cernerentur; adeoque pro miraculo habitum sit, quod de monastica vita vel cogitare potuerit. Verum is morbo repente correptus, venerabilem Einoldum ocuis advocat; monachi habitum petit accipitque, statimque ad monasterium devehitur ægrotus. Post paucos inde dies corpore & animo convaluit, multis deinceps exemplo futurus, nulli in sancta conversatione inferior. Tum post aliquot annos majori calore virtutis accensus, in Vosagensis solitudinem divinæ contemplationis studio se recepit cum altero socio, Gundelacho nomine, qui ex Fuldensi monasterio primum Treviros ad sanctum Maximinum, dein Gorziam ad venerabilem Einoldum commigraverat; ibidemque perstiterat, donec ejusdem Einoldi jussu una cum prædicto Blidulfo ad restituendam in sancto Maximino regularem disciplinam Ogoni abbati focius datus est. Ogone mortuo, ambo Gorziam reversi, mox ad Vosagi remotiora loca simul secesserunt: ubi Blidulfo mortuo Gundelachus superstes, locellum ipsum usque ad finem vitæ incoluit, doctrinæque & vitæ puritate clarus, ibidem in Domino quievit.

Blidulfus iste non alius videtur ab eo, de quo agit chronographus Senoniensis, tamen quædam paullo diversa de eo refert hic auctor, qui in quibusdam circumstantiis facile ob temporum longinquitatem errare potuit. Hic itaque narrat, Blidulfum Mettensem primicerium, relictis omnibus quæ possidebat, in vallem Lebrath seu Lebrahæ, quæ in Alfaria sita est, se recepisse, ubi in clivo montis ad meridiem cellam erexit, quam Bellum-montem appellavit, ibidemque ecclesiam exstruxit cum novem altaribus, cancellis & cryptis, adjunctis circa illam claustris & officinis ad usum aliquot monachorum, quos illic adunavit. In his præ ceteris laudantur

dantur duo, genere & fide illustres, Willelmus & Achericus: ex quibus Willelmus tantæ sanctitatis existisse dicitur, ut in vita & post mortem miraculis claruerit, ejusque sacrum corpus e tumultu in scrinium transferri meruerit tempore cujusdam sacerdotis, nomine Hessonis: alter vero, scilicet Achericus, tantæ famæ fuisse, ut iste locus, dimisso Belli-montis nomine, Achericus appellatus sit, Mediano-monasterio postea subiectus. In hac duplici narratione hæc discrimina sunt, quod in priori Blidulfus Mettensis primicerius, in posteriori archidiaconus; illic ex primicerio factus primum Gorziæ monachus, tum eremita cum Gundelacho; hic ex archidiacono eremita cum Willelmo & Acherico. Sed hæc tanti non sunt, ut duos Blidulfos distinguere nos cogant. nam chronographus Senoniensis archidiaconum loco primicerii facile inducere potuit; & forte Willelmus & Achericus Blidulfo & Gundelacho successere. Restat hic paucis agendum de Isaaco Virdunensi canonico, qui in vita canonica pie conversatus, & jam canitie ipsa reverendus, biennio post Blidulfum Gorziæ admissus est: ubi cum mira simplicitate & innocentia sine querela aliquamdiu conversatus, beato sine quievit, audita cælitus voce, quæ ter Isaacum inclamabat, audiente domno Einoldo, qui proinde superstes erat. Cum itaque Isaacus Gorziam dicitur accessisse ejusdem sancti collegii patre domno Odolberto, hic patris nomine præpositus intelligendus est, non abbas, quod officium Odolbertus post Johannem Einoldi successorem, & Oilboldum adeptus est.

Ex hoc diverticulo ad Johannem revertendum est, cujus vita quoddam quasi ceterorum speculum & communis virtutum schola fuit. Nullus eo humilior, nullus obedientior. In mutatione officiorum, ad infimum quam ad summum parator, quidvis æquo animo accipiebat: longe dissimilis moribus plerorumque officialium, quibus cum exteriorum rerum procuratio commissa fuerit, mox quasi dominos in ea se gerunt, nec avelli ab ea se patiuntur. Aliis moribus Johannem assuefecerat Einoldus prudentissimus abbas, qui eum ex præposito decanum; tum ex cellerario, vestium aut hospitum, infirmorumve curatorem subinde constituerebat. Nullis injuriis aut contumeliis umquam ille adduci potuit, ut verbum ullum impatientiæ aut rancoris regeret. Hunc Fridericus præpositus, ut erat animo præfervido, sæpe gravibus verborum contumeliis, etiam publice & coram secularibus, lacebatur. Mox Johannes ad terram se prosternens, perpetuum tenebat silentium, ex quo ille fiebat commotior. Postea Fridericus motu subsidente placidior, pedibus ipsius Johannis advolutus: Occidisti me, aiebat. Patientia; inquam, tua me occidit, cui Johannes: Immo vero animositas vestra vos occidit. Nec plura: lites ilico cessabant. Forte aliquando accidit, ut Johannes cum Bernacro cellerario de re quadam familiari contenderet. His Einoldus abbas superveniens, altero discedente, Johannem ob contentionem increpuit. Illo protinus humi prostrato: Non, inquit, præter panem, aquam & salem quidquam percipias, dum licentiam dedero. Nullo verbo reddito humilis & mitissimus discipulus, triduo abstiniit, licet ferventissimi tunc essent calores, nec ob id soliti quidquam officii aut laboris prætermisit. Benignus in alios, sibi uni severus, nulli labori, nulli austeritati defuit. Cum quadragesimam pæne quotidianam ageret, abbatis jussu modum imponens, ad duas se quadragesimas restrinxit, quarum unam ab idibus Septembris ad natale Domini, alteram ab octavis epiphaniæ ad Pascha peragebat. In his dominica, tertia & quinta feria communem ceteris refectionem sumens, reliquos quatuor abstinebat dies, pane tantum & aqua contentus. In aliis rebus singularitatem omnino fugiebat, obviis quibusvis monasticis cibis de cetero uti solitus. De orationibus & vigiliis ejus mira prædicantur. Post nocturnas vigilias somnum nesciebat. In illo, quod vigilias inter & matutinas laudes intercedit, temporis spatio, nunc altaria circumire, nunc psalmos tacite recitare, nunc lucernis emungendis aut reficiendis dare operam; quandoque scholas canentium fratrum adire, interdum rebus texendis operari ei mos erat. Et tamen tanta fuit illis initiis vigiliarum prolixitas, ut posteriorum imbecillitas in nonnullis coegerit coartari, nam, signo ad vigilias dato, primo ternæ orationes fiebant (forte ad sanctam Trinitatem, ad Crucem, & ad beatam Mariam.) tum triginta psalmi a centesimo decimo-nono usque ad finem psalterii communiter recitabantur: quorum primi pro defunctis, medii pro familiaribus, extremi pro omnibus generatim erant. Brevioribus æstivis noctibus & festis diebus, quindecim tantum cantica graduum terna oratione distincta. Lectiones

ANN. CHR.
933.

hiemalibus vigiliis ita producebantur, ut prophetis, quorum lectio a kalendis Novembris incipit, duabus fere hebdomadibus totis expensis, aut denuo hi repeterentur, aut alia quaedam adderentur. adeo ut, quod mirere, idem lector sub una lectione Daniele totum explevisse memoretur. Item post dies natalitios Apostolus totus, & a septuagesima heptaticus usque ad dies passionis, & in ipsis Jeremias ex integro ad vigiliis legebantur: quorum lectio postmodum, ubi totum haud lectum fuisset, ad mensam suppleri consuevit. Insuper post nocturnas vigiliis usque ad crepusculum, quo matutinae laudes canebantur, a pluribus plerumque psalterium singillatim ex integro dicebatur. In rerum exteriorum procuratione ita se gerebat Johannes, ut nihil de interiorum cura detraheret exteriorum vacatio, nec exteriorum procuratio quidquam interioribus officeret. Sedulus in lectione patrum, Augustinum tamen ceteris praeferebat, & Gregorium, cujus moralia idemdem lecebat. Augustini tractatus in Johannem & psalmos & libros de Civitate Dei integros perlegit. at libros de Trinitate dum parat legere, cum ad eos capiendos Aristotelis isagogen necessariam esse intellexisset, hunc sibi laborem indixit. Verum Einoldus, tempora in his frustra eum expendere nolens, ab hoc studio eum avertit, iussitque, ut animum potius sacra lectione occuparet. quod ille incunctanter exsecutus est. In his studiis nihil tamen de exteriorum cura sibi commissa remittebat. Eidem etiam quidquam abbatis injussu aggredi, aut prosequi religio erat. Cumque possessionum monasterii universa in eum cura recumberet, rarus tamen illi ad eas processus: potiusque ex ipso monasterio agenda disponebat quae per fidos ad hoc ministros executioni demandari curabat. Si quando tamen necessitas eum egredi postulabat, expeditis negotiis quantocius, interdum impransus, monasterium repetebat, saecularium contubernium perosus, sic tamen ut nemo eorum vel leviter id pensentiret. Mira ejus erat in excolendis agris industria & sedulitas. In primis vero illud semper cavet, ne sacculus monasterii qualibet umquam doli vel miserorum fraude, vel calamitate contaminaretur.

L.
S. Galli &
Augiae abbates.

Sancti Galli monasterium ab octo annis tunc regebat Engilbertus abbas, qui laboribus & valetudine attritus, ex communi patrum & regis assensu Thietoni hoc anno abbatiam resignavit. Ipse autem cum loca abbatibus, qui pastoralem curam abdicaverant, assignata aliquamdiu incoluisset, anno vix expleto decessit. Thieto itaque in ejus locum subrogatus, nempe quinto kalendas Novembris, feria secunda, faciles invenit ad regularem disciplinam fratrum animos, quippe qui ex praeritis casibus ad prospera & adversa aequanimiter ferenda jam obduruerant, & ab Engilberto ad spiritalia reformati erant. Itaque regiminis ejus initia laeta & prospera fuere: at eam felicitatem corruptit horrendum incendium, quod post quatuor annos totum monasterium deformavit. Augiae quoque post Liuthardum abbatem suffectus Alawicus ad annos viginti-tres. quo tempore Eberhardus praepositus Argentinenensis, vir nobilis, ad Meginradi-cellam secessit, Bennonis etiam Argentinenensis canonici, postea Mettenensis episcopi, secessu illustratam. Hanc cellam amplificavit Eberhardus, & discipulorum aucto numero monasterium ibidem instituit, adjunctante Hermanno duce, qui eam solitudinem a comitibus Rapersvillanis redemit. Tum vero Eberhardus novam aedem, eamque multo ampliorem & augustiorem in honorem Deiparae virginis, sanctique Mauricii ac sociorum exstruere coepit, & in ea sacellum, a Meginrado quondam aedificatum, inclusum, illudque integrum & intactum servavit.

L.I.
Arnulfus comes
Sithienensis
abbas.

Obit hoc anno Adalolfus comes & Sithienensis abbas idibus Novembris, sepultusque est in basilica sancti Bertini in latere sinistro capitanei, ut vocant, altaris sancti Martini. Inter cetera ei loco dedit calicem aureum, quo ad potandum uti solebat, & baltheum ad calicem consecrando dominico sanguini faciendum. Ad haec sancti Audomari basilicae armillas suas reliquit ad patenam conficiendam. Eo sine liberis defuncto, Bononienensis & Teruannensis comitatus & Sithienensis abbatia ejus fratri Arnulfo Magno seu Vetulo, Flandriae comiti, accesserunt. Arnulfus anno proximo conjugem duxit Adalam, Heriberti Viromandorum comitis filiam, cui aditus in sancti Bertini basilicam permissus est, quod nulli antea sequioris sexus, ne quidem reginae, concessum fuerat. Multa nihilo minus debet Ordo noster Arnulfo comiti, qui non modo regularem abbatem Sithiensibus permisit, sed etiam monasticam disciplinam in plerisque suae ditionis caenobiis restituit.

Frodoardus auctor est, anno insequente tricesimo-quarto religionem regula monachorum in quibusdam monasteriis per regnum Lothariense reparatam fuisse. Id in primis constat tum de Gorziensi, ut vidimus, tum de sancti Maximini apud Treviros caenobio, in quo Ogo ante praepositus, ejusdem loci abbas eligitur, & monachi irregulariter ibi viventes expelluntur, ut in appendice chronici Reginonis legitur: ubi ecclesia sancti Maximini turbine cecidisse, sed clementia & munificentia Heinrici regis reparata fuisse dicitur. Addit Browerus, ipsum animi magni & liberalis insuper eximium specimen dedisse, ecclesia Theodonis-villae cum Mossellae portorio, ceterisque vestigialibus ex regali fisco eidem monasterio concessis. Cumque non minor cura reparandi interioris animorum aedificii, quod ibi paene conciderat, regem pium sollicitaret; operam ante omnia dedit, ut virum huic obeundo muneri praeter ceteris idoneum sufficeret, Ogonem scilicet, ejusdem loci antea praepositum, quem alii Hugonem vocant. Quo in statu jaceret illic neglecta religio, ex uno colligere licet exemplo, quod Browerus ex Sigehardo ejus loci tum monacho refert. Illic acolythus quidam degebat, ut moribus lubricis pravisque, ita ore, lingua, manu, vita denique omni penitus inquinatus. Hic crapulae atque abdomini deditus, cum polluto sceleribus animo sacratissimam nihilo minus eucharistiam sapienter perciperet, etiam pransus & bene saginato ventre divina ministeria cum aliis obire haud verebatur. Aderat dies, cum ad aram ministraturo thus erat adolendum. Jam, prunis de more in acceram coniectis, afflare coeperat; cum tenuissima scintilla in vestem forte lineam statu delata, ita vestem totam corripuit, ut hominem undique cingentes flammam, nulla arte compefci potuerint, donec in conspectu omnium vivus ipse exarsit, & horrendum certe spectaculum! redactus in favillam est. Non parum contulit ad emendationem aliorum tam insolitum divinae ultionis exemplum. Primus a communi labe expurgatum se praestitit Ogo tum praepositus, qui ope ductis Gisleberti idem monasterium ad regularem conversationem reduxisse dicitur in libro de vita Johannis abbatis Gorziensis. Infestus quam maxime huic loco antea fuerat idem Gislebertus Lothariensis dux: at per nocturnam quietem sancti Maximini viso deterritus, non solum quae inique monasterio ademerat, restituit, verum etiam Heinrici regis benevolentiam & munificentiam ei conciliavit: qui quassatam, ut diximus, sacram aedem sancti Maximini interire non passus, sumtum in primis liberalem eidem instaurandae erogavit. De Ogone abbate, postea Tungrensi episcopo, in factis ejus loci legitur, ipsum hoc monasterium a fundamentis reparasse, & locum ipsum paene pessumdatum renovasse, & numerum fratrum ad sexaginta auxisse.

ANN. CHR.
934.
LII.
S. Maximini
caenobium re-
formatum.

Hoc tempore in monasterio sancti Mathiae apud Treviros floruisse dicitur Diethelmus monachus & magister scholarum, cujus opera quaedam recenset Trithemius in fustori historia Hirsaugiensi, in his librum unum de studio & amore divinarum scripturarum ad Marquardum monachum Epternacensem; librum item unum in evangelium Marthae ad eundem. Marquardus vero idem scholasticus officium gessisse fertur in ipso Epternacensi sancti Willibrordi caenobio, quod sex fere millibus Treveris distat. Huic auctori varia tribuit opuscula idem Trithemius, ex quibus extare ait in musicam Boetii commentariorum insigne opus, quod Ludovico Gallorum regi inscripsit. Ad haec de septem liberalibus artibus libros totidem composuisse dicitur, atque vitam sancti Willibrordi Trajectensis quondam episcopi gemino descripsisse eloquio. At vereor, ne res permisceat Trithemius, temporum indagator parum accuratus, nam canonici tum degebat in Epternacensi monasterio, sine lege, sine ulla ferme religionis forma. quod eos ejiciendi & monachos restituendi occasionem Ottoni Magno tribuit. Lapsus est idem Trithemius, cum Smaragdo sancti Maximini monacho tribuit librum, qui *Diadema monachorum* inscribitur: quem Smaragdo abbati sancti Michaelis ad Mosam tribuendum esse suo loco diximus, uti & commentarium in regulam sancti Benedicti, quem idem Trithemius alteri Smaragdo falso adscribit.

LIII.
Diethelmus &
Marquardus
monachi docti.

In Miciacensi prope Aurelianos monasterio post Fredricum, tyrannum a potius quam abbatem, laetior apparuit rerum facies sub Letaldo abbate piissimo: ast eo non multo post mortuo, abbatia devenit in potestatem Theoderici episcopi, qui Anselmo successerat. Hic in Miciacenses optime affectus, locum sine dubio in statu a lib. 38 n. 96.

LIV.
Miciacensis
monasterii in-
felix status.

ANN. CHR.
934.

tum pristinae dignitatis revocavisset, nisi piis ejus studiis ac consiliis mors immatura obtulisset. Vix enim quatuor annis episcopatu potitus, sedem episcopalem reliquit Ermentheo, quem Fredrici abbatis fratrem exstitisse ex Letaldo monacho colligere licet. Tunc monasterii procuracionem habebat quidam Rothardus, quem inter ac Benedictum Ermenthei episcopi praepositum de eodem loco grandis altercatio exorta est, Benedicto hanc procuracionem invadere cupiente, altero resistente. quae res extremam loco perniciem attulit. Cum enim saeculari more viverent Miciacenses, insimulandi materiam Benedicto dederunt, quod Ermentheus, haud immodicus saeculi fautor, libenter audiens, eorum contentiones dissimulavit certaminis avidus contemplator, sperans fore, ut ex illa controversia lucrum sibi concresceret. Unde factum est, ut Rothardus non sustinens Benedicti contumelias, loco cedere coactus sit, sed ad monasterii grave damnum, nam pretiosioribus quibusque rebus asportatis cum praecipis regum antiquorum, quae insignia illic habebantur, ad abbatem quemdam pagi Bituricensis, nomine Raimundum, se contulit. Hic est indubie Regimundus abbas, qui Navense sancti Sulpicii monasterium tunc temporis administrabat post Humbertum Maberti successorem, ut probat quoddam ejus instrumentum, datum mense Januario, anno septimo Ludovici regis. Regimundo successit Ebrardus, eo nomine secundus, ab anno tertio Lotharii regis, successorem habuit Herbertum, de quo inferius. Benedictus itaque, fugato Rothardo, quasi in desolatum locum se se infudit, & suae cupiditatis habenis longe lateque porrectis, cum omni familia eidem se loco ingerens, cum effreni licentia vivere coepit, nam in domibus fratrum stabula equorum constituit. Hinc sedes accipitrum, illinc canum mansiones: hinc cum scuto & virga ludebant juvenes; illic arguto pectine personabant textrices: hinc conventus saecularium; illinc domina stipata cuneis pedisequarum. Benedictus vero super Ligeriti * fluminis oram, ut nec ipsi reditus piscium fratribus redderentur, sibi domum constituit, quam Mirandem vocavit. Neque his contentus, dat avidissimo episcopo consilium, ut praedia monasterii militibus suis pro libito pareretur. quod episcopus exsecutus est, Litimiaco, quem rex Chlodoveus Maximino abbati dederat, sibi vindicato; ceteris rebus in satellites suos distributis, ut nihil reliqui esset monachis, quorum singulis per Benedicti ministrum panis exiguus & pugillus leguminis in dies, raro vinum praebatur.

Navenses ab-
bates.

* le Loiret.

L V.
Miciacenses
quidam illustres.Gradilo mo-
nachus Heren-
sis.

In tanta rerum confusione illic nihilo minus florebat vir venerabilis, Gaudebertus nomine, sacerdotali ordine praeditus, clarus genere, sed spiritualibus studiis clarior. Huic erat junior frater, nomine Bernerius, qui & ipse postmodum vir egregius evasit; tantae caritatis, ut communi utilitati nihil duceret praeposendum. Eo tempore quidam venerabilis episcopus, Benedictus nomine, a Britannis adveniens, locum hunc triginta denariorum libris ab episcopo emit. Ea erat istius saeculi licentia, ut etiam viris piis id licere crederetur. Certe hic episcopus a Letaldo monacho sanctus dicitur, *omni gratia adornatus*, spiritualibus bonis, maxime orationi plurimum intentus, insuper genere nobilissimus. Verum quasi villa quaedam erat tunc Miciacense monasterium, quam licitari & vendere episcopus parum religiosus haud nefas duceret. Sic factus est abbas Benedictus. Hic avunculum habuit potentissimum Brittonum, Gradilonem nomine, qui, relictis saeculi pompis, ad monasterium, quod in insula Heri positum erat, gratia conversionis se recepit. Ex quo intelligitur, Herense monasterium tunc inhabitari denuo coeptum a monachis post pacem inter Nortmannos factam, qui Herenses olim monachos alio migrare coegerant, quibus Trenorchienſe monasterium demum concessum erat. Cum itaque Gradilo apud Herenses perhumaniter acceptus esset, ac devotissime ibidem conversaretur; dein ob corporis imbecillitatem seorsim habitare iussus est. Istuc amici, qui eum olim in saeculo dilexerant, multa ei munera mittebant, quae ipse fratribus liberaliter dispensabat. Ideo hi sedulo ipsi obsequabantur, rati multas penes eum restare pecunias, quas sibi post ejus obitum cessuras sperabant. Verum, eo praeter spem diutius vivente, & deficiente missitatione munerum & pecuniarum, simul etiam illa fratrum sedulitas deficere, & frigescere haec avara caritas coepit, quod ille ubi animadvertit, hujusmodi commento adversus illos usus est. Evocato sibi familiari fratre, duo scrinia, quae lecto ipsius adhærebant, glareis & arena impleri iussit, & quasi pretiosa cimelia, firmis feris diligenter munivit. Dein vocato

ANN. CHR.
934.

abbate, cur se tamdiu solitarium neglexisset, modeste perquirat. Aderant cum abbate fratres, qui eadem scrinia sedendo aptare volentes, vix tantillum ea movere valuerunt. Mox illi ad sua reversi, se ipsi culpae, quod tantum neglexissent virum, qui tot bona ipsis reservaret. Renovata itaque sollicitudine, omni eum studio & cura prosequi pergunt. Eo tandem mortuo, scriniis referatis, reconditi thesauri reperiuntur, moles scilicet arenae, congrua talium cupiditati merces & hereditas. Ad Benedictum quod attinet, paucis admodum tempore Miciaci conversatus, in patriam, id est in Britanniam, reversus est. Post paulo Jacob quidam transmarinus abbas, postquam in Biturico pago aliquamdiu resedisset, Miciaci fama permotus, eo accessit; & loci amoenitate captus, facta cum Ermentheo episcopo sexaginta librarum pactio, locum eundem, vel potius parietes vacuos emit. Mortuo autem Conano sancti Pauli episcopo, Alanus comes sciens Jacob multas habere pecunias, eum in decedentis locum substituit. At ille, consecrationem adeptus, Miciaci nihilo minus usque ad finem vitae permansit. Dum illic degeret, orta inter suos & veteres loci colonos controversia, Tartulfus ejus monachus verberibus affectus, & ipse quoque episcopus non modo laceratus, sed etiam rebus suis spoliatus est. Commotus hac de re Ermentheus episcopus, Valinum decanum cum multis aliis nobilibus Miciaco misit, qui mali auctores puniret, & sua Jacob episcopo restitui curaret. Non multo post Jacob mortis suae tempus imminere sentiens, thesauros suos partim aedibus suis divisit, cetera in Britanniam remisit, solo Isaac ex suis Miciaci remanente. Audito ejus obitu, Benedictus olim abbas, defuncti thesauris inhians, Miciacum accurrit; sed spe sua frustratus inde discessit.

In suburbio Pictavensi olim a Pippino Aquitaniae rege conditum fuerat sancti Cypriani monasterium: quod paulo post a Nortmannis penitus eversum ad hoc tempus jacuerat. Illud ipsum instaurare aggressus est Frotherius seu Frotharius, Pictavorum antistes, eo nomine secundus, atque in honorem beatissimae virginis Mariae ac sancti Martini, sanctique Cypriani consecravit. Id factum videtur hoc circiter anno, consentiente Radulfo rege, necnon comite Willelmo, quem Caput-Stupae cognominant; & ad monasterii dotem idem Frotherius confert ea, quae sibi ex hereditate paterna & materna ibidem obvenerant, quae omnia ex ipsius litteris constant a Bessio ^a relatis, absque chronicis notis, ac cum Willelmo comes, cujus consensu id factum dicitur, non ante annum sequentem Ebolo patri successisse vulgo censeatur; vix ante hunc annum ejus monasterii renovatio collocari potest. Id ad annum tricesimum - sextum differtur in tomo secundo ^b bibliothecae Labbeanæ. Praefectus monasterio Martinus abbas saltem anno Radulfi seu Rodulfi regis undecimo, quo Simon quidam cum uxore sua Plectrude concedit monachis sancti Cypriani in manu domni Martini abbatis alodium suum apud Pollicias villam pagi Pictavi in vicaria Brainſi. Brevi multum crevit hæc sancti Cypriani congregatio, siquidem post annos non amplius sex colonia duodecim monachorum ex eo loco Gemicum deducta est a Martino abbate.

LVI.
S. Cypriani
monasterium
reparatur.^a Bessy episc.
Pictav. p. 39.^b Labbeo. 2.
p. 666.

Eadem fortuna fuit Lemovicensis sancti Augustini monasterii, quod a sancto Roricio episcopo conditum alias diximus. Hoc enim a Danis solo æquatum restituit Turpio ^c Lemovicum antistes piissimus, usus opera Martini abbatis mox laudati, qui monasticam istuc disciplinam instauravit. Hic est Turpio sancti Odonis in primis amicus, quo flagitante collationum libros Odo ^d ipse composuit, ordinatus ab ipso sacerdos, Turpionis pietatem spirat instrumentum de instaurato monasterio ab eo conditum, ex quo in praesens pauca delibare satis fuerit. *Mundo jam senescente religio defectum incurrit, & ita irreligiositas seu injustitia abundavit, ut ipsi nos, qui praeter ceteris Domino adhaerere debueramus, in cujus sorte esse noscimus, simus aliis juxta prophetam laqueus ruinae, & qui debueramus esse pastores, simus lupi vespertini. . . . Lumen vero cordis amisisse probatur, quisquis ille sit, qui audit, quod immutabilis Deus angelo peccanti, primoque homini, qui adhuc novellus & rudis erat, non pepercit, sibi credit parci, si in peccatis perseverare voluerit, & surgere per penitentiam noluerit. Quam ob rem ego Turpio, Lemovicum omnium episcoporum extimus, de sede, quam mihi Dominus regendam tuendamque immerito committere dignatus est, religionem auferri conspiciens, valde pertimui. In memet autem ipse reversus, diutinis precibus a Domino auxilium petens implorabam; ut, ipso juvante, sancta religio, quae usque ad nos illibata pervenerat, nostris temporibus non deperiret, sed successoribus inviolata succederet.*

LVII.
S. Augustini
item monaste-
rium Lemovi-
cis.^c V. lib. 41.
n. 84.
^d ibid. n. 85.

ANN. CHR.
934.

Incidit deinde mihi, Deo opitulante, consilium bonum, ut credo & confiteor, quatinus claustrum construerem, & ibi fratres boni testimonii aggregarem, qui in commune sine aliqua proprietate degerent, absque ullo strepitu seculari divina servituti incumbere. Hoc vero quod nos, utpote turbis secularibus admixti, explere nequimus, saltem hi, qui intra claustrum morarentur, strenue & absque impedimento carnali peragerent. Scriptum est enim: Si primitia sancta, & massa, quod & feci, consentientibus tam nostris consanguineis seu optimatibus in Lemovicensi pago degentibus, domno scilicet Aymerico abbate, Aymonio abbate, Petro preposito, Bosone archidiacono, Arnulfo archidiacono, Ay-mone portario; de laicis autem Hildegario vicecomite, Raynaldo vicecomite, Archembaldo, Ademaro. Volo autem, atque inhiante cupio, ut absque inopia & sine aliqua perturbatione Deo servire studeant, quod ut decentius fieri possit, do illis villam, quæ vocatur Baealaria, quæ decem in se mansos continere probatur. . . . Oratorium præter ea, in quo Deo militant, ipsis committo, ut ipsi provideant, qualiter horæ operis Dei significentur, nemoque eos contristet in domo Dei. Ministerium etiam cantorum, necnec lectorum, librorumve, sive omnium, quæ ad sacrum mysterium pertinent, vel ibidem Deo offeruntur, ipsis committimus. Claustrum & omnia interiora ipsi provideant & dominentur. In hoc autem quid ego illis do vel committo, sive etiam deinceps daturus vel commissurus sum, nullus habeat potestatem nec licentiam dominandi, nisi is, quem sibi propter Deum & secundum vitæ meritum pars melior præesse poposcrit, post tamen proprium episcopum. In sine successores suos obtestatur piissimus antistes, ut nullus eorum hoc testamentum violare audeat. Aymo seu Aymonius, hic laudatus, abbas erat sancti Martialis, Stephani abbatis successor, & Turpionis episcopi frater. De utroque Ademarus monachus, domo Cabanensis, eorum consanguineus, ita * scribit. *Octavus abbas Aymo præfuit annis sex, obiit nonis Maii. Hic amicitiam habuit cum sancto Odone Cluniacensi abbate, cui iussit edere vitam sancti Geraldii. Hic Turpionem episcopum Lemovicensem, fratrem suum, summo amore excoluit, & tertio post obitum ejus anno idem sanctus Turpio episcopus obiit VIII. kalendas Augusti, ex cujus nepte, Officia nomine, nati sunt Adalbertus decanus & Rotgerius, patre Fulcherio, in proprio rure hereditario, quod vocatur Campanense, juxta castellum Potentiam. Tertius quoque Raimundus, junior natu, germanus exstitit amborum, cujus ego Ademarus filius fui, matre Hildegarde sive Aldearde. Instaurati monasterii tempus, quod in præmissis testimonio deest, idem Turpio exprimit in aliis literis, quarum fragmentum Labbeus ^b refert. In his sanctus iste præful ait, sibi in animo esse monasterium ad quamdam ecclesiam, beato Augustino dudum dicatam, construere, jubente Radulfo rege & domno Guillelmo comite, cum consensu consanguineorum suorum. Hanc autem ecclesiam sitam esse in prospectu Lemovicensis civitatis super Vigennam fluvium; seque eam tradere in monachorum manibus Martino abbati ad construendum monasterium: ut illic sancta regula custodiatur. Actum mense Novembri, anno duodecimo regni Radulfi regis, id est hoc ipso anno nongentesimo tricesimo-quarto. Martinus iste, ut jam diximus, abbas erat sancti Cypriani apud Pictavos, fraterque Aimonis abbatis. Hic apud sanctum Augustinum proabbatem habuit Richardum, & post eum Adacium, qui & ipse abbas erat Tutelensis, cujus jam non semel meminimus. Post hos tres abbates recensentur Rotgerius abbas & episcopus, Gauzbertus item abbas & episcopus, tum Adalbaldu, abbas postea sancti Martialis, Carroffensis quoque & Sollemniacensis, de quo alias. Non ab re erit observare, in quodam codice sancti Martialis, scripto tempore Stephani abbatis, haberi *Laudes in pascha & pentecoste faciendas, id est litanias, in quibus ecclesia sancta Dei salus & defensio; Johanni summo pontifici & universali papa vita; Rodulfo regi serenissimo a Deo coronato, magno & pacifico vita & victoria; Turpioni pontifici, & omni plebi sibi commissa salus & vita; Stephano abbati, & omni gregi sibi commisso salus, pax, protectio & vita; omnibus iudicibus, & cuncto populo catholico salus, vita & victoria optantur, invocatis ad singulos quibusdam sanctis, ex quibus pro Stephano abbate Salvator mundi, sancti Martialis, Hilarius, & Benedictus monasterii patroni, ut illum adjuvent, invocantur.**

LVIII.
Cæsenas monasterium.

Si Ughello credimus, sanctus Maurus hoc anno ex monacho nostri ordinis episcopus Cæsenas adlectus fuit. Verum tam incertus est illius sancti Mauri monachatus, quam tempus, quo vixit. Baronius eum medio sæculo septimo vixisse putat, ipsumque esse Maurum episcopum, qui concilio Romano sub sancto Martino

ANN. CHR.
934.

papa interfuit. Verum cum ipsius tempus ignoraverit Petrus Damiani, qui ejus gesta in literas retulit, ejusque civitatis monumenta flammis jam tum combusta fuisse testetur; incassum de sancti episcopi ætate plura inquireremus. Nobis tamen ejus memoriam omnino prætermittere non licet, quod secessu suo ac sepultura illustraverit montem Cæsenæ proximum, in quo monasterium haud ignobile instituti nostri jam exstabat eo tempore, quo Petrus Damiani vitam ejus scribere aggressus est juxta quorundam monachorum non omnino contemptibilem narrationem. Ex his laudatur prædicti cenobii monachus, Teuzo nomine, grandævus jam, & ipsa canitie venerandus, cujus relatione quoddam sancti Mauri miraculum commemorat. Denique idem auctor ita de illo monasterio scribit. *Est autem nunc celebre monasterium in prædicto monte, in quo vir Dei orare consueverat, ad honorem beatæ Dei-genitricis & virginis constitutum, ubi Mons-Mauri ex antiqua populi consuetudine dicitur, quia locus ille non immerito sancti viri vocabulo decoratur.* Invisimus aliquando sacrum illum montem, vix quatuor stadiis ab urbe remotum, frequenti fidelium concursu maxime celebrem ob devotionem in beatissimam Virginem, quæ illic præcipuo cultu a Casinatibus nostris honoratur.

Johannes Casinensis abbas obiit * hoc anno pridie kalendas Aprilis, & in Capuano sancti Benedicti monasterio, quod ipse condiderat, honorifice humatus est. Post dies sex unanimi fratrum assensu electus in ejus locum Adelpertus, de quo nihil singulare memoriæ prodiit legitimus. Ejus tempore Johannes consul & dux Neapolitanus Casinatibus suo præcepto confirmavit, quæcumque in ipsius ditone jam possidebant, in his cellam sancti Severi in Surrento, & cellam cæsæ Gentianæ, quam dux Gisulfus olim eis donaverat. Johannes congregationi Casinensi præfuit annos novem; mansitque plurimum, uti & ejus decessor, in Capuano monasterio, ubi diem supremum absolvit.

LIX.
Adelpertus abbas Casinens.
a Chron. Casin. lib. 1. c. 54.

Insequenti anno nongentesimo tricesimo-quinto multa congerit Frodoardus, quæ strictim hoc loco præmittenda videntur. In primis colloquium Rodulfi regis Franciæ cum Heinrico Germaniæ rege, cui colloquio etiam Rodulfus rex Jurensis interfuit: in quo firmata pax inter reges, atque inter Heribertum Viromandorum comitem & Hugonem Album, qui quædam Heriberto possessiones restituit. Sed quia opidum sancti Quintini Hugo reddere noluit, rupta pace Heribertus illud obsedit, qua in obsidione Boso frater Rodulfi regis interiit, delatusque Remos, in basilica sancti Remigii sepelitur. Araldus ejus urbis archiepiscopus Wicfredum Sithiensem monachum Teruannensis ecclesiæ præfulem ordinat. Idem in Finibus * Remorum apud sanctam Macram celebrat synodum septem episcoporum, in qua prædones & invadentes rerum ecclesiasticarum reprimuntur. Hungari per Burgundiam effusi, prædis, incendiis ac cædibus obvia quæque vastant: sed a Rodulfo rege brevi fugati, in Italiam migrant. Nortmanni itidem, qui Biturigensem pagum infestabant, a Biturigenibus & Turonibus cæsi. In hoc proelio Ebbo princeps Dolensis vulnere accepto, Aurelianos deferri voluit, ubi mortuus est præsentibus Geroncio Bituricensi archiepiscopo & Launo archidiacono ipsius fratre, & Rodulfo filio suo, cui moriens præcepit, ut monachis Dolensem locum relinqueret, quod ille exsecutus est, exstructo ad alteram Angeri ripam castello, quod ab auctore Castrum-Rodulfi hæcenus appellatur. Hoc eodem anno breve chronicon Masciacensis apud Biturigenes monasterii Odonem ^b abbatem ordinatum perhibet. Hunc autem Odonem alium esse ab Odone Cluniacensi abbate constat ex eodem chronico, in quo Odo abbas bonæ memoriæ anno DCCC LXVII. & quidem octavo idus Junii obiisse traditur, & Arduicus monachus nonis Septembris, cum Odo Cluniacensis abbas ante annos quindecim decessisset.

ANN. CHR.
935.
LX.
Boso sepultus apud S. Remigium.Wicfredus episcopus Teruannensis.
* Fines.Odo abbas Masciaci.
b Labbe 10. 2. bibl. p. 733.

Cellam sancti Ghisleni prope Castrilocom seu Montes-Hainoniæ tunc incolebant sæculares canonici, qui locum sanctum irreligiola vita dehonestabant. Horum licentia movit Gislebertum Lothariensem ducem, qui remedium huic malo allaturus, conventum optimatum ejus provinciæ Dionantum indixit. Adfuit inter alios Gerardus Bronii piissimus abbas, cui Gislebertus curam demandavit restituendæ ibidem monasticæ disciplinæ, ejiciendis clericis, qui eo in loco monachis successerant. Winchantius id factum putat anno DCCC XXXI. at paullo serius id videtur accidisse, attamen ante annum ejus sæculi tricesimum-septimum, quo decessit Gisle-

LXI.
Cella S. Ghisleni monachis restituta.

ANN. CHR. 935. bertus ejus renovationis auctor ; at non ante annum tricesimum-tertium , quo Ar- taldus Remorum pontifex ordinavit Fulbertum Cameracensis ecclesie præfulem ;

LXII. In Anglia Elfegus seu Alfeagus , cognomento Calvus , religiosus monachus , beati Dunstani propinquus , ait Simeon Dunelmensis , promotus est ad episcopatum Wintoniensem post Birnstanum , qui anno superiori decesserat. In annalibus Glastoniensibus apud Alfordum , Elfegus assumtus dicitur ex monasterio Glastoniensi , quod sane maxime probabile reddit Elfegus ipse , qui Dunstanum monachum eidem monasterio adscripsit. Idem ipsum sacerdotio initiavit. Quadragesimæ tempore subditis suis abstinentiam & continentiam in primis commendabat. quod dum quidam irrisset , postridie in cubiculo exanimis repertus est.

LXIII. Admoneor hoc loco agere de primordiis vitæ Dunstani , qui præcipuum fuit ordinis nostri isto sæculo decus & ornamentum. Hic apud occidentales Saxones prope Glastoniam natus est parentibus regie stirpis , Herstano & Kynedrida. Osbernus & chronologia Saxonica Bedæ subjuncta ejus nativitatem anno Ethelstani regis primo , id est nongentesimo vicesimo-quinto , consignant. Verum illud obstare videtur , quod monachus factus sit ante annum nongentesimum quadragesimum , cum jam de conjugio cogitaret. Clericali tonsura initiatus adolescens , Glastoniensi cœnobio litteris & virtutibus instituendus traditur. Dein profectus ad Athelmum Cantuariensem archiepiscopum , cujus ex fratre nepos erat , ab eodem Ethelstano regi commendatur. Id factum oportuit anno saltem nongentesimo vicesimo-quinto , quo Athelmus decessit. atque adeo longe ante hunc annum Dunstanus in lucem editus erat. Cum in aula militaret , contigit eum adire cognatum suum Elfegum Wintoniensem episcopum , qui eum ad monasticam professionem arripendam hortatur. Harentem ac dubium inter conjugium ac monasticæ vitæ propositum morbus letalis invasit , ex quo insperato revalescens , nuptiis nuntium remittit , ut se religiose militiæ adscribat. Lætus tali proposito Elfegus , eum in Glastoniensi percelebri beatæ Mariæ monasterio consecravit Deo , cui illum parentes olim devoverant. Tantus initio solitudinis ac silentii amor ferventissimi juvenis animum afflavit , ut in cellulam ecclesie adhaerentem recludi voluerit. Hæc cella adeo angusta erat , teste Osberno , qui eam vidit , ut pedes non amplius quinque longitudinis haberet , latitudinis duos ac dimidium ; altitudinis vero vix tantum , ut ad pectus hominis porrigeretur. Ejus exemplo mulier quædam , regali exorta progenie , Elgiva nomine , ibidem se reclusit : quæ ita se piis operibus & templi ministerio addixit , ut a beatissima virgine Deipara , cui addictissima erat , quidvis impetraret. Postquam vero audiendo Dei verbo , famelicis recreandis , argentibus induendis , & sacri ordinis ministris refovendis operam suam impendisset , morti proxima res suas Dunstano , uti salutis suæ post Deum auctori , commisit : tum Spiritus sancti visitatione recreata , cum sacra unctione ac viatico munita fuisset , animam Christo reddidit , & honorifice in ecclesia beatæ Mariæ condita est. Dunstanus vero , cum de illius , tum de suo ipsius patrimonio sollicitus , quod mortuis jam parentibus amplissimum habebat , (nam tunc temporis hereditatem parentum adire licebat monachis) mobilibus Elgivæ rebus in egenos distributis , terras ac possessiones partim suo ipsius monasterio , partim aliis quinque fundandis impendit.

LXIV. Hispanis in monumentis prima hoc anno se offert mentio Rudesindi Dumienfis episcopi , quem inter præstantes Benedictinæ familiæ heroas , qui decimo Christi sæculo Hispanias illustrarunt , Henschenius merito recenset. Is regie stirpis parentem Guterium , avum Hermenegildum , Alfonsi Magni consanguineum ; matrem Ilduaram , paris nobilitatis ac pietatis feminam , habuisse traditur. Si vitæ ejus scriptori , qui sæculo duodecimo vixit , fidem habemus ; vix compleverat decimum-octavum ætatis annum , cum onus episcopale subire coactus est. In episcopatu monasteria extruxit , ad quæ idemtidem se recipiebat , rebus spiritualibus vacaturus. Ex his præcipuum fuit Cella-nova , quod in opido Villeri prope Limiam , quæ majorum suorum hereditas erat , amœnissima in valle ædificavit. Prima ejus episcopatus notitia se offert in diplomate , quod pro conditione illius monasterii hoc anno confectum est , ab Yepesio relatum. In isto diplomate Rudesindus Dumienfis episcopus ait , se ad expianda peccata , quæ ab ineunte ætate commiserit , construxisse monasterium ad calcem montis Leporarii , in loco Villari dicto , cui nuper Cellæ-novæ nomen

nomen inditum sit ; eoque absoluto , se villas quasdam in ipsius litteris expressas , offerre Deo per manus famuli Dei Franquilani abbatis , quem patrem & rectorem istius domus elegit. quod se fecisse ait eo pacto , ut omni tempore fratres ejus loci memoriam habeant patris sui spiritalis Sabarici episcopi in festo sancti Romani monachi ; sui vero genitoris Guterii in festo sancti Vincentii levitæ ; necnon genitricis suæ Ilduare in natali sanctorum Adriani & Nataliæ ; & sui ipsius Rudesindi in natali sanctorum Primitivi & Facundi. Construendo monasterio suppétias contulit piissima ejus genitrix Ilduara , quæ viro orbatâ , Deo se totam consecravit , ac sanctissime devixit tertio - decimo kalendas Januarii , æra DCCCC LXXX. confessa nomine donata in epitaphio , quod lapidi ejus sepulchrali impositum est. quo nomine sanctimonialis signatur , uti monachus ex adulto factus vocabulo confessoris apud Hispanos , qualem Galli nostri conversum appellabant. Locum Cellæ-novæ construendæ Froyla Rudesindi germanus , ejusque uxor Sarracina itidem contulerunt in subsidium peregrinorum , pauperumque , qui sequaces sunt evangelii , pro remedio animarum genitorum suorum Guterii & Ilduare , hoc est prædictam villam , vocabulo Villare , quam ex successione parentum habuerat Froyla ex concessione Sancii regis ; ejusque germanæ Scemenæ : quæ donatio ea conditione a Froyla facta est , ut sub regimine ac tuitione patris ac domini sui Rudesindi episcopi constitueretur ibi templum in nomine domini nostri Salvatoris ; & monasterium , in quo congregetur fratrum congregatio sub regulari tramite Deo militantium. Exstat insignis hujus donationis instrumentum apud Yepesium , in versione Gallica omisium , cui post donatores subscribunt tres episcopi , tum confessores seu monachi , id est Franquila abbas , scilicet Cellæ-novæ , Ranecaldus & Busianus abbates , multique alii confessores ac presbyteri ; tum Scemena , Ilduara , quæ filii sui donum confirmat , Ranimirus princeps , & Ordonius proles Aldefonsi regis. Facta scriptura pridie idus Septembris , æra DCCCC LXXIV.

Postero anno tricesimo-sexto Frodoardus tres principum virorum mortes commemorat , scilicet Johannis papæ xi. Rodulfi Francorum regis , & Heinrichi transrhemenfis. Ex his primus interiit Rodulfus , qui ab anno superiori gravissimo morbo affectus erat. Sepultus est apud Senonas in sanctæ Columbæ basilica , quæ paullo ante factione quorundam incensa fuerat , testante Frodoardo. De hoc incendio , deque obitu & sepultura Rodulfi regis hæc lego in brevibus ejus loci annalibus nondum editis ad annum DCCCC xxxv. pro veteri calculo , quod pro novo convenit anno præsentis. Hoc anno prima noctis statione (Clarius habet primo gallo- rum cantu) castrum domna Columba cum ipso cœnobio , voraci est incendio ambustum vi. idus Januarii , paucisque intermeantibus diebus , xviii. kalendas Februarii , eodem scilicet mense , ante dictus rex Rodulfus , pace & armis sceptrâ Francorum spectabiliter disponens , hoc anno obiit , tumulatus in monasterio sanctæ Columbæ.

Rodulfo mortuo , statim Hugo Magnus dux Francorum , Albus cognomento , legatos ad Ethelstanum Anglorum regem mittit ad revocandum Ludovicum , Caroli Simplicis filium , quem Eadgiva seu Orgiva ejus parens , Ethelstani regis soror , ad avunculum salutis causa post mortem patris detulerat. Redditus sub legatorum sacramento Ludovicus , quem ab illo secessu Transmarinum appellamus , in Galliam redit. Redeunti Hugo & alii Francorum proceres apud Bononiam obviam occurrunt , eumque Laudunum deducunt : ubi ab Artaldo Remorum archiepiscopo ungitur & coronatur xiiii. kalendas Julii. Princeps hujus legationis fuit Willelmus Senonum antistes , monachus a Clario dictus , cujus ordinationis annus quartus monitu sancti Ononis Cluniacensis abbatis constituit post Samsonem abbatem , qui hoc tempore sancti Petri monasterio præerat. Unum e primis Ludovici regis diplomatibus fuit illud , quo , ad preces Hugonis ducis Francorum & Bernardi Belvacensium comitis , ratas habet chartas incensas & amissas ecclesie Aduensis ; confirmatque inter alia Torrerum , Suliacum , & Lusiacum , quam villam Syagrius episcopus eidem ecclesie contulerat , ut fufius habet ipsum authenticum instrumentum , quod in archivo ejus ecclesie olim inspeximus. Datum Autisodoro v. kal. Augusti , anno DCCCC xxxvi. indict. viii. anno i. regnante Ludovico gloriosissimo rege. quod Odilo notarius ad vicem Anseisi episcopi summique cancellarii reg-

ANN. CHR. 935.

a Yepes Cens. append. cript. 4.

ANN. CHR. 936. L X V. Rodulfi regis mors & sepultura.

Ludovici Transmarini coronatio.

Willelmus ex monacho Senonum antistes.

ANN. CHR.
936.
a Diplom.
p. 368.

LXVI.
Heinricus
rex humatus
Quindelinbur-
g.

LXVII.
Johanni pa-
pae Leg. VII.
succedit.

cognovit. Observatu dignum est etiam aliud ejusdem a regis diploma, hoc anno datum Compendiensi ecclesiae, de variis rebus a Rothardo Meldensi episcopo occupatis, quas rex eidem ecclesiae restitui praecipit rogatu Hugonis fidelissimi Francorum ducis, qui in omnibus regnis Ludovici secundus dicitur, Walberti fidelissimi pontificis, scilicet Noviomensis, & aliorum. Actum Compendio regis palatio, die nativitate Domini nostri Jesu-Christi, indictione x. anno i. regnante Ludovico rege gloriosissimo. ubi indictio decima a Septembri, si non ab ipsa nativitate, inchoatur.

Non diu Rodulfo regi supervixit Henricus rex Germanorum, qui sexto nonas Julii sequentis decessit. Ejus corpus sepultum est in parthenone Quindelinburgensi, quem Mathildis regina ejus conjux paullo ante in dioecesi Halberstatiensi condere occoepit. Perfectis aedificiis, istuc convocatae sunt sanctimoniales, quae Winethufi parum commode institutaerant. Vocata Demoth abbatissa, coetum virginum eo transferri primum renuit, sed postea jussu Ottonis, qui Henrico patri successerat, tandem translationi consensit, quae tricesima post Henrici obitum die facta est. Illic Mathildis in saeculari habitu religiosam vitam duxit, orationi, vigiliis, ceterisque piis operibus addicta; tanti pudoris, ut virginem facile crederet, qui prolem ejus non vidisset. Moris ei erat, panem & vinum quotidie ad missam offerre. Eximia ejus in pauperes caritas adeo proprios filios in ipsam concitavit, ut postea loco cedere coacta sit. Otto rex hoc anno Aquisgrani ab Hildeberto Moguntino pontifice cum venia Willigisi coronatus, insequenti Quindelinburgensi monasterii constructionem litteris suis confirmavit, eique Winethufanum subjecit. Illius basilica sanctis Dionysio & Servatio sacra erat. Ibi non viles personae, sed nobiles regulae sancti Benedicti canonicae institutioni mancipatae erant.

Qua die Johannes papa xi. extinctus sit, veteres non produnt, indignus sane, cujus nomen fastis adscribatur. Frodoardus in carmine de Romanis pontificibus duos tantum pontificatus annos ei tribuit, nempe antequam in custodiam ab Alberico retruderetur. Eo mortuo, Leo quidam Dei servus Roma papa constituitur, inquit idem auctor in chronico. quae verba monachum designant. Ipse vero pontifex in litteris suis ad Gallicanos episcopos pro Floriacensi monasterio, inferius referendis, egregium patrem domnum nostrum beatissimum Benedictum vocat. Hunc electioni suae multum repugnasse, nec nisi invitum acquievisse tradit idem Frodoardus in carmine mox laudato.

*Septimus exsurgit Leo, nec tamen ista volutans,
Nec curans apices mundi, nec celsa requirens:
Sola Dei quae sunt, alacri sub pectore volvens,
Culinaeque evitans, oblata subire renutans.
Raptus at erigitur, dignusque nitore probatur
Reginis eximii, Petrique in sede locatur.*

In hac summa dignitate Leo nihil de studio contemplationis & orationis remississe dicitur. Ejusdem humanitas laudatur ab ipso Frodoardo, quem Romam profectum idem pontifex benigne excepit.

*Ac geminans dono cumulatam muneris almi
Pergere letantem amplexu dimisit honoro.
Quem Pater omnipotens alacrem cultuque venustum
Attollat, servetque diu.*

quae postrema verba ostendunt, vivente Leone conditum fuisse hoc carmen, quod in illo definit.

LXVIII.
Episcoporum
mortes.

His mortuis addendi sunt episcopi duo: scilicet Unni Bremensis archiepiscopus, cujus successor Adalgisus seu Adalagus ex clero Hildensheimensi; & Ingranus ex decano sancti Medardi Laudunensis episcopus, cujus obitum Frodoardus hoc anno commemorat. Hildebertum Moguntinum his adjungit continuator Reginonis, sed ejus obitum Lambertus ad biennium differt. Hildebertus cum Unni Hammaburgensi & Ruotberto Trevirensi subscripti inveniuntur in actis concilii apud Altheim, praesente Chuonrado rege habiti, cujus decreta duo eruimus ex char-

ANN. CHR.
936.
Concilium
apud Altheim.

raceo codice monasterii Farfensis. Primum decretum permittit episcopis, presbyteris, ceterisque clericis, ut res suas, sive ex dono, sive ex hereditario jure acquisitas, conferre possint, dum vivunt, quibus voluerint: si autem nulla facta donatione obierint, altari, cui serviunt, relicta ab eis bona cedant. Secundum decretum est de hereditate episcoporum, qui ex monachis facti sunt, de quibus ita statuitur. *Monachus, quem canonica electio a jugo regulae monasticae professionis absolvit, & sacra ordinatio de monacho episcopum facit, velut legitimus heres, paternam sibi hereditatem postea jure vindicandi potestatem habeat: sed quicquid acquisierat, vel habere visus fuerat, monasterio relinquat, & [arbitrio] abbatis sui, qui fuerat secundum regulam sancti Benedicti. Postquam enim episcopus ordinatur; ad altare, quo sanctificatur & titulatur, secundum sanctos canones, quae acquirere poterit restituat.* Post primum decretum subscripti occurrunt in veteri codice Hildebertus Moguntiensis archiepiscopus, Ruotbertus Trevirensis, Unni Hammaburgensis, & Adalwaldus archiepiscopus Sardinensis; & post eos subscripsisse dicuntur episcopi septem, necnon abbates, & alii sacri ordinis viri. Apud Hermannum Contractum ad annum DCCCC XVI. apud Altheim coram misso apostolico synodus habita dicitur, quo tempore Conradus Germaniae rex adhuc vivebat. At nondum archiepiscopi erant Hildebertus, Ruotbertus, & Unni; nec Altheim, Ratiarum locus, ad Germaniam, sed ad Burgundiam regnum tunc pertinebat. Hildebertus ad sedem Moguntinam promotus est anno DCCCC XXVI. Ruotbertus seu Rudbertus biennio post ad Trevirensis; Unni anno DCCCC XVIII. ad Hammaburgensem; omnes post synodum Altheimensis ab Hermann memoratam. Verum aliunde Conradus, Burgundiae rex, non ante annum insequentem mortuo Rodulfo patri parvulus successit, quo tempore Unni archiepiscopus jam decesserat, ut Reginonis continuator & alii testantur. Difficilis nodus, quem aliis solvendum relinquimus: nobis certa haec duo decreta synodi Altheimensis, cujus primum tantum in decretalibus a refertur, praetermittere haud visum est, quae integra in appendice habes, prout in chartario Farfensi leguntur. Unni Hammaburgensi successor Adalgisus apud Heslinge coenobium puellarum extruxit; & in Frisia congregationem sanctorum virorum instituit.

Jam tertius annus erat, ex quo Einoldus abbas cum Johanne & sociis Gorziensium monasterium denuo erigere, & ad pristinam vitae monasticae normam revocare coepit; jam ad renascentis disciplinae famam undique concurrebant tot in dies novi candidati, ut iis alendis annona haud suppeteret: tum quia pleraque monasterii possessiones, ante in beneficium datae, necdum restitutaerant: tum quia Adalbero Mettensis episcopus, qui renascenti familiae subsidia principio contulerat, jam palatinis distractus & occupatus negotiis, postea Gorziensium curam penitus abjecisse videbatur. His compertis, Ogo abbas, qui reficiendo sancti Maximini monasterio ac restituenda ibidem disciplinae sedulam navabat operam, connitente Gisleberto duce, Gorziensis ut ad se commigrent, benigne invitat: inventuros novas aedes, cordatos fratres, annonam, omnia denique necessaria. Ad haec fluctuantibus & jam inclinatis multorum animis occurrit Einoldus abbas, bene coepta tam leviter deserere turpe esse objiciens. Excitandos ad pietatem animos, exercendam accuratius disciplinam; flectendum precibus Deum, cui facile sit episcopi animum sibi denuo propitium reddere. His monitis excitati omnes, novos ad observantiam animos resumunt, & in novam strictioris observantiae aemulationem certatim conspiciant, quasi tunc primum conversionis initia arripuissent. Interim res quadam accidit, quae abalienandi Adelberonis animi nova occasio esse poterat, sed contrarium omnino sortita eventum. Forte quidam ex hominibus, ut tum loquebantur, monasterii episcopo admodum utilis erat, & rebus ejus procurandis adhibitus. Vocatur ab episcopo in urbem Johannes, cui rerum exteriorum commissa erat; & blande ab eo petit episcopus, hunc hominem sibi relaxari. Ille Davidicam de ovicula pauperis fabulam ingerit parenti. Responso exacerbat Adalbero: cujus e conspectu mox Johannes se proripit. Ingressus ad episcopum Fridericus ejus patruus, sancti Hucberti, ut diximus, monachus, ex vultu dejecto ejus animum & motum conjiciens, causam inquirat. Hic se ab infano illo Johanne spretum queritur. Ad haec Fridericus: Brevi, inquit, duce & praeposito carebis, nisi monasterii rebus provideris, nam rebus destituti necessariis, ad sanctum Maximinum invitantur. Mox revocato Johanne petit episcopus, sibi ut hominem illum saltem ad

a 1. de succ.
ab inest. iii.
27. lib. 3.

LXIX.
Gorziensium
inopia releva-
ta.

ANN. CHR.
936.

quadraginta dies concedat. Etiam ad annum, si placet, inquit Johannes. Sic lenitus est episcopi animus: cui non multo post quiescenti cuiusdam terribilis personae species apparuit, minaci vultu increpantis, cur tam cito a bene ceptis defecisset. Expergefactus mox jubet accersiri Einoldum abbatem, qui tum forte Mettis aderat. Advenienti ait episcopus, se postredie Gorziam profecturum. Crastina profectus, cum jam monasterio propinquare cepisset, in loco, qui dicebatur ad Crucem, equo desiliens, exalceatus ad monasterium pedibus incedit. Exceptus, ut par erat, convocatis post orationem fratribus, ad eorum vestigia supplex prosternitur, neglectum deprecatur, spem de se meliorem in posterum haberi jubet. tum villam quamdam monasterii, Waringisi-villam * vocabulo, quam germanus ipse Gozlinus in beneficium retinebat, restituit. Illic longe ante id tempus erecta fuerat cella insignis, ex qua pendet proxima villa Portus, solo flumine Morta intermedio, sancti Nicolai opido & cultu postmodum illustrata.

LXX.
S. Apri reformatio.

Non minori in rem monasticam studio affectus fuit Gozlinus seu Gauzlinus Tulli-Leucorum antistes. Is suburbanum sancti Apri monasterium a pristino instituto defecisse dolens, fama excitus florentissimae apud Floriacum monasticae disciplinae, eo se contulit; inspectaque propius loci religione, totius observantiarum ac seriem inde retulit; ac viris religiosi undeque collectis, in cenobio sancti Apri regularem disciplinam restituendam curavit, praefecto ibidem Archembaldo seu Erchemboldo abbate. Primariae ejus restitutionis litterae habentur in appendice nostra, in quibus ait, se praedictam, ut vocat, cellulam ad normam recti tramitis totis viribus studuisse revocare, praeposito ei abbate Archimbaldo, boni propositi efficacissimo viro, cui fratres, relicto omnimodis proprio arbitrio, secundum regulam sancti Benedicti in cunctis obedirent, & spiritualibus cum eo negotiis vacarent pro utilitate regni, totiusque ecclesiae statu. Et ne eandem regularem observantiam ob inopiam terrenarum rerum posthac tepescere contingat, se eis confirmare vicum sancti Apri cum omni sua integritate, aliaque permulta, quae in eisdem litteris enumerantur: cum eo, ut pro his fratres quotannis in festivitate sancti Stephani duodecim panes, quos *libras vocant*, cum totidem sextariis vini sibi persolvant; & in missa purificationis sanctae Mariae duos cereos pondere librarum quinque; necnon tempore militiae regalis angariam convenientem. Ad haec ut eidem cenobio praeficiatur abbas cum suo consensu & electione monachorum. *Actum v. idus Octobris, anno episcopatus ejus XIII. indictione VIII. anno ab incarnatione Domini DCCCC XXXVI. anno vero XI. Henrici gloriosi regis.* Chartae affixum est Gozlini episcopi sigillum, ubi mirum est, adhuc computari annos Henrici regis, qui secunda die mensis Julii superioris decesserat.

Virdunenses canonici ibidem monachi facti.

Ante biennium accidit, referente Frodoardo, ut quidam diaconus Virdunensis, Adelmarus nomine, morbo oppressus, spiritum emisisse visus sit; sed, antequam feretro imponeretur, ad se reversus, ita validus surrexit, quasi nihil morbi antea passus fuisset. Hic se diversa refrigerii & suppliciorum loca vidisse testatus est, seque ipsum loco poenali deputatum, beatae Dei genitricis Mariae & sancti Martini interventu ad agendam poenitentiam vitae restitutum: quam deinceps severissimam exegit. Ejus exemplo provocati quidam Virdunenses canonici, ut scribit Hugo Flaviniacensis abbas, saeculum deserere; & quia in eadem civitate nulla monachorum congregatio erat, cum in ecclesia sancti Vitoni clerici tum degerent, Tullum petiere, & in praedicto monasterio sancti Apri clericalem habitum monasticum commutavere.

LXXI.
Senoniensis monasterii reformatio.
a 7. lib. 38. num. 56.

Per id tempus Senoniense monasterium in deploratissimo statu erat, ita ut nulla priscae religionis forma superesset. Jam a multis retro annis invaluerat ea labe, primo quidem vitio Adelhardi * corruptissimi, tum sex aliorum succedentium abbatum, qui nec se ipsos, nec subditos emendare curarunt. Unus ex omnibus communis corruptelae immunis servatus est juvenis quidam monachus, Rambertus nomine, quem Deus ad novae gentis seminarium ex generali illa vitiorum illuvie incolumentum eduxit. Cum enim inter perditissimos pietatem retineri non posse sentiret, sanctae conversationis viros alio quaesivit. Mox illi occurrit Gorziense monasterium, in quo rediviva pietas late famam sui diffundere coeperat. Istuc incunctanter se recepit Rambertus, generale monasterii sui evasurus naufragium, qui ab Einoldo abbate & fratribus benigne acceptus, ita se gessit, ut omnibus carissimus haberetur.

ANN. CHR.
936.

Cum aliquamdiu ibi constitisset, facto religionis ac pietatis suae periculo, Senonienses suos revivere constituit, exploraturus, si quo modo eos ab erroribus revocare posset. Tunc loco praerat Rangerus abbas, vir prudens ac modestus, qui Rambertum non modo excepit humanissime, sed etiam praepositum instituit. Eo in munere ita se cunctis amabilem & gratum exhibuit, ut, mortuo Rangero abbate, communi omnium fratrum calculo successor electus sit. Verum ubi de conversione morum & vitae genere ad normam Gorziensium componendo actum est, mox omnes excusare se se; orare ut ipsos more solito viciare sineret; certe aliter se non posse. Ubi adhortationes nihil proficere sensit novus abbas, episcopum Mettensem, a quo ejus monasterii temporalia pendebant, censuit consulendum, & ejus auctoritatem implorandam. Rambertum zelo Dei ductum videns episcopus, Adalbero is erat, Einoldum seu Agenoldum abbatem ei adiutorem dedit. Ambo itaque Senonias profecti, nunc blanditiis, nunc terroribus satis egerunt, ut soluti illi monachi ab hac laxiori vita desisterent, & se ipsi regulari disciplinae submittere maturarent. Verum illi adeo respicere noluerunt, ut etiam ad convicia & contumelias proruperint, quod videntes praedicti abbates, unum e duobus ab eis exegerunt, ut aut sub disciplina regulari in monasterio viverent, aut certe loco cederent. quo audito, plerique, qui simpliciores erant, abbatis directioni se subdiderunt: quatuor vero, vel scientiae suae confisi, vel juvenili denique stoliditate tumentes, viam, quae ducit ad mortem, id est saeculum, relicto claustro, ingressi sunt. Ordinatis denique rebus omnibus, Einoldus domum reverfus est: Rambertus vero tanta cum prudentia Senonias administravit, ut ab universis coleretur & amaretur. In ejus loci necrologio laudatur v. *nonas Martii Rambertus abbas hujus loci.* Huic abbati successisse dicitur in chronico * Senoniensi vir venerandus Bercherus, qui *Dercker* in necrologio vocatur: qui eodem tempore decesserit, ac decessor Stephani Mettensis episcopi, scilicet Theotgerus, ac cum Stephanus non ante saeculi duodecimi progressum electus sit, magnus hiatus necesse est intercedat Rambertum inter ac Dercherum, si quidem Dercherus Theotgeri aequalis fuit, uti & Pibonis Tullensis episcopi, quod chronographus b itidem asserit.

* Spicil. to. 3.
p. 321.b *ibid.*

Quo tempore in monasterio sancti Apri restituta est monastica disciplina, ejus quoque exemplo emendatum dicitur monasterium Dervense, ubi prolapsa etiam tum jacebat religio. Anonymus auctor, qui librum de miraculis sancti Bercharii abbatis scripsit, id factum ait *exardescensibus etiam tyrannicis principibus, qui inordinatos actus habitatorum ejus loci non ferentes, pari consensu Benzonem abbatem nequissimum illinc deturbarunt.* Hos principes non alios esse puto, quam Rodulfum regem, cui id laudis tribuit paulo ante idem auctor, & Bosonem comitem ejus fratrem, quorum alter hoc anno, alter anno superiori e vivis excessit; ac proinde haec Dervensium emendatio paulo ante hunc annum accidisse dicenda foret. Quamquam Albericus, primus a restituta disciplina ejus loci abbas, assumtus est cum suis e monasterio sancti Apri, quod vix ante hunc annum a Gozolino episcopo monachis restitutum est. Benzò itaque Dervo cedere coactus, in Cellam-Bobini insulae Germanicae, in suburbio Treorum-Augustae positae, cujus abbatiam itidem tenebat, se recepit, sed non sine maximo Dervensium damno. nam discursurus, pravorum clientium impulsu, cuncta diplomata & praecipua ornamenta ejus ecclesiae secum abstulit: monachi vero metu invisa sibi regula in diversa diffugere. quibus fratres, e sancti Apri monasterio adducti, successisse dicuntur, Alberico abbate eis praeposito, qui *nobilissimis ornatus natalibus, indigena Remensis, itidemque monachus sancti Apri fuisse perhibetur.* Hic in adiutorem sibi adjunxit virum, ut illa aetate, litteris, uti & probitate, spectabilem, domnum Adsonem, qui ditissimis, nobilibusque parentibus Jurenfi ex pago fatus, Luxovii litterarum studiis ac virtute apprimè imbutus, a pontifice cleroque Tullensi multis precibus inde postulatus ad magistrum sacri ordinis, id est clericorum, ibidem plurimos erudit. quod etiam praestitit in Dervensi monasterio, ubi abbas post Albericum electus est. In chartario ejus loci quoddam instrumentum legimus, in quo Rotfredus quidam venisse dicitur ad inclitum Bosonem comitem, & abbatem Dervensis monasterii sancti Petri & sancti Bercharii, nomine Albricum, & ab eo petisse ecclesiam sancti Amandi confessoris in villa Piscioni: quam idem abbas rogatu Bosonis comitis eidem Rotfredo & Rotgerio ejus fratri ad vitam concessit, eo pacto, H h h iij

LXXII.
Dervensis item abbatiae.

ANN. CHR. 936.

ut quolibet anno *missa sancti Johannis-Baptistae*, solidum unum ad altare sancti Petri & sancti Bercharii persolveret. Huic instrumento, quod notis chronicis destitutum est, subscribunt Boso inclytus comes, qui hoc scriptum fieri iussit, Albricus abbas, Barnefredus praepositus, Adso monachus, & alii. Id actum fuisse oportet ante hunc annum, si Boso comes idem sit cum Bosone Rodulfi regis fratre, quem anno superiori extinctum diximus. Verum duo videntur esse Bosones, Richardi Burgundiae principis filii, ut videbimus initio libri sequentis.

LXXIII. Groningense & S. Stephani Augustinense cenobium condita. * Closter-Groningen. a Meibom. p. 235.

Duo nova monasteria hoc anno condita in Germania nobis occurrunt, nempe Groningense virorum ad Bodam fluvium in dicecesi Halberstatensi, & sancti Stephani apud Augustam-Vindelicorum. Groningensis * condendi hanc occasionem a perhibent. Sigifridus comes ex conjugis sua Jutta duos sustulerat liberos, filium scilicet ac filiam patri & matri cognomines. Filius, inter venandum equo lapsus, cervicem fregit: cujus rei nuntio turbata soror, cum praecipiti gradu e supremo tabulato in aream arcis properat, forcem, quem forte manu tenebat, pectori infixit, quo ex vulnere ipsa etiam occubuit. His tragicis liberorum casibus consternati parentes, cum nulla spes prolis superesset, bona sua Folcmaro novae Corbeiae abbati contradiderunt, ea conditione, ut cenobium monachorum opportuno in loco suae possessionis erigeret, bonisque sufficienter dotaret. quod abbas fideliter executus est, condito cenobio apud *Wesfergroningen*, quod Claustrigroningensis nomen a loco accepit. Primariae ejus monasterii litterae a Meibomio referuntur in chronico Corbeiensis, quas nomine suo Folcmarus novae Corbeiae abbas, ejusque congregatio omnibus sanctae matris ecclesiae filiis inscribit, eisque notum facit, quo pacto Sigifridus comes ob spem retributionis aeternae Corbeiensis monasterio hereditatem suam contulerit in pago Hardga, in loco, cui vocabulum est *Wesfergroningen*, sito juxta fluvium Bodae, hoc est ecclesiam ipsam cum suis clericis & metallis, & quidquid intra vel extra urbem possidebat; & quidem pro rege gloriosissimo Heinrico, regina Mathilde, & regia prole Oddone, Heinrico, Brun, Gerberg, Hatwin, necnon pro seipso & conjugis sua Guthie seu Jutta, ea conditione, ut abbas & monachi Corbeienses ipsum ad construendum monasterium adjuvarent, & duobus ex eadem congregatione monachis eundem locum perpetuo committerent, quod Folcmarus se executum fuisse testatur, quatuor aliis clericis insuper adjunctis. Ex quo intelligitur, quod jam de veteri Corbeia, aliisque monasteriis notavimus, monachos principum saltem abbatiarum, clericorum ministerio illis temporibus usos fuisse. *Actum novae Corbeiae, anno incarnationis dominicae DCCCC XXXVI. septimo kalendas Junii, id est postridie Urbani, indictione IX.* Superstes fuit ad annos minimum sex Folcmarus abbas, mortuus III. nonas Octobris. De Bovone tertio ejus successore infra.

Alterum monasterium est sancti Stephani apud Augustam-Vindelicorum, quod sanctus Udalricus episcopus, propter cujusdam *sanctimonialis religionem*, quam Emo zam, alii Hicilam seu Lucilam vocant, ad ecclesiam sancti Stephani protomartyris extruxit, ibique sanctimonialium congregationem instituit, *regula sanctitatis* subditas, & *sancto velamine Christo desponsatas*. Istuc quaedam mulier conjugata, marito assentiente, se receperat, litteris quidem non multum exulta, sed exterioribus aptissima officiis. Ideo aliis sanctimonialibus visum est, ut celleraria constitueretur. tum episcopo supplicatum, ut ei hoc munus imponeret. Jubeat episcopus: at illa praefraete renuit. Verum hanc contumaciam non fera penitentia subsecuta. nam membrorum officio caelitus nocte insequente ita priyata est, ut ambulandi facultatem non haberet. Cum adventum episcopi opperiretur, eo in urbem ad synodalem conventum celebrandum reverso, haec ad ecclesiam sanctae Mariae se portari rogavit, & ejus obrutibus praesentari. Cumque ad ejus praesentiam adducta fuisset, humillimis precibus enixe flagitabat, ux ex hac infirmitate relevaretur. Mox eam inobedientiae arguit episcopus, & benedictionis ac indulgentiae munere donavit; statimque ab ea recessit. Nec mora haec integram sospitatem recepit, & ad episcopum reversa, pedibus ejus advolvitur, & de praeterita inobedientia veniam petens, emendationem in futurum promittit.

LXXIV. Ratfredi Farfensis abbatis interitus.

Ratfredus Farfensis abbas, qui, ejecto Rimone abbate, ab Hugone rege in ejus locum intrusus fuerat, noxam male cepti magistratus, in quo non male se gesserat, post sex demum annos nece sua elujt. Erant sub eo duo sceleratissimi pseudo-

ANN. CHR. 936.

monachi, quorum unus Campo, ejus ab infantia alumnus, & in arte medicinae eruditus; alter Hildebrandus vocabatur, qui ex longinquo monasterio ab eo susceptus, & non secus ac filius ab eo habitus, quamdam cellam, quae Romae ex jure monasterii exstabat, haud dubie sanctae Mariae in Mica-aurea, ab ipso abbate obtinuerat. Illi tot beneficiis ingrati, de nece ejus consilia inire sustinuerunt, & qualem quisque ex illo monasterio partem sortiri posset, simul tractare. Itaque, etsi eum jam senio defectum cernerent, ut est impatiens ambitio, venenum ei mortiferum propinare non dubitarunt. Hausto letali poculo, cum ille in extremis ageret, duos illos parricidas ante se conspiciens, morti suae inhiantes, collecto spiritu ex imo suspirans, ad Camponem dixisse fertur:

Campigenans Campo, male quam me campigenasti.

quo dicto, statim exspiravit. Mox Papiam ad Hugonem regem properans Hildebrandus, magna pecuniae summa Camponi abbatiam comparavit. Revertenti occurrit Campo, qui factae pactionis memor, binas ei cellas in marchia illa dedit, nempe sanctae Mariae juxta flumen Clentis, & sanctae Mariae in Solestano secus civitatem Asculanam; totidemque in comitatu Reatino, scilicet sancti Angeli juxta ipsam civitatem, & sanctae Mariae in Lauriano. quo facto, ad monasterium ambo pacifice reversi sunt. Sed pax inter impios parum fida & haud diuturna. Vix uno anno simul convixerant, cum Hildebrandus, corruptis pecunia marchianis, totam monasterii possessionem invasit: at Campo majori pretio ab ipsismet mox redemit, quas scortis & natis magna ex parte prodegit flagitiosus tyrannus, in his *curtem sancti Benedicti in Silva-plana, ubi fuit antiquitus congregatio ancillarum Dei, quae opere plumario ornamenta ecclesiae laborabant*. Hac monasterii bonorum dissipatione comperta, Albericus Romanorum princeps, qui tametsi minime probus, monasteria ad regularem normam revocare satagebat, istuc *monachos regulares*, qui locum sanctum repurgarent, direxit. at Campo eos adeo recipere noluit, ut etiam noctu interficere molitus sit. Verum illi, nefario consilio intellecto, territi redierunt ad principem. qui Camponem e monasterio fugere compulit ad Reatinam civitatem, ubi propinquorum ope (nam genere nobilis erat) ad tempus habitavit, denuo Farfam postea reversus, ut inferius dicturi sumus. Is erat Farfensis monasterii per illa tempora infelix status, qui non felicior fuit sub Hildebrandum pessimo illo monacho, qui Camponem excepit. Prima origo mali ex intrusione Ratfredi, tum Camponis per Hugonem regem: cujus etiam favore ac potentia fretus Manasses Arelatensis antistes, qui ejus affinis erat, deserta propria ecclesia, Italiam petiit, & Veronensem, ob Ratherii episcopi exsilium vacuam, Tridentinam, Mantuanam, immo etiam Mediolanensem occupare non erubuit.

Campo necis auctor in ejus locum intrusus.

Tunc temporis contigit, ut Odo Cluniacensis abbas Romam a Leone papa, & universis cleri ordinibus arcessitus sit. cujus itineris duplex fuit causa: una, ut cum Alberico principe reconciliaret Hugonem regem: altera, ut monasterium sancti Pauli denuo instauraret. Hoc iter ingressurus, Adhegrinum, conversionis suae olim socium, qui tunc solitariam vitam in eremo piissime agebat, revifere, eumque de rebus agendis consulere statuit. Inter familiaria colloquia eundem rogare coepit, ut, si quid ipsi per hos dies caelitus revelatum fuisset, amice secum communicaret. Ille, societatis antiquae memor, Odoni confessus est, beatum Martinum sibi post divina officia conspicuum adfuisse, ac dixisse; ipsa die ordinationem fieri Ludovici regis, & se ejus unctioni velle interesse. Ea res necdum Odoni comperta erat, qui, die & hora notatis, verum fuisse oraculum postea intellexit. Non fuit Odonis in illo itinere inanis labor. nam rex Hugo, qui urbem Romam artificiosa obsidione vexabat, Alberico reconciliatus, Aldam filiam suam ei conjugem dedit; sicque, reformata pace Papiam regressus est. Quid hac in re vir sanctus praestiterit, Johannes monachus a prodit his verbis. *Tempore praeterito, dum Romuleam urbem ob inimicitiam Alberici jam sati principis praedictus Hugo rex obsideret, cepit ille intra, extraque discurrere, & pacis concordiaeque monita inter utrosque disseminare: quatinus posset furorem praedicti regis sedare, & praedictam urbem tueri a tanta obsidione. Sane Romam hoc anno ab Hugone obsessam fuisse, sed, pacta tandem pace cum Alberico, eique filia sua in conjugium data, eum ab obsidione destitisse Frodoardus*

LXXXV. Odo Cluniaci abbas Romam petit.

a Joh. lib. 2. c. 9.

testatur. Tunc Odoni id accidit, quod Johannes de eo subdit, nimirum cum Odo juxta monasterium beati Andree, quod ad clivum Scauri positum est, solito suo more ex regula prescripto, prono capite, demissisque in terram oculis incederet, Fossorius ob id per jocum a nonnullis dictus; factum est, ut rusticus quidam propter lagunculam aquae, in quam forte Odo offenderat, caput ejus graviter percuteret. Omnibus, qui aderant, in rusticum frementibus, Odo mutatis denariis donatum dimisit. At postquam Albericus id rescivit, eidem rustico manus amputari fecisset, nisi Odo a principe eum relaxari multis precibus obtinuisset.

Altera ejus itineris causa ex Johanne haec fuit, ut monasterium *intra ecclesiam beati Pauli apostoli, ut olim fuerat, reedificaret*. Ex quo intelligitur, non modo monachorum coetum in illa basilica defecisse, sed etiam religiosas aedes penitus fuisse destructas, aut certe magnopere labefactas. Quid instaurando monasterio contulerit Odo, Johannes non exprimit: sed monachos illic ab Odone restitutos fuisse constat, quibus praefectus fuit Balduinus, & ipse Casinensis abbas, non semel a Johanne laudatus: cui erat germanus frater, Firmus nomine, & ipse monachus, a quo Johannes praemissum de rustico factum accepit. Et tamen Agapitus, qui post annos dumtaxat decem federe cepit, ab Einoldo Gorziensi abbate efflagitavit, religiosos sibi aliquot viros mitti, in monasterio beati Pauli collocandos, quod tunc ad monasticum ordinem transferre moliebatur, ut legitur in libro de vita Johannis abbatis Gorziensis. Qui fieri potuit, ut tam cito evanuerit illa Odonis instauratio? an forte Agapitus Gorzienses Cluniacensibus praetulit? aut jam emendatione indigebant monachi ab Odone illic instituti? certe jam admodum laxata erat istic disciplina Ottone secundo imperante, aut saltem eo praetextu usus est Otto, qui canonicos apud sanctum Paulum loco solutiorum monachorum collocare meditabatur, testante Glabro * Rodulfo. Ut ut sit, Romanum illud sancti Pauli monasterium, etsi forte Cluniaco non plene omnino subjectum, idem tamen praefectos e Cluniacensibus accepit. Leo Mariscanus ^b falli mihi videtur, cum ait, abbatiam sancti Pauli Balduino abbati commissam fuisse a Marino papa. siquidem ille jam ejus loci abbas erat vivente sancto Odone, id est minimum quadriennio ante, quam Marinus ad pontificatum assumptus esset. In illo itinere, dum montem Cimisium ductu Marronum eques transfret, ex immani praecipitio, in quod lapsus erat, divinitus ereptus est.

Haud scio an in illo quoque itinere accidit, quod Johannes narrat de quodam insigni latrone, qui Odonis venerabili conspectu tactus & compunctus, abjectus ilico ad ejus pedes, monachum se fieri flagitavit. Sciscitanti viro Dei, an quis ex illo pago eum nosset; respondit, se probe notum esse. Adductus, qui eum noverat, unus e primoribus loci, dixit, insignissimum esse latronem. quo audito, prudens pater eum monuit, mores ut prius corrigeret, & tunc demum ad monachatum admitteretur. At ille: Ego, inquit, hodie a te projectus, eo in certam perditionem; animam vero meam Deus a te repetet. Miseratus hominem benignus pater, praecipit, ut se ad monasterium praecederet. Ille denique post regularem probationem factus monachus, Cellario fratri obsequi iussus est, simulque, cum idiota esset, litteras discere. Utrumque gnaviter exsequitur, scilicet obedientiae jugum, & studium litterarum, ita ut unam manum obedientiae porrigeret, altera vero pfalterium semper ferret. Non multo post, cum ad extrema venisset, rogavit, sibi ut alloquendi pii patris copia daretur. ubi abbas venit, ille veniam ab eo petit. Interrogatus, an in aliquo lapsus esset post initum monachatum, respondit, se nudo cuidam injussu patris propriam tunicam dedisse, & funem ex pilis contextum e cellario abstulisse. Jussus dicere, quid ex eo fecisset: Refrenandae, inquit, causa ingluviei, quam dudum male contraxi, ventrem meum circumligavi. Hoc audito, pius pater solvi funem iussit, qui ita cuti adhaeserat, ut absque sanie solvi non potuerit. Adjecit ille, sibi praestantissimae formae personam, quae se Matrem misericordiae diceret, apparuisse, ac praedixisse, fore, ut post triduum ipse e vita migraret, quod ita contigit. Hinc vir sanctus consuetudinem tenuit, ut beatissimam Mariam *Matrem misericordiae* appellaret.

Ipsa anno quaedam Odoni abbati sive Cluniaco donationes factae leguntur; in his *curtius* unus in villa Rufiaco, prope Cluniacum, Odoni datus mense Maio, quando Rodulfus rex migravit a saeculo. *Actum Cluniaco, firmatum Ludovico * castro publice.*

ANN. CHR. 936.
S Pauli monasterium instaurat.

b Glab. lib. 1. c. 4.
c Chron. Casin. lib. 1. c. 58.

LXXVI.
Latro ab Odone monachus factus.

Cluniaco factae donationes.
* Louvain.

publice. quae arx erat monasterio vicina, quam cardinalis Richelius subruvi jussit. Eodem anno, quo Rodulfus rex migravit a saeculo, Gaufridus comes & uxor ejus Ava dant Escozolas in pago Aduensi pro animabus suis, & pro anima senioris sui Willelmi & filii ejus Bolonis.

Paulo ante conditum erat insigne sancti Pontii monasterium apud Tomerias in pago Narbonensi, quod ejus auctor Raimundus comes, alio nomine dictus Pontius, una cum uxore sua Garfinde, hoc anno amplissime dotavit. Hujus rei litteras Catellus * refert, in quibus Pontius comes Tolosanus, primarchio & dux Aquitanorum, & uxor ipsius Garfindis, pro remedio & salute animarum suarum, & pro genitore suo Raimundo, & genitrice, consanguineisque suis, donant omnipotenti Deo & sanctae Dei genitrici Mariae, ac beatis apostolis Petro & Paulo, necnon glorioso martyri Pontio, & per eos Tomerienti monasterio ac domno abbati Orgario, & monachis ejusdem coenobii, tam praesentibus, quam futuris, totum allodium & potestativum suum in villa sua dominicata Tomeris, cum ecclesia sancti Martini; multaque alias villas cum suis ecclesiis, decimis, primitiis, oblationibus, coemeteriis, & latifundiis, quae omnia in istis litteris enumerantur. *Facta donatio ista in mense Novembri anno DCCCC XXXVI. divinae incarnationis, primo anno Ludovico rege sedem regni ejus gubernante.*

Prima colonia monachorum istuc deducta est ex Auriliacensi beati Geraldii monasterio per Arnulfum abbatem, uti nos docent aliae ^b ejusdem Raimundi litterae, qui se ob amorem sancti Pontii martyris cognomen Pontii adoptasse ait. In his litteris omnibus, tam regibus, quam pontificibus & quibuslibet primariis ordinibus notum facit, quod anno secundo regni Ludovici regis, Raimundus ipse, qui & Pontius, primarchio & dux Aquitanorum, & uxor ipsius Garfindis, quoddam juris sui praedium Christo domino & sanctae genitrici ejus Mariae, necnon & sancto Pontio martyri, ob cuius nomen, inquit, sic & ipse vocor, ea devotione & condicione offerant, ut ibidem coenobium fieret, in quo monachi secundum regulam sancti Benedicti conversarentur. qua de causa ex Auriliaco beati Geraldii coenobio quosdam fratres sub manu venerandi Abbatis Arnulfi accersiverit, ex quibus ibidem a pluribus episcopis abbas Orgarius ordinatus est. Facto autem sollempni testamento praedictum locum Romanae apostolicae sedi subjecit, ut per singula quinquennia decem solidi ibidem persolvantur; sicque locus iste ab omni alia dominatione sit immunis. quod episcopi, qui ad dedicandam ecclesiam convenerant, sub anathematis vinculo sanciverunt, scilicet Aimericus metropolitanus ecclesiae Narbonensis, Wisandus Carcaffonensis, Rodoaldus Biterrensis, & Theodericus Lodovensis episcopi; & omnes episcopi, qui postea ad concilium Aufedinense convenerunt, nempe quatuor praedicti, & Rainaldus, Dagobertus, Pontius, & Wabaldus. Tum, variis interminationibus relatis, Raimundus ad Leonem papam verba dirigit in hunc modum: *Tu vero, o episcoporum episcopo & universalis papa Leo, vel quicumque in sancta sede tibi successurus est, apud te causam istam depono, ut, sicut per apostolicam auctoritatem habes potestatem ligandi atque solvendi, quae per reverentiam apostolorum, ut praedicto loco ac monachis, necnon & adiutoribus eorum faveas, & eos absolvas: contradictoribus eorum obsistas, & eos condemnes, ubicumque haec testamentaria auctoritas coram principibus prolata fuerit.* Subscribunt praedicti episcopi cum Raimundo & Garfinde, & post eos Dorberbus abbas, legendum Datbertus, qui Soricinii abbas erat; Arnulfus abbas Auriliacensis, tresque alii abbates, Simmarius, Rotbertus, & Sindo; ubi *Sumniarius* haud dubie scribendus, idem ac Sonarius, qui tunc Crasseni monasterio praerat, Rotbertus Caunensi. Sindo, corruptum nomen, ipse indubie est Guido, qui post quatuor annos subscripsit litteris Aymerici Narbonensis archiepiscopi pro monasterio Tomerienti una cum Odone abbate, qui forte haud alius sit quam Odo ille, cujus signum praemissis litteris apponitur, ubi legendum videtur *signum Odonis indigni*, supple abbatis. Tomerientense monasterium illustravit Ranimirus seu Ramirus, filius Sancii Aragonum regis, qui eum ibidem monachum Deo sub finem undecimi saeculi consecravit. Nunc eo loci est episcopalis sedes.

A finis est tempore & personis constructio monasterii Cantogilensis *, quod in diceclesi sancti Flori ad Elaveris * fluvium super rivulum Dejae * situm est. Istic Claudiis, vir illustris, canonicorum collegium saeculo nono instituere animo statuerat: *Ann. Bened. Tom. III.*

ANN. CHR. 936.

LXXVII.
S. Pontii Tomerientense monasterium dotatur.
a Catal. com. Tolos.
lib. 1. c. 14.

b ibid.

LXXVIII.
Cantogilensis coenobii initia.
* Chantug.
* P. Allier.
* in Druge.

ANN. CHR.
936.

at, cum morte præventus id exsequi non potuisset, eum locum Cuneberto nepoti possidendum eo pacto reliquerat, ut post ejus decessum Brivatensi ecclesiæ cederet. Erat Cunebertus levita & præpositus Brivatensis, qui cum Hestore decano, ceterisque ejus ecclesiæ canonicis consultus judicavit, ut prædictum locum Cantogilum pro communi salute ad districtiorem, id est monachorum, conversationem converteret. quia nimirum, ait ille, frigescente jam caritate, cum iniquitas multipliciter inundat, & ita rerum ordo turbatus est, ut juxta canonicam institutionem conversari ad integrum nequeamus; saltem hoc nobis ante Deum proficiat, si illos, qui regulariter vivunt, de nostro jure sustentemus: præsertim vero hoc timentes, quod ob honorem domini nostri Juliani multa nobis in elemosyna tribuuntur, ne forte Judæx universorum nobis illud propheticum impropere, quod nostra habentes, peccata populi comedamus. quæ ipsis Cuneberti verbis referre placuit ad demonstrandam Brivatensium canonicorum pietatem & mentem a cupiditate alienam. Eorum vero pio consilio suffragati sunt Raimundus Aquitanorum princeps, idem qui supra Tolosanorum comes, & Dalmatius vicecomes ac Brivatensis abbas, necnon Arnaldus Aniciensis episcopus, in cujus ditone Cantogilum tunc situm erat; alique proceres, laudati in præclaro hac de re instrumento, quod integrum in appendice referemus. Ante conditum eo loci monasterium duæ illic erant ecclesiæ, in honore scilicet Salvatoris nostri, & sanctorum martyrum Juliani Brivatensis, & alterius Juliani, cognomento Antiocheni, atque Saturnini. His novus patronus additus est sanctus Marcellinus Ebredunensis episcopus, cujus corpus cum aliis multis sanctorum pignoribus ibidem susceptum fuisse dicitur: de qua translatione nulla mentio est ad vicimum diem Aprilis apud Bollandi continuatores. Pii hujus consilii executio commissa Odoni venerabili abbati: sed, quoniam ipse alias multipliciter occupatus erat, reverentissimo viro domno Arnulfo abbati prædictæ rei negotium delegatum est, ea lege, ut monachi cum abbate suo regularem secundum traditionem sancti Benedicti vitam ducant. Arnulfus iste haud dubie abbas erat Auriliacensis, qui coloniam monachorum, ut vidimus, apud Tomerias itidem instituit. Denique hanc oblationem ab se factam ait Cunebertus, tum pro sua congregatione Brivatensi, tum pro rege ac senioribus seu principibus suis; tum pro anima Willelmi ducis, atque nepotum ejus Willelmi & Aelfredi; necnon pro anima Claudii avi ejusdem Cuneberti. Ideo præcepit, ut privatis diebus per singulas regulares horas bini pro vivis psalmi, & officium pro defunctis persolvatur. Atque ut hæc constitutio firma & inviolata permaneat, allegat Cunebertus privilegium Brivatensi ecclesiæ antiquitus, a tempore videlicet Pippini regis, concessum, ut, quidquid de rebus ecclesiæ suæ communiter decreverint canonici, inviolabile profus & inviolabile perduret. Data hæc auctoritas testamenti v. kalendas Septembris, anno i. regnante domno Ludovico piissimo Francorum rege in basilica almi martyris Christi Juliani, ante altare sancti Stephani. Hanc vero constructionem donationemque Cantogilensis monasterii post annos sex regio præcepto Ludovico, mortuo jam Cuneberto, confirmavit, rogatu monachorum a sancti Marcellini Cantogilensis cœnobii, ad preces Herici Lingonensis episcopi & Gotescalci Aniciensis præfulis, qui Arnaldo superius laudato successerat, necnon Rotgarii illustris comitis. Datum nonis Decembris, indictione xv. anno vi. regnante Ludovico gloriosissimo rege. quod præceptum Odilo cancellarius ad vicem Herici (sic lego) episcopi, summique cancellarii recognovit. Gotescalcus Aniciensis episcopus is est, qui ad sanctum Jacobum in Hispaniam orationis causa profectus, libros sancti Hildeboni de virginitate sanctissimæ Deiparæ inde retulit. Processu temporis Cantogilense monasterium Casæ-Dei unitum est, hætenus cella seu prioratus conventualis.

ANN. CHR.
937.
LXXIX.
Hungarorum
infectiones.

Anno regni secundo Ludovicus rex haud prudenti consilio ab Hugonis principis, qui ipsum ex Anglia revocaverat, procuratione se subtrahit, & matrem Edgivam Lauduni recipit. Hugo vero pacatur cum Heriberto Veromandensi comite, qui castellum-Theoderici a Walone recipit. Tunc Hungari, Rheno transmissi, Franciam prædationibus, cædibus & incendiis infestam reddiderunt, usque ad pagum Biturigensem effusi. Hujus cladis haud immune fuit sancti Basoli prope Remos monasterium, in cujus ecclesia cum Hungarus quidam, ascendere super altare volens, aræ manum applicuisset; ipsa manus ejus sic altaris lapidi adhæsit,

ANN. CHR.
937.

ut omnino avelli, nisi excisa lapidis adhaerentis parte, non potuerit. Tunc captus est ab eisdem Hucbaldus quidam Orbacensis cœnobii monachus, quem cum pagani illi sæpius occidere tentavissent, nec sagittis eum vulnerare, nec gladio carnem ejus penetrare valuerunt, quod Frodoardus ex relatu Adalgarii cujusdam presbyteri, qui & ipse captivus fuerat, se didicisse testatur. Ea tempestate adeo vastatum legitur a Besuense monasterium, ut per quinquaginta & unum annos pæne in solitudinem redactum fuerit, dum Bruno episcopus illud per sanctum Maiolum instaurandum curavit. Tunc etiam haud dubie vastatum est Saviniacense monasterium agri Lugdunensis, quod ab Hunnis & Hungaris destructum atque incendio deformatum fuisse legitur, monachis partim occisis, partim hinc inde dispersis. quod contigit Benedicto abbate, cujus tempore quædam huic loco donationes factæ sunt, id est Rodulfi regis anno xv. Eandem cladem a prædictis paganis Athacansense & Insulæ-barbaræ monasteria pertulisse memorantur. Ad id tempus revocandum puto incendium ab iisdem Hungaris patratum in Senonensi sancti Petri monasterio: quo factum est, ut Samson abbas sanctorum Saviniani & Potentiani, aliorumque reliquias in urbem intulerit, & in ecclesia sancti Petri, quæ ex jure monasterii sui erat, reposuerit, relicto dumtaxat corpore sancti Serotini in crypta suæ basilicæ pone altare sancti Petri: cujus sancti oratorium incendio paganorum unicum superfuit. Pace reddita, Samson abbas e vita migravit, sepultus in basilica sancti Petri. Suffectus in ejus locum sanctus Odo Cluniacensis abbas, Arigaudum Floriacensem monachum, religiosum ac Dei timentem, coabbatem illic instituit.

Vicinorum cladibus territi Resbacenses nostri, cum omnia circumquaque ferro, flamma & incendio devastari cernerent, corpus beatissimi Agili abbatis & ejus bajiuli Brandolini, ut Albericus in chronico scribit, secum tuos fugæ comites asportarunt, & se cum ipsis reliquiis in quamdam villam, Marciliacum nomine, in confinio Nortmanniæ sitam, ubi sancti Georgii ecclesia erat, contulerunt. quo ex loco nonnisi post annos ducentos ac sexaginta in Resbacense monasterium reportatæ dicuntur. Verum hæc non conveniunt cum duobus libris de miraculis sancti Agili, quæ Resbaci ad S. Agili reliquias toto sæculo undecimo patratæ referuntur a scriptoribus domesticis.

Mortuo sub finem anni præcedentis Adelelmo Silvanectensium præfule, in ejus locum ordinatur hoc anno Bernuinus ex cœnobio sancti Crispini apud Suesionas, quod jam forte monachorum erat. Walberto quoque Noviomagensium episcopo defuncto succedit Transmarus, monasterii sancti Vedasti præpositus, ex Frodoardo. In syllabo Corbeiensium abbatum, quo ex loco Walbertus assumtus fuerat ad sedem Noviomagensis, ejus obitus notatur vii. kalendas Januarii. unde conjicere licet, eum decessisse anno præcedente postridie natalis Domini, a quo plerique tunc novum annum inchoabant. Walbertum fidelissimum suum vocat Ludovicus rex in diplomate superius laudato pro ecclesia Compendiensi. Sepultus fuit in dextera parte chori ecclesiæ Noviomagensis.

Tunc Elnonensem sancti Amandi abbatiam administrabat Rotgerus comes, cujus superius facta mentio est. Hic præceptum a Ludovico rege obtinuit de cella, quæ apud Gonsiniacas in comitatu Pabulo * sita erat, aliisque de rebus, quas rex fratribus assignat. Actum in monasterio sancti Audomari xii. kalendas Septembris, anno secundo regnante Hludovico rege. Gerardus notarius ad vicem Artoldi archiepiscopi, summique cancellarii recognovit. Rotgero mortuo, annis circiter viginti-quinque abbatia vacasse falso dicitur. nam Leudricus ejus successor paulo post medium sæculum decimum e vivis excessit. Iste ex nobilioribus terræ oriundus, præfente Arnulfo marchione Flandriæ cum episcopis & abbatibus provinciæ, abbas electus est. Hic villas, prædia, possessiones monasterii, Nortmannica persecutione dissipatas, recollegit, & de patrimonio suo Frigidum-montem & Anuentium cum eorum appendicibus fratribus contulit. Contra Genulfus ejus successor pro servitio, quod regi vel comiti debebat, villas amplius viginti male diffraxit, quæ omnia Werricus post eum abbas recollegit.

Observatu digna est ob chronicas notas charta Lampagiæ nobilis matronæ pro sancti Benigni monasterio, cui tunc Albericus abbas præerat. Hæc, Ademaro conjugæ suo, illustri senatore Divionensi, orbata, dedit ad altare sanctæ Mariæ in ecclesia sancti Benigni, quod caput a ecclesia dicebatur ab antiquis, res p. 431.

Annal. Bened. Tom. III.

Iii ij

Besuæ, Saviniaci, aliorumque monasteriorum incendia.
a Spicil. 12. s. p. 722. & seq.

S. Agili abbatis translationis.

LXXX.
Episcopi ex nostro ordine.

b num. 65.

LXXXI.
Ludovici præceptum pro S. Amando.
c lib. 42. n. 77.
Peulle.
Abbatibus ejus loci.LXXXII.
Donatio facta S. Benigno.
d Spicil. 12. s. p. 431.

ANN. CHR.

937.

Perard.

p. 161. & seq.

Faverniaci

& Offonis-

villæ monaste-

ria.

b id. p. 165.

* Chezy.

* la Marnie.

LXXXIII.

Monasteria

per S. Odonem

reformata.

S. Juliani

Turonens.

LXXXIV.

Sarlatense

monasterium.

suas apud Stolivicum in pago Tornodorenſi, *quas ex jure maritali poſſidebat*. Ejus donationis instrumentum exſtat^a apud Perardum, *actum* *Divisione monaſterio ſancti Benigni, Alberico abbate & monachis adſtantibus, quorum hæc ſunt nomina, Guntardus præpoſitus, Benignus decanus, & alii quatuordecim*. Tedulfus ſacerdos ſcripſit & ſubſcripſit *anno ſecundo poſt obitum Rodulfi regis Francorum, Hugone principatum tenente, ſcilicet Hugone Nigro, ipſius Rodulfi fratre, qui tunc Burgundiæ principatum tenebat, quod argumento eſt, Ludovicum regem necdum a Burgundionibus agnitum fuiſſe*.

At non multo poſt pro rege ab iſdem habitus eſt, & Hugo ipſe Ludovico ſubjectus, uti diſcimus ex regio diplomate apud eundem Perardum^b relato, in quo inclytus comes Ugo Ludovici regis dicitur adiiſſe præſentiam, & rogaviſſe, ut quaſdam abbatias pagi Portenſis cuidam fideli ſuo, nomine Adelardo, ejuſque conjugi Addilæ donaret, ſcilicet Faverniacum, dicatum in honorem ſanctæ Mariæ, & monaſterium Offonis-villæ, ſancto Leodegario martyri dicatum, quod rex libentiſſime ſe concedere ait, eo pacto, ut, quam diu ambo conjuges vixerint, illas abbatias teneant; poſt illorum vero deceſſum eadem abbatia ad priorem ſtatum revertantur. Hæc erat monaſteriorum & abbatiarum per illa tempora infelix conditio. Hujus diplomatis chronica notæ vitioſæ ſunt in editis. *Datum XVI. kalendas Martii, regnante glorioſiſſimo rege Ludovico anno III. indictione XIII. (legendum indictione X. aut, ſi indictio retinenda ſit, legendum anno V.) Actum villa Garzatica (lege Caziaca*) ſuper Madernam* ſtuvia.*

Per id tempus Odonis abbatia fama ſanctitatis & Cluniacenſis congregationis circumquaque diſfuſa, factum eſt, ut reges, epiſcopi, & magnates eum certatim ad ſe invitarent, quo monaſteria, in eorum poſita finibus, ad Cluniacenſium morem aut nova inſtituerentur, aut vetera corrigerentur. Omnia hic enumerare prolixum foret: præcipua tantum commemorare juvat. In Gallia invenio apud Lemovices Tutelenſe, & Auriliacenſe apud Arvernos; in Biturigenſi pago Dolenſe & Maſciacenſe; in Aurelianenſi Floriacenſe; apud Senonas ſancti Petri Vivi; de quibus omnibus jam diximus. Non omitendum Claromontenſe ſancti Illidii cœnobium, quod a Nortmannis anno DCCC LXV. incenſum, hoc tempore Arnaldus epiſcopus & Raymondus comes inſtaurarunt, impellentibus Bernardo ejus loci abbate, & altero Bernardo dicto abbate cathedralis eccleſiæ. Convocatus hanc in rem cleri, nobiliumque conventus, qui ſuam quique ſymbolam novo operi contulerunt. Miſſi ab Odone abbate ſanctioris vitæ monachi, priſtinum ſacro loco ſplendorem reſtituerunt. Veteres monaſterii poſſeſſiones recuperare conatus eſt Bernardus abbas, cujus ſucceſſor Mancidius, ejus pietatem & zelum æmulatus, ſancti Clementis reliquias per Begonem epiſcopum regegi curavit. His addenda monaſteria, ſancti Juliani apud Turonos, Sarlatenſe apud Petrocorios; & in pago Waldenſi abbatiam Romanenſem; in Italia Romanum ſancti Pauli, de quibus actum ſuperius; Adventinum, Suppentonianum, Salernitanum, & Ticinenſe ſancti Auguſtini: de quibus ſingillatim ſuis locis agendum.

Primum nobis occurrit Turonenſe ſancti Juliani monaſterium, jam conditum a ſæculo ſexto, quod a Nortmannis deſtructum Theotolo archiepiſcopus hoc anno inſtaurare coepit. De hac inſtauratione ita ſcribit chronographus ejus loci anonymus. *Monasterium ſancti Juliani uſque ad tempora pontificis Theotoloni vacuum monachali officio manſit. Hujus enim eccleſiæ rebus amiſſis, & ab extraneis pervariis, qui cor ad reſtaurationem illius apponeret, nemo exſtitit. Hic vir Theotolo, alto ſanguine cretus, beati Martini decanus, ob meritum probitatis atque prudentiæ ad culmen pontificalis dignitatis, cum aſſenſu clericorum, tum favore populorum, rapitur, ac ſacris altaribus ſiſtitur. Anno igitur incarnati Verbi DCCCC XXXVII. ſua autem ordinatio nis V. poſthabitis aliis curis, monaſterium ſancti Juliani reedificare decrevit, quod devotiſſime, Deo juvante, complevit. Nova colonia monachorum iſtuc deducta per ſanctum Odonem, qui tunc Floriaci apud ſanctum Benedictum morabatur, ut idem chronographus teſtatur. Idem Theotolo, cum per ſe, tum per alios, hoc monaſterium dotari curavit, obtinuitque a canonicis ſancti Martini, ſuis olim confratribus, unam præbendam in ſupplementum dotis, quam ipſe ſancti Juliani monachis conceſſerat, ut in conſequentibus videbimus.*

Sub idem tempus, ſed incerto anno, Bernardus Petrocorienſis comes Sarlatum

monaſterium eidem Odoni abbati, atque Adacio coabbati reſtituendum commiſit. Ejus rei litteræ a Sancta-Marthanis, ſed cum aliquot nævis editæ ſunt. Bernardus comes, ut in eis legitur, conſiderans monaſterium Salvatoris, quod vocatur Sarlatum, ubi nulla tunc regularis diſciplina erat, illudque ſub jure ſuo diutius retinere timens, in ordine monaſtico reſtituere dignum duxit, quod argumento eſt, monaſterium iſtud jam longe ante id tempus conditum fuiſſe, ſed quo præciſe tempore, incertum. Quocirca idem Bernardus, conſentiente uxore ſua Garſinda, prædictum locum cum tota abbatia ad eum pertinente, a ſua ipſius dominatione tranſpouit, traditque Deo & domno Odoni Cluniacenſi abbati, atque Adacio coabbati ejus, (qui jam Tutelenſe monaſterium ſub Odone regebat) & monachis, quos illuc adduxerint, vel congregaverint: ut videlicet ipſi & ſucceſſores eorum, tam cœnobium, quam totam abbatiam, ſine ulla contradictione teneant & poſſideant: poſt illorum vero deceſſum monachi, cum conſilio & voluntate abbatis Cluniacenſis, qualem voluerint, ſecundum regulam ſancti Benedicti abbatem ſibi conſtituant. Sint autem ipſi monachi in ſubjectione regis ad locum ſalvum faciendum, ſed non ad aliquid perſolvendum, niſi tantummodo ſolas orationes. *Data in menſe Junio, regnante Deo, domno Ludovico rege imperante*. Adacius hic laudatus idem forte fuerit atque Adalaſius, vir ille opinatiffimus, multorum monachorum pater, cujus meminit Johannes in libro ſecundo^a de vita ſancti Odonis. Nunc Sarlati ſedes eſt epiſcopalis.

In monaſteriis inſtituendis vel emendandis Odo in primis ſilentium commendabat, *ſine quo videlicet ducenda eſt pro nibilo vita monachi*, ait Johannes^b in ejus vita. Hinc Archembaldus & Adalaſius mox laudatus, inſignes poſtea monachorum patres, a Nortmannis capti, dum Turonos obedientiæ cauſa tenderent, ne quidem vitæ periculo ſilentium, nocte in primis a ſancto Benedicto indictum, violare ſuſtinerunt. Sic animo fixum habebant Cluniacenſes, aut mori, aut regulæ in omnibus obſequi. Quanta vero pœna maneat ſilentii contemtores, unum maxime probat exemplum, quod idem Johannes^c memoriæ prodidit. Forte Odo abbas ad quoddam monaſterium venit cum paucis fratribus, e quorum numero erat quidam, nomine Adolſus. Mos autem apud Cluniacenſes tum obtinebat, ut non ſolum vaſa monaſterii, quod ſanctus Benedictus in regula præcipit, ſed etiam *ſubulares*, ſeu calcei, ſabbato ad veſperam abluerentur. Cum vero prædictus Adolſus, ut & alii, ipſa die & hora calceos ſuos lavaret, quidam e fratribus, ceteris arrogantior, indignanter id ferens, Adolſum ſuperbe interrogat, quo in loco ſanctus Benedictus id præcepiſſet. Adolſus vero Cluniacenſium more, quia hora incompetens erat, ſignum fecit ut taceret, quo facto ita efferatus eſt monachus ille, ut prædicto fratri exprobraret ante-actæ vitæ mores in ſæculo; indignum eſſe, ut, qui turpiter negotiando provincias circumire ſolebat, nunc eorum, qui ipſo meliores eſſent, vitam emendare ad regulam velleret: ſe a Deo non ſerpentem factum, ut ejus more ſibilare deberet; ſed hominem, cui ad loquendum lingua conſeſſa ſit. Poſtera die, cum id in capitulo propalatum fuiſſet, adeo ille veniam non petiit, ut etiam factum ſuum probaret. Homini arroganti commotus Odo, facti diſcuſſionem in craſtinum (nam dies dominicus tunc erat) differendam cenſuit, ratus, neminem ſacro die contriſtandum eſſe. Soluta capitulo, ſuperbus ille monachus ſubito mutus factus eſt, atque poſt triduum ſine ſermonum abſolutione deſunctus. Verum hunc abluendorum calceorum uſum Petrus^d Venerabilis poſtmodum ut ſuperſtitioſum abrogavit.

Non minor fuit pœna duorum aliorum monachorum, qui carnes contra regulæ interdictionem in domo propinquorum ſuorum, rejectis piſcibus, edere non veriti, ſubita morte interière. Ex his unus armum vervecinum comedit, alter gallinam, aiens volatilia non eſſe carnem, ſed eandem habere cum piſcibus originem. Sed huic non minus gallinæ, quam illi armi eſus mortem attulit. Hæc exempla ex Johanne reſert, graviterque inculcat Petrus Venerabilis in quadam^e epiſtola ad ſuos Cluniacenſes. Videtur etiam Cluniacenſibus tunc non facile conſeſſus fuiſſe medicinæ uſus. Cum enim duo fratres, graviffimo affecti morbo, ut medicinæ remedia ſibi adhiberentur, crebrius efflagitarent; eorum tandem improbitati ceſſit Odo, ac medicamenta eis dari præcepit, præſatus, ea ſimili morbo tentatis antea nihil profuiſſe. Datum eſt utrique optatum toties remedium: at neutri ſalutem attulit. Verum his omiſſis, cetera, quæ hoc anno contigere, abſolvenda ſunt.

In ſuperiori tomo retulimus donationem^f Moſiacenſi abbatia ab Avarno Ca-

ANN. CHR.
937.

a num. 12.

LXXXV.

Silentiū qua-

tenus ab Odo-

ne commenda-

tum.

b *ibid.* n. 21.c *ibid.* n. 23.d *Petr. Vener.*

Stat. 28.

Abſtinentia a

carnibus & me-

dicamentis.

e *idem lib.* 6.

epiſt. 15.

LXXXVI.

Moſiacenſes

abbates.

f *lib.* 25. n. 39.

ANN. CHR.
937.

durcensi episcopo factam anno secundo H Ludovici regis Francorum, quod de Ludovico filio Caroli Magni, tunc rege Aquitanorum, interpretandum esse minime dubito. Sunt tamen qui id referant ad annum secundum Ludovici Transmarini, quod inde refelli potest non modo ex anno incarnationis A warni litteris appposito, verum etiam ex libro de miraculis S. Desiderii episcopi Cadurcensis, scripto ab auctore seculi septimi, in quibus mentio fit miraculo quarto de A warno (sic codex Jolianus) Cadurcensi episcopo, germano Aredii episcopi Ruthenensis. Hinc figitur tempus Hermenini Moisiacensis abbatis, cui subicitur in vetustis indicibus Witardus abbas, laudatus in charta cujusdam viri nobilis Astonovi, qui Witardo abbati & monachis Moisiacensis cenobii, cui nomen ob situm amœnum imponit Bonævallis, castrum suum Cerrutium donat anno ab incarnatione DCCC XLVII: Lothario rege regnante anno VII. quod castrum ex munificentia senioris sui Pippini serenissimi regis sibi obvenisse dicit. Witardum tamen præcessisse videtur Rangarius abbas, cui prædictus rex Pippinus regis tutelæ litteras cum cella Marciliaci concedit anno v. post decessum Karoli serenissimi augusti, & tertio anno regni sui, in Castillione castro super fluvium Dordonæ. Obscura sequentium abbatum nomina & series.

LXXXVII.
Magdeburgense monasterium conditur ab Ottone.

Unum e præcipuis hujus anni eventis fuit constructio urbis ac monasterii Magdeburgensis ab Ottone rege: quam chronicon Magdeburgense ad hunc annum, nonnulli ad insequentem referunt. Id factum instinctu piissimæ conjugis Edithæ, & ob æternam patriæ salutem; decrevitque idem rex, ut verbis chronici utar, eodem anno IX. kalendas Octobris, hoc est in proximo die post festum sancti Mauricii, congregationem monachorum fieri in eadem urbe, ob amorem Dei, & patris sueque animæ, & sanctissima contectalis sue, & Rodolfi regis, qui ei sanctum transmisit Innocentium, martyrem ex Thebæorum legione, omniumque debitorum suorum remedium; construens monasterium in honore sancti Petri apostolorum principis, & sancti Mauricii atque Innocentii; tradens ad eundem locum prædia multa in diversis locis, & ipsum locum Romano subjiciens mundiburdio, fratribusque concedens liberam electionem abbatis; peragens omnia cum consilio Friderici Moguntini, & Adaldagi Bremensis archiepiscoporum, aliorumque episcoporum complurimorum. Postulati ad novam illam coloniam monachi ex Trevirensi sancti Maximini cenobio, quod tunc sub disciplina Ogonis seu Hugonis abbatis reflorescere cœperat. Novæ colonis præfectus Anno vir venerabilis, qui postea Wormatiensis cathedræ evasit. Principio monasterium intra urbem positum fuit, eo in loco, ubi postea cathedralis ecclesia instituta est, translato monasterio in proximum montem suburbanum, unde Bergense a posteris dictum est.

LXXXVIII.
Fuldense & S. Galli monasteria cremata.
a Hist. Hir. sang. an. 938.

Idem chronographus, & cum eo Hermannus, & Reginonis continuator, aliique tradunt, sancti Bonifacii & sancti Galli monasteria hoc ipso anno consumpta incendio fuisse. Trithemius^a addit Scutterense, quod S. Pirminius in diocesi Argentinenfi fundaverat. Lambertus monachus Fuldæ incendium anno præcedenti, forte pro veteri calculo, consignat. Hoc incendium fortuitum fuisse puto, non vero sancti Galli, ut mox videbimus. Ceterum hoc incendio conflagravit tantum basilica Fuldensis, quam Hadamarus magnis sumptibus instauravit, & post annos decem a Marino legato sedis apostolicæ dedicandam curavit. Sancti Galli monasterium concrematum est VI. kalendas Maii, feria quarta, teste Hepidanno, nempe tertia die a sollempnibus litanis, quas die festo sancti Marci decantat ecclesia. Rem sic narrat Ekkehardus^b junior. Thietone abbate, severa & accurata erat non modo in claustris, sed etiam in scholis exterioribus disciplina. Die festo sancti Marci, ut scholares diebus festis solent, quedam errata commiserant, quæ censores scholarum, quos circatores vocabant, feria tertia ad magistros detulerunt. Reis poenas dare iussit, unus ex eis ad superiora domus, ut virgas afferret, missus. Ille, ut se suosque commilitones virgis subduceret, titionem e fornace arreptum, aridis lignis recto proximis subiecit, quæ ignem brevi conceptum in vicinam turrim ecclesiæ, flante aquilone, intulerunt. Monasterium fere ex integro flammis absumtum, libri multi amissi; campanæ tamen cum suppellectili ecclesiæ, dum lente ignis procederet, servatæ. Post tantum infortunium, fratribus nec tecta, nec fere alimenta restabant. quare, plerisque hac illacque dilapsis, ingens disciplina jactura facta est. Relicti circa ambusta ædificia seniores cum aliquot junioribus, quorum aliqui disciplinam pro loco ac tempore conati sunt retinere, alii prorsus excussere: quorum e numero fuit quidam Rætianus, Victor nomine, doctior ceteris, sed ferocior,

b Ekkehard.
c. 6.ANN. CHR.
937.

minusque obsequiosus, qui Thietoni abbati, & Craloni decano ejus fratri multum negotii faceffivit. Ex hoc incendio magna conflata est in Sancti-Gallensium animis invidia contra scholares, censentibus nonnullis, scholas prorsus abolendas, ex quibus tantum mali ortum fuisset. Verum hujus amoliendæ invidiæ causa reponit Ekkehardus, longe plus honoris ex scholis istis monasterio accessisse. Inde quippe clarissimos variis ecclesiis datos episcopos se vidisse; Conrado rege apud Ingelheimium pascha agente, & sancti Galli monacho scholarum Moguntinæ curante officium, tres episcopos, ejus quondam discipulos, cum eodem divina peregrisse officia, quibus absolutis, regem ei auri uncias præbuisse, quod ille non nisi ægre accipere voluit; Mathildem vero, sororem regis, eidem monacho, anulum veller, nollet, in digitum inferuisse. Hæc Ekkehardus, non inanis gloriolæ causa, sed ut honorem doctrinæ & disciplinæ ejus loci commemorando, præterita illa damna utcumque relevaret.

Postero anno ejus seculi tricesimo-octavo, rex Ludovicus in concordiam redit cum Hugone duce Francorum, qui Hadewigam Ittonis regis sororem, Heinrichi Transrhenensis olim regis filiam, in conjugium duxit, & Heribertum itidem regi Ludovico reconciliavit. Idem Ludovicus Tusciaco super Mosam recepto, Corbenacum seu Corbiniacum castellum, quod pater ipsius sancto Remigio dederat, ab Heriberto occupatum, sed sibi a Remigianis monachis commissum, vi recepit, atque Heriberti homines, qui in eo erant, comprehensos, rogante Artaldo archiepiscopo, liberos dimisit. Recepto dehinc Lauduno, inde venit ad colloquium Hugonis Nigri, Rodulfi quondam regis germani, qui fidem ei sacramento promittit.

ANN. CHR.
938.
LXXXIX.
Corbiniacum a rege expugnatum.

Per id tempus Leo papa VII. Odoni Floriacensi abbati congratulatorias litteras scripsit, in quibus ait se vehementer gaudere, quod prædictum cenobium beatissimi patris Benedicti, qui est pater & dux monachorum, cujus corpus illic requiescere dicitur, ad normam monasticæ religionis florescat. nam cum ille monasticus ordo ubique sit nimium imminutus, spes nobis inest, ait pontifex, quia si in illo cenobio, quod est quasi caput ac primas omnium cenobiorum, nimirum ob reliquias sancti Benedicti illic requiescentis, vigor monasticus convalescat, cetera circumquaque posita, quasi membra, convalescent. Quapropter pontifex, comperto, quod filius noster, inquit, Odo venerabilis abbas in hoc monasterio, & venerabilis vir Hugo, videlicet dux Francorum ibidem super stabiliuerunt, magis magisque proficere in dies, sancit, ut numquam locus ille, aut res quælibet ad ipsum pertinentes, cujusvis potestati, nisi tantum regis submittantur; neque rex ipse, vel quivis princeps, umquam ipsum locum tradat aut episcopo, aut canonico, aut laico homini ad dominandum; sed post obitum abbatis liceat monachis successorem eligere, sive ex ipsa congregatione, sive ex alia qualibet monastica fraternitate, ut fusius in appendice nostra leges. Scriptum per manum Theodori notarii & scrinariii sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Januarii, indictione XI. Datum v. idus Januarii per manum Nicolai primicerii summa apostolica sedis, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Leonis pontificis & universalis papa VII. (lege VII.) in sacratissima sede beati Petri apostoli III. in mense & indictione suprascriptis. Hoc diploma compendio retulit Johannes a Bosco^a in bibliotheca Floriacensi. Idem auctor aliud ejusdem pontificis scriptum laudat, cujus tantum fragmentum reperire nobis licuit. Inscriptum est archiepiscopis, atque eorum suffraganeis, Guidoni ecclesiæ Lugdunensis, Tutoloni Turonensis, Gerunco Biturigenfis, Gerlanno Senonensis, Artaldo Remensis, atque successoribus eorum in perpetuum. In his litteris ingemiscit pontifex, quod suis diebus tempora periculosa venerint, & frige gente caritate, superabundet iniquitas: ita ut rerum ordo pæne turbatus sit, & nullus jam locus religioni restare videatur. tum dolendum esse ait, quod nec ex adverso ascendere, nec impietatem reprimere certent ipse & episcopi; sed quid quid religioni adversatur, clausis mentis oculis transfiliant, tametsi non ignorent se de sua villicatione Deo rationem reddituros. Quapropter prædictos episcopos hortatur ad custodiendam religionem. Et quia comperimus, inquit, quod filius noster Odo, venerabilis abbas ex monasterio admodum reverendo, vocabulo Floriaco, quod est in honore Dei genitricis Mariæ & sancti Petri constructum, ubi requiescit egregius pater DOMNUS NOSTER BEATISSIMUS BENEDICTUS, decus videlicet gemmaque mo-

X C.
Leonis papæ diplomata Floriaco data.a Bibl. Floriac.
p. 240.

ANN. CHR.
938.Gerlannus ex-
monacho ar-
chiepiscopus
Senonensis.XCI.
Leonis papæ
epistola pro Ri-
vipullo.
a Marca Hist.
c. 851.b *ibid.* c. 849.c *ibid.* c. 388.XCII.
Mulierum ac-
cessus in mo-
nasteria prohibi-
tus.d *Spicil.* to. I.
p. 375.

nachorum, regularem conversationem ex traditione suorum prædecessorum tenere ali-
quatenus cum suis fratribus, inibi Deo servientibus videatur; hunc ordinem in præ-
dicto loco foveri, & in aliis disseminari optat pontifex, cujus diplomatis fragmen-
tum hic desinit, non sine damno historiæ nostræ. Forte integrum legerat Johannes
a Bosco, qui diplomati apponit has chronicas notas. Datum kalendis Februarii
anno ejusdem Leonis quarto, indictione xi. legendum xii. quæ duo diplomata simul
collata probant, Leonem anno DCCCC XXXVI. ineunte sedere cœpisse. Ex posterioris
inscriptione, quæ Gerlannum Senonensem præfert, siquidem genuina est, collige-
re licet, ante scriptæ epistolæ tempus decessisse Guillelmum Gerlanni decessorem,
quem ad annum ejus sæculi quadragesimum-seximum pervenisse recentiores scribunt.
at eos allucinari constat ex Frodoardi chronico, in quo Gerlandus Senonensis ar-
chiepiscopus urbe sua depulsus fuisse dicitur anno DCCCC xli. culpatus, quod
Waloni, homini Heriberti comitis faveret contra Frotmundum, quem Hugo Al-
bus eidem civitati præfecerat. De hac expulsiōne agit Clarius monachus, apud
quem Willelmus archiepiscopus decessisse dicitur xix. kalendas Septembris, atque
in ejus locum electus fuisse Gerlannus, monachus sancti Germani Autisiodorensis,
morum probitate & doctrina insignis. In utroque porro Leonis diplomate mox lau-
dato, pontifex suum in monachos & in regularem disciplinam eximium affectum
ac studium egregie testatur, utpote qui ejusdem instituti ante pontificatum fuerat.
quare non mirum, si egregius pater dominus noster Benedictus ab eo appellatur, nec-
non decus gemmaque monachorum.

Postea quam hæc scripseram, animadverti posteriores hæc litteras esse ipsam
Leonis papæ epistolam, eamque sane gravissimam, quam in gratiam quoque Rivipul-
lensium monachorum scripsit ad commendandam eorum religionem ac discipli-
nam, quæ epistola integra, exceptis chronicis notis, relata est in appendice Marcæ
Hispanicæ, iisdem, qui supra, inscripta episcopis, insuper Aimerico Narbonensi,
Riculfo Elenensi, Godmaro Gerundensi, Willarano Barchinonensi, Wadamiro
Ausonensi, & Wisado Urgellensi, quos iisdem verbis ad excitandam monasticam
disciplinam hortatur, ad normam Arnulfi Rivipullensis abbatis, qui regularem tra-
ditionem cum suis fratribus accurate observabat. Hunc ergo ordinem, in præ-
dicto loco, Deo annuente, aliquatenus, ut audivimus, reforescentem, toto nisu in his,
quæ ad nos pertinent, refovere decrevimus. Et idcirco hanc apostolica auctoritatis episto-
lam vice apostolorum principis beati Petri, quam tenere, ac si indigni, cernimur, vestra
benignitati pro filio nostro Arnulfo abbate & ejus successoribus, & ejusdem monachis
dirigimus, obsecrantes & præcipientes, ut, sicut de vestra communi obedientia, necne sol-
licitudine confidimus, in his, quæ ad pastoralem curam pertinent, non negligatis sub-
venire illorum necessitatibus, maxime reprimendis adversariorum vexationibus, ut
filius pontifex prosequitur, præcipientes Guadamiro Ausonensi episcopo, in cujus
diocesi Rivipullense monasterium situm est, ut ejusmodi vexatores poenis ecclesia-
sticis coercerent, quibus diras omnes idem pontifex imprecatur. Hanc vero epistolam
non solis episcopis, sed etiam abbatibus vicinis aut longe remotis, qui sub hac norma
regulariter degunt, quam Dominus per beatum sancit Benedictum, dirigit pontifex,
ut eadem excommunicatione constringant infestis id genus homines, ut multorum
consensu eorum impietas frangatur. His litteris scriptis non diu superstes fuit Leo
papa, quem anno insequenti decessisse Baronius, alique censent. Suffectus in ejus
locum Stephanus octavus, aliis nonus, qui sancto Gerardo Broniensis abbati privile-
gium indulgit, quod alii retulerunt. Qui ei subscripsisse dicitur Benno seu Benedictus
Mettenensis episcopus, ante Leonem e vivis decesserat. Eodem tempore quidam mo-
nachus cœnobii sancti Cucuphatis, nomine Godmarus, a Ludovico rege præcep-
tum obtinuit, quo universæ Rivipullensium possessiones confirmantur. Actum secus
castrum, quod dicitur Brisacha, super Rhemi flumen, viiiij. kalendas Septembris, indic-
tione xj. anno tertio Ludovico rege regnante. Sancti Cucuphatis monasterium in pago
Wallensi exstruxerat Ludovicus Pius, quod a paganis eversum rex Lotharius re-
stituit. Arnulfo Rivipullensi abbati successit Ennego, cujus tempore donationes
quædam monasterio factæ anno abhinc secundo.

Leonis pontificis zelum in disciplinam regularem prodit ejus epistola ad Hugo-
nem principem Francorum, abbatem monasterii sancti Martini Turonensis, a cujus
aditu mulieres, pro antiqua, quæ illic olim viguerat, monastica disciplina, denuo
arceri

ANN. CHR.
938.a *Acta Bened.*
to. 3. p. 138.XCIII.
S. Theotfredi
monasterium
instauratur.b *Diplom.*
p. 169.Auriliacenses
abbates.
c *Annales.* to. 2.
p. 239.XCIV.
Moguntinæ
archiepiscopi
monachi.

arceri jubet, doletque eam fuisse violatam ex negligentia & tepore clericorum, eidem loco tum servientium: cum etiam nulli umquam feminae intra monasterii ambitum, etiam sub tempore paganorum, nisi orationis causa, permixtus fuisset accessus. Scriptum per manum Theodori notarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Januario, & indictione xi. Ludovico Francorum rege, ubi insolitum est, tempus scriptæ a Romano pontifice epistolæ a Francorum rege designari. Hac arcendarum a monasticis etiam ecclesiis mulierum disciplina inviolata perseveraverat in Sithiensi monasterio ad hoc usque tempus, quo Adala, conjux Arnulfi comitis & abbatis, cum magnis infirmitatibus sæpius vexaretur, summopere expetiit, ut ad altare sancti Bertini, precandi causa, sibi accessus concederetur. Votum hac de re suum exposuit Wicfrido Teruannensi, & Fulberto Cameracensi episcopis, qui, accepta etiam a monachis licentia, anno nativitatis Domini nongentesimo tricesimo-octavo, annoque quinto (lege secundo) Ludovici regis, feria secunda paschæ, introduxerunt eam in idem monasterium, id est basilicam, & quidem non sine tremore maximo, quoniam hoc illa prima facere presumerat, quod antea reginarum nulla concupiscere vel audebat. Sic introducta, & ante altare beati Bertini prostrata, fufis precibus, plenam corporis sanitatem recepisse dicitur. Tanto grata beneficio, plurima huic loco ornamenta contulit, in his cortinam miræ magnitudinis, operisque præcipui, quæ adhuc durat, inquit Iperius. In ipso ingressu Arnulfus, ejus conjux, fiscum quemdam eidem monasterio donavit. Eodem tempore Rodulfus, ipsius castelli urbanus prætor, filium suum, Walterum nomine, morbo variolæ laborantem, ulnis propriis ad altare sancti Bertini deportavit, voto facto, se eum Deo consecraturum, si sanitatem reciperet. quem mox saluti restitutum omnipotenti Deo & sancto Bertino obtulit, monachum perpetuo futurum.

Calmeliacense sancti Theotfredi apud Wallavos monasterium ex rectorum incuria & monachorum relaxatione ad eum statum redactum erat, ut ob inopiam loci monastica religio inibi penitus extincta esset. Hanc desolationem non ferens Gothescalcus præsul Wallavenis ecclesiæ, hunc locum in pristinum statum reformare studuit. Et primo quidem facultates monasterii, per incuriam & sæcularium cupiditatem direptas, eidem restitui curavit. Dein Arnulfum abbatem ex Auriliacensi sancti Geraldii monasterio accitum rogavit, ut prædictum locum in suum dominium acciperet, & fratres inibi, secundum regulam sancti Benedicti victuros, collocaret. quod factum est assensu Guillelmi marchionis & plurimorum episcoporum. Ad hæc idem antistes quædam eis prædia confert, ea lege, ut quotidie, exceptis diebus festis, ad singulas horas canonici officii duos psalmos pro ipso, ejusque successoribus, flexis genibus decantent; pro defunctis vero, quando feret dies, vigiliam & missam. His litteris post Gothescalcum episcopum subscribit Gerontius Bituricensis archiepiscopus, Bego & Wido episcopi, scilicet Anicienses, qui unus post alterum, suo uterque tempore, postea successerunt; Bernardus abbas, & Dalmarus abbas, qui Calmeliacensibus ab Arnulfo abbate præfectus est, subscripsitque his litteris anno regiminis sui quinto, sive hic annus ejus abbatis quintus fuerit; sive postea, ut non raro tum fiebat, subscripserit, quod nonnullis placet, qui Dalmatium anno abhinc secundo ejus loci abbatem constitutum volunt. Actum anno regni Ludovici secundo. Arnulfus, superius laudatus, Auriliaci coabbas erat sub Odone abbate Cluniacensi, ut in chronico Auriliacensi legitur. Arnulfi successor Adraldus, Conchensis monachus, ex pago Rotenico nobilibus parentibus ortus, prophetiam sancti Geraldii implevisse dicitur, amplificata basilica, quæ propter confluentem populum angustiior erat; & aliud monasterium apud Cadeiracum exstruxisse. Huic suffectus Geraldus de sancto-Sereno, abbas quintus, ex castro sancti-Sereni apud Cadurcos oriundus, basilicam a decessore suo inchoatam perfecit.

Hildebertum Moguntinum pontificem hoc anno decessisse tradunt veteres Germani scriptores, eique suffectum fuisse Fridericum, Gisleberti ducis Lothariensis propinquum, qui & ipse, uti ejus antecessor, Fuldenis monachus erat. adeo ut Fuldense monasterium quoddam quasi seminarium existerit Moguntinorum archiepiscoporum, uti Trevirensium Mediolacense, Friderici media fama est apud veteres, vir in sancta religione strenuus & valde laudabilis dictus a continuatore Reginonis; sed tamen ob id culpatus, quod altercationibus Ottonis regis & Gisleberti ducis, aliorumque Ottonis æmulorum, se nimium immiscuerit, & Gisleberto propinquo

ANN. CHR.
938.

suo, & forsā fratri, contra regem se se adjunxerit. quæ res ipsi causa fuit ejectionis & exilii non semel. In chronico Saxonico nondum edito, *vir optimus & omni religione probatissimus* appellatur.

XCV.
Adelcis a Lothario sponso dotata.
a Bullar. Ca. 11
su. 10. 2. p.
41.

Sub finem hujus anni Lotharius Italiæ rex Adeleidem, Rodulfi Jurenfis Burgundiæ quondam regis filiam, desponsaturus, dotem ei constituit^a ex variis Italiæ terris & possessionibus, quas inter abbatiam de Sexto, sitam in comitatu Luccensi, abbatiam sancti Antonii in Senensi, atque abbatiam sancti Salvatoris in monte Amiato, sitam in comitatu Dufensi, ei assignat. Actum pridie idus Decembris in Burgundiæ curte, *quæ Columbaris dicitur*, anno ejus sæculi tricesimo-octavo, Hugonis regis duodecimo, & filii ejus Lotharii VII: indictione XI. Hæc autem fere omnia monasterio Salvatoris Papiensi contulit pientissima regina ejus conditrix, cujus in ordinem nostrum beneficia & eximiam pietatem sequentia declarabunt.

XCVI.
Guntharius sit episcopus Ratisponensis.
b Camif. to. 2.
p. 104.

Festivum est quod scriptores Germani scribunt de Guntharii Ratisponensis episcopi electione, quæ hoc anno facta dicitur. Venerat Otto Ratisponam, vacante sede post mortem Isamgrini episcopi, uti Arnolfus^b tradit, aut certe Conradi, ut recentiores habent indices. Admonitus in somnis Otto, ut eum episcopum crearet, qui postero die primus sibi ad sancti Emmerammi monasterium venienti occurreret; prima luce cum paucorum comitatu istuc accessit, monachis ejus rei ignaris. Pulsanti cum venerabilis Guntharius monachus ostium aperuisset, rex eum intravit, quid sibi pro episcopatu dare vellet, sciscitatur. Et ille subridens: Calceos, inquit, meos. Tunc rex, patefacto reliquis fratribus oraculo, consilio cleri & populi eum episcopum elegit. qua dignitate non diu potitus est Guntharius, qui Ratisponensi ecclesiæ triginta tantum hebdomadibus præfuisse fertur, sepultus ad sanctum Emmerammum. Huic suffectus Michael, monasterio non parum infestus, Michaëli sanctus Wolfgangus e nostris, qui regularem disciplinam ibidem restituit, multis suo loco celebrandus.

XCVII.
Senonienſium res confirmataz, & abbates.

Hoc anno exeunte Rambertus, Senonienſis monasterii venerabilis abbas, Adalberonem episcopum adiit, petiitque, ut donationes ab ejus antecessoribus de rebus sancti Stephani factas, confirmaret, in his ecclesiam in Episcopi-villa sitam in comitatu Albinſi, cum suis adjunctis, quod episcopus benigne annuit. Actum Mettis III. kalend. Januarii, anno tertio regnante Ottone rege, indictione undecima. Post Adalberonem his litteris apposita sunt signa Beatricis ducis, Zindebaldi comitis palatii, Warneri abbatis, & aliorum Mettenſis ecclesiæ canonicorum. Hic est Rambertus abbas, per quem disciplina regularis^c in Senonienſi monasterio, favente ipſo Adalberone episcopo, reſſoruit, in necrologio laudatus VI. nonas Martii. In chronico Senonienſi, auctore Richerio, magnus hiatus est in serie abbatum post Rambertum, de cujus proximis ſucceſſoribus nulla certa notitia. Qui in additionibus^d ad chronicon Yepesianum Ramberti ſucceſſor laudatur Bercherus abbas, annis amplius centum quadraginta poſterior fuit, nimirum pontificatu Pibonis^e episcopi Tullenſis, ut ſuo loco videbimus; ac proinde longe remotior a tempore Stephani ſæculo duodecimo Mettenſis episcopi, cujus tempore prædicti abbates exſtitisse perperam dicuntur.

d Chron. Bened. 10. 2. pag. 127.
e Spicil. 10. 3. p. 321.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI

LIBER QUADRAGESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Christi 939. ad annum 947.

NONO proximo, ejus sæculi tricesimo-nono, in Gallia res civiles admodum turbata. Ludovicus rex; adjuncto sibi Hugone Nigro, Rodulfi quondam regis filio, pergit contra Hugonem Album Francorum ducem, & Willelmum Normannorum principem, qui, ob damna Arnulfo Flandrenſi comiti illata, ab episcopis, qui cum Ludovico erant, diris ſupponitur cum Heriberto, qui villas & opida quædam sancti Remigii injuste retinebat. Sub hæc Ludovicus, ſemel & iterum vocatus a Lotharienſibus, qui ab Ottone rege deſecerant, in pagum tandem Virdunenſem & Eliſatium proficiſcitur. In ea deſectione primas tenebat Giſlebertus dux Lotharienſis, qui trans Rhenum prædandi cauſa profectus, Saxonibus inſequentibus, in Rhenum cum equo dilapſus, undis oppreſſus eſt. Erat ei uxor Gerberga, Ottone regis ſoror, quam Ludovicus rex ſtatim conjugio ſibi copulavit. Non tamen pax facta cum Ottone, qui Lotharienſes ad ſe redire coëgit.

Inter hæc Boſo comes, Richardi dudum Burgundiæ principis filius, Rodulfi Francorum quondam regis frater, partem aliquam regni Lotharienſis ſibi vindicare conabatur; & intra Victoriacum Campaniæ caſtrum ſe continens, loca circumpoſita, in his poſſeſſiones quædam Gorzienſis monasterii uſurpaverat. Ad has repoſcendas miſſus ab Einoldo abbate Johannes monachus, cujus jam non ſemel facta mentio eſt. Hic, cui obedientia cuncta difficilia vel impoſſibilia, facilia & poſſibilia reddiderat; per infeſta latrociniis loca, uno tantum comite e famulis ſibi aſſumto, iter aggreſſus, ad comitem venit, rogavitque, ut res occupatas ob amorem vel timorem Dei, & reverentiam ſanctorum reſtitueret. Ille ira commotus id ſe facturum conſtanter negat, & Johannem cito a ſe ſummoveri jubet. At Johannes: Ego, inquit, ſummoveri poſſum: ſed alii plures & potentiores ſuccedent, qui clamare non ceſſabunt. Et ille: Ad quem, ait, clamabunt? num ad regem, neſcio quem, tuum? num ad ducem tuum illum Giſlebertum, quem non magis, quam ſervorum meorum noviſſimum, reputo? An vero ad episcopum tuum Adalberonem? cujus cauſa de vitrico ejus Richizone cum vindictam ſuſceperim, ille nihilo minus ad Giſlebertum deſecit. Sed viderit, quid ei ex hoc commodi ceſſerit. Tum Johannes: Clamabimus ad Deum, qui nos forte non rejiciet. Ad hæc ille commotior, Johanni minas intentat & ſupplicia, & jam fere eum arripi juſſerat, cum

ANN. CHR.
939.
I.
Res civiles
anni ſequentis.II.
Gorzienſibus
ablata reſtituitur
a Boſone.

ejus conjux, prudens sane mulier, ne id faceret intercessit; rogavitque, ut, si postulata negaret, saltem illasum abire permetteret. Ita dimissus, etiam viatico & via duce a comitissa accepto, discessit, ac tandem Gorziam, non sine magnis periculis, incolumis pervenit. Non multi effluerant dies, cum nuntius Bosonis comitis Gorziam venit, rogaturus, ut Johannes quantocius mitteretur ad comitem, qui morbo gravissimo pæne desperatus lecto decumbebat. Protinus Johannes abbas jussu celer eo progreditur. Dum coram venisset: Quando, inquit, comes, hinc digressus es, non tam prope finem vitæ mihi adesse putaveram. Habeto jam prædia, quæ repetebas, tantum eorum patronum ac defensorem me habere, de cetero quidquid vobis ex eis deperierit, ego auro probato repensabo. His actis, ubi Johannes e conspectu abiisset, comes resolutus in somnum, quo jam per plures dies ac noctes caruerat, ab hora nona usque ad subsequenti diei horam fere tertiam non evigilavit. Sed tandem experrectus, mox cibum petit, cujus per aliquot dies prorsus expers fuerat. quo volupe sumto, iterum usque ad horam fere nonam obdormivit. Expergefactus Johannem advocat, eumque salutis suæ recuperatorem testatur, cum multo honore a se emittit. Hæc acta esse constat post mortem Bosonis comitis, Rodulfi regis fratris, qui in obsidione sancti Quintini, teste Frodoardo, mortuus est ante annum, quo rex Otto Heinrico patri successit. Atqui Boso comes, de quo mox agimus, cum Ottone jam rege de portione regni Lothariensis disceperat, idemque *filius* erat dudum principis Burgundionum Richardi, ex vita Johannis abbatis Gorziensis, ac proinde Richardus duos filios cognomines habuisse dicitur.

III.
Odonis abbatibus iter duplex Romanam, & facta.

In Italia recrudescabant quoque discidia inter Hugonem regem & Albericum principem Romanorum, quibus componendis Odo Cluniacensis abbas iterum Romanam adire cogitur. Id contigisse hoc anno, non præcedente, discrete testatur Johannes ejus vitæ scriptor, qui se tunc Odoni primum adhæsisse tradit initio libri primi, his verbis. *Anno itaque dominice incarnationis nongentesimo tricesimo-nono, & ejus ætatis sexagesimo, in monastica religione tricesimo anno, Romam veniens, me miserum terrenis irretitum nexibus reperit, miseransque suo rete piscatus est.* In reditu eundem ad cœnobium sancti Petri, Ticini positum, usque perduxit: ubi parvo tempore ab Hugone rege detentus, ipsummet domno Hildebrando Cluniacensi præposito disciplinis regularibus informandum tradidit. Hoc monasterium est sancti Petri in Cælo-aureo, quod forte Odoni ab Hugone commissum fuerat. Non multo post Odo Romam denuo revertens, *me infelicem*, inquit Johannes, *dignatus est sibi socium sumere, & quem canonicum parentibus abiens rapuit, rediens postmodum monachum reduxit.* Ex quibus patet, Johannem Roma oriundum, ibidemque canonicum ante monachatum existisse. Hæc tertia Odonis in urbem profectio contigit agente Leone papa, ac proinde hoc ipso anno, qui Leonis supremus fuit. Tempus designat Johannes ipse post initium libri secundi. *Sub idem tempus Italiam missi sumus a Leone summo pontifice, ut pacis legatione fungeremur inter Hugonem Longobardorum regem, & Albericum Romana urbis principem.* In illo itinere, cum Senam appulisset, ubi fames tum ingruerat, cum ex triginta solidis, quos ad viaticum habebat, pauci restarent; sciens Johannes ejus morem, quod omnia in pauperes profunderet, nihilque sibi suorumve usui reservare soleret; veritus ne tandem in via rebus necessariis deficerent, clam ab eo cum reliquis solidis discessit, & civitatem pertransiit. Ubi Odo urbem ingressus est, mox cuneis egenorum stipatur. Tum ille circumspiciens ut a Johanne acciperet quod illis erogaret, cum illum non vidit, fraudem intellexit, & mendicis ut se sequerentur innuit. Interim in platea civitatis tres viri occurrunt, quamdam honestatem præ se ferentes, quos pudor a mendicando prohibebat, quem ut relevaret Odo, baccas lauri, quæ ad eorum ostia e scutulis pendebant, se velle emere simulavit. Pretium sciscitatus, cum illi minimum dixissent, eos tacite monuit, ut dicerent tanti, quod pretium mutuo acceptum eis persolverit. Urbe egressus cum turba pauperum subsequenti, Johanni præcepit, ut statim eis daret, quo facto, tam præclara suis de merito elemosynæ dixit, ut numquam similia se audivisse Johannes affirmet: Odo vero confessus est aliquando, sibi numquam defuisse, unde fratres sustentaret, ac pauperes recrearet. Sub hæc eos consecutus est Petrus presbyter ac monachus Cluniacensis, qui viaticum eorum supplavit. Hoc iter duobus mensibus anni insequentis, Januario & Februario, factum

esse idem auctor scribit. Dum Odo Romæ versaretur apud sanctum Paulum, rogavit eum Balduinus abbas, ut codicem libri, quem de vita beatissimi Martini Sulpicii more dialogi scripsit, emendaret, & glossulis illustraret. Tum Odo, fratri Olgario data emendandi opera, ipse commentarios edere incepit. Dum id agerent, vesperarum signum insonuit, mox illi, secundum regulæ præscriptum, dimisso opere, in ecclesiam pergunt, codice aperto relicto. Dum vesperæ canuntur, ingens pluviarum copia e cælo decidit, & ex tribus tectis, flante vento, aquæ in eum locum, ubi codex ad insequentem diem ex incuria relictus est, deferebantur. Mirum dictu! cum margo undique aquis madida esset, scriptura intacta permanfit. Cunctis demum stupentibus rei miraculum, ait Odo non esse mirandum. scirent illi, quod vitam beati Martini aqua tangere timuit. Ea vero erat omnium in virum Dei reverentia, ut, cum sancti Petri basilicam oraturus intraret, hinc inde religiosi homines *birrum* seu pallium, quo tegebatur more *cappa*, extrema fimbria apprehendentes oscularentur. Per id tempus Albericus princeps Suppentoniense & Adventinum monasteria Odoni regenda commisit. Eidem etiam commissum Salernitanum: cujus loci fratribus Johannes libros de vita sancti Odonis nuncupavit. Suppentoniano præpositus Theodardus, qui vix monachos ejus loci ab esu carniū comescere valuit. Piscium copia e proximo lacu Odonis meritis cælitus eis subministrata. In posteriori hujus temporis itinere vir sanctus orationis causa Garganum adiit. In via occurrit Johannes Nolanus electus, tertium Romam proficiscens ordinationis causa, cui adversarii obsistebant. Hunc bene sperare jussit Odo, prosperum ei successum ominatus. quod omen eventus comprobavit. In reditu ex urbe per maritimas oras vir sanctus pauperem seminudum ad Burianum offendit. Omnibus præire jussis, vestem exiit pius pater, eaque seminudum operuit, quem unum e mortalibus non esse Johannes ex ejus dictis intellexit. Hujus itineris socius fuit Geraldus Regiensis antistes, quo præsentem, vir sanctus demoniacam liberavit. Medio inter duo illa Romana itinera intervallo Hugo illustrissimus Burgundiæ marchio, filius Richardi, privilegium a Cluniaco obtinuit a Ludovico rege, qui immunitatem a teloneis, libertatem hominum ac servorum, decimas indomincatas ad hospitale eis concedit, præcipiens, ut juxta traditionem suam monachis vivere liceat, qui, si exorbitaverint, *judicio Dei sive regula referentur.* Actum in *Querceto juxta Dociacum* * *villam super fluvium Carum XII. kalendas Julias, indictione XII. anno quarto regnante Ludovico rege.* Geraldus notarius ad vicem Artaldi episcopi recognovit.

Inter ea Farfense monasterium gemebat sub tyrannide Camponis, qui, cum *regulares monachos*, a principe Alberico missos, ut superiori ^b libro diximus, recipere noluisset, jussu ipsius Alberici ejectus, ad Reatinam civitatem apud propinquos suos se recepit. Hanc occasionem invadendæ abbatie captavit Hildebrandus, ejus scelerum confcius: quem Albericus sancto loco incubare haud passus est; sed Dagibertum, virum probum & inculpatum, ibidem abbatem constituit. Hildebrandus ejectus castrum sanctæ Victoriæ invadit, & monasterii possessiones deprædari pergit. Sic exterius vexatus Dagibertus, longe graviora interius tulit a pessimis monachis, ut inferius videbimus.

Post Dagibertum Adam abbas a Johanne duodecimo institutus dicitur, & post eum Sarilo, tum Johannes. Ita Farfensium abbatum series in chronico instituitur. At Sarilo Dagiberto præponendus ex vulgato ^c a nobis Farfensium abbatum catalogo, in quo post Hildebrandum, qui hoc anno ponitur, recensetur post quatuor annos Sarilo; tum Dagibertus anno ejus sæculi quadragesimo-octavo; dein Adam supplendus ad annum circiter sexagesimum-tertium; ac demum Johannes anno sexagesimo-sexto, quem ordinem deinceps sequemur. Inter hæc nihilo minus Campo abbatiali jure, immo injuria, res monasterii, quæ propius Reate sitæ erant, retinebat, & de illis pro suo arbitrio statuebat, ut varia documenta probant per singulos fere annos ab eo confecta usque ad annum sexagesimum-secundum, post quem nulla amplius de eo fit mentio. Ulterius progressus est Hildebrandus, qui contra Johannem coram Ottone imperatore disceptavit anno septuagesimo-primo: quo anno abbatia ei ablata est imperiali decreto, & concessæ ad vitæ subsidia quædam monasterii possessiones, ut suo loco videbimus.

Lotharius rex una cum patre suo Hugone donationem facit ^d quarundam ecclesia-

Cluniaco præ-
vilegium da-
tum.
a *Miscell.*
Labbe p. 522.

* *Douzy.*

I V.
Farfensis mo-
nasterii abbas
& infelix status.
b *num. 74.*

c *Mus. Ital.*
no. 1. p. 65.

V.
Lotharii do-
natio facta mo-
nasterio S. Flo-
rae.
d *Bullar.*
Casin. to. 2.
p. 40.

ANN. CHR.
939.

rum & possessionum Aretinensi monasterio sanctarum Floræ & Lucillæ, tum pro se, tum pro anima Bertæ matris suæ; confirmatque donationem cujusdam terræ, quam Boso ipse frater monachis ejusdem monasterii contulerat, insuper omnium rerum, quas constructor ejusdem loci eidem cœnobio dederat. *Data pridie kalendas Junii, anno dominica incarnationis DCCCC XXXIX, regni domni Hugonis XII, filii ejus Lotharii regis VII, indictione XI. Actum Perusii.* Quo tempore conditum sit illud monasterium, quive fuerint ejus conditores, incertum. Certe non multum ante hoc tempus existisse crediderim. Antiquius videtur aliud Aretini territorii monasterium sancti Petri, in monte Pinguelli situm: uti colligimus ex præcepto a Caroli Magni, tamen non omnino sincero, quo ejus bona & privilegia confirmantur. Unitum fuit hoc monasterium prædictæ sanctarum Floræ ac Lucillæ abbatix, quæ hæcenus existat sub congregatione Casinensi seu sanctæ Justinæ. Ad Galliam revertor.

a *Ibid.* p. 19.
S. Petri monasterium ei unitum.

V I.
S. Bavonis monasterium instauratur.

Everfo ante annos octoginta Gandensi sancti Bavonis monasterio, ingens eo loci solitudo, vepres ac spinæ ibidem exortæ: monachi extorres cum sanctorum reliquiis palabundi, primum quidem Lauduni apud sanctum Vincentium per annos fere triginta constituerunt; dein, canonicis ibidem a Didone episcopo institutis, ad Nigellam monasterium Briegii pagi (nam Nigellense Picardiæ necdum conditum erat) se contulerunt, ubi Radulfus eorum abbas sepultus est, qui tamen Lauduni obiit anno octingentesimo octogesimo-seculo. Post hunc electus Elias, apud sanctum Vincentium humatus. Tandem, rebus ferenatis, Gandenses monachi post longa exilia reversi sunt ad proprias sedes, invitante Arnulfo comite, qui sanctum locum instaurare constituit. Primam ejus facti laudem Transmaro Noviomensium & Tornacensium episcopo, qui ex præposito sancti Vedasti ante biennium electus fuerat, tribuit scriptor miraculorum sancti Bavonis. Hic, quoniam sanctorum locorum ac religionis cultor eximius erat, venerabilem locum tribulis ac vepribus oblitum miseratus, de eo instaurando litteras scripsisse traditur Arnulfo marchisio, *ad quem idem locus ex regis pertinebat beneficio*, quibus significavit, *se scalam velle erigere, per quam uterque levi volatu calum posset conscendere.* His litteris aliisque adhortationibus animatus Arnulfus, pium opus aggressus est, quod cum episcopi, tum aliorum fidelium subsidio demum perfecit. Rebus utcumque dispositis, in novum oratorium sancti Bavonis reliquiæ, quæ ad tempus in novi castelli ecclesia substituerant, ipso ejus depositionis pervigilio, id est pridie kalendas Octobris, illatæ sunt, præsentem Gerardo Broniensi abbate, qui hujus negotii pars magna fuit, ac primus a restituto cœnobio abbas. Idem Arnulfus non multo post effecit, ut Blandinienfem sancti Petri monasterium, quod eandem a Nortmannis cladem perulerat, instauraretur.

Geraldus Arnulfum calculo liberat.

Fortè per id tempus Arnulfus comes calculo graviter laborabat, ita ut vix ei respirare liceret. Vocati ad eum peritissimi quique medici ac chirurgi, non aliud remedium, quam incisionem afferri posse censuerunt. Repugnante comite, ut peritiam artis suæ ostentarent chirurgi, sub ejus oculis octodecim homines eodem morbo affectos inciderunt, qui omnes, præter unum, brevi sanati sunt. Verum nec sic incisioni assensit comes, maluitque Dei opem in iis angustiis, exemplo beatæ Agathæ, implorare per beatum Gerardum, cujus precibus ac meritis calculo liberatus est. In tanti beneficii præmium Arnulfus munera obtulit Gerardo, qui ea constanter respuit, ubi obiter observare licet, incisionem calculo laborantium antiquiorem esse, quam multi credant.

ANN. CHR.

940.
V I I.
Discidia continua inter Francos.

S. Remigio facta donatio.

Novo anno recurrente, scilicet nongentesimo quadragesimo, nova denuo instaurata certamina quorundam Franciæ procerum adversus Ludovicum regem. Huic in primis infestus erat Heribertus Viromandorum comes, ea maxime de causa, quod Ludovicus, prætermisso Hugone ejus filio, qui vixdum sexennis ad archiepiscopatum Remensem postulatus fuerat, Artaldum prætulisset Remigianum monachum, per quem ecclesiæ Remensi hoc anno ejus urbis monetam cum comitatu Remensi contulit, teste Frodoardo. Ejusdem forte gratia idem princeps se munificum quoque præstitit erga sanctum Remigium, cui libram argenti singulis annis, ut ejus intercessionibus contra amulos fulciri mereretur, se persolutorum promisit; monachis vero ejus loci de quodam castello, quod Heriveus, nepos Herivei quondam archiepiscopi, super fluvium Matronam tenebat, præ-

ANN. CHR.
940.

ceptum immunitatis dedit. Paulo post Hugo princeps, filius Rotberti quondam regis, restitutor Ludovici, qui Ludovicus ab eo temere recesserat, junctis sibi quibusdam Franciæ & Burgundiæ episcopis, cum Heriberto comite & Willelmo Nortmannorum principe, Remorum urbem obsidet, quæ sexta obsidionis die Heriberto tradita est. Mox Artaldus præsul ad sanctum Remigium ab episcopis & proceribus evocatus, episcopatus procuratore se abdicare cogitur, & ad sanctum Basolum se recipere, cujus loci abbatia simul cum Avennacensi virginum monasterio eidem concessa. Tum Hugo Heriberti filius, qui jam diaconus erat, a Widone Sueffionico præfule presbyter ordinatur. Per id tempus cuidam puellæ, Flotildi nomine, ex villa territorii Remensis Lavenna, quæ Avennaco monasterio subiecta erat, mense Martio, tempore quadragesimalis jejunii, visiones ostensæ dicuntur, in quibus beatus Remigius a Artaldum præfulem increpuisse dicitur, quod relicto Dei servitio, id est, si bene capio, monachatu, in tanta pericula se immerisset. quo dicto, Artaldus igne correptus fuerit, sed mox a quatuor clericis igni subductus. Alias eadem puella sanctos Petrum & Martinum vidisse fertur, ipsi præcipientes, ut Hugonem Heriberti comitis filium, cui tunc episcopatus redditus erat, admoneret, *ut prohiberet juramenta, quæ tot fiebant, & maxime, Dei amorem jurare*: vetaret etiam presbyteros cum feminis habitare, indignos qui sanctorum reliquias contrectarent, quippe *qui ipsas quoque litteras ignorarent, quas legebant.* Ad hæc sanctum Martinum ipsa puella audivisse dicitur, querentem, quod signa seu miracula tunc cessassent ob juramenta & crimina illorum temporum, maxime sacerdotum, qui ministerium suum non faciebant. Favent hæc visiones Hugoni tunc dicto episcopo, non ita vero Frodoardus, qui cum orationis gratia ad sepulcrum sancti Martini proficisci vellet, ab Heriberto comite, a nonnullis apud eum clam accusatus est, quasi hoc prætextu uteretur ad discedendum, ut filio ejus licentius nocere posset, quare sub custodia detentus est ad quinque menses, cunctis rebus, quas de episcopatu tenebat, ipsi ablatis, cum ecclesiâ Culmiciaci*, quam regebat. Veri simile est, Frodoardum sic male habitum ab Heriberto & Hugone episcopo ejus filio ad monasterii portum se recepisse: sed quo in loco, nobis incomptum. Inter hæc rex Ludovicus, ut sibi Hugonem comitem conciliaret, ejus rogatu cuidam fideli suo^b Adelardo, ejusque conjugi Addilæ, duas donavit abbatias, scilicet Faverniacum, dicatum in honorem sanctæ Mariæ; atque Offonivillam sancto Leodegario sacram. *Datum XVI. kal. Martii, regnante gloriosissimo rege Ludovico anno III. (lege v.) indictione XIII. Actum villa Gurziaca, lege Caziaca, super Madernam fluvium.*

Artaldus archiepiscopus expulsus.

a *Chesto* 2.
p. 624.

Frodoardus in custodia positus.

* *Cormicy*

b *Perard*
p. 165.

V I I I.
Gemeticum instauratur.

c *Willelm*
lib. 3. c. 7.

Cum Gemeticense sancti Petri monasterium, quod ab Hastingo Danorum duce combustum diximus, annos amplius octoginta cineribus confepulatum jacuisset; hoc tempore demum excitatum est a Willelmo Nortmannorum duce, Rollonis filio, cui Longa-Spata cognomen inditum erat. Rem sic narrat Willelmus monachus Gemeticensis. Sub id tempus contigit, duos monachos, ex Hasprensi cella pagi Cameracensis, quò Gemeticenses plerique ob infestationem Danorum cum corpore sancti Aicadri se receperant, antiquæ habitationis suæ desiderio Gemeticum repetere. Balduinum & Gunduinum vocant. Hi itaque vastam illam solitudinem ingressi, magnis laboribus locum, dumis & sentibus horridum, expurgare & complanare cœperant, & veteris monasterii fundamenta perscrutari. Forte istuc inter venandum adveniens dux Willelmus, percontatus est, unde venissent; & cujus ædificii rudera hæc essent. Illi ubi percontanti fecere satis, duci *caritatem panis hordeacci & aque obtulerunt.* Hæc cum ille pro rei vilitate rejecisset, saltum ingressus, immanem aprum reperit, quem festine insequi cœpit. Molossis post eum emissis, aper cursum retorquens, hasta venabuli fracta, irruit in ducem, ac prostratum vehementer attrivit. At dux, paullulum spiritu recepto, monachos revisit, & caritatem, quam incaute spreverat, ab eis recepit; atque accepti beneficii causa, monasterium se instauraturum pollicitus est. Nec mora, auctionariis & artificibus missis, locum perpurgari curavit, ac sancti Petri monasterium seu oratorium, quod unum ex omnibus ædificiis fere integrum supererat, refarciri ac tegi; claustrum vero & cetera ædificia in minorem formam redegit, ac brevi monachorum habitationi apta & opportuna reddidit. His peractis, legatos ad sororem suam Herloch, cognomento Adèlam, quæ Willelmo Pictavorum comiti nupserrat, confestim diri-

ANNALS

448

ANN. CHR.
940.

git, petitque, ut monachos ad Gemeticum incolendum mittat. Duodecim cum abbate Martino missi ex cœnobio sancti Cypriani, quod nuper Frotharius Pictavorum antistes instauraverat. Eorum adventu dux mirifice recreatus, eos Rotomagi perhumaniter recepit, atque inde honorifice Gemeticum deduxit, abbati- que locum cum tota villa tradidit, quam ab invaloribus redemit. Quin etiam se inibi monachum futurum promisit: votoque suo incunctanter fecisset satis, nisi abbas id differendum censuisset propter imbellem ætatem Richardi ejus filii, qui necdum regendæ provinciæ habilis erat. Verum in voti memoriam dux *cuçullam & stamineam* a Martino abbate extorsit, & secum assidue gestavit, scilicet in scrinio, cujus clavem argenteam cingulo suo appensam habebat. Restitutis Gemetici monachis primus in abbatum indicibus præfectus censetur Martinus sancti Cypriani abbas: at cum proprio suo monasterio, aliisque, quibus restituendis aut informandis adhibitus fuerat, procurandis unus par esse non posset; Odonis Cluniacensis exemplo proabbatem seu coabbatem Gemetici substituit, videlicet Annonem, qui secundo loco in vetustis ejus loci abbatum syllabis ponitur, non multo post ad Micacense monasterium translatus. sic in sancti Augustini monasterio apud Lemovic- cas idem Martinus proabbatem instituit Richardum, ut superius a vidimus. Eide- dem hoc anno commissa est abbatia sancti Johannis Angeriensis apud Santones; ut mox dicturus sum.

a lib. 43.
num. 57.I X.
S. Illidii item
cœnobium.

Apud Arvernos per istud tempus itidem instauratum est sancti Illidii monaste- rium suburbanum, quod ab anno octingentesimo-quinto, cum Dani Arvernem- sem urbem infestarunt, eversum jacuerat, exinde monachis omnino destitutum. Erat tamen ejus loci abbas hoc tempore Bernardus: quo in primis agente, Ar- noldus ejus urbis antistes, assensu & consilio clericorum saorum & baronum Arvernensium, suggerente etiam altero *Bernardo Arvernica sedis abbate*, monachos ibi- dem per Odonem Cluniacensem abbatem restituit, dotavitque ex bonis suis, con- cessa eidem loco omnimoda libertate, quam apostolica auctoritate confirmari cu- ravit. quod postea rex Lotharius & Raymundus comes, necnon Rotbertus vice- comes laudaverunt.

X.
Angeriicum
quoque cœno-
bium.

Eodem tempore Willelmus dux Aquitanorum ac Pictavorum comes, quem Ca- put-Stupæ cognominant, Angeriense seu Engeriense sancti Johannis mona- sterium, quod a Nortmannis pariter excisum fuerat, excitavit, ac liberaliter do- tavit, accitis e Pictavensi sancti Cypriani cœnobio monachis una cum Martino ab- bate piissimo, jam sæpius laudato, cui Angeriense monasterium commisit. Nulla tamen Willelmi fit mentio in diplomate Ludovici regis, apud Bessium b edito, quo Rotgarii comitis & Eblonis rogatu, quamdam abbatiam, in honorem sancti Johannis-Baptistæ Deo sacratam, tunc pristino penitus destitutam honore, & in solitudinem redactam, *cuidam servo Dei, nomine Martino*, causa emendandi con- fert: ut eam, quamdiu vixerit, teneat, & monachos inibi regulares collocet, qui post ejus decessum sibi abbatem secundum regulam sancti Benedicti eligere possint: veratque, ut nullus comes, aut quævis alia præpotens persona ullum nocumentum eidem abbatia inferat, sed illa *secundum aliorum morem locorum, sub regula jam dicti almi Benedicti militantium*, immunis sub regia defensione permaneat. *Actum Pictavis civitate VII. idus Januarii, indictione XIV. anno VI. regnante Ludovico rege Francorum.* quæ notæ conveniunt initio anni subsequenti nongentesimi quadrage- simi-primi, arguuntque hanc instauracionem anno præcedente inchoatam fuisse. Willelmum comitem ejus auctorem fuisse probant veteres loci tabulæ, tametsi bene- factorem tantum & amplificatorem dicit chronographus Malliacensis, ubi Willel- mus prædictum cœnobium c multum dilexisset, & magnis honoribus ditavisset dici- tur. Angeriensis monasterii curam per se ipse exercuisse videtur Martinus sancti Cypriani abbas, & post eum Aimo, qui abbas *sancti Johannis-Baptista, sanctique Cypriani, quod est in prospectu civitatis* Pictavensis dicitur in chronico Malliacensi seu sancti Maxentii.

c Labbe bibl.
to. 2. p. 203.XI.
Ebulus S. Mi-
chaëlis & S.
Maxentii cœ-
nobium resti-
tuit.
d ibid. p. 166.

Willelmi comitis mox laudati frater germanus erat Ebulus seu Ebulus, aliis Eblo seu Eblus, cui ille abbatiam sancti Hilarii apud Pictavos, necnon sancti Maxentii cum multis aliis possessionibus contulit, testante Ademaro d monacho sancti Epar- chii Ecolismensis. Idem, castello sancti Hilarii reparato, canonicos ibidem collo- cavit loco monachorum, qui ob infestationem Nortmannorum illic defecerant. Instauravit

Instauravit quoque monasterium sancti Michaëlis, quod vocatur ad-eremum; nec- non cœnobium sancti Maxentii apud Pictones, ob easdem infestationes pæne in so- litudinem redactum, quod etiam muris & præsidio munivit. Id factum videtur anno Ludovici regis sexto, quo Garbertus abbas sancti Maxentii fuisse dicitur in chronico a Maxentiano, ut scilicet Ebuli vices in procuracione monasterii gereret. ubi legendum *Girsbertus* aut *Gisbertus* sive *Gislebertus*, quo nomine afficitur in charta cujusdam matronæ, scilicet Alramæ, monachis sancti Maxentii, *qui ipsum locum cum Dei timore & observatione sancta regula sub regimine domni Lemovicensis epis- copi, vel Gisleberti abbatis die noctuque deserviant*, conferentis pro salute animæ suæ & pro anima conjugis sui Ugonis, quidquid juris sui erat in villa pagi Picta- vini, vocabulo Similiaco, sita in vicaria Calviacensi. Gisleberti successor Albertus pauco tempore vixit. Eidem loco præerat Odo abbas, cum Willelmus comes, Caput-Stupæ cognominatus, ibidem sepultus est. Hic multa contulit prædia cœ- nobio sancti Michaëlis ad-eremum, de cujus abbatibus nihil occurrit usque ad me- dium fere sæculum undecimum, quo tempore Willelmus comes, eo nomine sex- tus, cellam sancti Michaëlis ad-eremum Rotberto sancti Florentii abbati resti- tuendam tradit. Quod attinet ad Ebulum, qui ibidem sepultus fuit, Lemovicen- sem episcopatum adeptus est post mortem Turpionis episcopi; habuitque sub se chorepiscopum b Benedictum, qui ab Elia comite Petragoricæ provinciæ oculis orbatus est. quæ res multorum discidorum seminarium fuit.

ANN. CHR.
940.

a ibid. p. 203.

b ibid. p. 166.

XII.
S. Juliano
Turonensi fa-
cta donatio-
nes.

Apud Turonos Theotolo archiepiscopus instaurato ab se sancti Juliani monaste- rio necessaria providere sollicitus, canonicos sancti Martini perinsignis basilicæ, in qua olim decanus fuerat, interpellavit, ut unam e præbendis suis, eam scilicet, quam ille olim tenuerat, conferrent ad monasterium sancti Juliani necnon sancti An- tonii, quod noviter ipse dedicaverat. Assensere illi haud illibenter, eo pacto, ut eorum *memoriale* perpetuo illic haberetur, & missarum oblatio quotidie duplex fieret, una scilicet pro defunctis, altera pro vivis sancti Martini. *Data est hac auctoritas II. kal. Aprilis Turonis in castello sancti Martini, in pleno fratrum capitulo, anno III. regnante Ludovico rege.* Ex hoc instrumento, quod in appendice integrum referemus, manifestum est, novi monasterii dedicationem jam tum factam esse: & tamen post biennium facta dicitur in chronico: sive prima dedicatio loci facta di- cenda sit, altera basilicæ: sive id de duabus basilicis intelligendum sit, quæ suam, una post aliam, dedicationem habuerint. Eodem anno Theotolone adiit, ut ipse in quadam charta testatur, quidam *inclita spectabilitatis vir*, nomine Fulcul- fus, humiliter deprecans, ut res, quas quondam a decessore suo Rotberto archie- piscopo more precario obligaverat, *monasterio sancti Juliani sive sancti Antonii* do- nare posset, *quia ibi se ad monasticum ordinem jam ex multo tempore transferre de mundiali militia desideraret.* Annuit Theotolo cum consensu canonicorum. *Data mense Novembri, in civitate Turonis, anno ab incarnatione Domini DCCCC XL. anno IIII. regnante HLudovico Ultramarino, postea Francorum rege.* ita in authen- tico, ubi vides, Ludovico *Ultramarino* cognomen etiam viventi tributum fuisse. Di- ctum est porro *sancti Juliani & sancti Antonii monasterium* ab Antonio ejus loci quondam monacho, cujus reliquæ istic habebantur, ut alias a vidimus. In diplo- mate Ludovici Transmarini, quod inferius referemus, vocatur monasterium *sancti Juliani & sancti Albini.*

* i. pridie.

a lib. 8. m.
62. v. infra
n. 65.

Eidem monasterio a Theotolone recens extructo Hugo dux Francorum, necnon & demarcus, rogatu cujusdam fidelis sui, nomine Rotberti, ex rebus beneficii, quod ille ab Hugone acceperat, capellam in villa pagi Turonensis, vocabulo Cancellis, in honorem sancti Martini constructam, cum suis prædiis, aliisque adjunctis concessit, uti Rotbertus petierat, *pro absolute anima genitoris sui, nomi- ne Erkembaldi, qui monasticum in monasterio sancti Juliani acceperat ordinem.* Huic instrumento, quod in appendice referemus, apposita sunt signa Hugonis co- mitis & Francorum ducis; Rotberti, qui hanc auctoritatem fieri deprecatus est; Gerardi fratris ejus, sancti Martini canonici; tum Fulconis Andegavorum comitis, Theotaldi Turonorum vicecomitis, Gaufridi Aurelianensium vice- comitis, Burchardi comitis, Gausfredi Carnotensium vicecomitis, Bernardi Silvanecti comitis, & aliorum. *Data mense Maio, in pago Aurelianensi, in villa, qua dicitur Fontanas, ubi residebat dominus Hugo venerabilis comes & tramarcus* Annal. Benedic. Tom. III. LII

cum suis fidelibus, anno tertio regnante HLudovico rege.

In pago Narbonensi tum florere cœperat cœnobium sancti Pontii apud Tome-
rias, recens ædificatum a Pontio-Raimundo, duce Aquitanorum & comite To-
losano. De ejus ædificatione admodum gavisus Aymericus archiepiscopus Narbo-
nensis, assentientibus ecclesiæ suæ canonicis, multas eidem loco ecclesias contulit
*cum omnibus decimis, primitiis, & oblationibus, & omni ecclesiastico jure, salvis
tantum synodalibus juribus. Hoc instrumentum in appendicem relatum est, cujus
præfatio hoc loco proferenda videtur, quæ sic habet. Ego Aymericus, Dei gratia
Narbonensis archiepiscopus, notificare volumus cunctis hæc audientibus, quod multum
gaudemus & exultamus de ædificatione monasterii Sancti Pontii Tomerensis, quod do-
minus Pontius, dux Aquitanorum & comes Tolosanus, ædificavit, & dotavit, abba-
tem & monachos ibi constituens, ut regulariter vivant secundum regulam sancti Bene-
dicti. Et quia in diebus nostris tam venerabilis religiosusque locus ædificatus est, vo-
lumus & cupimus cum magno desiderio, monasterium prædictum dotari ad sustentatio-
nem monachorum, qui ibi Deo serviunt, & in futurum servituri sunt, ut tanta ele-
mosyna participes esse mereamur. Igitur ego Aymericus archiepiscopus prædictus, & nos
canonici prædictæ sedis, bono animo & bona voluntate damus, laudamus, & concedi-
mus, ac præsentem cartam in perpetuum tradimus Domino Deo & sanctæ Mariæ, & mo-
nasterio sancti Pontii martyris Christi Tomerensis, & domno abbati Otgerio, & mo-
nachis ejusdem monasterii, presentibus & futuris, ibidem Deo servantibus, videlicet
ecclesiam sancti Martini de Jauro &c. Factum est hoc donum anno Domini ab incar-
natione DCCCC XL. mense Augusto, anno III. regnante Ludovico rege Francorum,
ubi forte legendum VII. nisi si Ludovicus serius a Septimanis rex agnitus est. His
litteris præter Aymericum archiepiscopum & canonicos subscribunt provinciales
episcopi, & post eos Datbertus, Odo, Arnulfus, Suniarius, Rotbertus, & Guido
abbates; tum Pontius dux cum uxore sua & aliis. Eodem animo Rodaldus epif-
copus Biterrensis, qui unus e subscribentibus fuit, eidem monasterio ac domno ab-
bati Otgerio, ejusque monachis donavit ecclesiam sanctæ Mariæ de Tomeriis,
aliasque, anno ab incarnatione Domini DCCCC XL. mense Augusti, anno quarto
regnante Ludovico rege. Iidem episcopi & abbates his litteris subscripti reperiuntur,
iisdemque anno & mense utraq; litteræ confectæ sunt, & forte eadem die, ac
proinde annus regni Ludovici in alterutris, & forte in utrisque corrigendus. In
necrologio Tomerensi VI. nonas Octobris obiisse dicitur *domnus Otgerius quondam
abbas istius ecclesiæ.* Ex præmissis abbatibus Datbertus fuit Soricini abbas, in ne-
crologio dictus *Debertus* kalendis Decembris, is, qui ante quatuor annos litteris
Raimundi comitis pro conditu Tomerensis monasterii subscripsit. Qui secundo loco
hic subscripsit Odo abbas, haud scio an is sit Odo Tomerensis abbas, laudatus in
litteris Ludovici regis, apud quem Raimundus comes per legatos suos * & mona-
chos obtinuit, ut hoc monasterium, *ubi præest*, inquit, *domnus abbas Odo una cum
norma monachorum*, sub immunitatis tuitione susciperet. Datum apud Laudunum
IV. nonas Augusti, anno quarto Ludovici regis. Et tamen Otgarius eodem anno
eidem monasterio præfuisse dicitur. an binominis erat Otgarius? an exscriptores no-
men Otgerii seu Otgarii, prima forte dumtaxat littera expressum, Odonem inter-
pretati sunt. Certe nullus ejus loci Odo abbas occurrit in necrologio. Tertius sub-
scribentium abbatum Arnulfus erat Auriliacensis abbas, Suniarius Crassenfis,
Rotbertus Caunenfis, Guido incerti loci.*

a Castel Com.
Tolof. lib. I.
c. 14.

XIII.
Lezatium
monasterium
& Mansus-
Garnerii con-
duntur.

Sub idem tempus Atto-Benedicti Biterrenfis vicecomes, ejusque conjux Amelia,
ambo prole carentes, duo monasteria in honorem sancti Petri construxisse ferun-
tur: unum in comitatu Fuxensi, Lezatium dictum a fluvio Leza, situm inter flu-
vios Aurigeræ & Garumnæ in diocesi Rivenfi: alterum sancti Petri de Curte,
diocesis Tolosanæ ad dexteram Garumnæ ripam, prope Verdunum opidum. Ho-
rum primum ab Attone, alterum ab Amelia ejus conjuge conditum dicitur. Id
factum Raymundo comite Tolosano, & Hugone Tolosano episcopo, quatenus ex
vitiosis tabulis colligi potest. Id vero confirmatur ex charta cujusdam Raduevi,
qui ecclesiam sancti Germerii de Mirello cum suo alode pro se suaque conjuge, &
pro anima Attonis, de cujus dono illi obvenerat, cedit ac donat *sancto Petro vel
Atasio abbati, una cum norma monachorum, qui sunt in Lezatense cœnobio, interdi-
cens ex parte Dei vel sanctæ Mariæ seu sancti Petri & sancti Benedicti, ne umquam*

hic locus tradatur in manus alienorum. *Facta cessio ista in mense Julio, anno XIII.
regnante Ludovico rege.* quod argumento est, non diu ante hunc annum Attonem
vicecomitem decessisse. In loco mox dicto condita est cella sancti Petri Lezatensis,
cujus primus abbas Atasius iste videtur fuisse, non alius forte quam Adasius abbas
Sarlatensis. Ceterum in monasterio Lezatensi, quod hætenus est Ordinis Clunia-
censis, annua fit commemoratio *Athonii vicecomitis Biterrenfis, fundatoris istius mo-
nasterii, quod sancti Antonii & sancti Petri a posteris dictum est, a corpore sancti
Antonii confessoris, ut perhibent, istuc translato. Hoc nomine jam donatum erat
cœnobium anno millesimo tertio, quo Sulmo quidam donat sanctæ Dei ecclesiæ de
Lezat, ac sancto Dei confessori Antonio ecclesiam sancti Beati, quæ est fundata super
ripam Garumnæ.* Monasterium sancti Petri de Curte, vulgo de Manso-Garnerii*,
subjectum fuit Clusinæ sancti Michaëlis abbatiæ, male habitum ab hæreticis AL-
bigensibus, pejus a Calvinistis, qui sacras reliquias & chartas igni cremaverunt,
& monasterium usque deque verterunt. Sic factus est locus horroris & vastæ fo-
liudinis, dum patres congregationis sancti Mauri nostro sæculo istud a fundamen-
tis instaurare cœperunt.

* Manso-
Garnerii.

Florebat hoc tempore Adasius abbas, quem sanctus Odo abbas Cluniacensis
coabbatem sub se Sarlati & Tutelæ instituerat. Is est sine dubio Adasius abbas,
cui Bernardus comes, haud dubie Petrocoricensis, monasterium sancti Suris seu
Sori commisit, ut legimus in quadam ipsius Bernardi charta cujus hæc summa est.
Bernardus comes monasterium sancti Suris, quod alio nomine Geridia dicebatur,
in sua potestate tunc temporis retinebat, & sine regulari disciplina manere sive-
rat. Verum divina judicia in memoriam revocans pius comes, diutius illud reti-
nere, & regularis disciplinæ expers manere veritus, consentiente uxore sua Beata,
(forte Berta) & filiis suis Guillermo, Gauberto, Arnaldo, & Bernardo suffra-
gantibus, hortante etiam & rogante quodam fidei suo, nomine Frotario, prædi-
ctum locum cum abbatiæ sibi adhærente, tradit domno Adasio abbati & mona-
chis, qui regulariter vivere inibi sub ejus potestate voluerint: ut *tam cœnobium,
quam omnem abbatiæm teneant & possideant sine ulla contradictione; & post Ada-
sii abbatis decessum, quemcumque voluerint abbatem secundum regulam sancti Be-
nediti sibi eligant.* In illo autem conventu Deo servire studeant, & sancto Soro,
cujus corpus illic requiescere dicitur, & pro ipso comite, ejusque conjuge ac li-
beris orent; sintque ipsi monachi *in subjectione regis ad locum salvum faciendum,
non etiam ad aliquid persolvendum.* quæ omnino verba in litteris Bernardi comitis
Petrocoricentis pro Sarlato leguntur, ut superius vidimus. Caret chronicis notis præ-
missa charta: at ex circumstantiis facti non dubitem eam ad hoc tempus perti-
nere. Vixit sanctus Sorus apud Petrocorios principatu Guntchramni regis, ejusque
cella sita erat ad Viseram fluvium, ubi basilicam in honorem sancti Juliani martyris
extruxit, in qua corpus ejus sepultum est. Hic locus videtur esse is, qui modo
absolute Monasterium* vocatur. Liber de vita sancti Sori exstat apud Labbeum, in
qua illud observatum dignum, quod eo tempore prima dominica quadragesimæ
necdum inter abstinentiæ dies censebatur, sed festiva erat, in qua scilicet sanctus
Sorus cum suis cervi carnes comedit.

XIV.
Adasio ab-
bati monaste-
rium S. Sori
commisum.

* Montier.
a Labbe bibl.
to. 2. p. 670.
& seqq.

Ante sexdecim annos ab eo, de quo nunc agimus, Hispanicæ piæ mulieres, nu-
mero triginta-sex, spreis sæculi pompis, sua omnia condendo in honorem beatissi-
mæ Deiparæ apud Piascam in montibus Levanicis parthenoni contulerunt, seque
omnes tradiderunt sub disciplinam unius ex ipsis, nomine Ailonæ, quam sibi ab-
batissam delegerunt. Ejus loci ecclesia dedicata est a Reccaredo episcopo anno ejus
sæculi tricesimo. Non tamen ante præsentem annum sollempni voto se se adstrinxe-
runt prædictæ mulieres ad ea servanda, quæ ab apostolis & regula monasterii præ-
scripta sunt. Duplex fuisse de more istud monasterium, virorum scilicet uti
& mulierum, intelligitur ex charta cujusdam piæ matronæ, quæ filiam suam To-
tildam abbatissæ dominicæ Ailonæ tradidit, & ecclesia sanctæ Mariæ, & fratribus
vel sororibus, qui ibidem vitam monasticam duxerint. Processu temporis monaste-
rium solis viris cessit, subjectum abbatiæ sanctorum Primitivi & Facundi; sancti-
moniales vero in villam de Petra translata, quibus nobile erectum est cœnobium
sancti Petri, quod Dominarum vocant.

XV.
S. Mariæ
de Piasca par-
thenon.

Post Gerlannum abbatem Bobiense monasterium rexit Liutfredus, dictus comes
Annal. Bened. Tom. III.

XVI.
Bobienium
privilegia con-
firmata.

ANN. CHR.
940.

& abbas, cujus rogatu Hugo & Lotharius reges superiorum regum privilegia renouasse memorantur, comitatum Bobiensem, in eoque *merum & mixtum imperium* confirmantes, addita anathematis interminatione in eos, qui secus attentaverint. quæ imprecatio in alijs Hugonis & Lotharii diplomatis non occurrit. Actum in ipso Bobiensi monasterio, XIII. kalendas Aprilis hoc anno. quæ omnia Otto Magnus imperator, itidem rata habuit duobus præceptis Petro abbati indultis, quem *per anulum aureum* a de jam dicto comitatu, ejusque juribus & honoribus uniuersis investivit. Petrum abbatem excepit Gerbertus, de quo in consequentibus agemus.

a Ughell. to. 4.
c. 133.XVII.
Dunstanus in palatium accitus, tum exsul.

In Anglia hoc anno finem vivendi fecit Ethelstanus rex, qui multa monasteria instaurasse, ac sanctis altaribus preciosissima ornamenta obtulisse traditur. Sepultus est in Malmesburiensi monasterio, ubi prius cognatos suos, filios Ethelwardi patris sui, Elwinum & Ethelstanum, a Danis caesos, sepulturæ tradiderat. Mortuo successit frater ejus Eadmundus, qui Dunstani, sibi olim in palatio familiarissimi, & ob virtutem & recta consilia cunctis acceptissimi, memor, eum e Glastoniensi evocavit monasterio, ejus consiliis in regni moderamine usus. Regis dignationi respondere Dunstano visum est, ut regnum justitiæ, quod magna ex parte apud Anglos obsoleverat, si fieri posset, instauraret. Hunc itaque rex inter proceres & palatinos principes summum tenere locum iussit, ejusque salubria consilia in multis expertus est. Sed non diu tanti viri dignitatem sustinuit invidia, prosperis ejus infesta successibus. In malam partem ab aulicis traducta omnia ejus facta; ac demum rex ipse falsis æmulum criminacionibus aurem accommodans, Dunstanum honore privatum ex aula in exsilium migrare iussit. Verum non diu tantum lumen obscurari passus est Deus. Rex brevi, agnito errore, eum ab exsilio revocari præcepit, quod hac occasione factum tradunt. Vix tertia exsiliis dies advenerat, & rex cum suis venatum ibat. Nemus erat in monte constitum, qui medio sui interruptus, ingens præcipitium ex una parte spectantibus objiciebat. Rex nemus ingressus cervum offendit, quem per devia quæque fugientem insequitur. Omni tandem effugiendi aditu negato, fera in præcipitium ruit, ac perit. Sequentium canum similis interitus. Regem ipsum, effusis habenis insequentem, in os baratri defert equus præcepit, qui, retractis habenis, cursum reflexit; at mox frenis ruptis fessorem asportat. Jam in baratrum præcipitabat rex, cum is injuriæ Dunstani factæ recordatus, Deum invocat, seque eum ab exsilio revocaturum promittit. Nec mora, quasi divina manu retentus equus cursum sistit, & ex præsentis voragine se retrahit. Rex tanto defunctus periculo, Dunstanum accersiri jubet, suæ salutis auctorem coram omnibus agnoscit, & in gratiam restituit, atque in pristinos honores, eique insuper natale solum, scilicet Glastoniense territorium, donat, reconciliati animi pignus. Compendio factum refert Ingulfus, scilicet Turketulum regis cancellarium, cui Dunstanus a secretis familiarissimus, & confessionum auditor erat, regi auctorem fuisse, ut vir sanctus in aulam revocaretur, & monasterio Glastoniæ donaretur; eundemque Dunstano dedisse pulcherrimum calicem, ad sua usque tempora Glastoniæ conservatum.

XVIII.
Glastoniæ abbas, monasterium restituit.

Erat tum Glastoniensis monasterii angusta res familiaris, angustæ quoque religiosæ ædes, terra ferme tota in fîcum redacta, ubi etiam regia domus condita existabat. Toto itaque territorio donatus Dunstanus, mox augustioris basilicæ fundamenta jacere, regulares officinas componere, denique, absolutis omnibus, magnum piorum monachorum agmen ibidem coadunare. quibus ipse præfectus, ad tantam eos perfectionem adduxit, ut occidentales illas Saxonum plagas, velut quædam cæli luminaria, splendore vitæ ac doctrinæ suæ illustrarent. Mox ad omnes circumquaque ecclesias ex eisdem monachis præfules & abbates assumi coepti, propterea quod essent, ait Osbernus, & religionis merito præcipui, & doctrinæ sapientiæ clarissimi, & ad catholicæ fidei defensionem præstantissimi. Verum tantæ religionis dæmon malus impatiens, varias Dei servis insidias struit, atque ubi doli non proficiunt, ostentis territare pergit, nunc lupi, nunc vulpis specie objecta. Sed hæc terculamenta spreuit prudentissimus abbas, ejus virtuti confusus, qui leonem & draconem proculcavit, atque beati Andreæ apostoli præsidio, cui se commendavit. Præter Glastoniense, alia quinque monasteria Dunstanus erexit ex rebus, quæ sibi ex parentum hereditate obtigerant. quæ monasteria, teste Osberno, in tantum per

ANN. CHR.
940.

ejus industriam aucta sunt, ut singulis complurium monachorum turba inessent, qui omnes secundum regulam ab eodem patre institutam viverent, id est secundum regulam sancti Benedicti, & decreta ab ipso Dunstano edita, in quibus est decretum pro concordia seu uniformi vivendi ratione monachorum, quod Eadgari regis nomine & auctoritate sancitum est. Erat viro Dei quidam germanus frater, Wlfwinus nomine, vir sæcularis. Hunc in procurandis monasterii exterioribus rebus adhibuit Dunstanus, ob idque præpositum constituit, nec vel ipse, vel quispiam ex monastica professione foris vagaretur inepta rei sæcularis discursione. Denique non modo rem monasticam, sed etiam litterariam vir sanctus restituit in illa insula, ubi a tempore Ælfredi regis adeo litterarum studia defecerant, ut sacerdos nullus epistolam nosset vel latine edere, vel e latino interpretari.

a Spelm. ed. i.
conc. p. 618.

Unus e præcipuis Dunstani discipulis, qui ejus commilito in palatio fuerat, existit Æthelwoldus seu Athelwoldus, ex ingenuis parentibus in Wentana civitate ortus: cujus futurum meritum, dum is in utero matris adhuc gestaretur, matri prædixit quædam Christi famula, Etheldrida nomine, quæ in prædicta urbe nutrix devotarum Deo virginum erat. Litterarum studiis pro tempore institutus, cum bonis moribus polleret, ab Ethelstano rege accitus est in aulam, eo tempore, quo Dunstanus in ea verfabatur. Adulta jam ætate, iussu regis in clericatum adscitus, dein ab Elfego Wintoniensi episcopo sacerdos ordinatus est eodem die quo Dunstanus. Utrique episcopatum ipsa die sanctus antistes, at tertio cum eis ordinato, nomine Edelstano, apostasiam futuram prænuñciavit. Demum aulicorum tumultuum pertæsus Æthelwoldus, Glastoniam secedere animo constituit, ibique magisterio se subjecit Dunstani abbatis, a quo monastici ordinis habitum accepit. Cum vero pro merito sanctitatis ab omnibus suspiceretur, monasterii decanus ab eodem institutus est. Ex hoc uno sancto viro aliorum Dunstani discipulorum conjecturam facit Willelmus b Malmesburix monachus. *Quantum efficax fuerit, ait ille, sanctitas & probitas discipulorum suorum, indicio est Athelwoldus, ex monacho Glastoniensi abbas Abendonensis, idemque post hæc episcopus Wintoniensis, qui tot & tanta monasteria fecit, quod vix modo credibile videatur, ut talia fecerit episcopus urbis unius, qualia vix posset rex Anglia totius.* Sed de his postea.

XIX.
Æthelwoldi prima facta & monastica professio.b Willelm.
lib. 2. de reg.
Angl. c. 8.

Vertente anno ejus sæculi quadragesimo-primo, controversia de Remensi archiepiscopatu denuo agitata est in conventu episcoporum, facto apud Sueffionas in ecclesia sanctorum Crispini & Crispiniani; statutumque, ut Artaldus a regimine episcopatus, quemadmodum sacramento se adstrinxerat, deinceps abstineret: Hugo vero, Heriberti comitis filius, episcopus, clero populoque petente, ordinaretur. Inde Remos convenientes iidem comprovinciales episcopi, Hugonem in basilica sancti Remigii præfulem consecrant, qui Frodoardum statim ab exsilio revocavit. Nec sic tamen contentus Heribertus, Laudunum cum Hugone Albo obsidet. Ludovicus e Burgundia auxilio advolat. Obviam progressi Hugo & Heribertus insperato invadunt regis exercitum, funduntque. Rex ipse e prælio vix evasit. Erat in ejus comitatu Artaldus episcopus, qui, rebus suis amissis, victoribus se dedit, & datis, uti exigebatur, sacramentis, redditisque ipsi sancti Basoli & Avennaci abbatis cum villa Remensis ecclesiæ Vindenissa *, ad sanctum Basolum se recepit. Soluta nihilo fecius Lauduni obsidio est: Ludovicus a Karolo-Constantino Viennam acceptus, & ab Aquitanis rex agnitus: cui insuper Lotharius filius ex Gerberga conjuge nascitur. Tunc temporis miracula ad sanctum Theodericum facta commemorat Frodoardus †, quod monasterium est Remis proximum, ab Hungaris eo tempore in favillas redactum, cum adhuc locus a clericis sæcularibus occuparetur.

ANN. CHR.
941.
XX.
Artaldus Remensis archiepiscopus denuo privatus.

* Vendereffe.

c Frod. lib.
I. c. 25.
V. sac. I. p.
621. & seqq.
XXI.
Conspiratio in Ottonem.

Neque Germania motuum ac turbarum expers, nam Heinricus, Ottonis regis frater natu-major, se regno privatum esse graviter ferens, cum quibusdam Saxonibus in fratrem conspirat. at rex victor rebellium primores comprehensos capite plesti jubet, fratrem vero Engelheimium retrudit. Fridericus Moguntinus antistes, ejusdem conjurationis particeps creditus, perceptione corporis & sanguinis Domini se purgavit, & tamen Fuldam relegatus est. Rothardus Strazburgensis episcopus ob eandem causam in Corbeia-novæ monasterium deportatur. Heinrico Ottonis fratri Lothariensis ducatus, qui ei post mortem Gisleberti a fratre commissus

ANN. CHR.
941.
X X I I.
S. Arnulfi
monasterium
datur mona-
chis.

fuerat, eripitur, atque Ottoni Richini ducis filio commendatur, ut & ducatum procuraret, & Heinricum puerulum, Gisleberti filium, nutriret.

Inter has nihilominus turbas Adalbero Mettensium præful, de suo grege perquam sollicitus, monachos in suburbana sancti Arnulfi basilica instituit canonicorum loco, quos licentius viventes ad meliorem frugem compellere non potuerat. Hujus rei causa Ottonem regem adiit, facultatem petiturus monachos illic substituendi in locum canonicorum, qui, *posthabita canonica conversatione, laico more vivebant, & post creberrimas admonitiones incorrigibiles esse pergebant.* Reclamantibus nequiquam canonicis, sanxit Otto regia potestate, ut, *congregata inibi Domino famulantium honesta conversatione, deinceps monachica ibi perpetualiter vita ducatur.* Data *iiii. idus januarii, anno incarnationis Domini DCCCC XLI. indictione xiiij. anno domni Ottonis vj. Actum in Uranconewrt,* id est Franconofurti. *Brun cancellarius ad vicem Fridurici archicapellani* recognovit, ut in authentico legitur. Bruno regis Ottonis frater, postmodum Colonienfis antistes; Friduricus Moguntia archiepiscopus erat, de quo paullo ante mentionem fecimus. Exstat hoc diploma apud Meurissium ^a in historia Mettensi cum litteris ^b prædicti Adalberonis episcopi, in quibus ait, se cum suis suffraganeis diu tentavisse, ut sancti Arnulfi clericorum, qui *acephalorum canonicorum* more vivebant, mores & vitam emendaret. Sed, cum incorrigibiles expertus esset, statuisse, ut eos inde expelleret, nisi monastica se vitæ subderent. quod cum illi facere prorsus abnuissent; se *consultu suorum clericorum, scilicet abbatum utriusque ordinis, atque fidelium laicorum,* eidem loco abbatem præfecisse, Arbertum nomine, cujus institutionibus novi tirones illuc adventantes in ordine monastico erudirentur. Id factum anno insequenti cum consensu ducis Ottonis paullo superius laudati, qui litteris Adalberonis cum Gozolino Tullensi episcopo, aliisque, tum clericis, tum comitibus, subscripsit. Ex clericis primi subscribunt *Everinus primicerius, Blidulfus abbas, Gunterus abbas, Goffridus archidiaconus, Nanterus archidiaconus;* post comites *Hamadeus comes palatii.* Hic est Hamedeus, in vita sancti Johannis abbatis Gorziensis ^c laudatus, qui bona Gorziensium sub precaria tenebat, sepultus Mettis in basilica beatae virginis Mariæ ad xenodochium, quo mortuo, Johannes bona illa, quæ Adalbero propinquis suis destinabat, ægre sibi restitui impetravit. Blidulfus abbas prædictus videtur esse is, qui ex archidiacono Mettensi Gorziensis monachus, ac demum eremita factus est. Primus, qui supra, abbas sancti Arnulfi Arbertus ^e Gorziensi monasterio assumtus est, ut ipse testatur in quibusdam litteris, quas de sua institutione, & de canonicorum sancti Arnulfi querimoniis scripsit, relatas in historia nondum edita monasterii sancti Arnulfi.

^a Meurisse p.
304.
^b *ibid.* p. 306.

Arbertus primus abbas.

^c num. 110

X X I I I.
Mediolacense
monasterium
emendatur.
^d V. Brovver.
annal. Trevir.
p. 454. c. 2.

Non minor fuit Ruotgeri Trevirensium pontificis in rem monasticam zelus. Erat tunc temporis, ut multorum aliorum, ita etiam Mediolacensis monasterii ^d deformata species, imminuta religio, accisæ facultates, tum crebris bellorum motibus, tum Wicelini Trevirorum vicedomini infestatione. Hic, cum frequenti locum illum direptione, adducta eo prædabunda militum manu, exhaustisset, tum etiam, ne umquam monachis hanc injuriam persequendi facultas superesset, omnes donationum veteres chartas minutatim confecerat. Hinc labare ac deficere sensim religio ex inopia rei familiaris. Utrumque sarcire pro virili tentavit Ruotbertus antistes; atque ut a spiritualibus inciperet, nuntios misit ad Indense sancti Cornelii cœnobium prope Aquisgranum, quod tum religione florebat sub Adagrino, si nobis submissi indices non fallunt, abbate, virum inde postulans, qui Mediolacensibus præesse, & collapsam disciplinam instaurare valeret. Missus ad hoc Rotvicus, pristinum loco splendorem, & primam religionis famam restituit. Insuper Ottoni regi monasterium & novum abbatem commendavit Ruotbertus, & veteres loci possessiones vindicari curavit, quibus novas de suo rex adjecit, amplissimo dato privilegio, quo veterum jactura repararetur. His præsiidiis munitus abbas, totum se convertit ad reformandum monasterii statum, & ad instauranda ædificia, in his præclarum sancti Petri aram, quam Ruotbertus consecravit. Atque ut doctrinæ etiam fructus, uti olim, Mediolaci non deessent; duos ex suis ad Gerbertum Auriliacensem monachum, forte cum hic Remis doceret, eruditionis gratia misit, qui deinde ad suos reversi litteras probe excoluerunt. Ex ista schola prodiit Remigius ille abbas Mediolacensis, in Gerberti epistolis laudatus non semel.

Eodem tempore Blandiniense sancti Petri monasterium apud Gandayum, quod a Nortmannis eversum, & in solitudinem redactum fuerat, Arnulfus Flandriæ comes instaurandum curavit. Hujus rei testes ^a sunt ejus litteræ, in quibus ait, se religiosorum hortatu virorum animatum, & quasi ex gravi somno excitatum, tacita cogitatione secum interdiu ac noctu revolvissè, quoddam esse sub sua ditione monasterium in castro Gandavo, Blandinium vocabulo, a sancto Amando episcopo conditum, ac reliquiis beati Petri apostolorum principis, aliorumque sanctorum, quas ille Roma secundo rediens istuc detulerat, nobilitatum; multum dolere, quod tantæ dignitatis reliquiis debitus honor desit, fugatis scilicet monachis, qui locum istum olim incolebant, & cunctis monasterii possessionibus in comitum, aliorumque potestatem transfatis. quapropter permisso Ludovici regis, atque cum Transmaro episcopo, ad cujus diocesim locus iste pertinebat, & cum amicis ac fidelibus suis consilio habito, eidem loco restituere velle partem ex redditibus, quos beatus Amandus a regibus, ceterisque fidelibus impetraverat, id est censum, qui percipitur ex mansionibus ad Scaldim sitis, floralia prati portui adjacentis, & alia, quæ in charta Einhardi abbatis exprimuntur. quæ omnia monachi cum suo abbate possideant, eo pacto, ut ibidem ad amissum Christo serviant, uti vivebant tempore sanctissimi Amandi, nimirum secundum regulam sancti Benedicti, ad cujus præscriptum abbatem sibi eligant. *Actum Blandiniensi cœnobio, regnante Ludovico anno vj. filio regis Karoli reclusi.* quæ nota chronica recte quadrat huic anno, quidquid contra sentiat Miræus. Subscribunt post Arnulfum marchisum Transmarus Tornacensis ac Noviomensis, ac Folbertus seu Fulbertus Cameracensis episcopi; & post Transmari archidiaconos aliosque canonicos Isaac comes, & Arnulfus ejus filius, Theodericus comes, & alii. Ad restituendam eo loci disciplinam adhibitus est ab Arnulfo comite sanctus Gerardus ^b Broniensis ac Cellensis seu Ghislenianus abbas, ardentissimus regulæ Benedictinæ in Belgio tunc instaurator, qui primus restituti Blandiniensis monasterii abbas censetur. Cum Arnulfus de restituenda illic monastica disciplina cogitaret, *huic aptus negotio inventus est vir vitæ laudabilis, sanctitate clarus, & genere Gerardus, monachus proposito, abbas officio, & apostolicus merito:* qui istuc anno præsentem evocatus, *eliminato in primis clericorum grege, dominici scholam servitii, a beato olim Amando constitutam, ibidem constituit.* Istuc quamplures tanti exemplo magistri excitati, *cæperunt voto monastica disciplina constuere, & jugum Domini suavè suscipere; & contigit in brevi ut hoc dominici ovilis cœnobium, numero & merito dilatatum, nobilissimis per omnia non ignobilius probaretur cœnobiis.* Hæc antiquus auctor in libello de translatione sancti Wandregisili, & aliorum in istud monasterium Blandiniense. Clericos, qui Blandinium incolebant, vitæ sancti Gerardi insidias struxisse tradit ejus vitæ scriptor, testaturque monasteria decem & octo ab eo instaurata fuisse.

Eodem anno, Ludovici regis sexto, vir quidam illustris, Elisiernus nomine, monasticum habitum induit in Floriacensi monasterio, cui prædium suum Sedam, in Wastinensi pago situm, donavit. Exstant in appendice hac de re ipsius litteræ, in quibus ita loquitur. *Ego Elisiernus me ad obsequium divine servitutis conferre, & de rebus juris mei portionem in posterum reservare decrevi. Et quia monasticam professionem mihi subire placuit, beatissimum Benedictum, patrem videlicet monachorum ac duces, placandum quam primum judicavi. Igitur prædium meum, quod Seda dicitur, situm in Guastinensi pago, cum omnibus, quæ ad ipsum pertinent, in honore Domini nostri ac beatissimi Benedicti ad Floriacum cœnobium, quo ipse quondam de Casino translatus requiescit, perpetualiter habendum trado, cum ecclesiis videlicet, villis, mancipiis, seu ceteris quibuscumque rebus ad ipsum pertinentibus, quicquid videlicet vel inquisitum, vel inquirendum videtur. Quia vero, juxta Apostolum, cura proximorum negligenda non est; volo ut easdem res filius meus Joseph, & filia mea Elizabeth, & primogenitus ejusdem filie, si de legitimo conjugio fuerit, ad usum-fructuarium teneant; post eorum vero discessum ipsa res cum omni integritate ad prædictum cœnobium transferantur: & ita in usibus fratrum cedant, ut nulli abbatum liceat inde beneficium laicis dare, &c. Datum mense Novembri anno vj. regni HLudovici.* Subscribunt post Elisiernum Joseph ejus filius acolythus, & sex comites, cum aliis. Ex quo intelligitur, Elisiernum virum illustrem fuisse, haud dubie non alium, quam Elisiardum illum comitem, cujus studio & auctoritate ^b monastica disciplina Floriaci per sanctum Odonem restituta

ANN. CHR.
941.
X X I V.
Blandiniense
monasterium
instauratur.
^c a Miræi cod.
donat. p. 125.

^a Sandier.
Gand. p. 298.

X X V.
Elisiernus Flo-
riaci mona-
chus.

^b V. lib. 43.
n. 17.

est. Certe Johannes monachus inter Odonis discipulos numerat Elisiardum ex comite monachum.

ANN. CHR.

941.

X X V I.

Trenorchii
bona & jura
confirmata.

a Tourmus p.
277.

Eodem mense, eodemque anno Ludovicus rex bona & jura Trenorchienſis monaſterii confirmavit, ad preces Haimini abbatis, qui Herveo ſecundo ſucceſſerat, & interventu Heinrici Lingonenſis epiſcopi, & Rotgeri comitis nobiliſſimi, uti fuſius leges in præcepto regio, quod Chiffletius * retulit. *Actum in monaſterio Trenorchio vj. idus Novembris, indiſtione xiiij. anno vero vj. regnante Ludovico rege.* Odilo notarius ad vicem Heirici epiſcopi, ſummique cancellarii recognovit. Itaque Heiricus Lingonum antiſtes in munere archicancellarii Artaldo Remenſi archiepiſcopo ſucceſſerat, prætermiſſo Hugone archiepiſcopo in locum Artaldi, præter regis aſſenſum ſuffecto.

XXVII.

Wifelmo Can-
tuarie archi-
epiſcopo ſucce-
dit Odo factus
monachus.

b x. Serip. col.
2219.

c ib. c. 2220.

d ib. c. 2221.

Anglicani ſcriptores omnes, cum antiqui, tum recentiores, Wifelmi Cantuarienſis archiepiſcopi obitum anno ejus ſæculi triceſimo-quarto collocant, aſt eum ad hunc ſaltem annum quadrageſimum-primum perveſſe conſtat ex tribus inſtrumentis eccleſiæ Cantuarienſis, ejus tempore datis. unum eſt ^b anni DCCC XXXIX. quo Wifelmus quidam nonnullos agros Wifelmo archiepiſcopo donat: cui donationi ſubſcribit inter alios Odo Schireburnenſis præful, qui Wifelmo in ſede Cantuarienſi ſucceſſit. Alterum eſt ^c anni ſequentis, quo Eadulfus dux, præſente Wifelmo archiepiſcopo, quaſdam terras eccleſiæ Chriſti Dorobernienſi confert, cujus litteris idem Wifelmus ſubſcribit. Tertium denique ^d eſt præſentis anni DCCC XLI. quo Eadmundus rex & Edredus frater ejus, necnon Edwinus filius ejuſdem Eadmundi, eidem eccleſiæ Chriſti quaſdam terras reſtituerunt, quas eorum antecellores ei abſtulerant. Id factum eodem anno, quo prædictus Eadmundus *levatus eſt in regem.* Subſcribunt poſt Eadmundum ejuſque fratrem ac filium Eadgiva regina, Wifelmus Dorobernenſis archiepiſcopus, Teodredus Londonienſis, Elfegus Wintonienſis, Odo Schireburnenſis, aliique tres epiſcopi, poſt quos Ethelgarus epiſcopus concludit. Itaque non ante hunc annum Wifelmi obitus conſignari poteſt. Poſtulat in ejus locum unanimi regis, cleri & populi conſenſu Odo Schireburnenſis antiſtes, primo conſtanter poſtulationi obſtitit: tum quia ejuſmodi translationes vetant canones: tum *ne morem majorum ambitione ſua turbare videretur*, inquit Wifelmus, & poſt eum Gervafius Dorobernenſis; cum nullus ad id tempus, niſi monachus, hanc dignitatem iniſſet. Neque enim honeſtum aut rationi conſonum videbatur, *ut monachis regularibus clericus præſſet ſecularis: cum a tempore beati Auguſtini, ex inſtitutione ſancti Gregorii, eadem Cantuarienſis eccleſia ſemper fuerit monachorum.* Verum cum Odo regis, cleri, & populi conſtantiam his aliſque rationibus emollire non poſſet, ea tandem conditione aſſenſum præbuit, ut prius monaſtico habitu, quod olim habuerat in votis, indueretur. Quo ritu id factum ſit, non convenit inter Anglicanos ſcriptores. Odonis vitæ ſcriptor, quem Osbernum monachum eſſe puto, tradit, Odonem miſſis Floriacum legatis abbatem inde acceſſiſſe, ab eoque ad monachatum induta cuculla initiatum fuiſſe. Idem aſſerit Gervafius Dorobernenſis. at Wifelmus Malmesburienſis, cui Johannes Bromtonus ſuffragatur, auctor eſt, Odonem ipſum, tranſmiſſo oceano, monaſticam veſtem Floriaci accepiſſe. quod quidem propius verum eſt. ſi quidem Odo Cluniacenſis abbas, cui tum Floriacenſe monaſterium parebat, numquam in Angliam trajeciſſe dicitur, immo tunc ad ultimum Romanum iter ſe ſe accingebat. Quamquam fortaſſe, probabatur Floriaci inſtituerat, qui in Angliam Odonis iniciandi cauſa proficiſci potuit. Ut ut ſit, id maxime cedit in laudem & commendationem Floriacenſis monaſterii, quod, prætermiſſis Anglicanis monaſteriis, in quorum nonnullis tunc florebat religio, Floriacenſe prætulit Odo, a quo monaſticum habitum acciperet. Id Floriaci tributum ob corpus ſancti Benedicti, quod iſtic requieſcere credebatur, exiſtimare par eſt.

XXVIII.

Cantuarienſes
præfules ſem-
per monachi.

Illa porro Odonis ratio, qua nulli, niſi monacho, Cantuarienſem eccleſiam ad id tempus commiſſam fuiſſe perſuaſum habebat, nec aliter licere arbitrabatur, ſaltem id evincit, hoc paſſum, & ante omnium hominum memoriam in more poſitum fuiſſe, nec ullum eatenus contrarium exemplum illius ævi mortalibus compertum. Errorem vocat Godwinus, aitque certum eſſe, Nothelimum, alioſque ſæculares, ut vocant, præbyteros ſedi Cantuarienſi ante Odonem impoſitos fuiſſe. Verum nullo argumento id certius reſcire potuit Godwinus novus auctor ſectarius, quam

Odo

Odo ipſe ſeu Anglicani illorum temporum homines ac ſcriptores, ad ipſas rerum origines propius accedentes; nec conſtat Nothelimum, quem Godwinus objicit, monachus expertem fuiſſe. Beda quidem in præſatione ad hiftoriam Anglorum eum dumtaxat *religioſum Londonenſis eccleſiæ præbyterum* vocat. at hoc uno titulo affici ſolebant monachi ſacerdotes, omiſſo paſſim monachi nomine, ut de Beda ipſo univerſis notum eſt. Sed quid ſi *religioſi* nomine Beda Nothelimum monachum deſignat? Certe idem auctor in epiſtola ^a ad Albinum Cantuarienſem abbatem *vererabilem fratrem noſtrum Nothelimum*, antequam is ad ſedem Cantuarienſem eſſet aſſumptus, appellat. quo loquendi modo ſe invicem monachi compellere ſolent. Denique eadem fuit ſancti Thomæ, atque Odonis, perſuaſio, cui religio fuit Cantuarienſem ſubire cathedram, priuſquam monaſtico habitu inſignitus eſſet. Mox ut Odo manum clavo admovit, egregiam ſcripſit epiſtolam ad coepiſcopos ſuos, a Wifelmo magna ex parte relatam, in qua ait, ſe, ſi totius mundi opes in ſua poteſtate ſolus haberet, libenter omnia diſtributurum, ſeque ipſum inſuper pro eorum animarum ſalute impenſurum. tum eos rogat, ut ipſum in pontificali regimine adjuvent, hortaturque, ut ita ſe gerant, quo eos rex auguſtiſſimus Edmundus cum omni populo ſuo imitari gaudeat. Ad hæc conſtitutiones edidit ſaluberrimas, quarum capitulo ſexto hortatur monachos, & omnes qui votum Deo voverunt, ut in omni humilitate & obedientia die noctuque hoc adimplere ſtudeant, permanentes in timore Dei in eccleſiis, ubi ſe voto conſtrinxerunt. Non ſint vagabundi neque gyrovagi: ſed ſecundum exempla apoſtolorum, per habitum humilitatis, laboribus manuum & lectione ſacra, & continuis orationibus ſe exercent.

Deſuncto Egwino abbate Eveshamenſis ^b apud Mercios monaſterii, facta eſt diſperſio ejus loci monachorum per Athelimum & Wlricum laicos, & Efulfum epiſcopum; & eorum loco intruſi hoc anno ſæculares canonici, qui ibidem ad annos fere viginti perſeverarunt, nempe ad principatum Eadgari regis monachorum patroni: quo mortuo, denuo ejeſtis monachis ſubſtituti ſunt canonici per Alferum principem Merciorum. Tranſiit deinde in varias manus hæc abbatia, dum rex Ethelredus abbatem regularem & monachos ibidem reſtituit.

Dum Fridericus Moguntinus antiſtes relegatus Fuldæ detineretur, ejus, ut creditur, inſtinctu orta eſt gravis perſecutio in monachos, affirmantibus quibusdam epiſcopis, fatius ^c eſſe, paucos inculpata, quam multos laxioris vitæ in monaſteriiſ verſari. non attendentibus ſcilicet ad ſententiam patrisfamilias, prohibentis a ſervis ſuis zizania colligi, ſed crefcere volentis cum tritico uſque ad meſſem. Hinc factum eſt, ut multi, propria infirmitatis conſcii, qui ad tantam perfectionem aſurgere non valebant, depoſito habitu & relictis monaſteriis, grave ſibi onus illud effugerent. Id vero non ſerio, ſed ſicte molitum eſſe Fridericum quidam opinati ſunt, ut ſcilicet venerabili Hadamaro Fuldenſi abbati, regi additiſſimo, negotium faceſſeret. Hic Fridericum primum honorifice & humaniter tractavit: ſed, cum litteras ab eo clanculum ſcriptas intercepſiſſet, eum ſeverius habuit. Fridericus vero jam liber, dum ultionem quærit, & contra talem ac tantum virum facile prævalere non poſſet; primum in minora monaſteria perſecutionem excitavit, ut ſic demum ad nobiliora, & tandem ad Fuldenſe procederet. ſed nihil doli & artes illi profuere adverſus abbatem, qui gratiam regis ſemper retinuit.

Sub id tempus Udalicus, Auguſtæ-Vindelicorum antiſtes, Agaunenſe ſancti Mauricii monaſterium, quod a Sarracenis recens combuſtum erat, adiit, ut unum e ſanctis martyribus Legionis Thebæanæ a Conrado rege, ipſi promiſſum, acciperet. Illic unum ædilem reperit monaſterii cuſtodem. Poſtridie quam eo advenerat, quæ dies dominica erat, prima luce miſſam unam de Trinitate celebravit: tum alteram diei dominicæ convenientem. nam tunc plures una die miſſas paſſim licebat celebrare. cui miſſæ duodecim ejus loci clerici, e proximis locis cum multitudine populi iſtuc advenientes, interſuere. His peractis, votum ſuum illis aperit. Favent clerici, & aperta ſpelunca in ſcopulo exciſa, in qua ſanctorum reliquiæ ſervabantur, earum partem ſancto antiſtiti liberaliter conceſſerunt. In reditu ad Augiam inſalam Conſtantiæ vicinam divertit Udalicus: ubi ab Alewico abbate perhumane acceptus, partem ſacrarum reliquiarum petenti donavit, reliquas Auguſtam reportavit, & in eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ depoſuit. Tunc in Augienſi monaſterio eruditionis cauſa morabatur Wolfgangus adoleſcens, qui ob acumen

Annal. Bened. tom. III.

M m m

ANN. CHR.
941.

a Anal. 10. l. 9.

XXIX.
Eveshamen-
ſis monaſterii
ſtatus.
b Mon. 10.
l. p. 150. c.
ſeqq.

XXX.
Perſecutio
in monachos.
c Præſentibus
lib. 2. propo-
ſiti.

XXXI.
Udalicus re-
liquas Agauno
acceptas Augiæ
reponit.

Wolfgangus
ibi ſtudet.

ANN. CHR. 941.

ingenii ipsi etiam magistris suis suspectus fuisse dicitur. Ibidem etiam tum versabatur Henricus nobilis itidem adolescens, illustri Francorum ac Suevorum prosapia genitus, qui cum ille intima necessitudine conjunctus est. Erat Henrico germanus frater, Poppo nomine, Wirziburgensis ecclesie episcopus, qui magistrum quemdam Stephanum ex Italia conduxerat ad erudiendam ecclesie sue juventutem. Ut ad eum ambo se conferrent, Henricus amicum perpulit, evicitque verum magistri invidiam illic quoque Wolfgangus sustinuit. Hinc animo ejus incessit vite monasticæ propositum, quod Henricus avertit, eumque demum factus archiepiscopus Treviros adduxit.

XXXII. Odo abbas Cluniaci Aymardum substituit.

Inter ea Romæ discordia recrudescabant inter Albericum principem & Hugonem regem: quibus iterum componendis unus idoneus visus est Odo abbas Cluniacensis. Quam ob rem a Stephano papa denuo in Urbem vocatus, sub finem hujus anni ad quartum illud Romanum iter, quod postremum ejus fuit, se accinxit; & ne ipso absente regularis disciplina detrimentum pateretur, Aymardum Cluniaci coadjutorem instituit. Erat is *humilis quidem genere, sed celsus humilitatis culmine*, ut in antiqua Cluniacensium abbatum chronologia legitur: qui, licet non adeo famulos atque Odo, *regularis tamen observantia non impar custos* a Glabro fuisse dicitur. Tria vero de illo prædicat sanctus Odilo, nempe eum fuisse beatæ simplicitatis & innocentie filium, tum in procuratione rei domesticæ studiosum, & in observatione regularis disciplinæ ferventissimum; ad hæc patientissimum in amissione corporaliū oculorum. adeo ut ob meritum ejus patientiæ Deus beatum Mayolum ad monasticum ordinem adduxerit. Talem virum ad vices suas supplendas delegit sanctus Odo, Romam ultimo profecturus. Certe hoc anno charta de villa pagi Matisconensis, Noglis vocabulo, Aymardo abbati data est; eodemque anno Ingelbertus, frater Sobbonis archiepiscopi Viennensis, *Hemardo abbati* res multas in pago Viennensi contulit pro anima genitorum suorum Berlonis & Ermengardis, ac filii sui Tebaldi, & aliorum. quæ donatio facta est anno 1111. *Conradi Burgundie regis*, quo anno Conradus ipse confirmavit donationem ecclesie sancti Martini in villa ejusdem pagi Landadis, *Eymardo abbati* factam per Ratburnum vicecomitem & Waldam ejus uxorem. Itaque jam hoc anno Cluniaci abbas, id est proabbas, & coadjutor Odonis erat Aymardus. immo jam ab anno 1111. cum primum Odo Romam profectus est. Id colligimus ex charta vicesima-prima Heymardo abbati data *anno primo Ludovici regis, die dominico, III. idus Martii*. qua charta ecclesia sancti Andreæ, sancti Johannis & sancti Marcelli in villa Acquiranda * comitatus Matisconensis Cluniaco donatur. Ad hæc anno tertio Ludovici regis, quo tempore Odo iterum Romæ occupatus erat, Aymardo abbati & monachis Cluniacensibus res quædam conferuntur a Beraldo abbate, sitæ *apud Exarum in plano Boranti*, & apud Alivertum. Quo ritu facta sit Aymardi electio, tradit vetus chronologia Cluniacensium abbatum, totidemque verbis Petrus de Rivo in chronico, his verbis. *Fratribus super electione abbatis agentibus concilium, idem sanctissimus Eymardus a Caviniis, sua obedientia, rediens, equum super quem sedere consueverat, ante se ipse pedes piscibus onustum ducens, concilio eorum admiscetur, omnibus humilitatem ejus admirantibus. Itaque, ejus humilitate obnitente, abbas eligitur, & ab Aduensi episcopo, nomine Rotmundo, regnante Ludovico, consecratur.* Caviniæ * decanatus est Cluniaco subiectus, & ab eo trium leucarum spatio distans, Matisconi vicinior. Exstat in archivo Cluniacensi Rodulfi regis authenticum præceptum de *villa Cabiniensi. Actum Ansa villa XI. kalendas Julii, indictione III. anno VIII. regnante Rodulfo rege gloriosissimo.* quod præceptum Rotmundus ad vicem Ansuæ episcopi recognovit. Integerrimum est Rodulfi regis sigillum, cum ejus monogrammate, in cujus medio Y græcum appositum est.

* Ingrande.

* Chevines.

XXXIII. Monasterium S. Martini de Castaniera. a Tepez to. 5. script. 7. b ibid. script. 6.

Hoc primum anno factam invenio mentionem cœnobii sancti Martini de Castaniera in regno Legionensi, quod Ramirus rex Adseruero abbati & monachis asseruit, qui *sancta regule instituta* implerent, *facto testamento* * *era 1119.* cui multi episcopi & abbates subscribere. Post annos decem Ordonius tertius, ejusdem Ramiri filius, *litam* b *diremit*, ortam inter Johannem ejus loci abbatem & Romanum abbatem vicini monasterii de quadam piscaria, quæ Johanni adjudicata est. In hoc posteriori diplomate fit mentio de Martino abbate, qui hanc piscariam a tempore Ordonii secundi comparaverat. quod argumento est, longe antiquius esse hoc monasterium, quod demum patribus Cisterciensibus cessit.

Anno ejus sæculi quadragesimo-seculo, Stephanus papa per Marinum legatum suum effectit, ut Ludovicus rex ab universis demum agnosceretur. Ex his dux Willelmus Rotomagi Ludovicum ea, qua par erat, honorificentia excepit; eodemque tempore Willelmus alter, Pictavorum comes, & Brittones cum suis principibus ad regem venerunt. Dein Ludovicus & Otto rex Germanorum foedus inter se ineunt; & Otto ipse reconciliandis aliis Francorum principibus bona fide collaborans, Hugonem Album tandem in concordiam cum rege reduxit: cujus exemplum Heribertus comes secutus est. Eundem regem anno superiori jam receperant Aquitani. cujus rei fit mentio in quadam charta archivi Cluniacensis, qua mansi quatuor in villa comitatus Matisconensis Roliaco, dantur ecclesie sancti Petri & sancti Pauli, & ceterorum sanctorum, quorum *corpora & reliquias Cluniacensis continet locus, ubi Eymardus abbas est, temporibus Ludovici Franciam & Aquitaniam regentis, anno regni ejus sexto, mense Septembri.*

ANN. CHR. 942. XXXIV. Ludovicus rex ab omnibus agnitus.

Per id tempus Floriacenses cum sancti Martialis Lemovicensis monachis & Sollemniacensibus communionem precum & mutuam societatem inierunt. Eorum hæc de re litteræ videntur hoc loco referendæ ex veteri codice sancti Martialis.

XXXV. Floriacensium societas cum S. Martiali & Sollemniaco.

In nomine Domini Jesu-Christi, anno ab incarnatione ipsius DCCC XLII. indictione xv. factum est ut venirent beati Benedicti servi Lemovicæ, scilicet Ravinaldus, Ademarus, Andreas, & Oibertus religiosi monachi, sub regimine domni abbatis Odonis constituti, ibique dum morarentur aliquantisper religionis gratia, ab abbate sanctissimi Martialis apostoli Christi Aymone impetrare, quatinus, in vicem domni abbatis Odonis sui, societatis sue sortirentur commune compendium: ita ut ab ea die in reliquum ævum nulla esset differentia inter monachos ejusdem loci, & sancti Benedicti Floriacensis famulos: sed utrique, dum ad se invicem transirent, communis agnosceretur in omnibus conversatio, & quasi una haberetur congregatio. Exinde transeuntes jam dicti fratres ad Sollemniacum beati Petri apostolorum principis cœnobium, eadem obtinere ab abbate ejusdem loci Geraldo & a fratribus inibi Deo servientibus. Facta autem est hæc conscriptio mutua agnitionis & societatis, & in conventu utrorumque fratrum recitata, atque in memoriam futurorum in libello regule jussa conscribi. quam ipse corroborare dignetur, qui est constitutus, ut multi credentes in eum sint cor unum & anima una in ipso. Datum mense Februario, anno VI. Ludovico rege regnante. Wlrdaldus, patris Benedicti utinam non ingratus servulus, adnotavit.

Ex his intelligitur, Odonem abbatem Floriacensium regimen ad hunc annum, qui ei supremum fuit, retinuisse; & Aymonem sancti Martialis abbatem, cujus superius a meminimus, ad hunc itidem annum superstitem fuisse, ac proinde annis amplius sex, quidquid in contrarium dicat b Ademarus, eidem cœnobio præfuisse. siquidem anno 1114. quo ejus frater Turpio Lemovicensis episcopus monasterium sancti Augustini instauravit, jam abbas erat Aymo. qui annum insequentem haud prætergressus videtur, si verum est quod scribit Ademarus, ejus obitum triennio tantum præcessisse decessum Turpionis episcopi, qui anno 1111. e vita migravit. Obiit Aymo nonis Maii, teste Ademaro ejus pronepote. quippe ex nepte ejus, nomine Officia, nati sunt Adalbertus decanus & Rogerius, patre Fulcherio, in proprio rure hereditario, quod vocatur Campanense, juxta castellum Potentiam: tertius quoque Raimundus: *cujus ego*, inquit, *Ademarus filius sui, matre Hildegarde sive Aldearde.* Post Aymonem abbatiam tenuit per annos unum & triginta Aimericus, non monachus, sed canonicus, immo potius laicus moribus, qui monasterii possessiones & ecclesias sæcularibus hominibus dare non dubitavit. Ejus tyrannidem subveritus Ludovicus rex, *honorem* c *sancti Martialis*, id est abbatiam, illi ea tantum lege commiserat, ut monachus fieret. quod ille sub sacramento se quantocius facturum pollicitus erat. Verum tertio tantum ante mortem die id exsecutus est. Ei successit Guigo, cujus anno duodecimo rex Lotharius Lemovicæ adit, non multo post mortuus, testante Ademaro. adeoque Guigo Aimerico successit circiter annum 1114. quo ex numero si annos unum & triginta, quibus abbatiam occupavit Aimericus, subduxeris, anno 1113. Aimericum Aymoni successisse invenies.

XXXVI. S. Martialis abbas. a lib. 41. n. 85. b Labbe to 2. p. 272.

Ademari Cabanensis profapia.

c ibid. p. 167.

Cum Floriacenses societatem cum prædictis monachis inierunt, Odo abbas Romam quartum profectus erat, istuc a Stephano evocatus ad reconciliandos Albericum & Hugonem.

XXXVII. Odo abbas Romæ agitur.

rici principis & Hugonis regis animos. Frodoardus ad hunc annum : *Domnus Odo abbas*, inquit, *pro pace agenda inter Hugonem regem Italia & Albricum Romanum patricium apud eundem regem laborabat*. Scilicet primo regem Papie convenit, dein Romam adiit, de pace acturus cum Alberico, qui non minus quam Hugo virum Dei colebat. Forte id tum accidit, quod Johannes monachus de ipso commemorat ex relatu quorundam nobilium Romanorum, qui ipsi ex urbe Neapoli, quo monasterii sui necessitate cogente profectus erat, revertenti obviam facti ad Portuensem civitatem, & de Odone patre suo sciscitanti, hoc factum narraverunt. Præterito mense Augusto, ipsa die assumptionis beatæ Mariæ, cum in Aventino monasterio vir sanctus versaretur, a domno Balduino abbate rogatus est, *ut ipsa die ob amorem sanctæ Mariæ ibi missam celebraret, & suis manibus corpore & sanguine Domini eos communicaret*. Negavit primum ille, sed eis flagitantibus tandem consensit. Tum ecclesiam ingressus, cum paullisper fuisset oratum, mox egressus est. Volentibus eum retinere ait, oportere se properare ad duos fratres suos, qui in extremis erant apud sanctum Paulum. Nec mora missus adfuit, qui id nuntiaret. Ubi venit vir Dei ad sanctum Paulum, pro fratre Benedicto, is ex his duobus unus erat, missam celebravit, *eique corpus & sanguinem Domini viaticum tribuit* : & sic prædictus frater Domino spiritum reddidit. Alter vero, Gislebertus nomine, Johannis confobrinus, octavo post die ipsum secutus est. Inter ea vir sanctus acuta & continua febre corripitur; corpus dolore atteritur, quod jam continuis laboribus & inediis debilitatum erat; denique frigidus, ut ita dicam, ignis ipsas cum carne medullas depascitur. Ille vero hinc dissolvi cupiebat, & cum Christo esse: illinc prius suum Martinum, cujus amorem cum ipso veluti lacte imbiberat, orationis gratia revisere optabat. Inter hæc desideria fluctuanti quidam spectabilis formæ & gratiæ ipsi dixisse visus est, Martini precibus vitæ inducias ei datas, dum ad patriam rediisset. Visum confirmavit salus mox subsequuta. Ille continuo reditum in Franciam aggreditur, nec itineris difficultatem, nec senilia & præmorta membra moratus; tandemque feliciter Turonos appulsus est.

XXXVIII. Non confundendus cum sancto Odone alter Odo Masciacensis abbas, anno DCCCXXV. ^a ordinatus, & ad annum DCCC LXVII. superstes; & fortasse ab eisdem etiam distinguendus Odo abbas Dolensis apud Bituriges, qui eo tempore, quo Romano itinere sanctus Odo erat occupatus, Ludovicum regem adiit, rogaturus, ut Dolense ^b monasterium, ejusque jura & possessiones confirmaret. quod rex libenter concessit, eidem loco asserens libertatem eligendi abbatis secundum regulam sancti Benedicti; simulque capellam, quam in conspectu castelli Dolensis Britones monachi ædificaverant, illi scilicet, qui ex sancti Gildasii monasterio Ruyensi illuc confugerant. Notis chronicis caret hoc diploma in editis; nec proinde certo dici potest, cuinam abbati hoc tribuendum sit, Odoni Cluniacensi, cui prædictum monasterium a conditore Ebbone commissum fuerat, an alteri cognomini, qui ejus vices ibidem suppleret.

XXXIX. Reversus Turonos vir sanctus, optatæ sancti Martini solemnitati IV. idus Novembris interfuit: sed quarta infra octavam die, rediviva febre denuo afficitur; ac demum divina illa & salutari Christi carne & vivifico poculo recreatus, *Martino duce* in cælum migravit *quarta decima die ante Decembrem*, inquit Johannes monachus ejus ac discipulus, qui libros tres de ejus vita & rebus gestis statim ab ejus obitu scripsit, & Salernitani monasterii fratribus nuncupavit. Paulo ante obitum vir sanctus idemidem præteritas culpas in memoriam revocans, de eis maxime dolebat, quas ipse privatus in suum abbatem commiserat, Johanni hæc effatus: *Carissime fili, ausculta qua dico tibi. Gratias ago Deo, quia ex omnibus peccatis, quæ a juventute perpetravi, in hac vita jam ultionem recepi, exceptis illis, quæ in abbatem meum commisi; & semper diem illum & tempus expectavi, deprecans Deum, ut ea non reservaret mihi in futurum*. Labet quæ de viri Dei obitu in chronico sancti Juliani Turonensis, ubi sepultus est, memorantur, hic attexere. Postquam venerabilis Odo multa monasteria exstruxerat vel emendaverat, multa etiam in laudem sancti Martini composuerat; jam silicernus, non tam longævæ ætatis senio (nam vix sexaginta-tres annos attigerat) quam laboribus attritus, Roma reversus, ad sancti Juliani Turonense monasterium, in quo monasticam restituerat disciplinam, se recepit, ut sancti Martini tumulto propius adesset. Cum dies ejus festus adve-

XXXIX.
S. Odo abbas moritur.

XXXVIII.
Duo alii Odones.
^a Labbe 10. 2.
bibl. p. 733.
^b id. Mf. cell.
p. 534.

nisset, venerabilis pater una cum suis monachis, uti a Theotolone archiepiscopo & Odone ipso constitutum erat, ad basilicam sancti antistitis de more ad *martinorum sollempnia* peragenda processit. Inter hæc mortale frigus artubus sensim illapsus, cui infestus calor, ut in febribus fieri solet, successit. Finitis matutinis, rediit ad monasterium, ac juxta sancti Albini ecclesiam *in peribolo* seu ædicula ecclesiæ adhærente languidum corpus collocavit. Atque, ut erat semper sancti Martini memoria & laudibus occupatus, singulis diebus versus singulos in ejus honorem composuit, quorum initium est, *Martini veniet ex speciosa dies*: extremi, *Theotoloni, servis ceterisque tuis miserere, o Martine*. Audito ejus morbo, Theotolo archipræful ocus accurrit, & prorumpit in lacrymas, ut flere desinat, monet vir Dei; non obstitendum divinæ voluntati; sibi adesse quietem jam diu optatam. Ceterum Deum alios excitare posse, qui vices suas melius expleant. Post hæc, benedictione data, ad urbem redit antistes. Octavo die vir sanctus extremam vitæ horam imminere sentiens, viatico corporis & sanguinis Domini se muniri curavit. Dehinc in sancti Albini proximam ecclesiam deferri voluit, oculisque ac manibus in cælum erectis, Christo, quem semper in corde, semper in ore habuerat, animam reddidit. Sepultus est honorifice a prædicto pontifice sub altare sancti Juliani in crypta ipsius basilicæ, quæ nondum dedicata erat, ubi idem antistes postea humari voluit. Paucis verbis sancti Odonis obitum & elogium præstringit Frodoardus ad hunc annum. *Domnus Odo venerabilis abbas, multorum restaurator monasteriorum, sanctæque regula reparator, Turonis obiit, & sepultus est apud sanctum Julianum*. Hinc corrigendi, cum veteres nonnulli, tum recentiores, qui tempus ejus obitus & locum sepulturæ aliter notant.

Ad scripta ejus quod atinet, omnia continentur in bibliotheca Cluniacensi, præter breviarium moralium beati Gregorii in Job, & librum de adventu sancti Benedicti Floriacum, ab Aimoino laudatum, qui desideratur. Ad hæc eidem tribuitur in quibusdam codicibus libellus de vita sancti Gregorii Turonensis; insuper libri quatuor metrici sub titulo *Occupationum domni Odonis abbatis*, qui titulus est membranei codicis, olim monasterii sancti Juliani Turonensis, nunc Carmelitarum excalceatorum Parisiensium; idem, qui ejus collationibus in quibusdam libris antiquis tribuitur. Certe in veteri catalogo manuscriptorum bibliothecæ Cluniacensis, inter Odonis opera indicantur *libri occupationum domni Odonis*, id est libri tres collationum ad Turpionem Lemovicensem episcopum; & *supra dicta occupationes metricæ*, quamquam non idem est in utrisque argumentum. nam metricæ illæ occupationes constant quatuor libris, quorum primus est de opificio Dei, secundus de conditione hominis, tertius de ejus casu, & corruptione humanæ naturæ lapsæ, quartus de patribus veteris testamenti usque ad Christum reparatorem. Ceterum Odoni falso tribuuntur quædam chronica, quæ Thomas Luocheus sub ejus nomine composuit, ut ex ipsius Thomæ ^a ore didicit scriptor historiæ consulum Andegavensium. His addendus chartaceus codex Cluniacensis, in quo chartæ eo abbate conditæ sunt numero C LXXXVIII. ex quibus intelligas, quantum sub eo abbate per annos sexdecim res familiaris creverit.

Multos habuit discipulos vir sanctus illustres, ex quibus quorundam nuda tantum nomina Johannes in ejus vita exhibet. In primis commemorat Arnulfum & Landricum, a quibus multa de Odone se accepisse testatur: quorum alterum præceptorem suum, alterum confratrem vocat. His subjungitur domnus Hildebrandus seu Hildebrandus, *vir*, ut idem ait, *veridicus, & Cluniaci cænobii præpositus*, ipsiusque Johannis *in regularibus disciplinis præceptor*, qui in compluribus instrumentis Odone abbate factis laudatur, & cancellarii vice subscripsit chartæ Adalæidis comitissæ. Idem Cluniaci prior seu præpositus adhuc erat anno XVII. Ludovici Transmarini. Alter ejusdem nominis monachus exstitit sæculo undecimo, is, qui postea summum pontificatum adeptus est, Gregorius VII. appellatus. Præter illos, quos Johannes in præfatione sua memorat, in libro secundo laudat Petrum presbyterum, Balduinum abbatem sancti Pauli in Urbe, qui & Casinensis fuit; Firmum ejus germanum, domnum Gothefredum, & duos venerabiles viros ex eadem congregatione, quorum unus *Archembaldus* vocabatur, ipsi Johanni bene notus; alter vero *ignotus*, scilicet *Adalafus, viri opinatissimi*, qui multorum monachorum patres exstiterunt. *Archembaldus Cluniensis cænobii prælatus*, id est præpositus, dicitur in charta

X L.
Scripta ejus
& discipuli.

^a Spicil. 10.
10. p. 400.

Bernonis Matiscensis episcopi, data anno x. Rodulfi regis; idemque videtur esse, qui Odoni successus est in regimine cœnobii Floriacensis. Ad hæc Wlfaldus laudatur a Johanne in libro tertio, ejusdem Archembaldi abbatis forte successor. Adalafius, ex Johanne mox a nobis laudatus, videtur non alius esse, quam Adacius, qui sub Odone abbatis officium gessit in Tutelenfi & Sarlatensi monasteriis; idem etiam, cui a Bernardo comite sancti Sori cœnobium commissum fuisse diximus. De hoc intelligendum sancti Juliani Turonensis necrologium, in quo notatur depositio *Adacii abbatis* ix. kalendas Decembris. His omnibus Odonis discipulis Johannes accenset Adolfum, Theodardum, & Eliziardum, ex-comite monachum: cujus instinctu Floriacense monasterium ab Odone emendatum est. Odone paullo superior ætate videtur fuisse Aribertus ille, de quo hæc narrat Odo ipse in libro secundo de vita beati Geraldii Auriliacensis. nempe quadam vice, cum iter Romanum excurreret Geraldus, *quemdam monachum, nomine Aribertum, ducebat secum, magna abstinentia virum. Factum est aliquando, ut deesset pulmentarium, quo abstemius ille cum pane vesceretur. Senior vero, scilicet Geraldus, studiose requirit, an consuetum illi cibum ministri paravissent. Respondentibus illis, quod nihil præter panem haberent, anxietate ille, dicens: O quid nobis hodie contigit! Nos omnes plenam perfectionem habemus, & iste Dei servus in attenuatione erit! Erat autem dies abstinentie solutus. Tempus abluendi manus jam venerat, & Samuel, qui hoc præfens narrat, ad afferendam aquam cucurrit: cum forte reperit pisciculum in littore expositum & palpitantem, qui, ipso vidente, de aqua exsiliat. Gratias Deo egit de hoc beneficio Geraldus: tum vero considentibus ad mensam comedit ille abstemius de pisce parato: reliquam partem Geraldus comedit, & omnibus, qui aderant, particulas pro benedictione dedit. ubi obiter licet advertere, *pulmentarii* nomine etiam ferculum ex pisce ab Odone significari.*

X L I.
Odonis successores.

Jam vero quinam fuerint Odonis abbatis in regimine monasteriorum successores, etiam quosdam jam commemoravimus, paucis hic exponere juvat. Apud Cluniacum ante ejus obitum successus erat Aymardus, uti superius dictum est. Floriaci Archembaldus mox laudatus non nisi post Odonis mortem electus est, quemadmodum ex litteris societatis, inter Floriacenses & sancti Martialis monachos initæ, intelligitur, quæ societas hoc anno *in vicem Odonis abbatis* a Floriacensibus facta est. In monasterio sancti Juliani apud Turonos, Georgius ejus loci monachus in locum Odonis substituitur: cujus temporibus Hugo Magnus, dux Francorum, ad preces Rotberti vasalli sui, ecclesiam de Cancellis sancto Juliano Ludovici principatu contulisse dicitur; ac portum de Cohordone rogatu Girardi clerici, assensu Adelmi vasalli itidem sui, regnante Lothario rege. Prioris donationis charta existat in appendice nostra, *data in mense Maio, in pago Aurelianensi, in loco, qui dicitur Fontanas; ubi residebat dominus Hugo venerabilis comes & tramarchus cum suis fidelibus, anno tertio regnante HLudovico rege.* Georgio abbati successit Ingenaldus, qui ex Romano sancti Pauli monasterio, cujus rector erat, revertens, inter Apenninas alpes a Sarracenis interemptus est. Bernardus ejus successor turrem maximam ante portam monasterii extruxisse dicitur. De Ebrardo ejus successore infra. Mitto alios Odonis in aliis monasteriis ipsi commissis successores, diu ante ejus obitum institutos, qualis fuit Adacius Tutelenfis & Sarlatensis abbas, cujus mox meminimus: qualis etiam fuit Arnulfus Auriliacensis abbas, non semel a nobis laudatus.

X L II.
Johannes & Nalgodus S. Odonis vitæ scriptores.

Duo fuere sancti Odonis vitæ scriptores præcipui, Johannes monachus, ejus discipulus, & Nalgodus monachus itidem Cluniacensis. Johannes statim ab Odonis morte, si non ipso superstitite, scribendam ejus vitam, quam tribus libris absolvit, aggressus est. Id colligitur ex libro ^a secundo, ubi ait, *ante hoc triennium*, dum Romæ esset cum Odone, Balduinum sancti Pauli abbatem Odoni persuasisse, ut sancti Martini vitam glossulis illustraret. Erat Johannes natione ^b Italus, & forte domo Romanus, canonicus professione, antequam Odoni adhereret. Id factum anno DCCC XXXIX. in secunda scilicet Odonis Romana professione, quo tempore vir Dei Johannem *terrenis irretitum nexibus* secum traxit, & ad Ticinense primum S. Petri cœnobium, dein Cluniacum secum perduxit: ubi Hildebrannum præpositum ^d in regularibus disciplinis præceptorum habuit. Tum socius factus Odonis peregrinationum, & prior Cluniaci ab eo institutus, quidquid in ejus factis ac dictis observatione dignum observare potuit, litteris mandavit, aliis rebus prætermittis, quæ tum

^a num. 21.
^b lib. 1. n. 2.

^c ibid. n. 4.
^d ibid. n. 1.

ab Arnulfo magistro suo, tum ab Hucberto Tiburtino episcopo, tum a Landrico monacho & Hildebranno præposito resciverat. Denique absolutum opus nuncupavit *Dominis & in Christo fratribus Salernicis servus Christi Jesu frater Johannes.*

Tres erant eo tempore nostri ordinis abbatæ apud Salernum: una sancti Benedicti, quam Angelarius Casini abbas sub finem sæculi decimi restruxit: altera sancti Maximi a Gauferio principe condita exeunte sæculo nono: tertia sancti Petri de Cursina, a Petro episcopo erecta ante annum DCCC LVIII. Cujus ex his loci monachis Johannes Odonis vitam inscripserit, mihi non liquet. Alia opuscula edidit hic auctor, in his *opusculum ex Gregorii moralibus desloratum*, a nobis repertum in bibliotheca Casinensi. in quo *Johannes abbas* (sic enim vocatur) alia scripta sua commemorat. In digressiones subinde excurrit Johannes in vita sancti Odonis, nec feriem temporum, factorumque ordinem accurate servat. His incommodis mederi cupiens Nalgodus, monachus & ipse Cluniacensis, haud inelegans & impolitus, Johannem lucubrationem in compendium, melioremque ordinem redegit, quod etiam de sancti Mayoli vita præstitit. Hic in suo libro meminit Gregorii septimi & Urbani secundi, atque sanctum Martinum *per ducentos fere annos* provisorum fuisse Cluniacensis monasterii, quæ manifeste refellunt eos, qui eum vel sancti Odonis, vel sancti Mayoli discipulum faciunt.

Cum hæc scriberet Johannes, jam triginta amplius anni effluerant, ex quo Adhegrinus, Odonis in conversione socius, in eremo degebat, dominicis tantum diebus ac sollempnioribus festis, ad Cluniacense monasterium, quod duobus fere millibus aberat, solitus accedere, sumta inde farina, ex qua sibi panem conficeret, cum paucis fabarum granis ad eremum reversurus: ubi nec vino utebatur, nec adipe, oleo cibos suos condiebat. Hunc prophetiæ dono præditum fuisse probat eidem facta revelatio de coronatione Ludovici regis, ei longius absenti ipso die facta quo accidit, ut ipse Odoni postea narravit.

Archembaldi Floriacensis abbatis tempore Drogo quidam, sæculo totus animo implicatus, atque adeo vanitate inflatus, Floriacum ad conversionem venit. Hanc ut probaret abbas, utrum ex Deo esset; Romam petiturus, novo tironi, ut animal sarcinas itineri necessarias gerens manu pedes traheret, imperavit. Fecit ille quod jussus erat, eaque injuria, veluti quadam cote, ad acuendas virtutes usus est. Tali experimento probatus facile in Floriacensium cœtum admittitur, ceterosque sanctitate vitæ præcedere studuit, atque e vita cœnobitica ad singularem pugnam eremi ingressus est tempore Wlfaldi abbatis. Archembaldo abbate id etiam contigit, quod Aimoinus ^a narrat de quodam Arnulfo milite, qui ob injurias Pauliacensi ^{*} prædio, quod in beneficium acceperat, ab ipso factas, male periit. At majoris momenti sunt ea, quæ ad propagandam variis in monasteriis regularem disciplinam fecit Archembaldus, aliis Ercamboldus, ut in Remigiano apud Remos, in Salmurensi sancti Florentii, & in sancti Michaëlis Teorasciæ cœnobiis, in quibus monastica religio per suos instituta, vel restituta est, ut inferius videbimus.

Ex eodem seminario prodierat regularis disciplina, quæ tunc florebat in Tullensi sancti Apri monasterio, cui tum alter Archembaldus abbas præerat. Is quorundam prædiorum commutationem hoc anno fecit cum Eva comitissa & Odelrico abbate ejus filio. Itaque *convenit inter præfatum Archembaldum religiosissimum abbatem, atque Evam comitissam nobili prosapia ortam, ejusque filium Odelricum excellentissimum abbatem*, ut prædictus Archembaldus de præbenda monachorum Evæ comitissæ, ejusque filio concederet unum mansum, cum uno mansello in villa pagi Calmontensis, Villari nomine, quem mansum Humbertus comes sancto Apro donaverat: contra vero Eva & filius ejus in compensationem darent vineam unam *in pago Scantinsense, in fine Silenicurte, in loco, qui dicitur Landoni-monte.* qua de re chartæ duæ pariter tenore conscriptæ sunt. Actum Tullo civitate in porticu sancti Apri, sub die ij. kalendas Juniarum, DCCC XLII. anno ab incarnatione Domini nostri Jesu-Christi, indictione xv. regnante vj. anno Ortoni regis, ordinationis vero domini episcopi Gozlini anno xviiiij. ut legitur in authentico; cui apponitur *signum Evæ comitissæ, signum Odelrici gloriosi abbatis, signum Archembaldi abbatis, & post eos signum Widonis comitis, & multorum aliorum, tum laicorum, tum monachorum.* Is est Odelricus seu Odalricus, qui Remorum archiepiscopus factus est post Artaldum, prædictæ

Salernitana
monasteria.

X L III.
Adhegrinus
eremita.

X L IV.
Drogonis tironis
vanitas ut
tepressa.

Archembaldi
abbatis Floriacensis
gesta.

^a Aimoin.
de mirac. S.
Bened. lib. 1.
c. 17.
^{*} Pouilly.

X L V.
Archembaldus
alter abbas S.
Apri.

Evæ comitissæ & Hugonis filius, frater Arnulfi comitis, *ab impiis & inimicis sanctæ ecclesiæ a primævo juvenutis flore trucidati*, ut inferius videbimus. Eiusdem Archembaldi, ejusque monachorum consulti Gauzlinus episcopus cuidam viro nobili, cui nomen Aderauldus, concedit *ex communi monachorum præbenda* tres mansos in comitatu Pertensi, in villa *Masels*, qui terminantur una fronte terra sanctæ Mariæ Laudunensis ecclesiæ. Actum Tullo civitate in monasterio beati Apri, in concilio plenario, ubi lecta fuit hæc charta anno viij. regnante Ottone rege. Hanc scripsit Agilus ipsius monasterii decanus, jubente domno abbate Archembaldo cum omnibus fratribus, qui numero triginta & unus huic chartæ subscribunt post abbatem.

Donatio facta, S. Michaëli ad Mosam. Eodem tempore quidam Amalricus miles, filius quondam Walteri, gladiatorum icibus perfoctus, cum diem mortis suæ imminere sentiret, & expaveret gehennæ pœnas, cœnobio sancti Michaëlis ad Mosam, in cujus cœmeterio sepeliri voluit, per manus fratrum suorum Walteri & Stephani, contulit quidquid in villis Marcione * & Boveia * possidebat, consentiente uxore sua Mainfreda cum prædictis fratribus suis, qui ejus chartæ subscripserunt cum scabineis & nobilibus viris, qui ipsa audientia Francorum & mallo presentes fuerunt. Actum publice in villa Nansside ro. kal. Novembris, anno viij. Ludovici regis, Hugone parvulo comite, Hugone item comite, Giraldo vicecomite. Villa Nansidis * prope Barrum-ducis duplex, major & minor.

XLVI. Post mortem Gunhardi seu Gunthardi archiepiscopi Rotomagensis, Willelmus Hugo archiepiscopus Rotomagensis, hic profapia * clarus, sed operibus omnino ignobilis fuisse traditur, & postpositis sanctæ regulæ institutis, propudiosam vitam duxisse, insuper res ecclesiæ suæ prodegisse. Huic frater erat, nomine Radulfus, vir potentissimus, filius Hugonis de Calvacamo, cui Todiniacum ab ecclesiæ dominio abstractum dedit. Hæc ex antiquis actis archiepiscoporum Rotomagensium. Nec dissentit Ordericus Vitalis, scribens palam memorari, eum habitu, non opere monachum fuisse, & quadraginta-octo annis præfulem egisse. Gerardus monachus, sancti Medardi Medardus, librum de vita sancti Romani episcopi ab se scriptum ei dedicavit. Vix meliores fuerunt ejus successores, dum tandem Maurilius, ex monacho archiepiscopus, decessorum suorum probra vitæ suæ merito diluit.

XLVII. Apud Treviros absoluta sancti Maximini basilica, tertio idus Octobris a Ruotberto urbis antistite, & Adalberone Mediomatricum sollempni pompa & apparatu dedicata est. Adstabant episcopis Ogo seu Hugo sancti Maximini, Agenoldus seu Einoldus Gorziensis, Erkemboldus Tullensis sancti Apri, Heribertus seu Arbertus Mettensis sancti Arnulfi, Fridericus Andagenensis sancti Hucberti, & Salacho sancti Martini abbates: qui omnes splendidi vestibus sacris, reverentiam pompæ, uti & spectaculum religioni conferebant. Mitratos fuisse ait Browerus: at episcopalia hæc insignia necdum abbatibus concessa erant. Peracta consecratione, sacra pignora sanctorum antistitum Agricii, Maximini, Nicetii, Basini & Weomadi, in novam importata basilicam, in crypta sub ara principe recondita sunt. Prædicti abbates omnes jam a nobis laudati sunt: ex quibus Fridericus, Adalberonis Mettensis episcopi patruus, postquam usque in finem laudabili conversationis rigore rem divinam optime monastico tenore continuisset, post sollempnitatem dedicationis in monasterio sancti Maximini morbo repente correptus, diem extremum subiit, ibidemque sepultus est, novaque novæ fabricæ ecclesiæ novo hospiti novum primo sinum aperuit, ut loquitur Johannes abbas in libro de vita sancti Johannis abbatis Gorziensis. Friderici successor apud Fisenum b ponitur Albertus, sed nudo nomine, uti & sequentes sex abbates usque ad Adelardum.

XLVIII. Erat tum miserabilis status Mediani-monasterii in Vosago, ubi monachi potius militariter, quam regulariter vivebant. Locum infederant sæculares clerici c per annos ferme quadraginta-quinque, non septuaginta, ut Richerius aliique numerant, scilicet ab eo tempore, quo Zuenteboldus ejecto Pippino abbate, eliminatis fugatisque monachis, Hafumæ comiti abbatiam tradiderat. Sed, cum malis monachis pejores clerici successissent, visum est duci Lothariensi, quem Fridericum vocant, monasticum illic restituere ordinem per Amaldum, tunc ejus loci abbatem. Sed, ut erat ille prorsus religionis expertus, quoscumque sine delectu admisit, & cuculla indutos vivere pro libito sivit, unde isti brevi habitus ac loci pertæsi, abjecta ple-

rique cuculla huc illuc vagari & lascivire; abbas ipse in Alfatiam fugit: atque ita monasterium abbate & monachis destitutum mansit, absque divinis officiis: nisi quod presbyter villæ adjacentis ibidem idemdem sacra peragebat. Per id tempus vicinum sancti Deodati monasterium, tunc canonicorum, ab eodem duce commissum fuerat Adelberto Gorziensi monacho, eximie religionis viro, qui monachos illic denuo instituit. Hunc ad Medianum-monasterium transferre placuit, ut denuo illic religionem excitaret. Unus illic restabat ædituus monachus, Erchembertus nomine, cui Adelbertus, cum utriusque loco sufficere non valeret, sancti Deodati abbatiam commisit. Ille vero brevi totam loci substantiam & suppellectilem devoravit, distraxit, venditisque calicibus & vasis sacris, pretium duci placando, quem sibi infensum malis moribus factum sciebat, offerre statuit, quod averfatus princeps, malum illum provisorum inde extruxit cum monachis, qui illic ab Adelberto restituti erant, & canonicos eorum loco substituit, ubi etiam nunc perseverant. Interim Adelbertus reparandæ in Mediano-monasterio religioni sedulam navabat operam, eique loco pristinum splendorem restituit, quod hoc anno inchoatum tradit Richerius *, & post eum Johannes de Bayona, & quidem auctore Friderico duce, qui necdum Lothariensem ducatum obtinebat. nam, mortuo Gisleberto duce, rex Otto ducatum Henrico fratri suo tradidit anno DCCCC XL. quem mox ob ejus rebellionem Ottoni Ricuini comitis filio commisit, dum Henricus Gisleberti filius impubes adulesceret. Post mortem Ottonis & Henrici, quæ anno DCCCC XLIV. accidit, ducatum obtinuit Conradus Werinheri filius, Ottonis regis gener; dein Bruno Colonienfis antistes, Ottonis frater; & post eum Fridericus comes, Adalberonis Mettensis episcopi frater anno DCCCC LIX. ut ex chronico Frodoardi constat. Sed parum interest, Fridericus comes, an dux, pium istud opus aggressus sit. Nec plura de Adelberto abbate, nisi quod quarto-decimo regiminis sui anno corpus beatissimi Hidulfi, quod adhuc faxea tumba continebat, convocatis multis abbatibus & religiosi viris, magno apparatu levavit, & in ligneo loculo reposuit, quo tempore corpora quoque sanctorum geminorum Johannis & Benigni, discipulorum sancti Hidulfi, itidem levata sunt. Hi fructus erant Gorziensium monachorum, ubi tantus religionis fervor tam longe lateque calor sui flammæ diffundebat, ut istuc ad disciplinam Domini omnis conflueret nobilitas, ut Siebertus loquitur, omnis dignitas, omnis sine personarum discretionem professio concurreret atque ætas: nec quisquam vel initium conversionis se crederet arripuisse, cui non contingeret illic fuisse initiatum.

Superstes fuit ad hunc annum Folcmarus Corbeix-novæ abbas, quo adhuc vivente Otto rex, interventu Hugonis fratris sui tunc diaconi, prædia quædam in Hassia Corbeiensibus x. kalend. Julii, hoc ipso anno largitus est. Hujus donationis diploma b retulit Schatenus, ejusdemque mentio fit in annalibus Corbeiensibus ad hunc annum, his verbis: Otto rex ad petitum Brunonis fratris sui, tunc monachi Corbeiensis, monasterio nostro multa confert. Verum Brunonem monachum fuisse non dicit Rotgerus ejus vitæ scriptor: at Frodoardus abbatem vocat, qua de re inferius c. Non multo post datum hoc diploma decessit Folcmarus III. nonas Octobris in procinctu ad visitandas ditionis suæ ecclesias. In ejus locum subrogatus Bovo tertius, sub quo Heio præpositus anno sequenti a Corbeix-aureæ abbate postulatur d prior istius monasterii, in quo diu vixerat. Eodem anno id contigisse legitur, ut culinaris reliquias mensæ, egenis destinatas, porcis daret: unde totus grex scabie infectus pessum ierit. Alius mendico denegans panem, quem dextra tenebat, eum in lapidem repente conversum stupens conspexit. Triennio post Otto rex, ad preces Brunonis sui fratris, jus telonei e & monetæ in opido Meppia Bovi abbati concessit, novaque beneficia anno sequenti adjecit, quo anno idem rex Gandersheimensis parthenonis possessiones confirmavit, auxitque.

In Bajoaria extinctus est hoc anno Benedictus Vessebrunensis abbas: cujus loco electus est Thiento, rectius Thieto, qui post annos tredecim ab Hungaris cum sex e fratribus cæsus est. Post hæc locum in solitudinem redactum occuparunt canonici ad annum millesimum sexagesimum-quintum, quo Albero seu Adalbero præpositus, abjecto canonicorum habitu, monasticum induit, abbasque ibidem factus est.

Eodem tempore sancti Galli monasterio præerat Thieto alter, qui duos ibidem

ANN. CHR. 942.

a Richer. li. 2. c. 10.

Lothariens. duces.

Gorziensium laus.

XLIX. Corbeix-novæ varii eventus.

b Annal. Paderborn. p. 286.

c lib. 45. n. 95.

d Annal. Corb. an. 943.

e Annal. Paderborn. p. 288. & seqq.

L. Thieto abbas martyr.

L I. Calocai refignata S. Galli abbatia.

fratres habebat, Cralonem scilicet, ejus loci decanum, & Annonem. Forte, absente fratre abbate, Victor monachus, cujus mentio jam facta est, quiddam commisit censura dignum. Invehitur in hominem severius Cralo, vir antiquæ disciplinæ, & plusculo rigidioris. Non tulit acriorem correptionem Victor, eoque efferebuit immoderatus adolescens, ut decano alapam minaretur. Iræ locum dedit decanus, & consensu equo, abbati foris agentem rem nuntiat. Interim Anno, vir omnium mortalium mitissimus, Victori propter generis & ingenii nobilitatem amicus, eum in gratiam tentat reducere. Frustrâ. is enim abbatem iratum brevi adventurum sciens, loco cessit. Thieto vero his turbis ac præteritis infortuniis fessus, satis egit, ut Cralo in ipsius locum eligeretur, quod facile obtinuit, Victore absente. Electum Otto approbavit, cum eo, ut, si Victor supplex rediret, benigne reciperetur. Ille cum propinquis suis rediit, in speciem supplex, admissusque est, uti rex præceperat: at Fabariensem abbatiam illi dari, quod propinqui datis muneribus postulabant, Cralo haud sustinuit. Inde propinqui discedunt irati, minantes ultionem, ubi se offerret occasio. Interim Craloni cura fuit, ut vagos a nuptero incendio monachos ad cœnobium redire compelleret, in claustris stabiles vivere, silere & loqui pro tempore, regulam quotidie audire, & ejus scita exsequi, delinquentes acrius corripere, tamen nonnulla pro tempore licentius indulgebat, non ignarus arcum tendere, & laxare. Exosa plerisque erat hæc severitas, quantumvis remissa, accedente præsertim Victoris insolentia, qui passim in Cralonis placita fremebat. Accessit ad inflammandam ejus iram depositio Enselini patris sui e præpositura Fabariensi. quæ res Liutolfum Ottonis filium movit, ut Annonem in Cralonis locum subrogari curaret. Sed de his postea.

LII. Hugo & Lotharius reges munifici in basilicam Ambrosianam, in qua humari optabant, cortem de Pasiliano, & cortem de Monte ei contulere ad usum & stipendium monachorum, quibus tunc Astulfus abbas præerat, sublata sub gravibus imprecationibus cuius archiepiscopo & abbati has cortes alienandi aut distrahendi facultate. *Data xvij. kalendas Septembris, anno dominicæ incarnationis DCCCC XLII. regni vero domni Hugonis regis xvij. filii ejus Lotharii item regis xij. indictione xv. Actum Papiæ.* Vidit archetypum Puricellus, atque illud litteris aureis conscriptum, & quidem in corio piscis exaratum. cujus generis alia quoque archetypa laudat. Astulfo abbati Rupaldus post biennium successisse dicitur.

ANN. CHR. 943. LIII. Artaldi episcopi novi conatus. * Aumont. * Ambly. Post mortem Heriberti Viromandorum comitis, quæ anno insequenti nongentesimo quadragesimo-tercio accidit, novus spiritus resumpsit Artaldus episcopus, & relicto sancti Basoli cœnobio, ad Ludovicum regem profectus est, ut ejus favore in sedem Remensem redintegraretur. Promisso ejus rei a rege accepto, cum fratribus suis, qui ex episcopatu Remensi ejecti fuerant, Almontem * castrum occupat. Hugo vero episcopus, ejus æmulus, Amblidum * castrum, Almonti & Bairo amni vicinum, quod Rotbertus & Rodulfus fratres, Artaldi quoque haud dubie propinqui, & forte germani tenebant, cepit & combussit. tum Almontem castrum, quod tenebat Dodo Artaldi frater, obsidet; sed obside ejus filio accepto, obsidionem solvit. Non tamen statim Remensem archiepiscopatum recuperavit Artaldus. nam rex Ludovicus Hugonem episcopum, agentibus Ottone duce & Adalberone Mediomatricum præfule, recipere compulsus est, ad preces etiam Hugonis Francorum ducis, qui eum cum filiis Heriberti, suis ex sorore nepotibus, Compendium ad regem adduxit. Sic rediit in concordiam cum rege Hugo, qui tunc regis filiam ex sacro fonte suscepit. Eidem rex ipse ducatum Franciæ confirmavit, totamque Burgundiam ejus ditioni subjecit.

LIV. Willelmus dux Nortmannorum cæsus. b Willelm. li. 3. c. 10. & seqq. * Montrenil. * Pequigny. Hæc omnia Frodoardus in chronico refert, additque, Willelmum Nortmannorum principem, ab Arnulfo Flandrensi comite ad colloquium evocatum, dolo ab eodem peremptum fuisse; ejusque ex concubina filium, scilicet Richardum, in paternos honores, Ludovico rege concedente, successisse. Hæc fusius narrant Willelmus b Gemeticensis, alique rerum Normannicarum scriptores, traduntque, Arnulfum Willelmo infensum fuisse, quod Willelmus Monasteriolum * castrum pagi Pontivenfis, ab Arnulfo occupatum, ceperit, atque Herluino comiti, domino legitimo, restituerit. quam ob rem Arnulfum, specie concordiæ & pacis Willelmo duci suasse, ut ambo Pinchinicum * in agro Ambianensi in insula Somenæ conveni-

Ligeri usque ad Ararim pro Dalmatio puero, quem monachum ibidem futurum vovebant anno quinto Conradi regis. Sequuntur plures aliæ chartæ usque ad annum xiv. ejusdem regis; una anno xx. Ludovici regis. Habetur in appendice nostra præstaria, quam Badinus abbas dilectio in Christo fratri Severo fecit de ecclesia sanctæ Mariæ de Libertis, sita in pago Lugdunensi, sub annuo censu ipsi concessa cum parrochia & presbyteratu, & omnibus ad eam pertinentibus. qui Severus non monachus, sed ipsius Badini germanus frater videtur fuisse. Locum rexisse dicitur hic abbas per annos circiter octodecim; mortuus xv. kalendas Julii, sepultusque in capella sancti Leodegarii. De Gauframo ejus successore infra. Fuit & Badinus alter tempore Heinrici imperatoris.

Perfecta sancti Juliani apud Cæsarodunum-Turonum nova * basilica, Theotolo archiepiscopus, instaurator monasterii, eam in honorem Dei genitricis Mariæ, sanctique Juliani martyris propriis manibus hoc anno dedicavit xvi. kal. Septembris: & ne quid ipsius munificentia deesset, eam liberaliter una cum sorore sua Gerfende dotavit ipsa dedicationis die, rebus propriis, quæ jure hereditario, maxime ex successione avunculorum suorum, Hieronymi, Sigeberti, necnon Otgerii atque Ramboldi, sibi provenerant, cella sancti Juliani & monachis eam incolentibus in perpetuum collatis. *Data mense Augusto in civitate Turonus, anno incarnationis dominicæ DCCCC XLIII. sive anno viij. regnante Ludovico rege.* In quibusdam hujus instrumenti exemplis legitur, *Data mense Aprilis*, sed mendose. siquidem id factum est tempore dedicationis, quæ xvj. kalend. Septembris, ac proinde mense Augusto, in chronico & in calendariis monasterii notatur. In plerisque ejusdem instrumenti exemplis legitur datum regni Ludovici anno v. at annus viij. præferendus ex chronico, in quo idem instrumentum refertur. Certe Ludovicus ipse annum regni sui octavum notat in diplomate, quo rex ipse hanc monasterii sancti Juliani restitutionem, dotationemque confirmavit. In hoc diplomate notum facit rex, quod anno dominicæ incarnationis DCCCC XLIII. regni vero sui viij. regiam clementiam adierit venerabilis Turonica ecclesiæ Teotolo archiepiscopus, significans, quod quamdam cellulam suburbii Turonensis in honorem sancti Juliani & sancti Albini dicatam, quondam, ut multis notum erat, plurimis annorum curriculum monachorum sub regula patris Benedicti viventium turba incolerit: quæ cellula infestatione tum barbarorum, tum sceleratorum hominum penitus desolata, & rebus suis spoliata esset, pæne jam in jus publicum redactis. Verum quod ipse venerabilis præsul eundem locum in honorem sanctæ Dei-genitricis Mariæ, ac sanctorum omnium restaurare, & in pristinum statum secundum regulam sancti Benedicti reformare ac redintegrare velit, corpusque sancti Antonii, monachi scilicet ejus loci, ibidem collocare; rogans regiam celsitudinem, ut res eidem loco restitutas & collatas confirmare dignaretur. quod rex benigne annuit. *Actum Sueffionis civitate kalendas Augusti, indictione prima, anno vero viij. Ludovico rege regnante.* Rorico notarius ad vicem Hugonis archipræfulis, summique cancellarii recognovit. Tunc monasterio sancti Juliani præerat, ut antea diximus, Georgius abbas, successor sancti Odonis, qui ibidem sepultus jam fuerat.

Paullo ante decessisse videtur Martinus abbas monasterii sancti Cypriani Pictavenfis, vir eximius, multorum monachorum pater, ac Gemeticensis, sancti Augustini Lemovicensis, & sancti Johannis Angeriensis monasteriorum reformator. Ejus successor Aymo regimen quoque Angeriensis cœnobii retinuisse censetur ex chronico Maxentiano seu Malliacensi, in quo venerandus abbas Aymo sancti Johannis-Baptistæ, sanctique Cypriani, cum Raynaldo monacho familiari suo, corpus sancti Reverentii a Noialstro * Pictavos in monasterium sanctæ Radegundis transtulisse perhibetur. quod postea Raynaldus ejus successor, consilio Guillelmi ducis Aquitanorum, in monasterium Angeriense transportari curavit. Aymo videtur fuisse sancti Cypriani abbas, vivente Martino, qui multis aliorum monasteriorum curis occupatus, forte vices suas illi commiserit. Certe Aymelius, Raynerius & Bernardus Aymoni abbati sancti Cypriani mediam ecclesiam in loco, qui dicitur Batrizia, contulerunt regnante Radulfo; idemque Aymo anno viij. regni Ludovici vineam apud Saviniacum vendidit Richardo archidiacono ecclesiæ senioris beati Petri. In quadam charta Rotbertus clericus sancto Cypriano quartam partem vineæ apud Quadras, Willelmo comite consentiente, confert, regnante Ra-

ANN. CHR. 943.
 a *Beffy episc.*
 p. 43. &
 seqq.
 b *ibid. episc.*
 p. 42.
 c *Chron. Casin.*
 lib. 2. c. 1.

dulfo rege: cui chartæ subscribit Willelmus comes, & apponitur signum *Alainæ comitissæ, quæ fuit monacha*. Piſtavenſem eccleſiam ab anno DCCCC XXXVII. regebat Alboinus seu Albuinus Frotherii ſucceſſor, qui ipſo anno cellulam a quãdam, a Frotherio ſacerdote conditam ac dotatam, ejus rogatu dedicavit *in honore ſanctæ reſurreſtionis, beatique dilecti Evangeliſtæ Johannis*, eamque ſancti Cypriani monaſterio ſubjecit, eo pacto, ut tres inibi monachi degant, & tam pro ſe, quam pro Frotherio gloriſſimo anteceſſore ſuo preces quotidie fundant. His litteris ſubſcribunt poſt Alboinum episcopum, Frotherium ſacerdotem cellæ conditorem, & Petrum præpoſitum, Launus, Eboſus, & Ricardus abbates, an archidiaconi; & poſt alios ac decanum Segoinus abbas. *Data menſe Aprili, regnante Ludovico rege, & Hugone comite Piſtavorum*. Idem Alboinus in ſynodo, menſe Maio habita, decimas villæ Cuſiaci, pertinentes ad capellam ſancti Maxentii, quam Frotherius episcopuſ monaſterio ſancti Cypriani ex alodo ſuo contulerat, Aymoni abbati aſſeruit contra duos præſbyteros vici Betinarum ex poteſtate majoris ſancti Petri eccleſiæ, qui illas decimas invadere volebant. Hæc evindicatio facta eſt regnante Ludovico rege, ſed incerto anno: cui Segoinus, Rotardus, & Wido abbates, cum aliis præſbyteris & canonicis ſubſcripſere.

LXII.
 Balduinus abbas Caſinenſis.

Adalberto Caſinenſi abbati, Capuæ mortuo ac ſepulto, Balduinum initio hujus anni ſucceſſiſſe probat Peregrinus ex duobus diplomatibus Landulſi principis Beneventani, quorum altero bona monaſterii confirmantur, altero eccleſia ſanctæ Sophiæ, Beneventi poſita, Caſinenſibus reſtituitur. Utrumque datum III. kalend. Februarii, anno XL. principatu Landulſi, x. anno principatus Athenulſi filii ejus, iv. anno Landulſi filii prædicti Landulſi, indiſtione prima. Jam ante hunc annum, immo ante triennium, idem Balduinus abbas erat Romæ ad ſanctum Paulum, ut ſuperius vidimus ex Johanne monacho in vita ſancti Odonis abbatis, qui Balduini abbatis rogatu vitam ſancti Martini commentariolis illuſtravit. unde arguas Leonem Marſicanum, ejuſque ſequaces, qui anno ejus ſæculi quadrageſimo-quarto, eum e Caſinenſi præfectura ad ſanctum Paulum migrariſſe exiſtimant. Utramque vero præfecturam videtur retinuiſſe, idque colligitur ex Leone Marſicano, qui de Aligerno abbate e agens, ait eum Romæ in monaſterio ſancti Pauli ſub prædicto abbate Balduino monachum factum eſſe, poſtmodum autem ab eodem Caſinum tranſlatum. Balduinum porro genere Francum fuiſſe, idem auctor tradit; atque adeo veri ſimile eſt eum exiſtiſſe diſcipulum ſancti Odonis abbatis Cluniacenſis. Quamdiu vero Caſinenſis congregationis, quæ Capuæ etiam tum in monaſterio ſancti Benedicti reſidebat, magiſtratum tenuerit, non conſtat.

ANN. CHR. 944.
 LXIII.
 Marini papæ privilegium pro Caſino.

d *Ital. ſæc.*
 20. c. 488.
 e *Chron. Caſin.*
 lib. 1. c. 57.

Anno inſequenti quadrageſimo-quarto, Marinus papa Balduino venerabili abbati monaſterii Caſinenſis privilegium indulſit, confirmavitque omnes ſacri ejus loci poſſeſſiones, & monaſteria ei ſubjecta, tam virorum, quam ancillarum Dei: ſcilicet monaſterium Salvatoris, poſitum ad pedem ipſius montis in opido ſancti Germani; monaſterium ſanctæ Dei-genitricis Mariæ, quod Plumbarola vocatur; item ſanctæ Mariæ in Cingla, in civitate Capuana tunc poſitum, quæ duo virginum erant; ad hæc ſanctæ Sophiæ in urbe Beneventana; ſanctæ Mariæ in Canneto, ſanctæ Mariæ in civitate Coſentia, quod erat ancillarum Dei: in quibus omnibus omnem cuius episcopuſo juridiſtione interdicit. Præter ea eligendi ex ipſa congregatione abbatis liberam facultatem confirmat, conceditque abbati, ut *hymnum angelicum*; quod tunc cuius ſacerdoti non licebat, diebus dominicis & feſtis in miſſarum ſolemniis dicere poſſit. *Scriptum per manum Leonis notarii & regionarii atque ſcriniarii ſanctæ Romane eccleſiæ, in menſe Januario per indiſtioneſ ſecundam. Datum xij. kal. Februarii, per manum Benedicti ſanctæ Silve-candidæ eccleſiæ episcopuſi, & bibliothecarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno Deo propitio pontificatus domini noſtri Marini ſummi pontificis & univerſalis papæ ſecundo in ſacraſſiſſima ſede beati Petri, in menſe Januario, indiſtione ſecunda*. Conſimile privilegium reſert hoc anno Baronius, conſeſſum Leoni abbati ſancti Vincentii ad Vulturum, in quo omnia monaſteria ei ſubjecta enumerantur. Data eſt hæc bulla *menſe Martio, indiſtione ſecunda*. ac proinde Leo abbas Raimbaldo abbati ſucceſſerat ante hunc annum, ſiquidem Raimbaldus obiit idibus Junii, ut ſcribit Ughellus d. Idem pontifex graves litteras e ſcripſit ad Siconem Capuanum episcopuſo, acriter eum objurgans, quod eccleſiam

ANN. CHR. 943.

rent, utriuſque partis exercitu altrinſecus ſtante; datiſque dextris & oſculis mutuis, alterum ab altero diſceſſiſſe; ſed Willelmum a quatuor ſcariis revocatum, gladii confoſſum fuiſſe XVI. kalendas Januarii, anno DCCCC XLIII. Ejus corpus ad ſuos relatum, cum exueretur, inventa eſt clavis argentea ex ejus ſtrophio dependens, ad uſum ſcilicet ſcrinioli, in quo *ſtamineam & cucullam monachiſem* ſecum ferebat. quæ, ſi ſopſes ab illo conventu rediſſet, *apud Gemeticum factus monachus*, uti olim Martino abbati voverat, *procul dubio ſumtuſus fuiſſet*. Sepultus eſt Rotomagi in majori ſanctæ Mariæ eccleſia, cujus funeri Richardus puer, ejus filius ac ſucceſſor, interſuit. Maurilius Rotomagenſis præſul ſæculo inſequenti corpus ejus in novam eccleſiam transferri curavit, appenſo ad ejus ſepulcrum epitaphio, in quo hi verſus ad noſtrum inſtitutum leguntur.

*Rexit Nortmannos viginti-quinque per annos,
 Militis atque ducis promptus in officiis.
 Cœnobium pulcre reparavit Gemeticenſe,
 Et decrevit ibi ferre jugum monachi.
 Fervidus invicti coluit normam Benedicti,
 Cui petiit ſubdi plenus amore Dei.*

EO tempore Miciacenſe monaſterium procurabat Anno abbas, prius Gemeticenſis monaſterii rector, ubi a Martino ſancti Cypriani abbate inſtitutus fuerat. Huic erant duo germani fratres, Albertus & Azenerius, degentes apud Aurelianos, qui fratrem ſuum propius habere cupientes, eum iſtuc evocant, eique Miciacenſe monaſterium, tunc in cujuſdam villæ formam redactum, ab Ermentheo episcopuſo committi curant. Hujus vero abbatis temporibus, ait Letaldus monachus, locus iſte, *quasi quidam redivivus ager a longa ægritudine convaleſcens*, a ſua dejectione & vilitate reſurgere occœpit. Per hunc enim venerabilem patrem regularis ordo ibidem reſtitutus, ſub eo ferventiſſime viguit; & ſi rebus ineſſet paupertas, *virtus tamen caritatis & hospitalitatis eam contegens celabat, & liberalis obumbrabat honeſtas*. Quoties enim, addit Letaldus, *vidimus hoſpitibus largiter vinum propinari, nobis omnibus aqua contentis? & tamen ea fieri cautela, ut præſentes ibi hoſpites hoc omnino neſcirent, ſed omnes, ut ſe, vino delibutos aſtimarent*. quæ verba innuunt, Letaldum monachum ſub Annone abbate illic vixiſſe, & quidem puerum iſtic adoleviſſe ſequentia probant. nam, relatis miraculis, quæ Deus ad relevandam ſervorum ſuorum inopiam illic tunc operatus eſt, duo alia ſubjungit, unum de quodam clerico, tempore Annonis abbatis lapſo e laqueari baſilicæ in ſubjectum pavementum, qui meritis ſancti Maximini ſervatus, *hodie, inquit, vivit, cum fere triginta & amplius anni ſunt, quod hoc peractum eſt*: alterum de quodam ruſtico, cujus manus, ob violatum feſtum ſancti Maximini hæſerunt ſoſſorio ejuſdem Annonis temporibus, *cum adhuc, ait ille, infantulus eſſem*. In veteri catalogo Gemeticenſium abbatum, cujus prima deſinit manus in Guntardo, poſt Annonem recententur Rodericus, Rotbertus, & Theodericus. Roderici nulla geſta nobis nota: de Rotberto & Theoderico agemus ſuo loco. Hinc corrigenda Neuftria-pia & vulgati catalogi, qui Enſulbertum neſcio quem ſecundo loco habent, & pro Roderico Theodericum.

Superiores mortes præceſſit obitus Stephani papæ VII. cui hoc ineunte anno Marinus ſecundus ſucceſſit. Ejus rei fidem facit privilegium ab eo conſeſſum Vizeliacenſi monaſterio, cujus immunitas & jura confirmantur. Pontificium diploma a inſcriptum eſt Guidoni ſeu Widoni abbati, qui Aymoni ſuperius laudato ſucceſſerat. *Scriptum per manum Azzonis ſcriniarii ſanctæ Romane eccleſiæ menſe Februario, indiſtione j. Data pridie nonas Februarii per manum Benedicti episcopuſi & bibliothecarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno Deo propitio pontificatus domini noſtri Marini ſummi pontificis & univerſalis papæ in ſacraſſiſſima ſede beati Petri apoſtoli, anno primo, in menſe Februario, indiſtione j.* Guidoni abbati ſucceſſit Eldradus, de quo inferius.

Aymardo Cluniacenſi abbate crevit cum religione res familiaris, ut probant chartæ, numero CC LXXVIII. quæ ſub ejus præfectura non admodum longa conſeſtæ ſunt. Ex his quæ ad hunc annum pertinent, Hugo comes Eymardo abbati conſert eccleſiam ſancti Martini in villa pagi Lugdunenſis Romanis, *aſſentiense*

L V.
 Anno abbas Miciacium reſtituit.

Letaldi monachi ætas.

Gemeticæ abbas.

L VI.
 Marini papæ privilegium pro Vizeliaco. a Spicil. 103. p. 464.

L VII.
 Cluniaco factæ donationes.

ANN. CHR.
943.* Boullenger.
a Bibl. Sebust.
p. 269.

Conrado; anno regni ejus sexto, iv. kalendas Decembris. Subscribit cum Hugone Leotaldus comes. Is est Hugo Baugiaci & Sebusianorum regulus, cujus hortatu idem Conradus rex Burgundiæ Jurensis eodem anno Cluniacensibus diploma concedit de villa Boliniaco * apud Sebusianos; quo in diplomate a Conradus Hugonem consanguineum suum vocat. *Data ix. kalend. Maii, anno ab incarnatione Domini nostri Jesu-Christi DCCCC XLIII. anno vii, regnante domino Conrado rege, filio Rodulfi.* Idem Conradus in aliis litteris testatur, se rogatu ejusdem Hugonis comitis, consanguinei sui, Tusciacum villam pagi Lugdunensis Cluniacensibus donavisse pro remedio animæ senioris sui Rodulfi regis bonæ memoriæ. Subscribit Einricus ad vicem Aymonis episcopi. Datum ix. kalendas Maii eodem anno tum incarnationis, tum Conradi regis. Ipsemet anno, v. kalend. Julii editum est placitum ab eodem rege pro Cluniacensibus contra Carolum consanguineum ejus, cognomento Constantinum, Ludovici Orbi filium, de quibusdam rebus, quas Ingelbertus, frater Sobbonis archiepiscopi Viennensis, eidem largitus erat. Subscribunt Aymo episcopus Valentinus, Wido archiepiscopus Lugdunensis, Sobbo archiepiscopus Viennensis, Bero episcopus, Hugo comes mox laudatus, Odolricus comes palatii, & alii. Idem fere, eodem anno subscribunt litteris Lamberti comitis, qui una cum Falestrude uxore sua, ex rebus proprietatis suæ, in loco de Ferlinis pagi Valentiniensis, ut ecclesia sancti Marcelli ibi reedificaretur, donat Oddoni & Duranno monachis, aliisque, qui ad illum locum venerint, pro filiis suis Ademaro & Lamberto, forte monachis factis apud Cluniacum. Subscribunt Wido, Sobbo, & Odolbertus episcopi, Hugo comes & marchio, Odolricus comes palatii, Einricus filius Ludovici, Anselmus comes, Odolricus Anselmi frater, Oddo comes, Leutoldus comes, anno vi. Conradi regis. Denique anno vii. Ludovici Francorum regis Aymardus in mallo publico, ubi residebat Maimbodus episcopus Matiscouensis, & Maiolus vicecomes cum aliis, quasdam res in villa Suntiaco adversus Rainaldum quemdam evindicavit. Qui prædictis litteris subscribit Sobbo archiepiscopus Viennensis, fratrem habuit Ingilbertum seu Ingelbertum, qui res quasdam, sitas in pago Viennensi, Hemardo abbatî & Cluniacensî monasterio confert anno quarto Conradi regis pro animæ suæ remedio & fratris sui Sobbonis archiepiscopi, necnon genitorum suorum Berlionis & Ermengardis, atque filii sui Therbaldi, Emmelt & Novianæ, quæ ejus filiarum esse videntur.

LVIII.
Patriciacensi
item cellæ.
b Exstat apud
Perard. p. 30.

Occasione Lamberti Valentiniensis comitis mox laudati, recurrit in mentem id, quod legere memini in chartario b Patriciacensi, de Lamberto Allobrogum comite, qui Hugonis Magni temporibus, una cum Letaldo milite, Teduini Gordonensis castri domini patruo, atque Bernardo cognatis suis, in Burgundiam irruisse dicitur, agrisque vastatis cuncta diripiisse; & sic eos in patriam spoliis onustos rediisse legitur. Hac præda inelcati, tertium usque novam impressionem eodem moliantur. Eorum adventu excitati Burgundiones, ad arma concurrunt, communem hostem repulsuri. Multitudine territi Lambertus & Bernardus, primum omnium ad divinum confugere auxilium, Patriciacum una petere, Richardum ejus cellæ præpositum rogare, ut pro se preces fundat. Insuper quædam prædia ex rebus suis eidem cellæ offert Bernardus, reliquias sanctorum, quibus in præliis jam usus fuerat, impetraturus. Tali munitus præsidio, in Burbunensi pago hostibus obviat propter Calamossam villam, tantaque cæde eos fœdavit, ut pauci ex illis superessent, non amplius quam quindecim suorum amissis, ex quibus unus fuit prædictus Letaldus, quem Patriciaci sepeliendum curarunt, quibusdam prædiis pro animæ ejus, aliorumque remedio eidem cellæ collatis. Hunc Lambertum comitem Allobrogum non alium esse puto, quam Lambertum illum comitem Valentiniensem, cujus superius facta mentio est. Richardus vero præpositus Patriciacensis idem esse videtur Richardus, qui postea successor fuit Wlfaldi abbatis in regimine monasterii Floriacensis, cui Patriciacensis cella etiam nunc subjecta est.

LIX.
Badinus abbas
Saviniaci inf.
raurator.
c lib. 43. n. 79.

Post Benedictum Saviniacensem abbatem superius e memoratum, cujus depositio x. kalendas Septembris in necrologio notatur, ejus monasterii præfecturam inquit Badinus abbas, qui monasterium ab Hunnis combustum & vastatum instaurasse traditur, institutus a Widone Lugdunensi archiepiscopo. Hunc calculum firmant chartæ complures ejus tempore editæ, quarum una est cujusdam matronæ, Rainundis nomine, ejusque filiorum, offerentium monasterio quidquid possidebant a

ANN. CHR.

944.
S. Vincentii
ad Vulturum
abbatis.

a ibid. c. 59.

sancti Angeli ad arcum Dianæ, quam antecessor ejus ad monasterium extruendum Casinatibus concesserat, vi abstulisset, & cuidam diacono suo in beneficium dedisset, ut ibi, sicut quondam, saltationes & vagationes fierent. quæ verba sunt epistolæ ab Angelo de Nuce relatæ. Perstitit idem abbas ad pontificatum Agapiti, quidquid Peregrinius contra dicat, ejusque suggestione idem pontifex Capuanis a principibus, qui monasterium sancti Benedicti ejus urbis suæ ditioni subjecerant, qua occasione fratres omnino sæculariter vivebant, serio præcipit, ut nullam ulterius in eodem monasterio dominationem exercere præsumant; monachi vero universi ad proprium cœnobium Casinense, relictis duobus tantum aut tribus senibus fratribus, cum tota monasterii suppellectile revertantur, ibidem sub proprio abbate regulariter victuri. Per id tempus, cum monasterium beatæ Mariæ in Cingla combustum fuisset a Sarracenis, Johannes monachus Casinas, ejusdem cellæ præpositus, sanctimonialis cum universa suppellectile transtulit in urbem Capuanam, tamquam ad commune asyllum, ibique novum eis monasterium ædificavit. Balduino tamen vivente Majelpotus hoc anno abbas fuisse videtur, idque colligitur ex litteris Landulfi principis, a quo hic præceptum totius abbatia recepisse dicitur tertio kalendas Septembris, indictione secunda, ut Angelus de Nuce observat. Quocirca idem Balduino abbati, atque sancto Odoni Cluniacensi abbati, contigisse dicendum est, quod, cum duo monasteria sibi commissa haberet, nec utriusque facile posset sufficere, proabbatem Casinatibus Capuæ degentibus præposuit Majelpotum, qui post ejus obitum in solidum abbas evasit.

Majelpotus
cum Balduino
abbas.

In Gallia novæ turbæ inter Ludovicum regem & Heriberti filios atque Hugonem duces eorum avunculorum; novæ item inter eundem Ludovicum & Ottonem Germanorum regem. In his turbis utrimque direptiones. Regii milites episcopatum Remensem deprædantur: filii vero Heriberti abbatiam sancti Crispini, quæ regis erat, diripiunt; & Ragenoldus comes abbatiam sancti Medardi, quam Hugo dux Francorum tenebat. Hæc contigere post Ludovici reditum ex Aquitania, quo cum Gerberga regina profectus erat, cum Ragimundo seu Raymundo, Gotthorum, id est Septimaniæ, principe, ceterisque proceribus Aquitanis collocaturus.

LXIV.
In Francia
turbæ & di-
reptiones.

Forte Lauduni versabatur, cum ad eum accessit Tassius, unus ex prioribus monachis sancti Petri Rodensis, regiam immunitatem & tutelam postulaturus. Hoc monasterium positum erat in pago Rossilonensi, in comitatu Petralatensi, qui pars est Emporitani, situm in monte, quem Rodas vocant, in latere promontorii b Aphrodisii, impositum areæ, quam occupabat templum Veneris-Pyrenææ. De illius monasterii subjectione c controversia erat inter monachos Balneolenses & cœnobitas sancti Polycarpi martyris, qui utriusque illud suæ ditioni vindicare certatim contendebant. Id autem haud probabat Gotmarus Gerundensis præsul, nec minus repugnabant Seniofredus marchio atque Goffridus comes: qui Rodensibus monachis persuaserunt, ut, ad removendam totius contentiois altercationem, ad regiam immunitatis & defensionis præsidium confugerent. Missus itaque ad regem Tassius; cujus petitioni rex assensit, jussitque regale decretum defensionis Rodensibus concedi. Actum Lauduno nonis Julii, indictione ii. anno vero viii. regnante Ludovico rege. Rorico notarius ad vicem Gerunci archipræfulis, scilicet Bituricensis, recognovit. Sic annis fere singulis Ludovicus archicancellarios mutabat, modo adhibens Artaldum, tum Hugonem, ambos de Remensi episcopatu contententes; modo Heiricum episcopum Lingonensem. Non sic tamen sopita fuit omnino hæc controversia, ut in consequentibus videbimus.

LXV.
Ludovici præ-
ceptum pro
Rodensi mo-
nasterio.
b Marca
Hisp. c. 98.
c ibid. c. 85f.

Per id tempus in Franciam accessit Cadroë nobilis Scottus, quem parentes steriles meritis sancti Columbæ abbatis Hiensis a Deo obtinuerunt. E Scotia patria, ubi litterarum studia neglecta erant, in Hiberniam eruditionis causa missus adolescens, Artmachæ humanis litteris imbutus est, popularium suorum postea magister. Huic patruëlis erat, Beanus nomine, vir pius ac religiosus, qui de cognati salute perquam sollicitus, frequentes ad Deum hac de re fundit preces; ac demum de futura Cadroë monastica professione cælitus admonetur. Hinc ei auctor est, ut patriam deserat, quod ille incunctanter exsequi parat. Vulgata ejus discessionis fama, cunctos maror & luctus invasit, quasi eo abeunte exitium & vastitas toti Scotia immineret. Rex ipse, Constantinus nomine, Cadroë propositum remorari conatur. Ad hæc ejus propinqui: Si precibus, inquirunt, retinere non valemus, fer-

LXVI.
Cadroë &
Maccalani vi-
tæ initia &
monachatus.

reis vinculis & carcere cohibebimus. At ille, si id fecerint, nihil cibi potusve se percipiturum respondit. Inter hæc abbas quidam, Maledarius nomine, regi omnibusque persuadet; ut ne pio juvenis obsistant consilio; quin potius ei ad viaticum necessaria conferant. Mox omnes certatim dona ferunt, quibus ille instructus iter arripit. Non multo post rex Constantinus, & ipse abdicatis honoribus, sæculo nuntium remisit, & in sancti Andreae monasterio ab se exstructo piissime reliquum vitæ absolvit. Ubi ad terram Cumbrorum venit Cadroë, a Dovenaldo rege, propinquo suo; tum Eboraci ab Erichio rege perhumane excipitur. Dein Londinum accessit, ubi civitatis incendium precibus suis restinxisse dicitur. Inde Wintoniam progressus, quam Windecastram vetus auctor appellat, primum ab Hegmundo seu Eadmundo rege, honorifice acceptus, tum ab Otthone seu Odone episcopo ad portum Limen deducitur. Navi concensa, brevi Bononiam cum sociis numero tredecim appulsus, ad Parronam seu Perronam monasterium, ad sepulcrum sancti Furci abbatis, popularis sui, oraturus venit. Non longe ab eo loco aberat matrona quædam, Herfendis nomine, nobilitate atque opibus non magis, quam pietate locuples, at liberis carens: quæ, ut pios illos peregrinos secessum meditari comperit, eis suadet, ut ad desertum locum, in silva Teorascenti sancto Michaëli sacrum, se recipiant, opem ac subsidia eis promittens. Eunt illi ad locum, cujus ecclesiam matrona illa amplificat; ibique ad tempus consistentes, Maccalanum seu Malcalenum, unum e locis, rectorem sibi constituunt. Post aliquantum temporis devotionis studio crescente, monasticæ professionis desiderio flagrare ceperunt. Eorum votis Herfendis obsecundans, Maccalanum ad Gorziensæ monasterium, sub disciplina venerabilis Agenoldi seu Einoldi abbatis victurum, dirigit; Cadroen vero Floriacum, cui Erchembaldus seu Archembaldus, *vir magna religionis*, præerat. Ambo igitur quod cupierant assecuti, Maccalanus Gorziæ monachum professus est; Cadroë vero Floriaci, ipso die conversionis beati Pauli apostoli, *habitum & animum monachalem induit*. Alii eorum socii videntur remansisse apud sanctum Michaëlem. Emenso annuæ probationis tempore, Herfendis Maccalanum & Cadroen ad se revocat, amboque in monasterio, quod ambo conjuges Walciodori construxerunt, collocat.

LXVII. Walciodorus * seu Vallis-decora (sic enim etymon explicant) locus est ad Mosam, positus Dionantum inter ac Philippopolim. Istic castellum erat Eilberti comitis, nemore obsitum. Nemore succiso, templum ibidem propter comitis ædes construitur cum regularibus ædificiis, servorum Dei usui aptis. Jacta hoc anno templi fundamenta, testante * chronographo; & trium annorum spatio consummata omnia. Adjunctum est coemerii loco sancti Patricii oratorium. Ad dotandum vero monasterium contulit Eilbertus, quidquid in villa Condruvi Antina, & apud Heidram in Famera pater suus comes Ebroini a rege Ludovico in beneficium acceperat. quæ donatio Ottonis regis auctoritate confirmata est. Walciodorensis chronographus tradit, assignatos fuisse a comite nonaginta-quinque terræ mansos, culturas decem & novem, cum pratis plurimis & villis decem, totaque earum familia, dato insuper molili suo, instar illius fabri factæ, quod sanctus Eligius olim composuerat: cujus in medio beryllus erat, insculptum habens Danielis judicium pro Susanna in Senes judices. Ituc itaque evocati ab Herfende Eilberti conjuge Maccalanus e Gorziensi, Cadroë e Floriacensi monasterio. Novæ coloniz regimen subit Maccalanus, sic tamen ut Eilbertus rei familiaris curam & providentiam haberet: Cadroë vero vix adduci potuit, ut præpositi officium assumeret. Sancti Michaëlis in Teorascentia monasterium simul etiam regebat Maccalanus: qui utriusque loco sufficere se non posse arbitratus, Ottonis regis imperium adhibuit, ut Cadroë Walciodori regimen susciperet vel invitus.

LXVIII. Maccalanus itaque uni sancti Michaëlis monasterio deinceps intentus fuit, quod ab Herfende matrona eodem tempore constructum jam diximus. Erat eo loci vetus sancti Michaëlis ecclesia, quam Herfendis amplificavit, eique continentem domos pro monachis adjunxit. Tempus conditi monasterii dicitur ex litteris Rodulfi Laudunensis episcopi, qui illius ecclesie instaurationem ab Herfende factam anno DCCCXL. confirmasse dicitur. Hæc mihi videntur esse primordia monasterii sancti Michaëlis, Petronillæ de Roceio, quæ Radulfo Veteris-villæ comiti nupta fuerat, falso, ut quidem puto, attributa: siquidem

Maccalanus primus abbas Cadroë præpositus, tum abbas.

S. Michaëlis monasterium in Teorascentia regit Maccalanus.

siquidem hæc ætate posterior Herfende fuisse mihi videtur. Hactenus superest monasterium istud haud ignobile Benedictinæ congregationis sancti Vitoni.

Plura alia monasteria condidisse censetur Eilbertus & Herfendis, omnia numero septem. Boccileum seu Bocileum * virginum in honorem sancti Petri a fundamentis condidit Herfendis, ibique quamdam puellam, a demone vexatam, Cadroë liberavit. Hoc cœnobium, quod modo Præmonstratensium est, sæculo duodecimo jam transierat ad monachos sancti Martini de Campis Parisienses: ut fidem facit Radulfi Viromandorum comitis epistola, quam in chartario ejusdem sancti Martini legimus. Ad hæc Eilbertus Humolariensem beatæ Mariæ basilicam, quæ paullo ante combusta fuerat, restruxisse dicitur, idemque monasterium multis prædiis & honoribus ditavisse, quod ex diplomate Ludovici regis inferius referendo amplius elucescet. De aliis monasteriis silet Walciodorensis chronographus, ex quo hæc accepimus. Parum accuratus videtur iste auctor * in assignanda Eilberti profapia, quam ex Warino de Asclovia deducit, filio Aimerici comitis Narbonensis ex Ermengarde comitissa, filia Bonifacii principis de Papia. Huic Warino Bovonem comitem filium tribuit, patrem Ebroini comitis, qui septem filios ex Berta Wederici comitis & Evæ filia habuisse fertur: ex quibus natu maximus Eilbertus comes, secundus Udo de Roix, tertius Heribertus comes de sancto Quintino, ubi manifeste auctor ille confundit Eilbertum cum Alberto Heriberti Viromandensis comitis fratre, qui Heribertum secundum patrem habuit, non Ebroinum; nec ab Aimerico comite Narbonensi, sed a Pippino Italiæ rege originem traxit. Ad hæc Eilbertus ab eodem chronographo duas uxores habuisse, & sine liberis decessisse dicitur: Albertus vero ex Gerberga, filia Gisleberti ducis Lothariensis, unica uxore, quinque liberos suscepit. Hanc genealogiam aliis examinandam relinquo. In præcepto Ludovici regis de introductione monachorum in Humolariense monasterium, Eilbertus vir nobilis dicitur, & ab Adalberto comite discrete distinguitur. Ceterum Herfendis in sancti Michaëlis monasterio sepulta est; Eilbertus vero in Walciodorensi. Fallitur Sigebertus, qui Walciodorensis abbatiam ab Heriberto comite Viromandorum, Hugonis archiepiscopi patre, conditam fuisse dicit, eumque inibi sepultum esse, quem in ecclesia sancti Quintini humatum fuisse constat. Mirum est in libro de vita sancti Cadroë, qui ab auctore æquali aut suppari scriptus est, nullam Eilberti fieri mentionem; atque uni Herfendi tribui sancti Michaëlis, Walciodorensis, & Bucileii monasteriorum constructionem.

Blandiniense Gandavi monasterium ante triennium instauraverat Arnulfus comes, eique Gerardum Broniensem abbatem præfecerat. Hunc vero locum sacris reliquiis locupletare cupiens, corpora sanctorum Wandregisili abbatis, Ansberti & Wlframni pontificum, quæ tunc Bononiæ refugii causa servabantur, Blandinium transferre constituit, cui translationi Wicfredus episcopus ægre consensit. Sacris reliquiis obviam progressi Balduinus filius Arnulfi & mater ipsius Adala seu Adela ad villam Atrejas: atque inde eas Leutho archicapellanus Bruzzias seu Brugas deduxit: ubi in basilica sancti Donatiani depositæ sunt. Hinc ad Trunciense * monasterium, ad Legiam fluvium situm, quod modo Præmonstratensium est, deportatæ, demum sollempni pompa in basilicam Blandiniensis monasterii hoc anno exceptæ sunt tertio nonas Decembris. Non multo post sanctorum Gudwali episcopi & Bertulfi confessoris corpora ex eadem urbe Blandinium itidem translata dicuntur tertio nonas Decembris.

Non minus operæ pretium fecit Arnulfus comes, cum Sithiensis monasterii præfecturam abdicavit, & collapsam istic religionem per sanctum Gerardum Broniensem abbatem reintegrari curavit. Jam quadraginta minimum anni erant, ex quo hæc abbatia ejus patri Balduino, Adololfo fratri, atque ipsi Arnulfo, laicis hominibus, tradita fuerat, & sic ex rectorum incuria vel potius defectu a pristina religione defecerat: cum Arnulfus, instinctu haud dubie beati Gerardi, quibusdam insuper sancti Bertini miraculis animatus, sacro huic loco pristinum splendorem restituere in animum induxit. Hinc ordinatus ejus loco Gerardus abbas; probante Wicfredo Morinorum episcopo, ejus loci monachos ad meliorem frugem reducere studuit, ex quibus quosdam voluntarios & sponte obsequentes invenit, alios contumaces & obduratos, quos in separatis domibus morari iussit, ne bonos pravisermonibus & exemplis a sancto proposito abducerent. Hos tamen idemdem

LXIX. Alia monasteria ab Eilberto & Herfende constructa. * Bucilly.

a *ibid.* p. 514. Eilberti comitis genus.

LXX. S. Wandregisili & aliorum translatio Blandinium.

* Drangente.

LXXI. S. Bertini monasterii reformatio per S. Gerardum.

ANN. CHR.
944.

perterritabat vir Dei, si forte audirent verba salutaria, ac demum resipiscerent, sed cum obstinatos eorum animos flectere non posset, illos e monasterio per comitem eliminari curavit, & ad villam monasterii Longonessam ad tempus relegari. Hinc comes eos hortari, promissis pellicere ad officium, commoda omnia, nedum necessaria polliceri, minis terrere, at, ubi nec promissa, nec minæ quidquam proficiunt; e finibus suis eos expulit. Hi vero, transmissis oceano, in Angliam appulsi, ab Adelstano rege benigne accepti sunt, concessis eis monasterio ad-Balneos dicto, ubi ipsius regis frater Eadwinus, pridem ereptus e naufragio, honorifice susceptus fuerat. Restituta apud sanctum Bertinum disciplina, postquam apud Sithienses triennio moratus fuerat Gerardus, Blandinium reverti coactus est, ubi ejus opera necessaria erat. Quam ob rem Sithiensis monasterii regimen venerabili Agiloni monacho sancti Apri absque abbatis titulo commisit, adjuncto ei Womaro monacho Blandiniensi; & mortuo intra biennium Agilone viro sancto, Widonem nepotem illic abbatem instituit. Iste est Aylo monachus sancti Apri, qui litteris commutationis, inter Archembaldum abbatem & Evam comitissam ante biennium factæ, primus e monachis subscripsit.

LXXII.
Rathierius
Brunonis præceptor.

Sub idem tempus, cum rex Otto fratrem suum Brunonem, magnum ecclesiæ lumen futurum, philosophicis & ecclesiasticis disciplinis erudiri cuperet; non alium magis idoneum præceptorem invenit, quam Rathierium episcopum, qui e sede Veronensi pulsus fuerat. Quare advocatur in aulam Rathierius, & habetur inter palatinos philosophos primus, ut scribit Folcuinus Laubiensis; nec destitit, donec Brunonem omnibus disciplinis, ut ferebant illa tempora, penitus imbuerit, quæ res tantam ei gratiam apud Brunonem conciliavit, ut hic eum non multo post ad Leodicensem cathedram promovendum curaverit, quod cum non bene successisset, ipsum in sedem Veronensem, fratris sui Ottonis jam imperatoris auctoritate, restitui fecit.

LXXIII.
Cluniaci res
auctæ.

Inter ea Cluniacense monasterium sub Aymardo abbate non minus re familiari, quam religione crescebat. Maimbodus Matiscouensis episcopus permutationis causa Aymardo abbati tradit duos curtillos in villa Rosiaco prope Cluniacum, ubi Otardus pater & Maimbodus avus ipsius pridem habitaverant. Actum anno VIII. Ludovici regis. Eodem anno apud Vesontionem, coram reliquiis sancti Johannis Baptistæ, quidam laici Cluniacensibus largiuntur ecclesiæ sancti Martini in villa comitatus Cabilonensis Flagiaco. Denique anno VIII. Conradi regis, Sicherus quidam, ob interfectum monasterii servum, se ipse in servum perpetuum tradit sub hac formula. *Ego Sicherus memet ipsum & caput meum trado ecclesiæ Cluniacensi, cujus servum unum interfeci: ut dehinc, quæcumque conquiescere, ad ipsam casam permaneant, & sine licentia abbatis non habeam potestatem faciendi, neque eundi absque illius & monachorum consilio; & ipsi dehinc habeant de me potestatem in omnibus facere quæcumque voluerint.*

Fulcherius
e Flaviniaco
Jerusalem
profectus.
a Labbe to.
1. bibl. p. 792.

Apud Flaviniacum sub Rotmundo Aduensi episcopo Fulcherius præpositus monasterium procurabat, qui Jerosolymam^a profectus hoc anno, partem clavi dominici & portiunculas sanctæ Crucis cum aliis reliquiis inde retulit, suæque donavit ecclesiæ cum media parte corporis sanctæ Paschaliæ, quam accepit a Divionensi sancti Benigni monasterio, quod etiam rexisse dicitur.

ANN. CHR.

945.
LXXXIV.
Theotolo
archiepiscopus
sepultus ad S.
Julianum;

Anno ejus sæculi quadragesimo-quinto continet Ludovici regis rixæ cum Hugone Duce Francorum. Vastatus a rege Viromandensis pagus; Remorum urbs oblecta: dum Hugo ipse manus conferebat cum Nortmannis, qui regi favere videbantur, tamen ab eis paullo post proditus, captusque est, ubi Hugo dux quoddam moderationis specimen dedisse visus est, cum de regis liberatione cum ipsis tractavit: sed ut regem ipsum in sua potestate haberet, quem Terbaldo Carnutensi comiti servandum commisit, dum ipse ad Ottonis regis colloquium iret. Lugduni retentum fuisse Ludovicum tradit Albericus, quod de Lugduno-clavato seu Lauduno intelligendum est. Remorum obsidioni cum Ludovico rege & Artaldo adfuisse memorantur Bernardus comes & Theodericus ejus nepos: qui Bernardus comes de Reseth apud Albericum, id est Registensis*, appellatur. Inter hæc Theotilo seu Theotolo venerandus urbis Turonicæ præsul, de pace regem inter ac principes componenda laborans, cum ab urbe Lauduno rediret, in ipso itinere morbo

* de Reseth.

ANN. CHR.
945.

correptus interiit. Dum extremum spiritum exhalaret, lumen quoddam, teste Frodoardo, noctu in aere discurrere visum est, cujus subsidio funeris ejus ductores Turonos usque usi fuisse dicuntur. Ejus corpus in monasterio sancti Juliani, quod idem vir sanctus summa instituerat religione, juxta sepulcrum domini Odoins reverenter humatur, & exinde ipsum templum divinis illustrari miraculis declaratur, inquit idem auctor in chronico. Juxta ipsum sepulta est itidem soror ejus Gerfendis. Utriusque corpora a Guillelmo abbate anno M CCC LXI. translata sunt in chorum ecclesiæ, eisque quotannis sollempni officio parentari mos erat postera die festi sancti Martini mense Novembri, quo die presbyter, in majori sacro uti solebat tunica, dalmatica, & cappa, quæ in sepulcro Theotoloni repertæ fuerant. In chronico sancti Juliani Theotolo Turonensi ecclesiæ annis XIII. mensibus IIII. diebus XII. præfuisse dicitur, eique post undecim mensium intervallum successisse Joseph ad annos XI. menses II. ac dies XII. quem Froterius secutus est annis IIII.

Inter has bellorum civilium procellas monasterium sancti Remigii apud Remos, quod ab institutis eo loci per Tilpinum regularibus monachis per annos centum & septuaginta non alios abbates, quam Remenses archiepiscopos habuerat, regulares deinceps abbates obtinere cepit. Id factum adscribitur Hugoni archiepiscopo, qui advocans Erchemboldum monasterii sancti Benedicti Floriacensis abbatem, regulam monasticam in monasterio sancti Remigii, ut Frodoardus^a scribit, restituere decernat, constituens ibi abbatem Hincmarum ejusdem loci monachum, id est sancti Remigii, ut diserte legitur in veteri codice Remigiano, in quo monachorum omnium, qui ibidem monasticam vitam professi sunt, nomina sub unoquoque abbate annotantur, præmissis hoc titulo: *Anno ab incarnatione Domini DCCCC XLV. regula sancti Benedicti, quæ dudum defecerat, restituta est in monasterio sancti Remigii, jubente Hugone Heriberti filio, cum consilio Erchemboldi abbatis sancti Benedicti, ordinato ibi Hincmaro sancti Remigii monacho.* ubi mirari subit, id Hugoni archiepiscopo venisse in mentem, ut abbatis jure ac titulo cederet, & non potius Artaldo ejus æmulo, qui ex monasterio sancti Remigii ad archiepiscopalem dignitatem provectus a Ludovico rege fuerat. In prædicto codice Hincmarus Remigiano cœnobio annis XXI. præfuisse dicitur: cujus tempore sex dumtaxat professi numerantur, in his Rothmarus abbas, cujus, uti & Hincmari abbatis, consilio disciplina monastica in monasterio sancti Basoli post annos septem restituta est. Eodem Hincmaro abbate videtur id contigisse, quod Aimoinus^b Floriacensis monachus tradit, scilicet anniversario die sancti Remigii, in quo concursus populorum ad ejus venerandam basilicam fieri adsolet, Gerbergam reginam, tardiore jam incumbente hora, cum numerofo comitatu istuc accessisse, cum vespertina laudis officia jam a cantorum choro inchoata essent, quæ pudore sine tarditatis, mirare modestiam, consueta stationis relicto loco, cryptas ipsius ecclesiæ ingressa est, in quibus pretiosi patris Benedicti oratorium habetur. Forte dum ad orandum regii stipatores suas flecterent cervices, accidit, ut unus eorum, proterve temeritatis ausu, spatam, quam manu gerebat, altari superponeret. Exsecrati factum focii, gladio inde ablato, facinoris auctorem dure increpant, quibus ille superbe respondit: *Quænam, inquiens, vobis nova isthæc incescit religio, ut aggestum calcis ac sabuli cum lapidum mole, meo putetis gladio esse sanctius? quo dicto, enssem dominicæ iterum mensæ imponere non dubitavit. Sed brevi divina ultio subsecuta, nam ille cum regina reversus, inter cœnandum cultello super inguina delapso fauciat, elatus a mensa, e vestigio infelicem animam exhalavit. quo exemplo Deus ostendit, quantum ipsi displiceat altaris violatio, quod sub nominibus servorum suorum ipsi dicatur, quodque ob sacrosancti corporis Christi immolationem figuram obtinet crucis. sic loquitur Aimoinus, qui paullo post venerationem suam in sacram eucharistiam testatur, agens de palla, super quam sacrosanctum corpus Jesu Christi fuerat confectum.*

Hoc ipso anno Berengarius, antiquæ Corbeix abbas, Heriboldo abbati locum fecit, mortuus III. kalendas Septembris, ut in veterrimo calendario legitur. In nativitate beatæ Mariæ pastum seu refectio olim fratribus debebatur de molendinis, quos edificavit ad portam sancti Albini. De Heriboldo ejus successore id tantum memoriae proditum invenio in chronico, ejus tempore destructam fuisse Corbeiensem ecclesiam occasione Radulfi Cameracensis comitis, qui Ludovici regis ex favore nepos erat, & Viromandensem comitatum invaserat; totamque monasterii

LXXV.
S. Remigii
Remensis re-
formatio.a Frod. hist.
lib. 4. c. 32.b Aimoin.
lib. 1. de mirac.
S. Bened. c. 6.LXXXVI.
Corbeix-ve-
teris abbates.

ANN. CHR. 945. terram vastatam; tantamque tunc temporis fuisse multitudinem ac licentiam perverforum hominum, ut boni malos vix reprehendere auderent; & si ausi fuissent, nullam eorum querelarum habitam rationem. Quam diu Corbeiam rexerit Heriboldus, veteres loci tabulæ non produnt, in quibus XVIII. kalendas Decembris obiisse memoratur.

Ratoldus abbas. Non minus procellosa fuere tempora sub Ratoldo abbate Heriboldi successore, cujus nomen apud posteros haud incelebre reddidit sacramentorum codex, a Meinardo nostro laudatus, qui iussu ipsius Ratoldi scriptus est. Eo abbate Lotharientes post Nortmannos Corbeie solum infestare ac diripere perseverarunt. Nihil eorum rapacitati ac furori subductum. Terram ipsam invasisse dicuntur Lotharientes duo, qui se Corbeie comites ferebant, Aimo & Godardus, si recte nomina expressit vetus chronographus. In tanta rerum ac temporum iniquitate se ipse non deseruit Ratoldus; sed adversus sævientem procellam animum erigens, dissipata bona pro modulo recolligere, ac religionem tueri conatus est. Sane apud Richardum Nortmannorum duce[m] suis id effecit obsequiis, ut Domus-Petri villa in pago Lexoviensi, quam Nortmanni occupaverant, monasterio restitueretur. Quin etiam Walterus Ambianorum comes, cum Adela uxore sua, villam Otmaricurtum * Corbeieni ecclesie contulerunt ad comparanda luminaria & incensum ad obsequium reliquiarum, ut fufius suo loco dicturi sumus. quibus subsidiis adjutus Ratoldus, monasterii sui penuriam utcumque subvenit.

LXXXVII. Geraldus archiepiscopus Cluniaci fit monachus. Ea erat tunc temporis apud Cluniacum religionis fama, ut ipsi etiam episcopi, abdicatis honoribus, se se istuc reciperent. Ejus rei inter alios exemplum nobis suppeditat Geraldus archiepiscopus, cujus hac de re instrumentum legimus in archivo Cluniacensi. *Ego Geraldus archiepiscopus memetipsum Deo offero per saculi abrenuntiationem & habitus commutationem, & omnes res meas in cenobio Cluniacensi, ubi nunc dominus Eymardus preest: in quo, si Deus annuerit, me ipsum sub ordine regulari mancipare cupio. Res vero mee sunt in comitatu Uzetico, in vicaria Caxionense, id est ecclesia sancti Saturnini &c.* Subscribunt Geraldus episcopus, Rostagnus episcopus. Actum apud sanctum Saturninum publice, mense Augusto, anno incarnationis DCCCC XLV. indictione III. Cujus loci Geraldus archiepiscopus fuerit, incertum. Nec certior noticia de Rostagno, qui episcopi tantum nomen subscribendo assumit, ut Geraldus.

LXXXVIII. Trenorchio quadam a Girfredo archiepiscopo concessa, a Tournus p. 281. Archiepiscopus alter, scilicet Girfredus Vesontionensis, hoc etiam anno prædia^a quadam sita in pago Cabilonensi, in villa Bellenata, sub annuo censu concedit Aymino seu Haymino abbati Trenorchienfi, nempe terrulas quasdam & prata, quæ cum Trenorchienfium terris ac pratis simul mixta erant: ex quo damna gravia a laicis hominibus, qui ea in beneficium acceperant, ipsis Trenorchienfibus inferebantur. Quam ob rem Girfredum archiepiscopum Vesontione adierunt monachi summe Imperatricis, scilicet sancte Marie Dei genitricis, ac sancti Filiberti gloriosissimi Christi confessoris, necnon & sancti Valeriani egregii martyris, missi Aymini abbatis ipsius loci, exorantes ejus magnitudinem, ut hæc sub annuo censu ipsis concederet. quod facile annuit archiepiscopus cum consensu suorum clericorum, opportunum existimans, ut servis Dei rurale opus exercentibus aliquid commodi præstaret, & afflictis succurreret. quod factum probat auctoritate concilii Agathensis, era XLV. id est canone XLV. Actum anno DCCCC XLV. indictione III. XII. kalendas Junii, anno VIII. regnante Conrado serenissimo nostro rege. Non diu superstes fuit Hayminus abbas. quo mortuo, Gislebertus Jurensis Burgundie princeps, posthabitis fratrum suffragiis, Guidonem monachum in abbatis dignitatem intrusit. Hic a partibus Lingonensium clericus, ait Falco^b monachus, Trenorchium venerat, ubi suscepto religionis habitu, tam læta omnium oculis auspicia exhibuit, ut fratres, ignari futurorum, honores ei committerent potiores, qua opportunitate usus, ingentem sibi rerum cumulavit copiam. Ea fretus, Gislebertum ducem adiit, & quod meritis adipiscendum foret, muneribus extorsit. Obstetit pars monachorum sanior, qui, secessione facta, primum Matisonem ad Letaldum comitem, dein ad sanctum Portianum cum sancti Filiberti, aliorumque sanctorum reliquiis se receperunt. Illic, electo sibi abbate Herveo, per triennium commorati, lugente interim ob sanctorum, ut creditum est, reliquiarum ablationem, variisque oppressa cladibus Burgundia; tandem episcoporum, qui apud Trenorchium convenerant, decreto, pristinas in sedes revocati sunt, Herveo præfectura servata.

Turbæ de eligendo successore.

^b ibid. p. 20.

ANN. CHR. 945. Incidit in hunc quoque annum inchoatio monasterii Cantoli * apud Arvernos, quod Stephanus^a præsul eximius, uti se ipse dicit, & tamen humillimus, Claramontensis ecclesie condere instituit, tum ad obtinendam facinorum suorum veniam, tum pro seniore suo Ludovico rege & conjuge ejus proleque illorum, & pro absolutione animæ genitoris sui Rotberti, & genitricis suæ Adalgardis jam defunctæ, ac novercæ suæ Hildegardis, aliisque propinquis suis: quo in loco duodecim monachos constituere meditabatur: ut ipsi monachi diebus vitæ suæ Deo ferviant, Deum timeant, Deum diligant, præceptum beati Benedicti & sui abbatis secundum vires & possibilitatem suam observent, & pro ipso Stephano & statu sanctæ Dei ecclesie diebus & noctibus jugiter Dominum exorent: ita ut post suum ipsius decessum hic locus maneat in manu & dominatione Rotberti abbatis, filii Jozberti, qui Rotbertus abbas seu præpositus Brivatensis erat, ut ex alia ejusdem Stephani charta discimus. *Data cessione ista IV. idus Octobris apud Lithiniacum vicum, anno X. regnante Ludwico rege Francorum, Aquitaniamque regente.* Hoc monasterium modo cella est abbatiæ Casæ-Dei, in diocesi Ancienfi, non confundendum cum Cantogilensi monasterio, de quo in libro superiori egimus.

Non ante hoc tempus conditum est Barcinone puellare cenobium, cujus originem Didacus & Antonius Vincentius Domeneus ad Ludovici Pii principatum perperam referunt. In veteri ejusdem monasterii instrumento^b legitur, Suniarium Urgellensem comitem a Villarano Barcinonensi episcopo impetrasse hoc anno, ut locus, in quo nunc situm est monasterium, sanctimonialibus donaretur, eumque dein ibidem ecclesiam construxisset, quam una cum Richilde comitissæ uxore sua aliquot latifundiis dotavit, tradito Adalaudæ abbatissæ libello dotis, quem auctoritate sua episcopus ratum esse iussit. Eodem anno, XVI. kalendas Julii idem Wilaranus episcopus dedicavit prædictum monasterium, in quo tum fuere triginta sanctimoniales sub Adalauda abbatissa. Huic successit Eliarda, cujus tempore Adalera priorissa virgines illas informabat ad sapientiam & religionem. Harum imagines se vidisse refert Didacus in antiquissimo codice evangeliorum, qui ejus ætate exstabat in secretario ejusdem monasterii, ubi sequentes versus legebantur.

*Hæc sunt domnarum tot nomina scripta bonarum,
Quas docuit mores Adalera.*

Cum vero idem monasterium anno DCCCC LXXXVI. capta a Sarracenis Barcinone, destructum fuisset, instauratum est a Borrello comite, ut inferius videbitur.

LXXXI. Guixalensis sancti Felicis in Catalonia monasterium hoc etiam tempore conditum est, non principatu Caroli^c Magni, ut plerique recentiores opinantur, decepti quodam dubiæ fidei instrumento, ex quo tamen conditi monasterii tempus facile eruitur. Id enim factum legitur præsentibus Suniario comite & Reïede ejus uxore, qui haud dubie non alii sunt quam Suniarius Urgellensis comes & Richildis ejus conjux mox laudati. Eodem tempore vivebat Ermessendis seu Hermessendis comitissa Barcinonensis, cujus mentio fit etiam in prædicto instrumento. Laudatur Sontarius ejus loci abbas in præcepto Lotharii regis, in quo hoc monasterium situm dicitur in loco, qui dicitur fecalis, in comitatu Gerundensi.

LXXXII. Inter Wasconie monasteria, quæ tantum preces regi debebant tempore Ludovici Pii, sancti Savini cenobium censeatur, situm in Levitana valle, haud procul a Tarba civitate Bigerronum-Ortivorum, unde Tarbeienfe vulgo appellatur. De ejus origine in superioribus^d actum: nunc agendum de ejus instauracione, facta post excidium ejus a Nortmannis, qui hoc monasterium, ut plurima alia, solo æquarunt. Instauracionis auctor Raimundus Bigorritanus comes, qui hunc locum a parentibus jure hereditario acceperat. Hic iram Dei incurrere timens, si sacrum locum, ubi sancti Savini corpus jacebat, diutius absque debito cultu neglectum relinqueret, illic monasterium & monachos restituere in animum induxit. Inter cetera vero bona eis concessit Vallem Caldarensem*, eo pacto, ut ecclesiam in honorem beatæ Mariæ ibi ædificarent, & mansiones balneis competentes in eodem loco conservarent. Ad hæc in ipsa valle id juris eis tribuit, ut, si quis porcum singularem, id est aprum, sive cervum venando ceperit, quartam sive spallarem, id est humerum, sancto Savino persolvat: idque per totum paschale sancti

ANN. CHR. 945. LXXIX. Cantoli monasterii origo. * Chantouil. a Spicil. to. II. p. 281.

LXXX. Barcinonense monasterium. b Marca Hisp. col. 390.

LXXXI. S. Felicis Guixalensis monasterium. c V. lib. 26. n. 55.

LXXXII. S. Savini Tarbeienfemonastrum instauratur. d lib. 28. n. 64.

* de Casu zeres.

AN. CHR. 945. ^a *Savini infra seu intra pontes pariter fiat. Insuper ad luminaria sancti Savini butyrum, quod per illas totas aestivas censualiter accipiebat, eidem monasterio tribuit, & quidquid pecuniae pro placitis aut battallis, id est duellis, sibi aut vicario suo contingeret. Hanc vero chartam, procerum atque hominum suorum auctoritate confirmatam, fecit, posuitque in manu Bernardi tunc temporis sancti Savini abbatis, regnante in Francia Lodoico rege, & in Aragonia Garcia rege, anno ab incarnatione Domini DCCCC XL. Hoc instrumentum in historia Benearenensi integrum retulit illusterrimus Petrus de Marca, ubi paschale sancti Savini ait esse jus illud, quo homines septem parochialium ecclesiarum, sancto Savino subjectarum, baptismum, & communionem in tribus anni sollempnitatibus, scilicet nativitatis Domini, resurrectionis, & pentecostes, apud sanctum Savinum percipere debebant, ibique mortuos suos sepelire. quod in aliis quoque ejus provinciae locis observari solitum idem auctor scribit. Id porro colligitur ex alio ejusdem monasterii instrumento, in quo ecclesiae illae recensentur, octo numero, quae ex antiqua consuetudine ordinatae & titulate sunt ad paschale sancti Savini, ita ut generaliter apud sanctum Savinum totum baptismum habeant, & sepulturam ibidem suscipiant, nisi fuerint infantuli, aut in tantum pauperrimi, quod non habeant qui eos illuc deferant. Ad haec ex antiqua itidem consuetudine statutum est, ut istarum ecclesiarum capellani cum parochianis suis, tam clericis quam laicis, in nativitate Domini, ad nocturnas apud sanctum Savinum conveniant, & ibi ad celebrandas missas & ad communionem suscipiendam permaneat. Sed ipsi capellani lucescente die ad ecclesias proprias redeant, & propter pastores & familias minores domorum communicantes, missas ibi celebrent. Hoc autem jus paschale appellatur, quod sollempnissimi illi dies olim paschales appellarentur, teste Benedicto Levita, qui sollempnissimos dies paschales, quorum in capitularibus mentio est, interpretatur pascha, pentecostem, & nativitatem Domini. Mitto alios dies, purificationis beatæ Mariæ, assumptionis, nativitatis sancti Johannis, aliosque, in quibus eadem ecclesiae ad sanctum Savinum convenire debent. quod honoris causa sancto Savino tributum est, ut cathedralibus olim ecclesiis concessum canone XII. concilii Agathensis. Haecenus prior sancti Savini e nostris tanta auctoritate toti Levitanæ valli præest, ut causas indigenarum omnes finiat, & ab ejus nutu incolæ omnino pendeant. Ceterum ex alio instrumento discimus, primum ejus loci ab instauratione abbatem fuisse Enecum, virum maxima sanctitatis; dein Bernardum superius laudatum, ineffabilis virum nobilitatis; tertium Arnaldum sancta memoria, filium comitis Guillelmi Fortis: cui magnificus abbas successit Bernardus, almifiscus, gestis grandis, & fama super aethera felix, quem Bernardus comes & Eraclius episcopus, alique magno cum honore habuerint. De præmissis juribus subinde ortæ sunt variae lites; ac demum incolis concessum, ut mortuos suos in propriis ecclesiis sepelirent, modo ipsi certis diebus ad sancti Savini ecclesiam de more convenirent.*

Abbatem ejus loci.

LXXXIII. Ogo abbas fit episcopus Leodicensis.

LXXXIV. Airicus abbas Indensis reliquias obtinet.

Redeo ad Galliam Belgicam, in qua Richarius Leodicensis episcopus, olim Prumiensis abbas, vita functus est, successorem fortitus Ogonem seu Hugonem abbatem ac reformatorem monasterii sancti Maximini Trevirensis, virum sagacem, & in rebus ecclesiasticis versatissimum, de quo Frodoardus in chronico ita scribit: *Richario Tungrensium præfule defuncto, idem episcopium rex Otto Hugoni abbati monasterii sancti Maximini, nolenti atque refugienti, dedit, eumque ordinari fecit episcopum.* Non integro biennio hac dignitate potitus est Ogo, ut postea videbimus. Richarius ejus decessor monasterium sancti Petri Benedictinæ familiae, quod a sancto Hucberto episcopo conditum perhibent, jam tum a Nortmannis vastatum, collegio triginta canonicorum mutasse dicitur, eisque prædia ad victum cultumque sufficientia donavisse.

Superiori sæculo in Stabulacensi ejusdem pagi monasterio quidam e famulis seu colonis monasterii poculum quoddam, in quo potus mensura eis apponebatur, furto subripuit, & cum plastro, cui quatuor boum paria juncta erant, discessit. Vix e monasterio egressus erat, cum boves adeo immoti subsistunt, ut nulla vi aut arte moveri possent. Causa rei cognita, rusticus poculum restituit, moxque nullo negotio cum plastro processit. Vasculum istud in facti memoriam servatum est, donec, ejus rei fama Indam allata, Airicus abbas multis precibus impetratum in beati Remacii memoriam auro includi, & catenis argenteis appendi jussit ad sancti

Hermetis martyris monumentum, cujus sacras reliquias per Lotharium imperatorem a Romanæ ecclesiæ partibus obtinuerat. Idem abbas auctor fuit, ut sancti Remacii miracula litteris mandarentur, uti auctor ipse testatur. De sancti Hermetis reliquiis aliter scribit Baldericus^a in chronico Cameracensi, eas videlicet ex Rotnacenensi Brabantii monasterio, ubi asservabantur, ob metum Nortmannorum ad monasterium ville Endæ, quæ juxta Aquisgranum sita est, primo asportatas, inde Coloniæ translatas fuisse. Danis vero tandem remotis, magnam Rotnaceses inter atque Indenses de his reliquiis exortam altercationem, quas Indenses retinere contendebant: at Rotnaceses demum ope Fulberti Cameracensis episcopi, in cujus parochia erant, prævaluisse. Id vero ita conciliari potest, quod Airicus re vera quasdam reliquias sancti Hermetis, puta vestimentorum ejus, vel forte particulas corporis per Lotharium imperatorem obtinuerit: Rotnaceses vero corpus integrum, aut maximam ejus partem habuerint, quod Indam deinde translatum litis occasionem & materiam utrisque præbuerint Fulberti episcopi tempore, qui hoc tempore Cameracensem ecclesiam administrabat. Albericus auctor est, per id tempus apud Stabulacem præfuisse Raginerum comitem & abbatem; deinde Everardum itidem comitem & abbatem.

In urbe Mettensi sanctæ Glodesindis monasterium rebus spiritualibus ac temporalibus tunc pæne destitutum erat: cum Adalbero episcopus, non minus puellarum quam virorum moribus reformandis intentus, illud ab imminente interitu vindicare, & in pristinum splendorem restituere serio cogitavit. Ejus rei causa regulæ sancti Benedicti, ut fuit olim inibi, observationem restitui curavit, ejusque loci sanctimonialibus neprem suam Himiltrudem præfecit. Dehinc necessaria quæque vitæ subsidia eis suppeditavit, certus in monasteriis, præsertim puellarum, religionem non posse diu subsistere absque necessariis commodis temporalium rerum. Ejus rei causa Hasteriensis abbatiam, quam a Wigerico comite genitore suo, ibidem humato, acceperat, eisdem sanctimonialibus tribuit. ad hæc sanctæ Glodesindis possessiones, quas viri præpotentes tyrannica violentia invaserant, eis restitui fategit, uti nos docet ipsius Adalberonis hac de re instrumentum, quod domnus Martinus Retellius^b laudat, datum anno incarnationis Domini DCCCC XLV. Ottonis regis IX. indictione III. Hasteriæ^{*} locus est ad Mosam, haud procul a Walciodorensi monasterio, de quo superius egimus. Illic conditum perhibent sæculo septimo cœnobium a Widerico comite, principatu Sigeberti regis. Destructo monasterio, abbatia in laicorum manus devoluta erat, obtigeratque comiti Wigerico, patri Adalberonis episcopi, qui eam hereditario jure accepit, tum sanctæ Glodesindis parthenoni attribuit. Exin Hasteriensis villam, ut in chronico Walciodorensi legitur, moniales sanctæ Glodesindis tenebant, & in ecclesia ejusdem villa, sub imperio & regimine decanæ, quadam earum in eadem cella Deo servientes vivebant, & sub jugo & obedientia abbatia sanctæ Glodesindis omnes pariter incedentes regebantur. Non diu perseveravit iste Hasteriensis cellæ status; quippe quæ a Diederico seu Theoderico episcopo, Adalberonis successore, concessa est monasterio Walciodorensi, ut inferius dicturi sumus. Sic restitutis sanctæ Glodesindis possessionibus, Adalbero refarciendis ædificiis animum adjecit. Restituendæ inibi regulari disciplinæ multum contulit Himiltrudis abbatissa, laudata a Johanne abbate in libello de translatione sanctæ Glodesindis. Unde & hoc idem, inquit, beata virginis collegium præfecta ibi domna Himiltrude, sanguine, & quod majus est, spiritu sibi propinqua, ad monasticam institutionem coegit, scilicet Adalbero, qui hoc ipsum in sancti Petri parthenone postea præstitit. Himiltrudi abbatissæ successit Voda, cujus rogatu Diedericus seu Theodericus episcopus, Adalberonis successor, confirmat omnes possessiones, quibus olim dotatum fuerat hoc monasterium sancti Sulpicii & sanctæ Glodesindis.

Mettensi ecclesiæ tunc subjectum erat sancti Trudonis in Hasbania monasterium, quod cum ad incitas, ut pleraque alia, redactum esset, ejus curam ac regimen Adalbero episcopus in se suscepit, ut relatum a Meurissio^c fragmentum historicum nos docet. nam anno DCCCC XLIII. Adalbero, qui ob favorem, quem monachis exhibebat, monachorum pater est appellatus, gravi compatiens desolati gregis necessitati, ut abundantius proficenti illi in monasticis prodesset, & temporalia bona, quæ per illos XLV. annos desolati hujus loci per tyrannidem nobilium & magnatum injuste possidebantur, reparare posset; divinitus inspiratus, orus prelatore hujus mona-

ANN. CHR. 945.

^a Balderic. lib. 1. c. 75.

LXXXV. S. Glodesindis monasterium restituit.

Hasteriensis abbatia ei data: b *Tepez* so. 5. p. 152. Gallicæ vers. * *Hasteriæ*.

LXXXVI. S. Trudonis monasterio præfatus Adalbero. c *Meurisse* p. 311.

ANN. CHR. 945.

sterii assumens, abbas efficitur. Et quia dudum Reinerus suo predecessori, sinistre informatus, alienus exsisterat, pro qua causa sanctus Trudo etiam ipsum corripuerat; ideo ferventius ad omnem istius monasterii promotionem intentus; hereditates disperditas pro parte restitutas accepit, & non habitas ex proborum largitione, quos informaverat, augmentavit. Ille etiam de suo quaedam adjecit, & structuram monasterii cum gravibus expensis in altum produxit, & firmo tecto exsiccatis lapidibus nobiliter cooperiam consummavit. Absolutis majori ex parte ædificiis Adalbero, annuente Tungrensi episcopo diocesano, hoc monasterium sollemniter consecravit anno pralationis sue in hac abbacia tertio. quo tempore non Richarius, ut fallit prædictum fragmentum, sed vel Ogo ejus successor, vel Farabertus Tungrensem episcopatum obtinebat. In chronico Trudoniano Reinerus^a abbas, Adalberonis decessor, annis quinque præfuisse dicitur, nulla facta mentione Adalberonis. At Stepelinus monachus in libro primo de miraculis sancti Trudonis testatur, Reinerum abbatem, posteaquam aliquamdiu a monasterio abfuisset, revocatum fuisse ab Adalberone, qui ei diu negatam gratiam indulgit, atque in posterum favorabilem ac propitium fore pollicitus est. Progressu temporis, id est anno MCCXXXI. Hugo Leodicensis episcopus Hastenriensem abbatiam, quæ in ejus diocesi sita est, Mettensi episcopo cessit, ab eoque sancti Trudonis monasterium in commutationem recepit, agente Conrado cardinale, ut Albericus in chronico scribit.

^a Spicil. n. 7. p. 347.

LXXXVII. Societas renovata inter S. Gallum & Augiam. ^b Gold. 10. 2. Alam. p. 180.

Post annos centum quadraginta-quatuor, quam Sancti-Gallenses & Augiensis monachi mutuam suffragiorum societatem inierant, visum est Craloni sancti Galli, & Alawico Augiensi abbatibus, fratribusque utriusque monasterii, ut vetus illud^b pactum novo decreto confirmaretur, eique nonnulla insuper adjicerentur: scilicet ut, fratre alterutrius monasterii mortuo, corpus ejus in ecclesiam translatum non prius inde tollatur ad tumulum, donec omnes horæ canonicæ tempore statuto decantentur, & omnis celebratio missarum sive vigiliarum, seu etiam psalmodia pro defuncto persolvatur. Ad eandem autem missam, quæ primum pro eo a fratribus in commune recitatur, dicto ter SANCTUS angelico carmine, omnes pavimento prostrati tam diu jaccant, usque dum a presbytero PAX DOMINI dicatur, gemitibus & suspiriis, & lacrimarum inundatione animam fratris attentius Domino commendantes. Annona vero illi quondam viventi statuta ad anniversarium ejus diem, & inde usque xxxvij. dies pro eo in eleemosynam pauperibus plene tribuatur. Ad hæc cum obitus alicujus ex alterutro monasterio alteri fuerit significatus, quantocius vigiliæ, missæ, & psalmodia pro eo persolvatur, & ad eandem missam fratres, ut dictum est, se prosternant, atque ab eo die annonæ per totos triginta dies, sicut uni e fratribus, apponatur, ac pauperibus distribuatur. denique ut tota utriusque monasterii congregatio, in sex divisâ turmas, cotidie privatis diebus, die sibi definito, vigiliis & missam pro omnibus defunctis peragat.

LXXXVIII. Thietlandus an primus abbas Einsidlen-sis.

Hoc anno Einsidleni monasterio præfectus dicitur abbas Thietlandus, de quo sic legimus in codice Einsidleni Hermanni-Contracti ad hunc annum: *Thietlandus pater venerabilis, primus abbas monasterii Eremitarum, qui fecit glosam super epistolâ sancti Pauli.* Christophorus Hartmannus in annalibus Einsidlenibus probat, Thietlandum non fuisse primum istius Eremitarum abbatem, sed secundum, scilicet post Eberhardum, qui sacra Eremitarum novam formam dedit, extruendo monasterio, in quo numerosum discipulorum cœtum sub uno rectore congregavit. Certe in diploma^c Ottonis regis, dato anno sequenti, Eberhardus adhuc abbas vocatur, & immunitas ac facultas eligendi post ejus obitum abbatis eidem monasterio sive cellæ conceditur. Forsan Thietlandus proabbatis officium primo gessit sub Eberhardo abbate, qui pristino vitæ generi, id est solitariæ, amplius addictus erat. Thietlandi abbatis prima occurrit mentio anno DCCCC LXI. in præcepto Ottonis imperatoris, triennio post obitum Eberhardi, quod conjecturam nostram videtur confirmare.

^c Annales eremi p. 46.

LXXXIX. Hugo rex an monachus. ^d Chron. Casin. li. 1. c. 61.

In Italia rex Hugo pulsus a suis, & ab eo ipso proditus Manasse Arelatensi episcopo, cui tot in Italia episcopatus dederat, recepto Berengario ipsius dudum æmulo, in Burgundiam Jurensem se recepit, hoc obtento a Berengario, ut filio suo Lothario regnum servaretur. Addit Leo^d Mariscanus, eundem Hugonem in Burgundia monasterium diuissimum, quod sanctus Petrus de Arle vocatur, suis sumptibus construxisse, ibique monachum factum fuisse. quod videtur intelligendum de Arelatensi

tensi Montis-majoris monasterio sancti Petri, tamen ab Hugone rege haud conditum fuit. Et vereor quidem ut satis tuta sit Leonis Mariscani hac in re fides, qui unus Hugonem factum monachum dicit. nam Liutprandus^a Ticinensis diaconus, auctor æqualis, Hugonem quidem in Provinciam omni cum pecunia properasse tradit, additque eum brevi viam universæ carnis ingressum, Bertha nepti suæ, Bononis Arelatensis comitis vidua, pecunia derelicta: at nullam neque monasterii ab eo conditi, neque monachatus ipsius mentionem facit, nec quivis alius illorum temporum scriptor ante Leonem Mariscanum; immo Frodoardus eum anno sequenti a suis denuo receptum fuisse testatur. At, quod rem conficere mihi videtur, nondum exstabat prædictum monasterium, cum Hugo decessit: & Berta ipsa, Hugonis neptis, eidem monasterio confert res quam plurimas, quæ sibi legibus obveniant ex parte avunculi sui Ugonis regis, dictura eum ipsius monasterii conditorem aut restitutum, si ab eo conditum, restitutumve fuisset. De hoc monasterio inferius ex instituto agendum.

ANN. CHR. 945. ^a Liutpr. lib. 5. c. 14.

Romæ Albericus princeps^b cum Sergio Nepefino antistite, aliisque propinquis suis insignem donationem fecit Romano monasterio sancti Andreae & sancti Gregorii ad clivum Scauri, cui tunc Benedictus abbas præerat, collato castello Mazzano in territorio Nepefino, aliisque prædiis & fundis in ejus instrumento recensitis, quod Leo scriptarius & tabellio urbis Romæ scripsit Marini papæ secundi anno tertio, indictione tertia, mensis Januarii die quarta-decima. Subscribunt post Albericum Marocia & Stephanina iidem donatrices: tum Berta, Sergius episcopus, Constantinus, & Johannes nobiles viri: ex quibus Marocia, famosa illa femina, sed mala utique fama, ipsius Alberici parens erat: Sergius & Constantinus fratres, Berta foror uterina, infelix omnino progenies. Prædictum castrum hodie quoque idem nomen retinet, sed cameræ apostolicæ subjectum.

X C. Alberici donatio facta monasterio S. Andreae. ^b Ital. sac. 10. 1. c. 1099.

NON diu supervixit Marinus papa, qui postero anno decessit medio mense Maio. Successor ejus haud indignus Agapitus papa, eo nomine secundus, monasterium sanctæ Sophiæ, quod Beneventani principes^c occupaverant, sub gravi interminatione restitui præcepit. Idem præstitit de Capuano sancti Benedicti monasterio, quod iidem principes in suam ditionem redegerant. qua occasione Casinenses, qui tunc illic debebant, ad sæcularem vitam ex aula contagio prolapsi erant. Quapropter, asserto in libertatem monasterio, pontifex jussit, ut fratres omnes ad proprium Casinense monasterium, duobus tantum vel tribus senioribus Capuæ relictis, reverterentur, ibidem sub abbate proprio regulariter Domino servituri. Majelipotum tunc abbatem fuisse Leo Mariscanus censet, ratus Balduinum ejus decessorem, dimissa Casini præfectura, Romam ad sanctum Paulum migrasse: at utramque præfecturam retinuisse videtur, ac Majelipotum proabbatem habuisse, ut superius^e monuimus.

ANN. CHR. 946. X C I. Agapiti papæ jussu Casinates ad sua redeunt. ^c Chron. Casin. li. 1. c. 58. & 60.

Interim cum non satis accurata esset apud sanctum Paulum regularis disciplina, Agapitus pontifex, audita Gorziensium religione, litteris cum nuntio quodam idoneo viro multum a domno Einoldo abbate efflagitaverat, aliquos sibi religiosos, quos in monasterio beati Pauli cum auxilio regis Albrici collocaret, transmitti. Missus ad pontificis mandatum Andreas fenex emeritus, mentem canitie capitis referens, & cum eo quidam frater, qui ex monasterio Luxovio Gorziam ante aliquot annos advenerat. Ubi locum regulari institutione informasset Andreas, non multo post receptus ad Dominum, ibidem humatus est. Hæc ex Johanne in libro de vita sancti Johannis Gorziensis abbatis, ubi de Agapito papa legitur, quod monasterium sancti Pauli ad monasticum ordinem transferre moliebatur. quod non absolute de monastico ordine, sed de regulari & accurata observantia interpretandum, uti regis nomine, quod Alberico tribuit idem auctor, princeps intelligendus est. Ast mirari subit, tam cito apud sanctum Paulum defecisse regularem illam disciplinam, quam sanctus Odo ante paucos annos ibidem restituerat. Sed forte tantum illic deerat idoneus magister, qui tirones informaret.

^e num. 62. Gorzienses ad S. Paulum missi.

Ex eodem Gorziensi asceterio ante annos quinque prodierat nova colonia monachorum, quæ ab Adalberone episcopo in Mettensi sancti Arnulfi cœnobio instituta est sub Harberto seu Heriberto abbate. Huic duos tantum annos præfecturæ tribuit domestica ejus loci historia: at quatuor minimum annos ei præfuisse inde

X C II. Arnstus abbas S. Arnulfi insularis.

ANN. CHR.
946.

colligimus, quod Anstus ejus successor anno DCCC IX. in nativitate beatæ Mariæ mortuus est *sexdecim annorum exactis laboribus*, ut legitur in vita Johannis abbatis Gorziensis: proindeque non ante annum DCCC XLIV. aut insequentem successit Harberto, cujus depositio XIV. kalendas Septembris in necrologio notatur, his verbis, *Harbertus abbas*. Heribertus tamen vocatur in prædicta vita, *vir egregius* dictus. Anstus ejus successor, jam superius a nobis laudatus, in Gorziensi monasterio decanus erat, in omnibus *onera strenue sustentans* Einoldi abbatis consanguinei sui, *omnique sanctæ conversationis exemplo forma gregi dominico factus, ut pene per ipsum, post abbatem, omnia disponi viderentur*. Mox ut abbas sancti Arnulfi renunciatus est, *ibi brevi ejus industria claruit*. nam, ut architecturæ peritissimus erat, habitacula monastico congrua ordini *pulcherrimo schemate* construxit, & quem omnino incultum & necdum bene informatum invenerat locum, numeris omnibus absolutum reddidit. Sic autem interioribus ac spiritualibus rebus intentus erat, ut curam non negligeret exteriorum ac temporalium, quæ misere ubique locorum delapsæ erant. Ruris quidquid monasterio subiacebat, ita in vineis, pratis, silvisque excoluit, ut cum angustissimam rem familiarem, & vix exiguo monachorum numero sufficientem invenisset, post annum exactum, qui sterilitate & pestilentia gravis erat, in omnem copiam rerum necessariorum, Domino benedicente, superfluxerit. Dein, cunctis fratrum habitationibus intra quadriennium expletis, monasterium, tunc suburbanum, muro in modum castrum circumdare animum intendit, quod opus, Adalberone pontifice suppetias conferente, intra quatuor menses pæne ad summam esset perductum, nisi infausta regni dissensio, quæ inter Ottonem regem ac filium ejus Liutulfum, generumque Conradum usque ad Hungorum eruptionem defecit, illud impedisset, quod proxima tamen æstate completum est. Sic vero his exterioribus curis applicabat animum, ut de his, quæ vel ad vitæ, vel conversationis puritatem, vel ad pastoralis sollicitudinis vigilantiam pertinebant, nihil omnino prætermitteret, ita ut quotidie solitum pensum orationum, psalmodum, ac lectionum sanctarum expleret. Omnibus dominicis & festivitibus sanctorum celebrioribus missas publice celebrabat, insuper unaquaque feria quarta privatim: in quibus quantum gemitibus & lacrymis seipsum conficeret, ne referri quidem potest. Ut paucis concludam, in visceribus caritatis & simplicitate cordis ac mansuetudine animi, in condescensione infirmorum, recreatione miserorum, & omnibus omnino misericordiarum actibus, non alter eo præstantior fuisse dicitur.

XCIII.
Ludovicus rex
Arctaldum ref-
tituit.

Inter ea Ludovicus rex in custodia Theobaldi comitis Lauduni tenebatur: cuius vicem miseratus Eadmundus Anglorum rex, legatos ad Hugonem principem pro ejus restitutione dirigit. Nec mora, convocatis regni primoribus, Hugo regem in libertatem asseruit. Sub hæc Gerberga regina in auxilium conjugis sui adducit Ottonem fratrem, qui, maximo contracto exercitu, adjuncto sibi Conrado Galliarum cisalpinæ rege, confestim advit. Urbs Remorum obsessa, & ab Hugone præfule regi dedita. Mox reges cum episcopis ac principibus urbem ingressi, Arctaldum per Rotbertum Trevirensis & Fredericum archiepiscopos in sedem suam restituunt. quæ restitutio anno insequente in synodo Virdunensi confirmata est. Witichindus tradit, in toto exercitu, qui triginta duabus legionibus constabat, Ottonis regis nullum militem fuisse, qui non *fœmino pileo* uteretur, præter Bovonem abbatem Corbeix-novæ cum tribus suis sequacibus: Ottonem vero, tentata Lugduni-clavati obsidione, antequam Remorum urbem oppugnaret, Hugonem Parisiis inclusum obsidisse: tumque *memoriam* seu tumulum *sancti Dionysii* condigno honore veneratum fuisse. Frodoardus addit, ambos reges, Sequana transmisso, *terram Nordmannorum* peragrassæ, ac plurima loca devastassæ. Tunc id accidisse puto, quod Dudo^a & Willelmus^b Gemeticensis monachus tradunt, nempe Ottonem suavis Ludovici, qui Richardi Nortmannorum ducis cum Emma Hugonis principis filia desponsationem gravate ferebat, Rotomagum obsidisse; at, cum res minime succederet, misisse ad Richardum, ut orationis causa sancti Audoeni^c basilicam suburbanam adire sibi liceret. quo impetrato, *rex cum episcopis & ducibus, depositis armis, venit ad monasterium, quod est in suburbio civitatis, in honore cultuque sancti Petri, sanctique Audoeni dedicatum: cui multa donaria largitus est ipse, & sui*. Ex quo intelligitur, sancti Audoeni monasterium, quod a Danis sæculo nono eversum fuerat, jam tum instauratum fuisse.

Otto apud S.
Dionysium &
S. Audoenium
orat.
a Dudo lib. 3.
b Willelm.
lib. 4. c. 10. &
11.c Dudo ibid.
p. 132.

Non diu post prædictam legationem supervixit rex Eadmundus, cujus mortem Dunstanus, tunc Glastoniensis abbas, ante aliquot dies prædixerat. Cæsus est a quodam latrunculo, atque honorifice, ut par erat, Glastoniæ a Dunstano abbate humatus. *Hic Glastoniensem ecclesiam*, ait Albericus, *magnis prædiis & honoribus ditavit, & confirmavit donationem suam per privilegium, litteris aureis scriptum in libro evangeliorum eleganter composito, quem eidem ecclesia dedit*. Hæc Albericus accepit a Willelmo^a Malmesburienfi monacho, qui Eadmundi privilegium, ante biennium datum, retulit. Successit in fratrum regnum Eadredus, justitiæ ac pietatis cultor, adeo in Dunstanum propensus ac fidens, ut non solum thesauros, sed etiam corpus, animam & regnum ei committeret: ita ut Dunstanus quasi rex, ipsiusque regis moderator haberetur. Non multo post, mortuo Elfego Wintoniensi episcopo, rex Dunstanum urget, ut ecclesiæ pastore destitutæ regimen accipiat. Sed cum ei persuadere non posset, reginæ matri Eadgivæ persuadendi partes, quæ in muliebri sexu efficaciores esse solent, committit. Verum nec reginæ sermones flectere valere Dunstani animum, quippe qui diceret, se non posse a rege separari, qui ipsum tam sui patrem, quam regni veluti dominum constituisset. Sed hæc inferius.

Ejusdem Eadredi principatu floruit Ethelwoldus, de quo jam superius actum est. Is ampliorem scripturarum scientiam assequi cupiens, & monasticis disciplinis perfectius informari, transmarinas adire partes decrevit. Sed ejus consilium prævertit Eadgiva regina, regique persuasit, ut ne talem ac tantum virum regno egredi pateretur. Reginæ matris monitis rex acquievit; atque ut virum Dei in Anglia recineret, quemdam locum, vocabulo Abbandum seu Abendoniam, in quo modicum antiquitus monasterium fuerat, sed omnino neglectum, & fere in solitudinem tunc redactum, ei excolendum ac restituendum commisit, suadente Dunstano, qui ejus virtutes ac merita probe noverat. Nec provinciam hanc, etsi parum gratam, recusavit Ethelwoldus. venit ad locum sibi commissum, eumque istuc secuti sunt e Glastonia, aliisque monasteriis nonnulli monachi, qui ejus in instaurando monasterio adjuvatores fuere, dum rex ac regina necessaria subsidia & possessiones abunde subministrabant. Sic brevi crevit monachorum numerus, crevit quoque pro portione monasterii substantia. adeo ut cœnobium istud, quod omnium antea pauperrimum erat, præ ceteris rerum omnium copia exuberaret. Verum, ut regularis disciplinæ normam ad amissum ibidem institueret piissimus abbas, Dunstanum monachum, qui ipsum e Glastonia secutus fuerat, trans mare direxit ad Floriacense sancti Benedicti monasterium, ut regularis observantiæ mores illic disceret, indeque reversus, domi verbo & exemplo fratribus ostenderet. Quin etiam viros monasticæ disciplinæ exquisitè callentes e Corbeienfi Galliarum cœnobio vir sanctus accersivisse dicitur apud Harpsfeldium. Hoc modo perfecta regulæ observatio Abendoniarum instituta est. cujus insignis specimen edidit inter alios quidam frater, Elstanus nomine, vir simplex & probatæ obedientiæ: qui artificibus cibaria parare solitus, aliquando justus ex olla fervente carnis frustum tollere, illud absque ulla læsione extraxit, quod abbas nemini viventi indicare voluit. Idem vero monachus postmodum ad Wiltunensem promotus episcopatum, beato fine in Domino quievit traditur. Abendoniarum monasterium celebrat Willelmus Malmesburienfi^b monachus, aitque illud a Cissa Inæ occidentalis Saxonum regis patre fundatum, Ælfredi regis tempore a Danis ædificia loci complanata, regemque ipsum, pravorum præventum consilii, terras ejus loci in suos suorumque usus redegit. *At vero rex Eadredus, inquit, Ælfredi nepos, loci miseratus solitudinem, simulque avi animam consulens, cuncta restituit ablata per manum Ethelwoldi, quem ibi abbatem posuerat; tantumque amoris assumpsit in ecclesiam, ut per se loca adificiorum metaretur, & fundamenta jactaret, meditans inibi celeberrima fama monasterium construere: fecissetque voluntati satis, si non eum fata de medio propere repulissent. Institit tamen Ethelwoldus ceptis. Sed antequam summam manum rebus imponeret, ad episcopatum Wintonia ab Edgavo prædicanda memoria rege raptus est. Complevit magistri molimina Ordgarus, ab eo in abbacia substitutus, ditatusque est locus, & immane quantum exaltatus, successoribus semper aliquid recens molientibus, quo antecessoribus non impares astimarentur. Is est Olgarus, quem a Dunstano Floriacum missum fuisse mox dicebamus.*

Dum Mathildis regina, Ottonis mater, in Quindeliburgenfi parthenone piis exercitata.

Annal. Bened. Tom. III.

Ppp ij

ANN. CHR.
946.
XCIV.
Eadmundus
rex Glastoniæ
sepultus.a Willelm.
lib. 2. de reg.
c. 7.Eadredus rex
quam Dunstano
addictus.XC V.
Ethelwoldus
fuit abbas Aben-
donie.Olgarum mo-
nachum mittit
Floriacum.b Willelm. l. 2.
de pontif. c. 4.XCVI.
Mathildis re-
gina a filiis ve-
xata.

ANN. CHR.
946.

citiis se totam daret, & suam quocumque spargeret virtutum odorem; agente demonum invidia, filiorum suorum Ottonis atque Henrici calumnias perpessa est. quippe apud eos infimulata, quod innumerabiles regionum censuum pecunias profunderet, reposcebantur a rege quæ in pauperum usus erogaverat, mittebanturque exploratores, qui eleemosynarum ejus ministros spoliarent, ac contumeliis afficerent: ut sic ipsa compelleretur dotales regiones relinquere, & sacro velamine se consecrare. Tulisset vero minus moleste has injurias, si Henricus, quem unice amaverat, hac in re cum fratre non concordasset. Hos ut vidit placari non posse, sed in dies fieri acerbiores; relictis omnibus, quæ Henricus rex quondam in dotem ipsi dederat, Angriam * secessit, sitam in Ravenspergensis Westfaliæ comitatu, ubi postea monasterium exstruxit, parcens filiis, & non minus, quam consueverat, bona opera exercens. Regi ex hoc supervenere Dei flagella, conversis victoriarum triumphis, aliisque rebus secundis: Henricum vero gravis morbus invasit. Tum Editha regina sacerdotum & principum hortatu regem ad penitentiam adduxit, qui revocata parente, delictorum ab ea veniam petiit, eique ablatis restituit honores. Similis fuit Henrici penitudo, quem pia mater non minori, quam antea, amore complexa est. Hæc in chronico Saxonico referuntur ad hunc annum, quo Editham reginam obiisse Frodoardus auctor est: tamen plerique Germanici scriptores ejus obitum in annum sequentem differunt. Witichindus * addit, Ottonem post mortem reginæ primum litteras, quas antea nesciebat, ita didicisse, ut facile quosque libros legeret, ac intelligeret. Haud scio an Ratherio usus est magistro, quem Brunoni fratri suo præceptorem jam dederat.

a *Gesta Sax.*
lib. 3. p. 24.
& *annal.* li. 2.XCVII.
Rachildis re-
clusæ obitus.

b lib. 42. n. 40.

Hepidannus monachus tradit, Rachildem inclusam ad sanctum Gallum hoc anno defunctam fuisse, cujus reclusionem ^b ante annos sex & viginti retulit. Ejus epitaphium habemus ex veteri codice sancti Galli, in quo legitur, dæmonem anno nongentesimo decimo-septimo a Domino petiisse, ut, Jobi instar, sacram virginem cruciaret. Nec mora, accepta cælitus potestate, eam a planta ad verticem horrendo ulcere cruentatam fuisse; sed, quod minus voce poterat, Deum semper corde memorasse, nec id impedimento fuisse, quo minus se vivam in illum specum recluderet: ubi Wiboradæ martyris, qui eam illic præcesserat, exemplo & monitis instructa, consimilem palmam meruerit.

*Quæ datur in nonis decimi sibi parta kalendis.
His animam celo, ossa dat hic tumulo.*

XCVIII.
S. Hunegundis
translatio.

Prope Augustam-Viromandorum exstat etiam nunc Humolariense monasterium, olim virginum, nunc virorum, quod sancta Hunegundis virgo sæculo septimo illustravit, & sepultura sua nobilitavit. Hujus monasterii basilicam sæculo decimo instaurasse dicitur Eilbertus comes, cujus paullo ante meminimus, cum de Walciodorensi asceterio ageremus. Præerat hoc tempore Humolariis Berta abbatissa, quæ post mariti obitum Remis sub beatissima Dei genitricis tutela suscepto velamine Deo consecrata, dein ad regendum Humolariense monasterium accersita est, ut sanctimonialium illic degentium mores emendaret. His cum subinde sanctæ Hunegundis exemplum imitandum proponeret pia antistita, illæ, quibus hæc monita haud grata erant, de ejus sacri corporis absentia quadam ausa sunt commentari figmenta. quæ ut efficacius refelleret, sacra virginis corpus, incerto loco reconditum, pervestigare cepit. Eo post multas preces ac vigilias reperto, a Gifone presbytero, qui sanctorum Quintini & Victorici pignorum custos erat, admonetur, non prius e terra levandum, quam diocesani episcopi (is Transmarus erat) facultas concessa esset. Hanc vero commisit episcopus Rodolfo Noviomensis ecclesiæ tum archidiacono, postea ejusdem ecclesiæ episcopo, qui, adjunctis sibi e congregatione sancti Quintini Gifone & Rotberto presbyteris, id hoc anno executus est VII. idus Novembris. Multa in hac translatione miracula facta esse asserit, qui ejus historiam in litteras retulit, Bernerus abbas monachorum, qui post biennium istuc in locum puellarum male viventium inducti sunt. Idem testatur Transmarus ipse, sanctæ ecclesiæ Vermandensis ac Noviomensis episcopus, in litteris, quibus anno sequente, rogatu domnæ Bertæ Humolariensis abbatissæ, altare sancti Stephani paræcialis apud Humolarias ecclesiæ; sanctæ Mariæ & sanctæ Hunegundi ad usus congregationis

ANN. CHR.
946.

ibidem Deo militantis concedit, ea conditione, ut quolibet anno duos solidos de majorum persolvat propter honorem cathedre episcopalis; & ut defuncta persona, ante episcopum adducatur altera, cui idem episcopus altare præscriptum, id est paræciæ curam, sine pecunia donet, & curam animarum commendet. Id vero ab se libenter factum dicit, quia corpus sanctæ Hunegundis, tam venerabilis virginis, eo ipso anno nondum revoluto, cornescantibus miraculis de terra levatum est. Actum Lauduno-clavato, anno dominicæ incarnationis DCCC XLVII. IV. idus Aprilis, indictione v. regnante Ludovico rege anno XIII. legendum anno XII. Subscribunt Ludovicus rex, Gerberga regina, Lotharius eorum filius, Hugo dux, Heribertus comes, Arnulfus marchio seu comes Flandriæ, Artoldus Remensis archiepiscopus, Rodulfus Laudunensis, Transmarus Noviomensis, Abbo Sueffionensis, Stephanus Morinorum, Geraldus Ambianensis, Ingrannus Cameracensis, Gildricus Meldensis, & Evagrius Triectenensis seu Trajectensis episcopi, Hincmarus abbas sancti Remigii, & quidam milites, quorum nomina exhibet charta a nobis relata ^a in Sæculo quinto Benedictino. Ex his quidam episcopi serius subscripserunt, ut Ingrannus seu Ingelramnus Cameracensis, qui non nisi post annos decem ex-monacho Corbeienis ad illam sedem assumtus est. Idem dicendum de Trajectensi episcopo Evagrius seu Euracro. Hanc enim ecclesiam Ogo seu Hugo tunc administrabat.

a *Sæc. 5.*
Bened. p. 213.

Malcalano abbate, ut diximus, ad sancti Michaëlis regendum monasterium regresso, Cadroë Walciodorensis præfecturam, Ottone jubente, subire coactus est. Exstat Ottonis regis ^b præceptum, quod venerabiles episcopi, Fredericus Maguntinensis & Hugo Leodicensis postulaverunt, rogantes, ut cuidam nobili viro, Eilberto nomine, assensum ac facultatem præberet ædificandi ac dotandi ex rebus suis monasterii in honorem sanctæ Mariæ virginis, in loco, qui dicitur Walciodorus, ubi jam dictus vir & uxor sua Herefindis susceperant quosdam Dei servos, peregrinationis gratia a Scotia venientes, & sub regula sancti Benedicti vivere cupientes. quod Otto litteris suis confirmavit. Actum xiiij. kal. Octobris, anno incarnationis Domini DCCCC XLVI. indictione i. anno Ottonis xi. Actum juxta civitatem Remis dictam. Cadroë abbate, ejus loci fama religionis longe lateque diffusa, multos ad agonem sanctæ regule accivit. In his vir quidam nobilis, Girerus nomine, eo confugiens, militiæ sæcularis deposito cingulo, monachum professus est. Dum vero ille in coquinæ officio, ut moris est, vices suas expleret, cultro manum incaute gravi vulnere faucivavit. Mox ad patris vestigia provolutus, ubi manum cruentam ostendit, signo crucis edito repente sanatur. Iverat aliquando vir sanctus ad Buccelium virginum cœnobium, ubi quædam soror a dæmone atrociter exagitabatur. Adducta in ejus præsentiam, mox infesto hospite liberata est. Ex his aliisque factis celebre factum est Cadroë nomen, pervenitque ad notitiam Adalberonis Mettensis episcopi, qui eum sancti Felicis monasterio præficiendum curavit.

XCIX.
Cadroë Wal-
ciodori abbas.
b *Mirai no-*
tit. p. 99.

Non minor erat fama Gemmelacensis seu Gemblacensis monasterii, quod a Guiberto ante aliquot annos conditum erat. Hac boni odoris suavitate jam tota fragrabat ecclesia, & ad Ottonis aulam penetraverat: ubi cunctis palatinis in ore erat nobilissimi viri Guiberti ad Deum conversatio, cujus exemplo multi sæculo vale dicentes, sanctæ religionis propositum arripiebant. Ringebat interim dæmon, rotque victimas sibi ereptas dolebat. Hinc quorundam aulicorum excitavit invidiam, qui obliquo hæc oculo intuebantur. Guibertum contra rem publicam egisse distant, qui Gemmelaus regalem fiscum, majoribus suis munificentia imperiali loco beneficii attributum, in partem proprietatis suæ usurpavisset, & injussu regis, fundato illic cœnobio, in sortem ecclesiastici juris injuste transfudisset. Illico ad causam dicendam citatus Guibertus advit, & ad pedes Ottonis provolutus rogat, ut ne servos Dei exagitet, quin potius gaudendum esse regiæ majestati, quod temporibus suis ostium misericordiæ suæ divina bonitas talibus viris, qui pro ipso statuque regni exorent, aperire voluerit. posse regem de alieno opere laudem ac profectum mereri, si ab aliis constructa & Deo dicata loca sua regali auctoritate velit tueri. sic omnibus probatum iri, & apud eum valere veritatem & æquitatem, quam adulantium fraudes. His monitis rex avertit gratanter, regalique sancivit edicto, ut rata & inconvulsa permaneret nova Gemmelacensis cœnobii domus, & quidquid illi a Guiberto, aliisve fidelibus concessum fuerat. Insuper data est ei potestas abbatem & advocatum eligendi, castellum construendi, cum

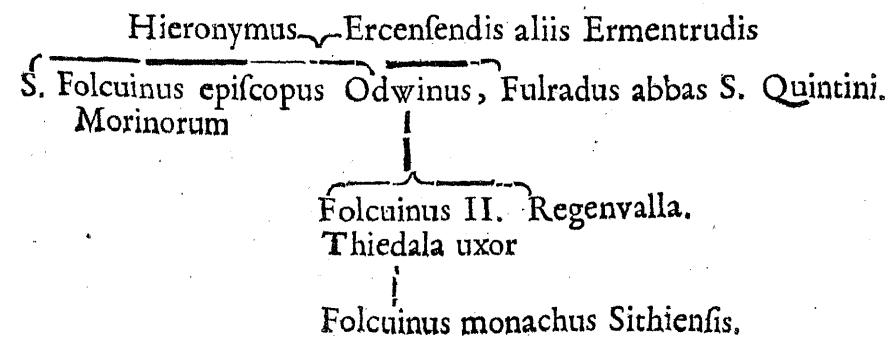
C.
Guibertus
apud Ottonem
male audit.

ANN. CHR. 946. jure mercati & percutiendæ monetæ, & omnimoda immunitate. Actum Leodii XII. kalendas Octobris, anno dominicæ incarnationis DCCCC XLVI. indictione IV. regni Ottonis anno undecimo, cathedram Tungrensis ecclesiæ regente Ogone: cui præcepto postea Benedicti papæ VII. confirmatio accessit. Idem Otto advocatiam ipsius monasterii vice sua commisit Lamberto^a comiti Lovaniensi, viro forti & bellicoso; statuitque ut unum tantum haberet subadvocatum, qui nihil juris in villas monasterii haberet, nisi per singulos annos de unaquaque domo denarium unum, gallinam unam, & unum avenæ sextarium.

^a Spicil. to. 6. p. 512. Ludovicus rex anno regni sui undecimo, qui præsentis anno respondet, tria præcepta Cluniacensibus concessit: unum de ecclesia sancti Johannis in suburbio Matisconensi: alterum de Tusiaco villa pagi Lugdunensis super Ararim: tertium de Caroli-loci monasterio, cella Regniaco, & ecclesia sancti Martini, sitis in pago Matisconensi. Paulo post Sobo quidam, qui Carolilocensem abbatiam invalerat, facti panitens, eam Aymardo Cluniacensi abbati restituit, præfatus, ipsum locum fuisse ex hereditate Rodberti quondam Valentia^a episcopi, qui construxerat inibi monasterium, idque in honore beatorum martyrum Stephani, Felicis, Fortunati, & Achillei sollempniter dedicare curaverat, atque Romanæ ecclesiæ tradiderat. quod postmodum dominus Oddo, cujus memoria cum laudibus agitur, Hugone rege ordinante, a Leone papa VII. obtinuerat, quod ratum habuerat Ludovicus rex, cujus tempore Sobo hanc abbatiam Aymardo restituit.

ANN. CHR. 947. CII. Viridunensis synodus. Inter continua regis ac principum discidia, quæ ab Heriberti comitis filiis ac propinquis maxime ob Remensem episcopatum fovebantur, synodus Viriduni habita est, cui Hugo episcopus adesse recusavit. Præfedit huic synodo Rotbertus Trevirensis præsul, præsentibus Arnaldo Remensi, Odolrico Aquensi, Adelberone Mettensi, Gossino Tullensi, Hildebaldo Transrhenensi seu Mimigardewordensi, Mirnegardo Werdensi, & Israële Britone; præsentem etiam Brunone abbate fratre regis Ottonis, Agenoldo quoque Gorziensi & Odilone Stabulacensi, aliisque abbatibus. Univerfa denique synodus Arnaldi restitutionem confirmavit, eique Remensem episcopatum adjudicavit, alia tamen synodo in proximas idus Januarii indicta, quæ in ecclesia sancti Petri ante prospectum castri Mosomi celebrata est ab eodem Rotberto archiepiscopo, ejusque suffraganeis, & quibusdam episcopis dicecesos Remensis. Sita erat hæc sancti Petri ecclesia in declivi montis Mosomo incumbentis, nunc penitus cum adjunctis domibus destructa.

CIII. Widoni abbatii Sithienfi suffectus Womarus. b supra n. 71. In Sithienfi sancti Bertini monasterio Wido, Gerardi Bronienfi abbatis nepos, & ab eo sancti Bertini^b abbas institutus, brevi præfectura ob ineptam administrationem dejectus est. Rem narrat Folcuinus, ejus loci monachus, ad hunc annum in hæc verba. Anno DCCCC XLVII. abbas Wido, quia nimis vana juventutis gaudia sectabatur, apud comitem incusatus, abbatia est fraudatus, & sancti Bavonis monasterio abbas est destinatus. Womarus autem regimen monasticum sub regulari regebat districtione. quo tempore ego ipse hæc scribens Folcuinus, a patre Folcwino supra jam memorato, & matre Thiedala de regno HLothario dicto huc adductus, anno incarnationis felicissima Domini nostri Jesu-Christi DCCCC XLVIII. die festivitatis elevationis sancti Bertini, quæ succedit omnium sanctorum festivitati, sancto Bertino oblatus, monachus pro dolor! facie tenus sum effectus. Hic est Folcuinus monachus, qui chartas Sithienfes in unum codicem rededit, brevibus annalibus interfertis, ab Hieronymo Caroli Martelli filio ducens originem, ut sequens series ostendit.

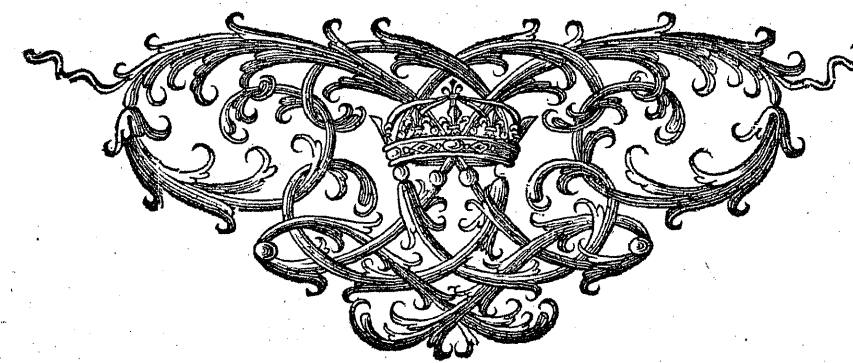

ANN. CHR. 947. CIV. Hildegardis abbatissa S. Lupi Turonis. Apud Turonos sancti Lupi abbatia basilicæ sancti Martini vicina erat. Hanc abbatiam Theotolo archiepiscopus regendam commisit cuidam sanctimoniali, Hildegardi nomine, quæ ipsum archiepiscopum rogavit, ut aliquid de terra ejusdem abbatia in censum dare sibi liceret. quod ille ipsi concedit, dataque est hæc terra sub annuo censu septem denariorum, qui solvendi erant ad festivitatem sancti Lupi XV. kalendas Augusti, ut legimus in authentico, cui Theotolo pro suo more caracteribus græcis subscribit, & post eum Hildegardis abbatissa. Data mense Augusto in civitate Turonus, anno XII. regnante HLudovico rege.

Jam ipso anno Bosoni^a Bellilocensi apud Lemovices abbati successerat Bernardus abbas, ut fidem facit charta donationis, quam Gaufridus quidam & Alcuinus fecerunt sacrosanctæ basilicæ sancti Petri Bellilocensis monasterii, cui vir venerabilis Bernardus abbas præerat. qui donatores eidem monasterio mansum unum contulerunt apud Ferrarias, in orbe Lemovicino, in vicaria Altillacensi, ad sacrificium sacrandum, & ad luminaria concinnanda ante altare sancti Petri, ea lege, ut id ad sacrarium in perpetuum remaneat. Facta hæc donatio in mense Maio, anno XII. regnante Ludovico. Bernardo successit Guerno abbas, de quo inferius.

Sub idem tempus Willelmus comes Ecolimensis, cognomento Sector-ferri, & Bernardus ejus consanguineus, monasticum ordinem in cœnobio sancti Eparchii, ubi a Nortmannorum tempore iterum defecerat, denuo restituerunt, testante Ademaro^b Cabanensi, ejusdem loci cœnobita, præposito illuc Mainardo abbate, qui in fronte basilicæ sancti Eparchii elegans oratorium titulo sanctæ resurrectionis extruxit: ubi multa reliquiarum pignora, quæ Jerosolymis asportaverat, reposuit. Tunc Willelmus comes multas ecclesias & villas eidem monasterio contulit, facto testamento seu instrumento, cui Bernardus comes & Arnaldus ejusdem Bernardi filius, necnon Arnaldus & Ademarum ejusdem Willelmi ex concubina filii, alique subscripserunt. Arnaldus iste^c pro Dei amore habitaculum monachorum Buxiaci in honore sancti Amantii fecisse dicitur, ibique Franconem abbatem præfecisse, & monachus factus apud sanctum Eparchium juxta patrem suum sepultus fuisse, Willelmo filio suo successore relicto.

In Italia Gerlo, Nonantulæ abbas prudentissimus, vita sanctus est VIII. kalendas Septembris. In ejus locum subrogatus Gotefredus, filius Hugonis regis, abbas sæcularis. Ab hoc tempore præpositi locum abbatis tenere cœperunt; & sic locus paullatim dilabi, donec totum flammis combustum est anno M XIII. & abbatia Eriberto Mediolanensi archiepiscopo subjecta. Demum transit ad Cistercienses, quorum duo vel tres sub abbate commendatario vix habent, quo utcumque sustententur.

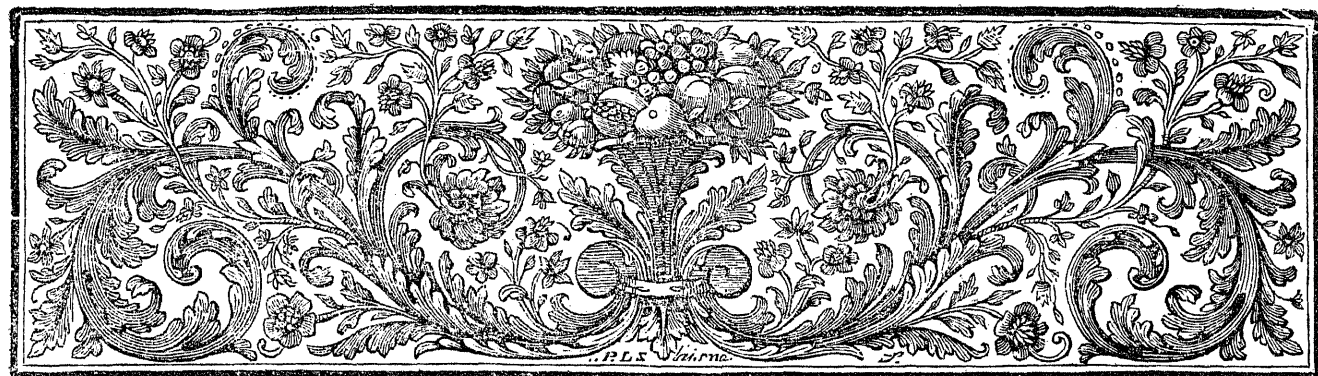
ANN. CHR. 947. CIV. Hildegardis abbatissa S. Lupi Turonis.

CV. Bernardus abbas Belliloci. a supra lib. 42. n. 94.

CVI. Monachi apud S. Eparchium restituti. b Abbe to. 2. p. 165.

c ibid. p. 253.

CVII. Nonantulæ abbas.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-QUINTUS.

Ab anno Christi 948. ad annum 957.

ANN. CHR.
948.
I.
Ingelheimii
synodus.

POST synodum Mosomensem ineunte anno ejus sæculi quadragesimo-octavo habitam, altera generalis VII. idus Junii insequentis Ingelheimii prope Moguntiam celebrata est in ecclesia beati Remigii, præsentibus Marino sedis apostolicæ vicario, præsentibus Ottone & Ludovico regibus: cui synodo Germaniæ præfules cum quibusdam Galliarum episcopis interfuerunt. Convocandæ synodi causa eadem, quæ superiorum fuit, scilicet discidia inter regem Ludovicum & Hugonem principem, inter Artaldum quoque & Hugonem Heriberti filium, qui de Remensi episcopatu decertare perseverabant. Ludovicus rex ipse causam suam in synodo peroravit, graviter conustus de Hugone principe, qui cum ipsum ad suscipiendum regnum e transmarinis partibus revocasset, mox dolis appetitum, ac comprehensum, per annum integrum in custodia detinuit, nec ante relaxavisset, quam Laudunum castrum ei cederetur. Id vero nullis suis noxis sibi accersivisse aiebat Ludovicus, quod *singulari certamine* probare paratus esset. Dein Artaldus causam suam dixit, eique denuo Remensis archiepiscopatus assertus est, excommunicatusque Hugo ejus æmulus, qui falsas episcoporum litteras ad Romanum pontificem protulerat. Interfuit huic synodo Farabertus Tungrensis episcopus, qui Ogoni seu Hugoni recens successerat, antea Prumiensis abbas. His episcopis subjecta erat Laubiensis abbatia; in qua sub Faraberto, ut pridem sub Richario, qui & ipse Prumiensis abbas fuerat, omnia fuisse venalia tradit Fulcivinus: adeo ut is locus a parasitis *Argentea-vallis* diceretur. Tunc corona illa *regalis aurea*, inquit ille, *hactenus deplorata, miri operis & non minimi pretii, contracta & pro libitu dilapidata; gemma ejus mirifica pessum data, & ab oculis subducta sunt.* Idem Farabertus *monasterium Eiche* ^b *vocatum, quod virginum erat, super fluvium Votra constructum, situm in pago Hufce, in comitatu Rodulfi, Leodicensi ecclesiæ ab Ottone rege attribui curavit, cujus rei præceptum anno insequenti datum est, uti indictio VII. probat, non anno DCCC XLIV. ut in editis legitur, quo anno Farabertus nondum episcopus erat. Aderat quoque prædictæ synodo Frodoardus, qui in reditu Treviris cum Rotberto archiepiscopo, dum Otto copias ad*

Farabertus
episcopus Tun-
grensis, Lau-
biis infectus.
a Spicil. 10.6.
p. 565.

b *Gesta epist.*
Leod. 10. 1.
p. 175.

ad reducendum Ludovicum pararet, hebdomadas fere quatuor mansit, unde nata est illa familiaritas, quæ id effecit, ut Frodoardus libros carminum eidem Rotberto nuncuparet. Idem historiam Remensem hoc anno definivit. at chronicon produxit ad annum DCCC LXVI. quo is decessit. Is regi Ludovico natum ait hoc anno filium, quem *præsul Arioldus de sacro fonte suscepit*, patrisque nomen ei imposuit, ubi *de sacro fonte suscipere* perinde est apud illorum temporum scriptores, ac baptizare.

Non satis fuit piissimo Tullensi episcopo Gauzolino seu Goslino monachos sancti Apri monasterio restituisse, nisi eis etiam necessaria subsidia provideret. Quapropter cum de statu ejus loci diligenter inquireret, intellexit, sub venerabili Archemaldo abbate, quem eidem loco præposuerat, ita gregem monachorum crescere in dies, ut eis substantia monasterii non sufficeret. Quam ob rem communi fidelium suorum, tam clericorum quam laicorum, consensu adjunxit *prebendam monachorum* ecclesiam in villa Columbario * sitam, ab eodem cœnobio abstractam, quam Wido quidam & frater ejus Nitzo in beneficium habuerant. *Acta Tullæ xi. kal. Januarii, regnante Ottone rege, ordinationis anno nostra xviiiij.* Subscribunt cum eo Odelricus archiepiscopus, haud dubie Aquensis, qui a Sarracenis fugatus, in illis tum partibus degebat; alique, tum canonici ac clerici, tum laici. Eodem Goslino flagitante, rex Otto bona omnia ejusdem monasterii confirmavit regali præcepto, in quo singillatim universas possessiones commemorat, in his prædictam Columbarii ecclesiam, & alodium, qui vocatur Nancionis-curtis, *quam abbas Odalricus & mater ejus Eva eidem loco contulerant: necnon ecclesiam sancti Mansueti, quæ sita est in suburbio ejusdem civitatis, a præfato venerabili episcopo ea ratione eidem loco collatam, ut ex eisdem monachis aliqui Deo & sancto Mansueto deserviant.* quæ ecclesia non multo post in abbatiam erecta est. *Data iij. nonas Augusti, anno incarnationis Domini DCCC XLVIII. indictione vj. regnante Ottone rege anno xj.* Actum Tuzizihha quod præceptum Brun cancellarius ad vicem Fridurici archicapellani recognovit.

Mettenfi sancti Martini monasterio tunc præerat Berhardus abbas, ut patet ex litteris commutationis, quam ille hoc tempore fecit cum Raimbaldo comite & conjuge ejus Gertrude. His litteris Berhardus abbas & fratres prædicti monasterii Raimbaldo & Gertrudi ejus uxori dedisse dicuntur in Rainaldi-villa comitatus Solocensis, assensu Ottonis imperatoris & ducis Friderici, qui eidem monasterio dominari videbatur, ecclesiam & capellam unam cum omni dote sua, necnon mansum indomiticatum & xxiv. mansos ad eum pertinentes. quod totum Rainardus comes olim sancto Martino donaverat. Raimbaldo vero & Gertrudis prædictis Berhardo abbati & fratribus ejus vicissim contulere in pago Moslensi apud Ottringas ecclesiam cum omni jure suo, & duodecim mansos ad eum pertinentes. *Actum publice apud Aquas sub die vj. kal. Martii, anno iv. regni domini Ottonis gloriosi regis feliciter.* His litteris apposita sunt cum signo crucis primo signa Berhardi abbatis, Aimardi præpositi & presbyteri, tum tredecim presbyterorum, diaconorum quinque, quatuor subdiaconorum, & aliorum quinque absque titulis. Hos subsequuntur signa Raimbaldi comitis & Gertrudis ejus conjugis; tum Friderici ducis; dein Sigifridi, Theodorici, Odoari, Hugonis, Richardi, Thietberti, Rainardi, & Riemarti comitum, aliorumque absque ullis titulis dignitatum. Postremo apponitur signum Ottonis regis cum ejus monogrammate. Litteras porro Brun cancellarius ad vicem Adberti recognovit. *Data vj. kal. Martii, anno dominice incarnationis DCCC XLVI. indictione vj.* quæ anno sequenti conveniebat. adeoque annus incarnationis DCCC XLVI. veteri more appositus est. Verum hic annus non convenit cum anno quarto regis Ottonis superius notato, qui cum anno DCCC xxxix. concurrebat. Itaque dicendum est, hoc anno factam fuisse prædictam commutationem, quæ ab Ottone rege nonnisi post annos octo confirmata est.

Actum est sub finem superioris libri de Humolariensibus sanctimonialibus, quas Berta abbatissa ad meliorem frugem reducere tentaverat. Verum cum illæ a solutiori vita pedem referre nollent, Adalbertus Viromandorum comes, in cujus ditione hoc monasterium situm erat, *una cum nobili viro Eilberto & conjuge sua Hersende*, qui hunc locum instaurandum emendandumque ab eodem comite acceperant, apud Ludovicum regem fati egit, ut *sanctimonialibus inibi non satis honeste*

Annal. Bened. tom. III.

Q99

ANN. CHR.
948.

II.
S. Apri
bona aucta
& confirmata.

* Columbario.

Berhardus
abbas S. Martini
Mettenfis.

III.
Humolarias
introducuntur
monachi.

ANN. CHR.
948.

urventibus, & regulari districtioni subijci nolentibus, inde remotis substituerentur monachi, qui obedirent regula & abbati. Ejus rei causa idem Eilbertus predictam abbatiam domino suo comiti, videlicet Adalberto, reddidit; isdem vero comes regia ditioni eandem obtulit, quo absque ulla omnino diminutione, & sine aliqua alicubi subjectione abbati regulari concessa, inviolabilis in perpetuum permaneret. quod quidem rex ita fieri fancivit, favente conjugis sua Gerberga, una cum venerabili archiepiscopo Artaldo, episcopis Widone Sueffionensi & Gibuino Catalaunensi, qui hoc anno Bovoni successerat; atque clarissimo abbate Hinemaro sancti Remigii, & monachis ejusdem congregationis, ex qua nova colonia Humolarias deducta est sub Bernerio primo ejus loci abbate. *Actum Remis civitate in monasterio sancti Remigii kalendis Octobris, indictione vij. anno xiv. (lege XIII.) regnante Ludovico rege glorioso, anno incarnationis Domini DCCC XLVIII.* ubi forte annus incarnationis additus est explicandi causa. Integrum diploma a nobis editum est in fine vitæ sanctæ Hunegundis, cum bulla Johannis papæ XII. quæ Bernerio abbati inscripta est. Plura de Eilberto & conjugis ejus Herfende superius diximus. Extant apud Hemeræum quædam chartæ donationum ac permutationum pro Humolariensibus, quarum una est Lotharii regis, confirmantis donationem eis factam ab Arnulfo Flandriæ comite, de mansionili, qui dicitur Gaziacus, sito in pago Vermandensi: duæ sequentes sunt Alberti comitis & sancti Quintini abbatis, quibus comprobat quasdam permutationes a Bernero abbate factas annis DCCCC LIV. & DCCCC LIX. Quarta denique est canonicorum sancti Quintini, ad quos frater Bernardus, cœnobarum sanctæ Humolariensis ecclesiæ prepositus, jussu abbatis Berneri accessisse dicitur, & tres manfos in villa Saviniaco impetrasse anno sequenti DCCCC LX.

a lib. 44. n. 58. & 69.
b Hemeræ probat p. 30. & seqq.

I V.
Donati & donatæ Cluniaci.

In Cluniacensi monasterio sub Aymardo abbate Aquinus quidam, vir nobilis, ipsiusque uxor Doda, consentientibus filiis suis, per renuntiationem sæculi & habitus commutationem, se suaque Deo tradunt, scilicet res suas in villis Maceriis & Neronda, sitas super fluvium Graonam, probante Gisleberto comite, seniore suo. His litteris subscribunt Letbaldus comes, Rotbertus vicecomes, Gildboldus episcopus, Rodulfus comes cum multis canonicis, & quidem anno XIII. Ludovici regis. Hæc mihi videtur esse origo Donatorum, ut vocant, & Donatarum in monasteriis nostris, qui, suscepto religioso habitu, non tamen monastico, se suaque Deo offerebant, in perpetuum ibidem servituros. De his in consequentibus fufius agendum. Eodem anno mortuus est Rotbertus vicecomes, cujus uxor Eldegardis quædam res suas confert cellæ Celsinianensi, ubi Aymardus, humillimus abbas, rector præesse videtur, custodemque loci illius & provisorum subitus se fratrem Raginbertum constituere voluit. *Actum anno xiv. regnante Ludovico rege Francorum seu Aquitanorum.* Ipso tempore Aymardus abbas coadjutorem in Cluniacensi præfectura sanctum Mayolum eligendum curavit, quod antequam explicare incipio, de Mayoli vitæ primordiis quædam præmittenda sunt.

b Diplom. p. 570.

V.
Mayoli patris & parentes.

Mayolus ex *Avennicorum* opido seu Avenione, claris ortus natalibus & splendidissimis parentibus procreatus dicitur a Syro ejus vitæ primo scriptore. unde *Provincialis* genere ab eodem vocatur, & *nobilium Gallorum clarus generositate*. Et tamen recentiores Valentiole natum volunt. Nec plura Syrus, aliive ejus vitæ scriptores de ejus parentibus, quorum ne nomina quidem retexerunt: quasi ex amplissimis eorum titulis nobis satis comperta esse debuissent. Unus ex antiquis sanctus Odilo sub finem elogii sancti Mayoli, quasi fortuito, ejus patrem Fulcherium nominat, eumque *militem* vocat in hæc verba. *Fuit eodem tempore quidam miles in illis partibus, nomine Fulcherius, in armis strenuus, jure hereditario, ceterisque bonis & divitiis ditissimus, & ut de nobilissima ejus prole Mayolo diximus, ex utroque parente gemina nobilitate coruscus; vir magni consilii, prudentis sagacisque ingenii, pater videlicet istius sanctissimi patris nostri, de quo loquimur, Mayoli.* Verum etsi hanc Odiloni gratiam non haberemus, integrum nobis Fulcherii nomen servassent Cluniacenses tabulæ, in quibus non semel Fulcherius memoratur, necnon amplissimæ donationes ab eo factæ, in comitatibus Aquis, Atensi seu Aptensi, Secustironensi, & Regensi, in quo Valentiole donat cum ecclesiæ sancti Maximi, multasque alias ecclesias, uti eas possidere laicis tunc familiare erat. Has vero donationes prius fecit Fulcherius, quam Mayolus ejus filius Cluniacum se reciperet, qui istuc non nisi mortuis parentibus accessit. Hinc refutatur Honorati Bouchei opi-

ANN. CHR.
948.Valentiole ab
ejus patre data
Cluniaco.

nio, censentis Valentiole a comitibus Provinciæ Cluniaco datam fuisse. Certe in chartario sancti Mayoli (nam suum quisque chartarium habent primi Cluniacenses abbates) legitur in charta sexta Willelmi, data regnante Conrado rege, Willelmum ipsum donasse Cluniensi monasterio & Mayolo abbati ex rebus, quas ipse Mayolus abbas & Clunienses ei ad vitam dederant, villam Valentiole: in qua postea Almeradus Regensis episcopus Odiloni abbati remittit quædam annua debita, quæ Valentiole episcopo pendere solebat. Nunc eo loci decanatus est monasterii Cluniacensis. Non solum Mayoli parentem discimus ex tabulario Cluniacensi, sed etiam nomina ejus avi ac fratris: quorum alterum itidem Fulcherium, alterum Cyricum dictum fuisse intelligimus ex quadam chartarii sancti Mayoli præstaria, Arnulfo Atensi episcopo ab eo facta de quibusdam rebus cœnobii Cluniacensis, sitis in pago Atensi seu Aptensi: quas inter recenset quemdam alodum in villa, quæ dicitur Vallis, quem avus, inquit, meus Fulcherius comparavit de Bernardo. tum subdit, ista omnia sibi & fratri suo Cyrico ex successione parentum suorum provenisse. *Actum apud sanctum Saturninum, anno vigesimo-tertio regnante Conrado rege.* Hoc mihi meditati suspicio occurrit, num Fulcherius Mayoli avus fuerit ille Folcatus dux Arelatenfium, quem Lotharius augustus cum aliis comitibus rebellare molientem in ditionem accepisse, sicque Provinciam ordinasse memoratur in annalibus Fuldensibus ad annum DCCC XLV.

Postquam Mayolus integris intaminatisque moribus pueritiam in patria exegisset, parentibus humana sorte præventis, prædisque barbarica invasione in solitudinem redactis, natale solum deserere coactus est, ac Burgundiæ partes expetere; veniensque in urbem Matisconem, ibi susceptus est a quodam suo propinquo, qui inter reliquos ejusdem urbis proceres nobilitatis gerebat decus. Eo conciliante, in familiaritatem venit ejus civitatis episcopi, scilicet Bernonis, qui eum canonicorum collegio sociavit, sedulo eum monens, ut se virginem conservaret. Quænam sit illa clades, de qua hic agit Syrus, non facile est definire. Duo hostium genera Provinciam per id tempus infestant, Hungari & Sarraceni. Hi piratico more ex Hispania in Italiam forte delati, Fraxinetum arcem ad alpes Cotias occuparunt anno DCCC XCI. eamque per multos annos cum maximo Lombardiæ & Provinciæ detrimento tenuerunt: donec Hugo Provinciæ primum comes, dein Italiæ rex, maritimo eos ac terrestri exercitu adortus, illorum navibus græco igne consumtis, plerosque Fraxinetum relinquere, & in Montem-maurum se recipere coegit anno DCCCC XI. Eos obsidione cinctos Hugo in suam potestatem facile redegit, ni Berengarium adversarium timens, ab eorum oppugnatione destitisset, fœdere cum eis ita percusso, ut pars illorum in montibus, Italiam a Suevia dirimentibus, consideret, & Berengarium ex Suevia per illos montes exercitum traducere molientem impediret. Isti eo in loco positi, quoscumque postea ad limina apostolorum visitanda illac iter facientes aut penitus spoliabant, aut inhumaniter perimebant. Eodem sæculo Hungari, ex Germania in Galliam atque Italiam sæpius effusi, utrique funestas clades intulerunt. Hi ductu Berengarii regis, quem Langobardi expulerant, anno DCCCC XXIV. Italiam depopulati, teste Frodoardo; dein abrupta alpium juga transgressi, in Galliam irrurunt, quos Rodulfus, cisalpinæ Galliæ rex, cum Hugone Viennensi, inter angustias collium alpinarum conclusit, sed inde inopinato evadentes, Gothiam impetiverunt, ibidem a prædictis Rodulfo & Hugone subacti. Paulo post, id est anno DCCCC XXXIII. dum Hugo rex Italiæ Romam obsidet, alpium meatus occupant Sarraceni, atque vicina quæque loca prædantur. Tot tamque frequentes Provinciæ clades Mayolum patriam deserere, ac Matisconem ad suum propinquum perferere coegerunt. Ibidem canonicus factus, Lugdunum ad scholas abit: ubi, Antonio præceptore, homine in philosophia erudito, non modo doctrina, verum moribus & vita multum profecit. E studiis Matisconem reversus, per cunctos ecclesiasticos gradus conscendens, demum promotus est ad archidiaconi officium, quo nomine subscribit anno tertio Ludovici regis chartæ Acre, viri præcellæ nobilitatis, qui a Maimbodo episcopo Matisconensi quædam ecclesias apud Scociacum * obtinuit. Idem Maimbodus anno ejusdem regis sexto nobili viro Achardo terram ecclesiæ suæ locat, sitam in pago Forensi: cujus rei instrumento inter alios signum apposuit Mayolus archidiaconus ante Adonem abbatem, qui superiori chartæ ante Mayolum subscripsit. Itaque Mayolus archidia-

VI.
Ejus studia
& dignitates
in sæculo.

Sarracenorum
& Hungarorum
clades.

* Esuzolles.

ANN. CHR.
948.

conus esse perseveravit usque ad annum Ludovici regis sextum, Christi DCCC XLII. qui primus Aymardi abbatis fuit a morte sancti Odonis. Ea in dignitate mores ad ecclesiasticæ doctrinæ formam componens, christianis virtutibus, maxime caritate in pauperes excelluit. quod ipsi omnium existimationem comparavit. Verum is laudes ac vulgi auram blandientem fugiens, ac popularem tumultum, subinde secedebat trans Ararim in oratoriolum sancti Michaëlis, quod ipse instauraverat: ubi in orationibus pervigil, divino famulatu attentius mancipatus erat. Sed tandem in aliorum profectum se extendens, ex diversis partibus ad se venientes clericos gratis libenterque erudire cœpit. Unde, ejus fama quaquaversum diffusa, Vefontionensi archiepiscopo mortuo, tam ipsius terræ principis, quam totius cleri consensu & populi, ad vacantem pontificatum electus, haud quaquam assentiri voluit: immo magis ad declinandam gloriam ardentior factus, de fugiendo sæculo serio cogitare cœpit. Ejus loco electus est in sedem Vefontionensem Girfredus, cujus mentio in superiori libro facta est.

Vefontionensis archiepiscopi copium recusat.

a num. 78.

VII.
Cluniaci sit monachus, bibliothecarius & apocripharius.

Per id tempus, Aymardo abbate, Mayolus Cluniacum sæpe invisebat, & frequens habebat colloquium cum fratribus, quibus in votis erat, ut tantum virum possent sibi acquirere fratrem, quem postmodum mererentur habere & patrem, ut sanctus Odilo in ejus elogio loquitur. Ad ejus vero conversionem seu acquisitionem multum valuit venerabilis viri Hildebrandi Cluniacensis præpositi allocutio, cujus ea fuit modestia, ut bis invitatus ad capessendum abbatis officium, numquam eo adduci potuerit, longe satius ac securius ducens subesse quam præesse. Accessit etiam in primis Aymardi abbatis meritum patientiæ & innocentis vitæ, ob quam tanto talique a Christo ditatus est munere, ut ejus tempore ad amorem monastici ordinis auctor nostræ salutis beatum Mayolum dignatus sit accersere. quod anno Ludovici regis septimo vel octavo, id est anno Christi DCCC XLII. vel insequente factum est. Ut monachum induit Mayolus, singulari præ ceteris virtutum studio excelebat. adeo ut non multo post Aymardus eum bibliothecæ præfecerit, & apocripharius officium eidem injunxerit. Apocripharius, teste b Udalrico, is est, qui custodit ecclesiæ thesaurum, & in cujus manu est quicquid a popularibus ad altaria offertur. Sic in Mayoli, potestate erant monasterii res omnium pretiosissimæ, sacra supellex, & libri. Ad idem apocripharii officium pertinuisse videtur, ut si qua foris negotia exsequenda erant, eo mitteretur. Hinc Mayolus aliquando missus est Romam ab Aymardo abbate, eoque in itinere Yporediæ *, quæ urbs est episcopalis ad alpes sub metropoli Taurinensi, Heldricum monachum ægrotantem facri olei unctioe sanavit. Fuerat Heldricus quondam in Italia inter ceteros palatinos honorabilis, qui, uxore cum magna rerum temporalium copia dimissa, deposito cingulo, Cluniacum se contulit, & beati Benedicti se subdidit instituto, & quidem Mayoli fama impulsus, ut tradit Syrus. An is sit Heldricus, qui postea sancti Germani apud Autisiodorum abbas fuit, inferius expendemus. Ex eodem apocripharii officio Hildebrandus & Mayolus anno XI. Ludovici regis placitarunt coram Leotaldo Matifconensi comite, Walterio vicecomite, aliisque eorum fidelibus, quos alibi primates vocant, pro quibusdam terris Cluniaco datis, quæ a nonnullis occupatæ erant. Item anno secundo Lotharii regis iidem Eldebrandus & Mayolus monachi Clunienses mittuntur ad Maimboldum Matifconensem episcopum in synodo existentem, ab eo petituri decimas ecclesiarum sancti Andreæ in Evranda, & sancti Boniti. Verum Mayolus, si tamen idem est, jam tum abbas erat. Hæc aliaque facta probant, Cluniacensem præpositum, qualis erat Hildebrandus, atque apocripharium curam gessisse de temporalibus causis.

b Consuet. Clun. lib. 3. c. 12.

* Torée.

VIII.
Aymardi coadjutor eligitur.

Inter ea ingravescente ætate, Aymardus sensim deficiebat, & oculis orbatus sustinendo abbatis muneri parem se non esse sentiebat. Eo redactus, de substituendo successore cogitare cœpit, & Mayolum consentientibus fratribus sibi coadjutorem elegit. Aymardi hac de re præclaræ litteræ in ejus elogio a nobis editæ sunt, in quibus vir Dei ait, se ætate confectum, corporisque imminutum officii, cum pastorali curæ minus idoneum se sentiret, omnibus fratribus suis ex præscripto regulæ sancti Benedicti consentientibus, Mayolum religiosum, beati Petri pridem clericum, fratrem ac filium elegisse, & abbatem esse decrevisse: ne insolentia nostræ, inquit, infirmitatis ordo detereferat. Et ne ille quidvis excusationis obtendat, se consilium episcoporum & abbatum adhibuisse, eique Cluniacense monasterium

AN. CHR.
948.

cum omnibus abbatibus, locis & cellis, quovis loco vel tempore acquisitis, ordinandum tradidisse; eundemque tam ad ordinem secundum beatum Benedictum & instituta patrum servandum, quam ad res omnes disponendas, vinculis obedientiæ adstrinxisse, & abbatem omnes unanimiter proclamasse, quam electionem & ordinationem ipse Aymardus consultu primatum, comitis & advocati sui Leotoldi litteris sanciri præceperit. Actum in Cluniacensi cœnobio. His litteris, quibus nulla apponitur chronica nota, subscribunt Maimboldus sanctæ Matifconensis ecclesiæ episcopus, Childaboldus peccator, Elbadus episcopus & monachus, Rodulfus humilis abbas sancti Petri Cavillonensis, Richardus humilis abbas, & post eos monachi centum ac triginta, qui ex diversis monasteriis Cluniaco subjectis istuc convenerant. Primum instrumentum, in quo Mayolus abbas dicitur, datum est anno decimo-tertio Ludovici regis, id est anno Christi insequenti: quo anno Leotaldus Matifconensis comes, & Richildis ejus uxor, perdonant Mayolo abbati & monachis ejus servitium, quod ipsis homines de Caviniis debebant. In multis tamen subsequentiibus chartis Aymardus abbas aliquando solus, aliquando cum eo Mayolus nominatur. Immo etiam in una, quæ est Manassæ Arelatensis archiepiscopi, data mense Septembri, anno xiiij Ludovici regis Francorum, solus Aymardus nominatur abbas Cluniaci, cui Manasses Juliacum villam pagi Cabilonensis, cum rebus suis ad eam pertinentibus, quas pater ipsius Warnerius possederat, liberaliter donat pro animâ patris sui mox dicti, & matris suæ Teutbergæ, fratrumque suorum Hugonis, Richardi & Bosonis. Subscribunt cum eo Hayrardus Vendassensis episcopus, Berta comitissa, Warnerius abbas, alique. Ex quo intelligitur, Aymardum non ita regimen in Mayolum rejecisse, ut ab eo penitus recefferit, sed adicivisse in coadjutorem, atque abbatis nomen retinuisse, tamen præcipua rerum cura penes Mayolum erat.

Id patet ex quodam factō, a Petro Damiani a relato, in quo mira Mayoli abbatis modestia elucet, simulque Aymardi zelus ad reprimendum cellerarium petulantem. quod exemplum ipsis Petri Damiani verbis referre placet. A venerabilis plane Cluniacensis cœnobii fratribus didicisse me contigit insignia duo sanctæ humilitatis exempla, quorum unum non mediocriter quosque prelatos, alterum valet edificare subjectos. Aymardus certe, ejusdem rector ecclesiæ, Mayolum sibi substituit, & grandæva jam senectuti suæ quietis otium procuravit. Hic itaque dum privatus in infirmorum maneret adicula, quadam advesperascente die casum petiit, quem cellerarium pluribus, ut fieri solet, intentus, non modo non dedit, sed & duris insuper ministrum ejus responsionibus fregit. Conquestus est abbatum turbam, nec posse se tot dominorum perferre molestiam. Quo senex audito, non mediocre scandalum pertulit: & quia lumen oculorum prorsus amiserat, dolor in ejus corde tenacius hæsit. nam quo cæcus a visibus vacat, eo, quicquid audierit, in corde subtilius versat: & quia per exteriora quæque non spargitur, interiori zeli stimulo truculentius inflammatur. Mane vero factō, ministro suo, ut se se ad manum in capitulum duceret, jussit. Adductus autem talibus abbatem aggressus est verbis. Frater, inquit, Mayole, non ego te super me, ut me persequeris, imposui; nec, ut tamquam emptor, mancipio dominareris, sed, ut re vera patri filius compatereris, elegi. Et post hujusmodi multa, propemodum commotus adjecit: Es-ne, quæso, meus monachus? quo respondente, Sum, tuumque me non magis fuisse, quam & nunc esse profiteor. & ille: Si meus, inquit, es monachus, protinus cede sedi, & locum, quem ante noveras, repete. Quo Mayolus audito, repente surrexit; humilem locum, prout jussus fuerat, expetivit. Aymardus itaque, quasi postliminio reversus, vacantem occupat sedem; cellerarium, cui fuerat insensus, accusat, quem mox terra prostratum durius corripit, tandemque modum penitentia, qui sibi videbatur, injungit. Perfunctus itaque tam longi tribunatus officio, præsto dethronizatus assistit. Mayolo, ut ad suam sedem redeat, præcipit: ille confestim nil cunctatus obedit. Magnus sane in effeto sene vigor: mira novi abbatis modestia & humilitas: sed forte non multo minus probanda cellerarii respicientia, qui dure objurganti non responso; sed prostratus culpam agnovit, subiitque penitentiam.

Prope urbem Arelate exstat sancti Petri monasterium, Montis-majoris dictum, ad discrimen aliorum montium, e subjecta insula seu paludosa planitie assurgentium, quos longitudine & amplitudine superat. Insula quoque Montis-majoris, aliquando insula sancti Petri, monasterii patroni, appellatur, ob subjectam colluviem aquarum, quæ partim ex inundatione fluminum Rodani & Druentia, par-

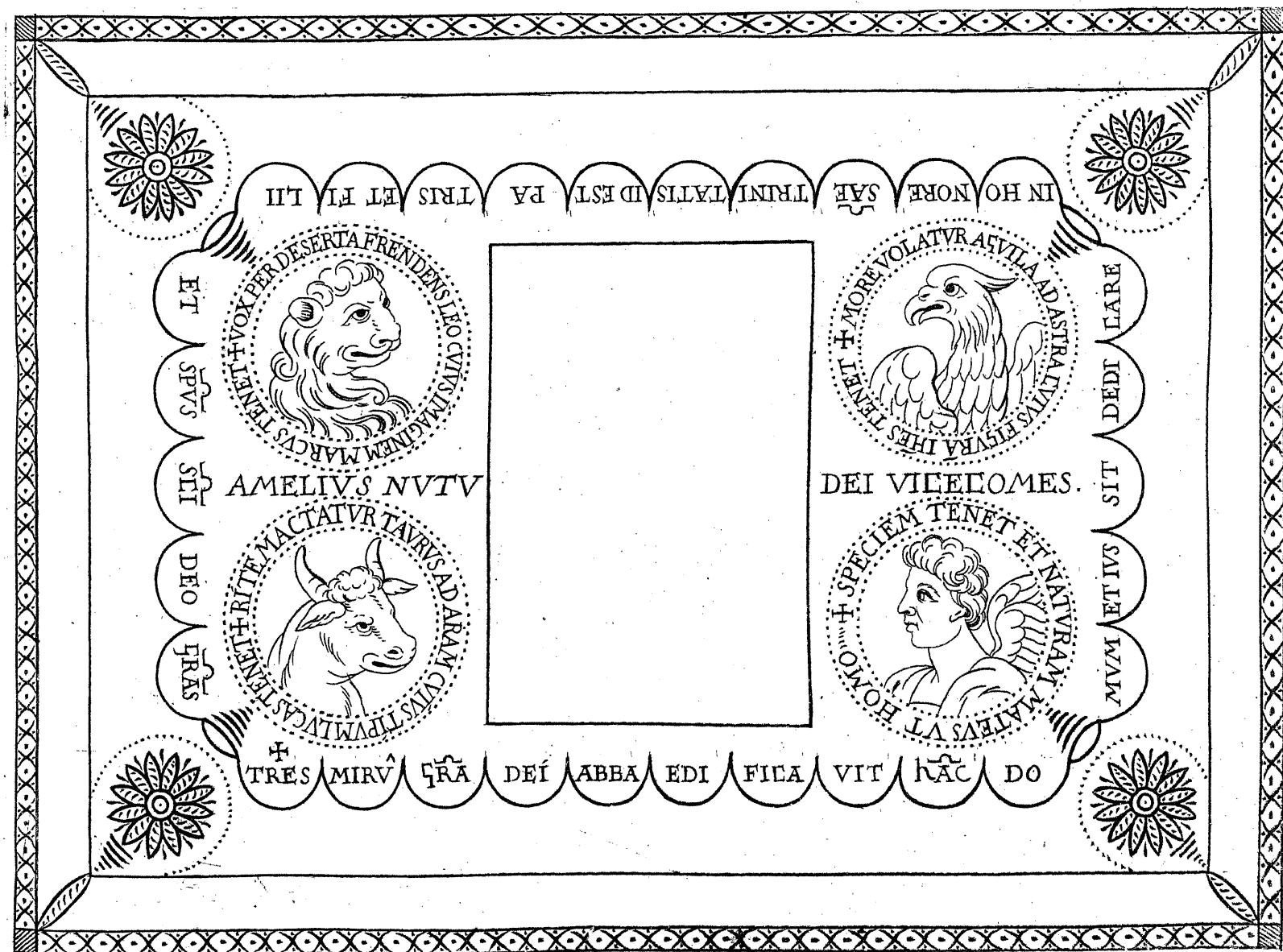
I X.
Aymardi zelus, & Mayoli modestia.
a Petrus Damiani opusc. 33. c. 7.X.
Montis-majoris descriptio.

tim ex variis fontibus eo confluentes, in varios lacus, ingentesque paludes excreverunt. Sequi-milliaro tantum ab urbe abest monasterium, ad quod iter est per præruptam montis asperitatem, quam nonnihil flexit ac temperavit natura, montis dorso ad justum viæ conficiendum spatium inclinato. Ceterum, licet ex conti-nenti fere ac solida rupe mons totus constare videatur, varias tamen subinde præbet convalles, quæ fruticibus diversis atque arboribus consistæ, odoratis etiam her-bis amœnissimæ sunt. In longiusculam excurrit linguam orientalis plaga, paullo li-berior ac nitidior, & in extrema, qua terminatur, rupe facellum eminet sanctæ Crucis titulo insigne: cujus fabricam, quadratis ex lapidibus constantem, hemi-sphæria quatuor, totidem angulis commissa, crucis in morem eleganter componunt. Circa facellum quam plures visuntur tumuli, ad modum humani corporis in ipso excisi saxo, in quibus fabulatur vulgus conditos fuisse Caroli Magni milites, qui, conferto cum Sarracenis ad Arelate eo duce prælio, cæsi fuere. Eadem montis pars, ubi de horrida montis reliqui remittens asperitate mollius se se demittit, com-modam locando monasterio sedem dedit, cujus historiam scripsit noster Claudius Chantelovius, ex quo prædictam montis descriptionem mutuati sumus, ab eodem etiam accepturi, quæ inferius de hoc monasterio suis locis referemus.

Sunt qui ejus originem sancto Hilario Arelatensi episcopo tribuunt, instauratio-nem Childeberto seniori Francorum regi, cum ex Hispanica expeditione rediret; adduntque eversum a Sarracenis monasterium, a Carolo Magno denuo excitatum fuisse. cujus rei argumentum proferunt veterem inscriptionem, quæ id attestatur. Quin etiam Nouguerius profert antiquum, ut ipsi videtur, indicem abbatum Majoris-monasterii, ex quibus primum locum ad annum undecentesimum tribuit Pau-lo, quartum Emundo, quem Avenionensem episcopum fuisse dicit. Sed qui ejus monasterii veteres tabulas accurate perlustravit Chantelovius, prædictam inscrip-tionem cum Saxio rejicit, nec quidquam fide dignum de hoc monasterio invenit ante sæculum decimum, cui ejus originem consignat. Exstabat quidem a primis sæculis ibidem in devexo, præruptoque montis latere sancti Petri apostolorum prin-cipis oratorium, cui adhæret spelunca, quam beati Trophimi Arelatensium primi episcopi cellam vocant, secessu ejus, ut perhibent, idemidem illustrata, dum ab apostolicis laboribus tantisper respirare cupiebat. Et hæc sane fuit prima condendi monasterii occasio, quod longe serius exstructum est. Eum in locum primo seces-sere quidam eremita, quibus alii, alique religiosi viri se se adjunxere, toti civitati venerabiles. Hos in primis colebat Teucinda matrona piissima, eorumque inopiam sublevabat. Atque ut ne temporaria esset ejus caritas, ejus loci fundum eis com-parare, ibidemque religiosa ædificia ædificare decrevit. Pendebat hic locus ab Are-latensi ecclesia, assignatus ejus ecclesiæ præposito, qui illius proventus percipiebat. Hunc aliis prædiis commutare piæ femina visum est. Ejus rei causa Arelatensem adit antistitem Manassén, convenit clericos, eorumque consensum elicit. Commu-tationis tabulæ factæ sunt Arelate civitate nonis Octobris, anno xij. regnante Conrado rege Alamandorum vel Provincia. quibus subscribunt post Manassén Israël Aquensis archiepiscopus, Contarus Foriulensis, Honoratus, Warnerius & Ayrardus abbates, Adalbertus decanus, alique canonici. Commutatione facta, Teucinda locum tri-buit monachis, quibus jam Muringus abbas præerat, scilicet insulam, quam Monte-majore vulgus vocat, qua mihi, inquit, ex commutatione legalium mearum heredi-tatum, cum voluntate Manassis archipræsulis, & consensu canonicorum legibus obvenit: & est in comitatu Arelatense, ab urbe eadem milliario & semis, necnon & beata Ma-ria Dei-genitricis, & sancto Petro apostolorum principi, quorum memoria in prædicta insula veneratur & colitur. Actum Arelate civitate publice, anno ab incarnatione Do-mini DCCCC LXXIV. xij. kal. Septembris, anno xxxviiij. regnante Conrado rege. Post Teucindam subscribunt Riculfus episcopus, Willelmus comes, multique alii. Has tabulas Archimicus levita atque indignus monachus scripsit. Ejus loci donatio jam longe ante conditum hoc instrumentum monachis facta erat pro more illorum temporum, idque probant tum commutatio prædicta longe ante transacta in gratiam monachorum, tum aliæ donationes ab eo tempore factæ, quas inferius proferemus. Cum itaque annus Conradi regis duodecimus, qui factæ commutationis notatur, anno DCCCC XLVIII. vel insequenti conveniat, non visa est ulterius differenda monasterii constructio, cujus rudia quædam principia jam antea præcesserant.

Tunc temporis monasterio sancti Johannis castri Malafti seu Montis-olivi, in diecesi Carcaffonensi, præerat Tresmirus abbas, ut nos docet charta cujusdam Arnaldi viri nobilis, & Arcindis ejus uxoris, qui una cum filiis suis, Rodario & Odone, monasterio sancti Johannis-Baptistæ & Tresmiro abbati, ac cunctæ congregationi ipsius monasterii conferunt alodium suum proprium, situm in suburbio Carcaffonensi, in termino Ausonensi, scilicet villam sanctæ Eulaliæ cum ejus ecclesia & suis decimis: uti ipsum alodium prædicto Arnaldo provenerat ex dono Rodgarii fratris sui, de comparatione Ugonis comitis. Facta ista charta donationis vij. idus Aprilis, anno xiiij. regnante Ludovico rege. quæ donatio hoc pacto facta est, ut Abbo clericus ip-sam ecclesiam ad vitam retineret cum suo ecclesiastico, ita ut singulis annis in decol-latione sancti Johannis-Baptistæ refectionem fratribus exhiberet. Huic instrumento subscribit Ugo episcopus dono Dei sedis Tolosæ, qui hoc ipso anno donationem quamdam Coxanensi monasterio a fecisse dicitur cum Lupone primicerio & archidiacono ec-clesiæ Tolosane. Tresmirus abbas, mox laudatus, basilicam monasterii sui condidit, aut certe S. Michaëlis capellam, in qua lapis altaris nuper inventus hanc præfert inscriptionem in quadro positam: TRESMIRUS GRATIA DEI ABBA ÆDIFICAVIT HANC DOMUM, ET JUSSIT DEDICARE IN HONORE SANCTÆ TRINITATIS, ID EST PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI. DEO GRATIAS. & in longum, AMELIUS NUTU DEI VICECOMES. cum quatuor symbolis Evangelistarum in quatuor angulis, ut melius docebit hic apposita figura lapidis, qui septem pal-mos longitudinis cum dimidio, quatuor latitudinis ac dimidium habet.

ANN. CHR.

498.

XIII.

Concordia inter Balneolensem & Rodensium monasteria.

Idem Tresmirus privilegium obtinuit ab Agapito papa, qui ejus monasterium sub apostolica sedis praesidio suscipit *indictione vij.* id est anno sequenti.

Composita, ut in superiori libro diximus, controversia, quae inter Balneolensem & sancti Polycarpi abbatias vertebatur de subjectione Rodensis monasterii, nova orta est contentio Balneolenses inter ac Rodenses: quorum illi Rodensium monasterium sibi subiectum esse asserabant: hi contra reclamabant. Tunc Balneolense monasterium regebat Acredus abbas, Rodense Hildebrandus, cujus pater, Tassius nomine, ibidem monasticum habitum induerat. Tandem inter utrasque partes communi consilio ejus regionis praesulum, comitumque convenit, ut duo illa monasteria, absque ullo unius ad alterum respectu, *præter mutua dilectionis obsequium* libera & absoluta consisterent. Atque ut pax & concordia illa firmiter roboraretur, Hildebrandus Rodensis abbas, & Tassius ejus pater res proprietatis suae Balneolensibus cessere, ea ratione, ut quod eis a jam dicto Acredus abbate concessum fuerat, a se suisque successoribus inconvulsa & immutabiliter servaretur. Hoc pacto inito, Acredus abbas & Tassius monachus Ludovicum regem, tunc in urbe Remorum degentem, adierunt, pactique ab eo confirmationem obtinuerunt, accepto regio diplomate, in quo Rodensis monasterii possessiones & ecclesiae enumerantur, daturque libera facultas eligendi abbatibus. *Aetum Remae civitate iij. kalendas Octobris, indictione sexta, anno scilicet decimo-tertio regnante Ludovico rege glorioso.* Rorico notarius ad vicem Gerunci archidiaconi, primique cancellarii relegit atque subnotavit.

a Marca c. 858.

c. 1299.

XIV.

Geyslekæ nobium conditur.

b Annal. circ.

Vest. lib. 2.

p. 184.

In Westfalia hoc anno Aholdus comes Anholtenensis, fratribus suis Brunone ac Frederico, atque sorore Witburga consentientibus, castrum suum Geyslekæ in monasterium virginum ad honorem sanctissimae virginis Mariae, & sancti Cyriaci martyris transformavit, redditibus amplissimis dotavit, eique praedictam sororem suam Witburgam praefecit, quod rex Otto litteris suis confirmavit, quibus decernitur, ut post mortem abbatissae, quamdiu in eodem monasterio aliqua sanctimonialis de ipsius Aholdi progenie extiterit, non alia eligatur; advocatus quoque loci ex eisdem posteris constituatur. *Datum vij. kal. Novembris, anno DCCC LII. indictione x. anno regni Ottonis regis xvij. Aetum Walahausen.* Eidem parthenoni immunitatis privilegium concessit Otto secundus anno DCCC LXXXIV. Wigburga abbatissa. Huic successit Hilgundis, cui Heribertus Colonienensis archiepiscopus privilegium indulgit anno M XIV. In omnibus ejus loci primariis instrumentis illic instituta dicuntur sanctimoniales, quae in canonicas postmodum pro more gentis degenerarunt, olim dioecesis Patherbrunnensis, nunc ex commutatione Colonienensis.

Corbeiae novae abbatissae.

In chronico Saxonico nondum edito consignatur hoc anno obitus Bovonis Corbeiae novae abbatissae, III. idus Julii notatus in tabulis domesticis. Chronici Saxonici haec verba sunt. *Anno DCCC XLVIII. Bovo Corbeiensis abbas obiit, vir sapiens & clarus. Hujus patris avus Bovo, gratias litteras coram Conrado rege legendo, factus est clarus: & hic ejusdem nominis erat, ut natu-major, omni virtute potior. Sed & iste nepos erat Warini, qui ex milite factus est monachus, & primus apud novam Corbeiam regulariter electus est in patrem, qui Saxonia pretiosum intulit thesaurum, reliquias scilicet sancti martyris Viti.* Haec tamen Annales Corbeiensis Bovonis obitum differunt in annum sequentem. Gersinus ejus successor caput sancti Iustini martyris ab Ottone rege accepisse dicitur, bibliothecam & fratrum suppellectilem auxisse, & post viginti-septem annos praefecturae XIV. kalendas Aprilis obiisse, substituto in ejus locum Liudolfo, de quo inferius agendum. Idem Gersinus Adalbertum monachum reginae Rufforum petenti misit, futurum illius gentis apostolum.

XV.

Fuldensis novae basilicae dedicatio.

e Antiq. Fuld.

p. 284.

Fuldensis basilica studio Hademari abbatissae post conflagrationem demum absoluta, hoc anno kalendis Novembris ipso die Sanctorum omnium, Ottone rege praesente, a Marino legato sedis apostolicae dedicata est. Otto autem, mirum, quibus beneficiis & muneribus Fuldensem ecclesiam ornarit, cumularique, ait a Browerus, nam & Ludovici Pii donationem de scholasticorum alimentis confirmavit, & ullam munitionem, opidum, castellum in monasterii fundis erigi, aut vestigalia seu teloniorum onera imponi vetuit. Causas vero civiles ab uno cognosci abbate, & coram illo dici, agique voluit. De hac dedicatione mentionem facit Frodoardus, qui *Wladsense* monasterium vocat.

Eodem

Eodem anno Lintaugia concremata est nonis Junii, teste Hepidanno, id est monasterium Lindaugiense ad lacum Acronium, quod opido circumposito nomen, uti & originem dedit, sicut Fulda, Corbeia-nova, aliaque. Addit Hepidannus, ipso anno Liutolfum seu Liudolfum, Ottonis regis filium, *Deo carum & omnibus sanctis*, cum Herimanno duce Alamannorum, cujus filiam Idam recens desponsaverat, venisse primitus ad monasterium sancti Galli in ipsa ejus festivitate. Idem Liudolfus anno insequente, mortuo Herimanno socero suo, Alamannorum ducatum a patre obtinuit, & paulo post turbas apud sanctum Gallum excivit, in patrem quoque rebellis.

In Italia Farfense monasterium Camponis & Hildebrandi praedonum potius quam abbatum praedae expositum cum esset, missus est hoc anno Dagibertus, ut locum servaret adversus hos praedones. Initio ejus regiminis donationes duae temporibus Agapiti papae, Anastasii episcopi Sabinensis, & Azonis comitis mensibus Septembri & Decembri per indictionem VI. factae sunt Dagiberto religioso presbytero & abbati praedicti monasterii. Non valuit tamen Dagibertus impedire direptionem castelli de Matenano, quod est in Marchia, in comitatu Firmano, Farfae subiectum; ex quo Hildebrandus nefandus ille presbyter, qui se abbatem ferre pergebat, thesaurum Farfensem sustulit. In chronico Farfensi legitur *breve de ipso thesauro*, quem abstulit Hildebrandus. In primis vestes duas altaris de auro brusto cum gemmis, calices minores XII. cum patenis, libros coopertos argento, & deauratos quatuor; *capsam de auro purissimo cum gemmis mirabilibus, quam Karolus rex pro anima sua dedit in hoc monasterio; alias capsas duas de argento; sigilla duo de auro, quae miserunt Karolus & Pippinus filius ejus in uno praeepto; alia duo sigilla de auro, quae Guido & Lambertus miserunt in alio praeepto, quod fecerunt, &c.* Ejusmodi bullas aureas complures vidimus in archivo sancti Martini Turonensis: unam Ludovici augusti, cognomento Pii, Martinianae basilicae immunitatem confirmantis: in cujus bulla antica parte exhibetur Ludovici effigies coronata cum lilio superne adjuncto, gerentis in dextra lanceam, in sinistra scutum, cum hac inscriptione in orbem: D. N. HLUDOWICUS IMP. in postica, RENOVATIO REGNI FRANC. quae inscriptio totam occupat posticam partem. Altera bulla aurea Caroli Calvi necdum imperatoris appensa est ejus praeepto, quo portionem Martinianis canonicis assignatam confirmat, praefrens in antica parte similem Caroli regis effigiem cum hoc lemmate: KAROLUS GRACIA DEI REX. in postica area crucem coronatam cum hac inscriptione, † RENOVATIO † REGNI FRANCO. *Data viij. kal. Maias, indictione x. anno xxij. regnante Karolo gloriosissimo rege. Aetum Turonis civitate.* In fine diplomatis leguntur haec verba: *de bulla nostra sollempniter insigniri jussimus.* Nullum in eo apparet vestigium sigilli cerei affixi, quale in Ludoviciano una cum bulla aurea habetur. Ex his apparet, reges Francorum, non tantum imperatores, aliquando chrysobullis usos fuisse.

In Anglia Crulandense monasterium hoc tempore Turketuli regis cancellarii secessu nobilitatum est. Hic locus tunc fere in solitudinem redactus erat post cladem a Danis illatam, & post mortem Godrici abbatissae, tribus tantum senioribus monachis illic relictis. Sacri ejus loci desolatione commotus Turketulus, Edredi regis cancellarius, afflictis opportunam pollicetur opem, nec serius differt. Primo regi miserabilem monasterii statum discrete exponit, eumque ad illud instaurandum hortatur, seque inibi monachum fieri velle dicit. Rege aegre annuente, cancellarius Londinii proclamari jussit, quod, si cui aliquo debito teneretur obnoxius, quam primum id ex integro persolvere paratus esset. Omnibus persolutis, sexaginta maneria regi contulit, sex alia Crulandae legavit. Tum, revocatis ex Wintoniensi & Malmesburienfi monasteriis duobus monachis, Bruno & Aione, qui illuc post mortem Godrici se receperant, ipse die festo sancti Bartholomaei loci patroni, deposito saeculari habitu, inter illos quinque senes, monasticum induit rege praesente; mox baculo pastorali ab eo donatus, & a Cedwolfo Dorcastrensi episcopo dioecetano benedictus. Dein, conductis caementariis, Edredus monasterium instaurare aggressus est, totiusque fabricae curam cuidam clerico sibi propinquo, Turketuli cognato, Egelrico nomine, commisit. Demum in synodo, Londinii paulo post in nativitate beatae Virginis habita, amplissimum novo manasterio impertit privilegium, cui Wlstanus Eboracensis & Odo Dorobernenis archiepiscopi cum suis coepiscopis

Annal. Bened. Tom. III.

Rrr

ANN. CHR.

948.

XVI.

Lindangia concremata, Liudolfus ad S. Gallum.

XVII.

Farfae plures abbatissae, & direptio.

Bullae aureae.

XVIII.

Turketulus cancellarius fit monachus.

Crulandam instaurari curat.

ANN. CHR.
948.Litterati eo
constuunt.

pis; Athelwoldus abbas Abendonienfis, & Dunstanus Glasconienfis, multique proceres fubfcripfere. Sic Turketulus, vir regia ftirpis, utpote Ethelwardo Edwardi regis fratre progenitus, ab ipfo Edwardo patruo fuo cancellarius creatus, fpreto connubio, epifcopatibus, aliisque dignitatibus recufatis aut abjeftis, plurimos exemplo fuo ad faeculi contemptum animavit. Eum vero ad monafterium fecuti funt multi litterati viri: ex quibus decem monafticam veftem ftatim induerunt: ceteri ordinis rigorem abhorrentes, in faeculari habitu permanferunt, juffi habitare ad orientalem monafterii plagam in cella faeculae Peggæ virginis: ubi horas divini officii, tam nocturni, quam diurni, perfolvendas eis praefcripfit, concessitque habitum omnibus uniformem, fcilicet chlamydem nigram, veftefque talares, omnes nigri coloris, praeter continentiam & obedientiam nihil ab eis exigens. Ex his quidam in illo propofito fanctiffime devixerunt: quidam proceffu temporis ad monafticam religionem converfi, etiam ad abbatiale munus affumi promeruerunt, in his Egelrici duo, Turketuli cognatione propinqui, ejuſque in paſtorali dignitate unus poſt alterum ſucceſſores. Continua fuit aliorum clericorum iſtic ſucceſſio ſub Turketulo abbate, deputato eis ſacerdote ex monachis, qui ſacra celebraret, quorum primus fuit Reinfredus, *vir multa litteratura & honeſtatis*. Porro eo in loco probari ſolebant, qui primo ad converſionem veniebant, priuſquam ad monafterium admitterentur.

ANN. CHR.
949.
XIX.
Ragembaldus
monachus fit
epifcopus Am-
bianenſis.

ANNO inſequenti nongentefimo quadrageſimo-nono, Artaldus Remorum antiftes, in ſynodo Romana per Agapitum papam denuo confirmatus, duos confecravit epifcopos, unum Lauduni, ſcilicet Roriconem diaconum, Ludovici regis fratrem: alterum Ambianis, Ragembaldum nomine, Atrebatenſem ſeu Vedaltinum monachum, quem Ambianenſes elegerant in locum Tetbaldi, quem Hugo princeps ipſis invitis epifcopum intruſerat. Hac Erodoardus de Ragembaldo, de quo nihil deinceps legitur. Milites Remenſis eccleſiæ, qui Hugoni pseudopraefuli adhaerebant, Altmontem caſtrum, quod Dodo Artaldi frater tenebat, dolo capiunt, & Hugone jam excommunicato iſtuc admiſſo, villas epifcopatus circumpoſitas rapinis infeſtant. Verum Dodo Altmontem non multo poſt deinceps recepit. Sic perfeverabant obſtinata illa diſcordia inter Artaldum & Hugonem ob epifcopatum Remenſem, & Ludovicum inter & Hugonem principem, unde in charta quadam pro Cluniaco, qua donatio cujuſdam alodi apud Colongias in comitatu Auguſtodunenſi, ab Ingelberto facta confirmatur, hæc apponitur clauſula. *Actum Cabiloni in conſpectu Ugoni marchionis, Giſleberti comitis, Roberto vicecomitis, anno DCCCC XLIX. indiſtione vij. die Martis xv. kalend. Maii, litigante rege HLudovico cum Hugone nobiliſſimo marchione*. Eadem quoque legitur hoc anno in charta Leotardi levitæ itidem pro Cluniaco.

Aridius abbas
S. Benigni,
a Perard.
p. 165.

In monaſterio ſancti Benigni apud Divionem tunc degebant clerici, quibus hoc tempore Aridius abbas praerarat. Utrumque nos docet charta * cujuſdam Dodoleni ſive Dodonis, qui illic ab adoleſcentia nutritus & tonſus, cum ſtabilitatem eo in loco profeſſurus eſſet, res ſuas in villa Bargis Aridio abbati & congregationi clericorum ejuſdem loci contulit *praeter meritis*, id eſt proventus, quos ſibi reſervavit. *Actum Divione in baſilica domni Benigni publice, die Mercoris proximo ante menſem Octobris, anno XIV. regni domini noſtri HLudovici regis*. Aridio videtur ſucceſſiſſe Manafles abbas, de quo inferius.

X X.
Trenorchienſe
concilium.

Non ante autumnum anni ſuperioris aut vernum tempus hujus anni celebratum eſt Trenorchienſe concilium, quod Sirmundus, Labbeus, aliique praeter Chiffletium ad annum DCCCC XLIV. referunt. Convocandæ ſynodi occaſio nata ex ſchiſmate, quod Trenorchii exortum eſt poſt mortem Haymini abbatis: in cujus locum dux Giſlebertus, poſthabitis monachorum ſuffragiis, Guidonem quemdam, ejuſ loci ex Lingonenſi clerico monachum, intruſerat. Unde turbati monachi, ſeſſione facta, primum Matisconem ad Leraldum comitem, inde ad ſancti Portiani cellam apud Arvernos, cum ſancti Filiberti, aliorumque ſanctorum reliquiis ſe receperunt: ubi electo ſibi Herveo abbate, per triennium commorati ſunt. Lugente interim, variisque cladibus oppreſſa Burgundia, cum id ſanctorum ablationi a popularibus tribueretur, Trenorchium convenerunt epifcopi, decretumque ab eis eſt, ut monachi cum ſacris reliquiis in priſtinas ſedes revocarentur. quibus reſti-

ANN. CHR.
949.
a lib. 44. n.
73.

tutis, omnis protinus calamitas ſedata. Hayminius abbas ſuperſtes erat menſe Maio anno DCCCC XLV. quo Girfredus * Veſontionenſis antiftes ei quædam bona contulit. Intruſo in demortui Haymini locum Guidone, tribus annis apud ſanctum Portianum exularunt Trenorchienſes, antequam decreto epifcoporum revocarentur. atque adeo vix ante hunc annum Trenorchienſe concilium reponi poteſt.

Huic concilio praefidiſſe dicitur Guido ſeu Wido Lugdunenſis antiftes, idemque diceſanus, qui non diu ſupervixit. Id patet ex litteris quas Burchardus ejuſ ſucceſſor hoc ipſo anno menſe Auguſto condidit in gratiam Badini ^b Saviniacenſis abbatis, quem Wido ibidem inſtituerat. In his litteris Burchardus ſignificat, quod *anno nongentefimo quadrageſimo-nono incarnationis, indiſtione vij. decimo-nono kalendarum Septembrium*, ipſo die feſto aſſumptionis Genitricis filii Dei, dum ipſe in fratrum capitulo reſideret, de publica utilitate tractaturus, coram adſtiterit Badinus abbas cenobii Saviniacenſis, in honorem ſancti Martini dicati, a deſſore ſuo domno Widone ſubrogatus, narrans ipſius cenobii deſolationem: quo pacto ſcilicet a tyrannis pervaſum, & ab Hungris ſuccenſum deſeciſſet, nullumque haberet privilegium, quo ſe utari poſſet; addens vereri ſe, ne poſt ſuam ipſius vocationem, labor ab ſe ſuſceptus ad reſtituendam inibi regularem diſciplinam penitus annullaretur. Quapropter Burchardus pontificali auctoritate ejuſ loci poſſeſſiones confirmat, & liberam eligendi abbatis facultatem. Subſcribunt poſt Burchardum archiepiſcopum *Iſterius archiepiſcopus*, ſcilicet Aquenſis, *Childebodus epifcopus* ſeu Hildebodus Cabilonenſis, *Maimbodus epifcopus* Matisconenſis, *Gotſcalcus epifcopus* Lauſanenſis, aliique quatuor epifcopi; & poſt eos *Rodulfus filius regis*, ſcilicet Conradi. Hinc Chiffletius emendat vulgatos archiepiſcoporum Lugdunenſium catalogos, qui Amblardum Widoni proxime ſubſtituunt, Amblardo Burchardum ſeu Burchardum; duosque admittendos probat Burchardos, unum Widonis, alterum Amblardi ſucceſſorem. Certe Burchardus ^c Widonis ſucceſſor anno DCCCC LI. eccleſiam ſancti Petri de Corcellis confert *Herveo abbati congregationis monachorum ſancti Filiberti Trenorchienſis, cui ſe dudum familiaritate ſociaverat*. Actum apud Anſam opidum *vj. idus ſeptembris ij. feria, xij. anno Conradi regis Jurenſis*. ubi praefendus videtur annus XIV. Conradi regis, qui ab anno DCCCC XXXVII. regnare cepit. Ceterum Badinus Saviniaci abbas, vir ſanctus & juſtus fuiſſe dicitur, ac monaſterii reſtitutor, qui multas ſuo tempore praefarias fecit.

Circiter hoc tempus Aſnerius ſeu Aſenarius vicecomes, reverſus ex Romano itinere, quod orationis cauſa confecerat, conſilio & auctoritate papa Patricianum * monaſterium in comitatu Cominienſi, diceceſis nunc Lombarienſis, ſub patrocinio beate Mariæ condidit, in quo *monachos & clericos ſub regula viventes* inſtituiſſe dicitur, Patriciani nomine, ut tradunt, impoſito, quod nulli, praeterquam *celeſti Patri*, monachos ſubjectos vellet, niſi quod Cominienſi comiti unam annis ſingulis refectionem & tertiam partem beneficii domus conceſſit, ſi domum ac familiam, totumque jus monaſterii debite tueretur ac defenderet. Monaſterii rebus apte ordinatis, idem Aſnerius illud ſubjecit Lezatenſi abbatiae, ubi monaſticum habitum induit; ibidemque abbas factus, demum *celicas ad ſedes* perveniſſe traditur. Mortuo comite Cominienſi, Bernardus- Oddo ejuſ filius, Aſtaracenſis comes, caſtrum Bencam juxta Patricianum, ſalvo ejuſ jure, exſtruxit, adeoque coluit ſanctum hunc locum, ut filium ſuum Rogerium Deo inibi, monachum futurum, obtulerit, ibidemque ipſe humari voluerit. Poſt aliquantum temporis idem Rogerius Patriciani creatus abbas, hunc locum tutelæ Guillelmi Enardi de Benca, viri potentiffimi, commiſit, eumque *villicum ſuum* conſtituit, eo pacto, *ut eſſet fideliffimus amicus monachorum & clericorum, totiuſque juris domus; & ut abbas Lezati homo eſſet, & unam mulam LX. ſolidorum præſtaret, quæ in obſequio domus Patriciani eſſet. Factum eſt hoc in præſentia & manu Rogerii abbatis, & fratrum ejuſ comitum Raymundi-Bernardi & Bernardi patris Raymundi, Willelmi & Fortanerii, Vidiani monachi, & aliorum monachorum & clericorum*. Rogerio abbati ſucceſſit prædictus Vidianus, cui Anerius de Benca ſeipſum & uxorem ſuam cum omnibus bonis ſuis tradidit, repugnante primum, dein aſſentiente Fortanerio comite. Lezatenſi monaſterio praerarat hoc tempore Daniel abbas, cui Aſtare præbyter alodum ſuum de Blidanis contulit anno XX. regnante Ludovico rege, cujuſ anno nono jam idem Daniel abbas erat. De Guarino abbate inferius agendum.

X X I.
Saviniaco pri-
vilegium con-
cedit Burchar-
dus Lugdunen-
ſis.
^b Tourmus p.
282.

c. lib. p. 284.

X X II.
Patricianum
monaſterium
conditur.
* Peyriſſas.

ANN. CHR.
949.
X XIII.
Cadroë S.
Clementis mo-
nasterio præ-
fectus.

In Belgica secunda florebat eo tempore Cadroë Walciodori abbas, cujus sancti-
tatis fama cum ad aures Adalberonis Mettensis episcopi pervenisset, in eam urbem
ab eo accitus est; agentibus Agenaldo Gorziensi & Ansfeo sancti Arnulfi abbati-
bus, quibus id negotii præful tractandum commiserat. Forte Cadroë ad Gorziense
monasterium die festo sancti Gorgonii martyris, ejus loci patroni, accesserat. Hac
occasione usi duo illi abbates, ei præfulis voluntatem exponunt, rogantque ut se-
cum in illa urbe manere ne gravaretur. *Precibus ergo supplicantium evictus*, ait vitæ
scriptor, *consentit, & locum, non longe ab urbe Mettensi positum, & multorum san-
ctorum corporibus & reliquiis inclutum, sed tunc jam ad nihilum redactum, suscepit
commendatum*. Locus iste *Ad-basilicas* vocabatur, ubi sanctus Clemens, primus Met-
tensium episcopus, aliquamdiu reclusus fuisse traditur. Exstat hic locus ad urbis
portam, quæ modo sancti Theobaldi vocatur, in declivi collis, quem Sallia flu-
vius præterfluit. Illic erat basilica sancti Felicis, postea sancti Clementis dicta,
primorum urbis antistitum sepultura & reliquiis insignis: cui adjunctum erat sancti
Clementis monasterium, antequam in urbem transferretur, quod patrum nostro-
rum memoria factum est. Non procul aberat basilica sancti Petri *Ad-arenas*: quo
ex loco sanctus Clemens serpentem expulisse dicitur, ubi & prædictam basilicam
exstruxit. Illic visebantur nuper veteris amphitheatri rudera, quæ ad constru-
endam arcem penitus disjecta sunt. In martyrologio sancti Clementis notatur VI. *nonas
Maii Ad-basilicas dedicatio cryptæ in ecclesia beati Clementis in honore sancti Petri
apostoli, & aliorum plurimorum sanctorum*. Disposito monasterio, quod primum sancti
Felicis a tertio ejus urbis episcopo, postea sancti Clementis dictum est, Cadroë
quosdam secum Walciodoro istuc adduxit; aliis vero, qui Walciodori remanse-
rant, patrem præfecit, qui postea a via *restitutionis* exorbitasse dicitur. Is non
alius esse videtur quam Godefridus, ex Remensi sancti Remigii assumtus monaste-
rio, ob superbiam pravumque regimen præfectura dejectus, quem post Immonem
collocat chronographus Walciodorensis.

X XIV.
Otonis mu-
nificencia in
Einsidlenfes.
a *Annal.*
Erem. p. 53.
* *Vnlgeuv.*

Dum rex Otto Francofurti versaretur, relatu accepit, Adamum quemdam,
nobilem Rætum, paullo ante publico judicio majestatis condemnatum, ad Megin-
radi-cellam perfugisse, mutataque in melius vita, monachum induisse, atque ibidem
pie se gerere. quo nuntio simul & loci veneratione permotus; Adamo vitæ^a ac
judicii gratiam fecit, ejusque bona sita in Drusiana^{*} Rætiæ valle, in fiscum red-
acta, eidem restituit, Einsidlenfium usibus profutura. *Data kal. Januarii, anno
Domini DCCCC XLVIII. indictione VI. (lege VII.) regnante serenissimo rege Otonè
anno XIII. Actum Francofurt.* Idem^b anno superiori, suggestione filii sui Liu-
tolfi ac Herimanni ducis, res quasdam sui juris in villa Rætiæ, Quadravedes no-
minata, concessit sanctæ Dei genitrici Mariæ & sancto Mauricio Martyri, ac ce-
teris sanctis, quorum jure obsequium in silva & in loco Meginrates-cella, ab Eber-
hardo eremita cum ceteris fratribus, in eodem loco monastica religione celebra-
tur. *Eremitas* itidem vocat ipsemet Otto in alio^c diplomate, quo prædium quod-
dam pagi Brisachgowensis, vocabulo Lialachum, qui de rebus Gundramni, popu-
lari judicio, in regiam potestatem venerat, eisdem largitus est anno DCCCC LII.

Gregorius eo
se recipit.

Eberhardo abbate Einsidlam secessit Gregorius nobilissimus Anglus, qui juvenis,
patriâ, parentibus, ac sponsa clam relictis, primum Romæ in Cælio-monte factus mo-
nachus, & diu inclusus, dein omnibus incognitus *ad monasterium Solitariorum, in
Hercinia silva habitantium*, ait vitæ sancti Wolfgangi scriptor anonymus, *propter
artiorem monastica disciplina observantiam* se recepit: ubi ob egregias virtutes post
annos decem omnibus præpositus est. Trithemio, aliisque recentioribus ex regia
stirpe procreatus dicitur ac regis filius, quem tamen Adelstani Anglorum regis
fratrem non fuisse constat. Eum tantum *ex Anglorum stirpe* ortum dicit prædictus
anonymus ejus æqualis, qui ejus *vitam virtutibus ornatissimam*, ne ab instituto de-
flecteret, pertexere noluit, nec quisquam alius, quem quidem noverimus, aggressus
est. tamen Gregorius, adhuc vivens, *sanctissimus vir & cunctis virtutibus pol-
lens* ab Ottone Magno prædicatus est in quodam diplomate, quod suo loco re-
feremus.

X XV.
Aligerus fit
abbas Casinen-
sis.

Post mortem Majelpoti Casinensis abbatis, qui annis sex non integris fedit,
electus est hoc anno Aligerus abbas^a VII. kal. Novembris, magnum ejus sæculi
lumen, qui sacro monti pristinum honorem ac cultum restituit. Hic Neapolitanus

genere, Romæ in monasterio sancti Pauli sub Balduino abbate factus monachus;
postmodum ab eodem abbate Casinum translatus, ex præposito ejus loci abbas
demum ordinatur. Quo pacto facta sit ejus electio, Leo Marficanus tradit his ver-
bis. *Post transitum supra dicti abbatis Majelpoti, cum convenissent in capitulo mona-
sterii Capuani domnus Adelpertus egregius præful ecclesiæ Capuanae, & domnus Arde-
ricus episcopus, Leo quoque venerabilis abbas sancti martyris Christi Vincentii ad
Vulturnum, necnon & nobilissimi judices prædictæ civitatis Arechis & Saldesfrid, &
Atenulfus castaldeus viij. kalendas Novembris, omnibus unanimiter annuentibus atque
laudantibus, electus est ab universis fratribus, cum maximo gaudio & letitia, in ab-
batem domnus Aligerus, præpositus tunc monasterii hujus, vir venerabilis & valde
honestus, & tam divina quam seculari prudentia præditus; & quidem septimus ac
vicesimus Casini abbas a sancto Benedicto, feditque annis triginta & septem. quæ
diuturna præfectura magnis rebus gerendis idoneum spatium fuit. Et primo qui-
dem Casinense monasterium, quod post Saracenicam cladem per septem & septua-
ginta fere annos neglectum & incultum fuerat, a Leone & Johanne abbatibus jam in-
staurari ceptum, omnino absolvit, & cuncta in circuitu reparavit. Ad hæc possessiones
monasterii, a Teanensibus comitibus & Aquinensibus occupatas, non sine magno
recuperavit labore. In his Adenulfus quidam, castaldeus Aquinensis, totam Flu-
meticam invaserat: quem cum ad restitutionem flectere non valeret Aligerus,
cum apud Landulfum Capuanum principem accusavit, qua re offensus Adenulfus,
abbatem vi cepit, & Aquinum ovans adduxit: ubi urfino tergo vestitum in pu-
blicum spectaculum exposuit canibus ad circum latrandum immisis. His acceptis,
princeps Adenulfum Capuam citat, legali judicio abbati satis facturum. Ille vero
debitæ mortis poenæ succumbere veritus, rebellare potius elegit, Aquinensi mu-
nitione confusus. Hinc princeps cum suam, tum abbatis injuriam ultum ire certus,
Aquinum venit; ac prætorium, quo rebellis se munierat, obsedit. Tum Adenulfus,
principis manus se evadere non posse videns, sine in collum immisso, per conju-
gem ad principis pedes se trahi præcepit. quem, ita ut ligatus erat, princeps ab-
bati tradidit, & tam ipsum, quam res ejus omnes, ejus potestati permisit. Ita Ade-
nulfus se captivum in manus captivi sui iusto Dei judicio venisse cernens, mox *car-
tulam renuntiationis* de universis, quæ invaserat, fecit, & in manus abbatis remi-
sit. quod similiter Teanenses comites fecerunt. Idem abbas a Landulfo principe
preceptum libertatis ac confirmationis totius in circuitu abbatiæ obtinuit secundum ter-
minos, quos Gisulfus dux tempore Petronacis primo statuerat, ac postmodum Car-
olus Magnus tempore Theodemari confirmaverat. Prætereo varias donationes &
commutationes eo abbate factas, quas Leo Marficanus fusc commemorat, uni &
varia privilegia, quæ ab Ottone Magno concessa sunt. Bonis itaque temporalibus
recuperatis, Aligerus ad reparanda ædificia, maxime ad instaurandam pietatem
totum se convertit. In primis ecclesiam novis trabibus ac lignis cypressinis conti-
gnavit, regulis cooperuit, parietes ejus picturis ornavit, pavementum ante altare
beati Benedicti multimoda lapidum varietate constravit, ipsumque altare argenteis
tabulis decoravit, necnon anteriorem faciem altaris beati Johannis argenteam fe-
cit. Mitto crucem argenteam, textum evangelii argento & gemmis ornatum, coronas
argenteas tres, calices, turibula, variaque ecclesiastica ornamenta, tum Casini, tum
Capuæ ab eo facta; ad hæc codices plurimos ac diversos, quos utriusque loco, ma-
xime Casino concessit. Ad regularem disciplinam quod attinet, velut *alter Petro-
max, juxta tenorem regule & præscam monasterii consuetudinem*, suam fratrumque vi-
tam composuit. Multum vero ad sacri loci ædificationem & informationem contu-
lit sancti Nili Casinum adventus, de quo inferius.*

In Anglia Edredus rex, præfente Odone archiepiscopo, ecclesiæ Christi Do-
robernenfium dedit Raculfense^b monasterium agri Cantiani, cum tota villa & om-
nibus ad eam pertinentibus, liberam ab omni sæculari servitio, exceptis militari
expeditione, & constructione pontis & arcis. Regiis hac de re litteris subscribunt
complures episcopi, Ealdhelmus abbas, duces tres, Eadgifu regis genitrix, quæ
Ediva aliis dicitur, & post omnes Dunstanus abbas, qui regium diploma compo-
suit ac perscripsit.

ANN. CHR.
949.
a *Chron. Casin.*
lib. 1. c. 67. &
lib. 2. c. 1. &
seqq.

X XVI.
Raculfense
monasterium
Cantuarienfium
ecclesiæ da-
tum.
b *Monast.*
Anglic. to. 1.
p. 86.

ANN. CHR.
950.
XXVII.
Res civiles
anni sequentis.

S. Sixti mo-
nasterio Pla-
centino privi-
legium datum.

XXVIII.
Derthonensis
monasterii pri-
mus abbas
Gezo.

Postero anno quinquagesimo supra nongentesimum inter Ludovicum regem & Hugonem principem pax initur, Conrado Lothariensi duce, Ottonis regis legato, Adalberone Mettensi & Fulberto Cameracensi episcopis cum Hugone Nigro allaborantibus. In Italia vero Berengarius, veneno, ut ferunt, necato Lothario, Hugonis regis filio, rex Italiae Veronae proclamatur, atque una cum Adelberto majore-natu filio regnum capeffit. Inde se convertit ad regiam sedem, id est Papiam occupandam, in qua Adelheidis regina, Hugonis conjux, residebat. Hæc Adelberti oblatas nuptias respuit, sive antiquo odio propter injurias focero, maritoque suo illatas impulsa, sive spe honestiorum nuptiarum, quas anno sequenti cum Ottone rege contraxit. Mox ut Papiam obtinuit Berengarius, parthenoni sancti Sixti Placentino, cui Berta ejus amita præerat, privilegium indulgit, a Sigonio relatum in hæc verba. *Nos Berengarius & Adelbertus reges, rogatu Giselfrandi Derthonensis & Vidonis Mutinensis episcopi, monasterium sancti Sixti, quod extra Placentiam ab imperatrice Engelberga constructum fuit, Berthe abbatisse ejus, amita nostra, confirmamus, atque eidem monasterio Guardastallam, & quacumque supra scripta imperatrix & ceteri reges huic cenobio reliquerunt, sancimus; & ut ipsa dum vita suppetat, monasterium administret, concedimus. & præcipue ad sancti Petri, ad Caput Trebie sitam, quemadmodum Carlomannus rex largitus est, elargimur. Anno DCCCC L. regni vero domni Berengarii & domni Adelberti piissimorum regum primo, indictione nona. legendum octava. Actum Papiæ.*

Qui in his litteris laudatur Giselfrandus seu Giseprandus Derthonensis episcopus, abbas erat Bobiensis monasterii, idemque auctor monasterii sancti Martiani, quod hocce tempore Derthonæ conditum est. Cum ejus struendi consilium animo agitare plus antistes, infedit animo Gezonis Derthonensis ecclesiæ sacerdotis vitæ monasticæ desiderium. Petita ab episcopo discedendi venia, non alia ratione obtineri potuit, quam ut Gezo in novo cenobio monachum profiteretur, ejusque demum regimen subiret. Ægre assensit ille, ratus haud rectum esse, ut artem, quam quis nondum didicisset, alios edoceret; & qui subesse non assuevisset, aliis imperaret. At parendum fuit constanti præsulis voluntati, qui Gezonem monastico habitu indutum paullo post abbatem ordinavit. Rem luculentius exprimet Gezo ipse in prologo libri de corpore & sanguine Domini, quem ad informandos de tanto mysterio discipulos ex sanctorum patrum scriptis, maxime ex libro Paschasii Radberti, composuit. Prologus ita habet. *Dilectissimis fratribus, quibus ex divina dispensatione, quantum propria permittit infirmitas, paternam impendo sollicitudinem, Gezo Dei & Domini nostri Jesu-Christi servus. Deceveram quidem olim, fratres carissimi, gravissimorum mihi conscius delictorum, patriam parentesque relinquere, & in aliquod me conferre consecraturum: ubi a secularium negotiorum strepitu omni modo sequestratus, in omnipotentis Dei servitio avum transigerem, peccata mea jugiter deplorans, & continua penitentia satisfactione clementissimum Dominum & judicem universorum ad miserendum invitans. Quantum autem huic decreto voluntatis meæ, reverenda memoria dominus Giseprandus, illo tunc tempore noster episcopus, & vi & auctoritate resistit, non habetis incognitum, asserens non esse canonicum, ut, relicta ecclesia, in qua nutritus & ordinatus fueram, meo arbitrio alio demigrarem: se vero numquam mihi ad ista præbiturum esse consensum, præsertim cum jam ipse deceverit in propria ecclesia, ubi beatissimi martyris Martiani corpus humatum quiescit, monasterium construere: in quo, si omni modo statueram mutare propositum, & solitudo mihi non deesset, & ad servandum Deo juxta libitum cuncta suppeterent. Quam ergo pollicitationem pro mea tunc imperitia agre suscepi: quia astuanti desiderio nimis proluxa tanti temporis videbatur expectatio. Prævaluit tamen ejus auctoritas: quoniam tanti viri jussionibus non parere, & consiliis non acquiescere, non modo temerarium, verum etiam insania simile diceretur. Acceleravit igitur quantocius implere promissum; & postpositis curis omnibus sæculi, quibus nimium impediabatur, ad monasterii fabricam se totum transtulit, indulta mihi bono animo licentia monachum profectendi. Nec diu moratus, ubi prosperari in manibus suis captum opus, Domino cooperante, perspexit, omni mihi instantia cepit imminere, ut totius loci curam susciperem, & in lucrandis Deo animabus sollicitum me vigilemque præberem. Repugnanti itaque mihi, & pondus regiminis non segniter refugienti, eo usque insistit, & inrevocabilis mansit, ut, nulla a me excusatione suscepta, sub divini se*

ANN. CHR.
950.

nominis obtestatione constringeret, quod, nisi eo die voluntatis ejus arbitrio me committerem, ut subirem sarcinam, quam jubebat; sine aliqua dilatione eliminatis hinc his ipsis, qui pauci admodum habebantur; monachis, canonicis, quos jam ad hoc præparaverat, locum traderet incolendum. Suscepi itaque infirmis humeris grave pondus regiminis, & nimia necessitate compulsus, illius professionis magister factus sum, cujus non fueram ante discipulus. Dispensationis igitur mihi per vos credita ex eo tunc tempore curis mordacissimis occupatus, dum utilitati vestre plurimum intendo, & qua potissimum vobis expediant, mecum ipse pertracto; occurrit animo de dominici corporis & sanguinis sacramento mellitum vobis atque florulentum, sacrisque permixtionibus sobrie temperatum poculum pro mei ingenii paupertate conficere, quod dilectioni vestre & voluptati sit, & salutem. Sanctorum siquidem catholicorum patrum scripta lectione percurrens, & intentus, quantum potui, meditatione retractans, quicquid in eisdem absolutius atque enodatius ad intelligendum de tanta tamque sublimissima rei mysterio invenire valui, in unius libelli corpusculum compendiosa brevitate redegi. quod vobis, si Spiritus-sancti favor adspiret, nec ex intellectu difficultate displiceat, & ex sui parvitate complaceat: imitatus in hoc opusculo Paschasium Rabertum, qui de hac eadem re Placido cuidam suo discipulo libellum luculento sermone composuit; eisdem ipse, quos & ego, secutus auctores, beatissimos scilicet Domini sacerdotes, Cyprianum, Hilarium, Ambrosium, Augustinum, Gregorium, Johannem, Isidorum, Isidorem, Hieronymum & Bedam: de quorum omnium scriptis quosdam sententiarum decerpimus flores, cause valde necessarios, item dominici corporis & sanguinis suavissimum odorem exhalantes. Ipsius vero Paschasii libellum totum pene, sicut invenimus, ita in nostrum transtulimus, sensum ejus potius in aliquibus locis, quam verba sequentes, & superflua quæque vitantes. Cetera præter eo, quæ in Musei Italici tomo a primo legere licet. Ex his porro intelligitur, qualis fuerit Derthonensis monasterii sancti Martiani origo, quive auctor ac prius abbas; & quæ fuerit Gezonis abbatis de Paschasii libro sententia. Processu temporis Otto quartus abbatiam b de Patrania huic monasterio univit, Giselfrandus abbas fuit, ut jam dixi, Bobiensis monasterii, scilicet post Liutfredum, ejusque bona quædam permutavit, quod Otto tertius irritum c esse jussit anno duo-demillesimo. Petro abbati d ejus successori Otto Magnus duo privilegia concessit.

In Gallia Ragenfredus Carnutus præsul impense etiam in rem monasticam affectus fuit. Ludovico Pio imperante, monachi sancti Petri ejus urbis ab Elia episcopo vexati, Antisiodorum ad sancti Germani cenobium confugerant. Post Elia obitum reversi sunt monachi ad pristinam sedem, Burchardo episcopo. Sub ejus successore Frobaldo Carnotis ingens a Nortmannis illata est clades, in qua cæsi sunt cum clericis monachi non pauci, qui ad ecclesiam se receperant. Paulo post Gislebertus præsul munificus, cernens in sancti Petri cenobio exiguum ob inopiam numerum monachorum, eorum paupertati subvenit. Sub Gisleberti successore Aimerico, vel sub Gerardo, qui Aimericum excepit, locus ad paucos redactus est clericos, aut Agano, proximus Aimerici successor; monasterium pæne in solitudinem redactum, a fundamento restituit, ecclesiam auxit, ibidemque canonicos sub Alveo abbate collocavit. Haganonis obitus in necrologio notatur ix. kal. Januarii anno DCCCC XLI. indictione xiv. ubi vocatur episcopus & comes, in Leobino beatissimo consimilis. Huic in episcopatu successit venerabilis Ragenfredus, qui, cum suapte pietate, tum impulsu Alvei abbatis, qui religionis monasticæ studiosissimus erat, monachos ibidem restituere decrevit in locum canonicorum, qui, relicta spiritalis militiæ exercitiis, ad terrea & caduca toti conversi erant. Alveus itaque a se ipso bene vivendi initium sumendum ratus, ad Floriacense monasterium, tunc fama religionis celebre, se contulit, & monastico indutus habitu, ibidem per triennium conversatus, normam beati Benedicti perfecte didicit. Inde a Ragenfredo episcopo revocatus, duodecim secum monachos adduxit, concedente ac comitante Wlfaldo abbate, qui tum Floriacensibus post Archemboldum præerat, factus demum & ipse episcopus Carnutensis. Alveo duce ac magistro, monastica disciplina reformatæ est in illo sancti Petri monasterio, cui Ragenfredus multas possessiones, a decessoribus suis subtrahens, restituit, eique in supplementum duodecim ecclesiæ suæ assignavit præbendas, quarum mediâ partem Arduinus ejus frater ac successor subtraxit. Ragenfredi duo hac de re instrumenta ex chartaceo libro, Haganonis dicto, a nobis e edita sunt, at sine chronicis notis: sed, ut ex subscribentium

a Mus. Ital.
to. 1. p. 89. &
seqq.

b Ital. sac.
to. 4. c. 856.

c Ibid.
d Ibid. c. 1351.

e X X I X.
S. Petri apud
Carnutus mo-
nasterium resti-
tuitur.

f Sac. 5. p.
281. & seqq.

ANN. CHR.
950.* al. Gunbar-
dus.S. Eligii mo-
nasterii varius
status.X X X.
Mabbo episco-
pus cum sancti
Pauli corpore,
Floriacum se-
cedit.a. Aimoin.
lib. 2. de mirac.
S. Bened. c. 11.
* Huesjan.
* Cornouaille.X X X I.
Drogonis mo-
nachi secessus
in eremum, &
tentatio.b. lib. 44. n.
44.
c. Aimoin. ubi
supra li. 1. c. 4.

tempore celligitur, vix ante annum DCCCC LIV. conscripta sunt. Priori subscribit post Ragenfredum Hildemannus archiepiscopus Senonensis, qui Gerlannum prædicto anno excepit. Post Hildemannum Graulfus abbas sancti Carauni nomen suum apposuit, multique post eum canonici. *Postea firmaverunt Joseph archiepiscopus Turonensis, Constantius Parisiorum episcopus, Guichardus * Ebroicæ, Mainardus Cenomanicæ, Mabbo Pauliani Britannia, Nordoardus Redonensium episcopi; Tedbaldus comes, Hugo archiepiscopus, scilicet Bituricensis; idemque filius Tedbaldi; Odo comes, Hugo dux Franciæ, Hugo filius ejus, Ledgardis comitissa; sequenti tempore Odo episcopus Carnotensis; Otho comes Burgundiæ, Suggestus decanus.* Ex quibus confirmatur id, quod jam sæpe observavimus, vetustis instrumentis non modo absentes, sed etiam posteros non raro subscripsisse. Posteriori instrumento præter Ragenfredum seu Ragenfredum episcopum subscribere Nordoardus episcopus Redonensis, Hugo archiepiscopus, Theobaldus comes, Joseph archiepiscopus Turonum, Gunhardus episcopus Ebroicæ, Sugerius decanus, Radulfus abbas. Post mortem Theotolonis Turonum archiepiscopi, quæ ante annos quinque contigit, undecim mensium interpontificium accidit, ut legimus in veteri chronico sancti Juliani. quo elapso successit Joseph, qui annis XI. mensibus II. diebus XII. præfuisse dicitur. Redeo ad Alveum sancti Petri abbatem, cujus pater Geroardus laicus in necrologio notatur VI. idus Junii.

Transmaro Noyiomeni ex nostris episcopo successit hoc etiam anno Rodulfus ex archidiacono ejus ecclesiæ, qui suburbanum sancti Lupi & sancti Eligii monasterium, post vastationem Nortmannicam a sæcularibus clericis occupatum, monasterio restituit ordini, ex quo post ejus mortem denuo ad clericos revolutum est Fulcario episcopo, qui tamen monachus & decanus fuerat sancti Medardi apud Suesfionas: sed tandem a Liudolfo Fulcarii post Hadulfum successore, iterum assertum ordini monastico, sub quo etiam nunc perseverat.

Dum mox laudatus Wlfaldus abbas Floriacensi monasterio præfesset, eo se recepit *Mabbo Pauliani Britannia*, seu sancti Pauli Leonensis episcopus, secumque corpus sancti Pauli ejus urbis episcopi attulit. Factum ex Aimoino ^a sic accipie. *Osa * oceani maris quadam est insula, quæ a continenti Armoricanæ regionis terra, quam Cornu-Gallia * nominant, pelago sexdecim passuum in transversum porrecto se-jungitur. In ea beatum Paulum, cognomento Aurclianum, eremiticam duxisse vitam ex libro vita ejus discimus. Hic denique sanctus Paulus in loco Britannia, qui opidum sancti Pauli dicitur, episcopus factus, multis in sua vita clarus virtutibus, ibidem per divinam designationem tumulariam meruit sepulturam. cujus corpus post longa obitus ipsius transacta tempora, a Mabbone ipsius loci pontifice ad hoc nostrum Floriacense translatum est cœnobium. Hujus translationis seriem, quia occasio se præbuit, licet multis antea temporibus gesta sit, sicut a prioribus nostris eam auditu comperimus, referre dignum duximus. Memoratus denique venerabilis Mabbo pontifex, amore divino contemplative successus vite, hæsiabat animo, quoniam potissimum in loco suum posset explere propositum. cui divinitus inspiratum est, nusquam aptius id posse eum persicere, quam in præsentia corporis sanctissimi patris nostri Benedicti, qui dux & signifer illius esset institutionis, quam ipse sectari cupiebat. Sumtis igitur evangeliiis, & sacrarum vestium non contemnendo ornatu, simul cum sacratissimo corpore egregii præsulis Pauli ad sibi desideratam pervenit habitationem. quem abbas istius sacri cœnobii præcedenti libro nominatus Wlfaldus, cunctaque congregatio, gratantissimo dilectionis suscipientes obsequio, quo advixit tempore, honorifice secum tenuerunt. qui peracto laudabilis vite cursu, ante altare sancti Johannis-Evangelista, in basilica sanctæ Dei-gentricis Mariæ, tumulariam adeptus est sepulturam. Corpus autem ante dicti confessoris Pauli cum proprio loculo post loculum sanctissimi Patris Benedicti posuerunt, uno tamen ampliori scrinio, quod etiam argento reatum erat, utrumque concludentes. Liber de vita sancti Pauli, sed mutilus habetur in bibliotheca Floriacensi; quem librum habemus integrum in veteri codice a Wlmonoco monacho scriptum anno DCCC LXXXIV. ut superius diximus. Hic Aimoinus miraculum addit de Felice anachoreta e naufragio erepto, quod suo loco referemus.*

Actum est superius ^b de probatione Drogonis novitii per Archembaldum. Is a Wlfaldo abbate Archembaldi successore ægre obtinuit, ut sibi, in vita cœnobitica ^c jam diu probato, eremi singularem pugnam aggredi liceret. Facultate obren-
ta,

ANN. CHR.
950.XXXII.
Salmurensis
cœnobii pri-
mordia.

* Nensille.

* Dôl.

ta, in locum, qui *Balma dicitur*, secessit, ubi varias dæmonis tentationes perpessus est, quæ eo graviores erant, quo majori contritione carnis & spiritus totam expenderet vitam, & vigiliis jejunia, & jejuniis vigiliis alternando subnecteret. Forte accidit, ut, dum quadam nocte, quæ unam festivitatum sancti Benedicti præcedebat, maturius pervigil tempus persolvendarum vigiliarum ex progressu itellarum exploraret, quercus quædam phantastico igne ad ejus tugurium flammivomis ignibus ardere visa est. Dæmonis hæc fraus erat, ut hoc terriculamento pium eremitam ab officio averteret. Verum ille ad nota recurrens præsidia, signo crucis phantasticum illud dissipavit incendium. quo factò, sancti patris Benedicti, ut creditur, alloquio recreatus est, cujus hac in re exemplum imitatus fuerat. Cum plures *Balmæ* sint, quinam sit ille locus *Balma* dictus, ubi Drogo solitariam vitam duxit, non explicat Aimoinus, nisi quod innuit, eum *in procul remoto solo* a Floriaco mansisse.

Ex eodem Floriacensi asceterio deducta est colonia monachorum in Salmurensi sancti Florentii monasterium, quod hoc ipso tempore ædificari cœpit. Prolixam de ejus origine narrationem exhibet scriptor anonymus, qui in eo videtur emendandus, quod *Abfalonem* monachum ab everfione Glonnenfis monasterii, quæ sub finem regni Caroli-Calvi accidit, ultra medium sæculum decimum superfitem facit. Narrat quippe iste auctor, *Abfalonem*, vastato a Nortmannis Glonnenfi sancti Florentii monasterio, quod ad ripam Ligeris in finibus Aquitaniæ situm erat, cum abbatis sui venia in urbem Cenomannicam, ex qua ortus erat, ad propinquos suos se recepisse; inde profectum ad Trenorchienfe monasterium, in quo Glonnenfes monachi, Herensibus juncti, cum corpore sancti Florentii constiterant, illud sursum Salmurum reportasse: ubi ædificato monasterio, demum obierit. quod ut constet, eum ad annos ætatis minimum centum viginti pervenisse necesse est. Sic itaque res videtur contigisse. Destructo Glonnenfi monasterio, Carolus-Calvus Hecfrido abbati ejusque monachis cellulam sancti Gundulfi ad refugium anno regni xxvi. concessit, ubi cum corpore sancti Florentii aliquamdiu commorati sunt. Verum, cum ob frequentes barbarorum in pagum Bituricensem incursiones illic non satis tuti essent; in Burgundiam cum corpore sancti Florentii confugere, ubi in Trenorchienfe castrum excepti sunt ab Herensibus monachis, quibuscum antiqua necessitudine conjuncti erant. Ex his *Abfaloni* in patriam se recipere permiffum. Pacato regno, Glonnenfis cupido incesfit remeandi ad pristinas sedes, ac secum sancti Florentii corpus reportandi. Verum negantibus Trenorchiensibus id umquam se permiffuros, abirent illi quo vellent, si remanere nollent; at Burgundiones nunquam S. Florentii corpus inde efferrî passuros: mæsti recessere Glonnenfes, & hac illac dissipati miserabilem vitam nudi & inopes traduxere. His acceptis, *Abfalon* dolo extorquere molitur, quod bona gratia obtineri non valeret. Cenomannis Trenorchium pergit, claudum simulans. Admissus in cœterum fratrum ut peregrinus & incognitus frater, apud Trenorchienses gratiam invenit. Scholarum primo regimen, tum cantoris officium ei committitur: postremo *secretarius* factus est, cui sacrorum custodia incumbebat. Optata occasione usus, sancti Florentii reliquias e loculo extrahit, & in peram cervinam immittit. Mox conscenso equo, quem ad hoc paratum habebat, sub peregrino habitu, Trenorchiensibus frustra insequentibus, fugam arripit, & ad Corbonis-curtes, haud longe ab urbe Turonica, pervenit: dein, transmissis Ligeri ad locum, qui *Restis* vocatur, accedit; indeque digressus, venit ad quoddam prædium, sancto Florentio quondam in parrochia beatæ Mariæ de Lentinia-co ^a regia liberalitate collatum, quod in solitudinem penitus redactum invenit. Locus ille ab occidente castrum, Truncum nomine, quod sibi ad perfugium populares funestis illis temporibus construxerant; a boreali vero plaga Vigennæ fluvium habebat. Haud procul invenit *Abfalon* rupem concavam, in qua sacras reliquias deposuit, dixina pro modulo officia ibidem persolvens. Dein audito, tres pios viros in specubus subterraneis prope Doadum ^a opidum existere, genere, non tantum pietate celebres, opibusque locupletes; hos sibi socios adungere cupiens, eos convenit, nec invitos secum adducit. Tum una construendi monasterii consilium ineunt, adeoque facultatem petunt, obtinentque Teutbaldi Blesarum comitis, cujus *ditioni regionum occidentiarum pars non modica parebat*. Principis obtenta facultate, locum monachis opportunum perquirunt, nec alium, aut tutiorem, aut commodio-

rem inveniunt, quam castrum Truncum, in cujus medio cœnobium construere properant, Teutbaldo comite impensas liberaliter conferente. Interim sancti Florentii corpus e prædicto specu in capellam castrum Trunci, quod ab eo die Salmurum appellatum est, infertur *vj. nonas Maii*, quo die in domestico martyrologio notatur, *Castro Salmuro susceptio corporis sancti patris nostri Florentii presbyteri & confessoris*, Tunc tres illi viri, quos ex opido Doado istuc accessisse diximus, monastico habitu induuntur. Horum nomina Othbertus de Furnis, Helias de Liniaco, Reginaldus de Reste. Acciti e Floriaco a Teutbaldo comite monachi, qui illos regularibus disciplinis informarent. Ex illa vero die novum cœnobium crevit tum religione, tum numero monachorum: quibus præfectus Helias mox laudatus, vir miræ, ut tradunt, religionis, qui multum in ejus loci constructione desudasse dicitur. Sub eo Reginaldus de Reste præpositus, Abfalon ædituus factus est. Repetita a Trenorchienfibus ornamenta, quæ Glonnenfes apud eos olim deposuerant. Verum pauca ab eis extorqueri potuerunt, scilicet vas canæ dominicæ, turibulum cum pedibus a sancto Eligio fabricatum, missale, & psalterium, quibus sanctus Florentius usus fuisse memoratur: ex libris & chartis pauca, & viliora: cetera pretiosiora ne quidem Teutbaldus comes recuperare valuit, obsistente, ut aiunt, rege, qui a Trenorchienfibus (Tornacenses ubique vocat auctor) corruptus fuisse dicitur. Hic est Teutbaldus seu Tetbaldus comes, ejus nominis primus, cognomento Tricator, qui hoc anno Codiciacum * castrum agri Laudunensis ad Aquilam amnem contra Artaldum archiepiscopum præfractæ retinuit: cujus uxor Letgardis, filia Heriberti secundi Viromandorum comitis, prioribus litteris Ragenfredi Carnutenfis episcopi subscripsit pro cœnobio sancti Petri, cui & ipsa se munificam præbuit.

XXXIII.
S. Ebrulfi &
aliorum translatio.

Sub idem tempus, cum Hugo princeps Oximos & Bajocas cum toto Constantiensi pago post mortem Guillelmi ducis a Ludovico rege obtinuisset; Herluinus ejus cancellarius & Radulfus de Dragiaco cubicularius, Uticum diverterunt, & in cœnobio sancti Ebrulfi hospitati sunt, ambo religiosi, & reliquiarum pro more gentis in primis avidi. His oratoria, & pretiosa quæquæ ostenderunt simplices monachi, ut tantis hospitibus se gratos præberent. Et illi quidem oblati loco sancto donis tunc vacui discesserunt; postea vero eodem reversi, Uticensem basilicam, stupentibus & nil mali suspicantibus cœnobitis, cum armatorum manu ingressi, tria corpora sanctorum, Ebrulfi & Ebremundi ejus loci abbatum, atque Ansberti monachi inde abstulerunt, insequentibus monachis cum famulis numero triginta, & patronorum suorum ablationem deplorantibus. Ubi ad locum, qui Campus dicitur, perventum est, Hugo princeps, qui illic cum exercitu aderat, auditis sanctorum virtutibus ac meritis, eis ab omnibus honorem haberi iussit, & sacra corpora usque ad urbem Aurelianens, quæ sui juris erat, ante exercitum deferri. Herluinus cancellarius abbas erat sancti Petri de Puncto, ibique venerabiles reliquias Hugonis Magni iussu deposuit. Illic reliquiarum facta partitio. Herluinus, quia sacerdos erat & abbas canonicorum sancti Petri de Puncto, & ducis archicapellanus, caput & majorem partem ossium sancti Ebrulfi, librum quoque cum Arula argento coopertum, & cambutam atque cingulum ejusdem, chartasque donationum sibi retinuit: reliquam vero corporis partem Radulfo tradidit. Ossa sancti Ebremundi Aurelianensibus cesserunt, Ansberti vero monachi Radulfo, homini Sueffionensi, qui tantum thesaurum Resbacum attulit, & eidem cœnobio, quia frater & amicus erat, devote obtulit, simulque Portum-Alnonis ac Bonolium Resbacensibus concessit; & ne quid ipsius liberalitati ac pietati deesset, magnam auri atque argenti quantitatem ad thecas sacris reliquiis fabricandas donavit; tantorum beneficiorum gratia ibidem post mortem honorifice humatus, testante Orderico-Vitali Uticensi monacho, ex quo hæc retulimus. Hugone principe mortuo, Hugo filius ejus in ducatum successit, postea rex futurus: a quo Gotfridus Andecavorum comes, ejus filiolus, partem reliquiarum sancti Ebrulfi obtinuit, easque apud Andecavos in sancti Mainbodi ecclesia reposuit. Aurelianens porro ad sacras patroni sui reliquias remansisse dicuntur ad finem vitæ suæ Uticenses monachi, uno excepto Ascelino, qui Utici perstitit, collectumque ex tumulo sancti Ebrulfi cinerem secreto loco recondidit. quo mortuo, Uticensis monasterium in solitudinem redactum ad medium sæculum undecimum. Dubitare tamen licet, monachi Uticensis monasterium tunc incoluerint, an canonici, qui locum anno DCCCC. jam occupabant, ut suo loco diximus.

Anno DCCCC L. Ludovicus rex Aymardo Cluniacensi abbati donationes confirmat, ab Acfredo comite factas in pago Arvernenfi, anno xv. regni, tertio idus Februarii, quo itidem anno Mainbodus Matiscouensis præsul, rogante Heymardo abbate, ecclesiam in honorem sancti Taurini, in villa Cavannis exstructam, quam Cluniacenses Rodulfi regis tempore obtinuerant, dedicavit, eo quod non est congruum, inquit, ut tam gloriosus confessor, & syncellita inibi commorantes, diu sine benedictione episcopali persisterent. Heymardus seu Aymardus abbas & quidam ex monachis suis terras in dotem ecclesiæ conferunt, ubi obedientia est, ut vocant, abbatia Cluniacensis. Non multo post, scilicet III. idus Octobris ejusdem anni, ante presentiam Leotaldi comitis, Mainboldi episcopi & fidelium suorum, venerunt actores sancti Petri Cluniacensis, Hildebrandus, Leutbaldus, & alii, proclamantes adversus Hugonem quemdam pro rebus suis in villis Iggiaco & Domanico, quas res Willelmus comes & Ava comitissa ipsi contulerant.

Non potest ulterius differri Iciodorensis monasterii instauratio, a Bernardo Arvernorum episcopo facta, cujus successor Stephanus anno insequenti a Frodoardo laudatur. Translato, ut superius vidimus, ad Petram-incisam sancti Stremonii seu Austremonii capite a comite Roggerio Carrofenfis monasterii conditore, progressu temporis Petre-incisæ monachi de excutiendo Carrofenfium jugo consilium agitare, instigante Bernardo, cui sacrorum custodia commissa erat. Non gravate assensum præbuerunt ejus sodales, qui, præfecto sibi Gisleberto abbate, monasterium Iciodorum, olim a sancto exstructum Austremonio, instaurare aggressi sunt, delato istuc sancti capite, quod Roggerius comes aureo loculo incluserat. Erat eo loci vetus castrum, ex cujus lapidibus basilica miræ magnitudinis in honorem prædicti martyris cum monasterio constructa est. De Gisleberti abbatis successoribus Bernardo, Girardo, Roberto abbate Cantinobensi nihil observatu dignum occurrit usque ad Gaubertum, de quo in consequentibus agemus.

Tunc temporis Coxanense in Catalonia monasterium administrabat Gondefredus abbas, qui cœnobio suo apostolicæ sedis defensionem procurare volens, Suniarium religiosum presbyterum & monachum suum Romam misit ad Agapitum papam, ut monasterii sui privilegiorum confirmationem obtineret. Ejus rei litteræ pontificiæ inscriptæ sunt * *Gondefredo religioso abbati venerabilis monasterii sancti Germani atque Michaëlis, quod est situm in valle Confluente, in loco, qui vocatur Coxano. Inter cetera ejus loci monachis concedit pontifex primitias, decimas, & oblationes in locis suis recolligendas, ac liberam facultatem eligendi abbatis. Scriptum per manum Leonis notarii regionarii & scriuarii sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Decembrio, per indictionem supra dictam, scilicet nonam, quæ pro more pontificum hoc anno a Septembri incipiebat.*

Ipsa anno Sunarius Bisuldunensis comes cellam Riodezariam in comitatu Bisuldunensi, cum ecclesiis sanctæ Mariæ, sancti Petri & sancti Johannis, atque sancti Andreæ, quam cellam ante annos centum Wisfredus comes & marchio exstruxerat, & per Soniesfredum Gerundensem episcopum consecrari curaverat, novo opere restituit, & ab Ugigone Gerundenfi atque Teuderico Barcinonensi episcopis denuo dedicari fecit anno incarnationis DCCCC L. indictione ix. kalendis Octobris; eamque demum Crassensi beatæ Mariæ monasterio & Witidæ abbati ejusque monachis attribuit pridie kalendas Julii, anno ab incarnatione Domini DCCCC LIII. regnante Ludovico rege. Alias ejusdem cellæ seu ecclesiæ dedicationes prætereo. Hic mendum irrepsisse suspicor in nomen Witidæ abbatis. nam Soniarium abbatem ante & post hoc tempus Crassensi monasterio præfuisse invenio usque ad annum DCCCC LIX. quo anno cum Aymerico Narbonensi antistite de ecclesia sancti Assisli transegit. Soniarium successit Donatus abbas, Donato Bernardus, cui desinente sæculo decimo Robertus eo nomine primus subrogatur.

Laium villa est pagi Calvomontensis in regno Lotharii, Nanceium inter ac Pontem-Montionis * posita, sancti Arnulfi ortu insignis, quæ Hugoni comiti, ex ejus genere procreato, hereditario jure obvenerat. Hugoni conjux erat Eva nomine, cui hanc villam in dotem dedit. Hæc obrata viro, duos ex eo filios habebat, Arnulfum comitem natu-majorem, & Odalricum seu Udalricum, quem in clericatus ordine instituendum curavit. Bonis omnibus carus & acceptus erat Arnulfus comes, viduarum & pupillorum defensor, sed malis & raptoribus infestus, a qui-

ANN. CHR.
950.
XXXIV.
Cluniaci quædam monumenta.

XXXV.
Iciodorensis monasterium instauratur.

XXXVI.
Agapiti papæ privilegium pro Coxano.

a Marca Hist. c. 864.

Suniaris comitis donatio facta Crassæ.

Crassæ abbatibus.

XXXVII.
Laium villa S. Arnulfo data.
* Pont-a-Mousson.

ANN. CHR.
950.

bus in primo juventutis flore impie interfectus est. Et quoniam ex genere sancti Arnulfi ex linea paterna ducebat originem, visum est ejus genitrici, ut in basilica sancti Arnulfi sepulturæ mandaretur. Quam ob rem Eva comitissa cum filio suo Odalrico Laïum villam sancti Arnulfi monasterio contulit, probante Adalberone Mettensium episcopo, ejusdem Arnulfi defuncti consanguineo, qui prædictum monasterium, uti & plura alia suæ diceceos loca, monasticis institutionibus informari curaverat. *Actum Mettis publice, sub die xvij. kalendarum Septembrium, anno dominicæ incarnationis DCCCC L. indictione viij. regnante domno Ottone rege feliciter, anno imperii ejus xvij.* Hanc donationem Odalricus, qui tum vixdum adultus erat, post annos novem una cum matre sua confirmavit. *Actum apud Mortismum in mallo publico, sub die xj. kal. Maii, anno incarnationis Domini DCCCC LIX. indictione ij.* Eodem anno corpus sancti Chlodulfi episcopi istuc translatum est e monasterio sancti Arnulfi, missis inde monachis, qui locum illum incolerent, & divina officia celebrarent. Hactenus eo loci cella est monasterii sancti Arnulfi. Odalricus anno quinto a dato hoc instrumento Remensis archiepiscopus creatus est. In necrologio sancti Arnulfi notatur idibus Junii *Arnolfus comes, pro quo datus est fiscus de Laïo sancto Arnulfo cum omnibus appendiciis suis*; Eva vero comitissa ejus mater, quæ hunc fiscum dedit, xi. kal. Martii memoratur.

XXXVIII.
Magdeburgen-
sis abbates.

Post annos tredecim quam Anno Magdeburgensi monasterio ab Ottone Magno præpositus fuerat, ad sedem Wormatiensis ecclesiæ post Richowonem episcopum provectus est: cui viginti-quatuor annis summa virtute ac vitæ sanctimonia præfuisse dicitur. Orwinus, ejusdem in abbatali munere successior, Hildensheimensem episcopatum post Thiethardum anno abhinc quarto consecutus est, quem per annos triginta utiliter administravit. quo tempore, Wendelgarda Gandersheimensi anastita defuncta, Gerbergam abbatissam ordinavit. Denique Orwino in Magdeburgensis abbatia regimine successit Richarius, quo abbate monasterii translatio facta est extra urbem, priori ecclesia in cathedralem erecta.

XXXIX.
Kero comes
frater cōscrip-
tus S. Galli.
a Gold. 10. 2.
p. 182.

Tunc temporis in Saxonia florebat Kero comes, factus marchio contra Sclavos, vir religiosus, qui hoc anno DCCCC L. a liminibus apostolorum reversus, monasterium a sancti Galli orationis causa invisit, qui cum a fratribus perhumaniter fuisset acceptus, probato sanctæ conversationis studio, quod illic vigeat, a patre monasterii flagitavit, ut in consortium fratrum conscriptorum admitteretur. qua gratia obtenta, libras argenti octo sancto loco devote obtulit, pollicitus insuper, se, si quam possessionem in Alamanniæ partibus comparare posset, monasterio sine dubio collaturum; ceterum omnibus ejus loci necessitatibus seu negotiis pro sua facultate ubivis, sive in palatio, sive in privato, assuturum. Ut vero hæc fraternitas nulla posset oblivione deleri vel intermiti, a patribus statutum est, ut quotannis x. kal. Aprilis, quo die hæc societas concessa fuit, ejus commemoratio in sacris fieret, & in regula monasterii hoc statutum adscriberetur.

XL.
Dulquito ab-
bari Alvelden-
si subjicitur
S. Prudentii
cœnobium.

Florebat hoc tempore in Alveldensi monasterio prope Locronium in finibus Navaarræ & Castellæ-veteris Dulquintus seu Dulquitus abbas, ducentorum monachorum pater, qui in monasteriis principi illi abbatia subjectis commanebant. Ex his monasteriis unum erat Hildense in finibus Pampeloniæ, cui Gomefanus abbas tunc præerat: aliud sancti Prudentii ad radicem montis Laturci, quod abbas Adica hoc anno Alveldensi subjecit, uti discimus ex charta, quam Yepesius centuria quinta refert. In hac charta ait Adica, se cum fratribus suis, numero sex, prompta mente, toto corde, patri spirituali Dulquito abbati & fratribus, cum eo Albeldæ in cœnobio sancti Martini delitescens, contradere animas suas & corpora, ut eorum orationibus adjuti, regna polorum consequantur; necnon ecclesiam sancti Vincen-
tiii, & domni Prudentii basilicam, ubi quiescit corpus ejus venerabile, quæ cum suis adjacentibus terris, & cum hereditate Petri presbyteri, eorum collegæ, in opido Leca defuncti, ipsis obtigerat. Hanc vero oblationem addunt se fecisse regni cælorum causa, & pro salute animarum, juxtaque dominici corporis & sanguinis sacrificio in ara Dei offerendo. *Actum ara DCCCC xcviii.* quæ huic anno responder. His litteris subscribunt inter alios *Tudemirus Nagelensis episcopus, Dulquintus Alveldensis abbas, Didacus Siliensis abbas, Mimio de sancta Columba abbas, Stephanus Dercensis abbas de sancto Emiliano, Belasco Gironenis monasterii abbas.* Dulquinti successior fuit Salvus abbas piissimus & eruditus, de quo inferius. Garfiæ regis diplomati æra

ANN. CHR.
950.

DCCCC xcviii. subscribit abbas domno Salute sancti Prudentii, quod monasterium Cisterciensibus concessum est. Quis sit iste sanctus Prudentius, an is, cujus corpus e Gallia Narbonensi ad Besuense monasterium Carolo-Calvo regnante a Geylone Lingonensi episcopo translatum est, aliis examinandum relinquo.

Alveldensi abbatia itidem subiectum erat Hildense monasterium, beati Martini reliquias insigne, cujus abbas Gomefanus libros sancti Hildefonti Toletani præfatis exscripsit impulsu Gotescalci Aniciensis episcopi, qui hoc anno voti causa cum magno comitatu ad fines Galiciæ sancti Jacobi apostoli suffragia imploraturus profectus, in reditu ad Hildense monasterium divertit, compulsiq; Gomefanum abbatem ad prædictos libros exscribendos. quod ipse Gomefanus testatur his verbis in codice præmissis. *Ego quidem Gomefanus, licet indignus, presbyteri tamen ordine functus, in finibus Pampeloniæ abba Hildense in archisterio, infra atria sacra ferens reliquias sancti ac beatissimi Martini episcopi, regulariter degens sub regimine videlicet Dulquinti abbatis, inter agmina Christi servorum ducentorum fere monachorum, compulsus a Gotescalco episcopo, qui gratia orandi egressus Aquitaniæ a partibus, devotione promptissima, magno comitatu fultus, ad finem Galiciæ pergebat concitus, Dei misericordia sancti Jacobi apostoli suffragia humiliter imploraturus, libenter conscripsi libellum, a beato Hildefonti Toletane sedis episcopo, dudum luculentissime editum, in quo continetur de laude virginitatis sanctæ Mariæ perpetuæ virginis. . . . Unde estimo incunctanter, ut pari gloria dicitur a Christo pontifex Gotescalcus, qui hanc laudem Genitricis Domini nunc Aquitaniæ sanctæ Mariæ Anicio in propriam sedem specialiter avexit, sicut Hildefontus episcopus, qui eam universæ ecclesiæ catholice dudum tradidit: quia etsi materiam desuit laboris, æquiparatur tamen sacra devotio retributione mercedis. Mihi autem exiguo atque miserrimo Gomefano concedat Christus, gloriosæ Genitricis suæ interventu placatus, hic emundari a sordibus facinorum, & post expletum vite hujus cursum cum sanctis omnibus in regno calorum perfrui gaudio feliciter sine fine mansuro, amen. Transtulit autem hunc libellum sanctissimus Gotescalcus episcopus ex Hispania ad Aquitaniam tempore hiemis, diebus certis Januarii mensis, currente feliciter æra DCCCC LXXXIX. regnante Domino nostro Jesu-Christo.* Deinde in codice sequitur vita sancti Hildefonti cum ejus libris, de quibus suo loco diximus. Gotescalcum Aniciensem episcopum e Calmeliacensi sancti Theotfredi monasterio assumtum fuisse tradunt.

XLII.
Ramiri regis
sepultura &
monasteria.

Post victoriam de Mauris reportatam obiit hoc ineunte anno Ramirus rex Legionensis apud Legionem, ubi, abdicato regno, filioque Ordonio de manu tradito, pænitentia & eucharistia ex christiano ritu ab episcopis & abbatibus, qui animam agenti aderant, procuratus, supremum obiit diem quinto Januarii, postquam annos decem & novem cum tribus fere mensibus regnavisset. Funus illatum in cœnobium a Salvatoris, in ea urbe pro virginibus ab ipso institutum: ubi Elviram, filiam unicam, sacrari curaverat. Alterum monasterium sancti Andree nomine, tertium sancti Christophori ad Cææ ripam; quartum ad Durium Matri-virgini sacrum; quintum denique sancto Michaëli in Orneni valle condidisse memoratur. Ordonius filius ejus, eo nomine rex tertius, vix annos quinque cum dimidio regnavit, ad patrem in eodem Salvatoris monasterio humatus: cujus tempore Ferdinandus rex Castellæ, conferto cum Mauris longe impari numero ad Laram proelio, viro sancto, Pelagio nomine, qui ei victoriam portenderat, monasterium sancti Petri magnificum ad ripam Aslanciæ fluminis e belli manubiis extruxit, ubi Gonfalvi patris ossa humata sunt: cui monasterio Pelagii sacellum in vicina rupe eminentes conjunctumque, nostra etiam ætate visitur. Garfiæ quondam ejus monasterii abbatis, quem in Sanctorum numero reponunt Benedictini nostri, sepulcrum eo loci monstratur.

a Mariana li.
8. c. 5.

Vix biennium in Sithienis monasterii regimine expleverat Womarus abbas, cum Hildebrandus Arnulfi comitis nepos in ejus locum suffectus est, a beato Gerardo quidem rogatu comitis institutus, ordinatus autem a Wicfredo Morinorum episcopo. Hic monasterium ita rexisse dicitur, ut omnibus circumpositis esset exemplum. Anno insequente quinquagesimo-primo Arnulfus comes, sanctarum reliquiarum avidus, corpus sancti Walarici abbatis e proprio monasterio, a Danis destructo, ad Sithiense transtulit ix kalendas Septembris; & quinto post die corpus

ANN. CHR.
951.XLI.III.
Sancti Walarici
& Richarii
Sithiu
translati.

ANN. CHR.
951.

beati Richarii e Centula eodem adduxit; ac demum sancti Silvini episcopi reliquias ex Alciacensi. Hæc memoriæ mandavit Folquinus ejus temporis æqualis, cujus hæc verba sunt. *Sub Hildebrandi abbatis tempore comes Arnulfus, sanctarum reliquiarum avidus, sanctum Silvinum, a monasterio requietis sue propria furto abstraxit, & sibi delatum, huic monasterio direxit venerandum xv. kal. Martii, die festivitatis ejusdem, anno incarnationis Domini DCCC LI. Post etiam sanctum Walaricum, eodem modo de castello & monasterio suo ei deportatum, ad hoc direxit monasterium viij. kal. Septembris. Sanctum etiam Richarium, die post hæc vj. id est iv. kal. Septembris, parili modo præcepit deferri conservandum. tum subdit idem auctor: Anno a natiuitate Domini DCCC LII. suscepit etiam prædictus abbas in monasterio quemdam canonicum Saxonici generis, nomine Odoldum, ad monasticum confugientem habitum: cui ad imbuendam puerorum scholam commisit; (erat enim litteratoria arte peritissimus) & decaniam curam commisit, quam usque hodie, Deo miserante, regit. Hæc Folquinus. Alia videtur fuisse causa, cur Arnulfus comes prædictorum sanctorum corpora e propriis locis Sichi transferret. nempe continuum bellum, quod habebat cum Hugone principe Francorum ob castrum Monasteriolum * & terram quondam Herluini, quam idem Arnulfus occupaverat, nec restituere volebat. unde quo magis Hugonem exasperaret, has reliquias ex illius terræ partibus abstulit. Certe hoc anno, ut scribit Frodoardus, Hugo ipsam terram ingressus cum Rotgario Herluini filio, quoddam castrum, forte sancti Walarici, obsedit: sed mox Ludovico rege petente, ab obsidione destitit.*

* Montreuil.

X L I V.
Fanis castrum
condit Fredericus.

Haud absimilis rixa orta est inter Ludovicum regem & Fredericum ducem Lotharingensem, Adalberonis Mettensis episcopi fratrem, qui fretus auctoritate Hugonis principis, cujus sororem Beatricem conjugio sibi copulaverat, hoc anno munitionem in loco Fanis dicto, in confinio Lotharingiæ & Campaniæ, construxit, *inconsulto rege vel regina*, inquit Frodoardus. unde vicina Campaniæ loca prædationibus vexare cœpit. Querelis hac de re ad Ottonem regem, qui ipsum ducem instituerat, a Ludovico delatis, Otto negavit se velle, ut Fredericus in illo regno ullam munitionem haberet, invito Ludovico. Hæc ex Frodoardo ad hunc annum, ubi variant manuscripti codices, quorum nonnulli habent Bani, quod de Barri-ducis loco plerique recentiores interpretantur, indeque Barri-Ducis originem repetendam censent. At retinenda lectio *Fanis* *, ut recte animadvertit qui vitam sancti Gerardi gallice scripsit religiosus & eruditus, vir Benedictus a Tullo Capucinus, probatque in primis diplomate Ottonis primi, abbatiæ sancti Apri concedentis a lodum unius mansi juxta castrum Fangis super fluvium Horna, quod dedit Godefridus miles pro sepultura sua; tum etiam charta Pibonis episcopi, qui *Fanis juxta Barrum castrum* memorat. Idem auctor observat, Fredericum ducem castrum vocabulo Barrum itidem extruxisse in prædio ecclesiæ Tullensis, at tredecim annis ferius, id est anno DCCC LXIV. Gerardi episcopi anno secundo, qui ægre tandem assensit, aliis prædiis in compensationem acceptis. Attamen longe ante id tempus Barri locus jam insignis erat, Barrum-castrum a Fredegario a dictus, id est opidum, a quo pagus Barrensis, cujus meminit Wlfoaldus comes ante annos fere mille, nimirum in primaria charta monasterii sancti Michaëlis, quod ille in pago Virdunensi ad Mosam ædificavit. Nec dubitem, quin iste sit pagus *Barrius*, qui inter Pertisum & Camizifum pagos ponitur in capitularibus Caroli Calvi. In chronico b prædicti monasterii sancti Michaëlis legitur, eundem Fredericum abbatiæ illius monasterii dominio suo subjugasse, & dominium illud sub titulo defensionis ad posteros suos transmississe; atque ut castrum Barri, quod propter frequentes Campanorum in Lotharingiam incursiones in confinio utriusque provinciæ extruxerat, *casare* seu in feodum erigere posset, de tertia parte possessionum abbatiæ illud *casavisse*, hoc scilicet prætextu, quod hoc castrum totius abbatiæ tutamen ac munimentum foret. Quin etiam Bazunvillam & alias villas adjacentes ab ecclesia Tullensi per commutationem accepisse dicitur, concessa illi ecclesiæ curia apud *Berchem* in Teutonica terra, & duabus abbatiis, scilicet *Mediano-monasterio & Galilaa*, quæ dicitur *Deodatus*: quæ quidem abbatiæ antea Gauzolino Tullensi episcopo datæ fuerant, sed forte paullo post a Frederico duce occupatæ, eique demum prædictæ commutationis obtentu restitutæ. Processu temporis Rainaldus Barrensis comes, quinto gradu Frederici in illo comitatu successor, graves mo-

Barrum item
castrum S.
Michaëlis ab-
batiæ dispen-
dio.a *Fredeg.
epit. c. 11.*b *Annales.
eo. 2. p. 327.*

nasterii prædiis exactiones imposuit. qua de re conquesti sunt monachi * litteris scriptis ad archiepiscopum Trevirensis, scilicet Adalberonem, ejus nominis secundum, ut suo loco videbimus.

ANN. CHR.

951.

a *Baluz.**miscell. to. 4.*

p. 464.

X L V.

S. Mariæ

Laudunensis

abbatiæ Ger-
berge data.

Aliud item negotium Ludovico regi faceffivit conjugium, quod Heribertus Viromandorum comes inuit cum Eadgiva seu Edgiva regina, matre ipsius Ludovici, quæ in vulgato Frodoardi chronico Gerberga vocatur. Ob eas nuptias iratus rex, abbatiæ sanctæ Mariæ, quam ipsa Lauduni tenebat, recepit, & Gerberga uxori suæ dedit. Hæc est abbatiæ, quæ modo sancti Johannis Baptistæ dicitur, a sancta Salaberga extructa, tunc puellarum, jam ab annis fere sexcentis virorum, de qua frequens mentio in his annalibus occurrit. Erant antiquitus quinque ibidem ecclesiæ, quarum princeps sanctæ Mariæ erat, cognomento Profundæ, quod in declivi montis posita esset, uti rudera relicta probant, quæ murum urbis ex ea parte modo constituunt.

Si non fallunt editi libri, Adelgagus seu Adelagus Bremensis pontifex hoc anno scripsit epistolam Frodoardo patri Remensi, quem a persequendo Noviomeni episcopatu dehortatur. Integram epistolam huc referre juvat.

Adelagus, miseratione divina Bremensis ecclesiæ servus, Frodoardo patri Remensi, verbum pacis. Qui dudum deposuisti beneficium, ut tecum mundana gloria contentorem animum in solitudinem & monasterii latebram deferres, ex voto non ante finem discessurus; quid jam doles tibi inde non licere egredi ad episcopium ascendendo, quod subripuit Fulcherius? stas, & non stas? Deo promissisti de stabilitate, ut, si aliquando aliter feceris, ab eo te dammandum scires, quem irriseris, & jam tamen vacillas? Esto firmus in via Dei, & a matutina usque ad noctem qua sunt honoris & dignitatis obliviscere. Orasti: Sufcipe me, Domine, secundum eloquium tuum, & vivam. Eloquium Dei est: Omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Salvabuntur qui fugerint ab eis, & erunt in montibus, sicut columba convallium. Vidit Deus boni operis in te affectum, exercendi præstitit facultatem, exaudivit preces. ne dubita, conjunmandi afferet auxilium. Sed dicis: Negotiari volenti commodat Deus talentum, lucrantes beat. An nescis quanto quis altius evectus est, tanto propius esse ut * cadat? Ignoras honoris gradum superbia esse irritamentum, esse inanis gloriæ materiam? Cave ne tibi blandiaris, ne justitiam tuam facere desideres coram hominibus, ut videaris ab eis. Fac te aptum regno Dei: negotiare, lucrare super destinato bravio tuæ vocationis in Christo Jesu. Qui te aptum dicunt dignitati majori, ipsi te, frater, decipiunt, & viam gressuum tuorum, consultore diabolo, conantur dissipare. Fateor enim, qui prodesse, non præesse; qui contradictiones, non honores; qui labores, non delicias; qui opus, non opes episcopatus desiderat, bonum opus desiderare: sed in omnibus interiorem discute animum, & disce, Christum non semetipsum clarificasse, ut pontifex fieret. Officium quidem episcopale suscepimus: sed opus officii non implemus. In affectata præeminentia latet periculum. Horreo notare quod dixit sanctus, rescripsit sanctus: NUNC ESSEM DE NUMERO DAMNATORUM, SI FUISSIM DE NUMERO EPISCOPORUM. Hac accipe ab eo, qui tuus est, & jacta tuum in Domino cogitatum: patientia tua non peribit in finem. Fient in desolationem, subito deficient, peribunt propter iniquitates suas qui te oderunt. Cognoscetur Dominus judicium faciens, & in operibus manuum suarum comprehendetur peccator. Ora pro me. Scriptum pridie kalendas Octobris, anno DCCC LI.

X L V I.

Adelgagi præ-

sulis epistola

ad Frodoardum.

* *f. Presbytero.*

Notus est Adelgagus Bremensis præsul, qui hanc epistolam scripsit: nec ignotus Frodoardus presbyter Remensis & historicus, si is ipse est ad quem scribit Adelgagus, uti certe manifestum videtur ex eo, quod *Remensis* appellatur, quod beneficium privatus dicitur, quod denique adversarios passus fuisse. quæ omnia Frodoardo Remensi presbytero & scriptori celebri apprime conveniunt, qui ab Hugone pseudopræsule & ab Heriberto comite ejus patre exagitatus, trususque in custodiam est anno DCCC XL. ablatis ipsi iis rebus, quæ de episcopatu tenebat; cum ecclesia Culmisciaci, quam regebat. Itaque nullum dubium est, quin Frodoardus Remensis presbyter post illum annum factus sit monachus, professusque regulam sancti Benedicti, cujus verba professionis in præmissa epistola usurpasse dicitur. Hinc Sigeberto b *Flawaldus Remensis, qui gesta pontificum Remensium scripsit, monachus* vocatur. Idem hoc anno quinquagesimo-primo contendit de Noviomeni episcopatu cum Fulcaro, monasterii sancti Medardi Sueffionensis decano, qui demum

* *al. ne.*Frodoardus
monachus &
abbas.b *Sigeb. de
scrip. c. 137.*

prævaluit, & post triennium ab Artaldo archiepiscopo ordinatus est, teste ipso Frodoardo, qui nullam de se ipso hac in re mentionem facit. Hinc colligas, Rodulfum episcopum, Fulcarii decessorem in eunte hoc ipso anno decessisse, si non fallit nota chronica vulgatæ epistolæ, quam alii ad annum DCCCC LIV. rejiciunt, quo anno Fulcarius ordinatus est. At contentio de episcopatu ad triennium per illas civilium bellorum tempestates facile protrahi potuit. Jam vero cujus loci monachus fuerit Frodoardus, nobis incompertum, certe in diocesi Remensi, ubi & *pralaturam* obtinuit, qua fractus ætate se abdicavit anno DCCCC LXIII. coram Odalrico archiepiscopo, qui illam nepoti ejus Frodoardo *per electionem fratrum* imposuit, ubi *pralaturæ* nomine videtur intelligenda abbatialis dignitas, probatque ejus epitaphium, veteri Romano scriptum idioma, in quo *castus clericus, bonus monachus, melior abbas* fuisse traditur. an in monasterio sancti Basoli, quod plerique volunt, ubi duo avunculi sui filii monachi fuere, malo incertum relinquere, quam temere asserere. Id si admittas, abbas fuerit necesse est post Odoleum, primum ejus loci a restituta monastica disciplina abbatem, quæ restitutio anno in sequenti facta est, ubi si monachus factus est Frodoardus, ad triennium superior epistola differenda, quæ eum jam monachum dicit. Denique ipsum in urbe aut in pago Remensi tunc mansisse illud probat, quod hoc tempore in Vosagum ab Artoldo archiepiscopo missus * est ad reposcendas quasdam ecclesiæ Remensis possessiones, a Raginbaldo Conradi ducis familiari afflictas, quas postea Artoldus Hincmaro abbati ac monachis Remigianis donavit.

a Frod. hist. lib. 1. c. 20.

XLVII. S. Glodesindis translatio.

Emendato per Adalberonem Mettensem episcopum parthenone sanctæ Glodesindis, Himmiltrudis abbatissa, ejusdem præfulis consanguinea, de instauranda basilica, quia brevitatis & vetustatis monere videbatur, consilium animo agitare coepit. Sed quia id non nisi submoto sanctæ Glodesindis corpore fieri licebat, episcopo propositum aperit. Hic reparandæ basilicæ consilium probat: at sacrum corpus loco movere pæne ipsi religio erat. Consulti ea de re venerandi patres, Einoldus Gorziensis & Ansteus sancti Arnulfi abbates, scrupulum levant, animosque ad id utriusque, id est episcopo & abbatissæ, addunt. Instabat ascensionis dominicæ dies, qua episcopus in publico suggestu frequentem populum ad commendandum Deo negotium hortatur, diemque sequentis dominicæ ad eam celebritatem indicit. Ea die, ab ipso sancto pontifice missis dictis, & facta ab eodem concione, cum eo patres monasteriorum & ceteri ex clero religiosi, ad tumulum sanctæ Glodesindis reverenter accedunt. Arca reſerata, sanctæ virginis ossa extrahuntur, & præparato loculo excepta, in proximam quamdam domum inferuntur conservanda, dum fabrica basilicæ absolveretur. Illic facta miracula, quorum aliquâ narrat Johannes Mettensis abbas, ejus temporis æqualis.

XLVIII. Stradensis monasterii eventus.

* Loches.

b lib. 34. n. 48.

Frodoardus in chronico auctor est, Hungaros hoc anno, ex Italia transscensibus alpibus egressos, in Aquitaniam pervasisse, ibique tota pæne ætate demoratos, multis eam regionem rapinis & cædibus attrivisse; ac demum per Italiam domum revertisse. Ea tempestate id videtur accidisse, quod in libro de translationibus sancti Genulfi confessoris legitur, nempe Stradenses pagi Bituricensis monachos, cum hæc regio *Hungarorum quateretur incurſibus*, ad castrum Lucas*, secundo Angere fluvio, cum beati Genulfi præfulis corpore se contulisse: indeque, cum hostes recessissent, ad propria rediisse. Ibidem fit mentio de alia Hungarorum incurſione post biennium facta, quæ Stradenses iterum in vicinum castrum migrare coegit. Hæc contingere Elia tunc Stradensi abbate, qui Aerico superius b memorato successerat. Ejus tempore quidam Britannus sive Anglus, qui sancti Gildæ, aliorumque sanctorum reliquias orationis causa lustrare decreverat, in proxima villa Godonis, quæ citra flumen Angeris sita est, gravi morbo decubuit. Tum Eliam abbatem per nuntium rogat, ut sibi *mysteria nostræ redemptionis per sanctæ religionis ministros mittere dignaretur, qui cum jam deficientem sanctis ac vivificis mysteriis communicarent, ejusque exitum Domino commendarent*. Missus ad eum paraphonista seu cantor, nomine Wido, *mox eum sacrosanctis mysteriis participavit*. Post obitum ejus corpus delatum in monasterium, honorifice illic sepultum est. In eodem libro agitur de Fredebaldo monacho ab Elia missus ad tuenda cœnobii jura de ecclesia sanctæ Mariæ, ob idque in foribus ejusdem ecclesiæ necato, conscio loci presbytero, nomine Godone. Hoc facinore abbas ac fratres vehementer afflicti,

afflicti, magis a *judice Deo, qui Deus ultionum est, quam ab aliquo sæculi principe tanti vindictam flagitii petere decreverunt*. Nec cælestis vindicta in homicidas defuit, uti viso præcognovit *vita venerabilis senior, Ermenulfus nomine, qui tunc in monasterio aditui fungebatur officio*: cui gloriosa Dei-genitrix Maria cum beato Genulfo conspicua in oratorio visa est. Cædis auctores ac ministri omnes intra breve temporis spatium morbis exitalibus absumti: presbyter vero facti pœnitens, *sanctam Dei-genitricis ecclesiam & hujus cœnobii cæterum ex proprii possessione juris * heredem fecit*. Idem post mortem pro scelere pœnas luere visus est a Widone monacho ejusdem ecclesiæ ædituo. Perstitit Elias abbas usque ad principatum Hugonis ducis, postea regis, cujus tempore cum optimates quidam Willelmi Pictavorum comitis juxta sancti Sigiranni cœnobium munitionem extruxissent, id gravate admodum tulit primas contigui castris, quod *ad orientalem Stradensis cœnobii plagam situm erat*. Ideo Hugonis ducis auxilio flagitato, adest princeps cum multis militum copiis, qui ob rapinas in vicinis Stradensis monasterii locis factas cælitus puniti sunt. quo accepto, religiosus princeps toto obsidionis tempore monasterium inviolatum esse justit, relicto illic milite, qui prædones arceret. Eliæ abbati subrogatus Rotbertus, novam monasterii fabricam aggressus est.

Regebat tunc temporis Arvernensem ecclesiam Stephanus episcopus, qui in suo testamento *cœnobii communiter viventibus, atque canonicis sub sua potestate communitibus* multa ex suis rebus legavit. In primis Claromontensi beatæ Mariæ ecclesiæ *in communia fratrum abbatiam Aidiacensem* cum suis appendicibus concessit; Icodorensi sancti Austremonii monasterio villam, quæ appellatur Alta-riba, & alia quædam; sancto Geraldo de Aureliaco villam, quæ vocatur *Algrin*; monasterio Celsinianensi ecclesiam de Chidriaco; denique Magnilocensi sancti Sebastiani monasterio ecclesiam Hirrundis*, & villam Callinacum. Nullæ sunt chronicæ notæ in hujus testamenti exemplo, quod penes nos est. Hic est Stephanus episcopus, qui hoc anno, ut scribit Frodoardus, Ludovicum regem agnovit, & in Aquitania morbo correptum Letoldus Burgundiæ seu Matifconensis comes perhumaniter curavit.

Eodem tempore Mimatensi ecclesiæ præerat Stephanus alter, qui anno VII. Ludovici regis, consentientibus ecclesiæ suæ clericis, locum beatæ virginis Enimie corpore insignitum, qui per incuriam rectorum & sæcularium cupiditatem pæne destructus erat, in pristinum statum restituere aggressus est. Ea de causa domnum Dalmatium sancti Theotfredi abbatem rogavit, ut eum locum in suam curam susciperet, & fratres ibi secundum normam beati patris Benedicti regulariter viventes constitueret. Ille vero renuit, *asserens se in rebus extraneis nolle laborare, vel in alterius potestate*. Ejus mentem intellexit præful, eique privilegium cum consilio Raymundi marchionis indulſit, quo locus ille deinceps in perpetuum subiectus maneret dominio & potestati cœnobii sancti Theotfredi, ejusque abbatum. Et quia tempus instabat, quo idem episcopus una cum prædicto Raymundo, multisque clericis Romam orationis causa profecturus erat, eidem se adjunxit Dalmatius abbas, & ante sacrum corpus beati Petri apostoli, & coram Agapito papa, multisque episcopis & presbyteris, atque Alberico senatore, aliisque laicis, prædictum privilegium recitari, & apostolica auctoritate confirmari curavit, obtento decreto, ut locus ille, *antiquitus dictus Burlatis*, in honorem beatæ Dei-genitricis Mariæ consecratus, *restauraretur in perpetuam habitationem monachorum*, essetque subiectus monasterio & abbati monasterii Calmiliensis, consecrati in honorem beati Petri apostoli, *ubi beatus martyr Theofredus in corpore cum aliorum sanctorum pignoribus requiescit*. Hujus rei litteris signum apposuerunt Agapitus papa, *cujus auctoritate hæc charta confirmata est*, Stephanus episcopus Mimatensis, Gotescalcus Aniciensis superius laudatus, & alii tum clerici, tum laici. *Facta est hæc charta III. nonas Maii, feria secunda, luna VIII. regnante Ludovico Francorum & Aquitanorum rege*, id est anno DCCCC LI. quo feria secunda in tertium nonas Maias incidebat. Dalmatio non multo post suffectus est Wifaldus abbas, postmodum Dienſis episcopus, de quo inferius plura dicendi erit occasio.

Puellare cœnobium sancti Orentii seu Orientii episcopi in diocesi Tolosana hac occasione conditum traditur. Dum Isarnus Tolosanus antistes ecclesiæ suæ dioceseos perlustraret, & in vico sancti Johannis resideret; contigit, ut pia quædam

ANN. CHR. 951.

* f. r. m. i.

XLIX. Stephani episcopi Arvernensis testamentum.

* Ayronde.

L. S. Enimie cella a Stephano Mimatensi fundata.

L I. S. Orientii parthenon conditur.

marrona, nomine Emerviti de Alteis, qua crucem in spatula dextra levaverat ad peregrinandum Ierosolimam, illac transiret, & ad episcopum accederet benedictionem petitura. Consilio ejus intellecto, episcopus satis esse dixit, ut domum Dei, in qua pauperes reciperentur, ædificaret. Acquievit illa monenti episcopo, & ecclesiam sancti Orientii, quæ diu destructa inter vepres deserta remanserat, concedentibus viris nobilibus, in quorum dominium hæc ecclesia venerat, instaurandam accepit, ibique sanctimoniales collocavit. quo facto, Isarnus episcopus Emervitem & ecclesiæ donatores absolvit de omnibus peccatis, unde sibi penitentiam sumserant. Facta hæc charta mense Aprili, anno ab incarnatione Domini DCCC LI. Maio insequente, cum Emerviti se ipsa Domino & sancto Orientio tradidisset, Gimbosa ejus filia eidem Deo & sancto Orientio se consecravim in præsentia Isarni episcopi, qui eas in monachas benedixit. Erant etiam eidem Emerviti filii duo, Austorgus scilicet & Raymundus, qui forori suæ Gimbosæ & aliis monachabus partem hereditatis suæ cum primitiis & decimis vendiderunt precio CCLX. solidorum Morlanensium cum sex parvis & singulis camisiis. Processu temporis hoc cœnobium unitum est parthenoni beatæ Mariæ de Veteri-muro, diocesis olim Albiensis, nunc Castrensis.

LII. Agapiti papæ privilegia pro Rivipullo & Craffa, a Marca Hisp. c. 367.

Rivipullensi monasterio tunc præerat Arnulfus abbas, qui Romam hoc anno profectus est ad Agapitum papam, ut omnes ejus loci possessiones auctoritate apostolica cum libera electione abbatis confirmari curaret. Res pro voto successit, scripto privilegio per manum Stephani notarii atque scriniarii, mense Decembri, indictione decima, quæ a Septembri hoc anno incipiebat. Arnulfum vero ipsum ejus rei causa Romam adiisse intelligimus ex consimili privilegio, quod Sonarius Craffensis abbas eodem tempore ab Agapito papa impetravit per Arnulfum abbatem, quem pontifex ejus legatum vocat. Authenticum ejus diploma scriptum est in papyro Ægyptiaca, inscriptumque religioso abbati venerabilis monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ domine nostræ, [quod est] situm in comitatu Carcassense super fluvio Urbionis. & in contextu: Igitur quia per vestrum legatum, videlicet Arnulfum humilem abbatem, postulasit a nobis, quatenus monasterium supra dictum confirmaremus, & cum omnibus suis locis &c. In utroque diplomate vetat pontifex, ne quis post mortem abbatis cupiditate aut pecunia, vel qualicumque favore aut ambitu abbas constituatur: sed a cunctis servis Dei ejusdem cœnobii secundum Deum & secundum S. Benedicti patris regulam dignus eligatur. In Craffensi, scriptum per manum Stephani notarii regionarii atque scriniarii sanctæ atque apostolicæ Romanæ ecclesiæ in mense Decembri per indictionem supra dictam decimam. & ita fere in Rivipullensi.

LIII. Eiusdem epistola pro Celsiniansi.

Per id temporis Celsiniansense monasterium a vicinis ejus loci præpotentibus viris vexabatur, ejusque possessiones invadebantur. Id ubi pontifex intellexit, graves literas omnibus in Arvernico habitantibus direxit, maxime prælatis, ut prædones ab eo loco arcerent, eosque ad restitutionem sub excommunicationis pœna compellerent. quod maxime commendat Stephano Arvernensi episcopo, in cujus parochia hoc cœnobium situm erat. Pontificias hac de re literas huc referre operæ pretium videtur.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, omnibus sanctæ Dei ecclesiæ filiis in Arvernico habitantibus, perpetuam pacem æternamque salutem in Christo Jesu. Immensa suspiramus admiratione, cur illi, quibus inter vos pastoralis cura commissa est, oculos mentales clausi, sanctam ecclesiam, ita ut nobis suggestum est, sinant prævorum rabie lacerari, vastari, rebus propriis exspoliari; non opponentes se murum pro Domo Israël, nec in prælio in die Domini stantes, ut obviant sua auctoritate raptoribus & prædonibus: sed videntes inhonorari suam ipsorum matrem, tacent, nec aspera redarguunt invectione talium patratores. Videmur enim terribilem illam vocem aut ignorare, aut nullatenus omnino pertimescere, quæ dicit: Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Unde generaliter omnibus vobis condolemus, timentes, ne ira Dei a sanctuario ipsius, id est a prælatis, incipiens, in oves eorum justo grassari permittatur iudicio. Nostis quam plurimi fratres, & qui ignorat cognoscat, locum Celsinians, ex quo fundatus est, sanctæ Romanæ ecclesiæ specialiter esse contraditum, ejusque sub tuitione ab initio mansisse, quem speciali amore diligendum esse decernimus, atque omni tempore multiplici sublimandum honore judicamus. Nec immerito, nam salutiferum monastici ordinis aroma ex eodem loco surgens, nunc in nostris partibus, Deo donante, flagrate utiliter videtur. Quapropter rogamus & obsecramus, magna prece deposcimus,

ut predicto loco reverentiam exhibere curetis, ibique Deo militantes nullus inquietare presumat. Si quis autem de terra ad jam dictum monasterium pertinente, vel eosdem monachos, aut de ipsorum familia aliquid injuste contra voluntatem abbatis ejusdem cœnobii tenet, nostra apostolica auctoritate precipimus, ut hoc sine dilatione reddere festinet. quod si non fecerit, ante nostram præsentiam jubemus ut veniat, rationabilem causam dicturus. si vero & hoc contempserit facere, terribilis anathematis inmodatus nostra excommunicatione, qui vices beati Petri, licet indigni, agere videmur, cujus [terra] injuste invadere non timet, plectatur atque vulneretur. Specialiter ergo nostra ex parte obsecrando precipimus domno Stephano episcopo, in cujus diocesi Celsinians monasterium situm est, ut omnes res ejusdem monasterii vastantes, vel aliquid mali familia monachorum ibidem consistentium inferentes, gladio excommunicationis ferire non differat, & a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ tamdiu sequestret, donec digna satisfactione emendare cogantur.

In chronico * sancti Vincentii ad Vulturum Berengarius & Adelbertus reges, rogatu Leonis ejus loci abbatis, præcepta superiorum imperatorum ac regum, eisdem indulta monasterio, confirmasse perhibentur. Data vj. kalend. Octobris, anno dominicæ incarnationis DCCC LI. regni vero domni Berengarii atque Adelberti piissimorum regum i. Actum in plebe sancti Martini. Id si ita est, hoc præceptum datum est eo tempore, quo rex Otto Papiam urbem regiam in potestatem redegit. Is quippe per nuntium ab Adeleide regina, Hugonis quondam regis conjuge, ad Italiæ regnum capeffendum, & ipsam e custodia liberandam invitatus, alpibus cum numero exercitu superatis, Veronam primum recepit: tum Canusio expugnato, Adeleidem, quæ illic detinebatur, sibi matrimonio copulavit: perfectisque magna pompa sponfalibus, inde Papiam accessit, quam mense Octobri expugnatam una cum regina triumphantis in modum inivit. Berengarius belli fortunam haud prospere periclitatus, auctore Conrado duce, nexis cum Adelberto filio manibus, Ottonis arbitrio se permisit. Receptis in fidem Otto regnum reliquit, marchia Veronensi & Foro-Julienfi excepta, quas Heinrico fratri Bajoariæ duci jam attribuerat.

Ottonem in Italiam secutus est Ratherius, & in Veronensem episcopatum restitutus ab eo est, sed denuo pulsus, ac tertium restitutus. Hinc ille in Itinerario suo Romano: Omittam quippe ter me contra canones exsulatum, mihi injuriatum; episcopium mihi illegaliter ademptum, alium super me adultere adductum receptum. Iterum eo misericordia piissimi casaris, præcepto apostolici, qui tunc Romanæ præerat sedi, iudicio episcoporum synodaliter restitutum, ab eodem invasore (Milo is erat) postea comprehensum, pulsum, injuriatum, exspoliatum, custodia mancipatum.

In Anglia mortuus est hoc anno Elfegus, cognomento Calvus, die festo sancti Gregorii papæ, scilicet iv. idus Martii, quo die ejus depositio in calendariis Anglicanis notatur: tamen ejus cultus ob festum sancti Gregorii ad kalendas Septembris remissus sit. In ejus locum Edredus rex Dunstanum, tunc Glaftoniensem abbatem, subrogare voluit, eoque reginam matrem Eadiyam, quæ plurimum apud eum valebat, ut id ipsi persuaderet adhibuit. Verum ille constanter renuit, viso caelesti edoctus se non futurum episcopum Edredo superstite, a quo separari noller. Itaque in vacantem ecclesiam suffectus Elffinus, & post eum Brithelmus, cui Ethelwoldus noster successit.

SI recte notatus est Ludovici regis annus sextus-decimus mense Februario in duobus ejus præceptis pro monasteriis Bifuldunensi & Coxano, hic princeps sub initium anni nongentesimi quinquagesimi-secundi in urbe Remorum versabatur. Illic eum adiit Sunarius ^d religiosus presbyter & monachus Coxanensis jussu Gondefredi abbatis sui, ab eoque impetravit diploma, quo monasterii sui possessiones & cellæ omnes confirmantur, potestate monachis facta eremum seu inculta loca extirpandi in pagis Cerdanienfi, Fenoliotensi, Bergitano, & in valle Asperi. Actum Remis civitate pridie nonas Februarii, indictione vj. anno xvj. regnante Ludovico rege glorioso. Non convenit indictio sexta cum anno Ludovici regis sexto-decimo, qui mense Februario respondet anno Christi DCCC LII. desinitque in mense Junio, a quo annus ejus decimus-septimus inchoatur, currente indictione decima. Idem dicendum de præcepto, quod Wifredus ^e comes, frater Soniefredi comitis Barcinonensis, ab eodem

LIV. Privilegium pro S. Vincentio ad Vulturum. a Chesu. 10. 3. p. 698. & 699.

Ratherius Veronæ restitutus. b Spicil. 2. p. 269. c Ughell. 10. 5. c. 654.

L V. Elfegi episcopi Wintoniæ obitus.

ANN. CHR.
952.

LVI. Ludovici præcepta pro monasterio Coxano & Bifuldunensi. d Marca Hisp. c. 863.

e ibid. c. 862.

rege iisdem die & anno petiit, nempe ut regia protectione monasterium tutaretur, a se conditum in honorem sancti Petri in pago Bisuldunensi, nunc Campi-rotundi appellatum, cui primus abbas praefectus est Laufredus * seu Leufredus. Hujus vero monasterii locum Wifredus a Gotmaro Gerundensi praefule per commutationem acceperat, ea ratione, ut inibi regula beati Benedicti cum abbate proprio exerceretur.

LVII. In Belgica prima Beringerus seu Berengarius Virdunensis antistes, dolens ecclesiae suae clericos, qui ad monasticam professionem anhelabant, ad externa commigrare monasteria, propterea quod nullum in sua urbe inveniretur; communicato cum clero & proceribus consilio constituit, ut in ecclesia sanctorum Petri & Pauli apostolorum, ubi sanctus Vitonus cum aliis ejusdem sedis sanctis praefulibus requiescit, monachorum coetum institueret clericorum loco, qui illic tum debebant. Expulsi itaque clericis, monachos illuc introduxit, quibus ex rebus tum propriis, tum matris ecclesiae, annuos proventus assignavit, praefecto eisdem venerabili Humberto abbate, quem e Tullensi sancti Apri monasterio acceperat. Exstat Beringeri hac de re charta in chronico Hugonis abbatis, data anno incarnationis Domini

DCCLII. indictione x. ubi male conscripta dicitur *presidente Romana ecclesia papa Adriano anno vj.* ubi legendum *Agapito*, tamen in chartario Vitoniano nulla fit Agapiti mentio, sed tantum Ottonis. Subscribunt domnus Humbertus ejus loci abbas, Vodo item ac Berardus abbates, Godefridus comes, aliique clerici & monachi.

Vodo seu Udo idem est atque Odo abbas sancti Michaëlis ad Mosam; Berardus forte sancti Martini extra muros Mettenses, de quibus b alias. Idem Beringerus ab Ottone imperatore praecipuum monasterium sancti Vitoni obtinuit, quo statuitur, ut filii ecclesiae Virdunensis, qui saeculum deserere voluissent, in eo monasticum habitum susciperent, nec ad externa monasteria demigrarent. Erat tamen ante id tempus in illa urbe monasterium sancti Pauli, sed tunc monachis destitutum, quos Wigfridus Berengeri successor ibidem restituit. Quod attinet ad Humbertum sancti Vitoni primum abbatem, is distinguendus est ab altero ejusdem nominis abbate sancti Apri, in vita sancti Johannis Gorzienis laudato; qui Virduni reclusus aliquamdiu vixerat, antequam Gorziam se reciperet, unde ad monasterium sancti Apri translatus est.

LVIII. Eodem anno Rodulfus illustris juvenis, filius, ut puto, Matfredi comitis, qui pacto d Carolum inter atque Henricum reges inito subscripsit, Mettensi sancti Arnulfi monasterio, in quo sepeliri cupiebat, ubi & pater ejus Matfridus, atque avus Rodulfus cum aliis sui generis requiescebant, confert alodium suum, in villa vocabulo *Til*, situm in pago Salnensi, cum ecclesia sanctae Mariae, ad mensam monachorum Deo & sancto Arnulfo famulantium, consentiente Audacro comite vitrico suo, atque matre sua cum fratre suo uterino & proprio fratre. Actum publice in caenobio sancti confessoris Christi Arnulfi, praesente venerabili praefule sanctae Mettensis ecclesiae domno Adelberone, ac suscipiente domno abbate ejusdem loci Ansteo, anno incarnationis Domini DCCLII. indictione decima, sub die quinta idus Julii, regnante Ottone rege.

LIX. Exstat in Vosagi partibus villa quaedam, Cosla nomine, quam sanctus Remigius Remorum pontifex dato e pretio comparavisse dicitur. Illic processu temporis facta est abbatia, quam Artoldus, ejusdem sedis antistes, sancti Remigii caenobio concessit. Ejus rei causa misit Hincmarum f, ejusdem caenobii abbatem, ad Ottonem regem, ut ab eo hujusce donationis confirmationem obtineret. Huic legationi Otto se favorabilem praebuit, accedente Conradi ducis interventu, & pro animae suae remedio, non solum praedictam abbatiam monachis sacro loco sub regula sancti Benedicti deservientibus confirmavit, sed quidquid intra Vosagum ad ipsam abbatiam pertinebat, sicut ipsi beatissimo Remigio superstiti a Chlodovico rege, Chlodovici majoris filio, aliisque Francorum regibus traditum fuerat, restitui iussit. Data v. idus Septembris anno incarnationis DCCLII. indictione x. anno Ottonis serenissimi regis xvii. Actum in loco Patherborn. Otbertus cancellarius ad vicem Brunonis archiepiscopi recognovit, male in editis archiepiscopi capellani. necdum enim Bruno Colonienfis archiepiscopus erat. quam dignitatem anno tantum insequenti adeptus est, teste Frodoardo.

LX. Idem auctor est, Artoldum archiepiscopum hoc anno monachos in sancti Basoli

Monachi restituti apud S. Basolum.

monasterium restituisse, expulsis clericis, qui locum illum tunc incolebant, illudque Hincmaro & Rotmaro abbatibus commisisse. Hincmarus Remigiani, Rotmarus Altiwillarenfis monasterii abbas erat. Id factum praesente & confirmante Gerberga Regina legitur in praecepto a Lotharii regis, qui anno regni sui primo hanc restitutionem confirmavit. Illic pro canonicis, qui post monasticam conversationem seculariter vivebant, Artoldus viros regulares collocavisse dicitur, quibus & regularem abbatem praefecit, virum justum, & monasticae institutioni fidelissimum, nomine Odeleum, cui & locum ex integro tradidit, & terram, quae prius sub manu canonicorum fuerat, ei delegavit, & alios sexaginta mansos addidit. Hoc Lotharii praeceptum datum est Compendio, xii. kalend. Julii, indictione xiv. anno regni ejus primo. quo proinde anno Odeus abbas erat. an vero Frodoardus ei successerit, medius inter Adsonem, haeret animus.

In Saxoniam Mathildis regina piissima, Henrici quondam regis conjux, Palidense monasterium aedificavit in honorem sancti Johannis-Baptistae, & sancti Servatii episcopi & confessoris. Incredibile est quod in ejus vita legitur, ubi tria millia clericorum illic congregasse dicitur, quibus larga manu necessaria quaeque impenderit. Certe clericorum nomine monachos esse intelligendos probat Ottonis Magni diploma b hoc anno datum, qui Otto in quodam loco, Palithi nominato, abbatiam monachorum, in honorem sancti Johannis-Baptistae & sancti Servatii constructam, concessu ac voluntate venerabilis Hattonis Maguntinensis ecclesiae archiepiscopi, fieri concessit, simulque decimas per parochias Palidensis ecclesiae, & per quadam novalia ejusdem ecclesiae a monachis novellata, a venerabili Hatone, utili Maguntinensis ecclesiae recompensatione eidem ecclesiae concessa, sancivit & confirmavit. Datum xvj. kalend. Maii, anno dominicae incarnationis DCCLII. anno regni Ottonis Magni xix. Actum Palithi. ubi mendum irrepsit, ne quid de aliis dicam, in nomen Hattonis Moguntini, siquidem eo anno non Hatto, sed Friduricus ecclesiae Moguntinae praesidebat. Post annos novemdecim Otto secundus c ecclesiae Magdeburgensi attribuit hoc monasterium, quod in ducatu Brunsvico situm erat.

Eodem anno DCCLII. Otto Magnus Augustus - Vindelicorum synodum episcoporum haberi curavit, in qua convenientes Germaniae & Italiae episcopi, decem statuta pro cleri & populi utilitate condiderunt. In quinto renovatum est decretum concilii Chalcedonensis de monachis, quibus interdictum est extra claustrum progredi sine licentia proprii abbatis. In sexto renovata item sanctio Toletani concilii, nempe ut clericis, monasticum propositum sequi cupientibus, & pro remuneratione divina, secularibus spretis, artiosem vitam adire volentibus, nullatenus introeundi aditus ab episcopo denegentur, sed potius eos in tali conversatione perflare exhortari conetur episcopus. Idem sancitum capite sequenti de sanctimoniali, quae spontanea voluntate strictiori vitae proposito, forte reclusioni, se alligare voluerit, ut ne ab episcopo impediatur. Huic synodo praesederunt Frithuricus seu Friduricus Moguntinus e nostris, Heroldus Juvavenfis seu Salzburgenfis, Manasses Mediolanenfis, & Petrus Ravennas archiepiscopi. Otiosum esset episcoporum nomina huc afferre. Ex nostris huic synodo interfuere Anno Wormatiensis, de quo jam egimus, & Godefridus Nemetensis seu Spirensis ex monacho Wiffemburgensi: cui post annos sex successit Olgarius monachus Hornbacensis, post quem electus Werimbaldus Hirsauigenfis monachus electioni suae assentire noluit.

Dum Magdeburgi rex Otto versaretur cum Adelaide conjuge, quaedam donationes fecit monasterio, quod vocatur d Helmenstadi, in subsidia monachorum inibi Deo famulantium, id est omnem decimationem quarundam villarum, cum consensu venerabilis Bernhadi episcopi Halberstadenfis, necnon quidquid decimationis pertinebat ad curtes seu praedia praedictorum monachorum, quae colonia erat monasterii Verthinensis, a sancto Liudgero constructi. Data tertio kalendas Maias, anno incarnationis Domini DCCLII. indictione quinta, (lege decima) anno domni Ottonis serenissimi regis decimo-septimo. Actum Magathaburg. Liudolfus cancellarius ad vicem Brunonis archiepiscopi recognovit. Mense Octobri insequente idem Otto fundationem & dotationem confirmat Geisekenfis e parthenonis, interventu Hoholti, fratrisque ejus Brunonis ac Friderici, sororisque eorum Wicpurgae, qui praedictum monasterium construxerant ac dotaverant, ut superius f diximus. Actum apud Walahausen septimo kalendas Novembris, eodem anno,

ANN CHR. 952.

a ibid. p. 594.

LXI. Palidense monasterium conditur.

b Mader. p. 208.

c id. p. 116.

LXII. Augustana synodus.

LXIII. Helmenstadii donatio, & confirmatio Geisekenfis.

c ibid. p. 296.

f Supra n. 14.

ANN. CHR.
952.

indictione decima. Otpertus cancellarius ad vicem Brunonis recognovit, qui Ottonis archicappellani seu archicancellarii alter cancellarius seu notarius erat. Ad Helmenstadiense monasterium quod attinet, sub finem sæculi duodecimi, flagrante bello inter Ottonem & Philippum, Helmenstadium opidum disjectis mœnibus spoliatum est, ac nobile illud Helmenstadiense monasterium odio Heriberti abbatis, qui Ottonis castra sequebatur, miseranda calamitate a milite Philippi devastatum, multos exinde annos jacuit, donec anno demum MCC XXXVII. a Gerharo Werthinensi abbate denuo excitari cœpit.

LXIV.
Biso episcopus
Merseburgensis
monasterium
condit.
* *Buſonwe.*

Floruit hoc fere tempore in Ratifponensi S. Emmerammi asceterio Biso monachus, postmodum assumtus ad ecclesiam Merseburgensem, qui e clauſtro ad *ſervitium regis assumtus*, beneficium Cicensis ecclesiæ in præmium accepit, & juxta prædictam urbem in quodam saltu monasterium, ex suo nomine Buſonwenſe * dictum, extruxit. Et quia in orientali Saxonia innumeram Christo plebem prædicatione assidue converterat ad fidem christianam, Ottoni Magno auctor fuit tres in illis partibus constituendi episcopatus, Misnensem, Cicensim & Merseburgensem, cujus primus episcopus creatus est.

ANN. CHR.

953.
LXV.
Synodus in
monasterio S.
Theoderici.

Anno inſequenti ejus sæculi quinquagesimo-tertio, pace inter Ludovicum regem & Hugonem ducem Francorum firmata, synodus quinque episcoporum, præſidente Araldo episcopo, convenit in monasterio sancti Theoderici in territorio Remensi, ad quam Ragenoldus comes de Rauciaco ob res ecclesiasticas ab ipſo pervasus vocatus, venire subterfugit, precatus regem ad avertendas diras, quas episcopi in eum proferre decreverant. Ad id temporis monasterium sancti Theoderici a clericis occupatum erat, postero anno combustum ab Hungaris, qui Campaniam & Burgundiam prædationibus, cædibus & incendiis tunc infestant. Tandem Adalbero, Remorum antistes piissimus, monachos apud sanctum Theodericum restituit, ut postea dicturi sumus.

LXVI.
Turbe in re-
gno Ottonis.

Per id tempus ingens discordia exoritur inter Ottonem regem & Liudulfum ejus filium, cui Conradus dux Lothariensis cum aliis regni primatibus adjunctus. Hujus discordiæ causa orta est ex eo, quod Otto nato ex nova conjugè Adelaïde filio, Ottoni nomine, regnum destinare videbatur, quod jam Liudulfo assignaverat. Iratus maxime in Conradum Otto, ducatum Lothariensem ei abstulit, tradiditque Brunoni fratri suo, qui hoc ipſo anno Colonienſis archiepiscopus, mortuo Wicfredo, creatus est. Eodem quoque tempore deceſſit Farabertus Leodiceſis episcopus ex-abbate Prumiensi, cui Bruno Ratherium præceptorem suum, qui secundo a Veronenſi ecclesia pulsus fuerat, substituendum curavit, ratus, id quod res erat, virum, doctrina & moribus haud improbis præditum, aptum & idoneum esse ad corrigenda superiorum episcoporum errata, qui illam ecclesiam non bene administraverant; simul ad emendandos clericorum mores, qui liberioſam vitam ducebant. Sed contra quam Bruno speraverat, res vertit. nam *ad ſui perniciem*, ait Folcuinus ^a, *pars sinistra prevaluit, & quidquid pro salute eorum gestum est, hoc sibi pestiferum existimabant*. Nec mora in Ratherium sævitum est, nec cessatum, donec illi *expulſione ejus crudelitati ac nequitia sua satisfacerent*. Ratherius itaque violentiæ cedere compulſus est, biennio in episcopatu vix exacto.

^a *Spicil. 10.6.*
p. 566.LXVII.
Einoldus abbas
Metras liberat.

Interim Conradus ablati sibi ducatus injuriam non ferens, ubi Moguntiam præſidio firmaviſſet, ad Mediomatricum urbem se convertit, eamque invasit. Verum post non modicam Metrenſis agri prædationem ex urbe exceſſit hortatu, ut fertur, Agenoldi seu Einoldi abbatis Gorzienſis, uti Frodoardus tradit.

Wlmarus
abbas Blandi-
nienſis.

Eodem tempore Wlmarus seu Womarus, resignante Blandinienſem abbatiam sancto Gerardo, ibidem abbas ordinatus fuiſſe dicitur apud Sanderum, & ablatorum bonorum restitutionem obtinuiſſe ab Arnulfo Magno, qui post annos ſex monasterium instaurare aggressus est, cujus basilicam Adalbero Remenſis archiepiscopus postmodum consecravit. De hoc abbate agitur in libro de vita sancti Cadroæ Metrenſis abbatis, qui cum Walciodorum viſtaſſet, recurrente sancti Gorgonii celebritate, ad eam celebrandam in Gorzienſe monasterium, una cum *Wlmaro Gandenſis cœnobii, cumque Aledrando Gemblacensis monasterii abbatibus repedabat*. In reditu, cum illi in caſtro Brieo prandendum ante horam ſuaderent, propterea quod nullus in itinere opportunus locus occurreret; negavit Cadroë abbas, iterque

usque ad prandii tempus persequi statuit. Hora refectionis in quodam prato subsistendum dixit, ubi, deficiente aqua, fontem evulſo cæspite calitus impetravit. *qui fons*, ait auctor ille, *usque hodie permanens, restatur quid Kadroë apud Deum merito habeat*. Ad Aledrandum seu Aledrannum abbatem quod attinet, nullus ejus nominis abbas in Gemblacensi chronico per id tempus legitur. Primus enim ejus loci abbas Erluinus ſucceſſorem habuit Herwardum, cui ſucceſſus Erluinus eo nomine secundus, Erluino secundo Olbertus, qui annum incarnationis millesimum prætergreſſus est. Non alius ille videtur quam Aledrannus Laubiensis, qui anno ejus sæculi ſexageſimo Laubiis præpoſitus, post annos quinque e vita migravit. Idem Cadroë Lazarum Scottigenam, qui cum eo in monasterio sancti Clementis habitabat, poculo ipſi porrecto febriliter liberavit.

ANN. CHR.
953.
Cadroë mira-
cula.Gemblacenses
abbates.

Liudolfus Ottonis Magni filius, quem turbarum in patrem incertorem fuiſſe diximus, vastata Bajoaria, ad sancti Galli monasterium accessit. Audito ejus adventu, Cralo abbas, assumto cum paucis aliis Waningo fratre, cum sacrarii thesauro, quem furto amiſit, ad Ottonem se recepit, a quo pro expectatione non bene acceptus fuiſſet, nisi agente sancto Udalrico Augustensi episcopo, condiscipulo quondam suo, ejus fides regi eſſet approbata. De privato regis procurari jussus, magnam nihilo minus penuriam ab œconomis pertulit, propinquis scilicet Enselini & Victoris, quos in monasterio adverſarios jam ſuſtinuerat. Interea Liudolfus biduo commoratus apud sanctum Gallum, fratrum instinctu Cralonem detestantium ob severiorem, ut ipſis videbatur, disciplinam, ipſius Cralonis fratrem Annonem monachum abbatem jussit, inſulis certe digniſſimum, si legitime creatus fuiſſet. Hic intra breve præfecturæ spatium, id est unius anni cum duobus menſibus, admiranda celeritate vallum & fossas cum turribus tredecim loco circumdedit.

LXVIII.
Anno abbas
apud S. Gallū
intrusus.

Residebat eo tempore Quindelburgi rex Otto, ubi ob remedium animæ suæ & dilectæ suæ conjugis Adeleïdis, prædium Hiddehuſi cum tota marca, quod a Bilingo comite pro quadam possessione, in terra Slavorum & in Turingia ſita, in commutationem acceperat, Magdeburgensi monasterio sancti Petri & sanctorum Mauricii & Innocentii contulit *ad uſum monachorum*. *Actum Kidalingaburg, anno Domini DCCC LIII. anno regni Ottonis regis xviiij.* Hæc apud Meibomium ^a post Witichindum, ubi alia donatio eidem monasterio post annos decem facta legitur.

Magdeburgo
facta donatio.^a Meibom. p.
121.

Facta est hoc anno dedicatio ^b basilicæ Coxanensis, quam Seniofredus Barcinonenſis comes hac occasione construxit. Everso, ut superius diximus, exundantis fluvii Tetis aquis Exalatenſi monasterio ac penitus ſubmerſo, ejus loci monachi cum ſuis omnibus ad vallem Confluentanam se receperunt, ibique in loco, cui Coxanum seu Cuxanum vocabulum erat, consistentes, ecclesiam in honorem S. Germani Autiſiodoreſis episcopi tumultuario opere construxerunt. Perſtitit hæc ecclesia usque ad tempora Seniofredi comitis Barcinonenſis, qui, adepta paterna hereditate, ad Confluentem profectus, viſa tam vilis operis ecclesia, quæ tugurioli potius, quam oratorii ſpeciem præferrebat, eam destruere, & aliam amplioſam, auguſtiorumque ædificare decrevit. Abſoluta demum nova basilica, Riculfus Helenenſis episcopus, ad ejus dedicationem a Seniofredo invitatus, eam in honorem sancti Germani & sancti Michaëlis archangeli consecravit. Huic celebritati adſuere, præter Seniofredum ac Gondefredum abbatem & monachos loci, Oliba comes Cerritanienſis, frater Seniofredi, Ava eorum mater, Bernardus vicecomes Cerritanienſis, alique permulti: quorum plerique inſignia dona in dotem novæ basilicæ contulerunt. *Exarata eſt autem hæc ſcriptura donationis, dotis, traditionis anno incarnationis Domini DCCC LIII. die iiij. kalendas Auguſti, anno Ludovici regis xviiij.*

LXIX.
Coxanensis
basilicæ dedi-
catio.^b Marca c.
868.

Non multo post Ludovicum regem ^c Lauduni degentem adiit Hildeſindus abbas monasterii Rodenſis, ſupplicaturus, ut quoddam stagnum de Caſtilione dictum, poſitum in comitatu Petralatenſi, ex conſenſu Gozfredi illuſtris comitis, prædicto monasterio largiretur, quod rex facile annuit. *Actum Lauduni-montis vj. idus Septembris, indictione xj. anno xviiij. regnante Ludovico rege glorioſiſſimo.*

Rodenſi mo-
nasterio facta
donatio.
^c *ibid.* c. 870.

Postero anno Lauduni adhuc verſabatur Ludovicus, cum æquivocus ejus filius minorennis vita functus est, cujus rei mærore affectus rex, eam urbem deſeruit, & Durocortorum Remorum ire decrevit. In itinere, dum obvium lupum inſequitur, equo excuſſus, graviterque attritus Remos deſertur: ubi protracto languore de-

ANN. CHR.

954.
LXX.
Ludovici regis
obitus & ſe-
pultura.

cumbens, elephantiaco morbo correptus decessit iv. idus Septembris, anno ætatis tricesimo-tertio, regni decimo-octavo. Annum discimus ex Frodoardi chronico: diem ex psalterio Emmæ reginæ, & ex subjecto epitaphio, eruto ex codice nostro Germanensi, ex quo annus ejus ætatis ac regni innotescit. Sic habet epitaphium.

*Sanguine casareo jacet hic excelsa propago,
Francorum populo prodita de Karolo;
Dum sibi ter-denos & tres floreret in annos.
Augustum nomen rex Ludovicus erat.
Remigijs regum sanxit consulta priorum.
Huic dederat sceptrum: præstat & hic tumulum.
Octavum-decimum regnando subegerat annum:
Quadrjs September idibus exit iter.
Lector, posce Deum, Francorum posce salutem,
Hoc regale genus servet in orbe Deus.*

Sepultus est in basilica sancti Remigii ad dextram principis altaris, ubi cum prolixo epitaphio ejus effigies visitur, qualis hic exhibetur; & e regione Lotharius ejus filius, qui ibidem humatus est, ut suo loco videbimus.

Ludovici

Ludovici anniversarium ibidem fit quotannis, notatum in necrologio his verbis: *iv. id. Septembris obiit dominus HLudovicus Francorum rex. & recentiori manu: Intus quiescit in dextro choro, & dedit nobis castrum istud*, id est castrum quod vocabant sancti Remigii. Si non fallit præmissum epitaphium, bis coronatus est Ludovicus, idque non sine exemplo, primo quidem Lauduni, testante Frodoardo: deinde in basilica Remigiana, ut habet epitaphium, & in quodam ejusdem Ludovici diplomate legere memini.

Lotharius adhuc puer, filius Ludovici, non multo post in eadem sancti Remigii basilica insignia regni ab Artaldo archiepiscopo accepit, faventibus Hugone principe ac Brunone Coloniensi archiepiscopo, ceterisque præsulibus ac proceribus Franciæ, Burgundiæ, & Aquitaniæ. Ut vero Hugonem principem sibi devinceret novus rex, Burgundiam & Aquitaniam ei commisit. Lotharii novi regis unctio pridie idus Novembris facta dicitur in chronico Clarii monachi Senonensis. Insequente Decembri * idem Lotharius Gandense sancti Petri seu sancti Bavonis monasterium, ab Arnulfo comite & Balduino ejus filio, sancti Gerardi Broniensis abbatis opera & studio instauratum, regia auctoritate confirmat, ubi *quemdam alumnum ejusdem Gerardi, religiosum videlicet virum Womarum, abbatem anno superiori instituerant. qui Womarus transacto jam suæ ordinationis anno primo, hujus privilegii interventores adhibuisse dicitur religiosos abbates, Aginaldum videlicet Gorziensis cœnobii abbatem, [Gerardum] provisorum cœnobii sancti Petri Blandiniensis, Hildebrandum atque Ledricum, ceterosque sanctæ dictæ ecclesiæ adjuvatores. ex quibus Hildebrandus abbas erat sancti Vedasti, Ledricus seu Leudricus sancti Amandi. Datum in palatio Lauduni-clavati, apud monasterium sancti Johannis. . . Decembris, anno primo regnante Lothario rege gloriosissimo. Wido cancellarius ad vicem Artoldi archicancellarii hoc diploma recognovit.*

Frodoardus auctor est, Fulcarium decanum monasterii S. Medardi Sueffionensis, quem alii Fulcherium vocant, Noviomensium episcopum hoc anno Remis ordinatum fuisse, haud dubie ab Artaldo archiepiscopo. Verum hanc dignitatem non diu tenuit, anno insequenti extinctus, ex eodem Frodoardo. Pravam de eo nobis opinionem suggerit Herimannus ^b monachus; ait eum Marlotus ^c purgare nititur. Fulcario in decani officio successisse existimo Gerardum, qui se *patrem cœnobarum* ^d dicit in prologo, quem ad Hugonem Rotomagensis archiepiscopum scripsit in vitam sancti Romani ejusdem sedis pontificis, ejus hortatu a Gerardo expolitam. quippe decani in monasteriis, ubi sæculares abbates dominabantur, vices abbatum agebant, adeoque patres cœnobarum non immerito dici poterant. In hoc prologo ait Gerardus, se operis executionem distulisse ob adversitatum incommoda, quæ undique ipso anno perpeffi erant. modo vero se Hugoni archiepiscopo dirigere sancti Romani *vitam veteranam heroico carmine editam*; aliam vero, quæ historico stilo scripta erat, *pro nimia vetustate penes se retinere, & ejus loco aliam, illius ad instar ab se digestam, ei transmittere.* Ceterum vitam illam veteranam in loco Braina, qui Rotomagensis ecclesiæ potestatis tunc erat, cum multis aliis libris amissam, sed a quodam mercatore inventam, nepti suæ, id est ipsius Gerardi, in monasterio Dei Genitricis Mariæ Deo sacratæ, concessam fuisse, quam illa muneris loco Gerardo impertierit. In fine idem auctor ab Hugone petit sancti Romani promissas quasdam sibi reliquias, precesque a cuncto illius loci contubernio fratrum, pariterque a monasterio sancti Audoëni. Gerardi tempore Ethgiva regina, Caroli Simplicis quondam, tum Heriberti Trecentis comitis uxor, in cryptis sancti Medardi sepulta est, ubi hætenus legitur ejus epitaphium lapidi insculptum, quod alibi ^e retulimus.

Conradus dux Lothariensis, quem ob defectionis cum Liudulfo societatem ducatu ab Ottone privatum anno superiori diximus, hanc ulturus injuriam Hungaros in regnum Lothariense inducit usque ad terram Ragenarii Hainoensis comitis amuli sui, atque Brunonis archiepiscopi Coloniensis, Ottonis fratris. Inde barbari in pagos Viromandensem, Laudunensem, Remensem, & Catalaunensem pervadentes, usque in Burgundiam penetrant. Denique multis suorum, tum armis, tum morbis, amissis, per Italiam reliqui ad sua revertuntur. In illa funestissima clade quanta strages provinciis, ecclesiis, ac monasteriis illata sit, etiam silentibus illorum temporum auctoribus, facile conjicimus ex innata barbarie Hungarorum.

Fulcivinus tamen quid Laubiensi monasterio acciderit, diserte testatur. Ait quippe a favissimam hanc gentem, a perversis illectam civibus, in primis a Conone duce, (sic Conradum vocat) transitu Germaniæ & plerisque Galliæ provinciis, omnia ferro & igni vastaturam se totam infudisse, comitante Conone. qui ubi Trajectum ad Mosam ventum est, incertum qua de causa, ab eis descivit. Hungros vero Hasbaniam incendiis ac deprædatione aggressos, Carbonariam silvam petiisse. Ejus rei fama Laubias perlata, missus e monachorum collegio ad paciscendum cum illis Hucbertus frater, patiens laboris, seipsum ob amorem sanctæ religionis, fratrumque ad omne discrimen impendere paratus. Facta pactione de solidis ducentis, revertitur, obsidibus a barbaris acceptis. Verum Laubienes infidelibus haud quamquam fidentes, Tudinium * munire tentant ad se suaque tutanda: sed obstitit Ragingerus comes. Montem itaque monasterio incumbentem, ubi sanctorum Ursuarii & Ermini corpora colebantur, conscendunt, & variis plaustrorum, surculorum, sarpiumque impedimentis instar munitionis circumcingunt, Dei adjutorio maxime confisi. Jamque paschali octavarum, quæ erant tunc iv. idus Aprilis, celebritas complebatur, cum prima luce apparuit densa veluti nubes equorum equitumque galeatorum. Expavere Laubienes, ex quibus qui agiliores erant, prope rem scandunt, & in umbratiliem illam munitionem se recipiunt: qui vero ætate graviores & impeditiores erant, in monasterio sublitere. Mox eo barbari advolant, ex iis qui sublitierant, duos obruncant, Theutmarum & Theodulfum: reliquos capiunt: eos vero, qui in montem se receperant, obsident. Urgentur obsessi, nullis non telorum aut tormentorum generibus impetiti. Resistant illi pro viribus, quippe quibus pro aris & focis, pro salute & vita res erat. Jamque hostes in præsidium irumpabant, & fere ad manus cum obsessis venerant, cum ex respectu miserantis Dei, ex adytis templi duæ columbæ evolantes, terna circuitione obsidentium acies circumeunt. tum effusus cælo immensus imber arcus hostium laxat, & inutiles reddit. Mox metus ac terror in eos tantus irruit, ut fugam maturarent præcipites, captivos abducentes eos, quos ceperant, qui paullo post sani & incolumes reversi sunt. Ecclesia sancti Pauli incensa; majorisque tentatum, sed frustra, incendium. Thesaurus ecclesiæ partim in munitionem transportatus, partim in ecclesia a Theodulfo infossus, qui a quodam capto ex pœnarum impatientia proditus, & a barbaris exportatus fuisse creditur. Hujusce liberationis memores Laubienes, annuam ejus memoriam posteris recolendam sanxerunt iv. nonas Aprilis, quo fieret *commemoratio meritorum Ursuarii & Ermini, quo meruerunt Laubienes ab Hungros obsidione eripi*. Ex his non paucos a Guiberto Gorziensi monacho, Gemmelacensis coenobii conditore, ad Christi fidem conversos fuisse Sigebertus in ejus vita tradit. Eadem impressione combustum est sancti Theoderici monasterium in agro Remensi: cujus rei oraculum Otberto clerico (nam clerici tunc illic erant) longe ante factum traditur.

Hoc ipso anno duo nostri ordinis archipræsules ex hac vita migrarunt, Gerlannus scilicet Senonensis, olim monachus sancti Germani Autisiodorensis, & Fridericus Moguntinus ex-abbate Fuldensi. In chronico Clarii monachi Gerlannus archiepiscopus, longo confectus senio, ad astra migrasse dicitur nonis Augusti, sepultusque fuisse in basilica sancti Germani Autisiodorensis: cui successit Hildemannus secundo idus Decembris, sancti Dionysii monachus. De Friderico seu Frithurico ita legitur in chronico Hildensheimensi ad hunc annum: *Frithuricus archiepiscopus Mogontiacensis ecclesia obiit, vir summa abstinentia, in religione sancta & doctrina probatus*. Id tamen in eo culpandum, quod seditiosis ab Ottone rege deficientibus non semel adhæsit. Sepultus est ad sanctum Albanum, apposito ad ejus tumulum epitaphio, quod Serarius retulit. Willelmus Othonis filius in ejus locum successit. His adjungendus Thiotardus *piæ memoriæ* episcopus Hildensheimensis, eodem anno mortuus, qui antea Hirsaugiensis abbas extiterat. Huic in episcopatu successit Otwinus, unanimi totius cleri ac populi consensu electus ex abbate coenobii Pergensis, quod erat olim ante muros Magdeburgensis urbis ad Albim magnificentissimum, ut Bruschius testatur, nunc in Germanico, inquit, hoc bello solo æquatum. Præfuit annis triginta Hildensheimensi ecclesiæ, cui corpus sancti Epiphani ex urbe Ticino allatum contulisse dicitur, mendose *Ochwinus* apud Bruschium appellatus, laudatus a Trithemio in historia Hirsaugiensis.

LXXXIII.
Gerlannus &
Fridericus archiepiscopi
mortui.

Theotardus
item Hildensheimensis episcopus.

Jam quartus-decimus fluebat annus, ex quo monastica disciplina in Mediano-monasterio restituta fuerat, cum Adelbertus abbas, rei tam pulcræ ac piæ auctor, de transferendo sancti Hildulfi episcopi corpore, quod ad id tempus in proprio sepulcro jacuerat, cogitare cœpit. Convenit ad eam celebritatem magnus abbatum, monachorum, ac religiosorum virorum coetus cum infinita promiscui vulgi multitudine. Levatum e tumulo sacrum corpus, & in arca lignea repositum, translatumque ex oratorio sancti Gregorii, ubi primitus humatum fuerat, in majorem beati Petri basilicam, in qua repositum fuit hoc anno, vi. idus Octobris: quo die nubibus & pluviis atrum cælum in magnam serenitatem conversum fuisse traditur. Eodem tempore levata sunt etiam ossa duorum sancti Hildulfi discipulorum, Johannis & Benigni gemellorum, qui una die concepti, unaque die nati, cucullati ac mortui, unoque sepulcro conditi fuerant. Ex his colligitur, thecam argentam, in qua nunc sancti Hildulfi reliquiæ repositæ sunt, etsi antiqui operis, eo tamen tempore posteriorem esse, quo lignea tantum facta est.

Apud sanctum Gallum Anno, qui in locum Cralonis abbatis fratris sui a Liudulfo suffectus fuerat, hoc anno immature decessit. Biennium jam in aula Cralo exegerat, multa passus ab Enzelino, aliisque Victoris propinquis. Cumque nec ipse de rigore quidquam remittere, nec Enzelinum ad preces Ottonis recipere vellet, ab irato rege privatur abbatia Fabariensis, sancto Gallo ab aliquot annis subiecta: quæ Enzelino mox donatur. Excitavit ea jactura jam infensos sancti-Gallensium in Cralonem animos: adeo ut Udalrici Auguttensis episcopi industria vix tandem in monasterium receptus sit, agente in primis Amalungo Ekkehardi monachi fratre, laico admodum litterato & facundo, cui soli ab ullius memoria capituli domum intrare permissum est. Erat tunc Walto ejus loci decanus, & post eum primores Ekkehardus mox dictus, post doctrinas, id est scholarum magisterium, decanus; Norkerus, quem pro severitate disciplinæ Piperis-granum cognominabant, doctor ipse, pictor, & medicus; Geraldus ab adolescentia usque ad senilem ætatem scholarum magister; & Burchardus, post abbas, præter singulares scientiæ & virtutum dotes, nobilitate, qua & ceteri pollebant, regalis. Restituta utcumque per Udalricum concordia non diu tenuit ob funestum casum, qui Victori monacho, Cralonis dudum adversario, accidit. Hic aliquando foras eundi veniam a decano petiit, specie ut quosdam amicos in vicinia inviseret; re, ut Enzelinum fratrem, jam Fabariæ abbatem, Cralonis damnis insultaturus, adiret. Admonitus hac de re abbas, militem ad eum reducendum mittit. Ille reverti nolens, baculo e propinquo raptò, militem ipsum capite percudit, & ex equo seminecem dejecit. Tum vero qui militem comitabantur, Victorem equo & ipsi dejiciunt, eique oculos eruunt. Relato in monasterium Victore, in abbatem retorquetur facinus, de quo is se ad aram sancti Galli purgare voluit: sed patres non permisere. Sanatus brevi ab Ekkehardo medico Victor, postmodum ab Erchinbaldo Argentinenfî antistite, consanguineo suo, accersitus, urbem ejus *doctrinis floridam* reddidisse traditur, eoque mortuo, ad cellam quamdam eremiticam intra Hochfeldinos montes, Longum-mare vocatam, secessisse: ubi, postquam multos annos vixisset, *multas virtutes*, ut fama loci est, *in extremis faciens, sanctissimus circumquaque habitus, diem senex obiit*, ut scribit Ekkehardus junior, qui ejus sepulcrum invisit, quod serpentibus, ceterisque venenatis reptilibus, quorum plurima illis in locis copia est, omnino impervium & intactum esse a quodam ejus loci solitario accepit. Hochfeldi montes vicini sunt Jurenfibus silvis, ut ex eodem Ekkehardo intelligitur.

In monasterio Andecensi seu Monte-sancto, quod sex horarum itinere a Monachio * Bajoariæ civitate distat, pro sancto habetur venerabilis Rasso seu Ratho ex-comite monachus coenobii Werdensis, quod ipse juxta Amperensem lacum ad pedem arcis suæ Razembergensis exstruxerat. Hic b ab Henrico Bajoariorum duce, Ottonis Magni fratre, contra Hungaros, sub Toxo eorum rege in Bajoariam irrumpentes, belli dux factus, semel & iterum feliciter pugnavit, eosque prostravit. Post hæc peregrinationem ad loca sancta aggressus fuisse dicitur una cum Juditha prædicti Henrici conjugæ, Arnulfi Bajoariorum ducis filia, fundatrice monasterii Inferioris Ratisponensis, in quo sepulta quiescit. Reversus in patriam Rasso, monastica vitæ propositum animo concepit, ob idque monasterium in insula fluvii Ambronis ad pedem castrî sui, in diocesi Augustana, Werdense nuncupatum, ædifica-

Annal. Bened. Tom. III.

V u u ij

ANN. CHR.
954.
LXXIV.
S. Hildulfi
translatio.

I. X. X. V.
Cralo abbas
redit ad S.
Gallum.

Victoris mo-
nachi fortuna.

a Gold. p. 68.
LXXVI.
Rassonis mo-
nachi Werden-
sis gesta.
* Munich.
b Hund. 10.
3. p. 223.

ANN. CHR. 954.
 vit , cuius basilicam in honorem Salvatoris & sanctorum Philippi & Jacobi ab Udalrico Augustano episcopo sanctissimo consecrari curavit. Illic collocatis tredecim monachis e familia sancti Benedicti, Rasso ipse, relicto cum magna humilitate saeculo, se adjunxit, ac monasticen professus, hoc anno, xv. kalendas Junii ad superos abiisse dicitur, ibidemque sepultus fuisse. Vastato dein ab Hungaris monasterio tres ejus loci relicti monachi, Eulebius, Adelbertus & Adelherus, refugerunt in proximam arcem montis Andecensis cum reliquiis venerabilis Rassionis, quae illic depositae sunt, ac demum post multum tempus e loco ante incognito cum aliis reliquiis & monumentis effossae, ut vetus missale testatur, quod olim in Andecensi monasterio vidimus, de cujus origine inferius, Deo dante, agemus.

LXXXVII.
 Ravennenses abbates.
 a Labbe to. 9. p. 1237.
 Rubeus, & ex eo Labbeus^a revocant ad hunc annum concilium Ravennae habitum sub Petro archiepiscopo *indictione xiiij.* quae anno praesenti convenire potest, si certum esset hoc concilium post kalendas Septembris celebratum fuisse; alias anno sequenti consignanda. In eo concilio quaedam praedia, quae a nonnullis occupata erant, Ferrariensi episcopo asserta. Ejus synodi acta, caractere Longobardico scripta, in Ursiana bibliotheca servari testis est Rubeus, signata *anno Buregarii & Adalberti regum quinto, indictione xiiij.* quibus subscribunt episcopi numero sex, ac tres abbates, scilicet *Dominicus religiosus presbyter & abbas regularis sancti Apollinaris, qui vocatur in Classe; Martinus presbyter & abbas regularis sancti Severi; & Petrus misericordia Dei presbyter & abbas regularis sancti Laurentii, qui vocatur in Casarea.* ubi observanda est abbatis *regularis* nuncupatio, quae hoc saeculo maxime in usu esse coepit, ut exempla in superioribus jam adducta probant. Monasterium sancti Severi, situm extra muros Ravennenses, inter Classem & Ravennam, postea Cisterciensibus concessum est, nunc omnino excisum, uti & monasterium sancti Laurentii in Casarea, qui locus itidem Ravennam inter ac Classem positus erat. Ejus monasterii ecclesia, quae Honorii principatu condita dicitur, monachis Graecis ab exarchis primum tradita, post exarchos nostris commissa fuit.

ANN. CHR. 957.
 LXXXVIII.
 Lotharii praecipuum pro S. Remigio.
 b Marlot to. 1. p. 584.
 Anno supra nongentesimum quinquagesimo-quinto ineunte Lotharius rex, ut se gratum exhiberet beato Remigio, cui ab ortu nativitate suae oblatum, & in cujus basilica *ab omnibus Francorum proceribus electus*, id est agnitus, ac *regali diademate coronatus fuerat*, ob amorem etiam, quem genitrix sua Gerberga erga eundem locum praeter ceteris habebat, ad preces Hincmari abbatis praecipuum^b suo sanxit, ut monachi, *ibidem sub regularis abbatis pastoralis sollicitudine viventes*, absque ulla perturbatione sub regia tutela consistant; & ut castrum sancti Remigii omnino sit immune, & sub eorum tantummodo ditione libere constitutum, simulque omnes aliae villae, quas monachi possidebant. *Actum Lauduni publice regali palatio kalendis Januarii, indictione xiv. (lege XIII.) anno primo regnante Lothario rege.* Wido regiae dignitatis notarius hoc praecipuum ad vicem Artaldi archiepiscopi recognovit.

LXXXIX.
 S. Petro Carnutensi facta donatio.
 Non multo post monasterio sancti Petri Carnutensi facta est donatio cujusdam alodi in villa Condato territorii Corbonensis ad fluvium Odanam. Parva in speciem res, sed ob personarum dignitatem notabilis. De ea legitur in codice, quem Haganonis vocant, quod Lambertus, filius Ansberti, cum Girberga sorore sua, necnon propinquis suis Guaningo & filiis ejus, Gadilone atque Ingone & filia Girberga, praedictum alodum, hereditario jure ad se pertinentem, venderint *Girvardo militi* (nota *militis* nomen pro nobili jam tunc receptum) *fratrique suo Gertranno, Odoni quoque & Hdegario*, acceptis ab eis in argento viginti tribus solidis nummorum. Huic chartae apponuntur signa *Hugonis ducis*, cognomento Magni, & filiorum ejus *Orthonis & Hugonis, Odonis comitis*, scilicet Trecentis & Carnutensis, *Hugonis comitis Cenomanorum, Hervei comitis Mauritaniae*, in cujus ditione hic alodus situs erat, *Lamberti vicecomitis*, & aliorum. *Data est vij. kal. Julii, anno primo regni regis Chlotarii.* Hanc vero chartam Girvardo posuit super altare sancti Petri in signum donationis, eidem ab ipso factae. Id contigit tempore Aremberti abbatis. Arembertum excepit Widbertus, cujus successor Gisbertus eundem alodum sub annuo censu ad tres vitas concessit tribus ipsius Girvardi propinquis.

LXXX.
 Flaviniaci praepositi.

Flaviniaci in Burgundia Fulcherius praepositus sub Rotmundo Aeduensi episcopo

& abbate, obiit^a iv. kal. Maii, eique successit Milo Magabrensis abbas, qui Romam profectus, privilegium a Benedicto papa quinto impetravit. Eo mortuo, Walterus episcopus Flaviniacense monasterium Rotberto commisit, locum pessimum daturum, nisi ab officio remotus fuisset. Hic abbatia pulsus, cellam Corbiniaci, quia Landrici comitis Nivernensis propinquus erat, obtinuit, & se abbatem vocari fecit. Post eum Heldricus Cluniacensis monachus Flaviniacensem abbatiam tenuit, cujus successor Amedeus cellam Corbiniaci recuperavit. Ex eo tempore Flaviniacensis abbatia Aeduensibus episcopis ademta.

Exstat in pago Arvernico, sed in episcopatu Augustodunensi, villa Oydellis cum capella beatae Mariae, ubi beatus Leotadus corpore quiescere dicitur. Hunc locum vir nobilis Stephanus & uxor ejus Ermengardis contulere Cluniacensi monasterio, cui *domnus Eymardus humilis abbas* praerarat. Actum apud Oydellas publice, anno Lotharii regis primo, qui de eadem donatione praecipuum fieri iussit. Hujus donationis charta, *jubente domno Stephano lecta est in curte Enizaco ante domnum Willelmum comitem in praesentia domni Stephani Arvernorum episcopi die illo, quando seniores Arvernici cum comite supra nominato convenerunt, eique se commendaverunt.* quae temporis notae observandae sunt ad res Arvernicas illustrandas. Hinc enim intelligitur, Willelmum Pictavorum comitem, mortuo Ludovico rege, in possessionem Arvernici comitatus venisse. Has litteras in elogio^b Aymardi abbatis Cluniacensis integras retulimus: quibus subscribere Stephanus Arvernorum episcopus, Willelmus comes, Rotbertus vicecomes, Rotbertus abbas, & alii. Eodem tempore Leotaldus Matisconensis comes pro salute animae suae, filique sui Alberici, necnon Etolanae matris suae, tradit Cluniacensi coenobio, cui Aymardus abbas praefuisse dicitur, *mansum in agro Fusciacensi juxta fluvium Sagonna, regnante Lothario Francorum rege.*

In Provincia Gallorum Crifo comes, & cum eo Rostagnus clarissimus episcopus coenobio Montis-majoris Arelatensis res suae proprietatis in villa comitatus Aptensis seu Aptensis, quam Campos vocant, cum ecclesia sancti Albani donavit pro anima genitoris sui Crifonis & genitricis suae Deviardae, & matris nepotis sui Rostagni episcopi, nomine Ermengardae. Facta donatio ista *in Attensi civitate publice, anno incarnationis Dominica DCCCC LV. xj. kalendas Martii.* Ceteras notas chronicas, utpote mendosas, mitto, petitas ab anno XIII. Conradi regis Alamannorum & Provinciae, & ab indictione v. quae anno praedicto non conveniunt. Subscribit his litteris Crifo comes, Rothstagnus episcopus, an Aptensis, & Ermengarda ejus mater. *Norgaldus supremus seu intimus monachorum rogatus scripsit.*

Eodem anno Witizo monachus & Eldefonsus subdiaconus alodem suum apud Buadellam^{*} villam territorii Narbonensis in suburbio Minerbeni conferunt monasterio beatae Mariae, fundato in territorio Carcassensi in valle Equitanica super fluvio Urbione, quod monasterium Crassae vocant. *Facta scriptura donationis atque traditionis idibus Septembris, anno ij. regnante Leutario rege.* Hinc colligas in Crassensi monasterio, si quidem Witizo ejus loci monachus erat, laxatam fuisse monasticam disciplinam, quae tales donationes monachorum admittebat.

Habitu est in civitate Narbona placitum coram Aymerico archipraefule, *sub die iduum Maii, anno incarnationis dominica DCCCC LV. & anno primo, quo Lotharius rex capit regnare,* de media parte cujusdam alodis, siti apud Genestar vicum comitatus Narbonensis, quam monachi sancti Pontii Tomeriarum ex dono cujusdam Alfarii possidebant. His ea de re litem intentavit Udalgarus. Ambae partes ad constitutam diem convenerunt Narbonae ante Aymericum archipraefulem & Richildim vicecomitissam. Iussi monachi proferre scripturam cum testibus & auctoribus ejus donationis, adduxerunt eleemosynarios Alfarii defuncti, qui legitimam donationem comprobaverunt. quo facto, Udalgarus *propter timorem Dei & pro beati Pontii amore causam refutavit, professus, se ea de re monachos non amplius interpellaturum nec hodie, nec ex hodie, nec ullo unquam tempore, neque per legem, neque per justitiam, neque per malum ingenium.*

Cum Leodicensem episcopatum vix biennio tenuisset Ratherius, gravissimae contra eum conspirationi factae cedere compulsus est, suffecto in ejus locum Baldrico, qui de magnatum profapia oriundus erat. Aegidius id ex eo contigisse ait, quod Ratherius in mores hominum, tam verbis, quam scriptis, mordacius inve-

Vuu iij

ANN. CHR. 955.
 a Labbe to. 1. p. 792.

LXXXI.
 Oydellis villa Cluniaco data.

b Sac. 5. p. 320.

LXXXII.
 Monti-majori facta donatio.

Alia Crassae facta.
 * Buadelle.

LXXXIII.
 Placitum pro S. Pontio Tomeriarum.

LXXXIV.
 Ratherius Leodicensi episcopatu cedit.

ANN. CHR.

955.

a Spicil. 10.6.
p. 567.

heretur, & nec potenti, nec humili prorsus deferret. *Cessit igitur, ait Fulcuinus, ne vinceretur a malo, sed vinceret in bono malum: cessit adversantium voluntati, ut suo eos gladio jugularet, sibi sponte obstrictos sacramentorum fide, se, si acciperent episcopum, quem petebant, invicta exinde firmitate auctoritatem ecclesie & jus imperatorum tuturos.* Ratherium post hanc cessionem ad Laubienſe cœnobium recessisse Ægidio assentior: at eum ibi ad obitum deinceps perseverasse falsum esse constat ex Fulcuino ejus temporis Laubienſi monacho, qui testatur, Ratherium, exacto in sua destitutione biennio, in Italiam revertisse, ac Brunonem Colonienſem archiepiscopum cum Ottonem germano suo id effecisse, *ut eidem jam bis destituta antiqua sedes Veronenſis ecclesia restitueretur.*

LXXXV.
Calventiaci
Andaginenſi-
bus datum.

Tunc in illis Belgii partibus florebat Stephanus comes, de quo id memoriæ proditum invenio in libro de miraculis sancti Hucberti episcopi Tungrenſis. *Anno incarnationis dominica DCCC LV. imperii autem seu regni Ottonis primi viceſimo, comes Stephanus dedit Andaginenſi ecclesie legali dono, quicquid sui juris erat in Calventiaci: & hoc præſente Brunone archiepiscopo Colonienſium, & Baldrice pontifice Leodiensium: cujus cum esset erga beatum Hucbertum affectus magne dilectionis, ut corpus ejus ad prædictam fſcam deferretur, ab abbate Alberto & fratribus ejus obtinuit, ibidemque illi vestituram ejusdem allodii coram Raginero & Gisleberto comitibus, multisque regni principibus publice firmavit.* Raginerus hic Hainoenſis comes erat, Longi-collis cognomen sortitus: Gislebertus seu Gisilbertus Arduennæ comitatum tenebat. Hoc allodium processu temporis cum Fridericus, frater Theoderici ducis Lothariensis, invadere voluisset, nec ab hac injuria delatione sancti Hucberti corporis reprimi potuisset; in ipſo exitu e villa lapſo super eum equo totus collisus ibidem expiravit.

b Broquer.
annal. Trevir.
lib. 9. n. 139.

Hoc ipſo anno kalendis Novembris, Henricus dux Bajoariorum, Mathildis reginæ matri suæ carissimus, cessit e vita, cum paullo ante Liudulfus, ejus ex fratre Ottonem nepos, ipsius ducatum invaſſet. Hanc mortem pia parens tulit acerbissime, & ex eo tempore regia indumenta, quæ viduæ convenire poterant, penitus abjecit, ac deinceps lugubri veste induta est, nec nisi sacros cantus audire voluit. Erat in ejus ministerio sanctimonialis quædam, Rechburga nomine, cui diligenter observare præcepit, ut ne quis egenus suis largitionibus non recreatus abiret. Balneum mane preparari jubebat, quo pauperes ac peregrini lavarentur, quibus ipsa non raro sordes abstergebat. Sabbatum singulari cultu honorabat, tum propter reverentiam vigiliæ dominicæ resurrectionis, tum ob memoriam Henrici regis conjugis sui, qui ea die decesserat. His aliisque exercitiis pia regina vacabat in monasteriis ab se constructis, quorum unum post alterum idemdem incolebat.

LXXXVII.
Augusta
Hungarorum
obsidione libe-
rata.

Paullo ante Henrici ducis obitum contigit Augustam-Vindelicorum ab Hungarorum numeroſo exercitu obsideri. Jamque illi basilicam sanctæ Afræ cremaverant, & ad portam urbis, quæ propugnaculis destituta erat, jam ingressuri pervenerant, cum sanctissimus antistes Udalricus, non clypeo vel galea loricave, sed stola indutus, in hostes processit: dum interim religiosæ mulieres atque infantes ipsi ad altaria jactati, illæ precibus ac gemitibus, hi vagitibus divinam opem efflagitarent. Tum adveniente cum copiis Ottonem rege, hostes, numero longe superiores, in fugam se dedere præcipites: ex quibus multi cæsi, plurimi capti, ceteri ad sua reversi sunt. Cecidit in illo prælio Dietpaldus seu Theodpaldus, frater Udalrici, cum Reginboldo comite, filio sororis ejusdem sancti antistitis, cujus meritis hæc victoria tributa est. Amborum funus curavit rex Otto, ac Dietpaldi filium Richwinum patris comitatibus honoravit. Dein Udalricus ad restituendam sanctæ Afræ basilicam se convertit, nec ab opere destitit, donec eam imbricibus cooperuit, & interius variis ornamentis decoravit. Ipse etiam cælitus didicit locum, ubi corpus sanctæ Afræ virginis & martyris jacebat, scilicet secundo milliario ab urbe, ut in ejus passione legitur. Hanc porro victoriam ad hunc annum revocant Frodoardus & , ut alios præteream, Hermannus Contractus, cujus hæc verba sunt: *Conradus, dux bellicosus & pius, gener regis, Ottonis scilicet, cum quo in gratiam redierat, & sancti frater episcopi Theodpaldus, sororis ejus filius, & Reginboldus comes, avia mea Perthæ patruus, occubere.* Hanc porro victoriam IV. idus Augusti contigisse docet vetus inscriptio a Browero c. relata. Post hæc Gerardus, vitæ sancti Udalrici scriptor, iter ejus Romam commemorat, ubi eum ab Alberico principe

c Annal.
Trevir. lib. 9.
n. 117.ANN. CHR.
955.

Romanorum honorifice susceptum fuisse tradit, indeque sancti Abundii caput retulisse. Verum hoc iter præpostero relatum esse ordine, uti & quæ sequuntur de ejusdem itinere in Burgundiam, ex eo manifestum est, quod Albericus princeps Romanorum superiori anno jam decesserat.

Incertum est quo anno contigerit id, quod idem auctor in consequentibus narrat de sanitatis recuperatione, quam Campidonæ vir sanctus unctione olei sacri consecutus est, quod in die cænæ Domini benedicere solebat. Forte e monasterio sancti Galli, quod ob antiquum a primis annis amorem frequens invisebat, Augustam reversurus Campidonam divertit: ubi tam gravi infirmitate correptus est, ut nec sine aliorum adjutorio progredi, nec quidquam cibi sumere valeret. Mox Augustam missus nuntius, oleum sanctificatum affert, cum monachi sollempni missæ officio (vigilia pentecostes tum erat) interessent. Peractis sacris mysteriis, adsunt monachi, qui pro ejus infirmitate septem psalmos cum litania recitant: tum quemdam sanctum monachum, Hiltine nominatum, ad claustrum revertentes fratres ad unguendum eum oleo sancto cum suis duobus presbyteris dimiserunt. unctione secundum Jacobi apostoli doctrinam facta, vir Dei omnino convaluit, ejusque rei nuntium ad fratres, qui tum prandebant, mox perferri jussit. Nec dubium receptæ sanitatis argumentum dedit, cum ad signum vesperarum statim surgens, in ecclesiam processit, & ibi in Dei laudibus infatigatus permansit, donec vespertinalis laus a fratribus secundum cursum monachorum prolixè persiceretur.

LXXXVIII.
Campidonæ
Udalricus
ægrota.

In illa Hungarica incurſatione vastatum est inter alia Buranum monasterium, & pæne in solitudinem redactum, nisi quod duo fratres a presbyteri hunc locum per novennium incoluisse dicuntur. Dein Woltoldus, monasterii instaurator ac novus fundator dictus, per duodecim annos præpositus egit, quem sex alii præpositi subsecuti sunt: dum tandem Ellingerus abbas, ex Tegernſensi accitus monasterio, pristinam ejus loci disciplinam reformavit, & substituto post annum Gothelmo, ad proprium monasterium reversus est.

LXXXIX.
Buranum cœ-
nobium vasta-
tum.
a Fund. 10.2.
p. 146.

In Anglia mortuus est hoc anno Edredus rex piissimus, qui vitam suam ad nutum Dunſtani abbatis composuerat. Ubi letali morbo correptus est, cum nullam evadendæ mortis spem medicis promitterent, per celeres nuntios Dunſtanum abbatem, quem vitæ suæ parentem alterum agnoscebat, e Glastonia monasterio accersit, ut sit ultimi arbitrii testis, confessionum susceptor, & fidelis apud Deum intercessor. Verum is in itinere ex voce cælitus delapſa regis obitum accepit, moxque defuncti animam Deo precibus commendavit. Ingressus palatium, dilecti principis cadaver jacens contemplatur, ab alicis derelictum ac neglectum. Miratur commutationem, conditionem miseratur. At ille fidem, qua viventem dilexerat, defuncto quoque impendere studens, debitum sepeliendi officium impendit, & justa ipsi regio more persolvit. Successit pio regi longe dispar Edwius, filius Eadmundi regis, totus ad crudelitatem & libidinem compositus: quem cum Dunſtanus sapius increpitum emendare non valeret, ad monasterium se recepit, ibique in tanta castitudine religionis vixit, ut mensuram sancta excederet devotio. Cum vero impii regis scorta & facinora redarguere non cessaret, patrium solum vertere jussus, transmissis oceano, in Flandriam se recepit, mansitque in Gandavenſi sancti Petri monasterio, ubi Womarus abbas erat, propterea quod illud ceteris illius regionis monasteriis & professione virtutis, & philosophia documentis excellere videbatur. Exsulat itaque sanctus, nulla exsilii per gratiam Dei damna deplorans: dum suis meritis ita omnes sibi devinciret, ut patriam esse exsilium putaret. Alter ejus vitæ scriptor tradit, Odonem Cantuariensem episcopum, audita regis petulantia, qui ipſo consecrationis suæ die infame struprum commiserat, consulentibus cœpiscopis ac principibus, duos viros, quos animo constantissimos noverat, ad arguendum regem misisse, Dunſtanum scilicet abbatem, & Cynewium episcopum ejusdem Dunſtani consanguineum. Biennium in exilio perstitit vir sanctus, dein revocatus ab Eadgario principe optimo, quem regni proceres loco Edwii ejus fratris regem constituerunt.

X C.
Dunſtanus
regi Edredo
suprema per-
solvit.

Paullo ante obitum Edredus rex villam Abendunam ejus nominis monasterio, cui ab Ælfredo rege avo suo abstracta fuerat, agente Ethelwoldo abbate restituit, diras comminatus iis, qui hanc restitutionem infringere tentarent. Eam vero non modo comprobavit Eadgarus, sed triplex eidem monasterio privilegium indulſit, ut postea videbimus.

Exsul Blan-
dini degit.Abendonien-
sibus res suæ
restituit.

ANN. CHR.
955.
X C I.
Agapito pa-
pae succedit Jo-
hannes XII.

Sub finem hujus anni ad cælum migravit sanctissimus pontifex Agapitus, cum annos circiter decem Romanam ecclesiam præclare administrasset. In ejus locum se intulit indignus tali sede ac decessore Octavianus clericus, vix annos quindecim natus ex concubina, qui anno superiori Alberici patris sui principatus jam occupaverat. Hujus pontificatus ut foedum ingressum, sic tristem exitum cum maxima totius ecclesiae offensione & ipsius Italiae perturbatione habuit. Hunc primum esse putant e Romanis pontificibus, qui nomen mutaverit, ex Octaviano dictus Johannes, ordine duodecimus, indignus qui inter pontifices numeraretur, nisi ecclesiae consensus metu schismatis intrusioni tam illegitimæ accessisset. Agapiti annum obitus diserte assignat Frodoardus, diem ignoravit Baronius. Probabilis sententia est ipsum vi. kalendis Januarii e vita migrasse. Unum e postremis ejus diplomatibus fuit illud, quo *Balduino abbati venerabilis monasterii Casini montis* ejusque successoribus in perpetuum restituit Terracinense sancti Stephani monasterium, quod *per longam vetustatem in ruinis & desertis positum erat. Data xvij. kalendas Novembris per manum Andreae divini respectus gratia arcarii sanctae sedis apostolicae, anno Deo propitio domni Agapiti summi pontificis & universalis junioris papa in sacratissima sede beati Petri apostoli decimo, in mense & indictione supra scriptis, id est indictione xiv. a Septembri inchoata.* Sigonius auctor est, Albericum confulem, veteri libidine dominandi, Urbisque potiundæ incensum, cum extraordinariis in civitate opibus esset instructus, filium suum Octavianum, licet juvenili adhuc ætate præditum, ipsa jam pridem corrupta nobilitate favente, ad eam dignitatem evexisse, atque Johannem XII. appellavisse. Verum ut id admitti possit, dicendum est, Octavianum ante mortem Agapiti in sedem Romanam intrusum fuisse a patre Alberico, quem anno præcedente, ut jam dixi, obiisse ex Frodoardo constat, atque adeo ante Agapitum papam, cujus mortem anno subsequenti, id est præfenti, idem auctor accuratissimus consignat. Nec desunt inter veteres qui asserant, Octavianum factione patris in locum Agapiti adhuc viventis intrusum fuisse. Certe haud veri simile est, adolescentem, vix ephebis egressum, tantum auctoritatis ac potestatis mortuo patre habuisse, ut cunctis ordinibus repugnantibus pontificatum invadere potuerit.

ANN. CHR.
956.
X C I I.
Pestis in
Germania &
in Gallia laevit.

Annum insequentem quinquagesimum-seximum infestum reddidit dira pestilentiae lues, in Germaniam totamque Galliam effusa, quæ multos episcopos ac principes viros, non tantum plebeios, e medio sustulit. In his Rotbertus Trevirensis præsul eximius e nostris Coloniae extinctus: cujus corpus Treviros relatum; episcopatus Heinrico, regis Ottonis propinquo, datus est. Illatum Rotberti funus in Pauliniana basilicæ cœmeterium, beata Walpurgi a decessore consecratum. Haud scio an ex eadem contagione interierit Hugo Francorum princeps, cognomento Albus, cujus filius Hugo, cognomento Capetus, in patris dignitates successit, rex Francorum aliquando futurus. Hunc paullo ante præcesserat Gislebertus dux Burgundiæ, qui principatum suum prædicto Hugoni commisit. Hunc vero ipse Hugo brevi subsequutus, apud villam agri Parisiaci, quæ Dordinga * vocatur, die dominica xvii. kal. Julii viam universæ carnis ingressus est, sepultusque apud sanctum Dionysium, Ottoni filio Burgundiæ principatu relicto, quem Heinricus, ejusdem Ottonis frater, post eum adeptus est.

Hugo Capetus abbas comes.

Post mortem Hugonis principis Hugo ejus filius abbatias sancti Dionysii & sancti Germani Parisiensis, quasi hereditario jure obtinuit, abbas comes ob id appellatus. Ejus vices in sancti Germani cœnobio egit Albericus decanus, Huberti successor: dum Hugo abbas Gualoni abbatiam resignavit. Eodem haud dubie tempore abbatem quoque regularem apud sanctum Dionysium instituit, forte Rotbertum, de quo in consequentibus agemus.

X C I I I.
Wolfgangus
Heinrico archiepiscopo
adhaeret.

Heinrico archiepiscopo Treviros accedenti comitem se Wolfgangus multis precibus invitatus adjunxit, qui antea in Augiensi, tum in Wirziburgensi academia ipsius socius fuerat. Hunc in tota metropoli secundum a se haberi voluit Heinricus: verum ille unico erudiendæ juventutis munere contentus, de cetero consilii maturitate multum ei profuit, universis virtutis ac probitatis exemplo, adeo ut non jam clericus, sed monachus haberetur. Ut vero eum sibi artius adstringeret pontifex, quoddam ei clericorum vel monachorum cœnobium regendum committere

committere voluit. quod ille constanter detrectavit, vixque tandem obedientiæ necessitate compulsus consensit, ut esset decanus clericorum. Sic fere decem annos apud Treviros exegit vir Dei, dum mortuo Heinrico, posthabitis, quos ipse Bruno Colonienfis offerebat, honoribus, ad Einsidlenfis monasterii portum se recepit.

Inter ea legati a rege Arabum in Hispania, nomine Abderramano, cum litteris ac muneribus missi, ad Ottonem regem adveniunt, diuque detenti sunt. Horum primus erat quidam episcopus, qui inter moras illas mortem obiit. Dum ab Ottone qui in Hispaniam remittantur, anxie disquiritur, post multa hinc inde tracta consilia in id demum convenit, ut, quia rex profanus quædam in Christum impia litteris suis inseruerat, vir interritus eo legatus mitteretur, qui regis impietatem, tum verbis, tum litteris regiis, coarguere non trepidaret. Post varias inquisitiones non alius aptior inventus est quam Johannes Gorziensis monachus, qui se ultro ad tantum discrimen haud cunctabundus obtulit, uno contentus socio, Garamanno diacono & monacho, quibus ex suo monasterio sumtus omnis suppeditatus est. Eis adjunctus Ermenhardus Viridunensis, locorum regionumque peritus, cui munera deferenda tradi Johannes exposulavit: ipse litterarum tantum bajulus fieri voluit. Pedestri itinere usque ad urbem Viennam profecti legati, sarcinis navi impositis, secundoque Rhodano usque ad certum locum vehendis, dispendium perpessi non modicum, Barcinonem progressi, quindecim diebus illic morantur, dum Tortosam, quæ prima Sarracenorum urbs erat, eorum adventus nuntiaretur. Præmissis duce, qui eos in itinere ad omnem copiam procuraret, tandem ad regiam urbem Cordubam deductis, domus quædam, a palatio duobus fere millibus distans, assignata est: ubi regali luxu excepti, per aliquot dies coacti sunt remorari. Dein primates inter se se deliberant, utrum in colloquium regis admittendi sint legati, ubi parum id comperit habent, regem super hoc interrogandum censent. Tum illi pertentant, quid legati afferant; ac demum intellecto, non solum munera, sed etiam litteras eos afferre; nefas esse apud se aiunt, cautumque sub pœna capitis, ne quis in ipsorum religionem loqui audeat: si rex ipse loquentem audierit, capite plestendum. Supprimendam proinde suadent epistolam, si sibi consultum velint legati. Ad hæc multa de ritu gentis, & quo pacto legati se observare debeant, commonent, præcipue ut a quibuscumque vanis & lascivis locutionibus abstineant, & ne quavis libertate, vel solo nutu, feminis abblandiantur. His monitis sibi non opus esse respondit Johannes: ad epistolam Ottonis quod attinet, se sine illa ad regis audientiam nolle admitti, nec ullum ejus apicem demi, vel commutari umquam passurum. Quin etiam, episcopo Hispano contra suadenti exprobravit ejus imbecillitatem, qui, cum fidei assertor esse deberet, ad dissimulandas Christi Domini injurias ipsum pelliceret.

His ad regem perlatis, novæ ad labefactandam Johannis constantiam machinæ adhibentur, grande scilicet periculum christianis earum partium imminere, ni ille a proposito deflectat. quod quidem rex ipse minacibus litteris Johanni significavit, in quadra pellis vervecinæ scriptis. Hic vero nihilo fractior Johannes, Garamanno scribendi peritissimo tanta celeritate responsum dictavit, ut dictantis velocitatem scriptor assequi se non posse sæpius quereretur. Responsi hæc summa erat, se legatum missum præceptis domini sui fidem inviolatam servare debere; fas sibi non esse, ut cui tanta majestas litteras suas, easque non signatas credidisset, sine his faciem regis, cui directus sit, intueri; aut absque ipso in regis, cui missæ sunt, conspectu recitentur. si rex id patiatur, se in nullo regio honori defuturum: si minus, se cuncta corporis sui membra particulatim discerpi potius passurum, quam officio suo deesse. Ceterum de christianis ejus regni curam Deo fore, & si quid pro Christo passuri essent, dignam eis mercedem a Domino rependendam.

Hæc non iniquo, ut credebatur, animo accepit rex, immo Johannis constantiam ac prudentiam laudavit. Consultus demum Johannes quid facto opus esset, mittendam Ottoni alteram legationem suadet: se, si is aliud sibi mandatam injungat, incunctanter obtemperaturum. Missus ad Ottonem Recemundus quidam e palatinis catholicus sub obtentu episcopatus, sumtus regio ac litteris instructus, Gallias ocus petit, & intra decem fere hebdomadas Gorziam pervenit. Illic gratulantibus cunctis exceptus, ac Mettis ab Adalberone episcopo egregie recreatus; qui mense Augusto jam præcipiti venerat, autumnum & hiemem cum eo

ANN. CHR.
956.

X C I V.
Johannes Gorziensis legatus
in Hispaniam.

transegit. Inde ad Ottonis audientiam circa festum epiphaniæ ab eodem antistite Francofurtum adductus, ab Ottone impetrat, ut, prioribus suppressis litteris, aliæ mitiores Johanni mittantur, regi Sarracenorum cum donis tradendæ, cum eo ut pacem & amicitiam cum Ottone faciat, & infestationem latrunculorum Sarracenorum compeccat. quo factò, Johannes reditum maturet. His mandatis ac novis denuo muneribus perferendis Virdunensis quidam, Dudo nomine, destinatur: qui circa palmarum diem cum Hispano legato discedens, Junii mensis initio Cordubam pervenit. Cumque mox cum novo legato regem adire vellet, haud quaquam passus est rex, nisi prius *monachum illum*, qui tanto tempore tam constanter expectaverat, audisset. Jam vero quo ritu in regiam admittus sit, inferius exponemus. Toto illo triennio, nam tamdiu Johanni expectandum fuit, ipsi ejusque sociis diebus tantum dominicis, & si qua præcipua nostræ religionis festa erant, ad ecclesiam proximam, quæ sancto Martino sacra erat, accedere permittebatur, custodibus hinc inde duodecim, quos *sagiones* vocant, ipsos deducuntibus. Recemundum hunc Bollandus ipsum esse putat Raymundum seu Ragemundum Liberitanum seu Illiberitanum episcopum, cui suam historiam rerum ab Europæ imperatoribus ac regibus gestarum nuncupavit Liutprandus Ticinensis ecclesiæ diaconus, qui tunc apud Ottonem in Germania exulabat, cum Recemundus eo a Mauro legatus venit.

XC V. Brunonis Colonienfis vitæ compendium.

Colonienfisibus archiepiscopis non mediocriter obstrictus est ordo noster, in primis Brunoni, Ebergero, & Heriberto, qui tria virorum in sua urbe monasteria, sancti Pantaleonis, sancti Martini, & Tuitienfe instituerunt. Et primum quidem sancti Pantaleonis cœnobium *Brun archiepiscopus Colonienfis, frater regis Ottonis*, hoc anno condidisse perhibetur in chronico Saxonico necdum edito. Sed antequam id explicemus, quædam de sancti ejus conditoris gestis præmittere juvat. Bruno, Henrici Germaniæ regis filius, frater Ottonis Magni, quadrimus Baldrico Trajecti ad Rhenum episcopo, liberalium artium studiis imbuendus traditur, quo præceptore nullos græcæ vel latinæ eloquentiæ auctores non legit. In his Prudentium poetam legere amabat. Ea erat ipsius in libros, ut ita dicam, reverentia, ut eos incaute refringi, aut corrugari, vel quomodocumque negligenter tractari ægre omnino ferret. In annalibus Corbeia-novæ legitur non semel, cum monachum fuisse celeberrimi illius cœnobii, cui quidem multa beneficia a Ottone fratre conferri curavit. Post mortem Henrici patris ab Ottone in aulam revocatus, sub Israële Scortigena episcopo multum profecisse dicitur. Ratherium quoque Veronensem episcopum in palatio præceptorem habuit. Ex quo in aulam revocatus est, translatis usus est scholis ad varios aule motus: at quocumque circumagebantur tabernacula castrave regalia, bibliothecam circumferebat. Adolescenti commissa sunt ab Ottone monasteria, quorum inquilinos ad regularem vitam constrinxit, ipsisque monasteriis privilegia & immunitates a rege impetravit. Ex his unum erat Lareshamense, *adhuc in memoriam tanti viri retinens & prærogativam libertatis, & monumenta religionis*, inquit ejus vitæ scriptor Rotgerus. Huic abbatia electionem hoc anno restitutam fuisse docet Reginonis continuator, haud dubie beneficio Brunonis, qui abbas appellatur in chronico Frodoardi, ubi de synodo Virdunensi agitur, quæ eo præsentente ante annos novem habita est. In locum Wicfridi Colonienfis archiepiscopi anno DCCCC LIII. electus, factusque Ottonis archicapellanus, primam de religione & cultu Dei, ac de recta ministrorum institutione curam habuit. *Synodicam suam epistolam per Hadamarum venerabilem monasterii Fuldensis abbatem Romam ad Agapitum miræ sanctitatis papam direxit.* Pallium inde ad ipsum retulit Hadamarus una cum reliquiis sancti Pantaleonis martyris. *Properavit in occursum ejus lata civitas, conveniens in suburbio prope antiquum locum, ubi ecclesia pretiosi martyris erat inculta adhuc, & ruina proxima. Ibi deposita sunt grata onera, deinde suo quaque loco reposita.*

XCVI. S. Pantaleonis monasterium condit.

Hæc sancto antistiti occasio fuit condendi illic monasterii, sive quæsitæ, seu sponte oblata ex translatione sancti Pantaleonis reliquiarum ex urbe Roma. Antiqua jam tum erat, & ob senium inculta & ruinæ proxima basilica sancti Pantaleonis, quæ, sicut in quodam diplomate Ludovici & Lotharii augustorum legitur, *ad thesaurum & luminaria matris ecclesiæ Colonienfis spectabat, adjunctum habens hospitale ad pauperum receptionem.* An vero ante Brunonis tempus monachos habuerit, veterum silentium id nos ignorare facit. *Non multo post receptas reliquias, id*

est hoc ipso anno, idem Bruno *ibidem, utputa in loco secretiori, & ab urbana inquietudinis molestia remotiori, fratres in laude divina pervigiles, & sollicitos sub monastice regula discipline Domino servire instituit, quibus abbatem præposuit, nomine Christianum*, in lege Domini, quod nomen ejus præferebat, & in confessione vitæ monastice *apprime eruditum.* Quo ex monasterio educta sit nova hæc colonia, e Fuldensi, an e Trevirensi sancti Maximini monasterio, quod tunc religione florebat, incertum. Fuldensi faveret conjectura ex consuetudine Brunonis cum Hadamaro abbate mox laudato. At si verum esset, quod docent annales Corbeia-novæ, Brunonem eo loci monachum fuisse, veri similis esset, monachos primos sancti Pantaleonis inde educos fuisse. Certe in iisdem annalibus ad annum DCCCC LII. legitur, Unwanum, Corbeia lectorem sacræ Theologiæ, una cum fratre Harutho Coloniam ad sanctum Pantaleonem profectum fuisse. Christiano abbati ordinato Rotgerus, Brunonis vitæ scriptor, *hæc breve commonitorium de occideritis partibus scripsit. Ut sis quod vocaris, cura; gentilitati ne degeneres, id serio triumphæ; ut non, sicut prius, antiquetur, sed de virtute in virtutem ut eatur, narra:* quibus verbis Christianum monet Rotgerius, ut ne locum, uti erat prius, antiquari & negligi sinat. Ad hæc Bruno certatim multis in locis suæ dioceseos monasteria, aliaque sacra ædificia, quædam a fundamentis erexit, quædam prius fundata nobiliter auxit, alia olim diruta reparavit. Atque ut nihil, quod ad Dei cultum pertineret, intentatum relinqueret, si quos vitæ solitariæ studiosos reperit, *per diversas monasteriorum cellulas, alibi singulos, binos alibi inclusit: quibus tamen ad invicem, nisi sermone tantum & adpectu, nullus pateret accessus.* His annonam & necessaria quæque piissimus pastor per fidelissimos viros suppeditari curabat. Hæc erant optimi antistitis piæ mentis agitationes inter varia vitæ publicæ negotia, quibus cum ex officio, tum ex Ottonis fratris mandato solebat occupari. Serius sancti Pantaleonis monasterii conditionem differt Egidius a Gelenius, idque probat ex diplomate, quo Bruno plurimas novo monasterio libertates concedit, prohibetque spolia post mortem abbatis, mandans, ut locum defuncti nullus obtineat, *nisi quem votiva fratrum electio secundum timorem & amorem Christi sibi præesse voluerit;* eximens insuper cœnobium ab omni onere, nisi cum archiepiscopis successoribus suis pro statu & negotio regni ultra alpes proficiscendum erit. quo tempore *spadicem unum* a monasterio accipiet, *sed nudum.* Si vero intra regnum, vehiculum absque jumentis, quod post expeditionem, si superfuerit, monasterio restituitur. Acta hæc Colonia anno Christi DCCCC LXIV. pontificatus Brunonis undecimo. Verum hoc privilegium post aliquot a condito monasterio annos concedi potuit: nec veri simile est, Brunonem post acceptas ex urbe sancti Pantaleonis reliquias ad annos undecim expectasse, quo congrua eis sedes, ac loci religiosi custodes & cultores assignarentur. Ejus loci basilica in honorem sanctorum martyrum Pantaleonis, Cosmæ & Damiani atque Quirici dedicata est.

a Gelen p. 362.

In chronico Hildensheimensi, præter Ruodbertum Trevericum archiepiscopum, Hadamarus abbas Fuldensis, modo laudatus, hoc anno obiisse dicitur, eique Hatto abbas successisse. Hadamarum ex pestilentia interiisse tradit Reginonis continuator. Eodem anno Liudulfus in Italiam contra Berengarium jussu patris Ottonis perrexit, eamque subegit, ibidem mortuus anno insequenti, indeque Moguntiam translatus, sepultusque ad sanctum Albanum. De Hattone Fuldensi abbate pauca nobis dicenda occurrunt. Romæ interfuit coronationi Ottonis imperatoris, & monasterii sui immunitatem Johannis XII. diplomate sanciri curavit, factus demum post Willelmum archiepiscopus Moguntinus.

XC VII. Fuldensis & Hersfeldenses abbates.

Eodem anno decessit Megingozus Hersfeldæ seu Herveldiæ abbas, cui Hagano suffectus. De eo Herveldensis anonymus apud Maderum scribit, calicem magnum ex auro purissimo, electro, & gemmis pretiosis ejus jussu fabricatum fuisse cum patena æque pretiosa, cujus umbo latitudine pæne unius palmæ, totus per circuitum lapidibus pretiosissimis & unionibus ornatus erat. Post annos tres Hagano præfectura ob infirmitatem corporis se abdicavit, in cujus locum suffectus ad triennium Guntherus successorem habuit Egilolfum, cui Gozbertus successit.

b Mader. p. 255.

In Laubiensi monasterio ingentes motus ac turbæ contigere occasione præposituræ, quæ Erluino Gemblacensi abbati tradita est. Ab anno Christi octingentesimo sexagesimo-tertio, quo ejus loci abbatiam Hucbertus, scelestus ille Theutbergæ

XC VIII. Erluinus Laubiis male acceptus. a Spicil. 10. p. 514.

reginae frater, fugato Hartperto abbate, invaserat, hæc in prædam cesserat Leodicensibus episcopis usque ad hunc annum, quo Baldricus, expulso Ratherio, episcopatum occupavit. Post mortem quippe Hucberti Franco abbatiam adeptus, postmodum episcopus factus eam retinuit, subdique episcopo Leodicensi ab Arnulfo imperatore obtinuit. Hunc subsecuti Stephanus, Richarius, Ogo seu Hugo & Farabertus, non modo abbatia reditus in suos converterunt usus, sed etiam præposituras, quæ ad nutum abbatis religiosi & Dei timentibus viris committi solebant, quasi rusticanas villicationes sub pretio dabant, & adimebant. In illo rerum miserabili statu Laubientes a via recti exorbitare cœperunt, clamantes & queritantes, & quasi hoc nomine errata sua protegentes, quod res & substantia monasterii dilapidarentur impune, & in alienos usus, maxime Ragineri Hainoensis comitis, qui Baldrici episcopi avunculus erat, absumerentur. Forte contigit, Oduinum quemdam, eidem Raginero infestum, ob nescio quam culpam refugere in ecclesiam Laubientem. Hoc accepto Raginerus eo advolat, & inermem ab ipsis sanctorum sepulcris extrahit, atque in ipsis atriiis, ante vestibulum ecclesie, capite obruncat in pervigilia omnium sanctorum, dum vesperæ celebrarentur. Commoti tam indigno facinore monachi, comitem dure, ut par erat, arguunt. Ille vero eorum objurgationes non ferens, de iis pœnas repescere statuit. Erat mos tunc temporis apud Laubientes, ut sub episcopo-abbate præpositus monasterium regeret. Id officii tunc gerebat Blithardus ejus loci monachus. Hunc amoveri a præpositura per Baldricum episcopum curavit comes, & in ejus locum subrogari Erluinum Gemblacensem abbatem, specie, ut Laubientes emendaret, quod certe præstare is idoneus erat; re, ut Laubientibus molestiam facefferet. Et quidem satis egit Erluinus, ut eos ad mores corrigendos adduceret: sed quia invitis præpositus erat, mortali eum odio persecuti sunt Laubientes; quem aliquando vindemiæ tempore multa fustium multatum grandine seminecem reliquere. Querelæ hac de re ab eo delatæ ad Bernardum loci advocatum, qui tunc apud Ercliacum degebat; tum ad Baldricum episcopum & Raginerum comitem, qui Laubias ad puniendos reos in natali Domini accesserunt. Pulsi e monasterio ejus facinoris auctores: ex quibus tres, qui juvenili audacia ceteris præstabant, injuriam ulcisci propriam constituunt. Hi noctu dormitorium ingressi, Erluinum comprehendunt, & a claustris ambitu protrahunt oculis multant, eique extremam linguam amputant. Post hæc ille, ne quid pejus sibi accideret, cymbæ impositus Gemblacum devehctus est. Raginerus hinc iratior, occasione usus, res monasterii invadit. verum a Brunone archiepiscopo, qui tum Lothariensem ducatum administrabat, ad Sanctum-Salvium prope Valentianam citatus, culpam confessus, & lætæ regie majestatis tum ob hoc crimen, tum ob alia reus convictus, proscriptus est, ac perpetuo exsilio deportatus. Hæc ex Fulcuino & ex anonymo Gemblacensi, qui Fulcuini duriora in Erluinum verba non immerito emendanda censuit. nam virum bonum & rectorem regendis monachis idoneum fuisse ex recta Gemblacensis monasterii administratione intelligimus. Certe Fulcuinum non modo in Erluinum, sed etiam in Ratherium parum æquum fuisse inferius apparebit. Quæ de Ragineri proscriptione & exsilio referuntur, auctoritatem habent ex Frodoardo ad annum sequentem.

XCI X.

Johannis XII.
bullæ pro Humolarias & S. Vitono.

a lib. 41. 73.

Instituit, ut superius vidimus, apud Humolarias religiosi viri nostri ordinis sub Bernero abbate, Lotharius rex apud Johannem papam satis egit, ut hæc institutio præcepti apostolici privilegio muniretur. Johannes itaque ejus rei diploma direxit Bernero venerabili abbati beatæ Dei genitricis Mariæ virginis ecclesie, atque in suam tutelam suscepit hanc cellam, ut ipse vocat, sitam in pago Viromandensi, quæ, suggerentibus Ludovico regi comite Adalberto & Gilberto, qui eadem abbatiam beneficii jure tenebat, ad sacre religionis cultum erecta erat; vetatque pontifex, ne quis prædictam abbatiam, ejusque possessiones umquam usurpet, distrahatve, mandans, ut sit eidem cellæ abbas secundum regulam sancti Benedicti constitutus, & monachi regulari districtioni subiecti. *Scriptum per manum Leonis scrinarii sanctæ sedis apostolicæ in mense Januario, per indictionem xiv. Datum iv. nonas Januarii per manum Georgii secundicerii sanctæ sedis apostolicæ, anno primo. Domino propitio, pontificatus domini Johannis summi pontificis & universalis pape.*

Ad eundem annum revocanda est ejusdem pontificis bulla, Berengario Viridunensi episcopo directæ pro sancti Vitoni monasterio, cujus institutionem ac posses-

siones idem pontifex confirmat: ut Viridunensis ecclesia, quæ hæcenus propriis alumnis, qui ad externa monasteria confugiebant, fraudabatur, deinceps in membro sibi subiecto, consilio sui episcopi, atque providentia gloriosi abbatis Humberti de eorum sancta conversatione sublimata gloriatur. Datum v. idus Januarii per manum Marini episcopi, & sanctæ sedis apostolicæ bibliothecarii, Johannis papæ XII. anno primo, indictione xiv. Hanc bullam integram refert Hugo Flaviniacensis, sed male eam revocat ad annum DCCCC LXXII.

Qui primus Salmurensi monasterio præfectus est Helias, non diu abbatiam tenuit. Is ad Theobaldum Blesensem comitem, qui operis auctor præcipuus exstiterat, quorundam negotiorum causa profectus, in reditu, cum proprium solum attigisset, ex equo in terram corruens, ut erat statura procerus, ruptis intestinis Salmurum delatus est: ubi inter multa pietatis & consolationis verba, postquam de successore cum fratribus egisset, III. idus Martii exspiravit: cujus corpus in presbyterio ecclesie conditum est. Optimi patris obitu consternatis fratribus, Theobaldus comes virum religiosum & prudentem, Amalbertum nomine, e Floriacensi monasterio accersivit, & Salmurensibus abbatem præficiendum curavit. Nec expectationem fefellit novus abbas, qui basilicam imperfectam cum regularibus ædificiis penitus absolvit, picturisque decoravit. In basilica quinque erant aræ: *dominica* seu princeps sanctæ Trinitati; matutinalis sancto Florentio: tertia in sinistra parte absidis sanctissimæ virginis Mariæ: quarta in dextera sancto Johanni-Evangelistæ: quinta in navi sanctæ Cruci sacra erat. Absidem solam arcuata fabrica, reliquum ædificium tabulatum depictum operiebat. In porticu basilicæ turris exstabat, ex qua majora signa dependebant: campanæ minores in choro pulsabantur. Præter basilicam capella abbatis vel infirmorum, in cujus fronte dormitorium erat, duo habebat altaria, inferius sancti Benedicti, superius sancti Michaelis. Totum monasterium murus ambebat. Ad hæc extra claustra monasterii capella ædificata fuit, ad usum scilicet exteriorum. Omnibus absolutis, Theobaldus comes basilicam per Arduinum Turonensem pontificem XII. kalendas Junii consecrari curavit, & in eam corpus sancti Florentii sollempniter transferri, quod Amalbertus abbas ad firmiorem custodiam vasculo æneo inclusit. Ante sacrum ejus corpus sepultus est Absalon, fidus olim & constans ejus custos, qui longo senio confectus, xv. kalendas Martii obiisse traditur.

Per idem tempus Gualo monachus, non minus genere nobilis quam religiosus, Glonnæ missus est, qui veteris monasterii locus erat, ut antiquam possessionem, a Nortmannis relictam, postliminii jure vindicaret. Istuc adveniens Gualo, neminem reperit, præter Bernardum quemdam, cognomento Pennatum, cui non alius cibus erat, quam ferina caro, in venabulo capta & pedicis. Nulla fere veterum ædificiorum vestigia erant, præter cryptas, disjecta humo oppletas, quibus spinæ & dumeta succreverant. His pro tempore repurgatis, Gualo cum muneribus pergit ad Hastingum Nortmannorum ducem, qui in urbe Namnetica adhuc degebat. Gualonem benigne dux excepit, securumque esse jussit, data ei tuba eburnea, cujus sonitus suis ad prædationem profectis indultæ tutelæ esset indicium. Reversus monachus pro modulo extemporanea domicilia struit, socios e vicinis locis adsciscit. Accessit dein loco reverentia tum ex religione monachorum, tum ex miraculis, ibidem frequentari cœptis.

Regebat hoc tempore Saviniacense agri Lugdunensis monasterium Badinus abbas, cujus præfecturam prorogant recentiores ad annum DCCCC LX. quo anno Gaufridus ei successisse asserunt. Verum Gaufridus magistratum ab hoc anno inchoandum esse mihi persuadet tum instrumentum ejus electionis & institutionis, præsentem Borchardo seu Burchardo Lugdunensi pontifice factum anno vicefimo Conradi regi Transjurenensis, qui anno DCCCC XXXVII. Rodulfo patri successit: tum charta donationis ecclesie sancti Germani diocesis Matisconensis, Saviniacensibus factæ per virum nobilem, Albertum nomine, anno secundo Lotharii regis. Badini abbatis obitus notatur xv. kal. Julii: sepultura in capella sancti Leodegarii: Sanctus habetur Gaufridus ejus successor, cujus electioni præfedit Burchardus archiepiscopus, ut probat instrumentum ea de re confectum mense Februario, anno, ut dixi, vicefimo Conradi regis. Gaufridus tempore plurimæ donationes Saviniaco factæ. Hic ab Jerosolymis multas Sanctorum reliquias retulisse dicitur, quarum partem in

ANN. CHR.
956.

cruce argentea, quæ tunc in medio ecclesiæ pendebat, reponi curavit, ceteras in capsâ ante majus altare posita collocavit. Ad hæc coronam auream & argenteam, quæ ante prædictam crucem pendebat; item magnum calicem argenteum, & quinque tabulas argenteas deauratas fabricari fecit. Præter varias donationes ecclesiarum ac prædiorum ejus tempore Saviniaco factas, prioratum de Mornanco, & alium apud *Randans* acquisivisse dicitur.

CIII.
Wulfaldus
abbas S. Theo-
fredi.

Jam hoc tempore Calmeliensi sancti Theotfredi monasterio præerat Wulfaldus abbas, Dalmatii successor, cujus tempore Achideus Diensis episcopus ecclesiam sancti Johannis de Carrevolis sancto Theotfredo concessit anno *xx. Conradi regis*. Eiusdem abbatis rogatu Conradus rex huic monasterio confirmavit *prædicia villarum ac terrarum, quas inclivus martyr Theotfredus munere nobilium virorum Odilonis comitis & Achidei presulis, & Silvii atque Truberti, & adjutorio atque eleemosyna Geilini comitis, in pago Valentiniensi atque Diensi possidebat*. quas donationes ratas habet Conradus cum consensu *Geilini comitis & Aymonis episcopi, & Wulfaldi petitoris*. Alius fuit sæculo undecimo Geilinus Valentiniensis comes, qui ecclesiam sancti Bartholomæi ad extruendum monasterium sancto Theotfredo dedit cum filiis suis Odone episcopo, Alberto, Rostagno, Ugone, & Conone, atque uxore sua Ava, *regnante Aenrico rege*. Eodem Wulfaldo abbate Guillelmus & Armandus ejus frater res suas, sitas in villa pagi Vivariensis, in vicaria Pratellensi, vocabulo Escolenco, hoc est ecclesiam sancti Andeoli martyris, conferunt *sacro sanctæ Dei ecclesiæ Calmiliacensis monasterii, que est constructa in pago Vellavense, in arce Ammoricense, consecrata in honore sancti Petri & sancti Martini, ubi sanctus Theotfredus martyr humatus est, & sanctus Eudo, & sanctus Fortunatus, & duo Innocentes in corpore requiescunt: ubi domus Wulfaldus abbas super ipsam congregationem Deo famulantem præesse videtur*. Facta est hæc donatio *regnante Lothario rege*.

CIV.
Ratherii ad
Johannem pa-
pam epistola.
a Spicil. 20.
a. p. 250.

Sub initia pontificatus Johannis XII. Ratherius ad eum epistolam scripsit, in qua varias fortunæ suæ vices fufe commemorat. Illud postremum, quod, Ottone rege in Italiam profecto, ait a se adfuisse *cum clarissimo ejus filio*, scilicet Liudolfo, ut suo restitueretur loco, id est Veronensi ecclesiæ, sed impeditum fuisse, quod alterum illic institutum rex invenisset, Milonis scilicet, olim intrusi, nepotulum, cui Manasses Arelatensis sedem vendiderat: cujus ordinandi facultatem ab ipso pontifice Johanne se accepisse gloriabantur. Proinde sibi visum esse cedere tam apostolicæ auctoritati, quam regis majestati, ac solitudinem monasterii petere, ibique expectare Deum, qui salvum ipsum faceret a pusillanimitate spiritus, & tempestate persequentium, causasque expulsiõis suæ a se ipso penitendo exigere. Verum sibi recogitanti, in quali ordine illic deberet esse, episcopi an presbyteri; satius sibi visum fuisse ad pedes apostolatus Johannis papæ se prosternere, & judicium ejus expectare, uter e duobus futurus sit episcopus Veronensis: ut, si ipse causa cadat, repulsio ipsius non furtiva sit, sed publica. Hanc epistolam scribebat Ratherius, *cum per annos jam viginti variis fatigatus procellis, ad oras senectutis pervenisset*. Eum vero tunc restitutum fuisse ex superioribus ^b intelligimus: at non diu hanc restitutionem tenuisse probat epistola, quam ille post annos septem *domino sancta Romana sedis apostolico* scripsit.

CV.
Palatiolum uni-
tum S. Eusebii
monasterium.

Palatiolum monasterium, quod in insula cognomine positum, octo passuum millibus distabat ab urbe Ravenna, tunc temporis regebat Raimbaldus religiosus abbas, cujus gratia Petrus archiepiscopus monasterium sancti Eusebii, quod pæne omnino destructum erat, una cum monasterio sanctæ Mariæ ad Hortum, Palatiolum univit cum omnibus rebus ad ea pertinentibus, quantascumque Fredebertus quondam abbas acquisiverat. Verum, ne merces piorum hominum, qui sua bona eisdem locis contulerant, deperiret; statuit idem antistes, ut a Palatioli rectoribus & monachis Dei cultus debite suppleretur, & quotannis in festivitate sancti Viti, qui dies ipsius *genuinus* seu natalis erat, duodecim missæ pro se celebrarentur, & post ejus obitum anniversarium officium cum vigiliis & quinquaginta missis. Actum Ravennæ pontificatus Johannis papæ anno primo, regnantibus Berengario & Adalberto ejus filio anno VII. die XXII. mensis Februarii, indictione quarta-decima, in editis in *sine male quinta-decima*. quo tempore Johannis papæ annus secundus fuisset.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS - SEXTUS.

Ab anno Christi 957. ad annum 965.

OST mortem Fulberti Cameracensis episcopi, quam anno ejus sæculi quinquagesimo-sexto accidisse ex Frodoardo discimus, viduam ecclesiam ad breve tempus regendam accepit Berengarius, consanguineus Ottonis imperatoris, certe prolixiori regimine haud dignus: quem Engrannus, Corbeiensis cœnobii sancti Petri monachus, excepit. Hujus promotionis auctor ^a fuit Bruno Colonienfis præsul, in cujus notitiam & familiaritatem venerat Engrannus, cum res monasterii sui, trans Rhenum sitas, procuraret. Hic tam ecclesiasticis, quam sæcularibus disciplinis apprime instructus, mira in gregem caritate pollebat; sicque episcopi implebat officium, ut propositum monachi semper animo retineret. Cum gregem sibi commissum exemplo vitæ innocentis & salutari doctrina informare omnino satageret, res tamen ecclesiæ suæ haud neglexit; & si qua subtracta erant, publico judicio evindicare ac recuperare studuit. *Monasterium sanctæ Mariæ*, id est Atrebatensem majorem ecclesiam (nam unus erat tum Atrebatensis & Cameracensis episcopatus) ad occidentalem plagam amplificare aggressus, morte præventus opus imperfectum reliquit, dignus certe diuturniori pontificatu, quem triennio absolvit. Is corpus sancti Hadulfi episcopi, unius e decessoribus suis, e tumulo levavit, transfuditque in sancti Vedasti basilicam, & verbo facto ad populum, ejus sollempnia ^b numero sanctorum adscripsit.

Interim Dunstanus Glastoniæ abbas in Blandiniensi Gandavi monasterio exulabat, regno pulsus ab Edwio nequissimo rege, cujus regnum frater ejus Eadgarus partitus est, optimæ indolis adolescens: cui Angli omnes, uti olim Dunstanus prædixerat, fratrum regnum derulerunt. Post paucos dies novus rex totius regni concilium celebrari iussit Bredanfordæ, ubi, abrogatis rescissisque fratris sui iniquis decretis, Dunstanum quoque abbatem sanctum ab exilio cum summa omnium ordinum gratulatione revocavit, & honorifice excepit. Hunc in ipso conventu episcopum consecratum fuisse, ut novo regi providis suis consiliis semper adesset, tradit antiquior ejus vitæ scriptor; dein, mortuo Cynewaldo seu Kenewaldo Wigorniensis episcopo, in ejus locum suffectum fuisse. at Osbernus, alique scribunt, Dunstanum prius designatum fuisse Wigornensem episcopum, quam episcopali benedictione insigniretur. Certe ea fuit Simeonis Dunelmensis sententia, qui, relato

ANN. CHR.
957.
I.
Engrannus
episcopus Ca-
meracensis.
^a Chron. Ca-
merac. lib. I.
c. 84.^b ibid. c. 18.II.
Dunstanus ab
exilio revoca-
tus sit episco-
pus.

ANN. CHR.
957.

Dunstani ab exilio rediit, ait excurso dein parvi temporis spatio, pastorem Wigornienſis eccleſiæ Ceonwaldum, qui *vir magnæ humilitatis & monaſtica profeſſionis* dicitur, defunctum fuiſſe, ejuſque in locum Dunſtanum electum & conſecratum episcopum. Addit Osbernus, eum electioni ſuæ agre, jubente rege, tandem ac-
quieviſſe, & Cantuariam ordinandum miſſum fuiſſe ad Odonem archiepiscopum, qui, recitata cleri ac populi petitione, non ut episcopum Wicciorum, ſed ut Can-
tuariæ archiepiscopum caeleſti quodam præſagio & Spiritus-ſancti impulſu ordi-
naverit.

III.
Balneolenſis
eccleſiæ dedi-
catio, & alia-
rum.
a *Marca Hiſp.*
p. 872.

Balneolenſe in Catalonia monaſterium tunc regebat Aſfredus abbas, qui, cum
ejuſ loci eccleſiam, olim a paganis cum toto monaſterio combuſtam, a pavimento
uſque ad tegimen ex calce & lapidibus dedolatis reſtruxiſſet, Arnulſum Gerunden-
ſem episcopum ad eam conſecrandam invitavit. Hæc dedicatio hoc anno celebrata
xiv. kalendas Novembris: quo die variæ donationes eidem eccleſiæ factæ ſunt a
religioſis hominibus; & ab eodem episcopo conceſſæ decimæ, primitiæ, & obla-
tiones fidelium de villa Agemalo, cum eccleſia illic ſita in honore ſancti Petri, &
de quibuſdam aliis villis. Eadem die idem Arnulſus episcopus, *rogatu & obſecra-
tione eximii abbatis Aimerici* cœnobii Arulenſis, duas conſecravit eccleſias huic
monaſterio ſubjectas in valle Albaniana pagi Biſuldunenſis, quarum una dicata
fuit ſanctæ Mariæ, altera beatis apoſtoliſ Petri & Paulo; eiſque decimas, primi-
tias & oblationes fidelium circumpoſitorum conceſſit.

I V.
Grandival-
lenſe monaſte-
rium inſtaura-
tum.

Grandivalenſe Aſſatiæ monaſterium, quod Lotharius imperator Liutfridi comi-
tis deſenſioni olim commiferat, Liutfridus alter a Rodulfo ſecundo Burgundiæ Ju-
renſis rege in beneficium accepit. Dein Liutfridi poſteri eundem locum non jam in
beneficium, ſed in proprietatem ſibi vindicarunt, ejuſque poſſeſſiones, quaſi heredi-
tario jure, inter ſeſe diviſerunt; ſicque idem monaſterium omnino deſtructum. Hoc
comperto, Conradus, Rodulfi regis filius ac ſucceſſor, religione tactus, in ſolemni
conventu *Otonis imperatoris, & filii ſui regis*, cui Conradus ipſe cum multis duci-
bus & comitibus interfuit, percontatus eſt, an monaſterium, regiis privilegiis mu-
nitus ac confirmatum, per manum regiam in proprietatem dari liceret. Omnes in
commune id non licere cenſuerunt, eiſque conſilium dederunt, ut prædicti Liut-
fridi filium ad palatium ſuum legaliter citaret, & ipſam abbatiam iudicio fidelium
ſuorum evindicaret. quo facto Conradus idem monaſterium inſtaurare, eiſque an-
tiquas poſſeſſiones reſtituere decrevit, ut fuſius exponitur in regio^c hac de re præ-
cepto, quod datum dicitur VII. idus Martii, anno a nativitate Domini DCCCC LVII.
quæ nota chronica vereor ut ſincera ſit: tum quia Conradus iſte annos regni ſui,
non Chriſti, diplomatibus ſuis apponere ſolebat: tum quia Otto hoc anno nondum
imperator erat.

Wiſſenbur-
genſes abbates.

Idem rex Otto, *ſtudio ſanctæ religionis*, Wiſſenburgenſi diœceſis Spirenſis mo-
naſterio jus eligendi abbatis reſtituit, & *virum venerabilem Geilonem eidem cœnobio*
abbatem præfecit, ut in chronico Saxónico legitur. Triennio poſt Geiloni mortuo
ſucceſſit Gerricus: quem anno DCCCC LXIV. excepit Erkembertus ejus frater;
hunc vero poſt biennium Adalbertus, ex Ruſſiæ miſſione reverſus, uti ex eodem
chronico diſcimus, & ex Reginonis appendice, in qua mendose pro *Wiſſenburgenſi*
perpetuo legitur *Wirtzburgenſe monaſterium*.

ANN. CHR.
958.V.
Uſercæ mo-
naſterium con-
ditur.

Anno inſequenti quinquageſimo-octavo interiit Ebolus ſeu Eblus Lemovicenſis
episcopus, ſepultuſque eſt in monaſterio ſancti Michaëlis in eremo apud Pic-
tones, quod inſtauraverat, uti & ſancti Maxentii cœnobium, cujuſ abbas erat.
Succeſſit in episcopatu Hildegarius, Geraldus Lemovicenſis vicecomitis ex Rothilde
filius. Hic ab ipſo pontificatus ſui initio Uſercæ monaſterium condere occœpit,
uti Ebolus ejus deceſſor jam mente conceperat. Situm eſt hoc monaſterium in pago
Lemovicenſi, haud procul a Viſera fluvio verſus Tutelam. *Eccleſiam Uſercæ* Ruri-
cius major, Lemovicenſis episcopus, memorat in epiſtola ad Ruſticum. Exſtant
primariæ Hildegarii^d hac de re litteræ, in quibus idem antiſtes ait, ſe ob refrige-
rium tam animæ ſuæ, quam patris & matris ſuæ, necnon dilecti fratris ſui Gui-
donis, ac conjugis ejus Emmæ, hortantibus genitore ſuo Geraldo ac genitrice ſua
Rothilde, clericis ſuis, ſancti Petri eccleſiam ſuæ diœceſeos, Uſercam nomine,
quæ olim ab episcopis in laicale beneficium conceſſa fuerat, in cœnobii monaſtialis
religionem

d *Gall. Chr.*
20. 4. p. 961.

religionem tranſmutaſſe: ut per ſuccedentia tempora monaſticus ordo & religionis obſer-
vantia ſub regula ſancti Benedicti ibi habeatur, teneatur, & cuſtodiat, eo pacto, ut
ut nulli ſucceſſorum ſuorum episcoporum eam a poteſtate ſancti Petri & ab ordine mo-
naſtico alienare liceat. cujuſ rei jam ſimile privilegium feciſſe dicitur anteceſſor
ipſius Ebolus, petente & hortante venerabili vicecomite quondam Ademaro, &
uxore ejus inclyta Mileſinde, qui eidem loco jam ſanctæ Eulaliæ eccleſiolam
prædictæ Uſercenſi eccleſiæ adjacentem, aliaque prædia attribuerant. Poſt cu-
jus Ademari obitum Guido, ipſius Hildegarii frater, Emma ejuſdem Ademari
filia in conjugium accepta, alias etiam eccleſias, aliasque poſſeſſiones monachis
Uſercæ conſiſtentibus ſub Gauſtero abbate reddidit. In chronico ejus monaſterii,
fabulis reſperſo, Pippinus rex primus illius conditor eſſe dicitur; eoſque deſtru-
cto Albertus de Chavano locum ab rege Ludovico, ejuſque filio Lothario obti-
nuiſſe ad monaſterium inſtaurandum. quo abſoluto, Hildegarius ejus rogatu privile-
gium condiderit ad reſtituendos eo loci monachos Balma accerſitos: ubi poſtmo-
dum Albertus ipſe monaſticum habitum induerit: adeoque ſenſim auctum fuiſſe
monachorum cœtum, ut centenarium numerum expleret. Verum præferenda eſt
ipſius Hildegarii auctoritas, qui nullam de prædicto Alberto mentionem facit.
Gauſterum primum abbatem excepit, haud ſcio an proxime, Adalbalduſ abbas,
de quo inferius.

Pontius abbas Coxanenſi monaſterio jam ab anno ſuperiori præerat, quo tem-
pore Miro^a archidiaconus Gerundenſis, frater Guifredi comitis, an Biſuldunenſis,
& Seniofredi Barcinonenſis, Pontio abbati & monaſterio Coxanenſi, quod eſt fun-
datum juxta fluvium Literani ad radicem montis Canegonis, contulit alodem ſibi
dono datum ab eodem Guifredo fratre ſuo in episcopatu Elenenſi, in adjacentia
ſancti Petri de Tuit. Actum pridie kalendas Februarii. Hoc vero anno, id eſt ſub-
ſequenti, Gerberga^b regina idem monaſterium ſancti Michaelis & ſancti Germani,
ſeu Coxanum, reſque ad illud pertinentes, eidem Pontio abbati a Lothario rege filio
ſuo confirmari curavit. Actum Compendio palatio v. idus Februarii, regnante glorio-
ſiſſimo rege Lothario anno IV. indiſtione II. Legendum videtur prima, quæ huic anno
Chriſti DCCCC LVIII. & Lotharii IV. convenit menſe Februario. In epiſtola Gaſſiæ
monachi Coxanenſis ad Olivam Auſonenſem episcopum *Pontius clariffimus, vir exi-
mie nobilitatis, probabilique vite* dicitur. Hic baſilicam ejus monaſterii novo opere
exſtruxit. Pontio abbati ſucceſſit Gondefredus, cui Ava^c comitiſſa, conjux Mi-
ronis olim comitis, & parens Seniofredi, villam Balgariam in valle Confluenti
donavit anno DCCCC LXII.

Nolim omittere hoc loco clauſulam adſcriptam vetuſto codici bibliothecæ Ani-
cienſis, continenti decretalia ſummorum pontificum, quibus hæc ſubduntur: *Anno*
incarnationis dominicæ DCCCC LVIII. indiſtione (I.) II. kalend. Octobris, hic codex
nuncupatus DECRETALIA PONTIFICUM ROMANORUM, ſcriptus eſt ſub (Johanne)
papa, HLothario rege, Borrello marchioni præcipiente, Arnulfo præſuli ſumme ſedis
Gerundæ, & cuncta congregatio Riopollenſis cœnobii. Ego Johannes monachus atque dia-
conus tranſcripſi, non meæ voluntatis mendose, ſed limæ reſtituendi emendatum atque
diſtinctum, &c. Ad eundem annum Baluzius^d revocandam putat mortem Taſſii
monachi, qui pater erat Heldefindi abbatis ſancti Petri Rodenſis, dein episcopi
Helenenſis, mortuus VI. kalendas Februarii, ut ex impolito ejus epitaphio in-
telligitur.

Brajacus^{*} locus eſt in Senonenſi diœceſi ad Sequanam, ſancti Paterni monachi
& martyris reliquiis inſignis. Eo loci miles quidam, Burchardus nomine, ejuſque uxor
Hildegardis cœnobium monachorum cum baſilica Salvatori ſacra conſtruxerunt,
eoſque ſanctorum Paterni martyris & Pavacii confeſſoris reliquias tranſtulerunt
pontificatu Hildemanni Senonenſis archiepiscopi, qui anno ſubſequenti migravit
e vivis. Editum eſt a nobis Lotharii regis^e præceptum, quo ad poſtulationem ejuſ-
dem Hildemanni confirmatur hoc monaſterium cum ſuis poſſeſſionibus, quod
Burchardus miles, filius Alberici ducis, cum conſenſu Hildegardis uxoris ſuæ, &
conſilio Theobaldi domini de Centumliis fratris ejus, condiderat ad collocandum,
ſervandum, & colendum corpora ſanctorum Paterni martyris & Pavacii confeſſo-
ris, quod poſtremum ex Anglia ex dono Adredi regis attulerat cum monachis
ex cœnobio Perforæ, qui in dicto monaſterio Brajacenſi ſub poſſeſſione regulæ
Annal. Bened. Tom. III.

AN. CHR.
958.VI.
Pontius ab-
bas Coxanen-
ſis.
a *Marca Hiſp.*
c. 395.b *Spicil. 10. 8.*
p. 367.c *Marca Hiſp.*
c. 397.Johannes Mo-
nachus Rivi-
pullenſis.Taſſius Mo-
nachus obit.
d *Marca Hiſp.*
c. 396. & ſeq.VII.
Brajacum Mo-
naſterii apud
Senones.
* *Bray.*e *Sac. 5. pag.*
c. 245.

sancti Benedicti Deo fervirent. Datum in palatio Lucduni-clavati apud monasterium sancti Johannis x. Decembris, anno v. regnante Lothario rege gloriosissimo. Post aliquot annos miles quidam, Boso nomine, Brajaci munitionem, vivente adhuc Hildegardae Burchardi uxore, vi cepit, & vicina loca deprædatus est. qua re offensus Rainardus comes, ipsam munitionem incendit cum basilica Salvatoris, captoque Bofone reliquias sanctorum Paterni & Pavacii Senonas retulit; sed postea proprio loco restituit rogatu Thetbaldi comitis, in cujus ditone locus iste consistebat.

VIII. Floriaco factæ quædam donationes. a Perard p. 39.

Cum Wlfaldus abbas Floriacensi sancti Benedicti monasterio præesset, Rotbertus vicecomes, ipsiusque conjux Ingeltrudis quasdam res suas in pago Augustodunensi, scilicet capellam sanctæ Mariæ super fluvium Adro, & prædia quædam in villa Malniaco, conferunt ad monasterium sanctæ Mariæ & sancti Petri atque sancti Benedicti, ubi sanctus Benedictus debito quiescit honore, & ubi præesse cognoscitur vir venerabilis abbas Wlfaldus, una cum turba plurima monachorum ibidem Deo famulantium. Data in mense Decembrio, anno quinto regnante Lothario rege gloriosissimo, cujus annus quintus a die Novembris duodecima inchoatus erat. Richardus monachus & levita scripsit, forte is, qui Wlfaldo abbati ad sedem Carnutensem assumpto successit.

Abbo Floriaci educatus & oblatus.

Wlfaldi abbatis tempore Abbo puer Deo in monasterio Floriacensi a parentibus oblatus est. Pater ejus Latus nomine, mater Ermengardis ex pago Aurelianensi: quos quidem non vana tumens nobilitate superbus alebat sanguis, sed avis, atavisque derivata honestabat libertas, & præcipue timor Domini moribus honestis exornabat. Puer in Floriacensi monasterio traditus est scholæ clericorum ecclesiæ sancti Benedicti obsequentium litteris imbuendus, divina id præordinante providentia, ut inde primordia fumeret litterarum, ubi postmodum fluentia doctrinæ cum multo fenore posteris refusus erat. Hujus consilii auctores fuerunt duo præcellentes viri matris ejus propinqui, quorum unus, Gumboldus nomine, relictis hujus sæculi nugis, habitu monachi insignis: alter, vocatus Christianus, sub clericali veste Christo servire studebat: ambo in ordine presbyteratus divini amoris igne ferventes: quorum admonitione parentes Abbonis ipsum ad serviendum Christo & sancto Benedicto tradiderunt venerabili Wlfaldo abbati, ut ejus magisterio in disciplina Christi erudiretur. Hic audito pueri nomine, quodam cælesti præfagio abbatem fore prædixit, monuitque Abbonem, ut se tali nomine dignum exhiberet. Tum monastico habitu eum induit, facta prius per parentes sollempni oblatione, ut regula præscribit. Mox traditus scholis puer, nulli sodalium gravis & molestus, sed omnibus gratus acceptusque erat; ceterum tam tenacis memoriæ, ut a didascalis semel audita numquam ex animo exciderent. Adolescens jugi litterarum exercitio corpus domare satagebat, ut spiritui subiceretur. Nec tamen, ut a plerisque fieri assolet, ob studium litterarum orationi quidquam detrahebat: sed, quasi pro quodam levamine, post preces studiis animum recreabat. Denique monastica religionis propositum, quod habitu prætendebat, tota mentis devotione exsequi atque implere studebat. Erat ei hoc præcipuum, adhærere laboribus fenum; & licet certis horis condiscipulorum societate gauderet, aliis temporibus copulari senioribus amabat. Post paulo imbuendis scholaribus præpositus, lectione simul & cantu eos erudit, aliisque artibus, quas in monasterio didicerat, grammatica scilicet, arithmetica, & dialectica. Verum, cum ille his non contentus ad ceteras quoque scientias aspiraret; Parisios atque Remos ad eos, qui philosophiam profitebantur, profectus, aliquantulum quidem in astronomia, sed non quantum cupiebat, apud eos profecit. Inde Aurelianos regressus, musicam artem, occulte propter invidos, a quodam clerico non paucis nummis comparavit. Supererant rhetorica & geometria, quas ex lectione veterum per se ipse didicit, nec tamen pro votis assecutus est. Quantum vero in dialectica, arithmetica & astronomia profecisset, testantur ejus lucubrationes, quas de nodis syllogismorum, de computo, ac de solis, lunæ, planetarumque cursu composuit.

IX. Cruces miraculose. a Annal. Trevir. 10. 1. pag. 462.

Hoc anno cruces in vestibus hominum cælitus impressas fuisse tradunt Dithmarus, alique illorum temporum auctores: in cujus ostenti memoriam Henricus Trevirensis præsul crucem lapideam medio foro erigi curavit cum inscriptione ejus rei teste, quam Browerus retulit. Johannes Iperius auctor est, supplicationes procurando portento factas fuisse, delatis sanctorum Audomari, Bertini & aliorum

reliquiis a basilica sancti Bertini ad ecclesiam sancti Audomari, Ragenoldo abbate comitante cum Wicfrido Morinorum episcopo, qui eodem anno obiisse dicitur: cui in episcopatu successit David Corbeienfis monachus, alias Bauco nuncupatus.

Erluinus Gemblacensis abbas oculis orbatu hoc anno, ut vidimus, ac fere lingua multatus xiii. kalendas Novembris, cum nihil bonæ spei de emendandis Laubiensibus superesset, tandem cessit, ac naviculæ impositus, per Sabim fluvium ad-vectus, demum Gemblacum pervenit. Neque ejus labor infructuosus exstitit. nam post ejus discessum, cum sine abbatis regularis disciplina Laubienses corrigi non posse animadversum esset, deinceps sub abbate eos agere permissum est, concessio eis Aletranno abbate, sub quo restricta levitas fratrum, status sanctæ religionis reformatus, ac res familiaris, quæ per cupiditatem & ambitionem majorum prodigi solebat, ad communem fratrum usum redacta est. Reversus autem ad suos Gemblacenses Erluinus, re ipsa expertus non nisi per multas tribulationes regnum calorum christianis parari; contemplationi ac piis religionis officiis eo vacabat propensus, quo nihil pæne sibi exterius aridere poterat. Nec multum sibi dolendum esse credebat, quod iis oculis careret, quibus etiam culices & cyniphes gloriari possent, cum interiori illo frueretur oculo, quo mundi-cordes Deum contemplantur. Tum vero de sua suorumque salute perquam sollicitus, eos maxime ad concordiam fraternæ unanimitatis cohortabatur. quod ut efficacius exsequeretur, rem valde utilem & conducibilem, quæ a piæ memoriæ domno Wiberto seu Guiberto, Gemblacensis monasterii conditore, inchoata fuerat, sagaciter implevit, scilicet piam illam confederationem, per quam omnes totius pæne Franciæ & Lotharingiæ religiosi viri uno concordia ac dilectionis mutuæ vinculo colligavit, ut omnes in Christo unum saperent, unum diligerent, unum vellent, unum nolent; pro invicem orantes ut salvarentur, eleemosynis, jejuniis, psalmis ac precibus supra pensum quotidianum ad id constitutis. Talem vitam ducere perseveravit per multos annos vir magni nominis Erluinus, multisque bene vivendi exemplum præbuit.

ANN. CHR. 958. Wicfrido episcopo Morinorum successit David.

X. Erluini abbatis Gemblacensis patientia & pia facta.

In illa societate & communione sine dubio erant Gorzienses & Mettenses sancti Arnulfi monachi: cujus ut particeps esset Regimbaldus quidam, non infima nobilitatis stirpe progenitus, corporali detentus infirmitate, cum liberos, quibus ampla patrimonium relinqueret, non haberet, Deo sanctisque multa offerre decrevit. Quia vero corpus pii genitoris sui, necnon & unici filii, ceterorumque propinquorum suorum corpora in basilica sancti Arnulfi sollempni more sepulta erant, ubi & ipse humari volebat; ejusdem loci monasterio, ad mensam fratrum ibidem Domino famulantium, alodum quemdam suæ proprietatis, vocabulo Mauri-villam, in comitatu Salnensi, contulit dilectissimæ conjugis suæ consule, simul & amicorum suorum illustrium virorum, qui & fidejussores ejus donationis exstiterunt, eo tamen pacto, ut ejus conjux usum-fructum, dum viveret, perciperet sub annuo censu decem solidorum, quos in festivitate sancti Arnulfi ad ejus altare persolveret. Actum in villa Dexteraca xvi. kal. Julii, anno ab incarnatione Domini DCCCC LVIII. Id factum sub Ansteo primo ejus loci abbate. In necrologio sancti Arnulfi memoratur v. kal. Junii Raimbaldus comes, qui dedit sancto Arnulfo prædium suum de Mauri-villa.

XI. S. Arnulfo Mauri-villa donata.

Mortuus est hoc anno Eberhardus Einsidlenfis abbas, anno scilicet vicesimo quinto, quam istuc se recepisset, antea præpositus Argentinensis. In veteri calendario ejus loci, in quo præter sanctos etiam mortui quidam insigniores inscribuntur, de eo ita legimus: xviii. kal. Septembris, dormitio Eberhardi eremite. Sepultus est ante sacellum Deiparæ prope Bennonem, qui ex eremita episcopus Mettensis factus fuerat. Eberhardum sanctum vocat anonymus scriptor vitæ sancti Udalrici episcopi Augustensis, qui eum idemdem invisere solebat. Cum paulo ante ejus obitum istuc accessisset, discessurum non semel amplexatus Eberhardus, dixit, se se ultra non visuros, dum in cælo se invicem conspicerent. nam finem vitæ suæ certo imminere. quæ res ita contigit ut prædixerat. Thietlandus abbas ei successit, ab Hermanno perperam Eberhardo præpositus, qui Burchardi Alamanniæ ducis frater ab Hartmanno Eremita annalista dicitur. Ejus anno primo Meginradicella seu Einsidlenfi monasterio contulit rex Otto quasdam res juris sui in ducatu Alamannico, in comitatu Burckardi ducis, Turgowe nuncupato, in villa scilicet Alamannico.

XII. Eberhardi abbatis Einsidlenfis obitus.

Thietlandus successit.

ANN. CHR.
958.* *Eschmitz.*

chinza *, *talem proprietatem, qualem Gundramus comes in ipso loco obtinuit*, quæ ipsi ob *perfidiam sui reatus* iusto iudicio in jus regium devoluta erat. *Actum Polithe* in Saxonia, *vij. idus Januarii, anno incarnationis Domini DCCCC LVIII.* Gundramnus comes maiestatis damnatus erat, quod Liudulfo Ottonis filio rebellanti adhaesisset. Indictio secunda non prima illi anno convenit.

XIII.
Fabaria pristinam libertatem recuperat.

Ad jus item regium, sed absque legitima causa, devoluta erat tunc abbatia Fabariensis in Rætia Curienti. Verum idem Otto, interventu dilectæ suæ conjugis Adelheidæ, & consulti Odalrici seu Udalrici Augustensis & Harberti Curientis episcoporum, litteris abbati Enzelino viro nobili datis, idem monasterium, *tamquam singulare imperii membrum*, in pristinam libertatem restituit, concessa eligendi abbatibus libera facultate juxta institutionem canonicam. Actum item Polithe VI. kalendas Decembris.

Augiæ abbas.

Ad eundem etiam annum Hermannus refert obitum Alawici abbatis Augiensis, cujus extremum paralyſis morbum hoc quidem anno collocat Hepidannus, at mortem inſequenti his verbis: *Alawicus Augensis abba defunctus est: & in ejus locum Ekkehardus eidem cœnobio, horto deliciarum, prælatus est.* Forte Alawicus decessit initio anni subsequenti, ob idque pro veteri calculo ad præcedentem relatus ab Hermanno. Ejus successor Eggehardus dictus ab eodem auctore, abbas ejus loci viceſimus-tertius, annis xv. præfuisse, & ecclesiam sancti Johannis-Baptistæ insigni artificio ibidem construxisse memoratur.

ANN. CHR.

959.

XIV.

Gerberga Ruminiacum dat Humolaris a Diplom.

p. 571.

Postero anno, ejus sæculi quinquagesimo-nono, Bruno Colonienſis antistes in Franciam venit, & apud Compendium cum Gerberga regina forore ac nepotibus suis, Ottone scilicet atque Hugone filiis Hugonis Albi, ob castra quædam discordantibus, colloquium habuit. Discedentem secutus est Coloniam Lotharius rex cum matre sua, ibique pascha cum eo celebravit, atque inde Laudunum reversus est. Sueſſionis sub finem Aprilis versabatur Gerberga, cum ad eam accessit Bernerus Humolariensis abbas, obsecrans, ut quamdam terram pagi Vermandensis, in villa Ruminiaco sitam, ex potestate sanctæ Mariæ Sueſſionensis cœnobii puellarum, quam regina de beneficio comitis Adalberti tenebat, liceret sibi ab eodem comite in beneficium accipere, eamque precario sub annuo censu, ad altare sanctæ Mariæ prædicti cœnobii persolvendo, in perpetuum possidere. Id vero benigne annuit regina cum consilio fidelium suorum, Widonis & Roriconis, & aliorum, eo pacto, ut Humolarienses duodecim denarios quotannis eidem cœnobio in purificatione sanctæ Mariæ persolverent. *Actum Sueſſionis infra portas monasterii puellarum, sub die vij. kalendarum Maiarum, anno incarnationis dominicæ DCCCC LIX. indictione ij, regnante Lothario rege.* His litteris subscribunt Aimo advocatus, scilicet sanctimonialium beatæ Mariæ, Everardus præpositus, qui res earum procurabat, Helvidis præposita, Mileſindis decana, & quidam earum vassalli. Wido, in prædictis laudatus litteris, episcopus erat Sueſſionensis, filius Fulconis comitis Andegavensis, alias sancti Martini Turonensis canonicus; Rorico vero Laudunensis antistes, Caroli Simplicis filius naturalis.

XV.
Sueſſionensis abbatissa.

His litteris nulla subscribit abbatissa parthenonis beatæ Mariæ Sueſſionensis, sed ejus loco Helvidis præposita, sub Cunegunde, ut videtur, abbatissa. nam post Rotildem Caroli-Calvi filiam, quæ ejus loci abbatissa erat Caroli Simplicis principatu, notatur a nostro Michaële Germano Mileſindis abbatissa ab anno circiter DCCCC xxv. quo tempore obiit Rotildis xi. kalendas Aprilis, ipso die laudata in necrologio nostro Germanensi his verbis: *Rotildis abbatissa & monacha, filia regis magni Karoli*, id est Calvi, qui *magnus* nonnumquam appellatur; & post Mileſindem sequitur Herſindis, tum Lotharii principatu Cunegundis, quæ multas terras & possessiones a comitibus Viromandensibus Alberto & Heriberto, qui eas invaserant, redemisse dicitur. Cunegundem excepit Eremburgis, de qua inferius. Multas itidem vexationes patiebatur sancti Medardi suburbanum monasterium, quod tunc a decanis regebatur, abbatia laicis in prædam data.

XVI.
Hildemannus Senonum antistes obit. S. Petri abbatia a successore vastata.

Hildemannus ex-monacho Dionysiano Senonum pontifex hoc anno diem supremum absolvit, post quinque fere annos pontificatus, sepultusque est in basilica suburbani monasterii sancti Petri, uti & plerique ejus decessores. Successor ejus Archembaldus, filius Rotberti viri nobilis, & Rainardi comitis consanguineus, sancti

ANN. CHR.
959.

Petri abbatiam sui que deque vertit. Jam ante eum Nortrannus, abbas sancti Petri necnon Ferrariensis monasterii, hanc abbatiam fere pessum dedisse dicitur, venditis villis, ecclesiis & ornamentis ecclesiarum sancti Petri & sancti Remigii, sanctique Heraclii & sancti Petri Ferrariensis, quas omnes abbatias tenebat; eaque parentibus suis partim distribuisset, ex aliis Nivernensem postea episcopatum sibi comparasse. Quamquam ex iis, quæ jam episcopus fecit, non tam malus fuisse videtur. Verum post eum Archembaldus archiepiscopus sancti Petri abbatiam penitus absorbit, cetera prodigens, quæ Nortrannus reliquerat. Insuper, relicta domo archiepiscopali, cum infami comitatu habitare cepit in clauſtro monachorum, ubi tantum quindecim monachi supererant, ex quibus duodecim una nocte interiere: alii tres, Odo, Raimbertus, & Adelingus, eodem anno defuncti sunt. Tum vero miles quidam, Frodo nomine, sacri loci ruinæ compatiens, postulavit ab archiepiscopo thesaurum sancti Petri filio suo cognomini dari, id est ornamentum unum, quod reliquum erat, & chartas monasterii: quæ omnia in domum suam Senonas detulit, non retinendi cupiditate, sed causa servandi. Nec patris studium fefellit Frodo filius. nam factus archidiaconus villam suam Arceam donavit ad stipendia monachorum sancti Petri tempore Rainardi abbatis & Leoterici episcopi, ex cujus beneficio hanc villam tenebat; meruitque in capitulo fratrum ad pedes Sewini archiepiscopi humari, pater vero ejus in porticu basilicæ sancti Petri. Archembaldus porro canes suos & accipitres etiam in clauſtrum sancti Petri duxit. Sed non diu hanc injuriam inultam passus est Deus. nam qui ad vesperam adducti erant, mane mortui inventi sunt. quod ubi conspexissent ejus familiares, id factum aiebant, quod injuste clauſtrum & possessiones monachorum retineret. quod ille velut aniles fabellas deridebat. Quin etiam quidam religiosus canonicus, Candacher nomine, ostenso ei domnæ Theodechildis loci conditricis epitaphio, quod Fortunatus ediderat: *Perspice, inquit, & intellige, quod non ad usus canum, sed servorum Christi cœnobium hoc conditum est.* Verum cum ille ad tot admonitiones obſurdeſceret, anno ejus ordinationis nono, mense Junio, morte correptus est Rainaldus, regis Lotharii consiliarius, cujus consilio is archiepiscopus factus erat: tum Julio inſequente incensæ sunt ecclesiæ sancti Stephani, & sanctæ Mariæ, sanctique Johannis-Baptistæ cum clauſtro canonicorum, quo incendio periit *librarium* seu bibliotheca sancti Stephani cum ornamentis ecclesiæ & reliquiis pretiosissimis, ac demum mense Augusto decessit Rainaldus archiepiscopi pater, ipseque Archembaldus adhuc juvenis, quem a sancto Saviniano martyre percussum fuisse tradit Clarius monachus, ex quo hæc omnia discimus. Ab eo tempore, id est a discessu Nortranni abbatis, qui Nivernensis episcopus factus est, monasterium sancti Petri sine abbate remansit usque ad tempus Sewini archiepiscopi, successoris Anastasii, qui Archembaldo suffectus sancti Petri monasterium instaurare cepit, sed ob vitæ brevitatem absolvere non potuit.

Oswaldus, nobilis Anglus, hoc circiter anno in Galliam trajecit, habitum monasticum induturus in monasterio Floriacensi, quod tum religione & litterarum scientia florebat sub Wlſaldo abbate. Oswaldus præiverat exemplum patris sui Odonis archiepiscopi, qui non prius Cantuariensem subire cathedram voluit, quam habitum monasticum a Floriacensibus accepisset. Præceptorem habuit Frithegodum, omnium sui temporis in Anglia peritissimum creditum, quem non alium esse puto a Fridegodo poeta, qui rude carmen de vita sancti Wilfridi Eboracensis episcopi scripsit rogatu Odonis pontificis Cantuariensis. Hujus ex fratre nepos erat Oswaldus, qui morum præceptis informandus a parentibus ei commendatus, cum sacris ac profanis studiis appime excultus esset, Wintoniæ canonicus factus est, tum decanus. Hoc in munere canonicorum mores reformare aggressus, exemplo, non solum monitis & adhortationibus, eos ad meliorem frugem reducere conatur, ast, ubi eos a pravæ consuetudinis via revocare se non posse intellexit, spreto sæculo relictiſque omnibus, oceano transmissis, *Floriacum, ubi corpus sancti Benedicti requiescit, pergere decrevit*, ab Odone patruo commendatitiis litteris ac donis plurimis munitus. Non ægre in monasterium admittus est egregius ac pius juvenis, immo facile quod postulabat impetravit. Accepto sacro habitu, talem se exhibuit, ut brevi quod in eo imitarentur, ceteri haberent. Orationi ac contemplationi possimum addictus, secretum a Wlſaldo abbate ad altare accepit locum, ubi, remo-

XVII.
Oswaldus Floriaci monachus.

ANN. CHR.
959.

tus ab aliorum inquietudine, Deo familiaris adhereret. Illic dum nocte quadam orationi vacaret, dæmonum horribilos sonitus audisse dicitur, quibus ille non magis territus est, quam si balatum ovis audisset. Nec magis eum delusit diabolus sub specie angeli lucis ei apparens, quem signo crucis mox abegit.

XVIIII.
Gerardus
Bronienfis
obit.

In Belgio Gerardus Bronienfis abbas, multorumque monasteriorum reformator, mortalem vitam æterna commutavit. Cum diem obitus sui imminem præfentiret, cœnobium fratrum sub suo regimine degentium ultimo lustrare necessarium duxit. Octodecim numerant cum veteres, tum recentiores, id est omnia, aut fere omnia Belgicæ regionis monasteria. His perlustratis, ad omnium pauperrimum se recepit, Bronienfem videlicet monasterium, ab se constructum: ubi proveciori ætate confectus, exitum suum dominici corporis & sanguinis perceptione munivit. tum campanam, quam episcopali benedictione sacrari olim curaverat, pulsari iussit, ut scilicet hoc signo agonem suum fidelium precibus commendaret. quod Fuldæ aliquando factum observavimus, cum Sturmus abbas morti proximus omnes ecclesiæ campanas pulsari præcepit. Post hæc animam efflavit Gerardus hoc anno, & quidem tertio nonas Octobris, ut notat ejus epitaphium vitæ subjectum, adeoque feria quarta, non secunda, uti habet sequens ibidem additamentum. Bronium, est intra fines Lothariensis regni positum, tamen Francorum regibus subjectum fuisse docet anonymus vitæ sancti Gerardi scriptor, qui Gerardus apud sanctum Dionysium factus monachus, hunc locum concessit Dionysianis, a quibus eum postea redemit, cum cœnobium ibidem ædificare decrevisset. At vir Dei veritus, ne hic locus, tam remotus a finibus Merovingia, ad quam pertinebat illo in tempore, bellorum incurfibus omnino pateret, vicini episcopi Leodicensis tutelæ eum commendavit. Et quidem vetustæ ejus loci chartæ non alium quam Francorum regem agnoscunt, ejusque a sua ditione immunitatem ac libertatem Henricus Auceps, Otto Magnus & alii agnovere; asseruitque Stephanus papa septimus, non octavus, dato diplomate v. kalendas Maii, cui multi postea episcopi subscripserunt. Denique ejusdem loci libertatem agnovit quoque Godefridus Namucensis comes anno M C XXXI. quo anno sancti Gerardi corpus e terra levatum est. Superest etiam nunc Bronienfem monasterium, sed tenuis redditus, cujus mensa, ut vocant, abbatialis fundando Namucensi episcopatu infumta est.

Bronium
Franciæ regi-
bus subjectum.XX.
S. Bavonis
abbates.

Unum e monasteriis a Gerardo reformatis erat Gandense seu sancti Bavonis cœnobium, cujus abbas piissimus Columbanus, qui se ante biennium in cellam privatam recluserat in cœmeterio monasterii, hoc anno ad caelestem vitam migravit, sepultus in crypta beata Mariæ, ubi ante altare sancti Andreæ sub arcu lapideo jacet. Post eum Hugo abbas monasterium rexit ad annos quinque, successorem sortitus Wolmarum abbatem, qui & ipse Blandiniensis abbas fuit: cujus successores vide sis apud Sanderum, ubi Wolmaro perperam postponitur Wido levita, sancti Gerardi nepos, qui Columbani antecessor, utpote promotus ab Arnulfo comite ejus nominis primo, qui paullo post Columbanum decessit.

XXI.
Tinenfem mo-
nasterium.

Inter alia monasteria, quæ Gerardi consilio erecta sunt, censetur Tinenfem seu Tignenfem, sic dictum a Tino præterfluente rivulo, qui e radicibus Aldiniaci montis exoritur. Hoc monasterium in Portensi comitatu Freduidis nobilis matrona cum illustri viro suo comite Stephano ædificasse traditur; ac subjecisse sancti Remigii monasterio, cujus curam Gerardus habuisse dicitur in chronico Mosomensi, sed nullo, ut videtur, fundamento. quando quidem non Gerardus, sed Ercamboldus Floriacensis abbas restituendæ istic monasticæ disciplinæ præcipuus auctor fuit, primusque sancti ejus asceterii a reformatione abbas Hincmarus Gerardo supervixit. Tinenfem monasterium sancto Quintino martyri sacratum fuit, eique præfectus a Gerardo Lietaldus abbas, ex-clerico monachus, qui octo tantum monachos sub sua cura illic habebat, futurus post duodecim annos primus abbas Mosomensis, ut suo loco dicturi sumus.

XXII.
S. Firmini
translatio Fla-
viniacum.

Sub hoc tempus Berengarius Viridunensis antistes corpus sancti Firmini, ejusdem sedis olim episcopi, quod in ecclesia sancti Vitoni per Eugeniam piissimam feminam revelatum est, rogau Humberti abbatis transfertur in villam pagi Tullenfis Flaviniacum, haud longe Nanceio, regalem quondam fiscum, ubi cella est sancti Vitoni abbatiæ subjecta. Berengarius pompæ efferendæ diem indixit pentecostæ sacrum, quo die Viriduni adfuisse dicuntur Bruno Agrippinensis antistes,

ANN. CHR.
959.
a Annal.
Trevir. 10. 1.
p. 463.

Berengarius ipse, Einoldus seu Agenoldus abbas Gorziensis, atque Humbertus Vitonianus. Miracula in ea translatione patrata Browerus^a singillatim commemorat. Sacræ pompæ Tullum-Leucorum accedenti Gerardus episcopus sanctissimus cum clero & frequenti multitudine obviam processit, vententemque in basilicam sancti Apri deduxit, ubi corpus sacrum pernoctavit. Postera die submissi ex sancti Apri monasterio cœnobitæ sacrum locum ad portum Mosellæ deportare: ubi veiores novi, non sine periculo, per vada fluvii, ad alteram ripam traduxere ad ædem sancti Martini in vicino colle positam; aliisque subinde succollantibus sacræ reliquiæ Flaviniacum usque delatæ, ubi honorifice in sancti Hilarii ecclesia repositæ sunt. In veteri codice, in quo dedicationes ecclesiæ sancti Vitoni & cellarum seu prioratuum ab ea pendentium consignatæ sunt, dedicatio sancti Vitoni III. kal. Novembris; Flaviniaci vero idibus Octobris notatur. Quam diu post hæc superstes fuerit Berengarius, non omnino exploratum. Breves annales & necrologium sancti Vitoni hunc annum ejus supremum assignant.

XXIII.
Johannes
Gorziensis ad
regis Mauri
præsentiam us
admissus.

Jam tertius annus erat, ex quo legationis causa in Hispania morabatur Johannes Gorziensis, eo ab Ottone missus, cum in audientiam tandem principis Mauri admissus est ante posteriores legatos, qui novas litteras ab Ottone cum muneribus attulerant. Antequam admitteretur, ei persuadere conati sunt Mauri, ut crine detonso, loto corpore, veste splendidiore ad regis conspectum se aptaret. quod Johannes constanter renuit. Rati illi vestium mutatoria ei deesse, id regi nuntiant: qui mox decem libras nummorum ipsi mittit ad vestes comparandas, quibus indutus decentius oculis principis appareret, quippe nefas esse aiunt apud istam gentem, ut quis vili habitu regis adspectibus exhibeatur. Johannes primo cunctatus, an munus acciperet; sed demum ratus hoc in usus pauperum expendi satius esse, gratias regi ob munificentiam reddit, & quod sui tam sollicitus esse dignaretur: ut vero vestis suæ formam aut colorem mutaret, se adduci non posse asserit. quo accepto, rex inquit: Constantem ejus animum probe novi. Sacco quoque indutus si veniat, eum videbo, & amplius mihi placebit. Post hæc præfixa die, ingenti pompæ apparatu Johannes ad regis colloquium adducitur. Viam totam a legatorum hospitio ad palatium regium varii hinc inde satellitum ordines constipabant. Hinc pedes hastis humo defixis stantes: inde alii hastilia quædam & missilia ad ludicrum certamen vibrantes. Præter hos quidam mulis insidentes cum levi armatura: deinde equites calcaribus equos ad fremitum & subsultationem concitantes. Denique Mauri in forma insolita, quasi ad terriculamentum se se ostentantes, variis proludiis multo pulvere, quem ipsa jam satis concitabat solstitii æstivi siccitas, excitato, Johannem ad palatium perducunt: cui obvii proceres in ipso limine exteriori procedunt. Ubi ad cubiculum, in quo rex solus, quasi numen quoddam, residebat, perventum est, aderat rex ipse thoro perquam magnifico, de more uno crude alteri imposito, accumbens, qui Johanni accedenti manum interne osculandam protendit, quod summis tantum viris & quos præcipuo honore dignatur princeps, concessum, minoribus & mediocribus dextera exterius tantum osculanda porrigi solita. Tum sella parata ut sedeat legatus, rex innuit. Longa dein utrimque silentia. Rex prior: Non dubito, inquit, quin cor mihi infensum geras, qui tam diu te adspectu & colloquio meo suspensum tenuerim. Sed tute probe nosti, fieri aliter non potuisse. Jam vero quæcumque postulaveris, impetrabis. Johannes tam humanis verbis mitigatus respondit: se quidem negare non posse, tantis morarum induciis, tanta nuntiorum acerbitate nonnihil fuisse commotum; at tacite secum recogitasse, id non serio, sed quadam quasi simulatione agitari. ceterum sibi penitus notas esse tantæ dilationis causas, nec esse quidquam reliqui, quod sui odio factum merito suspicari possit; & si qua essent, se penitus animo depulisse; regi vero gratias agere, quod tanta magnificentia, tanta humanitate se exceperit. Mox imperatoria munera oblata, quæ rex gratanter accepit. quo facto, Johannes redeundi facultatem sibi dari rogavit. At rex probari sibi non posse ait tam repentinam divulsionem modo visi, tanto tempore expectati; mutuo conspectu & colloquio iterum se frui velle, ut mutua notio & amicitia confirmetur. quo facto, domino suo remittendum, deducendumque condigno cum honore. Johanne assentiente, introducuntur posteriores legati, eoque præsentem munera, quæ deferebant, oblata. Tunc demum utrique ad hospitia remissis, post aliquantum tempus Johannes a principe revocatus,

familiaria multa cum eo colloquia habuit, de Ottonis potentia, prudentia, copia & robore militum, atque victoriis, deque gloria & divitiis. Maurus contra sua jactare, & supra modum efferre, & merito quidem a legato regem suum celebrari; sed verane, an falsa sint, se ambigere. Et Johannes; Licet, inquit, experiri. Rex vero cetera se approbare ait; at unum esse, in quo rex ejus non satis sibi providus videatur, nimirum quod potentiam suam non sibi soli retineret, sed suis partibus regni sui divideret. Hinc enim superbia & rebellionis occasionem & materiam eis dari, ut nuper, inquit, in genero ipsius contigit, qui, filio perfide patri subducto, publicam tyrannidem contra eum exercuit. Hic desinit vetus codex vitæ Johannis, quam ab auctore imperfectam relictam fuisse suspicari licet, magno sane historiae damno. nam vix ullum ejus temporis auctorem invenias, qui plura observatione digna referat, & elegantius scribat, quam Johannes abbas ejus vitæ scriptor, de quo inferius acturi sumus. Reversus ad sua Johannes noster, superstitem invenit Einoldum Gorziensem abbatem, cui paullo post mortuo successus est.

XXIII.
Fridericus
dux Lothariensis.

Quod rex Maurus monuit de secessione Ottonis generi, scilicet Conradi, qui Liudulfum ejus filium ad defectionis suæ partes pertraxerat, id quodam modo probatum est de Imnone Brunonis archiepiscopi consiliario, cujus suavis Lotharienses a fide Brunoni duci suo præstita defecerunt, ob quædam nova opida, quæ Bruno everti præceperat, ob nova etiam onera, quæ ipsis imponere volebat. quibus pacatis ac mansuefactis, Fridericum comitem vice nomineque suo moderatorem ad ducem Lotharingæ Mosellanæ dedit. Hic Fridericus filius erat Ottonis, antea ducis Lothariensis, consobrinus Godefridi comitis Ardennensis, mortuus anno DCCC LXXXIV. cujus epitaphium Gerbertus retulit.

XXIV.
Lutrense monasterium renovatur per Baltrannum abbatem.
a lib. 36.
n. 21.

Actum est in superioribus * de infelici statu Lutrensis monasterii, quod rex Lotharius Waldradæ infami pellici tradiderat. Vastato dein ab Hunnis monasterio, cum nec monachus, nec clericus ullus ibi superesset; Eberhardus, præpotens in Alfatia comes, locum illum invasit, & in jus proprium vindicavit. Post illius mortem Hugo comes, ejus filius, eundem locum sibi retinuit. Ob id tres ejus filii, Eberhardus, Hugo, & Guntramnus cælitus puniti, & facti membrorum impotes. Reatu agnito, ad sancti Deicoli sepulcrum deportati, professionis monasticæ voto cum patre facti, pristinam incolumitatem receperunt. Ex his Eberhardus Conradi imperatoris, cognomento Salici; Hugo vero Brunonis seu Leonis IX. pater fuit. Post hæc Hugo comes & filii ejus probatum quemdam vitæ monasticæ ducem & institutorem, qui ipsos regulis monasticis informaret, sollicitè perquirunt. Erat tunc temporis in Alfatia partibus quidam probatissimæ vitæ abbas, Baltrannus nomine, qui collecto non minimo cœtu monachorum cœnobium condiderat in loco *Analesberg* dicto, de cujus subjectione duo vicini episcopi contendebant, Mettensis videlicet atque Argentinenfis. Hunc locum rex Otto frequentare solitus erat, & maximis donis extulerat. Istuc etiam frequentes accedebant hospites, quorum frequentiam ac tumultum ut vitaret servus Dei, secretum sibi tugurium, in quo solus versari posset, sibi extruxerat. Illic jam tum per quinquennia decem vitam eremiticam duxisse ferebatur, tantisque virtutibus inclaruerat, ut non modo Adriaticum sinum, sed etiam Græciam ipsam ejus fama penetrasset. Dum duo illi episcopi de ejus monasterii subjectione concertarent, Baltrannus sua omnia egenis & clericis larga manu cœpit expendere, alio migrare volens, & reliquos vitæ dies Romæ ad sepulcrum beati Petri apostolorum principis transigere. Verum cum id in Hugonis comitis, filiorumque ejus notitiam venisset, abbatem sanctum adeunt, rogantque, ut potius Lutram se recipiat. Induciis petitis acceptisque, vir Dei nepotem suum, Werdolfum nomine, qui locum exploraret, eo misit. cumque ex ejus relatu commodum esse intellexisset, nuntios ad Ottonem regem dirigit, oratum, ut sibi suæque congregationi, quæ apud *Analesberg* loco incommodo manebant, sedem mutare liceat, & in commodiorem locum commigrare. Tunc rex Otto Quintilingaburgi paschales dies peragebat cum episcopis & abbatibus, aliisque proceribus suis: quorum consilio locum Lutram, a filiis Hugonis acceptum, *Baltranno* & ejus subditis; sub regula beati Benedicti degentibus, eorumque successibus concessit, cum alio prædio, quod a Bosone quodam permutatione comparaverat, indulta insuper regia immunitate & facultate eligendi abbatis, eo pacto, ut locus esset sub mundiburdio regum Francorum, nulli archiepiscopo vel episcopo subiectus, sed

sed tantum Romano pontifici, cui annum decem siclorum argenti censum perfolveret. *Data VIII. idus Aprilis, anno dominicæ incarnationis DCCCCLIX. indictione II. anno vero regni Ottonis serenissimi regis XXIV. Actum Quintilingaburg.* quod præceptum Liutulfus cancellarius ad vicem Brunonis archicapellani recognovit, editum a nobis in ipsius Baltranni elogio. Hoc præcepto munitus vir Dei, locum ingressus est cum suis in perviligio sanctorum apostolorum Simonis & Judæ, moxque monasterium seu ecclesiam sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ permodica erat, amplificavit, ac brevi perfecit, cum officinis regulari disciplinæ congruis; eodemque anno necdum revoluto, in festo assumptionis Deiparæ virginis, ut ipsi ante plures annos divinitus revelatum fuerat, ad caelestem patriam migravit, sepultus in dextris altaris monasterii seu ecclesiæ, quam in melius renovaverat. In ejus locum successit Werdolfus ipsius nepos, qui adhuc superstes erat, cum anonymus Lutrensis monachus hæc scriberet in libro de vita sancti Deicoli primi ejus loci abbatis. Werdolfum secutus est Milo abbas, cujus tempore Henricus imperator, Chunigundæ conjugis suæ hortatu, bona monasterii confirmavit XI. kalendas Julii, anno Christi M. XVI. regni XV. imperii III.

Post casum Victoris sancti Galli monachi, de quo superius actum est, Cralo abbas, jam ætate provectior, marcescere doloribus cœpit, suspectam habens non modo fratrum, sed etiam Ottonis regis indignationem, quem fama erat eum præfectura velle amovere. Waltoni decano defuncto subrogatus est Burchardus, huicque post unius anni spatium Ekkehardus, beatæ Rachildis virginis consobrinus: cui tandem Cralo, deficientibus jam viribus, communi fratrum assensu omnem abbatia administrationem commisit. Ipse vero, a Victoris amicis nusquam securus, perpetua armatorum custodia salutem tueri cogebatur: qui, cum animi relaxandi gratia Herisovium equitasset, in morbum incidit; & cum mortem imminentem sentiret, fratres, ut Ekkehardum sibi substituerent, monuit. Facile id imperatum. Ceterum Cralo Herisovii hoc anno extinctus, in monasterio honorifica sepultura donatus est. Eo abbate non fuisset infelix monasterium, si infortunia abfuissent, quorum causæ ei minime imputari debuerant. Post Cralonis mortem, Ekkehardo magistratum resignante, abbas renuntiatus est Burchardus, Udalrici comitis ex Weindilgarda Henrici Aucupis filia secundo-genitus, a puero enutritus in monasterio, Ingenitus dictus, quod casu matris utero editus fuisset in lucem. Patre ab Hungris capto & mortuo credito, mater ad sanctum Gallum concessit, domoque sibi prope cellam *Wiboradæ* reclusæ exstructa, ibidem de suo vixit ad præscriptum *Wiboradæ* pientissimæ virginis, quæ cum eam dulcissimum nimirum avidam esse advertisset, aliquando mala petenti, agrestia dedit. At illa vix unum dimidium ore & oculis contractis vorans, cetera projiciens: Austeras es, inquit, austerasque mala tua. Talia si Deus creasset, numquam Eva malum gustasset. Hoc facta a dulcissimum appetitu deinceps abstinuit pia matrona, tantumque brevi hæc monitrice in virtutibus profecit, ut sacrum velamen a Salomone episcopo, synodo favente, sibi imponi obtinuerit, quod, reverso post quatuor annos marito, synodo probante exiit, in scrinio ecclesiæ decreto synodi asservandum, resumendum aliquando ab ipsa, si marito superstes viveret. Nuptiis dein celebratis, votum concepit mulier, si masculum paritura esset, fore ut eum sancto Gallo monachum offerret. Prægnans ante quatuordecim tempestivi partus dies emoritur. Infans excisus, & arvinæ porci recens eruta, dum incutesceret, involutus vixit: tum nutricis sinu jussu patris ad sanctum Gallum adductus, super ejus aram cum opimis prædiis offertur; educatusque ibidem liberaliter, in eum tandem virum adolevit, ut abbatia honorem Ekkehardus ipsi merito detulerit. quod rex Otto maxime probavit. Omnium expectationi respondit optimus pastor, sedulus in divinis, providus in suos, largus ad egenos, hoc uno indulgentius habitus, quod, delicatior cum esset, Conradi episcopi jussu carnes ederet. quod nunc plerique monachi, quantumvis robusti ac validi, absque scrupulo actitant, vano prætextu vel conditionis locorum, vel inopiæ piscium, quorum sat magna copia esset, si majorum suorum parsimoniam imitari vellent.

XXVI.
Gregorius abbas Einsidensis.
b. Sac. 5. pag. 843.

In brevibus annalibus Einsidensibus^b legimus, Gregorium hoc anno abbatem ejus loci creatum fuisse. quod si ita est, Thietlandi obitus hoc ipso anno rependendus, quem tamen Hartmannus ad quinque annos differt. Gregorius ex An-

ANN. CHR. 959.
a. lib. 45. n. 24.
glorum stirpe^a nobilissima, & quidem regia, ut plerique volunt, progenitus, relictis omnibus ante annos decem ad monasterium Solitariorum se receperat. Ejus vitam *virtutibus ornatissimam* fuisse tradit anonymus sancti Wolfgangi episcopi vitæ scriptor, qui utinam eam litteris ad nos transmisisset. De illo ea tantum novimus, quæ Hartmannus retulit ex variis instrumentis eo abbate conditis, in quorum uno, quo Otto Magnus liberam eligendi abbatis facultatem indulget, *sanctissimus vir, & cunctis virtutibus pollens*, etiam vivens appellatur. Hoc præceptum datum est x. kalendas Februarii, anno incarnationis DCCCC LXV. indictione VIII.

XXVII.
Anianæ ab-
bates.
Communem aliorum monasteriorum sortem subiit Anianense, quod, uti & cetera fere omnia, sæcularibus abbatibus subjacuit. Post Arnulfum quippe regularem abbatem, qui extremos Caroli-Calvi annos attigit, duo nobis occurrunt Arelatenfes archiepiscopi, ejus loci abbates, Rostagnus & Manasses, quorum ille Crudatensem abbatiam cum Anianensi & cella Gordanica tenuit: hic quinque non contentus episcopatibus, Arelatenfi, Mediolanensi, Tridentino, Veronensi & Mantuano, etiam Anianensem abbatiam devoravit. Hujus successor Bernardus, Biterrensis antistes, permutationem quamdam fecit cum Arico, ejusque uxore Richilde, qui alodem quemdam in villa comitatus Biterrensis, sanctæ Eulaliæ dicta, Anianensibus cessere pro alio alode, sito in villa Liciano. Hujus commutationis charta, in qua *Bernardus abbas & episcopus & omnis congregatio sancti Salvatoris ex Aniano monasterio* laudatur, data est kalendis Maii, anno vi. regnante Lothario rege post obitum Hlodoici regis. qui anno inlequenti DCCCC LX. potius convenire videtur quam præcedenti, quo annus Lotharii sextus ab idibus tantum Octobris inchoandus est. Ab hoc Bernardo perturbata est Anianensium abbatum series, in qua Rainaldus anno primo Ludovici, postremi e Carolina stirpe regis, villam Caunas ab Archimberta vidua consecutus est. Hugonem dein suggerunt indices, haud satis certi usque ad Salvatorem abbatem, qui desinente Rotberti principatu præfecturam tenuit: cui Pontius primus Heinrico regnante successit.

XXVIII.
Dunstanus fit
episcopus Lundeniensis.
In Anglia Edwius rex, optima regni parte ob sua facinora multatus, hoc quoque anno interiit, sepulsusque est Wintoniæ in Novo-monasterio, uti Willelmus Malmesburienfis tradit. Hinc Eadgarus ejus frater totius Angliæ monarchiam adeptus, Dunstanum universo regno præficere in animum induxit, nolens absque illo crescere, quem ante adeptum imperium præ ceteris dilexerat. Interim moritur Brithelmus Lundeniensis antistes, cujus sedes, regis ac principum instinctu, Dunstano jam Wigornienfi episcopo confertur. Neque illum resistentem jovit excusatio, canonum auctoritate prætenta, qui, sicut ecclesiam unam duobus parere episcopis non sinunt, ita duas ecclesias uni episcopo committi verant, ut prævaluit voluntas regis ac cleri Lundeniensis, qui exemplum sancti Johannis Evangelistæ ac Pauli apostoli excusationi Dunstani obtendebant. Verum non diu has ecclesias tenuit Dunstanus, post biennium translatus ad sedem Cantuariensem. Factus Lundeniæ episcopus, testante Willelmo, Wlffinum, claris natalibus in ea urbe natum, & a parentibus Deo a puero oblatum, abbatem apud Westmonasterium instituit, instructo ad duodecim monachos cœnobio eo in loco, ubi quondam Mellitus episcopus ecclesiam sancto Petro extruxerat. Postmodum Dunstanus, jam Cantuariæ pontifex, eundem ad sedem Schireburnensem promovit. Ex quibus inferas, quam graviter erraverit Godwinus, qui & ipse nobis aliisque errandi occasionem dedit, cum Wlffini Schireburnensis episcopi obitum anno DCCCC LVIII. consignavit, quo tempore necdum Westmonasterii abbas erat, ut ex Willelmo Malmesburienfi intelligimus. Idem abbas adhuc erat anno DCCCC LXVI. quo duobus diplomatibus pro Crulanda adhuc abbas subscripsit. Processu temporis Westmonasterii celebritas magnopere crevit, maxime ex eo, quod Angliæ regum conditorium factum est.

ANN. CHR. 960.
X XIX.
Divionem
Lotharius recuperat.
FRrodoardus auctor est, Rotbertum fratrem Heriberti Trecentis comitis, fidelem se regis fingentem, Divionem dolo invasisse, regis custodibus expulsis; moxque Lotharium cum regina matre ad eam recuperandam profectum esse, eaque recepta Laudunum revertisse. In illa expeditione Bruno Coloniensis præsul, qui cum Lothariensibus regi auxilio venerat, Ottonem & Hugonem, filios Hugonis Magni, ipse eorum avunculus ad regem adduxit, eique conciliavit: ex quibus Hu-

ANN. CHR. 960.
gonem, qui Capucius seu Capetus postea dictus est, ducem Francorum constituit, addito insuper pago Piçtavenfi ad terram usque, quam pater ejus tenuerat: Ottonem vero Burgundiæ præfecit.

Dum rex in Divionensi palatio moraretur, eum rogavit Gerberga regina, ut *monasterium, quod est situm in comitatu Trabesino, in honore sancti Amandi dicatum, eo quod absque rectoribus esset, veluti in inhabitabilibus locis*, monasterio Cluniacensi, ejusque rectoribus subderetur. Petenti matri rex benigne annuit, præcepitque, ut, quoad facultas Cluniacensibus competeret, monasterium illud conservarent, & habitationi aptum redderent, ut Deus ibi jugiter laudaretur. *Hæc * humilis* [“] *questor ad vicem Artaldi archiepiscopi, summique cancellarii recognovit. Datum VIII. kalendas Decembris, regnante gloriosissimo Lothario rege anno v. indictione III. Actum Divioni in palatio.* Ita ex authentico, cujus regium sigillum adhuc integrum superest, in quo regis thoracata cernitur effigies cum corona radiata, in globulos desinente, pallio super humerum dextrum aperto, & fibula adstricto. Editum est hoc præceptum in bibliotheca^a Cluniacensi & in probationibus historiæ Baudiacensis, sed cum aliquot mendis. Hoc authenticum non vidi, sed mirum est in eo exprimi tantum annum quintum Lotharii regis, qui Ludovico parenti ab idibus Octobris anni DCCCC LIV. successerat.

Richardus Nortmannorum dux, Willelmi ducis filius, hoc anno, scilicet DCCCC LX. Emmam filiam Hugonis Magni, olim Francorum ducis; uxorem duxit. Eo favente & opitulante, Mainardus abbas Fontanellense monasterium eodem anno restituendum aggressus est. Jam anni amplius centum erant, ex quo hoc cœnobium a Nortmannis incendio consumtum fuerat; monachi extorres & palabundi cum sanctorum Wandregisili & Ansberti reliquiis, dum illæ tandem in Blandinienfi apud Gandavum monasterio repositæ sunt. Cum huic loco supra Womarum abbatem præesset sanctus Gerardus abbas, audito villam^b quamdam pagi Belvacensis, quæ Reveriscors dicitur, ad Fontanellenses olim pertinentem, a Theoderico, viro quodam nobili & potenti, occupatam esse; sumto sancti Wandregisili corpore illuc perrexit, & Theodericum de restituenda hac possessione admonuit. Ille vero non modo id facere recusavit, sed etiam legatum baculo percussit, cujus rei non seras poenas foedo interitu dedit. Tum Gerardus apud Richardum ducem instare cœpit, ut Fontanellæ suæ possessiones restituerentur, allatis chartis & instrumentis, quibus Fontanellensium jus comprobaretur; se, si hoc fieret, corpus sancti Wandregisili proprio loco restitutum. Princeps chartas recitari præcepit, quo facto, murmur & contradictio ab omnibus fieri cœpit, aperte negantibus, se iis honoribus & possessionibus unquam cessuros, quas armorum virtute & sanguine majorum suorum, sive ipsi propriis servitiis, multisque sudoribus acquisissent. Sic igitur spe sua frustratus Gerardus, ad Gandavense monasterium cum corpore sancti Wandregisili recessit. Verum cum hæc ad Gandavenses monachos relata fuissent, unus eorum, alto parentum sanguine procreatus, Mainardus nomine, divino, ut credere par est, instinctu, & studio renovandi Fontanellensis monasterii, de cujus dignitate & prærogativis multa audierat, accensus, accepta venia, Richardum marchionem adire maturavit, atque ab eo facultatem instaurandi monasterii flagitavit, tandemque impetravit, præmissis quibusdam indicibus, quæ viro cuidam nobili & præpotenti, Torstingo nomine, inter venandum acciderant occasione cervi, qui inter parietinas diruti cœnobii asyllum invenerat. Facultate accepta, Mainardus ad locum properavit, dumis ac vepribus obsitum & horridum, quo repurgato, divina ope fretus a domo Dei incipit, templum nobile inchoat perficere; sed & dormitorium ac refectorium magna celeritate non parvo sumtu ædificat. His pro tempore strenue expletis, monachos illuc adducit, libros quoque & chartas & quædam ornamenta cum nonnullis sanctorum reliquiis, a Womaro Blandinienfi abbate (nam Gerardus jam obierat) accepta, illuc advexit: sicque locus, olim sacer & insignis, pristinae dignitatis formam sensim recuperare cœpit. Corpus vero sancti Wandregisili relictum est in Blandinienfi monasterio, quod Arnulfus comes hoc tempore magnificentius extruere cœcepit. Eodem tempore vir quidam e transmarinis divino, ut perhibent, monitu in Galliam accedens, corpora sanctorum germanorum, Maximi episcopi & Venerandi levitæ martyrum, ex vico Neustriæ Achiniaco, ad Auturam fluvium posito,

ANN. CHR.

960.

XXXI.

S. Petri Carnutensis abbat.

clam abstulit, & cum ad portum Logiensem pervenisset, deprehensus, ea Fontanellæ reponere coactus est.

Sub hoc tempore decessit Ragenfredus Carnutensis antistes, qui monachos in sancti Petri monasterio restituit, dotavitque duodecim ecclesiæ suæ præbendis. Ejus obitus in necrologio suæ ecclesiæ notatur xiv. kalendas Augusti, at xv. eadem kalendas in necrologio sancti Petri, in cujus basilica sepultus est honorifice ante altare sancti Petri. Ei successit in episcopatu, sed non in amore erga sancti Petri monasterium, Arduinus ejus frater, episcopatum mercatus suburbana sancti Martini abbatia, episcopis subjecta, quam comitum potestati tradidit. Idem episcopus ad breve tempus factus, ex duodecim præbendis, quas frater ipsius sancto Petro dederat, mediam partem detraxit. Eodem, quo Ragenfredus, tempore Alveus abbas sancti Petri ad superos migravit xv. kalend. Septembris, aliis xvi. humatus ante altare beatæ Mariæ: ad cujus anniversarium olim præpositus de Boivilla viginti solidos persolvere debebat. Geroardus ejus pater vi. idus Junii in obituario laudatur. Alveo subrogatus est Arembertus abbas, quem Arduinus episcopus ordinavit. Ejus successor Widbertus abbas ordinatur a Wifaldo episcopo, qui post biennium ex-abbate Floriacensi Carnutensis episcopus creatus est.

XXXII.

Raymundi Pontii comitis testamentum.

a Diplom.

p. 572.

Ad hoc tempus pertinet testamentum Raymundi Pontii comitis Tolosani, & Gothiæ marchionis, quem monasterii sancti Pontii Tomeriarum auctorem fuisse diximus. In hoc testamento magna elucet istius comitis devotio & pietas, quippe qui tot & tanta bona ecclesiis ac monasteriis legavit. Monasteria illa sunt sancti Salvatoris de Figiaco, sancti Petri de Bello-loco, sancti Petri & sancti Geraldi de Auriliaco, sancti Petri de Marfilico, sancti Salvatoris Vabrense, Nantense, sancti Baudilii, sancti Aegidii prope Nemaufum, Salvatoris Anianense, sancti Juliani de Psalmodio, sancti Tiberii, sancti Petri de Juncellis, sancti Pontii ad Tomerias, sancti Petri ad Caunas, sanctæ Mariæ Crassæ, sanctæ Mariæ de Soricinio, sanctæ Mariæ de Soliaco, sancti Benedicti Castrense, sancti Michaëlis de Galliaco, sancti Eugenii de Viancio, sanctæ Fidis ad Conchas, sancti Audardi, sanctæ Mariæ-Fabricatæ Tolosæ, sancti Petri de Condomio, & sancti Petri Musciaci, cujus abbas fuisse videtur Gausbertus ibidem laudatus. His omnibus prædia, alodes, ecclesias, aliquando medias legat. E propinquis nominat Bertam seu Bertanam uxorem suam, filios Hugonem & Raymundum; Hugonem & Raymundum nepotes; item Raymundum & Amalvinum fratrem ejus; atque Hugonem & Ermengaudum ejus fratrem, & quosdam alios. Ex his quæ Figiaco, Bello-loco, & Auriliaco legat, quædam ad usum-fructum nonnullis concedit, ea lege, ut monachis per singulos annos medio quadragesimo unam refectioem præbeant. Hoc testamentum caret chronicis notis.

Raymundi litter.

Raymundus-Pontius duas uxores habuit: priorem Gersendem, quam laudat in litteris de constructione monasterii sancti Pontii Tomerianensis: posteriorem Bertam seu Bertanam, in hoc testamento sæpius memoratam, neptem Hugonis Italiæ regis, primo nuptam Bosoni Tusciæ marchioni. Ex priori Hugonem filium habuisse videtur, ex posteriori Raymundum, quem unicum filium prodit Berta in litteris donationis factæ monasterio Montis-majoris, mox commemorandis. Quosdam etiam filios naturales ac filiam habuit ex filia Odoini, quos ipse in prædicto testamento designat, sed non nominat.

XXXIII.

Bertæ comitissæ donatio facta Montis-majori.

Berta Raymundo nupsit post annum DCCCC XLVII. scilicet post mortem Hugonis Italiæ regis, qui plurimas eidem Bertæ nepti suæ possessiones reliquit. Ex his amplissimam donationem hoc anno fecit *sanctæ Mariæ & sancto Petro monasterii insula Montis-majoris* prope Arelate, & fratribus ibidem Deo famulantibus: quæ res sitæ erant in comitatu Sultantionensi & in regno Provinciæ, videlicet in comitatibus Friulensi, Regiensi, Vapincensi, Vasionensi, Atenfi, Orisionensi, Trahensi, & Diensi. quæ omnia, *tam vestita, quam vasa*, quæ ipsi legibus provenisse dicit *ex parte avunculi sui Ugonis*, donat prædictis sanctis & monachis insulæ Montis-majoris, pro anima sua & senioris sui *Raimundi*, & filii sui *Raimundi*. *Facta donatio ista iiij. kalend. Martii, anno vj. regnante Lothario rege Francorum.* quo tempore Raymundus comes ejus maritus jam obiisse videtur ex eo, quod hæc donatio, nulla habita ejus consensu mentione, facta est. si tamen ipse non est, qui post biennium Bellilocensi monasterio ecclesiam sancti Medardi adjudicavit. Alia erat

ANN. CHR.

960.

eodem tempore Berta comitissa, conjux Siguini comitis olim Nivernensis, quæ curtes duas apud Vivarium & Villam tradit Nivernensi sancti Cyrici ecclesiæ pro remedio animæ suæ, senioris sui Siguini, filiorumque suorum, *anno xj. regnante Lothario rege.*

Quo tempore Lotharius Divionense castrum recepit, Luxovienses monachi, consulto Letoldi comitis, cum reliquiis sancti Waldeberti abbatis accessere ad pagum Divionensem, repetituri quasdam monasterii sui possessiones, scilicet villam ejusdem pagi multum viniferam, Caciacum nomine, quam Rotbertus quidam præpotens miles cum nepote suo Berardo invaserat; & Molisiacum villam pagi Belnensis, ab Hucbaldo occupatam. Cum ad villam Caciacum pervenissent, in medio villæ tentorium cum sacro loculo statuunt, ibidemque jejuni pernoctant. Mox adest etiam Berardus cum suis armatis, qui villam solito more diripiunt, & bique alimentorum sumtus copiosius ac durius exigunt, quibus se se ingurgitant; sicque vino perfusi lectis se collocant. Verum nocte media Berardus febre ac dysenteria corripitur, vixque auroram præstolatus, monachos adit, ante sacrum loculum pronus corruit, reatus sui culpam agnoscit, ac villa Caciaco restituta, integram recipit sanitatem. quo audito, territus Hucbaldo, alias vir probus ac modestus; Molisiacum villam, vini ac frugum feracem, ilico itidem restituit. Haud scio an jam tum Luxovio præerat Aloncus abbas & episcopus, qui, delatis sanctorum Eustasii & Waldeberti abbatum reliquiis ad pagum Algodiensium, quasdam res e tyrannorum manibus vindicavit. Huic loco contiguum est castrum Montis-Beliardi: cujus opidi quidam incola haud ignobilis, Uto nomine, nervis contractus, & membrorum facultate privatus, istuc delatus, sancti Waldeberti nomine invocato, penitus convaluit. Aalonco seu Adalonco abbati successit Adfo abbas, de quo inferius.

Divionense sancti Benigni monasterium tunc administrabat Manasses abbas, Fulcherii successor, cujus tempore Hugo, illius pagi comes, in atrio sancti Benigni se humari postulavit. Huic erat conjux Adalburgis, quæ pro ejus animæ requie & loco sepulturæ, cum consensu filiorum suorum, Gibuini scilicet Catalaunensis episcopi, & Richardi, qui patri in comitatu successit, & Hugonis Atoariorum comitis, sancto Benigno mansum unum in villa Parriniaco donavit. Mortua comitissa, tres isti fratres pro requie parentum suorum eidem monasterio contulerunt hereditatem suam in villa Missiniaco, quam Manasses nobili cuidam feminæ, Retrudi nomine, in præstariam dedit. Eodem tempore Ado sacerdos, factus ibidem monachus, sancto Benigno tradidit prædia quædam sua, tum in villa pagi Belnensis Cuffiniaco, tum apud Flaviniacum.

Cum Mettensi monasterio sancti Arnulfi per annos sexdecim præfuisset Ansteus abbas ejus loci secundus, vitæ piissimæ cursum absolvit pridie nativitatæ beatissimæ Virginis, id est vi. idus Septembris; sepultus in aquilonari parte basilicæ, Adalberone episcopo funus curante. Ei successit Johannes ejus nominis primus, abbas loci tertius, vir doctrina & pietate præditus eximia. Doctrinam & eloquentiam probant scripta ab eo edita de gestis sanctæ Glodesindis, & sancti Johannis abbatis Gorziensis, in quibus ejus pietas & eloquentia pro tempore haud vulgaris elucet. Fallitur scriptor libri de gestis abbatum sancti Arnulfi anonymus, qui pleraque Johannis Gorziensis facta ei tribuit. Probabilius, immo certum videtur id, quod de eo refert idem auctor, nimirum temporibus primi Ottonis famosissimi imperatoris existisse comitem palatii, nomine Teutbertum, opibus florentem, ac bonitate conspicuum: qui, cum masculina prole careret, orationis causa ad basilicam sancti Arnulfi accesserit, vota facturus ad masculum cælitus obtinendum. Huic autem ad altare precibus instanti Johannem abbatem, qui ejus voti minime conscius erat, prædixisse, fore ut brevi voti compos esset; nuncupandumque infantem Benedictum, Deo sanctoque Arnulfo offerendum, atque ibidem nutriendum. Et quidem rem ita contigisse, & infantem, ubi primum editus in lucem fuisset, Johanni abbati delatum, ut catechumenus efficeretur. Dein fonte salutari ablutum, pallio purpureo involutum a patre in ecclesiam illatum, atque altari superpositum fuisse, Deoque ac sancto Arnulfo oblatum. quæ omnia ubi mater rescivit, ægre tulisse, quod & Benedicti nomen solis monachis convenire diceret; & generi suo infamiam inuri crederet, si ex ipsa natus puer talis professionis habitum gereret. Verum eam a marito correptam resipuisse, factumque ac votum suffragio suo comprobasse. Hic

XXXIV.

Luxovienses ablatæ repetunt.

S. Benigni Divionensis.

a Spicil. to. 1. p. 428.

XXXV.

Manasses abbas S. Arnulfi successit Johannes.

XXXVI.

Ansteo abbati successit Johannes.

Zzz iij

est vir clarissimus Theodebertus palatii comes, ac monasterii advocatus, cujus assensu Johannes abbas Mauri-villæ * incolas emancipavit, ut postea videbimus.

ANN. CHR. 960.
* Maurville.
XXXVII.
S Petri puella-
re monasterii
reformatur.
a Meurisse p.
313.
i. intra
i. c.
Non minus sollicitus fuit Adalbero Mettensis episcopus de corrigendis puellarum, quam virorum cœnobiis. Quam ob rem cum monachæ sancti Petri monasterii regulare institutum, quod ab origine acceperant, fere abjecissent; eas ad normam regulæ sancti Benedicti revocare, ac reformare curavit, idque ab Ottone rege confirmari. Ejus rei præceptum existat apud Meurissium * Madaurensis episcopum, quo in præcepto rex ait, Adelberonem (sic scribere amant ejus avi scriptores) compatrem suum, egregium sanctæ Mettensis ecclesiæ præsulem, una cum germano suo Friderico duce, regiam serenitatem adiisse super quodam ditionis suæ monasterio, infra * muros jam dictæ civitatis in honorem principis apostolorum constructo, ab antiquis Majoris-monasterii nomine nuncupato, atque supplicasse, ut regii præcepti auctoritatē *sanctimonialibus jam dicti monasterii secundum sancti patris Benedicti instituta sub regula vel * abbatisa liceret militare.* Id autem Otto facile indulsit, hac maxime ductus ratione, quod, *ejusdem loci privilegio prodente, Theoderici regis tempore sub abbatisa vel regula distractione constet eas arduam vitam duxisse.* ideoque præcipit, ut dicti loci abbatisa, quæ hoc monasterium tunc moderabatur, domna videlicet Hawidis, cum omnibus sibi subjectis, *in monacharum ordine cogantur permanere.* quod ut exsequi possent, possessiones monasterii eis confirmari cum libera abbatisæ electione, quam ab initio habuerant. Actum Coloniae tertio nonas Junii, anno dominicæ incarnationis DCCCC LX. indictione III. Ottonis invictissimi regis xxv. Ex his intelligitur, regulam sancti Benedicti principio receptam fuisse in illo parthenone, qui novo Adalberone modo indigeret, ut ejus loci puellas, quæ se canonicas ferunt, ad pristina instituta revocaret.

XXXVIII.
Alettrannus
Laubiensis ab-
bas.
b Spicil. 10. 6.
p 574.
Inter ea Baldricus Leodicensis episcopus moritur, eique subrogatur Euracrus, Bonnensis ecclesiæ decanus, quem alii Eraclium seu Eyeracrum vocant. Hic suum in rem monasticam studium ostendit, tum quia Laubiensi monasterio idoneum pastorem imposuit, tum quia insigne ordinis nostri monasterium sub sancti Laurentii patrocinio in sua urbe erexit, ut videbimus libro sequenti. Ad primum quod attinet, *hic domnum Alettrannum*, inquit Folcuinus ^b, *undecumque doctissimum, & in lege Dei exercitatum ac eloquentem, volentibus omnibus, Laubiis prefecit abbatem, ubi ita vixit, ut servum decuit Domini. nam cum ante eum, permissa fratribus rerum peculiarium & tricliniorum solummodo impunitate, de cetero honeste quidem & in commune viveretur; hic, quo modo instructus fuit, forte in Gorziensi monasterio, omnia ad regulam correxit: ad cujus supplementum domnus Euracrus jurvit plurimum, ei restituens villas, ante id abalienatas.* Parce admodum de statu Laubiensis ante Alettrannum monasterii loquitur Folcuinus domesticus auctor: at longe aliam opinionem ingerit Gemblacensis chronographus, atque facinus horrendum in Erluino abbatem patratum, quod Laubiensium depravatos mores satis superque arguit. Ad hæc illa rerum peculiaritas seu proprietas in monachis non leve crimen est, ne quid dicam de privatis illis tricliniis seu conclavibus, quæ res illis temporibus pro re abnormi censebatur: sive id intelligatur de privatis ac separatim habitaculis, sive de distinctis sub uno tecto cellulis, quales modo ubique in monasteriis in usu habentur. Addit Folcuinus, sub Alettranno abbate omnia fuisse nobilia, nisi quod capræ reliquiarum prægrandes & aureæ furto sunt ablatae; & crux aureola sub Erluino a fratribus confracta, ut ejus pretio se ipsi redimerent a furore Ragineri comitis Hainoensis, cujus iram & indignationem ob male multatum Erluino incurrerant. Hic mihi videtur esse Aledrandus abbas, cum quo Cadroë Walciodorensis & Wltmarus Gandensis seu Blandiniensis abbates Gorziam ad celebrandum festum sancti Gorgonii martyris convenisse dicuntur, & in itinere hortatu Cadroæ jejunium servasse. Existat in annotationibus ad gesta episcoporum Leodicensium epistola Evertacri seu Euracri episcopi ad Ratherium Veronensem, in qua se ejus filium dicit, eique ob sibi directam cum balsamo ex urbe Verona legationem gratias agit, ubi ejus discipulum se fuisse innuit. Dein in ejus laudes excurrit. *Quis enim est vobis, inquit, aut sapientia, probitate, aut optimarum artium studio, aut innocentia, aut ullo laudis genere præstantior? & infra: Non modo non rapuisti, sed nec quidem appetuisti aliena. Largitus es propria, aliorum condolens miseris, non felicitatibus invidens alienis.* tum subdit, eum ab omnibus desiderari. *Nativa vobis supplex tendit manus*

patria, & ut redeatis invitatur. . . Omnia nostra erunt in manu vestra, secundum quod animo vestro infecerit, o dilecte Ratheri. Hæc epistola respondet ad Ratherianam, quæ in ejus scriptis editis deest.

Cum monasterium seu ecclesiam sanctæ Mariæ toto studio ad occidentalem partem amplificaret Engrannus, e nostris Cameracensis & Atrebatensis episcopus, morte a præventus, opus imperfectum reliquit, & post tres annos regiminis ad Christum migravit, ab Hadulfo Noviomeni episcopo humatus honorifice in monasterio seu cathedrali ecclesia Cameracensi ad australem partem, cujus occidentalem partem inchoaverat. Hunc excepit Ansbertus, tunc Atrebatensis monachus atque Cameracensis b ecclesiæ archidiaconus, vir liberalibus disciplinis eruditus: qui, dum res sancti Vedasti in pago Baduensi procuraret, Ottoni regi innotuit, cujus favore episcopalem dignitatem adeptus est ad annos quinque: quo tempore graves ac multas injurias a suis ipsius militibus pertulit, quos ope Arnulfi illustris comitis, scilicet Flandrensis, repressit. Hic vides Ansbertum, etsi monachum, in ecclesia Cameracensi archidiaconum fuisse, cujus rei alia similia exempla in his annalibus occurrent. Vix uno anno ecclesiam rexit Wiboldus Ansberti successor: quo mortuo, Rotbertus quidam, sancti Dionysii Parisiensis monachus, qui res monasterii sui in villa Solemia procurabat, muneribus sibi ad episcopatum viam facere c conatus est: sed merito rejectus, Terdoni, Colonienis sancti Severini ecclesiæ præposito, viro probo ac litterato, locum cessit. Nullus dubito, quin is sit Rotbertus Dionysianus abbas, de quo Gerbertus agit in epistola quadam d ad episcopum Parisiensem.

Tunc Dionysiani monasterii præpositus erat *vir strenuus*, nomine Vitalis, qui res sancti Dionysii in Anglia a regis ministris infestari gravate ferens, Eadgarum piissimum regem adiit anno secundo regni ejus, indictione tertia, septimo kalend. Januarii. Rex, auditis Vitalis querelis de Togredo e regis domus præposito, multas gravesque exactiones a villis sancto Dionysio subjectis extorquente, damna restitui præcepit, ac deinceps ab ejusmodi vexationibus abstinere. cujus rei diploma per Togredum ipsum ad sepulcra sanctorum martyrum Dionysii, Rustici & Eleutherii deferri jussit, quorum sacra corpora honorifice ibi locata esse asserit. idque Otto secundus de sancti Dionysii corpore diserte affirmat. Ex quo intelligitur, quam vana sit persuasio Ratisponensium, qui sancti Dionysii corpus ab Arnulfo rege obtentum, & in sancti Emmerammi cœnobio repositum dicunt.

Lambertus Scafburgensis, Hersfeldensis monachus, auctor gravis, qui ante annos quingentos chronicon rerum Germanicarum scribebat, tradit, hoc anno Russiæ gentis legationem ad regem Ottonem venisse, oratum, ut illi genti episcopus aliquis, qui populares suos christianæ religionis mysteriis imbueret, mitteretur; eoque missum fuisse Adalbertum, sancti Maximini Trevirensis monachum, qui vix manus eorum effugerit. At Martinus Cromerus f Lambertum allucinatum fuisse putat, censetque Adalbertum in Rugiam missum fuisse, non in Russiam, quæ a Basilio imperatore Constantinopolitano episcopum, & fidei christianæ græcicos ritus acceperit. Certe Helmodus in historia Slavica s traditione acceptum refert, egressos e Corveia monachos sanctitate insignes, Slavorum salutem sitientes, seipso impendisse ad subeunda pericula & mortes pro legatione verbi Dei; peragratisque multis Slavorum populis, pervenisse ad eos, qui dicuntur Rani sive Rugiani, in corde maris habitantes, ac prædicatione sua totam illam insulam Christo acquisivisse, ibique oratorium fundasse in honorem sancti Viti Corveiæ patroni. Id vero contigisse hoc tempore, quo rex Otto Slavos subegit, & ad Christi fidem adduxit, vero proximum est. Verum id non obstat, quo minus Adalbertus e Corveia in Russiam ab Ottone missus sit. quod non solus Lambertus, sed etiam alii illorum temporum auctores testantur, tametsi Rugos appellant eos populos, ad quos Adalbertus missus est, addendo Helenæ reginæ nomen, cujus rogatu hæc missio facta sit. Atqui hæc Russiæ regina erat, ante baptismum Olga dicta, quæ Constantino Leonis filio imperante Constantinopolim profecta, ibidem baptizata, Helenæ nomen accepit. Et quidem Ditmarus, scriptor ejus temporis, Adalbertum Russiæ h præsulem ordinatum tradit: cui chronicon Hildensheimense consentit. Ad hæc Regionis continuator Helenæ precibus hanc missionem tribuit. Chronicon Saxonicum habet, Helenæ legatos benignè ab Ottone acceptos fuisse, eorumque petitioni annuisse, atque ad illam missionem venerabilem & catholicum virum, Libutium

ANN. CHR. 960.

XXXIX.
Engranno episcopo
Cameracensi succedit
Ansbertus.
a Balderic. lib. 1. c. 86.

b ibid. p. 87.

c ibid. c. 91.

d Gerbert. ep. 145.

X L.
Eadgarus rex
S. Dionysio
beneficus.
e Doublet
p. 817.X L I.
Adalberti missio
in Russiam.f Cromer. initio
lib. 3.g Helmod.
lib. 1. c. 6.h Ditmar.
lib. 2.

nomine, designavisse, ex cœnobitis sancti Albani assumtum, qui hoc anno a venerabili Adalgago archiepiscopo Bremensi *Rugorum genti* ordinatus sit episcopus. verum quibusdam dilationibus ab itinere suspensum, anno insequenti xv. kalendis Martii obiisse: cui *Adalbertus ex cœnobitis sancti Maximini Trevirensis, machinatione & consilio Willelmi archiepiscopi Moguntini, licet meliora in eum confisus fuerit, & nihil in eum unquam deliquerit, peregre mittendus in ordinatione successit.* Forlan Willelmo archiepiscopo, Ottonis filio, invidiam faciebat Adalbertus, plurimum ab Ottone honoratus: quem piissimus rex, solita sua misericordia, omnibus, quibus indigebat, copiis instructum genti honorifice destinavit.

Eodem anno post mortem Dudonis Patherbrunnensis episcopi, electus est Folcmarus seu Wolkmarus Corbeix-novæ, non ille abbas, qui longe ante, scilicet anno DCCCC XLII. decesserat, sed monachus, ut testantur annales Corbeienfes: qua de re magnopere latata dicitur tota gens de Arnsten, ex qua Folkmarus forte ortus erat. Hanc vero dignitatem per annos viginti-tres tenuisse traditur in prædictis annalibus; sed annos viginti-septem ei tribuit scriptor vitæ sancti Meinweri. Res ab eo gestæ in obscuro jacent, teste Schateno.

OTTO rex a Johanne papa contra Berengarium & Adelbertum reges sollempni legatione evocatus, postero anno ejus sæculi sexagesimo-primo Wormatiæ comitia celebrat, in quibus Ottonem filium, vix sexennem, regem designat, eique Aquisgrani die pentecostes coronato Germaniæ regnum sub tutela Willelmi archiepiscopi Moguntini committit, quo ex tempore anni regni Ottonis secundi numerari cœpti. Ipse Otto pater cum validis copiis in Italiam, Adelaidæ regina comitante, pergit. Alpes transgressus, sine ullo certamine Papiam recuperat, ac regiam ejus urbis, ante a Berengario deletam, instaurat, atque Hartonem Fuldenfem abbatem ad præparanda sibi hospitia Romam præmittit: ubi anno insequenti coronatus est imperator. Quæ dum aguntur, Berengarius & Adelbertus cum suis in tutiora loca se recipiunt.

Inter hæc Grassani monasterium conditur, qui locus est in Montis-ferrati colibus, inter Padum & Astensem pagum positus, Vercellensis quondam, nunc Casalensis dioceseos. Illic Aledramus seu Aleramus marchio cum Girberga Berengarii regis filia, altera sua uxore, Anselmo & Oddone filiis consentientibus, nostri ordinis cœnobium construxit in honorem Deiparæ Virginis, sancti Petri, & sanctæ Christinæ, mutato postea nomine sanctorum Victoris & Coronæ appellatum. Ad ejus vero dotationem conferunt ambo conjuges castrum ipsum Grassani, Cifignanum & Cardalonem, aliaque prædia, quæ jugera centum continebant, prout fusiis enumerantur in primordialibus litteris ab Ughello * relatis, quibus cavetur, ne Vercellensis episcopus quidquam in res ipsas attentet præter justificationem episcopi sancti Johannis-Baptistæ Taurinensis ecclesiæ, in cujus ordinatione monasterium esse volunt; & citra consensum monachorum, qui quotannis eidem ecclesiæ, in nativitate sancti Johannis, duas candelas offerre debeant, & quotidie pro ipso Aledramo & filio suo Guillelmo missam & officium persolvere. Porro prædictarum rerum traditio *per cultellum, festucam & vasonem terre atque ramum arboris* facta est ab ipsis conditoribus, qui se *lege Salica* vivere profitentur. Actum *mensis Augusti, indictione quarta*, Berengarii & Adelberti regum anno undecimo. Hodie unicus sacerdos, quem abbas commendatarius alit, huic abbatiæ inservit. Hæc facta sunt Ingone episcopo Vercellensi ecclesiæ præsidente, qui multa bona suæ ecclesiæ diffraxit, atque Vercellense ^b sancti Stephani monasterium, cujus origo incerta est, diripuit, ab ejus successoribus pristino splendori restitutum, sed tandem solo æquatam, anno quadragesimo-quinto quam a Paulo papa tertio regularibus canonicis traditum fuerat.

Circiter hoc tempus Bremetensis abbatia ab Adalberto marchione concessa fuit Novaliciensibus monachis post monasterii sui vastationem factam a Sarracenis. Sita est hæc abbatia in diocesi Papiensi, inter Padum & Ticinum fluvios. Jam exstabat ante annos decem, quo tempore Arduino ^c marchioni a Lothario rege data est. Adalbertus marchio, illius abbatiæ instaurator potius, quam primus auctor censendus. Ejus conjux Adeleidis vocatur. unde dubitare licet, an is sit Adalbertus Eporidix marchio, a Liutprando ^d Ticinensi diacono laudatus, qui Gislam, Berengarii

ANN. CHR. 960.
Libutius ad eandem ordinatus.

Folcmarus episcopus Patherbrunnensis.

ANN. CHR. 961.
X L I I.
Otto imperator Italiam adit.

X L I I I.
Grassani monasterium conditur.

^a Ital. sac. 10. 4. c. 1062.

S. Stephani Vercellensis monasterium.
^b Chron. Paderm. p. 290.

X L I V.
Bremetensis abbatia.

^c Chesh. 10. 3. p. 636. & 639.

^d Lintpr. li. 5. c. 2. & 3.

garii imperatoris filiam, uxorem habuit, ex qua Berengarium secundum, aliosque liberos suscepit. Johannes præpositus monasterium Bremetense rexit sub Arduino abbate, forte sæculari, quem *Glabrionem* Novaliciensis chronicon vocat. Is ob vexationes marchionatu privatus, in Bremetensem abbatiam se recepit, privatam deinceps vitam acturus: sed nequaquam abbatialis dignitatis consecrationem meruit. Eo non multo post extincto, *strenuissimus & humillimus Gezo abbatiam suscepit.* haud scio an piissimus ille Gezo, abbas primus monasterii sancti Martiani Derthonensis. Ejus tempore Adalbertus marchio mediam ^a partem terræ Bremetensis comparavit, & sancto Petro, qui monasterii patronus erat, donavit. Eodem Gezone agente, Otto, primus an secundus, Lotharii regis præceptum, abbatiæ valde noxium, rescindi, & in conspectu quiritum suorum uri præcepit, aliudque longe utilissimum eidem indulgit. Paulo post, palatinus quidam comes, Samson nomine, ab uxore, ut ferunt, delusus, Bremetum ad sancti Petri limina se recepit, ibique monachus factus, tantas beato Petro obtulit opes, ut ejus loci inopia penitus relevaretur. nam præter aurum, argentum, & equas bubulasque, *curiam unam*, nomine Cannobium, contulit, atque stagnum tantæ magnitudinis, ut quadraginta millibus in longum, & quinque in latum extenderetur.

Flocardus, Albenfis apud Insubres ab anno ^b superiori episcopus, ex monacho Bremetensis abbatiæ assumtus erat: qui ecclesiam suam ita afflictam, civitatemque ipsam ab Sarracenis & Hungaris adeo devastatam reperisse dicitur, ut sibi victum propriis manibus comparare cogereur. quæ res Ottonem imperatorem movit, ut Albæ-Pompeia ^{*} sedem Astensi unire procuraret. Flocardus vero adeo hanc unionem haud gravate tulit, ut contra, tamquam gravi sarcina exoneratus, lætus ac gaudens Bremetense suum monasterium repererit, in quo reliquum vitæ cum sanctitatis opinione exegit. Dum adhuc Albæ versaretur, ipsum adiit Gezo Bremetensis abbas, cui duo insignia pignora contulit, corpora scilicet sanctorum Frontiniani & Silvestri, quæ Gezo in suum monasterium, transmissis, ut perhibent, sicis pedibus Tanagro flumine, attulit.

Lotharius Francorum rex Ottonem filium Hugonis Magni, cum nonnullis Franciæ & Burgundiæ proceribus ad se venientem, Lauduni excepit. tum habitis apud Sueffionas comitiis, cum matre Gerberga regina & quibusdam Franciæ proceribus Burgundiam petiit, ut eam præsentia sua componeret, sibi conciliaret. In illo itinere in villa Condeda ^{*} hospitatus est, ibique donationem ejus villæ, sancto Remigio factam ab Hugone comite, præcepto suo roboravit. Sita est hæc villa in comitatu Lingonensi, pago Boloniensi, sic dicto a Bolonia ^{*} villa super Matronam, prioratu hæctenus insignis. Ejus villæ donator Hugo comes filius erat Rotgarii comitis olim Laudunensis, a beata Salaberga, ut Jacobus Vignierus ^c putat, originem ducens, qui morti proximus hanc villam donavit sancto Remigio, in cujus basilica sepeliri voluit. Ejus donationem ratam habuit, ut mox dicebam, Lotharius, dum Condedæ hospitaretur. Editum est ^d non semel regium hac de re præceptum, in quo Lotharius Hugonem *consanguineum* suum vocat, & cortem, quæ dicitur Condeda, sitam in comitatu Lingonensi, cum omnibus appendicibus suis ad victum monachorum, prout Hugo ipse in extremis statuerat, sancto Remigio confirmat, interpellante Gerberga regina, cum Roricone Laudunensi & Gibuino Catalaunensi episcopis, necnon Raginaldo comite. *Datum iij. Octob. indictione iv. regnante Lothario rege anno vij. Actum in villa Condeda feliciter.* Illic nobilis cella condita est, in qua monachi divina officia persolvebant, nunc pristini tantum splendoris umbram retinens, eliminatis Dei servis, qui diviso incumbabant officio, censu ad priorem sæcularem devoluta.

Hoc etiam anno Araldus Remorum præsul morti debitum solvit pridie kalendas Octobris, teste Frodoardo, viginti & octo annos in illa sede emensus inter fluctuantis vitæ procellas; sepultusque est ad pedes sancti Remigii, cujus monasterii alumnus fuerat, vir ingentis ac invicti animi, alternante fortuna sibi semper constans, Ludovico ac Lothario acceptissimus, quorum archicancellarius exstitit. Nonnihil dissident necrologia in assignando ejus obitus die. In necrologio codicis Odalrici præpositi Remensis ejus obitus noratur ipis kalendis Octobris; in Remigiano die sequenti, qui ejus sepulturæ fuisse dicitur. De eo illud miraculo proximum Guibertus ^e abbas de Novigento, a Manasse bonæ memoriæ archiepiscopo

Annal. Benedi. Tom. III.

A A a

ANN. CHR. 961.

Gezo abbas.

^a Hist. Olyver. lib. 2. c. 62. p. 342.

X L V.
Flocardus episcopus inde assumtus.
^b Ital. sac. 10. 4. c. 404.
^{*} Albe.

X L V I.
Lotharii præceptum de Condeda pro S. Remigio.

^{*} Conde.

^{*} Bouligni.

^c Chron. Ling. p. 76.

^d Marlot 10. 1. p. 590.

X L V I I.
Araldi archiepiscopi obitus ac sepultura.

^e Guib. lib. 1. de vita sua c. 23.

ANN. CHR. 961.

Lotharii præcepta pro S. Theoderico & Saviniaco.

a Marlot. to. 2. p. 503.

& a monachis Remigianis acceptum refert, reſecto Artaldi ex neceſſitate mutandorum ædificiorum ſepulcro, de corpore ejus veſtibusque nihil repertum fuiſſe præter planetam ſolam, quæ omnino illæſa erat. unde conjicit Guibertus, ejus corpus incorruptum permanſiſſe, & alio amotum. Si enim, inquit ille, ibidem putriſſet, tabes utique planetam corrupiſſet. Poſt mortem Artaldi, quia non ſtatim Odalricus ejus ſucceſſor electus eſt, vacavit aliquamdiu archicancellaria, unde Gezo notarius prædictum de Condeda Lotharii præceptum ſolus recognovit, mendose Azzo dictus apud Marlotum^a in præcepto Lotharii regis de villa Marſella, canonicis ſancti Theoderici prope Remos conceſſa, quod præceptum Gezo notarius ad vicem domni Odalrici archiepiſcopi & cancellarii recognovit. Datum VI. idus Decembris, anno nono Lotharii regis, indiſtione quinta, non quarta, quæ huic anno competit, quo Odalricus necdum electus erat. Certe in illo ſedis archiepiſcopalis vacantis interſtitio Rorico Laudunenſis antiſtes cancellarii officium geſſit, ut probat in primis diploma Lotharii pro Saviniacenſi monaſterio agri Lugdunenſis de Noaliaco, aliisque prædiis, quæ matrona quædam, Emmena nomine, ſancto Martino ad uſum monachorum contulerat, datum IV. idus Decembris anno regni domni Lotharii VII. (lege VIII.) indiſtione IV. quod diploma Gezo notarius ad vicem Roriconis epiſcopi recognovit.

XLVIII. Richardus epiſcopus Autiſiodorenſis. b Labbe to. 1. p. 446.

Eodem anno Frodoardus conſignat obitum Widonis præſulis Autiſiodorenſis, qui Hugonem Artaldi æmulum erudierat. Obiit VIII. idus Januarii. Suffectus ei Richardus, domo^b Autiſiodorenſis, ex Johanne & Maria parentibus ortus, atque a puero in ea urbe ſancti Germani monachus, qui rogatu cleri ac populi epiſcopatum ſuſcepit, licet nimis ſimplicitatis, & minoris induſtriæ fuiſſe dicatur. Sedit in epiſcopatu annos novem, menſem unum, ac dies undecim, mortuus XVII. kalendas Junii; ordinatus proinde XVIII. kalendas Maias hujus anni, qui dies dominicus erat.

XLIX. Monachi apud S. Vincentium reſtituti.

c Marlot. to. 2. p. 9. & 10.

A Nortmannorum primis procellis jacebat Laudunenſe ſancti Vincentii monaſterium, jam pridem monachis deſtitutum: cum Aſcelelmus epiſcopus duodecim canonicos illic inſtituit, ne divinum officium eo in loco, ubi ſecunda epiſcopalis ſedes erat, diutius interrumpereſt. Verum Rorico præſul, cum locus denuo ad priſtinam vergeret deſolationem, monachos illinc tam diu abeſſe non ferens, quippe qui non tantum epiſcoporum, canonicorum, ſed etiam nobilium conditorium^c erat, accito generali conventu, ipſius conſilio decrevit eum in antiquum converſationis monaſticæ ſtatum reformare, & pro temporis opportunitate quantulumcumque monachorum numerum illic aggregare. *Evocatis igitur a monaſterio ſancti Benedicti, ſupra Ligerim ſito, duodecim monachis, eis venerabilem Melchalanum præfecit abbatem, eumque cum cæteris monachis in eodem cænobio ad Deo ſerviendum conſtituit:* quibus inter cætera beneficia, ſecundæ ſedis epiſcopatus dignitatem, a priſcis antecceſſoribus ſuis eidem eccleſiæ conceſſam, approbans confirmavit. *Actum Lauduni anno incarnationis Domini DCCCC LXI. indiſtione IV. kalendis Octobris, in anno VII. Lotharii regis.* Hæc reſtitutio poſtea confirmata eſt a Lothario^d rege anno regni ejus XXII. Melchalanus primus a reſtitutione abbas non videtur alius a Malcaleno ſancti Michaëlis in Teoraſcia abbate, ſuperius^e laudato, qui utique in Floriacenſi ſancti Benedicti monaſterio inſtitutus fuerat. Forte vicarium ſibi ſubſtituit Bellandum ſeu Berlandum abbatem, quem ejus ſucceſſorem in Vincentiani monaſterii regimine domeſticæ tabulæ præferunt. Idem Rorico epiſcopus terram juris ſui, hoc eſt dimidiam abbatiam ſancti Hilarii, a Rainone canonico Laudunenſi dari conſentit eccleſiæ ſancti Vincentii, in qua duodecim monachos ſub religione ſancti Benedicti recens conſtitutos fuiſſe ait, ubi Raino ſanctæ religionis habitum acceperit. *Actum Lauduno III. nonas Junii, indiſtione XIJ. * anno XIJ. Lotharii regis.*

d Marlot. to. 2. p. 10.

e lib. 44. n. 66. & ſeqq.

* L. VIII. L. Sithienſes abbates.

Ragenoldus Sithienſis abbas, cum anno ſuperiori elephantina peſte, quæ tum graſſabatur, infectus fuiſſet; remotus ab aliorum conſortio regimen tamen recinuit ad hunc annum, quo illud Adalolfo ejus loci monacho, conſentientibus fratribus, commiſit poſt annos octo præfecturæ. Non tamen epiſcopalem benedictionem accepit Adalolfus, agente Arnulfo comite, qui, ſedata peſte, iſtuc redierat, ibidemque morabatur cum filio ſuo Balduino, & conjuge ſua Mathilde, filia Herimanni Saxonum ducis, ex qua filium Arnulſum ſuſcepit. Hæc primo ſuo in eccleſiam ingreſſu cortinam dedit miræ magnitudinis operiſque inſignis, quæ tempore

ANN. CHR. 961.

Balduini comitis obitus.

Iperii adhuc uſui erat in quadrageſima, *ſancta diſtinguens a ſanctis ſanctorum.* Erat Arnulfo nepos Hildebrandus, olim Sithienſis, tunc autem Vedatiſtinus abbas: quem ut Sithienſibus denuo præficeret, Adalolfum benedictione carere curavit, & trans mare proficiſci ad Angliæ regem, ut honorificæ in ſpeciem legationis occasione Hildebrandum ad Sithienſis monaſterii præfecturam revocaret. Non ægre aſſenſerunt Sithienſes, qui gravate admodum tulerant viri ſibi gratiſſimi ac dilecti tranſlationem ad abbatiam ſancti Vedatiſti. Non diu ſuperſtes fuit filius Arnulfi Balduinus comes, cognomento Junior, qui circa natale Domini morbo, *quem medici variolas ſeu poſcas vocant*, correptus, ſubſequenti feſto circumciſionis Domini ex hac vita migravit maximo totius populi deſiderio, cui acceptiſſimus erat. Hic, eſſi vivente patre mortuus, inter Flandriæ comites numeratur, quippe qui triennio ante obitum ſub Arnulfo patre Flandriam rexerat. Hæc ex Iperio, qui lucem aſſert Folcuino levitæ ac monacho Sithienſi, cujus ipſa verba ex chartaceo ejus codice, quem Adalolfo abbati nuncupavit, huc aſſerre juvat. *Baldwinus comes ſepultus eſt in hoc ipſo monaſterio, in medio beati patris Bertini requieſtionis templo, anno natiſtatis Chriſti DCCCC LXI. indiſtione IIIJ. regnante HLothario rege anno VIIJ. Reverteſte autem domno Adalolfo de partibus tranſmarinis, iterum inquiſitio & electio de abbate futuro cepit ventilari. Mitens autem comes Arnulſus direxit poſt Hildebrandum ſupra memoratum abbatem & nepotem ſuum, & ei iterato hunc commendavit locum, quem & hætenus miſeratione Dei regit, qui eſt annus ſupra memoratus dominicæ natiſtatis. Tum ſubdit Folcuinus. *Explicui jam, auxiliante Domino, quæ jufferas; domne beatiffime pater Adalolſe, comprehendens in uno codice traditiones fidelium cum cartis earum, necnon & geſta abbatum ab ipſo primo loci hujus ſtructore domno Bertino abbate, uſque ad ultimum, qui nunc præeſt noſtra atatis tempore. Fateor autem, ipſa Veritate teſte, me nihil aliud ſcripſiſſe, niſi quod in exemplariis antiquorum potui reperire, aut ſtrenuus viris narrantiſibus agnoſcere. Si qui autem me invidioſe voluerint dilaniare, obſecro paternitatis tuæ refrenentur favore.* Fecit & alium codicem Folcuinus, in quo chartas variorum miniſteriorum ſeparatim collegit. Ex his intelligitur, Adalolfo nomen abbatis & ſpeciem quamdam dignitatis remaniſſe ſub Hildebrandi præfectura, cujus tempore Arnulſus comes facilius res monaſterii in proprios uſus convertebat. Illud argumento eſt, quod cum Adoldus decanus vindemiæ cauſa miſſus ad Rheni partes, octo naves vinis onuſtas inde advexiſſet; ille ea in proprios uſus reſervavit, relaxata in compenſationem Petreſſæ eccleſiæ, quam ipſe, antea ſancto Bertino ſubjectam, occupaverat. Porro Folcuinum levitam mox laudatum diſtinguendum eſſe a Folcuino Laubiienſi abbate atque chronographo, argumenta non levia ſuadent, tametiſi quædam utrique conveniunt. Uterque ex regno Lotharii ortus erat, uterque monachus Sithienſis, & quidem eodem tempore, nam Folcuinus levita collectionem chartarum Sithienſium hoc anno abſolvit, ex præmiſſis: alter vero ad regimen Laubiienſis abbatie aſſumptus eſt anno abhinc quarto, ut ipſe in chronico ſuo teſtatur. diſtinguendus tamen videtur alter ab altero, maxime quia Folcuinus abbas in libro a ſe ſcripto de vita ſancti Folcuini epiſcopi non conſentit cum Folcuino levita, eſſi iſdem ferme verbis ambo utantur. nam Folcuinus levita ſancti Folcuini matrem vocat Ermentrudem; abbas Ercenſendam: ille hujus ſancti epiſcopi conſanguineum ſe dicit: non alter. Levita ait, equum ſancti viri funeri præiſſe: abbas addit lacrymaſſe. Accedit quod Folcuinus abbas ſacerdotii honore præditus fuiſſe videtur: alter in levitæ ordine ſubſtituiſſe. Denique Folcuinus levita in fine collectionis ſuæ recensens nomina fratrum, quibus cum ſub Adalongo abbate in Sithienſi monaſterio vixerat, nominat Folcuinum, quem ipſum eſſe puto, qui poſtea Laubiis præfectus eſt. Haud ſcio an ejus pater erat Fulcuinus^a ille vir potens, qui villam pagi Brabantenſis, Dorp nuncupatam, Gemblacenſi monaſterio paullo ante donaverat.*

Folcuini duo Sithienſes.

a Mirai diplom. p. 37.

L. I. S. Odo Cantuarienſis præſul obit.

Sub id tempus exceſſit rebus humanis ſanctus Odo Cantuarienſis præſul, poſt annos viginti pontificatus, teſtante Willelmo, vir clarus ſapientia, & virtute eximius, & *niſi Dunſtanus ſuccederet, ab omni Anglorum orbe ſemper deſtendus*, inquit Osbernus. Annum ejus obitus plerique Anglicani ſcriptores ad annum DCCCC LVIII. referunt: at præferenda videtur chronologia Saxonica Bedæ ſubjuncta, quæ eum ad triennium differt, id eſt ad hunc annum. Diem ejus mortalem non exprimit Osbernus: quartum nonas Julii Capgravius, aliique Anglicani ſcriptores

ANN. CHR.
961.Eucharistiae
fides miraculo
probata.LII.
Dunstanus
Odonis successor.LIII.
Angliae statu
reformat.

notant. Ejus tempore clerici quidam, *maligno errore seducti*, inquit Osbernus, asserebant, panem & vinum, quae in altari ponuntur, post consecrationem in substantia permanere, & figuram tantum modo esse corporis & sanguinis Christi, non verum Christi corpus & sanguinem. quos Odo miraculo convicit ac convertit, uti precibus ac lacrymis obtinuit inter missarum sollemnia: in quibus, cum ad consecrationem vivifici panis ventum fuisset, confestim inter manus pontificis fragmenta corporis Christi tenentis, *sanguis guttatim defluere cepit*. quo miraculo perterriti praedicti clerici, compellunt pontificem exorare divinam majestatem, ut in *pristinam formam praesens sanguis commutetur*, ne ipsos propter infidelitatis errorem divina ultio sequeretur. Sic factum est, ut error ille de dominico corpore in mentibus illorum clericorum aboleretur, nec ultra panem in altari positum & consecratum verum Christi corpus esse diffiderent, qui verum sanguinem inde manare conspexissent.

Post Odonis obitum, qui Cantuariensem pontificatum ante eum ambierat Elffinus Wentanus episcopus, cognomento Lippe, mortui vacuum sedem, data pecunia principibus, qui in palatio Eadgari erant, sibi comparavit. Vix eam subierat, cum ad sepulcrum viri Dei accessit, & calcata tumba, baculo percussa, atrocibus verbis defuncto, quasi triumphans, exprobravit, quod tandem eo mortuo, id quod ipso vivente non potuerat, obtineret. Verum hanc contumeliam Deus inultam diu haud passus est, idque vir sanctus in somnis Cantuariensis ecclesiae pio custodi praenuntiavit, & sacrilego illi suo nomine renuntiari iussit. nam ille petendi pallii causa Romam tendens, ubi alpes conscendit, nimio enectus frigore interiit. Huic successit Bithelmus Dorsetensis antistes, homo multae pietatis ac simplicitatis, cum ecclesiasticarum rerum rudis ac imperitus comprobatus fuisset, iussus quod susceperat onus deposuit, & ad suum ovile humilis rediit. Ita secundum Odonis vaticinium, qui Dunstanum in Wentanum episcopum sacraturus, ipsum in ecclesiam Cantuariensem se ordinare dixerat; Dunstanus jam Londoniensis pontifex a rege & regno eligitur, & in patriarchatum totius Britanniae Odoni dignissimus successor subrogatur, non sine Dei approbantis indicio. nam cum die sancto pentecostes novus pontifex sacra missarum sollemnia celebraret, Spiritus sanctus in specie columbae ipsius capiti insidere visus est, & consumto sacrificio, ad australem altaris partem, ubi venerabilis Odo humatus erat, evolare, & super ejus tumulum, multis conspicientibus, aliquamdiu requiescere. quae res in tanta reverentia ab ipso Dunstano habita est, ut numquam posthac, ante sepulcrum Odonis, nisi genu flexo, pertransiret; eumque passim *Segode*, id est bonum Odonem, appellaret. Johannes Iperius scribit, Dunstanum pallii causa Romam proficiscentem ad Sithiensem monasterium declinasse, ibique ab Hildebrando abbate honorifice acceptum, aliquanto tempore substituisse.

Pallio ab apostolica sede accepto, vir sanctus primum omnium Anglicanae ecclesiae statum ad sacras regulas componere studuit. Hinc singula regionis opida & loca lustrare, omnes ad bona opera instruere & hortari, prava quaeque emendare, illegitima dissolvere conjugia, errores confutare; viduis, orphanis, egenis ac peregrinis subvenire, clericos ac monachos laicis ad exemplum fingere; denique totam operam suam, immo totum se ipsum patriae impendere, cujus pericula magis quam sua propria propulsare & avertere nitentur. Cum autem a publicis rebus ipsi tantisper feriari liceret, tum vero divinis rebus totum se reddebat, vigiliis, precibus, lectionibus sacris, atque etiam divinarum scripturarum codicibus emendandis. Ex his tanta fuit ejus veneratio apud omnes, ut rex ipse, quidquid ab eo diceretur, quasi caeleste quoddam oraculum exciperet, & ad ejus nutum res omnes aut statueret, aut emendaret. Eodem agente pontifice, omnes ecclesiarum ministri, qui, spreto sui ordinis instituto, aut venandi studio, aut quaestuosis negotiis dediti, aut in summa quibusvis implicati vitiis essent; vel ab erratis respicere coacti sunt, vel ab ecclesiis expulsi, unde multis in locis monachos bene morigeratos pravis canonicis ac clericis substituit, effari solitus, aut canonicè vivendum, aut ecclesiis exeundum. Rebus ita compositis, tantus divinae bonitatis favor affulsit, tanta pacis constantia & opulencia rerum, ut omnia elementa, ipsum quoque elementorum conditorem Deum illis temporibus arridere putares. Ea porro erat sancti viri constantia in omnes, ut nemini, quantumvis potenti, ne quidem

ANN. CHR.
961.

regi ipsi, sibi faventissimo, blandiretur, quod duplici exemplo insigni patuit. Cum enim venationem die dominica interdixisset vir Dei, forte accidit, ut rex ipsa die venatum iret, rogato Dunstano, ut missae celebrationem ad suum reditum differret. Hora tertia vir sanctus ad ecclesiam procedit, & vestibus sacris indutus regem exspectat. Interim cubitis altari innixus, in preces ac lacrymas effusus in caelum rapitur, & sacris angelorum concentibus interesse sibi visus est, qui missam celebratam dicerent. Tum accurrentes clerici regem adesse vociferantur, & ut festinantius missam celebret, sacerdotem rogant. At ille missam se habere respondet, nec se ea die celebraturum. Tum depositis vestibus, sermonem facit, quod sibi contigerat, aperit; ac regem, ut diebus dominicis a venatu abstinere, persuadet. Alterum factum est de quadam virgine, quam rex e monasterio nondum velatam rapuerat, quam ob rem septenni penitentiae regem addixit. Factum sic narrat Osbertus. Forte rex in Wiltoniense monasterium, quod in Wiltoniensi pago diocesis Sarisberienensis ad Wilam fluvium situm erat, accessit, ibique captus specie cujusdam nobilis puellae (Wilfrich Willelmus appellat) quae inter sanctimonialia ibidem educabatur, eam ad colloquium privatum adduci iussit. Hac vero pudori suo timens, raptum ab alia sanctimoniali velum capiti suo imposuit, eo modo se protegendam sperans, si forte rex quid inhonesti a se vellet exigere. At rex nihilo minus invitam in thorum adducit, qua de re graviter a Dunstano redargutus, quod virginem, quae vel umbratice sanctimonialis erat, vitiasset, septennem penitentiam, sibi impositam demisse subiit. Illa vero, partu explicito, factum expiavit, & castam deinceps vitam professa, pro sancta haberi meruit.

In Catalonia Seniofredus Barcinonensis comes multa praedia monasterio Coxanensi confert in comitatu Rossilonensi pro remedio animae suae, & animarum patris sui Mironis comitis & matris suae Avae seu Avanae, *facta carta a donationis viij. idus Martii, anno vij. regnante Leutario rege, filio Ludovici*. Sub finem ejusdem anni Ava comitissa ejus mater vallem Balagariam tradit eidem monasterio, cui Gonfredus abbas praerat. *Facta scriptura donationis iij. kal. Januarii, anno viij. regnante Leuthario rege, filio Leudevici regis*, cujus annus octavus ab idibus Octobris inchoatus erat.

LIV.
Coxano donationes factae,
a Marca
Hispaniae. 876.
& seqq.

Araldo Remorum antistite pridie kalendas Octobris e vivis sublato, de successore deligendo discidium fuit, quod ad annum insequentem protractum est, agentibus Hugonis pridem exauctorati consanguineis, qui eum in illam sedem reintegrare moliebantur. Ejus rei causa Hugo princeps, eorum consobrinus, inducias cum rege paciscitur, ut interim synodus fieret ad hanc litem finiendam. Hac synodus in pago Meldensi super Matronam ex Remensi ac Senonensi provinciis statim coacta est, cui Archembaldus Senonum antistes praesedit. In duas partes scindebantur episcopi: alii pro Hugone stabant: alii renitebantur, hos inter Roricum Laudunensis, & Gibuinus Catalaunensis, asserentes, Hugonem, a tot episcopis in synodo Ingelheimensi, approbante Romano pontifice, excommunicatum, a minori numero absolvi legitime non posse. Re ad pontificem delata, sancitum est Hugoni ad episcopatum reditum non licere. Hujus responsi certiores facti episcopi per Brunonem Colonensem archiepiscopum, suffragia conferunt in Odalricum illustrem clericum, filium Hugonis comitis & Evae comitissae, cujus donationem pro Mettensi sancti Arnulphi monasterio superius retulimus. Huic electioni seu postulationi favorunt Lotharius rex & Gerberga ejus mater cum praedicto Brunone, cui haud ingratum fuit, hominem e Lothariensi regno, cui ipse dominabatur, ad insignem Franciae metropolim promoveri. Mox Remis ordinatio facta a Widone Sueshionensi, Roricone Laudunensi, Gibuino Catalaunensi, Hadulfo Noviomeni, & Wicfrido Virdunensi, qui recens in locum Berengarii successus erat, vir Teutonicus ex partibus Bajoariorum.

Berengarius, *rejectione praedicationis sarcina*, inquit Hugo Flaviniacensis, monasticum habitum susceperat in sancti Petri seu sancti Vitoni coenobio, in quo nuper monachos collocaverat. Abdicationis causam idem Hugo refert ex eo, quod Bernerium praepositum ecclesiae Virdunensis, qui officium beatae Mariae humi prostratus noctu recitabat, sibi non assurgentem, pede percussisset, ob idque pes ejus ardere & claudicare coepisset. cujus facti penitentia ductus, in conventu ecclesiae culpam agnovit, &

ANN. CHR.
962.
L V.
Odalricus
Remorum antistes ordinatur.b lib. 44.
n. 45.LVI.
Berengarius
episcopus fit
monachus
apud S. Vitonum.

ANN. CHR.
962.

paucis interpositis diebus, monasterium petiit, ubi humili indutus habitu, serviebat pauperibus, pauper & ipse spiritus. Non tamen curam episcopatus deseruisse dicitur, exigente amore cleri & populi, qui eum impense pro sua sanctimonia venerabantur. Ubi Hugo non satis sibi constare videtur, cum ait, Berengarium & rejecta prelationis sarcina monachum factum fuisse; & tamen episcopii curam retinuisse. Unde dubium oritur, an Wicfridus eo vivente ordinatus sit. At continuator^a historiae episcoporum Virdunensium asserit, Wicfridum creatum fuisse episcopum post excessum Berengarii, qui proinde ante hunc annum obiisse dicendus est, & quidem pridie idus Augusti, quo die in sancti Vitoni necrologio celebratur his verbis: *Anno DCCCC LIX. obiit recolenda memoria dominus Berengarius episcopus Virdunensis & monachus, nobilis institutor hujus loci & renovator, qui, ejectis clericis, hoc in loco monachos introduxit: ad quorum victum dedit abbatiam sancti Amantii, &c.* De anno haud levis difficultas, quam aliis examinandam relinquo. Ejus casulam, qua scilicet in sepulcro indutus fuerat, ab ejus corpore avulsam ait se vidisse praedictus continuator. Addit Hugo, Bernerium praepositum superius laudatum, monasterio sancti Petri innumera dona auri atque argenti, palliorum atque librorum contulisse, cum iis, quae in villa Exio possidebat; & pro suae sanctitatis merito defunctum in eadem ecclesia inter sepulcra episcoporum condignam meruisse sepulturam xv. kalendas Maii.

LVII.
S. Pauli monasterium Virduni conditur.

Wicfridus, piissimi decessoris sui imitator, in suburbio Virdunensi coenobium aedificavit, & aggregata monachorum turba, corpus sancti Pauli ejusdem sedis olim episcopi, quod in suburbana sancti Saturnini ecclesia conditum fuerat, e tumulo levatum, feretro argenteo recondidit, victumque fratribus, qui Domino in eodem loco deservirent, ex redditibus episcopii providit. Ita fere Hugo Flaviniacensis. Anonymus vero continuator historiae episcoporum addit, Wicfrido id consilii venisse in mentem ex lectione rerum ab antecessoribus suis gestarum, in quibus invenit, Paulum episcopum praecipue eam ecclesiam rebus collatis exaltasse, & ex inopem divitem fecisse. Cumque ex tumulo ejus oleum, cujus tactu multi infirmi sanabantur, deflueret, & ab incolis diceretur, ejus sepulcrum plorare, eo quod incultum ac neglectum esset; hanc sancti Saturnini ecclesiam in honorem tanti praesulis amplificare decrevit, idque, favente Deo, feliciter perfecit, & rogatu civium, quod etiam in votis habuerat, monachos illic collocavit, qui die noctuque Deo servirent, & in honorem sancti Pauli majus altare consecravit. Corpus vero sancti Pauli episcopi e sepulcro, ut jam dixi, sublatum v. kal. Septembris in loculo argenteo reposuit. Idem monasterium^b, id est ecclesiam sancti Pauli, anno DCCCC XCV. consecravit, tandemque exactis in episcopatu haud paucis annis, in pace quievit pridie kalendas Septembris, & in ecclesia sancti Pauli ab se constructa ad dextram partem altaris sepultus est. Plura de eo videsis apud praedictum anonymum sancti Vitoni monachum, qui post Bercharium presbyterum acta episcoporum Virdunensium scripsit usque ad Theodericum quadragesimum episcopum, a quo Laurentius de Leodio itidem monachus historiam continuavit usque ad Adalberonem episcopum quadragesimum quintum, qui Praemonstratenses loco nostrorum in sancti Pauli monasterium induxit. Laurentii opus continuavit anonymus alter itidem monachus, qui eadem acta prope ad finem saeculi duodecimi produxit. Ad Wicfridum seu Vicfredum episcopum scriptam puto epistolam haud spernendam de Hungris, eorumque origine, a quodam abbate sancti Germani de Monte-falconis, quae ultimo isti continuatori in editis subjuncta est. Hervinus sancti Pauli abbas erat ineunte saeculo undecimo, cujus tempore novella plantatio illic religione florebat, teste anonymo scriptore vite beati Richardi abbatis sancti Vitoni. Haud scio an ejus loci post eum abbates fuerint Blacherus, Gardinus, & Eberninus, laudati in brevi chronico^c sancti Vitoni.

c Labbe 10.1.
bibl. p. 401.LVIII.
Guibertus monachus obit Gorziam.

Sigbertus Gemmelacensis seu Gemblacensis monachus auctor est, Guibertum seu Wibertum, sui monasterii conditorem, apud Gorziam, ubi Deo propter amorem ferventis ibi sanctae religionis militabat, hoc anno in Christo obdormisse, & qui pro Christo reliquerat omnia, centuplum & vitam aeternam recepisse. Paulo ante obitum, cum Heribrandus, vir illis in partibus nobilis, qui Rembidem, ejusdem Guiberti sororem, conjugio sibi copulaverat, Gemmelacensem fiscum hoc titulo sibi vindicaret, eo se contulit vir sanctus, ut ejus invasionem reprimeret. Ille ejus

ANN. CHR.
962.

sanctitatem reveritus, subdole cessit ad tempus ejus voluntati, affinitatis, ut ipse fingebat, respectu. Tum salutatis fratribus, & negotio Erluino abbati commendato, Guibertus ad amicam solitudinem reversus est. Non multo post morbo corripitur vir sanctus. quo nuntio accepto, Gemmelacensium primores Gorziam accurrunt, patremque multis precibus fatigant, sibi ut liceat saltem mortui corpus obtinere, qui viventis praesentia tam diu orbatu fuerant. Ille vero id permittit Gorzientis abbatis arbitrio, qui agre flagitantibus annuit, si modo per Gorzientes id exsequi ipsis liceret. Ultima tandem Guiberti advenit dies, scilicet x. kalend. Junii, quo mortuo, Gemmelacenses ejus corpus clam efferunt, & curru bubus vecto impositum, Adechone monacho Guiberti olim familiari in primis curante, asportare properant, quod ubi rescivit Gorzientium vulgus, Gemmelacenses persequitur, sublatum thesaurum armis repetiturus. At pugnam diremit divina providentia, quae Gemmelacenses subita orta tempestate protexisse dicitur. sic demum victoria cessit Gemmelacensibus, qui conditoris sui corpus in ecclesia Salvatoris sanctique Petri honorifice condiderunt: ubi in tumulo requievit, donec studio & cura Sigeberti monachi, assentiente synodo, e tumulo elatum, & in loculo repositum est. Quis Gorziam tum abbas fuerit, cum Guibertus illic decessit, haud exploratum. Oilbaldum suggerit Sigebertus, eum scilicet, qui Johanni abbati successisse dicitur. at cum Johannes vitam ad annum usque DCCCC LXXIII. produxerit, Guiberti obitus potius ad tempus Einoldi seu Agenoldi abbatis aut Johannis ejus successoris referendus est.

Tunc monasterium sancti Michaëlis ad Mosam regebat Sarowardus abbas, cujus tempore dux Fridericus placitum ibidem habuit. In eo actum est de villa Toraliis comitatus Uternensis, cujus precariam Warnerius quidam, vir nobilis, adversus ducem Fridericum repetebat, asserens, patrem suum Walterum eam impetravisse a domno Hugone marchione, precatu Rudulfi avunculi sui. His probatis, Fridericus dux Lothariensium, qui senior monachorum sancti Michaëlis, & familiae ejusdem potestatis dicitur, hanc precariam praedicto Warnerio reddidit, ex nomine suo & conjugis suae Beatricis, & filiorum suorum Heinrici & Alberonis. Actum publice in atrio sancti Michaëlis jussu Friderici ducis vj. idus Septembris, anno xxvij. Ottonis regis, & imperii primo. Huic placito apponitur signum Sarowardi venerabilis abbatis. Februario praecedente Otto Magnus Romae coronatus fuerat imperator, ut ejus diploma docet, a Baronio relatum, quo Romano pontifici Johanni XII. fidem suam obligat, ac Romanae ecclesiae donationes confirmat, & res a Berengario ablatas restituit. Actum Romae tertio-decimo die Februarii, hoc anno, Ottonis xxvii. cui diplomati praeter episcopos duo nostri ordinis abbates subscripserunt, scilicet Ato seu Hatto Fuldensis, & Guntharius seu Guntherus Hersfeldensis, qui hoc anno decessisse dicitur in chronico Hildensheimensi, & Egilolfum successorem habuisse.

LIX.
Placitum pro S. Michaële ad Mosam.

Otto coronatus imperator.

Richerius monachus Senoniensis auctor est, monasterium sanctimonialium in agro Tullensi apud Boxerias seu Buxerias anno Christi nongentesimo sexagesimo secundo a Gozolino venerabili Tullensi episcopo, a fundamentis primitus aedificatum fuisse. Huic calculo repugnat liber de gestis episcoporum Tullensium nondum editus, in quo Gauslinus seu Goslinus fundum condendo coenobio per commutationem dicitur comparasse a Theoderico Mettensi episcopo, successore Adalberonis, quem biennio serius obiisse constat. Verum ad id tempus non pervenit Goslinus, cujus successor sanctus Gerardus in ejus locum electus est anno insequenti, id est DCCCC LXIII. ex ejus vita, & quidem iv. kalendas Aprilis ordinatus, ut inferius videbimus. adeoque obiit anno praesenti Goslinus, cujus obitus vii. idus Septembris contigit. Itaque ab Adalberone Mettensi episcopo, non a Theoderico ejus successore Boxerientem fundum, in quo coenobium condidit, accepisse dicendus est. nisi si Goslinus praedictum fundum acquisivit a Theoderico, dicto Mettensi episcopo per anticipationem. Hac observatione praemissa, hujus coenobii origini illustrandae contextum ex actis episcoporum Tullensium huc afferre juvat, ubi de Goslino haec leguntur. *Canobium sanctae Dei-genitricis Mariae Buxeris a fundamentis construxit, chororum ancillarum Dei inibi constituit, rebus ac praediis & ornamentis decoravit. Cui rei occasionem praebuit Hardradus, ejusdem Gauslini frater germanus, qui inter venandum super Murt fluvium, dum aprum insequeretur in monte supra*

LX.
Buxerientem monasterium condit Goslinus episcopus.

Buxerias subsistentem, comprehendere non potuit. Qua re commotus Gaufridus, didicit ab antiquo ecclesiam sancta Dei-genitricis inibi constructam, sed vetustate desolatam. quare idem presul ecclesiam restituere meditatur. Et quia mons prelibatus ad Metense pertinebat episcopium, petiit a Theoderico presule, qui & Sixtus vocabatur, illum sibi dari per concambium, conferens illi sancti Petri apostoli baculum venerabilem, quem beatus Mansuetus secum detulerat a Romana urbe. Restruenda ecclesia cepit cogitare, quatinus in eodem oratorio sanctimonialium virginum societas fieret, que sub regula sancti Benedicti obsequiis perpetua Virginis deserviret. quod sane factum est. nam invenit quasdam sanctimoniales, velut oves errantes, sed tamen viam eterne vite quærentes: quarum miseratione permotus, consultu domni abbatis Archemboldi, qui præerat sancti Apri cœnobio, jam dictam cellulam eis ad habitandum delegavit, præficiens eis Rothildem abbatissam, que earum regebat vitam. Rothildis una erat ex duabus illis religiosis feminis, quæ a venerabili Humberto Virduni instituta fuerant, ut scribit Johannes abbas in libro de vita sancti Johannis abbatis Gorziensis: quarum altera mater plurimarum ancillarum Christi postea facta est in territorio Tullensi, loco qui Buxerias dicitur, ubi monasterium ab episcopo bona memoria Gossino ex novo constructum, postquam hoc duo primum sunt intronisa, multiplex deinde ex diversis mundi lateribus sancti fervoris se ibidem examen infudit: ut usque hodie, inquit Johannes, nova quadam gratia inter cetera resplendere videatur. Nunc vero monasterium istud sæcularium dominatum est.

Idem Gaufridus, ut in prædicto libro de gestis episcoporum Tullensium legitur, a rege Ottone adeptus est abbatiam Mediani-monasterii, ea lege, ut Fridericus dux, dum adviveret, advocatiam retineret, ac pontifex prebendam loci ordinaret; postque finem ducis tota abbatia ad episcopum perveniret. Hæc concessio ab Ottone facta est ad relevandam inopiam ecclesiæ Tullensis, quæ tunc ad extremas angustias redacta erat, testante Richerio. Postea vero Medianum-monasterium pristinam libertatem recuperavit, uti eam servat etiam nunc.

a Spicil. 10. 3.
p. 310.

S. Mansueti
cœnobium in-
choat.

Denique idem vir Dei Gossinus instaurare cepit sancti Mansueti basilicam, quam sanctus Gerardus ejus successor absolvit, monachis nostri ordinis jam ante commissam. Audiendus hac de re Adso abbas in libro de miraculis sancti Mansueti. Gaufridus episcopus locum sancti Mansueti lapsantem considerans, adscito sibi ex loco sancti Apri domno Herchenboldo patre venerabili, quem ipse illic abbatem ante constituerat, locum hunc in religionis ordinem committit reparandum, qui vir venerabilis, ut erat religiosissimus, sub præpositorum manu monachorum aliquos delegavit, & quia illic stipendia eo tempore decrant, propriis sui monasterii sumibus alendos instituerat. Idem Adso ait, Gossinum plenum dierum ordinationis suæ anno XLIV. obiisse; ejusque corpus delatum a clero & populo in Buxerianse monasterium, quod ipse a fundamentis longe ante construxerat. Et quidem veri simile non est, istud monasterium, si hoc anno primum conditum esset, tam cito absolvi potuisse ante Gossini obitum, qui hoc ipso anno contigit. Si annos ejus episcopatus recte subduxeris, vix annos quadraginta invenies. tamen quatuor etiam addit liber de gestis episcoporum Tullensium. Successor ejus Gerardus, vir sanctus, in Agrippinensi regione nobilissimis parentibus Ingranno & Emma editus, iv. kalendas Aprilis anno insequente ordinatus, ut ipse de se testatur in charta inferius referenda, pia decessoris sui studia æmulatus est, quemadmodum ex sequentibus manifestum erit.

b V. lib. 43.
num. 70.

LXI.
Wifaldo abba-
ti Floriacensi
episcopo facto
succedit Ri-
chardus.

c Aimoin.
li. de mirac. S.
Bened. lib. 1.
c. 7.
* de Shilly.

Post mortem Arduini Carnutensis episcopi electus est in ejus locum Wifaldus seu Wifoldus abbas Floriacensis, qui nuper coloniam monachorum in Carnutense sancti Petri monasterium deduxerat. In necrologio cathedralis ecclesiæ vir Deo acceptissimus fuisse dicitur, omniumque laudabilium virtutum claritate decoratus: tamen nihil de ejus actis ad nos pervenit, nisi quod Wifbertum sancti Petri abbatem loco demortui Aremberti benedixit. Wifaldo abbate ad episcopatum assumpto, Floriacenses suffragia contulerunt in Richardum monachum, quem puto Patriaciensis cellæ antea præpositum fuisse. Eo abbate, Heribertus dominus Sogliaciensis * castri, quod Floriaco tribus tantum millibus distat, Herehenaldi filius, frater vero Archembaldi Turonensis archiepiscopi, cum prædia quadam monasterii in beneficium accepisset, & nequaquam his contentus alia invaderet, promissionis sacramento firmatae immemor, nec ablata restituere vellet; querimoniam ad Lotharium regem & ad Hugonem ducem delatae nihilo magis profuerunt. Tum, monachis

monachis ad preces ac litanias converfis, dum Heribertus de nocte iter faceret, baculo percussus a sancto Benedicto, demum resipiscere cepit, iussitque se ad sepulcrum sancti Confessoris deferri, ut commissorum veniam imploreret, & si fieri posset, sanitatem impetraret. Verum a famulis eo deductus, in ipso pane ostii limine animam exhalavit in primævo juventutis flore, ibidemque sepultus est, absente Richardo abbate. Repentina itidem morte correptus est Romaldus * civis Carnutensis, qui Floriacensibus in Silvio, trans Ligerim in Secalonia * posito, injuriam & damna quadam inferebat, cum ab Arnulfo Aurelianensi episcopo, sed incassum, admonitus fuisset.

ANN. CHR.
962.

a lib. 4. c. 8.
* la Sologne.

Sub Wifaldo abbate floruit Oswaldus nobilis Anglus, Odonis Cantuariensis nepos. Audita sancta ejus conversatione Odo, muneribus abbati ac monachis cum multa gratiarum actione missis, nepotis videndi desiderio se teneri significavit, eumque ad se remitti rogavit: tum quia senio gravatus mortem sibi imminentem sentiebat: tum quia regulari conversatione gentis suæ viros per eum instituere cogitabat. His acceptis, Oswaldus non statim redeundi consilio acquievit, sed crebris restitit epistolis, præterdens conversionis novitatem, ac teneritudinem in religione; nec nisi tarde admodum reditum maturavit, avunculi jam decumbentis nuntio percussus. Floriaco itaque discessit, multo honore a fratribus affectus. In Angliam appullus, ut Odonem defunctum audiret, minimum absuit, quin statim Floriacum rediret. At suorum flagitatu retentus, ad Dorcestrensem episcopum Oskitellum divertit, proximo consanguinitatis gradu sibi conjunctum: qui ipsum benigne excepit, ac secretorum suorum conscium fecit. Assumpto vero ad Eboracensem archiepiscopatum Oskitello, Dunstanus Oswaldum regi Eadgaro commendavit, cujus iussu is Wigorniensis ecclesiæ præfectus est. Dum huic ecclesiæ præesset, duodecim monachos in villa, cui Westbiri vocabulum est, congregavit, quibuscum idemdem visitabat, monitis salutaribus eos instruere solitus, & ad jejunia, vigiliæ, & orationes hortari. Eodem instigante, Ailwinus comes Ramesiensis monasterium postea ædificavit. Denique monachos iidem in sua Wigorniensis ecclesiæ, eliminatis clericis, instituit. quod diplomate suo ratum habuit rex Eadgarus, præfatus ante suum principatum monasteria, tam monachorum, quam virginum, omnino destructa fuisse, quæ ipse denuo excitare decreverit; jamque, cooperantibus sibi fidelibus fautoribus suis, Dunstano scilicet, Ethelwoldo & Oswaldo episcopis, quadraginta & septem monasteria utriusque sexus restituisse; & usque ad quinquaginta, si vita suppeteret extendere decrevisse. Actum dominicæ incarnationis anno DCCC LXIV.

LXII.
Oswaldus fuit
episcopus Wi-
gorniensis.

Ejus studium
pro monachis.

Eduardi senioris Anglorum regis filia Adela, quæ Ebloni duci olim nupserat, cœnobium virginum secundum regulam sancti Benedicti Pictavis juxta posterulam sancti Hilarii ad honorem sanctissimæ Trinitatis ædificavit, probante filio ejus Willelmo duce, cui Caput-Stupæ cognomen erat. Huic vero parthenoni dorando duas maxime curtes assignavit: quarum una Fagia * vocatur, sita super fluvium Cleni, duas habens capellas, sancti Juliani scilicet, ac sancti Gervasii: altera Secundiaca * cum capella sancti Petri in pago Metulensi: cujus caput est Metulum * opidum; decem circiter leucis Augustorito - Pictonum distans. Priorem curtem seu villam Rotbertus, filius Mangaudi comitis, ad proprium concessit Adela, prædicti Willelmi uxori, idque diplomate confirmavit Lotharius, dato pridie idus Octobris, regnante domno Lothario anno ix. indictione v. quæ notæ chronicæ huic anno conveniunt. Actum circa castellum Victerei seu Victoriacum. quod diploma Gezo cancellarius ad vicem domni Odalrici archiepiscopi recognovit. Hanc villam Adela, forte illo ipso anno, contulit focruui suæ cognomini, quæ tum de condendo hoc parthenone cogitabat. Certe non multo post conditum est cœnobium istud, idque probat Lotharii diploma, hanc conditionem approbantis ante prædictum annum. siquidem ejus rei diploma Gezo notarius ad vicem Odalrici archiepiscopi, summique cancellarii recognovit. Eadem Adela a rege impetravit, ut quadam abbatiam, qua olim monasterium puellare sancti Petri vocatum ob puellas ibi deservientes, tunc vero canonicis instauratum, eidem cœnobio ab ipsa exstructo attribueret: ita ut amodo tam ipsa abbatia, quam canonici, eorumque prebenda abbatissis saepe dicti cœnobii cum omni integritate subjacerent, & canonici sanctimonialibus sanctæ Trinitatis in divino cultu ministrarent. Mendosæ sunt hujus diplomatis chronicæ notæ, quod

LXIII.
Adela Pictavis
S. Trinitatis
parthenium
condit.
* Flaix.
* Secondigny.
* Mille.

b Besty com.
Pict. p. 252.

c ibid. p. 259.

d ibid. p. 251.

ANN. CHR.
962.

Arnulfus notarius ad vicem Adalberonis archiepiscopi recognovit. proinde non ante annum DCCCC LXVII. quo Adalbero archiepiscopus Odalrico in sede Remensi successit. Anno prædicto convenit indictio decima, in diplomate recte notata: ex qua corrigendus annus regni Lotharii, cujus annus tertius-decimus usque ad idus Octobris obtinebat; expungendus annus incarnationis, quo calculo necdum Lotharius utebatur. Adela conditricis obitus notatur v. kalend. Novembris, quæ habitum monasticum, uti olim mortuo marito a voverat, induit in illo parthenone, ubi etiam altera Adela ejus nurus sepulta est. Quidam existimant, Adelam conditricem ejus loci primam abbatissam fuisse: sed nulla certa ejus loci abbatissarum noticia ante Ermengardem, quæ Heinrico regnante locum regebat.

LXIV.

Duellum pro quadam ecclesia. b Spicil. to. 13. p. 263.

In Bellilocensi apud Lemovices monasterio grandis altercatio exorta est de ecclesia b quadam sancti Medardi, quam Bellilocenses a Rigaldo sibi datam contendeant post mortem filii ejus Geraldii. Contra de hac inter se se disceptabant duo honorabiles viri, Bernardus & Gerbertus. Ambae partes hac de re conveniunt ad ecclesiam sancti Saturnini, die Veneris, tertio idus Julii, ante Raymundum comitem, & alios nobiles viros ejus assessores, qui de controversiis propositis sententiam daturi erant. Illis inter se se altercantibus, judicavit prædictus Raymundus cum assessoribus suis, ut duo mox laudati viri vicarios sibi duos eligerent ad certamen expeditos, quo Dominus veritatem hujus rei manifestare dignaretur. Id ita factum, nam secunda diei hora certantibus usque ad solis occasum, cum neuter alterum superasset, judicatum est, neutri controversam ecclesiam adjudicandam, sed potius sancto Petro Bellilocensi ad usus monachorum competere debere, uti eam prædictus Rigaldus pro animæ suæ remedio devoverat. Actum mense Julio, anno Lotharii regis octavo, qui huic anno respondet, at mendum irrepsit in tertium idus Julii, cujus loco legendum quinto idus Julii, in quem dies Veneris eo anno incidebat.

LXV.

Teudericus abbas Campi-rotundi ordinatur. c Marca Hisp. c. 882.

Jaufredus primus abbas existit monasterii Campi-rotundi, quod Wifredus comes in diocesi Gerundensi condiderat. Cum pauco ibidem tempore c præfuisset Jaufredus, elegit propter vitæ æternæ præmium ad loca sacra peregrinari. Cum ejus reditum septem amplius annis præstolati essent ejus loci monachi, ad Seniofredum comitem, Wifredi conditoris sui filium ac successorem, accessere, abbatem sibi dari flagitantes. At ille una cum consilio domni Arnulfi episcopi Gerundensis ecclesia, & cum voluntate omnium monachorum, atque acclamatione fidelium religiosorum, tam clericorum, quam laicorum, ibidem constituit abbatem, nomine Teudericum, qui ab ipsis cunabulis sacris litteris eruditus fuerat, & in disciplina monastica enutritus, Dei timore præditus, ac mortalium vitiorum penitus expers; eumque a prædicto antistite ordinari curavit. Exarata est hæc scheda iij. kalendas Julii, imperante Lothario rege, anno viij. principatus ejusdem. Subscribit Arnulfus Gerundensis episcopus, & post eum monachi, numero septemdecim; tum Oliba comes, Seniofredus comes, & alii laici. Subscribunt vero monachi prævio signo crucis omnes, sed absque fratris aut domni prænomine, at cum ordinis sui titulo post nomen proprium, monachi appellatione ultimo subjuncta.

LXVI.

Salvus abbas Alveldensis obit. d lib. 45. n. 40.

Dum illis in partibus versantur, haud omittendus hoc loco est Salvus abbas Alveldensis, Dulquiti superius d laudati successor, qui hoc anno e vivis excessisse traditur. Ejus elogium refertur apud Miræum in libro de scriptoribus ecclesiasticis post appendicem Felicis Toletani. Is sermone haud inelegans, scientia eruditus fuisse dicitur: ceterum corpore tenuis & invalidus, at spiritu ferventissimus. Regulam scripsit pro virginibus sacris, atque hymnos, orationes, versus ac missas composuit, in quibus ejus pietas ac devotio relucebat: sed hæc omnia exciderunt. Obiit temporibus Garfeani seu Garfiæ Aragonum regis secundi, & Theudemiri episcopi Najarensis iv. idus Februarii, ære millesima. sepultus est in prædicto cœnobio juxta basilicam sancti Martini. Ad ejus pedes discipulus ipsius Velasco episcopus humatus fuit: sed quis sit iste Velasco, non satis constat. Plures enim tunc erant ejusdem nominis episcopi, in his Blasco episcopus Pampilonensis, Valascus Legionensis, & si qui sunt alii. Præter hos erat Velasco illis temporibus scriptor, cujus fragmentum Johannes Pistorius refert. Erat & Velasco Girondensis abbas. Nec omittendus Belascus, qui codicem quemdam, modo in Escuriali asservatum, in monasterio sancti Emilianii de Cuculla scripsisse perhibetur apud Zuritam. Ceterum Salvi discipulis adnumerandus est Vigila monachus, qui in Alveldensi monasterio

Velascones plures.

ANN. CHR.
962.

egregium codicem conciliorum, quo Loaisa usus est, scripsit æra M XIV. qui codex concilia LXXI. epistolas decretales CI. scilicet a Damaso usque ad Gregorium I. & quædam alia opuscula continet.

Paterniacum * locus est haud incelebris in diocesi Lausanensi, medio fere itinere Friburgum inter & Everdunum, ubi conditum hoc anno monasterium a Berta regina, uxore Rodulfi quondam regis Burgundiæ, Provinciæ, & Alamanniæ; commissumque Mayolo abbati Cluniacensi. Hujus conditionis primariæ litteræ existant in Bibliotheca a Sebusiana, in quibus Berta regina testatur, se Paterniacum opidum cum omnibus rebus ad ipsum pertinentibus donare sanctæ Mariæ, sanctisque Petro, Johanni, Mauricio ac sociis ejus, & illis sanctis, qui in isto loco requiescant, consentientibus filiis suis, Conrado gloriosissimo rege & Rodolfo duce, pro anima Rodulfi regis & filii sui Burchardi episcopi, atque Ottonis gloriosissimi regis; necnon pro anima filiarum suarum Adeleidæ, & filiorum suorum Conradi serenissimi regis & Rodulfi ducis: ea lege, ut in honore sanctæ Mariæ & prædictorum sanctorum illic regulare monasterium construatur, ibique monachi juxta regulam beati Benedicti viventes congregentur, qui ipsas res possideant, & ut ibi venerabile orationis domicilium votis ac supplicationibus fideliter frequentetur, conversatione celestis omni desiderio & ardore intimo perquiratur; sintque ipsi monachi cum omnibus præscriptis rebus sub potestate & dominio Mayoli abbatis. Post cujus decelsum monachi libertatem habeant eligendi abbatis secundum regulam sancti Benedicti. Ad hæc, ut singulis quinquenniis Romam decem solidos mittant ad concinandam luminaria; sicque tuitionem sanctorum Apostolorum habeant, & Romani pontificis defensionem. Data in die Martis, kalendis Aprilis, anno xxiv. regnante Conrado rege. Actum vero Lausana civitate. quæ notæ huic anno conveniunt, non anno DCCCC LXVI. ut Guichenon opinatus est.

Cum Adalbertus Trevirensis monachus, postulantis Helenæ reginæ b legatis, in Russiam prædicandi evangelii causa ab Ottone missus fuisset, & post tres fere annos nihil se proficere animadverteret; inaniter se fatigatum videns reverti constituit. Inde itineri se commisit, & quibusdam e suis in redeundo cæsis, ipse cum magno labore vix incolumis evasit. Ex quo intelligitur, fictam ac simulatam fuisse, ut veteres tradunt, prædictorum legatorum petitionem. Reversus in patriam vir Dei, perhumaniter ab Ottone recipitur, immo etiam a Willelmo Moguntino pontifice, qui eum, hujusce missionis specie, ab oculis Ottonis parentis sui, cui ille gratissimus & acceptissimus erat, amovere tentaverat. Sic tandem invidia virtuti cessit benignitate optimi præsulis, qui ejus deinceps apud patrem fautor ac patronus existit. Post quatuor annos, mortuo Erkanberto Wiffenburgi abbate, imperator Adalbertum, a monachis electum, ibidem abbatem ordinari curavit. Post duos dein annos Adalbertus creatus est primus episcopus Magdeburgensis, cujus episcopatus erectio hoc anno a Johanne papa, postulante Ottone imperatore, facta est, litteris pridie idus Februarii datis, quas in elogio ipsius Adalberti alias retulimus.

Interim hoc ipso anno moritur Amalungus episcopus ecclesiæ Verdensis, quam Fardensem veteres passim appellant. Electus in ejus locum ipsius consanguineus Bruno Corbeix-novæ, non abbas, sed abbas Folcmari c camerarius. Falsus est nominis æquivocatione Bruschius, qui Brunonem nostrum eundem esse putavit cum Brunone filio Liudolfi ducis, Ottonis Magni nepote, qui postea Gregorius v. dictus est. Quantæ severitatis atque constantiæ fuerit Bruno noster, ex eo patuit, quod Herimannum Saxoniam ducem cognatum suum, banno ecclesiæ constructum, rogante licet imperatore, mortuum absolvere noluit, ut in ecclesia eum sepeliri liceret; & quod coadjutorem senex, flagitatu itidem imperatoris, adoptare noluit.

In Italia Leo abbas monasterii sancti Vincentii ad Vulturum, magnus pater, ait d Ughellus, ac Deo placens, post multos labores & cum magna gloria operum perfectorum, obiisse dicitur v. kal. Octobris. Paulus ejus successor ab Ottone seniori e imperatore præceptum obtinuit, itidemque unum impetravit pro Casinensi monasterio, rogatus ab Aligerno ipsius monasterii venerabili abbate; aliaque insuper ab eodem imperatore, cui acceptissimus fuisse dicitur, pro diversis monasterii sui possessionibus recolligendis obtinuit. Paulus successorem habuit Johannem ad annos tres, cui successit Roffridus, de quo inferius.

Annal. Benedict. Tom. III.

BBbb ij

LXVII. Paterniaci monasterii origo.

* Payerne al. Peterlingen. a Bibl. Sebust. p. 1.

LXVIII. Adalbertus redit e Russia. b Supra num. 41.

LXIX. Bruno abbas fit episcopus Verdensis. c Paullin. chron. Hunor. p. 31.

LXX. S. Vincentii ad Vulturum abbas. d Ital. sac. to. 6. c. 488. e Cbesp. to. 3. p. 699.

ANN. CHR. 962.
Ottonis diploma pro monasterio Ravennensi.
a Rub. p. 278.
b Sigon. init. lib. 7.

Cum Otto Magnus hoc anno ex urbe Roma post coronationem suam revertetur; Ravennam ingressus, multis privilegiis Richardum abbatem cœnobii sancti Johannis Evangelistæ affecti, cujus basilicam Galla Placidia augusta cum filio suo Valentiniano aug. & filia sua Justa Grata Honoria aug. construxit, ut inscriptio apud Gruterum docet. Ravenna Papiam reversus Otto, rogatu Adeleidæ^b augustæ, Widoni episcopo Mutinensi, archicancellario suo, opimam tunc Nonantulæ abbatiam indulfit.

ANN. CHR. 963.
LXXI.
Johanni papa suffectus Leo.

Ejus bulla pro Monte-majori.

Conradi diploma pro eodem.

Otone Roma digresso, Johannes papa, non minus inconstans ac perfidus, quam facinorosus, Adalbertum Berengarii filium, quem una cum patre per Ottonem dejici ac fugari procuraverat, anno insequenti denuo Romam evocavit. Contra quos Otto cum exercitu reversus, fugatis ambobus, conventum episcoporum, tum ex Italia, tum ex Germania, Romæ convocavit, in quo Johanni pontificatus abrogatus, & in ejus locum Leo protoscriniarius sanctæ Romanæ ecclesiæ suffectus est, ejus nominis octavus. Hic ad preces Maurinci abbatis Montis-majoris monasterii, quod prope Arelate situm est, pro voto & amore dilectissimi & carissimi filii sui imperatoris cum summa reverentia nominandi Ottonis, & Adalasiæ seu Adelaidæ carissimæ imperatricis conjugis ejus, privilegium amplissimum eidem monasterio concessit, quo universæ ejus possessiones & ecclesiæ confirmantur, in his monasterium desertum antiquumque Horluc cum suis appendicibus, cella sancti Honorati, sita in comitatu Aquensi, in loco, ubi dicitur Roca-fraudosa; & alia, quæ in Leonis diplomate recensentur, dato per manus Leonis notarii & scriniarii in mense Decembri, indictione vij. quæ huic anno convenit, si a kalendis Septembris initium ejus desumatur, uti desumendum esse probat sequens Conradi regis præceptum. Horlucense monasterium, virginum quondam, brevi freto disjunctum erat a Lirino monasterio, cui ab origine subjectum fuit. Leonis privilegium laudat Conradus rex Burgundiæ Jurensis ac Provinciæ in suo diplomate, quo sancit ac decernit, ut hoc, quod dominus Leo apostolicus atque Otto imperator augustus & soror sua Adelheis imperatrix ex terra sancti Petri apostoli postularaverant, prænomina-
tis monachis tenere permittatur; & insuper hoc, quod Boso Arelatensis comes ipsi reddidit, illis concedendum de terra sancti Remigii de Francia, & in ceteris locis taliter nuncupatis, Oriluco monasterio, & in insula maris monasterium Lirinense vocatum, quod forte tunc a Sarracenis vastatum fuerat; & in comitatu Wapinco cellam, quam vocant Alamunto sancti Martini; & in alio loco cellam, quam nominant Autumnava; & in comitatu Aquense cellam, quam vocant Roca-fraudosa, & cetera: quæ omnia monachis Montis-majoris possidenda concedit cum libera eligendi abbatibus facultate secundum regulam a sancto Benedicto constitutam. Data vij. idus Decembris, indictione vij. anno incarnationis dominice DCCCC LXIII. anno xxvij. Chuonrado rege. Actum Vigenna civitate. Triennio ante, donationem a Gencio quodam & Ayburga ejus conjugis eidem monachis factam, firmaverant Boso comes & uxor sua Constantia, necnon illorum filii Willelmus comes, & Rotbaldus comes, præter alios.

LXXII.
Willelmus dux Aquitanie obit monachus.

Sub finem vitæ suæ Willelmus dux Aquitanie, Caput-Stupæ cognominatus, habitum monasticum induit in sancti Cypriani monasterio Pictaveni sub Frotherio abbate, Aymonis successore, cujus tempore multæ eidem loco donationes factæ. Inde postea discessit ad sancti Maxentii cœnobium, ubi fato functus est, Odone tum ejus loci abbate, ex chronico Malliacensi. qui Odo post annos quinque Ramnulfum habuit successorem. Willelmus, prædicti Willelmi filius ac successor, statuit, ut malæ adinventiones, quæ post obitum patris Willelmi ducis, qui in cœnobio sanctæ virginis Mariæ atque beati martyris Cypriani exstitit conversatus sub habitu monachali, in suo comitatu excreverant, omnino aboleantur, hoc est omne pedaticum &c. Juvat in sequentium lucem huc afferre, quæ Beslius e veteri codice de utroque Willelmo eruit in hæc verba. Anno DCCCC LXIII. Willelmo duce, cognomento Caput-Stupa, effecto monacho apud sanctum Cyprianum, ducem pro eo filium ejus habuit Aquitania: qui filiam Terbaudi Campanensis, vocabulo Emmam sive Emelinam, accepit uxorem, genuitque ex ea filium, iterum nomine Willelmum. quæ nobilis comitissa construxit monasterium in dote sua Burgulium, in honore sancti Petri apostoli, ubi primum abbas exstitit Guibertus. Willelmus comes Caput-Stupa reliquit monasterium

ANN. CHR. 963.

sancti Cypriani; & veniens apud sanctum Maxentium, obiit in pace. Willelmus vero filius suus, cognomento Fera-brachia, successit ei. De hoc Willelmo, qui exemplo patris sub finem vitæ itidem monachus factus est, deque uxore ejus Emma, plura dicendi inferius occurret occasio. Haud scio cujus monasterii abbas fuerit Girardus ille, qui hoc anno apud Cluniacum^a obiisse dicitur.

Frodoardus presbyter Remensis, tum monachus, & quidem prælatus, senio confectus, in manus Odalrici archiepiscopi præfecturam resignavit, uti ipse testatur ad hunc annum his verbis. Odalricus Remensis archiepiscopus proceres Franciæ, qui possessiones quasdam Remensis occupaverant ecclesiæ, vocari fecit. Ego vero fractus ætate, & attritus infirmitate, ministerio me abdicavi prælaturæ coram eodem præfule. quique me hoc absolvens jugo, imposuit illud per electionem fratrum meorum nepoti meo Frodoardo septuagesimo ætatis meæ anno. Id videtur intelligendum de abbatiæ præfectura, sed cujus loci, incertum. certe non sancti Remigii, ut quibusdam visum est, monasterii, cui tunc Hincmarus præerat, & post eum Hugo; tum Rodulfus. an vero sancti Basoli aut Altivillarensis, seu Orbacensis, in medio potius relinquere visum est, quam temere definire.

Sancti Medardi Sueffionensis monasterium obtinebat hoc tempore Heribertus, Dei misericordia comes & abbas^b dictus, ad quem accessit Bernerus abbas Humolariensis, postulans, ut duos mansos de terra & potestate sancti Medardi, sitos in villa pagi Viromandensis Ruminiaco, qui erant ex beneficio fratris ejus Adalberti, liceret sibi ab eodem Adalberto & ab ejus fidei Madelgario, qui eam tenebat, pecunia ex thesauro sanctæ Mariæ Humolariensis redimere ad usus monachorum suorum, ea lege, ut pro eadem terra unoquoque anno ad altare sancti Medardi XII. denarius in festivitate sancti Sebastiani persolveret. quod indulfit Heribertus. Actum in cœnobio sanctorum Medardi & Sebastiani vij. kal. Aprilis, anno inc. dominice DCCCC LXIII. regni autem Lotharii regis X. His litteris subscribit Heribertus Treocarum & Meldarum comes, Fulquinus decanus sancti Medardi, & alii ejus loci monachi.

Otone imperatore in Italia remorante, Otto ejus filius impubes, rex ab eo dictus, Treviris æstiva habuit, cum in monasterio sancti Maximini editum esset insigne miraculum, quod ipse posteri commendavit, rogatu Wickeri seu Wiggeri ejus loci abbatis, qui Willero abbati ante annos quatuor successerat. Ejus rei monumentum retulit^c Browerus, Ottonis regis nomine conditum, cujus hæc summa est. Ingenui duo conjuges, Regino & Engela de Brambach, se & unicum filium suum Adelmannum sancto Maximino consecraverant, ea conditione, ut ipse puer, quamdiu viveret, & posteri ejus, qui masculi essent, duos denarios; femina vero unum, ad altare sancti Maximini die festo sancti Martini persolverent: post mortem vero ipsorum, quod melius haberent, sive in pecoribus, sive in vestibus, ecclesiæ cederet. Interim miles quidam in eam regionem prædandi avidus cum venisset, ipsum puerum insciis parentibus rapuit, & per pontem Augustæ Trevirorum secum abducere cogitavit. Sed puer in ipso ponte reflexis oculis sancti Maximini monasterium respiciens, ut se sanctus antistes manibus plagiarum eriperet, exclamavit. unde iratus miles, cum puerum pulsasset, mox ultione divina, fracto equi collo, ipse de ponte prolapsus in fluvium cecidit, puer vero super pontem persistit illæsus. sicque ad sanctum Maximinum rediit, & abbati rem totam exposuit. Abbas vero, Deo gratias actis, puerum parentibus restituit. Hoc celebre factum, inquit Otto, cum mihi Treviris agenti abbas ipse narrasset, & puerum me coram in conspectu adduxisset; ut testamento seu testimonio nostro traditionem prædictam pueri confirmarem, & ab omnibus advocatis eundem puerum, ejusque posteros absolverem, utque nulli beneficiarentur, exoravit. quam ejus petitionem fieri decrevimus, & hanc chartam inde describi, nostrique sigilli impressione jussimus signari, anno dominice incarnationis DCCCC LXIII. indictione vij. anno regni nostri tertio, xij. kal. Augusti. Eiusmodi homines censuales dicebantur, & capibus super altare impositis cuilibet sancto se se offerebant, ut Arnulfus monachus in sancti Emmerami monasterio fieri solitum fuisse tradit. Wickerus seu Wiggerus abbas sancti Maximini Willero successerat ab anno DCCCC LVII. ut ex chronico Saxonico dicimus. Is hoc anno permutationem fecit cum Sigifrido^d comite, cui castellum Luciliburgum cessit assensu Brunonis archiepiscopi, qui tunc principatum totius regni

ANN. CHR.
963.

Lothariensis sub Ottone imperatore fratre suo tenebat; accepitque a Sigifrido villam, quæ dicitur Viulna, sitam in pago Arduennæ. Facta est hæc permutatio in ipso monasterio sancti Maximini in die palmarum xv. kal. Maii. Subscribunt Bruno archiepiscopus Coloniensis, Heinricus *Trevirorum archimandrita*: ex monachis Afolfus præpositus, qui Wiggero abbati successit; Ramvoldus decanus, dein factus abbas Ratispone in monasterio sancti Emmerammi; Sandradus cellerarius, translatus ad Gladbacense monasterium, cujus primus abbas fuit; alique: post quos subscribunt Fridericus dux Lotharingiæ Mosellanæ, alique proceres. Ab eo tempore dicti sunt comites Luciliburgenses seu Luxemburgenses.

LXXVI.
Laureshamo
privilegium
electionis af-
ferunt.
a Meibom.
p. 123. & an-
nal. Lau-
reham.

Antequam Papia Romanæ expeditionis causa discederet Otto imperator, Laureshamensibus monachis, obsecrante venerabili abbate Gerbodone, *regularem de abbate electionem* indulgit, aut potius jam indultam confirmavit, & ipsam abbatiam ex integro potestati *abbatum ad communem utilitatem monachorum Deo ibi famulantium* subdidit, omnimoda libertate & immunitate eidem monasterio concessa. *Data vij. kal. Februarii, anno incarnationis DCCCC LXIII. indictione vj. regnante pio imperatore Ottone anno xxviiij. Actum Papiæ feliciter.* Gerbodo apud Ekkehardum vocatur Kebo, qui unus fuit e visitatoribus monasterii sancti Galli, de quibus infra dicturi sumus. Gerbodo quippe duobus annis superstes fuit illi visitationi, quam Hepidannus anno DCCCC LXVIII. consignat.

LXXVII.
S. Blasii mo-
nasterium.

Idem imperator Veronæ cum esset hoc anno, cellam sancti Blasii, in Hercinia silva a beato Reginberto noviter constructam, privilegio decoravit. Situm est hoc monasterium horrido in loco diocesis Basileensis ad amnem Albam, unde *Cella-alba* nomen antiquitus habuit. Auctorem habet Reginbertum, quem *beatum* vocat præmissum fragmentum diplomatis Ottoniani, e Basileensis ecclesiæ historia desumptum. De eo hæc scribit chronographus Saxonicus ad annum DCCCC LXII. *Reginbertus Dei servus obiit. Iste construxit abbatiam sancti Blasii in Suevia.* Fortè hic non alius fuerit a Ramberto monacho, de quo hæc habent breves annales Einsidenses ad annum DCCCC LIX. *Rambertus monachus efficitur. & in pervetusto calendario: III. kal. Octobris Rambertus presbyter effectus est.* Sunt qui ejus monasterii originem ad annum DCCCC XLV. referunt. Monasterium conditum tradunt per quosdam eremitas; qui, communicato inter se se austerioris vitæ proposito, ab hominum consortio semoti, procul in unam ædiculam concessisse dicuntur, (sic narrant Basileæ-sacræ auctores) ubi animus curis liber, præter Deum cælumque, spiraret nihil, labore manuum vitæ mortali frugalem victum suppeditante. Iis sancti Benedicti flores institutum amplecti visum est. Erat tum in illis partibus strenuus miles Reginbertus, baro, ut vocant, Seldenburensis, Ottoni Magno ab arcanis consiliis, & in bellicis factis socius, cui in quodam conflictu manus altera truncata fuerat. Huic sanctiorem militiam arripere placuit, & in prædictorum solitariorum commigrare societatem. Nec vacuis accessit manibus, sed suas facultates extruendo in honorem sancti Blasii monasterio contulit, quod hæcenus persistit, & quidem insigne ac locuples, ac novis post incendium ædificiis recens instauratum.

LXXVIII.
Salvatoris de
Tolla cœnobio
restituta bona.
b Ital. sac.
to. 4. append.

In Italia abbatia Salvatoris de Tolla, ditionis Placentinæ in diocesi Mediolanensi, ita rebus destituta erat, quas Mediolanenses archiepiscopi subtraxerant, ut monachis loco cedere necesse esset, nisi ablata eis restituerentur. Cum vero Walpertus *serenissimus archipræsul* in aula domus sancti Ambrosii conventum sacerdotum suorum haberet, ad eum accessit Grimpaldus Tollenis abbas, eique miserabilem sui monasterii statum graviter exposuit. Ejus relatu commotus antistes, petitionis ejus rationes proferri iussit. Ad hæc abbas instrumenta, quæ antiquam possessionem firmarent, igne cremata fuisse respondit; at superesse homines *decoctæ ætatis*, qui rei veritatem assererent. Denique pius antistes, cunctorum adstantium consilio, *per acceptum fustem* capellas sancti Cassiani & sancti Angeli cum curte Mistrani, quæ abbas repetebat, prædicto abbati tradidit, & *sanctæ reddidit regulæ*, eo pacto, ut ea deinceps, aut quidquam aliud nemo a *sancto Tolletano cœnobio* auferre tentaret. Actum anno dominicæ incarnationis DCCCC LXIII. pontificatus Walperti decimo, mense Julio, indictione vi. Subscribunt cum aliis sacerdotibus *Aupaldus per Dei misericordiam humilis abbas*, & *Benedictus Dei gratia humilis abbas*. Ambrosianæ basilicæ abbas erat Aupaldus, mendose Huppandus Puricello dictus, cujus post annos quinque successor Petrus ad annos sexdecim, nulla

Ambrosiani
abbates.ANN. CHR.
963.LXXIX.
Ethelwoldus
episcopus
Wintoniensis
quanta fecerit.

re gesta insignis; nec illustrior Oldericus abbas, cui Gaidoaldus suffectus. Hujus tempore Otto tertius Ambrosianæ basilicæ duo privilegia indulgit.

In Anglia, Dunstano ad Cantuariensem primatum assumpto, rex Eadgarus Ethelwoldum Abendonensem abbatem ad sedem Wintoniensem, quam Dunstanus cum Lundoniensi antea tenebat, promoveri curavit, ac per Dunstanum archiepiscopum, in vigilia sancti Andree, quæ eo anno adventus prima dominica erat, episcopum ordinari. Per annos unum ac viginti, quibus Wintoniensem ecclesiam rexit Ethelwoldus, tot & tanta monasteria condidit vel instauravit, ut vix credibile videatur, ait Willelmus, talia fecisse urbis unius episcopum, qualia vix posset rex Angliæ totius. Initium duxit ab ecclesia sua, id est Veteri-monasterio Wintoniensi, in quo cathedra pontificalis habebatur. Illic erant canonici vitæ adeo profligatæ, ut præ gula & carnis vitiiis missas suo ordine celebrare dedignarentur, quod minime ferens vir sanctus, permissu Eadgari regis, infames ac sceleratos homines inde expulit, data a rege optione, ut vel regulariter viverent, aut loco cederent; adduxitque eorum loco religiosos ex Abendoniam monachos, quibus ipse abbas & episcopus præfuit. Idem præstitit in Novo-monasterio, quod Hida dicebatur, ubi jam monachi conversi erant in sæculares canonicos, quibus substituit monachos regulariter conversantes sub Ethelgario abbate, qui postmodum australium Saxonum episcopus, ac demum, sancto Dunstano ad cælos translato, Cantuariorum præful creatus est. Hanc secundam coloniam itidem eduxit ex Abendonensi haud dubie monasterio, cui Osgarum pro se abbatem præposuerat. Huic Novo-monasterio rex Eadgarus insigne privilegium indulgit: in quo monachis, quos *regulares* vocat; egregia dat monita, eisque liberam eligendi abbatis facultatem imperit, favorem suum & protectionem pollicetur, omnibusque eorum fautoribus bene apprecatur. De hospitibus id sancitum, ut sacri summique ordinis hospites *ad abbatis mensam in refectorio* cautissime invitentur; laici vero *in hospitio*, non *in refectorio* reficiant. Eadgari constitutioni multi episcopi subscribunt, tum abbates quinque, in his Ethelgarius primus Novi-monasterii abbas, quem Athelwoldus episcopus a se alitum regi commendat; ac postremo proceres quoque subscribunt. In tertio quoque Wintoniensi cœnobio virginum, quod Nonnarum-monasterium * vocabatur, in honorem sanctissimæ virginis Mariæ consecrato, *mandras sanctimonialium* ordinavisse dicitur, quibus religiosissimam Christi famulam, ætate maturam, Etheldridam nomine, quæ in eadem urbe Deo devotarum virginum educatrix erat, & de se nascituro multa prædixerat, abbatissam præfecit.

* Nunna-
monaster.

Illam, ut sibi videbatur, injuriam non impune abire siverunt clerici illi Wintonienses, ex quibus tres tantum ad monasticam vitam se contulerunt, cœnobium, ex quo pulsi fuerant, humili corde repetentes. Ex aliis quidam sanctum episcopum e medio tollere constituunt, letali poculo, dum in aula sua cum hospitibus reficeret, propinato, quo hausto, ubi venenum per omnia membra diffundi sensit, a mensa exiit ad lectulum. Verum, ubi se collegit, se ipsum pusillæ fidei damnat, & Christi verbis in memoriam revocatis, quibus fidelibus suis pollicetur, non eis nociturum, si quid mortiferum bibitori essent; accenso fide animo, letiferi poculi vim exstingui sensit, furentisque veneni dolore fugato protinus e lectulo surrexit. Sic dissipatum est nefandum consilium clericorum, qui per diversas Anglorum dispersi provincias demum interierunt.

Nec solum apud occidentales Saxones, sed etiam in remotis Britannicæ partibus sanctus antistes rem monasticam promovit. Sic apud orientales Saxones Eliense seu Eliense monasterium, quod sancta Etheldrida regina quondam virginibus condiderat, tunc omnino desertum & regio fisco addictum, pretio non modico redemit, & restitutis ædificiis, ibidem constituit non minimum monachorum gregem, quibus Brithnodum præpositum suum rectorem præfecit. Idem præstitum in Medeshamstedensi monasterio ad fluvium Nini in regione Girviorum, quod ab se instauratum in honorem sancti Petri consecravit, Burgense seu Petroburgense deinceps appellatum: in quo Ealdulfum monachum suum ordinavit abbatem, qui post excessum Oswaldi Eboracensem archiepiscopatum adeptus est. Denique Thorngiensis monasterio, ad crepidinem ejusdem fluminis in honorem Deiparæ virginis ab ipso renovato, impositus est abbas Godemannus: eoque sancti Benedicti, cognomento Biscopii, corpus, magno coemptum pretio, Ethelwoldus

advexit. His omnibus chronologia Saxonica, Bedæ subjuncta, duo alia addit monasteria, Chatericum, cui Ordbyrthum abbatem; & Middeltunense, cui Cynewardum vir Dei præposuisse traditur. Sic in Anglia monasticus ordo renovatus est tum per Ethelwoldum, tum per Dunstanum & Oswaldum, suffragante Eadgaro rege, cum antea nulli, aut pauci admodum in illa insula regulares monachi superessent. Hæc autem renovatio in Glastoniensi primum cœnobio per Dunstanum, deinde in Abendonienfi per Ethelwoldum, ac demum in Rameienfi per Oswaldum facta, ex his in alia monasteria propagata est. *Ita his tribus vi is agentibus, ait Willelmus, quasi triforini lumine ecclesiam serenante, dense vitium tenebra evanuerunt.*

LXXX. Quam vero pro cetero grege sollicitus fuerit Ethelwoldus, vel uno apparet luculento exemplo. Accidit eo tempore, ut acerba fames universam Britanniam premeret, & inopia gravis calamitas plerosque dira clade exstingueret. Expensa in egenos pecunia, vir Dei, cum nihil ipsi superesset erogandum, ecclesie argentea vasa minutatim confringi, & in pecuniam redigi præcepit, professus, se æquanimiter ferre non posse, inanima & muta metalla integra perdurare, dum homines, ad Dei creati imaginem & Christi sanguine redempti, mendicitate & inedia perirent. Emis ergo ex conflata illa pecunia cibis sustentavit innumerabilem multitudinem egenorum, qui famis necessitate coacti, ad eum undique confluebant, omnesque ex ipsis mortis faucibus eripuit. Quin etiam pueros & adolecentes ipse docere non detestabatur, quibus Latinos libros anglice exponere, ac regulas artis grammaticæ & metricæ tradere solebat, eosque hac occasione jocundis ac familiaribus alloquiis ad meliora hortari. Unde factum est, ut per plures ex discipulis ejus fierent sacerdotes atque abbates, & honorabiles episcopi, quidam etiam archiepiscopi in gente Anglorum. Ad monachos quod attinet, ipsos etiam cathedrales cœnobitas Wintonienses labore manuum occupari volebat, unde cum veterem renovare decrevisset ecclesiam, fratres una cum artificibus & operis insistere laboribus iussit, tumque accidit, ut unus ex illis, Godus nomine, e summo templi lapsus culmine, nihil mali passus sit, quod viri Dei meritis adscriptum est. Denique quam severus errorum censor ac vindex fuerit, probavit quidam monachus, qui ob furtum clam commissum in capitulo, diris addictus a sancto antistite, brachiis sub cuculla sibi invicem adherentibus ita se constrictum sensit, ut ea nullo pacto movere posset: at ubi culpam viro Dei confessus est, protinus eorum usum recuperavit.

ANN. CHR. 964. LXXXI. *Lis de pontificatu Romano.* Johannes papa pontificatu se privatum non ferens, conventu sacerdotum coacto, Leonem abdicari curavit, ejusque acta & decreta omnia infirmavit. Dum vero in suspectos sibi homines sæviret, pridie idus Maii mortem oppetiit. Mox Romani, fidei Ottoni datæ haud memores, Benedictum cardinalem subdiaconum sublegerunt. Hoc audito, imperator Romam propere cum toto exercitu recurrit, portisque IX. kalendas Julii sibi apertis, Leonem pristinae sedi restituit, ac Benedictum sollempni more exauctoratum in Germaniam relegavit. Ipse vero, beatorum Apostolorum festo Romæ celebrato, urbe discessit, & mensè Augusto in Etruria transacto, in Lombardiam concessit, quo in itinere, oborta peste, ejus exercitus pars maxima periit, eademque pestilentia sublatis sunt Henricus archiepiscopus Trevirensis, Gerricus abbas Wissemburgensis, & Godefridus dux Lothariensis provincie inferioris, quam Mosanam vocant ad discrimen Mosellanæ, cui Fridericus præerat. Gerrico abbati subrogatus est Erkembertus; & post biennium Adelbertus, uti jam supra meminimus. Ceterum Leo papa eodem anno consecrationem capellæ beatæ Mariæ, in cœnobio sancti Meginradi cælitus factam, scriptis confirmasse dicitur in optima editione Canisiana: cujus rei pontificiæ litteræ in annalibus Eremi ad hunc annum referuntur.

LXXXII. Adalberoni Mettensi episcopo succedit Theodericus a Meurisse p. 315. Hic etiam annus supremus fuit Adalberonis Mettensium episcopi eo nomine primi, de ordine nostro perquam optime meriti, qui, postquam ecclesiam suam annis fere triginta-sex rexisset, perceptis sacramentis, VII. kalendas Martii ad Dominum migravit in monasterio sancti Trudonis, cujus abbatiam viginti annis tenuerat. Ejus corpus post sollempnes exsequias in latere exterioris parietis ipsius monasterii ad lævam, versus claustrum ambitum, primo sepultum, dein Gorziam, ac demum ad sancti Arnulfi basilicam translatum est. *Vir opinatissima sanctitatis, sanctæque religionis indefessus ubique reformator merito appellatur in veteri codice sancti*

sancti Arnulfi, ubi celebris est hætenus ac pretiosa ejus memoria. Huic in episcopatu successit Theodericus seu Deodericus ejus nominis primus; & in Trudoniana abbacia Thietfridus, qui hoc monasterium annis a triginta rexisset dicitur, ejus vero successor Erenofridus annis quatuor. Hunc excepit Adelardus abbas, de quo inferius. Nulla mentio Adalberonis apud Rodulfum inter abbates Trudonianos, quem tamen in eis recensendum esse monumenta b duo a Meurisse relata probant. Theodericus, cognomento c Sixtus, Adalberonis in sede Mettensi successor, Ottonis Magni consobrini erat, multis nominibus nobis celebrandus, maxime ob conditum sancti Vincentii monasterium insigne, de cujus primordiis suo loco agendum. Educatus fuerat in monasterio sancti Galli, ubi Keroldum monachum præceptorem habuerat, teste Ekkehardo.

Dum Richardus abbas Floriacensis sancti Benedicti monasterio præset, matrona quædam, Guntrudis b nomine, cum filio suo Leraldo amplissimam donationem fecit monasterio sanctæ Mariæ, sanctique Petri, necne c sancti Benedicti Floriacensis cœnobii, in quo ipse sanctissimus corpore requiescit, pro remedio animarum suarum & senioris seu conjugis sui Malguini, ex rebus suis propriis, fitis in pago Matisconensi, in vicaria Cavinensi apud Buserias, & in pago Augustidunensi apud Solechiacum. Insuper quemdam alodum pro filio suo Malguino, qui in cella Patriciaco requiescit. *Actum Patriciaco monasterio publice. Data in mense Julio, anno decimo regnante Lothario rege. Rainaldus monachus scripsit, dictante Alterio abbate, sed cujus loci, ignoramus.*

In monasterio Figiacensi seu Fiacensi apud Caturcos mortuo Geraldo abbati, & Figiaci sepulto, subrogatus e Calsto ejus loci monachus vitæ probatissimæ, qui a Benedicto papa Romæ benedictus fuisse dicitur. Hic sui monasterii decora augere studuit, & inter cetera *librum de cantu optimum secundum morem Romanum per Raymundum Auriliacensem abbatem Figiaci describi curavit, ut versus sequens initio præmissus testatur:*

Calsto sui nomen solito testatur in actu.

Hic etiam capellam mirifico opere extruere cepit, ut in columnis ecclesie legitur, sed non omnino perfecit. Ad hæc Fontense monasterium in honorem sanctæ Mariæ semper virginis ædificavit, fundum suppeditantè Ramnolfo Figiaci domino, & Benedicto papa probante atque Stephano episcopo Caturcensi, ibique Figiacenses monachos instituit. Superstes fuit ad annum DCCCC LXXIV.

Itaque ante eum annum Auriliacense monasterium rexisset videri possit Raymundus abbas, cujus opera Calsto usus est ad describendum prædictum codicem cantus Romani, nisi forte abbas dictus est Raymundus per anticipationem, quod quidem certum existimo, & ex sequentibus patebit. Geraldus de sancto Sereno, ejus decessor, Auriliacensem basilicam, ab antecessore suo inchoatam, perfecit; & vocatis episcopis eam consecrari curavit. Hæc dedicatio facta dicitur *anno dominice incarnationis DCCCC LXXII. indictione quinta, papa Johanne feliciter sedente in cathedra apostolica.* Verum indictio quinta anno DCCCC LXII. convenit, non vero anno DCCCC LXXII. indictione quinta-decima prædico, quæ hoc loco reponenda est. Geraldus diversa Sanctorum pignora in nova illa basilica in altum recondidit. Ad hæc restructit ecclesiam beati Clementis, quam beati Geraldi pater olim ædificaverat. Idem Romam & Jerosolyma lustrasse dicitur, eoque abbate res publica monachorum valde aucta fuisse. Discessurus vicinos præpotentes viros beneficiis monasterio devincire cupiens, decem millia mansorum præter opida precario eis concessit, scilicet comitibus Turenensi, Carladensi, & aliis ex Caturci partibus nobilibus viris. Verum ejus facti valde eum pœnituit; & nisi Dei providentia subvenisset, ad extremam inopiam redactum fuisset monasterium, cujus res familiaris subinde restituta. Sepultus est Geraldus in basilica ad lævam portæ majoris. Ejus successor Raymundus nobilis erat Caturcensis ex castro Saura * nominato, qui erudiendum curavit, immo ipse eruditus Gerbertum Auriliacensem monachum, de cujus vitæ primordiis hic agendum est.

Gerbertus, nomine quam genere illustrior, *obscuro loco natus* dicitur in chronico e Auriliacensi, *ingenio vaser, & in litteris præclarus*; apud Albericum ex Guib. p. 241. Ann. Bened. Tom. III. C C C

ANN. CHR. 964. S. Trudonis abbates. a Spicil. 10. 7. p. 347. b V. lib. 44. n. 86. c sup. n. 60.

LXXXIII. Floriaco facta donatio. d Perard. p. 39.

LXXXIV. Calsto abbas Figiacensis. e Baluz. 10. 2. p. 300.

LXXXV. Geraldus & Raymundus Auriliaci abbates.

f Analec. 10. 2. p. 240.

LXXXVI. Gerberti vitæ primordia. g ibid. p. 241.

done Remis, ut dicitur, natus, & apud Floriacum monachus a puero. Utrumque falsum puto, nec dubito, quin Gerbertus patria Arvernensis fuerit, haud procul ab Auriliaco seu Aureliaco, quod de Aurelianorum urbe imperiti quidam interpretati sunt, ob idque Floriaci in agro Aurelianensi a puero monachum fuisse commenti. Sane eum Auriliaci, aut in vicino loco natum fuisse innuit ipse in epistola xxxv. secundo loco edita, in qua suis Auriliacensibus scribens, valere cupit notos quondam suos vel affinitate conjunctos, si qui superessent. Grates etiam rependit specialius patri R. id est Raymundo, cui, si quid scientiæ in ipso esset, post Deum inter omnes mortales gratias rependit. Nullus veterum accuratius de eo scripsisse mihi videtur, quam Hugo Flaviniacensis^a abbas sub finem primæ partis chronici sui: ubi Gerbertus in cœnobio sancti Geraldii apud Auriliacum nutritus dicitur, grammaticaque eruditus; & ab ejus loci abbate commissus Borrello citerioris Hispaniæ duci, ut in artibus erudiretur, atque ab eo Hartoni cuidam episcopo traditus institutiendi causa, apud quem plurimum mathesi studuit. Borrellus comes erat Barcinonensis, qui Gerbertum Attoni episcopo Aunonensi commendavit. Guido mox laudatus apud Albericum ait, Gerbertum in Hispaniam fugisse, astrologiam a Sarracenis didicisse, & ita liberales edidisse artes, ut in Galliam revocaverit pridem ibi obsoletas. Non satis sibi constare videtur Hugo Flaviniacensis, cum ait, Gerbertum pro morum insolentia e suo monasterio expulsum fuisse; & tamen ab Auriliacensi abbate Borrello duci commendatum. nisi dixeris, eum ob præstantius ingenium consodales suos despectui habuisse, adeoque eis exosum Auriliaco discedere coactum; abbati vero acceptum nihilo minus fuisse, a quo Borrello duci commendatus sit. Id de Geraldo abbate interpretari suadet ipsius Gerberti epistola xvi. Geraldo abbati Auriliacensi inscripta, cum Gerbertus jam abbas esset Bobienses, in qua Raymundum magistrum quondam suum vocat, eum scilicet, qui postea in Auriliacensi præfectura successit Geraldo abbati, quem mortuum idem Gerbertus in alia epistola^b laudet. Quanta vero cum eo necessitudine conjunctus fuerit, testis est epistola xlvi. eidem Geraldo inscripta, in qua felicem reputat diem, felicem horam, qua licuit nosse virum, cujus vel sola nominis recordatio omnes a se molestias detorqueat: cujus præsentia si interdum frueretur, se beatiorum non frustra reputaret. In præcedente denique epistola ad Raymundum monachum, fidissimi patris Geraldii meminit specialis, ut ipse ait, filius Gerbertus. & in fine, Valeat pater Geraldus, valeat frater Airdus, valeat sanctissimus ordo, meus altor & informator. quæ quidem verba probant, Auriliacenses suos sibi carissimos, non exolos fuisse. Mitto quæ de Gerberto habet Trithemius in fusiori historia^c Hirsaugiensi, ubi ait, eum Floriaci adolevisse, ac demum adolescentem abjecto habitu in Hispaniam fugisse. quod nullo auctore dictum refellit constans Gerberti affectus in suos Auriliacenses, ceteroque monachos ejusdem instituti.

LXXXVII. Quo tempore Gerbertus Bobiensem abbatiam adeptus sit, res obscura est, quam pro hominis fama hic illustrare operæ pretium fuerit. Tempus eruitur ex primis viginti-quinque ejus epistolis, quarum pleraque jam abbas scripsit. Ex his duas Johanni papæ direxit, nempe quartam-decimam, & vicesimam-tertiam. In priori, quam beatissimo papæ Johanni Gerbertus solo nomine officii Bobienses cœnobii abbas inscripsit, ait se ab eo virgam pastoralem & apostolicam benedictionem accepisse. Id vero de Johanne XIII. explicandum esse suadet epistola decima-septima, scripta sub annum dcccc lxx. Adalberone jam Remorum archiepiscopo, ad Geraldum Auriliacensem, in qua quærit, an Hugo, quem vestra, inquit, lingua abba-comitem dicitis, uxorem duxerit. Is videtur Hugo Caputius, vulgo Capetus dictus, qui Adelaidem, filiam Willelmi Pictavorum comitis, cui cognomen Caput-Stupæ, sub id tempus uxorem duxit, ex qua ante annum dcccc lxx. suscepit Rotbertum, quippe qui patris litteris pro ecclesia Aurelianensi subscriptus anno dcccc lxxv. invenitur, ut postea videbimus. Qua occasione Bobiensem abbatiam Gerbertus obtinuerit, ex Hugone Flaviniacensi intelligimus. quippe Borrello Barcinonensi duce cum Attone Aunonensi episcopo Romam eunte, idem cum eis profectus, & propter actus notissimus, ab eodem duce Ottoni regi est intimatus. Si regis nomine Ottonem nondum imperatorem designaverit Hugo, id factum oportuit ante annum dcccc lxxii. quo imperialia insignia Otto a Johanne XII. Romæ accepit. Sed non ita rigide regis nomen accipiendum existimo. Id vero probat tempus, quo Borrellus comita-

tum Barcinonensem adeptus est, scilicet post Seniofredum, qui anno dcccc lxxvii. mortuus est, sepultusque in monasterio Rivipullensi, facto^a prius testamento, quo multa ecclesiis ac monasteriis piissimus princeps legavit. Itaque ab eo tempore Gerbertus Ottoni notus & acceptus, abbatia Bobiensi donatus ab eo est. Errat^b Ughellus, qui id rejicit ad annum dcccc xcii. falsus diplomate Ottonis primi, quod Ottoni tertio perperam tribuit. Adeptus hanc abbatiam Hugoni suo Gerbertus quondam, ut ipse ait, scholasticus ea de re scribit epistolam xii. secundum amplitudinem animi sui amplissimis honoribus se ditatum fuisse a domino suo Ottone. nam que pars Italia, inquit, possessiones beati Columbani non continet? at secundum amplitudinem amici sui amplissimis se oneratum hostibus, & nullam partem Italiae, in qua suos non habeat hostes. Conditionem pacis hanc solam fore, si spoliatus abbatia fuerit, vestitum districtis persequendum gladiis: ubi gladio ferire nequiverint hostes, jaculis verborum appetituros. Ceterum malle se militem esse in caesarianis castris, quam regem in alienis. Insensus in primis ac infestus ipsi fuit Petrus Papiensis episcopus, qui anno dcccc lxxvi. eam sedem iniisse dicitur, eamque ad annos octodecim tenuisse. Graves ad eum litteras scripsit Gerbertus, scilicet epistolam quintam, in hæc verba. Quod abbatiam sancti Columbani habere videmur, Italorum nulli gratias agimus. Si ante dominum nostrum a vobis laudati sumus, non indebitas vobis reddidimus laudes. Mutua exposcitis colloquia, & a rapinis nostra ecclesia non cessatis. Nostra, velut propria, militibus dividitis, qui diversa in integrum revocare debuistis. Rapite, predamini, vires Italiae contra nos concutite. Opportunum tempus nacti estis. Dominus noster bellorum certamine occupatur: nos nec manus paratas eum juvare detinebimus, nec quod ejus officii est temere usurpabimus. De his aliisque vexationibus conqueritur, tum apud caesarem, tum apud Adelaidem augustam. scilicet monachos suos attenuari fame, premi nuditate; libellariis codicibus sive precariis totum sanctuarium Domini venundari; apothecas & horrea exhausta; in marsupiiis nihil esse. Satiis sibi fore, si cum gratia domini sui fieri posset, solum apud Gallos egere, quam cum tot egentibus mendicare apud Italos.

Neque foris tantum sæviit hæc tempestas: domi etiam eo usque grassata est, ut Bobienses eum expulerint. Hinc epistola xviii. ad Bobienses. Qui regulam sancti Benedicti professi estis, & pastorem deserendo abjecistis, colla tyrannis sponte subdidistis... Ante tribunal Christi quomodo apparere vultis? Hac quidem non causa retinendi honoris scribo, sed loquenda loquens, cura pastorali animam meam crimine libero, non audientes implico. & in epistola xix. ad Rainaudum: Recte quidem, frater, conquere- ris super abbatis tui privatione. Oves in convallibus ante ora luporum absque pastore, monachi in monasterio absque abbate. Secundum scire tuum & posse, bene te velle & facere adhortor & moneo. Unius anni tria diversa imperia super te docent qua vides, fallacia & inconstantia. Futuram desolationem, non tantum parietum, quantum animarum, ingemisce, & de Domini misericordia noli desperare. Tria hæc imperia videntur interpretanda de trium abbatum mutatione apud Bobienses.

Hac tempestate jactatus Gerbertus in Galliam rediit, & primo forte in Germaniam, ubi Ottonem juniorem erudire jussus est. Eo absente, Petrus creatus est abbas Bobienses, ut diplomata Ottonum duo manifeste probant, quorum primum^d est anni dcccc lxxii. Non tamen sic abjectus fuit a Bobiensibus Gerbertus, ut nonnulli ipsi addicti esse non perseveraverint. Argumento est epistola lxxxiii. quam ille omisso abbatis nomine scribit dilectissimis sibi filiis Bobiensibus utriusque ordinis, clericalis scilicet ac laicalis. in qua eos rem dignam, suoque nomini, filiorum scilicet, convenientem fecisse dicit, patrem quærendo, patrem visitando: se pro eorum dilectione & fide constanti erga ipsum, tunc absentem gratias agere; brevi præsentem debitas exhibiturum. ceterum se quidem jam prope in portu constitisse; at eos malignis fluctibus jactari iniquo animo ferre; sed confidere, Dominum, qui omnia potest, motum prece pauperum, afflictis opem ilico laturum. Hinc est quod abbatem loco sui institutum, velut tyrannum reputabat in epistola septima, quæ secundo loco est, ad Rainaudum monachum Bobiensem, cui facultatem indulget migrandi ad aliud monasterium, si sub regula patris Benedicti ac spirituali abbate in alio militare cuperet; dandi etiam ac recipiendi, quod jure & sine offensione divinarum legum dandum ac recipiendum est, excepto si quid tyranno aut impio sponte tri- buisset.

ANN. CHR. 964.

^a Sabbe to. i. p. 157.^b Gerbert. epist. 91.^c Hirsaug. an. 991.

LXXXVII. Bobienses abbas vocatur.

ANN. CHR. 964.

^a Marca c. 885.^b Ital. sac. 10. 4. c. 1354.^c Gerbert. ep. 2.^d Ital. sac. 10. 4. c. 1351.

ANN. CHR.

965
LXXXVIII.
Ottonis Magni
diplomata pro
S. Remigio,
&c.
a Marlot to. I.
p. 604.

b ibid.

Gerberti varia illa infortunia acciderunt ex Ottonis maxime absentia, qui anno DCCCC LXV. teste Frodoardo, relicta urbe Roma, Coloniam venit, ibique Bergam reginam sororem suam, cum filiis Lothario rege & Carolo puero ad se profectam, excepit, & cum eis, aliisque magnis proceribus placitum magnum habuit. Antequam Coloniam veniret, aliquamdiu moratus est in pago Ingelheimensi prope Moguntiam: ubi rogatu Hincmari abbatis curtem Coslam, quam Artaldus archiepiscopus monasterio sancti Remigii restituerat, eidem imperiali præcepto^a asserit Otto Magnus hoc anno, x. kalendas Junii, indictione VIII. actum Ingelheim palatio. Ibidem Otto junior eodem die & anno idiplum regio^b diplomate comprobavit. Erat hæc cella seu abbatia (sic eam Otto Magnus alibi vocat) in diocesi Moguntina, in monte sancti Remigii dicto, circa villam, quæ Cosla dicitur, super fluvium Glan, ut Adalbertus Moguntinus antistes loquitur, ubi Remigiani quidam monachi sub monastica regula quondam vivere consueverant. Ex prædicto Ingelheimii palatio Otto Coloniam venit: ubi monachorum in cœnobio sancti Mansueti restitutionem rogatu Gerardi Tullensis episcopi; & bona omnia monasterii sancti Apri imperialibus litteris confirmavit. Utraque præceptio data iij. nonas Junii, anno dominice incarnationis DCCCC LXV. indictione viij. anno regni Ottonis xxx. imperii iij. Actum Colonia palatio. Utrumque diploma recognovit Liudolfus cancellarius ad vicem Brunonis archicapellani, qui hoc ipso anno Remis mortuus est, ut postea videbimus.

LXXXIX.
Gerardi episcopi benefici-
cia in S. M^a
fuetum.

S. Apri abba-
tes.

In priori diplomate Gerardus, venerabilis Tullensis ecclesie præful, imperiali clementiæ suggestisse dicitur, quemdam locum in suburbio ejusdem suæ civitatis ab antiquo quidem fundatum, sed præcedentium injuria temporum rebus destitutum, religione depravatam, ædificiis corrudentibus omnino collapsam esse. qui locus in honorem sancti Petri consecratus, & corporibus sancti Mansueti primi ejusdem civitatis episcopi, simulque beati Ammonis prædictæ urbis itidem antistitis decoratus, a bonæ memoriæ Gauzolino antecessore suo reparari cœptus fuerat, sed opere imperfecto relictus. Hunc vero se ex integro restaurare velle, rebusque ac redditibus augere; ideoque abbatem, nomine Adam, regularibus disciplinis eruditum, cum consilio Brunonis archiepiscopi ac principum regni, fratribus ibidem consistentibus præfecisse; & tam ex his, quæ quondam eidem loco subjectæ fuerant, quam ex aliis episcopii sui rebus, cum suorum fidelium consensu dotasse. quæ omnia Otto Magnus, cum suo, tum filii sui æquivoci nomine, ratum gratumque habet. In libro de miraculis sancti Mansueti legimus, Gerardum restitutum beati Mansueti oratorio, laudabilis memoriæ abbatis Humberti consilio, qui tunc temporis beati Apri gloriose regerebat monasterium, suorumque consensu fidelium, quemdam boni testimonii virum, moribus & actibus præfulgentem, eidem loco præfecisse, Adamum scilicet modo laudatum. Ex quo intelligimus, Humbertum abbatem in sancti Apri regimine successisse Archemboldo, abbati a restitutione primo, cui Gauzlinus episcopus, Geraldus decessor, locum sancti Mansueti reparari cœptum commendaverat. In quibusdam tamen indicibus Archemboldo abbati substituitur Adso abbas, quem monasterii sancti Apri abbatem non fuisse inferius probaturi sumus. Humbertus, a nobis alias jam laudatus, e Gorziensi monasterio assumtus est ad regendum sancti Apri monasterium, ubi in cura dominici gregis beato sine quievit, ut in libro de vita sancti Johannis abbatis Gorziensis legitur; adeoque distinguendus ab Humberto sancti Vitoni abbate, qui e sancti Apri monasterio eductus, apud sanctum Vitonum decessit.

X C.
Baini-villæ
cella.

In posteriori Ottonis diplomate pro sancto Apro, fit mentio de cella Baini-villæ, quam quidam miles, Arnulfus nomine, loco sancti Apri tradidit, eo pacto, ut aliqui de fratribus sancti Apri ad custodiendum regularis disciplinæ ordinem in eo loco ponerentur. Exstant in archivo sancti Apri litteræ hac de re confectæ, in quibus Arnulfus famulus Dei ait, se ob animæ suæ remedium, domni Gauzlini pontificis auctoritate & collaudatione, quoddam famulorum Dei monasterium construxisse in suis prædiis, in pago Segintise, ac definiisse, ut idem locus, qui in honorem sancti Salvatoris ac sancti Mauricii sociorumque ejus conditus est, subjectus sit monasterio sancti Apri, ejusque abbati sub regulæ sancti Benedicti institutione: ea conditione, ut, si quis ex suis propinquis causa devotionis & salutis suæ in hoc loco se

suscipi petierit, ei non denegetur introitus; sed & si utilis & dignus pro vitæ suæ merito inventus fuerit, & abbati visum fuerit, etiam provisor ejus loci constituitur: alias, ut noxius repellatur. Si autem episcopus vel abbas monasticam religionem illic funditus destruere voluerit, tunc ipsius propinqui ac posterum locum illum recipiant. Hanc vero scripturam, ut hæc omnia firma & inviolabilia sint, fieri iussit, atque manu sua ac manibus principum ac multorum nobilium in mallo publico firmari voluit. Subscribunt dux Fredericus, Henricus, Teutbertus scabineus, Wido comes, Teutselinus comes, aliique. Desunt chronica notæ in veteri exemplo, quo usi sumus. Hactenus Baini-villæ^{*} cella est in Tullensi diocesi ad Mosellam. Kedeo ad Ottonem imperatorem, qui sub finem anni Romam reversus, convocata magna synodo, ait Frodoardus, Johannem XIII. in sede sua restitui curavit; ac Benedictum a Romanis electum, totius synodi judicio depositum, secum abduxit, & in Saxoniam relegavit, atque Adalgago Hammaburgensi archiepiscopo commendavit.

Hic annus supremus fuit Brunonis Coloniensis pontificis sanctissimi, qui, post conventum illum Coloniensem profectus Compendium, ut nepotes suos, Lotharium scilicet regem & Hugonis Magni filios, invicem dissidentes ad concordiam revocaret, infirmari cœpit; tum in urbem Remorum advectus, ubi morbo ingravescente, corporis & sanguinis Domini sacramentum, virtutis ejusdem sacramenti non inscius, expetivit. quod cum fuisset allatum, vir ille Domini, quid animo senserit, toto corpore prostratus ostendit. Post dies quinque, morti proximus iter suum magno illo viatico, sancto videlicet & unico redemptionis nostræ pignore, munivit; ac demum inter adstantium gemitus ac preces spiritum Deo reddidit v. idus Octobris. Corpus ejus cum debito honore Coloniæ revedum, insigni pompa xiv. kalend. Novembris sepultura mandatum est in suburbano, uti mandaverat, sancti Pantaleonis monasterio, quod construxerat, sed adhuc usque consilio & providentia sua construit, & ordinare non cessat, gubernante Deo insignia bona voluntatis ejus per sanctorum merita, quorum illuc & reliquias advexit, & patrocinia sibi religiosa & sedula supplicatione providit. Sic loquitur Rotgerus, gravis & eloquentissimus ejus temporis scriptor, qui librum de sancti Brunonis vita composuit, ac Folcmaro archiepiscopo ejus successori nuncupavit, Rotgerus servorum suorum, ut ipse ait, ultimus. Eum sancti Pantaleonis monachum fuisse Miræus, aliique existimant. Fallitur Surius, qui eum anno M XL. floruisse dicit. siquidem sæculi undecimi initium non videtur attingisse, scribebatque^a superstite adhuc Brunonis præceptore Baldrico, Trajecti ad Rhenum episcopo, quem nonnulli cum Baldrico Trajecti ad Mosam antistite, longe ante Brunonem vita functo, perperam confundunt. Floruit itaque, scripsitque Rotgerus librum de gestis sancti Brunonis intra duodecim annorum spatium, quod ipsius Brunonis inter ac Baldrici ejus præceptoris obitum intercessit.

Paullo ante Brunonem e vivis excefferat Henricus Trevirensis antistes: quo mortuo, Wolfgangus, qui ei decem annis pro intima sua necessitudine adhæserat, solutis amicitia ac sæculi retinaculis, ad monasticam vitæ portum, uti dudum optaverat, convolare statuit, hoc unum ex amici morte solatium affecutus, quod votum de sæculi contemtu jam pridem conceptum exsequi sibi liceret. Hæc cogitanti Bruno intercessit, fecitque ut ad se veniret, promittens illi omnem humanitatem, immo ipsum quoque pontificatus honorem, si apud se remorari vellet. Verum hæc vir Dei constanter recusavit, sed tamen aliquamdiu cum illo remansit, cui in omni probitate similem se numquam vidisse testatus est. Eo tandem dimisso, domum revisit, nec minora voti sui impedimenta passus est a propinquis, qui ei amplissimam hereditatem offerebant, velut unico suæ gentis columini, in quo tota domus inclinata recumberet. At ille longe potior sibi a quodam præpotenti domino hereditatem offerri respondit, apud quem majorem eis benefaciendi occasionem ac facultatem habiturus sit. Tum alacriores facti ejus consanguinei, nomen domini & locum, quo ire vellet, inquirunt; sciscitanturque, an quem ipsorum in comitatu habere vellet. Ille vero eos brevi nomen & locum scituros dixit: ceterum focis se non indigere. Paucis post diebus domo discessit, duobus adolescentibus comitatus, & ad monasterium Solitariorum se contulit, in tenebrosa silva situm, ubi artiore regulæ disciplinam sub Gregorio religiosissimo abbate observari compererat. Hujus abbatis magisterio se totum tradens, cum habitu sæculari veterem hominem exiit, novum-

AN. CHR.

965.

* vulgò
Bainville-aux-
mirours.

X C I.
Brunonis Co-
loniensi obit-
us.

Rotgerus ejus
vitæ scriptor.

a S. Brunonis
vita c. 4.

X C II.
Wolfgangus
Einſidla fit
monachus.

ANN. CHR.
965.

que cum monastica vitæ habitu induit : in quo quanta districtione, ac severitate vixerit, eximia ejus facta testantur. Tirocinii peracto tempore, multi vicinorum cenobiorum monachi, ejus probitatis ac doctrinæ fama resperfi, se se illi erudendos & instituendos tradiderunt : quos ille, abbatis accepto permisso, liberalibus ac moralibus disciplinis studiose instruxit. Inter ea beatus Udalricus fratres pro suo more visitandi causa ad monasterium venit, eumque, quantumvis reluctantem, presbyterum ordinavit. qui ordo novos ei ad virtutem stimulos addidit. Insignis ejus devotio fuit in beatum Otmarum, sancti Galli quondam abbatem, qui ei futuram ad Hungaros missionem & episcopatum prædixit.

Hoc ipso anno imperator Otto, rogatu Burchardi ducis, privilegium concessit Meginradi-cellæ seu Einsidlensi a monasterio, quod dominus Eberhardus beatæ memoriæ eremita in honorem sanctæ Mariæ & sancti Mauricii, ope & adjutorio Hermannii ducis, a fundamentis extruxisse dicitur, quod modo, inquit Otto, *sanctissimus vir, cunctis virtutibus pollens Gregorius nobilitate regit*; jubetque, ut post obitum ejusdem venerabilis abbatis Gregorii, monachi ejus loci potestatem habeant ex se ipsis eligendi abbatem. *data xv. kal. Februarii, anno dominica incarnationis DCCCC LXV. indictione viij. regnante domno Ottone rege xxij. * imperatoris autem potestatis anno ij. Actum in Sindliceseo.* Is locus situs est prope Augiam, ubi eodem die versatus imperator, Adeleide augusta flagitante, accedente etiam Burchardi ducis & Hartberti Curienfis episcopi suffragio, Uffenovam seu Ufnaugiam insulam, Tigurino lacui proximam, cum aliis adjacentibus prædiis eidem monasterio b contulit. Sed quia insula hæc Seckingenfi parthenonis juri ac dominio sub-jacebat, alia prædia ejus loci antistitæ in damni compensationem refudit.

Hermannio duci uxor erat piissima, Regulinda nomine, quæ orbata viro, in prædicta insula Deo se consecravit, exstructo in honorem sancti Martini oratorio; ibique reliquum vitæ pientissime traduxit. Eodem ante secesserat filius ejus Alaricus, qui postea in Meginradi-cellam se receperat. Mortua matre, quæ res suas Alarico, ejusque monasterio legaverat, haud multo post, relicto custodis apud Einsidlam officio, ad eandem insulam rediit, sive ut majorem basilicam a matre inceptam absolveret; sive, quod veri similis est, ut illic magis solitariam vitam duceret. Ibi cæleste oraculum jussus est perferre piissimæ virgini Wiboradæ reclusæ apud sanctum Gallum, ut scilicet nimiam abstinentiæ imponeret modum. quippe arborem, dum viva terra tegitur, in frondes & fructus revirescere: si radicem humo nudatam esse contingat, cito arefcere. De eodem Alarico tradunt, insula illa aliquando alluvione obfessa, cum nullus ad eum accedere auderet, eum cibi penuria prope enectum ad preces confugisse; & post preces panem & vinum capiti suo suppositum invenisse, quo refocillatus convaleuit. Ibidem mortuus est vir Dei, sepultusque in oratorio beatæ Mariæ a matre inchoato, quod ipse perfecerat. Habetur inter tutelares patronos Einsidlensis monasterii, cujus præpositura etiam nunc superest apud Ufnaugiam.

Paullo post Brunonis archiepiscopi obitum Aletrannus abbas Laubiensis, exacto anno regiminis sui quinto, *in magna spe futura gloria defunctus est iij. nonas Octobris*, inquit c Folcuinus, ejus successor, quem Euracrus Leodicensis antistes ætate juvenem, Laubiensibus præfecit, & Colonia præsentem Ottone imperatore, in magna populi frequentia, lecta prius fratrum electione, ab Ingranno Cameracensi episcopo, ipso die natali Domini ordinari curavit. Folcuinus *ab ipsis pane crepundis* admittus est in Sithiensium *gratuitam fraternitatem*, ut ipse ait in prologo vitæ sancti Folquini episcopi, quam *dilectissimis in Christo sancti Sithiensis cenobii fratribus* nuncupavit, eos in fine rogans sui, illorum utique *fratris*, esse memores. Hunc vero Folcuinum a Fulcuino levita, qui chartas Sithiensis monasterii unum in corpus rededit, distinguendum esse superius d ostendimus; tamen uterque e regno Lotharii, & quidem genere nobilissimus erat. In eodem prologo abbas factis innuit, se non tam volentem, quam quodam modo coactum, *cessantibus* scilicet *ob multimodam infestationem propinquorum curis*, in Sithiense monasterium a puero se recepisse: & in chronico Laubiensi e *cognationem* suam *non infimam* modeste dicit, & fratrem suum Godescalcum f vocat. quo ex loco novum argumentum defumitur ad eum distinguendum a Fulcuino levita, qui a parentibus suis g ad Sithiense monasterium adductus, sanctoque Bertino oblatus est.

XCIV. Aletranno Laubiensi abbati succedit Folcuinus. c Spicil. to. 6. p. 575.

d num. 50.

e Spicil. to. 6. p. 576. f ibid. p. 584. g lib. 44. n. 103.

ANN. CHR.
965.
XCV.
Ratherius Laubiensis in-festus.

Folcuino Laubiis præposito Ratherius, qui adhuc Veronæ erat, civium insolentia pertæsus, simulque suspectam habens innatam illis perfidiam, de reditu in patriam cogitare cepit, animo recolens, in aliena patria vitam quidem aliquando haud injucundam esse; at mortem ingrati. Misso itaque ad Folcuinum abbatem libro a se scripto, cui *Constitutus duorum* titulus erat, in quo, utrum reverteretur necne, anxius disputabat; simul eum rogabat, equos & comites sibi mitti, quo expeditius Laubias reverteretur. Factum est, missum est: rediit ille, secum afferens auri & argenti, ut ipse aiebat, massas & acervos, quibus abbatiam sancti Amandi, si Folcuino credimus, a Lothario rege mercatus est. Cum vero non bene ei cum Folcuino abbate conveniret, apud Alnam villam, ab Euracro episcopo ipsi concessam, quæ abbatia olim a sancto Ursimaro abbate condita fuerat, ac Laubiensis subjecta, aliquamdiu moratus est: cui Folcuinus insuper consensu fratrum abbatiam sancti Ursimari & Waslare monasterium cum duabus villis ad vitæ supplementum concesserat. Verum, cum ille nihilo minus abbati semper infestus esset, cujus forte locum occupare voluisset; eo res devenit, ut abbas loco cederet, comperto id velle Euracrum episcopum, qui Ratherio favebat. Mox Laubias invadit Ratherius, metuensque abbatis animositatem, & ejus cognationem, quæ non erat infima, claustrum in modum castelli cingit, sicque monasterio potitus est anno uno usque ad obitum Euracri episcopi, cujus successor Notkerus Folcuinum abbatem in proprium locum restituit. Ratherii Laubias reditus non videtur contigisse ante annum DCCCC LXVII. quo diploma a ab Ottone imperatore nonis Novembris obtinuit, immo nec forte ante annum insequentem, cum bona canonicorum Veronenfis ecclesiæ ab episcopali potestate b immunita declarata sunt, Ratherio ipso præsentem & acquiescente.

Dum Laubiis hæc geruntur, instituti sunt monachi apud sanctum Quintinum de Insula, qui locus est prope Augustam-Viromandorum, Somenæ fluvio circumdatus, ubi sancti Quintini corpus undecim lustris jacuit, in duobus scilicet puteis: quorum in uno ipsius martyris caput, in altero truncum corpus, angelo revelante, ab Eusebia matrona repertum est. quo ex tempore magna eidem loco reverentia habita, constructaque ecclesia, quæ a majori sancti Quintini ecclesia pendebat, abbatia nomine insignita. Hanc ab Adalberto comite, qui & ipse sancti Quintini basilicæ abbas erat, post Hugonem obtinuit Anselmus canonicus religiosissimus. Is basilicam eo in loco insigniorem ædificare, ibique monachos collocare cupiens, insula ponte juncta, ad quam alias nonnisi navigio accessus erat, congeriem lignorum, ceteramque ædificandæ basilicæ materiam eo conveyi curavit. tum exstructæ ex ligno basilicæ congrua servis Dei adjunxit habitacula. quibus absolutis, monachos ibidem canonicorum vice collocavit, haud scio an e proximo Humolariensi monasterio eductos. Id hoc anno factum tradit chronicon c sancti Medardi Suesionensis. Primus ejus loci abbas Arnoldus litteras a Lothario rege impetravit, quibus Singinam villam Mederensensis in Flandria pagi a publicis oneribus immunitatem esse jussit anno regni sui xxiv. Eidem abbati Adalbertus seu Albertus comes, abbas sancti Quintini principis ecclesiæ, consentientibus Goberto custode & Simone decano, ceterisque canonicis, faventibus quoque filiis suis Herberto & Otrone, magnam partem aquæ Somenæ monachis contulit, ut ex canonicorum abundantia opulentia Christi pauperum inopia suppleretur. Ad hæc totum districtum ejusdem insulæ cum omni justitia eisdem monachis concessit, ut ipsi filiique ipsius, uxori que Gerbergæ veniam a Deo obtinerent. Actum anno Christi DCCCC LXXXIII. Lotharii regis anno xxix. Hæc omnia post modum litteris suis comprobavit Liudulfus Heriberti comitis filius, Noviomenfis episcopus, qui ex lignea lapideam ecclesiam fecit, & libellum de sancti Quintini miraculis ab Insulano monacho anonymo describi curavit, ab Hemeræo d perperam ecclesiæ Quintinianæ canonico adscriptum.

Florebat eo tempore in Carnutenfi sancti Petri monasterio Widbertus abbas, cujus doctrinam chartaceus Haganonis liber ex passione sancti Emani sociorumque ejus ab eo scripta; religionem ex plurimis donationibus ejus tempore sancto Petro factis probat. In his prima est donatio Walteri Dorcastini * comitis de ecclesia sancti Georgii, quam donationem tam sua, quam Richardi ducis, in cujus comitatu sita erat hæc ecclesia, manu roborari curavit anno ab incarnatione DCCCC LXV. in-

a Ital. sac. to. 5. c. 646.

b ibid. c. 648.

XCVI. Monachi apud S. Quintinum de Insula locati.

c Spicil. to. 2. p. 786.

d Hemeræ p. 21.

XCVII. Widbertus abbas Carnutenfis. * de Dreux.

ANN. CHR.
965.

dictione viij. regnante Lothario anno xj. Widberti libellum de passione sancti Emàni ejusque sociorum, absque auctoris nomine, legimus in codice bibliothecæ Colbertinæ: quo in libello Emanus Cappadox Romam venisse dicitur Leone papa ecclesiæ præsidente; dein Mediolanum, postea in Galliam ad urbem Augustodunum, Nectario tum episcopo; ac demum Carnotum Theodeberto regnante, ubi ecclesiam apud Saberniam vicum extruxit. qui tandem a latronibus cæsus est una cum sociis suis Maurilio & Almaro in vicinia Islaris cellæ, ubi & sepulti sunt.

XCVIII.
Cormarici
à Villa-lupæ
dijunctio.

Hactenus unita fuerant monasteria sancti Pauli Cormaricensis & Villæ-lupæ, & ab eodem abbate administrata: sed tandem hoc anno alterum ab altero sejunctum fuit, proprioque utrumque habuit abbates. Id factum Guidone seu Widone abbate, Fulconis-Boni comitis Andecavensis & Gerbergæ filio, fratre Gaufridi comitis cognomento Grisagonellæ, qui quidquid in vico pagi Bituricensis Valentiano possidebat, contulit fratribus monasterii Cormaricensis: *ubi frater meus*, inquit, *Guido abba præesse videtur: ut pro nostris nostrorumque parentum, genitoris mei videlicet Fulconis, & genitricis meæ, nomine Girbergæ, ac fratrum meorum animabus intercedant.* Hunc Widonem abbatem existisse constat monasteriorum sancti Albini Andecavensis, Ferrariensis, uti & Cormariceni ac Villæ-lupensis; ac demum Aniciensis episcopum creatum fuisse. Hic litterarum studiis a parentibus adhibitus, relictis sæcularibus pompis, monachum induit in Cormaricensi monasterio: ubi loco Arnaldi intrusi, communi fratrum consensu, approbante rege, abbas eligitur. Cum vero Cormaricenses inter & Villæ-lupenses dissensionem gliscere animadverteret; consulente & adhortante Arduino Turonum antistite, liberam utriusque propria curandi & possidendi, simulque eligendi abbatis potestatem fecit hoc anno, quo Humbertus e Villæ-lupensium cœtu electus est: Guido vero Cormaricensium præfecturam retinuit ad annum DCCC LXXV. quo Aniciensis seu Po-diensis episcopus creatur.

Guido abbas, dein episcopus.

XCIX.
Aymardus
abbas Cluniacensis obit.

Non videtur hunc annum prætergressus Aymardus Cluniacensis abbas tertius, quo anno *Mayolus humilis abbas & Heynardus abbas* subscribunt cuidam præfatiæ duobus levitis factæ de rebus sitis in pago Cabilonensi. Ab eo tempore nulla ulterius occurrit mentio Aymardi abbatis in Cluniacensibus instrumentis, quæ solum Mayolum abbatem deinceps præferunt usque ad electionem Odilonis abbatis, quæ Mayolo superflite facta est. Johannes Trithemius merito ait Mayolum, virum morum conversatione sanctissimum, in scripturis sacris eruditum, lumine oculorum orbatum, velut alterum Job, in medio fratrum suorum exemplar patientiæ & humilitatis enituisse: ac quod subdit, ejus festum agi apud Cluniacenses idibus Septembris, nescio unde id acceperit. nam nulla sancti Aymardi memoria occurrit in ecclesiasticis libris ordinis Cluniacensis; nec idibus Septembris convenit mortalis ejus dies, sed tertio idus Octobris, quo die in veteri necrologio Silviniacensi memoratur *depositio domni Eymardi abbatis*. Eumdem diem signant necrologium sancti Benigni, & Petrus de Rivo in chronico Cluniacensi, qui addit, Aymardum jacere in veteri ecclesia retro altare beatæ Mariæ. In libro anniversariorum Silviniacensis monasterii ejus anniversarium differtur ad pridie idus Octobris, quo die præscribitur *plenum officium pro domino Haimardo abbate Cluniacensi*, statuiturque ut fratribus refectioem præbeat cellerarius, ac duodecim pauperes reficiantur.

C.
Instrumenta
pro Cluniaco.

Ad hoc fere tempus referendum est placitum habitum in civitate Pavia, in *caminata sala Lietafredi Ticinensis episcopi*, post captivum ecclesia sancti Syri confessoris, ubi ejus sanctum corpus quiescit, residente Orberto marchione comite palatii, ut *justitiam inter homines discerneret cum aliis iudicibus*. ad cujus præsentiam *domnus Mayolus Cluniacensis abbas venit, & representavit duo monimina* seu instrumenta, unum nomine Ottonum imperatorum, datum XVI. Julii, anno VI. regni eorum in Italia, eo spectans, quomodo Gaidulfus, filius Petri judicis, quasdam terras emisset, easque cum capella Mayolo abbati dedisset, *ut monachi sub norma sancti Benedicti viventes ibi in perpetuum habitarent, & orarent pro anima Liutardi Cumani episcopi*: alia item monimina donationum eidem Mayolo factarum; postulavitque, ut contra in-vasores sibi confirmarentur, quod præstitum est *indictione x.* quæ anno DCCC LXVII. convenit: ceteræ notæ chroniciæ incertæ. Hæc cella postea sancti Mayoli dicta est. Romanæ ecclesiæ tum præsidebat, mortuis anno præfati Benedicto V. in Saxonia, & Leone intruso, Johannes XIII. qui monasterium Cluniacense, *chi sapienter,*

ANN. CHR.
965.

sapienter, inquit, *& beate præest carissimus filius noster domnus Mayolus abbas*, commendat Gallicanis episcopis, Stephanum Arvernensem episcopum præ ceteris compellans, ut pro instâ sua bonitate Amblardum fidelem suum ad restitutionem Cluniacensi monasterio faciendam compellat. Adonem quoque Matisconensem antistitem obrestatur pro Cluniaco his verbis. *Res quoque exigit, ut tibi aliqua dicamus, frater carissime & amande domne Ado episcopo, quem licet non viderimus, ex nomine novimus in omni spiritali bonitate. Efflagitamus itaque benignissimam tuam paternitatis dulcedinem, ut, quo vicinior esse videaris ejusdem monasterii schola, eo tua protectio pro tuo posse celerior fratrum necessitatibus occurrat, qui te ex abundantî caritate diligunt, & ulnis totius amoris perfectissime ambiunt, & amplecti desiderant. Quocirca Cluniacensis monasterii semper esto protector, sicut beati Petri es fidelis amator. Hoc diploma caret chronicis notis in bullario Cluniacensi.*

Hoc anno Cabilonense sancti Petri monasterium die sabbati IV. kal. Augusti fulmine percussum fuisse traditur, *vespertinali sollemnitate peracta, processioneque completa in oratorio juxta morem sancti Benedicti*, cum jam post sonitum cymbali fratres canendi causa manus lavarent. Tria fulgura cælo delapsa, quæ turrum signorum seu campanarum, arcum maximum veteris maceriæ sancti Petri, quæ chorum fratrum a principe altari dividebat, necnon cereum floridum statutum in ipso arcus medio ante altare omnino destruxerunt. Id factum Rodulfo abbate, uti pluribus narrat Wido^a ejus loci monachus, testis rei oculatus, qui cereum illum ita describit. Cereus ille non erat ex cera solidus factus, sed ligneus & cera coopertus, varisque tinctus coloribus, maxime altus, coronas quatuor affixas habens, congruis distinctis spatiis, e quorum medio quatuor exibant calami in similitudinem ramorum. Hæc de cereo. Arcus vero usque ad sepulcrum domni Ardradi episcopi prouit. Ex hoc infortunio Rodulfus abbas occasionem sumit fratres suos exhortandi ad penitentiam.

C I.
Cabilonense
S. Petri mona-
sterium fulmi-
ne percussum.

^a Tournus
p. 292. & 199.

Tunc temporis Lezatensi monasterio Tolofani comitatus præerat Guarinus abbas, qui bona quædam apud Bartas acquisivit *anno xj. regnante Leutario rege*. Eidem Rotgarius comes Convenarum cessit ecclesiam de Monte-Sabaoth*, cum consilio Bernardi episcopi Tolofani, qui in vulgatis indicibus desideratur. Idem Guarinus adhuc abbas erat *anno xx. regnante Leutario*: cujus successor Odo abbas occurrit *anno v. regnante Ludovico rege*. Guarinus iste proinde distinguendus a Guarino abbate Coxanensi, qui usque ad finem ejus sæculi pervenit, nisi forte Odo subrogatus est in locum hujus Guarini, dum is peregrinaretur.

C II.
Guarinus
abbas Lezatensis.
* Monsabot.

Exitat in Hispania Tarraconensi, dicecæ Burgensi, opidum Moduba, eique proximum erat sancti Martini de Pinilla, incertæ originis monasterium, cui prædictum opidum ante annos viginti-unum attributum^b legitur. Hoc vero anno ejus loci monachi, numero triginta-tres, Azenarium abbatem unanimi consensu elegerunt, editis hac de re litteris, quarum hic tenor, *Sub Christi nomine & individua Trinitatis, hoc est pactum, quod pepigimus nos omnes, quorum subter annotata sunt nomina, tibi patri nostro Azenario abbati. Cum vero nos regularis antiquitas doceat, monasticam non sine abbate ducere vitam, nec providum esse alicui monacho juxta suum præjudicium secum agere, quapropter eligimus te in privilegio abbatis, cui contradimus animas nostras simulque corpora: ut juxta spiritualem censuram nobis ea, que Dei sunt, imperes, animasque nostras Deo illibatas, sanctificatasque offeras. Nostrum ergo erit ab hodierno die & tempore tuis mandatis obedire, præcepta servare, actus & conscientias nostras revelare: tuum vero id quod a majoribus nostris legendo, vel audiendo, vel, quod majus est, obediendo didicisti, nobis sine cunctatione imperes. & post imprecationes factas in prævaricatores subditur: *Facta cartula pacti in arcisterio, quod consecratum est in rivulo, quod vocatur Moduba, in memoriam sancti Martini episcopi, sanctorum Juliani & Basilissæ, & aliorum, quorum nomina longum est numerare, viij. idus Januarii, era M III.* Post annos octoginta-quinque Ferdinandus Magnus rex Castellæ hoc monasterium vicinæ abbatæ sancti Petri Caradignensi subjecit, litteris directis vobis, inquit, *patribus nostris Gomeffano episcopo, & Dominico abbati, & omni collegio monachorum sancti Petri.**

C III.
S. Martini
de Pinilla ma-
nasterium.
^b Tapes an.
944.

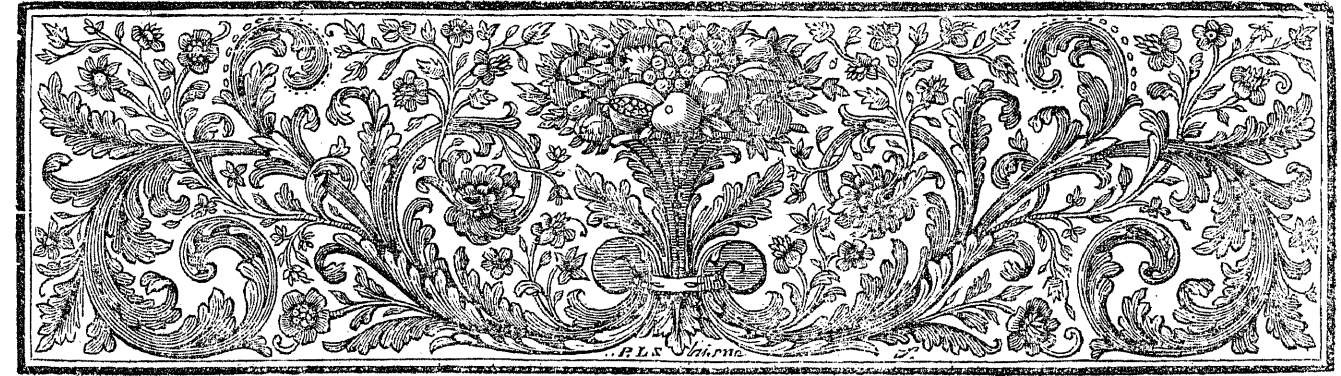
C IV.
Meginradus
Hirfaugæ
scholasticus &
alii viii illu-
stres.

Johannes Trithemius tradit, Hirfaugæ hoc anno, Sigeri abbatis XXIV. obiisse Meginradum monachum & magistrum scholarum ejus cenobii sexto-decimo die Januarii, anno ætatis suæ LXV. virum in omni doctrinarum genere erudi-

tissimum; qui non solum in scientia sacrarum scripturarum monachos juniores optime instituerit, sed etiam in bonis moribus ad puritatem regulæ monasticæ utiliter erudierit. Ex ejus scriptis memorat Trithemius librum de computo ecclesiastico, & epistolas ad Widechindum Corbeix-novæ monachum atque scholasticum, qui in libro de studiis veterum monachorum, quem ei tribuit idem Trithemius, dixisse fertur, se fama & eruditione Meginradi excitatum Hirsaugiam venisse, multosque ibidem reperisse monachos vitæ merito venerabiles, & in omni genere scientiarum doctissimos; & Meginradum quidem laudasse his verbis: *Monachorum ille doctissimus preceptor, veluti Hieronymus alter, divinarum interpret scripturarum profundissimus, sua nos eruditione vertit in stuporem: ut vere celestis sapientia dici queat armarium, quippe quem nihil lateat doctrinarum.* Hæc ex Trithemio, penes quem sit fides. Meginrado in magisterio scholarum successit Reginhardus, eoque munere functus est annos duodecim: sed Meginradi doctrinam non afsecutus est. Eodem tempore Egwardus, ejusdem loci monachus, jussu Ottonis Magni Sleswicensis in finibus Saxonix episcopus creatus, manifestum suæ sanctitatis signum ostendit, cum hominem mari submersum precibus suis ad vitam revocavit. quo miraculo stupefacti incolæ, eum Gotmannum honoris causa vocitarunt. Ad hæc mortuo Adelhardo abbati sancti Albani prope Moguntiam, Willelmo archiepiscopo agente, suffectus Wernherus Hirsaugiensis cœnobita, vir magnarum virtutum & prudentiæ singularis; Bernolfus quoque, Hirsaugix itidem monachus, ad monasterium sancti Ferrucii, quod *Blidenstat* nuncupatur, abbas destinatus est. Eodem anno consignat Trithemius mortem Otgeri Spirensis episcopi, ex monacho, ut Erchenbaldus scribit, cœnobii sancti Pirminii Hornbacensis, viri doctissimi & vitæ merito sanctissimi, cui Baldericus successisse dicitur.

Hic annus supremus fuisse dicitur Hugonis abbatis Gandensis seu sancti Bavonis: cui Womarus successit, & ipse Blandiniensis in eadem urbe ab annis duodecim jam abbas. Ante triennium Wigmannus * comes Blandinio monasterio, cui tum præerat abbas Deo devotus Womarus, villam Thaslam * contulit pro remedio animæ suæ, & conjugis suæ Liutgardis. *Actum publice in monasterio Blandinio kalendis Novembris, anno Verbi incarnati DCCCC LXII. indictione v. Lotharii regis anno xiiij. domini Womari abbatis viii.* Wichardus monachus chartam scripsit. Ejusdem abbatis rogatu Otto imperator immunitatis privilegium ^b Blandiniensi monasterio indulgit interventu Adelheidis conjugis suæ & Willelmi archiepiscopi Moguntini, datum Trajecti xi. kal. Februarii anno insequenti. quo etiam anno Lotharius rex Francorum bona ^c monasterii sancti Petri seu sancti Bavonis, *quod antiquitus vocatum est Ganda*, regali præcepto confirmavit, uti postulaverat Balduinus comes, cognomento Balzo, tutor Arnolphi pueri, filii Balduini, Arnulphi comitis filii, *cum reverendo abbate Womaro, solertissimo sanctæ religionis fautore ac insigni propugnatore*, interventu etiam dilectæ matris suæ Gerbergæ & amabilis conjugis suæ Emmæ. Datum III. nonas Maii, anno Lotharii XII. indictione x. *Actum Nobiliaco*, id est in monasterio sancti Vedasti Atrebatensi.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Christi 966. ad annum 973.

HACTENUS ducem habuimus fideissimum Frodoardum Remensem presbyterum, accuratissimum chronographum, ab anno scilicet ANN. CHR. DCCCC XIX. ad annum præsentem DCCCC LXVI. in quo ejus chronicon desinit, ubi retulit conjugium Lotharii regis cum Emma filia regis quondam Italici, id est Lotharii ex Adelaide regina, quæ postea Ottoni imperatori nupsit. Addit idem auctor excommunicationem Ragenoldi Rociacensis comitis, ab Odalrico archiepiscopo in eum vibratam, ob villas Remensis ecclesiæ quas invaserat. Nec plura ibi de rebus hujus anni, nisi quod a quodam anonymo subditur, ipso anno virum venerabilem, & Remensis ecclesiæ presbyterum, nomine Frodoardum, honore sanctitatis venerandum, castitatis splendore angelicum, ceterarumque virtutum insignibus decoratum, præcedentis chronici, aliorumque librorum dictatorem egregium, v. kalendas Aprilis a terrena peregrinatione ad cælestem patriam migravisse. Ea die nullam mentionem in duobus vetustis ecclesiæ Remensis necrologiis, quorum unum vidimus Romæ in Vallicellana bibliotheca, alterum in Remensi, scriptum jussu Odalrici præpositi ante annos sexcentos. In utroque fit mentio alterius Frodoardi presbyteri xv. kal. Junii. Hic retractare nil juvat ea, quæ superius ^a de monastica Frodoardi nostri professione & abbatiali dignitate, ac de ejus scriptis diximus. Duo ejus epitaphia, unum rythmis gallicis, alterum versibus latinis; in ejus elogio retulimus.

In superioribus ^b egimus de origine ecclesiæ sancti Michaëlis in monte Tumba seu in Periculomaris, quæ a sancto Auberto Abrincatenfi episcopo Childeberti tertii principatu primitus condita est. Hanc si non ab ipso exordio, certe jam pridem incolebant sæculares canonici, quorum solutiores mores Richardum Nortmannorum ducem, ejus nominis primum, impulere, ut iis ejectis monachos substitueret. Id hoc anno contigisse tradit domesticus auctor Robertus de Monte abbas in accessionibus ad Sigebertum, ubi Richardus marchifus & dux Normannorum clericos sæculares de hoc monte eiecisse dicitur, ibique aggregavisse monachos, sub regula beati Benedicti perpetuo servituros. Illic *delubrum miræ amplitudinis* & spa-

Annal. Bened. Tom. III.

DD d ij

ANN. CHR.
966.
I.
Frodoardi
presbyteri obi-
tus.

^a lib. 45.
ⁿ 46.

II.
Mons S.
Michaëlis mo-
nachis con-
cessus.
^b lib. 19. n.
39.

ANN. CHR.
966.

tiōsa monasticæ habitationis ædificia construxit, teste Dudone, ibique monachos *sub erumosa theoricæ vitæ palestra* posuit, severioribus vitæ regularis legibus adstrictos. Id factum consilio Hugonis Rotomagensis archiepiscopi & Radulfi comitis, assentiente etiam dicecesano episcopo Abrincensi: quibus Lotharii regis ac Johannis papæ XIII. accessit auctoritas. Monachorum cœtum istuc induxit Mainardus Fontanellensis ab annis quinque abbas, quem Richardus novæ hujus colonie primum rectorem esse iussit, non sine gravi dispendio Fontanellensis monasterii, recens ab eodem Mainardo instaurati, quod sub tribus rectoribus subsequenter, quorum nomina ^a reticet vetus auctor, nullo rerum genere crevisse dicitur, immo in multis detrimenta sustinuisse, nimirum usque ad tempus Richardi secundi, cujus favore Fontanellensis domus restituit. Hujus conspectum monasterii, quod instat cujusdam miraculi est, si non hoc loco, saltem alias Deo dante exhibebimus.

a Spicil. 10.
p. 257.

III.

Monachi
apud S. Albi-
num restituti.
b Spicil. 10. 6.
p. 421.c V. lib. 46.
n. 98.

Quod in monte Tumba Richardus primus, idem præstitit Gaufridus Andecavorum comes in Andecavensi sancti Albini monasterio, ubi monachi jam dudum monasticam cucullam sæculari canonicorum toga mutaverant. Editæ sunt ^b hujusce restitutionis litteræ, in quibus Gaufridus, cognomento Grifagonela, gratia Dei, ut ipse ait, & senioris sui domni Hugonis largitione Andecavorum comes, assentiente fratre suo Widone abbate, scilicet Cormaricensi, qui ejusdem loci etiam ^c abbas erat, monasticæ religionis perfectionem, in suburbano tum monasterio sancti Albini, qualem olim ibidem floruisse fama erat, ait se velle restituere, pro remedio animæ Hugonis præsentis Francorum ducis, necnon parentum suorum Fulconis & Gerbergæ, eliminata inde canonica congregatione, quæ illic non dominicis, sed propriis lucris vacabat. *Præfecimus quoque, inquit, fratribus ejusdem loci boni testimonii boneque conversationis abbatem, nomine Wiboldum, qui dominico regi, velut bonus pastor, diebus suis insistat, & post obitum quandoque ipsius, cum nostro generisque nostri futuri assensu, successor ei, qui a fratribus ejus electionis privilegio aptus inventus fuerit, substituatur.* Ad hæc ejus loci fratribus terram, quæ eidem abbatiæ subjacebat, restituit: ut sibi sæcularium bellorum turbinibus occupato Deus opem ferat, & interventu beati Albini post mortem ad cælestia regna pervenire valeat. Denique eidem monachis id privilegii tribuit, *ut nulla in eorum terra vicaria dominetur potestas, nisi de furto, aut homicidio, seu incendio.* Harum porro rerum violatoribus graves pœnas, ter admonitis communionis ad quadriennium privationem; & si induruerint, perpetuum anathema interminatur. His litteris subscribunt Hugo dux Francorum, Gaufridus ipse comes, Wido abbas ejus frater, Nefingus Andecavorum episcopus, Wido Sueffionensis, Arduinus Turoensis, Rotbertus comes Tricassinus, Albericus Aurelianensis vicecomes, Waldricus Sueffionum comes, & alii. Idem Gaufridus comes, fraterque ejus Wido abbas, sancto Albino duas quartas curtis Maironis, a comitibus Andecavensibus occupatas, restituunt pro anima patris sui Fulconis, & Gerbergæ ipsorum matris, teste Nefingo episcopo & aliis. Actum Andegavis civitate mense Martio.

I V.
Clusini mo-
nasterii initia
& primi abba-
tes.

Eo tempore, quo monasterium sancti Michaëlis de Monte monachis concessum est, inceptum traditur aliud sancti Michaëlis cœnobium ad Clusam seu alpium fauces apud Taurinos, quod Hugo, nobilis ac præpotens Arvernus, cum ex urbe Roma ad patrios lares cum Isengarda conjuge rediret, magnis sumptibus construxisse memoratur. Totam rei gestæ historiam scripsit Willelmus Clusensis monachus, quam compendio hic referam ex apographo, quod V. cl. Stephanus Baluzius mihi communicavit. Exstat in Italia finibus mons quidam insignis, duodecim passuum millibus ab alpibus distans, vulgo Pyrchirianus dictus: cujus in cacumine ecclesia beato Michaëli archangelo ab Amizone Taurinorum episcopo nuncupata erat. Eidem monti ad aquilonem oppositus est mons Caprasius, ad quem Johannes quidam Ravennas, cognomento Vincentius, quem *in genituali solo* episcopali dignitate functum tradunt, solitaria vitæ studio se recepit. Per id tempus Hugo nobilis Arvernus, pœnitundine tactus nescio cujus facinoris a se commissi, ad limina Apostolorum proficisci statuit, indulgentiam a Romano pontifice percepturus. In facti piaculum spondet, se monasterium conditurum. Accepta indulgentia, cum Isengarda conjuge in patriam revertens, Segusiam ^{*} divertit, sui- que itineris causam & successum hospiti, veteri suo amico, exponit. Ille hortatur, ut monasterium in honorem sancti Michaëlis exstruat in Pyrchiriano monte, qui

* S. H. C.

ANN. CHR.
966.
* Veillam.

duodecim millibus a Segusia spectabilis erat. Consilium revelationes utriusque conjugii factæ confirmant. Lustrato ab eis loco & magnopere probato, Hardoinum marchionem, qui tredecim illinc millibus in Avilliano ^{*} castris residebat, ambo conjuges adeunt, & ab eo facultatem construendi cœnobii, ejusdemque libertatem quovis oblato pretio postulant. Libenter annuit princeps accepto pretio, ne futuris temporibus refragandæ libertatis ulla suboriretur occasio. His feliciter peractis, Hugo Johannem eremitam invenit, & ab eo recreatus, Segusiam ad hospitem revertit, incertus cui loci sibi concessi curam committeret, dum ipse e patria illuc revertisset. Illic forte aderat vir quidam religiosus, Advertus nomine, Arveus in Malliacensi chronico dictus, qui in Lezarenfi monasterio prius abbatis officio functus, sed ab immorigeris monachis pulsus, tunc a liminibus Apostolorum revertens, in eodem hospicio diversabatur. Huic ob probatos mores Hugo locum illum committendum censuit. Ejus votis Advertus facile obsecutus, rudes illic casus pro loci asperitate ædificare cœpit, ibique modico contentus vixit usque ad reditum Hugonis. Hic tempore condito rediit, necessariis ad monasterii fabricam impensis instructus. Sed quia montis illius situs exstruendo monasterio parum commodus videbatur, prædictum marchionem iterum convenit, ut villulam monti contiguam, Clusum nomine, quæ longe amœnior & commodior erat, ab eo compararet. quod cum impetrasset, prædia Clusæ contigua dato pretio acquisivit. Atque ut locus omnimoda libertate frueretur, non modo a principe, sed etiam a Taurinensi præfule, Amizone nomine, & a Romano pontifice privilegium obtinuit. Romanum illum pontificem modo Silvestrum, modo Nicolaum nominat Willelmus: sed Nicolaum crasso errore, cum nullus toto illo sæculo Nicolaus pontificatum tenuerit: Silvestrum hæud scio an bene, ad cujus pontificatus tempus, id est ad decimi sæculi finem, forte Hugo non pervenit.

Anno igitur DCCCC LXVI. incarnationis dominica, ut scribit ille auctor, *construetis, ut fertur, in eodem loco feliciter officinis cœnobialibus, prout erat possibile, cum ille vir illustris Hugo, in armis strenuus, sed in Dei rebus circa finem magis devotus, locum, quem sibi ut proprium vindicaverat, & apostolica auctoritate seu præceptis regalibus munierat, abbati dumtaxat ac monachis habendum tradidisset; postquam etiam sanctus Johannes eremita, necnon & bona memoria Advertus abbas migrassent ad Dominum; successit ei in regimine, fratrum consensu & electione, vir simplicitatis ac prudentie merito Benedictus & nomine, qui ejus loci abbas secundus fuit. quibus verbis non satis clare explicat auctor, an incarnationis annus DCCCC LXVI. sit tempus conditi monasterii, an vero initium a Benedicto regiminis. at prior sensus omnino præferendus, cum Benedictus anno M xxxi. Lemovicensi concilio interfuerit, adeoque paullo ante annum DCCCC xc. abbatiam inierit, quippe qui annos XLIV. monasterium rexisset traditur. Hic moribus angelicis decoratus fuisse dicitur, & eximia refertus caritate, ita ut adventantes omnes hospicio liberaliter exciperet. Ejus tempore quamplurimi ex Ultramontanis ad eum conversionis gratia confluebant, rari ex Langobardis, qui monasticam severitatem non amabant. Ceterum aliorum monasteriorum consuetudines admittere volebat Benedictus, ratus unam sancti Benedicti regulam monasterio perfecte instituendo sufficere; si quid addendum esset, abbatis relinquendum arbitrio. Hic sanctitatis fama clarus, monasterium, favente archangelo, rebus, personis & honoribus auxisse perhibetur, & annis quatuor & quadraginta strenue administrasse. Tale habuit sacer iste locus initium & incrementum, omnibus populis venerabilis, *exceptis Taurinensibus*, ait Willelmus, qui ei semper infesti fuisse dicuntur. Ad Hugonis genus quod attinet, is fuit ex stirpe Montis-Buxerii, testante in primis Gaufrido Vosiensis, ubi ait, Pontio abbati Clusiacensi successisse Petrum, cognomento Venerabilem, *qui descendit de stirpe illius Hugonis, cognomento Descousut*, id est Dissutus, *qui cœnobium sancti Michaëlis de Clusa condidit primus.* Ita hunc locum restituit, mihi que communicavit amicus noster Baluzius. Ejusdem Hugonis filius Mauricius a Willelmo monacho laudatur, quem cum tota ejus familia testem rerum a se dictarum profert.*

Auxerunt mirum in modum monasterii census ac reditus quam plures imperatores, reges, ac principes, necnon Taurinenses episcopi, eique multas abbatias & ecclesias subjecerunt: adeo ut in diplomate Innocentii tertii centum & quadraginta minimum ecclesiæ ei subjactæ recensentur: inter quas abbatia Pinerolii, Caburri, Caramanix, sancti Christophori Astensis dicecesis in Pedemontano prin-

ANN. CHR.
966.

cipatu; & in Gallia sancti Johannis Narbonensis, sancti Hilarii Carcaffonenfis, sancti Petri de Curte-Tolosana, pluraque alia monasteria numerentur. In hoc Innocentii diplomate vir illustris Hugo, Arvernensis regionis indigena, hoc monasterium fundavisse dicitur in monte Pycheriano, quem ipse ab Arduino marchione dato pretio comparaverat. Ejus loci precipuum fuit ornamentum alter Benedictus abbas, de quo suo loco.

Seniofredi comitis testamentum.
a Marca Hist. p. 287.

Hoc anno, Lotharii regis duodecimo, Seniofredus^a Barcinonensis comes testamentum condidit, quo plerisque illarum partium monasteriis amplissimas elemosynas legavit, scilicet Rivipullensi, Arulensi, Rodensi, Campo-rotundo, Bocoranensi, sancti Pauli in comitatu Fenolietensi, Lenensi sancti Martini, Coxanensi, sancti Andreae in comitatu Rosselionensi, sancti Sebastiani ad alveum Efnam, sanctae Caeciliae Barcinonensi, Urbionensi, sanctae Mariae Amerensi, & Cluniacensi.

V.
S. Maurini corpus Coloniae inventum.

Coloniae-Agrippinae in suburbano monasterio sancti Pantaleonis, cum sanctorum Pantaleonis, Cosmae & Damiani oratorium, in quo beatus antistes Bruno humatus erat, ex caducitate corruisset; dum reponendo novi oratorii fundamento terra effoderetur, locus inventus est, sancti Maurini abbatis & martyris reliquias continens, inclusus lapide sub hac inscriptione: HIC REQUIESCUNT OSSA BONAE MEMORIAE MAURINI ABBATIS ET MARTYRIS. QUI IN ATRIO ECCLESIAE MARTYRIUM PERTULIT SUB DIE QUARTO IDUS JUNII. Amoto lapide in praesentia Folcmari archiepiscopi, qui eo invitatus advenerat, lignea inventa est arcula, jam carie obrita, ferreis revincta circulis: quibus resolutis, sanctae memoriae antistes prolata ossa, quae martyrii notas & insignia praeferebant, populo circumstanti ostendit, qui in jubilos lacrymis permistus effusus est. Martyris sanctitatem miracula subsecuta comprobarunt. In his Reginildis sanctimonialis e monasterio ancillarum Christi, extra muros urbis sito, merito & officio nota, quae diutino capitis incommodo vexata, paene oculorum lumine privata erat, viventem spiritum in mortuis ossibus experta est, & ad sancti bustum prostrata, integra sospitate donata. Sanctae item memoriae Gero, qui Folcmaro archiepiscopo postea successit, cum ossa sancti martyris, vino ex devotione intincta, in novo repositoio cum aliis collocaret, pie audax uno martyrem dente mutilavit, sed mox invisibili igne poenas dedit, nec ante lenimen sensit, quam dentem vel invitum restituisset. Aderat huic spectaculo venerabilis Wolvereda virginum mater & abbatissa in monasterio sanctae Mariae, quod dicitur Novum, psalmorum cantica ex codice recitans, in quo Gero simul dentem deposuit & dolorem. Posita sunt ossa beati Maurini in oratorio sancti Benedicti sub die tertio idus Octobris: sed quis fuerit sanctus ille Maurinus abbas, quove tempore martyrium passus sit, ignoratur. Passionis ejus diem solemni ritu celebrari sancivit Folcmarus archiepiscopus, qui ex contactu dentis ejus sanitatem recuperasse memoratur. Libellum de hac inventione scripsit, ac Christiano abbati sancti Pantaleonis nuncupavit *Stephanus*, ut se ipse vocat, *exiguus*, forte Italus ille scholasticus, qui Wirziburgi litteras docuit sub Poppone episcopo, ut legitur in vita sancti Wolfgangi Ratisponensis episcopi, qui ejus auditor fuit. Porro scriptus est hic liber post annum DCCCC LXXX. id est post mortem Geronis archiepiscopi, quem *sanctae memoriae* titulo Stephanus honorat.

VI.
S. Maximini Trevir. abbas & illustris viri.

Florebat eo tempore in Trevirensi sancti Maximini monasterio Wiggerus abbas, qui hoc anno, id est DCCCC LXVI. supremum diem absolvit, haud mediocri, ait Browerus, relicta pietatis & virtutis opinione. Is sancti Maximini ope acuta & inveterata febri exemptus est. Illud inter ejus gesta precipuum, quod monasterium apud Tavanam, haud procul a Sarae fluminis ripa, undecim fere supra Treviros passuum millibus, excitavit, viginti coenobitis eo deductis, ubi haecenus sancti Maximini praepositura est. Wiggero successit Afolfus, Afolfo Thierfridus, Ogonis secundi antecessor. Sub his & praemis abbatibus multi pietate & doctrina, necnon rebus gestis illustres viri ex sancti Maximini asceterio prodierunt. Ex his precipui sunt sanctus Adalbertus Rufforum apostolus, dein Magdeburgensis primus antistes; Anno & Otwinus Magdeburgenses primum unus post alterum abbates, postmodum episcopi, Wormaticensis alter, alter Hildensheimensis; denique abbates non pauci ad alia monasteria vel instituenda, vel in melius restituenda vocati: ut Sandradus ad Gladbacense, Hartwicus ad Tegernense, & Ramvoldus ad Ratisponense sancti Emmerammi, de quibus inferius agemus, de sancto Poppone ejusdem loci abbate in saeculo sequenti.

ANN. CHR.
966.VII.
Corbeiae-novae abbas.
a V. lib. 45. n. 24.

Cum annos viginti-septem Corbeiae-novae monasterio praefuisset Gersmus^a seu Gerbernus abbas, vitae mortalis cursum tandem absolvit XIV. kalend. Aprilis anni superioris. Ejus successor Liudolfus, qui annis viginti-sex illud coenobium rexit, a Ditmaro non uno in loco laudatur, maxime ob revelationes ei factas de mortibus Willelmi Moguntini, & Geronis Colonienfis archiepiscoporum; item Geronis comitis: pro quibus pius abbas missas celebravit, ac preces a suis fieri curavit. Ex his Ditmarus infert ejus meritum, cui multum vigiliis, jejuniisque laboranti plurima Deus dignatus est revelare. Aliud ejus rei exemplum inferius referemus. Sub Liudolfo florentissima fuit illic disciplina regularis & academia litterarum, isque scholas Saxonicas, quae ad Corbeienfium curam spectabant, studiose illustravit.

Willi regina velum sumit.

Hoc anno Berengarius, quondam Italiae rex, exsul in Saxonia moritur, & Babenbergae regio more sepelitur. Willi ejus conjux, antequam rex sepeliretur, sibi velum sanctimonialiale assumpsit, ut legitur in appendice Reginonis: sed quo in coenobio vixerit, non proditur.

Mathildis abbatissa Quindeliburgensis.

Eodem anno, antequam Otto imperator in Italiam iret, Mathildis, unica ejus filia, decus sanctimonialium, communi consensu cleri & populi religiosissima congregationis sancti Servatii, Quindeliburgensis abbatissa electa est, ac praesentibus Ottone patre, & matre Adeleida imperatrice, aviaque sua Mathilde regina, necnon Ottone rege fratre suo, cunctisque optimatibus regionis illius, non uno, uti moris est, episcopo, sed cunctis regni archiepiscopis & episcopis in unum collectis, benedicta est. Hanc Witichindus monachus in praefatione annalium reginam vocat, eamque flore virginali ac sapientia singulari, non minus quam genere illustrem fuisse dicit. Jam non semel observavimus, regum filias, quamvis caelibes, olim reginas appellatas fuisse.

VIII.
Crulandae privilegia confirmata.

In Anglia Turketulus Crulandensis abbas duplex pro suo monasterio privilegium obtinuit, unum regium ab Eadgaro rege, alterum episcopale a Dunstano & Osketulo archiepiscopis, ut brachii saecularis & spiritualis auctoritatis clypeo ejus monasterium muniretur. Utrique privilegio praeter regem, episcopos & magnates subscribunt Alstanus abbas Glasconiae, Ethelgarus abbas Novi-monasterii Wintoniensis, Wlfinus seu Wlfinus abbas sancti Petri Westmonasterii extra Londoniam, & Merwenna abbatissa Merhamensis: & praeter hos posteriori subscribunt Oswardus abbas Eveshamensis, & Wlwina abbatissa Merhamensis, quae Merwenna adhuc viventi data erat coadjutrix. His ita constitutis, Turketulus abbas, jam aetate provedior, statuta edidit pro monasterii sui optimo regimine, partim ex antiquis accepta, partim de novo adinventata. In primis totum monachorum coetum in tres distinxit ordines, juniorum, provediorum, ac seniorum, ac singulis sua munia ordinibus assignavit. Juniores ab ingressu monasterii ad annum in ordine vicissimum-quantum omnia chori, claustrii, ac refectorii officia exsequi debebant. Provedi ab anno vicissimum-quarto ad sexdecim annos minoribus officiis cantoris, epistolae & evangelii, & ceteris minoribus laboribus exempti erant: sed alia chori, claustrii & refectorii onera subibant. Seniores ad annum quinquagesimum in ordine his omnibus absoluti erant, praeterquam cursu missarum, quae cum nota canebantur. Ab anno quinquagesimo *semper* dicebantur, habebantque in infirmitorio honestam cameram cum famulo clerico vel saeculari, qui eis victum ex infirmorum coquina ministrabat. De cetero omnis eis honor ac reverentia tribuebatur. Haec statuta, in capitulo publice promulgata & approbata, in fine regulae Turketulus jussit apponi, ut omnibus palam innotescerent.

Monasterii qualis disciplina.

IX.
Wlfinus episcopus Schireburnensis.
b Monast. Anglic. 10. 1. p. 217.

Qui praedictis Crulandae privilegiis subscripsit Wlfinus Westmonasteriensis abbas, postea creatus est Schireburnensis episcopus; atque adeo corrigendus Godwinus, qui ejus obitum anno DCCCC LVIII. collocavit. Immo vero adhuc in vivis erat anno M I. quo anno diplomati^b Aethelredi regis subscripsit. Eidem recens ordinato episcopo Dunstanus insignem epistolam paræneticam scripsit, qua eum monet, ut ne lingua ejus cesset in praedicando; non pes in circumeundo gregem sibi commissum; non manus a laborando & tribuendis elemosynis. Non eum saeculi pompa exaltet, non ciborum luxuriam enervet, non vestimentorum vanitas emolliat, non adulantium lingua decipiat, non detrahentium convicia conturbent; non tristitia frangant, non laeta elevent. Tempus statuatur lectioni, & oratio suas habeat horas, & missarum sollempnia suum tempus. In summa, timorem Dei semper praeculis ha-

ANN. CHR.
966.

beat. & liber pastoralis beati Gregorii papæ saepe legatur. Ubi sedem episcopalem subit Wlfinus, ejectis clericis monachos substituit, quibus nihil ad victus necessitatem ex episcopatu largitus est, sed ex alieno mercatus. Abbatem quoque cathedralibus illis cœnobitis instituere in animum induxerat: sed illis reclamantibus, quod ejus regimine carere nollent, cessit invitus, magnarum id calamitatum principium & causam fore pronuntians.

X.
Rudefindo
commissa
Compostellana
ecclesia.

Per id tempus Compostellana ecclesia per Sifenandum, Rudefindi Dumienfis episcopi consanguineum, regebatur, hominem flagitiosum, ludis aliisque vitiis deditum, qui clero non magis, quam regi Sanicio & proceribus infensus erat. Hic sapius admonitus, cum nullo modo resipisceret, regis jussu in carcerem conjectus est, ejusque episcopatus Rudefindo, quantumvis reluctanti, commissus. At, rege paullo post mortuo, Sifenandus vinculis confractis e custodia egressus, Rudefindum ipsa nocte nativitate Domini stricto gladio aggressus, ei mortem minatur, nisi episcopatum deserat. Ille vero gravissimis verbis hominis temeritatem arguit, eique mortem brevi eventuram prædicit; ac statim Compostella egressus, se recepit ad monasterium sancti Johannis de Cabero, in Mindonienfis episcopatus profunda valle ab ipso ædificatum, quod postmodum transit ad canonicos regulares. Illic oranti cœlitus revelatum est, ut cœnobium in opido Villaris prope Limiam extrueret, qui locus in amœna valle ac frugifera situs, ex hereditate majorum ipsi obvenerat. Ivit, moxque operi manum admovit, atque intra octo annos monasterium absolvit, Cellæ-novæ nomine insignitum: cui Franquillam sanctissimæ vitæ abbatem præfecit, e Silensî sancti Stephani monasterio evocatum: a quo sanctus antistes, episcopali pompa deposita, monasticum habitum accepit, regulam sancti Benedicti professus. Sub tali ac tanto magistro, qui speculum omnium virtutum fuisse dicitur, mirum est quantos in omni virtutum genere profectus fecerit Rudefindus, jam antea non vulgari probitate præditus. Is præ ceteris intentus erat psalmodiæ, vigiliis & obedientiæ, quamvis in Gallicia regias vices exerceret.

Cella-nova ab
eo condita.Rudefindus sit
monachus.

ANN. CHR.

967.

X I.

Bonæ-vallis
cœnobium in-
stauratur.

a lib. 46. n. 7.

Communem ceterorum Galliæ fortem subierat Bonæ-vallis Castridunensis apud Carnutenfes pagi monasterium, & pæne ad excidium redactum erat: cum Odo clarissimus ac pius comes de eo instaurando serio cogitare cœpit. Renovatis ædificiis, Waldricum illic abbatem instituit, ejusque loci monachis ad victus supplementum inter alia Brajacum dedit, ad Sequanam situm in agro Senonensi, hereditario jure a quodam Borcardo sibi relictum, cum ecclesia sancti Salvatoris, in qua sancti Paterni monachi & martyris reliquias collocatas fuisse superius diximus. Eo in loco hætenus cella est, Bonæ-vallensî abbatia subjecta. Sub hæc Lotharius rex, rogatu ejusdem Odonis comitis necnon Hugonis gloriosissimi ducis sub suam protectionem recepit hoc monasterium, in quo *candidatus grex monachorum* degebat. *Datum nonis Julii regnante domno HLothario rege, anno xiiij. indictione x. Actum Verberiaci palatio, quod diploma Gero notarius ad vicem Odelrici archiepiscopi summiq; cancellarii recognovit. Subscribunt præter regem Odo comes, Odo ejus filius, Goffredus seu Gaufridus vicecomes, Harbertus comes, Harduinus & Rotrocius. Porro Odo comes hoc præceptum fieri rogavit pro remedio animæ suæ, uxoris & filiorum, necnon & Gaufridi vicecomitis fidelis sui. Hic est Gaufridus Castridunensis vicecomes, qui pro redemptione animæ suæ & uxoris Hermengardis sanctis martyribus Florentino & Hilario Bonæ-vallis patronis alodum suum in Villa-situata contulisse dicitur: cujus exemplo filius ejus Hugo proximam villam Buxeriam eidem donavit.*

X I I.
Guerno Belli-
loci abbas,
b sup. lib. 44.
n. 105.

Tunc Bellilocenfe apud Lemovices monasterium regebat Guerno abbas, Bernardi b successor, cujus tempore Ebolus quidam cum uxore sua Ermengarde, nonnulla prædia eidem monasterio largitur apud Candidas villam pagi Lemovicensis in vicaria Altiliacensi, & in aliis locis, reservato sibi usu-fructuario sub annuo censu, in festivitate sancti Petri ejus loci patroni persolvendo. Facta hæc cessio seu donatio in mense Februario, anno xiiij. regnante Lothario rege. Eodem abbate Remigius quidam similiter unum mansum, in orbe Lemovicino situm, in villa quæ dicitur Arnolz, dedit Deo & Salvatori omnium in honore beati Ramerii, qui de ipso loco prepositus fuit, & propter hoc, quia ipse virtutem magnam omnibus, qui aderamus, ait Remigius, ostendit, cum adolescens quidam contractus, ad ejus tumultum de-

B. Ramerius
ejus loci præ-
positus.ANN. CHR.
967.
Belliloci duo
simul abbates.

portatus, ipsius intercessione sanatus est in festivitate sancti Marcialis, & cum magna facilitate ad altare sancti Petri currendo pervenit. Sanctus Ramerius iterum laudatur in alia charta Rainulfi & Gerardi, aliorumque Hugonis quondam defuncti elemosynariorum, qui res quasdam pro remedio animæ ipsius tradunt sacrosanctæ basilicæ sancti Petri monasterii, ubi vir venerabilis Guerno, & Geraldus abbates præesse videntur, excepta quadam vinea, quæ sancto Ramerio antea donata fuerat. Hæc charta caret notis chronologicis: sed ex ea patet, duos simul abbates, ut in Clunaciensi, sic in Bellilocenfi monasterio tunc existisse, Guernonem scilicet & Geraldum, quem ille sibi coadjutorem adoptaverat. Geraldus solus abbas nominatur in alia charta cujusdam Ragamfredi, Bellilocenfi monasterio tributentis quoddam mansionile apud Podiomeranum, situm in orbe Caturcino, in vicaria Casiliacensi, ad sacrarium, id est ad luminaria concinnanda, & ad missas sacrosanctæ canendas, & ad sacrificium benedicendum. Facta cessio in mense Decembri sub Lothario rege. Eodem modo Geraldus & Adalgisus simul abbates Belliloci erant, cum Gauibertus quidam vineam suam apud Pagaciacum in orbe Lemovicino, in vicaria Asnaciensi donat in mense Maio, regnante Lothario rege. Ad hæc breve memoriale fecerunt Geraldus & Adalgarius abbates, idem forte qui Adalgisus, de rebus ac possessionibus Bellilocenfi monasterii. In iis locis, in quibus justitiæ potestatem habebant, iudices servos instituunt, ea lege, ut nullus ex illis vel ex posteris eorum efficiatur miles, neque ullus portet scutum, neque spadam, neque ulla arma, nisi tantum lanceam & unum esperonem. Non habeant vestes scissas ante aut retro, sed tantum clausæ fiant. Idem Geraldus, mortuo forte Adalgisio, Bernardum quoque coabbatem habuit, uti probant cujusdam Gausleni litteræ, quasdam res suas Bellilocenfi monasterio, cui Geraldus & Bernardus abbates tunc præerant, conferentis, retento sibi, duobusque filiis suis usu-fructuario, sub annuo censu, scilicet modii de vino a se persolvendo ad missam sancti Martini; a filiis vero suis centum solidorum. si autem solvendo non sint, eas res teneant ad obedientiam. quæ vox in chartis Bellilocenfib; sapius occurrit. Actum mense Maio, regnante Lothario rege. Hic mihi videtur esse Bernardus abbas, qui postea Caturcensis episcopus creatus est. Superstes erat Geraldus abbas anno tricesimo Lotharii regis.

Judices apud
eos quales.

Actum est superius de donatione Mauri-villæ, quæ monasterio sancti Arnulfi Mettensi cum suis colonis a Regembaldo perillustri viro tradita est tempore Anstei abbatis. Huic ante annos septem successit venerabilis Johannes, quem supplices convenerunt ejus villæ incolæ, rogaturi, ut ipsos ingenuos redderet, & certas servitutis leges, quibus monasterio obnoxii tenerentur, sibi præscriberet, ut definite scirent, quid a se deinceps exigi, quid ipsi præstare deberent. Consultis hac de re fratribus, auctore etiam viro clarissimo Theodeberto palatii comite, ipsiusque monasterii advocato, decrevit idem abbas, ut more aliorum eidem monasterio subditorum ingenui hac lege in posterum censerentur, ut ex singulis mansis uncia argenti penderetur; unusquisque vero mansus anzingam integram faceret, id est terram arabilem, peticas decem pedum habentem, quatuor in transverso, quadraginta in longo, ut habet lex Bajuvariorum. Ad hæc ut singuli mansi faciant in corrogata * dies duos; ad utramque sationem in prato dies duos, noctes quoque septem; in caropera *, ex quocumque servitio indicitur, carra duo, & quædam alia. Actum Mettis publice mundinis annalibus sub die xvij. kalend. Septembris, anno imperii Ottonis vj. regni vero junioris Ottonis vij. præsulatus domni Theoderici egregii antistitis tertio, duce illustrissimo Friderico, indictione x. Anonymus auctor, qui libellum de abbatibus sancti Arnulfi scripsit, duos distinguit Johannes, unum post alterum abbates; & priorem quidem cum beato Johanne Gorziensi abbate confundit; posteriori vero prædictam tribuit emancipationem. Verum unus & idem mihi videtur Johannes abbas ejus loci tertius, qui Ansteo successit; idemque mox dictæ manumissionis auctor, vir, ut illis temporibus, doctrina & eloquentia clarissimus, & gravis auctor, qui librum de gestis sancti Johannis abbatis Gorziensis, & alium de vita sanctæ Glodesindis, aliaque nonnulla composuit. Hic sui monasterii famam jam ubique celebrem, studio litterarum adeo nobilitasse & prolataisse dicitur, ut non solum ex proximis civitatibus, verum etiam ex Saxoniæ atque Bajoariæ partibus undecumque ad ejus magisterium confluerent: ex quibus nonnulli & vitæ merito, & sapientiæ excellentia postmodum ad episcopatus apicem, & ad regenda monasteria assumti sint.

X I I I.
Manumissio
per Johannem
S. Arnulfi ab-
batem.
a lib. 46. n.
11.

b ibid. n. 36.

* corvæ.
* charroy.

ANN. CHR.
967.
XIV.
Concordia
monasteriorum
in Anglia.

In Anglia rex Eadgarus non solum leges ecclesiasticas condidit hoc anno, reformandis Anglicanis ecclesiis convenientes, sed etiam Concordiam ejusdem nationis monachorum ac sanctimonialium nostri ordinis: ut in omnibus uniformis ubique vivendi ratio servaretur. Johannes Seldenus latine ac saxonice hanc primus vulgavit Concordiam, in cujus proemio rex ait, se ab ineunte ætate a quodam abbate, haud dubie Dunstano, commonitum fuisse, ut regni statum ad christianæ perfectionis statum componeret; &, comperto, quod sacra cœnobita in diversis regni sui locis diruta, ac pæne divino servitio destituta essent, Dei compunctum gratia cum magna animi alacritate ea instaurasse; ejectionisque negligentium clericorum spurcitiis, non solum monachos, verum etiam sanctimoniales, patribus, matribusque præpositis, ad Dei famulatum in illis locis constituisse; seque monachis protectorem ac defensorem; Alfritham vero conjugem suam sanctimonialibus exhibuisse. quo factò, tam abbates, quam abbatissæ, cum sibi subjectis fratrum forumque collegiis, una quidem fide, sed non uno consuetudinis usu, sanctorum patrum vestigia certatim sequi studuerint. Verum, ut ad uniformem ritum utroque adduceret Eadgarus, Wintoniæ synodale concilium fieri decrevit, in quo una eademque forma vivendi eis præscripta est, incongruum existimans, ut dissimilem ac varium usum unius regulæ in una eademque regione sectatores tenerent. Itaque tam piis tanti regis monitis acquiescentes abbates & abbatissæ, accitis *Floriacensis beati Benedicti, necnon præcipui cœnobii, quod celebri Gent nuncupatur vocabulo*, id est Blandiniensis, monachis, quæcumque ex eorum moribus magis congrua visa sunt, colligentes, has morum consuetudines in unum corpus redegerunt, easque in suis monasteriis observari sanxerunt.

In primis constitutum est, ut in singulis monasteriis quoddam oratorium esset, in quo secreta orationes fieri possent. Deinde, ut nullus monachorum vel cujusvis altioris, inferiorisve gradus vir, sanctimonialium secreta ingredi auderet; & qui eis præessent, caute admodum ad eas accederent. Tertio, ut in divinis officiis cantus non sit præceps, ne nimia velocitate Deus potius ad iram, quam ad misericordiam provocetur; sicque distincte psallatur, ut, sicut beatus pater noster Benedictus monet, mens nostra concordet voci nostræ. Quarto, ut nihil agatur, nisi quod communis monasterii regula, vel majorum cohortantur exempla. Quinto, ut abbatum, abbatissarumve electio sit omnino libera. Episcoporum vero electio, ubicumque in sede episcopali monachi regulares conversantur, eodem modo agatur, si tanti profectus monachus ibi reperiri potuerit; nec alio quolibet modo, dum ejusdem sunt conversationis, presumatur. Si porro talis, qui tanti gradus honore dignus sit, in eadem congregatione reperiri non potuerit, ex alio noto monachorum monasterio, concordia regis & fratrum consilio eligatur. Ordinatus porro episcopus in omnibus eundem modum regularem cum monachis suis, quem abbas tenet regularis, diligentissime observet. Sexto, ne quis sæcularium, præter regem ac reginam, ullam dominationem in monasteria exercent: ne ad magni ruinam detrimenti, uti olim acciderat, miserabiliter deveniant. Septimo, ut abbatibus & abbatissis ad regem, quoties e re monasterii sui erit, cum Dei timore & observatione regulæ accedere liceat. Octavo, ut iter agentes non otiosis fabulis vacent, sed vel psalmodiis, vel necessariis de rebus colloquiis: horas autem regulares, non equitando, sed de equis desiliendo genu flectentes, nisi dies festiva fuerit, convenienter, ut potuerint, cum divina compunctione compleant. Ceterum in itinere non juvenulos, sed adultos, quorum exemplo ac monitis meliores fiant, secum ducant. Nono, ut ne in monasterio non solum fratres, sed etiam abbates puerulos vel adolescentes amplexentur vel osculentur, sed reverenter cum magna cautela diligant. Decimo, ne villas absque necessitate vando frequentent; ne sæcularium mensas, præterquam in itinere, adeant. Denique ut victum cum pondere, mensura & numero; vestitum, jejunium, abstinentiam, silentium, obedientiam, & cetera vitæ regularis exercitia ex regulæ præscripto servent. quæ omnia monachi & sanctimoniales accurate se observaturos polliciti sunt. His omnibus addita erant duodecim capitula, quæ Seldenus omisit, subiecta functione, qua rex prohibet, ne abbates & abbatissæ prætextu relevamenti seu tributum, quod, demortuis cœnobiarchis, fisco pendi solebat, quodque in posterum rex solvi vetat, pecuniam sibi reservent; hortaturque, ut monasteriorum patres matrefque, quæcumque super usus necessarios resisterint, per manus pauperum in cæles-

tes recondant thesauros: si quæ vero post eorum obitum superfuerint, non propinquis carnalibus vel tyrannicis secularibus, ut antea mos erat, dividantur; sed necessitatibus fratrum & pauperum impendantur. Dunstanus auctor censetur prædictæ Concordiæ, quam Clemens Reynerus recudit cum capitulis duodecim omittis a Seldeno, divina officia spectantibus.

Hoc item anno rex Eadgarus in monasterio Rumesiæ, quod avus suus rex Anglorum senior Edwardus exstruxerat, sanctimoniales collocavit, & Merewinam abbatissam eis præfecit, quæ illic sanctissime vixit. Eodem tempore Eadburga, Edwardi senioris filia, floruit in parthenone Wintoniensi. Hæc, cum trimula esset, egregium futuræ sanctitatis specimen dedit, nam calice & evangelio ex una parte, ex altera armillis & monilibus a patre oblati, iussa dicere utrum eligeret, primum prætulit, quod pater divinitus factum intelligens: Vade, inquit, quo te vocat Deus, sequere fausto pede quod elegisti. Ita sanctimonialium habitum induta, cunctas sodales suas ad amorem sui sedulis obsequiis invitavit. Ejus sanctimoniam subsecuta miracula comprobantur. Quasdam ipsius reliquias servabat Perfcorense monasterium, quod tempore Eadgari regis dux Egelwardus Dorlatensis condidit.

Hoc ipso anno, idibus Julii, dux Boëmiæ Bolezlau, cognomento Sævus, male partum fraterno sanguine Wenezlai ducatum cum vita amisit: cui filius ejus æquivocus, patri moribus longe dissimilis, in principatu successit. Erat enim vir maxime christianus & catholicus, orphanorum pater, defensor viduarum, clericorum & peregrinorum alumnus, præcipuusque ecclesiarum fundator. quippe qui viginti ecclesias erexisse, ac dotasse perhibetur. Huic erat soror, Mlada nomine, virgo sacra, litteris apprime erudita; quæ Romam profecta orationis causa, & a Johanne pontifice benigne accepta, ibidem aliquamdiu morata, monasticis disciplinis imbuta est. Deim pontifex consilio cardinalium, novæ ecclesiæ formam dare volens, eam consecravit abbatissam, data ei sancti Benedicti regula cum pastorali virga, eamque Mariam mutato nomine appellavit. Idem pontifex ducis rogatu episcopatum Pragæ erexit, scriptis hac de re Bolezlao catholice fidei alumno litteris, quas revertenti in Boëmiam Mariæ consignavit, ad fratrem ejus perferendas, ex quibus hæc verba huc afferre juvat. *Filia nostra, soror tua, inter ceteras haud obnegandas petitiones, cordi nostro dulces intulit ex parte tui preces, scilicet ut nostro assensu in tuo principatu, ad Dei laudem & gloriam ecclesiæ, liceret fieri episcopatum. quod nos utique lato animo suscipientes, Deo gratias retulimus, qui suam ecclesiam semper & ubique dilatat, & magnificat in omnibus nationibus. Unde apostolica auctoritate & sancti Petri potestate, cujus, licet indigni, tamen vicarii sumus, annuimus & collaudamus, atque incanonizamus, ut ad ecclesiam sancti Viti & sancti Wenezlai martyrum fiat sedes episcopalis: ad ecclesiam vero sancti Georgii martyris, sub regula sancti Benedicti & obedientia filia nostra, sororis tue, constituatur congregatio monialium. Verumtamen non secundum ritum aut sectam Bulgaricæ gentis, vel Ruziæ, aut Slavonicæ lingua; sed magis sequens constituta & decreta apostolica unum potiore, ad placitum ecclesiæ totius, eligas in hoc opus clericum, latinis adprime litteris eruditum: qui, uti vomere, novalia cordis gentilium scindere, & triticum bonæ operationis serere, atque manipulos frugum vestra justitia Christo reportare sufficiat.* His acceptis pontificiis litteris, statim consilio ducis & abbatissæ ecclesiæ sancti Viti futuro decernitur episcopo; ecclesiæ vero sancti Georgii martyris Mariæ abbatissæ traditur. Electus ad novam sedem eruditus ac religiosus sacerdos Saxonicus, Ditmarus nomine, professione monachus, Slavonicæ linguæ peritus, qui olim Pragam orandi gratia venerat, & ducis familiaritatem affectus erat. Hunc itaque, per legatos evocatum, a clero & populo dux eligi curavit, eumque ad Ottonem imperatorem direxit cum litteris, rogans, ut episcopus Boëmis ordinaretur. Tam justæ petitioni assensit imperator; ejusque præcepto Ditmarus a Moguntino archiepiscopo, haud dubie Roberto, Pragæ consecratus est. Hic ecclesias multis in locis a fidelibus exstructas dedicasse, & multos gentiles baptizasse dicitur in chronico Saxonico nondum edito, ex quo hæc omnia jam in actis sanctorum nostrorum retulimus. Aneas Silvius Miladam laudat, & Ditmarum seu Ditmarum primum Pragensis ecclesiæ antistitem, uti & Dubravium, qui *Detmarum* e Saxonia oriundum, ibidemque sacris & religione apud sodales Magdeburgenfes initiatum fuisse dicit, nempe in sancti Mauricii mo-

AN. CHR.
967.

Merewina abbatissa & Eadburga virgines sanctæ.

XV.
Pragensis episcopus erectio.

Mlada Bolezlai soror sit monacha & abbatissa.

Ditmarus monachus novæ sedis electus episcopus.

ANN. CHR.
967.XVI.
Ottonis ju-
nioris corona-
tio.Lunæburgi
& Keminadæ
monasteria.a. nat. sac.
10. s. c. 655.XVII.
Roswitæ car-
men de Otto-
ne.

nafterio, cujus alumnus erat ante tranſlatos monachos in montem ſancti Johannis : qua de tranſlatione paullo infra agemus. Hæc continenter referre libuit, tametiſi Ditmarus non ante annum DCCC LXXIII. electus videatur.

Hoc autem anno DCCC LXVII. Otto imperator Ravennæ cum Johanne ſummo pontifice concilium habuit; indeque legatos miſit ad Willelmum Moguntinum antiſtitem & ad alios Germaniæ principes, ut Ottonem filium ſuum ea, qua par erat, pompa in Italiam adducerent. Adductum pater Romam perduxit, eumque a pontifice imperialibus titulis & ornamentis die natali Chriſti Domini inſigniri curavit.

Eodem anno, Slavis devictis, caſoque eorum duce Wigmanno, imperator ſpo- lia ex eo reportata duas in partes dividi juſſit, quarum alteram monaſterio, quod Herimannus Saxonix dux Lunæburgi in Saxonia condiderat; alteram vero abba- tiæ, quæ Keminada vocatur, juxta Wiſaræ fluvium ſitæ, conceſſit. quæ duo cœnobio, eo favente ac regali auctoritate comprobante, paullo ante conſtructa fuerant. Itaque Lunæburgenſe ſancti Michaëlis monaſterium, cujus conſtructionem ad quinquennium differt Trithemius, ante hunc annum jam conditum erat: cu- jus primus abbas Liudericus aſſumptus a Trithemio dicitur e Colonienſi ſancti Pan- taleonis monaſterio, quod ante annos tantum abhinc undecim ædificatum erat. Ceterum, dum Otto Ravennæ moraretur, caſtellum Romanianum cum liberis ho- minibus, qui vulgo Heremitani dicuntur, contulit Veronenſi ſancti Zenonis mo- naſterio ad ſanctorum præbendam monachorum. Datum viij. kal. Octobris, anno do- minice incarnationis DCCC LXVII. imperii ejus vj. indictione xj. a Septembri inchoata. Actum Ravennæ feliciter.

Definit in hoc anno carmen Roſwitæ ſeu HRoſwitæ, noſtri ordinis poëtriæ no- bilis, de Ottone primo imperatore; deſinit, inquam, in Ottonis juvenuli regis coronatione, quæ hoc anno facta eſt, ſuperſiſte adhuc Willelmo Moguntino ar- chiepſcopo, cujus judicio Roſwita poëma ſuum ſubjicit ante annum ſequentem, quo idem antiſtes e vita migravit. Hæc poëtria, Saxonica genere, in Gandershei- menſi cœnobio ab ineunte ætate inſtituta, primo Richardem, deinde Gerbergam regiam puellam, magiſtras habuit, quibus ipſa in docendi munere ibidem ſuceſ- ſit. Id diſcimus ex ejus præfatione ad vitam beatæ Mariæ virginis, cujus textum conſecit ex ſententiis ſcripturarum, quas intra aream Gandersheimenſis collegerat cœnobii, primo ſapientiſſima atque benigniſſima Rikardis magiſtra, aliarumque ſue vi- cis inſtrumente magiſterio; deinde prona favente clementia regis indolis Gerberga, cujus nunc, inquit, ſubdor dominio abbatia, qua ætate minor, ſed, ut imperialem decebat neptem, ſcientia provelletur, aliquot auctores, quos ipſa prior a ſapientiſſimis didicit, me admodum erudit. Non alieno itaque magiſterio Gandersheimenſes illæ eru- diebantur, ſed ipſæ ſuis magiſtræ erant; nec id muneris etiam regis virginis re- puebant. Gerberga, cujus hic mentio, ſecunda erat ejus nominis abbatiffa, or- dine ſexta, quæ Wendelgardæ ſucceſſerat. Wendelgardam præceſſerat Roſwinda ſeu Roſwita quarta abbatiffa, quam inſigni errore confundunt nonnulli cum Roſ- wita poëtria, quæ ſub Gerberga ſexta abbatiffa vivebat. Hæc carmen panegyri- cum Ottonis inſcribit in hunc modum: *Gerberge illuſtri abbatiffa, cui pro ſui emi- nentia probitatis hand minor obſequela venerationis, quam pro inſigni regalis ſtemma- te generoſitatis, HRoſwith Gandersheimenſis, ultima ultimarum ſub hujusmodi perſona dominio militantium, quod ſamula heræ.* Ejus mandato hoc carmen aggreſſa eſt, de quo ita ſentit Cuſpinianus. *Res geſtas Ottonis Roſwitha monialis complexa eſt verſibus, qui, licet ſint, ut tempora ferebant, neque elegantes, neque ſatis culti; mirandum ta- men eſt ingenium muliebre, in Saxonia, & in ipſa barbaria educatum & genitum, id præſtare potuiſſe.* Multa ſcripſit, tum proſa oratione, tum metro, quæ Trithemius ſingillatim recenſet. In his comœdias quaſdam ſacras exemplo Terentii, quarum una eſt de Gallicano principe militiæ, cui præmiſſa eſt auctoris epiſtola ad quosdam ſapien- res ejus fautores, in qua ſic de ſe ipſa mentem ſuam aperit. *Inter hæc diverſis affecti- bus, gaudio ſcilicet & metu, in diverſum trahor. Deum namque, cujus ſolummodo gratia ſum id quod ſum, in me laudari corde tenuis gaudeo: ſed major, quam ſim, videri timeo. quia utrumque nefas eſſe non ambigo, & gratuitum Dei donum negare, & non ac- ceptum accepſſe ſimulare. Unde non denego, præſtante gratia Creatoris, me artes ſcire, quia ſum animal capax diſcipline: ſed per energiam fateor omnino neſcire.* Hæc illa

ANN. CHR.
967.

non minus modeſte, quam pie. Quæ cauſa eam impulerit, ut Terentium imita- retur, aperit in ſequenti epiſtola, quam hic integram, quia non facile occurrit, referre quoddam operæ pretium duxi, non propter cultum ſermonis, qui ſane im- politus & ſalebroſus eſt, ſed propter ſententiæ ipſius Roſwitæ gravitatem. ſic au- tem habet,

Plures inveniuntur catholici, cujus nos penitus expurgare nequimus facti, qui pro cultioris ſacundia ſermonis, gentiliū vanitatem librorum utilitati præferunt ſacra- rum ſcripturarum. Sunt etiam alii ſacris inherentes paginis, qui licet alia gentiliū ſpernant, Terentii tamen ſigmenta frequentius læſitant; & dum dulcedine ſermonis delectantur, nefandarum notitia rerum maculantur. Unde ego, clamor* validus Gan- dersheimenſis, non reſuſavi illum imitari dictando, quem alii colunt legendo, quo eod- em dictationis genere, quo turpia laſcivarum inceſta ſeminarum recitabantur, lauda- bilis ſacrarum caſtimonia virginum, juxta mei facultatem ingenioli, celebraretur. Hoc tamen facit non raro verecundari, gravique rubore perfundi, quod hujusmodi ſpecie dictationis cogente, deteſtabilem illicite amantium dementiam & male dulcia colloquia eorum, que nec noſtro auditui permittuntur, accomoda dictando mente tracta- vi, & ſtili officio deſignavi: ſed, ſi hoc erubescendo negligere, nec propoſito ſatisfa- cerem, nec innocentiū laudem adeo plene juxta meum poſſe exponerem: quia quanto blanditiæ amentium ad illicendum promptiores, tanto & ſuperi Adjutoris gloria ſub- limior & triumphantium victoria probatur glorioſior: præſertim cum feminea fragi- litas vinceret & virilis* robur conſuſioni ſubjaceret. Non enim dubito mihi ab ali- quibus objici, quod hujus vilitas dictationis, multo inferior, multo contractior, penitus- que diſſimilis ejus, quem proponebam imitari ſit. Ille concedo ſententiis; ipſis tamen denuntio, me in hoc jure reprehendi non poſſe, quaſi his vellem abuſive aſſimilari, qui mei inertiam longe præceſſerunt in ſcientia ſublimiori. Nec enim tante ſum jaſtantia, ut vel extremis me præſumam conferre auctorum alumnis: ſed hoc ſolum nitior, ut, li- cet nullatenus valeam apte, ſupplici tamen mentis devotione acceptum in datorem re- turqueam ingenium. Ideoque non ſum adeo amatrix mei, ut pro vitanda reprehen- ſione, Chriſti, qui in ſanctis operatur, virtutem, quacumque ipſe dabit poſſe, ceſſem præ- dicare. Si enim alicui placet mea devotio, gauſcebo: ſi autem vel pro mei abjectione, vel pro vitioſi ſermonis ruſticitate nulli placet, memit ipſam tamen juvat quod feci: quia dum proprii utilitatem laboris in aliis mea ſcientia opusculis herozio ligatam ſtrophio, in hoc dramatica vincit* ſerie colo, pernicioſas gentiliū delicias abſtinendo devoto.

Pleraque Roſwitæ opuscula vidimus Raſiſponæ apud S. Emmerammum; eaque omnia collegit, & ſimul edidit Conradus Celtes Germanus Norimbergæ anno M D L. Horum indicem apud Trithemium videre licet. Initio libri editi, quem mihi eruditiffimus Baluzius commodavit, pingitur Roſwitis in habitu ſanctimonialis Benedictinæ cum velo in capite & ampla cuculla, librum ſuum ſupplex offerens Ottoni imperatori. Sed de his ſatis ſuperque ſatis.

Initio hujus anni habitus eſt Italiæ procerum conventus, placitum vocant, in villa^a Mariani diœceſis Firmanæ, reſidente Pandulfo duce & marchione cum permiſſu Gaidulfi ejus ſedis epiſcopi, adſtantibus Lupo ipſius pagi comite, aliif- que. Ad horum præſentiam inter alios acceſſit Hildericus Caſæ-aureæ abbas cum Alberico advocato ſuo, conqueſtusque eſt de Johanne epiſcopo ſanctæ Pinnenſis eccleſiæ, quod abbatiam ſanctæ Trinitatis Caſæ-aureæ ſuæ eccleſiæ ſubjugare ten- taret. Interrogatus hac de re epiſcopus reſpondit, ſe huic abbatia omnino abre- nunciare, reſuſque omnibus ad eam pertinentibus, excepto Breliano, quod pre- cario ad vitam ab ipſo monaſterio acceperat, ſicque omnis illa controverſia ſedata eſt. Actum in ipſa villa Mariani hoc anno, menſe Februario, indictione x. De hac controverſia Johannes Berardi Caſaurienſis chronographus agit, aitque Johan- nis epiſcopi hanc fuiſſe intentionem, quod tota inſula eſſet de jure Pinnenſis eccle- ſiæ, & abbas abſque ejus facultate inſtitui non deberet, nec monachos ab alio epiſcopo poſſe ordinari. Hæc cauſa primum coram Adelberto rege ventilata eſt, & ſecundum Caſaurienſes definita in comitatu Senogalliæ^b vi. kal. Junii, regnan- tibus domno Berengario & Adelberto regibus anno x. Verum cum huic præcepto non acquieſceret Johannes epiſcopus, tractus eſt ad judicium Pandulfi ducis & mar- chionis mox laudati, cujus ſententiæ demum ceſſit. Falſus eſt Johannes Caſau- rienſis chronographus, qui Adelberti præceptum Pandulfi judicio acceſſiſſe puta-

* ſic.

* ſic.

* al. jumduva.

XVIII.
Placitum
pro Caſa-aurea.
a Capiul.
to. 2. c. 1538.b ſpicil. 10.5.
p. 404.

ANN. CHR.
967.
Hilderico
abbati Adam
succedit.

a *ibid.* p. 405.

XIX.
Sublacensis
monasterii pri-
vilegium.

vit : cum e contrario præcesserit Adelberti diploma, datum superstiti adhuc Berengario patre, qui anno superiore in Saxonia decessit. Paulo post prædictum placitum mortem subiit Hildericus abbas : cui successit Adam, notus in curia Ottonis Magni, cujus favore hanc abbatiam adeptus est. Idem ab eodem imperatore privilegium obtinuit, meruitque tres legatos accipere de latere imperatoris, scilicet Petrum episcopum Papiensem, & duos iudices, Henricum atque Aldonem, quibus mandavit, ut vendita redimerent, & alienata restitui curarent : contumaces vero ac renuentes ad suam præsentiam adduci. quo timore perterriti raptores & invasores, male parata restituerunt. Ottonis a privilegio, quod interventu Hucberti Parmensis ecclesiæ præfulis ad preces Adæ abbatis concessum est, confirmantur superiorum imperatorum præcepta, possessiones & libertas monasterii, illudque Ambrosius cancellarius ad vicem Huberti episcopi & archicancellarii recognovit. *Data x. kal. Januarii, anno Dominice incarnationis DCCC LXVII. imperii vero domni Ottonis vj. indictione x. Actum Romæ feliciter.* Mox Itto missus imperatoris ad monasterium venit, ac domnum abbatem investivit iis rebus, quas abbatia illa perdidit.

Initio ejus anni, dum Otto jam Romæ esset, Georgius, apostolica sedis secundicerius, idemque religiosus abbas prioris monasterii beatissimi patris Benedicti & sanctæ Scholasticæ sororis ejus, quod dicitur in Sublaco, venit in gremium basilicæ sancti Petri apostolorum principis, ubi cum domno Johanne xiiij. papa sanctæ synodo pro utilitate ejusdem ecclesiæ & venerabilium locorum intererant Ravennas archiepiscopus, plurimique episcopi ex Romano territorio, & ex Italia & Ultramontano regno, præsertim etiam Capuano principe, qui & marchio Camerini & Spoletini ducatus, aliisque ex diverso ordine fidelibus, præsertim etiam Ottone imperatore; prolatisque superiorum imperatorum & regum præceptis, imperatoriam majestati supplicavit, ut sacri ejus loci instrumenta, quæ igni cum monasterio consumpta fuerant, renovaret, resque omnes illius confirmaret. Cujus precibus annuens imperator, omnia omnino corroborat, in his casale, in quo idem monasterium est collocatum, & specum, ubi ipse religiosissimus Pater solitariam vitam duxit, castellum item de Sublaco, cum glandatorio herbativo, omnique reddito, quem ejus habitatores Lateranensi palatio persolvere soliti erant; in super quæcumque eidem sacro monasterio Hugo & Lotharius reges concesserant. *Data iij. idus. Januarii, anno dominice incarnationis DCCC LXVII. imperii vero domni Ottonis piissimi Cesaris [v.] indictione x. Actum Romæ.* Idem Ambrosius cancellarius ad vicem Umberti episcopi & cancellarii hoc præceptum recognovit. In chronico Farfensi Gregorius abbas, qui hic Georgius, tempore Johannis XIII. multa bona monasterio Sublacensi per diversa loca acquisivisse dicitur.

ANN. CHR.
968.
X X.
Hatto abbas
Fuldensis ar-
chiepiscopus
Moguntinus.

Wernerus
abbas Fulden-
sis.

b *Brouver.*
Fuld. *miss.*
p. 285.

Anno insequenti DCCC LXVIII. Willelmus filius imperatoris, Moguntinus antistes, cui Otto in absentia sui & filii Ottonis moderandi regni curam commiserat, cum finem ægrotantis Mathildis reginæ aviæ suæ Redulverothe in Saxonia exspectaret, ipse vi. nonas Martii mortem oppetiit. Ejus obitum protinus intellexit piissima regina; & Liudolfus abbas Corbeiensis egregius cælesti visio accepit, fratribusque nuntiavit: *cujus mater, licet peregrina, nobili tamen genere erat procreata*, ut in chronico Saxonico legitur. Willelmi obitu accepto, Otto imperator Gillulfum Hersfeldensem abbatem ex Italia in Germaniam misit, curaturum, ut Fuldenses Werinharium seu Wernerum abbatem eligerent loco Hattonis, quem a Moguntino clero & populo Willelmi successorem eligi postulavit. Verum non diu hac dignitate potitus est Hatto, postero anno extinctus, parum secunda fama ex commentis recentiorum, qui ejus clarissimo nomini perperam illuserunt. Wernerus monachus, ejus in abbatali munere successor, filius erat materteræ sancti Udalrici Augustensis episcopi, multoque tempore Fuldæ magister scholarum fuerat, testante Trithemio, ab Hadamaro quondam abbate institutus. Idem abbas conditor fuisse dicitur collegii, an monasterii, in Borstaha Turingiæ opido, ubi magnifico apparatu ecclesiæ exstruxit. Fuldæ quoque egregium peristylum ad orientale latus ædis primariæ, tetragoni specie, ex quadris lapidibus molitus est, addito insigni oratorio, quod beatus Udalricus sancti Johannis-Baptistæ memoriæ consecravit. Visitur in Fuldensi sacrario egregie elaborata crux, cui WE-

ANN. CHR.
968.

RINHARII ABBATIS nomen inscriptum. Exstant Johannis ejus nominis XII. lucculentæ tabulæ, Werenhario abbati inscriptæ super antiquis Fuldensis monasterii privilegiis, datæ per manum Leonis secundicerii mense Decembri, indictione xv. uti Baronius legendum putat, id est anno DCCC LXXII. Hatto archiepiscopus Hildwardum præpositum Halberstadenis ecclesiæ episcopum XII. kalendas Januarii ordinavit in locum Bernardi summæ religionis & abtinentiæ episcopi, qui hoc anno, ordinationis suæ XLVIII. decessit III. nonas Februarii, ut in chronico Saxonico legitur. Is puellare cœnobium Hadmerheymente condidisse traditur, in quo sororem suam abbatissam instituit, referente Bruschio, qui nomen illius abbatissæ non exprimit.

Hic etiam annus Mathildis piensimæ reginæ extremus fuit, conditricis trium ad minus monasteriorum, quorum ultimum Northufanense in Turingia censetur, pro anima conjugis sui Heinrici, ac filii ipsius æquivoci exstructum, in quo tria millia sororum Deo & beatæ Mariæ famulantium sub Richburga abbatissa congregasse memoratur apud Witichindum ejus vitæ scriptorem. Ante biennium, cum Coloniam una cum Ottone, ceterisque propinquis & affinibus suis convenisset, inde ad Northufanum opidum accessit, visurus sanctimonialium cœtum, quem illic constituerat. Ubi primum eo venit, statim Richburgam abbatissam accersivit, & cum ea de statu monasterii accurate disseruit. Dein monasterium ingressa, singulorum studia, pro suo more, in mente investigavit. Ex hoc opido discessit XI. kal. Januarii anni DCCC LXVII. & Quindelinburgum profecta est. Appetente ipsius obitu, prædictam Richburgam abbatissam, cui animi sui arcana commiserat, ad se venire jussit, ut omnia ejus bona pauperibus erogaret. Tum accito Willelmo archiepiscopo confessionem suam aperuit, atque ab eo pro se & pro anima conjugis sui Heinrici missam celebrari præcepit. Celebrata missa pontifex, peccatorum remissione denuo ei impertita, postmodum perunxit eam sacro oleo, & recreavit sacrosancto corporis & sanguinis Christi mysterio. Post quadriduum Mathildis abitu Willelmo pallium eidem sepeliendo destinatum tradi jussit, quod ei ante aviam mortuo adhibitum est. Nepotis mortem a se prævisam patientissime tulit Mathildis. Tum sabbato primo post dominicam primam quadragesimæ, cum extremum vitæ diem instare sentiret, neptem suam Mathildem, Quindelinburgensis parthenonis abbatissam, filiam Ottonis imperatoris, ad se vocavit, salutaria ei dans monita, *ut esset pia & humilis, prudens & cauta, ac sibi commissum gregem custodiret; & ut monasterium raro egrederetur, ne secularibus dedita, a Christi servitio impediretur.* Eidem etiam computorium seu kalendarium dedit, cum necrologio, in quo nomina defunctorum procerum scripta erant. Mox, quamquam jam unctionis sacræ & communionis corporis & sanguinis Christi domini munita fuisset, præcepit presbyteros & sanctimoniales propius accedere, ut ejus confessionem audirent, & sibi a Deo remissionem postularent. quo facto, jussit missam celebrari, & corpus Christi sibi afferri. tum adstantes admonuit, ut psalmos continue recitarent, atque evangelium legerent, donec animam Deo redderet. Post hæc conticuit, erectisque oculis & manibus expansis animum ac spiritum in cælum intendit. Ad horam nonam humum cilicio sterni jussit, eique corpus moribundum imponi. tum cinere capiti propriis manibus imposito: *Non decet, inquit, christianum nisi in cilicio & cinere mori.* quod a sancto Martino acceptum didicerat. Dein sanctæ crucis signaculo se munivit, ac demum cum summa animi & corporis serenitate obdormivit in Domino pridie idus Martii, quo die Mathildis regina venerabilis in calendario, quod Emmæ Francorum reginæ libro præmissum est, memoratur. Sepulta est Mathildis in Quindelinburgensi sancti Servatii ecclesia prope tumulum Heinrici regis mariti sui. Ejus vitam scripsisse dicitur a Trithemio Witichindus monachus, & Mathildi abbatissæ dedicasse, quod si verum est, alia fuerit hæc vita ab ea, quæ in Martio Bollandiano edita est, Heinrico regi ab anonymo nuncupata. Mathildi reginæ non solum Quindelinburgense, verum etiam Palidense & Northufanense virginum cœnobium suam debent originem. Addit alia duo chronographus Saxonicus, unum in curte regia sub honore sanctorum Jacobi apostoli & Wigberti confessoris; alterum in Aggeri, quo injuriis quondam affecta se receperat, sub titulo sancti Dionysii. His addunt nonnulli, sed perperam, Confugienste seu Cassellense in Hassia itidem virginum, quod Cunegundis, sancti Heinrici imperatoris uxor, excitavit.

XXI.
Mathildis
reginæ pia
facta & obitus.

a *Erfsaug.*
hist. *suæ.*

ANN. CHR. 968.
X X I I.
Magdebur-
genſis primus
antiſtes Adal-
bertus.

Nec certius id, quod de Memmelebiensis origine Fabricius opinatur, cujus originem Ottoni secundo tribuendam esse inferius ostendemus.

Otto imperator, matris ac filii morte accepta, relicta Fraxineti obsidione, Hildwardum præpositum, a Bernardo Halberſtadenſi episcopo ſucceſſorem designatum, Romam evocavit, eique, quod dudum animo conceperat, erigendi in urbe Parthenopolitana ſeu Magdeburgo archiepiſcopatus conſilium aperuit. Ille vero aſſenſit, & episcopatus ſui partem novæ ſedi ceſſit. His ita tranſactis, imperator Richarium Magdeburgenſis monaſterii abbatem tertium (nam ejus antecelſores Anno Wormatiæ, Orwinus Hildensheimii episcopi creati fuerant) ad ſe vocavit, eumque novæ ſedis antiſtitem inſtituere ſe velle nuntiavit. Verum ab eo conſilio revocatus eſt imperator quibuſdam clandestinis litteris in Richarium acceptis, qui tanto ejus rei dolore correptus eſt, ut brevi poſt vitam amiſerit. Electus in ejus locum Adalbertus, Trevirenſis monachus, prius ad Ruſſiam miſſus prædicandi evangelii cauſa, tunc autem Wiſſenburgenſis abbas: qui Romam ab imperatore miſſus, ab apoſtolico Johanne XIII. pallium hoc anno accepit xv. Kalendas Novembris, in feſtivate ſancti Lucae Evangeliſtæ, anno pontificatus ipſius domini Johannis univerſalis pape quarto; ac dein ad ſedem ſuam cum magno honore miſſus ab imperatore, admiſſuſque eſt, abbatia Wiſſenburgenſi retenta. Sic Magdeburgenſe ſancti Mauricii monaſterium in archiepiſcopalem ſedem erectum eſt, ejuſque loco aliud ſancti Johannis Baptiſtæ monachorum cœnobium in ſuburbano monte ædificatum, ad quod tranſlati ſunt monachi prioris illius loci, & tranſpoſiti in monte, qui dicitur ad ſanctum Johannem in ſuburbio ejuſdem civitatis v. idus Auguſti anni inſequentis, hoc eſt in vigilia ſancti Laurentii martyris, qui multis deinde annis ob ejus tranſlationis memoriam, nudis pedibus eadem die ſolebant procedere in urbem, ſancti Mauricii, ceterorumque ſanctorum patrocinia implorantes. Magdeburgenſi porro archiepiſcopo tributi ſunt tres episcopales ſedes, Moguntino antea ſubjectæ, ſcilicet Havelbergenſis, Brandeburgenſis, & Poznanenſis; ac tres aliæ de novo erectæ, Merſeburgenſis, Miſnenſis, & Citizenſis: in quibus Adalbertus primos episcopos ordinavit, nempe Boſonem monachum ſancti Emmerammi Ratiſponenſis in Merſeburgenſi, Burchardum in Miſnenſi, & Hugonem in Citizenſi, quem Bucelinus ordinis noſtri itidem monachum fuiſſe dicit.

X X I I I.
S. Galli viſi-
tatio.

Hoc anno, teſtante Hepidanno celebris monaſterii ſancti Galli facta viſitatio eſt. Ejuſ rei auctor fuiſſe dicitur Ruodmannus Augienſis abbas, qui ſancti Galli monachos, *quasi minus regulares*, apud Hadwidam, Burchardo Suevorum duce viduatam, detuliſſe & traduxiſſe fertur, inquiens, ſe Coloniae monachum imprimis regularem noſſe, qui eos apprime corrigeret, & ad ſancti Benedicti viam reduceret. Idem abbas intempeſta nocte, uti lupus caulam, ſancti Galli clauſtrum ſurſum ingreſſus anno præcedenti, ſubdole indagavit, ſi quid reatui proximum inveniret quod publicaret. Verum ab Ekkehardo monacho, qui cum laterna monaſterium circuibat, deprehenſus, multa venia petita vix ſine dedecore dimiſſus eſt. At, ipſo machinante, criminationibus ad utrumque Ottonem ab Hadwiga delatis, Ottonis Magni juſſu viſitatio loci indiſta. Ejuſ rei cauſa miſſi ad ſanctum

a Ekkeb. cap. 10. & 11.

Gallum octo^a episcopi, totidemque abbates, quorum e numero ipſe delator Ruodmannus erat. Primas ducebat Heinrichus Trevirenſis, cui *ſumma rerum commiſſa*. Ei adjuſti ſunt Conradus Conſtantiensis, Arnolſus Tullenſis, Dietricus ſeu Thiedericus Mettenſis, Hiltebaldus Curienſis, Poppo Herbipolenſis, Palzo Spirenſis, & Erpho Wormatiensis episcopi. Ex octo abbatibus ſoli nominantur præter Ruodmannum Kebo Laureſſenſis ſeu Laureſhamenſis, Kerho Wirziburgenſis, & Milo Elewangenſis. Otto junior ad delectos episcopos & abbates: *Ite inquit cœnobii ſancti Galli monachos, qui infamantur, correcluri*. Ad hæc Tullenſis antiſtes rem arduam eſſe reſpondit, atque ex invidia proſectam: ſe voti cauſa eo nuper acceſſiſſe; at ſimilem alibi caritatem vix inveniſſe. ceterum non unius tramitis & regulæ via cælum conſcendi. Tum Hiltebaldus Curienſis, omnia, quæ ibi ſunt, laude digna eſſe, excepto quod peculiaria habeant nonnulli, & carniū eſu quidam utantur, ſed cum abbatis ſui, ne deficiant, permiſſu. Verum quod de proprio dictum eſt, id ex regula ſancti Benedicti corrigendum Otto junior cenſuit, præcepitque: ſed tamen omnes benigne tractandos, ex quibus aliquos *venerabiles* ſibi notos eſſe dixit; & præcipue indulgendum *infirmo*, inquit *fratri meo abbati, quoniam*

ANN. CHR. 968.

quoniam pater meus filium eum vocat. Eunt itaque illi omnes, lege ab Ottone patre data, ut cum Burchardo abbate, qui nepos ejus erat, mitius agerent; & feria tertia poſt tertiam dominicam paſchæ ad S. Gallum adveniunt, ubi plerique ex illis episcopis educati & inſtituti fuerant, in primis Dietricus & Palzo præter alios, qui Dietricus Keroldi ibidem diſcipulus fuiſſe dicitur. Abbas in medium vocatus, Ekkehardum decanum & Notkerum medicum ſurgere jubet, atque monaſterii diſciplinam exponere. Ut ille ceſſavit; Kebo abbas Lauriſhamenſis, alii-que abbates episcopis aſſerunt, hæc omnia ſancti Benedicti regulæ conformia eſſe, præter hoc ſolum, quod fratres ſecundum illam laborant; at ſecundum illam non reſciantur, id in cauſa eſſe, quod undecumque quærant, quo vitam ſuiterent. quæ quia permiſſu abbatis quæſita, ubi juſſerit, reponunt, & ad ejus nutum & arbitrium expendunt, contra regulam non eſſe. Sed demum placuit omnibus ut quiſquis aliquid privati haberet, in commune conferret; omneſque carniū eſu, præterquam ii, quos regula excipit, abſtinerent, menſamque communem haberent. Ceterum Trevirenſis archiepiſcopus pollicitus eſt daturum ſe operam, ut Ottonis loci inopiæ ſubvenirent, quod & factum eſt. Lætiſ ob hoc omnibus, iur in eccleſiam, omneſque *in libro vite* inſcribuntur. Diſceſſuris proſpera omnia fratres apprecantur, recipiuntque ab episcopis benedictiones data prius confeſſione, & *a ſolatis* remiſſionem. Poſtquam legati omnia ad Ottonem retulerunt, iterum miſſus eſt ad ſanctum Gallum Kebo Lauriſhamenſis, ut neceſſaria ſuppleret, adeoque *de ſcriniis regum ſexaginta argenti librarum rata pondera deferret*. In hac narratione, quam ex Ekkehardo juniore compendioſe retulimus, in nominibus, tum Ruodmanni Augienſis abbatis, tum episcoporum erratum eſt. Si enim hanc viſitationem hoc anno recte deſixit Hepidannus, tunc Augiæ abbas erat Eggehardus, cui non niſi poſt annos quatuor Ruodmannus ſucceſſit. Deinde Laureſhamenſi monaſterio tunc præerat Gerbodo^a abbas, qui hic Kebo vocatur. Ad hæc jam a quatuor annis deceſſerat Heinrichus Trevirenſis præſul, cui Theodericus ſucceſſus erat. Denique, ut de ceteris ſileam, Tullenſem eccleſiam tunc regebat Gerardus Gozlini ſucceſſor, non Arnolſus. Nec illud omittendum, quod adhuc in vivis erat Burchardus Suevorum dux, qui non ante annos quinque mortuus eſt, & quidem paulo ante Ottonem Magnum. Falſus eſt itaque in nominibus propriis Ekkehardus, ſed forte non ita in ceteris factis, quæ a majoribus ſuis facile didiciſſe potuerat.

Eodem anno Conradus Conſtantiensis episcopus orationis cauſa^b venit ad monaſterium ſancti Galli, cum fratribus renovaturus ſocietatem, quam olim cum Thierone ejuſdem cœnobii abbate, & poſtmodum cum Cralone ſucceſſore ejus pepigerat; tuncque ex monachis & ex clero *ſabbato ante dominicam indulgentiæ* ordinavit; multos item ex laicis ſacro chriſmate conſignavit. Hujus renovatæ ſocietatis una conditio erat, ut in oratione, quæ in baſilica ſancti Petri pro imperatore & benefactoribus quotidie fiebat, pro ipſo pſalmus CXLII. caneretur; & in eadem miſſa, quæ ibi fit pro deſunctis, tres miſſales orationes, *illo tamen vivo, quaſi ſi eſſet deſunctus*, dicerentur.

Qui in illa viſitatione laudatur Dietricus ſeu Theodericus Mettenſis episcopus, auctor eſt Mettenſis ſancti Vincentii monaſterii, cujus eccleſiæ fundamenta hoc anno jacta fuiſſe vetus ejus loci chronicon^c prodit. Hujus operis occaſionem ex eo natam tradit Sigebertus, quod, cum Theodericus initio ſui episcopatus animadvertiſſet, in catalogo Mettenſium episcoporum primas quorundam nominum literas, *alias auro, alias argento, alias viliori metallo pro meritorum qualitate eſſe annotatas*; vididiſſetque etiam litteram ſui nominis argento prænotatam: dixiſſe fertur, ſe in episcopatu tanta bona facturum, ut ipſa nominis ſui littera merito deberet auro annotari. Cujus bonæ intentionis, ſubdit Sigebertus, initium oſtenditur in cœnobio ſancti martyris & levite Vincentii, fundato in ipſius urbis inſula, quod modo ejus muris incluſum eſt, egregium ſane Theoderici pietatis monumentum. Hunc vero locum non modo præclaris ædificiis exornavit, ſed etiam ſacris reliquiis undecumque collectis illuſtrare curavit, ut poſtea videbimus. Quinam illius cœnobii primus abbas fuerit, incertum. Recentiores ſuſpiciuntur eſſe Walerannum; mihi veri ſimilius videtur præceſſiſſe Adelmodum, qui unus fuit ex quinque vicinorum monaſteriorum abbatibus, qui Johanni Gorziensii morienti poſt annos abhinc quin-

ANN. CHR.
968.

que adfuerunt, scilicet *patres reverentissimi Kadbroë, Berhardus, Hudo, Adalmodus*, & Johannes, vitæ Johannis Gorziensis scriptor, tunc sancti Arnulfi abbas. Ex quatuor aliis Cadroë sancti Clementis, necnon sancti Symphoriani; Hudo seu Odo sancti Michaëlis ad Mosam rectores fuerunt. Insuper duo alia tunc erant apud Mettas monasteria, nempe sancti Martini, & sancti Vincentii: quorum uni Berhardus, alteri, quod recentius erat, Adelmodus forte præfuerint. Idem videtur esse Berhardus abbas superius^a laudatus, qui litteris Berengarii Viridunensis episcopi pro instituendis in ecclesia sancti Vitoni monachis cum Vodone seu Vdone abbate S. Michaëlis subscriptus^b invenitur.

a lib. 45. n. 2.

b lib. 45. n. 57.

X X V.

Dervensi monasterio facta restitutio.

c *Camuzat* fol. 85.

Ineunte hoc anno Adso abbas, & fratres Dervenses coram Heriberto Tricassino comite, qui tunc in eorum monasterio versabatur, expostrarunt de mercatoris & pontanatico villæ Olumnæ^c seu sancti Desiderii, asserentes, prolatisque litteris comprobantes, id a præcedentibus Francorum principibus, Carolo imperatore Augusto, scilicet Calvo, & Bosone, quondam ejusdem imperatoris *consपालatio*, id est comite palatii, regali præcepto sibi fuisse concessum; sed eidem loco per incuriam & injuriam temporum abstractum, quod utrumque sibi restitui flagitabant. Horum petitioni annuit Heribertus, *gloriosus*, uti se ipse vocat, *Francorum comes*; illudque mercatum cum pontanatico & salino fratribus sancti Petri Dervensis restituit, reservata sibi pro vitæ tempore media ejus parte, eo quidem pacto, ut ipsius viventis memoriam in suis precibus haberent, & mortui anniversarium celebrarent. *Data XVI. Kal. Februarii, anno XIII. regnante domino Lothario rege Francorum. Actum monasterio Dervo publice.* His litteris apponuntur signa *domini Heriberti gloriosi comitis, qui hoc testamentum fieri rogavit, Adsonis comitis, & aliorum.* Hic est Adso *Rosniacensis territorii comes*, qui Dervensibus alodium suum in Tribus-fontanis donavit: cui donationi post Adsonem subscribunt Ingelbertus comes, Ysuardus itidem comes, aliique. Ceterum Olumnæ nomine opidum sancti Desiderii significari superius^d probatum, confirmante Alberico in chronico, qui prædictum Heriberti instrumentum patri ejus Heriberto, secundo Veromandorum comiti, perperam tribuit.

d lib. 37. n. 62.

X X V I.

Adsonis abbas scripta.

* *Droyer*.c *Sac. 2. B.* mod. p. 849.

In illo instrumento facta primum mentio est de Adsonis abbate Dervensi, successore Alberici, qui, prædicto Heriberto cooperante, villam Dreias* & puellare monasterium cum multis expensis suo restituit monasterio, ejusque privilegia, quæ Benzo abbas ad monasterium Insulæ-Germanicæ seu Cellense furtim asportaverat, cuncta recuperavit *munificentia domni Odonis illius loci abbatis, cujus precibus hic famosus Adso*, inquit anonymus^e auctor, *vitam confessoris Christi Frodoberti, primi istius monasterii instauratoris & abbatis, sermone veracissimo, simplici exaravit stilo.* Haud scio an jam abbas erat Adso, cum librum de Antichristo scripsit jussu Gerbergæ reginæ, cui, tamquam *monachorum matri*, hoc opus nuncupavit. Sane abbatem se non dicit in epistolæ inscriptione, quæ sic habet. *Excellentissima regina ac regali dignitate pollenti, Deo dilectæ, omnibusque sanctis amabili monachorum matri & sanctarum duci, domina regina Gerberga, frater Adso, suorum omnium servorum ultimus, gloriam & pacem sempiternam.* In prævia illa epistola regi ac reginæ, filiisque eorum fausta precatur omnia; atque eam non indigere ab ipso inquirere de antichristo, quippe quæ apud se habeat *prudensimum pastorem, domnum Roriconem, clarissimum speculum totius sapientia atque eloquentia*, ut illa atate, episcopum scilicet Laudunensem, ubi sæpius rex Lotharius cum Gerberga regina morabatur: qui de hoc argumento rectius scripturus fuisset. In illo autem libro Adso id observatione dignum habet, quod quidam doctores tunc dicebant, fore ut unus e regibus Francorum Romanum imperium ex integro sortiturus sit, *qui in novissimo tempore erit, & ipse maximus, & omnium regum ultimus!* qui, postquam regnum feliciter gubernaverit, ad ultimum Jerosolymam venturus sit, & in monte Oliveti sceptrum & coronam suam depositurus: & tunc demum consummationem Romanorum, christianorumque imperii futuram; statimque antichristum adfuturum. Hic liber de Antichristo, truncatis, ut fit, prologo & epilogo, a nonnullis Augustino, ab aliis Alcuino, denique a quibusdam Rabano perperam adscriptus est. Habetur in Appendice tomi VI. novæ S. Augustini editionis: prologus vero & epilocus in Addendis post Indices generales.

XXVII.
Adso alter abbas S. Basoli.

Alter eodem tempore vivebat Adso sancti Basoli abbas, cujus rogatu, inter-

ANN. CHR.
969.a *Spicil. to.* 2. p. 236.

varii hinc inde discursus, quos tum hoc loco, tum superius retulimus: at simoniarum ipsum fuisse vix crediderim. Ex aliis enim ejus factis, quantum hoc crimen averfatus sit, intelligimus. Illud inter cetera exemplo sit, quod a quodam pravo abbate, quem ex abbatiola quadam, quæ Magonzianus^a vocabatur, ob corruptos mores expulerat, oblata pecunia tentatus, ut ipsum restitueret, numquam ad id potuit induci, ne *Geziaca lepra* inficeretur. Sed forsitan ex adulationum relatu accepit Folcuinus, quod ipse facilius crediderit, in Ratherium alias offensus: qui certe in Erluinum Gemblacensem abbatem itidem parum æquus existit. Repulso itaque, seu sponte egresso Ratherio ex abbacia Elnonensi, suffectus est Wericus abbas, qui atrium cœnobii muro lapideo clausit, & multa, quæ Genulfus male distraxerat, recollegit. Post tot temporum ac procellarum vices hætenus persistit, floretque nobilissimum istud monasterium, quod nuper incredibili sumtu & magnificentia unus integrum a fundamentis destruxit Nicolaus a Bosco, abbas regularis, non commendatarius, ut falso in Gallia-christiana legitur. Tam illustri monasterii conspectum in adjuncto folio hic repræsentare haud ingratum fore lectori existimo.

Superius^b egimus de Hasteriensi abbacia seu cella, quam Adalbero Mettensis episcopus parthenoni sanctæ Glodesindis assignavit, ubi aliquot sanctimonialia cum decana sub jugo & obedientia sanctæ Glodesindis abbatissæ ad hoc usque tempus perseverarunt. Verum, cum forte is locus prædictis sanctimonialibus parum commodus videretur, consultius existimavit Eilbertus comes Walciodorensis monasterii auctor, ut hæc cella Walciodorensibus, utpote vicinioribus, uniretur. Re itaque cum Deoderico seu Theoderico episcopo Adalberonis successore, a quo pendeat hic locus, communicata, utrique placuit, ut ad principem (is Otto erat) ejusmodi negotium referretur. Tantorum virorum petitioni rex facile acquievit in gratiam Forannani episcopi & Walciodorensis abbatis, ut Hasteriensis cella, sub potestate tamen Mettensis ecclesiæ, Walciodorensi abbatiæ subiceretur, quod Forannanus a Benedicto VII. confirmari curavit. Sic ad sanctæ Glodesindis monasterium regressæ sunt sanctimonialia Hasteriæ degentes: ibique nutu imperatoris a Forannano quatuor constituti sacerdotes, qui officia divina illic celebrarent sub moderamine Walciodorensis abbatis.

X L.
Hasteria Walciodoro concessa.
b lib. 44. n. 85.

Florebat tunc in illis partibus Aynardus quidam haud indoctus, latini glossarii auctor, cujus exemplar hoc anno ad sepulcrum sancti Apri apud Tullum-Leucorum obtulit. Istud glossarium hætenus asservatur in Mettensi sancti Arnulfi bibliotheca, hunc præferens titulum: *Incipit glosarium, ordine elementorum aggregatum ab Aynardo anno ab inc. Domini DCCCC LXIX. indictione xij. imperio Magni Ottonis, sepulcro dijudicatum Apri Leucorum quinti pontificis, ad supplementum inibi degentium pistorum. Obsecro ne ab aliquo posterorum destruat, ne incurrat vindictam Dei, nostramque imprecationem.* Hoc glossarium incipit a vocabulo *Apofereta*. Quintus appellatur Leucorum episcopus sanctus Aper, qui septimus habetur in vetustis actis ejus sedis episcoporum. Quis fuerit Aynardus iste, ignoramus: nisi is sit Einardus abbas, qui tertio idus Martii laudatur in necrologio sancti Arnulfi.

X L I.
Aynardus glossarii auctor.

In Saxonia comes quidam, Hedus nomine, puellare cœnobium apud Helsingæ ædificavit, ut legimus in chronico Saxonico, cujus ipsa verba huc afferre juvat. *Fuit in diebus istius cesaris, scilicet Ottonis Magni, quidam comes, Hed nomine, qui ecclesiam, in honore Christi athleta Viti in Helsingæ constructam, quia heredem non habuit, maxima proprietatis sua parte donavit, & congregatione sanctimonialium ibidem facta, eandem abbatiam mundiburdio Atheldagi Bremensis archiepiscopi subdidit. Sed præposita huic sedi gemina matrona venerabiles, quibus unum erat vocabulum Windilgard, cito pro dolor obiit. Henricus autem prædictus comes de Stadhe filiam suam, Hatvi nomine, ibi educatam prius ac traditam, cum eis succedere rogasset, ab archiepiscopo prefato impetrare non potuit. Postea vero archiepiscopus, a cesare patrino suo rogatus, eandem, cum jam duodecim esset annorum, pridie kalend. Maii, velavit die dominica, & in proxima die ad abbatissam in patris presentia ordinavit. quod postea eum multum penituit. quæ ordinatio, sane abnormis, facta est anno DCCCC LXXI. quo dies dominica in pridie kalendas Maii incidebat.*

X L I I.
Helsingæ cœnobium conditur.

Extabat eo tempore apud Bajoarios abbacia Chiemensis, quam Arnolfus imperator Saltzburgensi sancti Petri monasterio antea^c subjecerat. Hanc vero subjectio-

X L I I I.
Chiemensis abbacia Saltzburgensi confirmata.
c lib. 39. n. 58.

ANN. CHR. 969.
a Metrop. Sa-
lib. 10. 2. pag.
236.

nem Otto Magnus^a, interventu Heinrici ducis propinqui sui, confirmavit sancti Petri sanctique Ruodberti confessoris ecclesiam, cui venerabilis Fridericus archiepiscopus præerat. *Data iij. kalend. Novembris, anno dominice incarnationis DCCC LXVIII. indictione XIII. anno serenissimi regis Ottonis xxxv. imperii scilicet sui in Italia VIII. Actum in Tuscania, in loco, qui dicitur Monticolo, super fluvium Arna, prope civitatem Luccam.* Liutgerius cancellarius ad vicem Hattonis archiepiscopi & archicapellani recognovit.

XLIV.
Ottonis diplo-
ma pro Casa-
aurea.
b Spicil. 10. 5.
p. 420.
c Capitul.
10. 2. c. 1541.

In rebus vero, quæ Italianam spectabant, Ottonis archicancellarius erat Hucbertus Parmensis antistes, cujus rogatu idem imperator Casauriensis monasterii bona & privilegia hoc anno^b confirmavit, diplomate kalendis Maii dato, quod Ambrosius cancellarius ad vicem Hucberti episcopi & archicancellarii recognovit. *Actum in Apulia, in suburbio Bivino.* Casa-aureæ abbas adhuc erat Adam, qui pro servitio imperatoris desudasse dicitur. Idem abbas hoc itidem anno commutationem^c quarundam rerum fecit cum Johanne episcopo Pinnensi.

XLV.
Mica-aureæ
monasterium,
ejusque abba-
tes.

Hoc loco prima nobis occurrit occasio agendi de antiquo Romano monasterio sanctorum Cosmæ & Damiani, quod a tempore Johannis papæ V. existisse creditur. Huic monasterio præerat hoc anno Silvester abbas, eo nomine secundus, successor Pauli, qui Silvestro primo ante annos sex successerat. Silvestro secundo abbate, & quidem *anno domini Johannis XIII. in sacratissima sede beati Petri apostoli quinto, indictione xij. die xxiv. Aprilis*, quæ chronica notæ huic anno respondent, *Tenzo & Baldo atque Azo gilonenses fratres, filii vero quondam Bruti bone memorie, Silvestro bone memorie presbytero & monacho, atque coangelico abbati de venerabili monasterio sanctorum Christi martyrum Cosmæ & Damiani, quod nuncupatur Mica-aurea, donant ecclesiam Dei-genitricis Mariæ, quæ posita est in valle, in territorio Trisivoo, cum ornamentis suis, cum domibus, cellis, hortis, vineis & silvis, cum omnibus decimis & oblationibus suis, ac omnibus rebus mobilibus & immobilibus, quæ a fidelibus vivis & defunctis jam dictæ ecclesie concessæ sunt, vel in posterum concedentur, posita in territorio Silva-candidæ patrimonio, miliario ab urbe trigesimo plus minus. quæ omnia signanter refero, ut nota fiat illorum temporum consuetudo, quibus laici ecclesias possidebant.* Hanc chartam Gregorius sanctæ Romanæ ecclesie scribarius scripsit. Silvestro secundo post abbates septem intermedios successit Silvester tertius pontificatu Silvestri papæ secundi, ut suo loco videbimus. Processu temporis hoc monasterium, cujus nobis sæpe mentio recurret, a monachis ad sanctimonialia ordinis sancti Damiani translatum est auctoritate Gregorii IX. Abbatum syllabum qui ad id tempus hoc monasterium rexerunt, in appendice referemus.

XLVI.
Oforius comes
monasterium
struit.

In Galicia Oforius comes Laurentianæ monasterium condidisse traditur, comprobantibus in synodo episcopis, ibique viginti-quatuor monachos collocavisse: quibus se ipse postmodum adjunxit. Illic tanta religione vixit, ut pro Sancto habeatur in illo monasterio, quod Præmonstratensibus postmodum cessit.

ANN. CHR. 970.
XLVII.
S. Saturnini
cœnobium.
a Marca Hist.
c. 884.
c ibid. c. 902.

Nunc prima se nobis offert mentio monasterii sancti Saturnini, siti in comitatu Urgellensi super fluvium Valeriz, in litteris^d scilicet Borrelli comitis & marchionis Barcinonensis, qui hoc anno villas quasdam eidem cœnobio contulit pro animæ suæ remedio, uxorisque suæ Legardæ, ac fratris sui Mironis comitis & marchionis, ea lege, ut illarum villarum incolæ Amelio abbati & monachis sancti Saturnini annuum censum singuli in natali Domini perfolverent. *Facta charta donationis VIII. idus Junii, anno xvi. regnante Lothario rege, filio Ludovici*, qui annus ante mensem Octobris anno Christi DCCC LXX. respondet. Post annos tres ampliorem eidem monasterio donationem^e fecit. Donavit quippe Amelio abbati ejusque monachis ecclesias quasdam tum in castro Lordano, tum in civitate Isauna, quæ tunc destructa erat a Sarracenis.

XLVIII.
Crudatenfis
monasterii visi-
tatio.
f V. lib. 38.
num. 22.

Crudatense monasterium, ad Rodanum in pago Vivariensi positum, regebat ante annos fere centum Amicus abbas, cujus tempore Boso^f rex Provinciæ, exemplo Lotharii augusti & filii ejus æquivoci, illud Arelatenis ecclesie attribuerat. Hoc autem anno eidem cœnobio præerat Abraham abbas, uti discimus ex litteris visitationis ejusdem loci, factæ ab Iterio archiepiscopo Arelateni, quas hoc loco referre non ab re fuerit.

ANN. CHR. 970.

Anno incarnationis dominice DCCCC LXX. cum resideret sanctæ sedis Arelatenis ecclesie archiepiscopus Iterius in cœnobio super Rodanum amnem constitum, quod vocatur Crudatis, exquirens scilicet religionis cultum cum abbate ejusdem monasterii, nomine Abraham, & ceteris fratribus sub ejus potestate Domino famulantibus, adiit presentiam prædicti archiepiscopi nobilissimæ femina & matrona quadam, nomine Gotolindes, petens humiliter dominum archiepiscopum, ut in præfato cœnobio ecclesiam destructam quondam, quæ fuerat in honore sancti archangeli Michaelis, dedicaret. Cujus precibus obnixè favens prædictus dominus archiepiscopus, respondit se annuere, sic tamen, ut eam ex hereditate sua dotaret, sicut sanctorum canonum monstrat editio. Quapropter jam dicta venerabilis matrona voluntarie obediens, donavit in dotem ejusdem ecclesie cabanariam unam, in qua manere videbatur Udalardus, quæ est in comitatu Vivariensi, in villa, quæ vocatur Bacxus, totum & ab integro, quantum ad ipsam cabanariam pertinere videtur &c. Facta hæc donatio in monasterio Crudatis v. kal. Octobris, anno xxxj. regnante Conrado rege. Signum Gotolindis, quæ hanc cartam scribere & firmare rogavit. S. Esmidoni, & aliorum. signum Notibaldi monachi, qui relegit & subscripsit.

Nescio quid boni omnis pro nobis habent Adalberones episcopi, ex quibus tres saltem hoc sæculo nostrum ordinem beneficiis suis exornarunt. Testis hac de re in primis Adalbero Mettensis præsul, superius a nobis laudatus non semel; testis etiam ejus nepos ac successor ejusdem nominis; testis denique magnus Adalbero Remorum pontifex, de quo nobis in præfens agendum est. Erat is Godefridi Arduennæ comitis filius, frater Godefridi comitis Viridunensis, & Heinrici comitis Arduennæ, de quibus in consequentibus fiet mentio. Post mortem Odalrici Remorum archiepiscopi, qui VIII. idus Novembris anno superiori decessit, ad insignem illam sedem favore Lotharii regis, & occidentalis Franciæ procerum assensu, promotus est Adalbero: qui mox de restituenda ejus ecclesie religione & disciplina serio cogitare cœpit. Atque ut de nostris tantum dicamus, in suburbano sancti Theoderici cœnobio, eliminatis clericis, monachos restituit; & in Mosonensi beatæ Mariæ ecclesia ejusdem ordinis coloniam instituit. Quin etiam abbatiam sancti Timothei, quæ collegiata etiam nunc ecclesia est, Remigianis pro recipiendis hospitibus contulisse traditur. Denique Remensis ecclesie scholas, quæ a Fulconis archiepiscopi tempore multum collapsæ erant, pristino splendore restituit, maxime per Gerbertum Auriliacensem monachum, jam superius^a laudatum, qui multo tempore sedulo ipsi adhæsit, eique ab epistolis fuit.

XLIX.
Adalberonis
Remensis ar-
chiepiscopi be-
neficia.

Quid causæ fuerit, quod Gerbertus Italiam, atque adeo Bobiensem abbatiam deseruerit, jam superius^b quodam modo exposuimus: vexatio scilicet, quam ab Italis quibusdam, maxime a Petro Papiensi episcopo, patiebatur. Hinc in epistola XVI. ad Geraldum abbatem Auriliacensem: *Occidit, occidit, mi pater, status ecclesiarum Domini. Res publica perit, sanctuarium Domini pervaditur, populus præda fit hostium. Consule, pater, quo me convertam. Milites quidem mei arma sumere, castra munire parati: sed quæ spes sine rectore patriæ, cum fidem, mores, animos quorundam Italarum pernoscamus? Cessimus ergo fortuna, studique nostra, tempore intermissa, animo retenta repetimus: quibus, si placet, magistrum quondam nostrum Raymundum interesse cupimus, interim dum kalendis Decembribus Romam iter intendamus.* Id accidisse hoc anno veri simile est, cum post Ottonis junioris coronationem, anno superiori Romæ a Johanne papa factam, ambo Ottones in Germaniam reversi sunt. quo tempore Italia sine rectore fuisse visa est. Id vero confirmatur ex eo, quod ipso tempore Gerbertus Adalberoni Remorum archiepiscopo adherere cœpit, ut fidem facit epistola XVII. ad eundem Geraldum abbatem, quem nomine Adalberonis archiepiscopi valere jubet: *Et quia vestram, inquit, presentiam non adiit, conturbatio regnorum fecit, specialisque contra suam ecclesiam commotio Heriberti Tricassini, & Ottonis comitis, filii Tedbaldi.* Atqui hanc commotionem statim a sua ordinatione passus est Adalbero, tum ab Heriberto Trecenti comite, tum ab Ottone seu Odone comite, filio Tedbaldi, cognomento Tricatoris, comitis Carnutenfis ac Blefensis, qui privatas in Adalberonis familiam inimicitias gerebant, & in ecclesiam Remensem jam antea sævierant, teste Frodoardo, invadendo inter alia Codiciacum^c castrum agri Laudunensis, quod Odalricus Remorum antistes Odoni comiti cedere coactus est. De hoc Odone forte intelligendum, quod legitur in chronico^d

ANN. CHR.
970.

Mosomensi, ubi Otto comes Remensis dioceseos ecclesias afflixisse dicitur, & graves discordias cum Adalberone archiepiscopo habuisse; sed tandem ab eo expugnatum fuisse in castello Warco, quod Mosa fluvius & amnis Sulmona cingunt; indeque ablatum ab archiepiscopo corpus sancti Arnulfi martyris, translatumque in Mosomensem beatæ Mariæ ecclesiam, quæ monachis nostri ordinis anno sequenti tradita est. Huc spectare videtur Gerberti epistola xciv. ad ipsum Adalberonem archiepiscopum, quem monet, ut, si de fratris sui, scilicet Godefridi, fortuna certum finem cognoscere velit, iv. kalendas Octobris ad Altovillare fratri ac comitibus occurrat, ac nepotem suum primosque generis sui consanguineos iterum nusquam abire sinat; denique Mosomum ac Macerias communiat. Ad hæc a Geraldo abbate in eadem epistola querit Gerbertus, *an Hugo, quem vestra*, inquit, *lingua abba-comitem dicitis, uxorem duxerit*, quod videtur intelligendum de Hugone Capeto, qui circiter hoc tempus uxorem duxit Adeleidem, Guillelmi Pictavorum comitis filiam, ex qua Rotbertum suscepit. Certe subscriptus invenitur Rotbertus litteris a Hugonis patris sui pro ecclesia Aurelianensi, cui Hugo abbatiam sancti Johannis restituit anno DCCCC LXXV. quo proinde anno Rotbertus jam grandiusculus erat.

Quantum moræ apud Adalberonem fecerit Gerbertus, non facile est certo definire. Is nempe in aula Ottonis imperatoris idemdem versabatur. In variis illis discursibus studia nihilo minus ac libros assidue animo agitabat. quod variæ ejus testantur epistolæ, in quibus libros sibi vel commodari, vel exscribi postulat. Quin etiam litteras docuit, tum in urbe Remorum, ubi Rotbertum, Hugonis Capeti filium, & Johannem postmodum Autisiodorensem episcopum, auditores habuit: tum in aula imperatoris, in qua Ottonem tertium litteris imbuuit. unde in nonnullis epistolis se ipse *scholarem abbatem* vocat. In variis illis mentis agitationibus cum studio bene vivendi semper conjunxit studium bene dicendi. quod utrumque sibi in re publica occupato necessarium esse dicit. *Cui rei preparanda*, inquit, *bibliothecam assidue comparo; & sicut Roma dudum ac in aliis partibus Italiae, in Germania quoque & Belgica scriptores, auctorumque exemplaria multitudine nummorum redemi, adjutus benevolentia ac studio amicorum comprovincialium*. quod iidem postulat ab Ecberto Turonensi abbate, ad quem hæc epistola scripta est, membranam sumusque necessarios suppeditaturus. Denique *in otio, in negotio*, ait, *& docemus quod scimus, & addiscimus quod nescimus*. Bene quidem, si in ceteris magis monastice quam philosophice ac politice vixisset.

Inter eos, quos Gerbertus amicos & magis familiares habuit, primas tenet Adalbero Remorum præsul, cujus variam fortunam semper secutus est. Adalberonis mihi videtur esse epistola c xvii. ab ipso Gerberto scripta Theophaniae augustæ, quam rogat Adalbero, ut, si in regnorum confinio quælibet ecclesia pastore vacaret, in ea non alium constitueret, quam abbatem Gerbertum, omnibus provincialibus notum, Italia expulsum, sed in fide non ficta perstantem. quæ epistola scripta dicitur absente Gerberto, cujus absentia se gravari ait Adalbero; sed privata commoda publicis posthabenda esse. Amici quoque ejus erant Diedericus seu Theodericus Mettensis, & Neotegarius Leodicensis episcopi; amicus etiam Stephanus diaconus Romanæ ecclesiæ: ad quos omnes epistolas scripsit. Ex abbatibus magna ei necessitudine præ ceteris conjuncti fuere Geraldus & Raymundus Auriliacenses, Adso Dervenis, Ecbertus Turonensis, Airaldus sancti Theoderici prope Remos, Romulus Senonensis, & Nithardus Medelocensis. Denique, ne quid dicam de Ottonibus, de Adelaide imperatrice, ejusque nuru Theophania, deque Emma regina, ad quas vel quarum nomine litteras scripsit; familiares e monachis habuit cum primis Constantinum Floriacensem ac Remigium Trevirensis, quos suis epistolis dignatus est, ac studiorum adjutores adhibuit. quæ omnia ex sequentibus amplius elucescent. Ex his Constantinus ab eo dicitur *nobilis scholasticus, adprime eruditus*, sibi *que in amicitia conjunctissimus*: quem ad se invilendum invitans: *Comitentur*, ait, *iter tuum Tulliana opuscula, & de republica, & in Verrem, & que pro defensione multorum plurima Romana eloquentia parens conscripsit*. Ex quibus libris opusculum de republica, quod excidisse dolent litterati omnes, ad hoc tempus in Floriacensi bibliotheca superfuisse ex illa epistola intelligitur.

b Gerbert.
ep. 142. & 148.
c id. ep. 44.L I.
Præcipui
ejus amici.d Gerbert.
ep. 92.
e id. ep. 87.

Si non fallit calculus Rodulfi abbatis sancti Trudonis de abbatibus monasterii sui, Theudefridus hoc tempore successit Reineri abbati ad annos triginta: cujus successores Erenofridus annis quatuor, Adalardus, memoria dignissimus, annis triginta-quinque, scilicet usque ad annum M xxxix. præfuisse dicuntur. Exstat Gerberti epistola LXXVIII. Rainero abbati inscripta, eum hortantis ad recipiendum quemdam fratrem, quem ille *affabilitate* (sic ironice loquitur) *paterna* trans mare migrare coegerat. *Erit ergo docti viri*, inquit, *more boni medici, mellita proferre: ne, primo gustu amaris ingestis antidotis, salutem suam formidabundus incipiat expavescere. Hac conditione, si placet, suscipite: si displicet, ne forte proditoris fungamur officio, quo velit redire, a quo animo ferte*. De eodem monacho interpretanda videtur epistola LXXI. ad Beatricem ducem ex persona Adalberonis Remorum archiepiscopi, *Meing. monachum ex petitione abbatis Rai*. id est Raineri, *diu perquisitum, Corbeiam liquisse, Rotomagum adisse*. An hic sit Reinerus sancti Trudonis abbas, aliis æstimandum relinquo.

Celebris est reliquiarum translatio, hoc anno a Theoderico Mettensi episcopo facta in sancti Vincentii monasterium, quod ipse in illius urbis insula ante biennium extruxerat. Profectus in Italiam cum Ortone imperatore consobrino suo idem antistes, in Italica expeditione cum eo per triennium versatus est. Hac usus occasione Theodericus, multas hinc inde reliquias collegit, in prædictum cœnobium transferendas. Primo sancti Elpidii confessoris ex quadam Marforum provincie ecclesia, concedente Albrico, assumpsit. Inde veniens in territorium Amiterninæ urbis, quæ, uti & Marsia, excisa jam tum erat, sancti Eutychii martyris corpus & partem sancti Maronis æque martyris accepit ab eodem Albrico episcopo de monasterio sue ditionis Reata subjecto. Apud Fulinias * castrum haud procul Spoletum, Benedictus ejus castri episcopus sanctum Felicianum eidem concessit. In saltu, qui Collis dicitur, Perusie adjacenti, monasterium erat antiquissimum super fluvium Tiberim, ex quo sancti Asclepiodoti martyris ossa eidem Theoderico tradita sunt: & ex monasterio sancti Savini martyris prope Spoletum reliquiæ sanctæ Serenæ virginis cum reliquiis beati Gregorii martyris Spoletini concessæ. Inter hæc, Romam misso diacono Rothardo, partem non modicam catenæ sancti Petri ex basilica sancti Petri ad Vincula promeruit ex dono Johannis papæ XIII. qui & abbati sancti Vincentii privilegium ac prerogativam utendi dalmatica & sandaliis indulgit. quæ omnia Adelbertus clericus cum Conone comite transulisse dicitur. Præter ea beati Vincentii martyris corpus, ex Hispania, uti asserbant, advectum, in civitate quadam antiquissima, sed diruta, nomine Corduno, quæ ab Arretio xij. millibus distat, ex monasterio proximo sustulit Berraus diaconus a Theoderico missus, comitante secum quodam clerico episcopi Arretini, qui etiam non modicam portionem sanguinis beati Stephani protomartyris dedit. Hoc vero sancti Vincentii corpus Ambrosius Bergamensis præsul, pro eo quod sedes episcopatus sui sancto Vincentio sacrata erat, asportare paullo ante, sed frustra, tentaverat. Hoc clerici de monte Romæ tulerunt, in urbem scilicet Mettensem deferendum. Ad hæc in Sabinorum regione, ab urbe Roma millibus passuum non amplius quadraginta, sancti martyris Protus & Hyacinthus negligentius aservabantur. Hos abbas quidam de monasterio sanctæ Mariæ, quod dicitur Farfara, venerabili pontifici Theoderico, quem pro quadam causa intercessorem apud imperatorem habere cupiebat, gratanter obtulit. Idem antistes Romæ a Johanne papa pignora sanctarum Dignæ & Emeritæ, quarum corpora in porticu ecclesiæ sancti Marcelli martyris, quæ est ante sanctos Apostolos, recondita erant, cum sandalio sancti Stephani, diversorumque sanctorum reliquiis accepit. quæ omnia per Willardum monachum Mauri-monasterii missa sunt. Insuper Leontium & Carpophorum martyres ex urbe Vicentia, & quidem ex celebri & nobili monasterio sancti Felicis, ab Ungris nuper exusto, itidem obtinuit. Verum præcipua fuit memorabilis virginis & martyris Lucie Syracusanæ corporis acquisitio, quod Wigericus presbyter, custodis officium in Mettensi sancti Stephani ecclesia gerens, sustulit ex veteri ac diruta urbe Corfinio, quo a Faroaldo Spoletino duce olim e Sicilia translatum fuerat. Denique cum jam Roma, inquit anonymus, qui hæc scripsit, regis nuptiis ibi ingenti gloria peractis, nempe Ottonis junioris cum Theophania filia Romani imperatoris, reditum in patriam p. 139. disponeremus, venerabilem præsulem domnus papa de quatuor portionibus craticule sancti

ANN. CHR.
970.
L II.
S. Trudonis
abbates.L III.
Reliquiarum
translatio ad
Mettense S.
Vincentii mo-
nasterium.

* Foligny.

a Spicil. to. 5.
p. 139.

Laurentii cumulavit. Eas Wigericus cum Johanne monacho ab ipsa sacra crate extulerunt. Hac vero fuerunt capita virgarum, quae per transversum jacuerant, costis exterioribus infixa. nam virgae omnes, quae sex in ea fuerant, jam inde a diversis apostolicis, a vetusto tempore quibusque regibus erant dono collatae: e quibus una, quae adhuc ante paucos annos supererat, magno imperatori Ottoni ab Octaviano concessa est. Haec carptim ex anonymo, qui praesens interfuit: a quo Theoderici episcopi vitam, cujus haec narratio pars sit, scriptam fuisse colligo ex chronico Hugonis abbatis Flaviniacensis, ubi Fingenii abbatis priora facta in vita Theoderici eximii Mettensis episcopi contineri ait.

Recepto in sancti Vincentii monasterium beatae Luciae corpore, Theodericus oratorium ibidem in ejus honorem statim exstruere coepit, in quo tantum thesaurum reponeret, dedicavitque VIII. idus Augusti, anno IX. episcopatus sui, Christi vero DCCC LXXII. praesentibus & cooperantibus sibi comprovincialibus episcopis, Gerardo Tullensi, & Wigfrido Virdunensi, qui olim in aula imperatoris familiariter contubernio sibi adhaeserant, inquit Sigebertus, qui vitam sanctae Luciae virginis & martyris rhythmicè composuit. Haec fufius persecutus sum ob mentionem quorundam monasteriorum, ex quibus praedictae reliquiae acceptae sunt. Quenam fuerit illa causa, ob quam Farfensis abbas Theodericum intercessorem apud imperatorem habere cupiebat, videbimus anno sequenti.

Idem porro Theodericus fautor ac tutor erat parthenonis de monte sancti Romarici superius memorati, quo nomine subscripsit cuidam chartae Geslae seu Gislæ tunc temporis abbatissae, a qua instituta est memoria misericordiae, seu servitium perpetuum, post occisos a paganis homines de potestate, qua dicitur Lietzeis. Lectum publice ad sancti Romarici-montem ij. kal. Jul. regnante Othone imperatore. Signum Theoderici episcopi tutore monasterii, S. Gerardi comitis. S. Geslae abbatissae, qua hanc notitiam causa pietatis annotari precepit, ceteris dominabus assentientibus. S. Bertae segrestae. S. Hildigardis. S. Mariae, Amalrici, & aliorum, qui forte ejus loci clerici erant. Jam ergo tunc domina vocabantur sanctimonialia illa, tamen addictae regulae sancti Benedicti, quam usque ad nostrum saeculum a retinuerunt: & monasterium etiam nunc dicitur Romarici-montis, quamvis e monte ad subjectam planitiem ante id tempus translatum.

Hoc anno Wichmannus comes ecclesiam sancti Viti martyris, in monte Elrena seu Altena e regione Embricae * urbis ab se exstructam, sanctimonialibus tribuit, approbante Ottone imperatore, cujus hac de re diploma ^b hoc ipso anno datum est III. nonas Augusti in Apulia, ad civitatem, qua dicitur Bari. Huic parthenoni praefecta Liutgarda abbatissa, ipsius comitis filia: quae decimo post anno ab Ottone secundo impetravit consimile privilegium mundiburdii, quo monasteria Quindelinburgense, Essendense, & Gandersheimense gaudebant: ita ut Dei ancilla inibi servientes, cum consensu Trajectensis * ecclesiae episcopi eligendi, inter se abbatissam potestatem habeant; atque etiam advocatum. Post mortem Wichmanni comitis altera ejus filia, Adela nomine, donationem praedicto parthenoni citra consensum suum a patre factam rescindi postulavit, quam litem demum composuit Otto tertius in colloquio Noviomagi * habito, ubi Baldericus, praedictae maritus Adela, praedia controversa monasterio cum festuca resignavit anno DCCC XCVII.

In chronico Saxonico Boso ex monacho sancti Emmerammi primus Merseburgensis episcopus, superius ^d jam laudatus, cum ecclesiam sibi commissam annum unum & dies tres rexisset, in patria sua, scilicet Bajoaria, kalendis Novembris obiisse dicitur, sepultus nihilo minus Merseburgi in ecclesia sancti Johannis-Baptistae ad summum altare. Episcopatus ejus Gisilero, moribus & genere nobili, agente Annone Wormatiensi episcopo, ab Ottone imperatore concessus. Gisilerus vero, testante Ditmaro ^e ejusdem sedis episcopo, Merseburgensem episcopatum destruxit, & abbatiam ibi statuit, eidemque Otradam venerabilem, id est monachum, de sancto Johanne Magdeburgensi praefecit, postque Heimonem de eodem monasterio constituit.

Hoc quoque anno mortuo Odogario Spirensi episcopo subrogatus Baldericus, recusante episcopatum Werimbaldo monacho Hirsaugiensi, docto ac religioso, qui ad capeffendam hanc dignitatem invitatus respondisse traditur: se, si munde fervire voluisset, in hanc vitam monasticam solitudinem non venturum fuisse: eligere ergo episcopum quem vellent: se id oneris suscipere nec velle, nec posse.

Hac ex Browero. Eadem Trithemius ex Meginfrido refert ^a post quinquennium, quo anno ejus obitum conflat, ubi ejus opuscula commemorat.

Lambertus Scaffnaburgensis, idemque Hersfeldensis seu Herveldensis monachus, auctor est, Egilolfo abbati Herveldensi hoc anno Gozbertum successisse. Ejus mores etsi non probat anonymus ^b ejus loci scriptor, studium tamen erga suum monasterium laudat: cujus rei Gozbertus manifestum ad posteros transmisit documentum, magnam scilicet copiam librorum, suo nomine ob monumentum sui attulorum, plurima quoque ornamenta in auro & argento, & in vestibus sacris; tabulam quoque altaris. Haec acta tempore Ottonis secundi, qui Rubicundus dicebatur, ex praedicto anonymo, ubi se excusat, quod Romanorum imperatorum gesta monasticae historiae suae non inferat, quippe qui non statuerit omnia scribere, quae in re publica, vel ecclesia gesta sunt aut geruntur, utpote monasterii carcere inclusus, nec hominum expertus, nec valde curiosus. Post mortem Ottonis secundi exauctoratus est Gozbertus abbas, ut suo loco dicturi sumus.

Eodem anno Gerbodoni Laureshami abbati mortuo subrogatur Salemannus, vir divina, humanaque sapientia conspicuus, qui inter alia magnifica pietatis opera, tabulam ex auro & gemmis ad altare majus adornari, crucem magna simili opera fabricari, frontem ciborii super mausoleum sancti Nazarii martyris auro purissimo decorari curavit. De libris etiam sollicitus, Gregorii moralia tribus voluminibus describi jussit.

In Epternacensi apud Treviros monasterio Heribertus, ejus loci monachus & scholarum magister, hoc anno decessisse traditur. Meginfridus apud Trithemium asserit, eum multos in utriusque libros testamenti commentarios fecisse; & de moribus veterum monachorum utilem composuisse tractatum, in quo omnium praene claustralium ante se institutionum mentionem fecerit. Huic in scholae magisterio successisse fertur Rudgerus ejus monasterii canobita, qui sua eruditione plurimos laudabiliter instituisse dicitur. Sed vereor ut haec certa sint, cum per id tempus canonici monachorum loco Epternacum infederint, ut anno sequenti videbimus. His duobus addit Trithemius Abbonem & Aimoinum Floriacenses, de quibus nos alias; & Richardum ex monacho sancti Germani Autisiodorensis episcopum, quem nimia simplicitatis & minoris industriae circa res saeculares fuisse ait. quod congruit his, quae de eo ex actis episcoporum Autisiodorensium superius ^c retulimus. Sedit in episcopatu annos novem cum mense uno & duobus diebus, obiitque XVII. kal. Junii, sepultus in ecclesia sancti Germani, ubi monasticen professus erat. Heribertus, Hugonis ducis ex concubina filius, Hugonis Capeti frater, ei successit in episcopatu: cujus tempore dux Henricus ejus frater monasterium sancti Germani beato Mayolo abbati ad norman Cluniacensem reformandum commisit.

Baronius ad hunc annum revocat synodum Wintoniensem, in qua de causa clericorum expulsiorem actum est. quae res, etsi jam superius commemorata, in praesens ex Osberto retractanda videtur. Promotus ad Wentanam sedem Ethelwoldus, ex mente Dunstani clericos ecclesiae suae, qui ordinem suum flagitiosa vita deturpabant, saepe admonebat, mores ut emendarent. Illis vero ex die in diem rem differentibus, Ethelwoldus haud diutius sustinendum ratus, paratis quam plurimum monachorum cucullis, die, quo in ecclesia communio, *Servite Domino in timore*, cantabatur, chorum intrat cum paratis cucullis; eosque percontatur, utrum animadvertissent quid modo cantaverant. Illis se animadvertisse reponentibus Ethelwoldus: Igitur, inquit, si servire Domino in timore vultis, eique exultare cum tremore, apprehendite disciplinam, vestem scilicet monachalem, ne pereatis, uti modo cecinistis, de via justa. Ad quod illi obstupescit, solito more inducias petere; polliceri se quam primum id facturos. Verum Ethelwoldus eos aut statim id exsequi, aut loco cedere praecipit. Itaque ex his nonnulli, abjecto clericali habitu, monasticum induerunt, a monachis Abendonensibus postea instituti, ceteris mandato pontificis eliminatis. Hi porro citato gressu regem adeunt, justitiam sibi de sui expulsionem fieri postulant. Refertur negotium ad audientiam Dunstani primatis, qui eos aequa postulare pronuntiat. Igitur ex praeepto regis & archiepiscopi coit Wintoniam totius regni nobilitas, & rex ipse cum sua conjuge adest ad finiendas universorum querelas. Clericorum causa hinc inde ventilata: quorum cavillationes Dunstanus invictis rationibus destruit, probatque, clericos, qui a forte

ANN. CHR. 970.

LIV. Gisa abbatissa Romarici montis.

a V. lib. 14. n. 27.

L V. Eltenensis parthenonis initia.

* Emeric. b Annal. V. Westfal. lib. 2. p. 200. & seq.

* Utrecht.

* Nimegue.

LVI. Boso episcopus Merseburgensis obit. c lib. 45. n. 64.

Merseburgensis abbatia. d Ditmar. init. lib. 3.

Werimbalduus monachus episcopatum recusat.

ANN. CHR. 970.

a Trithem. Hirsaug. hist. an. 975.

LVII. Hersfeldenses & Laureshami abbates. b Mader. p. 156.

LVIII. Epternaci scholarum magistrus.

Richardus episcopus Autisiodorensis obit. c lib. 46. n. 48.

LIX. Wintoniensium clericorum causa in synodo agitata.

ANN. CHR.
970.

Dei per vitam flagitiosam resiliunt, nihil sibi jure vindicare posse ex iis, quæ ecclesiis data sunt ad subsidium eorum, qui in clericatu intaminatam vitam duxerint. Flexi nihilo minus clericorum querelis rex & proceres, Dunstanum obsecrant, saltem ut hac vice eis parcat, eosque in ecclesiam suam restituat. Silet ad ista pontifex, & quid agendum sit, demisso capite mente pertractat. Silentium ingens omnes tum occupat, suspensos ad responsum pontificis. Tunc subito ex imagine crucifixi vox a cunctis audita fuisse fertur, justum esse pontificis judicium, nec mutandum. Cessere proinde clerici: verum, illis vitæ subtractis, eorum filii Heornelinum quemdam, magnæ facundia pontificem, e Scotia conducunt ad causam denuo retractandam. Fit conventus in villa, quæ dicitur Calve. Audita oratoris concione, Dunstanus jam senio fessus, causam divino judicio se committere dixit. Mox concussa domus, & cænaculum, in quo litis auctores consistebant, collapsum præcipitatos non mediocriter læsit, Dunstano cum suis illæso. Sic demum sedata est clericorum controversia, & in aliis itidem ecclesiis monachi clericis substituti. Sic religio monastica per Angliam adeo aucta fuit, ut quadraginta & octo monasteria, cum virorum, tum puellarum, cooperantibus Dunstano venerabilibus episcopis, Oswaldo Wigorniensis, dein Eboracensis, atque Ethelwoldo Wintoniensis, instituta vel restituta sint. Willelmus^a Malmesburienensis tradit, eo usque clericorum quorundam furorem processisse, ut Elferius quidam omnia pæne monasteria, quæ Ethelwoldus in provincia Merciorum extruxerat, insolenter everterit, ut Dunstano insultaret.

^a Willelm. lib. 2. de regib. c. 9.

L X.
Monasteria ab Ethelwoldo restituta.
^b Monast. 10. l. p. 70.
^c Orderic. p. 517.

^d Willelm. li. 4. de pontific. sub fin.

In Monastico^b Anglicano legimus, Ethelwoldum hoc anno reliquias sancti Swithuni antecessoris sui e cœmeterio transtulisse in ecclesiam, quam postmodum renovavit, easque ante altare sancti Petri collocasse. Ad hæc Medeshamstedense monasterium anno desolationis ejus centesimo instaurare cœpisse in vico, qui Burg dicitur, atque ob id Burgum sancti Petri seu Burgense appellatum. Deinde, ut Ordericus^c scribit, Torneiensis & Eligenſe, multaque alia monasteria renovavit piissimus pontifex, singulisque larga patrimonia assignavit, ne ob penuriam rerum necessariorum inibi viventes in divino cultu remissius agerent. Pulcra sunt, quæ de Torneiensis tradit^d Willelmus. *Illic solitudo ingens ad quietem data monachis, ut eo tenacius hæreant superis, quo castigatius mortales conspicantur. Femina ibi si visitur, monstro habetur: maribus adventantibus, quasi angelis plauditur: ceterum ibi nullus nisi momentanea conversatur.* Ethelwoldus jam a principio episcopatus eremiticam ibi vitam exercuerat, maxime in quadragesima, in remotissima, quam ipse construxerat, ecclesia solus Deo vacans. Idcirco non tantum terrarum illic, quantum alibi, congegit: sed quantum sibi & duodecim monachis satis esset. Corpora sanctorum, qui olim in illa eremo diversati fuissent, necnon & aliorum per Angliam, tot advexit, ut omnes pæne anguli ecclesia pleni essent. Ceteris propter nominum stridorem omiffis, Willelmus unum memorat Benedictum, cognomento Biscopum, abbatem Wiremuthensem, cujus corpus magno emtum pretio Ethelwoldus Torneiam advexit. Quid in veteri ac novo Wintoniæ monasterio præstiterit, inferius videbimus.

^e Angl. sac. 10. l. p. 604.

Ad Eliensæ monasterium quod attinet, monachis eo introductis, vir religiosus, Brithnothus nomine, Wintoniensis ecclesiæ præpositus, ordinatus est abbas, a vacatione monasterii anno centesimo: cujus loci clericos, qui monasticum habitum induere consenserunt, admisit, renuentes inde expulit, ut Thomas^e Eliensis in Eliensi historia tradit. Hic abbas, vir eximia prudentiæ, summæque abstinentiæ, monasterium instauravit, officinisque episcopali benedictione sacrat, ab archiepiscopo Dunstano & Ethelwoldo, aliisque episcopis in honorem beatæ Mariæ & sancti Petri dedicari curavit, eoque corpus sanctæ Witburgæ virginis transferri. Cum vero exterioribus rebus procurandis non sufficeret, Leoni monacho earum curam, imposito præpositi officio, commisit.

L X I.
S. Justinae cœnobium Patavii instauratum.
fl. 37. n. 21.
g. Ital. sac. 10. 5. c. 406.

Jacebat per id tempus Patavii in Italia monasterium sanctæ Justinae, de quo superius^f egimus, ab Hunnis excisum: quod Gauflinus ejus urbis pontifex, consilio & assensu canonicorum suorum, hoc anno instaurare aggressus est. Habentur ejusdem antistitis hac de re litteræ^g apud Ughellum, datæ Johannis papæ anno sexto, incarnationis Domini anno DCCCC LXX. in mense Februario, indictione XIV. In his ait Gauflinus, se, cum venisset in ecclesiam beatæ Justinae martyris & beati Prosdocimi præsulis, locum invenisse penitus desolatam, nec ullum ibi superstitem,

ANN. CHR.
970.

qui hospitibus, pauperibusve hospitium pararet. Tunc divina gratia & inspiratione permotum animo constituisse, ut ob amorem prædictorum Sanctorum cœnobium monachis ædificaret, idque perfecisse cum consensu omnium sacerdotum, totiusque cleri ac populi; atque in stipendium ejus loci monachorum, quibus Ingelbertum abbatem præposuit, varia prædia cum ecclesiis, terris ac decimis assignasse, uti ea fusa in prædictis litteris enumerantur. Idem post annos quatuor & triginta confirmavit Urso^a episcopus ad ipsam ecclesiam sancta Justina, sancti Prosdocimi, & sancti Benedicti confessoris Christi: cui loco tunc Johannes abbas præerat.

^a ibid. c. 409.

Postero anno DCCCC LXXI. Ottonem imperatorem in Italiam profectum esse, & prope Ravennam novum palatium extruxisse, discimus ex quodam placito, quod Ravennæ ab eo tunc editum est pro monasterio Farfensi, in quo Hildeprandus cum Johanne abbate de præfectura disceptabat. Jam pridem Hildeprandus ille litem hac de re cum Campone habuerat: sed uterque ob pravos mores exclusus: & ille post Camponem superstes, concessa sibi sorte non contentus, legitimos Farfæ abbates Sarilonem, Dagibertum, ac demum Johannem, conturbare perseverabat. Hæc altercatio vix aliter finiri poterat, quam judicio imperatoris, quem ut sibi conciliaret Johannes, intercessorem adhibuit Theodericum, magnæ apud eum auctoritatis, Mettensem episcopum, cui reliquias sanctorum Prothi & Hyacinthi anno superiore concesserat. Lite itaque ad imperatorem producta, secundum Johannem abbatem sententia dicta est in hunc modum.

ANN. CHR.
971.
L X I I.
Johannis Farfensis abbatis confirmatio.

Anno dominice incarnationis DCCCC LXXI. dum in Dei nomine Otto, divina providente clementia imperator augustus, resideret in regia aula, non longe a muribus Ravennæ urbis sita, quam ipse imperator clarissimus in honorem sui claris ædificiis fundare præceperat juxta rivum penes muros ipsius civitatis decurrentem, qui dicitur Muro-novo; tunc eo imperatore clarissimo ibi plurima sui imperii ordinante & disponente, ante ejus venerunt præsentiam Johannes abbas monasterii sanctæ Mariæ, quod situm est in comitatu Sabinensi, in loco, qui dicitur Acutianus, & Hildeprandus ipsius monasterii monachus: qui introgressi altercari inter se cœperunt aliis contentioneibus, quis illorum abbas ipsius monasterii deberet esse legaliter. Hildeprandus vero, quia antiquioris erat ætatis & annosior, & quia parti ipsius subjekte monasterii, qua conjacet in comitatu Firmensi, præerat, hac occasione, totius monasterii honorem sibi vindicare volebat, & se abbatem fore^{*} debere^{*} asserbat. Johannes vero abbas ipsius monasterii dicebat, se ipsius honoris insulas esse adeptum electione & consensu omnium monachorum & totius congregatione collegii, & quod erat firmitus, summi benedictione pontificis; insuper ex ipso imperatore clarissimo possidebat de ipso monasterio pragmaticon, qua omnia, qua promulgata sunt ab Johanne abbate, firmis assertionibus vera esse claruerunt coram ipsius imperatoris præsentia, resistentibus ibi plurimis Italia principibus, videlicet Pandulfo principe & marchione, & Huberto Furlienti episcopo, atque Petro comite, & ceteris quam plurimis episcopis, comitibus, sacerdotibus, diaconis, clericis etiam multis, & laicis. Tunc ipse imperator discretissimus & sanctissimus, Johannis abbatis rectitudinem sciens, & mendacia atque injustitias præfati Hildeprandi pervidens, præcepit Pandulfo principi & marchioni, & Petro comiti atque Petro suo cancellario, ut eos ambos in sui præsentiam ducerent, & hanc litem ita inter eos definirent juste, legaliter & firmiter, quod nulla altercatio inter eos inde fuisset amplius: eo videlicet ordine, ut Johannes abbas ipsius monasterii omnino fuisset cunctis diebus vita sua abbas & dominus, tamen pro Dei amore & remedio sua anima, & quia Hildeprandus erat vetulus, & plurimorum canium^{*} atque ætatis decrepita, & sic, concederent ei vel duo loca, unde victum & vestimentum cum ceteris sibi subjectis habere potuisset; videlicet curtem de Milliano & curtem de sancto Benedicto, cum omnibus earum pertinentiis: nihil tamen amplius quæreretur, nec aliquam querelam faceret. Si vero futuris temporibus ultra hæc aliquam prætaxato Johanni querelam tentaret agere, proprii honoris subiret periculum. Ex præactis vero curtib. nullam haberet potestatem vendendi, commutandi, alienandi, vel aliquid faciendi, nisi fructum in proprium usum accipiendi. Quod juxta sanctissimi imperatoris decretum, ante præsentiam Pandulfi principis & marchionis, & Petri comitis, atque Petri cancellarii, definitum & determinatum est inter eos, ea ratione, ut inviolatum & inconvulsam inter ipsos omni permaneat tempore volumus, quod ut verius ab omnibus credatur, nostro sigillo sigillari jussimus. Hactenus placitum.

ANN. CHR. 971.
LXIII.
Udalricus Augustensis coadjutorem obiit.

Dum Ravennæ moraretur imperator, Udalricus Augustensis episcopus ad eum accessit, ut Adalberonem, suum ex Liutgarda sorore nepotem, sibi in episcopatu coadjutorem concedi postularer. Quippe cum vires suas decrefcere sentiret, primo Apoftolorum limina voti causa lustrare constituit. Itaque primo carpento, tum in difficilioribus viis lectica usus, Romam demum cum Adalberone pervenit, ubi perquam honorifice a Johanne pontifice, ceterisque Romanis acceptus est. Inde, votis Deo perfolutis, Ravennam iter instituit ad imperatorem: qui, audito ejus adventu, nuntium ei obviam misit, qui eum ad suam præsentiam perduceret. Illo vero statim ad ostium imperatoris cubiculi adducto, piissimus imperator, uno pede calcato, & altero adhuc incalcato, nulla mora ad eum excipiendum cum insigni amoris significatione festinavit. Post solita obsequiorum officia, Udalricus imperatorem rogavit, ut Adalberoni sororis suæ filio procuracionem episcopatus concederet cum spe certa futurae successione, quo sibi majus otium ad Deo vacandum suppeteret. Petenti gratanter assensit imperator, favente Adelhaide imperatrice; adeoque secularium negotiorum curam Adalberoni commisit, & eum futurae successione certum esse iussit. Reversus Augustam cum Adalberone Udalricus, fidei ac clientelæ sacramentum a subditis episcopi præstari curavit. Episcopus autem indumento more monachorum formato induebatur, quorum antea regulam multimodis virtutibus sequi consueverat. His ita peractis, cum quidam Adalberonis æmuli futuram Udalrici successione ambirent, ipse Adalbero, ut eis hanc spem adimeret ferulam episcopalem portare præsumsit. quæ res alio penitus vertit in synodo anni sequentis, in qua Adalbero ipse ob illam præsumtionem episcopatu omnino exclusus est.

LXIV.
Epternaci monachi restituti.
a li. 46. n. 75.

Superius a egimus de Sigifrido comite, qui a Trevirensi sancti Maximini abbate per commutationem Luciliburgum adeptus, primus ejus loci comes dictus est. Ejus hortatu Otto imperator monachicæ vitæ religionem innovare aggressus est in Epternacensi seu Epternacensi monasterio, quod pravitate cujusdam Carlomanni invasoris sic fuerat destructum, ut monachi inde expulsi, & canonici intronissi essent. Monachis itaque eo loci restitutis Otto præfecit venerabilem virum Ravengerum abbatem, ex sancti Maximini, ut puto, monasterio assumtum. ex quo proinde nova hæc colonia istuc deducta est. Exstat apud Miræum^b Ottonis hac de re præceptum, datum idibus Martii, anno dominice incarnationis DCCCC LXXI. indictione XIV. anno regni Ottonis XXXVI. imperii XII. Actum Magadaburg in Saxonia, priusquam scilicet in Italiam proficisceretur. Prædicta confirmat Ravengeri abbatis epitaphium, quod alias referemus. Si Johanni Bertelio credimus, eo se contulit Ravengerus cum quadraginta probatæ vitæ religiosi, quo ex tempore inibi religio tantopere floruerit, ut schola sancti Benedicti ab omnibus diceretur, essetque. Idem abbas ab Ottone secundo potestatem cudendæ monetæ accepisse traditur.

LXV.
S. Laurentii monasterium condit Euracrus Leodici episcopus.
c li. 46. n. 38.

Hic annus extremus fuit Euracri seu Euracii episcopi Leodicensis, cujus studium in rem monasticam jam superius ostendimus. Verum insigne nobis ejus rei monumentum etiam nunc superest, monasterium scilicet sancti Laurentii, quod sub finem vitæ suæ ædificare cepit. Ubi a fundamento surrexere parietes, veritus pius antistes, ne, quod accidit, ante perfectum opus vita eum deficeret; nascentem ecclesiam dotare constituit, cujus minus altare, majori necdum absoluto, in honorem beati Sixti papæ & martyris consecravit. Non multo post mortuus est Euracrus, sicque relicta est imperfecta ecclesia, dotata quidem tenuiter, sed nondum ornata, & monachorum coetu destituta. Ibi tamen Leonem episcopum ex nobilissimis Græcorum, quem Otto imperator sibi suspectum ad has partes pertraxerat, profugum excepit, ac manere iussit, ubi & ille post mortem sepultura donatus est. Primus ejus monasterii regimen subiit sanctus Poppo abbas Stabulensis, ut suo loco videbimus. Euracri obitus hoc anno accidit VI. kalend. Novembris, cujus corpus in collegiata ecclesia sancti Martini ab ipso exstructa sepulturæ mandatur. Successit in ejus locum Notgerus seu Notkerus, prius monasterii sancti Galli præpositus, ut in chronico Saxonico legitur: *cujus animi dotes & virtutum summam*, inquit Folcuinus Laubiensis abbas, *si pergam dicere, quoniam adhuc superest, adulari videbor.* Illud ejus laudibus merito adscribit idem auctor, quod initio statim ejus episcopatus altercationem, quæ inter Ratherium Veronensem episcopum, ipsumque Folcuinum abbatem ac monachos intercedebat, amice composuit. nam *evocatis* abbatibus, *Werinfredo videlicet a Stabulans, & Heriberto ab Andagino, cum aliquibus*

Notkerus Laubiensis præcat.

c Spicil. 10.6. p. 577.

ANN. CHR. 971.

fratribus, primum contentione causas inquiri, trutinari & discutiri, discussas demum dijudicari. Ubi perspexit omnia esse frivola, fratres abbati reconciliavit, ipsum restituit. Ratherius Folcuino abbati reconciliatus Alnam revertitur, ubi reliquos vitæ dies exegit, ad triennium dumtaxat superstes. De rebus a Notkero episcopo gestis id solum ex Folcuino hic dicendum, quod nullus prædecessorum illo amplius Leodiensem ecclesiam rebus auxit, ædificiis nobilitavit. quæ omnia fusc in gestis episcoporum Leodiensium commemorantur. Variæ habentur Gerberti ad Notkerum epistolæ; quem ille Notgerum vocat, cum in diplomatis passim Notkerus appelletur.

LXVI.
Folcuini abbatis gesta.

Pace & concordia inter Laubienses reformata, Folcuinus abbas totum se ad ornandum monasterium convertit, necnon ad ea scribenda, quæ ad ejus loci priores abbates & historiam pertinebant. Idem auctor est, crevisse illo tempore monasterii ædificia nonnulla, *instinctu episcopi, opera abbatis*. quippe refectorium a fundamento ceptum, perfectumque eleganter: in cujus introitu factum est vestibulum, in quod per subterraneos meatus aqua deducta, sursum ebulliens ibidem scaturire videbatur; eaque in conchas superiores recepta, per quatuor foramina ad usus fratrum distillabat. quod refectorium a domno Tiedone episcopo, scilicet Cameracensi, consecratum est cum cereis & thymiamatis, & omni quo domus consecranda est apparatus. Ad hæc idem abbas ecclesiam sancti Pauli, ab Hunnis combustam, de novo texit, eique domum infirmorum annexit. Obambulatorium claustrum seu peristylum, quod antea nullum ibi erat, ex lapide fieri curavit. Ecclesiam quoque, quæ jam satis elegans erat, exornavit; cujus altaris tabulam argenteam fecit, & laquear picturis decoravit. Pulpitum quoque evangelii tali modo fecit, ut essent quatuor emicædia * altrinsecus e regione in modum crucis posita, quæ ex are ductilia, & ad libitum artificis per loca scalprata & deaurata, postibus undique secus deargentatis, in septentrionali parte fusilem habebant aquilam optime deauratam, quæ interdum alas stringebat, interdum alis expansis capaxem evangeliorum codici locum pandebat, colloque, quasi pro libitu, artificiose ad audiendum retorto, & iterum reducto, immixtis prunis fragrantiam superimpositi thuris emittebat. In occidentali autem parte ejusdem ambonis versus populum fecit altare in honorem sanctæ Crucis & omnium sanctorum: cui & tabulam argenteam anteposuit, & desuper vivificam illam Domini imaginem, quam nostris, inquit, adhuc terris incomparabilem ipse quemdam ut faceret, magno pretio locaverat, erexit. Insuper coronam argenteam, & campanas duas majores sub nominibus sancti Petri & sancti Ursuarii fabricari curavit. Denique armarii seu bibliothecæ libros multum auxit. Omitto sancti Ursuarii varia miracula, quæ idem Folcuinus commemorat. In his Gislebertus, ex quatuor filiis comitis Rotberti unus, cum aliis, qui Mathildem comitissam stipaverant, Laubias hospitatum venisse, ac superius monasterium equo ascendere non potuisse dicitur. Agitur etiam de Thietberga nobilissima matrona, quæ illic oratum venerat. Sic librum de gestis abbatum Laubiensium concludit Folcuinus, testatus, nullum, qui monasterio illi damnnum intulerit, impune gloriari in annum.

LXVII.
Johannis bulla pro S. Vitone.
a li. 45. n. 57.
b Labbe 10. 1. p. 155. & seq.

Johannes papa hoc anno privilegium concessit Berengario seu Berengerio Viridunensi episcopo pro monasterio sancti Vitoni, in quo nuper a pius ille antistes monachos instituti nostri sub Humberto venerabili abbate collocaverat. Hanc vero institutionem apostolicis litteris b approbat pontifex in hæc verba. *Quoniam te, carissime frater, inter cetera sanctæ conversationis exercitia comperimus, quoddam monasterium in tuo episcopio, juxta civitatem Viriduni, in ecclesia beati Petri pro amore Dei construxisse, in quo requiescunt corpora sanctorum confessorum, atque præfata ecclesia sanctæ Mariæ quondam episcoporum, Vitoni, Pulcronii, Possessoris atque Firmini, & de rebus tuæ ecclesie provida consideratione sublevasse: ut, si quando filii ecclesie tuæ, divino compuncti amore terrena despicientes, ad contemplativa vitæ perfectionem confugere desiderarent, ne a tua penitus ecclesia dissociati viderentur, in monasterio, quod membrum est ejusdem ecclesie, solatii refugium sub habitu religionis sibi invenirent, ut Domino quietâ tranquillitate inibi famulentur; noverit omnium fidelium, tam presentium, quam & futurorum, industria, nos idem monasterium, tua ordinatione constructum, cum omnibus rebus, regalibus præceptis tuo consultu sibi sancitis, in æternum velle permanere inconvulsam; Scanciam cum suis pertinentiis, abbatiam sancti Amantii, & quidquid ad eam pertinet, &c. Insuper hoc nostra auctoritatis privilegio esse corroboratum volumus, quatenus eadem Viridunensis ecclesia, quæ hæctenus de filiis ab ipsis infan-*

Annal. Bened. Tom. III.

HHhh

ANN. CHR.
971.

tia sua rudimentis in gremio suo expositis, dum ad externa monasteria confugerunt, fraudabatur; abhinc & deinceps in membro sibi subiecto, consilio sui episcopi, atque providentia religiosi abbatis Humberti, de eorum sancta conversatione sublimata gloriatur, &c. Scriptum per manum Leonis scriniarii sancte sedis apostolice, in mense Januario, per indictionem xiv. Datum v. idus Januarii per manum Marini episcopi & sancte sedis apostolice bibliothecarii, anno, Domino propitio, pontificatus domni Johannis summi pontificis & universalis xij. * papa in sanctissima sede beati Petri apostoli [VI.] Non diu supervixit Humbertus abbas, qui obiit anno abhinc secundo, pridie nonas Decembris. Adelmarus in ejus locum substitutus.

* L. XIIII.
Abbat S. Vintoni.

Oratorium S. Michaelis S. Mansueti datum.

a Ital. Sac. 9. p. 121.

Exstat apud Ughellum a charta Geraldii Tullensis episcopi, quem Leucadienses perperam suum episcopum esse putant, quo sancti Michaelis oratorium, in supercilio Barri montis ab se conditum ac dedicatum, donat monasterio sancti Mansueti, ubi Faribertus abbas praeerat, eo pacto, ut unus de monachis suis ibi semper moreretur, atque de prebenda monasterii alatur ac vestiatur. cujus donationis authenticum haecenus in praedicto monasterio asservatur. Actum Tulli publice in plenaria synodo, VII. idus Octobris, anno incarnationis dominicae DCCCC LXXI. indictione XIV. ordinationis vero nostrae VIII. regnante Magno Ottone serenissimo imperatore xxxv. imperii sui anno [x.] duce Lothariensium Friderico, summo & apostolico pontifice Romanorum Johanne. Ughellus addit XIII. quod authenticum deest, sed suppletum. Ex hoc instrumento patet falli eos, qui hujus oratorii dedicationem caelitus factam dicunt.

LXVIII.
Adfo abbas Dervenensis altaria obtinet.

Cum Adfo abbas Dervenensis monasterio praeset, Gualo seu Walo episcopus Treccensis ecclesiae eidem monasterio duo altaria tribuit, nempe de Summa-vera & de Braus. Actum Treccis civitate publice sub die VIII. idus Septembris, anno XVII. regnante domno Lothario rege. Hoc unum est ex primis, ut puto, exemplis, in quo mentio fit altarium in donatione ecclesiarum. quod deinceps maxime in usu erit, praesertim saeculo insequente. Eidem Adfoni abbati inscripta est Gerberti epistola LXXXII. Eiusdem quoque mentio fit in epistola VIII. ad Adalberonem Remorum archiepiscopum, quem monet, ut historiam Julii Caesaris a domno Azone abbate Dervenensi ad rescribendum acquirat.

LXIX.
S. Arnulfi Mosomum translatio.

* Gruerias.

Idem Adalbero corpus sancti Arnulfi martyris ex castello Warco in opidum Mosomum hoc anno transtulit, quae translatio construendo Mosomi caenobio occasionem dedit. Arnulfus Lothariensis, homo incerti temporis, pietatis causa peregrinationem ad Belgicam, Celticamque Galliam aggressus, cum Perticensi provinciam ingressus esset, a latronibus caesus est apud villam Gruerias *, & martyr pro more illorum temporum habitus, ibidem humatus est. Progressu temporis, cum miracula & virtutes ad ejus tumulum patrari rumor crebresceret, constructa ab indigenis ecclesia, in quam ejus corpus translatum est. Gruerias possidebat hoc tempore quidam miles, Airannus nomine, qui homicidii reus ac poenitens, hanc villam Ottoni comiti vendidit: comes vero corpus sancti Arnulfi in castellum suum Warcum, quod ad Mosam & Sulmonam fluvios infra Macerias opidum situm est, transportari curavit. Orta dein comitem inter & Adalberonem archiepiscopum simultate, Warcum obsidet cum fratre suo Godefrido comite archiepiscopus, eoque expugnato, corpus praedicti martyris defert ad opidum Bracas *, ubi sanctus Viventius archiepiscopus quiescebat. Illic collegiata erat ecclesia duodecim canonicorum, quorum loco Adalbero monachos substituere meditabatur. Verum, mutato consilio, sancti Arnulfi reliquias Mosomum transtulit, & in beatae Mariae ecclesia collocavit. Haec acta sunt anno DCCCC LXXI. Adalberonis ordinationis anno secundo, ix. kalendas Augusti, ut in Mosomeni historia b legitur. Istuc monachorum colonia paullo post inducta est.

* Braux.

b Spicil. 10. 7. p. 575.

LXX.
Boana villa S. Juliano Turonensi data.

c Annal. 10. 3. p. 297.

Post Mainardum episcopum, Cenomannensem ecclesiam infedit Segefridus seu Segenfridus, vir infelicis vitae & conspurcatus, ut in actis c ejus sedis episcoporum legitur. Ab eo nihilo minus obtinuit Odo levita & archiclavus ecclesiae cathedralis, ut monachis caenobii sancti Juliani Turonensis, a domno Teotolone archiepiscopo inter moenia beati Martini & eandem civitatem restructi, concederetur villa quaedam, Vallis-Boana vocabulo, ad thesaurum ejusdem matris ecclesiae pertinentens, quae villa in pago Cenomannico in vicaria Vedacensi super rivulum Dimidiam sita est. Hanc itaque villam cum suis appendicibus, & illo territorio, quod

ANN. CHR.
971.

vocatur ad-Culturam-sancti-Gervasii, praedicto monasterio tribuit Odo archiclavus seu thesaurarius, consentientibus cum Segefrido episcopo canonicis, hortatu quoque Hugonis comitis Cenomannensis, ejusque filiorum Hugonis & Fulconis: ea scilicet lege, ut ejus loci monachi singulis annis ad missam sanctorum martyrum Gervasii & Protasii, quae colitur idibus Decembris, censum trium solidorum persolverent. Data est hac manus-firma in Cinomannica civitate, in mense Februario, in anno XVII. Lotharii regis regni. Subscribunt his litteris Sigefredus episcopus, cuius nomine editae sunt; tum Odo thesaurarius, Hugo comes, ejusque duo filii, Hugo & Fulco, Rodulfus vicecomes, & alii. Ego frater Robertus monachus ejusdem congregationis sancti Juliani, jussu Sigefredi episcopi & Odonis thesaurarii, necnon Bernardi cancellarii, ac pane omnium canonicorum, sive hortatu domni Hugonis comitis, scripsi & subscripsi.

In his litteris non exprimitur nomen abbatis, qui tunc sancti Juliani monasterium regebat. Primus ab instaurato monasterio abbas Odo Cluniacensis, tum Georgius usque ad principatum Lotharii regis. Huic Ingenaldus successit ante annum DCCCC LXIV. quo Ingenaldus ipse dat quaedam ad censum ex terra sancti Albini. Data est haec charta anno xij. Lotharii regis, mense Maio, die xx. anno ab incarnatione Domini DCCCC LXIII. indictione septima. Alfredus rogatus ab Ewardo cancellario scripsit & subscripsit. Ingenaldus iste, dum ex urbe Roma reverteretur de monasterio sancti Pauli, cujus rector erat, inter Apenninas alpes a Sarracenis interemptus est, ut in sancti Juliani veteri chronico legitur. Eo mortuo, Bernardus ejus loci praefecturam obtinuit, qui turrem maximam ante portam monasterii a fundamentis extruxisse dicitur. Bernardum exceperit Ebrardus, vir totius religionis. Hic reliquias ex capite sancti Juliani martyris e Brivatensi ecclesia attulisse traditur, faventibus Pontio comite & Blanchia ejus uxore. Is sine dubio est Ecbertus seu Ebrardus Evrardus (sic variant codices) abbas ille Turonensis religiosissimus, ad quem plures exstant Gerberti epistolae, ut inferius videbimus. Forte is est Evrardus cancellarius (nam & cancellarii monachi erant) superius laudatus, cujus vice Alfredus praetariam scripsit.

S. Juliani abbas.

De abbatibus Insulae-barbarae, supra Lugdunum ad Ararim sita, post Guntramnum a nihil comperti habemus usque ad Hildebertum seu Heldebertum abbatem, cujus rogatu Conradus rex Burgundiae Jurensis privilegia immunitatis & liberatae abbatis electionis hoc anno confirmavit. In praepetto regio b enumerantur pleraque illius abbatiae cellae, ecclesiae & possessiones: in his cella de Occiaco, quo nomine opidum sancti Ramberti significari videtur; & capella sancti Benedicti, a monachis nuper edificata; & quidquid in Gapincensi pago ab Hugone episcopo, seu ab aliis fidelibus Dei praescripto monasterio, in quibuslibet ejus regni partibus concessum est; ea tantum lege, ut annis singulis ab eodem caenobio quatuordecim proprii antistitis argenti libra persolvatur. Datum xij. kalendas Septembris, anno incarnationis Christi DCCCC LXXI. indictione xiv. anno xxix. imperii Chonradi invictissimi regis. Actum apud Viennam civitatem publice. Post annos octo Burchardus Lugdunensis praesul, praedicti regis filius, privilegia quoque Insulae-barbarae in synodo c confirmavit: in cujus litteris Klodebertus, si mendum non est, abbas iste appellatur, iterum inferius laudandus. Idem Hildebertus abbas ecclesiae sancti Martini Insulae-barbaricae, ejusque congregatio, & domnus Gaufridus abbas ecclesiae sancti Martini Saviniacensis, ejusdemque loci congregatio, commutationem inter se se fecerunt de rebus suis apud Ichiriacum & Floriacum sitis.

LXXI.
Insulae barbarae privilegia confirmata.
a lib. 35. n. 87.
b Laboureur Manures p. 64.

c ibid. p. 67.

Tunc Trenorchiense monasterium administrabat Stephanus abbas, Hervei tertii successor, cujus tempore Albericus d comes, alterius Alberici filius, Letaldi nepos, ad casam sanctae Mariae & sancti Filiberti res suas confert, sitas in villa pagi Marticonensis, Lanco nomine, reservato sibi ad vitam usu-fructu sub annuo censu duodecim denariorum. Actum Marticonum villa publice, & quidem feria VII. seu Sabato XIX. kalendas Februarii, anno xx. regnante Lotario rege. Dux chronicae notae priores huic anno conveniunt, quo littera dominicalis erat A. at non convenit annus xx. Lotharii regis, nisi hic triennio ante obitum patris (quod vult Chiffletius) rex designatus dicatur. Stephanus adhuc abbas erat anno Lotharii regis xxvii. De Odone ejus successore inferius.

Trenorchio facta donatio.
d Toumou p. 284.

Translato in Mosomensem beatae Mariae ecclesiam, ut mox vidimus, sancti Arnulfi

LXXII.
Mosomi instituti monachi.

ANN. CHR.
971.

corpore, Adalbero archiepiscopus monachos canonicorum loco istuc inducere decrevit. Illic a priscis temporibus existerat sanctimonialium coetus: quibus ob injurias bellorum ac temporum deficientibus, sacer iste locus omnino in cultus neglectusque fuerat: dum Heriveus Remorum pontifex, instaurata impluvio ecclesia, quæ incendio deformata fuerat, duodecim canonicos ibidem instituit, atque, ut locum amplius nobilitaret, secundam Remorum sedem esse jussit. Verum non diu perseveravit hæc institutio. nam canonici brevi tempore eo usque prolapsi sunt, ut laicorum more uxores impune ducerent. Hanc ecclesiæ labem non tulit Adalbero, initoque cum suis consilio, monachos e Tinenſi cœnobio, quod Freduidis a nobilis matrona cum illustri viro Stephano comite, marito suo, in Porticensi comitatu construxerat, una cum Letaldo abbate Mosomum clam adduxit, & prima luce canonicos allocutus, eis optionem dat, ut vel monachi fiant, vel monachis, qui pro foribus consistebant, locum cedant. Ad hæc turbatis omnibus, quibus durus hujuscemodi sermo visus est, pauci priorem amplectuntur sententiam; reliqui inde discedunt. Tum intromissis cum honore abbati & monachis præsul in hunc modum verba fecisse dicitur. Non frustra nec temere, inquit, vos huc adduxi, & ordinem clericorum vestro postposui. Videte, ut pio consilio nostro respondeatis. Vestrum sit pro nobis, nostrisque Deum precari: nostrum erit vobis necessaria providere. Claustra monasterii, ceteraque regularia ædificia quam-primum ædificari curabimus. Vos tantum de Deo, diviniſque rebus solliciti estote; sitque vobis piæ conversationis forma & speculum beati Benedicti regula, quam professi estis. Dein villas & possessiones eis attribuit, in his villam Breveliacum, quam Richardus Mettensis comes beneficii titulo possidebat. Hæc VII. idus Novembris anni DCCCC LXXI. gesta sunt.

ANN. CHR.
972.
LXXIII.
Adalberonis
Romam legatio.

Postea natali Domini celebrato, Adalbero legatos Romam dirigit ad Johannem papam XIII. cognomento *Albam-gallinam*, qui a juventutis sua primis annis reverentia competentis, & dignitatis angelica albebat canis. Nuntiat se proximo mense Maio synodum indixisse; ideoque sedis apostolicæ legatum, qui eidem synodo adſit, a pontifice postulat, Mosomensisque cœnobii novam institutionem apostolico roborari privilegio rogat. Annuit pontifex, atque accito notario, & secundum Romanæ dignitatis consuetudinem paratis, scriptisque ex papyreo tomo-chartis, id est ex papyro Ægyptiaca, fecit privilegium, constituit decretum, quo Mosomensis ecclesiam in monastico ordine tueretur in perpetuum; ac in suo concilio coram episcopis & generali synodo recitatum misit. Haud scio an Gerbertus hujus negotii causa Romam ab Adalberone missus sit, certe in Italiam per id tempus ab eo directus est, ut probat ejus epistola VIII. ad Adalberonem his verbis. *Mantua quid egerim super negotiis vestris, presens melius explicabo verbis, quam absens scriptis.* Apostolici pro Mosomensis ecclesia diplomatis hæc summa est. Pontifex ait se gaudere ac lætari, quod ecclesiæ in sancta religione crescant; comperisse Adalberonis industria stabilitum in castro Mosomo, quod est super fluvium Mosæ, in veneratione Dei-genitricis Mariæ monasterium, monachorum cœtu decoratum, ab eoque terris & ecclesiis dotatum, quod pontifex sub suam protectionem assumit. Insuper locellum, Tinum nomine, a Stephano viro illustri, ejusque conjuge Freduide constructum, quia per se ob exiguos redditus perſtare non poterat, eidem Mosomensis ecclesiæ attributum, collatis in compensationem aliis rebus sancto Remigio, cui a conditoribus illis subiectus fuerat, quæ omnia pontifex probat. *Scriptum per manum Stephani ſcriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Aprili. Data per manus Andreae episcopi ix. kal. Maii, anno pontificatus domini nostri Johannis sanctissimi & tertii-decimi papa vij. imperii autem domini Otonis majoris xj. junioris vero v. in mense Aprili, indictione xv.* Postridie idem pontifex, rogatu itidem Adalberonis archiepiscopi, confirmavit omnes possessiones sancti Remigii b archimonasterio (sic primum vocatum invenio) a quibuslibet concessas; insuper abbatiam sancti Timothei, quam eidem sancto Remigio ad usum hospitalitatis Adalbero largitus fuerat, forte in compensationem Tinenſis cellæ, sancto Remigio antea subiectæ, quam Mosomensis monasterio idem antistes, consentientibus Remigianis, contulerat. Tinenſe monasterium redactum fuit in præposituram, quæ demum nostro tempore seminario Remensi unita est. Non multo post idem Adalbero monachos in suburbano sancti Theoderici monasterio restituit, ut fufius dicemus anno sequenti.

b Zabbe miscell. p. 539.

In monasterio sancti Michaëlis ad Mosam Odo abbas, qui & Udo & Vodo alias a appellatus invenitur, videns res quasdam proprias monasterii sui elabi in dies, & sensim ad nihilum redigi; cum consilio fratrum amicis suis Stephano & Widoni ejus fratri mansos septem cum dimidio in villa Ermariscorte, super fluvium Matt sita, tradit sub censu solidorum xv. quos singulis annis ad armarium seu bibliothecam monasterii persolvant, & in festivitate sancti Remigii modios triginta vini, advocato duce ac seniore suo Friderico, necnon domina Beatrice una cum filio eorum Hezelino consentientibus. *Actum publice in atro sancti Michaëlis, regnante Ottone imperatore in regno Lotharii, Luthario in Francia, Friderico duce, Rainardo comite, anno nongentesimo septuagesimo-secundo incarnationis Domini, indictione quinta-decima.* Apposita sunt his litteris signa Oddonis abbatis, Halevinci præpositi, & aliorum. Alius fuit Halevincus ejus loci præpositus ineunte sæculo decimo sub Stephano episcopo & abbate, & alius Halevincus abbas. *Haremfridus cancellarius, prævio chrismo, authenticum scripsit & subscripsit.*

Humbertus sancti Vitoni abbas primus obiit hoc anno pridie nonas Decembris, testante Hugone b Flaviniacensi; & Adelmarius in ejus locum substitutus est. Adelmari & successorum usque ad Fingenium nuda nomina & diem obitus tantum assignat auctor c in hæc verba. *Defuncto quoque Adelmaro abbate monasterii sancti Vitoni v. kal. Januarii, Adelardus substitutus est: & hoc defuncto xij. kal. Januarii, Ermenricus successit, qui, in quantum valuit, locum ampliavit. Hoc etiam ad suprema transveſto vj. kal. Septembris, Rohaldus successit, & Rohaldo Lambertus. Post quem raptus est de cœnobio sancti Felicis Mettensis domnus Fingenius, Scottorum progenie oriundus, de quo inferius. Post Humbertum ab his abbatibus monasterium per annos ferme quadraginta gubernatum d fuisse legitur.*

Ad hoc tempus revocanda est origo cellæ Bains-villæ, quæ ab Arnusto famulo Dei (sic se ipse vocat.) in pago Segintensi * condita est. In litteris hac de re confectis idem Arnustus ait, se ob redemptionem animæ suæ, & domini Gauzlini pontificis auctoritate & collaudatione, quoddam famulorum Dei monasterium construxisse in prædiis suis, id est Bains-villa, in pago Segintise, in honore sancti Salvatoris & sancti Mauricii ejusque sciorum, eo pacto, ut idem locus subiectus sit monasterio sancti Apri, ejusque abbati; vultque omnia, quæ huic loco dotata confert, firma, solida, & stabilia esse sicut ad opus Dei, tenore illo nullatenus mutato, sed observata regula sancti Benedicti institutione. Si autem, quod absit, aut episcopus, aut abbas monasticam religionem funditus inibi destruere voluerit, tunc proximi mei, inquit, omnia recipient, infantes scilicet sororis meæ. His litteris absque chronicis notis subscribunt Fridericus dux, Wido & Teutelinus comites, aliique. Badini-villa vocatur hic locus in alia charta, qua Holdierdis matrona res suas ibidem fitas tradit monasterio sancti Apri sub Widrico abbate.

Auriliacensis basilicæ dedicatio hoc anno facta e est cura & studio Geraldii abbatis, qui ejus fabricam, ab Adraldo decessore suo inchoatam, absolvit. Hæc dedicatio ab episcopis facta dicitur anno dominice incarnationis DCCCC LXXII. indictione v. legendum xv. papa Johanne feliciter sedente in cathedra apostolica; tumque diversa sanctorum pignora in eadem basilica in altum reposita. De Geraldo iterum inferius dicendum.

Hoc ipso anno Froterius Albiensis episcopus in Galliacensi monasterio quoddam f altare consecravit in honorem beate Mariæ semper virginis, sancti Johannis-Baptistæ, & omnium sanctorum martyrum, præſente Fulcranno Lodovensi seu Lutevensi episcopo, necnon Regimundo comite, ejusque conjuge Gerfinde; tumque multa prædia cum ecclesiis Galliacensi sancti Michaëlis monasterio contulit; idque confirmavit Regimundus comes, Albiensis an Tolosanus, in perpetuum ad Dei servitium, ut monachi sub regula sancti Benedicti in eo degentes deseruiant semper. Tunc Galliaci abbas videtur fuisse Rotbertus, qui immunitati eidem loco a Raymundo comite Tolosano concessæ adfuit anno xxj. regnante Ludovico rege Francorum, necnon donationi Viancienſis g abbatia, factæ ecclesiæ sanctæ Cæciliæ Albiensi anno secundo, quo Ludovicus filius Lotharii regnare cepit, & quidem post mortem Lotharii patris, id est anno DCCCC LXXXVII.

His duabus dedicationibus subjungenda est tertia, scilicet dedicatio ecclesiæ sancti Benedicti de Bagni prope Minorissam * in diocesi Aufonensi. Præclara sunt

HH h iij

ANN. CHR.
972.
LXXIV.
Odo abbas
S. Michaëlis
ad Mosam.
a supra n. 24.S. Vitoni
abbates.
b Zabbe bibl.
to. 1. p. 136.

c ibid. p. 159.

d Spicil. to. 12.
p. 266.
L X X V.
Bains-villa
S. Apro data.
* le Saintois.LXXVI.
Auriliacensis
basilicæ dedi-
catio.
c Analeſt.
to. 2. p. 240.LXXVII.
Galliacy de-
dicatio altaris.
f Catal. com-
tes. p. 97.

g ibid. p. 100.

LXXVIII.
S. Benedicti
de Bagni dedi-
catio.
* Manſe.

ANN. CHR.
971.
a *Marea*
Eti sp. c. 896.

& lectu dignissima hujusce dedicationis acta, quorum summam hic exhibere juvat. Hanc ecclesiam construere coeperant vir quidam illustris ac prædives, nomine Sallanus, & Richardis ejus uxor, mulier religiosissima. Obierant ambo, antequam absoluta esset ecclesia: quam filii eorum, Iarnus & Wifredus, perfici curarunt. Rogatus ad eam dedicandam Frugifer Aufonensis antistes, vicinos demore episcopos, Wisadum Urgellentem, qui Sallani nepos erat, & Petrum Barcinonensem, ad illam sollempnitatem invitavit. Adfuit quoque eidem Wadaldus vicecomes; adfuere etiam cum Iarno prædicti Sallani filia, Aigo atque Chixilona, matronæ religiosissimæ ac viduæ, & cum eis Filmera abbatissa, Aigonis proles: at Wifredus præ nimia infirmitate adesse non potuit. Celebratis sacris mysteriis, episcopi liberos Sallani percontati sunt, quæ mens ejus fuisset in condenda illa ecclesia, & cujus sancti nomine eam insigniri voluisset. Illi vero responderunt, patris sui consilium fuisse, ut *asceterium* illic fieret, illudque in honorem sanctæ Trinitatis, sanctique Benedicti ac sanctorum Petri & Andrea apostolorum consecraretur. Tum de dote ecclesiæ interrogaverunt episcopi: qui, cum sufficientem esse intellexissent, eamque ab iis, qui præsentibus erant, valde auctam vidissent; rursus petierunt, sub quo regimine, quæ ditione hoc asceterium ex mente auctoris consistere deberet. Respondit, ejus conditorem voluisse, ut locus iste nulli alteri homini, quam Romano pontifici subiceretur; ejusque abbates ex genere suo eligerentur; ac demum statuisse, ut *omni anno ex propria moneta publica Aufonensis solidi triginta deferantur ex argento apostolice sedi urbis Quiritie*. verum, ad servandam cum Aufonensi ecclesia caritatem, Sallanum constituisse, ut ex monasterio illo *sancti Petri Aufone Vicensi cathedra libra una appensa de cera* quotannis in paschate afferatur, quæ omnia episcopi comprobaverunt, & ex præscripto canonum servanda sanxerunt. *Acta sunt hæc sub ara Christi post millesima, anno trabecationis dominica DCCCC LXXII. indictione xv. die nonarum tertium Decembrium, luna xxiiij. anno bis novenis regnante Leuthario, tempore Borrelli ducis Gothica, anno primo, quo natus est filius ejus Raymundus*. His actis subscribunt Borrellus comes & marchio, & Miro episcopus Gerundensis.

LXXXIX.
Benedicti præ-
privilegium
pro S. Cæcilia
Montis Serra-
ii.
b *ibid.* c. 895.

Cæsarius ar-
chiepiscopus
Tarraconensis.
c *ibid.* c. 403.
d 404.

Jam tum decesserat post annos pontificatus fere septem Johannes papa XIII. mortuus VIII. idus Septembris hujus anni: cujus successor Benedictus VI. qui vix sexqui anno Romanam sedem tenuit, Cæsario ^b abbati venerabilis cœnobii sanctæ Cæciliæ Montis-serrati, ejusque congregationi, privilegium omnimodæ libertatis & apostolicæ protectionis indulgit, cum integra facultate eligendi *secundum Dei timorem & sancti Benedicti regulam* abbatis. *Scriptum per manum Petri diaconi sanctæ Romanæ ecclesiæ, & cancellarii sacri palatii, in mense Decembrio die xvj. indictione xv.* Ex hoc pontificio diplomate recte inferit ^c Baluzius, Cæsarium abbatem necdum tunc ordinatum fuisse archiepiscopum Tarraconensem; ac proinde vel falsam, vel saltem interpolatam censerit debere Cæsarii abbatis vulgatam epistolam ad Johannem papam, in qua narrat, se ordinatum fuisse archiepiscopum provincie Tarraconensis in synodo Compostellana; ac susceptum non fuisse ab episcopis ejus provincie; immo gravem contradictionem passum a Petro Barcinonensi, Arnulfo Gerundensi, Hartone Aufonensi, Wisado Urgellitano, & Emerico metropolitano sedis Narbonensis. Et quoniam Cæsarius, in causæ suæ præsidium afferebat, se ordinatum fuisse ante corpus beati Jacobi apostoli, qui Hispanicas ecclesias fundaverat; respondent illi, sanctum Jacobum non fuisse apostolum Hispaniarum: *quia ille apostolus, inquit, interfectus hic venit, nullo modo autem vivus*. In fine epistolæ pontificem rogat Cæsarius, ut sibi præsto sit adversus contumaces. Insigne mendum est in illa epistola ad Johannem papam, in qua Cæsarii ordinatio facta dicitur æra DCCCC xxxviii. III. kal. Decembris. quod manifeste refellitur, tum ex tempore Joannis papæ, ac prædictorum episcoporum; tum ex superiori privilegio Benedicti VI. dato longe post id tempus Cæsario adhuc abbati sanctæ Cæciliæ, de cujus origine modo agendum est.

LXXX.
Monasterii
hujus initia.
d *ibid.* c. 388.
e *Marese*.

Ante annos circiter triginta Radulfus ^d quidam Anfulfo & uxori ejus Drudæ vendidit castrum Marræ in quo ecclesia sanctæ Cæciliæ ædificata erat, situm in comitatu Minorissæ*, quod ad eum ex dono Caroli regis, cognomento Simplicis, pervenerat. Paulo post mortuus est Anfulfo, cujus conjux Druda & filius Anfulfus ecclesiam illam sanctæ Cæciliæ cum omnibus ad eam pertinentibus (sic ferebant

ANN. CHR.
972.

tempora) vendiderunt Cæsario presbytero, quem Druda nepotem suum, & filii sui consobrinum vocat; simulque castrum Marræ, quod sibi ad vitam retinuerunt, post mortem suam ad eandem sanctæ Cæciliæ ecclesiam pertinere voluerunt. Acta hæc anno DCCCC XLII. kalendis Junii. Fueritne antea monasterium in illa ecclesia sanctæ Cæciliæ, an postea conditum ab ipso Cæsario, parum compertum est. attamen, cum nulla monasterii mentio in litteris Radulfi & Drudæ occurrat, veri similis est, illic excitatum fuisse a Cæsario, qui forte abbatis honorem ambiebat, uti & postea Tarraconensis archiepiscopi dignitatem. quod Baluzius censet contigisse anno insequenti DCCCC LXXIII. Verum conatus ejus irritus fuit, ut colligimus ex litteris Berengarii comitis Barcinonensis, qui post annos quinquaginta hanc sanctæ Cæciliæ abbatiam Rivipullensi monasterio restituit. Hanc abbatiam cave confundas cum monasterio beatæ Mariæ de Monte-ferrato.

In Germania, reversis ex Italia imperatoribus, utroque scilicet Ottone, Ingelheimii synodus episcoporum coram eis autumni tempore habita est, cui Udalricus Augustensis episcopus interfuit. Eidem etiam adesse iussus est Adalbero, ejus ex sorore nepos, rationem redditurus, cur vivente avunculo, baculum pastoralem præsumisset. Introductus primo Udalricus in habitu monachi, factum nepotis hoc colore purgare conatur, quod in animo haberet saculum penitus relinquere, & secundum regulam sancti Benedicti sanctam inire vitam, ut suus ipse habitus satis insinuabat, & in contemplativa vita diem obitus sui expectare. quod sibi ut liceret, abjectus ad pedes imperatorum & antistitem postulavit. Rē in crastinum dilata, in id demum convenere patres, non decere, ut, vivente Udalrico, alius ejus in locum ordinaretur. quippe si a tali tantoque viro probeatur iste error, fore ut multi episcopi nepotes suos eodem modo subinducerent. fatius esse, ut episcopatum retineret Udalricus, cum eo, ut post ipsius obitum Adalbero avunculo succederet. Verum id effectu caruit, nam cum sequenti anno Adalbero in castello Dilinga apud Richwinum comitem, Dietpoldi fratris episcopi filium, cum ipso Udalrico versaretur, repentina morte sublatum est. Hic abbatiam Utenburam in beneficium tenuerat, quam Udalricus, eo mortuo, ab imperatore impetravit, eandemque retinuit, quoad privilegium libertatis eidem abbatibus ipsius Udalrici studio restitutum est. Id factum anno sequenti, quo Rudungum seu Ruodingum regularem abbatem illic instituit. Ibidem vixit ejus tempore Hatto, Antonius aliis dictus, cui Udalricus ipse morti proximus aliquid de vestimentis suis misit.

Udalrico in primis amicus & familiaris fuit Wolfgangus, monachus tum Einsidensis, quem locum Udalricus idemdem invisebat. Oraculo de futura episcopali dignitate accepto, Wolfgangus animo constituit, salutem aliorum vacare. Hujus rei gratia, cum abbatis sui venia, *monasterium, & non monachum deserens*, per Alamanniam in Noricum pergit, indeque *cum humili comitatu* prædicandi causa Pannoniam petit. Tum veterum frutices errorum extirpare, & steriles squalentium cordium agros evangelico ligone proscindere adortus, annum unum in hoc opus impendit, sed nullo fructu, quod cum intellexisset Pilgrinus Pataviensis antistes, indignum ratus talem colonum in sulcis sterilibus expendere laborem, eum ab illa provincia revocavit, & Ratisponæ vacanti ecclesiæ per Ottonem secundum electione cleri substitui, atque a Friderico Saltzburgenfi archiepiscopo renitentem ordinari curavit. Ille vero ordinatus *nequaquam voluit monasticum mutare habitum, quasi erubesceret monachus esse qui fuerat; sed quam intus habuit humilitatem mentis, foris ostendit bonis exemplis & mediocribus vestimentis*, inquit Arnolfus. Quanta vero ille pro re monastica in sua urbe, totaque parochia præstiterit, consequentia demonstrabunt.

In Augiensi prope Constantiam monasterio, Eggehardus abbas, testante Hermannō domestico auctore, ob res monasterii dilapidatas accusatus, ab Ottone imperatore in ordinem redactus est; & Rudmandus seu Ruodmannus præpositus in ejus locum suffectus, intra viginti-quatuor annos præfecturæ, rem familiarem non modo restituit, sed etiam plurimum auxit. Non ergo Ruodmannus abbas, sed Eggehardus ejus decessor censendus auctor visitationis sancti Galli monasterii, quæ ante quatuor annos facta dicitur.

Plerique Anglicani scriptores ad hunc annum referunt obitum Oskitelli Ebo-

LXXXI.
Ingelheimii
synodii
synodii
aus.

Utenburæ
electio restituta.

LXXXII.
Wolfgangus
in Pannonia
prædicat.

Ratisponæ
fit episcopus.

Augiæ ab-
bates.

LXXXIII.
Ofwaldus
fit archiepiscopus
Eboracensis.

ANN. CHR.
972.Ramesiæ
monachos lo-
cat.
a *Monast.*
Angl. 10. 1.
p. 131.LXXXIV.
Laudensi S.
Petri monaste-
rio decimæ
concessæ.b *Ital. Sac.*
10. 4. p. 897.
* *Lody.*LXXXV.
Principianum
monasterium.c *lib.* 33.
n. 82.LXXXVI.
Monasteria
Italici a Mayo-
lo instituta.

racensis archiepiscopi, cui Oswaldus Wigorniensis antistes, jussu regis & sancti Dunstani impulsu, necnon cleri electione subrogatur. Ne vero monachi Wigorniensis parochiæ ejus absentia turbarentur, hunc episcopatum simul cum Eboracensi Dunstani auctoritate retinere cogitur. Hic ipso anno duodecim^a monachos e Westbirienfi cœnobio misit in Ramesiense, quod Ailwinus dux orientalium Anglorum in agro Huntindonenfi ante quadriennium excitare occœperat, fabricam dirigente Ednoto, qui novo cœnobio primus prælatus est. Prima loci ecclesia beate Mariæ, omnibusque sanctis virginibus & sancto Benedicto a Dunstano & Oswaldo consecrata. Ab eo distinguendum est Rumesiense agri Hantonienfis puellare monasterium, quod rex Eadgarus ineunte decimo sæculo crexit, ubi piissimam virginem Merewinam primam abbatissam collocavit.

Venio ad Italiam, ubi Andreas Laudensis episcopus, vir celebris, monasterio^b sancti Petri, sito secus mœnia Laudis-Pompeia^{*}, quod ad rei familiaris angustias redactum erat, subvenire desiderans, decimas ex agris & vineis ejusdem monasterii in eadem parochia consistentibus, sacerdotum & clericorum suorum consultu & consensu benigne concedit. Hoc monasterium tunc erat *sub regimine & ditione Liutprandi strenuissimi abbatis. Actum xiv. kal. Decembris, anno incarnationis dominicæ DCCCC LXXII. imperii vero domni Ottonis clementissimi casaris x. pontificatus ejusdem domni Andrea piissimi presulis xj. indictione xj. lege xv. vel i.* Hoc monasterium Germanico Urbis collegio a Gregorio XIII. unitum est. Videtur jurisdictionem quamdam habuisse in puellare cœnobium sanctæ Agathæ de Lomello, olim Laudensis, nunc Papiensis diocesis.

Aliud videtur fuisse Principianum monasterium Laudensis iisdem parochiæ, cuius desolationem non ferentes duo monachi, ad Gerbertum tunc Bobiensem abbatem se receperunt, de quibus idem Gerbertus scribit epistolam x. ad Ottonem cæsarem his verbis. *Principiani monasterii duo fratres, velut exsules & peregrini, a nobis recepti sunt: qui desolationem sui loci a Laudensi episcopo, neophytoque abbate factam, molestissime ferunt; simulque referunt, se alicui ecclesiæ minime subjacere debere. Erit ergo vestra prudentiæ ac pietatis, ut nec Laudensis ecclesiæ debito privetur honore odio pastoris, nec monasterium subjaceat tyrannidi devastatoris.* Apud Ughellum ac Lubinum nullam invenio mentionem illius monasterii, quod forte aliud nomen habebat. an illud sit monasterium^c Savinionis, quod Laudensi ecclesiæ auctoritate Marini papæ concessum fuit, aliis dijudicandum relinquo.

Sub id tempus contigit Mayolum Cluniacensem abbatem sanctissimum in Italia occupari, tum reformandis antiquis Italiæ monasteriis, tum novis condendis. Ea siquidem erat Ottonis Magni de eo existimatio, ut imperii sui monasteria, tum in Italia, tum in Germania, ejus regimini ac curæ committere cuperet, ut ad meliorem frugem omnia revocarentur. Hic enim vir, ut Syri verbis utar, licet imperiali potiretur fastigio, magnam tamen erga monasteria gerebat devotionem: *quia nequaquam se feliciter imperium sperabat tenere, nisi summo Regi studeret non displicere. Et ideo sapius ingemiscerat, dum, qui per religionis habitum Deo se devoverant, seculari intentis negotio ire per abrupta cernebat.* Nec impar erat Adelaidæ augustæ: tum in monasteria pietas, tum in Mayolum reverentia. Utriusque vero familiaritatem ei comparaverat Heldricus, inter palatinos olim præcipuus, qui ad Mayoli disciplinam se receperat, unde factum est, ut Otto Mayolum ad se accerteret: quem adeo pro sua religione dilexit, ut omnia, tum Italiæ, tum Germaniæ monasteria ejus procuratori committere optaret. In his Classense beati Apollinaris cœnobium, quod viginti-quatuor stadiorum spatio Ravenna distat, ad sancti Benedicti normam reformavit Mayolus, ibique abbatem regularem instituit. Ejus loci abbas Honestus ante biennium Petro Ravennati archiepiscopo mortuo subrogatus fuerat. Ad hæc Mayoli opera usus est Sigefridus Parmensis antistes ad renovandam in monasterio sancti Johannis-Evangelistæ regularem disciplinam. Denique idem abbas sanctissimus Ticini monasterium sancti Petri in Cælo-aureo, præne collapsum, restituit, & ad preces imperatricis cœnobium sancti Salvatoris excitare aggressus est, in cujus fabrica diu defudasse memoratur. Hoc est monasterium Salvatoris in suburbio Ticinensi, *ubi sanctum corpus beati Felicis martyris requiescit, & ubi domnus Hildebaldus abba a dicta domina Adaleya imperatrice præordinatus esse videtur*, ut legimus in primariis ipsius Adelaidæ litteris, datis anno imperii Ottonis tertio,

tertio, decimo die mensis Aprilis, indictione xij. quod de Ottone tertio intelligendum est, ut constat ex ipso contextu diplomatis, quod Margarinus^a male ad annum DCCCC LXIX. retulit, ad annos triginta differendum, id est ad annum undemillesimum, indictione XII. præditum, qui Ottonis tertii imperatoris annus tertius erat, mendose duodecimus in editis. Hoc vero anno Johannes^b papa XIII. prædictum monasterium rogatu Adelaidæ augustæ, sub protectione sedis apostolicæ constituit; baptismum in ecclesiis ejusdem conferri permittit, & liberam abbatis electionem indulget cum decimis agrorum propriorum. *Scriptum per manum Stephani Scribarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, mense Aprili, indictione xv. Data viij. kal. Maii per manus Widonis episcopi bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domini nostri Johannis sanctissimi ac religiosissimi xij. papa [VII.] imperii vero domni Ottonis majoris xj. junioris autem v. qui annus Adelaidæ supremus fuit.*

In reditu ex Italia Mayolus, transscensis alpiibus, cum ad Pontem Ursarii pervenisset, a Sarracenis, qui Fraxinetum infidebant, cum sociis comprehensus, lorisque religatus, multa indigne passus est. Inter ea oblati sibi ad edendum carnicibus uti noluit, negans id sibi licere. Hinc quidam e barbaris ejus religione ac sermonibus permoti, Christo nomen dederunt. Cum vero diutius captivitas illa duraret, cum de sua, tum de sociorum libertate cum Sarracenis pactus, ad suos Cluniacenses epistolam pro lytro scripsit in hæc verba. *Dominis & fratribus Cluniensibus Mayolus miser captivus & catenatus. Torrentes Belial circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Redemptionis pretium, si placet, mittere pro me & his, qui una mecum capti tenentur.* Hac brevi epistola in capitulo perlecta, Cluniacenses mox conductum pretium ingens ex iis, quæ vel sibi necessaria, vel ad ornatum seposita erant, quam primum submittere. sicque eorum munificentia non solum Mayolus, sed etiam alii omnes, qui se illi ob securitatem adjunxerant, libertate donati sunt. Mayolus vero Cluniacum reversus, festum assumptionis beate Mariæ cum fratribus celebravit. Verum injusta hæc captio Sarracenis non cessit impune, immo occasionem præbuit eos Fraxineto & ex alpiibus expellendi. Id factum per Willelmum illustrissimum principem ac ducem Arelatesensem, qui barbaros adortus, eos fudit, fugavitque; sicque *meritis beati Mayoli*, ut sanctus Odilo scribit, *jugum Sarracenorum ab humeris christianorum deposuit, & multa terrarum spatia, ab eis injuste possessa, ab eorum tyrannica dominatione potentis virtute eripuit.*

Hoc negotium in se susceperat Otto Magnus: verum, audita morte Mathildæ abstinere decrevit, & in Germaniam reverti. Italia itaque egressus, Quindelinburgi pascha celebravit, Christi vero ascensionem Merseburgi. Feria tertia ante pentecosten Mimilevum pervenit, & ad nocturnas vigilias de more surrexit. Dein, celebratis ipso die missarum sollempniis, cum post datas pauperibus elemosynas paululum cibi degustasset, vespertinis laudibus interfuit. quibus finitis, æstare & fatigari cœpit. Tum sedili impositus, inclinato capite, quasi jam defecisset, non nihil refocillatus est; *expetitoque sacramento divini corporis & sanguinis, & accepto*, sine gemitu, cum magna tranquillitate ultimum spiritum exhalavit nonis Maii, vir rebus, tum pro imperio, tum pro religione gestis Magni cognomentum merito assecutus. Funus ejus elatum Magdeburgum, ubi in ade sancti Mauricii ad latus Edithæ conjugis sepultus est. Ejus obitum sanctus Mayolus cælitus præcognovit. Ottonis Magni gesta prima versibus cecinit Hrosvitha sanctimonialis Gandersheimensis, quæ id *sine ducatu* seu prævio ullo auctore aggressa est, ut ipsa in præfatione sua testatur. Post eam ejusdem Ottonis præclara facta, necnon Heinrici parentis, Witichindus Corbeia-novæ monachus, litteris mandavit tribus libris, quos Mathildæ Ottonis filia, abbatissæ Quindelinburgensi nuncupavit, *flore virginali cum majestate imperiali, ac sapientia singulari fulgenti.* Idem Witichindus gesta Saxonum ad hunc annum scripsit, aliaque non pauca, quæ Trithemius commemorat. Johannes Letznerus ait, in Corbeia monasterio repertum fuisse librum egregium, deauratum & gemmis excultum, in quo descripta erant quatuor evangelia, quorum initia variis & exquisitis litteris excolorata cum nonnullis versibus auctore Witichindo ejusdem cœnobii monacho, quos apud eundem auctorem &

ANN. CHR.

972.
Salvatoris
monasterium
Papie.
a *Bullar.*
Cæsn. 10. 2.
p. 44.
b *ibid.* p. 46.Mayolus
captus a Sar-
racenis.

ANN. CHR.

973.
LXXXVII.
Ottonis M.
obitus.Witichindi
monachi scri-
pta.

NAN. CHR.
973.

Meibomium videre licet. Ibidem inventi sunt Taciti annalium priores quinque libri, quos quæstor quidam pontificius inde abstulit, detulitque ad Leonem X. donatus ab eo aureis quingentis, ut Lipsius tradit.

LXXXVIII.
Mimilevi abbatia exstructa.
a Dimar. li. 3. init.

Ottonis Magni filius æquivocus ac successor, piæ genitricis suæ instinctu, Mimilevi locum, ubi ipsius parens obierat, ab Hersfeldensibus monachis, facta commutatione, comparavit, & congregatis ibi monachis, liberam fecit abbatiam, quam rebus necessariis dotavit, & apostolico privilegio confirmari curavit.

Gandersheimii a. ud cœnobium.

Eodem tempore Gerberga Gandersheimensis abbatissa, cujus mentio in superioribus facta est, in suburbio ejus opidi, aliud cœnobium virginum a fundamentis extruxit in honorem sanctæ Mariæ, ibique triginta sanctimoniales *sub regula sancti Benedicti* collocavit: quibus res necessarias abunde suppeditavit. Iisdem facultas eligendæ abbatissæ, cum assensu tamen veteris monasterii abbatissæ, indulta est auctoritate Ottonis junioris. *Data vij. idus Junii, anno dominice incarnationis DCCCC LXXIII. indictione j. anno regni domni Ottonis xij. imperii autem vj. Adium Gronaha feliciter.* Willigis cancellarius vice Rotberti archicappellani hoc præceptum recognovit, idemque post biennium Rotberto seu Rudberto Moguntino archiepiscopo in utraque dignitate successit.

LXXXIX.
Udalricus Augustensis episcopus obit.

Ottoni augusto non diu supervixit sanctus Udalricus Augustensis antistes. Extremo correptus morbo, missam quotidie vel celebrabat ipse, vel audiebat. In lectione sacrorum librorum interim pæne assiduus, vitas sanctorum patrum & libros dialogorum sancti Gregorii papæ frequens auscultabat. Werinhario seu Vernhero abbati Fuldensi, qui ad se invensum accesserat, prædixit fore ut sibi successurus esset, nisi duo viri obsisterent. Tertia pars honorum ejus in presbyteros & egenos erogata. Hattoni apud Utenburam recluso, ut jam dixi, aliquid de vestimentis ejus concessum, aliquid etiam cuidam Ruzoni paralytico, qui in cœmeterio Campidonensis monasterii ex reliquiis mensarum vivebat. Ipso die nativitatis sancti Johannis-Baptistæ missam, quantumvis infirmus, vir sanctus celebravit. In festo Apostolorum, quo se moriturum credebat, in cinerem, instar crucis conformatum, & aqua benedicta respersum, se deponi fecit, sicque aliquamdiu perseveravit. Moribundo opratus adfuit Richwinus comes ejus nepos, qui e comitiis, in Francia orientali ab imperatore habitis, reversus erat. Mox vir Dei, clericis litanias recitantibus, animam Deo reddidit anno ætatis LXXXIII. ordinationis L. & quidem IV. nonas Julii, qui in feriam sextam eo anno incidebat. Corpus ejus sacerdotalibus indutum vestimentis, cereo panno, quem Hildegardis Richwini conjux subministraverat, superposito, nuda humo, uti ipse mandaverat, lignea tabula superjecta, sepultus est in basilica sanctæ Afræ a Wolfgango Ratisponensi episcopo, qui e prædictis imperialibus comitiis opportune reversus est. Udalrico successit in episcopatu Heinricus, filius Burchardi Alamannorum comitis, qui cum Wolverado comite id effecit, ut Werinharius abbas Fuldensis debito sibi honore frustraretur. Ille non multo post suam ordinationem, ob seditionem Heinrici Bajoariorum ducis, cui adhæserat, in exsilium ab imperatore missus est ad Werthinense monasterium, cujus abbati (Folmarus is erat) commendatus est. Udalrici vitam scripsit Gerardus ejus presbyter, ut ex codice sancti Emmerammi didicimus, qui ab eo presbyter ordinatus fuerat. Eiusdem auctoris esse videtur liber miraculorum vitæ subiectus. Eandem vitam alio stilo reddere aggressus est Gebehardus, ejusdem sedis episcopus ab eo quartus, sed morte præventus perficere non potuit. Eandem expolivit Beruo Augiensis abbas, rogatus a Fredebaldo abbate quarto monasterii sanctæ Afræ, quod anno M X I I. monachis instituti nostri concessum est. Udalricus in classem sanctorum sollempni ritu relatus est a Johanne papa XV. in synodo Lateranensi. Ejus professionem Benedictinam non alio modo probamus, quam ex habitu monastico, quem uno aut altero ante obitum anno exterius gestavit, antea *semper cuti suæ lanæum apponens vestimentum, & regulam sequens monachorum*, ut Gerardus in ejus vita loquitur. Certe silentium nocturnum ad regulæ normam sectabatur, maxime in quadragesima, quo tempore, *omne colloquium, nisi cum Deo & Sanctis, usque ad alter us diei primam peractam, omnino devitavit.* Mitto quod in sancti Galli monasterio educatus & litteris imbutus, monasticen professurus erat, nisi sancta Wiborada reclusa aliter suavisset.

ANN. CHR.
973.
X C.
Notkerus sic abbas S. Galli.

In monasterio sancti Galli Burchardus abbas, senio fessus, consultu Conradi Constantiensis episcopi, abbatiam abdicavit, & Notkerum, Notkeri monachi & medici ex sorore nepotem, loco sui abbatem eligi, & ab Ottone probari curavit. Ipse vero, cum in cellam, quam perangustam in loco, ubi olim constiterat sanctus Gallus, sibi condiderat, recludi sibi per episcopum non liceret, in locum emeritis abbatibus concessum secessit. Notkeri abbatibus ordinationem hoc anno refert Hepidannus, Hermannus vero anno præcedente, quo forte Burchardus abbatiam resignavit. Eam vero superstiti Ottone Magno factam fuisse probat epistola Burchardi ad ambos Ottones missa cum sigillo, cui *sancti Galli semifacies impressa* erat. Epistola sic habet apud Ekkehardum.

Summa post Deum majestatis dominis meis, regnum æternum Burkardus abbas semivivus. Annis meis & senio finem mihi vita in januis habentibus, ne pastor oves, pater filios improvisos relinquam, domini mei privilegium gratia vestre me sollicitavit. Misi itaque vobis, fiduciam vestri habens, dilectum meum, mihi adhuc vivo sufficiens, a viris virtutum optimis moribus assuesactum, sancto Gallo, ut confido, vobisque placiturum. Misi autem vobis & testes meos ter tres idoneos, qui eum coram vobis, ferula mea reddita, & indulgentia mihi petita, singuli eligant. Valeat regnum vestrum & imperium in Domino dominorum, amen.

Multis precibus egit Otto junior cum Adelaida genitrice apud Ottonem patrem, ut Burchardi propinqui sui dimissio probaretur, adeoque Notkeri in ejus locum substitutio, cui Sandratum sancti Pantaleonis Colonienfis monachum Otto præferri volebat. Assensit tandem augustus, sed ea lege, ut Sandratus sancti Galli monasterium lustraret, probaretque, an sancti Benedicti regula illic ad amissim servaretur. Notkeri porro ordinationem hoc anno factam asserit Hepidannus, & quidem *mensæ Thelesæ* seu Desio, id est Junio, cum dies quintus-decimus ante kalendas insequentis Julii pronuntiaretur. In anno errasse nonnullis videtur hic auctor, quippe qui ad tres annos Ottonis Magni obitum differt, quem hoc anno decessisse constat. Verum cum Hepidanno consentit Hermannus, qui Burchardi abdicationem ad annum præcedentem revocat. Ordinatus demum Notkerus majorum vestigiis insistere studuit, Hartmoti abbatis decreta observare sollicitus, cum discretione tamen, nonnumquam loco cedens, cum relaxandorum tantisper animorum tempora esse censeret, ne rigorem inflexibilem semper retinens, arcum & chordam, ut ipse dicitur, confringeret; sed tamen per decanum, aliosque primores patres id curans, ne plus æquo, se absente, fratres effluerent. Opidum sancti Galli muris clausit. Familiam suam, id est servos, in qua cennum septuaginta capita numerabat, puri tritici granis alii voluit, cum antea pane tantum avenaceo vescerentur. Eo abbate locus omnium rerum copia & spiritualibus deliciis abundasse dicitur. Mitto visitationem a Sandrato factam, qua referenda quædam præpostere & absurde ab Ekkehardo narrantur. In multis non pauca sibi apud sanctum Gallum displicere dixit, *maxime autem in ecclesia exaltationes vocum gloriosas, & nequaquam monachicas, porcini liquaminis usum*, quem uti & carnes, porcinas scilicet, omnibus infirmis & sanis, edicto regis interminatus est. Huic visitationi subdit Ekkehardus adventum Ottonum ad sanctum Gallum *in vigilia ascensionis, qua fuit in die sanctæ Potentiana virginis*, id est decimona Maii, adeoque eo anno, quo pascha in quintum kalendas Aprilis incidisset, quod toto Ottonis Magni principatu non accidit. Adde quod Otto Magnus a fratre Brunone Colonia archiepiscopo *sinistra ductus, dextera baculo fultus* fuisse tunc dicitur: cum Brunonem archiepiscopum anno DCCCC LXV. obiisse constet.

Eo tempore floruerunt apud sanctum Gallum Notkerus, medicus, scriptor, & pictor peritissimus, Notkeri abbatibus avunculus, *Piperis-granum* appellatus ob severitatem disciplinæ; Ekkehardus major seu senior, decanus; Ekkehardus minor, senioris ex sorore nepos, Ottonis Magni capellanus, & junioris pædagogus; atque Keroldus monachus, a suscepto subdiaconatu scholarum magister, quo in munere Theodericum seu Dierricum, Mettensem postmodum episcopum, in multis discipulum habuit; a presbyteratu vero prædicator, insignis, & Constantiensis episcopi in illis partibus vicarius, ac plebis rector. Hic morti proximus, substerni sibi fœnum humo nuda rogavit; tum substrato cilicio recumbens, fratribus convocatis peccata confessus, indulgentiam ab eis accepit. Dein omnes osculatus dimisit, & paullo post, invocato sancto Johanne-Evangelista, placide obdormivit in Domino,

Annal. Bened. Tom. III.

III ij

XCI.
S. Galli viri tunc illustres.

sepultus non longe a Notkero Balbulo, magistro quondam suo, sibi que amicissimo. His addendi Walto decanus, & Chunibertus Altahæ-inferioris abbas, qui amore sancti Galli claustrum suum repetiit, ubi decani officium in annum gessit. nam apud Sancti-Gallenses *quotannis, more Romano, officia tum mutari solebant.* Demum Briaugæ factus præpositus, dum ad sanctum Gallum rediret, equi lapsu interiit. Huic in Altahensi regimine successit Egelolfus, & post eum Aaron, & Erchanbertus: cui sanctus Godehardus suffectus est. Apud Hepidannum eodem anno, quo imperator Otto, Burchardus dux Alamanniæ seu Sueviæ, & Ekkehardus monachus, e sæculo migravisse dicuntur: e quibus dux Burchardus Augiæ in capella sancti Erasmi sepultus est. Fuit & tertius Ekkehardus apud sanctum Gallum, senioris itidem ex altera sorore nepos, apprime litteratus, & ipse decanus: quibus accedit Ekkehardus junior dictus, potius minimus dicendus, qui librum de casibus monasterii sancti Galli labente sæculo undecimo composuit, desinens in adventu Ottonum ad sanctum Gallum. Hic Watzemannum Duellii hoc tempore abbatem laudat, quem sibi suisque amicissimum Ekkehardus minor, Ottones pro Notkeri electione adeundo, invisit. Ekkehardi historiam Burchardus monachus, & ipse dictus minor, profectus est.

Glabacense monasterium, diocesis olim Leodicensis, nunc Coloniensis, situm in pago Attoariorum seu Clivensi, haud procul a fluvio Nerfa, inter Mosam ac Rhenum, qui Nerfam recipit, hoc anno conditum est a Gerone Coloniensi archiepiscopo, qui postero anno decessit. Tempus conditi monasterii satis designat ejus loci chronographus, nempe interveniente obitu Ottonis Magni imperatoris. Gero avunculos duos habuisse dicitur, scilicet Geronem marchionem & Sigefridum; matrem Hiddam, eorum sororem, quæ Jerusalem obiit; fratrem Thietmarum marchionem, qui cum partem hereditatis suæ contulit monasterio sanctæ Dei genitricis Mariæ apud Thanemaresfelden, quod postmodum alio translatum est. Gero marchio morte unici filii sui Sigifredi consternatus, Romam profectus emeritus jam senex, ad altare sancti Petri arma victricia deposuit, & accepto a pontifice sancti Cyriaci brachio, in Saxoniam reversus, puellare monasterium in saltu sui nominis ædificavit, eique viduam filii sui, a Bernardo Halberstadeni episcopo prius velatam, præfecit; ac demum, omnibus absolutis ac firmatis, XIII. Kalend. Junias, anno DCCCC LXV. ad Dominum feliciter migravit. Ejus frater Sigefridus partem hereditatis suæ contulit dotando sancti Viti monasterio, quod in loco dicto Gronigge exstruxit. Denique Gero archiepiscopus & Thietmarus marchio, ipsius frater, aliud monasterium in prædio suo juxta Salam fluvium construxerunt in honorem sanctæ Dei-genitricis & sancti Cypriani martyris, Ottone secundo imperante.

Aliud videtur fuisse Glabacense virorum ordinis nostri monasterium, quod Gero archiepiscopus hac occasione condidisse fertur. Cum is de struendo monasterio cogitaret, cælesti didicit oraculo, quod in colle nemoribus confito ad rivulum præterfluentem Deo sub sancti Viti patrocinio illud condere deberet. Itaque huic operi virum strenuum præponere decrevit, Sandradum nomine, & utrique in commune placuit, ut locum huic molitioni aptum deligerent. Dein, multis Saxoniarum locis perlustratis, unus eis in primis arrisit, ad fluvium Wiseram positus, ubi incunctanter monasterii, officinarumque spatium vallo cinxerunt. At portento consilium impeditum, alioque translata construendi cœnobii cogitatio. Dum vero locum aptum citra Rhenum perquirerent, Coloniensis parochiæ fines prætergressi accesserunt ad Molensium fines, ubi mons incultus erat, nemorum densitate opacus, veteris ecclesiæ rudera ostentans, quam a Balderico quodam viro illustri tempore Caroli Magni fabricatam fuisse fama erat, & Sanctorum reliquiis locupletatam, quæ ob Hungarorum incurfiones in grandi cavato lapide repositæ credebantur. Hunc locum ubi Sandradus perlustravit, advertitque rivulum ad radices montis præterfluentem, vallemque fontibus undique scaturientibus habilem piscinis, illic consistere decrevit. Rivulo indubie Glabaci vocabulum erat, ex quo derivata monasterii appellatio. Triduano demum præmissa jejuniis, repertæ reliquiæ sanctorum martyrum Viti, Cornelii, Cypriani, Chrysanthi, & Barbaræ. Coadunati ibidem fratres ferventes animo, quibus Gero Sandradum, jam satis a se probatum, præposuit. Ecclesia in honorem Salvatoris, sanctæ Mariæ, ac sanctorum Viti, Stephani pro-

ANN. CHR.
973.

Chunibertus
Altahæ abbas.
a Gold. 20. 1.
p. 99.

XCI.
Glabacensis
monasterii &
aliorum origo.

b Spicil. 20. 12.
p. 622.

tomartyris, Georgii, Gangolfi, Cornelii, Cypriani, Chrysanthi & Barbaræ consecrata. Porro Sandradum abbatem chronographus tradit accersitum fuisse a Trevirensi sancti Maximini monasterio, unde tunc temporis *monastica vinea, botros virtutum germinantis, odor longe lateque spargebatur floridus.* Hunc facile crediderim esse Sandratum monachum, quem ad visitandum sancti Galli monasterium ab Ottone Magno missum fuisse superius vidimus. Certe Sandradus ille Glabacensis in aula cæsaris notissimus erat, maxime Adelaidi augustæ, cujus confessiones excipere solebat.

Quadragesimus hic annus erat monastica professionis, extremusque vitæ Johannis Gorziæ abbatis piissimi, cujus mortem Pœnos genuisse leones, & montes, feras, silvas vulgasse scribit sancti Cadroæ vitæ scriptor, qui eum columnam in templo Dei appellare non dubitavit. Hic *vir sanctissimus*, ut alterius Johannis ejus laudatoris verbis utar, *initio sancta quadragesima, prima ipsa die, post horam vespertina refectiois, sane (ut sibi moris erat) parcissima, id est panis tantum & aquæ, acutissima febre corripitur, quam post quintam exinde diem exitus est subsequutus.* Ubi ex tam valido morbo lecto decubuit, missa nuntio, vicinorum monasteriorum abbates, ut ad se venirent, rogavit. Mox ad triste nuntium illi adfuerunt cum primoribus domus sanctæ sedis beati Stephani, id est principis Mettensis ecclesiæ, *viris religiosus*, & turba non modica. Ille singulos ad se accedentes in osculo sancto, hilari ac placido vultu excepit, & cunctis in commune pro suo more, quantum morbus patiebatur, de infelicitate hujus vitæ & alterius felicitate pauca locutus est. tum, multitudine salutata ac dimissa, patres reverendissimi Cadroë, Berhardus, Hudo, Adelmodus, & Johannes ejus vitæ scriptor, per quatuor quibus superfuit dies cum illo remanserunt. Erat Cadroë abbas sancti Clementis, Hudo seu Odo sancti Michaëlis ad Mosam, Johannes sancti Arnulfi; Berhardus, ut quidem puto, sancti Martini prope Mettas, Adelmodus sancti Vincentii. Mirabantur illi stupebantque, virum sanctissimum tam vehementi morbo a Deo exercitari: sed revincebat eos pia scripturarum consideratio, ex quibus viros, etiam vitæ defæcatissimæ, hoc modo probari solitos discimus. De alio Johannis nostri morbo intelligendum videtur id, quod de eo in vita sancti Cadroæ legitur, ipsum nempe gravi morbo correptum, *quia erat vir inenarrabilis abstinentiæ, aridus cibus, ut solebat sanus*, usum fuisse, quod cum advertisset Cadroë abbas, qui ad eum invisendum Gorziam venerat, ipse nescio carnes parari jussit, eique comedendas exhibuit. quas cum Johannes attingere horreret, eas coram illo prægustavit Cadroë, qui vix ovum alias edere consueverat; pioque facto Johannem ad carnes edendas adduxit, quod certe in morbo Johannis extremo, qui in quadragesima contigit, Cadroë sibi licere haud existimasset.

Ex dictis manifestum est, Johannem quinta aut sexta quadragesimæ die fato functum fuisse: sed dies mensis incertus ob incertum obitus ejus annum, quem Bollandus decennio prævertit, tamen Johannes mortuus sit, cum quadragesimus in sancto proposito vitæ monasticæ ei annus erat, quod tempus ab anno DCCCC XXXIII. repetendum esse constat ex ejus vita, ut ipse Bollandus fatetur. Ut vero prævertendum Johannis obitus tempus censeret Bollandus, adductus est partim Sigeberti, partim indicis abbatum Gorziensium testimonio. quippe Sigebertus auctor est, Guibertum monachum Gorziæ decessisse anno DCCCC LXII. abbate Oilbaldo seu Oiboldo, qui Johannis antecessor in prædicto indice dicitur, unde consequens esset, Johannem abbatem ante mensem Maium ejus anni, quo Guibertus obiit, e vivis migrasse. Verum forte pro Eginoldo abbate Oilbaldum posuit Sigebertus; nec satis accuratus est abbatum Gorziensium index, ut ei tuto fidem habere possimus. In necrologio sancti Arnulfi occurrit *Johannes abbas IX. Kalend. Martii*, & nonis ejusdem mensis *domnus Johannes abbas.* at cujus monasterii, incertum. In eodem necrologio notatur v. idus Aprilis *Adelmodus abbas*; & XII. kal. Octobris *Berhardus abbas.* quos eisdem esse, qui Johanni morienti adfuerint, haud dubito. Librum egregium de vita Johannis Gorziæ abbatis, ipso vivente, scribere decreverat Johannes sancti Arnulfi abbas, quem ille *sancta familiaritate sua non indignum judicaverat.* Verum scriptoris consilium interceptum mors viri Dei: quo mortuo, jussu Theoderici Mettensis episcopi auctor id executus est maxima ex parte, sed non penitus perfecit. nam sæculari & monastica Johannis vita diserte & accurate digesta, dum abbatiale

ANN. CHR.
973.

a Supra num.
90.

XCIII.
Johannis Gorziæ abbatis obitus.

ANN. CHR.
973.

regimen persequi parat, & ipse auctor morte preoccupatus est, uti colligimus ex veterrimo ejus vitæ codice, quem ipsius auctoris fuisse existimo. Habetur in eodem codice liber de vita sanctæ Glodesindis, cui præmittitur *prologus domni Johannis abbatis in vitam sanctæ Glodesindis a se editam*, quæ vita ejusdem videtur esse auctoris, uti & libellus sequens de ejusdem Glodesindis translatione. Johanni abbati Gorziensi successit Odolbertus, qui cum Isaaco canonico Virdunensi Gorziam se receperat, ut Johannes Mettenensis testatur in libro suo de vita sancti Johannis Gorziensis, quem librum *ejusdem sancti collegii patre domno Odolberto* scribebat. De Imomone ejus successore alias dicendum.

XCIV.
Synodus ad
Montem S.
Mariæ duplex.

* Basobes.
* Fines.

Adalbero Remorum pontifex anno superiori synodum in pago Tardanensi apud Montem-sanctæ-Mariæ in proximum mensem Maium indixerat, in quo monachorum institutio in Mosomeni monasterio ab se restituta secundum litteras Johannis papæ XIII. confirmaretur. Ejus mandato convenerunt provinciales episcopi & abbates ad eum locum, qui in parochia Sueffionensi Basilicas * inter & Fines * Remorum positus est, a canonicis regularibus nunc occupatus. Lectæ primum audientibus patribus apostolicæ litteræ, quarum summam superius retulimus, communique consensu decretum Adalberonis nomine conditum est, subscriptumque ab episcopis & abbatibus, quo nova hæc institutio probaretur. Huic decreto subscribere post Adalberonem archiepiscopum Wido Sueffionensis, Hildricus Belvacensis, in editis indicibus desideratus, Thebaldus Ambianensis, Haidulfus Noviomensis, Theudo Cameracensis, Adalbero Laudunensis, Gibuinus Catalaunensis, Constantius Sylvanectensis, Liudulfus Teruannensis episcopi: ex quibus Adalbero post annos tres subscripsit, quo tempore Roriconi successit. Ex abbatibus subscripti inveniuntur Rodulfus abbas sancti Remigii Remensis, Odeleus sancti Medardi Sueffionensis, Ratoldus Corbeienensis, Berlandus sancti Vincentii Laudunensis, Azo seu Adso abbas sancti Basoli. His actis Adalbero, data benedictione, solvit concilium, & Mosomeni asceterio advocatum dedit Godefridum fratrem suum, ejusque successores.

Aliud in eodem loco celebratum, aut certe indictum est ab ipso Adalberone concilium, cujus convocatio existat in Gerberti epistola cxi. Adalberonis scripta nomine ad comprovinciales, quam, quia brevis est, huc referre lubet. *Multa super statu ecclesiarum Domini, multa super publicis privatisque negotiis ratiocinaturi, cum nostræ diœceseos confratribus carissimo vos invitamus affectu, non tantum nostri, quantum vestri causa honoris ac utilitatis. Locus loquendi Mons-sanctæ-Mariæ Terdonensis: tempus iij. iduum Decembrium. valete.* Aliud itaque fuit hoc concilium a superiori, quod mense Maio indictum, habitumque est.

XCIV.
Monachi apud
S. Theoderici
restituti.

Mirum forte nonnullis videri possit, quod in priori illa synodo Adalbero non curavit confirmari monachorum iudem restitutionem in cœnobio sancti Theoderici in monte Hor prope Remos, quæ restitutio anno præcedente facta dicitur in brevi chronico Remensi apud Labbeum. Verum præceptum Lotharii regis sufficere visum est ad restituendum monachis locum, quem canonici ab aliquot annis occupaverant. quod secus erat de Mosomeni ecclesia, in qua non monachi, sed monachæ primitus institutæ fuerant. Hunc vero locum Adalbero monachis restituere cupiens, eum de manu Rotgerii comitis Rociacensis, injuste illum retinentis, vi & sagacitate abstulisse dicitur, & remotis duodecim præbendariis, *qui non Deo & sanctis ejus, sed sibi ipsis & comiti serviebant*, monachos substituit religiose viventes, quibus Airardum abbatem præfecit, ex monasterio sancti Remigii eductum, *ubi tunc religionis studium florebat* sub Rodulfo abbate. Airardus, olim ex clerico monachus, eximia vitæ conversatione & sanctitate excelluisse fertur, ibique in loci reparatione, & in spirituali fratrum ædificatione attentius laborasse. unde multi ejus monachorum religione animati, spreto sæculo, istuc confluisse memorantur, eodemque crebro visitandi causa Adalbero ipse venisse, & eis monita salutaria dedisse. Certe Airardum abbatem Adalberoni acceptissimum fuisse patet ex variis legationibus & negotiis, in quibus eum idem præsul adhibuit, ut in consequentibus ex Gerberti epistolis demonstrabimus. Alius fuit Airardus Auriliacensis monachus, quem Gerbertus sæpius in suis epistolis laudat. Porro ut Adalbero monachos apud sanctum Theodericum restitueret, adductus est partim studio in monachos nostri ordinis, quippe qui in Gorziensi monasterio educatus fuerat; partim relatu miraculorum, quæ tum ad sancti Theoderici reliquias illic patrabantur. Ut

vero hæc restitutio firmior & sanctior esset, eam præcepto Lotharii regis roborari curavit. In illo diplomate * rex ait, fidelem suum Adalberonem sibi supplicasse, ut regias litteras impertiret *super quadam abbatiæ cœnobii, tertio milliario ab urbe distans, in honore beati Bartholomæi, beato disponente Remigio, sub divina revelatione constituti, in quo venerabilis confessor requiescit Theodericus, primus ejusdem loci ab eodem sancto Dei pontifice monachorum abbas institutus.* qui locus, cum a monastico statu in canonicalem defecisset, *procurante eodem Adalberone in pristini ordinis dignitatem est restitutus.* Rem probat rex Lotharius ad preces Emmæ reginæ, confirmans bonorum restitutionem, quæ eidem monasterio ab Adalberone facta est. *Actum palatio Compendii sub die vij. kalendas Junii, indictione ij. vigesimo anno regnante gloriosissimo rege domno HLothario*, id est anno DCCCC LXXIV. Huic præcepto postmodum subscripsit Adalbero, & tres post eum episcopi, Adalbero scilicet Laudunensis, Wido Sueffionensis, & Theobaldus Ambianensis; insuper quinque comites, Gillebertus, Wido, Manasses, Albertus & Rotgerus, hic Rociacensis, ille Veromandensis.

Paulo ante id tempus Anno Miciacensis abbas piissimus, post annos regiminis amplius triginta, epiphaniarum prima die, mortalem sarcinam exiit, magno suorum luctu & desiderio, cum Bernerius decanus, vir inter præcipuos insignis, nono ante eum die laudabilem vitam pretiosa morte complevisset. His duobus luminibus simul orbat Miciacensis, magnopere consternati sunt. Annonis obitu comperto, Ermenthæus episcopus, assumto secum Richardo Floriacensi sancti Benedicti abbate cum suo clero, sancti viri funus curaturus, Miciacum venit, eumque in atrio exteriori, quod spectat ad aquilonem, ad latus Suthardi viri clarissimi, qui hunc locum multo affectu coluerat, honorifice humavit. Ejus corpus post annos duodecim, cum illud atrium amplificandum esset, integrum repertum fuisse tradit Letaldus monachus, testis oculatus. Sepulto venerabili abbate, Isaac decanus iterum institutus. Per id tempus Ermenthæus episcopus, gravi morbo correptus, desperari cœpit. Producto nihilo minus languore, cum minime convalesceret, prima jejuniarum hebdomada ad monasterium deportatur, & monastico habitu induitur. Dein sensim convalescere cœpit, eratque ejus conversatio fratribus omnino grata & accepta. quare eum habere pastorem præoptabant. Et quidem primo ille annuit: sed post, voluntate mutata, Hiermenaldum Floriacensem monachum eis præficiendum curavit. Reclamantibus apud Arnulfum ejus nepotem ac successorem monachis, creatus est demum abbas Amalricus, sancti Benedicti decanus, *vir simplex & boni testimonii, & secundum sæculi dignitatem clarus*, cum locus anno & diebus octo pastore vacasset. Ejus rogatu Arnulfus episcopus quædam altaria Miciacensis concessit anno DCCCC LXXIV. *indictione j.* episcopatus ejus anno tertio, mense Maio, anno xx. Lotharii regis. Letaldus ejus rei litteras scripsit vice Rotberti capellani episcopi, haud dubie monachus ille, qui librum de miraculis sancti Maximini abbatis composuit. ubi legendum *anno DCCCC LXXIII.* ut annus cum indictione prima conveniat. Ex his porro litteris colligitur, Arnulfum episcopum patruo an avunculo suo Ermenthæo adhuc viventi, sed facto monacho, suffectum fuisse anno DCCCC LXX. Porro Ermenthæus, cum biennium & mense uno Miciaci vixisset, die kalendarum Aprilium ad aliam vitam migravit. Arnulfus vero episcopus Miciacensis non parum se favorabilem præstitit. quippe, inter cetera beneficia, omnium ecclesiarum Miciaco subjectarum reditus, qui ad ipsum pertinebant, relaxavit, idque synodali auctoritate confirmari curavit. Ad hæc Romam profectus, decretum apostolica roboratum auctoritate *in papyro* scriptum eidem loco impetravit, quæ res ita fratrum animos ipsi conciliavit, ut qualibet hebdomada *sacrificium laudis* pro eo, ejusque antecessoribus ac successoribus bis offerri decreverint. Ceterum Amalrico abbati Miciacensi subrogatus est Constantinus, ad quem Gerberti epistola xxxiii. quæ in editis secundo loco habetur, præferendus utique Alberto, quem vulgati indices perperam Constantino præponunt. Ex dictis colligitur, mendum etiam irrepsisse in litteras Hugonis ducis Francorum & marchionis, cognomento Capeti, qui ecclesiæ Aurelianensi abbatiæ sancti Johannis restituit *anno Domini DCCCC. LXXV. indictione iij.* uti postulabat Arnulfus *anno sui præfulatus XII.* ubi legendum videtur v. aut vi. His litteris apposita sunt signa Hugonis ducis, Rotberti filii ejus, Gaufredi comitis, scilicet Andecavorum, Fulconis

ANN. CHR.
973.
a Marlor. 10.
2. p. 19.

XCVI.
Anno abbas
Miciaci obiit.

Ermenthæus
episcopus ibi fuit
monachus.

Amalricus
abbas.

ANN. CHR. 973.
a sup. n. 50.

fili ejus, Henrici comitis, nempe Trecentis, Wauterii comitis, Walterii & Radulfi ejus filiorum, Burchardi comitis, videlicet Corboliensis, & Burchardi ejus rei amanuensis. quæ litteræ nos docent id, quod jam supra a monuimus, Hugonem jam ante annos minimum septem uxorem duxisse Adelaidem, Guillelmi Pictavorum comitis filiam, ex qua natus Robertus, cujus signum his litteris appositum est.

XCVII.
Guido abbas abstracta monasterii restitui curat.

Sub id tempus Wido seu Guido abbas Cormaricensis, aliorumque monasteriorum, pœnitens errorum, quæ in eorum administratione gesserat, damna ut refarciret, eos, quibus varias terras in beneficium concesserat, adjuravit, ut ea suis locis restituerent, & ipse a se subtracta restituit. Ejus rei litteræ hoc loco afferre operæ pretium fuerit.

Ego in Dei nomine Wido abbas ex monasterio sancti Pauli Cormaricense, seu ex monasterio sancti Salvatoris Villa-lupæ, sub ejus patrocinio degente; necnon ex monasterio sancti Petri Ferrariensis, atque ex monasterio sancti Albini Andecavorum, notum fieri cupio omnibus sanctæ Dei ecclesie fidelibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter locis in meo regimine consistentibus omni affectione atque conamine consulere velim. Ego siquidem quondam bonis omnibus affluens, prosperitatibus seculi fulgens, cuncta postponens, patrocinio Christi me mancipans, monasterium ideo sumens onus: sed secularibus prepeditus negotiis, insuper inimici tentationibus instigatus, multimodis susceptum monasticum ordinem non, ut decebat, hætenus custodivi, sed plurimis interlabentibus culpis prævaricavi. Denique loca in meo regimine consistentia, qui debueram bona pro posse augendo ad meliora provechi, plurima inde subtrahens, quasi ad ima relabi. Nunc vero penitudine ductus, quod minus peregi, supplere cupio. Hortante quoque Wido episcopo, avunculo meo, nec non domni abbatis Hymari impulsu, quin potius divino instinctu, terram quam de his locis, pro nefas! sustuli, benigno animo illis reddo: fecique hanc scriptionem, ut, si quispiam aliquid illicitè tenet, quod ego ei maligno depravatus consilio contuli, jam non audeat retinere. Hoc quoque scriptum fratri meo Gaufrido Andecavorum comiti direxi: qui gratante animo cum manu propria firmavit, fidelium quoque manibus roborandum esse decrevit. Signum domni Widonis abbatis, qui hanc editionem fieri jussit. S. Widonis episcopi. S. domni Hymari abbatis. S. Nefingi episcopi. Fr. Wido manu propria firmavit. S. Gaufridi comitis. S. Marcoardi. S. Rainaldi. S. Warini. S. Widonis. S. Guatoni. S. Odonis. S. Odolgarii. S. Griferii. S. Burchardi. S. Ernegisi. & aliorum xv.

Hætenus charta Widonis abbatis, sed sine chronicis notis, quæ ante hunc annum edita dici debet, si Wido Sueffionensis, ut vulgati habent indices, ante hunc annum mortuus est: certe non ferius hoc anno, qui extremus b fuit Nefingi episcopi, cujus obitus in necrologio notatur III. idus Septembris. Rainaldus ei successit. Wido abbatem se dicit Villa-lupæ, tamen ante annos septem proprium c illi loco abbatem concesserat, nimirum quod hoc monasterium sub patrocinio Cormarici esse perseverabat. Wido Sueffionum episcopus, cujus instinctu hæc restitutio facta est, patruus erat Widonis abbatis, usitato illorum tempore avunculus dictus: at quis fuerit Hymarus seu Hymmarus ille abbas, fateor me ignorare.

[b Labbe to. I. p. 275.
Nefingi episcopi obitus.
c v. lib. 46. n. 95.

XCVIII.
Mayoli quædam facta.

Anno xxxvi. Conradi regis, Mayolus Cluniacensis abbas villam Ambariacum & alia quædam precario tradit Hugoni filio Lamberti comitis in hæc verba. Notum sit omnibus sacri cænobii Cluniensis abbatibus atque monachis quibusque futuris, quod ego frater Mayolus predicti cænobii, licet indignus, abbas, una cum consensu fratrum, res juris nostri cuidam nobili viro Hugoni, Almodi ejus uxori, & Stephano eorum filio, atque ejusdem primogenito villam Ambariacum concedimus. Subscribunt his litteris Mayolus humillimus abbas, Vivianus prior, Ermenfredus episcopus, Balduinus, & alii monachi numero xxv. Ermenfredus incerti loci episcopus, qui post Mayolum subscribit, haud dubie factus erat monachus Cluniacensis. Ad hæc anno xx. Lotharii regis Albericus Matiscenensis comes & Ermentrudis ejus conjux Cluniacensis multa prædia conferunt in villa Aponiaco *.

* Apogny. Vizeliaci privilegia confirmata.
d Spicil. to. 5. p. 463.

Eodem tempore Eldradus Vizeliacensis abbas, Guidonis successor, privilegium a Benedicto VI. impetravit, quo ejusdem loci libertas & immunitas confirmatur, simulque concessio decimarum in quatuor ecclesiis, facta a Gerardo episcopo Augustodunensi. Datum IV. kalendas Decembris, anno primo pontificatus domini Benedicti sanctissimi VI. papæ, imperante domno Ottone a Deo coronato magno imperatore

imperatore anno VI. indictione II. a Septembri inchoata. Idem Eldradus abbas hoc ipsum privilegium a Benedicto VII. & Johanne XV. renovari curavit. Robertus vero ejus successor a Silvestro secundo.

ANN. CHR. 973.

Ante annos quatuor Lupo archidiaconus sancti Stephani sedis Tolosæ ecclesiam sanctæ Mariæ Inter-medias-aquas * Hircii * & Aregiæ * contulit Coxano monasterio sancti Michaëlis & sancti Germani confessoris. Hoc autem anno, cum refecta esset hæc ecclesia, rogatu Guarini abbatis a Bernardo episcopo Conferanensi consecrata est cum jussione Hugonis pontificis sedis Tolosæ XI. kal. Februarii, feria IV. propter remedium anime Luponi archidiaconi sive primicerii sancti Stephani, qui hanc ecclesiam cum aliis prædiis eidem monasterio donaverat. quam donationem idem præful confirmavit. Eamdem ratam habuerunt episcopi in synodo Coxanensi post annos centum. Hic est Guarinus Coxanensis abbas, Pontii successor, cujus opera sanctus Romualdus abbas & Petrus Urseolus dux Venetiarum ad monasterium sancti Michaëlis adducti sunt. Hunc vero Guarinum sibi familiarem fuisse auctor est ipse Gerbertus in epistola XLV. in qua ejus adhortatione se Hispaniæ principes adivisse testatur. Idem Guarinus novam Coxanensis monasterii ecclesiam, quæ ante viginti a annos a Pontio abbate inchoata fuerat, dedicari curavit anno infquenti a Suniario episcopo Helenensi, Mirone Gerundensi, Frugia Aufonensi, Wisado Urgellensi, Isolo Tolosano, Bernardo Conferanensi, & Francone Carcastensi.

XCIX.
Ecclesia S. Mariæ Inter-medias-aquas dicitur.
* Tremesaignes.
* l'Herce.
* l'Ariege.

Guarinus Coxani abbas.

a Marca Hisp. c. 406.

Hoc autem anno, III. Kalend. Augusti Borrellus b Barcinonensis comes monasterio sancti Saturnini, ad fluvium Valeriam haud procul Urgella sito, cujus tunc abbas erat Amelius, donavit ecclesiam castri Lordani & Isaunæ civitatis a Sarracenis destructæ, sitas in extremis finibus marcæ Hispanicæ, ea lege, ut monachi ejus loci eas reedificarent & possiderent cum omnibus suis juribus & possessionibus, quæ in instrumento hac de re confecto enumerantur. Facta hujus donationis charta in Barchinona civitate die IIJ. kal. Augusti, anno xviii. regnante Leutario rege.

C.
S. Saturnini monasterium.
b ibid. c. 405.
c 902.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUADRAGESIMUS-OCTAVUS.

Ab anno Christi 974. ad annum 980.

ANN. CHR.
974.
I.
Novi tumultus in imperio & in ecclesia.
a Lambert.
Scafn.
b Chron.
Camer. p. 159.
* Bofst.
* la Ezsine.

OST mortem Ottonis senioris novi motus in Germania & in Urbe exorti. Henricus dux a Bajoariorum in Ottonem juniorem, patru-lem suum, favente Abrahamo Frisingensi episcopo cum aliis principibus, molitur seditionem, quæ statim in ipsa origine compressa est. In Germania inferiori Rainerus b & Lantbertus, filii Raineri Montensis comitis, quos Bruno Coloniensis præsul ob rapinas & intolerantias exilio damnaverat, paternum honorem, Godefrido & Arnulfo comitibus concessum, armis repetere adorti, castrum Bussutum * ad Hagnam * fluvium munire cœperunt, indeque in vicinos sævire. Verum Otto brevi cœpta prohibuit, præsidium expugnavit, diruit, captosque rebelles denuo in exilium mandavit. At illi finem grassandi non fecerunt, dum tandem a Godefrido & Arnulfo comitibus ad Montem opidum subacti sunt. Inter ea Ottoni filius nascitur, avi ac patris nomine donatus.

Dum Otto his motibus comprimendis occupatur, Cencius civis Romanus Benedictum pontificem arripuit, & in vincula conjectum misere mori allisa gula coëgit. Hinc renovata Romanorum de pontificum creatione vetus ambitio, quos, ut libido tulit, rursus sine imperatoris auctoritate creaverunt. Itaque, mortuo Benedicto Donus secundus, & mox post Donum Bonifacius VII. Ferrucii civis Romani filius, corruptis comitiis est illatus. quod cum factio Tusculanorum comitum æquo animo ferre non posset, ipsum omnibus afflictae modis cœperunt. quorum conatibus cum par ad resistendum non esset, ex Urbe, spoliata rebus pretiosis Vaticana basilica, profugit. quo facto, Tusculani comites Benedictum VII. Alberici quondam consulis nepotem, in ejus locum intruserunt. His turbis imperator occurrere cupiens, non aliud præsentius remedium se afferre posse credidit, quam si Mayolum Cluniacensem abbatem ad suscipiendum pontificatum cum suis, tum matris precibus adduceret. Verum oblatam dignitatem constanter renuit modestissimus abbas, uti olim Vesontionensem archiepiscopatum recusaverat. Ejus rei causa in Italiam accessum ab Ottone Mayolum tradit Syrus ejus vitæ scriptor. at, si hoc tempore id contigit, potius in Germaniam accitus dicendus est. siquidem Otto ab obitu patris non ante annum DCCC LXXX. in Italiam profectus traditur. Certe neque toto triennio, quo illic moratus est, vacavit Romana sedes. Syrus auctor est, Mayolum,

Mayolus pontificatum recusat.

II.
Pontificum mortes & tumultuarie electiones.

cum ab Ottone & matre augusta ad subeundum pontificatum urgeretur, inducias consulendi Numinis causa postulasse; & cum ab oratione surrexisset, apostolicæ lectionis codicem casu ipsi oblatum fuisse, ubi hæc a sententia: *Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum.* quibus lectis, cum denuo urgeretur, respondisse fertur, eas dotes sibi haud inesse, quæ viro apostolico conveniant; nec tantæ dignitatis ponderi ferendo se parem esse. non decere quemquam hanc subire sarcinam, cujus non possit ruinam vitare. Denique suos & Romanorum mores mutuo non convenire. proinde alium quærerent tanto honori magis congruentem. ceterum se animo constituisse, gregem sibi commissum nunquam relinquere.

Sub idem tempus, testante Syro, dissensio inter Adelaidem augustam & Ottonem ejus filium exorta est, agentibus quibusdam susurrionibus, qui matrem apud filium, tamquam rei publicæ dilapidatricem, traduxerant, forte quod in pios usus sua omnia expenderet. quæ calumnia olim Mathildæ pienssimæ reginæ, Ottonis Magni parenti, impacta fuerat. His auctoribus imperatoris ira eo usque efferbuit, ut genitricem regno se exturbaturum minaretur. Quærebatur vir idoneus, qui matrem filio reconciliaret: sed nemo irato principi adolescenti se opponere audebat. Unus id ausus est Mayolus, qui, audito piissimæ parentis discrimine, ad Ottonem venit, & christiana libertate eum increpavit, quod præcepta Veritatis aspernaretur. Deo satis virium esse, ut ipsum ad ima redigeret, qui ad mortalium fastigia eum evexerat. Obstupuit ad gravem hunc sermonem imperator, sciscitatusque est, qua in re præcepta Veritatis neglexisset. Cui vir Dei: Parentes, inquit, honorare Veritas jubet, ille scilicet, qui, cum Deus esset, homo factus Virgini-matri se subijcere non est dedignatus. Tu vero parentem adeo non colis, ut illam mortali odio prosequaris, atque e regno proturbare mediteris. Ad hanc vocem caesar iras temperavit, & ad genitricis pedes prostratus, errati veniam poposcit. Sic per virum Dei sarcita concordia est.

Redeo ad Benedictum VI. quem non ante mensem Aprilem hujus anni e medio sublatum fuisse constat ex privilegio, quod Hildefindo b religioso abbati Rodensis monasterii, in comitatu Petralatensi ad montem Rodas, subter castrum Verdarium positi, illo mense indulset, confirmans omnes ipsius monasterii possessiones, quod patrocinio & defensione sanctæ Romanæ ecclesiæ perpetuo munitum esse discernit, concessa etiam libera electione abbatis secundum regulam sancti Benedicti. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii & scriniarii Romanæ ecclesiæ in mense Aprilis, & indictione secunda. Paulo ante Gaufridus c comes Ruscinonensis, & filius ejus Sonarius episcopus Helenensis eidem monasterio contulerant quoddam possessiones, quæ ipsis provenerant seu donatione regia, seu ex hereditate parentum; in his castrum Verdariam monasterio vicinum. Subscripsit huic donationi Miro Gerundenis episcopus, in cujus diocesi hæc agebantur. *Exarata est hæc carta donationis ij. nonas Januarii, anno trabecationis Christi DCCC LXXIII. per indictionem ij. regnante Lothario.*

Salmurense sancti Florentii monasterium tunc administrabat Amalbertus abbas, qui, audito Teutaldi comitis Cainonem * adventu, sole cadente illuc profecturus Salmuro discessit, & nocte illa sub nudo aëre ad cujusdam arboris radicem jacuit. Inde prima luce ad curiam cum accessisset, sancti Lupantii ecclesiam, quæ in Cainonis suburbio sita est, ab eo impetravit. quæ donatio ab Arduino Turonensi præfule, cujus juris erat, confirmata est. Ea re commotus quidam ejus loci clericus, cum codice vitæ sancti Lupantii, aliisque pretiosis ornamentis aufugit, & in Vigennam fluvium delapsus, cum his omnibus submersus est. In litteris hujus donationis Teutaldus comes ait, se prædictum oratorium, in quo sanctus Lupantius requiescebat, Amalberto abbati enixe id petenti tam causa refugii, quam ad monasterium institucendum concessisse, ut cultus divini obsequii ibidem, prout possibile esset, Deo offerretur. Hanc vero donationem confirmat Arduinus archiepiscopus, ea tantum conditione, ut abbas memorati cœnobii sancti Florentii annis singulis in synodali conventu, qui mense Octobrio celebratur, Turonensi matri ecclesiæ solidos decem inter censum & synodalem exactionem exsolvat. quod canonici ratum habuerunt. *Data mense Decembri in civitate Turonis, anno dominice incarnationis*

Annal. Bened. Tom. III.

KKkkij

ANN. CHR.
974.
a Col. 282.

III.
Ottoni matrem reconciliat.

IV.
Bulla pro Rodensi monasterio.
b Marca Hisp. c. 902.

Verdariae donatio eidem facta.
c ibid. c. 903.

V.
S. Florentio datur S. Lupantii ecclesia.
* Chiron.

ANN. CHR. 974. DCCCC LXXIII. Idem archiepiscopus præbendam in sua ecclesia Salmurenſibus monachis ante annos quatuor jam conceſſerat. Florebat tunc in illo cœnobio Ingelbertus monachus, *litt. eruditus*, qui ſancti Florentii vitam *largiori ſtilo* explicavit, cujus præmium incipit ab his verbis, *Mirabilem Domini*, &c. ut in ejuſdem monaſterii chronico legitur.

Floriaco privilegium. Hoc ipſo anno Lotharius Floriacenſi monaſterio, ad preces Richardi abbatis, privilegium immunitatis indulſit. *Actum Compendio palatio regio, anno dominica incarnationis DCCCC LXXIII. anno xxj. regnante Lothario gloriſſimo rege.*

V L. Adela comitiſſe extrema donatio S. Albino. Tunc etiam Adela comitiſſa, uxor Gaufridi Andecavorum comitis, cognomento Griſagonellæ, in extremis agens, ſancto Albino donat curtem ſibi a parentibus traditam (hæc Rotberti Viromandenſis filia erat) ſitam in pago Belvacenſi, quæ vocatur Undanis-villa; item inſulam Montis, ſitam in pago Andegavino, quam Gaufridus comes ipſi in dotatium contulerat; ad hæc eccleſiam, quæ Peregrina dicitur, cum capella ſancti Hilarii. Subſcribunt Gaufridus comes, Fulco filius ejus, & Gaufridus filius ejus. Hæc charta notis chronicis caret: at ſequitur confirmatio Gaufridi, ſtatuentis, ut abbas cœnobii ſancti Albini Albertus quatuor libras argenti daret cuidam Rainardo, qui eccleſiam Peregrinæ in beneficium ſibi datam fuiſſe contendebat; hiſque acceptis, prædictæ donationi aſſenſus eſt cum conſenſu Odonis comitis ſenioris ſui. Data menſe Martio, anno XXI. regnante Lothario rege. Huic confirmationi ſubſcribunt Odo comes, ſcilicet Bleſenſis, Rainaldus episcopus Andegavenſis, Rainaldus vicecomes pater ejus, Harduinus episcopus Turonenſis, & alii.

VII. S. Romualdi conſeſſio. Si Rubei calculus accuratus eſt, incidit in hunc annum ſecundus annus pontificatus Honeſti Ravennatis, ac proinde conſeſſio ſancti Romualdi Camaldulenſium inſtitutoris ſanctiſſimi, anno ætatis viceſimo, quam ejus vitæ ſcriptor Petrus Damiani illigat Honeſti archiepiscopi anno ſecundo. Honeſtum autem Petro archiepiscopali dignitate ſponte cedenti ſucceſſiſſe alibi dicit, *primo Ottone imperii habenas gubernante*. Verum, hoc poſito fundamento, longe contractior ſit Romualdi vita, quem ad centum viginti annos vitam produxiſſe ipſe Petrus Damiani tradit, nec ſerius anno M XXVII. obiſſe nobis eſt exploratum. Neque Bollando aſſentiri poſſum, ſuſpicanti numeros vitæ eſſe vitiatos: cum idem calculus non ſolum ex fine vitæ, ubi Petrus Damiani ait virum Dei annis cxx. vixiſſe, ex quibus viginti expenderit in ſæculo, tres in monaſterio, xcvii. in eremitico propoſito: verum etiam ex ipſo vitæ contextu, ubi decrepitem ſenem & pluſquam centenarium nefarii ſcleris falſo inſimulatum fuiſſe ſcribit. Error itaque, ſi quis eſt, ut certe fateri cogimur, refundendus in ipſum vitæ ſcriptorem primarium, qui ſane parum accuratus eſt in rebus hiſtoricis, nec diligentior in ſcribenda Romualdi vita, in qua ne leviter quidem attingit inſtitutionem tum congregationis ordinisve Camaldulenſis, tum primarii ejus eremitorii, a quo ipſe ordo vocabulum & appellationem traxit. Verum, his omiſſis, ad Romualdi facta veniamus. Is Ravenna oriundus ex illuſtriſſima ducum progenie, adoleſcens proclivis fuiſſe dicitur ad illa vitia, quibus illa ætas, maxime ubi opes abundant, implicari ſolet. ſed hiſ frenum injiciebat naturalis quidam pietatis inſtinctus, qui eum a lubrico curſu idemtidem retrahebat. Erat etiam in eo innatus ſolitudinis amor, veluti quoddam futurorum præſagium. quo fiebat, ut, ſi quando inter venandum in ſilvis locus amœnus ei occurreret, ſtatim ad eremi deſiderium accenderetur. Talibus virtutum incentivis parum favebat Sergius Romualdi pater, vir ſæculi negotiis omnino implicatus. Huic de prati cujuſdam poſſeſſione cum quodam propinquo ſuo gravis ſimultas erat, in qua cum remiſſius ageret Romualdus, & parricidii crimen horreret, de eo exheredando minari cœpit pater, niſi rem ardentius perſequeretur. Venit tandem in Sergii poteſtatem ejus propinquus, quem, præſente Romualdo, interfecit. Facinus exhorruit adoleſcens, & licet nullum caſo vulnus intuliſſet, quia tamen facta interfuerat, tanti reatus pœnitentiæ ſe addixit; moxque ad Claſſenſe beati Apollinaris monaſterium ſeceſſit, *more homicidarum diebus quadraginta* ſeveram pœnitentiæ ibidem acturus. Erat in illo monaſterio, quod nuper Mayolus Cluniacenſis abbas emendaverat, conſeſſus quidam probatiſſimæ vitæ, qui in familiaribus colloquiis Romualdum ad contemptum ſæculi & ad ſanctæ conſeſſationis ordinem ſæpius hortabatur. Hortanti renitebatur adoleſcens: ſed tandem, viſo ſemel

ANN. CHR. 974. & iterum, ut conſeſſus ille pollicitus erat, ſancto Apollinari, tanto mox divini amoris igne accenſus eſt, ut multis lacrymis monaſticum ſibi concedi habitum flagitaret. Renuentibus monachis, qui patris inclementiam metuebant, Romualdus pergit ad Honeſtum Ravennatem archiepiscopum, qui olim Claſſenſis cœnobii abbas exſtiterat, petiitque, ut ejus auctoritate in monachorum cœtum admitteretur. Petenti ſtimulos addidit pius auctoritates, fratribusque, ut quantocius eum ſuo collegio adſcriberent, imperavit. Accepto habitu, triennio illic perſtitit ferventiſſimus adoleſcens: qui, dum nonnullos remiſſius viventes & a regulæ præſcripto recedentes ſæpius argueret, eorum in ſe odium concitavit, quod eo uſque proceſſit, ut de illo præcipitando, cum de more ante alios ad vigiliæ e cella deſcenderet, conſilium inierint. quæ res cum ei per quemdam ejus conſpirationis conſcium innotuiſſet, e monaſterio diſcedere, & ad Marinum celebrem eremitam, qui in Venetiarum partibus debebat, ſe recipere decrevit.

VIII. Ramvoldus S. Emmerammi præſecutus. Certius eſt quod Arnolſus, ex-comite monachus ſancti Emmerammi, ſcribit de longæva ætate Ramvoldi abbatis, quem centenarium obiſſe tradit. Hunc Wolfgangus Ratiſponenſis præſul ſtatim ab exordio ſui pontificatus emendando ſancti Emmerammi cœnobio præſecit. Perſpecto quippe parochiæ ſuæ ſtatu, cum prolapſam Ratiſponæ monaſticam diſciplinam animadvertiſſet, ingemiſcens dixiſſe fertur: ſi monachos haberemus, reliqua ſatis ſuppeterent. Cum vero quidam familiares ſui reſponderent, ſatis ſuperque monachorum paſſim adeſſe; dolens repoſuit, bonos & regulares monachos deſeciſſe. nihil prodeſſe ſanctitatis habitum ſine congruis factis geſtare. ceterum regulares monachos beatis angelis æquiparari, ſæculares apoſtaticis. Id maxime de ſancti Emmerammi monaſterio intelligebat, ubi jam dudum monachi abſque paſtore, quaſi oves errantes, debebant, dum Ratiſponenſis eccleſiæ antiſtites, iidem eſſent & abbates: ne, ſi peculiarem abbatem ſubſtituerent, *iſſorum abuſiva poteſtas & obſequium minueretur*. Verum longe aliamens Wolfgango erat, qui pro magno compendio habuit, ſi hoc monaſterium ad optimum ſtatum a proprio abbate reformaretur, ratus, ſuam dignitatem non minui, ſed creſcere, ſi monachi bene morati in locis Deo ſacratiss per idoneos paſtores inſtituerentur. Ejus rei cauſa e Trevirenſi ſancti Maximini monaſterio virum quemdam, in regulari diſciplina verſatiſſimum, Ramvoldum nomine, qui quondam Heinrici archiepiscopi cum ipſo capellanus fuerat, evocavit, eumque primo quidem præpoſitum, dein abbatem in ſancti Emmerammi cœnobio inſtituit, quod indigne tulerunt quidam ejus conſiliarii, conqueſti, quod hanc abbatiam ſibi ſuiſſeque ſucceſſoribus eriperet. cur non potius eo jure potiretur, quo ejus antecceſſores uſi fuerant. Ad quos ille: Numquam mihi, ait, imponam onus, quod portare non valeo. Mihi ſufficit episcopi officium: monaſterii cura regulari abbati reſervanda. Sicut enim, beato Gregorio teſtante, indecorum eſt, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita noxium ſimulque turpiſſimum, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa. Sufficit episcopo paſtoralis officii ſollicitudo: & abbati monaſterii ſui providentia. Ceterum beati Emmerammi bona, a fidelibus Deo conſecrata, non episcopi, ſed monachorum uſibus deputari debent. Hiſ dictis conticuere oblocutores. Optime vero Ramvoldus abbas piſſimi præſulis exſpectationi reſpondit, tum in recta monachorum inſtitutione ac directione, tum in prudenti adminiſtratione rerum temporalium, quarum magnam partem in egenos expendeat, quotidie reſiciens pauperes quinquaginta, præter duodecim alioſque tres, quibus fratres neceſſaria miniſtrabant. Ad hæc ad portam monaſterii hinc xenodochium ad recipiendos pauperes adventantes, illinc noſocomium ad recreandos inſirmos conſtituit, unde merito vocatus eſt pater peregrinorum, viduarum & orphanorum.

IX. Wolfgangus S. virginum cœnobii emendat. Neque vero de ſequentiori ſexu minus ſollicitus fuit Wolfgangus, uti probant Superioris & Inferius puellarum monaſteria, quæ a laxiori canonicarum vita ad monaſticam reduxit. Superioris monaſterii, quod in honorem beatæ Mariæ ſacratum eſt, origo haud explorata. Prima ejus mentio nobis occurrit in diplomate Ludovici Germaniæ regis, Ludovici Pii filii, qui rogatus ab Hemma conjuge, cum Baturico Ratiſponenſi episcopo permutationem fecit Manſenſis monaſterii pro cœnobio ejuſdem civitatis; *Obermunſter* dicto, quod uxori ſuæ poſtea tradidit. Actum Regenspurc anno regni ejus ſeptimo. quod Hundius ad annum DCCC XXXI. re-

vocat. Hoc cœnobium ordinavit, ditavit, amplificavitque Hemma regina, quæ ejus auctor cenferi potest, ibidemque sepulta est, ut patet ex diplomate Caroli Crassi ejus filii, dato a apud Rotwilam xiv. kal. Martii, anno DCCC LXXXVI. quo diplomate eligendæ abbatissæ liberam dat facultatem. Inferius monasterium, vulgo *Nidermunster*, serius institutum fuit per Juditham, Arnoldi-Mali Bajoariæ ducis filiam, quæ Heinrico duci Ottonis Magni fratri nupta est. Hoc monasterium, beatæ Mariæ sanctoque Herhardo confessori sacrum, Otto secundus, non primus, ut Hundio^b visum est, quorumdam prædiorum donatione auxit inventu dulcissimæ genitricis suæ Adelheidæ, necnon venerabilis dominæ Judithæ. Data v. kal. Julii hoc anno, regni ejus XIII. imperii VI. Actum WORMATIÆ. quo forte anno Wolfgangus, apparente sibi & hortante beato Herhardo, cujus corpus illic requiescit, hoc monasterium sanctiori instituto addixit. Idem præstitit in Superiori monasterio non absque divino nutu, ut in ejus vita legitur, suffragante Heinrico Bajoariæ duce, Heinrici imperatoris sancti patre, qui beato pontifici auctor fuit, ut in prædictis duobus monasteriis disciplinam vitæ monasticæ institueret. Insuper vir Dei tertium in eadem urbe puellarum cœnobium sub patrocinio sancti Pauli erexit, in quo eandem institutionem servari curavit. Apud eas vero adeo floruit castitatis & regularis vitæ professio, ut ipse dux filiam suam Brigidam earum collegio sociaverit. Ipsi Heinrici uxor Gifala in Inferiori monasterio humata est, ut testatur crux aurea, ab æquivoca filia ejus regina Hungariæ eidem loco donata. Cum vero ejusdem Heinrici liberi benedictionem accepturi ad virum Dei, ut sæpe fiebat, aliquando adducerentur; Heinricum prænominauit regem, Brunonem episcopum; filiam natu-majorem reginam, alteram abbatissam. quod postea probavit eventus. nam Heinricus rex, ac postmodum imperator creatus est, Bruno episcopus Augustensis, Gifala Stephano Hungarorum regi nupta; & altera abbatissa fuit, nempe Brigida, ut quidem puto, cujus modo mentio facta est.

Jam vero quanta fecerit sanctissimus præsul pro emendatione ecclesiæ canonicorum & pro eruditione presbyterorum pagensium, longum fuerit atque extra propositum dicere. Lustrando rurales ecclesias, comperit quosdam presbyteros vini penuria aquam ad sacrificium adhibere. qua de re tanto dolore affectus est, tantam lacrymarum copiam profudit, ut ejus valetudo ex hoc periclitata fuerit. Increpiti graviter hac de re presbyteri, cum vino comparando facultatem sibi deesse causarentur, inanem excusationem hoc modo præcidit vir Dei, ut per singulos menses presbyteri duodecim ad se venirent, & de cellario ipsius vinum acciperent, quod aliis postea distribuatur.

Coloniæ-Agrippinæ Gero archiepiscopus hoc anno decessisse traditur III. kal. Julii, cujus obitus Gerbergæ Quindelinburgensi abbatissæ & Liudolfo Corbeix-novæ abbati mox innotuit. Ejus successor Warinus, detractorum linguis assidue pulsatus, Sandradum Gladbacensem abbatem vehementi odio insectari cepit, quasi plus servitii & obsequii Leodicensi episcopo, in cujus parochia conditum fuerat a Gerone monasterium, quam ipsi impenderet; tantumque prævaluit apud novum archiepiscopum æmulorum obtrectatio, ut ejus in loco quemdam Meginhardum sine consecratione subrogaret. Sandradus vero invidiæ cedendum ratus, ad imperatricem Adelheidam, cui a confessionibus erat, se recepit, atque ab ea benigne acceptus, ad Wissenburgensem abbatiam promotus est. Sed, postquam huic loco per aliquod tempus laudabiliter præfuisset, prioris monasterii desiderio teneri cepit, eoque ejusdem imperatricis favore atque auctoritate ab Agrippinensi metropolitano revocatus, in locum & gradum est pristinum restitutus. Verum, eo absente, dum mercenarius loco præsideret, ovium Domini facta fuerat luctuosa dispersio; rei familiaris, librorum, reliquiarum, prædiorumque distractio. at, eo reverso, in proprium locum rediit dissipatus grex monachorum, qui deinceps absque murmuratione, in maxima licet penuria, Deo servisse perhibentur. Sandrado ad cælestem vitam, ut creditur, translato successit Folradus abbas, de quo inferius.

Warinus Geronis successor monasterium Scottorum in suburbana Rheni insula condidisse, sive collapsum restruxisse memoratur, eique Mimborinum abbatem, virum sanctum, præfecisse: ubi sub finem vitæ, abdicato episcopatu monachum induit. Vixit in illo S. Martini monasterio Marianus Scottus, non ignotus annalista. Mimborinus seu

ANN. CHR.
974.
a id. 10. 1.
p. 245. &
no. 3. p. 2.

b id. 10. 2.
p. 590.

X.
Clerum re-
format.

XI.
Sandradus
Gladbaci ab-
bas vexatus.

XII.
S. Martini
abbatia Colo-
nia.

Mimborinus quindecim annis hunc locum rexisse dicitur, eique Kilianus successisse, & post eum beatus Elias, cujus tempore Pilgrimus archiepiscopus Scottigenas monachos exagitavit. In illo monasterio asservari creditur corpus sancti Eliphii martyris. Hoc ipso anno e vivis excessit Anno WORMATIENSIS episcopus e nostris, cui successus Hildeboldus germanus ejus frater, eximia virtute & eruditione præditus.

Indensi prope Aquisgranum monasterio Erwicum abbatem, illustrem virum, ab Ottone secundo præpositum fuisse docet nos ipsius Ottonis præceptum, quo liberam eligendi abbatis facultatem, ab Ottone parente, aliisque antecessoribus indultam, aliasque ejusdem monasterii prærogativas confirmavit. quod præceptum Trajecti hoc anno datum est. quo tempore Gregorius, Theophaniæ augustæ frater, e Græcia in Germaniam accessisse, & in Porticeto apud Aquisgranum ordinis nostri monasterium extruxisse a Trithemio, aliisque recentioribus dicitur, ibidemque vitæ sanctitate ac miraculis coruscasse. Idem imperator Folcmaro Werthinensi abbati jus telonei & monetæ indulgit.

Actum est superius de restitutione monachorum in Tullensi cœnobio sancti Manfueti, auctore sancto Gerardo episcopo, qui villas Angeriacum & Molifiacum, quas ab Odelrico Remorum archiepiscopo acquiserat, eidem loco donavit. Postea vero, quasi facti pœnitens, idem Gerardus prædictas villas in suam ditionem redegit: dum sanctus Manfuetus, quasi condolens penuriæ sibi famulantium monachorum, eas vi quadam ab ipso denuo extorsit. nam, ut Gerardus ipse in autentico suo loquitur, *quodam febris nimia languore pervasus, ad extrema etiam deductus*, tamdiu morbi attritus est violentia, dum reddere compulsus est quod abstulerat. Unde consilio suorum fidelium, monachorum, *canonicorum & laicorum*, primam donationem novo instrumento renovavit, ea lege, ut *terni egentes cotidie monachile stipendium inde cum ablutione & solito solatio pedum inibi percipiant*, & ipsius anniversarium *cum tricesimo* fiat. Hujus porro donationis violatoribus diras minatur a beato Petro apostolorum principe & a beato Manfueto patrono suo, cujus meritis & intercessione quotidie corporum animarumque languores sanari afferit. *Actum Tulli publice anno dominice incarnationis DCCCC LXXXIII. indictione II. ordinationis nostræ xij. mense Maio.*

Eodem anno contigit obitus Ratherii episcopi Veronensis, testante Sigeberto, de quo vulgatus versus:

Verona præsul, sed ter Ratherius exsul.

Reversus prostramo in patriam, cum Laubiis quietus vivere non posset, Alnam secessit, qui locus est Laubiis vicinus, monasterio, nunc ordinis Cisterciensis, insignis. Inde Namucum profectus, dum illic cum comite moraretur, vita decessit. Ejus corpus Laubias delatum, ibidem honorifice humatum est in ecclesia sancti Ursuari ad partem aquilonarem, ut Folcuinus abbas, testis oculatus, scribit. Suum ipse condidit epiraphium uno versu comprehensum:

Conculcate, pedes hominum, sal infatuatum.

Vir fuit pro tempore doctus & eruditus, peritus canonum, nec zelo carens, sed forte prudentiæ & discretionis sale, inconstans & quietis impatiens. Pleraque ejus scripta extant in Spicilegii tomo secundo, ex quibus tamen nonnulla desiderantur, ut in ejus elogio diximus. Insignis est ejus locus de vera Christi corporis & sanguinis in eucharistia præsentia in epistola^b ad Patricum. *Crede, frater*, inquit, *quia sicut in Cana Galilææ vinum Dei imperio verum, & non figuratum, fuit ex aqua factum: ita istud Dei benedictione vinum verum & non figurativum, efficitur sanguis, & caro panis.*

Centulense sancti Richarii monasterium hoc tempore Fulchericus^c rexisse videtur post Gerbertum clericum, clericorumque abbatem. Hic sancti Richarii corpore, quod Arnulfus senior Monasteriolum^{*} abstulerat, privatum monasterium dolens, cum ædituo sacrarum reliquiarum custode secreto tractavit de patrono suo recuperando. quæ res pro voto illi successit. Verum non diu optato thesauro potitus

ANN. CHR.
974.
Anno episcopus obit.

XIII.
Ottonis diploma pro Inda & Werthina.
Gregorius monachus Græcus.

a *Annal. Paderborn.*

XIV.
Gerardus episcopus quædam restituit S. Manfueto.

XV.
Ratherii episcopi obitus.

b *Spicil. 10. 2. p. 38.*

XVI.
Centulæ abbas.

c *Spicil. 10. 4. p. 522.*
* *Montreuil.*

ANN. CHR.
974.Hugonis ducis
restitutio facta
S. Richario.
* Botru.
* Rollencourt.

est. nam Arnulfus, senioris filius, illud denuo abstulit, & in sancti Bertini monasterio collocavit. Quo tempore id factum sit, margini adscriptum legimus in veteri codice Hariulfi chronographi: *Anno Domini DCCCC LII. ablatum corpus, & iiij. kalendas Septembris beati Bertini canobio illatum.* ubi tam diu permanit, dum ab Hugone duce Francorum ad proprium locum iterum relatum est. Iste Hugo suam in sanctum Richarium devotionem testatus est, quasdam villas addendo stipendiis & usibus monachorum, fitas *in pago Targonensi*, seu Teruannensi, hoc est Botricium* & Rolleni-curtem*. quod Lotharii regis praecepto confirmari curavit. In hoc regio diplomate legitur, ducem Hugonem una cum monachis sancti Richarii regem adiiisse, ac petiisse, ut praedictas villas ex eadem sancti Richarii abbacia stipendiis & usibus monachorum delegaret, quo nullius unquam abbatis aut personae auctoritate illis subtraherentur. quorum preces ratas habuit Lotharius, tum ob amorem Dei & sancti Richarii, tum ob dilectionem carissimi consanguinei sui Hugonis ducis. Actum Compendio palatio regio, regni Lotharii anno XXI. quod praeceptum Adalbero regis notarius ad vicem domni Adalberonis Remorum archiepiscopi & summi cancellarii recognovit. Ex his conijcere licet, Hugonem ducem sancti Richarii abbaciam tunc tenuisse, ex cujus portione duas illas villas in usus monachorum addiderit. Et forte haec causa fuerit, cur sancti Richarii corpus e Sithiensi monasterio in proprium retulerit locum, ut postea videbimus; & quod Ingelardum abbatem eidem praefici curaverit. Attamen Angelramnus abbas, qui rythmum de abbatibus Centulensibus non multo post composuit, Fulchericum abbatem Ingelardo proxime anteponebat post Gerbertum, hoc ordine:

*Cum Guelfone & Hedenoldo Gerbertus & Fulchericus.
Post Ingelardum igitur Angelramnus adscribitur,
Sancti imitator ordinis, & studiosus litteris.*

ubi nullus Hugoni duci locus inter Fulchericum & Ingelardum, quem Hugo eligendum curavit. Et ne putes, Fulchericum sub eo decanum dumtaxat aut praepositum fuisse, occurrit verus necrologium, in quo notatur *viiij. idus Novembris obiit Fulchericus abbas.* Non itaque expungendus e numero Centulensium abbatum, sed Ingelardo praeponeendus.

XVII.
Lotharii diploma pro S. Columba.* Champieu.
* Dully.
* P. Glessar.
* Gangii.

Quo tempore Compendii morabatur rex Lotharius, eum interpellavit Heinricus dux Burgundiae, ut praeceptum domni Ludovici bonae memoriae piissimi augusti *de foreste regia, quae est in Icauna flumine non longe ab Senonensi urbe*, monasterio sanctae Columbae confirmaret; maxime quia idem monasterium cum suis ornamentis consumptum incendio fuerat. Petenti annuit princeps, concessitque monasterio ipsam forestam a loco, qui vocatur *Capetas** usque ad *Duliacum** villam, id est jus piscandi in flumine Icauna (*forestam aquaticam** vocant) interdicto, ne quisquam instrumenta ad capiendos pisces illic construere ausit. Actum Compendio palatio regio, anno dominicae incarnationis DCCCC LXXIV. regnante domno Lothario gloriosissimo rege anno XXI. Adalbero regius notarius ad vicem Adalberonis archiepiscopi recognovit, is qui Roriconi Laudunensi episcopo successit anno abhinc secundo. Per id tempus monasterio sanctae Columbae praefuerunt Rotaldus & Rainaldus abbates, & post eos Gunzio principatu Hugonis regis. Rotaldi depositio vi. kal. Septembris; Rainaldi vero viii. kal. Januarii notatur.

XVIII.
Floriaci incendium duplex.
b Baluz. Mis.
cell. 10. 2. p. 306.c Aimoin.
de miracul. S.
Bened. lib. 1.
c. 9. & seq.

Eodem tempore Floriaci contigit duplex incendium tempore Richardi venerabilis abbatis: unum, quo sola sancti Petri basilica combusta est: alterum^b hoc anno, proxima nocte ante octavas sancti Laurentii, & quidem ex incuria artificum, qui, cum fusile aris vas ad convocandos in oratorium fideles pararent, accensam candelam postibus affixam extinguere obliti fuerant. quae delapsa stramen lectorum, dehinc ipsam domum corripuit; tum in contiguam sanctae Mariae & sancti Benedicti basilicam flammam sparsit. Effertur corpus sancti patris Benedicti *cum palla, super quam pridie sacrosanctum corpus Jesu-Christi fuerat confectum*; sicque incendium divinitus restinctum est. Has duplicis incendii ruinas *intra trium spatium annorum* refarcivit Richardus abbas, quem Aimoinus, qui haec^c scripsit, *praecllentissimum* vocat. In posteriori hoc incendio ecclesia sancti Benedicti, quae quidem succensa & instaurata fuerat, illaesa remansisse dicitur cum xenodochio, in quo duodecim pauperes

ANN. CHR.
974.* S. Benoit
du Sault.
* d'Argenton.XIX.
S. Martialis
abbates.
a P. lib. 44.
n. 36.b Zabbe bibl.
10. 2. p. 272.XX.
Saviniano facta
donatione.

pauperes, ob duodenarium apostolorum numerum, communibus stipendiis quotidie aliac vestiri *diligens boni antiquorum cura patrum* sanciverat. Omitto miracula eo tempore, Aimoino referente, patrata, in quibus inter alios laudatur venerabilis Benedictus, cui praenomen Niger, aditus primum basilicae sanctae Mariae, dein praepositus monasterii seu cellae sancti Benedicti in castro Salensi*, cujus tempore pauci Argentomagenses*, praelato sancti Benedicti vexillo, centum-quadragesinta praedones armatos vicerunt, & praedas ab eis captas retulerunt. Consimilis victoria ab eisdem reportata, duce Giraldo ejusdem cellae advocato, Lemovicinae urbis vicecomite, quem Boso marcae ipsius regionis custos mortali odio persequebatur. Hujus filius Helias, opitulante Willelmo Pictavorum comite, cum castrum Giraldi, quod Brucia dicitur, obsidisset, & non solum villas Giraldi, sed etiam possessiones Salensis caenobii devastaret; missio cum Argentomagentibus Guidone Girardi filio, obsidionem solvere coactus est, multis suorum caesis, Argentomagentibus illaesis, qui eulogiis panis & vini a sancto Benedicto acceptis pasti fuerant. Ea erat pia illius temporis hominum simplicitas.

Hoc circiter anno deceffit Aimericus abbas saecularis sancti Martialis Lemovicensis, ob malos* mores expunctus e numero abbatum ab Ademaro monacho Ecolifmensi. Hic non alio pacto abbatiam a Lothario rege obtinuerat, quam praefito sacramento, se primo quoque tempore monasticen professurum. Verum, abbatia obtenta, jurisjurandi immemor, tertio dumtaxat ante obitum suum die, perjurium timens, habitum monachi induit. Huic suffectus Guigo^b abbas in annos septemdecim, Adalbertum Turpionis episcopi neptis filium, decanum constituit.

Gaufmaro abbati Saviniacensi, de quo jam superius actum est, Hildevertus quidam pro anima patris sui Emmardi & matris suae Eldegardis donavit res suas, fitas in pago Lugdunensi, in agro Gophiacensi, in villa quae dicitur *Mornant*. quae donatio facta est hoc anno, mense Octobri, die dominico, Conrado regnante. Eodem rege, die sabbati, mense septimo, Rodannus quidam innocenter casus, in hora exitus sui, *Deo confessus, vvardium suum amicis suis dedit, & hereditatem suam sancto Martino*, ubi praerat dominus Gaufmarus abbas, contulit pro remedio animae suae & sepultura corporis sui. Ad haec matrona quaedam, Ermengardis nomine, *dominis fratribus Gaufmaro Saviniacensis monasterii abbati, & congregationi monachorum sub eo degenti*, mansum unum in villa Scannatis, *in convadio* seu impignoratione dedit pro triginta solidis, quos pro sepultura filii sui Aenrici dare volebat. quae impignoratio ea ratione facta est, ut, *a diebus pascha praesentis usque ad festivitatem sancti Johannis-Baptista* si ipsum mansum non redemisset, pro supra dictis solidis eum retinerent Saviniacenses; quod *lingua rustica dicitur Empopée*, facerentque ex ipso, quidquid vellent: si vero pretium persolvisset, ipsa mansum reciperet. *Data per manum Gerberni monachi, mense Aprili, feria vi. anno xxxvij. Conradi regis.* Multae aliae donationes factae leguntur tempore ejusdem abbatis: ex quibus Bernardus clericus dedit ecclesiae sancti Petri de Mornanto & Gaufmaro abbati *quatuor fessoradas de vinea* in territorio ejusdem loci, *propter fratrem suum monachum, nomine Bladuni.* Actum viij. kal. Novembris, feria vi. luna xxvij. quo anno fuit *natalis sancti Petri in feria vi. & magnum signum apparuit in sole*, forte anno DCCCC LXXVII. cui praedictae notae convenire possunt.

Montis-majoris monasterio praerat adhuc Mauringus abbas, cum nobilis matrona Teucinda, Deo devota, quae jam plurima dona monasterio contulerat, eidem vicinam tradidit insulam, *quam Monte-majore vulgus vocat*, quae ipsi ex commutatione, cum consensu Manassis archipraefulis & canonicorum, obvenerat. Actum *Arelate civitate publice, anno ab incarnatione Domini DCCCC LXXVIII. xiiij. kal. Septembris, anno xxxvij. regnante Conrado rege.* Ejus rei litteris post Teucindam subscribere Riculfus episcopus, scilicet Foro-Julienensis, Willelmus comes, & multi alii. Archinricus levita & monachus scripsit. Iste Riculfus erat Teucindae nepos, cujus sit mentio in ipsius testamento, quo legat pro anima sua *ad monachos sanctae Mariae vel sancti Petri apostoli de Monte-majore mansiones cum curtile, & alia*, eo tenore, *ut quamdiu episcopus nepos suus vixerit, teneat; post discessum vero ejus ad monasterium sine ulla contradictione revertatur*, cum omnibus utensilibus suis, & cum portione vineae apud Planum, *ad sacrificium ecclesiae jam dictae.* Idem Archinricus monachus scripsit hoc testamentum, sed sine chronicis notis. Hic est

XXI.
Monti-majori
insula data.

Riculfus episcopus, qui post Sarracenorum * ab illis finibus expulsionem a Willelmo comite patratam, cum Foro-Julienſis civitas & ecclesia devastata eſſet, mediam partem ejuſdem civitatis ab ipſo comite impetravit anno ſequenti, qui indictione tertia præditus erat. quo tempore Lambertus quidam & uxor ipſius Walburgis monachis Montis majoris donant aliquid de ſiſco, quem tenebant a Willelmo comite, ejuſque fratre Rodbaldo, *paludes ſcilicet, quæ ſunt in circuitu ipſius monaſterii*, quas Mauringus abbas & Pontius prior, aliique monachi ab ipſo Lamberto ſæpius expectierant. Pontius ille prior ſeu præpoſitus creatus eſt abbas poſt Mauringum. Pontii ſucceſſor videtur fuiſſe Paulus, & poſt eos prædictus Riculſus episcopus Teucindæ nepos. Pontii ſeu Pontionis mentio fit in una charta Gentii cujuſdam & uxoris ejus Ayburgæ, Monti majori concedentium res proprietatis ſuæ; ſitas in comitatu Siſterico apud villam Limanos, quas a Willelmo comite duabus unciis auri comparaverant. Pontii abbatis nomen necrologio inſcriptum eſt his verbis: *Kalendis Januarii deſcriptio domni Pontii abbatis, qui ſitus eſt in ſarcophago reſectorii*. De Paulo vero ita idem necrologium: *xiiij. kalendis Februarii deſcriptio domni Pauli abbatis, qui primus jacet in clauiſtro*.

XXII. Mortuus eſt hoc anno Calſto abbas Figiacenſis, ſepultusque Figiaci. Poſt eum abbatia regimini obtinuit Adacius, qui *propriæ monaſterii & ipſe ſtudioſiſſimus* ^b *edificator* fuiſſe dicitur. Hic *membrum eccleſiæ* conſtruxit *ante ſanctum Bibianum* Santonenſem episcopum, cujuſ corpus in Figiacenſi eccleſia aſſervari dicitur. Deceſſit Adacius, Romam pergens, apud ſanctum Ægidium prope Nemauſum, anno ab incarnatione Domini DCCC LXXXVIII. ibidemque humatus eſt. Huic ſucceſſit Geraldus, *multorum operum perfector ſtudioſiſſimus*, mortuus anno nono Roberti regis, ac Figiaci ſepultus. De Rogerio abbate ejus ſucceſſore alias dicturi ſumus.

XXIII. In Galicia Rudeſindus episcopus in cœnobio Cellæ-novæ ab ſe condito monachum induit, ut ſuperius ^a vidimus, ſub Franquilla ſanctiſſimo abbate. Cum ſimul quondam conſederent, ſpecies columbæ ex ore abbatis ſæpius egredi viſa eſt, eodemque denuo toties regredi. quod mortis ejus imminentis præſagium eſſe ſanctus episcopus dixit. Oraculum brevi ſubſecutus eſt eventus. Peractis deſuncti abbatis ſancti exſequiis, Rudeſindus a monachis abbas eligitur. Sic vero abbatis exſecutus eſt vices, ut episcopales non omitteret. Ad ejus mirabile exemplum hinc episcopi dignitatibus relictiſ, abbates vero propriæ dignitatis abjectis honoribus; illinc laici, tam nobiles, quam ignobiles, ſpretis mundi opibus & illecebris, certatim confluebant. Sed & nonnulla virorum ac puellarum monaſteria, quæ in Limiæ, Galliciæ & Portugalliæ provinciis conſtructa erant, jucundiſſimo ejus imperio ac regimini ſe ſe ſubjicere gaudebant. Ex his unum fuit in Portugallia Venarienſe, & ipſum duplex, virorum ac mulierum. Priori Johannes abbas præerat, poſteriori Senorina abbatiffa, Rudeſindi, ut tradunt, conſanguinea: quos cum ſanctus antiſtes aliquando inviſſet, duos operarios, qui e tecto lapſi interierant, precibus & oleo benediſto ad vitam revocavit. Ejuſdem Rudeſindi conſanguinea erat Aragundis regina, Ordonii ſecundi conjux, ſed ab eo abjecta, quæ ſanctam vitam ducebat in monaſterio de Saliceto, quod ipſa exſtruxerat. Illic dum ægrotaret piſſima regina, nuntios direxit ad conſobrinum ſuum episcopum, ut ejus præſentia & precibus recrearetur. Verum iſtuc proficiſcens episcopus, ejus obitum ex angelicis vocibus reſcivit.

XXIV. Quod attinet ad Senorinam abbatiffam, hæc illuſtri genere orta, patrem Adulfum comitem, Tarafiam pari nobilitate matrem habuiſſe dicitur. Orbata matre, Godinæ materteræ Venarienſis parthenonis abbatiffæ educanda tradita eſt. In matrimonium a quodam comite ardentem quaſita, numquam adduci potuit, ut cæleſti ſponſo mortalem præferret. Itaque religioſo habitu ac velo induta, Godinæ abbatiffæ mortuæ ſucceſſit. Aſſidua in lectione librorum ſacrorum, multum ex ea fructum referebat. Cum aliquando completorio intereſſet, angelicas voces audiſſe traditur, quibus Rudeſindi episcopi, conſanguinei ſui, obitum deſignari intellexit, ad quinque tantum annos ei ſuperſtes. Piam mortem obiit decimo kalendas Maii, anno ætatis quinquageſimo-octavo. Corpus ipſius juxta Gervafii & Godinæ tumulum in eccleſia ſepultum, e terra in ſublioniorem loculum poſt annos fere C L. extulit Pelagus Bracarenſis antiſtes, in cujuſ parochia ſitum erat Venarienſe monaſterium, quod poſtmodum ad Baſtim opidum tranſlatum eſt, nunc eccleſia paro-

chialis. Hæc carptim ex libro de ejus vita, quem Tamaius Salazar in martyrologio Hiſpanico, & Godefridus Henſchenius in ſuo Aprili cum miraculis retulerunt.

In Anglia Editha virgo, filia naturalis Eadgari regis ex Wilſetrude, monaſticum habitum Wiltoniæ de manibus ſancti Ethelwoldi episcopi recepit, rege aſſentiente, matre vero hortante, quæ poſt partum Edithæ, regis connubio poſthabito iſtuc ſe receperat. Ad id etiam inducitur regia virgo exemplo ſanctiſſimæ amitæ ſuæ Edithæ, Eadgari regis germanæ, quæ in Pollelwortenſi monaſterio provinciæ Werwici meritorum ſplendore ceteris prælucebat. Editha junior cilicio aſperſo ad nudam cutem uti ſolita, interim nitidis veſtibus extrinſecus induta erat. quem cultum Ethelwodus aliquando cum reprehendiſſet, reſpondiſſe fertur: Crede mihi, *« pater, nequaquam deterior meus eſt ſub hoc tegmine, quam ſub pelle caprina. « Habeo Dominum meum, qui non tam veſtem, quam mentem attendit. ſic illa interioris cilicii indumentum diſſimulavit. Quindecim annos natam Eadgarus ejus pater tribus virginum monaſteriis præficere voluit, Wintonienſi ſcilicet, Berkingenſi, & tertio cuidam, quem Gotſelinus ejus vitæ ſcriptor haud nominat. verum hæc ab ea domo, in qua Deo ſe voverat, avelli non ſuſtinuit; effecitque, ut ſingulis illis monaſteriis idoneæ matres præponerentur, malens matri ſubefſe, quam aliis præſſe.*

Anno inſequenti, qui ejus ſæculi ſeptuageſimus- quintus erat, Turketulus Crulandienſis abbas venerabilis, fervente ſupra modum canicula, celebrato feſto apoſtolorum Petri & Pauli, febre correptus, per triduum graviffime laborare cœpit. Quarto die lecto decumbens, monachos omnes ad quadraginta ſeptem, & quatuor laicos convocari juſſit, & per Egelricum proviſorem ſuum recenſeri monaſterii theſauros ac cimelia, quorum ſumma fere ad decem millia librarum pertingebat. In his plurimæ reliquiæ erant, quas a diverſis principibus, dum adhuc cancellarius eſſet, dono acceperat, ut dens ſancti Bartholomæi apoſtoli, quem ſecum geſtare ſolitus erat. Creſcente in dies morbo, *communicatus Chriſti ſacris myſteris*, crucem frequens devote oſculabatur. Pridie obitus brevem ad fratres de ordinis ac diſciplinæ regularis obſervatione, de caritate fraternæ, & de negligentia cavenda ſermonem habuit. Tandem, vitali calore deficiente, quinto idus Julii, die feſto tranſlationis ſancti Benediſti patris ac patroni ſui, officio regulari completo, completur & ipſe hora completorii dies ſuos, anno ætatis ſuæ LXVIII. monaſticæ profeſſionis XXVII. Sepultus eſt in eccleſia, quam ipſe conſtruxerat, ad dextrum ſatus majoris altaris, a convicinis abbatibus, Adulfo Burgenſi & Godmanno Thorneienſi. In ejus locum unanimi fratrum conſenſu ſubrogatus Egelricus mox laudatus, ipſius cognatus, propinquus regis Alferi, vir admodum religioſus, & in tractandis negotiis ac temporalibus rebus induſtriæ ſingularis. Poſt annos regiminis decem cum excepit Egelricus junior, germanus ejus frater, vir ſcholæſticus, & litterarum ſcientia maxime inſtructus. Hæc omnia ex Ingulfo.

Paulo ante Turketulum abbatem, deceſſit Bruno Werdenſis ſeu Fardenſis episcopus ex-monacho Corbeix-novæ, poſtquam annos decem illi eccleſiæ præſuiſſet. Cum jam ſenio & infirmitate gravaretur, rogatus ab Ottone ^a cæſare, ut Herimannum capellanum ſuum, Folcmari episcopi fratrem, coadjutorem adoptaret, numquam aſſentiri voluit. Ad eccleſiam ſanctæ Cæciliæ delatus, humo proſtratus veniam petiit, quod Deo indigne ſerviſſet. Tum, Herimanni nece audita, eccleſiæ ſuæ clericos admonuit, ut idoneum eligerent ſucceſſorem, qui ſua errata emendaret. Poſtmodum ad monaſterium ſuum deſerri voluit, ubi extremum diem abſolvit hoc anno, & quidem ſeptimo idus Maii. Hinc reſellitur Bruſchius, Brunonem noſtrum confundens cum altero Brunone, qui papa creatus eſt poſt annos viginti a morte Brunonis Werdenſis. Huic ſucceſſus Erpo præpoſitus Bremenſis.

Bonifacio VII, qui Benediſto VI. ſtrangulato pontificatum invaſit, & non multo poſt Conſtantinopolim cum multis theſauris ſe recepit, ſucceſſus eſt hoc anno Benediſtus VII. Initio ſui pontificatus Sergium Damaſci metropolitam, a Sarracenis pulſum, Romæ excepit, eique tradidit baſilicam ſanctorum Bonifacii & Alexii, quam Sergius in monaſterium convertit ſub regula ſancti Benediſti, ut in ejus epitaphio apud Baronium ^b legitur, ubi quatuor annos vixit.

ANN. CHR.
974.
X X V.
Editha regia
virgo fit mo-
nacha.

ANN. CHR.
975.
X X V I.
Turketulus
abbas Crulan-
dæ obit.

Egelricus ſuc-
cedit.

XXVII.
Bruno Verden-
ſis episcopus
moritur.
^a *Dittmar. li.*
2. p. 23.

XXVIII.
Benediſtus
VII. Sergio
episcopo S. A-
lexii monaſte-
rium tradit.
^b *Baron. ann.*
977.

ANN. CHR.
974.
^a *Gall. Chriſt.*
to. 2. p. 588.

Abbatibus ejus
loci.

XXII.
Figiacenſes
abbates.
^b *Baluz. Miſ-*
cell. no. 2. p.
301.

XXIII.
Franquillæ ab-
bati ſucceſſit
Rudeſindus
episcopus.
^c *li. 47. n. 10.*

XXIV.
Senorinæ abba-
tiſſæ vitæ com-
pendium.

ANN. CHR.
975.

*Martyris hoc templum cessit, monachosque vocavit.
Cenobium sancti Benedicti condidit ipse,
Primo qui statuit nostræ certamina vitæ.
Quatuor hic annos vixit sub tramite recto.*

Sergium hunc laudat Petrus Damiani in epistola ad Nicolaum papam II. aitque eum a Benedicto papa sanctorum Bonifacii & Alexii basilicam petiisse, sacerdotibus pæne officiis destitutam, ut monasterialem ibi regulam constitueret. Græcos monachos Latinis, id est nostris, permistos fuisse inferius patebit ex vita sancti Adalberti Pragensis episcopi, qui illuc se recepit.

XXIX.
Hungarorum
conversio.

Ubi primum Benedicti papæ electionem rescivit Piligrinus Pataviensis & Laureacensis antistes, eidem epistolam scripsit, qua eum de nova Hungarorum conversione fecit certior, & pallium ab eo postulavit. Hæc conversio primum tentata fuerat a Wolfgango tum monacho, quem ab illa missione revocavit Piligrinus, curavitque Ratisponæ episcopum ordinari: sive id eximii viri meritis tributum voluit, sive hanc sibi uni missionem reservari satius judicavit. Istuc itaque idoneos viros ex monachis, canonicosque presbyteros misit, per quos tanta illius gentis hominum conversio facta legitur, ut ex eisdem nobilitatibus Ungaris utriusque sexus catholica fide imbutos, atque sacro lavacro ablutos, circiter quinque millia, Christo lucrati fuerint. Hinc factum est, ut pene cuncta Ungarorum natio prona esset ad percipiendum fidem sanctam, immo etiam alia Sclavorum provincia. Quam ob rem aliquos illic episcopos ordinari petiit Piligrinus, quippe qui tot parochias solus prædicando circumire non valeret.

Hund. 10. 1.
p. 356.XXX.
Adalberti Pra-
gensis vitæ
primordia.

Interim Adalbertus, futurus apostolus Boëmorum, Magdeburgi liberalibus studiis informabatur, curante Adalberto archiepiscopo, qui eum Otrici, scholarum magistri tunc celeberrimi, disciplinæ commiserat. Erat Adalbertus genere Boëmus, natus in illis finibus, ubi christiana religio tum florebat: cum Boëmiæ maxima pars, ethnicis addicta superstitionibus, lignum, lapidemve pro Deo coleret; ceteri nomine tenuis christiani, infidelium more viverent. Adalberti parentes non minus religiosi, quam genere clari & opibus præpollentes erant. Pater ejus Slawincus nomine, illarum partium princeps, prudentia & justitia, uti & pietate insignis, metropolim principatus sui Lubicæ, ubi annis Cidlina in Laberam devolvitur, constituerat. Ejus conjux, pari nobilitate prædita, moribus æque sancta, caduca omnia pro nihilo habens, æterna tantum sitiebat. Tales fuere Adalberti parentes, tantæ sobolis digni. Huic nomen a baptismo datum Woytichus, quo significatur *Consolatio exercitus*. Hunc ob egregiam formam sæculo destinaverunt parentes, qui pii erroris brevi pœnas dederunt, infantuli corpusculo subita inflatione correpto. Ad Deum protinus confugiunt turbati parentes, & quæ mortalium votis succurrere præ omnibus sanctis solet, Matrem Domini appellant, infantemque super ejus altare expositum, votum placabile Deo vovent. Nec mora Dei averia est indignatio, & ventre extenuato, pristina puero forma reddita. Is antequam e paterna domo egredieretur, psalterium ex integro didicerat. Missus dein a patre ad archiepiscopum Adalbertum, qui puerum, *confirmatione sacrosancti chrismat* insignitum, suo nomine Adalbertum appellavit. Tunc Magdeburgi, quæ civitas alio nomine Parthenopolis dicta est, magister scholarum erat Otricus quidam philosophus, sub quo multa juvenum turba litteris operam dabat. Huic magistro traditus Adalbertus, brevi multum in studiis profecit, sic litteris incumbens, ut primas pietati daret. In his studiis per novem annos versatus est.

XXXI.
Monachi ad
S. Martinum
Treviris resti-
tuti.
b. Brovver.
no. 1. p. 477.

Per id tempus Theodericus Trevirorum archiepiscopus ad instauranda^b conversus monasteria, sancti Martini ædem Treviris, quam Mosella fluvius amœno flexu fere cingit, redigere ad præscam disciplinæ normam, & germanis, excluso canonicorum peregrino cœtu, colonis restitui satagit. Hunc locum olim insederant monachi: sed ab Heinrico Theoderici decessore post Alberici abbatis mortem agris multati, demum, immisissis clericis, monasterio exacti fuerant. Verum illi, laxata subinde honestæ vitæ morumque disciplina, studioque divinorum officiorum fere posthabito, cælesti voce locum deserere compulsi dicuntur. Quippe die sancti Martini translationi sacra, id est IV. nonas Julii, sub auroram oïcitanter de more psallentibus,

ANN. CHR.
975.

vir canicie & ornatu pontificali venerandus, (Martinus is erat) conspicuus visus est, hanc emittens vocem: Exite, ignavi, exite; monachus Martinus fuit, non canonicus. Hac voce, non secus atque tonitru quodam, perculli diffugiunt omnes, nec quisquam eorum diu supervixit. Ita locus prædæ expositus, neglecto sacrorum cultu, jam prope interitum erat: cum Theodericus procumbentem ad ruinam denuo erigere statuit, aditoque imperatore, occupatas monasterii possessiones restitui curavit. Redintegratis rebus, monachos istuc reduxit, quibus Engelbertum abbatem religiosissimum præfecit, & impetrato a Benedicto pontifice privilegio, firmam bonorum possessionem & liberam abbatis electionem indulgit. Idem antistes selectum monachorum Benedictinæ^a professionis cœtum in ecclesia beatæ Mariæ ad Martyres instituisse, & necessariis censuum præfidiis benigne sustentasse traditur, quibus Adeodatum rectorem dedit. Denique mortuus anno insequenti piissimus antistes, locum fecit Egberto archiepiscopo, de quo sæpe dicendi occasio inferius occurret. Inter alia ejus pietas effulgit in sancti Eucharii monasterium, quod ad extrema redactum excitavit, eique Gotherium, e Gandensi cœnobio accersitum, præposuit.

a. ibid. p. 478.

Tunc Gandensi sancti Bavonis monasterio & Blandiniensi præerat Womarus seu Wolmarus abbas, qui Bavonianis monachis ablata restitui per Ottonem imperatorem curavit: cujus rei diplomata existant apud Miræum. Inter ea Blandiniensis monasterii basilica, quæ jam dudum inchoata erat, ab Arnulfo minore absoluta, rogatus est Adalbero metropolitanus, ut eam sollempni ritu consecraret. quod hoc anno factum esse Sanderus, alique tradunt. Eodem tempore, scilicet pridie kalendas Octobris, e tumulo elatum est corpus sancti Florberti illius loci primi abbatis, & decentiori loco repositum. quo ritu tunc temporis cælites in sanctorum album accensebantur.

XXXII.
Blandinii ba-
silica dedica-
tur.

Apud Parisios habitus est hoc anno nobilium publicus conventus, ut nos docet Adelelmus miles in charta, qua Domino Salvatori, ejusque eximio confessori patrique monachorum beato Benedicto insignem offert argenteam crucem, Salvatoris nostri in cruce appensi imagine insculptam. Insuper ad lumen eidem ministrandum quoddam juris sui prædium, in pago Senonico situm, cui vocabulum Villaris*, cum ecclesia beatæ Mariæ, suisque appendicibus, donat pro remedio animæ suæ ac senioris sui inclyti Francorum ducis Hugonis, necnon pro genitore suo Rotberto, & genitrice sua Berta nomine, & pro Burchardo comite Senonensi, consobrino suo. *Actum Parisii* (sic non raro tum scribebant, passim *Parisus*) in nobilium conventu publico. Subscribunt Adelelmus & Burchardus, qui hanc donationem fecisse dicuntur, Hugo dux Francorum, Odo comes, & alii, Adela comitissa, & Milo comes filius ejus. *Data vj. idus Septembris, anno xxj. gloriosi regis Lotharii, indictione iij.*

XXXIII.
Cruce S. Be-
nedicti data.

Circiter hoc tempus Guido seu Wido abbas Cormaricensis, aliorumque monasteriorum, Godefridi Grisagonellæ Andium comitis germanus frater, ad episcopatum Aniciensem seu Podiensis, Lothario rege^b volente, invitatus promovetur. Podium accedenti ad capeffendum episcopatum, obviam profecti sunt Pontius & Bertrandus ipsius nepotes ex forore Adelaide, uxore Willelmi Provincie comitis, quæ & ipsa cum filiis, qui *Aquitania clarissimi consules* dicuntur, fratri occurrit. Inito pontificatu, primum omnium de facienda pace, quam *trevam* seu *treugam Dei* appellabant, & de coercendis ecclesiæ bonorum raptoribus cogitavit. Ejus rei causa milites ac rustici in unum convenire jussi, ut simul de facienda pace & de restituendis ablatis tractarent; adversantes repressi, opitulantis prædictis nepotibus suis, quos apud Brivate opidum cum valida manu armatorum paratos esse mandaverat ad coercendos rebelles. qui metu restricti, pacem sacramento & obfidibus datis firmarunt, & res ecclesiasticas restituerunt.

XXXIV.
Guido abbas
fit episcopus
Aniciensis.
b. Gall. chr.
no. 3. p. 211.

Exstabat ante id tempus prope Vicentiam Italiæ urbem, perstatque etiam nunc sancti Felicis monasterium, cujus obscura origo est. Ex hoc loco Deodericus seu Theodericus episcopus Mettensis reliquias sanctorum martyrum Leontii & Carpo-phori obtinuit ab episcopo Vicentino, ubi^c nobile^c quondam monasterium sancti Felicis visebatur, in quo hi martyres primo reconditi ferebantur: sed eo ab Ungris, qui pene locorum ipsorum vicini sunt, exusto, atque assidua incursione eorum reparacionem prohibente, ad sedem episcopalem infra urbem sub altare depositi fuerant. Hæc

XXXV.
Vicentia re-
paratur S. Fe-
licis monaste-
rium.
c. Spicil. 1. 5.
p. 145.

ANN. CHR. 975.
 scribebat auctor anonymus anno DCCCC LXX. quo hæc translatio facta est. Post annos quinque Rodulfus episcopus, sacri ejus loci desolationem moleste ferens, *cœnobium beatorum martyrum Felicis & Fortunati, Viti atque Modesti*, situm extra civitatem Vicentiam, *omni monastico cultu & divino officio destitutum* ob negligentiam pastorum & vastationem barbararum gentium, quæ in Italiam nuper irruebant, restaurare atque redintegrare decrevit ad prædictorum martyrum honorem, pro domni Ottonis clementissimi imperatoris, ejusque genitricis Adelaidæ piissimæ imperatricis, suæque & omnium viventium salute, & pro requie Ottonis Magni. Quam ob rem *ad sacrum mysterium quotidie peragendum*, abbatem Johannem, regulari disciplina optime instructum, ibidem constituit, eique ac successoribus ejus, omnia bona, quæ ad prædictam abbatiam olim pertinebant, concessit, aliis insuper adjectis, in quibus *abbatiam sancti Viti* memorat, *sitam juxta ecclesiam sancti Felicis, ubi sacrum ejus corpus requiescit*. quæ omnia tradit Rodulfus ea tantum lege, ut in nativitate Domini, pascha, & singulis festivitibus sanctorum martyrum Felicis & Fortunati, candelam unam, panem unum & ampullam plenam vino episcopis Vicentinis abbas & monachi annuatim deferant. Ughellus ^a distinguit monasterium sanctorum Felicis & Fortunati a monasterio sanctorum Viti & Modesti, quæ duo Rodulfus episcopus confundere videtur.

XXXVI. In Anglia rex Eadgarus, magnus, pius, & monachorum benefactor insignis, præmatura morte decessit VIII. idus Julii, anno ætatis suæ XXXII. regni sui in Mercia & Northumbria XIX. in tota insula XVI. sepultusque est in Glastonia monasterio, quod ipse instauraverat. Quanta monachis præstitit, consilio maxime Dunstani, Oswaldi & Ethelwoldi pontificum, restantur varia cœnobia ab ipso vel reparata, vel de novo exstructa. Abbatiam namque Glastoniensem, ut modo dicebam, instauravit; Abandunensem super Tamesim, ut verbis Henrici Huntindoniensis ^b utar, composuit; abbatiam apud *Burch* prope Stanfordiam stabilivit; Thorneiensem ei proximam, in mediis paludibus, loco tamen amœnissimo, fixit; Ramesiensem quoque in pulcherrima insula intra easdem paludes, quæ palus multis irrigua fluviis & lacubus, variis distincta insulis, silvis etiam adumbrata, monasteria continebat non pauca, Eliense, Ramesiense, Chatericense, Thorneiense, & Crulandense; adhærentes etiam habens abbatias Burgensem & Spaldingensem. Ad hæc ejusdem regis mandato, curante Dunstano, sancita est regularis Concordia monachorum, ut in diversis degentes monasteriis uniformi ritu viverent. Qui tanta præstitit in tam brevi ætate, quid facturus erat rex tantus, si diutius vixisset? Hic feliciter vivens, feliciter obiit, inquit Henricus: nec potuit male mori, qui & bene vixerat, & tot ecclesias Deo fundaverat. Successit optimo parenti filius haud degens, Edwardus nomine, dictus sanctus, cujus regni principio apparuit cometa, signum creditum maximæ famis, quæ anno sequenti subsecuta est.

ANN. CHR. 976.
 XXXVII. Persecutio in monachos in Anglia.
 EO regnante consul seu comes quidam nequissimus, Elferus nomine, congruente nomini suo feritate, complures abbatias, quas rex Eadgarus & Ethelwoldus episcopus construxerant, quorundam potentum assensu & factione destruxit, quæ res iram Dei & pristinas clades denuo accersivit, rege ipso intra quinquennium proditione gentis suæ occiso. Factum signantius explicat Rogerius Hovedenus in hunc modum. Princeps Merciorum Elferus, compluresque regni primates, magnis occæcati muneribus, abbates & monasteriis, in quibus eos rex Eadgarus collocaverat, expulerunt, & clericos cum suis uxoribus in ea introduxerunt, eo animo, ut monachi ex tota insula exturbarentur. Sed huic furentis homini vœsaniæ restiterunt dux orientaliū Anglorum Ethelwinus, vir religiosus, ipsiusque germanus Elfwoldus & Brithnothus comes, & in synodo contestati sunt, se numquam ferre posse, ut monachi ejicerentur de regno, ubi religionem instituerant. Quin etiam congregato exercitu orientaliū Anglorum monasteria strenuissime defenderunt. Hæc agebantur, dum de rege eligendo magna inter principes dissensio erat, quibusdam Egelredum, aliis Edwardum ejus fratrem eligentibus: sed tandem pars Edwardo favens prævaluit, quem pater successorem designaverat. Quam ob causam Dunstanus & Oswaldus cum coëpiscopis & abbatibus, ducibusque quam plurimis electum consecraverunt, & in regem inunxerunt. Ex illis monasteriis, quæ Elferi comitis feritatem experta sunt, unum fuit Wintecumbense ab Oswaldo an-

tistite conditum, ex quo pulsi monachi Ramesiam, unde assumti fuerant, remigrare coacti sunt. Eorum vero abbas Germanus, trajecto mari, Floriacum, ubi educatus fuerat, repetiit, sed post triennium ab Oswaldo Ramesiam revocatur: ubi usque ad decessum Ethelwini seu Ailwini comitis Ramesiæ conditoris demoratus est.

Post mortem Tertonis ^a Cameracensis episcopi grandis altercatio in illis partibus denuo exarsit. Ottone quippe bello apud Slavos occupato, Lotharius res Atrebatensis episcopatus, qui Cameracensi conjunctus erat, pervaserat, & Cameraco civitati jam imminere videbatur. Quare Godefridus Virdunensis, & Arnulfus Flandrensis comites Carolum ducem, Lotharii regis fratrem, quem Otto imperator sibi devinctum citeriori Lotharingiæ sub se præfecerat, ad tutandam urbem, & imperatoris partibus asserendam advocant, dum imperator reversus episcopum vacanti ecclesiæ sufficeret. Verum Carolus tot vexationes in tota urbe ac regione exercuit, ut prædicti comites ab eo discesserint, donec imperator, hiemis intemperie a bello revocatus, suggestu Notcheri ^b Leodicensium episcopi, Rothardo, nobili profapia orto, Cameracensem episcopatum contulit. Ille vero circa initium quadragesimæ insequentis ipsam urbem adiit, non multo post ordinatus ab archiepiscopo Adalberone, a puero sibi amico & maxime familiari, ex quo videlicet in *scholis Gorziensis monasterii pariter condiscipuli exstiterant*. Inter ea Rainerus ^c & Lambertus fratres, filii Raineri Montensis, cognomento Longi-collis, se paternis honoribus privatos esse indigne ferentes, eundem Carolum Lotharii regis fratrem, atque Ottonem Alberti Vermandensis comitis filium, cum aliis multis raptoribus auxilio adiscunt, & Montem castrum, ubi Godefridus & Arnulfus comites se munierant, aggrediuntur, at illi e præsidio egressi manus conferunt, & post dubium diu certamen fructu victoriæ potiuntur. Mox victores comites episcopus allicit ^d ad suas partes, eorumque auxilio subditis pacem & tranquillitatem restituit. Horum motuum sit mentio in appendice ad chronicon Frodoardi, ubi Godefridus comes lancea perfolius fuisse dicitur, qui tamen postea utrumque convaluit.

Cum Duaci versaretur Lotharius, petente Hemma ipsius ^e conjuge, villam *Aines*, qui vicus est apud Atrebatenses prope Bassam opidum, ab Arnulfo comite quondam abstractam, restituit Marchianensi monasterio, ut deinceps prædictam villam haberent *tam abbatissa Judith, quam sorores, necnon fratres ipsius monasterii sancta Rictrudis*. quod argumento est, duplicem eo loci etiam tum fuisse congregationem, virorum ac mulierum, ubi modo sola virorum superest. *Actum Doacense castello, anno dominicæ incarnationis DCCCC LXXVI. regnante domno Lothario anno xxij.*

Post annos quatuor, quam monasticus ordo in cœnobio sancti Theoderici prope Remorum civitatem restitutus fuerat, Adalbero archiepiscopus, pii facti auctor, de perquirendo corpore sancti Theoderici, ejus loci abbatis primi, cogitare cepit. Effossa humo, ubi sacrum illud depositum asservari credebatur, inventus est primo locus terra oppletus, quæ putrefactis laterum compagibus intro plurima ceciderat. Hoc cenotaphium de industria illic interpositum fuerat, ut perquirentium curiositas eluderetur. Verum, altius defossa humo, inventum est in subiecto tumulo corpus beati confessoris, *holosericis vestibus involutum, stola scilicet circumquaque leno auro deducta*, & pretiosis indumentis. Hoc modo abditum fuerat sancti Theoderici corpus, ob metum, ut quidem credere par est, Nortmannorum, neque enim veri simile est, illud a tempore sepulturæ ibi jacuisse, ut martyrologium loci vetus innuere videtur: maxime cum corpus sancti Theodulfi abbatis, ejus discipuli ac successoris, longe ante hoc tempus e tumulo levatum fuisset, & propter Nortmannorum procellas Remos delatum. Secus actum est de sancti Theoderici corpore, quod ejus alumni secreto loco apud se ob metum Nortmannorum reponere maluerunt, quam Remos amittendi periculo deportare. Ad illud porro perquirendum excitatus est Adalbero, tum crebris miraculis, quæ in ecclesia illa tunc patrabantur, tum pietate ac devotione Airardi abbatis, ejusque monachorum, qui patroni sui conspectu reliquiarum diutius orbari agre admodum sustinebant. Inventio hæc accidit hoc anno, & quidem XIII. kal. Maii, inter ipsa quadragesimæ sollempnia. Inventum sacrum corpus Adalbero in terra, uti erat, relinqui jussit, dum res Lothario regi significaretur, qui ad sollempnem elevationem invitatus, ei adfuit cum Emma regina & frequenti optimatum comitatu, & sa-

ANN. CHR. 976.

XXXVIII. Bellum in Belgio. a Balderic. lib. I. c. 100.

b ibid. c. 101.

c ibid. c. 95.

d ibid. c. 102.

XXXIX. Marchianensis monasterii restitutio facta. c. Mirai dipl. p. 43.

X L. S. Theoderici abbatis elevatio.

ANN. CHR. 976. crum loculum propriis manibus e tumulo efferre honori duxit. Id factum III. idus Decembris, quo die rex atque regina beato confessori pretiosa ornamenta contulerunt. Ad hæc Adalbero prædictum locum amplius illustrare cupiens, corpus beati Theodulfi, quod tunc Remis in majori ecclesia quiescebat, ad pristinam sedem, reclamantibus licet civibus, reportari curavit.

X L I. Fuldenfium cum Hersfeldensibus. Eodem tempore pertinax controversia erat Werinhario Fuldensi abbati cum Gozberto Hersfeldensi abbate, quæ jam dudum inter Hadamarum & Haganonem eorum antecessores excitata fuerat, de navigatione scilicet atque usu Hurfillæ amnis, qui cum Nefa apud Menacum in Turingia confluens, Worra recipitur. Arbitri finiendæ litis hoc anno dati cum aliis Theodericus Mettensis & Hilteboldus Wormatiensis episcopi. Quæ fuerit arbitratorum sententia, non prodit Browerus, ex quo hæc accepimus. Certe nec Lambertus, Hersfeldensis ipse monachus, hujus controversiæ in chronico meminit, quæ forte neque hoc loco nobis commemoranda erat, at veniam saltem meretur narrationis brevitatis.

X L I I. Patavienfes cellæ. a Hund. 10. 1. p. 360. b id. 10. 2. p. 388. In diplomate Ottonis secundi, quod Piligrinus Patavienfis antistes hoc anno pro ecclesia sua obtinuit, mentio fit de quibusdam cellis a eidem ecclesiæ subjectis, nempe cella sancti Florentini martyris, atque Treisma ad monasterium sancti Hippolyti, necnon Chremissa, quæ est in honore sancti Salvatoris fundata & consecrata. In alio diplomate b memoratur abbatia sanctæ Dei genitricis Mariæ, in territorio Patavienfi ad Danubium sita, quam idem imperator eidem episcopo, ob constantem ipsius fidem, in perturbatione Bajoariorum, quæ in defectione fratruelis sui Henrici-Hezilonis ducis contigerat, sibi præstitam, & propter damna hinc passa, donat ac tradit, interventu fratruelis sui Ottonis ducis Bajoariorum, atque Willigisi archiepiscopi Moguntinensis. Hoc monasterium Otulo dux Bajoariorum condidisse traditur, Pirminius vero episcopus dedicasse. Prima ejus mentio nobis occurrit in litteris Arnolphi imperatoris. Perit etiam nunc hoc puellare monasterium, Nidderburgenfe vulgo appellatum, instauratum a sancto Henrico imperatore, cujus ex fratre neptis Heilica ejus loci abbatissa fuisse traditur.

X L I I I. Bergenfis parthenonis origo. c ibid p. 147. Ad hunc item annum revocanda sunt primordia Bergenfis a parthenonis, quem Wiltrudis, filia Gisleberti Lothariensis ducis, uxor Bertholdi ducis Bajoariorum, post mariti obitum liberorum expers inter Neoburgum & Eistetum opida excitavit in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sancti Johannis & sanctæ Crucis, & dotalibus bonis locupletavit: ubi coetum piarum virginum sub sancti Benedicti regula instituit, probante Ottone secundo imperatore, favente quoque Theophania ejus conjuge, & Reginoldo Eistetensi episcopo confirmante. Ibidem etiam Wiltrudis ipsa velum monasticum accepisse traditur. Floruit eo loci sæculo duodecimo Relindis abbatissa, poetria, sed maxime pietate insignis, quæ prolapsos sanctæ Odiliae puellarum mores emendavit.

X L I V. Ottonis præceptum pro Desertina. Babinbergæ versabatur initio Julii Otto imperator, cum genitricis suæ Adalhaidis interventu monachis ex monasterio Desertino, in honorem sancti Martini instructo, cui tunc veneranda probitatis & sanctæ religionis abbas Victor præerat, jus eligendi abbatis, a superioribus imperatoribus & regibus indultum, confirmavit. Ad hæc quamdam curtem, in pago Turego, in comitatu Mangoldi positam, cum decimis & ecclesiis aliisque rebus ad eam pertinentibus concessit; insuper curtem, quam dicunt monachorum in loco Amides dicto, sitam in pago Rætiæ, in comitatu Adalberti. Data iij. nonas Julii, anno dominica inc. DCCCC LXXVI. indictione iv. anno vero regni demum Ottonis xv. imperii viij. Actum Babinberch.

ANN. CHR. 977. X L V. Turbæ civiles. Anno insequenti ejus sæculi septuagesimo septimo, Carolus Lotharii regis frater negotia & turbas tum suo ipsius fratri, tum Ottoni regi facescit, quem ut ad suas partes pertraheret Otto, cum externis, tum civilibus bellis occupatus, Lothariensis regni parti superiori, quam Mosellanam posterius dixere, ducem præfecit, ut fines imperii contra Lotharium fratrem tueretur. Idem Otto Raginerium & Lambertum, Ragineri Longi-collis filios, quorum ille Harvidem Hugonis Capeti filiam, hic Gerbergam Caroli filiam conjuges habebant, faventibus soceris, tractum illum terrarum, qui Scaldim inter & Mosam jacet, habere sivit. quod Montensibus & Lovaniensibus comitibus originem dedit. Hanc Lothariensis regni provinciam fratri suo datam, tamquam sibi ereptam, gravate ferens Lotharius, urbem

ANN. CHR. 977. a Gerbert. urbem Mediomatricum occupavit, favente Theoderico seu Diederico episcopo, sed postea resistente, ad quem graves hac de re exstant Gerberti a litteræ nomine Caroli, cui tum Gerbertus favebat.

Necdum offensus erat in Theodericum Ottonis animus, cum hic per interventionem dilectissimi sobrini sui Deotfridi seu Deoderici, sanctæ Mettensis ecclesiæ episcopi, rogatu Johannis sancti Arnulphi abbatis, donationem cujusdam Gisleberti eidem monasterio factam confirmavit. Data vj. idus Maii, anno dominica incarnationis DCCCC LXXVII. indictione v. anno vero regni domini Ottonis xvj. imperii x. Actum Theodonis-villa. Postridie idem imperator, ob dilectæ conjugis suæ Theophaniæ amorem, Theoderici episcopi & Friderici ducis interventu, omnes possessiones parthenonis S. Petri Mettensis cum libera electione abbatissæ & advocati impertit v. idus Maii apud Theodonis-villam sub iisdem chronicis notis. In editis b corrigenda indictione sexta, & ponenda quinta. Jam decesserat Johannes sancti Arnulphi abbas, cum idem Theodericus episcopus villæ Vigiaci a restitutionem, sancti Arnulphi monasterio factam a diva memoria Brunone archiepiscopo, in quo regni procuratio tunc recumbebat, confirmat eo pacto, ut statuto die refectio fratribus inde exhibeatur pro requie æterna ejusdem Brunonis sobrini sui & fratruelis sui Eberhardi. Ad hæc idem quoque sancto Arnulfo restituit villam Reumagam, quam initio suæ promotionis a Johanne quondam venerabili abbate in beneficium obtinuerat. Ejus rei litteræ in editis carent chronicis notis.

Sub finem anni præcedentis morte sublatus est Rorico Laudunensis antistes, sancti Vincentii monasterii instaurator: cui hoc anno a Lothario rege suffectus est Adelbero seu Adalbero juvenis ex Lotharii regno, ut in appendice Frodoardi legitur, qui Remis kalendis Aprilis ab Adalberone archiepiscopo consecratus est ipsa dominica palmarum. Alio nomine Afcelinus dictus est, ut constat ex Gerberti epistola LIV. secundæ classis, aliisque ejus ævi monumentis. Varia ejus fortuna fuit, varius animus, Carolo duci Lothariensi, cujus in verba juraverat, infidus, monachorum Cluniacensium olor, ut probat ipsius carmen ad Rotbertum regem, ab Hadriano Valesio editum; at in Vincentinos optime affectus, apud quos sepe- liri voluit.

Ineunte hoc anno itidem mortem oppetiit Anastasius Senonum archipræsul, cui Sewinus subrogatus est, ambo de ordine nostro quam optime meriti. Annum præcedentem pro Anastasii obitu signat Clarius monachus, at secundum veterem calculum. Mortuus quippe est VII. idus Januarii, & quidem media nocte diei dominicæ, quæ in septimum idus Januarii anno DCCCC LXXVII. incidebat. Ad hæc Sewinus ejus successor ordinatus est IV. idus Junii, non Julii, d idem dominica die, quæ ipso anno cum quarto idus Junii conveniebat. Denique hunc calculum probat tempus mortis Sewini archiepiscopi, qui anno undemillesimo decessit post annos pontificatus viginti-duos. Sepultus est Anastasius more decessorum suorum in suburbano monasterio sancti Petri. Ejus obitum angelico monitu didicit ejus germana soror, sanctimonialis sanctæ Faræ in Briegio: cujus monitu expergefactæ aliæ sanctimoniales, officium pro eo, sicut de uno confessore, persolverunt. Sewini electioni principio restitit Rainardus comes, tamen ejus avunculus, eumque ingressu civitatis prohibuit. quare ordinatus est in Autisiodorensi ecclesia Sewinus, qui ordinatus Rainardum excommunicavit, totamque provinciam interdicto supposuit. Excommunicationis ejusmodi formulam habes in Spicilegii tomo secundo, & in appendice ad Reginonis collectionem canonum. De Sewino plura inferius.

Hoc ipso anno Hadulfus Noviomensis præsul in nativitate sancti Johannis decessisse traditur in appendice Frodoardi, successorem sortitus Liudulfum, Herberti secundi Viromandorum comitis filium, fratrem vero Alberti comitis, instauratoris monasterii sancti Quintini in Monte prope Perronam, de quo in præfens agendum est.

Albertus Viromandensis comes in litteris suis pro instauracione ecclesiæ sancti Quintini, prope Perronam sitæ in Viromandensi comitatu, asserit, ecclesiam in honore sancti Quintini martyris antiquitus dedicatam fuisse; in monte sitam prope vicum Perronam, quam quondam Dagoberti regis auctoritate, Erchenoldi præfecti donatione, sancti Eligii pontificis benedictione, Ultanus quidam, genere Scotus, professione monachus, ecclesiasticis sanctionibus ac monasticis informaverit institutionibus.

ANN. CHR. 977. a Gerbert.

X L V I. Ottonis diplomata pro S. Arnulfo & S. Petro.

b Menriffe p. 325.

c id. p. 326. * Vigy.

X L V I I. Laudunenses, Senonenses & Noviomenses episcopi.

d v. Spicil. 10. 10. p. 635. & Baluz. append. Regin. p. 636.

X L V I I I. S. Quintini de Monte canobium instauratum.

abbatis honore functus. quam ecclesiam habitantium incuria & barbarorum insectatione penitus desolatam a fundamento denuo ædificari iussit, & abbatem ibidem constituto, abbatiam confirmavit, & bonis hereditariis dotavit. His litteris, quæ notis chronicis destitutæ sunt, subscribit Albertus ipse, & post eum Heribertus comes, Wido comes, alique, & post eos *Leudulfus Vermandensis ac Noviomensis ecclesie episcopus. Actum in curia sancti Quintini, die passionis ejus.* Si Leudulfus seu Liudulfus ipso tempore, quo hæc charta scripta est, eidem nomen suum apposuit; hæc instauratio a comite Alberto facta non est ante præsentem annum, quem Liudulfus episcopi primum esse constat. An vero monasterium in Monte prope Perromam ab Ultano abbate primitus conditum fuerit, uti Albertus comes in præmissis litteris pro comperto habet, non levis est difficultas. Certum quippe est, Ultanum primum auctorem & abbatem fuisse basilicæ Perronensis, quæ modo sancti Fursei nomine ac reliquiis insignitur, atque adjuncti monasterii, quod ab annis amplius ostingentis ad clericos seculares translatum est: an vero etiam conditor ac rector fuerit suburbanæ ecclesie sancti Quintini, ex eo justæ dubitationi locus relinquitur, quod nulla ejus monasterii occurrat mentio apud ullos auctores, Alberto comite superiores: cujus ævo forte canonici hunc rumorem in vulgus sparserint, ut monachorum nomen ac memoriam a basilica sua removerent, & Ultanum, non Furseanæ, sed Quintinianæ ecclesie auctorem ac primum abbatem esse assererent. Si tamen Ultanus utriusque præfuerit, cœnobii sancti Quintini de Monte origo non Dagoberti auctoritati tribuenda est, sed Chlodovei ejus filii, cujus principatu Erchinoaldus regie domus præfecturam obtinuit. In prædictis Alberti litteris, non exprimitur primus instaurati loci abbas, quem Eyrardum esse Acherius noster docet in notis ad Guibertum, ubi Alberti comitis litteras retulit, ac syllabum sancti Quintini de Monte abbatum. In ejus loci necrologio notatur ix. kal. Augusti obitus domni Eyrardi abbatis primi hujus congregationis, & v. idus Septembris Alberti comitis Vermandensis, qui sua munificentiâ fundavit locum istum.

XLIX.
S. Judoci
monasterium
itidem instauratur.

a Orderic.
p. 497. & seq.

Postquam cella sancti Judoci Lupo Ferrariensi abbati concessa fuerat, Nortmannorum tempestate ad tantam solitudinem redactus est locus iste, ut vix unus illic superesset clericulus, & quo in loco sancti Judoci corpus quiesceret, ignoraretur. Tandem vero tempore Lotharii regis, & quidem hoc ipso anno, inventum est a quodam rustico, nomine Stephano, qui superno instinctu, relicta uxore, ad cellam sancti Judoci se recepit, ibique Sigemanno ædituo, qui solus in ecclesia illa excubias agebat, adjunctus, dum ejus jussu sacrum loculum perquirat, eum ad dexteram altaris sancti Martini invenit: quo ex loco super altare viii. kalendas Augusti depositum est. Ipso anno monasterium sancti Judoci instaurari cœptum, & monasticus ordo ibidem restitui, ubi Sigebardus abbas constitutus est. Huic successisse videtur Herboldus, ad quem Hembardus monachus Floriacensis, instigante Adelelmo monacho, libellum scripsit de inventione corporis sancti Judoci & miraculis inde consecutis temporibus *Hugonis Magni seu Rodberti regis*, uti Ordericus Vitalis commemorat. In his miraculis unum a veracibus viris, Adelelmo & Richerio monachis, narratur, quod, dum a prædicto Stephano reliquiæ sancti Judoci pro constructione basilicæ ad monasterium sancti Richarii deferrentur, incluta quædam puella, nomine Bertendis, gradiendi facultatem ad sacras reliquias recuperavit. Alia miracula facta tempore Widonis abbatis, qui forte Herboldo suffectus est.

L.
S. Judoci
reliquiæ alio
translatæ.

* Al. Parnis.

Post hæc, grassantibus bellis, corpus sancti Judoci denuo secreto loco abditum fuit, paucis conscis, quibus mortuis ignotum locum detexit alius quidam rusticus, qui ob id ad monasticam professionem admissus est, & sacri corporis custos constitutus. Verum, cum non satis humane ab ejus loci abbate tractaretur, sacras reliquias Gomercium furto abstulit, quas Goisfredus loci municeps in ecclesia castellana, ubi quatuor canonici erant, deposuit. Sub hæc, orto in illa ecclesia incendio, canonicus quidam eas inde ereptas ad ecclesiam sancti Martini de Parnis* deportavit. qui locus est in pago Vilcassino, ubi olim prioratus, Uticensi subiectus monasterio: in cujus loci ecclesia hæctenus sancti Judoci caput & alterius brachii radius asservari dicitur. Illic frequentata itidem miracula, de quibus *Merulensi Willelmus, venerabilis monachus & sacerdos, egregium dictamen edidit.* In his Philippus rex Francorum, eo nomine primus, qui biennio febre conflictatus,

AN. CHR. 977. nulla medicorum arte sanari potuerat, cum aquam tactu reliquiarum sancti Judoci sanctificatam bibisset, & duabus noctibus ad sanctum corpus orasset, integram sanitatem recuperavit. Sanatus vero quinquaginta solidos Pontesenses cum annuis mundinis ad festum sancti Judoci concessit.

Paredum locus est diocesis Augustodunensis ad Burbunciam* amnem in pago Quadrilensi*, cella Cluniacensium monachorum (decanatum vocant) insignis, unde Paredum-monachorum* appellatur. Hoc monasterium, cooperante sancto Mayolo abbate, in proprio solo construxit Lambertus Cabilonensis comes, filius Rotberti vicecomitis ex Ingeltrude matre, vix ulli tunc temporis in christiana religione secundus; voluitque nulli alteri ecclesie vel abbatiæ subjacere. Verum Hugo præsul Autisiodorensis, ejus filius, videns prædictum locum per se stare non posse; Rotberti regis consilio, necnon Henrici Burgundiæ ducis; illum Cluniacensi monasterio sub Odilone abbate subjecit. Ex quo redarguas Glabrum Rodulfum, cum Hugonem* episcopum ejus monasterii primum auctorem & conditorem dicit. Paredi monasterii prima fundamenta anno ejus sæculi septuagesimo-tertio jacta, ejusque dedicationem hoc anno, id est septuagesimo-septimo, in honorem sanctæ Mariæ virginis, sanctique Johannis-Baptistæ, & sancti Grati episcopi & confessoris factam fuisse discimus ex historia ejusdem loci chartario præmissa: ubi locus Aureavallis cognominatus dicitur. Ibidem enumerantur prædia, xenia & ornamenta, quæ Lambertus munificens comes novo monasterio ipso die dedicationis concessit. Litteris dotationis ab eo confectis subscribunt post illum Adalais uxor ejus, Hugo filius ejus, Rodulfus episcopus Cabilonensis, Johannes & Isardus item episcopi, Rodbertus vicecomes & Leotaldus. Idem Lambertus Paredi humari voluit post obitum, qui contigit viii. kalendas Martii, anno DCCCC LXXXVII. Est & alter locus ejusdem nominis non procul a Burbone-Anselli*, Paredum-fratrum* dictus ad discrimen alterius, ducto a fratribus seu monachis cognomine. Primus Paredi-monachorum prior videtur fuisse Andraldus, qui eum locum regebat tempore Hugonis comitis & episcopi. Aymardus bone memorie prior, & Guntherius ejus successores tempore sancti Odilonis abbatis, Hugo sub sancto Hugone abbate, Artaldus tempore Pontii abbatis, Bernardus & Gerardus tempore Petri Venerabilis, uti ex chartario colligere potuimus, in quo plurimi nobiles se suosque filios ibidem Deo consecrasse perhibentur.

L I.
Paredi cellæ
origo & prio-
res.
* la Brebince.
* le Charolois.
* Payoy-le-mo-
nial.

a Glab. lib. 3.
c. 2.

* Bourbon-
Lancy.
* Paray-le-
Francy.

In Septimania nobilissima matrona quædam, nomine Adalais, condito testamento statuit, ut *sanctum opus*, hoc est monasterium virginum, quod *inchoatum* ab ipsa erat *subtus Narbonam, in honorem omnipotentis Dei sanctique Salvatoris construeretur*, idque absolvendum relinquit fororibus suis & domnæ Arcendi comitissæ; atque in eam rem constituit elemosynarios suos seu executores, scilicet Ermenegaudum archipræfulem Narbonensem, Raimundum, Vassadellum, & alios. Ad hæc eadem piissima matrona quædam prædia legat cœnobio sanctæ Mariæ, quod vocant Crassam, sancto Petro apud Caunas, monasterio sancti Aniani, cœnobio sancti Pontii apud Tomerias, monasterio sancti Laurentii in pago Narbonensi. In fine rogat, ut, si monasterium sancti Salvatoris perfectum fuerit, filia sua ejus abbatissa constituitur. Factum testamentum iv. nonas Octobris, anno xxiv. regnante Lothario rege. Non exstat hoc Salvatoris monasterium; immo an umquam perfectum fuerit, incertum.

L II.
Salvatoris cœ-
nobium propè
Narbonam.

Per eas tempestates cælesti revelatione admonitus est Froylanes monachus, ut oratorium in honorem sanctæ Mariæ in terra seu monte Taxo, qui locus est diocesis Urgellensis in comitatu Bergitano, exstrueret. Nec mora Froylanes operi manum admovet, collaborantibus sociis suis, scilicet Godemaro presbytero & monacho, Armamiro presbytero quoque & monacho; Ildefindo, Lodoico, Ausalono & Signifredo monachis. Eorum exemplo commoti Oliba comes & Mironus seu Miro episcopus, scilicet Gerundensis, ipsius frater, consultu Wisadi episcopi diocesanæ, monasterium ibidem construxere in honorem sanctæ Mariæ, præfecto eidem Froylane abbate, qui pii operis primus auctor exstitit. De successore vero id constitutum, ut deinceps electio abbatis non fiat citra suum ipsorum consensum, & comitum Bergitanensium, & sine auctoritate episcopi Urgellensis. Constructo monasterio dotem assignant ad alendos duodecim monachos, ac singulis victum quotidianum, id est *libram panis frumenti secundum regulam sancti Basilii & sancti Be-*

L III.
S. Mariæ in
Taxo monaste-
rium conditur.
b Marca Hisp.
c. 406. & 914.

nedicti; in summa victum & vestitum secundum consuetudinem & secundum regulam sancti Benedicti, & vini mensuram ab eo constitutam. Verum quia in aridis illis locis non facilis erat leguminum & olerum copia, iisdem monachis permittitur edere, quidquid habere potuerint in refectionem. Denique iidem fratres, Oliba & Mironus, ac Wisadus episcopus cum assensu nobilium ejusdem pagi constituunt, ut ipsam cœnobium sancte Marie fiat major ecclesia de toto Bergitano ad baptizandum & sepeliendum omnes homines, qui ibi se dedicant ad illorum obitum, aut quicquam donare voluerint de sua proprietate, fiant absoluti de omnibus peccatis eorum. Insuper, ut ipsum cœnobium usque in finem sæculi sit omnino liberum, sicut scriptum est in regula sancti Benedicti. Facta est hæc charta anno trabeationis Christi DCCCC LXXVII. aræ M XV. indictione v. idibus Octobris, anno xxiiij. regnante Leuthario Francigeno rege, apud nos autem imperante Domino Jesu-Christo.

LIV. Rivipollensis ecclesie dedicatio. a Marca Hisp. c. 917. & 1297. Ante aliquot annos Arnulfus a Rivipollensis abbas, dein episcopus Gerundensis, novam monasterii basilicam molitus est, sed morte interceptus imperfectam reliquit. Eam vero absolvit ejus successor Guidifclus abbas, curavitque dedicari xvii. kalend. Decembris hoc anno per manus Mironis Gerundensis antistitis, Fruiani Ausonensis, & Guifadi seu Wisadi Urgellensis, qui licet ob iter domni Petri absens corpore, præsens tamen adfuit mente, præsentibus Olibano marchione seu comite Ceritanensi & Borrello Barcinonensi. qui omnes litteris factæ dedicationis subscripserunt, & insuper Sunarius Helenensis, & Vivens Barcinonensis antistites. His litteris subjicitur confirmatio omnium ejus loci possessionum, & libera electio abbatis secundum regulam sancti Benedicti. Subscribit inter alios Theudericus abbas Campi-rotundi.

L V. S. Petri monasterii Bisuldunensis origo. b ibid. c. 919. Prædictus Miro Gerundensis episcopus b ac Bisuldunensis comes, una cum fratribus suis, Olibano ac Seniofredo comitibus, in ecclesia sanctorum Petri & Pauli atque Andreae, sita juxta opidum Bisulduni, disponit & ordinat cœnobium monachorum sub regula almi patris Benedicti, quam ecclesiam nulli alteri potestati, quam Romanæ ecclesie subiectam esse decernit. Præter ea statuit in eodem cœnobio cœmiterium totius castri Bisulduni ac villarum circumpositarum, ita ut ab eo tempore nec clerici, nec laici quivis licentiam habeant sepeliendi in alio cœmiterio. Acta hæc scriptura viii. kal. Decembris, aræ M XV. anno incarnationis DCCCC LXXVII. anno bisideno tertio, ex quo Francorum rex Leutarius regnandi sumpsit exordium. Prædictis notis chronicis hujus instrumenti, uti & superioris, melius conveniret Lotharii annus xxiv. Subscribit post Mironem & Olibam Seniofredus comes, qui tamen ante annos decem e vivis excessisse creditur. Idem confirmant longe post id tempus, iisdemque litteris subscribunt Odo Gerundensis episcopus in anno septimo regni Roberti regis, Guifredus Narbonensis, Guillelmus Urgellensis. Prædicto anno DCCCC LXXVII. idem Miro, victus precibus Ermengardæ comitissæ, conjugis Olibæ comitis fratris sui, donat Bisuldunensi ecclesie sancti Genesii ac sancti Michaëlis suburbanam sancti Vincentii ecclesiam, eo pacto, ut Ermengarda c jam nominata comitissa & filius ejus Bernardus statuunt ibi canonicos regulares, qui die ac nocte Deo deserviant, qui locus, si sanus ac sincerus est, antiquiorem continet, quam quidem legerim, mentionem canonicorum regularium.

LVI. Regule monasterii instauratio. d r. lib. 30. n. 79. Superest ad hoc usque tempus Regule monasterium diocesis Vafatenfis in Wafconia, olim Squires appellatum, cujus instauratio hoc anno contigit, prima origo non satis comperta est. Illud constat, hoc monasterium ante Nortmannorum tempora existisse, & ab illis anno DCCC XLVIII. eversum fuisse: an vero a Carolo Magno conditum fuerit, ut quædam recentiorum temporum tabulæ perhibent; an a sancto Mummolo Floriacensi abbate, dum in illas partes profectus est, sæculo septimo excitatus, definire nolim. Locum amoenissimum ita describit Aimoinus Floriacensis in libro de vita sancti Abbonis abbatis, qui ibidem interiit. *Monasterium Regule, in honore principis apostolorum Deo dicatum, in monte est positum, qui videlicet mons a tribus lateribus, orientali, aquilonari, & occidentali, aliis cingitur montibus: a meridie Garumna vallatur flumine, periculosaque vallis voragine. Ab oriente ipsum inter & alterum montem vallis existit perangusta, per quam fons meat, quem incolæ Mosellam nuncupant. Simili modo ab occidente alterius fontis rapido aluitur cursu, cui Mosa nomen est. . . Ab aquilone parva conjacet planities, cui conditor municipii, vel, ut quidam volunt, civitatis, turrim quadris lapidibus constructam*

opposit. Regula dictum est monasterium a pietate monachorum, ibi regulam sancti Benedicti accurate sequentium, quos tamen Aimoinus negat umquam eam exacte servasse. Ab eo loco aberat tria circiter millia passuum Caalinogilum palatium pagi Aginensis, quod a Nortmannis ita eversum fuit, ut tamen prisca dignitatis vestigia Aimoini quoque tempore superessent. Eodem tempore destructum Regulæ monasterium, quod Willelmus-Sancii Burdigalensium comes ac dux totius Wafconia, cum fratre suo Gumbaldo episcopo instauravit, & Richardo Floriacensi abbati, ejusque successoribus regendum commisit, missa ad eum legatione, ut in litteris Gumbaldi episcopi & Willelmi ducis a legitur, & ad fratres Floriacenses, rogans, ut ipse, si fieri posset, ad prædictum locum descenderet, vel saltem quosdam e monachis suis eo transmitteret, qui amissa requirerent, destructa refarcirent, & animarum lucris darent operam. Hac legatione accepta, Richardus abbas illuc se contulit, amissa recuperavit, villam Alhardis, quæ modo Regulæ nomine censetur, ædificavit, leges constituit, quas dux & nobiles viri confirmarunt. Prædictis litteris, nomine Gumbaldi episcopi Wafconia, & fratris ejus Willelmi-Sancii Wafconum ducis confectis, primus subscribit Gumbaldus episcopus Wafconia & totius provincie dux, quos titulos itidem usurpat in alio instrumento, quo mediam partem ecclesie sanctæ Mariæ fratribus monasterii Regulæ concessit b anno sequenti. nimirum quia in sæculo conjugatus fuerat, & jam episcopus Vafatenfis episcopatus nomine omnes Novempopulania episcopatus tenebat, ut illusterrimus Petrus de Marca c observavit. Eidem Regulæ monasterio Fortis-Arsius abbas de Blandimonte confert monasterio sancti Petri in loco, qui prænomatur Squires, super flumen Garumna, portionem alodi sui in Monte-vinitore pagi Vafatenfis, vicarie Gamagenfis, mense Madio, regnante comite Guillelmo-Sancio.

Ejusdem Willelmi-Sancii tempore aliud monasterium, Regula itidem dictum, in Bearnia, diocesi Lascurrensi, excitatum est a cum favore vice-comitis Centullogastoni & Lupiniacensis Lupi-Garfia, suffragantibus principibus Wafconia & vicinis abbatibus, necnon militibus, clericis & laicis illius terræ, cum consilio Arsia Lascurrensis episcopi, cognomento Racæ. Primam ejus condendi occasionem præbuerunt duo clerici, qui, cum vitam monasticam in quodam vico Bearnia finitimo studiose exercuissent, ubi labore manuum vitæ sibi necessaria comparabant; inde a domino loci pulsi, ad densissimam silvam pagi Bearnensis se receperunt: ubi a quodam sacerdote, Garfia nomine, qui sancti Petri ecclesiam ibi regebat, humanissime excepti, monasterii prima illic fundamenta jecerunt, in quodam clivo, cui tum Barbapodii seu Liferati vocabulum erat: ac monachis ibidem congregatis, quibus Garfia ipse adjunctus est, Centullum abbatem præficiendum curarunt. Horum piis consiliis opem ac subsidium impendit Centullus-Gasto vicecomes Bearnensis, & Garfia Lupi vicecomes Lupiniacensis. Centullus abbas ecclesiam in honorem sancti Vincentii inchoavit, quam Rabinus ejus successor perfecit. Hunc excepit Sancius abbas, cui Sancius comes, Willelmi filius ac successor, beneficium itidem se præstitit. Tertium item ejusdem nominis e monasterium, sancti Orientii de Regula cognominatum, tunc temporis in Bigorritano solo conditum est ab Ottone-Dato vicecomite Montanerii, temporibus Ludovici comitis & Bernardi episcopi Bigorra, opitulante Arnaldo-Sancione vicecomite. Primus eidem loco præfectus est Mancio abbas, idem, ut videtur, Fortis-Mancio f abbas, qui Gumbaldi episcopi litteris de ecclesie sanctæ Mariæ portione Regulæ data subscripsit.

Idem Willelmus-Sancius comes, superius laudatus, multa quoque beneficia contulit, non modo sancti Severi monasterio in capite Wafconia, cujus eum instauratorem fuisse diximus, sed etiam aliis Novempopulania monasteriis, ut puta sancti Johannis-Baptistæ de Sordua, & sancti Vincentii de Luco. Quis sancti Johannis Sorduenfis primus auctor fuerit, incertum. Situm est hoc monasterium in diocesi Aquis, ad confluentes utriusque Gavi, Oleronensis & Bigorritani seu Palensis. Huic monasterio Willelmus-Sancius g cum Urraca conjugæ sua quasdam ecclesias attribuit. Idem villam de Luco h Deo & sancto Vincentio donavit, renitente Gasto-ne-Centulli vicecomite: qui tandem acquievit, victus precibus Garciae abbatis, qui ei suam consanguinitatem cum dicto comite objecit. His adde abbatias sanctæ Mariæ de Simorra, & sancti Michaëlis de Peciano *, quæ temporibus illis instauratæ sunt. utraque enim inter cœnobia Wafconia recensetur in notitia monasteriorum princi-

M M m iij

ANN. CHR. 977.

a Marca Bearn lib. 3. c. 5. V. 10. 2. Labbe p. 743. & 749.

b Marca ibid. c. 8. n. 5.

LVII. Alia Regule monasteria. d id. lib. 4. c. 2.

e id. li. 5. c. 5.

f id. p. 211.

LVIII. Novempopulaniae alia monasteria.

g id. li. 3. c. 10. h ibid. c. 3.

* de Passan.

ANN. CHR.
977.

patu Ludovici augusti. Abbatia Simorræ sita est in diocesi Aufciensi ad Gimonam fluviolum, haud procul a cella Medulsi, quæ Soriciniensi monasterio quondam subjecta erat. Pecianum vero monasterium positum est in suburbio civitatis Aufciorum, cui comites Astaracenses multa beneficia contulerunt, in primis Guillelmus, filius Arnaldi comitis, qui monasterium Pecianum accepit ab Ottone diacono germano suo; & a Fortone ejusdem monasterii abbate, ceterisque monachis ejusdem loci octo vasa argentea ingentis pretii: quibus monasterium cum omnibus ejus appendicibus concessit, quod Benedictus papa VII. Garzias archipræful, Petrus Tolosæ episcopus, Bernardus Aginnensis, Aimericus comes Ferenziacus, Rogerius Convenianensis comes, Otto *servus servorum omnium monachorum*, aliique confirmarunt.

LIX.
Rudefindus episcopus obit. a V. supra n. 23. c. li. 47. n. 10.

In Gallicia Rudefindus episcopus & abbas, cujus jam sæpe * meminimus, ad cælum migravit. Instante morte, convocatis Cellæ-novæ fratribus in hæc verba sermonem fecit. En, fratres, nexibus hujus carceris & periculis exilii hujus jam liberari pergo. quam ob rem sanctæ professionis vestræ memores, religiose Deo servire curate. Monasterium vestrum ab omni dominatione, tam regia, quam episcopali, liberum vobis relinquo. Istuc quoscumque, qui sanctam hanc professionem arripere cupierint, tam servos quam ingenuos, nobiles & ignobiles, ex quacumque regione, quatenus facultates vestræ sinent, admitti jubeo. Nullum enim personarum apud Deum discrimen est, sed meritum. Dein, sumtis sacris mysteriis, penitentibus fratribus Mamilanum abbatem designavit, & post ipsum successoris electionem secundum regulam sancti Benedicti fieri præcepit. Post hæc septuagesimo ætatis suæ anno, exactis in episcopatu annis triginta-duobus, in abbatia viginti, kalendis Martii, qui dies in feriam quintam incidebat, hora completorii, Ranimiro regnante, animam Deo reddidit, quod Senorina abbatissa, cujus superius ^b meminimus, ex concentu angelico absens intellexit. Sepultus in lapideo loculo prope ecclesiam sancti Petri. Libros de ejus vita & miraculis duos scripsit sæculo duodecimo Stephanus monachus Cellæ-novæ. Rudefindi duplex testamentum vulgatum est, unum pro constructione Cellæ-novæ, alterum paullo ante obitum, relatum ab Yepesio, quo Mamilanum abbatem instituit. Hoc testamentum factum dicitur XVI. kal. Februarii, æra post millesimam decima-sexta. quæ anno Christi DCCCC LXXVIII. convenit. quo admissio, Rudefindus eodem anno decessisse dicendus esset. at præmissæ ejus mortis chronica notæ coincidunt cum anno præcedenti, quo feria quinta in kalendas Martias incidebat. Non diu Cellæ-novæ præfectura tranquille potitus est Mamilianus, qui a nobilibus vicinis exagitatus, ad solitudinem se recepit. Eo absente, direptum, & tantum-non eversum monasterium: ad quod Mamilianus synodi jussu revocatus, omnia ex integro restituit. De Cellæ-novæ abbatibus, cellis, & prærogativis, plura leges apud Yepesium ^c.

c Yepes an. 935. Covarruvie monasterium.

d Sep. 20. 5. scrip. 16.

I X.
Notkero abba- ti S. Galli succedit Immo.

Hoc ipso anno Covarruviense monasterium sanctorum Cosmæ & Damiani, quod antea monachorum fuerat, Garzias-Ferdinandez comes & Ava ejus uxor de monachis obtentum Urracæ filia suæ tradiderunt, futurum deinceps puellarum cœnobium, quod illi multis prædiis & ornamentis locupletarunt. Exstat apud Yepesium ^d ejus rei documentum, datum VII. kal. Decembris, æra discurrente M XVI. Urracæ primæ abbatissæ successit Sancia filia Alfonso regis, ibidemque cum illis Urraca uxor Ordonii tertii humata.

De anno, quo Notkerus sancti Galli abbas decessit, varia est auctorum sententia. Hermannus ejus obitum hoc anno collocat; Hepidannus differt ad quatuor annos. Hermannus haud dubie præferendus, cui favet Burchardus sancti Galli monachus, qui res illius monasterii post Ekkehardum juniorem persecutus est. Is enim agens de electione Immonis, Notkeri abbatis successoris, ait eam contigisse eo tempore, quo inter Ottonem imperatorem & nepotem ejus Heinricum ducem Bajoariæ gravis de regno contentio orta est. quod hoc anno accidisse Hermannus, aliique propiores illorum temporum scriptores tradunt. Certe Hepidanni vulgatum calculum perturbatum esse patet ex iis, quæ refert ad annum DCCCC LXXXIV. de Lotharii regis impressione in fines regni, ut ipse vocat, Aquisgrani, quod quinquennio prius evenisse constat. Ipso anno, quo Notkerus abbas; e vivis excessere Burchardus, qui ei abbatiam resignaverat, & Notkerus medicus: quorum mortes cometes, qui autumnò apparuit, portendere creditus est. Otto imperator electio-

ANN. CHR.
977.

nem probavit Immonis abbatis, qui non modo temporalia recte administravit, sed etiam regularis vitæ disciplinam optime informavit. Auream tabulam ad altare sancti Galli, aliaque ornamenta ecclesiæ fecisse dicitur. Legimus in veteri codice sancti Galli epitaphium Purchardi seu Burchardi minoris abbatis, qui sexto-decimo kalendas Augusti obiisse memoratur. Immo ejus successor octo annis monasterium rexit.

Bobienfi monasterio tunc præsidebat Petrus abbas, cui Otto imperator comitatum Bobiensem, & universa, quæ ad eum pertinebant, restituit; investiens ipsum abbatem *per anulum aureum de jam dicto comitatu*, irrita decernens quæcumque Adalbertus vel Opizo marchiones in prædicto comitatu usurpaverant. Hujus rei testes recententur Willigisus archiepiscopus Moguntinus, Rainaldus Ticinensis, & Johannes Placentinus episcopi, aliique comites & imperialis aula ministri. *Data iv. nonas Aprilis, anno dominice incarnationis DCCCC LXXVII. indictione v.* anno vero regni domni Ottonis xvj. imperii xj. *Actum Noviomago palatio imperiali.* Hinc colligitur, Gerbertum ante id tempus abdicasse præfecturam Bobiensem, quam postea resumit. Distinguendus Gerbertus abbas a Giberto præposito, cujus gratia Otto imperator ejusdem monasterii privilegia confirmavit novo diplomate, quod Margarinus ad annum DCCCC LXXII. Ughellus ad annum DCCCC LXXXII. revocat. Uter melius, incertum, quippe cum annus imperatoris & indictio in editis desint.

L X I.
Bobio comitatus asseritur.

Compositis in imperio rebus, Otto imperator Aquisgrani quietus residebat, cum Crex Lotharius, ejus ex sorore nepos, circa festum sancti Johannis, facta in Lothariensem provinciam irruptione, Aquisgrani palatium invasit, unde imperator, inopinata violentiæ resistere non valens, Coloniam se receperat. Triduo Aquisgrani demoratus Lotharius, omnia militum licentiæ permisit, gallum in culmine basilicæ Aquisgranensis positum, in Galliam converti jussit, quasi Gallicanæ dominationis signum. Revertentem Otto collecto numeroso exercitu insecutus usque Luteciam-Parisiarum, in Monte-martyrum *alleluia* adeo elatis vocibus decantari præcepit, ut cantus ad aures Hugonis Parisiorum comitis, adeoque Parisiensium omnium perveniret. Tum vero Lotharius ex pudoris conscientia colligens animos, discedentem Ottonis exercitum subsequitur, cujus extremum agmen ad Axonam, qui inopinato aquarum confluxu intumuerat, in flumen præcipitavit. Hæc fusc Baldericus * commemorat, brevius Lambertus, aliique Germanici scriptores. Inter ea Adelais imperatrix, Ottonis parens, cum filia Adelaide abbatissa in Italiam profecta est *propter quasdam discordias*, quæ inter ipsam ac filium Ottonem exortæ erant, ut in chronico Saxonico legimus. De hoc Ottonis cum matre jurgio Mayolus imperatorem objurgavit, ut superius notavimus.

ANN. CHR.
978.
L X I I.
Lotharius & Otto discordes.

Mortuo Theoderico Trevirensi antistite, & in sancti Eucharri ecclesia sepulto, successit est Egbertus, nobilis Hollandus, ortus avo Theoderico illustri comite, auctore Egmondani monasterii, in quo sanctimonialis nostri ordinis primum collocaverat; patre altero Theoderico juniore, qui monachos illic constituit loco sanctimonialium, quæ ibi ob Frisonum incursum parum tutæ erant. Browerus censet, Egbertum, Theoderici junioris filium, in illo monasterio jam inde a pueritia divino cultui deditum fuisse. Hinc effusa illa Egberti pietas & devotio in sanctum Adalbertum ejus loci patronum, cujus vitam Mediolacenses cœnobitæ, ipso flagitante, litteris mandarunt. Sub finem libri agitur de quodam Angligena, qui duorum nepotum suorum rura vi occupare volens, ab eis casus est. Hi vero tanti criminis penitentie tacti, diocesanum episcopum adeunt, expiando facinorosi condignam sibi penitentiam imponi postulantes: *ita ut ferro, quo reatum perpetraverant, eos juberet tam diu constringi, quousque qui solet gratuita sua gratia dimittere peccata, suo eos judicio decrevisset absolovere.* Hic eo tempore expiandi homicidii sollempnis mos erat. Re vera jussu episcopi alter eorum ex gladii capulo facto loro brachium noxæ reum sibi revinxit; alter ipso gladio, quasi fascia pectorali, se constrinxit. Hoc in habitu sacra loca, uti ejusmodi penitentibus mos erat, perlustrant, & simul properant ad Nivalense in Brabantio monasterium: ubi sancta virgo Gertrudis miraculis coruscare dicebatur. Illic unus ex his solutus, alter Egmondæ ad sancti Adalberti tumulum. Hæc de vita & virtutibus sancti confessoris Adalberti *Medelocensis cœnobii*

a Chron. Cath. li. 1. c. 96. c. 97.

LXIII.
Egbertus sit præful Trevirensis.

ANN. CHR.
978.

excudere cucullarii, jubente serenissimo ejusdem monasterii domino summo presule Egberto, qui rerum honestarum & ad divinum cultum proficientium solertissimus & indefessus eminet procurator. quæ verba sunt Medelocensis monachi, qui nomine fratrum suorum librum de vita & miraculis sancti Adalberti composuit.

L X I V.
Nithardus abbas Medelocensis.

Regebat eo tempore Medelocense seu Mediolasense monasterium Nithardus abbas, ad quem duæ exstant Gerberti scholastici epistolæ. Prima est LXV. in qua agitur de quodam monacho Medelocensi, quem Nithardus urgentissime repetebat, tædio monasterii eum nolle redire asserens, quod negat Gerbertus, qui eum forte studiorum causa apud se retinebat. Hæc epistola ex urbe Virduno scripta fuisse videtur ex alia ejusdem Gerberti epistola ad Ecbertum Trevirensis archiepiscopum, qui eundem monachum repetebat. Ita vero habet Gerberti a brevis responso.

a Gerberti. ep.
69.

Non exsecutum esse, quod ab urbe Virdunensi de reditu fratris G. mandavimus, acrior cura presentium temporum effecit, dum & quod nolumus necessitas infert, & quod volumus aufert. Nunc tandem ne bene meritis appareamus ingrati, clementia vestra, ut possumus, remittimus: hoc unum a solita benevolentia vestra expetentes, ut experiantur vestram affabilitatem ob nostram commendationem, & si pace vestra fieri potest, ne careat studiis, quibus imperius operam dare disposuit. quæ postrema verba conjecturam nostram probant, scilicet hunc monachum a Gerberto studiorum causa detentum fuisse. Altera Gerberti epistola ad Nithardum abbatem est septuagesima-tertia, in qua ait, quod ejus presentia interdum non perfruatur, turbulentæ rei publicæ imputandum; rogatque ut ad se maturet iter. nam aut imperialis, inquit, cito me colliget aula, aut quantocius omissa diu repetet Hiberia, id est Hispania citerior, ubi diu studiorum causa olim moratus fuerat. Quis fuerit monachus ille Medelocensis, quem Egbertus & Nithardus repetebant, compendiose indicat epistola LXV. in qua fratrem Gant. (legendum videtur Gant.) subito cum re omni familiari, parata ac paranda, redire cogitis, nulla temporis ratione habita. Soline tantos motus civiles non sensitis? Hæc vero epistola, uti & superior epistola LXVI. nomine Adalberonis archiepiscopi Remensis, qui Gozbertus forte retinebat, a Gerberto scripta videtur ex consequentibus verbis epistolæ LXV. Qui domini rerum ac principes esse videmur, itinere frequenti equis attritis comites rariores habemus.

L X V.
Malcalani abbas obitus.

Malcalanus abbas sancti Michaëlis in Teoraschia XII. kalendas Februarias hujus anni feliciter ad Christum migravit. Annum & diem diserte notat appendix chronici Frodoardi; diem quoque vetera necrologia. Appendicis hæc verba sunt. Anno DCCCC LXXVIII. vir Domini Malcalanus, natione Hibernus, in vigilia sancti Vincentii levita & martyr, vitam transitoriam, quam habebat exosam, deseruit, & cum Deo vivo, cui indesinenter, dum adviveret, servavit, vivere feliciter inchoavit. qui presatus abbas corpore humatus quiescit in ecclesia beati Michaëlis archangeli, cujus abbatiam, dum corporaliter in hoc saculo vivens mansit, pio moderamine rexit. Idem etiam Laudunense sancti Vincentii monasterium rexerat primus a restitutione monachorum: ubi vices suas Bellando abbati adhuc vivens demandaverat. Faluntur qui cum Virduni in monasterio sancti Michaëlis abbatem fuisse putant, decepti vitiosa lectione prædictæ appendicis ex editione Pitheæana, in qua, ubi vir Domini legi debuerat, Virduni positum est.

L X V I.
Cadroë item abbas.

Non divellendus a Malcalano socius ejus Cadroë abbas monasterii sancti Felicis seu sancti Clementis Mettensis, tamen uno forte alterove anno ante Malcalanum decessit. Cum ejus fama religionis ad aures Adelaidis pervenisset, ut illa, sancto accensa desiderio, viros quosque religiosos videre & alloqui cupiebat, Italiam petens, legatis ad Cadroë missis, ut ad se caritatis gratia veniret deprecata est. Ille vero, etsi obitum suum imminere ex divina revelatione didicisset, legatorum tamen & Theoderici episcopi postulationi ex caritate cedendum putavit. In itinere discipulos monuit, ut, si ipsum ante reditum mori contingeret, corpus suum ad monasterium referrent. Adjecit, viros esse apud se boni consilii, quos in dubiis consule-

ANN. CHR.
978.

consulerent. Ceterum matrem Helvidem (hæc sancti Petri Mettensis abbatissa erat) ne negligerent, quippe cui in sexu illo numquam similem invenisset. Denique Theodericum episcopum, ceterosque amicos nomine salutarerent suo, eorumque precibus ipsum commendarent. Inter ea venit ad augustam, quæ tunc in loco Neberstein ad Rhenum versabatur. Dum illic moras ageret, exorto incendio, hominem quemdam e tabulato lapsum poculo dato sospitati restituit. Hinc ejus opinio crevit apud palatinos. quod cum ille ægre ferret, post sex dies, augusta frustra renitente, inde discessit. Verum ubi aliquantulum processerat, repente febre correptus, mox viribus corporis destitui cepit. tum vero discipulos reditum maturare jubet. at morbo ingravescente in itinere mortuus est senex emeritus post annum ætatis septuagesimum, ac tricesimum suæ peregrinationis. Corpus ejus, uti mandaverat, in urbem Mediomatricam reductum, illic magno cum honore excipitur, ac in monasterio suo, id est in ecclesia sancti Felicis, sollempni ritu humatur. In necrologio ejus monasterii notatur pridie nonas Martii, Ad-basilias beati Cadroë abbatis. & XIX. kal. Januarii Fokertach comes, scilicet pater sancti Cadroë abbatis, ut ibidem manu recentiori additum est. Sancti Cadroë vitam scripsit auctor ejus æqualis, Reimannus, alius Ousmannus dictus, qui librum hac de re suum Immoni abbati, Gorziensi an Walciodorensi, nuncupavit. In diplomate Ottonis tertii pro monasterio sancti Felicis fit mentio sanctæ memoriæ Cadroë abbatis. Quod attinet ad Helvidem abbatissam sancti Petri a Cadroë laudatam, in necrologio sancti Arnulfi memoria ejus consignatur VI. kal. Decembris. Cadroë successit in regimine monasterii sancti Felicis Fingenius ejus popularis, id est ex Scottorum gente Hiberniensis, cujus adventum, inquit Hugo a Flaviniacensis, peregrinationem & conversionem qui plenius nosse desiderat, in vita Theoderici eximii Metensis episcopi scire potest. At, quod dolendum, excidit hæc vita, cujus forte fragmentum est liber de inventione & translatione sanctorum in urbem Mettensem ab ipso Theoderico facta, qui liber existat in Spicilegii tomo quinto. Ex hujus vitæ amissione nobis ignota sunt pleraque facta Fingenii abbatis, quem sancti Felicis a principio monachum fuisse non dubito, conversum scilicet hortatu & exemplo Cadroë abbatis popularis sui.

Fingenius
ejus successor.
a Labbe 10.1.
p. 159.

Apud Senonas duravit interdictum, quod Sewinus ob Rainardi comitis contumaciam in totam provinciam vibraverat, a kalendis Octobris anni superioris usque ad caput jejunii infrequentis. quo tempore magna mortalium strages ex populari morbo accidit, ex quo Issembardus miles, frater ipsius archiepiscopi, defunctus est. Mortis forte imminens metu perterritus comes, qui dominium civitatis admisso archiepiscopo amittere timebat, a proposito tandem destitit, & Sewinum, ipsius ex sorore nepotem, in ecclesiæ Senonensis possessionem venire permisit. Mox de ordinanda ecclesiâ cogitare cepit pius antistes, tum restituenda ecclesiastica disciplina, tum reparandis ædificiis ecclesiarum & monasteriorum. Prima ejus cura fuit de suburbano sancti Petri b monasterio, quod Anastasius ejus decessor instaurare coeperat. quod opus ut Sewinus absolveret, eidem loco Rainardum, suum ex sorore nepotem, monachum sanctæ Columbæ, abbatem præposuit, ipsius abbatæ mediam partem ei restituens, altera in proprios usus retenta, non ex cupiditate, sed ex necessitate, propterea quod Archembaldus, ejus ante Anastasium antecessor, possessiones Senonensis ecclesiæ in militum suorum stipendia distraherat. Renovatis sancti Petri ædificiis, monachos regulares ex cœnobiis sancti Benedicti, scilicet Floriacensi, & sancti Petri Cluniacensi adduxit, quorum exemplo Rainardus in melius proficeret. Ad hæc perfecit ecclesiam sancti Stephani, eamque tertio nonas Octobris, ordinationis suæ anno sexto, dedicavit. Porro ab ipso die, quo sacerdotio insignitus est, usque ad finem vitæ, carnes nec comedit, nec lino indutus fuit. Cum vero refectorium sancti Petri monachorum, quod Archembaldus in proprios usus converterat, adhuc retineret; admonitu sancti Saviniani illud restituit cum tota terra, quæ monasterio circumjacet. His actis, rediit in civitatem, nihil reliqui sibi reservans, unde posset vivere. Cum vero familiares sui hac de re conquererentur, respondisse fertur, justo numquam defore unde vivat. ceterum se posse sustentari ex proprio patrimonio, dum sancti Stephani possessiones restituerentur. quod brevi postea factum est; mortuis omnibus, quibus eas Archembaldus in beneficium tradiderat.

LXVII.
S. Petri Senonense monasterium instauratur.b Spicil. 10.2.
p. 730.

ANN. CHR.

978.
LXVIII.
Rainardi comitis facinora,
a *ibid.*
p. 737.

Tunc temporis Rainardus comes, Vetulus cognomine; abbatiam sanctæ Columbæ in beneficium tenebat, ex qua plurima in proprios usus convertit. Similiter abbatiam puellarum sanctæ Mariæ, quæ apud Senonas adhuc superest, pæne ad nihilum redegit, in cuius prædio castrum Joviniacum extruxit. Pari modo vexavit sanctæ Faræ cœnobium, quod in dominio habebat. Ad hæc in quodam prædio Ferrariensis monasterii extruxit aliud castrum, quod ex suo nomine Castrum Rainardi appellavit. Post mortem nihilo minus, quæ sub finem hujus sæculi accidit, in monasterio sanctæ Columbæ humatus est.

LXIX.
S. Petro Carottensi datur Gesiacum,
* *July.*

Sub hujus anni initium prænobilis matrona Letgardis comitissa ecclesiam sancti Petri apud Gesiacum *, quæ regalis quondam villa fuisse dicitur, cum aliquot prædiis, sitis in pago Vilcassino ad Sequanam, Widberto abbati Carnutensis sancti Petri monasterii, ejusque monachis concessit, tam pro se, quam pro anima nobilissimi senioris seu conjugis sui atque gloriosi comitis Teobaldi, & pro anima patris sui Heriberti Treassini comitis, contentientibus Hugone archipræsule Bituricensi, & excellentissimo comite Odone filiis suis, qui litteris subscribunt, simulque Odo Carnotensium præsul & Emma Pictavorum comitissa, cum aliis. *Data nona Februarii die, regnante rege HLothario anno xxiv.* Gesiaci ecclesia sancti Petri postea erecta est in prioratum. Eadem comitissa cum alia femina Deo sacrata, ejusque confanguinea, Odeleia nomine, quemdam alodum apud Probatam-villam in comitatu Carnutensi eidem monasterio donavit anno xxv. Lotharii regis.

LXX.
Salmurensi monasterio exactioes remissa.

Prædicto mense Februario Amalbertus abbas monasterii sancti Florentii Salmurensis cum fratribus suis præsentiam adiit Odonis comitis mox laudati, & conqueisti sunt se injustis exactioibus prægravari contra regalia privilegia & præcepta eidem loco collata, quibus auditis, constituit comes, ut nullus fidelium suorum, quibus Salmuri castri præfecturam concesserat, quicquam ab eisdem exigat in omni potestate, quam pater ejus bonæ memoriæ Teutaldus eidem monasterio in ejus dedicatione reddiderat; neque in ripatico, neque in cæspitico, neque in pulveratico, neque in teloneo, neque in effusione sanguinis suorum hominum, et si membra sibi absciderint; præterquam de incendio, furto, raptu, vel homicidio exterorum hominum. *que si fuerint reperta, a præposito ipsius potestatis judiciariae distributioni tradantur, nec hac occasione vicarius potestatem ingrediatur.* ubi vides, jam tum illi monasterio præpositos judiciariæ potestatis competisse. *Data mense Februario; anno xxiiij. regnante HLothario rege. Actum in civitate Turonis publice.* Subscribunt post Odonem comitem Gaufridus vicecomes, Arduinus archiepiscopus, & alii.

LXXI.
Gunterius abbas S. Albini.

Jam ab anno superiore Gunterius abbas in Andecavensi sancti Albini monasterio institutus fuerat post mortem Alberti abbatis, cujus depositio in necrologio notatur xiv. kalendas Maii. Decretum seu instrumentum de utriusque electione, itidemque subsequenti abbatum habetur in archivo sancti Albini, ejusdem profusus in omnibus formæ. Unum instar omnium erit constitutum de electione Gunterii abbatis, in quo Gaufridus Andecavensis comes ait, se una cum consensu Rainaldi episcopi, ac nobilium personarum suorum fidelium delegare abbatem in monasterio sancti Albini, nomine Gunterium, salva voluntate monachorum ibidem degentium; eisque licentiam concedere, ut post ejus obitum, quemcumque maluerint abbatem, eligendi habeant potestatem, insuper eis concedit, *ut nulla in eorum terra vicaria dominetur potestas, nisi de furto, aut incendio, vel homicidio.* Subscribunt post Gaufridum comitem & Rainaldum episcopum monachi, numero quindecim.

LXXII.
Lirinum S. Mayolo concessum.

Tunc Lirinenses monachi, Cluniacensium disciplinæ subijci cupientes, sanctum Mayolum, ut ipsorum monasterii curam ageret, enixe postularunt. Verum quia Lirinum, uti & Cluniacum, Romanæ ecclesiæ peculiari titulo subjectum erat, Mayolo visum est adire Benedictum vii. Romanum pontificem, ut Lirinense monasterium cum Arluco, quod sanctus Honoratus pro sanctimonialibus in litore maris ad Siagnam fluvium extruxerat, ipsi concederetur. Roganti ^b assensit pontifex, cum eo, ut ille ad sepulcrum beati Petri quinque solidos argenteos annuatim persolveret. Actum x. kalendas Maias, anno quarto pontificatus Benedicti vii. Ottonis secundi anno xi. indictione vi. Eodem tempore Amblardus Lugdunensis pontifex res suas, in pago Arvernico consistentes, Cluniacensibus donat ad construendam in villa Nifiaco cellam monachorum in honorem beati Petri sub regula sancti

^b *Bullar. Clun. p. 6.*

Nifiaci cella.

Benedicti monachorum patris militantium; præcipitque *vadiatoribus* suis, id est testamenti sui executoribus, ut instrumentum hujusce donationisificent. quod quidem præstant quatuor præcipuæ Lugdunensis ecclesiæ dignitates, Andreas præpositus, Ornadus decanus, Gundramnus abbas, Hugo abbas, duoque alii canonici cum Hugone laico.

ANN. CHR.
978.

Exstat in Provinciæ pago Aquensi villa, quæ Pertusum dicitur, ad Durantiam fluvium sita, quæ ex donatione Ingilramni episcopi & fratris sui Nevilongi Willelmo comiti ejus nominis primo legibus obvenerat. Hanc autem villam Willelmo cum Arfinda conjugæ sua sacrosanctæ Dei ecclesiæ Montis-majoris contulit pro remedio peccatorum suorum, suorumque parentum. Facta charta donationis *in mense Junio, regnante Conrado rege anno XLII.* Subscripsit post donatores aliosque Adalais comitissa, & filius ejus Willelmus. Archinricus monachus atque levita, mandante Willelmo comite, scripsit. Mitto alias donationes eidem loco tunc factas tum ab Airardo episcopo, tum a Leodegario quodam & uxore ejus Walburge: quorum ille *mansiones coopertas cum corte & exago, sitas in civitate Arelatensi prope ecclesiam sancti Juliani*: hi vero res suas sitas in villa comitatus Vendacensis, vocabulo Vazolus, Montis-majoris monachis concesserunt.

LXXIII:
Monti-majori Pertusum datur.

Quæ prædictæ donationi Willelmi comitis subscripsit Adalais comitissa, hæc non alia videtur esse ab Adalaide conjugæ Rotgerii comitis Carcassensis, quæ hoc tempore translationi sancti Hilarii ejus urbis episcopi una cum marito suo aliisque interfuit. Carcasso, Volcarum-Tectosagum civitas provinciæ Narbonensis, Hilarium inter episcopos suos secundum cognoscit. Hic monasterium sancto Saturnino martyri sacrum in territorio Carcassensi ad Leucum amnem erexisse traditur: ubi humatus fuit *post altare, quod ipse consecraverat.* Jacuit eo in loco usque ad hunc annum, quo ejus corpus e tumulo in digniorem locum transferre Benedicto abbati & monachis ejus loci visum est. Eorum pium consilium probavit Franco episcopus, ac diem futuræ celebritati ad kalendas Martias indixit. Invitati adfuere provinciales episcopi, una cum Rotgerio comite & Adalaide ejus conjugæ, nonnullisque abbatibus; e quorum numero erat Warinus seu Guarinus abbas sancti Michaëlis Coxanensis. Aperto tumulo, suavissimus odor exhalavit. Levata beatissimi pontificis membra e loculo reposita sunt *post altaris arulam in saxea arca,* & ad utrumque ejus latus duorum ipsius alumnorum corpora, Benedicti scilicet ac Celsi. His peractis, Rotgerius comes, *accepto libello regule,* sancte affirmavit, se nullum censum, nullumve servitium ab ejus loci alumnis umquam exacturum, nec exigi permissurum; liberamque abbatis electionem monachis asseruit, promittitque, se quolibet anno duodecim monachos vestiturum. cujus rei scriptura in sacra sancti Hilarii theca non ita pridem reperta est. Benedictus abbas superstes adhuc erat anno secundo Hugonis regis. De Gaufrido ejus successore, aliisque subsequenti-bus consule appendicem capitularium * editionis Baluzianæ.

LXXIV:
S. Hilarii episcopi Carcassensis translatio.

Ad hunc itidem annum revocanda videtur donatio Senegundis comitissæ, quæ una cum filio suo Petro & nepote Bernardo comite, nepibusque suis Adalaide, Constantia & Willelma, ecclesiam disruptam, quam vocant sanctam Reparatam, & quædam prædia donat *sancto Salvatore Gellonensis monasterii & venerabili Ligno crucis, necnon & alumno Christi confessori Guillelmo, & abbati Gaufrido, & monachis in eodem Gellonensi monasterio Deo militantibus, presentibus & futuris.* Donationis violatoribus graves poenas interminatur. *Facta carta donationis istius x. kal. Martii, feria quinta, regnante Domino nostro Jesu-Christo.*

a Baluz. to 2: capitul. c. 1102.
LXXV.
Gellonensibus facta donatio.

Iisdem mense & anno Wigfridus Virdunensis episcopus, anno suæ ordinationis octavo, in synodo ^b decretum edidit de quadam capella, in honorem sancti Martini tempore Halevini abbatis extructa prope ecclesiam sancti Michaëlis ad Mosam, quam Bertaldus, cujus beneficium erat, parochiali sancti Cyrici ecclesiæ subtrahere volebat, nec ex ea capella decimam, uti mos erat, prædictæ ecclesiæ persolvere. Hanc causam ad synodum reulit Oddo abbas sancti Michaëlis. qua ventilata, statutum est septem fidelium presbyterorum testimonio, hanc capellam sancti Cyrici ecclesiæ subjectam esse debere. *Actum sub die v. kal. Martii, anno vj. regnante Ottone rege, filio domni Ottonis imperatoris augusti.* His litteris subscribunt Gothefridus comes & vicedominus, Oddo abbas sancti Michaëlis, Adelar-dus & Milo abbates, alique. Adelar-dus sancti Vitoni monasterio præerat, Milo

LXXVI.
Judicium de capella.
b Baluz. to 4. miscel. p. 435.

ANN. CHR.
978.
LXXVII.
S. Gorgonii
passio Gor-
zientibus mis-
sa.
a Labbe to. 1.
p. 678.

forte Bellilocensi vel Monti-falconis. Incertum quamdiu supervixerit Oddo abbas sancti Michaëlis, cujus obitus notatur kalendis Februarii.

Gorzienſe monaſterium tunc adminiſtrabat Immo abbas, Odelberti ſucceſſor, a Deoderico ſeu Theoderico epiſcopo benedictus, ut in actis. Adalberonis ſecundi legitur. Is Milonem epiſcopum Mindenſem honorifice in ſuo monaſterio excepit, eique partem ſancti Gorgonii martyris reliquiarum, in Saxoniam aſportandam, conceſſit. Milo vero viciffim ad eum tranſmiſit librum de paſſione ſancti Gorgonii, quæ apud Gorzienſes deſiderabatur, præmiſſa epiſtola, quæ ſic habet.

Sanctæ Gorgienſis eccleſiæ venerabili abbati Immoni, & cuncto monachorum cœnobio ſibi commiſſo, Milo epiſcopus, ſervorum Dei famulus. Quod me quidem olim veſtra regionis fines ingreſſum, non ſolum honorifice ſuſcepiftis, verum etiam omnem humanitatem ſpeciali dilectione mihi generaliter exhibuiſtis; ſi opere, ſicut volo, dignas gratias vobis rependere nequeo, ſolum id, quod valeo, eo ſtudioſius devota mente facere deſidero, quo me in aliquo hujusmodi negotio deſeciſſe cognoſcor. Nam, licet in divina pagina legatur, quod exhibitio operis probatio ſit vere dilectionis; tamen, cogente neceſſitate, quancumque facultas bonæ operationis deſecerit, ſi voluntas integra devotionis permanſerit, nullum ex hoc detrimentum caritas habebit: quia, ſi quid deſuerit ex operatione, id totum implet caritas pro bona voluntate. Igitur, ut præſatus ſum, non meis meritis, ſed gratia fraternæ caritatis honorabiliter a vobis ſuſceptus, tanta detentus ſum familiaritate, ut omnino me non hoſpitem, ſed quaſi unum ex iſtis fratribus eſſe putarem. Unde inter ipſa ſacra eloquia veſtra, quæ mihi videbantur quodam modo aſſlatu Spiritus ſancti ignita, & quaſi ex ipſo fonte ſalutaris ſcientiæ ſalientia, paſſionem & miracula ſanctiſſimi ac beatiſſimi communis patris noſtri Gorgonii vos non habere corde tenus doleretis, idque, ſicut dignum erat, gravibus ſuſpiriis egre toleraretis: ego quoque ſuper hoc non minori cura ſollicitus, mecum tacitus cogitavi, quid de hac re fieri potuiſſet. Et cum adhuc prædictam ſancti martyris paſſionem non haberem, pro communi noſtra utilitate quarere propoſui, ſicubi potuiſſet inveniri, idque ne deleteretur oblivione, tenaci memoriæ commendavi. Poſt hæc itaque cum reverſus veniſſem ad patriam, plurimas librorum percucurri paginas, & favente Domino, quaſi exoptato citius reperi, quod prius me non habere vehementer extimui, ſcilicet v. idus Septembris ſanctorum martyrum Gorgonii & Dorothei ſollempnitatem per ſingulos annos fuiſſe natalem: quorum quoque paſſionem, ſub eodem kalendarum numero inventam, brevi quidem ſermone ſuccinctam, ſed a me avidius acceptam, veſtræ caritati dirigere deſtinavi: ut eo tenacius veſtra dilectio, quaſi glutine fidei, ad unguem uſque perducta, inter nos jugiter valeat permanere, quo ego vobis ſanctæ caritatis dulcedine copulatus, ſed & ſingularis amicitiaæ fœdere complexus, gratum quid vobis & amicabile videar obtuliſſe.

Hactenus epiſtola Milonis, qui Mindonenſi eccleſiæ ab anno DCCCC LXXIV. ad annos viginti-duos præſediſſe dicitur. De Immo abbate plura ^b in confequentibus.

b lib. 52.
n. 79.

LXXVIII.
Romualdus
Marino eremita
adhæret.

Poſtquam Romualdus in Claſſenſi monaſterio triennium exegerat, majoris perfectionis ſtudio, abbatis ſui fratrumque conſenſu impetrato, contendit ad Marinum eremitam, qui in Venetiarum partibus religionis fervore præcellere dicebatur. Erat is vir ſimplicis animi ac pietatis haud vulgaris, ceterum rudis omnino & indoctus, nulloque magiſterio in illa ſingulari palæſtra, ſed ſolo bonæ voluntatis impulſu informatus. Ea porro erat ejus vivendi ratio, ut per totum annum tribus hebdomadæ diebus *mediam panis buccellam & puſillum faba* ederet; tribus vero aliis *vinum & pulmentum* ſobrie perciperet: ad hæc totum quotidie pſalterium recitaret, paſſim diſcurrendo, nunc ſub iſta arbore vicenos, nunc ſub illa tricenos pſalmos alternis perſolvens. Recitanti reſpondebat Romualdus, & quia litterarum omnino expers ſæculum reliquerat, vix ſuorum verſuum notas ſyllabarum explicare valebat. at Marinus, rigidus exactor; hærenti aut erranti ſiniſtram capitis partem ſæpe virga percutiebat. unde cum Romualdus lævæ auris facultatem ſenſim perderet, magiſtrum rogavit, ut in poſterum dextram cæderet. Tum Marinus diſcipuli patientiam admiratus, demum indiſcretæ ſeveritatis temperavit diſciplinam.

LXXIX.
Petri Urſeoli
converſio.

Marini ac Romualdi exemplo & adhortationibus, auctore in primis Guarino abbate monaſterii ſancti Michaëlis Coxanenſis, Petrus, cognomento Urſeolus, dux Venetiarum, ad ſæcularium dignitatum contemptum & monaſticæ vitæ profeſſio-

nem inductus eſt. quod quemadmodum acciderit, ex Petro Damiani, qui illa tempora propius attingebat, quam paucis fieri poterit, enarrandum. Petri Urſeoli in ducatu proximus deceſſor Vitalis Candianus, quem recentiores Petrum nominant, cum propria dignitate, tum affinitate Hugonis Tuſciæ potentiſſimi marchionis, cujus fororem in conjugium duxerat, elatus, æmulatione ſuadente, plurimos e Tuſcia & Longobardia milites ſtipendiis ſibi devinctos tenebat. Id Venetiarum incolæ, quibus formidoloſa & ſuſpecta ejuſmodi potentia videbatur, non ferentes, Vitalem e medio tollere conſtituunt. verum excubitorum valida manu ſemper ſtipatus, eorum conſilia omnia eludebat. Demum vero ad id deſperationis ventum eſt, ut ignem in proximam domum, quæ Petri Urſeoli erat, ipſemet ſub obtentu ducatus aſſentiente, injicerent. quo non ſolum prætorium, ſed etiam ædes ſancti Marci adnexa, & pleraque circumpoſita ædificia conflagrarunt. Ita dux, calor, fumique vapore cogente, e prætorio egreſſus, ſarellitis manu percuffus interit: ejuſque in locum Petrus Urſeolus ſuffectus. Verum non diu impune ac tranquille principatu potitus eſt, ſed, remordente conſcientia, perpetrati facinoris ipſum brevi penituit. Interim accidit, ut Guarinus abbas mox laudatus, qui voti cauſa per diverſas mundi regiones peregrinari ſolitus erat, Venetias adiret. qui a Petro conſultus, quo pacto tantum crimen expiare poſſet, non aliud remedium ſuccurrere dixit, quam occupati ducatus abdicationem. Eadem quoque ſententia fuit Marini & Romualdi, qui ad conſilium itidem adhibiti, ut Petrus ſæculo nuntium remitteret, cum Guarino ipſi auctores fuerunt. Ille vero nihil cunctatus, mox eorum conſiliis obtemperavit, & domo clam egreſſus, comitem ſe illis ad monaſticam vitam agendam adjunxit, atque Johanne Gradenico, qui prædictæ conjurationis conſcius fuerat, Romualdo ac Marino comitantibus, cum Guarino in Galliam ſe ſe ad Coxanenſe monaſterium conſulit. Illic, peracto annuæ probationis ſpatio, Petrus & Johannes in cœtum fratrum admiſſi, ad proximam dein monaſterio ſolitudinem, ubi Marinus & Romualdus in ſingulari vita ſe ſe exercebant, ſeceſſerunt: ubi per triennium labore manuum & inedia panis confectus Petrus, qui delicatius educatus, inſuper ingenti corpore præditus erat, jejuniū quamdam remiſſionem ſupplex a Romualdo petiit, obtinuitque quadram paximantii ſupra mediam partem, quam alias percipere ſolebat. Illic dum Romualdus verfaretur, ad eum acceſſiſſe dicitur Oliba ſeu Olibanus comes, ſub cujus jure monaſterium conſiſtebat. Is, totius vitæ ſuæ actuum ſerie Romualdo *quaſi per confeſſionem* expoſita, cum non alio modo quam ſæculi fuga, ſe ſalutem conſequi poſſe ab eo intellexiſſet; omnibus abdicatis ad montem Caſinum ſpecie peregrinationis proſectus, illic ſe divinis obſequiis in perpetuum mancipavit. In illa ſolitudine Romualdus quam ſevere ſe geſſerit, vel ex eo conjici poteſt, quod cujuſdam remiſſionis loco ſibi ſuiſque id præſcripſit, ut præter duas quadrageſimas, in quibus rigide jejuniū ſervabat, per alias anni hebdomadas triduo & biduo jejunaret; quinta vero feria & dominicis diebus olera & tantillum liquaminis perciperet. Jejunare autem omnino ſolidum diem, licet id ſæpiſſime faceret, aliis omnino prohibebat, ſatius eſſe dicens, ut quotidie quivis comedat, & ſemper eſuriant. Vigiliis vero temperate & cum magna diſcretionem faciendas maxime ſuadebat: ne cui poſt nocturna officia ſomnus obreperet. quo tempore ſi quis obdormiſſe convinceretur, miſſarum celebratione ea die abſtinere cogebatur.

Oliba comes
ſit monachus.

Prope Peruſiam Etruriæ civitatem exſtat monaſterium ſancti Petri, cujus bona confirmavit ſæculo nono Gregorius IV. in gratiam Bonizonis abbatis, in his monaſterium ſancti Sergii, quod vocatur Canclicum, ſitum Romæ in regione quarta ad Suburram, quod parum convenit quorundam recentiorum opinationi, exiſtimanantium, illic exiſtiſſe cathedralē eccleſiam ante Honoſtum epiſcopum, qui, epiſcopali ſede in urbem tranſlata, hæc eccleſiam in abbatiam convertiſſe fertur, & monachis noſtri ordinis tradiſſe anno DCCCC LXV. Ut ut ſit, Petro ejuſdem monaſterii abbati ^b Benedictus VII. pontificium indulſit diploma, quo ejus poſſeſſiones conſirmantur, & directoribus graviſſimæ poenæ intentantur. *Scriptum per manum Liutulſi notarii regionarii & ſcriniarii S. R. E. in menſe Decembrio, indiſtione vj.* Hæc abbatia ſanctæ Juſtinæ congregationi ab Eugenio IV. unita eſt, cujus loci præcipuos abbates Ludovicus Jacobillus in tomo tertio ^c de ſanctis Umbriæ reſerſet.

LXXX.
S. Petri monaſterium Peruſiæ.
a Bullar.
Caſim. to. 1.
p. 6.

b id. to. 2.
p. 52.

c Jacobill.
to. 3. p. 296.

ANN. CHR.
978.
Barense
sancti Bene-
dicti.

a Chron.
Cassin lib. 4.
c. 117.

LXXXI.
Tegernsensem
monasterium
infauratur.

In anonymi Barenfis chronico, quod Peregrinius typis vulgavit, hoc anno inchoatum fuisse traditur monasterium sancti Benedicti in Bari a domno Hieronymo abbate, tempore Johannis episcopi, qui ipso anno decessisse dicitur. In eodem chronico Hieronymi abbatis obitus ponitur anno M XII. Hoc monasterium Casinati subiectum fuit usque ad tempus Desiderii abbatis, cujus tempore cives Barenfes ejus ditioni illud subdixerunt, uti asseruit Petrus diaconus a coram Lothario imperatore, qui prædictum monasterium Casinatibus restitui præcepit. Si vera sunt quæ de illius monasterii origine tradit anonymus Barenfis, stare non poterit id, quod idem Petrus ait, Pippinum scilicet, & Carolum-Magnum ejus filium, omnesque succedentes imperatores illud monasterium Casinensi cœnobio concessisse.

Postquam Tegernsensem Bajoariæ monasterium in primævo splendore per duo sæcula perfluerat, venit porro in prædam Arnolphi ducis, aliorumque laicorum, qui non modo prædia & possessiones, sed etiam *claustrum & officinas monachorum* occuparunt, & cum uxoribus suis insederunt, uti Otto secundus in suo diplomate queritur. unde, stipendiis monachorum in profanos usus conversis, *spurcitia & nefariis rebus inuolascensibus, cum tota ibi religiosa vita deprisset, mox celesti vindicta monasterium & omnia ejus ædificia cum libris & ecclesiastico cultu concremata* fuere. Tanto infortunio mederi volens Otto imperator, hortatu fratris sui Ottonis Alamannorum ac Bajoariorum ducis, locum restituendum in se suscepit, ejusque rei gratia Hartwicum monachum, e Trevirensi sancti Maximini cœnobio accersitum, eidem loco præfici curavit. Hujus facti memoriam in quadam membrana, quæ veteris evangeliorum libri operculo affixa erat, consignatam ibidem invenimus in hæc verba: *Anno DCCCC LXXVIII. IV. nonas Martii, cepta est regularis conversatio in hoc monasterio a venerabili monacho Hartwico de sancto Maximino.* tum anno sequenti, *ab Ottone imperatore secundo idem Hartwicus baculum & privilegium recepit, & a venerando episcopo Abraham Frisingensi benedicatur, & monachi regulam professi sunt.* Ottonis diploma, datum Bruomadæ IV. idus Junias anni insequentis, a nobis relatum est in elogio ipsius Hartwici, qui vix quatuor annos illud monasterium rexit. Ad res Francicas prædicti anni & insequentis veniendum.

ANN. CHR.
979.
LXXXII.
Ludovici re-
gis coronatio
& diplomata.
b Marcæ
Hist. c. 408.

Amalbertus
abbas Floria-
ccensis.

Ludovicum, Lotharii regis filium, aliquot annis ante obitum patris, regia corona insignitum fuisse jam dudum viri docti observarunt. Annum inter primos notavit clarissimus Baluzius b, scilicet præsentem. quod duobus potissimum testimoniis asseruit, petitis ex duobus præceptis Lotharii regis, in quibus annus incarnationis DCCCC LXXXI. cum ipsius Lotharii anno XXVII. & tertio Ludovici regis adolescentis componitur. Duo alia nobis ad id confirmandum occurrerunt, quæ diserte annum ipsum DCCCC LXXIX. adstruunt: quin etiam alterum ex his duobus diem regis Ludovici coronationis nobis indicat. Primum præceptum edidit *HLudovicus divina propitiante clementia Francorum rex, qui ad preces Amalberti abbatis ex monasterio Floriacensi, quod est constructum in honore sanctæ Mariæ, sancti Petri principis apostolorum, sanctique Benedicti confessoris, ubi ipse pater & dux monachorum Benedictus corpore requiescit, visis præceptionibus avi sui HLudovici piiissimi augusti (sic eum vocat) & progenitoris sui HLotharii, immunitatem & regiam defensionem eidem monasterio confirmat cum libera electione abbatis. Actum Compendio palatio, anno dominica incarnationis DCCCC LXXVIII. primo ordinationis ipsius gloriosissimi regis.* Alterum ab eodem Ludovico rege præceptum pro Aurelianensi ecclesia obtinuit Arnulfus ejusdem urbis episcopus, datum anno incarnationis dominica DCCCC LXXVIII. II. die ordinationis ejusdem, indictione VII. v. idus Junii. Actum Compendiensi palatio. Ex quo intelligitur, Ludovicum VI. idus Junias ejusdem anni, & quidem Compendii coronatum fuisse. Utrumque præceptum Arnulfus ad vicem Adalberonis archiepiscopi atque archicancellarii relegit & subscripsit. Dubitant nonnulli, totiusne Franciæ, an solius Aquitaniæ Ludovicus rex designatus sit. Verum ex præmissis duobus præceptis facile conficitur, eum regni Franciæ in solidum cum patre regem tunc constitutum fuisse: tum quia regem Francorum se absolute dicit: tum quia duo illa præcepta spectant Aurelianenses, qui ad regnum Aquitaniæ non pertinebant. Hinc est quod in quibusdam litteris Lotharius & Ludovicus reges Francorum simul conjunguntur, ut in diplomate pro monasterio sancti Maglorii, de quo mox acturi sumus.

Ad Floriacense quod attinet, excessit e vivis hoc anno Richardus abbas XIV. kal. Martii. cui mox successus Amalbertus ejusdem loci monachus, tunc Salmurensis abbas, qui utriusque monasterii regimen retinuit, *benignus natura, sed benignior humilitatis sibi insita magnitudine*, inquit Aimoinus, qui ab eo monasticum habitum suscepit.

Hoc ipso anno Gualo abbas monasterii sancti Germani Parisiensis notatur in brevi chronico ad cyclos paschales. quo tempore Hugo comes Parisiorum, qui hanc abbatiam cum Dionysiana post patrem hæcenus habuerat, abbatem utriusque regularem restituendum curavit. Non multo post inter episcopum Parisiensem & Gualonem abbatem orta est dissensio, haud dubie ex immunitate monasterii, quam forte Hugonis comitis & abbatis tempore episcopus impugnare non ausus fuerat. Huc spectare mihi videtur Gerberti epistola LXI. ad Adalberonem archiepiscopum Remensem, in qua hæc verba. *Ceterum dux Hugo, naëta occasione ex dissensione episcopi Parisiensis & abbatis Gua. abbatem nostrum Airardum (is sancti Theoderici abbas erat) inter ceteros ad se venire orat. Id ut peragat, persuasum iri posse confidimus.* Forte ab Hugone idcirco accersebatur Airardus, ut monachos sancti Germani ad eam disciplinæ formam, quæ in sancti Theoderici monasterio nuper restituta fuerat, reformaret. In necrologio Germanensi non invenio Gualonem, quem Albericus abbas excepit, notatus anno DCCCC. xc. in annalibus ad paschales cyclos, qui ejus obitus forte annus fuit, dies VIII. kal. Octobris in necrologio assignatur. Alberici successor Morardus: cujus pater fuit Giroldus, ut legimus in necrologio ad XII. kalend. Septembris, quo die notatur *depositio Giroldi laici, patris domni Morardi abbatis.*

In monasterio sancti Dionysii Gozolino abbati a subrogatus est Rotbertus abbas, laudatus anno sequenti in diplomate Ottonis imperatoris. Hic cum episcopo Parisiensi iidem controversiam habuit, ut probat Gerberti epistola CXLV. Parisiensi episcopo inscripta, quam hic integram referre juvat.

Esti omnis ecclesia catholica una atque eadem est, singulis tamen sacerdotibus modus quidam prescriptus est, quo se extendere, ubi terminos debeant collocare. Itaque in causa Rotberti abbatis, ob eam quam servamus, ac semper vobis servare volumus fidem, hæc tria consultando proponimus. Primum, non esse nostri juris, saltim in aliena messe ponere: in quo multiplices rependimus grates etiam indebito dignari nos honore. Secundum, sancti Dionysii cœnobium ejus esse reverentia ac dignitatis, ut nullius ibi magistratus debeat deponi, aut imponi sine comprovincialium, quorum interest, consensu ac favore sollempni. Tertium proponimus, si rem in dilatione ponitis, vestre mansuetudini suggerendum, quicquid honestius & utilius cum religiosissimis & amplissimis viris inveniemus.

In hac epistola videtur agi de depositione cujusdam præpositi in monasterio Dionysiano, atque adeo ipsius abbatis, scilicet Rotberti, quem sine comprovincialium episcoporum consilio judicari non posse ait Gerbertus, ob ipsius monasterii reverentiam ac dignitatem. Ex quo gravis mihi suspicio suboritur, num Rotbertus abbas fuerit idem cum illo Rotberto Dionysiano monacho, qui, cum res monasterii sui in villa Cameracensis agri Solemia procuraret, muneribus sibi viam ad Cameracensem episcopatum vacantem facere molitus fuerat, ut superius b diximus. quod cum forte ad notitiam Parisiensis episcopi venisset, eum magistratu sancti Dionysii exturbare volebat. Rainaldus seu Rainoldus tum Parisiorum episcopus erat, qui anno sequenti subscripsit synodicalis litteris Sewini archiepiscopi Senonensis pro monasterio sancti Petri.

Paulo ante id tempus reliquiæ sancti Maglorii episcopi ex Armorica Luteciam-Parisiorum translatae sunt, ac depositæ in ecclesia collegiata sancti Bartholomæi apostoli, quæ juxta palatium sita erat. Id factum occasione bellorum, quæ inter Richardum Normannorum ducem ac Theobaldum Blesensem comitem primis Lotharii principatus annis exarserunt, & usque ad fines Armoricæ pervenerunt. Imminentis cladis metu Salvator Aletensis episcopus sanctorum parochiæ suæ reliquias recollegit, & in urbem Parisiorum secum deportavit. Præcipuæ reliquiæ erant sancti Samonis Dolensis episcopi & sancti Maglorii ejus successoris, cujus corpus e Sargiensis monasterio, in quo decesserat, in cellam Lehonium Nomenoii ducis tempore translatum fuerat. Pacatis rebus, cum Brittones sacras reliquias in

ANN. CHR.
979.

LXXXIII.
Gualo abbas
S. Germani a
Paris, aliisque.

LXXXIV.
Rotbertus ab-
bas S. Diony-
sii.
a Y. lib. 47.
n. 31.

b lib. 46.
n. 39.

LXXXV.
S. Maglorii
monasterium
Parisii.

ANN. CHR.
979.

patriam reportare vellent, ab eis exegit Hugo comes, ut sancti Maglorii corpus in basilica sancti Bartholomaei remaneret, in qua monachos posuit canonicorum loco, multis relictibus eidem basilicae adjectis. Haec omnia regis litteris comprobarunt *Lotharius & Ludovicus, divina ordinante providentia*, ut ipsi praeferebant, *reges augusti*, qui *petitionibus Hugonis Franciae ducis* annuentes, *praecipuum firmitatis fecerunt* de iis rebus, quas ille *monasterio sanctorum Bartholomaei & Maglorii archiepiscopi Dolenfis*, fundato in urbe Parisiaca ad excipienda sanctorum corpora, quae hac illacque circumferebantur, contulit in die consecrationis ejusdem monasterii. Statuunt insuper, ut idem locus semper abbatem habeat ex propria congregatione, & nec metropolitanus, nec pontifex Parisiacus istuc, nisi invitatus, accedat. quae omnia fusius referuntur apud Gerardum a Bosco in libro nono^a historiae ecclesiae Parisiensis. Quo vero tempore sancti Maglorii monachi ad vicum sancti Dionysii, ac demum ad suburbium sancti Jacobi, ubi modo patres Oratorii consistunt, commigraverint, suo loco & tempore, Deo dante, exponemus. Totam hujus translationis historiam in Appendicem referre visum est, in qua Junanus tunc Lehenensis monasterii abbas fuisse dicitur, indeque in urbem Parisiorum advectas fuisse reliquias sancti Maglorii & aliorum. quod factum ait auctor anonymus ob Danorum infestationes, quos Richardus comes auxilio advocaverat.

^a Hist. Paris.
to. 1. p. 546. &
segg.

LXXXVI.
Hermengardis
abbatissa
Pictavenfis.
* de Londum.

Erat per id tempus monasterii sanctae Crucis Pictavenfis abbatissa Hermengardis, quae communi consilio ac consensu sororum suarum Gaufrido Andecavensi comiti, qui *vulgari cognomine Grisia appellatur gonella*, duas curtes concessit pro defensione terrarum suarum in ejus potestate sitarum, *quae sunt in Lausdunensi patria*.^{*} cui rei praedictus comes acquiescens, Pictavos ad monasterium sanctae Crucis perrexit, contactoque ligno sanctae Crucis hoc pactum se servaturum spondit, *praesente & cooperante domino Petro Pictavenfi episcopo*, ea conditione, ut *venerabile lignum salutis nostrae supra dicto comiti, suisque heredibus esset remedium, si eo quo dictum est modo tenerent pactum: sin vero aliter facerent, poenam damnationis eo, cujus sanguine maduit, vindicante incurrerent*. Hoc scriptum caret chronicis notis. Habetur in eodem parthenone insignis liber ritualis, in quo nonnulla haud vulgaria leguntur: ex quibus haec in exemplum afferre juvat. In natali Domini *apparente luce* five aurora *missa dicetur, LUX FULGEBIT; & communicentur puella five juniores, qua finita, veniant in monasterium**, faciant orationes; *sedeant in claustris, & legantur kalenda, five martyrologium. Deinde veniant ad capitulum, & post dicatur missa matutinalis, PUER NATUS EST NOBIS. Ad pacem cant omnes; post pacem eant ad communionem, venientes ordinate, petita venia ante altare; & (quod observandum) ore applicato ad calicem, accipiant corpus Domini reverenter, forte intinctum & ex cochleari, ut hodie quoque Graecis mos est. Feria sexta parasceves in basilica sanctae Crucis officium celebratur ab episcopo sollemne, & festivo ob reverentiam sanctae Crucis. Post adorationem crucis, capiceria debet dare unicuique vel candelam, vel cereum, ad sepeliendum corpus dominicum, quod hoc modo fit. Duo sacerdotes repositi, & cooperti capitibus cum amictis, preparant corpus dominicum in tres, illud primum in quodam parvo corporali ad hoc facto; & post mittitur inter duas patenas argenteas, cum cruce aurea involutum in linteo mundissimo, incipiente sacerdote, O MORS, ERO MORS TUA, cum psalmo, JUDICA ME DEUS, ET DISCERNE. quo finito, defertur ad sepulcrum honorifice, cantando, ECCE QUOMODO MORITUR JUSTUS. Tunc sacerdos deponit illud in monumento cum aqua benedicta & incenso, & incipit, SEPULTO DOMINO, & ab omni conventu cantatur MISERERE. quo facto, claudatur reverenter, omnibus discedentibus, relictis tamen ibi duabus custodiibus, & multis luminaribus: qui custoditur ab eis in ipsa nocte usque in pascha. In prima vigilia noctis pascha duo presbyteri repositi cum cappis pergunt ad sepulcrum. Inde elevatur & defertur corpus ad majus altare, praecumbibus cereis & turibulis, & pulsantibus signis. Finitis matutinis, accedunt ad sepulcrum, portantes luminaria. Tunc incipit Maria, UBI EST CHRISTUS MEUS? respondet angelus, [NON EST HIC] Tunc Maria aperit ostium sepulcri, & dicit publica voce: SURREXIT CHRISTUS: & omnes respondent, DEO GRATIAS. Quiddam simile hodie quoque fit in archimonasterio sancti Remigii apud Remos die paschae, & quidem cum effigie Christi resurgentis. Ex hoc diverticulo ad ordinem revertor.*

Communionis
& sepulturae
dominicæ ritus.
* i. ecclesiam.

Dum

Dum Rodensi sancti Petri monasterio praesert Hildefindus episcopus, ejusdemque monasterii abbas, litteras^a a Benedicto VII. impetravit, quibus pontifex monasterium sub tutelam & dominationem sedis apostolicae admittit, ejusque possessiones confirmat omnes ab urbe Narbona usque ad fines Hispaniae, compellens universos ad restitutionem bonorum, si qua ex eodem monasterio abstulissent. Datum hoc anno, indictione septima, in mense Aprili. His litteris postea comprovinciales episcopi subscripserunt. Eodem tempore Miro comes & episcopus Gerundensis Balneolensi sancti Stephani monasterio quemdam alodem suum, qui ipsi ex dono Seniofredi principis post vindicatam caedem Wifredi comitis fratris sui provenerat, concessit voti causa, concepti occasione periculi sibi impendentis, cum Borrellus comes Urgellensis cum exercitu suo venit in comitatum Bisuldunensem *ad construendum castellum in monte Spelio* adversus ipsum. In his enim angustiis venit Miro ad praedictum monasterium, flexisque poplitibus ante altare sancti Stephani, postulavit *auxilium a Domino Jesu-Christo, & sancto martyre suo Stephano* contra hanc violentiam, quod & obtinuit. quae occasio fuit praedictae donationis, factae hoc ipso anno, Lotharii regis xxv.

Ipsa anno Lotharii regis Rodgarius comes Carcaffensis una cum conjugue sua Adalaissa, & filio suo Regimundo, donat Deo & sancto confessori Hilario, atque Benedicto abbati ejusque monasterio ac monachis alodem suum in villa Corniliano. Subscribunt post Rodgarium & Adalaissam Arnardus comes filius Adalaissae, Petronus episcopus atque comes, & Regimundus Rodgarii comitis soboles. Idem comes Romam profectus cum Benedicto abbate litteras a Benedicto VII. obtinuit, quibus ejusdem monasterii possessiones confirmantur; caveturque, ut nec comiti, nec vicecomiti, nec episcopo quidquam ex eis subtrahere liceat. Alia ejusdem comitis donatio libro sequenti referenda.

Celebris erat per ea tempora Godefridus comes Viridunensis & Eihamenfis, cognomento Captivus, propterea quod a Lothario rege captivus factus est, cujus frequens mentio in epistolis Gerberti scholastici. Hic cum uxore sua Machtilde seu Mathilde, Herimanni Saxonum ducis filia, quae primum Balduino tertio Flandriae comiti nupta fuerat, fiscum suum^b Holinium, situm in pago Tornacensi, cum appendicibus concessit Blandinio monasterio, in quo dominus abbas *Womarus non modico regularium collegio monachorum industrius pastor* praerant; transfunditque in jus & potestatem ejus loci monachorum, *quo liberiores in exsequendis valeant esse mandatis secundum sancti patris Benedicti regulam sibi traditis*; & pro ipso Godefrido, ejusque antecessoribus Deo preces fundere ipsos delectet. *Actum publice in caenobio Blandinio xij. kal. Februarii, indictione vij. anno xxvj. regni incliyi regis Lotharii, & regiminis abbatis Womari xxvij.* ubi vides, non eodem & uniformi plane modo Lotharii annos ubique tunc numeratos fuisse, cujus annus xxv. in superioribus hujus anni instrumentis notatur, & xxvi. annus anno sequenti describitur in charta Rodulfi episcopi Cabilonensis, suo loco referenda. Subscribunt Godefridi litteris post ipsum ejusque conjugem Arnulfus junior gloriosus marchio, Herimannus comes, Godefridi comitis filius, qui postea cum fratre suo Frederico monachus Viriduni apud sanctum Vitonum factus est. Eisdem quoque litteris signum suum apponit Womarus abbas & alii. Rodulfus monachus notarii officio functus est. Iste Godefridus una cum uxore sua in Blandinio monasterio sepultus est. Plura de eo inferius.

Incidit in hunc annum caedes Geronis comitis Aleslevis in Saxonia, qui apud imperatorem accusatus a Waldone, cum in singulari cum eo certamine victum se confessus esset, decreto judicum & imperatoris jussu decollatus est III. idus Augusti. In ejus memoriam soror ejus Tetta & conjux Athela monasterium virginum apud Alesleven condiderunt in honorem sancti Johannis-Baptistae, ubi Geronem sepeliendum curarunt, decima parte totius suae hereditatis eidem loco concessa. quod imperiali praecipuo firmatum est. Geronis corpus post tres annos, cum ejus conjux juxta eum humaretur, integrum una cum vestimentis reperit. Filia ejus Athela nupsit Sigefrido, filio Heinrichi comitis Stathensis, qui ex ea genuit Liutgerum comitem, binasque filias, Irmingardem & Bertam, quae una post alteram Aleslevis abbatissae factae sunt.

Ubi primum sedi Trevirensi impositus est Egbertus, nihil antiquius habuit, quam

Annal. Bened. Tom. III.

O O O O

ANN. CHR.
979.LXXXVII.
Benedicti papae
privilegium
pro monasterio
Rodenfi.
^a Marca Hisp.
c. 921.
Balneolensi
donatio facta.LXXXVIII.
Alia S. Hilario
Carcaffensi.LXXXIX.
Alia item
Blandinio.

^b Miral di-
plom. p. 46.

XC.
Alesleve pat-
thenon condi-
tur.

XCI.
S. Eucharisti
caenobium in-
stauratur.

ANN. CHR.
579.

ut religiosas aedes, curæ suæ concreditas, in pristinum statum ac splendorem restitueret. *Erat enim*, ut Theoderici monachi verbis utar, *monachorum præcipuus tutor ac nutritor, ac regularis disciplinae specialis amator: quippe qui sub habitu episcopi humile pectus occultavit devotissimi monachi.* Cum vero pleraque Trevirensis dioceseos monasteria, ob temporum injurias, ad summam inopiam, adeoque ad magnum monasticæ disciplinæ deliquium devenissent; eorum ruinas sarcire, & languentem religionem excitare studuit, maxime in sancti Eucharii ecclesia, ubi tum ipse sanctus Eucharius, tum alii Trevirenses sancti archipræsules consepulti erant. Huic consilio ubi opem & auxilium spondit Otto imperator, mox operi manum admovent Egbertus, accersito e Gandensi sancti Bavonis cenobio Gotherio monacho, quem sancti Eucharii monasterii abbatem præfecit. Dum vero humum ponendo novæ basilicæ fundamento effodiunt opera, inopinato impegerunt in tumulum sancti Celsi ejusdem sedis pontificis. quo obsignato, monachis ad ejus cultum constitutis, ipse Ingelheimium pergit ad conventum episcoporum, petiturum facultatem ab imperatore & synodi patribus, ut sacræ beati Celsi reliquiæ e tumulo in decentiorem locum efferre sibi liceret. quod nullo negotio impetravit. Forte id contigit anno sequenti, quo pascha Ingelheimii Otto celebrasse dicitur in chronico Saxonico.

Treviros reversus antistes, clerum suæ dioceseos convocat, abbates simul & monachos, eisque preces & supplicationes indicit, tum sollemni pompa ad locum profectus, sacras reliquias levat e tumulo, easque in arca gestatoria repositas ad novam basilicam deferri jubet: ubi, missa celebrata & concione de sancti Celsi virtutibus in ea habita, ejus festum pridie nonas Januarii quotannis celebrari præcipit. Ne qua vero suspicio de sacrarum reliquiarum sanctitate laboriri posset, intra missarum sollemnia, decantato offertorio, articulum digiti sancti Celsi panniculo involutum in turibulum ardentibus prunis plenum injecit, qui per totum canonis spatium illæsus, atque ab igne intactus permanit. Hunc probandarum sacrarum reliquiarum ritum probavit concilium Cæsarugustanum secundum, habitum tempore Gregorii Magni & Reccardi regis: quo de ritu legis notas^a ad novam editionem Gregorii Turonensis. Missa persoluta, reliquiæ ab archiepiscopo super altare posita: ubi cum per unum ab inventione mensem quievisset, placuit ejusdem cenobii patri, Gunderado nomine, qui jam Gotherio successerat, cunctisque fratribus, ut in navim ecclesiæ theca deferretur, & super altare sanctæ Crucis, quod in aditu propitiarii erat, collocaretur. Illic plurima patrata miracula, quæ altero libro (nam primum inventionis describendæ adhibuit) prosecutus est Theodericus ejus loci monachus, qui utrumque librum Richardo abbati ineunte sæculo undecimo nuncupavit. In his miraculis agitur de quodam optimæ indolis adolescente monacho ejus loci, Burchardo nomine, qui gravi auris incommodo, quod araneæ ingressu contraxerat, liberatus est. Memorantur etiam tres monachæ Horreensis apud Treviros monasterii, *Regine cali consecrati, in quo a tempore orthodoxi regis Dagoberti sanctimoniales semper femina Deo consueverant devotius deservire.* Ex his una erat *claro stemmate progenita*, Hensa nomine: altera vocabulo Geila, *generoso quoque sanguine procreata: tertia magna parentela nonna*, Glismoda vocata, a cunabulis ibidem educata: quæ omnes vario incommodo beati Celsi meritis liberatæ perhibentur. In his miraculis non semel laudatur Gunderadus *beata recordationis abbas*, cui forte Richardus successit, cujus mandato Theodericus libros duos de inventione ac miraculis sancti Celsi composuit.

ANN. CHR.
580.

X C I I.

Ottonis cum
Lothario rixæ
& pactum.
† le Cher.

Anno insequenti nongentesimo octogesimo Ottonem imperatorem & Lotharium regem super Carum * fluvium, qui in Mosam infra Mosomum opidum devolvitur, una convenisse, & datis sibi invicem sacramentis tale pactum iniisse, ut rex Lotharius Ottoni Lotharingiam cesserit, auctor est Sigebertus, indeque Ottonem Italiam petiisse. Hæc Lothariensis regni cessio, etsi forte in gratiam Caroli Lotharii fratris facta sit, haud grata fuit Hugoni duci Francorum & Heinrico ejus fratri, aliisque comitibus ac proceribus regni: quorum instinctu Lotharius, Ottone absente, Viridunum post quatuor annos invasit. Hanc pactationem præcessit Lotharii impressio in regnum Lotharii, uti colligere licet ex quadam charta canonicorum Majoris-monasterii, (nam hunc locum adhuc canonici occu-

ANN. CHR.
580.

pabant) qui cuidam Gunterio ejusque filio ejusdem congregationis canonico quadam prædia in villa Carisiaco sub annuo censu tradiderunt. *Data autem hæc auctoritas dicitur mense Martio, sub magno rege HLothario, anno scilicet regni ejus, quando impetum fecit contra Saxones, & fugavit imperatorem.* quod intelligendum videtur de alia impressione ab ea, quam ante biennium a Lothario factam diximus. Neque vero imperator Otto tam cito, ut Sigonio visum est, Italiam adiit. nam mense Octobri *Brochsale* versabatur, cum imperiali præcepto^a confirmavit possessiones monasterii sancti Dionysii Parisiensis, in ipsius imperio consistentes, rogatu Rotberti ejus loci abbatis. *Data idus Octobris, anno dominica incarnationis DCCC LXXX. indictione v. [lege VIII.] anno vero regni secundi Ottonis xx. imperii xij. Actum Brochsale.* quod de Bruxellis, ut modo vocant, olim Brutela^b dicta, interpretandum est. In prædicto diplomate observandum id, quod dicitur de monasterio sancti Dionysii, *usque hodie*, inquit Otto, *ibidem corporaliter habitum.* qui locus plane refellit opinionem Ratisponensium, qui corpus sancti Dionysii initio sæculi decimi Ratisponam ab Arnulfo imperatore translatum jactitant.

Ex superioribus intelligitur, qualis tunc fuerit Majoris-monasterii status, quod scilicet sæculares canonici tum occupabant, cum prædictam præstariam cuidam Guntherio, ejusque filio Berardo fecerunt, in qua loquuntur in hunc modum. *Nos quidem canonici congregationis S. Martini Majoris-monasterii, videlicet Huddo decanus, Arduinus thesaurarius, idemque archiepiscopus, Aszo prepositus, ceterique fratres in eodem monasterio Domino famulantes.* Ejusdem monasterii abbas tunc erat Hugo Francorum dux, qui præstariam itidem fecit cuidam vasallo suo, nomine Hajmoni, *iv. idus Aprilis, anno xv. regnante HLothario rege:* cujus rei chartæ non solum dux Hugo, sed etiam canonici Majoris-monasterii *tangendo* subscripserunt: cui etiam Teibaldus comes & Odo filius ejus signum crucis apposuerunt. Ex quo intelligitur, Teibaldum comitem Blesensem ad hoc usque tempus superstitem fuisse.

Secundum Hugonem ducem Francorum & Parisiorum comitem eminebat inter Franciæ proceres Heribertus Trecentis comes, cujus propensio in Dervenenses monachos haud obscura fuit. Hos cum vini penuria laborare animadvertisset, quoddam suæ proprietatis alodum apud Velcianas villam comitatus Otmenis, id est mansum unum indomiticatum cum vineis, terris, ceterisque appendicibus, eis concessit, ea interposita conditione, ut Dervenenses memoriam ipsius in omnibus divinis officiis haberent, & quotidie unam missam, atque unum psalmum per singulas regulares horas pro ipso persolverent; & post ejus decessum anniversarium ipsius obitus diem celebrarent. His litteris apponitur *signum Heriberti incliti Francorum comitis, qui hoc testamentum fieri & firmari jussit; signum Odonis comitis filii sui, & post alios Heriberti decani Alti-villar's, & Orgeri monachi ipsius loci. Actum Velcianas villa publice, regnante domno Lothario rege anno vicesimo-septimo feliciter.* Hanc vero donationem regali præcepto confirmavit Lotharius, qui Heribertum comitem palatii sui vocat, sibi carum & fidelem: cujus confirmationis interventores fuere Lotharii conjux Emma regina, Adalbero sanctæ Laudunensis ecclesiæ, necnon & Gebuinus Catalaunensis sedis antistites reverendi, ut legitur in eodem præcepto, in quo ipsum alodum situm dicitur in pago Otmenis, intra fines villæ, quam Velcianas vocant, *supra videlicet & infra illius aqua decursum, ubi Vetusta Materna nominatur*, illi alodo conjunctum, quod in eadem villa prædicti monachi jam ab antiquo possidebant. *Actum Lauduno-clavato, anno dominica incarnationis DCCC LXXX. regnante domno Lothario anno xxvij. feliciter.*

Florebat eo tempore Helpericus, Grandivallensis in superiori Alfatia monachus, qui, cum in arte grammatica adolescentem monachos erudiret, eisque calculatrix artis rudimenta, quæ ne laicus quidem, nedum clericus, impune tum ignoravisset, exponeret; ab eisdem rogatus est, ut quæ vivo sermone eis exposuerat, scripto commendaret. Id factum hoc anno probat codex noster Germanensis, Heinrici primi Francorum regis principatu scriptus, tamen annu millesimum quintum notabat codex, quo usus est Sigebertus, qui auctorem Chilpericum vocat, tum in chronico, tum in libro de scriptoribus ecclesiasticis; Hericum mendose codex Germanensis. Cum vero Helpericus quorundam negotiorum causa a fratribus suis Autisiodorum ad monachos sancti Germani missus esset, ejusdem libri exemplum ab ipso flagitavit Asper, ejus loci, ut quidem concilio, decanus;

Annal. Bened. Tom. III.

O O o o ij

Ottonis diploma pro sancto Dionysio, a Doublet p. 818.

b Mirai cod. donat. p. 136.

X C I I I.
Majoris-monasterii status.X C I V.
Heriberti comitis liberalitas in Dervenenses.X C V.
Helperici liber de computo.

ANN. CHR. 980.

qui eundem Helpericum apud se retinere, sed frustra, conatus est. Reversus post varias peregrinationes ad suos Helpericus, exagitari coepit, ipsumque penituit, quod Aspri humanitati non acquievisset, quæ omnia idem auctor fufius commemorat in epistola, qua librum suum de computo eidem Aspro mittit sub hac inscriptione: Domino patri sanctissimo, nomine Aspro, moribus autem placidissimo, Helpericus humilis vernula. Hic abbas dicitur in titulo codicis Viconiensis, ex quo hanc epistolam aliquando exscripsimus, scilicet in Belgico itinere, quod ante viginti-septem annos confecimus ego ac noster Claudius Stephanotius amantissimus confodalis, & studiorum nostrorum indefessus adjutor, qui hoc ipso anno b, quo hæc scribo, Romæ decessit procurator noster generalis. Eiusdem Helperici videtur esse epistola illa, quæ Hilperici nomine in vulgato Alcuini libro de divinis officiis c edita est.

a Anal. 20. 1. p. 113. b anno 1699.

c Alcuin. di. vin. off. c. 18. XCVI. Altaria S. Petri Senonensi concessa. d Spicil. 20. 2. p. 732.

Habita est hoc anno provincialis d synodus apud Senonas, præsidente Sewino archiepiscopo, ad quam venit Rainardus abbas suburbani sancti Petri monasterii cum turma monachorum ejusdem ecclesie, oblectaturus, ut ad victus vestitusque sui supplementum aliquid eis a patribus synodi conferretur. Horum petitionibus annuens Sewinus cum suis coepiscopis, quatuor eidem monasterio altaria concessit, unum in pago Senonico apud Alifonum villam in honore sancti Petri, quod Eigil bonæ memoriæ archiepiscopus jam dudum prædictis monachis donaverat: alterum apud Sanceias in honore sancti Sanctiani martyris consecratum: tertium sancti Saviniani martyris, quod a crypta dicti monasterii quinquaginta dextros distare dicitur: quartum sancti Lupi in villa Naudo pagi Pruviniensis. Subscribunt his litteris post Sewinum Odo Carnotensis, Rainoldus Parisiorum, Milo Treucarum, & Manasses Aurelianorum episcopi, & tres archidiaconi ecclesie Senonensis. Hoc concilium Gerardus a Bolco e suspectum habet, hac motus ratione, quod Arnulfus tunc Aurelianensis episcopus fuerit, non Manasses, testante Sauffeio. At falsus est Sauffeius, qui duos Arnulfos ejusdem sedis episcopos non distinxit, unum Ermenthai successorem ac nepotem, ut ex Letaldo tunc temporis Miciacensi monacho discimus; decessorem vero Manassæ, qui alterum Arnulfum successorem habuit, cum quo Abbo Floriacensis abbas multam controversiam habuit. Idem forte dicendum de episcopo Parisiensi Rainoldo. Certe multum perturbata f est illis temporibus series Parisiensium episcoporum. Tempore Rainaldi abbatis corpus sancti Ebbonis archiepiscopi, quod in oratorio sanctæ Mariæ ad id tempus jacuerat, præeuntibus signis communi consilio prædicti archiepiscopus & abbas e tumulo honorifice levaverunt.

e Hist. Paris. 20. 1. p. 607.

f Bibl. p. 605. S. Ebbonis corpus levatum.

XCVII. Aimoinus Floriaci fit monachus.

Hoc fere tempore Aimoinus Floriacense sancti Benedicti monasterium ingressus est, ubi in tenera ætate habitum monasticæ suscepit religionis ab Amalberto abbate, ut de se ipse testatur in libro primo de miraculis sancti Benedicti, qui Amalbertus Richardo abbati anno superiore successerat ad paucos annos. Patriam genusque suum Aimoinus ipse designat in libro de vita sancti Abbonis abbatis, ubi novissimum ejus iter, se comitante, ad Regulæ monasterium, quod in pago Basatenfi ad Garumnam situm est, describit. Quippe ex urbe Engolisma egressi, ad castrum, cui Alba-terra * nomen est, venerunt, ubi a domino ejusdem castri nobili viro, Giraldo nomine, humanissime excepti sunt. Inde promoventes, transmeato Ella * flumine, eo fere in loco, ubi in Dordoniam influit, hospitati sunt in villa, quæ ad-Francos * dicitur: ubi ipsius Aimoini genitrix, memorati militis Giraldis consanguinea, vocabulo Ennenrudis, eos quam potuit humanissime excepit. Hinc Aimoini patriam, quæ Inter-duo-maria vocatur, discimus, nomenque ejus genitricis: at nomen ejus patris ignoramus. Hic est Aimoinus, qui quatuor libros scripsit de historia Francorum, eosque Abboni abbati suo nuncupavit, alteri Aimoino Germanensi apud Parisios monacho perperam a nonnullis adscriptos.

* Aubeterre. * l'isse.

* Ville-francoise.

XCVIII. Mancio abbas S. Illidii.

Per id tempus Mancio abbas Claromontense sancti Illidii monasterium administrabat: cujus tempore Geraldus quidam sacerdos ecclesie sancti Petri apud Timarias quædam res suæ proprietatis pro sepultura corporis sui & animæ suæ redemptione donat monasterio, quod est juxta civitatem Claromontensem, vocatum Inter-sanctos, & est constructum in honore Dei omnipotentis, & sanctæ Dei-genitricis Mariæ, & sanctorum beati Clementis martyris Christi, & sancti confessoris Christi Illidii, ubi corpus ipsius requiescit. Hanc vero donationem eo pacto facit Geraldus,

ANN. CHR. 980.

ut easdem res usu-fructuario ad vitam retineat, & quotannis missa sancti Andreae octo sextarios vini & duos annonæ perfolvat. Post Geraldum sacerdotem Bertrannus frater ejus, Bego episcopus, Arbertus archidiaconus, alique canonici subscribunt his litteris, in quibus fit mentio ecclesiarum sanctæ Mariæ principalis, quam de Portu vocant, & sanctæ Mariæ-præclare. Eodem Mancione abbate Bego episcopus triduanum jejunium indixit pro recuperatione brachii sancti Clementis, quod inventum reposuit in capsâ eburnea.

Hoc primum anno Cluniacensibus monachis data est canonica præbenda ecclesie Cabilonensis ex concessione Agenoris archidiaconi, quod Rodulfus episcopus confirmavit. Ejus hac de re litteras, quia sancti Mayoli abbatis tum viventis eximium elogium continent, integras ex chartario Cluniacensi huc afferre lubet.

XCIX. Canonica Cluniaco data Cabilone.

Rodulfus, sanctæ Cabilonensis ecclesie præsul, omnibus orthodoxis notum esse desideramus, qualiter Agenor archidiaconus noster adit nostra munificencia serenitatem, in dubio vite adhuc lacrymabiliter languens, & trahens sub ingenti dolore longa suspiria, quantis potuit precibus deprecans, quo perpetuale donum scriptum testamentum concederemus domno Mayolo abbati, & fratribus Cluniacensis canobii ex area & mansione supra posita, quam ipse proprio sumptu & facultate construxit, ubi ipse adhuc degere videtur. Est vero sita infra muros Cavillonice civitatis, conjacens in claustra canonicorum martyris Christi Vincentii. Ad augendum enim sperata retributionis palmarium provocavit, oratque, ut canonicam, quam ipse ab incunte ætate pro sustentatione diaria, sicut ceteri fratres, ab ecclesia possedit, præfato abbati & prætaxatis fratribus sub hujus auctoritate testamenti in perpetuum traderemus. Nos vero prædicti abbatis personam ad memoriam reducentes, hanc postulationem absque aliqua tarditate dignum duximus adimplere, maxime cum tanti viri gloriam ab ipso Domino mutuam, & ore percepimus, & intuitu proprii luminis nos in ejus dilectione conviventes cotidie perspiciamus. Ille etenim, ut vere est Galliarum jubar ad tempus exortum, nostris sæculis admirandum, vel sic positus est imitandum. Fuissemus denique illi & dilectissimis fratribus sibi commissis, presentibus & futuris, tale tradere scriptum, ut nostri loci jam dictam canonicam & aream determinatam cum supra positum edificium æternaliter habeant, perpetuo possideant, & absque ulla inquietudine teneant. Signum Rodulfi humilis præsulis sancti Vincentii. S. Adalaidis humilis comitisse. S. Hugonis filii ejus. S. Roberti vicecomitis. S. Frogerii decani. S. Odonis militis. Datum pridie kalend. Decembris, die Martis, anno xxxvj. regnante HLothario rege. Dies Martis incidebat in secundum kal. Decembris anno DCCCC LXXX. sed annus erat Lotharii regis vicefimus-septimus a mense Octobri. Verum rotundo numero totus annus præcedenti tribuitur.

Mayoli elogium.

In Bearnensi provincia existit ab antiquo Lascurre civitas episcopalis, quæ a Normannis omnino diruta in vastam demum solitudinem & in saltum conversa est. Eo in statu erat tempore Guillelmi Sanciai Wasconie ducis, qui ejus instaurationem hac occasione procuravit. Erat in ducis curia miles a quidam, Lopofortis nomine, valde ipsi addictus, qui, ut ejus gratiam amplius iniret, vicecomitem quemdam ei adversantem interfecit. Verum facti penitentia ductus, consilio ducis & Urracæ ejus uxoris, monasticæ se professioni devovit. Hujus rei causa quædam sancti Faulsi ædiculam ad secessum ei obtulit Guillelmus: sed, cum locus Lopoforti haud placeret, eidem auctor fuit dux cum uxore sua, ut ad locum, ubi Lascurre quondam steterat, se conferret. Illuc profectus Lopofortis, annuente episcopo, unam ibidem sancti Johannis-Baptistæ invenit ecclesiam, (nam ecclesia beate Mariæ, quæ sedes episcopalis erat, omnino everfa fuerat) ibique monachus factus est, ac demum abbas nascentis novæ congregationis: cui dux & ejus uxor prædia & ecclesias ad subsidium contulerunt.

C. Lascurrense monasterium.

a Marca Bearn. p. 212 & seq.

Dum Adamus abbas Casæ-aureæ monasterio præfesset, hoc ipso anno ab incarnatione Domini nongentesimo octogesimo, Ottonis imperatoris anno XIV. mense Martio, indictione VIII. (his enim omnibus res b denotatur) mulier quædam, Urfa nomine, religionis habitu suscepto, & monialis effecta, obtulit pro anima sua per chartulam traditionis tertiam partem omnium rerum & possessionum, quas in villis Rañanello, Pantano, atque Teczanico habebat. Hæc mihi videtur esse ex numero illarum devotarum, quæ sub religionis habitu prope monasteria virorum debebant, faciendis & mundandis ecclesie ornamentis addictæ. Idem Adamus

CI. Urfa monacha Casæ-aureæ. b Spicil. 20. 5. p. 413.

ANN. CHR.
980.CII.
S. Nilus Ca-
sini exceptus.

abbas *roccam* seu munitionem in summo vertice montis Soti extruxit : ubi thesauri & pretiosa quæque ecclesiæ, si quando necessitas ingrueret, reponerentur. Ad hæc ipse abbas quædam prædia sui monasterii, quæ Johannes Pinnensis episcopus retinebat, facta commutatione recuperavit.

Aligerno abbate Casinatibus præsentente, Nilus junior, eximie sanctitatis hegumenus, ad sacrum montem venit : ubi perhumaniter ab Aligerno ejusque fratribus acceptus, & proximo Vallis-luci donatus monasterio, ibi cum suis quindecim annos exegit, uti acta ejus a contubernali ejus discipulo græce scripta, & a Matthæo Caryophilo latine reddita, fuisse testantur. quod hic compendio referendum est. Cum vir sanctus in Calabria monasterium suum regeret, prævidit fore, ut brevi Sarraceni adversus Latinos in auxilium eo vocarentur, & nullo rerum sacrarum discrimine, provinciam omnino vastarent. Itaque inde cum suis recedendum ratus, primo Capuam venit : ubi a Pandulfo principe & primoribus urbis cum ea reverentia exceptus est, ut episcopatum vacantem adepturus fuisset, nisi mors Pandulfi principis intercessisset. Mox rogatus Aligernus abbas, qui forte Capuæ tum morabatur, ut beato viro monasterium quoddam juris sui ei incolendum concederet, eundem ad Casinum montem deduci curavit. Accedenti processit obviam ad radicem montis totus Casinatium cœtus, præeuntibus cereis & turibulis, sacerdotibus & diaconis eorum sacro habitu indutis : eaque sollempni pompa virum sanctum in monasterium duxerunt, quasi advenientem Alexandria magnam Antonium, vel excitatum a mortuis sanctissimum patrem Benedictum se videre & audire putantes. Ingressus monasterium, quotquot inter Casinates corporis animive morbo laborabant, sanavisse dicitur ; admiratusque egregiam illorum disciplinam, ad præparatum ipsi suisque sancti Michaëlis monasterium, Vallelucium nomine, ab Aligerno abbate præcipuisque fratribus deductus est. Non multo post a Casinatibus invitatus, ut simul cum fratribus suis officium divinum græcanico more in sacro monte celebraret ; hymnis de sancto patre Benedicto græce compositis, cum universis fratribus suis (erant autem supra sexaginta) istuc ascendit, ibique vigilias & cetera divina officia, uti rogatus erat, devote perfolvit. Peracto officio, convenerunt ad ipsum monachi omnes, abbate suo permittente (ea est erga hospites regulæ disciplina ;) rogaruntque, ut ipsos spiritali sermone erudiret, & obscura quædam scripturæ loca ipsis aperiret. quod vir Dei recte præstitit. Cum vero de multis interrogaretur, quidam ab eo quæsit : Quid noxæ esset, si semel toto anno carnes comediisset ? Tale erit, inquit vir sanctus, quasi si per multum tempus bona usus valetudine, una hora præceps cadas, & crus frangas. His actis, Nilus Vallelucium reversus est, ubi per annos quindecim cum suis permanfit, quibus Casinates vitæ necessaria subsidia (quæ majorum nostrorum insignis caritas erat) abunde suppeditabant.

CIII.
Vintoniæ
Veteris-mona-
sterii dedica-
tio.

In Angliam nos vocat Veteris-monasterii Wintoniensis dedicatio, quæ hoc anno facta est. Quanta præstitit Ethelwoldus episcopus tum in Veteri illo Wintoniæ instaurando monasterio, tum in Novo instituendo, fuisse describit Wolstanus monachus cantor Wintoniensis, ejusque discipulus & alumnus, non modo in libro de ejus vita, sed maxime in carmine de gestis sancti Swithuni episcopi, quod Elfego ejusdem Ethelwoldi successoris nuncupavit. Scilicet Veteris-monasterii muros restruxit, rectaque refarcivit : antiqui templi atria, porticus, & arcus renovavit, exedras cum novis altaribus adjecit.

*Sic constructa micat, sic & variata coruscant
Machina, quæ hanc matrem sustinet ecclesiam :
Quam pater ille pius, summa pietate refertus,
Nominis ad laudem celsitantis heri
Fundavit, struxit, dotavit, & inde sacravit.*

Hæc dedicatio per octo episcopos facta est coram Ethelredo rege & totius Angliæ proceribus, & quidem tanta cum pompa, ut non immerito Wolstanus dicat :

*Numquam tanta fuit talisque dicatio templi
In tota Anglorum gente patrata reor :*

*Qualis erat Wenta celebrata potenter in urbe
In sancti Petri cœnobio Veteri.*

ANN. CHR.
980.

Præfuit huic dedicationi cum Ethelwoldo Dunstanus Cantuariensis primas : aliorum episcoporum nomina prætereo. In hoc Veteri-monasterio, quæ sedes episcopalis erat, institui canonicorum loco monachi, ut superius ^a diximus, uti & in Novo, in quo non minora præstare Ethelwoldus decreverat : sed morte præventus ea Elfego successoris perficienda reliquit.

Eodem anno Brithnothus Eliensis abbas, superius ^b laudatus, ad Ethelredum regem negotiorum causa profectus, indeque revertens, Eldritham reginam, in nova foresta veneficiis suis vacantem, obsequii gratia convenit. qui solus in ejus præsentiam admissus, cum nefario scelere acquiescere constanter renuisset, ferentibus mucronum capulis in ascellas impressis, interiit, verus pudicitiae martyr. Corpus ejus delatum in Eliense monasterium : cujus abbas secundus Elfinus ab Ethelwoldo episcopo, jubente rege, ordinatur.

Jam Ludovicus a Lothario patre in Francici principatus consortionem adscitus erat, cum venerabilis Berlandus abbas ^c monasterii sancti Vincentii Laudunensis Adalberonem ejus urbis episcopum obnixè rogavit, ut, juxta privilegium, quod eidem cœnobio divæ memoriæ Dido episcopus, octavus ejus antecessor, indulserat, corpus sancti Botiani in eodem loco perpetuo permaneret cum canonicis Petrapontensis ecclesiæ, qui istuc cum prædicto sacro corpore ob infestationem paganorum se receperant : sed qui, rebus pacatis, ad pristinam sedem reversi erant. Verum Adalbero, re mature considerata, ratus durum esse, ut Petrapontis municipium suo patrono orbaretur, nec privilegio concessio Vincentinos frustrare volens, decrevit, ut sancti Botiani corpus in ecclesia prædicti castri, beatæ Mariæ sacra, remaneret ; ipsa vero ecclesia cum suis rebus monasterio sancti Vincentii subjecta esset. quo facto postulat Adalbero, ut sui ipsius, decessorisque sui Didonis, ac senioris sui Lotharii regis, atque Emmæ reginæ, necnon filii eorum Ludovici æque regis, in sacris orationibus suis die noctuque memores esse fatagant. His litteris, quæ chronicis notis destituta sunt in editis, subscribit Adalbero Remorum archiepiscopus, & post eum ipse Adalbero episcopus Laudunensis.

Post varias alternantis fortunæ vices sancti Eligii Noviomense monasterium hoc tempore monachis postremo restitutum est cura & favore Liudulfi ejus urbis episcopi, uti discimus ex diplomate Lotharii regis, qui hanc restitutionem confirmavit. In eo diplomate Liudulfus Noviomorum præsul, Lotharii nepos, regiam celsitudinem adiisse dicitur, ac petiisse, ut rex ipsi concederet *licentiam in sancta religione monastici ordinis restaurandi locum beati Eligii, in suburbio Noviomorum situm* : qui locus a sancto Eligio quondam in monastica religione decenter instructus, sed paganica infestatione post devastatus, atque a Rodulfo prædictæ urbis episcopo ante aliquot annos, favente sibi gloriosissimo rege Ludovico, in prædicto ordine monastico denuo relevatus ; sed post ejus mortem, pravorum prævalente consilio, a pristina institutione distractus fuerat. quem cum Liudulfus in pristinum statum restituisset, regiam eidem loco immunitatem a Lothario impetravit, omniumque ejus rerum, quæ in illo diplomate enumerantur, liberam possessionem, eo pacto, ut monachi in suis precibus regis, reginæ, ac filii eorum Ludovici regis, necnon Liudulfi pontificis essent memores. Caret chronicis notis hoc præceptum, quod datum videtur post coronationem Ludovici regis. Aliud ejusdem Lotharii præceptum pro ipsomet monasterio habetur in annalibus ^d ecclesiæ Noviomensis, sed cum multis mendis, ex quo tamen discimus nomen Litranni ejus loci abbatis, cujus rogatu hoc præceptum impetratum dicitur. & quidem post mortem Liudulfi episcopi, qui *pro memoria* dicitur, ac *nepos* Lotharii regis. at potius consobrini, utpote natus ex Alberto Viromandensi comite & Gerberga, Gerbergæ Lotharii matris filia ex Gislebeto duce Lothariensi, cui Gerberga parens nupta fuerat, antequam Ludovico Transmarino copularetur. Hinc factum est in illo diplomate, quod Albertus comes Viromandensis & Guido Liudulfi fratres dicuntur, & quod mater eorum Lotharii soror dicitur. Neque enim Liudulfus fratrem habuit Albertum, sed Herbertum ejus nominis tertium, & Guidonem : neque eorum mater Lotharii regis soror, sed Gerbergæ matris ex priore marito filia exstitit. Non vacat etiam

a lib. 46.
num. 79. &
lib. 47. n. 59.Brithnothi
abbatis Eliensis
cædes.
b lib. 47.
n. 60.CIV.
Petrapontis
ecclesiæ monachis
Vincentinis concessio.
c *Marius* 10.2.
p. 31.C V.
S. Eligii monasterium
monachis restitutum.d *Le Vassier*
p. 224.

ANN. CHR.
980.
a *ibid* p. 733.

mendis Johannis a papa xv. diploma, quo monachorum restitutionem inter alia comprobavit rogatu Liudolfi episcopi, cuius nomen corrupte ibidem legitur. Nil juvat omnia illius diplomatis recentere errata. Inscriptum est *omni ecclesie Gallitane*, nullo exemplo; datumque dicitur *in mense Martio, & indictione j.* ac proinde anno DCCC LXXXVIII. quo tempore Liudolfus episcopus adhuc superstes ponitur, & tamen mortuus censetur in posteriori diplomate Lotharii regis, qui biennio ante decesserat.

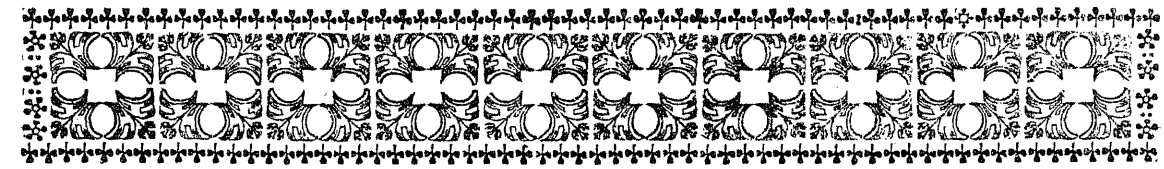
CVI.
Stabulensibus
libera electio
constituta.

Stabulense monasterium simulque Malmundariense tunc administrabat Ravengerus abbas, qui gregis sui commodo & tranquillitati prospiciens, Ottonem imperatorem rogavit, ut more antecessorum suorum monachis ibidem consistentibus *electionem regularem concederet*. quod annuit imperator. Quia vero nonnulli Malmundariense monasterium a Stabulensi separare moliti erant; ne qua deinceps hac de re controversia oriatur, ait a se statutum fuisse in synodo Ingelheimensi, consultu episcoporum, maxime Willigisi Moguntini archiepiscopi, & Deoderici episcopi Mettensis, ut defuncto abbate, concurrentes in unum utriusque cenobii monachi, eligendi secundum sancti Benedicti regulam abbatis habeant liberrimam optionem; ita tamen, ut ex Stabulensium gremio præponatur qui dignior fuerit; sin minus, ex Malmundariensibus, si melior inter eos habeatur. Data pridie nonas Junii, anno secundi Ottonis xix. imperii autem xiii. Actum Aquisgrani.

CVII.
Clericus indigne diaconatum sumens a dæmone vexatur.

Ravengeri abbatis tempore contigit, ut quidam clericus, apud Stabulenses a puero educatus, eisque ad multa utilis & accommodus, furto surripere fibulam auream, quam comitissa quædam monasterio donaverat. Non diu post ille cum fratribus ad episcopum missus a Ravengero abbate, nulla furti confessione aut penitentia facta, ad diaconatum promovetur. *Absoluto deinde sacrificio & precibus vespertinis*, ad hospitium cum fratribus reversus reficiendi causa, inter edendum a dæmone violenter exagitur. Reductus ad monasterium similiter vexatur, insuper & brachium, quo furtum fecerat, penitus exarescit. Ignorantibus fratribus quid rei esset, altiori consilio abbas intelligit, id non casui tribuendum, sed divinæ animadversioni, quæ ob occultum quoddam crimen statim a suscepto ordine in reum sæviebat. Monet proinde fratres, ut, cum se illa vexatio remitteret, caute ab eo expiscarentur, num aliquid ejus conscientiam gravaret. Ille demum pudibundus seiscitantibus culpam suam confitetur, rogatque, ut apud abbatem pro ipso velint intercedere. Exoratus abbas justitiam misericordia temperat, prohibetque ne crimen ejus in publicum proferatur. tum jejunia & preces pro illo fratribus indicit, quibus peractis, revalescit frater, brachium restituitur, ac dæmon ab eo prorsus fugatur. Hæc ex libro miraculorum sancti Remacli. Ravengerum abbatem præcessisse dicitur Werinherus, qui ipsum sibi coadjutorem hoc anno adoptaverit. At cum Ravengerus hoc anno simpliciter abbas dicitur, & post annos sexdecim Werinherus abbas a Gregorio papa V. litteras impetraverit: siquidem Werinherus abbas Ravengerum præcessit, mallem duos distinguere ejusdem nominis abbates, unum Ravengeri antecessorem, alterum ejusdem Ravengeri successorem, qui bonorum monasterii confirmationem ab Ottone tertio, interventu Theophaniæ imperatricis ejus matris, denuo obtinuit anno DCCC LXXXVI. Attamen quia Ravengerus abbas vitam ad annum M VIII. produxisse dicitur, fortasse potius duos Ravengeros alii statuere volent. quod aliis expendendum relinquo, difficultatem exposuisse contentus. Omissus est in catalogo Stabulensium abbatum Werinfridus abbas, cui Notgerus Leodicensis antistes librum de vita sancti Remacli episcopi, quem eius hortatu composuerat, nuncupavit. Incertum præcesserit ne Ravengerum Werinfridus, an subsecutus sit, siquidem præcessit, is est fortasse, qui Ravengero præfecturam resignavit. His successit Bertrannus abbas, & Bertranno sanctus Poppo, de quo plura dicenda nobis occurrent in sæculo sequenti.

APPENDIX

APPENDIX

TOMI III. ANNALIIUM BENEDICTINORUM.

Varia monumenta & diplomata complectens.

I.

Caroli Calvi præceptum pro Fontanella.

Ad lib. 34. n.
54.
Ex chartario
Fontanellensi.

N nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Karolus Dei Rex. Si ea quæ fidei regni nostri pro statu & utilitate ecclesiarum in locis sibi commissis statuerint, nostris confirmamus edictis, hoc nobis procul dubio ad æternam beatitudinem & totius regni a Deo nobis commissi tutelam mansurum esse credimus, & retributorem Deum exinde in futuro habere confidimus. Igitur notum sit omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ ac nostris, presentibus scilicet & futuris, quia vir venerabilis HLudowicus confobrius videlicet noster & abba monasterii, quod vocatur Fontanella, ubi pretiosi confessores Christi Wandregesilus, Anbertus atque Wlfranus corpore requiescunt, nostra suggestit celsitudini, quod pro Dei amore & futuro ejusdem congregationis cavendo periculo, ne aliqua successorum suorum negligentia aut parcitate ordo in ea monasticus futuris temporibus perturbaretur, sicut præteritis temporibus manifestum est contigisse, sive propter incursionem gentilium, ut refugium ibidem habere quivissent; quasdam villas specialiter eorum necessitatibus deservendas constituisse ac delegasset: quatenus nulla occasione nec reipublicæ servicio quisquam ex successoribus suis impedimentum illis inferre potuisset, pro quo a via rectitudinis & observatione regulari eos oberrare necesse foret. sed deputatis sibi rebus & stipendiis contenti, absque necessitate & inopia regularem normam tenere & sine prævaricatione, quantum humana sunt fragilitas, observare quivissent. Unde humiliter petit celsitudinem nostram, ut pro rei firmitate super constitutione sua auctoritatis nostræ præceptum pro divino intuitu & ipsorum sanctorum reverentia fieri juberemus, per quod inantea stabilita & inviolata permaneret. Nos vero petitioni illius, quia necessaria erat & rationabilis, aurem accomodantes, veluti postulaverat fieri adjudicavimus. Quapropter statuimus atque jubemus secundum quod in illius ordinatione continetur, ut ad ecclesiæ luminaria concinnanda & vinaticum ac oblationes, istas res habeant

concessas atque indultas, id est Calidum-beccum * *Caudobec.* cum integritate ac omnibus appendiciis ad eam pertinentibus, cum aquis & porto, pilagiis, consuetudinibus ac transverso: Auberti-silvam, Calciacum * cum integritate ecclesiæ & dominatus sancti Anberti, ac mansellos, in Ratumago aream unam, in ripa ejusque appendiciis, cortillos vi. cum mediano molendino & mansellis Deodati clerici, necnon paraveredis VIII. Ad vestimenta etiam in victum & potum vel omnes fratrum necessitates secundum regularem institutionem procurandas, & hospitium ac peregrinorum susceptiones exhibendas concedimus & confirmamus illis easdem villas, quas ipse per suam concessionem eis visus est condonasse, id est in Apuliaco mansos XXIII. mansionile Leuthogegias cum quatuor majoribus campis, & de silva quiddam a parte meridiana cis Sequanam juris est ejusdem monasterii. Item mansionile Bothmegegias cum silva sua Gensniacas, Truncidum-maris, vallem sancti Amantii cum vinea sua, Strutellum sancti Stephani, Jomtinus, Hamelionem, Bancane, Cisternam-lenticulosam, item Truncidum-macerias, Exmolgegas, Ghisonis-montem. In porto ejusdem monasterii, & ejusdem appendiciis cortiles XXIII. Wlatinone cum mansis VIIII. Bubalicapriyam, Sedannam, Runquarias, Madrinicum, Gerislagas cum integritate & omnibus appendiciis suis, Dimum, Geram cum appendiciis earum, Gressus-maris, Ircium cum omnibus appendiciis suis, Petreum-pontem cum suis omnibus appendiciis, Hordigum cum appendiciola sua, Cummolo, Merumcianas cum omnibus appendiciis suis; Gotleuncurtem & Viminam, Waldonis-vallem, Sedillam, Ponticulos cum areis; in Ratumago Cimunevillam, Villam-novam, Rosbaciium, Fontanidum cum Calcido, Alpicum * cum omni integritate & appendiciis suis, id est Visiniolo, Vilcedono, Curva-via & area; in Parisio Bucionam cum vineola in Marconcincto *, Walloodingam & Tuohilugam villas cum appendiciola earum Laom.... Has ergo villas cum appendiciis, redditibus vel mancipiis, sive cum omnibus quæ per precarias aut per beneficia exinde homines retinent, ut post eorum discessum ad usus fratrum & stipendia memorata revertantur, fratribus ipsius congregationis ad generales eorum necessitates regali auctoritate & indulgentia per hoc

PPpp

Annal. Benedict. Tom. III.

præceptum confirmationis nostræ, sicut prædictus venerabilis abba in sua constitutione statuit, stabili jure eis concedimus ac confirmamus. Præcipientes ut nullus abbatum per successiones, quod salubri egit consilio & nostro est roboratum edicto, subtrahere vel minuere audeat, aut ad usus suos ea retorqueat, vel alicui quiddam inde in beneficium tribuat, sed neque servitia ex his exactet, neque in messibus aut pratis conligendis, neque in paraveredos, aut ulla in aliqua re exactiones aut mansionaticos inde exigat absque inevitabili necessitate. Volatilia autem inter Pascha & natale Domini de villis dominicatis ipsius abbatis, sicut a longo tempore mos fuit, sive indominicatæ, sive in beneficium donatæ fuerint, cum integritate dari constituimus ac confirmamus. Suprascripta autem ad septuaginta monachorum numerum sunt ordinata, ex quo nil cuiquam abbatum licebit unquam subtrahere: augere vero qui forte voluerit, multiplicatis ad usum eorum opibus accumulet & servitii divini cultores. Et ut hæc auctoritas, quam ob Dei amorem & animæ meæ remedium statuimus, firmiter obtineat vigorem, & deinceps inconcussa valeat perdurare, manus nostræ subscriptione eam subter firmavimus, & de anuli nostri impressione adsignari iussimus. signum Karoli gloriosissimi regis. Gislebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Data xxi. Kal. Aprilis anno xiv. indictione i. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum in Carisiaco palatio regio, in Dei nomine feliciter. Amen.

II.

*al. Johannes. Pauli * diaconi ecclesia Neapolitana epistola ad Carolum regem, in versionem a se factam visa S. Mariae Aegyptiaca.

Ad lib. 34. n. 72. Ex cod. ms. S. Remigii.

Domino gloriosissimo ac præstantissimo Rege Karolo. Sciens gloriosissimam majestatem vestram tam divinis eloquiis quamque sanctorum præcedentium exemplis valde delectari, cum jamdudum libellum conversionis Mariæ Aegyptiacæ cum tomulo de cujusdam vicedomini penitentia domino meo obtulerim, & quia ille ipse casu quodam deperit, nunc interim jussui vestro in eodem restaurando devotus obedi. Obsequii quoque & devotionis meæ fuit, ut non simplicem tantum memoratæ rei textum exhiberem, sed & alia quoque scitu digna superadicerem, de venerandis scilicet constitutis & gestis præfulum Romanæ ecclesiæ, quorum sanctionibus quam reverenter ecclesia utatur, majestas vestra optime novit. Hoc autem brevitas compendium servus vester ideo sumit, ut serenitas vestra quam reipublicæ fasces valde oneratam attendo, cui sparsim diversa non vacat percurrere scriptorum volumina; quasdam consuetudines ecclesiasticas in brevi quasi in quodam enchiridion in clausas tenere possit. Et quia secundum regalem indus-triam, secundum studium domini mei in hoc

fervere didici, ut facta dictave vestra juxta auctoritatem inrefragabilem diligere, & quid erga cultum divinum tenendum, quidve rejiciendum sit sollicitè disquirere & perscrutari elucubrationis sit assidue, qualiter ejus divinitatis ope muniti prosperis successibus ad omnia currere mereamini.

Incipit mirabilis conversionis actumque & morum vita & penitentia magnum viri, quoque certamen venerabilis Mariae Aegyptiaca, qualiter in eremo expleverit tempora vita, quam de græco transfudit in latinum Paulus * venerabilis diaconus sanctæ * al. Johannes. Neapolis ecclesiæ.

Secreta regis celare bonum est &c.

III.

Caroli Calvi præceptum pro monasterio Dervenfi.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Karolus gratia Dei rex. Si reverendorum servorum Dei justis & rationabilibus petitionibus altitudinis nostræ aures accommodamus, regis celsitudinis operibus exsequimur, & ob id facilius nos divinam propitiationem adepturos omnino confidimus. Quapropter omnium sanctæ Dei ecclesiæ, tam nostrorum præsentium quam & futurorum comperiat solertia, qualiter carissimus & veneranter recolendus nobis Pardulus Lugdunensis episcopus atque memorabilis rector monasterii Dervenfi, quod est fundatum in honore beatorum apostolorum Petri & Pauli, ubi etiam beatus Bercharius & venerabilis Christi martyr Theodosia virgo Christi veneranter habentur humata, ad nostram se colligens majestatem obtulit obtutibus nostris præceptum, jamdudum nostra auctoritate firmatum, suggerente celsitudini nostræ Altmaro, illustri viro & memorati monasterii quondam rectore; in qua adnotatæ videbantur res & villæ, unde præfati monasterii monachi necessarios usus percipere debebant: sed non hoc ad eorum supplendam necessitatem superius memorato dilecto nobis venerabili episcopo Pardulo sufficienter visum fuit. Ideoque & quasdam villas ipsis aliis rebus sua benivolentia addere voluit, & nostra quoque munificentia per adnotationem præcepti roborari postulavit. Quarum utrarumque rerum integritas hic habetur inserta, id est villa Summa-Vera, quæ habet quatuordecim mansa, cum basilica ejusdem villæ, cum suis appendiciis; villa Mortriu, quæ habet mansa viginti, cum sua basilica; villa Tilius quæ habet mansa quinque cum basilica; villa Sauraterra cum mansis viginti-duobus, & propria basilica; Dudiniaci-cortis cum mansis decem & septem cum propriis basilicis; Villa Prisciacus cum mansis duodecim & propriis basilicis; Villa Brah cum mansis viginti-octo & propria basilica; in villa Cappas mansum unum. Et hæc sunt res quæ superadjecit memoratus Pardulus episcopus, id est villam, quæ nuncupatur Villa, cum mansis viginti & eorum appendiciis & ecclesiis; & in villa Brai

Ad lib. 34. n. 78. Ex eodem chartario.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Karolus gratia Dei rex. In hoc enim omnipotentis Dei approbatur veram habere dilectionem. Bened. Tom. III.

mansa septem cum ecclesia & peditura de pratis, quas homines monachorum faciunt, qui de eorum villis ad hoc idem agendum more solito conveniunt; necnon & mancipia de Corniaco, quorum hæc sunt vocabula; Gidiliana, cum infantibus suis, Huneriana cum infantibus suis, simul etiam quidquid memorati fratrum famuli de jamdictis silvarum concisis extirpare poterint, totum in usus fratrum absque subtractione alicujus permaneat. Has denique villas & basilicas cum omni plenitudine, id est cum mancipiis & terris cultis & incultis, vineis, pratis, silvis, pascuis, aquis, molendinis, aquarumve decursibus, exitibus & regressibus, & quicquid iidem monachi in jam dicto monasterio, seu in his locis vel villis nutritim ad eorum sublevandam necessitatem facere possunt; simul etiam & omnem elemosynam, quam fideles Dei pro absolutione peccatorum suorum illis contulerint, veluti a supra dicto venerabili episcopo Pardulo institutum & deputatum esse cognoscitur, per hanc præcellentiam nostræ auctoritatem plenius confirmamus. Videlicet ut nullus hominum qualibet iniqua cupiditate ut necessitatis adhibita occasione, aut certe temeraria præsumptione a potestate & dominatione ejusdem loci monachorum de eisdem villis sive rebus, aliquando aliquid subtrahere, aut minuere, & in suos usus retorquere conetur; sed sicuti a nobis regali intuitione decretum est, liceat ipsis eorumque successoribus nostris & futuris temporibus, eandem villas eandemque res tenere & cum omni pace ad honorem ejusdem monasterii, atque ad eorum subvehendam necessitatem disponere & ordinare, & pro salute animæ nostræ ac totius populi Christiani perpetua felicitate piissimi Judicis Domini nostri Jesu-Christi misericordiam assiduis precibus implorare. Simul etiam addidit capellam sancti Martini, quæ est ex villa Givoldicorte. Quidquid a Deum timentibus personis tam viris conversis ibidem ad monasticum ordinem eidem loco divina pietas voluerit conferre, solummodo in ibidem Deo militantium monachorum usus & necessitates redigatur, absque cujuslibet rectoris insultatione seu refectione. Ut autem hæc celsitudinis nostræ auctoritas plenior semper in Dei nomine obtineat firmitatem, manu nostra subter eam firmavimus, & de anulo nostro sigillari iussimus. S. Karoli gloriosissimi regis. Gislebertus notarius ad vicem Ludovici recognovit. Data viii. (idus) Febr. Indictione ii. in anno xvii. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Carisiaco palatio regio, in Dei nomine feliciter. Amen.

IV.

Aliud ejusdem præceptum de thesauro ecclesiæ Dervenfi.

tionem, si venerabilium fervorum Dei justis & rationabilibus petitionibus assensum præbemus. Quapropter notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus nostrisque, tam præsentibus quam futuris, quia merito amabilis & carissimus nobis Pardulus Lugdunensis ecclesiæ episcopus, necnon & rector monasterii Dervenfi, quod est constructum in honore beatorum apostolorum Petri & Pauli, ubi veneranter beatus Bercharius martyr Christi, & Theodosia virgo habentur sepulti, ad nostram accedens majestatem innotuit, qualiter memorati monasterii ecclesiæ ad concinnanda luminaria, vel ad ceteras fabricas ejusdem sacræ domus reficiendas, sua benivolentia, ob Dei amorem, sanctorumque suorum reverentiam, & nostram dilectionem deputatas haberet. quarum rerum seu villarum vocabula hæc sunt: hoc est in Lutosa ecclesiam unam cum terris, silvis & pratis circumquaque ex omni parte miliarium unum & medium; inter Gihinicortem & Gundricortem mansa quindecim, quæ in precaria visus fuit quondam accipere Bernefridus; necnon & in villa Carma mansa duo, quæ Agilus & Merulfus in precaria habere visi fuerunt; necnon & in Carma & in Baldulfi corte mansa quatuor, quæ Gerherus in sua precaria visus fuit habere; necnon & de precaria Artmanni in Carma mansum unum vestitum; & de Ragenarii precaria in Maliniacortem mansa quinque; & de Risi precaria in Tauro mansum unum, & de Hostoldi precaria in Olumna mansa octo cum ecclesia, & mansum unum; & de precaria Ava in Ledriacurte mansa duo; & in alio loco in villa Taria mansa tria; & de Madiani precaria in villa Pali, & in Absono mansa quinque; & de precaria Genulfi in Axinvilla mansa duo; & de Harduini precaria in Maurini-monte mansa duo; & de Agifredi precaria in Brachonicorte mansa duo, & farinarium unum; & de Wilerici precaria in Cenciono-villa ecclesia una cum manso; & de Hugonis precaria mansum unum, & de Fulculi precaria in Bosoniscorte de terra arabili jornales viginti, & de Aremberti precaria in Gondelini-sine de terra arabili jornales viginti; & de prato ad carra triginta, & de precaria Artiusi in villa Rentia de terra arabili jornales triginta, de prato ad carra octo; & item de Wilerici precaria in villa Rivi mansum unum, & de precaria Gislæ in villa Braus de terra arabili jornales duodecim, & de precaria Blicharii in villa Carma jornales viginti unum; & de Lantboldi precaria in Ratgiscorte jornales decem, & de prato ad carra quatuor; & de precaria Tetæ in ipsa villa jornales triginta, & de prato ad carra duodecim, & de Hunrogi precaria in Baldulfcorte jornales viginti; & de precaria Auregiæ in villa Corticella mansum unum vestitum, & de terra arabili jornales viginti, de prato ad carra duo. Unde altitudinis nostræ præceptum hoc fieri iussimus, per quod memoratas res cum omnium rerum summa integritate, cum vineis, silvis, pratis, pascuis, ecclesiis, molendinis, aquis, aquarumve decursibus, exitibus & regressibus, & mancipiis utriusque sexus de-

super commanentibus, vel ibidem aspicientibus secundum præfati venerabilis episcopi ad nos humilem petitionem jam factæ ecclesiæ luminaribus atque fabricis, seu aliarum necessitatum utilitatibus supplendis, jure perpetuo habendas confirmamus atque delegamus, absque per futura tempora alicujus jamfati monasterii rectoris minoratione seu subtractione. Ut autem hæc nostra auctoritatis præceptio firma & imprævaricabilis omni tempore valeat perdurare, manu propria subter eam firmavimus, & de anulo nostro sigillari jussimus. S. Karoli gloriosissimi regis. Gislebertus notarius ad vicem Ludowici recognovit. Data VIII. idus Febr. indictione II. in anno XVII. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Carisiaco palatio regio, in Dei nomine feliciter, amen.

V.

Ejusdem diploma pro monasterio Casiacensi.

Ad lib. 34. n. 30.
Ex authentico.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Karoli gratia Dei Rex. Si utilitatibus & necessitatibus servorum Dei sagaciter providemus, regni celsitudinis opera frequentamus, ac per hoc æternam beatitudinem facilius nos adepturos omnino confidimus. Itaque notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus & nostris presentibus atque futuris, quia complacuit præcellentiæ nostræ deputare quasdam res ex abbacia cellæ Casiaci, quæ vocatur Brogilo, in honore sancti Petri apostolorum principis fundatæ, usibus ac stipendiis perpetuo habendas clericorum inibi Deo ferventium; hoc est in Blaiodro mansum dominicatum cum terris & pratis ac vineis ad se pertinentibus, & cum aliis mansis eidem appendentibus sedecim, ex quibus unum est in Penvenno, & in Casiaco mansa septem ac medium cum peditura vineæ, quæ sunt simul mansa viginti-quatuor & medium; & præterea hospitia tria. Unde etiam altitudinis nostræ præceptum hoc fieri jussimus, per quod easdem res cum earum integritate, sicut supra signatum est, usibus ac stipendiis clericorum in jam dicto loco Deo famulantium sine aliqua subtractione, aut ejusdem loci rectorum minoratione perpetuo sub integritate habendas constituimus atque firmamus: videlicet ut quicquid exinde justè ac rationabiliter fieri potest utilitatibus & necessitatibus sæpe dictorum supra fati monasterii clericorum per omnia tempora proficiat in augmentum, & anime nostre proficit in adjutorium. Nec aliquod ab eis proinde a propriis abbatibus requiratur aut exigatur servitium. Ut autem hæc sublimitatis nostræ confirmatio meliorem semper in Dei nomine obtineat vigorem, de anulo nostro subter eam jussimus sigillari. Aeneas notarius ad vicem HLudowici recognovit. Datum III. Idus Augusti indictione III. in anno XV. regni Karoli gloriosissimi regis. Actum in villa Bonogili in Dei nomine feliciter, amen.

VI.

Privilegium episcoporum apud Bonoilum villam concilium celebrantium, pro Aninsulensi monasterio.

IN nomine summæ & incomparabilis clementiæ adorandæ scilicet & incomparabilis Trinitatis. Cum sacrosancti conventus fraterna societas venerabilium præfulum Bonoilum unanimem sui exhiberet præsentiam, vocatione magni atque orthodoxi regis serenissimi Karoli, anno incarnationis Dominicæ DCCCIV. indictione prima, regni etiam memorati Augusti XVI. inter cetera variarum rerum sanctæ matris Ecclesiæ sinu erumpentia, discrimina sacrorum præsentium antistitum ibidem sanxerat dignatio conferenda & auctoritate sibi conlata in pristinum & necessarium ordinem relevanda, obtulit sese eorum paternæ & piissimæ conlationis ordinis monastici cultus ac status ejusdem professionis, ipsorum quidem regimini pastoralis solatio subvehenda ac conservanda religio, quæ quondam in patribus virtute divina promulgata refulsit, sed jam nunc emergentium tempestatum procellis attrita, vada sui portus inexplibili naufragio subigens optati litoris quietem adire non patitur. Hujus igitur institutionis utilitates & convenientes pro tempore necessitudines, cum efficacius pertractare, & eas sollerti cura, Christi freti juvamine, ad effectum usque idem sacer conventus operaret efferre; Rainaldum religionis cultu & vitæ merito venerabilem, eidem sacro Concilio cum quibusdam aliis sanctitatis forma reverendis abbatibus residentem, accidit commissi sibi cœnobii pii patris & preciosi confessoris Carilefi inconvenientias & fratrum in ea consistentium oppressiones & calamitatum anxietudines studio gregis contraditi lacrymabili sermone proficere; atque sæpe sermocinationis alloquia protulit, præceptiones regum catholicorum orthodoxorum supra fato monasterio conlatas pro Dei omnipotentis amore & sanctorum veneratione, ibique consistentium monachorum remota & inconcussa quiete, qualiter identidem monasterium per successiones temporum illustrium regum immunitatum titulos & securitates perceperit, quibus felici successu divina id providente clementia, salubri & efficaci tramite hætenus deguerit. Ipsi etiam eisdemque præceptionibus adnexum justè & rationabiliter inerat, ut monachi jam dictæ congregationis regularis propositi studio contenti, sub norma beati Benedicti patris cœnobitice viventes, ex propria congregatione sibi eligendi abbatem jus habeant licentiam & facultatem: nempe ut quibus cor unum & anima una necessario est habenda, Patri spiritali tam corpora quam corda subdentes, jugo etiam Christi suavi & oneri levissimo colla summittentes, obedientiæ freno devincti, discant patri spiritali se suaque committere. Præterea harum præceptionum irruptiones & violentissimas quorundam instinctu ipsius loci infestationes assentium subdole jure pos-

Ad lib. 34. n. 96.
Ex chartario Aninsulensi.

sessionis propriæ idem monasterium debere subici urbi Cinomanninæ, prænominatus vir venerabilis Rainaldus abba evidentissimis intimavit, cum nihil horum acta & præceptorum confirmationes præscripta contineant, sed potius hæc interdican, amputent & inhibeant. Quapropter prædictorum beatorum antistitum unanimitas pari assensu, communi quoque voto retractans, & regularis auctoritatis, & regni collationis ac corroboracionis gesta concordati æquitate vigere libramine, acta prædicta piissimorum regum sanctæ religionis patrata intuitu de reliquo intemcrata manere percensuit. Ne vero ab aliquo eorumdem patrum sacrosancta institutio ausu temerario aggredi præsumatur, neque quis id nefario conamine pertentet irrumperere quod propriæ auctoritatis tenore, cuique ipsorum libuerit confirmare, necessario placuit adnotare. Statuimus ergo, optamus & communi æquitatis auctoritate determinamus, ut sæpe dictum monasterium beatissimi Carilefi confessoris, omni libertate monastica religionis adeptæ, pace & quiete, per Christi gratiam potita, ordine libero & inconcussa per succedentia quietum valeat degere tempora, ita ut non Episcopus, nulla externa persona, laicalis seu clericalis, ad hoc inquietandum, perturbandum ac sollicitandum, aut invadendum vel possidendum monasterium aspiraret, nec etiam præmemorata urbi Cinomannicæ proprietate rerum suarum subjaceat: cum liberum sit dono antiquorum regum, præter communem canonum auctoritatem, a propriis pontificibus ipsi & universis monasteriis conservandam, sed liceat eidem loco de proprio grege juxta regularis vitæ auctoritatem proprium habere pastorem. Si quis autem his nostris constitutionibus refragari nisus fuerit, & multipliciter præscriptam Principum bonitatem & indulgentiam, simul etiam nostræ auctoritatis instituta, per quamcumque calliditatem seu cupiditatem infringere, & aliquo modo pervertere præsumserit, anathematis ultione se plectendum noverit, justo Dei omnipotentis quem sacrilege irritavit una cum nostræ auctoritatis judicio. Postremo tenorem hujusce firmitatis, potestate nobis a Domino cælitus contributa dicente; Quæcumque ligaveris super terram erunt ligata & in cælo, eo sermone ligatum erunt in cælesti regione solvendum, sed clauso æterni regni aditu in tenebras exteriores ligandum esse cognoscat, nisi digna satisfactione correxerit, quod arroganti impietate præsumsit. Harum itaque sanctionum evidentissimam confirmationem manibus sacrorum præsentium Pontificum subter notatam, absentium quoque confacerdotum nec minus idoneis ad stipulationibus per Christum & in Christo fulciri postulamus.

Amalricus gratia Dei Turonicæ metropolis ecclesiæ humilis episcopus sub signo sanctæ crucis volui, consensu & subscripsi. Uvenilo muneris divini Senonensis ecclesiæ episcopus huic privilegio assensum præbui & subf. Incmarus san-

ctæ metropolis ecclesiæ Remorum episcopus subf. Paulus sanctæ Rotomagensis ecclesiæ archiepiscopus subf. Heribaldus Autisiodorensis ecclesiæ episcopus subf. Ercanradus Parisiæ ecclesiæ episcopus subf. Rothadus Suesionensis ecclesiæ episcopus subf. Teutboldus Lingonicæ ecclesiæ episcopus subf. Hirmenfridus gratia Dei Belloacensis ecclesiæ episcopus subf. Balfridus Bajocensis ecclesiæ episcopus subf. Herluinus Constantinensis ecclesiæ episcopus subf. Herpuinus Silvanectensis ecclesiæ episcopus subf. Guntbertus Ebrocensis ecclesiæ episcopus subf. Jonas Eduorum humilis episcopus subf. Hariardus Lixoviensis ecclesiæ episcopus subf. Hildebrannus Sagenis ecclesiæ episcopus subf. Hildegarius Meldensis ecclesiæ episcopus subf. Imo episcopus Noviomensis hoc privilegium subf. Agius episcopus humilis Aurelianensis ecclesiæ subf. Frotboldus Carnotensis ecclesiæ episcopus subf. Pardulus Laudunensium ecclesiæ episcopus subf. Elmeradus Ambianensium ecclesiæ episcopus subf. Remedius Abrincatenis ecclesiæ episcopus subf. Godelfadus episcopus subf. Braidingus Matiscensium sedis episcopus subf. Prudentius sanctæ Trecafina ecclesiæ episcopus subf. Dodo Andecavensis ecclesiæ indignus episcopus subf. Actardus Namnetensis indignus episcopus huic pr. subf. Ludowicus abba in Dei nomine subf. Adalardus abba in Dei nomine subf. Ego Lupus abba in Dei nomine subf. Heinhardus abba subf. Frodinus abba indignus subf. Odo abba monasterii Corbeienfis subf. Hunfridus abba monasterii Dervenfis subf. Bernardus abba huic privilegio subf. Gauslenus abba subf. Abbo abba subf. Arcamboldus abba subf. Georgius abba subf. Item Abbo abba subf. Data VIII. Kal. Septembris anno XVI. regnante Karolo glorioso rege, indictione I. Actum Bonoilo villa in Dei nomine feliciter. Amen.

VII.

Præceptum Caroli de eadem privilegio.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Karoli gratia Dei rex. Si sacra venerabilium Patrum instituta sacerdotum Christi regis præcellentiam nostræ edictis confirmamus, profuturum nobis id ipsum, & ad præsentem vitam cum felicitate transigendam, & ad æternam beatitudinem facilius obrinendam procul dubio confidimus. Itaque notum sit omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus & nostris presentibus atque futuris, quia venerabilis vir Rainaldus monasterii sancti Karilefi abbas ad nostræ reverentiæ accedens sublimitatem, obtulit mansuetudinis nostræ obtutibus relegendum Privilegium a sanctis patribus regni nostri coepiscopis, una cum nostro assensu, canonica auctoritate factum, eorumdemque conservanda subscriptione roboratum de præfato sibi commissio juxta beati Benedicti traditionem gubernando monasterio, quo si quidem evidenti significatione manifestatur atque confirmatur, res eidem monasterio pertinentes, ubi memoratus sanctus

Cariteſas honorabiliter ſepultus in nomine Domini veneratur, per præceptiones regum perque inſtrumenta ac teſtamenta cartarum delegatas, honeſtatibus & cultibus ejuſdem ſacri loci perpetuo ſine cujuſpiam ſubtractione aut diminutione pleniter debere haberi, & in uſibus atque ſtipendiis monachorum inibi Deo ſervientium ſub adminiſtratione regularis abbatis æterna lege debere quoque teneri; ita ut ejuſdem loci anteaſtus abba & ſucceſſores ejus pontifici propriæ civitatis aliquando dominio aut poteſtati non ſubjaceant, niſi ſicut alia omnibus propriis civitatibus, propriisque pontificibus ſecundum canonicam auctoritatem ad providendum paſtorali cura commiſſa ſubjecta monaſteria, abſoluta ſcilicet dominationis eorum omni ſervitio, propter quod exhibendum illis eſt non fictæ caritatis obſequia. Igitur interveniente ſupra ſignati privilegii auctorum audienda interceſſione memoratus abba Rainaldus memoratum ſæpe privilegium altitudinis noſtræ ſuppliciter petit confirmari. Nos autem pro Dei amore ſummiffam ejus eſſagitationem clementer audientes ſerenitatis noſtræ præceptum hoc fieri juſſimus, per quod conſervandum plerumque dictum Privilegium conſirmantes, ſtatimus monaſticæ religionis prædictum monaſterium ſine aliqua immiſſione familiæ rerumque aliarum ſibi pertinentium cultui ſecundum ſancti Benedicti documentum æternaliter haberi, ita ut, præter quod ſupra ſignatum eſt, nunquam dominio civitatis Cinomannicæ præſulum ſubjaceat, neque ſæcularis poteſtatis uſurpationi aliquando ſubdatur; ſed ſemper, Domino adminiculante, regularis abbatis adminiſtratione agatur ac diſponatur. Decedente vero præſcripto Rainaldo reverendo abbate, licentiam habeant ejuſdem loci religioſi monachi ſecundum regularem inſtitutionem ex ſeſe eligendi abbatem, conſervata in omnibus & ab omnibus frequenter dicti ſancti Patribus regni noſtri Pontificibus editi Privilegii in prævaricanda decreti ſanctione, videlicet, ut præſentibus & futuris temporibus in eodem venerando loco conſiſtentibus monachis liberius pro noſtra genitorique noſtri HLudovici auguſti ſalute, ac regni a Deo nobis commiſſi ſtabilitate divinam miſericordiam aſſiduis precibus implorare delectet. Ut autem hoc benignitatis noſtræ confirmationis præceptum meliorem ſemper obtineat vigorem, manu noſtra eam ſubter firmavimus, & de anulo noſtro ſigillari juſſimus. Data VIII. Kal. Septembris anno XVI. regnante Karolo glorioſo rege, indicatione I. * Actum Bonoilo villa in Dei nomine feliciter, amen.

VII.

Ejuſdem Caroli diploma pro monaſterio Craſſenſi.

Ad lib. 34. n. 98. *Ex authentic.* IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Karolus gratia Dei rex. Si neceſſitatibus ſervorum Dei opem ferendo libenter conſulimus, regiæ dignitatis morem imitamur, & ob id no-

bis Deum fore propitium non dubitamus. Quam ob rem notum fit omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus & noſtris, præſentibus ſcilicet atque futuris, quia Sunarius venerabilis abba S. Mariæ ad noſtram accedens clementiam res quaſdam datas S. Mariæ, ut illi eas præcepto noſtræ auctoritatis confirmaremus deprecatus eſt, quas etiam avus & genitor noſter, & nos aliquantas confirmavimus: ſed quia poſtea, Domino annuente, auctæ ſunt, alio eguerunt præcepto; nec non etiam ut ſub noſtræ tuitionis mundeburdo, tam ſe, quamque præſcriptam abbatiam accipi poſtulavit. cujus petitionibus auctorem clementiæ noſtræ ob Dei amorem & ſanctæ Mariæ Virginis intemeratæ genitricis Dei dilectionem placide præbentes, hoc imprævaricabile præceptum fieri, illique dari juſſimus; per quod præcipimus atque decernentes jubemus, ut cellæ, ſive aliæ res, quæ etiam præſcripto monaſterio a Domino timentibus collatæ ſunt, id eſt in pago Carcaſenſi Flexus cum eccleſia S. Cucufati, cum decimis & terminis ſuis & ajacenciis, & cellam S. Geſſi cum terminis & ajacenciis & decimis ſuis, Boliniaco cum eccleſia S. Pauli & S. Ananiæ cum decimis & ajacenciis ſuis; & in pago Narbonenſi Caput-ſpina cum eccleſia S. Petri cum decimis & ajacenciis ſuis & terminis, quos Agila abbas apprehendit ante Fulconem miſſum noſtrum; & in Licito S. Petri cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis, & Palma ſuper litus maris cum eccleſia S. Johannis cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis, & cellam quæ dicitur Prata, cum eccleſiis videlicet S. Petri & S. Salvatoris & S. Johannis & Gervasi & Ceſſi, & S. Martini in villa Cannoiſas cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis: in pago Conſtante, in ſuburbio Elenenſe; necnon villari Balta, quam idem abba cum Imberto concambiavit; & in pago Minarbenſi in villa Anforarias domos & terras, quos Agila & Elias tenuerunt, & ſalinæ quæ ſunt in ſubteriori loco: & in Biſuldunenſe eccleſiam S. Stephani juxta Alveo fluviano cum decimis & terris & vineis & molendinis cum caput-aquis & ajacenciis ſuis, & in ipſo comitatu ipſum alaudem de Enox & Michiano cum eccleſiis & terminis & ajacenciis ſuis, quæ Sunarius comes dedit S. Mariæ: Riodazari cum eccleſiis S. Mariæ S. Johannis & S. Petri & S. Margaritæ cum villulis & vilaribus, quæ in circuiſu earum ſunt, cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis, & ipſos manſos de vilare Aliario cum condaminas & ipſas decimas, quem Richildis comitiſſa dedit S. Mariæ per cartam donationis: & in pago Gerundenſe villam quæ nuncupant Locuſtaria, cum eccleſia S. Felicis cum decimis & terminis & ajacenciis ſuis: in comitatu Aaſonenſe vilare Aſenario & Splucas cum terminis & ajacenciis ſuis, & alium alaudem, quæ dicunt Cirviano & Felgeirolas, & ipſa Serra; & ipſum alium quæ dicunt Elota, & ipſa Anglata, quantum ibi abuit Sunarius comes, & eccleſiam S. Martini cum decimis de villulis & vilaribus cum terminis & ajacenciis ſuis, & terris quæ in

circuiſu ejus ſunt; necnon etiam & reliqua quæ ibi collata fuerunt, tum terræ & vineæ, prata & domos ad jam dictas pertinentes ſeu ſegregatim data, prædicto abbate & ſuis monachis ibidem Domino famulantibus ad ſuarum neceſſitatum emendacionem ſunt, & neque auferendi ex eis habeat poteſtatem, & ſub noſtræ quoque mundeburde & prætextu noſtræ dominationis eſſe jubemus prædictos monachos & ſuorum res; & excuſſa omni poteſtate judiciaria volumus, ut nullus in rebus earum poteſtatem abeat fidejuſſorem tollere, aut aliquem diſtringere, neque paratam aud manſonaticum accipere. Nolumus ut ab iſtis vel ab eorum hominibus aliquid telonei, id eſt pontæ, pontaticus, paſcuaticus, ſalaticus, aut aliquid redibicionis exigatur, ſecundum quod in præcepto noſtro & genitoris noſtri continetur inſertum: quatinus hac adjuti conſeſſione pro nobis & regno noſtro Dominum implorare condelectet. Et ut hæc noſtra largicionis auctoritas a fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ & noſtris firmiter credatur, diligentiſſime conſervetur, manu noſtra ſubter firmamus, & anuli noſtri impreſſione juſſimus ſigillari. Signum Karoli glorioſiſſimi regis. Jonas notarius ad vicem Goſſini recognovit. Data IIII. kalendas Julii indicatione III. anno XVI. regnante Karolo glorioſiſſimo rege. Actum Atiniaco in Dei nomine feliciter. Amen. cum ſigillo cereo charta aſſixo.

IX.

Charta Helingaudi comitis pro eccleſia ſancti Martini Turonenſis.

Ad lib. 35. n. 6. *Ex authentic.*
Martini.

Dominus noſter JESUS-CHRISTUS ac redemptor omnium in ſancto evangelio clara voce intonuit, dicens: *Vende omnia quæ habes, da pauperibus, & habebis theſaurum in celo.* & alibi: *Abſconde elemoſynam in ſinu pauperis: quia ſicut aqua exſtinguit ignem, ita elemoſyna exſtinguit peccatum.* Igitur ego in Dei nomine Helingaudus, vir illuſter, comis, donator. Admonet me divina miſericordia & compunctio cordis, ut aliquid de res meas proprias, quas mihi pius remunerator in hunc ſæculum habere permittit, ut exinde ipſius Domini munus offerre debeam. Et ideo per hanc paginam donationis dono in præſcripto monaſterio ſancti Martini, qui eſt conſtructus in oppidum Turonis civitate, ubi pretioſus in corpore requieſcit, & ubi Fregiſus abba eſſe videtur, vel cuncta congregatio ibidem conſiſtens eſſe videtur, ut die noctaque ad ipſum corpus beati Martini Dei miſericordia deprecatus atque conlaudantes, dono, rudo in ipſorum clericorum ſtipendia, qui ſecundum canonicam inſtitutionem in ſancto ordine ſunt conſtituti, tam pro animabus avio meo Helingaudus, & avia mea Detlane, & genitore meo Gauzelmo, & genitrice mea Hagreſindane, quamque & pro me humili peccatore, ut Deus omnipotens de peccatis noſtris indulgentiam dignatus ſit nobis concedere: hoc eſt vil-

las meas, qui vocatur Alamannus, qui eſt conſtructa in pago Meldico, in vicaria Copedinſe & Brociacenſe, cum omnibus appendiciis ſuis, in quacumque pago vel loca, in regno domni noſtri Karoli Magni imperatoris eſſe videtur. In ipſa prædicta villa, quæ inde parte genitore meo Gauzelmo jure hereditario mihi legibus in alode obvenit; & nunc mea videtur eſſe poſſeſſio, id eſt in ipſa villa, tam eccleſiis, una cum domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, farinariis, aquis, aquarumve decurſibus, adjacentiis, omnia & ex omnia, rem inexquiſito, totum & ad integrum, quantum ad ipſa villa ſuperius nominata in pago Meldico eo tempore, ſi qua ſupra dixi, aſpicit, & mea videtur eſſe poſſeſſio, excepto mancipia denominatas per numero CLXXXII. id ſunt Moda, Clementus, Haregildis, &c. Similiter & in ipſo pago alia villa, quæ vocatur Saldova, cum omnibus appendiciis ſuis, in quacumque pagus vel loca in regno domni noſtri Karoli Magni imperatoris eſſe videtur in ipſa prædicta villa, quem de parte genitore meo Gauzelmo jure hereditario mihi legibus in alode obvenit, & nunc mea videtur eſſe poſſeſſio; id eſt in ipſa villa tam eccleſiis, una cum domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, adjacentiis, appenditiis, aquis, aquarumve decurſibus, farinariis, omnia & ex omnibus totum & ad integrum rem inexquiſito, quantum ad ipſa villa ſuperius nominata in pago Meldico eo tempore, ſi qua ſupra dixi, aſpicit, & mea videtur eſſe poſſeſſio, excepto mancipia denominatas per numero CLXIII. id ſunt Warherus, Winelindis, &c. Etiam & tertia villa in ipſo pago Meldico, qui vocatur Adillo-manſo, qui eſt conſtructus ſuper fluvium Mogra*, cum omnes appenditiis ſuis, in quacumque pagus vel loca in regno domni noſtri Karoli Magni imperatoris eſſe videtur in ipſa prædicta villa, quem de parte genitore meo Gauzelmo jure hereditario mihi legibus in alode obvenit, & nunc mea videtur eſſe poſſeſſio; id eſt in ipſa villa, tam eccleſiis una cum manſis, domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, pratis, campis, paſcuis, farinariis, aquis, aquarumve decurſibus, adjacentiis, appenditiis, omnia & ex omnibus rem inexquiſitam totum & ad integrum, quantum ad ipſa villa ſuperius nominata in ipſo pago Meldico eo tempore, ſicut ſupra dixi, aſpicit, & mea videtur eſſe poſſeſſio, excepto mancipia denominatas per numero XL. id ſunt Geroinus, Gertrudis, &c. Et in ipſo pago Meldico alia manſa, quos ataximus ad complendum contra Brias ſuper Alemannis, & Saldova, & ad illam manſo, qui dicitur ad Ruborum in Novencella manſo I. qui fuit Hunetario in limitibus illo manſo, qui fuit Plazidono, quem ſui inſantes tenent, & alio manſo de illo conquiſito Agarolfo præbytero, & tertio manſo, quem Adalgerus habet; & quarto manſo, quem Madalyeus tenet; & quinto manſo, quem Albericus tenet; & ſexto manſo, quem Berlenus.

* *le Adoriga*

tenet, inter limitis & Saucido, & septimo & octavo mansos, quem Adanildis & filia sua Agla tenent in limitis, & mansos duos in limitis, & in Alemannis, quem tenent Agnericus & Teudericus de parte eorum mulieres; & dimidio manso, quem ibi tenet Winechildis, & Adalgundis; & dimidio quem Wanadus ibidem tenet inter Rothardo & Gerraio, & eorum heredes habent in Ruborus mansos duos; habet Adalberga ibidem dimidium mansum & illum mansum de Ranouhic habet tertia parte in Ruboros, & Salamon tertia parte. Similiter inter Widrado & Hugoboldo in Galinde, Theuthado, Wlfado habent mansum 1. in Wasconia, in vicaria Brotiacinsie de parte Nortmando. Habet ibidem de illo conquisto Gotboldo mansa 1. & dimidium, & illo manso, quem Sigleboldus habet in Brociaco per beneficium; & illo manso, quem Gerefulcus presbyter & germanus suus habent in Brociaco, quem genitrix eorum dedit. Et illo manso, quem altrius habet in Latciono, per beneficium; & illo manso, quem Teudaldus habet in Latciono dimidium mansum de illas rebus, quas Homus dedit in Helingauda, in Capiaco mansum 1. Et illo manso, quem Dodo habet in Baniolus per beneficium, & illam silvam quæ est in Suusceco, & quidquid Gauzelmus de Angello ibi comparavit. Sunt in summa mansi xxxv. integri per diversa loca. Adactiva ut cxcv. fierent de donatione Helingauda inter istos mansos xxxv. & Saldova cum appenditiis suis, & Alemannis cum appenditiis suis, & ad illum mansum, qui dicitur ad illum Ruborum. Ista omnia superius nominata, excepto illa mancipia per numero in totum cccxlv. quem pro animabus nostris ingenuos relaxavi, cum omni re inquisito, sicut supra est insertum, ad ipso præfato monasterio in stipendia clericorum, qui secundum canonicam institutionem in sancto ordine sunt constituti, per donationis titulum ibidem delegavi, sicut supra commemoravimus, in elemosyna, tam pro animabus avio meo Helingauda & avia mea Berlane, & genitore meo Gauzelmo & genitrice mea Agrefindane, quamque & pro me humili peccatore, seu & pro ufo merito de ratione ipsius monasterii sancti Martini vel vestra, hoc est villa quæ vocatur Brias in pago Meldico, in vicaria Copedinsie & Brociacinsie, ut ipsa villa cum omni integritate, vel quidquid ad ipsa villa aspicit, & quidquid per traditionis seu donationis in pago Vertudinsie & Cadaloninsie & Arciacensie & Ariasinsie, etiam & Moreninsie ante hos dies ad ipsa casa sancti Martini delegatum fuit, & vestra adhuc est possessio. Ea vero ratione dum ego advivo, tam ipsas villas quod vobis dedi, quam & ipsa villa supra scripta vel denominata, quem mihi data habetis, ad usum beneficii excolendum vel laborandum mihi præstare vel concedere deberitis, dum Deo auxiliante advivo: ita ut ab hac die vos successoresque vestri, pars jam dicti monasterii sancti Martini, ubi ipse pretiosus dominus corpore requiescit, ipsas res quod vobis dedi, in ea vero ratione, sicut supra dixi, habendi, te-

nendi, & in omnibus iuste regendi in stipendia clericorum, qui ad ipsum corpus beati Martini die noctuque Dei misericordiam deprecantes atque conlaudantes non cessant, in ipsorum clericorum stipendia, qui secundum canonicam in sancto ordine sunt constituti, sicut supra dixi, liberam & firmissimam habeatis potestatem dominandi Si quis vero, quod futurum esse non credo, si ego ipse, aut aliquis de heredibus aut proheredibus meis, vel quislibet ulla opposita aut emissa persona, qui contra hanc donationem istam, quem in elemosyna mea vel parentum meorum spontanea voluntate in stipendia clericorum fieri & adfirmari rogavi, venire voluerit, aut eum infringere conaverit, aut de ipsa stipendia clericorum, vel de ipsas res, quæ in illorum nomen condonavimus, aliquid inde abstrahere, aut minuere voluerit; cum Christo Filio Dei, cui omne iudicium traditum est ab omnipotenti Deo Patri, in resurrectione in novissimo die ab ipso Filio Dei, qui est verus & unus Deus, sit adjudicatus & condemnatus in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis suis, & ad ipsa divina voce separatus sit ab omni consortio; & insuper inferat una cum distringente fisco partibus monasterii auro libras c. argento pondera .i. * coactus exsolvat, & quod repetit nullatenus valeat vindicare; sed præsens donatio ista a me facta in stipendia clericorum, Deo auxiliante, firma & inviolata valeat perdurare, & in sæculum sæculi intacta permanere. Actum fuit in illo mansionile, in anno xlii. imperii domni KAROLI in Romania, & anno xlvi. regni ejus in Francia. Ego enim HELINGAUDUS in Christi nomine hanc donationem a me facta fieri & firmare rogavi. Signum Adaleo vicario, S. Suroardo, S. Odilelmo, S. Belegrimo, S. Abbone, S. Winardo, S. Witgero, S. Hildefrido, S. Wileghiso, S. Erinleno decano, S. Germodo decano, S. Adalgaudo, S. Dadilone, S. Daslone, S. Benedicto, S. Ermenghiso, S. Adafrido, S. Hardoino, S. Hildrico, S. Wardardo, S. Geltargo, S. Rothgrimo, S. Teutboldo, S. Perpetuo, S. Bertorio, S. Waldulfo, S. Winberto, S. Drogono, S. Bernoldo, S. Hongrico, S. Aglulfo, S. Odalrico, Sign. Hriguo, S. Benedicto, S. Teoderico, S. Ragambaldo, S. Erghilone, S. Theugrimo, S. Angalado, S. Beringero, S. Ragamberto, S. Agalohe, S. Rothardo, S. Gerfrido, S. Herreboldo, S. Ismithardo, S. Haldegaro, Sign. Rothfredo subdiacono, S. Johel, S. Agrardo, S. Idero, S. Sereno. Ego enim in Deo nomine HAGROARDUS amanoensis rogante Helingauda hanc donationem scripsi & subscripsi.

X.

Helperici abbatis Arulensis epistola ad Carolum - Calvum.

Intimis & attentis auribus, domini ac serenissimi regis nostri Caroli notescere cupimus. ego abbas indignus, qui & nomen meum Helpericus

X I.

Herardi archiepiscopi privilegium pro monasterio Villa-lupa.

Helpericus unus, pariter cum monachorum mihi sub regulari ordine, & beati Benedicti vita de gentibus in monasterio, qui vocatur Atlas, actus nostros possedimus, atque misericordiam Domini & vestram suggerimus. & ut sufficienter pauca de multis, in brevi quam vera explicare oportet. quia veniens vir Dei fidelis, ex partibus Hispaniæ, nomine Castellanus abbas. qui ingressus per angustam semitam, invenit in eremo mirabilia balnea, ubi ædificavit sancta cœnobia, in quo vocavit atque advertit multorum monachorum collegia Regi superno famulantia, qui sub auctoritate avi vestri gloriosi Caroli, ejus præceptum in eodem monasterio concessit. defuncto eo successor ejus adfuit Resendus abbas, qui & in manibus vestris se gloriantem tradidit. migrante illo a sæculo, successit quidam vir venerabilis Recimirus frater ejus abbas, qui & ipse similiter in gloriosis manibus se hætenus commendavit. Illo vivente data est nobis crassante diabolo, multitudo persequentium Normanorum, qui & triduum ibi manentes, & idem cœnobia destruentes, & subito super nos irruentes, nihil nobis percipientibus occiderunt aliquos de nostris. Hæc nobis considerantibus, eo quod pro supereminenti omni nostro delicto, & abundantiam peccato evenissent, collecti in uno concilio, conversi sumus ad Dominum; jejunia nobis celebrantibus, & vigiliis facientibus, atque Christo Domino deprecantibus, revelatum est ab eodem Domino, uni de fratribus nostris, eo quod ibi corpora sanctorum requiescerent. qui & vocatur beatus Quintinus martyr, Hilarius episcopus, Tiburcius levita. eorum adventum gratulanter expectantibus, subito obiit abbas noster. illo migrante successit is, qui & modo secundum regulam patris nostri Benedicti nos regere videret, qui & modo consistit. in quo tempore deprecantibus nobis magis ac magis Dominum, inventi sunt sancti, quos fideliter atque ardenti animo jam dudum desiderabamus. illos nobis suscipientibus sepelivimus cum canticis, & hymnis spiritualibus, in quo loco magna modo mirabilia, & gloria esse ab omnibus cernitur. Ibi demones fugantur, contracti & claudi ac cæci ad salutem revertuntur. atque nobis perseverantibus in jejuniis & orationibus, & flexis genibus, & ex totis medullis Christo regi feliciter poscentibus, iterum revelatum est alio de fratribus nostris, eo quod duodecim adhuc sancti in eodem loco requiescerent, divino sanctoque Spiritu mediante revelatum est, notum ac patefactum nobis nomen de duobus ex eis, qui & unus vocatur Abundus martyr, & sanctus Grisantus. Nomina aliorum reticescunt, & incognita manent. sed nos, piissime domine, & magnifice rex, subveniat atque succurrat pietas, & succedat misericordia regia nobis, in quibus & peregrinis sive pauperibus, sive servis, sive fiscalibus, sive omni auxilio nisi Domino, ut quod pagani destruxerunt, & paupertas occupat, piissime reformare studere: ut corona, quæ pro restauratione cœnobia a Christo regi debetur, vobis tribuatur. Amen.

Ann. Bened. Tom. III.

Ad lib. 35. n. 67.
Ex chartario Villa-lupa.

* Coulange.

IN nomine summa & inseparabilis Trinitatis sempiternæ quoque deitatis, Herardus per misericordiam Dei Turonica sedis metropolis humilis archiepiscopus, omnibus universalis ecclesiæ fidelibus patribus & fratribus filiisque, necnon in hac sede futuris successoribus nostris. Notum omnibus & percognitum fieri per nostræ humilitatis studium decrevimus, quoniam cum more ecclesiastico, pastoralique quoque consuetudine parrochiam nobis a Deo creditam circuire disponeremus, vocatione venerabilis abbatis Audachri confacerdotis nostri devenimus ad quemdam locum, qui communi vocabulo præteritis præsentibusque temporibus Villa-lupa est nominatus, quem locum cum rebus ad se pertinentibus, ecclesiamque juxta in Colomniaco villa sitam, in sancti Sulpicii episcopi & confessoris honore dicatam, cum cunctis suis adjacentiis, familiam etiam utriusque sexus quidam vir olim ex illustri prosapia ortus Maynardus, facto legaliter testamento per me jam dictum Herardum archiepiscopum, unice quondam ab eo dilectum, & Adalgaudum & Maynerium suæ germanitatis propinquos; itemque & Dalgaudum suum avunculum, Trugaudum atque Moysen ad honorem omnipotentis Dei & ad normam monasticæ vitæ supra dicto Audachro ad construendum & habendum perpetua quoque religione ordinandum & gubernandum libentissima devotione & promptissima voluntate contradidit. Cujus operis summa per prænominatum abbatem suæque educationis monachos, cum jam per divinam miserationem aliquantum videretur percipisse consummationem, voto supradictorum constat nostram parvitatem ad eandem cellulam pontificali ex more accedere studuisse. anno siquidem incarnationis dominicæ DCCCXVIII. xv. kalend. Junii, cum plurimo confratrum & confacerdotum, tam nostræ diocesis quam comprovincialis Bituricæ sedis, laicorum quoque nobilium nobiscum adunato collegio, relegendes atque rememorantes instrumenta a nobis & præfixis viris eidem loco collata, regalis quoque præceptum tuitionis & debitæ defensionis ordinatione perpetua; eundemque locum in honore & nomine summa quam præmimus Trinitatis & ineffabilis unitatis manifeste nomine totius mundi Salvatoris, pro reverentia quoque Sanctorum sollempni opere constructum dotare & consecrare per manus nostræ tenuitatis certavimus, statuentes quoque patri voto, necnon unanimi assensu eorum quorum infra scripta habentur nomina, ut quia auctore Deo devotio fidelium res suæ proprietatis divinis cultibus aptaverat atque delegaverat supra nominato Audachro, reverendæ vitæ abbati, regularis institutio, & monasticæ vitæ per futura tempora, Christo gubernante, ibidem maneat

QQ99

observatio. Præfatus denique abba maturius considerans concessit eidem loco sancto & in dedicatione & augmento præfata basilicæ & honestate ejusdem sanctæ venerationis de rebus sui monasterii, ecclesiam scilicet sancti Aniani de Spaniaco in pago eodem sitam cum omni integritate sua, ita ut ab illo die sub jure & potestate habitatorum ejusdem basilicæ Cormaricensibus subditorum consistat; cujus & nos imitantes exempla, suggerente fidelium nostrorum clericorum sive laicorum benevolentia, paratas ex prædictis ecclesiis ab hac die illis concessimus: quatinus deinceps ibidem Deo serviētes fratres pro salute nostra successorumque nostrorum totiusque christianæ religionis stabilitate rerum largitorem exorantes plenius subsistere possint; synodum tamen proprio attribuant præfati: reliqua actuum suorum, morum & ordinationum quicumque in ejusdem ecclesiæ loco sub monastico ordine Deo militaverit, ad abbatem præfixum suosque in Cormaricensi loco successores pertineant; de terra vero ad eundem locum pertinente medietatem decimæ accipiant. Præterea inferere placuit, qualiter sæpe dictus Audacher abbas a nobis expetiit & studio caritatis apud se deliberavit, ut isdem locus, fratres quoque sub ejus regimine degentes, propter unitatem & inviolabilem in utroque loco Cormaricensi & Villalupensi fratrum filiorumque suorum educatione, vitam quoque unanimes & inseparabilem fraternitatem, non aliqua necessitudine temporalis quæstus, vel cujuslibet dominii, sed propter individua quam præmissimus caritatis copulam, ita ut hæc duæ aliquantulo terrarum spatio divisæ cellulæ, cella velut una sub uno eodemque vinculo veræ & inviolabilis caritatis habeantur unitæ, uno quoque potiantur abbate; ita ut sicut unus pastor & pater unus, fiat grex unum idemque existat ovile. Quod si, quod absit, locus quem præmissimus Cormaricensis oppressione iniquorum vel quorumcumque præfidentium iudicium, ducum vel principum, aliorumque indebitam religionem per succedentia tempora passus fuerit molestiam, oppressionem, vel iniquam sui status vexationem, ita ut monachos in ipso loco degentes ab ordine & religione vitæ suæ eadem quam prædiximus commotione & cogitatione deviare conveniat, nec quiete, ut servos decet Christi, sub proposito sancto in eodem valeant subsistere loco, hic locus ab eadem oppressione dominio & illicita quam prædiximus vexatione habeatur immunis, fiatque eis fraternæ susceptionis configium & præbeat unica caritatis per omnia supplementum. Post hinc decrevimus nullam hunc locum pro supra memorata Cormaricensi oppressione pati calumniam, sed liberum & quietum & absque ulla molestia eundem manere volumus inconcussum... sic & modo si impia cupiditas Cormaricensis loci monachos perturbare & a statu suo hos formidaverit evertere, iste sub certæ libertatis nobilitate constructus fundatus ac solidatus in ordine quo deget subsistat immotus, habeantque licentiam fratres ejusdem loci sub regula sancti Benedicti

& patrem præficere ac defensores tutoremque loci secundum quod eos oportuerit & eis utile visum fuerit, suis utilitatibus consulentes in omnibus regulariter exposcere. His igitur præmissis statutis atque decretis, æquum nobis visum est, hanc nostræ pontificalis auctoritatis scripturam facere, quo & ipse locus auctoritatem sitinet status præsto habeat; & si quid e contrario illicitum contra patrem vel fratres ejusdem loci oriretur, hujus ecclesiasticæ auctoritatis indicium panderetur, quid eis concessum, quid stabilitum, quidve omnibus vel indultum vel prohibitum recto æquitatis tramite foret. Ideoque hujus scripturæ tenorem illis tradidimus manus nostræ subscriptione roboratum, plurimorum quoque sacerdotum, canonicorum, fideliumque laicorum manibus roborandum commisimus propter evellendam futuram dissensionem omnimodam calumniam, & conservandam æquitatis & totius sacre religionis unanimitatem fraternam. Qua propter obsecramus benivolentiam successorum nostrorum, quicumque auctore Deo nobis in hac sede pontificali successerint, ut hanc auctoritatem vel concessionem, quam mente spontanea supra dictæ basilicæ tradimus, ob celestis vitæ amorem & sanctorum omnium reverentiam inviolatam conservare dignentur, ut si quam per hoc mercedem adipisci meruerimus, ipsi quoque nobiscum ejusdem fieri mereantur participes. Data **XIIII. kalend. Junii anno xviii. regnante Karolo rege serenissimo. In Dei nomine Herardus Turonicæ sedis metropolis humilis archiepiscopus hanc ecclesiasticæ firmitatis auctoritatem firmavi. Maynerius humillimus omnium abbatum subf. Aubertus presbyter subf. Guichardus presb. subf. Sulmanus subdiaconus subf. Guaribertus diaconus subf. Berardus presb. subf. Wilardus presb. subf. Guischarus presb. subf. Sigualdus presb. subf. Gerengus subd. sub. Robertus Archiepiscopus subf. Ingenaldus presb. subf. Christinus presb. subf. Ragenbertus diaconus subf. Audradus subd. subf. Leodolus presb. subf. Sicmarus presb. subf. Gistemar presb. subf. Adalmanus diaconus subf. Rothardus diaconus subf. Heribertus quamvis indignus archiepiscopus subf. Hivo clericus subf. Gauscelinus diaconus subf. Fulcardus diaconus subf. Ongarius presb. subf. Crehanaldus presb. subf. Abraham presb. subf. Sig. Alcharii. Sig. Teogaldi. Sig. Maynardi. Sig. Staderii. Sig. Sigleni vicarii. Sig. Odulgarii. Sig. Rodingi. Sig. Odelonis. Sig. Gumberti. Sig. Berengarii. Sig. Archembaldi. Sig. Ingelardi. Sig. Almafredi. Sig. Frotardi. Sig. Radulphi. Sig. Bataldi. Sig. Herluini. Sig. Produlphi. Sig. Richelini. Sig. Fulcharii. Sig. Hubaldi. Sig. Madalberti. Sig. Gunberti. Sig. Aydradi. Sig. Ostrevaldi. Sig. Ermemberti. Sig. Adraldi. Sig. Blitgarii. Sig. Sardaydi. Sig. Constantini. Sig. Heraldi. Alaricus, licet indignus diaconus, scripsit.**

X I I.

Audachri abbatis constitutio de numero monachorum ejusdem loci.

Ad lib. 35.
n. 67.

Placuit nobis & dignum duximus inferere lectioni, qualiter venerabilis abbas Audacher in die sanctæ Basilicæ hujus loci dedicationis decrevit atque statuit per auctoritatem domini piæ recordationis Karoli serenissimi augusti, necnon domini Herardi archiepiscopi Turonicæ metropolis sedis, necnon per auctoritatem procerum domini scilicet Maynardi & Maynerii, qui locum istum ædificaverunt, seu per complurimos confratrum & consacerdotum atque nobilium virorum collegium tam sedis Turonicæ, quamque comprovincialis sedis Bituricæ, ut numerus fratrum in isto loco degentium vicenus habeatur, & nullus prælator vel rector ab hinc & deinceps de ipsis quem præmissimus xx. fratribus aliquem e numero minorare præsumat. Quod si Deo donante copia rerum poposcerit, secundum quantitatem sui numerum quoque superaddere deliberent; ita ut addant potius quam minuunt, congregant imo quam dispergant. Hæc idcirco diximus, ut cognoscant præsentibus & sequacibus quanti qualive viri eum construxerunt & ornaverunt. Nam prædictus rex per celsitudinem regalem & per interpellationem præfati Audachri sancti Aniani ecclesiam contulit memoratis episcopus per auctoritatem ecclesiasticam, paratas de ecclesiis attulit, auctores hujus loci atque constructores ecclesiam sancti Sulpicii dedere. Qua propter valde considerent prælatores atque rectores sancti hujus templi & numerum fratrum minorari non præsumant, sed semper addere deliberent. Quod si aliter fecerint, quod absit, procul dubio sciant se supernæ civitatis demeritos. Jherusalem extorres & imo barathri demersores.

X I I I.

Præceptum Karoli regis pro monasterio S. Urbani.

Ad lib. 36.
n. 43.
Ex archivo
monasterii.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis Karoli gratia Dei rex. Quidquid ad laudem salutaris sanctis ejus conferimus muneris, procul dubio ad salutem animæ & corporis & ad stabilitatem regni nostri ac collati a Deo honoris proficuum fore credimus omnimodis. Quapropter hortatu salubri dilectæ nobis conjugis Hirmindrudis ac deprecatione venerabilis Erchanravi sanctæ matris ecclesiæ Cathalaunensis episcopi, cum consensu unanimi ac concordii voluntate parique intentione pro absolutione nostrorum peccaminum tractavimus ædificare pariter in honore sanctæ Trinitatis de novo monasterium sub religione monastica consecrandum, in quo corpus sancti Urbani Romani pontificis cum honore congruo reconditum veneretur ad salutem animarum nostrarum ceterorumque fidelium christianorum. Idcirco promp-

Annal. Bened. Tom. III.

to animo & alacri mente delegamus ad splendendam nostræ salutis devotionem quasdam res nostræ proprietatis in pago Pertensi, in villa quæ vocatur Wittiniacus, id est ecclesiam unam ex fisco nostro, quam Hugo jure beneficiario visus est habuisse, cum omnibus ad eam pertinentibus terris cultis & incultis, pratis, silvis, molendinis, mancipiis utriusque sexus, vel quidquid ex ratione sancti Stephani ibidem olim visum est existisse cum terris & mancipiis; & in Piscione villa similiter una cum terris & mancipiis, quidquid etiam in eadem villa ex fisco nostro Tonantia Albericus fidelis noster in beneficium cognoscitur habuisse, id est fortes quatuor & dimidiam cum mancipiis desuper commanentibus, vel ad eandem juste pertinentibus, terris cultis & incultis, pratis, silvis & molendinis, aquis aquarumve decursibus, exitibus & regressibus omnibusque legitimis exterminationibus. Concedimus etiam inibi quidquid de rebus & mancipiis ex parte fisci nostri Pontigonis in eodem pago Pertensi super fluvium scilicet Olomnam in loco, qui Forensis curtis dicitur, & in Normari-curte situm esse noscitur. Super ipsum quoque fluvium silvam ex una parte Gundum-montem vocatam, ex altera vero Loulmontem nuncupatam, prata quoque ac terras inter has duas silvas de fisco nostro sitas. Quicquid etiam in comitatu Blefensi in locis denominatis, id est in villa Castellionis & in Vallis & in Raugiscure sive etiam in Carmis continens in terris & mancipiis esse & ad ipsum fiscum rationabiliter pertinere certitur, eidem episcopo secundum præfixam petitionem concedimus. Conferimus etiam ad supradictam mentis nostræ devotionem supplementam in supra dicto pago Pertensi in villa, quæ vocatur Summus-rivus & Normari-curtis res, quas Drogo Vassallus noster per beneficium nostrum olim visus est tenere, mercatum quoque in jam dicta villa Wittiniaco omni ebdomada, prefinito scilicet die, fieri concedimus ac monachis ipsius loci largimur, & quicquid inde ad regii census fiscum persolvi, poterit ad lumen memoratæ cellulæ jure perpetuo inrefragabiliter persolvatur. Sed quoniam hæc quæ concedimus minime ad suppletionem illorum monachorum sufficere posse cognoscimus necessitatis, quia modica & perparva videntur, superaddimus quæ restant beneficia supra nominatorum fidelium nostrorum Hugonis videlicet & Alberici, statim ut aut per concambium commutandi locus evenerit aut forte morte præventi fuerint, quo absque interrogatione vel alicujus reconfiguratione episcopus memorati cœnobii recipiat atque in usus fratrum quæ sunt necessaria administret. Unde hoc magnitudinis nostræ præceptum salutis animæ nostræ consulentes prænominatæ sanctæ matris ecclesiæ & jam dicto ejus rectori fieri darique iussimus, per quod memoratas res omnes integerrime delegamus perpetualiter mancipandas ac inviolabiliter confirmamus servandas. Ut autem hæc nostræ largitionis auctoritas firmiorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu propria subter eam fir-

mavimus, anulique nostri impressione insigniri iussimus. Hildeboldus notarius ad vicem HLudowici recognovit. Data VII. kal. Novemb. ind. XI. anno XXIII. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum Pontigone palatio regio in Dei nomine feliciter. amen.

X I V.

Littera synodica concilii Trecentis pro ecclesia Nivernensi.

Ad lib. 36.
num. 67.
Ex chartario
Nivernensi.

IN nomine Domini nostri Jesu-Christi, Abbo Nevernenfis ecclesie episcopus una per consensum & voluntatem domni Archiepiscopi mei Egili ac ceterorum Episcoporum sibi subditorum omnibus tam presentibus quam & futuris sancte Dei Ecclesie coepiscopis notum esse volumus, religionis canonicæ quemdam sacerdotem, Adelardum nomine, adisse nostram immo omnium sancte Synodi Trecentis habitæ ceterorum coepiscoporum paternitatem, quorum nomina in sequentibus cum propriis adsignationibus inserta tenentur; petiitque humiliter, ut regiam donationem, quam per venerabilem præceptorum suorum conscriptionem ecclesie sanctorum quæ in nostra Nevernenfi parochia habentur, scilicet sancti Nazarii venerandi martyris, & sancti Vincentii pretiosi confessoris, ubi sacratissimum ejus corpus jacens miraculis clarescit, sanctique Johannis præcursoris Domini, sanctique Martini, necnon & sancti Hilarii ac sancti Germani conferre dignatus est ad restaurationem, & relevationem earumdem ecclesiarum nostra confirmatione & auctoritate corroborarem. Repperit enim dominus & senior noster res quondam ibi delegatas, ut ejus auctoritas testatur, per diminutiones beneficiorum quorundam exinde inordinabiliter abstractas unde sustentari debuerant & contineri, & sollicita procuratore reintegrare ordinabili administratione eas ut prius fuerant studuit, videlicet in usu sacrificii salutaris, & in illuminatione ac reedificatione jamdictorum sanctorum ecclesiarum, quas multimoda everfione destitutas condoluit, seu in victu & stipendiis canonicorum ibidem deservientium, omnem donationem & reintegrationem statuit distribuendam quemadmodum præcepti ejus veneranda conscripta pronunciant. Donat præterea Adelardus eidem vico Magniaco res quasdam proprietatis suæ in honore sancti Vincentii, ejus videlicet criptæ ubi sanctum corpus ejus in ecclesia sancti Nazarii jacet, quæ sunt in pago Nevernenfi, in agro Magniacense, in villa Lurfiaco, hoc est casuales cum vineis & ortilibus, ubi colligi possunt vini modii centum quinquaginta; poscitque, ut tam ea quæ ipse conferre, quam etiam ea quæ Catholici fideles devoti ob utilitatem suam ibi contulerint, nostra auctoritate firmetur & corroboratione fulciatur. Quod nos audientes, piaque meditatione tractantes æquum credimus ratumque ducimus talibus petitionibus assensum præbere cum ea obsecratione in

qua precatur, ut omnis ista donatio ab ordinatione & dominatione laicorum, comitum scilicet vel Principum sæcularium abstrahatur, & sub dominatione Nevernenfis episcopi agatur, ita ut idem Adelardus ejusque successores deinceps annis singulis matri ecclesie sancti Cyrici libram ceræ exsolvant. Non tamen aliud humanæ servitutis obsequium a jam dicto Adelardo ejusque successoribus præter hoc exigatur, nisi quod dilectionis dulcedo per caritatis administrationem exhibere jubet prælatis. Unde in Christi nomine cunctos, qui nobis Deo propitio per tempora labentia sunt successuri, coepiscopos contestantes precamur, ut nullo pacto tantorum virorum decretum parvipendatis, sed potius vestra sanctissima auctoritate quidquid in præfenti privilegio de eodem viro regiique redintegrationibus, ac Adelardi petitionibus a sancta Synodo definitum habetur, inconvulsum atque inviolatum permanere consentatis, & paterna defensione spiritalique juvamine eis auxilium conferre in omnibus quibuscumque vestri indiguerint, prout vobis Deum propitium habere vultis, non differatis, nec ullam sæculi potestatem exinde nocere sinatis; sed liceat eundem locum canonica exercitatione degere, ac prædictas donationes & petitiones ubi delegatæ sunt permanere absque aliqua inquietatione principum & sine, præter quod superius insertum est, censu, quatenus quieto ordine ac secura mente Deo ibi servire ejusque Sanctis, ac pro pace & utilitate sancte Dei ecclesie, ejusdem loci Canonici valeant exorare, necnon etiam pro regis salute & prosperitate, ac pro conjugis & sobolis incolumitate omnibus diebus ac noctibus intercedere, atque clementiam superni Regis per eorumdem Sanctorum interventionem pulsare. † Egiil archiepiscopus sancte Senonenfis ecclesie subf. Wanilo humilis Rotomorum episcopus subf. Eneas Parisiensis episcopus subf. Herardus Turonorum archiepiscopus subf. Folchricus indignus episcopus subf. Actardus Namnetensis episcopus subf. Heliseus r. D. subf. Gislebertus Kamorensis episcopus. Hildegarius Meldensis ecclesie humilis episcopus. Abbo humilis Nevernenfis ecclesie episcopus. Anno archidiaconus ad vicem Agii Aurelianensis ecclesie episcopi subf. Acta IIII. nonas Novembris anno incarnationis Domini nostri Jesu-Christi DCCC LXVII. indictione I. anno etiam XXVI. regnante domno nostro Karolo rege, in Dei nomine feliciter.

X V.

Vetus epitaphium illustris femina.

BERT..... HOC HORDINE RES..... Ad lib. 36.
CUM PETERE OPTASSEM SANCTA n. 75.
SEPULCRA PRIOR Ex marmo-
[FELIX] O NIMIUM TANTI SI MUNERE rea sabula Ph-
VOTI tariensi.
[LIQ] VISSEM NATOS INCOLUMEM-
QUE VIRUM.

SIC QUIA PRO GENITIS SUPEREST E QUATUOR UNUS.

... PRECOR HIC VIVAT UT OSSA COLAT. INLUSTRIS FEMINA HIC EMA.....

* Sexto vel Quinto vel Quarto.

*... TO X^o KAL. MAIAS SEVERINO. V. C. C. L. S.

ANNOS QUINQUAGINTA ET DUOS.

Dagalaisus & Severinus *oss. an. 461. Trocondus & Severinus junior an. 482.*

X V I.

Epitaphium Almanni monachi Altvillarcnsis.

Ad lib. 36. n. 89. Ex Cod. Lau-annensi.

Hic jacet Almanna sophiæ clarus alumnus, Altvillarcnsis gymnasio elicitus, Qui studiis radians, & APHTIC germine vernans, Ecclesiam Christi spartit odore bono. Institutus a II transire ad Θ gradatim, Sicque philosophicum purificavit oculum. His intentus erat, phononem bisque secabat, Quando hominem hic ponit, spiritus astra petit. Quintilis decimas solis statione kalendas Vergus, tristis huic diluculo occubuit. Die igitur Lector, Almanno parce Redemptor, Concedens illi te sine fine frui. Amen.

X V I I.

Caroli-Calvi diploma pro S. Luciano Belvacensi.

An. 869. ad lib. 36. n. 103. Ex authentico.

IN nomine sancte & individue Trinitatis Karolus gratia Dei rex. Cum locis divino cultui mancipatis quiddam nostræ proprietatis conferimus, hoc nobis ad præsentem vitam feliciter transigendam, immo etiam ad æternæ remunerationis emolumentum profuturum omnino confidimus. Idcirco noverit omnium sancte Dei ecclesie fidelium & nostrorum, præsentium scilicet ac futurorum sollicitia, quia nos animæ nostræ salutari necessario consulentes, nec non etiam necessitatibus Deo servientium compatientes, ad petitionem karissimi nobis Odonis Belvacensis urbis præfulis, villam quandam proprietatis nostræ, sitam in pago Belvacense, quæ vocatur Luciacus: medietatem scilicet ejusdem villæ, quam tunc temporis quidam capellanus noster, nomine Rodingus, in beneficium tenebat, monasterio preciosorum martyrum Luciani, Maxiani, atque Juliani, quod subditum atque conjunctum sancte matri ecclesie Belvacensi esse constat, & fratribus inibi Domino famulantibus, ad necessaria scilicet vestimentorum concessimus, & per præceptum nostræ auctoritatis perpetualiter possidendum delegavimus, sicuti in præcepto donationis nostræ manifeste claret. Sed quia tunc integritatem præscriptæ villæ, veluti memoratus pontifex postulaverat, præfato monasterio & monachis ibidem Domino famulantibus dare nequivimus, quippe quam vassallus noster quidam, nomine Sigefridus, tunc in beneficium retinebat, decedente eodem atque humanis rebus valescente, ad petitionem rursus memorati Pontificis & præfatorum fratrum,

alteram medietatem suprafatæ villæ cum omni integritate, cum ecclesiis, domibus, ædificiis, cambis, curtiferis, vitidariis, ortis, vineis in villa Artitio sitis, ad ipsam villam juste pertinentibus, terris, silvis, pratis, piscuis, aquis, aquarumve decursibus, perviis, adjacentiis, exitibus & regressibus, mancipiis utriusque sexus desuper commanentibus, vel ad eandem villam juste legaliterque pertinentibus, & quidquid ad prædictam villam pertinere dinoscitur, ob emolumentum mercedis animæ nostræ atque ob æternorum remunerationem præmiorum, simulque in elemosina fidelis ac carissimi nobis vassalli nostri Widonis, pro redemptione scilicet ipsius animæ atque absolutione peccaminum, sæpe fato monasterio & fratribus ibidem Domino servientibus concedimus æternaliter habendam, & de nostro jure in jus ac proprietatem ipsius monasterii & sæpe memoratorum fratrum sollempni more transferimus, atque hoc præcepto nostræ auctoritatis confirmamus ad vestimenta sibi subministranda, eo scilicet pacto, ut nulli præfulum per succedentia tempora liceat ex eisdem rebus quicquam subtrahere vel minuere, aut in alios præter quos constituimus usus retorquere, Et quia eodem die, quo idem fidelis & carissimus nobis vassallus noster Wido obiit, duodecimo scilicet Kl. Julii, anniversarius domni & genitoris nostri divæ memoriæ HLudowici dies depositionis esse dinoscitur; volumus, ut singulis annis a fratribus præfati monasterii decimo Kl. ejusdem mensis anniversarius præfati Widonis celebretur, ac de præfata medietate villæ refectio fratribus pleniter præparetur; & præter ipsum anniversarium, sicut pro uno quoque monachorum ex eodem cenobio a seculo migrantium, ita pro absolutione animæ ipsius Widonis in missis, & psalmis, & aliis orationibus supplices Deo æternam precibus fundant. Reliqua vero omnia, quæ ex præfata villa exire potuerint, in usus eorumdem monachorum ad necessaria scilicet vestimentorum, deputentur, ut his, quæ minus sibi sufficiebant, nostra liberalitate & munificentia adjuti, facilius eos delectet pro nobis & conjugæ ac prole, simulque pro sæpedito carissimo vassallo nostro Widone Domini misericordiam implorare. Ut autem hæc nostræ largitionis auctoritas firmior habeatur, & nostris futurisque temporibus inviolabiliter conservetur, manu propria subter eam firmavimus, & anuli nostri impressione sigillari iussimus. Signum Karoli gloriosissimi regis. Hildeboldus notarius ad vicem Gosleni recognovi & subscripsi. Data IIII. Kl. Julii indictione secunda, anno xxx. regnante Karolo gloriosissimo rege. Actum apud salas Basii in Dei nomine feliciter amen.

XVIII.

Recessio monasteriorum & abbatiarum facta in divisione regni Lotharii inter Ludovicum & Carolum reges anno DCCC. LXX.

IN PORTIONE LUDOVICI.

Ad lib. 37.
num. 1.

Abbatia *Suestre*, vulgo *Susteren*, in ducatu nunc Juliacensi, modo sæcularium canonicarum.
Berch seu Bergense prope Ruræmundam, virorum, Rura tunc etiam appellatum.
Niu monasterium. Forte Nussa ad Rhenum supra Coloniam.
Castellum vulgo *Kessil* ad Mosam.
Inda monasterium prope Aquigranum, a Ludovico Augusto pro Benedicto Anianensi constructum, hætenus superstes, vulgo *Cornelismunster*.
Sancti Maximini ad muros Trevirenses, hodie quoque celebre.
Epternacum monasterium virorum in ducatu Luciliburgensi.
Horreum virginum cœnobium olim prope Treviros, nunc intra urbem.
Sancti Gangulsi.
Faverniacum, in constitutione Ludovici augusti *Favinicum*, olim virginum nunc virorum cœnobium in ducatu Burgundiæ, sub congregatione sancti Vitoni.
Polemniacum, vulgo *Poligny*, in ducatu Burgundiæ. *Luxovium*, ibidem suo vel nomine illustre.
Lutera seu *Lutra*, non incognitum item monasterium in diœcesi Vefontionensi.
Balma. Duplex hoc nomine monasterium in eodem pago, unum virorum, alterum mulierum.
Offonis-villa, vulgo *Vellefaux* in eadem diœcesi. *Megeni-monasterium*, aliis *Meieni-monasterium*, Medianum monasterium in Vosagi saltu, hætenus insigne.
Sancti Deodati abbatia superiori vicina, nunc collegiata ecclesia sæcularium canonicorum.
Bodonis-monasterium, olim feminarum ibidem, nunc translatum ad proximum locum, qui sancti Salvatoris dicitur, ordinis canonicorum regularium.
Sivogium ibidem nunc ordinis Præmonstratensis, vulgo *Esfival*.
Romerici-montem, nobilium canonicarum modo abbatia, e monte in planitiem paullo post translata, sed vulgatum retinens nomen.
Morbach, *S. Gregorii*, *Mauri-monasterium*, nota in Alfatia monasteria.
Eboreshaim, seu Ebersheimense itidem in Alfatia. *Honowa*, aliis *Honowa*, tunc collegium canonicorum in insula Rheni infra Argentoratum, nunc translatum in urbem ad Sancti Petri Seniorem ecclesiam.
Mafonis-monasterium, vulgo *Maefmunster*, puellarum itidem in Alfatia.
Homburg, nunc sanctæ Othiliz, olim virgi-

num, nunc virorum ordinis Præmonstratensis.

Sancti Stephani Sraftburch, hætenus superstat, sed in potestate monalium Visitationis.

Erenstein, virginum itidem in Alfatia, cujus auctor Irmingardis imperatrix, Lotharii conjux, ibidem sepulta.

Sancti Ursi in Salodoro apud Helvetos, vulgo *Soleure*.

Grandivalem, olim abbatia diœcesis Basileensis, vulgo *Gransel*, nunc sæcularium.

Altam-petram, prope Medianum-monasterium, nunc destructum.

Justinam, in annalibus Bertinianis *Lustenam*, *Vallem-cluse*, ignota abbatia.

Castellum-Carionis, vulgo *Chatel-Chalon* virginum in Burgundia.

Heribodesheim, incognita abbatia.

Abbatia de Aquis, forte basilica regia Aquigrani.

Abbatia sancti Petri & sancti Martini apud Metas, altera puellarum, nunc sæcularium canonicarum; altera virorum nunc excisa. Mirum est nullam fieri mentionem sancti Arnulfi, celeberrimi etiam nunc in illa urbe monasterii.

Abbatia Prumia & Stabolau, hætenus superstites in Arduenna silva. Hæc in portione Ludovici

IN PORTIONE CAROLI.

Sancti Michaëlis ad Mosam in agro Viridunensi ad Mosam, hætenus notissimum.

Culdini-monasterium vulgo *Colmouster*, ex Molano, in annalibus Bertinianis *Gillini-monasterium*.

an sancti Ghislani monasterium in Hannonia.

S. Maria in Bisfincione, alio nomine *Jullanum* monasterium virginum Vefontione, nunc patrum Minimorum.

Sancti Martini in eodem loco.

Sancti Augustini seu *Augendi* vulgo *Eugendi*, nunc sancti Claudii.

Sancti Marcelli prope Cabillonum, cella modo Cluniacensis.

Sancti Laurentii.

Leudensi. Hæc duo in unum jungunt annales Bertiniani. forte est abbatia sancti Laurentii in urbe Leodiensi.

Senonem, alias *Senonienſe* monasterium in Vosago.

Abbatiam Mellam, in annalibus Bertinianis *Nielam*, quæ haud dubie *Nivialla* nobilium modo canonicarum in Brabantia.

Melbarium seu *Melbodium*, vulgo *Maubenge* nobilium modo canonicarum puellarum abbatia ad Sabim in pago Hainoënsi seu Hannonia.

Laubias, virorum abbatia celebris itidem ad Sabim.

Sancti Gaugerici collegiata ecclesia prope Cameracum.

Sancti Salvii, prope Valentianas hætenus virorum abbatia, uti &

Crispimum vicina, utraque ad Scaldim.

Fossas, nunc canonicorum regularium in pago Hainoënsi.

ANNALIUM BENEDICT. TOM. III.

679

Mavilias, alias *Maricolense* virorum monasterium.

Hunulcort, vulgo *Honcourt*, utrumque hætenus ordinis Benedictini.

Sancti Gervasii, legendum *Servatii* ut in annalibus Bertinianis, quæ ecclesia est Trajecti ad Mosam.

Maalinas, nunc urbs celebris in Brabantia.

Ledi, vulgo *Lier*, opidum in Brabantia.

Sumniacum, vulgo *Soigny*, abbatia canonicorum.

Antonium, seu *Anvoinum* prope Tornacum.

Condaum, nunc opidum ad Scaldim.

Merrbecchi, vulgo *Merbec* prope Nivoniam, canonicarum puellarum.

Tichuimi; ex Molano *Dickelvenne* prope Gerardimontem in Hannonia. In annalibus Bertinianis *Tidivimi*.

Liuosa, rectius *Lurosa* vulgo *Leuse* in Hannonia, nunc canonicorum.

Calmontis in diœcesi Leodicensi, vulgo *Calmont*.

Sancta Maria in Deonant, vulgo *Dinant*.

Echa vulgo *Eich*, nunc nobilium canonicarum prope Maseium.

Andana, vulgo *Andenne* ad Mosam.

Wasloi, olim *Vallogienſe* monasterium in Fania modo excisum.

Altum-montem, monasterium virorum in Hannonia, hætenus superstes.

XIX.

Ludovici Germania regis diploma pro monasterio Glanderienſi.

Ad lib. 37.
n. 68.
Ex archivo
monasterii.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Ludovicus Divina favente gratiâ Rex. Quidquid enim locis sanctorum venerabilium ibique .... degentium fratrum, ob amorem Domini mei Jesu-Christi, piâ augmentatione conferimus, vel confirmamus, hoc proculdubio nobis ad mercedem vel stabilitatem Regni nostri in Dei nomine pertinere confidimus, & profuturum nobis ad præsentis vitæ curricula feliciter transiendâ, nec non & beatitudinis præmia securius obtinenda non dubitamus. Quapropter comperiat omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet & futurorum industria, quia fratres ex cœnobio sancti Martini, nec non & beati Undonis confessoris Christi, nostram adeuntes clementiam reclamando, quod substantia victus illorum minus deerant necessaria innotuerunt, unde preces nostram mansuetudinem, ut pro amore Dei, & reverentia sanctorum inibi Deo quietum, nostra largitas ex rebus ejusdem ecclesiæ aliquid restitueremus, & restituta in augmentum salubre victus & vestitus pro remedio genitoris nostri, nostræque conjugis, seu sobolorum nostrorum deinceps ad emolumentum proficerent. Quorum petitionibus aures misericordie nostræ libenter acquiescentes, quia ecclesia ipsa in manibus nostris habebatur per consensum ac consultum Bertulfi Trevirensis venerabilis archiepiscopi ceterorumque nostrorum,

ad eorundem fratrum usum concessimus, ac præcepto nostræ auctoritatis constituimus, idest villam Grinstat in Warmacense cum omni integritate, eo scilicet rationis tenore, ut deinceps nostris futurisque temporibus potestatem habeant ipsi monachi ordinandi legitimo duntaxat jure de suis usibus quicquid rationabiliter elegerint vel voluerint; & nulla regia vel episcopalis unquam potestas hoc nostræ auctoritatis præceptum infringere, vel violare audeat, sed ut superius dictum est, pro mercedis nostræ augmento ac genitoris nostri sobolorumque attentius Domini implerent misericordiam. Et ut hæc nostræ auctoritatis confirmatio futuris temporibus stabilior ac firmior habeatur, manu propriâ subter eam firmavimus, & annuli nostri impressione assignari jussimus. Signum Ludovici serenissimi regis. Luitbrandus ad vicem Luitberti archicapellani recognovi & subscripsi. Data XI. Kal. Decembris anno xxxviii. Regni Ludovici serenissimi Regis in orientali Franciâ regnantis, indictione ix. Actum Metis civitate in Dei nomine feliciter. Amen.

XX.

Bulla Johannis Papa VIII. qua confirmatur partitio monachorum S. Medardi Sueffionensis.

Johannes Episcopus, servus servorum Dei, venerandæ congregationi religiosorum monachorum venerabilis monasterii sancti & confessoris Christi Medardi, nec non & beati martyris Christi Sebastiani imperpetuum. Quotiens illa a nobis tribui pro desiderio postulantis quæ omni rationi incunctanter conveniunt, animo nos decet libenti concedere, & pie petentibus impartiri suffragium. Igitur omnium Christi fidelium cognoscat sollertia, quoniam dilectissimus filius noster Carolus imperator Augustus, beatorum Petri & Pauli apostolorum principum adiens limina, nobis mente devota suggestit, quatenus eidem prædicto venerabili monasterio ad utilitatem & usum tam nominatorum monachorum ibidem Domino ferventium, per apostolatus nostri privilegium confirmaremus, & immobilia loca, quæ idem christianissimus cæsar tam pro veneratione eorundem sanctorum, quamque pro mercedis suæ augmento, per regale præceptum contulisse dinoscitur, quorum nomina inferius scripta leguntur: Berneium scilicet, Crouiacum, Domno-regium, Sodoieum, Berziacum una cum molendino, Berzifio marifacos duos, atque spicarium & propter has Murocinctum, Cerniacum-vadum, sicut Hilduinus anterior abba ad suum tenuit dominicatum, super addens in Murocincto mansum unum, Malcas etiam & piscinas super mare & Cubonimaci cultura terræ bonaria xxxiii. & Ruminaco mansos quinque, & partem prati de loco Geigio, & mansos duos in villa, quæ dicitur Lentgere-vicinium; decernens ut camera vestimentorum monachorum habeat tres villas, Capram, Albiacum, & Solmam; &

Ad lib. 37.
n. 71.
Ex cartulario
S. Medardi.

hospitalis nobilium accipiat nonam ex villis ipsius Abbatiae secundum priscam consuetudinem, & habeat Cauciacum simul cum lignariis de Pivone; & hospitalis peregrinorum accipiat decimam, & habeat Hatonis-curtem. Thesaurarius autem & Portarius atque Hospitalarius, nec non & Camerarius intra octo dierum dominicae nativitatibus & resurrectionis dominicae spacia, bis in anno plenariam refectioem habeant; insuper ex praefatis aliis villis terminum nativitatibus dilecti filii sui Carolomanni plenariam refectioem habeant, & post ejus obitum diem nativitatibus transferant in diem depositionis. Similiter ex villa Bernoilo decrevit refectioem abundanter fieri eisdem monachis in anniversario Beatae amatae suae, & luminaria exhibeat ecclesiae sanctae Sophiae inferiori, & sanctae Trinitatis superiori, sicut in privilegio ejusdem pii augusti de hiis omnibus facta continentur; ut quicquid ab eodem illustrissimo caesare, tam de mobilibus & immobilibus rebus, quam de thesauro collatum est, & in futuro conferretur, pro animae suae remedii firmum & inviolabile in perpetuum omnino consistat. Hujus rei gratia quia eundem sublimem imperatorem divino amore contactum pie egisse confidimus, congruis suggestionibus ejus favere volentes, decernimus, stabilimus, & apostolica auctoritate omnimodis confirmamus cuncta superius dicta immobilia loca, cum nobilibus seu famulis utriusque sexus, una cum thesauro ad usum & utilitatem supra dictorum monachorum, utpote idem praestantissimus imperator augustali praecipio eidem monasterio ob salutem animae suae concessit, vel concessurus erit. Statuimus autem sub divini iudicii obsecratione & anathematis interdicto, ut nemini mortalium liceat quoquo modo aliquid dare de his omnibus a jure venerabilis nostri monasterii vel utilitate monachorum auferre, alienare, subripere, aut per qualemcumque modum vel argumentum subtrahere; sed omnia haec, & quae adhuc in thesauro ab ipso pio caesare, vel ab aliis Deum timentibus in jus, dominium vel utilitatem nostri venerabilis monasterii ac monachorum ibidem morantium conferentur, perennibus consistat omnino temporibus. Si quis autem, quod nunquam optamus, contra hoc nostrae confirmationis praecipium aliter agere non formidans aliquid inde alienare, minuere, subtrahere, vel temerario ausu mutare praesumpserit, aut aliter ordinare, praeter quod jam ordinatum est, tentaverit, vel in toto vel in parte transgressor apparuerit; Dei omnipotentis iudicio sciat se esse anathematis vinculis innodatum & cum diabolo & ejus atrocissimis pompis atque cum Juda traditore Domini nostri Jesu-Christi & cum impiis omnibus portionem habeat & a regno Dei alienus existat. Qui vero pio in omnibus intuitu verus observator & curator existerit, benedictionem, gratiam & caelestem misericordiam sive veniam delictorum suorum a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Benedicti monachii regionarii & sacro-sanctae Romanae ec-

clesiae in mense Januarii, indictione nona. Bene valete, quarto nonas Januarii, per manum Anastasii bibliothecarii sanctae sedis Apostolicae, anno Deo propitio pontificatus domini, Johannis quarto, imperante Domino piissimo perpetuo Augusto Carolo a Deo coronato magno imperatore anno primo & post consulatum ejus anno primo, indictione nona.

XXI.

Caroli Calvi imperatoris diploma, quo villa Pirendus Conrado comiti donatur.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Karolus ejusdem Dei omnipotentis misericordia imperator Augustus. Imperialis celsitudinis mos est fideles imperii sui donis multiplicibus & honoribus ingentibus munerari atque sublimes efficere. Proinde ergo morem parentum, imperatorum scilicet praedecessorum nostrorum, sequentes, libuit celsitudini nostrae, quemdam fidelem nostrum & parentelae propinquitate conjunctum, Chunradum nobilissimum comitem, de quibusdam nostrae proprietatis rebus & mancipiis honorare. Concedimus igitur praedicto Chunrado comiti, nobis carissimo & familiarissimo, villam, quae dicitur Pirendus*, in pago Senonico, & concedendo eidem confirmamus, ac de nostro jure in jus & proprietatem ipsius transfundimus cum omni sua integritate, & omnibus rebus, mancipiis, & adjacentibus ad se pertinentibus, eo scilicet tenore & ordine, ut hujusmodi potestatem inde habeat dandi, vendendi, atque transfundendi, sicut & ex aliis rebus suae proprietatis habere visus est, tam ipse, quam & sua progenies, quibus jam dictas res cedere, vel tradere voluerit. Unde etiam hoc munificentiae nostrae praecipium fieri, & dari jam dicto Chunrado comiti sancivimus, atque per idem praedictas res in suam potestatem, vel quorumcumque voluerit, libere possidendi delegamus. Et ut hoc per omnia tempora inviolabiliter conservetur, manu nostra subter firmavimus, & anulo nostro insigniri iussimus. Signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti. Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit, & subscripsit. Data XI. nonas Septembris, indictione VIII. anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in successione Hlotharii VII. & imperii ejus primo. Actum Carisiaco palatio imperiali in Dei nomine feliciter, amen. Hildoinus abba & Richardus comes ambasciaverunt.

XXI.

Charta Conradi comitis, S. Columbae eandem villam Pirendum conferentis.

CHunradus benignitate Dei Vermeriensis comes. Cum pro necessitatibus servorum Dei & amore divini cultus aliquid de facultatibus

Ad lib. 37.
n. 76.
Ex authentico.

* Perros.

XXIV.

Ejusdem imperatoris praecipium de constructione ecclesiae S. Cornelii Compendiensis.

tibus nostris impertimur, inde nos ab omnipotenti Deo amplioem mercedem recepturos fideliter credimus. Idcirco noverit omnium fidelium, tam praesentium quam futurorum, industria, quod pro amore domnae Columbae martyris Christi & pro nostra salute, & ut simus participes beatitudinis aeternae, dedimus & contulimus in perpetuam elemosynam ecclesiae praedictae domnae Columbae Senonensem villam quae dicitur Pirendus, cum omnibus adjacentibus, & omne jus, quod habere poteram in dicto loco, sicut continetur in donatione nobis facta a gloriosissimo rege Karolo imperatore augusto. Hanc autem donationem laudaverunt heredes nostri, Guilo* & Garinno* comites. Et ne varietate temporum praesens charta evanescat, manu propria eam inscripsimus, & sigillo nostro muniti fecimus. Datum apud Senonas anno tricesimo nono* regni gloriosissimi Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus tertio*, XVII. kalendis Augusti.

XXIII.

Caroli Calvi imperatoris praecipium pro monasterio Craffensi.

Ad lib. 37.
n. 79.
Ex authentico.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Karolus ejusdem Dei omnipotentis misericordia imperator Augustus. Si servorum Dei petitionibus aurem nostrae serenitatis accommodamus, & antecessorum nostrorum morem sequimur, & ob id praesentem vitam facilius transigere & futuram adipisci nullo modo dubitamus. Noverit itaque omnium fidelium sanctae Dei ecclesiae nostrorumque tam praesentium quam futurorum industria, quod Songfredus abbas monasterii sanctae Mariae de loco qui dicitur Urbionis, sito in confinio Narbonensi & Carcasensi, ad nostram accessit clementiam, deprecans ut ejus donationes, emptiones vel alias acquisitiones rerum ad jam dictum locum pertinentium nostrum pro firmitatis gratia superaddidimus praecipium. Praecipientes igitur jubemus, ut omnes villae, id est Buciniacus & Palaracus, Cuvicianus & mansiones & villares cum omnibus possessionibus ad praefatum locum in quibuslibet comitatibus sint, in eodem loco iuste & rationabiliter per hoc nostrum praecipium permanent; & ecclesiae quae in villaribus eorum sunt, in eorumdem potestate similiter permanent; immunitatem etiam nostram similiter habeant, sicut in nostro veteri praecipio continetur. Et ut hoc ita iuste conservetur, manu nostra subter firmavimus, & anulo nostro insigniri iussimus. Signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti. Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit. Data VIII. kalend. Novembris, indictione X. anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & imperii ejus primo. Actum Elidione villa in Dei nomine feliciter. Amen.

Annal. Bened. Tom. III.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Karolus ejusdem Dei omnipotentis misericordia imperator Augustus. Quidquid voto aut gratiarum actione Deo omnipotenti offerimus, cui non solum omnia quae habemus, quaeque de manu ejus accepimus, sed etiam nosmetipsos debemus, qui nos & praedecessores nostros imperatores & reges nullo nostro merito, sed sua benignissima gratia regium in stemma evehere dignatus est; hoc nobis ad praesentem vitam feliciter transigendam, & ad futuram uberius capeffendam consequentius fore nullo modo dubitamus. Proinde quia divina recordationis imperator, avus scilicet noster Karolus, cui divina providentia monarchiam totius hujus imperii conferre dignata est, in palatio Aquensi capellam in honore beatae Dei genitricis & virginis Mariae construxisse, ac clericos inibi Domino ob suae animae remedium atque peccaminum absolutionem, pariterque ob dignitatem apicis imperialis deservire constituisse, ac congerie quam plurima reliquiarum eundem locum sacrasse, multiplicibusque ornamentis excoluisse dinoscitur; Nos quoque morem illius imitari, ceterorumque regum & imperatorum, praedecessorum scilicet nostrorum, cupientes; cum pars illa regni nobis sorte divisionis nondum contigerit; infra tamen potestatis nostrae ditionem, in palatio videlicet Compendio, in honore gloriosae Dei genitricis ac perpetuae semper virginis Mariae monasterium, cui Regium vocabulum dedimus, fundo-tenus extruximus, & donariis quam plurimis, Domino juvante, ditavimus, atque clericos inibi, numero centum, pro statu sanctae Dei ecclesiae, pro genitoribus ac progenitoribus nostris, pro nobis, conjuge & prole, proque totius regni stabilitate, jugiter Domini misericordiam implorare decrevimus. In cujus basilicae usus, atque in praefatorum fratrum necessaria stipendia, villas has perpetuo habendas delegavimus; id est in pago Tardanensi villam Ruminiacum cum capella & omni integritate sua; & in pago Belvacensi villam Longogilum, Sacciacum & Mariscum cum omnibus ad se pertinentibus; & in pago Ambianensi Melvillare & Erptias; in pago Bolinensi villam Artinium; & cellam sanctae Magrae in pago Tardanensi cum omnibus appendicibus suis; & in Sueffionico villam Bruarias; & in pago Laudunensi Stradonis-villam & Bairiacum post Primordii discessum; & in pago Vermandensi villam Capiacum; culturam etiam, quam eisdem fratribus ad suos exteriores usus extra monasterium cum piscatura concessimus; capellam in Venitta, capellam in Vermeria; capellam in Nantoilo, capellam in Mamaccis post discessum Bertonis; in pago Noviomensi villulam, quae dicitur Bonas-mansiones; decimas etiam fiscorum, quas eis per praecipium concessimus, hoc est decimam Casini, Verme-

Ad lib. 37.
n. 93.
Collata ad authentico.

RRrr

riæ, Cotomariorum, Ridi, atque Mamaccis, & duas partes decimæ de Andriaco-villa, Dorlindo, Creolicumano, Ferrariis, Cinciniaco, Aminiaco, Vienna, Roseto, Salmuntiaci, Antiniaco, Erchiriaco, Siviniaco, Attiniaco, Belmia, Tasiaco, Bidrico, Pontione, Merlao, atque Buxeto, & reliquas omnes, quas per nostrum præceptum habent; & Casellas in Burgundia, & Pontem-super-Vitulam pertinentem de Finibus, & omne teloneum annualis mercati, cum prato, ubi contra Venittam congregari solet.

Similiter etiam totius silentii & quietudinis canonicæ ibi morem observandum, & ut a nullo exteriori hospite violetur confirmamus, sicut in eorum præcepto dicitur, & de mansionibus æque liberam canonicè licentiam tribuimus, sicut in eodem continetur præcepto. Præterea memorato sancto monasterio & fratribus inibi assidue Domino famulantibus, in die qua dedicationem ipsius sanctæ basilicæ celebravimus, hoc est tertio nonas Maii, per idem nostræ auctoritatis præceptum concedimus in pago Tardanensi villam Sarciacum cum manso indomnicato, & capellam, & quicquid ibi aspicit, vel quicquid ex eadem Othereus olim comes habuit; & in pago Belvacensi, in Bettonicurte, quicquid ibi de Madriniaco aspicit. Prædicta itaque omnia, villas & res, quas ante dedicationem præfatæ basilicæ, & has quas in eisdem dedicatione concessimus, cum capellis & omnibus appendiciis suis, terris, vineis, silvis, pratis, piscuis, aquis aquarumve decursibus, molendinis, mancipiis utriusque sexus desuper commanentibus, vel ad easdem iuste legaliterque pertinentibus, exitibus & regressibus, & universis legitimis terminationibus, sæpe dicto sancto loco, congregationique inibi Domino deservienti æternaliter habendas & canonicè disponendas pro eorum oportunitatibus destinamus, & de nostro jure in jus & potestatem ejusdem monasterii transponimus: ita ut quicquid ab hodierna die, sicut in aliis præceptis nostris ordinavimus, per nos perque successores nostros, vel quorumlibet dono divina pietas sæpe facto loco & fratribus conferre voluerit, habeant, teneant atque possideant, liberamque ac firmissimam in omnibus habeant potestatem faciendi atque canonicè disponendi, eo scilicet ordine, ut officinæ, & ministeria ejusdem loci, scilicet luminarium, hospitum, ac receptionis pauperum, atque stipendiorum fratrum, secundum quod nos aut missi nostri, seu prælati ejusdem monasterii congrue disposuerint, ordinata consistant. Sancimus denique etiam, ut præfatæ res omnes sub immunitate & tuitionis nostræ defensione ea consistant, qua ceterarum ecclesiarum res, quæ hoc a nobis, vel a prædecessoribus nostris obtinere promeruerunt, consistere noscuntur, ita ut nemo fidelium nostrorum, vel quilibet ex judiciaria potestate, aut ullus ex reliquis, tam præsentibus quam futuris, in ecclesias aut loca vel agros, seu reliquas possessiones præfati monasterii, quas in quibuslibet pagis vel territoriis iuste & legaliter possidet,

vel ea quæ deinceps in jure ipsius sancti loci divina pietas augeri voluerit, ad causas audientias, vel freda aut tributa exigenda, aut mansionaticos, vel paratas faciendas: seu fidejussores tollendos, sive homines, tam ingenuos quamque & servos super terram ipsius commanentes, distringendos, aut ullas redibitiones, aut illicitas occasiones requirendas, nostris nec futuris temporibus ingredi audeat, nec ea quæ supra memorata sunt penitus exigere præsumat, & quicquid de rebus memoratæ ecclesiæ fiscus sperare poterat, totum nos pro æterna remuneratione prædicto sancto loco concessisse perpateat: ut perennibus temporibus in alimonia pauperum, & stipendia canonicorum ibidem Domino famulantium, in augmentum proficiat: quatenus ipsis servis Dei eorumque successoribus pro nobis Domini misericordiam uberius exorare delectet. Et quia præfatas res omnes ex fiscis nostris fuisse constat, volumus, pariterque jubemus, ut sub ea lege qua res fisci nostri jugiter maneant, atque sub eo mundeburde & defensione tueantur ac defendantur, & sub ea tuitione imperiali consistant, qua cœnobias, Præmia scilicet, quod atavus noster Pippinus construxit, & monasterium sanctimonialium Lauduno in honore sanctæ Mariæ constitutum, consistere noscuntur. Enimvero quæ in auro, argento & gemmis, vestibus, rebus, vel in quibuslibet speciebus eidem loco concessimus, quia ob amorem divini cultus, pariterque animæ nostræ, genitorum ac progenitorum nostrorum remedium Domino consecranda obtulimus, rogamus atque testificatione divini nominis interdicimus, ut nullus regum aut imperatorum successorum nostrorum, nec quisquam cujuslibet ordinis qualibet dignitate præditus, ex iis quæ supra memorata sunt, quidquam in suos usus accipiat, aut in capellæ suæ cultus admoveat, nec (sicut aliquando factum esse constat) ad aliam ecclesiam, quasi sub obtentu elemosinæ, conferat, sed sicut ea Domino ac præfato loco sancto dedimus, integerrime ac perpetualiter habenda conservet. Iis vero omnibus supra dictis rebus, quas sæpe memorato loco in oportunitate basilicæ & fratrum præfatorum numero centum suffragia constituimus, nihil minuere quisquam præsumat: sed hæc nostræ pietatis concessio & imperialis altitudinis sanctio ita perpetuo conservetur; sicut in privilegio domni & sanctissimi patris nostri Johannis apostolici & universalis papæ, ac aliorum episcoporum privilegiis continetur stipulatum: augere vero si quisquam voluerit, augmentatis & multiplicatis eorum usibus rebus accumulentur divini cultores servitii. Memoratum denique domni & sanctissimi papæ Johannis privilegium per hoc nostræ imperialis excellentiæ edictum confirmamus, atque, sicuti sua decrevit sanctio, ita perpetuo mansurum nostra decernit roboratio. Et ut hæc nostræ donationis auctoritas, ac edicti constitutio, atque immunitatis roboratio per omnia tempora inviolabiliter in Dei nomine conservetur, veriusque credatur, manu propria subter firmavimus, & bullarum nostrarum impressionibus insigniri jus-

simus. Signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti. Signum HLudovici gloriosi regis. Audacher notarius ad vicem Gauzlini recognovit & subscripsit. Data tertio nonas Maii, indictione decima, anno xxxvii. regni domni Karoli imperatoris in Francia, & in successione Lotharii regis vii. & imperii secundo. Actum Compendio palatio imperiali in Dei nomine feliciter. Amen.

Ex registris curie Parlamenti.

Quoddam privilegium monasterii Compendiense, bulla aurea Karoli Calvi Franciæ regis signatum, arrestatum fuerat, tamquam de falsitate suspectum, per curiam, eo quod filo, cui bulla ipsa appendebat, poni poterat bulla, & de eo removeri. Postmodum considerato, quod hoc plus proveniebat ex antiquitate privilegii ipsius, quam ex aliqua falsitate, præcepit dominus rex privilegium ipsum reddi abbati & conventui dicti loci. *Relatum inter Judicia, Consilia & Arresta Parisii in Parlamento pentecostes anno Domini 1271. De hoc diplomate vide librum quintum de re Diplomatica, pag. 405. & 407.*

X X V.

Aliud ejusdem præceptum, permutationem factam inter canonicos Capleicenses & monachos Aduenses confirmantis.

Ad lib. 37.
n. 98.
Ex archivo
S. Martini.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Karolus ejusdem Dei omnipotentis gratia imperator augustus. Si commoditates ac necessitudines locorum divinis cultibus mancipatorum, fervorumque Dei in eisdem degentium sagaciter providemus, imperialis præcellentiæ opera frequentamus, ac per hoc facilius nos æternæ beatitudinis gloriam adepturos procul dubio confidimus, & auxilium supernæ pietatis ob id nobis ad præsentem vitam feliciter transigendam, & ad futuram obtinendam nullatenus ambigimus. Igitur notum sit omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus nostrisque, scilicet præsentibus & futuris, quia quidam reverendus cœnobii basilicæ sancti Martini eximii confessoris Christi, simulque Capleicensis monasterii, quo corporaliter ejusdem venerandum corpus quiescit, Hugo abbas, noster fidelis atque propinquus, innotuit celsitudini nostræ, qualiter quasdam res prælibati sancti Martini, una cum consensu canonicorum, quas largitate nostræ benignitatis olim eidem sancto confessori, sibi que & canonicis famulantibus per præceptum dedimus, sitas in pago Avalinse, in vicaria Ilmacinse, in loco qui dicitur Goilis, cum mancipiis aliisque rebus eidem loco pertinentibus, dederat partibus domni Arnulfi quondam venerabilissimi abbatis cœnobii confessoris Christi prælibati domni Martini, scilicet monasterii in suburbano Aduensis civitatis editi, seu partibus monachorum inibi Deo ac prælibato sancto Martino devote famulantibus; & pro eisdem rebus et contra acceperat ab eodem abbate domno Arnulfo, seu a monachis prælibati loci degentibus ex rebus eidem monasterio pertinentibus in pago Tornodrinse, in ipsa vicaria Tornodoro, in loco qui dicitur

Sidriacus, mansum unum cum duobus ædificiis, cum mancipio Erncoino suisque infantibus, & altero mancipio, Araldo nomine, cum vineola terris cultis & incultis, omnibusque sibi rebus pertinentibus diversis in locis consistentibus. Super qua re petit culmen imperialis munificentie nostræ, ut dignemur præcepto nostræ auctoritatis easdem commutationes corroborare: quatenus rata haberi valeant, quæcumque pro ambarum oportunitate ac commoditate inter se peracta noscuntur. Simili modo petit, ut eodem præcepto imperialis nostræ dignitatis quamdam permutationem in prædicto pago Tornodrinse, in sine Commiciacinse factam, scilicet ex terris diversis in locis sitis, quas prænominati canonici sancti Martini Capleicenses a sanctimonialibus monasterii S. Juliani Autissiodorensis commutaverant pro ambarum partium oportunitate, & pro eisdem in ipso pago & sine Tornodrinse juxta ipsum castrum, in villa Ateias & Eroia sitas, ex rebus sancti Martini terras partibus sancti Juliani atque ejusdem abbatissæ eorumdem sanctimonialium dederat suo assensu utrique gregi sibi commissio invicem beneficia oportuna caritate præbendi, largiendo facultatem commutandi. Cujus petitionem admodum aptam cognoscentes; imperialis præceptum dignitatis fieri jussimus, per quod decernimus atque firmissime roboramus, ut quæcumque inter se commutaverunt, auctoritate hujus imperialis præcepti nostri inconvulsa omni tempore habeantur: ita ut quicquid pars parti tradidit, & serie scripturarum communi beneficio inter se confirmaverint, corroborata habeantur; itrefragabiliter teneantur atque possideantur; scilicet venerandus Hugo abbas & canonici sancti Martini Capleicenses faciant ex hoc quod acceperunt libere, sicut ex aliis ejusdem monasterii rebus. Similiter & venerabilis Badilo, qui ad præsens jam habetur, ac monachi cœnobii confessoris Christi beati Martini Aduensis, sicut ex aliis rebus eidem monasterio pertinentibus faciant quod voluerint, æque & pars sancti Juliani ejusdemque monasterii & sanctimonialium rector eodem tenore faciant, sicut ex aliis ejusdem sancti rebus. Et ut hæc auctoritas inviolabilem obtineat effectum, ac firmior per futura tempora habeatur, anuli nostri subter eam jussimus impressione sigillari. Signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti. Audacher notarius ad vicem Gozleni archicanc. recognovit. Data III. idus Julii, indictione x. anno xxxviii. regni domni Caroli imperatoris in Francia, & imperii ejus ii. Actum Pontione palatio imperiali in Dei nomine feliciter. amen.

X X V I.

Johannis papæ VIII. epistola ad episcopos Britannia, de monachis ordinatis ab Hecloaro abbate.

Ad lib. 38.
n. 14.
Ex collat. D.
Martene Bened.
diis.

Johannes Romanæ sedis episcopus, dilecto atque præclaro filio Maino archiepiscopo, necnon & ceteris episcopis per Britanniam com-

R R r r ij

maenentibus, salutem & apostolicam benedictionem. Notum sit vobis, quomodo Resgallon & Corvili cum aliis monachis corpora Apostolorum vistarunt, nostraque in praesentia venerunt. Postea de illorum ordinatione & aliorum monachorum, per ignorantiam ab Hecloro abbate accepta, judicavimus, ut, si ipse indigne usurpavit, qui * a nemine illius officii ordinatore minime acceperit; istis tamen... ordinatio, quia mali possunt bona bene mini-

strare, cum sint nequam. Ille vero amplius neminem ordinet, quousque... nobis solutus. Hos suademus de cetero suam procurantes regulam, ut fratres ac filios alacriter, omni occasione postposita, in suo monasterio recipiat, ac deinceps bonum erga se studium, suosque subiectos faciat, ut... iorum sui gregis sit sparsor, & ne nostris iterum auribus de illo proclametur, ut regularite... judicabit.

XXVII.

Erwinus seu Ryikmus Teutonicus, Ludovico Balbi filio acclamatus, cum Nortmannos anno 883. vicisset, cum versione Latina Joh. Schilkeri.

Ad lib. 38.
n. 45.
Ex vet. cod.
Elmhusi.

Einn kuning vvariz ich,
heisset herr Ludvwig,
der gerne Gott dienet,
wveil er ihms loknet.

5 Kind vuart er vatterlos,
d'ff vvarth ihme schr boß.
Holoda'nan Trubtin.
Magaczogo vvarth her sin.

10 Gab her ihme Dugidi,
Fronisc gubigini,
Stuel hier in Vrankon.
so bruche her es lango.

Das gedvild er thame
für mit Karlomanne
15 Brud r sinno,
Thia czala vvarniano.

Odas vvarth al geendist,
kron vuolda sin God iz,
ob her arbeidi
20 so lang tholon mahiti.

Ließ der bridine mann
obas sie lidan,
Thiot Vrancono
mannon sin diono.

25 Sume sar verlorane,
vvarden sum erkorane.
Haranscava tho'tota
ther er misselbeta.

30 Ther ther thame thioh vvas,
ind er thanana ginas,
Nam sine vaston
Sidd vvarth her guotman.

35 Sum vvas luginari,
sum vvas skachari,
sum fallofes,
Ind er giburtha sib thes.

Kuning vvas ebruirrit.
das richi al girrit,

Regem novi,
vocatür Dominus LUDOVICUS,
Qui lubens DEO servit,
quippe qui cum præmiis afficit.

5 Minorennis orbabatur patre,
id quod ipsi erat valde noxium.
Suscepit ipsum DOMINUS,
ductor fiebat ipsius.

Dedit ei Heroës,
10 Illustres comites,
Sedem hinc in Francia.
Sic utatur illis diu!

Hæc divisit postea
cum Carolomanno
15 Fratre suo,
Portionibus fraude absque.

Cum hoc effet omne finitum,
Experiri volebat ipsius DEUS hoc,
An is tribulationes
20 aliquandiu tolerare posset.

Permisit gentilium militem
super eos duci:
Populum Francorum
militibus eorum servire.

25 Alii statim defecerunt,
Fuerunt alii tentati, (sollicitati.)
Contumelias patiebatur
quicumque fecus viveret.

30 Is qui tum latrunculus fuerat,
atque hinc (his in turbis) invaluerat,
Occupavit ejus (Regis) castra:
Ex quo factus is nobilis.

35 Alius erat mendax, (falsarius)
alius erat sicarius,
alius defertor,
Et quilibet extollebat se eo (crimine.)

Rex erat attonitus.
Regnum totum perplexum.

vvas ebrbolgan Krist,
40 leid her thes ingaldiz.

Thoh erbarmet es God,
wvifs er alla thia nod,
Hieß herr HLudvwig
tharot sar ritan.

45 HLudvwig kuning min
hilph minan luntin,
Heigun sa Nordman
harto biduungan.

50 Thame sprach HLudvwig,
Herro so duon hi,
dot nj rette mir iz,
al thas thu gibindist.

Tho nam her Godes vrlub,
huob her gundfanon uf,
55 Reit her thara in Vrankon,
ingagan Nortmannon.

Gode thancodun
thesin beidoadun.
Quad: Hin al fromin,
60 so lango beiden nuir thin.

Thanno sprach luto
HLudvwig der guoto:
Troftet hin gesellion,
mine notfallon,

65 Hera santa mid God,
dob mir selbo genod,
Ob hin rat thuti,
thaz ih hier gefurti.

Mih selbon ni sparoti,
70 unz ih hin ginertti.
Nu vuil ih thas mir nolgon
alle Godes holdon.

Giskerit ist thiu hierunif
so lango so vuil Krist.
75 Vuil her unsa bina nuarth,
thero habet giuuhrt.

80 So uer so hier in ellian
giduat Godes unillian,
quimit he gisund us,
ih gilnon imos.

Bilibit her thorinne,
Sinemo kunnie.
Tho nam her skild indi sper,
ellianlichu reit her.

85 Vuold her unarer rahchon
sina unidar sabchon,
Tho ni unas iz buro lango
fand her thia Norihmannon.

GODE LOB. sageta.

Erat iratus CHRISTUS,
40 permisit hanc tyrannidem.

At misertus est DEUS,
cognoverat omnem hanc calamitatem.
Jussit Dominum HLudovicum
eò illicò proficisci.

45 HLudovice, Rex mi,
juva meum populum,
Eum Nortmanni
durè presserunt.

50 Tunc dixit Ludovicus:
DOMINE, sic faciam,
Mors ne prohibeat mihi hoc,
omne quod Tu mandas.

Tunc cepit is DEI veniam,
Sustulit vexillum classicum,
55 Expeditionem fecit in Franciam
adversus Nortmannos:

DEO gratias agens,
hunc exspectans,
Dixit: Agedum DOMINE,
60 tam diu expectamus Te.

Postea elocutus clarè
Ludovicus ille illustris:
Bono estote animo, Commilitones,
Contabularii mei.

65 Huc misit me DEUS,
qui & mihi ipse gratiofus sit!
Ut vos consilium detis,
ut ego exercitum educam.

Mihi ipsi non parcam,
70 donec ego vos liberem.
Nunc volo ut me sequantur
omnes DEI fideles.

Data est hæc vita
tam diu quam vult Christus,
75 Quia is nostra ossa servat,
eorum habet custodiam.

Quicumque hinc in alacritate
facit DEI voluntatem,
egreditur is integer (ex prælio)
80 ego præmio afficiam ipsum.

Si quis morietur hinc (in prælio)
ejus familiæ (dabo.)
Tunc arripuit scutum & lanceam,
festinanter equitans.

85 Volebat is verè vindictam fumere
de suis adversariis.
Tunc nec erat intervallum longum,
Inveniebat Nortmannos.

DEO sit laus! dicebat,
R R r r iij

90 *Her sibt thes her gereda.
Ther Kuning reiz kyono.
sang lioth frano.*

*Joh alle saman sungun
Kyrielison.*

95 *Sang unas gesungen.
Vniug unas bigumen.*

*Bhuot skein in nuangan
Spilodun der Frankon.
Thar rakt thegeno gelib,
100 Ni chein so so Hludunig.*

*Snel indi kyoni,
thas unas imo gekummi.
Suman thuruch sluog her,
Suman thuruch frach her.*

105 *Her skancta cebantun
sman fiantun
Bitteres lides.
so uuchin bio thes libes.*

*Gilobet si thiu Godes kraeft,
110 Hludunig unarib seghaft.
Sag allin Hailigon thanc.
Sin uvarib thes Sigikamf.*

*Odar abur HLudunig
Kuning unar salig.
115 Garo so ser bio unas.
Svvar so ses wurft unas.
Gihalde inan, Truhcin,
bi sman ergrehtin.*

XXVIII.

*Carolomanni Ludovici Balbi filii preceptum pro
sancto Crispino.*

Ad lib. 38.
n. 85.
Ex authentico. **I**N nomine Domini Dei aeterni & salvatoris nostri Jesu-Christi, Karolomannus gratia Dei rex. Si utilitatibus locorum divinis cultibus mancipatorum, fervorumque Dei necessitatibus in eisdem degentium opem nostrae celsitudinis impendimus, regiae celsitudinis operam frequentamus, ac per haec aeternae beatitudinis gloriam facilius affecuturos omnino confidimus. Qua de re notum esse volumus omnium sanctae Dei ecclesiae, nostrorumque fidelium praesentium scilicet ac futurorum, industriae, quia adiens genua serenitatis nostrae illustri fidelis noster Eirifonnus, coram frequentia procerum primatumque nostrorum humiliter petiit, ut pro relaxandis nostrorum facinorum culpis sanctis Crispino & Crispiniano aliquid ex rebus nostrae proprietatis omni tempore habendum sub ditione & potestate Hermoini sacerdotis fidelis nostri concederemus. Placuit itaque nostrae celsitudinis ejus saluberrimis adquietere postulatibus, & jam dictis Dei martyribus Crispino & Crispiniano in suburbio Sueffonico sitentibus, sub potestate, munimine; ditione & tutione Hermoini jam

90 Videns id quod desiderabat.
Rex currit audacter
Praecinit canticum publicum (Litaniam)

Atque omnes conjunctim cantabant
Kyrie eleison.

95 Canticum erat decantatum:
Praelium coeptum.

Sanguis apparuit in genis
exultantium Francorum.
Hic vindictam sumit miles pariter,
110 nemo sic ut Ludovicus.

Alacer & audax,
Hoc erat ipsi congenitum.
Alium percussit.
alium perfodit.

105 Propinavit subinde
suis hostibus
amarum potum.
Sic cesserunt hic de vita.

Benedicta sit DEI virtus!
110 Ludovicus factus victor.
Dic omnibus sanctis gratias.
Ipsius facta victoriosa pugna.

At verò Ludovicus
Rex fuit felix.
115 Promptus uti hic fuit,
Gravis quantum opus erat.
Serva ipsum, DOMINE,
in sua Majestate!

dicti fidelis nostri mansos duos ex Vermetia, ubi Richoldus & Gerardus commanere videbantur, cum vineis & terris omnibus ac mancipiis ad eosdem pertinentibus, nec non & cum aliis terris nostri fisci, ubi rigas, aut aliquam redhibitionem facere solent, in proprietatem delectabili voluntate condonavimus omni tempore habendum: ea videlicet ratione, ut annuatim die obitus nostri ecclesia ipsa luminaria, & fratres ejusdem loci caritatem accipiant fraternam, qualiter illis delectet pro nobis Domini misericordiam implorare. Statuimus autem & regio more delegamus, ut quamdiu jam dictus Hermoinus vixerit, eosdem mansos nemine inquietante teneat, & post suae vitae excessum cuicumque maluerit eosdem dimittat, salvo tamen jure ecclesiastico qui superius est praenotatus. Ut autem hoc nostrae auctoritatis inviolabile praecceptum in Dei nomine firmiter habeatur, & diligentius custodiatur, manu propria illud subter firmavimus, & dehinc anulo nostro subsignari jussimus. Signum Karolomanni gloriosissimi regis. Norbertus notarius ad vicem Gauzlini recognovit & subscripsit. Datum IIII. idus Decembris, anno sexto regnante Karolomanno gloriosissimo rege, indictione tertia. Actum apud Andelei monasterium in Dei nomine feliciter. amen. Eirifonnus jubente Gaullino hoc ambasciavit.

NOTATIO.

Hæc charta secunda manu vitata fuit quantum ad diem mensis quo data dicitur, ut cuiuslibet eam inspicienti facile erit advertere: anno enim DCCCXXXIV. ante IV. Idus, id est ante diem decimam Decembris, è vivis excefferat Carolomannus.

XXIX.

Eirici comitis donatio facta eidem ecclesie.

Ad lib. 39.
n. 4.
Ex authentico.

UNicuique oportet, ut dum terrena possidet, cogitare sibi debet caelestia; & dum in suo jure & potestate consistit, praearet sibi viam salutis. Opto ergo misericordiam Dei & omnium sanctorum, ac venerabilissimis martyribus Crispino & Crispiniano, ut Dominus in aeternum per eorum intercessionem mihi largire dignetur mercedem de rebus & mancipia, quas ad sanctorum supradictorum martyrum concedere vel conscribere ac roborare jussimus. Idcirco ego in Dei nomine nondum prevalere & cogitare possum omnia: ego Eiricus comes tradidi atque delegavi partibus supradictorum sanctorum martyrum rebus & mancipia ad illorum altare capite praedicto loco & ipsis martyribus in pago Sueffonico, in fine villae Montiniaco, mansa duo cum omnibus appendiciis eorum, una cum mancipia quattuor his nominibus, Ragenero, Angelberto, Teutbergane, & Edelsidis, in honore jam dictis martyribus, & pro dente, quam indignus accepi, ad illorum luminaria & ornamenta tradidi atque delegavi perpetualiter in Dei nomine ad habendum. Simili modo in ipso pago, vel villa, quae vocatur Saviacus, mansum unum, una cum mancipia duo, pro remedio animae meae & conjugis meae Bertanae, ad altare, quod est constructum in ipsorum basilica in honore Domini & sancti Salvatoris. Ipsum mansum tradidi ad nostras rationes faciendas, vel ornamenta construenda: ut ipse sacerdos die quotidie ministerium pro salute animae meae ad ipsum altare ministeret, medietatem de conlaboratu vel fructu de ipso manso ad suos usus recipiat: & aliam medietatem ad ipsum altare denominato deserviat perpetualiter, & proficiat in augmentis vel ornamentis. Proinde nunc etiam scitote, ad partem ipsorum fratrum ibi Deo militantium in jam ante dicto loco tribui atque delegavi in ipso pago, & in villa Alta-fontana, terra arabile bunuaria II. vinea ad modia XX. seu etiam & in alio pago Otmense, in villa, quae vocatur Vincella, dimidium mansum cum suis appendiciis una cum mancipiis, de jure nostro in jus dominationis ipsorum fratrum concedimus, ut VII. XL. Novembris ad refectionem vel commemorationem nostram firmiter habeant, evis temporibus teneant, futuris possideant, libero in omnibus ad illorum usus vel profectum potiantur arbitrio faciendi quidquid elegerint: ita ut ab hodierno die & tempore (custos ipsius ecclesiae ad luminaria ipsas res & mancipia recipiat, sicuti divisum, decretum, & roboratum

habemus: & quicquid ad profectum ipsis sanctis martyribus facere decreverint, & ipsis fratribus, liberam ac firmissimam in omnibus habeant potestatem. Et si aliquis aliqua occasione fuerit intentus, quod minime futurum opto, si ego ipse, aut aliquis de heredibus vel proheredibus meis, certe quilibet extranea aut opposita vel emissa persona, aut judiciaria potestas, vel abba, seu quicumque locum tenuerit, qui contra hanc traditionem vel donationem, quam ego propria & spontanea voluntate partibus jam dictis martyribus & ipsis fratribus tradidi, & roborari jussi, ullum unquam tempore venire conatus fuerit, primitus iram Dei omnipotentis & sanctis martyribus accipiat, & a limina omnium sanctorum extraneus appareat, & illam maledictionem in se accipiat, quam Datan & Abiron, quos terra vivos deglutivit, & sit ille lepra percussus, sicut fuit Giezi puer Elisei: & inferat una cum judiciaria potestate auri libras c. argenti pondera cc. & quicumque repetit, coactus exsolvat presentis & futuri donatio atque traditio ista firma & stabilis permaneat stipulatione subnixi. Actum Sueffionis in atrium beatorum martyrum sub die VIII. XL. Novemb. anno secundo regnante domno imperatore [Carolo.] Signum Eirici comitis, qui hanc donationem manu propria firmavit, & viris magnificis firmare rogavit. S. Rodulfi filii sui. S. Geroldi nepotis. S. O. . . . S. Odelrici nepotis. S. Warneri nepotis. S. Eirici nepotis. S. Teudrici vicecomitis. S. Raimundi. S. Nortberti. S. Rotberti. S. Ragenardi. S. Lantberti. S. Ragemberti. S. item Raimundi. S. Gerini. Glorius notarius emanuensis recognovit & subscripsit.

XXX.

Privilegium Caroli Crassi de omnibus abbatibus & curtiis ecclesie Nivernensis.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis Karolus gratia Dei imperator augustus. Si fidelium nostrorum aurem celsitudinis nostrae petitionibus accomodaverimus, morem praedecessorum nostrorum parentum, regum scilicet & imperatorum, exercebimus. Igitur cognoscat prudentia & inquisitio fidelium sanctae ecclesiae catholicae, praesentium scilicet & futurorum, quia dum apud Parisium cum Germanicis & Francis ad obfidionem sederemus contra paganos, Emmenus venerabilis vir episcopus Nevernenfis ecclesiae in eadem militia nobiscum pernoctans, quadam die praeccepta praedecessorum nostrorum imperatorum & regum cognoscenda & relegenda obtulit, in quibus continebantur immunitates sui episcopii, & abbatiae & curtes indominate & redditu beneficia ab avunculo nostro Karolo imperatore, fratre patris nostri Ludovici Germaniorum regis. Postulabat itaque praedictus episcopus, ut praecceptum nostrae roborationis & consensus priorum patrum addere dignaremur. Nos autem etiam de majori re postu-

Ad lib. 39.
num. 13.
*Ex charta
Lario Nivern.*

lasset, cum illi prompta mente favere ob reverentiam sui sacerdotii conabamur, adepto consilio cum primoribus palatii nostri probavimus, quod innotesceret & precabatur agendum. Morem denique regum & imperatorum, patres scilicet & avunculos nostros imitantes, & eorum instituta toto animo conservare optantes, constituimus præcepti conscriptum Nevernenſi ecclesiæ & venerabili pontifici Emmeno de abbacia sancti Martini extra murum Nivernis sita, & de omnibus suis redditibus; de abbacia sancti Troesii, de abbacia sancti Agricolæ, de abbacia sancti Salvatoris, de abbacia sancti Geldardi sanctique Lupi, de abbacia sancti Francoeni, de abbacia sancti Vincentii in Magniaco, de curte etiam ultra Ligerim, de abbacia sancti Genesii & sanctæ Mariæ Dei-genitricis, in qua sanctimonialia feminæ Deo militant, de abbacia in Curtiaco jussu & studio Emmeni episcopi ædificata, de qua constituimus in aliud præceptum, ut sanctimonialia duas partes suis usibus de omni beneficio absque ullo servitutis obsequio habeant, & omnem tertiam partem de omni beneficio totius abbatiæ, sive de alode nobilium ibi condonato habendam Nevernenſi episcopo censuimus, nisi ipse episcopus suam tertiam partem sanctimonialibus feminis sponte tempore famis, aut pro aliqua oportunitate vel necessitate usque ad constitutum ab episcopo tempus reliquerit, & licenter uti & exfructuari permiserit; de abbacia etiam in Insula-Galli posita cum omnibus suis beneficiis, & de beneficio quod Ricardus comes eidem abbatiæ per cartæ scriptum adposuit, Emmeno episcopo postulante, de abbacia Glandone cum omnibus sibi pertinentibus, de cellula sancti Desiderii extra & contra portam civitatis posita, de abbacia sancti Petrusii in Morvenno cum omnibus suis appendiciis, de abbacia sancti Patricii inter Ligerim & Alericum fluvios cum omnibus appendiciis, de porta etiam civitatis cum ambabus turribus contra sanctum Desiderium structa, quæ & porta Episcopalis dicitur, & de clauſtro canonicorum, & de omnibus areis infra civitatem positis, ut nullus iudex, nullus sæculi principatus mansionare aut servitium exigere aut occupare præsumat. De manu etiam firmis, ut iudicio episcopi & dispositione sicut incipiunt habere exordium, ita iudicio & diffinitione episcopi, utrum veræ an falsæ sint, utrum stabiles an inuiles sint, tantummodo absque judiciali potestate comprobentur, ordinentur & diffiniantur. De Amfiaco & mallis ejus, ut sicut ab antiquo, ita etiam ex hoc tempore omnia conserventur. De Ursiaco, de Variniaco & mallis ejus ex antiquitate ejus conservatis, de Marfiaco, de Primiriaco, de Dagoniaco, de Marcifiaco, de Diguntio, de Arzato, & de beneficio in Provincia, & de illis beneficiis, quæ sunt in Mazcodonense comitatu, & in Catolonenſi comitatu, & in Augustudunenſi comitatu, & in Autissiodorenſi comitatu, & in Bituricenſi comitatu, & in Arvernensi comitatu, quantumcumque ex sancti Cyrilli ratione ab antiquitate esse cognoscitur. Et ut

immunitas integra in omnibus conservetur, & ut eundem honorem & observantiam, quam ceteri episcopi in suis urbibus habent, episcopus Nevernenſis ecclesiæ in suis quæ ad se pertinent habeat, hoc præcepto instituimus, & instituendo decernimus. De causa quoque fratrum canonicorum sancti Cyrilli, quidquid a regibus & ab Episcopis ejusdem ecclesiæ de Paterniaco, de Caviniaco, de Curte, de Germigniaco, de Wariniaco, de Viriniaco, de alodis communibus eorum, sicut diffinitum est, ita & nos consentiendo diffinimus, & hoc præceptum manu propria subscripsimus, & anulo nostro assignari rogavimus. Signum Karoli gloriosissimi imperatoris augusti. Amalbertus notarius ad vicem Liutvardi recognovi. Datum xv. Kal. Januarii, anno incarnationis Domini DCCCCLXXXVII. Indictione v. anno vi. regni Karoli piissimi imperatoris augusti in Italia v. in Francia IIII. in Gallia II. Acta Parisius in Dei nomine feliciter, amen.

XXXI.

Decretum synodi Moguntina de libertate monasteriorum Corbeia-nova & Herivordensis.

Convenit episcopali auctoritati pie sollicitæque semper cogitare, quatenus ita ecclesiarum Dei sollicitudinem habeant, ut sacris locis, in quibus jugi Deus famulantium sedulitate placatur, opportuna conferre suffragia non detrectent. Unde ego Liudbertus licet indignus Mogontiæ archiepiscopus omnibus sanctæ Dei ecclesiæ suggero, quia venerabilis frater noster Bovo abbas monasterii, quod vocatur Nova-Corbeia, attulit nobis quamplurima chirographa gloriosissimorum principum ad confirmationem privilegiorum ejusdem monasterii promulgata, inter quæ proxime ei collatum communiter, & ipsius & Herivordensis monasterii statum confirmabat, datum scilicet a glorioso rege Arnulfo his ipsis diebus noviter ad regnum provento. Super hæc etiam chartas duas ostendit Romanorum pontificum, Adriani atque Stephani, in ipsis chartis concedentium, ut in tuitione sanctæ sedis apostolicæ præfatum Nova-Corbeia monasterium perpetualiter haberetur, simulque apostolica auctoritate decernentium, ut idem monasterium plenissimam habeat immunitatem ab omnibus, quoquo modo foris vel intus monasterium in res ad illud pertinentes se se præter voluntatem abbatum loci ipsius permiscere cupientibus. His igitur omnibus apud nos relictis *, petiit præfatus venerabilis abbas, quo & ea, quæ sacris litteris piissimorum principum confirmata fuerant, nostra quoque auctoritate roboraremus, & his quæ ab apostolica sede decreta sunt, nostræ subscriptionis cartulam adjungeremus. Nos itaque considerantes religionem ejus esse petitionem, pastoralisque esse officii fervorem Dei jugiter utilitati commodisque prospicere, decernimus, ut præfata duo monasteria, Corbeienſe videlicet monachorum, atque Herivordienſe sanctimonialium, de omnibus rebus, quæ vel in communi supra memorati principis

Ad lib. 39.
n. 35.
Ex Annal.
Paderbon. &
Christ. Paul-
lino.

* f. relictis!

episcopis charta vel specialibus aliorum principum præceptis confirmata eis esse noscuntur, nihilominus talem ex ecclesiastica & episcopali sanctione obtineant firmitatem, ut nihil habeant, unde se tueri possent, quicumque sibi promittunt, hæc aliquo modo se posse immutare vel infringere. Habeant igitur præfata monasteria rerum suarum liberam in omnibus disponendi regulariter potestatem, ut quæcumque eidem monasteriis in auro vel argento, in agris & famulis, seu quibuslibet rebus fuerint oblata, sive in præfenti die collata esse constant, in dispositione maneat eorum, qui eidem locis prælati sunt, ut quidquid secundum Dei timorem regulariter & canonicè disposuerint, ad ecclesiæ ipsius utilitatem liberam in omnibus cum consilio fratrum fororumve faciendi habeant potestatem. Et ut plenius prosequamur, quod sanctos apostolicos jam dictos intendisse sentimus, atque ante eos beatorum Gregorium, atque reverendæ memoriæ Nicolaum sanxisse de statibus monasteriorum invenimus, nos humiliter tantis auctoritatibus subscribendo confirmamus: ut nullus episcopus Paderbrunnensis aliquam ex eis vel accipiat, vel exposcat portionem, neque vel in his, qui regiminis locum tenent vel in ipsis congregationibus, aut in ipsis cœnobiis potestatem obtineat; neque ipsorum dominatione potiatur ulla, neque in clericis, neque in famulis & in omnibus, quæcumque ad monasteria ipsa videntur habere possessionis respectum, sicut ab omnibus eis hæcenus servatum & consensus est episcopis, in quorum parochiis res eorundem monasteriorum conjacere videntur. Nec ad ipsa monasteria vel cellas eorundem, vel ipse per se episcopus vel œconomus ejus, vel archipresbyter, aut archidiaconus illius, seu quælibet ex ejus agentibus persona potestatem habeat accedendi; nisi forte necessitatis causa, vel dilectionis gratia vocatus advenerit, ne importunitate sui, ministrorumque suorum inquietudine sacris locis fiat molestia; neque in ecclesiis præfatis monasteriis subjectis, vel in presbyteris eidem ecclesiis ordinatis aliquam temperet facere perturbationem, novam constituendam, quæ contrariæ & canonicè disposita sunt, & longo jam tempore manentia, ita quoque futuris temporibus maneat inconcussa. Ordinationes, quæ contrariæ non fuerint ipsis monasteriis, agere non differat. Altaris quoque, & basilicarum benedictiones sive consecrationes, prout necessitas postulaverit, vel in ipsis monasteriis, vel in agris eorum liberè concedat. Christina quoque, oleumque consecratum per singulos annos præbere non differat, & pro his omnibus nullum munus exigat, ne Spiritus sancti gratiam vendere conatus, Simonis, quod absit, damnationem incurrat. Hoc constitutum non solum Paderbrunnensem, verum etiam omnium locorum episcopos, ubicumque præfata monasteria, vel ecclesias, vel agros, vel familias habere noscuntur, observare sine cunctatione seu contradictione oportet, ut nullus potestatis jure rebus eorundem monasteriorum abutatur; sed maneat omnia in potestate eis

Annal. Bened. Tom. III.

prælatorum & regulari dispositione, quæcumque, ut diximus, vel in agris, vel in familiis, vel in decimis eis constant esse collata; sicut & apostolica & imperialia præcepta, partim simul, partim singillatim eis confirmaverunt. Abbatem vero vel abbatissam in his locis eligendi semper habeant potestatem, & eam personam eligant, quæ propositum conversationis in utrolibet monasterio, & moribus & habitu profiteatur; non canonicum, aut laicum, neque alterius monasterii monachum: in quo specialiter nos audire dignetur regia dominatio, ut nullam eidem monasteriis præponant personam, quæ non ab ipsis congregationibus fuerit regulariter electa. Debent enim mundi principes honorem præstare Deo, quem sibi volunt præstari a Deo, videlicet; ut quemadmodum cupiunt a Deo sibi collatum regni honorem conservari, sic ecclesiæ Christi suam non dedignentur servare legem. Non enim decet neque justum videri poterit, ut sibi militantibus de ecclesiæ Christi possessionibus mercedem restituant, & quod de republica sua retribuere debent, reddere velint de his, quæ collata sunt Deo. Quæ de re noverit clementia vel nunc consistentium, vel successionis jure omnium futurorum principum a sede apostolica sancitum, nostraque subscriptione roboratum, necnon & antecedentium regum præceptis cautum, ut prædictis monasteriis nullas præficiant personas de quocumque ordine, nisi quæ per electionem probabilem sumatur. Quia vero multa quaruntur ab importunis hominibus malignitatis occasiones, & necesse est semper adversarii tela clypeo protectionis repellere: quod apostolica decrevit auctoritas, nos quoque approbamus, ut qui ordinati fuerint ad regimen sæpe dictorum monasteriorum, nulla potestate prævalente deſiciantur, nisi criminis causa fuerint deprehensi, cujus merito rectorum non debeant administrare officia. Infamiae vero maculis, sive criminis alicujus denotatione si fuerint appetiti, non præter canonicam & regularem deponantur examinationem. Si quis ergo apostolicæ sedis decretum, cui nos hanc confirmationis cartulam veneranter subscripsimus, contempserit, procul dubio damnationis censuram suscipiet, quam credimus divino Spiritu per apostolicam linguam prolata. Nos igitur nostram subscriptionem anuli nostri impressione signantes, obsecramus fratres & coepiscopos nostros omnes, in quorum manus ista devenerint, ut sua etiam auctoritate & subscriptione hæc confirmare velint: ut quicumque hæc temerare præsumperit, generalitatis nostræ sententiis ita anathematis vinculo obligetur, ut neminem habeat, de cujus favore sibi blandiatur, aut se tueri posse putet a sententia damnationis. Cunctis autem ista servantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ quietis inveniant. Et quia apostolicæ auctoritati subscribentes ista edidimus, justum est ut illam sacram sedem etiam in hoc honoremus, ut appellationes ad eam fieri liceat a prædictis locis, cum necessitas fuerit: eo videlicet tenore, ut si hoc

S S ff

constitutum ab aliquo fuerit prævaricatum, metropolitanus eorum episcopus, quo ego nunc licet indignus fungor officio, personam hujus sanctionis violatricem conveniat, & hujus nostri decreti testificationem innotescat; utque ab eo quod prave gessit, recedere non meretur, ex communi omnium coepiscoporum auctoritate contestetur: at si ille contumaciter in sui facti perpetracione persistit, licentia eis sit Romanam apostolicamque sedem adire, & necessitatis suæ causas ante papam, qui tunc fuerit urbis Romæ, deponere, ut per eum a prædicta causa reus juxta damnationis sententia mulctetur.

Folco munere divino metropolitanus ecclesiæ Remensis episcopus, tenorem hujus sanctionis perlegens & diligenter pertractans, in omnibus eam probandam & corroborandam esse judicavit, tam propter antiquum jus monasteriorum etiam his cœnobiis conservandum, quam ad præcavendas nihilominus molestias hic summam prohibitas, quæ modernis temporibus contra sacra monasteria per quosdam episcopos recenter ordinatos, necnon etiam per quorundam laicorum infestationem grassari cœperunt, ad quas inhibendas rationabilis ordo servatus est; ut & gloriosorum principum hic concessiones, & pontificum Romanorum privilegia, & archiepiscopi ejusdem monasterii his omnibus astipulatio, & ut ceteri velint episcopi assensum præbere, nequaquam spernenda hic contineatur petitio; cujus gratia illectus simul & præsentialiter ab eodem venerabili archiepiscopo Liudberto, necnon a Bovone religioso ejusdem monasterii abbate rogatus, hoc decretum episcopali auctoritate ratum esse decernens, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus-sancti confirmavi & subscripsi.

Willibertus Agrippinensis ecclesiæ archiepiscopus huic decreto meæ mediocritati recitato, attestacionem & assensum præbens, quod necessario ac rite promulgatum sit, sub attestacione nominis Domini nostri illud confirmavi & subscripsi. Thiadmarus ecclesiæ Salzburgerensis archiepiscopus huic decreto consensu & subscripsi. Radbodo Trevirensis archiepiscopus approbavi & subscripsi. Johannes Rotomagensis archiepiscopus consensu & subscripsi. Hildegrimus Halberstadiensis episcopus consensu & subscripsi. Adalgarius ecclesiæ Hamaburgerensis archiepiscopus consensu & subf. Liwardus Vercellensis ecclesiæ episcopus conf. & subscripsi. Arnoldus Wirtzburgerensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Hrodbertus Mettensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Adalhelmus Wurmacensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Godelhancus Spirensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Wichbertus Hildenesheimerensis ecclesiæ episcopus consensu & subf. Dethmarus Virdinensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Dodilo Cameracensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Honoratus Belvacensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Herdilo Noviomagenensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Baltramus Stratzburgerensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Waldo Frisingensis ecclesiæ episcopus conf. & subf. Thiadulfus Curacensis

ecclesiæ episcopus consensu & subf. Hæc facta continuante & consummante anno dominicæ incarnationis DCCC. supra LXXXVIII. in unitate sancti Spiritus.

XXXII.

Rodulfi regis præceptum de abbacia Romanis, quam Adalaidi regina dedit.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis Rodulfus divina favente clementia rex. Cum conveniat regiam eminentiam ut erga subditos benignum præbeat auditum, & justam petitionem eorum ad effectum perducatur; decet maxime ut qui promptissima devotione in ejus servitio intendunt, liberalitatem clementer imperent. Ac per hoc noverit omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium, tam præsentium videlicet quam & futurorum sollicitia, quoniam accessit ad clementiam magnitudinis nostræ dulcissima ac dilectissima Adalaidis soror nostra, petens & supplicans, ut abbatiæ Romanis, quæ constructa habetur in honore beati Petri apostolorum principis, & est sita in comitatu Waldense, per præceptum nostræ regalis dignitatis ei in vita sua concederemus, & ut haberet post discessum suum potestatem relinquendi cuicumque voluerit heredum suorum. Quam petitionem intimo ex corde suscepimus, & per auctoritatem, quam habemus principalem, jam dictam abbatiæ Romanis eidem largimur dum vixerit: cum autem Deus eam a corpore vocare dignatus fuerit, habeat licentiam & omnem facultatem relinquere eam quemcumque elegerit de heredibus suis. Adque ut hæc nostra largitio firmior habeatur, & per cuncta sæcula inconvulsè servetur, manu nostra subter firmavimus, & de anuli nostri impressione sigillari præcepimus. Signum Rodulfi piissimi regis. Berengarius notarius ad vicem Theoderici archiepiscopi & cancellarii recognovit. Data III. id. Junias anno Christo propitio Rodulfi piissimi regis primo, anno ab incarnatione Domini DCCC LXXX VIII. indictione VI. Actum Vabrevilla in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXIII.

Aureliani archiepiscopi Lugdunensis donatio facta Nantuacensi monasterio.

ANNO DCCC XCI. indictione XII*. Ego Aurelianus suffraganeus Christi clementia humilis archiepiscopus. Dum secundum normam a sanctis & deicolis patribus institutam, parochiis nostris ministerium cælitus nobis commissum perageremus, cœnobium quoddam nomine Nantuaco, quod in nomine sancti Petri principis apostolorum constat esse dicatum, advenimus. Quamvis enim hæc sanctiones patrum nos moneant, ut per ministros ecclesiarum gubernationes adhibeamus; cœnobia non sumus ausi pro

Ad lib. 39. n. 36. Ex authentico.

Ad lib. 39. n. 62. * l. IX, aut X.

tempore nostram occultare præsentiam, dictis pariter & facto pro modulo nostro demonstrantes exemplum; glorificantes nos divinum implere præceptum, ut, qui mihi ministrat, me sequatur; ne fortuito de nobis illud eveniat quod beatus Paulus de quibusdam fatetur, inquit, Timeo ne cum aliis prædicaverim, ipse reprobus... forte sine causa laboraverim in vobis. Nam cum præfatum monasterium ingrederemur, sanctorumque humillimis obsecrationibus de commissis veniam flagitarem, & fessis membris requiem dedissemus; abbas ejusdem cœnobia, Bertranno nomine, cum commissio sibi grege, nostris conspectibus fletuum ululatione audire nos postulavit, quæ & quantæ calamitatum miseriam degentes in ipso loco perturbarent & affligerent. Nos vero eorum congemiscentes miseris, juxta Apostolum, qui dicit: Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus; in illorum vicem consentientes*, gemitibus gemitum & dolorem e medio cordis nostri traximus. Itaque nos deprædationibus iniquorum annullatis, quatinus viri Deo famulantes inibi servitium temporale ex parte... dat... præ oculis tenentes quod iis deesset, humanitas solvendo necesse est impleretur. Divinum itaque animarum formidantes periculum, atque timentes maxime per prophetam dicentem: *Pescite qui in vobis est gregem Dei*: reddimus cellam, quæ dicitur *Pomiers**, in alimoniam fratrum, & sanctum Albanum cum omnibus appendiciis suis, quæ olim ab antecessore nostro ab ipso loco fuerat abstracta. Addimus etiam, ut per hujus privilegii firmitatem & nostram munificentiam, quæ in præsentiarum tenere videntur, quiete & absque alicujus calumnia possidendo retineant, hoc est in primis Nantoacum cum servis & mancipiis, & quidquid sanctus Petrus in Genevensi pago habet. In episcopatu Nevernensi Rodolfum villam cum servis & omnibus appendiciis suis, & potestatem quæ vocatur Regnio, cum ecclesiis & omnibus appendiciis suis; locum qui vocatur Villula juxta civitatem Gebennicam* posita similiter cum omnibus appendiciis, cum servis & ancillis. Reddo etiam alia loca & villas in episcopatu Lugdunensi positas, Ennissariacum, Wormeciaticum, & Varacecium cum agris ex cambio res ex Traubiaco exeuntes restituo, & servos inibi degentes, qui de capite suo in sollemnitate paschæ, videlicet feria tertia, unusquisque tres nummos in censu persolvant. Comiomiam etiam quæ in Valobono* est, addo cum suis mancipiis, & unam calderiam in Grossono, cum his, quæ ibi sanctus Petrus habet pro inonachis. Quibus concedimus, modisque omnibus statuimus, ut post decessum... omni tempore deinceps de ipsius congregatione fratres, quemcumque voluerint, eligant abbatem, & nullum aliunde recipiant, nisi quem unanimis illorum propriusque assensus voluerit, atque elegerit. Hæc omnia cum præfata cella loco illo Deo dicato per hujus firmitatis auctoritatem confirmamus, ut neque nos vel successores nostri de his rebus aliquam dominationem vel abstractionem ausu temerario facere præsumant. Quod si quis,

* al. compa-tientes.

* Pomiers en Forez.

* al. Arverniam. lege Ambronicam.

* Moniel en la Valbonne.

quod absit, egerit, in ultimo examine Judicis non in dextra parte cum Sanctis locandus, sed in læva cum diabolo & suis complicibus reus existat & arguatur multandus. Ut ergo vigor hujus testamenti ratur perpetualiter consistat, manu propria roborare studuimus, & nobilium ac pontificum manibus confirmandum obtulimus. *Cetera desunt in manuscripto codice.*

XXXIV.

Hucboldi monachi epistola & hymni de S. Theoderico.

Dilectis in Christo patribus & fratribus congregationis almi confessoris Christi Theoderici Hucboldus humilis licet indignus officio sacerdos, habitu monachus, omnem felicis vitæ jocunditatem. Pia vestra religio atque ardentissima in Deum & sanctum ejus Theodericum devotio, studiique simul boni intentio nostram adiit mediocritatem, exoptulans, ut ad nostrorum imitationem majorum, qui in laudem Dei & sanctorum ejus mente promptissima singulis apta temporibus canora composuere modulamina, nos quoque vobis nocturnaliter de memorabilibus præfati cultoris Dei & specialis patroni vestri domni Theoderici gestis cantilenæ melodis, dulcorata cum antiphonis coaptaremus responsoria, in ejus facta festivitate canenda, quod exsequendum tanta noster aggressus est animus alacritate, quanta vestra id fieri poterat devotio. Et ecce divina favente gratia quod vestra suggestit caritas, nostræ parvitatibus obedienter explevit humilitas. Sed quia attestante voce evangelica, dignus est operarius mercede sua; me humiliter expetente, & vestra bonitate favorabiliter annuente, in ejus parvissimi recompensatione servituli spondidisti mihi cum vestra promissione fidei acturos vos in sacris orationibus vestris memoriam mei singulis annis expleto hoc ipso officio nocturnali: nec tantum dum in hoc cursu instantis ævi videor frui sole volubili, sed multo magis cum Deo disponente contigerit præfenti me vita defungi; & addidisti hujus in me benevolentiam exempli vos per successiones temporum, veluti pro bonæ consuetudinis lege relictuos posterorum dilectioni. Promissionis ergo inter nos istius firmitas intemerata sit fidei vestræ veritas coram Deo semper aperta, qui cum promittit habiturum in tabernaculo suo, & requiem habiturum in monte sancto suo, qui loquitur veritatem in corde suo, & qui non egit dolum in lingua sua. Et ne vobis videar pro parvis exposcere magna, sciat dilectio vestra se apud illum recepturum impensam in me caritatis præmia, qui pro minutis fideliter actis solet rependere maxima. Igitur gratifica vestræ dulcedinis sponcione & iustione accepta, ut in hoc perseverans, Deo miserante, maneat apud vos nostri memoria hæc prædicta, sicut & quæ sequuntur capitula in hac adnotata sunt pagina, pro vivo psalmo *De profundis*,

Ad lib. 39. n. 81. Ex manuscripto codice Orsoboniano.

» Pater noster, Capitula, Salvum fac servum tuum;
 » Convertere Domine usquequo; Mitte ei Do-
 » mine auxilium de sancto; Nihil proficiat inimi-
 » cus in eo; Esto ei Domine turris fortitudinis;
 » Domine exaudi orationem meam. Deus qui jus-
 » tificas impium, & non vis mortem peccatoris.
 Pro defuncto, Psalmum *De profundis*. Pater
 » noster. Requiem aeternam dona ei Domine. Ne
 » tradas bastiis animam confitentem tibi. Anima
 » ejus in bonis demoretur. A porta inferi. Annue
 » nobis Domine, ut anima famuli tui Hucboldi
 » remissionem quam semper optavit, mereatur
 » percipere peccatorum. Per Dominum, &c.

Hymnus de sancto Theoderico.

Festiva Christo cantica
 Nunc turma fratrum concinat,
 Qui semper in sanctis suis
 Mirandus & laudabilis.

Theodericum terrea,
 Et carnis oblectamina,
 Qui corde fecit spernere
 In seque mentem figere.

Is ergo spernens saeculum,
 Christoque sponfam conferens,
 Caelestis aulae praeivium
 Sibi petit Remigium.

A quo celebri dogmate
 Cum doctus esset oprime,
 Datur pater caenobio,
 Fundat poli quod nuncio.

Præclarus hic in dogmate
 Et actibus sublimior,
 Multis parabat perviam
 Arcam polorum semitam.

Divina mox clementia
 Miraculis hunc radiat,
 Ut verba vitae feminans
 Et sanitatem conferat.

Nam suscitavit unicam
 Theoderici filiam,
 Ipsique regi postea
 Lumen restaurat turbidum.

Oremus ergo supplices,
 Nos hujus ut precatibus
 A vitiis Christus levet,
 Illustret & virtutibus.

Sit laus, decus, virtus, honor
 Patri, Proli, Paraclito
 Sit Trinitati gloria
 Uni Deo per saecula. Amen.

Exultet Domino mente serena,
 Laudes ac jubilos concio nostra
 Solvens almiffuis atque colendis
 Festis eximii Theoderici.

Qui tactus radiis Spiritus almi,
 Dum transire videt gaudia mundi,
 Sprevit clara figens lumina mentis,
 Quo nos certa vocant munera Christi.

Hic nam Remigii dogma magistri
 Sectans postposuit noxia sacri:
 Cui mox caenobii creditur ordo,
 Quem digne coluit dogmate claro.

In quo mira nitens caelica virtus,
 Infirmos varia clade levavit,
 Et Regis fobolem ordine miro
 Orando revocat mortis ab antro.

Tu nos ergo pie Christe redemptor,
 Istius meritis solve precamur
 Cunctis criminibus, atque beatis
 Jungas agminibus lumine regni.

Sit laus ingenito gloria Patri,
 Virtus atque decus sit Genitoque,
 Majestas similis Paraclitoque
 Unus qui Deus est tempore sacri. Amen.

Ejusdem Hucboldi epitaphium.

Praecluis orator, sudans opobalsama cosmo,
 Archas melliffuus rhetor super aethera notus,
 En HUCBOLDE pater salve per secla verenter,
 Tu lampas monachis, tu flos & doxa peritis:
 Te plebs aeternum lugens sibi deslet ademptum.
 Vige juge, sophista, vale, theophile care.
 Ediderat stilo examuffim certamen honesto
 Matris Julitæ, Cyrici, prolisque venustæ,
 Ceu doctor celebrer gnavus per cuncta magister.
 Laudetur vigeat, quod quaeso legatur, ametur.
 Hæc quisquis legis, Requiem dic det Deus illi,
 Palmam cum superis gestet super astra choreis.
 Gloria pauper hæc peregit, metra clienter.

XXXV.

Arnulfi regis præceptum pro ecclesia Tullensi.

Arnolfus divina favente clementia Ro-
 manorum rex. Quoniam sanctarum ec-
 clesiarum defenforem nos constituit Dominus
 omnipotens, bene constructas regere, desolatas
 consolari, destructas restituere, si ejus volunta-
 tem in illis disponendis & subveniendis adim-
 plevimus, perpetuam felicitatem nobis futu-
 ram esse non dubitamus. Quapropter notum
 fieri volumus presentibus & futuris, quod in re-
 ditu nostro de Longobardia vir venerabilis Ar-
 naldus sanctæ Tullensis ecclesiæ episcopus, no-
 bis Constantiæ occurrens lacrymabiliter con-
 questus est, quod comes Stephanus & Gerardus
 frater suus, & Matfridus super possessiones
 Tullensis ecclesiæ nimiam malitiam exercuerant,
 & fere totam terram rapinis & incendiis ad ex-
 tremum deduxerant: quod monasterium sancti
 Mauricii & sancti Apri, quod sub nomine ad-
 vocati sui juris falso per hereditatem esse affe-

*Ex cod. Esy.
 rensi.*

*Ad lib. 39. n.
 92.
 Ex archivo
 S. Apri.*

rebant; præter hoc munitiones castelli infra
 quatuor leucas ab urbe, contra statum Dago-
 berti regis ædificaverant, per quas ex toto pe-
 rierat antiqua libertas civitatis, quam cum ban-
 no regali ex integro omnes Tullenses episcopos
 a regno nostro jure perpetuo manifestum est
 possidere. Unde querimoniam præfati episcopi
 compatientes, injuriam suam nobis propriam
 reputavimus, & prædictos malefactores ad præ-
 sentiam nostram commoneri fecimus. qui ve-
 nientes juxta Wormaciam per milliarem unam ab
 urbe angarias ferentes, veniam postulantes, us-
 que ad pedes Arnaldi episcopi Tullensis, qui
 nobiscum aderat, ipsas angarias deposuerunt, &
 septingentas libras argenti pro capitalibus ablati-
 s Arnaldo episcopo restituerunt, & libertatem
 civitati se servaturos juraverunt, nostræ etiam
 ditioni se & sua tradiderunt. Præterea interven-
 tu dilecti filii nostri Zuentiboldi & Vilcovindi
 ducis & præfati episcopi antiquam libertatem a
 glorioso rege Dagoberto nos corroborando per-
 petuo observare præcepimus, scilicet ut infra
 quatuor leucas ab urbe Tullensi nulla munio
 castellaris ædificata maneat, excepta immunitate
 Liberduni, quod proprium tutamen civitatis
 est, & locus pacis, in quo sanctus Eucharius
 martyr veneratur, & obsessus a Vandalis re-
 mansit indestructus, ubi Deus excitando poten-
 tiam suam salvos fecit multos, & Vandali passi
 ruinam magnam perierunt propter iniquitates
 suas. Nullus umquam posteritatis nostræ, nec
 secularis potentie veniat, qui libertatem istam
 infringere possit, sed hujus præcepti auctoritas
 nullum patiarum detrimonium, & firma stabi-
 litate perseveret illæsa. Datum, &c.

Hoc præceptum absque nota chronica insertum
 est diplomati Friderici II. imperatoris, qui illud
 confirmat, aliaque privilegia addit anno 1225.
 mense Junio indict. xiiii. anno imperii v. regni
 Siciliae 27. Datum Fogræ.

XXXVI.

*Ludelmi Tullensis episcopi donatio facta canonicis
 sua ecclesia.*

*Ad lib. 40. n.
 4.
 Ex archivo
 S. Apri.*

Cognoscant omnes sanctæ ecclesiæ fideles
 tam presentes quam futuri, qualiter ego
 nomine, non merito, sed divinæ miserationis
 dono Ludelmus humilis sanctæ Leuchorum ec-
 clesiæ episcopus, pro aeternæ remunerationis
 commercio, necnon pro amore Domini nostri
 Jesu-Christi pariter & beatissimæ genitricis ejus
 Mariæ & sancti Stephani protomartyris reve-
 rentia, res proprietatis meæ, quas per firmitatis
 commutationem a domno seniore meo Zuen-
 deboldo piissimo rege excipere merui, ad obti-
 nenda sanctæ Mariæ, almique Stephani patro-
 cinia, contradidi ad urbem prædictam, videlicet
 Leuchorum, in qua ego, licet indignus,
 ministerio episcopale fungi videor. Quæ si qui-
 dem res sunt sitæ in comitatu Tullensi, sicut in
 præcepto domni regis continetur, omnem pro-
 prietatis meæ facultatem in villa Vedeliaco man-

sum indominicatum cum basilica, in honore
 sancti Martini confessoris dicata, & cum aliis
 mansis ad ipsum indominicatum mansum aspi-
 cientibus, cum mancipiis utriusque sexus defu-
 per residentibus vel aspicientibus, terris indomi-
 nicatis, arabilibus, & reliquis omnibus, cul-
 tis & incultis, vineis, pratis, silvis, universis
 piscationibus, farinariis, aquis, aquarumque
 decursibus, exitibus & reditibus, mobilibus &
 immobilibus, atque omnibus appendiciis ad
 jam dictam villam pertinentibus vel aspicienti-
 bus: eo videlicet rationis ordine, ut fratrum
 canonicorum stipendiis deputata seu tradita ad
 eorum usum & utilitatem, seu servitiis perpe-
 tuo famuletur, & ipsi eam absque ullius futuri
 præfulis successoris mei contradictione seu mi-
 noratione proprio disponant arbitrio. Annis ve-
 ro singulis ad luminaria altaris S. Mariæ bea-
 tique Stephani concinnanda ex censo ejusdem
 villæ solidos decem persolvere studeant, necnon
 post excessum serenissimi regis domni Arnulfi,
 per cujus munificentiam eandem villam adeptus
 fui, & filii ejus incliti regis domni nostri Zuen-
 teboldi annuam memoriam in vigiliis & oratio-
 nibus perpetuis temporibus in die exitus eorum
 custodiant. Insuper etiam memoriam nominis
 mei anniversariam post vigiliarum, missarum ac
 orationum studia communi refectione celebrent.
 Ad altare autem, ubi corpus meum humanum
 fuerit, hebdomadarius sancti Stephani, quicum-
 que fuerit, missam quotidie pro absolutione cul-
 parum mearum celebrare non desinat, cum ce-
 teris piis defunctorum fidelium orationibus.
 Omnibus igitur rebus meæ proprietatis superius
 denominatis & comprehensis a die præsentis, &
 deinceps beatæ Dei genitricis Mariæ, & sancti
 Stephani famulis, canonicis videlicet loci ipsius
 inibi Domino humiliter servientibus, tali ra-
 tione dedi, tradidi, & perpetualiter confirmavi,
 ita ut in posterum ad alimoniam & substantiam
 vel usum eorum jugiter deserviant. Præterea uni-
 versis venturis, Deo disponente, pontificibus
 successoribus meis vivens ac vita subtractus ob-
 nixe deprecor per amorem Domini nostri Jesu-
 Christi, & per sanctum & terribile nomen ejus,
 seu & per timendam diem magni adventus ejus,
 ut hujus modicæ conscriptionis meæ traditionem
 illibatam conservent, & absque aliqua contra-
 dictionis macula seu repetitionis calumnia, vel
 minoratione in perpetuum stabilem permanere
 sinant. Si quis vero, quod minime fieri credo,
 si ego, quod absit, aut alia quæcumque persona
 contra hanc auctoritatis firmitatem venire temp-
 taverit, vel temerario ausu contra Dominum
 sanctamque congregationem ecclesiæ sanctæ Ma-
 riæ almique Stephani, canonicorum videlicet,
 aliquid de prælibatis rebus injuste egerit, vel
 etiam infringere conaverit, a Domino univer-
 sitatis iudice condignam retributionem recipiat,
 & conatus illius ad effectum pervenire minime
 valeat, sed præfens traditio & voluntaria con-
 firmatio immobilis in æternum Christo defen-
 dente permaneat stipulatione subnixâ. Acta Tul-
 lo civitate in ecclesia sancti Johannis-Baptistæ
 publice xii. idus Augusti, anno dominicæ in-

carnationis DCCCXCVIII. indictione I. & IV. anno domni Zuenteboldi regis, similiter nostræ ordinationis IV. Ut autem hoc stabile consistat, hæc nostræ auctoritatis scripta subtus roborantes anulo ecclesiæ nostræ assignari iussimus. Signum domni Ludelmi Tullensis urbis episcopi. Sig. Benefridi primicerii. Sig. Folberti sacerdotis. Sig. Euralmi sacerdotis. Sig. Ruotlandi diaconi. Sig. Haidusi sacerdotis. Sig. Arengaudi sacerdotis. Sig. Allonis sacerdotis. Sig. Ercheberti sacerdotis. Sig. Blidulsi laici. Sign. Mannonis laici. Sig. Bernardi laici. Sig. Ragenieri laici. Sig. Willeri laici. Sig. Engelberti laici. Sig. Dadonis laici. Ego Cenulfus indignus sacerdos & ecclesiæ sancti Stephani cancellarius scripsi.

XXXVII.

Odonis regis præceptum pro monasterio Montis-rotundi.

Ad lib. 40. n. 15.
Ex veteri charta.

* Montredon.

IN nomine Domini Dei æterni & Salvatoris nostri Jesu-Christi, Odo clementia Dei rex. Si fervorum Dei petitionibus ac necessitatibus opem ferendo consulimus, proculdubio Deum nobis exinde propitiorem & remuneratorem tam in temporalibus quam in æterna beatitudine nullatenus ambigimus adesse. Quocirca noverit omnium optimatum & ceterorum fidelium regni nostri solertia, quoniam Tenericus venerabilis abbas ex monasterio constructo in honore S. Martini Monte-rotundo* in Septimania, consentientibus suis monachis inibi Deo militantibus, veniens ad aures regis dignitatis nostræ innotuit nobis, qualiter propter nimiam illorum paupertatem & oppressionem malorum hominum inibi stare non possent; nisi nos ob Dei amorem ac æternæ remunerationis præmium, necnon in elemosynam domni & senioris nostri Caroli, ac pro salute & commemoratione nostra [eis subveniremus:] quatinus omni tempore cum summa devotione liberalius & placabiliter pro nobis misericordiam Domini exorent. . . . renovamus quæ ad necessitates eorum supplendas per hoc præceptum regalis auctoritatis nostræ cellam in honore S. Clementis in pago Gerundeni, cum omnibus appendiciis suis; & in pago Radense fiscum nostrum Junquerias cum ecclesia in honore S. Saturnini, cum omnibus appendiciis suis. Confirmamus etiam regia auctoritate villares duos, Usano & Peyrerello; & in pago Carcalessi cellam, quæ dicitur Matriona, in valle Aquignia*, cum omnibus adjacentibus suis &c. jam dicto abbati confirmamus. S. Odonis gloriosissimi regis.

XXXVIII.

Caroli Simplicis diploma pro monasterio Uvicensi.

Ad lib. 40. n. 38.
Ex ms. cod. Uvicensi.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Carolus rex divina ordinante clementia. Si fidelium nostrorum iustis petitionibus aures sere-

nitatis nostræ accommodamus assensumque illis præbemus, morem prædecessorum parentum scilicet nostrorum regum imitari videmur, ac per hoc Deum propitium nobis fore non dubitamus, & in nostræ fidelitatis devotione animos illorum accendimus. Quocirca noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorumque tam præsentium quam & futurorum solertia, quod adentes nostræ dignitatis excellentiam dulcissima genitrix nostra Adeleidis & dilectus comes Hugo consanguineus, necnon & illustris comes Ecfrius humiliter petierunt, ut sacris canonicis ex monasterio sancti Petri, in quo Ebrulfus sanctus corpore quiescit, qui vocatur Uticus, in Comitatu Oximensi, tale præceptum fieri dignaremur, qui eis & successoribus eorum futuris temporibus prodesset, hoc est villas quæ eorum usibus antiquitus deputatæ fuerunt; res etiam subterius nominandas, quæ eodem loco iusto desiderio ab hominibus Deum timentibus traditæ sunt, tali præcepto ecclesiæ ipsorum & ipsis copularentur ut inviolabile in perpetuum permaneret. Quorum petitionem ratam invenientes, hoc nostræ altitudinis præceptum fieri, ipsique fratribus dari iussimus, per quod præcipientes jubemus, ut ab hodierna die ac deinceps has villas, scilicet in comitatu Oximensi villam Agon, Pontum, Novam-villam Medro, Hardolit, Villare-ridum, Balcantiam cum ponto, Baliolum, Montem-niovinum, Acimacum Maciacum, Abrotinum, Broilum. In comitatu quoque Cœnomannico, Nunniagum villam, quam dedit Hugo comes & mater sua Rodhildis sancto Ebrulfo, in vicaria Gaviacense cum omnibus appendiciis. In alio loco in vicaria Silgiacense, Cufciatura, quartas, IIII. Intervallis & Gisna, quartas IIII. In vicaria Belsaidisse, Berindum mansos sex cum omnibus ad se aspicientibus. In villa quæ dicitur Montis, mansum unum cum vinea, quem dedit Isembardus & quarta 24. In ipsa villa mansum unum cum quarta 12. quem dedit Basoinus. In villa quæ dicitur Crannas mansum unum cum vinea, & de foris terram arabilem quam dedit Engelboldus. Belciaco monasterio cum omnibus suis. Has villas & res nullus abba, neque ulla potestas sibi indominicari, neque alicui beneficiari præsumat: sed ipsi canonici libere eas teneant, & canonicè disponant. Et ut hoc nostræ præceptionis seu confirmationis edictum inviolabilem obtineat vigorem, manu propria subter firmavimus, & anulo nostro sigillari iussimus. Herluinus notarius ad vicem Ansferici cancellarii recognovit & subscripsit. datum pridie Kal. Novembris indictione tertia, anno octavo, redintegrante IIII. regnante domno Carolo gloriosissimo rege. Actum monasterio sancti Benedicti in Christi nomine feliciter, Amen. Signum Karoli gloriosissimi regis.

XXXIX.

Ejusdem regis præceptum pro Milidunensi S. Maria ecclesia.

Ad lib. 41. n. 9.
Ex authentico.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Carolus divina propitiante clementia rex. Regalis excellentiæ sublimitatis mos est fideles suos ingentibus honoribus sublimare potentesque efficerere, & nihilo minus eos in Dei nostraque fidelitatis proculdubio [servitio] propiciores fore. Idcirco omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium nostrorumque tam præsentium tamque & futurorum sagacitas, quod adentes præsentiam nostræ serenitatis dulcissima genitrix nostra Adeleydis atque Erchengerus comes humiliter nostram deprecati sunt celsitudinem, quatinus cuidam fideli nostro, nomine Tedrico, quamdam abbatiolam, fundatam in honore sanctæ Mariæ, sitam infra castrum Miliduni, in comitatu Milidunensi super fluvium Sequanam, diebus vitæ suæ & uxoris, & unius ex filiis suis ad possidendum concederemus. Faventes ergo libentissime precibus fidelium nostrorum, concedimus jam fato Tedrico & uxori ejus & uni filiorum ejus præmemoratam abbatiolam, sicut supra taxatum est, quandiu ipsi advixerint, cum omni integritate ad possidendum usu-fructuario & jure beneficiario, hoc est cum mancipiis utriusque sexus, terris cultis & incultis, vineis, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, exitibus & regressibus, atque universis legitimis terminationibus iuste & legaliter ad se pertinentibus. Quod si filius ejus non fuerit, uni de heredibus suis, quemcumque ipse elegerit; post eorum quandoquidem ab hac luce decessum, eadem res sicut hætenus fuisse noscuntur absque alicujus contradictione seu innotatione subsistant. Ut autem hoc nostræ largitionis præceptum per succedentia tempora majorem in Dei nomine obtineat firmitatem, manu propria illud firmavimus, & anuli nostri impressione insigniri iussimus. Datum XII. Kal. Septemb. indictione IV. anno VIII. regnante domno Karolo gloriosissimo rege, redintegrante IIII. Actum villa Carmentuadis in Christi nomine feliciter, amen. Erluinus notarius ad vicem Ascherici episcopi recognovit & subscripsit.

XL.

Prologus Martiniani monachi in libros morales.

Ad lib. 41. n. 35.
Ex mss. cod. Reichenf.

REverentissimo patri domino scilicet J. frater Martinianus omnium monachorum infimus in Christo Jesu, donum felicitis perseverantiæ, ac bravium remunerationis æternæ. Postquam a te, mi Pater, infelix & inspiens sensus meus me corpore separavit, quod mente non potuit, & in vestro monasterio petivi, atque secundum propositum monachalis ordinis in eodem degere & militare disposuissim; modico in-

tervallo facto tractatum est ab abbate & prioribus meis, ut ad aliud monasterium transigrarem, quod fertur ab anterioribus viris floruisse antiquitus opulentissime, opibus scilicet & terra, auroque & argento, seu omnibus ornamentis innumeris. Degebat autem illud monasterium sub regulari abbate, cui obediebant inibi fratres CCLX. Ibi enim cum aliis fratribus mihi valde subtilioribus & nobilioribus adventissem, multa adversa ab invidis & falsis fratribus pertuli. Nec immerito quidem. Nam callidus ille serpens, qui primum hominem per gustum vetiti pomi expulit de paradiso, immisionibus suis turpiter me ac miserabiliter illudebat, adeo ut plerumque quasi ebrius incedens, quæ sancta erant, fastidire, atque lubrica cogitare diligerem. Tandem, Deo dante, cum ad me revertabar, exclamabam: *Exsurgat Deus & dissipentur inimici ejus.* &c. Tunc ingemiscens dicebam: *Nisi Dominus adjuvasset me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.* Itud enim bellum nemo videbat, nisi Deus liberator meus. Quod si vidissent invidi, qui aliquid me aestimabant, & de me nihil facere contendebant, quid putatis adversum me agerent? Certe sufficeret eis hoc solum quod in me regnabat peccatum, ad me tentandum & ad exturbandum. Sed non permisit pius Deus. Denique multoties, cum, largiente Deo, tentatio illa evanescebat, mox sentiebam diabolum recedere, & Deum meum accedere. Tunc invocato Christi auxilio, accipiebam tabulam & graphium, & temptabam si aliquid possem egenus scribere contra illam temptationem, ea videlicet causa, ut frequentibus visa & lecta auxilium mihi præberet ipsa scriptura, quamvis exigua & illucubrata. Sic itaque, mi Pater, inchoavi hoc opusculum, & perfeci. Hoc etenim a te desidero accipi, a te concupisco legi, & flagito emendari, a te postulo corroborari: quatinus si aliquis mei similis post finem meum invenerit, & legere atque exinde in melius afflurgere maluerit, illius profectus proficiat mihi, meque mortuo vel tantillum opus meum vivat, atque me tacente clamet pauperrima locutio mea in Conditoris servitio. De cetero autem peto, quo non attendatur ad vilissimam formam arboris, sed ad mellissimum gustum pomi optimi generis, illius scilicet, per quod evacuat vis mortis propinata per gustum vetiti arboris.

Explicit prologus.

Quadam igitur die, dum ex capitulo nimis affectatus rixosis ac tumidis, sive sæcularibus locutionibus fratrum quondam exissem, occurrit animo, ut, dimissis exercitationibus illis, causa quietudinis villas adirem, quo factò, dum residerem tranquillius, acceptis tabulis & stilo, cœpi dictare isto modo.

Scio, & veraciter scio, quia verum est quod mihi obijciunt fratres mei, sed & deceptores sui, quia verbum, quod in auribus illorum de divinis lectionibus refero, non dulce, non leniter, sed exasperanter profero; & ego judi-

co quia sic est, sed quare? quia in malivolam animam id est in seculari animo, non potest introire divinus sermo &c. non de omnibus dico. &c.

XLI.

Charta exsecutoria testamenti Aifredi comitis pro monasterio Montis-olivii.

Ad lib. 41. n. 41. Ex archivo Montis-olivii.

* f. Aifredo.

IN nomine Domini nostri Adalindez comitissa, Aldebrandus abbas, Unesius presbyter, Chevellinus presbyter, Rodolites qui sumus elemosinarii, & ut elemosinarii de homine Aifredo* comite, qui fuit condam, nos simul in unum donatores sumus vobis ad domum sancti Johannis - Baptistæ castrum Malassi, qui est situm in territorio Carcassense super fluvium Duranno, & ad Renulfo abbate vel a cuncta congregatione sancti Johannis sic mandavit nobis ut ad ipsam domum sancti Johannis vel ad ipso abbate vel a cuncta congregatione ipsius donatores effemus a lodem proprium quod habebat in comitatu Redense juxta monte Bafsera in locum, ubi dicitur sancti Martini, cum ipsa ecclesia quæ ibidem est fundata in honore S. Martini & cum ipso villare & cum omnia quantum ad ipso villare pertinet, vel quantum Aifredus comes & ego supra scripta Adalindes ibidem habuimus tam de alode quam de excomparatione, id est domos coopertas, casales curtes, ortos, ortales, veredegarios, arboris pomiferas, vineas, terras cultas & incultas, pratis, pascuis, filvis, garricis, molendinis vel molinaribus, fructibus, viz ductibus vel reductibus, aquis aquarumve decursibus, exitia & regressia eorum; ista omnia quantum quod superius scriptum est, & quantum ibidem habemus vel visi sumus habere, sic mandavit nobis ut ad domum sancti Johannis vel a Renulfo abbate vel a cuncta congregatione sancti Johannis ab omni integritate donare faceremus propter remedium animæ suæ ab omni integritate, tam acquisitum quare ad aquirendum, & ipsas vineas quæ sunt in villare Richilane, & omnia superius scripta de nostro jure in vestra potestate & dominio tradimus ad proprium perhabendum, ut quidquid exinde agere, facere vel judicare volueritis, de presenti die & tempore inantea vobis sit firma potestas cum omni voce oppositionis de jam dicto Aifredo comite . . . . . vel homo vel subrogata persona fuerit qui contra hanc cartam donationis ad inrumpendum venerit aut nos venerimus, libra auri una coactus exsolvat, insuper iram Dei incurrat, & cum Judas Iscariotes in infernum colloquium habeat, & inantea hæc donatio firmis & stabilis permaneat. Facta hæc scriptura donationis undecimo kalendas Martii anno . . . regnante Carolo rege sub era nongentesima quadragesima-quarta, indictione nona. S. Aifredo filio Aifredo qui consentiens fui in ista carta donationis. S. Hildebrandus abbas. S. Peldemares. S. Hodoacer qui hoc feci. S. Amelius. S. Geronimus. S.

Rabancus. S. Prautaldus. S. Jodolenus. S. Ansemundus. S. Arzemundus qui hanc scripturam scripsi die & anno quo supra.

Caroli Simplicis præceptum pro monasterio Psalmodiensi.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis KAROLUS divina ordinante clementia rex. Si loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei iis qui in eisdem locis sibi famulantur, beneficia oportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ largitorem remunerationis rependi non diffidimus. Idcirco noverit sagacitas seu industria omnium fidelium nostrorum, tam præsentium quam etiam futurorum, quia vir venerabilis REGEMBALDUS abbas ex monasterio Psalmodiensi, quod est situm in pago Nemaufensi, ubi sunt ecclesiæ, id est sanctæ Mariæ & sancti Petri vel aliorum sanctorum; & ex monasterio Juncellenfi, quod est situm in pago Biterrenfi, in suburbio castro Lunetenfe, ... quod per oppressionem paganorum, monasterium Psalmodiense mutatum est in locum qui dicitur Corneliacensis, ubi ecclesiæ constructæ sunt, id est sanctæ Mariæ & sancti Petri apostoli & sancti Juliani martyris, cum cellulis & ecclesiis, id est sancti Clementis, & sancti Vincentii, & sanctæ virginis Agathæ, nuper a Sarracenis destructæ, & cum omni silva, quæ vocatur Pineta, sicuti regius fiscus, sive in terra, sive in aqua ibidem fuit, atque collatus est a progenitoribus nostris præfato monasterio Psalmodio, cum ipsa terra quæ est inhabitabilis ad piscandum a Consoa scilicet Calva ad Consoam Altam, & usque Rubinam, quæ vulgo appellatur Bosoëna, & usque in medium fluvium majoris Rhodani, sicut descendit in mare, & sub tali videlicet tenore, quod quidquid excrefcens Rhodanus a prænomina Bosoëna descendendo intrans in profundum mare, vel ipsum mare a flumine Rhodani usque in Consoam Calvam & usque ecclesias ejusdem silvæ, & item usque in Consoam Altam sive præfatam Bosoënam suis inundationibus seu alluvionibus semper reliquerit, terrenum, arenosum, nemorosum, arbutiferum, virgunculofum, iblosum, palustricum, lacus, stagna dulcia vel salia, quidquid etiam poterit esse aptum pascuis, piscationibus, venationibus, aucupationibus, agriculturis, pratis, ædificiis infra ambitum dictarum conterminationum, cum omnibus redditibus quos ipse jam monasterio concessos in presenti habet, vel in futurum habere sperat, irrefragabile jus remanens ad opus monasterii. Adiens igitur sublimitatem culminis nostri præfatus Regembaldus abbas innotuit nobis, qualiter eadem & silva sibi pertinentia sub manillone & mundeburde atque immunitatis tuitione progenitores nostri priscis temporibus constituerent. Sed & præcepta eorum super hoc nostris obtulit obtutibus, per quæ ei immunitas . . . . nos . . . vel eorum monasterio concessa villæ ac sibi appendices

Ad lib. 41. n. 58. Ex archivo Psalmodiensi.

XLI II.

Placitum Drogonis episcopi Tullenfis pro monasterio S. Apri.

pendices five omnia præfata loca pertineant ab antecessoribus, progenitoribus scilicet nostris, abbatibus & fratribus ibidem Deo famulantibus concessa existerent, quatenus nec decimum, nec teloneum alicui exsolvant, aut ex piscationibus aliquem censum tribuant. Nos igitur, ut eisdem vir venerabilis innotuit, benigne a parentibus nostris, regibus scilicet ac imperatoribus, concessum esse cognovimus; complacuit ergo celsitudini nostræ per deprecationem illustris comitis ac dilecti fidelis nostri Raymundi super his præceptum nostræ confirmationis addere. Et ne quispiam violenter ex eorum rebus vel ecclesiis aliquid subtrahere vel inquietare audeat; rursus omnia superius scripta, prædictam videlicet silvam cum ipsa plaga maris & cum prædictis ecclesiis, sicut regius fiscus fuere, & superius terminatum est, renovantes nostrorum prædecessorum donationem præfato Psalmodio regia liberalitate perenni jure concedimus, atque præcepti nostri roboratione confirmamus, per quod volumus atque jubemus, ut sicut antecessorum nostrorum, regum videlicet ac imperatorum, auctoritate firma prædictis locis substituerunt: ita etiam nostris & futuris temporibus inviolabili firmitate maneat atque subsistant, nullusque publicus judex, seu quælibet ulla potestas in ecclesias aut loca vel agros seu reliquas possessiones, quæ juste ad eadem monasteria pertinent, ad causas audiendas vel freda aut tributa exigenda aut mansiones vel paratas faciendas aut fidejussores tollendos, aut homines ipsorum monasteriorum tam ingenuos, quam & servos super terras illorum commanentes distringendos, nec ullas redivitiones aut illicitas occasiones requirendas nostris & futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ superius enumerata sunt penitus exigere præsumat. Et quidquid ipsis religiosi monasteriorum viris Deoque famulantibus per eorum præcepta confirmaverunt & largiti fuerunt, nos quoque simili modo confirmamus & perpetualiter habendum delegamus. Et quandoquidem divina vocatione prænomina abbas Regembaldus vel successores ejus ab hac luce migraverint, quamdiu inter se ipsi monachi talem invenire potuerint, qui ipsam congregationem secundum regulam regere valeat, per hanc nostram auctoritatem licentiam habeant ibidem eligendi abbatis: quatenus servos Dei, qui ibidem Deo famulantur, pro nobis ac stabilitate totius regni nostri immensam Domini clementiam jugiter exorare delectet. Et ut hujus nostræ auctoritatis præceptum per omnia tempora inviolabiliter conservetur veriusque credatur, manu nostra subter eum firmavimus, & anuli nostri impressione sigillari jussimus. Signum Karoli gloriosissimi Regis. Ernustus notarius ad vicem Askerici episcopi relegit. Datum nonas Junii, indictione XII. anno XVII. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegravero XII. Compendio palatio, in Dei nomine feliciter. Amen.

Residente domno Drogono episcopo Tullo civitate in pleno synodo, venit vir nobilis Sigedeus abba ex cœnobio beati confessoris Christi Apri, & proclamavit se & dixit, quod decimam quam ad ecclesiam vel ad altare sancti Martini, quæ est sita in villa quæ dicitur Mannonicurte & Tomblonicurte, ad aliam ecclesiam, quæ dicitur in villa domni Apri, fuisset datus. Postea vero domnus Drogo episcopus in pleno synodo diligenter inquisivit, & ita invenit sicut Segedeus abba dixit. Tunc domnus Drogo interrogavit fideles suos archidiaconos, quid & sacerdotes in plena synodo residentes, nec inde facere debuisset. Quapropter judicaverunt omnes & veraciter adfirmaverunt, quod domnus Drogo episcopus reddere debuisset Segedeo abbati decimam, quam ad ejus ecclesiam ab antiquitate venerat, & ibi fuisset permanens, quod ita & fecit. Et isti probaverunt Girveus sacerdos, Evorinus, Adrianus, Authardus, Othbertus, Amalfredus, Giraldus. Si quis vero, quod minime credendum est, si ego ipse aut ulla opposita persona qui contra hanc notitiam venire temptaverit, aut eam infringere voluerit, sciat se apud Deum omnipotentem sacrilegii crimine ligatum, & sanctorum consortium non esse adepturum; sed potius cum dampnatis anathematis vel infidelitatis permanens. Et ut verius credatur & a successoribus nostris diligentius observetur, manu propria subter firmavimus, manibus quoque fidelium nostrorum roborari ferimus. DOMNI DROGONIS episcopi, qui hanc notitiam fieri vel firmare rogavit. Rotlandi primicerii, Hetdoni archid. Genulfi, Ingelramni archid. Alloni archi. Fulconi, Berengarii, Gislulfi, Rotberti, Laremanni, Wandelini, Hugoni, Walerici. Data sub die non. Novemb. anno IIII. regnante Karolo rege in Frantia, anno vero Dominicæ incarnationis DCCC XVI. indictione IIII. Ego Rotlandus cancellarius scripsi & subscripsi.

Ad lib. 41. n. 4. Ex authentico.

XLI V.

Caroli Simplicis diploma, quo Crucis sancti Audoni abbatis Pratenfis S. Germani monasterio donatur.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis KAROLUS divina propitiante clementia rex Francorum. Quoniam Deus omnipotens, qui est rex regum, nostram sui muneris celsitudinem dignanter prætulit suo & regno & populo, idcirco oportet nos non modo præesse, verum potius sanctis prodesse ecclesiis, ac præsertim detutis, quibus feritate paganorum pulla existunt corpora sanctorum hæcenus debita veneratione carentium. Quapropter comperiat omnium san-

Ad lib. 41. n. 19. Ex authentico.

Dei ecclesie fidelium nostrorumque etiam presentium ac futurorum sollicitia, quia Rotbertus venerabilis marchio, nostri quidem regni & consilium & iuvamen nobiscum, simulque abbas monasterii sancti Vincentii martyris, egregii quoque pontificis Parisiensi Germani, adiens nostram sublimitatem una cum comite Heriberto eximioque episcopo Abbone suggestit tam pro veneratione sanctorum cinerum Audoeni scilicet archiepiscopi necnon beatorum confessorum Leutfredi, fratrisque eius Agofredi, quam etiam pro nostra totiusque salute regni concedere abbatiam, quae nuncupatur Crux-sancti-Audoeni monachis praebati confessoris Germani, quatinus abhinc & deinceps praedictorum membra sanctorum diu officio divino carentium ab eisdem cenobitis reverenter susciperentur, cultuque divino secus artus Germani collocata honorarentur. Quorum scilicet & nostrorum fidelium congruis petitionibus annuentes donavimus & subiecimus illam abbatiam, cujus caput est in Madriacensi pago super flumen Aururam, sancto Germano eiusque monachis ad eorum jugiter mensam, praeter partem ipsius abbatiae, quam annuimus Normannis Sequanensibus, videlicet Rolloni suisque comitibus pro tutela regni. Idcirco autem res praedictae abbatiae cum omnibus villis, terris cultis & incultis, vineis, pratis, silvis, aquis aquarumque decursibus, farinariis cum mancipiis & colonis & cum omnibus aliis appendiciis ibidem excepta portione Nortmannorum tradere & subdere & confirmare decrevimus ad victum, vestimenta seu etiam ceteros usus congregationis sancti Germani, quatinus singulis annis III. idus Febr. anniversarium nostrae dilectissimae conjugis Friderunae cum vigiliis, missarumque oblationibus frequentent; diem quoque nostrae unctiois v. Kal. Febr. sollempnitate sanctae Agnetis cum summa refectioe celebrent. Post obitum vero nostrum mutantur & orationum & refectioem praesidia in diem nostrae migrationis. Et super hanc cessionis auctoritatem hoc nostrum regale praecipuum fieri iussimus, per quod decernimus atque iubemus, ut nullus quilibet fidelium sanctae Dei ecclesiae presentium & futurorum de praenotatis rebus inquietudinem aut refragationem vel praerudicium seu violentiam, nec ipse abbas ejus cenobii facere temptet, sed potius sine ulla subtractione vel diminoratione atque divisione liceat eas res eidem congregationi cum omni integritate inviolabiliter absque ulla calumnia & contradictione securiter ac perpetualiter possidere & frui. Ergo haec nostrae auctoritatis praecipuum ut firmiter continuationis vigorem obtineat ac veraciter per curricula annorum succedentia credatur, manu propria subter firmantes anulo nostro eam iussimus insigniri. Signum Karoli regis gloriosissimi. Gozlinus notarius ad vicem Herivei archiepiscopi summique cancellarii recognovit. Datum II. idus Mart. indictione VI. anno XXVI. regnante Karolo rege glorioso, redintegrante XXI. largiore vero hereditate indepta VI. Actum Compendio palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

XLV.

Eiusdem regis donatio Surisnarum, Boalsa, Longueffa & Tiverni.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis Karoli divina propitiante clementia rex Francorum. Quoniam Deus omnipotens, qui est rex regum, nostram sui muneris celsitudinem dignanter praetulit suo & regno & populo: iccirco oportet nos non modo praesse, verum potius sanctis prodesse ecclesiis, ac praesertim deruitis, quibus feritate paganorum pulsa existunt corpora sanctorum haecenus debita veneratione carentium. Quapropter comperiat omnium sanctae Dei ecclesiae fidelium nostrorumque etiam presentium ac futurorum sollicitia, quia venerabilis Robertus abbas monasterii sancti Vincentii martyris, egregii quoque pontificis Parisiorum Germani adiens nostram sublimitatem suggestit, ut pro nostra totiusque regni salute monachis praebati confessoris Christi Germani quaedam quae usui eorum necessaria esse videbantur & nostra erant, concederemus. Cuius scilicet fidelis nostri congruis petitionibus annuentes, donavimus & subiecimus ditioni ejus & fratrum sibi commissorum villam in pago Parisiacensi Surisnas nuncupatam cum sua integritate, & in pago Pinciacensi Boalsam, villam cum sua integritate, & in Mellent mansos quinque, & in Crisparias mansos duos, in Marvillio mansos duos, & in pago Wlcastino villam quae vocatur Siria-fontana cum capella de Longueffa villa, terris, pratis & decimis eidem villae & capellae adjacentibus. Confirmamus etiam atque concedimus memoratis fratribus supra dicti loci villam, quae vocatur Tiverniacus in pago Belvacensi. Idcirco autem res praebatas eis jam dictis videlicet fratribus tradere & subdere & confirmare decrevimus, quatinus singulis annis quarto idus Februarii anniversarium nostrae dilectissimae conjugis Friderunae & nostrum, cum contigerit, sollempnitatem etiam sanctae Agnetis cum vigiliis missarumque oblationibus & frequentent & cum summa refectioe celebrent. Ergo haec nostrae auctoritatis praecipuum ut firmiter continuationis vigorem obtineat ac veraciter per curricula annorum succedentium credatur, manu propria subter firmantes, anulo nostro eam iussimus insigniri. Datum II. idus Maii, indictione VI. anno XXVI. regnante Karolo rege gloriosissimo, redintegrante XXI. largiore vero hereditate indepta VI. Actum Compendio palatio.

Ad lib. 42.
n. 79.
Ex charta-
lario.

XLVI.

LIBELLUS DE SANGUINE CHRISTI,
Augia asservato.

*Prefatio anonymi monachi Augiensis ad
Waldonem nonnosum.*

Ad lib. 42.
n. 49.
Ex manuscr.
cod. Augiensis.

SCRIPTURAS de religioso sanguine Domini nostri JESU-CHRISTI, quo genus humanum ab antiqui hostis potestate redemptum est, tuis me, pater Waldo nonnose, precibus commendo: ut qui tuo ceterorumque rogatu fratrum onus importabile pro ingenio mediocritate suscepi, vestris opitulationibus sublevare curetis. Neque enim quidquam denegare fas erat piorum iussis, juxta illud, Melior est obedientia, quam victimarum. Neque vos quoque lapsanti opem levaminis subtrahere debetis. Itaque licet sensu impar, tamen Salvatori debitor, injunctum opus exordiar. Quid enim dignius sive salubrius esse potest, quam ipsius laudibus immorari, ejusque praeconia me, linguaque frequenter inculcare, qui sua nos passione redemit, cruore suo vulnera nostra sanavit? &c.

Tempore Caroli gloriosissimi imperatoris, Azan dam nomine, praefectus urbis Jerusalem, audiens de virtutibus multisque miraculis & incomparabilibus ejusdem Caroli praesulis, ingenti desiderio coartari, qua occasione fieri possit, ut tantum virum oculis usurpare, faciem praestocernere, ejusque delectabili affatu perfri, & cum eo foedus amicitiae componere valeat. Missis itaque Romam legatis, Leoni viro apostolico suum patefacit desiderium, simulque postulat, quatenus per ipsius effectum, optata principis visione se se laetificari contingat, promittens imperatori, si volente Deo ambos convenire detur, & ipse dulcissimos illius vultus contemplari mereatur, thesaurum incomparabilem se se illi oblaturum, & ita pretiosum, ut nec ipse, nec antecessores ejus tale quid unquam acquirere potuissent, & de transmarinis partibus nihil simile in Francorum aliquando fines devenisset. Praefatus ergo pontifex suis nunciis ad Aquasgrani palatii festinato directis, ubi eo tempore Augustus commoratus est, praedicti Azan praefecti urbis missaticum retulit, & ut ipse postulationem illius explore dignaretur, instantissime deprecatus est. Augustus vero hujusmodi legationem parvi pendens, pro nihilo habuit, & obviam Azan proficisci neglexit. Antistes autem comperiens spretam ab Augusto petitionem ejusdem Azan, indoluit, & aliis iterum missis ad ipsum destinatis, talia fertur ei demandasse. Si tu, inquiens, ipse esses, quem te esse totus arbitrat mundus, & universum per orbem celeberrimus diffamaris, vitam tuam, si ita res exigeret, periculo dare, & pedum tuorum incessu post ipsum pro adeptione tam magnifici thesauri ambulare debueras. His tandem sermonibus ceptigerit caelitus animo commotus, cornipedem celeriter conscendens, Romam profectus est.

Annal. Bened. Tom. III.

Praebatus quoque Azan urbis praefectus, de civitate Davidica ad occursum Augusti iter arripens, secumque thesaurum pretiosissimum supra commemoratum deportans, usque ad insulam, quae Corsica nominatur, devenit: ubi gravissimo languore detentus, ceptum desiderabile iter profectui non valebat. Itaque Romam mittens, exposita infirmitatis suae causa, rogat imperatorem, ut ad se in praedictam insulam venire non dedignetur: spondens, se illum decentissimis muneribus, & omnes thesauros praeponderantibus honoraturum. Augustus vero maris periculum permetuens, ut semper solebat in aquis esse formidolosus, consiliarios fidelesque suos convocat, & quaerit quem de omnibus illo dirigere debeat. Nullumque repertiens ceterorum, ad illud iter esse paratum, Einhardum clericum, in omnibus quae illi injunctisset ministeriis sibi semper aptissimum, decernit illuc esse destinandum. Ille quoque nihilo minus immensum pelagus, sicut frequenter consueverat, perhorrescens, talia jubenti objicere perhibetur. Mitte me per terram, ad quoscumque velis totius orbis fines, etiam si exiter volueris ad gentes; & ego iustum tuum fiducialiter adimplebo. Periculosas quippe & incertas aquarum vias attentare formido. Rege igitur aestuante, ut legatum aliquem possit invenire, ceteris vero perniciosum iter excusantibus, triduum ita peractum est.

Duo sane de primoribus regis erant, Waldo scilicet & Hunfridus: e quibus Hunfridus eo tempore totam Hystriam tenebat: at Waldo Augiensis monasterii abbas erat, cui etiam pontificatum Papiae urbis, necnon & praesularum Basilienensis civitatis, prioribus defunctis pontificibus, rex interim ad procurandum commisit, donec negotia, quae instabant, ad marginem perducerentur. Erat enim virtutibus clarus, regique valde familiaris, adeo ut illum suum fieri Confessarium eligeret: cujus etiam paulo fufius mentionem inferius post pauca facturi sumus; modo quae cepimus, prosequamur. Tertio muni die clauso, cum jam orbita solis in occasum cursu volubili flecteretur, & hespero rutilante noctis tempus instaret, idem nonnosus Waldo Hunfridum inter ceteras confabulationes multis cepit suasionibus adhortari, ut legationem imperatoris suscipiens, ad praedictum Azan urbis praefectum in praedictam insulam perferret: Cernisne, inquiens, dominum nostrum animo consternari, eo quod voluntatem suam explore nequeat? & quia idem Azan suam adnarrantes legationem, gloriose perficere potuisset, senior autem noster facultatem non habebat, qua sua e contra relationem ad ipsum transmittere valeat. Cujus verba Hunfridus dure suscipiens, Quod me, inquit, facere cohortaris, tu nullatenus agere velles. Cui ille: Si tu, ait, ire disponis, ego tecum indubitanter proficiscar. Waldone igitur obnixius persuadente, tandem assensum praebuit Hunfridus.

Latus ergo factus Waldo de consensu & promissione Hunfridi, post matutinales hymnos regem in conclavi paufantem adit, & pulsato ostio ingredi concessus, consolatoriis sermoni-

T T t t ij

bus animi illius leniens marem, Habes, inquit, domine mi, paratum virum, quem mittere debeas, & sic dicens, sponsonem Hunfridi regias perfert ad aures. Ille Deo gratias referens, Revertere, ait, ad hospitium tuum, & illucescente die ad me ambo venite. Interea dum Waldo cum rege versatur, Hunfridus post ipsum mittens abnegat iter, quod invicem condixerant. Qui ait ad nuncium: Quomodo potest fieri, ut nunc demum ire se denegat, cujus jam pollicitationem seniori meo regi insinuatam habeo? Quo audito Hunfridus, tandem velit nolit iterum se promittit & consentit. Mane igitur diluculo, dum jam clara rubet stellis aurora fugatis, ambo, ut iussi sunt, ad palatium veniunt. Augustus vero factis suis cum prioribus consilio, cum immensis & pretiosis muneribus & pecunia copiosa totum per orbem ob id ipsum congregata, ad praefatum urbis praefectum illos transmisit. Qui classem numerofo thesauro accumulata conscendentes, prospera navigatione ad supradictam insulam devenere: ipsumque Azan maxima reperientes aegritudine laborantem, praesentant dona ingentia, quae transmiserat imperator.

Igitur Azan tantorum opulentiam donorum, quae ab Augusto oblata sunt, honorabiliter ut decebat, accipiens; sed pro eo, quod ipse imperator, quem inestimabili amore exspectabat, ad se minime venisset, valde gemebundus existens, inter cetera colloquia, quae de illo sermocinatus est, ita ad legatos fertur dixisse. Licet languoris molestia deprimente, mihi indigno concessum non est à Deo, ut ego praesentialiter veniens, diu optatum virum conspicari, ejusque desiderabili visione & alloquio latificari meruissem, nec ipsum quoque propter maris terrorem, quem semper abhorrebat, ad me venire contigisset: tamen quod promisi, donare non differam, & thesauro pretiosissimo illum honorificabo.

Haec sunt ergo illa dona honorabilia, cunctoque orbi optatissima, & haec est illa gaza sacrosancta, supraque omnes pretiositates dignissima, quae de Corsica insula gloriosissimo imperatori Carolo delata est. 1. Ampulla una ex lapide onychino, de Salvatoris sanguine plena. 2. Crucicula una ex auro & gemmulis fabrefacta, continens cruorem Christi, per quatuor partes inclusum, & in medio portiunculam ligni Domini. Hanc eandem cruciculam, o bone Jesu, tuis modo Augiensibus ad tutelam & solatium nostri mittere dignatus es. Sit tibi, Christe, gloria, lausque. 3. Spinea corona, quae caput amabile Redemptoris nostri complexa est. 4. Unus de clavibus, qui delectabiles Christi articulos configebant. 5. Deligno quoque Domini, in quo pretiosa Christi membra pendebant. 6. De sepulcro Domini, quod salutifero Christi corpore consecratum est. Praeter diversa etiam unguenta sive pigmenta, cum ceteris quoque muneribus variis, quibus Augustus festive donatus est.

Acceptis enimvero donis legati mirificis, trigerim gratulabundi conscendentes, & magnifici thesauro quem secum habebant suffragio, ut credimus, defensati, prosperrimo navigantes remi-

gio, in loco qui ad monasterium beatæ Anastasie vocitatur, quem ferunt esse in Sicilia, tutissima navi applicuere: ubi Hunfridus Waldonem ad observandam summo cum honore tanti thesauri sanctimoniam relinquens, ipse ad imperatorem, qui eo tempore apud Ravennam urbem legatos suos praestolando mansitabat, perrexit, commissæ sibi legationis rationem exponens & successum itineris, omnemque gestæ rei eventum ordinatim enucleans, & ubi Waldonem cum sacratissimo thesauro reliquisset insinuans. Nec mora, ipse Augustus ineffabili gavisus tripudio, una suis cum primoribus & universa populi phalange discalceati iter arripiunt, & illa quinquaginta milliaria de urbe Ravenna ad prædictum locum in Sicilia nudatis plantis perambulantes, reperiunt sæpe inculcatum thesaurum eodem in loco venerabiliter collocatum. Quem maxima cum devotione imperator assumens, de ipso secum loco asportavit. Sed quid de ipsa postmodum sanctitate fecerit, hoc est, quantam ex eodem thesauro portionem in sua capella semper habendam eximius Dei cultor reposuerit, seu quantulam partem distribuens ad cetera sanctorum loca transmiserit, modo radiosum est explicare, ne ob morosum opusculum ultra modum protelatum, fastidians lector nauseare compellatur. Quippe cum ad illud præcipue commemorandum jam dudum ab exordio sermonis stilum vertere decreverim, propter quod ceptum operis laborem aggredi proposui, hoc est, qualiter saluberrimus Christi sanguis, de quo nunc sermo est, cruciculæ supradictæ inclusus, moderno tempore ad insulam devenerit Augiensis.

His sane negotiis feliciter determinatis, & augustali legatione a supradictis Waldone & Hunfrido prosperis successibus peracta; tandem imperator habito suis cum primatibus placito, tractat qua suos fideles missos mercede tanto pro labore remunerare debeat. Cunctisque ore faventibus, hujusmodi dictis eos compellere memoratur. Quia vos, inquiens, soli tanto me honore sublimastis, ut legationem nostram ita strenue perficeretis, dum nemo alius in regno meo se se ad tam periculosum iter aggrediendum exhibere voluisset; idcirco quicquid de nostris rebus placuerit, fiduciali animo postulate, & ego quam prompte tribuam, cunctis clarescere faxo.

Tunc sæpeditus abbas Waldo gratissima optione collata, cunctis petitionibus suis id solum anteponens, ut apud Augustum pro privilegio fratrum Augiensium sibi commissorum elaborare conaretur optatissimo effectu, quatenus idem monasterium non solum privilegio, sed etiam territorii & pecunia copiosa contradita gubernaret, impetrare promeruit. Nihilominus quoque & de supradictorum dispositione locorum, id est de præfulatu Papæ urbis & episcopatu Basileensis civitatis, suæ voluntatis effectum ab imperatore consecutus est, impetrans ab eo, quatenus suum utrique loco pontificem constitueret, & insuper plurima gubernationis suæ adminicula; quasi verus Domini incola præbisset.

Deinde famosissima virtutum illius probitas illud quoque de eo nullatenus filere permittit, quod post aliquantum temporis rector monasterii sancti martyris Dionysii ab imperatore præelectus est, eo quod pro sua religiofitate, summum apud eum familiaritatis locum, ut etiam paulo superius dictum est, obtinere meruisset. Ubi monastica vitæ regulam admodum distortam, fratresque sæcularis potius, quam spiritualis vitæ sequaces inveniens, nimio divini fervore zelo succensus, ad rectitudinis normam multum rebelles convertere conatus est, adeo ut conductis secum militibus armatis, capitulum illorum, ut fertur, ingressus, insolentiam tumultuantium quasi repugnando perdomuisset: quorum tamen salvationi, suprema fretus gratia, ad postremum ita consuluit, ut non solum assidua cohortationis documento, verum etiam prævio placitæ conversationis exemplo, ad regularis vitæ eos, quam deseruerant disciplinam revocaret, sicque ex dycolis fratribus modestos obedientiæ sectatores commutaret. O virum beatissimum! cujus memoriale eodem in loco nunquam obsolebit, cujus nomen, quousque volubilis instat mundus, celeberrimum haberi non cessabit. Tanto namque amoris affectu eum dilexisse, tamque magnum carissimo patri honorem exhibuisse memorantur, ut eo carnis ergastulum deserente, luminare ad sepulcrum ejus, quod in quadam absidula situm esse narratur, assidue interdiu noctuque coruscare fecissent. Quod ipsum etiam hodieque a junioribus moderni temporis ob ejus amorem indefinenter observari perhibetur.

Hunfridus vero annosa jam ætate gravatus, & de sæculari bravio percipiendo minus cupidus, taliter suam fertur postulationem moderari. O mi senior, inquiens, quia ego jam senui, de futura mihi vita cogitandum est, & de temporalis honore minime curandum. Ideoque nihil aliud mercedis desidero, illam tantummodo cruciculam, qua Christi sanguis inclusus habetur, humiliter roganti pro præmio donare non graveris. At ille hujusmodi petitionem primitus moleste accipiens; ob implendam tamen, ut decebat regis promissionem, quod poscit, tribuere non dedignatur.

Ille etenim voti sui tandem compos effectus, & desideratissima tanti thesauri acquisitione præditus, constructo monasterio, in loco cui vocabulum est Schennis, nam eo tempore Rætiam Curientem tenebat, in laudem videlicet Dei, & honorem crucis & sanguinis Christi, simulque ob remedium sæpe dicti imperatoris Caroli, pariterque ob mercedem suæ ipsius animæ consequendam, sacratissimam cruciculam in templo Dei honorabiliter, ut dignum erat, collocavit: collectaque inibi sanctimonialium cattervula, pretiosissimas reliquias assiduis laudibus quoad viveret, celebrati fecit. Ipso vero temporali vita decedente, Adalbertus filius ejus eandem cruciculam, cum ceteris quoque rebus patris hereditare cepit.

Libet modo ob venerationem dominici sanguinis & crucis memorabile quoddam miracu-

lum eo tempore declaratum huic opusculo interserere. Denique Adalbertus paternas res hereditario jure, ut dictum est, possidente, contigit ut Ruodpertus quidam nomine, Ludovici imperatoris vassallus, dolosa circumventionem apud seniores suum impetraret, ut Rætiam Curientem in proprietatem sibi contradideret, pulsoque Adalberto, possessionem illius sibi usurparet. Ille vero cunctis rebus a parte relictis spoliatus, quasi nudus evadens, sola tantum crucicula arrepta ad fratrem Burchardum, qui tunc temporis Hystriam tenebat fugiens, ipsius tandem auxilio collecta virorum multitudine, Ruodpertum invadit, illis forte diebus apud villam Cizuris * commorantem. Qui fugam iniens, eo quod facultatem congregandi cum eo non haberet, dum foras villam devenisset, a quodam cavallo, qui ante se capistro ducebatur, genu percussus, qui nigri coloris esse ferebatur, confestim equo, cui insidebat, depositus, moxque in ipso campo supra clypeum reclinatus, funeris officio festinanter expleto, præsentis vita miserabiliter decessit. Divino scilicet sanguine, lignoque sanctæ crucis, quod minime dubitandum est, Adalberto, qui ipsam cruciculam secum more solito deportabat, victoriam de hoste conferentibus. Cujus corpus Adalbertus, miseratione flexus, ipse cum suis feretrum profecutus, in quodam monasterio, quod Lindowa nominatur, sepultura tradidit. Reversus tandem, hereditatem suam, sicut prius, manu potestativa usque ad obitus sui diem detinebat.

His ita divinam ad laudem patris, lignum dominicum filius ejus Odalricus paternarum rerum adeptione potitus, eundem thesaurum digna sub reverentia usque ad vitæ suæ clausulam conservabat. Huic etiam filia successit vocabulo Hemma; quæ patrimonii sui coheres effecta, relictum a patre lignum pretiosum diligentius custodiebat. Quæ hoc ipsum postmodum filio Odalrico adhuc vivens contradidit.

Eo tempore Walthario quodam nomine, cum conjugæ suæ Suanahilda miro desiderio pro acquisitione inestimabilis thesauri æstantibus, eo quod ambo religiosi, laudisque Dei & sanctorum fervidi cultores fuissent; contigit, ut idem Udalricus eorum filiam, quam in conjugium expetebat, accipiendo, eandem cruciculam, data ipsi occasione poscentibus, delegasset. Quam tandem perceptam, in capella sua, quam in castello construxerant, digno sub honore collocarunt.

Dignum itaque quoddam mox inibi divinitus ostensum, minime reticendum arbitramur. Prædicta namque Dei amatrix ipsam cruciculam omnino cupiens occultari, ne forte decus pretiosum ab aliqua sublimiori tunc temporis personâ visum concupisceretur, post tergum alterius crucis in eadem capella posita suspendi fecit. Quæ postmodum intrans, invenit eam in anteriori ejusdem crucis parte, mirabile dictu, mutato loco pendere. Existimans aliquem de suis de posteriore in anteriorem locum hanc fecisse mutationem, & ob hoc durius illos increpans, iterum jusserat eam in posteriori loco suspendi.

Postea vero ingrediens, reperit eam sicut prius in anteriori parte pendentem. Illa denique miraculi sacramentum agnoscens quievit, credula, ni fallor, Salvatorem sui sanguinis pro salute humana profusi, necnon & ligni saluberrimi virtutem nullatenus celari velle, sed ad laudem sui potius manifestari.

Aliud quoque subsequens miraculum nequaquam silentio supprimendum censuimus. Burchardus etenim dux Alemannorum inimicitias adversus præfatum Waltharium exercens, numerosa virorum multitudine contracta, supradictum obsedit castellum. Cumque jam prope esset, ut expugnari pene debuisset, castellanis formidine captis, prælibata Dei cultrix obviam progrediens, sanctam cruciculam hostibus prætendit, magna exclamatione vociferans rogat per omnipotentis Dei amorem, & sacratissimæ honorificentiam dei, nam eo die cœnæ Domini celebritas habebatur, quatenus ab hac nefandissima impugnatione desistentes, pacis tranquillitate cum ceteris totum per orbem christianis ipsa diem sollempniter recolentibus perfui se se concederent. Illis vero e contra proposito Dei timore, acriter pugnae instantibus, & nullo modo se cessare velle, donec eos debellerent, minitantibus; dum unus ex illis audentior ceteris conscenso per saxa vertice urbem jam irumpere se posse confideret, clericus quidam e castellanis jacto grandi lapide inimicum percussit, sicque cum clypeo quasi semivivum retrosum cadere fecit. Demens, qui tantæ virtuti in crucicula fulgenti miser resistere auderet. Quo viso, ceteri cesserunt, terrorque præliandi quievit. Quis etenim Christum ambigat per suum sanguinem lignumque pretiosum suis supplicatoribus adiutorium contra inimicos exhibuisse? qui antiquum jam hostem eodem signo triumphavit, totumque genus humanum sacri cruoris unda redemit.

His ita divinam ad laudem patris, lignum dominicum longo post tempore secum retinere, nulli omnino mortalium illud se se cuncto vitæ suæ tempore donaturos, fixo animo deliberantes: finito vero vitæ suæ curriculo, ad monasterium Insulanense beatissimæ virginis Mariæ contradituros videntes. O quantum ignari supernæ dispensationis fuere, quid agendum super hac re dispositum habuissent.

Contigit interea prædictam matronam monasterium Augiense orationis causa visitare; indeque ad reverendissimum locum, qui Zurzacha vocatur, venire delectari. Cumque jam in villa Muncheresdorf nuncupata, proximam monasterio mansionem habuisset, clericus ejus eandem cruciculam, ignorante domina sua secum deportans, interrogat ubi collocare debeat. Illa nimium admirans, cur se non jubente hanc deferre præsumeret, inculcat. O talem ignorantiam, multorum utilitati proficuum! O grande miraculum, insulanis habitatoribus omnino celebrandum! Non incredibile est hujusmodi signum, idcirco te, ô Christe, fieri voluisse; quatenus per istius occasionem oblivioni, non solum Augiensem, verum etiam universæ pa-

triæ salutem tuum nominis ob honorem consuleres.

Veniens igitur ad cœnobium ipsa clam comitante crucicula, honorifice suscepta est: aptaque mansionem præstita, fratres etiam quidam ad ministerium illius deputati sunt. Itaque ad vesperam, dum jam prope esset, ut noctivaga phœbe currum terris inclarescere videretur, jubet accensam lucernam ante cruciculam poni. Prædictis ergo fratribus de sanctitate quæ sit percontantibus; illa nimirum rei veritatem celari cupiens, simulat aliquas esse sanctorum reliquias, quas secum ob saluationem sui vel domi, vel in itinere semper habere consuecat. adeo, inquam, desiderabilis thesauri cognitionem omnibus clandestinam fore, fixa mente dispositum habebat, ut nec suo fratri Udalrico nomine, tum ejusdem monasterii portario, qui sibi familiarior esse debuerat, pandere voluisset. Illis vero nominatim sibi causam exprimere instantissime rogantibus, tandem obnixis devicta precibus, absconditum manifestat secretum. Idem fratres gratulabundi demum effecti ceperunt eam cohortari, quatenus talem sanctimoniam in aliqua sinat basilica nocte illa collocari. Qua penitus renuente, atque ut a se vel uno momento sequestrari debeat consentire nolente; Non oportet, inquiunt, preciosissimam sanctitatem extra ecclesiam manere, sed concedet eam in templum Domini deportari, ubi mutato vi- liori loco, digniori servetur honore. Itaque instantissimo fratrum rogatu, simulque astantium interventu vasallorum, flexa tandem negatum præbet assensum: e quibus scilicet vasallis unus, vocabulo Tougolfus, ob explendum hujusmodi postulationis effectum, strenuus atque efficacissimus fautor existebat. Et, ô nimium felicem! qui ob hoc optatissimum postea remedium consecutus est: quod modo istuc omisum, suo loco explicandum reservabo. Assumpto demum delectabili thesauro, letabundi fratres abscedunt, atque in domo beatissimæ virginis Mariæ venerabiliter reponentes, optabilem rem avidas ceterorum fratrum effundunt in aures.

Quo comperto, inexplicabili gaudio tripudiantes, mox illucescente die, dum jam confurgit roseis aurora quadrigis, aquam pelvi insulam ipsa crucicula intincta benedicere festinarunt: ut si illa optatum decus flagitantibus præstare denegaret, quod utrum vellet necne, adhuc ignorabant; saltem ad remedium benedictam aquam, unde pro sacro signaculo sigillarentur, haberent. Cujus gustu quilibet infirmi libato sanabantur: inter quos etiam nominatim quidam fratrum diutina corporis ægitudine detentus, salubri fonte gustato, mox mirum in modum integerrimam, sicut ipse fatebatur, incolumitatem consecutus est.

Deinde summa cum devotione ipsam Cruciculam tollunt, & claustrum monasterii in circuitu discalceati perambulantes, Domini sanguinis opitulatione sese muniri, simulque ut incomparabilis thesaurus ad perpetuam sui consolationem de monasterio ulterius Christo propitiante auferri non debeat, suppliciter deprecantur.

tur. Sicque cum laudibus ad capellam S. Chilianii venientes, prædicta matrona, quæ ab eis vocata fuerat, interius expectante & orante, ipsi deforis in modum crucis prostrati jacere humi, Missis quinque de senioribus Parribus, e quibus unus erat Udalricus illius frater, ad hoc potissimum deputatus, ut ipsam legationem sorori exponeret, eo quod ejus verba apud illam potius valere non hæsitaretur; obsecrant eam per amorem Salvatoris, qui per crucem & sanguinem suum nos redemit, quatenus eandem cruciculam beatissimæ Dei genitrici semperque virgini Mariæ condonare non gravetur, ut in templo Domini suspensa, ad perennem omnium saluationem ultra perdurare debeat: promittentes ei suas perpetualiter orationes, atque interminabilem a Christo, sanctissimaque illius Matre remunerationem consecuturam: necnon etiam quidquid secularis possint obsequii, sese infatigabiliter exhibituros.

Quorum petitionem illa molestissime accipiens, & animum huc illucque versans, tandem hujusmodi dicta objecisse memoratur. Quo modo inquit, hanc rem absente seniore meo aggredi præsumam? Nimirum sine illius jussu vel consilio vestris precibus consentire non audeo. Præterea mecum jam olim quasi sacramento stricta deliberavi, ne unquam me vivente hujusmodi preciositatem extra meam potestatem auferri patiar; talique ac tanto solamine me adhuc in carne positam omnimodis orbari non sinam: sed decurso novissimæ horæ circulo, beatæ Mariæ virgini me incunctanter contradituram devovi. His dictis, assumpta crucicula lætissima discessit, sed universitatem fratrum tristissimam reliquit.

Cumque ad mansionem in villa Erichinga sibi paratam, ad locum Zurzacha superius dictum itura venisset; suis hominibus post comestionem ad hospitia sua pergentibus, ipsa dormitum iens, dum jam maxima pars noctis transacta esset, cepit laceffentibus membris graviter æstuarere, sudore per totum corpus rivatim profluente, quasi ferventissima aqua fuisset perfusa. Quæ sibi mortis periculum imminere præmetuens, vocatis hominibus doloris sui molestiam replicat. E quibus Tougolfus, cujus supra fecimus mentionem, una cum ceteris tale mærenti responsum dedisse perhibetur. Dominam, inquit, noctem ob hoc hujusmodi ægitudine fatigari arbitramur, quia spreta venerabilium fratrum postulatione, tot Christi servitoribus conturbatis abiisti.

Illam demum infirmitatis suæ causam evidenter recognoscens, jubet eandem Cruciculam ad monasterium sub celeritate deferri. Illis vero nocturni itineris difficultatem excusantibus ac per hoc inducias usque mane deposcentibus; Nequaquam, ait, venturæ diei lucem vivens expectabo. Accelerate, inquam, ac meis doloribus compassi, futurum cras minime expectetis, sed votum miseræ festinantius explere nitimini. Senserat enim intolerabili torquente angustia, si in hac re perpetranda vacillaret diutius; mortis impetum sese nullatenus evasuram. At postquam

illud efficere fixo atque immoto secum animo disposuit, mirificum dictu, mox incredibili restituta est sospitati; adeo ut eosdem statim missos cruciculam ad monasterium portantes nudatis plantis, (neque enim pruina terris recens ilaplum perhorrebat) usque foras curtem prosequeretur.

Mane itaque diluculo, dum fugat auricomas lampas tyrania stellas, legati ad cœnobium advenientes, thesaurum pretiosum in supradicta capella beati Chilianii reponunt. Sicque factum est, ut qua hora præcedenti die asportabatur, eodem etiam momento, quod miraculo dignum est, die sequenti reportaretur. Cuidam ergo de fratribus semotim vocato, primitus amicabile de sua domina eulogium deferentes, inopinam simul cruciculam ostendunt, exponentes ei, qualiter dominæ suæ in via accidisset, & quomodo gazam sacrosanctam validis angoribus coartata retransmiserit explanantes, totumque ordinatum rei eventum enucleantes. Idem frater primum ob insperatam rem obstupefactus, sed mox visa re jucundissimus effectus, Udalrico, sicut ab ipsis rogatus fuerat, accessit, cui cruciculam repræsentent. Ille deinde aliis fratribus id ipsum impatienti desiderio insinuare curavit. Qui omnes amplissima consolatione repleti, ultra modum gavisi sunt; universique sine mora congregati, nudipedales ad prædictam capellam progrediuntur, elevatoque triumphali ligno totum in circuitu perlustrant monasterium; sicque illud in templum intemeratæ Virginis Mariæ, omnibus insulanis per gyrum collectis, cum lætitia & laudibus advectantes, accensique totam per ecclesiam luminaribus, campanis resonantibus, hymnum *Te Deum laudamus* sonora voce decantant. Finitis tandem concentibus, prædictus Udalricus signum saluterum assumens, posuit super altare S. Mariæ semper Virginis, sicut per sororis nuntios rogatus est, fratribus omni sub devotione præsto astantibus, illud præsentans. Et ita antecedentis mæstitiæ conturbatio in subsequenti gaudii jucunditatem conversa est.

Deinde statuerunt ut illum deinceps diem, quo signum admirabile in Augiam venit, non solum ipsi, verum etiam illorum posteris dignis laudibus ritu perpetuo solemnem quotannis celebrare deberent. Quin etiam quo tempore pretiosissimum decus in insulam advenisset, hoc est, anno incarnationis Dominicæ cxxxv. vii. idus Novembris notare curaverunt. Et hanc quoque supputationem, ne unquam oblivioni tradatur, sed in perpetuum memorialiter habeatur, in libro Regule suæ, ubi etiam ceteræ sanctorum solemnitates annotatæ continentur, conscribi fecerunt.

Igitur miraculum quoddam magnificum eodem mox die declaratum nequaquam silentio prætereundum suspicamus. Denique Tougolfus, quem supra prælibavimus, præfatæ matronæ vasallus, quendam habuit filium, qui ab ipsis cunabulis adeo membratim erat debilitatus, ut jam decem vel eo amplius annos claudicando, terram pedibus proflus attingere non

valens, totis gressuum usibus funditus careret. Hic etenim tanto tempore clinicus jacens, ipso die, quo pretiosissima gemmula ad insulanensem cœspitem, illic ultra duratura devenit, consolidatis miseratione Dei basibus, & arcticulis imbecillibus ad integrum roboratis, desideratissimam adeptus est sanitatem. Quis itaque ejusdem Tougolfi meritum in filii sanatione clarescere non videat? qui, ut supra dictum, egillimus erga dominam suam interventor existebat; quatenus famulorum Christi postulationem nullatenus abnegando, fulgidissimum margaritarum ad monasterium condonare dignaretur. Pater vero domum reversus, tantam miraculi excellentiam in filium perpetratam nanciscens, & quia die suprascripto idem signum evenerit comperiens, post aliquod tempus ad cœnobium veniens, rem magnificentissimam fratribus propalavit, qui omnes Deo gratias rependentes, sospiratem filii patris meritis adscripserunt.

Postquam prædicta Dei cultrix sæpe nominatam cruciculam ad monasterium magna sub devotione transmisit, ipsa ad præfatum locum Zurzacha prosperrimo itinere profecta est. quæ cum illuc itura jam dispositum habuisset, ut de ipso loco altera via domum reverti deberet, causa terroris supra scripti nimium communita, nullatenus prætermittere ausa est, quin eodem tramite, quo venerat, ad cœnobium repedaret. Veniens igitur in suprascriptam beati Chilian capellâ præmissa oratione salutavit adprime fratres qui convenerant, ac deinde universa, quæ sibi suis culpis exigentibus accidissent in via per ordinem, sicut supra replicata sunt, recitavit. Et his expositis summissis corpore terrenus provolvitur, sese ream esse, & contra Dominum sanctosque illius procaciter egisse, necnon & adversum fratres, quibus rem optatissimam postulantibus obstinaciter denegasset, culpabilem se fieri protestans. A quibus percepta demum remissione, sanctam cruciculam repræsentari deposcit; quam suis manibus reverenter assumens, in quadam capsella beatissimæ virginis Mariæ suspensam tandem perpetualiter in templo Domini habendam contradidit; simulque fratrum generalitatem humillima precatur, quatenus se se suumque seniores Waltharium sacris illorum orationibus commendari debere promeretur: promittens se libentissimum illis deinceps totius devotionis obsequium præbituram. qui petitioni ipsius annuentes, assiduas totius temporis processu orationes pollicebantur. Illa demum gratabunda nimis effecta, creberrima in oleo vel cera, seu ceteris ad concinnanda luminaria rebus, adminicula se se quotannis ad templum Domini ob honorem sanctæ Crucis & sanguinis Christi oblaturam devovit. quod ipsum quoque singulis annis postmodum fidelissima devotione complevit, cuidam scilicet fratri juventutis adhuc flore vernanti hujus sacratissimi curam ministerii committens. Hic etenim ut semper erat divinæ laudis & obsequiæ strenuus augmentator, injunctum sibi gratanter officium suscipiens, sedula totius conanimis exhibitione

peregit, quod in sequentibus plenius explicabitur.

His omnibus ita consummatis, illa se ad ultimum Deo & salutiferæ Cruciatque saluberrimo Christi sanguini, omnibusque sanctis commendans, fratribus tandem valedicens, gratulabunda discessit, & ad propria inexplicabili gaudio remeavit. Qua domum de itinere reversa, prædictus Waltharius senior illius de crucicula ubi sit percontatur; & cognoscens quia secum eam minime haberet & attulisset, animo commotus, conjugem vehementer inculcat. Illa totum gesta rei eventum ex ordine pandens, qualiter sibi inter pergendum contigisset exponit, & quanto terrore quantaque deprimente angustia eandem cruciculam monachis importune flagitantibus ad monasterium contradidisset; ad postremum ita concludens. Verissime, inquiens fateor, quia nisi ipsum venerabile signum ad cœnobium sub omni festinantia delegassem, vehementissimo ingravescente dolore, mortis incunctanter periculum incurissem, venturæ diei exortum nullo modo vivens prætolatura. Quibus auditis, vir ejus admiratus est valde: & furore in stuporem verso, commotio animi compefcitur. Tandem pro hujusmodi facto divinam collaudans potentiam, dignissimas Domino & sanctis ejus retulit grates. Ipse quoque ad monasterium postmodum veniens, suprascriptam ejusdem cruciculæ donationem sua denuo ad stipulatione confirmavit, & fratrum orationibus, sicut rogaverat, commendatus, ac non modica ab eis consolatione relevatus, lætissimus abscessit.

XLVII.

Electio Alberici abbatis sancti Benigni Divionensis.

Ad lib. 43: n. 68. Ex chartario Farsensi. *membrans*

Ad lib. 43: n. 4. Ex veteri membrans

Ad Nno verbi incarnati DCCCXXVII. in dictione r. cum ecclesia Lingonensis dispositione & suffragio omnipotentis Dei beneficiorum ab ipso sibi conlatorum recordaretur, ac bonorum omnium largitorem puro mentis affectu exoraret, atque de statu sibi divinitus concessio congratularetur; contigit dominum ill. præmemorata ecclesiæ pastorem Divionem castrum venisse, ibique Dei nutu pro modulo capacitatis suæ de rebus ecclesiasticis more patrum suorum utiliter tractasse, eo scilicet tenore, ut decus ecclesiasticum decentius nobilitaretur, & quod lapsum erat Deo favente erigeretur. Inter cetera quæ ibi Christo aminiculante disposuit, & sophistice tunc temporis consilio & hortatu suorum clericorum videlicet & laicorum stabilivit, adiit ejus præsentiam concio monachorum archisterii almi Benigni in suburbio Divionis castrum positi, humiliter serenitatem ejusdem præsulis poscens conscribi sibi privilegium propriæ electionis in ordinando sibi abbate secundum normam Patris Benedicti, qui non tantum præesse quam communi utilitati studeat prodesse. Cujus com-

mune decretum & utile consultum præfatus pontifex suscipiens, atque ad eorum utilissimam petitionem cogente tam nobilitatis lampade quam suggerente affluentia sophiæ affectum suæ serenitatis inflectens, prout postulavit adtribuit clementer fieri. His vero prælibatis simulque diu ventilatis pariterque pertractatis, Deo suffragatore quærentibusque se in veritate, inventus est ill. ejusdem monasterii filius ab ipsis infantia cunabulis inibi educatus, negotiis ecclesiasticis sufficienter instructus, vita & moribus modestus, religionis gratia & exercitacionis opere pleniter comptus. Quem igitur quasi per vim manibus trahentes, & ante prætaxatam antistitis præsentiam strenue offerentes, hoc concessum est eis, quatinus auctoritas electionis quemadmodum moris est ecclesiastici ordinis scriberetur, qua & ab insidiantibus sibi undique secus muniri posset, & honorem sibi divinitus conlatum securius firmiusque tenere quivisset, quæ sacro nigredine insignita, coramque præsentia firmatorum eadem delata, in conspectu astantium est constituta, atque a cunctis gratanter extitit suscepta. Denique jam memorata ecclesiæ pastor insignis codicem manibus sanctissimi juris, pedumque suscipiens regiminis, eundem ill. electum abbatem & pondere curæ animarum onustavit, & munere tanti honoris ditavit, campanisque reboantibus decenter revestivit: & ne aliquis successor illius munere alicujus inavolens illectus hoc opus præsentis institutionis infringere perenniter queat, manu propria eum firmavit, & fidelibus suis utriusque ordinis corroborandum tradidit.

XLVIII.

Canonis duo Concilii Altheimensis.

Ad lib. 43: n. 68. Ex chartario Farsensi.

Hoc ibidem inventum est de episcopis, presbyteris & clericis, si hereditas a domino rege, vel ab alio principe, vel amico suo, seu per hereditariam sortem sibi devenerint vel acquisierint, donare eis liceat cui voluerint dum vivunt pro remedio animæ ad ecclesiam quamcumque elegerunt, vel consanguineis suis, vel amicis. Si autem antea obierint quam firmiter perfecerint, altari cui serviunt omnia perpetuo sanctificentur, & in eis tradantur. Similiter de presbyteris statutum est. Hildepertus Maguntienis archiepiscopus subscripsi, Ruobertus Trevirensis archiepiscopus subscripsi, Unni Hamaburgensis archiepiscopus subscripsi, Adalwaldus archiepiscopus Sardiensis subscripsi; & reliqui episcopi VII. subscripserunt, necnon & abbates cum ceteris sacri ordinis viris subscripserunt.

Monachus quem canonica electio a jugo regulæ monasticæ professionis absolvit, & sacra ordinatio de monacho episcopum facit, velut legitimus heres paternam sibi hereditatem postea jure vendicandi potestatem habeat, sed quicquid acquisierat vel habere visus fuerat, monasterio relinquat, & arbitrio abbatis sui, qui

Ann. Bened. Tom. III.

fuerat secundum regulam sancti Benedicti. Postquam enim episcopus ordinatur, ad altare quo sanctificatur & titulatur, secundum sanctos canones quæ acquirere poterit, restituat.

XLIX.

Charta Gauzlini episcopi Tullensis de restitutione monachorum in cœnobio S. Apri.

Ad lib. 43: n. 70. Ex authentico.

Omibus sanctæ Dei ecclesiæ gubernatoribus & cunctis veræ religionis & catholicæ fidei præsentibus atque futuris, Gauzlinus propitiante divina clementia humilis Leuchorum urbis episcopus. Credimus absque ulla ambiguitate & certo jure tenemus, quod pro cunctis bonæ actionis studiis & spiritualibus animarum curis corona nobis a justo remuneratore & recompensatio celestis præparetur. Unde sicut cœpta iustorum bona a nobis sunt cottidie solidanda atque fovenda, ita & amissa solenter corrigenda, & ad statum rectitudinis sollicitudine pervigili revocanda; præsertim cum nobis divina providentia custodiam animarum & regimen contulerit ecclesiarum, quibus oves suas alimentis vitalibus pascere perditas requirendo, abjectas reducendo, & quæ vigent diligentius educare præcepit. Hæc ergo nos considerantes, inter cetera sollicitudinis nostræ studia occurrit animo nostro, quod in cellula suburbii nostri, quæ meritis & sepultura beati Apri lætatur monachos antiquitus regularibus disciplinis effloruisse audierimus, sed hujusmodi exercitia, ad inheritiam quorundam abbatum & diminutionem rerum temporalium, paulatim deficiendo pristinae probitatis funditus amiserint ritum. quam religionem & per amplius ferventiorum supernæ retributionis intuitu nostris inibi cupientes recuperare, diebus auctoritate primorum nostrorum, necnon & omnium fratrum consilio prædictum locum repudiavimus ab illicita proprietate & voluntate, & ad normam recti tramitis totis viribus studuimus revocare, præponentes eis abbatem, vocabulo Archimbaldum, boni propositi efficacem, ut relicto omnimodis proprio arbitrio secundum regulam sancti Benedicti in cunctis obedirent, & negotiis spiritualibus cum eo vacarent, pro utilitate quoque regni, totiusque Ecclesiæ statu atque pro remedio animæ nostræ supernam assidue pietatem exorarent. Verum ne eandem regularem custodiam ob inopiam terrenarum rerum aut per successorum nostrorum ablationem unquam tepescere contingat, ut contigit prius, confirmamus eorum usibus has villas, id est vicum sancti Apri cum omni integritate, & in Briutriaco & in Sapnariis, quicquid etiam & in Gavatangis ad præfatum locum pertinet, necnon & farinarium in Nasio. Item villulam, quæ dicitur Vitiliagus & Villenas ex integro, villam Stephani cum appendiciis & basilica ejusdem, exceptis his qui pro terris quibus utuntur eidem monasterio deseruiunt; pro ratione vero sui capitis episcopii usibus ministeria impendant, Alanum cum om-

V V u u

nibus ad se pertinentibus, excepta ecclesia. Si-
lini-curtem cum ecclesia & omnia quæ ad ip-
sam pertinent; de Crepiaco villa Salfurias cum ec-
clesia & omni suo appenditio. Martiniacum cum
ecclesia ejusdem, duos quoque mansos in Media-
no-vico, ubi usibus salineorum fruuntur. Sed &
mansum in Baviaco ex toto. Mannoniscurtem
cum ecclesia ex integro, & Stadonis, & in
Bladenaco dimidiam ecclesiam & Masello,
quidquid etiam in fine Orcadensis vel Navenfis
illorum ad partem respicit, & omnia quæ in
privilegiis eorum inserta habentur, exceptis qua-
tuor villis, id est Humberticurtem, Adalber-
ticurtem, Siccum vidum & Altrivillam. Non so-
lum autem prænomatas res concedimus, sed
etiam villas & predia & omnia quæ a Deum timē-
tibus illis collata fuerint, eorum usibus deputa-
mus. Constituimus vero pro his dona nobis per
singulos annos in festivitate beati Stephani exhiberi,
id est duodecim panes quos libras vocant,
cum totidem sextariis vini. Missa quoque puri-
ficationis sanctæ Mariæ duos cereos pondere li-
brarum quinque, nec non & tempore militiæ
regalis angariam, quantam nostris stipendiis ho-
nerandam statuimus. Præterea decernimus, ut si
hospitatibus causa aliquando illic direxerimus
hospites supervenientes, famuli de ipso vico
non sint inquietati, nec de loci possibilitate a
quoquam serviatur eis, sed nostra dispensa illis
præbeatur, ut liberius cœnobitæ ibidem degeant
sine murmuratione. Interim constituimus, ut ei-
dem cœnobio abba semper præficiatur consensu
nostræ donationis & electione monachorum,
si talis in ipsa congregatione invenitur per quem
rectitudo regulæ possit inconcussa constare; si
vero defuerit, in arbitrio nostro sit quærere &
præponere de alia qualibet contione electum mo-
nibus, qui secundum regulam præfati patris præ-
esse & prodesse fratribus utiliter queat. Obser-
vamus igitur humillime ac subinvocatione di-
vini nominis contestamur unumquemque anti-
stitum successorum nostrorum, nunquam de hac
præscripta facultate fratrum, quam illis concessimus,
immo reddidimus vel adhuc reddituri sumus,
subtrahere quidquam vel minuere præsumat,
quandiu abbates præsentis quoque & sub-
sequentes monachi sanctæ normæ custodierint
decreta. Neque ipsam aliquando congregatio-
nem exordinare vel injuste perturbare audeat,
sed quotiens ei venire ad vos placuerit, causa
caritatis & piæ sollicitudinis veniat: & si qua
inter eos ordinanda aut corrigenda sunt, cle-
menter secundum Deum ordinare vel corrigere
studeat. Si quis tamen episcoporum, quod
abst, anteriorem censum quod continetur in eo-
rum autoritatibus compulerit eos solvere; red-
dat eis prædictas quatuor villas ex integro. Si
vero hoc contempserit agere, licentiam habeant
metropolitani diœcesis adire & necessitatis suæ
causam exponere. Si autem opem ferre negle-
xerit, adeant regis præsentiam, suasque ter-
ras legaliter requirant. Itemque unicuique ab-
batum eidem congregationi præficiendorum
omnimodis interdiximus & sub contestatione
divinæ vocationis prohibemus, ne prædictam

cellam quolibet ingenio aut machinatione, vel
per se vel per aliam objectam personam ab epis-
copii potestate submovere moliantur: sed salva
libertate monasticæ religionis pontifici urbis
Leuchorum absque ulla contradictione semper
maneat subiecta. Causam utriusque conditionis
post Deum unicuique regi committimus cor-
rigendam, qui huic regno præfuerit, si vel scilicet
prædictæ urbis antistes horum quippiam
subtrahere voluerit, aut prælibati cœnobii abbas
adversus dominationem antistitis insidiando ali-
quid machinari temptaverit, sententiæ cano-
num subiaceat. Si quis tamen eorum iniqua
cupidine persuasus hanc ordinationem nostram
pro amore Dei & retributione cælesti a nobis
constitutam infringere aut violare præsumpserit,
iram Dei omnipotentis incurrat, & pœnam
sempiternæ damnationis percipiat inre-
mediabiliter, nec sit illi pars cum Deo in re-
tributione justorum: sed habeat partem cum
principe tenebrarum, feratque iudicium divinæ
ultionis transfixus perpetuo anathemate, ex-
cepto si non resipuerit & congrue emendaverit.
Ad ultimum in fine hujus testamenti superad-
dimus, ut quia auctoritatis hujus cautionem
placuit serenitati nostræ agere, & debitum
censum indulgere, desiderans illius loci eo am-
plius accrescere honestatem, pro incremento di-
vini obsequii & piæ institutionis observatione
censum rogando cœnobitas, ut cottidiana
iteratione diebus vitæ nostræ & obitus nostri
successione decantent pro absolutione animæ
nostræ psalmum *De profundis* cum subsequenti
collecta, & anniversarium depositionis nostræ
honorifice celebrent, & ipso die de indulto pen-
sio constituent benedictionem nostræ memoriæ qua
reficiantur. Ut autem hujus constitutionis no-
stræ series firmiter habeatur, potioreque in
Dei nomine firmitatis mereatur obtinere vigo-
rem, manu propria eam subter firmavimus,
anulique nostri impressione subter sigillari jus-
simus, necnon & assistentibus nobis clericis &
laicis id ipsum agere rogavimus. Ego Gauzlinus
consensu atque corroboravi. Signum Vuionis
comitis. Sig. Josberti. Sig. Gualterii. Sig. Fre-
denodi. Sig. Grimbaldi. Sig. Amelardi. Sig.
Bertranni. Sig. Elpebodi. Sig. Arengeldi. Sig.
Bertini. Sig. Grimaldi. Sig. Berengarii primi-
cerii. S. Azoni presbyt. S. Gonbardi presbyt.
S. Anfulsi diac. S. Umberti. S. Orheri. S. Ber-
nerii diac. S. Badini. S. Bernéfridi. S. Gisle-
berti. S. Remigii. S. Martini. Sig. Landinei.
Sig. Teduici. Sig. Odulrici. Sig. Eldebaldi.
Sig. Rainerii. Sig. Ranugerii. S. Berneri. S.
Sirici. S. Barengiri. S. Everardi. S. Gifardi
subd. S. Heldevaldi. Ego Humbertus indignus
levita jussu Gauzlini incliti pontificis scripsi &
dictavi v. idus Octobris, anno episcopatus ejus
xiii. indictione viiii. anno ab incarnatione Do-
mini dccccxxvi. anno vero xi. Heinrici
gloriosi regis.

L.

Carta fundationis monasterii Cantogili apud Arvernos.

Ad lib. 43.
n. 78.
Ex archivo
Casa-Dei.

Auctor omnium bonorum & amator Chri-
stus, qui seipsum pro redemptione nostra
dedit, ita nobis consulere dignatus est, ut de
transitoriis rebus quas post modicum interve-
niente relicto sumus morte, æterna præmia
merari possimus. Quapropter magnopere ex-
pedit, ut de caducis bonis quæ ipso largiente
percipimus, si non totum, vel partem ad ejus
obsequium delegate studeamus: quatenus vi-
delicet cum ceteras ad usum hujus vitæ con-
sumpta fuerint, hoc quod ei dederimus restare
nobis in perpetuum gaudeamus. Noverint igitur
omnes tam præsentis quam futuri
qui in beatissimi Juliani martyris Brivatensi
congregatione successerunt sunt, quod ego Cunc-
bertus prædictæ congregationis levita & præ-
positus, exhortantibus & consentientibus domno
videlicet Hectore nostro decano & universis
utriusque ætatis jam dictæ congregationis cano-
nicis, quamdam possessionem, nomine Cantog-
gilum, in honore Salvatoris nostri Dei & san-
ctorum martyrum, in primis scilicet domini
nostri jam dicti Juliani, necnon alterius Juliani
cognomento Antiocheni, atque Saturnini, quo-
rum duorum ibidem ecclesiæ constructæ sunt,
ad hoc trado, ut deinceps conversatio monacho-
rum existat. Hanc autem possessionem avus
meus Claudius conversus ipse canonicam volue-
rat facere congregationem, sicut uxor ejus de re-
liqua sua parte cum sanctimonialibus gessit. Et
quia morte præventus est, ita mihi præfatam
possessionem jure testamentario dereliquit, ut
post meum discessum sancto Juliano ad Briva-
tense cœnobium remaneat. Sane cum & ego
& prædictus noster decanus, Hektor videli-
cet, omnesque ceteri fratres de instantis vitæ
periculis, necnon & tremendi superni examinis
discussione frequenter colloqueremur; tandem
in hunc consensum cuncti devenimus, ut præ-
dictum locum pro communi salute ad distri-
ctiorem, id est monachorum conversationem
traderemus, quia nimirum frigescente jam cari-
tate cum iniquitas multipliciter inundat, & ita
rerum ordo turbatus est, ut juxta canonicam
institutionem conversari ad integrum nequea-
mus, saltem hoc nobis ante Deum proficiat, si
illos qui regulariter vivat, de nostro jure sustente-
mus. Præsertim vero hoc timentes, quod ob ho-
norem domini nostri Juliani multa nobis in
eleemosyna tribuuntur, ne forte Judex univer-
sorum nobis illud propheticum impropere-
ret, quod nostra habentes peccata populi comederi-
mus. In hoc autem decreto tam princeps Aquir-
aniorum Raymundus, quam & abbas noster &
vicecomes Dalmacius, seu certe noster episco-
pus Arnaldus, quin etiam hujus regionis ex-
cellentes viri, Bertramnus videlicet ac Rotbertus
vicecomes, itemque Rotbertus juvenior atque
Ann. Bened. Tom. III.

Eustorgius cum aliis quibuscumque provincia-
libus ita consenserunt, ut non mediocriter vi-
deantur. ... Hoc equidem suos successores in
Dei nomine & sanctorum prædictorum marty-
rum præcipue ergo sanctissimi Ebreduensis
episcopi domni Marcellini, cuius gloriosum cor-
pus cum alia multa sanctorum pignera illo in
loco præsentis tempore Deo donante susceptum
est, contestantes ut hanc nostram constitutio-
nem quisque eorum in suo tempore sic pro pos-
sibilitate sua defendat, ut eam nullatenus in-
fringi patiatur. Sit autem hæc oblatio primo
quidem pro nostra congregatione tam vivorum
quam etiam mortuorum. Dehinc vero pro
rege nostro ac senioribus seu supradictis prin-
cipibus nostris, propinquis quoque ac familiari-
bus. Postremo sicut in una caritatis compagine
cuncta ecclesiæ membra teneamus, sic univer-
sis fidelibus proficit, ut nos in singulorum bono
participare mereamur. Tum vero sit eadem
oblatio pro anima Wilelmi ducis atque nepo-
tum ejus Wilelmi & Agfredi, & pro anima
Claudii scilicet avi mei, reliquorumque defun-
ctorum. Ceterum sic specialiter pro omnibus
quicumque loco illi vel habitatoribus solatium
atque defensionem præbuerint. Si quis vero,
quod abst, huic ordinationi nostræ contrarius
fuerit, aut ad injuriam nostri Salvatoris & san-
cti Marcellini sanctorumque martyrum præ-
dictorum hoc quod decernimus, immutare ten-
taverit; non solum hac mercede privatus sit,
sed etiam præsumptoris atque persecutoris ante
tribunal Christi, nisi se correxerit, iram Dei
incurrat, damnatum se prospiciens cum Juda
proditore & diabolo in infernum. Communi-
ter autem decernimus, ut hujus rei causam &
executionem domno Odoni venerabili abbati
committamus: & quoniam ipse alias multipli-
citer occupatus est, idcirco reverentissimo viro
domno Arnulfo abbati prædictæ rei negotium
ad agendum delegimus. At vero monachi cum
abbate suo regularem secundum traditionem
sancti Benedicti ad integrum vitam ducant.
Post præsentis quoque abbatis discessum alium
sibi nisi juxta cujuslibet alterius superordina-
tione, sed secundum regulam sancti Benedicti
præficiant: & ipsi cum omnibus rebus suis ab
omni dominio cujuslibet personæ sint liberi
& absoluti. Delegamus ergo omnimodis abso-
lute ad servitium Dei & sanctæ regulæ supra
nominatum locum Cantogili situm ex una parte
super fluvium Haleris * & ex altera parte
super rivum Deie * cum duabus ut supra dixi-
mus ecclesiis, cum terris silvis, pratis, aquis,
molendinis, omnibusque suis adjacentiis, cul-
tum & incultum, quæsitum & quod inquiren-
dum est, cum alia videlicet silva Borleria nomi-
ne, qui locus etenim est in pago Arvernico in
comitatu Brivatense, in vicaria de eadem ipsa
villa. Donamus autem ad ipsum locum in alio
loco villam, quæ vocatur Volnaciis, cum om-
nibus suis adjacentiis; & in alio loco mansum
duplum, unum vocabulo Benazo cum omni
integritate sua; & in ipso Aizo mansos ii. qui
vocantur Buconavato cum omni sua integritate,
V Vu ij

* *L'Allier.** *La Denge.*

& in alio loco vocabulo Nozariolas mansos duos & appendicem 1. cum omni integritate sua. Et in vicaria Nonatense, in villa quæ dicitur Colomeas, & in ipso Aizo mansos duos, vocabulo Combrunas. Et in ipsa vicaria in villa, quæ dicitur Sanctiacus, quantum in ipsis villis visi sumus habere vel possidere cum omnibus suis adjacentiis quæsitum, & quidquid inquirendum est, & inquirere poterimus totum ibi cedimus. Et ego Cunebertus concedo ad ipsum locum aliquid ex rebus proprietatis meæ, quod mihi ex hereditate vel conquesto legitime obvenit, propter honorem Salvatoris nostri Dei & sanctissimi Marcellini aliorumque sanctorum, quorum ibi merita venerantur, hoc est in villa quæ dicitur Pratum-rotundum, mansos 1111. cum omnibus adjacentiis. Et in ipso Aizo in villa quæ dicitur Ruimacus, mansos 11. cum append. 111. cum orto & prato indomincato. Et in alio loco vocabulo Valiaco mansos 111. cum omni integritate, quantum in his nominatis villis visus sum habere vel possidere, quæsitum, & quod inquirendum est totum. Et in alio loco qui dicitur Cros locum, quantum ibi de Amardo adquisivi & inquirere potero, tam in terra quam in vinea, totum ex integro Deo, ut supra dictum est, Salvatori & sancto Marcellino trado, transfero, atque transfundo. Sed quia locus jam dictus de sancti Juliani dominio confertur, sicut causa hæc pro spiritali negotio geritur, ita nihilominus pro recognoscendo possessionis jure spiritalium censuum reddi jubemus, ut videlicet privatis diebus per singulas regulares horas binos pro vivis psalmos, & officium pro defunctis exsolvant. Siquidem nostra congregatio privilegium talem antiquitus, a tempore videlicet Pippini regis habet concessum; ut quidquid de rebus nostræ ecclesiæ communiter decreverimus, inconversum proisus & inviolabile perduret. Nos ergo precamur, & contestamur per Deum & in Deum, & per omnes sanctos ejus, ut hanc nostram constitutionem nullus rex umquam, nullus episcopus, nullus comes, nullus vicecomes, neque, ut supra dictum est, ullus umquam homo inquietare præsumat, divinam comminationem pertimescens, qua dicitur: *Maledictus qui transfert terminos proximi sui.* Et qui consenserit, illud promereatur: *Benedictus qui est in bonis consentiens.* Signum Cuneberti præpositi & levitæ, qui hanc constitutionem fieri vel adfirmare rogavit. Signum Raimundi ducis Aquitaniorum, cui aliud nutu Dei nomen est Pontii. Sig. Guotiscalchi episcopi. Sign. Dalmatii vicecomitis. Sign. Ingelbertis. Sign. Dalmatii filii ejus. Signum Bertramni, &c. Data hæc auctoritas testamenti v. kalend. Septembris anno primo regnante domno Ludovico piissimo Francorum rege in basilica almi martyris Christi Juliani ante altare sancti Stephani. Sign. † Bosonis monachi & levitæ, qui hanc cartam scripsit.

L. I.

Leonis VII. papa privilegium indultum
monasterio Floriacensi.

Leo episcopus servus servorum Dei, Odoni religioso abbati venerabilis monasterii sancti Benedicti, qui & Floriacensis, in quo ipse requiescit in corpore, ac per te in eodem monasterio venerabili, tuisque successoribus in perpetuum. Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benigna compassione succurrere, & poscentium animis alacri devotione assensum impertiri. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium Deum obtinere confidimus, dum venerabilia loca nostro fuerint adminiculo reparata. Et in hoc debemus omne studium habere: ut, quia nostris peccatis exigentibus, rerum ordo nimis turbatus est, illum, in quantum Deo largiente possimus, sustentare curemus. Inde ergo valde gavisi sumus, quia prædictum cœnobium beatissimi Benedicti, qui est pater & dux monachorum, reflorescere ad normam monasticæ religionis audimus. Nam cum ille monasticus ordo nimium ubique sit imminutus, spes nobis inest, quia, si in illo cœnobio, quod est quasi caput & principium*, observantia regularis refluerit, cetera circumquaque posita, quasi membra convalescant. Ut enim ait Apostolus: *Gaudente uno membro, reliqua membra congaudent, sic e contra, Omne caput languidum & omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Ut ergo vestræ conversationis [propositum] sicut certa verissimaque relatione comperimus, quod filius noster Odo venerabilis abbas in hoc monasterio, & venerabilis vir, Hugo videlicet dux Francorum, ibidem nuper stabilierunt, alacrius & securius in regulari disciplina proficiat, omnimodis loco illi favere ac suffragari nostra apostolica ammonitione ac auctoritate permanere decrevimus. . . Itaque per illam auctoritatem & potestatem quam Christus Dominus noster in beato Petro apostolorum principe rectoribus sanctæ ecclesiæ concessit, per ejus quoque apostolicæ nostræ auctoritatis. . . constituimus atque ordinamus, ut numquam locus ille aut res quælibet ad ipsum pertinentes sub alicujus potestate, nisi tantum regi submitatur, neque ipse rex vel aliquis princeps umquam ipsum locum tradat aut episcopo aut canonico, vel alicui abbati sive laico homini, aut cuilibet personæ ad dominandum, sed, sicut prædictus pater Benedictus constituit, talem post discessum supradicti abbatis Odonis monachi habeant, qualem omnis congregatio vel minima pars saniori consilio secundum Deum elegerint, sive de ipsa congregatione, sive de alia qualibet monastica fraternitate fuerit. Si autem, quod absit, talem personam eligere maluerint, qui vel per munus vel per cupiditatem inanis gloriæ præse voluerit, hoc per nomen Domini & sanctæ Genitricis ejus, in cujus honore locus ipse dedicatus est, necnon & beati

Ad lib. 43.
n. 90.
Ex archivo
Floriacensi.

* al. primas.

L. I. I.

Hugonis Magni diploma pro sancti Juliani
monasterio Turonensi.

Petri omnium ecclesiarum principis omnimodis prohibemus, & quicumque vel de ipsis monachis, vel de quolibet ordine qualiscumque persona, aut in ordinando abbate, aut in læsione rerum, sive in detrahenda vel impedienda conversatione, quam novelli fratres tenere visi sunt, contrarius exstiterit, hunc sub anathematis vinculo innodamus, donec humiliatus respiscat. Villas vero, quas in opus fratrum per testamenti auctoritatem ab antiquis constat esse decretas, id est ipsam vallem totam & Caput-cervium & Everam & Arminicursum, & Diacum atque Toriacum & Sarmaciola, vel quod apud Stampis habere videtur, & Vinolium sive cetera quæcumque in prædicto testamento continentur, ita sibi communiter fratres habeant, ut nec ipse abbas, nec aliqua persona in potestate alterius quidquam dirigere possit. In ordinando autem abbate tam rex quam episcopi, vel boni principes, vel laici hanc potestatem juxta beati Benedicti præceptum habeant, ut pravorum non permittant prævalere consensum; sed talem constituent, qui secundum regulam & religiosas prædictorum patrum consuetudines præse studeat. Quia vero jam dictus ordo nimis pene ubique erat prævaricatus, & nonnulli fratres in quibusdam cœnobiis ingemiscunt, quod nec ipsi absque proprietate conversari vel alios habere volentes emendare non possunt; visum nobis est, ut hanc licentiam tribuamus, quod eis qui voluerint studio meliorandæ vitæ ad ipsum ducem monachorum confugere, a suis abbatibus non negetur, sed tandiu liceat illis permanere juxta consuetudinem, quam invenerint apud fratres prædicti cœnobia, quousque in suis monasteriis ordo regularis florescere videatur. E contra permittimus, ut si alicui de. . . onerosa conversatio fuerit, ut suo potius detrimento. . . discedat, ut non alios inquietet. Ceterum immunitas, auctoritatis nostræ constituta sic illibata in omnibus locis. . . potestatis persona familiam distringere, aut res ipsas usurpare, aut inquietare præsumat. Verum ut hæc omnia firmiter teneantur, quicumque adjutores ipsius cœnobia fraternitatis in bono fuerint, hos quantum nobis potestas a Deo per beatum Petrum collata est, sicut sanctæ ecclesiæ fideles si emendare voluerint, absolvimus. Illos vero qui contrarii quolibet modo exstiterint sub anathematis vinculo, ut jam dictum est, nisi respuerint, usque in diem Domini obligamus. Pax & gratia Christi observantibus multiplicetur. Scriptum per manum Theodori notarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Januario, indictione xi. Bene valete. Datum v. idus Januarii per manum Nicolai primicerii summæ apostolicæ sedis, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Leonis pontificis & universalis VII. papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli 1111. in mense & indictione suprascripta.

Hugo dux Francorum gratia omnipotentis Dei, necnon & demarcus. Notum fieri cupimus omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, præsentibus scilicet ac futuris, & præcipue successoribus nostris Dominum Jesum - Christum amantibus, quoniam accessit quidam venerabilis fidelis noster, nomine Rotbertus, ad nostri culminis magnitudinem, humiliter postulans ac omnimodis deprecans, ut ex rebus beneficii sui, quod de nobis habere videbatur, aliquid pro remedio animæ nostræ ac parentum nostrorum, necnon & pro absolutione animæ genitoris ipsius, nomine Erkembaldi, quondam fidelis nostri, qui monasticum in monasterio sancti Juliani suscepit ordinem, ac suæ ceterorumque sanctæ Dei ecclesiæ fidelium, tam præsentium, quam & futuræ vitæ emolumento, ad monasterium sancti Juliani, quod domnus Teotolus præful venerandus in suburbio Turonicæ urbis, ob utilitatem multorum construxit, in opus monachorum ibidem Domino famulantium rebus necessariis contulisset, eademque sub institutione census, tam sibi quam & successoribus suis annuatim pro majori rei firmitate reddendum, per hujus nostræ auctoritatis testamentum concederemus. Hujus itaque fidelis nostri Rotberti deprecationem, necnon & unanime utrorumque fidelium nostrorum assensum ratum & perutile cognoscentes, concessimus ad præfatum sancti Juliani monasterium in victualibus stipendiis monachorum, ceterisque eorum utilitatibus, ex rebus beneficii sui, quod de nobis habere videbatur, capellam scilicet in villa Cancellis, in honore S. Martini constructam atque dicatam, cum omnibus presbyterii capellæ ac beneficii circumquaque adjacentibus rebus atque pertinentibus, sicuti præfatus fidelis noster Rotbertus in beneficium tenere videtur. Similiter concessimus per deprecationem jam dicti fidelis nostri Rotberti omnem terram, quæ conjacet inter Spicarias & Vitarias, atque Villaredum, & pertinet ad ipsius beneficium, cum terris cultis & incultis, & cum pratis, pascuis, silvis, perviis & exitibus, aquis aquarumve decursibus, & cum omnibus rebus & adjacentiis earum. Sunt autem hæc res sitæ in pago Turonico, in vicaria illa de Cancellis. Has siquidem supra memoratas res cum terris cultis & incultis, pratis, silvis, pascuis, aquis, perviis & exitibus, & cum omnibus aliis utilitatibus & adjacentiis earum, Deo & sancto martyri ejus Juliano in spectabiles usus monachorum ea ratione concedimus, ut habeant licentiam desuper ædificandi, plantandi, construendi, & quodcumque melius elegerint emeliorandi. Solventes exinde annis singulis tam ipsi monachi qui præsentibus sunt, quamque & illi qui futuri sunt per sæcula, ad missam sancti Martini hiemalem, partibus fidelis nostri

Ad lib. 44.
n. 12.
Ex chartulario S. Juliani.

Rotberti, sive successori ejus ipsum beneficium promerentibus fol. 11. & eis a nemine seniorum amplius non requiratur, aut exigatur, sed sub tal censu libere ac quiete præfixas res teneant & possideant. Si autem ex supra dicto censu negligenter reperti fuerint, ad ipsum emendare studeant; & quod tenere videntur, non ideo amittant. Precamur interea successorum nostrorum clementiam omniumque sanctæ Dei ecclesiæ fidelium sanctorum locorum aliquid conferentium, ut sicut sua statuta, quæ pro amore omnipotentis Dei gesserint, voluerint inviolata servari, hæc nostra parvitas gesta sinant manere intacta & inconcussa. Et ut hujus nostræ auctoritatis firmitas notior habeatur, & ab omnibus inviolabiliter observetur, manu propria eam sub signo sanctæ crucis firmavimus, & ad fideles nostros utriusque ordinis manibus propriis insigniri rogavimus. Signum Hugonis comitis & Francorum ducis. Signum Rotberti, qui hanc auctoritatem fieri deprecatus est, & ipse firmavit. S. Gibardi fratris ejus. S. Martini canonici. Sign. Fulconis Audegavorum comitis. Sig. Theobaldi Turonorum vicecomitis. Sig. Gaufridi Aurelianensium vicecomitis. Sig. Burchardi comitis. Sig. Gauzfridi Carnotensium vicecomitis. Sign. Odulfi. Sign. Gerardi. Sig. Bernardi Silvanecti comitis. Sign. Hucberti. Sign. Adalardi. Sig. Bernerii. Sig. Landrici. Signum Guanilonis. Sig. Odulgerii Sig. Evrini. Data mense Maio in pago Aurelianensi, in villa quæ dicitur Fontanas, ubi residebat dominus Hugo venerabilis comes & tramarcus cum suis fidelibus, anno tertio regnante HLudovico rege.

L I I I.

Donatio facta eidem sancto Juliano unius præbendæ in ecclesia S. Martini Turonensi.

Ad lib. 44.
n. 12.
Ex archivo
S. Juliani.

Cum sollicitudo & cura omnium ecclesiarum in manibus præcipue consistat episcoporum, tanto tamen ab omnibus quicumque possunt canonicis & fidelibus devotius & totis visibus est exsequenda & perficienda, quanto constat quia exinde sibi cælestia credunt percipere commercia. Nos igitur in Dei nomine Nefingus, gregis incliti confessoris Christi beati Martini decanus, necnon Farmannus ipsius sacratissimi corporis custos & archiclavus, ceterique nostræ congregationis fratres, percognitum ac manifestum esse volumus omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, & præcipue nostris confratribus tam futuris quam & præsentibus, quoniam accessit ad nostræ caritatis benivolentiam dominus Teotolo venerabilis archiepiscopus, anno dominicæ incarnationis DCCC XL. humiliter postulans, ac omnino flagitans, uti pro sola pietate ac benedictione patroni nostri domini Martini, atque pro communi animarum nostrarum absolutione, præbendam unam ad monasterium sancti Juliani, necnon & sancti Antonii, quem ipse pro multorum utilitate tam præsentium quam & futurorum in suburbio

Turonicæ urbis construxit, ac noviter dedicavit, ad subsidium monachorum ibidem Domino militantium perpetualiter habendam contulissimus, eo siquidem rationis ordine, ut eorum sacræ orationes ad Dominum continuæ ita pro nobis, veluti pro ipsis, ac posteris nostris essent profutura. Nos igitur ejus petitionem cum consensu omnium nostrorum fratrum mentaliter * considerantes, & deprehendentes non illam fore superfluum, sed rationabilem, & utrarumque partium profectibus commodam & perutilem, concessimus; tam pro sola, ut dictum est, pietate ac benedictione patroni nostri domini Martini, quam etiam pro deprecatu jam dicti domini Teotoloni archiepiscopi, ad præbendam monasterium sancti Juliani sive sancti Antonii, in opus monachorum, præbendam unam, quatinus & pro fœdere & memoriale nostrum ac successorum nostrorum animarum requie ibi perpetuo habeatur, & missarum sacra oblatio, sicut idem dominus archiepiscopus subjectique sibi monachi nobis polliciti sunt, & duplex fiat quotidie commemoratio, una scilicet pro nostris defunctis fratribus, & altera pro vivis. Scimus enim quia multum valet deprecatio unius justis assidua; & apostolus nos admonet orare pro invicem ut salvemini. Interea precamur omnes nostri gregis canonicos, qui præsentem vel qui futuri esse videntur, ut hanc nostram communem elemosynam ac contulitionem, sicuti a nobis constituta est, ita in reliquum eam manere patiantur inconcussam & inviolabilem. Si autem fortasse acciderit, quod absit, ut aliquis suasionibus male infectus, aut invidia, seu malo ingenio seductus, præbendam præbendam ab eodem sancti Juliani monasterio voluerit distrahere aut subripere, iram Domini nostri Jesu omniumque Sanctorum ipsius se multatum noverit, nisi quantocius resipuerit. Et ut hujus nostræ communis elemosynæ atque contulitionis auctoritas in Dei nomine per diuturna tempora certior ac firmior habeatur, & inviolabiliter conservetur, manu propria in capitulo pleno eam subscripsimus, & ad ceteros confratres nostros subscribere rogavimus. Nefingus decanus, Farmannus, Arbertus præcentor, Erlannus, Odilardus, Guntelmus, Erluinus, Beringerius, Arduinus, Gauzfredus, Gauzclinus, Adabertus, Arduinus, Bernardus, Liffardus, Radoinus, Deusdedit, Berno, Ardincus, Fruannus, Gimmo, Hilde-modus, Gauzuinus, Adalmarus, Gauzelmus, Lethardus, Fulco, Gislebertus, Fredericus, Madalricus.

Data est autem hæc auctoritas 11. Kal. Aprilis Turonis in castello sancti Martini, in pleno fratrum capitulo, anno 111. regnante Ludovico rege. Gualterius indignus scripsit & subscripsit.

L I V.

Charta Aymerici archiepiscopi Narbonensis pro sancto Pontio Tomericensi.

Ad lib. 44.
n. 12.
Ex archivo
Tomericensi.

IN nomine Domini nostri Jesu-Christi, ego Aymericus Dei gratia Narbonensis archiepiscopus, notificare volumus cunctis hæc audientibus, quod multum gaudemus & exultamus de ædificatione monasterii sancti Pontii Tomericensis, quod dominus Pontius dux Aquitanorum & comes Tolosanus ædificavit & dotavit, abbatem & monachos ibi constitucens, ut regulariter vivant secundum regulam sancti Benedicti. Et quia in diebus nostris tam venerabilis religiosusque locus ædificatus est; volumus & cupimus cum magno desiderio, monasterium prædictum dotari ad sustentationem monachorum, qui ibi Deo serviunt, & in futurum servituri sunt, ut tantæ elemosynæ participes esse mereamur. Igitur ego Aymericus archiepiscopus prædictus, & nos canonici prædictæ sedis, bono animo & bona voluntate damus, laudamus & concedimus, ac præfenti charta in perpetuum tradimus Domino Deo, & sanctæ Mariæ, & monasterio sancti Pontii martyris Christi Tomericensis, & domno abbati Otgerio, & monachis ejusdem monasterii, præsentibus & futuris, ibidem Deo servientibus, videlicet ecclesiam sancti Martini de Jouro, cum capella sancti Martini de Cuffas de ipsa parrochia, & ecclesiam sancti Garcini de Bisons, & ecclesiam sancti Stephani de Cavall cum capella sancti Martini de Uscadellas de ipsa parrochia, & ecclesiam sancti Johannis de Frayssa, & ecclesiam sancti Petri de Cambour, & ecclesiam sancti Petri de Riols, cum capella sanctæ Eulaliæ de ipsa parrochia, & ecclesiam sancti Sebastiani de Promiano cum capella sanctæ Mariæ de Trefors, & ecclesias sancti Stephani & sancti Amantii de Albania, & ecclesiam sanctæ Mariæ de Feireras, & ecclesiam sancti Johannis de Divoliola, & ecclesiam sancti Petri de Figueiras cum sua capella, sancti Petri de Ceaceyo, cum omnibus aliis capellis & ecclesiis de ipsa prædicta parrochia sancti Petri de Figueiras, & ecclesiam sancti Baudilii de Monte-Olerio cum capellis sancti Petri de Bisano, & ecclesiam sanctæ Mariæ & sancti Juliani de Malliaco, & ecclesiam sancti Jacobi de Cortis. Has omnes prædictas ecclesias ego prædictus Aymericus archiepiscopus, & ego Petrus archidiaconus, & ceteri canonici Narbonensis sedis, damus, laudamus & concedimus Deo, monasterio sancti Pontii supradicti, & abbati & monachis prædictis, & eorum successoribus in perpetuum, cum omnibus decimis & primitiis & oblationibus, & cum omni ecclesiastico jure tam decimarum, quam aliarum rerum, sicut umquam prædictæ ecclesiæ habuerunt, vel habere debuerunt, vel possederunt, vel habere debent. Sic damus Domino Deo & monasterio prædicto in perpetuum absque omni retentu, libere & absolute, & absque omni usa-

tico, salvis tamen synodis de ecclesiis prædictis, exceptis capellis omnibus, & excepta ecclesia sancti Baudilii de Monte-Olerio, & exceptis ecclesiis prædictis de Malliaco. Si quis autem sciens contra hanc donationem nostram venire tentaverit, non hoc valeat vindicare quod requirit; sed insuper admonitus nisi resipuerit, & Deo & sanctis ejus satisfecerit, & monasterio prædicto, iram Dei omnipotentis incurrat nimis tremendam, & cum diabolo & ejus ministris dispareat, & anathema maran-atha efficiatur, & cum Dathan & Abiron, qui viventes in infernum descenderunt, subjungatur, & cum Juda Iscariote traditore, qui Deum & Dominum suum tradidit, societur, luiturus penas perpetuas. Factum est hoc donum anno Domini ab incarnatione DCCC XL. mense Augusto, anno 111. regnante Ludovico rege Francorum. Signum Aymerici archiepiscopi Narbonensis, qui hanc cartam fieri iussit, & factam laudavit, & testes firmare rogavit, & hoc signum facit †. Sig. Petri archidiaconi, & ceterorum canonicorum Narbonensis sedis, qui hanc cartam fieri iusserunt, & factam laudaverunt, & testes firmaverunt. Sign. Rodaldi episcopi Biterrensis †. Sign. Guilandi Carcaffonensis episcopi †. Sign. Theoderici episcopi Lutevensis †. Sign. Pontii episcopi †. Sign. Reynardi episcopi †. Sign. Darberti episcopi †. Sign. Hugonis episcopi †. Sign. Guadaldi episcopi †. Signum Wilandi episcopi †. Sign. Darberti abbatis †. Sign. Odoni abbatis †. Sign. Arnulfi abbatis †. Sign. Suniarii abbatis †. Sign. Rotberti abbatis †. Sign. Guidonis abbatis †. Sign. domni Pontii ducis Aquitanorum & comitis Tolosani. Sign. Guarindis uxoris ejus. Signum Hugonis comitis. Sign. Amandi vicecomitis. Sign. Sicardi vicecomitis. Sign. Atoni. Sign. Pontii, qui hanc cartam scripsit jussu prædictorum, anno & die quibus supra.

L V.

Elizierni charta pro Floriacensi monasterio.

Divina pietas, quæ fidelibus ad usum hujus vitæ bona temporalia præstat, hoc etiam majori benignitate largitur, ut de eisdem temporalibus æternam sibi mercedem valeant præparare. Quapropter ego Eliziernus hoc per gratiam Christi retractans, & me ad obsequium divinæ servitutis conferre, & de rebus juris mei portionem in posterum reservare decrevi. Et quia monasticam professionem mihi subire placuit, beatissimum Benedictum, patrem videlicet monachorum ac ducentem, placandum quam primum judicavi. Igitur prædium meum, quod Seda dicitur, situm in Guastinensi pago, cum omnibus, quæ ad ipsum pertinent, in honore domini nostri beatissimi Benedicti ad Floriacum cœnobium, quo ipse quondam de Casino translatus requiescit, perpetualiter habendum trado, cum ecclesiis videlicet, villis atque mancipiis, seu ceteris quibuscumque rebus ad ipsum perti-

Ad lib. 44.
num. 25.
Ex manuscr.
codice Ottoboniano.

A P P E N D I X

712

mentibus, quidquid videlicet vel inquisitum, vel inquirendum videtur. Quia vero juxta Apostolum, cura proximorum negligenda non est, volo, ut eandem res filius meus Joseph, necnon & filia mea Elizabeth, & primogenitus ejusdem filia, si de legitimo conjugio fuerit, ad usufructuarium teneant: post eorum vero discessum ipsa res cum omni integritate ad prædictum cœnobium transferantur; & ita in usibus fratrum cedant, ut nulli abbatum liceat inde beneficium laicis dare. Ne vero aliquis dicat, quod ipsa res donata quidem sint, sed non possessa, trado in præsentem ad possidendam ecclesiam, quæ est in villa Prunedo. Similiter quæ sunt ecclesiæ & pro censu teneantur, & ad iudicium possidendæ. Si vero, quod absit, ulla qualiscumque persona quidquam de hac nostra constitutione infringere tentaverit; illi maledictioni subiacebit, quæ in sanctis libris contra perverfos rerum ecclesiasticarum terribiliter comminatur, ut, juxta divinam vocem, maledictus sit qui transfert terminos constitutionis proximi sui; & cum Eliodoro participetur, qui ærarium Domini infringere tentavit. Ipsa vero auctoritas omni tempore inconcussa ut perduret, hanc manu propria firmari, & filium meum Joseph firmare feci. Sign. Eliserni, Sign. Ugonis comitis. Sign. Teudonis comitis. S. Joseph acolyti. S. Bernardi comitis. S. Teutaldi comitis. Sign. Fulconis comitis. Sign. Gauzfredi comitis. Sign. Rodulfi. Sign. Aymonis. Sign. Frotmundi. Sign. Raynardi. Sign. Arnardi. Sign. Girardi. Sign. Gauzberti. Sign. Rotberti. Sign. Hervei. Datum mense Novembri, anno sexto regni HLudovici. Andreas monachus scripsit.

L V I.

Hymnus in honorem sancti Martini, a S. Odone in extremis compositus.

Ad lib. 44. num. 40. *Communicavit D. Edm. Martine.*
MArtini reniter en speciosa dies,
 Quia scandit modicus dives Abrahæ sinus,
 Conventusque poli obvius adstat ei:
 Nos hymnis hunc honoremus.

Est Jesus vehemens laus, honor atque decus.
 Nam cælos decorat, arvaque clarificat,
 Emergens quasi sol alter ab occiduo.

* *nl. invidiam.* Splendorem dat * hunc diem.

Cultorem Domini hic tener imbiberat,
 Et nil præter eum sumere jam poterat:
 Signis a puero plenus & in senio,
 Ipso fide fit inclutus.

Qui necdum madidus fonte sacro laticis
 Vestivit Dominum parte suæ chlamydis:
 Et semet gelidat algidus ut tepeat,
 Nosque nunc meritis tegat.

Ter virtute potens mortibus imperitat,
 Signorum titulis totus ubique micat,
 Ut quod Christus habet nomen ibi nitescit.
 Ut confertus apostolis.

Instinctu supero cardine quadrifido
 Gens, linguæ, populi hunc celebrant seduli,
 Certatimque fluit illius ad tumulum:
 Martinum decet hoc decus.

Hæc Martine dies arva poloque replet,
 Sit per te salubris, his quibus est celebris.
 Sit gaudere pium, sit generale bonum,
 Hoc per te pater inclite.

Tu pacem reparas: hic & ad astra migras:
 Nunc nos te medio concilies Domino,
 Odonis famuli hoc opus qui condidit
 Emigrans de sæculo.

Miserere Domine, quos enutristi pie
 Semper misericors, misericordissime,
 TETOLONIS servi ceterisque tuis
 Miserere, ô Martine.

L V I I.

Præstaria Badini abbatis Saviniacensis.

Ad lib. 44. n. 59. *Ex archivo Saviniaci.*
Dilecto in Christo fratri Severo Badinus sancti Martini Saviniacensis abbas. Omnibus notum esse volumus, te nostram adiisse præsentiam rationabilique precatu poposcisse, quo ecclesiam in pago Lugdunensi in villa, quæ vocatur Libertis sitam, atque in honore sanctæ Mariæ dicatam, cum parochia & presbyteratu & omnibus ad se pertinentibus, tibi ad censum beneficiarem, quod & fecimus. Illam etiam vineam & aliquid de prato quæ nobis in villa Libertis per cartulæ testamentum tradidisti, similiter tibi beneficiamus, ea scilicet ratione, ut annis singulis de fructu, quem Dominus super ipsam vineam dederit, ministri sancti Martini nonas accipiant, & de prædicta ecclesia XII. denarios in censu persolvas singulis annis in festivitate sancti Martini; & dummodo vivis, ipsas res teneas ad reedificandum & in melius semper convertendum; & post tuum decessum ipsæ res sine ulla contradictione ad nostrum monasterium melioratæ revertantur. Sig. Romestagni monachi. Sig. Attonis monachi. Sig. Winulfi monachi.

L V I I I.

Fragmentum vite S. Benedicti primi, abbatis Clusini monasterii, auctore Willelmo monacho.

Ad lib. 47. n. 4. *Ex schedis Bazianis.*
In Italia finibus mons quidam exstat insignis, XII. millibus passuum distans ab Alpibus, qui vulgari nomine, sed non vulgari errore aut casu Pyrchiriana, id est ignis Domini, vel ignea civitas, vocatus est ab incolis, propter Angelorum, ut reor, ibi futuram præsentiam. Supremo cacumine beati Michaëlis Archangeli exstat ecclesia. Erat quidam Ravennas, nomine Johannes, cognomine Vincentius, vir miræ simplicitatis ac spiritualis intelligentiæ gratia

etia adprime ornatus, qui in genitili quidem solo episcopali fertur functus dignitate; sed solitaria vitæ ardore flammatus, multis provinciis perlustratis, in montem, qui Caprasius dicitur, prædicto monti a parte Septentrionali oppositum sese reduxerat.

Ab illo itaque tempore sanctus eremita Johannes usus cellula juxta posita, montem solus incolere cepit. Amizo tunc Taurinensis episcopus. Per idem tempus Othone juniore augusto, quidam nobilium, Hugo nomine, ex Arvernensi comitatu cum propria uxore...

Emensis igitur longioris viæ spatium, cum boni desiderii plenus una cum uxore suisque Segufiam venisset, tunc vocit cœnobium sancto Michaëli archangelo construere, si curari mereretur.

Ascensus ergo diluculo vehiculis, Hardoini marchionis curiam, quæ XII. tantum millibus in castro Avilliano tunc aberat, celeriter adeunt, eumque cum uxore nihilominus nutu divinitatis, ne diutius fatigetur, inveniunt. Adventus causas exponunt, & licentiam construendi cœnobii in memorato multoties loco petunt. ea videlicet ratione, ut gloriosus marchio quantum auri vellet vel argenti, mulorum, ceterorumque vehiculorum, quæ adduxerant, maximam copiam benigne reciperet, & locum ab omni sua proheredumque suorum sæculari potestate scripto judiciali solveret: quatenus in posterum Deo inibi servituri, a cunctis quæ sæculi potestatibus vel ex debito, vel ex terrore fiunt, expedita libertas conditionibus esset. Liberalissimus princeps libenter annuit.

Aderat ibi quidam nutu Domini vir religiosus Ordinis monastici, nomine Atvertus, qui in Lizathio monasterio abbatis prius officio functus, atque ab hoc a contrariis sanctæ religionis expulsus, tunc a liminibus Apostolorum regressus, in eodem per aliquot dies fuerat hospitio remoratus. Præfatum ergo virum religiosum Atvertum multis precibus vincit Hugo, & relictis quantum ad præsentem ut peregrinus poterat necessariis ei locum committens, citius rediturus ad sua cum gaudio rediit.

Exinde vir Deo plenus Advertus omnino plena devotione fatagens, oportuna monachis ædificioli secundum situm loci, nam scopulis asperissimus erat, cepit construere. Tempore constituto sicut promiserat Hugo rediit, & omnibus necessariis impensis ad perficiendam ecclesiæ fabricam datis, iterum ad præfatum marchionem transitum fecit, & ab eo, sicut & prius, dato pretio villulam contiguam, nomine Clusam, & ædificandis villulis congruas terras nihilominus contiguas acquisivit. Ut autem libertatis loci pro qua fatagebat scrupulis omnino nullus inesset, Taurinensem pontificem, qui Amizo dicebatur, adiit, & oblati quæ tantum virum decebant muneribus, cunctis iterum locum solvi conditionibus cum anathematis etiam interpositione favorabiliter impetravit. Indeque Romam profectus omnium prædictarum sponsonum tam pontificis, quam marchionis tenores, omnemque sui operis ordiens

Annal. Bened. Tom. III.

historiam papæ Sylvestro * retulit, & ejus ad præsentem principis Apostolorum auctoritate, postea vero imperatoris majestatis corroborari locum litteris & nomine fecit. Ne autem aliqua dubietas ex his quæ relata sunt in cordibus fidelium possit oriri, testis est prædicti Huginis filius Mauricius, testis & ipsa familia.

Igitur venerabilis papa Nicolaus, quod nomen victoriam populi nimirum catholici sonat, narrationis hujus ordiendæ laudator & præceptor existit, ut cunctis legentibus innotesceret, prædicti loci curam specialiter ad sedem apostolicam pertinere.

Anno igitur DCCC LXVI. incarnationis Dominicæ constructis, ut ferrur, in eodem loco feliciter officinis cœnobialibus, prout erat possibile, cum ille vir illustris Hugo in armis strenuus, sed in Dei rebus circa finem magis devotus, locum quem, sicut supra retulimus, pretio sibi ut proprium vendicaverat, & apostolica auctoritate seu præceptis regalibus munierat, abbati duntaxat ac monachis habendum tradidisset, postquam etiam S. Johannes eremita, necnon & beatæ memoriæ Advertus abbas migrasset ad Dominum, successit ei in regimine, fratrum consensu & electione vir simplicitatis & prudentiæ merito, Benedictus nomine.

Aliud ejusdem vite fragmentum.

Non ignotas, conscende intrepidus: & cum omnia, quæ tibi furto ablata verebaris, ibi collecta inveneris, opus quod imperaveram, in eodem loco perficere ne cuncteris.***

morabatur... angelica revelatione cepit honori & amori haberi ipsa regio, quæ antea inculta & vilis habebatur. Venerabilis quoque præsul Amizo ad locum appropinquans, in castro hospitatur Avilliano. Ecce autem circa noctis medium, dictu mirabile, immensus ignis instar magnæ columnæ e cælo super montem descendere, suisque flammis coruscis aëre sereno totum circum lambere, Cujus novitate miraculi populi stratis exciti, supplices ad cælum manus tendere, pectora pugnis tundere. Vociferantur cuncti Pyrchirianam penitus exuri. Tollitur clamor ad sidera. Episcopus ipse tanto rumore attonitus, surrexit, partemque rutilæ lucis jamjamque recedentis contemplatus, sic ait suis: O quam merendus est locus iste! A Domino vere factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Hic est ille ardens rubus, in quo Moyfi quondam apparuit Dominus. Hic est mons alter Sina, igneam legem per dispositionem Angelorum accepturus. In crastinum igitur cum ad locum ventum fuisset, & honorabilis pontifex cum venerando cœtu foribus humilis basilicæ astitisset, aspexit ab alto tanquam olei liquorem effluere, & effigiem crucis humore crasso per ecclesiolæ quosdam scopulos eminentes apparere. At ille obstupefactus & cum omni populo terrore percussus, humilis ingreditur, & humi prostratus, Archangelo mediante a Dominatore cæli & terræ perfectum finem tantæ virtuti obni-

XXxx

xius imprecatur. Oratione autem finita, cum oculos lacrymis suffulos levasset, videt titulum miræ pulcritudinis erectum, procul dubio manibus angelicis coaptatum, & balsamo atque oleo per circuitum supraque affluenter sudare, in tantum ut ad terram usque videretur effluere. Quod cernens, accepto festinus linteo, oleum reverenter extersit, & sic operto titulo missarum ibi sollempnia devotissime celebravit. A linteo vero, quo sacra extersa est ara, quanta processerit virtus, non est nostræ facultatis evolere: quia non imbecillis, non a dæmone possessus, non qualibet infirmitate detentus aliquis inde tactus est, quem inexpertem divinæ pietatis mox sanitate recepta virtus Archangelici permiserit existere. Tantis pius antistes miraculis motus, anachoretæ precibus, & ab honestis nobilium personis qui affuerant exoratus, cum interminatione sempiterni anathematis constituit, ut a suo successorumque suorum sæculari dominatu vel impedimento liber esset per sæcula locus: ea ratione, ut si quis ejus constitutionis in posterum contemptor fieret, apostolicæ sedis esset iudicii reus.

Ab illo tempore itaque sanctus eremita Johannes usus cellula juxta posita, montem solus incolere cepit, & sanctus Domini Archangelus, loci sui dilectorem & provisorum se esse luce clarius manifestare non distulit. Non multum namque temporis effluerat, & ecce viri sanctorum apostolorum Petri & Pauli limina, necnon & ejusdem sancti Archangelici patrocinia in monte Gargani adire festinabant. Cumque in Segusiana valle positi præscriptam ecclesiam in summitate montis, tanquam in specula stant, conspicerent; ignari rerum, a quo constructa, vel cujus nomini dicata esset, studiose requirunt. Quibus cum senex nuper gesta retulisset, unus illorum, qui podagrâ morbo graviter vexabatur, lætus valde effectus, socios hoc modo affatur: Noctis, ô sodales, quanto pedum meorum torquear dolore, & quam sæpe vos offenderim in hoc itinere mea tarditate. Unde quoniam ad illum sanctum Gargani montem, sicut proposueram, nequeo pertingere, obrestor per eum, quem animarum fidelium ducem post mortem maxime credimus, ut liceat mihi saltem istud sanctum oratorium illi dicatum invisere, eumque ut in hora exitus sit animæ meæ propitiis exorare: vosque ipsi aut mecum pro vestra mercede ascendatis, aut in montis calce reditum meum maturum expectetis. At illi in eum maligne tumultuantes ita illi exprobrant: Quid est, miser homo, quod loqueris? Quo nîtu vales per aspera & ardua scandere, qui plana viâ læderis planitie? Abi quò vis infane. Disperat qui te expectaverit. Tunc ille deserto comitum contubernio, sumptuque fiducia ex amore archangelici, quod impossibile putabant aggreditur, & magis genibus & manibus reptando, vix tandem victor optato portu desiderio. Intranque ecclesiam uberrimis humectavit solum lacrymis, & inter vota & preces, quas ex affectu intimo fundebat, Domino ejusque archangelo quod sit derelictus a

viris, suæque facit mentionem infirmitatis. Interea, ut assolet fieri, præ labore & maestitia somnus hominem corripit, & post aliquot horas sopore solutus, coram altari sancti Michaelis in monte nimirum Gargani se se hospitem & incolumem invenit. Quanta tunc flens largitur ibi, quæque lacrymarum præ gaudio fuderit flumina, si vellet exprimere Tulliana, nisi fallor, succumberet facundia, fortassis quod loquimur, pro sui novitate & miraculi magnitudine cuilibet videatur incredibile: sed, ô tu qui inde ambigis, veterem Danielis historiam non te pigeat rētexere, & quo pacto angelus Domini per terrarum tot spatia Abacuc per capillum Danieli in lacu Babylonico sedenti & famelico asportaverit, si ratione nunc comprehendis, indubitanter actum crede. An negabis, incredule, quod tunc factum est per angelum, non potuisse nunc fieri per summum archangelum? Vir igitur ille cum suæ hospitatis auctori quantas potuit gratiarum persolvisset actiones, lætus & exiliens inde repedabat. Jamque Romam transierat, cum infidi comites ejus nondum ad Urbem pervenerant. Quem cum sibi obviam eminus redeuntem contemplarentur, admirantes mutuo alter aiebat ad alterum: Ho Deus, quem video? num iste noster socius, qui apud Clusam a nobis est relictus? & alter: Non est, ait ille, sed similis ejus. Nam ille podager, iste incedit firmus & incolumis. Sed quid? certe is ipse est. Salve bone vir. At ille: Salvete vos, ô boni sodales. Quid est hoc, inquiunt? Quis te huc, aut quomodo sanus effectus es? Quibus cum præscripti miraculi seriem retulisset, tantæ rei novitate attoniti dixerunt ad eum: Num ista sancto apostolico per ordinem non aperuisti? revertere nobiscum, ingrater, revertere; & narra quanta tibi Deus fecerit. Et ille: Faciam ita, tamen si vos non promerueritis. Rediit, narravit & ad amorem venerabilis hujus loci Romam matrem civitatum accendit, totaque Italia, qua veniebant, hujus miraculi fama percontuit.

Per idem tempus imperante Otone juniore augusto, quidam nobilium, Hugo nomine, de Arvernensi comitatu, cum propria uxore *** turbatur anxietate. Nitebatur Petrum... speim miserorum lacrymosis suspiriis, nec se palam prodentibus ut sui miseretur inflectere, quia palpitabat lingua mala confusione, quæ peccatum celando solet accumulare, & erubescere fateri quod non erubuit perpetrare. Tandem coactus uxori suisque circumstantibus quocruciaretur igne *** & secundum post baptismum... quidem prima me comprobata apostatam, hostis abrenunciationem. Assentio, confiteor, abrenuncio, & a fonte David, qui in ablutionem menstruatæ patet, per ministerium domini mei Petri consilium requiro. Hæc querimonia dulcia Romanæ pietatis viscera concussit, & tantorum criminum reus de constructione unius cœnobii, ubi perpetualiter a monachis Deo serviat, sponsonem fecit: exigentibus tam memorato Papa, quam ministris apostolicis. Purgatus itaque tali penitentia & con-

fessione, sic demum limina sancta ingredi, & locum vestigiorum Domini permissus est osculari. Et facere gestiens quod promiserat, ad propria cepit cum gaudio regredi.

Ementis igitur longioris viæ spatii, cum boni desiderii plenus una cum uxore suisque Segusiam venisset, & in familiari sibi nota domo cum veteri amico hospitatus esset; ab eodem hospite causa familiaritatis diligenter cepit inquiri, qualiter cursum expleisset itineris sui. Seriatim cuncta retulit, & universæ rei quam præfati sumus mirabilem notitiam dedit. Attonitus hospes tanti stupore miraculi, simulque laudibus diutius immoratus omnipotentissimæ misericordiæ Domini, dixit ad eum: O domine Hugo, si desideras boni viri compos existere, nulli alii melius post gratiam principis Apostolorum, quam principi cælestis exercitus archangelo Michaeli te decet cœnobium construere, ut dimissis omnibus peccatis tuis, inde exitus tui de hoc exilio animæ tuæ iste sit ereptor, & Petrus receptor. Simul etiam locum præfatum, quam proximus, videlicet XII. millibus, esset, ostendens, & præfatorum miraculorum nobilissimam narrationem prosequens, animos viri jam dudum ad id intentos, exhortationis bonæ scintillis accendit. Atque sic tandem & verba salutis, & diem quo fessi venerant nox subsequens clausit. Adest archangelus per visionem soporatis utrisque conjugibus, & eadem specie eisdemque verbis conspicitur & auditur a duobus. Hortatur & imperat, ut in loco quem hospes designaverat, totius consilii vires figat, & absque dubitatione monasterium fabricans; animæ suæ cæleste se construere palatium non diffidat. Vir post revelationem prior evigilat, & dum uxori, Insegar-dæ nomine, totius tenorem visionis narrat. Postquam & ipsa retulit suæ concordiam visionis, quomodo melius ad effectum res ducatur, sagaciter consilium quærit. Tunc uxor hospitis Eva melior consilii Evæ prioris, quæ sero contulerant (nam his ipsa plurimum institerat) narrationem archangelici montis corroboratam gavisa, una cum viro quantis valet ingeniis omnes directos aditus incipiendæ faciendæque rei perquirat. Tandemque simul conferentibus sani vena consilii a fonte Sapientiæ Patris processit, qui in evangelio suis promittit fidelibus, dicens: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Igitur levaturi tanti molem palatii Hugo & uxor ejus, omnibus modis arenam nocituram prudenter explorant, & eam obstruere felici conamine parant; ut supra firmam petram secure fundamentum numquam casurum jacent. Ascensis ergo diluculo vehiculis, Hardoini marchionis curiam, quæ XIII. tantum millibus in castro Avilliano tunc aderat, celeriter adeunt, eumque ibi cum uxore nihilominus nutu divinitatis, ne diutius fatigentur, inveniunt. Nobiles & elegantis habitudinis peregrini ex cismontanis partibus advenisse principi nuntiantur, moxque ab eo secuti. Nobilibus mos quodammodo natu-

raliter inest, si boni sunt, honorifice suscipiuntur. Adventus causas exponunt, & licentiam construendi cœnobii in memorato multoties loco petunt; ea videlicet ratione, ut gloriosus marchio quantum vellet auri vel argenti, mulorum, ceterorumque vehiculorum, quæ adduxerant, optimam copiam benigne reciperet, & locum ab omni sua proheredumque suorum sæculari potestate scripto judiciali solveret: quatinus in posterum Deo inibi servituri, a cunctis quæ sæculi potestatibus vel ex debito, vel ex terrore fiunt, expedita libertas conditionibus esset. Liberalissimus princeps libenter annuit, & in primis gratis quæ petebantur exsequi volens, postmodum saniori consilio pretium quod justum est benigne recepit, & evangelico exemplo, quemadmodum de pretio Domini emptus est ager in sepulturam peregrinorum, monachis sæculo morituris in eodem loco pretio vitalis sepultura proveniret, & futuris temporibus refragandæ cœnobii libertatis occasio nulla foret. Post hæc ad hospitium lætus Hugo regreditur, & consilio nihilo minus hospitis virum, cui tutelam loci committeret, quæsiturus. Interim quia viâ occasio se præbuit, cum paucis ad montis cacumen, habitudinem loci visurus, potius animi quam vi corporis (nam via erat difficillima) trahitur. Estu ergo vel labore fessus admodum, immo siti nutu Dei deficiens, ad pedes eremite, cui ecclesiæ contigua erat cella parvissima, prosternitur; & ut archangeli, si non humano consilio, tanti periculi medelam quantocius inveniat, deprecatur. Audivit ab illo aquam in proximo non haberi; vinum autem in ampullula parva, quæ ad unius missæ celebrationem vix posset sufficere, contineri. Penes se nil omnino remedii fore. Nam virtutem archangelici procul dubio omnia posse. Instante quem sitis & æstus periculum coartabat, eremita tandem pietate concitatur, & archangelum, si status loci sibi placeat, devoti viri mederi periculo deprecatur. Mox, mira dicturus sum, prædictam, cernit ampullulam, quasi ab imo scaturiente vena fontis inundare, & summum archangelum virtutem visibilem exhibere. Quantum oportuit potari sunt qui venerant, & accepta benedictione redeuntes, sicut prædiximus, virum tutelæ loci congruum (nam eremite nulla jam nisi de cælestibus cura erat) reperire desiderantes ad hospitium properant. Retulit hospiti vir Deo devotus quod acciderat, & inter verba locutionis æstu boni desiderii non minus quam prius siti corporis æstus, iterum atque iterum de loci tutela, cui oportune esset committenda, verbum-repetebat.

Aderat ibi quidam nutu Domini vir religiosus ordinis monastici, nomine Atvertus, qui in Lisathio monasterio abbatis prius officio functus, atque ab hoc a contrariis sanctæ religionis expulsus, tunc a liminibus apostolorum regressus, in eodem per aliquot dies fuerat hospitio remoratus. Hunc, ait hospes, ut reor, gratia divina providit, qui non ut novus, sed expertus officii monastici, parvas expensas ad huc incompositi locelli spiritu pauper amore re-

ligionis amabit : & humili suæ paupertatis obsequio serviturus in posterum Christo, quæ satis sint divitias aggregabit. Auditus his venerabilis peccator Hugo in laudem Redemptoris attollitur. Præfatum ergo virum religiosum Avvertum multis precibus vincit, & relictis quantum ad præsens ut peregrinus poterat necessariis, ei locum committens, citius reditus ad sua, cum gaudio rediit.

Exinde vir Deo plenus Advvertus omnino plena devotione satagens oportuna monachis ædificiola secundum situm loci (nam scopulis asperitimum erat) cœpit construere, & quicquid usquam colligere poterat, modico victu contentus, ad id solum expendere. Tempore constituto sicut promiserat Hugo rediit, & omnibus necessariis impensis ad perficiendam ecclesiæ fabricam datis, iterum ad præfatum marchionem transitum fecit, & ab eo sicut & prius, dato pretio villulam monti contiguam, nomine Clusam, & ædificandis villulis congruas terras nihilominus contiguas acquisivit. Ut autem libertatis loci, pro qua præcipue satagebat, scrupulus omnino nullus inesset, Taurinensem pontificem, qui Amizo dicebatur, adiit; & oblati quæ tantum virum decebant muneribus, cunctis iterum locum solvi conditionibus, cum anathematis etiam interpositione, favorabiliter impetravit. Indeque Romam profectus, omnium prædictarum sponsonum tam pontificis quam marchionis tenores, omnemque sui operis ordiens historiam, papæ Silvestro retulit, & ejus ad præsens Principis Apostolorum auctoritate, postea vero etiam imperatoris majestatis corroborari locum litteris & nomine fecit. Post hæc quoad vixit omnia monasterio secundum posse necessaria vel attulit, vel direxit, & exinde cœnobium incrementis oportunis ex tempore Deo favente meritis hæcenus Archangeli crevit, & variis miraculis coruscans diversis populis gratum & venerabile fuit. Ne autem aliqua dubietas ex his quæ relata sunt in cordibus fidelium possit oriri, testis est prædicti Hugonis filius Mauricius, testis & ipsa familia, quorum vel suis vel parentum proximis diebus tantis indicis angelica virtus dignata est propalari.

Igitur venerabilis papa Nicolaus *, quod nomen victoriam populi nimirum catholici sonat, narrationis hujus ordiendæ laudator atque præceptor extitit, ut cunctis legentibus innotesceret, prædicti loci curam specialiter ad sedem apostolicam pertinere : & quisquis fidelium in sine caducæ atque transitorie vitæ pennis angelicis ad cælos optat evahi, contra locum quem Michaël princeps angelorum dilexit & elegit, veretur aliquid iniquum moliri : quatinus in domo sua absque scissionibus cordium cum pace, quæ hominum bonæ voluntatis propria est, sit nomen Domini semper benedictum, qui omnes suos spiritus administratorios propter eos qui hereditatem capiunt salutis, implere gratuite in ecclesiæ suæ mittit ministerium.

Anno igitur DCCC LXVI. incarnationis Dominicæ constructis, ut fertur, in eodem loco feliciter officinis cœnobialibus, prout erat pos-

sibile, cum ille vir illustris Hugo in armis strenuus, sed in Dei rebus circa finem magis devotus, locum, quem, sicut supra retulimus, pretio sibi ut proprium vendicaverat, & apostolica auctoritate, seu præceptis regalibus munierat, abbati duntaxat ac monachis habendum tradidisset; postquam etiam sanctus Johannes cremita, necnon & bonæ memoriæ Advvertus abbas migrassent ad Dominum; successit ei in regimine fratrum consensu & electione vir simplicitatis ac prudentiæ merito Benedictus & nomine. Hic cum plurimis floreret virtutibus, tanta dicitur caritatis affluentia refertus, & hospitalitatis liberalitate munificus, ut omnes ad se venientes & montis ardua ac Archangeli patrocinia petentes, maximeque Gallorum, Aquitanicorum & Hispaniarum populos Romam adeuntes, libentissime susciperet, & quæ fratrum tantum usus poterant competere, benignus impertiret. Cujus quamplurimi gratiam admirati (erat quippe moribus & canis angelicis decoratus) aiebant: Ecce vir prudens, qui ædificavit domum suam supra petram, in cujus ore dolus non invenitur: quo fideli dispensatore Archangelus Domini gratulatur, & hujus loci fama sua ubique extendit insignia. Cœperunt namque nonnulli, & præcipue de Ultramontes, ad hunc locum gratia religionis concurrere, & sæculo renunciantes sub illo sene glorioso normæ regulari sese subdere. Langobardi enim quamplures, fulti inimica fidei calliditate, haud facile acquiescunt monachalem habitum suscipere. Multi vero nobilium atque divitum gratiam cupientes referre ejus benedictionibus, quo sibi principem angelorum conciliarent in die sui exitus, alii ditaverunt locum suis honoribus, alii tradebant pueros suos Domino educandos immaturis teneros ætatibus. Est namque locus ab omni impedimento & sæculari tumultu semotus. Nullus hominum seu animalium ibi perstrepat, clamor atque rugitus jacet. Porrecta Italiae planities suos jocundalacis ac fluminibus humanos interdum quæ valeat recreare visus. Tepidæ sunt hyemes, æstas vernum imitatur tempus. Mens Deo famulantium tali fota quiete, & admonita quamlibet pulcra rerum oportunitate, vociferatur, jubilando frequenter cum exultatione: Magnus Dominus & laudabilis valde in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

Dilectus itaque Deo & hominibus ille venerandus senex Benedictus optime agens gregis commissi custodiam, utpote pastor egregius, sanctitatis gratia claruit suis temporibus, amplavitque monasterium favente Archangelo rebus, personis, & honoribus. & cum a plerisque hospitibus & monachis quasi pro consilio hortaretur magnorum cœnobiorum tutelæ & ordinationi locum suum committere, eorumque consuetudines admittere, non adqueſcebat, dicens: Sinite, fratres, finite patris nostri Benedicti Regula parvitatem nostram contentam esse, quæ, si quod videretur addendum, abbatis admittit arbitrio supplendum pro ratione & tempore. Non ita est ut dicitis. Videtis locum con-

ductu difficilem & arduum, altera consuetudine modificandum. Neque enim humano quolibet indiget magisterio, qui angelorum sæpe fruitur solatio, tantique provisoris gaudet patrocinio, & satis metuendo quandoque additur ministerio. In hoc nimirum monte nullus est locus crimini, nec est fas sub ejus conspectu scelerato latebras delitescendo, etiam si uspiam in monte facinus committitur, sacras jacularur & arces: adeo ut plerosque terreat innocentes. Neque novit igneum ponere tumultum, donec quod humanum latebat oculum, & manebat inultum, satisfactione & confessione forte fiat indultum. Sic pater inclitus aiebat, sic apostolica disertus simplicitate callebat. Regulam tantum almi Patris & eximii ducis monachorum Benedicti suadebat perſcrutari & observare debere, & super ea clamare. Ceterum in cuiusque abbatis arbitrio ordinationem sui monasterii pendere. Quod ejusdem loci conventus usque hodie habuit celebre.

Prætereundum silentio non arbitror quoddam miraculum, quod sanctæ memoriæ Aicius Prior, æque ipso actu reverendus, de abbate jam dicto referre solebat. Cujus ob hoc testimonium veritate creditur subnixum, quia fuit homo, ut aiunt, ad unguem factus, & in religiosa conversatione totus sibi teres atque rotundus. Qui inter ceteras animi virtutes, quibus admodum pollebat, discretionis gratia, quæ omnium virtutum genitrix, cultos, ac moderatrix, Patrum diffinitione prædicatur, fuit ita præditus, ut nullius diei feriatu atque profesti occasione, solita ciborum distractione seu quantitati quispiam addere vellet aut demere. Constantis semper in sancto proposito, & vigiliis crebro inferviens, flagris proprium corpusculum coercebat: operi manuum & lectioni sedulus operam dabat. Castus mente & corpore, tandem multiplicatus in senecta uberi concessit naturæ. Cujus sepulchrum recentes aperientes quidam fratrum ejus alumni quadam curiositate ducti, mira odoris fragrantia sunt repleti. Hic namque, inquam, Prior de illo venerabili Benedicto assererat, quod moris illi fuerat beatæ Mariæ genitricis Domini & Salvatoris nostri Laudum officia nocte dieque ante ejus venerandum altare, quod illius gloriosæ & incomparabilis imaginis præsentia insignitur, devote ac sollempniter agere. Quod opus cum nullatenus intermitteret, nocte quadam lecturus ibi ex more lectionem lucernam ipse tenebat, quæ venti flamine, ut assolet fieri, extincta est. Quo casu cum pro lectionis dilatione magis anxietur, de cereo, qui ante sancti Michaëlis altare perpetuis foveatur ignibus, subito sese flamma prorupit, & in manu illius non sine fratrum admiratione lucernam accendit. Quod ubi Dei famulus vidit, vehementer obstupuit, & solo tenus prostratus diutius adoravit, & fratribus quoad viveret, ne cui miraculum proderent, interdixit. Quid plura? Annis XL, & XLII. monasterium viriliter rexit, tandemque sicut oliva fructifera, in domo Domini in pace quievit. Tale habuit sanctus ille locus sui pri-

mordii incrementum, talibus gloriatur auctoribus, & tam gloriosus quam venerabilis extunc & nunc cunctis extitit gentibus, exceptis Taurinensibus, qui tanquam scyllæ canes, semper oblatraverunt, & livido oculo cœnobii commodo obliquare non cessaverunt. Eorum tamen dentes, omniumque male loco insidiantium vires Archangelus ita potenter obrivit, ut si non voce, rebus equidem clamaret: Qui hos tangit, quasi si tangat pupillam oculi mei. Nemo enim locum, seu illa quæ juris ejus sunt, aliquando injuriis impetivit, & illæsus abiit. Vocatus & non vocatus adest, & sibi in aula sua digne famulantium, seseque humiliter deprecantium vota benignus attendit, & ab ore sævissimi draconis incessanter protegit. Illius ergo quem celestis curiæ primatem, ô grex Clusine, specialiter tibi delegisti, innitere patrocinio. Illum te decet præ omnibus venerari & glorificare cultu perpetuo, qui te sub umbra alarum suarum pie fovendo sic defendat in prælio, ne damneris sine me in tremendo judicio. *Explicit.*

LIX.

Donatio unius præbende ab Harduino Turonensi archiepiscopo, facta S. Florentii monachis.

IN nomine summi Salvatoris Dei Arduinus misericordia Dei sanctæ Turonicæ sedis archiepiscopus. Notum, immo & præcognitum esse volumus cunctis fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ præsentibus scilicet ac futuris, præcipueque successoribus nostris, quoniam accessit ad nostri culminis paternitatem quidam venerabilis abbas de monasterio sancti Florentii, quod situm est in castro qui dicitur Salmurus, nomine AMALBERTUS, humiliter deprecans, uti ad confugium monachorum sancti Florentii infra claustrum nostræ matris ecclesiæ aream unam de terra ad mansionem faciendam eis concederemus: simulque expetiit ut eis præbendam in nostra matre ecclesia concedere dignaremur. Cujus deprecationem una cum assensu fidelium nostrorum utriusque ordinis, prout nostro conventi ministerio, benigne recipientes, concessimus jam dicto Amalberto & monachis sibi subiectis præscriptam aream infra claustrum nostræ matris ecclesiæ. Est autem sita prope capellam sancti Gervasii, ubi sanctissimus Martinus missas & orationes semper cantare solitus erat. Concessimus etiam præbendam unam in nostra matre ecclesia, eo videlicet tenore, ut quando ex canonicis nostris aliquis ab hac luce discesserit, ipsi monachi pro absolute animarum nostrorum canonicorum Domini clementiam exorent ceu pro semetipsis. Itidem autem & nostri canonici faciant pro illis, sicut Apostolus testatur: Orate pro invicem, ut salvemini. Precamur igitur omnium successorum clementiam, qui futuri sunt per diversa tempora, ut hæc nostræ parvitatæ facta sinant permanere intacta ac inviolata, sicuti sua cupiunt post miserum hujus

Ad lib. 47.
n. 37.
Ex charta-
rio S. Flor.

saeculi laborem stabiliri facta. Ut autem hac auctoritas per diuturna tempora firmior habeatur, & in reliquum inviolabiliter conservetur, manu propria eam subter firmavimus & ab canonicis nostrae matris ecclesiae adfirmari fecimus. Arduinus huic manui firmæ subf. Rotgerius decanus subf. Bernardus subf. Boso subf. &c. Data mense Novembrio in civitate Turonis, anno inc. dominicæ DCCCC LXXIX. sive anno xv. regnante Lothario rege.

L X.

*Index abbatum monasterii SS. Cosmae & Damiani
Roma in Mica-auria.*

Ad lib. 47.
n. 45.
Ex ms. cod.
Romano.

Gregorius abbas anno 881.
Johannes anno 887. usque ad annum factem 901.
Johannes item abbas tempore Johannis papæ x. & tempore Leonis vi.
Silvester anno 946. præfuit annis 17.
Paulus anno 963. præfuit annis 4.
Silvester II. anno 967. præfuit annis 6.
Johannes III. anno 975. tempore Benedicti vii.
Martinus anno 983. præfuit annis 2.
Gratianus anno 985. præfuit annis 3.
Marrinus II. anno 988. præfuit aliquot mensibus.
Andreas anno 988. præfuit an. 5.
Gratianus II. anno 993. præfuit an. 4.
Andreas II. anno 997. præfuit anno uno.
Silvester III. anno 999. præfuit annis duobus.
Johannes IV. anno 1001. præfuit annis 3.
Gregorius anno 1003. præfuit annis 14.
Martinus III. anno 1018. præfuit an. 4.
Johannes V. dictus Crinius, anno 1022. præfuit an. 18.
Raynerius anno 1041. præfuit an. 6.
Albericus anno 1047. præfuit an. 3.
Raynerius anno 1049. præfuit an. 14.
Odmundus anno 1063. præfuit an. 4.
Alanus anno 1067. præfuit an. uno.
Odmundus anno 1068. præfuit an. 8.
Falco anno 1076. præfuit an. 3 & factus est Cardinalis.
Nicolaus anno 1079. præfuit anno uno.
Hieronymus anno 1080. præfuit an. 2.
Cinthillus anno 1082. præfuit anno uno.
Albericus anno 1083. præfuit an. 8.
Cinthillus II. anno 1091. præfuit an. 19.
Johannes V I. dictus Crinius II. an. 1120. præfuit an. 30.
Hildebrandus anno 1150. præfuit an. 5.
Johannes VII. anno 1155. præfuit an. 3.
Bobo anno 1158. præfuit an. 2.
Hildebrandus II. anno 1160. præfuit an. 7.
Reginaldus anno 1167. præfuit an. 6.
Bobo II. anno 1173. præfuit an. 16.
Nicolaus anno 1189. præfuit an. 11.
Hugolinus anno 1200. præfuit an. 17.
Hieronymus anno 1217. præfuit an. 2.
Hugolinus II. ann. 1219. præfuit an. 2.
Nicolaus II. anno 1220. præfuit anno uno.

Clemens anno 1221. præfuit an. 7.
Johannes VIII. dictus Massalinus, præfuit an. 3.
Guido de Opno-Massarino præfuit an. 1.
Reginaldus ultimus abbas an. 1233. præfuit usque ad annum 1234. quo mense Septembri datum fuit hoc monasterium a Gregorio papa IX. bulla data die 15. mensis Septembris, pontificatus anno VIII. abbatibus & monialibus seu sororibus inclusis ordinis sancti Damiani.

L X I.

*Donatio Vallis-Boana facta Turonensi monasterio
sancti Juliani.*

Ad lib. 47.
n. 70.
Ex veteri
membrana.

IN nomine summi Salvatoris Dei, nos quidem Sigefredus Cinnomannicae urbis & ecclesiae sanctissimae Dei-genitricis & virginis Mariae ac beatorum martyrum Gervasii & Protasii gratia Dei episcopus, notum fore cupimus omnibus successoribus nostris, hujus scilicet nostrae sedis episcopis, atque omnibus fidelibus, quoniam deprecatus est nos quidam nostri gregis levita valde venerabilis & archiclavus, Odo scilicet nomine, ut quibusdam fratribus nostris & preciosissimi martyris Juliani monachis in monasterio ejusdem degentibus, quod est constructum a domno Teotolone ejusdem civitatis archiepiscopo inter mœnia beatissimi Christi confessoris Martini, & eandem civitatem, villam unam nuncupantem Vallem-Boanam pertinentem ad thesaurum nostrae matris ecclesiae, cui Deo auctore praesidemus, cum omnibus rebus ad ipsam scilicet villam pertinentibus concederemus, cujus petitionem cum consensu nostrorum canonicorum & hortatu senioris nostri Hugonis praemissa scilicet civitatis nominatissimi comitis ac filiorum ejusdem, videlicet Hugonis & Fulconis, libentissime suscipientes, concessimus eis praefixam villam, in Cinnomannico pago sitam super rivulum nuncupantem Dimidiam, in vicaria Veducinse, cum omnibus suis appendiciis, silvis scilicet, pratis, aquis, aquarumve decursibus, terris cunctis cultis & incultis, in quibuscumque adiaceant vel terminentur locis, sive ubi ubi exquiri poterint vel reclamari. Inter haec omnia specialiter denominamus illud territorium, quod vocatur ad-Culturam sancti Gervasii, ut nullum lateat ad praedictam villam proprie pertinere. Tali quidem ratione haec omnia ipsis praecleari martyris Juliani servientibus tradimus, ut habeant licentiam quicquid ibi melius voluerint operandi, simili scilicet modo, ut habent in cetera terra sancti Juliani quam possident, solvant tamen exinde annis singulis, ad missam scilicet sanctorum martyrum Gervasii & Protasii, quae colitur idus Decembris, censum solidorum trium; & eis amplius nil requiratur. Sed si ex ipso censu negligentibus extiterint, id ipsum eis emendate liceat, & quae tenuerint non ideo perdant. Ut autem hac auctoritas omni tempore inconvulsa permaneat, manibus propriis eam firmavimus, & confratri-

bus nostris subscribere rogavimus, atque seniori nostro, domno scilicet Hugone & filiis ejus, nec non principibus fidelium ipsorum, sub signo sanctae crucis corroborare precati sumus. Sigefredus episcopus subf. Odo thesaurarius subf. &c. Signum † domni Hugonis comitis. S. Hugonis & Fulconis filiorum ejus. S. Rodulfi vicecomitis &c. Ego frater Rotbertus monachus ejusdem congregationis jussu Sigefredi episcopi & Odonis thesaurarii, necnon Bernardi cancellarii, ac paene omnium canonicorum, sive hortatu domni Hugonis comitis scripti & subscripsi. Data est haec manus-firma in Cinnomannica civitate in mense Februarii, anno jam in xvii. Lotharii regis regni.

L X I I.

Charta Adalberti comitis de insauratione monasterii S. Quintini in Monte.

Ad lib. 48.
n. 48.
Ex veteri
exemplo.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, haec servantibus pax & vita. Quoniam secundum dictum Apostoli, dum tempus habemus, ad omnes bonum debemus operari, maxime ad domesticos fidei; ego Adalbertus comes notum esse volo tam praesentibus quam futuris, in meo Viromandensi comitatu ab antiquo tempore extitisse ecclesiam, in honore sancti Quintini martyris dedicatam, in monte sitam juxta vicum Perronam, quam quondam Dagoberti regis auctoritate, Etchenoldi praefecti donatione, sancti Eligii pontificis benedictione, Ultanus quidam, genere Scotus, professione monachus, ecclesiasticis functionibus ac monasticis institutibus, abbatis honore functus. Post cujus vitae excessum habitantium incuria, & barbarorum insectatione ad tantam desolationem ipsa pervenit ecclesia, ut vix rara antiquae habitationis apparet vestigia. Hanc igitur pro mea remedio animae, praedecessorumque sive heredum meorum salute, divina compunctus inspiratione, jussi a fundamento reaedificare, & abbate constituto cum consilio fidelium meorum abbatiam studui confirmare, & ex mei juris hereditate, primo-rumque meorum largitione decrevi dotare, sicque in perpetuum ratam & inconvulsam permanere. Hujus autem dotis res haec sunt. In pago Viromandensi villula una, quae dicitur Aistolcort, & in ipso pago in villa Curticulus nuncupata mansi septem, & medietas ecclesiae de Duriaco. Apud castellum Nigellam super fluvium Ingon, pontem cum terra appendente ibi. In Tegeri-Hamo * mansi duo, & in villa, quae dicitur sancta Radegundis, mansi tres. In vico Perronae capella * sancti Quintini cum quattuordecim hospitibus. In villa Alania * super fluvium Halae * duodecim hospites cum terra colenda & prato uno. Ad ecclesiam ejusdem montis respicit villa, quae Vivarius * dicitur, cum suis adjacentis. Super fluvium Grufionem, in villa quae Donius * vocatur, molendinum unum cum tertia parte prati

ibi appendentis. In pago Succionico, in villa quae Alamans vocatur, tres mansi cum curia indominita. In his ergo Deo, sanctoque martyri Quintino datis rebus nullus heredum vel propinquorum meorum, non comes seu vicecomes, nec cujuslibet ingenuitatis homo, aliquid amodo accipiat causa consuetudinis seu advocacionis, non bannum, non justitiam, non districtionem, nisi fideli precatu ipsius abbatis. Quod qui infringere praesumpserit, pro sua temeritatis ausibus aeternis subiacet maledictionibus, & publicis coactus respiciere cogatur legibus. Cujus actionis testes, laudatores, confirmatores hi sunt. Ego Adalbertus comes, qui jussi fieri, subsignavi. Signum Herberti comitis. S. Widonis comitis. S. Eilberti. S. Ivonis. S. Warneri. S. Lambertii. S. Goziani. S. Odonis. S. Walchisi. S. Wazelinii. S. Macherii. Sig. Odonis. Sig. Amalici. Ego Leudulfus Vermandensis ac Noviomensis ecclesiae episcopus relegi, subscripsi, confirmavi. Actum in curia sancti Quintini die passionis ejus.

L X I I I.

Translatio sancti Maglorii & aliorum Parisios.

Operuerunt Dani superficiem terrae sicut locusta, nec erat cuiquam hominum eos facile prohibere, quorum bestialem animositate praesul egregius Alctina civitatis, Salvator nomine, cum inter alios se nullo juvamine perferre diffideret, sublato corpore beatissimi Machuti praedecessoris sui Lehenonense monasterium celeri cursu expetivit. Inibi si quidem jam multi sacri ordinis ministri, hujus cladis fragore perterriti, confluerant, quia idem locus non solum pro sui amœnitate pollebat praecipue, verum etiam praescorum regum munificentia, magnorum praediorum copiis praeter ceteris nobilior apparebat, maxime cum ad sui decoris augmentum venerabile sacratissimi Maglorii archipraesulis corpus penes se retineret humatum. Grex ergo ibidem devotus monachorum administrante strenuissimo viro, Junano nomine, pastorali cura cum aeterno Regi indefessis militaret excubiis, fertur cum divinitus fuisse praemonitum, ut urgente persecutionis tempore Galliarum in partes secederet, ubi tranquilla pace & tutissima mereretur potiri requie. Quae ob rem adhortante venerabili Salvatore episcopo, sumptis multorum sanctorum pignoribus, quae per fidelium manus undique illic deventa fuerant; sacrisque ipsius ecclesiae codicibus & signis, aliisque ecclesiasticis utensilibus, exules egrediuntur a sinibus suis. Jam metas excesserant patriae, cum Dolensis necnon & Bajocensis ecclesiae ministri se illorum haeserunt comitatu, ferentes secum sancti patriarchae Samsonis, necnon & gloriosi episcopi Senatoris, sanctorumque pontificum Paterni & Scubilionis venerabiles artus, una diu, multumque per extera & incognita loca peregrinaturi. Verum

Ad lib. 48.
n. 85.
Ex vet. cod.

* Elinham.

* nunc parochialis.

* Alania.

* Hal.

* Viviers.

* Doim.

dum per triennium hæc acerrima perduraret guerra, Richardus comes Danos, Alamannos & Deiros in auxilium advocavit: a quorum infestatione cum Gallia diversis concuteretur incommodis, venerandus Salvator episcopus, paucis secum junctis fidelibus, ob imminentem rabiem barbarorum Parisius urbem nobilem munificentissime adierunt, quam ingressi, cum, sicut moris est ipsius gentis, eorum desolationi dulcissimo affectu compaterentur, eorum inopia quorundam fidelium caritate satis abunde supplebatur. Aliquantisper denique ibidem commorati, cum paganorum immanitatem in christianos crebrius grassari conspicerent, omni spe sibi abscessa in patriam redeundi, provida dispensatione omnium Rectoris & Creatoris sine se nequaquam ulterius recessuros elegerunt, si favente divinitate ab ipso civitatis principe, videlicet Hugone Francorum duce, locus ad tantorum sanctorum corpora digne locanda largiretur. Deia inuito consilio, ipsum ducem tunc in urbe demorantem adierunt, secum quorundam sanctorum pios cineres deferentes. Ingressi autem principis aulam, cum secretius de quibusdam negotiis reperierunt pertractantem. Sed cum ducis colloquium diutissime protelarentur, forte super mensam sanctorum corporum glebam deposuerunt, principis prætolantes adventum. Interim vero hora prandii imminente, cum is qui principalibus præerat epulis, ad procurandum convivium aulam fuisset ingressus, ad viros Dei, ubi residebant devenit, & virga, quam manu gestabat, super corpora sancta percussit, ut egredierentur procacibus verbis admonuit, nec tanti sceleris immanitatem impune tulit. Extemplo ergo a dæmone corripitur, & huc illucque debaccando discurrens furiosus, atrociter vexatur. Dumque alii ab eo pugnis tunduntur, alii diversis contumeliis afficiuntur, ingens per regiam aulam tumultus exoritur, & ob hoc dæmoniacus vinculis adhibetur: sanctorum corpora ab omnibus venerantur; & tanti prodigii novitas principis aures aggreditur, qui ilico nimio terrore compulsus, mox cum suis ad sanctorum corpora progreditur, atque coram eis humi prostratus, ne sibi quod factum fuerat, in peccatum reputaretur, ipsis apud Dominum suffragantibus humili devotione precatur. Sublatis autem inde in ecclesia sacris sanctorum artubus ab ipso Hugone strenuissimo duce, quæ regum antiquitus munificentia fuerat constructa, & in honore beati apostoli Bartholomæi consecrata, in quo canonicorum ordo divinum celebrabat officium, sunt deportata: atque ibidem decimo-sexto kalendas Novembris cum digno honore collocata: corpus videlicet beati Samsonis Dolensis archiepiscopi, Maglorii ejusdem archiepiscopi, Machuti episcopi, Senatoris episcopi, Leonarii episcopi, Wenalis sacerdotis, reliquæ Briomagli & Corentini; Lencerni episcopi, Leviani episcopi, Ciferiani episcopi; pars pretiosorum corporum Melorii & Tremorii Wingantonis abbatis, Scofli abbatis; pars corporum Paterni & Scubilionis; dens sancti Budoci. Erant autem in ipsa eadem eccle-

sia aliorum sanctorum reliquæ & corpora, quæ tam regum quam fidelium manibus, ut in regali capella, inantea fuerant delata. Pace itaque in tota Gallia & Nortmannia vigente & florente, quidam eorum qui de Britannia Parisius advenerant, nutu, ut credimus, divino sumptis sanctorum corporibus, quæ illic secum detulerant, almi videlicet Samsonis, & beati Leonarii, necnon & sancti Wenalis, aliorumque quorundam sanctorum, quidam eorum patriam repedare, quidam ad alia Galliarum loca migrare disposuerunt. Quod cum duci nunciatum fuisset, licet ægre tulisset, vim tamen eis nolens inferre, retentis quibusdam membris sanctorum, abire permisit, qui recedentes, alii Corboilum castrum, alii Bellum montem expetierunt, ubi & quieverunt; alii etiam ad alia Galliarum loca abierunt. Sancti vero corporis Samsonis procuratores, quia in Britanniam redire volebant, maxima parte ipsius sancti corporis retenta, & alia cum capite concessa, remeare permisit, qui abeuntes, cum per Aurelianensem urbem iter facerent, in ipsa urbe quibusdam incommoditatibus detenti, diu multumque morati sunt. Dux autem ecclesiam beati Bartholomæi, quæ tantorum sanctorum reliquiis videbatur illustrata ampliavit, quam postmodum in honore prædicti Apostoli atque beatissimi Maglorii, eo quod beatum Samsonem in archiepiscopatu Dolensi meruisset sublimari, dedicari fecit: in qua etiam monachos ad divinum officium peragendum constituit, quibus semper abbatem ex propria congregatione præesse, tam regali quam sacerdotali auctoritate stabilivit, qui etiam cum sua venerabili conjugē, Adelaide nomine, filia Picavorum comitis de progenie Caroli Magni, eidem ecclesie magna dona possessionesque & prædia obtulit, quæ sub nomine Lotharii regis & Ludovici describi & confirmari præcepit, regioque sigillo muniri constituit.

Sub Roberto vero rege, memorati ducis filio, comes Britannorum, Berengarius nomine, Parisius advenit eundem principem visurus, militareque obsequium præbiturus, quod audientes monachi ecclesie sanctorum Bartholomæi atque Maglorii confessoris, ipsius regem urbis adierunt, rogantes, ut suis precibus apud præfatum comitem obtineret, quatenus ecclesia beatissimi Maglorii, in Lehenensi pago sita, quæ malignorum crebris infestationibus in absiditate redacta videbatur, cum suis appendiciis ecclesie beatorum Bartholomæi atque Maglorii concederet: quia nimirum decebat, ut, sicut hæc ipsius sancti confessoris corporali præsentia illustrari videbatur, sic ipsa Lehenensis ecclesia, quæ tanti patroni mæsta corporali carebat absentia, eidem Parisiensi ecclesie perpetuo subijci non denegaretur. Prædictus itaque comes tam regis quam monachorum piæ petitioni præbens assensum, ipsam Lehenensem ecclesiam, quæ in honore sanctorum apostolorum Petri & Pauli & beati Maglorii fuerat consecrata, ecclesie pronominate in urbe Parisiaca sitæ, cum suis possessionibus benigne concessit, quam ipse etiam post-

modum

modum largissimis prædiis propria donatione ampliavit. Directi sunt autem illic monachi sex a venerabili Harduino, qui eo tempore congregationi Parisiensi præerat abbas, qui ipsum Leheniense monasterium in pristinam constructionem reducerent: quatinus ibidem servi Dei monastice viventes, remota sæculari pompa, cælebem vitam actitare satagerent. Prædicti autem monachi iussa patris complentes, ob multitudinem pro loci amœnitate ibidem construendum, ocius in priori renovatum est statu.

L X I V.

Heriberti comitis Trecentis charta pro Dervenensi monasterio.

Ad lib. 48. n. 94.
Ex chartulario.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Heribertus Francorum comes inclitus. Si aliquid ex propriis facultatibus nostris, dum adhuc vivimus, & in hoc corpore manemus, ad loca sanctorum, in usus scilicet ac stipendia servorum Dei condonamus, æternam exinde retributionem a Deo nos promereri procul dubio in futuro non dubitamus. Quapropter notum esse volumus omnibus sanctæ Dei ecclesie, tam præsentibus scilicet quam futuris, quia cum ad nostram notitiam pervenisset, quod monachi S. Petri Dervenensis monasterii, ubi videlicet gloriosus martyr Bercharius, & beatissima virgo Christi Theodosia corpore requiescunt, vini penuriam sustinerent; eorum angustie clementer compassi, tractare diligenter cœpimus, quid ad supplementum indigentia ipsorum in hac parte eidem loco conferre deberemus. Quod cum sedulo animo volveremus, ad memoriam reduximus quoddam nostræ proprietatis alodium, quod adjacet in villa, cui Velcianas nomen est, ut ipsum pro remedio animæ nostræ prædicti loci fratribus Deo & sancto Berchario deservientibus traderemus. Quod & fecimus cum consilio videlicet Francorum procerum atque omnium fidelium nostrorum, tam clericorum, quam laicorum. Res autem quas præfato monasterio tradidimus, sitas videlicet in suprascripta villa, Velcianas nomine, in comitatu Otminse, speciali denominatione designamus; id est mansum unum indominicatum cum appendiciis suis, quidquid videlicet ibidem solida firmitate habere videbatur, id est vineas ad ipsum mansum aspicientes, terras cultas & incultas, prata, silvam unam. Et hæc omnia sunt intra fines suprascriptæ villæ Velcianas adjacentia. Hæc itaque ad honorem Dei sancto Petro sanctoque Berchario in usus monachorum sibi servientium, summa devotione, & alacri voluntate pro remedio animæ nostræ habenda, tenenda, possidenda contulimus, ut ipsis intercedentibus, a Deo & peccatorum nostrorum veniam & vitam consequamur æternam. Ea siquidem interposita conditione, ut monachi ibidem consistentes, præsentibus videlicet & futuri, memoriam mei in omnibus divinis officiis habeant, cotidie unam missæ celebrationem pro me faciant, atque unum psalmum per sin-

Annal. Benedict. Tom. III.

gulas regulares horas persolvant; & cum septem specialibus psalmis memoriam meam adjungant, quamdiu in hac vita mansero; post discessum autem meum anniversarium obitus mei diem per singulos annos faciant. Si quis vero, postmodum aut ego ipse, aut aliquis successorum meorum, vel quælibet suspecta persona contra hanc nostræ donationis traditionem insurgere, & eam quodammodo infringere vel immutare voluerit, imprimitus iram omnipotentis Dei & sancti Petri, sanctique Bercharii incurrat, & in die iudicii a Dei misericordia alienatus, cum Dathan & Abiron perpetuas inferni penas sustineat; & insuper regio silco quadraginta auri libras inferat; & quod repetit evendicare non valeat: sed hæc præsens traditio per succedentia tempora firma, stabilis & inconvulsa permaneat constitutione subnixâ. Ut autem hæc nostræ donationis auctoritas omni tempore vigeat, & inviolabilem firmitatis observantiam habeat, manu propria omniumque fidelium & amicorum nostrorum, tam clericorum quam laicorum, subter firmari & corroborari fecimus. Signum domni Heriberti incliti Francorum comitis, qui hoc testamentum fieri & firmari iussit. Sign. domni Odonis comitis filii sui. Sign. Willelmi. Sign. Ysuardi comitis. Sign. Nivardi. Sign. Wuatōnis. Sign. Richardi. Sign. Wiberti. Sign. Herivei. Sign. item Wiberti. Sign. Odonis majoris. Sign. Sigiberti. Sign. Rimari. Sign. Walteri. Sign. Widonis. Sign. Heriberti decani Altivillaris. Sign. Constantii. Sign. Otgeri monachi ipsius loci. Sign. Gilduini. Isti sunt firmatores & testes, qui præsentibus fuerunt, & hanc donationem cum aliis pluribus firmaverunt. Actum Velcianas villa publice, regnante domno Lothario rege anno vicefimo-septimo feliciter.

L X V.

Lotharii regis confirmatio.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Ad lib. 48. n. 95.
Lotharius divina propitiante clementia Francorum rex. Si iustis & rationabilibus servorum Dei petitionibus aurem clementia impendimus, procul dubio exinde æternam a Domino mercedem nos recepturos speramus. Quapropter universis sanctæ Dei ecclesie fidelibus tam præsentibus quam futuris notum fieri volumus, quod adeuntes regie celsitudinis nostræ præsentiam, dilectissima scilicet nobis conjunx nostra regina, nomine Emma, simul etiam Adalbero sanctæ Laudunensis ecclesie, necnon & Gibuinus Katalaunensis sedis antistites reverendi intimaverunt nobis, qualiter Heribertus comes palatii nostri, nobis karus & fidelis in omnibus, ad locum sancti Petri Dervenensis cœnobii, ubi sanctus martyr Bercharius corpore requiescit, humiliter venisset, & quoddam sui juris alodium, quod a progenitoribus suis illi contigerat, pro remedio animæ suæ ejusdem loci fratribus ad supplementum vini inopia, quo idem fratres maxime indigere videbantur, devote tradidisset. Insuper etiam ad notitiam posterorum suæque traditionis fir-

Y Y y y

mitatem, cattam exinde & vestituram sub præsentia plurimorum secundum morem legalem supradicto loco publice perfacisset. Igitur hujus rei gratia prædicti pontifices, interveniente quoque præfata regina, karissima nobis nostra conjugæ, petitionem supradicti comitis Heriberti unanimiter nobis inferentes, clementiæ nostræ pariter suggererunt, ut hanc ejus traditionem, quam ipse Deo & sancto Petro ob salutem sui fecerat, nos præcepti nostri auctoritate præmuniremus. Adjacet vero alodum in pago Otrminse, intra fines villæ, quæ Velcianas dicitur, notis ac legitimis terminis præfixum, supra videlicet & infra illius aquæ decursum, ubi Vetus-Materna nominatur, illi scilicet alodo aqua pene portione junctum atque conterminum, quod in eadem villa prædicti monachi ab antiquo possidere videbantur. Nos itaque cælesti beneficio permoti, horum principum nostrorum precibus autem benigne accommodantes, ut eosdem Dei servos pro salute nostra, necnon & dilectæ conjugis ac prole nostra, simulque & statu regni nostri copiosius divinam majestatem exorare delectet, decernimus atque constituimus,

ut supradictum prædium ab eodem Heriberto, fideli nostro comite, traditum, absque ullius contradictione personæ legitimo & quieto jure, cum vineis, silvis, pratis, aquis, aquarumve decursibus, terris cultis & incultis, exitibus & regressibus in perpetuum possideant, & quicquid exinde facere voluerint, liberam & quietam in omnibus habeant facultatem, ea videlicet lege a nobis interposita, ut si quis contradictor existat, hanc multam sustineat, ut centum auri libras regio fisco nostro primitus inferat, & quod temeraria præsumptione conquaritur, penitus obtinere non valeat. Ut autem nostræ auctoritatis decretum per succedentia tempora contra omnia obstacula inviolabile permaneat, manu nostræ ac fidelium nostrorum, tam episcoporum quam procerum Francorum, corroborari, & anuli nostri impressione subter jussimus insigniri. Signum domni Lotharii gloriosissimi regis. Arnulfus notarius ad vicem Adalberonis Remorum archiepiscopi recognovit. Actum Lauduno-Clavato, anno dominicæ incarnationis DCCCC LXXX. regnante domno Lothario anno XXVII. feliciter.

INDEX GENERALIS EORUM, QUÆ CONTINENTUR IN TOMO TERTIO ANNALIUM BENEDICTINORUM.

Littera a initium pagina, b medium, c finem designat.

A

- ALONCUS seu Adalonus abbas Luxovii, 549. b. 595. c.
Abbas electio sit libera, 586. b. chartæ electionis abbatis, 577. c. 704. unius electio per papam confirmanda, 142. b. Abbatis regularis nuncupatio, 524. b. Abbas sub episcopo in cathedralibus monachorum apud Anglos, 41. a. non convenit episcopo abbatem esse monachorum, 629. c. Abbatum episcopalia ornamenta, 89. a. uni dalmaticæ & sandaliorum usus permissus, 603. c. abbas imperiali scepro pro baculo utens, 132. c. Abbati spiritualis jurisdictio concessa, 326. c. per abbatem ordinatio facta, 218. c. 219. a. Johannis VIII. hac de re epistola ad episcopos Britanniarum, 683. Abbatum mutatio a Carolo Calvo facta, 4. b. c. 58. a. 84. a. 85. a. 123. a. 130. b. Abbates duo simul in uno monasterio, 585. a. b. Abbates coadjutores, 281. b. 387. a. successores ordinati decessoribus viventibus, 387. a. b.
Abbas secularis reverendus appellatus, 146. b. 157. c. & reverentissimus, 280. c. Abbates seculares laxioris observantiæ causa, 311. c. 312. a. 330. b. regulares restituendi, 312. a. 330. b.
Abbates canonici, 200. b. 364. b. 651. b.
Abba-comites, 77. c. 528. c.
Abbates uxorati, 307. a. 318. b. 330. b. &c.
Abbatia laicis data, 323. b. 413. a. 436. a. &c. in dotem feminis, 442. a. Abbatia virorum data mulieribus, 112. b. 269. c. puellarum viris, 158. c. 370. b. 447. a. feminis maritatis, 511. a.
Abbatia nomen inditum ecclesiis, in quibus unus aut alter clericus erat, 315. b.
Abbatissa synodo interest, 296. a. unius electio per papam confirmanda, 142. b.
Abbo ex abbate S. Germani episc. Antifiodori, 26. c. 27. a. 47. b. 75. c. Heribaldo succedit, 61. c. 62. a. ejus obitus, 85. a. b.
Abbo episc. Magdalonenfis, 300. c.
Abbo episc. Nivernensis, 109. b. 212. b. 234. c.
Abbo episc. Sueffion. 359. c. 369. a. 485. a. episcopus Remensis ei commendatus, 382. a. archicancellarius, 380. a. b. 395. a. 410. a.
Abbo abbas Floriaci, 595. c. puer Floriaci educatus & oblat, 538. b. c.
Abbo abbas S. Martialis Lemovic. 7. a. 47. b. 57. a. 346. a.
Abbo abbas Masciaci piissimus, 145. a.
- Abbo abbas, 354. a.
Abbo monachus Pratenfis doctus, 371. a. ejus scripta, 253. b. 265. c.
Abbo pater S. Odonis, 330. c. 331. a.
Abderames rex Maurorum, auctor persecutionis in Hispania, 8. b. poenas luit, 18. b. c.
Abderramanus rex Arabum, legatus ad eum missus Johannes Gorziensis, 529. 530. a. ad ejus præsentiam ut admittitur, 543. 544. a.
Abdila regulus Cæsarangustæ, 45. b.
Abraham episc. Frisingæ, 626. b. 654. b.
Abraham abbas Crudatenfis, 600. c. 601. a.
Abfalon monachus Glonnæ, S. Florentii corpus e Trenorchio Salmurum asportat, 505. b. c. 506. a. ejus obitus, 533. b.
Abstinencia non sit nimia, 117. c. 118. a.
S. Abundii mart. translatio Bercetum, 2. c. 3. a.
Acardus episc. Teruannæ, 151. c.
Acclamations junctæ litanis, 422. c.
Acfredus abbas Balneolensis, 496. a. 536. a.
Acfredus comes Bituricensis, 145. a. occisus, 147. c.
Acfredus comes, pater Acfredi ducis Aquitaniæ, 391. a. ecclesia ab eo Monti-Olivi legata, 327. b. litteræ referuntur, 696.
Acfredus dux Aquitaniæ, 354. a. 384. b. 434. b. monast. Celsinienfis munificus, 390. c. 391. a.
Acfredus vir nobilis, 491. c.
Achadeus comes, 232. b.
Achardus vir nobilis, 491. c.
Achericus monachus pius in Allatia, 417. a.
Achideus episc. Diensis, 534. a.
Achardus episc. Namnetensis, 36. a. 105. b. 172. b. Romam missus, 136. b. c. 137. b.
Adacius seu Adalafius multorum monachorum pater, 437. b. 461. c. 462. a. a S. Odone pluribus monasteriis præpositus, 405. c. monasteria ei commissa, S. Augustini Lemovic. 422. c. Sarlatensis, 437. a. S. Sori, 451. b. Tutelenfis, 347. a. 405. a.
Adacius abbas Figiaci, 634. b.
Adagrinus abbas Indensis, 454. c.
Adalainus abbas Crassa, 278. a.
Adalaldus episc. Turonum, 255. c. 262. a.
Adalana abbatissa Asnedensis, 22. a.
Adalardus seu Adelhardus, episc. Rothomagi, 171. c. 177. a. ejus obitus, 177. b.
Adalardus episc. Aniciensis, 364. b.
Adalardus episc. Lemovic. 335. a.
Adalardus episc. Veronæ, 130. a. 251. a. excommunicatur, 209. a.

- Adalardus abbas S. Albani Mogunt. 578. a.
 Adalardus abbas Corbeia, ejus laudes, 116. c.
 Adalardus abbas Figiaci, 62. c. 358. b.
 Adalardus, seu Adelhardus abbas Senoniensis pefsimus, 234. a. 428. c.
 Adalardus abbas S. Vitoni, 651. c. 613. b.
 Adalardus comes abbas S. Amandi, 48. a. 122. c. Abbas Epternaci, 83. c. abbas Sithienfis, 26. c. 47. b. 56. a. 122. c. abbatia privatus, 84. a. abbas Stabulenfis, 84. a. abbas S. Vedasti, 20. b. 135. c. an abbas S. Symphoriani Eduenfis, 47. b.
 Adalardus comes, 121. a. 142. a. 181. b. 236. a.
 Adalardus inclufus Fuldae, 53. b.
 Adalardus pius monachus Hirfaugiae, 379. b.
 Adalanda abbatiffa Barcinon. 477. b.
 Adalbaldu abbas S. Martialis Lemovic. 422. c.
 Adalberones in ordinem monafticum benefici, 601. b.
 ADALBERO archiepifc. Remenfis, 518. c. 596. b. 603. a. 639. a. 648. b. 663. b. fit archiepifcopus Remenfis, 601. b. ejus beneficia, 601. b. ei adhaeret Gerbertus, 601. c. 602. c. S. Arnulfi mart. corpus Mofomum transfert, 602. a. 610. b. c. ubi monachos inftituit, 612. a. eis privilegium a papa obtinet, 612. b. c. S. Theoderici corpus e tumulo effert, 639. c. 640. a. in ejuſdem Sancti monafterio monachos reſtituit, 622. c. 623. a. duas fynodos convocat ad Montem S. Mariae, 622. a. b. archicancellarius, 562. a. 632. a. c. 654. c.
 Adalbero epifc. Auguſtanus, 129. c. 178. c. 291. a. 295. c. Laureſhami abbas inftitutus, 292. b. abbatia cedit, 305. b. ejus dictum de religione monachorum S. Galli, 291. b. iterum S. Gallum inſiſt, 329. b. c.
 Adalbero epifc. Baſileae, 386. b.
 Adalbero ſeu Aſcelinus epifc. Lauduni, 622. b. 623. a. 641. b. 659. c. 663. a. b. notarius regius, 632. a. c.
 ADALBERO epifc. Mettenſis, 379. a. 397. a. 413. b. 414. c. 429. a. 442. b. 443. c. 464. b. 466. c. 482. b. 485. b. 486. b. 502. a. 508. a. 510. b. 512. b. 516. c. 529. c. 549. c. 559. c. monachorum pater dictus, 479. c. S. Trudonis monafterio praefectus, 479. c. 480. a. Gorzienſibus inſenſus fit placator, 427. c. 428. a. monachos apud S. Arnulfum inftituit, 454. a. b. per eum reſoreſcit parthenium S. Glodeſindis, 479. b. c. item aliud S. Petri, 550. a. Cadroë monaſt. S. Clementis praeficit, 500. a. ejus obitus, 568. c. 569. a.
 Adalbero epifc. ipſi Reginonis chronicon nuncupatum, 285. c. 328. c. 329. a. *vide* praefationem.
 Adalbero abbas S. Ferrucii, 362. c.
 Adalbero nepos S. Udalrici, 381. b. coadjutor avunculi factus, 608. a. epifcopatu excluſus moritur, 515. a. b.
 ADALBERTUS ſeu Adelbertus primus epifc. Magdeburgi, 563. b. 582. c. 636. b. c. Abbas Wiſſenburgi, 536. c. 563. b. 568. c. ejus miſſio in Ruſſiam, 551. b. c. 552. a. inde ſine fructu redit, 663. b. fit Magdeburgi primus antiſtes, 592. a. b.
 Adelbertus Pragenſis, ejus vitae primordia, 636. b. c.
 Adelbertus abbas Caſtrenſis, 44. c.
 Adelbertus abbas Medianeſis, reformator, 465. a. b. 523. a.
 Adelbertus abbas Savinioniſis monaſt. 247. a.
 Adelbertus abbas S. Zenonis, 385. b.
 Adelbertus decanus S. Martialis, 633. b.
 Adelbertus monachus Floriaci pius, 32. c.
 Adelbertus rex Italiae, filius Berengarii, 502. a. 515. b. 534. c. 552. b. 564. a. 589. c.
 Adelbertus comes, 92. a. 263. a. 319. c. 413. b.
 Adelbertus comes Curienſis, filius Hunfridi, 371. c. 372.
 Adelbertus comes interfectoſ Conradii ducis, 338. c. capitis damnatus, 340. c.
 Adelbertus comes Vitomandorum, *vide* Albertus.
 Adelbertus marchio Eporediae, gener Berengarii imperatoris, pater Berengarii regis, 552. c. 553. a.
 Adelbertus marchio inſtaurator monaſt. Brementenſis, 552. c. 553. a.
 Adalburgis uxor Hugonis comitis Divion. 549. b.
 Adalelmus, *vide* Adelelmus.
 Adalera prioriffa Barcinon. 477. b.
 Adalgagus ſeu Adalgifus epifc. Hammaburgi, 397. b. 426. c. 427. a. b. 438. b. 552. a. 573. a. ejus epiftoſa ad Frodoardum, 511. b. c. Hatvi duodenem abbatiffam ordinar, 599. c.
 Adalgagus abbas Werdenſis, 262. c.
 Adalgarius ex monacho Corbeiae novae epifc. Hammaburgi, 54. b. 117. c. 118. a. 269. c. 295. c. S. Remberto ſuccedit, 268. c. 269. a.
 Adalgarius ex abbate Trenorchii epifc. Eduenſis, 72. c. 188. b. 222. b. 257. b. 290. a. 307. b. ejus mors, 290. a. cujus auctor non eſt Gerfredus monachus, 293. c. 294.
 Adalgarius epifc. Lingonum, 278. a.
 Adalgarius ſeu Adalgerus abbas Auriliaci, 293. c. 304. a. 332. c.
 Adalgarius ſeu Adalgifus abbas Belli-loci, 585. a. b.
 Adalgarius abbas Corbeiae novae, 54. a. 113. b. c. 117. b. 146. a. 152. b. 177. c. 179. c. 196. a. 268. c. ejus obitus, 189. b.
 Adalgarius abbas S. Faronis, 3. c. 4. a.
 Adalgarius notarius regius, 187. a.
 Adalgarius abbas Vabrenſis, antea Palnati, 97. b. c. 127. c. 162. b.
 Adalinda uxor Aſfredi comitis, 327. b. 353. c. 391. a. ejus litterae pro Monte-olivi, 696.
 Adalinda uxor Heberardi comitis repudiata, 156. c.
 Adalolfus comes Bolonienſis & Teruan. abbas Sithienſis, 349. a. 395. c. 554. c. 555. a. b. obit, 418. c. 555. a. b.
 Adalongus comes, 296. c.
 Adalpertus abbas Caſini, 470. b.
 Adalrannus II. epifc. Matifcon. & abbas Nantuaci, 281. a.
 Adalricus abbas Dervenſis, 218. b. 290. c.
 Adalfendis uxor Aimonis domini Burbonenſis, 370. a.
 Adalfona mater ſancti Aureliani epifcopi Lugdunenſis, 17. a. 82. b.
 Adaltrudis mater S. Geraldii Auriliaci, 293. b.
 Adalwala abbas & archidiaconus Mettenſis, 251. b.
 Adalwardus ex monacho epifc. miſſionarius, 279. c. 379. b. 427. a.
 Adalwinus epifc. Saltzburgi, 152. b.
 Adam abbas Caſaurienſis, 590. a. 600. a. 661. c. 662. a.
 Adam abbas Farſae, 445. c.
 Adam abbas S. Manfueti, 572. b. c. 595. b.
 Adamus ex nobili Ræto monachus Einſidlenſis, 500. b.
 Adana ſoror Ecardi comitis, monacha Eboriaci, 196. b. c. 197. a.
 Addila abbatiffa Herifordenſis, 33. c.
 Adela uxor Arnulfi comitis Flandriae, 418. c. 473. c. introducta in eccleſiam S. Bertini, 441. a.
 Adela uxor Eblonis ducis Piſtav. conditrix parthenii ſanctae Trinitatis, 561. c. ibidem facta monacha, 562. a.
 Adela ſeu Herloch uxor Willelmi comitis Piſtav. 447. c. 448. a. 561. c. 562. a.
 Adela comitiffa Andecav. uxor Gaufridi Griſagnonellae, S. Albino benefica, 598. a. 628. a.
 Adela comitiffa, 328. b.
 Adela comitiffa, filius ejus Milo, 637. b.
 Adela filia Wichmanni comitis, 604. c.
 Adela ſeu Ottonis I. 647. b.
 ADELAIſ imperatrix uxor Ortonis Magni filia Rodulphi II. regis Burgundiae Jurenſis, 517. c. 518. b. 519. b. 540. a. 552. b. 563. a. 564. a. b. 571. b. 574. b. 578. b. 579. b. 583. b. 602. c. 608. a. 618. a. 619. b. 621. a. 630. c. 640. c. 647. b. 648. c. 649. a. primo Lothario regi Italiae nupta, 411. a. a Lothario ſponſo dotata, 442. a. eo mortuo Adelberti regis nuptias reſpuit, 502. a. uxorem eam ducit Otto I. 515. b. Ottoni filio per S. Mayolum reconciliata, 627. a. b.
 Adela ſeu regina uxor Ludovici Balbi, mater Caroli Simplicis,

- Simplicis, 213. c. 221. a. 301. c. 302. b. 307. b. 315. b. 316. b.
 Adela ſeu uxore Adelberti marchionis, 552. c.
 Adela ſeu uxore Conradi comitis, filia Ludovici Pii, 26. c. 109. c. 247. c. 259. c. in S. Germanum benefica, 73. c. 74.
 Adela ſeu uxore Hugonis Capeti, filia Willelmi ducis Caput-Stupae dicti, 570. c. 674. a.
 Adela ſeu uxore Lambertii comitis Cabilon. 643. a. 661. b.
 Adela ſeu ſoror Rodulphi I. regis Burgundiae Jurenſis, uxor Richardi ducis, ipſi data abbatia Romanis, 269. c. 270. a. praecipuum refertur, 690. eam S. Odoni committit, 402.
 Adela ſeu uxore Roberti Fortis, 301. b.
 Adela ſeu conjux Rogerii comitis Carcaffenſis, 651. a. b. 657. b.
 Adela ſeu comitiffa Provinciae uxor Willelmi comitis, 637. c.
 Adela ſeu matrona conditrix monaſt. S. Salvatoris prope Narbonam, 643. c.
 Adelbertus, *vide* Adalbertus.
 Adelelmus, ſive Adelelmus epifc. Lauduni, 380. b. 554. b.
 Adelelmus epifc. Parifiorum, 359. c.
 Adelelmus epifc. Sagii, 207. c. 208. a.
 Adelelmus epifc. Silvanecti, 435. b.
 Adelelmus epifc. Romam a Willelmo Pio miſſus, 342. b.
 Adelelmus comes abbas S. Vedasti, 307. a.
 Adelelmus comes, 135. c. Noviomii obtruncatus, 408. b.
 Adelelmus miles crucem & praedium dat S. Benedicte, 637. b.
 Adelerius monachus Floriaci eruditus, 214. c.
 Adeligus dux Beneventanus, 23. b. ejus infamis proſtitio, 133. b.
 Adelhardus, *vide* Adalardus.
 Adellinda abbatiffa Buchaugienſis, 310. b.
 Adellinda conditrix monaſt. Buchaugienſis, 310. b.
 Adelmannus puer de manu raptoris per S. Maximum liberatus, 565. b. c.
 Ademarus abbas S. Vitoni, 610. a. 613. b.
 Ademarus diaconus Virdun. ad agendam penitentiam vitae reſtitutus, 428. c.
 Ademodus abbas S. Vincentii Mett. 593. c. 594. a. 621. b. c.
 Ademodus archidiaconus Cenoman. 107. c. 149. a.
 Adelpertus epifc. Capuae, 501. a.
 Adelpertus abbas Caſini, 423. a.
 Adelftanus rex Angliae, *vide* Ethelſtanus.
 Ademarus abbas S. Maxentii, 380. c.
 Ademarus, ſeu Aymarus, Iſmaruſe comes Divion. 314. c. 315. a. S. Benigno beneficus, 314. b. 435. c. 436. a.
 Ademarus vicecomes Lemovic. 537. a.
 Ademarus vicecomes ſcalarum inſtaurator monaſt. Tutelenſis, 346. c. 404. c. 405. ejus teſtamentum & ſepultura, 405. c. 406. a.
 Ademarus Cabanenſis monachus S. Eparchii, ejus proſapia, 422. b. 459. c.
 Adenulfus caſtaldeus Aquinenſis Caſinenſibus infeſtus in ordinem redactus, 501. b.
 Adeodatus abbas S. Mariae Trevir. 637. a.
 Adeps ad uſum monachorum, 174. c.
 Adhegrinus eremita, 463. b. Balmam cum S. Odone ſecedit, 331. c. eremum petit, 332. a. eum inſiſt S. Odo, 431. c.
 Adhelneus abbas Foffati, 384. a.
 Adica abbas S. Prudentii, 508. c.
 Adjuvandum abbas Eliſfontiae, 343. a.
 Ado epifc. Viennae, 156. b. 181. c. 188. c. Lugduni a Remigio detinetur, 46. a. Viennae fit epifc. 85. c. 86. a. b. pallio donatus, 86. b. c. Anafanii ad eum litterae de obitu Nicolai I. 136. c. 137. a.
 Hadriani II. ad eum epiftoſa, 137. b. Velenſem eccleſiam S. Augendo confirmat, 163. c. 164. a. S. Defiderii vitam ad S. Gallum mittit, 163. b. c.
 ſcribit vitam S. Theoderii, 164. b. ejus obitus, 188. c. 189. a.
 Ado epifc. Matifconenſis, 577. a.
 Adolenus epifc. Albiensis, 262. c.
 Adolenus abbas S. Sulpicii, 226. a.
 Adolfus diſcipulus S. Odonis, 462. a.
 Adferuerus abbas S. Martini de Caſtaniera, 458. c.
 Adfo abbas S. Bafoli, 126. b. 517. a. 594. c. 595. a. 622. b.
 Adfo abbas Dervenſis, 394. c. 429. c. 430. a. 594. a. 602. c. an abbas S. Manfueti, 595. b. altaria obtinet, 610. b. ejus ſcripta, 594. b. c. 595. a. inter ejus codices Euticii dialogus, 126. b.
 Adfo abbas Luxovii, 595. c.
 Adfo comes Roſniacenſis Dervo beneficus, 594. b.
 Adraldus abbas Auriliaci, 441. c. 613. c.
 Adremarus abbas & conditor monaſt. Arremarenſis, obit, 7. a.
 Adrevaldus monachus Floriaci, Adalbertus dictus, 32. c. ejus aetas, 214. c. ejus opus contra Johannem Scottum, 67. c.
 Adventus epifc. Mettenſis, 43. b. 156. a. b. 162. c. approbator divortii Lotharii regis, 84. b. reſpiciat, 112. b. Nicolao I. ſcribit, 129. c.
 Advertus ſeu Arveus ex abbate Lezatemi abbas Cluſinus, 581. a. b. 713. c. 1.
 Adulfus abbas Burgenſis, 635. b.
 Adulfus abbas S. Martini Compoſtell. 326. b.
 Adulfus comes pater S. Senorinae, 634. c.
 Aedilulfus, ſeu Aedilulfus rex Anglo-Saxonum, 44. b. a Carolo rege honorifice exceptus, 44. b. ejus filiam Judith uxorem ducit, 51. c.
 Aedulfus eccleſia, Odonis regis praecipuum pro ea, 271. a. 278. a. diploma Ludovici IV. 425. c. epifcopo interdita ſubjectio Flaviniaci & Corbiniaci, 290. a.
 Aedulfus epifc. Adalgarius, 222. b. Herveus, 264. b. Jonas, 47. b. Liudo, 181. c. Mothoinus, 72. b. Romundus, 395. b. Wala, ſeu Walo, 278. a. Walterus, 525. a. Anfegius expungendus, 394. c. 395. a. b. epifcoporum catalogus emendatur, 394. c. 395. a.
 Aelfredus rex Angliae, *vide* Alfredus.
 Aeneas epifc. Parifienſis, 94. c. 272. c. notarius regius, 39. a. 47. c. ejus electio in epifc. Parifienſem, 55. c. 56. a. ejus opus contra Graecos, 138. a. ejus pietas in transferendo S. Mauri corpore, 148. c. ejus obitus, 176. b.
 Aericus abbas Stradenſis, 23. a.
 Aethelgeofu abbatiffa Sceftonienſis, 243. a. c.
 Aethelredus ſeu Aethelredus epifc. Wintoniae, deſi primas Cantuariae, 174. a. fit primas Cantuariae, 169. b. obit, 273. c.
 Aethelſtanus preſbyter Anglus eruditus, 242. a.
 Aethelwoldus epifc. Wintoniae, *vide* Ethelwoldus.
 Aeva comitiffa in S. Germanum Parif. benefica, 4. b.
 Agano epifc. Carnuti, 61. b. 503. c.
 Agapitus II. papa, 351. b. 414. c. 432. b. 481. b. c. 496. a. 498. b. 513. c. 530. c. ejus epiftoſa pro monaſt. Celfinienſis, 514. c. 515. a. privilegium pro Coxano, 507. b. pro Craſſa, 514. b. pro Rivipullo, 514. b. ejus obitus, 528. a.
 Ageltrudis ſeu Agelguida imperatrix uxor Widonis, 281. c. 282. b. c. 298. b.
 Agelwinus abbas, 17. c.
 Agenoldus abbas Gorziae, *vide* Einoldus.
 Agenor archidiaconus Cabilon. praebendam dat Cluniaci, 661. a.
 S. Agili corpus alio delatum, 435. b.
 Agilmarus epifc. Viennae, 46. b. 78. c. ejus obitus, 85. c.
 Agilmarus epifc. Avernenſis, 149. b. 204. b.
 Agilo ſeu Aylo monachus S. Apri, ei commiſſum regimen monaſt. Sithienſis, 474. a.
 Agilulfus abbas Bobii, 298. b.
 Agimnenſis epifc. Bernardus, 646. a.
 Agius epifc. Narbonae & abbas Vabrenſis, 234. b. 373. a.
 Agius epifc. Aurelianenſis, 2. b. 37. c. 94. c.

Agnes abbatissa S. Zachariae, 58. c.
 Agnus monachus Arreianensis litem intentans
 causa cadit, 284. c.
 Agnus in die paschae super altare non consecrandus
 sed benedicendus, 139. a.
 S. Agofredi reliquiae in basilica Pratenfi, 302. c.
 359. c.
 S. Agricola episc. Cabilon. corpus repertum, 208. c.
 Agrippinenses episc. vide Colonienfes.
 Aholdus comes Anholtenfis, conditor parthenii
 Geyfektenfis, 496. b. 517. c.
 S. Aicadri abbatis corpus Halpas delatum, 13. c.
 Aiglo abbas S. Petri Vivi, 374. c.
 Aigmarus abbas Figiaci, 23. a.
 Aigo matrona religiosissima in Catalonia, 614. a.
 Ailboldus monachus ad Nortmannos in fide eru-
 diendos missus, 54. b.
 Aillemundus episc. S. Dionysio infestus, 596. c.
 Ailona abbatissa Pfaffenfis, 451. c.
 Ailwinus comes, vide Ethelwinus.
 Aimericus episc. Narbonae, 433. c. 440. b. 507. c.
 525. c. 614. c. multas ecclesias S. Pontio Tome-
 riarum confert, 450. a. b. ejus hac de re instrumen-
 tum refertur, 711.
 Aimericus episc. Carnuti, 503. c.
 Aimericus abbas Arulensis, 536. a.
 Aimericus abbas Cafaurienfis, 246. c.
 Aimericus abbas S. Martialis, 459. c. 633. b.
 Aimericus comes Ferenziaicus, 646. a.
 Aiminus abbas Trenorchii, vide Haiminus.
 Aimiricus abbas Caunensis, 372. c.
 Aimo episc. Valentinus, 468. a. 534. a.
 Aimo, seu Eimo abbas S. Martini Eduensis, 225. c.
 333. a. 364. c. 380. a. 385. a.
 Aimo abbas Angeriaci & S. Cypriani Piclav. 448. c.
 469. c. 470. a.
 Aimo abbas S. Petri Cabilon. 208. b.
 Aimo abbas S. Martialis Lemovic. 332. b. 346. a.
 422. a. b. 459. b. c. an idem abbas Tutelenfis, 346.
 b. 347. a. 404. c. 405.
 Aimo abbas Stradenfis, 23. a.
 Aimo abbas Vezeliaci, 142. c. 364. c. 410. c.
 Aimo dominus Burbonensis, 370. a.
 Aimo, vide Haimo.
 Aimoinus episc. Seduni, 52. a.
 Aimoinus Floriaci fit monachus, 660. c. ejus erga sa-
 cram eucharistiam veneratio, 475. c.
 Aimoinus monachus Pratenfis, ejus scripta, 265. c.
 Ainarus abbas Foffatenfis, vide Einardus.
 Airardus episc. Noviomis, 408. b.
 Airardus abbas S. Theoderici, 602. c. 622. c. 639. c.
 655. a.
 Airardus monachus Auriliaci, 622. c.
 Airichus abbas Indensis reliquias obtinet, 478. c. 479. a.
 Alagus canonicus Autifodor. doctus, 240. a.
 Alaina comitissa monacha, 470. a.
 Alanus dux Britanniae, 184. a. 421. a. rex dictus,
 337. b. c.
 Alardus abbas Dervensis, 290. c.
 Alaricus abbas Infule-Barbarae, 91. c.
 Alaricus vir sanctus in Ufnaugia insula Rheni, 574. b.
 Alawicus abbas Augia. 418. c. 457. c. 480. b. 540. a.
 Albe-Pompeiz episc. Flocardus 553. b. episcopus
 Aftenfis unitus, *ibid.*
 Albegundis uxor Eccardi comitis, 196. b.
 Albericus episc. Reatinus, 603. b.
 Albericus abbas Dervensis, 291. a. 394. c. 429. c.
 Albericus abbas S. Benigni, 394. a. 435. c. 436. a.
 ejus charta electionis, 704.
 Albericus abbas S. Germani Parif. 655. a.
 Albericus abbas S. Martini Trevir. 636. c.
 Albericus abbas, monachus S. Remigii, 596. a.
 Albericus princeps Romanorum, 392. c. 393. a. 410.
 c. 411. a. 431. b. 432. a. 445. a. c. 458. a. 460.
 a. 481. c. ejus donatio facta monast. S. Andreae,
 481. b. Hugoni regi reconciliatus, 431. c. iterum
 ab eo diffidet, 444. b. ejus obitus, 527. a. 528. b.
 Albericus comes Matifcon. 525. b. 624. c. Trenor-
 chio beneficus, 611. c.

Albericus vicecomes Aurelianensis, 580. b.
 Albericus, ab eo interfectus Megingaudus comes,
 285. c.
 Albericus notarius regius, 306. a.
 Albertus abbas S. Albini Andecav. 598. a. b. 628. a.
 ejus obitus, 650. c.
 Albertus abbas S. Hucberti, 464. c. 526. a.
 Albertus abbas S. Maxentii, 449. a.
 Albertus seu Adalbertus comes Viromandensis, 473.
 b. 489. c. 490. a. 540. b. c. 565. b. 623. a. 663. c.
 abbas S. Quintini, 490. a. monast. Insulano bene-
 ficus, 575. b. c. instaurator S. Quintini de Monte,
 641. c. 642. a. b. ejus charta refertur, 719.
 Albertus dux Tusciae in Johannem VIII. iniquior,
 213. b.
 Albertus de Chavano an instaurator Ufercae? 537. a.
 Albertus cancellarius, 268. b.
 Albenfes episc. Adolenus, 262. c. Frotarius, 613. c.
 Alboinus episc. Pictavorum, 470. a.
 Albrada uxor Ragenerii ducis, 595. c.
 Albradus rex, vide Alfredus.
 Albuinus comes, 220. c. 221. a. b.
 Albuftus abbas Ferrariensis, 192. a.
 Alcedronensis pagus, seu Alciodrifus, is est Auti-
 tifiorensis, 27. a.
 Alda regina uxor Hugonis regis Italiae, 398. a. c.
 411. a.
 Alda filia Hugonis regis Italiae, 411. a. Alberico
 principi nupta, 431. c.
 Aldebertus episc. Burdegala, 317. b.
 Aldebrandus, seu Hildebrandus abbas, 327. b. 696.
 Aldehinguus abbas Cellenfis, vide Haldegingus.
 Aldredus episc. Eboraci, 306. c.
 Aledramus seu Aleramus marchio conditor monast.
 Graffani, 552. b. c.
 Aledrandus abbas, 518. c. 519. a.
 Aledrannus comes Tricassinus, 57. c. 175. b.
 Aletenfes episc. Rivalinus, 150. b. Salvator, 655. c.
 Aletannus comes in S. Dionysium beneficus, 220. c.
 Aletannus abbas Laubii, 519. a. 539. a. 550. b. c.
 an is est Aledrandus abbas, 519. a. 550. c. ejus
 obitus, 574. c.
 Alexander episc. Viennae, 328. b. 385. a.
 Alfonso seu Adelfonfus Magnus rex Hispaniae, 247.
 a. 278. c. 326. a. c. conditor monast. Lerenfis,
 258. c. ejus epistola ad canonicos S. Martini,
 325. b.
 Alfonso IV. monachum induit, 407. c. exiit 408. a.
 Alfonso-Petri eremita Silentii, 365. c.
 Alfredus seu Aelfredus rex Angliae, Magnus dictus,
 135. b. 258. b. Albradus dictus, 299. a. ejus ini-
 tium, 174. a. a barbaris victus, 241. c. 242. a.
 litteras restituit, 240. c. 241. 242. monasteria ab
 eo condita, 243. ejus obitus, 306. b. c.
 Alfricus monachus Corbeiae novae pius, 279. c.
 Alfridus seu Alfridus ex monacho episc. Hildens-
 heimensis, 22. b. 54. b. 109. b. 122. c. 114. b.
 152. b. 161. b. 177. c. an abbas Elnonensis, 122.
 c. duo monasteria instituit, 22. a. b. obit, 189. a.
 Alfridus abbas S. Augustini Cantuar. 273. c.
 Alfritha regina Angliae uxor Eadgari, 586. a.
 Algarus comes Hoylandiae, in Crulandam beneficus,
 73. c. 135. b. fortiter pugnans contra Danos oc-
 cumbit, 166. c. 167. a.
 Aligernus abbas Casini, 470. b. 500. c. 501. 563. c.
 S. Nilus ab eo exceptus, 662. a. b.
 Allo dux, conditor monast. apud Luccam, 16. a.
 Almannus monachus Altvillarenfis, ejus facta &
 scripta, 149. c. 150. a. epitaphium refertur,
 677.
 Almeradus episc. Regensis, 491. a.
 Aloara comitissa Caphanibus quam benefica, 59. c.
 Alpais filia Ludovici Pii, 19. c. 20. a.
 Alparius abbas Casaur. 348. a.
 Alpinus episc. pater spiritalis S. Puffiniae, 88. b.
 Alitanus abbas Glastoniae, 583. b.
 Altaris tabula lignea in basilica Compendienfi,
 201. c.
 Altaris violatio quantum displiceat Deo, 475. c.

Altarium mentio in donatione ecclesiarum, 610. b.
 660. b.
 Alafia uxor Leobaudi viri nobilis, 224. c.
 Alterius abbas incerti loci, 569. a.
 Altheim, Rariae locus, ibi habita fynodus, 427. a.
 ejus duo decreta referuntur, 705.
 Altmarus comes S. Medardi abbatiam dat pro Ve-
 dastina, 287. a. b.
 Alveus abbas S. Petri Carnut. 503. c. 504. a. obit
 548. a.
 Alwala seu Alwalo episc. Lugduni, 297. c. 304. c.
 Amalarus an scripserit contra Gothefcalcum? 25. b.
 S. Amalberga corpus in monast. Blandiniensis, 162. a.
 S. Amalberga abbatissa S. Juliae Brix. 59. a.
 Amalbertus abbas Floriaci, 654. c. 655. a. 660. c.
 ejus duo decreta referuntur, 705.
 Amalbertus Florentii Salmur. 533. a. b. 597. c. 627.
 c. 650. b.
 Amalbertus notarius regius, 255. b. 261. b.
 Amaldus abbas Medianensis, 464. c. 465. a.
 Amalraus canonicus Remensis, 140. a.
 Amalricus episc. Taurini, 398. a.
 Amalricus episc. Turonum, 23. c. 30. a. 47. b.
 Amalricus episc. Comensis & abbas Bobii, 92. b.
 Amalricus ex monacho episc. Spirensis, 276. a.
 Amalricus abbas Miciaci, 623. c.
 Amalricus abbas Stradenfis, 23. a.
 Amalricus miles S. Michaëli ad Mosam beneficus,
 464. a.
 Amalungus episc. Werdensis, 563. c.
 Amalungus vir doctus frater Ekkehardi monachi S.
 Galli, 523. b.
 Amalwinus dux Burdellensis, 325. b.
 S. Amandi corpus in monast. S. Germani Parif.
 allatum, 171. a. in monasterio Elnonensis requief-
 cit, 383. c.
 Ambasciare, id est intervenire, 201. a. 207. c.
 234. b. 304. a.
 Ambianorum urbs combusta, 382. a.
 Ambianenfes episc. Geraldus, 485. a. Helmeradus,
 105. c. Orgerus, 277. a. Ragembaldus, 498. b.
 &c. Ragenerius, 25. a. Theobaldus, 622. b.
 Amblardus episc. Lugduni, 499. b. Nisfaii cella
 conditor, 650. c.
 Amblardus episc. Arvernorum, 332. b.
 Amblulfus abbas Novaliciensis, 185. b.
 Ambrosius episc. Bergami, 603. c.
 Ambrosius comes Bergami suspendio strangulatus,
 291. c.
 Ambrosius cancellarius Ottonis I. 590. a. b. 600. a.
 Amedeus abbas Flaviniaci, 525. a.
 Amelia conditrix Manfi-Garnerii, 450. c.
 Amelius abbas S. Saturnini, 600. c. 625. b.
 Amelius vicecomes, 495.
 S. Ameltrudae virg. corpus prope Gemeticum,
 194. c.
 Amicus abbas Crudatenfis, 600. c.
 Amiternum excifum, 603. b.
 Amizo episc. Taurinensis, 580. c. 581. b. 713. c. 1.
 B. Ammonis episc. Tulli corpus in monast. S.
 Manfueti, 572. b.
 Amolo episc. Lugduni, ejus ad Gothefcalcum episto-
 la, 20. c. 21. a. an vere ejus est? 81. c. ejus est
 liber contra Judaeos, 53. b. ejus obitus, 21. c.
 Ana abbas S. Hilarii Carcaffensis, 40. b.
 Anagniz episc. Zacharias, 50. b.
 Anafredus comes Narbonensis, 98. a. is est Hun-
 fredus Gothiae-marchio, 98. b.
 SS. Anastasii & Innocentii reliquiae in monast. Gan-
 dersheimenfi, 22. b.
 Anastasius III. papa, 342. c.
 Anastasius antipapa, 58. c.
 Anastasius episc. Senonum, 541. c. 596. c. 597. a.
 ejus obitus, 641. b. c.
 Anastasius episc. Sabinensis, 497. a.
 Anastasii bibliothecarii duo, 35. b.
 Anastasius bibliothecarius presbyter cardinalis S. R. E.
 35. b. 191. c. ejus ad Adonem litterae de obitu
 Nicolai I. 136. c. 137. a.
 Anastasius abbas S. Mariae trans Tiberim, tum bi-

bliothecarius S. R. E. 35. b. c. 36. a. b. c.
 37. a. suppetias tulit Johanni diacono, 36. a. c.
 acta synodi VIII. generalis latine vertit, 160. b.
 & vitam S. Dionysii, 198. b.
 Anastasius abbas Sancti Salvatoris prope Farfam,
 179. b.
 Andecavorum urbs a Carolo Calvo recepta, 181. b.
 S. Mauricii ecclesiae diploma a Carolo Craffo con-
 cessum, 255. c. 256. a. ei data abbatia S. Ser-
 gii, 337. c.
 Andecavenses episc. Dodo, 105. b. Nefingus, 580. b.
 Rainaldus, 624. c. &c. Remo, 256. a. seu Raino,
 337. c.
 Andelango, seu terrae caespitae donatio facta, 383.
 c. 403. c.
 Andernacensis ad Rhenum pugna, 194. b. 195.
 Andreas episc. Laudensis, monast. S. Petri decimas
 concedit, 616. a.
 Andreas abbas Ambrosianus, 88. c.
 Andreas abbas Mauri-monast. 308. b.
 Andreas Britto pius, 378. a. Gorzia fit mona-
 chus, 414. a. Romam missus, 414. c. 481. c.
 Andulfus abbas Werthinensis, 160. c. 262. c.
 Angelarius ex abbate Cafinenfi episc. Teanenfis,
 134. b. 250. a. 263. c. 282. c. 283. a. 320. c.
 Angelberga imperatrix, vide Engelberga.
 Angelmodus episc. Sueffion. vide Engelmodus.
 Angilbertus episc. Mediolani, 323. c.
 Angilbertus abbas Corbeiae, 75. b. 192. c. 193. a. c.
 librum regi offert, 224. b. c. obit, 276. c. 277. a.
 Angilbertus, vide Engelbertus.
 Angilramus ex primicerio monachus Gorziae, 415.
 b. c. 416. a. b.
 Anglia, in ea vix ullus monachus qui non Bene-
 dictinus, 190. c. in cathedralibus clericis cum mo-
 nachis, 169. b. monastici ordinis renovatio, 452.
 c. 453. a. 561. b. 568. a. 606. a. concordia mona-
 steriorum, 586. persecutio in monachos, 638. c.
 litterae ab Alfredo restituae, 241. 242.
 Anicenfes episc. vide Podienfes.
 Anima, de unica in omnibus hominibus anima opi-
 nio a Rattramo refutata, 139. c. 140. a.
 Ankarigenfis filva in Anglia, ibi anachoretæ, 167.
 b. 168. a.
 Anni initium a natali Domini, 313. c. 314. a.
 392. b.
 Anno episc. Frisingae, 152. b.
 Anno ex abbate Magdeburgi episc. Wornatiae, 438.
 b. 508. b. 517. c. 582. c. 604. c. obit, 631. a.
 Anno abbas S. Galli intrusus, 466. a. 519. b. obit,
 523. a.
 Anno abbas Gemetici tum Miciaci, 448. a. Micia-
 cum restituit, 467. b. obit, 623. b.
 Anse-villa locus prope Lugdunum, 410. b. 458. c.
 499. b.
 Ansbaldus abbas Prumiae, 84. c. 90. b. 235. c.
 obit, 258. a.
 S. Ansberti monachi reliquiae Rebfaci, 506. c.
 Ansbertus ex monacho episc. Cameraci, 551. a.
 Ansbertus archicancellarius, 261. b.
 Anfcarius subdiaconus, invalor sedis Lingonenfis,
 78. c.
 ANSCHARTUS episc. Hammaburgi, apostolus gentium
 Septentrionalium, in ejus gratiam Bremensis ec-
 clesia in metropolim erecta & unita Hammabur-
 genfi, 62. c. 63. a. ejus virtutes, 114. c. 115. a.
 extremus morbus, 115. a. b. ultima epistola,
 115. b. extrema facta & obitus, 115. c. 116. a.
 ejus vitae scriptores, 116. b. ejus liber de mira-
 culis S. Willehadi, 87. c.
 Anfcarius comes, 298. b.
 Anshericus episc. Lugduni, 388. b.
 Anshericus episc. Parisienfis, 255. a. 259. a. 265. b.
 328. b. abbas S. Germani Autifodor. 260. a. 261.
 b. 272. a. archicancellarius, 307. c. 316. b. 318.
 c. 323. a. ejus obitus, 337. c.
 Ansegifus seu Ansegifilus ex abbate S. Michaëlis
 episc. Senonum, 171. c. 188. a. 192. b. 196. c.
 197. a. 221. c. 222. c. Romam a Carolo Calvo

missus, 164. c. Egiloni succedit, 165. a. ei primatus per Gallias concessus; 191. c. ejus obitus, 239. b. c. 240. a.
 Anfegifus seu Anulfus episc. Trecentis, 341. c. 382. a. non Aduensis, 394. c. 395. a. b. archicancellarius, 405. b. 410. b. 413. a. 425. c. 458. c.
 Anfegifus monachus Centulæ a Carolo rege Roman missus, 141. b.
 Anselmus II. episc. Mediolani, 238. c.
 Anselmus episc. Aurelianorum, 419. c.
 Anselmus episc. Lemovicum, 300. b. 344. c.
 Anselmus abbas Farfæ, 40. c. 246. c.
 Anselmus abbas incerti loci, 43. b.
 Anselmus canonicus S. Quintini conditor monast. Infulani, 575. b. c.
 Anselmus comes, 468. b.
 Anselmus filius Aledrami marchionis, 552. b.
 Anselmus monachus ædituus Bronienfis, 396. b.
 Anserada pia mulier Itala, 338. b.
 Ansgardis uxor Ludovici Balbi, 213. c. 221. a. 244. c. 289. a.
 Ansilberga abbatissa S. Julii Brix. 92. b.
 Anspertus episc. Mediolani, 209. a. b. Johannis VIII. ad eum epistola, 233. b. ejus obitus, 238. c.
 Ansterius episc. Lugduni, 324. a. 327. c.
 Anstus ex decano Gorziens abbas S. Arnulfi Mett. 416. b. 482. a. b. 500. a. 512. b. 516. c. 539. c. ejus obitus, 549. c.
 Anstus abbas, 595. b.
 de Antichristo liber Adsonis, 594. c.
 Antonius episc. Brixie, 213. a. 223. b.
 Antonius abbas Neapolitanus, 134. c.
 Antonius præceptor S. Mayoli, 491. c.
 S. Aper quotus Tulli episc. 599. c. ejus corpus abconditur, 322. a.
 Apocrypharum officium in monasteriis quale, 492. b. c.
 Aptensis episc. Arnulfus, 491. a.
 Aquense prædium in pago Trecenti, Ferrariensibus per fugium, 90. a. b.
 Aquenses archiepisc. Israël, 494. c. Odalricus, 392. c. Robertus, 222. b.
 Aquila abbas S. Petri-Vivi, 157. b. 165. a.
 Aquila fulvis mira in monast. Laubiensi, 609. b.
 Aquileie patriarcha, Wipertus, 209. a.
 Aquinus vir nobilis Donatus Cluniaci, 490. b.
 Arabes, vide Mauri.
 Aragundis regina uxor Ordonii II. 634. c.
 Arandifelus abbas monast. Agei, 303. a.
 Arbertus abbas S. Arnulfi, vide Heribertus.
 Arcamboldus abbas incerti loci, 47. b.
 Archembaldus episc. Senonum, 557. c. monasterio S. Petri-Vivi infestus, 540. c. 541. a. b. ejus mores, 596. c.
 Archembaldus episc. Turonum, 560. c.
 Archembaldus, seu Ercamboldus multorum monachorum pater, 437. b. 461. c. 462. a. abbas Floriaci, 462. b. 463. b. 472. b. per eum reformatum monast. S. Remigii, 475. b.
 Archembaldus seu Erchemboldus abbas S. Apri, 428. b. 463. c. 464. a. c. 560. a. b. 572. c.
 Archidiaconi plures in una ecclesia, 148. c. 149. a.
 Archidiaconi monachi in cathedralibus, 551. a.
 Archimandrita pro episcopo, 566. a.
 Ardæcarius episc. Veronæ, 130. a.
 Ardericus episc. Italus, 501. a.
 Ardingus episc. & archicancellarius, 364. c.
 Ardradus episc. Cabilon. 294. 304. c. 327. c. 364. b. 577. b.
 Ardradus pater Anfegifi & Walæ episcoporum, 240. a.
 Ardicus episc. Vefontion. 156. b. 171. c.
 Arduinus, vide Harduinus.
 Arechifus princeps Beneventanus, ejus somnium de patriarcha C. P. 42. a.
 Arelatenses episc. Iterius, 601. a. Manasses, 406. b. Rostagnus, 192. b. Rotlandus, 222. b.
 Arembertus abbas S. Petri Carnut. 524. c. 548. a.
 Arembertus monachus Cellenfis pius, 175. b.
 Aremburga uxor Vuillelmi comitis Burdegal. 317. b.

Areteus episc. Petrus, 179. b.
 Argentorati seu Strazburgi episc. Baltrannus, 226. c. Erchinbaldus, 523. b. Orbertus, 321. c. Rothardus, 453. c.
 Argericus abbas Insulæ-Barbaræ, 91. c.
 Argimirus martyr Hispanus, 18. c.
 Argimus episc. Lingonum, 267. b. 277. c. 304. c. 315. a. 327. c. relicto episcopatu fit monachus, 341. b.
 Arialdus episc. Clusinus, 338. c.
 Aribertus episc. Narbonæ, 300. c.
 Aribertus abbas Romanensis, 328. c.
 Aribertus monachus abstemius, 462. a. b.
 Aridius abbas S. Benigni, 394. a. 498. c.
 Arifonius seu Eriphonius abbas Montis-olivæ, 361. c. 362. a. 384. b. 410. a. b.
 Arigaudus abbas S. Petri Vivi, 401. a. 425. a. 435. a.
 Arripaldus abbas Ambrosianus, 308. c.
 Armandus episc. Tolosæ, 361. c. 362. a.
 Arnaldus episc. Ebreduni, 274. a.
 Arnaldus episc. Aniciensis, 434. a. c.
 Arnaldus episc. Arvernensis, 357. a. 434. c. 436. b. 448. b.
 Arnaldus seu Arnoldus episc. Tulli, 213. c. 343. c. 248. c. 267. c. 292. a. ejus obitus, 297. a.
 Arnaldus abbas Cormarici intrusus, 576. a.
 Arnaldus abbas S. Savini Tarb. 478. b.
 Arnaldus comes filius Adalairæ, 657. b.
 Arnaldus dux Wasconum, in Sollemniacenses optime affectus, 110. c. 111. a.
 Arnaldus ex comite Ecolifmensi monachus, conditor Buziaci, 487. b.
 Arno seu Harnus episc. Wirzburgi, 49. c. 179. c.
 Arnoldus abbas S. Quintini de Insula, 575. c.
 Arnoldus dux Bajoariæ ab Hugone rege Italiae victus, 411. a.
 S. Arnulfi mart. corpus Mosomum translatum, 602. a. 610. b. c.
 Arnulfus episc. Aptensis, 491. a.
 Arnulfus episc. Aurelianorum, 561. a. 623. b. c. 654. c.
 Arnulfus episc. Aufonensis, 597. b.
 Arnulfus ex abbate Ripipulli episc. Gerundæ, 440. b. c. 514. b. 536. a. 537. c. 562. b. 614. c. 644. a.
 Arnulfus episc. Tulli, 156. c. 343. c. 592. c. 593. b.
 Arnulfus abbas S. Martini Aduensis, 203. c. 204. a. 224. c. 225. a. b.
 Arnulfus abbas Anianæ, 546. a.
 Arnulfus abbas Auriliaci, 400. b. 434. b. 450. b. per eum institutum monast. S. Pontii Tomer. 433. b. c. reformatum Monasterium S. Theofredii, 441. b.
 Arnulfus abbas Elifontæ, 343. a. b. 352. b.
 Arnulfus abbas S. Polycarpi, 271. a.
 Arnulfus abbas S. Savini Pict. 94. b.
 Arnulfus abbas S. Columbæ, 233. a.
 Arnulfus rex Germaniæ, tum imperator, filius Carolomanni, 129. c. 223. a. 224. a. 226. c. 262. c. 263. a. 264. c. 266. b. c. 268. a. 269. a. c. 270. c. 274. a. b. 283. c. 286. b. 292. c. 305. Laureshami Adalberonem abbatem instituit, 192. b. Carolo Craffo suffectus, 260. b. Nortmanni ab eo cæsi, 279. a. ejus dona S. Emmerammo, 286. a. ejus pietas & munificentia in Cremifanium, 291. a. ejus expeditio in Italiam, 291. c. synodo Tribur. adeft, 295. 296. a. Zuenteboldum filium regno Lotharii imponit, 296. b. augustus coronatus, 298. a. 299. c. Hungari ab illo in auxilium accerfiti, 312. b. obit, 305. c. 306. a. ejus diploma pro Tullo-Leucorum, 292. a. refertur, 692. alia ejus diplomata, 268. a. b. 273. b. 279. b. 297. c.
 Arnulfus dux Bajoariæ Malus dictus, 362. c. 363. a.
 Arnulfus comes Flandriæ, Magnus, seu Vetulus dictus, 349. a. 435. c. 441. a. 443. b. 485. a. 490. a. 518. c. 521. b. 542. c. 547. c. 551. a. abbas Sithiensis, 418. c. abbatiam pro libitu ordinat, 554. c. 555. a. b. ejus reformationem procurat, 473. c. 474. a. illuc transfert sanctorum corpora, 509. c. 510. a. abbas S. Vedasti,

S. Vedasti, 307. a. inflaurator S. Bavonis, 446. b. & Blandinii, 455. a. b. illuc SS. Wandregifili & aliorum corpora transferri curat, 473. c. calculo a S. Gerardo liberatus, 446. c. Wilhelmu ducem Nortman. dolo perimit, 466. c. 467. a.
 Arnulfus minor comes Flandriæ, 578. b. 637. b. de filiis comitis Montensis victor, 626. b. 639. a. b.
 Arnulfus comes Hollandiæ, filius Theoderici II. 338. a.
 Arnulfus comes advocatus Gerbergæ reginæ, 595. c. 596. a.
 Arnulfus comes frater Odalrici archiepisc. Rem. ab impiis trucidatus, 464. a. 507. c. 508. a.
 Arnulfus comes a Nortmannis cæsus, 279. a.
 Arnulfus cancellarius Ludovici III. imperatoris, 313. b.
 Arnulfus notarius Lotharii regis Franc. 562. a.
 Arnulfus discipulus S. Odonis, 461. c. 463. a.
 Arnulfus episc. Narbonæ, 300. c.
 Arnulfus miles conditor Bainvillæ, 572. c. 573. c. 613. b.
 Arsenius episc. Hortensis in Galliam legatus, 137. a. b. 151. a.
 Arsius Raca episc. Lascurrensis, 645. b.
 Arfindis comitissa Provincie uxor Wilhelmi comitis, 643. c. 651. a.
 Artaldus ex monacho episc. Remensis, 410. c. 423. c. 424. a. 439. c. 446. c. 474. c. 475. b. 485. a. 490. a. 506. b. 512. a. 518. b. 521. b. fit episc. Remensis, 404. a. ab eo inunctus Ludovicus IV. 425. c. expulsus, 447. a. episcopatu denuo privatus, 453. c. novi ejus conatus, 466. c. restituitur, 482. c. confirmatur, 486. b. 488. 498. b. Ludovici IV. filium baptizat, 489. a. Collam abbatiam S. Remigio concedit, 516. c. monachos apud S. Basolum restituit, 516. c. 517. a. Lotharium regem coronat, 521. a. summus cancellarius, 435. c. 445. b. 521. b. 524. c. 547. a. ejus obitus, 553. c. 554. a.
 Artefusus abbas S. Vincentii ad Vulturum, 134. a.
 Arvernorum episc. Agilmarus, 149. b. Amblardus, 332. b. Arnaldus, 436. b. Bego, 661. a. Bernardus, 507. a. Ermoldus, 354. a. Stephanus, 513. b.
 Afcelinus episc. Laudun. vide Adalbero.
 Aferius seu Aferianus vicecomes conditor monast. Parriciani, 499. c. abbas Lezati, *ibid.*
 Afolfus abbas S. Maximini Trevir. 566. a. 582. c.
 Afer an decanus an abbas S. Germani Autifiodor. 659. c. 660. a.
 Aspertus ex monacho episc. Ratisponæ, cancellarius, 279. b.
 Afferus, seu Afferius, Afferio, episc. Schireburnensis, 241. 242. Scriptor vitæ Alfredi Magni, 306. c.
 Astulfus abbas Ambrosianus, 309. a. 466. b.
 Asturicensis ecclesia an a monachis possessa, 365. c. 384. c.
 Asturicenses episc. Fortis, 365. a. Gennadius, 303. b. Ranulfus, 303. b. Salomon, 365. a.
 Atafus abbas Lezati, 450. c. 451. a.
 Ataulfi duo episc. Compostellæ, 132. a. 325. c.
 Ataulfus abbas Hispanus, 326. a.
 Athanasius Senior episc. Neapolitanus, 134. c. 135. a. Neapoli ab eo monachi instituti, *ibid.*
 Athanasius præpositus S. Andreæ ob eleemosynas non factas punitus, 50. b.
 Athaulfus episc. Barcinonis, 70. b.
 Athela uxor Geronis comitis, conditrix parthenii Alelvenensis, 657. c.
 Athelmus ex episc. Wellensi primas Cantuariæ, 349. a. 424. b.
 Athenulfus comes Capuanus, 235. b. 263. c. 264. a. 310. c. 350. c. 351. a. b.
 Atila comitissa S. Benigno benefica, 316. b.
 Atrebatum urbs furorem Nortmannorum experta, 229. b. fortuito incendio cremata, 382. a.
 Atrebatenses episc. Dodilo, 287. a. Rotradus, 287. c. vide Cameraci.
 Attila abbas S. Polycarpi, 234. c.
 Attilanus episc. Zamorensis, 351. c.

Annal. Benedict. Tom. III.

Attinacium palatium regium, 65. b. 257. b. 328. b. 356. c. in ejus villam Dionnam translata S. Walburgis reliquæ, 354. a. b.
 Atto episc. Viriduni, 78. c. 156. c.
 Atto vicecomes Biterrensis, conditor Lezati, 450. c. 451. a.
 Atto, vide Hatto.
 Ava abbatissa S. Crucis Pictav. 212. b.
 Ava, an abbatissa monast. Tigurini, 34. b.
 Ava comitissa & abbatissa, soror Wilhelmi comitis Aquitan. 334. c. 335. b. Cluniacum cedit Wilhelmo fratri, 284. a. b.
 Ava comitissa, auctor parthenii Covarruviensis, 646. c.
 Ava comitissa uxor Gaufridi comitis, 433. a.
 Ava comitissa uxor Mironis, 519. c. 537. b. 557. b.
 Audacer abbas Cormarici, vide Odacer.
 Audacer comes, 516. b.
 Audaldus monachus Conchenfis, S. Vincentii corpori transferendo incumbit, 45. a. b.
 Audegarius abbas Juncellenfis, 278. a.
 Audelindus episc. Helmenfis, 172. b.
 Audincus chorepiscopus, 159. b.
 Audo comes in ejus fundo reconditum corpus S. Mauri, 86. c. 107. b. 272. c.
 S. Audoeni reliquæ alio delatæ, 177. b. c. Rotomagum revectæ, 337. b.
 Audradus Modicus, ejus revelationes, 2. b. 29. c. 30. a. b.
 Audus episc. Veronæ, ejus testamentum, 89. b.
 Auffridus comes, 595. c. 596. a.
 Augarius comes, 131. c.
 Augusta-Vindelicorum ab Hunnorum invasione meritis S. Udalrici liberata, 382. c. & ab Hungarorum obfidione, 526. c.
 Augustenses episc. Adalbero, 178. c. Henricus, 618. c. & c. Hiltinus, 363. b. Nitgarius, 152. b. S. Udalricus, 381. a. & c.
 Auguftodunenses episcopi, vide Aduenses.
 Avigerna soror S. Gerdaldi comitis, 332. b.
 Aula id est ecclesia, 360. c. 365. c.
 Aunarius episc. Autifiodori, de scribenda S. Germani vita sollicitus, 97. b.
 Avo abbas Corbeie novæ, 189. c. 195. c. 196. a.
 Aupaldus abbas Ambrosianus, 566. c.
 Aurea sanctimonialis Hispana, martyr, 18. c.
 Aurelianorum urbs a Nortmannis capta, 32. b. in favillas redacta, 119. c. 145. a. cathedrali ecclesiæ restituta abbatia S. Johannis, 623. c.
 Aurelianenses episc. Agius, 2. b. Anselmus, 419. c. Arnulfi duo, 660. b. Ermentheus, 420. a. Manaffes, 660. b. Raimo, 270. c. Theodericus, 419. c. Trohannus, 251. c. Waltarius, 196. c.
 Aurelianus ex abbate Athanaci episc. Lugduni, 192. b. 197. c. 218. b. 222. b. 225. c. 257. b. 274. a. 294. Athanaci regularem disciplinam inflaurat, 166. c. 17. fit præsul Lugdunensis, 188. c. conditor Saxiaci, 82. 83. a. Nantuaco quædam restituit, 280. c. 281. a. instrumentum refertur, 690. ejus obitus, 297. c.
 Aurelianus pater S. Aureliani episc. Lugd. 17. a. 82. b.
 Aurelius martyr in Hispania, 18. b. 69. c. ejus corpus Parisios translatum, 70.
 Aurenfis episc. Ifaurus, 384. c.
 Auscensis episc. Garthas, 646. a.
 Ausonensis ecclesia a tributo Narbonensi pensitanda liberata, 328. c.
 Ausonenses episc. Frugifer, 614. a. Godmarus, 270. a. Hatto, 614. c. Wadamirus, seu Guadamirus, 440. b.
 Autbertus Avallensium comes, 247. c.
 Autifiodori episc. Abbo, 61. c. Betto, 349. b. Christlianus, 85. a. Gerannus, 349. b. Gerardus, 614. c. Heribertus, 605. b. Heriboldus, 24. b. Herifridus, 262. a. Hugo, 643. a. Richardus, 554. b. Wala, 240. a. Waldricus, 360. c. Wido, 413. a. Wigbaldus, 261. c.
 Autprandus, ei commissum monast. Cerretense, 246. c.
 Awarnus episc. Cadurc. ejus donatio Moisiaco facta ad initium Ludovici Pii referenda, 438. a.

A A a a a

Avunculus pro patre, 624. b. c.
 Auxilius scriptor, an monachus? 325. a.
 Axenius abbas Herensis, 37. c.
 Aymardus abbas Cluniaci, 370. a. 459. a. 462. b.
 467. c. 468. b. 474. b. 476. b. 486. a. 490. b. 492.
 b. 507. a. 525. a. b. S. Odoni substitutus, 458.
 Mayolum coadjutorem eligit, 492. c. 493. ejus
 zelus, 493. b. c. obit, 576. b. c.
 Aymardus seu Ademarus miles, conditor Silviniaci,
 314. c. 315. a.
 Aynardus glossarii auctor, 599. b. c.
 Ayraudus abbas, 494. c.
 Azan Jerosolymorum praefectus, 371. c.
 Azarias monachus pius, 176. a.
 Azenarius abbas S. Martini de Pinilla, 577. c.
 Azila de *Musteren* monast. Faucensis benefica, 563. b.
 Azo comes, 497. a.
 Azzo episc. Comensis, 412. c.
 Azzo scribarius S. R. E. 467. c.

B

B ABO abbas Laurehami, 129. b. 185. a. 235. c.
 Badilo abbas S. Martini Aduensis, 203. c. 225. c.
 Badilo abbas Saxiaci, 82. c. 83. a.
 Badilo ex comite monachus Aduensis, 82. c. 225. b.
 Badilo monachus Vezeliaci, 83. a. 142. c.
 Badinus abbas & instaurator Saviniaci, 468. c. 499.
 a. b. Severo fratri praestariam facit, 469. a. charta
 refertur, 712. ejus obitus, 533. c.
 Badnarius nepos ducis Veneti a Marino Estensi bello
 victus, 64. a.
 Bajuli, monitorum genus, a regibus non admitten-
 di, 2. a.
 Baldemar abbas Caunensis, 372. c.
 Baldericus episc. Spirensis, 578. b. 604. c.
 Baldo cancellarius regius, 209. a.
 Baldricus episc. Trajecti ad Rhenum, 530. b. alter
 ab episcop. Leodici, 573. b. successor a Ratbodo
 praefignatus, 362. a.
 Baldricus episc. Leodici, 525. c. 526. a. 532. a. b.
 550. b. 573. b.
 Baldricus abbas, cancellarius Ludovici regis, 33. c.
 Baldricus abbas Blandini, 162. a.
 Balduinus abbas Cafini & S. Pauli Romae, 432. a. b.
 445. a. 460. a. 461. c. 470. b. c. 471. a. 481. b.
 501. a. 528. a.
 Balduinus comes Flandriae Ferreus dictus, 32. a. Ju-
 dith filia Caroli Calvi ab eo rapta, 92. c.
 Balduinus comes Flandriae, Calvus dictus, filius Bal-
 duini Ferrei, 301. c. 307. b. abbas Sithiensis, 286.
 b. c. 307. a. & Vedastinus, 287. a. b. a Fulcone ar-
 chiepisc. Remensi increpitus, 286. b. c. ei mortem
 machinatur, 287. b. 306. c. moritur, 349. a.
 Balduinus comes Flandriae, Junior dictus, filius Ar-
 nulfi, 473. c. 521. b. 555. a. b.
 Balduinus comes Balzo dictus, 578. b.
 Baltrannus episc. Argentorati, 226. c. 321. c.
 Baltrannus abbas & conditor monaster. Analesberg.
 Lutrae renovator, 544. b. c. 545. a.
 Baluzius (Stephanus) quanta in hos annales contule-
 rit, 346. b. 405. b. 597. a.
 Bantionensis vicus pagi Ambian. secessu S. Puffinae
 illustris, 88. b.
 Baptisimum fide recipiens Nortmannus, punitus,
 104. c. de sacro fonte suscipere, id est baptizare,
 489. a.
 Baptizati omnes, verae Christi redemptionis partici-
 pes, 20. c. 25. a. 46. c.
 Barbam tendere, an nutrire, quid refert? 138. c.
 Barcinonenses episc. Aualfus, 70. b. Petrus, 614. c.
 Theodericus, 507. c. Vivens, 644. b. Willaranus,
 440. b.
 Bardas caesar, S. Ignatius ab eo sede CP. pulsus,
 137. c.
 Barenis episc. Johannes, 654. a.
 Baretus dux Nortmannorum, 119. c.
 Barnardus abbas S. Mauricii, 328. c.

Barnoinus episc. Viennae, 218. b. 257. b. 274. a.
 S. Theoderii monast. reformat, 290. c.
 Baro abbas Exaltae, 220. a.
 Barri-castris conditio, 510. b. c.
 Barrius focius S. Neoti, 241. c.
 Bartholomaeus abbas Insulae Barbarae, 91. c.
 Bartholomaeus notarius sub Carolo Calvo, 2. b. 48. a.
 Bafilax episc. Adalbero, 386. b.
 Bafilus abbas, ei commissum monast. S. Michaelis
 Caietae, 407. a.
 Bafilus imperator Graecorum, eo agente celebrata
 Synodus VII. generalis, 160. a.
 Bafilla abbatissa S. Stephani Argentorati, 58. b.
 Bafivum palatium agri Ambianensis, 157. a. 187. b.
 S. Bafoli elevatio, 126. a.
 Bafacius abbas Cafini, 134. b. ad Ludovicum impe-
 ratorem legatus, 23. b. ejus obitus, 59. b.
Bastulum, id est duellum, 478. a.
 S. Bavonis reliquiae Laudunum delatae, 12. c. Gan-
 dam relatae, 446. b.
 Bavo abbas Orbaci, 23. c.
 Beanus patruelis S. Cadroae, vir pius, 471. c.
 Beata, an Berta uxor Bernardi comitis Petrocor.
 451. b.
 Beatrix uxor Roberti ex comite regis, 318. b. 374. b.
 Beatrix uxor Frederici ducis Lothariensis, 510. a.
 603. a. 613. a.
 Beatus episcopus, & archicancellarius Hugonis regis,
 398. c.
 Beatus abbas Casauriensis, 246. c.
 Bebronus fluvius nunc Sivolis dictus, 380. c.
 Beccanus abbas S. Augustini Cantuar. 273. c.
 Bego episc. Arvern. 436. c. 661. a.
 Bego episc. Podii, 441. c.
 Bego abbas, 192. b.
 Bego vicecomes, 97. c.
 Belafo abbas Gerundensis, *vide* Velasco.
 Belgium bello infestatum, 639. a. b.
 Bellandus seu Berlandus abbas S. Vincentii Laudu-
 nensis, 256. b. 554. c. 622. b. 648. c. 663. b.
 Bellovacorum urbs a Nortmannis incensa, 12. b.
 Episc. Bovo, 371. a. Erluinus, 371. a. Hermin-
 fredus, 13. a. Hildegarius, 371. a. Hildemannus,
 13. a. Hildricus, 622. b. Honoratus, 284. c.
 Odacer intrusus, 231. Odo, 75. b. turbae pro
 ejus successore eligendo, 230. c. 231.
 Bellum Pauliacum locus ad Ligerim, 142. c. 147. a.
 S. Benedictae virginis & martyris corpus Auriniaci,
 199. a.
 Benedictini, soli monachi in Anglia, 190. c.
 Benedictini instituti propagatio in Galliam ante sanc-
 tum Odonem, 389. a. b. 401. 402. a.
 S. BENEDICTUS, ejus corpus Floriaco elatum, 32. b.
 alio delatum propter metum Nortmannorum, 119.
 c. 120. a. ejus ope victi Nortmanni, 215. b. ejus
 illationis historia, 215. c. 216. a. difficultates ex-
 positae, 216. b. c. 217. a. b. diluuntur, 217. c.
 218. a. tempus expenditur, 218. a. Nortmanni ab
 eo fugati, 333. b. Rollonis erga eum reverentia,
 333. c. 337. a. ejus ecclesia Romae, 320. c. ejus
 apparitiones, 214. c. 215. a. ejus miracula, 120. a.
 400. c. 633. a.
 S. Benedicti Biscopi corpus in monast. Thorneiense
 advectum, 567. c. 606. c.
 Benedictus III. papa, 24. b. 44. a. 51. c. Leoni IV.
 succedit, 41. c. 42. a. ejus privilegium pro Corbeia,
 43. b. c. a factiosus exagitatus, 58. c. obit, 64. c.
 Benedictus IV. papa, 314. c. 323. c.
 Benedictus V. papa, 358. b. post electionem relega-
 tur, 568. c. 573. a. in Saxonia mortuus, 576. c.
 Benedictus VI. papa, 614. b. 624. c. 627. b. interfe-
 ctus, 626. b.
 Benedictus VII. papa, 599. b. 625. a. 626. c. 635. c.
 636. a. 646. a. 650. c. 653. c. 657. a. b.
 Benedictus episcopus Britto emptor Miciaci, 420. c.
 421. a.
 Benedictus episc. Fulinii, 603. b.
 Benedictus episcopus Silvae-candidae, bibliothecarius

S. R. E. 467. c. 470. c.
 Benedictus chorepiscopus Lemovic. oculis orbatus,
 449. a.
 Benedictus abbas Anianae, primus Benedictini insti-
 tuti reformat, 389. b.
 Benedictus abbas S. Hilarii Carcaff. 651. b. c. 657. b.
 Benedictus abbas Clufinus, 581. b. c. ejus vitae duo
 fragmenta, 712. & 599.
 Benedictus abbas S. Martialis Lemovic. 346. a.
 Benedictus abbas S. Andreae Romae, 481. b.
 Benedictus abbas Saviniaci, 435. a. 468. c.
 Benedictus abbas Wesbrunensis, 465. c.
 Benedictus filius Raimundi comitis Tolofani, mona-
 chus Vabrensis, 98. a. 162. b.
 Benedictus filius Theodeberti comitis palatii puer Deo
 a patre in monast. S. Arnulii oblat, 549. c.
 Benedictus monachus doctissimus, 381. b.
 Benedictus Niger praepositus Salensis, 633. a.
 Benedictus Niger praepositus Aurelian. Miciacensis
 quam infestus, 420. a. b.
 Benefactorum nomina ad Primam ex necrologio reci-
 tata, 76. b. 77. a. b.
 Benignarus abbas Montis-Gargani, 165. b.
 S. Benigni mart. historia passionis quomodo reperta,
 107. c.
 Benno episc. Mettensis, Benedictus dictus, 386. a. b.
 440. c. 539. c. excaecatus, 396. c. 397. a.
 Benzo abbas Dervenfis & Cellenfis, 290. c. Deryo ce-
 dere coactus, 429. c.
 Beornredus rex Merciorum, 73. c. 135. b.
 Bera seu Beranus comes, 172. c.
 Beraldus abbas Cluniaco beneficus, 458. c.
 Berardus episc. Virduni, 171. c. 192. b.
 Berardus abbas S. Martini Mettensis, 489. b. c. 516.
 b. 594. a. 621. b. c.
 Berardus miles Luxoviensibus infestus respicit, 549. a.
 Berarius abbas S. Aniani, 300. c.
 S. Bercharii translatio in Burgundiam, 218. b. 363. c.
 Bercholdus seu Perchtoldus, abbas Gregorianus, 58.
 b. 113. a.
 Berengarius episc. Virduni, 532. c. corpus S. Firmini
 transfert, 542. c. 543. a. monachus apud S. Vito-
 num instituit, 516. a. 609. c. 610. a. ibi fit mona-
 chus, 557. c. 558. a.
 Berengarius abbas Corbeiae, 370. b. 408. c. 475. c.
 Berengarius ex comite Fori-Julii imperator, 191. a.
 b. 264. c. 274. b. 291. c. 312. c. 316. c. 320. b.
 348. a. 355. c. 385. b. a Rodulfo devictus, 375. c.
 Hungaros auxilio advocat, 491. c. a FlamBERTO tru-
 cidatus, 381. c.
 Berengarius II. rex Italiae, 480. c. 531. c. 534. c.
 552. b. 553. a. 564. a. regnum Italiae cepit, 502.
 a. Ottoni Magno se permittit, 515. b. exul in Saxo-
 nia moritur, 583. a.
 Berengarius dux Britanniae, 337. b.
 Berengarius comes Lomacensis, 359. a.
 Berengarius confanguineus Ottonis I. 535. c.
 Berengolus abbas, 130. a.
 Beresvintia abbatissa Afindensis, 181. c.
 Bergamum ab Arnulfo captum, 291. c. episc. Ambro-
 sius, 603. c.
 Berico clericus Leodici episcopus ordinatus, 273. c.
 Bernacer focius S. Johannis Gorz. 378. 379. a. 413.
 c. 417. c.
 Bernardus episc. Tolosae, 577. b.
 Bernardus episc. Aginensis 646. a.
 Bernardus episc. Arvern. instaurator monast. Iciodor.
 507. a.
 Bernardus episc. Biterrensis abbas Anianae, 546. a.
 Bernardus episc. Conferanensis, 625. a. b.
 Bernardus episc. Halberstadi, 379. b. 517. c. 620. b.
 conditor parthenii Hadmerhemensis, 591. a.
 Bernardus episc. Matifconensis, 109. b. 181. c.
 Bernardus episc. Spirensis, 276. a.
 Bernardus abbas Belli loci, 391. a. 487. a.
 Bernardus alter abbas Belli-loci, 585. b.
 Bernardus abbas Craffae, 507. c.
 Bernardus abbas Floriaci, 23. c. 32. b. 47. b. 79. a.

94. b. 120. a. 197. c.
 Bernardus abbas sancti Galli, Sereneus dictus, 245. c.
 246. a. 251. a. excaecatus, 274. b. c.
 Bernardus abbas Iciodori, 507. b.
 Bernardus abbas Illidii, 436. b. 441. c. 448. b.
 Bernardus abbas Melundensis, 73. a.
 Bernardus abbas Solleminiaci, 110. c. 130. c. 192.
 b. c.
 Bernardus I. abbas S. Savini Tarb. 478. a. b.
 Bernardus II. abbas sancti Savini Tarb. 478. b.
 Bernardus abbas S. Juliani Turon. 462. c. 611. b.
 Bernardus abbas Tutelenfis, 347. a.
 Bernardus filius Caroli Craffi, 264. c.
 Bernardus comes Arvernorum seu Pictavorum, pater
 Willelmi Pii, 111. a. 131. c. 257. c. 284. a. 355. b.
 c. 353. c. ejus tutela commissus Ludovicus filius
 Ludovici Balbi, 220. c. ejus egregia crux in eccle-
 sia S. Juliani Brivat. 284. b.
 Bernardus comes Belvacensis, 425. c.
 Bernardus comes Petrocorienfis, Sarlatum committit
 S. Odoni, 437. a. monaster. S. Sori Adasio abbas
 451. b.
 Bernardus comes Regiteftenfis, 474. c.
 Bernardus comes Silvanecti, 449. c.
 Bernardus comes Tolosae, 97. c. 98. a. 145. b. 162. b.
 173. a.
 Bernardus comes, instaurator S. Eparchii, 487. b.
 Bernardus comes filius Bernardi ducis Septimaniae, pri-
 vatus honoribus, 109. a.
 Bernardi tres comites, 154. b.
 Bernardus-Oddo comes Asturacensis, 499. c.
 Bernardus vicecomes Certitanus, 519. c. 644. c.
 Bernardus frater Eccardi comitis, 196. b.
 Bernardus nepos Gauzlini abbas Pratenfis, 171. a.
 Bernardus Patriciaco beneficus, 468. c.
 Bernardus vir nobilis in monast. S. Martini Aduensis
 sepultus, 225. a.
 Bernardus monachus Francus, ejus iter ad loca sancta,
 165. b. c. 166.
 Bernarius episc. Gratianopolit. 159. a.
 Bernesfidus primicerius Tullenfis, 322. a.
 Bernegarius comes exul, 92. a.
 Bernegaudus monachus a Lupo directus monachus
 Autifiodor. 66. b. 80. b.
 Bernerus decanus Miciaci, 420. c. 623. b.
 Bernerus praepositus Virdunensis S. Vitono beneficus,
 557. c. 558. a.
 Bernerus abbas Humolariensis, 484. c. 490. a. 532. c.
 540. b. 565. b.
 Bernerus diaconus praepositor Johannis Gorz. 377.
 b. c.
 Berno episc. Matifconensis, 393. b. 404. b. 462. a.
 491. b.
 Berno abbas Castrensis, 45. c. 46. a.
 Berno primus abbas Cluniaci, 344. c. 345. a. 361. b.
 370. a. ejus genus & initia, 272. c. Gigniacum con-
 dit, 272. c. 273. a. privilegium a papa obtinet,
 297. c. 298. a. ei Balma data, 321. b. ibi S. Odo
 ab eo susceptus, 331. a. Cluniaci abbas factus, 335.
 a. b. abbas Dolensis, 357. a. Mafciaci, 145. a. ejus
 testamentum & obitus, 387. 388. a. b. ejus sancti-
 tas & merita, 388. b. c.
 Berno alius ab abbate ab Hincmaro eruditus, 272. c.
 Berno diaconus palatinus, 207. c.
 Berno dux Nortmannorum, 64. c.
 Bernolfus monachus Hirlaugiae abbas Blidenstati de-
 stinatus, 578. b.
 Bernuinus episc. Silvanecti, 435. b.
 Bernuinus episc. Virduni, 382. b.
 Bero episcopus, 468. a.
 S. Berthe reliquiae Erestheim exceptae, 296. a. b.
 Berta filia Lotharii imperatoris, abbatissa Avennaci,
 111. b. 287. c.
 Berta abbatissa S. Julig Brix. filia Berengarii impera-
 toris, 355. c.
 Berta abbatissa Humolariensis, 484. c.
 Berta abbatissa S. Sixti Placent. 502. a.
 Berta abbatissa Sueffionensis, 412. c.

Berta filia Ludovici regis, abbatissa Turicina, 34. b. 63. b.
 Berta regina uxor Rodulphi II. regis Burgundiae Jurensis, conditrix Paterniaci, 563. a.
 Berta mater Hugonis regis Italiae, 385. b. 445. a.
 Berta comitissa Nivernensis, 549. a.
 Berta comitissa Provinciae, uxor Gerardi de Rossione, 86. a. conditrix Pultariarum & Vezeliaci, 141. c. 142. ejus palla altaris Lugduni aservata, 143. c. Pultariis sepulta, 143. a.
 Berta neptis Hugonis regis Italiae, Bofoni primo nupta, dein Raimundo comiti Tolosano, 481. a. ejus donatio facta Monti majori, 548. c.
 Berta comitissa uxor Unfridi comitis, 200. b. 208. b.
 Berta soror Alberici principis Romanorum, 481. b.
 Bertana uxor Eirici comitis, 256. c. 687.
 Berteyz comitissa Tolosae, conditrix monast. Vabrensis, 97. b. c.
 Bertharius electus episc. Catalauni, sed non consecratus, 289. b.
 Bertharius abbas Casini, 133. a. b. 134. b. 210. Bassacio succedit, 59. b. c. ejus martyrium, 250. a. ejus non est liber anticimenon, 59. b.
 Bertila imperatrix uxor Berengarii, 320. b.
 Bertilo chorepisc. & abbas S. Benigni, 144. c. 157. b. 200. a. 208. b. ejus obitus, 200. b. c.
 Bertiniani annales, 237. b. eorum auctor incertus, 95. b. 125. a. Hincmaro faventes, 95. a. b. 136. b.
 Bertofredus abbas Melundensis, 73. a.
 Bertoldus seu Bertradas abbas Arremarensis, 285. a.
 Bertoldus abbas Blidenlati, 296. a.
 Bertrada seu Bertradana abbatissa Eboriaci, 196. b. c.
 Bertramus, ejus nomine vulgatus liber Rattramni, 68. a. b.
 Bertrandus filius Willelmi comitis Provinciae, 637. c.
 Bertrannus abbas Nantuaci, 280. c. 281. a.
 Bertulfus ex abbate Mediolaci episcopus Trevirensis, 151. b. 171. c. 190. a. 236. a. Waltonem competitorem expertus, 156. b. obit, 245. b.
 Bertulfus rex Merciorum, 18. a.
 Betto ex praeposito S. Columbae & abbate S. Heraclii episc. Autifodori, 349. b. S. Columbae monast. munit & ornat, 307. c. 308. a. obit, 360. b.
 Betto monachus Romam a Carolo rege legatus, 112. b.
 Betto vir illustris, 38. a.
 Binstanus episc. Wintoniae, 424. a.
 Birthelmus episc. Dorsetensis, 556. b.
 Biso episc. Patherbrunnæ, 269. a. b. 276. a.
 Biterrenses episcopi. Bernardus, 546. a. Rodoaldus, 433. c.
 Biturigum urbs a Nortmannis incensa, 145. a. Episcopi, Frotarius, 204. b. Gerontius, 319. a. Hugo, 650. a. Madalbertus, 335. a. Rodulfus, 78. c. Vulfadus, 131. a.
 Blandinus abbas Conchenensis, 45. a. 62. c.
 Blavinea vestis in monacho culpata, 357. c.
 Blidulfus ex archidiacono Mett. monachus Gorziae, tum eremita, 240. b. 416. b. c. 417. a. 454. b.
 Blisium castrum a Nortmannis incensum, 37. c.
 Blitgarius abbas Trenorchii, 226. a. 257. c. 272. a.
 Bodo abbas Cellensis, 6. a. 175. a. b.
 Bodo abbas Corbeiae, 337. c. ejus obitus, 370. a.
 Boilus episcopus, 337. c.
 Bolelaus dux Boemiae, Sævus dictus, obit, 587. b.
 Bolelaus dux Boemiae filius Sævi, ejus probi mores, 587. b.
 Bonifidus abbas S. Tiberii, 145. b.
 Bonifacius VI. papa intrusus, 299. c.
 Bonifacius VII. papa intrusus, 626. c. 635. c.
 Bonifacius episc. Gallus, 296. b.
 Bonifacius abbas S. Sequani, 257. a.
 Bonogili villa dux, 39. a.
 Bonogilensis synodus, 47. a. b. ejus privilegium pro S. Carilefo refertur, 668.
 Borellus comes seu marchio Barcinonensis, 348. c. 537. c. 570. 571. a. 614. b. 644. b. 657. a. Sancto Saturnino beneficus, 600. c. 625. b.

Boso ex monacho episc. Merseburgi, 592. b. monasterium condit, 518. a. obit, 604. c.
 Boso abbas S. Germani Autifodori, 120. c. 121. c.
 Boso abbas Belli-loci, 391. a. 487. a.
 Boso ex comite rex Provinciae, seu Arelatenfis, 162. b. 183. c. 187. b. c. 201. a. b. 213. b. c. 220. c. 221. b. 222. c. 223. a. 257. c. 274. a. ei abbatia S. Mauricii data, 158. c. ei Vienna commissa, 170. b. rex Provinciae coronatus, 222. a. b. intra Viennam obfessus, 224. a. captus, 234. c.
 Boso comes frater Rodulphi regis Francia, 187. c. 394. b. c. 402. c. 404. a. 429. c. 430. a. apud S. Remigium sepultus, 423. b.
 Boso comes alter filius Richardi ducis Gorziensibus ablata restituit, 443. c. 444. a.
 Boso comes Arelatenfis, 564. b.
 Boso custos marchæ Leniovicinae, 633. a.
 Boso miles Brajaco infestus, 538. a.
 S. Botiani corpus Laudunum delatum, 256. b. Petrae-pontensibus redditum, 663. b.
 Bovo ex monacho S. Luciani episc. Bellovaci, 371. a.
 Bovo episc. Catalauni, 355. c. 404. a. 490. a.
 Bovo five Puppo abbas Corbeiae novae, 189. c. 195. c. 196. a. 269. a. obit, 276. c. 279. c. auctor chronici, 195. c. 344. c.
 Bovo II. abbas Corbeiae novae, 279. c. 308. c. 344. b. c. mortuus, 350. a.
 Bovo III. abbas Corbeiae novae, 465. c. 482. c. ejus obitus, 496. c.
 Bovo abbas Valliliensis, monasterium apud Senonas restituit, 285. a. b.
 Bovo vir nobilis avus Bovonis III. abbatis Corbeiae novae, 496. c.
 Bracensis ecclesia collegiata in dioecesi Remensi, 610. c.
 Braidingus episc. Matifconensis, 109. b.
 Bremenensis ecclesia in metropolim erecta & unita Hamaburgensi, 62. c. 63. a. Colonienfis metropolis suffraganea dicta, 295. 296. a. Episc. vide Hamaburgenses.
 Breves seu Brevia, Schedules continentis nomina amicorum tam viventium quam mortuorum, 77. a.
 Breves, id est recensio bonorum, 154. c.
 Bribimus dux, Altahe beneficus, 88. a.
 Brigida filia Henrici ducis Bajoariae, monacha Ratisponae, 630. b.
 Brisacha castrum ad Rhenum, 440. c.
 Brithelmus episc. Londonii, 546. b.
 Brithelmus episc. Wintoniae, 515. c.
 Brithnodus abbas Eliensis, 567. c. 606. c. pudicitiae martyr, 663. a.
 Brithnothus comes in Anglia, 638. c.
 Brithocus monachus sanctus, 151. a.
 Brivate in ecclesia S. Juliani aservata egregia crux Bernardi comitis 284. b. Brivatensium canonicorum privilegium, 434. c. eorum pietas & mens a cupiditate aliena, 434. a.
 Brixiae episc. Antonius, 223. b.
 Brunardus in S. Germanum Paris. beneficus, 4. b.
 Brun cancellarius, 489. b. c.
 Bruno episc. Coloniae, filius Henrici Aucupis, 430. b. 454. a. 465. c. 486. b. 521. a. c. 526. a. 529. a. 532. b. 535. b. 540. b. 542. c. 546. c. 557. c. 565. c. 566. a. 572. b. 573. c. 626. b. 641. a. ejus praceptor Ratherius, 474. b. abbas Laurissa, 530. c. dux Lothariensis, 465. b. 518. b. ab eo deficiunt Lotharienses, 544. b. archiepiscopus, 516. c. 517. c. 518. a. 545. a. 572. a. fit episc. Coloniae, 518. b. ejus vitae compendium, 530. b. c. S. Pantaleonis monast. condit, 530. c. 531. a. b. ejus pia mors, 373. b.
 Bruno ex monacho episc. Werdensis, 344. c. 563. c. non confundendus cum Brunone postea papa, 563. c. 635. c. moritur, 635. c.
 Bruno dux Liutgardis reginae frater, 227. b.
 Brunwardus abbas Hersfeldensis, 152. b. 189. c.
 Bruxellae, olim Brutela, 659. a.

Bugga

Bugga matrona divinitus sanata, 113. b.
 Bullae aureae, 497. b.
 Bullae renovationem imperii Romani exhibentes, cui assignandae, 205. b.
 Bullae pontificiae, Agapiti II. pro monast. Celsinianiensi, 514. c. 515. a. Johannis VIII. ad Anpertum episc. Mediolan. 233. b. ad episcopos Britanniae de monachis ab abbate ordinatis, 683. ad Gifulfum abbatem, 223. c. pro S. Medardo refertur, 679. Johannis X. pro Odone abbate Clun. 393. b. Johannis XIII. pro Pragensis episcopatus erectione, 587. b. pro S. Vitone, 609. c. Leonis VII. pro Floriaco, 439. b. c. 440. a. una refertur, 708.
 Bunico monachus Corbeiae novae electus abbas, praefere refugit, 54. b.
 Burchardus, seu Brochardus episc. Lugduni, 499. a. 533. c. an duo hujus nominis, 499. b.
 Burchardus episc. Lugduni filius Conradi regis Jurensis, 563. a. 611. c.
 Burchardus ex abbate Hersfeld. episc. Wirziburgi, 386. a. 397. c.
 Burchardus episc. Carnuti, 26. c. 37. c. 503. c. ejus ordinatio, 30. a. b.
 Burchardus episc. Miffensis, 592. b.
 Burchardus abbas S. Galli, Ingenitus dictus, 523. b. 545. b. 592. c. 593. a. regimen abdicat, 619. a. ejus obitus, 646. c. 647. a.
 Burchardus dux primus Sueviae, 347. c. 363. b. 371. b. 372. a. monachus S. Galli infestus, 381. c. interventus, 385. b.
 Burchardus alter dux Sueviae, 574. a. b. 593. b. Augiae sepultus, 620. a.
 Burchardus comes abbas Foffati, 318. b.
 Burchardus comes Corboliensis, 624. a.
 Burchardus comes Senonensis, 637. b.
 Burchardus miles conditor Brajaci, 537. c. 538. a. 584. b.
 Burdegalae episc. Aldebertus, 317. b. Frotarius, 147. c. Burgundia ab Hungaris vallata, 423. c.
 Burredus rex Merciorum regno pulsus, Romae mortuus, 186. c. 187. a.
 Busianus abbas Hispanus, 425. b.
 Bustutum castrum dirutum, 626. b.
 Buvinus comes pater Richildis reginae, 158. c.

C

C Littera initialis singulorum verborum carminis, 300. versum, 409. b.
 Cabilonenses episc. Ardradus, 364. b. Giralduus, 109. b. Godelfadus, 109. b. Hildebodus seu Childobodus, 499. b. Rodulfus, 661. a.
 Cadilo comes, 86. c.
 Cadoltus ex monacho episc. Novariae, ejus in Carolum Crastum memor animus, 264. c. 265. a.
 Cadroë abbas, 473. a. 621. b. ejus vitae initia & monachatus, 471. c. 472. fit abbas Walciodori, 485. b. S. Clementis monasterio praefectus, 500. a. b. & S. Symphoriani Mett. 594. a. ejus miracula, 518. c. 519. a. obitus, 648. c. 649. a. b.
 Cadurcenses episc. Awarnus, 438. a. Stephanus, 23. a. Willelmus, 262. c.
 Calibarus presbyterorum in ecclesia Latina contra Graecos defensus, 139. a.
 Caesarius abbas S. Caeciliae montis-Serrati, 614. b. 615. a. archiepiscopus Tarraconensis, 614. c.
 Caesenas episc. S. Maurus, 422. c.
 Calceorum abluciorum usus apud Cluniacenses, 437. b. c.
 Calculo laborantibus incisio facta, 446. c.
 S. Callisti mart. corpus Remensi ecclesiae concessum, 287. c.
 Calmicia ecclesia S. Remigii miraculis illustrata, 237. a.
 Calto albas Figiaci, 358. b. 569. b. obit, 634. a.
 Camaria insula prope Arelate a Saracenis infestata, 158. c.

Annal. Bened. Tom. III.

Cambari villa pagi Aurelianensis olim ad Corbionenses pertinens, 87. b.
 Cameracum a Nortmannis infestatum, 229. b. Cameracensi ecclesiae ab Isaac comite factum satis, 379. c. post mortem Tetdonis episc. grandis altercatio, 639. a. Episc. Anbertus, 551. a. Dodilo, 316. a. Fulbertus, 424. a. Ingelramnus, seu Engrannus, 535. b. Johannes, 52. b. Rothardus, 639. a. Stephanus, 383. a. Tetdo, 551. a. seu Theudo, 622. b. Theodericus, 49. b. Wiboldus, 551. a. vide Arrebatenses.
 Cameræ nuncii, id est regii fisci procuratores, 347. b.
 Campanae pulsatae pro in extremo agone positae, 542. a.
 Campo abbas Farfae intrusus, 431. a. 445. c.
 Cancellarii ex monachis, 611. b.
 Canonicae, iis proprietates non indulta, 22. b.
 Canonici sibi legata construendo monasterio suapte tradunt, 434. a.
 Canonicorum regularium mentio, an prima? 644. c.
 Canonicus habitus pro religioso sumptus, 72. b.
 Cantilenis obsecris eliminandis composita cantica spiritalia, 128.
 Cantuariensis ecclesiae monast. Raculfense datum, 501. c. praesules semper monachi, 456. b. c. 457. a. Episc. Aethelredus, 169. b. Athelmus, 349. a. Ceolnothus, 18. a. S. Dunstanus, 556. b. S. Odo, 456. b. Plegmundus, 273. c. Wlfhelmus, 349. a.
 Capetiorum stirps regia, 130. b.
 Capillis propria manu decisis Deo se in monast. offerentes, 282. c.
 Capituli generalis quaedam forma, 23. c.
 Cappa, id est cuculla, 178. c. a cuculla distincta, 309. c. Cappae processionali capitium annexum, 49. a.
 Captivi, pro iis redimendis vasa altaris impensa, 118. a. b.
 Capua a Ludovico II. imperatore funditus deleta, 133. b. Episc. Adelpertus, 501. a. Landenulfus, 210. Landulfus, 133. a. Sico, 470. c.
 Cascaffenses episc. Franco, 625. a. Gimera, 384. b. Wifandus, 433. c.
 Casiacum palatium regium, 38. b. 131. c. 194. a. 201. a. ibi habitus conventus alter in causa Gotheftalci, 24. c. 25. a. an ad hunc revocanda quatuor capitula, *ibid.* ea a synodo Valentina explorata, 46. c. & a S. Prudentio, 56. a. ab Hincmaro confirmata, 81. b. alii conventus, 56. a. 203. b. ibi coronatus Carlomannus II. 237. a.
 Caritates, potiones prandio & coena intermediae, 174. c.
 Carmentuadis villa, 315. b.
 Carnes famulis in monasterio tribus per annum diebus concessae, 99. b. Carnium abstinentia quanti monacho facienda, 662. b. earum usus inter gravia scelera numeratus, 219. c. ob carnis esum monachi morte puniti, 437. c. Carnium abstinentes episcopi ex monachis, 123. c. 160. a.
 Carnutum a Nortmannis captum, 61. a. b. ab iisdem obfessum, 336. c. 337. a. illic tumultus S. Chaletrici episc. repertus, 298. c. 299. a. Odonis regis praecipuum pro ecclesia cathedrali, 271. a. hujus praebendis dotatum monast. S. Petri, 548. a. Episc. Agano, 61. b. Americus, 503. c. Burchardus, 26. c. Frotaldus, 61. b. Gerardus, 503. c. Gislebertus, 61. b. Haimo, 298. b. Harduinus, 503. c. Helias, 503. c. Odo, 650. a. Ragenfredus, 61. b. Waltelmus, 336. c. Wifaldus, 548. a.
 Carolomannus rex Bajoariae, filius Ludovici regis Germaniae, 179. c. 188. a. 189. c. 194. b. 209. a. 223. b. adversus patrem rebellis, 98. b. quae ei paterni regni pars obvenit, 195. b. regnum Italiae occupare tentat, 204. c. regis Italiae titulum usurpat, 208. c. 209. a. pax summa eum inter & fratres, 213. a. ejus obitus, 223. a. 224. a.
 Carolomannus II. rex Francia, filius Ludovici Balbi, 200. b. 211. c. 213. c. 230. b. 233. c. 236. b. c.

BBbbb

- Ferrarii coronatus, 221. c. paterni regni eum inter & fratrem divisio, 223. c. Viennensibus in insulas, 229. b. 234. c. ejus altera coronatio & victoria de Nortmannis, 237. a. conjugii expers, 244. c. moritur, 247. b. c. 248. a. ejus præceptum pro S. Crispino Sueffion. 248. a. refertur, 686. alia ejus diplomata, 225. c. 226. a. 227. c. 234. b. c. 244. c. 247. c. 248. a.
- Carolomannus filius Caroli Calvi, 157. c. tonsura ecclesiastica Deo consecratus, 37. c. abbas Centulæ, 161. c. 162. a. 211. c. Elnonenfis, 122. c. 148. b. Taubii, 52. b. 85. a. S. Medardi, 130. c. 172. a. Reomaensis, 122. a. abbatii privatus, 122. a. e custodia eductus iterum rebellat, 164. c. comprehensus iterum custodiae mancipatur, 170. b. oculis orbatus, 122. a. ejus varia fortuna & obitus, 181. a. b.
- Carolomannus invasor abbatie Epternacensis, 608. b.
- Carolus episc. Moguntia, filius Pippini regis Aquitaniae, 37. c. 53. c. ejus obitus, 109. b.
- Carolus magnus, magnus imperator adhuc vivens dictus, 34. c. hospitale & bibliotheca ab eo Hierosolymis constructa, 165. c. 166. a. inde ei donaria allata, 371. c. ejus tabulae ceratae, 340. b. ejus vita ab anonymo S. Galli scripta, 246. a.
- CAROLUS II. CALVUS, rex Francorum & imperator, 3. a. 12. c. 23. c. 24. 25. b. 37. c. 47. a. 49. c. 55. c. 56. a. 61. b. 72. c. 78. b. c. 79. a. 89. c. 90. c. 93. c. 97. a. 104. b. 108. b. 111. b. 112. b. 141. a. 144. a. 146. b. 147. c. 154. b. c. 157. a. 158. a. 162. a. b. 182. b. c. 187. a. b. 199. b. c. 207. c. 209. b. 238. a. 244. b. Lupi abbatii varia ad eum monita, 1. c. 2. a. Audradii Modici de eo revelationes, 29. c. 30. a. b. Navarorum ducum legatos excipit, 2. b. cum Nortmannis pacificatur, 1. c. eos in Ofcello insula frustra obfidet, 65. a. 70. c. eis ingentem pecuniam vim pendit, 84. a. de his victor, 92. c. hinc renovatio regni Franc. 93. b. 100. a. c. ejus cum eis colloquium, 174. b. Herispogium ducem Brittonum paterna ditione donat, 12. a. ab eo victus, 30. b. ei fidem adstringit Salomon dux Brittonum, 101. c. 109. a. Edilwlfum regem Angliæ honorifice excipit, 44. b. ei Judith filiam uxorem tradit, 51. c. Abbatem ab eo mutatis, 4. b. c. 58. a. 84. b. 85. a. 123. a. 130. b. abbatia S. Dionysii ab eo retenta & ditata, 135. c. 136. a. monachis partitionem bonorum concedit, 99. 100. item S. Vedasti abbatia ab eo retenta, 171. b. ejus filii abbatia datur, 84. c. 85. a. ejus donatio pro filio Lothario defuncto, 120. c. 121. a. Aninfulam contra episc. Cenoman. evindicat, 102. a. 104. c. & seqq.
- Carolus Calvus, ejus jussu Pippinus nepos tonsus, 19. a. in ejus regnum Ludovicus frater irrumpit, 65. b. c. 70. c. S. Germanum Autifiodori. invocatur, 66. c. 73. c. 74. b. divinitus liberatus fratri parit, 70. c. 74. c. foederis cum fratre Ludovico initi obfides, 109. b. ejus in Wenilonem libellus, 79. c. 80. a. pax eum inter & Lotharium regem renovata, 85. b. Carolo nepoti Provinciam eripere tentat, 91. b. Judith filia a Balduino rapta, 92. c. Ludovicus & Carolus filii rebelles, 92. c. reconciliati, 104. a. 114. b. ejus colloquium cum Ludovico fratre, 114. b. 120. b. de filiis ejus adnuntiatio facta in synodo Sueffion. 122. b. c. Carolomannum filium rebellem patitur, 164. c. 170. b. eum optimatum judicio subicit, 181. a. b. contra Hincmarum Rem. papæ scribit, 136. b. Hincmari ad eum epistola de vita S. Dionysii, 198. b. c. Hincmarum Laudun. exagitat, 153. c. 154. a.
- Carolus Calvus mortua Ermentrude Richildem uxorem ducit, 158. c. Lothario nepote mortuo regnum ejus invadit, 156. a. b. quod eum inter & fratrem Ludovicum dividitur, 161. b. recensio monasteriorum in hac divisione facta, 678. b. Hadriani legatos apud S. Dionysium excipit, 164. c. Carolomanni regis sepulcrum ei Remis ostendit, 171. c. Romæ imperator coronatus, 188. a. ejus acta in Italia, 191. a. b. reditus in Franciam, 191. c. 192. a. ei imperatori dicati libri Herici monachi, 121. b. c.
- mortuo fratre Ludovico partem Lothariani regni occupare tentat, 194. b. vincitur, 194. b. 195. a. Compendienfis basilicæ conditor, 201. b. c. 202. a. ejus litteræ referuntur, 681. 682. Romam a papa vocatus, 201. b. iturus rebus domesticis confultat, 203. b. 204. a. b. ejus extrema facta & mors, 204. c. 205. ejus pietas & studium in litteras, 206. a. b. ejus libellus precum, 34. b. ejus in palatio scholæ, 164. a. 304. c. græcas glorias æmulari amans, 191. c. 201. c. junior dictus, 124. a. & Magnus, 208. b. 256. b. annorum regni ejus chronologia, 38. a. b. 57. c. 58. a. ejus bulla aurea, 497. b.
- Carolus Calvus, ejus diplomata pro Aninfula, 669. pro monast. Caziacensi, 668. duo pro Craffensi, 670. 681. pro Conrado comite de villa Piredo, 680. pro canonicis Capleienfis, 683. duo pro Dervo, 666. 667. pro Fontanella, 665. pro S. Luciano, 677. pro S. Urbano, 675. alia ejus diplomata, 5. a. 8. b. 22. c. 37. c. 38. a. c. 40. b. 44. c. 48. a. b. 57. c. 58. a. 72. c. 82. a. 87. b. 91. a. 93. b. 96. b. 97. c. 108. b. 123. b. 127. c. 131. c. 142. c. 147. c. 148. a. 155. a. 157. 161. c. 162. c. 170. c. 172. a. c. 175. a. 192. c. 201. a. b. 204. b. 207. in his invocatio sanctæ & individuae Trinitatis, 96. a.
- Carolus III. Craffius imperator, filius Ludovici regis Germaniæ, 129. c. 188. a. 194. b. 224. a. 234. a. 245. c. 246. a. b. 261. b. 263. b. quæ ei paterni regni portio obtigerit, 195. b. ob direptum Brixia coenobium a papa increpitus, 209. c. pax summa eum inter & fratres, 213. a. fit imperator, 224. a. quo anno, 228. b. c. Lotharianum regnum occupat, 236. b. regnum Franciæ capessit, 247. c. Parisius succurrit, 254. 255. 258. 318. c. Riccardem repudiatur, 260. a. abdicatur, 260. b. obit, 264. b. ejus commemoratio Augiæ instituta, 264. c. 265. a. Magnus dictus, 246. c. ejus præceptum de abbatibus Nivernensibus, 259. b. refertur, 687. alia ejus diplomata, 228. b. c. 229. a. 235. c. 246. b. c. 248. b. c. 249. a. 251. b. 255. b. c. 256. a. 257. 261. a. b. in his annus incarnationis quando appositus? 228. b. c. 246. b. c.
- Carolus junior filius Caroli Calvi, rex Aquitaniae, 65. a. 92. c. Aquitaniae rex a patre dictus, 41. a. 48. a. Lemovicis inunctus, 7. a. in patrem rebellis, 92. c. ei reconciliatus, 104. a. 114. b. ejus obitus, 108. b. 120. c. 131. a. regni ejus anni, 57. a.
- Carolus III. rex Franciæ Simplex dictus, filius Ludovici Balbi, 221. a. 247. c. 264. c. 266. c. 287. a. b. 289. a. 296. c. 313. c. 335. a. 384. b. 391. a. 392. rex dictus, 283. b. eum persequitur Odo rex, 283. c. rex inunctus, 286. b. folus regnat in Francia, 301. c. hinc nova ejus epocha, 301. c. 316. b. 317. a. de novo coronatus, 301. c. 304. a. pacem inquit cum Zuenteboldo, 302. a. conditor Corbiniaci, 322. c. 323. a. Frederunam uxorem ducit, 328. a. Neuftrie partem Rolloni cedit, 337. b. ab adepto Lotharii regno tertia ejus epocha, 338. c. S. Walburgis cella ab eo condita, 354. a. b. ejus in Haganonem nimium amor, 353. 356. c. apud S. Remigium versatur, 356. a. b. Latiniacum Siccum S. Dionysio restituit, 356. c. novi adversus eum motus, 353. 366. c. 367. S. Germano Paris. munificus, 359. c. 360. a. ejus pro eo duo diplomata, 697. 698. ejus secundæ nuptiæ cum Eadgiva, 364. a. pax ei ab Henrico Aucupe, 368. c. a Roberto fugatus, 370. b. c. captus in custodia mittitur, 374. a. b. pro eo restituendo agit papa, 386. c. moritur, 399. a. ejus diplomata, pro monast. Utiensis, 694. pro Pfalmodiensi, 696. pro Milidunensi S. Mariæ ecclesia, 695. alia, 300. c. 301. c. 302. b. 304. 307. b. 316. b. 318. c. 322. b. c. 343. c. 344. b. 354. a. c. 364. a. 369. 373. a.
- Carolus rex Provinciæ filius Lotharii imperatoris, 42. b. 51. b. 82. b. c. 91. b. ejus obitus, 101. b. 144. a.
- Carolus filius Caroli Calvi in cunis mortuus, 201. b. Elnone sepulchus, 122. b. c.
- Carolus filius Lotharii regis apud Prumiam tonsus, 285. c.
- Carolus filius Ludovici IV. dux Lotharingæ cetero-

- ris, 572. a. 596. a. 639. a. 640. c. 658. c.
- Carolus filius Ludovici Orbi Constantinus dictus, 453. c. 468. a.
- Carropera, *charops*, 585. c.
- Casare, id est in feodum erigere, 510. c.
- Casnus, locus in Cotia silva prope Compendium, 48. b.
- Cassella, ibi datum diploma, 344. c.
- Cassinogilum palatium pagi Aginnenfis a Nortmannis eversum, 645. a.
- Castellanus abbas Arulensis, 213. c.
- Castitatis custos humilitas, 153. a.
- Castrum-Rodulfi apud Bituriges exstructum, 423. c.
- Castrum-Theoderici a Rodulfo rege expugnatum, 412. c. ab Heriberto comite receptum, 434. c.
- Catalani episc. Bovo, 404. a. Erchenraus, seu Archenraus, 74. c. Gibuinus, 490. a. Lupus, 24. b. Mancio, 289. b. & c. Rododaldus, seu Rodowardus, 289. a. Willibertus seu Guilibertus, 94. c.
- Catharina baronissa a *Zimberu* ultima abbatissa monast. Tigurini, 34. b.
- Cauciacum palatium ad Axonam prope Compendium, 172. a. 225. c. 234. c.
- Caziacum villa regia ad Marronam, 259. a. 436. a.
- Cedwlfus episc. Doracitrenfis, 497. c.
- Cellæ & cellulae nomen inditum abbatibus, 72. b. 83. b. 320. a.
- Cellerarii increpiti mira respicientia, 493. b. c.
- S. Celsi episc. Trevir. corpus e tumulo elatum, 658.
- Celstus episc. Vivarientis, 8. a.
- Cencius civis Romanus Benedictum VI. necat, 626. c.
- Cenewaldus episc. Wigorn. *vide* Kenewaldus.
- Cenomanni a Nomenoio vastati, 2. b. urbs a Nortmannis capta, 31. b.
- Cenomannensis ecclesia, ab omni jure in Aninfulam dejicitur, 93. c. 94. a. 105. *& seqq.* Episc. Mainardus, 504. Robertus, 80. a. Sigefridus seu Segenfridus, 610. c. & c.
- Censuales homines in monasteriis, 565. c.
- Centullus abbas Regulæ in Bearnia, 645. c.
- Centullus-Gasto vicecomes Bearnensis, 645. b. c.
- Ceolbertus abbas S. Augustini Cantuar. 273. c.
- Ceolnothus episc. Cantuar. 18. a. 98. c. ejus obitus, 169. b.
- Cereus mirus apud S. Petrum Cabilon. fulmine destructus, 577. b.
- S. Chaletrici episc. Carnut. tumulus repertus, 298. c. 299. a.
- CHARTÆ VARIÆ, Aimerici archiepisc. Narbon. pro S. Pontio Tomeriarum, 450. refertur, 711. Alberti comitis Viromand. de instauratione monast. S. Quintini de Monte, 719. Aureliani episc. Lugdun. pro Nantuaco, 280. c. refertur, 690.
- Badini abbatibus Saviniaci, 712. Caroli Calvi dantis villam Peredum Conrado comiti, 680. Conradi comitis eandem villam S. Columbæ conferentis, *ibid.* Drogonis episc. pro S. Apro, 697. Eliferni pro Floriaco, 711. Gauzlini episcopi pro S. Apro, 705. Harduini episc. Turon. pro S. Florentio Salmur. 717. Helingaudi comitis pro S. Martino Turon. 671. Herardi archiepisc. Turon. pro Villa-lupa, 673. Heriberti comitis Trecentis pro Dervo, 721. Hugonis Magni pro S. Juliano Turon. 709. Jonæ episc. Eduensis pro S. Andochio, 72. b. Lotharii regis Francorum pro Dervo, 721. Ludelmi episc. pro ecclesia Tullens. 693. Odacri abbatibus pro Villa-lupa, 675. Sigefridi episc. Cenoman. pro S. Juliano Turon. 718. canonicorum S. Martini Turon. pro S. Juliano, 710. Turpionis episc. Lemovic. pro S. Augulino, 421. c. 422. a. b. Widonis abbatibus Cormarici, & c. 624. a. b. Charta electionis abbatibus, 577. c. 704. fundationis monast. Cantogili, 707. Charta executoria testamenti Acredii comitis, 696. *vide* Diploma.
- Chartæ antecessorum a successoribus subscriptæ, 75. c. 83. c. 85. c. 94. b. c. 504. a.
- Childebodus episc. Cabilon. *vide* Hildebodus.
- Chixilona matrona religiosissima in Catalonia, 614. a.
- Chlotarius vir illustis a S. Urbano sanatus, 96. c.
- Christianus episc. Autifiodori, 62. a. 74. c. 75. c. 85. a. b.
- Christianus episc. Clusinus, 338. c.
- Christianus abbas S. Justinae, 170. a.
- Christianus abbas S. Pantaleonis, 531. a.
- Christianus monachus Floriaci pius, 32. c. 214. c. 215. a.
- Christina abbatissa Gandersheimensis, 22. b. 227. c.
- Christophorus papa, 193. a. 316. b. 323. c.
- Christophorus monachus, martyr in Hispania, 18. b.
- Christus, de universali hominum per eum redemptione disputationes, 3. ejus veræ redemptionis participes baptizati omnes, 20. c. 25. a. 46. c. ejus sanguine intincto calamo damnationi Photii subscriptum, 160. b. ejus sudarium Compendii, 202. c. ad ejus sepulcrum Hierosolymis ignis paschalis, 165. c. 166. a. b. ejus sepultura ritus in die pasceves, & resurrectionis in die pasche, 656. c.
- Chrysofomus monachus Corbeia, 350. a.
- Chunibertus abbas Althæ, 620. a.
- Ciburium, umbella super altare, 163. a.
- Ciceronis liber de republica, 602. c.
- Cilicium, eo solo induti penitentes, 175. c.
- S. Ciliniæ matris S. Remigii vita reperta, 288. b.
- Circulis ferreis constricti penitentes, 7. b. 104. b. *vide* Penitentes.
- Citizenfis episcopatus erectio, 518. a. 592. b. episc. Hugo, 592. b.
- S. Clari confess. corpus in monast. Tutelensi, 347. a. 406. a.
- S. Clari vicus ad Eptam, ibi jurata pax cum Rolone, 337. b.
- Claromontenses episc. *vide* Arvernenses.
- Claudius vir illustis dominus Cantogili, 433. c. 434. b. 707.
- Claustalia officia, 38. b. 171. c. 277. b. 327. c.
- Claustum monasterii, in illud ingressus nonnisi monastico habitu indutis concessus apud S. Gallum, 178. b. c. 179. a.
- S. Clementis papæ & mart. corpus in monast. Ca-fauriense translatum, 179. c. 186. a.
- Clericis licet monasticen profiteri, 81. a. b. nec ab ea sunt per episcopos prohibendi, 517. b. clericorum ministerio usi monachi, 430. b.
- Clerici, id est monachi, 56. c. 90. c. 517. b.
- Clinus abbas S. Petri de Foresta, 407. c.
- Clusinus episc. Arialdus, 338. c. Christianus, 338. c. Lutus, 338. c.
- Coenobitica vita eremiticæ præferenda, 324. b.
- Coenobium & coenobitæ pro canonicis, 354. b. 356. a.
- Collationes presbyterorum in monasteriis, 59. c. 60. a.
- Colonæ episc. Bruno, 518. b. Folcmarus, 573. b. Gero, 582. b. Guntarius, 62. c. Herimannus, 330. a. Warinus, 630. c. Wigfridus, 379. a. Willibertus, 181. c.
- Coludensium virginum admirandum factum pro pudicitia servanda, 168. c.
- Columba sanctimonialis Hispana, 10. a. martyr, 18. c.
- S. Columbani corpus Placentiam delatum pro restituendis Bobio possessionibus, 398. b. c.
- Columbanus abbas S. Bavonis, 542. b.
- Columbaria data monast. Gregoriano, 112. c. 113. a.
- Columbaris curtis Burgundiæ, 442. a.
- Comaclum urbs in Adriatici maris paludibus a Venetis everfa, 64. a.
- Comensis ecclesia cathedralis S. Abundii titulo insignita, 313. b. ei unita Coronatæ abbatia, 313. a. Episc. Amalricus, 92. c. Azzo, 412. c. Liutwardus, 313. b.
- Communione dominicæ ritus, 656. b. corpus Domini ore applicato ad calicem acceptum, *ibid.*
- Comitatus hereditarii, 349. a.

Compendiensis basilicæ dedicatio, 201. b. c. 202. primigeniæ Caroli Calvi litteræ referuntur, 681. 682. ei S. Clementis ecclesia subiecta, 364. a. illic rex inauguratus Ludovicus Balbus, 206. b. coronatus Ludovicus V. 654. c.

Compostellæ sedes episcopalis erecta, 132. a. Episc. Araulsi duo, 325. c. Petrus, 326. b. Sifenandi, 132. a. 325. b. 584. b. Theodemirus, 132. a.

Conada villa diocesis Autisiodor. ad Ligerim, 154. b. 285. a.

Conanus episc. S. Pauli Leonensis, 421. a.

CONCILIA VARIA, Augustinum, 517. b. c. Altheimense, 427. a. ejus duo decreta referuntur, 705. apud Benningdon in Anglia, 18. a. Bonogilense, 47. a. b. Cabilonensis, 181. c. 188. b. 257. a. 293. c. 294. Carificense, 24. c. Colonienfis, 181. c. 260. c. Constantinopolitanum IV. generale VIII. 160. Duziacense, 171. c. Duziacense II. 182. c. apud Forcheimium, 176. a. Ingelheimense, 488. aliud, 615. a. Kingeburienfis in Anglia, 18. a. Lingonense, 78. c. ad S. Macram, 232. b. 423. c. Magdunense, 280. b. Meldense, 557. c. Mettenfis, 78. b. 101. c. 267. c. Moguntinum sub Rabano. 22. a. aliud sub Liutberto, 269. b. c. duplex ad Montem S. Mariæ, 622. a. b. Mosomenfis, 486. b. Murittenfis, 2. b. Ovetense, 326. c. Piftenfis, 93. c. 109. a. b. 157. b. Pontigonense, 191. c. 192. a. Portuense, 300. c. Ravennense, 524. a. b. Remense sub Fulcone, 286. b. c. Romanum sub Leone IV. 35. a. aliud sub Johanne XIII. 590. b. apud Saponarias, 79. b. c. Senonense, 660. a. b. Silvanectense, 102. a. 103. b. Sueffionensis, 23. c. 24. a. 90. c. 94. 130. c. apud S. Theodericum, 518. a. apud S. Tiberium, 328. c. Ticinense, 2. c. alterum, 49. c. Trecentense, 136. b. alterum, 213. b. Trenorchienfis, 498. c. Triburienfis, 295. Trofleana, 330. 368. c. 379. c. Tufiacense, 85. c. Valentinum, 46. b. c. Vermerienfis, 26. b. 154. a. c. Viennense sub Alexandro præfule, 328. b. Viridunense, 486. b. Wintonienfis, 586. b. Wormatiense, 151. c.

Conciliorum liber a Vigila monacho exaratus, 366. b. c.

Concordia monasteriorum in Anglia, 586.

Condelucus discipulus S. Conwoionis, 150. c.

Confessa, id est sanctimonialis, 425. a.

Confessarii non sint nimis indulgentes, 119. a.

Confessio peccatorum, 364. a. 378. a. 527. b. 591. b. &c.

Confessor apud Hispanos, id est monachus ex adulto, 352. b. 384. c. 425. a.

Conhoiarnus discipulus S. Conwoionis, 150. c.

Conon comes, 603. b.

Conradus episc. Constantiæ, 545. c. 592. c. 619. a. renovat societatem cum Sancti-Gallenfibz, 593. c.

Conradus abbas S. Columbæ, 233. a.

Conradus abbas Mauri-monasterii, 328. c.

Conradus rex Burgundiæ Jurenfis, Pacificus dictus, filius Rodulphi II. 427. b. 457. c. 458. b. 468. a. 476. c. 482. c. 494. c. 533. c. 534. a. 563. a. b. 601. a. 611. b. c. instaurator monast. Grandivallensis, 536. b. ejus diploma pro Monte-majori, 564. b.

Conradus ex comite Franciæ orientalis rex Germaniæ, Salicus dictus, 286. a. 323. b. 341. a. 347. b. c. 350. c. 427. a. 439. a. rex Germaniæ factus, 338. c. apud S. Gallum exceptus, 338. c. 339. a. ejus obitus, 363. a. diplomata, 341. a. 344. c.

Conradus seu Chronradus comes frater Judith imperatricis, 4. b. 26. c. 109. c. 247. c. 259. c. in S. Germanum Autisiodor. beneficus, 26. c. 27. a. ab eo sanatus, 73. c. 74. a. novam cryptam condit, 74. b.

Conradus comes Parisiorum, 221. b. c. 223. c.

Conradus senior comes Germanus, 323. b. 338. c. 340. c.

Conradus comes Vermerienfis villam Peredum accipit a Carolo Calvo, eamque tradit S. Columbæ, 194. a. litteræ hac de re referuntur, 680. 681.

D

Dado episc. Viriduni, 267. c. 363. c. 377. a. 378. a.

Dagibertus abbas Farfæ, 445. c. 497. a.

Dagobertus episcopus, 433. c.

Dagobertus I. rex Franciæ, ejus anniversaria dies apud S. Dionysium, 99. c.

Daguinus abbas Rivipulli, 270. a. b.

Dalmatius abbas S. Theotfredi, 513. c. 534. a.

Dalmatius vicecomes & abbas Briyatensis, 434. a. 441. c.

Damasci

Damasci episc. Sergius, 635. c.

Dani, vide Nortmanni.

Daniel abbas Caunenfis, 23. b. 181. c. 182. a. 187. b.

Daniel abbas Lezati, 499. c.

Daniel abbas Sollemniaci, 245. a.

Daocius, seu Dajocus abbas Ruyensis, 357. b. c.

Darvienfis episc. Landolau, 245. c.

Datbertus abbas Soricini, 433. c. 450. b.

Daventriæ Trajecti sedes episcopalis ad tempus instituta, 362. a.

David ex monacho episc. Teruannæ, 539. a.

David abbas S. Martini Aduensis, 225. c.

Decani monasteriorum, penes eos regimen sub abbatibus sæcularibus, 174. c. 175. a. 307. a. 318. b. &c. inde dicti patres coenobitarum, 521. b.

Decimæ ecclesiarum datæ monasteriis, 338. c. 354. c. 536. a. 616. a. 624. c. 697. c. 2.

Decimæ bonorum monasterii pauperibus attributæ, 223. a. 273. b.

Decretalia summorum pontificum a Johanne monacho scripta, 537. c.

Dedicatio ecclesiæ non prius facta, quam mortuorum cadavera eliminata, 5. b.

Defuncti, pro iis relevandis societates precum, 76. 77. a. b. 79. c. 251. a.

S. Demetrii oratorium & liber passionis, 37. a.

Demontius abbas Novalicenfis, 185. c.

Demoth abbatisa Winethufi, Quindelinburgum translata, 426. a.

Denewlfus episc. Wintoniæ, 244. a.

S. Deodati corpus Latiniaci, 136. a. b.

Deodatus abbas S. Emeterii, 91. b.

Deodatus abbas S. Zenonis Veron. 223. b.

Deodatus thesaurarius S. Dionysii, 205. c. 220. c.

Dercherus seu Bercherus abbas Senonienfis, 429. b. 442. b.

Dertonæ a papa coronata Richildis imperatrix, 204. c. Episc. Gifelpandus, 502. b.

S. Desiderati presbyteri corpus repertum, 208. c.

S. Desiderii vita ab Adone ad S. Gallum missa, 163. b. c.

S. Desiderii opidum in pago Pertensi olim dictum Olonna, 187. c. 594. a.

Devotæ mulieres monachorum servitio additæ, 661. c.

Diaconatum clericus indigne sumens a doemone vexatur, 664. b.

Diaconi monachi domni appellati, 45. c.

Didacus abbas Siliensis, 508. c.

Dido episc. Lauduni, 256. b. 284. c. 286. b. 663. b.

Diedericus episc. Mett. vide Theodericus.

Diedo episc. Wirzburgi, 386. a.

Dienfis episc. Achideus, 534. a.

Diepoldus comes, 363. b.

Dietbardus abbas Hersfeldæ. vide Thiotardus.

Diethelmus monachus doctus, 419. c.

Diethmarus seu Diethardus abbas Hirsingæ, 385. c.

Dietpaldus, vide Theopaldus.

Digna sanctimonialis Hispana, martyr, 18. c.

Diocesis pro provincia ecclesiastica, 150. b. 165. a. 172. b.

Dionna villa palatii Attriniacensis, illuc translata reliquie S. Walburgis, 354. a. b.

S. Dionysii corpus Novientum ab Sequanam delatum, 77. c. 78. a. ad Superiorem curtem, 194. c. 195. a.

Remos, 256. a. 265. c. 266. a. Ratisponam non fuit translata, 266. b. c. 267. a. 551. b. 659. a. areopagitismus ab Hincmaro defensus, 198. b. c.

DIPLOMATA VARIA, Arnulfi regis pro Tullo-Leucorû, 692. Carolomanni II. regis Franciæ pro S. Criipino Sueffion. 686. Caroli Calvi pro Aninsula, 669. pro S. Germano Autisiodor. 120. c. 121. a. pro S. Luciano, 677. pro ecclesia S. Cornelii Compendiensis, 681. pro canonicis Capleienfibz & monachis Aduensibus 683. pro monast. Caziacensi, 668. duo

pro Craffa, 670. 681. duo pro Deryo, 666. 667. pro partitione S. Dionysii, 99. 100. pro Fontanelia, 665. pro Villa-Lupa, 5. a. pro S. Urbano, 675. Caroli Craffi de abbatibus Nivernensibus, 687. Caroli Simplicis pro Corbiniaco, 322. c. 323. a. pro ecclesia S. Mariæ Mildunensis, 695. duo pro S. Germano Paris. 697. 698. pro monast. Pfalmodienfi, 696. pro Uticensi, 694. Ludovici regis Germaniæ pro monast. Glanderienfi, 679. Odonis regis pro Monte-Rotundo, 694. Ordonii regis pro monast. Samonenfi, 373. c. 374. a. Rodulfi regis Burgundiæ Jurenfis pro sorore Adelaide de abbata Romanis, 690. Rodulfi regis Franciæ pro instauracione monast. Tutelenfis, 404. c. 405. a. b. Widonis imperatoris pro S. Vincentio ad Vulturum, 281. c. vide Chartæ.

Diptychorum exemplo inventum necrologium, 76. c.

Ditmarus ex monacho primus episc. Pragenfis, 587. c. 588. a.

Divionem an translatum S. Medardi corpus? 314. c. 315. a.

Dodilo episc. Atrebatum & Cameraci, 287. a. 316. a. Fulconis archiepisc. de eo querelæ, 287. b. c.

Dodo episc. Andecavensis, 105. b.

Dodo abbas multorum monasteriorum pater, 7. a. 22. c. 23. c.

Dodo abbas Hornbaci, 77. a.

Dodo frater Artaldi episc. Rem. 466. c. 498. b.

Doethenus discipulus S. Conwoionis, 150. c.

Dolens episcopi metropolitancam dignitatem sibi asserere pergunt, 226. b. c. Episc. Felitianus verius Fastarius, 158. a. Mainus seu Mahenus, 218. c. Saloco, 110. c.

Dolivaldus monachus Ferrariensis pius Romam profectus, 44. a.

Dominica die venatio interdita, 557. a. Dominicæ observatio a vespera sabbati, 265. c.

Dominicus episc. Fulginas, 3. a.

Dominicus ex abbate Altinenfi episc. Torcellanus Romam citatus, 209. c. 210. a.

Dominicus abbas Claffenfis, 524. b.

Domni appellati monachi diaconi, 45. c.

Domniverus abbas Novalicenfis, 327. a. b. 397. c.

Donatorum & Donatarum in monasteriis origo, 490. b.

Donatus abbas Craffæ, 507. c.

Donus II. papa, 626. c.

Dorcacitenfis episc. Cedwlfus, 497. c. Oskitellus, 561. b.

Dordinga villa agri Parisiaci, ibi mortuus Hugo Magnus, 528. c.

Dorfetenfis episc. Birlhelmus, 556. b.

Dovenaldus rex Cumbrorum, 472. a.

Drogo episc. Mertenfis, apud S. Arnulfum sepultus, 43. b.

Drogo episc. Tullij, 321. c. 322. a. 336. a. 343. c. 344. a. 354. c. 371. b. ejus placitum pro S. Apro, 354. c. referuntur, 697.

Drogo filius Caroli Calvi Elnone sepultus, 122. b. c.

Drogo monachus Floriaci, 332. a. 463. b. ejus secessus in eremum, & tentatio, 504. c. 505. a.

Drugo abbas Hersfeldensis, 189. c.

Duda conditrix partheni Hersenbrocensis, 88. c.

Duda monacha, ei ob stuprum poena imposita, 182. c. 183.

Dudo episc. Patherbrunnæ, 552. a.

Dudo legatus ab Ottone I. ad regem Arabum, 530. a.

Duclum pro quadam ecclesia, 562. a. b.

Dulquitus abbas Alveldensis, 508. c. 509. a.

Dumienfis episc. S. Rudefindus, 424. c.

DUNSTANUS ex abbate Glastonia, & episc. Wigornia, & Lundonii, primas Cantuarie, 453. b. 498. a. 501. c. 561. b. 583. b. 616. a. 638. c. 663. a. ejus primordia & monachus, 424. a. b. abbas Glastonia monasterium restituit, 452. c. 453. a. in palatium accitus, tum exul, 452. a. b. ei quam additus Eadredus rex, 483. a. b. episcopatum Wintoniensem recusat, 515. c. Eadredo regi suprema perfolvit,

CCCC

527. b. exsil Blandini degit, 527. c. ab exsilio revocatus fit episc. W gorniae, 535. c. 536. a. tum episc. Lundoni, 546. b. c. Wlfinum Westmonasterio praeficit, 546. c. S. Odoni in sede Cantuariensi succedit, 556. b. Angliæ statum reformat, 556. c. Septenni poenitentiae regem Eadgarum addicit, 557. a. S. Ethelwoldum episcopum ordinat, 567. a. ejus parenetica epistola ad Wlfinum episc. Schireburn, 583. c. auctor concordiae monasteriorum in Angliæ, 586. 587. a. pro monachis contra clericos Wintonienses in synodo stat, 605. c. 606. a.

Durandus abbas Craffæ, 300. c. 304. b.
Durofolium castrum supra Mosam, 394. b.
Duziacum villa regia pagi Remensis, 158. c. 172. b. ibi habitata synodus, 171. c. altera, 182. c. 183.

E

Eadburga filia Edwardi senioris virgo sancta, 587. a.

Eadgarus rex Angliæ filius Eadmundi, 527. c. 556. b. c. 567. a. b. 568. a. 583. b. 587. a. 605. c. 606. a. 635. a. Dunstanum ab exsilio revocat, 535. c. ab eo septenni poenitentiae addictus, 557. a. totius Angliæ monarcha, 546. b. c. S. Dionysio beneficus, 551. b. in monachos quam bene affectus, 561. b. Concordiam monasteriorum procurat, 586. 587. a. ejus obitus, 638. b. monasteria ab eo structa, *ibid.*

Eadgiva seu Elgiva regina Angliæ uxor Eadmundi, 243. c. 456. b. 483. a. b. 501. c.

Eadgiva seu Edgiva regina Franciæ uxor Caroli Simplicis, 364. a. 425. c. in Angliam se recipit, 374. c. in Franciam redit, 434. c. Heriberto comiti Trecenti nupta, 511. a. apud S. Medardum sepulta, 521. c.

Eadmundus rex Angliæ, 456. b. 472. a. 482. c. S. Dunstanum in exsilium ejicit, & revocat, 452. a. b. Glasnoniæ sepultus, 483. a.

Eadmundus *vide* Edmundus.

Eadredus abbas Lindisfarne, 41. a. 190. c.

Eadredus rex Angliæ frater Eadmundi, 456. b. 501. c. 515. c. 537. c. Dunstano quam addictus, 483. a. Ethelwoldum Abendonæ praeficit, 483. b. c. instaurator Crulandæ, 497. c. ejus obitus, 527. b.

Eadulfus dux in Angliæ, 456. a.

Eadulfus frater Ethelwini regis, 474. a.

Ealdhelms abbas Anglus, 501. c.

Ealdfaxones pro veteribus Saxonibus, 242. c.

Ealdulfus ex abbate Burgenfi episc. Eboracis, 567. c.

Eanbertus episc. Lindisfarne, 41. a.

Eardulfus episc. Lindisfarne, 41. a. 190. c.

Ebba abbatissa Coludensis, ejus & fororum administrandum factum pro pudicitia servanda, 168. c. 169.

Ebo comes conditor monast. Dolensis, 357. a. & S. Gildasii, 357. b. 380. a. moritur, 423. c.

Ebo episc. Remensis, divini verbi præco apud Sueones, 115. b. ejus obitus, 22. a. clerici ab eo ordinati gradibus privati, 24. b. restituti, 130. c. 136. b.

Ebo ex abbate S. Remigii episc. Gratianopolitanus, 46. a. b. 47. a. 72. c. 78. c. 85. c. 86. b. ejus obitus, 159. a. ab Hincmaro & laudatus & superbia infimulatus, 159. b.

Ebolus episc. Lemovicensis, 536. c. 537. a. S. Michaelis & S. Maxentii cœnobii restituit, 448. c. 449. a. ejus obitus, 536. c.

Ebolus, seu Ebulus, vel Eblo comes Pictav. Mavortius dictus, abbas S. Germani Pratenfis, 105. c. 260. a. 265. b. 266. b. 283. b. abbas etiam S. Hilarii Pictav. & Dionysianus, 265. c. 266. b. archicancellarius, 270. c. 271. a. c. 272. a. 280. c. obfidionis Parificæ molem sustinet, 253. c. 254. c. ejus mors, 283. c.

Ebolus comes Pictavorum, 336. c. 346. c. 404. c.

405. a. 406. a. 421. b.

Eboraci episc. Aldredus, 306. c. Oskitellus, 561. b. S. Oswaldus, 616. a. & c. Wlstanus, 497. c.

Ebrardus, *vide* Eyrardus.

Ebreduni episc. Arnaldus, 274. a.

S. Ebreundi reliquiæ Aurelianis, 506. b. c.

Ebroicentis episc. Gunhardus, seu Guichardus, 504. a. Guntbertus, 109. b. Hilduinus, *ibid.*

Ebroinus episc. Pictavorum & abbas S. Germani Paris. 4. b.

S. Ebrulfi abbatis Bellovacensis corpus in ecclesiam cathedralem delatum, 13. a.

S. Ebrulfi abbatis Uticensis corpus alio asportatum, 506. b. c.

Eccardus seu Heccardus, Acardusve comes, Floriaci dat Patriciacum, 196. a. ejus genus & testamentum, 196. b. c. 197. a. Floriaci sepultus, 197. a. b. 252. b.

Eccardus vir nobilis in Westphalia, 88. c.

Ecbertus abbas Turonensis, 602. b. c. *vide* Eyrardus abbas S. Juliani.

Ecclesia non prius dedicata, quam mortuorum cadavera eliminata, 5. b.

Ecclesiæ a laicis possessæ, 600. b. & c. venditæ, 614. c. 615. a.

Ecclesiæ res in perpetuum alienare vetitum, 393. a.

Ecclesiæ bonorum invalores & alienatores reprehensæ, 126. c. 127. a.

Ecfrius comes, 307. c.

Eadfredus conditor & abbas monast. S. Cæcilie in pago Urgellensi, 227. c.

Edilwlfus rex Angliæ, *vide* Edilwlfus.

Editha uxor Ottonis I. 438. b. 484. a. 617. c.

Editha senior monacha Pollelwortensis, 635. a.

Editha junior regina virgo fit monacha, 635. a.

Edmundus rex orientalium Anglorum, 135. a. in prælio contra Danos occumbit, 169. b.

Ednotus abbas Rameiensis, 616. a.

Edvardus seu Eudradus conditor Cariloci, 183. c. 192. a.

Edwardus senior rex occidentalium Saxonum, filius Alfredi, 244. a. 273. c. 299. a. 498. a. patri succedit, 306. c. conditor monast. Rumeiensis, 587. a.

Edwardus junior rex Angliæ sanctus, 243. c. patri Eadgaro succedit, 638. b. c.

Edwius rex Angliæ, filius Eadmundi, 456. b. ejus perdit mores, 527. c. 546. b.

Egbertus episc. Trevirorum, 338. a. 637. a. 647. c. 648. a. b. instaurator monast. S. Eucharii, 657. c. 658. a. S. Celsi episc. corpus e tumulo effert, 658.

Egbertus rex Angliæ, 98. c.

Egelredus filius Eadgari regis, 638. c.

Egelrici duo abbates Crulandæ, 497. c. 498. a. 635. b.

Egelwardus dux Dorfatenfis conditor monast. Perforrenfis, 587. a.

Egghardus seu Ekkehardus abbas Augiæ, 540. a. 593. b. in ordinem redactus, 615. c.

Egghardus abbas Novientis, 227. a. 308. b.

Egibertus episc. Osnaburgi, 88. c. 152. b.

Egiga seu Egikanes abbas Caunensis, 23. b. 182. a.

Egil, seu Egilus, Egilove, ex abbate Prumiæ & Flaviniaci episc. Senonum, 28. a. b. 29. a. 130. c. 136. c. 156. b. 157. b. 175. b. Marcardo succedit, 28. a. Rabani ad eum epistola excidit, 27. b. approbator divortii Lotharii regis, 84. b. Prumiam dimittit, 84. c. Flaviniaci factus abbas, 84. c. corpus S. Regine transfert, 109. c. 110. a. Corbiniaci fundationem exsequitur, 110. a. b. fit episc. Senonensis, 123. b. Romam profectus, 124. c. 125. a. reversus, 136. b. ejus obitus, 164. c. 165. a.

Egilbertus abbas, 152. b.

Egilbertus Lupi Ferrar. inturbator, 4. c.

Egilboldus, sive Egilbertus episc. Trajecti ad Rhenum, *vide* Odilboldus.

Egilolfus abbas Hersfeldæ, 531. c. 559. b. 605. a.

Egwardus ex monacho episc. Sleswicensis, 578. a.

Egwinus abbas Eveshamensis, 457. b.

Eigelbertus abbas Laurissæ, 49. b. 129. b.

Eilbertus comes conditor Walciadori, & S. Michaelis in Teoracia, 472. c. 485. b. 599. b. alia monasteria ab eo constructa, 473. a. ejus genus, 473. b. ejus ope monachi Humolarias introducti, 489. c. 490. a.

Einardus episc. Spirensis, 276. a.

Einardus seu Ainardus abbas Foffatenfis, 44. c. 47. b. ejus obitus, 62. b.

Einoldus, seu Agenoldus abbas Gorziæ, 376. a. 415. c. 416. a. 417. 418. a. 427. c. 428. a. c. 432. b. 443. c. 464. c. 472. b. 481. c. 482. a. 486. b. 500. a. 512. b. 519. b. 543. a. 544. a. Tulli reclusus, 378. b. c. 379. a. Gorziam fecedit, 413. b. c. monast. Senoniensis reformationem procurat, 429. a.

Eirardus episc. Lexovii, 26. c.

Eirardus abbas Novaliciensis, 185. c.

Eiricus comes donationem facit S. Crispino, 256. c. ejus charta refertur, 687.

Eiftenfis episc. Rainaldus, 640. b.

Ekkehardus abbas Augiæ *vide* Egghardus.

Ekkehardi quatuor monachi S. Galli, 619. c. 620. a.

Ekkehardus senior decanus S. Galli, 523. 593. a. 619. c. alius a scriptore cognominus, 382. c. abbas defignatus magistratu cedit, 545. b. c.

Ekkehardus junior decanus S. Galli, 620. a.

Ekkehardus minor monachus S. Galli, Ortonis I. capellanus, 619. c. ejus obitus, 620. a.

Elbadus episc. & monachus, 493. a.

Elbira seu Eboria, & Gelvira regina, uxor Ordonii II. 343. b. 352. a. *vide* Geloira.

Eldebertus abbas Insulæ Barbaræ, 91. c.

Eldradus abbas Vezeliaci, 624. c. 625. a.

Eldritha regina Angliæ venefica, 663. a.

Electramnus episc. Redonum, 56. b.

Eleemofynarum substractio punita, 50. b. 465. c.

Elenenses episc. *vide* Helenenses.

Eleutherius frater Anastasii cardinalis, homo facinorosus, 35. b.

Elfegus seu Alfeagus ex monacho episc. Wintoniæ, 391. b. 424. a. b. 453. b. 456. b. 483. a. ejus obitus, 515. c.

Elferus princeps Merciorum in monachos iniquior, 606. a. 638. c.

Elfstinus episc. Wintoniæ, 515. c. ejus interitus, 556. a. b.

Elfstanus ex monacho obediente episc. Wiltunensis, 483. c.

Elfwoldus frater Ethelwini ducis, 638. c.

Elgiva nobilis Angliæ apud Glasnoniam reclusa, 424. c.

Elharda abbatissa Barcinon. 477. b.

Elias *vide* Helias.

Elibertus cancellarius, 222. b.

Elidio villa prope Trajectum ad Mosam, 195. b.

Elifredus diaconus notarius regius, 93. b.

Elis abbas S. Crucis Burdegali, 317. b.

Elisabeth monast. Tabanensis conditrix & abbatissa, 10. a. 69. c.

Elisardus seu Elifternus ex comite monachus Floriaci, 400. 401. a. 462. a. ejus donatio facta Floriaci, 455. c. 456. a. charta refertur, 711.

Elizachar episc. Ruthenensis, 97. c.

Elstinus abbas Eliensis, 663. a.

Eltrudis uxor Balduini Calvi comitis Flandrensis, 349. a.

Elvira filia Ramiri regis monacha, 509. c.

SS. Emami & Soc. passio, 576. a.

Embricho episc. Ratifponæ, 279. b.

Emeno vicecomes, 342. b.

Emeritensium sanctorum vita, 325. c.

Emerotes abbas Hispanus, 348. b.

Emeritis matrona, conditrix parthenonis S. Orientii, 514. a.

Emezo abbas S. Johannis apud Helvetos, 319. c.

Emilda abbatissa Blasillæ, 335. c.

Emma regina uxor Lotharii regis Franciæ, filia Lotharii regis Italiæ, 578. b. 579. b. 639. b. c. 640. a. 659. c. 602. c. 663. b.

Emma regina Franciæ uxor Rodulphi, filia Roberti regis,

380. a. 404. b. Remis coronata, 374. c.

Emma regina uxor Ludovici regis Germaniæ, 194. b. 256. a. conditrix parthenii Superioris Ratifponæ, 629. c. 630. a.

Emma filia Hugonis Magni uxore Richardi ducis Northmannorum, 482. c. 547. b. 596. c.

Emma filia Theobaldi comitis Campan. uxore Willelmi ducis Aquitan. Fera-brachia dicta, 564. c. 565. a. 650. a.

Emma vicecomitissa Lemovic. 536. c. 537. a.

Emmenus episc. Nivernensis, conditor Cuciaci, 257. b. c. præceptum obtinet pro abbatibus suæ diocesis, 259. b. refertur, 687.

Emmo comes, 595. c. 596. a.

Empoë, pignus, 633. b.

Enecus abbas S. Savini Tarb. 478. b.

Emerimus episc. 271. a.

Engelarius abbas S. Carilefi, *vide* Ingelarius.

Engelbertus abbas S. Martini Trevir. 637. a.

Engelberga seu Angelberga imperatrix uxor Ludovici II. 133. b. 134. b. 155. c. 158. c. 181. a. 209. c. 223. b. 228. b. 233. c. 234. a. 238. c. conditrix S. Sixti Placent. 186. b. c. fit monacha, 188. b.

Engelmodus episc. Sueffionum, 90. c. 94. c. Paschasti Radberti encomiastes, 118. c.

Engilbertus II. abbas S. Galli, 381. c. 382. b. c. 383. a. ejus obitus, 418. b.

Engilfridus abbas Gregorianus, 299. c. 302. b.

Engilramnus comes, 109. b.

Engilcalcus comes capite damnatus, 291. a.

Engrannus episc. Cameracis, *vide* Ingelramnus.

Ennego abbas Rivipullis, 440. c.

Ennenrudis mater Aimoini monachi Floriac. 660. c.

Enzelinus abbas Fabariæ, 305. c. 523. b. 540. a.

Episcopii vacantis fructus futuro episcopo reservandi, 236. b.

Episcopus res ecclesiæ suæ dare non potest sub annuo censu sine consilio clericorum, 113. c. eas non potest alienare, 126. c. 127. a.

Episcopale onus quam metuendum, 511. b. c. ad illud subeundum vocatio divina expectanda, 511. b. Episcopi consecrandi professio, 98. c. 99. a. Episcopi quales esse debeant, 583. c. quotidie missas celebrent, 2. c. non vigiles excitantur, 439. c. 514. c. iis non licet episcopatum abdicare tempore publicæ calamitatis, 89. c. ab ipsis facinorosi puniti, 175. b. non sint in excommunicando nimis faciles, 119. a. destructa monasteria instaurare curent, 2. c. Episcopus ob occupatam abbatiam excommunicatus, 209. a. Episcopi non monachi monastico habitu induti reprehensi, 123. c.

Episcoporum ex monachis vita qualis esse debeat, 123. b. c. 124. a. b. 160. b. carniū abstinentes, 238. a. iis paternam hæreditatem adire licitum, 427. a. 705. c. 1. c.

Episcopi in cathedralibus monachorum, ex monachis assumendi, 586. b. regulariter vivant, *ibid.*

Episcopus ex monacho monachi nomine se ipse insignit, 208. a.

EPISTOLÆ VARIÆ, Adelgii episc. Brem. ad Frodoardum, 511. b. c. Amolonis ad Gothescalcum, 20. c. 21. a. S. Ansharii, 115. b. Burchardi abbas S. Galli ad Ottones, 619. a. Gerberti ad episc. Paris. 655. b. Hilperici abbatis ad Carolum regem, 672. 673. Hincmari ad Carolum Calyūm de vita S. Dionysii, 198. b. c. ad Ludovicum III. 231. Hucboldi monachi ad fratres monast. S. Theoderici, 691. Ludovici III. regis Germaniæ ad Ludovicum Balbum, 212. c. Lupi ad Adilulfum regem, 44. b. ad Folerium episc. Trecentem, 90. a. b. ad Gerardum ducem pro Adone, 86. a. b. ad monachos S. Germani Autifiodor. 65. c. 66. a. b. ad Odonem abbatem Corbeix, 29. b. c. ad Wenilonem, 80. b. c. 81. a. de recipiendo monacho lapsio, 28. b. c. 29. a. Milonis episc. Mindenensis ad Gorzientes, 652. a. b. synodi Pistensis ad episc. Cenoman. pro S. Carilefo, 93. c. 94. a. S. Remberti ad mona-

- chas, 152. c. 153. a. Remigii episc. Lugdun. pro Gothefcalco, 39. b. c. 40. a. Theodosii machi de strage Syracusis facta, 220. b.
- Epistolæ encyclicæ de morte insignioris personæ, *Romuli* seu *Breues* appellare, 76. a. b. 77. a. 79. c.
- Equus centum annorum adhuc validissimus, 410. a.
- Eracle episc. Feridenis, 152. b.
- Erasmus Gattola monachus Casinas multa in hos annales communicavit, 407.
- Ercamboldus cancellarius, 73. b.
- Ercanradus episc. Parisiorum, 2. b. ejus obitus, 55. c.
- Erchanbaldus abbas S. Trudperti, 318. a.
- Erchenraus seu Archenraus episc. Catalauni, 74. c. 94. c. 114. b. conditor monast. S. Urbani, 125. c. 126. a. mortuus, 150. b.
- Erchembertus provisor malus S. Deodati, 465. a.
- Erchemboldus abbas S. Apti, *vide* Archembaldus.
- Erchengerus abbas Arremarenis, 244. c. 284. c. 285. a.
- Erchengerus comes, 315. b. 328. b.
- Erchengerus fisci regii procurator capitis damnatus, 347. b. c.
- Erchinbaldus episc. Argentinensis, 523. c.
- Erchembertus comes, 323. c.
- Ersemburgis abbatissa S. Mariæ Sueffion. 540. c.
- Eremiticæ cœnobitica vita præferenda, 324. b.
- Eremitoria adjuncta monasteriis, 351. c. 365. b.
- Eriarthus, ejus penitentia ob monachum cœsum, 140. b.
- Erichius rex in Anglia, 472. a.
- Eriphonius vir illustris, 248. a.
- Eriphonius abbas Montis-olivi, *vide* Arifonius.
- Erimbertus abbas Brumadi, 228. c. 229. a.
- Eriphoix dux Brittonum, *vide* Herispogius.
- Erkembertus abbas S. Maximini Trevir. 250. c.
- Erkembertus abbas Wissenburgi, 536. c. 568. c.
- Erkemperus monachus Casinenis, ejus legatio & gesta, 263. c. 264. a.
- Erliboldus episc. Constantiæ, 323. a.
- Erlinda filia Theoderici II. comitis Hollandiæ, 338. a.
- Erluinus *vide* Herluinus.
- Ermenardus socius legationis Johannis Gorz. in Hispaniam, 529. a.
- Ermenfredus episc. incertæ sedis Cluniaci monachus, 624. c.
- Ermengardis abbatissa S. Crucis Piclav. 656. b.
- Ermengardis, seu Irmingardis, imperatrix uxor Lotharii, ejus obitus, 15. c. 16. a.
- Ermengardis regina, uxor Bofonis, filia Ludovici II. imperatoris, 186. c. 222. a. 234. a. c. 274. a. 292. b. 297. c.
- Ermengardis uxor Bernardi comitis, mater Willelmi comitis Aquitanæ, 111. a. 284. a. 353. c. conditrix Blafille, 335. b. c.
- Ermengardis vidua Adalberonis marchionis, de regno Italiæ disceptat, 382. b.
- Ermengardis uxor Manasse ducis Burgundiæ, 277. c. 364. b.
- Ermengardis uxor Olibæ comitis Ceritanæ, 644. b.
- Ermengardis uxor Aymardi conditoris Silviniaci, 370. a.
- Ermengardis vicecomitissa Castridunenensis, 584. c.
- Ermengaudus episc. Narbonæ, 643. c.
- Ermengaudus princeps Gothiæ, 410. a.
- Ermenricus episc. Patavii, 152. b.
- Ermenricus abbas S. Vitoni, 613. b.
- Ermenstendis comitissa Barcinon. 477. c.
- Ermentheus episc. Aurelianensis, 420. 421. a. 467. b. Miciaci fit monachus, 623. b. moritur, 623. c.
- Ermentrudis filia Caroli Calvi abbatissa Halnonienis, 207. c.
- Ermentrudis regina uxor Caroli Calvi, 30. a. 38. c. 44. b. 100. a. 114. b. 121. a. 125. c. 146. b. Sueffione coronata & benedicta, 122. c. 130. c. ejus obitus, 158. c. 162. b.
- Ermentrudis comitissa Marifcon. 624. c.
- Ermigius episc. Hispanus, 351. c.
- Erminfridus res Ramponis monasterii pervadit, 239. b. 247. b.
- Ermoldus episc. Arvernorum, 354. a.
- Ernuilus nepos Frederunæ reginæ, 356. b.
- Ernuilus notarius regius, 316. b. 318. c. 323. b.
- Ernuilus vir illustis honoribus privatus, 92. a.
- Erpho episc. Wormatiæ, 592. c.
- Erpo episc. Werdenfis, 635. c.
- Erwicus abbas Indeifis, 631. a.
- Esimbardus Francigena Danis adjunctus, 230. a.
- Esius episc. Anglus, 306. c.
- Estensis inter & Venetos bellum de urbe Comaclo, 64. a.
- Eulfus episc. Anglus, 457. b.
- Etheldrida abbatissa Wintoniensis, 567. b.
- Ethelfleda filia Aliredi regis, conditrix monast. Gloucestr. 306. c.
- Ethelgarus ex abbate Wintoniensi episc. australium Saxonum, tum primas Cantuariz, 456. b. 567. b. 583. b.
- Ethelredus rex Angliæ, 662. c. 663. a.
- Ethelredus rex Westsaxonum, 174. a. 135. b.
- Ethelredus dux Merciorum, conditor monast. Gloucestr. 306. c.
- Ethelstanus seu Adelftanus rex Angliæ, 349. a. 374. c. 424. b. 425. c. 453. b. 474. a. ejus donatio ecclesiæ Cantuar. 391. b. ejus pietas, 399. b. c. ejus obitus, 452. a.
- Ethelsvida regina Merciorum Papiz in monasterio mortua, 186. c. 187. a.
- Ethelwardus frater Edwardi regis, 498. a.
- Ethelwinus seu Ailwinus comes conditor monast. Ramestensis, 561. b. 616. a. 639. a. stat pro monachis adversus Elferum, 638. c.
- ETHELWOLFDUS ex abbate Abendoniz episc. Wintoniz, 168. b. c. 244. a. 498. a. 527. c. 561. b. 635. a. 663. a. ejus prima facta, & monastica professio, 453. a. b. ut abbas Abendoniz, 483. b. Olgarum monachum mittit Floriacum, 483. c. episcopus Wintoniz quanta fecerit, 567. ejus caritas tempore famis, 568. a. pueros ut erudit & monachos, 568. b. monasteria ab eo vestitura, 606. b. c. quanta monasteriis Wintoniensibus contulerit, 662. c. 663. a. in Veteri & in Novo monasterio clericis expulsi substituit monachos, 567. a. b. clericorum adversus eum querelæ in synodo agitata, 605. c. 606. a.
- Ethelwulfus seu Adulfus filius Egberti regis, 98. c.
- Etho Scottus monachus S. Vedasti, 182. b.
- Eva filia comitum Provinciz, 142. b. 143. a.
- Eva comitissa mater Odaltrici episc. Remorum, 463. c. 489. b. Latum villam dat S. Arnulfo, 507. c. 508. a.
- Evangelium ad cautilenam vernacula lingua coaptatum, 128.
- Evangeliorum codex uncialibus litteris scriptus, a Carolo Calvo S. Dionysio oblatu, 164. c.
- Eucharistia, figura simul & veritas est, 67. a. 68. b. c. an sit figura relate ad corpus Christi disputationes, 68. b. c. 69. a. quo sensu disputatum an in ea sit illud ipsum Domini corpus quod de Maria natum est, 27. b. c. 28. a. substantialis conversio panis & vini in corpus & sanguinem Christi, 34. c. 69. a. Paschalis de ea nova scripta, 66. c. 67. 68. antiquiores patres eo modo quo ipse locuti sunt, 67. b. non fuit novator, 78. b. 116. c. 143. c. præsentia realis asserta, 67. a. 78. a. 116. c. 143. c. 475. c. 631. c. 632. c. fides miraculo probata, 556. a. de ea perverse sentit Joannes Scottus, 67. c. Stercoranifarum error, 27. b.
- Eucharistia sumptione purgatio criminis facta, 151. c. 152. a. 294. 453. c.
- S. Eucharis mart. Liberduni cultus, 192. a.
- Eudo abbas, 181. c.
- Evilpus ex monacho episc. Halberfati, 276. c.
- S. Eugenii reliquiæ apud S. Dionysium, 359. b. pars S. Gerardo concessa, 396. a.
- Eugenius III. papa, in pontificatu monachi vitam retinens, 124. b.

Eulogius

- Eulogius presbyter Cordubensis, in carcere de martyrio scribit, 11. a. martyrum causam tuetur, 11. b. c. & ipse martyr, 18. c.
- Euracrus, seu Evagrius, Everaclusve episc. Leodici, 485. a. 550. b. 574. c. 575. a. ejus epistola ad RATHERIUM, 550. c. 551. a. conditor monast. S. Laurentii, 608. c.
- Evardus ex monacho episc. Senonum, 239. b. c. 254. b. 307. c. obit, 261. c. 262. a.
- Evardus episc. Placentiæ, conditor monast. S. Sabini, 320. a. b.
- Evardus I. abbas S. Sulpicii, 48. a.
- Evardus II. abbas S. Sulpicii, 358. a. 420. b.
- Evardus ex præposito Argentinensi abbas Einsidlenfis, 480. c. 506. c. ad Meginradi cellam secedit, 418. c. ejus obitus, 539. c.
- Evardus abbas S. Quintini de Monte, 642. b.
- Evardus seu Ecbertus abbas S. Juliani Turon. 611. b.
- Evardus comes abbas Stabulenis, 479. a.
- Evardus seu Eberhardus comes Allatiæ, 302. b. ei data abbatia Lutrenfis, 156. c. Godefridum regem Nortman. confodit, 250. c. Herodiana morte consumtus, 156. c.
- Evardus filius Hugonis comitis Alfatiz, pater Conradii imperatoris, fit monachus Lutrenfis, 544. b.
- Evardus seu Eberhardus comes Fori-Julii, ejus obitus & testamentum, 191. a. b.
- Evardus frater Conradi regis Germaniæ, mortuo fratre regnum Henrico duci Saxoniz defert, 363. b.
- Evardus monachus S. Matthiæ Trevir. scholis præfectus, 250. c. 329. b.
- Evardus propinquus Lupi & Odacri abbatum, 146. c. 147. a.
- Eusebius reclusus, ejus obitus, 249. a.
- Euterius abbas SS. Geminorum, 257. a.
- Euticii & Theophili dialogus de statu ecclesiæ, 126. b. c. 127. a. b.
- Ewerwodus conditor parthenii Frekenhorstensis, 88. c.
- Excommunicatio non nimis facile ferenda, 119. a.
- Exempti monachi in clero dicecesano censiti, 155. c.
- Eximius episc. Pampilonæ, 228. a.
- F
- Falectrudis uxor Lamberti comitis Valentiniensis, 468. b.
- Fames ingens in Germania, 8. c. 9. a. ejus tempore Rabani caritas *ibid.* Fames in Gallia, 147. c. Fames tempore humanæ carnes comest, 292. c.
- Fandila monachus Hispanus, 18. c. 19. a.
- Fanis castrum conditur, 510. b.
- Farabertus ex abbate Prumiæ episc. Leodici, 258. a. 276. b. 518. b. Prumiæ regimen abdicat, 285. b. c. Laubiis infestus, 488. c.
- Fara villa super Ifaram, ibi mortuus rex Odo, 301. c.
- Fardenses episc. *vide* Werdenfes.
- Faribertus abbas S. Mansueti, 610. a.
- S. Faronis duo miracula, 3. c. 4. a.
- Fastarius episc. Dolensis, is est Festinianus, 157. c. 158. a.
- Fatalis episc. & abbas Samonenfis, 37. b. 59. c.
- S. Faustæ virg. & mart. translatio, 110. c. 111. a.
- SS. Felices & Adanti reliquiæ in parthenone Ereftiensi, 16. a.
- Felix & Liliofa conjuges, martyres in Hispania, 69. c.
- Felix monachus Hispanus martyr, 18. c.
- Felix monachus ei scribit Lupus, 44. b.
- Femoralia reclusis permiffa, 309. c.
- Ferdinandus rex Castellæ, conditor S. Petri ad ripam Astanciæ, 509. c.
- Fertariæ episc. Viator, 64. a.
- Festuca donatio facta, 383. c. 403. c. 552. c. & guerræ, 252. c.
- Ficulinus episc. Lucidus, 50. b.
- Fidwetenus S. Conwonis adjutor, 150. c.
- Figuræ ari incisæ, Tabularum consularium, 202. inter *Annal. Benedict. Tom. III.*
- & 203. Odonis regis, 271. Lapidis altaris Montis-olivi, 495. Ludovici Tranmarini, 520. Conspectus monast. S. Amandi, 598. inter & 599.
- S. Filiberti corpus varia in loca ob metum Nortmannorum delatum, 61. b. c. Trenorchii depositum, 188. b.
- Filiques* de hoc additamento Græcorum fugillationes, 137. c. refutata, 138. b.
- Filmera abbatissa Catalana, 614. a.
- Fingenius abbas S. Clementis Mett. 649. b.
- Firmani episc. Gaidulfus, 589. c. Theodorus, 263. a.
- S. Firmini episc. Viridun. translatio Flaviniacum, 542. c. 543. a.
- Fizæ, locus in Belgio prope Insulam, 191. b.
- Flavii Felicis consulis effigies ari incisa, 202. inter & 203.
- Flawaludus, *vide* Frodoardus.
- Fleido abbas Clingenfis, 9. c.
- Flidalfus pater S. Neoti, 241. c.
- Flocardus ex monacho Brementeni episc. Albenfis, 553. b.
- Flora virgo, martyr in Hispania, 10. c. 11. b.
- S. Florberti abbas corpus e tumulo elatum, 637. b.
- Florbertus monachus Trevir. doctus, obit, 250. c.
- SS. Florentini & Hilarii locus martyrii, 17. reliquiæ Bonavalli & alibi, *ibid.*
- S. Florentii corpus Trenorchio Salmurum asportatum, 505. 506. a.
- Florus diaconus, Lugdun. ejus sermo in Gothefcalcum nondum comperta ejus sententia, 25. c. 26. a. ejus collectanea, 178. a.
- Floridis puellæ territorii Remensis visiones, 447. a.
- Fokertach comes pater S. Cadroz, 649. a.
- Folcharius abbas palatii Aquilgrani, 260. c.
- Folcmarus episc. Coloniz, 573. b. 582. b.
- Folcmarus seu Wolkmarus ex monacho episc. Patherbrunnæ, 552. a.
- Folcmarus abbas Corbeiz novæ, 279. c. 344. c. 350. a. 379. b. 430. b. ejus obitus, 465. c.
- Folcmarus abbas Werthinensis, 618. c. 631. a.
- Folcricus episc. Trecentis ejus erga Lupum & Ferrarienses caritas, 90. a.
- Folcuinus episc. Teruannæ, ejus obitus, & cappa processionalis, 49. a. ejus corporis elevatio, 395. c.
- Folcuinus ex monacho Sithienfi abbas Laubiensis, 631. c. alter a Folcuino Levita, 555. c. 574. c. Aletranno succedit, 574. c. durior in Erluinum abbatem Gemblaci, 532. c. 550. c. a. Ratherio male remuneratus, 575. a. in eum offensus, 598. c. 599. a. ei reconciliatur, 608. c. 609. a. ejus gesta, 609. a. b. scriptor vitæ S. Folcuini episc. 49. a.
- Folcuinus levita monachus Sithienfis, 49. b. alter ab abbate Laubiensi, 555. c. 574. c. ejus genus, 395. c. 396. a. 486. c.
- Folcwinus abbas Augiæ, 73. b.
- Follorum*, seu Fatuorum festi quædam præludia, 160. b.
- Fontanæ, villa subinde ortu S. Bernardi illustrata, 327. c. 328. a.
- Forannanus episc. & abbas Walciadori, 599. b.
- Forcheimienfis synodus, 276. a.
- Forestu aquatica*, id est jus piscandi in flumine, 632. c.
- Fori-Sempronii episc. Petrus, 201. b.
- Formosus ex episc. Portuensi papa, 191. c. 273. a. c. 282. a. 287. c. 288. a. 289. b. 296. a. 299. a. 368. b. episc. Portuensis ad laicam redactus communionem, 213. b. ejus bulla pro Gignaco, 297. c. 298. a. ejus mors, 299. c. pro eo scripta Auxilii, 325. a.
- Forojulienfes in Provincia episc. Contarus, 494. c. Riculfus, 633. c.
- Fortaneri comes, 499. c.
- Fortis episc. Asturicensis, 365. a. instaurator monast. S. Dicitini, 384. b.
- Fortis-Artius abbas Blandi-montis, 645. a.
- Forto abbas S. Michaëlis de Peciano, 646. a.
- Fortunius ex monacho episc. Hispanus, 352. b.
- Fortunius abbas S. Emiliani, 228. a.
- Fortunius II. ex rege Aragonum monachus Legerensis, 228. a. 316. a.

D D d d d

Franci iis vulgaris lingua Romana, 85. b. Francorum reges aureis bullis usi, 497. b. Francorum rex unus futurus imperator maximus & omnium regum ultimus, 594. c.
 Francia fame & peste afflictâ, 147. c. *vide* Gallia.
 Francia orientalis ab Hungris vastata, 98. b.
 Franco episc. Rotomagi, ab eo baptizatus Rollo dux, 337. b.
 Franco episc. Carcaffensis, 625. a. 651. b.
 Franco episc. Genevensis, 304. c.
 Franco ex abbate Laubiensi episc. Tungrensis seu Leodici, 52. b. 223. a. 260. c. 273. b. approbator divortii Lotharii regis, 84. b. respicitur, 112. b. sacris abstinet, 273. b. ejus obitus, 315. c.
 Franco abbas S. Amantii, 487. b.
 Franco abbas Corbeia, 193. a. 277. a. 296. a. 316. b. ejus obitus, 337. c.
 Franco prepositus Dionysianus, 204. a. 205. c.
 Franquila abbas Silensis, 334. a. b. tum abbas Cellanovæ, 425. a. b. 584. b. ejus obitus, 634. b.
 Fratres conscripti in monasteriis, unde sic dicti, 76. c. pro iis mortuis suffragia quam, 77. b. ipsi clausitri aditus non concessus, 178. c. inter eos rex Ethelstanus, 399. b. c.
 Fraxinetum, arx munitissima ad alpes Cotias, inde expulsi Saraceni ab Hugone comite Provincia, 491. b. demum a Willemo, 617. b.
 Fredaldus episc. Narbonæ, 23. b. 172. b. c. 182. a.
 Fredebertus abbas Ravennensis, 534. c.
 Fredericus seu Friduricus ex monacho episc. Moguntia, 438. b. 441. c. 442. a. 457. b. c. 482. c. 485. b. 517. b. archicapellanus Ottonis I. 454. a. 489. b. Fuldam relegatus, 453. c. synodi Augustanæ præses, 517. c. ejus obitus, 522. c.
 Fredericus episc. Saltzburgi, 279. b. 600. a. 615. c.
 Fredericus abbas S. Hucberti, 414. c. 417. b. 427. c. ejus obitus, 464. c.
 Fredericus abbas Miciaci intrusus, 251. c. 252. a. 419. c.
 Fredericus abbas Murbaci, 251. a.
 Fredericus dux Lothariensis, 489. b. c. 544. b. 550. a. 559. b. 566. a. 573. a. 613. a. b. 641. a. agit ut Medianum-monasterium reformetur, 464. c. 465. a. b. Fanis castrum condit, 510. b. item Barrum castrum, 510. c.
 Frederuna regina uxor Caroli Simplicis, 328. b. 354. c. 356. c. 360. a. 364. a. 369. a. ejus dos, 328. a. ejus obitus & donationes, 355. c. 356. a. b. apud S. Remigium sepulta, 356. b.
 Fredolus comes, instaurator monast. Gerrensis, 173. a.
 Fredugardus, seu Frudegardus, Paschafii ad eum epistola, 67. a.
 Freduidis conditrix monast. Tinenfis, 612. a. c. 642. c.
 Fridilo auditor Lupi, 66. a.
 Friduvigis matrona conditrix parthenii Metelenfis, 269. c.
 Frisii S. Remberti ope Nortmannos vincunt, 195. b. c.
 Frisingæ Episc. Abraham, 626. b. Anno, 152. b.
 Frithegodus præceptor S. Oswaldi, 541. c.
 Frodoardus seu Flawaldus presbyter Remensis, 411. b. 426. c. ejus natales, opera, & monachus, 397. monachus & abbas, 511. c. 512. a. 517. a. sacerdotio suo privatus, 382. b. in custodia positus, 447. b. ab exilio revocatus, 453. c. ejus familiaritas cum Roberto episc. Trevir. 488. c. 489. a. Adelgagi episc. Brem. ad eum epistola, 511. b. c. prælaturam abdicat, 565. a. ejus obitus, 579. b. c.
 Frodoardus nepos præcedentis, 397. c. 512. a. 565. a.
 Frodgildis matrona in monast. Samonenfè benefica, 37. b.
 Frodo miles cum filio cognomine erga monast. S. Petri - Vivi bene affectus, 541. a. b.
 S. Frodoberti abbatis corpus loco motum, 5. b.

ejus translatio & miracula, 175.
 Frodoinus abbas Corbionensis, 47. b. 87. b. 94. b.
 Froja abbas S. Aniani, 300. c.
 Froila filius Alfonsi Magni, 326. a.
 Froila frater S. Rudetindi episc. Dum. 425. a.
 SS. Frontiniani & Silvestri corpora in monast. Bremerensi, 553. b.
 Frotarius episc. Bituricensis, 192. b. 204. b. in Bellicolentes beneficis, 262. b. c.
 Frotarius episc. Burdegala, 171. c. 199. b. ei data abbatia S. Hilarii Pictav. 147. c.
 Frotarius episc. Turon. 475. a.
 Frotarius episc. Albiensis, 613. c.
 Frotarius episc. Lemovicensis, 127. c.
 Frotarius episc. Pictavorum, 370. c. 470. a. instaurator S. Cypriani, 421. b.
 Frotarius abbas S. Cypriani Pictav. 564. c.
 Frotarius sacerdos, conditor cellæ apud Pictones, 470. a.
 Frotaldus episc. Carnuti, 61. b. 503. b.
 Frotgarius notarius regius, 146. b. 148. a. 155. a.
 Frotmundus vir nobilis, ob patrum interfectum pœnitentiæ publicæ addictus, 56. b. c.
 Froylanes auctor & abbas monast. S. Mariæ de Taxo, 643. c.
 Froyfclaus abbas Surensis, 8. b.
 Frugellus abbas Alagonensis, 173. a.
 Frugellus abbas Cateclarenfis, 10. b.
 Frugifer, seu Frugia, Fruianive episc. Aufonenfis, 614. a. 625. a. 644. a.
 Frunimius episc. Legionensis, 351. c.
 Fulbertus episc. Cameraci, 424. a. 441. a. 455. b. 479. a. 502. a. 535. b.
 Fulbertus abbas S. Johannis Divion. 327. c.
 Fulbertus abbas S. Benigni, 541. b.
 Fulbertus abbas Luxovii, 43. b.
 Fulberti duo abbates S. Martialis Lemovic. 346. a.
 Fulbericus abbas, 248. b.
 Fulcarius episc. Noviomii 504. b. 511. c. 512. a. 521. b.
 Fulchericus episcopus, 337. c.
 Fulchericus abbas Centulæ, 342. a. 631. c. 632. b.
 Fulcherius abbas S. Benigni, & Flaviniaci, 394. a.
 Fulcherius præpositus Flaviniaci Jerololyam profectus, 474. c. obit, 524. c. 525. a.
 Fulcherius avus S. Mayoli, an idem cum Folcrato duce Arelat. 491. a.
 Fulcherius miles pater S. Mayoli, 490. c. 491. a. Valentiola ab eo data Cluniaco, 491. a.
 Fulco ex abbate Sithiensi archiepisc. Remensis, 203. b. 225. c. 232. a. 236. c. 239. b. 240. c. 241. a. 247. b. 254. a. 266. a. 269. b. 278. c. 284. c. 287. c. 288. a. 296. c. 299. a. 302. a. 368. b. fit abbas Sithiensis, 207. a. b. Hincmaro succedit, 239. a. Remis scholas restituit, 240. a. 288. a. Carolum Simplicem inungit, 283. b. 286. b. ejus de Dodilone episcopo querelæ, 287. b. c. ei S. Medardi abbatia data pro Vedastina, 287. a. b. ei scribit Mancio episc. de presbytero conjugato, 289. b. S. Gibrani corpus ab eo ad S. Remigium translatum, 288. c. 289. a. Carolum Simplicem denuo coronat, 301. c. 304. a. trucidatus, 306. c. 307. a. archicancellarius, 302. b. 304. a.
 Fulco Bonus comes Andecavorum, 31. b. 331. a. b. 449. c. 576. a. abbas S. Albini, 403. b.
 Fulco comes Andecav. filius Gaufridi Grifagonellæ, 623. c. 628. a.
 Fulquinus vir potens monast. Gemblacensi beneficis, 555. c.
 Fulcrannus episc. Lodovenfis, 613. c.
 Fulcullus vir nobilis, 449. c.
 Fulgaldus filius comitis Tolosani, 97. c.
 Fulinii episc. Benedictus, 603. b. Dominicus, 3. a.
 Furlienfis episc. Hucbertus, 607. c.
 Furonis prope Trajectum ad Mosam habitus conventus, 220. b.
 Fustes in tesseram restitutionis adhibiti, 398. c.
 Fulradus episc. Parisiorum, 359. c. 370. c. 384. a.

G

Gaidoaldus abbas Ambrosianus, 567. a.
 Gaidulfus episc. Firmanus, 589. c.
 Gaidulfus conditor cellæ S. Mayoli, 576. c.
 Gaiferius princeps Salernitanus monachus in extremis, 250. b.
 Gairulfus abbas Belli-loci, 82. a. 131. b. c. 192. b. c. 271. a. 281. b. 300. b. 308. b.
 Gaitrudis abbatissa monast. in Cingla, 282. c.
 Galindo vulgare apud Arragones & Navarrenses nomen, 6. c.
 Galindo comes Aragoniæ, 145. c.
 Galindo Enneconis, quis? 6. c.
 Gallia a Nortmannis infestata, *vide* Nortmanni.
 Galli in colendis imaginibus ritui Græcorum non omnino assueti, 160. c.
 Gallicanæ ecclesiæ status, 126. b. c. 127. a. b.
 Gallicani præfules respondent ad capitula Græcorum, 137. c. 138.
 Galterius abbas Trenorchii, 225. c. 226. a.
 Gammo notarius regius, 175. a.
 Garamannus monachus, socius legationis Johannis Gorz. in Hispaniam, 529. a. c.
 Garibaldus episc. Novariæ, 312. c. 313. a.
 Garo abbas Corbionensis 175. c. 176.
 Garfias episc. Aufciensis, 646. a.
 Garfias abbas S. Petri ad ripam Assantæ, 509. c.
 Garfias abbas S. Vincentii de Luco, 645. c.
 Garfias rex Castellæ filius Alfonsi Magni, 326. a. instaurator S. Petri de Elfontia, 343. a. auctor S. Isidori Legion. 343. b. 352. a.
 Garfias rex Aragoniæ filius Enneconis, in Legerenses beneficis, 227. c. 228. a.
 Garfias comes & marchio Astaraci, 321. a.
 Garfias Ferdinandez comes auctor parthenii Covarru-
 viensis, 646. c.
 Garfias Lupi vicecomes Lupiniensis, 645. b.
 S. Gariani episc. Turon. corpus in monast. S. Medardi Turonis, 172. b.
 Gaubertus abbas Magenciensis, 342. b.
 Gaudebertus illustris Miciacensis, 420. b.
 Gaudericus episc. Velitrenfis, 190. c. continuator vitæ S. Clementis, 36. c.
 Gaufridus Grifagonella comes Andecav. filius Fulconis-Boni, 506. c. 576. a. 598. b. 623. c. 624. b. 628. a. 650. c. monachus apud S. Albinum restituit, 580. a. b. defensor S. Crucis Pictav. 656. b.
 Gaufridus comes Cluniaco beneficis, 433. a.
 Gaufridus vicecomes Aurelian. 449. c.
 Gaufridus vicecomes Carnut. 449. c.
 Gaufridus vicecomes Caltridunensis, 584. c.
 Gaufridus, *vide* Godefridus.
 Gaudericus episc. 179. b.
 Gavinenfis episc. Petrus, 35. c.
 Gauzatus proabbas Flaviniaci, 364. b.
 Gauzmarus abbas Bonæ-vallis, 17. b. 219. b. an insti-
 tuteur Cari-loci, 183. c. 192. a.
 Gauzmarus abbas Saviniaci, 533. c. 534. a. 611. c. 633. b.
 Gauzselmus abbas S. Faronis, 93. a.
 Gauzbertus seu Gozbertus, episc. Afnabruggi, 33. c.
 Gauzbertus seu Gozbertus episc. Lauduni, 409. a.
 Gauzbertus episc. & abbas S. Augustini Lemovic. 422. c.
 Gauzbertus abbas Hersfeldensis, 531. c. 605. a. 640. a.
 Gauzbertus abbas Moiffaci, 548. b.
 Gauzberto comiti caput abscissum, 85. a.
 Gauzbertus frater Rannulfi comitis Pictav. 283. b.
 Gauzbertus vicecomes 405. c. 406. a.
 Gauzbertus monachus, an a Nithardo abbate repetitus, 648. a. b.
 Gauzfredus abbas Gellonæ, 651. c.
 Gauzla uxor Ademari vicecomitis Scalarum, 405. c. 406. a.
 Gauzlinus seu Gozlinus ex abbate Pratenfis &c. episc. Parisiensis, 4. b. 47. b. 104. b. 170. b. 174. c. 192.

a. 194. b. 203. b. 211. c. abbas item Dionysianus, 205. c. 213. c. & Elnonensis, 122. c. 170. c. 240. c. 280. a. an Gemetici, 93. b. a. Nortmannis captus, 65. a. 70. a. factus summus cancellarius, 135. c. Hincmari ad eum litteræ, 171. a. ad Ludovicum regem Germaniæ se confert, 211. c. 221. b. c. 223. c. fit episc. Parisiensis, 249. b. Nortmannis resistit, 253. 254. ejus obitus, 255. a. 259. c.
 Gauzlinus episc. Paravinus, instaurator monast. S. Justina, 606. c. 607. a.
 GAUZLINUS episc. Tullii, 371. b. 378. b. 454. b. 464. a. 486. b. 560. b. 572. c. regularem disciplinam apud S. Aprum restituit, 428. a. b. ejus hac de re litteræ referuntur, 705. monachis necessaria subsidia providet, 489. a. b. conditor parthenii Buxerensis, 559. c. 560. a. S. Manfueti coenobium inchoat, 560. b. c.
 Gauzlinus II. abbas S. Dionysii, 596. b. c. 655. b.
 Gauzlinus abbas S. Mauri, 7. c. 17. c.
 Gauzlinus abbas Uferæ, 537. a.
 Gauzlinus notarius Caroli Simplicis, 354. 356. c. 369.
 Gebehardus comes, 323. b. 330. a.
 Gedeon episc. Velontionensis, 96. a. b. 273. a.
 Geilinus comes Valentiniensis, 534. a.
 Geilo ex abbate Herensii & Trenorchii episc. Lingonum, 214. a. 244. c. 245. a. 255. c. 256. c. 257. a. b. c. Trenorchium obtinet, 187. a. fit episc. Lingonum, 225. c. obit, 262. b.
 Geilo abbas Wiffemburgi, 536. c.
 Geifa sanctimonialis S. Petri Mett. pia, 377. c. 378. c.
 Geloira, seu Gelvira regina uxor Ordonii II. 303. b. 342. c. 351. c. *vide* Elbira.
 Geloira abbatissa Superadi, 373. b.
 Gemundus conditor S. Petri de Rupibus, 247. a.
 Genevensis episc. Franco, 304. c.
 S. Geniti reliquiæ in cella S. Petri apud Bituriges, 22. c.
 GENNADIUS ex abbate S. Petri episc. Asturiensis, 352. b. instaurat monast. S. Petri de Montibus, 303. a. b. dimisso episcopatu inter monachos vivit, 351. c. 365. ejus testamentum, 351. b. monasteria ab eo exstructa, 351. c. 365. c.
 S. Gentiani corpus Corbeiam translatum, 277. a.
 S. Genulfi translatione, 22. c. 23. a. 512. c.
 Genulfus abbas Elnonensis, 435. c. 598. b.
 Georgius seu Gregorius secundicerius S. R. E. abbas Subiaci, 590. b.
 Georgius abbas S. Juliani Turon. 462. b. 469. c.
 Georgius abbas incerti loci, 47. b.
 Georgius monachus Bethlehemiticus, martyr in Hispania, 18. b. 69. c. ejus corpus Parisios translatum, 70.
 Georgius monachus, scriba synodi Portuensis, 300. c.
 Geraldus archiepisc. Cluniaci fit monachus, 476. b.
 Geraldus episcopus Ambian. 485. a.
 Geraldus episc. Matifcon. 281. a. 294. 304. c. 324. a. 327. c. 388. b. conditor cellæ Proviensis, 403. a.
 Geraldus episc. Regienfis, 445. b.
 Geraldus in vasor sedis Narbon. 373. a.
 Geraldus abbas Belli loci, 585. a. b.
 Geraldus abbas Figiaci, 23. a. 62. c. 358. a. b. 569. b. 634. b.
 Geraldus abbas Sollemniaci, 459. b.
 Geraldus abbas Tutelensis, 347. a.
 Geraldus comes, monast. Auriliaci condit, 193. b. privilegium pro eo obtinet, 304. a. quid ei in Romano itinere acciderit, 462. a. b. sancte moritur, 332. b.
 Geraldus monachus S. Galli scholarum magister, 523. b.
 Geraldus notarius Ludovici IV. 435. c. 445. b.
 Geraldus vicecomes Lemovicensis, 536. c. 633. a.
 Geraldus de S. Sereno abbas Auriliaci, 441. c. 569. c. 570. b. 601. c. 602. a. c. 613. c.
 Gerannus episc. Autifiodori, 307. a. 349. b.
 Gerardus episc. Autifiodor, 624. c.
 Gerardus episc. Carnuti, 503. c.

- Gerardus episc. Laudensis, 247. a.
 Gerardus episc. Tulli, 510. c. 543. a. 560. c. 593. b. 595. c. 504. a. ejus beneficia in S. Manfuetum, 572. b. c. 595. b. 610. a. 631. b.
 Gerardus episc. incertæ sedis, 364. b.
 Gerardus abbas Broniensis, 383. b. 409. c. 440. c. 509. c. 518. c. 521. b. 542. c. apud S. Dionysium fit monachus, 359. fit diaconus, 370. c. monachos Bronium inducit, 396. Arnulfum comitem calculo liberat, 446. c. monasteria 18. ab eo instaurata, 455. b. præcipua, S. Bavonis, 446. b. Blandiniense, 455. b. S. Ghilteni, 423. c. Sithiense, 473. c. 474. a. de iniustauranda Fontanella cogitat, 547. b. obit, 542. a.
 Gerardus abbas Lareshami, 129. c. 235. c. 248. b. 276. b.
 Gerardus de Rossillione comes Provincia, 141. c. non Burgundia, 144. b. Adonis electioni obstitit, 85. c. 86. a. Lupi ad eum hac de re epistola, 86. a. b. conditor Pultariarum & Vezeliaci, 141. c. 142. de Carolo Calvo queritur, 143. c. 144. a. ei Viennam cedit, 164. c. Pultariis sepultus, 143. a.
 Gerardus comes Arvernensis in prælio Fontanetico cæsus, 141. c.
 Gerardus comes Bituricensis, ejus comitatus datus Acfrido, 145. a. quem occidit, 147. c.
 Gerardus comes, 292. a. 305. a. 323. b.
 Gerardus decanus S. Dionysii, 154. c.
 Gerardus decanus S. Medardi, 464. b. expolitor vitæ S. Romani, 409. a. 521. b. c.
 Gerbilus vir nobilis Cluniaco munificus, 388. a. b.
 Gerberga abbatissa Gandersheimensis, 22. b. 227. c.
 Gerberga II. abbatissa Gandersheimensis, 385. c. 508. b. 588. b. c. 630. c. Novum monasterium extruit, 618. a.
 Gerberga regina Franciæ, uxor Ludovici Transmarini, filia Henrici Aucupis, 430. b. 443. b. 453. c. 471. b. 482. c. 485. a. 490. a. 517. a. 524. b. 537. b. 546. c. 547. a. 553. b. c. 557. c. 572. a. 578. b. 597. b. 663. c. Gisleberto duci Lotharingiæ primo nupta, 363. c. 394. b. mater monachorum dicta, 594. c. ejus modestia, 475. c. ei data abbatia S. Mariæ Laudun. 511. a. Ruminicum dat Humolaris, 540. b. ejus donatio facta S. Remigio, 595. c. 596. a.
 Gerberga uxor Adalberti comitis Viromand. 473. b. 575. c. 663. c.
 Gerberga filia Berengarii regis, uxor Aledrami marchionis, 552. b.
 Gerberga uxor Fulconis-Boni comitis Andecav. 576. a. 580. a. b.
 Gerberga uxor Lamberti comitis, filia Caroli ducis Lothariensis, 640. c.
 Gerberga comitissa in Bellilocenses benefica, 131. b.
 Gerbertus ex monacho Auriliaci abbas Bobii, 452. a. 454. c. 595. a. 616. b. 641. a. alius a Giberto præposito, 647. a. ejus vitæ primordia, 569. c. 570. a. b. abbas Bobii vexatur, 570. c. 571. Adalberoni episc. Remensi adhæret, 601. c. litteras docet, 602. b. præcipui ejus amici, 602. c. ab Adalberone in Italiam directus, 612. c. ejus epistola ad Nithardum abbatem, 648. a. b. ad episc. Paris. 655. b.
 Gerbertus abbas Centulæ, 342. a. 631. c. 632. b.
 Gerbodo, an Kebo abbas Lareshami, 566. a. 592. c. 593. a. b. 605. a.
 Gerelmus vir honorabilis, 17. c.
 S. Geremari corpus Bellovacum translatum, 13. a.
 Gerfredus præpositus Flaviniaci, 364. b. ut se purgar de nece Adalgarii episc. 293. c. 294.
 Gerlannus ex monacho episc. Senonum, 439. c. 440. a. 504. a. ejus obitus, 522. c.
 Gerlannus abbas Bobii & archicancellarius Hugonis regis, 320. b. 395. b.
 Gerlinda monacha Placentina e monasterio fuga lapsa, 186. c. 223. b.
 Gerlo abbas Nonantulæ, 348. a. 399. c. 487. b.
 Germaniæ episcopis inthronizatis bona ecclesiæ restituta, 127. b.
 S. Germanus episc. Autifiodor. hospiti S. Martino honorem cedit, 33. b. a Carolo Calvo invocatus, 66. b. 73. c. ejus ope sanatus Conradus comes, 73. c. 74. a. ejus altera translatio, 74. b. c. ejus sudarium, 74. c. capsa auro & gemmis decorata, 120. c. ejus capella in agro Rotomagenfi miraculis illustris, 12. b. ejus vita scripta ab Herico, 97. b.
 S. Germani episc. Paris. corpus ob metum Nortmannorum varia in loca delatum, 60. b. 66. c. 89. c. Parisios relatum, 104. b. c. ejus ope urbs obsidione liberata, 253. 254. 255. 258. c. 259. a. 265. b. ejus puteus miraculis illustris, 259. a. capsa auro & gemmis fulgens, 259. a. 265. b.
 Germanus abbas Wintecumbæ, 639. a.
 Germentreus abbas, 177. b.
 Gero episc. Colonia, 582. b. c. 583. a. conditor monasteriorum, 620. b. c. ejus obitus, 630. c.
 Gero comes avunculus episc. Coloniensis, 583. a. conditor parthenii in Saxonia, 260. b.
 Gero comr. Alsleuensis, decollatus, 657. c.
 Gerontius episc. Bituricensis, 319. a. 357. a. c. 423. c. 439. c. 441. c. archicancellarius, 471. c. 496. a.
 Gericus abbas Wiffenburgi, 536. c. 568. c.
 Gerlendis uxor Bernardi comitis Petrocor. 437. a.
 Gerlendis uxor Oddonis comitis, 262. b.
 Gerlendis uxor Raimundi comitis Tolosani, 433. 548. c. 613. c.
 Gerlendis foror Theotolonis episc. Turon. 469. b. 475. a.
 Gerlmus seu Gerbernus abbas Corbeia-novæ, 496. c. 583. a.
 Gerluidæ duæ abbatissæ Afnedenses, 22. a.
 Gertrudis uxor Raimbaldi comitis, 489. b. c.
 Gerundæ episc. Arnulfus, 536. a. Godmarus, 440. b. Servus-Dei, 306. b. Unigo seu Wigo, 373. a.
 Gerungus abbas Hirsaugiæ, 34. c. 35. a. obit, 249. a.
 Geva conditrix parthenii Freckenhorstensis, 88. c.
 Geve abbas Crecentis, 191. c.
 Gezo abbas Brementensis, 553. a. b.
 Gezo abbas Derthonensis, 502. b. c. 503. a. b.
 Gezo abbas Novalicentis, 398. a.
 Gezo notarius Lotharii regis Franc. 554. b. 561. c. 584. c. 597. b.
 S. Ghileni corpus inventum, 383. a. b.
 Gibardus abbas Luxovii, 43. b. a paganis interfectus, 267. b.
 Gibertus episc. Nemaufensis, 222. c.
 S. Gibrani translatio ad S. Remigium, 288. c. 289. a.
 Gibuinus episc. Catalauni, 490. a. 549. b. 553. c. 557. c. 622. 659. c.
 Gilbertus abbas Amiatinus, 338. c.
 S. Gildasii reliquæ in pagum Bituricensem asportatæ, 357. b. c.
 Gildricus episc. Meldensis, 485. a.
 Gillebertus comes, 532. c. 623. a.
 Gillulfus abbas Hersfeldæ, 590. c.
 Gimbofa monacha S. Orientii, filia conditricis, 514. a.
 Gimera episc. Carcaffonæ, 384. b. 410. b. c.
 Girardus abbas Centulæ, 232. c.
 Girardus abbas Figiaci & Conchenfis, 23. a. 62. b.
 Girardus abbas Iciodori, 507. b.
 Girardus abbas, Cluniaci mortuus, 565. a.
 Girbaldus episc. Cabilonenfis, 109. b. 181. c. 208. b. c.
 Girbaldus comes, 200. c.
 Girbaldus se suaque donat Floriaco, 598. a.
 Girbaldus comes, 316. b.
 Girbertus abbas Floriaci, 252. c. 272. a.
 Girbertus abbas S. Maxentii, 449. a. 597. a.
 Girboldus comes Autifiodorensis, an is est Giffolfus comes advocatus Floriaci, 215. c. 216. b.
 Girus monachus Walciodori, 485. b.
 Girefredus episc. Vefontion. 492. a. 499. a. quædam Trenorchio concedit, 476. c.

Girvardus

- Girvardus miles S. Petro Carnutenfi beneficus, 524. c.
 Gisala ducissa Bijoaricæ, mater S. Henrici imperatoris, 630. b.
 Gilbertus abbas S. Petri Carnut. 524. c.
 Giscfredus abbas Caunenfis, 372. c.
 Giselhilda uxor Lanzonis, maritum zelotypum infeliciter pro alio occidit, 226. c. 227. a.
 Gisele abbas Fancenfis, 363. b.
 Giselprandus episc. Derthonensis & abbas Bobii, 502. a. 503. b. conditor monast. S. Martiani, 502. b. c.
 Gisleerus episc. Merseburgi, 604. c.
 Gisla abbatissa S. Julii Brixienfis, filia Lotharii imperatoris, 16. a. 59. a. ejus obitus, 92. b.
 Gisla abbatissa Romarici-montis, 604. b.
 Gisla abbatissa, an Calensis, 328. b. 330. a.
 Gisla filia Berengarii imperatoris, nupta Adalberto marchioni, mater Berengarii regis, 552. c. 553. a.
 Gisla filia Caroli Simplicis Rolloni nupta, 337. b.
 Gisla filia Lotharii regis Godefrido regi Nortmannorum nupta, 236. b. 250. c.
 Gisla filia Ludovici II. imperatoris, Deo a patre oblata, 92. b.
 Gisla foror Caroli Calvi, 207. c.
 Gisla neptis Zuenteboldi regis, 300. b.
 Gisla conjux Eberhardi comitis Fori-Julii, 191. a. b.
 Gisla avia Guiberti Gemblacensis, 375. c. 376. a.
 Gislebertus episc. Carnuti, 61. b. 503. c. capella ab eo extructa quanam, 298. b. c. 299. a.
 Gislebertus seu Gilbertus abbas Castrenfis, 44. c. 45. b. 46. a.
 Gislebertus II. abbas S. Amandi, 47. c.
 Gislebertus abbas Iciodori, 507. b.
 Gislebertus dux Burgundiæ Jurenfis, 476. c. 490. b. 498. b. c. 528. c.
 Gislebertus dux Lothariensis primus, 344. b. 363. c. 375. c. 382. b. 383. b. 393. b. 394. b. 419. b. 423. c. 441. c. 443. c. 453. c. 595. c. adversus Carolum Simplicem rebellis, 353. 366. c. 367. a. 368. c. undis oppressus, 443. b.
 Gislebertus comes Arduennæ, 526. b.
 Gislebertus notarius regis, 26. b. 38. a. b. 180. c.
 Gislemarus episc. Danorum, 54. b.
 Gislolfus comes, ope S. Benedicti Nortmanni ab eo devicti, 215. c. 216. a. b.
 Gistulfus abbas S. Christine, ejus curæ commissum monast. Placentinum, 223. b. c.
 S. Godefridis translatio, 512. b.
 Godefridus abbas Foffatenfis, 17. c. 62. b. 149. a.
 Godefridus ex monacho episc. Spirensis, 517. c.
 Godefridus abbas S. Benigni, 200. c.
 Godefridus, seu Gothofridus, abbas Gregorianus, 113. a.
 Godefridus abbas Walciodori, 500. b.
 Godefridus seu Gorafidus rex Nortmannorum, 1. c. Christianus factus, 236. b. occisus, 250. c.
 Godefridus dux Lothariensis, 568. c.
 Godefridus comes Arduennæ, 544. b. 601. b.
 Godefridus comes Ruffinonenfis, monast. Rodensii beneficus, 627. c.
 Godefridus comes Viridunensis & Eihamenfis, cognomento Captivus, 516. b. 601. b. 602. a. 610. c. 651. c. advocatus monast. Mosomensis, 622. b. de filiis comitis Montensis victor, 626. b. 639. a. b. Blandinio beneficus, 657. b. c.
 Godefridus, vide Gaufridus.
 Godelpertus abbas S. Vincentii Vultur. 347. c. 351. a.
 Godelfadus episc. Cabilonenfis, 72. c. 109. b. 208. b.
 Godemannus abbas Thorneiensis, 567. c. 635. b.
 Godina abbatissa Venariensis, 634. c.
 Godmarus episc. Aufonensis, 270. a.
 Godmarus episc. Gerundæ, 440. b. 471. c. 516. a.
 Godofredus comes in Bellilocenses beneficus, 131. b.
 Godradus abbas S. Benigni, 341. b. 361. a.
 Godricus abbas Crulandæ, 168. a. b. 497. c.
 Godwinus emendatur, 546. c.
 Gomefanus abbas Hildensis, 508. c. libri S. Hildefonti ab eo exscripti, 509. a. b.

Ann. Bened. Tom. III.

- Gondefredus abbas Coxanenfis, 316. a. 507. b. 515. c. 519. c. 537. b. 557. b.
 Gondefridus abbas Hispanus, 258. c.
 Gondisalvus abbas Caunenfis, 23. b.
 S. Gorgonii passio Gorzientibus missa, 652. a. b.
 Gotefredus filius Hugonis regis, abbas Nonantulæ, 487. b.
 Gotefredus sacerdos notarius Rodulfi regis, 405. b.
 Gotherius abbas S. Eucharii Trevir. 637. a. 658. a. b.
 Gothescalcus episc. Laufanenfis, 499. b.
 Gothescalcus episc. Podii, 434. c. 513. c. instaurator monast. S. Theotfredi, 441. b. c. S. Hildefonti libri ab eo ex Hispania asportati, 509. a. b.
 Gothescalcus seu Godescalcus abbas Corbeia-novæ, 189. c. 196. a. 276. b. c. 279. c. 296. a. exauctoratus, 308. c.
 Gothescalcus frater Folcuini abbatis Laubiensis, 574. c.
 Gothescalcus monachus Orbaci, 2. c. 79. c. Amolonis ad eum epistola, 20. c. 21. a. an vere est Amolonis? 81. c. in duabus ejus confessionibus catholica est ejus sententia de prædestinatione, 21. b. in ejus causa habita synodus Cariffacensis altera, 24. c. 25. a. diverforum contra eum & pro eo scripta, 25. Florus necdum comperta ejus sententia adversus eum styllum acuit, 25. c. 26. a. ejus sententiæ accedere videtur Lupus, 3. b. ejus defensores acerrimi, S. Prudentius, 6. c. S. Remigius episc. Lugdun. 25. b. 26. a. 39. b. c. 40. a. ejus occasione canones synodi Valentiniæ, 46. b. c. confirmati in concilio Lingonensi, 79. b. alterum opus Hincmari adversus eum, 81. b. c. ejus sententia de trina deitate ab Hincmaro impugnata, 81. c. 82. a. ejus finis extremus, 124. c. 125. a. b. ei infernus Annalista Bertinianus, 95. b.
 Gotolindis matrona, dotatrix ecclesiæ in monast. Crudatenfi, 601. a.
 Gotofredus abbas Novalic. & Brementensis, 398. a.
 Gotzelinus ex abbate SS. Geminorum episc. Lingonum, 257. a. 314. b. 361. a. 383. c. 394. a.
 Gozbertus, vide Gauzbertus.
 Gozfridus frater Gauzlini abbatis Pratenfis, 171. a. 184. c.
 Gozbalus episc. Wirzburgi & abbas Altahe-inferioris, ejus obitus, 49. c.
 Gozfredus illustris comes, 519. c.
 Gozlinus, vide Gauzlinus.
 Gozmarus decanus S. Germani Prat. 318. c.
 Gozuinus abbas S. Benigni, 361. a.
 Gradenfis patriarcha, Petrus, 209. c.
 Gradila abbas Hispanus, 343. a.
 Gradilo monachus Herensis, 420. c. 421. a.
 Græcorum capitula contra Latinos, 137. c. refutata, 138. 139.
 Gratianopolitani episc. Bernarius, 159. a. Ebo, 46. b.
 Gratianus abbas Arremarenfis, 285. a.
 Graulfus abbas S. Carauni, 504. a.
 S. Gregorius Magnus, ei post mortem cura de monasterio S. Andree, 50. b. 151. b. ejus vita a Johanne diacono scripta, 190. b. c.
 Gregorius abbas S. Martini Eduensis, 225. c.
 Gregorius abbas Einsidlenfis, 500. c. 545. c. 546. a. 573. c. 574. a.
 Gregorius abbas Nonantulæ, 348. a. 399. c.
 Gregorius monachus Græcus auctor monast. apud Aquilgranum, 631. a.
 Grimalcus abbas S. Sabini Placentini, 320. a.
 Grimaldus seu Grimoldus, archicapellanus, abbas S. Gallii, 16. b. c. 65. c. 114. a. 145. c. 163. b. 173. b. 178. b. c. ejus obitus, 177. c. epitaphium, 178. a.
 Grimbaldus episc. Pinnenfis, 132. b. 180. c.
 Grimbaldus major ex monacho Sithiensis abbas Wintoniensis, ab Alfredo accersitus in Angliam, 240. c. 241. a. b. 242. a. dissentit a veteribus insule magistris, 258. b. abbas Wintoniæ factus, 243. b. c. 244. a. obit, 319. b.

E Eccc

Grimbaldus alter præpositus Sithienfis, 240. c.
 Grimlaicus scriptor regulæ folitariorum, 309. 354. c.
 Grimlaicus alter presbyter, 309. a.
 Grimoldus abbas Foffati, 255. b.
 Grimoldus abbas Wiffemburgi, 58. b. 128. a.
 Grimoldus abbas Tollensis, 566. c.
 Grinfertus abbas Carrofi, 219. a.
 Grippo Caroli regis legatus ad reges Anglorum, 71. b.
 Grymphatus abbas, 192. b.
 Guadamirus abbas Gerrenfis, 173. a.
 Gualdricus, *vide* Waldricus.
 Gualo monachus Glonnac instaurat, 533. b. c.
 Gualo, *vide* Waldo.
 Gualterius, *vide* Walterius.
 Guaramundus rex Nortmannorum cæsus, 230. a.
 Guarinus, *vide* Warinus.
 Guelfo, seu Welfo abbas Centulæ, & S. Columbæ, 109. c. 140. c. 147. c. 148. a. 203. b. 211. c. amotus, 161. c. restitutus, 181. b. ejus obitus, 232. c.
 Guenilo episc. Senonum, *vide* Wenilo.
 Guerno abbas Belli-loci, 584. c. 585. a.
 Guibertus abbas Gemblac. *vide* Wibertus.
 Guidifculus abbas Rivipulli, 644. a.
 Guido, *vide* Wido.
 Guigo abbas S. Martialis, 459. c. 633. b.
 Guigo nobilis Lemovix, ejus donatio facta Abbati abbatu S. Martialis, 57. a.
 Guihenereci uxor Salomonis ducis Britannæ, 158. b.
 Guillelmus, *vide* Willelmus.
 Guinildis uxor Wifredi comitis, 270. a.
 Guiffandus abbas conditor monast. Orbaniacensis, 145. c.
 Gumbaldus episc. Vafatenfis, 645. a.
 Gumefindus presbyter, martyr in Hispania, 18. b.
 Gundelachus monachus, tum eremita, 416. c.
 Gunderadus abbas S. Eucharitii Trevir. 658. b. c.
 Gundesindus abbas Hispanus, 348. b.
 Gundifalvus abbas Hispanus, 343. a.
 Gundifalvus comes in Castellâ, 365. a.
 Gundramnus abbas Insulæ Barbaræ, 91. b.
 Gundramnus comes, majestatis damnatus, 50. a.
 Gundulfi-villa, palatium regium prope Tullum-Leucorum, 8. a. 16. a. 112. c. 158. c. 223. c. 349. b.
 Gunhardus seu Guichardus episc. Ebroicensis, 504. a.
 Gunthardus abbas S. Martialis Lemovic. 346. a.
 Guntadus abbas Lerenfis, 258. c.
 Guntardus episc. Matifcon. 403. a.
 Guntardus abbas, 181. c.
 Guntarius seu Guntherius episc. Colonia, 16. c. 164. a. Bremenfis metropolis erectioni ægre consentit, 62. c. 63. a. approbator divortii Lotharii regis, 62. c. 84. b. ejus varia fortuna, 111. c. 112. a. 151. a. b. 155. c.
 Guntarius ex monacho episc. Ratifponæ, 408. a. 442. a. b.
 Guntarius abbas S. Albini Andecav. 650. c.
 Guntarius abbas Corbeiz, 192. b. c. 193. a. b. c. 277. a.
 Guntarius seu Guntherius abbas Hersfeldæ, 531. c. 559. b.
 Guntbertus episc. Ebroicensis, 109. b.
 Guntbertus primicerius & archidiaconus Mettenfis, 251. b. 268. a.
 Guntbertus monachus Altvillar. fuga lapsus, 124. c.
 Gunthardus episc. Rotomagi, 464. b.
 Guntramnus filius Hugonis comitis Alfatæ Lutrenfis monachus, 544. b.
 Guntramnus præpositus Altvillarenfis, 239. a.
 Gunzo episc. Wormatiæ, 49. b. 152. b. ejus obitus, 159. c.
 Gunzo seu Guncio abbas S. Columbæ, 233. a.
 Guterius pater S. Rudelindi episc. Dum. 424. c. 425. a.
 Gurtus abbas Piniensis, 326. a. 342. c. 348. b.
 Gyro de Alfredo rege victor, 242. a.

H

HABENTIVS monachus Hispanus, martyr, 10. c.
 Hadamarus abbas Fulde, 381. a. 438. c. 457. c.

496. c. 590. c. ejus iter Romam, 530. c. obitus, 531. c.
 Hadebertus episc. Silvanestensis, 230. c.
 Hadelbertus subdiaconus notarius regius, 33. c.
 Hadericus abbas S. Simpliciani Mediolan. 233. c.
 Hadericus seu Hædricus comes apud S. Remigium sepultus, 288. c. 289. a.
 Hadewiga abbatiſſa Herifordenfis, 33. c. 88. b. 160. a. 269. a.
 Hadewiga filia Henrici Aucupis, Hugoni Magno nupta, 430. b. 439. a.
 Hadrianus II. papa, 35. b. c. 134. c. 151. b. 154. a. 162. c. 172. b. 175. b. 179. b. c. 180. a. Nicolao I. succedit, 136. c. 137. a. ejus studium pro memoria decessoris, 137. b. Casini communionem dat Lothario regi, 155. c. 156. a. eo mortuo agit ut ejus regnum Ludovico imperatori cedat, 156. c. 158. c. 161. c. 164. c. Salomonis ducis ad eum litteræ & responſio, 157. c. 158. a. ejus obitus, 179. c.
 Hadrianus III. papa, 247. b. obit, 250. b.
 S. Hadulfi corpus in S. Vedasti basilicam translatum, 535. c.
 Hadulfus episc. Noviomii, 504. b. 551. a. 557. c. 622. b. ejus obitus, 641. c.
 Hadwida uxor Burchardi ducis Suevorum, 592. c.
 Hagano abbas Hersfeldæ, 531. c.
 Hagano comes, 356. a. 364. a. 369. a. b. ejus apud Carolum Simplicem favor ingentium motuum causa, 353. 356. c. 366. c. notarius regius, 373. a. ei abbatia Calæ data, 370. b. c.
 Haico abbas Fulde, 379. b. verbi Dei præco a papa constitutus, 358. c.
 Haimericus abbas S. Carauni, 298. b.
 Haimericus comes, 381. a.
 Haiminus seu Aiminus abbas Trenorchii, 456. a. 476. c. 498. c. 499. a.
 Haimo episc. Carnuti, 298. b.
 Haimo, seu Heymo, & Hemmo, episc. Halberſtadi, ejus obitus & scripta, 34. b. c. excerptum Apocalypsis collectum ab eo, 8. a. ullam esse in eucharistia figuram quo sensu ab ipso negatur, 68. b. c. 69. a.
 Hainardus seu Heinardus abbas S. Michaëlis, & cancellarius Caroli Craſſi, 251. b.
 Hainoardus monachus S. Medardi monasterio pulsus, respicit, 24. a.
Haisbaldus, id est colonus, 154. c.
 Halberſtadi episcopi, Bernardus, 517. c. Evilpus, 276. c. Haimo seu Hemmo, 34. b. Hildegrimus junior, 34. c. Hildwardus, 591. a. Sigismundus, 276. c. Tiagrinus, 54. b.
 Haldegingus, seu Aldehingus abbas Cellenfis monasterii instaurator, 5. b. c. 57. c. 58. a. 175. b.
 Haldoinus abbas Altvillarenfis, 19. c. 231. c. 232. a. ab Ebone ordinatus gradu privatur, 24. b.
 Halevincus abbas S. Michaëlis ad Mosam, 367. c.
 Halevincus præpositus sancti Michaëlis ad Mosam, alius ab abbate cognomine, 613. a.
 Halfredus abbas Balneol. 354. a.
 Hamadeus comes palatii, 454. b.
 Hammaburgensis ecclesiæ unita Bremenfis, 62. c.
 Hammaburgi episcopi, Adalgagus seu Adalgifus, 397. b. Adalgarius, 269. a. S. Ancharius, 62. c. Hogerus, 54. b. S. Rembertus, 117. Unni, 426. c. Wimo, 349. c.
 Harbertus episc. Curienfis, 540. a. 574. b.
 Harbertus abbas Laubii, 52. a.
 Harbertus comes, 584. c.
 Harderadus abbas Hersfeldensis, 189. c. 296. a. 316. a.
 Harderadus abbas Hirsaugiæ, 275. c. 276. a. 296. a. ejus obitus, 362. c.
 Hardradus frater Gauzlini episc. Tullenfis, 559. c.
 Harduinus seu Arduinus episc. Turonum, 533. b. 576. b. 580. b. 597. c. 627. c. 628. a. b. 650. b. thesaurarius Majoris-monasterii, 659. b. monachis Salmurenſibus præbendam in ecclesiâ Turon. concedit, 597. c. ejus charta refertur, 717.
 Harduinus seu Arduinus episcopus Carnuti, 503. c. 548. a.

Harduinus seu Arduinus princeps Taurinensis, 581. a. b. 582. a.
 Harduinus marchio abbas Brementensis, 552. c. 553. a.
 Harena episcopus, a Salomone duce Romam missus, 157. c.
 Harmotus, seu Harmutus, abbas S. Galli, 114. a. 128. c. 173. b. 178. b. c. Grimaldi successore, ejusque facta, 177. c. 178. abdicato regimine moritur, 245. b. c.
 Hartmannus abbas sancti Galli, 568. a. ejus obitus, 381. c.
 Hartmannus abbas Novientis, 226. c. 227. a.
 Hartwicus abbas Tegernensis, 582. c. 654. b.
 Haſtingus dux Nortmannorum, 13. b. 31. b.
 Haſtingus alter dux Nortman. 533. c.
 Haſtina comes, ipsi tradita abbatia Medianensis, 292. c.
 Hatmoda abbatiſſa Gandersheimensis, 22. b.
 Hatto ex abbate Augiæ episc. Moguntia, 178. b. 268. b. 250. c. 274. b. c. 276. b. 291. a. 306. a. 328. a. 341. a. Sundroldo succedit, 279. a. auctor cellæ S. Georgii, 274. c. 275. a. Synodi Tribur. præles, 295. abbas Laureſhami, 305. b. non Fuldæ, 275. a. ejus versuta & mors, 340. b. c.
 Hatto alter ex abbate Fulde episc. Moguntia, 517. b. 531. c. 552. b. 559. b. 590. c. 591. a. archicapellanus, 600. a.
 Hatto episc. Aufonensis, 570. a. c. 614. c.
 Hatto abbas Fulde, Bonofus dictus, 5. b. ejus obitus, 52. b. 53. c. 54. a.
 Hatto reclusus apud Utemburam, 615. b. 618. b.
 Hatvi abbatiſſa Hellingensis, 599. c.
 Hatvida uxor Raineri comitis, filia Hugonis Capeti, 640. c.
 Hayrardus episc. Vendassensis, 493. b.
 Hecfridus abbas Glonnæ, 226. a. 505. c.
 Heclocarus abbas, monachi per eum ordinati, 218. c. Johannes VIII. hac de re epistola, 683.
 Hedda abbas Medeshamstedenfis, 18. a. 135. b. a Nortmannis cæsus, 167. c. humatur, 168. a.
 Hedenolfus abbas Centulæ, 232. c.
 Hedenulfus episc. Lauduni, 154. a. 199. a. 206. c. 213. c.
 Hedes comes, conditor parthenii Hellingensis, 599. a.
 Heilo abbas Corbeiz, 193. a. 276. c. 277. a.
 Heimo abbas Merseburgi, 604. c.
 Heio abbas, 152. b.
 Heio utriusque Corbeiz prælatus, 465. c.
 Heirardus abbas Magni-loci, 204. b.
 Heldemarus discipulus S. Conwoionis, 151. a.
 Heldradus five Eldradus abbas Novalicenfis, ejus gesta & mors, 185. b. c.
 Heldricus abbas Flaviniaci, 525. a.
 Heldricus ex palatino monachus, 616. c. a S. Mayolo sanatus, 492. b. c.
 Helena regina Russiæ ad fidem conversa, 551. c.
 Helenensis episcopi. Audelindus, 172. b. Hildeſindus, 537. c. Riculſus, 440. b. Suniarius, 597. b.
 Helfridus episc. Pictavorum, 262. c.
 Helgaudus abbas & comes Centulæ, 76. a. 77. c. ejus obitus, 109. c.
 Helias abbas S. Bavonis, 256. b. 446. b.
 Helias abbas Salmurenſis, 506. a. 533. a.
 Helias abbas Stradenſis, 512. c. 513. a.
 Helias abbas & diaconus, 200. b.
 Helias comes Petracor. 449. a.
 Helisacar episc. Tolosæ, 45. c.
 Helmdagus ex monacho Corbeiz-novæ abbas incerti loci, 350. a.
 Helmengaudeus seu Helingaudus comes sepultus Refbaci, 54. b. ejus pro S. Marino Turon. instrumentum, 54. c. refertur, 671.
 Helmeradus episc. Ambiani, 105. c.
 Helmericus abbas Novientis intusus, 226. c.
 Helmfridus abbas Fulde, 296. a. 341. a. 358. c.
 Helmſtanus episc. Wintoniæ, 98. c.
 Heloco lector Corbeiz-novæ, 54. b.
 Helpericus monachus Grandi-vallenſis eruditus, 659. c. 660. a.

Helvidis abbatiſſa S. Petri Mett. 550. b. 649. a. b.
 Hembilis abbas Werdensis, 262. c. 269. c.
 Hemina vini etiam sanctimonialibus concessa, 71. c.
 Hemma, *vide* Emma.
 Hemmena mater Waldrici episc. Autifodori, 360. c.
 Henricus episc. Auguſtanus filius Burchardi comitis, 618. c.
 Henricus episc. Trevirensis, 458. a. 528. c. 529. a. 538. c. 566. a. 568. c. 592. c. 593. b. 636. c.
 Henricus seu Heiricus episc. Lingonum, archicancellarius, 434. c. 456. a.
 Henricus abbas Corbion. *vide* Heriricus.
 Henricus ex duce Saxonie rex Germaniæ, Auceps dictus, 250. c. 254. b. 258. c. 266. c. 340. c. 353. 356. c. 363. c. 367. a. 374. a. 375. c. 381. b. c. 382. b. 386. b. 394. b. 423. b. Mathildem uxorem ducit, 350. b. Conrado succedit, 363. b. pax ei cum Carolo Simplice, 368. c. ejus in S. Maximinum Trevir. benefacta, 419. a. b. humatus Quindelinburgi, 426. a. ejus regia proles, 430. b. diplomata, 379. b. 408. a. 409. c.
 Henricus dux Bajoriæ filius Henrici Aucupis, 350. c. 379. b. 430. b. 515. b. 523. c. ejus in fratrem Ottonem conspiratio, 453. e. Mathildem matrem vexat, 484. a. ejus obitus, 526. b.
 Henricus alter dux Bajoriæ, 600. a. 626. b. 640. b. c. S. Wolfgangi de ejus liberis vaticinium, 630. a. b.
 Henricus dux Burgundiæ, filius Hugonis Magni, 528. c. 605. b. 632. b. 658. c.
 Henricus filius Gisleberti ducis Lothariensis, 454. a. 465. b.
 Henricus comes Arduennæ, 601. b.
 Henricus comes Stadenſis, 599. c. 657. c.
 Heornelinus episc. Scottus, 606. a.
 Herardus episc. Turonum, 5. b. 79. c. 80. a. 93. c. 105. b. 122. b. 156. b. Cormatico beneficus, 146. c. ejus privilegium pro Villa-Lupa, 83. refertur, 673.
 Herbernus ex proabbate Majoris-monast. episc. Turonum, Heribertus appellatus, 31. b. c. 32. b. 83. c. 280. b. S. Martini corpus Turonos revehit, 262. a.
 Herbertus abbas S. Sulpicii, 358. a. 420. b.
 Herbertus abbas Insulæ-Barbaræ, 91. c.
 Heribolenſes episc. *vide* Wirziburgenses.
 Heriboldus abbas S. Judoci, 642. c.
 Herbordus scholis Hirsaug. præfectus, 362. c.
 Herebertus abbas Centulæ, 232. c.
 Heremitanus pro liberis hominibus, 588. b.
 Hereſindis uxor Haderici comitis apud S. Remigium sepulta, 289. a.
 Heribaldus seu Heriboldus episc. Autifodori, 4. c. 24. b. 27. a. Rabani ad eum epistola, 27. ejus obitus, 61. c.
 Heribaldus comes sacri palatii, 180. c. 186. a.
 Heribertus episc. Autifodori, filius Hugonis Magni, 605. b.
 Heribertus abbas S. Hucberti, 608. c.
 Heribertus, seu Arbertus abbas S. Arnulfi Mett. 454. b. 464. c. 481. c. 482. a.
 Heribertus I. comes Viromandensis, 283. b. 286. c. 301. c. 318. b. abbas S. Medardi, 307. a.
 Heribertus II. comes Viromandensis, 337. c. 353. 370. b. 379. c. 383. b. 384. c. 394. b. 409. a. 418. c. 423. b. 434. c. 439. a. 440. a. 443. b. 459. a. abbas S. Medardi, 307. a. adversus Carolum Simplicem rebellis, 374. b. c. eum in carcere detinet, 374. b. 386. c. 391. c. Hugoni filio quinquenni episcopatum Remensem obtinet, 382. a. eum inter & Rodulfum regem simulates, 386. c. finitæ, 392. recrudescunt, 403. c. 404. a. 412. c. Ludovico IV. infestus Remorum urbem expugnat, 446. c. 447. a. b. Ludovicum debellat, 453. c. ejus obitus, 466. c. in ecclesiâ S. Quintini humatus, 473. b.
 Heribertus III. comes Viromand. 663. c.
 Heribertus comes Trecentis & Meldensis filius Heriberti II. comitis Viromand. 546. c. 601. c. 642. a. comes Francorum dictus, 594. a. ejus liberalitas in Dervenſes, 594. a. b. 659. b. c.

charta refertur, 721. abbas S. Medardi, 307. a. 565. b. ejus conjugium cum Eadgiva regina, 511. a.
 Heribertus notarius regius, 395. a. 410. a.
 Heribertus dominus Soliacensis, Floriacensis infestus morte punitus, 560. c. 561. a.
 Heribertus monachus Epternaci Scholarum magister, 605. b.
 Heribractus, seu Heribertus abbas Angiæ, 341. a. 347. c. 371. b.
 Heribrandus vir nobilis, sororius Wiberti Gemblac. 558. c.
 Heriboldus abbas Corbeizæ, 475. c. 476. a.
 Hericus monachus Autifiodor. qua occasione vitam S. Germani scripserit, 97. a. b. Lotharii abbatis mortem luget, 121. b. c. ejus de Carolo Calvo encomia, 206. a. scribit acta episc. Autifiodor. 240. a.
 Herifridus episc. Autifiodori, 262. a. b.
 Herigaudus abbas, 251. b.
 Herigerus ex abbate Fuldæ episc. Moguntinus, 340. c. 341. a. 362. c. ejus obitus, 381. a. vide Huoggerus.
 Herilandus episc. Teruannæ, 286. b. 289. b.
 Herimannus episc. Colonia, 276. a. 330. a. 367. a. b. ejus obitus, 379. a.
 Herimannus dux Alamanniæ, 418. c. 497. a. 500. b. 574. a. b.
 Herimannus dux Saxoniz, 563. c. conditor monast. Lunæburgensis, 588. a.
 Herimannus comes filius Godefridi comitis Viridun. 657. c.
 Herimannus capellanus Ottonis II. 635. c.
 Herimannus thesaurarius S. Dionysii, 293. a.
 Herimarus in S. Germanum Autifiodor. beneficus, 109. b. 247. c.
 Heriricus seu Henricus abbas Corbionensis, 23. c. 26. c.
 Heripogius dux Brittonum, 37. c. 48. c. patri succedit, 12. a. Carolum Calvum vincit, 30. b. occidit, 184. a.
 Heritalium palatium, 354. a.
 Herwardus abbas Gemblaci, 519. a.
 Herlebaldu comes Castricensis, 368. c.
 Herluinus episc. Bellovaci, 371. a.
 Herluinus abbas Gemblaci, 376. 519. a. 559. a. Laubiis male acceptus, 531. c. 532. a. b. ejus patientia & pia facta, 539. a. b.
 Herluinus abbas S. Petri de Puncto, cancellarius Hugonis principis, 506. b. c.
 Herluinus comes, dominus Monasterioli, 466. c.
 Herluinus comes Gabeliensis Andaginenfibus infestus punitus, 414. c. 415. a.
 Herluinus filius Helgaudi abbatis, 77. c.
 Herluinus notarius regius, 307. c.
 Hermefridus subdiaconus se suaque S. Benedicto obrulit, 282. c.
 Hermenegildus episc. Oveti, 278. c.
 Hermenegildus instaurator Superadi, 373. b.
 Hermenfridus episc. Bellovaci, 13. a. 26. c. 85. c. a. Nortmannis interfectus, 75. a. c.
 Hermenfridus comes Ambianorum, 316. b.
 Hermengardis, vide Ermengardis.
 Hermengaudus comes Albiz, 108. c.
 S. Hermetis mart. reliquiæ Rotnaci, 479. a.
 HERNARDUS præpositus Patriciaci, 333. a.
 Heroldus episc. Saltzbergi, 517. c.
 Herpinus abbas, 181. c.
 Herpinus episc. Silvanestensis, 106. a.
 Herradus seu Ewardus abbas Corbeizæ, 337. c.
 Herricus monachus ædituus Sithienfibus, 279. a.
 Herfendis abbatissa Blangiæ, 71. b. 296. a.
 Herfendis abbatissa S. Mariæ Sueffion. 540. c.
 Herfendis matrona conditrix S. Michaelis in Teoracia, & Walciadori, 472. b. c. 485. b. 489. c. alia monasteria ab ea constructa, 473. a. b.
 Herftanus pater S. Dunftani, 424. a.
 Herveus seu Heriveus archiepisc. Remensis, 237. a.

266. a. 289. a. 313. b. c. 356. c. 612. a. Fulconi succedit, 307. a. archicancellarius, 337. c. 343. c. 354. a. b. 356. c. synodi Trolleianæ præfes, 368. c. folus Carolo Simplicii succurrit, 368. c. 369. a. ab eo recedit, 368. c. 369. a. c. 370. b. summi cancellarii munere privatus, 369. a. moritur, 370. c.
 Herveus episc. Aduensis, 364. b. 394. c. 395. a.
 Herveus abbas & archidiaconus Mettensis, 251. b.
 Herveus abbas Trenorchii, 349. c. 380. a. 476. a. 498. c. 499. a. b.
 Herveus comes Mauritaniz, 524. c.
 Herveus nepos Hervei episc. Rem. 382. a. 446. c.
 Herveus notarius regius alius ab episcopo Rem. 293. a. 302. b. 304. a.
 Heffo decanus Fabariæ, 305. c.
 Hetilo episc. Noviomi, 75. a. 286. b. 287. c.
 Hetti ex abbate episc. Trevirorum, obit, 16. c.
 Herwidus in Hirsaugiensis iniquior punitus, 249. a.
 Heyto abbas Angiæ, 114. a. 145. c.
 Hezelinus filius Frederici ducis Lothariensis, 613. a.
 Hicca seu Icha abbas Lutrensis, 112. b. c.
 Hilda foror Geronis & Sigefridi comitum, 620. b.
 Hieremias martyr Hispanus, 10.
 Hieremias monachus Centulæ, an abbas S. Columbe & episc. Senonum? 233. a.
 S. Hieronymus, ei attributa homilia de assumptione B. Mariæ, 95. c. 96. a. ejus commentarii in Jeremiam a Lupo desiderati, 44. a.
 Hieronymus, abbas Barentis, 654. a.
 S. Hilarii reliquiæ apud S. Dionysium, 100. c.
 S. Hilarii episc. Carcaff. translatio, 651. b.
 Hilarius ex monacho episc. Teanensis, 59. c.
 Hilbodus abbas Herensis, 37. c. 38. a.
 Hildebaldu episc. Mimigardewordenfibus, 486. b.
 Hildebaldu abbas S. Salvatoris Papiæ, 616. c.
 Hildebertus ex abbate Fuldæ episc. Moguntiz, 379. b. 385. c. 426. b. c. 427. a. fit præful Mogunt. 381. a. obit, 441. c.
 Hildebertus episcopus, 354. a. 357. a.
 Hildebertus abbas Corbeizæ, 193. a. c.
 Hildebertus seu Heldebertus abbas Insulæ-Barbaræ, 611. b. c.
 Hildebertus monachus Conchenfibus, de transferendo S. Vincentii corpore sollicitus, 45. a.
 Hildebodus episc. Cabilon. 490. b. 493. a. 499. b.
 Hildeboldus episc. Sueffionensis, 126. b. 239. a. 256. c.
 Hildeboldus episc. Wormatiæ, 631. a. 640. a.
 Hildeboldus discipulus Remigii Autifiodor. 240. b. 376. c.
 Hildeboldus notarius regius, 100. c. 126. a. 127. c. 132. a. 148. a. 157. b. 162. a.
 Hildeborchia conditrix monast. Mollenbecani, 276. c.
 Hildebrandus episc. Sagii, 86. c. 207. c. 208. a.
 Hildebrandus abbas Sithienfibus, 509. c. 510. a. tum abbas S. Vedasti, 521. b. iterum ad Sithienfem præfecturam revocatus, 555. a. b. 556. b.
 Hildebrandus notarius Ludovici regis, 63. c.
 Hildebrandus præpositus Cluniaci, 444. b. 461. c. 463. a. 492. b. c. 507. a.
 Hildebrannus abbas S. Benigni, 200. c.
 S. Hildefonti libri in Galliam asportati, 509. a. b.
 Hildegardis abbatissa Tigurina filia Ludovici I. regis Germaniæ, 33. c. 34. a. b. ejus obitus & epitaphium, 63. a. b.
 Hildegardis abbatissa S. Lupi Turon. 487. a.
 Hildegardis abbatissa incerti loci, 288. a.
 Hildegardis filia Ludovici III. regis Germaniæ, 279. c. 292. c.
 Hildegardis comitissa, cõditrix monast. Dolensis, 357. a.
 Hildegardis conditrix Brajaci, 537. c.
 Hildegarius episc. Bellovaci, 371. a.
 Hildegarius episc. Lemovic. conditor Ufercæ, 536. b. 537. a.
 Hildegarius ex monacho episc. Meldensis, 2. b. 93. a. 130. c. 136. c. 139. c. 171. c. ejus obitus, 197. c. 198. a.
 Hildegarius vicecomes, 422. a.

Hildegrius

Hildegrius junior episc. Halberftadi, 34. c. 113. b. c. 152. b. ejus obitus, 262. c.
 Hildegunda conjux Theoderici II. comitis Hollandiæ, 338. a.
 Hildemannus ex monacho episc. Senonum, 504. a. 522. c. 537. c. ejus obitus, 540. c.
 Hildemannus episc. Bellovaci, 13. a.
 Hildemodus in S. Germanum Parif. beneficus, 4. c.
 Hildensheimenfes episc. Alfridus, 22. a. Diothardus, 386. a. feu Thietardus, 508. b. Liudolfus tantum electus, 189. a. Marwardus, 189. a. Otwinus, 522. c. Sehardus, 386. a. Walbertus, 189. b. Wigbertus, 227. b.
 Hildeprandus abbas Farfæ intrusus, 431. a. b. 445. c. thesaurum asportat, 497. b. coram Ottone I. causa cadit, 607.
 Hildericus abbas S. Amandi, 47. c. 48. a.
 Hildericus abbas Cafæ-aureæ, 132. c. 348. a. 589. c. 590. a.
 Hildericus abbas Caunenfibus, 23. b. 187. b.
 Hildericus abbas Farfensis, ejus obitus, 40. c.
 Hildefindus ex abbate Rodenfi episc. Helenenfibus, 496. a. 519. c. 537. c. 597. c. 627. b. 657. a.
 Hildwardus episc. Halberftadi, 591. a. 592. a.
 Hildricus episc. Meldensis, 198. b.
 Hilduinus episc. Tungrenfibus intrusus, 367. a. b. episc. Veronæ, 367. b. archiepisc. Mediolani, 406. b.
 Hilduinus episc. Ebroicenfibus, 109. b.
 Hilduinus junior archicapellanus Caroli Calvi, abbas S. Germani Parif. 4. b. 70. a. abbas S. Martini Turon. 18. a. 30. c. S. Medardi, 19. b. Sithienfibus, 123. a. 151. c. 192. a. 194. b. alius a Lotharii archicancellario, 31. a. ejus obitus, 207. a.
 Hilduinus abbas, Lotharii archicancellarius, 31. a.
 Hilduinus clericus frater Guntarii episc. ejus audacia, 111. c. ei resignata ecclesia Colonienfibus, 130. b.
 S. Hildulfi episc. corpus elatum, 465. b. translatum, 523. a.
 Hilmeradus episc. Ambiani, 14. a. 25. a. 109. c. 140. c.
 Hilpericus seu Helpericus abbas Arulensis, 75. b. c. 155. a. ejus epistola ad Carolum Calvum, 672.
 Hiltelbaldu episc. Curienfibus, 592. c.
 Hiltibradus ex monacho Fuldenfibus episcopus, 53. b.
 Hiltine monachus Campidonæ pius, 527. a.
 Hiltinus episc. Augustani, 363. b.
 Hiltwinus episc. Leodici & abbas Laubiis, 296. a.
 Himiltrudis abbatissa S. Glodesindis, 479. b. c. 512. b.
 HINC MARUS episc. Remorum, 19. b. 21. b. 23. c. 24. a. 30. a. 31. a. 32. a. 36. a. 47. b. 49. b. 65. c. 85. b. 111. b. c. 113. c. 124. a. b. 126. b. 137. c. 138. a. 140. a. b. c. 144. a. 171. b. 189. b. c. 191. c. 192. b. 199. a. b. 203. b. 230. c. 243. a. 272. c. abbas Flaviaci, 13. a. S. Remigii corpus ab eo translatum, 19. b. c. ejus ordinatio approbata in concilio Sueffion. 24. b. ejus partes in causa Gothefcalci, 24. c. 25. 79. b. c. ab eo dissentit Lupus, 3. b. Prudentium consultit de Gothefcalco, 6. c. de ipso Prudentio queritur, 56. a. scribit Remigio Lugdun. contra Gothefcalcum, 39. b. ejus responfo ad acta synodi Valentinz, 46. c. 47. a. Egiloni scribit ut papæ Gothefcalci doctrinam exponat, 124. c. 125. a. de Gothefcalco morti proximo consultus quid responderit, 125. b. ejus alterum opus de prædestinatione, 81. b. c. ejus liber de non trina deitate, 81. c. 82. a. 139. c. Judith reginam Angliæ coronat, 51. c. Ebonem Gratianopolit. & laudat, & superbie arguit, 159. a. b. Johannis Scotti notat errores, 67. c. Rothadus ab eo gradu dejectus, 90. c. 94. c. 95. a. dedicat ecclesiam Remensem, 95. c. Nicolai I. ad eum epistola pro episc. Cenoman. 102. b. obfes Ludovico regi datus, 109. b. eo obitente clerici Remenses restituti, 130. c. synodi Trecentis pro eo litteræ ad Nicolaum I. a Carolo Calvo interceptæ, 136. b. Hadriani II. favorabilis ad eum epistola, 137. b. Ludovicus abbati scribit ad repetendum corpus S. Deo-

dati, 136. a. ipfi cura de Corbeia, 193. b. c. 194. a. ejus epistola ad Carolum Calvum de vita S. Dionysii, 198. b. c. graves ejus ad Richildem litteræ, 206. c. ejus adversus nepotem Hincmarum Laudun. querelæ, 12. c. 13. a. 121. c. 122. a. ut se gerit in ejus causa, 153. c. 154. a. Carolus Calvus ab eo coronatus rex Lothariani regni, 156. b. item ab eo inauguratus Ludovicus Balbus, 206. b. S. Remigii corpus Sparnacum trãsfert, 232. a. 236. a. ibique obit, 237. mores ejus quales, 238. a. in episcopatu carniurn abstinent, 123. c. ejus zelus pro ecclesiæ regulis, 230. c. 231. præfes conciliorum, Mettensis, 78. b. Duziacenfibus, 171. c. ad S. Macram, 232. b. ei favens annalista Bertinianus, 95. a. b. 136. b. c.
 Hincmarus episcopus Lauduni, 72. a. 238. a. abbas Reomai, 121. c. 122. a. patruï adversus eum querelæ, 12. c. 13. a. 121. c. 122. a. ejus origo historiz, 153. c. 154. a. exautoratus, 171. c. ei, licet oculis orbatò, missam cantare permiffum, 213. c.
 Hincmarus abbas S. Remigii, 475. b. 485. a. 490. a. 512. a. 516. c. 517. a. 524. b. 565. a. 572. a. 596. a.
 Hinworetus episcopus sancti Pauli Leonenfibus, 249. c. 250. a.
 S. Hippolyti reliquiæ apud sanctum Dionysium, 99. c. 100. c.
 Hildebaldu abbas, 144. b.
 Hispania, ibi sæviffima in Christianos persecutio, 8. b. c. 10. 11. 18. b. c. 69. c.
 Hispaniarum apostolus non fuit S. Jacobus, 614. c.
 Historia monachi a religione abducti, 102. b. c. 103. a. b.
 Hitto monachus sancti Galli, frater S. Wiboradz, 355. a. b.
 Hochfeldi montes vicini Jurenfibus silvis, 523. c.
 Hogerus episc. Hammaburgi, 54. b. obit, 349. c.
 Hogherus abbas Werdensis, 262. c.
 Holdierdis matrona S. Apro benefica, 113. b.
 Homicidii expiatio qualis, 7. b. 56. b. c. 104. b. 296. b. 647. c.
 Honeitus ex abbate Claffenfibus episc. Ravennas, 616. c. 628. b. 629. a.
 Honeitus episc. Peruffæ, 653. c.
 Honoratus episc. Bellovaci, 284. c. 287. a. 289. b. 301. c. 302. a.
 S. Honorinæ translatio Confluentium, 302. c.
 Hortenfius episc. Arfenius, 137. a.
 Hoftri dux Nortmannorum, 12. b.
 Hospites in refectorio fratrum excepti, 99. b. post completorium non excepti apud Cluniacenses, 390. a. Miciacensium erga hospites caritas, 467. b.
 Hostigefius episc. Malacitanus, 108. a.
 Hucbaldu seu Hucboldus monachus Elnonenfibus, 176. c. 177. a. 304. a. 322. c. Remis docet, 240. b. 288. a. & in monast. Sithienfibus, 240. c. ei a Sithienfibus donatio facta, 280. a. officium S. Theoderici abbatis ab eo compositum, 288. b. c. ejus hac de re epistola & hymni referuntur, 691. 692. ejus mors, 409. b. scripta, *ibid.* epitaphium, 692.
 Hucbertus episc. Furlienfibus, 607. c.
 Hucbertus episc. Meldensis, 198. b. c.
 Hucbertus episc. Parmæ archicancellarius, 590. a. b. 600. a.
 Hucbertus episc. Tiburtinus, 463. a.
 Hucbertus clericus, frater Thietbergæ reginæ, 43. b. 85. a. abbas Agauni, 96. c. Luxovio & Laubiis infestus, 52. a. Romam a papa citatus, 51. c. in acie interfectus, 52. b. 111. b.
 Hucbertus vicecomes, 342. b.
 Hucboldus abbas Pratenfibus, 283. c.
 Hucpaldus pater S. Udalrici, 355. b.
 Hugo episc. Bituricenfibus, 504. a. 650. a.
 Hugo episc. Remorum, filius Heriberti comitis Viromand. 456. a. 554. b. quinquennis archiepiscopus Remenfibus designatus, 382. a. 386. c. ejus episcopatus Artaldo datus, 404. a. presbyter ordinatus, 447. a. b. episcopus Remenfibus consecratus, 453. c. summus cancellarius, 469. c. abbas Remigiani ju-

F f f f

re ac titulo cedit, 475. b. novis Artaldi conatibus resistit, 466. c. cui sedem cedere cogitur, 482. c. synodo Virdunensi adesse recusat, 486. b. excommunicatus, 488. 496. c. intra Almontem admittitur, 498. b. novi illius conatus irriti, 557. c.
 Hugo ex monacho episc. Rotomagi, 409. a. 464. b. 521. c. 580. a. 596. c.
 Hugo episc. Autifodori, non fuit primus auctor Cellæ Paredis, 643. a.
 Hugo episc. Citizensis, 592. b.
 Hugo episc. Lingonum, 212. a.
 Hugo episc. Tolosæ, 450. c. 495. a. 625. a.
 Hugo episc. Vapincis, 611. c.
 Hugo Virdunensis episcopatu pulsus, 382. b.
 Hugo abbas filius Conradi comitis, confobritus Caroli Calvi, 109. c. 220. c. 221. b. c. 222. c. 223. a. 234. b. 236. b. 244. c. 247. c. 304. c. abbas S. Germani Autifodori, 62. a. 121. c. 146. b. 247. c. S. Martini Turon, 85. a. 130. b. 192. a. 203. b. c. 204. a. 212. a. Sithiensis, 84. a. 207. a. S. Vedasti, 171. b. 182. b. ei datus episcopatus Coloniensis, 112. a. hunc resignat, 130. b. Nortmanni ab eo cassi, 214. c. 215. b. c. obit, 259. c. 261. b.
 Hugo abbas Augiæ, 341. a. 347. c.
 Hugo abbas S. Bavonis, 542. b. 578. b.
 Hugo abbas Centulæ, 232. c.
 Hugo abbas S. Columbæ, 233. a.
 Hugo abbas Conchenis, 358. b.
 Hugo abbas Fabaria, 273. c.
 Hugo abbas S. Maximini Trevir. vide Ogo.
 Hugo abbas Novaliciensis, 185. c.
 Hugo abbas S. Remigii, 596. a.
 Hugo ex comite Arelatenis rex Italiæ, 364. c. 367. b. 392. c. 403. c. 431. a. b. 445. c. 452. a. 458. a. 460. a. fit rex Italiæ, 385. b. ejus diploma pro S. Teuderio, 395. b. Bobio possessiones asserit, 398. munificus in basilicam Ambrosianam, 466. b. Retherium episc. Veron. exagitat, 406. b. c. 411. b. c. Italicos rebelles domat, 411. a. pax eum inter & Albericum reformata, 431. c. rapti, 444. b. Sarraceni ab eo e Fraxinetto arce deturbati, 491. b. an monachus? 480. c. 481. a.
 Hugo Magnus princeps Francorum, filius Roberti regis, Albus dictus, 130. b. 384. a. 392. b. 394. b. 402. c. 404. a. 423. b. 425. c. 426. a. 434. c. 439. a. b. 440. a. 443. b. 447. a. 453. c. 459. a. 462. b. 466. c. 471. b. 474. c. 482. c. 485. a. 488. 504. a. 506. b. c. 510. a. 518. b. 521. a. 524. c. abbas Dionysianus, 205. c. S. Germani Autifodori, 413. a. Majoris monasterii, 409. c. 410. a. S. Martini Turon. 440. c. adversus Carolum Simplicem rebellis, 370. b. 374. b. c. ejus cum Ludovico IV. oblatina discidia in diplomatis notata, 498. b. cum eo pax inita, 502. a. ejus charta pro S. Juliano Turon. 449. c. refertur, 709. in ea *Semarcus & tramarcus* dictus, *ibid.* ejus obitus, 528. c.
 Hugo Capetus princeps Francorum, filius Hugonis Magni, 504. a. 506. c. 513. a. 524. c. 526. c. 528. c. 540. b. 557. c. 570. c. 580. b. 584. c. 596. b. c. 637. b. 658. c. 720. c. ejus genus, 130. b. abba comes dictus, 528. c. 570. c. Abbas S. Dionysii, 205. c. 655. a. S. Germani Paris. 655. a. utriusque monast. abbates restituit regulares, 655. a. abbas Majoris monasterii, 659. b. dux Francorum constitutus, 546. c. 547. a. ejus litteræ pro ecclesia Aurelianensis, 623. c. 624. a. Centulæ beneficus, 632. a. b. auctor monast. S. Maglorii Paris. 656. a.
 Hugo filius Lotharii regis, 101. c. 236. b. cæcatus & tonsus, 250. c.
 Hugo filius Ludovici III. regis Germaniæ, 222. a.
 Hugo comes frater Rodulfi regis, Niger dictus, 393. b. 394. b. 402. c. 404. b. 436. a. 443. b. 445. b. 502. a. mortuo fratre Burgundiæ principatum tenet, 436. a. fidem Ludovico IV. promittit, 439. b.
 Hugo comes Allatiæ, 156. c. factus monachus Lutram renovari curat, 544. b. c.
 Hugo filius præcedentis pater Leonis IX. fit monachus Lutrensis, 544. b.

Hugo comes Arvern. a Willelmo comite interemptus, 284. a.
 Hugo comes Ateariorum, 549. b.
 Hugo comes Bassiniaci, 257. a.
 Hugo comes Cenomannorum, 524. c. 611. a.
 Hugo comes Divionensis, 212. a. apud S. Benignum humatus, 549. b.
 Hugo comes Picavorum, 470. a.
 Hugo comes seu regulus Sebusianorum, 467. c. 468. a. b.
 Hugo comes pater Odalrici episc. Remensis, 464. a. 507. c.
 Hugo comes filius Lutfridi, propinquus Lotharii imperatoris, 42. c. 248. c.
 Hugo comes filius Rotgarii comitis Laudunensis, S. Remigio facta ab eo donatio villæ Condedæ, 553. b. c.
 Hugo Difflus nobilis Arvernus, conditor monast. Clusini, 580. c. 581. 582. a.
 Hugo filius Barnoini episc. Viennæ, 290. c.
 Hugo filius Lamberti comitis, 624. c.
 Hugo filius Raimundi comitis Tolosani, 548. c.
 Hugo notarius Caroli Simplicis, 343. c. tum cancellarius Rodulfi regis, 413. a.
 Hugo monachus S. Martini Aduensis, 224. c. 225. a. b. præpositus Enziaci, 333. a. sancte moritur, 402. c. 403. a.
 Humbertus ex monacho Gorziensis abbas S. Apri, 516. b. reclusus Virduni, 414. b. a Johanne Gorz. consultus, 377. c. 378. in specum se abdit, 378. c. Gorziæ fit monachus, 414. a. c. alius ab abbate S. Vitoni, 572. c.
 Humbertus abbas S. Sulpicii, 358. a. 420. a.
 Humbertus abbas S. Vitoni, 516. a. b. 533. a. 572. c. 610. a. obit, 613. b.
 Humilitas custos castitatis, 153. a.
 S. Hunegundis translatio, 484. c. 485. a.
 Hunfredus abbas Dervenis, 47. b.
 Hunfridus ex monacho episc. Teruannæ, 49. b. 130. c. de relinquendo episcopatu cogitat, 89. c. festum assumptionis B. M. feriandum præcipit, 96. a. ipsi commendata abbatia Sithiensis, 122. c. 123. a. ejus obitus, 151. c.
 Hunfridus comes Curienis, 371. c.
 Hunfridus marchio Gothiæ, 70. a. vide Ananfredus.
 Hungari seu Hungri, eorum primæ clades, 312. a. b. variæ eorum infestationes, 329. c. 336. a. 341. a. 363. c. 384. c. Franciam orientalem populantur, 98. b. Italiam vastant, 381. c. 382. a. a Rodulfo & Hugone subacti, 491. c. in Burgundiam effusi, 423. c. Franciam infestant, 434. c. 435. a. b. & Aquitaniam, 512. c. a Conrado duce in regnum Lothariense inducti, 521. c. 522. a. ab illorum obsidione liberati Laubienses, 522. a. b. Augustam obsidentes fugati, 526. c. eorum conversio, 636. a.
 Hungari, monasteria ab eis destructa, incensa, vastata, Athanacense, 435. a. Befuense, 435. a. Buranum, 527. b. Cremanianum, 329. c. Infularbarbara, 435. a. Lutrense, 112. c. Maçonziacense, 412. a. Nonantula, 312. c. Placentinum S. Sixti, 382. a. Saviniacense, 435. a. Senonense S. Petri, 435. a. S. Fuscæ prope Tarvisium, 313. a. S. Theoderici, 453. c. 518. b. 522. b. Vicentinum S. Felicis, 603. c. Werdense, 524. a. Welfbrunense, 465. c.
 Hungerus comes, 369. c.
 Hunni ab eis vastata, Corbeia-nova, 350. a. monast. S. Galli, 382. b. c. Lutrense, 544. b. Paravinum S. Justiniæ, 606. c. Saviniacense, 468. c.
 Huoggerus abbas Fuldæ, 262. c. 263. a. 296. a. vide Herigerus.
 Hymarus seu Hymarus abbas, 624. b. c.
 S. Hypothemii corpus Rothoni, 151. a. ejus miracula, 7. c.

I

Jacob episc. S. Pauli Leonensis emptor Miciaci, 421. a.
 S. Jacobus non fuit apostolus Hispaniarum, 614. c. ejus reliquie in Hispania, 325. c.
 Jacobus abbas S. Vincentii ad Vulturum, 23. b. 134. a.
 Jamno abbas carniæ comedo repentina morte correptus, 345. c.
 Jarnithia presbyter & monachus a S. Hypothemio fanatus, 7. c. 151. a.
 Jarnnhobret, ei oblatum Excerptum Heymonis, 8. a.
 Jaufredus abbas Campi rotundi, vide Laufredus.
 Ida duciſſa Alamanniæ, 497. a.
 Jejunia diversimode observata, 138. c. tridua in rebus adversis indicta, 268. a. 309. c. quo ritu peracta, 310. a.
 Jejuniorum lex apud Cluniacenses, 390. b.
 Jerofolymis hospitale & bibliotheca a Carolo Magno constructa, 165. c. 166. a. ignis paschalis ad sepulcrum Domini, 165. c. 166. a. b. ecclesiæ insignes, 165. c.
 Jerofolymorum patriarcha, Theodosius, 166. b.
 Igelhardus abbas Indensis, 260. c.
 Ignatius patriarcha CP. sede sua pulsus, 137. c. restitutus, 160. a.
 Ilduara mater S. Rudelfindi episc. Dum. 424. c. 425. a.
 Illiberitanus episc. Raimundus, 530. a.
 Illyrici infana præjudicia, 128. c.
 Imaginatum, id est imaginibus ornatum, 163. a.
 Imagines sacræ, earum apud Gallos cultus, 6. b. ii in illis colendis ritui Græcorum non omnino adfuefacti, 160. c.
 Imma abbatissa S. Marie Sueffion. 54. c. 71. c.
 Imma episc. Noviom. 26. c. 85. c. a Nortmannis trucidatus, 75. a. c.
 Immo abbas S. Galli, 646. c. 647. a.
 Immo abbas Gorziæ, 652. a. b.
 Immo abbas Walciodori, 500. b.
 Immo abbas, ipsi nuncupata vita S. Cadroæ, 649. a.
 Immo consiliarius Brunonis archiepisc. Colon. ejus fuasa a Brunone deficiunt Lotharienses, 544. b.
 Immunitas monasteriorum aliquando sola imperiali auctoritate defensa, 132. c.
 Incarnationsannus in diplomatis imperatoris quando adhibitus, 228. b. c. 246. b. c.
 Indinga villa Alamanniæ, ibi obit Carolus Crassus, 264. b.
 Indulgentia cæcis in bello a papa concessa, 215. a. ad infantis nati pondus auri massa oblata, 282. a.
 Ingelarius abbas Bonæ-vallis, 17. b. 219. b.
 Ingelarius, seu Engelarus abbas S. Carilei, 93. c. 94. a. b. 105. a. 107. a.
 Ingelarius abbas Cari-loci, 183. c. 257. a. 403. a.
 Ingelberga uxor Willelmi Pii ducis Aquitan. foror Ludovici Orbi, 284. b. 316. c. 334. c. 335. a. 342. b. 354. a. 357. c. 361. b. c.
 Ingelbertus abbas S. Justiniæ, 607. a.
 Ingelbertus abbas Nonantulæ, 348. a. 399. c.
 Ingelbertus comes, 594. b.
 Ingelbertus Cluniaco beneficus, 468. a. b.
 Ingelgerius comes, 262. a.
 Ingelramnus, seu Ingranus, Engranusve ex monacho episc. Cameraci, 485. a. 535. b. c. 574. c. obit, 551. a.
 Ingelramnus abbas Bonæ-vallis, 219. b.
 Ingelramnus comes, 369. c.
 Ingelwinus episc. Parisiensis, 104. b. 176. b. 203. b. 238. c. 249. b.
 Ingelwinus abbas S. Martini Turon. 111. b. 127. b. ei ablata abbatia, 130. b.
 Ingenaldus abbas S. Pauli Romæ & S. Juliani Turon. 462. c. 611. b.
 Ingo episc. Vercellensis, 552. c.
 Ingo, seu Hingo, abbas S. Benigni, 200. b. c.

Ingoaldus II. abbas Farſe, 228. c.
 Ingranus ex monacho episc. Lauduni, 408. b. 409. a. 426. c.
 Inguarus dux Nortmannorum, 135. a.
 S. Innocentii mart. reliquie Magdeburgi, 438. b.
 S. Innocentii reliquie apud S. Dionysium, 99. c. 100. c.
 Inobedientia sanctimonialis punita, 430. c.
 Infula prope Meldos, ibi pons a Carolo Calvo reſectus, 92. c. 93. b.
 Johanna pseudo-papissa nusquam fuit, 41. c. 42. a. 43. c.
 Johannes VIII. papa, 36. a. c. 37. a. 154. a. 186. b. c. 191. c. 201. a. c. 208. c. 214. a. b. 218. c. 222. b. c. 223. a. b. 233. c. 234. a. 238. c. 243. a. Hadriano II. succedit, 179. c. Carolum Calvum imperatorem coronat, 188. a. ei dona mittit, 191. c. 192. a. eum in Italiam vocat, 201. b. ei obvius Richildem augultam coronat, 204. c. Adelardum episc. Veron. excommunicat, 209. a. Ansperto episc. Mediolan. monita dat, 209. b. Carolum Crassum increpat, 209. c. Dominicum episc. Torcell. Romam citat, 209. c. 210. a. Landulfum neophytum episc. Capuæ ordinat, 210. b. in Galliam venit, 213. b. Ludovicum Balbum regem coronat, 213. b. c. Carolum Crassum imperatorem, 224. a. casus in bello absolvit, 215. a. obit, 238. b. præcipuæ ejus epistolæ, ad episcopos Britannia de monachis per abbatem ordinatis, 683. ad Gifulfum abbatem, 223. c. ad Anspertum episc. Mediolan. 233. b. ejus bulla pro S. Medardo, 679.
 Johannes IX. papa, 306. b. 315. a. 323. c. 325. a.
 Johannes X. papa ex archiepiscopo Ravennate, 332. c. 342. c. 351. a. 367. b. 373. a. 382. a. quando federe cœpit, 358. c. pro Carolo Simpliciter restituendo agit, 386. c. ejus litteræ pro Odone abbate Clun. 393. in carcerem conjectus, 392. c. moritur, 399. a.
 Johannes XI. papa, 392. c. 404. a. b. incarceratur, 410. c. extinctus, 426. b.
 Johannes XII. papa, 411. b. 528. a. b. 531. c. 534. b. ejus bullæ, pro Humolaris, 532. c. pro S. Vitono, 532. c. 533. a. 604. a. Ottonem I. in Italiam evocat, 552. b. eum imperatorem coronat, 559. b. pontificatu deſectus, 564. a. obit, 568. b.
 Johannes XIII. papa, 570. c. 590. b. 591. a. 592. a. 597. c. 603. b. c. 608. a. 617. a. Alba-gallina dictus, 612. b. c. Cluniacensibus bene affectus, 576. c. 577. a. ejus litteræ pro Pragenſis episcopatus erectione, 587. b. c. Ottonem II. coronat, 588. a. ejus bulla pro S. Vitono, 609. c. 610. a. ejus obitus, 614. b.
 Johannes VIII. episc. Ravennas, 209. a.
 Johannes IX. episc. Ravennas, conditor Palatioli, 303. c. 304. a.
 Johannes episc. Rotomagi, 177. b. 187. b. 192. b. 239. b. 269. c.
 Johannes episc. Autifodori, 602. b.
 Johannes episc. Barenſis, 654. a.
 Johannes episc. Cameraci, 52. b.
 Johannes episc. Nolæ, 445. b.
 Johannes episc. Papiæ ab Hungaris interfectus, 381. c.
 Johannes episc. Pinnenſis, 132. c. 348. a. 589. c. 600. a. 662. a.
 Johannes episc. Placentiæ, 647. a.
 Johannes episcopus, 643. b.
 Johannes ex episcopo eremita in monte Capraſſo, 580. c. 581. a. b.
 Johannes ex abbate S. Melanii electus episc. Dolensis, 226. b. c.
 Johannes Ealdfaxo abbas Æthelingiæ, alius a Johanne Scotto, 68. a. 242. c. 243. a. an & a Johanne Sophista, 299. b. in Angliam ab Alfredo rege accersitus, 241. 242. Æthelingiæ abbas factus, 243. b. occisus, 244. a. 299. b.

Johannes abbas Auriliaci, 332. c. an & Tutelenis? 347. a.
 Johannes abbas Belli-loci, 342. a. 391. a.
 Johannes abbas Cafini Leoni succedit, 350. c. 351. a. Capuæ monasterium exstruit, 351. a. obit, 423. a.
 Johannes abbas S. Martini de Caltaniera, 458. c.
 Johannes I. abbas Farfæ, 40. c. 179. b. 188. a. 246. c.
 Johannes II. abbas Farfæ, 364. c. 445. c. 603. c. ejus in abbate confirmatio, 607.
 JOHANNES abbas Gorziæ, 414. c. 427. c. ejus vitæ primordia, 376. c. & segg. Gorziam fecit, 413. b. fit cellerarius, 413. c. ejus virtutes, 417. b. c. 418. a. eo agente Gorzientibus ablata restituit Boso comes, 443. c. 444. a. legatus in Hispaniam, 529. 530. a. ad regis præsentiam ut admittitur, 543. b. c. 544. a. ejus obitus, 621. 622. a.
 Johannes abbas S. Arnulii Mett. 549. c. 594. a. 621. b. 641. a. manumissio per eum facta, 585. c. ejus scripta, 621. c. 622. a.
 Johannes abbas S. Severini Neapolit. 336. b. c.
 Johannes abbas Surendensis, 155. a.
 Johannes abbas Venariensis, 634. c.
 Johannes abbas Vicentinus, 638. a.
 Johannes abbas S. Vincentii ad Vulturum, 134. b. 563. c.
 Johannes diaconus S. R. E. Hymenides dictus, 36. a. c. ejus scripta, 36. b. c. 37. a. scribit vitam S. Gregorii, 190. b. c.
 Johannes an Paulus, diaconus Neapolitanus ejus scripta, 37. a. ejus epistola nuncupatoria ad Carolum Calvum, 666.
 Johannes dux Neapolitanus, 336. b.
 Johannes Gradenicus cum Petro Urfeolo fit monachus, 653. b.
 Johannes monachus discipulus S. Odonis, 460. a. c. S. Odoni adhæret, 444. b. c. ejus vitæ scriptor, 445. a. 462. c. 463. a. alia ejus opuscula, 463. a.
 Johannes monachus Eduensis pius, 225. a.
 Johannes monachus, Rivipullus, 537. c.
 Johannes præpositus S. Andree Romæ, ad Christi tribunal productus, 50. a.
 Johannes Scottus alius ab Æthelingæ abbate, 67. c. 68. a. 282. c. 243. a. ejus scripta contra Gothefcalcum, 6. c. 25. b. ejus capitula a synodo Valentina reprobanda, 46. c. ejus errores, 67. c.
 Johannes Sophista seu sapiens, puerorum graphis perfolius, 299. b.
 Jonas episc. Eduensis, 47. b. 110. a. c. in S. Andochium-benedicis, 72. & in ecclesiam suam, 73. a.
 Joseph episc. Turon. 475. a. 504. a.
 Joseph episcopus & abbas, 34. b.
 Ireniensis sedes episcopalis Compostellam translata, 132. a. 325. c. 326. b.
 Irregulares non sunt pueri a quibus rixantibus unus ex illis est interemptus, 218. c.
 Isaac episc. Lingonenis, 144. b. c. 200. a. ejus electio interurbata, 31. a. ejus canones, 147. b. ejus cura monastica disciplina restituta apud S. Benignum, 144. c. 157. b. ejus obitus, 225. c.
 Isaac comes, 369. c. 379. c. 455. b.
 Isaac decanus Miciaci, 623. b.
 Isaac monachus Hispanus martyr, 10. a. b.
 Isaac ex canonico Virdun. monachus Gorziæ, 417. a. 622. a.
 Iarnus episc. Tolosæ, 513. c. 514. a.
 Iarnus nobilis Catalanus, 614. a.
 Iardus episcopus, 643. a.
 Isauna civitas a Sarracenis destructa, 625. b.
 Isaurus episc. Auriensis obit, 384. c.
 Isembardus miles frater Sewini archiepisc. Senon. 649. b.
 Isengarda conditrix monast. Clusini, 580. c. 581. a.
 Isingrinus episc. Ratisponæ, 408. a. 442. a.
 Isidorus martyr in Hispania, 18. c.
 Ifo monachus S. Galli scholis præfectus, 163. b. 178. a. 249. a. ejus gesta & mors, 173. b.
 Ifolus episc. Tolosæ, 625. a.
 Ispanellus monachus S. Faronis, 4. a.

Israël episc. Aquensis, 494. c.
 Israël episc. Britto, 486. b. 530. b.
 Isterius episc. Arclatenfis, 499. b. 600. c. 601. a.
 Isterius Saviniaco beneficis, 304. b.
 Itto abbas Casaur. 348. a.
 Itto missus Ottonis I. 590. a.
 Judæi cum eis edere ventum, 267. c. 268. a.
 Judicæ dux Britannia, 184. a.
 Judices ex servis qua lege instituti, 585. b.
 Judicaria potestatis præpositi in monasteriis, 650. b.
 Judicium aque calicæ & frigida, 194. b. ferri candentis, *ibid.*
 Judith abbacissa Herifordenfis, 33. c.
 Judith abbacissa Marciensis, 639. b.
 Judith filia Caroli Calvi, Adilwifo regi nupta, 44. b. 51. c. post ejus mortem a Balduino comite raptâ, 92. c. ejus uxor, 286. c.
 Judith filia Rodulfi regis, 402. c.
 Judith ducissa Bajoariæ, conditrix monasterii Inferioris apud Ratisponam, 523. c. 630. a.
 Judith veneranda matrona, 128. a.
 S. Judoci corpus inventum, 642. b. alio translatum, 642. c. 643. a.
 Junanus abbas Lehenensis, 656. a.
 Ivo abbas Cormarici, 290. b.
 Ivo monachus Corbeia discipulus, 14. b.
 Juramentum contra testes non recipiendum, 183. a.
 Jurare in causis monachis nefas, 264. a. Dei amorem jurare prohibendum, 447. a.
 Jutta comitissa conditrix monast. Groningensis, 430. a. b.

K

K A L æ palatium regium, 91. b.
 Kebo abbas Lareshami, *vide* Gerbodo.
 Kenewaldus, seu Keonwaldus ex monacho episc. Wigornia, 391. b. 399. b. c. 535. c. 536. a.
 Kerho abbas Wirziburgi, 592. c.
 Kero comes frater scriptus S. Galli, 508. b.
 Keroldus monachus S. Galli scholarum magister, 569. a. 619. c.
 Kynedrida mater S. Dunstani, 424. a.
 Kyrken locus in Alaria, 257. c. 261. b.

L

L Abore manuum occupati monachi cathedrales, 568. b.
 Lada domina Istenfis conditrix S. Bartholomæi Ferrar. 64. a. b.
 Lætarus abbas Stradensis, auctor monast. in pago Wastinensi, 23. a.
 Laifinus confobrinus Bernonis abbas, 272. c. 273. a. 298. a.
 Lambertus episc. Mediolani, 385. b. 398. c. 406. b.
 Lambertus episc. Matiscon. 403. a.
 Lambertus abbas Ambrosianus, 309. a.
 Lambertus abbas Floriaci, 333. a. c. 401. a.
 Lambertus imperator, filius Widonis, 282. a. 291. c. 298. b. ejus nativitas, 281. c. 282. a. ejus obitus, 299. c.
 Lambertus comes Allobrogum & Valentinenfis, 468. b. c.
 Lambertus comes Cabilonenfis, conditor cellæ Paredi, 643. a. b.
 Lambertus comes Castriduni, 27. b. 219. b.
 Lambertus comes Lovaniensis, 486. a.
 Lambertus filius comitis Montensis adversus Ottonem II. rebellis, 626. b. subactus, 639. b. restituitur, 640. c.
 Lambertus comes Matisconensis, 598. a.
 Lambertus comes a Gozberto comite occisus, 85. a.
 Lambertus dux in Johannem VIII. iniquior, 213. b.
 Lambertus dux Tuscæ, 392. c. ipsi oculi eruti, 411. a.
 Lambertus vir illustris erga Gorzientes bene affectus, 413. b.

Lampagia

Lampagia seu Lampadia comitissa Divion. 314. c. 315. a. S. Benigno benefica, 435. c. 436. a.
 Landfredus abbas Nonantulæ, 170. b. 305. c.
 Landlorfi duo abbates Mauri-monasterii, 328. c.
 Landenulfus licet neophytus Capuanæ sedi impostus, 210.
 Lando papa, 342. c.
 Lando comes Capuanus, conditor monasterii Teani, 59. c.
 Landolus seu Landeolus episc. Darviensis apud sanctum Gallum sepultus, 245. c.
 Landricus comes Nivernenfis, 525. a.
 Landricus discipulus S. Odonis, 461. c. 463. a.
 Landulfus episc. Capuæ monachorum & bonorum omnium ofor, 133. a. b. expulsi, 210.
 Landulfus abbas Ambrosianus, 309. a.
 Landulfus primus princeps Capuanus, 235. b. 350. c. 351. b.
 Landulfus alter princeps Capuanus, Casinenfis adversus Adenulfum defensor, 501. b.
 Langobardia ab Hungaris devastata, 312. b. 381. c.
 Lanthidis effigies in tumulo Haëdrici apud S. Remigium, 289. a.
 Lanterius abbas S. Benigni, 314. b. c. 327. c. 341. b.
 Lantfredus abbas Mauzaci, 111. a.
 Lantfridus episc. Sabonensis, 152. b.
 Lantogilus episc. 296. b.
 Lanzonis zelotypi infelix mors, 226. c. 227. a.
 Lascurreis civitas a Nortmannis diruta, 661. c.
 Lascurreis episc. Arfias Raca, 645. b.
 Latini, contra eos capitula Græcorum, 137. c. refutata, 138. 139.
 Latro a S. Odone monachus factus, 432. c.
 Laudenses episc. Andreas, 616. a. Gerardus, 247. a.
 S. Laudi corpus in monast. Tutelenfi, 347. a. 406. a.
 S. Laudi castellum a Nortmannis captum, 273. c.
 Laudunum simpliciter dictum Lugdunum, 474. c. 597. b. a. Zuenteboldo obfessum, 296. c. item ab Odone rege, 283. b. Heriberto comiti cedit, 386. c. 392. b. a. Ludovico IV. receptum, 439. b. ab Heriberto obfessum, 453. c. ibi coronatus Ludovicus IV. 425. c.
 Laudini episcopi. Adalbero seu Ascelinus, 641. b.
 Adalelmus 380. b. Dido, 256. b. Gozbertus, 409. a. Hedenuulfus, 154. a. Hincmarus, 12. c. Ingranus, 409. a. Pardulus, 25. b. Rodulfus, 472. c. 498. b.
 Laufredus, seu Leufredus, Jaufredusve abbas Campirorundi, 516. a. 562. b.
 S. Launomari translationes & miracula, 175. c. 176. ejus corpus Magenciaci depositum, 342. b.
 Launus episcopus Bitaricensis, 357. c. 423. c.
 Laureacensis episc. *vide* Paraviensis.
 Lausanensis episc. Gothefcalcus, 499. b.
 Læstio sacra non negligenda, 345. b.
 Legionensis episc. Fruminius, 351. c.
 Lemovicenses episcopi. Adalarus, 335. a. Anselmus, 300. b. & c. Ebolus, 449. a. Frotarius, 127. c. Hildegarus, 536. c. & c. Turpio, 344. c. & c.
 S. Leonis III. papæ brachium Salomoni duci concessum, 158. a.
 Leo IV. papa, 24. b. ejus obitus & quædam gesta, 41. a. b.
 Leo V. papa, 323. c.
 Leo VI. papa, 392. c. 399. a. 400. b.
 Leo VII. papa ex monacho, 397. b. 433. c. 444. c. Johanni XI. succedit, 426. b. c. ejus diplomata pro Floriaco, 439. b. c. 440. a. unum refertur, 708. ejus epistola pro Rivipullo, 440. b. c. ejus obitus, 440. c.
 Leo VIII. viventi Johanni XII. suffectus, 564. a. ejus bulla pro Monte majori, 564. b. contra Benedictum V. per Ottonem I. stat, 568. c. mortuus, 576. c.
 Leo episc. Nolæ, 325. a.
 Leo episc. Teanenfis, 210.
 Leo episc. ex nobilissimis Græcorum, Leodici apud S. Laurentium sepultus, 608. c.
 Leo abbas Casinas, 320. c. ejus obitus, 350. c.

Annal. Benedict. Tom. III.

Leo abbas sanctus Mentuniaci, 6. a.
 Leo alter iridem abbas Mentuniaci, pater spiritualis S. Mauræ, 6. a. b.
 Leo abbas Sublaci, 41. b.
 Leo abbas S. Vincentii ad Vulturum, 281. c. 282. a. 470. c. 501. a. obit, 563. c.
 Leo abbas S. Zenonis Veron. 130. a.
 Leo civis Caietanus, conditor S. Michaëlis, 407. a.
 Leobaudus, seu Letbaldus vir nobilis in Martinianos Eduenses beneficis, 224. c. 225. a.
 Leodicenses ecclesie attributa abbatia Laubiensis, 273. b. ei cum Fofis confirmata, 330. a. item abbatia Eikensis, 488. c.
 Leodici episcopi. Baldricus, 525. c. Euracrus, 550. b. Franco, 273. b. Hiltwinus, 296. a. Notkerus seu Notgerus, 608. c. Ogo seu Hugo, 478. c. Rathearius, 518. b.
 Leopardulus archiepisc. 30. a.
 Leopardus abbas Nonantulæ, 170. b. 305. c. 312. c. 313. a. ejus obitus, 338. b.
 Beati Leotadi corpus Oydelis in pago Arvernico, 525. a.
 Leotaldus seu Letoldus comes Matisconensis, 468. 476. c. 492. c. 493. a. 507. a. 513. b. 525. b. 549. a.
 Leotericus episc. 541. b.
 Leovigildus abbas S. Martini Compostell. 326. b.
 Letaldus abbas Miciaci, 252. a. 419. c.
 Letaldus monachus Miciaci, 623. c. ejus ætas, 467. b.
 Letgardis uxor Borrelli comitis Barcinon. 600. c.
 Letgardis comitissa Carnutenfis, uxor Theobaldi Tricatoris, 504. a. 506. b. Gefiacum S. Petro Carnudat, 650. a.
 Letricus abbas incerti loci, 364. c.
 Leuobinus chorepisc. Lugdunenfis, & abbas Insulæ-Barbaræ, 82. b. 91. c. 181. c. 257. b.
 Leuce seu Leugæ pro milliariibus usurpatæ, 289. c. 290. a.
 Leudo abbas, 328. c.
 Leudricus abbas Elnonensis, 435. c. 521. b. 598. b.
 Leufredus comes, 142. a.
 S. Leufredi abbatis translatio Parisios, 302. c. 359. c.
 Lewigildus monachus, martyr in Hispania, 18. b.
 Lexovii episc. Eirardus, 26. c.
 Liber vitæ *id est*, necrologium, 76.
 Liberdunum, locus prope Tullum, 292. a.
 Libertus præpositus S. Trudonis a Nortmannis obrutus, 247. c.
 Libra monetæ per viginti solidos computata, 236. b.
 Libri a lauribus monasteriis in commune possessi, 351. c.
 Libutius Rugorum ordinatus episcopus, 552. a.
 S. Lidorii episc. Turon. corpus in monast. S. Medardii Turon. 172. b.
 Lieræfredus episc. Ticini, 576. c.
 Lieraldus ex abbate Tinenfi abbas Mosomenfis, 396. a. 542. c. 612. a.
 Lietardis matrona S. Amando benefica, 383. c.
 Lietoldus pater Guiberti Gemblac. 375. c.
 Lihardus abbas, 276. b.
 Limofinus pagus in Septimania, 322. b.
 Lindisfarnæ episc. Eanbertus, 41. a. Eardulfus, 41. a. Sedes Cuncacestram, tum Dunelmum translata, 191. a.
 Lingonenfe concilium, 78. c. in eo confirmati canones synodi Valentina, 79. b.
 Lingonum episcopi, Adalgarius, 278. a. Argrimus, 304. c. Geilo, 225. c. Gotzelinus, 361. a. Henricus, 434. c. Hugo, 212. a. Isaac, 144. b. Theutboldus, 262. b. Warnerius, 341. b.
 Lioficus abbas Rothoni, 182. a.
 Litanæ in rebus adversis cum jejuniis, 268. a. 310. a. in latis sine jejuniis, 310. b.
 Litranus abbas S. Eligii Noviom. 663. c.
 Liuddo homo græcus ab Hincmaro & Johanne Scotto laudatus, 79. c. 243. a.
 Liudericus abbas Lunæburgi, 588. a.
 S. Liutgeri episc. Monast. miracula, 113. b.

G G g g g

Liudo episc. Aduensis, 181. c.
 Liudo episc. Nivernensis, 109. b.
 Liudolfus abbas Corbeia: novæ, 583. a. 590. c. 630. c.
 Liudolfus seu Liutolfus dux Alamanni, filius Ottonis regis, 497. a. 500. b. 526. b. adversus patrem turbas ciet, 518. b. Annonem abbatem apud S. Gallum intrudit, 519. a. b. post subactam Italiam mortuus, 531. c.
 Liudolfus dux Saxonum, conditor monast. Ganderfheimensis, 22. b.
 Liudolfus cancellarius Ottonis primi, 517. c. 545. a. 572. a.
 Liudolfus monachus Corbeia: novæ electus episcopus, obit, 189. a. b.
 Liudulfus episc. Noviomii, filius Alberti comitis Viromand. 504. b. 641. c. 642. a. monachus apud S. Eligium restituit, 663. c. 664. a.
 Liudulfus episc. Teruannæ, 622. b.
 Livingus abbas Winchelmumbæ, 18. a.
 Liutardus episc. Papiæ, 3. a.
 Liutbertus episc. Moguntinus, 109. b. 117. b. 128. a. b. c. 152. a. b. 161. b. 181. b. 251. a. 260. c. 269. a. Carolo Craffo subvenit, 260. b.
 Liutbertus episc. Mimigarde wordensis, 88. c. 152. b.
 Liutbertus abbas Hirsburgæ, 34. c.
 Liutfredus comes & abbas Bobii, 452. a. 503. b.
 Liutfridus avunculus Lotharii regis, 114. b. 248. c.
 Liutfridus comes ob susceptam monialem a papa excommunicatus, 186. c. 223. b.
 Liutfridus comes de *Abenburg*, conditor monasterii S. Truberti, 317. c.
 Liurgarda abbatissa Eltenensis, 604. c.
 Liurgarda soror S. Udalrici, 381. b. 608. a.
 Liurgardis regina, uxor Ludovici III. regis Germaniæ, 236. a.
 Liurgardis uxor Bernardi comitis Arvern. 284. a. b.
 Liurgardis uxor Wigmanni comitis, 578. b.
 Liutgerius cancellarius Ottonis I. 600. a.
 Liuthardus episcopus Patherbrunnæ, 117. b. 118. b. 152. b. c. 177. c.
 Liuthardus abbas Augiæ intrusus, 371. b. 418. c.
 Liutherus abbas Lareshami, 292. b. 305. b. 341. a.
 Liutprandus abbas S. Petri Laudensis, 616. a.
 Liutprandus diaconus Ticinensis, exsul in Germania, 530. a.
 Liutwardus episc. Vercellenfis, & archicancellarius Caroli Craffi, 228. b. 234. a. 245. c. 246. b. 248. b. 264. c. 339. b. c. e palatio expulsi, 260. a. archicancellarii munere privatus, 261. b. ejus malefacta in parthenone Brixienfi, 260. c. ab Hungaris interfectus, 312. b.
 Liutwardus episc. Comensis, archicancellarius, 313. a. b. 576. c.
 Locutionis signum quale olim Floriaci, 214. c.
 Lodovenfis seu Lutevensis episc. Fulcrannus, 613. c. Theodericus, 433. c.
 Londonii episc. Brithelmus, 546. b. S. Dunstanus, 546. b. Theodredus, 391. b.
 Longlarium villa Arduennæ, 220. b.
 Lopofortis abbas Lascurrensis, 661. c.
 Lothariensis regnum a Lothario rege filio Lotharii imperatoris dictum, 43. a. Carolum Calvum inter & Ludovicum reges divisum, 161. b. recensio monasteriorum in hac divisione, 678. totum occupare tentat Carolus Calvus, 194. b. Carolo Simpliciter cedit, 338. c. in ducatus titulum Gislebeto datum, 363. c. ab Hungaris infestatum, 521. c. Lotharienses duces, 465. b.
 Lotharius abbas S. Germani Autifiodor. filius Caroli Calvi, 62. a. 85. a. 109. b. 212. a. monachus & abbas Reomaensis, 90. c. apud S. Germanum Autifiod. educatus, 97. a. b. ejus obitus, 120. c. patris pro eo donatio, 120. c. 121. a. ejus mortem luger Hiericus, 121. b. c.
 Lotharius imperator filius Ludovici Pii, 1. c. 8. a. 12. a. 28. c. 29. a. c. 37. c. 46. c. 73. a. cum Nortmannis transigit, 1. c. obit monachus, 42. b.

c. annorum ejus chronologia, 43. c. varia ejus diplomata, 8. a. 16. a. 21. c. 43. a.
 Lotharius rex filius Lotharii imperatoris, 42. b. 65. a. b. 85. b. 101. b. 343. c. ab eo dictum Lotharii regnum, 43. a. Thietbergam uxorem ducit, 51. b. ejus ab ea divortium, 62. c. in duplici conventu Aquifgran. approbatum, 84. b. & in synodo Metrensi, 101. c. abbatia Lutrensis ab eo data Waldradæ, 112. b. c. Guntario episcopatum adimit, 111. c. Nicolao I. scribit, 112. a. eum delinire fatragit, 114. b. Cafini a papa communiōne accepta, b. evi moritur, 155. a. c. ejus proles, 236. b. varia ejus diplomata, 58. b. 73. a. 101. c. 112. c.
 Lotharius rex Franciæ, filius Ludovici IV. 453. c. 485. a. 532. c. 540. b. 553. b. 557. c. 572. a. 573. a. 598. c. 639. c. 640. a. coronatur, 521. a. Divisionem recuperat, 546. c. Emnam uxorem ducit, 579. b. in Belgio belligerat, 639. a. Mettas occupat, 640. c. 641. a. Ottonem II. armis aggreditur, 647. b. novæ inter eum & Ottonem rixæ & pactum, 658. c. 659. a. ejus thoracra effigies in sigillo, 547. a. ejus anni non uno modo numerati, 657. b. ejus diploma pro Dervo, 659. c. refertur, 721. alia diplomata, 517. a. 521. b. 524. b. 538. a. 553. c. 554. a. 561. c. 562. a. 578. b. 584. c. 597. b. c. 623. a. 628. a. 632. 639. b. 663. c.
 Lotharius rex Italiæ filius Hugonis, 398. b. 452. a. 480. c. regni focus patri adjunctus, 411. a. Adelaidem sponfam dotat, 442. a. ejus donatio facta monast. S. Floræ, 445. c. 446. a. munificus in basilicam Ambrosianam, 466. b. necatus, 502. a.
 Lotharius laicus Romam a Carolo Calvo missus, 164. c.
 Lovanensium comitum origo, 640. c.
 Louhemelus discipulus S. Conwoionis, 151. a.
 Lovium, id est xenodochium, 132. b.
 Sanctæ Lucie virg. & mart. corpus Mettas translatum, 603. c. 604. a.
 Lucidus episc. Ficulinus & abbas S. Andrea Romæ, 50. b.
 Ludelmus ex monacho episc. Tulli, 297. a. b. 302. a. 306. a. 343. c. ejus donatio facta ecclesiæ suæ, 297. a. b. charta refertur, 693. ejus obitus, 321. c. 322. a.
 Ludovicus abbas S. Dionysii, & summus cancellarius, 26. b. c. 38. a. 47. b. 60. b. 91. a. 99. 100. 170. c. abbas Fontanellæ, 12. c. 26. a. b. abbas Centulæ, 75. c. 76. a. abbatia cedit, 47. b. c. a Nortmannis captus, quanti constitit ejus redemptio, 65. a. Hincmari ad eum litteræ, 136. a. pia memoria vivens appellatus, 94. c. 99. c. ejus obitus, 135. c.
 Ludovicus Pius imperator, Audradi Modici de eo revelationes, 29. c. ejus bulla aurea, 497. b.
 Ludovicus II. imperator, filius Lotharii, rex Italiæ, 23. b. 29. c. 42. b. 49. c. 51. b. 64. a. c. 78. b. 101. b. 114. b. 134. c. 155. c. 158. c. 167. c. 164. c. 186. b. c. pacis amans, 42. c. Gislam filiam Deo offert, 92. b. conditor Casæ aureæ, 132. b. basilicæ dedicationi interfuerit, 179. c. 180. a. ejus pro ea privilegia, 180. b. c. 185. c. conditor Moninelli, 186. a. ejus contra Saracenos expeditiones, 133. 134. Casinum adit, 133. a. 134. b. iterum Romæ coronatus, 179. b. ejus obitus, 188. a. annorum ejus chronologia, 43. c. 89. b. varia ejus diplomata, 59. a. 64. b. 92. b. 181. a.
 Ludovicus III. imperator, Orbus, filius Bosonis, 218. b. 292. b. 297. c. 299. c. 342. b. 361. b. rex Arelatenfis coronatus, 274. a. imperator factus, 306. b. oculis orbatus, 316. c. ejus diplomata, 313. a. b. 316. c.
 Ludovicus II. rex Franciæ, Balbus dictus, filius Caroli Calvi, 107. b. 200. b. 201. c. 203. b. 211. b. 212. a. b. 215. b. 220. b. c. in patrem rebellis, 92. c. ei reconciliatus, 104. a. ei abbatia sancti Martini Turon. data, 85. a. 114. b. rex Aquitanæ datus, 131. b. c. Franciæ rex inauguratus, 206. b. ejus foedus cum Ludovico rege Germaniæ, 212. c. 213. a. Trecis a papa coronatus, 213. b. c. ejus obitus,

220. c. 221. a. Balbus nonnisi post mortem vocatus, 221. a. varia ejus diplomata, 211. c. 212. a. b. 213. c. 214. a. in iis forma initialis usitata, 211. c. ejus diplomatis pro Centula chronologia examinatur, 140. c. 141. a.
 Ludovicus III. rex Franciæ, filius præcedentis, 211. c. 213. c. 220. c. 221. 230. b. c. 233. c. Ferrariis coronatus, 221. c. paternum regnum eum inter & fratrem divisum, 223. c. ei librum offert Angilbertus abbas Corbeia: 224. b. c. Nortmanni ab eo victi, 229. b. c. rythmus victori acclamatus, 684. 685. eum inter & Hincmarum disceptatio, 230. c. 231. obit, 236. b. c.
 Ludovicus IV. rex Franciæ Transmarinus filius Caroli Simplicis, 364. a. 399. a. 431. c. 434. c. 436. a. 446. c. 466. c. 485. a. 488. 489. a. 510. b. 518. b. vix quadrimus in Angliam delatus, 374. c. ejus coronatio, 425. c. bis coronatus, 521. a. Gerbergam uxorem ducit, 443. b. quando a Burgundionibus rex agnitus, 436. a. ab Aquitanis, 453. c. tum ab omnibus, 459. a. Corbinacum ab eo expugnatum, 439. b. archicancellarii per eum mutati, 471. c. novæ turbæ, 471. b. in custodia detentus, 474. c. in libertatem afferitur, 482. c. ejus cum Hugone obstinata discidia in diplomatis notata, 498. b. cum eo pax inita, 502. a. Gerbergæ uxori dat abbatiam Laudunensem, 511. a. ejus obitus, & sepultura, 519. c. 520. Ultramarinus vivens appellatus, 449. c. ejus figura æri incisa, 520. anni regni ejus a morte patris numerati, 372. c. ejus diplomata, 405. c. 425. b. 426. a. 434. c. 435. c. 440. c. 445. b. 448. c. 456. a. 458. c. 469. b. 471. c. 486. a. 496. a. 515. c. 519. c.
 Ludovicus V. rex Franciæ, filius Lotharii, 663. a. b. c. ejus coronatio & diplomata, 654. b. c. 656. a.
 Ludovicus rex Germaniæ, filius Ludovici Pii, 12. a. 22. a. 29. c. 37. c. 51. b. 54. b. 92. a. 117. b. 122. a. 128. b. 129. a. 181. b. 208. a. conditor monast. Turicini, 33. c. 34. a. 63. b. in fratris Caroli regnum irrupit, 65. b. 70. c. episcoporum ad eum monita, 65. b. repedare coactus, 70. c. 74. c. episcopus humillime respondet, 78. b. apud papam se purgat, 78. b. adversus eum rebellat filius Carlomannus, 98. b. ejus cum Carolo fratre colloquium, 114. b. 120. b. Corbeia: novæ adeft, 146. a. agit pro portione regni Lothariani, 156. b. quam & obtinet, 161. b. ejus beneficia in Fuldam & Laurissam, 184. c. 185. a. cum fratre Carolo de imperii titulo certat, 188. a. 189. c. ejus obitus, 192. a. 194. a. ejus regni partitio, 195. b. annorum ejus epocha, 87. c. 88. a. b. 185. a. ejus diploma pro monasterio Glanderienfi, 679. alia ejus diplomata, 33. b. c. 58. b. c. 63. b. c. 88. a. 160. a. 190. a.
 Ludovicus III. rex Germaniæ, filius præcedentis, 37. c. 129. b. 188. a. 211. c. Carolus Calvus ab eo fusus, 194. b. que ei paterni regni pars obtigerit, 195. b. amica ejus epistola ad Ludovicum Balbum, 212. c. 213. a. partem Lothariani regni obrinet, 221. b. c. Nortmanni ab eo cæsi, 222. a. cum Balbi filii amicitiam redintegrat, 223. c. 224. a. mortuo fratre Bajoariæ regnum occupat, 224. a. Lareshami sepultus, 235. c. 236. a.
 Ludovicus IV. rex Germaniæ, filius Arnulfi, 297. b. 308. b. c. 319. c. 320. a. 321. a. nascitur, 291. a. patri succedit, 306. a. ab Hungaris victus, 312. b. ejus obitus, 338. c. diplomata, 323. b. 328. a. 330. a.
 Ludovicus rex Lotharingæ, filius Zuenteboldi, 296. c.
 Ludovicus filius Ludovici Transmarini, 486. a. minoris obit, 519. c.
 Ludovicus nepos Adelaidis comitissæ, 402. c.
 Ludwivida mater Arnulfi imperatoris, 297. c.
 Lugdunum ibi exculæ litteræ sacræ, 46. a.
 Lugdunensis ecclesiæ scripta, 39. c. 46. c.
 Lugdunensis ecclesiæ Saviniacus & Nantuacum subjeçta, 21. c.
 Lugduni archiepiscopus primus totius Gallie dictus, 294. b. Archiepiscopi, Alwala, 304. c. Amblar-

dus, 650. c. Amolo, 20. c. Anchericus, 388. b. Anferius, 324. a. S. Aurelianus, 188. c. Borchardus seu Burchardus, 499. b. 611. c. S. Remigius, 21. c. Remigius II. 364. b. Wido, 393. b.
 Lupo archidiaconus Tololanus Coxano beneficus, 625. a.
 Lupo vir nobilis apud Casam auream factus monachus, 180. c.
 S. Lupi episc. Cabilon. corpus elatum, 208. c.
 Lupus episc. Catalauni, 24. b. 232. a.
 Lupus seu Lupoaldus episc. Teanenfis, 59. c.
 Lupus abbas Casaur. 348. a.
 LUPUS SERVATUS abbas Ferrariensis, 5. b. 18. a. 23. c. 27. a. 28. a. 33. a. 46. a. 47. b. 94. a. b. 146. c. varia dat monita Carolo Calvo, 1. c. 2. a. epistola ab eo scripta nomine synodi Murit. 2. b. ejus scripta de tribus capitulis, 3. ejus interurbatio, 4. c. eum inter & Paschasium Radbertum necessitudo, 14. b. c. ejus epistola de recipiendo monacho lapsos, 28. b. c. 29. a. Odonem abbatem Corbeia: ab armis dehortatur, 29. b. c. Hilduino scribit S. Martini corpus Ferrariis tuto non posse consistere, 30. c. 31. a. suos Benedicto III. commendat, 44. a. basilicam plumbo regit, 44. b. postulatus abbas S. Amandi, 47. c. ejus litteræ de eligendo Aenea in episcopum Parisiensis, 55. c. S. Germani monachis ob hospitium gratias agit, 65. c. 66. a. b. item Folcrico episcopo Trecenti, 90. a. b. ejus discidia cum Wenilone, 80. b. c. 81. a. b. ejus ad Gerardum ducem epistola pro Adone, 86. a. b. ejus obitus, 95. c. an auctor dialogi de statu ecclesiæ, 126. c. 127. b.
 Lupus comes Firmanus, 589. c.
 Lurdunum castrum prope Cluniacum, 432. c.
 Lutfredus comes, 248. c.
 Luthelmus monachus Hirsburgæ scholis præfectus, 276. a. 362. c.
 Sanctæ Lutrudis reliquia: Corbeiam novam translata, 113. b.
 Lutus episc. Clusinus, 138. c.
 Luxeniburgensium seu Luciliburgensium comitum origo, 565. c. 566. a.

M

Abbo episc. S. Pauli Leonensis, 504. a. Floriacum secedit, 504. b. c.
 Macarius Scottus, ex eo hausta opinio de unica in omnibus hominibus anima, 140. a.
 Macbertus abbas S. Sulpicii, 57. b. 358. a.
 Maccalanus seu Malcalenus abbas S. Michaelis in Theorascia, & Walciodori, 472. b. c. item abbas S. Vincentii Laudun. 554. c. ejus obitus, 648. c.
 ad S. Macram in finibus Remorum synodus, 232. b. altera, 423. c.
 Madalbertus episc. Bituric. 335. a.
 Madelgandus vicecomes Olfarensum, 200. c.
 Madelgerus capellanus Frederunæ reginæ, 364. a.
 Madfridus abbatia: S. Vedasti inhians, 171. b.
 S. Magdalene corpus Vezeliaci, 142. c.
 Magdalonæ episc. Abbo, 300. c.
 Magdeburgum, seu Parthenopolis construitur, 458. b. in æde S. Mauricii sepultus Otto Magnus conditor, 617. c.
 Magdeburgensis archiepiscopus erectio, 563. b. 592. a. b. Archiepisc. S. Adalbertus, 592. a.
 Magenardus præpositus S. Richarii, 140. b.
 S. Maglorii corpus in monast. Leonense translatum, 61. b. inde Parisios, 655. c. 656. translationis historia refertur, 719. 720.
 S. Magni brachium in ecclesia prope S. Gallum, 178. c.
 Mahummedes rex Maurorum in Hispania, persecutionem in Christianos urget, 18. b.
 Majelpotus abbas Cafini, 471. a. 481. b. 500. c.
 Maledarius abbas Scottus, 472. a.
 Maimbodus episc. Matifcon. 468. b. 474. b. 491. 492. c. 493. a. 499. b. 507. a.

- Mainardus episc. Cenoman. 504. a. 610. c.
Mainardus abbas S. Eparchii, 487. b.
Mainardus abbas Fontanella, 16. b. 547. b. c. rector
novæ colonie apud Montem S. Michaelis, 580. a.
Mainardus abbas Stradenfis & S. Petri apud Nivernos,
22. c. 23. a.
Mainardus conditor Villæ-Lupæ, 4. c. 5. a. 83. b.
Mainus seu Mahenus episc. Dolensis, 218. c. 226. b.
Maio abbas S. Vincentii ad Vulturum, 134. a. 235. b.
Maio II. abbas S. Vincentii ad Vulturum, 235. b.
263. c. 282. a.
Maiolus vicecomes, 468. b.
Malacitanus episc. Hostigefius, 108. a.
Mamilanus abbas Cellæ-novæ, 646. a.
Manaffes Archiepisc. Arelatenfis, 406. b. 494. c. 534.
b. abbas Anianæ, 546. a. deferta propria ecclesia plu-
res in Italia sedes occupat, 431. b. archiepisc. Me-
diolani, 517. c. Hugo rex ab eo proditus, 480. c.
Cluniaco beneficium, 493. b.
Manaffes episc. Aurelianorum, 660. b.
Manaffes abbas S. Benigni, 549. b.
Manaffes comes Divion. 285. a. 341. b. 327. c. 383.
c. 384. a. conditor monast. Vergiaci, 277. c.
Manaffes comes, 623. a.
Manaffes facrorum violator a papa excommunicatus,
288. a.
Mancidius seu Mancio abbas S. Illidii, 436. c. 660. c.
661. a.
Mancio episc. Catalauni, 304. c. ejus epistola de pref-
bytero conjugato, 289. b.
Mancio abbas S. Orientii de Regula, 645. c.
Mancio levita notarius regius, 154. c.
Mancio, a Carolo Calvo Cordubam missus, 70. c.
Mancipium quo ritulibertate donatum, 209. c. 261.
b. 270. c.
Mandavinus notarius regius, 223. b.
Manno præpositus S. Augendi, eruditus, 163. c. 164.
a. Scholis palatinis præfectus, 304. c.
Manfi mensura qualis, 585. c.
Mantala locus pagi Viennensis, 91. b. ibi coronatus
rex Bofio, 222. b.
S. Marcellini papa & mart. apud Rothomum miracula,
7. b. c. 56. c.
S. Marcellini episc. Ebredun. corpus in monast. Can-
rogilensi, 434. b.
S. Marci corpus Venetias deportatum, 165. c.
Marcomanni id est Nortmanni, 254. b. 289. c.
314. c.
S. Marculli corpus Corbiniacum translatum, 302. c.
322. c. 323. a. 356. b.
Marcwardus episc. Hildensheimensis, 189. a. b.
227. b.
Marcwardus abbas Prumiæ, 28. b. 29. a. ejus obi-
tus, 28. a.
B. V. MARIA, mater misericordie a S. Odone ap-
pellari solita, 432. c. liber de ejus ortu, ac festum
assumptionis ejus, 95. c. 96. a. ejus officium a S.
Udalrico perfolutum, 381. b.
S. Mariæ Egyptiacæ vitæ versio facta a Paulo dia-
cono Neapolitano, 37. a. Carolo Calvo nuncu-
pata, 666. ejus oratorium & vicus Parisiis, 37. a.
Maria sanctimonialis Hispana, martyr, 10. c. 11. b.
Matilegia, villa regia in Allatia, 112. b. c.
Marinus palatium regium, 92. b.
Marinus I. papa, 238. b. 239. 246. b. 247. a. ejus
privilegium pro Sollemniaco, 245. a. ejus obi-
tus, 247. b.
Marinus II. papa, 410. c. 432. b. ejus privilegium
pro Vezeliaco, 467. c. pro Casino, 470. c. ejus
obitus, 481. b.
Marinus alter, papa an antipapa, 363. b. 381. b.
Marinus legatus sedis Apostolicæ, 438. c. 459. a.
488. b.
Marinus episc. & bibliothecarius S. R. E. 533. a.
610. a.
Marinus abbas S. Erasmi, 407. b.
Marinus Eftenfis ejus adversus Venetos prælia, 64.
a. b.

- Marinus eremita præceptor S. Romualdi, 629. a.
652. c. cum eo in Galliam se recipit, 653. b.
Marocia uxor Widonis ducis Tuscie, femina sce-
leratissima, 392. c. 404. 410. c. 481. b.
Marquardus monachus doctus, 419. c.
Marfia urbs Italiæ excisa, 603. b.
Marfnæ palatium prope Trajectum ad Mosam, 12. a.
Martinianus monachus, ejusque scripta, 324. ejus
prologus in libros morales refertur, 695.
S. Martinus episc. Turon. in episcopatu vitam mo-
nachi gessit, 123. c. ejus corpus ob Nortman-
nos varia in loca deportatum, 30. b. c. 31. 32.
a. b. Turonos revectum, 262. a. ejus miracula,
325. b. ejus vita aquis intacta, 445. a. a S. Odone
impense cultus, 460. b. c. 461. a. hymnus ab
eo in extremis posito in ejus honorem compo-
situs, 712.
Martinus abbas Castanariensis, 458. c.
Martinus abbas S. Cypriani Pictav. 421. b. instaurator
discipline regularis apud S. Augustinum
Lemovic. 421. c. 422. c. apud Gemicum, 448.
a. apud Angeriacum, 448. c. ejus obitus, 469. c.
Martinus abbas Ravennensis, 524. b.
Martinus abbas Tabanensis, 10. a. 69. c.
Martis-villa in ducatu Luxemburgensi, 267. b.
Martyres habiti in prælio contra paganos pro salute
patriæ occisi, 227. b. item innocenter caesi,
399. a.
Martyrio ultro se offerentes tuetur S. Eulogius,
11. b. c.
Matfredus comes sepultus apud S. Arnulfum, 516. b.
Matfridus comes, 292. a. 305. a. 323. b.
Mathildis abbatissa Herifordenfis, 350. b.
Mathildis abbatissa Quindelinburgi, filia Ottonis I.
583. b. 617. c. avix morientis ad eam salutaria
monita, 591. b. c.
Mathildis regina uxor Henrici Aucupis, 379. b.
583. b. ejus ortus & conjugium, 350. b. c. ejus
regia proles, 430. b. mortuo Henrico Quin-
delinburgum fecerit, 426. a. a filiis vexata,
483. c. 484. a. monast. Palidensis conditrix, 517.
a. b. & aliorum, 591. a. c. ejus pia facta, 526. b.
obitus, 591.
Mathildis uxor Balduini III. comitis Flandriæ, filia
Herimanni ducis, 554. c. 555. a. dein nupta
Godefrido comiti Virdunensi, 657. b. c.
Mathildis filia Pippini regis Aquitanie, 293. b.
Mathildis soror Conradi regis Germaniæ, 439. a.
Matifconenses episc. Adalrannus II. 281. a. Ado,
577. a. Bernardus, 181. c. Berno, 404. b. Braid-
dingus, 109. b. Geraldus, 281. a. S. Gerardus,
403. a. Guntardus, 403. a. Lambertus, 403. a.
Maimbodus, 468. b. Milo, 267. b.
Maura virgo sancta apud Tricasses, 6. b.
Maurorum in Hispania persecutio, 8. b. c. 10. 11.
18. b. 51. c. 69. c.
Mauricius filius Hugonis conditoris monast. Clusini,
581. c.
Mauringus abbas Montis-majoris, 494. c. 564. b.
633. c.
S. Maurini abbas & mart. corpus Colonie inventum,
582.
S. Mauri abbas corpus diu in pago Remensi conserva-
tum, 62. b. per diversa loca devectum, 86. c. 87.
a. tandem ad monast. Foflatense translatum, 148.
b. c. 149. a. illud veneratur Carolus Calvus, 154.
b. ejus vita ab Odone reperta, & exposita, 107. b.
c. ejus translatio Saxiacum, 218. a. b.
Maurus episc. Casenas, 422. c. 423. a.
S. Maxentii reliquia in monast. Plebelano, 158. b. an
ad suum monasterium relata, 380. c.
S. Maximini episc. Trevir. corpus inventum, 329. b.
ejus miraculum, 565. b. c.
SS. Maximini episc. & Venerandi levitæ corpora Fonta-
nellæ, 547. c. 548. a.
Maynerius abbas, 83. b. c.
MAYOLUS abbas Cluniaci, 576. b. c. 577. a. 605.
b. 617. c. 624. c. ejus patria & parentes, 490. c.
491. a.

491. a. ejus studia & dignitates in sæculo, 491. b.
c. Vefontionensem archiepiscopatum recusat, 492.
a. Cluniaci fit monachus, bibliothecarius, & apo-
crisarius, 492. b. c. Aimardi coadjutor eligitur,
492. c. 493. ejus modestia, 493. b. c. ei commif-
sum Paterniacum, 563. a. Italiæ monasteria ab eo
instituta, 616. c. captus a Sarracenis, 617. a. b.
recusat & pontificatum, 626. c. 627. a. Ottoni II.
matrem reconciliat, 627. a. b. ei Lirinum concef-
sum, 650. c. ejus elogium, 661. a. b.
S. Medardi translatio Divionem, an vera? 314. c.
315. a.
S. Mederici translatio, 249. b.
Medicine usus Cluniacensibus non facile concessus,
437. c.
Mediolani archiepisc. Angilbertus, 323. c. Anselmus
II. 238. c. Anspertus, 209. a. Hilduinus, 406. b.
Lambertus, 385. b. Manaffes, 517. c. Thado, 89.
a. Walpertus, 566. c.
Meginfridus Deo a patre in monast. Sithienfi oblatu,
123. a.
Meginbertus episc. Sabionensis, 329. b. c.
Megingaudus comes Rotlæ cæfus, 285. c.
Megingozus abbas Hersfeld. 386. a. 397. c. 531. c.
Meginradus eremita, martyr, 91. c. 92. c.
Meginradus monachus Hirfaugiæ scholasticus, 577.
c. 578. a.
Megitius episc. Ostiensis & abbas S. Andreae, 50.
a.
Meinardus thesaurarius S. Dionysii, 38. a. 187. a.
205. c.
Melanus clericus & sanctissimus monachus, 6. b.
Meldos petunt Nortmanni, 92. c. urbs ab eis incensa,
93. a. infestata, 198. c. 259. a.
Meldenfes episc. Gildricus, 485. a. Hildegarius, 2. b.
Hildricus, 198. b. Hucbertus, 198. b. Ragen-
fredus, 197. c. Rothadus, 426. a. Sigenundus,
259. a.
Mena Monachia titulus viventibus datus, 94. c. 99. c.
S. Memmii episc. sepulcrum detectum, 149. c.
Menelaus miles in Bonam-vallem beneficium, 17. b.
Merewina abbatissa Runciensis, 587. a.
Merseburgensis episcopatus erectio, 518. a. 592. b.
Episc. Bofio, 592. b. Gislerus, 604. c. &c.
Merwenna abbatissa Merhamensis, 583. b.
Methodius Roma Constantinopolim directus, 198.
b. c.
Metta a Nortmannis direpta, 236. a. b. illic frequen-
tes Judæi, 268. a.
Mettenfi ecclesiæ Luxovium assignatum, 279. b. in ea
archidiaconi quatuor, 251. b.
Mettenfes episc. Adalbero, 397. a. Adventius, 43. b.
Benno dictus Benedictus, 386. b. Drogo, 43. b.
Robertus, 245. b. Theodericus seu Deodericus,
569. a. Wala seu Walo, 236. a. Widricus seu Wi-
gericus, 386. a.
Michael episc. Ratifponæ, 442. b.
Michael III. Theodoræ filius, imperator Græcorum,
137. c.
Micho monachus Centulæ doctus, 129. b.
Miles, id est vir nobilis, 524. c. 537. c. 538. a.
541. a. 549. a. &c.
Milefindis abbatissa S. Mariæ Succion. 540. c.
Milefindis vicecomitissa Lemovic. 537. a.
Milidunum castrum a Nortmannis incensum, 89. c.
90. a. illic B. Mariæ ecclesiæ, 315. b. Caroli Sim-
plicis pro ea diploma refertur, 695.
Milo ex abbate Besuz episc. Matifconensis, 267. b.
Milo episc. Mindenfis, S. Gorgonii passionem Gor-
zienfis mittit, 652. a. b.
Milo episc. Trecentis, 660. b.
Milo intrusus in sedem Veronensem, 515. b. 534. b.
Milo abbas Elewangenfis, 592. c.
Milo abbas Floriaci, 272. a.
Milo abbas Megabrenfis præpositus Flaviniaci, 525. a.
Milo abbas, 651. c.
Milo clericus, ei episcopatus Catalaunenfis datus,
404. a.
Annal. Bened. Tom. III.

- Milo comes, 411. a.
Milo monachus Elnonenfis, 122. b. c. ejus scripta &
obitus, 176. c. 177. a.
Milo monachus Gorziæ, 414. a.
Mimatenfis episc. Stephanus, 513. c.
Mimborinus seu Mumborinus abbas S. Martini Colo-
niæ, 630. c. 631. a.
Mimigardewordenfes episc. Hildebaldus, 486. b.
Liutbertus, 88. c.
Mimio abbas S. Columbæ, 508. c.
Mindenfes episc. Milo, 652. a. Thiotricus seu Theo-
dericus, 227. b.
Miona regina uxor Garfiæ regis, 343. b. 352. a.
Miracula magni fidei catholicæ argumentum, 87. c.
ob crimina cessant, 447. b.
Mirnegardus episc. Werdæ, 486. b.
Miro episc. Gerundæ, 614. b. 625. a. 627. c. 643.
c. 644. a. Coxano beneficium, 537. b. conditor mo-
nast. S. Petri Bifuldunenfis, 644. b. ejus in S.
Stephanum Balneol. memor animus, 657. a.
Miro abbas Exalatæ, 220. a.
Miro comes Barcinon. 348. c. 600. c.
Miro comes Rucfinonenfis, 219. c.
Milsenfis episcopatus erectio, 518. a. 592. b.
Episc. Burchardus, 592. b.
Missam in cubiculis celebrare prohibitum, 268. a.
eam cantare episcopo oculis orbo permiffum,
213. c. in ea hymnus angelicus non a quolibet
facerdote dictus, 470. c. in missa pro defunctis
tres orationes pro vivo indictæ, 593. c. apud
Cluniacenses hostiæ ab æternis choris oblatæ,
389. c. in missis defunctorum ab utroque choro,
ibid. panis ferro impressus ac decoctus, 298. c.
in conficiendo pane Cluniacensium religio, 389. c.
vinum sacro sancto sacrificio deputatum, 100. b.
262. c. 633. c. ad utrum sacrificii prædia assignata,
293. a.
Mlada Boleflai ducis foror fit monacha & abbatissa,
587. b. c.
Modestia monachorum S. Galli ut a Conrado rege
probata, 339. a.
Moguntini archiepisc. Carolus, 53. c. Fredericus,
441. c. Hatto, 275. a. &c. Hatto II. 590. c.
&c. Herigerus, 340. c. &c. Hildebertus, 381. a.
Liutbertus, 109. b. Rabanus, 52. b. Robertus,
618. a. Sundroldus, seu Sunzo, 269. a. Willel-
mus, 522. c. &c. Willigifus, 618. a.
Monachi clericorum nomine designati, 517. b. qua-
liter vivere debeant, 330. c. 457. a. 477. a. re-
gulares beatis angelis æquiparantur, sæculares apo-
stata, 629. b. nulla vita heatior quam mona-
chorum si sancte vivant, 146. a. non sint tantum
habitu monachi, sed & actu, 35. b. eorum vesti-
menta non sint pretiosiora, 324. b. 345. c. bla-
vineæ velis in monacho culpata, 357. c. iis por-
tio assignata, & cur? 26. a. b. 99. &c. eorum
modestia & simplicitas, 373. c. 374. a. vini ab-
stinentes in sterilibus annis, 29. a. iis apud Clu-
niacenses post completorium reficiendi facultas
negata, 390. a. iis in causis jurare nefas, 264. a.
iis periculosa principum consuetudo & familiaritas,
339. a. eorum excursus improbi, 173. c.
174. a. foras non exeant sine licentia abbatis,
517. b. peregre profecti & regularibus & pon-
tificialibus muniti litteris, 44. a. 46. a. 86. b.
iter agentes ut se gerere debent, 586. c. iis cel-
lulæ extra septa monasterii prohibita, 35. b.
quando ipsis in aliud monast. migrare licitum,
295. c. quibus conditionibus in alieno monasterio
recipiendi, 404. b. c.
Monachi male viventes apostata censendi, 345. c.
346. a. proprietarii exagitati, 345. b. laxiores
reprehenfi, 324. b. eorum solutiois vitæ causa,
330. b. solutiores tolerandi potius quam exter-
minandi, 457. b. c. Monachus discolor e monaste-
rio non ejiciendus, sed in illo puniendus, 193. c.
lappi ut tractandi, 295. c. quibus conditionibus
recipiendi, 28. c. 29. a. in unius reditum con-

fenus monachorum requisitus, 28. b. c. Monachi carni comedones puniti, 345. b. Monachus pessimus vivus exardet, 419. a. b. Monachi a religione abducti insignis historia, 102. b. c. 103. a. b.

Monachi, pro iis mortuis *rosulus*, seu encyclica epistola, 76. b. c. 77. a. b. pro his relevandis societates precum, 251. a. 480. b. pro iis annona pauperibus distributa, 480. b. defunctorum generalis commemoratio eo die, quo nunc, facta, 77. b.

Monachi episcopi facti qualiter vivere debeant, 123. b. c. 124. a. b. 160. b. ab his monasticus habitus non deponendus, 123. b. c. 124. a. b. 160. b. carni abstinentes, 123. c. 160. a. iis paternam hereditatem adire licitum, 427. a. 705. Monachus episcopus factus se ipse monachi nomine insignit, 208. a.

Monachi archidiaconi in cathedralibus, 551. a. in iis praebeata illis concessa, 148. c. 449. b. 597. c. 661. a. b. Monachi scholis palatinis praefecti, 164. a. iis alibi docentibus possessio concessa, 280. a. Monachi clericorum ministerio utentes, 430. b. &c. Monachi praecipui inter martyres Hispanos, 8. b. 10. 11. b. 18. b. c. Monachorum religio in alylis quaerendis propter metum Nortmannorum, 90. b.

Monasterium locus ad Ararim, 204. b.

Monasterium pro ecclesia cathedrali, 535. c. 551. a.

Monasteria, eorum fortuna ex accurata regula observatione pendet, 402. c. ut ad accuratam disciplinam revocanda, 49. c. illud quam operosum, 400. a. b. 429. a. monasteriorum mutua caritas, 65. c. 66. a. confederatio, 76. b. c. 77. a. b. 251. a. 459. b. 480. b. 539. b. concordia in Anglia, 586. pluribus iidem libri communes, 351. c. in iis oratoria privata, 586. b. in his habitae collationes presbyterorum, 59. c. 60. a. eorum aditus mulieribus prohibitus, 45. c. 52. a. 349. a. 440. c. ingressus in claustrum S. Galli solis monastico habitu indutus concessus, 178. b. c. 179. a. quorundam immunitas sola imperiali auctoritate defensa, 132. c. bonorum monasterii decimae pauperibus assignatae, 223. a. 273. b.

Monasterii duplicis sanctimonialis nulli virorum contentendas se exhibent, 10. a.

Monastica vita *singularitatis* nomine intellecta, 124. a. ejus prerogativa, 81. a. b. Monastica disciplina inter mundanos tumultus non bene custoditur, 29. a. fere ubique languens, 324. 330. b. c. per S. Odonem restituitur, 389.

Monasticus habitus canonicus dictus, 72. b. eo induti episcopi non monachi reprehensi, 123. c.

Monetae cuncta jus datum quibusdam monasteriis, 272. a. 337. c. 349. b. 404. a. & abbatibus, 63. b.

Moniacus villa pagi Parisiensis, illuc translatus corpus S. Opportunae, 208. a.

Montemium comitum origo, 640. c.

Montis S. Mariae in dioecesi Sueffionensis synodi duae, 622. a. b.

Morianis-vallis, locus prope Compendium, 162. c.

Morienti cuilibet compatiendum, 50. a.

Morinorum episc. *vide* Teruannae.

Mothoinus episc. Aduensis, 72. b.

Moyse abbas Cabriensis, 351. c.

Mulieres, iis aditus in monasteria interdictus, 45. c. 52. a. 349. a. 440. c. 441. a. & in ecclesiis monachorum, 331. b.

Mundinus abbas Hispanus, 343. a.

Murhardus abbas Selingestati, 296. a.

Mutinenfis episc. Wido, 502. a.

N

N A J A R æ episc. Theodemirus, 561. c.

Namnetæ a Nomenoio captæ, 2. b. a. Nortmannis incensæ, 48. c.

Namnetensis episc. Actardus, 36. a.

Nanfisis villa prope Barrum-ducis, 464. a.

Nantogilum in pago Meldensi, natale solum S. Walberti abbatis, 267. c.

Narbonensi ecclesiae data S. Laurentii abbatia, 234. b. ei afferitur cum Balneol. 373. a. ei tributum ab Aulfonensi amplius non pendendum, 328. c.

Narbonæ episcopi. Agius, 373. a. Aimericus, 433. c. Aribertus, 300. c. Arnulfus, 300. c. Ermengaudus, 643. c. Fredaldus, 23. b. Sigebodus, 172. c. S. Theodardus, 301. a. episcoporum chronologia emendanda, 300. c. 301. a.

Natalia seu Sabigotho martyr Hispana, 18. b. 69. c. ejus caput Parisios translatus, 70.

Neapolitani episcopi. S. Athanasius, 134. c. Stephanus, 336. b.

Necrologium seu liber vitæ, 76. b. ex eo ad Primam recitata nomina eorum, qui in societatem suffragiorum admissi erant, 76. c. horum nomina non uno modo inscripta, 77. a.

Nefingus episcopus Andecavensis, 580. b. 598. a. b. 624. b. c.

Nelfa villa pagi Vilcasini, 47. a.

Nemaufensis episc. Gibertus, 222. c.

Nemetensis episc. *vide* Spirenses.

Neorus abbas Anglus sanctus & eruditus, 241. b. ejus vitæ epitome, 241. c. 242. a.

Nepefinus episc. Sergius, 481. b.

Nepotismus improbat, 615. b.

Neustriæ pars Nortmannia vocata, 244. b. Nortmannis cedit, 337. b.

Nevelongus abbas Indensis, 260. c.

Nicæna synodus II. in Gallia nondum recepta, 86. b. SS. Nicaeni episc. Rotomag. & soc. reliquæ Vadiniaci a Riculfo archiepisc. visitatæ, 177. b.

Nicolaus I. papa, 35. c. 78. b. 96. c. 117. b. 125. a. 140. b. c. 151. b. Benedicto III. suffectus, 64. c. ejus decretum de tribus quaestionibus, 79. b. 95. b. 124. c. Adoni pallium mittit, 86. b. Hunfridum a relinquendo episcopatu deterrit, 89. c. Rothadum restituit, 90. c. 95. a. 101. c. 102. a. monachos S. Carilefi increpat, 102. a. b. rebus penitus discussis eorum libertatem asserit, 105. 106. b. c. 107. a. ejus legati a Lothario rege corrupti, 101. c. ejus divortii approbatores sacris interdicit, 111. c. 112. a. b. ipse Lotharius eum delinire fatigit, 114. b. Egiloni pallium mittit, 123. b. Remensis clerici ab eo restituti, 130. c. 136. b. agrotans capitula Græcorum Gallie episcopis mittit, 137. c. de ejus obitu Anastasii litteræ, 136. c. 137. a. Hadriani II. successoris studium pro ejus memoria, 137. b. ejus nomen in diptycis Gallicanis, 78. b. 137. b. ejus diploma pro Corbeia, 103. b. c. 104. a.

Nicolaus a Bosco nuperus abbas regularis S. Amandi monasterium integrum a fundamentis restructit, 599. a.

Nilus junior Casini exceptus, 662. a. b.

Nitigarius episc. Augustanus, 152. b.

Nithardus abbas Medelocensis, 602. c. 648. a. b.

Nithardus monachus Corbeiae-novæ, martyr, 54. a.

Nithardus vir nobilis, res suas Prumie ut legavit, 258. a.

Nivernensis ecclesia, synodi Trecentis pro ea litteræ, 136. c. referuntur, 676. de ejus abbatibus & curiibus Caroli Craffi præceptum, 259. b. refertur, 687. 688.

Nivernensis episc. Abbo, 234. c. Emmenus, 257. b. Liudo, 109. b. Nortmannus, 541. a.

Noctes legitime, hoc est, certi induciarum dies, 144. c.

Nolz episc. Johannes, 145. b. Leo, 325. a.

Nomenoius dux Britannorum, in Cenomannos effusus, 2. b. mortuus, 12. a.

Nomina in eodem instrumento diversimode scripta, 296. c.

Norbertus notarius regius, 225. c. 234. b. c. 248. a.

Nordebertus abbas Faisæ, 270. b.

Nordoardus episc. Redonum, 504. a.

Nortmanni seu Dani, vocati Marcomanni, 254. b. 289. c. ob peccata populi iis a Deo favere permis-

sum, 93. c. eorum infestationes in Anglia, 1. c. 135. a. b. 166. c. 167. 168. 169. 186. c. 187. a. in Belgio, 12. b. 224. b. 229. b. 278. c. in Frisia, 1. c. 12. b. 195. b. c. in Gallia, 1. c. 12. b. c. 30. c. 31. 32. 37. c. 48. c. 51. c. 60. 61. 64. c. 65. a. 66. c. 75. 84. a. b. 89. c. 90. a. b. 92. c. 93. a. 100. c. 104. c. 108. c. 110. e. 119. c. 130. b. 145. a. 175. c. 181. b. 184. a. 194. c. 215. a. b. 222. a. 229. b. c. 230. 235. c. 236. 237. a. 244. b. 247. b. c. 253. 254. 255. 258. c. 259. a. 265. b. 267. 270. c. 273. c. 274. a. 278. c. 279. a. 316. b. 333. b. 336. c. 337. a. 382. a. 384. c. 399. c. 423. c. eorum irruptionis in Sequanum epocha, 71. a. eorum infestatio in Saxonia, 227. b. eorum fictus baptismus, 104. c. eis conversis Neustriæ pars cedit, 337. b. Cenomanni & Bajocæ civitates eis traditæ, 379. c.

Normanni, monasteria ab eis incensa, everfa, direpta, 12. b. c. Amaufense, 277. c. Arulense, 75. b. c. Arvernense S. Illidii, 436. b. Antifiodorense sancti Germani, 261. b. c. Bardeneiense, 135. b. Befuense, 267. a. Bituricense S. Sulpicii, 145. a. Burdegalenfis, 317. a. Carnutenfe S. Petri, 61. b. Centulense, 75. b. 229. b. Coludense, 168. c. Condazum, 244. b. Corbeienfe, 75. b. 229. b. Corbionense, 87. b. Crulandense, 167. b. S. Dionysii, 120. b. Ebehestrenfe, 169. a. Elienfe, 168. b. Flaviaenfe, 12. b. Floriacense, 119. c. 216. c. Follacitanense, 391. b. Fontanellenfe, 12. b. Foffacense, 89. c. 369. a. Gandense sancti Bavonis, 12. b. Gandense sancti Petri, 224. b. sancti Gaugerici, 229. b. Gemeticense, 12. b. 13. b. Girwenfe, 169. a. Glocestrenfe, 306. c. Glonnenfe, 30. c. Hamaticense, 13. a. Indense, 229. b. Lemovicense S. Augustini, 421. c. Leodicense S. Petri, 478. c. Lindisfarrenfe, 169. a. Madriacense S. Leutfredi, 302. c. Malmundariense, 229. b. Marciacense, 13. a. S. Maxentii, 449. a. Meldense S. Faronis, 93. a. Medeshamtedense, 167. c. S. Michaelis ad eremum, 449. a. Noviomense S. Eligii, 75. a. Oratorium, 12. b. Parisense S. Genovefæ, 60. a. S. Germani, 60. b. 89. c. Pictavenfe S. Cypriani, 421. a. S. Hilarii, 104. c. Prumienfe, 235. c. 285. b. Regula, 644. c. Ripadunense, 187. a. Rothonenfe, 49. a. 150. b. ab ejus visitatione femel deterrit, 48. c. 49. a. Rotomagenfe S. Audoeni, 177. b. Saxiacense, 360. c. Senonenfis, 254. c. Sithienfe, 84. a. b. 229. b. Sollemaniense, 110. c. 131. a. Strenshalenfe, 169. a. Stabulense, 229. b. Sueffionense S. Medardi, 254. b. Tarbeienfe S. Savini, 477. c. Tinemuthense, 169. a. Trevirenfis, 236. a. Turo-nense S. Juliani, 436. c. Majus-monasterium, 30. c. 31. b. 172. b. Turo-nense S. Martini, 30. b. c. 325. b. c. Turo-nense S. Medardi, 172. b. Tutelense, 346. c. Vallienfe, 254. c. S. Viventii, 149. b. S. Walarici, 75. b. 229. b. Wiremuthense, 169.

Nortmannia vocata Neustriæ pars an primum? 244. b.

Nortmannus ex abbate multorum cenobiorum episc. Nivernensis, monasterio S. Petri-Vivi infestus, 541. a.

Notgerus episc. Veronæ, 406. b.

Notringus episc. Constantiæ, 382. c.

Notitia Theoderici & Urfonis restituentium Floriaci Patriciacum, 252.

Notitia Vermeriensis conventus de lite Aninsulensium secundum eos finita, 105. 106.

Notkerus, seu Norgerus ex præposito S. Galli episc. Leodici, 415. b. 575. a. 602. c. 639. a. Laubienfes placat, 608. c. 609. a.

Notkerus abbas S. Galli, 619. ejus obitus, 646. c.

Notkerus Balbulus monachus S. Galli doctus & pius, 13. c. 173. c. 174. a. 199. c. 200. a. 275. b. c. 318. a. ejus obitus, 339. b. c. 340. a. scripta, *ibid.*

Notkerus Piperis granum dictus, monachus S. Galli, medicus, 339. c. 383. a. 523. b. 593. a. 619. c. ejus obitus, 646. c.

Novariæ episc. Cadoltus, 264. c. Garibaldus, 312. c.

Novidius episc. & abbas Samonenfis, 37. b.

Noviomum a Nortmannis vastatum, 75. a.

Noviomi episcopi Atardus, 408. b. Fulcarius, 521. b. Hadulfus, 551. a. Hetilo, 286. b. Immo, 75. a. Liudulfus, 641. c. Rainelmus, 75. c. Rodulfus, 504. b. Transmarus, 435. b. Walbertus, 408. b.

O

Becco abbas S. Isidori Legion. 343. b. 352.

Oblatæ in tumulo S. Othmari, 114. a. 145. c. 146. a.

Octavianus clericus filius Alberici principis, fit papa Johannes XII. dictus, 528. a. b. *vide* Johannes XII.

Oda nlia Odonis regis, Zuenteboldo nupta, 300. b.

Oda ducissa Saxonum conditrix partheni Gandersheimensis, 22. b. macrobia, 350. c.

Odacer seu Audacer abbas Cormarici & Villæ-Lupæ, 4. c. 5. a. b. 17. c. 18. a. 57. b. 91. a. 107. b. 127. b. 201. a. ejus ætas, 146. c. ejus constitutio de numero monachorum Villæ-Lupæ, 83. referatur, 675. notarius regius, 140. c. 146. c. 192. c. 194. a. 201. a. c. 203. c. 207. c. 211. c. ejus obitus, 211. c.

Odacer in fedem Belvacensem intrusus, 230. c. 231.

Odalricus episc. Aquensis, 486. b. 489. b. Remensem episcopatum regit, 392. c. 397. c.

Odalricus seu Odelricus ex abbate episc. Remorum, 463. c. 489. b. 507. c. 508. a. 512. a. 565. a. 579. b. 601. c. Remorum antistes ordinatur, 557. c. archicancellarius, 554. a. 561. c. 584. b. 597. c. ejus nepotis cædes, 596. b. ejus obitus, 601. b.

Oddo comes, 262. b. 468. b.

Oddo monachus Aduensis sanctus, 225. a. b.

Odeleia nobilis femina Deo sacra, 650. a.

Odelingus abbas, approbator divortii Lotharii regis, 84. b.

Odgiva regina Francorum, *vide* Eadgiva.

Odilardus monachus Pratenfis, corpora SS. Georgii & Aurelii ex Hispania Parisios deportat, 70. a. b.

Odilboldus, seu Egilboldus, Egilbertusve, episc. Trajecti ad Rhenum, 304. c.

Odilmannus Severus, ipsi nuncupata Radberti expositio in Tharenos, 61. a.

Odilo abbas Stabulensis, 415. a. b. 486. b.

Odilo comes, 534. a.

Odilo notarius Ludovici IV. 425. c. 434. c. 456. a.

Odo ex episc. Schireburn. primas Cantuarie, 349. a. 391. b. 472. a. 497. c. 501. c. 527. c. 536. a. 541. c. 561. a. Wifelmo succedit factus monachus, 456. b. c. egregia ejus epistola ad coepiscopos suos, 457. a. ejus obitus, 555. c. 556. a. tumulus, 556. b.

Odo ex abbate Corbeie episc. Bellovacis, 13. a. 23. c. 25. a. 43. b. 47. b. 109. c. 130. c. 138. a. 139. c. 140. a. 157. a. 161. b. 171. c. 184. b. 192. b. 203. b. 218. c. 220. c. 221. a. b. ante monachatum conjugatus, 29. b. c. Paschasio succedit, 13. c. 14. a. c. eum jam abbatem ab armis dehortatur Lupus, 29. b. c. fit episc. Bellovacis, 75. b. Romam missus, 102. a. 103. b. c. 104. a. 106. b. c. ejus ætas & obitus, 230. b. c. turbæ pro successoris electione, 230. c. 231. an Corbeie regimen resumpserit, 193. c.

Odo episc. Carnuti, 504. a. 650. a. 660. b.

ODO ABBAS CLUNIACI, 320. b. 335. a. 404. a. b. 406. b. c. 422. b. 423. c. 425. c. 434. b. 459. b. ejus vitæ primordia, 330. c. 331. a. b. ejus successus Balmam, 331. c. 332. a. presbyter ordinatus, 344. c. 345. a. Collationes scribit, 345. Bernonis successor, 387. ejus recte facta, 388. c. 389. eum inter & Widonem Gigniacensem controversia, 393. Romam petit, 431. c. 432. ibi percussus a rustico, 432. a. latro ab eo monachus factus, 432. c. ejus iter duplex Romam, & facta, 444. b. c. 445. a. b. Romam quartum profecturus Aymardum coadjutorem instituit, 458. Romæ agro-

rat, 459. c. 460. a. vitæ induciæ ei data, 460. b. hymnus ab eo in extremis posito in honorem S. Martini compositus, 712. Turonis pie moritur, 460. c. 461. a. vita S. Geraldii Auriliaci. ab eo scripta, 332. b. 346. b. alia ejus scripta & discipuli, 461. b. c. 462. a. b. ejus vitæ scriptores, 462. c. silentium quatenus ab eo commendatum, 437. b. c. non fuit primus instituti Benedictini propagator in Galliam, 389. a. b. 401. 402. a. nunquam in Angliam trajecit, 456. c.

Odo abbas Cluniaci, præcipua monasteria per eum instituta, vel reformata, 436. b. Adventinum, 445. a. Auriliacense, 332. c. 400. a. Dolense, 436. b. Floriacense, 400. 401. a. congratulatorias ei litteras hac de re scribit Leo VII. 439. b. referuntur, 708. S. Illidii Claromont. 436. b. 448. b. Mafiacense, 436. b. Romanum S. Pauli, 432. a. b. Romanum-monasterium, 402. b. Salernitanum, 445. a. Sarlatense, 437. a. Senonense S. Petri-Vivi, 435. a. Suppentonianum, 445. a. Ticinense S. Augustini, 444. b. Turonense S. Juliani, 436. c. Turelense, 405.

Odo abbas Dolensis, an alter a S. Odone, 460. b.

Odo abbas Glannafolii & Fossatenis, 94. b. 148. c. 149. a. S. Mauri vita ab eo reperta, 107. b. c.

Odo abbas Lezati, 577. b.

Odo abbas Mafiaci, 423. c. 460. b.

Odo abbas S. Maxentii, 449. a. 564. c.

Odo, seu Udo, Vodove abbas S. Michaëlis ad Mosam, 516. b. 594. a. 613. c. 621. b. 651. c. 652. a.

Odo abbas an Tomericensis, 433. c. 450. b. c.

Odo seu Eudo abbas Vezeliaci, 142. c.

Odo abbas Werdenis, 262. c.

Odo ex comite rex Franciæ filius Roberti Fortis, 130. b. 255. c. 259. c. 265. b. 280. b. c. 283. c. 284. a. 296. c. 300. b. 346. c. 353. c. abbas S. Dionysii, 302. a. S. Martini Turon. 261. b. Lutetiam contra Nortmannos tutatur, 253. 254. 258. c. 259. a. Nortmanni ab eo cæsi, 265. b. Lutetiam rursus obsessam protegit, 270. c. 271. c. reluctans rex dictus, 284. a. inunctus, 262. a. 264. c. non ubique agnitus, 272. b. Carolum simplicem persequitur, 283. c. 290. b. in eum conspiratio, 283. b. ejus donatio S. Dionysio, 293. a. ejus obitus, 301. c. ejus effigies æri incisæ, 271. ejus diploma pro Monte-rotundo, 301. a. refertur, 694. alia ejus diplomata, 270. c. 271. 272. a. 278. a. 285. a. 289. c.

Odo comes Burgundiæ, 144. b.

Odo seu Otto comes Carnutensis & Blesensis, filius Theobaldi Tricatoris, 524. c. 601. c. an 602. a. 610. c. 628. a. 637. b. 650. a. b. 659. b. instaurator Bonæ-vallis, 17. b. 584. b. c.

Odo filius Heriberti comitis Viromand. 386. c.

Odo comes filius Heriberti Trecentis, 659. c.

Odo filius Raimundi comitis Tolosani, 97. c.

Odo levita & archiclavus Cenoman. erga S. Julianum Turon. bene affectus, 610. c. 611. a. 718. c.

Odoardus Bourgeois antiquus prior S. Remigii capfam argenteam fieri curavit, 20. a.

Odoarius abbas S. Zachariæ, alius a Serafiensi abbate cognomine, 11. c. 12. a.

Odoarius comes, 489. c.

Odogarius episc. Spirensis, 604. c.

Odolbertus episc. 468. b.

Odolbertus abbas Gorziæ, 417. a. 622. a.

Odoldus decanus Sithiensis, 510. a.

Odoenus seu Odeleus abbas S. Medardi, 307. a. 622. b.

Odoleus abbas S. Bafoli, 126. b. 517. a.

Odolricus abbas Turelensis, 347. a.

Odolricus comes palatii, 468. a. b.

Odolricus frater Anselmi comitis, 468. b.

Odolricus vicecomes de S. Cyrice, 406. a.

Odulvus monachus Centulæ reliquiarum avidus, 109. c. 141. b. c.

Officia claustralia, 38. b. 277. b. 327. c.

Officia divini dato signo dimissum opus aquis intactum, 445. a. cantus non fit præceptus, 586. b. ejus tempo-

re privatis sacris operari nefas apud Cluniacenses, 389. c. plures cursus in monasteriis perfoluti, 344. b. 381. b. vigiliarum prolixitas Gorziæ, 417. c. 418. a. in officiis divinis Cluniacensium severitas, 390. b. ad Primam post martyrologium & regulam lectum & necronologium, 76. c. Horæ equitando non recitandæ, 586. c.

Ofilo abbas Samonenfis, 59. c. 60. a. 373. c.

Ogo ex abbate S. Maximini episc. Leodici, 416. c. 419. a. b. 427. a. 438. b. 464. c. 478. c. 485. b. 488. c.

Oilibaldus abbas Gorziæ, 559. a. 621. c.

Obertus abbas Gemblaci, 519. a.

Oldericus abbas Ambrosianus, 567. a.

Oliba comes Carcaffensis, 278. a.

Oliba comes Cerritanæ, 519. c. 562. b. 597. c. 643. c. 644. a. b. fit monachus, 653. b.

Olonna curia imperialis in pago Mediolanensi, 185. c. 186. a. b. 282. b. 364. c.

Olonna seu Olumna in pago Pertensi, nunc est opidum S. Desiderii, 187. c. 594. a.

Opilio Picarius patricius Patavinus, S. Justinæ basilica ab eo extructa, 169. c.

S. Opportunæ vita ab Adalelmo scripta, 207. c. 208. a.

Orationem opus necessarium compensat, 217. c. pro latrone celo orans increpitus, 345. b.

Orbertus monachus Rothoni apostata, dein facti penitens, 150. c.

Ordrbyrhus abbas Chaterici, 568. a.

Ordinatio per abbatem facta, 218. c. 219. a. Johannis VIII. hac de re epistola, 683. Ordinationes per saltum, 139. a.

Ordonius I. rex Hispaniæ, 8. c. 37. b. 59. c.

Ordonius II. rex Hispaniæ, filius Alfonsi Magni, 258. c. 326. a. 343. a. b. 351. c. 634. c. conditor S. Stephani de Silis, 334. a. item S. Columbæ Nazar. 379. b. instaurator monast. Samonenfis, 373. c. 374. a. ejus donatio S. Petro de Montibus, 303. b. S. Martino de Pinario, 342. c. 343. a. S. Isidoro, 352.

Ordonius III. rex Hispaniæ, filius Ramiri, 458. c. 509. c.

Orgom uxor Alani ducis Britannæ, 337. c.

Orlandus abbas Arremarenfis, 285. a.

Ola insula oceanii circa Armoricam secessu S. Pauli episc. Leonensis illustris, 504. b.

Osburga mater Guilberti Gemblac. 375. c.

Oscellus insula Sequanæ, ibi præsidium Nortmannorum, 60. a. 64. c. 75. a. a. Carolo Calvo frustra obsessa, 65. a. 70. c. Nortmanni per alios Nortmannos ad deditiorem compulsi, 89. c.

Osgarus seu Ordgarus abbas Abendonæ, 483. c. 567. b.

Osketulus, seu Oskitellus ex episc. Dorcestrensi archiepiscopus Eboraci, 561. b. 583. b. ejus obitus, 515. c.

Osketulus dux Nortmannorum, 167.

Ofmundus fidelis Richardi ducis Nortmannorum, 596. c.

Ofnaburgi episc. Egibertus, 152. b. seu Egibertus, 88. c. Gozbertus, 33. c.

Oforius ex comite monachus sanctus, conditor monast. Laurentiani, 600. b.

Ostium congesto. aggere propugnaculum factum, 337. a.

Ostiensis episc. Megistus, 50. a.

S. Oswaldi regis ossa Glocestriam translata, 306. c.

Oswaldus ex episc. Wigornix archiepisc. Eboraci, Floriaci fit monachus, 541. c. 542. a. in Angliam reversus fit episc. Wigornix, 561. a. b. ejus studium pro monachis, 561. b. fit archiepisc. Eboraci, 616. a. Ramefiæ monachos locat, 616. a. conditor Wintecumbæ, 638. c. 639. a.

Oswaldus abbas Mauri-monasterii, 328. c.

Oswardus abbas Eveshamensis, 583. b.

Othbertus episc. Argentorati, 321. c.

Othbertus episc. Trec. 341. c.

Othbertus

Othbertus marchio comes palatii, 576. c.

Othbertus cancellarius Ottonis I. 516. c. 518. a.

Offidus monachus Weiffemburgi, ejus libri Teutonici de evangelio, 128. aliud ejus carmen, 128. c. periphrafi in psalms & cantica, 129. a.

Otgarius ex monacho episcopus Spirensis, 517. c. 578. b.

Otgarius abbas Althæ-inferioris, 49. c. 63. c. 88. a.

Otgarius abbas sancti Pontii Tomericensis, 433. a. b. 450. b. c.

Otgarius cancellarius, 58. c.

Otgarius monachus, ei data opera emendandi vitam S. Martini, 445. a.

Otgerus episc. Ambiani, 277. a.

Otgerus episc. Rubelacensis, 152. b.

S. Othmar corpus translatum, 113. c. 114. a. in ejus oratorium illatum, 145. c.

Otho dominus Estensis, 64. a.

Otradus abbas Merfeburgi, 604. c.

Otrannus episc. Viennæ, 192. b. 222. b.

Otricus magister scholarum Magdeburgi, 636. b. c.

Otto I. imperator, Magnus, filius Henrici Aucupis, 329. c. 350. c. 430. b. 432. b. 441. c. 442. a. 443. b. 454. c. 459. a. 465. b. 466. a. 471. b. 482. c. 485. c. 486. a. 488. b. c. 510. b. 517. b. 518. a. 519. a. b. 523. b. 536. b. 539. c. 540. a. 544. c. 560. b. 563. b. c. 564. a. 570. c. 571. a. 572. a. 583. b. 587. c. 588. a. 595. c. 599. c. 604. a. 615. a. Aquignani rex coronatus, 426. b. conditor urbis ac monasterii Magdeburg. 458. b. in eum conspiratio, 453. c. apud S. Dionysium & S. Audoenum orat, 482. c. Mathildem matrem vexat, 484. a. post mortem primæ uxoris litteras dicit, 484. b. munificus in Fuldenses, 496. c. & in Einfidenses, 500. b. Adelaïdem uxorem ducit, 515. b. turbas adversus eum ciet Liudulfus filius, 518. b. Johannem Gorziensem legatum ad regem Arabum mittit, 529. 530. a. legationis series, 543. 544. a. Italiam per Liudolfum filium subigit, 531. c. Adalbertum in Russiam mittit, 551. b. c. 552. a. Italiam adit, 552. b. coronatus imperator, 559. b. Leonem Johanni papæ subrogat, 564. a. Benedictum V. relegat, 568. c. 573. a. Ottonem filium imperatorem coronari curat, 588. a. S. Galli visitationem indicit, 592. c. 593. S. Udalricum episc. August. ut excipit, 608. a. ejus obitus, 617. c. ejus erga monasteria devotio, 616. c. ejus placitum pro Johanne abbate Farfensi, 607. ejus diplomata, 320. b. 338. c. 408. a. 454. a. 465. c. 485. b. 489. b. c. 526. c. 527. b. c. 545. a. 546. a. 550. a. 566. a. 572. 574. a. 590. a. 600. a. 604. b.

Otto II. imperator, Rubicundus dictus, 518. b. 571. c. 583. b. 592. c. 593. 603. c. 605. a. 615. a. 619. b. 640. c. 658. a. rex coronatus, 552. b. ejus testimonium de puero per S. Maximinum de manu raptoris liberato, 565. b. c. imperator coronatus, 588. a. monast. Mimilevenfis conditor, 618. a. mortuo patre motus comprimit, 626. matri per S. Mayolum reconciliatur, 627. a. b. episcopatum Cameracensem Rothardo confert, 639. a. Lotharium regem propulsat, 647. b. novæ inter eum & Lotharium rixæ, & pactum, 658. c. 659. a. ejus diplomata, 631. a. 640. b. c. 641. a. 654. b. 659. a.

Otto dux Bajoariorum, 640. b. 654. b.

Otto dux Burgundiæ, filius Hugonis Magni, 524. c. 528. c. 540. b. 546. c. 547. a. 553. b.

Otto dux Saxonix, pater Henrici Aucupis, 350. b. mortuus, 350. c.

Otto dux filius Richuini, 454. b. 466. c. ei Lothariensis ducatus commendatus, 454. a.

Otto filius Adalberti comitis Viromand. 575. c. an 602. a. 610. c. 639. b.

Otto diaconus, frater Willelmi comitis Astaraci, 646. a.

Otto-Datus vicecomes Montanerii, conditor monast. S. Orienti de Regula, 645. c.

Ottulfus episc. Trecentis, 175. a. 194. b.

Ottulfus monachus Dionysianus, 154. b.

Annal. Bened. Tom. III.

Otwinus ex abbate Magdeburgi episcopus Hildensheimensis, 508. b. 522. c. 582. c.

Oveti episc. Hermenegildus, 278. c.

Oxonienfis academix fundatio, an restitutio, 241. b. 242. a. discordia, 241. a. 258. b.

P

Pænitentes ferreis catenis constricti loca sancta circumeuntes, 7. b. c. 56. b. c. 104. b. 296. b. 647. c.

ad Pænitentix lamenta Deo irato confugiendum, 60. c. 61. a.

Pænitentia quam caute concedenda, 119. a. absolutio post pænitentiam, 371. a.

Pænitentia: publicæ exempla, 7. b. c. 56. b. c. 175. b. c. 183. b. Pænitentia: gradus in usu, 140. b. 160. b. 183. b.

Pænitentia propter homicidium, 7. b. 56. b. c. 104. b. 296. b. 647. c. ob monachum cæsum, 140. b. imposita monachæ ob stuprum, 183. a. b.

Palla altaris insignis Lugduni aservata, 143. c. Palla altaris incendium restinctum, 632. c.

Palzo episc. Spirensis, 592. c. 593. a.

Pampilonæ episc. Eximius, 228. a. Willefindus, 11. c.

Pancharta, generale præceptum, 87. b.

SS. Pancratii & Sabinae corpora Venetiis, 58. c. 59. a.

Pandonulfus comes Capuanus, 263. c.

Pandulfus princeps Capuanus, 589. c. 607. c. 662. a.

S. Pantaleonis reliquie Roma Coloniam translata, 530. c.

Panto abbas S. Benigni, 361. a.

Papia ab Hungaris combusta, 381. c. ab Ottone Magno expugnata, 515. b.

Papienses episc. vide Ticinenses.

Parasceves die, sepultura dominicæ ritus, 656. c.

Pardulus episc. Lauduni, 3. b. 25. b. 33. a. 39. b. 46. c. 47. a. 49. b. 58. a. 71. c. 72. a. 123. c. abbas Dervenfis, 38. b. 666. c. 2. 667. c. 2. ejus ad ecclesiam Lugdun. epistola, 25. b. 40. a. ejus rogatu privilegium Auriniaco concessum, 38. c.

Parisiensium clades a Nortmannis, 60. urbs ab eisdem incensa, 89. b. obsessa, 253. & seqq. 258. c. 259. soluta obsidio, 265. b. rursus tentata, 270. c. tertio, 273. c.

Parisiensium ecclesiæ data abbatia Resbacensis, 328. b.

Parisiensium episc. Aneas, 55. c. Anshericus, 255. a. Constantius 504. a. Ercanradus, 2. b. Gozlinus, seu Gauzlinus, 249. b. Ingelwinus, 176. b. an duo Rainaldi, 660. b. Theodulfus, 337. c.

Parma igne cremata, 313. a.

Parmentis episc. Huchertus, 590. a. Sigefridus, 616. c. Wibodus, 238. c.

Parthenopolis, vide Magdeburgum.

Paschatis die, resurrectionis dominicæ ritus, 656. c.

Paschale jus quale, 478. a. b.

PASCHASTIUS RABBERTUS abbas Corbeix, 25. a. regimen abdicat, 13. c. abdicationis causæ, 14. studia resumit, 14. c. 15. a. b. exponit psalmum XLIV. 54. c. 55. ejus de Parisiorum clade lamentatio, 60. c. 61. a. nova ejus scripta de eucharistia, 66. c. 67. a. Gezonis de hoc libro sententia, 503. a. b. quinam ejus adversarii, 67. b. non fuit novator, 78. b. 116. c. 143. c. ejus obitus & virtutes, 118. c. 119. a. b.

Pasquitanus dux Britannæ, 183. c. 184. a. 337. c.

Patavienfis ecclesiæ cellæ subiectæ, 640. b.

Patavii episcopus Ermenricus, 152. b. Piligrinus, 636. a.

Patavini episc. Gauzlinus, 606. c. Rosius, 169. b.

Paterna instauratrix Superadi, 373. b.

SS. Paterni & Pavacii corpora Brajaci, 537. c. 538. a.

Patherbrunnæ episc. Biso, 269. a. Dudo, 552. a.

Folmarus, 552. a. Liuthardus, 117. b.

Pauliacus vicus pagi Autisiodorensis, 234. b.

I I I I

- S. Pauli episc. Leonensis corpus Floriaci, 504. b. c. ejus vita scripta, 249. c. 250. a.
- S. Pauli Leonensis episc. Conanus, 421. a. Hinwo-retus, 249. c. Jacob, 421. a. Mabbo, 504. b.
- S. Pauli episc. Virdunensis corpus e tumulo levatum; 558. b.
- Paulus episc. Rotomagi, 23. c. 47. b.
- Paulus abbas Micæ-aureæ, 600. b.
- Paulus abbas Montis-majoris, 634. a.
- Paulus abbas S. Vincentii Wlturn. 563. c.
- Paulus martyr in Hispania, 18. c.
- Paulus, an Johannes, diaconus Neapolitanus, ejus scripta, 37. a. ejus epistola nuncupatoria ad Carolum Calvum, 666.
- Pauperes, iis pro afflictatione sufficiat penuria sua, 310. a. jejunantium abstinencia reficiantur, 310. a. ad eorum inopiam tempore famis sublevandam vasa sacra confecta, 568. a. iis erogetur quicquid in monasteriis super usus necessarios restiterit, 586. c. reliquæ panis & vini iis traditæ, 390. b. attributæ decem bonorum monasterii, 223. a. 273. b. distributa annoa monachorum defunctorum, 480. b.
- S. Odonis in eos caritas, 444. c. 445. a.
- Pax emendatione morum quærenda & imploranda, 267. c.
- Peccata populi calamitatum publicarum causa, 330. b. Peculium, vide Proprietas.
- Pelagius vir sanctus apud Hispanos, 509. c.
- Pellegrinus abbas Novalicentis, 398. a.
- Perfessus monachus, martyr in Hispania, 8. b. c.
- Pergamensi ecclesiæ data diplomata, 246. c. 247. a.
- Petrona a Nortmannis incensa, 224. b.
- S. Perpetui episc. Turon. studium in ornando loculo S. Martini, 32. b.
- Perfida a Lupo-Servato ad Odonem abbatem cur missa? 29. b. c.
- Perusia episc. Honestus, 653. c.
- Pertha avia Hermanni Contracti, 526. c.
- Petto abbas Farfæ, 40. c.
- Pertolus filius regii procurator capitis datus, 347. b. c.
- Pestis in Germania & in Gallia, 528. b.
- Petræficum, locus agri Parisiensis, 234. c.
- Petræpontensis corpus S. Botiani Laudunum deferrunt, 256. b. referunt, 663. b.
- Petronilla de Roceo non est conditrix S. Michaëlis in Teoracia, 472. c.
- Petronus episc. & comes, 657. b.
- Petrus patriarcha Gradenis, 209. c. 210. a.
- Petrus episc. Ravennas, 399. c. 517. c. 524. a. 534. c. 616. c. 628. b.
- Petrus episc. Tolosæ, 646. a.
- Petrus episc. Aretinus, 179. b.
- Petrus episc. Barcinon. 614. c.
- Petrus de Mosantio ex abbate S. Jacobi episc. Compustellæ, 132. a.
- Petrus episc. Fori-Sempronii, 201. b.
- Petrus episc. Gavinentis, 35. c.
- Petrus episc. Papiæ, 571. a. b. 590. a.
- Petrus episc. Pictavorum, 656. b.
- Petrus episc. Senogallia, 201. b.
- Petrus episc. in S. Gallum munificus, 291. b.
- Petrus abbas Ambrosianus, 88. c. 89. a. 181. a. 209. b. 228. b. 238. c. ejus obitus & epitaphium, 308. c.
- Petrus alter abbas Ambrosianus, 566. c.
- Petrus abbas Amiatinus, 299. c. 338. c.
- Petrus abbas Balneolensis, 131. c.
- Petrus abbas Bobii, 452. a. 503. b. 571. c. 647. a.
- Petrus abbas Brumadi, 229. c.
- Petrus abbas Farfæ, 270. b. obit, 364. c.
- Petrus abbas S. Fuscæ, 313. a.
- Petrus abbas S. Isidori Legion. 343. b. 352.
- Petrus abbas S. Michaëlis Caietæ, 407. b.
- Petrus abbas Nonantulæ, 305. c. 338. b. 348. a.
- Petrus abbas Perusinus, 653. c.
- Petrus abbas Ravennensis, 524. b.
- Petrus abbas Sublaci, 41. b.
- Petrus abbas Superadi, 373. b.
- Petrus presbyter Astigitanus, martyr, 10. b. c.
- Petrus alter martyr in Hispania, 18. c.
- Petrus comes, 607. c.
- Petrus eremita in monte Altino, 407. b.
- Petrus cancellarius Ottonis I. 607. c.
- Petrus notarius Hugonis regis, 395. b.
- Petrus Urfeolus dux Venetiarum, ejus conversio, 652. c. 653. a. b.
- Philosophiæ veræ laus, 15. a.
- Philoxeni consulis effigies æri incisa, 202. inter & 203.
- Photius in sedem CP. intrusus, 137. c. depositus, 160. a.
- Pictavorum urbs a Nortmannis obfessa, 104. c. incensa, 119. c.
- Pictavorum episc. Alboinus, 470. a. Frotarius, 370. c. Helfridus, 262. c. Petrus, 656. b.
- Pileo foenino usi milites totius exercitus, 482. c.
- Pilgrinus archicappellanus Conradi regis, 341. a.
- Pilgrinus episc. Pataviensis & Laureacensis, 640. b.
- Pilgrinus episc. Pataviensis & Laureacensis, 640. b. Wolfgangum Ratispon. fedi imponi curat, 615. c. per eum conversi Hungari, 636. a.
- Pinnenses episc. Grimbaldus, 132. b. Johannes, 348. a.
- Pinnosa abbatissa Alnedensis, 22. a.
- Pippinus abbas Medianensis, 292. c. 293. a.
- Pippinus junior rex Aquitanæ, retrusus ad S. Medardum, 19. a. fuga elapsus, 19. a. 23. c. fit monachus, 24. a. e monasterio fuga elapsus, 37. c. 51. b. ei comitatus & monasteria in Aquitania concessa, 65. a. apostata factus Nortmannis se adjungit, 108. c. ab Aquitanis captus artificiosa custodia religatur, 109. a.
- Pippinus comes, 283. b.
- Piata, locus supra Rotomagum ad Sequanam, pro ponte ibi conficiendo tributum impostum, 154. c. ibi habitæ synodi, 93. c. 109. a. b. 157. primæ epistola pro S. Carlefo, 93. c. 94. a.
- Placentiæ episc. Evrardus, 320. a. Johannes, 647. a. Wido, 320. b.
- Placencius abbas Exiliensis, 365. a.
- Plato notarius Ludovici imperatoris, 59. a.
- Plectrudis mater S. Gerardi Broniensis, 359. a.
- Plegmundus ex eremita episc. Cantuarie, 242. a. 273. c. 299. a. 306. c. ejus obitus, 349. a.
- Præbendæ in cathedralibus monachis concessæ, 148. c. 449. b. 597. c. 661. a. b.
- S. Præcordii corpus Corbeizæ exceptum, 408. c.
- Prædestinatio gemina a Lupo ut asserta, 3. sententia Gothefcalci de ea catholica est in duabus ejus confessionibus, 21. b. de ea diversorum scripta, 25. ut asserta a synodo Valentina, 46. b. & Lingonensi, 79. b. a Nicolao I. 79. c. ab Hincmaro impugnata, 79. b. 81. b. c. blasphemæ de ea opinionationes, 21. a.
- Prælatas, id est præpositus seu prior, 294. b. 308. a. 461. c.
- Præpositorum mutatio, 23. c.
- Prætoria Dei fidelissima famula, 297. a.
- Prægensis episcopatus erectio, 587. b. c. Episc. Dimerus, 587. c.
- Presbyter recens ordinatus stolam extra sacra gestare solitus, 344. c. 345. a. Presbytero conjugato resistitur, 289. b. Presbyteri ad collationes in monasteria venientes, 59. c. 60. a. Presbyteri licet titulis dimissis, monasticen profiteri, 80. c. 81. a. b. Presbyteri inter mancipia recensiti, 54. c. Presbyterorum supina ignorantia in Anglia, 453. a. in Francia, 447. b.
- S. Primi mart. corpus Legiuni apud Insabres, 323. c.
- Privilegiorum utilitas, 330. c. in iis dicitur & impreca-tiones, 38. c. &c.
- in Processione duo presbyteri præcedentes cum tintinnabulis, 398. b.
- Proclamatio culparum usu recepta apud Cluniacenses, 390. a.
- Profanis litteris totos se non tradant eruditi homines, 118. c.
- Proprietatis vitium in monachis, 383. c. 400. a.

325. c. non est leve crimen, 219. c. 550. b. c. interdictum monachis, 592. c. 593. a. etiam Superioribus, 586. c. & canonicabus, 22. b.
- Proradbertus lestor Corbeizæ-novæ, 54. b.
- Protasius abbas Exalata, 40. c. 220. a. tum Coxanensis, 219. c. 316. a.
- Provincia ab Hungaris & Sarracenis infestata, 491. b. c.
- Provincia ecclesiastica diocesis nomine intellecta, 150. b. 165. a. 172. b.
- S. Prudentii mart. Besium translatio, 244. c.
- S. Prudentii corpus in monast. Cataloniæ, 508. c. 509. a.
- Prudentius episc. Trecentis, Galindo ei cognomen, 6. c. Cellensem basilicam dedicat, 5. b. c. S. Mauræ morienti adest, ejusque scripsit elogium, 6. b. ab Hincmaro consulens de Gothefcalco, 6. c. cujus est defensor acerrimus, 6. c. 25. b. 124. c. Johannis Scotti Quadrivium ab eo refutat, 6. c. Cariffaci capitula ab eo reprobata, 56. a. non ei tribuendi Annales Bertiniani, 95. b. 125. a.
- Pseudunus in finibus Eduorum, locus martyrii SS. Florentii & Hilarii, 17. a.
- Potica, id est variolæ, 555. a.
- Podienfes, seu Anicentes, Wallavenses episc. Adalardus, 364. b. Bego, 441. c. Gothefcalco, 441. b. Wido I. 204. b. Wido II. 637. c.
- Pomposa sanctimonialis Hispana, martyr, 18. c.
- Pontigonis palatium in diocesi Catalaunensi, 47. b. 58. a. 91. b. 126. a. 203. c. 207. b. c. 220. c. 328. a. ibi habitus conventus, 191. c. 192. a.
- Pontifara arx a Nortmannis expugnata, 253. c.
- Pontius episcopus, 433. c.
- Pontius abbas Coxanensis, 537. b. 625. a.
- Pontius abbas Montis-majoris, 634. a.
- Pontius dux Aquitan. vide Raimundus.
- Pontius filius Willelmi comitis Provincie, 637. c.
- Poppa mater Willelmi ducis Nortmannorum, 337. b.
- Poppo episc. Wirziburgi, 458. a. 582. c. 592. c.
- Porci ad usus monachorum, 99. c. 163. a. 235. b.
- Portuensis episc. Formosus, 191. c. Valentinus, 245. a. Walbertus, 214. b.
- Portus locus pagi Nemaufenfis, ibi habitata synodus, 300. c.
- Potamus villa regia ad lacum Acronium, 63. c.
- Pueri a parentibus in monasteriis Deo oblati, ligati, 149. c. 152. a. eos offerendi Deo facultas concessa etiam propinquis, 149. b. c. Pueri quali disciplina Balma educati, 331. c. 332. a. a S. Ethelwoldo ut eruditi, 568. b.
- Pulmentarii nomine ferculum ex pisce intellectum, 462. b.
- Puppo abbas Corbeizæ-novæ, vide Bovo.
- Purchardus abbas Cremifanii, 268. a.
- S. Rufinæ translatio Herfordiam, 88. b.
- Q**uadragesimæ tempore velum ante crucem appensum, 178. a. jejunium varie variis in locis inchoatum, 138. c. dominica prima abstinencia non servata, 451. c. jejunii religio, 148. c.
- Quadragesimæ tempore continentia commendata, 424. a. loca sancta circumire soliti ipsi reges, 72. c. 307. b. 395. a. Cluniacensium caritas in pauperes, 390. b.
- S. Quintini corpus Laudunum delatum, 230. a.
- S. Quintini opidum ab Heriberto comite obfessum, 423. b.
- R**abanus-Maurus ex abbate Fuldensi episcopus Moguntinus, 15. c. 16. a. 42. c. ejus caritas tempore famis, 8. c. 9. a. Hersfeldensem basilicam dedicat, 9. a. Clingenfe monast. ab eo instauratum, 9. b. ejus martyrologium, 16. b. concilii Mogunt. præses, 22. a. ejus ad Heribaldum epistola, 27. ejus epistola ad Remigium episcopum Lugdun. de Gothefcalco, 39. b. 40. a. ejus obitus & epitaphium, 52. b. c. 53. a. encomia & scripta, 53. a. b.
- Rabinus abbas Regulæ in Bearnia, 645. c.
- Rachildis inclusa prope S. Gallum, 368. c. 382. c. 383. a. ejus obitus, 484. b.
- Radbodus episcopus Trajecti ad Rhenum, 164. a. fit episc. Trajecti, 304. c. 305. a. ejus obitus, 362. a. b.
- Radbertus abbas Corbeizæ, vide Paschasius.
- Radelchifa abbatissa monast. in Cingla, 282. c.
- Radulfus abbas S. Germani Autifiod. 120. c.
- Radulfus abbas S. Bavonis, 256. b. 446. b.
- Radulfus abbas Figiaci, 62. c.
- Radulfus abbas, 504. a.
- Radulfus seu Rodulfus dux Nortmannorum, 174. b.
- Radulfus comes avunculus Caroli Calvi, 108. b.
- Radulfus comes Dolensis auctor Castri-Radulfi apud Bituriges, 357. c. 423. c.
- Radulfus comes in Nortmannia, 580. a. 596. c.
- Radulfus frater Hugonis, episc. Rotomagi, 464. b.
- Radulfus filius Wifredi comitis monachus Ripipulli, 270. a. 348. c.
- Radulfus de Dragiaco cubicularius Ludovici Transmarini, 506. b. c.
- Radulfus, vide Rodulfus.
- Raffridus abbas Weiffenburgi, 58. b.
- Ragamfredus archiepiscopus & archicancellarius, 42. c.
- Raganarius monachus Floriaci pius, 32. c. 120. a.
- Ragembaldus episc. Ambiani, 498. b.
- Ragembaldus abbas Nonantulæ, 170. b.
- Ragembaldus abbas Psalmodii, 333. c.
- Ragemprandus abbas Casini, 263. c. 282. c. 283. a. 320. c.
- Ragenardus abbas Resbaci, 328. b.
- Ragenarius episc. Ambiani, 25. a.
- Ragenfredus episc. Carnuti, 61. b. 504. a. instaurator S. Petri, 503. c. 504. a. obit, 548. a.
- Ragenfredus episc. Meldensis, 196. c. 197. a. 198. a.
- Ragenoldus abbas Sithiensis, 539. a. 554. c.
- Ragenoldus comes de Rauciaco, 471. b. 518. b. excommunicatus, 579. b.
- Ragerius abbas, 191. c.
- Ragerius I. comes Hainoënsis, Longum-collum dicitur, 273. b. an 302. a.
- Ragerius II. comes Hainoënsis, an 302. a. 353. c. S. Matthiæ Trevir. munificus, 344. b.
- Ragerius IV. comes Hainoënsis, Longum-collum & ipse dicitur, 521. c. 522. a. 526. b. 550. c. indignum ejus facinus, 532. a. exfulat, 532. b.
- Ragerius V. comes Hainoënsis, adversus Ottonem II. rebellis, 626. b. subactus, 639. b. restituitur, 640. c.
- Raimbaldus abbas Palatioli, 534. c.
- Raimbaldus abbas sancti Vincentii Vultur. 347. c. 470. c.
- Raimbaldus comes, 489. b. c.
- Raimo episc. Aurelian. 270. c.
- Raimundus episc. Illiberitanus, 530. a.
- Raimundus abbas Auriliaci, 358. b. 569. b. c. 570. a. b. 601. c. 602. c.
- Raimundus abbas S. Sulpicii, 358. a. 420. a.
- Raimundus abbas Doverensis, 319. c.
- Raimundus abbas Soricinii, 321. a.
- Raimundus I. comes Tolosæ, 23. a. 98. b. conditor monast. Vabrensis, 97. b. c. 162. b.
- Raimundus II. comes Tolosæ, 433. a.
- Raimundus III. comes Tolosæ, Pontius dicitur, 410. a. 434. a. 436. b. 471. b. conditor S. Pontii Tormerensis, 433. 450. a. ejus testamentum, 548. b. ejus liberi, 548. c.
- Raimundus comes, Albiensis, an Tolosanus, 613. c.
- Raimundus comes Bigorritanus, instaurator S. Savini Tarb. 477. c.
- Raimundus comes, 333. c. 562. a. b.
- Raimundus marchio, 513. c.
- Raimundus filius Borrelli marchionis nascitur, 614. b.

Raimundus filius Raimundi-Pontii comitis Tolofani, 548. c.
 Raimundus filius Rogeri comitis Carcaff. 657. b.
 Rainaldus episc. Andecav. 624. c. 628. a. 650. c.
 Rainaldus episc. Eistrensis, 640. b.
 Rainaldus episc. Parisiensis, 655. 660. b.
 Rainaldus episc. Ticini, 647. a.
 Rainaldus episcopus, 433. c.
 Rainaldus abbas Angeriaci, 469. c.
 Rainaldus abbas Anianæ, 546. b.
 Rainaldus abbas Anisulæ, 2. b. 47. a. 105. b.
 Rainaldus abbas S. Columbæ, 632. c.
 Rainaldus dux Nortmannorum, a S. Benedicto fugatus & punitus, 333. b.
 Rainaldus consiliarius Lotharii regis Franciæ, 541. b.
 Rainaldus nepos S. Geraldii comitis, 332. b.
 Rainaldus vicecomes, 422. a.
 Rainardus abbas S. Petri Vivi, 541. b. 649. c. 660. a. b.
 Rainardus comes, Vetulus dictus, 379. c. 540. c. 613. a. Brajaci basilica ab eo incensa, 538. a. Anafio episc. Senonum infestus, 597. a. & Sewino, 641. c. excommunicatur, *ibid.* a. proposito desistit, 649. b. ejus facinora, 650. a.
 Rainardus monachus Sithiensis, a Nortmannis lanceis perfoctus, 84. b.
 Rainardus seu Ragenardus notarius regius, 380. a. b. 383. c. 384. a.
 Rainelmus episc. Noviomii, 75. c. 85. c. 203. b.
 Rainogundis matrona Saviniaco benefica, 468. c.
 Raino abbas Megabrensis, 395. b.
 Rainogala canonicus Autifodori. doctus, 240. a.
 Rainulfus abbas Belli-loci, 281. a.
 Rambertus abbas & reformator Senoniensis, 416. b. 428. c. 429. a. 442. b.
 B. Ramerius præpositus Belli-loci, 584. c. 585. a.
 Ramirus rex Hispaniæ obit, 8. c.
 Ramirus alter rex Hispaniæ, 407. c. 408. a. 458. c. ejus sepultura, & monasteria ab eo condita, 509. a. b.
 Ramnincus abbas S. Sulpicii, 48. a.
 Ramnulfus abbas S. Maxentii, 564. c. 597. a.
 Ramnulfus comes Picavenfis, 104. c. 183. b. 184. a.
 Ramnulfus dominus Figiaci, fundator monast. Fontensis, 569. b.
 Rampo vicecomes Castriduni, 17. b.
 Rampo conditor monasterii in dicecesi Senonensi, 239. b.
 Rampo sacrorum violator a papa excommunicatus, 288. a.
 Ramvoldus abbas S. Emmerammi, 566. a. 582. c. 629. b. c.
 Randincus presbyter titularis S. Symphoriani Mett. 378. c. 379. a. Gorziæ fit monachus, 413. c.
 Rando abbas incerti loci, 73. a.
 Ranecaldus abbas Hispanus, 425. b.
 Rangerus abbas Senoniensis, 429. a.
 Rani five Rugiani, a Corbeiensibus conversi, 189. b.
 Ranualdus abbas Corticellæ, 342. c.
 Ranulfus episc. Asturicensis, 303. b.
 Ranulfus abbas Montis-olivi, 327. b.
 Rasso comes, conditor & monachus cœnobii Werdensis, 523. c. 524. a.
 Rabertus episc. Valentiniensis, conditor Cari-loci, 183. c. 192. a.
 Rabertus ob percussam matrem cælitus punitus, a S. Frodoberto sanatus, 175. b. c.
 Rabodus ex abbate Mediolaci episcopus Trevirensis, 267. c. 269. c. 285. c. 295. c. 297. a. 305. b. 328. a. 329. b. fit episc. Trevir. 245. b. archicancellarius, 296. c. 297. a. 300. a. 306. a.
 Ratfredus abbas Farfæ intrusus, 364. c. 403. c. ejus interitus, 430. c. 431. a.
 Ratherius ex monacho Laubiensis episc. Veronæ, 367. b. c. 484. b. fit episc. Veronensis, 406. b. c. clerici ipsi infesti, 411. c. 412. a. culpatas quod in quadam abbacia clericos monachis substitueret, 412. a. b. exsul librum scribit, 411. b. alia ejus scripta in

exilio, 412. c. Brunonis præceptor, 474. b. fedi Veronensi restitutus, 515. b. fit episc. Leodici, 518. b. c. episcopatu cedit, 525. c. 526. a. ejus epistola ad Johannem XII. 534. b. c. Euracri episc. ad eum epistola, 550. c. 551. a. Laubiis infestus, 575. a. Elnonensem abbatiam an ambierit, 598. c. 599. a. Folcuino reconciliatus, 608. c. 609. a. ejus obitus, 631. c.
 Ratherius primicerius S. Stephani Divion. & canonicus Lingonenfis, 341. b.
 Ratholdus an episc. Veronæ, 251. a. 291. b.
 Ratipona combusta, 279. b.
 Ratipona episc. Apertus, 279. b. Embricho, *ibid.* Ifengrinus, 408. a. Guntarius, 442. a. Michael, 442. b. Tuto, 292. c. & c. Sanctus Wolfgangus, 615. c.
 Ratleicus abbas Seligenstadii obit, 16. b.
 Ratoldus abbas Corbeix, 192. c. 476. a. 622. b.
 Ratperrus monachus S. Galli, 173. c. 174. a. 178. c. 179. a. 275. b. c. ejus obitus & scripta, 318. a.
 Ratramni plures, 140. a.
 Ratramnus abbas Novi-villaris, 140. a.
 Ratramnus monachus Corbeix, 14. a. 95. c. scribit de tribus quæstionibus, 25. b. ejus est liber de corpore & sanguine Christi, 68. b. c. ejus sententia ad catholicam fidem facile reducenda, 69. a. ejus sententia de trina deitate ab Hincmaro impugnata, 81. c. 81. a. ejus ad capitula Græcorum responsiones, 138. 139. a. b. alia ejus scripta, 139. c. 140.
 Ratramnus præpositus Orbaci, 140. a.
 Raubertus episcopus, 322. c.
 Ravengem abbas Epternaci, 608. b.
 Ravengem abbas Stabulensis, 664.
 Ravenna clavis edificii ab Ottone I. fundata, 607. b.
 Ravennates archiepiscopi, Honeftus, 616. c. Johannes VIII. 209. a. Johannes IX. 303. c. Petrus, 399. c. 517. c.
 Reatinus episc. Albricus, 603. b.
 Reccafredus episc. Hispanus, 11. c.
 Reccatecus episc. Hispanus, 451. c.
 Recemundus legatus regis Arabum ad Ottonem I. 529. c. 530. a.
 Recensuendus abbas Hispanus, 352. b.
 Recimirus abbas Arulensis, 75. c.
 Reclusæ in monasteriis virorum, 354. c. 355. a. 368. a.
 Reclusorum regula, 309. 355. a.
 Redonum episc. Electramnus, 56. b. Nordoardus, 504. a.
 Refectorii consecratio, 609. b.
 Regenbodus abbas Hirsaugiæ, 249. a. regimine abdicatione sancte vivit, 275. c.
 Reges Deum honorent, ecclesiæ suam fervent legem, 104. a. non eorum est de rebus fidei disputare, 138. b. præclara ad eos monita, 2. a.
 Regimarus abbas Romam missus, 129. c. 130. a.
 Regimbaldus comes Mauri-villam dat S. Arnulfo, 539. b. c.
 Regimbertus abbas Ambrosianus, 308. c.
 Regimundus, *vide* Raimundus.
 S. Regine mart. corpus Flaviniacum translatum, 110. a.
 Regine dicte regum filix, 583. b.
 Reginaldus, *vide* Rainaldus.
 Reginbaldus comes S. Udalrici ex sorore nepos, 526. c.
 Reginbertus conditor monasterii S. Blasii, 566. b.
 Reginharius præpositus Floriaci, 214. c. 215. a.
 Regino abbas Prumiæ, 250. c. 296. a. fit abbas Prumiæ, 285. c. regimen abdicat, 305. a. b. abbas S. Martini Trevir. 305. a. 329. a. chronicon ab eo absolutum, 321. c. 328. c. 329. a.
 SS. Regula & Felicis mart. corpora in monast. Turicino, 34. a. 63. a. b. c.
 Regula S. Benedicti, ejus autographus incendio consumtus, 283. a. dicta regula sanctæ observantiæ, 303. b. a. concilio Duziacensi mirifice laudata, 183. a. sola in Anglia observata, 190. c. ejus propagatio

pagator in Galliam primus non S. Odo, 389. a. b. 401. 402. a.
 Regula solitariorum Grimalci, 309.
 Regulinda uxor Hermanni ducis, viro orbata Ufnau-giæ pie vivit, 574. b.
 Reienfes episc. Almeradus, 491. a. Geraldus, 445. b.
 Reinerus abbas S. Trudonis, 480. a. an is est ad quem scribit Gerbertus? 603. a.
 Reinfredus monachus Crulanzæ doctus, 498. a.
 Reino episc. Andecavorum, 256. a. 337. c.
 SS. Reinulæ & Harlindis corpora pretiofo loco inclusa, 315. c.
 Reliquiæ Sanctorum delatæ ad repetenda bona ecclesiæ ablata, 547. b. 549. a. b. iis super altare positis miracula cessant, 345. b. earum veritas igne probata, 658. b.
 REMBERTUS, seu Rimberrus episc. Bremensis, 152. b. 177. c. 189. c. S. Ansharii discipulus, 115. a. 116. a. 117. a. ejus vite scriptor, 116. b. ei succedit, 117. a. b. ordinatus, Corbeix novæ fit monachus, 117. c. ejus vita quam pia & apostolica, 117. c. 118. a. b. ejus epistola ad monachos, 152. c. 153. a. ejus ope Nortmannos vincunt Frisi, 195. b. c. obit, 268. b. 269. a. ejus scripta, 118. b.
 Rembidis foror Wiberti Gemblac. 558. c.
 Remorum urbs, pro redemptione ejus a Nortmannis quanta petita, 75. a. ab eorum furore divinitus servata, 236. c. a Rodulfo rege capta, 404. a. Heriberto tradita, 447. a. Ludovico IV. obfessa, 474. iterum, 482. c. illo delatæ S. Dionysii reliquix, 256. a. 265. c. 266. a. illic scholæ reatitutæ, 240. a. 288. a. crux lapidea erecta in vico S. Dionysii, 313. c. ibi mortuus S. Bruno episc. Colon. 573. b. Reges & reginæ illic coronati, Carolus Simplex, 283. b. 286. b. iterum, 301. c. 304. a. Emma regina uxor Rodulfi, 374. c. Lotharius rex Franciæ, 521. a. Ludovicus IV. *ibid.* Odo, 264. c. Robertus, 370. c.
 Remensis ecclesiæ dedicatio facta ab Hincmaro, 95. c. ejus bona in Turingia, 113. c. 189. b. c. huic corpus sancti Callisti mart. concessum, 287. c. Avennacum & Cifonium subdita, 287. c. item monast. S. Petri Inferius, 368. b. moneta cum comitatu Remensi collata, 446. c.
 Remensis & Trevirensis ecclesiæ vicaria sollicitudo, 156. b. clerici ab Ebone ordinati, gradu privati, 24. a. b. restituti, 130. c. 136. b. cleri excusatio de successore Hincmari, 238. c. 239. a.
 Remorum archiepiscopi, Adalbero, 601. b. Artaldus, 404. a. Ebo, 22. a. Fulco, 239. a. Herveus, 307. a. Hugo, 453. c. Odalricus, 557. c. Seulfus, 370. c. post ejus mortem episcopatus Abboni episc. Sueffion. commendatus, 382. a. 392. c.
 Remensis ager a Carolo Simplex vastatus, 370. c.
 S. Remigii episc. Rem. translatio ab Hincmaro facta, 19. b. c. 20. a. vita ab eodem scripta, 20. b. ejus corpus Sparnacum delatum, 231. c. 232. a. tum Orbacum, 236. c. in suam basilicam relatum, 313. b. c.
 Remigius episc. Lugduni, 21. c. 72. c. 78. c. 79. c. 85. c. 86. b. 91. b. 143. c. 156. b. 171. c. 181. c. 188. c. Adonem Lugduni detinet, 46. a. ejus epistola pro Gothefcalco, 39. b. c. 40. a. ejus partes in synodo Valentina, 46. b. c. ejus cautela in concilio apud Saponarias, 79. b. ejus litteræ pro Saxiaco, 82. b. c.
 Remigius II. episc. Lugduni, 364. b.
 Remigius abbas Mediolaci, 454. c.
 Remigius monachus Autifodori doctus, 66. b. 240. a. b. 376. c. Remis docet, 288. a. c. ejus Parisiis discipulus S. Odo, 331. b.
 Remigius monachus Trevirensis eruditus, 602. c.
 Remigius propinquus Lupi alius a monacho Autifodori, 66. a. c.
 Remunda foror Guiberti Gemblac. 375. c.
 Rema, umbella super tumulos Sanctorum, 162. c. 163. a.
 Resbacis duplex locus, duplex annis, 220. c.
 Resendus abbas Arulensis, 75. c.
 Ann. Bened. Tom. III.

S. Reverentii corpus Angeriaci, 469. c.
 Ricandus abbas Rothoni, 150. b. 158. b. 182. a.
 Ricbertus abbas S. Eugendi, 96. b.
 Riccardis imperatrix, uxor Caroli Craffi, 226. c. 234. a. ejus purgatio & secessus, 260. a. b.
 Richardis uxor Richwini comitis, 618. b.
 Richardis conditrix ecclesiæ S. Benedicti de Bagis, 614. a.
 Richardis regia puella sanctimonialis Gandersheimensis, 588. c.
 Richardus ex monacho episcopus Autifodori, 413. a. 554. b. obit, 605. b.
 Richardus ex præposito Patriciaci abbas Floriaci, 468. c. 538. a. 560. c. 561. a. 569. a. 623. b. 628. a. 632. c. Regulæ monasterium procurat, 645. a. obit, 655. a.
 Richardus abbas S. Augustini Lemovic. 422. c.
 Richardus abbas Ravennensis, 564. a.
 Richardus abbas, 493. a.
 Richardus dux Burgundiæ, Justitarius dictus, 200. c. 234. c. 313. c. 327. c. 336. c. 360. c. 370. c. 380. c. 402. b. c. Nortmanni ab eo casti, 267. b. abbas S. Columbæ, 233. a. 280. c. 308. a. ibi sepultus, 374. c.
 Richardus dux Nortmanniæ filius Willelmi Longæ Spatæ, 466. c. 467. a. 476. a. 482. c. 547. b. c. 596. b. c. eum inter & Theobaldum comitem Blefensem beilum, 655. c. 656. conditor monast. S. Michaelis in Periculo maris, 579. c. 580. a.
 Richardus comes Divion. filius Manassæ, 549. b.
 Richardus comes, 259. b. 688. c. 1. b.
 Richardus filius Eccardi comitis, 196. b. 197. a.
 Richardus sacrorum violator a papa excommunicatus, 288. a.
 S. Richarii corpus ob metum Nortmannorum loco mortuum, 75. c. Sithiu translatum, 510. a. 632. a.
 Richarius ex abbate Prumiensis episc. Tungrensis, & abbas Laubiensis, 285. c. 396. b. 414. c. 478. c. in locum Reginonis substitutus, 305. a. factus episc. Tungr. 367. & abbas Laubii, *ibid.*
 Richarius abbas Magdeburgi, 508. b. ejus obitus, 592. a.
 Richarius abbas Metamæ, 318. b.
 Richbodo scholasticus monachus Hirsaugiæ, 129. b.
 Richburga abbatissa Northufanenfis, 526. b. 591. a. b.
 Richildis imperatrix uxor Caroli Calvi, 38. c. 104. b. 122. c. 158. c. 162. b. 187. b. 191. c. 194. b. 201. b. 203. c. 206. b. 207. c. conditrix Juviniaci, 184. b. c. Dertonæ a papa coronata, 204. c. ejus viduæ prava facta Auriniaci, 206. c. 207. a.
 Richildis comitissa Matifcon. 493. a.
 Richildis comitissa Urgellenfis, conditrix parthenii Barcinon. 477. b. c.
 Richildis uxor Eccardi comitis, 196. a. b.
 Richildis vicecomitissa, 525. c.
 Richimirus abbas Montis-olivi, 40. b. 98. a.
 Richinus comes Alfatæ, Columbariam dat monast. Gregoriano, 112. c. 113. a.
 Richowo episc. Wormatiæ, 508. b.
 Richuinus comes, 344. b. 354. c. 377. a.
 Richwinus comes nepos S. Udalrici, 526. c. 615. b. 618. b.
 Ricimirus abbas S. Andeoli, 174. b.
 Ricoara abbatissa Auriniaci intrusa, 38. c. 199. a. 206. c.
 Riculfus episc. Rotomagi & abbas S. Audoeni, 177. b.
 Riculfus episc. Forojulienfis & abbas Montis-majoris, 633. c. 634. a.
 Riculfus episc. Helenensis, 306. b. 440. b.
 Riculfus episc. Sueffion. 284. c. 286. b.
 Riculfus episcopus, 494. c.
 Riulfus præpositus Taurinensis, 327. a.
 Rigrannus monachus Cenoman. a religione abductus, 102. b. c. 103. a. b.
 Rimaldus abbas S. Mariæ de Organo, 89. b.
 Rimberrus abbas Floriaci in pago Vilcaffino, 94. b.
 Rijnla abbas, 151. c.

Rimo abbas Farfa, 364. c. 403. c.
 Rinhildis regina, conditrix parthenii Meschedensis, 344. c.
 Riowenus discipulus S. Conwoionis, 150. c.
 Ritus varii sanæ fidei non præjudicant, 138. b. c.
 Riyalinus episc. Aletensis, 150. b.
 Rixfridus comes, 362. a.
 Robertus episc. Moguntia archicapellanus, 618. a.
 Robertus seu Ruobertus episc. Trevirensis, 426. c. 427. a. 464. b. 482. c. synodi Virdunensis præses, 486. b. ei dicati libri carminum Frodoardi, 489. a. instaurator Mediolaci, 454. c. peste extinctus, 528. b.
 Robertus episc. Turonum, 83. c.
 Robertus episc. Cenoman. 80. a. 176. a. 184. c. synodi Pistensis ad eum epistola pro S. Carilefo, 93. c. 94. a. ab ejus sententia ad papam provocat, 102. a. b. causa cadit, 104. c. & seqq. eo episcopo insignis historia monachi a religione abducti, 102. b. c. 103. a. b.
 Robertus episc. Mettensis, 245. b. 251. b. 267. c. 315. c.
 Robertus abbas S. Amandi, 322. c. 369. b.
 Robertus abbas Blandini, 162. a.
 Robertus abbas Cantinobensis, 507. b.
 Robertus abbas Cantioi, 477. a.
 Robertus abbas Caunensis, 433. c. 450. b.
 Robertus abbas S. Dionysii, 596. c. 655. b. 659. a. an is est qui monachus episcopatum Cameracensem occupare tentavit? 551. b. 655. c.
 Robertus abbas Galliaci, 613. c.
 Robertus abbas Gemetici, 467. c.
 Robertus abbas Stradenfis, 513. a.
 Robertus abbas, 525. b.
 Robertus ex comite Paris. rex Francia, filius Roberti Fortis, 130. b. 253. c. 290. b. 301. c. 302. a. 328. b. 336. c. 337. b. 353. 356. c. 369. b. abbas Dionysianus, 205. c. 283. c. 322. b. 356. c. 359. a. S. Germani Prat. 283. c. 318. b. 359. c. 360. a. S. Martini Turon. 261. b. 287. b. ejus charta pro S. Martino interpolata, 301. b. casus, 361. a. 374. a. b. apud S. Dionysium sepultus, 374. c.
 Robertus comes Madriacensis, an pater Roberti Fortis, 301. b.
 Robertus Fortis dux, 90. c. abbas S. Martini Turon. 130. b. 261. b. 301. b. in prælio corruit, 130. b.
 Robertus filius Hugonis Capeti, 570. c. 602. a. b. 624. a.
 Robertus comes Tricassinus, 580. b. Divionem dolo invadit, 546. c.
 Robertus vicecomes, 490. b.
 Robertus alter vicecomes, 498. b. 525. b. 598. a. Floriaco beneficus, 538. a. b.
 Robertus vir nobilis pater Archembaldi episc. Senon. 540. c. 541. b.
 Robertus fidelis Caroli Calvi honoribus auctus, 109. a.
 Robertus præpositus Flaviniaci, 525. a.
 Rodbaldus frater Willelmi ducis Arelat. 634. a.
 Rodericus abbas Gemetici, 467. c.
 Rodingus seu Redingus avus Guiberti Gemblac. 375. c. 376. a.
 Rodmundus notarius regius, 21. c. 58. b.
 Rodoaldus episc. Biterrenfis, 433. c. S. Pontio beneficus, 450. b.
 Rodoaldus, seu Rodowardus episc. Catalauni, 288. c. 289. a.
 Rodoaldus abbas S. Tiberti, 145. b.
 Rodulfus episc. Bituricensis, 48. b. 57. b. 79. c. 82. a. 127. c. 131. c. 300. b. Floriaci abbatia cedit, 78. c. 79. a. ejus obitus, 130. c. 131. a.
 Rodulfus episc. Cabilon. 643. a. præbendam concedit Cluniaco, 661. a. b.
 Rodulfus episc. Lauduni, 301. c. 302. a. 472. c. 485. a.
 Rodulfus episc. Noviomi, 484. c. 512. a. 504. b. 663. c.
 Rodulfus episc. Vicentinus, instaurator monast. S. Fe-

licis, 638. a.
 Rodulfus abbas Belli-loci, 281. b. 308. b. 342. a.
 Rodulfus abbas S. Petri Cabilon. 493. a. 577. b.
 Rodulfus abbas S. Christinæ, 282. b.
 Rodulfus abbas Cifonii, 287. c.
 Rodulfus abbas Glonnæ, 226. a.
 Rodulfus abbas S. Michaëlis ad Mosam, 354. c. 367. c.
 Rodulfus abbas S. Remigii, 622. b. c. 623. a.
 Rodulfus abbas Sithienfis, 240. c. 241. a. b. 280. a.
 Rodulfus I. rex Burgundiæ Jurenfis, 173. b. 264. c. 273. a. 291. c. 292. b. 321. b. 402. b. Adelaidi forori dat abbatiam Romanis, 269. c. præceptum refertur, 690.
 Rodulfus II. rex Burgundiæ Jurenfis, 402. c. 423. b. 438. b. Italia rex contra Berengarium acclamatus, 375. b. c. 381. c. 382. a. b. Italiam Hugoni permittit, 385. b. ipsi ab Hugone Provincia pars tradita, 411. a. Hungari ab eo subacti, 491. c.
 Rodulfus, seu Radulfus, rex Francia, filius Richardi ducis Burgundiæ, 347. a. 363. c. 370. c. 393. b. 399. b. 400. a. 402. c. 404. b. 406. a. 421. b. 422. b. c. 423. b. c. 429. c. rex inunctus, 370. c. 374. b. in Occitania non agnitus, 372. c. nec a transigeranis, 375. b. 384. b. 391. a. Lotharienses ei se dedunt, 375. c. Septimania quando ei subjecta, 410. a. S. Berchario se commendat, 374. c. 375. a. ejus justitiæ exemplum, 375. b. varia ejus facta & morbus apud S. Remigium, 379. c. abbas S. Medardi, 307. a. 409. a. Nortmannos placat, 384. c. eum inter & Heribertum comitem simulates, 386. c. finitæ, 392. recrudescent, 403. c. 404. a. Nortmanni ab eo fusi, 399. c. 400. a. regnum ejus prolatatum, 412. c. ejus mors & sepultura, 425. b. ejus diploma pro instauratione monast. Tutelenfis, 404. c. 405. alia ejus diplomata, 380. 383. c. 384. 394. c. 395. a. 403. b. 409. c. 410. a. 413. a.
 Rodulfus rex a Bituricenis agnitus, quis? 319. a. 335. a.
 Rodulfus comes Cameraci, 286. c. ab Heriberto occisus, 301. c.
 Rodulfus alter comes Cameraci, 475. c.
 Rodulfus filius Ludovici imperatoris, 402. c.
 Rodulfus dux, filius Rodulfi II. Regis Burgundiæ Jurenfis, 563. a.
 Rodulfus filius Conradi regis Burgund. 499. b.
 Rodulfus filius Matfredi comitis, S. Arnulfo beneficus, 516. b. c.
 Rodulfus vicecomes Cenoman. 611. a.
 Rodulfus, vide Radulfus.
 Roffridus abbas Wlturnensis, 563. c.
 Rogellius martyr in Hispania, 18. b.
 Rogus, quid? 133. c.
 Rollandus abbas Vabrenfis, 98. a. 162. b.
 Rollo dux Nortmannorum, 31. b. c. an idem qui Roricus? 31. c. 32. a.
 Rollo alter, seu Robertus dux Nortmanniæ, 194. c. 216. c. 217. c. 218. b. 360. a. 596. c. ejus erga S. Benedictum reverentia, 333. c. 337. a. Carnatas obfidet, 336. c. 337. a. ejus conversio, 337. b. Robertus dictus, *ibid.*
 Roma ab Arnulfo capta, 299. c. ab Hugone rege obfessa, 431. c. basilica S. Petri magnitudine vincit ceteras totius orbis basilicas, 166. b.
 Romani imperii renovatio cui Carolo tribuenda? 205. b.
 Romani pontificis prærogativæ, 35. c. ejus primatus a Ratraanno assertus, 139. b. unius epistola a Francorum rege designata, 441. a. unius abbatissæ & abbatissæ electio per eum confirmanda, 142. b.
 Romano pontifici soli monasteria quædam subjecta, Auriliacense sub annuo censu, 293. b. 332. c. S. Benedicti de Bagis sub annuo censu, 614. b. Bisuldunense S. Petri, 644. b. Blasilense virg. sub annuo censu, 335. c. Cluniacense sub annuo censu, 335. a. Dolense sub annuo censu, 357. a. c. Lirinenfe sub annuo censu, 650. c. Lutrenfe sub annuo censu, 545. a. Paterniacum sub censu quin-

quennali, 563. c. Pultariense sub annuo censu, 142. b. illud ut suum papa tuetur, 222. c. 223. a. 233. b. Tomeritense S. Pontii sub quinquennali censu, 433. b. c. Vezeliacense virg. sub annuo censu, 142. b. c.
 ROMANI PONTIFICES, Agapitus II. 481. b. Anastasius II. antipapa, 58. c. Anastasius III. 342. c. Benedictus III. 41. c. Benedictus IV. 314. c. Benedictus V. 568. c. Benedictus VI. 614. b. Benedictus VII. 635. c. Bonifacius VI. intrusus, 299. c. Bonifacius VII. intrusus, 626. c. Christophorus, 323. c. Donus II. 626. c. Hadrianus II. 136. c. Hadrianus III. 247. b. Johanna pseudo-papissa nupquam fuit, 41. c. 42. a. 43. c. Johannes VIII. 179. c. Johannes IX. 306. b. Johannes X. 358. c. Johannes XI. 392. c. Johannes XII. 528. a. Johannes XIII. 573. a. Lando, 342. c. S. Leo IV. 41. a. Leo V. 323. c. Leo VI. 392. c. & c. Leo VII. 426. b. & c. Leo VIII. intrusus, 564. a. & c. Marinus I. 238. b. Marinus II. 467. c. an alius Marinus? 363. b. 381. b. S. Nicolaus I. 64. c. Romanus, 306. b. Sergius III. 323. c. Stephanus V. 250. b. Stephanus VI. 299. c. Stephanus VII. 392. c. Stephanus VIII. 440. c. Theodorus II. 306. b.
 S. Romani episc. Rotomag. vita reperta, 409. a. ad Hugonem episc. Rotomag. a Gerardo transmissa, 521. c.
 S. Romani abbatissæ corpus Senonas translatum, 285. b.
 Romanus papa, 306. b.
 Romanus abbas Cafauriensis, 132. c. 180. a. b. 210. b. 246. b. c.
 Romualdus institutor Camaldulensium, ejus conversio, 628. b. c. 629. a. Marino eremita adheret, 652. c. cum eo in Galliam ad Coxanenfe monast. se recipit, 653. b. c.
 Romulfus abbas Senonensis, 602. c.
 Rorico episc. Lauduni frater Ludovici IV. 498. b. 540. b. c. 553. c. 557. c. 594. c. 622. b. cancellarius, 554. a. monachos apud S. Vincentium restituit, 554. b. c. ejus obitus, 641. b.
 Rorico notarius Ludovici IV. 469. c. 471. c. 496. a.
 Roricus, seu Roricus dux Nortmannorum, 1. c. 174. b. an idem qui Rollo? 31. c. 32. a.
 Rosius episc. Patavinus, basilica S. Justine coenobium adjungit, 169. b. c. 170. a.
 Rostagnus episc. Arelatensis, 192. b. 222. b. 274. a. abbas Anianæ & Crudatensis, 546. a.
 Rostagnus episcopus, 476. b. 525. b.
 Rostagnus abbas Calmeliaci, 204. b.
 Rostagnus a Rotherio literis imbutus, 412. c.
 Roswinda seu Roswita abbatissa Gandersheimensis, 22. b. 227. c. 385. c. 588. c.
 Roswita sanctimonialis Gandersheimensis poetria, 588. b. c. 589. a. b.
 Rotaldus abbas S. Columbe, 632. c.
 Rotfridus abbas Atremarenfis, 7. a. 244. c.
 Rotfridus II. abbas Arremarenfis, 244. c.
 Rotgarius abbas, 335. b.
 Rotgarius monachus S. Faronis, 3. c. 4. a.
 Rotgerus seu Rotgerius, Rotgariuse episc. Trevirorum, 375. c. archicancellarius, 369. ei libri carminum Frodoardi dicati, 397. a. ejus obitus, 397. a.
 Rotgerus episc. & abbas S. Augustini Lemovic. 422. c.
 Rotgerus abbas Patriciani, 499. c.
 Rotgerus comes Carcaffensis, 651. b. 657. b.
 Rotgerus comes Convenarum, 577. b. 646. a.
 Rotgerus seu Rotgarius comes Laudunensis, 383. b.
 Rotgerus comes, filius præcedentis, abbas Elnonensis, 369. b. 383. b. c. 435. c. paternum comitatum ei præcipere tentat Heribertus comes, 386. c.
 Rotgerus comes Rociaci, 622. c. 623. a.
 Rotgerus comes, 354. a. 361. b. 434. c. 456. a.
 Rotgerus scriptor vitæ S. Brunonis episc. Colon. 531. a.
 Rothadus episc. Meldensis, 202. b. 426. a.
 Rothadus episc. Sueffionum, 19. b. 71. c. ejus de-

positio, & restitutio, 59. c. 94. c. 95. a. 101. c. 102. a.
 Rothardus episc. Argentorati Corbeiam-novam relegatus, 453. c.
 Rothardus episc. Cameraci, 639. a. b.
 Rothardus procurator Miciaci, pretiosiora quæque inde a portat, 420. b.
 Rothbarnus cubicularius Caroli Calvi, 30. a.
 Rothildis abbatissa Buxerensis, 560. a.
 Rothildis abbatissa S. Mariæ Sueffionensis, filia Caroli Calvi, 540. c.
 Rothildis vice-omitissa Lemovic. 536. c.
 Rotlandus episc. Arelat. 46. b. 222. b.
 Rotlandus episc. Arelat. ei abbatia S. Cæfaris data, 158. c. a Sarracenis captus, moritur, 158. c. 159. a.
 Rotlandus primicerius Tullensis, 354. c.
 Rotlandus scholæ cantorum Mettis præfectus, pius, 377. c. 378. c.
 Rotlannus innocenter cæsus Saviniaco beneficus, 633. b.
 Rotliger, lator epistolæ encyclicæ de morte insignioris personæ, 76. b.
 Rotmarus abbas Altiwillarenfis, 475. b. 517. a.
 Rotmundus episc. Aduentis, 394. c. 395. b. 458. c. 474. c. 524. c.
 Rotomagenfi ecclesiæ Braina subtracta, 409. a.
 Rotomagi archiepisc. Adalardus, 171. c. Franco, 337. b. Gunthardus, 464. b. Hugo, 464. b. Johannes, 177. b. Paulus, 23. c. Riculfus, 177. b. Wenilo, 79. c. Wido, 284. c.
 Rotradus episc. Atrebatum, 287. c.
 Rotrudis abbatissa Eretheimensis, 16. a. 296. a.
 Rotrudis abbatissa S. Crucis Pictav. filia Caroli Calvi, 199. b.
 Rotrudis abbatissa Sueffionensis, 71. c.
 Rotuli mortuorum, 76. a. b.
 Rotulus ad benedicendum cereum & fontes, 407. b.
 Rotwicus abbas Mediolaci, 454. c.
 Rotwila in Suevia, 256. a.
 Rubelacensis episc. Otgerus, 152. b.
 RUBENSINDUS episc. Dumienfis, 334. b. Cellam-novam condit, 424. 425. a. b. ei commissa Compottellana ecclesia, 584. a. fit monachus apud Cellam-novam, 584. b. tum abbas, 634. b. c. obit, 646. a. b.
 Rudgerus monachus Epternaci scholarum magister, 605. b.
 Rudolfus abbas Augiæ, obit, 268. b.
 Rudolfus abbas Hirtangæ, 362. c. obit, 385. c.
 Ruffiacus villa non longe a Compendio, 136. a.
 Ruggerus monachus S. Galli pius, 179. a. 274. b.
 Rugiani seu Rani per monachos Corbeiz novę ad fidem conversi, 551. c.
 Rumaldus abbas Fossatenfis, 369. a.
 Ruodingus abbas Ottenburg, 615. b.
 Ruodmannus abbas Augiæ, 592. c. 593. a. b. 615. c.
 Ruodulfus comes abbas S. Richarii, 47. c. 76. a. pro eo mortuo liber rotularis, 76. a. b.
 Ruodulfus scholasticus monachus Fuldenfis, ejus obitus, 129. a.
 Ruodulfus alius scholasticus & cancellarius, 129. a.
 Ruodum, an Ruodrut abbatissa, 141. b.
 Ruodwaldus post oblatum Deo filium & ipse monachus Sithienfis, 123. a.
 Rupaldus abbas Ambrosianus, 466. b.
 Ruffiæ conversio a S. Adalberto tentata, 551. c. 552. a. inde sine fructu redit, 563. b.
 Ruthardus scholasticus monachus Hirtangæ, 129. b.
 Ruthenenfis episc. Elizachar, 97. c.

S

SABARICUS episc. pater spiritualis S. Rudefindi, 425. a.
 Sabbatinus presbyter & monachus S. Vincentii ad Vulturnum, 235. c.
 Sabbatum sanctum in Ramis-palmarum, 7. c.

- Sabbato sancto ante novum ignem benedictum missa privata sine candela, 389. c.
 Sabigotho martyr in Hispania, *vide* Natalia.
 Sabinensis episc. Anastasius, 497. a.
 Sabinianus monachus Hispanus, martyr, 10. b. c.
 S. Sabini ecclesia Bonae-valli, 16. b.
 Sabinus nobilis Ferrariensis vir sanctus, 64. b.
 Sabionensis episc. Lanfridus, 152. b. Meginbertus, 329. b.
 Sadrabertus abbas Arremarensis, 7. a. 244. c.
 Saeculi decimi status, 311. 312. a.
 Sagii episcopi. Adelelmus, 207. c. Hildebrandus, 86. c.
 Salecho abbas S. Martini Mett. 378. c. 379. a. 464. c.
 Gorziæ sit monachus, 413. c.
 Salemannus abbas Lareshami, 605. a.
 Sallanus conditor ecclesie S. Benedicti de Bagis, 614. a. b.
 Salmurum olim dictum Truncum, 506. a.
 Saloco episc. Doleasis, sede sua pulsus, ab episcopo Aednensi in partem sollicitudinis adscitus, 110. a. c.
 Salomon episc. Asturicensis, 365. a.
 Salomon II. episc. Constantiæ, capellanus regis, abbas plurium coenobiorum, 128. b. 152. b. 274. b. S. Othmari corpus transfert, 113. c. 114. a. oratorium dedicat, 145. c. 146. a.
 Salomon III. episc. Constantiæ, abbas S. Galli, &c. 274. b. c. 300. a. 319. c. 338. c. 339. a. 340. a. 355. a. huic adhuc clerico palatino ingressus in claustra S. Galli qualiter permittus, 178. b. c. 179. a. eo abbate festivum factum apud S. Gallum, 275. b. c. ei Fabaria tradita, 305. c. Hattoni archiepisc. qua lege amicus 340. b. captus, 347. b. c. obit, 367. c. 368. a.
 Salomon abbas Castrensis, 46. a.
 Salomon dux Britannicæ, 175. c. 181. b. rex appellatus, 158. a. Carolo Calvo fidem adstringit, 101. c. annuum censum solvit, 109. a. ejus ad Hadrianum II. litteræ, & responso, 157. c. 158. a. conditor monasterii Plebelani, 150. b. ejus pro eo litteræ, 158. a. b. ejus interitus, 183. c. 184. a.
 Salomon comes Cerdanienensis, 45. b.
 Salomon comes Ruscinonensis, 155. b.
 Salomon missus dominicus, 181. c.
 Saltzburgeni ecclesie monast. Chiemense tributum, 279. b. assertum, 599. c. 600. a.
 Saltzburgenfes, five Juvavenfes episcopi, Adalwinus, 152. b. Fredericus, 600. a. Heroldus, 517. c. Theotmarus, seu Deotmarus, 279. b.
 Salvator episc. Aletensis, 655. c.
 Salvator presbyter, abbas Froniani monasterii, 10. b.
 Salus abbas S. Prudentii, 228. a. 509. a.
 Salus abbas Alveldensis, 508. c. obit, 562. c.
 Samarobriya Ambianorum civitas a Nortmannis vastata, 75. a. *vide* Ambianum.
 Sameraci factum a S. Mauro miraculum, 86. c.
 Samfon abbas Hispanus, 107. c. 108. a. ejus obitus, 278. b.
 Samfon abbas Pinnamellaris, 70. b.
 Samfon abbas S. Petri-Vivi, 374. c. 401. a. 425. c. 435. a.
 Samfon ex comite palatino monachus Bremetensis, 553. a.
 Samuel episc. Wormatiz & abbas Lareshamensis, ejus obitus, 49. b.
 Samuel monachus Dionysianus, 78. a.
 Sancia abbatissa Covarruvie, 646. c.
 Sancius Garleanes rex Aragonum, 316. a.
 Sancius rex Hispanie, 584. a.
 Sancius rex, conditor monast. Alveldensis, quis? 19. a. 366. b.
 Sancius comes Altaraci, 321. a.
 Sancius Arnaldus vicecomes Bigorraz, 645. c.
 Sanctos imitari debemus, si eos patronos apud Christum habere cupimus, 164. b. Sanctorum numero adscripio elatione e tumulo declarata, 634. c. 637. b. 658. a. b. ritus quo S. Othmarus sanctorum albo fuit inscriptus, 114. b.
 Sanctimonialia alia virgines, alia vidua, 55. b. perpetua clausura addicta, 55. a. iis famuli & famula intra clausuram, & extra, 71. c. non alieno magisterio eruditæ, 588. b. qualiter vivere debeant, 330. c. bene viventium exempla, 55. a. b. unanimes sint, 199. b. iis e monasterio egredi quam periculofum, 345. c. nullus vir earum secreta ingredi audeat, 586. b. caute ad eas etiam Superiores accedant, *ibid.* iis regularis hemina vini omni tempore concessa, 71. c. Sanctimonialibus ejectis velum redditum, 268. a. Sanctimonialis inobediens punita, 430. c.
 S. Sanctini vita ad Hincmarum missa, 198. c.
 Sanctius martyr in Hispania, 10. c.
 Sanctius-Gentullis abbas Legerensis, 228. a.
 Sandradus abbas Gladbacensis, 566. a. 582. c. 620. c. 621. a. vexatus Wiffenburgo præficitur, 630. c.
 Sandratus monachus S. Pantaleonis, monast. S. Galli visitatio per eum facta, 619. b. c. an is est Sandradus abbas, 621. a.
 Saponariensis synodus, 79. b.
 Sarilo abbas Farfa, 445. c.
 Saro abbas Pultariensis, 142. c. 143. a. 144. c. coadjutor Bertilonis abbatis S. Benigni, 200. a. b. ejus obitus, 200. c.
 Sarwardus abbas S. Michaëlis ad Mofam, 559. b.
 Sarraceni Italiam infestant, 23. b. 133. 210. 234. c. 235. a. 250. a. 270. b. 336. b. Rotlandus episc. Arelat. ab eis captus, 158. c. 159. a. Siracusa direpta, 220. a. b. e Fraxinetto arce deturbati, 491. b. c. inde & ex alpiibus expulsi, 617. b.
 Sarraceni, monasteria ab eis devastata, Agaunense, 457. c. Cafauriense, 348. a. Cafinense, 133. c. 250. a. Cinglense, 471. a. Juncellenfe, 333. c. Mariscanum, 235. c. Novaliciense, 327. a. Syracusana, 220. b. S. Vincentii Vultur. 133. b. 235. 347. c.
 Sarracina uxor Froilæ fratris S. Rudolphi, 425. a.
 Saul episc. Cordubæ, 70. b.
 Saxonia a Nortmannis infestata, 227. b.
 Saxonie episcopis inthronizatis bona ecclesie utcumque restituta, 127. b.
 Saxonum occidentalium regina prima coronata, 51. c.
 Scalæ, locus apud Lemovices inferiores, 346. c.
 Scapulari solo non debent esse contenti episcopi ex monachis, 124. a.
 Schireburnenses episcopi, Afferus, 306. c. S. Odo, 349. a. Wlfinus, 583. c.
 Slavi seu Slavi, per monachos Corbeie novæ ad fidem conversi, 189. a. b. 551. c.
 Scholæ nomine pueri seu novitii designati, 331. c. 332. a. Scholæ an in monasteriis propter inde secuta mala abolendæ, 439. a. Scholis palatinis præfecti monachi, 164. a.
 S. Scholasticæ reliquie Juviniaci, 184. b.
 Scripturæ sacræ pueri & senibus utiles, 15. a. ad cantilenam vernacula lingua coaptatæ, 128.
 Sculcurtenfis pugna in pago Vimnacensi, 229. b.
 Sebastianus episc. Vercellensis, 312. c.
 Sedechias medicus Judæus Carolum Calvum veneno occidit, 204. c.
 Sedunum non est locus martyrii SS. Florentini & Hilarii, 17. a.
 Seduni episc. Aimoinus, 52. a.
 Segaldus legatus ecclesie Turon. ad conventum Pontigon. 192. b.
 Segeredus abbas Hispanus, 343. a.
 Segetes maturæ apud Senones die 25. Maii, 147. c.
 Segoinus notarius regius, 248. b.
 Sehardus episcopus Hildensheimensis, 385. c. 386. a. 397. c.
 Sempetæ monachi anno ætatis 50. censiti, 583. c.
 Senarius vir illustris, 36. c.
 Senator episc. Torcellanus, 209. c.
 Senegundis comitissa Gellonensis benefica, 651. c.
 Seniofredus

- Seniofredus comes Barcinon. 537. b. 557. b. 562. b. 571. a. 644. b. auctor basilicæ Coxanensis, 519. b. c. ejus testamentum, 582. a.
 Senior episc. Casaraugustæ, 70. a. b.
 Senior episc. Valentie, 45. b.
 Senogallie episc. Petrus, 201. b.
 Senones fame & peste afflicti, 147. c. urbs a Nortmannis obfessa, 254. b. archiepiscopo primatus per Gallias concessus, 191. c.
 Senonum archiepiscopi, Anastasius, 596. c. Anfegifus, 165. a. Archembaldus, 540. c. Egil, seu Egilo, 123. b. Evrardus, 239. b. Geriannus, 440. a. Hildemannus, 522. c. Sewinus, 641. c. Walterius seu Gualterius, 262. a. Wenilo seu Guenilo, 2. b. Willelmus, 425. c.
 Senonianus abbas Nazaræ, 379. b.
 Senorina abbatissa Venariensis, 634. c. 646. b.
 Seodanus dux Sarracenorum, 133. ejus impietas, 235.
 Sepulturæ jus uni monasterio reservatum, 644. b.
 Sergius III. papa, 323. c. 342. c.
 Sergius episc. Damasci, conditor monast. S. Alexii Romæ, 635. c. 636. a.
 Sergius episc. Nepefinus, 481. b.
 Sergius dux Neapolitanus, in S. Athanasium episc. iniquior, 134. c. 135. a.
 Sergius pater S. Romualdi, 628. c.
 Servandus abbas Hispanus, 352. b.
 Servandus comes homo nefarius, 108. a.
 Servi, ex iis judices qua lege instituti, 585. b. manumissionis conditiones, 585. c.
 Servio-Dei martyr in Hispania, 18. b.
 Servus-Dei monachus, martyr in Hispania, 18. b.
 Servus-Dei episc. Gerundæ, 272. b. 306. b.
 S. Severini Noricorum apostoli translatio Neapolim, 336. b.
 Severus abbas Hispanus, 145. c.
 Severus interlocutor in epitaphio Walæ, 61. a.
 Seulfus archiepisc. Remorum, 370. c. 374. c. 379. c. 385. a. obit, 382. a.
 Sewinus archiepisc. Senonum, 541. b. c. 641. c. 660. a. b. monast. S. Petri inltauratur, 649. b. c.
 Sicardus episc. 177. b.
 Siches ob interfectum servum servus & ipse apud Cluniacum, 474. b.
 Sicilia a Sarracenis occupata, 220. b.
 Sicilius episc. Zamorensis, 351. c.
 Sico episc. Capuz, 470. c.
 Siconulfus dux Salernitanus, 23. b.
 Sidrocomes Nortmannus a Carolo-Calvo interfectus, 48. c.
 Sidrocius junior comes Danus, 167. b.
 Sifridus patruelis Salomonis III. episc. Constant. 347. c.
 Sigaudus abbas, 354. a.
 Sigeberti duo, horum effigies in tumulo Haëdrici apud S. Remigium, 289. a.
 Sigebodus episc. Narbonæ, 172. c. 222. b. 234. b.
 Sigebodus præpositus sancti Johannis Laudunensis, 199. a.
 Sigebodus abbas S. Judoci, 642. c.
 Sigefridus seu Segenfridus episc. Cenoman. 610. c. 611. a. ejus charta pro S. Juliano Turon. 718.
 Sigefridus episc. Parmæ, 616. c.
 Sigefridus abbas Ambrosianus, 308. c.
 Sigefridus abbas Saviniaci, 304. b. c.
 Sigefridus primus comes Luxemburgi, 565. c. 566. a. 608. b.
 Sigefridus comes, conditor monast. Groningensis, 430. a. b. 620. b.
 Sigefridus dux Nortmannorum, 253. 254. 349. a.
 Sigefridus marchio, 313. a.
 Sigehardus abbas Fuldæ, 159. c. 179. c. 185. a. 251. a. 262. c.
 Sigehardus comes, 92. a.
 Sigemundus episc. Meldensis, 259. a.
 Sigemundus abbas S. Carilefi, 172. a.
 Sigeredus abbas Hispanus, 258. c.
 Sigerus abbas Hirfaugæ, 577. c.
 Sigimarus abbas Murbaci, 43. a.
 Sigismundus ex monacho episc. Halberstadi, 276. c. obit, 379. b.
 Sigloardus archipresbyter Remensis, 313. c.
 Sigloardus alter monachus Remensis, 313. c. a sancto Rigoberto sanatus, 232. b.
 Siguinus comes Nivernensis, 549. a.
 Silentium quibus in locis præcipue servandum, 324. b. a S. Odone quatenus commendatum, 437. b. locutio per signa, 332. a. Silentium nocturnum, quanta religione servatum, 7. c. præcipue apud Cluniacenses, 390. a. Silentii contentor ut punitus, 437. b. c.
 Silvacum villa regia pagi Laudunensis, 26. b. c. 192. a. 256.
 Silvæ-candidæ episc. Benedictus, 470. c.
 Silvanectenses episcopi, Adelelmus, 435. b. Constantius, 622. b. Hadebertus, 230. c. Herpuinus, 106. a.
 Silveradus abbas Bobii, 320. b.
 S. Silvestri episcopi Cabilonenfis corpus repertum, 208. c.
 Silvestri duo abbates Micæ-aureæ, 600. b.
 S. Silvini corpus Sithiu translatum, 510. a.
 Simon seu Saimo, abbas Corbionensis, 176. a. b.
 Sinderigius restitutor monasticæ disciplinæ in monast. Samonenfi, 373. c.
 Sindolfus monachus S. Galli, verberibus egregie exceptus, 275. b. c. ejus indignum factum, 339. c. *Singularitatis* nomine vita monastica intellecta, 124. a.
 Sintramnus monachus sancti Galli scriptor insignis, 340. a. b.
 Sintremundus præpositus & conditor S. Clementis in Ruffione, 8. b.
 Sion filius Siconulfi ducis, 23. b.
 Sifenandus episcopus Compostellæ seu Iriensis, 325. b. 326. c. 342. c. 343. a. conditor monasteriorum, 132. a. 326. a. b. 348. b. ejus litteræ pro monast. Superadi, 373. b.
 Sifenandus alter episc. Compostellæ, ob malos mores in carcerem conjectus, 584. a.
 Sifenandus vir illustris in Italia, 132. b.
 Siftaricensis conventus episcoporum, 82. b. c. 83. a.
 Siwaldus comes, 183. c. 222. b.
 Slawincus princeps Boëmus, pater S. Adalberti, 636. b. c.
 Slewincensis episc. Egwardus, 578. a.
 Smaragdus monachus S. Maximini, non ei tribuendum *Diana monachorum*, 419. c.
 Snelpero abbas Cremifanii, 268. a. b. 291. a.
 Sobbo episc. Viennæ, 411. b. 458. b. 468. a. b.
 Societas precum inter patres concilii Tullenfis, 79. c.
 Societates monasticæ, 76. b. c. 77. a. b. 251. a. 459. b. 480. b. 539. b.
 Solatus monachus Corbeie - novæ missionarius, 276. c.
 Solitariorum regula a Grimlaico scripta, 309.
 Sonarius, *vide* Sunarius.
 Sophronius episc. Syracusanus, 220. b.
 Sorus vir sanctus apud Petrocorios, 451. c.
 Sparnacum, villa ad Matronam, illuc delatum S. Remigii corpus, 232. a. 236. c. ibi Hincmarus obit, 237. b. a militibus Caroli Simplicis direptum, 370. c.
 Spaffandus abbas Pinenfis, 326. c.
 Spento abbas Farfa, 270. b.
 Spirenfes episc. Amalricus, 276. a. Baldericus, 604. c. Bernardus, 276. a. Einardus, 276. a. Godefridus, 517. c. Odogarius, 604. c. seu Olgarius, 517. c. Palzo, 592. c.
 SPIRITUS-SANCTUS, ejus a filio processio asserta, 138. b.
 Stainhemium, villa prope lacum Constantensem Salomoni episc. infesta, 347. b. c.
 Stantio pater S. Gerardi Broniensis, 359. a. c.
 Statureus episcopus, 393. b.

- Stephanus uxor Hadriani postea papa II. 35. b.
Stephanina monast. S. Andreae Romae benefica, 481. b.
Stephanus V. papa, 250. b. 263. c. 269. a. 274. a. 275. a.
Stephanus VI. papa, 302. a. in Formosum mortuum iniquior, 299. c. ejus mors, 306. b.
Stephanus VII. papa, 392. c. 399. a. 404. a. 440. c. 458. a. 459. a. ejus obitus, 467. c.
Stephanus episc. Neapolitanus, 336. b.
Stephanus episc. Arvernensis, 507. a. 514. c. 515. a. 525. b. 577. a. conditor Cantiole, 477. a. ejus testamentum, 513. b.
Stephanus episc. Cadurcensis, 23. a.
Stephanus alter episc. Cadurcensis, 569. b.
Stephanus episc. Cameraci, 383. a. b.
Stephanus episc. Mimatensis conditor cellae S. Enimiae, 513. c.
Stephanus episc. Teanenensis, 134. b.
Stephanus episc. Teruanensis, 395. c. 485. a.
Stephanus episc. Tungrensis, abbas Laubii & S. Michaelis, 267. c. 296. c. 304. c. 315. c. 316. a. 321. b. 330. a. 359. a. b. 367. c. ejus obitus, 367. a.
Stephanus abbas S. Amiliani, 508. c.
Stephanus abbas S. Martialis Lemovic. 346. a. 422. b. c.
Stephanus abbas Trenorchii, 611. c.
Stephanus presbyter Africanus vitam S. Germani Aulfiodori a se scribendam pollicitus, 97. b.
Stephanus comes a Nortmannis interfectus, 110. c.
Stephanus comes Calventiacum dat S. Hucberto, 526. a.
Stephanus comes, conditor monast. Tinenensis, 542. c. 612. a. c.
Stephanus comes, 292. a.
Stephanus vir nobilis Oydellis villam dat Cluniaco. 525. a. b.
Stephanus nobilis Aquitanus in S. Benedictum injurius punitus, 120. a.
Stephanus notarius regius, 222. b.
Stercoranitarum error, 27. b.
Stola a presbyteris & diaconis recens ordinatis extra sacra gestari solita, 344. c. 345. a.
Strazburgi episc. *vide* Argentorati.
S. Stremonii episc. Arvern. corpus Mauzaci, 111. b.
Suanhilda matrona, Christi sanguinem Augiae donat, 371. b. 372. a. b. 699. *et seq.*
Suarus comes, 154. a.
Suavus abbas S. Benigni, 361. a. 383. c. 394. a.
Suavus abbas Valliensis, 254. c.
Sudor sanguineus, 368. b.
Sueones ad Christum conversi, 115. b.
Sueffionum urbs a cultu religionis commendata, 55. b. ibi inunctus rex Rodulfus, 374. b. c.
Sueffionensis episc. Abbo, 359. c. Engelmodus, 90. c. Hildeboldus, 239. a. Riculfus, 284. c. Rothadus, 71. c. Wido, 447. a.
Suevia in ducatum erecta, 347. c.
Sundrolodus, seu Sunzo, ex monacho episc. Moguntinus, 269. a. 276. a. a Nortmannis interfectus, 275. a. 279. a.
Sunariensis episc. Helenensis, 597. b. 625. a. 627. c. 644. b.
Sunariensis abbas Craffae, 48. b. 162. c. 358. b. c. 433. c. 450. b. 507. c. 514. b.
Sunariensis abbas Guixalensis & S. Pauli de Maritima, 477. c. 597. a. b.
Sunariensis comes Bifuldunensis Craffae beneficus, 507. c.
Sunariensis comes Urgellensis, 348. c. conditor parthenonis Barcinon. 477. b. c.
Sunariensis comes, 8. b. 271. a.
Sunifredus abbas Balneolensis, 272. b.
Sunifredus abbas Craffae, 162. c. 195. b. 278. a.
Sunifridus vicecomes Barcinonis, 70. b.
Superbia causa lapsus carnis, 153. a.
Supplicationes comitentur jejuniis, & elemosynis, 310. a. b.
- Suthardus vir clarissimus Miciaci sepultus, 623. b.
Swardus abbas Crulandae, 73. c.
Swithunus episc. Wintoniae, ejus gesta & mors, 98. b. c. 99. a.
Symbaticus protospatrius imperialis, 283. a.
Synodus sine praesentia principis celebrari potest, 160. b. Synodus annualis clericorum dioecesis, 113. c.
Syracuse a Sarracenis captae, 220.
Syracusanus episc. Sophronius, 220. b.

T

- Tancmarus abbas Corbeiae-novae, 189. c. 196. a. Tarnatensis ager, 304. b.
Tarracoenensis archiepisc. Caesarius, 614. c.
Tassius monachus Rodensis, 496. a. obit, 537. c.
Taurini episc. Amalricus, 398. a. Amizo, 581. b. Willelmus, 327. b.
Teanenensis episc. Angelarius, 282. c. Hilarius, 59. c. Leo, 210. Lupus seu Lupoaldus, 59. c. Stephanus, 134. b.
Tenericus abbas Montis-rotundi, 301. a.
Terentii lectio animi maculatur, 589. a.
Teruanensis pagus a Nortmannis devastatus, 89. c. Teruanensis, seu Morinorum episc. Acardus, 151. c. David, 539. a. & c. S. Folcuinus, 49. a. Herilandus, 286. b. S. Hunfridus, 89. c. Liudulfus, 622. b. Wicfredus, 423. c.
Tetco fluvius in Tarnum influens, 301. a.
Tetdo episc. Cameraci, 551. a. 609. b. 622. b.
Tetelmus monachus Luxovii a paganis interemptus, 267. c.
Tethwius discipulus S. Conwoionis, 150. c. 151. a.
Tetis fluvii exundatio ingens, 219. b.
Teucinda matrona Monti-majori benefica, 494. c. 633. c.
Teudericus abbas Campi-rotundi, 562. b. 644. b.
Teudo comes Parisiorum, 384. a.
Teutbertus abbas Belfae, 267. b.
Teutbertus clericus lator epistolae Ludovici III. ad Hincmarum, 231. a.
Teuto abbas Farfae, 40. c. 246. c. 270. b.
Teuto abbas S. Vincentii ad Vulturum, 134. a.
Teutelinus comes, 573. a. 595. b. 613. b.
Teutricus monachus Laubii episcopus ordinatus, 273. c.
Thado episc. Mediolani, 89. a.
Theobaldus episc. Ambiani, 622. b. 623. a.
Theobaldus seu Teutobaldus comes Carnuti, Blesarum, & c. Tricator dictus, 17. b. 319. a. 474. c. 482. c. 504. a. 627. c. 659. b. conditor S. Florentii Salmur. 505. c. 506. a. b. 533. a. b. eum inter & Richardum duces Nortmann. bellum, 655. c.
Theobaldus comes palatinus conditor S. Launomati Blesensis, 176. a.
Theobaldus dux Sabinensis, 403. c.
Theobaldus dominus de Centumliis, 537. c.
Theobaldus vicecomes Turon. 449. c.
Theodardus episc. Narbonae, 234. b. 301. a.
Theodardus discipulus S. Odonis, 462. a.
Theodobodus abbas incerti loci, 364. c.
Theodebertus presbyter ecclesiae S. Mederici Paris. 249. b.
Theodebertus comes palatii, 585. c. Benedictum filium Deo offert in monast. S. Arnulfi, 549. c. 550. a.
Theodemirus episc. Compostellae, 132. a.
Theodemirus episc. Najarae, 508. c.
Theodemirus monachus Hispanus, martyr, 10. c.
S. Theoderici abbatis miraculum, 266. a. ejus corporis elevatio, 639. c. officium ab Hucbaldo compositum, 288. b. 409. b. hujus haec de re epistola, & hymni referuntur, 691. 692.
Theodericus episc. Trevir. 593. b. ad instauranda monasteria conversus, 636. c. 637. a.
Theodericus episc. Aurelianorum, 419. c. 420. a.
Theodericus episc. Barcinon. 507. c.
Theodericus episc. Cameraci, 20. b. 49. b.

- Theodericus episc. Lodovenfis, 433. c.
THEODERICUS seu Deodericus episc. Mettensis, Sixtus dictus, 479. c. 559. c. 560. a. 592. c. 593. a. 599. b. 602. c. 607. a. 621. c. 640. a. 641. a. 648. c. 649. a. 664. a. Adalberoni succedit, 569. a. auctor monast. S. Vincentii, 593. c. illuc reliquias transfert, 603. 604. a. tutor parthenonis Romaricimontis, 604. b.
Theodericus episc. Vefontion. 192. b.
Theodericus abbas Gemetici, 467. c.
Theodericus abbas Nonantulae, 170. b.
Theodericus abbas Sollemniaci, 271. c.
Theodericus abbas missus dominicus, 26. c.
Theodericus senior comes Hollandiae, conditor monast. Egmondiae, 337. c. 338. a.
Theodericus junior comes Hollandiae, conditor novi Egmondiae monast. 338. a.
Theodericus dux Lothariensis, 526. b.
Theodericus comes, 455. b.
Theodericus filius comitis Provinciae, ejus in cunis mortui epitaphium, 143. b.
Theodericus camerarius Ludovici Balbi, 220. c. 221.
Theodericus frater Eccardi comitis, 196. b.
Theodericus Patriciacum Floriacum restituit, 252.
Theodericus vir nobilis in S. Wandregisilum injurius, morte punitus, 547. b.
Theodilana matrona in S. Dionysium benefica, 76. c.
Theodolafus abbas Bobii, 320. b.
Theodora mater Michaelis imperatoris, 137. c.
Theodorus II. papa, 306. b.
Theodorus episc. Firmianus conditor monast. S. Crucis, 263. a.
Theodorus abbas Crulandae, 73. c. 135. b. a Danis super altare obruncatus, 167. b.
S. Theodora virgo in monast. Dervenfi humata, 38. b.
Theodosius ex monacho patriarcha Jerofolymitanus, 166. b.
Theodosius abbas S. Emeterii, 91. b.
Theodosius monachus, ejus epistola de caede Syracusis facta, 220. b.
Theodradus seu Diertpaldus frater S. Udalrici, 526. c.
Theodradus abbas Glannafolii, 17. c.
Theodredus episc. Londonii, 391. b. 456. b.
S. Theoduli presbyteri & mart. reliquiae in monast. Clingenfi, 9. b.
Theodulfus episc. Parisiorum, 337. c. 359. c.
Theodulfus notarius regius, 328. a.
Theophania augusta uxor Otonis II. 602. c. 603. c. 631. a. 640. b. 641. a. 664. c.
SS. Theopompi & Synesii mart. corpora Nonantulam delata, 338. b.
Theotbertus abbas Floriaci, 120. a. 196. a. 197. c. 214. b. c. 252.
Theotgerus monachus Castrensis, 45. c.
Theotmarus seu Deotmarus episc. Saltzburgi, archicancellarius, 209. a. 268. b. 269. c. 279. a.
Theotolo episc. Turonum, 439. c. 487. a. instaurator S. Juliani, 436. c. 449. b. S. Odoni morienti adest, 461. a. S. Juliani basilicam dedicat, 469. a. b. in ea sepultus, 474. c. 475. a.
Theotbertus comes a Nortmannis interfectus, 259. a.
Theotboldus praepositus S. Remigii, 232. b. 239. a.
Theotpirga mater S. Udalrici, 355. b.
Theotfridus seu Thietfridus abbas S. Trudonis, 569. a. 603. a.
Theudericus religiosus presbyter, 112. b.
S. Theuderii vita ab Adone scripta, 164. b.
Theudoinus praepositus S. Memmii, 149. c.
Theutboldus seu Theudebalus episc. Lingonum, 200. c. 262. b. 294. ipsi oculi eruti, 288. a.
Thiadricus, seu Thiodricus, Theodericus episc. Mindensis, 117. a. 152. b. 177. c. 227. b.
Thiadricus abbas & presbyter, 152. b.
Thiathildis abbatissa Freckenhorstensis, 88. c.
Thietberga, seu Theutberga regina-uxor Lotharii regis, 51. b. 197. a. repudiata, 62. c. ejus repudium in duplici conventu Aquisgran. approbatum, 84. b.
- & in synodo Mettensi, 101. c. a Nicolao I. improbatum, 101. c. 111. c. ei Avennacum datum, 111. b. c.
Thietberga nobilissima matrona, 609. b.
Thietfridus abbas S. Maximini Trevir. 582. c.
Thietgaudus seu Theutgaudus ex abbate Mediolac. episc. Trevir. 16. c. Lotharii infantis amoribus affentatur, 62. c. ejus divortii approbator, 84. b. a papa damnatus, 101. c. ejus varia fortuna, 111. c. 112. a. obitus, 151. a. b. 156. a.
Thietingus abbas Augiae, 341. a. 347. c.
Thietlandus abbas Einfdlae, 539. c. 545. c. an primus? 480. c.
Thietmarus comes, 350. b.
Thietmarus comes frater Geronis archiepisc. Colon. 620. b.
Thieto abbas S. Galli, 418. b. 438. c. 439. a. 465. c. 466. a. 593. c.
Thieto abbas Weibrunenensis, martyr, 465. c.
Thiodrocius seu Thiadoricus abbas Laureshami, 129. b. 152. b. 185. a.
Thiotardus junior ex abbate Hersfeldae episc. Hildensheim. 386. a. 397. c. 508. b. ejus obitus, 522. c.
Thiotardus seu Diertardus senior abbas Hersfeldae, 189. c. 316. a. 386. a.
Thioto abbas Fuldae, 53. c. 54. a. 152. b. ejus legatio, 78. b. depositus moritur, 159. c.
S. Thuriavi episc. Dolensis corpus in basilica Pratenfi, 302. c.
Tiagrinus episc. Halberstadi, 54. b.
Tiberius abbas Berceci, 2. c.
Tiberius primicerius S. R. E. 104. a. 142. c.
Tiburtnus episc. Hucbertus, 463. a.
Ticini episc. Johannes, 381. c. Lietafredus, 576. c. Liutardus, 3. a. Petrus, 571. a. Rainaldus, 647. a. *Tinilis* id est versus lugubres de morte insigniorum personarum, 76. b.
Tivinus abbas S. Albani, 135. b.
Toba regina Navarrea, 366. b.
Togredus regiae domus in Anglia praepositus, 551. b.
Tolius monachus Anglus in praelio contra Danos caesus, 166. c. 167. a.
Tolosa a Nortmannis obfessa, 108. c.
Tolosa episc. Armandus, 361. c. Bernardus, 577. b. Helifacur, 45. c. Hugo, 495. Isarnus, 513. c. Ifo-lus, 625. a. Petrus, 646. a.
Torcellani episc. Dominicus, 209. c. Senator, 209. c.
Toretus prior anachoretarum silvae Ankarigenfis in Anglia, 168. a.
Tornacensis episc. *vide* Noviomensis.
Totifingus vir nobilis, 547. c.
Tortoldus diaconus, invasor sedis Bajocensis, 78. c.
Toxus rex Hungarorum, 523. c.
Trajectum ad Rhenum excisum, 362. a.
Trajectum ad Rhenum episc. Baldricus, 530. b. Odilbaldus, seu Egilboldus, Egilbertusve, 304. c. Radobodus, 304. c. episcopi monastice professi, 304. c. 305. a.
Trajectum ad Mosam episc. *vide* Leodicenses, & Tungrenses.
Translatio S. Abundii, 2. c. 3. a. S. Faustae virg. & mart. 110. c. 111. a. S. Firmini episc. Virdun. 542. c. 543. a. SS. Florentini & Hilarii Bonam-vallem, 17. a. S. Frodoberti, 175. a. S. Gentiani, 277. a. S. Genulfi, 22. c. 512. c. SS. Georgii, Aurelii & capitis S. Nathaliae, 69. b. c. 70. S. Glodesindis, 512. b. S. Hildulfi, 523. a. S. Hunegundis, 484. c. S. Lutrudis, 113. b. S. Mauri abbas ad monast. Foffatenfe, 148. b. c. 149. a. S. Mederici, 249. b. S. Othmari, 113. c. S. Prudentii mart. 244. c. S. Pufinnae 88. b. S. Reginae mart. 110. a. S. Remigii episc. Rem. 19. b. S. Vincentii mart. 45. 46. a. S. Urbani papae & mart. 125. c. SS. Urbani & Tiburtii. 96. c.
Transmarus ex monacho episc. Noviom. 435. b. 455. a. b. 484. c. 485. a. 504. b. instaurator S. Bavonis, 446. b.
Trasarus abbas Corbeiae, 224. c.

Trafulfus abbas Corbeia, 75. b. 95. a. 103. c. 104. a. 192. c. 193.
 Trecentis urbs a Nortmannis incensa, 270. c. illic a papa coronatus Ludovicus Balbus, 213. b. c.
 Trecentis episc. Ansigifus, 341. c. Folicricus, 90. a. Milo, 660. b. Otbertus, 341. c. Ottulfus, 175. a. S. Prudentius, 5. b. Walo seu Gualo, 610. b.
 Trefmirus abbas Montis-olivi, 495. 496. a.
 Trevirorum urbs a Nortmannis incensa, 236. a. Trevirensis & Remensis ecclesie vicaria sollicitudo, 156. b.
 Trevirorum archiepisc. Egbertus, 637. a. Henricus, 528. c. Hetti, 16. c. Ratbodus, 245. b. Rotgerus, 369. a. Theodericus, 593. b. Thiergaudus, 16. c.
 Tribur villa regia prope Moguntiam, 308. c. 321. b. ibi habita synodus, 295. 296. a.
 Triclinia in monasteriis non permilla, 550. b. c.
 de Trina-deitate controversia, 81. c. 82. a. 139.
 Trohannus episc. Aurelianorum, 271. a. in Miciacensis iniquior, 251. c. punitus, 252. a.
 Trohannus notarius regius, 270. c. 271. a. c. 272. a. 278. a. 280. c.
 Trofleium villa regia prope Noviomum, 296. c. ibi habita synodus, 330. a. altera, 368. c. tertia, 379. c. quarta ab Heriberto comite indicta, 386. c.
 Trofleium ad Axonam, 330. a.
 Trudpertus eremita martyr, 317. b.
 Truncum castrum, nunc Salmurum appellatum, 505. c. 506. a.
 Tullensis ecclesie monasteria subiecta, S. Apri, 73. a. Bodonis-monasterium restitutum, 322. a. 343. c. S. Deodati, 510. c. Mediane, *ibid.* 560. b. pro ea diploma Arnulfi regis, 292. a. refertur, 692. ei donatio facta a Ludelmo episcopo, 297. a. b. charta refertur, 693. an in cathedrali monachi cum clericis? 344. a.
 Tulli episcopi, S. Aper quotus? 599. c. Arnulfus, 343. c. Arnaldus, 267. c. Drogo, 321. c. Gauzlinus, 428. a. Gerardus, 510. c. Ludelmus, 297. a.
 Tungrensis episcopi Franco, 84. b. Hilduinus intrusus, 367. b. Richarius, *ibid.* Stephanus, 315. c. turbæ pro ejus successoris electione, 367. *vide* Leodicensis.
 Turgarus monachus Crulandæ, cædi subductus, 167. b. Crulandam redit, 167. c.
 Turketulus ex cancellario monachus & abbas Crulandæ, 452. c. 497. c. 498. a. ejus statuta, 583. b. c. obit, 635. b.
 Turnus villa, ubi? 300. c.
 Turonis clades a Nortmannis illata, 30. c. 31. b. c. 61. a.
 Turonum archiepiscopi, Adalaldus, 255. c. Amalricus, 25. c. Atchembaldus, 560. c. Protarius, 475. a. Harduinus, 533. b. Herardus, 79. c. Herbernus, 262. a. Joseph, 475. a. Robertus, 83. c. Theotolo, 436. c. &c.
 Turpio episcopus Lemovic, 332. b. 344. c. 346. a. 357. a. 422. c. S. Odonem presbyterum ordinat, 344. c. qui ejus iussu Collationes scribit, 345. in-
 staurator S. Augustini, 421. c. 422. ejus obitus, 422. b.
 Tusiacum palatium regium ad Mosam, 72. c. 82. a. ibi habita synodus, 85. c.
 Tutilo monachus S. Galli, 275. b. c. 318. a. 340. b. ejus obitus, 339. b.
 Turo ex monacho episc. Ratispone, 266. b. 279. b. 286. a. 292. c. 295. 318. b. 320. a. 323. b. 363. a. obit, 408. a.

V

Valentia Francie episc. Aimo, 534. a. Ratbertus, 183. c.
 Valentina synodus, 46. b. c. quot episcopi ei subscripserunt, 159. b. ejus canones confirmati in

concilio Lingonensi, 79. b. adversus eam Hincemari vindicia, 81. b. c.
 Valentia Hispanica episc. Senior, 45. b.
 Valentinus episc. Portuenfis, 245. a.
 Valentinus abbas Cabrierensis, 351. c.
 Valentinus abbas Montis-aurei, 166. b.
 Vandelricus abbas Arremarensis, 285. a.
 Vanitas tironis ut repressa, 463. b.
 Vapinci episc. Hugo, 611. c.
 Varcia B. V. Maria præcipue culta, 360. c.
 Vastensis episc. Gumbaldus, 645. a.
 Uctia episc. Walefridus, 70. a.
 Udalricus episc. Augustanus, 310. b. 363. b. 519. a. 523. b. 524. a. 540. a. 590. c. ejus studia apud S. Gallum, 355. b. fit præsul Augustensis, 381. a. b. suam urbem ab Hunnorum invasione liberat, 382. c. item ab Hungarorum obsidione, 526. c. parthenii S. Stephani auctor, 430. c. reliquias Agauno acceptas Augia reponit, 457. c. ejus iter Romam, 526. c. 527. a. Campidonæ agrotat, 527. a. Wolfgangum presbyterum ordinat, 574. a. coadjutorem obtinet, 608. a. factum improbat synodus, 615. a. b. obit, 618. b. c.
 Udalricus comes gener Henrici Aucupis, pater Burcharidi abbatis S. Galli, 545. b. c.
 Udulricus comes, 23. b.
 S. Vedasti episc. Atrebat. corpus levatum, 20. b. Bellovacum ob Nortmannos deportatum, 230. a. b. Atrebatas relatum, 286. c. 287. a. ejus ecclesia in Scotia, 182. b.
 Velafcones plures, 562. c.
 Velasco episc. discipulus Salvi abbatis, 562. c. a.
 Velasco abbas Gerundenfis, 508. c. 562. c.
 Veliternus episc. Gaudericus, 36. c.
 Venafium, urbs Italia a Saracenis capta, 133. c.
 S. Venantii abbatis reliquie Cuvini, 396. b.
 Venatio interdita dominica die, 557. a.
 Vendassensis episc. Hayrardus, 493. b.
 Veneti, bellum inter eos & Estenses de urbe Comaclo, 64. a. S. Marci corpus possident, 165. c.
 Ventila eremita Hispanus, ejus obitus, 278. c.
 Vercellensis ecclesie unitum Lucidium, 312. c.
 Vercellenses episc. Ingo, 552. c. Liutwardus, 228. b. Sebastianus, 312. c.
 Vermeria, palatium regium, 2. b. 5. a. 38. a. 47. a. 51. c. 64. c. 127. c. 280. c. 584. c. ibi habita synodus in causa Hincemari Laudun. 154. c. ibi conventus habiti, 26. b. 104. c.
 Vernum palatium regium, 44. c. 91. a.
 Verona ab Hugone rege capta, 411. a.
 Verone episc. Adelardus, 251. a. Ardecarius, 130. a. Audus, 89. b. Hilduinus, 367. b. Notgerus, 406. b. Rotherius, 406. b. an Ratholdus, 251. a.
 Vefontionenses episc. Arduicus, 156. b. Gedeon, 273. a. Gifredus, 476. c. Theodericus, 192. b.
 Vestes sciffæ ante & retro, 585. b.
 Vetus-domus in agro Rotomagensi olim palatium regium, 12. b.
 Vetus-domus, locus, pagi Aurelianensis, 38. a.
 Ugoberus abbas Montis-olivi, 271. c.
 Viaticum extrema-unctioni præmissum, 6. b. sumptum ante prælium, 166. c. quanta devotione illud susceperit S. Bruno episc. Colon. 573. b.
 Viator episc. Ferraræ, 64. a. b.
 Vicecomitis dignitas personæ, non loco affixa, 346. c.
 Vicentinus episc. Rodulfus, 638. a.
 S. Victoris basilica Massilia exstructa, 37. a.
 Victor abbas Desertinensis, 640. c.
 Victor monachus S. Galli, 438. c. 439. a. turbas ciet, 466. a. ejus fortuna, 523. b. c.
 Vicus-Super-Axonam, ibi inventus lapis milliaris, 289. c.
 Vidianus abbas Patriciani, 499. c.
 Vienna a Carolo Calvo recepta, 164. b. 170. b. propter Bosonem obfessa, 224. a. 229. b. capta, 234. c.
 Viennæ episc. S. Ado, 85. c. Agilmarus, 78. c. Alexander,

der, 328. b. Barnoinus, 218. b. Otrannus, 192. b. Sobbo, 468. a.
 Vigila monachus Alveldensis doctus, 366. b. c. 562. c. 563. a.
 Vilcovindus dux, 292. a. 693. c. 1.
 S. Vincentii mart. corpus a monachis Pratenfis expetitum, 70. a. in monast. Castrense translatum, 44. c. 45. 46. a. alio delatum & relatum, 108. c.
 S. Vincentii confell. corpus Magniaci apud Nivernos, 136. c. 212. b.
 Vincentius abbas Silentii, 365. b.
 Vindertia natale solum S. Johannis Gorz. 376. c.
 Viriduni episc. Atto, 78. c. Berardus, 171. c. Berengarius, 516. a. Bernuinus, 382. b. Dado, 363. c. Hugo, 382. b. Wicfridus, 557. c.
 Virgilius abbas Scottus, 319. b.
 Virgilius poëta, ab eo legendo vifio revocatus S. Odo, 331. b.
 Virgines non sint superba, 153. a.
 Virilis abbas S. Johannis de Rupe, 373. c.
 Virtutes sanctorum, id est reliquie, 145. c.
 Visitatio & visitatores monasteriorum, 24. b. 232. b. 601. a.
 Vitalis abbas Fabariensis, 203. c.
 Vitalis abbas Farfa, 270. b.
 Vitalis præpositus Dionysianus, 551. b.
 Vitalis Candianus dux Venetiarum, ob nimiam potentiam exofus interficitur, 653. a.
 S. Viti cultus apud Ranos, 189. b.
 Vivariensis ecclesie unitur monast. Duferense, 8. a.
 Vivariensis episc. Celfus, 8. a.
 Vives episc. Barcinon. 644. b.
 Videntes *pie memoria* titulus affecti, 94. c. 99. c.
 S. Viventii confessoris corpus Amausum translatum, 149. b. dein Vergiacum, 277. c.
 Vivianus comes abbas S. Martini, 5. a. b. 30. a. interfectus, 30. b. 85. a.
 Ultanus an fuit abbas S. Quintini de Monte? 641. c. 642. a.
 Umbella super altare, dicta ciborium; super tumulos sanctorum, repa, 163. a.
 Umcrimmus monachus instaurator S. Michaëlis ad Marfupiam, 321. b. 344. a. 363. c.
 Unctio infirmorum *extrema* dicta, 6. b. ante viaticum facta, *ibid.*
 Unfridus comes, 208. b.
 Unigo feu Wigo episc. Gerundæ, 373. a. 507. c.
 Unni episc. Hammaburgi, seu Bremæ, 426. c. 427. a. b.
 Unrochus filius Evrardi comitis Fori-Julii, 191. b. 260. c.
 Unwanus monachus Corbeia-novæ lector sacre Theologie, 531. a.
 Voda abbatissa S. Glodesindis, 479. c.
 Vodo abbas S. Michaëlis, *vide* Odo.
 Volatilius *efus* in monasteriis permiffus in nativitate Domini & in paschate, 71. c. idque tribus diebus, 174. c. ob gallinæ elum monachus morte punitus, 437. c.
 Volkmarus abbas Corbeia-novæ, *vide* Folcmarus.
 Volufiana nobilis matrona, 342. b.
Urano-mevort, id est Franconofurtum, 454.
 SS. Urbani & Tiburtii translatio Autifiodorum, 96. c.
 S. Urbani reliquie concessæ ad extruendum monasterium in pago Pertenfi, 125. c. brachium Centule datum, 141. b.
 S. Urbani episc. Lingon. corpus contra pervasores monasterii delatum, 314. c.
 Virgellenfes episc. Wiladus, 172. b. Wiladus, 614. a.
 Uria ficus prope Arduennam silvam, 220. c.
 Urraca abbatissa Covarruvie, 646. c.
 Urraca regina uxor Ordonii III. 646. c.
 Urraca conjux Willelmi-Sancii ducis Wafconia, 645. c. 661. c.
 Urfa monacha Cafe-aureæ, 661. c.
 Urfo presbyter Cenoman. nepotem a religione abducit, 101. b. c. 103. a. b.
 Urfo Patriacum Floriaci restituit, 252. a.
Annal. Benedict. Tom. III.

Urfo dux Venetus, 209. c. 210. a.
 Ufuardus monachus Pratenfis, 70. a.
 Uta conjux Arnulfi regis, 291. a. 320. a.
 Uto comes exful, 92. a.

W

WABALDUS episcopus, 433. c.
 Wacaldus Caroli Calvi fidelis, 121. a.
 Wadamirus episc. Aufonenfis, 440. b. c.
 Wala seu Walo, episc. Aduensis, 277. c. 278. a. 294. 304. c. 327. c. excommunicatus, 290. a. obit, 364. b.
 Wala episc. Autifiodori, 196. c.
 Wala seu Walo episcopus Mettenfis, a Nortmannis in prælio captus, 236. a.
 Wala abbas Corbeia, 14. b. 15. b.
 Walabonfus diaconus Elephenfis, martyr, 10. b. c.
 Walafridus episc. Uctia, 70. a.
 Walafridus abbas Carrofi, 155. b.
 Walafridus abbas Soricini, 320. c.
 S. Walarici corpus Sithiu translatum, 509. c. 510. a.
 S. Walberti corpus Herlerium delatum, 267. c. in pagum Divion. ad ablata repetenda deportatum, 549. a. b.
 Walbertus episc. Hildensheimensis, 189. b.
 Walbertus ex abbate Corbeia episc. Noviomis, 370. b. 408. b. 426. a. ejus obitus, 435. b.
 Walbertus episc. Portuenfis, 214. b. 219. a.
 Walburga abbatissa Herifensis, 118. b. 152. b. c. 153. c. 269. a. S. Remberti ad eam epistola, 152. c. 153. a. ejus obitus, 276. b.
 S. Walburgis reliquie in villam Dionnam translata, 354. a. b.
 S. Walburgis reliquiis super altare positis miracula cessant, 345. b.
 Walburgis conditrix parthenii Herfenbrocensis, 88. c.
 Walcaudus abbas Befusæ, 267. b. 277. c. 327. c.
 Waldfredus seu Wilfridus abbas Duellii, 227. b.
 Waldinus abbas Cellenfis, 6. a.
 Waldo abbas exful, 92. a.
 Waldo abbas, 328. c.
 Waldrada concubina Lotharii regis, 62. c. 101. c. 155. c. 236. b. illi abbatia Lutrenfis data, 112. b. c. mortuo Lothario ad S. Romaricum se recipit, 156. c.
 Waldricus ex abbate S. Germani episc. Autifiodori, 360. c. obit, 413. a.
 Waldricus abbas Bonæ-vallis, 219. b. 584. b.
 Waldricus abbas S. Truderti, 317. c.
 Waldricus comes Sueffionum, 580. b.
 Walerannus abbas S. Vincentii Mett. an primus, 593. c.
 Walfridus notarius regius, 341. a.
 Walger notarius regius, 300. a.
 Wallavenfes episc. *vide* Podienfes.
 Walo seu Gualo episc. Trecentis, 610. b.
 Walo abbas S. Germani Paris. 655. a.
 Walo abbas S. Benigni, 200. c. 201. a.
 Walpertus episc. Mediolani, 566. c.
 Walpertus patriarcha Aquileia, 224. a.
 Waltarius episc. Aurelianensis, 94. c. 196. c.
 Waltarius abbas Lauriffæ, 129. c. 235. c.
 Waltelmus episc. Carnuti, 336. c. 337. a.
 Walterius seu Gualterius episc. Senonum, 262. a. 264. c. 280. b. 284. c. 370. c. fede pulsus, 288. a. ejus obitus, 374. c.
 Walterius clericus Cormarico beneficus, 17. c.
 Walterus episc. Aduensis, 525. a.
 Walterus comes Dorcastinus, 575. c. 596. c. 624. a.
 Waltgarius comes capite plexus, 283. b.
 Walthertus abbas Augia, 73. b. 92. a. ejus obitus, 114. a.
 Walto abbas S. Maximini, sedi Trevir. eum imponere vult Ludovicus rex, 156. b.
 Walto decanus S. Galli, 620. a.
 Wandalmarus abbas Malciaci, 145. a.
 Wandelmars abbas S. Sanctini Meidenfis, 198. c.
 M M M M M

- Wandelmodis effigies in tumulo Haedrici apud S. Remigium, 289. a.
- S. Wandregisili & Ansberti corpora varia in loca deportata, 71. a. b. Carnuta illata, 298. b. translata Blandinium, 473. c. inde S. Wandregisili corpus in pagum Bellovacensem ad villam repetendam delatum, 547. b.
- Wanilo abbas, 177. b.
- Waningus grammaticus monachus S. Galli, 355. b.
- Warcum castellum prope Macerias ad Mofam & Sulmonam expugnatum ab Adalberone episc. Rem. 602. a. 610. b. c.
- Warentrudis abbatissa Palatioli, 16. c.
- Warimbertus Mettis pie vivens, 377. c. 378. c.
- Warinus episc. Coloniae, 630. c. conditor monast. S. Martini, 630. c.
- Warinus abbas Befuae, 267. b. 327. c.
- Warinus abbas Corbeiae novae, 33. a. abbas item Reftaci, 54. a. b. ejus obitus, 54. a.
- Warinus abbas Coxanensis, 577. b. 625. a. 651. b. per eum conversus Petrus Urfeolus, 652. c. 653. b.
- Warinus abbas Lezati, 577. b.
- Warinus clericus lator epistolae Ludovici III. ad Hincmarum, 231. b.
- Warinus frater Willelmi Pii ducis Aquitaniae, 335. c. 391. a.
- Warnarius vir illustris, 93. b.
- Warnerius episc. Lingonum, 267. b. 341. b. c. ejus obitus, 361. a.
- Warnerius comes, 382. a.
- Warnerius vir nobilis amicus Johannis Gorz. 377. a.
- Warnerus abbas, 442. b. 493. b. 494. c.
- Warno abbas, 192. b.
- S. Wafnulfus Scottus Condati sepultus, 244. b.
- Watzemannus abbas Duellii, 620. a.
- Welandus dux Nortmannorum, 89. c. fit Christianus, 92. c.
- Wellenses episc. Athelmus, 349. a. Wlfhelmus, 349. a.
- Weinildgarda filia Henrici Aucupis mater Burchardi abbatis S. Galli, 545. b. c.
- Wendelgarda abbatissa Gandersheimensis, 22. b. 385. c. 508. b. 588. c.
- Wendelgarda praeposita Heflingensis, 599. c.
- Wendelinus abbas Mauri-monast. 308. b.
- Wenilo episc. Rotomagi, 79. c. 177. a.
- Wenilo, seu Guenilo episc. Senonum, 6. c. 23. c. 25. b. 30. a. b. 33. a. 44. a. 46. a. 47. b. 55. c. 94. c. 105. c. synodi Murittenfis praes, 2. b. defectionis infimulatus, 78. c. Caroli Calvi in eum libellus, 79. c. 80. a. ei reconciliatus, 80. a. ejus difficultas cum Lupo, 80. b. c. 81. a. b. ejus obitus, 123. b.
- Wentani episc. vide Wintonienfes.
- Werdenses seu Fardenses episc. Amalungus, 563. c. Bruno, 563. c. Eralt, 152. b. Erpo, 635. c. Mirnegardus, 486. b.
- Werdolfus abbas Lutrensis, 544. c. 545. a.
- Woevegildum, pecuniaria multa, 56. c.
- Werenbertus monachus S. Galli doctus, 128. c. 246. a.
- Weret filius Alani ducis Britanniae, 337. c.
- Werfrithus episc. Wigorniae, 242. a.
- Werimbaldus monachus Hirfaugiae, episcopatum recusat, 517. c. 604. c. 605. a.
- Werimbaldus notarius Ludovici imperatoris, 59. a.
- Werinfredus abbas Stabulensis, 415. b. 608. c. 664. c.
- Werinherus abbas Stabulensis, 664. c.
- Werinherus comes, 129. b.
- Wernerus seu Werinarius abbas Fuldæ, 590. c. 591. a. 618. b. c. 640. a.
- Wernherus abbas S. Albani Mogunt. 578. a.
- Werricus abbas Elnonensis, 435. c. 599. a.
- Werwolfus presbyter Anglus eruditus, 242. a.
- Wibboldus episc. Parmensis, 238. c.
- Wibertus, seu Guibertus, abbas & conditor monast. Gemblacensis, 375. c. 376. a. b. 416. b. 539. b. apud Ottonem male audit, 485. c. 486. a. Hungari non pauci ab eo ad fidem conversi, 522. b.
- Gorzia obit, 558. c. 559. a.
- Wiboldus episc. Cameraci, 551. a.
- Wiborada reclusa prope S. Gallum, 355. a. 368. a. 381. c. 385. b. 545. b. 574. b. eam consulit Udalricus adolescens, 355. b. ejus martyrium, 382. b. c.
- Wiccorum episcopi, vide Wigorniae.
- Wicelinus vicedominus Trevirorum Mediolacensis infestus, 454. b.
- Wichardus seu Guichardus episc. S. Martini Turon. 30. b.
- Wicherannus abbas Trenorchii, 349. b.
- Wichmannus comes, conditor parthenii Eltenensis, 604. b.
- Wichramnus abbas Rhinowæ, 251. a.
- Widbertus abbas S. Petri Carnut. 524. c. 548. a. 575. c. 576. a. 650. a.
- Widboldus abbas S. Albini Andecav. 580. b. 598. a.
- Widericus comes, conditor monast. Hafterienfis, 479. b.
- Wido episc. Lugduni, 393. b. 439. c. 468. 499. a.
- Wido episc. Rotomagi, 284. c. 323. a.
- Wido episc. Autifiodori, 413. a. 554. b.
- Wido episc. Mutinensis, 502. a. archicancellarius Ottonis I. & abbas Nonantulae, 564. a.
- Wido ex monacho episc. Placentiae, 320. b. 398. a. c.
- Wido I. episc. Podii, 204. b.
- Wido ex abbate Cormatici, S. Albini, Ferrariensis, episc. Podii, 576. a. b. 580. a. b. abstracta monasterii reftitui curat, 624. a. b. fit episc. Podii, 637. c.
- Wido episc. Sueffionum, 447. a. 490. a. 540. b. c. 557. c. 580. b. 622. b. 623. 624. b. c.
- Wido episc. bibliothecarius S. R. E. 617. a.
- Wido abbas Ambrosianus, 308. c.
- Wido abbas Balmæ, Gigniaci, & Æthicensis, 272. c. 387. eum inter & Odonem Cluniac. controversia, 393.
- Wido nepos S. Gerardi abbas Sithienfis, 474. a. praefectura dejectus, 486. c. abbas item S. Bavonis, 542. b.
- Wido abbas Wezeliaci, 410. c. 467. c.
- Wido abbas Trenorchii intrusus, 476. c. 498. c. 499. a.
- Wido abbas incerti loci, 433. c. 450. c.
- Wido imperator, filius Lamberti ducis Spoletani, regnum Italiae obtinet, 264. c. Lamberti filii natiuitas, 281. c. 282. a. imperator coronatus, 282. a. ejus praecceptum pro monasterio S. Christianae, 282. b. aliud pro Bobio, 298. b. moritur, 291. c. 298. b.
- Wido dux Tufciæ, Johannes X. ab eo in carcerem conjectus, 392. c.
- Wido cancellarius Lotharii regis Franciae, 521. b. 524. c.
- Wido comes, 200. c. alter, 623. a.
- Wido vassallus Caroli Calvi, ejus anniversaria dies apud S. Lucianum, 157. a. 162. b.
- Wido vicecomes Lemovicensis, Uferca beneficis, 536. c. 537. a.
- Wido frater S. Gerardi Bronienfis, 359. c.
- Widrads monachus, conditor cellae S. Flaviani, 211. c.
- Widricus seu Wigericus episc. Mettenfis, 386. a.
- Widricus abbas S. Apri, 613. c.
- Wifredus, seu Wicfredus ex monacho Sithienfi episcopus Teruanna, 423. c. 441. a. 473. c. 509. c. 539. a.
- Wifredus comes Barcinon. Pilofus dictus, conditor monast. Rivipullensis, 270. a. b. ubi & sepultus, 348. c.
- Wifredus comes filius Pilofi, 348. c.
- Wifredus comes alter, conditor S. Pauli Barcinon. 348. c.
- Wifredus comes Bisuldunensis, conditor Campi-rotundi, 515. c. 516. a.

- Wifredus comes Rufinonenfis, 597. b.
- Wifredus nobilis Catalanus, 614. a.
- Wigbaldus episc. Autifiodori, obit, 261. c.
- Wigbaldus notarius regius, 220. c.
- Wigbertus ex monacho episcopus Hildensheimensis, 227. b. 276. c. 295. 350. a.
- Wigburga abbatissa Geysfekenfis, 496. b. 517. c.
- Wigericus comes, pater Adalberonis episc. Mettenfis, 479. b.
- Wigfrida nobilis Turinga post conjugium monacha, 16. a.
- Wicfridus episc. Coloniae, 379. a. 518. b.
- Wicfridus episc. Virduni, 516. b. 557. c. 558. a. 604. a. 651. c. conditor monasterii sancti Pauli, 558. b. c.
- Wiggerus seu Wickerus abbas S. Maximini Trevir. 565. b. c. 582. c.
- Wigmannus comes Blandini beneficis, 578. b.
- Wigmannus dux Slavorum caesus, 588. a.
- Wigmorus comes, 151. c.
- Wigorniae episcopi, S. Dunstanus, 536. a. Kenewaldus, 399. c. S. Ofwaldus, 561. b. Werfrithus, 242. a.
- Wiladus episc. Urgellenfis, 172. b.
- Wilboldus abbas Corbeig novae, 33. c.
- S. Wilehadi episc. Bremenfis tumulus miraculis illustris, 87. c. 88. a. corporis translatio, 88. a.
- Wilencus abbas S. Columbae, 233. a.
- Wilhardus abbas S. Albani Mogunt. 296. a.
- Wilbertus episc. Coloniae, 113. c. 181. c. 260. c. 269. c.
- Wilbertus seu Guilbertus episc. Catalauni, 94. c. 150. b.
- Willa regina, uxor Rodulfi I. regis Burgundiae, 402. c.
- Willa uxor Berengarii II. velum fuit, 583. a.
- Willarannus episc. Barcinon. 440. b. 477. b.
- Willelmus archiepisc. Moguntiae, filius Ottonis I. 522. c. 552. a. b. 563. b. 578. a. b. 583. a. 588. a. b. 591. b. obit, 590. c.
- Willelmus ex monacho archiepisc. Senonum, 401. a. 425. c. ejus obitus, 440. a.
- Willelmus episc. Taurini, 327. b.
- Willelmus episc. Cadurcensis, 262. c.
- Willelmus abbas Carrofi, 94. b. 155. b.
- WILLELMUS Pius dux Aquitaniae, 257. c. 304. b. 316. c. 322. b. 330. c. 331. a. 335. c. 353. c. 357. a. c. 388. a. 390. c. 391. a. 434. b. ei Cluniacus datur, 284. a. b. illic monasterium construit, 334. c. 335. a. b. item conditor monast. Celfinienfis, 353. c. 354. a. & Magenciaci, 342. b. ejus obitus, 361. b.
- Willelmus dux Aquitaniae, junior dictus, nepos Pii, 335. a. 361. c. 379. c. 388. a. b. 391. a. 434. b.
- Willelmus dux Aquitaniae, & comes Pictav. Caput-Stupæ dictus, 406. a. 421. b. 422. b. 447. c. 449. a. 459. a. 561. c. Arvernorum etiam comes, 525. b. instaurator Angeriaci, 448. c. obit monachus, 564. c. 565. a.
- Willelmus dux Aquitaniae, Fera-brachia dictus, filius praecedentis, 564. c. 565. a. 633. a.
- Willelmus comes Astaraci, S. Michaëli de Peciano beneficis, 466. a.
- Willelmus-Bonus comes Burdegala, instaurator monasterii S. Crucis, 317. a. b.
- Willelmus comes Ecolifmenfis, Sector-Ferri dictus, instaurator S. Eparchii, 487. b.
- Willelmus dux Nortmannorum, filius Rollonis, Longa-Spata dictus, 337. b. 412. c. 447. a. 459. a. 464. b. 596. c. excommunicatus, 443. b. instaurator Gemetici, 447. c. 448. a. caesus, 466. c. 467. a.
- Willelmus comes Provinciae seu Arelatenfis, 633. c. 634. a. 637. c. Sarraceni per eum fusi, 617. b. Pertulum dat Monti-majori, 651. a.
- Willelmus frater Engilcalci comitis capite damnatus, 291. a.
- Willelmus monachus pius in Alfatia, 417. a.
- Willelmus-Sancius dux Wafconie, instaurator monast. S. Petri de Regula, 645. a. in monast. Lafcurrense beneficis, 661. c. ejus in alia monasteria beneficia, 645. c.
- Willerus abbas S. Maximini Trevir. 565. b. c.
- Willelfindus episc. Pampilonae, 11. c.
- Willigifus episc. Moguntiae, cancellarius, 618. a. 640. b. 647. a. 664. a.
- Wilnaburgi sepultus Conradus rex, 363. a.
- Wiltrudis ducissa Bajoriae, conditrix parthenonis Bergenfis, 640. b.
- Wiltunenfis episc. Elfitanus, 483. c.
- Wimo ex monacho episc. Hammaburgi, 276. c. 349. c.
- Winemarus, ab eo trucidatus Fulco episc. Remensis, 306. c. 307. a.
- Winetvaldus monachus magister & vir venerabilis, 7. c.
- Winherus abbas S. Auguftini Cantuar. ejus obitus, 135. b.
- Winitarius seu Guinitarius, nepos Eccardi comitis, 196. b. Floriaco beneficis, 302. c. 303. a.
- S. Winnoci translatio Bergas, 307. b.
- Wintonienfis ecclesia cathedralis, clericis expulfis, data monachis, 567. a. clericorum causa in synodo agitata, 605. c. 606. a.
- Wintonienfes seu Wentani episcopi, Æthelredus, dein primas Cantuariae, 169. b. Birnftanus, 424. a. Brithelmus, 515. c. Denewlfus, 244. a. Elfeus, 424. a. Elfinus, 515. c. S. Ethelwoldus, 567. &c. Helmftanus, 98. c. S. Swithunus, 98. b.
- Wipertus patriarcha Aquileiae, 209. a. 218. c.
- Wirziburgi ecclesia cathedralis corruit, 49. c.
- Wirziburgi episcopi, Arno, 149. c. Burchardus, 386. a. Diedo, *ibid.* Gorzbaldu, 49. c. Poppo, 582. c.
- Wifadus episc. Urgellenfis, 440. b. 614. a. c. 625. a. 643. c. 644. a.
- Wifandus episc. Carcaffonae, 433. c.
- Wifremundus monachus Hispanus, martyr, 10. b. c.
- Witarus abbas Pfalmodii & Juncel. 330. c. 334. a.
- Witbertus abbas Burgulii, 564. c.
- S. Witburgis corpus in monast. Eliensi, 606. c.
- Witela mater Anfegifi & Walæ episcoporum, 240. a.
- Witgarius abbas, 85. b.
- Witgerus abbas Werda, 408. a.
- Witichindus monachus Corbeig-novae scholarum magister, ejus scripta, 578. a. 617. c.
- Witiza abbas Craffa, 304. b. 316. c. 317. a. 334. a. 507. c.
- Witiza abbas Exalatae, 155. b. 172. b. c. 173. a. 220. a.
- Witkarius cancellarius, 58. b.
- Witmarus episc. Suecorum, 54. b.
- Witramnus, eum inter & Dionysianos commutatio facta, 91. a.
- Wibertus fidelis Caroli Simplicis, 369. c.
- Wifadus ex clerico Remensi episc. Bituricensis, 31. a. 124. c. 131. a. 171. c. abbas S. Medardi, 19. b. 71. c. item Reftaci, 54. b. 85. b. 94. ab Ebone ordinatus gradu privatur, 24. b. reftitutus, 130. c. 136. b. fedis Lingonenfis occupator, 144. b. factus episc. Bituric. 130. c.
- Wifadus ex abbate Floriaci episc. Carnuti, 503. c. 504. b. c. 538. a. 541. c. 548. a. 560. c.
- Wifadus ex abbate S. Theotfredi episc. Diensis, 513. c. 534. a. b.
- Wifaldus discipulus S. Odonis, 462. a.
- Wifardus abbas Eveshamensis, 18. a.
- Wifardus abbas Flaviniaci, 192. a. 221. a. notarius regius, 214. a. cancellarius, 225. c. archicancellarius, 234. b. c.
- Wifardus vir nobilis Floriaco beneficis, 272. a.
- Wifarius diaconus prelatu Elnonensis, 170. c.
- Wifaudus abbas Dervenfis, 38. c. 58. a.
- Wifelmus ex episc. Wellensi primas Cantuariae, 349. a. 391. b. ejus obitus, 456. a. b.

Wifetrudis seu Wilfrith virgo ab Eadgaro rege vi-
tiara, postea sancte vivit, 557. a. 635. a.
Wlfinus ex abbate Westmonasterii episc. Schirebur-
nenfis, 546. c. 583. b. Dunstani ad eum parænetica
epistola, 583. c. 584. a.
Wlfridus decanus Corbiniaci, 110. b.
Wlfrinus frater S. Dunstani, 453. a.
Wlgarius monachus episcopo datus, 218. c.
Wlmarus monachus Miciaei abbas fieri ambit,
251. c.
Wlms abbas Eveshamensis, 135. b.
Wlstanus episc. Eboraci, 497. c.
Wlwina abbatissa Merhamensis, 583. b.
Wolcherus miles innocenter cæsus, 595. b.
WOLFANGUS ex monacho episc. Ratifponæ, 582. c.
636. a. adolescens Augiæ itudet, 457. c. 458. a.
Henrico episc. Trevir. adhæret, 528. c. 529. a.
Einfridus sic monachus, 573. c. 574. a. in Pannonia
prædicat, 515. c. fit episc. Ratifponæ, 615. c.
S. Udalricum humat, 618. c. monast. S. Emme-
rammi Ramvoldum præficit, 629. b. c. virginum
cœnobium emendat, 629. c. 630. a. b. clerum re-
format, 630. b.
Wolo monachus S. Galli, ejus casus & mors, 199. c.
200. a.
Woltoldus præpositus & instaurator monast. Burani,
527. b.
Wolveradus comes, 618. c.
Wolvereda abbatissa Colonienfis, 582. b.
Womarus abbas S. Bavonis, Blandini, & Sithienfis,
486. c. 509. 518. c. 521. b. 527. c. 542. b. 547.
c. 578. b. 637. b. 657. b. c.
Wormatiæ synodus, 151. c. 152. a. b.

Wormatiæ episcopi, Anno, 508. b. Erpho, 592. c.
Gunzo, 152. b. Hildeboldus, 631. a. Richowo,
508. b. Samuel, 49. b.
Wrdistenus abbas Landvenec, 249. c.
Wrfandus dux Britannæ, 184. a.

X

XEMENA regina, uxor Alfonsi Magni, 278. c.
326. a.

Y

Y Appositum in medio monogrammati Rodulfi
regis, 458. c.
Yfuardus comes, 594. b.

Z

ZACHARIAS episc. Anagninæ, & abbas S. Andreæ
Romæ, 50. b.
Zamorenfis episc. Attilanus, Sicilius, 351. c.
Zelotypi infelix mors, 226. c. 227. a.
Zindebaldus comes palatii, 442. b.
Zmilla conditrix ecclesiarum S. Mariæ & S. Rufini
in Italia, 282. a.
Zuenteboldus seu Zuendibolchus, filius Arnulfi im-
peratoris, 291. c. 292. a. c. regno Lotharii præ-
fectus, 296. b. c. ejus quedam facta, & conjugium,
300. a. b. pax ab eo cum Carolo Simplicite inita,
302. a. interfectus, 306. a. ejus diplomata, 296. c.
297. a. 299. c. 300. a.
Zurzacha castellum, ut obsidione liberatum, 372. a.

INDEX PECULIARIS MONASTERIORUM ET ABBATUM.

ABENDONIENSE in Anglia, 527. c. 638. b.
instauratur, 483. b. c. hinceducta colonia in
monast. Winton. 567. a. b. Abbates, S. Ethelwol-
dus, 483. b. Osgarus, 567. b.
Abrahæ mons, *Abramsberg*, 129. b.
S. Abundii, *vide* Comense.
Acherici cella, seu Bellus-mons, in Alfatia, 416. c.
417. a.
S. Acifeli, *vide* Cordubense.
Acutianum, *vide* Farfense.
S. Adalberti, *vide* Egmondense.
Adventinum, 445. a.
Æduense S. Mariæ, & S. Andochii, virg. 196. c.
307. b. 395. a. sanctimonialibus collata Jona episc.
beneficia, 72.
Æduense S. Martini, *S. Martin d'Autun*, 22. c. 83. a.
87. a. 203. c. 204. a. 272. c. 321. b. 333. a. 380. a.
385. a. Enzicum ei datus, 224. c. 225. a. loci
sanctitas, 225. a. b. monachos inter & canonicos
Capleienfes commutatio, 203. c. Caroli Calvi hac
de re diploma refertur, 683. Abbates, Aimo,
333. a. Arnulfus, 203. c. Badilo, 203. c. David,
Gregorius, 225. c.
Æduense S. Symphoriani, 47. b. 380. b. 394. c. Ab-
bas, Adalardus, 47. b.
S. Ægidii in valle Flaviana, *S. Gilles*, in dioecesi Ne-
maufensi, 222. c. 548. b. 634. b.
S. Æmiliani de Cuella, in Hispania, 145. c. 562. c.
Abbates, Fortunius, 228. a. Stephanus, 508. c.
Æthelingense in Anglia, 243. b. 299. b. Abbas, Jo-
hannes, 243. b.
Æthicenfe, 387. b. c. Abbas, Wido, *ibid.*
S. Agathæ, *vide* Lomellense.
Aganenfe S. Mauricii, *S. Maurice en Wallais*, 52. a.

96. c. 158. c. 264. c. 328. c. 457. c.
Ageum S. Petri, in Hispania, 303. a. 351. c. Ab-
bas, Arandifelus, 303. a.
Aggerense S. Dionysii, 591. c.
S. Agricolæ apud Nivernos, 259. b.
Aidiacense, 513. b.
Alagonense S. Mariæ & S. Petri, ad montes Pyre-
næos, 173. a. Abbas, Frugellus, *ibid.*
Alamuntum S. Martini cella in comitatu Vapincens,
564. b.
S. Albani, *vide* Moguntinum.
S. Albinus, *vide* Andecavense, Turonense.
Alciacense, *Auchy*, in pago Atrebatensi, 510. a.
Alefevenfe S. Johannis-Baptistæ, virg. in Saxonia,
657. c.
S. Alexandri, *vide* Lebrahenfe.
S. Alexii, *vide* Romanum.
Alfense S. Salvatoris, in Burgundia, 244. b. c.
Arremarenfis affertur, 284. c. 285. a.
Alnenfe, *Aulne*, in dioecesi Leodicensi, 575. a.
598. c. 609. a. 631. c.
Alfiacense, virg. in Alfatia, 296. b.
Altahense inferius S. Mauricii, *Nider-Altaich*, in Ba-
joaria, 63. c. 88. a. 323. b. Abbates, Aaron,
Chunibertus, Egelolfus, Erchanbertus, 620. a.
Gozbaldu episc. Wirziburgi, 49. c. Olgarius,
63. c.
Alta-petra, in Vofago, 678. c. 2.
Altenense, *vide* Eltenense.
Altimontense, *Aumont*, in dioecesi Cameracensi,
598. c. 679. c. 1.
Altinenfe S. Hilarii in Italia, Abbas, Dominicus,
209. c.
Altinenfe S. Michaëlis, in Italia, 407. a.
Altvillarenfe

Altvillarenfe SS. Petri & Pauli, *Hautvilliers*, in dioe-
cesi Remensi, 20. b. 24. b. 111. c. 124. c. 150. a.
232. c. 239. a. 602. a. 659. c. illic mortuus Go-
thefcalcus, 125. b. Abbates, Haldoinus, 19. c.
Rotmarus, 517. a.
Alveldenfe, seu Albendenfe S. Martini, apud Na-
varros, 19. a. 366. b. c. 562. c. monasteria illi
subjecta, 508. c. 509. a. Abbas, Dulquitus, 508. c.
S. Amandi, *vide* Elnonense, Nantuacense.
S. Amantii abbatia S. Vitono data, 558. a. 609. c.
S. Amantii, *vide* Buxiacense.
Amaufenfe S. Viventii, in Burgundia, 149. a. a Nort-
mannis incensum, 277. c.
Amberta S. Martini, *Ambierle*, in dioecesi Lugdunenfi,
316. c.
Ambrosianum, *vide* Mediolanense.
Amerienfe S. Mariæ, in Caralonia, 582. a.
Amgrybyri, in Anglia, 242. b.
Amiatinum S. Salvatoris, in Etruria, 299. c. 442. a.
monasterio decimæ data, 338. c. Abbates, Gilbertus,
338. c. Petrus, 299. c.
Analefbergenfe in Alfatia, 544. c. Abbas, Baltrannus
conditor, *ibid.*
SS. Anastasii & Innocentii, *vide* Gandersheimense.
Andaginense S. Hucberti, *S. Hubert*, in dioecesi Leo-
dicensi, 220. b. 414. c. 415. a. Calventiaci dona-
tio, 526. a. Abbates, Albertus, 464. c. Fredericus,
414. c. Heribertus, 608. c.
Andanenfe, *Andenne*, ad Mosam, 679. c. 1.
Andecavense S. Albinus, *S. Aubin d'Angers*, 101. c.
403. b. 598. a. b. 624. b. 628. a. 650. c. mona-
chorum restitutio, 580. a. b. Abbates, Albertus,
598. a. Fulco comes, 403. b. Guntarius, 650. c.
Widboldus, 580. b. Wido episc. Podii, 580. b.
Andecavense S. Sergii, 337. c.
Andecense, seu Mons-Sanctus, in Bajoaria, 523. c.
524. a.
Andelacense, virg. *Andlavo*, in Alfatia, 260. b.
Andelagenfe, virg. *Andely*, in dioecesi Rotomag.
248. a.
S. Andeoli & S. Laurentii in comitatu Bisuldunensi,
374. b. Abbas, Ricimirus, *ibid.*
S. Andochii, *vide* Æduense.
S. Andreæ apud Astures, 351. c. 365. c.
S. Andreæ in comitatu Rossilonensi, 582. a.
S. Andreæ a Constantino rege Scotiæ exstructum,
472. a.
S. Andreæ a Ramiro rege conditum, 509. c.
S. Andreæ, *vide* Exalatenfe, Suredenfe, Taurinense,
Viennense.
S. Angeli, *vide* Barregiense, Reatinum.
Angeriacense, seu Engeriacense, S. Johannis-Baptistæ,
S. Jean d'Angely, in pago Santonico, 469. c. instau-
ratur, 448. c. Abbates, Aimo, 448. c. Martinus,
448. c.
Anianense, *Aniane*, in dioecesi nunc Monspeliensi,
546. a. b. 548. b. Abbates, Arnulfus, Bernardus
episc. Biterrenfis, Hugo, Manasse episc. Arelat.
Pontius, Rainaldus, Rostagnus episc. Arelat. Sal-
vator, 546. a. b.
SS. Aniani & Laurentii ad Vernodubrum amnem, *S.*
Chinian, in Septimania, 300. c. 643. c. Abbates,
Berarius, 300. c. Froja, 300. c.
Aninfulense S. Carilefi, *S. Calix*, in dioecesi Ceno-
mannensi, 2. b. c. 207. c. 208. a. synodi Bonogilenfis
pro eo privilegium, 47. a. b. refertur, 668. Caro-
li Calvi præceptum de eodem privilegio, 669.
quod affertur in synodo Pistensi, 93. c. 94. a.
monachi a Nicolao I. increpiti, 102. a. b. fecun-
dum eos judicium prolatum, 104. c. 105. 106. a. b.
ipso papa Nicolao confirmante, 106. b. c. 107. a.
Abbates, Ingelarius, 93. c. Rainaldus, 105. b.
Sigemundus, 172. a.
S. Antonii in comitatu Senensi, 442. a.
S. Antonii, *vide* Lezatense.
Antonium, seu Antoinum, prope Tornacum, 223.
a. 679. c. 1.
S. Apollinaris, *vide* Claffenfe.
Ann. Bened. Tom. III.

S. Apri, *vide* Tullenfe.
De Aquis abbatia, 678. c. 2.
Aquiigranense in Porticeto, 631. a.
Arelatenfe S. Cafarii, virg. 158. e.
Aretinenfe SS. Floræ & Lucillæ, 445. c. 446. a.
Argentoratense S. Stephani, virg. *S. Estienne de Straf-
bourg*, 58. b. c. 678. c. 2. Abbatissa, Basilla, 58. b. c.
Arlucense in Provincia, 564. b. 650. c.
Armlatenfe S. Zoili in Hispania, 10. c.
S. Arnulfi, *vide* Mettense.
Arremarenfe, seu Manus-Carbonis, S. Petri, *Mon-
tier-Ramey*, in agro Tricassino, Cella-nova dictum
& Dervenfe, 7. a. 108. b. ei subiecta Alfa cella,
244. b. c. 284. c. 285. a. Abbates, Adremarus con-
ditor, 7. a. Bertoldus, seu Bertrandus, Erchenge-
rus, Gratianus, Orlandus, 285. a. Rotfridus, 7. a.
Rotfridus II. 244. c. Sadrabertus, 7. a. Vandeli-
cus, 285. a.
Arvernenfe S. Illidii, *S. Allire de Clermont*, 436. b.
448. b. 660. c. 661. a. Abbates, Bernardus, 436.
b. Mancidius, 436. c. seu Mancio, 660. c.
Arlunense S. Mariæ, *Arlès*, in pago Ruscionensi, 155. a.
213. c. 536. a. 582. a. 597. c. a Nortmannis vastat-
um, 75. b. c. pro eo reparando epistola Hilperici
abbatis ad Carolum Calvum, 672. Abbates, Ai-
mericus, 536. a. Castellanus, 213. c. Hilpericus,
seu Helpericus, Recimirus, Refendus, 75. c.
Asindense S. Cæciliæ, virg. in urbe Colonienfi, 181. c.
Abbatissa, Beresvintia, *ibid.*
Asnedense, seu Esnedense, virg. 22. a. 189. a. Ab-
batissa, Adalana, duæ Geruidæ, Pinnofa, 22. a.
Astnenfis cella in Lemovicibus, 110. c. 111. a.
Asturicensis, 365. c.
Asturicensis S. Dicitini, 384. b. c.
Athanacense, prope Lugdunum, *Aisnay*, 188. c.
297. c. 435. a. monachis restituitur, 16. c. 17. a.
Abbas, S. Aurelianus tum episc. Lugduni, 16. c.
Atrebatense S. Vedasti, *S. Vast d'Arras*, Nobiliacense
dictum, 20. b. 135. c. 150. b. 171. a. b. 182. b.
188. a. 207. b. 221. c. 287. a. b. 307. a. 435. b.
551. a. 578. b. S. Vedasti corpus ob Nortmannos
Bellovacum delatum, 230. a. b. relatum, 286. c.
287. a. illuc S. Hadulfi corpus translatum, 535.
c. Abbates, Adalardus comes, 20. b. Adaleimus
comes, Arnulfus comes, 307. a. Balduinus comes,
Fulco episc. Rem. 287. a. Hildebrandus, 555. a.
Hugo, 171. b.
Aucense S. Felicis, in Hispania, 145. c.
Aucense S. Menæ, in Hispania, 145. c.
S. Audardi, *vide* Mons-Aureolus.
S. Audoeni, *vide* Rotomagenfe.
Audomaropolitanum, *S. Omer*, 435. c.
Avennacum, virg. *Avenay*, in dioecesi Remensi, 111.
b. c. 287. c. 447. a. 453. c. Abbatissa, Bertha,
287. c. Thietberga, 111. b.
Aventinum, 460. a.
Augiense, sive Angia-dives, *Richenay*, prope Con-
stantiam Alaman. 73. b. 91. c. 92. a. 145. c. 146. a.
268. b. 274. b. c. 382. b. c. 457. c. 458. a. 540. a.
615. c. 620. a. ibi sepultus Carolus Craffus, 264. b.
anniversaria ejus commemoratio, 264. c. 265. a.
turbæ, 371. b. istuc sanguis Christi deportatus, 371.
c. 372. a. b. libellus hac de re refertur, 699. c.
sey, societas cum S. Gallo renovata, 480. b. Abba-
tes, Alawicus, 418. c. Eggehardus, 540. a. Folc-
winus, 73. b. Hatto, 268. b. Heribractus, 341. a.
Heyto, 114. a. Hugo, 341. a. Liuthardus, 418. c.
Rudolfus, 268. b. Ruodmannus, 615. c. Thieria-
gus, 341. a. Waltherius, 73. c.
Augustensia, 381. b.
Augustense, *Ausbourg*. S. Stephani, virg. 430. c.
S. Augustini, *vide* Cantuariense, Lemovicense.
Augustodunenfe, *vide* Æduense.
Aurillacense S. Petri & S. Clementis, *Aurillac*, apud
Arvernos, 304. a. 400. a. b. 441. c. 513. b. 548. b.
569. c. ejus origo, 293. b. c. ejus immunitas asser-
tas, 332. c. ibi sepultus S. Geraldus conditor, 332. b.
hinceducta colonia in monast. S. Pontii Tomer.
N N n n n

433. b. hujus loci monachus Gerbertus subinde papa, 570. a. b. basilicæ dedicatio, 613. c. Abbat, Adalgarius, 293. c. Adraldus 441. c. Arnulfus, 433. b. Geraldus de S. Sereno, 569. c. Johannes, S. Odo, 332. c. Raimundus, 569. c.
Auriniacense S. Petri, & S. Benedictæ, virg. *Origny*, in dioecesi Laudunensi, 199. a. 206. c. ejus origo & privilegium, 38. c.
Aufcense, *Auch*, S. Michaëlis de Peciano, de *Pessan*, 645. c. 646. a. abbas, Forto, *ibid.*
S. Austremonii, *vide* Iciodorense.
Autifodorense sancti Germani, *Saint Germain d'Auxerre*, 24. c. 26. c. 31. c. 32. b. 61. b. c. 62. a. 66. b. c. 78. c. 120. c. 146. b. 204. a. 213. b. 240. a. 247. c. 248. a. 255. c. 259. c. 261. c. 271. c. 272. a. 360. b. c. 413. a. 440. a. 522. c. 554. b. 605. b. 659. c. 660. a. Monachis ob hospitium gratias agit Lupus, 65. c. 66. a. b. nova crypta a Conrado comite condita, 73. c. 74. a. b. S. Germani altera translatio præsentis Carolo Calvo, 74. b. c. illuc SS. Urbani & Tiburtii reliquiæ translatae, 96. c. S. Urbani reliquiæ concessæ Erchenrao episc. Catalaun. 125. c. illic educatus Lotharius filius Caroli Calvi, 97. a. bona in synodo Pistenf. confirmata, 108. a. b. Caroli Calvi donatio pro filio Lothario defuncto, 120. c. 121. a. codex homiliarum ab Ebrardo oblati, 146. c. 147. a. hujus loci bibliotheca, 147. b. monasterium a Nortmannis combustum, 261. b. c. Abbat, Abbo, 27. a. Anchericus episcopus Paris. 260. a. Bolo, 121. c. Lotharius, 85. a. Hugo, 62. a. Hugo Magnus, 413. a. Radulfus, 120. c. Waldricus, 360. c.
Autifodorense S. Heraclii, modo S. Johannis Evangelistæ, 308. a. 349. b. abbas, Berio, 308. a.
Autifodorense S. Juliani, virg. 203. c. 204. a. 683. c. 2. Nortmannus, 541. a.
Autumava cella, 564. b.

B

BAGIENSIS S. Benedicti in Catalonia, 348. c. basilicæ dedicatio, 613. c. 614. a.
Baini-villa S. Salvatoris & S. Mauricii, *Bainville aux mirours*, cella in dioecesi Tullensi, 572. c. 573. a. 613. b.
Balmenfe, 678. c. 1.
Balmenfe, viroorum, apud Sequanos, 87. a. 335. b. 345. a. 387. c. 388. c. 389. a. 537. a. Gigniaci subjectum, 272. c. 273. a. 298. a. 321. b. illic S. Odo susceptus, 331. c. abbat, B. Berno, 331. c. Wido, 387. c.
Balmenfe, virg. apud Sequanos, *Baume les Normains*, 321. c. 345. c.
Balmenfe, virg. in locis Jurenfibus, 321. c.
de Balmis, prioratus, 321. c.
Balnearense SS. Hadriani & Nataliæ, in dioecesi Legionensi, 365. c. 366. a.
Balneolense sancti Stephani, *Banvoles*, in Catalonia, 131. c. 272. b. 354. a. 373. a. 471. c. 496. a. 657. a. basilicæ dedicatio, 536. a. Abbat, Acredus, 496. Hulfredus, 354. a. Petrus, 131. c. Sunifredus, 272. b.
ad-Balneos in Anglia, 474. a.
Bannwille, in Anglia, 242. b.
Barcinonense S. Pauli a Campo, 348. c.
Barcinonense, virg. 477. b. Abbatiffæ, Adalanda, Eliarda, *ibid.*
Bardeneiense, apud Mercios, a Nortmannis destrutum, 135. b.
Barenfe S. Benedicti, in Italia, 654. a. abbas Hieronymus, *ibid.*
Barisacum, *Barisi*, prioratus in dioecesi Laudunensi, 322. c.
Barregienfe S. Angeli, in Italia, 134. b.
S. Bartholomæi, *vide* Crulandense, Ferrariense, Parisienfe, S. Theoderici.
S. Basoli prope Remos, *S. Basle près de Reims*, 126. a. b. 239. a. 397. c. 434. c. 447. a. 453. c. 475. b.

512. a. 595. a. monachi restituti, 516. c. 517. a. Abbat, Adfo, 594. c. an Frodoardus, 512. a. 517. a. Odoleus, *ibid.*
S. Baudilii, *vide* Nemaufense.
S. Bavonis, *vide* Gandense.
Bellilocenfe S. Petri, *Beaulieu*, in pago Lemovicenfi, 82. a. 127. c. 131. 192. c. 262. b. c. 281. a. b. 300. b. 308. b. 342. a. 391. a. 487. a. 548. b. c. altercatio de quadam ecclesia, 562. a. b. B. Ramearius ejus loci præpositus, 584. c. 585. a. duo simul abbates, 585. a. b. judices ex fervis qua lege instituti, 585. b. Abbat, Adalgifus seu Adalgarius, 585. a. Bernardus, 487. a. Bernardus alter, 585. b. Bolo, 391. a. Gairulfus, 82. a. Geraldus, 585. a. Guerno, 584. c. Johannes, 391. a. Rainulfus, 281. b. Rodulfus, 308. b.
Bellovacense S. Luciani, *S. Lucien de Beauvais*, 13. a. 109. c. 139. c. 371. a. Caroli Calvi donatio, 157. a. diploma refertur, 677.
Bellovacense S. Michaëlis, 165. b.
Bellus-mons, *vide* Acherici-cella.
S. Benedictæ, *vide* Auriniacense.
S. Benedicti, *vide* Bagienfe, Barenfe, Beneventanum, Capuanum, Casinenfe, Floriacense, Patriaciense, Salense, Salernitanum, Saxiacense, Sublacense, Taurinense, Teanum.
Beneventanum S. Benedicti, 282. c.
Beneventanum S. Innocentii, 165. b.
Beneventanum sanctæ Sophiæ, virg. 134. b. 283. a. 470. c. 481. b.
S. Benigni, *vide* Divionense.
Bercetenfe S. Remigii, *Bercet*, in Italia, 2. c. 3. a. abbas, Tiberius, 2. c.
Berckingenfe, virg. in Anglia, 635. a.
Bergenfe prope Ruræmundam, seu Rura, 678. c. 1.
Bergenfe S. Mariæ, virg. apud Noricos, 640. b.
Bergenfe S. Winnoci, 307. b.
S. Bertini, *vide* Sithienfe.
Befuense S. Petri, *Beze*, in dioecesi Lingonenfi, 262. b. 277. c. illuc S. Prudentii corpus translatum, 244. c. 245. a. vastatio septima, & martyria, 267. a. b. vastatio octava, 435. a. Abbat, Milo, Teutbertus, Walcaudus, Warinus, 267. b.
Biclarense prope Barcinonem, 348. c.
Bifuldunenfe, *Bezalun*, S. Petri, in Catalonia, 644. b.
Bituricenfe Navenfe S. Sulpicii, *S. Sulpice de Bourges*, 48. a. b. 57. b. 131. a. 145. a. 226. a. 358. a. Abbat, Adolenus, 226. a. Eyrardus, 48. a. Eyrardus II. 420. b. Herbertus, 358. a. Humbertus, 420. a. Macbertus, 57. b. Raimundus, 420. a. Raminicus, 48. a.
Blandinienfe, *vide* Gandense.
Blandus-mons, Abbas, Fortis-Arfius, 645. a.
Blangiense, virg. nunc viroorum, *Blangy*, apud Morinos, 71. b. S. Berthæ reliquiæ Ercelsteim exceptæ, 296. a. b. Abbatiffa, Herfendis, 71. b.
S. Blafii, seu Cella-alba, in dioecesi Basileenfi, 566. b.
Blafillenfe, virg. *Bleffe*, apud Arvernos, 335. c. abbatiffa, Emilda, *ibid.*
Blesense S. Launomari, *S. Laumer de Blois*, 176. a.
Blidenstatenfe S. Ferrucii, in dioecesi Moguntina, Abbat, Adalbero, 362. c. Bernolfus destinatus, 578. b. Bertoldus, 296. a.
Bobienfe, *Bobio*, in Italia, 92. b. 298. a. 320. b. 503. b. 571. ei possessiones restitutæ, 398. privilegia confirmata, 451. c. 452. a. comitatus afferretus, 647. a. Abbat, Agilulfus, 298. a. Amalricus episc. Cumenfis, 92. b. Gerbertus, 570. c. &c. Gerlannus, 398. Gifelprandus episc. Derthon. 503. b. Liutfredus, 451. c. Petrus, 571. c. &c. Silveradus, 398. a. Theodolafus, 320. b.
Bocileienfe, seu Bocileenfe S. Petri, virg. *Bucilly*, in pago Laudunensi, 473. a. 485. b.
Bocoranense, 582. a.
Bodecenfe, 88. c. 153. b.
Bodonis monasterium, *Bon-Montier*, in Vofago, 322. a. 343. c. 678. c. 1.
Bona-vallis SS. Marcellini & Petri, tum SS. Flo-

rentini & Hilarii, *Bonneval*, in dioecesi Carnutenfi, 219. b. inde educæ colonia in monast. Athanacense, 17. a. SS. Florentini & Hilarii reliquiæ ei concessæ, 17. a. b. instauratur, 584. b. c. Abbat, Gaufridus, 17. b. Ingelarius, Ingelramnus, 219. b. Waldricus, 584. b.
S. Bonifacii, *vide* Fuldenfe.
Borlahenfe in Turingia, an monasterium, 591. c.
Brajacense S. Salvatoris, *Bray*, apud Senones, 537. c. 539. a. Bonæ-valli datur, 584. b.
Bremetenfe S. Petri, in dioecesi Papienfi, 552. c. 553. a. inde assumptus Flocardus episc. 553. b. Abbat, Arduinus marchio, 553. a. Gezo, *ibid.*
Brittanicum, seu Brittenacum, *Bretigny*, in pago Noviomensi, 150. b.
Brixienfe S. Salvatoris & S. Julii, Novum dictum, 16. a. 59. a. 92. b. 186. c. 188. b. 260. c. 355. c. ob direptum cœnobium Carolus Crassus a papa increpitus, 209. c. Abbatiffæ, Amalberga, 59. a. Anfilberga, 92. b. Berta, 355. c. Gilla, 16. a.
Bronienfe S. Petri & S. Eugenii, *Brogne*, nunc sancti Gerardi, *S. Gerard*, in comitatu Namurenfi, 359. 396. 409. c. 440. c. Francia regibus subjectum, 542. b. Abbas, S. Gerardus conditor, 396. b.
Brovienfis cella, *Bron*, prope Forum-Sebusianorum, *Bourg-en-Bresse*, 403. a.
Brumadam S. Petri in Liguria, nunc sedes episcopalis, vulgo Brugnetum, 228. c. 229. a. Abbat, Erimburtus, 228. c. Petrus, 229. a.
Buchaugienfe SS. Cornelii & Cypriani, virg. in Alamannia, 310. b. Abbatiffa, Adellinda, *ibid.*
Buranum in Bajoria, 527. b.
Burdegalense S. Crucis, *Sainte Croix de Bourdeaux*, 317. a. b. Abbas, Elis, *ibid.*
Burgense, *vide* Petroburgense.
Burgi-dolense, *vide* Dolense.
Burgulienfe S. Petri, *Bourguil*, in dioecesi Andecavenfi, 564. c. Abbas, Witbertus, *ibid.*
Busonwense, *Busonwoie*, in orientali Saxonia, 518. a.
Buffogilenfe S. Petri in pago Cenomannico, 37. c. 188. c.
Buxerienfe, virg. *Bouxieres*, in pago Tullensi, 414. b. 559. c. 560. a. c. Abbatiffa, Rothildis, 560. a.
Buxiacense S. Amantii, *Boiffi*, in pago Ecolifmenfi, 487. b. Abbas, Franco, *ibid.*

C

CABRENSIS S. Johannis, in dioecesi Mindoniensi apud Hispanos, 584. b.
Cabilonenfe S. Marcelli, *S. Marcel de Chalons sur Saone*, 181. c. 188. b. 257. a. 208. c. 678. c. 2.
Cabilonenfe S. Petri, instauratur, 208. b. c. fulmine percussus, 577. a. b. Abbat, Aimo, 208. b. Rodulfus, 577. b.
Cabrierense S. Leocadiæ, in Hispania, 351. c. Abbat, Moyses, Valentinus, *ibid.*
Cadeiracense, 441. c.
S. Cæcilie in pago Urgellenfi, 227. c. 582. a. Abbat, Edifredus conditor, 227. c.
S. Cæcilie, *vide* Afindenfe, Mons-Serratus.
S. Cæfarii, *vide* Arelatenfe.
Cæfenas S. Mariæ, seu Mons-Mauri, in Italia, 423. a.
Caietanum S. Michaëlis, in Latio, 406. c. 407. a. b. Abbas, Petrus, 407. b.
Caietanum S. Theodori, 407. a.
Calense, virg. *Chelle*, in dioecesi Parisienfi, 44. c. 91. b. 221. a. abbatia Haganoni data, 370. b.
Calmeliacense S. Theofredi, *Magnifier S. Chafre*, apud Vellavos, 204. b. 509. b. 534. a. b. instauratur, 441. b. c. ei subijcitur cella S. Enimæ, 513. c. Abbat, Dalmatius, *ibid.* Rodagnus, 204. b. Walfaldus, 534. a.
Calmontense, *Calmont*, in dioecesi Leodicenfi, 679. c. 1.
Campidonense, in Suevia, *Kempten*, 145. c. 146. a. 618. b. ibi ægrotat S. Udalricus, 527. a. abbas

Salomon episc. Constantiæ, 178. b.
Campus-rotundus S. Petri, *Campredon*, in dioecesi Gerundenfi, 515. c. 516. a. 562. b. 582. a. Abbat, Laufredus seu Jaufredus, 516. a. Teudericus, 562. b.
Cannetenfe S. Mariæ, 470. c.
Cantinenfe, an Cantioenenfe, Abbas Robertus, 507. b.
Cantioenenfe, *Chantenil*, apud Arvernos, modo prioratus, 477. a. Abbas, Robertus, *ibid.*
Cantogilenfe S. Marcellini, *Chanteigne*, in dioecesi nunc S. Flori, 433. c. 434. conditionis instrumentum refertur, 707.
Cantuariense suburbatum S. Petri & S. Augustini, Abbat, Alfridus, Beccanus, Ceolbertus, 273. c.
Cantuariense S. Salvatoris cathedrale, 169. b. 174. a. 349. a. 391. b. 456. b. 501. c.
S. Caprafi, *vide* Mauzacum.
Capuanum S. Benedicti, 351. a. b. 423. a. b. 470. b. 481. b. 501. a.
Capuanum S. Mariæ, virg. 470. c. 471. a.
Capuanum S. Vincentii, 235. b.
Caput-cervium, *Sacerge*, prioratus apud Bituriges, 32. c. 120. a.
Caradignense in Hispania, hujus loci monachi 200. martyres, 18. c.
S. Carauni, *vide* Carnutenfe.
S. Carilefi, *vide* Aninfulense.
Cari-locense S. Stephani, *Charlieu*, in pago Matifconenfi, 183. c. 192. a. b. 222. b. 257. b. 403. a. 486. a. Abbat, Gaufridus, 183. c. Ingelarius, 403. a.
Carmonense in Hispania, 10. c.
Carnutenfe S. Carauni, *S. Chevot de Chartres*, 61. b. 298. b. Abbat, Graulfus, 504. a. Haimericus, 298. b.
Carnutenfe S. Martini, 548. a.
Carnutenfe S. Petri, *S. Pere en Vallée*, 61. b. 401. a. 548. a. 575. c. restituitur, 503. b. c. 504. a. Girvardi militis donatio, 524. c. Genacum ei datur, 650. a. Abbat, Alveus, 503. c. Arembertus, 548. a. Gilbertus, Widbertus, 524. c.
Carrionenfe S. Zoili in pago Cordubensi, 107. c.
Cattrofenfe S. Salvatoris, *Charroux*, apud Pictones, 219. a. 507. b. synodi Vermerienfis pro eo literæ, 155. b. Abbat, Griniferius, 219. a. Gunthaldus, Walfredus, Willelmus, 155. b.
Cafa-nova, prioratus in dioecesi Uzetica, 410. c.
Cafaurienfe, seu Cafæ-aurea SS. Trinitatis, tum S. Clementis, in Italia, Pifcariense dictum, 209. a. 210. b. 246. b. c. 355. c. 589. c. 590. a. 600. a. ejus primordia, 132. a. b. 133. a. basilicæ dedicatio, 179. c. 180. a. Ludovici imperatoris privilegia, 180. b. c. ejusdem alia diplomata, 185. c. 186. a. a Sarracenis everfium, 348. a. illic Urfa monacha, 661. c. 662. a. Abbat, Adam, 590. a. Aimericus, 246. c. Alparius, 348. a. Beatus, 246. c. Hildericus, 589. c. Itto, Lupus, 348. a. Romanus, 132. c.
CASINENSE, seu Mons-Cafinus, caput Ordinis, *Mons-Cassin*, in Italia, 263. b. c. 264. a. 282. c. 283. a. 325. a. 350. a. c. 351. a. b. 378. a. c. 407. c. 423. b. 470. b. 471. a. 563. c. 653. b. 654. a. ibi capitulum generale, 23. c. muris & turribus a S. Bertario munitum, 59. b. c. monachorum cum Vincentianis amica colloquia, 133. c. 235. a. ville a Sarracenis direpta, 133. b. c. Ludovicus II. imperator sacrum montem adit, 133. a. 134. b. ibi sepultus S. Athanasius episc. Neapolit. 134. c. 135. a. illic ab Hadriano II. communio data Lothario regi, 155. c. 156. a. a Sarracenis incensum, 250. a. monachi Teanum se recipiunt, 250. a. b. *vide* Teanum. Capuanum translati, 351. a. b. *vide* Capuanum. Monasterium instaurari ceptum, 220. c. Marini papæ pro eo privilegium, 470. c. 471. a. monachi ad sua redeunt, 481. b. monast. ab Aligerno absolutum, 501. monast. Terracinenfe ei restituitur, 528. a. illuc

- quanta reverentia & caritate exceptus S. Nilus junior, 662. a. b. Abbates, Adelpertus, 423. a. Ali-gerius, 501. Angelarius, 250. a. Balduinus, 470. b. Bassacius, 23. b. S. Bertarius, 59. b. Johannes, 350. c. Leo, 320. c. Majepotus, 471. a. Ragem-prandus, 283. a.
- Cassinense inferius, 133. c. 134. b. 250. a.
- Castranenſe S. Martini, in regno Legionenſi, 458. c.
- Abbat, Adſeruerus, Johannes, Martinus, *ibid.*
- Caſtellum, *Kaſſel*, ad Moſellam, 678. c. 1.
- Caſtellum-Carnonis, virg. *Chatel-Chalon*, in Burgun-
dia, 678. c. 2.
- S. Caſtoris apud Confluentes, 85. b.
- Catrenſe S. Benedicſti, nunc episcopalis ſedes, *S. Be-
noſſe de Caſtres*, 548. b. illuc tranſlatum S. Vincen-
tii mart. corpus, 44. c. 45. 46. a. quod alio delatum
& relatum, 108. c. Abbates, Adalbertus, 44. c. Ber-
no, 46. a. Gillebertus, ſeu Gilibertus, 44. c. Sa-
lomon, 46. a.
- S. Caſtuli, *vide* Moſpurgenſe.
- Catalaunenſe S. Memmi, *S. Menge de Châlons ſur
Marne*, 149. c.
- Cavinienſe S. Taurini, *Chevines*, decanatus Cluniaci
in pago Matifconenſi, 458. c. 507. a.
- Caunenſe S. Petri, *Canus*, in Septimania, 23. b. 181.
c. 182. a. 187. b. 372. c. 548. b. 643. c. Abbates,
372. c. Daniel, 182. a. Egiga, ſeu Egikanes, Gon-
dialvus, 23. b. Hildericus, 187. b. Robertus,
433. c.
- Caziacenſe S. Petri, *Chezy*, in dioceſi Sueſſionica,
39. a. pro eo diploma Caroli Calvi, 668.
- Cella-alba, *vide* S. Blaſii.
- Cella-Bobini, *vide* Trecentenſe S. Petri.
- Cella-Medullſi, in pago Auſcienciſi, 320. c. 321. a.
- Cella-nova S. Salvatoris, in Hiſpania, 424. c. 425. a.
584. b. 634. b. c. 646. a. b. Abbates, Franquilla,
584. b. Mamilianus, 646. b. S. Rudelfindus condi-
tor, 634. b.
- Cella nova, *vide* Arremarenſe.
- Cella Solitariorum, *vide* Einfildlenſe.
- Cellenſe S. Ghilieni, *S. Guillaïn*, in dioceſi Came-
racenſi, 423. c. 424. a. S. Ghilieni corpus inven-
tum, 383. a. b.
- Cellenſe S. Petri, *vide* Trecentenſe.
- Celfinienſe, ſeu Celfinienſe SS. Trinitatis, & S.
Mariæ & S. Johannis-Evangeliftæ, *Soucellanges*,
apud Arvernens 353. c. 354. a. 390. c. 391. a. 490.
b. 513. b. 577. a. Agapiti papæ pro eo epiftola,
514. c. 515. a.
- CENTULENſE S. Richarii, *S. Riquier* in dioceſi Ambian.
47. c. 75. b. 76. a. 109. c. 119. b. 129. b. 147. c.
148. a. 161. c. 181. b. 211. c. 229. b. 232. c.
233. a. 631. c. 632. a. b. 642. c. illo ſe recipit S.
Paſchafius-Radbortus, 14. c. 15. b. S. Richarii cor-
pus loco motum, 75. c. Ludovici Balbi diploma,
140. c. hujus loci monachus caſus, 140. b. c. re-
liquiæ illic conceſſæ, 109. c. 141. b. c. inſtauratio,
341. c. 342. a. S. Richarii corpus Sithu tranſlatum,
510. a. hujus loci abbates comites, 77. c. Abbares,
Carolomannus, 161. c. Fulchericus, 632. b. Ger-
bertus, 342. a. Girardus, 232. c. Guelfo, ſeu
Welfo, 109. c. Hedenolfus, 232. c. Helgaudus, 77. c.
Herebertus Hugo, 232. c. an Hugo Capetus, 632.
b. Ingelardus, 632. b. Ludovicus, 47. c. Ruodul-
fus, 76. a.
- Cerretenſe S. Michaëlis, in Italia, 246. c. 247. a.
- Ceſarienſe SS. Tiberii & S. Tiberti, in Septimania,
145. b. 548. b. ibi habita fynodus, 328. c. Abba-
tes, Boneſindus, Rodoaldus, 145. b.
- Chableienſis ſeu Capleienſis cella S. Lupi, *Chably*, in
pago Tornodorenſi, 146. b. 103. c. 204. a. 683.
- Chaterienſe in Anglia, 568. a. 638. b. Abbas, Ord-
byrthus, 568. a.
- Chiemenſe S. Salvatoris, virorum, 279. b. 599. c.
600. a.
- Chiemenſe, virg. in dioceſi Saltzburgenſi, 279. b.
292. c.
- S. Chlodulſi, *vide* Laïum.
- Chremifanenſe S. Salvatoris, *Chremſ-münſter*, in dice-
ceſi Patavienciſi, 208. c. 209. a. 268. a. b. 291. a.
640. b. valtatum, 329. c. Abbates, Purchardus,
268. a. Snelpero, 291. a.
- S. Chriſtina in ducatu Mediolanenſi, 223. c. 282. b.
Abbates, Giſulfus, 223. c. Rodulfus, 282. b.
- S. Chriſtophori ad Cææ ripam, 509. c.
- S. Chriſtophori, *vide* Cordubenſe, Laudunenſe.
- Cinenſe S. Salvatoris, in Galicia, 334. b.
- Cinglenſe S. Mariæ, virg. in Italia, 282. c. 283. a.
320. c. Capuam tranſlatum, 470. c. 471. a. Ab-
batiffæ, Gaitrudis, Radelchifa, 282. c.
- Cifonienſe S. Calliſti, *Cifoïn*, canonicorum regular.
in dioceſi Tornacenſi, 191. b. 287. c.
- Claromontenſe S. Illidii, *vide* Arvernens.
- Claffenſe S. Apollinaris, prope Ravennam, 652. c.
per S. Mayolum reformatum, 616. c. illo ſe recipit
S. Romualdus, 628. c. 629. a. Abbates, Domini-
cus, 524. b. Honeſtus, 616. c.
- S. Claudii, *vide* Condateſcenſe.
- S. Clementis in pago Ruſſilonenſi, 8. b. præpoſitus
ſeu abbas, Sintremundus conditor, 8. b.
- S. Clementis cella in pago Gerundenſi, 301. a.
- S. Clementis, *vide* Auriliacenſe, Caſaurienſe, Taurinenſe
S. Clementis episc. *vide* Mettenſe.
- Clingenſe, ſeu Plidinfeldenſe, *Clingen-münſter*, in
dioceſi Spirenſi, 9. b. Abbas, Fleido, 9. c.
- CLUNIACENſE SS. Petri & Pauli, *Cluny*, in
pago Matifconenſi, 87. a. 361. b. 387. 388. 393.
404. b. 405. c. 432. c. 433. a. 458. 459. a. 461. c.
463. a. 467. c. 468. a. b. 474. b. 486. a. 492. b.
c. 493. 498. b. 507. a. 565. a. 576. b. c. 577. a.
582. a. 617. b. 624. c. 649. c. 650. c. ejus pri-
mordia, 284. a. b. 334. b. c. 335. a. b. ejus initia
Bernoni tribuenda, 388. c. progreſſus & incremen-
ta S. Odoni, 388. c. 389. Cluniacenſium ritus &
diſciplina, 389. c. 390. eis data facultas alienos re-
cipiendi monachos, 404. a. b. Cluniaco privile-
gium conceſſum, 445. b. ibi fit monachus Geraldus
archiepiſcopus, 476. b. illic Donati & donatæ,
490. b. canonica ei data Cabilone, 661. b. c. ei
attributa Silviniaci cella, 569. c. 370. a. Valentio-
la a patre S. Mayoli data, 491. a. Oydellis villa
donatio, 525. a. b. Nanturæ conceſſio, 547. a. qua-
dam monaſteria ei unita, vel ſubjecta, Celfinien-
ſe, 391. a. Gigniacenſe, 393. c. Romanum
monaſterium, 402. an ei ſubjectum Romanum S.
Pauli? 432. b. *vide* S. Odo. Abbates, V. Aymar-
dus, 458. B. Berno, 335. a. S. Mayolus, 492. c.
S. Odo, 388. c.
- Cluſinum S. Michaëlis apud Taurinos, 580. c. 581.
582. a. Abbates, Advertus ſeu Arveus, 581. b.
S. Benedicſtus, 581. b. c.
- Colonenſe in pago Alnenſi, 155. b.
- Colonienſe S. Cæciliæ, *vide* Afindenſe.
- Colonienſe S. Mariæ, virg. Novum-dictum, 582. b.
Abbatiffa, Wolvetera, *ibid.*
- Colonienſe S. Martini, 630. c. 631. a. Abbates, B.
Elias, Kilianus, Mimborinus, *ibid.*
- Colonienſe S. Pantaleonis, 530. c. 531. a. b. 588. a.
619. b. S. Maurini corpus inventum, 582. ibi ſe-
pultus S. Bruno conditor, 573. b. Abbas, Chriſtia-
nus, 531. a.
- Colticenſe *Couches*, prioratus in Burgundia, 395. b.
- Coludenſe, ſeu Coldingamhenſe, virg. in Anglia,
virginum admirandum factum pro pudicitia ſer-
vanda, 168. c. 169. a. Abbatiffa, Ebba, 168. c.
- S. Columbæ, *vide* Nazarenſe, Senonenſe.
- Comenſe S. Abundii, in Italia, 313. b.
- Comodoliacenſe S. Juniani, *S. Junien*, apud Lemo-
vices, 203. a.
- Compendienſe S. Mariæ & SS. Cornelii & Cypriani,
S. Cornille de Compiègne, 201. b. c. 202. 203. b.
354. b. 355. c. 356. a. 364. a. 410. a. 426. a. Ca-
roli Calvi primigeniæ litteræ referuntur, 681. 682.
illic ſepultus Ludovicus Balbus, 221. a.
- Compoſtellana, 325. c. 326.
- Compoſtellanum ſancti Martini, Pinarium dictum,
132. a.

132. a. 326. b. 334. b. 342. c. 343. a. 348. b.
Abbat, Adulfus, 326. b. Guttus, 342. c. Leo-
vigildus, 326. b.
- Compoſtellanum S. Petri Ante-altare, 132. a. 326. a.
373. b.
- Conaldum, ſeu Cunaldum, *Conau*, ſeu *Cunault*,
priorat. in agro Andecavenſi, 61. b.
- Conchenſe S. Salvatoris & S. Fidis, *Conques*, apud
Ruthenos, 23. a. 45. a. b. 441. c. 548. b. mo-
nachi Figiacenſium jugum excutiunt, 358. b. an
abbates erant ii qui & Figiacenſes? 62. b. c. Abba-
tes, Blandinus, 45. b. Hugo, 358. b.
- Condateſcenſe ſeu Jurenſe, *Mont-Furie*, ſeu S. Eu-
gendi, *S. Oyan*, vel S. Claudii, *S. Claude*, 164. a.
218. c. 323. c. 324. a. 678. c. 2. ei aſſerta cella
Lauconnenſis, 96. a. b. Velnenſis eccleſia ei ab Ado-
ne confirmata, 163. c. 164. a. Abbas, Ricbertus,
96. b.
- Condatum S. Mariæ, virg. in Hannonia, 244. b.
679. c. 1.
- Condedenſis cella S. Remigii in comitatu Lingonenſi,
553. b. c.
- Conſugienſe, ſeu Caſſelenſe, virg. in Haſſia,
591. c.
- CORBIENſE S. Petri, *Corbie*, in dioceſi Ambianen-
ſi, 29. b. c. 33. b. 37. c. 53. c. 95. c. 116. b. 119.
b. 138. a. 140. a. 181. b. 192. c. 193. 224. b.
243. c. 330. c. 370. a. b. 475. c. 476. a. 483. c.
535. b. 539. a. 603. a. Corbeia - aurea vocitata,
350. a. ejus laudes, 116. c. turba S. Paſchafio
abbate, 14. Benedicſti III. privilegium, 43. b. c.
a Nicolao I. confirmatum, 103. b. e. 104. a. a
Nortmannis clades, 75. b. altera, 229. b. Hultix
eccleſia extructa, 184. b. officia clauſtralia, & ho-
mines ſigii, 277. b. Caroli Simplicis diploma,
316. b. eudendæ monetæ privilegium, 337. c. illuc
tranſlatum corpus S. Gentiani, 277. a. & corpus
ſancti Præcordii, 408. c. Abbates, S. Adalar-
dus, 116. c. Angilbertus, 75. b. Berengarius,
408. c. Bodo, 337. c. Franco, 277. a. Guntarius,
193. c. Heilo, 276. c. Heriboldus, 475. c. Her-
radus ſeu Eyrardus, 337. c. Hildebertus, 193. a.
Odo poſtea episc. Bellovac, 14. c. S. Paſchafius-
Radbortus, 13. c. Ratoldus, 47. c. Trafulfus, 75.
b. Wala, 14. b. Walbertus, 408. b.
- CORBEIA-NOVA SS. Stephani & Viti, *Corvei*,
in Saxonia, 113. c. 116. b. 146. a. 179. c. 195. c.
196. a. 268. c. 269. a. c. 308. c. 344. b. c. 379. b.
408. a. 430. b. 453. c. 465. c. 496. c. 530. b.
531. a. 552. a. 563. c. 578. a. 583. a. 617. c.
618. a. 635. c. Ludovici regis præceptum pro ea,
33. b. illo S. Lutrudis reliquiæ tranſlatæ, 113. b.
immunitas aſſerta in ſynodo Moguntina, 269. a. b.
decretum referunt, 688. ibi fit monachus S. Rem-
bertus, 117. c. alii monachi illuſtres, 54. a. b.
276. c. 279. c. 349. c. 350. a. per eos Sclavi &
Rani ad fidem converſi, 189. a. b. 551. c. Abba-
tes, Adalgarius, 54. a. Avo, 189. c. Bovo five
Puppo, 195. c. Bovo junior, 308. c. Bovo III.
465. c. Polcmarus, ſeu Volkmarus, 350. a. Gerf-
mus, 496. c. Gothefcalcus, 189. c. Liudolfus, 583.
a. & c. Tancmarus, 189. c. Warinus, 33. b. Wil-
boldus, 33. c.
- Corbiniacum apud Æduos, S. Petri, tum S. Leo-
nardi, *Corbigny*, 290. a. 525. a. ejus fundatio,
110. a. b. Decanus, Wilfridus, 110. b.
- Corbiniacum S. Marculſi, *S. Marcou de Corbeni*, prio-
rat. in pago Laudunenſi, 302. c. 322. c. 323. 328.
a. S. Remigio datur, 356. a. b.
- Corbionenſe S. Launomari, *S. Lomer-le-Moutier*, in
dioceſi Carnutenſi, 87. b. S. Launomari variæ
tranſlationes & miracula, 175. c. 176. monachi
Magenciaci conſtitunt, 342. b. Abbates, Frodo-
nus, 87. b. Garno, 175. c. Hericus, 23. c. Simon
ſeu Saimo, 176. a.
- Cordubenſia, 8. c.
- Cordubenſe S. Acicli, *ibid.*
- Cordubenſe S. Chriſtophori, 10. c.
- Annal. Bened. Tom. III.*
- Cordunenſe in Italia, 603. b.
- Cormaricenum S. Pauli, *Cormeri*, in pago Turonico,
17. c. 18. a. 30. b. c. 57. b. 91. c. 102. c. 146. c.
290. b. 345. c. 624. b. c. ei datum hoſpitale Duo-
decim pontium, 127. b. monachorum una cum
Villa-lupenſibus ſocietas, 5. a. b. 83. b. ſejuñctio,
576. a. b. Abbates, Arnaldus intruſus, 576. b.
Ivo, 290. b. Odacer, ſeu Audacer, 4. c. Wido
episc. Podii, 576. b.
- Corneliacenſe S. Juliani, 333. c.
- S. Cornelii, *vide* Indenſe.
- SS. Cornelii & Cypriani, *vide* Buchaugienſe, Com-
pendienſe.
- Coronata S. Georgii, in dioceſi Mediolanenſi,
313. a.
- Corticellenſe S. Mariæ, in Galicia, 326. b. 342. c.
abbas, Ranualdus, 342. c.
- Cofentianum S. Mariæ, virg. 470. c.
- Colla cella S. Remigii in dioceſi Moguntina, 516. c.
572. a.
- SS. Coſmæ & Damiani, *vide* Covarruſienſe, Legio-
nenſe, Romanum, Sublacenſe.
- Covarruſienſe SS. Coſmæ & Damiani, antea mona-
chorum, tum virg. in Hiſpania, 646. c. Abbatiffæ,
Sancia, Urraca, *ibid.*
- Coxanenſe ſancti Germani episc. Antifodor. tum
S. Michaëlis, *S. Michel de Cuxan*, in dioceſi Hele-
nenſi, 316. a. 495. 507. b. 515. c. 537. b. 557. b.
582. a. 625. a. everſo Exalatenſi conditur, 219.
b. c. 220. a. baſilicæ dedicatio, 519. b. c. illo ſe
recipiunt S. Romualdus & Petrus Urſeolus, 653. b.
Abbates, Gondeſfredus, 507. b. Pontius, 537. b.
Protadius, 219. c. Warinus, ſeu Guarinus,
625. a.
- Craſſenſe, ſeu Orbionenſe, S. Mariæ, *la Graſſe*, in
Septimania, 162. c. 278. a. 300. c. 304. b. 316.
c. 334. a. 358. b. c. 525. b. c. 548. b. 582. a.
643. c. 670. 681. præceptum Caroli Calvi, 48. b.
referunt, 670. aliud, 195. b. item referunt, 681.
Agapiti papæ privilegium, 514. b. Suniarii comi-
tis donatio, 507. c. Abbates, Adalainus, 278. a.
Bernardus, Donatus, 507. c. Durandus, 300. c.
Suniarius, Sunifredus, 162. c. Witiza, 316. c.
- Crecentenſe in Anglia, 191. a. abbas, Geve, *ibid.*
- SS. Crispini & Crispiniani, *vide* Sueſſionenſe.
- Crispinienſe, *Crespin*, in Belgio, 678. c. 2.
- S. Crucis apud Firmanos in Italia, 263. a. b.
- S. Crucis, *vide* Burdegalenſe, Meldenſe, Pariſienſe,
Piſtavenſe, Tarviſienſe.
- Crudatenſe, *Cruas*, in comitatu Vivarienciſi, 222. b.
monaſterii viſitatio, 600. c. 601. a. Abbates, Abra-
ham, 600. c. Amicus, *ibid.* Roſtagnus episc. Are-
lat. 546. a.
- Crulandenſe S. Bartholomæi, *Croyland*, in Anglia,
18. a. 73. c. 98. c. 135. b. 166. c. 546. c. 635. b.
638. b. everſum a Nortmannis, & monachi caſi,
167. b. caſorum corpora reperta, *ibid.* 168. a.
inſtauratur, 497. c. 498. a. privilegia confirmata,
583. b. monaſterii qualis diſciplina, 583. c. Abba-
tes, Egelrici duo 498. a. Godricus, 168. a. Theo-
dorus, 135. b. Turketulus, 497. c. Swardus,
73. c.
- Cruſ S. Audoëni, ſive S. Leutfredi, *vide* Madria-
cenſe.
- Cuciacenſe, virg. *Couſſay*, in comitatu Arvernenciſi,
257. b. 259. b. 688. c. 1.
- S. Cucufatis in Catalonia pago Waldenſi, *S. Culgat
de Valles*, 440. c.
- Culdini monaſterium, *Colmouſtier*, 678. c. 2.
- Cuteclarenſe S. Mariæ in Hiſpania, 10. b. c. 18. c.
Abbas, Frugellus, 10. b.
- Cuvinium, *Cowain*, cella in pago Lomacenſi, 396.
b. c.
- S. Cypriani, *vide* Piſtavenſe.
- S. Cyriaci, *vide* Wormaticenſe.

D

- D**EDENTIUM, virg. 71. a.
Deense, *Dee ou Grand-lieu*, in dioecesi Namnetensi, 37. c. 61. b.
S. Deodati, *S. Dié*, in *Vofago*, 465. a. 510. c. 678. c. 1.
Derthonense S. Martiani, 502. b. c. 503. a. Abbas, *Gezo*, 502. b.
Derwent SS. Petri & Pauli, *Monier-en-Der*, in dioecesi Catalaunensi, 58. a. 187. c. 218. b. 394. c. 610. b. duo præcepta Caroli Calvi, 38. b. referuntur, 666. 667. monachorum religio, 290. c. hanc brevi secuta dissolutio ingens, 290. c. 291. a. monachi ob Hungaros fugitivi, 363. c. ad sua redeunt, 374. c. 375. a. reformantur, 429. b. c. 430. a. eis restituta facta, 594. a. Heriberti comitis donatio, 659. b. c. ejus charta refertur, 721. abbas Lotharii illam confirmantis, 721. 722. Abbates, Adalricus, 218. b. Alardus, 290. c. Albericus, 429. c. Adfo, 594. a. Benzo, 290. c. Hunfridus, 47. b. Pardulus episc. Lauduni, 38. b. Wlfardus, 58. a.
Dervenfe, *vide* Arremarenfe.
Defertinenfe S. Martini, *Difentis*, in dioecesi Curienfi, 640. c. Abbas, Victor, *ibid.*
S. Dewi, *vide* Menevenfe.
Diacus, cella in pago Tornodorenfi, 375. b.
S. Dicitini, *vide* Alturicenfe.
Dionantium S. Mariæ, *Dinant*, 679. c. 1.
S. DIONYSII IN FRANCIA, *S. Denys en France*, 2. b. 13. c. 26. b. 55. c. 60. a. b. 65. a. 76. c. 91. a. 137. b. 147. c. 148. a. 154. b. 155. a. 164. c. 170. b. c. 174. b. 182. c. 184. b. 187. a. b. 198. b. c. 203. b. 204. a. 205. c. 206. c. 211. b. 213. c. 218. c. 220. c. 272. c. 283. c. 300. a. 464. b. 482. c. 522. c. 542. b. 551. b. 655. b. c. 659. a. S. Petri didam, 99. a. pro eo præceptum Caroli Calvi, 38. a. S. Dionysii corpus Novientum ad Sequanam delatum, 77. c. 78. a. ad superiorem curtem, 194. c. 195. a. Remos, 256. a. 265. c. 266. a. Ratisponam non fuit translatum, 266. b. c. 267. a. 286. a. 551. b. 659. a. illic exaratus insignis codex sacramentorum, 78. a. b. synodi Suestionensis litteræ, 94. b. præceptum Caroli Calvi pro partitione bonorum, 99. 100. monasterium a Nortmannis direptum, sed non impune, 120. b. abbatia a Carolo Calvo retenta & ditata, 135. c. 136. a. qui ei nundinas Cormeliarum tribuit, 154. c. & Rigolium, 162. b. ejus cellæ in Alamannia confirmata, 185. a. Odonis regis donatio, 293. a. diploma Caroli Simplicis, 301. c. 302. a. Lebrahæ abbatia monachis afferta, 318. c. Patriacus filius restitutus, 322. b. & Latiniacum Siccum, 356. c. ibi monachum induit S. Gerardus Bronienfis, 359. a. b. cui S. Eugenii pars reliquiarum cum duodecim monachis concessa, 396. a. c. Britneyallis restituitio, 596. b. c. Reges & proceres illic humati, Carolomannus II. rex Francia, 247. c. Carolus Calvus, 204. c. 205. Carolus filius Calvi in cunis mortuus, 201. b. Ermentrudis regina uxor Caroli Calvi, 158. c. Hugo Magnus, pater Hugonis Capeti, 528. c. Ludovicus III. 236. c. Odo rex, 301. c. Robertus rex, 374. c. Abbates, Ebohus, 265. c. Gauzlinus, 213. c. Gauzlinus II. 596. b. Hugo Magnus, 205. c. Hugo Capetus, 528. c. Ludovicus, 26. b. Robertus comes Paris. tum rex, 283. c. Robertus II. 655. b.
S. Dionysii, *vide* Aggerense, *Quindelinburgenfe*, *Vabrenfe*.
Divacus cella in pago Dunensi, 87. b.
Divionense S. Benigni, *S. Benigne de Dijon*, 77. a. 144. b. 200. 201. a. 208. b. 212. a. 256. c. 314. b. 316. b. 341. b. c. 361. a. 384. c. 383. a. 394. a. 435. c. 436. a. 474. c. 498. c. 549. b. infrauratum, 144. c. monachis partitio assignata, 157. b. Conventorum donationes, 314. b. c. monachis data

- abbatia S. Johannis, 327. c. eligendi abbatis facultas restituta, 394. a. instrumentum hac de re refertur, 704. Abbates, Albericus, 394. a. Aridius, 498. c. Bertilo, 144. c. Fulbertus, 341. b. Fulcherius, 394. a. Godefridus, 200. c. Godradus, 341. b. Gozuinus, 361. a. Hildebrannus, 200. c. Ingo, *ibid.* Lanterius, 314. b. Manaffes, 549. b. Panto, 361. a. Saro, 144. c. Suavus, 361. a. Walo, 200. c.
Divionense S. Johannis, 327. c. 383. c. Abbas, Fulbertus, 327. c.
Dolense S. Mariæ & SS. Petri & Pauli, *Deols*, nunc Burgi-dolense, *Bourg-Dieu*, apud Bituriges, 357. a. c. 358. a. 380. a. 387. c. 423. c. 436. b. 460. b. B. Berno, 357. a. S. Odo, 387. c. an alter Odo, 460. b.
Doncheriacensis cella S. Medardi ad Mosam, 260. c. 261. a.
Dononense, in Hannonia, 207. c.
Doverense, *Devre*, apud Bituriges, 131. a. Virzonem translatum, 318. c. 319. a. Abbas, Raimundus, 319. a.
Dreienfe, virg. prope Dervum, *Droyes*, 594. b.
Duellium, *Dwiel*, in Suevia, 227. b. Abbates, Waldfredus, seu Wilfridus, *ibid.* Watzemannus, 620. a.
Duodecim - pontes, cella monasterii Cormariceni, 127. b.
Durense, an Duserense, 345. c.
Duserense S. Mariæ & S. Petri, *Donzere*, in comitatu Araufico, ecclesie Vivariensis unitur, 8. a. fit cella Trenorchii, 257. c.

E

- E**BBERGFORFENSIS, virg. in Saxonia, 227. b.
Ebehtrenfe, virg. in Anglia, 169. a.
Ebersheimense, *vide* Novientense.
Ebobiense, *vide* Bobiense.
Eboriacense S. Mariæ, seu Faxæ - monasterium, *Faxremouier*, virg. in Briegio, 28. b. 44. b. 196. c. 197. a. 213. b. 641. c. 650. a. Abbatissa, Bertrada, 196. b.
Ebrolense S. Leodegarii, *Ebreuil*, in dioecesi Claramontensi, 380. c.
S. Ebrulfi, *vide* Uticenfe.
Ecolifmenfe S. Eparchii, *S. Cybar d'Angouleme*, 218. b. 487. b. Abbas, Mainardus, 487. b.
Egmondense S. Adalberti, in Hollandia, 337. c. 338. a. 647. c.
Eikense, virg. in dioecesi Leodicensi, 315. c. 488. c. 679. c. 1.
Einfidlenfe S. Mariæ & S. Mauricii, *Nôtre-Dame des Ermites*, seu Meginradi-cella. Cella Solitariorum. Eremitarum monasterium, apud Helvetos, 92. a. 386. a. b. 418. b. c. 480. c. 500. b. c. 529. a. 539. c. 540. a. 546. a. 568. c. 615. c. illic fit monachus S. Wolfgangus, 573. c. 574. a. Ufnagie donatio, 574. b. c. Abbates, Evrardus, 500. c. Gregorius, 545. c. Thietlandus, 539. c.
Elewangense, in dioecesi Augustana, 292. b. Abbates, Hatto episc. Mogunt. 341. a. Milo, 592. c. Salomon. episc. Constantiæ, 178. b.
Elienfe S. Mariæ & S. Petri, in Anglia, 606. c. 638. b. 663. a. a Danis destructum, & sanctimonialis trucidata, 168. b. c. restitutum traditur monachis, 567. c. Abbates, Brithnodus, 567. c. Elinus, 663. a.
S. Eligii, *vide* Noviomenfe.
Elifontienfe S. Petri, apud Hispanos, 343. a. Abbates, Adjuvandus, Arnulfus, *ibid.*
Elnonense S. Amandi, *S. Amand*, in Belgio, 47. c. 48. a. 148. b. 170. c. 176. c. 240. b. 280. a. 304. a. 322. c. 369. b. 383. c. 435. c. 598. b. c. illic sepulti Pippinus & Drogo filii Caroli Calvi, 122. b. c. monasterii conspectus æri incisus, 598. inter & 599. Abbates, Adalardus, 122. c. Altfredus, 122. c. Carolomannus, 148. b. Gauzlinus, 170. c. Genul-

- fus, 598. b. Gislebertus II. Hildericus, 47. c. Leudricus, 598. b. Nicolaus a Bosco, 599. a. Robertus, 322. c. Rotgerus comes, 383. c. Werricus, 435. c.
Eltenense seu Altenense S. Viti, virg. prope Embriacam urbem Batavorum, 604. b. c. Abbatissa, Liutgarda, 604. c.
Embricenfe, 362. a.
SS. Emeterii & Genesii, in pago Gerundenfi, 91. b. Abbates, Deodatus, Theodosius, *ibid.*
S. Emmerammi, *vide* Ratisponense.
S. Enimiaz cella, 513. c.
Enziacensis cella in dioecesi Eduensi, 224. c. 333. a. 402. c. 403. a. Præpositus, S. Hugo, 224. c.
S. Eparchii, *vide* Ecolifmenfe.
Epternacense, *Efbernach*, in agro Trevirensi, 122. a. 181. b. 297. a. 419. c. 605. b. 678. c. 1. monachi fiunt canonici, 83. c. monachi restituti, 608. b. Abbates, Adalardus, 83. c. Ravengerus, 608. b.
S. Erasmi prope Formias, in Italia, 407. b. c. Abbas, Marinus, *ibid.*
Eremitarum monasterium, *vide* Einfidlenfe.
Erfteimenfe, virg. in Alfatia, 15. c. 16. a. 296. a. 678. c. 2. Abbatissa, Rotrudis, 296. a.
Erfedenfe, *vide* Afsedenfe.
Erfteimenfe, 604. c.
S. Eucharii, *vide* Trevirensfe.
Eveshamense apud Mercios, 457. b. Abbates, Eginwinus, *ibid.* Ofwardus, 583. b. Wlfardus, 18. a. Wlfius, 135. b.
S. Eugendi, *vide* Condatescense.
S. Eugenii, *vide* Bronienfe, *Viancium*.
S. Eufebii, *vide* Ravennenfe.
Exalatenfe S. Andrea in suburbio Helenensi, 40. c. 155. b. 172. b. c. 173. a. cœnobio everfo conditum Coxanense, 219. b. c. 220. a. Abbates, Baro, Miro, Protasius, Witiza, 220. a. *vide* Coxanense.
Exilienfe S. Sebastiani, nunc S. Dominici, *S. Dominique de Silos*, in dioecesi Burgenfi, 364. c. 365. a. Abbat, Placentius, *ibid.*
S. Exuperii, *vide* Gemblacense.

F

- F**ABARIENSE S. Mariæ, *Pfeifers*, apud Helvetos, 203. c. 273. c. 466. a. 523. b. S. Gallo subjicitur, 305. c. pristina libertas recuperata, 540. a. Abbates, Enzelinus, 523. b. Hugo, 273. c. Vitalis, 203. c.
S. Facundi, *vide* Saguntense.
SS. Facundi & Primitivi, in Hispania, 247. a.
Faxæ-monasterium, *vide* Eboriacense.
S. Faronis, *vide* Meldenfe.
Farsense, seu Acutianum, S. Mariæ, *Farsfe*, in Italia, 40. c. 132. c. 179. b. 228. c. 246. b. c. 364. c. 403. c. 603. c. 607. a. Sarracenis direptum, 270. b. cellæ ei subiectæ, 431. a. monasterii infelix status, 431. a. b. 445. c. 497. a. b. Abbates, Adam, 445. c. Anselmus, 246. c. Campo intrusus, 431. a. Dagibertus, 497. a. Hildebrandus intrusus, 431. b. Hildericus, 40. c. Ingoaldus II. 228. c. Johannes, 40. c. Johannes II. 364. c. Nordebertus, 270. b. Perto, 40. c. Petrus, 270. b. Ratfredus intrusus, 403. c. Rimo, 364. c. Sarilo, 607. a. Spento, 270. b. Teuto, 246. c. Vitalis, 270. b.
Faucense S. Magni, in dioecesi Augustana, 178. c. 363. b. 381. b. Abbas, Gifelo, 363. b.
Faverniacum S. Mariæ, *Favernay*, in pago Vesontionensi, 436. a. 678. c. 1.
S. Felicis, *vide* Aucense, *Fronianum*, *Guxalense*, *Vicentinum*.
S. Felicitis episc. *vide* Mettenfe.
Ferrariense S. Bartholomæi, in Italia, 64. a. b.
Ferrariense S. Mariæ, in Gallicia, 334. b.
Ferrariense S. Petri, seu Bethlehem. *Ferrieres*, in dioecesi Senonensi, 4. c. 28. a. b. c. 29. a. 30. c. 31. a. 44. a. b. 46. a. 65. c. 66. a. b. c. 79. c. 85. c. 95. c.

541. a. 624. b. 650. a. monachi in pagum Trecentensem se recipiunt, 90. a. b. illic coronati Ludovicus & Carolomannus, 221. c. Abbates, Albalus, 192. a. Lupus, 23. c. Nortrannus, 541. a. Wido episc. Podii, 576. a.
S. Ferrucii, *vide* Blidenstatense.
S. Fidis, *vide* Conchenfe.
Figiacense S. Salvatoris, *Figiac*, apud Cadurcos, 62. b. c. 548. b. 569. b. 634. b. secunda sedes dioecesis Cadurcensis, 23. a. ejus jugum excutunt Conchenfes, 358. a. b. Abbates, Adacius, 634. b. Adalardus, 358. b. Aigmarus, 23. a. Calisto, 569. b. Geraldus, 634. b. Girardus, Radulfus, 62. b.
S. Filiberti de Cellario, olim Mons-clarus, in pago Namnetico, 7. c. nunc cella Trenorchii, *ibid.*
S. Filiberti, *vide* Trenorchium.
Flaviacense S. Geremari, *S. Germer de Flay*, in dioecesi Bellovacensi, 230. c. a Nortmannis incensum, 12. b. 13. a. Abbas, Hincmarus episc. Remorum, 13. a.
S. Flaviani cella in parochia Lingonensi, 212. a.
Flavinacense S. Petri, *Flavigny*, in dioecesi Eduensi, 28. b. 84. c. 294. 364. b. 394. c. 395. b. 472. c. 524. c. 525. a. illo translatum corpus S. Regine mart. 110. a. Corbiniaco dat originem, 110. a. b. basilicæ dedicatio per papam, 214. a. ejus subiectio interdicitur episc. Eduensi, 290. a. Abbates, Eduenses episcopi, 364. b. Amedeus, 525. a. Egil seu Hegil, 84. c. Fulcherius, 394. a. Gaufratus probas, 364. b. Heldricus, 525. a. Wlfardus, 192. a.
Flavinacum, cella S. Vitoni, in pago Tullenfi, 542. c. 543. a.
SS. Floræ & Lucillæ, *vide* Aretinense.
S. Florentii mart. in pago Santonico, 155. b.
S. Florentii, *vide* Glonnenfe, *Salmurenfe*.
SS. Florentini & Hilarii, *vide* Bona-vallis, *Saxiacense*.
FLORIACENSE S. Mariæ & S. Petri, seu S. Benedicti ad Ligerim, *Fleury*, vel, *S. Benoist sur Loire*, in dioecesi Aurelian. 31. c. 166. b. 206. b. 250. a. 272. a. 302. c. 303. a. 307. c. 330. c. 332. a. 333. a. 428. a. 435. a. 436. c. 463. b. 472. b. 475. b. 533. a. 538. a. b. 560. c. 561. a. b. 569. a. 570. a. b. 598. a. 602. c. 623. b. 628. a. 639. a. 642. c. 645. a. 649. c. 654. c. 655. a. 660. c. quasi caput ac primas omnium cœnobiorum, 439. b. S. Benedicti corpus elatum, 32. b. monachi quidam pii, 32. c. 33. a. privilegium assertum, 78. c. 79. a. monasterium a Nortmannis incensum, 119. c. 120. a. ejus loci cella Caput-cervium, 120. a. ei Patriciacus villa data, 196. 197. ope S. Benedicti Nortmanni devicti, 215. b. Illationis historia, 215. c. *6. seqq.* privilegium a Johanne VIII. concessum, 214. b. S. Benedicti apparitiones, 214. c. 215. a. Patriciacus restituitur, 252. a. asseritur Diacus, 375. b. Nortmanni a S. Benedicto fugati, 333. b. Rollo nis erga eum reverentia, 333. c. 337. a. reformatio per S. Odonem, 400. 401. a. Leonis VII. diplomata, 439. b. c. 440. a. unum refertur, 708. donatio Elitherni, 455. c. charta refertur, 711. monachorum societas cum S. Martiali & Solemiaco, 459. b. inde Angli regularis vitæ accuratam normam accipiunt, 456. c. 483. c. 586. b. hinc educata colonia in monast. S. Petri Carnut. 503. c. in Salmurenfe, 506. a. in Laudunense S. Vincentii, 554. b. c. illic fecedit Mabbo episc. cum S. Pauli episc. corpore, 504. b. c. illic monachus S. Oswaldus, 541. c. incendium duplex, 632. c. 633. a. crux S. Benedicto data, 637. b. Abbates, Amalbertus, 654. c. Archembaldus, 462. b. Bernardus, 23. c. Girbertus, 272. a. Lambertus, 333. a. Milo, 272. a. S. Odo, 459. b. Richardus, 560. c. Rodulfus episc. Bituric. 79. a. Theobertus, 196. a. Wlfardus, 503. c.
Floriacense in pago Vilcaffino, Abbas, Rimburtus, 49. b.
Folcastanense, virg. in Anglia, 391. b.
Fontanellenfe SS. Petri & Pauli, nunc S. Wandregifili, *S. Wandrille*, in dioecesi Rotomagenfi, 580.

a. a. Nortmannis incensum, 12. b. 13. b. monachis portio assignata, 25. a. hac de re Caroli Calvi diploma, 665. SS. Wandregifili & Ansberti corpora varia in loca deportata, 71. a. b. Carnatus illata, 298. b. translata Blandinium, 473. c. hujus loci chronographus Cheshianus, 177. a. monast. instauratur, 547. b. c. 548. a. Abbates, Ludovicus, 12. c. Mainardus, 547. c.

Fontanetum apud Bellovacos, 230. c.

Fontense S. Mariæ apud Cadurcos, 569. b.

Forestenfe S. Petri, in Italia, 407. c. Abbas, S. Clnus, *ibid.*

Fofflatense S. Petri, tum S. Mauri, *S. Maur des Foffez*, in agro Parisiaco, 44. c. 62. b. 89. c. 92. c. 188. c. 318. c. 384. a. illic translatum corpus S. Mauri, 148. b. c. 149. a. ei præbenda concessa in ecclesia Parisiensi, 148. c. 149. a. S. Maurum veneratur Carolus Calvus, 154. b. ejusdem Sancti translato Saxiacum, 218. b. Caroli Crassi diploma integrum, 255. b. Caroli Simplicis præceptum, 369. a. monachi ad sua cum corpore S. Mauri redeunt, 375. a. Abbates, Adhelneus, 384. a. Ainardus, seu Einardus, 44. c. Burchardus comes, 318. c. Godefredus, 62. b. Grimoldus, 255. b. Odo, 149. a. Rumaldus, 369. a.

Foffense S. Foillani, *Fosse*, in Belgio, 330. a. 396. b. 678. c. 2.

S. Francoeni apud Nivernos, 259. b.

Freckenhorstense, virg. in Westphalia, 88. c. Abbatissa, S. Thiathildis, *ibid.*

Fronianum S. Felicis in Hispania, 10. b. Abbas, Salvatore, *ibid.*

FULDENSE S. Bonifacii, *Fulde*, in dioecesi Moguntina, 5. b. 22. b. 34. c. 52. b. 53. b. c. 54. a. 129. a. 159. c. 179. c. 184. c. 185. a. 250. c. 251. a. 262. c. 263. a. 269. a. 275. a. 341. a. 358. c. 363. b. 381. a. 416. c. 453. c. 457. b. c. 531. a. c. 590. c. 591. 640. a. seminarium episcoporum Mogunt. 441. c. basilica cremata, 438. c. novæ dedicatio, 496. c. Abbates, Hadamarus, 438. c. Haico, 379. b. Hatto Bonofus dictus, 253. c. Hatto episc. Moguntia, 531. c. Helmfridus, 296. a. Hildebertus, 379. b. Huoggerus, 263. a. an is est Herigerus episc. Mogunt. 340. c. 342. a. Sigehardus, 159. c. Thio- to, 53. c. Wernerus, seu Werinarius, 590. c.

S. Furfci, *vide Perronenfe.*

S. Fulfæ, *vide Tarvisienfe.*

G

S. GALLI, *S. Gal*, in dioecesi Constantiensi, 13. b. 128. c. 173. b. c. 177. c. 178. a. 199. c. 200. a. 245. b. c. 246. a. 249. a. 250. c. 274. b. c. 305. c. 313. b. 318. a. 339. b. c. 340. a. 347. b. c. 367. c. 368. a. 381. c. 385. c. 415. b. 497. a. 519. a. b. 523. b. c. 545. b. c. 569. a. 619. 620. a. 646. c. 647. a. S. Othmari corpus translatum, 113. c. 114. a. oratorium dedicatum, 145. c. 146. a. illic missa ab Adone vita S. Desiderii cum reliquiis, 163. b. c. in claustrum ingressus Salomoni canonico quo pacto concessus, 178. b. c. 179. a. societates precum, 251. a. festum factum, 275. b. c. monachorum religio, 291. b. Adalberonis episc. dona, 329. b. c. illic exceptus rex Conradus, 338. c. 339. a. reclusa S. Wiborada, 355. a. studii dat operam S. Udalricus, 355. b. vaitatio ab Hunnis, 382. b. c. inter fratres conscriptos rex Ethelstanus, 399. b. c. & Kero comes, 508. b. incendium, 438. c. 439. a. societates cum Augia renovata, 480. b. & cum Conrado episc. 593. c. uni foli laico ingressus in capitulum permiffus, 523. b. monasterii visitatio, 592. c. 593. a. b. 615. c. Abbates, Anno intrusus, 519. b. Bernardus, seu Pernhardus, 245. c. Burchardus, 545. b. Cralo, 466. a. Engilbertus II. 381. c. Grimoldus, 16. b. Harmotus, 177. c. Hartmannus, 368. a. Immo, 647. a. Salomon, 274. b. Thieto, 418. b.

Galliacense S. Michaëlis, in pago Albigenfi, 548. b. 612. c. Abbas, Robertus, *ibid.*

Gandenfe S. Bavonis, *S. Bayon de Gand*, in Belgio, 521. a. b. 542. b. c. 578. b. 637. b. 658. a. a. Nortmannis incensum, 12. b. monachi Laudunum se recipiunt, 12. c. 13. a. 256. b. instauratur, 446. b. Abbates, Columbanus, 542. b. Helias, 256. b. Hugo, 542. c. Radulfus, 256. b. Womarus, 578. b.

Gandenfe S. Petri in monte Blandinio, *S. Pierre de Gand*, 162. a. 224. b. 298. c. 349. a. 446. b. 474. a. 518. c. 547. b. c. 578. b. 586. b. 657. b. c. instauratur, 455. a. b. illo SS. Wandregifili & aliorum corpora translata, 473. c. illic exsul degit S. Dunstanus, 527. c. basilicæ dedicatio, 637. b. Abbates, Balduinus, 162. a. S. Gerardus, 455. b. Robertus, 162. a. Womarus, 518. c.

Gandersheimense SS. Anastasii & Innocentii, virg. in Saxonia, 22. b. 227. c. 385. c. 386. a. 397. c. 465. c. 588. b. c. 604. c. 618. a. Abbatissa, Christina, 227. c. Gerberga I. 22. b. Gerberga II. 588. c. Hathmoda, 22. b. Roswinda seu Rothwita, Wild grada, seu Wendelgarda, 385. c.

Gandersheimense Novum S. Mariæ, virg. 618. a. S. Ganguln, 678. c. 1.

S. Gaugerici prope Cameracum, 678. c. 2.

Gellonenfe, seu S. Guillelmi de Deferto, *S. Guillelm du Defert*, in dioecesi Lodovenfi, 651. c. Abbas, Gausfredus, *ibid.*

Gemblacense, seu Gemmelacense S. Petri & S. Exuperii, *Gemblou*, in Brabantio, 485. c. 486. a. 555. c. ejus initia, 375. c. 376. illic sepultum corpus Wiberti conditoris, 559. a. Abbates, Erluinus I. Erluinus II. Heriwardus, Olbertus, 519. a. an Aledrannus? 518. c. 519. a.

Gemeticensfe S. Mariæ, seu S. Petri, *Fumieges*, in dioecesi Rotomagensi, 93. b. 194. c. 467. a. a. Nortmannis incensum, 12. b. monachi an cæni? 13. b. c. instauratur, 447. c. 448. a. Abbates, Anno, 448. a. non Enulfus, 467. c. Gauzlinus, 93. b. Martinus, 448. a. Robertus, Rodericus, Theodericus, 467. c.

SS. Geminorum, *vide Lingonenfe.*

S. Genesii, virg. in dioecesi Nivernensi, 259. b. 688. c. 1.

S. Genovesæ, *vide Parisienfe.*

S. Genulfi, *vide S. Johannis-Baptistæ Stradenfe.*

S. Georgii in agro Ravennate, 303. c.

S. Georgii cella in insula Augiensi, 274. c. 275. a.

S. Georgii, *vide Coronata Pragenfe.*

S. Gerardi, *vide Bronienfe.*

S. Geremari, *vide Flaviacense.*

S. Germani episc. Antifiodor. *vide Antifiodorenfe.*

S. Germani episc. Paris. *vide Parisienfe.*

SS. Gervasii & Protasii, *vide Mediolanense.*

Gerrenfe in comitatu Palliariensi, 173. a. Abbas, Guadamirus, *ibid.*

Gerundenfe, Abbas, Belasco, 508. c.

Gefiacum S. Petri, *Jusy*, prioratus in pago Vilcassino, 650. a.

Geyfekenfe S. Mariæ & S. Cyriaci, virg. in Westphalia, 496. b. 517. c. Abbatissa, Wigburga, 496. b.

S. Ghileni, *vide Cellenfe.*

Gigniacense S. Petri, *Gigni*, in territorio Lugdunenfi, 335. b. 387. c. 393. 394. a. monasterii origo, 272. c. 273. a. Formosi papæ privilegium, 297. c. 298. a. ei Balma data, 321. b. Abbates, B. Berno conditor, 273. a. Wido, 393. a.

SS. Gildardi & Lupi apud Nivernos, 259. b. 688. c. 1.

S. Gildasii in pago Bituricensi, dictum etiam S. Salvatoris, 357. b. c. 358. a. 460. b.

S. Gildasii, *vide Ruyenfe.*

Girwenfe S. Pauli, *Farrow*, in Anglia, 169. a.

Gladbacense S. Viti, in dioecesi nunc Colonienfi, 620. b. c. 630. c. Abbas, Sandradus, 621. a.

Glanderienfe

Glanderienfe, seu Longæ-villense, S. Martini, *Longeville*, in dioecesi Mettensi, 189. c. 190. a. diploma Ludovici regis Germaniæ pro eo refertur, 679.

Glandonenfe apud Nivernos, 259. b.

Glannafolienfe S. Salvatoris, seu S. Mauri, *S. Maur sur Lore*, in dioecesi Andecavensi, 17. c. 154. b. 255. b. 369. a. inde corpus sancti Mauri in varia loca, tum in monast. Foffat. deportatum, 86. c. 87. a. 107. b. 148. b. c. Abbates, Gauzlinus, 7. c. Odo, 149. a. Theodradus, 17. c.

Glatonienfe S. Mariæ, *Glastenbury*, in Anglia, 241. c. 483. b. illic institutus & monachus S. Dunstanus, 424. a. b. qui locum restituit, 452. c. 453. a. illo fecedit sanctus Ethelvoldus, 453. b. illic humatus Eadmundus rex, 483. a. & Eadgarus rex instaurator, 638. b. Abbates, Altanus, 583. b. S. Dunstanus, 452. c.

Gloucestrenfe S. Petri, in Anglia, 306. c.

S. Glodifindis, *vide Mettense.*

Glonnenfe S. Florentii Veteris, *S. Florent le Vieil*, in pago Andecavensi, 30. c. 226. a. 505. 506. a. instauratur, 533. b. c. Abbates, Hecfridus, 505. b. Rodulfus, 226. a.

Goder, cella in pago Vellavenfi, 188. c.

Gordanica cella Ananiz, 546. a.

Gozienfe S. Petri & S. Gorgonii, *Goze*, prope Mettas, 428. c. 454. b. 472. b. 482. a. 500. a. 518. c. 529. c. 550. c. 568. c. 621. 622. a. 639. a. illic fit monachus Wibertus, 376. b. c. istuc sanctus Johannes fecedit, 379. a. reformatio & viri illustres, 413. b. c. *Et seqq.* monachorum inopia relevata, 427. b. c. 428. a. eorum laus, 465. a. b. ablata restituuntur a Bosone, 443. c. 444. a. hinc educa colonia in monast. S. Arnulfi Mett. 454. b. 481. c. & in Romanum S. Pauli, 481. c. illic obit Wibertus Gemblacensis, 558. c. 559. a. S. Gorgonii passio monachis missa, 652. a. b. Abbates, Einfeldus seu Agenoldus, 413. c. Immo, 652. a. S. Johannes, 621. Odolbertus, 622. a.

Grandivallente S. Mariæ, *Grandfel*, seu *Manstertal*, in Allatia, 173. b. 248. c. 659. c. 660. a. 678. c. 2. instauratum, 536. b.

Grassanum S. Mariæ, postea SS. Victoris & Coronæ, in Monte-Ferrato, 552. b. c.

Gravionenfe, in pago Pictavenfi, 149. a.

S. Gregorii, seu Monasterium in Valle-Gregoriana, *Munster-en-Gregoriental*, in Allatia, 38. b. 299. c. 300. a. 302. b. 678. c. 1. ei Columbaria data, 112. c. 113. a. Abbates, Berchtoldus, seu Perchtoldus, 113. a. Engilfridus, 299. c. Godefridus, seu Gothofridus, 113. a.

Groningenfe S. Viti, *Closter-Groningen*, in dioecesi Halberlatensi, 430. a. b. 620. b.

S. Guillelmi de Deferto, *vide Gellonenfe.*

Guixalense, seu Jecsalense, S. Felicis in Catalonia, 447. c. 597. b. abbas, Sonarius, 477. c.

S. Gundulfi cella apud Bituriges, *S. Gondon*, 226. a. 505. b.

H

H Admerheyemense virg. in Saxonia, 591. a.

S. Hadriani in Hispania, in dioecesi Ovetensi, 278. c.

SS. Hadriani & Nataliz, *vide Balnearenfe.*

Hamaticense S. Petri, virg. *Hamay*, in Belgio, a Nortmannis destructum, 13. a.

Hanonienfe, in pago Atrebatensi, 207. c. Abbatissa, Ermentrudis, *ibid.*

Halprenfe, *Halpres*, in dioecesi Cameracensi, 447. c. illic delatum corpus S. Aicadri, 13. c.

Halterienfe, *Haltieres*, in dioecesi Leodicensi, 480. a. datum S. Glodifindi, 479. b. c. tum Walciodoro, 599. b.

Helmenstadiense in Saxonia, 517. c. 518. a.

Herense. *Nermouster*, apud Pictones, ei Messiacum & Buslogilum concessa, 37. c. 38. a. monachi palabundi, 61. b. c. Trenorchium obtinent, 187. a. *Annal. Benedict. Tom. III.*

monachorum cupiditati ut illudum, 420. c. 421. a. Abbates, Axenius, 37. c. Geilo, 187. a. Hilboldus, 37. c.

Heribodesheimense ignotum, 678. c. 2.

Herifordenfe, virg. in Saxonia, 33. b. 146. a. 153. b. 160. a. illic translatum sanctæ Puffinnæ corpus, 88. b. immunitas asserta in synodo Moguntina, 269. a. b. decretum refertur, 688. illic educata S. Mathildis regina, 350. b. Abbatissa, Addila, Hadewic, Juditha, 33. c. Mathildis, 350. b. Tetta, 33. c.

Herifenfe, *vide Nova-Heriffa.*

Herfenbrocense, virg. in Westphalia, 88. c.

Hersfeldense in Turingia, 189. c. 215. 386. a. 605. a. 618. a. 640. a. basilicæ dedicatio, 9. a. hodiernus status miserabilis, 9. a. b. Abbates, Brunus, 9. a. Brunwardus, 152. b. Burchardus, 386. a. Drugo, 189. c. Egilolfus, 531. c. Gauzbertus, 605. a. Gillulfus, 590. c. Guntarius, 559. b. Haganus, 531. c. Harderatus, 296. a. Megingozus, 386. a. Thioardus senior, 316. a. Thioardus junior, 386. a.

Hellingenfe S. Viti, virg. in Saxonia, 427. b. 599. c. Abbatissa, Harwi, 599. c.

Hewibach, in dioecesi Augustana, 381. b.

Hidenfe, *vide Wintonienfe-Novum.*

S. Hilarii, seu S. Saturnini in territorio Carcaffensi, 40. b. 651. b. 657. b. Abbates, Ana, 40. b. Benedictus, 651. b.

S. Hilarii, *vide Altinum Pictavenfe.*

Hildenfe in Catalonia, 509. a. Abbas Gomefanus, *ibid.*

S. Hippolyti Ad-Silvam, in comitatu Firmano, 270. b.

Hirfaugienfe S. Petri & S. Aurelii, *Hirfauge*, in dioecesi Spirensi, 34. c. 129. b. 249. a. 275. c. 276. a. c. 362. c. 379. b. 385. c. 517. c. 604. c. viri illustres, 577. c. 578. a. Abbates, Diethmarus, 385. c. Gerungus, 249. a. Harderatus, 275. a. Liutbertus, 34. c. Regenbodus, 249. a. Rudolfus, 362. c. Sigerus, 577. c.

S. Honorati cella in comitatu Aquensi, 564. b.

S. Honorati, *vide Lirinense.*

Honowienfe in Allatia, 678. c. 1.

Hornbacense, *Hornbac*, in dioecesi Mettensi, 77. a. 517. c. 578. b. Abbas, Dodo, 77. a.

Horreenfe S. Mariæ, virg. *Oeren*, prope Treviros, 300. a. 323. b. 658. c. 678. c. 1.

S. Hucberti, *vide Andaginense.*

Humolariense S. Mariæ, *Homblieres*, in pago Viromandensi, olim virg. nunc viror. 473. a. b. 565. b. 575. c. S. Hunegundis translato, 484. c. 485. a. illic introducuntur monachi, 489. c. 490. a. Johannis XII. diploma, 532. c. Abbatissa, Berta, 484. c. Abbas, Bernerius, 490. a.

Hunulcurtenfe, *Honcourt*, 679. c. 1.

I

SS. JACOBI apostoli & Wigberti conf. a Malthilde regina conditum, 591. c.

S. Jacobi, *vide Pennalense.*

S. Januarii, *vide Lucedium Neapolitanum.*

Ictiodorenfe S. Austremonii, *Iffoire*, in pago Arvernico, 507. a. b. 513. b. Abbates, Bernardus, Girardus, Gillebertus, 507. b.

Jecsalense, *vide Guixalense.*

Jerusalem, *vide Refbacense.*

S. Illidii, *vide Arvernense.*

Indense S. Cornelii, *Cornelis-munster*, prope Aquigranum, 229. b. 454. c. 478. c. 479. a. 631. a. 678. c. 1. Abbates, Adagrinus, 454. c. Aircus, 478. c. Erwicus, 631. a. Igelhardus, 260. c. Nevelongus, 260. c.

S. Innocentii, *vide Beneventanum.*

Insula-Barbara, *l'Isle-Barbe*, prope Lugdunum, 91. b. c. 435. a. privilegia confirmata, 611. b. c. Abba-

PPppp

tes, Alaricus, Argericus, Bartholomæus, Gundramnus, Herbertus, 91. b. c. Hildebertus, seu Heldebertus, Klodebertus, 611. c. Leuboinus, 91. c.

Interamense, virg. *Entyames*, apud Cenomannos, nunc prioratus, 101. c.

S. Johannis de Rupe in Hispania, 373. c. Abbas, Virilis, *ibid.*

S. Johannis, *vide* Caberense, Divionense, Reomense.

S. Johannis-Baptistæ & S. Genulfi in pago Wastinensi, 23. a.

S. Johannis Baptistæ, *vide* Alefvense, Angeriacense, Laudunense, Mons-Olivi, Palidense, Sordunense.

S. Johannis Evangelistæ cella apud Pictones, 470. a.

S. Johannis-Evangelistæ, *vide* Autifodorense, Celsinense, Parmense, Ravennense.

Johannes-villare, *Fonshevil*, apud Helvetos, 319. c. abbas, Emezo, *ibid.*

Jorrense, virg. *Foharre*, in pago Meldenfi, 220. c.

S. Isidori, *vide* Legionense.

Isodrense S. Petri, virg. *Iseure*, prope Molinas Burbonensium, 257. c.

Isarense cella, 576. a.

S. Judoci, *S. Joffe*, in dioecesi Ambianensi, 642. b. c. Abbat, Herboldus, Sigebardus, Wido, *ibid.* Lupus, 44. b.

S. Juliz, *vide* Brixienfe.

SS. Juliani & Vincentii in pago Bisuldunensi, 131. c. 132. a. Abbas, Rimila, 131. c.

S. Juliani, *vide* Autifodorense, Pfalmodiense, Samonense, Turonense.

Juncellense, *Fauels*, in pago Biterrenfi, 278. a. 548. b. Pfalmodiensi unitum, 333. c. 334. a. Caroli Simplicis hac de re præceptum, 696. Abbas, Audegarius, 278. a.

S. Juniani, *vide* Comodoliacense, Nobiliacense.

Jurense, *vide* Condatense.

SS. Julii & Paſtoris in jugis Cordubensibus, 18. b.

S. Jultinæ, *vide* Patavinum.

Jutina seu Luſtina ignota abbatia, 678. c. 2.

Juviniacense S. Scholasticæ, virg. *Juvigny*, in dioecesi Trevir. 184. b. c. Abbatia, Hadvidis, Walburgis, *ibid.*

K

KEMINADENSE in Saxonia, 588. a.

L

LAIUM cella S. Chlodulfi in Lotharingia, 507. c. 508. a.

S. Landberti, *vide* Leodicense.

Landvenecense S. Winwaloei, *S. Guinolé de Landvenec*, in Armorica, 249. c. Abbas, Wrdistenus, *ibid.*

Lafcurtense, in Bearnia, 661. c. Abbas, Lopofortis, *ibid.*

Latiniacense S. Petri, *S. Pierre de Lagny*, 136. a. b.

Laubienfe, *Laubes*, in dioecesi Cameracensi, 52. b. 223. a. 273. b. 315. c. 316. a. 330. a. 367. b. c. 411. b. c. 488. c. 526. a. 608. c. 609. a. b. 631. c. 678. c. 2. clades ab Hungaris & liberatio, 522. a. b. monachi abnormes Erluinum abbatem Gemblaci male excipiunt, 531. c. 532. a. b. reformantur, 539. a. 550. b. Abbat, Aletrannus, 539. a. Carolomannus, 121. a. Folcuinus, 574. c. Franco, 223. a. Harbertus, 52. a. Hiltwinus, 296. a. Richarius, 367. c. Stephanus, 315. c.

Lauconense, prioratus, S. Eugendo afferitur, 96. a. b.

Laudense S. Petri, *S. Pierre de Lods* in Italia, 616. a. Abbas, Liutprandus, *ibid.*

Laudunense S. Mariz & S. Johannis-Baptistæ, virg. nunc viror. *S. Jean de Laon*, 199. a. 201. c. 356. a. 511. a. 521. b. 538. a.

Laudunense S. Christophori, seu S. Vincentii, *S. Vincent de Laon*, 12. c. 13. a. 256. b. 380. b. 446.

b. 641. b. 663. b. secunda sedes episcopatus, 554. c. illic monachi restituti, 554. b. c. Abbat, Berlandus seu Berlandus, Maccalenus, *ibid.*

S. Launomari, *vide* Bleſense, Corbionense.

Laurentianum in Gallia, 600. b.

S. Laurentii in dioecesi Narbonensi, 234. b. 373. a. 643. c.

S. Laurentii, *vide* S. Aniani, Bisuldunense, Leodicense, Ravennense.

Laureshamense S. Nazarii, *Lauresheim*, vel *Lorch*, in dioecesi Wormatiensi, 49. b. 129. b. c. 185. a. 222. a. 248. b. 292. b. 305. b. 341. a. 530. c. 605. a. illic sepultus Ludovicus II. rex Germaniæ, 194. a. & Ludovicus III. 235. c. 236. a. privilegium electionis assertum, 566. a. Abbat, Adalbero episc. August. 292. b. Babo, 185. a. Bruno dein episc. Colon. 530. c. Eigelbertus, 129. b. Gerardus, 235. c. Gerbodo seu Kebo, 566. a. Hatto episc. Mogunt. 305. b. Liutherus, 341. a. Salemannus, 605. a. Samuel episc. Wormatiæ, 49. b. Thiodocus, 129. b. Waltarius, 235. c.

S. Lauteni cella in pago Aduensi, 387. b. c.

Lebrahense S. Alexandri, *Leberuvu*, in Alſatia, 26. b. 318. c.

Ledenfe, *Lier*, in Brabantia, 679. c. 1.

Legerense, seu Leigerense, S. Salvatoris, *Leyre*, apud Navarraos, 11. c. 227. c. 228. a. 316. a. Abbas, Sanctius-Gentullis, 228. a.

Legionense SS. Cosmæ & Damiani, in Hispania, 352. a.

Legionense S. Isidori, 343. b. 352. Abbat, Obeco, Petrus, 343. b.

Legionense S. Salvatoris, virg. 509. c.

Lehonense S. Maglorii, *Lehon*, in Armorica, 61. b. inde S. Maglorii reliquiæ Parisios translatae, 656. a. 719. Abbas, Junanus, 656. a.

Lemovicense S. Augustini, *S. Augustin de Limoges*, 344. c. a. Turpione episc. inſtauratum, 421. c. 422. Abbat, Adacius, Adalbalduſ, Gauzbertus, Martinus, Richardus, Rotgerius, 422. c.

Lemovicense S. Martialis, 7. a. 57. a. 127. c. 346. a. 422. c. 633. b. societas cum Floriaco, 459. b. Abbat, Abbo, 7. a. Americus, 459. c. Aimo, 332. b. Benedictus, 346. a. Dodo, 7. a. Fulberti duo, 346. a. 459. c. Gunſindus, 346. a. Stephanus, 422. c.

Lenense S. Martini, 582. a.

S. Leocadiæ, *vide* Caberriense.

S. Leodegarii, *vide* Ebroliense, Offonis-villa.

Leodicense S. Landberti, 174. b.

Leodicense S. Laurentii, 608. c.

Leodicense S. Petri, 478. c.

S. Leonardi, *vide* Corbiniacum.

Lerenfe, in dioecesi Compostellana, 258. c. Abbas, Guntadus, *ibid.*

Leuconense S. Walarici, *S. Valery sur Somme*, in dioecesi Ambian. 75. b. 229. b. 369. c. S. Walarici corpus Sithu apportatum, 510. a.

S. Leutfredi, *vide* Madriacense.

Lezatense S. Petri & S. Antonii, in dioecesi Rivenfi, 450. c. 451. a. 577. b. illi subjectum Patricianum. 499. c. Abbat, Advetus seu Arveus, 581. a. Afnerius seu Aſenarius, 499. c. Atafius, 451. a. Daniel, 499. c. Odo, 577. b. Warinus, 577. b.

Lingonense, *Langres*, SS. Geminorum, 72. c. 73. a. 257. a. Abbat, Eutherius, Gotzelinus, 257. a.

Lirinenſe S. Honorati, *Lerins*, in Provincia, 564. b. S. Mayolo concessum, 650. c.

Lindawienſe S. Mariz, virg. *Lindawu*, ad lacum Potamicum, 371. c. 372. c. crematur, 497. a.

Lindisfarnense cathedralis in Anglia, 41. a. 76. c. 169. a. 189. c. 191. a. Abbas, Eadredus, 41. a.

Lomellenſe S. Agathæ, virg. in dioecesi nunc Papiensi, 616. b.

Longæ-villense, *vide* Glanderienſe.

Lucense ab Allone duce ædificatum, 16. a.

Lucidium S. Michaelis & S. Januarii, in dioecesi Vercellensi, 312. c.

Lucense S. Vincentii, in Novempopulania, 645. c. Abbas, Garſias, *ibid.*

S. Luciani, *vide* Bellocacense.

Luciaria monasterium, *Lucerne*, apud Helvetos, 43. a.

Lucullanum prope Neapolim, 134. c. destructum, 336. b.

Lugdunense S. Petri, virg. 101. b. c.

Lunæburgense S. Michaelis, in Saxonia, 588. a. Abbas, Liudericus, *ibid.*

S. Lupatii cella in pago Turonico, 627. c.

S. Lupi, *vide* Noviomense, Senonense, Turonense.

Lutofa, *Leuse*, in Hannonia, 142. c. 679. c. 1.

Lutrenſe, *Lure*, in dioecesi Vefontionensi, 112. b. c. 678. c. 1. Waldrade datum, 112. b. & Heberardo comiti, 156. c. per Baltrannum renovatur, 544. b. c. 545. a. Abbat, Baltrannus, 544. c. Hicca seu Icha, 112. c. Werdolſus, 545. a.

Luxovienſe, *Luxeuil*, in Voſago, 43. b. 52. a. 279. b. 389. a. 429. c. 432. b. 595. c. 678. c. 1. Strages a paganis, 267. c. ablatorum restitutum, 549. a. Abbat, Aaloncus, 549. a. Adſo, 595. c. Drogo episc. Mettensis, Fulbertus, 43. b. Gibardus, 267. b.

M

MAALINÆ, in Brabantia, 679. c. 1.

Madriacense, five Crucis S. Audoeni, vel S. Leutfredi, *la Croix-S. Leutfroy*, in dioecesi Ebroicensi, unitum Parisiensi S. Germani, 302. c. 318. c. 359. c. 360. a. Caroli Simplicis hac de re diploma, 697.

Magdeburgense S. Petri & SS. Mauritii & Innocentii, Pergenſe dictum, 438. b. 508. b. 519. b. 522. c. 587. c. 588. a. 604. c. in montem S. Johannis translatum, 592. b. Abbat, Anno, 438. b. Otwinus, 508. b. Richarius, 508. b.

Magdunense in agro Aurelianensi, 278. a.

Magenciense, *Mainsac*, apud Arvernos, 342. b. Abbat, Gaubertus, *ibid.*

S. Maglorii, *vide* Lehonense, Parisiense.

S. Magni, *vide* Faucense.

Magniense S. Vincentii conf. apud Nivernos, 136. c. 212. b. 259. b.

Magni-locense S. Sebastiani, *Manlieu* apud Arvernos, 204. b. 513. b. Abbas, Heirardus, 204. b.

Magonziacense, seu Maguzanum, in Italia, 412. a. b. 599. a.

Majus-monasterium, *vide* Turonense.

Malmesburiense in Anglia, 299. b. 497. c. illic sepultus Ethelſtanus rex, 452. a.

Malmundariense S. Petri, *Malmedy*, in Arduenna ſilva, 664.

Manſeense in dioecesi Saltzburgenſi, 629. c.

S. Manſueti, *vide* Tullenſe.

Manſus Corbonis, *vide* Arremarenſe.

Manſus-Garnerii, seu S. Petri de Curte, *Maſgarnier*, in dioecesi Tolofana, 450. c. 451. a.

S. Marcelli, *vide* Cabilonense.

S. Marcellini, *vide* Cantogilense.

SS. Marcellini & Petri, *vide* Bona-vallis.

Marcianense, *Marchiennes*, in Belgio, 195. a. 207. c. 639. b. a. Nortmannis destructum, 13. a. Abbatissa, Judith, 639. b.

Marciliacense S. Petri cella Moſiaci, 438. a. 548. b.

S. Marculfi, *vide* Corbiniacum.

Sanctæ-Mariæ-Brittonum, in Italia, 186. c.

S. Mariz ad Durium amnem, 509. c.

S. Mariz in Maurinis, priorat. Caſini, 134. b.

S. Mariz & S. Cypriani, 620. b.

S. Mariz, *vide* Alagonense, Ameriense, Bergenſe, Buxerienſe, Cælenſe, Cannetenſe, Celsinienſe, Cinglenſe, Compendienſe, Condatum, Corticellenſe, Coſentianum, Craſſenſe, Cuteclarenſe, Dionantium, Dolense, Duſerenſe, Eboriacense, Einſidlenſe, Elienſe, Fabariense, Farſenſe, Faverniacum, Ferrariense, Floriacense, Fontense, Gandersheimenſe, Gemeticense, Geyſekenſe, Glattonien-

ſe, Grandivallenſe, Graſſanum, Horreenſe, Humolarienſe, Lindawienſe, Laudunenſe, Maricolenſe, Melbodienſe, Moſomense, Moſpurgenſe, Nazarenſe, Niderburgenſe, Nivellenſe, Palatioium, Paterniacum, Patriciense, Patricianum, Piaſcense, Plumbariola, Pompoſianum, Ratifponnenſe, Ravennense, Rivipullenſe, Romanum, Senonense, Simorrenſe, Soliacense, Stradense, Superadi, Taxenſe, Thancmaesfeldenſe, Thorneienſe, Tolofanum, Trevirenſe, Vabrenſe, Veronenſe, Vefontionense, Vezeliacense, Walciodorenſe, Wintonienſe.

Maricolenſe S. Mariz & SS. Petri & Pauli, *Marolles*, in pago Cameracensi, 369. c. 679. c. 1.

S. Marini, *vide* Ticinense.

Marſicanum S. Martini, 235. c.

Marſinenſis S. Petri præpoſitura S. Remigii prope Trajectum ad Moſam, 595. c. 596.

S. Martialis, *vide* Lemovicense.

S. Martiani, *vide* Derthonense.

S. Martini abbatia, Cariloco data, 183. c. 222. b.

S. Martini, *vide* Aduense, Alveldenſe, Amberta, Carnutenſe, Colonienſe, Compoſtellanum, Deſertinenſe, Glanderienſe, Lenense, Marſicanum, Maſciacense, Mettense, Mons-Aureolus, Monstrorundus, Nivernenſe, Pinillense, Roianum, Romanum, Saviniacense, Trevirenſe, Turonense, Tutelenſe, Vefontionense.

Maſciacense S. Martini, *Maſſay*, in Biturigibus, 145. a. 387. c. Abbat, Abbo, Berno, 145. a. Odo, 423. c. Wandalmarus, 145. a.

Mafonis monasterium, virg. *Maefmunſter*, in Alſatia, 678. c. 1.

Maſſin abbatia in Italia, 245. c.

S. Matthiz, *vide* Trevirenſe.

S. Mauri, *vide* Foffatenſe, Glannafolienſe.

Mauri-monasterium, *Maurmunſter*, in Alſatia, 308. b. 603. c. 678. c. 1. Abbat, Adelo, 328. c. Andreas, 308. b. Conradus, Franciscus, Landelorsfordo, Ofwaldus, 328. c. Wendelinus, 308. b.

S. Mauricii, *vide* Agaunenſe, Altahense, Bains villa, Einfidlenſe, Magdeburgense, Novientense.

Mauzacum, seu Mauziacum S. Petri & S. Capraſii, *Mauzac*, apud Arvernos, 111. a. b. Abbas, Lantfredus II. *ibid.*

S. Maxentii, *S. Maixent*, apud Pictones, 564. c. 565. a. 597. a. S. Maxentii corpus in Armorica delatum, 158. b. an relatum? 380. c. monasterium reparatum, 449. a. Abbat, Ademarus, 380. c. Albertus, 449. a. Constantinus, 597. a. Girbertus, seu Gillebertus, 449. a. 597. a. Odo, 564. c.

S. Maxentii, *vide* Plebelanum.

S. Maximi, *vide* Salernitanum.

S. Maximini, *vide* Miciacense, Trevirenſe.

S. Mayoli cella, 576. c.

S. Medardi, *vide* Doncheriacense, Sueſſionenſe, Turonense.

Medelocense, seu Mediolacense, *Mithlac*, in dioecesi Trevirenſi, 338. a. 441. c. 647. c. 648. a. b. emendatur, 454. c. Abbat, Bertulfus, 151. b. Hetti, 16. c. Nithardus, 648. a. Ratbodus, 245. b. Remigius, Rorwicus, 454. c. Thietgaudus, 16. c.

S. Mederici, *vide* Parisiense.

Medeshamtedense in Anglia a Danis everſum, & monachi caſi, 167. c. interfectorum corpora recollecta, 168. a. Abbas, Hedda, 18. a. *vide* Petroburchense.

Medianum monasterium, *Moyen-moutier*, in Voſago, 510. c. 560. b. 678. c. 1. ejus delatio, 91. c. canonicis datum, 292. c. 293. a. monachi restituti, 464. c. 465. a. b. S. Hildulfi translatio, 523. a. Abbat, Adelbertus, 465. a. Amaldus, 464. c. Pippinus, 292. c.

Mediolanenſe, seu Ambroſiana baſilica, 88. c. 89. a. 181. a. 209. b. 228. b. 238. c. 308. c. 466. b. 567. a. illic sepultus Ludovicus II. imperator, 188. a. Abbat, Andreas, 88. c. Aſulſus, 466. b. Aupaldus, 566. c. Gaidoaldus, 567. a. Landulfus, 309. a.

Oldericus, 567. a. Petrus, 88. c. Petrus alter, 566. c. Regimbertus, 308. c. Rupaldus, 486. b. Sigefridus, Wido, 308. c.
 Mediolanense *Auruna*, 228. b.
 Mediolanense SS. Gervasii & Protasii, 233. c.
 Mediolanense S. Satyri, 238. c.
 Mediolanense S. Simpliciani, 233. c. Abbas, Hadericus, *ibid.*
 Megabrense, *Meure*, apud Eduos, 395. b. Abbates, Milo, 525. a. Raino, 395. b.
 Meginradi-cella, *vide* Einfidense.
 S. Melanii, *vide* Redonense.
 Melbodienſe S. Mariz, virg. *Maubenge*, in Harmonia, 382. b. 678. c. 2. Abbatissa, Theodrada, 382. b.
 Meldense S. Crucis, seu S. Faronis, *S. Faron de Maast*, 3. c. 4. a. a Nortmannis direptum intacta basilica, 93. a. Abbates, Adalgarius, 3. c. Gauzfeldus, 93. a.
 Meldense S. Sanctini, 198. c. Abbas, Wandelmarius, *ibid.*
 Melundense S. Petri, *Molome*, in dioecesi Lingonensi, 73. a. Abbates, Bernardus, Bertofiedus, *ibid.*
 Memmelebensis, 592. a.
 S. Memmii, *vide* Catalaunense.
 S. Menz, *vide* Aucense.
 Menevenſe S. Dewi, seu Degwi, *S. Davids*, in Anglia, 242. b.
 Mentuniacum apud Tricasses, *Mantenai*, 6. a. b. Abbates, S. Leo, Leo alter, *ibid.*
 Meppientis cella, in dioecesi Monasteriensi, 53. b.
 Merbecense, *Merbec*, in Belgio, 679. c. 1.
 Merhamense virg. in Anglia, Abbatissa, Merwenna, Wlwinia, 583. b.
 Merſeburgense in Saxonia, 604. c. Abbates, Otradus, Helmo, *ibid.*
 Melchedense, virg. in Westphalia, 344. c.
 Metanense, seu Metense S. Michaelis, *Metten*, in Bajoaria, 318. b. Abbas, Richarius, *ibid.*
 Metelense, virg. 269. c.
 Mettenſia, 129. c.
 Mettenſe S. Arnulfi, seu S. Petri, *S. Arnoul de Metz*, 129. c. 157. c. 267. c. 344. b. 482. a. b. 516. b. c. 549. c. 550. a. 568. c. 569. a. 599. c. 641. a. illic sepultus Drogo episc. 43. b. bona asserta, 251. b. monachi instituti, 454. a. b. Laium villa eis data, 507. c. 508. a. & Mauri-villa, 539. b. c. incolarum manumissio, 585. c. Abbates, Anſteus, 482. a. Heribertus, seu Albertus, 454. b. Johannes, 549. c. Regimarus, 129. c. 130. a.
 Mettenſe SS. Felicis & Clementis, 500. a. 519. a. 648. c. 649. a. b. Abbates, S. Cadroë, 500. a. Fingenius, 649. b.
 Mettenſe S. Sulpitii & S. Glodesindis, virg. *Sainte Glafinde*, reſtoreſcit, 479. b. Haſterienſis abbatia ei data, 479. b. c. diſtrahitur, 599. b. S. Glodesindis translatio, 512. b. Abbatissa, Himiltrudis, Voda, 479. c.
 Mettenſe S. Martini, 129. c. 379. a. 489. b. c. 678. c. 2. Abbas, Berardus, 489. b.
 Mettenſe S. Petri, virg. 268. a. 300. a. 641. a. 678. c. 2. Sanctimonialium religio, 377. b. c. 378. c. reformatur, 550. a. b. Abbatissa, Hawidis, 550. b. seu Helvida, 649. a.
 Mettenſe S. Symphoriani, 129. c. 379. a. Abbas, S. Cadroë, 594. a.
 Mettenſe S. Vincentii, 280. a. 593. c. illic reliquiaz translatæ, 603. c. 604. a. Abbas, Adelmodus, 593. c.
 Mica-aurea, *vide* Romanum.
 S. Michaelis ad Eremum, *S. Michel en l'Erm*, apud Pictones, 449. a. 536. c.
 S. Michaelis ad Masupiam, seu Vetus-monasterium, *Vieux-moutier*, in dioecesi Virdunensi, 321. b. 344. a. b. 363. c.
 S. Michaelis ad Mosam, *S. Michel*, in dioecesi Virdunensi, 296. c. 302. b. 321. b. 344. a. 354. c. 376. c. 464. a. 510. c. 559. b. 613. a. 651. c.

678. c. 2. Abbates, Hainardus, 251. b. Halevinus, 367. c. Odo, seu Udo, Vodove, 516. b. Rodulfus, 367. c. Sarovvardus, 559. b. Stephanus episc. Tungr. 316. a.
 S. Michaelis in monte Gargano, 165. b. Abbas, Benignatus, *ibid.*
 S. Michaelis in Periculo-mariz, seu in monte Tumba, *Mont S. Michel*, in dioecesi Abrincensi, 107. b. 166. b. 175. b. illic monachi constituti, 579. c. 580. a.
 S. Michaelis in Ornenſi-valle, 509. c.
 S. Michaelis in Teorafcia, *Saint Michel en Teraſche*, 472. b. c. 473. a. b. Abbas, Maccalanus, 472. c.
 S. Michaelis, *vide* Altinense, Aufciense, Bellovacense, Caietanum, Cerretense, Cluſinum, Oxanense, Galliacense, Lucedium, Lunæburgense, Metanense, Vallelucium.
 Miciacense S. Maximini, *S. Mefmin de Mici*, prope Aurelianos, 119. c. 270. c. 271. a. b. 623. b. c. Turbæ, 251. c. 252. a. monasterii infelix status, 419. c. 420. 421. reſtituitur, 467. b. Abbates, Amalricus, 623. c. Anno, 467. b. Benedictus episc. Britto, 420. c. Constantinus, 623. c. Fredericus intrusus, 251. c. Jacob episc. S. Pauli, 421. a. Letaldus, 252.
 Middeltunense in Anglia, 568. a. Abbas, Cynewardus, *ibid.*
 Mimilevenſe in Saxonia, 617. c. 618. a.
 Moguntinum S. Albani, 181. b. 275. a. 362. c. 522. c. 552. a. illic sepultus Rabanus, 52. b. c. & Liudolfus filius Ottonis I. 531. c. Abbates, Adalardus, Wernherus, 78. a. Wilhardus, 296. a.
 Moſiacense seu Muſiacense S. Petri, *Mofiac*, apud Cadurcos, 438. a. 548. c. Abbates, Gauzbertus, 548. b. Hermentinus, Rangarius, Witardus, 438. a.
 Mollenbecanum, in Westphalia, 276. c.
 Monasterium ad Danubium, *Munich-munſter*, in dioecesi Ratifponensi, 362. c.
 Monasterium in insula Galli apud Nivernos, 259. b.
 Monasterium in Saxonia a Gerone comite ædificatum, 620. b.
 Moninellense prope Mantuam, 186. a.
 Mons-Aureolus S. Martini, & S. Theodardi, vulgo Audardi, *Montauriol*, in pago Cadurcensi, 301. a. 548. b.
 Mons-major S. Petri, *Mont-majour*, prope Arelate, 480. c. 481. a. 525. b. ejus origo, 494. b. c. descriptio, 493. c. 494. a. Bertæ comitissæ donatio, 548. c. privilegium Leonis VIII. 564. b. diploma Conradi regis, *ibid.* insula & alia data, 633. c. 634. a. Pertusum ei quoque datur, 651. a. Abbates, Mauringus, 494. c. Paulus, Pontius, Riculfus, 634. a.
 Mons-Mauri, *vide* Cafenas.
 Mons-Olivi, *Montolion*, seu S. Johannis-Baptiste de Castro Malasti, in pago Carcaſſonenſi, 40. b. 98. a. b. 271. c. 361. c. 362. a. 384. b. 410. a. b. 495. 496. a. ei legata ab Aſfredo comite ecclesia, 327. b. ejus charta executoria testamenti refertur, 696. lapis altaris capellæ S. Michaelis æri incisus, 495. Abbates, Arifonſus, seu Eriſonſus, 361. c. Ranulfus, 327. b. Richimirus, 40. b. Trefmirus, 495. Ugobertus, 271. c.
 Mons-rotundus S. Martini, *Montredon*, in Septimania, 301. a. pro eo præceptum Odonis regis, 694. Abbas, Tenericus, *ibid.*
 Mons-sacer, S. Sebastiani, in Gallicia, 348. b.
 Mons-Serratus S. Cæcilie, in Catalonia, 614. b. c. 615. a. Abbas, Cafarius, 614. b.
 Morbacense, seu Murbacense, *Morbac*, in Alfata, 43. a. 251. a. 678. c. 1. Abbates, Fredericus, 251. Sigimarus, 43. a.
 Mofomense S. Mariz, *Mouzon*, in dioecesi Remensi, 601. b. 602. a. 610. c. 611. c. 612. a. 622. a. b. Abbas, Letaldus, 612. a.

Mospurgense

Mospurgense S. Mariz & S. Castuli, in Bajoaria, 297. c.
 Mozantiense in Gallicia, 373. b. Abbates, Fulcaredus, Gondesinus, Reterigus, Wimarus, *ibid.*
 Muſiacense, *vide* Moſiacense.

N

NANTENSE, *Nantenil*, in Neuftria pago Conſtantienſi, 302. c. 323. a.
 Nantense, *Nant*, in pago Vabrenſi, 548. b.
 Nantuaſe S. Petri & S. Amandi, *Nantua*, in locis Jurenſibus, 21. c. illic depositus Carolus Calvus, 205. a. Aureliani archiepisc. Lugdun. donatio, 280. c. 281. a. instrumentum refertur, 690. Cluniaco conceditur, 547. a. Abbates, Adalrannus II. episc. Matifcon. Aurelianus episc. Lugdun. Bertrannus, 281. a.
 Narbonense s. Salvatoris, 643. c.
 Navense, *vide* Bituricense.
 Nazarenſe S. Columbræ, apud Hiſpanos, 379. b. Abbas, Mimio, 508. c.
 Nazarenſe, s. Mariz, 379. b. Abbas, Senonianus, *ibid.*
 S. Nazarii, *vide* Laureshamense.
 Neapolitana, 134. c. 135. a.
 Neapolitanum in insula Salvatoris, 134. b. Abbas, Antonius, *ibid.*
 Neapolitanum s. Januarii suburbanum, 134. b. 135. a.
 Neapolitanum s. Severini, 336. b. c. Abbas, Johannes, *ibid.*
 Nemaufenſe s. Baudilii, *S. Bauzille*, 548. b.
 S. Neoti in Anglia, *Neoteflow*, 241. c.
 Neuhauſenſe, *vide* Wormatiense.
 Niderburgense S. Mariz, in territorio Patavienſi, 640. b.
 Nigellense, *Nefla-la-Repofte*, apud Tricasses, 262. b. 446. b.
 Niiſiaci cella s. Petri in pago Arvernico, 650. c. 651. a.
 Nu monasterium, 678. c. 1.
 Nivernensis, 259. b. de iis præceptum Caroli Craffi refertur, 687. 688.
 Nivernense S. Defiderii, 259. b.
 Nivernense s. Martini, nunc canonicorum regular. 257. b. 259. b.
 Nivialense seu Nivellense s. Mariz, virg. *Nivelle*, in Brabantio, 207. b. 300. b. 648. a. 678. c. 2.
 Nobiliacense s. Mariz, & s. Juniani, *Nonillé*, apud Pictones, 384. b.
 Nobiliacense, *vide* Atrebatense s. Vedasti.
 Nonantula, in Italia, 150. a. 170. b. 246. b. 270. c. 305. c. 320. b. 348. a. 399. c. 487. b. 564. a. ob abbatiam occupatam, Adalardus episc. Veron. excommunicatus, 209. a. incendia, 312. c. 313. a. illic SS. Theopompi & Synesii corpora delata, 338. b. Abbates, Gorlo, 348. a. Gorefredus, 487. b. Gregorius, 348. a. Ingelbertus, 399. c. Landefredus, 170. b. Leopardus, 305. c. Petrus, 338. b. Ragimbaldus, Theodoricus, 170. b.
 Northufanenſe, virg. in Turingia, 591. a. Abbatissa, Richburga, *ibid.*
 Nova Heriffa, seu Heriffense, virg. *Nienberſe*, in dioecesi Patherbornensi, 118. b. 269. a. conditur, 152. b. 153. b. s. Remberti ad monachas epistola, 152. c. 153. a. dotatio confirmata, 276. a. Abbatissa, Walburga, 152. b.
 Novalicense S. Petri, *Novalize*, apud Segufianos, 185. b. c. 397. c. 398. a. a Sarracenis devastatum, 327. a. Brementensis abbatie ei concessio facta, 552. c. Abbates, Amblulfus, 185. b. Demontius, 185. c. Domniverus, 327. a. Eirardus, 185. c. Gezo, 398. a. Gottofredus, *ibid.* Heldradus, Hugo, 185. b. c. Pellegrinus, 398. a.
 Novientense, seu Ebersheimense, S. Mauricii, in Alfata, 226. c. 227. a. 308. b. Abbates, Eggehardus, 308. b. Hartmannus, 227. a.
 Noviomenſe S. Lupi, seu S. Eligii, *S. Eloy de Noyon*, *Ann. Bened. Tom. III.*

75. a. 408. c. 504. b. monachi reſtituti, 663. b. c. 664. a. Abbas, Litranus, 663. c.
 Novum-villare, *Novwillers*, in Alfata, Abbas, Ratramnus, 140. a.
 Nuceriense in pago Turonico, *Noyers*, 146. c.
 Numagenſe SS. Petri & Pauli, & S. Trudperti, in dioecesi Conſtantienſi, 317. b. c. 318. a. Abbates, Erchanbaldus, 318. a. Waldericus, 317. c.

O

O Caytzenſe S. Vincentii, in Hispania, 145. c.
 Offonis-villa S. Leodegarii, *Vellefaux*, in dioecesi Vefontionenſi, 436. a. 678. c. 1.
 Oratorium, virg. *Oroer*, prope Bellovacum, 230. c. a Nortmannis incensum, 12. b. 13. a.
 Orbacense S. Petri, *Orbais*, in dioecesi Sueffionenſi, 126. b. 140. a. 232. a. 236. c. 239. a. 435. a. Abbas, Bavo, 23. c.
 Orbaniacense in Hispania, 145. c.
 Orbionense, *vide* Craffenſe.
 S. Orientii, virg. in dioecesi Tolofana, 513. c. 514. a.
 S. Orientii, *vide* Regula.
 S. Othilia, in Alfata, 678. c. 1.
 Otrenburanum, seu Uttenburanum in Suevia, 381. b. 615. b. Abbas, Ruodingus, 615. b.
 Oydellis cella in dioecesi Augultodunenſi, 525. a. b.

P

Palatiolum in Etruria, S. Petri, 303. c.
 Palatiolum in agro Ravennate, S. Mariz, 303. c. monasteria ei unita, 534. c. Abbas, Raimbaldus, *ibid.*
 Palatiolum prope Treviros, virg. S. Mariz, & SS. Petri & Pauli, 16. c. Abbatissa, Warentrudis, *ibid.*
 Palidenſe S. Johannis-Baptiste & S. Servatii, in Saxonia, 517. a. b. 591. c.
 Palnatense, *Pannac*, apud Petrocorios, 57. a. incenso monasterio monachi Vabrenſi monast. originem dant, 97. b. c. instauratum, 127. c. 128. a.
 S. Pantaleonis, *vide* Coloniense.
 Papienſia, *vide* Ticinenſia.
 Paredum-monachorum, *Paroy-le-monial*, decanatus Cluniac. in dioecesi Augultodunenſi, 643. a. b.
 PARIſIENSIS S. Crucis, seu S. Vincentii, seu S. Germani a Pratis, *S. Germain des Prez*, 4. b. 55. c. 265. c. 283. c. 396. b. c. 655. a. etiam S. Stephani dictum, 254. c. 255. a. a Nortmannis direptum, 60. a. b. S. Germani corpus varia in loca delatum, 60. b. 66. c. 89. c. illic translatæ reliquiaz SS. Georgii, Aurelii & Nathalia, 69. b. c. 70. basilica a Nortmannis cremata, 89. c. S. Germani corpus relatum, 104. a. b. S. Amandi corpus allatum, 171. a. partitio bonorum a Carolo Calvo confirmata, 174. c. 175. a. infestatum a Nortmannis tempore obſidionis Pariffiacæ, & miracula illic patrata, 253. 254. 258. c. 259. a. S. Germani puteus miraculis illustris, 259. a. ejus capſa gemmis & auro fulgens, 259. a. 265. b. ejus parentum tumulus, 254. a. coenobium abbatibus ſæcularibus traditum, 318. b. ipſi unitur monast. S. Leutfredi, 302. c. 318. c. 359. c. Caroli Simplicis hac re diploma, 697. ab eodem Suriffæ & aliz villæ datæ, 360. a. ejus diploma, 697. 698. Abbates, Albericus, 655. a. Eholus, 253. Ebroinus, 4. b. Gozlinus, 47. b. Hilduinus junior, 4. b. Hucboldus, 283. c. Hugo Capetus, 528. c. Morardus, 655. a. Robertus comes Pariff. tum rex, 318. b. Gualo seu Walo, 665. a.
 Pariffenſe S. Petri, seu S. Genovefæ, 55. c. 204. b. a Nortmannis incensum, 60. a.
 Pariffenſe SS. Bartholomæi & Maglorii, *S. Magloire*, 665. a.
 Pariffenſe S. Mederici, *S. Merry*, 249. b.
 Parmenſe S. Johannis-Evangeliſtæ, 616. c.

QQ999

Paravinum S. Justini, *S. Justine de Padoue*, ejus origo, 169. b. c. 170. a. in lauratur, 606. c. 607. a. Abbat, Christianus, 170. a. Ingelbertus, Johannes, 607. a.

Paterniacum s. Mariæ, *Payerne*, in diocesi Laufannensi, 321. c. 563. a.

Patriensis in Italia, 503. b.

Patricianensis cella s. Mariæ & s. Benedicti, *Pereci*, in pago Augustodunensi, 196. 197. 272. a. 333. a. 468. c. 598. a. Floriaco restituitur, 252. Præpositi, Harnardus, 333. a. Richardus, 468. c.

Patricianum S. Mariæ, in diocesi nunc Lumberiensi, *Peyrillac*, 499. c. Abbat, Rogerius, Vidianus, *ibid.*

S. Patricii apud Nivernos, 259. b.

S. Pauli in comitatu Fenolietensi, 582. a.

S. Pauli de Maritima in pago Gerundeni, 597. a. b. Abbas, Sonarius, *ibid.*

S. Pauli, *vide* Barcinonense, Cormaricenum, Girwenense, Ratifponense, Romanum, Senonense.

S. Pauli episc. Virdun. *vide* Virdunense.

S. Paulini, *vide* Trevirensis.

Paulinacense, 322. a. 343. c.

Pecianum, *vide* Aufcienfe.

Pennalbenfe s. Jacobi, in Hispania, 351. c. 365. c. Pergense, *vide* Magdeburgenfe.

Perronense s. Furti, 472. a. 642. a.

Perforenfe in Anglia, 537. c. 587. a.

Perufinum, 603. b.

Perufinum s. Petri, 653. c. Abbat, Bonizo, Petrus, *ibid.*

Petra-incifa, *Pierre-en-cise*, apud Arvernos, 507. a.

S. Petri ad ripam Aflicæ, 509. c. Abbas, Garfias, *ibid.*

S. Petri in territorio Aretino, 446. a.

S. Petri de Montibus, in diocesi Aitricenfi, 303. a. b. Abbas, s. Gennadius, *ibid.*

S. Petri de Rupibus, in Gallia, 247. a.

S. Petri cella in Biturigibus, 22. c.

S. Petri monasterium apud Nivernos, *S. Pierre du Montier*, 22. c. 23. a. rector, Mainardus, *ibid.*

S. Petri, *vide* Ageum, Alagonense, Altvillarenfe, Arremarenfe, Auriliacense, Auriniacense, Bellilocense, Befuense, Bocileiense, Bremetenfe, Bronnense, Brumadum, Burgulienfe, Buffogilienfe, Cabilonenfe, Campus-rotundus, Cantuarienfe, Carutenfe, Caunense, Caziacense, Compostellanum, Corbeienfe, Corbiniacum, Dervenfe, Dionysianum, Dolense, Duferenfe, Eliense, Elifortienfe, Flaviniacense, Floriacense, Fontanellenfe, Forestenfe, Foffatenfe, Gandense, Gemblacense, Gemeticense, Gigniacense, Glocestrenfe, Gorziense, Hamaricense, Hirfaugienfe, Hodrenfe, Latiniacense, Laudense, Leodicense, Lezatense, Lugdunenfe, Magdeburgenfe, Malmundarienfe, Manfus Garnerii, Maricolense, Marfiliacense, Mauzacum, Melundenfe, Mettense, Moifiacense, Mons-major, Nantuacense, Novalicense, Numagenfe, Orbacense, Palatiolum, Parisense, Perunum, Petroburgenfe, Pictavenfe, Pifalmodienfe, Pultariense, Regula Remense, Rebacense, Rodense, Rotomagenfe, Salernitatum, Senonense, Serafiense, Silentianum, Sithienfe, Sollemniacense, Stabulense, Ticinenfe, Trecentense, Viennense, Virdunenfe, Ufercense, Uticense, Weiffemburgenfe, Westmonasterium.

Petroburgenfe S. Petri, olim Medeshamftedenfe, in Anglia, 567. c. 606. b. 638. b. Abbat, Adulfus, 635. b. Eadulfus, 567. c.

Petrucius, *Perrucon*, cella monast. Cormariceni, in pago Turonico, 57. b.

S. Petrus in Motvenno apud Nivernos, 259. b.

SS. Philippi & Jacobi, *vide* Werdenfe.

Piacense S. Mariæ, in Hispania, duplex, 451. c. Abbatiffa, Ailona, *ibid.*

Pictavenfe S. Crucis, virg. *Sainte Croix de Poitiers*, 212. b. turba pro electione abbatiffæ, 199. b. ritus fervandus a sanctimonialibus in communione

& sepultura dominica, 656. b. c. Abbatiffæ, Ava, 212. b. Ermengardis, 656. b. Rotrudis, 199. b.

Pictavenfe S. Cypriani, 448. a. c. 469. c. 470. a. 564. c. 565. a. reparatur, 421. b. Abbat, Aimo, 448. c. Frotarius, 564. c. Martinus, 421. b.

Pictavenfe S. Hilarii, 104. c. 145. a. 147. c. 270. c. 448. c. Abbat, Ebolus, 265. c. Frotarius episc. Burdegal, 147. c.

Pictavenfe S. Petri puellare, 562. a.

Pictavenfe S. Radegundis, 212. b. 469. c.

Pictavenfe SS. Trinitatis, 561. c. 562. a.

S. Pientii abbatia, 297. a.

Pinarium, *vide* Compostellanum.

Pinenfe S. Vincentii, in diocesi Legionenfi, 326. c. Abbas, Spaffandus, *ibid.*

Pinillense S. Martini in Hispania Tarraconenfi, 577. c. Abbas, Azenarius, *ibid.*

Pinna-mellarenfe S. Salvatoris in Hispania, 18. c. 69. c. Abbas, Samfon, 70. a.

Piscariense, *vide* Cafaurienfe.

Placentinum suburbanum, 156. a. an S. Petri, 186. b.

Placentinum S. Sabini, 320. a. Abbas, Grimalcus, *ibid.*

Placentinum S. Sixti, *S. Sixte de Plaisance*, virg. nunc viror, 186. b. c. 223. b. c. 502. a. ab Hungaricom-bustum, 382. a. Abbatiffa, Berta, 502. a.

Plebelanum S. Maxentii, seu Monasterium Salomonis, *Montier-Salaun*, in Britannia minoris, 150. b. 158. a. b. 184. a. 380. c.

Plidinfeldenfe, *vide* Clingenfe.

Plumbariola S. Mariæ, in Italia, 283. a.

Pollewortense, virg. in Anglia, 635. a.

Polemniacum, *Poligny*, in ducatu Burgundiæ, 678. c. 1.

S. Polycarpi in diocesi Narbonenfi, 234. c. 271. a. 471. c. Abbat, Arnulfus, 271. a. Attila, 234. c.

Pomposianum S. Mariæ, 186. b.

S. Pontii, *vide* Tomerienfe.

S. Porciani, *S. Pourcain*, in pago Arvernico, 188. b. c. 476. c. 498. c. 499. a.

Pragenfe S. Georgii, virg. 587. c. Abbatiffa, Mlada, 587. c.

Principianum in diocesi Laudensi apud Italos, 616. b.

S. Probi, in Italia, 186. b.

S. Prudentii in Catalonia, 508. c. Abbat, Adica, 508. c. Salus, 509. a.

S. Prudentii cella in pago Pictavenfi, 188. c.

Prumienfe S. Salvatoris, *Prum*, seu *Prom* in diocesi Trevirensi, 28. b. 29. a. 49. b. 89. c. 90. b. 201. c. 250. c. 258. a. 302. a. 305. a. 356. a. 678. c. 2. illic monachus obit Lotharius imperator, 42. b. c. a. Nortmannis incensum, 235. c. ab ifdem direptum, 285. b. c. Abbat, Anfbaldus, 84. c. Eigilus, 28. a. Farabertus, 258. a. Marwardus, 28. a. Regino, 285. c. Richarius, 305. a.

Pfalmodienfe S. Petri & S. Juliani, in diocesi Ne-maufensi, 222. c. 548. b. ipsi unitum Juncellenfe, 333. c. 334. a. Caroli Simplicis hac de re diploma, 696. Abbat, Ragembalus, 333. c. Witardus, 334. a.

Pultariense SS. Petri & Pauli, *Pontieres*, in diocesi Lingonenfi, 200. b. conditur, 141. c. 142. a. illic sepulti Gerardus & Berta conditores cum filio Theoderico, 143. a. b. & illustri femina, 143. c. ejus epitaphium, 676. a. vicinis vexatio, 222. c. 223. a. hujus loci duo monachi Mediolani detenti, 233. b. Abbas, Saro, 142. c.

QUINDELNBURGENSE SS. Dionysii & Servatii, virg. in diocesi Halberftatenfi, 426. a. b. 483. c. 604. c. illic humatus Henricus Auceps, 426. a. & S. Mathildis regina uxor ejus, conditrix, 591. b. c. Abbatiffa, Demoth, 426. a. Mathildis, 583. b.

S. Quintini de Infula, *S. Quentin en l'Isle*, in diocesi Noviomensi, 575. b. c. Abbas, Arnoldus, 575. c.

S. Quintini de Monte, *Mont S. Quentin*, prope Perromam, 642. c. 642. a. b. Abbat, Evrardus, an S. ! Ultauus? *ibid.*

S. Quintini in Italia, 228. b.

S. Quintini, *vide* Tinenfe, Viromandenfe.

R

RACULFENSE in Anglia, 501. c.

S. Radegundis, *vide* Pictavenfe.

Ramefienfe S. Mariæ in Anglia, 561. b. 616. a. 638. b. 639. a. Abbas, Ednotus, 616. a.

Ramponis monasterium in diocesi Senonenfi, 239. b.

Ratifponense S. Emmerammi, 194. b. 279. b. 320. a. 408. a. 442. b. 518. a. 565. c. 629. b. c. illo non fuit translatum corpus S. Dionysii, 266. b. c. 267. a. 551. b. 659. a. dona Arnulfi regis, inter quæ insignis evangeliorum codex, 286. a. hunc sibi tollens Conradus rex punitus, 363. a. an illic sepultus Arnulfus imperator? 306. a. monasterii exemtio, 292. c. Abbas, Ramvoldus, 629. b.

Ratifponense Inferius S. Mariæ & S. Herhardi, virg. *Nidermunster*, 523. c. 630. a. b.

Ratifponense Superius S. Mariæ, virg. *Obermunster*, 256. a. 629. c. 630. a.

Ratifponense S. Pauli, virg. 630. b.

Ravennense S. Eusebii, 334. c.

Ravennense S. Johannis Evangelistæ, 564. a. Abbas, Richardus, *ibid.*

Ravennense S. Laurentii in Cæfarea, 524. b. Abbas, Petrus, *ibid.*

Ravennense S. Mariæ ad Hortum, 534. c.

Ravennense S. Severi, 524. b. Abbas, Martinus, *ibid.*

Ravennense S. Vitalis, 303. c. 304. a.

Ravennense, *vide* Claffenfe.

Reatinum S. Angeli, 431. b.

Redonenfe S. Melanii, *S. Melaine de Rennes*, 56. c. 184. a. Abbas, Johannes, 226. b.

Reginæ, *vide* Ticinenfe.

Regniaci-cella in pago Matifconenfi, 486. a.

Regula S. Orientii, in pago Bigorritano, 645. c. Abbat, Mancio, *ibid.*

Regula S. Petri, olim *Squires*, *la Reole*, in Wafconia, 644. c. 645. a.

Regula S. Vincentii, in Bearnia, 645. b. c. Abbat, Centullus, Rabinus, Sancius, *ibid.*

Remense S. Petri, virg. duplex, Superius & Inferius, 368. b.

REMENSE S. REMIGII, *S. Remi de Reims*, 8. a. 24. a. 96. a. b. 159. b. 195. a. 202. b. 238. b. 239. a. 379. c. 385. a. 404. a. 446. c. 447. a. 453. c. 500. b. 512. a. 524. b. 622. c. 656. c. *caput Francie* dictum, 595. c. & archimonafterium, 612. c. S. Remigii corpus ab Hincmaro translatum, 19. b. c. 20. a. Carolomanni regis sepulcrum Carolo Calvo ostentum, 171. c. puerorum oblationes, 232. a. b. 314. a. S. Remigii corpus Sparnacum delatum, 231. c. 232. a. tum Orbacum, 236. c. suam in basilicam relatum, 313. b. c. illic translata S. Gibriani reliquia, 288. c. 289. a. icones in antipodio majoris altaris, 289. a. Corbiniaci donatio, 356. a. b. reformatur, 475. abbat, regulares restituti, 475. b. hinc colonia Humolaris deducta, 490. a. Cõlla abbatia restituta, 516. c. asserta, 572. a. ei subjectum monast. Tinenfe, 542. c. Lotharii regis præceptum de villa Condeda, 553. b. c. Gerbergæ reginæ donatio, 595. c. 596. a. S. Remigii burgum succensum, 596. b. S. Timothei abbatia ei tradita, 601. b. 612. c. illic coronatus Ludovicus IV. 521. a. & Lotharius, *ibid.* illic humati, Hincmarus archiepisc. 237. b. Fulco archiepisc. 307. a. Frederuna regina, 356. b. Bofio frater Rodulfi regis, 423. b. Ludovicus Tranfmarinus, 520. 521. a. Artaldus archiepisc. 553. c. 554. a. Abbat, Ebo tum episc. Gratianopolit. 159. a. Hincmarus, 475. b. Hugo, 596. a. Rodulfus, 596. a.

S. Remigii abbatia, 61. c.

S. Remigii, *vide* Bercetenfe, Senonenfe, Vallilienfe.

Reomanfe S. Johannis, *Montier-S. Jean*, in diocesi Lingonenfi, 90. c. Abbat, Carolomannus, 122. a. Hincmarus episc. Lauduni, 121. c. Lotharius, 90. c.

Rebacense S. Petri, *Rebais*, Jerusalem dictum, in diocesi Meldensi, 220. c. 324. b. 435. b. illic sepultum fuisse Helmengaudum comitem confirmatur, 54. b. c. abbatia ecclesie Parisienfi data, 328. b. Abbat, Ragenardus, 328. b. Warinus, Wilfadus, 54. b.

S. Reveriani priorat. in diocesi Nivernenfi, 257. c.

Rhinaguenfe, seu Rhinowa, *Rhinow*, in diocesi Conitant. 251. a. Abbas, Wichramnus, 251. a.

S. Richarii, *vide* Centulense.

Riodesaria cella in comitatu Bifuldunenfi, 507. c.

Ripadunenfe, *Repton*, apud Mercios, a Nortmannis destructum, 187. a.

Rivipullenfe S. Mariæ, in Catalonia, 348. c. 514. b. 537. c. 571. a. 582. a. conditur, 270. a. b. Leonis VII. epistola pro eo, 440. b. c. basilicæ dedicatio, 644. a. Abbat, Arnulfus, 514. b. Daguinus seu Daginus, 270. a. Ennego, 440. c. Guidifcus, 644. a.

Roclena cella, 79. c.

Rodenfe S. Petri, in pago Rossilonenfi, 471. b. c. 496. a. 519. c. 582. a. 597. b. c. 627. b. c. Benedicti VII. privilegium, 657. a. Abbas, Hildefindus, 496. a.

Rotianum S. Martini in Hispania, 18. b.

S. Romani cella in pago Matifconenfi, 187. a. 188. b.

S. Romani, *vide* Senonenfe, Vallilienfe.

Romanense, *Romans*, in diocesi Viennensi, 328. c. Abbas, Aribertus, *ibid.*

Romanum S. Andrea ad Clivum Scauri, 151. b. 481. b. mira in eo parata, 50. Abbat, Benedictus, 481. b. Lucidus episc. Ficulinus, 50. b. Megiftus episc. Oxiensis, 50. a. Zacharias episc. Anagninæ, 50. b.

Romanum SS. Bonifacii & Alexii, 635. c. 636. a.

Romanum SS. Cofinæ & Damiani in Mica-aurea, 600. a. b. Abbatum Iylabus refertur, 718.

Romanum S. Mariæ trans Tiberim, 35. c. Abbas, Analtafius, *ibid.*

Romanum S. Martini in Vaticano, 41. b.

Romanum S. Pauli, 414. c. 445. a. 460. a. 470. b. 501. a. a S. Odone instauratum, 432. a. b. illic missi Gorzienses, 481. c. Abbat, Balduinus, 432. a. Ingenaldus, 462. c.

Romanum S. Sergii, 653. c.

Romanum SS. Simutri & Cæfarii, virg. 41. b.

Romanum SS. Stephani & Cassiani, 41. b.

Romanum in coemeterio S. Sebastiani ad Catacumbas, 64. c.

Romanum juxta basilicam S. Sixti, 41. b.

Romanum-monasterium, *Roman-moutier*, in pago Laufannensi, Adelaidi forori a Rodulfo rege datum, 269. c. 270. a. hujus præceptum refertur, 690. ab Adelaide Cluniaco unitum, 402.

Romari-mons, virg. *Remiremont*, in diocesi Tul-lenfi, 156. c. 603. c. 604. b. 678. c. 1. monasterii translatio, 336. a. Abbatiffa, Gilla, 604. b.

Rotahense, virg. 305. b.

Rothonense S. Salvatoris, *Redon*, in Britannia minori, 150. b. c. 151. b. 158. b. 182. a. illic miracula facta, 7. b. c. 56. b. c. ab ejus visitatione deterriti Nortmanni, 48. c. 49. a. an S. Maxentii reliquia, Maxentianis restituta? 380. c. Abbat, S. Conwoion, 150. b. Lioficus, 182. a. Ricandus, 150. b.

Rotila S. Sixti, ad Mosellam, 285. c.

Rotnacense, *Ronay*, in Brabantio, 479. a.

Rotomagenfe S. Petri, nunc S. Audoeni, *S. Ouen de Roien*, 177. b. 187. b. 482. c. 521. c. S. Audoeni corpus alio delatum, 177. b. c. resectum, 337. b. Abbas, Riculfus archiepisc. 177. b.

S. Rufini cella in territorio Valvenfi, 281. c. 282. a.

Rumefense, virg. in Anglia, 587. a. 638. b. Abbatissa, Merewina, 587. a.
Ruyense S. Gildasii, S. Gildas de Ruiz, in Armorica, 357. b. c. Abbas, Daocius, seu Dajocus, *ibid.*

S

S. **S** A B R prope Jerusalem, 69. c.
S. Sabini, *vide* Placentinum.
Saguntense s. Facundi in Hispania, 407. c.
Salense s. Benedicti, S. Benoist du Saulx, in marca Lemovicina, priorat. 633. a. Prapofitus, Benedictus Niger, *ibid.*
Salernitana, 445. a. 463. a.
Salernitanum s. Benedicti, 463. a.
Salernitanum s. Maximi, *ibid.*
Salernitanum s. Petri de Curfina, *ibid.*
Salicetense, 634. c.
Salomonis monasterium, *vide* Plebelanum.
Salonenfis abbatia, 300. a.
Salmurense s. Florentii Novi, *Saint Florent le Jeune, près Saumur*, in dioecesi Andecavensi, 505. b. c. 506. a. basilica & regularia aedificia absoluta, 533. a. b. monachis praevidua & refugium Turonis datur, 597. c. Harduini archiepiscopi. hac de re charta refertur, 717. S. Lupantii ecclesia ei datur, 627. c. 628. a. exactiones remissa, 650. b. Abbates, Amalbertus, 533. a. Helias, 506. a.
S. Salvatoris ad montem Bebiun, seu Vesuvium, 378. a. c.
S. Salvatoris prope Farfam, 179. b. 270. b. Abbas, Anaitasius, 179. b.
S. Salvatoris in monte Feretri, in Italia, 186. b.
S. Salvatoris apud Nivernos, 259. b.
S. Salvatoris, *vide* Alfenfe, Amiatinum, Baini-villa, Brajacentis, Brixienfe, Cantuariense, Carrofenfe, Cella-nova, Chiemenfe, Chremifanense, Cinenfe, Conchenfe, Figiacense, Glannafolienfe, Legionense, Leigerenfe, Narbonense, Pinna-mellarie, Prumienfe, Rothonenfe, Sarlatense, Stradenfe, Superadi, Ticinenfe, Tollenfe, Vabrenfe, Vallis-Dei, Villa-Lupa.
S. Salvii prope Valentianam, 678. c. 2.
Samonenfe s. Juliani in Hispania, 37. b. 59. c. 60. a. 334. b. 373. c. 374. a. Abbates, Fatalis, Novidius, 37. b. Ofilo, 59. c.
S. Sanctini, *vide* Meldense.
Sanctionense, virg. 386. b.
Sarlatense S. Salvatoris, nunc sedes episcopalis, 436. c. 437. a.
S. Saturnini in pago Andecavensi, 155. b.
S. Saturnini in comitatu Urgellenfi, 600. c. 625. b. Abbas, Amelius, 600. c.
S. Saturnini, *vide* S. Hilarii.
S. Satyri, *vide* Mediolanense.
S. Savini prope Spoletum, 603. b.
S. Savini apud Pictonem, S. Savin, 87. a. 225. a. b. 347. a. 404. c. 405. a. Abbates, Arnulfus, 94. b. Dodo, 7. a.
S. Savini, *vide* Tarbienfe.
Savinianense s. Martini, *Savigny*, in agro Lugdunensi, 21. c. 304. b. 469. a. 499. a. 533. c. 534. a. 554. a. 611. c. 633. b. c. ab Hungaris incensum, 435. a. instauratum, 468. c. praefaria Badini abbatis, 712. Abbates, Badinus, 469. a. Benedictus, 435. a. S. Gaufridus, 533. c. Sigefridus, 304. b.
Savinionis monasterium in Italia, 247. a. 616. b. Abbas, Adalbertus, 247. a.
Saxiacense s. Benedicti, & Ss. Florentini & Hilarii, *Seffeu*, in pago Lugdunensi, 188. c. 360. c. conditur, 82. illuc delatum corpus s. Mauri, 218. b. Abbas, Badilo, 82. c.
Sceftonenfe, seu Sceftesburgense, virg. *Scafebury*, in Anglia, 243. a. c. Abbatissa, Aethelgeofu, *ibid.*
Schireburnense cathedrale in Anglia, 584. a.
S. Scholasticæ, *vide* Juviniacense, Sublacense.
Scuterenfe, *Scutern*, in Allatia, 438. c.
S. Sebastiani ad alveum Elnam, 582. a.
S. Sebastiani, *vide* Exilienfe, Magnilocenfe, Mons-facer, Sueffionenfe,
Seckingenfe virg. 574. b.
Segeftrenfe, *vide* S. Sequani.
Seligenftadienfe, in dioecesi Moguntina, 16. b. Abbates, Murhardus, 296. a. Ratleicus, 16. b.
Seligenftadienfe aliud ab Alfrido conditum, 22. a. b. Senonenfia a Nortmannis combufta, 254. c.
Senonenfe s. Lupi, seu s. Columbæ, *Sainte Colombe de Sens*, 33. a. 80. a. 141. b. 187. a. 213. b. 232. c. 239. b. 262. a. 632. b. c. 649. c. 650. a. basilicæ dedicatio, 33. a. villa Piredux ei data, 194. a. litteræ referuntur, 680. 681. monachis refugium datum, 280. c. coenobium a Bettone munitum & ornatum, 307. c. 308. a. illic sepultus Richardus dux Burgundiæ, 374. c. & Rodulfus filius ejus rex Franciæ, 425. b. Abbates, Arnulfus, Conradus, Guelfo, Gunzo, Hugo, 233. a. Rainaldus, 632. c. Richardus comes, 308. a. Rodulfus, 632. c. Wilencus, 233. a.
Senonenfe S. Mariæ virg. 650. a.
Senonenfe s. Pauli, 413. a.
Senonenfe s. Petri-Vivi, S. *Pierre-le Vif de Sens*, 157. b. 165. a. 239. b. 240. a. 374. c. 401. a. 425. c. 540. c. 641. c. abbatis electio averta, 280. b. ab Hungaris combultum, 435. a. ab Archembaldo archiepiscopi. vallatum, 541. a. b. instaurari coeptum, 596. c. absolvitur, 649. b. c. altaria ei concessa, 660. a. b. S. Ebbonis corpus levatum, *ibid.* Abbates, Agilo, 374. c. Aquila, 157. b. Arigaudus, 401. a. Nortmannus, 541. a. S. Odo, 435. a. Samfon, 401. a.
Senonenfe s. Remigii & s. Romani, 541. a. restruitur, 285. a. b. Abbas Nortmannus, 541. a.
Senonienfe, *Senone*, in Volago, 416. b. 442. b. 678. c. 2. monasterii infelix status, 234. a. reformatur, 428. c. 429. a. b. Abbates, Adalardus, 234. a. Dercherus, seu Bercherus, Rambertus, Rangerus, 429.
S. Sequani Segeftrenfe, S. *Seine*, in dioecesi Lingonenfi, 257. a. Abbas, Bonifacius, *ibid.*
Serafienfe in Aragonia, 145. c.
Serafienfe s. Petri apud Navarræos, 11. c. 12. a. Abbas, Odoarius, 12. a.
S. Sergii, *vide* Andecavense, Romanum.
S. Servatii, *vide* Palidenfe, Quindelinburgense, Trajectense.
Sessiacense, *Saiffi-les-Bois*, in dioecesi Autifiodorensi, 240. a.
S. Severi in capite Wafconiz, S. *Sever, Cap de Gafcoyne*, 645. c.
S. Severi, *vide* Ravennense.
S. Severini, *vide* Neapolitanum.
Sextense in comitatu Luccensi, 442. a.
Silenfe s. Sebastiani, *vide* Exilienfe.
Silenfe s. Stephani, in dioecesi Auriensi apud Hispanos, 334. a. b. 384. c. 584. b. Abbas, Franquilla, 334. b.
Silentianum S. Petri in Aquiliano monte apud Astures, 351. c. 365. Abbates, s. Gemadius, Vincenius, 365. b.
Silviniacus, *Souigny*, prioratus in agro Burbonensi, 369. c. 370. a. 576. c.
Ss. Simitri & Cæfarii, *vide* Romanum.
Simorenfe s. Mariæ, in dioecesi Aufcienfi, 645. c. 646. a.
S. Simpliciani, *vide* Mediolanense.
Sithienfe s. Petri, nunc s. Bertini, S. *Bertin*, apud Morinos, 122. c. 123. a. b. 151. c. 207. a. b. 229. b. 240. b. c. 241. a. b. 280. a. 307. a. 349. a. 418. c. 423. c. 486. c. 538. c. 539. a. 556. b. 574. c. 632. a. illic humatus S. Folcuinus episcopi. 49. a. a Nortmannis direptum, 84. a. b. Nortmanni repulsi, 278. c. 279. a. Abbatia a Balduino comite occupata, 286. b. c. S. Folcuini elevatio, 395. c. in ecclesiâ introducitur

MONASTERIORUM ET ABBATUM. TOM. III. 793

introducitur Adela comitissa, 441. a. Reformatio per S. Gerardum, 473. c. 474. a. illuc Ss. Walaricus, Richarius, & Silvinius translati, 509. c. 510. a. abbatiam pro libitu ordinat Arnulfus comes, 554. c. 555. a. b. Abbates, Adalardus, 26. c. Adalolfus comes, 349. a. Adalolfus alter, 554. c. Arnulfus comes, 418. c. Balduinus comes, 307. a. Fulco, 207. a. S. Gerardus, 473. c. Hildebrandus, 509. c. Hilduinus, 123. a. Hugo, 84. a. Hunfridus episcopi. Teruannæ, 123. a. Rodulfus, 240. c. Wido, 474. a. Womarus, 486. c.
S. Sixti, *vide* Placentinum, Rotila.
Soliacense s. Mariæ, *Souillac*, in dioecesi Cadurcensi, 548. b.
Sollemnienfe s. Petri, *Solignac*, in Lemovicibus, 192. c. 271. c. 357. c. a Nortmannis incensum, 110. c. 111. a. ejus privilegium a synodo Sueffionenfi assertum, 130. c. 131. a. a Marino I. papa confirmatum, 245. a. societas cum Floriaco, 459. b. Abbates, Bernardus, 110. c. Daniel, 245. a. Gerwaldus, 459. b. Theodericus, 271. c.
Solodorenfe s. Urli, *Soleure*, apud Helvetos, 678. c. 2.
S. Sophiz, *vide* Beneventanum.
Sorduenfe s. Johannis-Baptistæ, *Sordes*, in dioecesi Aquensi, 645. c.
S. Sori monasterium apud Petrocorios, 451. b.
Soricinium, *Soreze*, in pago Tolofano, 548. b. instauratur, 320. c. 321. a. Abbates, Datbertus, 433. c. Walafridus, 320. c.
Spaldingenfe in Anglia, 638. b.
Stabulense, s. Petri, *Stavelo*, in Arduenna silva, 229. b. 478. c. 479. a. 664. b. c. 678. c. 2. combultum, 415. a. monachis libera electio abbatis confirmata, 664. a. Abbates, Adalardus, 84. a. Evrardus comes, 479. a. Odilo, 415. a. Raginerus comes, 479. a. an duo Ravengerii, 664. c. Werinfredus, 608. c. an duo Werinheri, 664. c.
Staphense, in dioecesi Augustana, 381. b.
S. Stephani, *vide* Argentoratense, Augustense, Balneolenfe, Carolilocenfe, Corbeia-nova, Parisienfe, Romanum, Silense, Terracinenfe, Vercellenfe.
Stivagium, *Estival*, in dioecesi Tullenfi, 260. b. 678. c. 1.
Stradense s. Salvatoris, s. Mariæ, & s. Genulfi, *Strade*, seu, S. *Genou*, in Biturigibus, 22. c. 23. a. varii eventus, 512. c. 513. a. Abbates, Ericus, Aimo, Amalricus, 23. a. Dodo, 7. b. Helias, 512. c. Lætaris, 23. a. Mainardus, 22. c. Robertus, 513. a.
Strenshalenfe, virg. in Anglia, 169. a.
Sublacense Ss. Cosmæ & Damiani, nunc Ss. Benedicti & Scholasticæ, *Subiaco*, in Italia, 41. b. 250. b. 590. b. Abbates, Georgius seu Gregorius, *ibid.* Leo, 41. b. Petrus, *ibid.*
Sueffionenfe Ss. Crispini & Crispiniani, *Saint Crispin-le-Grand*, 90. c. 92. c. 256. c. 435. b. 453. c. 471. b. Carolomanni regis præceptum, 248. a. refertur, 686. Eirici comitis donatio, 256. c. charta refertur, 687.
Sueffionenfe S. Mariæ, virg. *Nôtre-Dame de Soiffons*, 33. c. 195. a. 409. a. 412. c. 413. a. 540. b. c. Sanctimonialibus dicat Paschasius expositionem in psalmum XLIV. 54. c. 55. a. b. bonorum recensio, 71. b. c. 72. a. Abbatissa, Berta, 412. c. Cunegundis, Eremburgis, Herfindis, 540. c. Imma, 54. c. Milefindis, Rotildis, 540. c. Rotrudis, 71. c.
Sueffionenfe S. Medardi & S. Sebastiani, 37. c. 55. b. 101. c. 195. a. 206. c. 211. b. 287. b. 307. a. 364. a. 374. b. 409. a. 471. b. 511. c. 540. c. 565. b. illic tonsus Pippinus junior rex Aquitaniz, 18. a. monastica disciplina languet, *ibid.* illic habitæ synodis, 23. c. 24. 94. c. 95. a. 130. c. partito redditum confirmata in synodo Duziac. 171. c. 172. a. item a Johanne VIII. 191. c. hujus litteræ referuntur, 679. basilica a Nortmannis combufta, 254. b. Doncheriacum ei datum, 260. c. 261. a. Odonis
Annal. Bened. Tom. III.

regis diploma, 289. c. S. Medardi translatio Ditionem, an vera? 314. c. 315. a. illic sepulta Eadgiva regina, 521. c. Abbates, Altmarus comes, 287. b. Carolomannus, 172. a. Fulco episcopi. Rem. 287. b. Heribertus I. comes Viromand. Heribertus II. 307. a. Heribertus III. comes Trecentis, 565. b. Hilduinus junior, 18. b. Odoleus, 622. b. seu Odolenus, 307. a. Rodulfus rex, 409. a. Wl-fadus, 18. b.
Sueffrenfe, *Suftern*, in ducatu Juliacensi, 678. c. 1.

S. Sulpicii, *vide* Bituricenfe, Mettense.
Sumniacum, *Soigni*, 679. c. 1.
Superadi monasterium S. Salvatoris & S. Mariæ in Gallicia, duplex, 373. b. Abbas, Petrus, 373. b. Abbatissa, Geloira, *ibid.*
Suppentonenfe, 445. a. Abbas, Theodardus, *ibid.*
Suredense S. Andreæ, S. *André du Sauc*, in pago Helenenfi, 8. b. 155. a. Abbates, Froyclus, 8. b. Johannes, 155. a.
S. Symphoriani, *vide* Eduense, Mettense, Trevirenfe.
Syracusana a Sarracenis everfa, 220. a. b.

T

T A B A N E N S E in Hispania duplex, 10. a. b. 18. c. 69. c. Abbas, Martinus, 10. a. Abbatissa, Elizabeth, *ibid.*
Tarbienfe S. Savini, S. *Savin de Tarbes*, in Wafconia, 477. c. 478. Abbates, Arnaldus, Bernardus, Bernardus alter, Enecus, 478. b.
Tarvisanenfe S. Crucis & S. Fuscæ, 313. a. 338. b. Abbas Petrus, 313. a.
Tavanense in pago Trevirenfi, 582. c.
Taurinenfe de Turin, Ss. Andreæ & Clementis, postea S. Benedicti, 327. a.
S. Taurini, *vide* Cavinienfe.
Taxense S. Mariæ, in dioecesi Urgellenfi, 643. c. 644. a. Abbas, Froylanes, 643. c.
Teaunum, *Teano*, in Italia, virg. 59. c.
Teaunum S. Benedicti, 250. a. b. 263. c. 282. c. 283. a. 320. c. 350. c. 351. a. combultum, 283. a.
Tegernense in Bajoaria, 654. a. b. Abbas, Hartwicus, *ibid.*
Terracinenfe S. Stephani, 528. a.
Thancmaresfeldense S. Mariæ, 620. b.
S. Theodardi, *vide* Mons-Aureolus.
S. Theoderici & S. Bartholomæi in monte Hor, S. *Thierry du mont Hor*, prope Remos, 24. a. 239. a. 266. a. 397. c. 554. a. S. Theoderici officium ab Hucbaldo compositum, 288. b. 409. b. hujus hac de re epistola & hymni referuntur, 691. 692. illic habitæ synodus, 518. b. ab Hungaris combultum, 453. c. 522. b. monachi restituti, 601. b. 622. c. 623. a. S. Theoderici corporis elevatio, 639. c. 640. a. S. Theodulfi relatio, *ibid.* Abbas, Airardus, 622. c.
S. Theodori, *vide* Caietanum.
Theolegienfe, *Tholei*, in dioecesi Trevirenfi, 192. b.
S. Theotfredi, *vide* Calmelicenses.
S. Theoderii, S. *Chef*, in dioecesi Viennenfi, 164. b. 218. b. 395. b. reformatur per Dervenfes, 290. c.
S. Thomæ, *vide* Ticinenfe.
Thornienfe S. Mariæ, in Anglia, 567. c. 606. b. c. 638. b. Abbas, Godemannus, 567. c.
S. Tiberii, *vide* Celarionenfe.
Tichuinni, *Dickelvenne*, in Hannonia, 679. c. 1.
Ticinenfe S. Marini, 186. c.
Ticinenfe S. Petri ad Cælum-aureum, S. *Pierre de Pavie au Ciel d'or*, 150. c. 444. b. 616. c.
Ticinenfe S. Petri in Viridario, *Verzolo*, 181. a.
Ticinenfe Regine dictum, virg. 186. c.
Ticinenfe S. Salvatoris, 442. a. 616. c. 617. a. Abbas, Hildebaldus, 616. c.
Ticinenfe S. Thomæ, 186. c.
Tigurinum, virg. *Frauenmunster*, apud Helvetos, 33.

c. 34. a. b. 63. b. c. 368. a. Abbatissa, Bertha, Catharina, Hildegardis, 34. b.
 Tinemuthense, virg. in Anglia, 169. a.
 Tinenſe S. Quintini, *Tin-le-moutier*, in dioceſi Remenſi, 222. a. 542. c. inde educſi monachi in monaſt. Moſomenſe, 612. a. cui attribuitur, 612. c. Abbas, Lietaldus, 542. c.
 Tollenſe ſeu Tolletanum S. Salvatoris, in dioceſi Mediolanenſi, 566. c. Abbas Grimpaldus, *ibid.*
 Tolofanum S. Mariæ-Fabricatæ, 548. b.
 Tomerienſe S. Pontii, *S. Fons de Tomieres*, in pago Narbonenſi, nunc ſedes episcopalis, 525. c. 548. b. 643. c. dotatur, 433. plures eccleſiæ ei collatæ, 450. Aimerici archiepiſc. Narbon. hac de re inſtrumentum refertur, 711. Abbates, an Odo, 450. c. Ogaris, 433. b.
 Trajectenſe ad Moſam S. Servatii, 679. c. 1.
 Trajectenſe ad Rhenum cathedrale, 305. a.
 Treceſenſe S. Petri de Cella, ſeu Cellenſe ſive etiam Cella-Bobini, *Atoutier la Celle près de Troyes*, 154. c. 155. a. 201. b. 290. c. 429. c. 594. b. inſtauratum dedicatur, 5. b. c. 6. a. pro eo diploma Caroli Calvi, 57. c. S. Frodoberti tranſlatio & miracula, 175. Abbates, Benzo, 290. Bodo, 6. a. Haldegungus, ſeu Aldehinguus, 5. b. Odo, 594. c. Waldinus, 6. a.
 Trenorchium S. Valeriani & S. Filiberti, *Tournus*, in pago Cabilonenſi, 187. a. 214. a. 225. c. 226. a. 290. a. 380. a. 499. b. 611. c. ejus bona confirmata in ſynodo Cabilonenſi, 188. b. c. Duzera ei data, 257. c. immunitas & jus monete, 272. a. privilegia a Carolo Simplice confirmata, 349. b. c. & a Ludovico IV. 456. a. turbæ de Aimini ſuccellere eligendo, 476. c. hac de re concilium, 498. c. S. Florentii corpus inde Salmurum deportatum, 505. b. c. 506. a. Abbates, Adalgarius, 290. a. Aiminus ſeu Haiminus, 476. c. Blitgarius, 226. a. Galterius, 225. c. Geilo, 187. a. Herveus II. 380. a. Herveus III. 476. c. Stephanus, 611. c. Wicherannus, 349. b. Wido intruſus, 476. c.
 Trevirenſe S. Mariæ ad Martyres, 637. a. Abbas, Adeodatus, *ibid.*
 Trevirenſe S. Martini, 305. b. monachi illic reſtituti, 636. c. 637. a. Abbates, Albericus, 636. c. Engelbertus, 637. a. Regino, 329. a.
 Trevirenſe S. Matthiæ, olim SS. Eucharii & Paulini, 16. c. 236. a. 245. b. 250. c. 329. b. 344. b. 397. a. 419. c. 637. a. inſtauratur, 657. c. 658. a. S. Celfi epifc. corpus inventum, 658. a. b. Abbates, Gotherius, 637. a. Gunderadus, 658. b.
 Trevirenſe S. Maximini, 250. c. 285. c. 305. b. 323. b. 416. c. 427. c. 531. a. 566. a. 608. b. 621. a. 654. b. 678. c. 1. illic ſepultus Regino, 329. a. S. Maximini corpus inventum, 329. b. ejus miraculum, 565. b. c. coenobium reformatur, 419. a. b. hinc deducta colonia in monaſt. Magdeburg. 438. b. baſilicæ dedicatio, 464. c. hujus loci monachus S. Adalbertus, 551. c. 552. a. alii viri illuſtres, 582. c. Abbates, Afolfus, 582. c. Berengofus, 130. a. Erkembertus, 250. c. Ogo, ſeu Hugo, 419. a. Thietfridus, 582. c. Walto, 156. b. Wiggerus ſeu Wickerus, 565. c. Willerus, *ibid.*
 Trevirenſe S. Symphoriani, virg. 236. a.
 Trevirenſe, *vide* Horreenſe, Palatiolum.
 SS. Trinitatis, *vide* Calaurienſe, Celfinienſe, Pictavenſe.
 S. Troëſii apud Nivernos, 259. b.
 S. Trudonis, *S. Tron*, in Belgio, 230. a. 247. c. 568. c. 603. a. bona recensentur, 162. c. 163. a. per Adalberonem reparatur, 479. c. 480. a. Abbates, Adalbero epifc. Mett. inſtauratur, 480. a. Erenofridus, 569. a. Reinerus, 480. a. Thietfridus, 569. a.
 S. Trudperti, *vide* Numagenſe.
 Truncienſe, *Drongenſe*, in Belgio, 473. c.
 Tullenſe S. Apri, *S. Evre de Toul*, 173. a. 213. c. 248. c. 291. a. 292. a. 302. a. 306. a. 321. c. 322. a. 328. a. 401. a. 414. c. 429. c. 463. c. 464.

a. 474. a. 510. b. 516. c. 543. a. 572. a. 599. c. S. Apri corpus abſconditur, 322. a. reſtitutio decimæ eccleſiæ S. Martini, 354. c. Drogonis epifc. hac de re placitum, 697. Monasterium reformatur, 428. a. b. Gauzlini epifc. hac de re litteræ, 705. Viridunenſes canonici illic monachi facti, 428. c. bona aucta & confirmata, 489. a. b. Baini-villæ donatio, 572. c. 573. a. 613. b. Abbates, Archembaldus, 463. c. Widricus, 613. b. non Adfo, 572. c.
 Tullenſe S. Manſueti, *S. Manſui*, 489. b. 560. b. c. S. Gerardi epifc. beneficia, 572. b. c. a quo Oratorium S. Michaëlis ei datum, 610. a. & quædam reſtituta, 631. b. Abbates, Adam, 572. b. Faribertus, 610. a. non Adfo, 595. b.
 Turholtienſis cella in Flandria, 117. a.
 Turonenſe S. Juliani & S. Antonii, *S. Julien de Tours*, 462. b. c. 611. b. S. Albini dictum, 469. b. inſtauratur, 436. c. ei conceſſa præbenda una a canonicis S. Martini, 449. b. inſtrumentum refertur, 710. donatio Hugonis ducis Franc. 449. c. charta refertur, 709. baſilica dedicatur, 469. a. b. illic ſepultus S. Odo, 461. a. & Theotolo archiepiſc. inſtauratur, 475. a. Vallis-Boanæ donatio, 610. c. 611. a. charta refertur, 718. Abbates, Bernardus, Evradus, 611. b. Georgius, Ingenaldus, 462. b. c.
 Turonenſe S. Lupi, virg. 487. a. Abbatissa, Hildegardis, *ibid.*
 Turonenſe Majus-monasterium, *Marmoutier*, 30. c. c. 262. a. 325. a. monasterii ſtrages, & cædes monachorum 31. b. immunitas confirmata, 409. c. 410. a. monasterii ſtatus, 658. c. 659. a. b. Abbates, Hugo Magnus, 409. c. Hugo Capetus, 659. b. & c. proabbas Herbernus, 31. b.
 Turonenſe S. Martini, 5. a. 30. b. 85. a. 91. a. 93. b. 127. b. 130. b. 196. c. 203. c. 204. a. b. 212. a. 256. a. 261. b. 287. b. 324. c. 497. b. 403. b. c. S. Martini corpus varia in loca delatum, 31. b. c. 32. a. b. reſectum, 262. a. ei conceditur cella Capleienſis, 146. b. Martinianos Capleienſes inter & monachos Aduenſes commutatio, 203. c. 204. a. Caroli Calvi hac de re diploma, 683. Helingaudi comitis donatio, 54. c. ejus charta refertur, 671. Charta Rotberti comitis interpolata, 301. b. Adelfonſi regis ad canonicos epifc. 325. b. hujus loci canonicus S. Odo, 331. b. de aditu in clauſtra feminis permiſſo conqueritur Leo VII. 440. c. 441. a. canonicis concedunt præbendam unam monachis S. Juliani, 449. b. inſtrumentum refertur, 710. Abbates, Hilduinus junior, 30. c. Hucbertus, 111. b. Hugo, 130. b. Ingelwinus, 111. b. Ludovicus, 114. b. Odo ex comite rex Franciæ, 261. b. Robertus Fortis, 130. b.
 Turonenſe S. Medardi, 31. c. 172. a. b.
 Tutelenſe, *Tulle*, S. Martini, apud Lemovices inferiores, 346. b. c. 347. a. 404. c. 405. 406. a. Ademarum vicecomes inſtauratur, 405. c. Abbates, Adacius, 405. a. Aimo, Bernardus, Geraldus, an Johannes, S. Odo, Odolricus, 347. a.

V

VABRENSE S. Salvatoris, S. Mariæ, & S. Dionyſii, *Vabres*, in pago Ruthenenſi, nunc ſedes episcopalis, 127. c. 162. b. 293. c. 373. a. 548. b. conditur, 97. b. c. 98. a. Abbates, Adalgafus, 97. c. Agius, 373. a. Rollandus, 98. a.
 Valentiola, *Valenſolle*, decanatus Cluniaci in Provincia, 490. c. 491. a.
 S. Valeriani, *vide* Trenorchium.
 Vallucium S. Michaëlis prope Caſinum, 662. b.
 Vallilienſe S. Remigii & S. Romani, *Vareilles*, in pago Senonico, 33. b. 123. b. 239. c. a Nortmannis incenſum, 254. c. apud Senonas reſtruitur, 285. a. b. Abbates, Bovus, 285. a. Suavus, 254. c.
 Vallis-cluſa, 678. c. 2.
 Vallis-decora, *vide* Walciodorenſe.

Vallis-Dei S. Salvatoris prope Ovetum in Hispania, 291. c.
 Valliacenſis, *Vesly*, prioratus ad Axonam, 408. c.
 Vallogienſe, exciſum, 679. c. 1.
 S. Vedasti, *vide* Atrebatenſe.
 S. Velofiani in pago Tolofano, 145. b.
 Venarienſe duplex in Portugallia, 634. c. Abbas, Johannes, *ibid.* Abbatissa, Godina, Seniorina, *ibid.*
 Venetum S. Zachariæ, virg. 58. c. 59. a. Abbatissa, Agnes, 58. c.
 Vercellenſe S. Stephani, 552. c.
 Vergiacenſe, ſeu Verziacenſe, *Vergy*, S. Viventii in territorio Aduenſi, 277. c.
 Veronenſe S. Mariæ de O-gano, 89. b. Abbas, Rimaldus, *ibid.*
 Veronenſe S. Zenonis, 130. a. 209. a. 223. b. 385. b. 588. a. Abbates, Adalbertus, 385. b. Deodatus, 223. b. Leo, 130. a.
 Veſfontienſe S. Mariæ, Jaffanum, virg. 678. c. 2.
 Veſfontienſe S. Martini, 678. c. 2.
 Veſtacenſe, ſeu Viſtacenſe, S. Mariæ, virg. tum viror. *Vezelay*, in dioceſi Aduenſi, 410. c. 467. c. 624. c. 625. a. conditur, 142. Abbates, Aimo, 364. c. Eldradus, 624. c. Odo, ſeu Ludo, 142. c. Wido, 467. c.
 Uſnaugia præpoſitura monaſt. Einſidlenſis, 574. b. c. Viancium S. Eugenii, in pago Albigenſi, 548. b. 613. c.
 Vicentinum S. Felicis in Italia, 603. c. 637. c. 638. a. Abbas, Johannes, 638. a.
 SS. Victoris & Coronæ, *vide* Graſſanum.
 Viennenſe S. Andrea, 222. b.
 Viennenſe S. Petri extramurum, 188. c.
 Villa-Lupa S. Salvatoris, *Vulleiom*, in pago Turonico, 172. b. 624. b. c. ejus primordia, 4. c. 5. a. b. baſilica dedicatur, 83. a. b. privilegium Herardi archiepiſc. Turon. 673. conſtitutio Audachri abbatibus de numero monachorum, 675. a. Cormarico diſjunctio, 576. a. b. Abbates primi, iidem ac Cormariceni, 5. b.
 S. Vincentii ad Vulturum, in Italia, 23. b. 264. a. 470. c. 515. a. b. 563. c. a Saracenis direptum, 133. b. c. 134. a. altera clades a Saracenis, & monachi cæſi, 234. c. 235. Widonis imperatoris donatio pro nativitate filii, 281. c. 282. a. inſtauratur, 347. c. 351. a. Abbates, Arceſufus, 134. a. Epiphanius, 134. a. Godelpertus, 347. c. Jacobus, 23. b. Johannes, 134. a. Johannes alter, 563. c. Joſue, 134. a. Leo, 282. a. Leo alter, 470. c. Maio, 134. a. Maio II. 235. b. Paulus, 563. c. Raimbaldus, 347. c. Teuto, 134. a.
 S. Vincentii, *vide* Capuanum, Laudunenſe, Lucenſe, Mettenſe, Ocayzenſe, Pariſienſe, Pinenſe, Regula.
 S. Vincentii conf. *vide* Magniacenſe.
 Viridunenſe S. Pauli, 516. b. 558. b. c.
 Viridunenſe S. Petri ſeu S. Vitoni, *S. Vanne de Verdun*, 428. c. 557. c. 558. a. illic inſtituti monachi, 516. a. b. Johannes XII. bulla, 532. c. 533. a. S. Firmini Flaviniacum tranſlatio, 542. c. 543. a. bulla Johannis XIII. 609. c. 610. a. Abbates, Adalardus, 651. c. Adelmarius, 610. a. Ermenricus, Finigenius, 613. b. Humbertus, 516. b. Lambertus, Rohaldus, 613. b.
 Viromandenſe S. Quintini, 65. b.
 Viromandenſe, *vide* S. Quintini de Inſula.
 Virzonienſe, *Vierzon*, apud Bituriges, 319. a.
 Viſbekenſis cella, 54. a.
 S. Viti, *vide* Corbeia-nova, Eltenenſe, Glaabacenſe, Groningenſe, Heſſingenſe, Ravennenſe.
 S. Vitoni, *vide* Viridunenſe.
 S. Viventii, *vide* Amapuſenſe, Vergiacenſe.
 S. Urbani, in dioceſi Catalanenſi, 125. c. 126. a. pro eo diploma Caroli Calvi, 675.
 S. Urſi, *vide* Solodorenſe.
 S. Urſmari abbatia, 575. a.
 Uſercenſe S. Petri, *Uſerche*, in pago Lemovicenſi,

536. c. 537. a. Abbas, Gauzlinus, 537. a.
 Uticenſe S. Petri & S. Ebrulii, *S. Evroul*, in Nortmannia, 307. c. Caroli Simplicis pro eo diploma, 694. S. Ebrulii & aliorum corpora alio aſportata, 506. b. c.
 Uttenburanum, *vide* Ottenburanum.
 S. Walarici, *vide* Leuconenſe.
 S. Walburgis cella, *Sainte Vaubourg*, in dioceſi Remenſi, 354. a. b.
 Walciodorenſe, ſeu Vallis-decora, S. Mariæ, *Vſſor*, in dioceſi Leodiſenſi, 472. b. c. 485. b. 500. b. 518. c. Halterienſis cella ei conceditur, 599. b. Abbates, S. Cadroë, 472. c. Forannanus epifc. 599. b. Godefridus, Immo, 500. b. Maccalenus, 472. c.
 Wallerenſe, 575. a.
 S. Wandregiſſi, *vide* Fontanellenſe.
 Warengiſſi villa, *Vourengewille*, prioratus, in Lotharingia, 428. a.
 Weiſſemburgenſe S. Petri, *Weiſſembourg*, in Alſatia, 58. b. 276. a. 517. c. 536. c. ejus loci monachus Otrifridus, 128. Abbates Adalbertus, 536. c. Erkembertus, 568. c. Geilo, 536. c. Gerricus, 568. c. Grimoldus, 128. a. Raſſidus, 58. b. Sandradus, 630. c.
 Werdenſe, ſeu Werthinenſe, S. Salvatoris, *Werdent*, in pago Colonienſi, 262. c. 269. c. 408. a. 517. c. 618. c. 631. a. monachi reformati, 113. a. b. baſilica dedicata, 113. c. Abbates, Adalgagus, Andulfus, 262. c. Folkmarus, 618. c. Hembilis, Hogherus, Odo, 262. c.
 Werdenſe S. Salvatoris & SS. Philippi & Jacobi, in dioceſi Auguſtana, 523. c. 524. a.
 Weſbrunenſe, ſeu Weſſobrunenſe in Bajoaria, 381. b. 465. c. Abbates, Benedicſus, Thieto, 465. c.
 Weſtburienſe in Anglia, 561. b. 616. c.
 Weſtmonaſterium S. Petri, in occidentali Londoniæ urbis parte, 546. c. Abbas, Wlſinus, *ibid.*
Wubſin-vanc, in dioceſi Auguſtana, 381. b.
 Wigornienſe cathedrale, 561. b.
 Wiltonienſe virg. in dioceſi Sariferienſi, 557. a. 635. a.
 Winburnenſe, in Anglia, 174. b.
 Winchelcumba in Anglia, Abbas, Livingus, 18. a.
 Winethuſanum, virg. Quindelinburgenſi ſubjectum, 426. a. b. Abbatissa, Demoth, *ibid.*
 S. Winnoci, *vide* Bergenſe.
 Wintecumbenſe in Anglia, 638. c. 639. Abbas, Germanus, 639. a.
 Wintonienſe cathedrale, Vetus-monasterium dictum, 98. b. 243. c. 568. b. clericis expulſis monachi ſubſtituti, 567. clericorum cauſa in ſynodo agitata, 605. c. 606. a. monasterii dedicatio, 662. c. 663. a.
 Wintonienſe Novum, Hidenſe dictum, 243. b. c. 244. a. 258. b. 319. b. 662. c. 663. a. illic ſepultus Edwius rex, 546. b. clericis eſectis monachi ſuccedunt, 567. clericorum querelæ in ſynodo ventilatæ, 605. c. 606. a. Abbates, Ethelgarus, 567. b. Grimaldus, 241. a.
 Wintonienſe ſeu Nonnarum-monasterium S. Mariæ, virg. *Nummenſter*, 567. b. 587. a. 635. a. Abbatissa, Etheldrida, 567. b.
 S. Winwaloei, *vide* Landvenecenſe.
 Wiremuthenſe, in Anglia, *Wuremouth*, 169. a.
 Wirziburgenſe, Abbas, Kerho, 592. c.
 Wiſſinterga, in dioceſi Auguſtana, 381. b.
 Wormatienſe S. Cyriaci, ſive Neuhaufenſe, 49. b.
 Woromholtenſe prope Bergas, 307. b.
 Wlturnenſe, *vide* S. Vincentii.

Z

ZACHARIÆ, prope montes Pyrenæos, 11. c. 12. a. Abbas, Odoarius, 11. c.
 S. Zachariæ, *vide* Venetum.
 S. Zenonis, *vide* Veronenſe.
 S. Zoyli, *vide* Atmilatenſe, Carrionenſe.

INDEX SCRIPTORUM PRÆCIPUORUM

Qui in hoc Tomo tertio laudantur.

A

ABBO monachus S. Germani Paris. scripsit duos libros metricos de obsidione urbis Parisiacæ per Nortmannos, 253. b. 265. c. item scripsit sermones, 371. a.
Adalhelmus episc. Sagii, scriptor vitæ S. Opportunæ, 207. c.
Addasto monachus Corbeiz-novæ, scripsit commentarium in Daniëlem, 350. a.
Adelerius monachus scripsit de miraculis S. Benedicti, 214. c.
Ado episc. Viennæ, scripsit vitam S. Desiderii episc. & mart. 163. b. & S. Theoderii, 164. b.
Adrevaldus monachus Floriaci, scripsit contra Johannem Scottum, 67. c. & de miraculis S. Benedicti, 214. c.
Adso abbas Dervensis scripsit vitas s. Basoli, 126. b. 595. a. s. Benedicti metricæ, 595. b. s. Bercharii abbatis, 595. a. s. Frodoberti, 594. b. s. Manfueti, episc. 595. a. librum de Antichristo, 594. c.
Adso abbas Luxovii, scriptor vitæ s. Waldeberti, 595. c.
Aeneas episc. Paris. scripsit contra Græcos, 138. a.
Agilus abbas scripsit epistolam de origine monasterii Vabrensis, 373. a.
Aimoinus monachus s. Germani Paris. scripsit prosa & metro de translatione s. Vincentii, 45. c. de translatione & miraculis Ss. Georgii, &c. 71. a. libros duos de miraculis s. Germani, 265. c.
Aimoinus monachus Floriaci scripsit quatuor libros de historia Francorum, 660. c.
Almannus monachus Alti-villarensis, 150. a.
Amolo episc. Lugdani scripsit librum contra Judæos, 53. b.
Anastasius bibliothecarius, 35. c. 36. a. c. 37. a. 198. b.
Anonymus Floriacensis abbreviator vitæ s. Pauli episc. Leon. 250. a.
Anonymus continuator historiæ episcoporum Virdunensium, 558. c.
Anonymus s. Galli monachus, scriptor vitæ Caroli Magni, 246. a. 340. a.
Anonymus scriptor vitæ sancti Columbini abbatis, 112. c.
Anonymus scriptor vitæ s. Gerardi abbatis Broniensis, 542. b.
Anonymus scriptor vitæ s. Deicoli, 545. a.
Anonymus scriptor vitæ Helderadi abbatis Novalic. 185. b.
Anonymus scriptor vitæ s. Mathildis reginæ, 591. c.
Anonymus scriptor vitæ s. Neoti, 241. c.
Anonymus scriptor vitæ sancti Paschasti Radberti, 119. b.
Anonymus scriptor vitæ s. Remberti episc. 118. a. 268. c.
Anonymus scriptor vitæ Theoderici episc. Mettensis, 603. c. 624. a.
Anonymus scriptor de miraculis s. Bercharii, emendatur, 389. a. b. 401.
Anonymus scriptor de miraculis S. Dionysii, 194. c.
Anonymus monachus Insulanus scriptor de miraculis s. Quintini, 575. c.
Anonymus scriptor de origine monasterii Salmurensis, 505. b.
Anonymus scriptor translationis Ss. Florentini & Hilarii, 17. b.
Anonymus scriptor translationis s. Lanomari, 176. a.

Anonymus scriptor vitæ & translationis s. Viventii confessoris, 149. b.
Anscharius episc. Brem. scripsit librum de miraculis s. Willehadi, 87. c. 116. b.
Afferus episc. Schireburn. scriptor vitæ Alfredi Magni, 306. c.
Audradus-Modicus scripsit librum Revelationum, 29. c.
Auxilius scripsit de depositione Formosi papæ, 325. a.
Aynardus scripsit glossarium, 599. b.

B

BERCHARIUS presbyter scripsit historiam episcoporum Virdunensium, 377. a.
Berengozus abbas Trevir. scripsit de inventione sanctæ Crucis libros tres, & quosdam sermones, 130. a.
Bernardus monachus Francus scripsit Itinerarium ad loca sancta, 165. 166.
Bernerus abbas scriptor translationis s. Hunegundis, 484. c.
Berno abbas Augiæ, expolitor vitæ s. Udalrici, 618. c.
Bertarius abbas Casini, 59. b. 250. b.
Bertinianus annalista, 95. b. 125. a. 237. b.
Bovo abbas Corbeiz-novæ, auctor chronici, 195. c. 344. c.
Bricktanus monachus Crulandæ, 168. a.
Burcharius minor monachus s. Galli, continuator historiæ Ekkehardi, 620. a. 646. c.

C

CHANTELOVIUS (Claudius) monachus e congregatione S. Mauri, scripsit historiam Montismajoris, 494. a.
Claudius episc. Taurin. scripsit commentarios in omnes ferme Pauli epistolæ, 147. b.

D

DIEDERICUS monachus Hersfeld. scripsit historiam illationis S. Benedicti, 215. c.
Diethelmus monachus S. Matthiæ Trevir. 419. c.

E

EBERHARDUS monachus S. Mathiæ Trevirensis, 329. b.
Ekkehardus junior scripsit librum de casibus S. Galli, 620. a.
Ekkehardus alter seu Eggehardus, scriptor vitæ S. Wiburadæ, 382. c.
Ekkehardus fabulosus scriptor vitæ Notkeri Balbuli, 339. c.
Engelmdous episc. Sueffionum, encomiastes S. Paschasti Radberti, 94. c. 118. c.
Erchanbaldus abbas, scriptor vitæ sancti Trudperti, 318. a.
Erkempertus monachus Casinas historiam Langobardorum persecutus est, 264. a.
Ermennicus monachus Augiæ, 73. b.
Eulogius presbyter Cordubensis scripsit *Documentum martyrii*, & alia hac de re opuscula, 11.

F

F

FAUSTUS scriptor vitæ S. Mauri, 107. c.
Florbertus monachus Trevir. 250. c.
Florus diaconus Lugd. 25. c. 26. a. ejus collectanea, 178. a.
Folcuinus abbas Laubiensis, scriptor vitæ S. Folcuini episc. 49. a. 574. c. item scripsit librum de gestis abbatum Laubiensium, 609. b.
Folcuinus monachus Sithienfis, 486. c. 555. b. c.
Fontanellenfes chronographi duo, 177. a.
Fridegodus poeta scripsit vitam S. Wilfridi, 541. c.
Frodoardus presbyter Remensis scripsit libros carminum, 397. a. chronicon, 397. b. 579. b. historiæ Remensem, 397. b.
Fuldensis annalista, 246. a.

G

GAUDERICUS episc. Veliternus, continuator vitæ S. Clementis, 36. c.
Gebehardus episc. August. inchoavit vitam S. Udalrici, 618. c.
Gerardus decanus S. Medardi expolitor vitæ S. Romani, 521. b. c.
Gerardus presbyter scriptor vitæ s. Udalrici, 618. c.
Gezo abbas Derthon. scripsit librum de corpore & sanguine Domini, 502. b. c. 503. a.
Gofcelinus monachus scriptor vitæ sancti Swithuni episc. 98. c.
Grimlaicus scripsit regulam Solitariorum, 309.
Gualdo monachus scripsit metricæ vitam S. Anscharii, 116. b.

H

HAIMO episc. Halberstadii, 34. b. c.
Hartmannus monachus S. Galli, scriptor vitæ s. Wiburadæ, 382. c. 383. a.
Helpericus monachus Grandivallensis scripsit librum de computo, 659. c.
Hepidannus monachus s. Galli scripsit vitam s. Wiburadæ, 382. c. 383. a.
Herbertus abbas scripsit librum de miraculis s. Martini, 32. a.
Heribertus monachus Epternaci, 605. b.
Hericus monachus scriptor vitæ S. Germani episc. Autifiodor. 97. a. b. 121. b. scripsit etiam duos libros de ejusdem Sancti miraculis, 121. c. & acta episcoporum Autifiodor. 240. a.
Herveus monachus Dolensis, 357. c. 358. a.
Hildegarius episc. Meld. scriptor vitæ S. Faronis, 93. a.
Hincmarus archiepisc. Remensis scripsit vitam S. Remigii, 20. b. de prædestinatione, 81. b. c. de non-trinitate, 81. c. 82. a. 139. c. de judicio aquæ frigidæ, 198. a.
Hucbaldus monachus s. Amandi, 288. b. 409. b.

I

IGNOTUS Casinensis, 133. b. c.
Ingelbertus monachus Salmurensis scriptor vitæ S. Florentii, 628. a.
Johannes abbas S. Arnulfi, scriptor vitæ S. Glodesindis, 549. c. 585. c. 622. a. & sancti Johannis abbatis Gorziens. 544. a. 549. c. 585. c. 621. c. 622. a.
Johannes diaconus S. R. E. scripsit libros quatuor de vita S. Gregorii, commentarios in Pentateuchum, &c. 36. b. c. 190. b. c.
Johannes an Paulus diaconus Neapolitanus scripsit de gestis archiepiscoporum Neapolitanorum, 37. a. 336. c. de translatione S. Severini, 336. c. vertit vitam S. Mariæ Egyptiacæ, 37. a. ejus epistola nuncupatoria ad Carolum Calvum, 666.
Johannes-Berardi monachus scriptor chronici Casauriensis, 132. c. 133. a. emendatur, 589. c.
Annal. Bened. Tom. III.

Johannes monachus scriptor vitæ S. Odonis, 444. b. 462. c. alia ejus opuscula, 463. a.
Ifo monachus scripsit de translatione & miraculis S. Othmari, 114. a. 146. a.
Johannes Scottus, 6. c. 25. b. 243. a.
Issembardus monachus Floriaci scripsit librum de inventione & miraculis S. Judoci, 642. c.

L

LANTFREDUS monachus scripsit de translatione & miraculis S. Swithuni, 98. c.
Letaldus monachus Miciaci scripsit librum de miraculis S. Maximini abbatis, 623. c.
Liutbertus abbas Hirsaugienfis, 34. c.
Liutprandus diaconus Ticinensis, 530. a.
Lupus abbas Ferrariensis scripsit librum de tribus quæstionibus, eique adjunctum collectaneum, 3.

M

MARQUARDUS monachus, 419. c.
Martinianus monachus scripsit quatuor libros Exercitationum, 324.
Mediolacenses monachi scriptores vitæ S. Adalberti diaconi, 338. a. 647. c. 648. a.
Meginradus monachus Hirsaugiz, 578. a.
Micho monachus Centulæ, 129. b.
Milo monachus Elnonenfis, 176. c. 177. a.
Montis-Falconis abbas scriptor epistolæ de Hungris, 558. c.

N

NAIGODUS monachus scriptor vitæ S. Odonis, 463. a.
Notkerus episc. Leodici, scriptor vitæ S. Remacii, 664. c.
Notkerus Balbulus monachus sancti Galli, 339. c. 340. a.

O

ODILLO monachus S. Medardi scripsit librum de adventu Ss. Tiburtii, &c. 409. a.
Odo abbas Cluniaci, 331. b. 461. b. scripsit librum de corporis S. Martini delatione & relatione, 31. b. de adventu corporis S. Benedicti in Aurelian. 400. c. vitam S. Geraldii comitis, 332. b. tres Collationum libros, 345.
Odo abbas Fossati scripsit de translatione S. Mauri, 87. a. ejusdem Sancti vitæ expolitor, 107. c. scripsit librum de everfione ac instauratione Glannafolii, 107. c.
Ostfidus monachus Weiffemburgi, 128. 129. a.

P

PASCHASIUS-RADBERTUS, 15. b. scripsit expositionem in psalmum XLIV. 54. c. 55. & in Threnos, 60. c. 61. a. ejus nova scripta de eucharistia, 66. c. 67.
Paulus diaconus Neapolitanus, vide Johannes.
Petrus Damiani scriptor vitæ S. Mauri episc. Casenatis, 423. a.
Petrus diaconus scripsit acta S. Athanasii episc. Neapolitani, 135. a.
Petrus subdiaconus Neapolitanus continuator operis de gestis pontificum Neapolitanorum, 336. c.
Prudentius episc. Trec. scripsit elogium S. Mauræ virg. 6. b. contra Johannem Scottum, 6. c. 25. b.

R

RABANUS-MAURUS, 53. b.
Radbodus episc. Trajecti, 362. b. composuit sermonem & carmen de S. Suidberto, 305. a.
Ratherius episc. Veronæ scripsit librum de exilio suo, 411. b. Itinerarium, 411. c. librum inscriptum *Qualitatis conjectura*, 411. c. 412. b. expolitor vitæ

SSIII

S. Ursinatus, 412. c. scripsit librum de arte grammatica, *ibid.* alium inscriptum; *Confictus duorum*, 575. a.
 Ratpertus monachus scripsit librum de casibus S. Galli & epigrammata, 246. a. 318. a.
 Ratramnus monachus Corbeiz scripsit duos libros de gemina predestinatione, &c. 25. a. librum de Eucharistia, 68. quatuor adversus objecta Græcorum, 138. alia ejus scripta, 139. c.
 Regino abbas Prumiæ, 285. c. 329. a.
 Reimannus seu Oufmannus scriptor vitæ S. Cadroæ, 649. a.
 Rembertus episc. Brem. scriptor vitæ S. Ansharii, 116. b. alia ejus scripta, 118. b.
 Remigius monachus Autissodor. 240. b. 364. b.
 Rodulfus Tortarius monachus scripsit metricè historiam translationis S. Benedicti, 217. b.
 Rotgerus scriptor vitæ S. Brunonis episc. Coloniae, 573. b.
 Roswita Sanctimonialis Gandersheimensis scripsit carmen de Ottone, & alia opuscula, 588. b. c. 589. a. b. 617. c.
 Ruodulfus monachus Fuldenfis, scriptor vitæ sanctæ Liobæ, 129. a. & Rabani, *ibid.*

S

SALVUS abbas Alveldensis, 562. c.
 Samson abbas Hispanus scripsit apologeticum pro martyribus Cordub. 107. c. 278. b.
 Sigebertus scriptor vitæ S. Lucie virg. & martyris, 604. a.
 Sigeardus, 329. b.
 Stephanus episc. Tungr. 315. c.

Stephanus scriptor inventionis corporis S. Maurini, 582. b.
 Stephanus monachus Cellæ-novæ scriptor vitæ S. Rudolfi, 646. b.

T

THEOBAUDUS monachus Besuz scripsit de translatione & miraculis S. Prudentii mart. 244. c.
 Theodericus monachus Trevir. scripsit de inventione & miraculis S. Celsi episc. 658.

V

UDALRICUS scripsit tres libros de ritibus Cluniac. 389. c.
 Velasco, 562. c.
 Ulmarus monachus Vedastinus, 20. b. 182. b.
 Werembertus monachus S. Galli, 246. a.
 Widbertus abbas S. Petri Carnut. scripsit libellum de passione S. Emani, 576. a.
 Willelmus episc. Taurini, scriptor passionis S. Solutoris, 327. b.
 Willelmus monachus Clufensis, 580. c.
 Willelmus Merulensis monachus scripsit de miraculis S. Judoci, 642. c.
 Witichindus monachus Corbeiz-novæ, scriptor vitæ S. Mathildis reginæ, 591. c. alia ejus scripta, 578. a. 617. c.
 Woltanus monachus Winton. scripsit vitam sancti Ethelwoldi, & carmen de gestis S. Swithuni 98. c. 662. c.
 Wrdistenus abbas Landvenec. scriptor vitæ S. Winwaloëi, 249. c.
 Wrmonocus monachus Landvenec. scriptor vitæ sancti Pauli episc. Leonensis, 249. c. 504. c.

Corrigenda in hoc tertio Tomo.

Pag. 4. lin. 4. insectus, lege infertus.
ibid. num. 8. lin. 19. avunculo, lege consobriano.
 Pag. 37. lin. 7. lege Johannes, alii Paulus. num. 73. lin. 9. Demetrio, adde construxit.
 Pag. 54. n. 6. lin. 24. Remensis, lege Bituricensis.
 Pag. 77. l. 3. dele Hornbacensis.
 Pag. 83. n. 67. lin. 19. rebus, lege de rebus.
 Pag. 95. lin. 18. post Rosweydo, adde eruti, a Chesnio.
 Pag. 107. n. 10. lin. 1. S. Zoily, dele verba sequentia usque ad punctum; sic lege: cujus nominis duplex erat monasterium in pago Cordubensi, Armilatense scilicet, de quo superius diximus, & apud Carrionem opidum, de quo Morales. Et pone ad marg. Moral. in Eulog. pag. 265.
 Pag. 109. lin. 5. patris, lege patris.
 Pag. 132. lin. 7. Jacobi, lege Petri.
 Pag. 136. n. 66. lin. 11. monachus, lege monachis.
 Pag. 141. ad marg. num. 12. lege num. 14.
 Pag. 151. lin. 8. legimus, lege egimus.
 Pag. 158. n. 107. lin. 7. Rodulfi, lege Richardi.
 Pag. 172. n. 27. lin. 25. Helmenfem, lege Narbonensem.
 Pag. 175. ad marg. litt. b. lib. 32. lege lib. 34.
 Pag. 177. ad marg. litt. b. tom. 1. lege tom. 2.
 Pag. 187. n. 62. lin. 13. Viromandorum, lege Trecentium.
 Pag. 203. num. 95. lin. 15. incerti loci, lege Centulensem.
 Pag. 218. ad marg. litt. c. n. 100. lege n. 110.
 Pag. 226. n. 36. lin. 9. Gunfridii, lege Ebrardi.
 Pag. 227. n. 41. lin. 2. ad Edifredo, lege ab Edifredo.
 Pag. 233. n. 54. lin. 2. Angilberto, lege Ansperto.
 Pag. 260. lin. 1. itidemque, adde Hugoni.
 Pag. 269. n. 35. lin. 1. papa. VI. lege papa V.
 Pag. 285. n. 73. lin. 14. post successor, adde in editis perperam.
 Pag. 288. n. 81. lin. 34. post Hucboldi, sic lege, qui

Fulconi supervixit. Incertum est tempus quo vivere desit Remigius, &c.
 Pag. 293. lin. 7. Senoniensis, lege Medianensis.
 Pag. 296. lin. 8. dele Fuldenfi, &c.
 Pag. 304. ad marg. litt. b. n. 76. lege n. 8.
 Pag. 315. n. 10. lin. 12. post Hic, adde Stephanus.
 Pag. 323. n. 33. lin. 3. Benedictus quintus, lege quartus.
 Pag. 326. lin. 4. filius, lege filiis. *ibid.* n. 39. lin. 5. lege post conditam Oveti ecclesiam.
 Pag. 349. n. 91. lin. 1. Ferreus, lege Calvus.
 Pag. 370. n. 45. lin. 5. ejus, lege Bodonis.
 Pag. 392. lin. ultima. deturbatur, lege deturbatus.
 Pag. 395. lin. 28. apud eos, lege apud Eduos.
 Pag. 399. lin. 12. lege Stephano septimo, aliis octavo.
 Pag. 412. n. 40. lin. 18. dele, forte qui postmodum Arelatensis episcopus fuit.
 Pag. 434. lin. 15. Aniciensis, lege Arvernensis.
ibid. lin. 42. dele qui Arnaldo superius laudato successerat.
 Pag. 451. lin. 11. post vocem Garumna, adde, alii Lezantensis monasterii originem, quæ sane obscurissima est, ad sæculum nonum referunt, ut dixi libro XXXII.
 Pag. 454. n. 23. lin. 0. Ruotgeri, lege Ruodberti.
 Pag. 465. n. 49. lin. 2. Hugonis, lege Brunonis.
 Pag. 467. n. 56. lin. 1. papæ VII. lege papæ VIII.
 Pag. 483. num. 95. lin. penult. Dunstano, lege Ethelwoldo.
 Pag. 487. n. 106. lin. 4. illuc, lege illic.
 Pag. 499. n. 21. lin. 15. Aquensis, lege Arclatenfis.
 Pag. 502. lin. 7. Hugonis, lege Lotharii; sicut & pag. 515. n. 54. lin. 7.
 Pag. 511. num. 45. lin. 1. Viromandorum, lege Trecentis.
 Pag. 522. n. 73. lin. 13. Hirsaugiz, lege Hersfeldiz.
 Pag. 541. lin. 33. Rainaldus, lege Rotbertus.

Pag. 554. lin. antepenult. sua, lege ejus.
 Pag. 556. n. 52. lin. 13. Wentanum, lege Wigorniensem.
 Pag. 563. n. 69. ad marg. abbas, lege monachus.
 Pag. 567. lin. 17. lege ubi erant canonici.
 Pag. 572. n. 90. Arnulfus, lege Arnulfus.
 Pag. 576. n. 99. lin. 6. Mayolum, lege Aymardum.
 Pag. 582. lin. 11. Barcinonensi, lege in pago Urgelensi.
 Pag. 591. n. 21. lin. 7. visurus, lege visura. *ibid.* n. 21. lin. 43. Palidense, adde virorum.
 Pag. 595. lin. 11. sepervixit, lege supervixit.
 Pag. 596. n. 32. lin. 1. præmissimus, lege tomo sequenti dicturi sumus.
 Pag. 599. lin. ult. monasterio, lege ecclesie.
 Pag. 601. lin. ult. De hoc Odone, adde aut Ottone

Adalberti comitis Viromandensis filio.
 Pag. 616. n. 86. lin. 17. mortuo, lege sponte cedenti.
 Pag. 630. n. 11. lin. 2. Quindelinburgenfi, lege Gandersheimensi.
 Pag. 641. n. 47. lin. 29. post Liudulfum, lege Alberti comitis Viromandensis filium, Heriberti tertii fratrem.
 Pag. 654. n. 81. lin. 8. fratris, lege patruelis.
 Pag. 696. in charta Aefredi in authentico ubique constanter scriptum est Aefredus, non Aifredus, ut in transsumto ad me misso scriptum erat.
 In indice generali pag. 724. ad verbum Adalolfus; ante xiferas 554. & 555. infere, Adalolfus alter abbas Sithienfis. & pag. 734. ad verbum Carolus filius Calvis dele Elnone sepultus.

FINIS TOMI TERTII.

In Tomo I.

Pag. 16. n. 38. lin. 4. quingentesimum, lege quadringentesimum.
 Pag. 134. lin. 3. post septem, lege Eusebio Parisiensi

episcopo mortuo.
 Pag. 440. lin. 5. ante ultimam parentum, lege filii.

In Tomo II.

Pag. 3. n. 6. lin. 2. ad Quantiam, lege ad Ternam, le Ternois.
 Pag. 213. n. 16. lin. 13. & seqq. sic lege, undecimum, id est anno M LXXX. c. laicorum manibus ereptum, a Goscelino archiepiscopo commissus est secularibus canonicis, qui a Nantoniensibus monachis pulsi, Fronciacum cum S. Emiliani reliquiis se receperunt: sed in pristinum locum restituti, incunte sæculo duodecimo canonicis regularibus cesserunt, qui hæcenus eum retinent, ut suo loco fusius ex-

ponemus. & dele ultimam lineam, Hanc hodie, &c.
 Pag. 306. lin. 36. Adalberti, lege Hunfridi.
 Pag. 410. lin. 3. sic lege: S. Alcimi partim unitum, partim ecclesie Pientie itidem cathedrali a Pio II. qui Pientie natus est, patre illic exfulante.
 Pag. 443. lin. 19. post leuita, adde Bernardus monachus. & lin. 23. Jonas... cum Jona, lege Bernardus... cum Bernardo.

A P P R O B A T I O.

Illustrissimi Galliarum Cancellarii jussu legi librum cui titulus est: *Annales Ordinis sancti Benedicti occidentalium Monachorum patriarchæ, &c. Authore Domino JOHANNÉ MABILLON, Presbytero & Monacho ejusdem Ordinis e Congregatione sancti Mauri, &c.* quem singulari diligentia & fide scriptum, nec abfimilem iis operibus quæ ab eodem Authore edita sunt, inveni. Lutetia Parisiorum pridie nonas Februarii M. DCCII.

LAMARQUE TILLADET.

P R I V I L E G E D U R O Y.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE: A nos amez & feaux Conseillers les gens tenans nos Cours de Parlement, Maîtres des Requestes ordinaires de nostre Hostel, Grand Conseil, Prevost de Paris, Baillifs, Seneschaux, leurs Lieutenans Civils & autres nos Justiciers qu'il appartiendra, SALUT. Le Pere Dom JEAN MABILLON, Religieux Benedictin de la Congregation de saint Maur, nous ayant fait supplier de lui accorder nos Lettres de Privilege pour l'impression d'une Histoire de son Ordre qu'il a composée, & qu'il desireroit donner au public sous ce titre: *Annales Ordinis sancti Benedicti occidentalium Monachorum Patriarchæ; in quibus non modo res Monastica, sed etiam Ecclesiastica historia non minima pars continetur.* Nous lui avons permis & accordé, permettons & accordons par ces presentes, de faire imprimer par tel Imprimeur qu'il voudra choisir, ledit livre, en telle forme, marge, caracte-

re, & autant de fois que bon lui semblera, pendant le temps de vingt années consécutives, à compter du jour de la date des présentes; de le faire vendre & distribuer par tout nostre Royaume. Faisons défenses à tous Libraires, Imprimeurs & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre & distribuer ledit livre sous quelque prétexte que ce soit, même d'impression étrangere & autrement, sans le consentement de l'exposant ou de ses ayans cause; sur peine de confiscation des exemplaires contrefaits, de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans, applicable un tiers à nous, un tiers à l'Hôtel Dieu de Paris, l'autre tiers audit exposant, & de tous dépens, dommages & interets: à la charge d'en mettre avant de l'exposer en vente, deux exemplaires en nostre Bibliothèque publique, un autre dans le cabinet des livres de nostre Château du Louvre, & un en celle de nostre tres-cher & feal Chevalier Chancelier de France, le Sieur Phelypeaux, Comte de Pontchartrain, Commandeur de nos Ordres; de faire imprimer ledit livre dans nostre Royaume & non ailleurs, en beau caractère & papier, suivant ce qui est porté par les Reglemens des années 1618. & 1686. & de faire enregistrer les présentes es Registres de la Communauté des Libraires de nostre bonne Ville de Paris, le tout à peine de nullité d'icelles: du contenu desquelles nous vous mandons & enjoignons de faire jouir l'exposant ou ses ayans cause pleinement & paisiblement, cessant & faisant cesser tous troubles & empeschemens contraires. V O U L O N S que la copie desdites présentes, qui sera imprimée au commencement ou à la fin dudit livre, soit tenuë pour dûëment signifiée, & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & feaux Conseillers & Secretaires foy soit ajoûtée comme à l'original. Commandons au premier nostre Huissier ou Sergent de faire pour l'exécution des présentes toutes significations, défenses, saisies, & autres actes requis & nécessaires sans demander autre permission, & nonobstant Clameur de Haro, Chartre Normande, & Lettres à ce contraires: C A R tel est nostre plaisir. DONNE' à Versailles le septième jour de May, l'an de grace mil sept cens deux: Et de nostre Regne le cinquante-neuvième. Par le Roy en son Conseil, L E C O M T E.

Registré sur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs, conformément aux Reglemens. A Paris ce 11. jour de May 1702. P. TRABOUILLET Syndic.

Ledit R. P. Dom Jean Mabillon a cédé & transporté le present Privilege à Charles Robustel Libraire à Paris, pour en jouir suivant les conventions faites entre-eux.

Permissio R. P. Superioris Generalis Congregationis S. Mauri.

N O S frater CLAUDIUS BOISTARD, humilis Superior Generalis Congregationis sancti Mauri, Ordinis sancti Benedicti, facultatem impertimur Domino JOHANNI MABILLON presbytero & monacho ejusdem Congregationis, typis mandandi ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI ab ipso compositos. In cujus rei fidem has litteras manu nostra subscriptas concessimus. Datum Parisiis in Monasterio S. Germani a Pratis, die 11. Julii anni 1702.

F. CLAUDIUS BOISTARD Generalis.

c Typographia DIONYSII THIERRY.

